Est 33
N 98

R. 9
116

A. 10. Cdo. 1.

BARTOLI SAXOFERRATEI

VIRTVTI SIC CEDIT INVIDIA.

IN SECVNDAM INFOR. PARTEM, PRÆLECTIONES AD

Immensum auctæ, summa ope, ac studio recognitæ, forma specieque longè venustissimæ: atque, vt semel dictum sit, omnium vt postremæ, ita absolutissimæ & integerrimæ. Quibus excudendis, nec fidelissimorum, omne genus Exemplarium copia, nec Doctiss. hominum defuit irrequieta sedulitas.

Lege, expende, pereant, ni iuuent ac placeant.

LVGDVNI AD CANDENTIS SALAmandræ insignæ, in vico Mercenario promercales habentur.

Cum Priuilegio.

Anno. 1546

Rubricæ huius voluminis.

¶ Ad legem falcidiam.fo.131.
Ad senatusconsultum trebellianum.fo.131.
Ad senatusconsultum tertullianum.fo.187.
Adimendis legatis.fo.100.
Alimentis & cibarijs legatis.fo.87.
Annuis legatis.fo.67.
Assignandis liberis.fo.185.
Auro & argento legato.fo.93.
¶ Bonis libertorum.fo.184.
Bonorum possesionibus.fo.162.
Bonorum possesione furioso, infanti, muto, surdo, ceco competenti.fo.164.
Bonorum possesione contratabulas.fo.165.
Bonorum possesione secundum tabulas.fo.179.
Bonorum posses. ex testamento militis.fo.192.
¶ Carboniano edicto.fo.177.
Collatione bonorum.fo.170.
Collatione bonorum dotis.fo.174.
Conditionibus & demonstrationibus.fo.114.
Coniungendis cum emancipato liberis.fo.175.
¶ Dote prælegata.fo.75.
¶ Fundo instructo, & instrumento legato.fo.80.
¶ Gradibus affinitatis.fo.185.
¶ His quæ pœnæ causa relinquuntur.fo.108.
His quæ pro non scriptis habentur.fo.110.
His quibus vt indignis.fo.110.
¶ Iure patronatus.fo.182.
Legatis.j.fo.29.
Legatis.ij.fo.29.
Legatis.iij.fo.50.
Legatis præstandis contratabu. bonorum possesione petita.fo.169.
Liberatione legata.fo.96.
¶ Obsequijs à libertis patrono præstandis.fo.183.
Operis libertorum.fo.183.
Optione legata.fo.78.
¶ Peculio legato.fo.84.
Penu legata.fo.85.
¶ Quando dies legati cedat.fo.157.
¶ Rebus dubijs.fo.103.
Regula catoniana.fo.109.
¶ Seruitute legata.fo.74.
Si cui plus quàm per legem falcidiam.fo.141.
Si tabulæ testamenti nullæ extabunt.fo.164.
Si à parente quis fuerit manumissus.fo.182.
Si quid in fraudem patroni factum sit.fo.185.
Si tabulæ testamenti nullæ extabunt.fo.185.
Successorio edicto.fo.185.
Suis & legitimis hære.fo.186.
Supellectili legata.fo.86.
¶ Ventre in possesionem mittendo.fo.175.
Vino, tritico, & oleo legato.fo.80.
Vnde cognati.fo.185.
Vnde legitimi, & vnde aguati.fo.185.
Vnde liberi.fo.185.
Vsufructu legato.fo.70.
Vt legatorum seu fideicõmissorum nomine caueatur.fol.159.
Vt in possesionem legatorum esse liceat.fo.160.

FINIS.

BARTOLI SAXOFERRATEI IN SECVNDAM INFORTIATI Partem Prælectiones lōgè Luculentissimæ, & omnium ut postremæ, ita multò castigatissimæ.

Bartolus. I. V. D.

Delegatis primo. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Plura exæquata adinuicē importāt q illud qđ una res hꝫ plus altera, sit attributa alteri.*
2 *Res una si adæquatur ad aliam, tunc rei adæquatæ attribuitur quicquid est plus iuris ad eam ad quam fit adæquatio.*
3 *Statutum quòd exæquata sit conditio nobiliū, & populariū, qualiter intelligatur?*
4 *Legare de iure antiquißimo legata, institutiones, fideicommissa, tutelas, & omnia in testamento comprehensa complectitur.*
Legata de iure antiquo ꝓpriè dicuntur quæ relinquūtur ab hærede in testamento.
Legata fideicōmißis fuerunt exæquata de iure eorum, & de iure. C. adæquata.
5 *Legata particularia sunt exæquata fideicōmis. particularibus.*
Fideicōmissa uniuersalia legatis uniuersalibus: non uniuersalia particularibus sunt exæquata. numero. 8.
6 *Testator super quibus rebus poßit disponere prout uult?*
7 *Libertas directò seruo alieno non datur. & ibi ponitur ratio.*
8 *Fideicō. uniuersalia, & legata particularia quomodo differant.*
9 *Fideicōmissum uniuersale relictū fratribus minoribus nō ualet: particulare relictū sic.*
10 *Legata particularia in quibus sint exæquata fideicōmißis particularibus?*
11 *Actio personalis in testamento pro quibus legatis competat?*
Officium iudicis competit pro legatis, quæ alterius utilitatem non continent, sed solum pertinent ad seruandum honorem testatoris.
12 *Actio in rem quādo, & quibus casibus cōpetat pro legatis uel fideicōmißis?*
13 *Actio hypothecaria pro legatis qualiter, & quando competat.*
14 *Actio personalis seu hypothecaria, & in rem quomodo possunt pro legato concurrere?*

LEX I.

a * PEr omnia exæquata.[a] Dicit tex. fideicōmissis. s. singularibus & pecuniarijs, seu particularib⁹. Dy. vel dic fideicōmissis in qbus circuit⁹ erat inutilis secūdùm Pet. tu dic ꝙ legata singularia sunt exęquata fideicōmissis singularib⁹, & vniuersalia vniuersalibus p omnia: non aūt particularia vniuersalibus. ¶ Opp. quòd non per oīa sint exęquata: imo differunt in quatuor. Solue, & vide glo. Præterea si hęc lectu. esset vera, Iustinianus seruiuisset nobis de vēto ī. l. ꝗ. C. communia de leg. vbi exequat. legata & fideicōmissa. ꝓpter q̄ dicit Iaco. de are. quòd p hāc. l. vires legatorū sunt attributę fideicōmissis, nō ecōtra nisi hodie p Iustinianum in. d. l. ij. C. cōmunia de leg. et instit. eo. §. nostra autē. sed hæc nō placet: qa est cōtra hūc text. magis em̄ sonat quòd vires fideicōmissorū sint attributæ legat † ¶ Pro cuius declaratiōne[b] sciendū est quòd
1 quādoq; plura adęquanẗ, seu exęquantur ad inuicem: & tunc hoc importat quòd illud quod vna res habet plus q̄ꝫ altera attribuaẗ alteri: & econuerso, vt l. ij. C. cōmunia delega. & d. §. nostra autē. & s. si qs omis. cau. test. l. qa autē. ver. si verò non inciderit. & C. de suis & legi. here. authē. in successione. et quod ibi not. in gl. et in authen. de hær. ab intesta. veni. §.
2 si verò neq; fratres. & quod ibi not. quādoq; † vna res adęquaẗ ad aliā: et tūc illi rei ad quā fit adęquatio nihil adijciẗ, sed rei adæquatæ attribuiẗ qcquid est plus iuris ī ea ad quā fit adęquatio. exēplū Princeps adęquat sibi augustā: hoc est priuilegia sua dat augustæ., vt. l. princeps. s. de legi. Itē conditio mulierum æqparaẗ masculis, vt. l. maximū vitiū. C. de libe. pter. hoc est iura masculorū habēt locū in fœminis. ¶ Nunc ad ꝓpositū cū hîc legata adæquanẗ fideicōmissis, nō pōt intelligi ꝙ iura legatorū fideicōmissis dent̃ sed magis ecōtra sonat: vñ hęc expositio nō
3 est bōa. ¶ Et faciūt † p̄dicta ad q̄stio. In ciuitate quadā fuit factū statutū ꝙ exæquata sit cōditio nobiliū & populariū. qd importēt ista verba? cerè inspicienda sunt verba aut adæquantur adinuicem: aut adæquatur vnus alteri, vt ex prædictis patet. vnde ego dico esse intelligendum quòd quicquid plus commodi habēt nobiles ttahitur ad populares. & ecōtra. & hoc dicit text. l. ij. C. cōmunia de leg. & §. sed non vsq; insti. e. titu. & authē. in successiōe. C. de suis & legi. hære. & in authen. de hęre. ab intes. §. si verò neq; fratres. & an qualibet earū no. & hoc si statutū pariter dispōit sup vtroq;. vt posui in. q. Si verò nō dispōeret pariter: sed dicere volumus ꝙ nobiles æquiparentur popularib⁹ tūc ex psona nobiliū nihil haberent populares: sed nobiles tm̄ ex psona populariū. arg. l. princeps. s. de legi. & C. de libe. præt. l. maximum. ¶ Nūc reintro gl. quę soluit sic: qa circa hoc cōsyderāda sunt tria iura. ius antiquū, secūdùm qđ erāt dictæ differentiæ. Media iuris prudētia de qua loquiẗ hîc quæ est hodie approbata p Iustinianū. vt. d. l. ij. C. cōmunia de lega. & d. §. nostra aūt. Hæc solu. sapit veritatē. tu tm̄ clarius dicas ꝙ quatuor sunt iura.
4 Primū † est, ius antiquissimū, secundū qđ illud verbum legare, est gn̄alissimū. et cōprehēdebat legata, institutiōes, et fideicō. tutelę dationes, et oīa relicta, vt. l. verbis legis. ff. de ver. signifi. ¶ Secundū fuit ius antiquū, secūdū qđ significatio huius verbi est coartata, et restricta: vt. d. l. verbis legis. in fi. & propriè legata intelliguntẗ q̄ relinquuntur ab hęrede in testamēto. & secundū illud ius sunt illæ quatuor differē-

a ¶ Per omnia exęquata. Adde gloriosæ virginis Mariæ, p̄sidio inuocato, inquantū Alex. in euidētiali. primo videẗ residere ꝙ verbū lego, sit aptum cōprehendere īstitutionē hæredis. allegando Ang. consi. clxiij. inci. in Dei, noīe dictus libellus. ꝙ eo numero in impressione Veneta incipit, mechus vitalis de spoleto. nec de verbo lego fit mentio: sed consil. clxviij. inci. testator ī vltimis verbis dicit, & verbū legā di pōt institutionē īportare. vt. d. l. verbis legis. ff. de verbo. signi. nec plus dicit. cōsil vero. clxviij. incip. do. Quiricus. alti⁹ exordiẗ. & refert opi. vltramontanorū. tamen quæ opi. sit verior non decido. de quo vide pulchrè Bald. cōsil. x. inci. ī Christi noīe, sup primo pūcto. iiij. li. & Lu. Roma. cōs. clxxix. & inquantū etiam Alexā. de dictis verbis in oībus & per omnia alleg. Ang. cōs. vj. adde eundē Ang. cōs. lxj. ī fine. vbi ponit de quodām statuto Florētiæ disponēte ꝙ qlibet iudex quo ad executionē sententiarū consulū habeat ī oīb⁹, & p oīa eandē ptātē quam habet potestas Florentiæ, & vide etiā per eundē cōsi. cxiiij. & p Bald. cōsil. cxiiij. v. libr. vbi dicitur an stante vno statuto ꝙ possessio defuncti transeat in hæredem, & alio quòd cessionarius habeaẗ ī omnibus et p omnia loco cedētis. si cessionari⁹ qui habebat causam ab hærede creditoris habentis bona debitoris obligata cū cōstitutionē alienatā per debitorē propria authoritate ingressus fuerit, an pœnā mereatur. Vide etiam Roma. cons. lxxxij. vbi dicit de his, verbis, in omnibus et per oīa esse meliorem tex. qui sit in iure in. l. ij. §. furiosus. ff. de iure codi. & vide pulchrè Old. cons. ccc. incip. tactū tale est. inquantū etiā tangit Alexan. an castrum vnitū ciuitati debeat regi statutis ciuitatis: vide pulchrè quod cōsuluit Ro. ī ciuitate Pisarū vnita Florētiæ. cōsi. ccxviij. inquātū ēt tāgit an ciuis vigore statuti sit vere ciuis. vide Bar. consi. xxij. Bar. landria.

* Pro cōcordia Aduerte, quòd rei vēdicatio. & etiā hypothecaria pro re testatoris mihi obligata, pro illa eadē re non mihi cōpetit. ita tenet Bar. in. l. j. C. cōia de legat. Contrariari sibi allegaẗ. ī hac. l. j. & in. l. fi. C. de sac. sanc. eccl. Tu dic salua pace hoc dicētiū, Bart. nō simpliciter dicit, ꝙ competat regulariter ꝓut est eius natura, sed dicit ꝙ cōpetit dn̄iū de iure speciali: & sic cōpetit de iure speciali saltē vtilis hypot. nō directa. & ita loquiẗ in. d. l. j. C. cōmu. de le. Et cū hac solutio. vltra dicta. Christ. de Nicellis trāseūt cęteri nouissimi ī hac. l. j. & ita etiā Bar. vr̄ sentire ī. d. l. fi. q nō firmat pedē, sed solū allegat opi. Albe. Et licet cū ea videaẗ trāsire: tn̄ debet intelligi vt ipse se declarat ī hac. l. j.

b ¶ Pro cuius declaratione. Et vide Bar. in. l. j. §. si cohæredē. ī. ad leg. fal. l. j. C. de metrop. lib. xj. canoni. ī. c. j. extra ne sede vacā. An autem q̄ sunt idē

dicātur exęquari,an verò sint diuersa.Pet.dicit quòd sunt diuersa. pro quo
facit glo.in.l.ꝙ nerua.š.deposi.alij cōtrarium tenent, potest dici quòd ante
exęquationē sunt diuersa, post sunt idem quo ad essentiā, non quo ad no-
men. Dy. quem sequitur Bald. dicit quòd officio iudicis. l. pecuniæ.§.j.de
ver.obli.Andræ.Barba.

a tię quę ponūtur in glo. Tertiū[a] ius fuit digestorū,se-
cūdùm quòd exęquata sunt legata fideicōmisis.vt
hîc. Itē fideicōmissa legatis.hoc aūt nō habemus be-
ne expressum p regulā:sed ex multis legib9 digesto
rum colligit,maximè.j.de leg.iij.l.si res.vbi pro fidei
commisso datur actio,sicut pro legato.Est quartum
ius vbi hoc est expressum,& declaratū:scilicet quòd
fuerunt adæquata fideicommissa legatis, & legata
fideicō. per Iustinianū.vt.d.l.j. C.cōmunia de lega.
& insti. de leg.§.nostra aūt.aliæ duæ.solu.ponuntur
in gloss.quæ nihil faciūt ideo nō recito eas.¶ Opp.
ij.quòd ad huc hodie sit differentia inter legata & fi.
deicōmissa,vt patet in libertate directa, & fideicom.
& in hæreditate.Et similiter solu.gloss.quòd illa dif-
ferentia est hodie quo ad nomen:nō quo ad effectū.
vide gloss. Istam solu. tenet glos. insti. eo.§. sed non
vsq;.&.C.cōmunia de lega.l.ij.in glo.super verbo,in
rem. dū dicit quòd est correcta.l.generaliter.ff.de fi-
deicōmis. liber.§.fi.&.l.cum verò.§. apparet.eo.titu.
Istud reprehendūt omnes.Dy.Iaco.de are.& vltra-
mon. & Cy.etiā refert in.d.l.ij.nam etiā secūdùm tē-
pora Iustiniani est differētia in effectu iuris inter li-
bertatē directā.& fideicōmissariam:vt.l.fi.C.de ma-
nu.test.&.l.peñ. C.de fideicō.liber. &.l.fina. vbi no.
C.qui ma.non poss. Item inter fideicōmissariam hę
reditatē,& legata hodie est differentia: vt.l.fin.C.ad
trebel.Istud vltimum videtur tenere glo.hîc.vt.j.di-
cam.ideo docto.moderni (vt cesset hoc) addiderunt
ad istam.l. illud quod dixi legēdo liter.sā.exequata
esse legata fideicōmisis,scilicet singularibus, & pe-
cuniarijs, scundùm Dy. Ideo dicit singularibus, vt
tollat contrariū de fideicomisso vniuersali.Ideo aūt
dicit pecuniarijs,vt tollat contrariū de fideicōmissa-
ria libertate. Sed hoc nō placet:vt.j.dicam. Pet.verò
hîc dicit fideicōmisis:scilicet in quibus circuitus erat
inutilis,vt tollat contrariū de fideicōmissaria liberta
te,in qua circuitus est vtilis, ppter ius patronatus:&
de fideicōmissaria hęreditate in qua circuitus est vti
lis,propter retentionē quartæ. Hoc tamen non pla-
cet:quia si legatarius de manu hæredis capere debe-
ret,posset esse vtilitas hęredis,propter multa.Primò
propter retētionem seruitutis, vel alterius iuris, vt.l.
papinianus.ff.de serui.&.l.si seruus titij.j.eod.item qa
fortè posset soluere alteri ad euadēdam pœnam ad
quam fortè tenebatur,vt.l. Imperator. §.j. j. titul.j.
5 ¶ † Vnde ergo indistinctè dico tria. s.quòd legata
particularia sunt exæquata fideicōmisis particula-
ribus: & econtra per oīa.Secūdò quòd fideicōmissa
vniuersalia & legata vniuersalia sunt exæquata in
omnibus & per omnia. Tertiò quòd fideicōms.vni-
uersalia non sunt exæquata legatis singularibus, &
econuerso. Prima regula probatur hîc, & in.d.l.ij.&
in.d.§.nostra aūt.Non ob.quod dicit de fideicōmis-
saria libertate,quia pro huius declaratione debemus
6 scire quòd nos habemus tria iura. Quædā † verè, &
realiter,vt dñiū rerum nostrarū: & in istis pōt testa-
tor disponere prout vult,siue p legata, siue per fidei
commissa.& trāsit recta via:& actiones sunt eedē,&
similia.Quędā non habemus verè, sed causatiuè,qa
immediatè à nobis possumus producere,vt dñs licet
non habeat vsumfructū, vel seruitutē in fundo suo:
tamen pōt eum immediatè cōstituere cui vult, & in
istis est idē:quia pōt testator trāsferre in aliū, & im-
mediatè,siue p legatū siue per fideicōmissum vt.l.si
partem.§.j.quēadmo.ser.amit.& not.in.l.corruptio-
nem.C.de vsufru.Quędā sunt q̄ non habemus verè,
nec causatiuè,ita quòd immediatè nō possumus pro
ducere,nisi p media: vt si vellē tibi dare rem alienā:
non possum, nisi redimā ab illo, vel ille cōsentiat. &
in istis siue directò,siue p fideicōmissum testor relin
quat,nūquàm trāsfertur directò, sed per manū hęre
dis:vt si legaret, vel p fideicōmissū relinqret rem hę
redis,secundū veram opi.vel rem alterius redimēdā,
vt.l.si hęredis seruus.&.l.si qs inqlinos.§.j.j.e.&.l.nō

7 dubiū.j.de leg.iij.Et † iō dicit.l. ꝙ seruo alieno nō pōt dari libertas directò,vt
l.seruo.C.de ma.test.&.l.ij.§.j.š.tit.j. Ratio est:qa nō erat apud testatorē illa
facultas dandi libertatē,nec verè nec causatiuè.de causa immediata loquor.
Nūc ad ppositum qn̄ testator relinquit fideicōmissariā libertatē, prouidet
duob9.s.seruo cui reliquit libertatē.Item manumittenti cui relinquit iuspa-
tronat9,vt.l.planè.la.ij.§.j.&. l.seruo. §.fi.j.e. sed illud iuspatronatus nō erat
apud testatorē verè,nec causatiuè causa immediata: vt probabo.ergo meri-
tò per manū hæredis debebit capi illa libertas : sicut in qualibet re alia reli-
cta quæ nō esset apud testatorē,vt dictum est. Declaro. nam licèt testator
posset manumittere seruum,& habere ius patronatus: tamen illud ius non
est transmissibile ad alios extraneos hæredes:vt no.in.l.si nō fortē.§.libert9.
suprà de cōdi.ind. & iō illud ius qđ voluit habere eū qui rogatus est manu
mittere,nullo mō erat apud testatorē.Idem dico in filio si rogatus esset ma
numittere.aliud eñ est iuspatronatus ꝙ quis habet ex se:aliud quod qs ha-
bet à patre:vt.l.si filius.§.erit de fideicō.li. Secūda regula est quòd ęquipa-
rātur vniuersalia vniuersalibus.quā examinabo.j.pximo tit.in.l. si quis ser
8 uum.§.fi.cum.l.se. ¶ Tertia † regula est quòd vniuersalia nō æquiparātur
particularibus,& ecōtra.istud pbatur hîc per glo.in fi.quæ ponit vnā diffe
rentiā.nam ab vniuersali fideicōmissario cogitur hęres adire non à particu-
lari, vt.l.si quis omissa.§.fi.š.si qs omis.cau.test.cum similibus.vt hîc habet
b in gloss.vera differentiæ ratio est:[b] quia fideicommissarius vniuersalis ideo
cogit:quia sibi vniuersaliter restituitur.particularis nō cogit: quia sibi non
debet vniuersaliter restitui: & esset iniquū quòd hæres propter eum esset
obligatus hæreditati: quod lex non vult,vt.l. apud iulianū.§.antistia.&.l.
nam quod.§.fina.j.ad treb.Addit Dy.aliam differentiā:quia singulare trā-
sit recta via in legatariū,vt.l.à titio.ff.de furt.vniuersale nō,nisi facta restitu
tione:vt.l.restituta.j.ad trebel.fortè in hoc nō est differētia:nā in vniuersali
nō transit dominiū rerum:qa res nō sunt relictę principaliter ,sed p conse-
quentiā.Idem est dicendū in particulari, qa in rebus relictis p cōsequentiā
nō transit dñium,vt colligit in.l.seruū filij.in fi.j.e. & ibi dicā. Item actiōes
non transeūt quæ cōpetunt ipsi hæredi.Item in fideicōmisso singulari.nō
enim trāsit actio primi legatarij ad secundū.nisi cedatur,vt.l. Imperator in
prin.j.tit.j.Itē aliud addit Dy. quòd licèt nō valeat singulare, cū hæreditas
non est soluēdo:vniuersale tamē valet,sicut in testamēto hęredis,vt.l.si hę-
res ab eo.j.ad treb.& istud est verū.Ratio,qa per illud nō fit deterior condi
c tio creditorū.& eodē modo [c] puto quòd si esset posibile fieri aliquod lega
tum particulare p quod cōditio creditorū nō fieret deterior , quòd valeret,
etiā hæreditate existēte non soluēdo,ꝙ apparet, maximè hodie si hęres nō
facit inuentariū.nam tūc tenet ad integra debita & legata. Itē dicit Dy.dif
ferre in alio secūdùm quosdā,vt no.glo.j.e.l. cū filio. sed aliter ibi dices.ista
sunt verba Dy.& ibi dicemus.Alia glo.ponit aliā differentiam,qa fideicō-
missum vniuersale nō trāsmittit ad suos,fideicōmissario decedēte pendēte
cōditione,vt.l.j.de his qui ante aper.tab.in glo.secus in singulari relicto, vt
not.in.l.is cui de ac.& obli.sed illa glo.est falsa.vt.l.j.§.sinautē aliquid. C.de
cad.tol. & Cy. eam reprobat in.l.j.C.cōmunia de le. Addo aliā differentiā
secūdùm glo. singulare cedit à tēpore mortis: vniuersale ab adita hæredita
te,vt.l.quidā ita,in prin.j.ad treb.ꝙ dic vt ibi.& in.l.cum filio.j.eo.Itē par-
d ticulare pōt restitui [d] pcuratori in rem suā.secus in vniuersali,vt.l. si mulier
9 §.ex asse.š.de iure do.Item † si fratribus minoribus [e] relinquat fideicōmis-
e sum vniuersale,nō valeat:quia nō sunt capaces hęreditatū,vt in.c.exiui de
paradiso.de ver.sig.§.qa igit.aliàs est.§.cupiētes. in cle.secus si relinquatur
particulare fideicōmissum, vt plenè dixi in libro minoricarum.¶ Quæro,
10 † video quòd particularia particularibus sunt exęquata.quæro in quibus
Rñ.in psonis relinquētiū: quia qui pōt relinquere legatū: potest & fideicō
missum.Itē in psonis eorū quibus relinqtur : quia cui pōt relinqui vnū, &
aliud.item in rebus:quia cui possunt relinqui vno modo,& alio.item in mo
do relinquēdi ? qa per verba relinquūtur legata,& fideicōmissa,vt.l.j.&.ij.
C.cōmunia de lega.Bene ergo dicit glo.fraternizāt hodie legata, & fideicō
missa. ¶ Circa istud vltimū quædā examinemus. cōstat quòd pro legatis
& fideicōmisis cōpetunt tres actiones. s.psonalis ex testamēto, in rem, &
11 hypothecaria,vt.C.cōia de le.j. ¶ Quæro pro † qbus legatis cōpetat actio
personalis? Rñd.quædā sunt legata & fideicōmissa quę alterius vtilitatē cō
tinent,& de iure cōmuni valēt.& pro istis cōpetit actio ex testō, siue in te-
stamento,siue in codicillis relinquit,vt.C.cōia de leg.l.j. &.ij.& ibi no.&.l.
fi.in verbo,agnationis.C.de codicill.Quædā sunt legata quę alterius vtilita
tem nō continēt, sed solùm ad cōseruandū honorē & authoritatē testato-
ris ptinent.& ad ista nulla actio cōpetit, sed officiū iudicis,vt.l.quintus. de
f annu.le.Quædā sunt legata [f] quæ alterius vtilitatē cōtinent: tamen nō va-
lerent de iure cōmuni, vt quādo cōditio quæ nō est impleta habet pro im-
12 pleta & dic vt dicā.j. de cōdi.& demon.l.in testō.in vlti.q. ¶ † Secūdò dixi
qđ cōpetit actio in rē.circa ꝙ distīgue:aut est legatū vniuersale,aut singula
re,aut gñale. Si vniuersale:aut est vniuersale ideo qa legat pars hęreditatis
defuncti:& tūc æqparat fideicōmisso vniuersali.& ideo non cōpetit vendi-
catio,nisi facta restitutione,vt dictū est.& pbatur.j.tit.j.l. si quis seruū.§.fi.
& not.j.ad treb.l. mulier.§.fi.aut est aliàs vniuersale,vt qa legatur peculiū,
grex,& similia:& cōpetit vendicatio,vt.l.si peculiū.in prin.de pec.lega.Se
cundò casu.s.quādo gñale.aut est legatū omniū bonorū,&habet vim fidei
cōmisi vniuersalis,vt.l.quoties.§.fi.de vsufru.cōiuncta.l.cogi.in prin. ff.ad
trebellia.& dicā.j.tit.j.l.si quis seruū.§.fin.cū.l.seq.& ideo nō cōpetit vendi
catio, nisi facta restitutione.aut est generale partis bonorū, & dic vt.l.non
amplius

a ¶ Tertiū. Adde se-
cundū Alex. quòd a
cōiter doc. sequun
tur in hoc Bart. ex-
cepto Fulg.

POMATES.

b ¶ Ratio. Ex hoc re
sultat quædā vtili-
tas de qua pbatur
in.l.ita tamē.§.si pr
ff.ad treb.ex hoc in
fertur etiā ad aliud
qđ vult Alexā.in.l.
nemo pōt.in.ij.col.
j. eo. dum alle. §.si
verò expressum.

POMATES.

c ¶ Et eod.mō puto.
Vide crem̄. in.l. ser
uum.§. si idem ser-
uus.j.eo.

POMATES.

d ¶ Pōt restitui. Vi-
de ꝙ scripsi ad Bar.
in.d.§.ex asse.& ad
eūdē Bar.in.d.l.qui
dā ita.§.fi.ff.ad tre-
bel.Bal.in.l.ij.C.de
pact.& in.l.pen. in
prin.C.ad trebel.

e ¶ Fratribus minori-
b9. Adde an possit
legari fratribus mi
noribus vltra Alex.
Fe.cōsi.xij.Bal.cō-
si.lxxx. j.lib. & ibi
quid de pdicatori-
bus & mendicātib9
& Pet.de anc.cōsi.
ccclxxx. plenissi-
mè per Abb.consi.
xliij.inci.quædam
dña.ij.li. vbi consu-
luit quòd valuit do
natio facta p illam
dñam de.xv.flore-
nis annuis fratri mi
nori pro emendis li
bris,& alijs necessa
rijs studij.an aūt hę
res legatū factū fra
trib9 minorib9 pos-
sit cū bona cōscien
tia retinere, vide
Pe.de Anc.cōsi.cc.
&Ang.cōs.clxxxj.

f ¶ Quędā sunt lega
ta.Vt in.l.sicui.j.de
cōdi.& demon. Et
adde qđ dñiū rei le
gatę testatoris ī diē
non transit.tex. est
sing. ī. l. semproni9
attalus.j.de vsufru.
leg. gloss. in.l. si ita
scriptū. §.j.j.tit.j.&
adde qđ etiā p offi
cio iudicis cōpetit
hypothecaria. de
quo hîc Bart.dubi-
tat,q.possit accede
re fideiussor.l.cū qs
§ si qs p reo.j.de so
lutio And.Barb.

amplius.§.fin.j.eodem. Tertio casu,quādo est legatū singulare dic:aut consistit in quātitate,aut in genere,aut in specie certa. primo casu cōstat quòd nō cō petit vendicatio.secūdo casu,idem quòd non cōpepetit vendicatio nisi facta electione.l. apud aufidiū. de opti.lega.l.iij.§.sciendū. el.j. ad exhibendū. Tertio casu: aut est legatū alternatiuè: aut simpliciter. primo casu non cōpetit vēdicatio nisi electione facta,vt.d.l.apud aufidiū.&.j.eo.l.hmōi. §.stichum. & j.titu.j.l.statu liberū.§.stichum.secūdo casu,quando legatur simpliciter: aut legatur expressè, & cōpetit vendicatio.vt.l.j. C.cōmunia de lega. &.l. si tibi homo.§.cum seruus.j.eo.quod est verum si legatur res
a testatoris.[a] aut legat̃ res aliena & non competit.vt l.cum rem alienā.C. eo.&.l.nō dubium.j.titu.ij. aut legatur res hæredis:& dic vt habet̃ in.l.si heredis seruus.j.eo.qnq; legatur res vt vendat̃,& dic vt.l.vxorē §.agri plagā.j.tit.ij. si verò legatur res tacitè:tūc nō trāsit dñiū, & sic nō cōpeteret vēdicatio, vt.l. seruū
b filij[b].§.fi.j.eod.quod dic vt ibi.sed quid si legatur expressè res ꝓ qua testator habet publicianā?dic vt.l. cum sponsus.§.j.s.de publi.& ibi nota.¶ Tertiò di-
13 xi † quòd pro legatis competit actio hypothecaria, circa quod distingue, aut est tale legatum pro quo
c non cōpetit rei vendicatio,[c] sed actio personalis: & tunc non est dubium quòd cōpetit hypothecaria,vt l.j.in fi.C. cōmunia de leg. etiam de iure antiquo,vt l.creditoribus.de separa.licèt aliter innuat glo. in.l.is cui.§.postquàm.j.vt in poss.lega.& ibi dicam.si verò cōpetit actio in rem: tunc cōtra alias res defuncti cōpetit hypothecaria: in illa verò re legata nō: quia res sua non potest esse sibi obligata.vt.l.neq; pignus j.de reg.iur.& ita intelligit gloss.insti.eo.§.nostra autem.vel possum⁹ dicere quòd cōpetit hypothecaria cum sit legatarius domin⁹ de iure speciali: ergo &c. vt.l.in bello.§.si quis seruū.de capt.si verò non competit actio personalis,vel in rem,sed solum officium
d iudicis:[d] tunc puto quòd eadem ratione qua hæres compellitur, eadem possint cōpelli res. vt.l.hæreditas.§.j.s.de pe.hæred.& facit optimè tex.j.de polli. l.de polli.in fin.& habet saltem locum vtilis hypo-
14 thecaria. ¶ † Quæro quomodo potest concurrere
e actio ꝑsonalis,[e] seu hypothecaria,& in rem? Dic vt not.in.§.nostra autem.& per Cyn.C.communia de legat.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis est ultima uoluntas, & sapit naturam contractuum inter uiuos.*
Filiusfamilias donat causa mortis cum uoluntate patris.
Filiusfami. etiam hodie non codicillatur.
2 *Codicilli facilius confirmantur quâm testamentum.*
3 *Monacha licèt non poßit testari: tamen codicillari sic.*
4 *Minor.25.annis qui ex forma statuti non potest testari, non poterit codicillari.*
5 *Codicilli non possunt fieri coram tribus testibus si statutum disponit quòd testamentum fiat coram quinq;.*

LEX II.

Sciendum. Dixi.s.quòd legata & fideicommissa æquiparantur in personis relinquentium.quod per hanc.l.probatur. ¶ Not. quòd dicit ius habet. vt sic se referat ad ius, non ad potestatem facti. vt.l.conficiuntur.§.j.s.ti. proxi. & qui sunt isti dic vt in glo.¶ Op.j.de dona.cau. mor. de.l.tam is.§.j.Respon.gloss. aliud esse in donatione cau.mor quæ non est legatū, nec fideicommissum.
1 dic † donatio causa mortis est vltima voluntas.[f] vt.l.
f fin.C.de do.causa mortis. &.l.fin. .de codi. tamen sapit etiam naturam contractum inter viuos : quod apparet:quia fit à pręsente præsenti.vt.l.illud.& cū l.seq.j.de dona.causa mort.& not.in.l.ij.in princip.j. de do.pręleg. Et ideo potest fieri à filio volente patre:quia nō est actus qui in pura volūtate consistat. facit quod dixi in.l.qui in aliena.in prin.s. de acqui. hęre.verūtamen Iaco.de ra. dixit quòd hodie filiusfa.potest codicillari,quod reprobant doct.in.l.seniū. C.qui test.fa. poss.& dixi in.d.l.tam is. ¶ Oppo.de
2 l.j.§.j.j.titu.ij.Solu.fateor quòd † quandoq; codicilli facilius confirmantur : sicut in eis facilior solennitas rquiritur. tamē semper requirit̃ quòd habeant ius testandi tempore mortis.& vide circa hocquod not.Dyn. in.c. non firmatur.de regu.iur. libro.vj.
3 ¶ Oppo.extra glos de authenti.si qua mulier.C.de sac. sanc ecclesi.vbi monacha non habet ius testandi,tamen codicillatur. Solutio, secundùm diuersas opin. ibi positas quidam dicunt quòd ista diuisio est testamentum : & sic non obst.vel dic quòd ibi est casus specialis. ¶ Item Oppon.de.l.si arrogator.s.de adopt.Solut. hæc regula habet locum, vt ille qui potest testari sibi, potest fideicommissum relinquere ab hærede suo,sed non habet locum,vt illequi potest testari alij,vt ab alio fideicommissum relinquat:sed ab hæredibus illius quandoq; sic.vt.l. si fundum per fideicommissum. §. fina.cum.l.se
4 quē.j.eodem.¶ Quero † statutum prohibet[g] mino
h rem[h].xxv.annis testari:vtrùm poterit codicillari? Dico quòd non:licèt enim statutum non debeat extendi : tamen lex antiqua se extendit ad statutum. Ista enim lex dicit,quòd q nō habet ius testandi, non habet ius codicillandi : sed per statutum non habet ius testandi : ergo &c. pro hoc facit.l.j.§. ij. ad l.falcid. &.l.j.§.j.de mu.& ho.& quod
5 betur per glos.in.l.quod verò.s.de legi.Sed † quid si statutū diceret quòd ī testamento sufficiāt quinq; testes:vel dicit quòd in testamento rustici sufficiāt quinq;:vtrum per consequens in codicillis sufficerent tres? Credo quòd non quia per nullam legem reperimus hanc regulam quòd semper in codicillis sufficiant duo testes pauciores q̄ in testamento. ad quod facit.l.illud.cū ibi nota.C.de sac.san.eccle. &.l.in contractibus.circa princip.C. de non numerata pecu.&.d.l.tā is.§.j.de dona.cau.mor.per glos.

SVMMARIVM.

1 *Dictio si,ponitur pro quia,quando per eam additur aliquid quod de necessitate requiritur.*
2 *Clausula codicillaris operatur,quòd verba quisquis mihi hæres erit,apposita in testamento faciunt legatum cōditionale.*
3 *Expreßio eorum quæ tacitè insunt per modum conditionis quando aliquid operantur.& nu.9.*
4 *Testator potest facere,quòd cōditio,quæ tacitè inest.sit cōditio & suspendat*
Dictio si,pro quando.
5 *Expreßio eorum,quæ tacitè insunt per modum dispositiōis, quando aliquid operetur? & nu.9.*
6 *Dictio &,principaliter & per se uenit:secus est in dictione cum.*
7 *Mora non purgatur,licet arbiter in condemnatione exprimat diem,qui tacitè à lege inerat.*
8 *Societate contracta cum pacto,quòd si qua iusta hæreditas obuenerit illa cōmunicetur:cōmnnicatur illa in qua aliter socius est hæres institutus,ab eo cui successurus erat ab intestato.*
9 *Iusta hæreditas dicitur illa,quæ obuenit abintestato.*

LEX III

* Hæc verba. Expressio cōditionis per eum modū per quem ex necessitate tacitè inest nil operatur.h.d.Quæro quæ est ratio differētia.dicit glos.quia idem esset etiam conditione non apposita.dicit Dy.ratio est,quia expressio eorum quæ tacitè insunt nihil operatur.& in idem recidit cum dicta glos. ¶ Oppo. quòd dictio si facit conditionem.vt.l.si titio.quando dies leg.ce. & de condi.inde.l.qui promisit. cum simi. Solu.quando
1 † per dictionem si,additur aliquid quod de necessitate requiritur:tunc ponitur si, pro quia.ita ponitur hîc.secus si adijceretur aliquid quod haberet se ad esse, & non esse: vide glos.& hoc apparet ex regula grammaticæ. De conditione casuali dicam plenè in .l.j. j.de condi.& demon. ¶ Oppo.de.l.si titio. in fi.quādo di.lec.ce.Solu. hìc in secunda parte.l.loquitur quando vnus erat institutus:& sic tacitè inerat de necessitate quòd ipse adiret: ibi quando plures : quia de necessitate non erat quòd vnus adiret:quia testamentum poterat confirmari additio-
i ne aliorum . ¶ Oppo.de.l. in conditionibus[i] .§.j. de condi.& demō.Sol.dicunt quidā q̄ ibi primus erat proprium nomen,& vnus tantum erat hæres.

a ¶ Res testatoris. Adde dum Alex.dicit quòd fallit in legato vsusfructus rerū, quę vsu cōsumunt̃ in quib⁹ non trāsit dñium recta via al legando Pet. de ancha.cōsi.cccli. inci. principale dubiū. & qđ in istis terminis ab alio scriptū nō īuenit quòd Fede. de señ. & quidā alij doc.cōsuluerūt eius consi. xlvj. tu verò quære Pet.de anch.loco allegato: quia ante,nec post per multa consilia ego nō inueni.

b ¶ Seruū filij. Adde secundū Alexā.qđ hîc īpugnat imol. vt hic per eum.

c ¶ Rei vendicatio. Adde secundùm Alexā. Cyn. in.l.j. in. iiij. opposit. C. cōmunia de legat.

d ¶ Officium iudicis. Adde vt hîc p Alexan. an in casu quo testator mādat legata deberi hęreditate nō adita,vel statutum ita dispo nit, ꝓ legato cōpe tat hyopthecaria. cui in quàntū tāgit, an legata ad pias causas debeant̃ hęreditate non adita. Adde Ludo.Rom. cōsil.cccxxviij.in prin. Pet. de anch. cōsi.xliij.Bal. cōsil. xxx.in fi.&cōsi.lv. &.clxxxv.iiij.lib.

e ¶ Actio ꝑsonalis. Adde inquantum Alexan.in fi. dicit. quòd concurrit rei vendicatio,& actio ꝑsonalis,cū donatarius nō pręstat alimēta donatori.iuxta cōuenta.Ro.cōs. cccccx.& Bal.cōsi. lxxviij.j.lib.

f ¶ Vltima volūtas. Adde an donatio causa mortis magis assimilet̃ cōtractui quàm vltimæ volūtati.Bald. cōs. clxij.&.clxv.j.li. & ibi habes decisionē eius quod hîc tāgit Alex.an vsurarius possit cā mortis donare.& in quātū Ale.alle.Petr.de ancha.cōs.ccclxvj. ad decisionē.q. an statutū ꝓhibēs mulierē cōtrahere abs q; certa solēnitate videat̃ etiā ꝓhibere donare cā mortis,tu vide eū cōsil. ccclxxxvj. & in quātū vltimò ipse Alex.tāgit quid in donatiōe cau.mortis facta à minore adulto,tu vide pulchrè Ro.cō.cxcix.

g ¶ Statutū ꝓhibet. Adde qđ si statutū prohibet minorē cōtrahere inter viuos, & cā mortis donare sine cōsensu curatoris, vt est papię:& an minor poterit testari, vel codicillari , vide Bal.cōsi.c.j.lib.

POMATES.

h ¶ Prohibet minorem.vide Pau. cōs. iiij.ī.iij.col.in.ij.vo. Imo.cōsi.cxlv.col. iiij.

* Aduerte q̄ per ista verba , qsq; mihi heres erit.cōprehēdunt̃ etiā veniētes abintestato. ita alleg.Bar.tenere in.l. si qs cū nullū.ff. de iure codi. Cōtrari⁹ tñ alleg . p ambos Imo.& alios nouissimos in hac.l.hæc verba.& ī.l.ex duobus.§.j.ff.de vul.& pup.Sed ꝓ so.vide cōcordiā positā in margine in.d.l. ex duob⁹.§.j.

i ¶ Oppo. de . l . in conditionibus. Et hîc intellige quādo nō est plena clausula codicillaris:quia est p partes seij:intelligit̃ cōditionale legatū,qa secundū mētem legantis poterit valere, etiā si seius hæres non erit.Andrę.Barb.

a ¶ Cõditionale. Adde eundẽ Bart. in. l. ſi quis cũ teſtamentum nullũ. s. tit. j. & ibi Bal. & Ange. Ia. de are. Nico. de neapoli, Imol. Ful. & Paul. de caſ. in. l. ex duob⁹. §. j. de vulg. & pu. & ĩ. l. ſi ĩteſtõ. cum gloſſ. s. ſi quis omiſ. cau. teſta.

b ¶ Clauſula. Adde ſecundùm Alexã. quòd Rapha. cu. dicit quòd non inuenit doct. reprobantem Bar. tamẽ ipſe aliqualiter impugnat, vt hîc p ſeipſum Alexã.

c ¶ Sed quãdo. Et vide glo. ſingu. ſecundùm Io. de Imol. in l. ex duobus. s. de vul. & pupil. vbi eã videas. And. Bar.

d ¶ Oppo. de. l. fina. Adde quod hîc dicit Ioan. de imol. And. Barba.

tu dic quòd ibi plures fuerũt inſtituti: ſed ab vno tã
tùm fuit legatũ relictum ſub cõditione, ſi hæres erit.
& ideo non eſt legatũ conditionale: quia dicta condi
tio tacitè ineſt, ad hoc vt debeatur prout teſtator vo
luit: ſcilicet ab eo à quo relinquit, ſimile habetis in di
cta. l. ſi titio. in fi. quantũ ad partem eius hæredis de
cuius perſona apponitur conditio in legato non eſt
a conditionale: [a] ſed quantum ad partes aliorum. Nõ
ob. ſi dicas ꝙ poteſt deberi ab alio, illo non adeunte:
quia hoc non erit ſecundũ quod teſtator voluit: ſed
ex legis diſpoſitione, quę facit portionem deficien-
tem accreſcere cum onere ſuo. & ex hoc ſequitur ꝙ
ceſſat obiectio quę fieri poſſet ad hanc. l. de titulo. ſi
quis omiſſa cauſa teſtamenti. licet eñ legata poſſint
deberi ex illo titulo hęreditate etiam repudiata ex te
ſtamento: tamen tunc nõ deberentur ſecundũ quòd
teſtator voluit: ſed ex illius edicti diſpoſitione. ſecus
2 † dicerem ſi in teſtamẽto eſſet appoſita illa clauſu-
b la [b] ſi nõ valet iure teſtamẽti valeat iure codicillorũ:
tamẽ tunc hæc verba qſquis mihi hæres erit, faciũt
legatum conditionale: quia non ineſt tacitè. poſſunt
eñ deberi illa legata ab inteſtato ex voluntate teſta
toris expręſſa in teſtameto. ¶ Opp. s. de libe. & poſt
hu. l. iij. §. filius. vbi ſi exhęredatio fiat per hęc verba,
quiſquis mihi hęres erit &c. non valet: licèt conditio
tacitè intelligatur, vt. l. filium. §. ſed cum exhæreda-
3 tio. j. de cõtratabul. ¶ Dy. † dicit hîc duo verba p quę
ſe vult expedire de omnibus cõtrarijs. expræſſio eo-
rum quę tacitè inſunt nihil operatur: vt hîc. vbicũꝗ;
reperies contrarium, eſt caſus ſpecialis, vt. l. ſi in diẽ.
§. ſeruo. de cõdi. & demon. ſed per hoc non reſponde
tur ad contrariũ. tu dic ſecũdùm Pet. quòd ibi expri
mitur per aliũ modum quàm per eũ qui tacitè ineſt.
Declaro: exhæredatio habet ante aditam hęreditatẽ
vnum effectum: quia hæres inſtitutus nõ impeditur
adire propter filium exhæredatum: & poſt aditã hæ
reditatem cõſequetur alios effectus de quibus loqui
tur dicta. l. filium. §. ſed cum exhæredatio. de contra
c tabu. Sed quãdo [c] teſtator dicit, quiſquis mihi hæres
erit filium meum exhæredo. apparet quòd ante adi
tam hęreditatem filius non eſt exhæredatus: ſed re-
peritur pręteritus: & ſic aditionẽ impedit. alio ergo
modo teſtator expreſſit quàm ineſſet tacitè. ita lo-
quitur. §. filius. ¶ Oppo. de. l. ſi ita. §. illi ſi volet. j. eo.
Rñ. ibi non inerat tacitè, nam legatarius poterat ha-
bere legatum etiam ſi non velit, putà ſi ignoret. vt. l.
cum pater. §. ſurdo. j. titu. j. Iſta ergo conditio, lego ti
bi ſi voles. nõ inerat tacitê. meritò aliquid operatur.
4 ¶ † Quæro vtrùm teſtator poſſit facere quòd talis
conditio quę tacitê ineſt, ſit conditio, & ſuſpendat?
Rñ. quòd ſic. caſus eſt in. l. in conditionibus. §. j. j. de
condi. & demon. Et aduerte quia glo. hîc exponit ſi,
pro quia: vt dixi. s. tamen tex. videtur ibi exponere
ſi, pro quãdo. & quælibet expoſitio poteſt tollerari.
¶ Opp. quòd tacita conditio ſuſpendat ſicut pura.
vt. l. item quia conuẽtiones. s. de pac. dic vt ibi. & hoc
ſufficit circa expræſſionem conditionis quę ineſt ta
5 citè. ¶ Quęro † vtrûm expreſſio eorũ quę tacitè in-
ſunt per modũ diſpoſitionis aliquid operetur? Tex.
videtur dicere quòd nõ in. l. ſi arrogator. s. de adopt.
& ibi. Pe. tangit melius iſtã materiã quàm tangaẽ ali
bi. Sed ad hoc opp. j. e. de. l. talis ſcriptura. Sol. ibi ex
primiẽ illud ꝙ tacitè ineſt ex voluntate: ſed in. l. ſi ar
d rogator. tacitè inerat de neceſſitate. ¶ Opp. de. l. fi. [d]
de inſt. & ſubſti. cõiuncta. l. precibus. C. de impub.
& ali. ſubſti. vbi expræſſio pupillaris ſubſtitutiõis q̃
tacitè ineſt aliquid operaẽ: qm̃ expreſſa matrem ex
cludit, tacita non. Rñ. tacita pupillaris ineſt ex volũ
tate defuncti pręſumpta. vt. l. iam hoc iure. de vul. &
pup. & ideo propter expreſſum ceſſat tacitũ: quia iã
tacitè non ineſt de neceſſitate: & ſic aliquid operaẽ.
ſecus ſi ineſſet tacitê ex neceſſitate: vt hac. l. ¶ Item
opp. j. ad. l. fal. de. l. titia. Pet. laborat multũ in ſol. hu-
ius contrarij. tu dic quòd. l. titia. nihil facit ad propoſi
tum: quia ſicut antè quàm exprimeretur poterat de
trahi falcidia & poſt expreſſionem. ſed voluntas ex-
preſſa hoc operaẽ: vt illud quod nõ erat volũtas, mo
do ſit voluntas. & ſic ante permiſſionem falcidiæ in
erat: tacitê cõtra voluntatẽ. nunc exprimiẽ per aliũ
modum, ſcilicet quòd detrahatur ſecundùm volũta
tem defuncti: & ideo aliquid operaẽ. ¶ Oppo. C. ſi
e pen. [e] appel. mors interue. de. l. iij. Rñde. vt ibi dico. c
publicatio bonorũ venit ad ſñiam capitalẽ acceſſo-
riè: & ideo ſi acceſſoriè exprimaẽ in ſñia nihil opera
tur. ſed ſi in ſñia exprimereẽ principaliter: tunc ali-
quid operatur: qa exprimiẽ aliter quàm tacitè inſit
ita loquiẽ ibi condẽnauit enim capitaliter & publi- f
6 cauit bona per † dictionem &: quę habet principali
ter per ſe vnire. ſecus ſi dixiſſet cum: qa dictio cum
habet acceſſorie venire, vt. l. j. in fi. cum. l. ſeq. de pe-
nu. lega. Et hęc materia põt induci ad duas quęſtio
7 nes. Primò † certum eſt quòd ſi dies exprimiẽ ab ar-
bitrio expreſſè, non põt purgari mora. ſecus ſi nõ ex
primatur, ſed à lege intelligatũr, vt. l. ſi cum dies. §. fi.
f cum. l. ſeq. & l. celſus. de arbi. Modò pone [f] quòd ar-
biter condẽnando expreſſit diem quę tacitè inerat à
lege. vtrùm poſt diem poterit purgari mora? Quidã
tenent quòd ſic p. l. cum tale. §. meuię. de condi. & de
mon. vbi expreſſio tẽporis mortis nil operaẽ: quia
tacitè ineſt. & hoc videẽ tenere glo. in. l. iiij. §. ſi quis
condẽnatus. de re iu. Pe. cõtra: qa quãdo arbiter ex-
peſſit, ille qui nõ paruit offendi legẽ, & ei⁹ miniſtrũ:
ſicut quãdo exp̃ſſiſſet aliud tẽpus quàm qđ tacitè
g inerat. Et hoc placet: [g] qa tp̃s quatuor mẽſiũ ineſt ta
citè, nõ tãquàm p̃ſumatur iudicẽ ſic voluiſſe: ſed ex
indulgẽtia legis: vt. l. ſi cum militi. §. j. de cõpenſa. &
ideo ſi arbiter exprimit, declarat voluntatẽ ſuã: nec
exprimit per eum modũ qui tacitè inerat. vt. l. titia
ad. l. fal. & modò declaraui. s. ¶ Præterea tale tp̃s in-
erat tacitè nõ de neceſſitate, ſed de volũtate: qa arbi-
ter poterat alium diem ſtatuere. ſiue enim ęqua, ſiue
iniqua &c. vt. l. diẽ proferre. §. ſtari. de arbi. ergo eius
expreſſio aliqd operaẽ. vt. l. talis ſcriptura. j. eod. & s.
dixi. Non ob. §. meuię. qa tẽpus illud inerat tacitè in
conditione reprobata. Et eodẽ modo reprobaẽ ſi ex
primaẽ: ſed in. q. noſtra exp̃ſſè, & tacitè erat licitũ.
Non ob. gl. §. ſi quis condẽnatus. qa loquiẽ in iudice
qui habet neceſſe illud tp̃s ſtatuere: ſed arbiter hîc fa
cit volũtariè: vnde ibi ineſt ex neceſſitate. ¶ Secun
8 dò † facit ad aliã quęſtionẽ. [h] illa diciẽ iuſta hęreditas
h quæ obuenit ab inteſtato, vt. l. iij. §. de illo. pro ſoc. po
ne ergo, quòd facta eſt ſocietas, ſi qua iuſta hæreditas
obuenerit ſit cõmunis. contingit quòd ille cui ſucce
debã abinteſt. me inſtituit. an talis hæreditas cõica-
bitur? quidã quòd ſit in legitima quę debebaẽ ex ne
ceſſitate: in alia verò ſecus ar. d. l. ſi arrogator. Pet. cõ
tra. imo quòd tota cõicabitur: qa tacitè tota debeba
tur ex p̃ſumpta volũtate defuncti: vt. l. conficiũtur.
ĩ prin. s. tit. j. ergo ſi exprimitur nil operaẽ: quia inter
tacitũ & exp̃ſſum non eſt differẽtia: vt. l. cũ quid. ff.
ſi cer. pet. ꝙ puto verum: vt patebit ex diſtinctione
9 quã ſtatim dabo. ¶ Vt de iſta materia liqueat, † dic
breuiter quòd quãdo exprimiẽ illud qđ tacitè ineſt:
aut per modũ conditiouis: aut p modũ diſpoſitiõis.
Primò caſu, aut exprimiẽ per eum modũ per quẽ ta
citè ineſt: & nil opeatur. vt hac. l. cũ ſimilibus. Dico
aũt tacitè ineſſe quãdo diſpoſitio nõ põt ſortiri effe-
ctum aliter quàm ex diſpoſitione illa: etiã ſi aliunde
poſſet ſortiri effectũ, non tamen ex diſpoſitione te-
ſtatoris, vel alterius diſponẽtis. vt. s. p̃batum eſt. ſi ve h
rò exprimiẽ per aliũ modum, tunc operaẽ. vt. j. eo. l.
ſi ita legatum. §. illi ſi volet. & l. iij. §. filius. de libe. &
poſthu. Secundo caſu, qñ ineſt tacitè p modũ diſpo-
ſitionis: diſtingue aut ineſt tacitè ex neceſſitate con
tra voluntatẽ exprimẽtis: aut pręter volũtatẽ, aut ſe-
cundũ voluntatẽ licèt tacitã. primo caſu, ſi exprima
tur nil operaẽ in p̃iudicium eius in cuius fauorẽ taci-
tè inerat: vt. l. ſi arrogator. s. de adop. ſed in eius fauo
rem ſic. vt. l. titia ad. l. fal. ſic põt ĩtelligi. l. iiij. §. ſi quis
condẽnatus. de re iud. Secundò caſu: quãdo ineſt ta-
citè pręter voluntatẽ: tunc operaẽ vt amodo illud ta
citum ceſſet. vt. l. talis ſcriptura. j. eo. & quod dixi. s. in
quęſtione arbitri. Tertio caſu, talis expreſſio nil ope
ratur: vt. l. cum quid. ſi cer. pe. & l. quæ dubitationis.
de regu. iur. & quod dixi. s. in qõ. de hęreditate legiti
ma pręddicta vera ſunt, niſi exprimatur per aliũ mo-
dum quàm qui tacitè inſit, vt. s. probatum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Nomina appellatiua à cõi uſu mutãtur, non ab uno nomine.*
2 *Error in nomine proprio fundi probatur ex finibus.*

Confinia

POMATES.

c ¶ Pendente appel. Vide Imol. in. l. ſi inſulam. in. xij. col. ff. de ver. obl.

f ¶ Modo pone. Cõtrariũ tenet Ange. ĩ. l. iiij. §. ſi quis. ĩ. de re iudi. & l. ſi inſulam. de verb. obl. & ĩ. l. & ſi poſt tres. s. ſi qs cau. Bald. hîc. vt refert Ioan. de imo idem tenet: qa exp̃ſſio iſta ſit ad fauorem condemnati: vnde non debet retorqueri in damnum. l. titia. ĩ. ad. l. fal. iuncta. l. ſi arrogator. s. de ado. & allegatur gloſſ. in. c. j. de conſti. in vj. ad hoc ꝙ diſpoſitio ſtatuti eſt idẽ ꝙ ius commune: ſi aliter nõ diſponit. ſed arbirer apponit diſpoſitionem legalem: ergo præſumitur arbiter potius miniſter & organum. l. q̃; diſponens, & ſic gratia monitionis expreſſit arbiter, ſecundũ Gui. & non gr̃a diſpoſitionis. vide hîc Io. And. barba.

g ¶ Placet. Adde (vt refert Alexan.) ꝙ opi. contrariam tenẽt Iac. de are. Andre. de piſis & Bal. in repe. l. & ſi poſt tres. s. ſi quis cau. An. in. l. iiij. §. ſi qs condemnatus: ĩfrà de re iu. Bald. in. l. ſi arrogator. s. de adop. Ange. in. l. ſi inſulam. de verbo. obl. Sali. in. l. ſi pacto quo pœnã. C. de pac. & cũ iſtis Alex. etiam trãſit.

h ¶ Ad aliam qõ. Adde quòd cum deciſione Bar. in hac. q. cõmuniter trãſeũt doc. vt refert Alex. & vltra Alexã. hic, an exp̃ſio eius qđ tacite ineſt aliquid opereẽ, vide in pulchro caſu Bal. cõſi. clxxix. iij. libr.

a ¶Proprij. Adde do. Alexan. limitat hoc verũ, nisi esset error nominis proprij ipsius disponē tis, vel eius filij. idē esset si esset error in nomine p̄ris ipsius disponentis. vt putà si testator diceret petrus Antonij cum esset Petrus francisci. vt consuluit Ludo. Ro. cõsi. clxxix. inci. amplissime doc. & consi. cccvj.

b ¶Op. ꝙ error. Vide Barto. in consil. clxxix. inci. martinus baruntij. vbi pulchrè loquitur. Andræ. Barba.

POMATES.

b ¶Vide Ale. cõsil. xlij. in vlti. colũ. in iij. volu. & consi. v. in. iiij. volu.

c ¶Qualitas. Adde inquantũ Alex. refert Bal. hìc dicere quòd si accusat̃ titius de vulnere cõmisso in palatio alicui⁹ ciuitatis nõ esset necesse apponere cõfinia, cũ locus sit certus propter qualitatē expressam per allegata hìc per eum. qd̃ Bal. consi. liiij. inci. casus breuis & ardu⁹. videtur voluisse ꝙ licèt locus sit notorius, tamen debeant apponi confinia: vide in. ij. col. iij. lib.

POMATES.

d ¶Quæro vtrũ error. Vide Bar. cõsi. cxxxiij. & aliquid per Anto. de but. consi. lxv.

e ¶Erraüit. Adde an error supplicãtis de s̄nia lata per iudicem, cũ esset lata p consultorē vitiet rescriptũ. Bal. cõsil. ccccclxvij. iij. lib. & vide Ioan. de imol. omnino de prædictis in additi. ad spe. inti. de rescrip. præsentatione. §. fina.

Confinia & qualitas fundi si concordant cum re de qua agitur magis inspiciuntur quàm uocabulum.

3 *Testatorem errasse in corpore, probatur ex dictis per ipsum ante testamentum.*

4 *Legatum quando erratum est in corpore non ualet: nec in ea re quam legare intendebat.*

5 *Error in nomine proprio non uitiat: actus inter uiuos, nec hæredis institutionem.*

6 *Legatum qnando naleat si cõstet de testatoris uoluntate quòd errauit in nomine appellatiuo.*

7 *Rerum uocabula sunt immutabilia, hominum mutabilia.*

8 *Ratio differentiæ inter nomina propria & appellatiua.*

9 *Error in nominibus adiectiuis non uitiat.*

10 *Distributiuum quisquis, requirens duo uerba, sicut distribuit actum primi uerbi: ita etiam actùm secundi.*

LEX IIII.

SI quis in fundi vocabulo. Eeror nominis ꝓprij[a] non vitiat
legatum: secus si erraretur in corpore, vel
in nomine appellatiuo. hoc dicit. ¶Oppo. quòd er-
ror[b] nominis appellatiui non vitiat. vt. l. librorum. §.
quod tamen. j. titu. ij. Respond. ibi propter multam
proximitatem quã habebat vnum appellatiuũ cum
alio non nocet: vt si quis putauerit libros cõtineri ap
pellatione chartarum. ¶Op. de supel. leg. l. labeo. §.
1 nec mirũ. Sol. †nomina appellatiua sunt immutabi-
lia ab vno homine: sed à communi vsu possunt mu-
2 tari vt ibi not. & d. l. librorũ. ¶Quæro †qualiter pro-
babitur quòd errauerit in nomine proprio? Respon.
vt qa fines posuit, vel aliquã demonstrationem: quia
dixit oliuetũ quę verba cõgruunt alteri fundo testa-
toris, qui non habebat illud nomen. vide gl. Ex qua
singulariter no. ꝙ si confinia concordant, vel quali-
tas[c] fundi cum re de qua agitur, illud magis inspicim⁹
quàm vocabulum loci seu fundi. hoc declaro plenè
in. l. demonstratio. j. de condi. & demon. ¶Secundò
3 †quæro, quomodo probabitur ꝙ errauerit in corpore? Respon. si testator ante factum testamentum cõ
ferens cum aliquibus dixit quòd volebat, & intende
bat legare: postea in testamento aliud posuit: proba
tur quòd errauit in corpore ex præcedentibus verbis
dictis. hoc sentit glo. hìc dum dicit quòd intendebat
&c. probat̃. s. de hære. instit. l. quoties. §. j. & ij. ¶Quę
4 ro †si non valet legatum rei nominatæ propter errorem in corpore: an valeat legatum eius rei quam legare intendebat? Glo. dicit quòd nõ. & bene. ¶Quæ
5 ro †vtrùm[d] error nominis proprij vitiet alios actus
inter viuos, vel in vlti. voluntate? glo. hìc ex concordantijs quas allegat ponit quòd non. non enim vitiat stipulationem, vt. l. si in nomine. de ver. obli. nec
hæredis institutionem. vt. l. si in nomine. C. de testa.
nec iudicium. vt. l. idem pomponius. scribit frumentum. §. pe. s. de rei vend. ¶Quæro, †quid si constet
6 de volũtate testatoris ꝙ ĩ noĩe appellatiuo errauit?[e]
glo. hìc videtur sibi contradicere. vide eam vt declares glo. distingue aut constat testatorē errasse in nomine appellatiuo tacitè propter aliqua indicia, putà
quia antè dixit se aliquid velle legare: & tunc nihilominus legatum vitiatur: vt in prin. gloss. ita loquitur
iste tex. ratio est: qa noĩa appellatiua sunt ita cõmunia quòd lex nõ pręsumit aliquem errasse in hoc ex
aliquibus indicijs. sicuti enim stultum est errare ĩ nomine suomet proprio, vt. l. fina. C. de hære. instit. ita
quodammodo in nomine appellatiuo. fallit propter
multã cõformitatē nominũ, vt. d. l. librorum. ver. qd̃
tñ. j. ti. ij. fallit si ex communi vsu aliter appellaretur.
vt. l. labeo. ver. nec mirum. de supel. lega. si verò constat expressè testatorem voluisse nominare equum
pro mulo: tunc legatum valeret. ita loquitur secunda pars gloss. idem si esset res præsens, & eam testator digito demonstraret: sub alio tamen nomine appellatiuo: vt si diceret hũc equũ tibi lego cum esset
bos. vt. l. quæ extrinsecus. & ibi not. de verb. obliga.
7 ¶†Quæro, quid vult dicere tex. rerũ vocabula sunt
immutabilia: hominum mutabilia? Respond. quidã
vocabula rerum appellant ea quæ res habent, eo ꝙ
res ex cõmuni appellatione generis sic nominãtur.
nomina hominum dicuntur ea quæ ab hominibus
imposita dicuntur singulariter certis rebus nõ generi. hæc est bona expositio. Alij exponunt vocabula
hominum, hoc est vocabula quibus homines nuncupantur: vt lucius titius, & similia. quod licèt sit verũ
in se, tamen nõ congruit huic. l. quod patet ex princip. huius. l. dum dicit, de nominibus proprijs appo-
8 sitis rebus ab hominibus. ¶Quæro quæ† est ratio differentiæ inter nomina propria, & appellatiua? dic vt
9 in glo. ¶†Quæro quid si erretur in nominibus adiectiuis? vt si appello quem album, cum esset niger.
Glos. dicit idem esse quod in proprijs, & bene. Tex.
videtur in. l. pe. j. de re dub. alia circa hanc materiam
dic vt in. l. demonstratio falsa. de condi. & demon.
10 Si quis hæredes. Distributiuũ† quisquis, quod requirit
duo verba: secundùm quod distribuit actum primi
verbi: ita distribuit actum secundi verbi. hoc dicit.
¶Opponi. de. l. qui filiabus. §. j. j. eod. Solu. ibi distributiuum actus primi verbi tribuit cuilibet insolidũ.
dixit em̃, si qua filia mihi nascet̃: & natiuitas cuiuslibet est insolidũ: ideo actum secundi verbi attribuit
cuilibet insolidũ. hìc secus.

SVMMARIVM.

1 *Electio ut ualeat quinqué requiruntur.*

2 *Electio in ultimis uoluntatibus non uariatur: in contractibus secus: & ibi rationem uideas.*

3 *Electio sequitur statim ex eo quòd quis dicit, uolo eligere: dato sibi prius termino ad deliberandum: uel facta interrogatione per eum cuius interest.*

4 *Verbum uolo, ratione adiuncti quando inducat dispositionẽ?*

5 *Habens potestatem eligendi potestatem electione facta nulla an poterit secundo eligere? remissiuè.*

LEX V.

f SErui electione.[f] In vltimis volũtatibus non possumus in electionibus va
riare. hoc dicit. ¶Opponi. j. de opp. leg.
de. l. ij. Solu. si electio non valuit potest eligere iterũ:
1 vt ibi. hìc verò valuit. Quot† aũt requirantur ad hoc
vt electio valeat? glo. ponit quinq; vel sex, quã vide,
& not. & declaratur sic: In electione reqritur primò
causa valida ex qua alicui deferatur ius eligendi. &
propter hoc requiritur primò ꝙ hereditas sit adita
vt glo. dicit: aliâs testamentũ nõ est validum. Secundò requiritur ꝙ persona eligens sit habilis & idonea
ad eligendum: & ideo requiritur ꝙ sit maior & sui
iuris: aliâs in eo non cadit perfecta deliberatio & electio, vt. l. pupillus. suprà de acquiren. hæredi. Tertiò,
requiritur deliberatio. cum enim electio hìc sit acceptare vnam rem magis quàm aliam. hoc non posses
facere, nisi circa oẽs illas res deliberes: & ideo requiritur quòd omnes illæ res exhibeantur. Quartò, requiritur quòd eligatur vna ex rebus in quas cadit deliberatio: ideo si eligeretur res quæ non est testatoris
non valeret. vt dicit glo. Quintò requiritur actus electionis. & ideo glo. dicit oportet quòd dicam eligo.
non volo eligere: quia illud verbum volo eligere, est
suspensiuum. vt. l. si quis stipulatus. in prin. de verb.
ob. ideo dicit lex quòd electio non potest fieri sub
conditione, vt. l. actus. de reg. iur. ratio est: quia conditio suspendit actum: & electio requirit actum deliberatum, & licitum. vt suprà vidistis. hoc autem quod
dixi de verbo volo eligere, statim examinabo. ¶Op
g ponitur.[g] †de verborum obliga.[h] de. l. eum qui. §. fi.
2 gloss. non soluit solu. dic aliud esse in cõtractibus, vbi
h post electionem licet variare. aliud in vltimis volũtatibus, vt hìc. ratio: quia in vltimis voluntatibus electio trahit secũ executionem: nam statim cum elegeris efficeris dominus illius rei, vt. l. apud aufidium.
de opt. leg. not. in. l. huiusmodi. §. stichum. j. eodem. &
3 ibi dicam. Quæro. †vtrùm hoc sit verum quando dico volo eligere quòd non sit electio. De hoc interrogaui plures magistros, & bacalaureos in theologia.
i Et contra istam[i] gloss. faciebant talem rationem: si
agens est liberum, & non impeditum, & patiens est
dispositum: si vult agere immediate agit. & hoc in
philosophia est notum. probatur in. l. paulus respondit per procuratorem. ff. de acquir. hære. & l. iam dubitari. in fi. de hære. instit. in quibus legibus probat̃

POMATES.

f ¶Serui electione. Ad regulam huius l. vide Alexan. cõsil. xvj. incip. videt̃ in. iij. vol. moder. in l. duobus. §. si ei q. ff. de iureiur.

POMATES.

g ¶Oppo. Pro resolutione huius contrarij vide Are. in. l. qui ex pluribus. ff. de verb. obli. & vide quid ex ista rõne inferat Bal. in. l. huiusmodi. §. stichum. j. eod.

h ¶Oppo De verb. oblig. Et vide glo. sing. secundũ Bal. in. l. quicqd astringendæ. de verb ob. Andrę. Barba.

POMATES.

i ¶Et contra istam glo. pro declaratione huius gloss. vide Aret. in. l. gerit. in iij. colũ. ff. de acqui. hæredi.

quòd statim ꝙ volo esse heres, statim sum hæres. ita etiam hîc cum volo eligere, statim sequitur electio: cum nullum impedimentum sit, & voluntas sit libera. Solu. vt ex dictis eorũ potui cõprehẽdere. dicebãt sic: aut tu assumis electionẽ pro toto, hoc scilicet, deliberare rectè, & rem acceptare: & tũc verum dicit gl. si dico, volo eligere illam rem. non sequitur: ergo eligo: quia voluntas mea non est libera, ad hoc cũ non deliberauerim adhuc: & illa verba volo eligere hanc rem, intelliguntur. i. prim⁹ meus motus fertur in hãc rem: non tamen deliberatè: si tu intelligeres electionem pro vltimo actu acceptationis: si præcessit deliberatio: tunc gloss. non diceret verum: quia statim cum volo eligere: eligo, cum nullum impedimentũ sit. & hoc puto esse verum: quia si datus esset tibi termin⁹ ad deliberandũ quid velles eligere; & tu respõderes per hæc verba, volo eligere hanc rem. tunc electionem inducerent. text. est in simili in. l. sed & si alio. ij. respond. infrà ad trebel. & l. omnes qui. eodẽ titul. dixi hoc aliâs in. l. si quis suus. de iure delib. idẽ est si ad interrogationem alterius cuius interest responderes, volo eligere hanc rem. induceretur electio. Ratio: quia responsio quæ fit alteri debet intelligi certa: vt sic ille certus remaneat. ita nota. in. l. in vẽdentis. C. de cõtrah. emp. sed si ista verba essent simpliciter prolata non ad interrogationem alterius, nec dato termino ad deliberãdũ: tunc ista gloss. procederet, & intelligeretur vt primo modo dixi. facit ad prædicta quod dixi vobis in. l. gerit. de acquir. hære. in quæstio. illa quid si dicam volo adire. Item contra hanc gloss. facit. l. pamphilo. §. propositum. j. titu. ij. vbi si dico, volo relinquere. statim sequitur, ergo relinquo.

4 ¶ Pro cuius† declaratione dic breuiter. verbum volo, nihil importat per se, nisi ratione adiuncti. aut enim verbum volo, habet determinationem certæ rei, & inducit dispositionem: vt si dicerem, volo illam rem. esset electio, vt. l. ij. de op. leg. & l. huiusmodi. §. stichum. j. e. & dicta. l. apud aufidium. aut habet determinationem alicuius verb. infiniti: & tunc aut actus importatus per illud verbum, venit explicandus ab alio, aut à volente. si ab alio: & inducit dispositionem, vt. l. j. C. manda. & C. de testa. l. nõ dubium. & C. communia de le. l. ij. ratio: quia in volente non est faciendum aliud nisi explicare voluntatem suam: quod facit per verbum volo. & ad idem facit. l. j. C. de sum. trini. & quod dixi ibi in repetitione quam feci. quandoꝗ actus est explicandus à volente: & tunc aut ille actus non consistit in nuda voluntate: & tunc nõ inducit dispositionem illius act⁹: vt si dico volo, ascendere arborem. non sequitur ergo ascendo. vt. l. in vendentis. & ibi no. C. de cõtrah. empt. aut ille actus[a] potest explicari nuda volũtate: & tunc aut de natura illius actus est pendere in futurum: vt in vltima voluntate, tunc inducit dispositionem: vt si dico volo relinquere: vt dicto. §. propositum.[b] cum enim natura vltimæ voluntatis sit pendere vsꝗ ad mortem, vt. l. iiij. ff. de adi. leg. & l. conficiuntur. §. fina. j. titulo. j. meritò ista verba volo relinquere. licèt habeant quandam dependentiam, conueniunt tamen illi actui. quandoꝗ est aliquis actus qui debet expediri incontinenti: & de illius natura non debet pendere: & tunc distingue vt dixi suprà aut illa verba fuerunt prolata ad patris interrogationem, vel aliâs deliberatè vel indeliberatè, vt dixi suprà. quandoꝗ actus dependet ex voluntate proferentis & alterius: vt in contractibus. exemplum in emptione: vt si dicam volo emere. tunc aut profertur ab vno tantûm, & non sufficit. aut ab ambobus: & tunc aut profertur per verba præsentis temporis aut futuri, vt nota. in dicta. l. j. in vẽdẽtis. ¶ Vltimò[c] Dy.

5 † inducit hunc. §. in argum̃. ad quæstio. de eo cui data est electio, seu potestas eligendi potestatem. si eius electio non valet: an poterit eligere secundò. quod habetis plenè ex his quę dixi in. l. ij. infrâ de opti. leg.

a ¶ Aut ille actus. Et vide Bal. in. l. fin. §. j. C. communia de leg. vbi plura bona dicit. Andrę. Barb.

b ¶ §. propositũ. Adde vltra hîc dicta per Alex. de intellectu. d. §. Paul. de ca. consil. clxxxix.

c ¶ Vltimò. Adde de hac qõ. pulchrè per Ludo. Ro. cõsi. ccccxcij.

d ¶ Quod commune &c. Adde vltra Alex. q̃ voluit Cal. consil. xxij. sub rubrica de prebẽ. vbi ponit, an si papa reseruauit sibi beneficia ĩ aliqua diocesi, exceptis his q̃ pertinent ad collationem episcopi ꝙ non etiam comprehendentur illa quorũ collatio spectat ad capitulũ & epm in cõmuni. & Bal. cõs. ccxxviij. ij. lib. vbi ponit si capitulatũ fuit quòd res empta fuit de pecunia alteri⁹ ex socijs, quòd non debet intelligi de cõmuni: qa quod cõmune est propriè meum non est: & quod cõmune est nõ est ꝓpriè meũ. vide quod pulchrè consuluit Ab. consil. lxxxiij. ij. lib.

SVMMARIVM.

1 *An quod commune est, meum sit?*

Labeo. Quod commune[d] est, meum est quãtùm ad dispositionem meæ partis.

hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. in tantum. §. vniuersitatis. suprà de rer. diui. & suprà communi diuidũ. l. sabinus. & l. sed si hac lege. §. q manumittitur. s. de in ius voc. Gloss. soluit istud brocardum duobus modis. Primò

1 † quod commune est, meum est vbi reperit̃, expressum. in dubio tñ secus. ita not. in. l. ij. de cõdi. institu. alibi dixi quod commune est, meum est fictè, nec verè: vt nota. in. l. id quod nostrũ. de reg. iur. dicit Dyñ. aliter hîc. & in. c. in re communi. de regu. iuris. libro

e vj. non tamen plenè. Dic ergo,[e] aut est aliquid commune pluribus vt vniuersis. & quod commune est, meum non est. l. in tantum. §. vniuersitatis. de rerum diui. & l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in ius vocan. cum simili. aut est commune pluribus vt singulis: tunc aut quæris an sit meum quò ad dispositionem partis meæ. & dico quòd sic, vt hîc, & l. ij. de cõdi. institu. & l. j. C. qui testa. fac. poss. aut quò ad dispositionem partis socij: & tunc non est meum. vt. l. falso. C. de com. re. ali. aut quo ad dispositionem super toto: & tunc aut res erat ad hoc destinata: & dicitur meum, vt. d. l. in tantum. §. in commune. suprà de re. diui. & l. si ædes. suprà communi diuidun. aut non erat destinata ad hoc: & non dicitur meum, vt. l. sabinus. suprà communi diui. fallit. C. de vend. re. fis. cum priua. communi. l. j. lib. x. & hoc fauore fisci. Fallit in. l. stipulatio. §. fin. de noui oper. nun. ratio est qa ibi factum vnius prodest alteri sociorum & non nocet. Fallit in. l. j. §. domini. ad syllania. ratio: quia ibi domus non posset esse aliter tuta. vt in ea. l. in princ. item fallit, suprà de act. empti. l. iulianus. §. idem celsus. vbi inspecto futuro euentu, quod commune est potest dici meum. ratio est: propter necessitatem adiudicationis quæ fit in communi diuidundo: vbicũꝗ autem dixi quod commune est, meum est: intellige

f fictè[f] non verè: vt no. in. l. id quod nostrum. de regu. iur. & probatur in. l. illud. de ritu nup.

SVMMARIVM.

1 *Legata re in qua testator habet tãtùm partem, quòd uideatur legata pars, & non tota: etiam si dixit rẽ meam.*

2 *Testator si post legatum redimit aliam partem, utrùm debeatur illa pars si testator legauerit suam partem.*

3 *Testator si legat rem quam habebat communem cum hærede tota debetur.*

4 *Testator si legat dimidiam fundi corneliani, in qua solum dimidiam dimidiæ habebat: illa sola debetur.*

5 *Legato toto fundo, uel si est factum legatum ad mensuram: totus fundus uel integra mensura debetur, etiam si totus non sit testatoris.*

6 *Legato toto fundo suo in quo testator debebat alteri partem actione personali: illa pars non cedit legato.*

Cum fundus. In dubio legando rem videtur quis legare partem quam habet in re. hoc dicit. ¶ Oppo. de noui operis nunciatione. de. l. stipulatio. §. fina. gloss. non soluit. Dyñ. dicit ibi erant verba indefinita: hic proprium ius personæ proferẽtis significatiua. Dy. quasi dicat ex eo quòd dixi fundum meum hoc importet. quod est cõtra id quod ipse idẽ dixit super hac. l. vt statim dicam. dic ergo quòd ibi dispositio vnius, prodest alteri, & nemini ipsorum nocet. hîc secus esset.

1 ¶ Opponi. si totus† esset alienus, totus deberet̃: vt institu. eodem. §. si res. & C. de lega. l. cum rem alienam. si ergo pars est alterius: nihilominus debeatur totum. Gloss. dicit hoc ideo esse: quia dixit meũ. vnde ius quod habet legare videtur, vt. j. eo. l. si domus.

g §. fin. Dyn. hoc reprehẽdit[g]: quia non refert si dicã meum vel non, vt. l. cum fundus. de fundo instructo. & l. mæuius. §. penul. de leg. secundò. & ibi not. & C. eodem. l. vxor. Idem tenet Cyn. C. eodem. l. cum rẽ alienam. quæ reprehensio procedit referendo istam opiñ. ad tex. vt ipsi faciunt. Sed glos. non habuit istũ intellectum: sed oppo. ad. q. quam fecit in prin. glos. vt patebit statim recitando eam: & tunc gloss. dicit

2 optimè. ¶ † Quæro ergo qd si post legatũ redimit aliã partẽ? Dicit gl. ꝙ nõ debet̃. arg. l. si ita. de aur. & arg. leg. ¶ Sed cõtra hãc determinationẽ opp. quia si totus fuisset alienus, tot⁹ deberetur si sciuisset, vt insti de leg.

POMATES.

e ¶ Dic ergo. Vide Barto. in. l. j. §. fi. ff. de colla. Prepo. in c. omnes. ll. in. iiij. col. j. distin. & vnũ dictũ Ange. in consil. ccxcv. vbi quæritur an socius possit esse testis ĩ re cõmuni pro socio.

POMATES.

f ¶ Intellige fictè. Idem tenet Ioan. and. & gemi. in. c. fin. de preben. lib. vj. Pet. de ancha. & Imo. consi. iij. facit quod no. Panor. cõsil. lxxxiij. in ci. disponente statuto. in j. vol. vide etiã tex. in. l. quicquid. ff. de acquir. re. domi. sed in cõtrarium facit tex. in. l. j. §. idemꝗ erit. versic. domini. ff. ad sylla. & vide tex. in. l. j. ff. quãdo appellan. sit.

g ¶ Reprehẽdit. Adde Bal. idem tenentẽ consi. lxv. ij. lib. & vide qđ voluit An. consi. clxxiij. s. quòd si frater possedit longo tẽpore bona cõmunia cũ fratre defuncto, & veniẽs ad mortem de dictis bonis disponat: ꝑ hoc non dicit̃ adire hereditatẽ fratris: sed solũ disponere de iure quod in re tãꝗ cõmuni habet.

a ¶ Quid si testator. Adde ad intellectum Bar.hic,& ĩ verb.pcedẽti.& vide Corneũ in cõsi. clxix.col.ij.versic. nec isup.& in cõs. cxcv.col.iij.ver.itẽ qñ testator.in.iij. vol.& latius in cõsil.ccxxij.per totũ in.j.vol.vbi elegãter videtur remouere quandam cõtrarietatẽ.Bar.hic.

POMATES.

b ¶ Itẽ.Limita istud, nisi cũ cõditiõe totum esset apposita dictioni cum.p tex.in.l.q habebat.& ibi Bar.j.titu.ij. vide Roma.in cõs. cccviij.Bart.in.l.cũ filius.§.dñs.per illum tex.j.ti.j.

POMATES.

c ¶ Relatiuum quis vel qui.Adde de relatiuo quis vel q, Oldr.cõsi.cxxvj. Bal.cons.cccclxv. inci.dubiũ col.iij. in.ij.vo.vbi latè ponit de eo.qđ tangit Alex in.iij.op.ver. fallit si testator,& in materia relatiui adde.l.ea tñ adiectio.ff.de leg.iij.& l.nã qđ liquide.§. fi.ff.de pe.le.& an in dubio præsumamus q relatiuũ faciat conditionẽ.an demonstrationẽ, vide Fely.in.c.suplris.ĩ.ij.co.de rescr. & idem est in relatiuo quãtitatis,vt no.per doct.per illũ tex.in fi.in.l.lecta.ff.de cer.pe.& ĩ l.itaq.ad le.põ.de paric.vide etiam Card.cõsi.lxxxiij. in.j.col.& qđ dicit de relatiuo idẽ est in participio,vt p Bar.in.l.j.in.vij.q. ff.de cõdi.& de.& vide Alex.cõsi.xxviij.ĩ fi.in.iiij.vol.& consi.lxxxviij.in ij.col.vo.iiij.

sti.de leg.§.nõ solũ.sed cõstat q hic testator sciuit partẽ esse alienã ex eo qđ postea redemit:ergo &c. Rñ.gl.hoc ideo esse quia dixit suũ.vñ dicit legare ius qđ habet de pñti,vt.l.si domus.§.fi.&.d.l.si ita.& hoc videtur verũ.vnde referendo hãc opi.ad tex.nõ procedit.referẽdo ad.q.optime procedit & notabilr. ¶ Item contra hãc determinationem facit.j.eo.l.si ex toto.in prin.vbi dicitur q debeat pars redempta. Sol.dicunt doct.Dy.& Iac.de are.hic videtur legare partẽ quam habebat vt dictum est.ideo pars redẽpta nõ cedit legato,sicut noua vestis redẽpta nõ cedit legato vestis,vt.d.l.si ita.sed in.l.si ex toto.legauit fundum totum verè.vñ qcquid accedit illi toto, totum accedit legato.hoc qđ dicit de parte redẽpta, intelligit Iac.de are.nisi quis redemerit necessario p adiudicationẽ:tũc ẽm deberet totus,per.l.iul.§.idem
3 celsus.de act.emp.Itẽ quero,†quid si testator legauit rem quã habebat cõem cum herede suo.Rñ.tota debetur sicut si esset sua,vt.l.cum filius.§.dñs.j.tit.j. qđ verum intelligo,nisi testator dixerit fundũ meũ &c.quia tũc videtur legare ius qđ habet,per ea quæ
4 dicta sunt.¶ †Quæro,quid si testator[a] legauit dimidiã partem fundi corneliani,cũ ad ipsum ptineret solum dimidia dimidię.Videtur q hec.l.non habeat locum:qa loquitur qñ portionẽ non nominauit.sed credo idem quod.s.scilicet q solùm dimidia dimidię debetur,vt sit idem iuris de parte quo ad partem,qđ de toto quo ad totum vt.s.de rei vend.l.quę de tota. Videtur ẽm dicere lego ius qđ habeo in parte dimidia.sicut cũ legat fundũ videtur legare ius qđ habet in fundo,arguendo de toto ad partem.& si aliã partem redimerem,nõ cederet legato[b] per ea quæ dicta sunt.Item hęc lex & omnia predicta locum habent, nisi testator dixisset totum fundum,vel omnem fundũ,& similia verba:quia tunc totum haberet,vt.l. iulianus.in princ.j.de lega.iij.idẽ puto si testator reliquisset ad mensuram.s.tot iugera:quia illa debet habere integra sicut si dixisset totum:al's non haberet
5 illam mensuram quam testator dixit.¶ †Sed quid si legauit fundum qui erat totus suus,sed partem debe
6 bat alteri actione personali.Respõ.illa pars† quã debet non cedit legato,vt.l.qui cõcubinã.§.qui fundũ j.de lega.iij.

SVMMARIVM.

1. *Conditio inducta per relatiuum,quòd dicatur tacita cõditio.*
2. *Alienata parte Stichi non adhibetur illa distinctio,an alienauerit ex uoluntate,an ex necessitate.*
3. *Conditio quando possit diuidi?*
4. *Clausula,si non ualet iure testamenti ualeat iure codicillorũ. intelligitur quatenus non ualet iure testamenti.*
5. *Stante statuto quòd mulier non possit contrahere sine consensu duorum consanguineorum ex parte patris si eo habuerit:& si non habuerit adhibeantur ex parte matris: quòd si habeat unum tantum ex parte patris:ille debet adhiberi cum uno ex parte matris.*

LEX VI.

STichum. Relatiuum quis[c] vel qui,iũctum verbo futuri tẽporis inducit cõditionem.iunctũ verò verbo pñtis tẽporis demonstrationem.h.d.& no.l.notabilem,& mẽti tenendã à capite vsq ad fi.¶ Opp.q etiam iunctũ verbo futuri tẽporis faciat demonstrationem,vt.l.scribit.in fin.de au.& ar.lega.Sol.dictio magis hic posita tollit contrarium,vt in glos.¶ Op.de.l.ij.§.de here.insti.Solu. gl.q ibi institutio non est conditionalis,sed adiectio partium:quia aliàs totum testamentum periret.innuit gl.q illud ideo fit ne testamentum pereat,quæ sol.tollitur per sequens cõtrarium signatum in glo. §.de hære.insti.l.talem.§.j.vbi si instituo Stichum qui meꝰ erit:eo alienato non valet institutio.& ideo dic vt ibi.Gloss.videtur voluisse sentire quòd relatiuum iunctum verbo futuri temporis facit conditionale suum antecedens.ita loquitur hic,aut ergo antecedens suum est aliquid in quo cõsistat substantia dispositionis:& tota dispositio erit conditionalis, vt hic:quia antecedens erat Stichus.sres legata sed in.d.l.talem.antecedens erat persona instituta ĩ qua consistit substãtia dispositionis,in.l.verò.ij.de here. insti.antecedens erat quędam qualitas,scilicet distributio partium.vnde ista distributio erat conditionalis:institutio autẽ pura.remanet ergo pura.¶ Opp. de.l.talem.§.j.s.de hered.institu.Solu.apparet ibi in tex.¶ Oppo.de.l.si in diem.§.fin.de condi.& demõ. Solu.nõ est cõtra.¶ Oppo.de.l.si decẽ cum petiero. de verb.obl.&.l.si ita quis promiserit in princ.eo.ti. Respon.ibi non est dictio si,nec dictio quis.verum hęc sol.non est perfecta.sed dic q illud ideo est quia tacitè inerat.vel scdm Pet.dic q illa verba referunt ad executionem magis q̃ ad substantiam dispositionis,vt ibi dixi.& plenè in.l.j.j.de condi.& demon.

1 ¶ Quæro† vtrùm conditio inducta per relatiuum sit conditio tacita vel expressa.gl.hic not.dicit q est conditio tacita,vt hic dicitur in glo.quę inci.tacita. Contra hanc gl.videtur facere tex.in.l.nuper.j.de lega.ij.&.l.ij.s.de condi.insti.&.d.l.ij.de hære.insti. vbi inter si,& qui,non est differentia.sed dico quòd ista gl.est vera* pro qua est* tex.in.l.j.j.de condi.&
2 demõ.vbi hoc examinabo.¶ †Quero,quid si aliena
d ui[d] partẽ Stichi:an adhibeatur illa distinctio an alienauerit ex voluntate vel ex necessitate?gl.vlt.videtur dicere q sic,dum in prin.sui dicit dic vt.j.tit.ij.l. fideicõmissa.§.si rẽ & de adi.leg.l.rẽ legatã.sed hoc non esset verum referẽdo ad casum.l.quando dixi Stichum qui meus erit:quia siue alienet ex necessitate,siue ex voluntate conditio deficit,vt.l.scribit. de au.& argen.leg.in fin.sed qñ rẽ legasset simplici-
3 ter:tũc procederet.ita dicit Dy.¶ Extra.gl.op.†hic dicitur q debet intelligi qui meus erit.i.quatenus meus erit.contra,conditio impleri debet in totũ,nec debet scindi,vt.l.cui fundus.de condi.& demõ.&.C. de cõdi.inser.l.pe.cuius contrarium hic dicitur.Rñ. & no.hoc,qñq cõditio cõfertur in eiꝰ potestatẽ cui relinquitur:& tũc si cõsistit cõditio in dando,non potest diuidi,vt.d.l.cui fundus.idẽ si in faciẽdo,qa ẽt nõ potest diuidi,nisi scdm distinctionẽ positã ĩ.d.l. pe.de cõdi.inser.qñq cõditio nõ cõfert in potestatẽ alicuius,sed in aliquẽ euẽtũ:& tũc aut cõditio est ĩplenda in ipsa circa ipsam rem de qua fit dispositio: & tũc diuiditur,vt si dicat si hoc erit.i.quatenus erit. eadẽ ratione* idẽ est dicẽdũ* in dispositiõe q̃ cõfert in istiꝰ cõditionis defectũ,vt.j.declarabo.si verò cõditio cõferat in aliquã aliã rẽ extrĩsecã ab eo de quo fit dispositio:tunc non põt scindi,vt.d.l.pe.de condi. inser.&.l.si ita fuerit seruis.de ma.testa. Et faciunt
4 †ista ad duas.q.Priò ad illam clausulã,si nõ valet iure testamẽti,valeat iure codicillorũ.i.quatenus iure testamẽti &c.ratio apparet:quia conditio confertur circa id de quo fit dispositio,vt hic.& dixi in.l.j.in
5 ix.qõ.s.de iure codi.¶ Scdò† facit[e] ad aliud.dicit sta-
e tutum[f] q mulier nõ possit contrahere sine consensu
f duorũ cõsanguineorũ ex parte patris si eos habuerit qđ si nõ habuerit,adhibeãt ex parte matris.cõtingit q vna mulier habebat vnum consanguineum tñ ex parte patris:vtrùm ille debeat adhiberi cum vno alio ex parte matris?dixi illa verba adhibeantur duo ex parte patris si habuerit:intelliguntur.i.quatenus habuerit,vt hic.quia circa idẽ cõditio & dispositio adhibẽtur,vt hic vides.sed huic cõtradicit dispositio sequens quę dicit si eos non habuerit,adhibeãt duo ex parte matris.hęc est cõditio circa aliud:& dispositio circa aliud.nã conditio dicit si non habuerit ex parte pris:adhibeãtur duo ex parte matris.Sed respondeo ista cõditio si nõ habuerit apposita est in defectũ primę.vñ debet regulari in cõtrariũ casum sicut prima,hoc est quatenꝰ prima deficit,ista dicat extare,vt.l.aliquando.de condi.& demõ.&.l.pecuniam.ff.si cer.peta.&.l.legata inutiliter.de adi.lega. & qñ dies leg.ce.l.quod purè.

LEX VII.

LEgatum. Hanc legem examina vt dixi in.l.is qui.§. fin.de acquir.hæredi.¶ Oppo.infra titu. j.de.l.titia.§.lucia.Sol.vt ibi scdm gloss. ¶ Oppoñ.de.l.is qui.§.finali.s.de acquiren.hered. Solu.vt in glo.quam gloss.reprehendit Rayn.per.l. placet.s.de acquir.hæred.vbi dicitur quia idem in filio & seruo.& Dyn.j.si à par.quis fue.ma.l.j.vñ ipse

d ¶ Alienaui. Adde inquantũ Alex.in fi.refert Dy.dicere q si cõcedo fundũ alicui post mortẽ meã,si illũ alieno ĩ vita qñ cẽsetur reuocata cõcessio,q hoc idẽ consuluit Ludo.Ro.cõsi.ccxxix.etiam si talis cõcessio esset facta eccl'iæ.alle.p Dy. esse casum ĩ.l.mar cellꝰ.§.paulus.j.de do.cau.mor.

POMATES.

e ¶ Scdò facit.Vide quid si in terminis huiꝰ statuti cõsang.ex parte pris esset absens, vide Ang.consil.ccxl. incip.statuto indẽ no.& quid si sunt plures quorum aliqs fuit in pximiori gradu,aliqs ĩ vlteriori,vide Bal.ĩ.l.fi. C.de ver.signi.vbi not.p Mod.& qđ si cõsanguinei ex parte pris vellent cõsentire.vide Ro. cõs.xxxvj.& Bal. in.l.in cõiunctiõe. C.de nup.& ĩ materia huius statuti vide Fely.ĩ.c.quoties.in.iij.no.de testibꝰ.& Alex.in.l. q quadrĩgẽta.in.ij. col.ff.ad le.falci.

f ¶ Dicit statutum. Adde vltra alle.p Alexã.qđ Bal.voluit cõsi.x.in prin. iiij.libr.& facit qđ voluit Abb.cõsil. lxij.inci.qdã Raynerius.ij.lib.q si testator habẽs quatuor filias disponit q duę tradentur nuptui in aliqua familia: aliæ verò nubãt vt possint q si oẽs moriãtur vna excepta,illa ĩ illa familia debeat collocari.

dicit aliud in hæreditate, vt in cõtrario. aliud in legato, vt hîc. ratio est quia legatorũ dies cedit incõtinenti, & acquiritur patri vel dño[a], sed hereditas non acquiritur nisi aditione facta, vt. j. de regu. iur. l. quæ legata. & insti. de here. insti. §. alienus. hæc sol. est contra casum. l. j. §. per seruũ. j. de suc. edi. quare dic ꝙ gl. quę est hîc, & in. l. contraria est vera: tamen glos. non bene dixit in. l. ex repudiatione. C. de fideicommis. & pro hac sol. facit qđ no. in. l. j. C. qui admit. ad bo. posses. posses. & l. j. & ij. C. de repu. hære.

LEX VIII.

Si ex toto. [b]Si rei legatę detrahatur: legatũ minuitur. si adijciatur: legatũ augetur. h. d. vel aliter. Quod operatur aditio quo ad augmētum[c] operatur detractio quo ad diminutionē. ¶ Opp. s. eo. de. l. serui electione. §. fi. cum sua gloss. Sol. hîc legauit totum fundum: ibi certam partem limitatam, vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 Alternatiua quòd inducat constitutionem duorum reorum.
2 Disiuncta in ultimis uoluntatibus posita inter personas honoratas resoluitur in coniunctam.
3 Petitio uel receptio partis facta ab uno quando inducat diuisionem?
4 Alterum & alterutrum, quomodo differant.

Si ita scriptum. [d]Alternatiua posita iter grauatos facit eos teneri insolidum, vt duos reos debendi: & per petitionem vel partis perceptionem factam ab vno nõ inducitur diuisio. h. d. & est no. & fortis. §. iste ¶ †Not. primam partē summarij ꝙ per alternatiuam inducitur cõstitutio duorũ reorũ. cõcor. C. de cõst. pec. auth. si qñ. & ad istam partem vadit cõtrarium factum ĩ j. glo. & in. ij. gl. in fi. ¶ Opp. j. de duo. re. de. l. antepe. Sol. ibi fuit relictum à pluribus cõiunctim sub noīe appellatiuo vel per copulam: hîc verò disiunctim, vt dicit gl. sed huic cõtradicit. l. eandē. in princ. de du. re. vbi etiã per copulatiuã inducitur cõstitutio duorum reorum in testamento. sed ibi hoc fuit expressum, vt ibi no. ¶ Op. †nam in vltimis voluntatibus disiuncta posita inter personas resoluitur in cõiunctam, vt l. cũ quidã. C. de verb. sig. Sol. gloss. ij. in fi. ꝙ ibi ponitur inter honoratos: hîc iter grauatos: qđ est verũ. sed qñ ponitur inter honoratos, inducitur etiã constitutio duorum reorum: si grauato daretur electio, vt. l. si titio. aut seio. j. ti. j. de modo cõstituendi duos reos. dixi in. l. j. j. de duo. reis. ¶ Ad secũdã partē gl. signat duo cõtraria simul quæ debent diuidi. ¶ Op. j. qđ †petitione partis inducatur diuisio, vt. C. de fideiuss. l. liberum. glo. ponit multas sol. vltima est vera. Ad aliud cõtrarium, valet ꝙ hîc vnum tñ pro parte cõuenit & exigit: ideo pro alia parte potest cõuenire eundē, vt. l. reos. C. de fideius. in. l. cõtraria conuenit omnes pro suis partibus, meritò videtur diuidere. & istam tenent docto. qđ declaraui in. l. ex duobus. in. iij. q. de duo re. ¶ Opp. ij. ꝙ per petitionem partis inducatur diuisio, vt. l. si creditores. C. de pac. glo. dicit habeas hîc in litera, altero. & nihil obst. vel pone alterutro pro altero. & istud est destruere tex. ¶ †Not. tamen ex hac gl. differentiam significationis inter alterũ[e] & alterutrum: quia alterutrũ importat ꝙ quem volo. vnde alij dicunt ꝙ est speciale fauore legati: quod glo. reprehendit per. l. reos. C. de fideius. quæ reprehēsio est vera q̃tùm ad petitionem partis. sed q̃tùm ad perceptionem de qua loquitur. l. si creditores. dic ꝙ illa. l. reos. nihil facit ad propositum. teneas ergo hãc solu. vt statim dicam. Alij soluũt sicut solutum est cõtrarium de. d. l. liberum. quę solu. est contra tex. d. l. si creditores. dic ergo quandoq; creditor recipit partem ab vno ex pluribus reis debendi qui habent beneficium diuisionis: & tunc cũ creditor ex necessitate recipiat, nõ videtur diuidere, vt. l. inter eos. §. j. de fideius. & ibi dixi. quandoq; recipit partem ab vno ex his qui non habent beneficiũ diuisionis, vt erant duo rei scđm ista tēpora: & tũc videtur diuidere, vt. l. si creditores. C. de pac. Fallit fauore legati, vt hîc. & sic procedit sequens solutio: quod pelnè examinaui in. l. ex duobus. de duo. reis in prima questione.

a ¶ Vel dño. Adde inquantum Alex. quærit an abbas possit hæreditatē delatam monacho repudiare. Ange. consi. xcj. & cxxxiij. vbi plenè notat an monachus filio vel seruo equiparetur. & inquantum Alexã. reprobato Fede. cõsi. ix. tenet ꝙ prelatus nõ possit legatum repudiare dic tu ꝙ Fed. sequitur Ro. cõsil. clxxxiij. incip. visis narratis. etiam referēs Io. de ana. consuluisse: & ibi de Bal. facit mentionem, ꝙ fuit sibi contrarius. & plura adducit pro op. Fede. q̃ vide ibi.

POMATES.

b ¶ Si ex toto. In prin. vide quid per istã. l. dicat Alex. consi. xx. in. iij. col. in. j. vo.

c ¶ Augmentum. Adde inquantum Alexã. post Dyñ. ponit, an si immunitas sit concessa alicui, ille teneat ꝓ uenientia ex noua causa, Bald. consil. cxxxiij. v. lib. & Rom. consil. cccc. xxxvj. vbi Dy. & Io. an. alle.

SVMMARIVM.

1 Nomina numeralia duo, tria, & similia, quòd sint collectiua.
2 Legatum alternatiuum quod in una parte est unũ, & in alia plura, an dicantur plura legata?
Stipulatio annua qñ dicatur una uel dicantur plures?
3 Promittens centum, non potest conueniri ad quinquaginta tã quàm ꝓmissa, sed debita occasione ꝓmissionis sic.

Si ita legatum. Si ĩ vna parte alternatiuę legatum est vnũ, [d] licèt in alia plura: illud quod est vnum non recipit diuisionem. h. d. ¶ Oppo. quot sunt res, tot dicuntur esse legata, vt. l. scire debemus. de verbo. obl. Solu. ibi fuerunt nominatim: hîc verò coniunctim legata sub nomine collectiuo octo. si ergo ex vtraq; parte alternatiuæ essent plura legata disiuncta possent tũc partem de vno, & alteram de altero eligere. ita loquitur 1 prima glo. quę satis fortis est. ¶ Not. ex prędictis† ꝙ ista nomina numeralia: scilicet duo, tria, & similia. sunt collectiua nec dicuntur distributiua, seu diui2 siua. ¶ Ad prędicta †opp. de. l. si sterilis. §. fi. de ac. ēp. dicit glo. ibi loquitur in cõtractibus: hîc in vltima volũtate. Certè q̃tùm ad hoc nõ est differētia inter ea, vt. l. scire debemus. vel dicit gl. ibi fuit promissio annua ex qua resultant plures obligationes: hîc verò legatum fuit vnum. Istud videtur cõtra. l. si stichũ. §. stipulatio. de verbo. ob. tu dic si in stipulatione annua venit aliquid implendum ex parte eius cui stipulatio queritur ꝙ personæ eius cohæreat: tot sunt stipulationes quot sunt anni, vt. l. si seruus cõmunis meuj. §. fi. de stipu. ser. ita loquitur dicta. l. si sterilis §. fi. & gl. hîc notabiliter sic intelligit. veniebat em̃ ibi habitatio quæ personę cohęret. dixi de hoc plenè in. d. l. si seruus cõmunis meuij. §. fi. ¶ Quero, dicitur hîc ꝙ in alterutra causa vnum legatum &c. quid est hoc dictum? gl. exponit duobus modis. Primò vt exponamus in alterutra. i. vtraq;, vt sit sensus, in dispositione alternatiua est vnum legatum tñ. vel aliter, vt stet propriè: & erit sensus in dispositione alternatiua: in qualibet parte alternatiuæ est vnum legatũ: & sic sunt duo: & sic istæ duę expositiones sibi contradicunt, vt. j. ti. j. l. si illud, quę lex facit pro prima expositione contra secundã. & j. de verb. obli. l. scire debemus. §. stipulationem. & j. eo. l. planè. la. j. §. pe. quæ faciunt pro secunda expositione. Gloss. dicit ꝙ quęlibet expositio potest esse bona: quia vnum legatum est propter vnam prestationem: sed duo ꝓpter [e] duarum rerum nominationem. Quæ gl. verũ dicit: tamen quantùm ad istam. l. non est mens iurisc̃osulti. Sed vult hoc dicere: testator hîc legauit lecticarios octo. Ista pars cõtinet vnum legatum ꝓpter nomē collectiuum octo. demũ subiunxit, aut in singulos certã. Ista pars continet plura legata: propter distributiuũ singulos, & tñ non põt diuidi: quia ĩ vna parte alternatiuæ est vnum legatum. hoc vult iste tex. quem vide. ¶ Vltimò vide glo. fin. quæ nihil facit.
3 Quero, †vtrùm istud scire sit vna stipulatio vel plures est vtile ad aliud q̃ propter hunc. §. Dic ꝙ sic ad multa, vt no. in. l. scire debemus. j. de verbo. oblig. & ibi dixi. nam si promittis mihi dare centũ: possum ne te conuenire ad quinquaginta tanq̃ promissa? dicit ibi glo. ꝙ non: sed agam tanquàm ad debita mihi occasione promissionis.

SVMMARIVM.

1 Concessio regni Hierusalem facta ꝑ papã regi Carolo ualuit.

LEX IX.

Id quod apud hostes. Id ĩ quo habemus spem postliminij potest legari. h. d. ¶ Opp. j. de verb. obli. l. liber homo. in fin. la picola. Glo. variauerunt in so. cõtrarij. nam ibi dicit aliud esse in legato q̃ in stipulatione. l. in testamentis. j. de reg. iur. Ratio est: quia legatum cedit à tempore mortis. Certè hoc est cõtra regulam catonianam, quæ vult si non valet tunc cũ relinquitur nec postea cõfirmetur, & etiam contra. l. vlti. s. de actio. emp. vbi idem est in cõtractib⁹ qđ in vltima voluntate. Solu. ergo vt hîc in gloss. scilicet ꝙ hîc loquitur in re quę semel fuit nostra & postea ab hostibus occupata, in qua valet stipulatio: & legatum, ꝓpter

d ¶ Si ita scriptum. Inducit istę text. ad questionem an ille cui cõcessa est immunitas collectarum teneat ad collectas guerrę? Dy. decidit ꝙ sic, p. l. j. C. vt ne lice. in emp. spe. se exc. lib. x. cõtra decidit Ray. per. l. j. C. de superindic. lib. x. Bal. hîc concordat opi. si collecta īponitur, simpliciter procedat opi. Dy. si ꝑ modũ augmēti, ꝓcedat opi. Ray. vide qđ not. in. l. ij. ff. de iur. ĩmu. Ioã. an. in addi. Spec. in titu. de censi. §. j. & vide Ant. vbi amplè loquitur in. c. peruenit. de censi, Andrę. Barba.

e ¶ Alterum. Adde vt per Paul. de ca. consi. xviij.

tum,ꝓpter ſpem quam habemus iure poſtliminij.et hoc vult di
cere tex.hic,iure poſtliminij conſiſtere &c.cõtraria loquuntur in
1 rebus quæ ſemper fuerunt hoſtiũ.Et ideo dico† ꝙ papa qui con-
a ceſſit regnum Hieruſalem[a] regi Carolo,& ſucceſſorib⁹ ſuis: licet
de eo nil teneat cõceſſio valuit:qa ſemel fuit eccleſiæ:& ſic cõſi-
ſtit propter ſpem poſtliminij.facit cõtra prędicta extra de re iu-
di.c.abbate ſanè.lib.vj.Sol.ibi fuit donata res hoſtium ſub condi
tione.ſ.ſi capietur.quod licet.Prædicta verò habent locum quã-
do ſimpliciter conceditur.facit.l.liber homo.ĩ.de verbo.oblig.&
quòd ibi no.& ibi etiam dixi.

SVMMMARIVM.

1 *Electio uel optio ſi pertinet ad filiumfamilias uel ſeruum:an & quando ſi
ne conſenſu patris uel domini fieri poßit.*

LEX X.

IVlianus. Hæc lex ſeipſam ſummat.¶ Op.
de.l.fin.in princ.de verbo.obliga.
gl.hîc,& bñ ponit plures ſol.inter alias dicit quòd ibi
deficit p hãc.l.ſupplet.& hanc tenet Pet.quia prom-
ptum eſt leges legib⁹ cõcordare.aliã ponit ꝙ ibi ſeruus vel filius
queſiuit ius eligendi per ſuã prouiſionẽ:hîc ſecus . & hanc tenet
Dyn.pro qua facit.C.de condi.inſer.l.ſi vxor.& quod ibi not.&
inſtit.de verb.oblig.§.ex conditionali.tu dic iungendo ſimul: qñ
ꝗ filius vel ſeruus habent poteſtatem eligendi ex ſua opera &
prouiſione:& tunc poteſt ipſe ſolus eligere,vt.d.l.fi.de verb.obl.
&.l.ſi ſtipulatus fuerim illud.in prin.eo.titu.quod apparet : quia
poteſt ſibi liberè ſolui,vt.l.quod ſeruus.ſuprà,depo.&.l. ſi vnus.
in princ.ff.de pact.quod non eſſet ſi ipſi non poſſet eligere. quã
doꝗ hoc habet ex ꝓuiſione alterius:& tunc aut eſt optio aut ele
2 ctio in alternatiuis.¶ †Primo caſu in alternatiuis non poteſt eli-
gere,ſeu optare ſine patris vel domini iuſſu,vt hîc.qa optione le-
gata nil eſt in obligatione:& ſic optio eſt magis ius querendi ꝗ
ius queſitum.vnde non tranſit in dominum: nec per filium vel
ꝑ ſeruum poteſt explicari ſine iuſſu.ſicut dixim⁹ in.l.qui in alie-
na.de acqui.hæred.Sed quãdo eſt electio in alternatiuis:tũc vtrũ
que eſt in obligatione:& obligatio ſtatim queritur domino,& re
manet electio,quę eſt meri facti:& ſic debet explicari per filium
vel ſeruum:nec tranſiuit ad patrem vel dominũ,vt inſtit.de ſti-
pul.ſer.§.ſed cum factum,dixi in.l.ſi ſtipulatus fuerim illud aut
illud.ĩ.de verb.obli.

SVMMMARIVM.

1 *Grauare quando poſſum eum ad quem per mediam perſonam de meo peruenit?*

2 *Fideicommiſſum purè & ſimpliciter à patre uel domino,filio uel ſeruo hæredibus inſtitutis,an ualeat?quia intelligatur tacita cõditio cum erunt ſui iuris.& nu.4.*

3 *Capiens aliquid ab hærede & illud idem hæredi reſtituere rogatur , an ualeat.& reſtituere debeat?*

4 *Filius & ſeruus dicuntur hæredes nudo nomine:non quòd ad eos pertineat actio directa,nec utilis.*

5 *Filio uel ſeruo quòd ſint hæredes ſolo nomine prodeſt.*

Primò quòd ius quod habent pater uel dominus ex perſona filij uel ſerui nõ opponunt contra ipſos.

Secundò,quia quo ad ea quæ ſunt facti ipſe nominatus habetur ut hæres.

6 *Quod dicitur in.l.ſi paterfamilias.de ſeruo inſtituto quem putabat liberũ, habet locum in filiofamu.quem quis putabat ſui iuris.*

7 *Suſtitutione pupillari facta per hæc uerba,quiſquis mihi hæres erit & ſeruo uel filio adeunte portionem ſuam iuſſu patris uel domini : & tempore mortis pupilli filius uel ſeruus reperiuntur ſui iuris , poterunt eſſe hæredes ex ſubſtitutione.*

8 *Filius cui relictum fuit fideicommiſſum quo iure aget contra patrem?*

9 *Diſpoſitio huius legis an hodie habebit locum tam in hæreditate profectitia quàm aduentitia.*

10 *Diſpoſitio huius legis loquens in filio legitimo naturali habet locum in filio arrogato.*

11 *Actiones reſtitutione facta à patre filio in caſu huius legis in filium trãſeunt actiones extrebellia.*

12 *Fideicommiſſarius uniuerſalis decedens ante reſtitutionem factam , q. illud tranſmittat ad hæredem ſuum etiam ſi fideicommiſſum uniuerſale ſit relictum purè.*

13 *Fedeicommiſſarius uniuerſalis decedens poſt mortem teſtatoris ante aditã hæreditatem,tranſmittit illud ius ad hæredes.*

14 *Fideicommiſſarius uniuerſalis decedens ante aditam hæreditatem,quod trãſmittat ius deliberandi.*

15 *Fideicommiſſarius uniuerſalis decedens poſt petitionem ante reſtitutionem factam,tranſmittit fideicommiſſum ad hæredes.*

16 *Adiectiuum pluralis numeri quòd detur ad duo ſubſtantiua.ſi conceditur uaſallo uinea,& fundus fructibus plenus;quòd uaſallus habebit etiam uindemiam.*

LEX XI.

CVm filiofami. Difficilis eſt lex iſta.
Qui capit cõmodũ p
mediã pſonam alterius ex vltima volũtate,põt one-
re,fideicõ.grauari.& ſi extraneo illud reſtituere gra-
uet:tũc vt hæres trebellianicã quartã deducet:ſi ei p quẽ acqrit,
nõ vr̃ grauat⁹ vt hæres:nec quartã deducet.& fideicommiſſario
mortuo añ diẽ cedẽtẽ fideicõmiſſum remanet penes grauatũ . h.
d.Diuide.Primò ponit vnũ dictũ.Secundò illud declarat . Ter-
tiò ponit vnã illationẽ iuliani.Quartò ponit aliã illationẽ autho-
ris legis.ſecũda ibi,ac tũc demũ tertia ibi.deniꝗ. quarta ibi,& iõ.
¶ Opp.ad primã partẽ.Non enim poſſum grauare eum cui nil
a relinquo.vt.C.de fideicom.l.ab eo.&.ĩ.titu.ij.l j.§.ſciendum . So-
lu.licèt hîc dño vel patri nil relinquatur:tamen ex relicto facto fi
lio vl' ſeruo aliquid ad eos peruenit ex legis diſpoſitione: & ideo
ſibi videor reliquiſſe,vt.l.conficiuntur.in princi.ſuprà titul.j.Sed
contra hoc inſtatur fortiter.illum ad quem bona mea deuene-
runt ex.l.diſpoſitione vel ex caſu non poſſum onere fideicom.
grauare,vt.l.ſed & ſi ſic.§.j.ĩ.tit.ij.&.l.fi.in prin.&.l.qui fundum.
§.qui filios ad leg.fal.Solu.illud quod relinquitur filio vel ſeruo
conſiderato præſenti ſtatu,debet acquiri ſtatim patri vel domi-
no:meritò grauari poteſt onere fideicom.In contrarijs non ſta-
tim queritur conſiderato pręſenti ſtatu, ſed ſi ad eum peruenit
ex poſtfacto fuit ex quadam fortuna. hic ergo acquiritur patri
vel domino ex poteſtate.l.& voluntate teſtantis qui hoc ſciebat
cõſiderata potẽtia præſentis ſtatus.In contrarijs ex poteſtate.l.
& ex fortuna non ex voluntate teſtatoris qui hoc ignorabat vtrũ
per hos ſibi queri debebat vel non.¶ Oppo . quòd etiam eũ ad
quem aliquid ex mea voluntate deuenit per mediam perſonam
non poſſunt grauare,vt ſubſtitutum exhæredati cui aliquid le-
gaui,vt.l.miles ita hæredem.§.ſi miles.de teſ.mili.&.l . cum qui-
dam.C.de leg.Sol.ille ſpecialis & ſingularis caſus eſt.& nota . in
1 d.l.cũ quidã.per dictam gl.& Cyn.¶ Vt ergo† iſte articulus cir-
ca primã partẽ tibi liqueat cũ q̃rit an eũ ad quẽ deuenit qd per
mediã perſonã de meo poſſum grauare:ſic diſtingue:aut ad eum
deuenit ex volũtate teſtatoris:aut ex legis prouiſiõe,vel alio for
tuito caſu.Primo caſu,aut ad eũ peruenit aliquid nõ cõtinẽs cõ-
modũ pecuniariũ:& nõ põt grauari,vt.ĩ.eo.l.planè.ij.§.fi.cum.l.
ſeq.aut ꝑuenit ad eũ cõmodũ pecuniariũ,& poteſt grauari : licèt
ꝑueniat ad eũ p mediã pſonam,dũmodo ſit ſubſtitutus legata-
rio vel fideicom.vel donatario cauſa mortis;vel cui debet dari
cauſa cõditionis implendæ,vt.d.l.ab eo.&.l.j.C.cõia de leg. & . ĩ.
eo.d.l.quidã teſtamẽto.§.fi.& hoc regulariter fallit in ſubſtituto
exhæredati cui erat legatum,vt.dictis.ll.Secundo caſu,quãdo ali
quid peruenit ad eum ex legis diſpoſitione,vel ex caſu fortuito:
tunc quando ad eũ eſt ꝑuenturũ incõtinenti cõſiderato prę́ſenti
ſtatu,poteſt grauari,vt hîc.ſed qñ ex interuallo ex caſu:quia for
tè erit hęres ab inteſtato vel ex teſtõ:& tũc aut grauat̃ ſub no-
mine appellatiuo,vt hęredẽ hęredis,vel hęredem legatarij:& tũc
valet.aut ſub nomine proprio:& tunc nõ valet,vt.ĩ.ti.ij.l.ſed &
ſi ſic.§.j.& rõnẽ aſſigna vt ibi.¶ Venio ad ſecũdã partẽ & opp.
ſecũdũ Dy.ſic:qđ meũ eſt,ampli⁹ meũ fieri nõ põt.vt.l.ꝓprias.
C.de leg.&.l.mea.ĩ.de cond.& demo.&.l.cętera.§.j.ĩ.eo.ſed iſtæ
res iã ſunt filij:qa ipſe eſt hæres inſtitutus,vel ſibi legatũ : ergo à
patre ſibi legari non poteſt.Sol.hoc ideo fit qa momẽto non reſi
det penes filiũ vel ſeruũ,ſed tranſit in patrem vel dñm,vt.l.pla-
cet.de acq.hęre.¶ Sed opp.& intro gloſſ. ſi do tibi rẽ vt ſtatim
ad me reuertat̃,iſta datio eſt inutilis,& per eam non tranfertur
dñim,vt l.q ſic.ĩ.de ſolu.Sed in ꝓpoſito ſi pr̃ reſtituat filio: ſta-
tim p filiũ querit̃ patri,vt.d.l .placet.&.l.j.ſi à pa.qs.fu.ma.ergo
pater illud fideicõ.eſſe inutil.Sol.quidam fatent̃ contrariũ quòd
fideicom.non tenet niſi hoc ꝓcederet ex voluntate pr̃is vel dñi
q manumitteret vel emãciparet filiũ vel ſeruum.& exponit hoc
ex perſona.i.ex voluntate.& iſtud ſentit glo.j.&.iij.in princi . &
alia gl.circa fi.l.q̃ eſt ſup ver.patris.Sed glo.nõ ſtat in iſta expo-
ſitiõe,& meritò.nã eſt cõtra ver.deniꝗ.&c.vbi iſta verba expo-
nunt̃.nã qñ pater vel dñs tenet̃ ex perſona filij vel ſerui dicit̃ te-
neri vt hæres.Sed qñ tenet̃ ex pſona ſua,tenetur vt alius cõmo-
dũ capiens ex teſtamẽto:non vt hæres,vt hic.& hoc volũt dicere
iſta verba.vnde adhuc remanet cõtrarium:qa reſtitutio videtur
inutilis.Sol.ergo gl.alio modo.ſ.ꝙ pater vel dñs fuit rogatus ſub
conditione vel in diẽ.vñ qa pendẽte conditione poterit manu-
mitti vel emancipari:ideo valet fideicom. & reſtitutio non erit
inutilis.& hæc ſol.eſt ĩ.iiij.gl.quam vide.Iſtud eſt diuinare. vnde
dicunt alij ꝙ poteſt eſſe ꝙ pater recuſabit hæreditatem ſibi per
filium acquiſitã.vnde ipſe filius ſibi capiet totaliter ad ſui com-
modum & interim dabitur curator,per.l.fina.§.ſinautem patre.
C.de bo.quę lib.& ſic erit vtile fideicommiſ. & ad illum caſum
retulit ſe iſta.l.ſic & aliàs filius ſentit commodũ:quia ſibi reſtitui
tur.& ibi ſentit commodum qñ pater diſſipat,vt.l . imperator.ĩ.

a ¶ Hieruſalem.Adde de poteſtate papę,& imperatoris in Sarracenos.Ol.cõſi.lxxij.&.lxxxvij.&.cj.&.cclxiiij.Aduerte ꝙ retenta illa opi.ꝓ vera in.l . ꝗuis.C.de fideicom.ꝙ pr̃ teneat̃ emancipare filiũ vt ſibi reſtituere poſſit fideicõmiſſum.Bart.in hac.l.cũ filio.vſi.ſed q̃ro.tenet ꝙ nõ poteſt pr̃ retinere fructus medij tpis,cõtrariũ tñ alle.ĩ.l.epl'am.§.fin.ff.ad treb.ita vr̃ ſentire do.Alex.in addi.ad Bal.in.d.l.ꝗuis.tu dic,licèt faciat do.Alex.ar.de dictis Bar.ibi tamen non argum̃.cõtrarium de dicto,& meritò:qa loquitur ĩ diuerſo caſu.præterea poſſet ſolui aliter:prout tradit do.Alexã.ĩ.ij.apoſtil.magn.quam vide.aliter etiam poſſet dici vt,colligit̃ ex dictis Barto.in hac.l.cum filiofa.

ad treb. vide glo. sed istud nõ placet: quia si pater renuit sibi q̃ri per filiũ, nõ põt dici q̃ teneat fideicõ ex .p̃sona patris: imo apud ipsum filiũ remanet ipo iure: cũ ipse sit heres. l. si heres institutus. in prin. ad treb. & .j. eo. l. seruũ filij. §. j. Solu. ergo gloss. quarto
2 modo. l. q̃ † pater hic fuit rogatus purẽ: tamẽ inest tacita cõditio de restituendo cum erit sui iuris, vt. j. ad treb. l. vbi purẽ. & istam solu. sequuntur doct. nostri Dy. & Pe. tñ Old. limitat vt statim dicam in sequenti contrario, vide glo. ¶ Oppo. contra hoc: quia sc̃dm hoc indistinctẽ poterit à patre vel à domino relinqui purẽ filio vel seruo: quia semper tacita cõditio inest expressẽ cõtra tex. insti. eo. §. an seruo. & .j. e. l. à filio. & .l. q̃situ. in prin. & .j. quãdo dies leg. ce. l. cũ legato. in fi. Sol. dicebat Old. ego intelligo q̃ hic erant aliqua verba in fideicõ. quæ sapiebãt restitutionẽ esse dilatã in tẽpus existẽtię sui iuris, vt. d. l. vbi purẽ. & videtur .p̃bari per tex. in. l. fideicõmissa. §. si filio. j. de leg. iij. aliàs ab initio fideicõ. non valeret, nec cõfirmaretur ex post facto impediẽte regula catoniana. vt. d. §. an seruo. Ego credo dictũ Old. esse verũ quãdo pater instituit, & ab eo relinquitur legatũ: vel fideicom. filio. ita loquũtur iura allegata per eũ. Sed iste casus non est hic. sed quando ipse filius instituitur hæres, & pater rogatur de restituendo ipsi filio, vt in casu nostro: tunc indistinctẽ legando vel fideicõmittendo, simpliciter videtur legatũ esse dilatũ in tempus existẽtię sui iuris. ¶ Et ad hoc† probãdũ premitto talem di-
3 stinctionẽ. q̃n aliquis capit aliquid ab hærede, & idẽ heredi restituere rogaẽ, illud idẽ an valeat, & quãdo restiture debeat. distingue aut heredi debet statim restitui, vt quia testator expressit: aut post certũ tẽpus: aut dubitaẽ: q̃a testator simpliciter loquutꝰ est. Primo casu relictũ nõ valet quia nullũ cõmodũ cõtinet: ergo & c. vt. l. si creditori, in fi. cũ. l. seq. .j. eo. & arg. l. qui sic. de sol. Secũdo casu valet, & post tẽpus à testatore taxatũ debebit hæredi restitui, vt. l. si à me. ad. l. fal. & .l. si hæres institutus, in prin. ad treb. Tertio casu valet fideicõ. nec teneẽ restituere statim. sed post mortẽ ipsius fideicõ. videẽ dilata restitutio vel in tẽpus existẽtię sui iuris: si hęres cui debet restitui esset in eiꝰ potestate, vt l. epistolã. §. fi. ad treb. in tex. & glo. aliàs est in. l. vbi purẽ. ĩ prin. cũ glo. & in. l. epistolam. §. fi. cũ ibi no. eo. titu. facit. .j. de au. & argen. leg. l. filiam. Ad propositũ dico q̃ illud quòd pater capit, habet à filio hærede instituto: & ipsi filio rogatur restituere: ergo videtur dilatum in tempus existentię sui iuris. nec curo vtrùm fuerint apposita verba quę sapiant dilationem vel non. Ex prędictis ergo habes quòd quando à patre relinquiẽ filio, aut relinquitur sub conditione, & valet. aut purẽ: & tunc aut sunt aliqua verba in relicto que sapiunt dilationem, & valet, aut non: & tũc aut ipse pater est institutus, & rogatus de restituendo filio: & tunc non valet. ratio est: quia non potest confirmari impediente regula catoniana. vt in. §. an seruo. aut filius ipse est institutus, & pater sibi rogatur de restituendo. & indistinctẽ valet: & videtur dilatum in tempus existentię sui iuris, vt hic. Prædicta vera sunt, nisi in legato libertatis quod statim valet, vt. j. proximẽ dicam. ¶ Opp. & videtur q̃ dominus cogatur præstare statim seruo. vt. j. titu. j. l. si idẽ seruus. §. seruo. illud ponitur. j. in penul. gloss. & soluitur quòd speciale est in relicto libertatis quæ si seruo præstatur, domino nõ acquiriẽ. hic[a] verò in relicto alterius rei quæ seruo præstatur: vnde videtur dilatum in tẽpus existentię sui iuris. vide illam glo. ¶ Oppo. & videtur q̃ quãdo legatũ relinquitur extraneo debeaẽ ex persona dñi, vt. l. si alienus. .j. tit. j. Istud contrariũ poniẽ hic in glo. super verbo ex persona. quę est in ver. deniq̃. & dicit so. vt ibi. Declaro, si inspicimus rigorẽ verborũ, debeẽ ex p̃sona dñi, quia ab ipso est nominatim relictũm: ergo de rigore nõ debetur à seruo ad quẽ postea deuenit hęreditas. vt. l. celsus. §. j. in fi. j. tit. j. & .l. j. in fi. .j. tit. ij. & .l. si plures. Sed considerato effectu debetur ex persona filij vel serui: & ita loquitur hic. Sed contra hoc oppo. de. l. nesennius. §. seruo. j. ad. l. falci. vbi videtur q̃ etiã quantũ ad effectũ debeatur ex persona domini. Solu. imo ibi deberetur ex persona filij vel serui: quod apparet ex eo quòd per patrẽ vel dñm deduciẽ falcidia. & sic teneẽ vt hęres ex persona filij vel serui. Sed hęc est differẽtia: quia dicta legata videnẽ relicta ab ipso filio vel seruo ex ordine successiuo, vt sic prima legata per alia non minuatur: & in hoc hęc lex determinatur per illam. ¶ Venio ad tertiã partem. ¶ Oppo. primò q̃ hic innuitur quòd filius institutus sit heres. Contra, imo pater, vt. l. placet. de acqui. hære. Gloss. super verbo, sed & pater. soluit duobus modis. Primo: quia verũ est filiũ esse hæredem nomine: tamen effectu acquirit patri, vt. d. l. placet. Alij dicunt q̃ pater est hæres verẽ, vt in contrario. sed potest grauari vt hæres: & tunc detrahet trebellia. Item põt grauari vt aliusꝫ commodũ sentiens: & tunc non detrahet. hoc dictum non placet glo. quia sc̃dm hoc nulla esset differentia vtrũ esset rogatus restituere filio vel extraneo. quod est contra hanc. l. Tenet ergo glossa, primam solu. quòd filius sit hęres nomine, licet non

effectu. quòd vtrũ sit verũ declarabitur in sequẽti cõtrario. vide hanc glo. ¶ Oppo. cõtra illud, & videẽ q̃ non sit heres neq̃ nomine neq̃ effectu. sicut dicimus de seruo qui nullo modo erit heres: sed facit hærede dñm, intantũ q̃ quãdoq̃ est locus substitutioni vulgari quę cõcipitur in illum casum, si hęres non erit: puta si testator ignorabat eum seruũ: vt. l. cũ proponas. C. de here. insti. & .l. si paterfa. ff. de here. insti. & insti. de vulga. subst. §. fin. Huius contrarij timore (vt arbitror) dicit glo. q̃ licẽt in principio dicatur de filio & seruo: tñ in hoc versi. deniq̃. dicit solũ de filio, & cautẽ tacet de seruo. innuit ergo glo. q̃ filius est hęres noĩe, sed patrẽ facit hæredẽ in effectu, seruus enim nullo modo hæres remanet, sed facit hæredẽ dñm noĩe, & effectu. ita loquũtur Iaco. de are. & Cyn. in. d. l. cũ proponas. Nos † examinemus istud, &
4 ostendo vtrũq̃ membrum non procedere. Primò, quòd filius non sit hæres nomine, sed faciat hæredẽ patrem, sicut seruus dominum. videtur casus in. l. qui liberis. §. hæc verba, de vul. & pu. & de acqui. hære. l. qui in aliena. §. interdũ. vbi dicit q̃ facit patrem hæredẽ. Secundò probo per rationem, ille diciẽ hæres nomine apud quẽ remanent directę actiones. ille autẽ diciẽ heres effectu ad quem trãseũt vtiles, vt insti. de fidei. hære. §. restituta. not. in. l. pro hærede. §. papinianus. de acqui. here. in vlti. glo. sed constat quòd quicquid filius acqrit, acquirit patri, sc̃dm hæc iura quo ad directas, & vtiles actiones, vt insti. per quas perso. no. acqui. §. j. de inuti. stipu. §. ei qui. & .§. alteri. in glo. ij. & not. in. §. si quis alij. & not. in. l. stipulatio ista, *habere licere*. §. alteri. de verbo. obli. & .l. si tibi. x. §. fi. cum. l. seq. de pect. ergo filius non est hęres nomine, neq̃ effectu. nam gloss. expressẽ in. l. ex asse. ad trebel. dicit q̃ quando directę, nõ remanent apud aliquẽ, nõ potest ille dici hęres. ¶ Aliud membrũ quo dicitur quòd seruus nullo modo est hęres. non videtur verum. Primò, quia videtur cõtra l. qui heredi. in prin. de condi. & demon. vbi dicitur q̃ seruus est hęres nomine. Secũdò cõtra tex. & glo. in. l. quoties. §. fi. ver. sed & si purẽ. s. de hęre. insti. vbi glo. dicit in fi. sui, q̃ seruus est hęres nomine, licẽt non effectu, per. d. l. placet. sicut dicimus de filio. Tertiò hoc est expressum ad trebel. in. l. quidam. §. si seruo. vbi no. si dñs est rogatus restituere seruo q̃ oĩa remedia trebelliani habet, pręterquã deductionẽ quartæ: cũ non vt hęres, sed vt dñs sit rogatus. innuit igitur seruũ esse hęredẽ noĩe: quia si dñs esset hęres, haberet etiã deductiõnẽ quartæ vt hic. Quartò hoc videẽ cõtra hãc. l. cũ enim in princi. dicatur de filio, & seruo: licẽt postea dicatur de solo filio, intelligitur repetitũ de vtroq̃. arg. C. de diuer. rescri. l. j. quid dicemus? Dico q̃ aliquem esse heredẽ nomine: potest accipi duobus modis. Primò hoc est vt habeat directas actiones: & isto modo nec filius, nec seruus est hæres, quia quo ad directas actiones & quo ad vtiles faciunt heredem patrem vel dñm, vt. d. l. qui liberis. §. hæc verba. & .l. qui in aliena. §. interdum. & in iuribus preallegatis. pro hac parte. ad quod facit. l. sequitur. §. seruus, de vsucap. Secũdo modo accipitur hæres nomine. i. hęres nominatꝰ seu institutus in testamento, licẽt non habeat directas neq̃ vtiles actiones, & isto modo dicitur hæres seruus & filius vt. l. qui hęredi. in princ. de condi. & demonst. & hoc dicit glo. in. d. l. placet. si bene aduertatur, & in contrario de
5 directa. l. qui hæredi, est† aduertẽdum quòd illud esse hæres nomine. licẽt nullas actiones habeat directas, vel vtiles quantũ ad propositum habet duos effectus. Primus est quòd pater vel dominus est hęres quo ad omnia iura, eo modo quo esset filius vel seruus si esset sui iuris: & ita actiones habet acsi ipse filius vel seruus esset hæres, vt. l. qui hominem. §. quidam. de solutio. & hac. l. & not. in gloss. ij. huius. l. & in alia gloss. super verbo ex persona, & tamen istud tale ius quòd habet pater vel dominus nõ potest opponere contra filiũ vel seruũ, cũ ex eorũ persona habeat, et ita loquitur hæc lex, vnde contra ipsum filiũ vel seruum non põt deducere quartã: quia cõtra eũ nõ põt dicere se heredem, vt hic. nec cõtra seruũ, vt no. in. d. l. quidã. §. si seruo. Hoc aũt p̃cedit duplici ratione. Prima est quæ ponitur hic in tex. quia cũ pater sit heres eo modo quo filius vel seruus esset. filius aut vel seruus sibi ipsi obligatus esse nõ possit: ergo & in cõtrario: nec pater ex persona filij obligatus est: sed ex sua. Secũdo rõne gñali eorum: quia eo priuilegio quod q̃s habet à me, eo cõtra me nõ põt vti. l. si iudex circũuẽto. de mino. & .l. amicissimos. in fi. de excu. tuto. secundũ effectũ habet: quia quo ad ea que sunt facti ipse nominatus habetur vt hæres: licẽt ipse nullas actiones habeat directas vel vtiles circa conditiones implendas, vt. d. l. qui hæredi, in prin. de cõdi. & demõ. Simile habeẽ in. d. l. qui liberis. §. hæc verba. vbi hęc verba, quisq̃s mihi hæres erit, resoluuntur in cõditionẽ, vt ibi patet in prin. l. quę cõditio diciẽ esse facti: ideo quo ad implementum conditionis, pater vel dominus non dicitur esse hæres: licẽt quo ad alia sic. dices tu filio vel seruo existẽte in potestate quo ad implementum conditionis, pater dicitur esse hæres: quia filio vel seruo adeunte queritur patri vel domino: vt. l. iij.

a ¶ Hęc verba, hic verò in relicto alterius rei quę si seruo prestaẽ, sunt defectiua. Dic ergo melius ex fide exẽplaris nr̃i scripti. Hic verò erat relicta alia res quę si relinqueretur seruo, domino acqreret. vnde videtur & c. Alexan. Ioseus.

vt.l.iij.de vul.& pup.Respõ.nõ dicitur esse heres pater vel dñs vt ipse possit adire ex substitutione:quia in eius persona non verificatur cõditio, quisquis mihi hæres erit.sed filio vel seruo adeunte iussu patris vel domini queritur patri vel domino.sicut illud quod daretur seruo causa cõditionis implẽde acquireretur dño,licet seruo deberet dari vt heredi nominato,vt.d.l.q here-di.nõ ergo videtur vera differẽtia quę fit in gloss.inter filiũ & seruum. ¶ Ex
6 predictis † põt rñderi ad duo dubia.primũ nũqd illud quod dicitur in.l.si pr fa.de her.insti.et insti.de vulg.substi.in fi. s.de seruo instituto quem quis putabat liberũ,habeat locũ in filiofami.quem quis putabat esse sui iuris. Iaco.de ra.tenet φ non:qa filiusfami.quo ad aliquid est heres:seruus nullo modo,vt hic in glo.Pet.cõtra:vt refert.Cy.in.d.l.cum proponas.in vlti.q. cuius opi.præualet de iure:qa quãtũ ad hoc nulla est differẽtia inter seruum & filiũ,vt dixi.& hanc opi.tenet glos.in.l.si quis filiũ.in.j.glo.de acq. here.licet Pe.non alleget eã. ¶ Secũdo cõsueuit dubitari.† qñ facta est sub
7 stitutio pupillaris per hęc verba,qsqs mihi heres erit &c.& seruus vel filius adiuit portionem suam iussu patris vel dñi:postea tpe mortis pupilli repe riuntur sui iuris.vtrũ poterunt esse heredes.ex substitutione? Iaco.de ra. in l.iij.de vulp.& pupil.substi.dicit φ filius poterit esse heres:quia remãsit heres:per ea quę hic not.ego dico φ inter filium & seruum,quo ad hoc nulla est differẽtia,vt dixi.s.ad hoc facit.l.si solus.§.fina. de acqui.hęr. ¶ Op.cõ tra hanc partẽ,videtur quòd contra extraneũ pater vel dominus nõ possit trebellianicã deducere:sicut fideicõmissarius primus non detrahit à secundo,vt.l.j.§.inde neratius.ad trebel.Sol.cõtrariũ optinet locũ qñ est legatũ ex psona sua:sed hoc ex psona heredis scripti detrahitur.facit.l.si patroni.§. q fideicõmissam,ad trebel. ¶ Op.vr φ aduersus filiũ possit detrahere trebel.nã si pater habet actiões vtiles,& sic est heres effectu,sed non sit heres noĩe põt tñ detrahere treb.sicut dicim⁹ in boñ.pos.q non est heres noĩe,vt insti.de bo.pos.§.quos aũt.tñ quia habet omnia iura vt ibi:& not.s.de bo. pos.here.petit.l.j.detrahit trebellianicã,vt.l.j.§.bonorũ ad treb.& sic pater quo ad filium debet posse detrahere:sed non sit heres nomine.Sol.bo.pos ses.habet illud beneficium à pretore mortuo,& viuo,nõ ab alio:meritò cõ tra alios vtitur dicto beneficio.sed hic pater vel dominus habet hoc beneficium à filio.vnde illo nõ vtitur cõtra ipsum filium:p ea quę.s.dicta sunt. ¶ Op.C.ad treb.de.l.iubemus.§.ideoq;. Solu.gl.& bene,φ ibi pater fuit institutus & rogatus de restituẽdo filio:hic ipse filius fuit institutus,& pater rogatus de restituendo sibi. ¶ Venio ad quartam ptẽ.& oppo. primò rõ.l. debet ee cõcludẽs & necessaria:ita φ cessãte rõne cesset lex,vt.l.adigere.§. φuis. j.de iure pa.& l.cũ tale.§.falsam.de condi.& demõ.sed rõ hic posita non est huiusmodi:qa idẽ esset in quolibet extraneo cui fideicõmisũ esset relictũ post mortẽ patris,vt.l.si cum hæres:qñ dies le.ce.& l.heres meus.de cõdi.& demon.Sol.glo.duobus modis.primò fatetur cõtrarium & hic sub audit maximè.q.d.idẽ est in filio quod in extraneo,vide gl.sup ver.retẽtu rũ.hoc nõ placet nã ex illatiõe q colligitur ibi ex dictiõe,& iõ & ex rõne secũ da posita in fi.l.apparet φ iurisconsultus ,pter illã rationẽ posuit hanc cõ clusionem.q.d.aliàs secus esset.Secundo modo sol.gl.videlicet quòd nõ sit idem in extraneo cui esset relictum post mortẽ.in extraneo dico φ non sit mortuus,sed viuat,licet filius decesserit.& ista fuit opi.Azo.vt probatur in gl.seq.Istud tñ displicet plus φ̃ pcedẽs dictũ:qa secundũ hoc nõ esset rõ differẽtię inter filiũ & extraneũ,ista quę dicitur in text.s.quia ex psona pa tris vires accipit.Sed ratio differentię esset accidentia facti:quia filius decessit,extraneus non quod est contra mentẽ huius.l.Alij ergo,(vt Iaco. de are.)intelligunt hanc partẽ alio modo penitus extraneo.Pro cuius euidentia debetis scire φ ille q rogatus est restituere qcquid ad eum peruenit, nõ tenetur restituere fructus,vt.l.quod his verbis.j.de lega.iij.& hoc est verũ si est rogatus restituere extraneo.sed si filio suo:tunc in restitutione veniũt fructus,vt.l.in fideicom.§.cum pollidius.s.de vsu.& hoc propter votum parentum,quod est vt filijs semper acqrant,vt.l.scripto.ff. vnde li.& l.nihil.§.j.de bo.lib. hoc pmisso sic pone casũ,si pater rogat⁹ ẽ post mortẽ suã restituere filio suo quod ad se patrẽ peruenit ex hæreditate vel legato filio relictis:& sic fructus interim percepti veniebant:si,filius moritur viuo pa tre omnino id patrem retenturum. i.compendium fructus subaudi:quia si filius viueret non retineret. & ad hunc subauditũ casum de vita filij venit ratio quę sequitur quòd fideicommissum vires recipit ex persona pris, sed eius votũ sit querere filijs.ita intelligit ipse.certè licet iste intellectus sit in se verus,φtum ad.l.est omnino extraneus cum hic de fructibus nulla fiat mentio.Præterea,cum.l.ista tota loquatur de filio & seruo,secundũ le ctu.quã.s.tenuit ista lec.nõ cõgrueret nisi in filio:cũ non sit votũ dñi qrere seruo sicut patris qrere filio:ideo ego lego hanc legem alio modo clare & aperte.Pro cuius euidẽtia debetis scire quòd qñ primo testator reliqd ali qd:& postea iubet tertiam psonam accipere:& post tps legatario dare,legatum diciur esse purum,& legatarius ante tps decedens transmitteret ad hæredẽ:& ille tertius qui iussus est accipere & dare legatario,videtur electus vt nudus minister,vt.l.à filia.§. alumno.j.ad trebel.& l.liberto.§.largius.intrà.de annu.leg.cum simi.Item posito φ ad heredẽ non transmitteret legatarius:non remaneret apud illum nudum ministeriũ,vt.l.si quis titio.j.titu.j.Hoc premisso casus est clarus:quia primò fuit relictum filio, postea fuit iussus pater ipsi filio restituere post mortem ipsius patris: si filius moritur interim queritur,an apud patrem debeat remanere? Videbatur quòd non:quasi pater sit nudus minister.tamen iurisconsultus determinat hic contrarium:quia pater non est nudus minister:sed ex persona eius capit vires legatum.secus si aliquis esset iussus dare extraneo id quod ipsi extraneo esset relictũ,vt ex prædictis patet.hũc casum credo verũ. ¶ Op. φ iste ver.videtur destruere omnia pręcedentia:innuit enĩ quòd non videbatur relictum post mortem patris,nisi exprimatur, cuius contrarium videtur dictum.s.Sol.s.eo.dixi quòd videtur fideicommissum dilatum in tempus existentię sui iuris:quod põt esse morte vel emancipatiõe.hic loqtur qñ expresse fuit collatũ post mortẽ:& sic ĩ vnũ casum tñ.expediui me de cõ
8 trarijs. ¶ Veniamus ad.q. Quæro primò: regula est † φ lis nulla potest esse inter patrem & filium:quo iure aget filius cui est fideicommissum relictum contra patrem.Respon.aut est institutus pater aut filius.Primo casu aut pater non vult adire,& non põt cogi per filium, nisi postφ̃ erit sui iuris secundũ glo.in.l.cogi.§.si pater.ad treb.licet Iacob.de are.aliter dicat quod dic vt ibi.aut pater adiuit.sed non vult restituere:& tunc aut fuit relictũ fideicõ.statim & non valet,vt no.j.e.l.à filio.& s.dixi.aut fuit dilatũ in tempus existentię sui iuris:& non est dubiũ φ põt habere actionẽ ex testamẽto.si verò filius fuit ipse institutus vt in casu nostræ.l.tunc aut pater nõ vult iubere filium adire:& tunc non præiudicat filio quin factus sui iuris possit adire,vt.l.is qui heres.§.fina.de acqui.here hodie statim potest filius adire per.l.fin.C.de bon.quæ libe.si vero filius iussu patris adiuit:& sic patri quesita est hæreditas:tunc cum fideicommissum sit dilatum in tempus existentiæ sui iuris,vt dixi.s.nõ est dubium quòd factus sui iuris agit
9 actione ex testamento.& hoc secundum ista iura. ¶ † Sed quæro,nũquid hæc.l.obtinet secũdùm iura hodierna:pone,quid ini instituit filiũ & rogauit patrẽ de restituẽdo filio vel extraneo. Vidẽdũ est de viribus fideicommissi.Dices tu in hæreditate profectitia habet locũ hodie sine dubio: quia nihil est hodie immutatum.quod nõ placet:imo dic φ prima pars huius.l. prout dicit quòd à patre potest relinq filio instituto:procedit sine dubio, & olim,& hodie in profectitia. secũda pars,vt dicatur capere à persona filij, quando relinquitur extraneo:à persona patris,quando relinquitur ipsi filio: etiam secundum ista tempora non habeat locum in hereditate pfectitia: hoc est in ea quæ erat relicta filio cõtẽplatiõe patris:tunc enim semper videtur capi à persona patris:quia eius respectu est relictũ.argu.s.de here.insti.l.quidam cum filium.& s.de stipu.seruo.l.fi.Cessant enim ille rationes quas dixi.s.φ pater habuerit à filio vel dñs à seruo:imo habet à se licet per mediam personam filij vel serui.Si verò loquitur de hereditate aduentitia, hoc est de relicta cõtemplatione filij vel serui vel simpliciter dic,quod idẽ est.l.aditio.s.de acq.hære.& de vsufru.leg.l.si serui.& l.seq.tunc principiũ huius.l.non videtur habere locum:quia patri queritur solus vsufructus: & si filio restitueret,illud idem sibi quereretur.& hoc videtur dixisse Roge.in iij.glos.hic posita.Tu dicas quòd in seruo sine dubio nihil est immutatũ.In filio vero tenẽdo opi.quã ego teneo scilicet quã fideicõmisũ videtur dilatũ in tempus mortis vel existentię sui iuris:hoc nõ videtur procedere:quia illo tempore vsufructus qui queritur patri,reuertitur ad proprietatem ipso iure absque alia restitutiõe fienda per patrẽ.sed potes dicere quòd pater habebit vsumfructum dum viuit,& illis fructibus vtetur,et cõmodo fructuũ. in tempus autem existẽtię,sui iuris restituet fructus quos percepit medio tempore.,p hoc facit hęc.l.in fi.secũdũ lec.Iac.de arc.remanebit ergo apud patrẽ solũ cõmodatas vtẽdi illis fructib⁹ ex illo cõmodo medio tempore. simile habetur in.l.si cõuenerit.s.de pac.dot. ¶ Secunda pars huius.l.qua distinguitur,vtrum reliquatur filio vel extraneo,vt primo casu debeatur ex persona patris,secundo ex persona filij.hodie si relinquitur à patre filio nihil est immutatũ quantũ ad hoc.Sed si relinquitur extraneo,est immutatum:quia olim debebatur à patre,vt à debitore ex psona filij, vt hic.hodie verò debetur à patre,vt à legitimo administratore.sicut dicimus quando relinquitur à tutore pupilli instituti.l.peto.§.mater.s.titu.j.C.de fideicõ. l.etiam.& C.de re.credi.l.cum etiã.& l.ciuibus.j.de rebus dub.vel dicam⁹ quòd partim debetur à patre vt administratore respectu proprietatis: par
10 tim vt à debitore respectu vsufructus. ¶ † Quæro, quid in filio arrogato? Respon.idem quod in naturali & legitimo,vt insti.de acquisi.per arro.§.j.
11 & l.sub conditione.de lib.& posthu. ¶ † Quæro:vtrum restitutione facta à patre in casu huius.l.transeant actiones in filium ex trebel. Circa hoc sunt glos.contrariæ: vna est hic super ver.non admissa.quæ dicit quòd oĩa alia remedia trebellianica excepta deductione quartę habent locum. sed inter remedia trebellianica est translatio actionum, vt.C. ad le.falcid.l. in testamento.& ibi not.ergo &c.& huic cõcord.alia glos.ad trebel.l.quidã §.si seruo.Alia gloss. hic super ver.non posset. dicit contrarium. cum enim ipse filius sit hæres,pater non transfert in eum actiones. pro hoc videtur casus.j.ad trebel.l.si hæres institutus.in princip.Credo primas gl. esse veras per text.in.l.j.§.si filio. versicul. idem est.j.ad trebel.vbi est casus. nam in tota illa.l. exponitur illa pars senatusconsulti quæ tractat de transferendis actionibus. & ideo ponitur hic casus quòd filio instituto & patre rogato ipsi filio restituere habet locum illa pars senatusconsulti.Ad.l.si hæres.in princip. respondeo quòd ibi loquitur in hærede apud quem erant actiones directæ quæ sibi sufficiunt.hic autem loquitur in filio apud quem non erant neq; directę neque vtiles:cum totum esset quesitum patri secundum ista tempora.meritò pater ei restituendo in eũ trãs
12 fert vtiles. ¶ † Quæro, pone quòd alicui est relictum fideicommissum vniuersale purè: descedit fideicommissarius ante restitutionem sibi factam. queritur,an transmittat illud ad hæredem suum? Gl. hic super verbo,retenturum.dicit quòd non transmittit,per leges quas allegat. Inducit

Alii dicunt istu est comun in pre[illegible] n. 32 Jas. n. 116 et m. n. 73 et melior tex. est pro primo in l. quidam ita in prin. ff. ad trebelian.

simile de hæreditate non adita quæ nõ transmittitur. Idẽ videt̃ dicere glo.in.l.à testatore .de condi. & demon.& fuit opi. Azo.in sum.C.ad treb.circa finẽ.ij. col.doct.omnes. Dy.& alij dicunt contra:quia habemus tex.expressos in.l.postulante.in prin.ad treb.& l.cogi.§.idem metianus.eo.tit.d.l.à testatore.&.C.de fideicom.l.iij.Ad cõtra.s.ad.l.apud iulianum.§. vtrũ &.§.antistia.dic vt ibi not.quia ibi decessit fideicommissarius sine hærede.ad hanc.l.responde ꝙ hîc erat relictum fideicommissum sub conditione. Ad simile de hæreditate Dy.non respondet hîc,sed in.l.à testatore.de cõdi.& de.etiã Dy.dicit ꝙ aliud est in hærede qui ante aditã hæreditatẽ nullũ habet ius, merito non trãsmittit.sed id quod habet.s.ius deliberãdi transmittit hodie scd̃m formã.l.cũ antiquioribus.C. de iur.delib.sed fideicommissarius vniuersalis habet actionem ex testamento,quã transmittere potest.facit quòd dixi.s.de acq.hære.in.l.is põt. ¶ Quæro qd
13 † si fideicõmissarius vniuersalis decedit post mortẽ testatoris ante aditam hæreditatẽ: an transmittat eã ad hæredes? Quædã glo.tenet ꝙ non, per.l.quidã ita. in prin.ad trebel.& ibi not.in gloss.parua super ver. adeatur.alia glo.idem tenet in.l.iij.de reg. cato.dicũt enim ꝙ dies fideicommissi vniuersalis non cedit nisi ab adita hæreditate,idem tenet Dy.j.de adi.leg.l.iij. §.j.Cy.& Iac.de are.tenẽt cõtrariũ ꝙ cedit dies quo ad transmissionem â tempore mortis testatoris:sicut in legatis & fideicommissis particularibus . pro hoc not.in.d.l.iij.§.j.ver.idẽ dicendũ. de adi.leg. vbi quo ad diei cessionẽ æquiparatur vniuersalis particulari. facit.l.si in persona.C.de fideicõ. Et hãc partẽ puto verã per.l.cogi.§.idẽ metianus.ad trebel. quia videt̃ permittere quòd hæres fideicommissarij cogat hæredem institutũ adire.ergo fideicõmissarius decedens ante aditã hæreditatẽ trãsmittit:licèt ibi posset aliter intelligi.& hoc põt intelligi ex ordine rubricarũ . nã in.C.præmisit primò de leg.& fideicõ.& titu. ad trebel.& sic de vniuersalibus,& particularibus: postea in tit.de cadu.tollen.in.l.vnica.§.cũ igitur.&.§.in nouissimo.dicit indistinctè diem legatorũ, & fideicommissorũ relictorũ purè cedere â morte testatoris: intellige hoc in fideicommissis vniuersalibus & particularibus.si ergo in.ff.primò pouit de leg. postea ad trebel.& sic de fideicommissis vniuersalibus: postea ponit tit.quãdo dies leg.ce. intelligo fideicõmissorũ particulariũ & vniuersalium de quibus præmiserat. Ad.l.quidã ita.rñd. ꝙ non dicit illud . vel dic ꝙ cedat ab adita hęreditate quo ad petitionẽ.& ita loquit̃ gl. ibi posita.sed quo ad transmissionem a tẽpore mortis,vt dixi.vel dicas ꝙ illud est verũ quo ad impediẽdam translationẽ fideicõmissi factã a testatore: aliàs
14 sec⁹. ¶ Quæro,† posito an̄ ꝙ sit verũ ꝙ nõ trãsmittat̃ fideicõmissum antè additã hęreditatẽ,an saltẽ trãsmittatur ius deliberandi,sicut fit per hęredẽ. Gloss. hîc dicit ꝙ sic. quam not.& vide idem dicit Azo.in sum.C.ad trebel.quod potest tollerari:quia si fideicõmissarius vniuersalis habet ius deliberandi: vt no. s.de iu.delib.l.j.dico etiam† ꝙ si fideicommissa.decederet post petitionẽ factã: licèt ante restitutionẽ factam vel ante aditã hæreditatẽ transmitteret.vt.l.nõ iustam.C.ad trebel.¶ Quæro,an hæres rogatus cogatur adire,& restituere? Glo. hîc remittit ad not.in l.eam quã.C.de fideicom.dic vt ibi.&.l. ille à quo.§. si de testamento. in fi.j.ad trebel.¶ Dy.inducit hãc l.in ar.ad.q.vos videtis hîc in fi. † ad duo singularia dari adiectiuum pluralis numeri.concor.sunt in glo. Modò pone,dixit dñs vasallo concedo tibi vineas, & fundum fructibus plenum:an per hoc videat̃ concessisse vindemiam? Videtur ꝙ non:quia non adiecit adiectiuum plurale.vt hîc cum simi.& quia in dubio videtur referri ad proximum: & sic ad fundum tantũ,vt.l.si idem cũ codẽ.in fi. de iurisdi. om. iudi.
a Econtra ꝙ vindemia videtur [a] cõcessa,quia est pars fundi,vt.l.fructus pendentes.de rei vendi. si ergo totum cõcessit,& qlibet eius pars videt̃ cõcessa, ar.l.si ex toto.s.eo.&.l.si quis cum totũ. de excep. rei iudi. ad hoc facit.l.iulianus.§.si fructibus. de act.emp.&.l. seiæ.ex parte.§.caio.de fun.instr.scd̃m Dy istud credo verũ,primò:quia illud adiectiuũ plenum, licèt sit singularis numeri : tamen refertur ad omnia præce-dentia.vt.in.l.hæres meus.§.vxori.j.de leg.iij.Item quia posito quòd nihil esset dictum,fructus tamen videntur concessi,vt.l.fina.j.de iure fisci.&.d.l. iulianus.§.si fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Iura plurium si deueniunt ad unum,ille potest facere quod poterant illi plures.*
2 *Vtilitates resultantes quando aliquis habet legatum iure suo uel iure accrescendi.*
3 *Hæres quando possit repudiare legatum ad incommodum alienum.*
4 *Petens ex una causa,quando possit ex alia petere?*
5 *Petere quando possit quis partem iure suo,& partem iure hæreditario.*
6 *Petens totam rem simpliciter ex una causa,tacitè ex alia repudiat.*
7 *Cessionarius an possit cogi ut eligat,an agat directa,an utili?*

LEX XII.

1 Si mihi. † Quando pluriũ iura deueniunt ad vnum,põt ille facere quòd poterãt illi plures.h.d . & legitur duobus modis scd̃m glo.vel quòd pluribus eadẽ res fuit legata cõiunctim verbis,& disiunctim re, vel econuerso cõiunctim
b re,& disiunctim verbis.¶ Oppo.ius accrescẽdi [b] nõ habet locũ post legatũ acquisitũ,vt.l.j.in fi.de vsufruc.accre.sed hîc erat quesitũ:quia dicit die legati cedẽte.Huius cõtrarij timore dicit gl.ꝙ dies cesserat quo ad trãsmissionẽ tantũ,pro qua facit.l.si qs ita.aliâs ei qui ita. & quòd ibi not. de cõdi. insti.
2 ¶ Opp.ij.quia videt̃† ꝙ nil releuet siue habeã iure meo siue iure accrescendi.& sic frustra fuit facta hęc.l.arg.l.hęc stipulatio.§.diuus.j. vt lega.no.ca. So.glo.imo releuat,ꝑpter onera imposita cõiuncto,q̃ nõ erãt ĩposita mihi. Istud dictũ nõ releuat,nisi scd̃m illã lect.qñ disiũctim verbis erit relictũ.vñ tu adde ꝙ aliud interest qñ cõiũctim.licèt enim tũc accrescat cũ onere imposito per testatorẽ:tñ interest ꝑpter aliud.nã scd̃m ista tpa hęres nõ tenetur ad legata vltra vires hæreditarias:nec hodie tenet̃ ad debita vel legata vltra vires facto inuentario.si ergo repudio ex persona mea, & agnosco ex persona illius qui me facit hęredẽ:erit patrimoniũ ipsius , tãto maius si autẽ repudio ex psona illius & agnosco ex psona mea:erit hęreditas eius tãto
3 minor.& sic multũ interest.¶ Opp.cõtra hoc.videt̃ ꝙ hęres nõ possit repudiare legatũ ad incõmodũ alienũ,vt.l.liberto octogita.de bo.lib.l. si fun
c dũ sub cõditiõe.§.si Titius.j.eo.& quòd ibi no.rñdeo.qñq; [c] hæres repudiat legatũ factũ de fũdo ad incõmodũ alienũ,nec cedit ad cõmodũ suũ:& hoc nõ potest,vt.d.l.liberto octoginta.aut repudiat ad incõmodũ alienũ,& ad cõmodum suum:& tunc aut ille alius in cuius incõmodum repudiat illud habiturus erat ex dispositione defuncti,ex cuius persona repudiat, & non põt repudiare,vt not.in.d.§.si Titius.aut alio modo cedit in suum incõmodum,ad cõmodũ tamẽ repudiantis,& potest repudiare.& ita loquitur hîc:
4 & qđ.s.dixi.¶ Opp.dicit̃ hic † ꝙ si quis petit ex vna cã non põt petere ex alia.Cõtra,qñ duę causę lucratiuę habẽt originẽ in psonis diuersorũ.sed ad vnũ deueniat ex vtraq; cã poterit ille solidũ cõsequi.vt.l.si seruus legatus. §.j.j.eo.&.l.si is qui,de ac.& obli.& doct.tenẽt in.l. qui pupillę.C. de nego. gest.Sol.illud verũ,qñ ille duæ causę diuersorũ habebãt effectũ solidę exactionis in qualibet.sed hîc nõ erat istud,nã si ambo viuerent,vel facerẽt sibi partes per cõcursum si esset legatũ disiunctũ,vel quilibet admitteretur ad partẽ suã quãdo fuit legatũ cõiunctim.dixi in.l. meuius.§. duobus.j.tit.j. ¶ Oppo.de.l.nõ est nouũ.de acti.emp.Sol.in eodẽ libello debet peti vt ibi.
5 tamẽ possem petere vel iure meo vel hęreditario.¶ Querit glo.† vtrũ possim petere partẽ iure meo,partẽ iure hęreditario . Quidã variauerũt . tu dicas indistinctè ꝙ sic probatur in.l.reos.in prin.de duo.re. Nec ob.d.l.nõ est nouũ.quia fateor ꝙ debeat peti in vno libello:sed tunc petã vel totum iure meo vel totũ iure hæreditario:vel partẽ iure meo,partem iure hæreditario.
6 ¶ Quero:† quid si peto simpliciter rẽ totam ex vna causa? Respõdeo tacitè ex alia repudiare videor,vt hîc innuit tex.facit.l.fin.C.de cod. ¶ Vltimo
7 Dy. inducit hoc prin.ad.q.† vtrũ cessionarius possit cogi eligere , an agat directa vel vtili? Et videtur hîc tenere quòd non,contrarium videtur teneri in.l.si duo.de solu.dic vt ibi dixi plenè:& ideo hîc non dico.

SVMMARIVM.

1 *Difficultas præstationis in testamentis subducitur,& legatum firmum manet.*
2 *Angustiæ temporũ in contractibus bonæ fidei subducuntur,sicut in legatis.*
3 *Impossibilitas si est adiecta grauato:an uitietur dispositio?remissiuè.*

d
1 Si quis seruos. [d] In testamentis difficultas præstationis subducitur:& legatum firmum remanet.h.d. Et nota.§.& signa text.ibi,& angustias.¶ Oppo. ista impossibilitas vitiet legatum.insti.de lega.§.fin.&.C.de his quæ poe.nomi.relin.l.j.Solu ibi fuit legatum ab initio impossibile:hîc non.Nam testator potuit tantùm viuere quòd serui potuerunt duci Romam.istam tenet glos.in.d.l.j . & Dyn.in c.nemo potest.de reg.iu.lib.vj.Sed hoc videtur contra regulam catonianã, quæ vult ꝙ legatum qđ non valeret si tunc moreretur testator:nec post cõfirmetur.Gloss.ideo transit ad aliam sol.s.ꝙ hîc remonet̃ qđ est impossibile:scilicet festinatio.& hãc tenẽt, Pe.& Cy.C.de his quæ.pę.no.l.j.& est vera,vt.j.dicã. Tertiã so.dat glo.inst.de lega.§.fi.videlicet ꝙ testator dixit hîc ꝙ hæres cõstitueret se soluturum intra triduũ . quę solu.non congruit literæ.nam dicit ꝙ dãnauit hæredẽ ad dandum,non vt constitueret se soluturum.ideo tene ꝓcedentem so.¶ Sed ad hanc op.& assumo princ.gloss.quia videt̃ cõtra tex.instr.de ver.obli.§.loca.&.l.iij.§.si quis ita.de eo quod certo loco.Sol.ibi loquitur inter viuos.hic in vltia volũtate.hãc tenet gl.j.de ver. oblig.l.fi.§.si inter.& de regu.iuris.l.in testamentis.quæ solu.est vera sic intelligendò videlicet ꝙ aliud sit in cõtractib⁹ inter viuos:scilicet stricti iuris.

Nam in

a ¶ Vindemia videtur.Et vide.d. Pet. in.c.ꝑ tuas. de dona.Andrę.Bar.

b Ius accrescẽdi. Adde inquãtũ Alexã. ex mẽte Bal.Ang.& Imo.vult ꝙ si testator reliquit pluribus domũ:& prohibuit quẽlibet alienare partẽ suã, respectu familię ꝙ qs nõ poterit portionẽ sibi obuenientẽ iure accrescẽdi alienare. quod idẽ voluit Pau. de ca.cõsi.ccxxxiij.

POMATES.

c ¶ Rñdeo qñque. Hanc distinctionẽ sequit̃ Aret. consi. cxiij. pro declaratione alle.etiã Ale. l.iij.vol.facit qđ in simili not. ide Bar. in.l.quomin⁹. in.j. q.ff. de flumi . & ꝑ Iaso.in vlt.q.quam refert hîc Paul. de cast.relatã ꝑ Alex. qui idẽ tenet cõsi. cxiij.in.iij. volu.Saly.hîc.

d ¶ Si q̃s seruos.Adde inquãtũ Alexã. ponit ꝙ si testator iusserit legatũ præstandũ intra mensẽ à die mortis suę. debet suppleri & à die aditæ hæreditatis. & ꝙ si testator mãdat cõstrui op⁹ intra quinquẽniũ, quod nõ potuit ex equi, nõ habebunt locũ leges punientes non exequẽtes & hoc latius habetur per Ro consil. ccccix. & cõsi.ccc xlviij . vbi vult ꝙ in gratijs papę angustii tẽporis subducatur.

1 Nam†in contractibus bonęfidei angustiæ temporis subducuntur, sicut
a in legatis,[a] vt.l.insulam.§.pe.ß.loc.& eodē modo in vltimis voluntatibus quæ habent instar bonęfidei, vt.l.minorum. C. in qui.cau.in integ. resti.non est necess.& hoc tenent doc.in.l.j.¶ Op.gl.de.l.item illa.decō sti.pecu.& nō soluit. Dicas φ ibi angustię temporum nocēt.i.non pro-
3 sunt vt reus constituatur in mora, vt ibi no.¶ Vltimò†vides in hoc.§.φ imposibilitas fuit adiecta grauato: non tamē vitiatur dispositio.φ est contra commune dictum gl.nostrarum.dixi plenè in.l.j.de cond.insti.

Regula.¶ Seruus dicit esse capax, si capax est dñs.h.d.¶ Op.de.l.& si maxime.de ser.lega.&.l.debitor.§.fi.j.tit.j.Sol.ibi est speciale.vel dic qñ dño nō possumus legare merè propter conditionē dñi procedit ista regula: sed qñ nō possumus legare mista cōsideratione eius, & rei legatæ, nō procedit ista regula, vt in contrarijs: sed certè nec prio casu ꝓcedit regula indistictè: φ dic, vt.l.si seru⁹ ei⁹.de acq.her.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas sequens seruatur, nisi præcedens sit derogatoria.*
2 *Legatum si primò admittitur purè, postea sub conditione: ista secunda ademptio nil operatur. Moder. hic tenent contra Bart.*
3 *Secūdū testamētū factū à testatore qui in primo dixit φ nō liceret sibi pœnitere, ualet.*
4 *Priuilegium concessum ab imperatore non obstante aliqua constitutione, uel statuto tollit etiam statuta futura.*

1 In legatis.¶ Sequēs†voluntas seruatur: nisi pręcedens sit dero
2 gatoria.h.d.¶ Querit gl.†quid si ademi tibi legatum purè, postea sub conditione: an posterior ademptio aliquid operetur? Dicit gl. quòd videor dare sub contraria conditione. nā qui diuortium dicit, pręsupponit fuisse matrimonium, vt in aut.qui.mo.nat.effi.legi.§. qm autē. ß. de diuor.l.Iulianus.sic q ponit ademptionē.necessariò præsupponit legatū pręcedere.& sic pertransibat Dy.Iaco.de are.tenet contrarium,& huius opi.sum secutus: quia ademptio fit ad diminutionē: ergo non operat augmentū, seu inductionē legati, vt.l.legata inutiliter.j. eo.&.l.ex facto.de here.insti. &.l.cū tale.§.falsum.de cond.et demon.& no.in.l.si ita legatū.in prin.j.eo.Materiā istā vtrum ad positionem priuationis sequatur positio habitus, examinaui plenè in.l.decem. de ver.
3 ob.¶ Vltimò gl.†querit, si testator in primo testamento dixit φ non li
b ceret[b] sibi pœnitere: vtrum valeat secundum φ postea fecit? dicit glo.φ sic, si prioris voluntatis expressè eū pœniteat. vide gl.Ia.de are.intelligit quòd à prima videatur recedere per secūdā, et si de prima expressè nō pœniteat: & non puto istā gl.verū dicere in terminis hic positis in gl. dicit em φ sibi non liceret pœnitere.sed hoc nō pōt facere testator.non enim pōt sibi auferre liberā testamenti factionē: qa est cōtra bonos mores.vt.l.stipulatio hoc modo concepta de ver.ob.& ista verba non continent protestationem, per quā in sequenti videatur voluntas deficere: sed solùm tendunt ad auferendum sibi potestatem pœnitēdi, φ non licet.declarabo plenè in.l.si quis in princ.testamenti.j.de leg.iij.Vltimò
4 Dy.inducit†ad questionem: Imperator concessit quibusdam comitibus φ possint creare tabelliones, & eis concedere potestatem faciēdi in
c strumenta inter omnes personas cuiuslibet loci non obstāte[c] aliqua constitutione, vel statuto: post concessionē factū est statutū in aliqua ciuitate φ instrumenta facta à nullo tabellione valeāt, nisi habeat licentiā à cōmuni: dubium est an statutū superueniens præiudicet tabellioni habenti priuilegiū ab illis comitibus. Et videtur quòd sic: qa concessio principis tollit effectū statutorū pręsentiū nō futurorū.ar.l.si stipulatus.§.cū stipulamur.&.l.si à colono.de verb.obl.&.l.rutilia polla.& in.l.in lege ß.de contrahen.emp.&.l.si ita.de aur.& argen.lega. E contra quòd non: quia omnes effectus cuiuscunq; statuti in contrariū obueniētis sunt sublati.arg.l.placet.delibe.& posthu. Pręterea, tollere potuit effectū huius statuti futuri.arg.huius.§.&.j.de leg.iij.l.si quis in prin.testamenti. dico finaliter quòd in dubio sustulisse videtur etiam ea quæ in futurū poterāt obstare.arg.l.si seruitus.ß.de ser.vrba.predi.ita dicit Dy. ad literā.

¶ LEX. XIII.

Cum incertus.¶ In legato generis is videt legat⁹ qui legitimè est solut⁹.h.d.¶ No.φ stichus non fuit legatatus, sed facta solutione de eo fingit legatus fuisse: & sic in obligatione generis interim nihil est in obligatione, sed id videtur esse quod soluetur.¶ Op. j.ti.j.de.l.mæuius §.duobus.Sol.obligatio generis omnes continet, vt quilibet possit solui, non quòd dicatur esse in obligatione, vt ibi plenè dixi.

SVMMARIVM.

1 *Protestationem siue limitationem contractus poni in principio uel fine contractus ante quàm sit perfectus non refert.*
2 *Adeptiōe legati facta ī alia ultīa uolūtate nō tollit ipso iure legatū, sed ope exceptiōis. Codicillus dicitur uoluntas perfecta & solennis quātum ad ademptionem legatorū.*

¶ LEX. XIIII.

Si ita sit scriptum.¶ Siue ademptio præcedat siue sequatur in eodem testamento, legatum perimit ipso iure.& quod minimumest de bet.h.d.¶ No.tex.ibi, & ait aristo.&c.& fortè ratio dubitādi fuit in ista.l.qa dicta verba, cui bis legauero, debent intelligi de legato facto de eadē re, vel de eadem summa.quod hic remouet. Itē an sit verum si legat hoc modo: Titio lego fundū & centū.siue dicat: Titio lego fundum.&.j.dicā. Itē: Titio lego centū.φ hic remo-
1 uet. Itē no,†φ nō refert vtrū ꝓtestatio vel limitatio aliqua ponat in principio vel in fine cōtract⁹ facti: si in ipso cōtractu ponit: hoc est anteφ contract⁹ sit absolutus à partib⁹, vt.l.cōtract⁹.C.de fide instr.facit.l.iij.C.de ędi.ac.¶ Op. φ ipso iure nō perimat, vt.l.j.§.sed hoc ita.&.§. sed cōsulto.
2 de his q̄ in test.delē.Sol.† gl.istud est verū, qñ in eodē testō fit adēptio.si in alia volūtate, distigue aut pfecta est: qa est aliud testm̄: & idē.vt.l.si iure.
d j.tit.ij.aut imperfecta.[d] vt in codicillis, & tūc perimitur ope exceptionis, vt in cōtrarijs. Certe codicilli dicunt perfecta & solēnis volūtas quātū ad ademptionē legatorū, vt insti.de adēptio. leg.in princi.C.de fideicō.l.fideicōmissum.& ibi not.& l.datum.C.de le.vnde ipso iure perimenr.de alia ergo voluntate minus pfecta loquitur.d.l.j.§.sed hoc ita.&.§.sed consulto.vt ibi patet. in hoc tamen est differentia: quia quando ademptio fit in ipso testō, non est necessaria exceptio facti neq; iuris: quia ipsi testamēto inest ademptio: nec potest iudici nō liquere. Sed si adēptio fit in alia volūtate perfecta, vel imperfecta: si est perfecta reqritur saltem exceptio facti, vel intentionis: qa potest iudici nō liquere, vt.l.ij.de exceptio. Si ipfecta, requirit exceptio iuris, vt dicto. §.sed hoc ita.&.§.sed cōsulto. Item si tacitè adimatur, vt.l. iij.§.fin.de adi.lega.¶ Secundò dicitur hic, quòd prestatur exiguum.¶ Opp.glo.de.l.si fuerit. de reb.dub.Solue vt in gl.ibi est ambiguitas personarū: hic rerū.¶ Op.de.l.qui lance.j.de aur.& ar. leg.Solu.vt ibi.¶ Opp.de.l.si titia.§.seia.eod.tit. solu.vt ibi.¶ Op.j.pro emp.de.l.emptor fundi. Gl.dicit.Sol.vt ibi: quia ibi nō apparet quod sit minimū, & ita tenet Dyn.¶ Opp.de.l.scribit.§. itē scribit.de auro & argen.leg.hoc contrariū debuit poni in præce.glos.quia vadit in prin. Sol. qa ibi ademit tacitè.ideo nō tollit ipso iure: hic expressè.¶ Oppo.de.l.idem.j.de condi.& demon. Sol.vt in gl.quia ibi loquit in libertate in qua accipimus quod est vtilius.Dy.inducit hāc.l.in ar. ad.q.quam dicam in.l.qui duos.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas testatoris probata præualet scripturæ in augmēto & diminutione legati.*
2 *Minor quantitas inest maiori.*
3 *Legatum factū à testatore qui uoluit legare plus, & legauit minus in qua quantitate ualeat?*
4 *Dictio sed, & si, aduersatur in facto, & non in iure.*
5 *Nomina significantia quātitatem sunt appellatiua.*

¶ LEX. XV.

1 Qui quartam. Voluntas†testatoris probata prçualet scripturæ in augmēto.& di-
2 minutione legati.h.d.¶ No.φ†minor quantitas
e inest maiori[e] siue loquamur in quātitate cōtinua siue discreta: vt hic.&.l.j.§.si stipulāti.de uer.ob.
3 ¶ Circa secundū†quando voluit legare plus: & d scripsit minus, dicit hic φ valet legatum: sed non
f declaratur in quo: ideo quæro in quo valeat[f]. Videtur quod in minus.& hoc innuit litera prout habetur in ea, sed si plus. siue &: quasi illa verba sed si, aduersentur in facto & iure vt præualeat magis scriptura quā voluntas.&.ß.l.proxima. in e
4 fi.In cōtrariū facit†litera ista prout habetis in.l. sed & si plus. quasi aduersetur in facto, & non in iure, vt not.in.l.ñ.ß.ne quis eum qui in ius voca. est vi exi.&.l.sed & si lege.supra de peti.hæredi. Et videtur tex.de here.insti.l.quoties.§. sed si nō in corpore.gloss.soluit & bene. rectè intelligēdo. f
5 Nam†ista nomina significantia quātitatē sunt appellatiua. Si ergo apposuit minus cùm vellet dicere plus: errauit in nomine appellatiuo: ergo nō debetur legatū in illo pluri.vt.l.si qs in fundi vocabulo.ß.e.nisi probet testatorē aliud voluisse expressè & clarè, vt no.in.d.l.si qs in fundi.&. d.l. quoties.§.sed si nō in corpore.sed qñ pl⁹ relinqt & voluit relinquere minus, non requirit ꝓbatio in ista parte: qa in maiori summa minor inest.

Si quis vna. Nomina collectiua seu appellatiua relata ad plu-

POMATES.

a ¶ Sicut in legatis. Adde in materia. Lud.Ro.cōsi.ccc.xlviij.inci.in primo quæritur.

b ¶ No liceret. Adde post Alexā. dū ponit an si testōr dicat, nolo aliud testm̄ validū esse nisi sit scriptū aut Maria &c. φ in terminis cōsuluit Bal.cōs.clxxxviij Et φ voluit Rom. consi.cccvj.

c ¶ Non obstante. Et uide Cyn. in.l. ij.C.q̄ sit lon. consue. si dicatur non obstante cōsuetudine, intelligit futura sublata. codē mō si dicat præsente & pręterita, sed etiā futura gl. est cōtra ī cle. statutū.de ele.φ solū trahatur ad psentia.Pau.de leaza. tenet φ cōprehēdunt pterita & futura. Et dixi qualiter pōt saluari φ intelligat de pterita, nō de futura tu uide eundē. d. Ioan. in.l.iij. ß. de test.vbi de hoc vide Bal.in.l. dudū, C.de cōtrahē.ēpt. & text.in.l.iij.§. diuus.ff.de sepul. vio.& vide Ang. in repet.§.ex non scripto.vide do. Ant.in.c.fi. extrā de cōsue.sed obst. quod no.p Raph. in.l.fi.C.in quib⁹ causis resti. in integ.nō est necess. & vide Inno.in.c. cōstitutus.de ī integ. resti. Andre. Barba.

d ¶ Aut imperfecta Adde quādo adēptio legati facti posit p duos testes probari. Bal. consi.ccxxv. j. li.

e ¶ Inest maiori. Adde vltra Alex. an in dictis testiū in maiori summa insit minor. Bal.cōs. ccxxij. in fi. j. libr.

f ¶ Nō bñ pcipies iudicio meo Bartmentē in his verbis: nisi videris Pau.de cast.hic.q solus ex pluribus quos vidi, declarat.Alex. Loseus.

a ¶Pluralis. Adde inquãtũ Alex.tangit an pluralis numerus verificetur in singulari, quod voluit Io.Cal.cõs.lv. vbi dicit q cũ quedã subscriptio mercatoris diceret titi⁹,& socij, rñdit q nõ erat falsa,cũ nõ haberet nisi vnũ sociũ. vide etiã q voluit. Old.cõs. cxliij.ici.factũ tale est,q si testator substituit posthumos mater nõ excludit,si vn⁹ tãtũ, posthum⁹ nascatur,& moriat. & qd voluit Pau. de ca:cõsi.cxlvij.q si testator mãdat bona distribui ĩ pauperes poterunt distribui in vnum.

b ¶Hæres. Adde inquãtũ Alex.refert Pau.de castr. facere mentionẽ de Bar.ĩ quodam cõsi.incipien.quidã sibi filios hæredes instituit, q casus non est talis ,p ut ponit.s.ibi ponit q testator instistituit filios. nepoti reliquit alimenta pro dimidia in domo testatoris, ,p alia dimidia in bonis fratris ipso fratre pñte,& cõsentiente. est pdictum cõsil.nu. 211.

* Pro concord. Adverte q ardua qõ est qñ testm̃ ẽ nullũ rõne præteritionis, vel exhæredationis. qa tũc clausula codicillaris adiecta opatur q hæredes succedentes abintestatõ intelligunt grauati restituẽdo hęreditatẽ p fideicõmissum hæredib⁹ scriptis in testõ.p gl.in auẽ.ex cã.C. de libe. pte. Bart. cõsi.vj.sed corruptẽ alle. sed consi. cexxxv.&.cex.et ita firmãt ibi doc. per iura ibi alleg. maximẽ p Alexã. Quærit ibidẽ, nũquid illa determinatio habeat locũ siue testator cogitauerit de pterito siue nõ. Bar. alleg. in.l.j.ff.de iure codici.l.q.vj.ten uis.

res coniunctionẽ verbalem inducũt, & inter eos est ius accrescẽdi.h.d.¶ Quero quõ cõstat q de posthuma senserit.dicit gl.ñ de ea facit mẽtionẽ, vt.l.q filiab⁹.in prin.j.eo. Tu dic q ex eo q vna filiã viuã habuit solã,& legauit filiabus in plurali: cõstat q de vna nõ senserit,aliâs hęc dictio plura
a lis^a numeri nõ verificaret.arg.l.fi.j.ad treb.¶ Quęro q coniũctio erit inter illas ex qua inducit ius accrescẽdi:respõdeo coniũctio verbalis quę inducitur per hoc nomen filiab⁹,relatum ad plures, vt probatur hic,&.l.interdum.de hęre.insti.

SVMMARIVM.

1 *Qui non est: sed esse speratur facit partem.*
2 *Caduca etiam tempore.ff.applicabantur coniuncto.*

¶LEX. XVI.

1 **S**I duobus. ¶Qui†nõ est sed esse speraũ facit partẽ.h.d. ¶Op.C.de cadu.tol.l.j.§.in primo.&.§. pro secũdo.Sol.hoc nõ erat in rerũ natura,sed esse sperabatur:ibi nullo modo sperabat. cõcor. j. ea.l.§.fi.Hãc sol.tenẽt oẽs alij vt Azo & Io. q dicũt,hoc loquit qñ legatũ erat ĩ cã caduci:quo casu secũdũ ista tẽpora applicabatur fisco,q hodie corrigit.p dictũ titulũ,de cadu.tol.tenet ergo Io an.q secundũ tpa digestorũ caduca applicabant fisco.pro quo facit.s.de pet.hęr.l.itẽ veniũt.§.pri
2 die. Cõiter† tenet cõtrariũ.nã tpe digestorũ caduca applicabant cõiuncto, vt.j.ea.l.in fi.&.j.titu.j.l.celsus.§.penul.& fi.sed tpe cuiusdã guerræ fuit facta.l.papinia.p quã cautũ fuit q caduca applicarent fisco:& circa istã fuit factũ senatusconsultũ.de quo fit mentio in dicto.§.pridie.sed cessante guerra fuit sublata.l.vt in.d.ti.de cad.tollẽ. in prin.&.§.fi.sed qa illud senatuscõsultũ de petitione hereditatis multa vtilia cõtinebat ad alia:iõ ipsum & eius interpretationes in.ff. propositæ fuerunt.vel possumus dicere q in.d.§.pridie.bona erant caduca,& nullus erat cõiunctus,vel succedens ab intesta.ideo applicabantur fisco.

b **H**æres.^b Heres tenetur ad totum onus iniunctũ sibi,& ei qui a testatore grauari nõ potuit.h.d.¶ Op.de.l.celsus.§.pe.& fi. j.tit.j.Sol.gl.primò ibi repudiãtẽ tantũ dãnauit: hic vtrũq;.hęc est vera.Declaro,qñq; legatum est simpliciter relictũ nõ noĩatim ab aliquo hærede & tũc portio deficiẽs accrescit coheredi cũ onere suo,siue sit pro nõ scripta,siue caduca: siue quasi vt.l.j.§.his ita.C.de cad.tol.qñq; legatũ relinquitur noĩatim:& tunc aut noĩatim ab eo cui accrescit portio.& ab alio cui⁹ portio est pro nõ ^c scripta vel caduca:& accrescit cũ onere.hic est casus in.§.nostro.q in prima parte,pbat de pro nõ scripto.in secũda de caduco.Si verò noĩatim tm̃ ab eo cui⁹ portio deficit:tunc cõiunctus non cebet: vt dicta.l.celsus.§.fin.j.ti.j.Examinabo in.l.q cõditio:in prĩ.j.de cõdi.& demon.vbi gl.ponit.tangã in.l.ciuitatib⁹.§.lucius.j.e.Secũdo modo sol. gl.q in.l.celsus.§.fi. erat vn⁹ sol⁹ institut⁹, & ille omisit.hãc tenet Pet.in.d.l.j.§.his ita.de cad. tol. licet nõ faciat mentionẽ de hac glo.Sed est cõtra tex.legis contrarię.in fi.ideo tene præcedentem. ¶Quero pro declaratione literę in fi.§.Respondeo vt in gl.& Dyn.sentit.pone casum q tres vel quatuor instituti fuerũt,duo cõiunctim à qb⁹ nominatim fuit relictũ legatũ.Certẽ si portio vnius deficit,illa accrescit alteri tanquã cõiuncto:non alijs disiunctis, & est ponendũ q ille cui⁹ portio deficit nõ habebat substitutũ.aliâs ad ipm reuerteretur potius quàm ad coniunctum.

SVMMARIVM.

1 *Ius accrescendi in legatis non habet locũ in coniunctis cõiunctione legali.*

SI titio. Qui nõ est in rerũ natura,nec esse speratur,non facit partẽ, sed totũ debetur coniuncto re tantũ.vel re,& verbis. vel verbis tantum.h.d.& habet tres partes. Primò loquitur in cõiunctis re tantũm.Secundò in coniunctis re & verbis. Tertiò in coniunctis verbis, tantũ.partes patẽt.Dicit tex.legatum. s. coniunctum re tantũm, vt differat à sequenti tex. vendicabit p ius nõ decrescẽdi.Dicit tex.voluisset non exprimẽdo: & sic coniunctim re et verbis . Dicit tex. posthumo. & hoc vltimo casu per ius accrescẽdi.¶Op.s.ea.l.in prin.Sol. hic certũ erat post humũ nõ nasciturũ.ibi nasci sperabatur . Opp.de vsufr.accr.de.l.pe.so.ibi fuit relictũ à diuersis:hoc ab vno.¶Op.j.ti.j.l.& ,pculo.so.gl.& nõ bñ.dic ergo q ibi nõ erãt cõiuncti aliqua cõiũctiõe hoĩs.
1 sed coiũctiõe†legali ĩ qua nõ habet locũ ius accrescẽdi in legatis, vt.l.seruus cõis ab extero.s.de acqui.hęr.dicam.j.ti.ij.l.re cõiuncti.dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum ambiguum positum in una parte testamenti declaratur per alia posita in eodem testamento.*
Particula testamenti quando datur legatario ,datur etiam illa p quã declaratur uerbũ ambiguũ testamenti.
2 *Nomen filiarum q porrigat in legato ad posthumum. & quando nu.4.*
3 *Filius eo ipso quòd est filius dicitur mereri.*
5 *Cõiecturæ p quas põt cõstare testatorẽ de posthũa sensisse.*
6 *Auẽ. ex causa. non habet locũ in præteritione posthumi.*

¶LEX. XVII.

* **Q**Vi filiabus. ¶Appellatione filiarum continetur posthuma:si de ea testatorem aliquo
1 indicio appareat sensisse.h.d.¶ †No.q verbum ambiguum positum in una parte testamenti declaratur per alia quæ testator dixit in eodem testamento. Et puto q quando legatario datur particula testamẽti:debet ei dari illa pars in qua cõtinetur aliquid per q declaretur verbũ ambiguũ positum in legato.¶ Op.de.l.nomẽ filiarũ.de verbo.sig.Gl.ibi dicit indistinctẽ q qui legat filiab⁹ videt legare posthumę, Et secũdũ hoc debet hic subaudiri maximẽ,q est cõtra istũ tex.Rñdeo er-
2 go†q nomẽ filiarũ,porrigat ad posthumã,vt ibi si appareat aliquo idicio testatore voluisse,vt hic & sic illa determinat secũdũ istã.et probat in.l.si qs ita.§.fi.de test.tu.¶Op.inst.q.da.tu.pos.§. fi. &.l.si qs filiabus.s.de test.tu.Sol.gl.hic loquit in legato q dat ratione affectionis:ibi in tutela quæ dat rõne filiationis.Ista tenet Dyn.q sic declarat. legatũ dat rõne affectionis quæ nõ ^c cadit in posthumã.Declaro:legatũ dat propter pcedes meri-
c tũ.vt.l.nec adiecit.s.pro so.sed in posthumo non cadit meritũ,nec demeritũ.l.si qs ĩ suo.§.legis.C. de inoff.test.tutela dat ratione filiationis,quæ filiatio cadit in posthumã,sicut in iã natã.Hæc sol. nõ placet.nã si in posthumo cadit filiatio:ergo et affectio.sola em̃ filiatio est cã affectionis,vt.l.scripto.in fi.ff.vnde li.&.l.isti quidẽ.in fi.q me.cau.
3 †& eo ipso q est filius dicit mereri:nisi probetur c de demeritis:vt.l.omni modo.§.j.C.de inoff.tes. dic ergo q significatio vocabuli extendit ad posthumã,vt.l.nomẽ filiarũ.de ver.sig.si tamen mens
4 testatoris extẽdatur vt hic.sed si dubitatur, †an testator de ea senserit : dic quandoque certum est testatorẽ sensisse de posthumo:& tunc admittitur sine dubio.vt.l.vtrũ.in prin.de re.du. quandoque certũ est testatorẽ nõ sensisse de posth. vt qa putabat vxorẽ sterilẽ: et tũc nõ admitti post humus:nec in tutela nec in legato, vt.l.si qs ita.§. pe.de test.tute.Qñq; est dubiũ:et tũc in tutelis ĩterpretat ius in dubio q testator voluerit prouidere posthumo, vt.d.l.si qs filiab⁹. & instit. q da. tu.pos.§.pe.et fi.Sed in legatis nõ ita de facili hoc ĩterpretat:iõ qa si cogitasset se plures filios habuisse,nõ fecisset tot legata, vt.l.pe.in fi.s.tit.j. q ra d
5 tio in tutela cessat:ideo in legatis oportet†apparere aliquas cõiecturas.Primò si de posthũo fecit mẽtionẽ in aliqua parte testamẽti, vt hic. Secũdò secũdũ Ia.de ar.si extranei essent instituti. all. p hoc.C.de inoff.te.l.iij.et cõia vtri.iu.l.fi.Itẽ qñ pa
d ter habebat magnũ patrimoniũ ita q erat verisimile q ex patrionij quãtitate habito respectu ad numerũ filiorũ,testator tm̃ posthumæ reliqsset. ar.l.si filiæ.j.ti.ij.Itẽ qñ testator dixit filiabus, in plurali,cũ vnã tm̃ viuã haberet.Nam dictio pluralis numeri nõ verificat,nisi de posthuma sensisset.argr.l.fina.ad tre.&.s.eo.l.qui quartam.in fi. idem forte

se q non.Cõtrari⁹ tñ allega. secundũ Al.in.d.authẽ. ex cã.col.xij. quia dicit q cõtrariũ sensit in hac. l. qui filiabus.in prin. Tu dic:illa additio cõmuniter nõ habet sed præsupposita illa apostill.dic secundũ Christo.de nicel. q concludit in quodã suo cõs. verã partẽ affirmatiuam.s. q habeat locũ siue cogitauerit,siue nõ.cũ quo transiuit. Sign.de omedeis: cum toto uenerãdo cons. Mediola. Et licet possit dari sol. secundum dist.Frã. de are.ĩ cõs. xciij. an absorbeat legata maiorem partẽ hęreditatis:an nõ, cuius nõ est modica authoritas.Sed pro nũc innuit illam concord iãlicet nõ alleget Bar. contrariam : quia nec.h.d.Alex. sed dicit q innuit dicẽs in.d.cõs.q fieri debet differẽtia secũdũ Ang.in.l.filio preterito.ff.de iniu.ru.et inc.fac. test. an testator cogitauerit in gñe,et procedat prima opiñ.negatiua, si aũt in specie cogitauerit, licet nõ expresserit p aliqua verba tunc omnino haberet locum opi.affirmatiua.

c ¶In posthumam. Adde limitandũ. secundum Pau.de cas.hic, nisi testator legasset ad id q de necessitate teneret:vt puta dote:si legasset dotẽ cuilibet filiarum ad quam tenebat vigore statuti : qa tunc posthuma cõprehendetur secũdum ipsum si sol⁹ erat. ad de Bal.cõs. ccxxix.iiij.li.

d ¶Itẽ qñ pat. hæc ratio videt vera p tex. istũ vbi dicit si aliâs non fecerit mentionem de eo in testamẽto . nec ob. d.l.filiæ. quia ibi loquitur in dote data filię:hic de admittenda posthuma.

idem fortè si quocunq; modo testator sciuisset vxorem pregnantẽ. vt. l. si cũ vel in vtero. C. de testa. mili. ¶ Opp. de lib. & posth. de. l. ij. Sol. vt in gl. ¶ Op. dicit' hic ꝙ legãdo filiab⁹ videt' legare posthumæ: ita demũ si in aliqua parte testamẽti de posthuma fecerit mentionẽ, aliàs nõ. Cõtra: qa si de ea nõ fecerit mẽtionẽ testamẽtũ non valet: qa ꝑterita. nec põt

6 dicere quòd legata confirmenť per aut. †ex causa. *C. de libe. ꝑte.* quia secũdũ verã opi. nõ habet locũ in preteritione posthumi. sol. potes dicere ꝙ hic factũ fuit testm̃, & adiecta clausula: si nõ valet iure testamẽti &c. & sic legata ab ĩtestato debenť: aliàs dic ꝙ instituẽdo filias videť instituere posthumã. vt. l. placet. de lib. & posth. & l. iij. C. de inoffi. testa. & sic testm̃ valebit. & vide qđ dixi in. l. fund⁹. de fun. ĩstr.

SVMMARIVM.

1 *Distributiuum si quis, actum primi uerbi attribuit pluribus insolidum, & eos insolidum ad emolumentum uocat.*

2 *Prædium quod debet dari primo ingredienti castrum & duo pariter ingrediuntur, an quilibet debeat habere primum insolidum? remißiuè.*

1 **Si quis ita.** Distributiuum† si quis, actum primi verbi attribuit pluribus insolidũ, & eos insolidũ ad emolumẽtũ vocat. h. d. ¶ Opp. de. l. si qs titio. in fi. j. tit. j. Sol. hoc facit charitas liberorũ. dicit gl. hoc non est verũ p. l. vtrũ. de re. du. & l. cũ inter. C. de fideicõ. li. Nec potes dicere, ꝙ ibi fit spãle fauore libertatis, propter dictionẽ maximè, q̃ est ibi, quæ denotat idẽ in alijs casib⁹. ¶ Vnde gl. sol. secundo modo & notabiliter, ꝙ hic sunt verba distributiua q̃ hoc operanť. vide hãc so. & no. eã. Hoc intellige qñ distributiuũ primi verbi attribuit cuilibet insolidũ actũ primi verbi: secus si pro parte vt. l. iiij. §. fin. s. e. & l. ab oĩbus in prin. j. e. nisi res relicta esset talis q̃ cuilibet insolidũ sui natura cõgrueret. vt. l. cũ inter. C. de fideic. lib. De istis distributiuis plenißimè dixi in. l. hoc articulo. de he. ĩst. ¶ Oppo. de. l. ij. s. de lib. & posth. Sol. in odiũ exhæredatio

2 nis est ibi, ꝙ requirit' nominatio. Vltimò Dy. †inducit istũ. §. ad. q. de duob⁹ ingrediẽtibus primò castrũ, ita ꝙ nõ apparet quis prius, vel posterius *fuerit ingressus.* vtrũ quilibet debet habere ꝑmiũ insolidũ? De quo dixi in. d. l. hoc articulo. & Iac. de are. tãgit in. j. constitutione digestorum. §. discipuli.

Si vni. Qui repudiat hæreditatẽ cõsequiť plegatũ. h. d. cũ. l. se. ¶ Op. j. ti. j. de. l. miles §. j. Sol. gl. hic loquiť in suo: ibi in extraneo. q̃ sol. est cõtra. l. filio. j. e. vnde solu. aliter. hic in ipso abstinente: ibi in ei⁹ hærede. & hæc est vera. rõne ibi videbitis & in. l. filio. j. eo. ¶ Op. j. de do. exce. l. apud celsũ. §. si qs ex vncia. & l. fi. §. fi. Sol. vt ĩ quolibet earũ no. ¶ Oppo. de. l. si patroni. §. qd ergo. ad fi. ibi nec ꝑceptio. ad trebel. Glo. nõ so. dic secũdũ doc. ibi sol⁹ erat institut⁹. vñ repudiatione ei⁹ testamẽtũ irritat'. Materiã hui⁹. l. tractabo plenè ĩ. l. filio. j. eo. vbi gl. ponit.

SVMMARIVM.

1 *Verbum hoc amplius, inducit repetitionem per quam legata præcedentia inualida confirmantur.*

2 *Comparatiuum relinquit formam positiui in extremo.*

3 *Testis qui primò fuit examinatus sine solennitate, & ita primum dictum fuit nullum: si secũdò examinatur rite dixit, dico per omnia prout dixi primò, quòd ualeat eius dictũ. Areti. hic tenet contra Bar.*

4 *Legatum inutile propter uerba inepta si fiat repetitio, quando confirmetur?*

5 *Inducta ad diminutionem non debent operari augmentum.*

6 *Et, pro uel.*

7 *Comes qui reprobauit quædam facta in castro, uidetur alia approbare.*

LEX XIX.

1 a **Legata.** Verbum† hoc amplius.ª inducit repetitionem per quam legata pręcedentia inualida confirmantur. secus in adiectione quę fit ad dilationem cõcedendam heredi. h. d. Primò loquiť qñ repetitio facta est in primo gradu. Secundò, quãdo dilatio solutioni est cõcessa. Tertiò, quãdo repetitio est facta in secundo gradu. secunda ibi, & diuersum. tertia ibi, idem in eodem. Primò glo. ponit casum.

2 Ratio huius princip ij est: †quia natura comparatiui est relinquere formã positiui in extremo. vnde cum dico, lego tibi hoc amplius. est dicere, relinquo tibi hoc amplius illo legato. & sic illud tibi relinquo: vt dixi in. l. si tibi purè. j. titu. ij. ¶ Quero quomodo primum legatum erat inutile? Gl. dicit primò propter defectum solennitatis. bonum exemplum est. Sed op. rupto testõ rumpuntur codicilli: & sic nõ aditur ex testõ, nec data in codicillis valẽt: vt. l. si qs cũ testamentũ nullum. in fi. & l. ab intestato. s. tit. j. & l. j. C. de codi. sol. cõtraria loquũtur qñ testm̃ valuit. & sic codicilli ceperunt primò dependere à testõ: hic verò qñ testm̃ ab initio fuit nullum. ita dicit Dy. & bñ.

b ¶ Facit^b in argu. †quòd si testis primò fuit examina

3 tus taliter quòd dictũ suum non valebat propter solennitatis defectum: & in secunda examinatione dicit, dico per oĩa prout dixi primò, quòd tale dictum

c valeat. dico non determinando.ᶜ ¶ Secundò glo. ponit exemplum qñ legatum primò erat inutile propter inepta verba. Hoc quibusdam nõ placet: quia cum fit repetitio intelligitur facta per eundem modum: & sic vitiaret in secundo, sicut in primo argu. l. j. §. j. quæ sen. sine. app. resc in. & no. in. l. in repeten-

4 dis. ĩ. tit. ij. Dic† quòd qñq; in verbis erat quędã ineptitudo inseparabilis: nisi de nouo reformaretur: vt quia in noĩe appellatiuo errauit: & tunc nõ videnť cõfirmata. argu. d. l. j. §. j. quæ senten. sine appel. rescin. Qñq; sunt quedã verba inepta quæ possunt separari à legato: vt si quis dixerit filio meo maledicto lego centum: nam tunc illud maledictum nõ intelligiť repetitũ: vt. l. si quis à filio. in princip. & l. ser uo alieno. §. si ab impubere. j. eo. ita loquiť hic glo. si verò in primo testõ poneremus primũ legatũ esse inutile ratione personæ legatarij: puta quia non capax: vel ratione rei: quia legari nõ posset: & tũc sine dubio nõ confirmareť. ita dicit gl. Dyn. dicit ꝙ etiã tunc posset confirmari per repetitionem si causa impedimenti cessaret tempore repetitionis factæ in codicillis. vt. l. j. §. j. & l. si deportati. in princi. j. tit. ij. & bene dicit. Hoc idem dicit gloss. in positione casus.

¶ Venio ad secundã partẽ. Quero quæ est rõ huius

5 partis? Rñd. †quia inducta ad diminutionẽ non de-

d bent inducere seu operari augmentũ^d: vt hic, & l. legata. de adi. le. & l. cũ tale. §. fin. de condi. & demon. & hoc verum est qñ inducit diminutionẽ simpl'r sine aliquo augmẽto. Si enim aliquo modo augeretur licèt in alio minuereť, induceret repetitionẽ, & cõfirmationẽ. vt. l. si tibi purè. cum glos. j. j. titu. ij. Exemplũ, quas pecunias legaui purè, eas volo dari in diẽ, & interim præstari vsuras. per hoc qđ de vsuris dicit, induceret' repetitio & confirmatio inutilium: vt l. ij. C. de do. promis. ¶ Venio ad tertiã partem. ratio eius est eadem quæ in prima. ¶ Quæro vtrùm habeamus ponere istũ impuberem exhæredatum vel ĩstitutũ? Rog. ponebat eũ esse exheredatũ: & sic est idẽ qđ in proximo casu: vt non inducatur repetitio.

d Dy. dicit ꝙ etiam in filio exhæredato potest dici ꝙ inducat' repetitio: vñ si substitutus exhæredati eẽt hæres patris: tunc possent ab eo legata relinqui: vt l. in rõne. la. j. §. fi. ff. ad. l. falci. & l. ita tñ. §. à patre. ad trebel. ¶ Gloss. ponit in impubere instituto à quo fuit inutiliter relictũ. sed quæro exemplũ, dixit glo. dic inutiliter eo modo quo. s. Dyn. dicit per verba inepta. Sinautẽ aliter dicas vide quõ procedit. Dy. vult dicere si poneremus legata esse inutilia ꝑpter defectum testamenti non valeret substitutio eadem ratione: & sic non posset deberi ex repetitione. posset etiã poni si esset inutilis rõne personæ legatarij. vel rei legatę: si tñ vitiũ esset purgatum tpe repetitionis. vt. s. dixi. ¶ Quæro: dicitur hic ꝙ si patri hæres extiterit, & decesserit, quid si nõ extiterit heres? Gl. dicit esse idẽ: qa pupillaris cõtinet ĩ se tacitã vul-

6 garem, †& iõ exponit &, ꝓ vel. Et aduerte: qa eo ca e su quo pupillus hæres extitit: si legata fuissent valida hæres impuberis deberet ex persona impuberis: non ex sua. vt. l. si fundum sub conditione. §. si pater

7 j. eo. ¶ Vltimò Dy. †inducit hanc. l. ad vnam. q. qui dam comes reprobauit quædam facta in castro. an videat' alia approbare? Et videtur ꝙ non: quia facta ad diminutionẽ nõ inducũt augmentũ: vt hic cũ si.

e In cõtrariũ:ᵉ facit quia cũ ꝓhibeat in vno: in alijs vĩ permittere, vt. l. cum prætor. s. de iudic. & l. tribu-

---

a ¶ Hoc amplius. Adde Bar. in. l. si tibi purè. de lega. iij. & in. l. qui ita. j. de do. prele. text. in. l. si seruus legatus. §. si ita scriptũ. j. eo.

POMATES.

b ¶ Facit. Vide quę in terminis ponit Bald. in. l. alia. in. ij. colũ. de his quibus vt indi.

c ¶ Non determinãdo. Adde ꝙ Ang. dicit ꝙ Bart. i. l. eos j. de fal. dicit ꝙ est in arbitrio iudicis, an velit admittere dictam depositionem. & idẽ tenet Bal. in. l. gest. de re iu d. Pet. de ancun cle. testib⁹. de test. do. Ant. in. c. cũ tu. de test. Sal. in. l. iurisiurãdi. C. de test.

d ¶ Augmentum. Adde quod Ang. & Gul. de cug. in l. nulla. ff. de leg. decidunt qõnẽ, ꝙ si testator legauit domum vxori cum hoc ꝙ si valet minus centum ꝙ hæres suppleat ꝙ si valet pl⁹ illud erit vxoris: quia inducta ad augmẽtum, non debent operari diminutionem.

e ¶ In contrarium. hoc est verũ secundùm Bald. qñ oĩa fuerũt examinata, qđ in dubio ꝓsumiť si tibi fuerũt ostensa. ꝑ alle. l. tribunus. §. j. Andrę. Barba.

nus.§.j.ſ.de teſt.mil.&.ſ.de teſt.l.ex ea. Pōt dici ꝙ
ſi plura capitula fuerunt corā eo expoſita:tunc quę
dam reprobando alia videtur approbaſſe.ita dicit
Dy.facit extra de præſumpt.c.nonne bene dicimus.
&.ſ.de mino.l.& ſi ſine.§.ſed quod papinianus.

In legato. Si partes non adijciuntur in legato intelligunť æquè.h.d. Nō
intelligas quòd propter hoc tollať coniunctio rea-
lis:& hoc operatur plus expreſsio teſtatoris de parti
bꝰ ꝗ̄ ſi nō exprimereť,vt.ſ.e.l.ſi duobꝰ.§.fi.licèt Pet.
contrariū teneat.dixi plenè ī.l.re cōiuncti.j.de le.iij.

SVMMARIVM.

1 *Electio cuius ſit cum teſtator legat duos equos:unum hoſpitalarijs:alium prædicatoribus.*

LEX XX.

QViduos. Si legať incertum de
certis legatarij eſt ele-
a ctio[a] h.d.Glo.ſignat plura cōtraria ꝗ̄ ſol-
uit,& bn̄.Materiā videbitis ī.l.legato ge-
1 neraliter.j.eod.Dyn.in.l.ſi ita.ſ.eod.format vnā† .q.
qdā dn̄s habens duos equos:reliquit vnū hoſpitala-
rijs:aliū fratribꝰ prędicatoribꝰ:quæro,qs hēat electio
nē?vr̄ qđ p̄dicatores:qa ſunt vltimò noīati.nā & pri
mò vr̄ relictū minimū.vt.l.ſi ita.ſ.e.In contrariū vi-
deť ꝙ ſit electio hoſpitalariorū:qa primò fuerūt no
minati,vt.l.quoties.de vſufru.finaliter Dy.determi
nat cum cuilibet relictus ſit equus incertus de certis
legatis,legatariorum eſt electio: vt hac.l.vnde hoſpi
talarij prius eligent:per.d.l.quoties.

a ¶ Electio. Adde poſt Alex.in alternatiuis, qn̄ electio ſit debitoris,Bald. cōſi.xliij.ij.li.&in alternatiua ceſsionis bonorū cuius ſit electio.& qualiter negligētia creditorū deuoluitur electio ad volentē cedere Ro.conſil. cccccxxxix.

LEX XXI.

GRege. Vniuerſitati legatæ accedūt
poſtea nata.h.d. Opp.ꝙ nō
cedāt niſi à tpe morę, vt.j.eo.l.ſi qs bono
rū.&.l.j. & fi.C.de vſu.& fru.le.So.qn̄ꝗ
legať vniuerſitas quædā.vt grex:& peculiū & ſimi-
lia:cedūt etiā oīa quæ accreuerūt in vita teſtatoris:
vt hîc,&.l.peculiū.j.titu.j.Qn̄ꝗ legať certa ſpēs:&
tunc aut teſtatoris erat,& veniūt fructꝰ, & acceſsio-
nes à tēpore mortis,vel ſaltem hęreditatis aditę:quia
extunc fuit legatarij.aut non erat teſtatoris: & ve-
niūt vſurę à tēpore morę.vt.l.herēnius:aliâs paulus.
de vſur.& per docto.in.l.ij.de vſu.& fru.leg.

b ¶ Grege. Adde grex quid ſit,not. in.l.fi.§.j.j. de abigeis.& qualr̄ differat ab armento,vide glo.& ibi Bart. in.l.militaris.C.de mil.te.lib.xij. vide etiam Bal.in.l.j.de ſta.ho.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas hominum quòd reſideat in uno homine tantùm.*

LEX XXII.

b **SI grege.** [b]Vniuerſitat legata qđ
ſupereſt tēpore mortis
debet,licèt mutata fuerit legata, vel ad
vnū peruenerit.h.d. Opp.ꝙ in vno reſi-
deat vniuerſitas,vt.l.ſicut.§.fin.qđ cuiuſꝗ vni.Sol.
1 gl.ibi noīe durat:nō re,& illā tenet Dy.vel dic† ibi,
loquiť in vniuerſitate hoīm in qua ſunt cōſyderāda
duo.ſ.ipſi hoīes,& res,& iura eorū.vn̄ ꝓpter iura in
c vno homine[c] diciť remanere vniuerſitas, & ius vni-
uerſitatis.hîc loquiť in vniuerſitate rerū ꝗ̄ nō habet
bona,neꝗ iura:& ideo ſi deuenerit ad vnū non eſt
ꝓpter qđ dicať remanere nomē vniuerſitatis.hæc
eſt ſecūda ſol.gl.quā tenet Pet.& ideo eā not.illud
autē qđ hîc dicitur de area examinabo.j.e.l ſeruū
filij.§.ſi areæ.&.l.ſi ita.§.fin. Dyn.inducit hanc.l.ad
duas.q.quas tractabo.j.eo.l.quod in rerum.§.fi.

c ¶ In vno homine. Adde ꝙ idē voluit Abb.conſil.xv.& xxxviij.ij.li.ꝙ collegiū poſsit reſidere penes vnū alijs mortuis.& inꝗ̄tū Alex.tangit,an collegiū deſtructū authoritate ſuperioris retineat priuilegia, vide quod pulchrè conſuluit Bal.cōſi.ccxxj.īci. viſo inſtrumento. iiij.li. de quodā caſtro principis authoritate deſtructo & reſtituto: vide quod voluit idem bal.de hoſpitali deſtructo cōſ.cccxxviij.in fi.iiij.lib.

LEX XXIII.

SI quis bonorum. Legatarius
partis bonorū nō petit fructus: niſi à tpe
morę.h.d.hoc verū, niſi de voluntate te-
ſtatoris exp̄ſſè,vel p̄ſumptiuè aliud appareat,vt in
gl.¶ Op.extra gl.cū trāſeat dominiū ab adita hr̄di-
tate veniūt vſuræ,vt.l.herēnius.de vſur.So.qn̄ pars
bonorū legať,nō trāſit dn̄ium recta via in legatariū:
vt hîc,&.j.eo.l.nō amplіꝰ.§.fi. & ibi videbitis ratio-
nē:ideo fructꝰ non veniunt niſi à tempore moræ.

LEX XXIIII.

QVod in rerum. Quod futurū eſt,
legari pōt.h.d.¶ Quærit gl.vtrū hoc le-
gatū ſit cōditionale. Et dicit ꝙ nō:quod
intellige verū quo ad tranſmiſsionē: ſed quo ad alia
eſt conditionale,vt.l.j.in fi.de condi.& demon.

SVMMARIVM.

1 *Si quis legans emphyteoſim quæ debebat finiri in ſua perſona non uidetur legare,niſi quod habet.*

Si vſumfructum. In dubio videť
qs legare ius qđ
habet in re:licèt eiꝰ morte ſit periturum.h.d.¶ Not.
vnū dicit directò ſcilicet ꝙ vſusfructꝰ nō debeť niſi
ꝓprietas redimatur. Aliud dicit à cōtrario ſenſu ꝙ
ꝓprietate redēpta debeť vſusfructꝰ.Op.ad primū:
qa pōt legari res aliena:vt.l.cū rē alienā.C.e.Sol.hîc
errabat credens poſſe trāſmitti ad hęredē. Vel aliter
& veriꝰ.hîc habebat ius in fundo:ergo in dubio vr̄ le
gare ipſiꝰ contēplatione,licèt deberet extingui mor
1 te:vt.l.vxor.C.e.&.l.ſticho.j.de vſufru.leg.& iſta†
d faciūt ad.q.[d] ſępiſsimè occurrētē.qdā habebat fun-
dū in emphyteoſim ꝗ̄ in perſona ſua finiebať.lega-
e uit illū.Certè hęres nō teneť ad aliqd.[e] vt hîc,&.d.l.
ſticho.¶ Opp.ad ſecūdū de.l.j.j.de re.ca.Sol.vt ī gl.

POMATES.

d ¶ Et iſta faciūt ad q. de iſta qōne & iſto tex.vide alex. cōſil. ix.an̄pen.co. vſꝗ ad fi.vol.ij.

SVMMARIVM.

1 *Fundus conſtituitur deſtinatione patrisfa. per regiones.*

1 *Domus uerò interiectione parietis.*

f **Si quis poſt.** [f]Si res legata augeať, lega-
tum creſcit:ſi diminuať de-
1 creſcit.h.d.qđ dic vt.l.ſi ex toto.ī prin.ſ.e. ¶ †No.
2 ꝙ fundꝰ cōſtituiť deſtinatiōe patrisfa.ꝑ regiōes:†do
mꝰ verò interiectiōe parietis:vt dicit gl.& ꝓbať in.l.
ſi quis duas.§.ſi qs partē.ſ.cōmunia prædiorū.

SVMMARIVM.

1 *Carina dicitur uenter nauis.*

2 *Nauis ſi legatur ſimpliciter proprio nomine non adiecto, quid debeatur?*

Nauis legata nomine proprio ſi deſtruitur, quando debeatur & quando non?

3 *Compromiſſum factum à collegio in quo erant decem homines nō finitur:licèt collegiū reducatur ad minorē numerū.*

4 *Collegio excommunicato,an ſuffecti loco mortuorum ſint excommunicati:remiſsiuè.*

Et ſi nauem. Eadem eſt nauis quæ de-
ſtruitur & reficitur eadem
1 carina manente.h.d.Et carina† dicitur venter nauis.
Item ſcias ꝙ cum quælibet nauis nominať ſuo noīe
2 ꝓprio,ſi nauis † legareť ſimpliciter noīe ꝓprio non
adiecto:eſſet diſtinguendū,ſicut in domo.vt.l.ſi do-
mus.in prin.j.eo.ſed legatū fundi non adiecto noīe
non valeret,vt no.in.l.legato generaliter.in fin.j.eo.
& ibi dicā.Sed ſi nauis legať noīe proprio : aut non
deſtruiť:& nullū eſt dubiū.aut deſtruitur:& tūc aut
manente carina:& tūc eſt eadē.aut nō manēte cari-
na:& tunc diſtingue quo propoſito fuerit ſoluta:vt
in gl.ꝓbať in.l.qui res.§.areā.de ſol.& in.l.ſi grege.
3 ſ.e.ti.Omiſi duas.q.quas Dy.format.quæriť,†ſi col
legiū in quo ſunt hoīes.x.cōpromiſit,& quinꝗ, vel
vij.ex eis mortui ſunt:an extinguať cōpromiſſum?
Et videť ꝙ ſic,vt.l.diē proferre.§.j.&.l.ſed & ſi inter
pellatur.§.ſi ab altera.de arbi. & hac.l.cū ſi.Contra
riū determinat Dy. quia vnū collegiū & idē rema-
net,vt.ſ.dictū eſt.facit.l.ꝓponebať.ſ.de iud.Itē in-
4 ducit† ad.q.ſi excōicať collegiū:an hi qui poſt in lo
co mortuorū interueniunt ſint excōicati:quod exa
minaui in.l.inter ſtipulantem.§.ſacrā.in fi.de verb.
obli.& ibi dedi remiſsio.ad iura canonica.

e ¶ Ad aliquid. Adde ꝙ Ioā.de imol. contra.ꝙ imo debeať æſtimatio vt hîc latius not. per Alex.& opi.Bart. ſequitur Corne.in conſil.lxxxiiij.per totū in.ij.vo.& ad materiā huius.§. vide eundē in cōſi. lxiiij.in.iiij.vo.quaſi per totū & Alexan.in cōſi.ix.col. iiij.& ſeq.in ver.ij. dubitať.in.ij.volu. Bart.& Imo.in.l. cū pr̄.§.cum pr̄.& in.§.pater qui filio.j.tit.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Filius à patre detrahit falcidiam.*

LEX XXV.

A Filio. A filio hærede poteſt legari
patri:ſed ſi adiuerit iuſſu pa-
tris nō valet legatū.h.d. Oppo.ꝙ illatio
quę eſt ibi,igiť &c.nō ſequiť ex p̄miſsis.
Huiꝰ cōtrarij timore hęc lex legiť duobꝰ modis.pri-
mò,vt loquať ſecūdū iura antiqua. & ſecūdū hoc di
ctio igiť,referť ad caſum ſubauditū,& in tex.nō ex-
preſſum.colligiť tamē in gl.j.& in glo.ſuper verbo,
patris.ſecūdo modo legiť vt loquať ſecūdū iura no-
ua,ſecūdū quę cū ꝓprietas remaneat apud filiū in
aduētitijs:& ideo cū nō querať patri,pōt à filio lega
ri patri,& filiꝰ deducet à patre falcidiā:tūc iſtud igiť
ſequitur ex præmiſsis:& hoc tangitur in prima glo.
1 in fi.& in vlti.glo.Ex qua lectu.† not.quòd filius à
patre detrahit falcidiā.Iſta tn̄ lect.non placet gloſſ.
quia nō eſt veriſimile ꝙ iuriſconſultus diuinauerit
de lege futura : quæ iſto tpe non erat:tene ergo pri-
mam.¶ Oppo.ad.l.iſtā.inſti.e.de.§.an ſeruo. Dicit
gl.bene

f ¶ Si quis poſt. Adde qđ voluit Ro. conſil.cccxxiij.& Bal.conſi.cccccclv. iiij.li.an per ſpecialem vicarium vel poteſtatē poſitum ī aliquo caſtro ſubdito ciuitati videatur derogatū iuriſditioni maioris officialis.

gl. bene põt relinqui à filio hęrede patri: non autem ecõuerso à patre hærede filio: vt in contrario. Rõ est impedimentũ regulæ catonianæ: quia si à patre relinquit̃ filio purè: & testator statim decederet, acqrerer̃ patri indubitãter: qa quo ad acquisitionẽ inspicit̃ tp̃s quo dies legati cedit. s. mortis, vt. l. q̃ legata. de reg. iur. & sic videt̃ relinqui à patre ipsi patri nec potest cõfirmari si filius tpe aditionis, vel mortis reperiat̃ sui iuris impediẽte regula catoniana. sed qñ à filio relinquitur pr̃i, si testator statim decederet: non esset legatũ nullũ: quia possibile est ꝙ hęreditas nõ acquirat̃ patri si tpe aditionis filius reperit̃ sui iuris: ideo tunc tp̃s aditionis inspicit̃, vt hîc, & d. §. an seruo. ¶ Op. cõtra p̃dicta de. l. cũ filio. s̃. eo. Solu. vt ibi dicã. ¶ Vltimò dicit gl. ex hoc text. apparet ꝙ hæc lex nõ loquit̃ in castrẽsi peculio, vel quasi. Primò: qa dicit de hęreditate adeũda iussu patris. Secũdò quia dicit de detrahẽda falcidia: q̃ de testõ militis nõ detrahit̃. Dicit Dy. hîc quòd de falcidia dicit̃, nihil facit ad ꝓpositũ. nã potuit esse castrẽse peculiũ, & detrahet̃ falcidia. Quid em̃ si priuatus instituit filiũ cõtẽplatione militię? nõ em̃ hic tractat̃ de detractione ex testõ filij qui habet castrense peculiũ: sed ex testamento eius qui filium facit hæredem.

L E X. XXVI.

NOn amplius. Illud videt̃ qs habere qđ remanet[a] deducto ęre alieno. h. d. ¶ Opp. gl. j. ad. l. fal. l. ad veterani. §. j. Et soluit & bene quã so. no. Ratio: quia hæres non computat sibi in falcidiam: nisi qđ habet iure hæreditario. qđ plenê examinaui in. l. in quartam. j. ad. l. fal.

Si certum. Spẽs legata perit periculo legatarij. h. d. gl. signat arg. contra. & nõ soluit. dicit gl. cõtra. de. l. ꝓculus. Sed dic ꝙ ibi impropriè dicit̃ damnũ. vt. l. iij. de dam. infec. vel dic ꝙ legatari9 patiat̃ dãnũ, cũ recta via in eũ dñiũ transit, & sic perdit qđ est suũ. Vel dic ꝙ tex. non dicit ꝙ patiat̃ dãnũ: sed sit deterior cõditio eius. qđ est etiã perdendo lucrũ. qđ patet: quia ob hoc minor restituitur. l. iij. §. si quid minori. cũ se. s̃. de mino.

S V M M A R I V M.

1 *Legata parte bonorum, quantitas pro re est in obligatione, propter difficultatem præstationis.*
2 *Legatarius partis bonorum qualiter formare debeat libellũ?*
3 *Falcidia an deducatur in una re? remißiuè.*
Domus communis cum malefactore, an debeat destrui? remißiuè.

* Cum bonorum. Legatario partis bonorũ põt hęres soluere ęstimationẽ: vel partes rerum: vel rem ꝓut sibi placebit, & iudici videbitur expedire. h. d. Primò ponit̃ qõ, & opinio iurisconsultorũ. Secũdò determinatio authoris huius legis. secũda ibi, sed oportet. prima pars. l. est clara. secunda est obscura. ratio: qa qõ est qd sit in obligatiõe, seu ĩ legato. Iuriscõsultus nõ determinat hoc: sed dicit qd est in solutiõe. & ꝓcedit hoc mõ. primò dicit, ꝙ hęredis electio est soluere partẽ rerũ, vel æstimationẽ: & si solueret æstimationẽ nulla est dubitatio: sed si vellet soluere partem rerũ: tũc nõ permitteret̃ sibi in rebus quæ nõ recipiũt diuisionẽ: vel q̃ ex diuisione multũ incommodant̃. Ex quo sequit̃ ꝙ in his q̃ cõmodê diuiduntur potest soluere partes. h. d. vsque ad. l. potest. Ibi dicit iurisconsultus ꝙ põt soluere partẽ in vna re, vel rebus: si de hoc fuerunt cõcordes hæres & legatarius, sed si essent discordes, iudex erit medius. h. d. vsque ad ver. nec necesse. Ibi quærit̃ qualiter debeat, formari libellus per legatarium partis bonorum? Et rñdetur ꝙ non habet necesse vẽdicare partẽ in qualibet re. h. d. ¶ Opp. insti. de fideicõ. hære. de. §. si qs. & ad. l. fal. l. lineã margaritarũ. in fi. so. ibi fuit relictũ fideicommissum vniuersale. & sic bona transeunt cum onere suo: meritò res restituit̃. hîc fuit legata pars bonorũ, q̃ debet̃ sine onere: meritò nõ restituitur res ipsa de necessitate: vt hîc. qualiter enim cognoscã vtrũ sit fideicõmissum vniuersale, vel nõ, & vtrũ trãseat cũ onere vel nõ? dicã in. l. si qs seruum. §. fi. j. tit. j. ¶ Op. secũdò: ĩuito creditore aliud ꝓ alio solui non potest, vt. l. ij. in prin. §. j. s̃. si cert. pet. sed hic soluitur aliud pro alio: ergo &c. Dicit glo. hic relinquitur pars bonorum in genere: non pars rerũ sin gularium: quia tunc secus. Primò intelligas verba gl. & differentiam vtrum relinquatur pars bonorũ vel pars rerum singulariũ. sed si diceret partem rerum mearum simpliciter, idẽ eẽt ac si diceret partẽ bonorum meorũ: qa appellatio rerũ generalis est. sicut bonorum, vt. l. j. in fi. si cer. pe. & l. nã qđ. §. fi. ad trebelli. Sed per hoc non apparet rñsum ad cõtrariũ: qa si legatur pars bonorum q̃uo soluit̃ pecunia? Pro cuius
1 †declaratione habemus examinare. q. positam in text. de qua fuit contentio inter iuriscõsultos: nec est determinata. s. qd sit in obligatione qñ legatur pars bonorum. Quidã dicebãt vt text. dicit ꝙ ęstimatio est in obligatione: sed hoc est falsum: quia si hoc esset post moram deberẽtur vsurę nõ fructus: qa æstimatio nõ facit fructus. qđ est cõtra casum. l. si qs bonorum. s̃. eo. Alij dicebãt rerũ partes esse legatas: pro quibus facit. l. proxi. in fi. j̃. eod. vbi dicit nec necesse habere legatarium in omnibus rebus vendicare portionem: potest ergo si vult. Pręterea, videtur casus in. d. l. si quis bonorum. qa si veniunt fructus: ergo & ipsę res erunt legatę. istud est verum: quia rerũ partes sunt legatę: tũc obst. cõtrarium q̃uo soluit̃ aliud pro alio. Rñd. ꝓpter difficultatem præstationis soluitur quãtitas pro re, vt. l. si pluribus. j̃. eod. & l. si dom9. §. qui cõfitetur. j̃. eod. & j. tit. ij. l. nõ dubiũ. Sed in legato partis bonorum imminet difficultas præstationis. cum enim bona intelligantur deducto ære alieno, vt dictum est: & ęs alienum respiciat totũ patrimonium, vt. l. si fideicõmissum. §. tractatũ. de iudi. nõ possent solui partes rerũ: & ideo deuenit̃ vt det̃ facultas hæredi soluẽdi secũdũ formã huius. l. Materiam autẽ quãdo aliud pro alio posset solui, habes in
2 l. ij. §. j. si cer. pe. ¶ †Quæro qualiter põt agere. & formare libellũ legatarius partis bonorum? Rñd. potest petere actione personali partem bonorũ sicut legata est. nec habet necesse vendicare certã portionem in qualibet re: vt hac. l. potest. in fi. Item põt vendicare portionẽ in qualibet re. Sed aduerte: qa si constat ꝙ in hæreditate nullũ est æs alienũ: tunc potest vendicare portionẽ certam in qualibet re si qua sibi est relicta. Si in hęreditate esset ęs alienum ꝓpter qđ dubitaretur quotã partem debeat habere in qualibet re: tũc posset vendicare cum adiectione partis incertè. vt. l. quę de tota. §. j. de rei vẽ. licet tñ vendicatio permittatur heredi: superest tñ facultas soluendi res, vel ęstimationẽ. secũdùm formã huius. l. & l. ge-
3 nerali. §. fi. j̃. de vsufruct. leg. ¶ †Gloss. inducit hanc
b l. ad. q. vtrùm falcidia posset deduci in vna re.[b] De quo vide ĩ. l. ij. C. ad. l. fal. dicã. in. l. iii. & iiij. eodẽ titu. Secũdò Dy. ĩducit in arg. ad quęstionẽ de eo qui ha
c bet domũ cõem[c] cũ malefactore: cui9 dom9 destruit̃. de quo dixi in. l. atheius. in. §. fi. de aqua plu. arcen.

S V M M A R I V M.

1 *Actio quæ accidit actioni æquè principaliter non sapit naturam eius. secus si accessoriè.*
2 *Legatum factum de debito, de iure prætorio licèt iure ciuili indebitum valet.*
3 *Debitum in diem si legetur, & ante mortem testatoris dies ueniat: an legatum extinguatur?*
4 *Legatum factũ de debito ei qui erat ceditor actione stricti iuris: quòd ualeat quãdo creditor nõ habebat hypothecã.*

L E X XXVII.

d SI creditori.[d] Si creditori debitor legat debitum: ita demum valet, si creditoris interest. h. d. cum. l. seq. ¶ Oppo. ad primum dictũ de. l. legaui. §. cõtra. de lib. le. Sol. intelligas qñ legat̃ debitum expressa certa quãtitate: vt hîc. si enim simpliciter relinqueret qđ debet: nõ valeret: qa nõ releuaret aliqd. vt. d. l. legaui. & l. si prior. sol. mat. Venio ad ver. id qđ. & vr̃ ꝙ nõ valeat: qa creditoris non interest: ergo &c. vt. j. l. proxi. Rñ. gl. imo interest: quia actio prętoria erat tpalis, ista est ciuilis & perpetua. ¶ Ad illud op. qa actio surrogata debet esse eius naturę cui9 est actio in cui9 locũ surrogat̃, vt. l. si eũ. §. q iniuriarum. si quis cau. Dicit gl. hoc. ideo esse: quia
1 testator voluit. tu dic † ꝙ lex cõtraria loquit̃ quando vna actio accedit alteri accessoriè. hîc vna actio

* Pro cõcordia. Aduerte ꝙ dominiũ partis bonorum legatorũ trãsit ipso iure in legatariũ secundũ Bart. in. l. si quis bonorũ. hoc ti. cõtra alle. tenere in hac. l. nõ ampli9. Sol. nõ vr̃ bñ allegari Bart. in. d. l. si quis bonorũ. quia verũ est ꝙ opponit ꝓ illa parte extra glos. Sed in sol. contrarij. expressè tenet contrarium.

a ¶ Remanet. Adde vltra Ale. dũ alle. Bal. inducere hũc text. ad decisionẽ. q. ꝙ si delegato debet solui gabella duorum denariorum: & sit legatũ factũ de. xxx. cum onere soluendi. x. hæredi ꝙ gabella nõ debet solui nisi pro. xx. & ꝓ hoc facit quod idẽ consuluit, cõsi. xvj. ĩci. quęrit̃ de gabella iiij. li. s. ꝙ stante statuto ꝙ hæres soluat gabellã secundũ æstimationem existentẽ ĩ castro: & alicui obuenerit hæreditas grauata ęre alieno, ꝙ nõ debet ille soluere secũdũ statutũ sed secundũ æstimationem fiendã arbitrio boni viri qui consyderabit grauamina & qualitatem hæreditatis.

b ¶ In vna re. Adde vltra Alex. an legitima debeat reduci in vna re Bal. cõsil. xviij. & se. ij. lib. & melius consilio cxcvij. iij. li. & inquãtum dicit ipse Alex. legitimã nõ posse p̃stari in ęstimatiõe, ẽt si testõr exp̃ssè mãdauerit ꝙ debeat solui ĩ pecunia, ꝙ Bal. cõsil. cccclxj. inci. quidã frã. in. ij. col. versic. p̃sertim. ij. lib. dicit ꝙ pr̃ ipse põt ꝓuidere filio in legitima in qualibet re. & ꝙ iura cõtraria loquunt̃ cũ legitimę suppletio debetur ex dispõe legali. an aũt pr̃ possit in vsufructu filio legitimã cõstituere, vide pet. de anc. tenentem ꝙ non. consi. cxxvij. & qd econtra vide Bal. cõsi. clxxij. iiij. li.

c ¶ Cõem. Adde vltra Ale. quid si in destruenda parte inferiori venit fiẽda aliqua impẽsa ne parti superiori det̃ dãnũ cuius expensis debeat fieri. Io. an. in addi. ad spe. in tit. de expẽ. in prin. & de p̃dicta. q. vide vnũ verbũ per Bar. consil. ccccxxviij. iij. li.

d ¶ Si creditori. Noar. secũdũ Ange. si aliquid ex censura statim debeatur alicui põt creditori legari: quia legatũ ĩcipit deberi ex alia iuris censura, sed hoc non credo verũ cum statutũ sit pars iuris ciuilis vt. l. oẽs populi. de iusti. & iur. iõ cum erat debitũ de iure ciuili nõ erat validum tale legatum vt. l. aureli9. §. fi. de lib. le. vbi est casus sing. And. Barb.

d ¶ Si creditori. Adde qd si debitor legat creditori cum hoc ꝙ ampli9 petere non possit, an si acceptat legatum. quod sit minus debito: posit vlteri9 petere? Paul. de ca. consi. ccxxxv.

accedit alterięquè principaliter, sicut alia, ita dicit
Petr.dixi plenè in.l.j.§.hæc actio.si quis testa.lib.
esse ius.fue.hoc tamen de interesse tēporis nō placet:
quia per.l.non curatur, vt.l.paterfa.de castrē.pec.in
2 fi.no.in.l.qui bis.de verb.obl.Dic † ergo:ideo valet:
quia licèt iure prætorio esset debitū iure ciuili,erat
tamen indebitū iure quo legata cōsistunt, vt insti.
de testa.in princ.&.l.lege obuenire. de verb.signifi.
ideo illo iure plenè interesset,vt gloss.dicit & est ve-
ra. ¶ Venio ad ver.marcellus.Oppoñ.j.de.l.prox.
vna est solu.q̄ ista determinet̃ per illam.s.quòd hîc
loquantur quādo debitū erat in diem,vel sub condi
tione.Aliȷ̇ dicunt quòd hîc loquit̃ qn̄ debetur certa
res.vnde interest creditoris propter dominiū quod
transit incontinenti.vt.l.iȷ̇.§. si rem.j.tit.ȷ̇.glo.insti.
eo.§.ex contrario.dicit quòd propter interesse non
valet legatū:quia nō est plus altero de quatuor mo-
dis:vt instit.de ac.§.plus.quę gl.est contra.d.l.iȷ̇.§.si
rem.j.tit.ȷ̇.nec ob.si non est plus altero de quatuor
modis:quia est quintus modus essendi plus qui suf-
ficit ad legata.Ita notabiliter dicit gloss.j.tit.j.l.mę-
uius.in prin.ver.debitor autē.¶ Oppo.q̄ falcidia re
secet illud legatū in.l.j.§.si quis creditori.ad.l.fal.So
lu.resecat in cōmodo repręsentationis.ita dicit glos.
¶ Quæro de duobus:†primò si legat̃ debitū in diē,
& ante mortem testatoris veniet dies:vtrū legatum
extinguatur?dic vt in glo.hîc.& per gl.in.l.verbis.
ad.l.fal. & per Dyn.in.c.factum legitimè.de re.iu.
lib.vj. ¶ Quæro,quid si ei qui est creditor actione
stricti iuris legatur debitum:vtrū valeat?Videtur q̄
sic:quia interest creditoris habere actionem ex te-
stamento quæ habet instar bonęfidei.In contrariū
est text.in.l.aurelius.§.fi.de lib.le.nec curatur de di-
cto interesse:quia illud non prodest nisi quo ad vsu-
ram debitore existente in mora: & sic debitore de-
linquēte:quod præsumere non debemus.licèt autē
consistat legatum vt ipsum debitū quod est purum
& liquidum potest peti ex testamento:puto tamen
q̄ si creditor non habet bona hypothecata,q̄ illi de
bito adȷ̇ciatur hypotheca per testamentum, quod
fieri potest:vt.l.j.C.communia de lega. & probatur
ex generalitate.l.si debitor.j.de libe.lega.

a ¶ Centum. Adde q̄ Bald. Raph.& Imo.dicūt hāc decisionem esse verā qn̄ pecunia fuisset in saculo designata,tanq̄ species:secus si ad numerū tanquam quantitatis &c.

SVMMARIVM.

1 Pecuniæ uerbum à testatore prolatum refertur ad ea quæ con
sistunt in pondere,numero,uel mensura.
Pecunia in sacculo uel arca consignata non continetur ap-
pellatione pecuniæ:sed ut species debetur.
2 Pecuniæ appellatione quid ueniat etiam attento cōmuni usu?
Communis usus loquendi præualet omni constitutioni.
3 Legata centum quæ erant apud campsorem: & si hæres non
præstaret legauit uineam: hæres si illa centum expendit,
non potest alia centum dare:sed dabit uineam.

LEX XXX.

Talis scriptura.

Scriptura per quam
legata pecuniaria quibus dies non est
adiecta, prorogantur:nō pertinet ad cor
pora,nec ad legata quibus dies est gratia differen-
dæ solutionis, vel multiplicandæ obligationis, vel
inducendæ conditionis adiecta. & porrigitur ad le-
gata pręcedentia,& sequentia: etiam pòst in codi-
cillis relicta.hoc dicit tota lex.quam diuide. Primô
ponit verba testatoris. Secundò exponit verbum
quas pecunias. Tertiò exponit verba quibus dies
adiectus non est.dicens quòd potest intelligi de die
quadrupliciter, vt patet ex casu summario. Quar-
tò exponit verbum legaui.secunda ibi:ad corpora.
& ibi ad ver.item si legetur. quem hic iunge.tertia
ibi,sed ad ea.quarta ibi, hanc autem. Legamus per
partes.dicit text.dato.sed dubitatur qualiter intelli-
gatur:ideo iurisconsultus exponit ea:& incipit ex-
1 ponere quas pecunias. ¶ Not.quòd†verbum pecu
nia,â testatore prolatum refertur ad ea tantùm quę
consistunt in pondere,numero,vel mensura.secun-
dò quod pecunia consignata in sacculo vel in arca
non continetur appellatione pecunię: sed debetur
vt species: vt hîc, &.j.eo.l.planè.la.j.§.sed hoc.&.l.
sed & si certos.¶ Opp.j.rit.ȷ̇.de.l.quisquis.Gl.dicit
ibi, dixi summas hîc pecunias, quod non placet: quia appellatio pecu-
niæ est ita lata,sicut appellatio summæ, vt.l.nam quod.§.fina.ad trebel.
Solu.gloss.secundò ibi fuerunt verba futuri temporis: hîc præteriti. nec
hoc placet: quia istud præteritum trahitur ad futurum: vt hac.l.§.fina.
cum.l.sequen.Dic ergo quòd ibi, tractatur de legato ampliando quod est
fauorabile:hîc de restringendo quod non est fauorabile: nec tamen odio-
sum quia fit secundùm voluntatem defuncti. ¶ Opponitur secundò, q̄
appellatio pecuniæ largius sumatur, vt.l.pecuniæ.infrà de verborum si-
gnifica.Solu.gloss.fateor quòd quandoq̄ sumitur largius: hîc non: quia
facile erat ei dicere quæ legaui,non adȷ̇cere pecunias.¶ Nota ex hac glo.
quòd si testator dixit,quæ legaui,non adȷ̇ciendo pecunias. porrigitur ad
corpora.quod mihi placet, vt.l.si mihi & tibi.§.finali.s.eodem. Licet hoc
verum sit:tamen glo.non multum placet.nam semper possemus dicere fa
cile fuisset legi,vel testarori hoc non apponere. Tamen†dicas sic.si in ali-
2 qua dispositione profertur verbum pecunię: & dubitatur quid compre-
hendat.Dic aut pręcedit aliqua dispositio ad quam refertur tunc limita-
tur secundùm illam præcedentem: vt contineat omnia, sicut præcedens
continebat,vt.l.cum stipulamur.de verb.obligatio.&.l.si creditor.in prin-
cipio.suprà de pecu.coniuncta.l.ȷ̇.§.peruenisse.&.l.si vēditor.de hære.vel
actio.vendi.aut non pręcedit aliqua talis dispositio: & tunc aut verbum
pecuniæ,profertur in casu merè fauorabili: & omnia comprehendit,vt.l.
nam quod.§.finali.ad trebelli.l.prope modum.&.l.pecuniæ.la.j.&.l.pecu
nię.la.ȷ̇.de verborum significatio.Aut in casu merè odioso:& tunc accipi
tur strictè pro pecunia numerata, vt.l.j.coniuncta.l.sed & iulianus.§.mu-
tui.s.ad macedonia.Item vbicunque tractatur de aliquo obligando con-
tra suam voluntatem cum de iure communi non tenetur.vt.l.si verò.§.fi-
nali.soluto matrimo.Aut loquimur in casu non fauorabili nec odioso: &
tunc eligitur media via vt comprehendat ea tantùm quæ consistunt in
pondere,numero,vel mensura: vt hîc. & quandocunque tractatur de ali-
quo obligando de iure communi,vel secundùm suam voluntatem,vt.l.ȷ̇.
s.si certum petatur.&.l.ȷ̇.C.de constit.pecu. Nec obstat si dicas quòd ibi
omnia comprehendit:quia ibi illud est ex extensione:vt ibi dicitur in tex.
non ex propria significatione.Prędicta licèt de iure sint vera:tamen forsan
secundùm communem nostrum vsum non admitterentur:cum appella-
tio pecunię strictius accipiatur.Dicendum ergo est secus esse de vsu com-
muni:quod præualet omni constitutioni.vt.l.librorum.§.quod tamen cas
si⁹.j.titu.ȷ̇.&.l.labeo.de supel.legata.¶ Dynus inducit†hanc.l.ad quæstio
3 nem:testator legauit mihi centum [a] quæ erant apud campsorem: & si ea
a non præstaret:voluit quòd hęres deberet mihi pręstare vnam vineam.hę-
res illa quę erant apud campsorem expenderat: & volebat dare alia cen-
tum.vtrùm possit? Videtur quòd sic,vt.l.quidam.in prin.j.eo.Dynus dicit
quòd fuit determinatum contrarium per istum text.in versicu.item si lege
tur.fuit enim legata species.& species pro alia specie solui non potest.ad
idem facit.l.plane.versi.sed hoc ita.&.l.sed & si certos.j.eodem.Non ob-
stat.l.quidam.quia ibi erat pecunia legata in genere, seu in quantitate po-
tius quàm in specie,vt ibi videbitis.

Et ad ea. Hîc incipit exponere verba quibus dies appositus non
est.& primò dicit pertinere ad legata pura. Secundò di-
cit non pertinere ad legata quibus dies apponitur gratia designationis.ter
tiò dicit non pertinere quando dies apponitur causa multiplicandæ obli-
gationis. Quartò dicit non pertinere quando dies adȷ̇citur gratia indu-
cendæ conditionis.secunda ibi,quod si fortè,tertia ibi,sed si in annos.quar
ta ibi, sed & si sub conditione. ¶ Opponitur de dote prælega. de.l.cum
vulgari.Solutio gloss.ibi erat dies appositus saltem à lege.pro hac solutio.
facit infrâ de alimen. & ciba.lega.l.libertis quos.§. posthumis. vbi hæc
clausula non extenditur ad legatum alimentorum quod habet diem taci
tam,vt.l.pecuniæ.eodem tit.In contrarium facit infrà hac.l.versicu.quod
si fortè.quia tacitè inest quod deberentur præsentia: & tamen porrigitur
ad ea hæc clausula: nisi exprimatur. Ex quo apparet quòd testator vo-
luit sentire de legatis quibus dies appositus non est ab ipso testatore. &
istud placet. Nam in legato alimentorum dies tacitè inest ex voluntate
testatoris, & ex forma relicti.vnde solutio huius glossæ non placet. Præ-
terea, licèt actioni de dote insit dies, tamen legato dotis non inest dies.So-
lutio gloss.secundo modo quod speciale est in legato dotis, quod consi-
stit solûm in commodo repręsentationis. ad illud ergo hæc clausula non
porrigitur: quia efficeretur inutile. vide gloss.& tene eam menti. Ex qua
not. quòd clausula apposita in dispositione non refertur ad ea capitula
quæ ex hac relatione efficerentur inutilia.dicam statim.in.§.finali.¶ Op-
ponitur de.l.liber homo.§.j.de verbo.obligatio.Solutio.fateor quòd hæc
adiectio præsenti die non facit legatum in diem. hoc est vt solutio vel pe-
titio differatur: tamen dies adiecta est causa designationis: quod sufficit,
ne hæc clausula porrigatur ad illud. & hoc vult sentire gloss.quam vide.
¶ Sed ad istud opponitur extra gloss.expressio eorum quæ tacitè insunt
nihil operatur,vt.l.iȷ̇.suprâ eodem.sed præsenti die tacitè intelligitur: er-
go &c. Solu.ibi loquitur in his quæ tacitè insunt ex necessitate.hîc in his
quæ tacitè insunt ex voluntate præsumpta: quæ si exprimatur cessat vo
luntas præsumpta:quia habemus veram. ¶ Opponi.infrà tit.j.de.l.si ti-
tio.Solutio.ibi dixit quas pecunias legaui.hæres meus dato annua,bima,
trima die. nec ibi adiecit quibus dies adiectus non est: vnde refertur ad
omnia.

Verbum

a ¶ Futura. Adde ad qđ tẽpus sit trahẽdũ verbũ, qđ ad p̃sens, & futurũ trahi pôt. Ro. consil. cccxxxiij.

POMATES.
b ¶ Ponit̃ in disposi tione aliqua. Vide Alex. cõsi. lx. in ij. colũ. in ij. vol. pulchrè Fel. in c. cãm q. de rescr. Ias. hic. & Bar. in cõsi. inser to inter cõsi. Alex. cõsi. lij. in iiij. volu. in v. colũ. & consil. cx. i. xiij. co. in iiij. vo. Pau. cõ. lxxxv. i. iij. col. i. j. vo. Ro. cõsi. lvj. Panor. cõsi. xiiij. in. j. col. i. ij. vo. & cõsi. xx. in ij. col. eo. vol. & cõsil. lxxv. in ij. col. i. ij. volu. in vlt. colũ. & Cep. cõsil. xxvj. in vlt. col. & Barb. cõ sil. lxxviij. in eo. in ij. vo. & cõs. xcvij. i ij. & vlt. col. eo. vo. ij. & cõsi. lix. & cõsil. clxij. & in cõsil. iiij. in vj. col. i. j. vol. & cõsi. se. in. j. co. & cõsi. lx. in xv. co. in j. vol. & consi. xiij. in ij. col. e. vo. & cõ si. xv. in iij. colũ. & seq. eod. vol. & con sil. xxix. in xx. col. eo. vo. & cõs. xxxiiij. in ij. col. & seq. per totũ. eo. titu. & cõsi. se. in. j. colũ. & cõs. xlj. in. xxv. co & cõsi. se. i. xv. col. & cõsi. xlviij. i. vij. col. & cõsi. xv. i. ix. col. & in. xix. co. & cõsi. lvij. in iij. colũ. & liiij. in eo. volu. omnibus. in. j. vol. & in cõsi. xx. i. iiij. col. & aliquid cõsi. iiij. in iiij. col. & cõsil. x. in xj. co. & cõ si. xxvij. i. xj. co. & cõsi. xliij. i. vij. col. omnibus. in. ij. vol. An. bu. cõsi. xvj. & cõsi. xxx. Ro. cõsi. cxij. & cõsil. clij. & consil. clxxx. in ij. col. Imo. cõsi. cx. & cõsil. cxxxj. in fin. Car. consil. xlix. & cõsi. lxiiij. & consi. cvij. Gẽm. in c. j. in iij. col. de postu. p̃la. li. vj. in glos. sup verbo sic. Car. cõsi. cxxiiij. in. j. colũ. & cõsi. cxxxiij. in pe. col. ad fi. Pet. de an cha. consi. xx.

SVMMARIVM.

1 *Verbum præteriti temporis, quando porrigatur ad præterita & futura?*
Clausula præcedens in statutis quãdo trahatur ad sequentia?
2 *Qualitas adiecta uni dispositioni, quando intelligatur in alia repetita? remißiuè.*
3 *Clausula posita in dispositione, quando referatur ad omnia: quando ad præcedentia: & quando ad sequentia tantùm?*
4 *Ista uerba, uolo executioni mandari annua, bima, trima die. quid important?*

Hanc autem. Hîc exponit verbũ legaui. ¶ No. q̃ verbum
a p̃teriti tẽporis porrigit̃ ad p̃terita, & futura.[a] ¶ Not. q̃ clausula in medio posita refert̃ ad pręcedentia, &
1 sequẽtia. ¶ †Opp. ad primũ. j. tit. ij. l. vxori. §. vxori. Sol. gl. j. & hanc sol. reprobat, & bene. vide glo. quia omnes ille donatiões morte cõfirmant̃, vt. l. in dona. C. ad. l. fal. sed cõtra hoc facit: quia videt̃ quod talis cõfirmatio retrotrahat̃, vt. l. donationes. C. de dõn. inter vi. & vxo. Glo. respondet. retrotrahitur quo ad fructus, nõ quãtũ ad dominiũ. quod no. Idẽ no. in. d. l. donationes. & l. ij. C. de inof. do. & bene. Contrariũ no. & malè. j. ti. j. l. sequens questio. & l. sub cõditione. de sol. & ibi dixi. Vnde glo. soluit alio modo. Et not. q̃ ibi non extendit̃ ad futura, q̃ sunt contra ius, seu à iure cõmuni exorbitãtia. vide hanc solutio. & no. eã pro qua facit extra de reg. iur. c. quę à iure. lib. vj. & quod ibi no. p Dyñ. hoc allego multũ in. l. prætor. §. eritque. j. vi bo. rap. vbi ego quero, vtrũ clausula præcedens in statutis trahat̃ ad sequẽtia. Videtur enim q̃ nõ: in his q̃ à iure cõmuni exorbitant. vt hac gl. quod dic vt ibi. ¶ Opp. secundò, quòd verba præ teriti, vel presentis tpis, nõ trahant̃ ad futura. vt. l. si. de lib. leg. & l. si ita. de au. & arg. leg. & l. quidã referunt aliàs in. l. q̃dã nõ referunt̃. de iure codi. Rñ. hîc loquit̃ q̃ñ verbũ p̃teriti, vel p̃sentis tẽporis est signi ficatiuũ actus, qui dependet ex voluntate defuncti. Ratio est: quia in illis semp habet̃ respect⁹ ad futurũ. pẽdet em̃ vsq; ad mortẽ: licèt sit p̃teritũ, vt. l. plotiana. & l. conficiunt̃. §. fi. & ibi no. s. ti. j. & plenè dixi in. d. l. si ita. ¶ Opp. extra gl. de ali. & ciba. lega. de. l. libertis. §. posthum⁹. vbi nõ porrigit̃ ad relicta in codicillis. so. ibi dixit quæ legata reliquit in testamento. hîc verò dixit quę reliquit simpliciter. ¶ Venio ad secundũ not. ¶ Oppo. glo. s. ex qui. cau. ma. l. sed & si per pretorẽ. §. deinde adiecit. & de postu. l. j. §. eũ qui. Glo. nõ sol. nec alicubi habemus clarè solutum.
2 Dic† ergo breuiter. q̃nq; tractam⁹ vtrũ qualitas adiecta vni dispositioni intelligat̃ repetita in alia: & hęc non est nostra materia in dispositione legali. dic vt ibi dixi in. d. l. prætor. §. eritque. vi bo. rap. In contractibus inter viuos dic plenè, vt. l. si ita stipulatus. §. chrysogonus. de ver. obli. In vltimis voluntatib⁹ da
3 bo tibi remisiones. in. l. licèt. j. eo. Quandoq; †ponit̃
b c in dispositione aliqua[b] clausula[c] per se. & dubitatur ad quæ referat̃ vtrùm ad præcedentia omnia: an ad proxima: an etiam ad futura. Quandoq; in dispositione sunt multa capitula: & hic dic, aut illa clausula ponitur inter vnũ capitulum, seu inter verba ipsius, & ad illud tantùm refert̃. Aut ponitur inter ipsa capitula, vel in prin. vel in fi. & refertur ad omnia capi tula. istam doctrinam dat text. in. l. iij. §. filius. s. de libe. & posthu. quod est verum quando non est ratio quare magis referatur ad vnum quàm ad aliud. Istã rationem ponit imperator in. l. j. C. de li. præte. Sed si esset aliqua ratio quare ad quædam non posset referri, tunc ad illa non refertur. Causę autem possunt assignari aliquæ. Primò. si in pręcedentibus erat spe cialiter prouisum, circa id quod continet clausula de qua tractatur, vt. l. sed & si per prætorem. §. deinde. ex quib. cau. ma. & l. j. §. eum qui. de postu. & s. de vulg. & pu. substi. l. coheredi. §. qui patrem. Secundò si præcedentia essent contraria, vt. l. si idem cum eodem. de iuris. om. iudi. Item si ex hac relatione dispositio ad quam refertur efficeretur inutilis, vt. l. cum vulgari. de do. præle. vt dixi. s. §. proxi. Specu. de hoc ponit suam distinctionem in titu. de instr. edi. §. nũc autem. ver. item excipe. & in tit. de dispu. & alleg. §. post hoc. ver. vel in principio. Nunc habetis expositum verbum, quas pecunias. & verbum quibus dies adiecta nõ est. & verbũ legaui. Sed verbũ heres me⁹
4 dato, hic nõ exponit̃. ¶ Quæro ergo, †quid si testator dicit, & prędicta legata volo executioni mandari annua, bima, trima die per meos executores? Primò videndũ est, quid ĩportent illa verba p̃dicta legata vel suprascripta, & similia. Dicendũ videt̃ q̃ referant̃ solũ ad precedẽtia. vt. d. l. j. §. eũ qui. de postul. quod apparet ex significatione verborũ hoc enim quod dico p̃dicta legata, & suprascripta, & similia: nõ habet tractatũ ad futuru tps: vt dixi. s. de verbo, legaui. ¶ Itẽ videndũ est q̃d important dicta verba, volo executioni mãdari. Rñ. quędã sunt legata in quib⁹ lex ipsa facit executionẽ: vt si testator legat rem suã propriã: & in illo nõ porrigit̃ talis sermo. In alijs verò in quibus requiritur executio hominis, illa clausula operat̃. & hoc probat̃ à simili * cũ enim *. l. dicit executionẽ sentẽtię fieri post quadrimestre tẽpus. intelligit̃ de executione hoĩs: nõ legis: vt. l. furti. in prin. de his qui not. infa. & ibi no. p Gul. & l. q vltimo. j. de pę. Aliud est ergo dicere, hęres meus ad diẽ dato. quia tũc dies apponitur dationi, hoc est trãslationi dominij. aliud est dicere: mandet̃ executioni: quia tũc dies apponit̃ executioni fiẽdę ab homine.

LEX XXXII.

Si quis a filio. Repetita à substituto, intelligunt̃ repetita purè: nisi aliud exprimat̃. h. d. Materiã huius. l. videbitis per gl. in. l. si cui seru. §. j. j. eo. Aduerte: quia glo. d. q̃ q̃ñ dicitur ijsdem diebus dato. est quędã nugatio. Dicit Iac. de are. i. verba sine effectu. sed certè nõ est nugatio, sed conditionis defectus secundũ eum. & innuit tam gl. quàm ipse q̃ hæc verba cum is in suam tutelã peruenerit &c. faciunt conditionẽ. Quod an sit verum dicam in. l. si cui legetur. §. j. j. eod.

SVMMARIVM.

1 *Interpretatio libelli porrecti per defunctũ nõ trãsit ad hæredẽ.*
2 *Hæres declarat uoluntatem ambiguam defuncti, nisi aliquis posset damnificari. & quando.*

d Si quis[d] plures. Si testator sensit de certo, & dubiũ est de quo: electio est hæredis. hoc dicit not. multum. ¶ Oppo. s. de. l. qui duos. sol. hîc sensit de certo: quod apparet: quia expressit nomen proprium: ideo est electio hę redis: quia verisimiliter nouit voluntatem defuncti. Ibi nõ sensit de certo: quod apparet: quia nõ expressit nomẽ alicuius: ideo electio est legatarij: & ideo testator nihil legasse vr̃: nisi electionẽ vnius de illis certis. facit ad id quod dicã in. l. gerit. de acqui. hęre. q̃ñ verbum vel factũ testatoris est ambiguum, vtrùm sit interpretatio hæredis qui senserit? Sed contra hoc
1 †oppo. s. de rei vendi. de. l. idem pomponius scribit. in fi. & l. inter stipulantẽ. §. j. de verbo. oblig. & quod ibi no. in gl. vbi interpretatio libelli obscuri porrecti per defunctũ nõ transit ad hæredẽ. Sed hæc interpre tatio non nocet legatario. tractat enim de lucro captando: & quicquid sibi de lucrat̃ in cõtrarijs esset reo preiudiciũ: fortè enim declararet hæres aliqd super quo reus defensiones non fecit. & ad hanc solu. facit quod not. hic in sequentibus cõtrarijs. ¶ Opp. de. l. duo sunt titij. de test. tutel. Solu. gloss. ibi loquit̃ in tutela quæ certo iudicio debet dari. Sed adhuc instabis. quare non sic in legato? Rñ. ibi electio hæredis posset esse periculosa pupillo si haberet alium tu torem quàm quem defunctus voluit. Itẽ posset esse damnosa tutori: quia tutela est on⁹: sed hic in omnẽ
2 euentũ est cõmodum legatario. ¶ Not. ergo† quòd tunc permittit̃ hæredi declaratio voluntatis defuncti, quando nemo per hoc posset dãnificari. licèt per hoc posset aliquid lucri perdere: quia fortè hæres eliget viliorem partem. secus si aliquis damnificaretur ad prædicta facit quod not. per Dyn. extra de regu. iur. c. in obscuris. lib. vj. ¶ Opp. glo. & videtur quòd declaratio sit iudicis, vt. l. j. in fin. s. de iure delibe. Gl. non sol. dic quòd ibi incertitudo erat in verbis prætoris: ideo declaratio est iudicis, hic in verbis testatoris: ideo declaratio est hæredis. & hoc est verum quando constat testatorem aliquid certum sensisse. Si autem hoc nõ constaret, & aliquod verbum esset ambiguum: tunc esset in declaratione iu-

c ¶ Clausula. Adde vltra Alex. quãdo clausula referatur ad omnia pręcedẽtia & sequẽtia Ludo. Roma. consilio cccxxxviij. an. si. consi. xiij. & xlj. & xxxiiij. & lj. Ang. cõsi. xxviij. & Bal. consil. cclxxij. & ccclxxxiiij. ij. lib.

d ¶ Si quis. Adde vltra Alex. qualiter defuncti voluntas obscura debeat declarari, Abb. consi. xxxvj. ij. lib.

dicis,vt.l.voluntatis.C.de fideicom.

SVMMARIVM.

1 Pars expulsa de ciuitate potest syndicum constituere.
2 Legatum factum parti ciuitatis,ut sectæ non ualet.
3 Pars quæ est expulsa de una ciuitate non potest ciuitatem alteri submittere:nec pars quæ remanet in ciuitate.

Si parti. Valet quod relinquitur parti ciuitatis.h.d.Lambertus† de ramponibus dicebat per istum tex.quòd pars expulsa de ciuitate potest facere syndicum.per hanc.l.& similes. Dyn.dicebat cōtrariū:qa collegiū est reprobatū eo ipso quòd nō est approbatum,vt.l.j.de colleg.illi.&.l.j.§.qđ cuiusq; vni.not.Credo Lamb.dicere verū ꝙ posset facere syndicum.ar.pro hoc.§.de ori.iu.l.ij.§.exactis.vbi pars expulsa fecit leges quę approbatæ fuerunt.arg.pro hoc:qa cuilibet est permissum facere collegiū ad sui iustitiā consequendā.vt dicit.l.j.§.j.quod cuiusq; vni.& ibi no.in gl.vnde si faciūt syndicū ad compromittendum cū intrinsecis,vt pacem possint facere valet.& ita de facto seruat.
2 ¶ † Quęro quid si legatur vni parti ciuitatis,vt sectę? Rnd.illud non valet:quia collegiū est improbatum:qm̄ per sectas illas in damnū reipublicę contenditur,vt.l.si qs ingenuam.§.in ciuilibus.de cap.In quibusdā tamen ciuitatibus eorū statutis talia collegia approbantur, vt in ciuitate ista vbi sunt capitanei partis guelphę.
3 ¶ † Quæro vna pars est expulsa de ciuitate:pars q̄ remanet intus submittit ciuitatem alteri:& etiā pars quæ est extra:quęlibet separatim:an valeat? Arguēdo dico videri quòd non:quia debent conueniri in simul in vnū,vt.l.ij.C.de de cu.lib.x.&.l.& suum.§.fin.suprà de pac.& hoc videtur sensisse Bonifacius papa in quibusdam literis per eum ad perpetuam rei memoriam cōcessis ciuibus Tudertinis.vbi iam ille casus occurrit.

SVMMARIVM.

1 Præoccupare quando quis dicatur per solam litis contestationem,uel requiratur sententia?
2 Dominium rei legatæ duobus,ita quòd cuilibet debetur insolidum:ante litem contestatam est hæredis:& quilibet ex legatarijs habet actionem personalem ad rem.
3 Practica huius.l.

LEX XXXIII.

Si pluribus. [a] Si pluribus eadē res legatur coniunctim, cuilibet debet pars:si disiunctim partes sibi faciunt per concursum,nisi testator voluerit primò adimere,vel cuilibet insolidū concedere.h.d.cum prin.l.seq. ¶ Dicitur hîc, [b] quòd qs dicit preoccupare p lit.cōtes.cōtrà,imo requirit quòd perueniat ad sententiā,vt.l.si quis à multis.de noxal.&.l.si verò de pecu.Dicit gloss.quòd qnq; ad præoccupandū sufficit cōtestatio litis:qnq; requiritur snīa.Dicit Dy.aut loquimur de iure quęrendo:& sufficit cōtestatio:litis vt alijs preferat.l.pluribus.de procu.&.l.si titius.de ver.obl.aut de iure quesito præferēdo.& requiritur sentētia,vt.d.l.si quis à multis.&.l.si verò.suprà alleg.Ista distinctio non videt vera per.l.ex duabus.la.ij.de duob.reis &.l.fideicommissa.j.titu.ij.§.plerūq;.vbi in iure quesito preferendo sufficit contestatio litis.Vnde reperio quòd Pet.distinxit plenius,sic aut querimus de prolatione facienda ratione officij,vel iurisditionis:aut ratione debiti principalis.Primo casu sufficit lite contesta.vt quis præferatur,vt.l.pluribus.de procur.&.l.qui prior.de iud.Secūdo casu,aut agitur contrà nullo iure obligatum:vt quando agitur reali actione:& tunc requirit vt quis perueniat ad sententiā,vt dictis.ll.si quis à multis.&.l.si verò.&.§.de rei vendi.l.is à quo.Si verò agit cōtra obligatū vt qn̄ agit psonali actione.tūc subdistingue,Aut id ad quod agitur p vtrūq; est vnum debitum numero.aut sunt plura debita.primo casu sufficit lit.contest.vt hîc,&.l.si titius.de verbo ob &.l.ex duobus.la.ij.de duo.re.Si sunt plura debita,requiritur sententia,vt.l.inter eos.de re iudi.Ista sunt verba Pet.quæ non sunt vera.primò:quia in iurisditione sufficeret præuenire per citationē, [c] vt.l.si quis posteà.de iudic.Præterea,non est verum quod in hac.l.si quis à multis.&.l.si verò.agatur reali:imo personali agitur.Præterea,non est verū quòd in hac.l.sit vnum debitum:imo sunt plura:& vnus habet rem,& alius æstimationem.Præterea(quod deterius est)ex nullo istorum membrorum colligitur ratio differentię.
1 ¶ † Dico ergo sic: [d] qnq; tractat de iure prelationis, occasione factę preoccupationis:& tūc dicit qs preoccupasse qn̄ peruenit ad aliquid quod est ipsum,vel causa pxima ipsius,de quo præoccupando tractat:vt ostēdat mēbra sequētia.Distingue ergo sic:aut tractat de poccupatione exercitij iurisditionis:& tunc poccupasse dicit p citationē:quia citatio de exercitio iurisditionis est,vt.l.si qs posteà.&.l.vbi acceptū.ff.de iud. Qnq; tractat de preoccupatione in ordine pcedēdi:& ille dicit preoccupare,qui primò dedit libellū:quia de ordine procedēdi est vt.l.in tribus.&.l.qui prior.de iudic.Qnq; tractatur de preoccupatione respectu effectus eius de quo agit:& tūc aut plures agunt ad idem:aut ad diuersa.Si ad idem:aut ex eadē causa,aut ex diuersa.Si ex eadē:tūc nō est possibile istas duas causas esse simul veras:& tunc ille dicitur preoccupasse qui prius peruenit ad sententiā:quia de illo saltē presumptiuè incepit prius constare quod habebat bonā causam:vt.l.is à quo.de rei ven.&.l.pen̄.de peti.hęre.Si verò possunt simul esse verę illę causę,& sunt:tunc aut habuerunt originem eodem tempore:& ille dicitur præoccupare qui peruenit prius ad lit.contest.casus est hîc,&.l.ex duobus.la.ij.de duob.reis.&.l.fideicommissa.§.plerunq;.infrà de leg.iij.Ratio est quia ius agendi habebat:ergo præoccupasse videtur ius exigendi,seu eligendi in exactione.Si verò nō habuerunt originem eodē tempore:tūc ille dicitur preoccupasse qui prius habet ius petendi,vt.l.in operis.§.loca.Si verò non petitur idem,sed diuersum,vel ex diuersis causis:tunc per lit.contest.nemo potest dici occupare:quoniā cuiuslibet petitio tendit ad diuersa:sed oportet quòd veniat ad sententiam,quæ est causa immediata executionis:& ille in executione præoccupasse dicitur,vt.l.si qs à multis.de noxa.act.&.l.si verò.suprà de pecu.In alijs autem quæ corporalia sunt quis preoccupasse dicatur:dicam in.l.quominus.in.v.qōne.de flumi.
2 ¶ † Quero,qn̄ eadē res legatur duobus,ita quòd cuilibet debeatur insolidum ante q̄ lis contestetur,cuius sit dominiū,& obligatio interim.Io.respondit vt habitis in gloss.ex qua videtis ꝙ Io.habet duas opi.Prima,quòd interim nullius sit dn̄ium,vel obligatio.qđ nō videtur verū:qa secundū hoc nō posset agere,& litē contestari:cuius contrarium dicit tex.Item secunda opi.Io.non procedit.Dicit em̄ ꝙ pro parte quesitū est dn̄ium interim.qđ non est verum:qa si hoc esset,hæres insolidū vni soluere nō posset,cū iam pro parte sit factum alterius,& non posset auferre dominium eo inuito.cōtra casum.l.titiæ.in fin.j.eo.&.l.si res mihi.j.titu.ij.dicēdum est ergo, quod dominiū interim nullius est ex legatarijs:nec in totum,nec in partem:sed est hæredis.quod patet:quia potest transferri in alium:vt dixi.præterea cōsequitur p contestationem legatarius ius eligendi:vt hac.l.sed in relicto alternatiuo non habet quis dominium ante electionem,vt.l.apud aufidium.de optio.lega.sed interim quilibet habet actionem personalem insolidum.casus est in.l.duos.infrà de vsufruc.lega.nec est inconueniēs aliquod quod actio personalis competat pluribus insolidum ad eandem rem,vt.l.si is qui.de actio.& oblig.&.l.si seruus legatus.§.j.j.eo.& hac.l.& fiet exactio à quolibet insolidum per eum modum quo poterit.nō quòd quilibet habeat rē insolidū:qđ est impossibile:sed vnus rē:alius estimationē:habebit vt hîc dicit tex.Opi.ergo Io.non est vera quicquid Dy.dicat:& est legatum purū.&
3 in eo nulla est conditio,prout videtis. ¶ † Sed quæro practicam huius.l.ille qui vult preoccupare,& habeat ius eligendi quid petet? Rn̄ est consiliū quòd narret quomodo legatum est factum sibi,& alteri:& in conclusione petat hæredē cōdēnari ad illud quod relictum est,non exprimendo,quòd petat condemnari ad rē:& post lit.contest. poterit eligere.vtrùm velit rē,vel estimationē:& hoc vult hîc tex.Si enim rem expresse peteret:& super petitione rei litē contestaretur in ipsa contestatione eligeret:nec videretur opus alia electione vt.l.iam dubitari.in fi.§.de hær.īsti.postq; autem vnus elegerit,vel res sibi soluta fuerit:alius necesse habet directò petere æstimationē rei,vt.d.l.si res.j.tit.ij. ¶ Scias etiā ꝙ hîc est quędā glo. super ver.portione.quę nō dicit bn̄.sed melius dicit in.l.planę.ī prin.vt statim videbitis.

SVMMARIVM.

1 Delegatus si commisit alicui incapaci uices suas:an propter hoc amisit iurisditionem?

LEX XXXIIII.

Plane. Oppo.extra glo.§.ex qui.cau.ma.de.l.nec vtilē.sol.ibi in iure efficaciter quesito quod nō potest ab alio auferri,nisi in alium transferatur:hîc in iure quod queri sperabatur.Vel aliter vt dicam.j.proxi.cōtrario. ¶ Opp.§.de resc.vend.l.si is qui.Sol.hîc loquitur in his quæ ex mera nostra voluntate depēdent:meritò reuocantur,licèt transferantur in non capacem:quia voluntas reuocandi est.l.contraria loquitur in his quæ non dependent ex mera voluntate nostra.facit ad prædicta quod not.per Dyn.in.c.non præstat im
1 pedimentum.&.c.vtile.de reg.iur.lib.vj.Et ista inducit Dy.ad.q.† quòd si delegatus alicui non capaci commisit vices suas:propter hoc non amisit iurisditionem:quia non erat in sua mera potestate à se abdicare,vt ex prædictis patet.facit quod not.in.c.super quæstionem.in versi.totam,de offi.delega. ¶ Vltimò vide glo.super verbo potestate.Ista gloss.verum dicit:& illa quæ est in.l.præcedenti verum non dicit:quæ est super verbo portione.secundùm Dyn.& omnes:& hîc sit finis pro hoc mane.

SVMMARIVM.

1 Res,& æstimatio,si legentur debetur utrunquę.
2 Testibus cum apparet de numeratione,& promissio de eadē quātitate per stipulationē sed diuerso

---

a ¶ Si pluribus.Dy.Ray.& Bal.dicunt per hanc.l.fuisse inquisitum cōtra hæreticum marchianum qui posteà venit bononiā,& ibi stetit per.x.annos & vltra:& fuit inqsitum per epm bonō.& fuit lata sententia ꝙ inquisitio in Marchia preualebit & sic bona applicabuntur inquisitori marchiano p hāc.l.Ang.verò dicit ꝙ debet concordari pcessus.& bona sita bon̄.applicabuntur epo bon̄.& sita in marchia inqsitori marchiano:sita extra ecclesię.alibi per not.in c.per hoc.de hære.li.vj.ipse tamē submittit se opin̄.Cano.& bene facit.& vide Io.an.i nouel.in.c.per hoc.hîc alle.Andrę.Barba.

b ¶ Dicit hîc Et vide Lud.ro.in cōsil.lxxvij.īcip.viso qōnis themate.vbi p istum tex.cum gl.dicit quòd pōt legatari⁹ ad pias causas agere contra hæredem vel executorem.vide ibi.Andrę.Barba.

c ¶ Per citationem.Adde an per citationem nullam qs dicatur poccupasse.Lud.ro.cōs.ccccxij.& cum duo iudices inquirunt de eodem delicto,qualiter al.poccupasse dicatur,vide Bald consi.xc.iiij.lib.

d ¶ Dico ergo.Quod intellige quando officium est vniforme,nisi fortè esset iudex maior:quia tunc potest illam iurisditionem reuocare.l.iudicium soluitur.ff.de iudi.& vide ibi Angel.Andrę.Barba.

sed diuerso iure, præsumuntur diuersa debita.
Clausula apponenda in instrumento, ut non uideantur duo debita.

Si eadem res. Si circa idem corpus multiplicetur à testatore legatum:non debetur nisi semel.secus si à diuer
sis testatoribus:sed si circa quãtitatẽ vel genus:pluries debetur,si de volun
1 tate testatoris processerit.h.d. ¶ †Querit Dy.[a] circa primam partẽ:quid
a si vni legatur res,& ęstimatio rei:an debeatur vtrũq; ? Et dicit ipse argu.ꝙ
non.ĩ.de do.p̃le.l.ij.§.mela Bene dixit arguendo non determinando:quia
cõtrariũ est veritas.casus est in.l.si alij.in fi.s̃.de vsufr.&.l.fundum cornelia
num.de noua.& Dyn.hoc determinat in.c.bona fides.circa fi.de re.iur.lib.
vj.probat̃ etiam in.l.nutu.§.j.ĩ.ti.ij.¶ Ad ver.sed si duorũ.opp.glo.de.l.nec
vllam.§.pe.de pe.hære.Rñ.intelligo qñ primò hîc fuit consecutus ęstima-
tionem:tunc poterit petere rem.secus si prius rem:vt in gl. ¶ Ad vers.sed
si non corpus.oppo.de.l.quinquaginta.s̃.de ꝓba.Sol.glo.optimè ibi in di-
b uersis voluntatib⁹ loquit̃.[b] hîc in vna.no.eã.facit ꝙ si apparet† de numera
2 tione per testes:& postea apparet ꝓmissio diuerso tẽpore,de eadẽ quãtita
te per stipulationem,ꝙ diuersa debita p̃sumant̃.quod dic vt.l.cũ centũ.de
adi.leg.& dixi in.l.triticũ.de verb.obl.Itẽ qd iuris si diuersę essent quanti-
tates,vt dictis.ll.dixi tñ ad tollendas istas dubitationes.consueuit apponi
hæc clausula in instrumentis. computata in hac promissione omnia alia
numeratione,promissione vel confessione quæ de dicto debito apparet.

SVMMARIVM.

1 *Res legata si efficitur mea, habeo electionem petendi rem, uel æstimationem.*
2 *Hæres non soluit pretium per quod emi rem mihi legatam: sed pretium congruum.*

Quod si rem. Si res legata efficitur mea,eatenus valet legatũ quaten⁹ per eam mihi abest.h.d.¶ Opp.de.l.
ad veterani.§.j.ad.l.fal.Solu.vt in gl.& clarius in.l.non amplius.in princ.s̃.
eo.¶ Opp.extra glo.C.eo.de.l.proprias.in fi.&.j.eo.l.cętera.§.j.sol.res quę
est mea tpe legati facti non potest mihi legari purè:& si legetur, nõ valet.
sed si tpe legati facti non est mea:legatũ valet:& tunc si mea postea efficit̃
1 ex causa onerosa legatũ nõ extinguit̃,vt hîc.¶ †Quęro extra glo.si res est
effecta mea quid petam in libello:an rem,an ęstimationẽ quę mihi abest?
Videtur ꝙ ęstimationẽ:vt hîc dicit in tex.Contrarium si quòd debeat peti
res,sed ęstimatio sit in solutione,probari videt̃ per.l.si seruũ.in fi.de verb.
obli.quod tenet glo.instit.eo.§.si res.& idẽ videt̃ tenere in.l.cũ rem alienã.
C.eo.in.ij.glo.Ego dico ꝙ legatari⁹ habet electionẽ petendi rẽ,vel ęstima-
tionẽ,vt.l.si filio.la.j.§.j.&.l.illud.§.j.de donatio.causa mor.quæ leges hoc
probant.& per hoc concordant glo.predictæ cum legibus.& gloss.quę in-
nuunt pretium esse petendũ,vt hîc,&.l.si res mihi.ĩ.ti.ij.&.j.eo.l.sed si res.
& glo.j.ad.l.falci.in.l.fundo.Ad.l.si seruũ.in fi.de verbo.obliga.rñd.in prę-
2 dictis.ll.de dona.cau.mor. ¶ † Quæro quid si quis rem sibi legatam emit
magno pretio?Rñ.hæres non tenebitur nisi ad pretium cõgruum,vt.l.qui
concubinam.§.fi.&.l.non dubium.ĩ.titu.ij.

SVMMARIVM.

1 *Coniunctio dicitur inter legatarios eiusdem rei à pupillo & eis substituto.*
2 *Institutus si fuerit unus purè, & alius sub conditione, an institutus purè habebit totum?*

Si coniunctim. Coniunctus in cuius persona quoquo modo consistat legatum, vel speratur consi-
stere,facit partem coniuncto.h.d. ¶ Opp.qui non admittitur ad partem,
nec admitti sperat̃,non facit partẽ, vt.l.si duobus.in fin.s̃.eo.&.j.proxi.§.
Dy.in distinctione quã hîc ponit dicit in cõtrarijs,legatũ est inutile ex per
sona legatarij.hîc mista consyderatione legantis, & legatarij qui erat ser-
uus proprius.Ista solu.ponit diuersitatem casuum nõ rationis. Dic ergo ꝙ
legatum ibi nullo modo valebat in persona legatarij: ideo non facit partẽ.
hîc in persona serui,licèt non valeat secundũ rigorẽ.vt actio detur:tamen
valet secundũ ęquitatem,secundũ quã hęredes debent dare seruo,vt.l.qdã
§.alio.C.de neces.ser.her.insti.& ita sentit gl.hîc, & optimè.Materiã istam
licèt Dy.ponat hîc tractabo ĩ.l.huiusmodi.§.si titio.ĩ.e.vbi gl.ponit.¶ Op
po.ad secundam partem extra gloss.si eadem res legatur in testamentis
diuersorũ:legatarij nõ dicunt̃ coniuncti:nec faciunt sibi partẽ inuicẽ,vt.l.
si sub conditione.qui.mod.vsusf.amit.& argu.s̃.ea.l.§.j.sol.hîc non sunt te
stamenta penitus diuersorũ:quia quo ad multa, patris & filij vnum est te-
stamentũ.vt.l.patris & filij.de vul.& pupil.substi. maximè quo ad coaser-
uationẽ legatorũ,vt.l.in ratione.§.quod vulgo.ĩ.ad.l.fal. ¶ Secũdò oppo.
ꝙ qñ relinquit̃ à diuersis hęredibus,nõ dicunt̃ cõiuncti.nec partem inuicẽ
sibi faciũt,vt.l.pe.& fi.de vsufru.accre.&.l.qd ergo.§.si quis duos.j.eo.Rñ.
illud est verũ qñ relinquit̃ à diuersis hęredib⁹ succedentib⁹ in diuersis por
tionibus.hîc qñ relinquit̃ ab instituto,& ab eis substituto qui habent̃ loco
1 vnius.¶ No.etiam hunc casum† ꝙ inter legatarios eiusdẽ rei à pupillo,&
eius substituto dicit̃ esse cõiunctio:ita ꝙ faciũt sibi partes. ¶ Quæro,vtrũ
interim legatarius habeat totũ,vel partẽ? Io.dicit quòd partem suam tan-
tũ.Azo & Hug.dicunt ꝙ totum.vide gl.& est ista diuersitas ꝓpter quæ-
stionẽ no.in.l.ij.si pars hære.pe.quam statim afferam in proposito.tñ puto
Ioan.verius dicere.primò per text.huius.l.quæ dicit, sed & si.quæ innuit
diuersitatem in facto.& identitatem in iure,vt.l.ij.& ibi no.s̃.ne quis eum
qui in ius voca.*est vi exi.*&.l.sed & si lege.in princ.de peti.hære.Sed si
habetis in litera sed si sine.tunc non faceret pro Ioan.sed pro eo est casus
2 in.l.si dño.ĩ.eod.¶ †Venio ad.q.not.in.l.ij.si pars hered.pe. si vnus est in-
stitutus purè,alius sub conditione:vtrũ interim institutus purè habebit to
tum,vel partem?gloss.arguit.ibi pro & contra.& ponit opi.& determinat:
aut sunt coniuncti re.& sic cuilibet res est assignata
insolidum, & interim institutus purè habebit totũ.
aut sunt coniuncti verbis,& interim etiam habebit
partẽ.ita dicit ibi gl.& sic intelligo ar.pro & contra.
& concor.opi.Hãc.q.tangit in.l.si quis ita scripserit.
s̃.de hære.insti. & ibi Dy.videt̃ tenere opi.Ioã.tan-
git etiam glo.in.l.filium.in prin.j.qñ di.leg.ced.tãgi
tur etiam in.l.quid ergo.ij.rñ.ĩ.eo.dicas sic.aut loque
ris in hæreditate, aut in fideicommisso vniuersali:
aut in legato singulari.primo casu, si quidem quęris
vtrùm institutus habeat interim totum,vel partem,
tene distinctionem gloss.in.d.l.ij.non tñ dico quòd
eo casu quo interim totũ habet sit hęres in totũ inte
rim:quia si semel esset hęres nõ posset desinere esse
hæres,vt.l.ei qui soluẽdo.in fi.s̃.de hær.insti.& Dy.
tangit in.d.l.si qs ita scripserit.sed dico ꝙ an sit hæ-
res in totũ,vel non pendet ex futuro euẽtu:qa si de-
ficiat conditio cohęredis in totũ, semper fuit hęres,
cum nunq̃ sibi aliquid decreuerit.sed si existat con-
ditio non fuit retro hęres:nisi pro parte sua.nec mi-
reris si interim in totũ admittat̃:licèt sit dubiũ:quia
& aliter ventre pleno admitteret̃ filius pro quarta a
parte:licèt possibile sit septẽ nasci:& euentus decla-
rabit inquãtũ retro fuit hęres, vt.l.antiqui.&.l.illud.
si pars hę.pe.&.l.cũ quidã.§.suum.de acquirẽ.hęre-
dita.licèt gl.in.d.l.ij.innuat eũ in totũ hęredẽ: sed in
tellige.i.totũ retinebit tanq̃ si in totũ esset hęres.Si
verò loquit̃ in fideicõmisso vniuersali sic relicto vni
purè,& alteri sub cõditione:distingue,aut hęres adi-
uit coactus.& distingue, vt colligitur ex tex.& glo.
in.l.j.§.sed & quoties.ĩ.ad trebel.aut adiuit sponte:
& est idẽ quod in legato in quo dic:aut loquitur in
legato ꝓprietatis: & interim habet partẽ suã tantũ
etiã si sunt re tantũ cõiuncti:vt hîc,& l.si dño.j.eod.
&.j.e.l.quid ergo.ij.rñ.& ibi tangitur.rõ diuersitatis
est:quia in hęreditate non est alius qui interim reti-
neat:& ad quẽ pertineat:ideo hęres cui relictum est
totũ interim retinet totũ, vt.s̃.dixi.sed in legato est
qui interim retineat,vt hęres.Si verò loquitur in le-
gato vsusfructus:tunc apud eũ cui relictus est purè
interim totum erit, vt.l.idem.§.si mihi.s̃.de vsufru.
ac.rõ diuersitatis est:quia res legata,& eius proprie-
tas.est eadẽ,modò q̃ erit tpe existentis,vel deficien-
tis conditionis.& ideo cũ ea sit spes quòd alius ad-
mittat̃ interim facit partẽ:sed vsusfructus qui est in
illo medio,donec conditio pendet non est idẽ cũ eo
qui erit post cõditionẽ existentẽ,vel defectam:quia
vsusfru.quotidie constituit̃.& finitur,vt.l.j.in fin.de
vsufru.accre.facit.l.si vsusfructus mihi in biennium.
de vsusfru.le.meritò cũ ad illũ vsumfructũ non spe
retur quòd alius admittatur interim vsufructuarius
habet totũ.Idẽ dic si vni esset legatus fundus purè,
alij vsusfructus sub cõditione, vel ecõuerso:quia ille
cui legatus est purè totum habebit interim eadem
ratione,vt.l.j.§ si decem.ĩ.vt le.no.ca.¶ Contra prę-
dictam distinctionem facit.l.hęc scriptura.in fi.de
condi.& demon. vbi videtur idem esse in hęredita- a
te,& legato sed responde vt ibi dixi.

a ¶ Querit Dyñ.Et fortè iste text.facit pro Dy.nam si res sępius legatur nõ debetur nisi semel etiam si testõr noluisset multiplicare. sed certum est ꝙ non potest multiplicare, nisi in re & æstimatione ergo &c. sed potes saluare Bart.quòd aliud est quando eadem res legatur pluribus: nam ab ipso initio legatur res & eius ęstimatio:& secus qñ vni vide pro opi.Bart. & gl.in.l.licini⁹ locusta. & ibi Bal.ĩ.tit.j.And.Barb.

a ¶ Voluntatibus. Adde quando eadem summa legat̃ pluries vno vel diuersis testamentis, an pluries debeat̃, vltra Alexan.Bal. consi.ccccxxxiiij.ij.lib. & consil.ccl.iiij.lib.

SVMMARIVM.

1 *Exhæredatus an computetur in numero filiorum & sic an faciat partem in legitima? remissiuè.*

Si duobus. Hæres idemque legatarius ab initio non facit partem collegatario.secus si collegatarius per personam mediam
hęres fiat.h.d.primum & tertium rñsum debet iun-
gi simul secundũ gl.¶ Oppo.de prin.ad ver.planè.
So.in prin.ab initio legatũ nullo mõ consistit.in fi.
legatum ab initio cõsistit in iure actionis, & adhuc
durat iure retẽtionis.Dices tu nonne in prin.potest
dicere hæres,ergo habeo ius retentionis.Dicunt qui
dam vt Pe.istud ius retentionis non est vetustius le
gato,nec vnq̃ habuit ius actionis secum.sed si esset
vetustius:tunc partem faceret, vt.l.huiusmodi.§.si
titio.ĩ.eo.Idem si ab initio habuit ius actionis: vt in
ver.planè.quod qualiter ꝓcedat dicã in.d.§.si titio.
¶ Aduerte tñ,quòd istam.l.intelligo qñ testator re-
linquit eandem rem hęredi,& legatario coniunctim
re:vel re & verbis,ita ꝙ inter eos est locus iuri non
decrescẽdi,vt.l.re cõiuncti. & ibi no.ĩ.de le.iij.sed si
essent cõiuncti verbis tantùm,ita ꝙ testator partes

a ¶Exheredat⁹. Adde vltra alle. an q̄ nõ admittit̃ ad petendũ legitimã faciat filĳs pinguiorẽ partẽ, Ang.cõſi. cv.& an pertineat portio talis ad fratres p̃ ius accreſcẽdi.vide Bal.conſil. ccviĳ.j.li. & an ĩ legitima habeat locũ ius accreſcẽdi.p̃ eũdẽ.cõſ.xcix.v.li.

POMATES.

b ¶Si ita. q̄ vtilitas ſit q̃ poſsit eligi ſolus vſusf.vult Pau. de ca.& Are.hîc vide Bal.in aut.hoc. in pe.col.C.ſimul. ſecun.nup.

c ¶Participãt.Adde vltra Alex.qñ ſub ſimplicib⁹ cõtineatur caſus miſtus. An.conſil.cxcviĳ. &.cclvj. & inq̃tũ tãgit de legato facto filio ſtudẽti de libris &c. vide qđ cõſuluit Bal.cõſil. clĳ.j.li.& inq̃tũ tãgit ſi ſit vn⁹ ſpãlis iudex, ĩ cauſis pupillorũ,& ali⁹ ĩ cauſis nõ trãſcẽdẽtib⁹ x.libras,& cõtigat q̃ pupillus habeat cãm. x.librarũ q̄s cognoſcet? vide q̃ in alia.q. conſuluit Ludo. Ro. de filia mercatoris q̄ rõne adminiſtratę tutelę cõueniebat̃ corã iudice mercãtię, q̄ in alĳs cauſis cognitionẽ nõ habebat:tñ qa ex longa cõſuetudine cognoſcebat de alĳs cauſis, reſpõdit q̃ cognoſcere poterat de cã tutelę.vt eius conſi.ccc.patet.

POMATES.

d ¶No.ex hac.l.Vide Bal.Ang.cõſi.l. inci. porrecta fuit peti. & cõſi.ccviĳ. incip. factum tale eſt Raph.cu.cõſil. lxiĳ. Feli.in proœmio decre.ĩ.j.colũ. &in.c.iĳ.loco.in.j. col.de p̃ba.& ĩ ſilĩ in.c. cũ clamor. in pri.eo.ti.Cep.cõſi. vj.in.ĳ.col. Feli.in c. auditis. in.xvĳ. col.de p̃ſcri. Barb. cõſ.viĳ.ĩ.xv.co.in j.vo.& cõſ.xxv.& in. xv.co.eo.vo.& cõſ.xxxiĳ.ĩ.iiĳ.co. eo.vo.& ĩ col.lvj.ĩ ĳ.vo.Ludo.Ro.cõſi.cccxxj.in fin. &

aſsignaſſet:tũc legatari⁹ nõ poſſet petere niſi partẽ ſuã.aliũ põt heres retinere, vt.j.ea.l.§.fi.exp̃ſsius in l.lucius.in prin.j̃.ad treb.ius ergo heredis nõ facit q̃ legatario decreſcat,ſed p̃mittit & facit q̃ nõ accreſcat:vt dictis.ll.& ita intelligo iſtã materiã. ¶Dy.inducit iſtã materiã †ad.q.qđ ſi erãt.v.filĳ,quorũ vnus eſt exheredat⁹, a vtrũ alĳ habebũt legitimã tanq̃ ſi eſſent quatuor nõ cõputato exheredato:an exheredat⁹ cõputabit̃ q̄ nõ facit partẽ. Iſta eſſet repetitio multũ lõga quã ego poſui in.l.j.§.pe.de cõtratab.in his qui priuant̃ à lege,& in his qui priuant̃ à teſtatore.dixi in.l.j.§.ſi pater.j.de cõiun.cũ eman.li.verba Dy.examinaui in repe.l.pater filiũ.de inoffi.teſt.

Inde dicitur. Si à legatario legat̃ hæredib⁹ heredes admittunt̃ p̃ hereditarĳs portionib⁹.h.d.ſecundũ primã lec. Vel aliter.ſi heredes grauant̃ inuicẽ p̃ſtare corp⁹ hereditariũ q̄libet capiet p̃ hereditaria portiõe alteri⁹.h.d. ſecũdũ aliã lec.Oppo.ſ̈.p̃xi.§.ſi duobus.ſo.hîc non reliquit alicui à ſeipſo,ſed à cohærede, vel collegatario.Oppo.j̃.de ſta.libe.de.l.ita.§.j.dic q̃ ibi p̃pria nomina fuerunt expreſſa.hic non.

b Si ita. bIn alternatiua ſi referunt̃ verba executiua ad legatariũ: ei⁹ erit electio.h.d.hoc declarat̃ in.l.lucio.j̃.tit.j. ¶Ad illud qđ hîc dicit, q̃ duo legata ſunt,opp.de.l.ſi ex toto.§.ſi ita.ſ̈.co.ſol. vt ibi.

Sed & ſi quis. Pars fundi dicit̃ fundus, ſi de mẽte legantis apparet.h.d.Vides hîc q̃ aliã partẽ retinebit heres:quia teſtator partẽ expreſsè aſsignauit.facit qđ dixi.ſ̈.ea. l.§.ſi duobus.

LEX XXXV.

SI alienum. Interitu ſpeciei ſine culpa hæres liberat̃. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 Excipiens obſcurè ſuccumbit.
2 Negatiua probatur per inſpectionem ſcripturæ.

LEX XXXVI.

TItiæ textores. Si duobus diuerſę ſpecies ſeruorũ legant̃:ſerui qui participant c de vtraq̃ debent̃,ſiue fuerũt excepti obſcurè ſiue nõ excepti.h.d.Diuide.primò legauit.& legãdo excepit obſcurè.ſecundò legauit. & nil excepit. tertiò legauit,& excepit clarè.ſecũda ibi, hoc enim. tertia ibi,qđ ſi hoc.Et pone caſum,q̃ teſtator habebat in p̃rimonio quoſdã ſeruos textores nõ vernas: quoſdã vernas,& nõ textores:quoſdã vernas & textores.licèt gl.alr̃ legat,& non bene vt ſtatim dicam. ¶Not.ex hac.l. d j.q̃ excipere obſcure: e & nõ excipere paria ſunt. Vñ †q̄ p̃ponit exceptionẽ obſcurè ſuccũbit in ea, vt.l.ſcire oportet.§.ſcire.de excu.tu.l. j.§.labeo.j̃.de flu.dixi plenè in.l.j.de excep. ¶Secũdò no. f † q̃ q̃nq̃ negatiua põt probari ex inſpectione ſcripturę,ſi nego alĳ eſſe legatũ: qđ apparet ex inſpectiõe inſtr̃i,vt hîc:&.l.fi.C.de re.cre.facit q̃ p̃bet̃ aliquẽ nõ eſſe allibratũ ĩ ciuitate ſi nõ reperit̃ in libro librę:vel non ſoluiſſe collectam ſi non reperit̃ in libro ſoluentiũ. ¶Op.de.l.ſeruis vrbanis.§.fi.j.tit. ĳ.Dicit gl.ſolue vt ibi.tu dic q̃ ibi legauit vni gen⁹: alteri ſp̃ẽm:erãt autẽ oẽs vernę:& illud erat gen⁹: licèt quidã ex his eſſent textores.vñ ſp̃ẽs derogat generi.hîc autẽ nõ erãt oẽs vernę:nec oẽs textores:ſed quidã vernę tñ:quidã textores tñ.q̄dã vernę & textores:& ſic habebãt ſe vt ſp̃ẽs differentes. meritò fit diuiſio vt ponit̃ hîc,& in.d.l.ſeruis vrbanis.§.fi.ideo gl.q̄ hîc dicit,q̃ oẽs erãt textores nõ dicit bñ ſecũdũ Dy.& alios:qa facit cõtra.d.l.ſeruis. ¶Op.de.l.ſeruo manumiſ.j.de pecu.le.So.vt ibi:cętera dic vt ĩ gl.

SVMMARIVM.

1 Et,& cum,quomodo differunt.

g Nihil. Inter &,& cũ, g nõ eſt dr̃ia:qñ ponunt̃ inter p̃ſonas.h.d. Op.de.l.j.&.ĳ.de pecu.le.& de fun.inſtru.l.ſi cui. Sol.in †cõiungẽdo non eſt dr̃ia:qa q̄libet coniungit,vt hîc.&.l.triplici.j̃. de ver.ſi.in mõ coniungẽdi eſt dr̃ia : qa aut ponit̃ inter p̃ſonas quarũ natura eſt q̃ vna alteri nõ accedat.vt l.iuſtiſsimè.de ędil.edic.& tũc ĩter &,& cũ,nulla eſt differẽtia vt hîc.aut apponit̃ inter res quarũ natura eſt q̃ vna alteri accedat:& tunc eſt differẽtia:qa &, cõiungit p̃ricipaliter:cũ acceſſoriè.vt.d.l.j.&.ĳ.&.d. l.ſi cui.& qđ not.in.l. & ſi ancilla.j.de pec.leg.& qđ e no.inſtit̃.eo.§.ſi q̄s ancillas.& no.Cy.ĩ.l.fundo.C.de verb.ſig.& p̃ Dy.ĩ.c.acceſſoriũ.extra de re.iur.li.vj.

Si alteri. Si quãtitas debet̃ reſpectu ſpeciei, perẽpta ſpecie debitor liberat̃.h.d. ¶Op.ſolutiõe facta vni:alteri debet̃ ęſtimatio,vt l.ſi res mihi.j.tit.ĳ.ergo interitu nõ liberat̃,vt.l.incẽdiũ.C.ſi cer.pe.&.l.in ratiõe.§.incertę.j.ad.l.fal.Sol. dicit Dy.& Iac.de are.hîc nõ tenebat̃ ad quãtitatẽ p̃ciſè,ſed ad quãtitatẽ ſi ſpeciẽ nõ ¡daret:ideo perempta ſpecie liberat̃ vt.l.ſi ad libertatẽ.de nox.ad idẽ.l. ſi is q.de actio.& obli.Vel dic q̃ hęc q̃titas debet̃ reſpectu certè ſpeciei : meritò perẽpta ſpecie liberat̃: vt.l.quidã.§.ſi tibi.j.eo.&.l.in naue ſaufeli.ſ̈.loca.

SVMMARIVM.

1 Legatum factum in genere,quomodo ualeat?
Genus qualiter aſſumatur?
2 Legatum quando in genere eſt factum, & ualet,cuius ſit electio?an legatarij an hæredis?
3 Electio rei legatæ in genere ſi competat legatario uel hæredi an poßit liberè eligere quem uult?
4 Electio rei legatæ per teſtatorem qui de certa ſenſit,etiam ſi non ſit in patrimonio teſtatoris,ſpectat ad hæredem?

LEX XXXVII.

LEgato generaliter. In legato generis electio eſt legatarĳ, vt mediocre eligat:ſed ſi teſtõr ſenſit de certo & appareat,illud vẽdicabit̃.aliâs ſi nõ cõſtat, declaratio ſeu electio eſt heredis.h.d. ¶Pro declaratione huius.l.videndum eſt, primò an valeat relictum legatũ in genere.ſecũdò ſi valet,cui⁹ ſit electio. Tertiò an ille cui⁹ eſt electio poſsit eligere quẽ vult liberè.
1 Ad primũ †aſſumã glo.ibi vbi incipit diſtinguere.aut eſt genus generaliſsimũ &c. Et pro euidentia huius gloſſ.habes ſcire arborem porphyrĳ.appellat enim hęc gl.genus generaliſsimũ : illud qđ ſupra ſe nõ habet aliqđ prędicabile,vt ſubſtãtia ſiue res. Genus ſubalternũ appellat ea q̄ cõtinentur ſub illo : tñ prædicat̃ de plurib⁹ differentibus ſpecie:vt corpus, animal,& ſimilia.quoddã eſt genus inferius & illud appellat gl.quod prędicat̃ de pluribus differentibus numero,quod apud logicos dicit̃ ſpecies,vt homo, equus,& ſimilia.Aut ergo relinquit̃ in genere generaliſsimo,vel genere ſubalterno:vt animal. & nõ valet:quia dando muſcã liberat̃.aut relinquit̃ in genere inferiori.& dic vt in gl.& idẽ no.in.l.cum poſt.§. gener.ſ̈.de iur.doti.dixi plenè in.l.ita ſtipulat⁹.in prĩ. de ver.obli.circa cõtraria primę partis.
2 ¶†Circa ſecundũ quis habeat electionem fuit opiñ.inter Ro.& Bal.poſtea Io.diſtinguit cuius diſtinctionẽ tenem⁹ hic. & inſti.eo.§.ſi generaliter.&.l.hæredes.§. ſi incerto.ſ̈.fami.erc.Examinemus qñ teſtator relinquit illud in gñe,quod habet certos fines à natura:vt hominem,vel bouẽ.aut relinquit iſta in ſuo patrimonio:&eliget legatari⁹:vt hic,&.d.§.ſi gñaliter.ĩ.d.§.ſi certo.&.d.§.gener.&.l. ſi ſeruus.§.cum homo.j.eo. Ratio eſt:quia legãdo genus videt̃ trãſferre electionem in legatariũ,vt.l.ſi q̄s à filio.§.ſi quis plures.ſ̈.e. & ibi no.in gl.hæc eñ videt̃ voluiſſe vt eligeret vnũ ex ſeruis quos habebat in patrimonio. & eſt ratio: nã cũ pro legato competant plures actiones & ſit electio legatarĳ,vt.l.cũ filius.§.varĳs.j.titu.j.ſi auferres legatario electionẽ rerum,auferres ei electionem actionũ:quod ius non patit̃, vt.l.iĳ.§.& generaliter. diffinit Sceuola.ſ̈.de eo quod cer.lo. & iſtam rationẽ ponit tex.in.l.ſi ſeruus.§.cũ homo.j̃.e.aut teſtator nõ relinquit in p̃rimonio ſeruos, vel boues,& tunc dicit glo.eſt electio hæredis,vt.l.iĳ.in princ.&.l.iiĳ. de vi.triti.& oleo leg.ſed dicit Dyn. q̃ illæ leges nõ faciũt ad p̃poſitũ:qa loquunt̃ ĩ quãtitatib⁹ in quib⁹ licèt ſit in genere debitũ, tñ eſt electio debitoris: & poteſt minimũ ſoluere, vt.l.nũmis.j.tit.ĳ.&.l.ſi fide iuſſor.ſ̈.manda.&.l.qui concubinam.§.j.j̃.titu.ĳ.ſed adduci põt.j̃.e.l.hmõi.§.ſi cui homo.ita dicit Dyn. ¶Videamus rationem quare nunc electio ſit hæredis in pręcedenti caſu legatarĳ. Rõ eſt:qa qñ teſtator non habet ſeruos in patrimonio, non videtur reliquiſſe

cõſil.ccxxvj.Imo. cõſi.cxĳ.in.v.col.

e ¶Obſcure.Adde Bar.ĩ.l.j.C.de cõd. ob cãm.& Cep. in trac.de ſimula.cõtractuũ.in.xvj.prę ſumptione. col.ĳ. adde tñ q̃ exceptio obſcura ſi eſt facti põt declarari: ſecus ſi eſt iuris.ita tenet Bal.in.l.fi.circa.prĩ.C.de fideic. & Cep.vbi.ſ̈. & vide Are.in.c.iĳ.loc. extra de p̃bat. & Bart.in.l.j.§.labeo. & ibi no.de flu.

POMATES.

f ¶Secũdo no.Nũc eũdẽ modũ p̃bandi negatiuã.ponit Bal.in.l.fi.hic alle. per illũ text.C.de reb.cre.&ĩ.l.inſtñ. C.de edẽ.& ibi no. pulchrè Bal.in.l.j. ad fi.C.de bo.poſ. ſecũdũ tab.& tex. in.l.pe.cũ gl.in ver. nihil debeat̃.ff.de confeſ. & in.l.j.in verſ.nihil integrũ. C.de ca.fru.vrb.li. xj.& in.l.cũ teſtõ. in fi.ĩ.l.debitor ex rõnibus.C. de manu.teſt.& ibi Bal.ĩ l.hi qui ad ciuilia. C.de app.Bar.in.l. ĳ.in fin.poſt gl.C. de aduo.di.iu.vide etiã gl.in.l.eos.C. de off.ma.mili.Alex. conſi.lvj.in.ĳ. col.in fi.in.iiĳ.vol. & cõſ.liĳ.aliâs.lix. in vlti.colũ.in.iiĳ. vol.ĩ cõſi.cxxĳ.ĩ.j. col.ĩ.iiĳ. vol.& cõſi.ſe.col.vĳ.Prepo, in.c.ſi quis neſciat. in prĩc.xj.diſt.Fed. conſil.cxix.ad fin. Pau. de ca.in aut. ſi quis in aliquo.in vlti.col. C.de edẽ. Raph.ful.cõſ.ciiĳ. aliâs.xiiĳ.in.iĳ.col. Pau. de ca.cõſil.ĳ. in princ. aliquid p̃ Feli.ĩ.c.illud.in.iiĳ. col.ver.iĳ. de prę ſump. Bal. conſil. lxxx.& cõſil.xlvj. Barb.cõſi.vĳ.in.v. col.vol.j.& conſil. vĳ.in.j.col.eo. vol. Ant.de prat.veteri in cõſilĳs Barb. ad fi.in.xvj. col.in j.vol.Ludo.ro.cõſ. ccxlv.ad fin.

g ¶Et, & cũ. Adde qđ voluit Pet.de an.cõſ.ccclxvj.ĩci in themate p̃poſi. to.in prin.ĳ.col.

reliquisse legatario optionem: quia res aliena non potest optari: vt not. in.l.serui*electione.*in prin.s.eo.Itē nō habet legatarius electionem actionum: quia nō potest competere rei vendicatio pro re aliena: sed solū actio personalis,& sic cessant rationes prędictæ, sed in quo dicitur grauatus hæres? scilicet redimere. vel dare, meritò est eius electio. videtur enim grauat⁹ in quantitate:& ideo bene faciūt.ll.alleg.per gl.itē prædicta vera sunt nisi verba executiua legati dirigerentur ad aliquem: tunc illius esset electio. qd enim in primo casu si dixisset testator hæres meus dato vnum ex seruis meis. vel in secundo dixisset quòd legatarius accipiat sibi vnum bouem? certè illius esset electio, vt.l.planè.§.pe.s.eodem.& quod not.in.l.lucio.j. titu.primo.& videtur expressum.j.titu.ij.l.qui concubinam.§.j.Et prædicta vera sunt, vbi testator legauit incertū de incertis. Si aūt legauit incertū de certis, distingue: aut sensit de certo: aut nō, vt hîc in glo.rationē vidistis in.l.si quis â filio.§.si qs plures.s.eod. Alia quantum ad propositum dic vt

3 in glo. ¶ Ad tertium† quæro an ille cui competit electio poterit eligere liberê quē vult? dic vt in glo.hîc in prin.& p Dy.in.c.in obscuris.de reg.iur. lib.vj. ¶ Prędicta oīa videnē destrui p.l.si ita sit scriptum.s.eo.vbi nulli datur electio, sed qđ minimū est videē relictū. Rñdeo in prædictis, vbicunq; datur electio hęredi: prędicta.l.nō cōtradicit: cū pręsumptio sit φ eligat minimum, vt.j.eo.l.apud.§.seio.aliâs est sub.l.idē iulianus. Sed cōtradicit casibus, vbi data est electio legatario. Sed tūc rñdeo φ prędicta vera sunt qñ testator reliquit vnū de certis, vel incertis, adeo φ electio pōt intelligi trāslata in legatariū: sed in.l.si ita sit scriptū. verba ita fuerūt cōposita quòd nullo modo potest intelligi relicta optio: meritò debetur qđ est minimū. ¶ Que

4 rit glo.† quando testator de certo sensit, vtrum legatū valeat de rigore, vel de æquitate? Et videtur dicere quòd de equitate valeat, de rigore secus, vt l.duo sunt titij.de testa.tut. Tu dic vt in.l.si quis â filio.§.si quis plures.s.eo. Quæro quid si testator non habeat aliquem fundum,& legando sensit de certo, cuius erit electio? Dicit gloss.quòd erit legatarij, vt in seruis dixi. Sed certè tunc est electio hæredis, etiam in seruis quando nullum habet in patrimonio. Item probatur per fi.huius.l.& hoc tenent Dy.& Pet.φ vbicūq; de certo sensit, electio est hæredis. non habetis hîc alia, sed signa istam glos. vt magistram in hoc titu.

LEX XXXVIII.

Legatarius. Actio pro legato diuiditur inter hæredes: & ideo pōt vnus agnoscere, alter repudiare, licet defunctus non posit h.d. ¶ Opp.de.l.cui fundus.in fi. de condi.& demon. Sol.glo. sed ex ea nō habes intellectum tamen vide eā. Dic ergo: ibi in eo qđ est dandū causa conditionis implendę: quæ conditio inter hæredes non diuiditur per.l.xij. tabul.hîc verò loquiē in legato pro quo competebat actio quæ inter hæredes diuiditur, vt.l.j.C.si cer.peta.&.l.pro hæreditarijs.de hæredi.ac. ¶ Oppo.ij.j.de verbo.obli.l.ij. §.j.vbi ex persona hæredis non debet variari conditio obligationis. Gloss. sol. vno modo hîc: alio modo ibi,& ibi plenè declaro. dic tamen breuiter vt glo.hîc dicit quod ibi in obligatione erat aliquod indiuiduum: meritò nō diuiditur inter hæredes: hîc autem erat in obligatione diuiduum.

Si legatum. Non dicitur legatum ex quo est repudiatum.

SVMMARIVM.

1 *Opera,& sumptus ad quem pertineat in perquirenda re legata quæ est in longinquo?*

LEX XXXIX.

a Cum seruus. [a] Seruum existētem in fuga vel in longinquo testamēti tēpore: hęres debet

1 suis sumptibus prosequi,& legatario dare.h.d. ¶ † Ad acquirendum seruum fugitiuum vel absentem duo requiruntur, scilicet opera & sumptus quæritur ad quem pertineat.& quod dico de seruo, intelligo idem de quacunq; re legata quæ esset in loco loginquo. Glo.hîc solenniter distinguit quatuor tempora. Aut enim seruus aut alia res solenniter legata erat absens tempore testamenti:& tunc ad hæredem pertinent sumptus & opera, vt hîc.& si dubitetur an res sit: cauebit hæres secundum formam huius.l.&.l.seruo legato.§.fina.j.eodem. Sed contra hoc videtur.j.eodem.l.cum res.§.j.& quod not.s.de iudi.in.l.quod legatur. vbi hæres debet dare rem vbi est. Solu. quando res est absens multum à longinquo, vel aliâs ignoratur: vnde in perquirēdo eam requiritur magnus sumptus: tunc spectant sumptus ad hæredem, vt hîc. Ratio: est quia si spectarent ad legatarium, nullum haberet commodum: quod testator sensisse

b non videtur [b], cum illud esset tempore testamenti. vt hîc. sed si res esset absens non multum à longinquo: tunc hæres liberatur dando eam vbi est, vt.l.contraria. Ratio: quia licèt sumptus in reducendo fiat per legatarium: adhuc*tamen*legatum sibi manet cum emolumento. hanc rationē & differentiam tex.facit in simili.l.si res obligata.j.eodem. Secundum tempus est, quando res cœpit esse absens post testamentum ante mortem:& tunc videtur glo.dicere quòd labor personæ si sit hæredis in prosequendo φ sumptus debeat fieri per legatarium. Ratio: quia testator non videtur grauasse hæredem in sumptu: cum hoc non esset testatoris tempore testamenti: vt.l.si seruus legatus.in princip.j.eo. Tertiū tempus est post mortem,& aditā hæreditatem.& hæc glo.distinguit, aut fuit culpa hæredis, aut non:& bene. Sed ad vnum aduerte, quod quando hæres est in culpa. Glos. magna hîc videtur dicere φ petatur ęstimatio.glo.j.huius.l.relata ad text. innuit quòd petatur ipse seruus. quælibet potest esse bona. Videtur enim quòd quando res non reperitur culpa hęredis, si dicat se redditurū rem, debet statui modicū tempus ad reddendū: aliâs in æstimatione condemnabiē. ꝑ hoc facit.l.si constante.§.si vxor.s.sol.mat. Quartum tempus est, quando post mortem*res cœpit esse absens*ante aditam hęreditatē. dic vt in glo. In omnibus aūt casibus in quibus dixi fieri sumptib⁹ & opera heredis, potest intelligi hæc lex.

LEX. XL.

Apud iulianum. *aliâs incipit aphricanus.*

SVMMARIVM.

1 *Petitor qui tenetur de fructibus percipiendis, tenetur de illis quos percipere potuit non possessor.*

*Fructus. Hæres post moram tenetur de fructibus perceptis:& qui potuerunt

1 percipi,& de interitu & omni casu.h.d. ¶ No.φ† ille qui teneē de fructibus percipiendis, tenetur ad eos quos percipere potuit petitor, non possessor vt.l.si nauis.in fi.de rei vendi.& not.glo.in.l.fructus.&.l.& ex diuerso.eo.titu.licèt vltramon.contrariū teneant per.l.domum.C.de rei vendi.& malê: quia casus est hîc tam in prædijs rusticis φ̄ in vrbanus,& alijs quibuscunq;. Non ob.l.domū.ideo enim ibi dixit quos percipere potuit possessor: quia communiter quilibet potest tantum percipere ex pensionibus domū quod nō est ita in alijs rebus, vbi opera personę magis exigitur. sed si in domibus esset varietas: inspiceretur tunc quod percipere potuit petitor, vt hîc. ergo illa.l.se retulit ad istud quod communiter eueni

c re solet.[c]

Si titius. Res mea testatori debita potest mihi legari.& in quo consistat legatū declarabit euentus. Idem in re aliena testatori debita. hoc dicit. Primò legauit rem meā sibi debitam. Secundò rem alienam sibi debitam. secunda ibi iulianus. Item prima subdiuiditur in tres partes. Primo legauit rem emptam antequā traderetur,& pretium solueretur,& testator decesit post rem traditam:& pretium solutum. Secundò post traditionē,& ante pretij solutionem. Tertiò post solutionem pretij,& ante traditionem rei. secunda ibi, sed si nōdum. tertia ibi, idem*subiungit*. ¶ Op.ad primam partem.C.eo.de.l.proprias.&.l.cætera.§.j.j.eod. Sol. hæc res nō erat liberè legatarij: quia tenebatur dare defuncto. ¶ Oppo. contra hoc: quia secundū hoc videtur testatorem legasse liberationē: quod legatum extinguitur, si testator exegit viuens, vt.l.non solū. §.liberatio. de libe.le.& arg.l.fideicōmissa.§.si rē.j. titulo secundò. Sol. dic quòd hîc recepit à sponte soluente,& non exigit in iudicio. vel dic verius & notabilius. aliud est qñ legaē liberatio exprsse, vel lega-

d tur nomen[d]: vt in contrarijs. aliud quando legaē res ipsa simpliciter: in ipsa enim re tunc legatum consistit. videē enim grauatus hæres vt rem accipiat,& sibi det. sed causa minuendorum actuum vnus actus occultaē si res est apud legatarium, vt.l.iij.§.fina.de don.inter vir.& vxo.& ideo dixi in summario quòd euentus declarabit qd sit in legato: quia si res est exacta petetur ipsa res, vt in primo casu.§.& etiam in vltimo. Si nō exacta, peteretur liberatio: vt in penulti.casu.& in vltimo petetur cessio. ¶ Quæro, circa vltimam partem dicitur φ hæres teneē cedere actionem ex empto. sed quis soluet pretium venditori? Iac.de are.dicit quòd hæres, vt.l.qui concubinam. §.qui hortos.j.de lega.iij.ꝑ hoc facit: quia q̄ teneē ad nomen, debet dare ipsum, ita φ nō obstet exceptio. vt.l.si nomen.cum.l.seq.de hære.vel act.ven. sed nisi soluat pretium actori: ex empto obstaret exceptio, vt.l.iulianus.§.offerri.de act.emp.ergo.&c.ꝑ hoc facit.s.ꝓxi.rñ.vbi cōsequiē rē & pretiū. ¶ Quæro qd si illa emptio sit rescissa,& res cœpit pertinere ad testatorem ex alia causa? Dicam in.l.seruū filij.§.j.j.e.

LEX XLI.

Idem iulianus. Aliâs est .§. Idē Iulian⁹.

Si quis alicui. Si verba legati referuntur ad factum, in dubio concessio intelligitur personalis. hoc dicit. ¶ Not. bene hunc casum. quādo aūt priuilegiū vel benefi-

a ¶ Cum seruus. Et vide Bar.in.l.cum res.j.eo. And.barb.

b ¶ Nō videē. Adde scđm Pau.de cast. quē sequiē Alexā. hoc verū cū testator fuit sciēs. secus si ignorans, qđ res esset ī longinquo.

* ¶ Pro concordia. Aduerte qđ panor. in.c.grauis.de resti. spo.circa.vj. col.in fin.& seq. voluit φ Bart.sibi cōtrarieē in.l.domū.C.de rei vēdi.dum voluit φ malæfidei possessor teneaē ad restitutionē fructuū ꝑceptorū, quos percipere potuisset.s. ipse reus. cōtrariū allegatur in hac.l. apud iulianū.§.j.& in.l.& ex diuerso.in repe.ff.de rei vendi. vt referat illud qđ ꝑcipere potuit.s. ipse petitor. sol.dat ipse Panor. vt prima opi.procedat de ęquitate. Secđa de rigore. vel aliter distinguit in d.l.domum.

c ¶ Solet. Adde vltra Alexā.φ opiñ. Bar.sequitur Ang. consi.cccvij.

d ¶ Nomen. Adde vltra alex.an aliud sit legare nomē debitoris,& aliud legare actionē quā habet cōtra ipsum Bal.cōsi.lj.iiij. lib.

a ¶Personale. Adde vltra Alex. an concessio in dubio dicatur realis. Pet. de ancha. consi. cccxxxviij. & inquantum Alexā. tangit, an pater possit filijs preiudicare in emphyteusi, vide quod voluit Bald. de feud. consi. lxxiij. & cccxcvj. j. lib. & consi. lxxiij. & cclxxvij.

b ¶Præterito. Adde quod consuluit Bald. consi. cxxiij. j. lib.

POMATES.

c ¶Constat. Ad istū tex. vide Alex. cōs. ix. in pe. colū. in. ij. vo. Barb. cōsil. xxvij. in. xxiij. col. in j. volu. Rom̄. consi. ccxxxv. in. ij. colū.

POMATES.

d ¶No. j. qualiter ꝓbetur sana meus. vide aliqd p Alex. cōsi. xij. in vlti. col. in. j. volu. Barb. in cōsi. lviij. in. vj. col. in. j. vo. & cōsi. seq. in. vj. colū. pulchrè Cardi. consi. lvj. in ij. dubio.

e ¶Furiosus. Adde vltra Alexā. qualiter probet̄ quis furiosus. Pet. de anc. consi. lxxij.

f ¶Impossibile. Adde Abb. cōsil. xlv. ij. lib. & ibi an si leget̄ res ecclesiastica debeatur æstimatio.

g ¶Podere. Adde quid si testator faciat: vt hîc dicit Barto. deinde subdat, & si de iure fieri nō potest, dicta conditio habet̄ ꝓ nō apposita: an legatū extīguat̄, vel debeat̄ ęstimatio? Fed. consil. clxxv.

POMATES.

h ¶Punibile delictū p nos. Adde quod p hoc cōsuluit old. cōsil. lxxxvij. inci. querit̄ ꝙ princeps nō pōt ex ciuitate expellere sine iusta cā. tm̄ vide etiā Barb. cōsil. xv. in. j. col. in. j. volu.

i ¶Forensi. Adde vt plene per Ro. cōsi. cccccix.

POMATES.

k ¶Itē aduerte in casu huius. l. vide ad hoc per Cardi. consi. cij. in. ij. dubio. & cōsi. lxvj. in fi. Fel. in. c. ī pn̄tia. i. xxiij. col. & seq. de ꝓba. & an idē sit in donatione facta ꝓhibito acquirere per statutū, vt sibi saltē debeat̄ æstimatio, vide Ro. tenen item ꝙ non in cōsi. lix. inci. in ꝓposita cōsultatione. in iij. colum.

l ¶Ecclesiæ. Adde Abb. ꝓximè alle. consi. xlv. ij. lib. & an debeatur ęstimatio cum legatur aliquid fratribus minoribus, vide Ang. cōsi. ccxiiij. & Fede. consi. xij. & ad dicta Bar. & Innoc. hîc vide Alexan. in consi. ix. col. iiij. ver. secundo principaliter. in. ij. volu. & col. seq. & ibi ponit limitationem.

m POMATES. ¶Quid si legat̄. Adde quid in feudo vt p Feli. in. c. cū in ecclesiarū. in xxv. col. de consti.

POMATES.

n ¶Tractari. Ad istū tex. vide Old. cōs. lviij.

POMATES.

o ¶Dic ergo ꝙ rō est. cōtrariū sentit idē Bart. in. l. si is q hæres. & ibi ponderat Are. in. l. ij. j. co. in prin. ff. de vulg. & pupil. & cōtra Bar. tenet Imol. & ibi Are. in. ij. col. in prin. ff. de vulg. & pup. p Bar. in gl. in l. in tēpus. vbi etiā Bar. ff. de hęre. īstit. & gl. in. l. pōt, quis eo. ti. & ibi Bart. & idē Bar. in. l. j. in vl. col. ff. de reg. Cato. facit qđ no. Bar. in l. ī testō. i. ix. qōne C. de test. mil. facit tex. in authenti. de nup. §. quia verò hactenus. iiij. col. & in. l. eū qui post eū glo. de cōdi. & demon. facit qđ not. Bart. in. l. ex facto. in princ. in. ij. op. in v. col. de vul. & pu. & in. l. si alienū. §. in extraneis. ver. in cōtrariū. de hęred. insti. & Bal. in. l. iij. ad fi. C. de act. emp.

p ¶Itē queri. Adde inquātū Alex. tangit an statuētes ligētur statuto Ro. consi. lviij. Oldra. xciiij. & inquantū tangit an vitietur ingressus cū ingrediens reseruat bona fide, Bald. cōsil. cxvj. ij. lib. Angel. consil. cxxj. plenè per Ant. sicu. cōsi. iiij. ij. lib.

a cium debeat dici personale[a] vel in rem. dixi plenè in
l. quia tale. s. sol. mat. In alijs concessionibus dixi in
l. pe. de ser. lega.

b **Hæres.** Onus tributi & vectigalis spectat ad hæredē pro tempore pręterito[b]. h. d.
¶Op. & sol. vt in glo. ¶Quæro quæ est ratio ꝙ hæres tenetur? Respon. quia res est obligata: ergo hęres tenetur eā luere: vt. l. si res. j. e. secūdū Iac. de are.

Scio. In dubio debetur quod minimum est, si hæres vult. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Testator præsumitur furiosus ex sermonibus appositis in testamento.*

2 *Impoßibile reputatur, quod non potest expediri sine principis licentia.*

Pondere si legetur fratribus mendicantibus, cum onere quòd construant locum in quo certi fratres morentur: onus adiectum tanquā impoßibile non ualet.

3 *Delictum est esse iudeum. idem in hæretico.*

4 *Fundus si relinquitur fratribus minoribus, quem habere non poßunt, debetur æstimatio.*

5 *Legatum factum de re ecclesiæ non ualet, nec debetur æstimatio.*

6 *Legatum fundi dotalis uel rei minoris, an ualeat & debeatur æstimatio*

c **Constat.** [c]Res quæ non est in cōi cōmercio vel est cū magna difficultate non
potest legari. secus si est in cōmercio cōmuni, sed nō
legatarij absq; eius delicto: quia ęstimatio tunc de-
d bet̄. h. d. cū. l. seq. ¶No. j.[d] ꝙ†ex sermonibus apposi
1 tis in testō quis pręsumitur furiosus:[e] vt. l. quidam in
e suo. de condi. instit. ¶Seūdò no.† qđ illud quod nō
2 potest expediri absq; licētia principis, est ita difficile
f quòd reputatur impossibile:[f] vt not. glos. in. l. continuus. §. cum quis. de verbo. oblig. & ibi not. & Dy. in
c. qđ semel deo dicatū. de reg. iur. lib. vj. Ex hoc dicebam relinquitur istis fratribus mendicantibus pode
g re,[g] cum illo onere ꝙ debeant ibi construere locum
in quo morentur certi fratres. dixi pluries quòd illud onus adiectum non valet: quia est impossibile:
hoc est multū difficile: cum nō possint nouū locum
assumere: vt in. c. j. de reli. do. li. vj. nisi Romano pontifice consulto, vt ibi. ¶Oppo. ad prin. de fi. Solu. in
prin. loquitur de difficultate non magna: secus si est
magna, vt in fi. ¶Op. de. l. pacta. §. fi. de contrahen.
emp. Solu. vt in glo. ¶Oppo. j. eo. de. l. si quis inquilinos. in prin. & j. l. ꝓxi. §. si duob⁹. Dy. dicit contraria
loquunt̄ in re æstimabili: ideo debet̄ ęstimatio. hoc
non placet: quia res sacra, & quęlibet alia hîc noīata
est ęstimabilis, nō cōsyderata illa qualitate: quia sacra, vel publica: vt. C. de sacros. eccle. l. sancimus. &
aut̄. pręterea. vnde Pe. soluit aliter: quia ibi loquit̄ in
re quę nō est in cōi cōmercio ꝓpter aliquā qualitatem: qa iniuncta ędibus, vel seruus ascriptus glebę.
hîc in re q̄ nō est in cōi cōmercio ꝓpter se. nec hoc
placet: quia ideo res hîc nō est ī cōi cōmercio ꝓpter
qualitatē quā habet: quia sacra, vel publica: vel quia
deseruit princi. dic ergo ꝙ in cōtrarijs res erat in cōi
cōmercio, nō tm̄ sola sed cū alio. s. cū domo, vel fundo. hîc loquit̄ in re q̄ nullo mō erat in cōmercio. Distingue ergo circa hāc. l. vt in gl. quā distinctionē vide, & figura, & examinaui pleni⁹ in. l. multū. de ver-
3 bo. obli. vbi gl. ponit. ¶Itē no.† gl. q̄ dicit hîc iudeū
esse, esse delictū. qđ puto verū p. l. j. C. de sum. tri. nō
h tm̄ est delictū punibile p nos.[h] C. de iudeis. per totū.
De heretico nō est dubiū: quia est delictū, sed dubiū
est: quia tpe istarū legū non erāt ille leges, ne iudeus
i mācipiū christianū &c. Ponit̄ ergo exēplū ī forēsi,[i]
q est ꝓhibit⁹ p statutū hîc emere aliqd īmobile: vel
est ꝓhibit⁹ p iudicē: vt. l. in quorū. cū glo. de pig. dixi
4 scdm Iac. de are. in. d. l. multū. ¶Itē† aduerte, in casu
k huius. l.[k] quia p hoc dixim⁹ ꝙ fratrib⁹ minorib⁹ quibus relictus est fundus quē habere nō pn̄t, debet dari æstimatio. qđ plenè examina: vt ibi dixi in. ij. lib.

5 minoricarū. ¶†Quęro qd si relinquat̄ res ecclesię.[l]?
l dicit Inno. ꝙ non valet legatū, nec debet̄ ęstimatio:
quia nō est in cōmercio nisi cū magna difficultate.
ita no. in. c. filius. extra de testa. de fundo reipublicæ
videt̄ mihi ꝙ dixerim in. l. cōtinuus. §. cū qs. de verb.
6 obli. Quero† qd si legat̄ fundus dotalis? Gl. in. l. dotalē. de testa. mili. videt̄ dicere ꝙ fundus dotalis nō sit
in commercio. tangit̄ per doct. & glo. in. l. si p̄dium.
m C. de iure do. ¶Quæro qd si legatur[m] res minoris?
Rn̄. certè illa bene est in cōmercio: sed non in p̄iudicium minoris: vt. l. & si is. C. de præ. mi. & no. in. l. cū
lex. de fideius. ¶No. tex. in fi. qui dicit ęstimationē
deberi. & sic ęstimatio est in obligatione: & potest
peti: vt dixi in. l. planà. §. ꝙ si rem. s. eo.

LEX XLIII.

CÆtera. Oīa pn̄t legari q̄ non sunt ꝓhibita: & ītelligūtur īter ꝓhibita q̄ sunt ędib⁹ iniuncta.
h. d. Illud qđ dicit̄ ꝙ oīa iura posse legari, intellige q̄ sunt in nostro cōmercio. nō enim pōt
legari ius agnationis, & libertas ꝓpria: vt. l. ius agnationis. de pact. & l. iura sanguinis. de regu. iur. ¶Op.
j. ea. l. de. §. si duob⁹. Sol. gl. ꝙ non pōt legari vt ipse
res debeātur, sed debetur ęstimatio. hoc tenēt Dy. &
Pet. & oēs, licèt gl. aliter dicat in. l. qui dotē. s. sol. ma.

SVMMARIVM.

1 *Regula Cato. non habet locum in legatis quibus dies cedit ab adita hereditate.*

2 *Regula Cato. quare nō habet locum in legatis cōditionalibus.*

3 *Regula Cato non habet locum in senatusconsulto.*

n **Tractari.** [n]Legatū purū ab initio inualidū non cōfirmatur impedimēto cessante. secus in legato cōditionali. h. d. ¶Op. j. de reg.
1 Ca. de. l. iij. Sol. hîc† in legatis quorū dies cedit à morte testatoris. ibi in his in quib⁹ dies cedit ab hęreditate adita, in quib⁹ nō habet locū reg. Ca. hoc tm̄ fallit
dicit. gl. in. l. si optio. de optio. leg. Sed certè illud est
iō: quia ibi tp̄s mortis, & aditę hęreditatis est vnū, vt
l. si post mortē. in prin. j. e. ¶Op. extra gl. de. l. seruū
filij. ī prin. j. e. Sol. vt ibi. ¶Op. extra glos. de. l. legata
inutiliter. s. eo. Rn̄. quod ab initio est inutile, nō confirmatur per. l. impedimēto cessante: vt hîc. sed per
testatorem non prohibetur cōfirmari: vt. l. cōtraria.
¶Oppo. ꝙ hoc legatū non est ab initio inutile: valet enim quo ad æstimationem, vt. s. dixi. & ꝓbatur
in. §. si duobus. j. ea. l. ergo ex postfacto pōt cōfirmari circa rē: vt. s. l. proxi. §. si titius. Sol. ibi ab initio cōsistit legatū in re ipsa: quia si lego liberationē, videtur mihi res tradita, & à me tibi data? vt. l. licèt. de iu.
do. & l. iij. §. fin. de do. inter vir. & vxo. Quærit gloss.
quid si talis est conditio quæ tempore mortis impletur, an habeat locum regula Cato? Rn̄. dicit gl. ꝙ sic.
qđ est contra. l. j. §. fi. j. de reg. Cato. hoc etiam patebit ex ratione quā statim asseram. ¶Quęro quę est
2 ratio† ꝙ regula illa Cato. non habet locum in legatis conditionalibus? Dy. in. c. non cōfirmatur. extra
de regu. iur. lib. vj. dicit quòd ratio est: quia pendēte
cōditione non sunt legata: ideo nō possunt infirmari, per reg. Cato. Certè nec legatum purum dicit̄ esse
o viuo testatore. Dic ergo ꝙ ratio est:[o] quia ex eo ꝙ
testator apponit conditionem, apparet ꝙ non vult
ꝙ inspiciatur tempus testamenti, sed alud tempus
futurū: & ideo nō habet locum regula Cato. ¶Vlti-
3 mò per† istā. l. coniuncto prin. reprobo vnā opi. positam in. l. fi. de reg. Cat. quę est ꝙ regula nō habet locum in senatusconsulto. quod est contra hanc. l. nam
hæc prohibitio fuit inducta per senatusconsultū, vt
s. vidistis.

SVMMARIVM.

1 *AEstimatio que debetur pro re affixa domui, legata est in obligatione, & illa petitur.*

p **Item quæri.** [p] Ex vnius ædibus possunt res affixæ in alias trāsferri: si vnus est dominus vtriusquæ insolidum. secus

cus si vnius:vel pro parte.h.d.cum.§.si ex duobus.¶ Quæro à quo præsta
bitur æstimatio.Respon.à legatario.ipse enim erat grauatus:vt hîc patet.
1 ¶ Sed quero:hîc dicitur † ꝙ æstimatio præstatur,non dicit an sit in obli-
gatione:an ergo sit in obligatione vt possit peti? Rñ.ꝙ sic:vt.s.proximè si
enim res ipsa esset in obligatione & in legato,regula catoni.non habet lo-
cùm,cum ab initio legatum consisteret:quę tamen habet locum,vt.s.ꝓxi.
manifeste ergo apparet quòd æstimatio est in legato.& in obligatione.

SVMMARIVM.

1 *Domus in rure posita impropriè dicitur rustica.*
2 *Legatum qualiter dicatur negotiatio.*
3 *Gabella si debet solui de qualibet negotiatione,non soluitur de legato.*
4 *Statutum prohibens frumentum extrahi de comitatu,non intelligitur de eo quod quis extrahit causa sui usus.*
Frumẽtũ emptũ in uno loco nõ põt prohiberi per locũ mediũ ne portetur in alio.

Sed & si quis ad opus.

Potest detrahi vel legari ex ędibus ad vtilitatem reipubli.
1 in cuius territorio est res,non alterius.h.d.¶ † Op.nulla domus dicit̃ rusti-
ca,vt.l.j.s.cõia præd.l.vrbana.de ver.signi.Sol.hîc ĩpropriè dicit̃ rustica.i.
2 in rure posita.Itẽ no.gl.† q̃ hîc dicit,ꝙ legatũ est quoddã cõmerciũ,seu ne
gotiatio dñi:si intelligas negotiationem.i.translationem.sine dubio legatũ
est trãslatio.Sed si intelligam⁹ negotiationẽ qñ aliqd fit hincinde,vt gl.hîc
intelligit,& probatur in.l.legatis.in princ.s.ti.ij.tũc legatum non est nego
a tiatio[a] vera,qđ apparet:qa extraneo penitus ignoto põt legari,vt.l.extra-
neum.C.de hære.insti.Item posthumo alieno,vt insti.eo.§.posthumo.&
l.pe.j.eo.quod etiã patet ex glo.quæ dicunt ꝙ legata non queruntur nobis
ex opera nostra,vt.C.de condi.inser.l.si vxor.& insti.de ver.obl.§.ex cõ-
3 ditionali.Vñ † si statutũ dicit qđ ex qualibet negotiatione,seu mercãtia
soluatur gabella,nõ debet solui de legatis.vt.d.l.legatis.in prin.& ibi dixi:
licêt gl.hic aliter innuat.dices tu,si legatum non est cõmerciũ:quare ꝓhi
bet̃ legari? Rñ.qa ratio prohibitionis est ne vrbs deformetur ruinis,vt.l.ne-
4 gotiãdi.C.de ædi.priua.quæ ratio in legato locum habet.¶ † Vltimò not.
hîc ar.ꝙ si statutum ꝓhibet frumẽtũ extrahi de comitatu,nõ intelligitur
de eo qđ qs exrrahit sui vsus causa:vt hîc,&.s.§.itẽ queri põt.Itẽ qđ hîc di
cit ꝙ nõ põt portari in aliam ciuitatem:intellige ꝙ hoc potest prohibere
illa ciuitas vnde extrahitur:non ciuitas media per cuius territorium transit
b & portatur,vt.l.si quis post hęc.de ædi.priua.quod facit ad.q.[b] de eo qui
emit frumentum in vna ciuitate,portans ad aliam transeundo per territo
rium alterius ciuitatis.quod dic vt ibi per doc.

SVMMARIVM.

1 *Domus non soluentium condemnationes uel collectas non destruitur.*
2 *Tegulæ domus uel ostia non possunt accipi & uendi pro debito publico.*

Hoc senatuscon.

Hoc senatusconsultũ habet locũ vbiq;,& ꝓ debito publico domus nõ debet de
1 strui.h.d.Nota ergo † ꝙ nõ debet destrui domus non soluentiũ collectas
2 vel condẽnationes.Item not.† ꝙ non possunt accipi tegulæ de tecto, vel
ostia vt vendantur pro debito publico:vt hîc,&.§.seq.

SVMMARVM.

1 *Porticus non uenit appellatione domus,sed ædium sic.*
2 *Porticus dicitur esse domus.i.accedit domui.*
3 *Factum in porticu,non dicitur factum in domo,sed ante domum sic.*
4 *Factum in ostio an dicatur factum in domo? remißiuè.*

Hoc senatusconsultum.

Prohibitio senatus extẽdit̃ ad oẽ ędificiũ, vt
ei iniũcta nõ detrahant̃.sec⁹ in aliis quæ non sunt affixa.h.d.¶ Per hunc
1 tex.† dicũt quidã ꝙ appellatione domus[c] cõtinet̃ porticus.& si statutũ di-
c cit de domo,intelligit̃ de porticu.sed poti⁹ facit in cõtrariũ:qa tex.dicit ex
tẽdit̃.q̃ ĩterp̃tatio extẽsiua nõ habet locũ in statutis:licet meli⁹ ꝓbet in.l.q
ædes.de incẽ.rui.nau.vbi tex.dicit ꝙ portic⁹ cõtinet̃.Sed certẽ ibi dicit̃ qđ
cõtinet̃ appellatiõe ędiũ.AEdes aũt dicũt̃ ab ędo ædis,qđ idẽ est qđ ædifi
co,seu cõpono.vnde ædes idẽ est ꝙ ędificiũ:meritò portic⁹ cõtinet̃:qa ędi
ficiũ est.sed cũ dico domũ,nõ cõtinet̃ quodlibet ędificiũ,nisi habeat solũ,
& supficiẽ:hoc est parietes & tectũ,vt.l.solũ.cũ gl.de rei ven.sed portic⁹ nõ
2 habet parietes vndiq;:igit̃ nõ est realiter dom⁹.Fateor † tñ ꝙ est dom⁹:hoc
est accedit domui,& dom⁹ est casus genitiui.multa em̃ sunt extra domũ q̃
sunt dom⁹:isto modo sumẽdo,vt.s.de cõtrahen.emp.l.si aquæductus.pro
hoc facit.j.de dã.infec.l. qđ cõclaue.&.s.cõi di.l.arbor.§.de vestibulo.Dic
3 ergo † qđ factũ in porticu:nõ dicit̃ esse factũ in domo,vt.l.j.§.in publico flu
mine.j.de flu.Sed bene dicit̃ factũ ad domũ.ar.l.quidã iber⁹.& qđ ibi not.
de ser.vrb.præd.& qđ no.Iac.de are.in.l.item apud labeonẽ.§.cõuitiũ.de
4 iniur.& ibi dixi.¶ Sed quero † an illud quod fit ab aliquo existenti in ostio,
dicatur factũ in domo:dixi in.l.j.de cloacis.in eo quod ibi dicitur de tubo.

SVMMARIVM.

1 *Hæres suus præsumitur ignorare contenta in testamento.*
2 *Res destinata poni in ædificio quando habeatur perinde acsi ædificata fuisset.*
3 *Statutum ꝙ nullus poßit emere frumentum nisi pro suo usu.si scholaris emit pro toto anno,& postea pœnituit, & uult recedere,an licitè poßit illud reuendere.*
Primum propositum qualiter inspiciatur ut euitetur pœna.
4 *Destinatio quando aliquid operetur,operatur esse legatum rei.*

d Sed si separauit.

[d] ¶ Licèt res sit ędibus destinata ,non * tamen * prohibetur legari : sed legatum ex-
tinguitur si postea per testatorem iniungitur . se-
cus si per heredem.¶ Oppo.j.titu.ij.de.l . fideicom-
missa.§.si rem.gl.non soluit.dic ꝙ hæc res iniuncta
dicitur desiisse extare:quia per se non cẽsetur:vt.l.
qui vniuersas.de acqui.pos.¶ Oppo.ad illud quod
dicitur de hærede de.l.in summa.§.pe.de cõdi.inde.
Gl.nõ soluit hîc.sed soluit in contrario,tu dic quôd
natura condictionis indebiti est,vt qs teneatur in-
quantũ factus est locupletior:vt.l.nam hoc natura.
&.l.si non sortẽ.§.libertus.ff.de cõdi.inde.Si igit̃ ibi
ignorans manumisit:ipse in nullo est locupletior:&
sic nõ tenetur in aliquo:hìc verò loquimur in actio a
ne ex testamento quæ est alterius naturæ.Præterea
si iniuuxit domui suæ,satis effectus est locupletior.
Sed cõtrà:vbicunq; res est perempta sine culpa de-
bitoris , debitor liberatur,vt.l.si ex legati causa.de
verb.obli.&.l.non amplius.§.j.s.eo.gl.in.d.l.in sum
ma.§.pe.dicit illud statuitur contra hæredem qui
cõmodum sentit ex persona defuncti.subaudi , &
res facto hæredis periit.ideo non ob.d.l.nõ amplius
§.j.Tu declara vt dixi in.l.si seruum.§.ij.de verbo.
ob.Opp.dicitur hîc,siue sciuit,siue ignorauit.Con-
trâ:heres semper pręsumitur scire scripta in testa-
mento:vt.l.cum hæres.de lib.le.Sol.hîc erat scriptũ
in codicillis,& sic hęres potest ignorare:vt.l.non est
1 ferendus.de transact.Vel dic † quòd erat hęres suus
qui etiam potest ignorare:vt.l.eius qui in ꝓuincia.
in fi.suprà si cer.pe.Vel dic ꝙ ignorabat supine.de
præsumptione autem scientiæ hæredis dixi in.l.qui
Romę.§.duo fratres.de verb.obl.¶ Opp.de.l.nutu. b
2 §.fi.de le.iij.So.vt in gl.¶ Oppo.quòd † res destina
ta poni in ædificio,perinde est acsi esset ædificata,
vt.l.fundi.§.fina.&.l . granaria.de act.empt.So.po-
test hîc intelligi quòd res erat destinata ad ædificiũ
quæ nunquàm fuit in ędificio:ibi semel fuit,licèt
deposita Contra hoc facit iste text.ibi,translaturus
in aliam domum.& sic innuit quòd semel fuit in ali c
quo ędificio.Vnde dic quod ibi erat destinata repo
ni in illud ędificium de quo sumpta erat:hîc verò
in aliud.Vel aliter secundũ Gul.de cu.nõ curo vtrũ
esset ordinata reponi in illud ędificium vel aliud,
sed hoc solũ attendo si à principio quando leuatur
de domo habuit animũ reponendi in eãdem domũ
vel in aliam suam:& sic habuit primum propositũ
licitum : licet ergo postéa mutauerit propositum ,
non punitur:& sic licuit cõuertere in alium vsum.
3 hîc est casus nõ secundùm eum.¶ Per hoc † deter- d
e minat.q.[e] statutum est hîc ꝙ nullus emat frumẽtũ
in platea nisi pro suo victu.Cõtingit quòd schola-
ris emit pro suo victu pro toto anno.postéa mutauit
propositum,& vult recedere,& vendit frumentũ.
quæritur an puniatur? Et dicit ipse ꝙ nõ:qa primũ
ꝓpositũ fuit licitũ & bonum,per hanc.l.facit.l.j.§.
vnde q̃rit offilius.de exercito.act.& ibi ipse hoc po
nit.hoc autẽ intellige * esse verũ * si de primo propo
sito cõstet:aliâs presumitur ab initio tale fuisse pro-
positum.sicut postea fecit,vt.l.sed iulianus.§.proin
de.sed macedo.Et prædicta vera * sunt * qñ primũ
propositũ est licitũ,nõ obligatoriũ.Si verò primũ
ꝓpositum erat obligatorium:aut erat obligatoriũ
sui,vel alrerius qui sibi mãdauerat:& inspicitur pri-
mũ propositũ:vt.d.§.vnde quærit offilius.Aut erat
obligatorium alterius qui non mandauerat:& non
sufficit propositũ primũ nisi sit secutus euẽtus,vt.l.
iij.de in rẽ verso,§.sed si sic.¶ Opp.& viderur ꝙ de-
stinatio rei habeat̃ ꝓ facto,vt.l.si quid earum.§.in-
teremptum.de lega.iij.l.& si nõ sunt.§.quid ergo.de
aur.& arg.le.Pe.dicit hîc tractatur de legato restrin
gendo:ideo destinatio nil operatur:ibi de legato am
pliando.Sed hęc so.tollitur per.l.ligni.§.si lignum.
j.ti.ij.quare dic ꝙ hîc legatur res ipsa:vñ destinatio
nil operatur:sed in contrariis res ipsa destinata ex-
presse non legat̃.Sed dubitatur an legato alterius
4 rei accedat propter destinationem.† Dic ergo,vtrũ
destinatio aliquid operetur.aut legatur ipsa res,&
nil operatur:vt hîc.aut dubitatur vtrũ cedat legato
alterius rei:& tunc aut fuerunt legatæ res destinatę:
&non est dubium,vt.l.si quid earũ.§.interemptũ.j.
ti.ij.aut nõ est facta mentio de eis:& tũc aut erat res
destinata in antiquum esse;& tũc destinatio[f] habe- f

POMATES.

a ¶ Hoc legatũ non est negotiatio.Pro hoc facit tex.in.l.si qs ex argẽtariis .§. rõnẽ.ff.de edẽ.tex. in.c.forus.§.j.extra de verb.sig.& in.c. eiiciens . lxxxviij . dist.& p totũ.Ioã. an.in. c.quãquàm. de cẽsi.li.vj.Panor. cõ.vj.in.c.casus sup quo petitę fuerũt. & vide Alex.cõsi. cliij.in.ij.col.versi. sed ita etiam.in vlti.col.in.ij.vol.

POMATES.

b ¶ Quod faciat ad qõnẽ.Vide Alexã. cõsil.lxxxv. in.iiij. vo.vbi sibi cõtrari⁹ sequit̃ opi.Imo.cõtra Ang.hîc quem nõ reprobat.

c ¶ Domus . Adde qđ Pau.de ca.quęrit an statutũ Senẽse disponẽs qđ nullus possit capi in domo habeat locũ in eo qui capitur in apotheca de quo vide eius consi.xliij.

POMATES.

d ¶ Sed si separauit. In princi.ad materiam huius.§.vide aliquid per Alexã.in.l.j.§.fuit q̃situ.ĩ.ij.col.ff.ad trebel.ver.ꝙ tñ.singulariter limita vt ĩ.l. à diuo pio.§.fi.ff. de re iudi. Bal.ĩ.l. ex facto.§.rerũ aũt. ĩ vlti.col.ff.de hęr. insti.& vide qđ p istũ tex.dixit Bal.ĩ c.j.§.si qs de mãso.ĩ vl.col. de cõtrouer. ĩuest.in qõne quæ fuit mota Papiæ.

POMATES.

¶ Per hoc determinat.q.vide Alb.de ros.in prima parte statutorũ qõ. xcj. & ĩ.ij. parte qõnis cciij. incipi. p̃dicta etiãfaciũt.vide Bal. in.l.j.in.iij.col. ver. itẽ facit ad qõnem de preci.itinere.C. de ędi e di.& Alex. cõs.j.in.vj.&.v.col. in.ij.vo.& cõsi.vij. in.iij.vol.

f ¶ Destinatio.Ad-

de vltra Alexã.inquantum refert qđ Cy.Bal.& Ang.inducũt hîc dicta ad q.ſtatuti diſponentis quòd mortua vxore mobilia ſpectẽt ad virũ:immobilia verò ad hæredes vxoris,& ſit pecunia parata ad emptionẽ p̃diorũ quod nihilominus debebit̃ marito,& qđ hæc opi.eſt tutior ꝙ̃ opi.Lu.Ro.& Abb.qa Ro.cõſ.clxxxix.tenet ꝙ ſi ue ſit depoſita ad emptionẽ p̃diorũ: ſiue vt inde capiãt̃ annui reddit⁹,ꝙ cõputat̃ inter immobilia.de primo alle.caſum in.l.iij.§.vſuras.š.de contraria actione tut.de ſecũdo alle.caſum in.l.iij.§.nec vſufruct⁹.&.§.ſi lapidicinas.ver.vel cuius ius alteri⁹ materię.ff.de rebus eorum.

POMATES.

a ¶ Secũdo caſu.Faciunt q̃ latè ponit Iac.in.l.diuortio.§.interdũ.ff.ſol.mat.& aliquid ꝑ Bal.in.l.diui fratres.ff.de re.diui.& in.l.ſi nõdum.C.de furtis.

b ¶ Parua.Adde vltra Alex.inquãtũ quęrit an indẽnitates q̃ requirũtur in alienatione rei par uę,ꝙ Federi.de ſe.conſil.ccx.tenet ꝙ nõ:etiã ſi prelatus iuraſſet de nõ alienãdo.& inquantũ tãgit ſi emphyteuta cadat non culpa ſua ab emphyteuſi perdat ædificiũ factum in ſolo emphyteutico, vide Pau.de caſt.conſi.cxxxix.& quid ſi non ſoluit canonẽ, vide Bal.cõſi.ccccxxviij.lib.ij.

c ¶ Si pocula.Et vide Pet.de anch.ĩ.c.cõmiſſum.de deci.& in.c.indicãte.de teſt.ad qđ alle.iſtũ §.& vide Ioan.de Imol.ibi,& ibi dixi.And.Barba.

d ¶ Eum qui.Adde inquantũ Alex.q.tãgit an annullatio cõtract⁹ ſit pœna, Bal.conſil.lxxv.& inquãtũ alle.Paul.de caſt.cõſil.xcix.ad.q.de qua hîc ꝑ cũ ego habeo.c.j.

tur ꝓ facto:vt.l.fundi.in fi.&.l.granaria.de act.emp.l.argumẽto.§.pe.j.de aur.& arg.le.aut erat deſtinata in nouũ eſſe:& tũc aut nõ erat ceptum opus fieri,& deſtinatio nil operat̃,vt.l.ligni.§.ſi lignũ.&.l.lana.j.tit.ij.aut etat opus ceptũ:& tũc aut erat valde remotũ ab illo in quo res erat deſtinata:aut erat propinquũ.primo caſu deſtinatio nil operat̃:vt.l.librorũ.§.ſed ne cœpti.j.ti.ij.&.l.l.veſtimẽtũ.de aur.& arg.le.ſecũdo caſu[a] opus ceptũ habet̃ ꝓ ꝑfecto,& deſtinatio operat̃,vt.l.& ſi non ſunt.§.qđ ergo.de aur.& arg.le.&.l.librorũ.§.ſed nec cœpti.j.tit.ij.

SEnatus. LEX XLV.

Marcellus. Parua[b] domuncula ruſtica poteſt deſtrui:& per conſequens legari.h.d.

Legatum. Seipſum ſummat.Circa hunc §.diſtingue vt in gl.aut ponit̃ in voluntate hęredis:aut legatarij:aut extranei.ſi hęredis:aut in voluntate libera:aut in arbitriũ boni viri:ſi legatarij,indiſtinctè valet,vt hîc.ſi extranei,aut in voluntate expreſſa:aut in velata.

Qui ab hoſtibus. Hîc eſt ſingularis caſus in quo poteſt legari liber homo,in quo nõ eſt commerciũ.& hoc ſit in loco ſummarij.

SVMMARIVM.

1 *Poſitio caſus altero de tribus modis.*

2 *Ius ſuperueniens teſtatori non prodeſt legatario.*

3 *Res emphyteutica ſi legetur,& plenum dominium ſuperueniat teſtatori,quando debeatur legatario.*

Augmentum ſuperueniens quando augeat legatum.

LEX XLVI.

SEruum filii. Regula catoniana non habet locum in legatis,in quibus impedimentũ ceſſat,ex cã q̃ retrotrahit̃.h.d.¶ Oppo.de.l.cũ rẽ alienã.C.e.&.š.e.l.apud iulianũ.§.cõſtat.Sol.gloſſ.teſtator vr̃ hîc leg.re ius qđ habet in re.de hoc miror:nã pater nullũ aliud ius habet,niſi ꝓ occupãdi iure peculij ſi filius p̃decedat,vt.l.ij.j.de caſtrẽ.pe.qđ aũt illud cogitauerit eſt cõtra votũ parentũ,& naturalẽ ordinẽ:vt.l.ſcripto.vñ liberi.&.l.nã & ſi parẽtibus.de inoffi.teſta.Dico† ergo hîc ponẽdum eſſe caſum altero de tribus modis.Primò ꝙ pater in vita filij credebat ſe habere ius in illo ſeruo:ſicut in rebus ꝓfectitijs:& ſic errabat in iure:vel ſecundò ꝙ pater credebat filiũ eſſe mortuum tpe teſtamẽti:cũ in veritate nõ eſſet,ſed poſtea deceſſit:& ideo ſi pater tunc deceſſiſſet,legatũ erat inutile.Sed ſi filius poſtea pręmorit̃,legatũ cõfirmat̃.Nec obſt.regula cato.ꝓpter fictionẽ vt dicit tex.& dixi ĩ ſummario.vel tertiò poſſet poni ꝙ pater credebat rem eſſe ſuã ex alia cã cũ nõ eſſet:& idẽ iuris eſt qđ.š.¶ Sed q̃ro qđ ſi filius feciſſet teſtm̃,& patri reliquiſſet? Rñ.tũc legatũ nõ valeret.quia pater capit vt hęres ex teſtõ filij:qa retro nõ trahit̃.& hoc ſentit gl.hîc,& tex.vr̃ velle.Ex quo no.† ꝙ ius ſuperueniẽs teſtatori nõ ꝓdeſt legatario.Contra.š.eo.l.qđ in rerũ.§.j.Sol.ibi in legato vſuſfructus,in quo non habet locũ regula cato.qa cedit ab adita hereditate.¶ Per p̃dicta† determinat Iac.de are.talẽ.q.Si ego legaui tibi rẽ quã habebã in emphyteoſim.cuius poſtea peruenit ad me plenũ dñium:certè nõ debet̃ tibi legatario:niſi eſſet ius ſuperueniẽs tale ꝙ ius primũ ad ſe traheret illud,vt.l.ſi tibi.š.vſuf.quẽad.ca.facit.l.ſi tibi.ff.quib.mo.vſuſfru.amit.ita dicit ipſe.hoc videtur cõtra.l.ſi ex toto.in prin.š.eod.augmentum eñ contingens in re legata non ſolũ circa ius,ſed etiã circa ſubſtantiam rei prodeſt legatario:vt ibi patet.ſed dico ſic:ſi teſtator dixit fundum meũ.vel alio modo expreſſit ſe legare ius qđ habebat:ius ſuperueniens non auget legatum,vt.l.ſerui electione.§.fi.& qđ ibi no.š.eod.ita intelligo Iac.de are.ſed ſi legaui fundum ſimpliciter nõ adijciendo meum,neq; reſtringendo ſe ad ius quod habebat:& ſic nõ limitatè:tũc omne augmentum in iure,vel ſubſtãtia rei cederet legatario.vt.d.l.ſi ex toto &.l.quod in rerũ.§.ſi quis poſt.š.eod.Et hoc verũ eſt qñ legatũ ab initio tenet.ſecus ſi ab initio non tenet:quia tũc nõ confirmat̃ impediẽte regula cato.niſi ex ſuperuenienti cauſa quæ retrotrahitur.vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Hæres an cogatur redimere rem legatam per teſtatorem eidem teſtatori legatam quam repudiauit?*

2 *Dominium rei legatæ quod uideatur legatarij fictè à morte teſtatoris,uerè à tempore aditæ hæreditatis.*

Si quis rem. Qui rem ſibi legatã ignorans legat,ſiue acceptet,ſiue repudiet,valet legatũ factũ à ſe.h.d.Quidam habẽt hîc vnã aditionẽ per quã Dy.† quærit an hæres cogatur ad rem redimendã eo caſu quo teſtator legatũ repudiauit.Et dicit ꝙ nõ:quia repudiãdo videtur legatum ademiſſe:ſicut qñ donat,vt.l.rem legatã.de adi.le.Vel verius loquitur,ꝙ illud ius quod habet videat̃ legare,qñ illud ſe habere credebat,vt.l.ſi domus.in fi.j.eo.cũ ſi.Sed qñ nullũ ius ſe habere credebat,ſi poſtea ſuperuenit,& repudiat:videtur remanſiſſe in eadem volũtate.ita loquitur hîc.¶ Quærit Dy.vtrũ confeſſio cedentis noceat ceſſionario.quod plenè examino in.l.facta.§.ſi hęres.ad Treb.¶ Vltimò no.† tex.qui dicit retro ipſius fuiſſe videt̃ ꝙ à tẽpore mortis res eſt legatarij fictè:à tempore aditę hæreditatis verè,vt.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Mutatio materię,uel formæ rei legatæ quando faciat deficere legatum?*

c **Si pocula.** [c] Si fiat matatio de materia in formã,vel econuerſo,legatum nõ mutatur,ſi teſtator voluntatem non mutauit.h.d.¶ Op.j.tit.ij.de.l.lana.& de aur.& arg.le.l.ſeia.in fi.Sol.ibi teſtator mutauit:hîc hæres.hæc eſt vna ſol.gloſ.quã tenet in.l.ſi cõuenerit.§.pe.de pig.act.qđ videtur mihi cõtra iſtũ tex.ad quid enim dubitaret̃ hîc de mutatione volũtatis teſtatoris.non video.dic ergo ꝙ hîc teſtator fecit mutationem de materia in formã,vel econuerſo.Sed dic† aut cõſtat ꝙ mutauit voluntatem:& tunc non debetur.aut conſtat ꝙ non mutauit,& legatum debetur,vt hîc.aut dubitatur,& tunc diſtingue vt tex.in.l.quæſitũ.§.illud fortaſſis.j.ti.ij.ſcilicet aut forma eſt reducibilis ad materiam,aut nõ:vt ibi.iõ hîc in poculis & maſſa nõ p̃ſumit̃ mutatio volũtatis ĩ dubio.ĩ lana ſec⁹.

SVMMARIVM.

1 *Domus legata ad aream ſi reducatur,an debeatur?*

Si areæ. Quod ędificat̃ in area legata debetur legatario.h.d.¶ Op.de.l.ſi chorus.§.area.j.tit.ij.ſol.dicit glo.ibi voluntatẽ mutauit teſtator.qđ eſt diuinare.Iaco.de are.dicit ꝙ hîc ędificauit teſtator cui⁹ res erat:ibi ędificauit extrane⁹,cuius rem teſtator legauerat.ideo hęres nõ tenebatur ad areã:quia non poterat ſeparari à domo,ſed tenet̃ ad eius ęſtimationẽ.ita loquitur ibi ar.š.e.l.cętera.§.ſi duob⁹.& ideo domo deſtructa,adhuc poterit peti area:quia legatũ nũq̃ fuit extinctũ.ita loquitur hîc.&
1 hoc teneo.¶ † Quęro quid econtra.qñ legat̃ domus q̃ reducit̃ ad areã.glo.hîc dicit ꝙ legatũ extinguit̃.illud eſt cõtra.l.ſi grege.š.eod.Et ideo dic,qñ legatur area in qua poſtea ędificatur:tũc aut ędificatur à teſtatore,aut ab extraneo cuius erat res:vt dixi.š.qñq; legatur domus quę poſtea ad aream reducitur:& tunc aut in ea iterum ędificium non reponitur,& debet̃ area:vt.d.l.ſi grege.š.eo.aut in ea iterum ędificatur,& legatum extinguitur,vt.l.ſi ita.§.ſi domus.j.eo.quod intellige vt ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Arguere de contractibus ad ultimas uoluntates quando liceat?*

d **Eum qui[d] chirographum.** Vbi eſt eadẽ ratio licitum eſt arguere de cõtractibus ad vltimas volũtates.h.d.¶ Op.j.tit.j.de.l.caius.in prin.Solu.ibi non legauit chirographũ ſpecialiter.dicit gl.Adde ꝙ fecit legatũ generale in quo non cõtineret chirographũ.ſecus ſi vniuerſitatẽ iuris reliquiſſet veluti Calendariũ,vt.l.qui filiũ.in prin.j.titu.ij.Diſtingue ergo tres caſus:vt
1 no.ꝑ Cy.C.loca.in.l.certi iuris in.vj.aliàs ĩ.v.q.¶ Vltimò Dy.† ponit hîc diſtinctionẽ:vtrũ ſit licitũ arguere de cõtractib⁹ ad vltimas volũtates bonam,& perfectã quã ponit Guli.de verbo ad verbũ in.l.pactũ.š.de pact.

Si idem. Legatum libertatis inualidum:ipſius ſerui legatum non perimit.h.d.¶ Oppo.ꝙ ſi fraudant̃ creditores non valet legatum,nec libertas.ſol.vt in glo.¶ Oppo.de.l.iij.§.fi.de fun.inſtru.& inſtru.le.ſol.glo.tu dic ꝙ ibi fuit in vita manumiſſus per qđ legatũ videt̃ reuocare.hîc in vltima volũtate in qua ineſt cõditio:vt nõ tollat̃ primũ per ſecundũ,ſi ſecundũ ſit inualidũ:vt.l.ſi iure.j.ti.ij.¶ Op.extra gl.de.l.planè.in prin.š.eo.vbi legatũ inualidũ reuocat primũ.ſol.libertatis fauore eſt ꝙ ſiue pręcedat relictum libertatis,ſiue ſequat̃,ſi eſt validum,ſemper pręualet alteri legato:vt.l.ſi idẽ ſeruus.j.tit.j.Sed qñ legatum libertatis eſt inualidum,ſi pręcedat,non vitiat legatũ:vt hîc.ſi ſequitur.etiam ſi libertas ſit inualida:reuocat primum.ar.d.l.planè.in prin.& gloſſ.tenet hoc.j.titu.j.in.l.qui teſtamento.Sed huic videtur contradicere tex.qui dicit:ſi idem ſeru⁹ legat⁹,& liber eſſe iuſſus.& ſic innuit ꝙ fuerit ſecuta libertas.ſed dic ꝙ hęc ſunt verba iuriſconſulti non denotantia ordinem teſtatoris.& hoc modo poſſumus dicere fortè melius quã ſupra.Ad.d.l.iij.in fi.de fun.inſtru.lega.dic quòd ibi ſecuta eſt manumiſſio:hîc verò præceſſit.

Si ſtatuliberum. Legato ſtatulibero expedit hęredi ipſum ſoluere potius ꝙ̃ ęſtimationẽ.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus qualiter ipſo iure conſtituatur per ultimam uoluntatem?*

2 *Dominium rei tacitè legatæ ꝙ non tranſeat in legatarium ipſo iure.*

3 *Proprietate legata an cenſeatur legata uia? remiſſiuè.*

Si duos.

Si duos. Qui legat vsumfructum in fundo, videtur le
gare viam per alium: si aliunde nõ habet. h.d.
¶ Pro declaratione literę quæro quõ redimet hæres? Glo. in-
telligit redimere. i. retinere, vel cõdicere, etiam nullo dato. Con
tra. si legatari⁹ ad hoc teneť: ergo cõtra eũ põt per vsufructua
a riũ agi, vt. l. j. [a] §. j. si vsufru. pe. Roge. fateť actione reali: vt ibi,
nõ personali. vt hîc. qđ gl. reprehendit: cũ hîc nõ fuerit seruit⁹
1 cõstituta. ideò non potest agi actione reali. ¶ Cõtra. †per vlti
mam voluntatẽ cõstituiť seruitus ipso iure, vt. l. j. de serui. le. &
l. si partẽ. §. j. š. queãd. ser. amit. Sol. dicit Iac. de are. illud esse ve
rum si seruitus fuerit legata expressè. secus si tacitè: vt hîc. qđ
2 no. multũ: quia † qñ res legať tacitè, nõ trãsit dñiũ ipo iure. tex.
est cũ gl. ĩ. l. emptor. §. ancilla. de rei vẽ. dixi ĩ distinctiõe quã. š.
3 posui. ĩ. l. j. ¶ † Quęro, in ꝓprietate legata, an videať legata via.
glos. tãgit in. l. iij. §. si loci. de adi. lega. dixi plenè in. l. j. de ser. leg.

LEX XLVII.

SI a substituto. Quod contingit medio tẽ
pore nõ vitiat legatũ. h.d.
¶ Quęro, quid si emisset scienter. glo. dicit idẽ & sub-
audi maximè. Tu examina hoc vt per Dyñ. in. l. qui romæ. §.
duo fratres. & ibi dixi. ĵ. de verbo. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Promittens dare, uel si hæres est grauatus dare: debet facere rẽ accipiẽtis.*
2 *Tradere qui tenetur, quando debeat tradi taliter quòd euelli non poßit?*

Hæres. In legato generis, hęres de euictione teneť. se-
cus in legato speciei. Idem in stipulatione rem
tradi. h.d. ¶ Not. distinctionẽ huius. §. de quo plenè no. in. l. si
domus. §. de euictione. ĵ. eo. ti. ¶ Ad. l. quæ de legato. oppo. vbi
dare promittitur nõ liberať quis, nisi accipientis faciat, vt. l. vbi
aũt* nõ apparet*. in fi. de verb. obli. sol. glo. parua. expone dare
id est tradere & cessat cõtrariũ. gl. j. quæ distinguit vtrũ ista sit
1 alternatiua legis, vel testatoris, nil facit ad ꝓpositũ. No. † ergo
qñ promittitur dare, indistinctè debet fieri accipiẽtis. & idẽ di
2 co si testator expressè grauaret hęredẽ ꝙ daret. Qñq; † promit-
titur tradere: tũc aut promittiť de aliqua re in genere: & debet
tradi taliter quòd euelli nõ possit? vt hac. l. aut ꝓmittiť de cer-
ta re in specie: & tũc si ꝓmittiť ex titulo lucratiuo sufficit, quo
cunq; mõ tradatur, vt hac. l. q̃ de legato si titulo oneroso debet
ita tradi: quòd euelli non possit, vt. l. ij. in princip. de acti. emp.
& l. ratio. in prin. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Vsuræ ex mora non ueniunt in speciebus: tamen ueniunt quando pecunia ut species est relicta.*
2 *Res legata si sit multum à longinquo, hæres illam perquirit, & reducit sumptibus suis.*
Debitor quando teneatur cauere de restituendo?
3 *Per aditionem quasi contrahitur inter hæredem & legatarios.*
4 *Procurator tenetur de omni culpa etiam leuißima, & tenetur cauere.*
5 *Re legata perempta, æstimatio uel ipsa res peti potest electiõe legatarij.*
6 *Hæres quando est in dolo, statim tenetur ad æstimationem rei legatæ, quæ non reperitur, si in culpa datur sibi tempus ad rem inueniendam.*
7 *Quantitas debita si est in obligatione ut species, ea perempta debitor liberatur.*
8 *Rem non extare, & rem non reperiri, paria sunt.*
9 *Hæres quando teneatur pro re legata de dolo, & lata culpa: & quando de leuißima?*

LEX XLIX.

CVm res. Hæc est magistralis. l. ex qua col
ligitur distinctio quã gloss. ponit
in. l. qđ legať. de iudic. & l. j. C. vbi fideicõ. peti de.
& ponit tot casus ꝙ non recipit cõgruam summa-
tionem. Sed diuiditur scđm Dy. Primò poniť in quo loco de-
beat solui res legata. Scđò quid iuris sit si res legata nõ appa-
reat. Tertiò qualiter culpa hęredis æstimeť circa rem legatã.
secunda ibi, itaq;. tertia ibi, culpa. prima subdiuidiť in duas par
tes: quia primò loquitur de specie. scđo de eo qđ consistit pon
1 dere, numero, vel mẽsura. scđa ibi, sed si id petať. ¶ † Op. spe-
cie legata nõ veniũt vsurę, vt. l. fideicõmissi. §. si auro. & l. cum
quidẽ. in fi. de vsur. Sol. hîc erat legata pecunia in specie. simi-
le habeť in. l. ij. iij. & iiij. C. depo. ¶ Op. de. l. cũ seruus. š. eo. Sol.
2 qñ † res multũ est à longinquo. pręsumiť ꝙ testator voluerit ꝙ
sumptib⁹ hæredis perqrať, & reducatur vt ibi dixi: iõ intelligo
hîc ꝙ res nõ erat multũ à longinquo. Et ad istã verisimilitudi
nem adde gl. q̃ ponit alia verisimilia, q̃ est sup verbo verisimi-
le. Sequiť ver. itaq; hęc scđa pars subdiuidiť in duas partes: pri
mò loquiť qñ legata est spẽs. scđò in legato alternatiuo. scđa
ibi, sed si stich⁹. ¶ Op. š. de rei vẽ. de. l. si à bonę fidei. & l. si ꝟò.
& l. si culpa. gl. nõ soluit. Certè cõcordãt. qa hîc, & ibi teneť de
restituẽdo cauere: licet nõ de ꝓsequẽdo. Op. ad hoc. š. deposi.
de. l. si fine. dic † qñq; qs teneť ad rem actione personali descẽ-
dente ex contractu vel quasi celebrato gratia vtriusq;, vel gra
tia debitoris cõuenti: & tũc ĩdistinctè debet cauere de restituẽ
do: vt hîc, & l. si filio. §. si q. š. so. ma. si ꝟò* cõtract⁹* est celebrat⁹
4 gr̃a creditoris: tũc nõ teneť cauere, vt. l. si fine. š. depo. † Fallit ĩ ꝓ
curatore q adeo grauať ꝙ teneť de culpa leuissima. iõ grauať
etiã in cauẽdo: vt. l. si ꝓcurator. in fi. š. mã. & l. si pecuniã. §. sed
si. de cõdi. ob cau. si verò qs cõueniať actione reali: tũc indistin
ctè debet cauere, vt. l. si à bonę fidei. & l. si verò. de rei vẽdi. si ve
rò cõueniť actione personali in rẽ scripta: idẽ* est dicendũ* vt. l.
celsus. §. fi. ad exhi. Et per hoc dico ꝙ si iste quasi cõtractus qui
celebrať aditiõe hęreditatis: magis diceret celebrari gratia le-
gatarij q; hęredis: tũc hæres nõ teneť cauere ad instar deposita
rij, si cõueniret actione ꝑsonali: vt. l. si fine. š. deposi. qñ aũt di-
cať celebrari gratia hęredis. vel legatarij: dicã statim in versic.
culpa. ¶ Op. ꝙ seruus debeat peti nõ ęstimatio: vt. l. cũ seru⁹.
5 š. eo. Sol. † hîc dicit ęstimationẽ p̃standã: nõ tñ negat quin ser-
uus sit in obligatione. & ꝙ possit peti. vel dic ꝙ est in electiõe
legatarij vtrũ petat: vt. l. illud. §. j. de do. cau. mor. ¶ Op. ꝙ sta-
tim nõ possit cõueniri ad ęstimationẽ: vt. l. si cõstãte. §. si vxor.
6 ff. sol. ma. Sol. dic, † ꝙ vbi hęres est in dolo statim possit cõdẽ-
nari ad ęstimationẽ: vt hîc. si in culpa puto ꝙ sibi postulanti
debeat dari modicũ tp̃s ad inueniendã rẽ, & restituẽdã, vt ibi.
sic põt ĩtelligi. ĵ. ea. l. ver. itẽ si res. ¶ Venio ad ver. sed si stichus.
qui loquiť de alternatiua. ¶ Op. de. l. stichũ aut pamphilũ. in
prin. de so. Sol. ĩtellige istã scđm illã. ¶ Op. š. de noxa.* act. de*
l. si ad libertatẽ. vbi vno perẽpto liberať debitor in totũ. Sol. gl.
& malè. hîc in alternatiua vterq; erat in obligatione. ibi alter
tm̃. s. seru⁹. In hoc malè* loquiť. gl.* quia imo pecunia est in ob-
ligatione in cã noxali: seruus in solutione. vt. l. miles. §. decẽ. de
7 re iu. sed dic † ꝙ ibi q̃titas erat ĩ obligatiõe respectu speciei: vñ
specie perẽpta liberať. simile habeť ĩ. l. titię ĩ fi. š. e. & l. qdã. §. si
8 tibi. ĵ. e. & C. de iure emphy. l. j. & l. ĩ naue saufeli. š. loc. ¶ † Ve-
nio ad ꝟ. itẽ si res. No. ꝙ paria sũt rẽ nõ extare: & rẽ nõ reperiri.

Culpa. Qñ testm̃ videť factũ principaliter cã hęredis,
teneť de leuissima culpa. h.d. ¶ Op. ĵ. eo. de. l. si
seruus legatus. §. cũ qd. Sol. intelligas ꝙ hîc nõ teneť de leuissi-
9 ma culpa scđm glo. Hug. cõtra: vnde dic, † qñq; ille quasi con
tractus qui celebrať aditione hęreditatis per quã obligať hæ-
res legatarijs, & fideicõmissarijs, fit gratia legatarij, vel fideicõ
missarij tãtũ: qđ est qñ maior pars vadit ad legatariũ, vel fidei
commissariũ. & tũc hęres nõ teneť nisi de dolo, & lata culpa. l.
mulier. §. si hęres. ad treb. qñq; est celebrat⁹ cõtractus gratia hę
redis, vt qñ apud hęredẽ maior pars remanet: & tũc teneť etiã
de leuissima: vt hîc. Qñq; celebrať gratia vtriusq;: qa modicũ
plus vadit ad legatarios q; ad hęredẽ, vel econtra: & tũc teneť
de leui tm̃. hãc distinctionẽ facit tex. in. l. si seruus legatus. §. cũ
quid. ĵ. eo. Dices tu, nõne semper fit gratia hęredis, cũ apud eũ
remanet certa portio? Rñ. principaliter videť fecisse testator in
fauorem eorum quib⁹ plus relinquit: quia illud inspicitur qđ
principalius agebatur, vt. l. si quis. in prin. š. si cer. peta.

Item si fundus. Post moram periculũ interitus
pertinet ad hæredem. h.d. glos.
hîc intra illam. q. vtrùm debeat adhiberi distinctio: an res esset a
eo modo peritura penes actorem, vel non quod dixi plenè in
l. nemo rem. de verbo. oblig. l. quod te. š. si cer. peta.

a ¶ L. j. Adde quod consuluit Bal. cõsi. cccxix. iiij. lib.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei legatæ non transit recta uia in legatarium quando res hæredis est legata.*
2 *Legatarius qua actione agat pro furto commisso circa rem legatam?*
3 *Obligatio quando habet originem ex persona hæredis unus non tenetur ex facto alterius.*

LEX L.

SI hæredis seruus. Legatarius agit
cõtra hęredẽ ex
facto serui hęredis circa rẽ legatã. h.d. ¶ Op. legata
rius habet actionẽ furti. cũ recta via trãseat ad eum
dñiũ, vt. l. à titio. ff. de furtis. & l. legatũ ita. ĵ. ti. j. ergo non habet
actionẽ in factũ: qa cũ alia nõ cõcurrit, vt. l. quoties. de pręscri.
verb. Hui⁹ cõtrarij timore est facta tota gl. Rog. dicit ꝙ vniuer
sitate inspecta seru⁹ est hęredis, aliâs cõditio surrogať aut ipsa
re ꝑ se inspecta nõ hęredis, sed legatarij fit. fateor ꝙ vniuersitas
rerũ põt esse vni⁹: & tñ aliqua res singularis nõ est ei⁹, vt. l. ij. &
iij. de rei vẽ. & l. eũ q ędes. & l. rerũ mistura. de vsucap. tñ hîc cõ
syderať res singulariter, nõ prout est in vniuersitate. & sic nil
facit ad ꝓpositũ. Solu. ergo gl. vt hîc dicas in factũ. i. actio furti
ꝓpter factũ, nõ vt sit nomẽ actionis, vt ĩ. ij. & iiij. sol. quã tenet
Dy. & oẽs cõiter. vel dic scđm Iac. de are. legatari⁹ põt ĩtẽtare
actionẽ ꝑsonalẽ si vult, & realẽ si vult. vt insti. eo. §. nostra aũt.
Si ergo vellet eligere ꝑsonalẽ, & nõ realẽ: tũc ageret in factũ: vt
hîc. sed si eligeret realẽ ꝓ seruo. ꝓcedit hęc so. s. ꝙ ꝓ furto ageť

a ¶Dñium. Adde vltra Alex. Bal. cõsil. lxxiij. incipien. dñs asinarius. iij. lib. vbi ponit an testator possit transferre dominiũ rei heredis, licet hæres adeat hæreditatem.

furti. Azo soluit aliter, q hic res legata erat hæredis, non testatoris. No. secũdùm hanc sol. q† si legatur res hæredis, nõ trãsit dñium[a] recta via in legatarium. Contrarium no. in. l. ij. C. communia de leg. sed cum hac glos. cõcor. alia gl. in. l. papinianus. §. de serui. & in. l. titius. la. j. de act. emp. & l. hæreditatem. §. fi. ad leg. fal. & iste glo. sunt veræ. probatur in. l. si tibi homo. §. si fundus. j. eo. quæ qualiter inducatur ibi videbitis. & institu. eod. §. si res legata. ver. si verò heredis. & j. eod. l. si quis inquilinos. §. cũ seruũ. & j. qui & à quib. *manu. libe. nõ fiant*. l. hæres seruũ propriũ. & l. si seruum. §. de illo. j. de verb. obli. in glos. Est ergo ista vera sol. in se. sed quantũ ad. l. continet aliquam diuinationem. Sol. ergo alio modo q hęc hæreditas non erat adita. quod nõ placet per. l. à titio. de furtis. & l. huic scripturę. ad leg. aquil.

2 Ex prædictis† ergo distingue: aut legat̃ res hæredis aut res testatoris: & hoc casu: aut legatarius elegit pro re actionẽ personalem: & pro facto habebit actionem in factum: aut realem: & pro furto habebit actionem furti: vt ex prædictis patet.

Si vnus. Heres delinquens tenetur non coheredes. h. d. ¶Not. quando obligatio habet originem ex persona heredis, vnus nõ tenet̃ ex facto alteri⁹ simile habet̃ in l. fi. ad sylla. secus si ex persona defuncti: vt. l. ij. in fi. & l. eadem. §. Cato. j. de verb. oblig.

SVMMARIVM.

1 *Tempus certæ ætatis si adijcitur: quando requiritur q ultimus annus sit perfectus.*
2 *Dies ultimi anni an debeat esse completus? remißiuè.*
3 *Debitum annua, bima, trima die: an debeat solui in fine termini, uel qñ?*
4 *Tempus præstationis legati quando incipiat currere?*
5 *Vendito libro, & facto termino pro solutione pretij unius anni: terminus incipit currere à tempore perfecti contractus ultima perfectione?*

LEX LI.

b ¶Circa hoc quero. Vide Sali. in. l. ij. C. de cõtrahẽ. emp. facit quod voluit idẽ Bar. in. l. de diuisione. in. ij. col. post gl. ibi sol. mat.

POMATES.

Si cui legetur. Si legatum confertur in tempus certæ ætatis vltimus annus debet esse completus, vt debeat̃: & exinde dies pstationi adiectus currit, nisi pter scientiam testatoris aliud inducat̃. h. d. no. multũ. ¶No. q qñ adijcitur tps certę ętatis debet esse completus vltimus annus: & non sufficit q sit inceptus. ¶Scd'o no. q qñ debet̃ aliquid annua, bima, trima die: & sic p plures terminos debet solui in fine cuiuslibet termini. ¶Tertio no. q tps præstationis incipit currere à tempore testamẽti. ¶Op. glo. ad primũ de. l. si ita fuerit. de ma. test. sol. aliud est dicere cum erit. xiiij. annorũ: aliud quarto decimo anno, vt ibi: qd' non placet Pet. sed dicit esse speciale fauore libertatis. Ego tamen puto glo. bene dicere. Pro cu⁹†

1 declaratione distingue: aut tẽpus ætatis apponit̃ per genitiuum: vt cum erit. xiiij. annorum. & requirit̃ q vltimus annus sit completus, vt hic. hoc em̃ importat significatio verborum, vt hic. Aut per ablatiuũ, vt habeat in. xiiij. anno: & tũc sufficit quòd sit inceptus vltimus annus: vt. d. l. si ita. & l. j. §. quibus. j. de succes. edi. nam in quacũq parte anni fit. xiiij. anno fit. vnde significatio verborum hoc importat. Aduerte tñ quòd si verba executiua referuntur ad legatarium: debet habere intra annum qñ vult. ar. d. l. si ita *fuerit*. Si referũtur ad hæredẽ vel debitorem: tunc debet dare intra annum qñ vult: & sic põt in fine anni dare, vt. l. qui hoc anno. de verb. ob. si verò tps ętatis apponit̃ per accusatiuũ: tunc annus vltimus debet esse cõpletus: vt hic, & l. nõ putabã. de cõdi. & demonst. l. seius saturninus. ad treb. & ita sentit gl. sed hic est dubiũ qñ terminus apponit̃ p dictionẽ ad, cũ accusatiuo: videt̃ em̃ sufficere q quis appropinquet ad terminũ, vel eũ tangat, vt. l. si vitẽ. §. si ad ianuã. qd' vi aut clã. & l. quidã iberus. de ser. vr. pre. & dixi in. l. cætera. §. hoc senatus. s. eo. & ideo dic q hoc nõ est ex natura accusatiui: sed ex natura verbi peruenerit, vel peruenisset, qd' rẽ perfectã significat, vt. l. vrbana. la. j. §. fi. de verb. sig. & l. q pcurator. in prin. ff. de pcur. Idẽ si diceret, si venerit ad. xiiij. annũ. qa est futurũ subiũctiui: qd' rẽ perfectã significat, nõ cœptã, vt. l. j. in fi. cõiuncto princi. eiusdẽ. s. qd' quisq iur. ¶Sed si diceret legatarius habeat in anno. x. ętatis: vel in annũ. x. idẽ importaret. Prędicta fallunt in. l. qui filiũ. §. j. ad trebel. rõ ibi patet in tex. & in. l. ad rẽpublicã. j. de mu. & ho.

2 ¶†Quero an dies vltim⁹ vltimi anni debeat esse cõpletus? videatis in. l. qua ætate. s. de testa. facit ad pdicta qd' no. in. l. iij. §. minorẽ. s. de mino.

3 ¶†Op. ad scd'm de. l. iij. de annu. leg. Sol. intelligit̃ hoc scd'm illud. ¶Op. & videt̃ q debeat̃ in prin. cuiuslibet termini, vt. l. j. C. qñ di. le. ce. Sol. glo. ibi est legatũ annuum simpliciter: hic secus. Declaro: hic ab initio fuit legatũ vnũ, sed solutio diuisa per tpa, p hãc a dictiõnẽ, annua, bima, trima die: & sic illud tps adijcit̃ cã differẽdę solutiõis, & fauore heredis: meritò in fine anni debet solui, & p herede interpretat̃, vt hic, & l. lecta. ff. si cer. peta. quãq sunt plura legata annua: & tũc tps est adiectũ fauore legatarij, cã multiplicãdę obligationis: ideo in prin. cuiuslibet anni debet solui, vt. d. l. j. qñ di. le. ce. & s. j. co. tit. l. nec semel. Fallit si est relictũ annuũ rõne necessitatis: quia tũc debet solui tpe necessitatis imminẽtis. Itẽ fallit qñ pstatio est fiẽda de certo reddituu: tũc em̃ debet solui qñ redditus percipit̃, vt. l. nec semel. §. si in habitatione. j. qñ di. le. ce. & l. firmio. §. pater. cũ gl. e. ti. & plenè dixi in. l. qui hoc anno. de verb. obli.

4 ¶Ad tertiũ† dictũ op. & vr̃ q à die mortis: vt. l. q duos. §. j. j. de ma. test. & alibi dicit̃ à die aditæ heredtatis vt. l. si in diẽ. in prin. de cõdi. & demõ. & l. iij. §. si qs hæredi. de sta. li. vbi cedit à die aditæ hereditatis, etiã si sit dictũ q cederet à tpe mortis. Dic ergo: qñq dies apponit̃ dispositiõni: qñq apponit̃ cõditioni. Primo casu intelligit̃ à die mortis, vt. l. qui duos. §. j. de ma. test. Fallit si p testatorem aliud sit expressum vt hic: nã hic testator videt̃ voluisse q à die finitæ ętatis currat tẽpus annua, bima, trima die. Scd'o casu, si qdẽ cõditio est implenda in personã hęredis, incipit cedere à die aditæ hereditatis, vt in. l. iij. §. si qs heredi. de sta. lib. si verò nõ est implenda in personã hæredis: tũc à tpe testamẽti põt ĩpleri in vita, vel post mortẽ scd'm distinctiõnẽ. l. ij. de cõdi. & demõ. Sed cõtra hoc facit. l. thais. §. hęrede. de fideicõ. li. sed ibi debet impleri in psonã hęredis, nõ vt heredis, sed vt filij. ideo testamẽti tps inspicitur

5 ¶†Circa hoc qro,[b] ego vẽdo vnũ librũ, & facio terminum de

b ptio vni⁹ anni: qñ incipit currere illud tempus, an à tempore celebrati contractus, vel libri traditi? vel quid si fuit facta sub conditione: an currat tempore celebrati contractus, vel conditionis existentis? Dic q incipit currere à tempore perfecti contractus, vltima perfectione etiam traditionis, vt. l. tali facta stipulatione. in prin. de iure do. quod est multum no. sed contra hoc facit. l. j. §. biduum. quando ap. sit. sed vide per teipsum.

SVMMARIVM.

1 *Tempus certæ ætatis appositum grauato, quando faciat conditionem, uel diem? & nu. 3.*
2 *Dictio post, facit conditionem magis quàm dictio cum.*

Hoc autem legatum. Tẽpus certæ ætatis honorati facit conditionem. secus in tpe simplici. h. d. Quero quare vnũ tempus magis habeat conditionem q̃ aliud? Solu. dies simpliciter sine aliquo euẽtu est dies: quia certũ est euẽturũ. sed cũ aliquo euẽtu facit cõditionem. quia est dubiũ de illo euentu: & ita est hic. facit. l. iiij. in fi. s. de cõdi. insti. ¶Op. & videt̃ q tps certæ ętatis non facit cõditionẽ sed diẽ: vt. l. ex his. qñ di. le. ce. Dicit glo. solue vt ibi. Tu dic. ibi tps certę ætatis post legatum perfectum adijcit̃ præstationi: hic verò adijcitur substantiæ legati. ¶Sed op. quia cũ prestationi* tempus* apponit̃, facit cõditionem. l. quib⁹ diebus. §. quidã titio. de cõdi. & demon. Sol. si pręstationi adijcit̃ tps incertũ, facit cõditionẽ, vt ibi. secus si certũ tps. & hãc solutionẽ firmat gl. in. l. seius Saturninus. ad treb. & in. l. cũ testator. C. de ma. test. Op. de. l. si ita scriptũ. la. ij. de ma. test. Sol. ibi est speciale fauore libertatis. vt ibi dicit tex. Item oppo. de. l. seius saturninus. ad treb. Sol. ibi facit diem ex præsumpta volũtate defuncti, q̃ colligit̃ ex tribus: quia filius: quia minor: & qa paterna hęreditas est sibi debita. sed si qd' istorũ deficeret, nõ sufficeret. hoc dico vt eum adaptẽ ad istũ tex. ibi q si testamenti &c. vbi loquit̃ in filio: & facit cõditionẽ. ¶Itẽ opp. de. l. libertis. §. ab heredibus. de ali. & cib. leg. Iac. de are. dicit q constabat, q ibi voluit facere diẽ sed certè ibi loquit̃ qñ est dubiũ. quare ego dico quòd hic loquit̃ qñ tps adijcit̃ personę honorati: ibi quãdo adijcit̃ tps certæ ętatis personę grauati, & est rõ: quia. l. dicit q testator præsumit̃ magis diligere primum hęredẽ q̃ scd'm, vt. l. publius. §. j. de cõdi. & demon. Hoc

1 †premisso, quãdo tps certæ ętatis grauato apponit̃, voluit testator quod heres grauatus cum erit in illa ętate præstet: ergo multòmagis voluit q hæres illius hæredis pręstaret, cũ ipsum non tñ diligebat. sed qñ apponit̃ tempus ętatis honorati: tũc cum testator diligebat magis primum q̃ secũdũ hæredẽ: licèt velit dare primo: tñ nõ vult dare secũdo. ¶Sed hoc videt̃ contra casum. l. si ita fuerit. de ma. test. sed ibi fuit appositũ tps ętatis certæ psonę: & ius spãle in libertate ponit̃: sed sec⁹ est i alio legato qd' est de iure cõi. ¶Itẽ cõtra me facit. l. si seru⁹ liber. de sta. li. Rñ. ibi fuit tps appositũ p si: & sic cõditio: nõ fauore libertatis. Itẽ cõtra me videt̃ facere casus in. l. fideicõmissaria libertas. §. etiã. de fideicõ. lib. Sol. ibi fuit appositũ tps certę ętatis personæ grauati, p hanc dictiõnẽ post: q̃ facit cõditionem magis q̃ dictio cum: vt. l. inter illã. de verb. sig. vnde est idẽ qd' in dictione si: quæ facit cõditionẽ regulariter. Fallit fauore libertatis, vt. d. §. etiã. Sed cõtra prędicta facit. l. thais. §. libertatẽ. j. de fideicõ. li. Sol. ibi cõtinet ius cõe: nec est speciale fauore libertatis. Et id quod ibi dicit humaniore interpretatione &c. Intellige de illa humanitate quę debet fieri in qualibet vltima volũtate: vt in. l. in testamentis. de reg. iur. non q aliquid sit ibi

speciale

speciale fauore libertatis. Item facit contra me.l.si quis à filio.in princ.s.eo, secundũ intellectũ glo.sed rñdeo:substitutus non prestabat.s.incõtinẽti: sed adueniẽte tẽpore.xiiij.annorũ.sicut fit in.l.ex his.C.qñ di.le.ce.& tex. in.d.l.si qs a filio.hoc innuit.quare dicas tria verba.qñꝙ†tp̃s post legatum
2 perfectũ adijcit̃ p̃stationi:& tũc aut adijcit̃ tp̃s certũ,aut ĩcertũ.si verò tp̃s certæ etatis adijciat̃ substantiæ legati,& dubitat̃ an testator voluit facere diẽ,vel cõ ditionẽ:dic aut adijcit̃ tp̃s certæ ętatis honorati vel grauati, aut tertij.primo casu facit conditionẽ,vt hîc.scđo casu aut apponit̃ dies p cũ: & facit diẽ,vt.l.libertis.§.ab hęredibus.de ali.& ci.leg.& nõ ob.l.thais.§.libertatẽ.de fideicõ.lib.quia dico ꝙ ibi ponit̃ ius cõe,aut p si,vel p post:& facit cõditionẽ.fallit fauore libertatis,vt.l.si seru⁹ liber.de sta.li.&.l.fideicõmissaria.§.etiã.de fideicõ.liber.Tertio casu,facit cõditionẽ:nisi libertatis fauore,vt.l.si ita.j.de manu.test.Fallit si apparet expressè,vel tacitè aliqb⁹ coniecturis testatorem voluisse facere diem,vt.l.seius saturninus. ad treb.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor an posit esse iudex in causa rei principalis: & an etiam testis inter debitorem, & principalem? remissiuè.*

Sititio. Si legatarius grauatur soluere creditori defuncti hæres & fideiussor agere possunt,nõ creditor.h.d. ¶ Op.ꝙ legatũ valeat in persona creditoris: quia eius interest plures debitores habere,vt.l. iiij.in fi.de li.le.Sol.glo.pluribus modis.tene tertiam ꝙ non hîc reliquit cõtemplatione creditoris.qđ probatur in tex.in.l.fideicõmissa.§.interdũ.j. ti.ij.¶ Glo.vltimò tangit vnum verbum,ꝙ legatum valet ꝓ hoc interesse scilicet ꝙ habeo actionẽ bonę fidei:pro actione stricti iuris.qđ reprobaui in.l.si crediroris.in fi.s.eo.quia est contra casum in.l.aurelius.in fi.de li.le.
1 ¶ Vltimò Dy.†inducit hunc.§.ad duas.q.an fideiussor posit esse iudex in causa rei principalis.de qua vide in Specu.in tit.de iudi.dele.§.superest.
a versi.sed nunqd fideiussor[a].Scđo nunqd fideiussor posit esse testis in cã ĩter creditorẽ,& debitorẽ.De qua vide in Spe.de te.§.j.v.qd de fideiussore.

SVMMARIVM.

1 *Expressum si non ualet, an ualeat tacitum?*

LEX LII.

SI fideiussor. Vitiato expresso non vitiat̃ tacitum ęquè principale.h.d.¶ Op.si non va-
1 let expressum†nõ valet tacitũ:vt.l.itẽ.§.fi.s.de ser.ru.præ.Circa hoc Pe.facit vnã distinctionẽ quã Cy.recitat.C.de sac.sanc. eccle.in aut.ingressi. Tu breuius & clarius dic,qñꝙ est eadẽ rõ vitiãdi tacitum q̃ est vitiãdi expressum,vt si expressum fuit factũ dolo,vel metu:tũc vitiato expresso vitiat̃ tacitũ,vt.l.debitũ.C.de remis.pig.&.l.metũ.§.cum aũt.&.§.fi.qđ me.causa.Qñꝙ nõ est eadẽ rõ:& tunc aut actus celebrat⁹ est sufficiens ad disponendũ sup tacito,& expresso principaliter:& vitiato expresso nõ vitiat̃ tacitũ:vt hîc,&.l.j.§.j.in fi.qui.mo.pig.vel hyp.sol.Declaro,hoc legatũ põt relinqui tacitè,& nutu:vt.j.tit.ij.l.fideicõmissa.j.interdum.&.l.nutu.qđ hîc fuit factum.si verò actus celebratus non esset sufficiens ad inducẽdum tacitum principaliter,sed illud tacitum venit in quãdam consequentiam:tunc vitiato expresso vitiatur tacitũ,vt.l.si sponsus. §.j.de do.inter vir.& vxo.&.l.item.§.fi.de ser.rusti.præ.

SVMMARIVM.

1 *Hærede damnato per testatorem uendere fundum oblatione pretij facta per emptorem si hæres recusauit: uenditio erit perfecta, & dominium translatum.*
2 *Arbiter si compromisso facto mandauit fundum locari, & pars locauit, & postea locationi contrauenit, non incidit in pœnam laudi, sed locationis sic.*

Meminisse. Damnatus vendere intelligitur iusto pretio.h.d.
1 Dy.quęrit†de vna.q.in qua cõsuluit.si hæres dãnatus est vẽdere,& emptor obtulit pretiũ:hęres noluit accipere:an sit perfecta venditio:& an sit translatũ dñium? Quod Cy.tangit in.l.j.C.cõia.de leg.in.ix.q.qđ ego examino in.l.vxorẽ.§.agri plagã.j.titu.ij.Et de primo oẽs docuit ꝙ sic,vt.l.labeo scribit si mihi bibliothecam.s.de cõtrahẽ.emp. Sed de scđo videt̃ ꝙ nõ.nã est dãnatus ad factũ:vt.l.cõsilio.in fi.de cura. fu.& sic nõ est trãslatũ dñiũ.sed Dy.determinat cõtra.per.d.§.agri plagã. vbi dicit ꝙ petere põt:sed petere est agere in rẽ:ergo dñiũ est translatũ.Et hanc opi.dico verã:quia ille q dãnatus est vendere nõ est simpliciter dãnatus ad factũ,sed ad dandũ si dñs est,vt.l.ex empto.in prin.s.de actio.emp. & no.in.l.certi cõditio.in prin.s.si cer.pe.&.l.in conuentionalib⁹.j.de ver. obli.ergo fuit dãnatus ad dãdũ:meritò transfert̃ dñium incõtinenti si dñiũ erat apud testatorẽ.Sed contra hãc sol.facit qđ dixi in.l.seruũ filij.in prin. s.eo.vbi non trãsit qñ quis est tacitè grauatus.Sed rñ.ꝙ ibi est grauatus expressè,cũ verba hoc importẽt.ar.eorũ q̃ no.per Dy.& doc.in.l.sciẽdũ.j.de
b verb.obli.¶ Quæro de.q.[b]quã habui de facto.facta vẽditione si res euincatur:vtrũ posit agi actione ex testõ,vel debeat agi actione ex empto? Vel
2 ponet†in terminis in quib⁹ habui:arbiter condẽnauit partẽ ad locandũ domum in quinquenniũ.pars locauit domũ:sed non stat locationi.vtrũ possit peti pœna cõpromissi.an pœna apposita in cõtractu locatiõis? Dixi ꝙ liberatus est à pœna cõpromissi faciẽdo locationẽ:& agẽdũ est amodo ex contractu locationis.casus est in.l.in numerationib⁹.in fi.de solu.&.l.seru⁹ si hæredi.de sta.li.meli⁹ in.l.stichũ.§.si hæres.eo.ti.& gl.in.l.j.in fi.magnæ gl.C.de pact.sed cõtra me vr̃ casus in.l.fundi partẽ.de cõtrahẽ.emp.Solu. ibi fuit cõuentũ vt cõductor haberet:qđ nõ implet̃ sola locatione,sed per patiẽtiã in toto tpe.sed hîc fuit cõdẽnat⁹ ꝙ locaret:qđ sola locatiõe impletur.Idẽ cõtra me videt̃ facere casus in.l.inter castellianũ.de arbi.Sol.ibi arbiter diuisit,& voluit sic rẽ esse diuisam nõ aũt damnauit eos diuidere.& sic nõ implet̃,nisi in diuisione pmanserit.Itẽ cõtra me vr̃ casus in.l.si hęres.de act.emp.Rñ.ibi rei vẽditę accedũt multa:& ꝓ illis pñt agi actiõe prima:qa licèt cedãt vẽditioni:nõ tñ sunt empta,vt.l.naue.&.l.vacce.s.de euic.apponat̃ ergo ĩ sñia ꝙ locet,& ꝙ patiat̃ eũ ĩcõductiõe psistere,aliàs sola locatiõe ĩplet̃,vt.d.l.in nũerationibus.

a ¶ Fideiussor. Adde an fideiussor posit esse testis, Ang.cõsi.ccxcv.vide tamẽ qđ voluit Lu.Ro. de cessione. consil. ccclxxxij.

LEX LIII.

SI seruus.

SVMMARIVM.

1 *Legatarij contra quem agunt, quando sententia est lata contra hæredem non defendentem?*
Culpa quando posit imputari hæredi contra quem sententia lata fuit?
2 *Sententiam latam pro se quis non dicit iniustam, quando tota pro se est lata.*
3 *Turpitudinem suam quando quis allegare posit? remissiuè.*

Si hæreditatis. Sñia lata cõtra hęredẽ nõ defendentẽ,vel cul-
c pabiliter nõ appellantẽ,legatarijs nõ p̃iudicat:[c] & qs non põt suã turpitudinẽ allegare.h.d.¶ Opp.& vr̃ ꝙ p̃iudicet quo ad oẽs,vt.l.si superat⁹.§.j.de pig.
1 Sol.gl.ibi nõ fuit collusum.¶†Quęro cõtra quem agãt legatarij?Gl.variãt:vna est in.l.q repudiãtis.in fi.de inoffi.test.alia est in.l.si plusorio.§.fi.de app. Iac.de are.distinguit:qñꝙ datur sñia cõtra hæredẽ nõ defendentẽ:vel colludentẽ:tũc non p̃iudicat,vt hîc,&.d.l.si plusorio.§.fi.de ap.&.l.q repudiãtis.in fi.de inoffi.test.&.l.si iõ.cũ si.de euic.& tũc põt cõueniri ipse hęres:vt hîc,&.j.§.pe.Itẽ poterit cõueniri possessor rei vendicatione,nõ actione ex testõ,vt firmat gl.d.l.q repudiãtis.in fi.& tex.in.l.si perlusorio.§.fi.j.de ap.qñꝙ dat̃ sñia cõtra hęredẽ defendẽtem,& nõ colludentẽ:& tunc aut hęredi nulla põt imputari culpa,& ipse nõ tenet̃,& p̃iudicat legatarijs siue fuerit actũ quærela inoffi.testa.vt.l.papinianus.§.si ex cã.de inoffi.testa.siue testm̃ fuit dictum nullũ,vel irritũ,vt.l.fi.C.de peti.hęre.siue fuerit dictũ falsum,vt.C.eo.l.si in fraudẽ.si verò hæredi põt imputari aliqua culpa,nõ p̃iudicat legatarijs.Culpa aũt est si nõ appellauit:si iustè potuit,vt hîc.Itẽ si iustas allegationes omisit:vt.j.§.ꝓxi.Itẽ si iudicẽ contra se prouocauit,vt.l.exceptione.de fideiuss.& tunc licèt legatarius posit agere contra hęredẽ,nõ tñ põt agere cõtra vincentẽ:quia tutus est,vt.l.si superat⁹.s.de pig.cũ si.& hoc est verũ si sententia fuit lata ad petitionem legitimi.sed si ad petitionẽ substituti,tunc si legata non sunt repetita à substituto tacitè vel expressè:idẽ dic qđ in pręcedẽtibus eadẽ rõne.si verò sunt repetita:tũc substitutus debet primò cõueniri,vt hîc.si non esset soluendo:tũc debet rediri ad primũ,ꝓpter dolũ & culpã suã.arg.pręall. ll.facit.l.licèt.s.si quis omis.cau.test.Prædicta vera in sñia.in transactione dic vt plenè no.in.l.cõtrouer-
2 sia.s.de transact.¶†Vltimò no.[d]bene tex.ꝙ sentẽ-
d tiam latã ꝓ se qs nõ põt dicere malè latã:qđ est verum si pro se in totũ est lata. secus si pro parte:tunc eñ potest contra partẽ venire,vt.l.etiam.§.j.de mi-
3 no.facit.l.fi.C.qñ prouo.non est neces.Qñ†autem liceat alicui allegare turpitudinem suã,vel non,dixi in.l.iusiurandum.§.fi.&.l.seq.de iureiur.

b ¶ Quęro de qõne. Et vide ꝓ ista.q. Io.de imo.hîc & in l.sed & si possessori.in prin.ff.de iure iur.& ibi Bal.Pau. de ca.& Raph.& vide Bart.& Ioan.de Imo.in.l.pe.§.spẽs. ff.de acqr.pos.Bar. & alios in.d.l.in numerationib⁹.;.And. Barba.

POMATES.

c ¶ Vide Bar.in cõsi. clxxvj.

c ¶ Non præiudicat. Adde an sñia lata cõtra hęredẽ p̃iudicet legatarijs, Bald. cõsil. cccxcviij.iiij. libro.

POMATES.

d ¶ Vltimo no. Amplia etiã si ille q obtinuit successit cõdemnato. ita tenet Bal.ĩ.l.si creditori. C.de ser.pig.da.manu.vide Alex.cõsi. lxij. in pe.col.ĩ.iiij. vol.& in simili Feder.cõsil.lxxxix.& seq. Fed.in.c.lator. in.j.col.de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Culpabiliter defendens non excusatur.*
2 *Deferens in fiscum, debet deferre nomine fisci.*

Si quis. Hæreditas trãsit ad fiscũ cũ onere le-
1 gatorũ.h.d.¶ No.tex.†ibi,vel min⁹ plenè defendit.ꝙ culpabiliter defendens nõ excusatur.dixi.s.proxi.§.inducitur tex.iste per gl.ad.q. quæ ponit̃ in.§.si quis autem nõ implens in authẽ. de hære.& fal.&.l.si is qui solidũ.s.de hære.institu.
2 ¶ Vltimò no.gl.†q̃ incipit,ei.s.fisco q̃ ponit formã
e deferendi.[e] vt quando quis defert in fiscum, debet deferre nomine fisci.dixi plene in.l.j.j.de iure fisci.

e ¶ Deferendi. Adde vltra Alex.an facto aliquo ꝓcurante debeat ꝓdesse ei q ꝓcurauit,qđ cõsuluit Bal.cõsil.lxj. iij.lib.& Ro.consi. ciij. & inquantum Alex.tangit an bãnitus teneat̃ ad collectas,vide latè Ro. consi.lxxiij.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo testatoris circa rem legatam, tam in modo utendi quàm loquendi, quando attendatur?*
2 *Consuetudo regionis in qua uersatum est testator unde fuit in legatis attenditur.*

POMATES.

a ¶ Si numerus. limita vt per Are. post Imo. in l. centurio, in .xliij. col. de vul. & pup. substi. vide aliqd p Pau. de cas. cõsi. xxj. in .ij. colũ. & cõsi. ciij. & cõsi. clxxix. in princ. & cõsi. cccxxxviij. in ij. col. Imo. cõs. xiij. & in cõsi. lxxxj. vide etiam qd ex hoc tex. referat Raph. cu. cõsi. xij. & Imo. cõsi. lxxxv. & xcv. & cxiij. in iij. colũ.

b ¶ Arbiter. Adde quõ iudicari debeat an quis ꝓcesserit vt arbiter, vel arbitrator. Bar. cõs. ccccclxxvj. iiij. libr.

POMATES.

c ¶ Et ista faciũt ad qõnẽ. Vide quid p hoc dictũ cõsuluit Alex. cõsil. j. in iiij. col. in iiij. vol. & vide Are. cõ. cxxxv. incipien. breuitate vtendũ est. ad fi. ibi dicit contra Barto. sed dictum Bar. pri mò sequit Bal. in c. prudentiã. de offic. dele. & melius per Aret. in l. scire debemus. in iiij. col. ff. de verb. obli. p illũ tex. qui ad hoc ponderat p Ang. consi. cxlvj. incip. sup primo. & pro opi. Bar. videt text. in l. si qs à filio. & ibi ponderat Imol. s. eo. facit etiã ꝓ Barto. quod vult Pet. de ancha. cõsil. ccccij. & dicit Paul. de cast. hic ꝙ ita cõiter practicatur. & dicit Rapha. cu. ꝙ durum esset in practica recedere ab opi. Bar. tñ cõtra Barto. consuluit Ro. consi. clxvij. vide etiam Bal. in l. j. in ij. col. in iij. volu. Felin. in c. nõne. bñ dicim⁹. in ij. ob. ver. fallit. vij. de pſumptio.

d ¶ Accusatus. Et vide Bal. in l. si seruus pluriũ. §. fi. de leg. j. & vide Bene. de plũ bi. in l. si. ff. de fideicom. liber. vbi allegat consi. Bar. Andreæ Barb.

e ¶ Nõ gñaliter. Adde vltra Alexã. qđ Rom. consi. ccccly. cõsuluit cũ quidã esset accusatus ꝙ quendam gabellarium nomine titiũ vulnerauerat, & respõdisset verũ esse ꝙ titiũ vulnerauerat. ꝙ pro hoc non erat cõfessus ꝙ ille fuisset gabellarius.

3 *Obscuritas voluntatis defuncti circa legatum declaratur per iudicem.*

4 *Ex modo cognoscendi cognoscitur an quis ut arbiter uel arbitrator processerit.*

a Si numerus. [a]Legatũ obscurũ declaratur ex cõiecturis hac l. expressis. h. d. ¶ Oppoñ. ꝙ cõsuetudo testatoris nõ debeat inspici, vt l. cum certũ. de vi. tri. & oleo leg. Sol. 1 hic inspicit cõsuetudo loquẽdi: nõ consuetudo vtẽdi: vt in contrarijs. ita dicit gl. ꝙ nõ placet. ar. l. de q-bus. in fi. s. de leg. Tñ tenẽdo istam sol. glos. op. de. l. dãnas. §. fi. de vsufru. leg. & de ali. & ciba. leg. l. pe. in prin. in quib⁹ expectat consuetudo vtẽdi gl. nõ sol. Dy. dicit cũ dubitat an sit legatũ, & quatũ: cõsyderatur cõsuetudo vtendi: & ibi. sed cũ cõstat legatũ esse, & dubitat quale sit: tũc inspicit cõsuetudo loquẽdi, vt hĩc secđm Dy. Addit Pe. nisi nõ inspecta cõsuetudine vtendi legatum redderet inutile: vt. l. ex vsu. j. de vi. tri. & oleo leg. & d. l. dãnas. secđm Pe. q vba nullũ saporẽ habẽt. Dico ergo plenè vt dixi 2 in d. l. cũ certũ. ¶ † Op. dicitur hĩc, cõsuetudo regio nis in qua versatus &c. ¶ Contrà: imo consuetudo regionis vñ fuit est exquirẽda: vt. l. nũmis. j. de leg. iij. Sol. intelligas illã secđm istã. vñ fuit. nõ intelligas vbi natus est, sed vbi cõuersat⁹ est. ¶ Itẽ opp. quòd 3 hęc voluntas debeat exquiri per iudicẽ: vt. l. voluntatis. C. de fideicõ. Sol. fateor quod recurrit ad iudicem. sed iudex declarat secđm coniecturas hĩc positas. ordinẽ ponit Dy. in c. in obscuris. de reg. iur. lib. vj. & in regula, inspicimus. eo. tit. no. ergo glo. q ponit istas coniecturas. ¶ Quæro, quid si in alijs legatis ex quib⁹ debet declarari reperit varietas? Rñ. inspicit quod est minus secđm Pe. vt. j. ti. j. l. si ita relictum. in fi. & l. apud iulianũ. aliás icipit aphrican⁹. 4 §. seio. s. eo. Inducit iste. §. p Dyñ. † vt ex modo co- b gnoscẽdi cognoscat an quis cognouerit vt arbiter[b], an vt arbitrator. De quo in l. j. s. de iudi. & in Spe. de arbi. §. sequit. ver. sed pone ꝙ sic. & melius in versi. quid si sit compromissum. dixi in repetitione. §. arbitrorum. l. si societatem. ff. pro so. ¶ Vltimo nota. l. sed & si certos. ad id qđ dixi i. l. talis scriptura. s. eo.

LEX LV.

Si cui. Dictio cum, ponitur augmentatiuè, non taxatiuè. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Accusatus de adulterio cum seia uxore titij si respondeat se cognouisse carnaliter seiam: an per hoc uideatur confiteri adulterium?*

2 *Legatum quantitatis factum ab instituto per testatorem titio: si eidem substituto relinquitur maior quantitas: in illa maiori quantitate inest relictum ab instituto.*

Si a filio. Repetitio à substituto facta simpliciter, intelligitur pure: & impubere adeunte debetur ex primis tabulis: nisi relictũ sit vltra: vel cõiunctus sit datus. hoc dicit cum prin. l. seq. ¶ Op. de. l. cũ pater. §. ab instituto. j. ti. j. Sol. a. distingue vt in glo. quam vide. ¶ Oppo. extra glo. de. l. si. j. de fideicom. li. vbi in repetitione testatoris intelligitur repetita cõditio: nisi sit talis quæ vitiet conditionem. Sol. hĩc testator repetijt legata simpliciter: vt legata prædicta: vel q legauit &c. ibi magis generaliter. s. quicqd legaui vel cau &c. Et ista c faciũt ad qõnẽ.[c] † Quidã fuit accusat⁹ [d] de adulterio 1 cõmisso in seiam vxorẽ titij, qui respondendo accu d sationi dixit: Cõfiteor me cognouisse dictã seiam carnaliter: an p hoc videat cõfiteri eã vxorem titij? Spe. tangit hoc in ti. depositio. §. vij. ver. xj. & nil boni dicit. Tu ex pdictis dic: aut est confessus gñaliter oĩa cõtenta in accusatione vera esse: & tũc referẽ ad ea q ibi cõtinent (pãliter, & etiã accessoriè. ꝑ modũ qualitatis. ar. d. l. si. de fideicõ. li. Si verò nõ gñaliter[e] sed dicit se cognouisse dictã seiã: tunc refert ad e substãtiã psonæ: nõ ad alias qualitates ipsi⁹ psonæ. ar. huius. l. cũ si. ¶ Opp. ad hac. l. qd ergo. de. l. si fun 2 dũ sub cõditio. §. si pr. j. eo. so. illa cõcordat. ¶ † No. vltimò ex isto tex. ꝙ si testator reliqt certã quãtitatẽ ab instituto: & postea aliqd vltra à substituto: in quãtitate relicta à substituto inest qđ relictum erat primò qđ dic vt l. seruo alieno. §. si qs à primo. j. eo. ¶ No. etiã glo. q dicit ꝙ pars debet interim ꝑ. q. de

Quid ergo. qua dixi in l. plane. §. si coniunctim. s. eo.

LEX LVI.

SVMMARIVM.

1 *Relictum à diuersis hæredibus non debetur insolidum, nisi hoc exprimatur.*

2 *Duæ causæ lucratiuæ quando habent originem in personam diuersorum, concurrunt, licet redeant ad personam unius.*

1 Si quis duos. † Quod relinquit à diuersis hęredibus, perinde est acsi relinqueretur in diuersorum testamentis. h. d. ¶ No. tex. ibi, damnauerit vnũquẽq; solidã rẽ præstare: qa si hoc expreßisset, secus esset: vt. l. si tibi. §. j. j. eo. & l. ineuius. §. eũ. j. ti. j. No. ex ver. nã & si mihi 2 ꝙ † duæ lucratiuæ causæ q habent originẽ in psonã f diuersorum possunt concurrere, licet redeant ad personam vnius, vt. l. si seruus legatus. §. j. j. eod. & ibi dicam. cætera dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Pacem faciens cum aliquo, si postea banniatur, & impune occidi posit, si illum occidat, non tenetur.*

Si hæres. Si hæres rẽ legatã interimit iustè, nõ tenet. secus si iniustè. vel non 1 diligenter se habuerit. h. d. ¶ † No. ar. ad. q. ꝙ si feci f pacẽ[f] cũ aliquo q postea fuit bãnitus, ita ꝙ põt impune occidi: si eũ occido, non teneor: quia occido merentẽ: vt hĩc, & l. q seruũ. de verb. ob. & ibi dixi. ¶ Op. ꝙ talis erat dãdus seru⁹ qualis erat: vnde potuit dari ꝓ noxa, vt. l. si à substituto. §. j. s. eo. Sol. gl. g pluribus modis: tene illam. ꝙ hĩc magis expediebat defendere quã dare ꝓ noxa. ¶ Op. de. l. si seruus. §. bonæ. de cõdi. fur. sol. ibi agebat rei vẽdicatione: hĩc actione psonali. vel dicas ꝙ dicit, nõ tenet vt pstet cautionẽ &c. subaudi tantũ. & sic cessant contraria.

Item si ædes. Op. & vř ꝙ nõ teneat, vt l. si à substituto. §. heres. s. e. ti. sol. erat meli⁹ cauere de dam. infecto q̃ dimittere eã posideri. Op. & vř ꝙ nõ posit facere religiosum: cum dñiũ sit translatũ in legatariũ, vt. l. à titio. de fur. Rñ. vt rñdet tex. i. l. script⁹. s. de reli. & sump. fu. non habetis hic alia.

SVMMARIVM.

1 *Scripta per testatorem in testamento si non ualent uidetur ei esse in pœnam.*

2 *Statutum ꝙ si quis diffamauerit aliquem, puniatur certa pœna, qualiter intelligatur?*

3 *Diffamare aliquem de maleficio quomodo intelligatur?*

4 *Iniuria dicitur inferri quando alicui dicitur ꝙ est spurius, & natus ex monacho.*

LEX LVII.

g Turpia. [g]Legata facta per verba diffamatoria nõ valent. 1 h. d. ¶ † No. ꝙ dicit odio scribẽtis. & sic videt pœna esse testatoris, si ea q scribit in testo nõ valent. ¶ Opp. de. l. his verbis. §. j. de hæredi. insti. sol. gl. ibi stetit in genere maledicẽdi: hĩc descẽdit ad speciẽ: qđ est notandũ, vt. j. dicã. ¶ Op. de. l. & si pepercerit. §. j. de li. & posth. Sol. ibi in exhęredãdo cõgruũt verba maledictionis: quia est priuatio: ideo nõ vitiat: vt ibi: sed legato nõ cõgruũt. fa cit. l. quoties. §. si qs nomẽ. & qđ ibi no. s. de hære. in 2 stit. ¶ Ista faciũt † ad. q. statutũ est hĩc ꝙ si qs diffamauerit aliquẽ de aliquo maleficio, puniatur certa pœna. primo qrit qd sit hoc dictũ diffamauerit. vř ꝙ importat. i. in fama posuerit. secđm hoc q accusat 3 de diffamatione. † debet ꝓbare tñ esse dictũ ꝑ aliquẽ ꝙ ex hoc talis insurrexit fama. veritas est ꝙ infamare dicit q ꝓnunciat aliqđ verbũ: qđ infamiã alicuius cõtinet, vt hĩc ibi, q denotãdi. & l. itẽ apud labeonẽ. §. si qs libello. de iniur. & l. lex cornelia. §. fi. cũ l. seq. eo. ti. C. de famo. li. l. j. facit. l. diffamari. de 4 inge. man. ¶ † Secđò dubitat qũo intelligit diffamare de maleficio. Rñ. nõ sufficeret si staret in gñe maledictionis: vt dicendo ipsum impiũ, & pessimũ hominẽ, & similia: nec reqrit ꝙ de aliquo ꝓnũciet maleficiũ ita limitatè, sicut dicit in l. libellorũ. de accu. sed sufficit quòd dixerit fecisse homicidiũ, vel furtum & similia: vt hac l. & quod not. in d. l. quoties. & probatur in lege denunciasse. §. primo. de adult. 5 ¶ No. etiã ꝙ † vř iniuria, [h]facta & infamia, si alicui h dicatur: tu es spurius & ex monacho natus: vt hĩc.

Si titiæ

f ¶ Feci pacẽ. Adde vltra Alexã. Bald. consi. ccxxj. ij. libr.

g ¶ Turpia. Adde an si testator mãdauerit hæredibus sub pœna priuationis hæreditatis vt eius filiã nuberent cum consi. Cañ, & filia nupta fuit sine eius cõsensu, & acceptauit legatũ paternũ, nihilominus posit petere hæredes priuari hereditate, no. Pau. de ca. cõ. lxxxvij. & inquantum Alex. ponit an pater posit disponere vt filia dotet arbitrio alicuius, vide Bald. tenentẽ ꝙ sic, cõsil. cxxxiij. lib. v.

POMATES.

h ¶ Nota ꝙ videt iniuria. intellige vt p Bar. in l. eũ qui nocentẽ. ff. de iniu. & q̃ dicant verba iniuriosa, vide tex. & ibi. Ant. in c. cũ te. de re iudi. Ro. cõsi. clxxxij. inci. in casu ꝓposito. Alb. in ij. parte statutorũ. q. iij. incipi. quid si aliquis volens iniuriare. Ang. i. l. vel. ff. de iniur.

a **Si titiæ.**[a] ¶ Defectus conditionis inualidæ non vitiat legatum.h.d.
¶ Op.C.de insti.& substi.l.j.& de condi.inser.l.legatum.
Sol.hęc conditio ab initio fuit inualida.quod no.

Sed et si serui. Si cōditio potestatiua deficiat per casum,non
perimit̃ legatũ.h.d.¶ Opp.de cōdi.& demō.l.
pe.§.j.sol.hîc decessit ante morã:ibi post.¶ Op.ad.l.aql.de.l.inde Nerati⁹
§.j.sol.hîc decessit casu:ibi fuit occisus p aliũ viuo testatore.Dicit gl.imo
vult dicere vt ibi patet eo mortuo.de ista materia no.plenê p doc.& gl.in
l.j.C.de insti.& subst.&.l.in testō.j.de cōd.& demō.& ibi gl.& ibi dicem⁹.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes nominati per nomina propria tenentur in uiriles,per appellatiua in hæreditarias portiones.nu.3.*
2 *Testator si dicit,ab hæredibus quos suprà scripsi(cum eos nominauerit)peto dari uidentur nominati per nomina appellatiua.*
4 *Testator si nominauit hæredes per nomina appellatiua non denotantia hæreditatem, tenentur pro hæreditarijs portionibus.*
5 *Nominatim relinquere quid sit?*

1 **Si pars.** Nominati† per noĩa ꝓpria tenẽtur in viriles:per appellati
ua in hæreditarias portiones.h.d.¶ Op.j.ad treb.de.l.nōnũ
quã.sol.hoc debet intelligi secũdũ distinctionẽ illius.l.¶ Oppo.j.de duob.
reis.l.antepe.vbi non est differentia,siue nominent̃ oẽs,siue pars eorũ .glo.
hîc fatetur cōtrariũ dicit ꝙ hîc sit differẽtia,vtrũ nominentur per nomina
propria,vel appellatiua,vt hîc in.j.gl.Alibi gl.tenet istam differentiam vt
distinguat̃,aut relinquat̃ à parte an ab omnib⁹,vt.l.si quis testamento.de
2 sta.lib.¶ Sed hęc verior.probatur in.d.l.antepe.de duo.reis.¶ †Quęro qd
si testator dicit ab hæredibus quos suprà scripsi peto dari cum.s.eos nominauerit.gl.in.d.l.antepe.dicit ꝙ videntur nominati per nomina appellatiua:& istud est verũ,casus est in.l.si pater filio suprà.de vulg.& pup.Licèt
vltramōtani & Cy.cōtra.C.de impu.& alijs sub.l.fi.&.l.lucius.§.lucius.j.ti
3 tu.j.& ibi dicã.¶ Quæro†quid si nomino partim per nomina ꝓpria,partim per nomina appellatiua.Dic ꝙ noĩati per noĩa propria tenebũtur in
viriles q̃ eos tangunt.Alij tenebuntur in hæreditarias portiones.vt no.j.de
b stab.lib.l.si qs testō.secũdũ vnã opi.¶ Quęro[b] qd si †appellauit eos p noĩa
4 appellatiua non significãtia hæreditatẽ:sed dixit à filijs meis,vel à fratrib⁹
meis,& similib⁹?videtur ꝙ teneant̃ in viriles:cũ talis demonstratio habeat
vim proprij nois,vt.l.noĩatim.de lib.& posth.&.l.si nominatim.de cond.&
demō.In contrariũ ꝙ pro hæreditarijs.est casus in.l.lucius.§.mæuia filium
5 ad treb.¶ Vltimò aduerte.†quid est hoc dictum relinquere noĩat.m.nam
largo modo dicit̃ relinqui noĩatim,quãdocũq; apparet à quo relinquitur,
vt.l.noĩatim.j.tit.ij.sed sicut ista vox nomẽ cōgruit noĩbus proprijs & appellatiuis:ita hoc aduerbium nominatim.qñq; em̃ dicit̃ noĩatim quod relinquitur per noĩa appellatiua:vt si dico filijs meis,vt.l.titius.in prin.s.de libe.& posthu.&.d.l.lucius.§.męuia.Idẽ si dico hæredibus meis:vt hîc:vel
dominis meis,vt.l.si seruus communis ita.de stipu.seruo.sed solùm nominatio quę fit per nomina propria vocat aliquem ad viriles.vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Testator non potest prohibere quòd solennitas legum non habeat locũ in eius testamẽto.*
2 *Priuati non possunt tollere solennitatem iuris in testamento.*
Statutum potest facere ne leges habeant locum in testamentis.
3 *Cautio de utendo,& fruendo arbitrio boni uiri non potest tolli per testatorem.*
4 *Testator potest prohibere detractionem falcidiæ.*
Falcidia quare fuit inducta.
5 *Testamentum in quo prohibita est falcidia,ualet,licèt hæres non adeat hæreditatem. & sic est casus in quo testamentum ualet sine aditione.*
6 *Iustinianus fuit catholicus.*
7 *Trebellianica detrahitur contra uoluntatem testatoris.*
8 *Testator non potest prohibere quòd testamentum non insinuetur,stante statuto quòd debeat insinuari.*
Testator nec partes possunt tollere inducta ad falsitatem euitandam.
9 *Testator potest facere ne bona sint pro legatis tacitè obligata.*
10 *Legatarius quòd possit propria authoritate ingredi rem legatam, quando testator hoc mandat.uide tamen remißiones.*
11 *Renunciatio facta de exceptione fictionis,uel simulationis contractus,q; non teneat.*
Practica opponendi exceptionem simulationis.
12 *Testator potest remittere tutori confectionem inuentarij.*
Iudex potest non sequi uoluntatẽ testatoris remittentis tutori confectionem inuentarij.
13 *Pactum quòd liceat appellari à sententia arbitri,an ualeat?etiam in illis casibus in quibus non oritur actio.16.*
14 *Casus in quibus de iure communis à sententia arbitri oritur actio.*
15 *Stante statuto q; ex sententia arbitri oriatur actio,tunc ab eo potest appellari.*
16 *Obligatio in nobis imprimitur,sicut character in anima.*
17 *Testamentum non solenne producit obligationem naturalem.*
18 *Poßidens sine uitio rem sibi in testamento minus solenni relictam tutus est exceptione, sed ad eam non habet actionem.*
19 *Pactum quòd seruituti quam habeo in fundo tuo non præscribatur,an ualeat.*
20 *Vsucapio & præscriptio inducta est propter bonum publicum principaliter.*
21 *Præscriptio potest à pacto interrumpi.*
22 *Renunciari quòd non poßit statuto disponẽti q; debito præscribatur per.x.annos.*
Cautela ut actio tempore non tollatur.
23 *Obligatio si præscribatur,an remaneat naturalis.*
24 *Hæres iussus à testatore præstare legatum certo loco quando poßit alio loco congruo conueniri.*

LEX LVIII.

c **Nemo potest.**[c] ¶ Breuis est *hæc.l.* nec
eget summario,sed declaratione.Primò
ponit dictum.Secũdò illud probat per
tria exempla:secunda ibi,quia nec tempore.Casus
in terminis apparebit ex his quæ.j.dicam rñdendo
ad cōtraria. ¶ Opp.voluntas testatoris est seruãda
in vltimis voluntatibus,vt.l.in conditionibus.de cō
di.& demō.hîc dicitur cōtrariũ.Sol.quędam sunt q̃
pertinent ad substantialia testamenti,sine quibus
testamentũ nō est:videlicet ꝙ sint testes liberè rogati:& similia pertinẽtia ad solẽnitatem.Itẽ ꝙ sit institutio hęredis sine qua testamentũ nō est vt.l.ꝓxime.de his q̃ in te.delen.& has testator prohibere nō
potest:vt hîc.ratio est:quia hoc dicẽdo continet repugnantiam.cũ enim sint de substãtia sine quibus
testamẽtũ nō est:subducere ista est facere qđ nō sit
testamẽtũ.quod ergo dicit ꝙ leges non habeãt locũ
& sit testamẽtũ.idem est dicere acsi diceret ꝙ non
sit testamentũ,& sit testamẽtũ.hoc esse nō potest.
vt de reg.iur.l.vbi repugnãtia.& de vsu & ha.l.per
seruũ.§.j.quędam sunt quæ nō respiciunt solennitatem testamenti,sed tenorem ipsius:& in illis voluntas testatoris seruatur,vt.l.contraria:& sic intelligitur prima gl.hîc posita.¶ Sed cōtra.j.ti.j,l.codicillis
§.fi.Sol.gl.& bñ.ꝙ ibi erat solennitas sufficiens ad
codicillos:iō valet iure codicillorum.Cōtra hoc oppo.gl.C.de fideicō.l.fi.vbi sufficit ꝙ in fide hęredis
ponat̃ absq; aliqua solennitate secũdũ vnã lectu.
Sol.ibi est casus specialis.vel aliter pone in fide hæredis,ita ꝙ hæres ꝓmittat hoc defuncto sapit naturã contractus:& ita hęres qui hoc promisit ad hoc
cōuenit̃.ar.l.quidã cũ filiũ.de hære.inst.&.l.spadonẽ.§.j.de exc.tu.¶ Itẽ ad p̃dicta op.extra glo.s.de
1 test.mi.l.j.So.†p legẽ potest fieri,& remitti solenni
2 tas iuris ciuilis,nō p testatorẽ,vt hîc.†& sic vides ꝙ
prin.huius.l.loquitur in priuato.Per statutũ em̃ bñ
posset fieri,ne leges locũ haberẽt in testamento.
¶ Op.C.de vsufr.l.j.&.C.vt in pos.leg.l.pe.gl.ma-
3 gna.hîc in fi.hoc†tangit dicẽs ꝙ cautio de vtendo
fruendo arbitrio boni viri est in fauorẽ hęredis:vnde licèt nō sit de solẽnitatib⁹ testamẽti,per testatorẽ
nō pōt tolli solũ em̃ circa ea q̃ ipsum testatorẽ respiciũt seu ius testatoris pōt disponere.sed hæc so.vr̃
cōtra.l.vnũ ex familia.§.si rem.j.ti.j.vbi de re hæredis pōt testator disponere,vt de suo.vñ glo.in.l.pe.
vt in pos.le.dicit ꝙ cautio illa non est solũ in fauorẽ
hæredis:sed ideo est inducta,ne quis inuitetur ad delinquendũ,iō per testatorem nō potest tolli,vt.l.cōuenire.s.de pact.do.& ista est bona.¶ Sed ad hoc
op.C.ar.tu.l.fi.§.illo.vbi pōt remitti cōfectio inuẽtarij.& tñ illud inuentariũ est,ne qs inuitetur ad delinquendũ.So.vt dicã.j.in qōnib⁹.¶ Op.C.ad.l.fal.
4 aut̃.†sed cũ testator vbi testator pōt ꝓhibere detrahi falcidiã respicientẽ ius publicũ,vt.l.qđ de bonis.
§.j.ad.l.fal.sol.l.fal.fuit inducta in fauorem testatoris,vt habeat hæredẽ.vt insti.ad.l.fal.in princ.Item
in fauorem publicũ:quia publicè interest vt testamenta hominũ effectũ habeant,vt.l.vel negare.s.
quẽad.test.ap.sed si testator de iure antiquo potuisset prohibere falcidiam,venisset contra vtilitatem
publicã:quia hęres repudiando rumperet testamẽtum.ideo prohiberi non poterat.vt.d.l.quod de bonis.§.j.sed hodie,si testator prohibet falcidiã,& hæ-
5 res†non adit hęreditatem:testm̃ remanet validum
vt ĩ aut̃.de hęre.& fal.§.si vero expressim.quod est
d notãdũ:[d] quia casus singularis est,vbi valet testm̃
sine aditione hęreditatis.vnde prohibere falcidiam
hodie non est contra publicam vtilitatem.meritô
valet.& hæc est ratio vrgens.Est alia persuadens:
nam iurisconsulti erant pagani,& de præmio vitę
eternæ nō cogitabant.ideò putabam quòd si hęres
cōmodum pecuniarium non consequeretur,repu-
6 diaret *hęreditatem.* Iustinianus† autem vt catho-
licus cogitauit quòd satis habeat commodum à
e deò,[e] ex eo quòd voluntatem defuncti exequitur,

POMATES.

a ¶ Si titię.in prin.ꝓ declaratione huius tex.vide Felĩn.in.c.pe.in.ij.col.de cōst.
b ¶ Quęro quid si appellauit. Et vide Pet.de anch.in.c.literis,de rescrip.vbi inducit illũ tex.cōtra dictũ Bart.in.d.§.mæuia.& vide q̃ ibi dixi.Aud.Barb.

POMATES.

c ¶ Nemo pōt ĩ princi.Adde in materia auferẽ.ꝙ cũ ius primogenitureę sit firmatũ lege diuina secũdũ Io.an.& alios in.c.licet de voto.qa pater illud non poterat auferre primogenito,vt alius fili⁹ p̃cedat.ita Pau.de ca.tenet cōsi.iij.inc.tenor.ĩ prĩ.ij.dubi.in.ij.vol.qđ intellige *esse verum* nisi primogenitus esset ĩsufficiẽs.ita firmat Bal.in aut̃.hoc amplius.in.ij.co.C.de fideicō.& ĩ ꝓœ.decre.in.iij.co.aliâs illud ius remaneret penes primogenitũ & administraret p ꝓcuratorẽ secũdũ primũ gradum de sup.ne.p̃la.li.vj.c.fi.& vide Alex.cō.vj.aliâs.clxj.inci.examinatis viribus testamẽti.in vlt.du.ĩ ij.vol.& vide Bald.in.l.si viua matre.C.de bo.ma.
c ¶ Nemo pōt.Adde inq̃stũ Alex.tangit an legatus de latere possit cãs cōmittere summariè simpliciter,&c.Ang.consi.cclxxxj.& Abb.cōsi.cx.& an possit quem restituere ad appellandũ,p eũdẽ cōsi.lxx.li.ij.Et inquantum tangit,an stãte statuto quòd debitor possit capi ad requisitionẽ creditoris,an tunc debeat citari.vide qđ consuluit Ludo.Ro.cōsi.ccxxiij.& ccxlj.
d ¶ Notandũ.Adde Pau.de cast.consi.cccxcj.Rom̃.consi.lxxj.in pe.colũ.
e ¶ A deo.Adde Pau.de castr.consil.ccj.in princi.

a ¶ Renũciari.An legibus loquẽtibus de inſinuationib⁹ poſsit renunciari
etiam cum iuramento vltra hîc alle.ꝑ Alex.vide Bal.cõſi.xcij.&.cxix.li.
iij.Ab.cõſi.x.li.ij.Pau.de ca.cõſi.x.Ang.cõſi.clxxix.& Old.cõſi.clxxiij.
qui tenet ꝙ etiam abſq; iuramento non poſsit renunciari.

b ¶ Quòd legatarius.Adde Ang.conſi.ciij.circa fi.& quando poſsit legata-
rius propria autho-
ritate capere lega-
tum,vide Ro.con-
ſi.cccxij.

c ¶ Simulationis.
Adde pulchrè Pet.
de anc.cõ.ccxxviij.
& an valeat ſtatu-
tum prohibens op
poni exceptionem
ſimulationis,& an
tũc poſsit adiri epi
ſcopus, vide Bald.
conſi.v.lib.iiij.

d ¶ Tutori.Adde ꝙ
conſuluit Ange.cõ
ſi.clxxv.ſuper ſta-
tuto cortonij diſpo
nente quòd nõ ob.
remiſsione teſtato-
ris tutor teneaꝫ cõfi
cere inuentariũ: &
rõnẽ reddere.& an
tutori poſsit remit-
ti confectio inuen-
tarij non hæredi.vi
de Paul.de caſtr.
conſi.ccx.

e ¶ Pandatur.Adde
quando mater ex-
cuſetur à confectio
ne inuentarij,ita ꝙ
ſucceſsione nõ pri-
uetur quando dicit
filios egenos.Pe.de
an.conſil.ciiij.in.ij.
colum.

f ¶ Appellari.Adde
an à ſententia arbi-
tri poſsit appellari
tam de iure cañ.ꝗ̃
ciuili.Alexãd.in ru
bri.de appel.in.xx.
colum.Roma.con-
ſi.xxvij.

POMATES.

g ¶ Ponamus ergo.
Faciunt quæ ha-
bentur per Io.and.
& alios in rubri.de
ſacra.non iteran.&
Imol.in.l.eum qui
ita.in.iij.colũ.ff.de
verbo.obli.

h ¶ Non ſolẽni.Ad-
de an cum quis poſ
ſedit longo tempo
re bona quæ ex te-
ſtamento nullo per
tineant ad filiam
præſcribat:& ſit in
bona fide,Bal.con
ſi.lxx.lib.iiij.

vt dicit tex.in.d.§.ſi verò expreſsim.¶ Sed iuxta
7 hoc quæro† an quarta trebellianica detrahatur cõ-
tra voluntatem teſtatoris.dicunt quidam quòd nõ,
ſicut & quarta debita iure inſtitutionis hodie non
detrahitur contra voluntatem teſtatoris.in auꝫ.de
hære.& fal.§.ſi verò expreſsim.in fi.& in auꝫ.ſed cũ
teſtator.C.ad.l.fal.Alij contra.quod detrahatur cõ
tra vtilitatem teſtatoris.C.ad.l.fal.ſi vt allegas.&
ff.ad.l.fal.l.titia.& inſti.de fideicõ.hære.§.ſed quia
&c.&.C.de teſt.l.ſancimus.&.C.de ap.l.præcipim⁹
in fi.& hoc verius videtur.ita tenet Albertus in mar
guarita.in tit.an fructus cõputentur in quartam tre
8 bellianicam.¶ † Quæro,circa hanc partem in ciui-
tate iſta eſt ſtatutum quòd teſtamentum inſinue-
tur,aliâs non valet:an teſtator poſsit prohibere in-
ſinuationem.Reſpon.non caſus eſt hic:quia iura ꝑ-
tinentia ad ſolennitatem actus,non poſſunt prohi
beri per teſtãtẽ,vt hîc.Ad idem*facit*quod no.Cy.
in.l.fi.in fin.C.de dona.vbi dicitur quòd legibus ꝗ̃
a præcipiunt donata inſinuari nõ poteſt renunciari.[a]
Præterea,omnia quæ ſtatuuntur propter euitandã
falſitatem,vel periculum non poſſunt remitti per
teſtatorem,vel contrahentem.vt.l.comparationes.
C.de fi.inſt.de hoc ꝑ Iaco.de bel.in.§.quia verò.in
auꝫ.vt ſine ꝓhi.ma.debi.vel cred.*tute.ge.mi.*ſed
iſtę ſolennitates ſunt inuentę,ne falſitates eſſent.vt
l.iubemus.in fi.C.de teſta.ergo non poſſunt per te-
ſtatorẽ prohiberi.an poſsit remittere hypothecam.
9 ¶ † Quæro an teſtator poſsit facere ne bona pro le
gatis ſint tacitè obligata.Glo.ꝙ ſic.C.vt in poſ.leg.
10 l.ij.¶ Quæro† an teſtaror poſsit facere quòd lega-
b tarius[b] poſsit ingredi poſſeſsionẽ rei legatæ ſua au-
thoritate.gl.quòd ſic vt.j.ti.j.l.titia cũ teſtamento
§.lucius.quod dic.vt ibi dixi.& examinaui plenius
11 C.de pig.l.creditores.in.ij.q.¶ † Quæro an renun-
c ciatio exceptionis,fictionis,& ſimulationis[c] valeat?
Reſpon.quôd non.nam ſi inter nos agitur ꝙ contra
ctus ſit ſimulatus:& ſic deficiat,in ſubſtantia,nõ eſt
cõtractus.vt.l.imaginaria.j.de reg.iur.s̈.de ritu nup.
l.ſimulate.& de aqua plu.ar.l.emptor.& ſi in eodẽ
cõtractu renũciauit:exceptioni ſimulationis.idem
eſt dicere ꝙ ſit ſimulatus,& non ſimulatus:meritô
non valet,vt hac.l.in prin.ſecũdũ rationẽ quã po-
ſui in primo contrario.Pręterea ſicut cõtract⁹ ipſe
fuit ſimulatus:ita renunciatio fuit ſimulata:ergo
non eſt renũciatio.Opponam ergo exceptionẽ ꝙ
totus ille cõtractus,& quicquid cõtinetur in illo in
ſtrumẽto eſt ſimulatũ:nec poterit mihi replicari de
renũciatione,vel pacto de nõ opponendo:qa om-
nia iſta fuerũt ſimulata:ſec⁹ tñ eſſet ſi ex interual-
lo tale pactũ vel renunciatio fieret,vt.l.ij.C.quod
12 met.cau. ¶ Quærit Dy.† an teſtator poſsit remit-
d tere tutori[d] confectionẽ inuentarij?Et dicit ꝙ ſic:ꝑ
l.fi.§.illo.C.arbi.tute.Mar.ſyl.diſputauit hanc quę
ſtionem,& determinauit ꝙ teſtator põt remittere:
ſi tamẽ apparet hanc remiſsionẽ eſſe cõtra vtilitatẽ
pupilli,iudex nõ debet voluntatem teſtatoris ſeq.
vt.l.in confirmando.s̈.de confir.tu.&.l.vtilitatem.
eo.ti.&.s̈.vbi pu.edu.de.l.j.§.j.& de hoc in Spe.* in
titu.*de tutore.§.generaliter.ver.hoc autem notan-
dum.& de inſtru.edi.§.dicto ver.tutor autẽ.poteſt
enim quandoq; eſſe ꝙ nõ conficere inuentarium ꝑ
tinet ad vtilitatem pupilli,ne eius paupertas pan-
e datur,[e] vt.l.ij.de ali.pu.pręſt.& quãdo & qui.quar.
pars de.l.ij.pro hoc etiam tex.in.l.tutor qui reper-
13 torium.in prin.s̈.de admi.tu. ¶ † Quærit hîc.Dy.
an per pactum poſſet fieri quòd à ſententia arbitri
poſsit appellari?Et iſtam qõ.recitat Cy.C.de arbi.
l.j.Lamber.de rampo.diſputauit eam:quam quidã
habent per Dyn.in.l.ex conſenſu.j.de ap.& incli-
nat Dyn.quôd valet pactum primò per caſum.l.ex
conſenſu.Item quia valet pactum vt non liceat ap
pellare,vt.j.à qui.ap.non li.l.j.§.j.&.C.de temp.
appel.in fi.ergo valebit pactum quòd liceat appel
lari.Cyn.tenet contrarium.quia per hoc pactum veniemus contra ius pu
blicũ.Daretur eñ iuriſditio arbitro,quòd non poteſt fieri per hanc.l.vt.s̈.
de pac.l.ius publicũ.&.C.de iuriſdi.om.iu.l.priuatorũ.& idẽ tenet Ray.ſed
Spe.in titu.de ap.§.in quibus.ver.xvj.cum ver.ſeq.tenet opi.Dyn.per.l.ex
14 conſenſu.Ad hoc† examinandũ ſciẽdũ eſt quòd ex cã ſententię arbitri ho
die qñq; oritur actio.ſ.quãdo cõpromiſſum eſt factũ ſine pœna,& eſt emo
logatum expreſsè,vel per curſum.x.dierum,vt.C.de arbi.l.cum antea.idẽ
dic ſi fuiſſet apposita pœna cum illa clauſula rato manente pacto,vt.l.ij.s̈.
de arbi.& ibi no.aliâs ex ſententia arbrtri non oritur actio,vt.l.j.C.de arbi.
f In caſu ergo in quo hodie oritur actio videamus an poſsit appellari[f] etiam
ſine pacto.Gl.in.l.j.C.de arbi,*tenet* quòd non:quia aut emologatur ex-
preſsè,& non põt appellari:qa approbauit.aut nõ emologaꝫ:& tunc ante
x.dies reus non poteſt appellare:quia non valet ſententia ante.x.dies ſe-
ro prouocaꝫ:contrarium dico:ratio quare non poterat appellari erat:quia
ſententia non producebat actionem,vt.d.l.j.ſed cum hodie producat,
appellari poteſt. Et ſi dicis,non producit actionem:niſi emologetur.&
per emologationẽ perditur ius appellandi falſum eſt:quia ſententiam poſ
ſum emologare tanquã latã:nõ tanquã bene latam:vt dicimus in ſententia
lata cum falſo ꝓcuratore,vt.l.iij.§.falſus.rem ra.ha.facit quod not.de neg.
geſt.in.l.põponius.vñ ſtatim cũ appello à ſententia arbitri.valet ſententia
& appellando eã approbo tanq; latã nõ tanq; bene latã.ſed obſtat quia per
hoc videꝫ dari iuriſditio arbitro:quôd nõ põt fieri,vt.l.priuatorum*.C.de
iuriſd.om.iu.*Reſpon.per hoc non daꝫ iuriſditio,nec repugnat quod appel
letur ab eo qui non habet iuriſditionem:ſi tñ actus eius tenet,& habet effe
ctum iuris poſsit appellari.Appellatur eñ ab executore,vt.l.ab executore
de ap.&.C.quorũ ap.nõ re.l.ab executione.& cõſtat executorem nullam
habere iuriſditionem,vt.l.executorem.C.de execu.rei iud.In ciuitatibus
15 † verò Italiæ in quibus ex forma ſtatutorum ex ſententia arbitri oritur
actio incontinenti,nõ video quid dubij ſit quin à tali ſententia poſsit appel
16 lari.In illis verò caſibus in quibus ex ſentẽtia arbitri nõ oriꝫ actio:ſed metu
pœnę paretur.nõ eſt dubiũ ꝙ de iure appellari non põt,vt.l.j.C.de arbi.
Sed an tũc valet pactũ ꝙ liceat appellare?Dico ꝙ ſic:nõ tñ ꝓpriè erit ap-
pellatio de qua loquiꝫ ti.de ap.cũ illa ſit ꝗdã reſciſsio ſententię,vt.l.j.in fi.
ad turp.ſed ſententia arbitri cũ ſit nulla,nõ põt reſcindi ꝑ pactũ:ſed hoc pa
ctũ importat hoc quòd te poſsit ad iudicẽ ꝓuocare vt reuideat,an arbiter
bene iudicauerit.ꝓ hoc*facit*.s̈.qui ſatiſd.co.l.arbitro ſecundũ vnã lec.&
l.fi.à qui.ap.nõ licet.¶ Vltimò quidã circa iſtã partẽ tractãt materiam,an
poſsit quis iuri publico renũciare.De quo dixi plenè in.l.ius publicũ.s̈.de
pac.& per doc.in.l.pe.C.de pac.¶ Venio ad ſecundã partẽ,ꝓ cuius decla-
ratione ꝗro quomodo per iſta exempla ꝓbaꝫ dictũ?Rñ.debes ſcire ꝙ obli
gatio inhęret oſsibus noſtris,adeo ꝙ à nobis ſeparari nõ põt.vt.s̈.de pecu-
17 lio.l.quis ergo caſus.& † imprimiꝫ in nobis ſicut character in aĩa.ita dicit
g gl.in.l.iij.in prin.s̈.ꝓ ſo.Ponam⁹ ergo[g] exemplũ in charactere corporali.ſi
cũ ferro igneo imprimatur alicui character in aliqua parte corporis:hoc im
primiꝫ vt perpetuo ſit:nec ex volũtate imprimẽtis põt finiri tpe neq; loco
neq; cõditionis euentu hoc eñ eſſet cõtra naturã ipſius characteris impreſ
ſi.Nũc ergo dicit iuriſconſult⁹.dictũ eſt in prima parte.l.ꝙ teſtator nõ po-
teſt facere ne leges quæ reſpiciunt ſubſtantiã,vel ſolẽnitatẽ teſtamenti ha
beant locũ in ſuo teſtamento:quòd apparet,quia nõ põt facere ꝙ obliga-
tio finiatur tpe,loco,& cõditione:quia eſſent cõtra ſubſtantiam & naturã
obligationis.¶ Reaſſumo ergo primũ quod dicit tpe:& op.j.de act.& obl.
de.l.obligationũ ferè.§.placet.&.s̈.de ſerui.l.iiij.Sol.gl.ꝙ non finitur tem-
pore ipſo iure,vt hîc ſed ope exceptionis,vt in contrarijs & bene.Sed di-
ces,ergo in prima parte.l.licet nõ valeat prohibitio teſtatoris ipſo iure:va-
let*tamen*in effectu ope exceptionis,vel replicationis:vt ſit bona ſimili-
tudo quæ ſequiꝫ.Reſpon.iſtud ꝙ teſtamentũ habeat hãc ſolẽnitatẽ eſt in
18 ductum à iure ciuili.& ideo ſi illa ſolennitas nõ ſeruetur† ex teſtõ.oriꝫ obli
gatio naturalis.ſecũdũ gloſ.vt no.s̈.de iur.& fact.igno.l.cũ qs de reg.iur.l.
cuius per errorẽ.&.l.j.de condic.inde.Vñ fateor ꝙ ſi aliquis poſsideret ſi
h ne vitio rẽ ſibi relictam in teſtamẽto nõ ſolẽni[h] eſſet tut⁹ exceptione:quia
poſsidet rẽ ſibi naturaliter debitã,vt.l.militis.§.veteranus.s̈.de teſta.mili.&
de cõpẽ.l.etiã.ſed petere non poſſet,qa nõ habet actionem.ita in prima par
te huius.l.ſi teſtator voluit obligationẽ finiri tpe,vel loco,vel conditione,
hoc non poteſt fieri propter ſtatutũ iuris ciuilis,quod eſt vt imprimatur in
nobis,ſicut character:& nos ſequitur vbiq;.vt dixit tex.in.l.fi.C.de pſcri.
lon.tem.tamen de naturali æquitate finitur:ideo huic cõuento competit
exceptio,meritò cadit ſimilitudo primi caſus.Ad ſecundam op.C.de leg.
l.fi.gl.dicit ſo.vt ibi*ſed hoc*nil eſt dicere.Dic ꝙ hîc loquiꝫ in obligatione
perſonali quę oſsibus & perſonæ inhæret,vt character:vt ibi dixi.ibi loqui
tur de iure reali.quod ita non inhęret oſsibus.meritò poteſt ad tempus ha-
bere dominium,& tempore finiri:ſicut ſi in digito mitteres vnum annullũ
cum charactere,quia oſsibus non inhæret.poteſt eñ ꝓ tpe portari & pro
tempore non:& certo loco portari & certo loco non.¶ Sed contra hoc op.
s̈.de ſerui.l.iiij.vbi loquitur de iure reali.& tamen tempore non finitur.Sed
quòd.s̈.dixi loquitur in iure reali mero,hoc eſt de iure dominij per quod
nullũ habes obligatũ,vt inſti.de acꝫ.§.j.ſed.l.iiij.de ſerui.loquitur in iure
perſonali & reali ſimul.nam licet habeam ius ſeruitutis in fundo tuo tamẽ
tu es mihi perſonaliter obligatus pati me vti:nec ꝑ cõſtitutionẽ ſeruitutis
quam feciſti es liberatus à ꝓmiſsione,vt no.in.l.pluribus.§.fi.de verb.obl.
&.C.de vſufru.l.corruptionem.& qualiter iſta obligatio tempore finiatur
plenè

plenè examinaui in.d.l.iiij.de serui.¶ Opp.de.l.si stichum.§.stipulatio.de
19 verbo.obliga.Solu.vt in glo.& bene.¶ Quærit Dyn.†an valet pactum[a]
a ne seruitus quã habeo in fundo tuo præscribatur? Videtur quòd nõ vt hîc.
&.l.planè.in fi.cum.l.seq.j.eodem.&.l.cerdonem.j.de op.le.econtra.quòd
b valeat quia per pactum potest constitutio fieri.ergo multomagis retineri[b]
vt not.in.l.cum quis.§.si quis pro reo de sol.aliâs est.§.si quis à reo.Item
per pactum potest p̄scriptio interrumpi:vt.l.cũ notissimi.§.sed & si qs.C.
de præscrip.xxx.an.ergo multomagis impediri ne incipiat vt.C.de vsu.l.
acceptã.&.l.si partẽ.in prin.cũ si.quẽad.ser.amit.& hãc partẽ tenet Dy.qa
in præscribenda seruitute requirit̃ bona fides,vt.l.si precario.ver.cæterũ.s.
cõia p̄di.Pro hoc inducit ipse.s.de pac.l.si vnus.§.qđ & in specie.& de ędil.
20 edi.l.qđ si nolit.§.si quid ita.Ego dico †ꝙ vsuscapio & p̄scriptio est intro
ducta ꝓpter bonũ publicũ principaliter,vt.j.de vsuca.l.j.ergo per pactum
c non põt remitti[c].vt.l.ius publicũ.s.de pac.Nõ ob.ꝙ in præscribẽda seruitu
te vel libertate requirit̃ bona fides:quia q̃dã sunt iura cõtra quæ p̄scribit̃
sine bona side,vt.j.de vsuca.l.sequit̃.§.si viam.In illis verò in quibus bona
fides requiritur.vt.l.hęc aũt iura.de ser.vrb.pręd.fateor ꝙ nõ currit præscri
ptio,non ex virtute pacti:sed quia nõ adsunt ea q̃ requirunt̃ ad p̄scriptionẽ
& ideo si res transiret in aliũ qui haberet bonã fidẽ,p̄scriberet non obstãte
* pacto.Nõ ob.de pac.l.si vnus.§.qđ & in specie.quia ibi loquit̃ in dilatio-
ne q̃ est fauore dotis iducta:meritò põt ei renũciari.q.nostra loquitur in
p̄scriptione q̃ est introducta in fauorẽ publicũ.Non ob.l.qđ si nolit.§.si qd
ita.de ędi.edic.quia illa p̄scriptio habet locũ qñ nil est actũ:sed qñ cõtra-
21 riũ est actũ in dispõne legis cessat p̄scriptio.Nõ ob.†ꝙ per pactũ põt in-
terrũpi:ergo põt impediri ne inchoetur:quia fateor ꝙ per pactũ põt in-
terrũpi:hoc est tolli effectus p̄scriptiõis p̄cedẽtis:quia ꝓpter hoc renunciat
paciscẽs iuri iã sibi quęsito:sed per pactũ ne currat in futurũ renũciatur iu
12 ri ob vtilitatẽ publicã introducto.qđ fieri non põt.¶ Quæro †statutũ[d] est
d ꝙ debitũ p̄scribatur.x.annis.[e] an huic statuto possit renũciari? Rñ.nõ:quia
e hęc p̄scriptio currit negligentia nõ petentis,vt.l.fi.in fi.de edi.diui adri.tol-
len.& no.per Dy.in.c.possessor.de reg.iur.lib.vj.ergo debitor nõ potest re
nũciare iuri introducto in odiũ creditoris:vt dicimus in macedoniano,vt.s.
ad mace.l.tametsi.Itẽ ꝓ hoc est ratio p̄cedẽs qa ꝓ bono publico est intro-
ducta p̄scriptio.sed an esset aliqđ remediũ ꝙ actio nõ perimat̃ tpe? Rñ.ꝙ
f sic[f].s.vt agatur ꝙ finiat̃ dicta obligatio.x.an.iterũ deberi incipiat,vt.l.sicut
23 in annos.in prin.qui.mo.vsufr.amit.¶ †Quęro an qñ obligatio finitur tpe
remaneat naturalis.Dixi plenè in.l.fi.j.rem ra.ha.dic vt ibi.¶ Venio ad se
cũdũ exẽplũ de eo qđ dicit loco,& q̃ro exẽplũ.Rñ.dicit gl.pone ꝙ testa-
tor dixit volo conueniri hęredẽ vbi habet domiciliũ:& hęres ibi nõ reperit̃
vel fortè domiciliũ mutauit de loco ad locum facto suo,vel dignitate ob-
ueniẽte.vel pone ꝙ mutauit forũ mutãdo statũ,vt si de laico effect⁹ est cle
ricus,vel de plebeio miles.nã de iure poterit alibi cõueniri.vt.l.j.s.de eo qđ
cer.lo.Sed addit gl.ꝙ fortè est tutus exceptione si alibi conueniatur:sicut
g s.dictũ est in tpe.dicit Iacob.de aret.nisi dolo[g] mutauit domicilium.Tu
24 †dic qñq; dicit testator ꝙ hæres p̄stet certo loco:& sic ꝙ possit in illo loco
conueniri,nec ꝓhibet quin alio loco cõueniri possit:& tunc poterit alio lo
co cõgruo cõueniri,vt.d.l.j.s.de eo qđ cer.lo.Qñq; testator iubet prestare
hæredem certo loco,& ꝙ alibi non teneatur nec possit cõueniri:tunc de ri
gore quolibet loco est obligatus:quia sicut character,ita obligatio sequit̃
eũ vbiq;.vt.l.fi.C.de p̄scri.lon.tẽp.sed de ęquitate obstat exceptio propter
volũtatẽ testatoris,vt hîc.nisi dolo faciat ne ibi posset cõueniri:tũc em̃ cõ
tra eũ daret̃ replicatio doli.arg.l.si dictũ.in fi.s.de euic.cũ si.¶ Quęro vidi
mus an obligatio possit restringi ne vbiq; conueniaris.sed an possit amplia
ri vt vbiq; possit cõueniri dic vt.l.si conuenerit.de iuris.om.iu.¶ Venio ad
tertiũ exẽplũ.s.de cõditione.q̃ro exemplũ ponit gl.in cõditione tacita vt
cum ꝓmisi tibi cẽtũ corbes frumenti ex tali fundo:vt si in primo,vel in
secundo anno deficit,non iõ desinit teneri hæres.vt.l.inter stipulãtẽ.§.sa-
cram.de verb.obl.&.l.j.in fi.de cõdi.& demõ.Istud exẽplũ nõ videt̃ bonũ
qa cõditio tacita impedit natiuitatẽ actionis sicut exp̄ssa,vt in.l.itẽ quia.s.
de pac.ꝓbat̃ de ver.ob.l.interdũ.nõ ergo esset dicendũ.vtrũ talis conditio
extinguat actionẽ,vel nõ.cũ nunq; fuerit nata.Pręterea,innuit ista gl.ꝙ si
in ptimo vel secũdo anno fruct⁹ non nascunt̃ cõditio deficiat:& licet de-
bitor nõ liberet̃.ipso iure,liberat̃ ope exceptionis:sicut est dictũ in tpe &
in loco:qđ est contra.l.inter stipulantem,§.sacrã.de ver.obli.Vñ gl.ponit
exemplũ secundo mõ,& ipsamet reprehẽdit.Vñ tertio mõ ponit exem-
plũ in conditione exp̄ssa in seruitute p̄diali.in.l.iiij.de serui.qđ intellige in
cõditione expressa,quæ apponitur ad extinguẽdũ seruitutẽ prædialem
iam cõstitutã:vt plenè no.p gl.ĩ.d.l.iiij.¶ Sed quęro,quare dicit gl.in serui
tute prædiali:posset ne poni in obligatione merè personali:vt lego tibi cẽ-
tum quoad Imperator venerit in Italiam? certè non nam hoc esset legatũ
annuũ,vt.l.legatum:in princ.& de annu.leg.& ideo pro primo anno esset
purum pro sequentibus conditionale:non conditione quæ apponitur
ad extinguendum:sed ad inchoandum.ideo glo.ponit in seruitute prædia
li.In stipulationibus verò istud exemplum sine dubio procederet.vt.l.si
stichum.§.stipulatio.de verbo.obliga.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio erronea in effectu non obligat.*
2 *Stipulatio apposita super legato intelligitur secundùm naturam legati.*

a POMATES.¶ Quærit Dy.an valet pactũ.Vide Feli.in rubr.de
p̄scrip.in.v.co.cũ trib⁹ seq.vbi ponit sex limitationes ad dictũ Bart.hîc &
cũ Bar.tenet Pan.ĩ rub.in vl.co.vide etiã Ro.in cõsi.ccj.inci.ꝓ declaratiõe
p̄ntis dubitationis.in.ij.col.& in rub.ff.de arbi.in.ij.col.& ꝙ sit cõtra Bar.
ꝙ imo vsuscapio & p̄scriptio respiciũt publicã vtilitatẽ.Alex.ad hoc rñdit

LEX LIX.

1 SI legati. Stipulatio†erronea in ef
fectu nõ obligat.h.d.vel
aliter.Stipulatio accessoria limitatur se
cundùm naturam sui principalis.h.d.
sed aliam lec.Op.de.l.sed & si qs.§.fi.s.si qs cau.so,
hîc hęres per errorẽ ꝓmisit.ista est vna lec.q̃ appo-
2 nit̃ in secũda gl.¶ †Scđo modo legit̃ indistinctè
in seq.glo.& tunc responde sic: stipulatio fugitiuũ
non esse interponit̃ super legato:& sic est stipulatio
accessoria.debet ergo intelligi secũdũ naturã legati,
vt.l.si stipulatus.s.de vsur.q̃ natura est,vt species le
gata pręstetur talis qualis est:vt.l.si à substituto.§.
j.s.e.Nõ ergo tenet̃,nisi culpa sua aliquid in re con-
tigerit.vt.l.cũ res.§.culpa.s.eod.Illa ergo stipulatio
intelligit̃ fugitiuũ non esse.s.culpa sui hæredis.sed
si esset fugitiuus absq; culpa hæredis nullum dam-
nu dicitur facere hæres:& sic stipulatio nõ commit
tit̃.hoc vult dicere iste tex.& glo.Iac.de are.videtur
dicere ꝙ si ista stipulatio fuerit interposita à sciẽte
& verba expressè istum casum continerent:non te
neretur hæres arg.C.de pact.pig.l.j.l.si ædibus.&.l.
fluminum.§.vitium.j.de dam.infec.Sed non placet
quia si hæres ad hoc vt se vellet obligare,posset sine
dubio vt.l.damni.§.cum parietem.de dam.infec.&
patet in donatione,vbi quis non tenetur de euictio
ne tamen si se obligat,tenetur,vt.l.aristo.in fi.de do
na.nõ obst.C.de pa.pi.l.j.quia ibi pactum erat im-
probatum.Non ob.l.si ędibus.&.l.fluminũ.§.vitiũ.
quia ibi casus qui omittitur nõ fuit in stipulatione
comprehensus sicut hîc: secundùm intellectum
quem.s.posui.Sed huic ob.quia in stipulatione ve-
nit interesse:sed legatarij nil interest:quia damnum
non patitur.ergo stipulatio non committit̃.& isto
modo põt intelligi ista.l.in fi.sed minime placet:qa
si legatarij nõ intersit,qa cessat dãnũ:tñ interest qa
lucrum cessat:& ideo ad hoc poterat se obligare si
volebat.¶ Op.de.l.si ita.s.de euic.Sol.vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Scientia in facto proprio multum antiquo, uel intricato nõ præsumitur.*
2 *Hæres tenetur luere rem legatam obligatam pro debito non hæreditario.*
3 *Res legata pignorata pro debito testatoris, quando ut ab hærede luatur, agatur actione ex testamento?*
4 *Exceptio cessionis quòd possit opponi post sententiam.*
5 *Dominus non possidens potest petere q; cessio sibi fiat.*
6 *Cessio potest fieri legatario restituta re hypothecata, & soluta quantitate per ipsum creditori contrà hæredem.*
7 *Cessio actionis in casu huius.l.quo iure petatur.*

LEX LX.

SI res obligata. Rem legatã cogitur hę-
res luere in tribus casibus.& illis modis
qui hac.l.exprimunt̃.h.d.Primo dicit q
bus casibus hr̃s tenet̃ luere.Secundò dicit per quem
modum hæres cogit̃.secũda ibi,ꝙ si testatot.¶ Se-
quitur in tex.alieno.& dic ꝙ ad luẽdũ cogit̃ actio-

& colligit̃ ex natu-
ra p Bar.in.l.attilici
nus.ad.fi.ff.de pac.
do.vide ẽt circa hoc
Fely.ĩ.c.cũ accessis
sent.ĩ.xij.co.de cõ-
sti.Barb.cõsi.liij.in
xvij.col.in.ij.volu.
POMATES.
b ¶ Retineri.Dic ꝙ
de hoc est casus.in
l.j.§.fi.cũ.l.seq.ff.
de iti.actuq; pri.de
quo p Bal.in.c.vigi
lanti.in.ij.col.de p̄-
script.
c ¶ Nõ põt remitti.
Adde Bal.cõ.ccliiij.
li.ij.vbi põit an va-
leat pactũ de pos-
sendo semp rẽ vẽ-
ditam reemere.
* Pro intel.l.si vn⁹.§.
qđ & in specie.ff.de
pact.&.l.qđ si nolit
§.si quid ita.ff.de
edil.edicto.
POMATES.
d ¶ Quęro statutũ.
ꝙ debitũ p̄scribat̃.
x.an.Adde ꝙ ista p̄
scriptio in oĩb⁹ sa-
pit naturã pręscri-
ptiõis.xxx.ann.ita
tenet Pau.de ca.cõ
si.ccxlij.ĩc.circa pri
mũ.vr̃ tñ tenere cõ
trariũ cõ.cclxxxix.
incip.hr̃ditas dictę
puellæ.dũ vult qđ
statutũ loquẽs de p̄
scrip.intelligat̃ cũ
bona fide:ergo seq-
tur ꝙ nõ sentit ma-
teriã pręscriptionis
xxx.anno.q̃ currit
etiã in mala fide.l.
cũ notissimi.C.de
p̄scr.xxx.an.nisi di
cas,ꝙ loq̃t de iure
cano.secũdũ qđ se-
q̃t bona fides.c.fi.de
p̄scri.& amplia hoc
dictũ Bar.vt nõ pos
sit renunciari huic
statuto,etiam cum
iuramẽto.ita firmat
Rap.cu.cõsi.clxix.
inci.visa copia p̄ce-
pti.ad fin.& ita vi-
detur velle Ang.cõ
si.xv.incip.Guido
bonus & Frã.& sic
cõtra Alex.hîc.
e ¶ Pręscribat.x.an.
Adde ꝙ Lud.Ro.cõsi.ccj.dicit ꝙ licet nõ possit renũciari p̄scriptioni futu
ræ,ꝙ tñ põt renũciari p̄scriptioni cõpletę.An autẽ p̄dictũ statutũ valeat
vide remissiuè in.d.cõsi.& per Pe.de anc.cõsi.cclviij.in prin.vbi tenet ꝙ
non valeat,licet de facto*cõtrariũ*seruet̃,& ita dicit tenere Io.an.ibi vide.
f POMA.¶ Rñdeo ꝙ sic.Idẽ tenet Flo.in.l.sicut.si vsusfru.amit.Cep.
cau.xciiij.inci.ĩ multis casib⁹.& declara vt partim ĩ caute.c.ĩci.põt dare.&
caute.cix.inc.cau.est qđ in cõclu.& ad cau.Ang.quã ponit hîc.Alex.vide
Cep.cau.xcix.& Feli.ad hęc in rub.de pręscri.in.vj.colum.& seq.
g ¶ Dolo.Adde de hoc pulchrè per Oldr.consi.iiij.vbi refert secundũ cõsi
lium suum ita fuisse iudicatum per senescallũ in curia Aquensi.

ne ex teſtō,ſi teſtator hoc exp̄ſſerit:ſed ſi nil dixe-
1 rit,habet locū qđ ſequit̄.¶ Op.ꝙ† qlibet p̄ſumitur
ſcire factū ſuū,vt.l.quāquā.s̈.ad vel.ſo.intellige hoc
*eſſe verū *qñ res erat obligata p aliū nō p teſtōrē:
vt puta per ſeruū,vel ꝓcuratorē,vñ no.iſtā diſtin.
Simile no.in.l.ſi quis delegauerit.&.l.ſe.j.de noua.
Hoc qđ dicit ꝙ p̄ſumit̄ ſcientia in facto ſuo,intelli-
ge niſi ſit factū antiquū,vt no.p Dy.in.c.pręſumit̄.
extrà de reg.iu.li.vj.facit.l.peregrè.in prin.de acqui.
poſ.Itē intelligo,niſi ſit factū multū implicitū.ar.l.
emptor.§.lucius.s̈.de pac.&.l.cū fideicōmiſſum.&
ibi dixi de cōfeſ.facit qđ no.p Cyn.in.l.cū rē alienā
2 C.eo.¶ Aduerte† qa ego intelligo iſtā.l.qñ res erat
obligata ꝓ debito nō hæreditario.ſec⁹ ſi ꝓ debito
hęreditario:nā tūc indiſtinctè hęres tenet̄ luere,vt.s̈.
eo.l.apud iulianū.§.hæres.Probo p rōnē ad hypo-
thecariā nō pōt deueniri etiā ſecūdū iſta tpa,niſi de
bitor ſit in mora,vt.l.debitores.C.de pig.Sed hîc au
ferret̄ res legata à legatario culpa,vel dolo hæredis:
ergo tenetur hæres vt.l.cum res.§.culpa.ſuprà eo-
dem.&.l.quid ergo.§.ſi hæres.&.§.ſeq.quòd ergo
hîc dicitur,ꝙ teſtator iuſsit rē obligari:intelligo ꝓ
3 debito alieno. Vel ſi dico ꝓ † debito ſuo,intelligo
iſtā.l.ꝙ cōtra hæredē nō poſsit agi actiōe ex teſtō
vt luat pignus:niſi in tribus caſib⁹ hîc exp̄ſsis.ſed
re euicta p hypothecariā aget̄ cōtra hæredē actione
ex teſtō:quaſi res ſit euicta ꝓpter culpā ſuā,cū debi
tū ſuū deberet ſoluere.Itē contra p̄dicta facit ſecūda
pars hui⁹.l.q̄ loquit̄ in ceſsione actionis.ſi em̄ debi-
tū nō eſſet hæreditariū,ad qđ ꝓdeſſet ceſsio actio-
nis cōtra hæredes cū nō tenebant̄? Rñd.tenēdo pri-
mū caſum ꝙ hîc res erat obligata ꝓ alio.dicas ꝙ de
bitū erat ipſius hæredis ꝓpriū nō hæreditariū:vñ ꝓ
deſt ceſsio cōtra eū.facit.j.l.ſi ſeru⁹ titij,& ibi dicā.
Tenēdo autem ꝙ erat obligata ꝓ debito hęredita-
rio:tūc tex.ꝓcedit clarè.¶ Venio ad ſecūdā partē
op.poſt ſolutionē factā nō pōt fieri ceſsio,vt.l.mo-
deſtin⁹.j.de ſol.Hui⁹*cōtrarij*timore ſunt hîc in gl.
tres lec.vna ꝙ ceſsio petat̄ hîc poſt ſniam,ante rei
reſtitutionē,vel ſolutionē.Et iſta eſt clariſsima,qđ
4 † exceptio ceſsionis pōt opponi poſt ſentētiā,vt.l.ſi
fideiuſſor.in fi.j.de fideiuſ.Alij ītelligūt ꝙ hîc peta
tur ceſsio poſt reſtitutionē añ ſolutionē:& iſta eſt
5 notāda.nā etiā ille† q nō poſsidet ſecūdū iſtū caſum
petit ceſsionē ſibi fieri.qđ pōt.Rō eſt,qa eſt dñs rei.
aliâs nullus poſſet hoc petere niſi poſſeſſor vt.s̈.q.
mo.pi.vel hypo.ſol.l.paulus.§.fi.&.l.nulla.C.de ſo.
facit.j.de fideiuſ.l.fideiuſſorib⁹.& quod ibi no.Ter-
6 tia ſol.eſt† ꝙ poſt reſtitutionē & ſolutionē pōt hoc
peti & ſoluēdo nō videt̄ facere hoc animo tollēdi de
bitū.iſtā tenet Dy.ar.l.papinian⁹.s̈.mā.& de ſol.l.ſti
chū.§.ſi mādato.& ibi p gl.& p Dy.in.l.modeſtin⁹.
7 ¶ Quærit gl.† quo iure petat̄ ceſsio act.hîc tex.ex-
primit.ſ.p doli exceptionē,vel officio iudicis.& per
Dy.in.d.l.modeſtin⁹.& ibi dixi p Cy.in.l.cū alter.C.
de fideiuſ.

a ¶ Nō valet.Adde inquātū Alex.tangit an expēſa facta in re ſubiecta reſtitutioni debeat cum fructib⁹ cōpenſari. Pau.de caſtr.cōſil.xvij.& inquātū tāgit de expēſa facta in cuſtodia caſtri, vide Bal.cōſi.ccliij.lib.ij.& inquātum tāgit, an incendiū p̄ſumat factū culpa inhabitantiū.allegādo Bal.in cōſi.ſuis.Adde eundem Bal.cōſi.xiij.li.j.& cōſi.xxv.lib.iiij.& p Pet.de anc.cōſil.cccxlviij.& qñ incēdiū aſcribat̄ caſui fortuito,p Bar.cōſi.clxiij.libr.iiij.& quot modis incendiū poſsit euenire p eūdē cōſil.cccc-xxx.li.iiij.& qñ ꝓpter incēdiū dom⁹ vicini deſtruit̄ qs ad dāna teneat̄ per Ange.cōſil.cxcvij.& Bal.conſi.clvij.lib.ij.

LEX LXI.

DOmos. Expenſæ factę in repetē
da re,ſub cōditione lega
ta à legatario repetunt̄ inſpecto valore.
h.d.hîc tex.Extantibus ſic intellige ꝙ
hæres in reficiēdo expēdit cētū:poſtea ſuperuixit
tātū ꝙ ædificiū nō poteſt durare niſi quinqꝫ annis.
a Certè æſtimat̄ quantū modo valet[a] ędificiū,nō quā
tū expedit hæres,ſecūdùm Iac.de are.¶ Oppo.qđ
non poſsit deducere,vt.l.ſi quis ſciens.C.de rei ven.
Sol.gl.vt in ea.& ille animus p̄ſumit̄:cum quis non
præſumat̄ donare de facili,vt.l.cū de indebito.s̈.de
ꝓba.¶ Opp.de.l.ſi ita in fi.s̈.eo.ſol.vt ibi.

LEX LXIII.

QVod ſi nulla. Opp.de.l.ſi
in area. s̈.de
cōdict.inde gl.ſoluit hîc.Dyn.vt refert
Cy.in.l.ſi quis ſciens. C.de rei vē.dicit
ꝙ quicūqꝫ ignorans ſoluens habet condictionem in
certi:ſed non condictionem indebiti.gl.tamen in.l.
qui exceptionem.§.ſi pars.de condic.inde.dicit,&
melius ꝙ cōdictio indebiti oritur ex nego.geſt.ſed
qñ in rem tuam impendo,& eam tibi reſtituo,licet
ignorāter inter te & me nullū negotiū gerat̄:qa ha-
bebas dñiū primò.ſed hîc,& in.d.§.ſi pars.inter hæ
redē & legatariū gerit̄:quia ab hęrede tranſit dominiū in legatoriū:meritò
oritur condictio incerti.hoc probat tex.ſi bene inſpiciatur in.d.l.ſi in area.

LEX LXIIII.

SVmptus. Continuatur ad pręcedētia:& legitur duo-
bus modis.Primò in ſumptibus factis à le-
gatarijs quos hæres non deducit.& hoc ponitur in prima glo.&
in ſecunda in fi.Secundo modo legitur in ſumptibus factis ab
hærede.& hoc ponitur in prin.ſecundę gl.¶ Op.ad primum ꝙ non poſ-
ſunt dici expenſę neceſſariæ factæ reſpectu legatarij:quia non erat domi-
nus tunc.ad hoc ſoluendum tendit finis ſecundę glo.

SVMMARIVM.

1 *Dictio cum,& dictio &,appoſita inter res legatas coniungit principaliter.*

LEX LXV.

1 SI ancilla. Dictio† cum,& dictio &,appoſita inter per
ſonas ſeruorum legatorum coniungit princi-
paliter.h.d.cum.l.ſeq.Iſtas.ll.declara vt in.§.ſi quis ancillas.in-
ſti.eo.facit.l.ſi cui.in prin.s̈.eod.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator ſi legauit centum diſtribuenda in pauperes ad uoluntatem fideicommiſſa-
riorum,an ualeat?*

LEX LXVII.

CAptatoriæ. Legatū qđ in alterius voluntatem cō-
fertur,non valet.h.d.¶ Opp.de.l.fidei-
cōmiſſaria la.iij.j.de fideicō.lib.Solu.ſpeciale in libertate.quod
dic vt ibi.¶ Op.de.l.j.j.ti.j.ſol.ꝙ ibi fuit collatum in arbitrium
alterius.quod intelligitur boni viri:hîc in liberā voluntatē alterius.Dy.in-
1 ducit† ad.q.ſi teſtator reliquit centū diſtribuenda inter pauperes ad volū-
tatem fideicōmiſſariorū,an valeat? videtur p iſtā.l.ꝙ nō.Contrariū deter-
minat:quia hîc nō ſubſtantia legati.ſed electio pſonarū cōmittitur in alte
rius voluntatē:qđ fieri poteſt,vt.l.vtrū.§.j.j.de reb.dubi.&.l.vnū ex fami-
lia.j.de leg.ij.&.l.cum pater.§.hereditatem.&.§.à filia * illo tit.* Et poteſt
eligere quos volet etiam indignos.vt.j.ti.j.l.cum quidam.ita dicit Dy.Idē
*tenet*Cy.in.l.captatorias.C.de teſt.mili.& pro hoc videtur caſus in.l.fi-
deicōmiſſaria libertas.in fi.de fideicō.lib.Hoc eſt verum ſi relictum non
eſſet ad pias cauſas:nam relicta ad pias cauſas valent etiam ſi ſint captato
ria,vt in.c.cum tibi.extrà de teſta.& ibi no.per glo.& Inno.

SVMMARIVM.

1 *Dictio præter,excludit eos ad quos refertur.*
2 *Verba enunciatiua legatorum de præterito non inducunt diſpoſitionem.*
Verba enunciatiua futuri euentus inducunt tantùm conditionem.
3 *Verbum do,prolatum in prima perſona facit legatum directum.*
4 *Relatiuum quanti,ponitur pro relatiuo,numeri,qñ eſt relatiuum quantitatis.*

LEX LXVIII.

1 SI ita. Dictio† pręter,habet excludere eos ad quos refertur
h.d.¶ Opp.extra gl.ſi nulli inueniuntur in patrimo-
nio debebuntur.x.extra patrimoniū.vt.l.hmōi.§.ſi cui homo.
j.eo.& no.s̈.eo.l.legato generaliter.Sol.dicit Iaco.de are.fateor
contrarium:ideo dic ꝙ teſtator dixi.x.ex his q̄ ſunt in patrimonio relin-
quo,aliâs procederet contrarium.¶ Oppo.de contrahen.emptio.de.l.com
2 prehenſum.ſol.vt in glo.¶ Quæro† pone ꝙ titio nil erat relictum an per
iſta verba teſtator videatur legare? Et dicit gl.ꝙ nō. ar.l.titia.in prin.j.tit.j.
Dy.dicit ꝙ illa lex nihil facit:quia ibi erant verba enunciatiua futuri euē
tus,quæ non inducunt diſpoſitionem,ſed conditionem hîc em̄ erant verba
enunciatiua de pręterito.ſed adduci poteſt.j.de condi.& demon.l.cum ta-
le.§.fi.ita dicit Dy.facit de hære.inſti.l.ex facto etiam agitatum.In contra
rium facit quod no.in.l.ſi mihi & tibi.§.fi.s̈.eo.ſed illam gloſ.ibi reprehen-
3 dit,vt ibi dixi.¶ Vltimò no.† de verbo do,quod prolatum in prima perſo
na facit legatum directum:quaſi per ipſum teſtatorem detur:ſecus ſi ap-
poneretur in tertia perſona,vt.l.fundi trebatiani.de vſufruc.lega.¶ Not.
4 etiam quòd hoc relatiuum quanti,quando eſt relatiuum quantitatis poni
tur pro relatiuo numeri,& ſic debet exponi quāti,id eſt quot ſecundū Ia-
co.de are.& de iſtis dictionibus exceptiuis.dixi in l.ſi cum.§.qui iniuria
rum.s̈.ſi quis cautio.

SVMMARIVM.

1 *Expreſsio eorum quæ tacitè inſunt per alium modum quàm inſint,aliquid operatur.*

1 Illi ſi volet. † Expreſsio eorum quę tacitè inſunt p aliū modum
q̄ꝫ inſint aliquid operatur.h.d.¶ Oppo.& videtur
non valere,vt.C.de contrahen.emp.l.in vendētis.dicit gl.hoc ideo qa taci
tè inerat.tu dic ibi *loquitur* in cōtractibus de cuius natura eſt ꝙ hincinde
oriatur obligatio:vñ ſi confertur in voluntatem alterius,vitiatur.hîc in vl
timis voluntatib⁹.¶ Op ꝙ ſit cōditionale,vt.l.iij.s̈.eo.Dicit gl.ibi cōditio
fuit tacitè appoſita in perſona hæredis:hîc legatarij,Nil eſt dicere.dic ergo
ꝙ hîc exprimitur per alium modū quā tacitè inſit nam legatum acquirit̄
mihi etiam ignoranti,vt.l.cū pater.§.ſurdo.j.ti.j.ſed hîc exprimitur condi
tio ſi velit expreſsè:& ſic aliter quā inſit.ita no.in.l.ſi quis ita.s̈.de condi.in-
ſti.&.l.aliquando.de condi.& demon.tene menti.

Si domus. Si domus legata particulatim reficiat̄,legatum non
extinguitur.ſecus ſi in totū deſtruatur & à teſtatore
reficiatur.h.d.¶ Op.s̈.eo.de.l.ſeruū filij.§.ſi areæ.Sol.glo.ibi eſt caſus econ
uerſo.¶ Opponi.de.l.ſi fundus.§.ſi res.de pigno.Solu.gloſſ.ibi agitur de
damno vitando:hîc de lucro captando. Iſta non eſt vera per.l.do-
mus.s̈.eo

mos.š.eo.dic ergo ibi dispositio est pfecta,ita qđ alteri est ius q̃ sitũ,qđ in cōtractibus fit incōtinēti,in legatis post mortē testatoris.& tūc si domus legata destruat̃.& reficiat̃,tūc adhuc durat ius alteri quesitum,vt.d.l.domos.&.d.§.si res.sed hic nō erat ius iam q̃sitũ:quia adhuc viuebat testator.¶ Opp.de.l.si grege, in fi.š.eo.so.gl.ibi*domus*fuit cōbusta,& non refecta,& sic nil fuit ibi factū à testatore.sed hic fuit destructa,& refecta à testōre p qđ vr̃ mutari volūtas.Dices tu,quare nō eodē mō vr̃ mutari volūtas,qñ areæ legatæ testator domū imponit,vt.l.seruū filij.§.si areę.š.eo.Rñ.qñ legat̃ area,& imponit̃ domus.debebit̃ legatario sicut quodlibet augmētum rei legatæ,vt.l.quod in re rū.§.si quis post.š.eo.&.l.si ex toto.in prin.Sed qñ legatur domus tota q̃ postea destruit̃,area q̃ remanet non debet̃ tanq̃ res legata,sed tanq̃ pars rei legatæ,vt no.p gl.in.l.scire debemus. de verb.ob.dixi secūdū Iac.de arc.in.d.l.seruū filij.§.si areæ.si ergo testator iterū postea domū imponit illa area nō pōt peti tāquàm pars rei legatæ,& quia tūc cedit alteri domui,nec tanq̃ principaliter legata trahit ad se totū:quia nunq̃ fuit principaliter legata,& legatum partis non recipit incrementum,vt.l.serui electiōne.§.fin.š.eo.& quod ibi no.¶ Vltimò inducit Dyn. arg.de eo qui est elect⁹ prior à canonicis.& omnes mortui sunt ante confirmationem:& alij noui nolunt,dic vt hîc per eum.

a

SVMMARIVM.

1 *Res cum tantùm ualeat quantùm uendi potest,qualiter dicetur iustum pretium,cum res emptorem non inuenit?*

LEX LXIX.

Etsi æquo. ¶ Valet legatū de re emenda iusto ptio.h.d.Querit̃ cum res tm̄ valeat †q̃tū vēdi pōt,vt.l.si seru⁹.in princ.š.de cōdi.fur.&.l.mortis cā.la.v.§.fi.de do.cau.mor.quo poterit dici iustū ptiū rei q̃ ēptorē nō reperit?Rñ.vt tex.ponit & sæpe accidit qñ qs vult vēdere pter necessitatē ēptores oñ dūt*& fingūt*se nolle emere vt vili⁹ emāt.ēptorē ergo inuenisset,nisi necessitas venditoris subesset,& illo modo ptiū æstimabitur.Vel pone q erat liber iuris qui in vna ciuitate non emit: quia ibi non erat studiū:aliàs si nō reperiret emptorem propter vitium rei non valet.quæro quis æstimabit iustum pretium? Rñdeo iudex,arg.l.hac ædictali.de secun.nup.in.§.his illud.l.fi. C.de iure do.& de fideicom.lib.l.alieno.§.fi.

1

SVMMARIVM.

1 *Procuratore alicuius ad mortem condemnato,differtur executio ad domini petitionem,donec reddat rationes.*

LEX LXX.

1 **Seruus.** Traditio rei legatæ differtur ex cā legitima.h.d.Per†istum tex.dicit Dy.q si procurator alicuius est cōdēnatus ad mortē,q ad petitionē dñi debet differri executio donec reddat rōnem.ad idē *facit*.l.seruo legato.§.seruus.š.eo.& per Cy.in.l.j. C.de bo.dam.dixi in.l.fi.in prin.de pub.vbi videt̃ casus.qđ no.

Si ex pluribus. ¶ Nominati per nomina propria vocantur in viriles.hoc dicit.dixi in.l.turpia.in fi.š.eo.

SVMMARIVM.

1 *Mors & aditio suo hærede existente non patiuntur medium.*

2 *Dominus unus si dicat seruo,uade ad pontem & si obuiaueris libero,liber esto.alius similiter dicat seruo,& inuicē se obuenit.an ambo sint liberi.*

3 *Capitaneus qui proposuit de rebanniendo exbannitum stante statuto,quòd si hoc proposuerit desinat esse capitaneus:an propositio uideatur facta à capitaneo?remißiuè.*

4 *Conditio tacita quæ procedit ex testamento impedit legatum.*

LEX LXXI.

SI post mortem. Quo ad acqsitionē īspicit̃ dies legati cedētus,& si cōcurrat in pūcto fauem⁹ ei cui legatū est h.d.¶ Op.j.ti.j.de.l.peculiū.§.titio.So.vt in gl.hîc.§.

1 facit† q inter mortē,& aditionē,nō est mediū suo hærede existēte.de quo gl.variæ sunt:qđ examino plenè in.l.fi.de cōdi.insti.

2 Hoc qđ hic dicit̃ de pūcto inducit̃ p Gul.†ad.q.in.l.Arethusa. š.de stat.ho.dñs dixit seruo suo:vade supra pōtē,& si obuiaueris libero liber esto.ali⁹ dñs dixit alteri seruo vade supra pōtē,si obuiaueris seruo,liber esto.Isti duo inuicē se obuiauerunt:q̃ritur qs eorū sit liber.Hec.l.facit,q in istis q̃nib⁹ de pūcto debeam⁹ interpretari in partē fauorabiliorē.In cōtrariū videt̃ casus in.d. l.arethusa,qa ibi terti⁹ fili⁹ q nascit̃ facit matrē liberā.in illo pūcto ipse nō est liber.tanq̃ nat⁹ de matre serua.dic ergo,quedam cōcurrūt in pūcto successiuē.hoc est statim deficiente vno,incipit aliud.& in istis iudicam⁹ de vno p prius,de alio p posterius, ita loquit̃.l.Arethusa.vbi pri⁹ nascit̃ puer,& pfect a natiuitate in illo pūcto mater est libera,q̃.ante erat serua,vnde vere nat⁹ est ex serua.ad idē facit.j.de sol.l.sub cōditione.&.l.quoties.de noua.vbi in pūcto qs obligat̃,& liberat̃ vbi pcedit obligatio,& statim extinguit̃,& succedit liberatio.Qñq; duo cōcurrūt in puncto pariter,& nō successiuē:& tūc qñq; ad validationē actus de quo loquimur nō est necesse q vnū pcedat aliud:sed sufficit q vnū nō sequat̃ post aliud.& tūc iudicat̃ pariter de vtroq;,vt hîc in ver.pterquā.&.j.de re.du.l.si inter virū.Si verò est necesse,q vnū pcedat aliud,tūc si illa duo cōcurrūt simul:tūc ille act⁹ vitiatur,vt.l.si fuerit de re.du.licet qñq; ī dubio psumat̃ aliqd eorū pcessisse.s.qđ ē fauorabili⁹.vt.d.l.si fuerit.in fi.&.l.q duos.§.ij.de re.du.&.d.l.si fuerit.in fi.¶ Nūc ad ppositū,ille cui fuit dictū si obuiaueris seruo non est liber:qa in actu in quo obuiauit ille erat seruus.Ille,cui fuit dictū si obuiaueris libero nō erit liber:qa inpūcto in quo obuiauit:obuiauit seruo,licet successiuē statim fa-

3 ct⁹sit liber.facit† ad.q.quā disputauit Ia.bu.de capitaneo q ppo suit ī cōsilio de rebāniēdo exbānitū.cū et statuto caueat̃ q si hoc pposuerit desinat esse capitaneus.vtrū ppositio videat̃ facta à capitaneo,de quo dixi in.l.si qs id qđ.§.j.ff.de iurisd.om.iudi.

Si pure. Datio libertatis directa sub conditione facit legatum videri datū sub contraria cōditione.sed si datur in diem omnino extiturū,legatū videt̃ simpl'r reuocatum h.d.¶ Op.de.l.peculiū.§.fi.j.ti.j.glo.sol.& bene.¶ Extra gloss.

4 †op.tacita conditio non impedit legatū quo ad transmissionē: vt.l.iij.š.eo.&.l.conditiones extrinsecus.de condi.& demon.Sol. ista conditio tacita venit ex ipso testamento.contraria loquuntur in conditionibus tacitis,quæ veniūt extrinsecus.

a ¶ Rñ.qñ legat̃.Et vide Pe.de anch.in c.cōmissum.de deci.& in.c.indicante de testa.ad qđ allega.not.hîc.& vide ibi Io.de imo. Andre.Barb.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum ab extraneo seruo legato acquiritur hæredi:sed hæres tenetur restituere legatario.*

LEX LXXII.

SEruo legato. Seruo pprio legato pōt qs legare.& dies cedit ab adita hæreditate.h.d.¶ Quid si ab extraneo relinquat̃ seruo legato?Dicit gl.q si dies legati cedit ante aditā hereditatē eius q legauit seruū:q̃ret̃ seruo,& p seruū hereditati.

1 ¶ Sed q̃ro† vtrū heres eo casu cogat̃ restituere legatario.gl.j.tit. j.l.qđ seruus.tenet q sic.Idē Iac.de are.p.l.si tibi hō.§.cū seruus j.eodem.& p alias.ll.hîc alle.in gl.Petr.in.l.fi.C.de vsu.& fruct. leg.tenet cōtrariū:& ibi gl.hoc videtur sentire.idē in.l.herenius. š.de vsur.Puto istā gl.esse verā,vt interim acquiratur heredi.sed hæres tenet̃ restituere:& sic ipso iure non q̃rit̃.legatario per.d.l. quod seruus.j.ti.j.no.expresiùs in.l.huic scripturę.š.ad.l.aquil. &.š.eo.l.apud iulianū.§.j.ver.& si seruus vbi dicit quicquid per seruum fuerit acquisitum hæres debet prestare.

b ¶ Alienatio.Adde vt p Pau.de cast. cōsi.x.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Promittens nō alienare sub pœna si alienet rem subiectam restitutioni,nō incidit in pœnam.*

Si seruum. Alienatio rei sub cōditione legatę,vires legati nō perimit.h.d.¶ Op.j.q & aqui. *manu.libe.nō fiāt de*.l.gnalr.§.j.Sol.gl.q alienare pōt interim, nō manumittere.ratio est:quia datio libertatis est irreuocabilis. ¶ Op.de aut.res q̃.C.cōia de leg.dicit gl.q hodie etiam interim

b non valet alienatio.[b] Itē no.C.cōia de leg.l.fi.§.sinautem auaritię.&.j.de cōd.& demō.l.si fundum.&ad treb.l.marcellus.§.res. &.l.plerūq;.circa fi.j.de reg.iur.in cōtrariū no.in.l.cū pr̄.§.libertis.j.ti.j.& in aut.de rest.& ea q̃ pa.in prin.in ver.alienari.& istā vlt.tenet Pe.& Cy.in.d.aut.res q̃.& Dy.hîc tāgit nō ob.aut.res q̃:quia ibi nil innouat in modū phibitionis alienatiōis:sed à phibitione.l.antiqua excipit duoscasus.&p hoc† pōt solui qō scđm

1 Pe.aliquis pmisitnō alienare sub pœna:&alienat rē q̃ subiacet restōni,an icidat ī pœnā:& scđm istā gl.nō incidit in pœnā:qa alienatio nō valet.Facit.C.si mā.ita fue.ali.l.ea qdē.sed secūdū alias gl.& doc.incidit in pœnā,qa alienatio valet.qđ no.est Bar.

SVMMARIVM.

1 *Actio q; oriat̃ ex statuto quāuis uerba dispositiua ad aliquē nō dirigatur.*

Si testator. Ille agit ex legato cuius interest:licet ad eū verba nō dirigant̃.h.d.Glo.oppo.tri-

1 bus modis vt in glo.Per istam†.l.& similes dixi pluries in statutis q ex eis oriat̃ actio illis quorū interest,licet ad eos non dirigantur verba dispositiua,vt ecce,dicit statutū q filia fœmina non succedit extantibus masculis:licet hoc statuto expresse non disponatur q masculi succedant:tamē quia eorum fauore fit ipsi agent ex ipso statuto acsi pro eis esset factum,vt hîc,& l.fideicommissa.§.cum esset.&.§.interdum.j.ti.ij.quod not.

Si fundus. Species legata debet dari talis qualis est,ni si aliud sit expressum.h.d.

Seruus. De isto.§.dic vt.l.seruus vni.š.eodem.

Si res. Si dubitatur an res legata existat:hæres debet cauere de prosequendo,& restituendo si eam inuenerit h.d.& hoc declara vt no.in.l.cum seruus.š.eo.

SVMMARIVM.

1 *Restitutione poßum ius meum conseruare,si res pro qua,uel in qua ius*

habeo peruenit ad me sub spe restituendi.
2 Onus luendi rem legatam, quando ad hæredem pertineat?
3 Testator, ꝙ non poßit legare ius pignoris, uel seruitutis hæredis quod habet
super re.

LEX LXXIII.

1 Si seruus. Si res † ꝓ qua, vel in qua ius habeo
puenit ad me sub spe restituendi:
possum per retẽtionẽ cõseruare ius meũ. h. d. ¶ Op.
ꝙ ius meũ. i. actio furti sit ipso iure salua, vt. l. legata-
rius. §. j. s. e. & l. à titio. j. de fur. sol. gl. hîc fuit legatũ sub cõditiõe,
vel in diẽ. ¶ Op. extra gl. de. l. cũ rẽ alienã. C. eo. & s. eo. l. si res
2 obligata. So. intellige, † ꝙ hîc testator ignorauit, nec interuenit ali
quid de his q̃ ponunt̃ in. l. si res obligata. s. eo. per quæ colligit̃ ꝙ
testator noluerit ꝙ ad hæredẽ ptineret istud onus. sed si testator
sciuisset, vel interuenisset aliqd de his quę inducũt præsumptio
nẽ, ꝙ hęres deberet luere rem legatã: & tũc onus esset hæredis: vt
ibi. ita sentit gl. in. l. qd ergo. §. si hæres. in vna sol. s. eo. ti. ¶ Sed cõ
3 tra hoc op. † testor̃ põt legare ius suum, & ius hæredis sicut suum
nec adhibet̃ distinctio vtrũ sciuerit, vel nõ, vt. l. vnum ex fami-
lia. §. si rem. j. ti. j. Sol. aut hæres habet ius in re iure dñij in totũ,
vel in partẽ, vel ius illud qđ est pars dñij, vt vsusfruct⁹: & ita lo-
quit̃ contrariũ. secus si habet aliud ius pignoris, vel seruitutis, &
simile, vt hîc. ita sol. tex. j. ti. j. l. cũ filius. §. dominus. Fallit fauore
libertatis, vt. j. de ma. testa. l. si fructuarium.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius legato generis habentis certos fines à natura eligit.*
2 *Hæres in habentibus fines facto hominis eligit, & non legatarius.*

LEX LXXIIII.

Si domus. Legatũ incertũ rei quę habet fi-
nes facto hoĩs valet si in patrimo-
nio reperiat̃: aliâs secus. h. d. ¶ Op. & videt̃ ꝙ electio
sit legatarij, vt. l. legato gñaliter. s. eo. sol. huius* cõtra-
rij* timore fortè dicit gl. ꝙ hîc testator sensit de certa re: licet non
apparet de qua. si ista glo. esset vera frustra distingueretur inter
fundũ & domũ in. d. l. legato generaliter. s. e. & in. l. cũ post. §. ge-
ner. s. de iure dot. cũ etiã legatũ fundi factũ simpl'r, si testator sen
sit de certo valeret. vt. d. l. legato gñaliter. §. j. dicendũ est ergo ꝙ
hîc testator nõ sensit de certo. & ita intelligit̃. d. gl. & Dy. in. c. in
1 obscuris. de reg. iur. lib. vj. Nõ ob. cõtrariũ, qđ dicit † ꝙ debet esse
electio legatarij, quia illud est verũ in rebus quæ habent certos
fines à natura: vt bos, vel equus, & similes in quibus legatarius
eligendo nõ potest multum grauare hæredẽ quia in æstimatio-
ne modicũ distat bos à boue, cũ de mediocri tractat̃, vt. d. l. lega-
to generaliter. vel homo ab homine, vt. d. l. fi. §. j. C. communia
2 de leg. sed hîc loquit̃ in rebus † quæ habent fines facto hominis:
quia domus cõstituitur pariete interiecto. vt. l. quod in rerũ. §. si
quis post. s. eo. Et inter domũ & domum põt esse maxima diffe
rẽtia. vnde si legatarius posset eligere, posset grauare multũ hæ
redem. Idẽ* dicẽdũ est* si legat̃ scyphus q habet formã facto ho
minis, vt electio sit hæredis. vt. d. l. legato gñaliter. ne nimis gra-
uetur hæres. hanc rationem ponit gl. in simili in. l. hæredes. §. si
incerto. s. fami. erci. ¶ Opp. s. de iure do. l. cũ post. §. gener. Gl. di
cit aliud* esse* in legato fundi: aliud in legato domus. ratio* est*
quia fundus habet fines sola distinctione patrisfa. domus facto
hominis interueniente. & hanc opi. tenent oẽs, & Dy. in. d. c. in
obscuris. de reg. iur. lib. vj. gl. in. d. l. cũ post. §. gener. tãgit opi. quo
rundam qui dicebant idem esse in fundo ꝙ in domo quam se-
quebantur Iaco. de are. & Pe. Ego sustineo gl. quam examino
in. l. si ita stipulatus. in prin. de verbo. obliga.

2 ¶ De euictione. Ad de vt p Abb. consi. xlv. lib. ij.

SVMMARIVM.

1 *Res legata si est præstita extra iudicium an cautio peti poßit?*
2 *Actio ex testamento quòd remaneat etiam cautione præstita, nisi fuerit interposita animo nouandi.*
3 *Hæres an teneatur de euictione rei legatæ.*
4 *Lex, cum rem alienam. C. de leg. quòd habeat locum quando testator simpliciter putabat rem esse suam, non respectu alicuius causæ. secus si putabat suam ex causa.*
5 *Legatarius ad hoc ut poßit agere de euictione, an debeat hæredi denũciare.*
6 *Legatarius agens de euictione petit ab hærede rem legatam.*

De euictione. Re legata euicta nõ p̃stita cautio
ne agit̃ ex testamẽto. sed antequã
euincat̃ officio iudicis cautio postulatur. h. d. Primò format vnã
quęstionẽ. Secũdò p̃mittit vnã regulã. Tertiò ex illa regula in-
fert ad solutionẽ quæstionis. secũda ibi, & regulariter. tertia ibi,
cæterũ. In prima parte casus est clarus. & in secũda etiam. In
tertia ponit sic casum ex regula p̃cedẽti: quę est ꝙ re euicta põt
agi ex testamẽto: infert iurisconsultus sic: ergo si re euicta potest
agi, anteq̃ euincatur põt cautio peti officio iudicis, deseruiente
actioni ex testamento, per quã res legata in iudicio petit̃. sed si
res legata fuerit soluta extra iudiciũ: an cautio posit peti, nõ di
cit aliquid. Prima pars nõ habet cõtraria neq̃ dubiũ. ¶ Ad ex-
peditionẽ secũde* partis* quęro ad cuius determinationẽ veniãt
illa verba, sine iudicio? Dicit gl. ad determinationẽ illius verbi
p̃stitã nõ illius verbi euincit̃. & bene: quia si euinceret̃ sine iudi-
cio de euictione agi nõ posset. vt. l. nõ tamẽ. & l. si dictũ. §. j. s. de
euict. & l. vtiq̃. s. de rei ven. & de neg. gest. l. atqui natura. in fin.
1 ¶ Circa tertiã partẽ † quæro: si res est pręstita extra iudiciũ an
posit peti cautio? Quia tex. nõ dicit: gl. dicit ꝙ nõ: quia non est
actio, cui seruiat. est eñ solutione sublata. vide gl. ij. arg. ꝓ hoc. C.
depo. l. iiij. ¶ Cõtra hãc sol. videtur tex. in. l. iul. §. j. de verb. oblig.
Pe. dicit ꝙ ibi fuit solutũ adiecto: hîc principali. Certè hæc pos-
set esse fuga q̃tum ad illam. l. tamen hoc est cõtra. l. etiã de sol.
quare Dy. dicit gl. istã nõ verũ dicere: imo etiã re pręstita. posset
peti cautio, vt. d. l. iulianus. §. j. & d. l. etiã de sol. Nõ ob. text. hîc:
quia licet dicat ꝙ re euicta posset agi ex testamẽto, & ꝙ si peti-
tur in iudicio potest peti cautio. & nõ negat quin re soluta extra
iudiciũ posit cautio peti: hoc est ipsa res propter cautionẽ habẽ
dam, vt. d. l. iul. §. j. & l. etiã. Nec ob. l. iiij. C. deposi. quia ibi vult
agere propter accesionem: hîc propter cautionẽ, quę respicit
totum ius rei legatę. ideo re soluta adhuc agit̃ actione prima ꝓ-
2 pter cautionẽ. ¶ Quæro. † & intro tertiã. gl. vtrũ cautione præ-
stita remanet actio ex testamento? Rñ. sic: nisi fuerit interposita
animo nouãdi. vt. l. iiij. §. si ex cõuentione. j. de re iudi. ¶ Quæro,
3 † vtrũ hæres teneat̃ de euictione rei legatæ? Gl. hîc distinguit:
examinem⁹ quodlibet mẽbrũ. Primũ mẽbrũ est, qñ legat̃ res in
genere: quo casu debet̃ euictio magis ex qualitate, q̃ titulo: siue
obligationis specie Lud. Ro. similia verba ponit in. l. qui cõcubi
nã. §. si hæres. j. ti. ij. vult dicere ꝙ hoc est ex qualitate obligatio-
nis: quia in genere. Et regula est, ꝙ vbi qs tenet̃ in gñe: tenet̃ rẽ
facere accipiẽtis: & ꝑ cõsequẽs de euictione. ideo emptor qui te
netur ad p̃tiũ in gñe, debet facere p̃tiũ accipiẽtis, vẽditor qui te
net̃ ad speciẽ nõ, vt. l. ex empto. in prin. de act. emp. & iõ puto si
quis vẽderet frumẽtũ in gñe facere debet accipiẽtis: & qđ Ro. di
cit. ꝙ hoc non procederet ex titulo, siue ex specie obligationis
vult dicere titulus legati est titulus lucratiuus, cuius natura est,
vt quis nõ teneat̃ de euictione, nisi ꝓmittat, vt. l. aristo. in fin. de
dona. & no. in. l. ij. C. de euic. & tex. ĩ. l. ad res donatas. de ędil. edic.
p̃dicta vera sunt qñ res legatur in gñe simpliciter. secus si legare
tur incertus de certis. vt lego vnum ex seruis meis. quia tũc ęqui
parat̃ legato speciei, vt. l. in rõne. §. diligenter. & §. se. j. ad. l. fal. &
j. de sol. l. qui decẽ. §. stichũ. in fi. §. & p̃dicta vera sunt qñ res lega
tur gñaliter. i. vna res indeterminata de gñe. secus si legaret̃ vni
uersale: vt lego peculiũ, vel hæreditatẽ: & tũc si quidẽ euinceret̃
esset dãnũ legatarij, vt. C. de euic. l. j. Secũdũ mẽbrũ est, qñ legat̃
species certa quę est ipsius testatoris: tũc dicit gl. frustra q̃ritur
de euictione: nisi fortè esset pignorata. vt. l. p̃dia. C. de fideicõ. &
institu. eo. §. si rem vult dicere qñ testator legat rem propriam
nõ põt euinci, nisi per iniuriã iudicis: quę iniuria non debet no-
cere hæredi, vt. l. si p imprudẽtiam. de euicti. intellige nisi hæres
dederit causam donatiõis iniustè: vt quia noluit exhibere instru
menta legatario, vt. C. de fideic. l. instrumenta. ar. l. quid ergo. §.
si hæres. s. eo. Et hoc est verũ, qñ aliquis euinceret rẽ in totũ iure
directi dñij. sed si rẽ in totũ nõ euinceret: hîc aduerte: aut euincit
ratione alicuius iuris qđ habebat in re: & hæres non tenet̃: quia
testator non videtur legare, nisi ius qđ habebat, vt hac. l. in fi. sed
si illud ius ꝑ qđ euincit̃, licet non esset ius dominij auferret rem
legatario in totum p hypothecariam: tunc distingue, vt habet̃
in. l. si res. s. eod. & istud est verũ, nisi testator expressè aliud di-
xit, vt. l. seruo legato. §. si fundus. s. eo. Tertiũ mẽbrũ est qñ lega
tur res aliena alicui à sciẽte: tunc dicit glo. tenetur de euictione,
vt. l. cum rẽ alienã. C. eo. quod intellige qñ sciuit alienam simpli
citer. secus si respectu alicuius iuris: quia tunc videtur legare ius
quod habet, vt hac. l. in fi. & l. serui electione. in fi. s. eod. Quartũ
mẽbrum est qñ legat rẽ alienam errans, vel ignorans, vtrùm sit
aliena. Hoc casu dicit glo. si legat extraneo, non debetur: si legat
coniunctæ ꝑsonæ debetur, nisi error præcedẽtis causæ nullę, vel
finitæ aliud inducat. Quid vult dicere error causę finitæ? pone
exẽplum. s. eod. l. quod in rerum. §. j. & C. eod. titu. l. vxor. & j. de
vsufruc. lega. l. sticho. in fin. vbi legabat testator ius quod morte
finiebatur. Quid vult dicere error causæ nullæ. Iacob. de are. di-
cit quòd testator putabat rẽ esse suam ex vi emptionis factæ à
pupillo, quę ẽptio est nulla: quo casu non valet legatum, etiam
si fiat cõiunctæ ꝑsonæ. quod no. † quia ex hoc habes ꝙ. l. cum rẽ
alienã. C. eo. habet locum quãdo testator simpliciter putabat es
se rem suam, non respectu alicuius causę. secus si putabat esse
suam ex certa causa: vt hîc. facit. l. seruum filij. in princip. s. eo-
dem. & quod ibi nota. Sed contra prædicta facit. l. cum pater. §.
euictis. j. ti. j. Glo. in. l. cũ rẽ alienam. C. eod. dicit ibi esse speciale
ne oriatur inuidia inter fratres. vltramont. dicunt quòd illud est
speciale in hęredibus: non curo si sint fratres vel non quod an
sit verum

*Pro concordia. Aduerte ꝙ donari vel legari non pōt res emphyteutica per emphyteutā, sine consensu domini. Bart.in. l.fin.C.de iu.emphy. Cōtrarius all'.ī hac.l.si domus.§.si fundus in determinando an emphyteuta possit donare, vel legare. Sed in alio casu in eisdem locis .dicit Anto.de nicel.Bal. cōtrariari secūdùm Barb. sicū.in.c.potuit.de loc.col.vij.q dicit mirū esse qđ ab alijs nō tāgaẽ.nā voluit secūdū eū in hoc.§.fi. ꝙ emphytausis eccl'ię nō possit donari irrequisita ecclesia in.l.j.ff. de superfi. ver.pe. & idē secūdū eū refert Bal.tenuisse in l.vsufructu. ff.solu.ma.& in.l.si .C . de iur.emphy. Cōtrariū tñ secūdū eū ꝙ possit donari . alle. Bar.in.l.j.C.de fun. pa.lib.xj.Sol.secūdū ipmmet Barb. sic.Et meli⁹ ex verbis Ias.in.d.l.fi.in il lamet.q.s.formata in chart.ix.& seq. C.de iur.emph.vbi alle.Bar.itacōsuluisse vt.s.pro negatiua p.l.vniuersas. q̄ est.l.ij.C.ne rei do. vel rē.q̄ est canonizata.xvj.q.iij.in.c. pe.§.vniuersas.& ī hoc.§.fin.& in.l.in cōuētionib⁹.de verbo.sig.&in.l.si patroni.in prin.ff.ad trebel.

POMATES.

a ¶ Si fundus.in principi.Vide Alex.cōsi. xlvij.in.iij.vol.& vide quid ex hoc inferat Old.cōsi. cviij. in.ij.col .versi.circa tertiā Alex.cōsi.ix. ad fi.vo.iiij.

b ¶ Quero vtrum. Bal.hîc tenet cōtra l.fi.C.de iu.emph. &.l.j.§.donare.qualiter olī feu.po.alie. aliter dicit ī.c. potuit.de locato.vide ibi Io.de imo.And. Barba.

c ¶ Legari & donari.Adde vltra alle. Bald.cōsi.ccclx.li. j.vbi dicit.ꝙ hūc casum habuit in aduocationibus cum Bar.& vide Old.cōsi.c lxx.Abb.cōsi.

5 sit verū,& q̄ sit rō ibi videbitis.¶ † Quæro ad hoc
vt possit agere de euictiōe,vtrū sit necesse ꝙ denū
cietur hæredi?& qñ.Dic vt in.l.q cōcubinā.§.si he
6 res.j.ti.ij.¶ † Quæro qñ agiẽ de euictione qd petiẽ?
Respon.peteẽ illa res legata quasi nūq̄ soluta.vt
hîc,&.d.l.qui cōcubinā.§.si heres.secus qñ agiẽ ex
empto de euic.quia tunc agitur ad interesse ex em
pto.l.vēditor hominis.s.de euic.quia res est euicta.
nam actio prima qua tenebaẽ.s.ad tradendum est
sublata traditione,vt.l.ab emptione.de pac.& auẽ.
sacramenta*puberum*.C.si aduer.vendi.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti fit præceptum de soluendo intra decem dies.*
2 *Litis contestatio quando fiat per confessionem.*
3 *Aliud pro alio ex causa soluitur.*
4 *Ratio affectionis quando habeatur?*
Iudex ex officio contra confitentem, quando facit solui aliud pro alio.

In pecunia legata. Confitenti fit pceptū,& terminus daẽ ad soluendum,& ex causa permittitur vt soluatur æstimatio pro specie:sine causa non.h.
1 d.¶ † Not.primò.practicam quæ poniẽ in.l.si debitori.s.de iudi.ꝙ confitenti fit præceptum de soluendo intra tempus modicū.qđ tēpus hodie consuetudo interpretatur vsq; ad.x.dies.& ibi no.¶ No.secū
2 dò † ꝙ per cōfessionem non fit cōtestatio lit.qđ est verum,qñ quis confitetur nō animo lit.contest.sed animo fugiendi iudicium.Nam si quis dato libello confiteretur ad istū finem vt damnaretur ex ipso libello:tunc inducitur cōtestatio,vt no.in.l.j.C.de lit. contest.facit.l.si reus.s.de procura.

3 **Qui confitetur.** No.hîc, † quò dex causa soluiẽ aliud
4 pro alio.Secūdò no. † ꝙ habetur ratio affectionis,qđ intelligo non vt per hoc res plus æstimetur:quia esset contra.l.pretia rerum .j̄.ad.l.fal.sed ad alium fi.
5 vt.l.cum seruus.s.mā.Tertiò not.ꝙ † contra confitentem officium iudicis est quandoq; facere solui aliud pro alio:sicut contra eum quem condemnat. ad idem facit.j̄.de confes.l.iulianus.

SVMMARIVM.

1 *Fundum uectigalem habens illum legare potest domino.*
2 *Fundus emphyteuticus non potest legari, nec donari.*
3 *Alienatio emphyteusis si sit adinuicem inter plures qui simul conduxerunt: licitè fit.*

Si fundus. [a] Ei qui habet dñiū directum, potest legari ab eo qui habet
1 vtile:& in dubio videtur quis legare ius quod habet
1 in re.h.d.¶ Nota. † ꝙ qui habet fundū vectigalem *illum*potest legare domino.quod intelligo etiā si illud ius debet finiri morte legātis,vt.l.quod in rerū
2 §.j.s.eo.l.sticho.de vsufru.leg.¶ Quero † vtrū [b] fund⁹
b emphyteuticus possit legari,& donari? [c] Hîc videẽ
c ꝙ sic.ad idem.l.in conuentionibus.j.de verb.sign.& ibi per Iac.de are.no.gl.in.l.fi.C.de iure emphy.contrarium not.in.l.j.C.de fun.pa.libro.xj.& hoc puto verum in alio emphyteuta quàm reipublicæ,per.l. fi.C.de iure emph.vbi non solum vēditio,sed omnis alienatio prohibetur:& hoc ibi tenet Petr.non ob. ista.l.& similes.quia loquuntur in emphyteuta rei publicæ.ratio est:quia tunc ad quēcunq; vadit res eo ipso quòd est possessor tenetur ad vectigal.vt.l. fi.C.sine cen.vel rel.*fundum veni non posse.*&.l. Imperatores.de pu.vnde non intereẽt reipublicæ. sed in alio emphyteuta,secus.cum nouus possessor non teneretur ad pensionem cum ipse nil promisit &ideo non potest alienare sine consensu domini In emphyteuta ecclesiæ puto ꝙ non sit dubium: quia nec vendendo,nec donādo,nec aliquo modo potest alienare,vt.l.j.&.ij.C.ne rei do. vel templo.
3 Et per † dictam rationem dicebam , quando plures qui cōduxerunt simul emphyteusim inuicem alienant,fortè non esset prohibitum:quia quilibet est obligatus ad pensionem ecclesiæ.dixi in.l.si mihi & Titio.j̄.de verbo.obli.

SVMMARIVM.

1 *Fundum uendens excepto iure coloni, cum nullus sit colonus an debeat habere medietatem fructuum.*

LEX LXXV.

Si quis legauerit. Exceptio rei quæ non reperitur nihil importat.h.d. Not.simile de exceptiōe obscura:dixi in.l.titiæ textores.s.eo.¶ Opp.de.l. certo generi.in prin.s.de serui.rusti.præ.So.solum continet appellatione vineæ si ibi sint vites:vt ibi.secus si nō sunt
1 vt hîc Ia.de are.quærit: † si vēdidi tibi fundū excepto iure coloni q habebat medietatē fructuū si nullus reperitur colonus,an ipsi vēditori debeaẽ medietas? Et dicit ꝙ ista exceptio nil operaẽ,vt hîc &.s. de vsufru.l.sub cōditione,& cōmunia prædi.l.si qs duas.§.si in vēditione.de cōtrahen.emp.l.fi.de act. emp.l.si mercedē.in fi.de euic.l.minor.in fi.qđ intellige,nisi inter partes cōstabat nullū esse colonū nisi ipsum venditorem:tunc videtur intelligi debere,ꝙ ipse venditor habeat ius coloni,vt.d.l.si quis duas. §.si in venditione.cōmunia prædi.quod not.

SVMMARIVM

1 *Clausula promittit se facturum & curaturum, quid importet? & communis ad ultimas est uoluntates & contractus.*

LEX LXXVI.

d **Si hæres** Qui iussus est facere [d] vt habeā,teneẽ mihi dare.h. d.¶ Op.de.l.illa stipulatio.§.eū.de verbo.obli.Gl.dicit hoc speciale in vltimis volūtatib⁹.melius soluit in illa.l.ij.cū alleg.in gl.quia aut aliqs grauaẽ vt det.&debet dare:vt.l.vbi aūt*nō apparet*in fi.de ver.ob.aut grauaẽ ad faciēdū aliqd, &similiter debet dare,vt hîc.qñq; quis grauaẽ ad curandū vt quis habeat.& tūc sufficit ꝙ det reum lo
1 cupletē,vt.l.cōtraria.&.l.fi.§.fi.si cer.pe.plus † ergo importat qui obligaẽ facere.q̄ qui obligatur curare ideo in instrumētis aponiẽ hodie vtrūq; scilicet ꝙ pmisit se facturum:& curaturū:& ista sunt cōia tā in contractibus quàm in vltimis voluntatibus.

SVMMARIVM.

2 *Vicus & ciuitas, & uilla ac castrum, quomodo differunt,*

Vicis. Vicis pōt legari sicut ciuitatibus.h.d. ¶ † Quæro quæ est differentia inter ciuitatem & vicum.glo.hîc dicit ꝙ ciuitas honoratur quibusdam dignitatibus,quibus non honoratur vicus.In vsu verò communi dignitas episcopalis quæ fit in loco facit ciuitatem.& ita videtur sentire Fede.imperator in constitutione illa de pace constantiæ.Innocen.de hoc tractat in.c.quæ in ecclesiarum.extrà de constit.Vicus verò,& villa dicuntur quæ istas dignitates non habent,& est nomen generis,vt.l.qui ex vico.j.ad munici. Castrum verò distinguitur à villa:quia villa non est muris vel vallis circundata,vt hac gl.& per glo.in.l.ex hoc iuregentium,ff.de iusti.& iu.& per Io.and.in.c.si ciuitas.de sen.excom.lib.vj.Inducitur iste versic.ꝙ pars ciuitatis possit facere syndicum:quod dixi in.l.si quis à filio.in fi.s.eo.Sed quid dices de vno burgo?Certè videtur vniuersitas approbata,vt.C.de fundo rei priua.l.penul.lib.xj.

SVMMARIVM.

1 *Lex coniecturans mentem testatoris intelligitur, nisi aliter de uoluntate appareat.*
2 *Euidenter apparere dicitur: quòd apparet legitimis coniecturis.*
3 *Multa dicuntur tria.*
4 *Legata ab instituto quando uideantur relicta à substituto.*
5 *Mater quæ fuit cum extraneo substituta filio impuberi, & idē relictus usufructus: quando succedit ex substitutione pupillari habebit usumfructū.secus si ex uulgari.de hac quæstione uide latè per Iasonem infra in.l.si fundum.§.si pater familias infra eodem.*
6 *Conditio adiecta institutioni, an uideatur repetita legato facto eidem.*
7 *Conditio apposita in persona unius, an intelligatur apposita in persona coniuncti? remissiuè.*
8 *Legata facta in uno testamento, quādo uideātur repetita in alio testamēto postea facto? remissiuè.*
9 *Dictio amplius, an inducat repetitionem & .s.eodem lege legatanume.1.*
Item de dictione item.

lxxiiij.ij.lib.& Alexā.in cōsi.cxxxvj. colū.iiij.ver.ad hoc rñdeẽ. in.j.volu.& in cōs.ix.quasi per totū in.ij.vol.& inquātū Alex. tāgit, an ēphyteusis possit diuidi irrequisito dño,adde Bald. tenentē ꝙ sic,cōsi. cxxxix. īc.diuisio. li.iiij.&an possit locari ad lōgū tps,vide Bal.cō.cccxlvij. lib.iij.

d ¶ Facere.Adde ꝙ Ang.cōs.cclxxvij. inci.pūctus qō.Io. de Flo.tenet per hūc tex.ꝙ si testōr in suo testō.īstituto filio filiæ facto legato,relictoq; ei⁹ fatre.executore testamenti decedat contingat etiā decedere fratrē executorē,q similiter institutis suis filijs dicat,itē lego iubeo, & mādo ꝙ pdicti hrdes mei executioni mādēt testm̄ fratris mei.ꝙ per hęc verba qa offm̄ executoris ad heredē non transit,videaẽ testator mādasse vt soluant legatū factū filiæ alterius testatoris , cuius ipse erat executor.

10 *Dicta in præfationibus in contractibus, an uideantur repetita in ſequentibus?*
11 *Dicta in uno contractu quando uideantur repetita in eo qui loco eius ſubſtituitur.*
12 *Dies & conditio appoſita in principali quòd uideatur repetita in acceſſorio.*
13 *Dicta in principali an dicantur in fideiuſſore repetita.*
14 *Qualitas adiecta in uno capitulo ſtipulationis uidetur repetita in ſequentibus.remiſſiuè.*
15 *Dies appoſita in conditione, an uideatur repetita in ſubſtitutione.*
16 *Qualitas appoſita in uno capitulo.l.ſtatuti, uel reſcripti qn̄ intelligatur in alio repetita?*

LEX LXXVII.

a LIcet. [a] Relicta ab inſtituto videntur repetita à ſubſtituto vulgariter.niſi aliud per coniecturas appareat.
1 h.d.No.quòd † omnis lex quæ coniectu
ratur voluntatem alterius debet intelligi.niſi aliud
de voluntate diſponentis appareat euidenter.Secū-
2 dò not.† quòd euidenter apparere dicitur illud qđ
apparet legitimis coniecturis:licèt nō fuerit expreſ
ſum.vt hîc:ſecundùm Iac.de are.vbi euidentem vo
luntatem appellat quæ per coniecturas probatur,
facit pro hoc tex.in.l.ſi quis locuples.de ma.teſta.
3 Tertiò not.† ꝙ multa dicuntur tria,vt patet hîc,dū
dicit ex multis,& ponit tria tantùm,vt.s.ad ſylla.l.j.
§.hoc reſcriptum.& inſtit.de liber.§.multis.¶ Op.
s.de teſta.mili.de.l.quærebatur.§.fi.Sol.gl.ibi,quòd
ibi non fuit ſubſtitutus,ſed ſecundo loco inſtitutus
vt patet ibi in text.¶ Oppo.j.ti.ij.de.l.ſi plures.in
fi.Sol.ibi fuit relictum ab inſtituto nominatim:hîc
nomine appellatiuo non nominatim.& ſic eſt aliud
ar.ꝙ noluerit à ſubſtituto repetere.ſimile *habetur*
in.l.j.§.id qđ ex ſubſtitutione.j.ad.l.fal.& qđ ibi no.
¶ Op.j.tit.ij.l.j.in fi.So.ibi eſt alius caſus.ſ.ſi quæra-
tur,an relicta ab vno ſuccedente ab inteſtato debeā
tur in ſequenti gradu qui ſuccedit.de quo in.l.cum
pater.§.cum æſtimaret.j.ti.j.¶ Op.de.l.ſub condi-
4 tione.de here.inſti.Sol.† pro declaratione huius &
aliorum dic ꝙ ſi quæris an relicta ab inſtituto videā
tur repetita à ſubſtituto:aut ſunt relicta per modū
conditionis aut per modum diſpoſitionis ſcilicet legati,vel fideicōmiſſi.Primo caſu nō eſt noſtra materia:ſed dic vt.d.l.ſub conditione.& dicemus in.l.quę conditio.de condi.& demon.Secūdo caſu,aut loqueris de ſubſtituto vulgariter:aut de ſubſtituto pupillariter. Primo caſu,aut fuerunt relicta nominatim nomine proprio:& non videntur repetita,vt.d.l.ſi plures.in fi.j.ti.ij.&.l.j.§.id qđ ex ſubſtitutiōe.j.ad.l.falc.Aut fuerunt relicta ſub nomine appellatiuo,& tunc aut inſtitutus à quo relinquebatur non erat in rerum natura illo tempore:& dic vt.l.quidam referunt.in princi.s.tit.j.aut erat in rerum natura:& tūc in dubio videntur repetita:niſi aliud per coniecturas appareat:vt hîc.Coniecturas videtis hîc.Secundo caſu,ſcilicet de ſubſtituto pupillariter,diſtingue aut ſuccedit ex tacita vulgari:& videtur repetita,vt l.qui fundum.§.qui filium.j.ad leg.falcid.Aut ſuccedit ex expreſſa pupillari:& nunquàm relicta ab inſtituto videntur repetita à ſubſtituto tacitè.ſiue ſint plura ſiue conditionalia.ſed ea debet præſtare ſubſtitutus tanquàm quilibet hæres impuberis,vt.l.j.§.interdum.j.ad.l.fal.&.l.in ratione.§.quod vulgo.eodem titulo.&.d.l.qui fundum.§.qui filium.ſed ſi eſſent repetita expreſsè per teſtatorem:tunc ſi dies legati ceſſit in vita impuberis:repetitio nil releuat.vt.j.eo.l.ſi fundum ſub conditione.§.ſi pater.niſi in eo quod plus eſſet relictum,vt.l.quid ergo.in princi.s.eo.Sed ſi dies legati nō ceſſit:tunc debet̄ à ſubſtituto:vt.d.§.ſi pater.Nec ob.gl.ibi poſita quæ innuit quod in pupillari ſubſtituto ſit tacita repetitio vt ibi videbis.Ex prædictis dico qđ iſta tria exempla quę hîc ponuntur in quibus non videtur facta repetitio:nullo modo congruunt ſubſtituto pupillari.¶ Examinemus quodlibet.primum eſt,ſi eidem legatario aliud ſit relictum à ſubſtituto.certe ſi ſubſtitutus ſuccederet ex pupillari:legatarius haberet vtrūq; ſi primi legati dies ceſſit:quia cum ſubſtitutus debeat tanquam hæres impuberis.habetur quodammodo vt æs alienum,vt.d.l.in ratione.§.quod vulgo ad leg.fal.& probatur in.l.quid ergo.in princip.s.eo.& ſic.d.§.quod vulgo.intelligo ſiue à ſubſtituto pupillariter ſit relictum diuerſis,ſiue eidem,nec determinatur per iſtam.l.Secūdum exemplum eſt,quando certa cauſa fuit relinquēdi ab inſtituto,quæ ceſſat à ſubſtituto.Exemplum ponit Oldra.ſi relinqt ab inſtituto vt legatarius adminiſtraret bona inſtituti:quę ratio ceſſat in ſubſtituto qui fortè eſt diligens.certè iſta cā nec plus,nec minus impediret peti à ſubſtituto pupillari:niſi ſicut impediret peti à quolibet hærede extraneo.ſecundùm materiam.l.ſeio.in princi.j.de annu.lega.Tertiū exemplum eſt,quando fideicommiſſarius eſt ſubſtitutus pro parte.quod exēplum Dy.inducit [b] ad.q.† ſi teſtator inſtituit filium pupillū,& vxori legauit vſumfructum:& ſi filius deceſſit in pupillari ętate ſubſtituit matrem,& extraneum:ꝙ ſi mater ſuccedit ex ſubſtitutione quòd nō debeat habere vſumfructum.vt hîc,&.j.tit.j.l.latinus.ita dicit Dyn.Quod intelligo ſi mater ſuccedit filio ex tacita vulgari.ſecus ſi ex pupillari.tūc enim cum ex perſona filij habuiſſet initium tanq; debitum illud ante partem deduceret vt.d.§.qđ vulgo.&.C.de bo.autho.iu.poſ.l.j.¶ Circa materiā huius.l.quæro † vtrùm conditio adiecta inſtitutioni videat̄ repetita legato facto eidē?
dic vt.l.cum ſeruus.de condi.inſti.& de condi.& demon.l.auia.&.j.eod.l.
ab oībus.§.cū quidam de doli excep.l.fi.§.fi.¶ Quæro † vtrùm conditio
appoſita in perſona vnius videatur appoſita in perſona eius qui eſt ſibi cō
iunctus?& eodem modo,an appoſita in vna re intelligant̄ repetita in alia
re ſibi coniuncta per copulatiuam?& ſic de virtute repetitionis quæ indu
citur per copulatiuam.dic vt.j.de condi.& demon.l.iulius paulus.& de
fun.inſtru.l.ſeiæ.§.cato.& ibi dixi.¶ Quæro † vtrùm legata in vno teſta
mento videantur repetita in alio teſtamento poſtea facto:dic vt.l.cum ta
citū.de ꝓb.&.j.de iur.fiſ.l.ſtatius.¶ † Quæro de repetitione q̄ inducit̄ per
hanc dictionem amplius.dic vt ſcripſi in.l.ſi tibi purè.j.ti.ij.¶ Quæro de
repetitione iſtius dictionis item.Dixi in.l.in repetendis.j.titu.ij.¶ Quæro
† quid in cōtractibus?Primò vtrū ea q̄ dicunt̄ in præfationibus videant̄
repetita in ſequentibus?De quo not.in.l.titia.§.idē reſpondet.j.de verbo.
obli.& ibi dixi.&.l.itē qa cōuentiones.s.de pac.¶ Quæro † vtrū regula hu
ius.l.habeat locū in cōtractibus:videlicet vt dicta in vno contractu videan
tur repetita in eo qui loco eius ſubſtituit̄:hoc enim poteſt fieri duob[9] mo
dis.primò vt vnus contractus ſubſtituat̄ loco alterius per nouationē:& tūc
dic vt dixi in.l.aliā.j.de noua.& tangit̄ in.l.j.C.etiā ob chyrographa.pe,
pignus re.poſ. Secūdo modo fit ſubſtituendo ꝓpriè,vt ſi cōcedit̄ tibi in
emphyteuſim & poſt mortem tuā filijs tuis.de quo vide in.l.pater cū filiæ
12 in fi.s.de pact.do.¶ Quæro † vtrū dies & conditio appoſita in principali
videat̄ appoſita in acceſſorio,ſeu repetita in adiecto?Tex.eſt ꝙ ſic,in.l.fi.
13 §.fi.de verb.ob.¶ Quæro † vtrū dicta in principali videant̄ repetita in fide
14 iuſſore?Dic vt.l.ſi vt proponit̄.j.de fideiuſ.¶ Quęro † vtrum perſona,vel
qualitas aliqua adiecta in vno capitulo ſtipulationis,intelligatur repetita
in ſtipulatione.Dic vt.l.ſi ita ſtipulatus.§.chryſogonus.j.de verb.oblig.&
15 ibi dixi multa de hac materia.¶ Quæro † vtrū dies appoſita in conditio-
ne videatur repetita in ſubſtitutione?Dic vt.l.in illa.&.l.hoc iure.de verb.
16 obli.¶ Quæro † quid in legibus,ſeu ſtatutis,vtrùm dicta in vno capitulo
c intelligantur repetita [c] in alio?Diſtingue.aut eſt vna clauſula generalis per ſe:& dic vt dixi in.l.talis ſcriptura.in fi.s.eo.aut eſt quædam qualitas acceſſoria vni capitulo:& illa an intelligatur repetita in alio dic vt dixi in l.prętor.§.eritq;.j.vi bonorum rap.¶ Quęro quid de reſcriptis.Et dic vt.l.ſi iudex.s.de iudi.& extrà de reſcrip.c.cauſam quæ.& etiam per glo.& ibi per Innoc.circa quod vide remiſſiones ad Specu.quas dedi in.l.talis ſcriptura.in fi.s.eod.

a ¶ Licet. Adde in quātū Alexā.poſt Ioā.de Imo.tangit an poſſit eligi duo imperatores: quod conſuluit Old.conſi.xxij.an ſi fuerint electi duo Imperatores & ab vno fuerit impetratum an valeat.

b ¶ Dy.inducit.Adde ꝙ Bal.illū ſequitur cōſil.cclxx.lib.iij.vbi voluit ꝙ ſi teſtator inſtituat vniuerſaliter filios impuberes, & filiam in re certa,eidemq; leget aliquid,& vltrā vſumfru.concedentem vſq; quo nubet, deinde illā ſubſtituat fratribus ſuis vna cum ſorore teſtatoris,ſicut amita:quod ſi eueniat caſus ſubſtitutionis debeat habere etiam vſumfructum,& legata.

c ¶ Repetita. Adde vt per Lud.Ro.cōſilio.ccclvj.&.cccxxvij.

d ¶ Videt̄.Adde qd de verbo, videtur. Abb.cōſi.cx.& cōſi.iiij.vbi etiā de verbo placebit. & qd de verbo pro libito voluntatis.p Bald.conſi.lviij.lib.j.

SVMMARIVM.

1 *Legatum collatum in uoluntatem hæredis ſi ſibi uidebitur ualet.*
2 *Verbum uidetur, iudicio tuo, uel ſi tibi placuerit, importat arbitrium boni uiri.*
3 *Subſtantia contractus non poteſt conferri in uoluntatem alterius contrahentium, etiam per uerba arbitrium boni uiri denotantia.*
4 *Verbum liberum, uel plenum arbitrium, importat liberam uoluntatem.*
5 *Arbitrari iniuſtè poteſt ille cui aliquid eſt commiſſum in liberam uoluntatem dum dolus abſit.*

LEX LXXVII.

1 SI ſic legatum. ¶ Valet † legatum ſi in arbitrium hæredis tanquàm boni viri cōmittitur.hoc dicit.Nota quòd verba hîc poſita important arbitriū boni viri:non liberam voluntatem.¶ Oppo.de.l.ſenatus.§.legatum.s.eodem.Solue.ibi fuit legatum in liberam voluntatem.¶ Quęro
2 † quid de verbo videt̄.[d] Rn̄.importat arbitriū boni viri,vt.l.fideicōmiſſa-
d ria.la.iij.de fideicō.liber.¶ Quid de verbo placebit?Rn̄d.idē.l.thais.§.foro
re.de fideicōmiſ.liber.&.l.lucius.la.j.iūcta.l.fideicōmiſſaria.eo.tit.Quid ſi
dico iudicio tuo,vel iudicio talis.Tex.videt̄ quòd importet liberā volū-
3 tatē in.d.l.thais.§.lucius.¶ Quæro † quid in contractibus?Rn̄d.ſubſtantia contractus non poteſt conferri in arbitrium alterius contrahentium:etiam per verba importantia arbitrium boni viri,vt.l.quod ſæpe.§.j.de contrahend.emptio fallit in dote,vt.l.cum poſt.§.gener.s.de iure dot.&.l.j.C.de do.promiſſ.accidentalia cōtractus bene poſſunt conferri in arbitrium alterius contrahentium.vt.l.hæc venditio.de contrahen.emptio.
4 † Iſta autem verba quę ſapiunt arbitrium boni viri,ſi haberēt determinationem ex alia dictione,poſſunt importare liberam voluntatem,vt ſi dicat

habeat

habeat liberũ arbitriũ,vel plenũ arbitriũ,vt.l.fideicõmissa.§.cũ
5 q̃.j.tit.ij.¶ †Quero qñ vr̃ cõmisũ in liberã volũtatẽ,qd põt ille facere? R̃n põt arbitrari quomodo vult etiã iniuste,vt.l.cũ qdã. j.titu.j.dũ tamen dolus malus absit,vt.l.creditor.§.lucius.s.man.

SVMMARIVM.

1 *Relatiuum iunctum secundæ personæ,uel tertiæ,quãtitate expressa uel nõ conditionem inducit.iunctum primæ quantitate expressa demonstratio nem,si non est expressa,conditionem.*

2 *Defectus debiti demonstrati sine quantitate,facit deficere substantiam lega ti.Idem si debitori,uel tertio relinquatur quãtitate expressa.secus si per debitorem creditori.*

3 *Conditio propriè non est de præsenti.*

4 *Comes concedens alicui quicquid iuris habet in tali loco non ualet cõcessio, nisi appareat de iure concedentis.*

a **Si mihi.** ᵃLegatũ est inutile si relinquat̃ in tertia,vel ĩ secũda psona,siue quãtitas exprimat̃,siue nõ.sed in primo valet quãtitate expressa:aliàs inutile constituit̃.h.d.se
1 cundũ Dy.vel aliter.† Relatiuũ iunctũ secũdę,vel tertię psonæ, quantitate expressa,vel nõ,cõditionẽ inducit:sed iunctũ primæ quantitate expressa demõstrationẽ:si nõ expressa inducit cõdi
2 tionẽ.h.d.secũdũ Old.tu dic† defectus debiti demonstrati quãtitate nõ expressa facit deficere substantiã legati.Idẽ si quãtitas exprimat̃,& ipsi debtori vel tertio relinquat̃.secus si p debitorẽ
b creditori.h.d.si lego tibi.x.ᵇquę debeo licèt non appareat q̃ teneat̃ testator ad illa.x.tñ legatũ valet.h.d.secũda pars huius.§. Sed in primo casu ideo nõ valet:qa nõ apparet quãtitas:sed hic apparet.In tex.ibi,lego.s.eidẽ titio vt differat à casu præcedẽti & seq.¶ Quero quę est ratio differẽtię inter hos casus? Dicit gl. in vno casu loquit̃ testator p verba primę psonę:in alio p verba secũdę,& tertię.Idẽ dicũt Dy.& Old.vt patet ex summario eorũ.qđ nõ placet:qa etiã in primo casu posset loq testator p verba tertię psonę.Pone q̃ ipse testator vocaret̃ titius,& diceret sic: centũ quę debet titius seio legat.cõstat q̃ valeret legatũ.dic ergo in prin.§.qñ quãtitas nõ exprimit̃:rõ est euidẽs,vt tex.dicit. In secũdo qñ debitor legat creditori quãtitate expressa grauat heredẽ in quãtitate:& sic substãtia rei legatę reperit̃:& tũc falsa demonstratio nõ vitiat.In tertio casu legat creditor debitori cẽtũ quæ debet:tũc grauat herẽdẽ suũ in liberãdo.sed si debitũ nõ apparet,deficit substãtia rei legatę:ideo nõ valet legatũ.In quarto casu,si qs legat alicui qđ debet tertius:vr̃ legare actionẽ:quæ si nõ est,deficit substãtia rei legatę.aliàs nil videt̃ legasse:vt euidenter tex.dicit.Itẽ probatur in.l.legaui.de libe.leg.p tex.& gl. ¶ Opp.relatiuũ iunctũ verbo pręsentis tẽporis,vel pręteriti,nõ facit cõditionẽ:vt.l.stichũ.s.eo.hic dicit̃ cõtrariũ.qđ videbatur
3 tenere Old.in summario.qđ truffa est.veritas est† qđ nunq̃ de pręsenti,vel pręterito est cõditio propriè,vt.l.si ita stipulat⁹ fuero hãc.de verb.obli.& tex.q appellat cõditionẽ:&.l.cũ ad præsens.s.si cer.pet.impropriè loquunt̃:vt hic sentit gl.no.Loq̃ ergo hic de demonstratione,cuius defectus extinguit substãtiã rei legatæ:& per cõsequens legatũ sicut defectus conditionis.ideo hic appellat eã cõditionẽ.¶ Op.q̃ falsa cã nõ vitiat legatũ,vt.l. cũ tale.§.falsam.de cõd.& demõ.Sol.hic erat talis cã,seu demonstrario quę faciebat deficere substantiã legati:ad idẽ facit.l.si ser
4 uus.§.qui quinq̃.j.eod.¶ Dy.† inducit huc.§.in arg.qoidã Co
c mesᶜ concessit cuidã ecclesiæ quicquid iuris habebat in tali loco.
d certè nil operat̃,nisi de iure cõcedẽtisᵈ appareat:vt hic,&.l.legaui,de li.leg.Incertitudo ẽm ĩpedit acquisitionẽ possessionis.& p cõsequẽs vsucapionis.vt.l.iij.§.incertã.&.l.locus.&.l.si qs fundũ.de acqui.pos.& de vsuca.l.si fur.§.incertam.secũdũ Dyn.facit quod no.in Spe.in titu.de instru.edi.§.nunc autem.versicu.ij.

SVMMARIVM.

1 *Potestas eligẽdi mortuo creditore trãsit in hæredem & sic in cessionariũ.*

2 *Habens ius in re,putans habere actionem personalem pro re,uideor legare respectu illius iuris.*

3 *Actio ex testamento concurrit cum conditione incerti.*

4 *Hæres conuentus à legatario ut agat,quòd liberetur cedendo actionem:nisi magna expensa requiratur.*

5 *Actio iudicatur mobilis,uel immobilis secundum naturam rei quæ in ea continetur.*

6 *Cessio facta à minore qui habebat actionem,uel ad fundum uel ad centum, quando ualeat?*

Si quis ita. In alternatiua obligatione si legatur quod debetur:cogitur hæres ad cedendum,si legatur vna de rebus,cogitur ad agendum.si legatur vtraq̃ res di uersis,cogitur hæres vtrisq̃ satisdare insolidum.h.d.Primò erat electio creditoris,& legauit quod debetur.In secũdo erat electio debitoris,& legauit vnam tantum ex reb⁹.In tertio erat electio creditoris,& legauit vtramq̃ rem diuersis.secunda ibi,proinde.
1 tertia ibi,quòd si quis.¶ Not.† ex principio quòd potestas eligendi transit in cessionarium.Contrà de.l.si stipulatus.in princ.
&.l.fin.in prin.de verb.obl.gl.nec hic nec ibi bñ sol.Dic ergo po
e testas eligẽdi nõ trãsit in cessionariũᵉ viuo creditore:sed eo mortuo transit ad heredẽ qui præsumitur voluntatem defuncti scire,vt.l.si quis à filio.§.si quis plures.s.eod.& sic postq̃ transiuit ad hæredem,cœpit illa potestas esse cessibilis:ideo transit in cessionarium.vt hic.ar.l.pater.§.quindecim.j.titu.ij.Pro qua sol.facit quod no.in.l.j.C.qui pro sua iuris.& p Guli.in.l.j.s.de offic. eius cui man.est iurisd.videlicet merũ imperiũ postq̃ semel est delegatũ põt subdelegari.Præterea,legatarius in re legata dicit̃ hæres,vt.l.id tempus.§.fi.de vsuca.ideo sicut in hæredem trãsit: ita in legatariũ.¶ Op.ad secũdã partem de.l.cũ rẽ alienã.C.eo. &.l.apud*iulianũ aliàs incipit aphricanus*.§.fi.s.eo.Sol.hic legauit respectu iuris qđ habebat prope rẽ,vel ĩ re.facit.l.seruũ filij.
2 in prin.s.eo.& no.istud† q̃ licèt nõ haberẽ ius in re:si tñ putabã me habere actionẽ psonalẽ pro re,videor legare respectu illi⁹ iu
3 ris.Op.q̃† agatur ex actione,ex testõ,vt.l.j.C.cõia de leg.Sol.fateor q̃ concurrit cũ cõditione incerti.¶ Opp.ad tertiã partem de pcedenti rñso.Sol.hic habebat electionẽ hæres:in pręcedenti debitor.¶ Opp.de.l.si titius.j.ti.j.Sol.ista intelligit̃ secũdũ illã. ¶ Quæro,vides q̃ hæres cogit̃ agere,qđ est nouũ dicere:ago ẽm vt agas.simile*habetur* in.l.cũ in plures.§.messem.s.loca. &.s. ad.l.rho.de iac.l.ij.§.pe.& de acti.emp.l.iulianus.§.pe.& nequid
4 in lo.pu.l.ij.§.idem labeo.el.j.¶ † Quæro ergo vtrum in istis ca
f sibus ille qui conuenitur liberetur cedendo actionem? Gloss.q̃ sic in.d.§.idem labeo.Sed fortè in casu huius.§.si exigendo requireretur magna expensa,ad hæredem spectant labor.& sumptus,secũdum distinctionem quam habuistis in.l.cum seruus. s.eod.Vltimò per.l.istam consului in.q.vos scitis secundùm cõ
5 munẽ opi.† quòd actio iudicatur mobilis,vel immobilis secũdũ naturã rei quę in ea cõtinetur,vt no.per Dy.s.de aut.tuto.l.potest.& per gloss.C.si aduer.transact.l.j.& in authẽ.de non alie. *aut permu.re.eccle*.§.j.probat̃.C.de prædijs mi.l.si ad resoluẽdam.Item scitis q̃ minor non potest alienare immobilia sine de
6 creto,modo† quidam minor habebat actionem ad fundum, vel ad centum alternatiuẽ.cessit actionem suam.dixi q̃ erat in potestate debitoris.si enim soluet fundum,nõ valet cessio:sed si soluet centum:cessio valet.Casus est hic.

LEX LXXX.

Si pecunia. Debitor potest grauari onere fideicommissi.hoc dicit.

LEX LXXXI.

Fideicommissum. Circa istam.l.distinguit Iaco.de are.sic:aut legatarius percepit,& agnouit legatum, & tenetur pręstare:vt hic,&.l.imperator.j.titul.j.aut agnouit,& nõ percepit,& tenet̃ cedere actiones.d.l.imperator. &.l.si legatarius.j.titu.ij.aut non agnouit nec percepit:& nõ tenetur,sed remanet apud hæredem cũ onere suo,vt.l.si ab eod.j. de vsufruct.le.ita dicit ipse.adde si hæres habet rem,tenetur eam dare:si esset apud legatarium,debet hæres cedere actionem,vt.l. si seruus.§.qui margaritam.j.eod.titul.

LEX LXXXII.

Si quis testamento. Qui reliquit.x. non videtur relinquere.xx.h.d.no.istam.l.¶ Quæro,quid si bis nominauit.x.an intelligantur eadem.x.an diuersa:dic aut fuit vna oratio:vt titio.x.seio.x.lego.& tunc intelligũtur eadem.x.vt.l.eum qui.in prin.&.l.stipulatio ista.§.cũ qui.de verb. oblig.Si verò fuerunt diuersæ orationes:vt titio lego.x.& seio. x.tunc intellige de diuersis.x.propter diuersitatem orationum, & personarum,vt.l.planè.§.sed si non corpus.s.eod.dicam in.l. re coniuncti.infrà de leg.iij.¶ Quæro,vtrum inter.xx.& dena, sit differentia.Dic vt.l.vbi fideiussor.de solu.

Apud iulianum. Propter defectũ facultatum, & propter falcidiã fit legatorũ diminutio pro rata.hoc dicit.

LEX LXXXIII.

Si fundum. Per legatũ heredis nõ aufertur dñiũ legatario defuncti.h.d.

Si seruo communi. Vn⁹ ex dominis põt
f repudiare legatum factũ seruo cõmuni.h.d.an inter istos duos sit locus iuri accrescendi.dic vt.l.proculo.infrà titul.j.

Stichum. Existente conditione substitutionis factæ legatario, legatum trãsit in substitutum.h. d.¶ Opp.& videtur q̃ succedat constituto,& faciat eum liberũ,vt.l.ij.C.si mã.ita fue.ali.Glos.ponit plures so.dic secũdũ Pequãtũ,spectat ad ppositũ,q̃ hic nõ succedit cõstitutio:ideo qa testator disposuit quid futurũ esset de seruo post tempus.¶ Sed contra hoc opp.quia testator non põt facere q̃ constitutio non

POMATES.

a ¶ Si mihi legatum. limita vt per Bart. in.l. creditor.ff. de libe.leg.

b ¶ Tibi.x.Adde an valeat legatum si testator dicat lego cẽtum quæ mihi titius debet.cũ nihil debeat. Bal.consil. cccclxv.lib.ij.

c ¶ Comes. Adde Old.cõsil.clxiij.in ci.viso priuilegio.

POMATES.

d ¶ Nisi de iure. Refert & sequit̃ Alex. cõsi.xxviij.inci.visis & acutè ponderatis.in.iiij.col.ver. ad pdictorũ cõfir.ĩ j.volu.& vide Alex. cõsil.xxiiij.i.ij.col. ver.nõ ẽm põtã.ij. vol.Feli.in.c.ij.i.vj. col.& in.xx.col.de pręscri.Cepo.cõsi. lxix.in vlt.colũ.& Barba.cõsi.xcix.& cõs.cl.& cõs.l.i.xij. col.in.j.vol.aliquid in simili p Feliñ.in c.cũ cã.in.ix.col.de re iud.& in.c.inter monasteriũ.i.ij.col. e.ti.Barba.in simili cõsi.xxvj.in.viij. col.in.j.vol.Ro.cõ sil.cix.&.in.j.colũ. & cõsi.cccxxxvj.ĩ j.col.Cal.cõ.cxviij. in.j.col.& se.& qñ qs se ĩ aliqua dispositione refert ad aliquid qđ nõn apparet:an dispositio vitietur,vide Feli.in c.ij.in.iiij.col.& se. de rescrip.

e ¶ In cessionariũ. Adde inquantum Ale.tangit de villa q̃ pmisit purgare riuũ,q̃ illã sequit̃ Bal.cõsi.lxxviij.li. iij.& inquãtũ tãgit quòd stante statuto quòd debitor debeat capi ad instantiam creditoris q̃ poterit capi ad instantiam cessionarij.quod idem consuluit Ludo.ro.cõs. cxlij.etiã absq̃ eo quòd citetur:quod facit ad dicta hic p Alex.

POMATES.

f ¶ Quæro ergo vtrũ de istis casibus.Vide moder.ĩ.l. apud iulianum.§.si titi⁹ s.eo.& Rom.consi. ccxxix.in.ij.col.

habeat locum, vt.l.nemo potest.s.eod.Respon.vt ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Solum ubi est arbor, an legata arbore cedat?*

Qui fundum. Qui excipit ædificiũ, vr̃ excipere solũ in quo cõsistit, in dubio.& p rẽ legatã debet heredi cõstitui ius eũdi, sicut ibat testõr.h.d.¶ Op. qñ testator sensit de superficie, nõ põt deberi iter & actus: cũ res sua nemini seruiat, vt.l.j.s.cõia prędio.Sol.dicit glo.tũc nõ esset propriè seruitus: vt.l.olympico.de ser.vr.p̃di.¶ Op.prout testator sensit de solo, nã seruitus ipso iure nõ est cõstituta.vt.l.seruũ filij.in fi.s.eo.Gl.fatetur cõtrariũ, & tex.expone vt in glo. Materiã huius.§.tractaui plenè in.l.j.j.de ser.leg.gloss.inducit in arg. 1 †pro eo q legauit arborẽ, ꝙ videat̃ solũ legare cui cohęret: & viã. hoc est verũ qñ legauit nucẽ, hoc est arborẽ rõne fructuũ.sec⁹ si legauit rõne materię: qa volũtas testatoris nõ porrigitur ad fundum, vt.l.ligni.j.ti.ij.Idem inducitur ad quæstionem de eo q excepit arborem, & fuit incisa, & postea pullulauit.de qua in.l.obligationum ferè.§.placet.infrâ.de act.& obli.& ibi glo.de dam.in fec.l.damni.§.si is qui vicinas.& ibi dixi plenius.

SVMMARIVM.

1 *Testator legãdo uxori si dixit, lego tales res quæ ualent.cc.siue plus, siue minus ualeãt, nõ põt nec ipsa petere supplemẽtũ, nec hæres detrahere.*

Si libertus. Vnus ex heredibus in specie hereditaria grauatus: pro portione sua tãtũ grauatus videt̃.& ĩ re ęstimatio testatoris nihil operat̃.h.d.¶ Op.de.l.ab oĩbus.ĩ prin.j.e.Sol.ibi fuit grauat⁹ in specie nõ hereditaria, quo casu videt̃ grauatus insolidũ.hîc in specie hereditaria, quo casu tenet̃ pro portione sua tãtũ: vt hîc: nisi esset aliquod indiuiduũ legatũ, vt libertas, vt.l.cũ quasi.§.si plures.j.de fideicõ.lib.Sed si grauat̃ in specie nõ hereditaria, sed ipsius heredis, vel alterius: & tũc similiter tenet̃ ĩsolidũ, vt.j.e.l.si tibi homo.§.j.secũdũ qđ ibi Dy.intelligit, licèt quidã cõtrariũ teneant, vt ibi dicã.& hoc ponit Guli.in.l.auus.s.de pac.Dy 1 †inducit finẽ huius.§.ad qõnem. testator veniẽs ad mortẽ reliquit vxori certas res quas ęstimauit cc.ꝙ si valẽt plus.heres nõ põt detrahere: si valẽt minus, nõ potest vxor petere ꝙ sibi suppleatur.p istam.l.&.l.cũ pater.§.pater qui filio.j.tit.j.quia ista ęstimatio nil operat̃, secũdûm Dyn.

Titio fundum. Liberatio hr̃ pro solutione etiã quo ad cõditionẽ implendã.h.d. Circa hoc vide.l.iulianus ait.de cõdi.& demon.& quod ibi dixi.

Si titius. Dñium quod erat apud defunctũ transit in legatariũ: etiam si defunctus ignorabat, & possessio apud eũ nõ erat.h.d.¶ Not.bonum casum & bene.Hîc dicitur si hæres non repudiauit.innuit ergo ꝙ possit hæres repudiare.contra de.l.si partem.§.si per fundum.quemad.ser.amit.Sol. glo.primò & non bene: quia ante aditam hereditatem nullũ ius habet repudiandi.dicit ergo glo.ꝙ hîc nõ dicit̃ ꝙ repudiatio teneat: & est verũ ꝙ repudiare nõ põt.casus est in.l.liberto octuaginta.infrà de bo.lib.dixi in.l.si mihi & tibi.in prin.s.eod.

a ¶Si pater. Adde vt per Bald.consil. lxj.lib.iij.

a **Si paterfa.** [a]Repetitio facta à substituto impuberis habet locũ, si legata non cœperunt deberi ab instituto.h.d.Primò legauit hîc alicui fundũ: postea à substituto pupilli reliquit eidẽ fundũ, qđ nihil operatur, vt in primò casu.¶ Op.j.ad.l.fal.de.l.j.§.interdũ.vbi etiã relicta sub cõditione à pupillo, debentur à substituto ex p̃sona pupilli: nõ ex p̃sona substituti.Rñ.ibi nõ fuit facta repetitio p testatorẽ expressa.vnde nõ intelligitur tacita, licèt sec⁹ sit in substituto vulgari, vt dixi in.l.licet imperator.s.e.Hîc verò fuit facta repetitio expressè: & hoc qđ dicit̃ hîc in gl.sup verbo, legata.de tacita repetitione intelligamus.hoc est vt substitutus teneat̃ tãq; hæres pupilli. nõ ꝙ videat̃ repetitũ ab eo.¶ Vnde expone sic.dicit gl.expressa.i. ex secũdis tabulis: sed ex tacita.i.vt hæres pupilli.vel dic ꝙ etiã habet locũ tacita repetitio, qñ succeditur ex tacita vulgari, vt.l. qui fundũ.§.qui filiũ.j.ad.l.fal.¶ Op.de.l.seruo.§.si ab impubere.j.eo.Sol.vt in glo.vel dic, quòd concordat cum isto.§.secũdũ Dy.¶ Opp.de cond.& demon.l.non ad ea.Sol.vt in glo.vel dic secũdûm Dyn.ꝙ.l.contraria loquitur quando ab eadẽ persona, & eodẽ gradu relinquitur: hîc à diuersis, & diuerso gradu.

SVMMARIVM.

1 *Papa cum scribit, quòd uel omnes, uel alter ex his debeat exequi, qualiter intelligatur?*

His verbis. Hæc verba vobis, vel alteri vestrum intelliguntur si omnes non supersunt.h.d. Effectus est ꝙ si vnus superuiuit habebit totum ex dispositione defuncti.nõ ex iure accrescendi.& sic nõ sustineret onera collegatarij.& vide gloss.quæ dicit, ex ordine literæ hoc colligitur.fa 1 cit †ad.q.Papa committit qõnem pluribus.ꝙ vel omnes, vel alter ex his debeat expedire.vel p reformationem concedit̃ prioribus, vel vni ex his: quod intelligitur si omnes haberi non poterant: & sic debeat præcedere discussio.facit.l.pedius.in fin.s.de arbi.&.l.non distinguemus.§.cum in plures.s.eod.tit.sed hoc est contra casum extra de offic.dele.c.cum in plures.lib.vj.dic vt dicam.in.l.hæredes mei.§.j.j.ad trebel.

Cum statuliber. Defect⁹ cõditiõis libertatis validat legatũ serui.h.d.cũ.§.seq.

SVMMARIVM.

1 *Agi an possit pro re legata sub conditione incontinenti.*

LEX LXXXIIII.

NOn quocunque. Si res ex cã lucratiua nobis debita ad nos puenerit: sub spe recedẽdi: alia actio ex cã lucratiua cõpetẽs nõ perimit̃.h.d.¶ Op.de.l.cũ rẽ alienã.C.de le.Sol.vt in gl.¶ 1 Quæro, vtrũ possim agere p re legata incõtinẽti: an habeã expectare cõditionis euẽtũ.Glos.ponit hîc duas opi.vnã ꝙ agã statim: aliã ꝙ agã re mihi oblata. Dy.tenet vltimã p tex.huius.l.ibi existẽte cõditione agere potero &c.nõ ob.l.cũ quis.§.q hoĩem.de solu.qa ibi ille q soluit erat debitor in genere.ita dicit Dy.Idẽ tenet Pe.per.l.neratius.s.de condictio, inde.sed gl.in.l.inter stipulantẽ.§.si rẽ.j.de verb.obl.determinat ꝙ statim possit agi.Ia.de are.distinguit, aut volo statim agere ad æstimationẽ illius dubij euentus: & possum.ar.j.fal.ercis.l.itẽ labeo.ĩ fi.&.l.seq.&.l.j.§.si heres.j.ad trebel.Aut volo agere ad totale interesse, & nõ possum, nisi existẽte cõditione, vt hîc. quod placet.& ita loquitur iste tex.vbi in primo casu innuit ꝙ statim possum agere.in secundo dicit existente conditione.

Si ex bonis. Regula catoniana cessat quando impedimẽtũ subest verè: non tamen iuris fictione.h.d.Quero, vsucœpi rẽ minoris quã postea restitui: aliqs legat mihi illã rẽ quã vsucœpit, vtrùm valeat legatũ? Rñ.ꝙ sic. ¶ Op.de.l.mea res.j.de cõdi.& demõ.&.j.de reg.cato.l.j.&.l.cętera.§.j.s.eo.Sol.licet esset verè mea, tamen tunc fingebatur nõ mea: nõ enim vsucœpisse videtur is à quo auferri potest, vt.l.nemo.s.de resti.in integ facit.l.seruum filij.in prin.s.eod.

SVMMARIVM.

1 *Vsusfructus quando reuertitur ad proprietatem, dominus proprietatis acquirit ex causa lucratiua.*

Fundus. Quaten⁹ ex re ad me ex cã lucratiua puenit eatenus actio ex alia lucratiua perimitur.h.d. 1 ¶ †No.ꝙ qñ vsusfructus reuertit̃ ad proprietatẽ, dicit̃ dominus proprietatis acquirere ex causa lucratiua.materiã istã de duab⁹ causis lucratiuis videbitis in.l.męuius.§.duobus.j.titu.j.

Iulianus. Quo titulo peruenit ad me ancilla, eodem tit. dicitur partus peruenire.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Cessio facta uni quando possit fieri alteri?*

Qui caium. Si duobus separatim cõtra singulos ex duob⁹ reis actio leget̃: hęres cuilibet insolidũ satisfacere compellet̃: licèt ex actione vnius facta per testatorem vtriusq; legatum perimat̃.h.d.rationem hui⁹.§.habuistis per gl.in.l.si sic.§.fi.s.eo.¶ Opp.j.ti.j.de.l.si titius.Sol.ꝙ hîc hæres habebat electionẽ cõueniẽdi quẽ volebat: ibi erat electio debitoris, vt no.s.eod.in.l.ꝙsi quis secũdũ Dy.& hoc put cõtrariũ vadit ad primã partẽ.§.sed put op.ad fi.dic ꝙ ibi loquit̃ in solutione debitoris.hîc ĩ liberatione facta p testatorẽ p quã p̃su- 1 mit̃ mutatio volũtatis.Ia.de are.†inducit hũc.§.ad.q.ꝙ si cessio facta est vni: nõ põt fieri alteri, vt hîc, &.j.tit.j.l.q duos.Dic qñq; super actione fit talis cõtractus ex quo confertur vtilis.vt in casibus no.in.l.j.C.de ac.& ob.&.C.eo.l.ex legato nominis.& tunc nõ põt fieri, cessio alteri vtilis transferat̃.ita loquit̃ hîc, &.d.l.qui duos.Sed in directa q̃ remanet apud cedentẽ, q̃ nõ põt trãsferri per cessionem posset aliquis cõstitui procurator in rẽ suã & haberet effectũ: qa põt ei solui.pręterq; in casibus nota.in.l.iij.C.de noua.vtilis aũt semel trãslata in vnũ: in aliũ amplius trãsferri nõ põt.vt not.in.l.emptor.C.de hęre.vel act.vend.pbatur in.l.j.§. de illo.&.l.ex asse.j.ad treb.Si verò non esset translata vtilis ex primo contractu, posset alteri cedi.sicut res vendita anteq; tradatur potest alteri vendi, & transferri dominium: quod enim operatur traditio in reb⁹ corporalibus: illud operatur cessio in actionibus, vt not.in.l.fin.C.quando fis.vel priua.

Cum mihi stichus. Si vna ex rebus alternatiuè debitis, ex causa lucratiua efficiatur mea: aliam petere potero.hoc dicit.¶ Quero, vtrũ hæres possit mihi soluere æstimationem eius q factus est meus? Respon.sic, si eius erat electio.i.hæredis, vt.l.stichum.in princip. & ibi not.infrâ.de solu.

LEX LXXXV.

Titius. In re q̃ non põt ad oculũ demõstrari duæ causæ lucratiuę possunt concurrere.h.d. hoc est verũ si legauit partẽ simplr̃: nõ facta aliqua demõstratione: aliâs sec⁹, vt in.l.męui⁹.§.duob⁹.j.ti.j.

Conditi

SVMMARIVM.

1 Conditio quando est implēda ex re legata, an prius petatur legatum quàm impleatur conditio?

2 Legatum sub conditione de aliquo dando uel faciendo, dicitur modale, & non conditionale. & in summario.

3 Stipulari alterij quis potest. si stipulatur sibi recipianti nomine alterius.

4 Stipulari alteri quis potest quando sunt interesse.

5 Cautio de implēdo modum præstatur hæredi.

6 Legatũ remanet apud hæredē cũ onere suo si legatarius nõ uult agnoscere.

LEX LXXXVI.

HVIusmodi. Legatũ sub cõditione si cauerit de aliquo dando vel faciēdo, assimilatᷣ legato: cui in vim modi, vel fideicommissionus imponitᷣ. h.d. ¶ Op. secũdũ hoc legatari⁹ grauatᷣ de cauēdo anteꝗ̃ habeat aliqd à testatore: & sic q nõ honoratᷣ, grauatᷣ. cõtra. l. ab eo. C. de fideicõ. melius ad ꝓpositũ ĩ. l. fideicõmissũ. s̈. e. So. gl. ꝙ hîc pri⁹ põt petere cẽtũ ꝙ caueat. vt. l. pe. C. ad. l. fal. & l. pe. & l. mulier. §. j. de cõdi. ĩsti. no. bñ innuit ista
1 gl. † ꝙ qñ cõditio est implēda ex re legata prius põt peti legatũ ꝗ̃ impleatᷣ cõditio. & sic est nou⁹ ĩtellect⁹ ad. l. pe. C. ad. l. fal. doc. in. d. l. pe. dicũt ꝙ imo illud prius soluitᷣ, & sic implebitᷣ cõditio: sed postea qđ plus est datũ repetere poterit. sicut dicũt canonistę de eo q iurauit se nõ repetiturũ vsuras, iuxta. c. debitores. de iureiu. & no. Cy. in. d. l. pe. Istud qđ gl. dicit nõ placet doc. qa semper cõditio debet primò impleri, vt. l. q hęredi. in fi. de cõdi. & demon. & l. ij. C. de his quę sub modo. Itẽ mihi placet ꝙ doc. dicũt in. d. l. pe. ꝙ prius soluatᷣ totũ. nã cũ. l. falcidia. resecet ipso iure, vt l. lineã. & l. plautius. ad. l. fal. sufficit ꝙ soluatᷣ quãtũ permittit. l. fal. Remanet ergo adhuc cõtrariũ factũ primò. Gl. sol. hîc. ꝙ hîc
2 nõ grauatur si non vult: si spõte vult cauere põt. Tu † dic melius ꝙ istud legatum non dicitᷣ relictum sub conditione, sed sub modo. Nã cũ quis nõ admittitᷣ ad petendũ, nisi pręstet cautionẽ de implẽdo modũ, vt. l. si tibi legatũ. ĩ. ti. ij. si testator hîc exprimit ꝙ caueat: exprimit quòd à iure tacitè inerat, & p modũ quo inerat. ideo non est relictum conditionale. hoc tex. dicit in. l. quibus diebus. §. termilius. de condi. & demonst. & hoc est qđ hîc dicitᷣ. quẽadmodũ qđ alicui legatᷣ vt ex causa fideicõ. restituatur &c. ¶ Op. & videtᷣ ꝙ ista stipulatio nõ valeat: qa ꝓmittitur hæredi de dãdo alteri: sed alteri stipulari &c. vt. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri de ver. ob. Hug. dicit ꝙ illi alteri cauebit: qđ est cõ
3 tra tex. hui⁹. l. vel dic. dicit gl. † ꝙ hęredi debet caueri ita ꝙ valeat. s. sibi stipulãti pro illo cuius interest. & ista satis est bona. vel dic secũdũ Ia. de are. non est curandũ an valeat, vel nõ: qa conditio debet impleri. licèt effectũ nõ habeat, vt. l. męuius. de cõdi. & de.
4 quod nõ placet: qa nõ est cõditio, vt dixi. s̈. Dic † ergo ꝙ satis est si hęredi caueat simpliciter cuius interest, vt volũtas defuncti impleatur: licèt cõferatur in aliũ, vt. l. titio centũ. in prin. de condi.
5 & demõ. ideo semper. ll. dicũt ꝙ cautio † de implendo modũ præstatur hęredi, vt dicit. l. si tibi. cũ si. j. ti. ij. dixi plenè in. d. l. quibus
6 diebus. §. termilius. de condi. & demon. ¶ Quærit gloss. quid † si iste legatari⁹ primò nõ vult agnoscere legatum? Respond. quòd nõ cogitur, sed remanet apud hęredem cum onere suo, vt. l. si ab eo. de vsufruc. le. dixi in. l. fideicommissum. s̈. eodem.

SVMMARIVM.

1 Dispositio huius. §. quòd habeat locum si legatarius à quo res est relicta eam legat.

Legatarius in re legata habetur loco hæredis.

2 Debens mihi rem ex stipulatione si ex causa lucratiua eam mihi legat, semel tantùm debetur.

Si sempronius. Duę causæ lucratiuę ex persona duorum qui habentur loco vni⁹, iudicantur acsi ex testamento vnius procederent. h.d. ¶ Oppo. de. l. planè. ver. sed si duorum. s̈. e. Sol. ibi fuerunt testamenta duorum penitus diuersorũ: hîc duorũ qui habentur loco vnius. s. defuncti. & hęredis. ¶ Opp. de. l. qd ergo. §. j. s̈. e. Sol. ibi fuit relictũ à diuersis hęredibus penitus. hîc à duobus, quorũ vnus succedit.
1 loco alterius. ¶ † Quęro, qd si legatari⁹ à quo res relicta est, legat eam? Videtur quòd non habeat locum iste. §. quia ipse nõ repręsentat personam defuncti, sicut hæres: cõtrarium puto: quia quo ad rem legatam loco hæredis est, vt. l. id tempus. in fin. infrà de
2 vsuca. ¶ † Quæro, quid si ille qui mihi debet rẽ ex stipulatione, ex cã lucratiua mihi legat eã? Rñd. idẽ, qa vtraꝗ̃ cã lucratiua ab eadem persona procedit. facit. ĩ. ti. ij. l. iij. §. si rem. quod not.

Si cui. Debitor generis re obligata perẽpta liberatur. h.d. ¶ Op. ꝙ in legato generis sit electio legatarij, non hæredis, vt. l. legato generaliter. s̈. eo. solu. glo. quòd hîc serui non erant in patrimonio. quod tenet Dyn. & omnes. rationem ponit glo. in. l. hæredes. suprà fa. erc. §. si incerto. Aliam dedi in. l. legato. & illum passum. s. quòd quando serui non sunt in patrimonio, electio est hæredis, probat iste. §. melius quàm alibi.

SVMMARIVM.

1 Actio ex testamento durat ad rem, si res est tradita non perfectè.

2 Actio ex testamento habet instar bonæfidei.

1 AEdes quibus. † Actio ex testõ durat ad rem, si res est tradita nõ pfectè. h.d. No. quod ibi dixi in summario. ¶ Op. & vr̃ ꝙ ędes trãseunt cũ iure seruitutis, vt. l. à titio. ĩ. de fur. Sol. intellige ꝙ hîc fuerunt legatę sub cõditione: ita ꝙ aliquo tpe fuerũt hęredis. dicit gl. ¶ Op. ꝙ agatᷣ de dolo, vt. l. & elegãter. §. nõ solũ. de dolo. Huius contrarij timore Dy. ponit illã totã distinctionẽ gl. ĩ. §. nõ solũ pall e. quod doc. examinãt in. l. exhibitionis. C. ad exhib. ego pono plenè ĩ. l. iulianus. §. j. de verb. obl. quãtũ ad ꝓpositũ dic ꝙ cõtrariũ loquitᷣ
2 qñ res erat debita ex cõtractu stricti iuris. hîc † debetᷣ ex testamẽto, quod habet instar bonęfidei, vt. l. in minorũ. C. ex q. cau. ĩ inte. restit. nõ est ne. cõtra de. l. si hęres gñaliter seruũ. ĩ. eo. Sol. ibi debet exponi de dolo. i. ex testõ noĩe doli. facit plenè qđ videbitis in. l. męuius. §. fundo. ĩ. ti. j. Et no. ex ista. l. ꝙ habeo rẽ, & ipam tñ peto: qa nõ est plenè tradita, qđ plenè dic vt. d. l. iul. §. j. de ver. ob.

SVMMARIVM.

Duæ actiones ad eandem rem competentes, quæ non sunt contrariæ, nec electione tolluntur, possunt simul cumulari.

Qui seruum ex testamento. Qui rem legatã sibi emit, debet habere rẽ, & pretium nõ soluere. quod si soluerit, põt repetere medijs cõpetentib⁹ hîc expressis. h.d. primò loquitᷣ qñ res nõ erat tradita. nec p̃tiũ solutũ. Secũdò, qñ p̃tiũ erat solutũ, & res nõ erat tradita. Tertiò, qñ p̃tium erat solutũ & res tradita secũdũ Dy. secũda ibi, ꝙ si pretio. tertia ibi, ꝙ si iudicio. ¶ Op. qui emit seruũ sibi legatũ, emit rẽ suã: ergo nulla est emptio. vt. l. suę rei. de contrahen. emp. & sic ex empto non potest agi. Sol. dic ꝙ erat legata sub cõditione, vel in diem: & sic erat res testatoris secũdũ vnã lec. vel dic ꝙ erat legata res hęredis: & sic nõ trãsiuit dñiũ ĩ legatariũ, vt dixi ĩ. l. si hęredis seruus. s̈. e. & istã tenet gl. hîc in. j. gl. ¶ Aduerte ꝙ in hoc principio est varietas: qa quidam intelligunt ꝙ hîc legatarius emit ab hęrede: quidam ꝙ emit ab extraneo, vt dicam in glo. magna. ¶ Quęro sup prima parte qualiter formatᷣ iudiciũ, vt absolutio sequatᷣ à pretio? Dic vt in gl. sup ver. ex vẽdito. secunda est clara. ¶ Ad tertiã partem op. ꝙ debet agi ex empto, nõ ex testõ, vt. l. cui res. de ac. emp. & l. fundo. ĩ. ad. l. fal. Huius timore iste. §. legitur duobus modis. primò ꝙ legatarius egerat ex empto, & peregerat: qa cõsecut⁹ fuit rem. secũdo modo ꝙ egerat, & nõ peregerat. Istę lect. tanguntur in gl. parua super verbo, actum. & in glo. mag. Itẽ prima lect. variatur tribus modis. primò contraria loquuntur qñ quis emit ab hęrede. hîc verò emit legatarius ab extraneo. Huic cõtradicit litera in prin. q̃ dicit, ab hęrede emit. sed pũctua post dictionẽ hęrede, & cessabit contrariũ. Itẽ huic ob. quod in fi. dicit, ꝙ hoĩem actoris nõ facit: qđ tm̃ hęredi cõuenit. Rñ. vt in gl. tenendo istã lect. Itẽ huic lec. ob. s̈. in versi. quòd si pretio. si em̃ nõ emisset ab hęrede, nõ posset eũ cõuenire acsi esset euictus. Huius timore gl. in. l. fundo. ĩ. ad. l. falci. intelligit quòd ĩ prima. & tertia parte: hîc ab extraneo emit. in medio emit ab hęrede. certè licèt in se sit verũ quòd qñ ab extraneo emo: hęredẽ cõueniã ex testõ, vt. l. planè. §. quod si rẽ. s̈. e. Tñ ista variatio hîc nõ placet: quia totus iste §. videtᷣ loqui in vno casu, variatᷣ ergo ista lec. alio modo. s. ꝙ in toto. §. emit ab hęrede. & quod hîc dicitᷣ agit ex testõ, expone. i. ex empto occasione testamẽti. quod etiã verũ est in se. & hoc tenet Iaco. de ra. Tñ nõ est de mẽte huius litere, quę facit differentiã inter actionẽ ex empto, & actionẽ ex testõ vnde ista lect. ĩ fi. gl. ibi, vel dic plenius. variatᷣ tertio modo. s. ꝙ agatur ex testamẽto, & petit legatarius illud qđ habet: quia nõ videtur habere ex causa legati, nisi re habeat pretium. & quod in tex. dicitur hominẽ actoris fecerit. expone. i. factũ ex cã emptionis: & ex causa legati sibi dimisit. & ista est vera solutio. declaro, si ergo habeo rẽ ex causa emptionis quę mihi legata est, ego possum constituere in aĩo meo rẽ habere ex causa legati, & agere contra te ex empto, quasi mihi ipsi euicerim. ita loquitur. l. fundo. ĩ. ad. l. fal. & l. cui res. de act. emp. Item possum sicut ipsam rem habeo ex causa emptionis: velle me habere ex causa emptiõis: nec mutare titulum in me ipso: & tunc ago ex testamento qm̃ non videor habere rem mihi legatam, cum nõ habeo ex illo ti. ita loquitur iste finis. ¶ Secũda. lect. principalis in isto ver. est ꝙ legatarius egerat ex empto: & nõ peregerat qa non erat lata sententia, nec facta solutio. postea cognoscens rem sibi legatã proponit actionẽ ex testamento: licèt de iure non potuerit. dicit gl. tamen nõ debebit absolui, nisi pretium restituat, & hominem actoris fecerit. ista lectu. ponitur in gloss. magna ibi, siue etiam propriè. & tangitur in præcedenti gloss. vide eam. Hoc quod gloss. dicit ꝙ de iure non potuerit agi. reprehendit Dyn. vt collgitur per eum in
1 c. nullus plurib⁹. de reg. iur. libr. vj. vnde dicit † ꝙ quãdo sunt duę

actiones cõpetentes ad eandē rē, quę nõ sunt contrariæ, nec electione tollunt, & absolutoria lata in vna parit excep. rei iudicatæ, in alia admittit cumulatio. & alr. istum. §. & sic innuit, & bñ quòd de iure possit ꝓponi vtraq; actio, nam exactione facta ex vna non contingit liberatio ex alia, vt hac. l. patet. & ad prædicta alle. Cyn. hunc. §. in. l. edita. C. de eden. circa fi. sui.

SVMMARIVM.

1 Legatum factum à uiro uxori, quòd uideatur factum animo compensandi.
2 Legatum factum à patre filiæ, qui primò dotauit: quando uideatur factum animo compensandi?
3 Legatum factum à patre filiæ qui primò dotauit, & tradidit quando legatum ualeat, & debeatur?
Legatum quantitatis factum à debitore. speciei, quòd non uidetur factum animo compensandi.
4 Legatum si primò sit à patre, & postea dotat, quādo ualeat & debeatur?
5 Legatum factum à socero genero cui dotem promiserat: quando ualeat.

a ¶ Postea legat. Adde vt per Paul. de ca. cõsi. lxiiij. & an cum auus legat nepti dotem, & pater postea illā dotat, vel eandē legat, an videatur fecisse animo compensandi, vide Angel. consil. lxxviij. Bal. consil. ccccluj. li. iiij. & in quātū Alex. tangit si pater primò dedit mille in dotem, secundò mille alijs mille non exactis, an videatur pater velle compensare? adde an eo casu quo pater dat filię, plus quàm secūdo marito, si ex eo nõ extent liberi & moriatur filia: an illud quod plus dedit secūdo debeat pertinere ad filios primi matrimonij, vel ad patrē Bal. consilio ccxcviij. lib. ij.

Cum pater.

Si pater primò dotat promittendo, postea legat. a videt ꝓ dote legare. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. cum pater. s. de iure do. Rñ quando agunt separatim loquitur ibi. quando simul concurrunt. habet locum iste. §. vt glo. ¶ 1 † Oppo. de rei vxo. act. de. l. j. §. sciendum. solu. aliud in patre qui legat filiæ, aliud in viro qui legat vxori. & dicit gloss. ꝙ hoc ideo: est quia pater ad dotandam filiam tenetur ex legali dispositione, & sic ex necessitate. vnde id qđ relinquit videt relinquere animo cõpensandi, sed maritus tenetur vxori ad dotē, ex proprio cõtractu liberaliter facto, de quo habes. j. ti. j. l. creditorē. & l. si cū dotē. §. si pater. sol. ma. ¶ b Opp. extra gl. b de. l. si pater pro filia. j. de colla. do. Hic tex. sol. dū dicit eadē centū, sed gl. dicit ꝙ hoc in dubio ꝓsumit, vnde cõtrariū remanet. Dic ergo ꝙ pater legauit quantitatē: quāquidē promiserat, ibi aliud legauit ꝗ̃ promiserat: puta promiserat speciē: & legauit quantitatem, vel econuerso: & ita istam. l. intelligo, dic ergo 2 † quādo pater primò dotat promittendo, secundò legat, & exprimit se pro dote legare, non tenetur hæres nisi ad alterutrum, vt hîc, & l. titia. §. qui inuita. j. ti. j. aut nõ expressit: & tunc aut legauit aliud ꝗ̃ promisit, & debet habere vtrūq;. vt. l. si pater pro filia. de coll. do. aut legauit illud idem, vel tantūdem, & in dubio videtur legare animo compensandi, & debet esse contenta alterutro: vt hac glo. & 3 l. si cum dotem. §. si pater. sol. ma. ¶ † Quero, quid si pater primò dotat tradendo, & postea legat? De hoc videt casus. j. ti. j. l. cum pater. §. pater filiæ. Doct. vt Iaco. & Oldra. dicunt, quādoq; post ea legat ipsum corpus hereditarium, aliàs dotale quod erat traditum, quandoq; legat dotem simpliciter. Primo casu valet legatum, & filiæ debetur æstimatio: quia ei videtur relicta res aliena. vt. d. §. pater filiæ. Secundo casu, valet legatum nõ quòd aliquid vltra filia cõsequat, sed hoc operatur: qa dos tanq; legata non venit in collationē, ita intelligunt. l. titia. §. q inuita. j. ti. j. & ar. l. filiā. la. ij. & ar. l. à patre. C. de colla. Si verò legaret aliud à dote, & corpore rei dotalis: tūc valet legatū, & id non conferret. dotem verò conferret, vt. l. filiæ. C. de col. & j. de col. do. per totum. De intellectu tamen. d. §. pater filiæ. dicam ibidem. ¶ 4 † Quæro, quid ecõtra, si primò legat postea dotat? Respon. si primò legauit nomine dotis, & postea dotat: videt de primo legato dotata. vt. l. lucius. la. j. j. ti. j. & C. eo. l. filia. Si verò primò legauit simpliciter, secundò dotat: tūc deberet habere vtrūq;. arg. l. quinquaginta. s. de proba. & qđ no. in. l. planè. §. j. s. eo. ¶ 5 Quero, † in casu huius. §. qd si pater nõ legauit filię, sed ipsi genero cui promiserat? Respon. aut legat nomine dotis. & nõ valet: qa legat creditori suo, nisi cõtineat aliquod commodum, vt. l. creditori. & l. sequen. s. eo. Si verò non legat nomine dotis, sed simpliciter: tunc gener debet habere vtrumq;, nec videtur relictum animo compensandi, vt. l. creditorem. j. ti. j. & l. j. §. sciendum. de rei vxo. act.

b ¶ Opp. extra glo. Sæpenumero consului. in hac materia & vide Lu. ro. in cõs. ccl. & i cõsi. cclxxvij. And. Barb.

c ¶ Per sacramentū. Adde Fede. consil. xiij. Pau. de cast. in l. instrumēta. C. de fideicom. & ibi qd de amissione literarum cābij: & inquātum Alexan. ponit de bannito occiso cuius bannum non erat cancellatū, & tamen soluerat bānū, Adde Bal. cõsi. xxxj. lib. iiij. Paul. de ca. cons. xxxiiij. & xciij. An. cõsi. ccxxxvij.

SVMMARIVM.

1 Stante statuto quòd debitor nõ cogatur soluere creditori, nisi creditor reddat instrumētum cancellatum: quòd sufficit creditorem liberare debitorem, si amisit instrumentum.
Amißio instrumenti probatur per sacramentum.
2 Creditor an teneatur reddere instrumentum debiti debitori de iure communi, remissiuè.

Si ita.

Conditio de instrumentis reddendis continet in se etiam liberationem præstari, quod solùm sufficit si instrumenta reddi non possunt. h. d. ¶ Oppo. de. l. ab omnibus. §. in testamēto. j. eo. Sol. vt ibi. ¶ Opp. de. l. labeo. s. de pac. Solu. Dyn. per redditionē instrumenti liberatur qs ope exceptionis: ideo non sufficit, nisi liberet per acceptilationem: vt hîc. Iste. §. 1 facit. ad. q. † Statutū est in ciuitate ꝙ debitor nõ cogat soluere, nisi creditor reddat instrumentum cancellatum. Certè si creditor non habet, illud fortè quia amisit, sufficit ꝙ debitorem liberet: vt c hîc: probabit enim amissionē ꝓ sacramētum. c vt. l. fin. C. de fide 2 instru. secūdū Dy. & Iaco. de are. hîc. An † aūt de iure cõi creditor teneatur reddere debitori instrumentū. Dic vt. l. dissolute. de condit. sine causa. C. & l. plures. C. de fi. instru. & dixi in. l. fullo vel sarcinator. & l. q tabulas. j. de fur. ¶ Vltimò aduerte ad principium huius. §. quia loquitur quando quis iussit instrumētū reddi pro liberatione. si ergo alia fuit causa, cessaret dispositio hui⁹ §. exemplū: cū perueniremus ad pacta inuicē: & tu diceres ꝙ pater meus promiserat tibi. x. ex causa mutui: ego promisi tibi illa x. si mihi instrumentum ostēderes: si postea dicis te non habere, & velle me liberare, non sufficit: quia instrumentum volebā non solū ad liberādū, sed etiam ad sciendum si verum esset: vel ergo instrumentum exhibeat, creditor vel aliter de debito faciat fidē.

✱ Intellectus. l. si quis Titio. s. de vsufruc. accre.

SVMMARIVM.

1 Qualiter qui non admittitur ad partem faciat partem?

Si titio.

Qui non admittit ad partē iure actionis facit partē: si habet ius retentionis etiā iure suo. h. d. ¶ In tex. ibi, admittatur. Dic. s. iure legati. Gloss. istam materiā tradit ponendo casus singulares in quibus qs nõ admittitur ad partē, & non facit partem: & econtra quando facit partem. secūda ibi, item legatur mihi, & non capaci. Ex his tamen non habes rationem legis. Dy. in. l. planè. §. si cõiunctim. s. eo. hoc tradit per quatuor regulas: quę regulę nec rationē habent in se, nec verè sunt, 1 vt statim dicam. Ego pono duas regulas. Prima † qui non admittitur ad partem, nec admitti speratur aliquo iure actionis retentionis, vel alterius ęquitatis per se, vel per alium: iste non facit partē. ita loquuntur casus positi in prima parte glo. Secunda regula est. ille qui aliquo ex prędictis modis ad legatū admittit, facit partem: ita loquit secūda pars glo. Rõ est in euidenti: quia ex eo ꝙ aliquo modo admittit, aufert tibi partē, cum eadem res pluriū esse nõ possit: vt. l. si vt certo. §. si duobus vehiculū. s. commo. ¶ Declaremus ergo casus in quibus quis admittit quoquomodo: ita ꝙ partem facit. Primus est qñ legatū valet in persona collegatarij omni iure: & ipse petit: tūc nõ est dubium ꝙ partē facit, vt. l. si pluribus. s. eod. & j. ti. ij. l. re coniuncti. Secūdus quando nõ admittitur, sed admitti sperat. vt in posthumo, vt. l. si duobus. in princ. s. eo. Tertius, & nunc intro gloss. quando legat mihi. & non capaci, tūc facit mihi partem, vt. j. tit. j. l. si titio. la. j. ita dicit glo. Intelligo de non capaci. cui res aufertur tanq; ab indigno, meritò facit partem: quia licèt non admittatur ipse: admittitur alius. s. fiscus. sicut eñ faceres mihi partem si mecum comederes: ita si alium ponis loco tui in mensa. Quartus casus, est quādo legatur mihi & tibi res tua, vt hîc. ratio est: qa per legatū rei alienæ in me non trāsfertur dñium ipso iure: sed hæres debet redimere. & mihi dare: vel dare ęstimationē. iure ergo retentionis consulitur sibi: casus est hic. ¶ Sed contra hoc op. s. e. de. l. planè. §. si duobus quando legatur mihi, & hęredi, videtur enim quòd hæres possit sibi consulere iure retentionis ibi sicut hîc. Rñ. illū. §. intelligo quando est legatum corpus hęreditarium cõiunctim re: vel re & verbis. si enim legaretur res hæredis mihi, & hæredi: tunc hæres facit mihi partem: qa legatur mihi à domino vt hîc. Si verò legaretur res aliena mihi, & hæredi: tunc idem puto dicendū eadē rõne: quia cū dñium nõ transeat in legatarium, hæres põt sibi cõsulere ꝓ viā retētionis, ꝓ hunc. §. qđ. j. dicam. Si verò legat quātitas, vel aliud in genere: ita ꝙ de manu hæredis debet dari legatario: tūc idē ꝓ eandē rationē, vt hîc. sed quando legat corpus hæreditarium mihi, & hæredi: hæres ad illud nõ admittit iure hæreditario: quia testator specialiter legauit, & sic illud ab vniuersitate exemit: nec põt venire vt legatarius: quia sibi nõ põt legari à se ipso, & dñium recta via trāsit in legatarium. vnde nõ põt illud retinere pretextu alicuius iuris, quod habuerit, vel habere speret: meritò nõ facit partē, vt. d. §. si duobus. & l. legatū. §. j. j. e. & ideo est consiliū legatario isto casu ꝙ agat contra heredē rei vendicationi. nõ actione ꝑsonali. vt. d. l. legatū. §. j. ✱ j. eod. Ex hoc apparet intellectus. l. si quis titio. s. de vsufr. accre. vbi si qs legat titio, & hęredibus suis vsumfructū, titius habebit dimidiā: & heredes sui partē facient. intelligo eñ illā literā vt iacet de hęredib⁹ suis, scilicet testatoris, qui ideo faciunt partē: qa apud eos remanet ius dominij, & sic ius vsusfructus casualis. merito per retentionem possunt consulere sibi. licèt gloss. ibi aliter intelligat. Item dixi ꝙ. d. §. intelligitur ꝙ relinquatur cõiunctim re: vel re & verbis. & sic iure suo legatari⁹ ad totū admittitur, & heres secū non concurrit: si autem esset relictum disiunctim re: coniunctim verbis tantum: quia testator diuisit: tunc legatarius non admittitur, nisi ad partem suàm vt. d. l. planè. in fin. s. eo. & j. titu. j. l. fin. §. lucius. & infrà ad treb. l. lucius. in prin. ¶ Quint⁹ casus est. quando legatur mihi & seruo testatoris: tūc eñ seruus facit partē, vt. l. planè. §. si coniunctim. s. e. rõ est: qa de æquitate ipsi seruo debetur, vt. d. §. si coniunctim. i gl. ¶ Sextus casus est quādo legatur mihi, & seruo meo, vt. j. titu. j. l. si mihi purè ratio est eadem. ¶ Septimus casus est qui ponitur in text. & in glos. in. l. si duo patroni. in princip. suprà de iureiuran. vbi aliquis admittitur ipso

mittitur ipso iure, sed nõ ope exceptionis: tñ qa aliquo iure admittit᷑, partẽ facit. Vbicũq; aũt nullo iure admittit᷑, nõ facit partẽ, vt dictũ est. ¶ Exẽpla ponunt᷑ in prima parte gl. q̃ est multũ clara. & hoc est verũ: qa talis nõ facit mihi partẽ: sed põt esse ꝙ ego repellor à parte ꝓpter aliã cãm: qđ dic vt. l. re cõiũcti. j. ti. ij. in. iij. q. principali. Ex prędictis apparet ꝙ distinctio nihil valet. dicit eñ, aut legatũ est inutile ĩ psona legatarij rõne rei: quia est eius ꝓpria, & facit partẽ, vt hic. & iste casus verus est ĩ se, sed nõ est vtilis. qđ eñ si ego relinquo seruo militiã liberi, cũ ignorarem eũ seruũ? certẽ legatũ est inutile propter psonã legatarij, & rei legatę mixtim, vt not. in. l. sed & si sic. cũ glo. & . l. fideicõmissa. §. si seruo. j. titu. ij. & tñ nemo dixerit ꝙ partẽ facit, cũ tale legatũ sit inutile, & ꝓ nõ scripto, ergo accrescit cõiuncto, vt. C. de ca. tol. l. vnica. §. in. j. & §. pro. ij. dicit ipse qñ legatũ est inutile ꝓpter defectũ psonę legatarij tñ: tũc aut ꝓpter delictũ, & facit partẽ. vt l. si titio & ei q. j. ti. j. Et pone exẽplũ in oĩbus casibus q no. insti. de leg. §. legari. in gl. hoc est falsum. nã in. d. §. legari. in gl. noĩant᷑ psonę q̃ sunt oĩno nõ capaces: sed p eas nõ acquirit᷑ fisco: sed ꝓ nõ scriptis habẽt᷑ & etiã ꝓ nõ scriptis accrescũt cõiũcto. vt. d. §. in primo. sed. l. si titio & ei q. loquit᷑ qñ aufert᷑ ei vt ab indigno, vt s. dixi, & ibi dicã. Itẽ dicit ipse, legatũ est inutile ꝓpter defectũ legatarij: vt qa credebat᷑ viuere, cũ esset mortuus, vel nõ natus. & in hoc dicit verũ qđ nõ facit partẽ. per. ll. in gl. alle. Idẽ dic si post testamẽtũ moriat᷑, vel repudiat, vt in. l. j. §. ꝑ secũdo. C. de ca. tol. ¶ Tertiũ casum ponit ipse, qñ legat᷑ hęredi à seipso: tũc qa legatũ est inutile mista cõsyderatione legatarij, & ei⁹ à quo relinquitur nõ facit partẽ. hoc intellige vt dixi. s. Quartus casus est secũdũ eũ, qñ legatũ est inutile mista cõsyderatione legãtis, & ei⁹, cui relinquit᷑, vt si relinq̃t᷑ seruo ꝓprio: & tũc non facit partẽ. vt. d. l. planẽ. §. si cõiũctim. ista regula nõ est vera, nisi in casu illius. §. si cõiũctim. qa seru⁹ de ęqtate admittit᷑. Sed pone ꝙ relinquit tibi & filio suo spurio. Certẽ qa spurius nulla ęqtate admittit᷑, & hoc mista rõne legantis, & legatarij: qa põt spurio legari à quocunq; alio pterq̃ à patre, & pater põt legare cuicũq; alij q̃ spurio, vt in auẽ. quib. mo. natu. effi. sui. §. pe. & ibi no. & ponit Azo ĩ summa. C. de na. libe. Certẽ iste spurius nõ facit partẽ: qa legatũ est pro nõ scripto. vt. l. lucius. §. j. j. eo. & ibi dicã. ¶ Vltimò gl. signat quędã cõtraria, quæ examinabo in. l. re coniuncti. j. de leg. iij. vlti. q.

SVMMARIVM.

1 *Eligere qui habet ex ultima uoluntate, non potest uariare. secus si per stipulationem.*

2 *Vltima uoluntas debet esse in pendenti.*

1 **Stichum.** Ei qui habet electionẽ† ex vltima volũtate, varia re nõ licet. h. d. ¶ Op. de. l. si qs stipulatus. in prin. de ver. ob. Gl. ponit plures sol. tene illã: aliud in stipulationibus: aliud in legatis. ratio: est qa in legatis facta electione statim ius facit executionẽ: qa trãsit dñiũ in legatariũ, vt. l. apud aufidiũ. j. de op. le. ista ratio est bona, qñ legat᷑ res testatoris. sed si
2 legat᷑ res aliena dic rationẽ: qa vltimę† volũtates nõ debent esse
a in pendenti,[a] vt. l. si. in fi. s. cõia predi. Gl. signat cõtraria, & non sol. ibi in. l. iij. §. pe. de sepul. vio. So. ꝙ ibi non erat alij ius quęsitũ efficaciter: qa pœnituerat. Dy. vel istud fit fauore vltimę voluntatis. Sequit᷑ in gl. s. depo. l. j. §. pe. Sol. prout no. C. de act. & obl. l. sicut. Dy. & ibi melius Cy. sequitur in glo. l. eum qui certarum. §. j. & c. Sol. prout responsum fuit ad primum contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Existens in fuga uidetur esse in loco à quo recessit.*

2 *Represaliæ concessæ contra ciues, uidentur concessæ contra ciues bannitos, & remissiuè.*

1 **Legatum.** Qui est† in fuga, videtur esse in loco à quo
2 recessit. h. d. Facit ad. q. † vtrũm represaliæ concessæ contra ciues ciuitatis possint exerceri contra exbannitos ciues illius ciuitatis. Et hîc videtur tex. quod sic: quia si sunt
b in fuga,[b] videntur esse in loco vnde aufugerunt. quod dic vt in
c trac. meo represaliarum. in. viij. q. prin.[c]

Si titio. Si vna ex rebus alternatiuè legatis à testatore donatur: alia in legato remanet. h. d. Not. ex princi. huius. §. ꝙ si testator dat illud quod hæres dando liberaretur, nõ contingit liberatio, secũdũ Dy. Opp. Dy. j. ti. j. de. l. lucius. sol. testator dedit totum quod legauit, hîc vnam partem.

SVMMARIVM.

1 *Coniunctio uerbalis non inducit ius accrescendi in rebus prorsus diuersis.*

2 *Ius accrescendi nõ habet locum inter filias institutas in centũ pro qualibet?*

1 **Quibus ita.** Coniunctio† verbalis non inducit ius accrescendi in rebus prorsus diuersis. h. d.
2 & pluries vidi de facto. ¶ † Testator instituit filias suas in cen-
d tum pro qualibet.[d] Certẽ inter eas non est locus iuri accrescendi: quia separata quantitas assignatur cuilibet: vt. l. j. in princi. s. de vsufruc. act. & . l. ij. in prin. ff. qui. mo. vsufruc. amit. dicam in. l. re coniuncti. infrà. titu. ij.

SVMMARIVM.

1 *Plures habentes idem ius quando discordant: quando cogantur cõcordare: & quis ex eis præferatur?*

e **Si iscui.** Plures simul veniẽtes ad legatum concordare coguntur qua actione agant.[e] secus si veniãt separatim. h. d. cũ. l. seq. Tex. ibi peruenire ad petitionẽ rei. vt no. ꝑ Cy. C. cõmunia de leg. l. fi. in prin. ¶ Op. j. l. proxi. Sol. ibi veniebant separatim· hîc simul. ¶ Opp. s. de vsufr. de. l. quoties. vbi dicitur ꝙ legatũ extinguat᷑ si nõ cõcordant. gl. nõ sol. hîc. sed in. l.
1 fi. in prin. C. cõia de leg. dicit ibi, alius casus est. tu dic, † quãdo plures habentes idẽ ius discordãt: si quidẽ aliquo iure põt perpendi quod aliquis præferat᷑, ille prefert᷑: vt. C. de dona. l. sancimus. §. ne aũt. & . d. l. quoties. j. rñ. si verò non potest perpendi: & tũc aut discordãt ĩ piudiciũ tertij: & tũc cogant᷑ cõcordare p iudicẽ ad petitionẽ partis quę lędit, vt hic. aut discordãt in piudiciũ ipsorũ: & tũc aut aliter vult ꝙ sorte diuidat᷑: & diuidit᷑ sorte. vt. l. fi. ĩ prin. C. cõia de leg. Si verò neuter hoc vult, dispositio effectũ nõ cõsequit᷑: vt. d. l. quoties. ij. rñ. nota. ꝑ doc. ĩ. d. l. fi. C. cõmunia de lega.

SVMMARIVM.

1 *Testator legans rem suam obligatam, uel hæredis, uel alterius in quo uideatur uoluisse grauare hæredem?*

2 *Legatum rei alienæ factum ab ignorante non debetur, nisi fuerit factum cõiunctæ personæ.*

3 *Legans pignus non uidetur remittere debitũ, secus in legãte chirographum.*

4 *Legatum rei pignoratæ quando debeatur?*

5 *Libellus quomodo concipiatur, quan do petitur legatum factum de re pignorata?*

LEX LXXXVIII.

SI tibi. Si res mea pignorata mihi legatur ab extraneo: tenet᷑ hæres soluẽdo pignus liberare. hoc dicit. ¶ Oppo. res mea non potest mihi legari, vt. l. proprias. C. e. solu. hîc erat mea. sed alij obligata. ¶ Opp. quòd hęres non teneatur soluere alij debitum. vt. l. j. infrà de lib. lega. Gloss. dicit quòd ibi legauit creditor qui habebat rẽ obligatã: hîc alius. hoc tenet Dyñ. & est verũ. rõ: datur qñ aliquis habet rem obligatam: est verisimile ꝙ non liberaret eam nisi solutione: ideo testator videtur grauare hęredẽ vt soluat: vt hîc. sed, quando ipsemet habet rem obligatam, videtur grauare hęredem in hęreditate sua, inquantum minus potest vt sufficiat liberare pignus remanente actione personali. ¶ Pro declaranda
1 ista. l. dic, † quandoq; testator legat rem suam obligatam: & tũc dic vt. l. si res. & . l. si seruus titij. s. eod. Quandoq; testator legat rẽ meam obligatam alteri: & tunc aut est extraneus qui legat, & videtur grauare hæredem: vt luat: vt hîc. in eo quod tex. dicit, luatur quod fit in æstimatione debiti principalis. C. de lui. pig. per totum. Quandoq; legat ipse testator qui habet rẽ obligatam. & tunc sufficit quòd hæres liberet remanente personali obligatione: vt. l. j. de lib. leg. qđ ĩtelligo esse verũ nisi res esset obligata pro tãto ꝙ verisimiliter ea dimittebat: tũc eñ videt᷑ relinquere quasi d propriã: vt. l. qui habebat. in princ. j. ti. ij. Et pdicta oĩa intelligo.
2 † qñ testator sciebat rem alienam esse. si eñ putaret suam, nõ valeret legatum, nisi factũ esset coniunctę personę: vt. l. cũ rem alienam. C. e. qñq; legat qs rẽ alienã, & obligatã nõ legatarij, & tunc sine dubio hæres tenetur luere: qa tenetur de euictione, vt. l. si do mus. §. de euictione. & quod ibi no. s. eo. & . d. l. cum rem alienam.
3 ¶ Op. † de. l. seruũ. §. eum qui chirographum. s. eo. Sol. aliud in legato chirographi: aliud in legato pignoris. & vna ratio redditur. s. de pac. l. iij. dic rationẽ: qa legãdo pignus quod est accessorium non sequitur remissio debiti quod est principale, vt. l. ex pupilla
4 ri. s. de vulg. & pup. subst. ¶ Sed nunqđ † hoc est verum: siue testator sciuerit, siue ignorauerit rem pignoratam? & dico si quidẽ e sciuit, nõ est dubium. Idem si crederet alienam multò magis: qa hæres tenetur, de euictione. sed eo casu quo credidit rem alienã, tamen ignorabat pignoratam esse: tuuc credo quòd legatũ non valet: quia debem⁹ respicere quod testator cogitauit. vt. l. quo loco. suprà de hære. instit. & . l. in cõditionibus. in princ. de condi. & demon. & . l. seruo manumisso. suprà de condictio. inde. ¶ Opp. j. titu. j. de. l. mæuius. §. pe. Solu. ibi plenẽ. licèt glo. hîc non soluat.
5 Vltimò nota. † quòd in casu huius. l. in libello directò peteretur hæredem condemnari quòd pignus luat, vt hîc. quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Eadem res à pluribus uni relicta separatim: semel tantum debetur ab omnibus, secus si testator expressit quòd quilibet insolidum tenetur, nume. 4.*

2 *Vnus ex pluribus hæredibus quando grauatur in certa specie simpliciter, ille insolidum tenetur. & nume. 5.*

3 *Actione pesonali quis, pro re aliena potest teneri.*

5 *Vnus ex pluribus hæredibus quando grauatur in specie hæreditaria, tunc tenetur pro hæreditaria portione.*

a ¶ In pendenti. Adde Abb. consil. xj. ij. lib.

b ¶ In fuga. Adde in quantum Alex. tãgit de natis in aliqua ciuitate p trãsitũ: an sint ciues illius ciuitatis, & dicit esse notandũ ad statuta prohibẽtia aliquem assumi ad collegia. quod consuluit Bal. sup statuto veronẽ. an natus in reperia Veronæ possit recipi in collegio doctorũ? eius cõsi. xlv. j. libr.

c ¶ Aduerte, ne frustra tempus conteras, quòd Bartol. in tract. suo represaliarum. hanc. q. de bãnito non tetigit in specie. vt etiam aduertit. Iaso. hîc in prin. sui commenti post Alexã. p quos plenius vide hanc. q. tactam. Alex. loseus.

d ¶ Pro qualibet. Adde vt per Bald. consi. xciiij. libe. v.

e ¶ Actione agãt. Adde inquantum Alexan. not. quòd plures possunt vno libello vnũ conuenire, Ro. cõsi. ccxl. & ibi etiam an vnus possit plures eodẽ libello conuenire.

6 *Solutio æſtimationis rei legatæ factæ ab uno ex hæredibus omnes alios ipſo iure liberat. nume. 3.*
7 *Hæres ſpecialiter obligatus, ſi ſoluit, habet regreſſum contra alios hæredes: quando ſunt grauati.*
Iſta opi. reprobatur ut hic per Iaſo. in. iiij. colum. in princi.

Si teſtamento. Qui cōſecutus eſt æſtimationem
toti⁹ à grauato ſingulariter, nil de
bet cōſequi à grauato vltra. h. d. Tria innuit iſte. §. primò ꝙ ſi re
1 liquit† pluribus heredibus ſeparatim, nō tenētur inſolidū: imo
2 ſemel tantū debet legatarius ab omnibus habere. Secūdò† quòd
ſi grauet vnū in certa ſpecie, ille teneaꝛ in totū. innuit enim hîc
quòd ſi codicilli non eſſent, ille ſingulariter grauatus inſolidum
3 tenebatur.† Tertiò dicit ꝙ ſolutione ęſtimationis facta ab vno,
alij liberātur ipſo iure. ¶ Ad quodlibet op. & ad primū de. l. qd
ergo. §. j. ṡ. eo. So. gl. ibi à pluribus ſpecialiter: grauatur hîc ad vno
ſpecialiter: ab alijs generaliter. Iſta ſol. non habet rationem in ſe:
4 ideo dic† ꝙ ibi fuit ſpecialiter expreſſum quòd quilibet tenere-
tur inſolidum: hîc ſecus. vnde in dubio ad eum ſemel tātùm per
tinere voluit. vt hîc. & l. męuius. §. eum. qui. ĵ. ti. j. vbi gl. tenet iſtā
ſol. ¶ Opp. ĵ. ti. j. de. l. męuius. circa prin. Sol. gl. remittendo ſe ad
5 ibi no. ¶ Ad ſecundum oppo.† & videtur ꝙ grauatus in ſpecie
generaliter non teneatur ad totum: ſed pro hęreditaria portione,
vt. ṡ. eo. l. ſi fundum. §. ſi libertus. Solu. ſecūdū. Iaco. de are. ibi, in
actione reali: loquitur hîc in perſonali. poteſt enim pro re aliena
quis actione perſonali teneri. vel dic ſecūdū eundē: qa ibi teſta-
tor grauauit quoſdam ſub nominibus appellatiuis: hîc ſub pro-
prijs. tu dic quòd ibi fuit grauatus vnus in ſpecie hęreditaria. hîc
verò in re propria ipſius hęredis. vnde tenetur hęres inſolidum.
ita dicit Dyn̄. hîc, & Guli. in. l. auus de pac. & gl. innuit in. d. l. mę
uius. §. eum qui. ĵ. tit. j. Sed conrra hoc videtur. ĵ. eod. §. ſi fundus.
ideo dic ꝙ vna ſpecies legatur ſemel tantùm ab omnibus hære
dibus: & ita loquitur. §. ſi fund⁹. aut legatur ſemel tātùm ab vno
hęrede: & dic vt dixi in. d. l. ſi fundū. §. ſi libertus. aut legatur plu
ries à diuerſis hęredibus. & tūc aut fuit dictū ꝙ quilibet inſolidū
6 teneretur, aut non: quod patet ex prædictis. ¶ Ad tertiū op.† &
videtur ꝙ licèt vnus ſoluat, res poſſit vēdicari pro partibus alio-
rum, vt. d. l. męuius. §. eum qui. ĵ. ti. j. Sol. ille. §. legitur duobus mo
dis. Primò prout intelligitur in re quę erat vnius ex hęredibus,
expone ibi tex. ab omnibus nō quęrere. i. à nullis quęrere ſecūdū
Dy. & concordat cū iſta. Sed prout intelligitur pro re hæredita-
ria. apparet ſol. quia ibi fuit legara res vnius ex hæredibus. vnde
pro parte aliorū non poteſt tranſire dominiū in legatarium. vn-
de ſolutione facta de ęſtimatione, alij liberātur. vt hîc. ſed ibi fuit
legata res hęreditaria. vnde ſi vnus ſoluit ęſtimationē, non impe
dit quin pro partibus aliorū tranſeat dominium. & ſic legatarius
poterit vendicare. ille ergo qui ſoluit protinus ęſtimarionē, repe
7 tet partē illorū, tāꝗ indebitā, vt ibi videbitis. ¶† Quęro an hęres
ſpecialiter obligatus, ſi ſoluit, habeat regreſſum cōtra alios hęre-
des? Reſpon. in caſu huius. §. quando reperiuntur alij ſpecialiter
grauati: tunc habet regreſſum cōtra eos, ſed qn̄ alij non ſunt gra
uati: tūc ſec⁹, imo plus. qa qn̄ eſſet res hæreditaria eo caſu quo te-
neretur inſolidum, ſolus deberet partē redimere. à cohæredibus,
vt. l. cum quaſi. §. ſi plures. de fideicom. lib.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei legatæ quòd tranſeat uerè à die aditæ hæreditatis: fictè, à tempore mortis.*
2 *Dominium rei legatæ ſub conditione, quòd ſit legaterij à tempore exiſtentis conditionis poſt mortem teſtatoris, & aditam hæreditatem.*
3 *Acquiſita per ſeruum legatum ante mortem teſtatoris, quando debeantur legatario?*

Cum ſeruus. Rei legatę verè dominium tranſit ab
adita hęreditate. & eodē modo deben
tur quę rei legatę accedunt. h. d. ¶ No. tex. ibi, vel hęredis vel le-
1 gatarij ad id quod. j. dicam. ¶ † Op. ꝙ legatarij dicuntur domini
à tēpore mortis, vt. l. à titio. ff. de furt. & l. ſed ſi dānū. §. j. ṡ. de pec.
Sol. dicit glo. illud ſecūdū fictionē: iſtud ſecūdū veritatē. Dic cla
rius, vt ex hoc textu colligiꝛ: ſi quidē legatarius repudiat, nun-
quàm videꝛ fuiſſe ſuū, vt dicit hîc & ī. d. l. ſeruū filij. §. j. ṡ. eo. vbi
verò legatari⁹ acceptat à tēpore mortis, diciꝛ fuiſſe ſuū ſecūdū fi-
ctionē, vt. l. à titio. ĵ. de fur. & d. l. ſed ſi damnū. §. j. A tempore adi
tę hęreditatis fuit ſuus verè, vt hîc. tamen reuocabiliter: qa pote
rat repudiare à tēpore acceptationis verè, vt hîc. & not. in. l. ſi qs
ita. ṡ. de condi. inſtit. & hoc eſt verū in re legata purè. nā ſi eſt re-
cta ſub conditione, ſi quidem conditio ęxtitit ante aditam hære
ditatem, & poſt mortē teſtatoris: eſt idem quod ſuprà ſed poſt
2 mortem† teſtatoris, & poſt aditam hęreditatem: tunc eſt legata
rij à tempore exiſtentis conditionis, nec fingitur retro ſua à tem
pore mortis: vt. l. j. §. ſerui. ṡ. ad ſyllania. & ĵ. eo d. l. legatum. §. fin.
& hoc ſentit gloſſ. hîc ſuper verbo, in ſuſpenſo. ¶ Opp. ĵ. eod. de
3 l. quæſitum. §. penul. Solu. ea quę ſeruus† quærit ante mortem te
ſtatoris, ſine dubio non pertinent ad legatarium, vt in cōtrario.
Sed ī his quę quærit poſt mortem, diſtingue: aut fuit legata res
aliena, & non debetur legatario, niſi à tempore mortis. Idem in
fructibus ex re aliena legata perceptis: vt. l. herennius. ſuprà de
vſur. & C. de vſur. & fru. leg. l. j. & ij. ſed ſi teſtator legauit rē pro-
priam, tunc quęſita poſt aditam hæreditatem ſunt legatarij ve-
rè: ita quòd ea poteſt vēdicare, vt hîc. Sed quęſita ante aditam
hęreditatem ſunt hęredis: ſed ea debet reſtituere legatario: & pro
illis non competeret vendicatio: licèt pro his competat actio. q.
dam contrarium tenēt: vt dixi in. l. ſeruo legato. in princ. ṡ. eodē.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non poteſt actione perſonali ex teſtamento conueniri, niſi pro hæreditaria portione, etiam ſi inſolidum rem legatam poſſideat.*
2 *Dominium rei hæredis legatæ non tranſit in legatarium.*

1 **Si fundus.** Actione† perſonali ex teſtamento non po-
teſt conueniri hæres, niſi pro hæreditaria
portione, etiam ſi inſolidum rem poſſideat. hoc dicit. ¶ Oppo. ṡ.
e. l. §. j. Solu. vt ibi dixi. ¶ Oppo. rei legatæ tranſit dominium
in legatarium: vt. ṡ. proxi. §. ergo ſi poſſidet, poteſt conueniri in-
ſolidum: vt. l. ij. in fin. de præto. ſtip. Solu. ſi tranſiret dominium,
contrarium eſſet verum. ſed hîc legata fuit res hæredis non teſtā
tis: ideo non tranſit dominium hîc, ſed agendum eſt actione per
ſonali quæ non poteſt dari, niſi pro hæreditarijs portionibus, vt
2 hîc. ergo hîc† eſt caſus ſi legatur res hæredis, non tranſit domi-
nium in legatarium: vt dixi in. l. ſi hæredis ſeruus. ṡ. eod. ¶ Opp.
ꝙ teneatur ſolus ille cuius eſt res: vt. l. fideicommiſſaria. §. ij. j. de
fideicom. liber. Solu. ibi teſtator putabat rem eſſe hæreditariam,
qn̄ noluit cohæredes grauare, vt redimant: hîc ſciebat eſſe vni⁹
ex hęredibus. ¶ Op. ꝙ etiā actione perſonali poſſit poſſidēs in-
ſolidum conueniri: vt. l. iij. §. hęres. ṡ. commo. Sol. patet ex his quę
ibi dixi. & in. l. iiij. §. Cato. in. iij. oppo. infrà de verbo. obli.

Valet. Dicit idem quod. l. ſi domus. §. fin. in fin. ṡ. eodem.
ideo dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Hæres cui eſt factum prælegatum, quando ſit, quòd illud non conſequatur?*

LEX LXXXIX.

Filio pater. Suus, vel emancipatus ſi ſe abſti
net, prælegatum in totum conſe
quitur, niſi teſtator aliud voluerit, vel prælegata lo-
co hæreditatis poſuerit. h. d. vſq; ad. l. quęſitum. In. l.
nam nec. in text. ibi, prætor enim permittendo. dicit Dyn̄. quòd
probat rectā eſſe ſimilitudinē inter filiū emancipatū, & in pote
ſtate patris exiſtentē. ¶ Opp. de. l. miles. §. pro parte. ĵ. ti. j. ſo. gl.
ibi priuatur hæreditate moriendo: hîc repudiādo. & aſſignat ra-
tionem quā vide: qa primo caſu conditio prælegati non exiſtit
eo viuo: ſed ſecundo caſu ſic: & hæc eſt vera ſol. licèt gloſ. ponat
alias ſol. ſed iſtam tene. ¶ Sed contra hoc opp. ſi ineſt tacita con
ditio ſi repudiauerit. ergo non impedit tranſmiſſionem: vt l. con
ditiones extrinſecus. de cond. & demon. ſolu. hęc eſt conditio ta
cita dependens ex voluntate legatarij, aliâs ſecus. dicam in. l. cō
traria. ¶ Oppo. de doli excep. de. l. fin. §. fin. ſolu. ibi legatum ha-
bebat in ſe aliam conditiouem ꝗ iſtam ſi hæres non erit. quia cō
ditio appoſita in inſtitutione videbaꝛ repetita in legato. ¶ Op.
de. l. ſi patroni. §. quid ergo. ad trebel. Dyn̄. quòd ibi fuit filius ſo
lus inſtitutus: vnde repudiando impugnat defuncti iudiciū. hîc
autem habebat cohæredem: vnde repudiando defuncti volunta
tem non impugnat: vt hac. l. filio. in fin. & l. quæſitum. de acqui.
hære. & l. ita tamen. §. qui ſuſpectam. ad trebel. Ex his diſtingne,
1 † aut hæres cui eſt aliquid prælegatum eſt excluſus morte: & nō
conſequitur prælegatum pro parte ſua: vt. l. miles. §. pro parte. ĵ.
titu. j. aut eſt excluſus conditionis defectu. & idem eſt dicendum
vt. l. fin. de do. excep. §. fin. aliâs. ĵ. titu. j. aut eſt excluſus repudia-
tione: & tunc aut conſtat de voluntate teſtatoris tacita vel ex-
preſſa, & ſtamus ei. vt dictis. ll. aut dubitatur: & tunc aut fuit in-
ſtitutus ſolus: aut cū alio, vt patet ex predictis.

SVMMARIVM.

1 *AEquiparatio ſui & emancipati procedit quādo ſuo hoc eſt utile ut exiſtentia ſui hæredis nil operetur, & propter beneficium abſtinēdi. nu. 4.*
2 *Mors & aditio an patiantur medium in ſuo hærede? remiſſiuè.*
3 *Suus & neceſſarius an in dubio præſumatur immiſcere? remiſſiuè.*

LEX XCI.

Nam nec. Oppo. quia in multis exiſtentia
ſui hęredis etiā hodie aliquid ope
ratur: vt. l. apud hoſtes. de ſuis & legi. hęre. l. filius. & l.
1 iulianus. ṡ. de acqui. hęre. Sol. iſta† æquiparatio ſui, &
emancipati, procedit quando ſuo hoc eſt vtile: vt exiſtentia ſui
hęredis nil operetur. ſecus ſi ei eſſet damnoſum: vt in contrarijs.
probatur in. l. ſi filius patri. in prin. ṡ. de vulg. & pupil. ſubſti. &
2 ibi dixi. ¶ † Quęrit Dyn̄. an inter mortem, & aditionem ſit me-
dium in

a ¶ Quid ergo. Adde vt per Paul. de caſtro conſi. lxiiij.

* ¶ Pro concordia. Aduerte ꝙ donatio oīm bonorum ſuorum, præſentiū & futurorum, non valet. Bart. in. l. fin. C. de pac. in. l. ſtipulatio hoc modo cōcepta. ff. de ver. ob. quaſi auferat liberā teſtandi, facultatem. Sed Alex. alle. Bar. tenere contrarium in hac. l. quęſitum. §. pe. tu dic ꝙ Bart. format diuerſas. q. quia in. d. l. fi. & in. d. l. ſtipulatio. format qō. de qua in hoc. §. pe. quādo donans vtitur verbo hæreditatē meā dono &c. quaſi erret in hoc nomine appellatiuo hęreditas: quæ non dicit̃ eſſe viuētis, vt in iurib⁹ p̄al. & in. l. j. ff. de hr̄. vel act. vē. & ſic concludit valere. non ob. illo errore quaſi ſint cōformia verba, dicere omnia bona, & dicere hæreditatem. Vel & ſecundo dic ꝙ in hoc. § pe. recitat opi. Vel vltimò ſol. ſecūdùm Alex. aut intellexit de hęreditate ſcilicet ſecundùm bona quę tunc p̄ntialiter habebat, & valet, & procedat ſecunda opi. aut voluit donās referre ad oēm hæreditatem, hoc eſt ad oīa bona p̄ntia & futura. & tūc non valet, & procedat. prima opi. eſt ſubtiſis ſolu. ſed tutior prima. adde ad ea quæ habent̃ ad Ang. & Pau. de ca. in. l. pœnales. ī pri. ad. l. falc. ad Pau. in l. licet. C. de pac.

diū in hęrede ſuo. De quo ſunt gl. varię. dixi in. l. fi.
3 ſuprà de condi. inſti. Item queritur † an ſuus & neceſ
ſarius indubio pręſumatur immiſcere. dic vt dicam
4 in. l. filius & l. eū bonis. de acq. her. No. † ęqparationē
inter ſuū, & emācipatū ꝓpter beneficiū abſtinēdi.

SVMMARIVM.

1 *Prælegata aſſumunt naturam hæreditatis. quando diuiditur per teſtatorem hæreditas, uel maior pars eius inter filios.*
2 *Prælegata quòd ueniant in fideicommiſſo, quādo teſtator omnia bona, uel maiorem partem diuidit inter filios.*

LEX XCII.

a Quid ergo. [a] Opp. s. e. de. l. filio. & l. q filiab⁹ ī fi. cū l. ſeq. Hîc ſunt plures gl. p̄ria & ſecunda qd dicat neſcit. Penultima & finalis ponit veritatē. nā hîc in ver. planè. repudiādo excludit̃ à pręlegatis: qa diuidēdo oīa bona vel maiorē partē
1 inter filios, apparet volūtas defuncti: qa † prælegata ſuccedūt ī locū portionis hęreditarię ſibi datę ī teſtō, vn̄ ſicut diuiſiōe facta p teſtatorē. nihil habitur⁹ eſſet ſi repudiaret hęreditatē it a mō: aſſumūt em̄ ſibi naturā hęreditatis p̄legata in cuius locū ſuccedūt, vt. l. Imperator. §. fi. & l. ſeq. ī. ti. j. & de cōdi. & demō. l. filiæ. §. j. & de do. inter vi. & vxo. l. ſi donatę. §. ſi ſpōſus. ſe-
2 cūdū Dy. qđ multū no. nā † p hoc puto ꝙ eo caſu quo aliàs pręlegata nō veniūt in fideicōmiſſo: qa teſtator portionē noīauit: tn̄ iſto caſu quo oīa bona, vel maiorē partē inter filios diuiſit, veniūt ī fideicōmiſſum ſicut hæreditatis portio. caſus eſt hîc. videbitis in. l. marcellus. §. quidam. infrà ad trebel. quod not.

SVMMARIVM.

1 *Aduentitia hodie non queruntur per filium patri.*
2 *Aduētitia dicūtur ea quæ habet nepos ab auo reſpectu patris.*
3 *Legatum factum à patre filio qui eſt in poteſtate aui tenet.*
4 *Profectitia non dicuntur ea quæ couſequitur nepos ab auo materno quo ad patrem.*

LEX XCIII.

Quæſitum. A filio inſtituto poteſt legari patri, vel alteri cuicūq; in eadē ptāte cōſtituto. h. d. Hęc. l. legit̃ duob⁹ modis Primò ꝙ fili⁹ fuit inſtitut⁹ à patre ſuo. Secūdò quòd fuit inſtitut⁹ ab extraneo: vt in prima gl. ¶ Op. ꝙ à patre nō pōt legari filio. vt inſti. eo. §. an ſeruo. ſecūdū primā lect.
1 oportet te dicere ꝙ iſta. l. loqt̃ ſecūdū iura noua † ſecūdū q̄ aduētitia nō q̄runt̃ p filiū patri: & hoc tagit̃
2 in fi. gl. fi. & ſecūdū hoc no. † ꝙ ea q̄ nepos habet ab auo: dicūt̃ aduētitia reſpectu patris. vt hîc, & no. in. l. à filio. s. eo. facit. l. q in aliena. §. interdū. s. de acqui. hęre. & hoc licèt in ſe ſit verū: tn̄ nō cōgruit huic. l. quę loquit̃ in filio & ſeruo. in ſeruo nihil eſt immutatū. vnde nō pōt dici ꝙ loquat̃ ſecūdū iura noua. Teneamus ergo ſecūdā lec. ꝙ fili⁹ hîc fuit inſtitut⁹ ab extraneo. Ad cōtrariū r̄ndeo: qa ibi ꝓhibet̃ legari à patre
3 filio q eſt in ipſius ptāte. hîc † legat̃ à patre filio q eſt in ptāte aui, nō patris. à quo legat̃: & eodē mō ſi legatur ſeruo patris: qđ valet acſi legaret̃ ipſi pr̄i, vt hîc dicit tex. Rōnē vidiſtis in. l. à filio. s. e. & iſta eſt vera.
4 gl. dat alias ſol. quę ſunt diuinatiuę. Ex hac. l. no. † ꝙ illud ꝙ nepos cōſeqt̃ ab auo materno, nō dicit̃ ꝓfectitiū, quo ad patrē ī cui⁹ ptātē reincidit. facit. l. au⁹. de iure dotiū. & de col. bo. l. dedit dotē. qđ tene mēti.

SVMMARIVM.

1 *Medium non eſt inter mortem & aditionem.*
Neceſſarius in puncto quo moritur efficitur hæres.
Interuallum temporis requiritur in facto hominis.

Præſente. Si libertatis dies, & legati cedit ſimul, vel libertatis prius, valet legatū. ſec⁹ ſi pri⁹ cedit dies legati. h. d. & not. ſubtilē. §. ¶ Op. j. ti. ij. de. l. q cōcubinā. §. cū ī teſtamēto. Sol. hîc relinqt libertatē ſub conditione legatā purè hoc exprimēdo: aliàs ſi ſimpliciter legaret, cōditio adiecta libertati vr̄ repetita ī legato: vt. l. cōtraria. ¶ Op. de. l. cū ſeruus. s. de cōdi. inſti. ſol. eodē modo. Quęro pone ꝙ inſtitutus eſt hęres neceſſarius. tn̄ ſeru⁹ mortuo teſtatore incōtinenti impleuit conditionem: an cōſequat̃ legatū. Gl. dicit ꝙ ſic. Idē dic ſi fuerit īpleta cōditio teſtatore viuo. Sed Dy. reprehēdit vtrūq;.
1 † Primū, qa inter mortē, & aditionē nō eſt mediū, dicit ipē. declaro, neceſſarius ī pūcto quo qs morit̃ efficitur hęres à lege, vt. l. ſi poſt mortē: in prin. s. e. ſi ergo ſeru⁹ īpleat cōditionē poſt mortē, iſtud de neceſſitate fit aliquo tpe: & ſic poſtq̄ ibi eſt hęres. qn̄ enim factū hoīs relinquit̃: reqrit̃ aliquod interuallū tp̄is: vt l. foramē. s. de ſer. vr. prę. ergo ante ceſſit dies legati q̄ libertatis. ſecus ſi impleuit teſtatore viuo. Dyn. hoc reprehendit: qa cōditiones poteſtatiuę de quibus hîc loquit̃, nō poſſunt impleri viuo teſtatore: vt. l. ij. de condi. & demon. ſed intelligendo de conditionibus caſualibus gloſſ. dicit verum. ¶ Not. gloſſ. quę dicit, ꝙ inter mortem, & aditionem non eſt medium.

Duobus. Si ſeruo legato viuo teſtatore obuenit libertas, relictū eidē debet̃.

SVMMARIVM.

1 *Donatio an ualeat, ſi dicitur dono tibi hereditatem meam?*
2 *Error in nomine appellatiuo uitiat, quando inter expreſſum & uerum eſt multa difformitas.*

* Si mihi ſeruus. Ea q̄ acqrunt̃ p ſeruū viuo teſtatore nō debent̃ legatario. ſecus in q̄ſitis poſt mortē, & aditā hęreditatē. h. d. cū. §. ſe. ¶ Op. de. l. ſi tibi homo. §. cū ſeruus. s. e. Sol. vt ibi. ¶ Op. hîc appellat hęreditatē viuētis: cōtra. l. j. s. de hęredi. vel ac. vē. & cōtra. l. j. j. pro hęrede. Solu. gl. expone hęreditati. i. bonis q̄ ſpe ſunt
1 futura hęreditatis. Facit † ad. q. [b] dixit qdā. dono tibi
b hęreditatē meā, an valeat iſta donatio? Quidā tenēt ꝙ nō: qa teſtōr errauit in noīe appellatiuo: ergo &c. vt. l. ſi qs in fundi vocabulo. s. e. Ia. de are. & Pe. dicūt
2 cōtrariū. † qa tūc error in noīe appellatiuo vitiat, qn̄ inter nomē exp̄ſſum, & verū eſt multa difformitas. ſec⁹ ſi eſſet multa cōformitas: vt. l. librorū. §. qđ tn̄. j. ti. ij. ꝓ hoc īduco ſpāliter iſtū. §. cū gl. Petr. ponit iſtā q. in brocardis ſuis in. d. l. j. ſuprà de hęre. vel ac. vend.

Cum homo. Si legat̃ homo alienus, fructus & acceſſiones veniūt à tpe lit. cōte. h. d. dic vt. l. ſi tibi hō. §. cū ſeruus. s. eod.

SVMMARIVM.

1 *Conſentiens alienationi alicuius rei, quando ſibi præiudicet?*
Legatum eſt donatio.
2 *Cōſentiēs alienationi, ſeu uēditioni rei qua actione agit ad pretium?*
3 *Conſentiens donationi rei ſuæ nihil petere poteſt.*
4 *Conſentiens alicui leganti rem ſuam qua actione agat?*
5 *Conſentiens uendenti rem ſuam non quòd tradat, agit contra uendentem actione mandati.*

LEX XCIIII.

Si fundū. Qui cōſentit alienationi rei à teſtatore purè ſibi relictę: poteſt adhuc petere p̄tiū: licèt hæres ſoluēdo rē leberare ſe poſſit. h. d. & no. l. difficilē. ¶ Pone, relictus eſt mihi fundus ſub cōditione: hæres ante aditionē rogauit me ꝙ cōſentirē vēditioni: ego feci: an poſſum petere p̄tiū? R̄n. ꝙ ſic. Duo habes, primò ꝙ ille q cōſentit alienationi p̄iudicat ſibi ī re, nō ī pretio. ſecūdò qn̄ aliqs tenet̃ ad pretiū: & ſic ad quātitatē reſpectu rei, ſoluēdo rē liberat̃. ¶ Ad primum opp. j. ti. j. l. codicillis. §. j. ſol. dic ꝙ hîc cōſentit ſaluo iure ſuo. ita dicit gl. & hoc tenet Dy. & tenēdo hāc ſol. intelligo quod dixit ſaluo iure ſuo. ſ. in p̄tio. aliàs nō p̄iudicaret ſibi etiam in proprietate. Pet. dicit ꝙ hic fiebat vēditio ꝓpter ęs alienū hęreditariū, & ſic ex neceſſitate: ibi ſecus. Pręcedēs ſolu. ſibi non placet: qa cōtinet diuinationē. Certè nec iſta ſolu. Pet. placet: qa ſi fit ex neceſſitate, eſt maior cauſa præſumendi donationem: vt. l. cum quid. s. ſi cert. pet. & ibi no. vnde ego dico ſic. ī. l. cōtraria nō erat legara res, ſed aliquis reditus ex re: vnde conſentiendo alienationi rei, non pōt ibi intelligi remitti aliud q̄ ius percipiēdi illū reditū. Vel aliter: ibi ille q cōſenſit erat libertus defuncti: ideo facilius p conſenſum præſumitur donatio. vt. l. ſi verò. §. idē papinianus. s. mā. hîc verò erat quidā extraneus. & iſtud ſatis placet.
c op. j. e o. de. l. nihil. §. j. & j. ti. j. l. cū pater. §. libertis. ſol. gl. eodē mō quo primum cōtrariū. Tu dic ꝙ ibi res erat puētura ad me in pœnā hæredis alienātis cōtra voluntatē defuncti: ſi ego cōſenſi alienationi, feci ꝙ hęres nō deliquit: ergo impediui id quod erat cauſa perueniendi ad me. hîc verò erat res mihi legata ſimplr̄. ¶ Oppo. extra glo. [c] de. l. mater. C. de rei vēd. ſol. Iaco. de are. ꝙ ibi quis vendidit rem meam à me poſ-

b ¶ Facit ad. q. Vide qn̄ quis dicit dono tibi hęreditatē meā an valeat. & ſic accipitur in hac qō. hęreditas pro patrimonio. aliâs autem non tantū eſſet prohibitum donari inter viuos, ſed etiam cauſa mortis, q̄ cōparatur vltimæ volūtati: ita voluit gl. not. iuncto tex. in. l. licet. C. de pac. Angel. hìc ſimpliciter dicit idem qđ Bar. & idē Paul. de caſ. hic & Bal. hîc, quē vide. caue tamē: qa ſi conſtaret ꝙ promiſiſſet hæreditatē. i. ius ſuccedendi non valeret. l. cum donationis. in fine. C. de tranſact. not. Bal. & doct. in. l. ſtipulatio. hoc modo. concepta de verb. obl. cū ſi. niſi fieret mētio mortis: quia tunc pacto valeret, per not. in. l. fin. C. de pact. vbi omnino vide Bar. in ver. quæro. & ibi ponit quid de hac. q. dono hęreditatem. & videtur tenere ꝙ non valeat, & forte melius: quia impediret liberam teſtamenti factionem. l. cum donationis. C. de tranſact. & . d. l. ſtipulatio. qa cōprehendit pręſentia & futura ſecūdū Cy. Bar. & Bald. in. d. l. fin. niſi expreſſè ſe retuliſſet ad hęreditatem quā tūc habebat, & iſto caſu procedat dictum Bar. & cum Barto. hîc tranſit ſimpliciter Paul. de caſ. in d. l. licet. & ibi ſcripſi poſt Bar.

POMATES.

c ¶ Opp. extra glo. Vide Alexan. in. l. quę dotis. in. x. col. aliâs. xx. ver. inquātum. Bar. tamen tenet hoc. ff. ſol. mat. Feli. in. c. cum martinus Ferrarienſis in. ij. col. de conſti.

sessam.hîc vendidit rẽ meã à se possessam.Hæc sol.
est cõtra.l.si eũ seruũ.s.si cert.pe.vnde dicit ꝙ ibi ha
bebat ratũ in subsidiũ scd̃m gl.vel aliter & meli⁹:ibi
quis vendidit rẽ meã vt suã:hîc vendit rẽ meã tanq̃
meã:vnde vr̃ gerere negotiũ meũ.& ego cõsentiẽdo
videor vel mãdare,vel ratũ habere,& sic habeo ad
pretiũ actionẽ mãdati,vel neg.gest.Ista solu. ꝓbat
in.l.ab vno.C.de neg.gest.& fami.erc.l.in familiæ.
Quod aũt hîc vẽdiderit tãq̃ meã,apparet:qa mei le
1 gatarij cõsensum reqrebat.¶ Et ideo† pro declara-
tione huius.l.breuiter dic ꝙ qñ qs cõsensit alienatio
a ni[a] alicui⁹ rei,aut illa res erat sua:aut erat sibi debita:
aut sibi obligata. Primo casu,aut ille qui vẽdidit rẽ
eandẽ mihi donauerat:& videor consentire animo
donãdi,vt.l.si verò.§.idẽ papinianus.s.mã.aut non
donauerat i pse:sed auctor suus donauerat:vel lega-
uerat:qa legatũ est donatio:& sic donauit prędeces-
sor:& tũc aut ille q cõsentit erat libertus ipsius legã
tis,& cõsentiẽdo videt̃ remittere,vt.l.codicillis.§.j.j.
ti.j.aut nõ erat libertus:& tũc prȩiudicat sibi in re,
nõ in pretio.vt hìc.Secũdo casu qñ res nõ erat con-
sentiẽtis:sed erat debita,vel spe vel verè:tũc aut qs
cõsentiẽdo alienationi impedit existẽtiã illius cõdi
tionis,ꝓpter quã debebat ad se peruenire:& prȩiu-
dicat sibi,vt.l.nihil.§.j.j.eo.&.l.cũ pater.§.libertis.j.
tit.j.aut hoc nõ impedit:qa ex alio euentu debebat
ad eũ deuenire:& sibi tũc nõ p̃iudicat,siue sciẽs,siue
ignorãs fuerit.vt no.p gl.in.l.si à substituto.in prin.
s.eo.& p Dy.in.l.q Romȩ.§.duo fratres.de verb.ob.
& dic vt ibi dixi in.xij.q.Tertio casu,qñ qs consen-
tit alienationi rei sibi obligatȩ.dic vt.s.de remis.pig.
p totũ:& dixi anno in.l.sicut.§.fin.s.q.mo.pign. vel
b hypo.sol. ¶ Oppo.s.[b] de pig.act.de.l.Caius.&.j.ti.j.
l.titia.§.lucia.So.ibi nõ cõsensit alienationi:sed fuit
prȩsens vt testis:quod plenè dico ĩ.l.quȩ dotis.s.sol.
2 ma. ¶†Quero ꝓ declaratione prȩdictorũ qualiter
iste petet pretiũ,& qua actione.Respõ.aut ille cui
vẽdenti cõsentio alienauit illã rẽ vt meã:& repetam
actione mãdati:si tũc interuenit cõsensus cũ vẽdeba
tur.si post,actione nego.gest.vt.l.ab vno.C.de neg.
gest.& l.mater.C.de rei vend.vel si res esset cõis ali
quo iudicio diuisorio.vt.d.l.in familię.C.fa.ercis. Si
verò vẽdidit rẽ meã vt suã:si qdẽ res esset perẽpta,
vel prȩscripta,habeo actionẽ neg.gest,ratũ habẽdo
in subsidiũ.vt.C.de rei vẽd.l.mater,Posset etiã mihi
cõsuli ratũ habẽdo:etiã si res extet.vt dixi in.l.si eum
3 seruũ.s.si cer.pet.¶†Quȩro qd si cõsentio alicui do
nãti rẽ meã?Rñ.vt.l.codicillis.§.j.j.tit.j.nã nihil pos-
sum petere.arg.l.ij.C.si aduer.dona.&.l.si seruus cõ-
4 munis.s.de dona.inter virũ & vxo.¶†Quȩro qd
si cõsentio alicui legãti rẽ meã?Hîc est dubius casus
nã si cõsentio tibi possidenti,nõ est dubiũ quòd dat̃
exceptio,vt.l.caius.s.de pig.act.&.l.sicut.§.vẽditio-
nis.s.qui.mo.pig.vel hyp.sol.sed ꝙ actio legatario
detur cõtra cõsentiẽtẽ,videt̃ cõtra.l.cũ qs decedens.
in prin.j.titu.ij.Sed hȩres defuncti tenet̃ insolidũ:&
habet actionẽ mãdati:vel de dolo cõtra cõsentiẽtẽ:
qa fortè aliàs nõ esset legaturus.ar.l.quidã cũ filiũ.s.
de hȩre.insti.dic vt.d.l.cũ quis dicedẽs.j.ti.ij.& in.l.
5 codicillis.in prin.j.ti.j.¶†Quȩro quid si cõsentio ti-
bi ꝙ vendas rem meã,nõ ꝙ tradas,qua actione aget̃
contra me?Resp.actione mãdati:si præcesserit man
datum,aliâs de dolo:vt.l.si cum mihi.s.de dol.

SVMMARIVM.

1 *Modus quandocunque respicit commodum alterius, apposi-*
tus in dispositione dicitur causa finalis.

LEX. XCV

c SItitio.[c] Aliàs.§.Iulian⁹.Licèt mo-
dus per casum deficiat,de-
bet̃ legatũ.h.d.¶ Opp.C.de insti.& sub
sti.de.l.j.sol.ibi, loquit̃ in cõditione mi-
sta,quȩ si deficit p casum,facit relictũ deficere.hîc
verò in modo.De hoc ibi no.p gl.&.j.de cõdi.& de
mõ.l.in testamẽto.¶ Op.de.l.titio.ver.sed cũ añ nu
ptias de cõdi.& demõ.Sol.dixit Dy.ibi modus erat
cã finalis relicti.hîc verò impulsiua:quod nõ placet
1 nã† qñcũq3 modus respicit commodũ alterius prout
hîc erat:dicit̃ cã finalis,vt.l.titio.in prin.j.de condi.
& demon.dic ergo ꝙ in.d.ver.sed cũ ante nuptias.
fuit conditio.& tex.expone vt ibi dixi.

a ¶ Consensit alienationi. Not. quando quis consentit alienationi alicuius rei, an sibi prȩiudicet. de quo habetur latius p Bal.in.l.quæ dotis.s.solu.mat.& ibi Imo,& Bald.in l.si sine.C. ad vell. & in.l.cum proponas.post glos.C.de pact.& Saly.& plenè per Bald.in.l.mater.C.de rei vendi. in.vj.col.Quid aũt de eo qui legat rem meam alteri me consentiente. vide Bart.in.l.cum quis decedẽs.in prin.in tit.ij.quid si fideiubet in instrumento alienatiõis.vide in l.excepti.C.de eui. & quod dixi post Imo.in.d.l.quæ dotis.& pulchrè Bal. in.l.cum rem alienam.in ver.sed pone.cũ seq.C.de leg. & Iaco.de are.Bal. & Imo,in.l. dotalẽ. in.ij,not.s.sol.mat. Ang.hîc simpliciter sequitur distinctionem Bar.& adde quæ no.Bart.in l.qui romæ.§.fin.in vij.col.de ver.obl. & Bal.in aut.res q̃. in fi.C.cõmu.de le. adde quo ad primũ Bald.cõsi.clxviij.ij.lib.quo ad secundũ Bart.consi. ccxiij.inci.quidam instituit filios.

b ¶ Opp.s. Et vide gloss.& Bar.in.l.cũ ꝓponas.la.j. C. de pac.

c ¶ Si titio. Aliter loquitur hîc Imol.& vide in.l.qbus.§.termilius.j.de cõdi.& demõ.item limita, nisi modus de necessitate inesset legato secundũ Ray. & doc.in.§.titio genero.in.l.titio cẽtũ. de condi.& demõ. adde vt per Bald. post Paul.de cast.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum potest relinqui à succedentibus ab intesta-*
to pupillo, quod expirat adueniente pubertate.
2 *Pater codicillatur filio, grauãdo uenientes ab intestato.*
3 *Clausula codicillaris utrùm porrigatur ad pupillarem substi-*
tutionem? remißiuè.

1 Sicuti.† Põt relinqui fideicõmissum à suc-
cedẽtibus ab intestato pupillo, quod d
expirat pubertate adueniente.h.d.vsq3 ad.§.q roga-
tus.in.l.planè.& est casus valde singularis. ¶ Opp.
quòd pater nõ possit grauare filiũ p fideicõmissum
vt.l.ex trib⁹.C.de inoff.test.So.nõ põt grauare filiũ
in bonis ipsi⁹ filij.vt.l.cohȩredi.§.cũ filiæ.s.de vulg.
& pup.substi.sed succedentes ab intestato ipsi filio
põt grauare:vt hîc.ita dicit Dy.ĩ.l.j.s.de vulg.& pu.
& Cy.in.d.l.ex trib⁹.rõ est:quia cũ pater possit filio
substituere extraneũ:nõ substituẽdo:vr̃ dare veniẽ-
tibus ab intestato,vt.l.cõficiuntur.in prin.s.de iure
2 codi.ita dicit gl.& ista est bona.istud verò† qđ dicit
gl.ꝙ pater põt codicillari filio,ĩtellige eo mõ quo.s.
scilicet grauãdo veniẽtes ab ĩtestato,nõ ipsum filiũ e
in ꝓprio.Et not.bñ qđ gl.dicit,ꝙ etiã si pater testm̃
3 sibi non facit,hoc procedat. Et† ista faciunt ad qõ.
quam dixi in.l.j.s.tit.j.& similes.vtrùm illa clausula
si non valet iure testamẽti valeat &c.porrigatur ad
pupillarem substitutionem.quod not.bene.

LEX XCVI.

QVod fideicommis-
d sum[d].Quæro de ratione.Rñ.intra tẽpus
pubertatis videntur veniẽtes ab intesta-
to habere ex dispositione defuncti,qui alium pote- f
rat substituere:postea vidẽtur habere ex casu:& sic
nõ possum per fideicõmissum grauari,vt.l.sed & si
sic.§.fi.j.ti.ij.& dicit Dy.*asserit* ꝙ ista.l.nõ est alibi
& dicit etiã p istã.l.ꝙ fideicõmissum de quo loquit̃
l.sceuola.j.ad treb.nõ valet post pubertatem.vt ibi.

LEX XCVII.

e PLane.[e] Hoc examinãt doc.C.eo.
in.l.cũ quidã.dicemus in.l.
qui fundum.§.qui filios.j.ad.l.fal.facit.j.
ea.l.antepe.& quod ibi dicemus.

Qui rogatus. Venditor serui hæredis de restituẽdo rogati,te-
netur fideicõmissario,si est soluendo.aliàs cõtra em
ptorem habetur regressus.h.d.concor.l.vlti.in prin. g
supra de eo per quẽ fac.erit *quomi.qs in iudi.sist.*

Si cui stichus. Grauatus dare vnã de rebus alternatiuè reli-
ctis,tenetur ad illam etiam si aliam elegerit.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Commodum pecuniarium, non habens non potest onere fi-*
deicommißi grauari.
2 *Locupletior non dicitur qui habet libertum.*
3 *Operæ non possunt imponi seruo manumisso per fideicom-*
missum.

f Qui testamento.[f] Cui est prouisum nõ pecunia
1 riter,grauari non Potest.h.d.¶ † Not.quòd qui nõ
habent cõmodum pecuniarium: non possunt gra-
uari onere fideicommissi.concor.infrà titul.ij.l.iij.§.
2 si rem.Posset etiam poni exemplũ in.l.si creditori.
§.j.s.eod.¶†No.*quòd is*qui habet libertũ,non di-
g citur[g] locupletior.l.nemo prædo.§.j.j.de regu.iur
qđ intellige vt not.in.l.naturalis.§.fi.s.de præscript.
3 ver.dixi in.l.si verò.§.de viro.s.solu.mat.¶ † Not.
quòd nõ possunt per fideicommissum imponi ope
rȩ seruo manumisso,etiã si testator voluit.sic *ha-
bet̃* ĩ l.cerdonẽ.de ope.li.fallit ĩ filio testõris,vt ĩ gl.

LEX XCIX. h

QVidam testamento.
Designatio vñ legatũ soluatur, post lega-
tũ relictũ apposita,ipsũ cõditionale non facit.h.d.
Op.j.e.de.l.si seru⁹.§.q qnq3.&.s.e.l.si sic.§.j.So.hîc
h prĩo[h] reliqt legatũ purè.postea designauit vñ sol-
uat̃.ibi ĩ ipsa substãtia legati apposuit designationẽ
rei.vñ si nõ reperit̃,deficit substãtia legati.aliud em̃
est dicere lego tibi.x.quȩ in archa habeo,vel q̃ titi⁹
debet mihi.& tũc loquũt̃ cõtraria.Aliud ẽ dicere le
go tibi.x.

d ¶ Quod fideicommissum. Vide Bal. in.l.si arrogator.in iij.oppo.de adop.

e ¶ Planè. Istum tex. no.Bal.in.l.j.in fin. C.eod.

f ¶ Qui testamento. Vide Bar.in.l.j.C. de lega.

g ¶ Non dicitur. An qui habet libertatẽ dicatur locupletior, vide Bar.& doct.in l.cum proponas. C.de dolo.& adde l.titius.& ibi doct. C.de ope.libe.adde secũdũ Pau.de ca. ꝙ nec habẽs ius patronatus dicitur locupletior,vt possit grauari per no.in.l. j.§.fi.de p̃scri.verb.

h ¶ Solu.hìc primò. Adde quod nota. Dyn.& Bar.in.l.talis scriptura.s.eod. in fin.adde secundùm Pau.de castr. in contrarium.l.lucius.§.ciuibus.j.tit. j.cum isto concor. l.paulo callimacho. §.fin.de leg.iij.

go tibi.x.q̃ soluanť de his q̃ titius mihi debet, vel de eo qđ dabeo in arca: vt hîc, &.j.tit.ĳ.l.paulo calimacho.§.j.&*ponitur*p Cy.de ista materia in.l.si qs argentũ.C.de dona.ego dixi plenė in.l.inter stipulãtẽ.§.sacrã.de ver.ob.facit.š.de cõtrah.emp.l.si debitor.§.verisimile.& de annu.leg.l.annua.facit.l.si cui.š.e.

a Quoties. [a]Bona vẽdunt ad fiscũ cũ onere legatorũ.h.d.an reqrať quòd hæ res adiuerit hæreditatẽ, dixi ĩ.l.si sequẽs gradus.š.ad syl. ¶ Op.nã hęreditate nõ adita nõ debeť legata, vt l.si nemo.š.de test.tu.Dicit Iac.de aret.intellige φ fuit hæreditas adita, sed ꝓpter delictũ hæredis fuerũt facta bona vacãtia, vt.l.si seruus pluriũ.§.ĳ.š.eo.

SVMMARIVM.

1 *Qui tenetur ad quantitatem respectu speciei, specie perempta liberatur.*

Si tibi. Qui tenetur ad pretiũ rei, perempta, liberať.h.d.vel sic.†Qui teneť ad quan 1 titatẽ respectu speciei: perempta specie liberať.h.d. ¶ Op.de.l.incendiũ.C.si cer.pet.Solu.ibi teneť ad quantitatẽ simpliciter.hîc respectu certę speciei, vñ specie perẽpta liberať.& iste casus nõ est alibi.Dy. dicit habuistis idẽ, licet nõ expressẽ.š.e.l.titie textores.§.fin.& no.de nox.act.in.l.si quis ad libertatẽ.in prin.& loca.l.in naue saufeli.&.C.de iure emphy. l.j.dixi.š.eo.l.cum res.ver.sed si stichus.

SVMMARIVM.

1 *Executor non debet pecuniã petere antequam conditio legati extiterit.*

2 *Executor potest petere quòd sibi caueatur.*

b Si scriptus, [b] Executor non†debet ante 1 pecuniã petere quã conditio legati extiterit.h.d.No.istũ casum ꝓ executorib⁹ q habẽt actionẽ, vt.l.nulli.C.de epi.& cle. ¶ Scdo no. 2 φ† executor petit sibi caueri.dicã.j.e.l.si ã plurib⁹. pleni⁹ĩ.l.qs titio.j.ti.j.&.l.diuus.si cui plus q̃ p le.fal.

Cum statuliber. Ille cui dať aliqd causa conditionis implendę, põt onere fideicõ.grauari.h.d. ¶ No.istũ casum.facit.j.de do.cau.mor.l.qđ statuliber. ¶ Op. de.l.si quis sub conditione, si quis omis.causa test.so. vt ibi.quod est no.multum.

LEX C.

SI mihi stichus. Fideicommissum in iunctum de re legata pstať vt accipiť.si de alia prestať in integrũ.h.d. ¶ Op.j.ad leg.fal.l.pœnalis.§.fi.gl.dicit φ ibi fuit relictũ quãtitatis: hic speciei.qđ Dy.reprobat p.l.maritũ.§.ã liberto.j.ad leg. fal.dic ergo φ hîc fuit rogatus restituere totũ qđ accepit.ibi verò partẽ.& de hoc distingue pleni⁹ vt.l. plauti⁹.j.de cõdi.& demõ.&.l.facta.§.si titi⁹.j.ad tre.

LEX CI.

SEruus. Is in quo est ius postliminĳ potest legari.h.d.quod dic vt.l.id quod.š.eo.tit.quod no.

SVMMARIVM.

1 *Papa si concedit alicui præbendã de proximo uacaturam in tali diocesi quã duxerit acceptandã: postea alĳ concessit specialiter in una ecclesia illius diocesis, quis ipsorum præferatur? remissiuè.*

2 *Optio si est legata seruo me hærede instituto, quòd nõ ualeat.*

3 *Res si legatur duobus coniunctis re uni purè, alteri sub conditione: quòd ille cui relinquitur purè habebit tantũ partẽ.*

LEX CII.

c SIdomino. [c]Cui optio est legata, potest optare seruum specialiter alteri legatũ.h.d.cõcor.j.de opti. leg.l.si hęres.licẽt gl.figneť ꝓ cõtraria. ¶ Opp.de.l. seruo.de pecu.le.& de omnib⁹ legibus quę dicunt φ generi p speciẽ derogať.vt.l.vxorẽ.§.codicillis.&.l. seruis vrbanis.§.fi.j.ti.ĳ.Sol.gl.primò φ hîc nõ erãt nisi duo in patrimonio.vnde de necessitate testator sensit de his, φ ille qui specialiter erat legat⁹ posset optari.Ista solu.licẽt sit vera in se: tñ diuinationẽ sapit.Alĳ dicũt φ hîc loquiť de rigore: de ęquitate secus: nec hoc placet, qa hoc est dicere φ hęc lex nõ bñ dicit.vñ Iaco.de are.Dy.& oẽs dicũt φ contraria loquũtur, qñ vni legať genus, alteri species.hîc verò legať vni species certa, alĳ species ex genere ĩcerta.s.

quã optauerit.vñ qlibet est legatarius speciei.& ista est vera. ¶ Opp.de.l.cũ ita.§.j.ĳ.de opt.le.Rñ.ibi est 1 spẽle fauore libertatis.& p hoc† apparet φ si papa cõcessit alicui prebendã de ꝓximo vacaturã in tali diocesi quã duxerit acceptandã: postea alĳ cõcessit specialiter in vna ecclesia illius diocesis.φ ille scd̃us nõ pręferť, quasi generi p speciẽ derogeť: imo pferť prim⁹: qa cuilibet videť facta cõcessio in spẽ.hoc declaraui plenè in.l.quęsitũ.§.fi.j.de fun.instr.& instr. 2 le. ¶ †Querit glo.qđ si testator me instituit & seruo optionẽ legauit, an valeat.gl.tenet φ sic.Dy.contra: quia legatũ optiõis habet in se cõditionẽ tacitã, nõ expssam: iõ regula catoniana habet locũ in ea, vt 3 l.si optio.j.de opti.le. ¶ No.hîc casum† φ qñ res legať duobus cõiũctis re: vni purè, alteri sub cõditione: ille cui purè relinquitur interim habebit partem d tantũ: dixi plenè[d]in.l.planè.§.si cõiunctim.š.eo.

LEX CIII.

SImihi. Dispositio hęredis non tollit dispositionem defuncti.h.d. ¶ No.quod dicit ex testamento defuncti, non aũt ex testõ hęredis: vt no.in.l.ĳ.§.ex plurib⁹. j.de acquir.pos.licẽt Dy.ibi aliter dicat, & malè, vt ibi dixi. ¶ Op.qñ legať in testamẽtis diuersorũ debetur ex vtroq; testõ, vt.l.planè.§.sed si.š.e.dixi plenè in l.huiusmodi.§.j.š.eo.

LEX CIIII.

SIseruo. Qui repudiat ex psona serui, pt agnoscere ex sua.h.d.

Si ei qui. Qui decedit apud hostes, videtur mortuus tpe captiuitatis, q reuertitur, videť sẽp fuisse in ciuitate.h.d. ¶ Op.φ non possit postliminio cõfirmari impediẽte regula cato. vt.l.j.de reg.cato.l.cætera.§.j.š.eo.sol.hoc est ꝓpter fictionem postliminĳ: facit.š.eo.l.seruũ filĳ in prin. quæ omnia no.multum.

SVMMARIVM.

1 *Regula Catoniana habet locum, quando testator contra impedimentum prouidere potest, & dare libertatem seruo.*

LEX CV.

SIminor. Legatũ purè relictum seruo non iustè manumisso nõ valet: nec cõfirmať si postea manumittať.h.d. ¶ Opp.cũ tpe mortis reperiať sui iuris, vř sibi deberi legatũ: vt.š.e.l.qsitũ. §.duob⁹.Sol.ibi relinquiť seruo legato.hîc relinquiť seruo simpliciter.Nec ob.φ erat manumissus: quia manumissio nõ valebat. ¶ Quæro q̃ est rõ φ nõ cõfirmať legatũ? dicit gl.qa testator vř ei reliquisse: si ex hac manumissione ad libertatẽ peruenerit, vt.l.ser uo.š.de cõdictio.inde.Sed Dy.& Iaco.de are.dicũt. e φ rõ est ꝓpter regulã cato.q̃ impedit cõfirmari.dictũ gl.plus placet.nã qñ legatũ deficit mista cõsyde 1 ratione legãtis & legatarĳ, vt in ꝓposito†regula Cato.habet locũ si testator tũc cõtra impedimẽtũ poterat ꝓuidere, & dare libertatem seruo: vt insti.eo.§. an seruo.sed qñ testator ꝓuidere non posset, regula cato.locum nõ haberet, vt.l.non intelligitur.§.qñ autẽ.j.de iure fis.dicam in.l.j.j.de regu.cato.Sed hoc per testãtem nõ poterat prouideri: quia erat minor. xx.annis.ergo &c.igitur not.omnia ista.

SVMMARIVM.

1 *Relictum palàm non capaci, non applicatur fisco.*

Promittens per instrumentum publicum testatori de restituendo incapaci, dicitur palam facere, & nõ applicatur fisco.

LEX CVI.

IN tacitis. Tunc in fraudẽ videť qs fidicõmissum assumere qñ nõ publicè, sed secretè de restituẽ e do, ꝓmittit.h.d. ¶ Scias[e] ꝓ hui⁹ declaratiõe†φ qñ re 1 linquiť nõ capaci palã, nõ applicať fisco, vt.l.nõ intelligiť.§.si qs palã.j.de iure fis.no.in.l.lucius.§.j.j.e. sed qñ relinquiť clam.tũc auferť ab eo tãq; ab indigno, & applicať fisco.vñ si ꝓmitterẽ testatori de restituẽdo p publicũ instrumẽtũ, nõ applicareť tunc fisco: sed qñ ꝓmitto simplr: & facio scripturã priuatã manu mea: tũc diciť fieri clã.ita loquiť hîc, hoc autẽ qualr ꝓbeť dixi.ĩ.l.nõ ĩtelligiť.§.tacitẽ.de iure fisci.

SVMMARIVM.

1 *Comitatenses si tenentur soluere ex forma statuti salarium*

a ¶ Quoties. Et intellige istũ tex.secũdũ Dy.qñ bona publicanť ꝓpter delictũ hęredis: secus qñ bona publicanť propter delictũ defuncti.per.l. cum filius.§.fina.j. tit.j.& rõ ibi patet quod bene no.Adde φ Pau.de ca.dicit φ intellect⁹ Iac. de are.non satisfacit: quia bona propriè non dicuntur vacantia ꝓpter delictũ.sed cũ non reperiť aliqs qui velit adire: vt.l.si sine hęrede.de admi.tu. vnde posse dici φ hîc nullus voluit adire, & fiscus acceptauit.& si dicis qualiter teneť fisc⁹ ad legata q̃ nõ fuerũt cõfirmata: põt dici aliud esse ĩ fisco p tex.i.l.recusare.§.fisco.j.ad treb. qđ est singulare secundũ ipsum.

b ¶ Si scriptus. Adde istũ tex.& quę hîc no.vide Bald.in.l. ex verbo.C. de fideicõ.li. allegatur Bal.in auť.hoc amplius.in fi.iiĳ. col. in versi.itẽ quero. C.de fideicõmis.

c ¶ Si dño. Ad intellectũ huius.l. vide Imol.post doct.in l.planè.§.si cõiunctim.š.eo. & dum tenet Bart.hîc qđ legatum optionis sit legatũ speciei, idem tenet Bald.in l.fi.§.j.in.vĳ.col.C. commu.de leg.

d ¶ Dixi plenè. Vide ꝓ hoc Abb.in c.pastoralis.§.qñ. de rescrip.& bonũ tex.cum glos.in.c. ex parte.de offi.de leg.And.Barba.

d ¶ Dixi plenè. Vide quæ dixi in.l.j. de reg.cato.

e ¶ Scias. Vide Bal. in.l.eã quã limtantem hanc doctrinã in prin.viĳ.col.C. de fideicom.

potestati: si aliqua uilla eximatur cæteri tenẽtur ad totũ.
2 Liberato uno in contractibus, cæteri remanent obligati quando omnes insolidum tenebantur. secus si in uiriles.
3 Exceptio siue fiat incontinenti, siue ex interuallo dumodo fiat ante contractum perfectum, idem est.

LEX CVII.

AB omnibus.

Si testator vnum ex hęredibus eximit ab onere: cæteri ad on⁹ integrum tenebuntur. h. d. No. hunc casum.[a] facit † quòd si statutum dicit quòd comitatenses teneanť soluere salarium potestati: postea eximitur aliqua villa: quòd cæteri teneantur ad salarium integrum: vt hîc secundùm Iac. de aret. ¶ Opp. de. l. si fundum. §. si libertus. s̈. eo. sol. hîc *loquitur* in legato quãtitatis: ibi in legato speciei. ¶ Op. de. l. si pupillus. s̈. de admi. tu. glo. non sol. Dy. dicit quòd ibi pupillus non poterat liberare vnũ ex tutoribus in prę-iudicium aliorum: sed hîc testator poterat. ¶ Opp. de. l. cum ab vno. j. tit. j. sol. illa concordat, licèt signetur pro contraria. ¶ † Quæro: quid in contractibus: an liberato vno cæteri teneantur insolidum? gloss. innuit quòd sic: dum ipsa allegat pro concordan. l. pe. j. de duo. re. & l. si stipulatus. §. fi. de fideius. sed ibi loquitur quando omnes tenebantur insolidum: meritò si vnus eximitur, remanent cæteri obligati insolidum. sed si omnes tenentur in viriles: non possent liberare vnum in præiudicium aliorum: vt. l. si vnus. §. ante omnia. s̈. de pact. & l. pacto successorum. C. de pact. & hoc *est verum* post dispositionem factã. sed si in instrumento contineretur oẽs vos promittitis centum excepto Titio. fateor quòd tunc ad integra centum cęteri tenentur per hanc legem. ¶ † Vltimò no. hanc legem quòd exceptio quæ fit incontinenti, siue ex interuallo est idem: dũmodo fiat ante contractum perfectum: vt hac. l. cõiuncta. l. antepe. j. de duo. reis. Item not. quod dixi de distributiuo quisquis, in. l. si quis in fundi *vocabulo*. & l. qui filiabus. §. j. s̈. eodem.

SVMMARIVM.

1 *Legatum extinguitur legatario mortuo ante existentiam conditionis possibilis. secus in conditione impossibili.*
2 *Conditio de qua hic loquitur quando dicatur possibilis, & quando impossibilis?*
3 *Conditio impossibilis quam testator omnino possibilem putat, habetur pro non adiecta.*

In testamento.

1 † Legatario mortuo ante conditionis possibilis existentiam, legatum extinguitur. secus in cõditione impossibili. hoc dicit. ¶ Opponi. de. l. huiusmodi. §. si ita. s̈. eo. sol. gloss. & Dy. † tenet eam declarando sic, si tabulæ non extent nec debitum: tũc est impossibilis conditio: arg. de dote pręlega. l. qui dotem. si tabulæ extant, & debitum: conditio est possibilis, & debet impleri: vt hîc. si tabulæ non extant, sed extat debitum: tunc conditio est possibilis quo ad liberationem, & ex illa parte debet impleri: vt. d. l. huiusmodi. §. si ita. non autem debet impleri quo ad redditionem tabularum: quia fieri non potest. & ita debet intelligi ista materia. ¶ Oppo. conditio † impossibilis tunc non reÿcitur, quando testator sciebat eam impossibilem. secus si testator credebat eam possibilem, vt. l. seruo manumisso. s̈. de condictio. indebi. sed hîc testator credebat possibilem conditionem reddendarum tabularum: ergo debet haberi pro non adiecta. Respond. testator hîc non credebat eam possibilem, vel non possibilem. non enim erat certus vtrùm tabulæ extarent vel non, sed in contrario putabat eam omnino possibilem. quod not.

SVMMARIVM.

1 *Rustici si non capiunt malefactorem, & ex forma statuti tenentur damnum restituere: qui passus est damnum, contribuit pro eius parte.*
2 *Collecta imposita per ciuitatem pro soluendo debito ciui: ille ciuis contribuit.*
3 *Condemnatio facta de consiliarÿs qui non ueniunt ad consilium, si distribui debet inter ipsos condemnatus habebit partem.*
4 *Canonicus qui tenetur dare fructus primi anni canonicis: si dat, habebit partem.*
5 *Electione commissa pluribus, an poterũt eligere unum ex se?*
6 *Clausula codicillaris adiecta in testamento, in quo duo sunt æqualiter instituti, operatur quòd unus tantũ debeat dare quantùm recipere?*

Si titio ita.

[b] Gloss. fina. super verbo hęredi meo. diuidit. §. in tres partes. & ipsum summat. Pone ergo casum in terminis sic. Testator instituit quinq; hæredes inter quos instituit Titium: & dixit quisquis mihi hæres erit det Titio decem. Certè omnes dabunt decem detracta parte Titÿ: & sic debet habere octo. hoc dicit primò. ¶ Oppo. s̈. eo. de. l. planè. §. si duobus. Gloss. dicit aliud in speciebus: vt ibi. aliud in quantitatibus: vt hîc. quod non placet. nam idem si species hæreditaria esset mihi relicta ab omnibus. nam totum haberem a cohæredibus excepta parte media quã habeo iure meo, vt. d. §. si duobus. & l. qui filiabus. §. fi. s̈. eodem. Prętera. ibi vni legatur à cohęrede: hîc vni ab omnibus hoc expresso. & sic primo casu debet habere totum: sed secundo casu debet habere deducta parte sua. vt. l. deducta. §. acceptis nummis. j. ad trebel. & l. cum pater. in princi. j. titulo primo. Item iste. §. facit ad quæstionem[c] secundùm Dy. dicit sta-
1 tutum † quòd si rustici non cœperint malefactorem ipsi teneantur damnum restituere. certè ille qui passus est damnum debet contribuere vnà cum alÿs &
2 soluere partem suam. † Item si ciuitas imponit collectam pro soluendo debito ciui suo quòd etiam ille
3 ciuis contribuet. † Item facit: dicit statutum quòd condemnatione facta de consiliarÿs qui non veniunt ad consilium diuidatur inter eos pœna. certè ille qui est cõdemnatus habebit partem. Item facit,
4 † dicit constitutio[d] quòd canonicus non admittatur ad prebendam nisi det fructus primi anni canonicis. certè qui dat, admittitur ad partem, per istum
5 §. Item commissa[e] fuit electio pluribus † an possunt eligere vnũ ex se? quod dic vt no. in. l. planè. s̈. quod cuiusq; vniuersi. ad prędictas quęstiones facit quod not. Iaco. de areti. in. l. amicissimos. §. lucius. s̈. de excusa. tut. facit quod no. per Gul. & Specu. in titu. de censi. §. nunc dicendum. versicu. sed quid si damnũ.
6 Item not. fi. huius. §. † quòd quando duo sunt instituti æqualiter in testamento: & est adiecta clausula, quòd valeat iure codicillorum, quòd ipsi inuicẽ aliquid non possunt petere: quia tantùm deberet vnus dare quãtùm recipere: quod dicam in. l. si quis seruum. j. de condi. & demon.

SVMMARIVM.

1 *Conditio tacita uel expressa quæ tacitè inerat non impedit transmissionem.*
2 *Conditio si hæres non erit, quòd non dicatur impleri in actu moriendi, sed eo perfectè mortuo.*
3 *Conditio adiecta in institutione uidetur repetita in legato, quando relictum fuit à primo gradu institutorum,*

Cum quidam.

Conditio adiecta in institutione, non videtur repetita in legato eidem ab alio gradu relicto. hoc dicit. Vel dic † quod conditio tacita, vel expressa quæ tacitè inerat, transmissionem non impedit. hoc dicit. ¶ Opponitur legatario mortuo ante existentiam conditionis legatum non transmittitur, vt in. l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tollen. & s̈. eod. l. cum filio. Solu. hîc erat conditio tacita: nam non potest legatum deberi à substituto: nisi sit hęres. & si est expressa non releuat: quia est expressio eius quod tacitè inest, vt. l. tertia. s̈. eod. ¶ Oppo. de. l. cum filio. cũ gloss. sua. s̈. eodem. solu. conditio ista si hæres nõ erit, ibi dependet ex voluntate hæredis: quia erat institutus purè: ideo facit conditionale legatum. hoc non dependet ex voluntate hæredis: quia erat institutus sub conditione, scilicet quando mater decedit.
2 Sed contra: quia tex. in fine videtur dicere † quòd ista conditio si hæres non erit, moriendo impleatur. Idem *habetis* in. l. fi. j. quãdo. dies legati cedat ergo transmissionem nõ impedit. cuius contrarium diciť in glo. in. d. l. cũ filio. sol. vt dicã in. l. miles. §. ꝑ parte. j. titu. j. nam credo ꝙ ista conditio in actu moriendi non impletur

a ¶ No. hunc casum. Adde his quę dixi post Bar. in. l. iiÿ. §. si actor. s̈. de re iud. ꝑ Io. an. ĩ. c. nõ minus. de immu. ecc. & aliquid ꝑ Imol. hîc: & ꝑ Pet. de an. in cle. præsenti. de censi. & per Ioan. an. & alios in. c. per auenit. de ĩmu. eccl. & late ꝑ Abb. in. c. accedẽtes. de ꝑscri. Spe. in ti. de cẽsi. §. iÿ. versi. quid si vniuersitas. per Guli. de cu. & Bal. in. l. si vnus. §. sed si generaliter. s̈. de pact. & ꝑ Bal. in. l. etiã. ĩ vlt. colũ. C. de exec. rei iu. & placet cõcordia Imol. hîc, & vr̃ nota. ꝑ Bart. pulchrè, in. l. ÿ. C. de apo. pud. li. x. & aliqđ ꝑ Lud. Ro. in. l. iiÿ. in princi. s̈. de re iu. & adde Bar. in. l. munerum. §. fi. de mu. & ho. & ad no. per Bart. hîc. adde Paul. de castr. in. l. auus. in fi. s̈. de pac. adde Paul. de cast. hîc q dicit Spec. in ti. de cẽsi. tenere cõtrariũ & Ioã. an. in c. nõ minus. de immu. ecc. de quo vide etiam eius cõsi. cxxxiiÿ. & dictum Spec. sequitur Pet. de an. consil. cclxj.

b ¶ Si Titio ita. Ad istũ tex. vide Bal. ĩ l. plauti⁹. j. de cõdi. & demon.

b ¶ Facit ad. q. Idem consuluit Barto. in consi. qđ incip. cõtinetur statuto, ꝙ si damnum datur &c. & sequiť Ang. hîc. & Io. an. de cẽsi. c. j. ad fi. & adde qđ no. Io. an. ĩ. c. cũ nõ deceat. de elec.

POMATES.

c ¶ Item iste. §. facit ad qõ. Vide in simili tex. in. l. q hęredi. §. plauti⁹. & ibi hoc no. Bar. ff. de cõdi. & demon. & no. ad qõnẽ quam ponit Alex. in. l. senat⁹. §. fi. s̈. eo. & Fel. in. c. accedentes. in. ix. col. versi. vj. conclusio. de prescrip.

d ¶ Dicit cõstitutio. Et idẽ tenent Dy. & Angel. hîc, sed Bal. cõtra. tu cõcorda eos vt hîc per Imol. adde Io. and. in addi. Spec. in tit. de cẽsi. §. j. vbi ale. Mar. de fano & Dy. hîc. & de descripto in collegio qui persoluit aliquid an debeat habere partem, vide Ioan. and. in addi. Spec. in ru. de solu.

e ¶ Item commissa. qñ est cõmissa electio plurib⁹, an possint vnũ ex seipsis eligere, adde qđ dixi. s̈. de autho. tut. ĩ l. j. & vide not. per Spe. in tit. de feu. in prin. & in ti. de syndi. §. j. ver. sed qđ si cõmissio. in. iiÿ. col. dicit tñ Innoc. in. c. cũ in iure peritus. de elec. ꝙ vbi reqreret oĩm concordia in electione, nõ possent vnũ ex seipsis eligere sec⁹ si si sufficiat maior pars eligentiũ. Archi. cõsuluit & dicit esse vtile ad hoc ꝙ qui eligiť nõ deponat vocẽ suam per modũ electionis: sed per modũ cuiusdã consensus accedẽtis electioni aliorũ: ita not. ipse viÿ. qõ. j. in. c. q episcopatũ. & vide no. in. l. si tibi mãdauero. §. si tibi centũ. s̈. mãda. & ad. q. Bar. adde Cyñ. Dy. & Ray. & Imol. per illum tex. in. l. q hę redi. §. fi. j. de cõdi. & demon. qđ not. in. c. Iaco. de symo. & vide q̃ no. ꝑ Bal. in. l. ordo. in. ÿ. col. de execu. rei iudi. & an qs possit eligere seipsum, vide per Ioã. an. in regula, in toto. in mercu. & Paul. de leaza. in commẽto. c. nullus. in. iiÿ. q. de electi. adde qđ consuluit Abb. consil. xxv. & xxxvj. li. ÿ.

non impletur: sed eo perfectè mortuo: vt.d.glo.& ita intelligo hunc text. per.d.l.miles.§.pro parte.j.tit.j.tñ quia tacita cõditio inerat, non impedit
3 transmissionem.¶†Op.cõditio adiecta ĩ institutione, videtur repetita in legato: vt.l.fi.in fi.de doli exce.& de condi.& demon.l.auia, ergo.hîc legatũ. non fuit purificatum per mortẽ, si mater testatoris viuebat. Sol. ibi fuit relictum legatum à primo gradu institutorum: hîc ab alio gradu: quod not. ¶Op.de.l.si nemo.s.de testa.tu.Sol.hîc legatũ nõ pendet ex institutione: imo ex defectu institutiõis pẽdet ex substitutiõe.¶Opp.j.ti.j.de.l.si pecunia.§.j.Gl.nõ soluit.sol.q hic nõ erat relictũ legatũ post mortẽ alicuius: sed institutio fuit collata post mortẽ.qđ non videtur repetitũ ĩ legato: vt.s.dixi.

Si socero. Hæres restituit fideicommissum deducto eo quod si bi debetur.h.d. LEX CVIII.

1 Legatum. Qui legat quod alius sibi debet, videtur legare actiones.h.d. LEX CIX.

s In testamento. Oratio imperfecta perficitur ex præsumpta volũtate defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Executor testamenti põt à legatarijs conueniri.*

2 *Executor quòd teneatur cauere.*

LEX CX.

a Si a pluribus.[a] Legatarij possunt cõuenire oẽs hęredes, p hereditaria portione: vel eũ hæredẽ qui factus est executor insolidũ.h.d. Duo habes ex hac.l.
1 †primò q executor põt cõueniri à legatarijs qđ dicã.j.tit.j.l.si
2 qs titio.scdo habes† q executor cogitur cauere.dicam in.l.diuus.j.si cui plus quàm per leg.fal.

Si quis seruum. Dic vt glo.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius quando teneatur dare equum hæredi, ut uadat ad perquirendum seruum.*

LEX CXI.

Si seruus. Seruus qui fugit post testamẽtũ ante mortẽ, debet persequi sumptibus legatarij.h.d.licèt impensę sint legatarij: tamen onus & solicitudo est heredis, se-
1 cundũ gl.in.l.cũ seruus.s.eo.¶†Quęro ergo, vtrũ legatari⁹ debet dare equũ hæredi, vt vadat & perquirat, p seruo? Rñ.hoc est faciẽdum scdm personã & qualitatẽ hæredis: vt.s.mã.l.idemq.§.idẽ labeo.& ibi not.

SVMMARIVM.

1 *Duæ causæ lucratiuæ q̃ habuerũt originẽ ĩ psonis diuersorũ, possunt ĩ eadẽ re cõcurrere.*

2 *Debitum domino ex facto serui potest solui seruo.*

1 Si id quod ex testamento. †Duę causę lucratiuę q̃ habuerũt originẽ in psonis diuersorũ, possunt in eadẽ re cõcurrere.h.d. ¶Op.insti.eo.de §.si res.Sol.gl.q hoc est verũ, nisi in rẽ meã sit versum, vel ratũ habuerim. Istud dictũ est verũ qñ seruo meo soluitur, vt dicitur in fi.huius.§.Sed qñ quis donat seruo meo: tũc indistinctè possum petere mihi legatũ, vt hîc innuit
b in prin.§.in eo quod dicit.maximè[b], pbat hoc per rationem: quia istę sunt duę causę lucratiuę q̃ habẽt originẽ in psonis diuersorum, meritò possunt cõcurrere, vt.l.qd ergo.§.j.s.eo.&.l.si is.de act.& ob.& facit.s.eo.l.planè.§.j.& qđ ibi no.& hoc tenet Pe.in.l.q pupilli.C.de neg.ge.Op.& vr̃ q seruo
2 possit solui, vt.l.qđ seru⁹.s.depo.&.s.de pact.l.si vnus.in prin.Sol.illud† qđ debetur dño ex facto serui, põt seruo solui.vt ĩ cõtrarijs.&.l.si seruus.j.de sol. sed quod mihi debetur, non põt solui seruo: & si soluatur, non continget liberatio, nisi dominus ratum habeat, vel in rem suam vertatur, vt hîc dicit text. & glo.¶Oppo.q statim cũ datur seruo acquiratur dño: vt.l.acquiritur.j.de acquir.re.do.sol.dicit Dy.intellige quòd peruenit ad vtilitatẽ domini verẽ, & realiter.nõ autẽ intelligas de illa acquisitione q̃ à iure fit.qđ not.bene.

Cum homo. In legato generali legatarij est electio.hoc dicit. ¶No.quòd qui habet electionẽ actionis, habet electionẽ rei quod dic vt dixi in.l.legato generaliter.s.eo.

SVMMARIVM.

1 *Incertitudo quæ uenit certificanda ex futuro euentu, non uitiat legatum.*

Alternatiua inducit incertitudinem.

1 Huiusmodi. Potest legari vni ex duobus qui prius cõditionẽ impleuerit.h.d.¶†Op.q incertitudo vitiet legatũ, vt.l.si dom⁹.§.j.s.e.&.l.cũ post.§.gener.de iure dot.sed hoc est incertũ: quia alternatiua inducit incertitudinẽ.vt.l.pretor.§.qđ autẽ pretor ait.de iniur.sol.ista incertitudo venit certificãda ex futuro euẽtu.& sic nõ ob.ad idẽ.l.si fuerit.de reb.du.& ĩsti.de le.§.ĩcertis.¶Op.de.l.si seru⁹ cõis ita stip. ser.Sol.ibi loquitur in stipulationib⁹ q̃ non possunt esse in pendẽti.legata verò possunt pendere antequã dies eorum cedat: vt.l.fin.s.communia præd.

Stichum. Duę causę lucratiuę nõ põt cõcurrere circa idẽ, nisi ex altera aliqd absit ex ipsa re, vel ei⁹ occasiõe.h.d.de hoc vidistis in.l.nõ quocũq.s.eo.dicam in.l.meiuis.§.duob⁹.j.tit.j.q̃ not.bene.

SVMMARIVM.

1 *Dictio amplius quando facit comparationem actus ad actum, non inducit repetitionem. secus si rei ad rem.*

2 *Dictio plus, idem importat quòd dictio amplius.*

3 *Potestas si tenetur ex forma statuti, quando condemnauit aliquem plus quàm debuerit tempore syndicatus: si condemnauit indebitè in tota summa etiam tenetur.*

Minus dicitur etiam quod nihil est.

1 Si ita scriptum. Dictio† amplius, qñ facit cõparationem actus ad actũ, nõ inducit repetitionẽ.sed si rei ad rẽ: tũc repetitionẽ inducit si reperitur quòd repetatur.h.d. cũ.§.seq.¶Op.j.tit.ij.de.l.si tibi purè &.s.eo.l.legata inutiliter.in prin.Sol.dictio hoc.tollit cõtrariũ, vt dicit gl.& bene dicit.Declaro verbũ amplius: positũ simpliciter.cũ sit aduerbiũ refertur ad ipm verbũ, & hoc importat amplius, lego tibi centum: hoc est amplius vtor actu legãdi.sicut si dicerẽ ego cucurri amplius curro.sed qñ apponitur dictio hoc, tũc comparatiuũ amplius, facit cõparationẽ rei ad rem, & hoc importat, legaui titio fundum, hoc ampli⁹ seio x.hoc est amplius illo fundo lego seio.x.Idẽ si dicerẽ eo amplius, vt.l.lecta.s.si cer.pe.Idem si dicerem amplius q̃ centũ q̃ tibi legaui, lego titio.x.ita loquitur.l.qui ita.de do.ple.vñ ibi apparet q facit comparationẽ rei ad rem: licèt gl.hîc in fi.ad.d.l.qui ita.det aliam sol.quã plures doct.tenent.sed trusta est: quia nõ habet rationẽ in se, & sol.pcedẽs est euidẽtissima, & clara: quia eodẽ modo põt piudicare testator legatario, sicut heredi.¶Oppo.de sequẽti.ver.nã & vsitatũ.Sol.ibi nihil dicitur, vtrũ inducatur repetitio vel nõ, dic ergo vt ex pdictis apparet.¶Opp.ad prædicta de.§.sed & si ei cui, q statim sequitur.Sol.ibi nihil
2 repetit: qa nõ inuenit q repetat.¶†Quæro qđ si te-
c stator non est vsus verbo amplius, sed verbo plus[c]. Rñ.idẽ importat.tex.est.j.si cui plus q̃ p.l.fal.l.j.in
3 prin.†Istud facit ad.q.statutũ est hîc q si potestas condemnauit aliquem plus q̃ debeat, teneatur ei restituere tpe syndicatus.contingit quòd quendam dãnauit indebitè in tota summa: an ex illo statuto possit condemnari? Et videtur q non: quia statutũ loquitur quando in aliquid condẽnauit debitè.Contrarium est verũ: quia tunc facit cõparationẽ, qñ reperitur aliquid ad qđ comparetur: vt hîc & tex.in.l.j.§. hęc verba.j.si cui plus q̃ per.l.fal.pro hoc facit qđ dicimus in dictione minus: nam etiam quod nihil est dicitur minus, vt.l.illud.§.fi.s.de tribu.actio.

SVMMARIVM.

1 *Libertas data directò seruo alieno non ualet.*

Si seruus. Vtile legatũ per inutilẽ libertatis dationẽ non vitiat.hoc dicit.
1 ¶†Not.q libertas data directò seruo alieno nõ valet: nec trahitur ad fideicõmissum.¶Contra hoc op. de.l.cogi.§.si pater.ver.sed si seruo.j.ad treb.Sol.hoc quod dicitur hîc, pcedit regulariter.fallit in casib⁹ no. ibi in.l.seruo.C.de manu.testa.¶Opp.j.ti.j.l.si quis quos.Sol.vt ibi.¶Op.de.l.iij.§.fi.de fun.instru.& instru.leg.Gl.sol.vt hîc per eam, tu dic vt dixi.s.eod.l. seruũ filij.§.si idem seruus.¶Opp.insti.quib.mod. test.infir.de.§.j.& insti.qui.mo.tol.obli.§.pręterea. Glo.nõ sol.dic q ibi non erat omnino inutile: vt ibi patet, & p Dy.in.c.vtile per inutile.de reg.iur.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Demonstratio falsa adiecta rei quæ nõ reperitur uitiat legatũ.*

2 *Contrahentis interest non decipi in quantitate eorum quæ proferuntur.*

3 *Testator si legat uxori frumentum quod habet in domo, si superueniens illud consumpsit, & aliud reposuit in domo, illud debetur.*

Qui quinque. Defectus demonstrationis per quã deficit
1 substãtia legati: legatũ perimit.h.d.vel sic.†Demonstratio falsa adiecta rei quę non reperitur, vitiat legatum.h.d.¶Oppo.s.de act.emp.de.l.si quis eũ.Dicit gl.ibi affirmauit certa dolia esse: quod non placet. quia hîc affirmauit certã quãtitatẽ esse.So.ergo alio modo q ibi loquitur in cõtractib⁹: hîc in legatis. Ista
2 est vera ratio, quia interest† cõtrahẽtis nõ decipi in quãtitate eorũ q̃ pferuntur.¶Op.de.l.heredes.§.fi.s. fa.erci.dicit gl.sol.vt ibi: qa ibi fuit relicta vt quantitas: hîc vt species.Itẽ oppo.de.l.fi.in princ.j.de vino tri.& ole.leg.Solu.vt ibi.¶Ad cuius materiæ declarationem aduertẽda sunt verba testatoris.aut in primo reliquit quãtitatẽ postea p relatiuum quis vel qui designat vnde debeat solui: & videtur relictum vt quãtitas: vt.l.quidã.in prin.s.eo.& ibi dixi.idem est dicendum* si reliquit summã, & adiecit locũ vbi est

a ¶Si à pluribus. Vide, p intellectu huius.l.eundẽ in.l.neminem.j.tit.j.

b ¶Dicit maximẽ Sed ob.multũ tex. l.si mihi & tibi.in prin.s.eo.dic vt ibi p Bart.& cõtra intellectũ Bar.hîc vide Iac.de bel.insti. eo.§.si res aliena. fi.adde Bar.in.l.iij. in fi.s.sol.ma.adde an executor possit à creditorib⁹ cõueniri. Paul. de cast. cõs.cxlviij.&.l.seq.

c ¶Verbo plus. De verbo plus.qñ stet cõparatiuẽ, & qñ non: facit.l.ij.C. de hære.ĩsti.in vbo residuũ &.l.vxori.in princ.cum ibi not. C.de leg.iij.vbi ap pellatione partis venit totum.

¶Adde secundũ Pau.de cast.q Ange.refert fuisse consultũ Florẽtię q dictio insuper, nõ sit repetitiua.allegat de hęre.in.vj.c.qui cunq.

per hoc nomen quãti, relatiuũ quãtitatis. istud probat tex. cum glo. in. l. hæc vẽditio. §. pe. ff. de contrahen. emp. ¶ Oppo. de. l. si ita stipulatus fuero hanc summam. de verb. obli. Sol. vt ibi. Vltimò Iaco. †de are.[a] inducit hũc finẽ in arg. vir. legauit vxori suæ frumentũ qđ habet in domo: & superuiuens illud consumpsit: & aliud reposuit, an illud aliud quod reperitur tẽpore mortis debeatur? Iaco. de aret. dicit arg. ꝙ sic, vt hîc in versi. qđ si mortis. Oldr. alleg. de libe. le. l. si. facit. l. lucius. in prin. j. tit. j. & j. de condi. & demon. l. filiæ. pro hoc facit glo. ff. sol. mat. l. fructus. vbi fructus vltimi anni succedunt in locum fructuum primi facit quod dixi in. l. si ita. de aur. & arg. leg.

Si seruus. Post morã hæredis res legata est in periculo eius. h. d.

Cum quid. In legatis & fideicommissis dolus & culpa venit ad similitudinem contractuũ bonę fidei. h. d. Hoc dixi in. l. cum res. §. j. ff. eo. glo. quærit vnam q. dic vt in ea.

Qui margaritam.[b] Licèt verba legati referantur ad debitorẽ: actio cõpetit contra hæredẽ, cui in dubio videt̃ onus impositũ. h. d. ¶ Not. bene casum ver. nõ aũt mirandũ. ¶ Op. de. l. si pecunia. §. j. ff. eo. sol. à debitore potest relinqui fideicõmissum si hoc agnoscit: vt ibi. aliâs hæres tenet̃ cedere actionẽ, vt hîc. ¶ Oppo. de. l. eã quã. C. de fideicom. glo. nõ sol. dic ꝙ ibi hæreditas nõ fuit adita per hæredem, vel aliter vt ibi secundũ diuersas lecturas.

Aufidius. Onus de mutuãdo alicui iniunctum valet. h. d. quando aũt deberet reddi. dic vt dixi in. l. si pœnam. j. de verb. obli.

SVMMARIVM.

1 *Verba debent intelligi, ut aliquid operentur.*
2 *Ius accrescendi non habet locum in contractibus.*
3 *Confirmatio donationis factæ per uirũ uxori quæ fit expreßè per legatum, quando habeat uim legati uel fideicõmißi?*
4 *Clausula, confirmo hoc si ualet de iure, uel admitto inquantum de iure debeo, quòd aliquid non releuat.*

LEX CXII.

1 **SI quando quis.** †Verba debent intelligi vt aliquid operentur. h. d. Facit. ff. de vsu. l. si stipulatus. & ad muni. l. j. in fin. ¶ Oppo. de. l. stipulatio ista. §. eum qui. de verbo. oblig. glos. non sol. Dy. dicit ꝙ hîc in vltima voluntate in qua fit interpretatio fauorabilior. qđ satis placet. nã verba quæ ibi proferunt̃, si pferant̃ in vltima volũtate: ille qui admittitur ad parrẽ, haberet totũ per ius accrescendi. 2 quod† ius non habet locũ in cõtractibus. ¶ Oppo. de. l. qui sic. de verb. ob. Sol. ibi sequẽs stipulatio aliquid operat̃. s. nouationẽ quæ habet multos effectus. ¶ Quæro vtrũ[c] illa cõfirmatio 3 †quæ fit expresse habeat vim legati, vel fideicõmissi? an vero æquiparetur donationi inter virum & vxorem, quę morte tacitè cõfirmatur. inter hæc enim est differentia magna, vt not. in. l. res. C. de do. inter vi. & vxo. Rñ. de hoc est tex. in. l. ex verbis. C. de do. inter vir. & vx. tñ gl. illud inuoluit. ideo distingue, aut testator dicit lego vel fideicõmitto. & valet vt legatũ & fideicommissum, vt hîc: & vr̃ recedere à donatiõe. arg. l. illud. de acqui. hære. aut dicit, confirmo. vel vxor mea habeat. & similia verba dubia: tũc in eo quod fuisset tacitè confirmatum per mortẽ valet vt donatio, nõ vt legatũ: vt. d. l. his verbis. in eo verò qđ nõ esset tacitè confirmatũ per mortẽ, vt si excedebat legitimã summam: tunc valeret vt fideicommissum, vt. l. donationes. in fi. C. de do. inter vi. & vxo. q̃ lex pbat vtrũq; membrum. 4 ¶ †Vltimò no.[d] ver. alioquin. in arg. ad ea quæ tota die fiunt. iudex dicit cõfirmo hoc si valet de iure. vel admitto inquantum de iure debeo ꝙ aliquid non releuet, vt hîc. de hoc dixi aliquantulũ in. l. iudex. j. de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Facultas soluendi aliud pro alio, transit ad singularem successorem.*
2 *Legato fundo, & si nolet dare fundum debeat hæres dare centum: tale legatum non dicitur alternatiuum. & nu. 3.*
Libellus & sententia sunt alternatiuæ in obligatione alternatiua.
3 *Dominium in legato alternatiuo non transit nisi à tempore electionis.*
4 *Practica in materia huius. §. est quòd non ferantur duæ sententiæ, sed una.*
5 *Actio ex testamento licèt sit stricti iuris, habet tamen instar bonæ fidei.*
6 *Facultas soluendi quando perimatur litis contestatione, uel donec agatur iudicati, si unum est in obligatione, aliud in solutione ex dispositione cõtrahentis, uel testatoris.*

1 **Hæres.** †Facultas soluendi aliud pro alio transit ad singularem successorem. h. d. ¶ Opp. hîc innuit tex. ꝙ fundus petebatur, vt ibi *inhibeat* fundi persecutionẽ &c. & ibi vt si fundus nõ pstaret̃. contra. in obligatione alternatiua libell⁹ debet esse alternatiu⁹, & sñia alternatiua, vt. j. de verb. obli. l. vbi aũt* nõ apparet*. §. q illud. & isti. de act. §. curare. Sol. intellige 2 †hoc qñ fundus fuit relictus, & si fundũ nollet dare. deberet dare centum. ita exponũt Dy. Iac. de are. & Pe. & si sic solus fundus erat in legato: pecunia erat in solutione. Ex hoc sequit̃ ꝙ gl. j. huius. §. q̃ itelligit hoc legatũ esse alternatiuũ nõ bene loquit̃, nec tex. procederet. ¶ Opp. secundũ hoc. si fundus tantũ erat in legato, pôt hæres partẽ fundi soluere, vt. j. de sol. l. si stipulatus. §. j. sed hîc dicit̃ cõtrariũ. Rñ. illud verum est qñ species est in obligatione simpliciter: & in solutione nihil aliud. secus si esset species in obligatione: & quantitas in solutione: vel ecõtra, vt hîc: & l. antepe. ff. si ex nox. cau. aga. & hoc p rationẽ ne pueniat̃ ad illud incõueniẽs, ꝙ pars soluat̃ in re: pars in ęstimatione cõtra. l. in executione. §. p parte. j. de verbo. oblig. & ff. 3 de condictio. inde. l. si non sortẽ. §. fi. x. ¶ †Oppo. in legato alternatiuo non transit dominiũ, nisi à tempore electionis: vt. l. huiusmodi. §. stichum. & ibi not. ff. eo. & l. apud aufidium. j. de opt. leg. ergo hîc nõ potest fundus vendicari anteqũ per eum qui debet eligere eligatur. Rñ. vt dixi. hîc non fuit legatũ alternatiuẽ, sed fuit legatus fundus: licèt pecunia esset in solutione si nollet fundum soluere: quod no. transit enim dominium rei legatæ simpliciter, licèt aliud sit in solutione. nec potest dici quod hîc nõ agatur rei vendicatione, sed hypothecaria: nam tunc nõ æstimaretur fundus: vt in fi. l. dicitur. sed liberaretur qs soluendo id qđ petitur: vt. l. paulus. in fi. ff. quib. mo. 4 pig. vel hypo. solu. ¶ †Quæro practicã huius. l. Rñ. quidam ꝙ debent ferri duæ sententiæ: vna de præstando fundo. alia si fundus non præstetur de præstandis centũ. quod glos. nõ tenet, & bene: quia illud habet locũ in arbitrarijs. sed in actionibus bonę fidei non feruntur duę sententię. vt no. dicit gl. in. l. j. in. ij. 5 glo. ff. de act. empti. ¶ †Sed actio ex testamẽto, licèt sit stricti iuris, habet instar bonę fidei: vt. l. in minorũ, C. in qui. cau. in inte. resti. non est ne. & not. j. l. pxi. & ideo dicit glo. ꝙ ante sñiam interrogabit̃ quid velit dare. si rñderit de fundo, condemnabit̃ in fundo: aliâs in quãtitate. vide glo. & no. Similiter no. in glo. in. d. l. j. ī prin. ff. de act. emp. facit quod no. in. l. j. §. itẽ si in facto. j. de verbo. oblig. ¶ Sed contra hoc oppo. 6 †quãdo vnũ est in obligatione: aliud in solutione p lit. contest. perimit̃ facultas soluẽdi: vt. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. j. de so. rñ. illud verũ, qñ vnũ est in obligatione, aliud in solutione ex dispositione cõtrahentis. secus si ex dispositione legis: tunc enim precludit̃ via soluẽdi, donec agat̃ iudicati: vt. l. item veniunt. §. idem rectè. de peti. hęre. sed hîc est vnum in obligatione. aliud in solutione ex voluntate testatoris, q̃ lex est. vt in authẽ. de nup. §. disponat. & j. ad leg. fal. l. j. in prin. Sed contra hoc op. quia etiam qñ ex dispositione testatoris vnum est in obligatione, aliud in solutione: per lit. cõte. precludit̃ via soluẽdi, vt. l. j. §. itẽ si ita. j. ad leg. falci. & l. j. de penu. le. qñ di. le. ce. l. si penũ. Rñ. illud est verũ qñ vnum relinquit̃ principaliter, aliud adijcitur in solutione pœnaliter. hîc verò nõ in pœnam, sed in fauorem hæredis fuit inductum: vt si fundũ nollet soluere: posset soluere centũ. Quando aũt cognoscatur vtrũ sit in pœnam vel non: dic vt. j. de his quæ pœ. no. relin. l. fi. ¶ Vltimò no. practicam quæ hîc ponitur in glo. not. ad ea quæ dixi in. l. eum qui certarum. in fi. j. de verb. obli.

Qui soluit

a ¶ Vltimò Iaco. de are. Et vide Pet. de ancha. in. c. indicãte. de testa. Andr. a Barba.

a ¶ Iaco. de areti. no. q. qñ vir legat vxori frumentũ qđ habet in domo: & illud viuẽs consumpsit &c. & idem tenet hîc Angel. si aliud frumentũ testator surrogauit. secus si nõ per modum surrogationis aliud fuit repositũ l. si ita. de aur. & ar. leg. secundũ eum. Adde & intellige scđm Pau. de cast. hîc & Bal. ī. l. si ita j. de aur. & arg. leg. ꝙ frumentũ debet̃ vsq; ad cõcurrentẽ quãtitatẽ, nõ vltra.

b ¶ Qui margaritã. Per istũ text. dicit Bald. in. l. j. ad fi. C. vt act. ab hęred. & cõtrahere. inci. ꝙ si testator dicat, lego post mortẽ titij. videt̃ legare hæredi titij. qđ not. & idẽ tenet Bal. in auth. si qñ. C. de cõsti. pecu. iste tex. est vnicus ꝙ ī vltimis voluntatib⁹ impersonalitas īheret: quia refert̃ ad hęredem vniuersalẽ. adde tñ ꝙ si testator dicat dico me non esse dominũ talis rei, & ita iuro. ꝙ postquã est ita personalis confessio, nil releuat, secundũ Bald. in authen. qđ obtinet. C. de pba. arg. l. filius. §. diu⁹. j. co.

c ¶ Quæro vtrũ. Si donatio inter cõiuges testamento cõfirmat̃, an postea petatur vt legatũ, vide Bal. in. d. l. ex his verbis.

d ¶ Vltimò nota. Not. practicã qua vtunt̃ iudices dum dicũt, admitto si & inquãtũ: quia nihil operat̃. adde quod no. Bar. in. l. & si cõditionalis. de auto. tut. & ibi scripsi. & ad ista vide not. in c. cum cõtingat. de offi. dele. operat̃ tñ hęc clausula vnũ, vt in. l. qđa cõsulebãt. de re iud. & ad de no. per Bar. in. l. ambitiosa. ī pe. col. de decret. ab ordi. fa. & de hac practica vide Bal. in. c. j. §. hoc quoque. de suc. feu. sed qđ de cõfirmatione, vide hic p Imol. cui adde ꝙ licèt cõfirmatio in forma cõi nõ tribuat ius: tribuit tñ cãm pscribẽdi secundũ Abba. antiquũ in. c. dudũ. de deci. facit qđ not. Bal. in. l. j. C. si. reg. & Angel. in. l. post mortẽ. p glo. vbi. ff. de adopt. vbi vult ꝙ titul⁹ nullus dat cãm pscribendi. & ad practicã de qua p bar. hîc. vide alle. per Lud. Ro. in. l. j. ad fi. ff. de arb. & ad de ꝙ ista clausula nõ iuuat in pœnalibus scđm Bart. in l. ij. in fi. C. de epis. aud. iuuat tñ in iudice deferente appellationi secundũ Bar. in. l. edita. ī. xj. col. C. de edẽ. secus in nõ iudice, vt ibi p eũ. dicit etiã Bal. in. l. j. ī. j. col. C. quo & qñ iud. ꝙ si dico, admitto positionẽ si & inquantũ. itelligitur. s. de iure. & ad Barto. hîc adde Imo. ī. l. iudex post ꝗ. ad fi. de re iudi. & de iudice admittente, si & inquantum de iure tenet̃, vide Ange. in cõsi. clxxx.

SVMMARIVM.

1 *Solues̄ seruū malū, actione de dolo tenetur ad dānū: & actiōe prima tenetur ad rē legatā.*
2 *Actio ex testamento est stricti iuris: habet tamen instar bonæfidei.*
3 *Liberatio contingit ipso iure, quando soluitur aliud pro alio creditore uolente.*

LEX CXIII.

1 SI hæres. Qui soluit† seruū malū, actione de dolo tenet̃ ad dānū: & actione prima tenet̃ ad rem legatā.
h.d. ¶ Op.s̈.de pig.act.de.l.si seruus pignori.so.gl.primo ꝙ hîc
dicat̃ de dolo.i.ex testō noīe doli.& hāc tenēt Dy.& Pet.& cō
tra oēs.Scđò sol.gl.ꝙ agit̃ de dolo: quia actio ex testō est stricti iuris: in cō-
2 trario erat bonę fidei.in hoc qđ dicit† ꝙ hęc actio est stricti iuris.dicit ve-
rū, vt habet̃ in.l.in actionib⁹.in fi.&.l.seq.de ī litē iurā. Tn̄ quia habet īstar
bonę fidei, nō recurrit̃ ad actionē de dolo, vt.l.hmōi.§.ædes.s̈.eo.ꝓpter qđ
doct.recedunt ab ista solutione.puto ꝙ quælibet.sol.pōt sustineri.aut em̄
volo agere ad damnū tātùm: & ago actione de dolo.vt hîc in prin.l.aut vo
lo agere ad rem cum nō sit liberatus tradēdo malā: & ago actione ex testō,
vt hîc in ver.sed quoniā.Nec ob.l.si seruus pignori.de pig.act.quia ibi fuit
contractū super illo pignore: ideo venit in actione ex eo contractu.hîc fuit
legatus seruus generaliter: vnde iste qui est traditus, cū sit malus, non vide
tur legatus: vt.l.legato generaliter.s̈.eo.vnde de eo qđ factū est ab eo nō agi
tur ex testamēto. ¶ Itē op.quia hîc dicitur ꝙ hæres liberat̃ tradendo seruū
ꝓ noxa.cōtra: quia imo tenet̃ ad integrū dānū, vt hîc in prin.&.s̈.de noxa.
l.ij.Rn̄.hîc dimittit̃ ꝓ noxa legatario volēti. ¶ Ad hoc op.gl.quia idē esset
3 in qualibet alia re: quia aliud ꝓ alio pōt solui creditore volēte.Sol.glos.† ꝙ
est verū: non tn̄ ꝙ liberatio cōtingat ipso iure, vt.l.fi.§.fin.de verbo obliga.
Hoc non est verū: quia imo liberatio ipso iure contingit, si soluit̃ aliud pro
alio creditore volente: vt.l.soluta.j.de sol.secus si soluat̃ adiecto: vt.l.fi.§.fi.
de verb.ob.nec ob.l.si seruus pignori quia aliud est in cōtractu.Sol.gloss.&
alio modo ꝙ hîc in fi.corrigit̃ qđ.s̈.dixerat.Hoc reprehēdit Dy.p.l.si seru⁹.
§.cū quid.s̈.eo.tenet ergo primā solu.s.ꝙ dimittat̃ ꝓ noxa legatario volēti.
& ad hoc procedit̃ hoc ordine: quia legatarius petet dānū actione de dolo,
vt hac.l.in prin.Item petet rem actiōe ex testamēto: tūc dicet hæres: redde
mihi seruum quē tibi dedi, quod potest dicere.vt.l.si cum aurum.j.de solu.
&.l.eleganter.§.qui reprobos.s̈.de pig.act.tunc potest dicere legatarius nō
reddā tibi rem, nisi prius emēdes damnū, vel seruum pro noxa dimittas.

LEX CXIIII.

ETiam si. Onus ꝓ parte recusatū facit legatariū ꝑdere totū.h.d. ¶ Op.pœna nō debet egredi delictū: vt.l.rescriptū.j.de his qb.vt īdig.Sol.hic ꝑsumit̃ delictū totū contēplatione partis à qua se excusauit scđm Dy.vel scđm Pe.hoc ideo est: quia legatario nō pprmittit̃ scindere legatum: vt.l.legatarius.in princip.s̈.eo.

LEX CXV.

SI quis inquilinos. Si legatur res cuius nō est cōmerciū separatum ab alia: debet̃ ęstimatio.h.d. ¶ Opp.de.l.apud iulianū *aliâs incipit aphricanus*.§.fi.s̈.eo. Dicit gl.ibi rei non erat cōmercium alicui: hîc sic.glo.hoc reprehendit: quia hîc nulli est commercium. Petr.& Dy.dicunt aliter: vt dixi in.l.contraria. Tu dic ꝙ hîc est oībus cōmercium istorum seruorum, nō tamen separatim à terra: vt in contrario dixi plenè.

SVMMARIVM.

1 *Alienans rem legatum, tenetur legatario ad æstimationem.*
2 *Dominium rei hæredis legatæ quòd non transeat in legatarium.*

1 Cum seruum. † Qui alienat rem legatā, tenetur legatario ad æstimationem.h.d. ¶ Op.de.l.seruum.de ma
numis.sol.ibi seruus legatus erat testatoris: hîc hæredis. & sic habes casum
2 ꝙ† rei hæredis legatę non transit dominium.dixi in.l.si hæredis legatæ.s̈.e.
¶ Op.de.l.in summa.§.pe.de cōdictione.inde.sol.vt dixi ī.l.cętera.§.fi.s̈.e.

Si ita. Dictio cum, coniungit.h.d.quod no.bene, & tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de non reuocando testamentum non ualet.*

a Si quis scripserit. ᵃLegatū & iuramētū cōtra bonos mo-
1 res, nō tenet.h.d.ꝑ hoc dico† ꝙ si qs iu-
b rat se nō reuocaturū testm̄ᵇ: ꝙ tale iuramētū nō valet.nā auferri sibi liberā
testamēti factionē est cōtra bonos mores: vt.l.stipulatio hoc modo concepta.j.de verbo.obli.ideo talis obligatio per iuramentum nō obligat, vt hîc & in.c.non est obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.Et per consequēs si facit aliud testamentum, nō est periurus, licèt aliter videat̃ tenere Ioā.and.in quadam disputatione quam ponit in.c.qđ semel.de regul.iur.lib.vj.in mercurialib⁹.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex officio cogit hæredem ad præstandū relictum ad alimenta fratribus minoribus.*

LEX CXVI.

c SEruo. ᶜ§.Si quis.Alimenta possunt relinqui seruo pro-
prio.h.d. ¶ Op.de.l.seruis.C.e.gl.dicit esse spāle in
1 relicto alimentorū q̄ petunt̃ officio iudicis.Per hoc dico ꝙ† qn̄
fratribus minorib⁹ aliquid ad alimenta relinquit̃ hæredes sunt
cogendi ex officio iudicis, vt dent: nō vt ipsi possint petere.

Si quis a primo. Ab illo qui substitutus est vulgariter intelligunt̃ repetita relicta ab īstitutis: & à substituto pupillariter nō debent̃ ex repetitione q̄ à pupillo deberi cœperūt.

h.d.Hunc.§.declaraui in.l.licèt *imperator*.s̈.cod.& dic vt in glo.

Si ab impubere. Non censetur repetita conditio quę petita vitiaret.h.d.

d Ineptas. ᵈIneptę volūtates defunctorū non sunt seruādę.h.d.quod not.

LEX CXVII.

e FIliussa. ᵉFilius pubes à patre, libertus à patrono, quilibet à fisco succedēte pōt ab intestato fideicōmissum relinquere.h.d. in principio legis cum.§.sequenti.

Apud marcellum. ʸInquantum quis honorat̃ in tantū grauatur.h.d.diuide hūc.§.secundū lect.claram.primò ponit̃ thema &.q.Scđò rn̄sio qn̄ certum est vtrūq; legatū fore dilatū in tp̄s. Tertiò qn̄ certū est fideicōmissum fundi esse dilatū in tp̄s, & pecuniarium non. Quartò, qn̄ est dubiū vtrū pecuniariū sit dilatum vel nō. Quintò redit ad tertiū.& circa illud determinat vnū dubiū.scđa ibi, & ait marcellus.tertia ibi, sed si titij.quarta ibi, sed vix.quinta ibi, certè. Secundū gl.legit̃ alio modo: quia primò ponit̃ thema & qō.scđò rn̄sio, qn̄ certū erat vtrūq; fideicōmissum fore dilatū.tertiò qn̄ dubiū erat, an fideicōmissum pecuniariū esset dilatū.quartò ponit̃ reprehensio iuriscōsulti circa tertiū dictum.scđa ibi, & ait.tertia ibi, sed si titij &c.quarta ibi, sed vix.Secundū hoc est varietas solū in ver.sed si titij: nā scđm gl.loquit̃ in casu dubij, & reprehendit̃ per iurisconsultū: scđm qđ ego legi loqt̃ in casu certi, & non reprehēdit̃.materiā istam plenè videbitis, in.l.Imperator.§.ij.j.tit.j.

SVMMARIVM.

1 *Fundus si legatur non allibrato qui ex forma statuti non potest acquirere, debetur æstimatio.*
2 *Testis deponeus super ualore rei, qualiter deponere debeat?*
3 *AEstimatio fundi fit ex qualitate redituum*

Si quid alicui. Legatū rei cuius est cō
merciū in cōmuni, licèt
nō sit legatarij, valet: & ęstimatio debet̃.h.d. ¶ Op.
j.tit.ij.de.l. fideicōmissa.§.si seruo.Solu.intelligas in
testatore sciēte: vt hîc.secus in ignorāte, vt ibi. ¶ Itē
op.j.ti.ꝓxi.de.l.mortuo.§.labeo.sol.intelligas ꝙ non
erat ꝓhibitus propter delictū, sed alia rōne. ¶ Quæ-
f ro exemplūᶠ de qualitate relicti.gl.exemplū ponit.
tu dic melius exemplū esse in.l.si quis inquilinos.s̈.
eo.&.l.cętera.§.si duob⁹.s̈.eo.Quęro exēplū de cau-
sa ꝓbabili.glo.nō ponit.Iac.de are.ponit exēplū in
l.j.C.nō lic.habi.metrocomię.lib.xj.secundū hoc est
1 casus hîc† ꝙ si legatur fundus alcui nō allibratoᵍ qui
g secundū formā statuti nō pōt acquirere, ꝙ ei debet̃
ęstimatio. ¶ No.tex.qui dicit, quanti solet cōparari.
2 & sic testis† non redderet sufficientē causam, si dicit
rem tantū valere: quia ipse tantū daret: sed quia tan-
tùm solet vendi cōiter.de hoc *habetur* in.l.pretia re
rum.in fi.j.ad.l.fal.ad qđ facit.s̈.eo.l.si fundū ꝑ fidei-
3 commissum.in prin.vbi† ex qualitate redituum fit
ęstimatio fundi.C.de rescin.vend.l.ij.&.l.si seruus.s̈.
de cōdi.fur.& de donati.cau.mor.l.mortis causa.ī fi.

SVMMARIVM.

1 *Verba directa trahuntur ad fideicommissum, si iure directo nō possunt ualere.*
2 *Quis non rogatur ut quem directò faciat hæredē, quia auferretur libera testamenti factio.*

1 Vt quis hæredem. Verba † directa trahunt̃ ad
fideicōmissum, si iure directo nō pn̄t valere.h.d.q̄ est
2 rō ꝙ† quis non pōt rogari, vt quē directò hæredē fa-
ciat? Rn̄.qa auferret liberā testamēti factionē, vt no.
ī.l.ex facto.ī prin.j.ad tre.qđ est cōtra bonos mores.

SVMMARIVM.

1 *Grauari quis non potest ut filium suum emancipet actione ex testamento, sed iudicis officio, si agnouit legatum.*
2 *Patria potestas est res inæstimabilis.*

Secundum vulgarem.

1 ¶ Non pōt† quis grauari vt filiū suū emācipet.h.d.
¶ Oppo.de.l.si cui legatū.j.de cōdi.& demō.Dic ꝙ
iure actionis ex testō, nō pōt quis cogi emancipare.

a ¶ Si quis scripserit quā vide in.l.si qs in prin. testamēti.j.de leg.iij.

b ¶ Testamētū. Adde Old.consi.xcv.&.cxxviij. & q̄ latius posui in.d.l.stipulatio hoc mō cōcepta.

c ¶ Seruo. Et vide.l.ciuitatib⁹.j.eo.adde an seruus sit capax legati alimentorū. Fed.cōsi.xlj.

d ¶ Ineptas.ꝑ hunc tex.dici posset malè obseruatū fuisse in morte do.Lud.cortesij qui ī testō ꝑcepit ꝙ in funere ei⁹ adessent sub certo salario oēs senatores musicę artis, cuiuscūq; generis, qui tēpore suo adessent: quia talis volūtas tanq̄ inepta seruanda non erat.

e ¶ Filiussa. Vide q̄ dixi ī.l.qui filio.§.j.s̈.de hære.insti.

f ¶ Quæro exēplū. Et not.ꝓ.q.in qua nūc cōsulo, & alle. istum tex.& dictū Bar.hîc Albe.de ro sa.in tract.statutorū.in.ij.parte, in.q.ij.in.j.col.vbi oīno vide.Andr.Barba.

g ¶ Non allibrato. Adde Lud.Roma.consi.ccccix.

vt hîc:sed si pater agnouit relictum factum sibi,pôt cogi*emãcipare*iudicis officio,vt in.l.contraria.no.
2 in.l.cogi.§.si pater.j.ad treb.quã no.†ex hoc text.ꝙ tria potestas est res inæstimabilis.

AEdes. Nõ põt legari ædes destruẽdæ.h.d. de hoc plenè*hr* in.l.cętera.§.j.s.e.

Si fideicommissum. Legatum seruo acq̃ritur ei,si liber reperiẽ tempore quo dies cedit.

Diui verus. Fideicommissum vniuersale conditionale non pôt ante conditionem restitui fideicommissario in potestate cõstituto:etiam si sint plures fideicõmissarij. Itẽ ante diem qs non cogitur restituere,sed cauere:aliâs patitur missionem.& missio patris vel dñi potest ꝓdesse seruo vel filio.h.d.multũ no.& magistraliter. Primò loquiẽ in fideicõmisso conditionali. Secũdò in fideicommisso in diẽ.scđa ibi,ij dẽ princeps. Principium.§.glo.intelligit in conditione emancipationis,vel in alia conditione extranea:& quęlibet potest esse bona.¶ Op.de.l.post mortẽ.C.de fideicõ. Glo.rñdet ꝙ hîc dilatio*apposita*erat in fauorẽ filiorũ:ibi in fauorẽ hæredis:vt hîc in.iij.gl.quã vide. Si habetis in ista glo.pater,vult dicere patruus.sed si hoc esset verũ,quare nõ possunt isti filij renunciare fauori suo?cũ tex.hîc dicat ex volũtate eorũ nõ posse restitui.cõtra.l.nihil.§.omnib⁹.j.eo.& cõtra.l.si qs in cõscribendo.C.de pact.Vñ glo.soluit aliter ꝙ hîc erãt plures fideicõmissarij:ibi vnus.sed certê adhuc durat oppositio:quia oẽs videñ posse renũciare iuri seu fauori suo.Quare glo.soluit tertio mõ:dicens dic ꝙ ibi fideicõmissum erat relictum in diem omnino extiturũ:& sic nõ erat cõditionale.hîc sic.Idẽ tenet j.ad treb.l.sed & si alio.sed hęc solutio non est vera: quia ibi in.l.post mortẽ.erat fideicommissum cõditionale:quia poterat fideicõmissarius decedere,antê q̃ decederet ille q erat rogat⁹ de restituẽdo:vt ibi patet in quadã parua gloss.Dic ergo ꝙ intellectus.d.l. post mortẽ.poniẽ in.l.sed & si ante.j.ad treb.In tex. ante diẽ,vel cõditionẽ bene pôt fieri restitutio:vt.d.l.post mortẽ.nõ tñ ꝙ actiones transferanẽ per trebellianum:quia nõ fit restitutio scđm voluntatẽ defuncti vt.d.l.sed & si ante.in tex.& dies venerit,vel conditio tunc transferenẽ actiones per treb.vt ibi : quia restitutio facta est ei cui testator voluit:sed in.§.nostro.si restitutio fiat ante.tũc nõ transeunt actiones nec transibunt adueniẽte die vel cõditione:quia nõ est facta restitutio ei cui testator voluit:nam videẽ restitui patri cui queriẽ ꝑ filios:vel restituiẽ ei q fortè nõ erit tẽpore exiſtẽtis cõditionis in rerũ natura: hoc ꝓbaẽ in.l.si mulier.§.ex asse.de iu.do.vbi nõ potest fieri restitutio ꝑ treb.ꝓcuratori in rẽ suã.& ista ꝓcedũt clarè si intelligis filijs debere restitui sub cõditione emãcipationis.sed si intelligis sub alia cõditione:tũc vtrũ actiones transeant ꝑ trebel.adueniẽte cõditione,pẽderet ex hoc an ipsi sint sui iuris,& oẽs illi quib⁹ facta est restitutio viuãt.Sed op.licèt actiones nõ trãseãt ꝑ treb.nõne transeunt ex virtute donationis?vt.l.illã.&.l.in donationib⁹.C.de do?Rñ.bene trãsirent:nõ tñ iste restituens haberet beneficiũ treb.vt esset tutus exceptione cõtra creditores,sicuti vendens hæreditatẽ.vt.C.de hęre.vel act.ven.l.ij. Item ille cui facta est restitutio non habet ita perfectè ex donatione,sicut ex treb.vt.l.iij.C.de dona.cõiuncta.l.facta.§.ij.j.ad trebel.& ibi dicam.¶ Itẽ op. de.l.& hęredi.§.pe.s.de pact.vbi filius potest paciſci de non petendo illud qđ est sibi relictum sub conditione.Rñ.fateor:sed hoc nõ est pactum de nõ petendo,sed est voluntas ꝙ sibi soluaẽ:ꝑ quã solutionem hæres non liberaẽ:quia non fit vt debet,vt hîc diciẽ. ¶ Ad fi.op.de.l.acquiriẽ.in prin.de acquir.re.do.& insti.ꝑ quas ꝑso.no.ac.ꝑ totũ.vbi ꝑ filiũ vel seruum queriẽ patri vel dño:non econtrà.Solu.hîc est casus specialis in quo sicuti ei potest queri legatũ si tẽpore quo cedit dies legati erat sui iuris,ita pôt ꝑ patrem vel dñm q̃ri ei:quia ista stipulatio,vel missio de qua loquiẽ hîc,limitaẽ scđm naturã legati:quia etiã seru⁹ isto casu posset se ꝓ ipso sibijpsi stipulari.facit.l.j.ij. &.iij.j.vt le.no.ca.¶ Vltimò hîc est q̃dã gl.super verbo decesserit,q̃ innuit ꝙ*fideicõmissum*fideicõmissario mortuo,postq̃ dies fideicõmissi cessit ante restitutionẽ non transmittitur ad heredẽ.simile no.in.l.cum filio.in prin.s.eo.sed ibi reprehendi.

a ¶ Cum liberis. Vide ꝑ Ang.& Imo. in.l.lucius.s.de hære.instit.& vide in d.l.ex facto.§.fi.

b ¶ Quod pono. Vide eũ in.l.iij.in fin. de bo.pos.cõtrata.& qđ no.in.l.j.§.quidam filiũ.eod.titu.

c ¶ Diui. Habuisti commentatũ:ideo eum omitto,& venio ad.l.etiam.

SVMMARIVM.

1 Existentia liberorum quãdo faciat deficere conditionem fideicommißi?
2 Exhæredatus an habeatur pro mortuo quo ad commodum alterius?
3 Decedens cum filio qui est de ordine fratrum minorum,dicitur decedere sine liberis.

Cum quis rogatus. Quo ad conditionis defectum sufficit extare liberos, licèt non sint
1 hæredes.hoc dicit.¶ †Oppo.& videtur ꝙ qui non sunt hæredes habentur pro mortuis,vt.l.j.§.si pater.j.de cõiun.cum emã.li.Sol.q̃nq̃ decedit quis cum liberis existentibus hæredibus:& non est dubium quòd conditio de-
a ficit,vt.l.j.C.de condi.inser.Quandoq̃ decedit quis cum liberis[a] institutis: & sic possunt esse hæredes si volunt:& tunc idem:quia cõditio deficit,etiã fortè si non addeant hæreditatem:vt hîc.Quandoq̃ quis decedit cum liberis qui non possunt hæredes esse si volunt : quia exhęredati:tunc non facit deficere conditionẽ,vt.d.l.j.§.si pater.j.de coniun.cum eman.lib.ita sentit glo.hîc quã no.quia filiorum causa videtur apposita cõditio,vt glo.dicit.Contrarium tenet glo.in.l.ex facto.§.fi.j.ad treb.& istud tenet Iacob. de are.per.ll.hîc alle.in prin.glo.Idem tenet Pet,& Cy.in.d.l.j.C.de condi. inser.assignat rationem:quia in conditionibus inspicimus merum factũ, vt.l.qui hæredi.in princip.&.l.mæuius.de condi.& demonstra.& ad.l.j.§.
2 si pater.j.de coniun.cum eman.li.respondet†quòd habetur exhæredatus pro mortuo quantùm ad suum commodum.non autem quo ad commodum alterius.Sed certè in.d.§.si pater.habetur pro mortuo quo ad commodum alterius,scilicet nepotum,qui admittũtur in totum,cum aliâs nõ admitterentur,nisi pro parte.respon.glo.hîc filij faciebant deficere fideicommissum,sicut defectus cuiuslibet cõditionis adiectæ:ideo non attenditur si sint hæredes,vel nõ,vt dictum est.ibi filius excludebat nepotes à medietate:quia concurrebat cũ eis.ipso ergo ecõluso ꝑ exhæredationẽ nõ potest concurrere:ideo nepotes habent totum.prędicta oĩa sunt vera quando filius poterat succedere:sed excluditur voluntate sua,vel voluntate testatoris:sed vbi excluditur à lege,ex alia causa,vt quia deportatus : tunc non faceret conditionem deficere,vt.l.ex facto.§.ex facto.j.ad treb.& de con-
3 tratab.l.j.in fi.& de bo.li.l.si necẽ.§.si deportatus.¶ †Et per hoc dico ꝙ si aliquis decedit cum filio qui est de ordine fratrum minorũ qui nõ potest habere.nec in ꝓprio,nec in cõmuni,quòd dicitur decedere sine liberis: qđ
b pono[b] in.iiij.lib.minoricarum.

SVMMARIVM.

1 Probibitio alienationis simplex continens fauorem personæ prohibitæ solùm,nõ ualet.
2 Prohibitus alienare simpliciter cum erit perfectæ ætatis,non tenetur , impeditur tamen alienare per se,uel curatores,quando non est ætatis legitimæ.
3 Prohibitio alienationis facta legatario continens fauorem alterius.uidetur facta ipsius fauore,licèt non sit expressum.
4 Prohibitio alienationis rei facta ratione affectionis,fauore ipsius censetur facta.
Prohibitio simplex alienationis uasallorum dicitur facta cum causa.
5 Re legata.& prohibita simpliciter alienari,quando prohibitio ualeat?
6 Alienatio prohibita respectu certæ personæ,quando impediatur?
7 Alienatio prohibita odio certæ personæ, ea facta hæres defuncti,admittitur ad reuocandum.
8 Hæres etiam de iure.ff.quòd teneatur ultra uires hereditarias.
9 Alienatio quando est prohibita respectu certe persone,an detur remedium quòd alienatio fieri poßit?
10 Res prohibita alienari:quòd poßit alienari propter dotem , uel donationem propter nuptias.
11 Statuto ciuitatis prohiberi pôt,ne alienatio fiat in forensem:& ualet statutum.
12 Statutum prohibens alienationem fieri in ecclesiam,non ualet.
Facta contra priuilegia ecclesiæ inducta per summos pontifices,& Imperatores , sunt contra libertatem ecclesiæ.
Ecclesia ex priuilegio ex solo titulo absq; traditione acquirit dominium.
Priuilegio inducto quòd ecclesia ex solo titulo acquirat dominium,non pôt renunciari.
13 Prohibitio alienationis facta per legem quid operetur?remißiuè.
14 Alienatio & dominij trãslatio quãdo poßit per contractum prohiberi?
Casus quibus dominij trãslatio prohiberi poßit.
15 Dominij translatio quòd non impediatur per sententiam arbitri prohibentis alienationem.
16 Præceptum iudicis quòd impediat trãslationem dominij.
17 Prohibita alienatione,quòd uideatur prohibita hæredis institutio.
18 Venditione prohibita,uidetur prohibita omnis alienatio.
19 Donatione prohibita,an uideãtur prohibiti alij contractus?remißiuè.
20 Prohibitio de alienando facta filijs,an uideatur facta nepotibus?remißiuè.
21 Prohibitione facta hæredi,an comprehendatur hæres hæredis?remißiuè.
22 Res prohibita alienari usucapitur,& præscribitur.
b 23 Præceptum iudicis nudum nõ ualet in his in quibus requiritur causæ cognitio.

c Diui. [c] Prohibitio alienationis facta sine causa nõ respectu certæ personæ.non valet:aliàs valeret,nisi in præiudicium creditorum, hoc dicit vsq; ad.§.cum pater.Primò ponit dictum,quãdo prohibitio est facta sine causa & absq; respectu certæ personę.Secundò quãdo est facta respectu certe personę.Tertiò illud secundũ dictũ limitat.secunda ibi,q si liberis.tertia ibi,sed hęc neq;.¶ Op.ꝙ hîc sit mala grãmatica.nã accusatiu⁹ eos posit⁹ in prin.caret regimine cõtra.l.plauti⁹.de aur.& arg.leg. Sol.glo. & fatetur

& fatetur oppositū.vel dic aliter vt in glos.¶ Op.&
intro primā gl.magnā,nā semper reperiꝛ ꝑsona cu-
ius contēplatione sit facta ꝓhibitio.s.ꝑsona hęredis:
vt.l.peto.ij.rñ.j.ti.j.Hui⁹ cōtrarij timore hîc.§.legiꝛ ī
prima gl.trib⁹ modis.Primô ꝙ hæc ꝓhibitio fuit fa-
cta hęredi q sol⁹ erat.Vñ nō est ali⁹ cui⁹ intersit.ar.l.
mutianę.ī fi.de cōdi.& de.sed tūc obstat:qa vr̄ dictū
cōtēplatione veniētiū ab īestato,vt.j.de cōdi.& de.
l.is cui sub cōditione.so.vt ibi.Scđo & tertio mō legi
tur ꝙ ista ꝓhibitio fuit facta hęredi.qui habebat co-
hęredē:vel fuit facta legatario:& tunc ob.contrariū
de.d.l.peto.in prin.so.hîc loquiꝛ in ꝓhibitione alie-
nationis q̄ cōtinet fauorē ꝑsonę ꝓhibitę,cui fauori
alienādo pōt renūciari,ibi dispositio cōtinebat gra-
1 uamē.& sic vr̄ factū gr̄a coheręduū.¶ †Not.ergo ꝙ
tūc est verū ꝙ simplex ꝓhibitio alienationis nō va-
a let qñ cōtinet fauorē personę ꝓhibitę ᵃ solū.qđ īfra
declarabo p plura cōtraria.¶ Oppo.extra gl.C.de
vsusca.ꝓ emp.de.l.ij.vbi nō fuit respectu certę ꝑso-
nę facta ꝓhibitio,& tñ valet.Sol.glo.ꝙ ibi fuit facta
ꝓhibitio cū cā:hîc sine cā.q̄ sol.nō est vera,nā ibi cā
respicit fauorē ꝑsonę ꝓhibitæ.vñ idē est iuris sicut
qñ sine cā,vt.j.de cōdi.& de.l.titio cētū.in prin.Dic
2 ergo ꝙ†ista simplex ꝓhibitio nō valet vt ꝓhibitus
īpediaꝛ alienare cū erit ꝑfectæ ętatis,sed bñ īpediꝛ
alienare ꝑ se,vel tutores,vel cura.suos,qñ nō est ęta-
tis legitimę:tūc em̄ illi fauori alienādo renūciari nō
pōt,vt ī cōtrario.¶ Op.j.de adi.le.de.l.iij.§.si qs ita.
Sol.hîc loqꝛ qñ ꝓhibitio respicit fauorē ꝓhibiti tm̄,
ibi cōtinet ēt fauorē alteri⁹.s.hęredis q lederet aliena
tiōe,facta:vt ibi dicit tex.iō nō pōt alienare in dānū
3 alteri⁹.†Et ꝑ hoc no.ꝙ semp cū ꝓhibitio facta lega-
tario cōtinet cōmodum alteri⁹ q̄ꝫ legatarij.s.hęredis.
vel familię q̄ lęderet ꝑ alienationē.in eorū fauorē vr̄
facta ꝓhibitio,licet nō sit expressum.hoc sentit glo.
C.de fidei.l.quoties.ꝓut loquiꝛ de cā tacita.& Cyñ.
ibi clari⁹ ponit in exēplo qđ ponit de turri.¶ Op.j.
de fideic.li.l.gñaliter.§.si petitū.So.hîc loqꝛ qñ est ꝓ
hibita alienari res inanimata:ibi qñ fuit ꝓhibit⁹ alie-
nari seru⁹.& sic ꝑsona animata,cui⁹ īterest ne alieneꝛ
in nouū dñm pestilentiorē.vñ si cō tra fieret,seruus
4 erit liber.¶ †Not.ergo ꝙ qñ res q̄ ꝓhibeꝛ alienari
est talis ꝙ in ea cadit affectio,& interesse,rōne seu fa
uore ipsius rei ꝓhibitę vr̄ facta ꝓhibitio.vñ si testa-
tor ꝓhiberet alienari vasallos,licèt simpliciter,& si-
ne cā:ꝓhibitio valet,ꝑ.d.l.est em̄ fauor vasallorum.
¶ Op.j.de cōdi.& de.de.l.titio centū in princ.dicit
gl.ꝙ ibi apparet sol.Sed certè ibi nullā video solutio
nē.vñ dicūt qdā,ibi ꝓhibitio fuit facta cōtēplatione
alūni minus industriosi:& sic respectu certę ꝑsonæ:
hîc simpliciter.Hoc nō valet:qa tūc admittereꝛ ad
reuocādū ipse alūn⁹,vt hęres:vt ibi dixi.Dico igitur
5 sic:qñqꝫ res†legata trāsit directò in legatariū:& tūc
simplex ꝓhibitio nō valet,vt hîc.qñqꝫ nō trāsit di-
rectò sed de manu hęredis q habet necesse emere.&
illi tradere:tūc qa hęres tradit sub illa cōditione non
pōt alienari:sicut si tale pactū de nō alienādo appo-
neretur in cōtractib⁹,vt.l.ea lege.C.de cōdi.ob cau.
¶ Op.j.de manu.te.l.stichus seru⁹.Sol.dico ꝙ oēs le
ges de hac materia loquentes determinanꝛ per illā.
6 †Nam qñ testator vetuit alienari cōtēplatione cer-
tæ ꝑsonæ,aut est vsus futuro subiunctiui,dicēdo,&
si alienaueris deueniat in talē.& nō impediꝛ aliena-
tio.tūc enim cū perfecta est alienatio,& re in alium
trāslata vocaꝛ per testatorē persona cuius cōtempla
tione est ꝓhibita alienatio:qđ fieri nō pōt.sed si vtę
reꝛ verbo indicatiui modi : vt si alienabis deueniat
in talē.tūc alienatio impediꝛ.ita loquiꝛ hîc.& gl.ita
intelligit dū gl.magna dixit,ita dixit testator ne alie
naręt.de hoc.j.dicā.certè ad.l.stichus.potes dicere ꝙ
ibi nō fuit ꝓhibita expressê sed tacitè:qa tacita ꝓhi-
bitio alienationē nō īpedit:vt.l.cū pater.§.libertis.&
ibi no.j.de le.ij.vñ si testator ꝓhiberet rē alienare ex
pressè,& si alienauerit deueniat ad titium,vr̄ ꝙ dicta
ꝓhibitio impediat alienationē. Quod.s.dixi nō ꝓ-
hiberi alienationē intellige.i.dñij trāslationē:sed ipsi
fideicōmissario (cui⁹ cōtēplatiōe est facta ꝓhibito)
debeꝛ ęstimatio:vt.d.l.ea lege.cum glo.de condi.ob
cau.Cōtra p̄dicta facit.j.tit.j.l.codicillis.§. institutio.
&.j.ti.ij.l.pater.§.qndecim.Sed nō obstāt,si bñ inspi
ciantur.¶ Oppo.j.tit.j.de.l.codicillis.§.matre.sol.ibi
fuit certa persona cui⁹ contēplatione fuit facta ꝓhi-
7 bitio.vel aliter:ibi † prohibitio fuit facta odio certæ
personę:hîc fauore.vñ quando fit in odiū,admittiꝛ
ad reuocandū hæres defuncti,ad quē in dubio videꝛ
relata volūtas,vt.l.cū ita legatū.de cōdi.& de.& ita
ītelligit Gul.ī.l.cū.ij.§.si vni.ff.de trāsac.& Cy.C.de
fideicō.l.quoties.in additione quam fecit ex dictis
Gul.¶ Venio ad vltimā particulā,pro cuius intelle-
ctu quęro cuius bona vendebanꝛ,& per cuius credi-
tores?In glos.est triplex opi.Primò ꝙ vendebantur
bona testatoris per creditores hęredis:qđ reprobat,
& bene.Alij ecōtrà,ꝙ vendebanꝛ bona hæredis per
8 creditores testatoris.hanc † qdā dānant dicentes ꝙ
isto iure nō tenebaꝛ hæres vltra vires hęreditatis qđ
est falsum.vt gloss.dicit in.l.fi.§.j.C.de iure deli.ex-
pressius de iure isto s̈.solu.mat.l.q̄ dotis. Veritas est
ꝙ ista scđa lect.nō est bona:qa ꝓhibitio alienationis
si refertur ad bona hæredis nil īportat, vt.j.q & à q.
*manu.libe.nō fi.*l.hęres serauī ꝓpriū.ꝙ.l.si qs inqui
linos.§.j.s̈.e.&.l.si hæredis seru⁹.Dic ergo ꝙ hîc ven
debanꝛ bona hęredū.s.q̄ nūc sunt hęredū:& q̄ quon
dā fuerunt testatoris per creditores testatoris.hęc est
tertia lect.& vera posita in gl.¶ Sed opp.quòd etiā
alienatio facta ꝑ creditores reuocaꝛ post mortē hæ-
redis,vt.j.tit.j.l.peto.§.prædiū.Sol.ibi fuit facta ven-
ditio per creditores hæredis:& sic valet donec viuit
hęres.hîc per creditores testatoris,scđm lect.quā te-
nui:ideo perpetuò valet.Sed si teneres ꝙ ꝑ credito-
res hęredis*vendereꝛ*scđm lecta.primam.s̈.positā
quā reprobaui:tūc ꝓcederet scđa solu.posita hîc in
gl.s.ꝙ hęc ītelligaꝛ scđm illā.Pro hoc facit.j.de fidei-
com.l.cū fidei hęredis cōmissum.in fi.& qđ ibi no.ꝑ
gl.¶ Sumus expediti de oībus gl.Circa materiā q̄ro
9 †vtrū ꝓhibitiōe facta respectu certæ ꝑsonę sit aliqđ
remediū ꝑ qđ possit fieri alienatio?duo danꝛ reme-
dia.Primò est ꝙ hęres vel legatari⁹ patiaꝛ fundū vē
dicari,& se succūbere, vt.l.iij.§.itē q̄ri.de reb⁹ eorū.
nā p̄iudicaret sñia talis.Sed certè si illa cōclusio dete
gereꝛ,nō noceret ei cui⁹ cōtēplatione facta est ꝓhi-
bitio,vt.l.si seru⁹ pluriū.§.j.s̈.e.Itē forsan nō p̄iudica
b ret talis sñia,nisi ille fuisset citat⁹,ᵇvt.l.in cōcedēdo.
de aqua.plu.arc.facit.de re iudi.l.sępe.Daꝛ aliud re-
medium.s.ꝙ primò faciat vnā alienationē in perso-
nam permissam:postea poterit alienare simpliciter,
vt.j.tit.ij.l.pater.§.quindecim.sed alio casu loquiꝛ:vt
ibi patet.Pręterea,si dicereꝛ ꝙ prima alienatio esset
facta fictè nō p̄iudicaret:vt.l.nuda.de cōtrahē.emp.
10 &.l.emptor.de aqua.plu.ar.¶ †Quęro vtrū hîc fun
dus respectu ꝑsonę,vel causæ alienari ꝓhibitus pos
c sit alienari ꝓpter dotē,ᶜvel donationem ꝓpter nup.
Iac.de are.tenet ꝙ sic.ar.l.mulier.§.cū ꝓponereꝛ.&
l.à filia.in prin.ad treb.& authē.res q̄.C.cōia de le.&
11 in corpore vñ sumiꝛ.¶ †Quęro an per statutūᵈ ciui
d tatis possit fieri ꝓhibitio alienationis?pone, statutū
est hîc ꝙ non valet alienatio q̄ fieret in nō subiectū.
hanc.q.Old.disputauit,& reducit eā ad duo dubia.
Primò vtrū hæc ꝓhibitio valeat respectu nō subie-
ctorū laicorum,vt forensium.Et determinauit ꝙ va
let:vt.C.de cōtrahē.emp.l.dudū.&.C.non lic.metro
comeie.ha.l.j.lib.xj. do.tex.quē ipse non allegat.s̈.
de cōtrahē.emp.l.si in emptione.§.j.ibi,mores ciuita
12 tis &c.†Scđm dubium est,ᵉan valeat ꝓhibitio respe
e ctu ecclesiarū,& monasteriorū q̄ nō sunt subiecta.&
determinauit ꝙ tale statutū nō valet:quia est cōtra
libertatē ecclesiæ:ergo nō valet,vt in authē.cassa.C.
de sacrosan.eccle.ꝙ aūt sit cōtra libertatē ecclesię ꝓ
baꝛ.Ea q̄ sunt cōtra priuilegia ecclesiæ inducta per
summos pontifices & īperatores sunt cōtra liberta-
tē ecclesiæ,vt no.ꝑ Inno.in.c.nouerit.de sen.excō.&
ꝑ Cy.in.d.authē.cassa.dixi plenè.j.quarū re.ac.non
daꝛ.l.j.§.q̄ onerādę.Sed in priuilegiū est concessum
ecclesiæ,vt possit emere,& ex eo solo cōtractu sine
traditione ei queraꝛ dñium:vt.l.fi.C.de sacro.eccle.
ergo statutū factum in cōtrariū non valet.& puto ꝙ
huic priuilegio nō possit renūciari:quia est factum
in fauorem publicū.s̈.de pact.l.ius publicū.&.l.ne-
13 mo pōt.s̈.e.& ibi dixi.¶ †Quid aūt opereꝛ hęc ꝓhi-
14 bitio legalis.declaraui de verb.ob.l.si ita quis.§.ea le
f ge.dic vt ibi.¶ †Quæro an per contractum ᶠ possit

a ¶ Prohibitę.Adde Ange.consi.cxxxvij.& Pau.de cast.cōsi.cxxxiiij.Old.consil.ccv.& an si testator prohibeat alienari, nisi in filios ipsius testatoris legitimos & naturales possit alienari in filios filiorū ipsius testatoris legitimos per subsequēs matrimoniū, vide Bald. consil. ccccxxxv.

b ¶ Citatus. Adde inquantū Alex.dicit ꝙ cōtrarium tenēt Ang.Raph. & Imo.quia citari nō debet ille q habet ius in re ex postfacto,sicut in sñia lata contra institutū nō est necessaria citatio substituti,vel fideicōmissarij. de hoc vltimo vide Bald. cōsi.cc.circa me.libr.j.

c ¶ Propter dotem. Adde vt ꝑ Pau.de ca.cōs.xiij.&.xiiij. Ange.cōsi.clxxx. Rom̄.cōsi.cclxvij.

d ¶ Per statutum. Adde respectu laicorū forensium qđ cōsuluit Bal.super statuto Placentiæ cōsi.ccxcvij.plenè per And.cōsi.xiiij.lib.iiij.vbi dicit ꝙ Rich.de Sali.cōuocato collegio doct. Mediolani disputauit coram principe tūc in temporali & spirituali valere statutū Mediola.quo disponitur, an valeat alienatio facta ī nō subditū, nec ecclesiasticam personā.& qđ ita etiam cōsuluerūt. Signo. de hom̄. & Frā.de Alber.& vide Bal.cōsi.cxviij.lib.iij.vbi tenet valere statutū ꝙ nullus possit alienare de bonis suis quin omni tp̄e soluanꝛ collectæ, etiā si sit cleric⁹ vel ecclesiasticus loc⁹.& quod cōsuluit idē Bal.super statuto lucano ꝓhibēte alienationē in subditū, nisi soluta certa summa,an cōprehēdat legata ad pias cās, cōsi. cccviij.lib. iij. &.cccclij.li.j.cōsi. tñ.ccccxxj.li.iij.super statuto brixię. disponēte ꝙ null⁹ audeat bona alienare,nec dñiū trāsferre de bonis sitis in comitatu brixię alicui non supposito,& qui nō subeat onera &c.cōsuluit ꝙ tale statutū non valeat ī p̄iudicium ecclesiarū, de quo vide q̄ lati⁹ posuit in.l.cunctos populos. C. de summa trini.& cū Alexā. tangit an statutū ꝓhibens acquirere cōprehendat volentē acquirere ab ecclesia, adde qđ voluit Bald.consi. xxxj.lib.iij.Et inquantū alle. Ang. consil.xlvij.dic ꝙ Ange.dicit hoc dico non decidendo, sed potius allegando.Et inquantum dicit ꝙ Ang.reprehendit Iac.but.volentē ꝙ valeat statutū ꝙ clerici sint extra protectionē cōis,dic ꝙ Ang.cōsil.precedēti allegato per ipsum Alexan.cōsuluit super statuto Florentiæ quo cauetur ꝙ declināti iurisdictionem cōmunis Florentiæ,non reddaꝛ ius.& quidam presbyter fuisset capt⁹ & per inhibitoriā ep̄i relaxatus. deinde ille p̄sbyter aliū capi faceret ꝙ deberet similiter relaxari,licèt ille presbyter diceret quòd ipse inhibitionem non impetrauerat: quia dicit Ange.ꝙ debebat contradicere.

POMATES.

c ¶ Secūdùm dubiū est. Vide Paul.de cast. cōsi.cxj.in.iij.col.in.ij.vol. Felin. in.c.ecclesia sanctę Marię.in.xxiij.co. in.ij.volu.versi.nonò q̄ro.de constit. aliquid in.c.in. pręsentia. in. xvij. col. de prob. Cardi.cōsil.cij. in.ij. colū. & cōsi.cxliiij.

f ¶ An per cōtractū. Adde Bal.cōsi.cccc xciiij.lib.iij. & ibi an iuramentum sit sufficiens ad impediendum dominij translationem, & per Angel. consil. cxxx.

a ¶ Arbitri. Adde an per ſnĩam arbitri vel arbitratoris impediatur dñij trãſlatio. Bal. conſi. cccxlviij. lib. iij. Et vide Alex. in cõſ. lix. in. v. vol. & ibi ponit limitationẽ per tex. & gl. in. l. ea lege. l. C. de cõdi. ob cau.

b ¶ Præceptum iudicis. Adde Paul. de ca. cõſ. xlj. & And. ſic. conſi. xij. libr. j.

c ¶ Corruptè adducit̃. l. iulian⁹. de iur. fiſ. voluit enim allegare Bar. l. iulian⁹. ſ. de cura. furi. ad qđ aduertit etiã. d. Iaſ. hîc, in vtraq; lecturá. Alex. Loſe⁹.

d ¶ Hæredis inſtitutio. Adde Bal. ĩ cõſilijs ꝓximè allegatis. & conſi. ccxlix. lib. ij. Ang. cõſ. lvij. Pau. de caſt. conſi. clxiij. & clxxv. Oldra. conſi. ccv.

POMATES.

e ¶ Quero prohibita donatiõe. Adde an ſi ſit ꝓhibit⁹ donare donec morit̃ teneat donatio ad ipſum æſtimationẽ, videre Lu. Ro. cõſi. lix. inci. c. propoſitum conſu. in iij. dubio.

f ¶ Alij contractus. Adde an ꝓhibitus alienare poſsit per mutare. Pau. de ca. conſil. xvj.

g ¶ Heredi hæredis. Adde Rom. conſi. cccclvij.

POMATES.

h ¶ Idẽ tñ puto. Ita tenet Alexã. cõſil. lvj. inci. põderatis ꝟbis teſti. in. j. volu.

i ¶ Quero vtrũ res. Et in hoc cõſuluit ꝙ nõ, parmę. vide Bar. in. l. vbi lex. ff. de vſuca. vbi tenet ꝙ nõ vſucapit̃. & vide ibi ſcribentes. Et vide tex. in. l. ij. de vſuca. pro emp. And. Barb.

k ¶ Vſuca. adde pau. de caſt. conſi. ccxc.

l ¶ Etiam hoc. Vide Bar. in ſimili in. l. j. in. iij. q. ſ. de op. no. nuncia.

m ¶ De populo. Vide. ſ. eo. in. l. ciuitatibus. And. Barb.

n ¶ Stare colono. Legatari⁹ nõ tenetur ſtare colono latè p bar. ĩ. l. ſi filio ſo. ma.

prohiberi alienatio. Certum eſt ꝙ poteſt quantùm
ad hoc quod ſi cõtra fiat, committatur obligatio ad
ĩtereſſe, vel pœnã. vt. C. de cõdi. ob cauſ. l. ea lege. &
de verb. obli. l. ſi ita quis. §. ea lege. ſed an poſsit ꝓhi-
beri taliter quòd dñij trãſlatio impediat̃. gl. tenet ꝙ
non, niſi in libertate, vt no. in. d. §. ea lege. & in. d. l. ea
lege. C. de cõdi. ob. cau. & C. de re. alie. non alie. l. fin.
Quòd dicit de libertate ideo eſt, quia eſt irreuocabi-
lis: vnde idẽ puto in quacunq; alienatione irreuocabi
li eadem ratione. eſt alius caſus. ſ. qñ quis pacto ap-
poſito de non alienando reſeruauit ſibi aliquod ius
reale, in re prohibita alienari tunc impeditur domi-
nij trãſlatio: vt. l. ſi creditor. §. fi. ſ. de diſtr. pig. prout
eſt ibi in litera nullã eſſe venditionẽ: q̃ eſt vera litera
ꝓut videri fecimus cum de facto occurreret in libro
pandectarũ Piſis. pro hoc. C. de iur. emphy. l. fi. & ex
hoc dico ꝙ ſi tradidi tibi rem ſub pacto de non alie-
nando hoc acto ꝙ ipſa res mihi obligata remaneat
ꝓ hoc quòd impedit̃ dominij tranſlatio: vt. d. l. ſi cre-
ditor. §. fi. dixi in. d. §. ea lege. Aliud remedium ad im
pediendã tranſlationẽ dñij, ponit Dy. in. l. qui abſen-
ti. §. j. de acquir. poſ. Aliud ponit Odoffre. & Cy. re-
fert. C. de re. alie. nõ alie. l. fi. ſ. ꝙ in pacto apponant̃
hæc verba ꝓmittis mihi non alienare, & ſi contin-
geret te ad aliquẽ actum alienationis, & venditionis
peruenire: tunc eoipſo res reuertat̃ ad me: & in illum
caſum cõſtituis te meo nomine poſsidere. tunc te in
cipiente alienare, dñium ad me reuertitur, ita ꝙ non
poteſt tranſire ad aliũ. Dico hoc remediũ eſſe: non
tñ eſt neceſſariũ quòd ita exprimat̃ ſi ad aliquẽ actũ
&c. ſed ſi dicat̃, ſi alienabis ſatis eſt: quia te incipiẽte
alienare dñium reuertitur ad me. caſu eſt no. in. l. fi-
deicõ. §. fin. cum. l. ſeq. de fideicom. li. ſed ſi diceret, ſi
alienaueris. ſecus eſſet: quia cõferret in tp̃s alienatio-
nis perfecte, vt. l. ſtichus ſeruus. de manu. teſt. & hoc
modo intellige queſtionem de ꝓpoſita fienda per
capitaneum: quia diſtingue an ſtatutum loquatur
per verbum preſentis tẽporis, vt ſi proponat. vel per
verba futuri ſubiunctiui, vt ſi ꝓpoſuerit. ¶ Quæro
15 an † per ſnĩam arbitri [a] ꝓhibẽtis alienationẽ poſsit
a impediri dominij trãſlatio? rñ. non: quia arbitriũ ſu-
mit vires ex pacto: ideo nõ põt pluſq; pactũ, vt. l. nõ
diſtinguemus. §. de officio. ſ. de arbi. & l. j. C. de arbi.
16 hoc tenet Inno. extra de teſt. c. Raynaldus. ¶ Quæ-
b ro an pręceptũ iudicis [b] impediat trãſlationem dñij?
Inno. in. d. c. Raynaldus. tenet ꝙ non, ſed nil allegat.
Ego puto cõtrariũ. caſus eſt in. l. ſi ſciẽs de cõtrahẽ.
emp. facit. l. diuus. de peti. hære. & de manu. l. ſeruus
c hac. l. & [c] de iure fiſ. l. iul. cũ ſi. ¶ Quęro ꝓhibita alie-
17 natione, an videat̃ ꝓhibita hæredis inſtitutio? [d] glo.
d quòd ſic. Dy. tractat in. l. pater. §. iul. j. ti. ij. dixi in. l. ſi
ita quis. §. ea lege. de verb. ob. dic vt ibi. ¶ Quæro: ꝓ
18 hibita † venditione, vtrũ videatur prohibita omnis
alienatio? Glo. tenet ꝙ ſic. C. de vſuſca. ꝓ emp. l. ij. &
ibi ꝑ Cy. & plenius ibidẽ ꝑ Gul. facit ad hoc. C. de fi
19 deicõ. l. volũtas. ¶ † Quæro ꝓhibita donatiõe [e] vtrũ
e alij contractus [f] videantur prohibiti? non examino,
f ſed vide de hoc tex. in. l. ſicut. §. venditionis. & §. ſeq.
ſ. qui. mod. pig. vel hypo. ſol. facit. l. fi. & quod ibi di-
xi. de pręde. decu. C. libro. x. & l. fin. de iure emphy.
20 ¶ Quærit Dyñ. † prohibitione facta filijs, an videat̃
facta nepotib⁹? vide tex. in authẽ. de reſti. * & ea quæ
21 pa. * §. nos igitur. col. x. ¶ † Quęro vtrum prohibitio
g ne facta hæredi videat̃ facta hæredi hęredis? [g] Facit
bene ad hoc tex. in. l. ſicut. §. pe. ſ. quib. mod. pig. vel
hyp. ſol. & licèt ibi loquatur in permiſsione: idem tñ
h puto [h] * eſſe dicendum * in prohibitione, arg. ſ. ꝓxi. §.
& j. tit. ij. l. pater. §. fundũ. ¶ † Quæro, vtrum res [i] pro-
22 hibita alienari ſi alienet̃ poſsit vſucapi? gl. quod nõ.
i C. de vſuca. [k] ꝓ emp. l. ij. ſed Gul. ibi determinat illud
k eſſe verum, ſi prohibetur alienari res eius qui nõ eſt
perfectæ ætatis. ſecus ſi perfectæ: tunc enim vſucapi-
tur, vel præſcribitur, vt. C. communia de leg. l. fina. §.
pe. & l. qui hæredi. §. ſi pars. de condi. & demonſtra.
Item: quia talis res poteſt vendi de conſenſu omniũ
quorum intereſt: vt. l. nihil. §. omnibus. j. eodem. & j.
tit. j. l. cum pater. §. libertis. ſed patiendo pręſcribi vi
dentur conſentire, vt. l. alienationis. de verbo. ſignifi-
ca. imo longe plus eſt pati præſcribi, vt. l. longe. &
23 ibi not. de diuer. & temp. præſcri. ¶ † Vltimò hæc
lex inducitur quòd ſicut nudum pręceptũ teſtatoris non valet: ita nec nudum præceptum iudicis, ita dicit Cy. in. l. quoties. C. de fideicõ. ſed hæc lex non facit: quia nudũ præceptum teſtatoris nõ valet fauore eius cui ꝑcipit̃. Præterea, iudex ſi in ꝑcepto adijcit pœnã: fiſcus illã pœnã capit: vt. l. mulctarũ. C. de modo mulct. & x. col. q̃ ſint rega. c. j. Dicendũ eſt ergo quòd ſunt quædã in quibus requirit̃ cauſæ cognitio: & iſto caſu nudũ præceptũ niſi cauſa cognita non valet, vt. C. commi. vel epi. per totum. quædã ſunt in quibus iudex poteſt comminari ſine cauſę cognitione, & tunc nudum præceptum valet: & intelligo nudũ à cauſæ cognitione. licèt ex aliqua cã appareat iudicẽ hoc facere: vt. l. ius alimẽtorũ. §. prius. vbi pup. edu. deb.

SVMMARIVM.

1 *Emancipatus quãdo admittatur ad reuocandũ alienata prohibita alienari extra familiã?*
2 *Iuſſus reſtituere familiæ, intelligitur de familia teſtatoris.*
3 *Exhæredatus quando admittatur ad reuocandum prohibita alienari?*
4 *Filius inſtitutus tantũ in legitima, an admittat̃ ad reuocãdũ totũ fundũ ꝓhibitũ alienari?*

Cum pater. Ad reuocandũ fundũ cõtra defuncti volũtatẽ alienatũ viuo hęrede admittunt̃ filij ei⁹ emãcipati. in
ptãte verò retẽti eo mortuo. ſi hæredes nõ ſunt. Itẽ nõ vr̃ extra familiã alie-
1 natũ ſi oĩb⁹ inęqualiter, vel vni tm̃ eſt relictũ. h. d. ¶ Op. ꝙ emãcipati non
pñt petere cũ deſinãt eſſe de familia: vt. l. tutelas. de capit. di. & l. ꝓnũciatio.
§. familię. de ꝟb. ſig. Rñ. ꝙ ſufficit fuiſſe de familia tpe mortis, vt. j. tit. j. l. cũ
ita. §. in fideicõmiſſo. ¶ † Quęro, cũ iubet reſtitui familię, de qua familia in
2 telligat̃? Rñ. in dubio de ſua, vt. l. cũ acutiſsimi. C. de fideic. ¶ Quęro an ex-
3 hæredati in totũ reuocent? Rñ. glo. dic vt in. l. is qui. j. ti. ij. Veritas eſt ꝙ pro
parte inſtituti nõ reuocãt, vt. l. vnũ ex familia. §. ſed ſi vno. & ſeq. ſ. tit. j. ſecũ
dũ Iac. de are. ¶ † Quęro, qđ ſi filius eſt inſtitutus tantũ in legitima. an ad-
4 mittat̃ ad reuocandũ fundũ totũ? rñ. ſic: vt. l. j. & ij. C. ſi quid in frau. pa. &
l. cũ à matre. C. de rei ven. & l. fi. §. in computatione. C. de iure deli.

Interdum. Per interitum ſpeciei pluribus inſolidum debitæ qs liberat̃ ab oĩbus. LEX CXVIII.

1 Etiam hoc. [l] Iſtud facit ad. q. de creditore, qui dixit debitori: ego egerem illa pecunia, vel ſimilia verba. an ex hoc inducatur interpellatio. de quo vide per Cy. in. l. in minorum. C. in qui. cau. in inte. reſti. non eſt ne. dixi. ſ. de acquir. hære. l. ſi quis mihi bona. §. pater ſeio filio. LEX CXIX.

Legatum eſt. ¶ Ponit hîc diffinitionem legati. h. d. aliter diffinitur in. l. legatum. j. tit. primò dic vt in gloſſ.

Hæredi. Quatenus relinquitur hęredi à ſeipſo nõ valet: & accreſcit cõiuncto. h. d. Materiam iſtã tractari in. l. huiuſmodi. §. ſi titio. ſ. eo. vide gl. j. in fi. ibi iure hęreditario &c. quæ & dicit ꝙ male dixit Rog. in ſequenti gl. & l. planè. §. ſi duobus. ſ. eo. nec ob. l. filiam. ſ. de aur. & arg. leg. vt ibi patet. quod no.

Alienus. ¶ Op. ſ. eo. l. cũ filio. Sol. ibi loquit̃ in aliena re: hîc in ſeruo. & rõ eſt q̃ colligitur ex his que no. in. l. ſed & ſi conditioni. §. fi. in fi. magnæ glo. ſ. de hæredi. inſti.

Fundus. ¶ Seruitutes prædij legati aditione hęreditatis confuſæ ſunt reſtaurandæ. h. d. quod bene not.

SVMMARIVM.

1 *Relictum in alimentis pauperum, relictum uidetur in honorem ciuitatis.*
2 *Relictum fratribus minoribus pro alimentis, uidetur relictum in honorum ciuitatis: & quilibet de populo admittitur ad petendum.* LEX CXX.

Si quid. Quod relinquitur in honorem ciuitatis, valet. h. d.
1 ¶ † No. ꝙ illud quod relinquitur pro alimentis pau-
2 perũ. vr̃ relinqui in honorẽ ciuitatis, vt hîc. Et dico ꝙ illud † q đ re-
linquit̃ fratrib⁹ minorib⁹, q ſunt poſiti in altiſsima pauptate ꝓ alimẽtis, vr̃
m relictũ ĩ honorẽ ciuitatis. & ſic qlibet de populo [m] admittiur ad petẽdũ ꝓ
eis: vt hoc dixi ſecũdò libro minoricarum. & no. iſtam. legem.

LEX CXXI.

Si ſeruus. ¶ Remiſsio reddẽdarũ rõnũ nõ ſe extẽdit ad reliqua: nec ad dolũ. nec ad peculiũ. h. d. ¶ Not. tex. hîc eſt: ibi ideo & manumiſ. &c. materiã iſtã declaro ĩ. l. aurelio. §. j. de li. le. ¶ Op. ꝙ ſi relinqt̃ iſta liberatio ſeruo. aut eſt liber: & nõ tenet̃ ex ante geſto: vt. C. an ſeru⁹ ex ſuo fa. ꝑ totũ. & ſ. de ne. ge. l. q̃ vtiliter. §. q purè. aut remanet ſeru⁹: & tũc legatũ factũ ꝓprio ſeruo nõ valet: vt. l. ſeruis. C. e. Pręterea dño nõ tenet̃ ciuiliter. Sol. ſcđm Iac. de are. hoc ĩportat ſi ſeruo legat̃ cũ libertate peculiũ: nõ deducit̃ de peculio qđ dño debebat̃ rõne neglig ẽtię. Item liberatur remanẽs ſeruus ab obligatione naturali.

LLX CXXIII.

Nihil. ¶ Onus præſtandorũ redituũ alienationem ꝓprietatis nõ impedit. h. d. ¶ Quęrit glo. vtrũ poſſeſſor fundi poſsit conueniri pro iſtis ſportulis? & dicit ꝙ ſic. Qualiter iſtud onus ad poſſeſſores trãſeat, dic vt dixi in. l. Caius, de annu. le. & l. lucius. de alimen. & ciba. le. & vtrobiq; per glo.

Omnibus. ¶ Quoties eſt ꝓhibitũ aliquid cõſenſu eorũ in quorum fauorẽ prohibitũ eſt, efficit̃ licitũ. h. d. Op. ꝙ ſolùm poſsit peti ęſtimatio: vt. l. ſi fundũ per fideicommiſſum. ſ. eo. ſol. gl. tu dic vt ibi dixi: quia nõ erat legatarij, ſed erat futurũ ſuũ facta alienatione.

n Fructus. ¶ Legatarij non tenentur ſtare colono. [n] hoc dicit. ¶ Oppon. nam teſtator non videtur grauare hæredem, niſi

a ¶ Ciuitatibus. Ad
hanc.l.dicit Bal.in
auť.hoc ampli⁹ in
iiij.col.de fideicō-
mis. ꝙ per statuta
ciuitatis possit de-
putari executores
testamētorū & vi-
de Bald.in auť.in-
gressi.ī.xj. vel.xij.
col.C.de sa.san.ec
cle. & adde ꝙ licet
de legatis pijs de-
beatur quarta epō
c.cum in officij.de
testa.& no.Bart.in
l.si quis ad declinā
dā.C.de epi.& cle.
tñ de legatis pijs
factis adiornatum
ecclesiæ nō debeť
quarta secundùm
Bar.in consi.cxlij.
incip.cōstitutione
epi camerīn.&c.
& adde quòd ciui-
tas pōt petere reli-
ctū quod pertinet
ad ornatum ciuita
tis,per hoc dico ꝙ
id quod est relictū
ad construendā ec
clesiā seu ad fulciē
dam vel ornandā
iam cōstructā syn
dicus ciuitatis po-
test petere,quia ad
publicā vtilitatem
pertinet & potest
etiā hoc fieri offi-
cio episcopi vel iu
dicis secularis vt.l.
hęreditas.de pe.hę
redi. & de an.leg.l.
legatū.in fin.& est
expressum in auť.
de eccl.ti.§. si quis
ędificati. & vide
Spec.in ti.de instr.
edi.§.nūc verò ali-
qua.versi. sed nun
quid iudex in vlti.
col.poterit etiā pe-
tere quilibet de po
pulo,vt.j.dicā.& p
hoc puto consultū
fratribus minorib⁹
nā licèt ipsi hęredi
tatis sint penit⁹ in-
capaces:tñ si hęre
ditas relinquiť ec-
clesię ipsorū vel fa
bricę ecclesię ipso-
rū ipsa ciuitas po-
test eam petere &
etiā quilibet de po
pulo, cū potius vi-
deatur relicta ciui-
tati quàm ipsis, vt
hîc &.l.j.§. publi-
cum.de iusti.& iu-
re.& facit istud ad
q.de qua dixi post
Bart.in auť.si qua
mulier.C. de epis.
& cle.& cōtra Bar.
hic tenet Bal.ī auť.
ingressi. in. x.colū.
C.de sacrosan.ecc.

dem nisi in iure quod ipse habebat,vt.l. si domus.§.
fi.&.l.si à substituto.§.hæres.s.eod.Solu.gloss.ibi lo-
quitur in iure reali: hîc in iure quod est in persona.
Contra hoc oppo.j.titul.ij.de.l.qui concubinam.§.
si fundum.Sol.intellige gloss.de eo qui habebat ius
personale non ad rem neque ad partem eius,sed ad
aliquid extra.facit quod dixit in.l.si res obligata.s.
eodem.Sed si esset ius ad partem rei: tunc secus, vt
in contrario.

SVMMARIVM.

1 *Dictio cum,& dictio &,& dictio si,quomodo differant,remißiuè.*
2 *Arguere de uerbis.l.ad uerba testatoris quòd licet.*

LEX CXXIIII.

SI quis legauerit. Dictio cum,si-
ue proferatur à testatore siue à lege con-
1 iunctionem inducit.h.d.Differentiam†
inter cum,& &.vidistis in.l.titiæ textores.§.j.s.eodē.
Differentiam inter cum,& si,dic vt in.l.centesimis.
2 §.fi.de verbo.obliga. No.quòd†licitum est arguere
de verbis legis ad verba testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Institutio facta de ecclesia fratrum minorum ualet & ciuitas potest petere.& nu.3.*
2 *Relictum pro construenda ecclesia:uidetur relictum ad ornatum ciuitatis.*
3 *Syndicus ciuitatis potest petere relictum factum ad cōstruendam uel ornandam ecclesiam.*
Item ex officio episcopi uel iudicis secularis hoc peti potest.
4 *Syndicus ciuitatis & quilibet de populo potest petere relictum pauperibus.*
5 *Relictum pro alimentis fratribus minoribus syndicus ciuitatis & quilibet de populo petere potest.*
6 *Practica petendi relictum pauperibus, uel pro construenda uel ornanda ecclesia.*
7 *Relictum indeterminatè fratribus uidetur relictum pro suis neceßitatibus.*

LEX CXXV.

a CIuitatibus. [a] Ciuitas potest pe
tere quod relinqui
tur in honorem vel ornatum ciuitatis.h.
1 d.hîc videtur†casus quòd si relinquitur
legatum vel instituatur ecclesia fratrum minorum,
quòd institutio valeat.secus si relinquatur fratribus
non ecclesiæ,vt in cle.exiui de paradiso.de verbo.si-
gnifi.Et videtur relictum ad ornatum ciuitatis ad
cuius ornatum & vtilitatem spectat ecclesia, vt.l.j.
§.ius publicum.de iusti. & iur. & infrà de aur.& ar-
gen.legat.l.titia.§.fina.dixi plenè in.j.libr.minorica
rum. ¶ Not.quòd ciuitas potest petere relictum
2 quod pertinet ad ornatum ciuitatis, per † hoc dico
quòd id quod est relictum ad construendam eccle-
siam vel ad fulciendam seu ornandam iam constru
ctā: quòd syndicus ciuitatis hoc potest petere:quia
ad publicam vtilitatem pertinet. potest etiam hoc
fieri officio episcopi vel etiam officio iudicis secu-
laris,vt.l.hæreditas.de pe.hęre.& de annu.leg.l.quin
tus.in fin.& est expressum in auť.de eccle.titul.§.si
quis ædificare.poterit etiam petere quilibet de po-
3 pulo.vt.j.dicam.Et per hoc puto†consultum fratri-
bus minoribus,nam licèt ipsi hæreditatis sint peni-
tus incapaces,tamen si hæreditas relinquitur eccle-
siæ ipsorum vel in fabricam ecclesiæ,ipsa ciuitas po
test hoc petere:& etiam quilibet de populo, vt di-
cam:quia magis videtur relictū ciuitati quàm ipsis
fratribus vt hîc:&.l.j.§.ius publicū.s. de iusti.& iur.
4 Item not.quòd†illud quod est relictum hominibus
certæ conditionis in alimenta, pertinet ad vtilitatē
& honorē ciuitatis:& per hoc dico quòd illud quod
relinquitur pauperibus potest petere syndicus ciui-
tatis:& etiam quilibet de populo.text.est in auť.de
eccle.tit.§.si autem.qui hoc fatetur ibi, & omni alij
5 licentia &c. † Et per hoc dico quòd quando relin-
quitur fratribus minoribus aliquid qui pro nulla re
temporali possunt esse in iudicio. cle.exiui de para-
diso.de verb.signi.qualiter possit peti est aduerten-
dum. *distingue* nam aut est relictū eis pro eorum
alimētis seu alijs necessitatibus:& tūc potest petere
syndicus communis & etiā quilibet de populo.per
hanc.l.&.d.§.si autē.pōt etiā implorari officiū iudi-
6 cis,vt dicā in.l.seruos.j.de ali.& cib.leg. ¶ †Sed quæ
ro quæ erit forma petendi. Respon. qñ petit syndi-
cus ciuitatis vel alius de populo, id quod est relictū
pauperibus.petet quòd deť distributori ad hoc de-
putato per testatorē vel episcopū: cùm lex dicat ꝙ
ipse omnino capiat,vt.l.nulli.&.l.si quis ad declinā-
dam.C.de epis.& cleri.& dicto.§.si autē. Si verò pe-
tit id quod est relictum ad fulciendam seu ornandā
ecclesiam:tunc cōcludetur quòd ipse hęres cogatur
hoc facere,vt.l.fideicōmissa.in fin.de leg.ij.& quod
faciat per se vel per aliū,vt.j.de pollicitatio.l.de pol-
licitationibus,quæ lex est est nota.ad hoc. & puto
quòd iudex poterit aliquos pręponere illi operi. &
7 ad hoc eius officiū implorari.l.ij.j.de ali.& cib.leg.
† Si verò fratrib⁹ esset aliqd indeterminatè relictū:
tunc videtur relictum in dictum vsum pro suis ne-
cessitatibus:& in hoc iudex etiam secularis suum po
test officium exhibere, vt in decreta. Ni.quæ inci-
pit,exijt qui seminat.§.ad hæc quia fratribus: quæ
est posita.de verborum signi.lib.vj.

Lucius. Portio hæreditatis pro non scripta
accrescit cum onere cohęredi simul
cum deficiente grauato.h.d. ¶ Opp.C.de cadu.tol.
de.l.vnica.§.in primo.vbi pro non scripta accre-
scunt sine onere. Dy.exponit hîc pro nō scripta im-
propriè:quia repudiauit:cui cōgruit gl.cōtraria. Tu
dic aliud esse in hęreditate:aliud in legato, vt dixi in
l.si duobus.§.j.s.eo.dicam plenè in.l.quę conditio.
de conditio.& demon.vbi glo.hoc tangit.

Cum cui fundus. Nō potest quis
in plus grauari
ꝗ̄ apud eū remaneat deducto onere cōditionis.h.d.
¶ Opp.de.l.si fundus.j.ad legem falci.Solu.vt not.
in.l.non amplius.in prin.s.eod. ¶ Oppo.de.l.impe-
rator.§.j.j.titu.j.Solu.vt ibi dicemus.

LEX CXXVI.

LVcius. Si creditor debitori succe
dit,creditum extinguitur
pro parte hęreditaria:nisi probetur testa
torem compensare voluisse.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Relictum palam filio spurio non reuocatur per hæredem extraneum.*
2 *Vxor si est instituta à uiro & rogata de restituendo illis quibus sibi uidebitur, si instituit filios spurios testatoris, non præsumitur tacitum fideicommissum.*

In testamento. Si ex verbis testato-
ris non apparet per-
sona cui deť,debet fieri restitutio:qualisqualis præ-
sumptio assumitur tacitè fidei in fraudem legum
assumptæ.h.d. ¶ Opp.de.l.non intelligitur.§.j.j.de
iu.fisci.Sol.ibi non expressit tunc, sed in alia parte
testamenti expresserat.vnde de illo videtur sensisse.
facit quod not.in.l.si quis ad exhibendum.j.de ex-
cep.rei iu.hîc verò in nulla parte testamenti expres
sit.vnde gl.circa hoc dicit tria. Quādoqꝫ testator re-
liquit non capaci palam & apertè, vt tali filio meo
spurio:& tunc legatum non valet nec applicatur fi-
b sco:[b] sed remanet apud eos à quibus relictum est, vt
d.l.non intelligitur.in princi.Quandoqꝫ testator nul
lam mentionem facit de incapace. sed alicui reli-
quit,& in eius fidem posuit tacitè vt daret non ca-
paci:& tunc aufertur ab eo,& applicatur fisco.Quā
doque testator exprimit cui restituatur sed non cla
rè:& tunc aliqualis pręsumptio fraudis est,nō tamē
tanta ꝙ sufficiat:nisi probetur relictum non capaci,
c vt hîc in vlti.glo.[c] dicitur licèt prima aliter innuat &
hoc est verum secundū Iacobum de are.arg.l.ab ea
1 parte.de proba. ¶ † No.ergo istam distinctionē cir-
ca primum membrum si aliquis reliquit palam fi-
lio suo spurio:vtrū admittať ad reuocandū quilibet
hæres etiā extraneus.tex.dicit quòd non in.l.j.in fi.

Itē not. ꝙ illud qđ
est relictū homini
bus pauperibus ad
alimenta pertinet
ad honorem ciuita
tis.Adde quod vo
luit Ro.cōsi.lxix.
in princip.

b ¶ Applicať fisco
Vide Bar.in.l.in ta
citis.s. eo. & quod
ibi dixi.

c ¶ Vt hîc in vlti.gl.
Et singulariter no.
istam glo.in mate-
ria sua ex qua de-
ciditur si testator
reliquit trib⁹.cccc.
pro quolibet, & di
xit ꝙ disponerent
de eis prout in se-
creto ordinauit, li-
cet resultet aliqua
pręsumptio:nō ta
men vitiatur dispo
sitio.Andr. Barba.

C.de natu.li.& gl.in.l.hæreditas.C.de his quib.vt in
2 dig.dic vt dixi in.l.fi.j.de his quib.vt indig.¶†Cir-
ca vltimũ quero:testator instituit vxorẽ. & eam ro-
gauit de restituendo hereditatẽ post mortẽ suã illis
quibus sibi videbit: ista veniens ad mortẽ instituit
hæredes filios spurios testatoris.an ex hoc presuma-
tur tacitum fideicommissum? dixi ꝙ non:quia ex eo
quòd vxorem instituit,non est præsumptio taciti fi
deicommissi,vt.l.fi.in princ.de his qui.vt indig.&.l.
penulti.de bo.lib. Præterea ista.l.dicit ꝙ est qualis-
qualis præsumptio quando testator sensit de certa
persona,sed in quæstione proposita testator de nul-
lo sensit, imo posuit in arbitrium mulieris. dixi de
hoc in dicta.l.fi.de his quibus vt indig.

a ¶Ab exheredati. Limita vt per Bal. in.l.cum quidam. C.de lega.

L E X CXXVII.

SI hæredes. Nominati nomine proprio tenent in viriles:si appellatiuo, tenentur in hæreditarias portiones.h.d.quod dic vt plenè dixi in.l.turpia.§.fi.s.eo. Ex ista.l.potest sumi ratio.l.lucius.§.meuia.j.ad trebel. vbi si nominãtur nominibus appellatiuis non significantibus hæreditatem vocant pro hæreditarijs portionibus.quod ideo est:quia non sufficit tm̃ noĩa propria ponere,sed requirit quòd enumerent,hoc est vt distinctè ponantur,vt hîc in tex.sed per illa nomina appellatiua nõ fit enumeratio personarum ergo &c.

b ¶Cum à posthumo.alleg. Bal.hũc §.in.l.fi.in ver.quæro quidam. C. de insti.& substi.

L E X CXXVIII.

SI hæres. Sicut legata per contratabulas patroni mittunt:ita preceptiones hæredum.h.d.de hoc notatur in l.plautius.j.de condi.& demon.

L E X CXXIX.

a ABexhæredati. [a]A substituto vel legitimo exhæredati non potest legatum relinqui. secus in instituto qui beneficio præteriti succedit per contratabu.h.d. principium huius legis declara vt dicam in.l.qui fundum.§.qui filios.j.ad.l.falci.dixi plenè in.l.planè.la.ij.in prin.s.eo.facit.l.fina.j.de lega.iij.

b Cum a posthumo. [b]Relicta à posthumo instituto debentur à substituto non nato posthumo.

POMATES.

c ¶ In arbitriũ.Vide ad istam.l. per Alexan.consi.xiij. in vlti.colum.in.j. volu.

L E X CXXX.

HAEredi. Posthumo alieno potest legari,& potest hæres institui.h.d.de hoc vide plenè in.l.gallus.§.ille casus.de libe.& posthu.h.d.

L E X CXXXI.

SI tutor. Qui accipit vxorẽ illegitimè sciẽter:ab ea non capit, sed ipsi relinquere potest.h.d.Hóc qđ dicit de muliere,intellige si fuit ignorans.secus si sciens,vt nota.j.de vsufru.lega.l.vxori maritus.&.l. prefectus.de rit.nup.dixi in.l.ij. de his qui.vt indig.

Explicit liber.xxx.

Incipit.xxxj.

c ¶In arbitriũ.Quia hanc.l. commentaui:ideo eam omitto & venio ad.l.si ita.

De legatis & fideicõmissis secũdo. Ru.

SVMMARIVM.

1 *Legatum non dicitur conferri in liberam uoluntatem per ista uerba;si capitolium ascenderit.ita nec per ista uerba,si arbitratus fuerit.*
2 *Legatum relictum arbitrio legatarij quando ualeat?*
3 *Legatum collatum in arbitrium hæredis an ualeat?*
4 *Legatum quando poßit conferri in uoluntatem tertij?*
5 *Contractus factus arbitrio tertij, uel si uoluerit, semper est conditionalis.*
6 *Arbitrari quòd cogatur ille in cuius arbitrium collatum est legatum.intellige causatiuè.*
7 *Executor testamenti quando cogatur illud facere?*
8 *Executor quòd cogatur exequi actione ex testamento quando ei aliquid relictum est:& officio iudicis si nibil.*
9 *Legatum relictum arbitrio tertij quòd eo non arbitrante legatum teneat:nisi arbitriũ sit commissum conditionaliter.*
10 *Debens arbitrari,intra quantũ tempus debeat arbitrari: & quomodo cognoscit quòd ipse nolit arbitrari?*
11 *Tertius in cuius arbitrio commissum est legatum si non arbitratur,quis arbitrabitur?*
12 *Arbitrari debens si arbitratur,& malè,recurritur ad iudicem.*
13 *Verba significantia arbitrium boni uiri,remißiuè.*
14 *Bonus uir qualiter arbitrabitur legatum?*
15 *Arbitrari an debeat quis hærede præsente?quòd sic quando quantitas est taxanda.*
16 *Omnes personæ quas quis poßit eligere quòd non sunt requirendæ in electione fienda.*
17 *Instrumentum continens interesse uel aliquid incertum exequetur uirtute statuti acsi contineret certum.*
18 *A sententia iudicis aliquid arbitrantis ut bonus uir,non appellatur.*

L E X I.

c IN arbitrium. [c]Si legatum in arbitrium alterius cõditionaliter conferatur:suspenditur sicut per quãlibet aliam cõditionem.sed si non conditionaliter,non suspenditur.h.d. Diuide vt in glo.super verbo sed cum in duas partes. Primò loquitur quando legatum confertur in arbitrium alterius conditionaliter expressa certa quantitate vel re. Secundò dicit quando confertur in arbitrium alterius non conditionaliter sed non expressa quantitate vel re.secunda ibi,sed cũ ita.¶In tex.ibi,q̃ enim mora.dic.q.d.nulla.Videtur em̃ testator certã quãtitatẽ expressisse.& hoc sequit. Quæro ante oĩa quid mouet gl.ad dicendũ ꝙ in prima parte fuit in legato certa quantitas expressa? Rñ.quia si nulla fuisset expressa,legatũ fuisset inualidum tanꝗ incertum,vt.l.cum post.§.gener.s.de iure dot.cum enim dico relinquo titio si seius arbitratus fuerit.hîc suspendit dispositio:& in arbitrium seij confertur hoc:vtrũ sibi placeat quòd sit legatum vel non:non autem quid vel quantũ leget.vnde si arbitraret ꝙ sibi placet legatũ esse:remaneret tamen legatũ inualidũ propter incertitudinem rei legatæ,vt.d.§.gener.Sed quando arbitriũ non ponitur conditionaliter,vt lego pupillo arbitrio tutorum: tunc dispositio est certa:quia testator legat,sed in arbitrium alterius cõmittitur quid & quantũ leget.¶His præmissis oppo.hîc in principio innuitur ꝙ valet legatum relictum sub cõditione si voluerit.Contrà.j.tit.j.de.l. fideicommissa.§.quãquã.&.s.de hære.instit.l.si quis sempronium.&.l.nõnunꝗ.de cõdi.& demon.Sol.expone si voluerit,scilicet arbitrari: & sic nõ fuit collatũ in merã voluntatem. vel dic secundũ Rog.vt dum dicitur ibi, quid enim interest.exponatur.i.aliquid interest. Quælibet lec.est vera in
1 se.prima tamen magis est clara.Ex his no.†quòd sicut non dicit conferri in liberam voluntatẽ per ista verba, si capitoliũ ascenderit,ita nec per hec verba si,arbitratus fuerit.secus per ista,si voluerit. ¶ Intro gl.fi.& opp.incertitudo vitiat legatũ.l.vt.d.l.cum post.§.gener.Sol.hic incertitudo venit declarãda per arbitriũ alterius.¶Opp.de.l.si ita legatũ.§.illi si volet.s.tit.j.& de.l.si ita expressum.de cõdi.& demon.Sol.ibi cõfertur in liberã voluntatem legatarij,quod fieri potest.¶Oppo.de.l.vtrũ.§.j.de reb.dub.Sol.ibi debet intelligi arbitrio hæredis:hoc est in libera voluntate quod non valet.Venio ad materiam:& gloss.hîc summat distinguendo tres casus quos
2 examinabo.¶†Primò quæro an valeat legatum relictum arbitrio legatarij? Glo.tenet ꝙ sic:siue dicat ad arbitrium siue si voluerit,vt.l.si ita.de condi.& demon.Addit Dy.quia non refert an conferatur in liberam voluntatem vel non.vt.j.de opt.leg.per totum.&.l.senatus.§.legatum.s.titul.j.Tu verò distingue clarius,aut testator dicit ad eius arbitrium: & sic non conditionaliter:& valet.vt hîc.aut hoc exprimit cõditionaliter:& tunc aut quãtitate non expressa:& non valet,vt in principio huius legis à contrario sensu,secundùm quod glosse intelligunt.& Dy.aut testator exprimit certam quantitatẽ vel rẽ:& tunc aut dicit si arbitratus fuerit.& valet:tamen est necesse quod arbitretur,vt hîc in principio.&.l.is qui heres.s.de acquiren.hæredi.licèt gl.ibi non bene sentiat.aut dixit si voluerit.& valet,si declarat se velle,vt.l.si ita.§.illi si volet.s.titu.j.&.l.si ita expressum.de cõdi.& demonstra.aut dixit cum voluerit.& valet etiam si non declaret voluntatem suã. nam moriendo videt velle,vt.l.fideicõmissa.§.sic fideicõmissum relictum j.tit.j.&.l.vxorem.§.penult.j.titu.j.¶†Secundò quæro quid si conferatur
3 legatum in potestatem hæredis? dicit gloss.tunc refert vtrùm dicat ad arbitrium:aut si voluerit. Tu circa hoc dic latius.aut dixit ad arbitrium hæredis non conditionaliter: & valet vt purum, vt hîc.aut conditionaliter re vel quantitate non expressa:& est nullum:vt in principio huius legis à cõtrario sensu.aut expressa re vel quantitate: & tunc aut dixit si arbitratus fuerit.& valet legatum,vt.l.si sic.in princip.s.titu.j.tanquam conditionale per istam legem in princi.ideo est necesse quòd hæres arbitretur vel sit in mora arbitrandi,vt.l.thais.§.sorore infrà de fideicom.lib. &.l.iure ciuili.de condi.& demonstra. & hoc vult tex.infrà titu.j.l.fideicommissa.§.quamquàm.j.responso.vbi dicit legatum debebitur.intellige si fuerit arbitratus vel per eum steterit:quod innuit verbum debebitur, quod est futuri temporis.Postea in tertio responso dicit omnino debetur: & sic vtitur verbo præsentis temporis: quia ibi nulla est suspensio.aut dicit testator:si hæres voluerit & nõ valet vt hîc in glo.& tex.in.d.§.quãquàm.aut dicit cum voluerit hæres & valet:& potest differre velle vsq; ad mortem,vt.d.l.fideicõ
4 missa.§.sic fideicõmissum.&.l.vxorẽ.§.pe.j.tit.j. ¶ Quæro vtrũ†legatum posit conferri in voluntatem tertij? gloss.dicunt aut dixit si voluerit.aut si arbitrabitur,

si arbitrabitur, vt in gloss. Declaro qñ testator dixit si voluerit extraneus. non valet. quia est captatoria voluntas, vt. l. nonnunq̃. de condi. & demon. quod intellige verum preterquã in relictis ad pias causas, vt in. c. cum tibi. extra de testa. dixi in. l. captatoriç. suprà titu. j. Fallit etiam in relictis libertatum, vt. l. fideicommissaria libertas. j. de fideicõ. liber. Sed si dixit, cum voluerit extraneus. puto quòd valet, vt dictum est suprà de hærede & legatario. nam moriendo videtur velle, vt. d. l. fideicommissa. §. quãquàm. Secun-
a dò dicit[a] gl. si testator dixit ad arbitrium. & tunc valet vt purum, vt hîc. ij. respon. aut dixit si arbitrabitur: & tunc valet ita demũ si arbitretur, vt hîc in princ. & . j. dicam in quæstionibus. quod intellige. verũ quãdo fuit in legato expressa certa quantitas: aliàs secus vt in princi. huius legis. Prædicta vera
5 sunt in vltimis voluntatibus, sed in cõtractibus† siue dicat arbitrio talis siue si voluerit, semper facit conditionẽ, vt. l. fi. C. de contrahen. empt. & . l. si quis arbitratu. j. de verbo. oblig. & ibi plenè dixi de contractibus. docto. & gl. in. l. in vendentis. C. de cõtrahen. empt. ꝓ hoc facit quod habet in gl. in. l.
6 personã. §. generaliter. j. de reg. iur. ¶ † Quærit gl. an ille in cuius arbitrium cõfertur cogatur arbitrari? Respon. gl. ꝙ non meminit se legisse. Dy. arguit pro & contra. & quòd nõ cogatur. probatur in. l. fi. §. sed & si quis. C. cõmunia de leg. In contrariũ facit tex. in auth. de eccle. titu. §. si autem qui hoc facere, vt no. gl. C. de epi. & cleri. l. nulli licere. ¶ Verius tamen est quòd non cogatur arbitrari precisè sed causatiuè: quia perdit relictũ si voluntatẽ nõ exequatur, vt no. in. l. cum ita. §. j. j. eo. & . l. huiusmodi. in princi. s. titu. j. & . s. de ven. inspi. l. j. §. & apud eum. & . s. vbi pub. edu. debe. l. j. §. quãuis. & hoc tenent doct. in. d. l. nulli. addunt tamen doct. esse verum, si tale officiũ non agnouit, sed si agnouit, indistinctè cogetur arbitrari, vt. l. iij. §. tametsi. s. de arb. hoc ponit Cy. in. l. id quod pauperibus. C. de episco. & cler. in. iij. q. & . l. fi. C. de cõtrahen. empt. & Specu. *in titu. *de instr. edi. §. nunc verò aliqua.
7 ver. hoc etiã quæritur. vbi plenè. ¶ † Aduertendũ tamen est ꝙ gloss. solùm quærit de eo cuius officiũ est arbitrari. Dyn. arguit de his quorũ officium est exequi. tamen hoc satis est probabile: quia eadẽratio est. Dic ergo la-
b tius[b]: aut talis executor acceptauit officiũ & cogitur illud facere, vt. d. l. iij. §. tametsi. acceptare dicitur siue in testamento sibi ascripserit, vel ascripto consensit in vita siue post mortẽ, vt. l. vxori. §. j. j. ad le. cor. de fal. & ibi not. aut non acceptauit: & tunc aut erat ei aliquid relictum in testamento aut non. primo casu aut negligit exequi: quia nõ potest etiam si vellet, vt sunt fratres minores qui non possunt esse executores. vt in. c. exiui. *de paradiso* de verb. sig. in cle. & habebunt legatũ licèt non administrent, vt. C. eo. l. ad administrationem. aut potest sed nõ vult: & tunc cogitur, causatiuè, vt Dy. dicit. Si enim nõ exequitur, perdit relictũ, vt. d. §. si autẽ. & . l. si quis sepulchrũ. §. funus. de reli. & sump. fune. cũ alijs allegatis per Dy. Aduertendum tamen est ꝙ olim erat distinguendũ an legatum esset relictũ ob hoc,
c vel non, vt. l. nesennius[c]. de excusa. tu. tamen hoc hodie est indistinctè verum. vt in auth. de hęre. & fal. §. his omnibus. & not. per Iaco. de bel. eo. titu. §. hæc quidem. in vlti. q. Si verò nihil fuit relictum, tunc non cogitur, vt. d. §. fundus. & . l. iij. suprà de arbi. & de cura. bo. dan. l. j. §. quæritur. & . s. de procur. l. filius. §. inuitus. Hoc autem intelligo ꝙ non possit cogi scilicet vt executor testamentarius. sed quia ista executio deuoluitur ad episcopum, vt. d. §. si autem. & . d. l. nulli licere. vel etiam ad præsidem prouinciæ, vt. l. iij. j. de ali. & cib. leg. qui iudices possunt ad hoc vnum constituere vt exequatur, vt. d. l. iij. tunc iudex potest ex suo officio cogere sicut potest cogere quẽlibet cui delegat, vt. l. j. C. qui pro sua iurisdi. Vbicunq; autem dixi aliquem cogi arbitrari: intellige si arbitrium conditionaliter sit incertum. si enim
8 cogeretur, nõ esset conditio: quod est contra prin. l. nostræ. ¶ † Quæro quo iure cogetur? Glo. in. l. nulli. C. de epis. & cle. dicit officio iudicis vel actione ex testamento. Idem in Spe. in. d. ver. hoc etiam quęritur. cũ ver. seq. Tu dic aut executori erat aliquid relictũ, & põt cogi actione ex testõ si agnouit relictũ, vt. l. iij. C. de his q̃ sub mõ. aliàs offm̃ iudicis locũ habet. cessat em̃ actio ex testõ, cũ nullũ cõmodũ pecuniariũ ex eo cõsequat. vt. l. planè. la. ij. in fi.
9 s. tit. j. ¶ † Quæro pone ꝙ talis nõ arbitrat an legatum valeat. gl. dicit ꝙ sic. hoc intelligo verũ si cõmittat ad arbitriũ alterius non cõditionaliter. Si em̃ conditionaliter & ille nollet arbitrari legatum esset nullum, vt hîc in prin. dicit enim ꝙ inter hanc conditionem & illam si capitolium ascenderit, nõ est differẽtia: sed capitoliũ ascendere nõ cogitur: ergo &c. & hoc sentit gl. magna hîc in fi. licèt aliter dicat glo. in. l. is qui hæres. s. de acqui. hære. tamẽ
10 tex. illius. l. probat illud quod dico. ¶ † Quæro quomodo sciam quòd ille nolit arbitrari? Rñ. primò si hoc exprimit, vt. l. fin. §. sed & si quis. C. cõmunia de leg. Sed si hoc nõ exprimit sed tacet, quantum tẽpus debet currere vt nõ videat arbitrari? Distinguo aut quis debet arbitrari ad cõmodũ suũ: & potest arbitrari donec detur sibi terminus à iudice, vt. l. mancipiorum. de opti. lega. Aut ad commodum alterius: & tunc aut arbitrium consistit
d circa eligendas personas: & potest arbitrari[d] donec interpellatus in iudicio sit in mora, vt. l. cum quidam. j. eodem. Aut arbitrium consistit circa res: & tunc debet intra annum arbitrari. vt. l. fin. §. sed & si quis. C. cõia de leg. ita intelligo istam. l. in secundo respon. & . j. tit. j. l. fideicommissa. §. quãquàm. Fallit in casu vbi potest differre arbitrari donec viuat, vt. l. seruos. j. de manu. testa. Ratio est: quia ibi videtur testator voluisse vt seruus esset obediẽs hæredi in vita eius. Et prædicta* habent locum* in vltimis voluntatibus. in
11 contractibus dic vt dixi in. l. si quis arbitratu. de verbo. obliga. ¶ † Quæro illo tertio nõ arbitrante quis debeat arbitrari? Dicit glo. quòd recurrit ad ad alium, vt in. l. in personam. §. generaliter infrà de regulis iur. tamen non

dicit ad quem. Tu dic aut arbitrium consistit in aliqua re eligenda ex certis: & tunc arbitrium deuoluitur in ipsum legatarium, vt. d. §. sed & si quis. Si verò consistit in eligenda re vel quantitate incerta vt in casu hui⁹. l. in secũda parte: tũc recurrit ad iudicẽ. arg. l. cũ qdã. j. e. Si verò arbitriũ cõsistit in eligenda
e persona: tũc aut[e] p̃sona erat oĩno incerta, vt relictũ pauperib⁹ vel in redẽptionẽ captiuorũ: & arbitratur iudex, vt. d. l. nulli. C. de epis. & cleri. aut arbitrium erat in eligenda persona incerta de certis: & tunc illo non arbitrante non recurritur ad alium, sed omnes illi de quibus debebat fieri electio admittunt in viriles, vt. l. si quis Titio. in fi. & arg. l. cum quidã. j. eo. & hoc* est verũ* quãdo nullo modo arbitratus est.
12 Sed quæro† quid si arbitrat⁹ est: & malè. glos. dicit ꝙ
f recurrit ad alium[f], vt. d. §. generaliter. Non dicit ad quem, dic quòd indistinctè recurritur ad iudicem, vt d. l. in personam. §. generaliter. de regu. iur. & . l. continuus. §. cum ita. j. de verbo. obliga. & . l. societatem. §. arbitrorũ. s. pro socio. & ibi dixi: & hoc* habet locũ* in vltimis voluntatibus. In cõtractibus verò qualiter recurratur ad arbitrium alterius. Doct. tangunt in. l. in vendentis. C. de contrahen. empti. & ibi gloss.
13 pleni⁹ dixi in. l. si quis arbitratu. de ver. ob. ¶ † Quæro quæ sint verba quæ significant arbitrium boni viri, vel liberam voluntatem. dixi in. l. si sic. in princ.
14 s. tit. j. ¶ † Quæro qualiter bonus vir debeat arbitrari? gloss. dicit pro viribus bonorum testatoris: considderatis meritis legatarij: & secundũ qualitatem seu quãtitatem, vt in glo. quam vide. Tu dic aut relictũ est factum ob certam causam, vt causa dotis vel alimentorum vel studij vel simul: & tunc debet arbitrari quantùm ei sufficeret ad illud consideratis qualitatibus personarum, vt. l. si filiæ. j. titu. j. & . l. quæro. s. de iure dotium. saluo si tanta esset quantitas quòd absorberet quasi totum patrimonium relinquentis: tunc esset minus arbitrio iudicis, vt. l. quidam in testamento. j. eo. Si verò esset relictum simpliciter absque expressione causæ: tunc erit arbitrium boni viri, vt glo. dicit, exemplum ponitur hîc in fi. l. si testator legauit pupillo arbitrio tutoris, debet considerari quantum esset ęquum relinqui ipsi pupillo considerata qualitate pupilli: & considerato patrimonio testatoris & charitate quam habebat ad pupillum, vel consideratis meritis si reliquisset maiori. Posset etiam colligi quantitas ex quantitate relictorum quæ testator fecit in simili, vt. l. cum vnus. §. fi. de alimen. & cib. leg. & . l. si seruus plurium. §. fi. s. tit.
15 j. ¶ Quæro extra glo. † an quis debeat arbitrari pręsen
g te hærede[g] vel saltem requisito? Respõ. vbi testator non taxauit quantitatem, vt in secundo casu huius l. puto hæredem requirendum. arg. l. si quis arbitratu. j. de ver. obl. & quod ibi dixi. sed si quantitatẽ taxauit arbitrarium est tamẽ circa eligẽdas personas vel circa distributionem faciendam inter eas: tunc non debet requiri, vt. l. nulli. §. cum autem. C. de episco. & cle. vbi sufficit ꝙ post tẽpus manifestet p̃sidi. hoc etiã apparet: quia ex hoc hæres non læditur.
16 Quæro† an omnes personę quas quis posset eligere debeant requiri? videt ꝙ sic quia requisiti possent trahere electorẽ in hoc vt se eligeret. Contrarium puto per. l. vnũ ex familia, per totam. l. j. eo. vbi talis electio põt fieri in testamento: instituendo vel legando. qđ non posset si requireret p̃sentia alterius: quia tunc non esset merè & liberè vltima voluntas. Item quia põt fieri eis inuitis, ergo eis absentibus, vt. l. iij. §. ij. de fideicõ. liber. & dixi in illa. q. quam disputaui q̃ incipit, filiũ adultum testator instituit. Non obst. ꝙ posset eũ trahere in suã sententiã: quia hîc tracta-
h tur de lucro captãdo. Vltimò videtis[h] ꝙ licèt quantitas arbitrio alterius debeat declarari: tamen obligatio nõ dicit habere cõditionem neq; die. licèt em̃ differatur executio: tamen obligatio omni respectu
17 præsens est vt gloss. dicit. † Et per hoc[i] apparet si ali-
i quis promittit in instrumento interesse[k] vel aliquid
k incertũ ꝙ illius instrumenti potest peti executio ex forma statutorũ sicut si cõ tineret certã quãtitatem: & tunc in iudicio declarabit quantitas, vt. C. de sen. quę sine cer. quãti. p̃fe. l. j. facit. s. de edẽ. l. j. in prin. & l. defensionis facultas. de iure fisci. quæ nota bene.

POMATES. ¶ Secũdò dicit. V. de panor. cõsil. iij. in fi. in. ij. volu.

POMATES.

a ¶ Dic ergo latius. De hoc est casus ĩ terminis ĩ. l. si qs. §. funus. & ibi not. Barto. ff. de reli. & sumpt. fu.

b ¶ Dic ergo lati⁹. facit Ioã. de test. vbi executor cogit exequi. Andr. Bar.

c ¶ Vt. l. nesennius. Adde vt p Bal. cõ. cclvij. lib. iij. Lud. ro. consil. ccviij. & cccxxxv. & inquãtum Ale. tangit. an executor possit alij vices suas cõmittere, vide ꝙ pulchrè cõsuluit cõsi. cccc-xvij. li. ij. icip. cõsulẽdo sup testõ cuiusdã cardinalis de capacijs q alios cardinales & epos executores fecerat. & an qs cogat exeq, vide vnũ verbũ p Bal. cõs. clxix. li. j.

d ¶ Et põt arbitrari. Et vide eundẽ ĩ. l. cũ quidã. j. eo. & in l. fi. §. sed & si quis. C. commu. de leg. Andrę. Barba.

e ¶ Tũc aut. Vr sibi contradicere in eo qđ dicit ĩ. d. l. cũ qdã. j. e. And. bar.

f ¶ Recurrit ad aliũ. Adde vltra plenè dicta p Ale. hic bel lissimè Ro. cõsi. cc-lxj. quẽ oĩno vide.

g ¶ P̃nte hr̃de. Adde vt p Pe. de anc. cõsil. ccclxxxiiij.

h ¶ Vltiò videtis. Et an à sñia reducẽtis laudũ ad arbitriũ boni viri possit appellari, vide de hoc Io. an. & adde Bar. in cõsil. xxxj. inci. qõ talis est petitũ fuit. Andr. bar.

POMATES.

i ¶ Et p hoc. Vide Ro. cõsil. lxxvj. in iij. col. ĩ quarto dubio. & cõsi. ccxj. in vlt. colũ. & q̃ posui ad Bar. in. l. j. de acquir. re. do. & Bar. ĩ tractatu garẽtigię. in. j. parte. ij. q. primę partis princi.

¶ Et per hoc apparet. alleg. istud dictũ do. in. c. j. c. j. di st in. Andr. Bar.

k ¶ Interesse. Adde vt p Bal. cõs. ccccxc viij. li. ij. & Ro. cõsi. lxxxvj. in pe. colũ.

a ¶Sed quero. Idē dicas in arbitratore: qa si partes cōpromittūt in eū vt in bonū virū: nunq̄ talis sñia pōt ad arbitriū boni viri reduci. istud fuit sing. dictū Bar. i. l. ij. §. tametsi. s. de arbi. qđ a no. perpetuò. & vide Abb. in cōsil. ij. vbi seq̄r Io. & Bar. vide ibi Abb. i cōs. xxxix. & vide Lu. ro. in consi. cclv. Andrę. Barba.

b ¶L. hæc conditio. meli⁹ facit. l. j. §. itē si ita legatum. ad leg. falc. nā cōditio loquitur in legatario, hīc in hærede.

c ¶Et ista vera. hīc ꝓsequiť Ang. per d. l. cū seru⁹. & per hāc gl. aliqui hīc tenēt cōtra ꝓ quib⁹ est glo. in d. l. cum seruus.

d ¶Si inter duos. Et in materia hīc vide no. Bal. cuius dicta refert Imo. in. l. demōstratio falsa. de cōdi. & demon. & adde qđ no. bal. in. l. si qs à filio. in §. j. s. titu. j. dicebat φ si testator dicit, do. titium executorem testamēti mei & plures sunt titij, φ ad hæredem spectat declaratio per d. §. j. sed Imol. hīc per glo. quę est ibi iuncta cū isto tex. dicit contrariū, cū ꝓ officio oneroso agatur, & equiparenť officiū tutoris & commissarij. iuxta gloss. in. l. ante pe. s. de tute. vide Bar. in. l. j.

e ¶Pōt. Adde Bal. in. l. voluntas. C. de fideicō. in vlti. col. in fin.

f Scripta exemplaria habēt legatum non est nullū in veritate. Et meli⁹ cū negatiua legi existimo, vt ex gloss. percipio: quā Pau. de ca. sequitur. alioquin dicendū foret non titu. ꝓ legato: sed ꝓ donato legatarium possidere: cuius contrarium vult Bart. hīc. Alexan. Loseus.

g ¶Sed quero. Quid si est facta delegatio archiepiscopo Parisiensi: & sunt multi archiepiscopi: quid iuris: vide Ange. in. c. quoniā Abb. de offi. dele. Andrę. Barba.

Sed qro[a] eo† casu quo recurriť ad iudicē si ipse arbitrať: an ab ei⁹ sñia poterit appellari? dic φ vbicūque iudex aliqđ vt bonus vir arbitrať, nunq̄ appellatur. ita dicit Inno. in. c. præsenti. extra de testibus.

LEX II.

Quoties. Si plures res nominenť, plura sunt legata: secus si vno vniuersali nomine cōprehendantur. h. d. hāc l. declara vt dicam in. l. neminem. j. eo.

SVMMARIVM.

1 Conditio consistens in potestate alterius dicitur impleta quādo trāsiuit tantū tempus quòd commodè impleri potuit.

LEX III.

Si ita. Valet legatū etiam si cōferať in cōditionē q̄ in alterius potestate cōsistit. h. d. ¶Quero de quo loquitur hīc dū dicit, nō ascēdit. gl. ponit tres opi. φ loquať de herede. & valet legatū: qa nō cōferť in ei⁹ expressam volūtatē sed relatā, vt. l. si qs sempronīū. s. de here. insti. & l. nōnunq̄. de cond. & demon.
1 ¶Sed tūc qro† qn̄ diceť ista cōditio ipleta? Videť φ debet expectari φ desinat posse ascēdere, vt. l. ita stipulat⁹. de verb. obli. Veritas est φ videť impleta qn̄ trāsiuit tm̄ tps φ cōmodè ascēdere potuisset & non ascēdit, vt. l. hęc cōditio[b]. de cōdi. & demō. Alia lec. est φ dicať hīc si extrane⁹ capitoliū nō ascēderit. & ista etiā est bona: & debet expectari donec desinat posse ascendere. quod est verum nisi esset persona legatarij cōiuncta: qa tūc pstať cautio mutiana, vt. l. cū tale. §. j. de cōdi. & demon. Tertia lect. est si ipse legatarius capitolium non ascenderit, tamen valet legatum & est locus cautioni mutianę, vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 Executor cui fuit legatum relictum non potest repudiare legatū ut euitet onus satisdationis: & executionē acceptare.
2 Casus in quo legatarius particularis cogitur agnoscere legatū.
3 Legatarius quando possit partem agnoscere, si una res legatur uel plures.

LEX IIII.

Neminem. Si vna res * vel plures * leganť sub nomine collectiuo, nō pōt vna acceptari: alias nō. sec⁹ si plures noīatim, nisi illa q̄ repudiať, habeat on⁹ annexū. h. d. cū duab⁹ * legib⁹ * seq. ¶Op. C. de ca. tol. l. j. §. vbi aūt. gl. sol. hīc legať vna res vni: ibi pl'ib⁹: vn̄ portio accrescēs pōt repudiare. ¶In. l. sed duob⁹. qro quō itelligať: de duob⁹ legatis nō pōt repudiari vnū qđ on⁹ habet annexū. rn̄. si ꝑ hoc fieret piudiciū hrdi, vt i exēplo hīc posito. Itē si fieret piudiciū alteri, vt. l. si legatario. i pri. j. de fideicō. li. Et ꝑ hoc† dixi i q̄ōne de facto * mihi ꝓposita * vos scitis φ executor q sentit cōmodū debet satisdare, vt. l. si à plurib⁹. s. ti. j. & no. i. l. liberto. §. largius. de annu. leg. aliâs sec⁹, vt. l. diu⁹. j. si cui pl⁹ q̄ꝑ. l. fal. Cōtingit φ qdā fuit constitutus executor & legatū sibi fuit relictū: iste vult repudiare legatū vt euitet onus satisdationis & vult esse executor. Certè nō pōt per istā. l. q loquiť in onere iposito à lege. facit. d. l. si legatario. j. de fideicō. li. ¶Quero si repudiatio valet & on⁹ remanet, an, cogať habere vtrūq̄? Rn̄. repudiatio valet i piudiciū repudiātis, vt hīc. Sed est aduertēdū si qdē ille i cui⁹ fauorē legatū repudiať habebat on⁹, pōt sibi cōsulere in illo nō agnoscēte legatū: & non cogiť agnoscere, vt hīc. vbi hęres deducet falcidiā & retinebit seruū legatū cū onere suo. Si verò non pōt sibi cōsulere, nisi ille agnoscat, tūc cogiť legatarius agnoscere nō obstāte repudiatione, vt. d. l. si legata-
2 rio. j. de fideicō. lib. quę lex est no. Et est† aduertendū φ qn̄ vna res legať ꝑ agnitionē partis videť facta agnitio toti⁹, vt. l. si cui res. j. eo. sed qn̄ facta sunt plura legata quorū vnū habet on⁹ agnoscēdo vnū nō vř agnoscere aliud: sed noua agnitiōe op⁹ est: & sic est casus in quo legatari⁹ particularis cogiť legatū agnoscere, licèt regulariter cōtra. d. l. si qs omissa. s. si quis omis. cau. test. Vltimò qn̄ deferunť plures hrditates vel plures partes vni⁹ hrditatis, dixi in. l. fi. s. de acq. here. Sed qn̄ deferuntur plura legata vel vnum: di-
3 cendū est hīc. Ergo dicas† quòd aut legatur vna res aut plures. primo casu aut legať simul, aut per partes. si simul: aut legať vnī & durat vni⁹, & partē nō pōt tm̄ agnoscere: vt hac. l. neminē. aut deuenit ad plures: & tūc secus: vt. l. legatari⁹. in prin. s. ti. j. & j. eo. l. & ꝑculo. qđ intellige verū nisi onus adiectū aliud induceret. arg. huius. l. sed si relinquiť ꝑ partes: tūc pōt vna pars agnosci, & alia repudiari. ar. l. j. §. vbi aūt. C. de cad. tol. secūdo casu aut plures res leganť sub noīe vniuersali seu collectiuo: & nō pōt vna tm̄ agnosci. vt. l. grege. j. eo. aut legāť copulatiuè: & tūc pōt tm̄ vna agnosci nisi altera habeat on⁹: vt hac. l. si duob⁹. Si verò leganť plures alternatiuè. dic vt. l. si ex toto. s. tit. j.

LEX VII.

Titio. Qui nō capit partē: qa indign⁹: facit partē. h. d. Pone casum φ fuit legatū titio & cuidā alij qui non poterat capere: qa portio indigni applicať fisco: vt in deportato: vt. j. ti. j. l. si deportati. secūdū vnam opi. vt ibi diceť, vel pone exēplū in vxore q̄ legauit viro q eā duxit cōtra interdicta legū: vt. l. fi. s. ti. j. & l. ij. j. de his q. vt indig. ¶Opp. C. de ca. tol. * de. l. j. * §. in primo. & §. ꝑ secundo. & de cōtratab. l. si post mortē. §. liberi. vbi portio deficiēs accrescit cōiuncto. Sol. dicit gl. spāle est hīc. & l. planè. §. si cōiunctim. & l. hmōi. §. si titio. & l. si duob⁹. in prin. s. tit. j. Tu dic φ cōtrariū loquiť qn̄ in psona collegatarij legatū deficit oino: sed hīc legatū valebat & auferebať ab eo tanq̄ ab indigno & veniebat ad fiscū. alię leges in quib⁹ dicit gl. φ fallit, intelligunť vt in eis dixi plenè in. l. hmōi. §. si titio. s. ti. j. ¶Opp. de cōdi. & demō. de. l. mulieri. Sol. glos. tu dic φ ibi: ideo est quia legatarius veniebat de iure speciali. vnde sibi nō pōt accrescere. vt ibi dicā. ¶Oppo. ad id qđ dixi de. l. fi. §. scio. j. eodē. sol. vt ibi patet. ¶Opp. de. l. papinian⁹. §. quoniā aūt quarta s. de inoffic. test. So. ibi licèt nō admitteba ť, sperabať tm̄ admitti: & sic concordat cū eo quod dixi. ¶Opp. de. l. qui quartā. §. fi. s. eo. sol. nō est contra: vt ibi patet.

LEX VIII.

Si quis seruū. ¶Op. de. l. cū seru⁹. s. tit. j. solu. ibi fugerat tpe testamēti hīc post. ¶Secūdo op po. de. l. cū res. §. j. & ij. s. ti. j. Sol. intellige φ hīc aufugit culpa hæredis. ¶Opp. ad. l. aq. l. inde nerati⁹. §. ij. Sol. ibi aufugit post mortē & aditā hęreditatē. vn̄ cū legatari⁹ sit dn̄s, pōt sibi ꝑ actionē. l. aquilię cōsuli. ¶Quęro de quo hęres debet cauere qn̄ aufugit viuo testatore? gl. dicit φ de restituēdo nō de ꝑsequēdo. Sed cōtrariū dicit gl. in. d. l. cū seruus. s. φ ipse hęres
c debet ꝑsequi. & ista vera[c] est. & ꝓbanť hīc in tex. dum dixit de reducēdo eo. & l. si seru⁹. in prin. s. ti. j. materiā istam dixi in. d. l. cum seruus. s. tit. j.

SVMMARIVM.

1 Legatum alternatiuum quando dicatur unum uel plura?

Si ita. Legatū alternatiuè cēseť plura quo ad rerū noīationē: vnū quo ad pstationē. h. d. ¶Op. j. eo. de. l. si illud. ij. rn̄. gl. j. sol. † φ ibi diciť vnū quo ad vnā sol. sunt tm̄ plura quo ad noīationē, vt hīc. & sic cōcordat cum fi. huius. §. Istud reprehendit glos. per. l. cum illud. j. qn̄ di. leg. ce. & sol. aut loquimur in legato alternatiuè in quo vtrunq̄ est ab initio in obligatione: & ita loquiť. l. cōtraria: quia vnū legatū est. aut loquimur in legato alternatiuo quorū vnū poniť in defectum alterius: & sic non cōcurrunt in idē tēpus: & tunc sunt plura legata, vt hīc. istud dictum glo. est contra. d. l. si illud. ij. rn̄. j. eo. ideo tene primā sol. quā tenet gl. in. l. si ex toto. §. fi. s. titu. j. & Dy. ibi. & eodem modo intellige. l. cum illud. j. quando dies leg. ce.

Si quis. Si legať certū corp⁹, illud debeť qđ ex illo corpore reperiť. h. d. ¶Op. φ debeať tota quātitas & falsa demōstratio non vitiet: vt. l. si sic. §. j. Sol. ibi legata fuit quātitas hic spēs q̄ non reperiť in rerū natura. simile habeť. s. ti. j. l. si seru⁹. §. q quinq̄. ¶Op. de. l. quidā. in prin. s. ti. j. Sol. ibi fuit adiect⁹ loc⁹ vn̄ soluereť post perfectū legatū: ideo nō videť apposita cā taxationis sed magis designationis & cōsilij vnde soluereť. simile in. l. paulo. §. fi. j. ti. j. hīc verò in ipso legato fuit incertū vnde solueretur.

SVMMARIVM.

1 Legatum respectu incertitudinis personarum non est nullum, & ideo si hæres soluit, talis possidet titulo pro legato.
2 Legatū factū per testatorem clarutię in parochia sanctæ Mariæ: si una reperitur in d. parochia illa habebit legatū: nec hæres pōt dicere quòd poterat esse alia clarutia.

d Si inter duos.[d] Si testōr sensit de certo legatario, nec apparet de quo: pōt hęres eligere quē vult. h. d. ¶Opp.
φ hęres nō teneať alicui soluere ꝓpter incertitudinē vt. l. si fuerit. j. de reb.
e dub. Sol. expone hīc debet. i. pōt.[e] ¶Cōtra hoc op. de. l. iij. §. si duob⁹. de adi. leg. Sol. vt ibi. ¶Opp. φ legatū valeat: & hęres cogať eligere: vt. l. apud iulianū. §. scio. s. eo. ti. so. ibi erat incertitudo circa res: hīc circa personas. rōnē ponit Dy. in. c. in obscuris. de reg. iur. li. vj. Sed op. si incertitudo circa personas facit nō valere legatū, frustra est posita ista. l. quis enī dubitat φ hæres
1 pōt soluere & donare de suo qđ vult? rn̄. legatū† est nullū in veritate: [f] defi-
f cit enī ꝓbatio nō ius: vt. l. duo sunt titij. de test. tu. & l. cū ex plurib⁹. j. de ma. test. & iō si hęres soluit, legatari⁹ possidebit tit. ꝓ legato nō pro donato. & istud legatū veniret in cōtribulationē imponendā rōne legis falcidię sicut
g cetera legata: & iō posit⁹ est. §. iste. sed qro[g] hīc diciť si ambo veniāt: quid si nō venit nisi vn⁹, & alter nihil dicit, vel expsse renūciat? rn̄. idē dic φ hæres nō cogeť soluere: qm̄ agēs nō ostēdit testatorē sensisse de se: & sic non fundat suā intētionē: vt. d. l. duo sunt titij. & l. q plures. j. de vsufr. leg. & l. si fuerit. de reb⁹ dubi. & l. cū ex plurib⁹. de ma. test. verūtamē hęres ad repellēdū agentē debebit facere fidē i iudicio quō ali⁹ titi⁹ reperiť habēs easdē demōstrationes: vt ex hoc colligať incertitudo, vt. l. ita fidei. in prin. j. de iure fisci.
2 & hoc dixi i q̄ōne de facto. † * mihi ꝓposita qdā reliquerat cētū clarutię in parochia

decius. in consil. 11 col. 5. alciat lib. 4 paradox. & 13. hippo. singul. 439. presumitur n. pro possidente in stell mentum optima docti. palli incl. mecia col. 5. sol mate.

parochia sanctæ Mariæ.quędam noīe clarucia de dicta parochia petebat
a dicta centum·hæres dicebat φ non debebat sibi soluere[a] quia poterat esse alia clarucia in dicta parochia.certè non sufficeret dicere quòd poterat esse alia clarucia,vt.d.l.ita fidei.j.de iure fis.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Tertius quòd posit impedire executionem iudicis.*

Certam. Si petendo legatarius & substitutus sibi concurrant in dubio est primus legatarius præferendus.h.d.¶ Oppo. legatario primo agnoscente substitutus repellit oīno,vt.l.post aditam. C. de impub.& ali.substi.Sol.glo.intelligit substitutū hīc p fideicōmissum: quare tenebat ei restituere legatarius.¶ Opp.tunc quia fideicōmissarius nō habet actionē contra hæredē nisi sibi cedat,vt.l.imperator.in prin.j.eo. &.l.si legatari⁹.j.tit.j.Huius cōtrarij timore Iac. de ra.intelligit hīc in substituto directò:& φ erat inter eos cōtentio:quia quilibet dicebat se principalē legatariū.Sed hoc est cōtra mentē literę.Tū sustinēdo hāc lect.dic φ substitut⁹ dicebat legatariū primū repudiasse.& est bona lectu.& lecturā. gl.etiā puto bonā.Ad cōtrariū rn̄de φ nō habet actionē cōtra hærede, nisi cedat.s.directā sed vtilē sic.cū em̄ habeat actionē cōtra legatarium: habet obligatā illā actionē quā legatari⁹ habet cōtra heredē, & sic habet vtilē, vt l.nomē.C.q̄ res pig.obli.pos.pōt em̄ interesse fideicōmissarij φ sibi soluatur prius φ̄ legatario.fortè quia legatari⁹ statim esset cōsumptur⁹ si accepisset. ¶ Op.φ pferat fideicōmissari⁹,vt.l.is cui.§.fi.j.vt in pos.leg.So hīc loquitur
b qn̄ nulla culpa pōt legatario īputari:aliàs secus vt ibi.¶ Op.s.[b]ti.j.de.l.si à pluribus.in prin.Sol.dicit Dy.φ hīc loquitur qn̄ concurrit legatarius primus & fideicōmissarius cui debet restitui.In cōtrario cōcurrebāt merus executor:& ille cui debet restitui.quo casu ille cui debet restitui indistinctè præ
1 fert.¶ Vltimò no.ex hoc.§.& pcedenti† φ tertius venit ad impediendā iudicis executionē ei⁹ quod tu legatari⁹ petis à me tanq̄ ab herede.facit.s.so. ma.l.titia.& qđ ibi no.& ibi dico.&.l.ita tñ.§.quoties.j.ad treb. & ibi dicā.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Legata particularia fideicommißis particularibus sunt exæquata: & uniuersa uniuersalibus.*

2 *Commoda & incommoda & beneficium trebelliani ueniunt in legato omnium bonorū non autem in legato partis bonorum.*

3 *Testator si instituit aliquem hæredem in parte hæreditatis, & grauat de restituendo illā partem sub uocabulo bonorum, quòd sit fideicommissum uniuersale.*

4 *Testator si reliquit alicui partē bonorū, & in his hæredē instituit, deducetur æs alienū,*

5 *Dictio in his, facit repetitionem præcedentium cum omnibus suis qualitatibus.*

6 *Legata parte bonorū an deducētur alia legata facta sicut deducitur æs alienum?*

Si cui certam. Si legat pars hęreditatis, intelligit cū honoribus & oneribꝰ.si pars bonorū intelligit deductis oneribꝰ.h.d.¶ Op.ad istū.§.de.l.se.Solu.Ludo.Ro.intellexit φ hīc loquatur secūdū tpa antiquissima.vel φ qs legauit certā partē hereditatis hoc est rē q̄ facit partē hrditatis.lex vero sequēs loquit in duobꝰ casibꝰ specialibꝰ.qđ nihil est dicere.nā est cōtra.l.nō amplꝰ.§.cū bonorū.s.tit.j.&.l.gñali.§.fi.j.de vsufr.leg.Dic ergo secūdū Azo.φ hīc legauit certā partē hereditatis,meritò onera diuidunt,qa nomē hæreditatis hoc īport it.in.l.sequēti legauit partē bonorū q̄ intelligunt deducto ęre alieno, vt.l.subsignatū §.bona.&.l.bonorū.de verb.sig.ista est vera.¶ Sed ad istud op.j.ad treb.de l.cogi.in prin.vbi si relinquunt bona,intelligit cū oneribꝰ & cū honoribꝰ. so.dicit Dy.aut bona relinquunt iure legati:& ita loquit ista lex.Aut iure fideicōmissi.& loquit.l.cōtraria.ita tenet Dy.in.l.princeps bona.j.de verb. sig.Et gl.vr̄ idē tenere in.l.subsignatū.§.bona.de verb.sig.Certè si ista opi
c nio esset vera,cōtradiceret[c] illi regulę quā dedi in.l.j.j.tit.j.φ legata vniuersalia:& fideicōmissa vniuersalia sint exequata . qđ dixi me examinaturū hīc.Vñ Ia.de ra.Pe.& Cy.q hoc refert in.l.ij.C.cōia de leg.in tertio cōtra
1 rio dicūt sicut†exequata sunt legata particularia particularibꝰ fideicōmissis:ita vniuersalia vniuersalibꝰ fideicōmissis.Ad.l.cogi.rn̄.φ ibi oīa bona re
2 linquunt,hīc pars bonorū & ita pertrāseūt ipsi.¶ Ego opi.istorū teneo†& p his do casum in.l.quoties.§.fi.de vsufru.vbi si legant oīa bona,intelligit.
d i.oīs substātia[d].qđ est idē φ hereditas, vt.j.ad treb.l.cogi. in prin.& pbat. j.de vsufr.le.l.vxori.vbi legato vsufructu bonorū,venit calendariū qđ cōtinet debita & credita.secus si certę partis bonorū leget vsusfruct⁹,vt.l.gñali. §.fi.de vsufr.le.Rn̄.qn̄ testator legat oīa bona , si intelligeret deducto ære alieno,ex hoc sequeret φ legatari⁹ hret totū cōmodū , & apud heredes remanerēt oīa incōmoda,qđ est incōueniēs,vt.l.si nō fuerint.§.j.s.p soc. Et
e iō intelligit vniuersalr vt trāseāt debita[e] & credita. Sed qn̄ pars bonorū relinquit,cessat pdictū incōueniēs:& iō dicit hoc casu legatū particulare.siue ergo oīa bona relinquant iure legati vel fideicōmissi, legatari⁹ vel fideicōmissari⁹ habebit bñficiū trebelliani vt in eū actiōes debeāt transire, vt.l. mulier.§.fi.ad treb.& qđ ibi no.Idē si pars hrditatis vel tota hrditas*relinquat*vt hīc:& no.in.d.§.fi.Sed si pars bonorū relinquit,nō habebit beneficiū treb.cū in eū nō trāseant actiōes, vt hac.l.cū autē. Sed cōtra hoc facit ad treb.l.cogi.§.& gñaliter.in glo.super verbo vniuersitate. q̄ dicit tota vel p parte.sed illud intelligit φ vtit verbo hereditatis. secus si verbo bono
3 rū,vt hīc.¶†Sed quero quid si testator instituit me hæredē in certa parte hereditatis & rogauit me restituere illā partē vtēs vocabulo bonorū.Rn̄d. fideicōmissum dicet vniuersale : quia totū qđ mihi relinquit sum rogatus restituere:& sic habet locū ratio præcedēs.idē si rogat⁹ sum restituere medietatē vni,& medietatē alteri,ita φ apud me nihil remanet ideo dicet fideicōmissum vniuersale p eandē rōnē, licèt prima
4 facie videbat relicta pars bonorū. ¶†Sed quero ali quis testator reliquit partē bonorū & in his eū heredē instituit:an deducent debita & credita? Videt φ nō:qa reliquit iure hereditario.contrariū est verū.nā partē bonorū reliquit:ergo &c.& illud qđ sequit,& in his hęredē instituo.intelligit in his q̄ cōtinent legatū certę partis bonorū:& sic hęres institut⁹ erit in
5 re certa.nā†natura illius dictiōis in his,& similiū est vt faciat relationē pręcedentiū cū oībꝰ suis qualitatibus,vt.l.à filio.§.testator.&.§.se.& ibi dicā.j.de ali.&
6 cib.le.¶†Quero qn̄ legat pars bonorū, ęs alienū debet deduci, vt hīc:& solutio debet fieri secundū formā.l.nō ampli⁹.§.fi.s.ti.j.qđ dicēdū de legatis:an deducant? Rn̄.aut fuit legata species hæreditaria vni: & pars bonorū alteri:tūc illa species deducit nō per istā.l.sed per regulā, q̄ est φ generi per speciē derogat,vt.l.vxorē.§.codicillis.&.l.seruis vrbanis in fi.j. tit.j.secus si vni leget species , alteri vsusfruct⁹ certæ
f partis bonorū,[f] vt.l.sempronio.in princ.j.de vsufru. leg.qđ dic vt ibi,Si verò legat quātitas:tūc aut est tale legatū ex quo nō detrahit falcidia , & illud deducit,vt hīc,dū dicit de ptio seruorū.Et aduerte.φ glo. dicit de seruis quos percepit redimi & manumitti.& ostēdat nō fuisse dispositū de specie hereditaria sed de quātitate.Idē est ergo in legatis ad pias causas de
g quibꝰ nō detrahit[g] falcidia,vt in aut.similiter.C.ad.l. falc.Si verò sunt legata de quibꝰ falcidia detrahit,& ista isto mō nō detrahunt:qđ patet:qa venit ad con tributionē.l.fal.nā estimabit quantū valet illa pars bonorū nō deductis legatis, & estimabuntur legata alia,& sic cōtribuent:& videbit an sit locus falcidię, vt.l.qui quadringēta.&.l.marcell⁹.in prin.j.ad treb. Prędicta vera,nisi de mēte testatoris aliud apparet: vt si post multa legata facta dixisset aliorū verò bonorū meorū partē dimidiā lego tali, nā per hoc qđ dicit aliorū, videt velle prius legata detrahi,vt videbitis in.d.l.qui quadringenta.&.d.l.marcellus.

LEX X.

Cum fundus. Quod rei legatæ accedit, ad legatarium pertinet.h.d.¶ Op.φ psens tempus debet inspici, vt.l.si ita.de au.& arg.lega.Sol.ibi contingit augmētum in alijs rebus separatim,hīc in eadē re.quod dic vt.l.serui electione.§.fi.&.l.si ex toto.in prin.s.tit.j.quod no.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Legatum factum seruo proprio tenet, quando est tantæ efficaciæ quòd libertatem tribuat.*

2 *Alimenta seruo proprio legari possunt.*

3 *Seruo communi legari potest.*

LEX XI.

h Statuliberum.[h] Statuliberο nō pōt hęres legare nisi sub cōditione libertatis, vel si moriēte hrde seru⁹ futur⁹ sit liber. h.d. ¶ Opp.in aut.vt liberti de cetero.§. si quis.sol. dicit gl.fallit ibi,& in alijs casibꝰ vbi quis seruo pro
1 prio legat.Dic φ†quis potest seruo proprio legare, qn̄ legatū est tantæ efficaciæ quòd etiam libertatē
2 tribuat,vt in.d.§.si quis.¶ Item possunt†legari alimenta,vt.l.seruos.de ali.&.cib.leg.&.s.titu.j.l.seruo
3 alieno.§.j.Item † potest legari seruo communi,vt.l. plautius.j.ad.l.falci.Item seruo proprio legato,vt.l. seruo legato.in prin.&.l.si à pluribus.§.fi.s.titu.j.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Facere aliquid qui tenetur intra tempus eidem statutum ad faciendum: si non facit in tempore, post tempus uidetur prohibitus.*

2 *Electio transfertur in legatarium hærede in moram eligendi existente.*

3 *Electione facta quando liceat uariare?*

Stichum. Permissum ad tēpus, post tempus videtur prohibitum esse:&

a ¶ Debebat sibi soluere.Adde quod no.Bar.in.l.si in rem.s.de rei vendi.

b ¶ Certā.op.s.Posito φ hoc cōstaret,pcedere pōt isto casu dictum Barto. aliàs puto esse seruandā intētionē testātis q si voluit ad legatariū primo loco puenire,legatarius deberet pferri vt hīc ī tex.ī fi.secūdū Pau.de ca.ī.l.fi deicōmissa.j.ti.j.certè posito φ dictū Bar.indistīctè esset verū,nō posset negari qn̄ si concurrat fideicommissarius habens vtiles actiōes cū legatario habēte directas & in eodē tpe,φ pferri debeat legatarius habens directas.vt not.p gl.& doct. in.l.iij.C.de noua.&sic ī hoc casu bñ dicit Pau.de ca.& Imo.hic ad fi. sed de vno multū dubito circa dictū Bart.qa nō repit ī iure φ in isto casu fideicommissarius habet obligatā & hypothecatā illā actionē quā legatari⁹ habet contra heredē nec.l.j.C. e.de leg.h.d.vñ cū fideicō.nullam habeat actionē psonalē cōtra hrdē, nisi cessione facta.l. īperator.j.eo. ergo nec hypotheca.l.si deiussor obligari.ī prin.ff. de fideius.

c ¶ Si cui certa con tradicere.Vide per Ange.& alios in.l. mulier.§.fi.ad treb.

d ¶ Oīs substātia.Et idē qđ tenet Bart. hīc tenet Ang.in.l. nō ampli⁹.§.fi.s.ti. j.& vide ibi Pet.de bel.pt i.& Cy.ī.l.si liū . C. fa.erc.dum loqt de trebel. ita loquit Imol.ī.l.cū fili⁹.ī vlt.col.ī pric. s.de vulg. & pupi. substi. vide.l.fi. de vsufru.leg.

e ¶ Trāseunt debita . qn̄ legat certa pars hrditatis seu certa pars bonorū. qđ īportent & releuēt ista vba, adde qđ no. Bar.in.l.cēturio.de vul.& pu. & vide Iac. de bel. īsti.de fideicō.hęr. post pri.ī.iij.col.& gl.ibi.ī.§. & singulis.in verb.solebat. adde qn̄ relinquit certa pars bonorū, Bal.cōsi.x.libr.iiij.

f ¶ Certe partis bonorū.Vide Bal.ī.l. quoties. in fi.fa.er.

g ¶ Non detrahitur. Adde Bart.in.l.ex asse.ad.l.falci

h ¶ Statuli.§.stichū. Adde. l. aduer. de neg. gest. &.l. matrem. de probatio.

&.l. non solùm.§. sed vt probari.j.de ope.no.nun. quod facit ad.q. not. de qua ibi per Bart.

post electionẽ sola res electa videt̃ esse in legato, & variare nõ licet.h.d. No.† ꝙ ei qui pôt aliquid facere si ad faciendũ statuat̃ tps, & intra illud tps nõ facit. post tps videt̃ esse ꝓhibitus, siue statuat̃ tẽpus à testatore, vt hîc, siue à iudice, vt.l.mancipiorũ.j.de op. leg.&.l.si ea.C.qui accu.nõ pos.&.l.titia.j.de accu.facit.l.imperator.s.de postulan. vbi ecõtra prohibitũ
2 ad tẽpus: post tps videt̃ permissum. ¶ † Not. ꝙ post morã hæredis in eligẽdo transfert̃ electio in legatariũ. Idẽ* est dicendũ* si electio rei transfer̃ in tertiũ,
3 vt.C.cõmu.de leg.l.fin.§.sed si quis. ¶ † No. ꝙ nõ licet variare post electionẽ factã cõtra.j.de verb.ob.l. si quis stipulatus sit stichũ aut pamphilũ.glo.soluit hîc.dixi in.l.huiusmodi.§.stichum.s.tit.j.

LEX XII.

SI pecunia. Pecunia legata etiã si in bonis non esse reperit̃, ex hereditate soluenda est.h.d. Hæc.l.nõ procederet hodie hẽrede faciẽte inuentariũ.nam ille tenet̃ satisfacere de rebus hæreditarijs, si eas nõ pôt vẽdere, vt.l.scimus.§.& si præfatam.C.de iure delibe. Et hoc est verũ in quantitatib⁹: in speciebus secus, vt.l.cum ita.§.species.j.eo.

Quod ita legatum. Dies incertus habetur pro conditione.

SVMMARIVM.

1 *Cedens actionem contra unum ex correis, alium liberat à se cedente.*
2 *Testator si legat nomẽ debitoris, & hæres illud cedat legatario: legatario agẽti pôt obijci cõpẽsatio ex persona hæredis.*

LEX XIII.

2 ¶ Qui duos. Vide Bal.in.l.ex legato. in.iij.q.C.de leg.

QVi duos. a Quando facto heredis debitor liberatur, imputat̃ heredi.h.d. ¶ † Not. ex ista l. ꝙ qui cedit actionem cõtra vnũ ex correis, aliũ liberat à se cedẽte, vt hîc.&.l.si sic.§.fi.cũ.l. seq.s.tit.j.multomagis p cessionẽ debet ĩtelligi liberat⁹ ille cõtra quẽ facta est cessio.& hoc est verũ qñ cessio nõ fit ad cõmodũ cedẽtis sed cessionarij, vt.l. facta.§.si heres.j.ad treb.& ibi dixi.p istã.l. † dicebã
2 in qõne de facto * mihi ꝓposita*. Testator reliquit alicui actionẽ quã habebat cõtra titiũ quã heres legatario cessit: legatario agẽti opponebat̃ cõpẽsatio ex persona hr̃dis, qđ fieri pôt secũdũ determinationẽ Dy.in.c.is q in ius.de reg.iur.lib.vj.& gl.tangit in l.si qs in rẽ.s.de ꝑcu.nã legatari⁹ habebit regressum cõtra herede: qa facto eius qui nõ soluit qđ debet, debitor liberat̃, vt hîc.facit.l.qui solidum.§.fi.j.eo.

Si isqui. Si idẽ legat̃ duob⁹ ĩsolidũ, vni debent̃ res: alij ẽstimatio.h.d. ¶ Op.j.ti.j.de l.vxorẽ.§.j.Gl.dicit solue vt ibi. Dy.tenet illã ꝙ ibi primò legauit totũ secũdò partẽ. Ideo vr̃ adimere à primo qđ legauit secũdo, vt.l.cũ questio.C.de leg. Pe.tenet aliã ꝙ ibi fuit legata species: hîc quantitas. qđ nõ placet: qa legãdo qđ titi⁹ debet, nõ videt̃ legata quãtitas, sed actio: & sic species, vt.l.si sic.§.j.s.tit. j.& ideo vbi testator dixisset expsse, insolidũ faceret sibi partes per concursum.vt.l.si pluribus.s.tit.j.

LEX XIIII.

SI idem seruus. In dubio libertas præualet legato.h.d.examina vt.l.seruũ filij.§.si idẽ.s.ti.j.

LEX XV.

SI quis duobus. Vtriusqꝫ rei legatẽ alternatiuẽ nõ pôt.pars pstari, sed vna solida debet solui.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Duo rei credendi conficiuntur per dictionem alternatiuam.*
2 *Vnus ex duobus reis credendi si exegit totum, quando cogatur alteri communicare?*

LEX XVI.

SI titio. Duo rei credẽdi per dictionẽ alternatiuã possunt constitui: & ille erit potior qui pri⁹ litẽ cõtestabit̃.h.d. ¶ † No. ꝙ duo rei credẽdi conficiunt̃ per dictionẽ alternatiuã.simile est in reis debendi.vt.l.si ex toto.§.j.s.ti.j.& aut̃.si qñ.C.de cõsti. pecu. ¶ Op.C.de verb.sig.de.l.cũ quidã.vbi alternatiua posita inter honoratos resoluit̃ in cõiunctã.sol. electio data hæredi tollit contrariũ. dixi in.d.l.si ex toto.§.j.*s.tit.j.* ¶ Op.de.l.qui pecuniã.de ista.libe. b gl.nõ soluit. Dy.hîc dicit ꝙ hîc heres dãnatus est dare alternatiuẽ: ibi simpliciter: & iõ cuilibet ꝓ parte.
2 ¶ † Querit gl.qđ si vn⁹ exegit totũ an cogat̃ restituere alteri? Gl. ꝙ sic p ac.neg.gest.vt.l.j.C.de duo.reis. sed illa loquit̃ in reis debẽdi: hîc in reis credẽdi.glo. est hîc, & in.l.frater à fratre.s.de cõdictio.inde.in gl. c j.mag. Alibi dicit gl. ꝙ ita demũ tenet̃ alteri correo si erãt socij, vt.l.q hominẽ.§.j.de solu. Veritas est vt distinguam⁹, aut erãt socij oĩm bonorũ vel illi⁹ obligationis, & debent cõicare actiõe ꝓ socio, vt.d.l.qui hoĩem.§.j.& ibi no. aut nõ erãt socij: & tũc aut debitũ erat cõtractũ de pecunia cõi: & tũc alter ab altero pôt repetere: & isto casu pôt dicere verũ ista glo.& in.d.l.frater à fratre.& sic nõ est ista gl.referenda ad tex. si verò erãt creditores ex causa lucratiua: qa aio donãdi fuit eis ꝓmissum vel legatũ, vt in casu hui⁹ d l. tũc alteri alter nõ debet cõicare, vt.l.j.l.fal.hoc esse obseruãdũ.j.ad.l.fal.dixi in materia duorum reorũ.

SVMMARIVM.

1 *Nudus minister quis dicatur?*
2 *Executor contra hæredem non habet actionem ad petenda legata quorum executio est sibi commissa, nisi quando relinquitur ad pias causas & pro alimentis.*
3 *Executor in casibus in quibus habet actionem contra hæredẽ ad petendum legata quam actionem habeat?*
4 *Relictum pro anima, uidetur relictum ad pias causas.*
5 *Executori officio iudicis consulitur in illis casibus in quibus non habet actionem.* e
6 *Executor non conuenitur à legatarijs.*
7 *Executor an cogatur acceptare officium? remißiuè.*
8 *Executores qualiter poßint uendere bona hæreditaria? remißiuè.*

LEX XVII.

SI quis titio. Quãdo fideicommissum deficit, legatum remanet penes legatariũ, nisi sit nudus minister.h.d. ¶ Op. b de.l.filio.§. b matri.j.de adi.le.glo.hîc dicit ꝙ ibi mater erat nuda ministra.gl.est cõtra tex.illius.§.Dic quòd ibi fideicõmissum deficit ex voluntate defuncti expressa: & iõ tũc deficit legatũ: hîc võ deficit ex causa.s.morte fideicõmissarij. ¶ Op.j.e.de.l.codicillis in princ.glo. sol.tu dic vt ibi dicã. ¶ Opp. ꝙ istud fideicõmissum debebat̃ heredi fideicõmissarij: qa trãsmittit̃ ad hæredẽ post diẽ legati cedentẽ, vt.l.j.§.in nouissimo.C. de ca.tol.Sol.intelligas hîc fideicõmissariũ mortuũ viuo testatore, secũdũ Dy.vel pẽdẽte cõditiõe vel sine herede, secũdũ Pet. ¶ Quero qs dicat̃ nud⁹ minister? glo.hîc c dicit ille qui nullũ sentit cõmodũ.ad c hoc alle.Io.de are.l.sulpiti⁹.aliàs incipit, si mulier.j.
1 de do.inter vi.& vxo.q multũ facit. ¶ † Tu tñ dicas clarius sic: qñqꝫ in aliquẽ conferunt̃ verba dispositiua, vt in hoc exẽplo.lego titio.x.q volo eũ restituere seio: tunc est legatari⁹, vt hîc. Itẽ si dispositio in eũ f cõfert̃ tacitè, vt qa voluit eũ restituere post aliquod tps: & sic voluit eũ sentire aliquod cõmodũ ex legato, & erit tũc legatari⁹.vt.d.l.sulpiti⁹.facit.l.si qs d eũ. d j.de cond.& demõ.Si verò in eũ nõ cõferunt̃ verba dispositiua tacitè vel expressè. sed solũ ei cõmittit̃ executio facti: tũc si qdẽ debet hr̃e cõmodũ ex dispositiõe defuncti, nõ ex dicto legato, sed aliunde, vt si vnũ ex heredib⁹ facit executorẽ, vel executori aliquid legauit retinendũ ꝓ se: tũc dicit̃ executor, sed nõ mer⁹: qa pôt cõueniri à legatarijs, vt.l.si à pluribus.s.tit.j.& debet satisdare, vt.l.quidã.§.pe.s.titu.j. quòd nõ facit mer⁹ executor, vt.l.diuus.j.si cui plus g ꝙ.p.l.falc.& ibi dixi de hac satisdatione. Ad istũ tñ executorẽ non merũ legata & fideicõmissa deficientia nõ redeũt, vt.l.pecuniæ.de ali.& cib.leg. Si verò ĩ eũ nõ cõfert̃ dispositio tacitè vel expsse nec cõmodũ aliqđ sentit ex volũtate defuncti: tũc est mer⁹ & nud⁹ executor.de quo loquit̃ ista.l.& facit.d.l.diuus.
2 & aliæ leges de quib⁹ dicã. ¶ † Quero an executor e e merus vel mistus f nõ habeat actionẽ cõtra heredẽ ad f petenda legata quorũ executio est sibi cõmissa. glo. dicit regula est ꝙ non, vt.l.luci⁹.§.j.j.ad treb.fallit in casib⁹ scilicet si relinquit̃ ad pias cãs, vel alimẽta.qđ
3 no. ¶ † Quæro in casib⁹ in qb⁹ dicit ꝙ habet actionẽ. quã actionẽ habet executor? Rñdeo nõ habet nouã g actionem, sed exercitium g illarum actionum quæ competũt

¶ Opp. Hoc tñ limita in casu.l.cum filio.s.titulo.j.secũdũ lect.Bart.& est sing.limitatio secũdũ Ang.ibidem.

¶ Glo.dicit hîc. Vide Bald.& doct.in ista materia.in.l. nulli.in.ij.col.C.de epi.& cler.per Io. an.in addi.Spec.in titu.de instr.edi.§. nũc verò aliqua.in addi.q incipit, per superiora &c.

¶ Facit.l.si qs. Et vide Bal.& doc.in l.si à pluribus.s.tit. j.&.eo.ti.l.quidam §.si scriptus.& an actio cõpetat contra executorẽ: vide Bal.in.d.l.nulli.in j.col. Bart.in.l.firmio.j.quando dies leg.ced.

¶ Quero an executor habeat actionẽ cõtra hæredẽ. Bal. verò indistinctè tenet ꝙ sic in.l.id qđ pauperib⁹.in.v.co. C.de epi.& cle.& etiã contra debitores, vt ibi.& vide in.l.si quis ad declinandã.per Bar.C. de epi.& cle.& Bal.in.d.l.nulli.in j.col. p Io.andr.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.nunc verò.in.iij.colũ.& vide Bald.in.l.ex verbo.C.de fideic. liber.& an habeat rei vẽdi.Bal.tenet ꝙ nõ.in.l.ij.C.cõia de lega. Adde vt p Paul.de ca.consil. cxlvij.

¶ Codices scripti & Venetijs ĩpressi habent hoc modo. Quæro an executor merus vel non. habeat actionem &c.sine illo verbo mistus: quod si velis hîc adesse, abradas negatiuam, vt ad sensum patet. Alex.Loseus.

¶ Sed exercitium. Sed an isti executores agẽt nomine ꝓprio.vide in Spe. in.d.§.nũc verò aliqua.in ver.nũquid ante litem. Bal.in l.id quod pauperibus.in.v.col.C.de epi.& cle. adde Bart.in.l.hæreditas.la.ij.de hæred. insti.& Bal.in aut̃. licẽt.C.de natu.libe.

cōpetunt legatarijs,quib⁹ debet solui,vt.l.nulli.&.l.
si qs ad declinãdã.C.de epis.& cle.ita tenet ibi.Pet.
de bel.perti. ¶ Aduerte tñ,q̄ñ q̄ isti executores sū
stinēt vicē heredū, vt si testator iussit bona sua dari
pauperib⁹, & facit aliquē executorē suū,vt.d.l.si qs
ad declinãdam.& in.c.cū tibi.extra de test.& ibi no.
p Inno.& in.c.cū Ioãnes. & ibi p Ioã.and.e.ti.& per
Ros.in libel.in fi.de act.ex testa. & p Spe.in ti.de in-
stru.edi.§.nūc verò aliqua.Circa qđ vide.q.quã dis-
a putaui q̄ īcipit,filiū adultū testator īstituit.¶ No.a
4 etiã illã gl.q̄ innuit † q̄ oē q̄ relinquit pro aīa:vr̄ reli
b ctū ad pias cās b. ¶ Quero,in casib⁹ in quib⁹ dicit gl.
5 q̄ † nō habet actionē,qualr̄ executori cōsulat?Rñ.of
6 ficio iudicis,vt.l.quint⁹.j.de annu.lega. ¶ Quæro,†
vtrū executor possit cōueniri à legatarijs?gl.tenet q̄
c nō c i.l.firmio.§.fi.j.q̄ñ di.le.ce.dic vt ibi dixi.¶ Que
ro an executor possit cogi acceptare officiū execu-
tiōis?dixi i.l.j.s.eo.alia circa executores ponit Cy.in
d l.id qđ pauperib⁹.C.de epis.& cle.Qualiter aūt d exe
cutores possint vēdere bona hereditaria.de hoc feci
repetitionē in.l.alio herede.j.de alimē.& ciba.lega.

SVMMARIVM.

1 *Hæres negligens in eligendo,potest moram purgare usque ad litem contestatam.*

Si hæres. Negligētia ei⁹ qui pōt eligere vnū
ex certis, facit oēs ad legatum ad-
e mitti.h.d.No.nouū casum.¶ Op.de.l.si quis seruū e
§.si inter duos.s.eo.gl.nō sol.Dy.dicit q̄ ibi testator
sensit de certo:qa eū noīauit nomine ꝓprio.hic ve-
rò relinquit īcerto de certis.facit qđ no.s.tit.j.l.si qs
à filio.§.si qs plures. ¶ Opp.q̄ quilibet insolidū ad-
mittat,vt.s.l.ꝓxi.gl.nō sol.clarē.dic q̄ ibi testator le
gauit duob⁹ alternatiuè:hic veni de certis quē heres
elegerit.vnde eo nō eligente omnes simul admittun
tur & vocantur.¶ Oppo.q̄ ille preferat qui primo
1 petijt,vt.l.cū quidã.j.eo.Solu.vt ibi dicã.¶ † Quero,
intra quantū tempus heres eligere debeat,ne dicat
negligens.Rñdeo cum primum potest:& si fuit ne-
gligens poterit purgare moram vsq̄ ad litis contest.
factam ab vno,vt.d.l.cum quidam.j.eo.

LEX XVIII.

HAEredem. Potest mihi legari res mea sub conditione,si mea esse desierit.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Errans in dominio, impedit dominij translationem quando trãsfertur ex uolūtate tradētis.secus si ex legis dispositiōe.*
2 *Error in alternatiuis non impedit electionem.secus quando simpliciter relinquitur optio rerum.*
3 *Purgationi moræ non est locus facta executione à lege siue ab homine.*

LEX XIX.

SIs cui. Per petitionē vel solutionem vnius ex rebus alter
natiuè legatis ius eligēdi cōsumit,etiã si
eã solã qs legatã putauit.h.d.¶ Extra gl.
op.de.l.pe.C.de cōdictio.inde.quidã dicūt q̄ illa cor
rigit istã.Doc.ibi dicunt q̄ ibi loquit q̄ñ vtraque res
fuit soluta, & debebant alternatiuè, sed hic q̄ñ alte-
ra tm̄. ¶ Ad hoc op. vr̄ q̄ etiã isto casu possit repeti
res soluta,vt.l.cū is.§.fi.de cōdic.inde.gl.soluit duo-
bus modis quas sol.reprobat in cōtrario,& bñ.dic er
go q̄ ibi loquit in obligatiōe gñis nō alternatiua.&
tex.expone vt no.¶ Opp.secundū Dy.errãs nō trãs
fert dñium,vt.l.cū in corp⁹.de acqui.re.do.&.l.dedi.
f §.subtilius.s.de cōdi.ob cau.Dyn.dicit, hic f est error
in cã q̄ nō impedit trãslationem dñij,vt in toto ti.de
cōdictiō.inde.Sed cōtra:quia imo hic errauit in do-
minio.Si eñ puto stichū tm̄ tibi legatū,credo tuum:
& sic trado vt tuū.vnde nō trãsferť dñium,vt.d.l.cū
1 in corp⁹.&.d.§.subtilius. Dy.nō sol.dic † q̄ tūc error
in dominio impedit trãslatione dñij, cū dñiū trans-
ferť ex voluntate tradētis. Sed hic dñium transferť
ex legis dispositiōe eoipso q̄ elegit istū dari. ¶ Op.
g si cer.pet.g de.l.si ego.vbi error in cã impedit trãsla-
tionē dñij.Dy.nō sol.dic eodē mō q̄ hic nō trãsferť
ex voluntate tradentis:sed ex dispositione legis.sed
cōtra fortiter facit:quia in legato alternatiuo nō trãs
ferť dñium nisi à tpe electionis,vt.l.statuliberū.§.sti
chū.s.eo.sed hic nō fuit electio.Error eñ vel ignorã-
tia circa res q̄ debēt eligi impedit electionē,vt no.in

2 l.serui electione.s.tit.j.Rñdeo,illud est verū † q̄ñ re-
linquiť optio rerū simplr̄.hic q̄ñ plures res relinquū
tur alternatiuè:quo casu quelibet ab initio est ī obli-
gatiōe:ideo error electionē non impedit.qđ est no.
¶ Vltimò no.q̄ hic iō nō pōt fieri reuocatio erroris:
qa in primo casu facta est executio à.l.statim eñ cū
legatari⁹ petit,trãslatū est dñiū in eū.l.apud aufidiū.
h de op.leg.In secūdo casu facta est executio ab hoīe h:
qa soluit. & p istã.l.Dy.in.l.si seruū.§.sequit.j.de v.
3 obli.dicit † q̄ post factã executionem siue à iure,siue
ab hoīe,nō est locus purgatiōi more.ꝓ hoc allego.l.
q ob rē.s.de cōdictio.inde.& dixi plenè in.l.si insulã.
in.iij.q.de verb.oblig.

LEX XX.

i ET proculo. i In legato ꝓprietatis cōiunctio le
galis nō īducit ius accrescēdi.h.d.¶ Op.
de vsufru.accre.de.l.j.§.j.Quidã dicūt hic
de rigore:ibi de equitate.tu dic secundū gl.ibi,in vsu
fructu qui facili⁹ accrescit:hic in ꝓprietate.Sed con
tra.vbi nulla est cōiunctio, etiã in vsufructu non est
locus iuri accrescendi, vt.l.j.in prin.de vsufru.accre.
Sol.hic nulla est cōiunctio hoīs,sed est cōiunctio le-
galis q̄ñ ex ꝑsona vni⁹ deueniť ad plures,vt.l.j.§.ij.
de vsufru.accre.q̄ cōiunctio sufficit in vsufructu:nō
in ꝓprietate,vt hic.¶ Opp.q̄ etiã in ꝓprietate suf-
ficit,vt.l.si seru⁹ cōis ab extero.de acq.heredi. So.ibi
in hr̄ditate:hic ī legato.ratio no.in.l.cōtraria.¶ Op.
de.l.si duob⁹.j.eo.Sol.vt ibi.¶ Opp.de.l.fili⁹.§.j.j.de
fal.Sol.vt ibi.nam ibi est casus conuersus:quia ibi lo-
quiť de duob⁹ seruis vni⁹ dñi:& sic est cōiunctio ver
balis.

LEX XXI.

CVm quidam. Falsa demonstratio quãtitatis expressa legatum non vitiat.h.d.

SVMMARIVM.

1 *AEstimatio rei simpliciter legatæ peti potest.*
2 *Legatarius quomodo probet quòd testator habuit animum duplicandi legatum.*
3 *Legata quantitate in genere,quælibet quantitas quæ soluatur præsumitur facta ob causam legati.*
4 *Filia cui pater legauit ducentum pro ea maritanda, & postea eam maritauit & dedit ei centum nomine dotis,quòd possit residuū petere.*

LEX XXII.

k LVcius. k Legato facto à testatore postea soluto legatario
actio denegatur,nisi per eum de testato-
ris mente doceatur.idem de parte soluta.
l hoc dicit.¶ Op.q̄ l legatum nō debeat de fructibus
medio tēpore perceptis,vt.l.cū pater.§.filia.j.e. Sol.
hoc ideo fit:quia dixit cū commodis suis,vt gl.dicit.
m Secūdò op. m q̄ eoipso q̄ testator vendidit militiã,
sit fundata intentio hæredis,q̄ legatū sit reuocatū.
vt.l.fideicōmissa.§.si rem.j.tit.j.Sed dicit gl.no.ibi
loquiť quãdo legauit rē simpliciter.hic q̄ñ legauit rē o
vel æstimationē.vide gl.quæ incipit.s.pretij.quã no.
¶ Tertiò op.diciť hic in fi.pretij supesse exactionē.
Cōtra:imo nō potest peti pretiū sed res:vt insti.eo.
1 §.si rem.Dicit gl.† illud fateor si res erat simpliciter
legata,& esset ex necessitate alienata , res ipsa pete-
ret:sed quia hic fuit dictum siue æstimationem:ideo
petitur æstimatio. Ego teneo etiã quòd quando res
est legata simpliciter,potest peti æstimatio.dixi in
2 l.planè.§.qđ si rē emissem.s.ti.j.¶ † Quæro, quomo
do poterit probare legatarius q̄ testator habuit ani-
mū duplicandi legatū:gl.hic dicit,si testator pretiū
exegit,& ipsum in suos vsus cōuertit,et aliã pecuniã
n legatario soluerit:tūc videť duplicare legatū. secus n
si illud idē testator ꝑtiū exigit,& ipm in suos vsus cō
uertit,& illã pecuniã legatario soluerit:tūc eñ videť
repudiare legatū.sec⁹ si illud idē ꝑtiū soluisset,vt hic
in gl.q̄ īcipit,ꝓsumiť,quã vide. Cōtra hoc vr̄.s.ti.j.l.
hmōi.§.cū pr̄ ꝓ filia.vbi oīs solō in dubio vr̄ facta vt
3 exonereť legatū.Rñ.ibi loquiť † q̄ legať quãtitas in
gn̄e:tunc solutio q̄titatis cuiuslibet ꝓsumiť facta ob
illã cãm legati.hic verò fuit legata spēs, vel quanti-
tas respectu speciei:vñ nisi soluať quantitas inde re-
dacta nō videť satisfactū legato. & volo te ista mul-
tum notare.ꝓ his qui faciūt relicta ad pias cãs,q̄ sol-
o uunt in vita sua.o Dy.quærit hic † de qōne pater le-
4 gauit filiæ.cc.pro ea maritanda, postea eam mari-

POMATES.

a ¶ Nota etiam illã gl.Vide Alex.cōs. xij.in.iij.col.in.iiij. vo.Pau.de ca.cōsi. cvj.in.j. dubio. & eundē Paul.de ca. i.l.j.ad fi.C.de sac. sanc.eccl.Ro.lxix. in.j.col. Panor.cōs. lxiij. in. iij.colū.in ij.vol.

b ¶ Pias causas.No. q̄ omne qđ relinquiť pro aīa diciť ad pias cãs.vide.d. l.nulli.in gl.eius.in Spec.oīno in.d.§. nunc verò aliqua. versi. & scias.el.ij. Et Bal.in auť.silr̄. C.ad legē falci. & Bart.in.l.alio.j.de ali. & ciba.lega.ꝓ quo vide text.fin. secundùm Imo.& Ro.in.d.l.illud. C. de sac.san.eccle.qđ Ang.reputat sing. sed aliū addit Imo. in.l. diuus.ff.ad lo. falc. & pro ista gl. est casus in.c.j.§. domū. secundùm Bald.ibi in ti.qua. olim feu . aliena . pot.in vsi.feud.

c ¶ Glo.q̄ nō.nec à creditoribus secundùm Io.an.in.d.§. nunc verò aliqua. in addi.

d ¶ Qualiter autem. Vide Bar.in.l.ã filio,in prin.j.de ali. & ciba.leg. & Bal. in.l. nulli.in.ij. col. C.de epi.& cle. & Imol.in.c. quintauallis.in.xix.differētia de iureiurã.

e ¶ Si heres.l.si quis seruum. Ad intellectū huius literæ vide Imol.post Dy. in.l.qui,filiabus.§. j.s.titu..

f ¶ Dicit hic. f Vide de isto tex.Bald.in c.fi.in.j.col. de ser.

g ¶ Opp.si cer.pet. Adde hunc sing. casum ad ea quæ no.s.de offi.procu. cesa.l.j.

h ¶ Ab homine.vt.l. apud aufidium.de op.le. Et ad Bart. hic adde Franc.de are.in.c.si diligenti. colum.iij.de foro compe.

i ¶ Et proculo. Vide Bal.l.j.§.vbi autem.in antepe.col. C.de cadu.tol.

k ¶ Lucius. Adde istū text.an q̄ñ testator rem quã legauit in vita tradidit legatario, videatur sibi donare causa mortis vl̄ cã satisfaciendi legatum, vide Bald.in l.ij.in.iij.colum.C. de iure do.

l ¶ Oppo.q̄.Et vide quę dixi in.c.filius.de test. Audr. Barba.

m ¶ Secundo op.Vide gl.in.l.qui post. C.de lega.

n ¶ Hic versi.secus si illud.vsq̄ ad aliū sequentē eo modo. secus si illud corruptē repetitur:quia idem est cum primo,licèt sint in eo aliqua verba dissimilia.nam si mentem glo. Bar.& cæterorum inspexeris,duo tantū sunt membra huius articuli : & ideo non absre in scripto ex emplari nostro ea minime leguntur. Alex.Loseus.

o ¶ In vita sua.Vide tñ Bart.in.d.§.cum pater.qui videtur tenere cōtrarium, per.l. quinquaginta.ff. de ꝓba.& vide not.per Imol.in.d.§.cū pater.in fin. & ibi latè tenet cum Bart. hic faciunt no. per Barto. in.l.triticū. de verbo.oblig.sed quid si testator legat fundum pro dote, aut centum, & vicinus dedit in dotem , an remaneat legatū in centum?Bald.tenet q̄ sic. per illum text. in.l. huiusmodi. §. si titio stichus.s.titu.j.quod limita.vt ibi p Imol. & tex. in.l.cū pater.§.pater centum.eod.ti.

a ¶ Vtrùm filia. Si p̄r legat. cc. filię, & poſtea dat centũ in dotẽ, an aget ad re
ſiduũ? vide Sal. in. l. filiæ legatum. C. de leg. cõtra Bar. & Bal. idem tenentẽ.
Adde Pau. de ca. hîc ſequi opi. Dy. & Bal. cõſi. cccclvij. ij. lib. Adde tu quòd
opi. Old. & Bar. hîc ſequit̃ Alex. de imo. in conſi. vij. colum. pen. in. ij. volu.

b ¶ Eſt legatarij. An in alternatiuis electio ſit legatarij, & quid in gratijs &
beneficijs, & quid
in alijs, vide Bal. & a
Imo. in. l. qui duos.
ſ. tit. j. & qđ ibi no.
dixit Bart. & not.
moder. iſtit. de ac.
§. huic aũt. ĩ pri. &
qđ no. in. l. cũ pro-
ponas ab ea. C. de
trãſa. & Imol. in. l.
cũ res. §. ſi ſtichus.
ſ. tit. j. Adde tu in
alternatiuis cui⁹ ſit
electio Fely. in. c.
inter cęteras. de re-
ſcript. & qñ in al-
ternatiuis electio
ſit debitoris hære-
dis, vl' legatarij vel
iudicis, vide Bald.
conſil. xliij.

c ¶ Et in dubio. Sed
cõtra hoc fortiter
ob. tex. in. l. q cõcu
binã. §. j. j. tit. j. ſed
potes ſoluere vt p
Imol. in. l. planè. §.
pe. ſ. titu. j. & alle.
Bar. in. l. legato ge-
neraliter. ſ. titu. j.

d ¶ Item diſtinguit̃.
Adde Bar. & doct.
in. l. qui duos. præ-
alleg. ſ. titu. j.

e ¶ Valet relictum.
Relictum valet qñ
electio cõmittit̃ in
alterius voluntatẽ.
& adde ꝙ etiam in
contractibus talis
electio perſonarũ
poteſt cõmitti in
voluntatẽ tertij. ita
per iſtũ tex. firmat
Bal. in. l. in venden
tis. in. iiij. col. C. de
contrahen. empt.
Adde Ang. conſil.
ccj. & Bald. conſil.
clxix. j. lib.

f ¶ No. ꝙ qñ. Adde
quòd idẽ etiam vi-
det̃ dicendũ in ar-
bitratore cui facta
eſt commiſsio in li
beram eius volun-
tatẽ, vt ab eius di-
cto nõ reclametur
ad arbitrium boni
viri, licèt partẽ lęſe
rit dũmodo dolus
abſit, vt hîc. qđ no.
ſing. ꝓ liberando
arbitro. Bñdict. de
barzis. & ĩ hac ma
teria limitata aliter
vt hîc per Bal. ad-
de Bar. in. l. filiusfa.
de donat.

g ¶ Dy. ad q̃õnem.
An ſ commiſſa ele-
ctione pauperum
priori fratrũ p̄dica
torũ poſsit prior
eligere fratres ſuos.

Adde quod no. Bart. in. l. vnũ ex familia. §. ſi duos. j. eodẽ. an poſsit eligere
pauperes extraneos, an ciues? vide Bart. in. l. fi. C. de anno. lib. xj. & Specu.
in ti. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. in vlti. char. & vide Bart. in aut̃. qui-
buſcunq;. & quod ibi dixi. C. de ſac. ſan. eccle. & vtrùm poſsit eligere filiũ
no. Bart. in repe. l. j. C. de ſac. ſan. eccle. in. xviij. colum. Iaco. de aret. & Bald.
in dicta. l. ad quod
pauperibus. in. vj.
co. C. de epi. & cle.
& ibi in. x. colũ. an
poſsit eligere ſpu-
rium teſtatoris. ad
de Io. an. & Spe. in
tit. de inſtru. edi. §.
nunc verò aliqua
quẽ ſequitur Pet.
de anc. in cle. j. de
teſta. & an poſsit
omnia diſtribuere
in vnum, vide Bal.
in repe. d. l. j. ĩ. xix.
colum. & in. d. l. id
quod pauperibus.
in. x. colũ. vide an
poſsit eligere non
idoneum, & inimi
cum vel odioſum
teſtatori, cogita.
ſed ad hoc vide. l.
illud. & quod ibi
no. quod cuiuſque
vniuerſ. & adde
quod etiam Bal. in
d. l. id quod paupe
ribus. in. x. col. vide
tur velle quòd ele-
ctio & executio in
iuſtè facta poſsit
per eum reuocari:
ergo non eſt priua
tus officio. Adde
Pet. de anc. conſil.
lxxxiij. vbi an ab-
batiſſa quæ cum
certis alijs fuerit re
licta executrix po
terit in ſuas monia
les diſtribuere. &
an quis poſsit in ꝓ
pinquos ſuos, vel
teſtatoris diſtribue
re per eundem cõ-
ſil. ccccxxxvij. &
an poſsit eligi ſpu
rius teſtatoris pro
paupere, per Bal.
conſi. lxxv. iij. lib.
&. cccclvj. ij. li.

h ¶ Verbum volet:
Adde Paul. de ca.
in cõſil. lxxx. icip.
domina Azalina
in ſuo teſtamento
ſororem &c.

i ¶ Ex quo not. dic
vt in. l. ij. §. j. infrà
de oper. libe. & ali-
qualiter etiã in. l.
quidã. de re. dub.

tauit, & dedit ei centũ noĩe dotis. vtrùm filia[a] poſsit
petere reſiduũ? hic in fi. videt̃ tex. innuere. ꝙ ſic. con
trariũ dicit Dy. nã hîc loquit̃ quãdo legatũ fuit ſim
plex. ſed in. q. propoſita legatum fuit ob cauſam. ſ.
ob eã maritandã, quæ cauſa cũ ſit finita: quia eſt ma
ritata ergo eſt finitũ legatũ, vt. l. libertis. in prin. la. ij.
j. de ali. & cib. lega. & quod not. in. l. quinquaginta.
ſuprà de proba. nõ dicit plus Dy. Sed ꝙ filia poſsit
petere reſiduum facit optimè. j. eo. l. titia. §. qui inui-
ta. ſed poteſt reſponderi ꝙ ibi pater primò dotauit,
poſtea legauit: & ideo cum per dotationem ſit ius
queſitũ, nõ poteſt pater filię ius diminuere legãdo,
ſed hîc primò legauit quod põt poſtea dotãdo mi-
nuere. ſed Old. dicit ꝙ filia põt petere reſiduũ: quia
quãdo legatũ eſt factũ taxata certa quãtitate, nũq;
minuit̃ per adiectionẽ cauſę, vt. l. creditor. §. ſi inter.
ſ. mãda. & l. lucius. de ali. & cib. lega. & ita hîc. cũ ſit
legata quãtitas certa, nõ debet ꝓpter hoc minui: qa
adiecit ꝓ ea maritanda. Non obſt. l. libertis. quia ibi
in ſecũdo legato cõtinet̃ plus quàm in primo: & hoc
puto bene dictũ, quãdo teſtator dixit pro ea maritã-
da: quia ea maritata eſt finita cauſa. Sed ſi teſtator
dixit, lego pro dote filiæ, ſeu nomine dotis: tunc nõ
eſt dubium: quia ea maritata cauſa legati non eſt fi-
nita, cũ cõſtante matrimonio poſsit dos augeri, vt. l.
penul. & aut̃. ſed iam. C. de dona. ante nupt. materiã
verò quando pater filiã dotat, & eam dotem ei legat
tractaui in dicta. l. huiuſmodi. §. cum pater. ſ. titu. j.
quod no. dixi anno in. l. filia legatorum. C. eo. ti.

SVMMARIVM.

1 *In alternatiuis electio eſt legatarij in dubio.*
2 *Electio in contractibus in alternatiuis cuius ſit.*
3 *Electio in pœnis alternatiuis quando ſit rei, & quãdo iudicis.*

LEX XXIII.

LVCIO. In alternatiuis in dubio ele
ctio eſt legatarij. hoc dicit.
In tex. ibi, fund⁹ tm̃. & ſic vel totũ debet
agnoſcere vel totum repudiare, vt. l. ne-
1 minem. ſ. eo. ¶ † Not. ꝙ in alternatiuis electio eſt le-
b gatarij[b], & ſic creditoris. ¶ Opp. de. l. plerũq;. in fin.
ſ. de iur. do. Solu. dicũt quidã ꝙ ibi loquit̃ in cõtracti
bus. hîc in vltimis voluntatibus: ſed hoc non videtur
procedere, vt. l. planè. la. j. §. penul. ſ. titu. j. Vnde glo.
diſtinguit, aut verba executiua referuntur ad lega-
tarium: & ſine dubio electio eſt legatarij. aut referun
tur ad hæredem: & eſt electio hæredis: aut ſunt ver-
c ba dubia: & in dubio[c] electio eſt legatarij, vt hîc. Idẽ
tenet Dyn. in. c. in alternatiuis. extra de regu. iur. lib.
vj. & Cy. in. l. cum quidam. C. de verbo. ſigni. quod
no. ſecus in contractibus. ita dicit gl. in. l. contraria.
2 hoc † quod dicit ſecus: intellige. ſ. in caſu dubij in quo
in contractibus alternatiuis electio eſt debentis. ſed
d in duobus caſibus primis idem diſtinguitur[d] in con
tractibus, & vltimis voluntatibus ſcilicet ad quem
verba executiua referantur. vt probatur in. l. ſi ſic ſti
pulatus fuero. de verbo. obliga. & l. ſi quis ſtipulat⁹.
3 eo. tit. ¶ Et † ex prædictis colligi poteſt ſo. gloſſarũ,
quæ videntur inuicem ſibi contradicere. nam. C. de
ſeruis fugiti. l. ſi fugitiui. gloſſ. dicit quòd in pœnis
alternatiuis eſt electio iudicis. in. l. quecunq;. eo. titu.
dicit quòd eſt electio rei. Ibi tamen Cyn. iſtas con-
trarietates non ſoluit. Sed quælibet gloſſ. verum di-
cit. nam in prima gloſſ. verba executiua referuntur
ad inuicem. In ſecunda gloſ. referuntur ad partem.
de quo dixi plenè in. l. j. §. j. j. de effracto.

SVMMARIVM.

1 *Electio perſonæ legata, licèt ſit commiſſa in uoluntatem alte-*
rius, tamen relictum ualet.
2 *Eligendi habens liberam uoluntatem, poteſt indignum elige-*
re: dum tamen dolus malus abſit.
3 *Electio pauperum commiſſa priori fratrum prædicatorum,*
prior poteſt eligere fratres ſuos, etiam ſi ſit commiſſa
per uerba importantia arbitrium boni uiri.
4 *Eligens indignum, ſtatim priuatur iure eligendi.*
5 *Dignus quilibet præſumitur, qui non probatur indignus.*
6 *Electio facta de digno non reprobatur, licèt dignior reperia-*
tur.
7 *Eligere ſtatim quòd quis negligit, ius petendi transfertur ad*
omnes legatarios.
8 *Ius eligendi circa res durat anno: circa perſonas debet ſtatim*
eligere.
9 *Stante conſtitutione epiſcopi, quòd executore non eligente*
intra annum epiſcopus exequatur. ſi ſit legatum paupe-
ribus, quos Titius elegerit anno elapſo poterit ipſe, & nõ
epiſcopus eligere, non obſtante conſtitutione.
10 *Habens eligere perſonas ſi fuit in mora, poteſt moram purga*
re donec legatum petatur.
11 *Executor dicitur qui habet nudum miniſterium facti.*
12 *Tempus modicum quod dicatur: relinquitur arbitrio iudicis.*

LEX XXIIII.

CVm quidam. Primò po-
nuntur qua
tuor dicta marcelli. Secundò reprehen-
ſio Sceuolæ circa vltimum dictum. Ter-
tiò reprehenſio Vlpiani circa idem. Quartò limita
tio circa prædicta. ſecunda ibi, Sceuola. tertia ibi, vi-
detur enim. quarta ibi, niſi forte. & hoc dicit. Si ele-
ctio perſonæ committitur in liberam voluntatem
hæredis, poteſt ipſe eligere indignum. ſecus ſi in ar-
bitrium: & ſi eligere differatur, omnes vocantur, &
ad hæredes transmittunt, niſi ipſi in petendo negli-
gentes fuerint. hoc dicit. Ex primo dicto in quo po-
1 nitur thema no. † quòd valet relictum[e], licèt electio
e perſonarum committatur in voluntate alterius. Nõ
enim ſubſtantia relicti committitur: quia tunc eſſet
legatum captatorium, vt. l. captatoriæ. ſ. titu. j. ſecus
ſi committatur electio perſonarum: quod valet, vt
hîc. & l. vtrum. §. cum quidam infrà de rebus dub.
2 Ex ſecundo dicto. l. † vbi ponitur primum dictum
f marcelli. not. quòd quando[f] committitur in libe-
ram voluntatem alterius, poteſt eligere indignum.
quod intellige verum dum tamen malus dolus ab-
ſit, vt. l. creditor. §. lucius. ſuprà man. ¶ † Et iſtud in-
3 ducit Dy. ad quæſtionem[g], ſi eſt commiſſa electio
g pauperum, priori fratrum predicatorum. an poſsit
prior eligere fratres ſuos? Et dicit quòd ſic, quando
h committitur per verbum volet[h]. ſecus ſi committa-
tur ei per verbum quod importat arbitrium boni vi
ri: quia tunc debet eligere vt bonus vir, ſcilicet illos
pauperes qui ponuntur in. l. ſi quis ad declinandam.
& l. nulli. C. de epiſc. & cleri. Et hoc vltimum non
placet. nam quando committitur per verba quę ſa-
piunt arbitrium boni viri, ſufficit quòd non eligat
indignum: nec reprobatur electio, ſi poterat elige-
re digniorem, vt ſtatim dicam. Conuentus ergo fra-
trum non eſt indignus: ergo valet electio. ¶ Venio
i ad ſecundum dictum marcelli, ex quo not.[i] quòd il-
4 le † qui eligit indignum, ſtatim priuatur electione,
ſeu iure eligendi: nec expectatur alia mora quod pa
tet: quia dicit textus cum gloſſ. quòd cum indignũ
eligit, ſtatim omnes alij vocantur. quod vide not. in
gloſſ. ſuper verbo offenderint. quod in electionibus
quę fiunt ab iſtis religioſis eſt determinatum per
decretales. an autem hoc procederet in electionibus
laicorum, qui eligunt ſibi poteſtates vel rectores vel
alios officiales, non dico modo: ſed dicã alibi. ¶ † Se-
5 cundò not. quòd quilibet eſt dignus qui non proba-
tur indignus, vt in text. qui dicit eos qui non offen-
derint petere poſſe. facit infrà de manu. teſtamen.
6 l. ſeruos. ¶ † Quærit gloſſ. quid ſi ſunt aliqui plus di-
gni quàm alij? Reſpond. gloſſ. non eſt vis, vt. l. cum
pater. §. rogo infrà eodem. Et hoc not. diligenter,
quòd licèt committatur electio in aliquem, tanquã
bonum virum, nõ tamen reprobat̃ eius electio: licèt
potuerit meliorem eligere, ſufficit enim quòd indi-
gnum nõ eligat. & ex hoc apparet quod male dixit
Dyñ.

a ¶ Male dixit Dy. Adde φ licet executores male eligãt pauperes, recurrif ad iudicẽ secũdum Bal.in auẽ. preterea.in.iij.co.C.vnde vir & vxor.& vide Imo.in.l. captatorię.§.ti.j. & ibi etiã vide ipm referentẽ Io.an.ĩ.c.j.de relig. do.in.vj.ĩ nouel.tenẽtem φ hñs distribuere inter pauperes põt distribuere inter religiosos mẽdicãtes pro necessitatibus suis,& an possit vl'habeat necesse eligere superiorem vide qđ habeť in.l. si qs ad declinãdã.& qđ ibi ponit Bald.in.ii. colũ.C.de epis.& cler.

ADDE quãdo electio pauperũ presumať fraudulenta, Pe.de an.cõs.xliiij.

b ¶ Circa personas. Bal.dicit hoc ꝓcedere qñ debet eligi vna psona de certis,secus si incerta de incertis:vt quia iussit restitui pauperibus christi qui eligenť: quia tunc habebit annum p not.in.l.nulli.C.de episco.& cle.& vide Bart.l.cũ pater. §.rogo.j.eo.

c ¶ Item opp. Vide Bald.in.l.captatorias in fi.C.de test. mili.& Bal.in.l.pe. vbi est tex.C.de fideicõ.&Bal.ĩ.§.sed & si qs.in versi.qro de tali.

POMATES.

d ¶ Et p pdicta dixi. Vide Panor.cõsil. cxiiij.i.j.vol.& cõsi. xj.in.ij.dub.ĩ.ij.vo. & cõsi.cx.in.iij.du. in eo.vo.Barb.cõs. viij.in.v.col.i.j.vol. Lud.Ro.cõs.ccxxviij.in.iij.colũ.Pan. cõsi.lix.ĩ fi.in.j.vo. Barb.cõs.cxxxvij. Anto.de butr.in.c. literas.de sup.negl. prela.anch.cõ.ccccxiij.Pano.in.c.nos qdẽ.de test.q oẽs tenent cũ Bar.

e ¶ Ad episcopum trãsferať. qđ aũt si executor testamenti est effectus monachus:an declarabit monasterium? dic vt per Bald. in l.si duobus.§.j.C. cõ.de lega.

Dy.ᵃin.q.quã recitaui.§.in pcedẽti versi.¶ Venio 7 ad ver.idẽ ait.¶ No.hic† φ statĩ cũ negligit eligere: ius petẽdi transferať ad oẽs.qđ declarať in ver.videť eñ.&.§.co.l.si qs titio.ĩ fi.Secũdo no.φ istud vř pñti die datũ.¶ Ad hoc op.j.ea.l.in fi.cũ gl.ibi posita.vbi dicit φ anteφ eligat diciť legatũ cõditionale.Sed illud est verũ intra illud modicũ tps qđ dať heredi ad eligẽdũ intra qđ est cõditionale:hic verò postφ hæres fuit ĩ mora:& istud modicũ tps pterijt ab ista hora,vř pñti die datum.& hoc declarabo in cõtrario. ¶ Venio ad ♀.planè.ĩ quo nõ est necesse φ dicã aliqd:qa iuriscõsult⁹ ipe examinat illud rephẽdẽdo & limitãdo.Venio ad ver.sceuola.& op.si defũcti petere noluerũt, nõ trãsmittiť ad hřdes,vt.l.j.C.de his q ante aper.ta.Hui⁹ cõtrarij timore dicit gl.noluerũt, nõ tñ expsse repudiauerũt,sed simplr nihil dixerũt. aliàs obstaret cõtrariũ.¶ Quero qd vult dicere tex. ibi vtiφ si vno petẽte iã eligere &c.gl.dicit φ notare debemus ex isto tex.ordinẽ qđ primũ oportet φ hęres sit ĩ mora eligẽdi psonã:& ex tũc trãsferť ius petẽdi ĩ legatarios:tñ hęres põt purgare morã quousφ petať ab vno:petitiõe facta priuať heres iure purgãdi morã.& hoc vult dicere ille tex.secũdũ gl.¶ Cõ 8 tra istud op.ius eligẽdi durat anno.vt.l.fi.§.sed & si qs.C.cõia de le.Sol.†qñ electio cõsistit circa res pro b cedit cõtrariũ,sed qñ cõsistit circa psonas,ᵇtũc debet eligere statim,vt hac.l.qđ est no.dixi in.l.j.§.eo.Rõ põt esse:qa est periculũ si differat eligere qñ moriẽ do ad heredẽ nõ trãsmitteret,vt hac.l.in fin.¶ Item c op.ᶜad idẽ si hęres est ĩ mora,lex facit executionem incõtinẽti:qa oib⁹ cõpetit petitio:ergo heres nõ põt purgare morã,vt.l.si is cui.§.e.Rñ.lex nõ facit executionẽ qđ trãseat dñiũ rei legatę ĩ istos libertos,sed solũ actio psonalis ad petẽdũ,vt.j.dicã.¶ Et p predi- d ctà dixiᵈ ĩã ĩ.q.de facto mihi ꝓposita.†Cõstitutiõe 9 epi caueť φ executores vltimarũ volũtatum debeãt e exeq intra annũ:aliàs executio ad epm trãsferatur.ᵉ mõ testator reliqt mille illis pauperib⁹ quos talis elegerit.ille nõ elegit ĩtra annũ,sed post ipse eps volebat eligere,dicẽs ad eũ esse ius eligendi deuolutum p cõstõnẽ.dixi qđ ille poterat eligere nõ eps.nã de 10 iure†cõi q habet ius eligẽdi circa psonas põt eligere f & si fuit in mora,põt eã purgareᶠdonec petať legatũ,vt hic.Et ĩtelligo pet p lit.cõte.vt.l.apli⁹.j.re ra. ha.de iure ergo cõi ille cui fuit cõmissa electio nõ excludiť.Itẽ nec ex forma cõstõnis excludiť:qa cõstõ g dicit φ executores debeãt exeq ĩtra ãnũ,ᵍsed iste nõ est executor vt oñdã:ergo &c.qđ ꝓbo:iter eũ q declarat,& iter executorẽ lõga est dñia.qđ patet quia 11 iudex dř ille q declarat,& faciat.executor† verò dř h ille q habet nudũministeriũʰfacti,vt.l.executorẽ.C. de execu.rei iu.Iste ergo nõ dř executor:nõ eñ ipe habet soluere de facto.¶ Offm ergo exequẽdi trãsferať ad epm p cõstõnẽ illã nõ ius eligẽdi.¶ Venio 12 ad ver.vř eñ†qro qđ sit illud modicũ tps.gl.dicit, qđ est arbitrio iudicis.qa nõ põt exprimi.vt.l.j.§.irẽ si ita.j.ad.l.falc.Deinde subdit glo.hoc aũt cõtingit cũ est in mora eligẽdi,vel eligit idignũ:qđ no.sicut §.dixi qñ eligit ĩdignũ sine aliquo iteruallo,iure eligẽdi priuať.¶ Venio ad ver.nisi fortè.h.d.φ intra illud modicũ tps quod dať ad eligendum tale legatũ est cõditionale.cõtra.inst.e.§.si cui.&.C.cõ.de le. l.fi.in prin.&.§.sed & si qs.Sol.illud loquiť qñ electio cõsistit circa res:hic qñ circa psonas,quod not.

SVMMARIVM.

1 *Vnus ex pluribus legatarijs si petit,quando uideatur alijs auferre ius petendi,uidetur quòd alijs præiudicet.*

2 *Discußio personarum,ut uideatur,an aliquis reperiatur.ita fieri debet quemadmodum discußio bonorum ad hoc ut cognoscatur an aliquis sit soluendo.*

3 *Citatio ad domum quòd ualeat de iure communi,quando nuncius refert se perquisisse illum,& non inuenisse.*

LEX XXV.

Si tamen. Pro huius.l.declaratio ne qro de.q.quã ponit 1 gl.q incipit.§.de supstitibus.an vnus petens auferat aliis legatarijs ius. Videtur φ sic vt.l.ex duobus.de duo.re.&.l.si titio aut seio §.eo.In contrariũ videťᵃfacereᵃiste tex.quia oẽs vocãtur simul nõ qlibet insolidum.Gl.hic non bñ declarat.Distĩgue sic, qñφ reliquitur plurib⁹ alterna f tiuè.ita φ sunt plures rei credẽdi:& tũc ille q prio petit appropriat sibi legatũ ĩ.d.l.si titio & ibi n.§.e. Qñφ reliquiť incerto,de certis data alicui electiõe: & tũc post morã eligẽtis debeť oibus nõ insolidũ, sed æqualiter,vt hic.&.l.cũ pater.§.rogo.j.eo.&.l.si qs titio.§.fi.§.co.tũc si vnus petat,& alij negligãt, ille q petit appropriat sibi legatũ.Si verò vnus petit,& alij nõ negligũt petẽs alijs legatarijs nõ piudicat,sed soli heredi,vt ĩpediat eũ de cætero purgare morã,vt hic.ita tenet gl.j.e.l.vnũ ex familia.§.si duosã gl.sup ver.petẽt.& hoc tenẽt.Pe.& Dy.& ex hoc patet φ per morã hæredũ nõ diciť facta executio.vt ĩ oẽs trãseat dominiũ.nã si hoc esset neglĩgẽdo petere nõ piudicareť eis.& qa vnus petẽdo piudicat alijs negligẽtib⁹:ideo fuit facta ista.l.si tñ.q ponit practicã q est talis:vnus ex legatarijs venit ad petẽdũ,& petit totũ cũ nõ possit totum petere, nisi alijs negligẽtibus.quõ hoc ꝓbať? Rñ.iuriscõsult⁹ cã cognita hoc statuẽdũ est faciendo discussio 2 nẽ de hoc,statuẽdo tps intrã qđ veniant & explorãdo an sint petituri.quod no.multũ† sicuti eñ fit discussio bonorũ,vt videatur an aliqs sit soluẽdo:ita debet fieri discussio psonarũ,an aliqs reperiať.facit 3 l.ait prętor.§.fi.§.ex qbus cau.ma.Et ex†hoc cũ de iure cõ dicať φ tunc pars debet citari ad domũ qñ nõ reperiť ĩ psona,vt.l.j.§.j.§.de li.agn.est consili i umⁱφ nũci⁹ dicat ĩ relatiõe φ eũ pquisiuit diligẽť: & qa eũ iuenire nõ potuit:ideo citauit ad domum, vt hic.

LEX XXVI

Is cuius. Heres nõ põt retinere vsumfructũ ĩ re legata antea sibi debitũ.h.d.Cõcor.j e.l.cum filius.§.dño.& ibi plenè videbitis.

LEX XXVII.

Si illud. Legatũ alternatiuè sub diuersis cõditiõib⁹ relictũ,ĩ vnũ respectu vni⁹ solutionis.h.d.¶ Op. §.e.de.l.si qs seruũ.§.si quis ita.So.vt ibi dixi.& in.l.si ex toto.§.fi.de le.j.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium personale non transit ad hæredes.*

2 *Substitutio pupillaris an euanescat instituto moriẽte in uita testatoris?remißiuè.*

LEX XXVIII.

k Cum patronus. ᵏPriuilegiũ pso 1 nale nõ trãsit ad heredẽ.h.d.Istam materiam Dy.tractat in.c.priuilegium per sonale.extrà de reg.iur.li.vj.dixi ĩ.l.qa tale.§.solu 2 ma.¶ Vltimò Dy.iducit†istã.l.ad.q.vtrũ substitu- i tio pupillaris euanescit ĩstituto moriẽte ĩ vita testatoris?de qua dixi ĩ.l.lex cornelia.de vul.& pu.substi.& facit ad.q.quàm dicã ĩ.l.titia.§.fi.§.eo.

SVMMARIVM.

1 *Legata caduca remanẽt apud hæredẽ cũ onere suo,etiã de iure Digestorum.*

LEX XXIX.

Celsus. Legata†caduca remanẽt k apud heredẽ cũ onere suo. qđ no.¶ Op.φ hoc ĩtroductũ sit solũ p Iustinianũ,vt.l.j.§.ĩ primo.&.§.pro scdo.C.de cad.tol.dicit gl.Iustinian⁹ hoc ĩuenit,& nullus alius Impator.tu dic φ legata caduca, vel quasi redibãt ad heredẽ cũ onere suo,et scđm ista tpa,vt hic.facit.l.si duob⁹.§.j.&.l.ciuitatib⁹.§.luci⁹ §.ti.j.sed postea facta fuit lex papi.de qua fit mẽtio ĩ.l.j.§.cũ igiť.C.de cadu.tol.q statuit legata illa deuolui ad fiscũ qđ postea Iusti.reuocauit ĩ.d.§.cũ igiť.¶ Op.de.l.titia.de ãnu.le.Sol.vt ibi:qa ibi leg. ĩcipit valere ĩ psona legatarij.hic non.

SVMMARIVM.

1 *Ius accrescendi inductum est per.l.xij.tab.*

2 *Hereditas pro non scripta accrescit cum onere.*

3 *Portio cohæredis accrescit cum onere, quando adiunctio est facta nominibus appellatiuis.*

4 *Portio cohæredis non accrescit, quando solùm nominatur ille cuius portio deficit.*

Quod alicuius. Portio cohæredũ deficiens accrescit. sine onere illi nominatim adiuncto.hoc dicit.cũ.§. 1 seq.¶ No.ex fi.huius.§.φ ius†accrescendi inductũ

f ¶ Purgare. Dicit Angel.in hac.q. se de facto obtinuisse φ si testator dicit volo talẽ tãtũm eligere:quod eps stãte ista cõsuetudine non poterit elapso anno eligere: quia hoc esset cõtra mẽtẽ testatoris p verbũ tãtũm,quã.l.requirit obseruari ad vnguẽ.l.nulli.C.de epi.& cle.& idẽ voluit Bal.ĩ.l.id quod pauperibus.eo.tit. quod tene menti.

ADDE vt pulchrè per Bal.cõsil. clxix.lib.j. Petr.de anch. cõsi.ccclxxxviij.Abb.cõsi.cx.p Paul.de ca.in cõsil. clxvij.per Ro.plenè consi.cxxviij.

g ¶ Intra annũ. Adde quòd si fiat ĩtra annũ aliqđ pceptũ executori per epm, & sic contumax in obediendo, poterit eps incõtinẽti ipm officio priuare, secũdùm Bar.in.l.iij. C.de procur.

h ¶ Nudum ministeriũ. Facit differentiã ĩter executorẽ, & electorem,adde Barto in.d.l.executor.& in.d.l.fi.§.sed & si qs.C.cõ.de le.

i ¶ Est cõsiliũ. Adde Bar.ĩ.l.iiij.§.pretor.in.ij.col.de dã. infec.& ĩ.l.j.de lib. agno.&in.l.iij.ĩ pe. q.de duo.reis.

k ¶ Cum patronus. p istã.l.limitat Ange.hic.l.qm in prio rib⁹.C.de inof.test. qđ habet locũ nisi fili⁹ repudiet:quia tunc in legitima q transit ad aliũ poterit imponi onus. secus si non repudiet:qa filius vellet habere,vt hic.

est p.l.xij.tab. ¶ Op. q portio coheredū accrescit cū onere, vt.l.si titio.§.iulianus.j.e.& de his q̄ ī test.delē. l.ij.gl.dicit q hic loq̄t̄ in p̄ nō scripto: cōtraria loquū
2 tur ī caduco, vel quasi. Sed† certē etiā p̄ non scriptū in hereditate accrescit cū onere.l.j.§.his ita diffinitis. C.de cadu.tollē.&.s.ti.j.l.si duob⁹.§.j.Vn̄ alij soluūt
3 q†accrescit cū onere: qa adiūctio est facta noīb⁹ appellatiuis, vt ī cōtrarijs. sec⁹ si noīb⁹ pprijs, vt hic.& ista est vera. Cōtra hoc tn̄ facit.s.ti.j.l.si duob⁹.§.j.&
4 l.ciuitatib⁹.§.luci⁹.eo.ti.sol.†ibi legauit noīatim ab oibus heredib⁹, hic noīauit solū eū cuius portio deficit. ista est vera op. licēt gl. vacillet. hoc dixi in.d.l.si duobus.§.j.dicā in.l.quę cōditio.de condi.& demō.

SVMMARIVM.

1 *Legatum incertum pro refectione uiæ ualet.*
Pro alimentis.
Pro dote.

LEX XXX.

Quidam in testamento.[a] Legatū† incertū ad viā reficiēdā valet.h.d. ¶ Op.de.l.cū post.§.gener.s.de iure.do. Dicit gl. spāle est hoc ī refectione vię: simile est ī alimētis fauore alimētorū, vt.l.si cui.de annu.le. Itē fauore dotis, vt.d.§.gener. ista ē vera sol. licet Cy. aliter dicat ī.l.j.C.de do.p̄mis. quā opi. reprobaui in l.j.s.sol.mat.

LEX XXXI.

Si quis.[b] Si deficit fideicōmissum, legatū nō remanet apud nudū ministrū.h.d. ¶ Op.de.l.si qs eū.de cōdi.& demō.q directō est cōtra istā.l.sol.gl. q hic reliquebat vt ministro: ibi vt legatario, & sum maui tibi secūdū istā so.hāc.l.quāsso.tenēt doc.tn̄ nō videt̄ vera: qa hęc verba dispositiua fuerūt collata in ipm̄ tā q̄ ī legatariū: ergo nō est minister nud⁹, vt.l.si qs titio.s.e.&.l.sulpitius.de do.inter.vi.& vxo.vn̄ Dy. hic dicit q hic fuit rogat⁹ vt manumitteret incōtinēti: ī cōtrario vt manumitteret ex īteruallo.& hāc tenet Cy.ī.l.j.§.ī prīo.ī.j.&.ij.q.C.de ca.tol. sed adhuc remanet dubiū. nā licet incōtinēti debeat manumittere, remanet apud eū ius p̄ronat⁹, vn̄ nō est nudus minister: & sic remanet adhuc ratio.l.si quis eū.de cōdi.& de. nō dico hic. dicam in.l.codicillis.j.eo.

LEX XXXII.

Omnia. Legata simpliciter debēt̄ ab adita hæreditate[c] h.d. ¶ Op.de.l.j.in fi.de cōdi.& demon. sol. ibi inerat cōditio tacitē. ¶ Op.de.l.si tibi homo.§.cū seruus.s.ti.j.&.l.qđ seruus.j.eo. Sol. ab adita hæreditate debent̄: fructus tamen percepti hæreditate iacente debent restitui legatarijs.

Fundum. Pendente conditione legati potest res legata cum fructibus reuocari à legatario.h.d.

Cum ita.[d] Appellatione rerum quæ sunt in loco continentur serui.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum à testatore uxori de omnibus quæ habet in camera non cōprehēdit illata incamera testatore ignorante.*

LEX XXXIII.

Cum ita. Non vr̄ esse in loco qđ dolo legatarij illuc illatū ē.h.d. ¶ No. istā† l. cōtra dn̄as qb⁹ testator legat omnia q̄habet in camera: nā illata per eas ignorante testatore non cedūt legato.

Quod a legatario. Morte grauati non extinguitur fideicommissum.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Conuentus ad rem, qui dicit rem nō reperiri habet intentionem fundatam, nisi aliq̄n constet rem fuisse apud ipsum.*
2 *Probata amißione rei an quis probet casum uel agens dolum, uel culpam amittentis remißiuē.*

Species. Heres nō tenet̄ ad speciē legatā, nisi p̄bet̄ eā habere vel dolo desijsse
1 possidere.h.d. ¶ No.† q couēt⁹[e] q dicit rē nō reperiri, habet fundatā intētionē suā, nisi p̄bet̄ cōtrarium. ¶ Opp.s.loca de.l.si qs fundū.§.Imperator.&.s.de edē.l.si qs ex argētarijs.§.p̄hibet. Sol. in illis cōstabat aliq̄n rem fuisse apud couētū. vnde si ipse dicit rem peremptam, debet probare: hic verò non constabat aliq̄n fuisse apud hæredem. Probata autem amissiōe† qs debeat pro-
2 bare, an amittēs casum vel agens dolū, vel culpā illius qui amisit? Dixi in.d.l.si quis ex argētarijs.§.p̄hibet.de eden.

SVMMARIVM.

1 *Si genus præcedit, & sequitur enumeratio specierū, taxatiuē tūc genus refertur ad illas species tantum.*
2 *Dictio &, ampliat, & non restringit.*
3 *Proximiores ueniunt in legato facto familiæ post nominatos.*
4 *Familiæ appellatione non ueniunt cognati: nisi ex cōi usu ita intelligeretur.*

In fideicommisso. Ad relictū familiæ priò vocāt̄ noīati: post eos q p̄ximiores sunt ī gradu h.d. ¶ Op. hic dicit̄ q noīati vocāt̄.& ī prī. dicit q fuit relictū familiæ: & sic nō fuerūt noīati. dicit gl. q reliquit hoc mō reliquo familię meę.s.Pe.& Io. hęc nō est bona. positio: qa tūc sol⁹ Pe.& Ioan. admitterent̄, & alij nō,
1 vt.l.fi.C.de verb.sig. Ratio est: qa† q̄n præcedit gen⁹, & sequit̄ enumeratio specierū p̄ modū taxationis: tūc genus restrigit̄ ad illas spēs tātū, vt.l. legata supellect.de supel.leg. dico ergo q ibi fuit dictū lego familię & Pe.
2 & Io.& sic nō fuerūt noīati cā taxationis, dictio em̄† &, habet augere, & nō restrīgere, vt.l.ea tātū.j.tit. p̄xi. tn̄ vocabūt̄ noīati priò quasi pl⁹ dilecti. qđ p̄sumit̄ ex eo q testōr eos singularit̄ noīauit, sicut ī euāgelio Mar.xvj. Dicite discipulis suis & Petro.&.C.de serui.& aqua ī rub. facit.j.de iiur.litē apud labeonē.§.hoc edictū. ¶ Quero: dicit̄ hic post noīatos admittūt̄ alij q sunt ex eo.noīe. quō hoc intelligat̄? Quidā dicūt q debēt esse de eo ordi
3 ne, & de eo gradu quo erāt noīati, licēt alij essent p̄ximiores.† q gl. reprobat, imo post noīatos vocāt̄ p̄ximiores, vt.l.ti.§.j.de verb.sig.&.l.peto.§. fratre.j.eo.& de success.edi.l.j.§.quib⁹.& hic ī tex. dicit̄ ex noīe, nō ex or-
4 dine. ¶ Quæro vtrū cognati† veniāt ad illud legatū. gl. dicit q sic specialiter hodie: qa exæquati sunt cognati & agnati. Not.ex gl. q appellatione familię, cōtinēt̄ cognati. sed certē s̄cdm ista tp̄a.tex.ī cōtrariū ē ī.l.p̄nūciatio.§.j.&.l.familię.de verb.sig. vbi cōtinēt̄ solū q agnati sunt. an vero hodie cōtineāt̄ cognati. Pe.in.l.fi.C.de verb.sig. videt̄ tenere istā gl. stare ī hoc cōmuni vsu loquēdi. Appellatio em̄ familiæ, diuersimodē accipit̄, vt dixi ī l.j.in prī.s.ad sylla. In istis nostris partibus appellatiōe familiæ nō cōtinētur cognati. Non ob. quòd sint exequati agnatis: quia verū est quo ad successionem ab intestato. ¶ Oppo.glo.de.l.si cognatis.de rebus dub. dicit gl. quòd ibi vocabantur omnes: hic ordine successiuo. quod Dy. reprobat per l.peto.§.frater.j.eo. Vnde dicit ipse quòd ista debet intelligi secundùm illam, vt intelligatur tempore mortis, scilicet & testamenti. Pet. dicit aliter in dicta.l.fin.C.de verb.signi. dixi in dicta.l.si cognatis.

SVMMARIVM.

1 *Cohæredes non possunt cōueniri hypothecaria p̄ partibus aliorū qui nō sunt soluēdo.*
2 *Consuetudo quòd si rusticus non sit soluendo alij soluant onera pro eo: an ualeat?*

LEX XXXIIII.

Legatorum.[f] Non tenetur quis ad legatū ex persona cohęredis qui non est soluēdo. hoc dicit
1 ¶ Quærit̄† vtrū[g] hypothecaria possint cōueniri cohęredes pro partib⁹ aliorū. Certe quod hic dr̄ in p̄sonali idē est in hypothe-
2 caria, vt.l.j.in fi.C.cōia de leg.& facit.l.ista contra cōsuetudinē† ciuitatis, p̄ quam si vnus rusticus non est soluendo, exigitur ex alio. pro hoc facit.C.vt nul.ex vica.pro alie.debi.exiga.lib.xj.l.j.& ibi dixi.[h]

SVMMARIVM.

1 *Clausula generalis quòd restringatur ad specificata tantùm.*

1 Qui plures. †Clausula ḡnalis restrīgit̄ ad specificata tn̄ si plura fuerūt.h.d. Contra istā.l.videt̄ tex.j.eo.l.męnius §.cū. Sol. vt ibi. ¶ Op.j.de.l. proxi.§.pen. Sol. ibi fuit casus ecōtrā: qa primō relinquit in genere: posteà ab vno in specie. Gloss. assignat arg. cōtra de.l. si cū fundum.de verb.sig. dicit Dy. quod hic precedētia declarāt & limitāt sequētia. ibi sequētia declarāt & limitant præcedētia.& sic nō est cōtra Itē hic nō dicitur quòd oēs dānauerit in codicillis, sed quod scripserit codicillos ad oēs. Dy. no. istam.l.

LEX XXXV.

Titia cum. Verba enūciatiua de futuro emissa propter aliud vel enunciatiua de preterito sine expressione rei dispositionē non inducūt.h.d. ¶ Op. in prin. dicit tex. quòd dixit testator se legaturū. posteà dicit tex. quòd dicit se legasse. Sol. expone legasse.i.legatariū esse. vel dic & meli⁹ q iuriscōsult⁹ arguit q dicta verba enunciatiua de futuro dispositionē non inducunt: qa etiam si essent verba enunciatiua de præterito, sine expressione rei dispositionem nō inducunt. ¶ Oppo.j.tit.j.de.l.pamphilo in prin. Sol. ibi fuerūt verba enunciatiua emissa principaliter propter se: hic p̄pter aliud. ¶ Op. quòd incertitudo non vitiet legatum, vt.l.quidam.s.eo.glo. sol quòd ibi est speciale. ¶ Oppo.de.l.ex hac scriptura.de do. sol. vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Verba testatoris impropriantur, ut dispositio non reddatur inutilis.*
2 *Substitutio compendiosa facta per uerba communia intra tempora pubertatis si sunt apposita illa uerba quòd substitutus à se capiat, intelligitur directa ex præsumpta mente testatoris.*
3 *Testator potest dare in testamēto libertatē ingrediendi p̄pria authoritate possessionem.*
4 *Libellus si dicat peto talem uillam quòd procedat.*

1 Lucius. †Verba testātoris extra propriā significationē verborum intelliguntur vt legatū nō reddatur inutile.h.d. ¶ Quæro, qualiter

a ¶ Quidā ī testamēto. Et vide Bart. in l.ita stipulatus.ī.vj. col.de verb. oblig.

b ¶ Si qs. Vide per hanc.l. decidit Bal. in.l.ab eo.ī vlti.col. C.de fideicom.

c ¶ Adita hæreditate. Et intellige non incōtinenti, sed cū aliquo spatio tpis vt dicit gl. hic ī ver. & dic q no. Bened.

d ¶ Cum ita. Vide q per istā.l. dicit Bal. in.l.j.s.de sta.homi.

e ¶ No. q cōuentus. Tene mēti hāc no. glo.de qua vide insti.de act.§.preterea.ī materia de dolo.& vide quod no. Bar.ī.l.quod ad pręsens.C.de murile. lib.xj.& quod not. Bal.ī.l.ij.C.de episco.audi.& qđ not. Ioā.and.in cle.j.de vsur.

f ¶ Legatorū. Et vide doc.in.c.tua.vbi dicūt, q ī hypotheca si vnus coheredum nomine soluēdo tenet̄ alteri, vt.l. inter fideiussores. ff.de fideiuss. Barto, hic sentit cōtra pōdera & dicas q hic loquit̄ in legatis gl, & doct.in.d.c. tua. loquunt̄ in creditoribus. And. Barba.

g ¶ Quærit̄ vtrū. Vide q dicit Bald. in hac materia.in.l.ij. C.de neg.gest.& latius p Bart.in.l.iij. §.j.de re iudi.

h ¶ Et ibi dixi. Vide quę dixi post Imo. in.l.cum filius.de verb.obl.in princ.

qualiter ista verba debēt intelligi.gl.dicit ꝙ habent quinꝙ expositiones: duas malas,& tres bonas.duç malç reprobant̄ hic in tex.prima expositio est à seipso.i.quantū pōt iure hereditario.ista est mala hic:qa fideicōmissū redderet̄ inutile,vt tex.dicit,sed vbi nō vitiaret,ista esset bona,vt.j.dicā.Secūda expositio est à seipso.i.vt pretiū soluat.ista reprobat̄ in fi.§.Aliç expositiones sunt bonç à seipso.i.nō ꝑ mediā personā filij vel serui.Vel à seipso.
2 i.nō de manu alterius sed ꝑ se directò.quod no. per istū.§.dixit ꝙ substitutio cōpendiosa facta per verba cōia intra tpa pubertatis debet intelligi directa ex pręsumpta vulūtate defuncti,qn̄ apponit verba illa ꝙ substitutus possit bona accipere sua propria authoritate.seu volūtate,hoc em̄ importat directò nō ꝑ fideicōmissū de manu alterius.vide gl.Et sic tm̄ importabit à se.i.iure hereditario:nec tūc vitiat institutionē,sed facit eā validorē.Tertia
a expositio est,vt accipiat à se.id est sua authoritate ingrediat̄ possessionē.[a]
3 No.†ergo qđ testator pōt dare libertatē in testō ingredīedi possessionem
4 sua authoritate,sicut dicim⁹ in cōtractibus,vt.l.creditores.s.de pig.¶†Vltimò inducit̄ iste.§.qđ valet libellus[b] si dico peto talē villā.secus si dicerem
b peto id qđ possides in tali villa,vt in.c.cū ad sedē.extrà de resti.spo.& ibi no.ꝑ Inn.facit.j.de ope.no.nū.l.de pupillo.§.qui nūciat.& ibi ꝑ Iac.de are.& ibi dixi.facit quod no.gloss.in.l.rei appellatione.la.ij.infrà de verb.signi.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Adhibitus ad actum ut testis quòd non praeiudicet iuri suo.*
2 *Praesens actui quem poterat impedire quando sibi praeiudicet?remissiuè.*

1 **Lucia.** Qus est†adhibitus ad actū vt testis.nō pręiudicat iuri suo.h.d.¶ Op.s.de pigno.l.fideiussor.§.pater.l.si fundū per fideicōmissum.in princ.s.tit.j.Solu.Gloss.†aut fuit pręsens tali actui quem pote-
2 rat impedire contradicendo,aut non.& idem no.in.l.Caius.suprà de pigno,act.per.l.sæpe.de re iudi.quod dico in.d.l.si fundum per fideicommissum,& examinaui in.l.quę dotis.suprà.sol.mat.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Verba enunciatiua non inducunt dispositionem ultra uerborum significationem.*
2 *Verba enunciatiua negatiuè prolata quando inducant dispositionem?*
3 *Testator si iubet uxorem non inquietari pro rebus in camera existentibus:an si uxor amouit res uiro inscio uideatur liberata?*

1 **Caius seius.** Verba†enunciatiua non inducunt dispositionem vltra verborum significationem.h.d.¶ Op.j.de cōdi.& demon.de.l.cum tale.§.falsam.glo.dicit ꝙ hęc verba enunciatiua fuerunt prolata nō expressa certa re vel quātitate:ideo nō inducūt dispositionē,vt.s.ea.l.in prin.Eodem modo solu.in.l.qui vxori.j.de au.& arg le.hoc nō placet:qa hic nō solū fuerūt verba enūciatiua,sed dispositiua.dixit em̄ inquietari nolo.Præterea,licèt non exprimere certā quantitatem,vel rem, dispositionē vitiet quo ad obligādū,nō tm̄ *vitiat* quo ad liberandū,vt.l.
2 eptor.§.luci⁹.s.de pac.&.l.& vno.§.j.de accep.Vn̄ Dyn. dicit†ꝙ hęc sunt verba enūciatiua negatiuè ꝓlata q̄ dispōnē nō inducūt. quod not.si esset
c verū:tm̄ hoc videt̄ cōtra casum[c].l.rationes.& auē.qđ obtinet.C.de ꝓba.vn̄ Iac.de are.dicit(vt Cy.refert.in.l.verba.C.de test.)ꝙ hic sunt verba enūciatiua negatiua dn̄ij quę dispōnē nō inducūt sed in.l.ratione.& aut̄.qđ obtinet.sunt verba enūciatiua negatiua alteri⁹ obligationis.certè verba enūciatiua quātū ad inducēdū exceptionē,vident̄ eodē mō sufficere in actiōe
d reali,sicut in personali,vt.l.eptor.[d] in fi.de rei vēdi.Pręterea eodē mō dicit̄ liberatio ab actione reali,sicut à ꝑsonali,vt.d.l.& vno.de accep.Sol̄.ergo vt soluitur hic in alia gl.super verbo penes quòd hæc verba enūciatiua.vel dispositiua non inducunt dispōnem vltra significatū vocabuli,sed significatio huius verbi penes vxorē meam nullā pecuniā esse &c.nō includit translatam possessionē in patrimonio vxoris per virū,vt.j.de verb.signi.l.
3 penes.ita etiam soluit gloss.in.l.j.C.de fal.cau.adie.le.¶†Quęro quid si vxor aliquas res viro amouerit:& vir fuerit vsus his verbis:an videatur relinquere liberationem.gloss.dicit qđ sic,vbi testator sciuerit nisi per hæredem probetur contrarium.sed certè si testator iurauit:hæres non potest ꝓbare contrarium,vt in auē.quod obtinet.C.de proba.

Si ea. Si non stat per legatarium,videtur impleta conditio.h.d.

e **Qui inuita.** [e]Si pater legat filiæ qua inuita dotem exegerit filia debet esse contenta alterutro,nisi plus sit in dote.h.d.Not.tex.ibi,non est enim verisimile &c.¶ Opp.quòd maritus sit liberatus per solutionem factam patri,vt.l.dotē.s.sol.ma.so.hîc mulier habebat causam cōtradicendi.¶ Oppo.dicitur hic,vtiꝙ non ignorans.contrà:qa imo idem si ignorās.vt.l.ij.in fi.s.sol.ma.So.subaudi maximè.¶ Oppo.hic dicit̄ ꝙ debet esse contenta alterutro.Contrà imo debet habere vtrūꝙ.l.j.§.sciendum.C.de rei vxo.act.Solu.pater hic expressè legauit nomine dotis.Vel dic aliud esse in patre aliud in viro legante:vt no.in.l.si cū dotem.§.si pater.s.so.matri.¶ Quærit gl.an filia possit repudiare lagatū,& agere pro dote.& dicit ꝙ sic.& bene.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Dispositio specialis derogat generali.*
Verba generalia obscura declarantur per praecedentia clara.
3 *Incertitudo reddit onus inutile quemadmodum reddit legatum.*

1 **Lucius.** Dispositio†specialis derogat generali.Item verba generalia obscura declarantur per præcedentia clara.hoc dicit.¶ Oppo.ꝙ propter gn̄alem clausulam omnes teneātur ad legata non solum titius,vt.s.tit.j.l.si tibi homo.§.j.&.j.eo.l.meuius.§.eum qui.sol.hîc ꝓcessit*clausula*generalis,& secuta est specialis:ibi ecōtra.ad ꝓdicta op.gl.
cōtra secundū dictū huius.§.de.l.si stipulatus.s.de vsur.& non sol.Dicit Dy.ꝙ ibi sunt verba quorū significatio potest aliquid certum inducere.hic
a non:quia simpliciter dixit onera.sicut enim incer-
2 titudo†reddit legatum inutile,vt.l.cum post.§.gener.suprà de iure do.ita reddit inutile,onus.ar.l.cum pater.§.fi.j.eo.secundùm Dy.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Verba dispositiua ad quęcunꝙ directa,fideicōmissi petitionem inducunt.*
2 *Res quæ ad aliquem pertinet ex testatoris dispositiōe ad tēpus post illud redire censetur ad hæredem.*
3 *Relinquens fundum ad usumfructum,uidetur relinquere dominium.*
Vxor relicta dn̄a & usufructuaria quid habere debeat etiā liberis institutis? & nu.5.& quid extraneis.nu.7.& quid si dicta uerba simpliciter proferātur.nu.8.
Dictio &,pro uel.
Curia bulgari fuit cōtracta in ciuitate Bononiæ.
4 *Vxore relicta dn̄a,& massaria,uel domina,& dominatrice importatur quadam præeminentia in domo.*
6 *Vxor domina domus appellatur.*
Vxor similiter relicta domina,uel usufructuaria,omnium bonorum,quid habeat?
9 *Vxor si relicta est domina,& usufructuaria,filio & extraneo institutis,quo ad filium habebit alimēta,quo ad extraneum usumfructum suæ partis.*
10 *Filio instituto,& extraneo substituto,& uxore relicta,dn̄a,& usufructuaria,uxor habebit usumfructū hæreditate deueniente ad substitutum uulgariter.*
11 *Vxor à substituto pupillariter quid debeat habere? quòd totum usumfructum.*
12 *Mater uel nouerca si relinquitur domina,& usufructuaria, quid habere debeat?*
13 *Vxor relicta domina & usufructuaria si ascendentes,uel collaterales sint instituti,quid habere debeat?*

1 **Titia.** Verba†dispositiua ad quęcūꝙ directa fideicōmissi petitionē inducūt.Itē qui voluit res ad aliquē pertinere ad tps,post illud videtur velle ad suū heredē redire.h.d.No.ꝙ dixi in summario & videbitis in.l.vnū ex familia.in fi.&.l.peto,in pri.j.eo.¶ Quæro vtrùm marit⁹ interī habeat ꝓprietatē:qa dixit ad vitæ vsumfructū.gl.ex isto tex.arguit ꝓ & cōtrà.veritas est ꝙ interim
2 habet ꝓprietatē.Aliud em̄†est relinquere vsumfructū:aliud reliquere fundū ad vsumfructū sicut hîc:quo casu legat dn̄iū.de quo not.ꝑ Cy.in.l.si mulier.C.de iure do.& ibi gl.tāgit.& gl.in.l.donatiões §.species.de do.dixi plenius in.l.libertis quos.§.j.j.
f de ali.& ciba.leg.¶ Quęro qd si tpe[f] quo vir decedit hæres istitut⁹ decesserit?vtrū fideicōmissum debeatur hæredi heredis?Certè in p̄io casu qn̄ dixit erūt tua & filiorū tuorū:tūc debet̄ filiis sed in alio casu quādo testator reliquit viro ꝙdiu vixerit:& nihil vltra dixit.videt̄ velle ꝙ reuertatur ad heredē suū,nō habito respectu ad ꝑsonā,sed magis ad ius hæreditariū,vt.l.si ita.j.de sta.lib:& id eo debe
3 bit̄ hæredi heredis.facit.l.ī annalib⁹.C.eo.¶†Quærit Dy.[g]qd si testator dixit reliquo vxorē meā do-
g minā,& vsufructuariā.quid īportāt ista verda?videt̄ ꝙ nō valeat:qa cōtinēt repugnātiā:qa nō pōt esse qs dn̄s,& vsufructuari⁹,vt.l.vti frui.s.si vsufr.peta.Dy.dicit de iure mulier pōt eligere vel ꝓprietatē plenā,vel vsumfructū tm̄.& sic dictio.&.ponat̄ ꝓ vel,vt.l.si titio fund⁹ de vsufr.leg.& idē tenet Iac.de ar.in.l.cū si exibuissent.§.qđ ait.j.de pu.& no.ꝑ Cy.in.l.j.C.si secū.nup.mul.& ibi gl. dicit ꝙ de cōsuetudine obtenta in curia Bulg.habet solū alimēta liberis existētib⁹.secus si extraneis īstitutis.& curia Bul.est cōtracta quędā in ciutate Boñ.vbi stetit Bul.& ad fugiēdas cōtētiones tpe ipsius Bul.fuerūt ibi redacta quędā ī scriptis quæ fuerūt Boñ.obtēta,& de cōsuedine approbata:inter q̄ hoc fuit scriptū.quę cōsuetudines seruāt̄ ꝑ oēs partes Italię in quib⁹ fuit hoc.qđ qualiter debet intelligi patet.j.
4 ¶ Quæro†qđ si dixerit testator reliquo dn̄am & massariā,vel dominam & dominatricē? quæro qđ importēt ista verba?Rn̄.nō important dn̄ium,sed quādā pæeminentiā in domo,sicut erat præeminens ante mortē viri domini vt.l.j.§.re.amo.&.l.j.§.

a ¶ Ingrediatur possessionē.Vide pe Bar.in.l.creditores de pig.in.ij.q.prin & Bal.ī.l.j.C.cōia de leg.in.iij.col.

b Valet libellus.No.formā libelli.Adde Bar.in.l.j.post pri.s.de eden.& dixi ibi ꝑ Imol.in.c.j.de lib.obla.& Mod.ī c.in ꝑsentia.ī.ij.tit.& vide Bar.ī.l.marcell⁹.§.armamēta ff.de rei ven.

c Videt̄ cōtra casum Vide Bal.in.d.l.rationes.& au t̄.ibi positam.

d Vt.l.emptor.Adde gl.ī.l.emptor.§.ancilla.de rei vē.& qđ ibi dixi.

e Qui ī vita.Habet tm̄ ex hoc legato filia talis cōmodū:qa nō tenebit̄ dotē cōferre ita sing.dixit Bar.in.l.cū pr̄.§.pater filiæ.j.eo.qđ ꝑpetuò no.

✤ POMATES.

f Quid si tpe.Alex.consi.clxxiij.in.v.vo.& vide Alex.ꝑ declaratiōe ind.pa terfa.ff.de vulg.& pupil.& ī.l.gall⁹.§.etiā si parēte.ī fi.ff.de lib.& post.in.l.fi.C.de lega.

g Quærit Dy.Vide Bal.ī.l.fi.C.de indi.vid.toā ver.itē possset &Bar.ī.l.mulier §.cū ꝓponeretur.j.ad treb.in ver.quęro qđ si dixit testator reliquo dn̄am & massariam.vide no.ꝑ Bal.ī hac.q.& in.d.l.fin.de indic.vidui.toll.pleni⁹ ꝑ Spe.& Io.an.in.tit.q filij sint legi.in pri.in ver.quid si qs ita dixit in testa.& qđ no.Bal.Ang.& Imo.in.l.filius à patre.de li.& post.Et Bald.in.l.id qđ C.de episc.& cler.& in.l.extraneum.de hære.instit.& ī auth.ꝙ si.C.de secun.nup.& in.l.volūtatis.C.de fideic.& vide ad hoc Bar.in consi.incipiē in Christi noīe: Bertholdus fecit testa-

si vir suprà ad syll.&.l.cum si exhibuissent.§.j.j.
de pub.& ibi Iac.de are.&.l.pronunciatio.§.j.infra
de verb.sig.& hoc tenet Spe. in tit.qui filij sint le.
5 §.j.ver,qd si viro.Sed quero† qd si dixit,relinquo
vxorē dn̄am & vsufructuariā filijs institutis.Dicit
glos.ꝙ debet habere alimēta tantùm,sed in extra-
neis dicit secꝰ.Ad qđ intelligēdū sciēdū est ꝙ hoc
verbū dn̄am,in hac dispositiōe positū nō impor-
tat ꝙ videatur relictū dn̄ium bonorū,sed preemi-
nētia quædā,vt dictū est.& hoc colligit̄ ex cōmu-
ni vsu loquēdi:qa hoīes vxores appellāt dn̄as domꝰ,
vt.l.titia.§.qui marco.aliâs est in.l.q marco.in prī.j.
6 de annu.leg.& leges† etiā appellāt eas dn̄as,vt.l.j.
suprà rerū amo.&.l.j.§.si vir.s.ad syl.hoc etiā patet
qa testator aliū hæredē instituit:vnde nō est veri-
simile ꝙ voluerit vxorē habere dn̄ium rerū illarū,
& illum fecerit heredē in vanū.Simile habetur in
l.iij.§.sed si ita de annu.leg.vbi dicēdo trima die ī-
telligit̄.i.tribꝰ annis,tā ex vsu loquēdi,quàm ex īter
pretatione q̄ cōsueuit fieri ī sermone cōposito.s.an
nua,bima,trima die:quā ex suo:qa nō est verisimi
le testatorē ita modicā dilationē adiecisse:& ista de
mōstratio est cōis,& bona,siue sint instituti filij,
7 siue extranei.¶† Scđò aduerte:qa in hac dispōe
ponit̄ verbū,& vsufructuariā:& istud fauore filio-
rū est interp̄tandū ꝙ ad sola alimēta porrigit̄ scđm
consuetudinem,vt no.in.d.l.j.C.si secū.nup.mul.
Sed dic in extraneo ꝙ de iure debet habere vsum-
fructū oīm bonorū deducta falci.vt.l.vxori meæ.
8 de vsufru.leg.&.s.de vsufr.l.omniū.eodē mō† puto
dicta verba debere intelligi.si simpliciter ꝓferātur,
vt relinquo vxorē meā dn̄am,vel relinquo eā vsu-
fructuariā omniū bonorū,sed si reliquo eam vsu-
fructuariā alicuius fundi:tūc cessat dicta consue-
tudo & debet habere vsumfructum.ita sentit Odo.
a ¶ Quero poneᵃ ꝙ testator instituit† extraneum,&
9 filiū & vxorē relinqt dn̄am,& vsufructuariā.Dixi
ꝙ quātum spectat ad filium,ista verba important
alimēta tātùm.sed ꝓ parte extranei habet vsum-
fructū suæ partis.cū em̄ fauore filiorū sit introdu-
ctū ꝙ tātùm habeat alimēta,nō extendet̄ ad extra
neū.ꝓ hoc facit.l.si ita scriptū.in prin.j.de ma.test.
&.l.hac cōsultissima.§.ex imperfecto.C.de test.&
10 tl.fi.C.fami.erci.¶ Quæroᵇ:pone ꝙ† filius est insti
utus & extraneus sibi substitutus & vxorē reliqt
dominam & vsufructuariā:& hæreditas deuenit ad
substitutū vulgarē,qd debeat habere mulier? Rn̄.
si loquimur in substitutione vulgari,debet mulier
habere vsumfructum cū à substituto cœpit habe-
re vires,vt.l.q fundū.§.qui filiū ad.l.fal.& in ꝑsonā
substituti qui est extraneus cessat interp̄tatio cōsue
tudinis:& etiam videt̄ casus.s.eo.l.cū patronus.&
l.& si cōtra.s.de vulg.& pupil.substi.sed in substi-
11 tuto† pupillariter ad quem hæreditas ꝑuenit qd de
beret habere ista vxor pōt dubitari.Et videt̄ ꝙ de-
beat habere alimēta:qa filiꝰ fuit heres patris:& sic
iā legatū ex ꝑsona filij cœpit vī habere:ergo substi
tutus nō pōt teneri in plꝰ quā filiꝰ,vt.l.q fundū.§.q
filiū.j.ad.l.fal.ego dixi ꝙ debes inspicere verba re-
licti.Si em̄ dicis reliquo vxorē dn̄am,& vsufructua
riā.& sic est vnū legatū,& nō variat̄:tūc p̄cedēs rō
ꝓcedit.sed si dicis reliquo dn̄am & vsufructuāriā
donec castè vixerit tūc ex eo qđ dicit donec,vr̄ eē
legatū annuū,vt.j.de ānu.le.l.legatū.& ꝓ prīo āno
est purū,ꝓ sequētibꝰ cōditionale,& ꝑ cōsequēs īci
pit deberi à ꝑsona substituti,vt.l.si fundū.§.si pa-
ter.s.tit.j.& sic cū substitutꝰ sit extraneꝰ,vxor de-
c bet hr̄e vsumfructū totū & ita cōsului ī cōsi.ᶜ īcip.
Pe.matth.de pu.&c.& plures se subscripserūt.Prę
terea,cū sit annuū legatū,ī prī.cuiuslibet āni debet
inspici cōditio ꝑsonarū,vt.l.cū in annos.j.de annu.
le.¶ Cōsuetudo loquit̄ qn̄ qs reliqt vxorē dn̄am,&
12 vsufructuariā.Sed† qd si reliqt matrē nouercā.& si-
miles dn̄am & vsufructuariā, cogita.ita cōsuetudo
13 loqt̄ qn̄ sunt īstituti filij,& descēdētes.¶ Quero† qd
d si suntᵈ instituti ascēdētes,vel collaterales,& fratres.
videtur quòd non.arg.l.iij.§.j.infrà de le.præstan.
e cogitaᵉ in his duobus:non habetis hîc alia.

SVMMARIVM.

1 *Sentētia iudicis pronunciantis rē esse tuā an ualeat.quòd sic.* c

LEX XXXVI.

LEgatis. Ea videntur ad alicuius vsum parata,quæ ad eius tātū,nō quę ad cōem vsum cū alio sunt parata.h.d.De hoc vide in.l.hoc legatū.
1 j.ti.j.&.l.qntus.de au.& ar.le.Dyn.ꝑ.stā.l.† reprobat
gl.q̄ est.s.de ꝓcu.l.pōponius.§.sed & is.q̄ dicit ꝙ si
iudex ꝓnūciauit rē meā esse,nō valet sn̄ia:qa est in d
certa,nisi exprimat totā cū possit esse ꝓ parte mea.
sed hoc nō est verū:qa cū dicit̄ mea,intelligit̄ mea ī
totū vt hîc.et.d.l.hoc legatū.j.ti.j.ita dt Dy.Idē dr̄ ī
gl.l.si in rē.in prin.s.de rei vē.& illa est bona.& Pet.
idē tenet ī.l.si qs cū totū.de exe.rei iud.& ibi dixi.ꝑ
quo vr̄ tex.ī.l.de pupillo.§.q nūciat.de no.ope.nū.

SVMMARIVM.

1 *Donationum species quinque.*
2 *Legatū inquātū sit donatio,in quo differat ab alia donatione?*
3 *Legatum solutum per testatorem in uita transit in speciē donationis,& non deducitur falcidia.*
4 *Donatio quādo incipit à traditione,donans tenetur de dolo.*
Legato soluto in uita testatoris legatarius possidet pro suo,& non pro legato.

LEX XXXVII.

LEgatum. Aliā diffinitionē habuistis in.l.legatū.in vlt.char.s.ti.j.¶ Op.ꝙ legatū nō sit donatio:qa diuersus est tit.de dona.à ti.de
leg.ergo nō est idē.vt.l.si idē.C.de codi.dicit gloss. c
1 † triplex est donatio.prima ista q̄ dicit̄ legatū.vt hîc
Itē donatio inter viuos.Itē donatio cā mortis.Et est
quarta donatio quæ dicitur remuneratio,vt.l.aqui
lius de dona.&.l.si verò non remunerandi.s.mand.
Item est alia donatio nō simplex,sed ob causam,vt
donatio propter nuptias quæ hodie vocatur sponsa
litia largitas.de qua in titu.de dona.propter nupt.&
in cor.vt spon.largi.¶ Quæro† in quo differt ista
donatio quæ est legatum ab alia? Respondeo quia
in ista donatione nō contrahitur obligatio aliqua in
ter donantem & legatariū,nisi incipiat à traditione
vt.s.eo.l.lucius.&.l.j.C.de iure do.¶ No.istud quod
dicit gl.nisi incipiat à traditione quod non videtur
verū:quia non obligat,sed dissoluit speciem obliga
tionis futuræ.Vel dicit Dyn.sustinendo glo.quādo
4 † quis soluit legatū in vita:tūc talis solutio transit in
speciem donationis inter viuos:& est tunc effectus
quia testator non poterit amplius reuocare:& hoc
dicitur obligatus:secundò quia ex hoc non deducet̄
g falcidiaᵍ vt in.l.vbi de do.cau.mor.Item quia tenebi
tur de dolo si intercesserit.l.aristo.j.de dona.& hoc
vltimū videt̄ sentire ista gl.cum alleg.l.lucius.s.eo.
quæ loquit̄ de legato soluto in vita postea coniun- f
git.l.j.C.de iur.do.q̄ dicit ꝙ qn̄ donatio incipit à tra
ditione tenet̄ de dolo:&.h.d.Dyn.& ego puto esse
verū si aliquis soluit id quod legauerit simpliciter,
exprimēdo se soluere ex cā legati:tūc ꝓmittendo
non obligaretur quin posit reuocare,vt.l.cū qs.§.j.
j.ti.j.nec etiā tradendo:quia nō transit in speciē do
nationis inter viuos,sed remanet legatum,vt.l.iij.
j.de lib.leg.& ibi tex.& sic posset reuocare.¶ Quæ
4 ro† vtrùm interim dominium sit ipsius legatarij &
quo titulo? Respondeo quòd sit titulo pro suo,vt.l.

mentum.& in consi.incip.Petr.mattheoli.& Io.an.& alios in.c.si pater.in prin.de testa.in.vj.& limita istā materiā singu.nisi testator specialiter legasset alimenta,& etiam eam simpliciter reliquisset vsufructuariā,scđm Pau.de cast.in consi.ccclxxxvij.inci.in Christi nomine qđ vxor &c.& qn̄ dicitur solūmodo,relinquo,vxorem meam vsufructuariam, extantibus filijs, quòd veniat vsusfructus.tenet Bald.per illū text.in.l.si pater.C.de vsuf.vide etiā eum in.d.l.fin.C.de indic.vid.toll.qd ecōtra.si vxor reliquat maritum dominū,& massariū & vsufructuarium? dicit Bald.in auth.hoc locū in fine.C.si secun.nup.qđ idem est.& ibi etiam ꝑ Ang.de hac materia.quid si testator simpliciter dixit: vxori relinquo habitationem in domo cum filijs.an debeat habere alimēta? Bal.tenet ꝙ sic in.d.l.fin.de indic.vidui.tol.& dicit Ang.no.in.l.j.ff.rerum amo.ꝙ ꝑ illa verba,reliquo vxorem meam dominā &c.vident̄ relicta alimenta cum ꝑtāte accipiēdi ea propria authoritate.licèt in alijs secꝰ qđ reputat nota. Et si testator relinquit vxorem dominam,& vsufructuariam, donec voluerit habitare cum filijs.pone ꝙ filij mortui sunt: vtrûm tale legatū deficiat per mortem ipsorum:& sic per casum? vide Pet.de anch.cōsil.lxxx.al's.lxxix.incipi.questio videt̄ magis dubia quā appareat &c.& ꝑ eū in cōsi.ccxxix.incip.qa in primo quesito modica videtur &c.& super isto casu consuluerunt Ioan.barba.de cacia lupis,& Barthol.soci.qđ not.

ADDE qd habere debeat vxor relicta vsufructuaria,& administratrix.& an per illa verba videatur data tutrix.Bal.consilio.ccccxxix.iiij.vol.& quid habere debeat, quando est relicta domina oīm bonorum instituto filio vel extraneo,ꝑ eundē cōsi.ccccv.iij.vol.& qd si sit relictꝰ vsusfructꝰ integer.& victus,& vestitꝰ:an debeat habere vtrūq; ꝑ eundē consi.ccxij.&.ccix.& ꝑ eundē de vxore relicta vsufructuaria consil.lvj.&.lxxix.&.ccccxxxj.lib.ij.& Pau.de ca.cōsi.ccxl.&.cx.qd aūt habere debeat cū filius institutꝰ mortuꝰ est etiā relicto substituto,vide Ludo.Rom̄.cōsi.dxvj.& quid hr̄e debeat cum mater est instituta,vide Pet.de ancha.consi.ccxxix.

a ¶ Quero pone.Adde Bar.in.l.si ita scriptum.de manu.testa.

b ¶ Quero.Per Bal.in fi.in vlti.columna.C.de ind.vidui.toll.& in.l.voluntatis.C.de fideicō.& ī l.& si contra.& ibi per Imo.s.de vulg.& pupil.substi.& cōsuluit Bar.ī cōsi.qđ incipit, Nicolaus ser.amati instituit.& in cōs.quod incipit,quidā Bar.rosuli.

¶ In consil.Ange.consi.cvj. Aliâs incipit illud consilium, Petrus.maioli de Perusio,& est cōsi.clxx.in voluminibꝰ nouis.Alex.Loseus,

¶ Quæro quid si sunt.Io.de Imo.hîc dicit ꝙ nō:quia sumus in materia exorbitanti.vide Pet.in consilio.ccxxvij.vbi concludit idē in ascendentibus.& materiam totam vide per Ioan.an.in additio Specu.in titul.de pigno.§.porro.versicu.vsufructuarius. Et vide.Pet.& alios in c.fin.de pign.Bald.in.l.si pater.C.de vsufruct.And.Barba.

¶ Cogita.Vide Bald.in authē.hoc locum.C.si secun.nup.mul.& Ang.in consilio.cvj.Itē idem dic in matre quid in vxore? Angel.in consilio.ccxlj.tenet quod ascēdentibus,vel fratribus institutis vxor habeat plenum vsumfructum.idē Ange.in consilio cccxxj.

ADDE quòd.Petrus de auchara.consil.ccxxxix.tenet quòd matre instituta tantùm debet habere quantum habet cū sunt filij instituti.

¶ Respondeo quia.Item differt legatum à donatione,quia in vltimis voluntatibus fit plenior interpretatio in donatione,plenissima.c.cum dilecti.& ibi docto.& maximè Abba.de dona.

g ¶ Non deducetur falcidia.Et adde Bald.in.l.secunda.colum.tertia.C.de iure dotium.& in l.prima penulti.colum.C.si quis omissa causa testamen.in versic.extraneo.& in contrarium facit quod notat Bald.in.l.filia.in prin.C.de leg.

sub

sub cōditiōe.j.de sol.&.l.dotis.§.fi.s̈.de iure do. *L. XXXVIII.*

Qui testamento. Vtile p inutile nō vitiaẜ.h.d. de hac materia dic vt.s̈.ti.j.l.seruum filij.§.si idē seruus. *LEX XXXIX.*

Quod seruus. An autē hęres debeat restituere legatario, vidistis in.l.seruo legato.§.j.s̈.titu.j.

LEX XL.

Iareæ. Quod ędificaẜ in area legata, cedit legato.h.d.vide.s̈.tit.j.l.si ita legatū.§.fi. *LEX XLI.*

Si duobus. Si relinquiẜ duobꝰ seruis:ita habet locum ius accrescēdi.sicut si duobus liberis.hoc.d. Opp.de.l.proculo.s.eo.Sol.ibi legauit vni seruo duorum dominorum:& sic nulla est cōiunctio hoīs.hîc legauit duobus seruis vnius vel diuersorum.

SVMMARIVM.

1 *Copulatiua posita inter duas orationes, nō inducit cōiunctionem uerbalem.*
2 *Coniuncti uerbis dicuntur positi in una oratione:positi autem in diuersis orationibus. etiam sine copula non.*
3 *Coniunctus re, & coniunctus uerbis pariter admittuntur.* *LEX XLII.*

Mæuio. Portio deficiēs accrescit cōiuncto verbis tantū: & cōiuncto re tm̄ pro rata.h.d.scd̄m verā lectu.q ponitur in gl.sed qa glo.hîc clarè non dicit:ideo supple eam ibi, sed re disiuncti. dic duo primi.i.męuius & seius, sed titius erat tātùm re cōiunctus.¶ Op.inter eos inter quos nulla est cōiunctio. nō est locus iuri accrescēdi,vt.l.& ꝓculo.s̈.eo.&.l.j.de vsuf.accre.sed hîc non erant cōiūcti:qa lex dicit separatī &c.Rn̄.separatim quo ad rē, sed cōiūcti erāt quo ad verba ī primis duobꝰ,vt dixi.nā titiꝰ erat re cōiunctꝰ, cū totus fundus ei fuerit assignatus.¶ Sed opp.ꝙ etiā titiꝰ sit cōiūctus re, & verbis:quia tota res fuit sibi assignata verbis ꝓpter copulatiuā &,quæ
1 cadit inter eos scd̄m positionē gl.Huius timore Dy.dicit† ꝙ dictio &:posita ī gl.nō fuit cōiūctio testātis,sed gl.qđ apparet:qa tex.nō ponit. Ego dico ꝙ copula q̄ cadit inter diuersas orōnes,nūꝗ̄ īducit cōiūctionē verbalē,vt.l.sicut ī annos.§.j.qb.mo.vsufr.amit.&.C.de cadu.tol.l.vnica.§.his ita.ī fi.vbi dr̄ ꝙ vnitas sermonis īducit cōiūctionē verbalē.Aut ergo plures ponūẜ ī vna orōne,& sunt verbis cōiūcti:qa est vnꝰ sermo.aut ī diuersis orōnibꝰ,& nō sunt cōiūcti verbis:qa sunt diuersi sermones:& hoc optimè ꝓbat iste tex.Et iō vt gl.ꝓcedat, oportet subaudiri vnū verbū ibi dū dicit,& titio eūdē fundū.s.lego.vt tex.ponit.& ista est vera.Alij legunt scđo mō,vt ī gl.ibi,alij dicūt &c.ista nō est vera:qa si poneres prīs duobꝰ relictā esse eādē dimidiā,essent cōiūcti re,& verbis.re,qa assignaẜ eadē dimidia:verbis:qa ī eadē orōne ponūẜ:ergo pręferūẜ tertio:qa cōiūctꝰ est re tātū.Pręterea nō pōt dici ꝙ tertiꝰ sit cōiūctꝰ verbis,cū in diuersa oratiōe sit positꝰ vt tex.dicit.Alia lect.est ꝙ oēs sunt cōiuncti re tātùm.Vide gl. ibi tu dic &c.scd̄m hoc oportet exponere dimidiā.s.eādem.Sed contra hoc videẜ tex.q dicit partes ī plurali,sed tenēdo hoc gl.exponit partes.i.pars. tenendo primā lec.quā tenuit.tex.ꝓcedit clarè.Sed ista tertia nō placet: qa poneremus primos duos cōiūctos re:& de necessitate habemus eos ponere cōiunctos verbis,cū sint positi in eadē oratione:tene ergo primam ¶ Quęro ergo cū cuilibet accrescat:qro ꝓ qua parte accrescat?Glo. dicit scd̄m duas vltimas lect.titio accrescit ꝓ duabꝰ partibꝰ:alij in tertiā.Sed tenēdo primā quā tenui,cuilibet accrescit ī virilē.arg.l.cū qō.C.eo.Dy.dicit imo etiā scd̄m primā accrescit titio in duas partes,cū primi duo verbis cōiuncti habeanẜ loco vnius:& sic admittanẜ solū ad vnam dimidiā totius, vt.l.si qs titio.s̈.de vsufr.accr.&.s̈.titu.j.l.planè.ij.rn̄.Et.l.cū qō.nil facit:qa ibi in prima parte loquiẜ qn̄ primò legat totū.scđò dimidiā.In scđo loqẜ qn̄ sępius vni:alteri legat semel eandē rem:& sic apertè patet ꝙ ad casū nostrū nō pertinet.ita dicit Dy.qđ est verū,vt patet ex tex.ibi,ꝓ portiōe
2 legati accrescat habes† ergo notare ex ista.l.ꝙ positi in vna oratiōe sunt cōiūcti verbis,sed positi ī diuersis orōnibꝰ nō sunt cōiūcti verbis,siue ibi
3 ponaẜ copula,siue nō.Scđo no.† ꝙ cōiūctꝰ re,& cōiūctꝰ verbis,pariẜ vocāẜ.

SVMMARIVM.

1 *Maritus uel alius si legat dotem mulieri, quando de tali legato deducantur impensæ? hîc §.glossat totum tit.ff.de do.præleg.*
2 *Verbum peruenisse prolatum in contractibus, uel in ultimis uolnutatibus intelligitur, scilicet cum effectu.*
3 *Fructus non continentur in istis uerbis quicquid ad te peruenit.*

1 A me hærede. Si maritus† vel alius legat mulieri dotē,aut dicit,quicquid in dotē dedero & nō deducūtur impēsę:aut dicit dotē simplr̄,& impēsæ deducūẜ.h.d.¶ Opp.de.l.dote.j.de do.præle.Gloss.dicit ꝙ illa p istā distinguiẜ.& sic iste.§.glossat totum titulū de dote p̄legat.Et aduerte ꝙ glo.non curat an fuit vir,vel extraneꝰ q legauit,sed curat de mō legādi:qa aut dixit quicqd puenit:aut lego dotē.Ita tenet Dy.pro hoc facit.s̈.de iureiu.l.eum q.§.si mulier.glo.C.de
a falc.cau.adiec.leg. in.l.iij.distinguit vtrùm leget extraneus[a] an vir. quod tex.hic prima facie innuit:cōiter tenetur glo.hîc posita & scd̄m eā summaui.Iac.but.alr̄ dicit in.d.l.iij.C.de fal.cau.adiec.leg.s.ꝙ aut qs legat per verbū p̄teriti tpis .s. quicquid puenit:& tūc impēsę non deducūẜ. Aut per verbū p̄ñtis tpis:& tūc secus.hoc ipse ꝓbat per glo.hîc positā super
2 verbo quicqd.& ita puto dicēdū.vide eū ī.d.l.iij.¶ Sed cōtra hoc op. † ꝙ verbū puenisse,siue ꝓferaẜ ī cōtractibꝰ,siue ī vltimis volūtatibus intelligitur.s.cū effectu,vt.l.ij.§.puenisse.s̈.de her.vel act.vē.&.l.q cōcubinā.§.cū ita.j.ti.j.&.j.ad treb.l.cogi.§.j.ergo hic debet intelligi quicqd puenit scilicet cū effectu deductis impēsis. oportet ergo dicere ꝙ iste §.cōtinet quādā spālitatē fauore dotis:&.iō cū cōtra ius cōe loquaẜ,& cōtra ꝓpriā verborū significationē,nō debet extēdi vltra casum suū,vt.l.ius singulare.&.l.qđ vō.s̈.de legi.nō ergo habebit hîc locū,nisi extraneo sic legāte:hoc tn̄ sub dubio dimitto.¶ Quę
3 ro† an ī istis verbis,qcqd à te puenit.cōtineanẜ fructus? Puto ꝙ nō,vt.l.hęredes mei.in prin.j.ad treb. facit.j.eo.l.licinius. *LEX XLIII.*

a Cum ei. Qui partē tm̄ capit ꝓpter se,pōt solidū capere ꝓpter aliū.h.d.de hoc habeẜ.j.ad trebe.l.cogi.§.hi qui solidum.&.l.eam quam.C.de fideicom.

SVMMARIVM.

1 *Oratio uniuersalis quæ dicatur:quæ particularis: & quæ singularis: & quæ inde finita?*

LEX XLIIII.

Si ita relictum. Hęc.l.habet diuersas lecturas secūdū verā.h.d.Indefinita æquipollet vniuersali.secꝰ ī oratione particulari,q n est dubia,interpretaẜ in minorē partē.h.d.
1 ¶ Ad euidētiā p̄mitte ꝙ† orō vniuersalis dr̄ illa cui pręponiẜ signū vniuersale,vt oīs vl' nullꝰ,& si.Oratio particularis est cui p̄poniẜ signū particulare,vt
b qdā,aliqs,vel vnꝰ,& si.oratio īdefinita est qn̄ poniẜ terminꝰ cōis sine aliquo signo:vt homo,hr̄s,filiꝰ,& si.Oratio singularis est qn̄ poniẜ ī oratione,nomen propriū,nō terminꝰ cōis,vt titiꝰ,seius,his p̄missis.hîc secūdū verā lec.debet esse litera quātū hr̄s:& sic indefinita sine aliquo signo. ¶ Quidā habēt in litera in prin.q̄tū quintus:& sic ista verba q̄tū qntus hr̄s meus habet,importāt q̄tū oēs hæredes mei hn̄t.& est rō.secūdū qđ dicūt:qa qlibet pōt dici qntus.Ista nō est bona lec.qa qntus nō pōt dici nisi ille q qnto loco noīatus est incipiēdo à prīo vt.l.quoties.s.de vsufr.& gn̄alr̄.§.qs ergo.de fideicō.li.Et si diceres qlibet pōt dici qntus secundū qđ numerare incipiet: & ego dico qlibet p̄t dici vnꝰ secūdū qđ eū designauit:eadē rōne hæc dictio qntꝰ,nō est significatiuā.nisi vniꝰ de pluribꝰ;vñ ista litera nō placet.Alij habēt quātū qs:& tūc est sensus ꝙ si aliqs reliqt quātū qs hæres meus habet hoc intelligiẜ q̄tū oēs hæredes mei habēt.& si opponis ꝙ dictio qs,est signū particulare.rn̄deo verū est sed est particulare indefinitū
c qđ pōt cuilibet cōgruere:ergo ad oēs referẜ.ita dicit gl.sed non placet:qa etiā vnus,est signū particulare indefinitū.potest em̄ referri ad quēlibet quē designas.Pręterea,istud pronomen quis vel q,positum in singulari nō debet referri nisi ad vnū tm̄,vt.l.si ita fuerit.j.de re.du.Vera ergo lr̄a est quātū hr̄es,& sic sine aliquo signo.de hac materia dicam.j.l.proxi.

b Pegasus. [b]Relictum in diē debeẜ sine fructibus medij tpis,si gr̄a hr̄dis fuit appositꝰ.secꝰ si gr̄a legatarij[c].h.d.¶ Op.de.l.in fideicōmissariā.j.ad treb.Sol.illa debet intelligi secūdū distinctionē huius.l.& quod no.s̈.de vsur.l.in fideicommissi.§.cum pollidius.& de annu.leg.l.eum qui.

SVMMARIVM.

1 *In alternatiua summarum an utrumq; sit in obligatione.*

1 Si ita. ¶ † In alternatiua summarū, vel temporū inspicitur illud quod minus est in
d obligatione.h.d.In tex.ibi,quia * hæredis erit* potestas.i.si diceremꝰ etiā.xv. fore legata,hæredis esset electio,vt posset eligere minimū:tn̄ in veritate.x.solū sunt legata vt.s̈.dixi:licet gl.aliter dicat.facit ad
d istā legē.l.si ita stipulatus fuero decē.aut qnꝗ̄.&.l.
d inter stipulantē.§.ij.de ver.ob.¶ Op.in alternatiua[d] vtrūꝗ̄ est in obligatiōe,vt.l.illud aut illud.de constitu.pecu.&.l.si duo rei.de verb.ob.Sol.glo.dicit fateor ꝙ hìc nedū est vtrūꝗ̄ in obligatione,sed etiam hæres pōt eligere solū minus:& qa præsumptio est ꝙ minus eliget:ideo diciẜ legata minor quantitas. Alibi dicit gl.& meliꝰ dicit ꝙ solū minor quantitas est in obligatione:in.l.inter stipulātem.§.ij.de ver. ob.& ita probatur hîc in tex.& in.ll.s̈.allegatis.Ad contrarium respondeo,in alternatiuis vtrunꝗ̄ est in

a ¶ Leget extraneꝰ: Bene faciunt q̄ no. p gl.& ibi Bar.in.l.si prior.sol.ma.& ī l.cū qs.circa princ. cū ibi no.p glos.& Bar.de dote p̄lega.

b ¶ Pegasus.Et per istum tex.cōsuluit Bart.& Frā.de alb. ꝙ si relinquā eccl. cōsecrādę,quòd relicta debent tradi etiam cū fructibus medij tpis.in hoc enim relicto nō apponitur dies fauore hęredis:qa si monasterium fuisset constructū tpe testamēti,reliqsset de p̄senti.& ꝓ hoc est tex.in.c.nos qdem. ibi,sine diminutiōe detest.vbi ita refert & pōderat Ab.sic.

c ¶ Gratia legatarij. Quid in dubio dic gratia debitoris,vt in.l.qui Romæ.§. flauiꝰ hermes in fi. glo.mag.de verbo. oblig.

d ¶ Op.in alternatiua. Adde Bar.in.d.l.si duo.de verb.ob.

d ¶ Op.in alttrnatiua.Adde Bar.in.d.l.si duo.de ver.ob. & Bal.in.l.cū qdā. in fi.de verb.signi.

obligatione.verũ eſt qñ ponit̃ inter res ĩter quas cadit affectio.Sed qñ ponit̃ inter ſummas,nõ cadit affectio:ideo minus tãtũ eſt in obligatione:adeo qđ ſi hæres vellet ſoluere.xx.illa.x.nõ ſolueret ex cã legati,ſed ex cã donationis.& hoc tenẽt doc.in.l.cũ qdã.C.de verb.ſig.ideo ego dico ꝙ ſi in quãtitatib⁹ caderet affectio ꝓpter adiectionẽ pſonę cui debet ſolui, vel loci vbi debet ſolui,ꝙ tũc etiã in quantitatibus vtrunqȝ eſt in obligatione,vt.ĩ.de ſol.l.qui res.§.mihi Romæ.& de noua.l.ſi is.& in qualibet earũ dixi. ¶ Oppo.de.l.planè.§.penul.ſ.titu.j.Solu.ibi dabat̃ electio creditori:ideo vtrunqȝ eſt in obligatione:qa fortè eliget minus.nec eſt pręſumptio ſemper quod quis eligat plus.vt tota die videtis.Sed quando datur electio debitori,lex habet pro certo quòd ſoluetur minus.hoc tenent docto.in.l.cũ quidam.¶ Op. quòd electio debeat eſſe legatarij,vt.l.lucio.ſ.eodẽ. Solu.hîc verba enunciatiua fuerunt directa ad hęredem:ibi ad legatarium:vel erat dubium.

a ¶ Si pluribus. An dictio quilibet,importet inſolidum: tu vide no. Bart.ĩ.l. ea quę.C.cõmi.vel epi.quid in dictiõe vterqȝ,per Bal.in.l. fi.§.finaũt ęs.C.de bo.quę libe.

SVMMARIVM.

1 *Indefinita quòd æquipolleat uniuerſali diſtributiuè,& non collectiuè.& uide nu.4.& nu.7.*

2 *Libellus contra plures inſolidum formatus tenet,dummodo apponatur quòd unica ſolutio ſufficiat?*

3 *Omnis,& quilibet,differunt. nam omnis eſt collectiuum,& quilibet diſtributiuum.*

5 *Oratio indefinita quæ ſit?remiſſuè.*

6 *Indefinita omnis,quando æquipolleat uniuerſali?*

8 *Conceſſo fundo duobus fratribus in feudum ut præſtent quarterium bouis,& quatuor operas,quomodo intelligatur?*

b ¶ Indefinita ęquipollet vniuerſali. Vtrùm indefinita ęquipolleat vniuerſali,gloſ.in.d.c.j.de reg.iur.tenet ꝙ ſic. idem Io.an.in.c.vt circa.in gl.ĩ ver.aliter.de elect.ĩ.vj.Io. an.cõcor.cũ Dy.& Angel.in.d.l.j.per Bal.in.l.ij.de lib.& poſthu.& ibi vide aliquid p Ange.de materia.ſ.l.ꝓxi.in princ.& adde Bar. in.l.j.§.fi.ĩ.de ven. in poſ.mit.
ADDE an indefinita æquipolleat vniuerſali.Bald.cõſil.clxxx.lib.j.

LEX XLV.

SI pluribus.[a] Indefinita æquipollet vniuerſali.

1 h.d.¶ † No.quòd indefinita ęquipollet vniuerſali,ſcilicet vniuerſali diſtributiuæ:non vniuerſali collectiuæ non enim quilibet heres tenetur,ſed omnes tenentur,vt hîc.¶ Primò quæro,quid ſi teſtator dixiſſet quilibet hæres meus det.v.dicit glo.ꝙ quilibet tenetur ad.v.inſolidũ,ar. C.ſi plu.vna ſen.iudi.fue.l.j.vbi idẽ dicit̃ in ſentẽtia. Dy.dicit hîc quòd de ſententia dicit̃ eſſe verũ:ſi taliter eſſet formata petitio qđ quilibet fuit inſolidũ cõdẽnatus:alias ſi ſimpliciter quilibet tenet̃ ꝓ virili vt.d.l.j.C.ſi plu.vna ſentẽ.&.l.paulus.de re iudi.qđ eſt verum ſi taliter formata eſſet petitio:cum ſentẽtia debeat petitioni cõformari,vt.l.vt fundus.ſ.com

2 muni diui.ita dicit Dy.Dicit ergo † ipſe quòd libellus põt formari contra plures petendo quẽlibet cõdẽnari inſolidũ,qđ eſt verũ ſi in libello inſerat̃ peto cõdemnari inſolidũ:ita ꝙ vna ſolu.ſufficiat,vt not. glo.in.l.ſi mandato titij.§.paulus rñdet vnum.ſ.mãda.& in aut̃.hoc ita.C.de duo.re.& vide.l.creditor. §.duobus.ſ.mã.& in corpe vñ ſumit̃.d.aut̃.facit.l.in executione.§.inſolidũ.j.de verb.ob.ſed ſi illa verba non ponerent̃.ſ.ita quòd vna ſol.ſufficiat:tunc libellus debet reijci,vt.l.j.C.de fideiuſ.tu. dixi in.l.ij.de

3 duo.reis.¶ Quæro † ſecundò quæ differentia eſt inter omnis,& quilibet.gl.dicit ꝙ oĩs eſt collectiuum. & tribuit rem omnibus ſimul:quilibet eſt diſtributiuum,& attribuit rem cuilibet inſolidũ,quod not. probatur in.l.non diſtinguemus.§.cum in plures.ſ. de arbi.& de natura iſtorum diſtributiuorum dixi in.l.hoc articulo.de hęre.inſti.¶ Quæro vtrum hoc

b ſit verum quòd indefinita æquipollet[b] vniuerſali? Dy.hoc ponit de regu.iur.lib.vj.in rubrica.Petr.de hoc facit magnam diſtinctionẽ,& multa poſuit,&

4 quędam non bene.Et ideo † pro eorum declaratione primô quęro vtrùm indefinita ęquippollet vniuerſali ſecũdũ ꝓpriã ſignificationẽ.an ſecũdũ interptionẽ:dicit Pet.ſecũdũ interptationẽ,nam propriè loquendo aliud eſt dicere omnis homo currit:quia falſificatur vno non currente:aliud eſt dicere homo currit,vt probatur de reb.dub.l.ſi is qui ducenta.§. vtrũ.& bene dicit.caſus eſt.ſ.de ſerui.vrba.prędiorum.l.ſi ſeruit⁹.ibi,& humanius &c.vbi declaratur quòd indefinita æquipollet vniuerſali ex humanitate & interpretatione,non ex ꝓpria ſignificatione vocabuli.¶ † Quæro quæ dicitur oratio indefinita?vide gloſſ.ſed tu dic vt dixi.ſ.l.proxi.not.in.l.j.in.gloſſ.mag.de regu.iur.&ibi dixi.Tertiò præmitto

c ¶ Dy.inducit.Itẽ alleg. Bal.ĩ.c.j.§.fi. de ſucceſ.feu.vbi omnino vide.

i declaratur istam opin. h
in l. omnes populi ... 7. §. de
... etiam in l. qui fundam
servi urbani ... in
de action. 4 et phil decius
... q indiffinita equipoleat universali ex interpreta
quadam ... ubi

quòd cũ quæritur an indefinita ęquipolleat vniuerſali,debet intelligi de indefinita prolata ab hoĩe.nã prolata à lege ſine dubio ęquipollet vniuerſali:quia etiam oratio ſingularis & lex ſcripta ad ſingularẽ perſonam vniuerſaliter intelligit̃. vt in.j.conſti.C.in fi.&.l.iura nõ in ſingulas.ſ.de leg. & intelligitur vniuerſaliter hoc modo,vt oĩs ille ĩ cuius pſona emergit illud ſuper quo lex diſponit lege cõprehendat̃.vnde oẽs.ll.q̃ dicũt de vẽditore habent locũ in omni hoĩe q̃ eſt venditor.& quæ dicunt de homicida ha-

6 bent locũ in omni hoĩe qui eſt homicida:& ſic de ſi'ibus.Reſtat † ergò dubium,qñ ꝓfert̃ ab hoĩe:quo caſu diſtingue,aut ꝓfert̃ in materia q̃ ineſt neceſſariò.& ęquipollet vniuerſali,vt cũ dico,homo eſt aĩal.æquipollet vniuerſali oĩs homo &c.vel cũ dico obligatio eſt iuris vinculum,actio eſt ius &c.æquipollet vniuerſali oĩs obligatio &c.vel oĩs actio &c.qa cuilibet de neceſſitate cõgruit diffinitio.aut ꝓfertur in materia cõtingẽte: & tũc aut ꝓfert̃ negatiuè:& tũc ęquipollet vniuerſali,vt.l.ſi is qui ducẽta.§.vtrũ. de reb.du.ibi ,quod nõ feci.i.nihil eorũ feci.& de verbo.obl.l.ij.in fi.&.l. in illa ſtipulatione vbi ſi ꝓmitto per hæredẽ meũ nõ fieri.intelligit̃.i.per nullũ fieri,licèt ſcđm ꝓpriã & logicalẽ ſignificationẽ aliud eſſet.Si verò ponit̃ affirmatiuè:tunc aut huic termino cõi indefinite ꝓlato adijcitur aliquid qđ ei poteſt cõtingenter ineſſe ex aliquo euẽtu pręter volũtatem diſponẽtis:& tũc ęquipollet vniuerſali,vel nõ ęquipollet ſcđm quod caſus cõtingẽtia dederit. verbi gratia:ſi dico homo currit.ex volũtate mea non dependet an oĩs homo currat vel nõ.ſi ergo cõtingat ꝙ oĩs homo currat: iſta indefinita æquipollet vniuerſali:qa p̃dicat̃ de oĩbus.Si cõtingat ꝙ quidam hõ currit,& quidã homo nõ currit,tunc nõ ęquipollet:qa nõ p̃dicat̃ de oĩbus.do exempla legalia,ſi dico ſerui mei:textores:ſequitur ne ꝙ oẽs ſerui mei ſint textores?Certè nõ,ſed ſi cõtingit ꝙ oẽs ſint textores,iſta æqpollet vniuerſali:al's nõ.vt.l.ſeruis vrbanis.j.tit.j.Si verò cõtingẽtia dependent ex volũtate ꝓferẽtis,vt hæres meus dãnas eſto dare.ſi volo ꝙ intelligatur de oĩbus:intelligitur de oĩbus,aliâs nõ.vel lego lanã.Si volo intelligere ꝙ ſit legata oĩs lana,legata erit:aliâs nõ.In dubio qualiter intelligat̃? Dicit Dy.& bene,aut eſt eadẽ ratio oĩm cõtẽtorũ ſub indefinita:aut non, vt ipſe dicit,de reg.iur.lib.vj.ſup rub.Pe.diſtinguit latius:aut ꝓfertur iſta indefinita circa res:aut circa pſonas.ſi circa res,aut p verba pluralia,aut p verba ſingularia.Si p ſingularia,non æquipollẽt vniuerſali,vt ſi lego fundũ cornelianũ nõ videor legare oẽm fundũ cor.vt.l.apud iul.§.ſeio.ſ.ti.j. Sed certè iſta nõ eſt indefinita,ſed ſingularis:qa res fuit nominata noĩe ꝓprio:ideo hîc poni nõ debuit.aut per verba pluralia,vt bona mea:& tũc aut eſt eadẽ ratio oĩm cõtẽtorũ ſub indefinita,& æqpollet vniuerſali: aut nõ,& tũc ſecus,vt.l.obligatione generali,de pig.&.l.j.C.quæ res pig.ob. poſ.Iſta diſtinctio inter verba pluralia,& ſingularia nõ placet:quia ſi lego veſtẽ,lanã,vel argentũ,vel ſimilia,adhuc ĩdefinita æquipollet vniuerſali, vt.l.ſi cui lana.j.de lega.iij.&.l.ij.ſ.de lib.& poſthu.Ideo aliter eſt dicendũ. qñqȝ oratio indefinita quę ponit̃ eſt ita incerta ꝙ vitiat̃ diſpoſitio,vt no.in l.legato generaliter.ſ.titu.j.tunc in præſenti inueſtigatione non cadit,qñqȝ diſpoſitio remanet valida:& tũc diſtingue qñ cadit inter res,vt dicit Dyn. de reg.iur.lib.vj.ſuper rub.Si verò cadit inter perſonas:& tunc aut in caſu odioſo,& non æquipollet vniuerſali,vt.ſ.de liber.& poſthu.l.ij.de ven.in poſ.mit.l.j.§.quare ſi ita.aut in caſu fauorabili,& æquipollet vniuerſali,vt ſupra de teſt.tu.l.ſi quis ita.§.j.&.l.qui filiabus.in prin.ſ.tit.j.hîc enim eſt fauor hęredis quòd omnes ſimul teneantur:quia tenebũtur in minus.¶ Sed

7 ſi quæris † qñ ĩdefinita ęquipolleat vniuerſali,an ęquipollet vniuerſali collectiuę,an vniuerſali diſtributiuæ.dic aut id quod importatur per orationem indefinitam attribuitur cuilibet inſolidũ,& æquipollet orationi vniuerſali diſtributiuę:arg.ſ.tit.j.l.qui filiabus.§.j.aut cuilibet pro parte,vt in dictione hæres,& tunc ęquipollet vniuerſali collectiuę,vt hîc.quod eſt verum,ſi onus adiectũ põt inter eos diuidi.ſecus ſi adijceretur res indiuiſibi-

c lis,vt.l.ij.in fi.de verb.obl.&.l.eadem.§.cato.eo.titu Dy.inducit[c] hoc prin.

8 cũ glo.in ar.ad.q.ſi concedo † duobus fratribus fundum in feudum,vt pręſtent quarteriũ bouis,& quatuor operas ſingulis annis:aut dicitur vt pręſtent omnes:aut quilibet:aut dubium eſt.& in dubio tenent̃ omnes tãtùm ad vnum quarterium,& quatuor operas ſecũdùm eũ.quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Pluribus hæredibus dãnatis dare à teſtatore ſimpliciter quando inſolidum & quãdo pro hæreditarijs portionibus teneantur?*

2 *Vni pluries ſi legetur,an ſæpius legetur?*

SI ita. Si vni à diuerſis hæredibus q̃titas relinquatur,in dubio ab vtroque debebitur tota.h.d.¶ Opp.ſupra proxi.Solu.ibi damnauit indefinitè quæ indefinita æquipollet vniuerſali:hîc ſingulariter.¶ Opp.

1 † quando damnatur ſingulariter quilibet tenetur inſolidum,ſed vno ſoluẽte alius liberatur,vt.l.ille aut ille.j.tit.j.Sed diſtingue,aut dãnatur vniuerſaliter,aut indefinitè,aut ſingulariter.primo caſu tenet̃ pro hęreditarijs portionibus,vt.l.turpia.§.fin.ſ.tit.j.&.ſ.eod.l.legatorũ.in principio.Secũdo caſu idem,vt.ſ.proxi.quod dic vt ibi.Tertio caſu aut damnatur in eadem oratione verborum:aut in diuerſis.primo caſu,aut copulatiuè:& vniuerſaliter tenetur,vt.l.ſi hæredes nominatim ſupra titu.j.aut diſiunctiuè: & tunc inſolidum:ſed vnus ſoluendo alios liberat,vt.l.ille aut ille.j.titul.j.& ſupra titu.j.l.ſi ex toto.§.j.Sed ſi in diuerſis orationibus.tũc quilibet tenetur inſolidum : & vnius ſolutio non liberat alios,vt hîc : & ſupra titu.j.l.ſeruo alieno.§.ſi quis à primo.ſecundum Dyn.¶ Oppo.quando eidem legatur ſępius quantitas:non duplicatur legatum,vt.l.planè.§.j.ſ.tit.j.Solu.

dicit glo.

a ¶Oppo.j.eo.titu. Huic distinctioni a adde no.p Bart.i.l. cũ centũ.de adi.lega.& in.d.l.męui⁹.§.eũ q.j.eo.& in.d.l.si tibi homo.§.j.s.ti.j. & Spe.ĩ ti.de test.§.j.versi.item pone, A.instituit filiũ.

b ¶Op.C.vide no.p Bal.ĩ.d.l.j.C.de pac.

c ¶Si ita scripsisset Adde qđ Pau.de ca.refert Ioã.an.cõsuluisse p hũc tex.cũ testator mãdasset hęredi vt solueret oĩa debita fratris sui qđ tenebaẽ etiam soluere dotẽ vxori fratris.soluto.mat.

d ¶Sempronius. Et ad hãc.l.vide Angel.& Imol.in.l.cũ q.in prin.s.de acq.hęre.& dicit nota.Bal.in.l.scripturæ C.de fide instru.quòd ista.l.non haberet locum in cõtractibus onerosis.& quid in duobus instrumentis procurationis factis in persona vnius eodẽ die,vide Bald.in.l.falsus.in.xiiij.col.C.de fur.& ad Bart.hîc q̃ scriptura dicatur originalis, vide Bald.in.l.ij.ĩ.ix.q.C.de test.& in.l.nostram.in iij.col.eo.tit.

Pro concordia.Ad
* uerte qđ recta & integra fides non datur instrmento exẽplato secundũ Bart.in.l.j.§.si quis in duobus.ff.de bo.poss.secũdũ tabu.vbi ex tali ĩstrumẽto quis non posset petere se mitti in possessionem secũdũ tabu.Cõtrari⁹
1 ibidẽ alle.secundũ
2 Alex.in hac.l.sempronius.solu.dicit
1 ipsemet Alexand.si illud exemplar fuit semel productum in iudicio, & vera sit secũda opi.quòd crediẽ exemplo:aut nũq̃ fuit ꝓductum ĩ iudicio:& sic nõ approbatũ:& ꝓcedat pria opi.& istã solu.cõmuniter approbãt doct.in authenti.si
2 quis ĩ aliquo.C.de edend.Et plures aliç solut.possunt dari secũdũ doc.ibidem vide per eos.

e ¶Scriptura principalis.no.ꝙ exẽplar.diciẽ scriptura principalis exempli sæpius exẽplati.Itẽ ad hoc no.adde oĩno Bal.& Imol.in l.cum proponebatur.ad fin.j.eo.vbi etiam dicitur qđ iuris qñ duæ reperiũtur scripture originales super eodẽ facto:qa nulli creditur:& quod not.in l.scripturę.C.de fi.instru.adde etiam ꝙ si continet plus instrumẽtum quã reperiatur in protocollo,non datur fides instrumento vt declarat Anto.de butr.in.c.dudũ.de conuer.coniu.& valet instrumentũ licèt nullũ reperiaẽ protocollum.secundũ Bal.in rub.C.de fide instru.& vide vnũ quod no.in.l.in fraudem.§.neq̃.de iure fisc.& quæ dixi in.d.l.si librarius.Ad prædicta adde nota.in c.cũ P.de fid.instr.Et ad Barto.hîc ad de Lanfrã.in.c.qm̃ cõtra falsam.ĩ prin.colũ.vide proba.& Maria.soci.in.c.ij.ar.xiiij.versi.nona conclusio.de libelli oblatione.

ADDE cum reperiuntur diuersa instrumenta de eadem re cui magis sit standum, & qđ si instrumentũ sit diuersum a ꝓtocollo Bal.cõsi.xliiij.& qđ si instrumenti non apparet protocollum:per eundẽ cõsil.cxxx.lib.ij.

f ¶Et ideo si.Vide Bart.in.d.§.prohibet.& ĩ.d.auẽ.si qs ĩ aliquo.de edẽ.etiã vide quæ dixi post Bar.in.l.j.§.si quis in duobus.j.de secun.tabu.& not.in c.qm̃.extrà de proba.imo dixit not.Bal.ĩ.l.fi.C.de edẽ.post But.ꝙ si notarius perderet propter incendia sua ꝓtocolla,potest cogere illum cui reddiderat instrumẽtũ, vt faciat ipsi copiã quæ penes eum stare debet:& adde

dicit glo.ibi fuit legata bis quantitas vni ab vno hîc à diuersis.Sed ad hoc opp.j.eo.tit.ᵃ.l.lucius.§.impuberem.Sol.gl.prædicta quãdo quantitas legatur: contrarium quando species.Et ideo ꝓ declaranda ista materia† Dy.distinguit plenissimè sic:quando vni legatur sæpius:aut legatur quãtitas,aut species si quãtitas:aut à pluribus hæredib⁹,aut ab vno.si à pluribus.tũc à quolibet debetur,vt hoc.§.&.s.tit.j.l.seruo alieno.§.si qs à primo.qđ intellige sc̃dm distinctionẽ pręmissam.Si ab vno:& tunc aut in eadẽ scriptura:aut in diuersis.si in eadem,in dubio semel debetur:quia non est verisimile testatorẽ voluisse duplicare,nisi legatarius ꝓbet cõtrarium,vt.s.ti.j.l.planè.§.j.& de adi.leg.l.cũ cẽtum.si in diuersis scripturis:& tũc aut eiusdem volũtatis,vt qa vnũ testamẽtũ scriptũ est in duabus chartis,aut diuersarũ volũtatũ,vt in testamẽto & codicillis.Primo casu vna debetur quãtitas:si sunt diuersę,debetur minor,vt j.eo.l.sempronius.si diuersarũ:tũc aut se nõ cõpatiũtur,vt qa vna derogat alteri:& tunc semel tantùm debeẽ.vt hîc in fi.&.s.tit.j.l.si mihi & tibi.§.in legatis.&.l.si ita sit scriptũ.aut se cõpatiũtur:& tũc aut est relictũ simpliciter,& debetur vtrũq̃,vt.l.qnquaginta.ff.de ꝓba.aut ob causam:& tũc p sc̃dm videẽ à primo recessum,vt.l.libertis.la.ij.in prĩ.de ali.leg.sc̃do casu prĩcipali qñ legaẽ species:tũc aut legaẽ in eadẽ volũtate,aut in diuersis.si in eadẽ:aut ab vno hærede:& semel tãtũ debeẽ,vt.l.planè.§.si eadẽ.s.ti.j.si à pluribus:tũc aut simpliciter,aut à quolibet ĩsolidũ:si simpl'r,semel debeẽ,vt.l.si tibi hõ.§.j.s.de le.j.&.l.lucius.§.ĩpuberẽ.j.eo.si à quolibet insolidũ:dic idẽ seruari quod ĩ testamentis diuersorũ, vt.l.quid ergo.§.si quis duos.s.tit.j.si verò legaẽ ĩ diuersis volũtatibus:tũc aut eiusdẽ aut diuersorũ.si.eiusdẽ.tũc aut ab vno hęrede: aut à plurib⁹.& idẽ est dicẽdũ p omnia qđ.s.qñ legaẽ i eadem volũtate per easdẽ.ll.facit.j.eo.l.męui⁹.§.eũ qui.Si verò erãt diuersæ volũtates diuersorũ:tũc aut loco vnius habebãẽ:vt qa legat defunctus,& eius hæres:& tũc idẽ ꝙ si legeẽ in testamẽto vnius,vt.l.huiusmodi.§.si sempronı⁹.s.tit.j.qđ videẽ verũ si vtilitatẽ afferat,vt cõmodũ dilationis.sec⁹ si nullũ:qa tũc est idẽ qđ in testamẽtis extraneorũ,vt.l.mæui⁹.in prĩ.j.eo.qđ dic vt ibi. Si verò diuersorũ prorsus,tũc aut priò cõseqẽ rem ex testamẽto vni⁹:& tolliẽ petitio ex testamento alteri⁹:sed si prius cõseqẽ æstimationẽ ex testõ vni⁹ potest cõseq rẽ ex testõ alteri⁹:vt insti.de le.§.si res.& s.ti.j.l.planè.cũ ibi not.ita debet intelligi.d.l.planè §.sed si duorũ.&.l.si seru⁹ legatus.§.j.s.tit.j.&.j.e.l.mæuius.§.duobus.sed hũc passum in.d.§.duobus.plenius examinabo. *LEX XLVI.*

Si ita scriptum. Masculinũ cõcipit fœmininum:non econtrà,h.d.¶Oppo.de l.j.§.sed & si incertum.de vẽ.in poss.mit, Sol.ibi tractatur de odio:ideo masculinũ nõ cõcipit fœmininum.¶Opp.de.l.sicut.in prin.&.§.fina.j.de ope.lib.Solu.ibi apparet ratio diuersitatis.Istam materiam Cy.ponit in.l.quicũq̃.C.de ser.fugi.ego dicam in.l.j.j.de verb.signi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum non repudiatur ante euẽtum diei uel conditionis.*
2 *Repudiari nõ potest illud pro quo possumus actionẽ habere, quæ tamen potest esse inefficax ope exeptionis.*

Si sub conditione. † Ante euentum diei vel cõditionis legatum non potest repudiari.,hoc dicit.¶Not.de eo quod dicit de legato in diem certum: ꝙ ante diẽ ad nos nõ pertinet.¶Ad qđ op.de.l.si dies.qñ dies le.ce.&.l.j.§.cũ igitur.&.§.is autem.de cadu.tol.Solu.ante diem certũ cedit dies legati quo ad transmissionem.Itẽ quo ad actionẽ ꝑsonalẽ licèt obstet exceptio,vt.l.j.quãdo di.vsusf.lega.ce.&.l.nemo potest.s.titu.j.non autem quãtũ ad dñium:quia nõ transit nisi adueniẽte die glos.allegabat.l.antepe.§.fin.tex.est.j.de vsufru.leg.l.sempronius attalus.vnde ante diem ad nos verè non pertinet,meritò repudiare non possumus.Not.†ergo quòd illud pro quo possumus habere actionem,quę tñ põt esse inefficax ope exeptionis nõ potest repudiari: sicut illud pro quo solã spem habemus de futuro.Alij timentes hoc.cõtrariũ dicũt ꝙ hîc fuit certa dies quo ad noĩationem,non quo ad euentum:vt dies mortis.ita dicebat Roff.sed contra mentem huius literæ
b est.tene ergo istam.¶Oppoñ.ᵇC.de pac.de.l.j.Sol.aliud est in repudiatione,vt hîc:aliud in pacto,vt ibi de hoc vide.s.de acqui.hære.l.is qui.&.l.is potest.&.l.qui superstitis.& infrà de cura.bo.dan.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Aduerbium ubi quòd inducat conditionem.*

Si pater. Cõditio nuptiarũ intelligitur de futuris nuptijs,nisi testator ignoraue
1 rit ꝑsentes.h.d.¶No.†ꝙ p aduerbiũ vbi,induciẽ cõditio dixi.j.de cõdi.& demõstra.l.j.¶Op.ꝙ ꝓpter contractas nuptias de facto nõ impleẽ cõditio,vt.l.hęc cõditio.de cõdi.& de mõ.sed nuptię factę à filia patre ignorante sunt nullę,vt.l.paulus.de sta.hom.ergo non est impleta conditio.Sol.dicit glos.intelligas quòd hîc filia erat emancipata.

SVMMMMRIVM.

1 *Debitum in diem non dicitur debitum de præsenti.*
2 *Verbum potest,est extensiuum.*
3 *Clausula codicillaris quõ cõcipiatur,ut testamẽtũ ualeat pro tempore futuro?* *LEX XLVII.*

c Si ita scripsisset. ᶜVerba ꝑsentis tpis
1 nõ porriguẽ ad debita in diẽ vel conditionalia.nisi aliud exprimaẽ.h.d.No.†ꝙ debitũ in diẽ nõ diciẽ debitũ de ꝑsenti.rõ est:qa ista verba,dare facere,intelliguẽ.sc̃ũ effectu,sed nõ diciẽ debitor,q nõ põt exigi obstãte exceptione,vt.l.debitor.de ver.sig.¶Querit gl.qd si dies venisset tẽpore mortis q nõ venit tempore testamenti.Rñ.ꝙ nõ debebiẽ,vt.l.si ita.de aur.& argen.leg.¶Ad hoc
2 op.j.eo.de.l.si ita qs.Sol.ibi ideo est ꝓpter†verbũ potest.qđ est extẽsiuũ.¶Opp.j.eo.de.l.cũ filius.§.hæ
3 res.Sol.vt in gl.Istã†legẽ inducit Dy.ad.q.de clausula quę apponiẽ in testõ.si nõ valet testamẽti, valeat iure codicillorũ,nã si valet inspecto pręsenti tẽpore licèt postea irriteẽ:clausula illa locũ nõ habet,nisi dicatur si non valet vel valebit,dixi plenè in.l.j.s.de iure codicil.

SVMMARIVM.

1 *Quantitates diuersæ legatæ si apparent in duabus scripturis principalibus eiusdem testamenti debetur.*
2 *Exemplar scriptura principalis dicitur,exemplum scriptura exemplata.*
3 *Protocollo notarij statur potius quàm instrumento publico inde sumpto.*
4 *Scripturæ contrariæ si producuntur quando eis statur.*

LEX XLVIII.

d Sempronius. ᵈSi ĩ duab⁹ scri
1 pturis† princi-
* palibus eiusdẽ testamẽti apparerẽt diuersæ quãtitates legatæ minor debeẽ.h.d.Opp.de ꝓba.de.l.qnquaginta.Solu.ibi erãt diuersę scripturę diuersarũ volũtatũ:hîc vni⁹ volũtatis tm̃.dicit gl.¶Op.cõtra hoc qđ debet stari originali,vt l.si qs ex argẽtarijs.§.pe.& fi.s.de edẽ.sol.hîc vtraq̃ scriptura erat pariter principalis nec magis vna est originalis q̃ alia,vt ĩ hoc text.ibi cã exẽplari vñ ex f
2 vtraq̃ poterat sumi exẽplũ.Exẽplar†,em̃ diciẽ scri-
e ptura principalis,ᵉexẽplũ scriptura exẽplata vt de fide instru.c.ij.&.C.de edẽ.auẽ.si qsᶠin aliquo.&.l.
f cẽsus.s.de ꝓba.& iõ siᶠꝓducerẽẽ duę scripturę,†scilicet
3 instrm̃ publicũ,& ꝓtocollũ notarij:starẽ poti⁹ ꝓtocollo:qa ista poti⁹ est originalis scriptura,vt ꝓbaẽ in.d.l.si qs ex argẽtarijs.§.pe.& in auẽ.de tabel.p totũ.& ita hîc si cõstaret vnã scripturã.primò factã:& aliã inde exẽplatã:primę starẽ.sed si nõ appa
4 reret obtineret hęc.l.Sed cõtrà†qñ ꝑferuẽ duę scripturę cõtrarię:neutri staẽ,vt.C.de fi.instr.l.scripturę.Sol.intellige qđ hîc ꝑferebanẽ à diuersis,vna ab hærede.alia à legatario.secus si ab eodẽ.vt in cõtrario.oppo.glo.vlti.de.l.libertis.sol.vt.l.quinquaginta*.ff.de proba.quod no.

SVMMARIVM.

1 *Maritus si simpliciter legata uxori rem quam estimatam habuit in dote,uxor habebit rem ex testamento,actione de dote ad æstimationem.*

quòd sufficit ꝙ ꝓtocollū reperiri in chartis quocūq;:vt probat tex.in auṫ. de tabel.& ꝓtocolla dimittātur ī chartis stante potissimè cōsuetudine notarij p no.p Bal.in.l.ij.C.ad velle.& in d.rubr.de fi.inst.& in.c.cum dilectus. de fi.instr.bñ facit tex.& qđ ibi do.in d.l.j.in prin.de bo.poss.secun.tabu.& ad Bartol.hic adde Bal.in.d.l.nostram.in.iij.colū.de testa. vide bonū dictum Barto.in proœm.C.

a ¶Oppo.ꝙ hæres. Adde Bartol.in.l. apud iulianū.§.si titius.de lega.j.

b ¶Cū ita.Adde Barto. in.l.j.circa fi.in ver. videam⁹ de relatiuo.j.de cōdi.& demō.vbi hūc tex. post eū allegaui.

c ¶Si ita qs. Adde qđ no.Bar.ī.l.si ita hic alle.& de verbo pñtis tpis,an cōprehēdat futurū vide Inn.in.c.dilecti. de except.& vide Bal.no.in.l.eā quā. in.xij.colū.cū seq. C.de fideicom.

d ¶Is cui. Multò magis.cōtra.istā determinationē dixi expsè Iac.de bel.ī d.§.sed & hoc pñti. & ibi etiam Ange. Bald. in.l. deo nobit.C.de episco.& cleri.

LEX XLIX.

LIcinius. Fruct⁹ & part⁹ percepti cōditiōe pēdēte ad legatariū nō ptinēt.h.d.ratio hui⁹.l.patet ex summa.10.& glo.ponit. ¶ Quæro quid si maritas legauit mācipia purè? Rñ.gl.certè,tūc haberet mācipia & æstimationē.Itē partus editos post
1 aditam hæreditatē.quod no.multū.¶†No.si vir legat vxori simpliciter rē quā æstimatā accepit in dote:vxor habebit rē actione ex testō:& actione de dote æstimationem.Contra hoc videtur casus.j.de dote præleg.l.ij.§.pe.dic vt ibi dixi.¶Opp.j.de pec.leg.de.l.fin.gloss.non soluit.dic ꝙ ibi exercendo vsuras voluerit augere legatū:qa filij nomine fenus exercuit.¶Op.j.eo.l.cum pater filiæ.dic vt ibi.

Bonorum. Curator qui bonorū possessionē pro demēte accepit,& agnouit,teneť ad legata cautiōe recepta.h.d.¶ Op. de cur.fur.de.l.fin.§.tali.Respō.verè interim non est quesita,nisi ad sanā mentē peruenerit,& comprobauerit,sed habeť pro quesita:ideo legata soluunť exacta cautione:qđ ītellige de successione extranei.nā hereditas patris in cuius ptāte erat q̄ritur verè,vt.l.fin.§.j.de cur.fur.secundùm vnū & verū intellectū.

LEX L.

MOrtuo boue. Quod supest mihi ex re debita,añ morā perempta nō debetur.h.d. ¶Op.qđ ex re mea supest,meū est,vt.l.solū.§.j.de rei vē.so.intelligas ꝙ hic res legata non erat effecta legatarij;qa legata erat sub cōditione:vł qa nō erat legatarij effecta.& eodē mō dicit gl.j domo legata,& postea destructa.¶ No.priò distinguēdū.aut mihi debeť actiōe psonali:aut qa est mea:& sic eā petere possū actiōe reali.priō casu,re pempta nō debeť mihi aliqd:intellige qñ perit illud qđ principalius erat in re,vt spūs vitalis,vel aīa sensitiua in boue.sec⁹ si pricipalis ps remaneret.vt domo destructa area supest:qa illa debeť,vt.l.si grege.s.tit.j.Ista rō ꝓbať in.l.peculiū.j.eo.vñ id qđ gl.hic dicit de domo destructa,nō dicit bñ:vbi vero rē possum petere tanq̄ meā qđ superest meū est,siue cōpetat actio realis,vt.d.l.solum.§.j.siue personalis,vt.l.si seruus.§.boue.de condi.fur.& ibi de hoc dixi plenè.

Si titio. Legatū cuius æstimatio debetur ita ad heredem transmittitur,sicut quādo res legata debetur.h.d.

Labeo. Res cuius cōmerciū legatari⁹ ꝓpter eius delictū nō habet,non debeť,nec ei⁹ æstimatio.sec⁹ si legatari⁹ habet eius cōmerciū, hæres nō,h.d.hūc.§.habuistis examīatū in.l.apud iulianū.§.fi.&.l.seq.s.ti.j.& in.l.multū.j.de verb.ob.

Si testator. Portio hæreditatis deficiens accrescit cū onere pro rata. h.d.¶Opp.s.eo.l.celsus.§.fi.So.ibi nominatim fuit onus vni iniūctum.¶ Opp.quod opus fieri debet à quolibet insolidū,vt.l.fideicōmissa.§.fi.j.ti.j. Sol.vt in gl.dixi tibi ibi.

LEX LI.

VT hæredibus. Hæredibus legatarijs& donatarijs,cā mortis pōt substitui. h.d. ¶Op.ꝙ etiā sine ꝓmisione pōt substitui donatario cā mortis.vt.j.ti.j.l.j.§.sciēdū,&.l.iij.§.fi.Sol.si ego volo substituere taľr ꝙ substitut⁹ sit donatari⁹ cā mortis,oportet ꝙ fiat p ꝓmisionē,vt dicit tex.sed si volo substituere vt staret ī primo noīe fideicōmissi:possum etiā sine ꝓmisiōe,vt in cōtrarijs.hoc examinaui in.l.j.vbi etiā Dy.ponit.& Cy. de do.cau.mor.

LEX LII.

SI titius. Si legať vna ex reb⁹ alternatiuè debitis,euētus solutionis declarabit,an legatū valeat.h.
a d.¶Oppo.quòd heres[a] vtrunq; debeat, vt.l.si sic.§.fi.cum.l.seq.s.ti.j.&.l.qui duos.s. eo.Sol. ibi erat electio testatoris:hîc debitoris:vnde nil potest imputari heredi in eligendo ibi secus.¶Oppo j.ti.j.l.fideicommissa.§.si rem.Sol.hîc sponte soluit ibi inuitum exegit testator.vel hîc fuit nomen legatum,ibi ipsa res.

SVMMARIVM.

1 *Relatiuum quantitatis coniunctum uerbum futuri temporis,in dubio non facit conditionē.secus est in relatiuo substantiæ.*

b **Cum ita.** [b]Relatiuū quātitatis.cōiūctū verbo futuri tpis,in dubio cōditionē nō facit.h.d. ¶Op.†relatiuū iūctū
1 verbo futuri tēporis facit cōditionē:vt.l.stichū.s.ti.j.Sol.hîc ī relatiuo quātitatis:ibi ī relatiuo substātię.ꝓ hoc facit.l.ij.s.de hęr.inst.&.l.clemēs.ī fi.Rōnē dixi in.l.stichū.facit ad hoc.s.de cōtrahen.emp.l.hæc venditio.§. penulti.

LEX LIII.

SI ita quis. Verbū pōt,est extēsiuū.& ideo licèt sit præsentis tpis.porrigitur ad futura.h.d.¶ Op.s.eo.de.l.si ita scripsisset.sol.hîc est ꝓpter naturā illi⁹ verbi pōt, quod est extēsiuū.assignat gl.etiā alias rationes de dictiōe pōt. dixi in.l.gallus.in prin.de lib.& posth.& de iniu.testa.l.j.in prin.¶ Quęro vsq; ad quantū tps extendať significatio huius vbi pōt? Rñ.Dy.vsq; ad tps mortis.vt.l.fi.de optio.le.Et hoc inducebā in ar.ad.q.si dicať in testō si nō valet iure testamēti,valeat oī iure quo valere pōt.de quo dixi in.l.si ita.de aur.& arg.leg.

SVMMARIVM.

1 *Ciuiliter factum non sufficit ad implementum conditionis.*
2 *Pater instituto filio substituit si decesserit sine filijs ex se descēdentibus:& filius ingreditur monasteriū an substitutio euanescat ꝙ sic:& sic bona ad monasteriū debentur.*
3 *Conditio si sine liberis decesserit,fauore monasterij habetur pro non scripta.*
4 *Vita contemplatiua est longe melior quàm actiua.*

Is cui in tempus. Ciuiles filij cōditionē nō implēt.h.d.ve
1 aliter.†Ad iplemētū cōditiōis nō sufficit ciuiľr factū.h.d.¶ Op.gl.de.l.si mř.C.de īsti.& subsli.& resti.sub cōdi.fac.
2 Sol.vt dixi in.l.gallus.§.& quid si tātū.s.de liber.& posthu.Dy.†īducit istā l.ad.q.testōr substituit filio,si decesserit sine liberis ex se descēdētibus: demū filius rogatus īgreditur monasteriū,quæritur vtrùm deficiat illa cōditio? quasi illa verba ex se debeāt aliud operari quā in eo casu quo nō fuissent apposita.Dyn.dicit esse idē quia expressio eorū quę tacitè insunt nil operať.l.nō rectè C.de fideius.sed ista cōditio de se habebat eūdē intellectum:quia appellatio filiorū simpliciter facta intelligitur de ex se natis,vt hîc: & de cōdi.& demon.l.fideicōmissum.hāc.q.nō prosequor hîc.sed examinabo eā in quodā consilio istius tenoris.videlicet Parmēsis,quidā filiū instituit,& iussit quod si decederet sine filijs ex suo corpore natis deueniat in Ioānē.demū dictus filius īstitutus īgressus est monasteriū:& ibi decessit. quæritur vtrùm dicta bona perueniāt ī dictū Ioānē:an ad dictum monasteriū? In illa quęstione licet fuerit varię opi.doc.& diuersimodè scripta determinata reperiātur:ego tamē hoc vltimū arbitror fore verissimū scilicet ꝙ bona prędicta debeant ad dictū monasteriū pertinere:& substitutioni prædictę locus nō sit.primo eīm hoc tenet Dy.per talē rationē, appellatio filiorū simpliciter facta intelligitur de ex se natis vt de cōdi.& demon.l.fideicōmissum.sed expressio eorum quæ tacitè insunt nihil operatur, vt.l.iij.de leg.j.&.C.de fideius.l.nō rectè.Ergo perīde est habēdū ac si nō fuisset exp̄ssum ex se natis.hoc aūt nō exp̄sso nō est dubiū ad monasteriū ptinere,vt in autē.de sanc.epis.§.sed & hoc p̄senti.&.C.ad treb.auth.nisi ro-
3 gati.Scđo hoc tenet†Richar.ma.p talē rōem illud fideicōmissum, siue hæc cōditio reprobať:& ꝓ nō adiecto habeť.nō ideo:quia monasterium habeatur loco filij,sed quia est īpedimento vitę contemplatiuę:nā quis timēs ne bona sua cogať restituere si decesserit sine filijs,īpelleret ad matrimoniū cōtrahēdū,& remoueret à voto religionis & castitatis:ideo Imperator hoc grauamē habuit ꝓ nō adiecto.& hoc est quod dixit tex.ī.d.§.sed & hoc p̄senti.vnde dicit tales cōditiones īualidas,& ꝓ nō scriptis esse.sed ista cōditio sic exp̄ssa est multò plus cōtraria vitæ cōtēplatiuæ,castitati, & religioni &c.ita refert & tenet Cy.ī.d.auth.nisi rogati. Tertiò ego ꝓbo illud qđ reliqť causa dotis,de necessitate ītelligiť ꝓ matrimonio carnali, vt.ff.de iur.do.l.iij.&.C.de do.ante nup.l.fi.Pro ītroitu verò monasterij nō pōt dari dos,vt extrà de sy mo.c.nō satis.& tñ illa conditio,seu causa remittitur aliquo ingrediēte monasteriū:licèt nō posset dici ꝙ ciuiliter impleať,vt.d.§.sed & hoc pręsenti.ergo & ī casu ꝓposito:licèt nō posit dici impleta cōditio ciuiliter qđ filij dicanť ex se nati:tñ monasterio debēt dicta bona remanere.Idē debet & pōt dici de eo quod relinquiť cā donationis ꝓpter nuptias,vt.d.§.sed & hoc p̄senti.Quartò īter monasteriū & monachū non dř cōtrahi matrimoniū spūāle,cū sola Abbas dicať spōsus,vt plene no.de elec.in.c.qa ꝓpter.p Ber.& Innoc.sed si fideicōmissum relinquať sub cōditiōe,si nuptias nō cōtraxerit:& ille grauatus monasteriū īgrediať:nō teneť ad fideicōmissum ī.d.§.sed & hoc p̄senti.apparet ergo ꝙ hęc nō est rō:qa videť defecisse cōditio fideicōmissi: sed ideo:qa talis cōditio,& tale grauamē ꝓ nō adiecto, & ꝓ nō scripto habeť:qa vitæ cōtēplatiuæ cōtrariať,sed ī casu ꝓposito est huiōi:ergo &c.Quintò ego video ꝙ si aliqd reliquiť mulieri,& ipsa grauať fideicōmisso si nupserit.ꝙ tale fideicōmissum pręstare nō teneť etiā si nupserit,vt.l.quoties.de condi. & demon.est ratio:quia p hoc nuptiæ impedirētur:quia timore illi⁹ grauaminis non nuberet,vt.l.heres meus.§.fi.de condi.& demon.multomagis[d] non
4 valet istud fideicōmissum,qñ est impeditiuū vitæ†contēplatiuę:quę longe melior est quàm actiua,vt in auth.de mona.in prin.& ibi no.col.j.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius ut legatum consequatur debet esse capax tempore mortis.*
2 *Qualitas quæ reddit personam inhabilem:ante omne iudicium potest discuti.*

Non oporte

LEX LIIII.

NOn oportet. Nō debet de habilitate psone dispu
tari separatī ab alia lite.h.d.¶ Quæ-
ro† quo tēpore qs debeat esse capax.vt legatū possit cōseq. Gl.
1 dicit trib⁹ tēporibus.qđ est verū in hereditatibus.in legatis ve-
ro qn est inhabilitas in psona quā testator tollere nō pōt:sufficit ꝙ reperia
tur capax tēpore mortis,vt.l.nō intelligit̄.§.qn̄ autē.ff.de iur. fis.& de do.
cā mor.l.in mortis.ita dicit Dy.& bn̄.Extra gl.op.ꝙ de habilitate persone
possit per se separatim ab omni alia cā q̄ri,vt.l.de ætate.s.de mino.& de
2 ferijs.l.ij.ibi,vt ætates ꝓbētur.&.l.cū te minorē.C.de ꝓba.Solu.† ibi q̄rit̄
de ætate q̄ est talis qualitas.q̄ reddit personā in habilē ad iudiciū exercēdū.
vnde bn̄ pōt de hoc q̄ri ante omne iudiciū,hoc est talis qualitas q̄ tangit
merita causę.licèt eñ esset nō capax.nō ꝓpter hoc erat inhabilis ad iudi
ciū exercendū:sed deficit iustitiā sua.

SVMMARIVM.

1 *Actio personalis hæreditaria datur contra unum ex hæredibus insolidum etiam ad quātitatem fauore dotis.quod est singulare.*

LEX LV.

CVm ab vno. Si legatū ab vno herede relictū ani-
mo cōpēsandi cū debito deficiat: ille
heres illius debiti on⁹ sustinet:& debitū ꝙ quis insolidū sustinet
in totū cōputat in īponenda ratione falcidiæ.h.d.& est sing.l.&
1 no.diligēter qđ in summario dixi.¶ Not.hic casum† ꝙ actio personalis he-
reditaria dat̄ cōtra vnū ex hæredib⁹ insolidū etiā ad quātitatē.qđ est sin
gulare.¶ Op.s.ti.j.de.l.seruo legato.§.si testator.&.ĵ.ti.j.l.nomē.§.vni,& fa.
erc.l.plane.&.C.de pac.l.pacto successorū.Sol.gl.tribus modis.primò ꝙ
a speciale[a] sit fauore dotis,ne mulier habeat necesse agere cū pluribus per-
sonis:& ista est vera quā tenēt Dy.& Cy.in.l.ꝓ hereditarijs.C. de hære.
ac.Secunda sol.est ꝙ in eū datur actio nō directo,sed p obliquū,qa oēs hæ
redes cōuenirent̄ actione de dote,iste autē cōueniret̄ ab alijs actione ex te-
stō.Cōtra hoc facit tex.q dicit eos teneri ex testō:sed respōde.i.actiōe ex
testō noīe dotis.hāc tenet Gul. in.l.auus.s.de pact.qđ est cōtra hunc tex.
in fi.qui nō pōt glossari:cū dotē totā soluat vt es alienū,nō vt legatū.tene
ergo primā.Tertia sol.redit in idē cū ista,& eodē morbo laborat.¶ Op.ad
fi.s.de here.insti.de.l.ex facto.& ad.l.fal.l.nesennius.Sol.respectu mulieris
est æs alienum:& ideo quo ad cæteros legatarios,vt æs alienū habet̄ in cō
putatione falcidię:quo ad heredes vt legatum.

LEX LVI.

SI cui fundus. Valet legatum rei vēdendæ pro iusta
æstimatione.h.d.

SVMMARIVM.

Verbum uideo,quòd posit referri ad omnem sensum.

1 *LEX LVII.*

SI mihi & titio. Habuistis.s.ti.j.l.si mihi & tibi. in
pri.dic vt ibi no.in tex.ibi placere
video.hoc ad intellectū mētis nō ad sensum corporis refert̄:&
scđm Iac.de are.simile est in oībus legib⁹ q̄ incipiunt,videam⁹.
vt.l.videam⁹.s.de in lit.iurā.&.l.itē apud labeonē.§.si quis sic.de iiur.&.l.
1 videam⁹,de vsu.& similes scđm Ia.de are.† facit ꝙ istud dicere video,possit
referri ad omnem sensum,p quem repræsentatur aliquid intellectui scđm
Iac.de are.& doc.facit.l.testiū.s.de testi.&.l.ij.§.idē labeo.de aqua plu.arcē,

SVMMARIVM

1 *Hæreditas quod repræsentat personam defuncti,non hæredis.*
2 *Seruus hæreditarius hæreditate iacente repræsentat personam defuncti,non hæredis.*

1 **Si eo hærede.** Hæreditas† repsentat psonā defuncti,nō hære
dis.h.d.¶ Op.de.l.vsustr.j.de stip.sed.Sol.aliud
est de vsufructu q reqrit factū psonæ vtētis:aliud in hæreditate seu ꝓprie-
tate:vt ibi patet.¶ Op.de.l.hr̄ditas ī multis.de acq.re.do.sol.aliud in hære
ditate relicta seruo quā in legato:qa in ea querenda requirit̄ dn̄i iussus, sed
hæreditas iacens nō pōt iubere,vt.l.hæreditas in multis,de acquirē.re. do.
¶ Op.j.e.de.l.debitor.§.seruo.sol.vt ibi.¶ Op.de.l.nouatio. de noua.vbi
2 seruus repsentat personā hæredis.Sol.† iacēte hæreditate personā defuncti
repsentat: vt hic,&.l.mortuo.de fideius.& ea adita retro fingit̄ repsentasse
personā heredis.vt.l.heres qn̄q; de acqui.hære.&.l.si ex re.in fi.de stip.ser.
&.l.oīs hereditas.&.l.oīa ferè.ĵ.de reg.iur.quæ fictio nō habet loci nisi pro
ea parte pro qua quis pōt succedere vt hic patet.¶ Opponi.si instituit̄ q
ꝓ ille capax:sequit̄ ꝙ quis decedit ꝓ parte testat⁹ intestat⁹.cōtra ea q̄ ha-
bent̄ in.l.ius nostrū.de reg.iur.dic vt no.d.l.ius. nostrū&.C.de secū.nup.l.
j.ꝙ no.bn̄.

SVMMARIVM.

1 *Relictum sub nomine dignitatis tansit ad successorem,quando habet dignitatem per se.*
secus in consequentiam.
2 *Dignitas quamquis habet per se est fortior illa quam quis habet per alium.*
3 *Relictum uicario non transit ad successorem:secus si relinquitur episcopo.*

LEX LVIII.

b **QVod principi** [b] Relictū sub† noīe dignitatis trā
sit ad successorē in dignitate, si
dignitatē quis habet per se.secu s si per cōsequētiā alterius.h.d
¶ Op.si legatari⁹ decedit anteq̄ cedat dies legati nō trāsmittit
legatū,vt.C.de cadu.tollē.l.vnica.§.ī nouissimo Glo.dicit ꝙ aliter cedebat
dies olim,aliter hodie.qđ nō ē verū:imo eodē mō,vt.l.j.ij.&.iij.j.qn̄ di le.ce.
&.l.j.C.de cadu.toll-colligit̄ quoddā ius mediū,vt.l. a
papi.& dixi in.l.celsus.s.e.ti.Itē decit glo.ꝙ istud est
speciale ī principe.Certè si prīcipi ē relictū sub noīe
dignitatis,nulla ē specialitas.vt.l.annua.§.j.de annu.
le.sed si est relictū sub noīe ꝓprio:tūc pōt ꝓcedere
gl.¶ Et op.j.tit.j.l.ex īperfecto.&.l.cū heredes.C. q
test.face.pos.glo.sol.ibi loquit̄ quo ad solēnitatē.hic
quo ad trāsmissionē.sed vt dixi ēt quo ad trāsmissio-
nē ista.l.cōtinet ius cōmune si ponim⁹ relictum sub
noīe dignitatis,vt tex.īnuit.¶ Op.ĵ.l.ꝓxi.nā augu-
sta habet eadē priuilegia,q̄ prīceps habet,vt.l.prin-
ceps.s.de leg.Dicit gl.fallit hic vl' hic:fuit pro nō scri-
ptū.s.l. ꝓxi.fuit caducū,vl' quasi.Tu dic ꝙ.s.l.ꝓxi.
fuit relictū ei q habebat dignitatē prīcipalit̄ & p se:ī
c l.si augustę.[c] fuit relictū ei q habebat dignitatē p aliū b
vt.l.fœminę.s.de sena.& hoc tenet Pet.& Cy.refert
2 ī.l.cū hr̄des.C.q testa.fa.pos.Ratio† ē qa fortior ē di
gnitas quā qs habet p se q̄ illa q̄ quis habet p aliū,vt
d l.j.&.ij.s.de offic. ꝓcō.&lega.& sic facit[d] ista lex,† ꝙ
3 si relinqt̄ epō sub noīe dignitatis,trāsit ad successorē.
secus si relinqret̄ vicario,qa tūc nō transiret in sequē
tē vicariū.

LEX LVII.

SI cui res. Qui agnoscit ptē,videt̄
agnoscere totū legatū.h.
d.qđ no.

LEX LXI.

SI mihi. Pōt qs ex sua psona repu
diare, & ex persona serui
agnoscere.h.d.istā.l.declara vt.l.si mihi &
tibi.in prin.s.e.

LEX XII.

IVlianus ait si a filio. c
Si fideicōmissum deficit,legatū remanet
penes legatariū,& ad heredē nō trāsit.h.d.
& hāc declara sicut.l.si qs Titio.in prin.s.e.

LEX LXIII.

SI titio. Si portio non grauata accedit
grauatæ,fit cōtributio,& lega-
ta solida præstātur.h.d. Querit gl.qđ ecōtra
si portio grauata accrescit nō grauatę:& dicit idem
hic,qđ gl.est verū ꝙ ille cui accrescit portio grauata
tenet̄ ad illa legata:nō tn̄ fit cōtributio, vt augeatur
portio sua nō grauata,vt.l.j.§.si cohæredem.j.ad.l.ꝙ
est no.

SVMMARIVM.

1 *Portio deficiens quod accrescat cum onere succedentibus ab in*
testato.
2 *Portio nominatim grauati nō accrescit cohæredi cum onere.*

Iulianus quidem iat. Portio† de
ficiens ac-
crescit cū onere succedētibus ab ītestato.h.d. ¶ Op.
j.ti.j.de.l j.§.fi.vbi vadit sine onere.sol. qđ hic ambos
grauauit.Hæc sol.videt̄ cōtra tex.ibi,cū esset ab eo d
fideicōmissum relictū.vnde alij dicūt,ꝙ hic erāt am
bo in eodē gradu:vnde ambo succedūt ex p̄sumpta
volūtate defuncti ibi erat vnus in vno gradu: ali⁹ in
sequēti:tūc sequēs nō succedit ex tacita volūtate de
functi,cū de eo defunct⁹ nō cogitauit.Sed cōtra hoc
op.s.de codi.de.l.pe.&.l.si qd cū testm̄ nullū.vbi nō
vr̄ fieri differētia,siue sint ī eodē gradu,siue ī dispari.
vnde gl.tenet primā sol.Dy.tenet scđam.Nec ob.d.
l.pe.&.l.si.qs cū testm̄ nullū.qa ibi testator grauauit
simplr̄ venientes ab ītestato.hic noīatim. Itē in.d.l.
pe.succedebat qs p̄ter spē defuncti:qa de eo nō cogi-
tauerat:hic verū cogitauit de eo.Sed huic sol.ob.quia
iuriscōsult⁹ ꝓbat hoc p exēplum de substitutio, sed
relicta noīatī ab īstituto debēt̄ à substituto,vt.l.si plu
res.ĵ.ti.j.&.l.j.§.id qđ ex substōne.ĵ.ad.l.fal.Dicendū
est ergo ꝙ ambę solutiones mistę sint verę.s.ꝙ ambo
erāt in eodē gradu,vt ꝓbat lr̄a q̄ dicit cohæredē eius.
Itē ambos noīatī grauauit,vn̄ accrescit alteri cū one
re suo,vt.l.si duob⁹.§.j.&.l.ciuitatib⁹.§.luct⁹.s.ti.j. se-
2 cus si vnū† tm̄ grauauit noīatim:qa tūc nō accrescit
cū onere:vt.l.celsus.§.pe.& fi.s.e.& ꝓbat̄ p exēplū
de instituto,& substituto:vt dixi.s. de hoc dicemus
in.l.cū pr̄.§.cū existimaret.j.e.

LEX XIIII.

SI alienus. Si per seruum nō quæsita
hereditas domino,sed sibi
manumisso:tenetur ad onera domino im
posita.h.d.¶ Opp.quòd seruus teneatur directo cum
pater, vel dn̄s teneatur ex persona ipsius filij, vel

a ¶ Prio ꝙ speciale.
Et hoc expīic fauo
re dotis tenuit etiā
Bar.ī.l.debitorum
C.de pa.& no.per
Imo.in.l.seruo lega
to.§.si testator.s.ti.
j.sed Bal.in.d.l.ꝓ
hæreditarijs.in.iiij.
col.v.iiij.aliter di-
xit.de ītellectu hu
ius.l.notat̄ p Bar.&
doc.ī.l.cōtinu⁹.§.
fi.de v̄bo.obl.ad.fi

b ¶ Qđ principi.Ad
materiā hui⁹.l.vide
Bald.in rubr.C.de
iu.fis.in prin.& qn̄
relinqt̄ aliquid sub
noīe dignitatis, vt
epō,& similib⁹.an
trāseat ad successo
rē.Adde no.p glo.
in.l.& qa ad fi.de
iur.om.iu.& Bal.in
l.hac cōsultissima.
ī.j.col.C.qui testa.
facere.pos.& Batt.
in.l.cuiuibus.de reb.
dub.

c ¶ In.l.si augustæ,
Et facit hæc.l.si au
gustæ.ꝙ si reliquo
vxori sub noīe ap
pellatiuo,an trās-
eat ad.ij.vxorē bal
tenet ꝙ nō,ī.l.si.ī
in.ij.col.C.de indi.
vidu.tol.ad fi.per.
Bar.& Bald.in.d.
l.& quia.ad fi.& di
xi post Bar.in.l.qui
libetis.ij.hæc verba
de vul.& pup.&
Bal.ī.l.hac cōsultis
sima.ī.j.co.C.qui
test.fac.pos.p doc.
ī.c.qm̄.Abb.decol.
fi.de leg.vbi aliqua
ponuntur contra
B[illegible]to.

d ¶ Et sic facit. Idē
dic si cōmittit̄ cā vi
cario nō extendit̄
ad superiorē, vide
quod no.in.c.fi. de
offi.deleg.& vide
do.Anto.de but.in
c.qm̄ Abb.ꝓpe fi.
de offi.dele.& ibi
no.dicit,si cōmitti
tur cā nō habēti di
gnitatē noīe ꝓprio
p istum tex.alleg.
Pet.ī.l.& quia.de
iur.om.iud.s.saluo
nisi eēt cōmissa re-
spectu tribunalis,
& forte tūc poterit
cognoscere ipse vi
rius remoti incepe
rat.& idē dicit de le
gato papæ in spec,
in titu.de leg.§.su-
perest.ver.sed po-
ne ꝙ dn̄s.& vide
do.Anto.p̄allega.
loco.& vide Bar.in
d.l.& quia.Ante.
barb.

serui.gl.sol.inuit q naturalis obligatio diuidat in vtilem & directã.qđ videt contra.l.si eius.j.ad trebel. Hai⁹ cõtrarij timore glos.loquit dubitatiue,dũ dicit vtili.vt ita dixerim &c.q.d.impropriè loquor.qa naturalis nõ diuidit i directã.& vtilẽ.cõtrariũ istud declara.vt dixi in.l.cũ filio.de leg.j.

LEX LXV.

SI hæres. Si p hærede res legata sine dolo cõsumat, legatario p i factũ actionẽ succurrit.h.d. ¶ Op.j.de cõdic.inde .de.l.in summa.§.pe.gl.dicit hoc ideo:qa cõmodũ habuit à defuncto:* aliàs secus* ideo nõ distinguit sciẽs.vl ignorãs.de quo dixi in l.cetera.§.fina.&.l.seq.s.ti.j.&.l.si seruũ.§.de illo.j.de verb. obli.

SVMMARIVM.

1 Verba enunciatiua inducunt probationem eorum, quæ in testamento sunt gesta.

2 Fideicommissum probari potest per coniecturas.

3 Dispositio testatoris per quot testes probari possit?

LEX LXVI.

CVm proponebatur.[a] Verba† enunciatiua inducũt pbationẽ eorũ q in testõ sunt gesta.h.d. ¶ Opp.q nõ iducũt pbationẽ, vt.l.aureli⁹.§.fi.j.de li.leg.&.l.luci⁹.§.j.j.ti.j.So.vba enũciatiua i vltimis volũtatib⁹ inducũt pbationẽ eorũ,q gesta dicũt in testõ,vt hic & nõ eorũ q dicũt gesta extra testm. ¶ Op.de.l.ex facto ẽt agitatũ.s.de hære.istit.sol.vt ibi. ¶ †Quæro dicit hic[b] q fideicõmissum põt pbari ex cõiecturis.q sũt istæ cõiecturæ.Gl.dicit hic.q testator prius dixit se velle substituere:post ea dicit p errorẽ se omisisse:hoc sufficeret.Itẽ sufficit ad pbãdũ si enũciatiuẽ scripsit hoc i testõ vt hic in tex.vide glo.& no.eam. ¶ No.q si testator anteq̃ veniret ad testm dixit se velle substituere,& postea nõ substituit,q nõ psumit p errorẽ omisisse,nisi ipẽ postea dixerit se omisisse i testõ.vl in alia vlti.volũtate dixerit se hoc fecisse.Cõtra hoc videt.s.de hære.insti.l.quoties.§.j.& qđ dixi i.l.si qs in fundi vocabulo.s.tit.j.Sol.vt statĩ dicã. ¶ Quæro†p quot.[c] testes debet hoc pbari.gl.dicit[d] hic q p septẽ in testõ & p quinq̃ in codicillis.Contra hoc vr.s.de testa.l.hrdes.§.sed & si notã. Distĩgue.[e] qñq̃ qs vult pbare dispositionẽ testatoris: qñq̃ dispositio testatoris est certa,sed vult qs pbare erratũ in aliqua qualitate,vl quãtitate.primo casu,siue qs velit pbare dispositionẽ directo,siue p cõiecturas,reqrũtur.vij.i testõ:& qnq̃ in codi.ẽt ad pbandũ illas cõiecturas,vt.l.fi.C.de codici.& ita loquit gl.ij.& fi.hic.scđo casu sufficit probatio p minorẽ numerũ testiũ.vt.d.§.sed & si notã.& ibi no.Itẽ sufficit testatorẽ pbari dixisse anteq̃ ad testm veniret,vt.d.l.quoties.§.j.& dixi in.d.l.si qs in fundi vocabulo.

LEX LXVII.

PEculium. Si legat vniuersitas,augmẽtũ,& diminutio cõtingens etiã viuo testatore ad legatariũ pertinet .h.d.istud principium.

SVMMARIVM.

1 Corpus quod uno spiritu consistit si legatur, & perijt, nõ debetur quod superest.

2 Domo legata, & perempta area, casmate, uel impetu aquæ cementa quæ remanerent non debentur.

Quadrigæ. Si legat res ex pluribus corporib⁹ cõsistẽs,si extiguit qđ ibi est principale,perit legatũ.h.d. ¶ Op.s.pxi.vbi qcqđ superest ex legato debet.sol.dicũt qdã q hic decessit ille equ⁹ q demõstrabat quadrigã.sed gl.dicit q nõ curat qs equus de quatuor decesserit.Ad cõtrariũ dico q qcqđ ibi remanebat retinebat nomen peculij,& familiæ,hic verò vno perempto desinit esse nomẽ quadrigæ.Cõtra hoc vr* facere*.l.si grege.s.tit.j.vbi si ex grege remaneret vnus,ille debet,solus tñ nõ est grex:sed põt dici.licẽt vnus nõ sit grex,retinet tñ nomẽ gregis,vt.l.sicut municipium.in fi.s.qđ cuiusq.vni.no.Hoc nõ placet:qa si legat domus,& remanet area,debet area,licet nõ retineat nomẽ dom⁹ vt.d.l.si grege.s.tit.j.dicas ergo q in corpore†qđ vno 1 spiritu cõsistit,vt hõ,bos,& silia:eo pẽpto nõ debet qđ supest,vt.l.mortuo.in prin.s.e.rõ est: qa perit ps principalis scilicet spũs vitalis,vt ibi dixi.ita i quadri[c]ga si perit pars principalis.s.ille equus q demõstrabat quadrigã & eã dirigebat,nõ debet qđ remanet. sec⁹ si ali⁹ equ⁹ decessent & ita vult dicere iste text. ita in area:nã domo destructa superest area , q ẽ potẽtissima pars dom⁹,vt.l.cũ q ædes.j.de vsu.sed si pe2 riret†area casmate fortè,vel pp̃ter abundãtiã aque: tũc cemẽta q remanerent fortè nõ deberent,vt ar.d.l. mortuo.s.eo arg.huius.§.

SVMMARIVM.

1 Fideicommissum uniuersale conseruatur per auth.ex causa.

2 Hæres grauatus à testatore hæreditatem restituere post mortem suam:si hæreditas uadit ad uenientes ab in testato,non tenetur ad fideicommissum.nisi instituto moriente.

Titio.[f] Si legatũ relinqt ab vno sub cõditiõe q ex ei⁹ psona depẽdet:si legatũ trãsfertur ad aliũ,nõ trãsfert cõditio.h.d. ¶ Op.hic dicit q[d] dies cedit alteri adita hrditate.cõtrà imo tale legatũ ẽ nullũ,vt.l.si post mortẽ.§.sed si seruo.s.ti.j. sol. hic nõ fuit relictũ seruo:sed titio. ¶ Sed cõtra hoc op.qa pualet legatũ libertatis.& legatũ de seruo nõ valet.d.l.si post mortẽ.§.fi.So.dicit gl.ibi q hic fuit relicta libertas p fideicõmissũ:& hoc tenet Dy.sed hoc vr cõtra tex.hic qñ dicit libertas cõpetit:& ibi liber ẽe iussus &c.vñ Iac.de are dicit q fuit relicta libertas directẽ,& fatet cõtrariũ q legatũ nõ valet.& ponit qđ hic legatũ fuit factum seruo sub eadem die & conditione qua libertas.& punctuat hic i prin.post dictionem legatum.Si tenes primã,expone texr.vbi dicit libertas competit.scilicet fideicõmissaria.& vbi dicit esse iussus est:intellige p fideicõmissum. ¶ Vltimò 1 induco istã.l.p casu ad.q.ego tenui†q p auth.ex cã C.de liber.p te.cõseruat vniuersale fideicõ.vt in.l.ita tñ.§.quoties.j.ad tre.&.s.si qs omis.cau.test.l.si seruũ g §.j.põe ergo[g] q†testator grauauit hrdẽ vt restituat 2 p fideicõmissum post mortẽ suã:hæreditas venit ad venientes ab intestato.Certè nõ tenet ad fideicõmissum,nisi illo istituto moriẽte:vt hic.facit.l.iiij.j.de noua. &.l.cum pater.§.ab instituto.j.eo.

SVMMARIVM.

1 Legatũ factũ creditori,an ualeat? LEX LXVIII.

MÆuius. Debitor partis fundi si creditori sub eadẽ conditiõe qua[e] debebat legauit:itelligit aliã partẽ nõ illã quã debebat legare.h.d.primò ponit thema.&.q.Scđo determinatio qõnis. Tertio rñsio ad vnã obiectiõẽ q fieret i cõtrariũ quarto rñsio q fieret ad aliã.sc d a ibi,voluntatis.tertia ibi,sanè. quarta ibi,debitor aũt. ¶ Op.q in dubio nõ est verisimile q testator grauauerit hęredẽ suũ duplici pstatione. vt.l.titia.§.q inuita.s.eo.&.j.ea.l.§.eũ q sol.ibi in eodẽ testõ:hic in diuersis,vt tex.dicit. ¶ Sed op. q hæres & testator p eodẽ habẽtur quãtũ ad hoc,vt.l.hmõi. §.j.s.ti.j.So.ibi hæres expressè legauit illud qđ defunctus legauerat:sed hæc significatio legati facta p hęredẽ põt aliud iportare,q; qđ defunctus legauerat.s. aliã partẽ,quæ significatio accipitur ne legatum sit inutile. ¶ Op.de.l.q bis.de verbo.obl.Gl.dicit expone,vt ibi:tũ dic q alia res est i scđo legato q̃ i primo.

1 ¶ Op.q†valeat legatũ factũ creditori:licẽt nõ cõtineat plus,vt.l.si creditori.§.id qđ.s.tit.j.Sol.fateor q ibi nõ cõtinet plus altero de quatuor modis q ponũt instit.de act.§.plus.sed cõtinet plus quinto modo.q declara vt ibi dixi.vltimò vt ista materia liqueat hic Dy.ponit vnã distinctiõnẽ.Tu distingue aliter. aut quis legat in quãtitate,aut in specie.si in quãtitate. distingue:aut legatũ continet aliquod cõmodũ :aut nõ,vt.l.si creditori.s.ti.j.si in specie:& tunc aut debetur mihi ex cõtractu:vt patet per illũ modũ qui ponitur in.l.iij.§.si rẽ.j.titu.j.aut erat mihi debita ab eo qui legabat ex illo testõ:& tũc aut legat illud idẽ qđ debebat,& nõ valet,vt.l.hmõi. §.j.s. tit.j. aut legat aliud verè,vel psumptiuẽ:& valet legatũ,vt hic,quia videtur legare aliã partẽ. ¶ Quæro quid si hęres non reliquisset totũ fundũ sed partẽ fundi sub eadẽ conditiõe,an valeat? Rñ.aut dixit partẽ simplr:& intelligitur de alia parte,vt valeat legatum aut expressit partem sibi debitam ex testamẽto meuij:& non valet:vt probatur hic,&.j.proxi.§.

Genus

a ¶ Cum proponebat. Et tenẽ menti qđ dicit Bal .in.c.j.§.itẽ si vasall⁹. si de feu.cõtro.fue.p hãc gl.vbi oĩno vide & no.etiã Lud.ro.i.l.admonẽdi. de iureiur.& Bal.in.l.ij.C.de iureiur.& Bal.i.l.de secũ. tabu.ad fi. Et istũ tex.cũ gl.inducit singu.Bal.i.c.j.§.si qs.li.de inuesti.inter do.& vasalis oriãt.qđ vbi lex requirit taxatũ numerũ testiũ,ad actum rhedũ,qđ dũ factũ per pauciores pbari nõ põt.nec etiã error facti.vt hic licet Bartol .hic aliter intelligat.& vide Bal.i.l.si fortidianum.C.de leg.& in l.error.C. de testa. addetñ q vbi non esset erratum circa substãtialia instri: pbaret error p duos testes,scđm glo. in.l. hæredes palã. §. sed & si notã.s. de test.& vide Bar. in.d.l.error.& qualiter pbetur error, vide no.p Bart. in l.quoties.§. tantundem. de hæredib. insti.& i.l.si librari⁹ in fi.de regu. iuris. & ibi dixi scđm Bal.in.l.fi.in pe.colũ.C.de eden .hęc lex est singu.q error instri debet plenè probari.

b ¶ Quæro dicit hic. Not. q manifestũ dicit i.d qđ constat ex coniecturis:& si vsurariu pronũciatur per coniecturas dicit manifestus secũdũ Bal.facit qđ not.in.c.ij. in diocesiãde vsu.& gl.in c.ij.eo.ti.And. Bar.

c ¶ Quæro p quot. Et not. quòd hic dicit Bal.& per tot testes pbatur indicium,p quod pbatur ipsa res.facit gl. singu.in.l.fi. C. fa. erc.tu dic q vnus testis de directo deponens super maleficio,facit idiciũ ad torturã. l.iij. C. ad leg.iuli.ma.Bar. in.l.ij.j.de questio. Andr.bar.

d ¶ Gl.dicit.Istã glo. allegaui tibi in .l.si librari⁹.de reg. iur. ad fi.& de materia probãdi voluntatẽ testatoris,& p quot testes,vide.l. fi.& qđ ibi no.gl.& Bal.in.iij.col. C.fa. erci.vbi etiam per Bar.alleg.etiã Bal. hãc gl.i.l.ij.ver. ex his.C.de secũ.tab. & in.l.fin.in.v.col. C.de fideicõ.& ibi etiã in vlti.col.vbi vide & cũ Bar.concordãt Bal. Ange. & Imo.in.l. quoties.in princi . iuncto.§.j.s . de hære. insti.& ad not. per Bar.hic vide do. de Rota . in deci. ccxxxvij.

e ¶ Distingue . Et Bal.hic dicit si duę sunt . scripture ad idem :sed diuersimodẽ se hubent, si vna põt se ad alteram reduci debet p tex.in.l.sempronius. s.e.si autẽ nõ oeutri stabit. i.scriptute.C.de fi. instru.nisi vna esset magis originrlis q̃ alia:quia tunc starẽt originali. And. barb.

f ¶ Titio.Vide ad intellectum Imol.in l.si post mortẽ.§. fi.s.tit.j.

g ¶ Pone etgo. Ad de Bar.in.l. fundũ. s.de act.emp.& in l.cũ pater. §.ab instituto.in fi.j.eo. ti.

SVMMARIVM.

1 Genus altero de tribus modis in iure accipitur.
2 Duæ cauſæ lucratiuæ in eiuſdem perſona.& in eadẽ ſpecie quæ uerè ad oculum demonſtrari poſſent,nõ poſſunt eodem tempore concurrere.& quo modo intelligatur? nu.13.
3 Genus repoſitum ſub una demonſtratione,quando debetur,perinde eſt acſi deberetur ſpecies.
4 Actio ſemel extincta non reuiuiſcit regulariter:& quando reuiuiſcit, an ſit eadem cum prima,uel alia?
5 Legatum factum de fundo ſimpliciter adiecta certa demonſtratione ualet.
6 Legatum quantitatis ſimpliciter quantitate non adiecta non ualet, ſecus eſt in legato quantitatis.
Partis appellatione uenit dimidia.
7 Pronomen hic hæc hoc,licèt ſit demonſtratiuum ad oculum pro re corporali quæ eſt de præſenti,tamen etiam poteſt demonſtrare rem incorporalem, quæ de præſenti intellectu concipitur.
8 Regula de duabus cauſis lucratiuis non habet locum quãdo quãtitas debetur uel illud quod in genere ſuo recipit functionem.
9 Homo prout eſt genus,eſt quædam idea,ſeu imaginatio quæ non eſt in commercio noſtro.
10 Legatum hominis in genere ualet,& eſt conditionale:& nullus certus eſt in obligatione,ſed per ſolutionem determinandus.
11 Quodammodo hæc dictio,denotat improprietatem.
12 Datum pro legato cauſa conditionis implendæ quando dicatur ex cauſa lucratina.& quando ex cauſa oneroſa?
13 Duæ cauſæ lucratiuæ quando poßint ſimul concurrere?
14 Cauſa lucratiua,& quaſi lucratiua,non poſſunt concurrere ſimul quo ad effectum ſolidæ exactionis.
Cauſa quaſi lucratiua dicitur cauſa noxalis,& ſimilis,uel ſi res magni ualoris pro modico ematur.
15 Quod mihi debes ex cauſa lucratiua ſi alius qui mihi erat naturaliter obligatus,tãtum mihi dat:quando ſis liberatus?
Legatum dicitur cauſa lucratiua,etiam ſi fiat meritis præcedentibus.
16 Obligatus ad fundum mulieri ex cauſa lucratiua:ſi dictus fundus à uero domino in dotem detur mulieri,& ſoluto matrimonio ad mulierem reuertatur: primus obligatus eſt liberatus.
17 Dos reſpectu uiri eſt oneroſa:reſpectu mulieris lucratiua.& quãdo habeat effectum lucratiuum?
18 Dos data per patrem filiæ ſpuriæ,ſi ad eam reuertitur,uenientes ab inteſtato poſſunt de iure ciuili eam reuocare.ſecus de iure cano.
19 Duæ cauſæ lucratiuæ non poſſunt concurrere.
20 Verbum poteſt cum aduerbio negatiuo,importat neceßitatem.
21 Dominus ſi recipit penſionem ab emphyteuta poſt triennium,an ius emphyteute reſtauretur? remißiuè.
22 Cõſuetudo ſi ſit quòd ſi unus ex canonicis moriatur,cæteri lucrentur fructus primi anni:ſi una prebenda uacauit bis:quòd debentur fructus tantùm unius anni.
23 Stante ſtatuto quòd portans bladum extra territorium perdat animal ſuper quo portatur,& condemnetur in.x.Alio ſtatuto quòd in maleficijs de nocte commißis pœnæ duplicentur:quomodo puniatur extrahens frumentum de nocte? Et quid ſi plures homines diuerſo tempore,ſuper eodem mulo extraxerunt,an quilibet teneatur perdere unum mulum?
24 Acquiſitum ex pœna dicitur acquiri ex cauſa lucratiua.
25 Res ob delictum quando ipſo iure confiſcatur?
26 Stante ſtatuto quòd confitenti delictum diminuatur quarta pars,ſi primus & ſecundus ſunt confeßi,& primus ſoluit tres partes animalis: ſecundus non tenetur,niſi ad aliam quartam partem.

Duobus. Iſte.§.conſueuit reputari difficilis: pro cuius euidentia premitto ꝙ regula eſt ꝙ duę cauſę lucratiuę non poſſunt in eadem re concurrere,vt inſtit.e.§.ſi res.
1 &.j.de act.& obli.l.omnes de ſo.l.quoties.cum ſi.Secũdo † ꝓmitto ꝙ genus in iure aſſumitur altero de tribus modis.primò genus accipitur pro his q̃ conſiſtunt pondere,numero vel menſura,quę in genere ſuo recipiunt functionem,vt.s.ſi cer.pe.l.ij.in princ.& §.j.& de hoc genere non tractatur hîc in textu.ſed ergo tangam infrà proſequendo materiam.Secũdo modo accipitur pro quantitate quadam puta ſi mihi debetur tertia vel quarta,vel dimidia alicuius rei pro indiuiſo,dicitur mihi deberi genus, vt ſuprà ſi pars hæredi.pe.l.j.§.pe.& not.infrà ad treb.l.deducta.§.nunmis in fi.ma.gloſſ.& not.infrà eodem.l.vnum ex familia.§.ſi de falcidia.Tertio modo dicitur genus.quod apud dialecticos dicitur ſpecies,vt homo.vnde qui debet hominem,ſimpliciter eſt debitor generis,vt.s.ti.j.l.legato gñaliter.& qđ ibi no.cum ſi.& de debito generis iſtis modis accipiendo tractat iſte.§.His præmiſſis omiſſa diuiſione Dy.& aliorum iſte.§.diuiditur in tres partes principales.primò loquitur de legato generis.i.quantitatis facto ſimpliciter non adiecta certa demonſtratione:vt quia legata eſt pars fundi quæ mæuij eſt.Secundò loquitur de legato generis.i.quantitatis facto ſimpliciter,nõ adiecta certa demõſtratiõe. Tertiò loquitur de legato generis alterius.puta hoĩs in gñe.ſecũda ibi.ſed ſi pars fundi.tertia ibi,nõ idem.& quælibet pars ſubdiuiditur in alias particulas,quas ꝓſequor ponendo caſum in ter-
2 minis.¶ Venio ad ſummarium.Duę † cauſę lucratiuæ in eiuſdẽ perſona:& in eadem ſpecie,quæ verè poſſent ad oculum demõſtrari,non poſſunt concurrere eodem tempore quo ad effectum ſolidę exactionis.h.d.& ceſſant quaſi oĩa cõtraria.¶ Venio ad caſum in terminis.& pone ꝑ partes premitte tñ ꝙ in prima & ſecũda parte.iſti duo teſtatores legauerũt rẽ alienã ſcienter,vel erat cõiũcta perſona,adeo ꝙ legatũ valet.vt.C.de lega.l.cum rẽ alienã.& no.s.ti.j.l.nõ quocũq;.in prĩ.Dic ergo ꝙ prima pars ſubdiuidit̃ ĩ duas partes qa primò ponit vni⁹ q̃õnis determinationẽ.ſcđò ponit determinationẽ alterius q̃õnis deſcendẽtis ex prima.ſcđa ibi,neq; poſtea.Caſus patet ꝑ ſe.& rõ primi dicti eſt:ne duæ cauſæ lucratiuæ cõcurrãt in eadẽ re.¶ Ad ſecũdã partem principalẽ venio.& illa ſubdiuidit̃ in tres partes primò ponit.vnũ dictũ diuerſum à primo in iure,& facto.ſecũdo ponit̃ determinatio vnius q̃õnis dependentis ex dicto.tertio ponitur ratio vtriuſq; dicti.ſcđa ibi,atq; ẽt.tertia ibi,nanq; plures.prima & ſecũda pars eſt clara.ĩ tertia ibi, nãq; plures.q̃ eſt magis difficilis pars.§.pone caſum.Dictũ eſt.s.qđ qñ pars eſt legata ſimplr ꝗ̃ vna ſol.nõ tollit alterã actionẽ:ſed eadẽ pars poterit iterũ ſolui.Quę eſt rõ quòd pñt hîc cõcurrere plures cauſę lucratiuę? Rñdet̃ ꝙ regula,quòd duę cauſæ lucratiuę non pñt in eadẽ re cõcurrere,habet locũ in eadẽ re,q̃ poſſit ad oculũ demõſtrari:ergo regula nõ extẽdit̃ ad caſum,qñ cõcurrũt in eadẽ re q̃ nõ poſſit demonſtrari ad oculũ & hoc probat iſta lr̃a,nãq; plures &c.Nã plures in vno fundo cõi ꝓ indiuiſo nõ obtinẽt dñium certę partis,q̃ poſſit ad oculũ demõſtrari:ſed ſolùm iuris intellectu.qđ eſt verũ nõ facta diuiſione corporis.nã añ diuiſionẽ non põt demonſtrari in fundo aliqua pars,quam poſſit dicere eſſe meam ꝙ ea etiam nõ ſit ſociȷ̃:ſed poſt diuiſionẽ poſſum dicere hęc eſt mea,hæc tua.& hoc vult dicere tex.iſte ſcđm Ioã.& Azo.q ad eundẽ finẽ tẽdũt.& illud qđ gl.hic dicit ꝙ qdã ſubaudiunt eñ q dã nõ,nec leuat nec ponit ſcđm Pe.¶ Ad tertiam partẽ accedo ibi nõ idem.Et iſta ſubdiuidit̃ in tres particulas.Primò ponit dictum diuerſum à pręcedenti in hoĩe legato in gñe.ſcđò illud extẽdit ad ſtipulationẽ.Tertiò aſſignat̃ rõ dicti.ſecunda ibi,eadẽ.tertia ibi,hoĩs.¶ Et aduerte ne erres in iſto verſic.hoĩs enim.ponitur ratio dicti:nõ ratio diuerſitatis inter hunc caſum & præcedentẽ.illam non poſuit iuriſconſultus:qa eſt manifeſta.nã illud debitum generis nõ põt ad oculũ demõſtrari.hîc verò homo ſolutus bñ põt ad oculũ demõſtrari.& ideo nõ põt ſolui:ne cõcurrerẽt duæ cauſæ lucratiuę.& iſta eſt rõ diuerſitatis.ſed in hoc ꝟ.ponit̃ illa rõ quare non põt ſolui,q̃ ſumit̃ ex alia regula quę dicit ꝙ ea q̃ apponunt̃ ad obligationẽ,ſi in his non conſiſtit obligatio nec etiã ſolutio,vt.j.de ſol.l.qui decẽ.§.ſtichũ.in princi.& de ꝟb.ob.l.ſi duo rei.Ad ꝓpoſitũ ĩ legato generis oẽs ſerui cõtinẽtur ꝗ̃tũ ad ſolutionẽ:& ille q ſolueret̃ videret̃ ab initio fuiſſe in obligatione.ſed pone tp̃e legati habeo quoſdam ſeruos:in his non poteſt conſiſtere obligatio ab initio:qa quod eſt meũ, non põt fieri amplius meũ.vt.C.e.l.ꝓprias &.s.titu.j.l.cętera.§.j.ergo nec ſolutio eadẽ rõne in ſeruis,q poſtea cœperũt eſſe mei:nã cœperũt nõ eſſe in obligatiõe:& ſic nec in ſolutiõe,licet deſinãt eſſe.& hoc vult dicere iſte verſi.tñ quid ſit in obligatione.j.plenius declarabo.Expedita litera collige notabilia per teipſum.¶ Venio ad oppoſitiões in qb⁹ tenebo hũc ordinẽ: quia primò opponã ordinatè,ad quãlibet particulã declarãdo text.& gloſſ.poſtea opponam aliquibus modis ad declarationem materiæ qualr̃ poſſunt cõcurrere duę cauſæ lucratiuæ.¶ Primò oppon.ad primũ.hîc legata fuit pars ꝓ indiuiſo:& ſic genus,vt.s.dixi ſed qñ genus debetur à duobus,ex duabus cauſis lucratiuis,ſolutiõe facta ab vno nõ liberat̃ alius:ſed facit ꝙ illa ſpẽs gñis quæ eſt ab vno ſoluta non poſſit ab alio ſolui,vt.j.verſi.nõ idem.hîc
3 aũt dicit ꝙ contingit liberatio.Sol. † qñ genus debet̃ repoſitum ſub certa demõſtratione,tũc perinde eſt acſi deberet̃ ſpẽs,vt.s.ti.j.l.talis.§.itẽ ſi leget̃.&.l.ſed & ſi certos.facit.s.ſi cer.pe.l.certũ.ſed hîc fuit appoſita certa demõſtratio: qa dixit pars fundi q̃ meuȷ̃ eſt:iõ eſt ꝑinde acſi deberet̃ certa ſpes iõ cõtingit liberatio:ne duę cauſæ lucratiuæ cõcurrãt.¶ Scđò oppo.regula de duabus cauſis lucratiuis nõ habet locũ in rebus.quæ nõ pñt ad oculũ demõſtrari,vt.j.ꝟ.ſi.nãq; ſed hîc pars mæuȷ̃ nõ poteſt ad oculum demonſtrari:ergo ex virtute dictæ regulæ non contingit liberatio.ſol.Dy.fatet̃ cõtrariũ eẽ difficile:ſed dicit ꝙ alr̃ nõ põt dici,niſi ꝙ hoc hîc operet̃ certa demõſtratio facta de pſona titȷ̃ in legãdo,vt ſit perinde acſi ad oculũ poſſit demõſtrari:ſed ibi fuit legata ſimplr̃ ſine demõſtratiõe.¶ Tertiũ cõtra iſtã ſolu.inſt o:qa ſi hoc eẽt ꝙ certa demoſtratio faceret rẽ haberi peride de acſi poſſet ad oculũ demõſtrari:iõ ſequeret̃ ꝙ in ſeqnẽti ꝑte eadẽ pars q̃ ẽ ſoluta ſolui non poſſet.qđ eſt cõtra ꝟ.atq; ẽt.ꝓbo

cõsequentiã in sequẽti parte.licèt res in legãdo nõ fuerit demõ
strata certa demõstratione,tñ in soluendo fuit certa demõstra
tio:qa soluit partẽ q̃ fuit mæa ij:ergo in solutione potest dici ad
oculũ demõstrari ꝓpter certã demonstrationem:sed res quæ in
solutione põt ad oculum demõstrari,iterũ non potest solui,vt.j.
ver.nõ idẽ ergo cõcludit̃ ꝙ certa demõstratio nõ facit rem esse
a perinde acsi posset ad oculũ demõstrari.tũc[a] cũ releuat:tamẽ di-
co Dy.bñ dicere:nã debes scire ꝙ demõstratio debet consydera
ri tunc cũ releuat: al's nõ.videtis eñ ꝙ qñ in legando designatur
certa species:de demõstratiõe non curat̃:qa siue sit vera siue fal
sa valet legatũ.Sed si nõ exprimit̃ certa species,nec res:tũc cura
tur demõstrari vt p eã validet̃,& certificet̃ legatũ,qđ al's ẽet in
utile ꝓpter incertitudinẽ:& tũc falsa demõstratio vitiat,vt.ĵ. de
cõdi.& demõ.l.demõstratio.& ibi not.in.j.&.ij.glo.&.ĵ.de le.ij.
l.nup.ita in ꝓposito ĩ prĩo casu,qñ res fuit demõstrata in legãdo
debet cõsyderari demõstratio,etiã in soluendo:qa expedit.nã si
nõ solueret̃ pars q meu ij est,nõ solueret̃ id qđ debet̃ sed in seq.
ver.fuit legata pars simpl'r.vñ soluat̃ legata pars q̃ meu ij ,ẽ hoc
nõ cõsyderat̃:qa nõ expedit.nã q̃cũq; pars soluatur,soluit̃ qđ de
bet̃. Rñ.ergo breuit̃ ad cõtrariũ:ibi nõ curat̃ demõstratio:qa nõ
expedit:& ideo nõ vr̃ res ad oculũ demõstrata:hîc curatur de
mõstratio:qa expedit:& vr̃ res ad oculũ demonstrata.¶ Quar
to cõtra istud op.vr̃ ꝙ ex quolibet testõ cõsequar solidã rẽ,vt.s̈.
ti.j.l.planè.§.si duob⁹.solu.aut prĩò cõsequor rẽ verè:& habet lo
cũ regula de duab⁹ causis lucratiuis:qa cõtĩgit liberatio ex alia.
vt hic.aut primò cõsequor fictè qa prĩò cõsequor ęstimationẽ:
& tũc regula nõ habet locũ vt ibi no.& probat̃ insti.eo.§.si res.
ideo dixi ĩ summario verè &c.¶ Quĩtò op.cõtra hoc,& vr̃ ꝙ si
primò cõsequor æstimationẽ ꝙ ex alia cã cõtigat liberatio,vt.l.
hmõi.§.si sempronius.s̈.titu.j.so.vt ibi.qa q̃ dixi habẽt locũ ĩ te-
stõ vni⁹,vl' duorum,q habebãt̃ loco vni⁹ rõ.ẽ qa nõ pręsumit̃ te
statorem voluisse legatum duplicare,vt ibi no.sec⁹ in testamẽ
tis pluriũ penit⁹ diuersorũ.Nec ob.huic sol.l.qđ ergo.§.j.s̈.tit. j.
qa ibi testator reliquit diuersis hr̃dib⁹,& exp̃ssit ꝙ q̃libet teneret̃
ad solidã rẽ.vñ habet locũ regula,p inde acsi esset relictũ in testa
mẽtis diuersorũ.habes ergo clarã istã particulã.¶ Sextò opp ad
ver.neq; postea.& vr̃ ꝙ actio semel extĩcta resuscitet̃,vt.s̈.si ex
no.cã agat̃.l.ij.in fi.so.dicit gl.ĵ.de so.l.qui res.§.aream.ꝙ hic est
regula.cætera sunt specialia vbi iusta cã interuenit,sed secundũ
Dy.in.l.cõtraria fuit iusta cã,qa res non vr̃ pfectè fuisse eius ex
quo põt p restõnẽ in integrũ auocari.Alij dicũt ꝙ regula ista nũ
4 q̃; fallit qa actio† semel extincta nõ reuiuiscit[b] eadẽ numero : sed
b alia vtilis,vel alia datiua nõ natiua.Istorũ opi.recitat Cy.C.si ad
uer.trãsac.l.ij.in prin.Cõtra.ista opi.nõ est vera p.l.si cũ qs.in fi.
j.de fur.vbi dicit̃ ꝙ eadẽ reuiuiscit.An.zaphi.dicit ꝙ põt dici il-
lud esse propter fictionẽ postliminij.vñ distĩguit:aut reuiuiscit
ex cã q̃ habet tractũ retro,aut nõ.Istud nõ placet p.l. deferre.§.
fin.j.de iu.fis.vbi vr̃ restitui eadẽ directa,ẽt ex cã q nõ habet tra
ctum retro p fictionem.Cyn.in.d.l.ij.C.si aduer.transac.dicit ꝙ
reuiuiscit eadẽ:sed hoc ẽ miraculosè dictũ.sicut hõ nõ reuiuiscit
secũdũ cõem cursum naturę,sed miraculosè,vt in lazaro Io.xj.
Istud dictũ oĩno displicet spãliter in materia illa.C.si aduer.trãs
ac.Nã supponit ꝙ actio q̃ restituit̃ ei q transegit cũ minore pe
tita restõne à minore sit eadẽ cũ prima.hoc ẽ multũ iniquũ.Nã
cum actio quę dat̃ ipso restituto sit vtilis rescissoria annalis, vt
C.ex q.cau.ma.l.si ab hostibus.&.j.de act.& ob.l. in honorarijs
vers.sed cum rescissa & insti.de act.§.rursus.Ista que datur ei ad
uersus quẽ impetrat̃,si est eadem cum prima erit directa & per
petua:ergo haberet plus q̃; minor.cõtra de.l.si iudex circũuẽto.
ff.de mino.Pręterea est cõtra casum.l.nã actio quæ restituet̃ ei
aduersus quẽ minor petit restitutionem ẽ vtilis,vt.s̈.de tu.& ra.
dis.l.alterius,& de euic.l.si cũ vẽditor.§.si is.ergo non est eadem
cũ prima.qd dicemus? Dico gl.in.§.areã.optimè dicere:quia re-
gula est ꝙ nõ reuiuiscit,vt hic.cætera sunt specialia ex cã.vtrũ
autẽ ex casibus ex qbus reuiuiscit sit eadẽ cũ prima,vel alia:tũc
distingue.Aut est expressum ĩ iure vtrũ sit eadẽ vel alia:& tũc
sto illi dispõni.aut nõ:& tũc aut resuscitat eã p̃tor mortuus,vel
viuus:& tunc est vtilis,vt.d.l.ij.si ex nox.cã aga.& in toto ti.de
mino.ex q.cau.ma.& de capi.di.cũ si.Aut resuscitat eã constõ
alia ciuilis,& tũc erit eadẽ cũ prima,vt.l.si cũ qs.§.fi.de fur.& de
iu.fis.l.deferre.§.fi.sic intelligo.l.quãuis.§.quoties.ff.ad vell'.pręc-
dicta vera sunt qñ esset,actio in totum extincta.secus si esset eli-
sa p exceptionẽ:qa tũc etiã p̃tor remouẽdo obstaculũ exceptio
nis faceret primã actionẽ durare,vt no.ĩ.d.l.ij.C.si aduer.trãsact.
¶ Accedamus ad scđam partẽ principalem:& ad eam primò
op.dicit̃ hic quòd pars fundi fuit legata simpl'r.Sed istud lega-
5 tum† nõ vr̃ valere,qñ lego fundum simpl'r non adiecta certa de
mõstratione, vt habet̃.s̈.de iur.do.l.cum post.§.gener. & not.s̈.
ti.j.in.l.legato gñaliter.Sol.dico quòd fundus fuit demonstratus
certa demõstratione:quia dixit,lego partẽ fundi semproniani,

a ☙Hæc ṽba, tunc cũ releuat.non habentur in scriptis exẽplaribus:& melius iudicio meo:cũ istud an releuet vel nõ:statim subijciat̃ Alexãder Loseus.

b ¶Non reuiuiscit, Quãdo actio semel extincta reuiscat, ꝓpter hoc vide no. q.quam ponit Bar. j.e.§.in pe.colũ. in versic.vlti.§.iste.

c ¶Secundò op. Ad. de Bar.in.l.j. in prĩ ĵ.de not.oper. nun-

vel fundi qui est inter tales fines,& nõ fuit designata cuius pars
legatur:qa tunc haberet locũ prin.ideo hîc dicitur ꝙ pars fuit le
gata simpl'r nõ aũt fundus fuit noĩatus simpl'r.& hoc sentit glo.
parua q̃ incipit,puta &c.super verb.legetur.¶ Secũdò ad idem
6 op.† legatũ quantitatis non valet quantitate non adiecta,vt .d.l.
cũ post.§.gener.&.ĵ.de ṽ.ob.l.ita stipulatus.no.s̈.eod.l. quidam
ĩ testõ.sed hoc* est verũ* qñ pars fuit legata simpl'r:licèt sit adie
cta certa demõstratio fundi,nõ tamẽ est adiecta certa demõstra
quotę:quia non est dictum,vtrùm dimidia,tertia,vel quarta:&
sic videtur ꝙ legatũ nõ valeat.Solu.contrariũ loquit̃ in legato
quantitatis, hîc in legato quotitatis , & in dubio appellatione
partis intelligit̃ de dimidia,vt.ĵ.de ṽbo.sig.l.nomẽ filiarum. §.j.
& hoc dicit gl.& põt esse ratio:qa in quotitate ipsum totum est
certũ.quod nõ contingit in quantitate simpl'r legata. ¶ Tertiò
op.ad ver.atq; etiam.hîc dicit̃ hanc eandẽ partẽ &c.Sed contra
7 istud† ꝓnomẽ hic hæc hoc,est demõstratiuum ad oculũ,vt.l.ne
mo dubitat.in prin.s̈.de.hæredi.ĩsti.facit.l certum.s̈.si cer.pe.sed
pars ꝓ indiuiso nõ põt,ad oculũ demõstrari:ergo male dicit hãc
eandẽq; &c.quidã fatent̃ cõtrariũ:qa malè loquit̃ iuriscõsultus
nõ eñ debuit ponere distinctionẽ hãc.& hoc sentit gl.ĩ.princ.tu
dic ꝙ bñ loquit̃ iuriscõsultus:qa ꝓnomẽ hic hęc hoc.est demõ-
stratiuum pro re quę est de p̃nti:& hoc bñ fateor.tñ põt demõ-
strare rẽ corporalẽ q̃ est in conspectu,& certã rẽ in corporalem
q̃ de pręsenti intellectu concipitur.vnde dicit lex hæc actio &c.
s̈.de edẽ.l.fi.& de calũ.l.hæc actio.cũ mille si.& tñ cõstat actiões
esse inuisibiles & intellectuales.Itẽ dicit seruitutes rusticorum
pręediorum sunt hę.&c.vt.s̈.de serui.rusti.pręedi.l.j.tñ sunt incor
porales,& inuisibiles:vt instit.de re. cor.& incor.rñ ideo ponit̃
ibi signũ demõstratiuũ:qa tũc de p̃senti concipiebat̃ in intelle-
ctu.ita in proposito cum de illa parte soluta esset sermo:& tunc
in intellectu cõciperetur:merito posuit hanc dictionem hãc,de
monstratiuam de pręsenti.¶ Quartò op.ad ver.nãq; plures.hîc
dicit̃ ꝙ iõ nõ habet locũ regula:qa res non põt ad oculũ demon
strari.Sed cõtra.s̈.tit.j.l.nõ quocũq;.§.fundus.vbi si vsusfructus
peruenit ad me ex causa lucratiua.non possum postea eũ pete-
re:tñ cõstat ꝙ vsusfructus est ius incorporale,qđ non potest ad
oculũ demõstrari,vt insti.de re.cor.& incor.§.j.so.cum ab initio
aliqd certa demõstratiõe designatum est in obligatione:siue id
possit ad oculũ demôstrari,siue nõ,semper habet locum regula
vt in prin.nostri.§.sed qñ aliqd principaliter debet̃:tũc habet lo
cum illa distinctio vtrũ possit ad oculum demonstrari vel non,
vt hic.modo rñdeo quòd in.§.fundus.debebat̃ fundus:& sic pro
prietas,& vsusfructus causalis illius fundi,qui non est nisi vnius
solius:& sic certa demõstratione demõstratus.vnde si vsusfru-
ctus ille ad me peruenit ex causa lucratiua,extinguit̃ obligatio
ꝓpter regulã.Sed si poneres casum quòd duo testatores simpl'r
legassent mihi vsumfructum vnius fundi,qui valeat centũ,&
vnus hæres cõstituit mihi vsumfructũ in fundo seiano q desijt
esse meus,alter hęres poterit in eodẽ fundo soluere mihi vsum-
fructũ:qa vsusfructus nõ põt ad oculũ demonstrari:& ab initio
non fuit certus in obligatione:& sic regula non impedit.In casu
ergo in quo vna solutio consueuit tollere aliam obligationem
ex causa lucratiua(quod regulare est)quando res certa ab initio
est in obligatione,illa distinctio vtrũ res ad oculum possit de-
monstrari vel nõ:nõ habet locũ sed ĩ casu in quo vna solutio ĩpe
dit eandem rem ex alia causa solui,quod est qñ debitum est in
genere:& tũc distinctio vtrũ possit demonstrari ad oculum, vel
nõ bene habet locum.& istud multũ declarat istam materiam.
¶ Venio ad tertiã partẽ principalẽ,& ad eã primò opp.dicit̃ hîc
nõ idẽ &c.imo vr̃ idem qđ.s̈.nam sicut ibi vna solutio non tollit
aliã obligationẽ:sic hîc.So.dicit gl.& bene idẽ est quod.s̈. quan-
tũ ad effectum tollendæ obligationis:qa nec hic,nec ibi simpl'r
intelligit̃:sed diuersum est quo ad effectum impediendę solutio
nis in eadẽ re:qa ibi simpl'r nõ impedit:hic sic.& est ratio :quia
hoc põt ad oculũ demõstrari.sed contra istam sol.instatur.de.l.
si quis duos.§.j.de.so.vbi eadem pecunia quæ potest demon-
8 strari ad oculum põt solui.so.† quãdo debet̃ quantitas,vel illud
quod in suo genere recipit functionem:tunc regula de duabus
causis lucratiuis nõ habet locũ,vt ibi.& ꝓbatur.j.eo.l.titia seio.
in prin.& iõ tex.insti.eo.§.si res.dicit ĩ eadẽ specie &c.& ibi hoc
c no.in gl.& dixi in summario.¶ Secundò op.[c] ad versic . eadem
quoq;.& videt̃ ꝙ si homo desijt esse meus quòd ille idem iterũ
solui poterit,vt.j.de sol.l.qui.x.§.stichũ.Istud cõtrariũ est for-
te.gl.hîc & ibi dat duas sol.vna est quę est in fi.gl.qđ hîc loquit̃
de rigore:ibi de æquitate.Alia est solu.qđ hic debebatur homo
in genere ex duab⁹ causis lucratiuis & homo est solutus ex vna
causa licèt desinat esse meus non põt solui ex alia:ne duę causę
lucratiuę cõcurrãt,cũ sit res quę põt ad oculum demõstrari: sed
ibi debebat̃ mihi homo in genere ex vna causa tantum & fortè
non lucratiua:ideo si vnus qui erat meus stipulationis tempore
desinat

deſinat eſſe meus,poterit mihi ſolui: qa hîc non habêt locum
regula de duabus cauſis lucratiuis.Iſtam ſolu. tenent Dyn.&
Pe.& And.de piſis.Iſta ſo.eſt expreſſè contra iſtũ.§.in fi.ſui.
vbi habes expreſſè quod in his ſeruis qui ab initio fuerunt lega-
tarij,licèt poſtea deſinãt eſſe ſui,cõſiſtit ſolutio etiã ex vna cã:
& æquiparat iſtos duos caſus eſſe ſuos ab initio, & effici ſuos
ex poſtfacto.Quid dicemus?dico doc.bene dicere.Non ob.hic
finis:quia hic loquitur de rigore.l.qui.x.ſtichum.de æquitate vt
in alia ſolu.gloſſ.Concludo ergo:aut homo debetur in genere
ex duab⁹ cauſis lucratiuis:& tũc ſi homo mihi ſoluitur ex vna
cauſa lucratiua:licet deſinãt eẽ me⁹:nõ poterit tamẽ mihi ſolui
ex alia,nec de rigore,nec de ęquitate,vt hîc:aut debet̃ mihi ho
mo in genere ex vna cauſa tantũ,& ille qui meus erat tempore
ſtipulatiõis deſinit eſſe meus:& non poterit mihi ſolui de rigo-
re,vt hìc,ſed de ęquitate ſic,vt in.§.ſtichum.& ita credo glo.&
doc.intellexiſſe:aliâs dicerent malê.Aſſigno rationem in caſu
iſtius.§.duæ ſunt regulæ impẽdientes ſolutionem.ſ.regula de
duabus cauſis lucratiuis.& regula:qa in eo homine in quo non
cõſiſtit obligatio:ergo nec ſolutio,vt dixi.s̃,ponendo caſum.&
ideo text.introducit ſpecialia duo contra duas regulas:ideo etiã
de ęquitate in eo non conſiſtit ſolutio.arg.C.de do.promiſ.l.j.
& quod ibi no.&.s̃.de iu.do.l.cum poſt.§.gener.ſed in.§.ſtichũ.
vna regula tantũ impedit ſolutionẽ.ſ.qa in eo non poſſit conſi-
ſtere obligatio:ideo de rigore non põt ſolui,vt hîc.ſed de ęqtate
ibi contra iſtam regulam diſpenſat̃.¶ Tertiô op.vr̃ quòd etiã
cõtra illã vnã regulã non admittat̃ diſpenſatio illa vt de æqtate
poſſint ſolui,vt.d.§.ſtichum.in prin.de verbo.obli.l.ſi duo.ij.rñ.
Sol.quædã gl.quæ eſt.j̃.de ver.obli.l.ſi ſtichũ.in prin.videt̃ di-
cere ꝙ in dictis legibus admittitur ſolutio de ęquitate,ſi ille qui
erat ſtipulator tẽpore ꝓmiſſionis deſinat eſſe ſuus.ſed illa gloſ.
cõiter ibi reprobat̃,& ſpãliter ꝑ Ray.nam eſt cõtra.d.§.ſtichũ.
vbi eſt differentia inter alternatiuã obligationem,& obligatio
nem generis:ſed dicta ſol.pręſupponit idem eſſe in vtroq;.ergo
&c.Sol.ergo ibi loquitur in obligatione alternatiua:vt ſi promit
tis mihi ſtichum aut pamphilũ cum pamphilus eſſet meus:cõ
ſtat ꝙ vterq; ab ipſis cõtrahentib⁹ adijciebat̃ ad obligationem.
ſed in pãphilo non cõſiſtit obligatio:nec ſolutio:nec lex diſpen
ſat cõtra factũ iſtorũ cõtrahentiũ.ſed qđ.s̃.dixi loquit̃ in obliga
tione generis,in qua contrahẽtibus nil apponit̃ ad obligationẽ
ſed ſolutione poſtea facta de ſticho lex fingit illum ſtichum ab
initio fuiſſe in obligatione,vt ſtatim dicam propter quam fi-
ctionem obſtat illa regula qđ ſi in eo non conſiſtit obligatio,
nec etiã ſolutio,contra iſtam ſuam fictionem lex de facilli diſpẽ
a ſat,vt.l.celſus.s̃.de arbit. ¶ Quartò oppo.[a] & videtur quôd ho-
mine legato in genere nil videatur legatum,vt.s̃.ti.j.l.cum incer
tus.hîc autem dicitur quòd ſingulos continet homines:ergo &c.
Sol.dicit glo.in princ.quòd ſingulos continet homines quo ad
ſolutionem,vt hîc.Nullus autem eſt in obligatione,vt in.l.con-
traria,& no.s̃.de cõdictio.inde.l.cũ his.§.fi.aliã opi.ponit gl.in.l.
ſi vnus.§.ſed ſi generaliter.s̃.de pac.Iſta opi.non videtur vera:
quia ſi nil eſt in obligatione,nil poſſet peti.Pręterea.vr̃ contra
tex.j.de accepti.l.& per iuſiurandũ.§.ſi is q hominẽ.vbi dicitur
ꝙ acceptilatione perimitur tota obligatio:ergo aliquid erat in
obligatiõe.vnde quidam ſuſtinentes primũ dictũ dicunt quôd
nullus homo ſpecialis eſt in obligatione,vt.l.cum incertus.ſed
eſt in obligatione ipm genus qđ continet ſingulos quo ad ſol.
9 vt hîc.iſta eſt falſa reſponſio nã† vos debetis ſcire ꝙ homo ꝓut
eſt genus eſt quædam idea,ſeu quędã imaginatio q̃ nõ eſt in no
ſtro cõmercio,nec poteſt ſubijci dñio noſtro:ergo non cadit in
obligatione,vt inſti.de inuti.ſtip.in prin.vnde alij vt Iac.de are.
dixerunt quòd nullus eſt in obligatione purè,vt.l.cum incertus.
ſed ſub cõditione ſi ſoluat̃,vt in eo q ſolueret̃ exiſtat cõditio in
cęteris autẽ deficiat.& ꝓ hoc vr̃ tex.j.qui & a qui.l.iij.Hoc nõ ẽ
verũ:qa ſcđm hoc legatarius decedẽs nõ trãſmitteret,qđ eſt cõ
tra.l.hæredes.§.ſi incerto.s̃.fa.erciſ.Item non poſſet agere pen
dente cõditione ſolutionis,vt.l.cedere diẽ.de ꝟbo.ſig.qđ eſt con
tra.§.p̃terea.inſti.de ac.& illa.l.iij.q à q.*manu.libe.nõ fiãt*lo-
quit̃ in fi.ſui ſolũ de legato optionis,qđ ſcđm iſta tẽpora erat cõ
ditionale:ſed hodie aliud eſt.vt inſti.de leg.§.optionis.& licèt il
la.l.iij.in prin.faciat mẽtionẽ optionis de legato gñis:tñ finis de
bet reſtrĩgi vt.s̃.dixi.Vl'rñde aliter vt ſtatim dicã.Quid dicem⁹
10 dic ꝙ† glo.hîc in fi.ponit veritatem.ſ.quòd nullus eſt in obliga-
tione certus,nec determinatus,ſed determinandus per ſolutio-
nem,adeo quòd ille qui erat ſolutus fingitur ab initio fuiſſe in
obligatione.& hîc eſt caſus.l.cum incertus ſi bene aduertatur.
dicitur hîc tamen ſingulos contineri:quia ſinguli poſſunt ſolui.
& ſic debet intelligi.l.ſi vnus.§.ſed ſi generaliter.s̃.de pact.& ita
tenent Pet.& Andrę.de piſ.& oẽs quaſi.Itẽ ꝓpter iſtã incerti-
tudinem,quę eſt ante ſolutionem põt dici ꝙ in.d.l.iij.qui & a q.
11 dicitur iſtud legatũ cõditionale quodãmodo.No.ꝙ vr̃† de verb,
quodãmodo,qđ denotat improprietatẽ,vt.j̃.de acq.poſ.l.ſi me
in acuã.& ibi no.& ſic etiã debet intelligi gl.q̃ eſt.j.de opti.leg.
l.ſi pamphilo.&.l.homine.videlicet ꝙ legatum hoĩs in genere
ſit cõditionale.ſ.impropriè.al's eſſent falſæ gloſ.per rõnes prędi
ctas.¶ Expediti de oppoſitionibus q̃ directò reſpiciunt.§.pro
declaratiõe noſtre materiæ oppo.ad regulã q̃ dicit duas cauſas
lucratiuas non poſſe concurrere,in qua fundatus eſt noſter.§.
¶ Et opp.primò ꝙ male ſit formata iſta regula:nã cauſa dicit̃
cõtractus,vel quaſi.Item obligatio q̃ inde deſcendit.Item actio
q̃ ex obligatione deſcendit & cauſat̃,vt.j.de exce.rei iudi.l.& an
eandę.§.actiões.& ibi no.quocunq; modo hîc accipias cauſam
male dicit:nã cũ hæc.l.& ſimiles dicãt ꝙ vno debitore ſoluente
alter liberat̃:ergo vterq; tenebat̃:& ſic p̃ceſſerat cõtract⁹ & obli
gatio.Ex cauſa ergo concurrunt duæ cauſę lucratiuæ.So.fateor
cõtrariũ:nam cõtractus obligatio,& actio,& cauſa lucratiua cõ
currũt:nõ tñ quo ad effectũ ſolidę actionis ex qualibet cã.nam
ſolutione facta ex vna tollitur alia:& iſto reſpectu dicitur duas
cauſas lucratiuas nõ poſſe cõcurrrere,& hoc dixi in ſummario
¶ Secũdò opp.& videtur ꝙ poſſint cõcurrere quo ad effectum
ſolidę exactionis,vt.j̃.de ꝟb.ob.l.exiſtimo.ver.aut ſi hoc verum
&c.vbi ſi res eſt mihi debita ſub cõditione ex cã lucratiua,& pẽ a
dẽte cõditione mihi ſoluatur ſolida,ex alia cauſa lucratiua ſi de-
ſinit eſſe mea:& poſtea cõditio primę obligatiõis extiterit iterũ
petã eã,vt ſolida mihi ſoluat̃:& ſic cõcurrũt duæ cauſæ lucrati-
uę quo ad effectũ ſolidæ exactionis.Sol.eodem tpe nõ pñt con-
currere:vt hîc.ſed diuerſo ſic:vt ibi.nam ibi cũ fuit ſoluta ex vna
obligatione lucratiua,alia non erat nata:ſed pẽdebat cõditio,&
deſinit eſſe mea anteq; exiſteret conditio:& ſic non fuit dare ꝙ
eodẽ tẽpore cõcurrerent.ita etiam eſſet in hac.l.ſi res debita ex
teſtamẽto vnius mihi ſoluat̃ viuo alio teſtatore:& ſi deſinit eſſe
mea eo viuo,iterũ potero dictam rem petere ex alio teſtõ:vt hîc
dicit gl.hui⁹.§.licet ponat ſub dubio fortè:ſed nõ debuit dubita
re:qa duę cauſę cõcurrũt diuerſis:tpib⁹,ſcđm Dy.& eſt caſus in
d.l.exiſtimo.licet ipſi nõ allegarẽt eã ad hoc.¶ Tertiò cõtra id
op.& videtur ꝙ hęc ſol.ſit cõtra oẽm rõnem:nã vr̃ debere dici
totũ cõtrariũ:cum eadẽ res poſſit eſſe mea ex pluri b⁹ cauſis cõ
currẽtibus eodẽ tpe:nõ aũt ex pluribus cauſis nõ cõcurrentib⁹,
vt.l.ĩ numerationibus.j.de ſol.& no.j̃.de acq.poſ.l.iij.§.ex pluri-
bus.Solu.fateor quòd vna res poteſt eſſe mea ex duabus cauſis
lucratiuis concurrẽtibus eodẽ tpe ꝑ iura p̃dicta.Nec per hoc in
fringitur regula q̃ habet locũ quo ad effectum ſolidæ exactiõis
ex vtraq; cã.ſed oppoſitio cõcludit qñ eadẽ res ſemel ſoluta effi
citur mea ex duabus cauſis,qđ nõ eſt cõtra regulam noſtram.
nec dicas ꝙ iſtud non reperitur ex duabus cauſis lucratiuis:qa
do tibi caſum.j.ad.l.fal.in.l.verbis.ij.rñ.vbi debebat qs aliquid
in diẽ reipud.ex pollicitatione.& ſic ex cauſa lucratiua:legauit
illud idem reip.Certè ſi dies debiti extitit.ex vtraq; cauſa debe-
bit̃,& ſi ſoluitur reipu.efficitur ſua ex vtraq; cauſa,nec infrin-
gitur regula:qa vna eſt ſolutio.& habent locum no.in.§.ex plu
ribus.vbi Dy.videtur hoc tenere.¶ Quartò op.& vr̃ quòd eo
dẽ tẽpore quo ad effectũ ſolidæ exactiõis cõcurrant duæ cauſę
lucratiuæ,vt.j̃.de ac.& ob.l.ſi is qui ſtichũ.Sol.dicit gl.ibi ꝙ ibi
debet̃ ex duabus cauſis.quarum vna eſt lucratiua,vt legati:alia
non lucratiua,vt ſtipulationis.hoc eſt diuinare.Præterea,debi-
tum ex ſtipulatione ſimpl'r intelligitur ex cauſa lucratiua.arg.
l.ſi ſtipulatus.s̃.de vſu.& de ope.li.l.cãpanus vnde Pet.tenet vl
timã ſolutionẽ poſitã in.l.contraria.ſ.ꝙ regula habet locum qñ
duæ cauſę lucratiuæ concurrunt in eadẽ pſona ab initio.ſed in
l.cõtraria ab initio habuit originẽ in diuerſis perſonis.licet ex
poſtfacto deueniat̃ ad vnã.Hãc ſol.credo verã:& ꝓbat̃ per tex.
l.cõtrarię.&.s̃.tit.j.l.ſi ſeruus legat⁹.§.j.& ideo imperator inſtit.
eo.§.ſi res,dicit in eundem hoĩem &c.& ideo dixi in ſummario
in eiuſdẽ pſona &c.Hãc opi.tenet And.de piſis,al's An.zaphi.
& Cy.hoc dicit.C.de neg.geſt.l.q pupillę.Sed cõtra inſtat̃ for-
titer:qa hęc ſo.vr̃ facere cõtra caſum.l.ſi mihi & tibi.in prin.s̃.ti.
j.ſol.ſcđm Pe.ibi ab initio habuit originem ex perſonis duorũ:
nõ tñ quo ad effectũ ſolidæ exactiõis,nã impediebãt ſe concur
ſu.vñ ſi ex poſtfacto deueniat ad vnũ:nõ variat̃ natura duarũ
obligationũ:ſed.l.ſi is.&.l.ſi ſeruus legat⁹.§.j.loquit̃ qñ ab initio
quælibet perſona poterat petere ſolidum.¶ Quinto op.dicitur
12 hic in.l.† ꝙ licet aliqd dederit cã cõditionis implẽdæ pro legato,
ꝙ nihilominus dicitur lucratiua cauſa,vt.j̃.ad.l.fal.ad veterani.
§.j.&.l.ſi fundus legatus.& nota.per Iaco.de are.s̃.ſi quis omiſ.
cau.teſta.l.licet.ſed alia lex dicit ꝙ ſi res ſit mea ex cauſa legati,
& dedi aliqd cauſa conditionis implẽdæ,ꝙ ex alio teſtamento
poſſum eã petere,vt.s̃.tit.j.l.planè.§.qđ ſi rẽ.vlti.rñ.ergo dicitur
ꝙ duæ cauſę lucratiuę in eadẽ perſona eodẽ tẽpore concurrũt
quo ad effectũ ſolidæ exactionis.Solu.dico ꝙ cũ aliquid datur
a legatario ꝓ legato,titulus dicit̃ lucratiuus ſimpl'r:ſed ſecundũ
quid dicitur onerosus,vt no.in.d.l.ad veterani.§.j.&.s̃.tit.j.l.non

a ¶ Quartò oppo. q̃d ſit in obligatione generis.vide plenè ꝑ Bart.in.l.ij.§.j.de verbo.obli.

amplius.in prin.eo ergo reſpectu quo eſt oneroſus vna ſolutio
nõ tollit aliã obligationẽ:& ſic duę cauſę cõcurrũt.ita loquitur
§.qđ ſi rẽ.¶ Sexto op.ad p̃dicta.ſ.ti.j.de.l.non quocũq;.in prin.
&.§.j.ſol.ibi res q̃ puenit ex vna cã lucratiua,non puenit perfe-
ctè & irreuocabiliter:nam erat diſceſſura conditione adueniẽte.
a ſed de vno dubitatur[a] vtrũ interim pendente conditione poſſit
agi:an verò expectet̃ cõditionis euẽtus,& ſic deſinat haberi ex
prima ſolutiõe.Gl.parua in.d.l.nõ quocũq;.ponit vtrãq; opi. &
ſe nõ firmat.Dy.tenet ꝙ agatur exiſtẽte cõditione:vt ꝓbat̃ in
ꝟſi.nã & ſi ex ſtipulatu.e.l.idẽ tenet Pet.tñ gl.tenet cõtrariũ.j.
de ver.ob.l.inter ſtipulantẽ.§.ſi rem. Tu dic ſcđm Ia.de arę.aut
vult qs agere ex alia cã vt cõſequat̃ totã rẽ:& debet expectari
cõditionis euẽtus,vt.d.l.exiſtimo.& ita loquit̃ opi.Dy.aut vult
agere vt cõſequat̃ eſtimationẽ dubij euẽt⁹:& tũc poterit agere
ſtatĩ.& ſic ꝓcedit alia opi.ar.de hoc.ſ.fa.er.l.item labeo.§.ſi.cũ.l.
13 ſe.Vt igitur† totã iſtã materiã colligas ſub quadã diſtinctione
ſcias vnã regulã eſſe quòd duæ cauſę lucratiuę poſſunt concur
rere,vt.l.nõ eſt nouũ.ſ.de act.empt.Itẽ alia regula eſt quòd duę
cauſæ quarũ vna eſt lucratiua,alia oneroſa,etiam pñt cõcurrere.
vt.l.ex ꝓmiſſiõe.j.de act.& ob.&.ſ.ti.j.l.planè.§.ꝙ ſi rẽ.& hic ẽ
alia regula,de qbus nil ad p̃ſens. Tertia regula eſt ꝙ duæ cauſæ
lucratiuę nõ poſſunt ſimul cõcurrere:& de hoc eſt dicendum.
Iſta qdẽ regula ſcđm diuerſos terminos operat̃ diuerſum effe-
ctum.nã qñ debet̃ genus operat̃ effectum impediendæ ſolutio
nis in eadẽ re,vt hac.l.ꝟ.nõ idẽ.Sed qñ debet̃ ſpecies, operatur
effectũ tollendę obligationis:nam ſolutione facta ex vna cauſa
tollit̃ obligatio ex alia.vt hîc in prin.&.j.de act.& oblig.l.oẽs.&
inſti.eo.§.ſi res.Aut ergo q̃ris qñ regula locũ habet quantũ ad
primũ effectũ impediẽdę ſolutiõis,qñ debet̃ genus:& dic aut de
betur tale genus qđ in ſuo genere recipit functionem:qa in his
cõſiſteret mutuũ,vt.ſ.ſi cer.pe.l.ij.& tũc regula nõ habet locũ,
vt.j.de ſo.l.ſi qs duos.§.j.&.j.e.l.titia ſeio.in prin.& qđ no.inſtit.
eo.§.ſi res.Aut eſt tale genus qđ nõ recipit functionẽ:& tũc aut
res ſoluta p̃t ad oculũ demõſtrari:& tũc habet locum regula:vt
hic ꝟ.nõ idẽ.aut nõ põt ad oculũ demõſtrari:& tũc nõ habet lo
cũ regula,vt hic ꝟ.ſed ſi pars.& ꝟ.nãq;.Nec diſtinguo vtrũ fue-
rit adiecta certa demõſtratio,vel nõ:qa tũc habet̃ vt promiſſor
ſpeciei,vt.ſ.dixi:& habebit locũ diſtinctio quã faciã in ꝓximo
caſu.Si ꝟò q̃ris de ſcđo effectu obligatiõis tollẽdæ qñ debetur
ſpecies:tũc aut illę cauſę cõcurrũt diuerſo tpe,& nõ habet locũ
regula,vt.j.de ꝟb.obli.l.exiſtimo.vt no.in hoc.§.circa princ.Aut
eodẽ tpe:tunc aut ex vna cã fit ſolutio eiuſdẽ rei fictè:puta quia
ſoluit̃ pretiũ:& tũc aut illę duę cauſę lucratiuę deſcẽdebant ex
teſtõ vnius,vel duorũ q habebãtur loco vnius:aut ex teſtamen-
to ꝓrſus diuerſorũ.primo caſu habet locũ regula vt.ſ.ti.j.l.hmõi
§.j.& hoc verũ ſi relinqt̃ ab eodẽ:ſi à diuerſis ſecus,vt.l.qdã.§.j.
ſ.eo.Scđo caſu,qñ*relinquit̃*ex teſtõ prorſus diuerſorũ:tũc nõ
habet locũ regula.vt inſti.e.§.ſi res.&.ſ.ti.j.l.planè.§.ſed ſi duo-
rũ.aut ſoluitur eadẽ ſpecies verè:& tunc aut ab initio habuit ori
ginẽ in pſona diuerſorũ:aut vnius.Primo caſu,aut ambo voca-
bantur ad ſolidã exactionẽ.& nõ habet locũ regula.vt.j.de act.
& ob.l.ſi is q.&.ſ.ti.j.l.ſi ſeru⁹ legatus.§.j.aut ſibi faciebãt partẽ:
& habet locũ regula,vt.ſ.ti.j.l.ſi mihi & tibi.in prin. Scđo caſu,
qñ habuerũt originẽ in pſonã vnius:tunc aut vna illarũ cauſarũ
ſecundũ qd eſt oneroſa:& ꝓcedit concurſus alterius.vt.ſ.tit.j.l.
planè.§.qđ ſi rem.ij.rñ.aut oĩno eſt lucratiua:& tunc aut eſt res
ex vna cauſa ſoluta reuocabiliter:& non ꝓcedit regula.qa pote
rit agi ex alia,vel ſtatim,vel expectato euẽtu.vt.l.nõ quocũq;.
§.j.in prin.ſ.titu.j.&.ſ.dixi.aut eſt ſoluta irreuocabiliter.& pro-
cedit regula:qa ſemp liberatio fit ex aliqua cauſa,nõ diſtincto
vtrũ poſſit ad oculũ demõſtrari.vl nõ,vt hic in prĩ. &.ſ.ti.j.l.
14 nõ quocũq;.§.fundus.& inſtit.eo.§.ſi res.cũ ſi.¶ Expeditus† de
cõtrarijs veniã ad aliquas.q.& primò quæro vtrùm cauſa lucra
tiua,& quaſi lucratiua concurrãt? Declaro quia debetis ſcire ꝙ
nõ ſolũ eſt cauſa lucratiua,& oneroſa,de quib⁹ dictum eſt.ſ.ſed
etiã q̃ vocatur quaſi lucratiua.vt eſt cã noxalis & aliæ ſimiles.
vt.j.de do.exce.l.apud celſum.§.ſi quis aũt.ꝟ.cæterum.& qđ ibi
no. Itẽ cauſa dãni infecti q̃ æquiparat̃ noxali.vt.j.de dã.infec.l.
prætor.§.hoc edictum.& no.p Dy.eo.ti.in.l.ſi finita.§.ſi plures.
Pone ergo debes mihi ſeruum alienum ex cauſa lucratiua.ſeru⁹
eſt effectus meus ex cauſa noxali:vtrum ſis liberatus? Videtur
quòd ſic:nam ſi ex cauſa lucratiua ſeruus ad me perueniſſet, eſ-
ſet liberatus:ſed cauſa lucratiua,& quaſi lucratiua ęquiparan-
ter.vt.d.ll.ergo &c.ꝓ hoc videtur caſus.ſ.de noxa.actio.l.ſi alie-
nus & de fur.l.qđ dicitur.contra videt̃:nã qñ cã ſcđm qd eſt one
roſa,nõ habet locũ regula,vt.ſ.ti.j.planè.§.ꝙ ſi rẽ,&.ſ.dixi.ſed
iſta cauſa dicit̃ cauſa quaſi lucratiua:qa ſcđm quid eſt oneroſa
ergo &c.Præterea,euidentius hoc apparet in alio exẽplo:ſi rem
dignam magno prætio emã modico:dicit̃ cauſa quaſi lucratiua
vt no.in.d.ver.ceterũ.Sed tũc nõ eſt dubium quod inquantum
dedi pretium,durat actio ex alia cã,vt.d.l.planè.§. quòd ſi rem
ergo &c Credo ꝙ iſta ſecunda pars ſit vera:nã qui hominem ex
noxali cã accepit,minus accepiſſe vr̃,q̃; qui hoĩem habet noxijs
ſolutũ.hic vr̃ caſus.&.j.de do.cau.mor.l.mortis cã capimus.§.ſi.
& de ſol.l.q.x.§.q hoĩem.Et ideo q illũ ſtichũ debebit,nõ libera
bitur eo reſpectu:qa minus habet creditor.per hęc iura pro hac
parte allegata.Sed ſi poneres talẽ caſum quòd qs liberetur ſol-
uẽdo ſeruũ obligatũ noxis,vel domũ ruinoſam:tunc non eſſet
dubium ꝙ contingeret liberatio.Ad cõtraria rñ.nã ęquiparatio
ꝓcedit ꝓut eſt eadẽ ratio,q̃ hîc ceſſat.ad.l.ſi alienus.&.l.ꝙ dicit̃
& qđ ibi no.rñ.quia ibi nõ contingit liberatio propter regulam
de duabus cauſis lucratiuis:ſed ꝓpter aliam regulam q̃ ponit̃ in
15 d.l.quòd dicit̃.¶ Quæro ſcđò.pone† ꝙ illud quod mihi debes
ex cã lucratiuã,alius q erat mihi obligatus naturaliter tantùm
mihi dat:vtrũ per hoc ſis liberatus.rñ.ſine argumentis : aut ille
erat obligatus ex naturali obligatiõe:qua benefaciẽtibus bñface
re debemus.de qua loquit̃.ſ.de pe.hęredi.l.ſed & ſi lege.§.cõſu-
luit.& tũc ſolutio eſt donatio.& ideo eris liberatus,vt no.in.d.§.
cõſuluit.hoc patet in legato qđ fit ex p̃cedentibus meritis.vt.ſ.
pro ſo.l.nec adiecit.tamẽ dicit̃ cã lucratiua,vt hîc.&.§.ſi res.&.l.
apud celſum.§.ſi qs aũt.licèt quidã dixerint legatũ nõ eſſe cãm
lucratiuã,quorũ opi.refert gl.j.de act.&.obliga.in.l.ſi is qui.&
male:qa cõtra p̃dicta iura.Si ꝟò erat obligatus naturaliter,vt pu
pillus:cui mutuata erat pecunia,vel abſolut⁹ à vero debito per
ſñiam:tũc talis ſolutio non diceret̃ donatio,vt.l.hoc iure.§.pe.j.
b de do.& iõ nõ eſſes liberatus.¶ Tertiò quæro,[b] ego ſum obliga
16 tus† mulieri ad fundũ ſibi dãdũ ex cã lucratiua:nũc dict⁹ fund⁹
eſt dictę mulieri:à ꝟo dño dat⁹ in dotẽ:demũ matrimoniũ eſt ſo
lutũ & fundus reuertit̃ ad mulierẽ : q̃rit̃,vtrũ ego ſim liberatus?
Vr̃ ꝙ nõ:qa fundus reuertit̃ ad mulierẽ:ex cauſa dotis, q̃ reſpe-
ctu mariti dicit̃ oneroſa,vt.j.de act.& ob.l.ex promiſſione.ergo
&c.ꝓ hoc vr̃ tex.& gl.j.e.l.cũ pater.§.pr̃ filię.¶ Cõtrariũ credo
17 eẽ verũ:vos† debetis ſcire ꝙ ſi aliqs dat dotẽ pro muliere iſta cã
dotis,reſpectu mariti dicit̃ oneroſa;qa recipit eam propter one
ra matrimonij ſupportãda.Sed quãdo vadit ad mulierem:vadit
c ex cã lucratiua:[c] qa quo ad eam eſt donatio.de hoc eſt text.j. de
his q̃ in frau.cre.l.ſi.§.ſi à ſocero.ꝟ.at ſi neuter.& not .ſ ſol.mat.
l.męuia.§.ſi.in vlti.gl.Si habet ex cauſa lucratiua:ergo ero libe-
ratus.Ad cõtraria rñ.qa dico ꝙ eſt oneroſa quo ad maritũ tan-
tũ.ad.§.patet filiæ.Rñ.ꝙ rõ ibi poſita in gl.nõ eſt bona per pręę
dicta iura.ſed rõ eſt ibi:qa illa mancipia nõ erant conſtante ma-
trimonio mulieris,licèt eſſet ſpes reuertẽdi ad eam:cum ergo nõ
haberet verè,ceſſat regula de duabus cauſis lucratiuis.ſed ſi con
tingeret quòd mancipia reuerterent̃ ad filiã ſoluto mr̃imonio,
anteq̃; hæres patris ſolueret æſtimationem mãcipiorũ : crederẽ
ipſum hęredem liberatum,per ea q̃ dicta ſunt.Sed dices tu pręę
dicta eſſe cõtra caſum.C.de ĩpo.lu.deſcri.l.j.§.lucratiuas,lib.x.
vbi dicit ꝙ licèt dos reuertat̃ ad mulierẽ ex cã donationis:tamẽ
nõ dicit̃ habere effectũ lucratiuũ.Rñ.ꝙ nõ habet effectũ cauſę
lucratiuę quantũ ad illã deſcriptionem,ſeu p̃ſtationẽ quatuor
ſiliquarũ,de qua loquit̃ ille ti.al's ſecus:vt patet per p̃dicta iura.
18 & iſtud† eſt vtile ſcire[d] ꝓpter p̃res q dotant filias ſpurias:nam
d vr̃ quòd venientes ab inteſtato poſſint reuocare ab ipſa muliere
qñ dos ẽ reuerſa ad eã:cũ dos quo ad eã ſit donatio:& ei donari
nõ poſſit,vt.l.j.C.de na.li.& de inceſt.nup.aut̃. ex complexu.
& in cor.vnde ſumitur.ergo &c.ſed iſtud forte nõ ꝓcederet de
e iure canonico[e] quo iure ſpurij ſunt alẽdi.vt extra de eo q dux. in
matri.quã pol.per adul.c.cũ haberet.ergo eadẽ rõne filię ſpurię
19 ſunt dotandę.facit qđ no.Cy.de admi.tu.l.nõ oĩ.¶ Quartò† quę
ro,vtrũ quis poſſit exceptiõi quę procedit ex illa regula renun
ciare? Et videtur ꝙ ſic,per.l.ſi quis in conſcribendo.C.de pact.
cum ſi.Item videt̃ tex.j.ti.j.l.nutu.§.j.vbi videt̃ quòd voluntas
teſtatoris tollat hanc exceptionẽ.& ꝓ hoc facit gl.ſ.de tranſac.
l.de his.Contrariũ dico:nã ſi bene aduertamus tex.inſti.eo.§. ſi
res.*dicit ꝙ* iſta exceptio nõ eſt introducta in fauorẽ rei,ſed ꝓ
pter iuris rigorẽ,qui eſt vt qđ meũ ẽ amplius nõ põt fieri meũ,
vt ꝓbatur in.l.quoties.j.de ſo.ergo nõ poteſt renunciari,vt.l.tã
& ſi.ad mace.&.ſ.ti.j.l.nemo poteſt.cũ ſi.Præterea in.d.§.ſi res
dicitur duas cauſas lucratiuas concurrere non poſſe:ergo &c.
20 ſed† ꝟbũ põt,cum aduerbio negatiuo importat neceſſitatem,
vt.j.de fur.l.non poteſt.& no.p Ioã.and.extra de re.iu.c.j.li.vj.
Sed ſi poſſet huic regulæ renunciari,eſſet in voluntate quod eſ
ſe debet de neceſſitate.Preterea,pro hoc induco caſum.ſ.titu.j.
l.quid ergo.§.ſi quis duos.vbi expreſſè teſtator voluit ꝙ vterq;
hæredum teneretur ad ſolidam rem:& ſic voluit quod regula
non haberet locum:& tamen non obſtante ſua volũtate habet
locũ regula:vt diſtinguamus vtrũ ad legatarium primò perue
niat eſtimatio,aut res,vt ibi patet.facit.j.de ope.lib.l. cerdonẽ.
hoc etiam videtur tenere gloſſ.ſ.li.j.l.hmõi.§.j.Non ob.l.nutu.
§.j.quia ibi teſtator alijs verbis vſus eſt quòd detur æſtimatio
ſecus

a ¶ Sed de vno dubitatur. Adde Bar.in d.l. non quocunq;. & ibi Rom.

b ¶ Tertiò quęro.ſed an ſufficit ꝙ res ſit mihi legata, ſi non ſim nactus poſſeſſionẽ ad hoc vt nõ poſſim agere ex alia cã lucratiua:cũ dominiũ rei legatę transferatur recta via,vide Pau.de.ca. in.l.inter ſtipulantem.§.ſi rẽ.de ver. obli.qđ nõ per illũ text.in ver.nactus.

c ¶ Cauſa lucratiua. An tit. dotis dicat̃ lucratiuus,vel ecõ tra, vide qđ dicit Bart.in.l.cũ pater. §.pater filiæ.j.eod.

d ¶ Vtile ſcire. Vide Bar.in.l.ſi.§.ſi à ſocero.quę ĩ frau.credi.

e ¶ Iure canonico. No.qđ hodie tenemur alere noſtros filios ſpurios.cõtrariũ videt̃ tenuiſſe Bar.ĩ.l.vxorẽ.§.pater naturalis. de legat.iij.& adde Bal. in.l.mater.C.de iure do.

secus si simplr prohibuisset regulã habere locũ.Nõ ob.gl.l. de
a his.qa vtrũ sit vera sunt opi.variæ.¶ Vltimò.§.iste ᵃcũ sua ma
21 teria inducit ad multas vtiles & quotidianas.q.primo†.Dy.inducit hunc tex.qui dicit actionẽ extinctã nõ resuscitari ad.q.si dñs post triẽnũ recipit pẽsionẽ ab emphyteuta:vtrum ius emphyteutæ restaureẽ:de quo dic vt hîc no.p eũ.& habes.in.l.ij.C. de iure emphy.p gl.& plenissimẽ p Cy.ibidẽ in.iiij.q.¶ Scdò ĩ
22 ducit p Pe.†cõsuetudo est in ecclesia Pisana.ꝙ si vnus ex canonicis moriaẽ,canonici lucrenẽ fruct⁹ primi anni.demũ accidit ꝙ vna pbẽda ꝙ vacauit bis eodẽ anno:vtrũ debeãt habere fructus duorũ annoꝝ.Et dicit Pe.ꝙ vltra mõtes in quadam ecclesia vbi fuit hæc consuetudo fuit determinatũ ꝙ fructus vnius anni tãtũ debe rẽt habere:ne duę causæ lucratiuæ eiusdẽ fruct⁹ cõcurrãt.& hoc tenet An.zaphi.& qdã aliȷ.¶ Tertiò ego indu
b co in ar.ad alias.q.ᵇvno statuto†caueẽ.ꝙ si qs portauerit bladũ
23 extra comitatũ ꝙ perdat animal sup quo portareẽ,& condemnetur in.x.alio statuto caueẽ qđ in oĩbus maleficiȷs commissis de nocte pœnę duplicetur.modo pone quidam sup mulo extraxit frumentum de nocte:vtrũ teneaẽ ad duos mulos?Certè nõ: ne duæ causę lucratiuæ cõcurrãt.nec distinguo vtrũ primò soluat rem vel æstimationẽ,cũ hîc sit debitũ ab eadẽ persona,vt l.hmõi.§.j.s.de leg.j.&.s.dixi pro hoc do casum.j.eodẽ.l.lucius. §.impuberẽ.vbi patet ꝙ statutũ de pœnis duplicãdis habet locum in pœnis existentibus in quãtitate,nõ in specie,vel corpore Sed poneᶜ ꝙ duo hoĩes diuerso tpe extraxerũt sup eodẽ mulo, vtrũ quilibet debebit perdere vnũ mulũ?Et certè ex prædictis patet solutio:qa aut prim⁹ soluit æstimationẽ:& secundus teneatur ad mulũ. aut prim⁹ soluit mulum: & alius liberaẽ.p regulã de duabus causis lucratiuis.Sed ad ista duo dicta vr̃ obstare casus.l.quicunq̃.C.de ser.fugi.vbi publicatur species.sed r̃n.quod
24 ibi lex hoc expressè statuit:al's secus.¶ †Secundò videtur obstare.nã certæ sunt causę lucratiuę q ponũtur.C.de impo.lu.descr. l.j.§.lucratiuas.lib.x.inter quas non est illud qđ acquiratur ex
d causa pœnæ ergo &c.Sol.dicoᵈ ꝙ illud qđ acquirit ex cã pœnæ habet titulo lucratiuo,vt.C.de mõ mul.l.mulctarum.ibi cõpendia.probaẽ ex ratiõe.l.in summa a mõ.&.l.qđ placuit.j.de iur.fisc.& C.pe.fis.credi.præferri.l.j.lib.x.& est tex.aut.de nup.§.si vò altera.vbi illud qđ perdit ille qui dedit causam diuortio:diciẽ alterius lucrum.p hoc facit.C.de sac.sanc.eccle.l.iubem⁹.§.fanẽ. & hoc patet ad sensum:qa p hoc fisco nil abest.Nõ obst.§. lucratiuas.qa illud est verum qtũm ad illam prestationẽ quatuor siliquarũ.Tertiò diciẽ obstare:qa regula habet locũ in eo q est debitor speciei.& sic species est in obligatione,vt hîc: &.l. omnes de actio.& obli.cũ si.sed ille qui portat cõtra deuetitum amittit statim vt.l.commissa.j.de pu.& statim habet fiscus dominium: ergo delinquẽs nõ diciẽ debitor,cũ nõ sit obligatus.vt institu.de act.§.j.ergo in isto casu regula nõ habet locũ.R̃n ꝙ nõ publica
e turᵉ statim,sed expectaẽ sñia.Nam debes scire ꝙ lex quandoq̃
25 exprimit ꝙ ipso iure confiscetur & tũc habet locũ.l.cõmissa.qñ q̃ nõ exprimit:& tũc aut vtitur verbo pteriti temporis:puta sit priuatus:& tunc etiã intelligiẽ ipso iure.aut vtitur verbo futuri tẽporis,vt priuetur vel amittat:& tũc aut est ibi verbum mox, vel statim:& idẽ est quod ipso iure:al's expectaẽ sñia.hoc.pbaẽ. C.de sacrosan.ecce.l.iubemus.§.economus.in gl.sup verbo priuetur.& in auẽ.de incest.nup.§.j.in gl.sed nunquid.col.ij. Cum ergo hoc statutum non exprimat,nec vtaẽ verbo preteriti temporis,nõ cõfiscaẽ ipso iure.Præterea posito ꝙ si esset secundus portans super eodẽ animali, non teneretur ad aliud animal:per
26 illã regulamq̃ res mea non potest fieri amplius mea.¶†Tertiò ex præmissis insurgit alia.q.statuto cauetur quod confitenti diminuaẽ quarta pars pœnæ.modo primus & secũdus sunt confessi,& primus soluit fisco tres partes animalis:nunquid secundus tenebiẽ ad integras tres partes?Videẽ quòd sic:nam quilibet teneẽ ad tres partes p indiuiso nõ designata certa demõstratione,quę nõ põt ad oculũ demõstrari:ergo regula nõ habet locum:vt hîc.solu.dico ꝙ secũdus nõ teneẽ,nisi ad aliã quartam partẽ quã fiscus nõ habet.Nam debes scire qđ iste.§.habet locũ qñ illa pars p ĩdiuiso q debeẽ duobus bis,reperiẽ in eadẽ re.Nã quælibet diciẽ dimidia:qa vna res habet duas dimidias:sed vnũ aĩal diuisum in quatuor partes nõ habet bis tres partes.ostẽdo p simile.si eadẽ res est mihi legata in testõ diuersorũ,si in quolibet imminet falcidia,an qlibet hæredum teneẽ ad tres partes? Certè nõ:sed solũ ad illã partẽ quæ ad legatariũ non peruenit Istud vr̃ iuriscõsultus velle in simili si bene intueamur.s.titu.j.l. nõ quocunq̃,§.fin lus.in fi.§.vbi si fundus est mihi donat⁹ vel legatus & partem emi,pars mihi donata vel legata est pro indiuiso.vnde licet pars quã habeo ex causa lucratiua non possit ad oculũ demõstrari:tñ nõ petã totum fundũ.nã totus nõ põt bis reperiri:sed petam id solum qđ mihi abest.s.id qđ habeo ex cã onerosa.ad qđ facit quod dixi.s.in.iiij.op.secũdę partis huius.§.

Nullas ergo huius.§.subtilitates tanq̃ inutiles spernatis. videtis eñ hãc materiã esse vtilẽ & quotidianã.Est ergo scđm consiliũ Pau.de ca.efficaciter aduertẽdũ,vt.j.de li.le.l.legatum.in prin, deo grãs amẽ.Hic.§.fuit repetitus p me Bar.de saxo ferrato minimũ inter legũ doctores:nũc infortiatũ legentem in alma ciuitare Pisarũ sub anno dñi.M.ccclj.de mense Iunij &c.

In fundo. Si res legata tradiẽ nõ pfectè,actio ex testõ adhuc durat ad ipsam.h.d.No.istũ modum æstimdãi.seu examinãdi stam rẽ dotalẽ.simile habetis.s.fa.erc. l.meuius.§.fi.¶ No.ꝙ soluta re,adhuc durat actio ex testamento.dixi ĩ.l.huiusmodi.§. si edes.s.tit.j.¶ Op.quod detur actio in factũ,vt.l.si heres.s.eo.Sol.vt in gl. a

SVMMARIVM.

1 *Dispositio generalis an & quando deroget speciali, & econtra. uide in fi.*

Eum qui. Dispositio generalis sequens derogat speciali prçcedẽti quę cadit ĩter grauatos.hoc.d.difficilis.§.est.¶ Oppo.s.titu.j.de.l.si tibi homo.§.j.ppter qđ hic §.legitur principaliter duobus modis.Primò.qđ hic fuit legata species hæreditaria:& ideo ille hæres primus q solus fuit grauatus nõ teneẽ nisi pro parte sua,ᶠvt.l.si fundũ sub cõditione.§.si libertus.s.titu.j.& no.hic in prima gl.Aliȷ ergo qui postea fuerũt grauati in codicillis generaliter tenentur p portionibus suisᵍ.Et ideo bñ dicit tex.ab oĩbus nõ q̃rere.i.àqbusdam sic,& à qbusdã nõ:qa ille qui soluit tertiã,iam est liberatus p parte sua:pro partibus verò aliorũ q̃ritur dñium.sed.l.cõtraria loquitur qñ erat legata res nõ hęreditaria:& ideo primus grauatus tenebaẽ insolidũ vnde soluẽdo totam ęstimationẽ liberat se & alios,& sic ab alȷs nil q̃ritur.& istam tenuit Dy.& Iac.de are.& hanc prosequitur hîc gl.j.&gl.iij.in princ.vsq̃ ibi,sed videtur ꝙ nec pro partibus &c.ibi incipit,psequi aliam lec.qđ hic fuit legata res etiã nõ hęreditaria:& sic primushæres tenebaẽ insolidum.¶ Sed tũc op. de.l.si tibi homo.§.j.s.de lega.j.vbi alȷ nõ tenẽtur. Timore hui⁹ cõtrarȷ ista lex variatur duobus modis:vno modo scđm Dy.vt loquaẽ ante traditionẽ factã:& dico ꝙ concordat cũ cõtrario,vt exponam⁹ hîc ab oĩbus nõ q̃rere.i.à nullo q̃rere:qa negatio post posita facit eq̃pollere suo contrario,vt.l.legitimos.§.au igiẽ.s.de legi.tu.& ista est vera in se.Scđo modo legiẽ hic in gl.vt dicam⁹. fateor ꝙ cæteri hæredes nõ tenebunẽ soluere,nec poterat ab his vendicari vt in cõtrario:sed hic spõte soluerũt,vnde p partibus aliorũ trãsit dñium,nõ pro parte eius q primò soluit æstimationẽ:imò q ęstimationẽ totã soluit,pro partibus aliorum repetet tanq̃ indebitũ.¶ Sed op.ꝙ etiã p parte eius q soluit ęstimationẽ transeat dñium,si ponimus eũ cõsensisse traditioni. Error eñ nõ impedit dñȷ trãslationẽ:vt in toto tit.de cõdi.inde. Fateẽ gl. ꝙ transit,sed reuocabiliter,vide eã.¶ Oppo.ꝙ videatur sępius legare quãdo legat in testõ,& codicillis,vt.l.quinquaginta.s.de p ba.Sol.ibi quantitas legabaẽ:hic species.¶ Op.ꝙ solũ primus singulariter grauatus teneaẽ non ob.clausula gñali posita in codicillis,vt.s.e.l.legatorũ.§.qui plures.So.gl.ibi specialiter fuerũt rogati plures:vnde clausula generalis potest verificari in eis.hic specialiter fuit rogatus vn⁹:vnde clausula generalis non potest adaptari vni soli.quę so.est bona,licẽt etiã alio modo possit solui.s.qa ibi in codicillis nõ fuerũt grauati cẽs,licẽt oẽs fuerint scripti.tñ ista quæ hic poniẽ est notabilior.Op.& vr̃ ꝙ ille solus teneatur qui specialiter est grauatus,vt.l.titia.§.lucius.s.e.Pro cu
1 ius†declaratione aduerte,qñ dispositio gñalis & specialis procedit circa psonas grauatas sic distingue aut pcedit generalis , & sequitur specialis & p illã recediẽ à generali,& solus specialiter grauatus teneẽ.vt.d.§.lucius.aut pcedit specialis,& sequẽ gñalis:& tunc aut legaẽ quãtitas aut species.Si quãtitas,vni p aliã nõ derogabiẽ,sed sępius debetur,vt.l.si pluribus.§.j.s.eo.&.s.tit. j.l.seruo.§.si qs à prio.& hoc no.aut legaẽ species:& tũc aut species hæreditaria:& speciali p generalẽ nõ derogatur:quia cum primus tenebatur pro portione hæreditaria tantũm per clausulã generalẽ,alȷ tenebuutur pro portionibus suis:vt hic , secundũ primã lec.aut legaẽ species nõ hęreditaria,& tũc speciali p uisioni per generalem derogatur,non vt minus debeatur: quia tota res debetur:sed alio modo.nã primus specialiter grauatus non tenebitur:nisi pro parte sua hęreditaria:cum vbi non esset clausula generalis teneret insolidum,vt hic secũdum secundam lec.&.d.l.si tibi homo.§.j.s.tit.j. Fallit si verba generalia possent restringi ad specialia,vt si plures essent specialiter grauati vt.l.legatorum.§.j.s.eo.& hoc no.in glo.

SVMMARIVM.

1 *Casus in terminis positio.*

2 *Testator si rem propriam alteri obligatam legat, & in ea recuperanda sit necessarius mtgnus sumptus,hæres tenetur ad sumptus:alias cedendo actionem liberatur.*

a ¶ Vltimò.§.iste. vide Bar.in.l.ij.C. de iure emphy.

b ¶ Ad alias.q.Et vide Bar in.l.sanctio. legũ.j.de pœnis.

Ad hanc.q.Cum ĩ apostillis ceteri parũ dicãt adde videndum.d.meũ Ioan. fran.Rippã ĩtracta. de peste vlti. parte prin.ver.ĩsup p cõseruãda.nu.cclvij. p xv.chartas.ĩ fertim.nu.cclxix.vsi. xviij.quæro.Alexander loseus.

c ¶ Sed pone. Vide Bart.in.d.l.sanctio. circa finem.

d ¶ Sol.dico . Adde tex.in.l.si minoris. ad fi.de admini.tu. Et id qđ q̃ritur ex ludo, an dicaẽ ex cã lucratiua, vide Bal.ĩ.l.j.ĩ.fi.C.si qd ĩfrau.pa.& no.ꝙ ĩ aliquid habetur p pretio illi.itẽsoluto dicitur haberi ex cã lucratiua. vt notat Bart.post gl.i.l.j §. fi.cũ.l.s.q.s.si quis omnis.au.te.qđ no. & ibi scripsi.

e ¶ Non publicatur. Adde Bar.ĩ.l.impe rator.j.de iure fisci.

f ¶ Eum qui p parte sua. Et vide Bar.in l.cõtinuus.§. fina. de ver obli.ad fi.

g ¶ Pro portionibus suis. Et vide plenẽ no.p.Bar.in.l.si plu ribus.§.j.s. e.s ĩ.d. l.si.homo.§.j.

3 *Libellus in casu huius.§.qualiter formetur?*
4 *Vsusfructus non dicitur tertia,nec quarta pars fundi,sed consistit in parte integrali.*
5 *Tradens rem quæ alteri debet seruitutem,quòd dicatur tradere possessionem uacuam.*
6 *Tradens rem seruientem,non dicitur tradere possessionem liberam.*
7 *Ius seruitutis quomodo dicatur esse in fundo?*

Fundo.

Hæres tenetur,si fundus traditur diminutus iure vsusfructus,vel pignoratus,vel ab alio posses
sus.secus si alteri seruiat.Itẽ nõ valet legatum rei meæ propter
seruitutem aliȷ̃ debitã.h.d.Primò loquitur qñ mihi legatur res
aliena,in qua deficit ius.Secundò.qñ mihi legaẽ res mea in qua
ius aliqđ deficit.sc̃da ibi;si aũt res mea. Itẽ prima subdiuidiẽ in
quatuor.primò qñ deficit ius vsusfructus.secũdò rñdet cuidam
obiectioni.tertiò loquiẽ qñ res est pignorata,vel ab alio posses
sa.quartò loquiẽ qñ deficit ius alterius seruitutis.secũda ibi:vsus
fructus.enim tertia ibi;emuero fundo.quarta ibi:nõ idem.¶ Ve
1 nio ad casum in terminis† quem pone sic: Hæres tradidit mihi
fundũ legatũ,tñ in eo ali⁹ habebat vsumfructũ:quęriẽ qualiter
mihi legatario cõtra hæredẽ consulatur,tñ.ꝙ ille vsusfructus qui
deficit petẽdus est ab hærede actione ex testõ.h.d.In text.ibi,
fundo legato.subaudi & tradito a b hærede.Sequiẽ nihilominus
petẽdus est.s.vsusfructus.nec em̃ potest referri ad fundum sal-
ua rõne recti sermonis. ¶ Venio ad secundam partem,in qua
sic formo casum.Dictũ est ꝙ vsusfructus q deficit est petendus.
huic vr̃ obstare qa quãdo in re legata soluta deficitaliqđ ius;tũc
adhuc ip̃a res legata petitur,nõ illud quod deficit:vt.l.hmõi.§.
ædes.s.tit.j.&.s.ea.l.§.in fundo.Ad hoc rñdet iurisconsultus, fa-
teor ꝙ cõsistit legatum in iure rei,non in parte quota,tñ vsusfru
ctus est tale ius qđ continet emolumentum rei;& ideo dicitur
pars dominiȷ̃:qa ex vsufructu & proprietate cõstituiẽ plenũ do
miniũ.cõtraria ergo loquunẽ qñ deficit aliqđ ius seruitutis: vel
aliud qđ rei emolumentũ.vel vsumfructum non contineat.h.d.
¶ Venio ad tertiã partẽ,& formo sic casum.Quid si hæres tra-
didit mihi fundũ pignoratũ,vel fundũ ab alio possessum.& sic
possessionẽ nõ vacuam:an legatarius ob hoc possit agere:rñ.iu-
risconsultus & dicit ꝙ sic.Et aduerte diligẽter,quòd iurisconsul
tur non dicit ꝙ agaẽ vt luaẽ,vel quòd possessio vacueẽ:sed dicit
quòd agitur ob hoc.hoc est actione ex testõ ad ip̃am rẽ:vt hoc
cõsequaẽ.Venio ad quartã partẽ q̃ incipit,nõ idẽ placuit &c.di
cit sic:pone ꝙ hæres tradidit mihi fundum legatum q debebat
seruitutem alteri fundo:an propter hoc poterit conueniri à lega
tario?rñ.ꝙ nõ.h.d.¶ Venio ad secũdam partẽ principalem:po-
ne testator legauit mihi fundũ meum qui seruiebat fundo suo:
an legatum valeat.vt videatur mihi per hoc relinquere libera-
tionẽ ab illa seruitute?Rñ.ꝙ nõ.h.d.¶ Ad primam partem op.
& videtur ꝙ licet vsusfructus sit alien⁹,nõ possit conueniri hr̃s:
qa testõr vr̃ legare ius qđ in re habebat:vt.l.si domus.§.fin.s.ti-
tulo.j.Huius cõtrariȷ̃ timore ista lex legiẽ duob⁹ modis.primò,
qñ testator legauit fundũ suũ.scđò qñ legat alienũ:& hoc tãgiẽ
in gl.parua quę incipit.s.testatoris.Si intelligis in fundo alie-
no:hoc est non testatoris neque hęredis,intelligas in casibus in
quibus valet legatũ rei alienę:vt.s.ti.j.l.apud iulianum.§.fi.&.l.
cũ rẽ alienã.C.eo.vñ cũ hæres teneaẽ facere fundum plenè lega
tariȷ̃:& teneatur de euictione:vt.l.si domus.§.j.s.titu.j.procedit
iste.§.sine scrupulo.Nec ob cõtrariũ;qa hîc nullũ ius habebat
in re:sed legauit rẽ alienã.Item potest intelligi in fundo alieno,
i.nõ testatoris sed hæredis:& tunc procedit sine scrupulo;quia
hæres debet dare perfectè:vt.j.l.proxi.§.si rem.Tertiò potest in
telligi in fundo testatoris:& vsusfructus erat alienus.s.hæredis.
tunc em̃ procedit sine scrupulo:vt.s.eo.l.is cuius,& infrà eodẽ.
l.cũ filius.§ dñs.Quarto modo põt intelligi quòd fundus erat
defuncti,& vsusfructus alterius q̃ hęredis,tũc ob.cõtrariũ;qa te-
stator videẽ legare solum ius qđ habet.sed quidam rñdent ꝙ fal
lit hîc in vsufructu,qñ cõtinet emolumentum rei,ne al's legatũ
a sit inutile.Certè nõ est[a] inutile legatum proprietatis, vnde ista
lec.non procederet;nisi poneres testatorem dixisse expressè qđ
fundus integer prestaretur.¶ Opponi.ꝙ non debeat peti vsus-
fructus,sed ipse fundus;vt.l.hmõi.§.ędes.s.ti.j.Ad hoc rñ.iuriscõ
sultus hîc in text.vt dixi ponendo casum in secunda parte:qđ
tñ declarabo melius.j.p qõnes.¶ Venio ad ver.emuero fundo.
relicto op.ꝙ hęres non teneaẽ luere fundũ;per.l.si res obligata.s.
titu.j.sol.hoc põt intelligi primò in fundo alieno.& tũc ꝓcedit
sine scrupulo:qa tunc hęres tenetur perfectè facere rẽ legatariȷ̃,
& tenetur de euictione.Itẽ potest intelligi in fundo hæredis, &
similiter ꝓcedit clarè eadẽ ratione.sed si intelligamus in fundo
testatoris obligato extraneo:tunc ista.l.debet intelligi secundũ
distinctionẽ.d.l.si res obligata.s.ti.j.vt loquatur hîc in illis ca-
sibus in quibus luitio spectat ad hæredem.Sed si ponamus fun-
dum testatoris esse obligatum hęredi:tunc debet intelligi secun
dum ea quæ dixi in.l.si seruus titiȷ̃.s.titu.j.¶ Op.hic diciẽ ꝙ hæ
res debet tradere vacuã possessionẽ.vt gl.innuit hîc dũ alle.l.iȷ̃.
§.j.s.de ac.emp.Sed cõtra:imo nõ tenetur tradere vacuã.vt.l.si
dom⁹.§.si.s.ti.j.rñ.si quidẽ testator legauit rẽ alienã sciẽter: tũc
iste.§.ꝓcedit sine dubio:qa hęres tenetur facere rẽ perfectè lega
2 tariȷ̃.Sed si poneres† ꝙ testator legaret rẽ propriam quam alius
possideret;tũc videreẽ legare ius qđ habet in re vt.d.l.si domus.
§.fi.& tũc hęres liberaẽ cedẽdo actionẽ si quã habet.vt.l.apud
iulianũ.§.si titi⁹.s.ti.j.fallit in casu:si ꝓ recuperanda possessione
esset necessarius magnus sumptus:tunc pertinet ad hæredem:
sicut dicimus in seruo legato q erat in fuga ex longinquo, vt.l.
cum seruus.s.ti.j.per rationẽ positam in.l.si res obligata.s.tit.j.
¶ Venio ad ver.nõ idẽ placuit.¶ Op.ꝙ ꝓpter cęteras seruitu-
tes hęres teneaẽ,vt.l.seruo legato.§.si fund⁹.s.ti.j.Sol.ibi legauit
fundũ,vti optimus maximusq́ʒ est:hîc simpl'r,& iste passus de
claraẽ.j.e.in.l.cũ filius.§.dñs.¶ Venio ad secundam partẽ prin
cipalẽ.¶ Opp.ꝙ ꝓpter istas.cãs valet legatũ rei meę qa videẽ
legare ius qđ habet in re.l.si tibi homo.in prin.s.ti.j.Solu.glos.
ꝙ istud refertur solum ad seruitutes,& ad ius vsusfructus :quia
moriente legatario redibat ad proprietatem absq́ʒ legato.sed si
esset talis vsusfructus q non rediret.tunc valeret legatum,vt.d.
l.si dem⁹.§.fi.s.ti.j.Ad idẽ op.de.l.apud iulianum.§.si titius.s.ti
tu.j.Huius timore gl.hîc distinguit plenè,& clarè, vide eam &
3 signa.¶ Quero.in prima parte huius.§.qualiter† formetur libel
lus,& ad quid concludatur.gl.dicit ꝙ in primo casu peteẽ vsus-
fructus.in secũdo & tertio peteẽ fundus:vt per hoc aduersarius
adhuc cogaẽ luere,vel possessionẽ vacuã tradere.vide glos.que
incip.s.vsumfructũ.& istud est verũ:& hoc dicit apertè tex.vt
dixi ponẽdo casum.cõtrarium tenet gl.in.l.eũ qui ita.§.pe.j.de
verb.obli.ibi dicitut ꝙ fundus peteẽ vt habeat vsumfructũ.&
pro illa videẽ casus in.l.si ita stipulatus.§. titius.de verbo.obli.
vbi diciẽ ꝙ fundo soluto sine vsufructu.in nullo cõtingit libera
tio.Dy.tenet istã glos.in.d.l.eũ qui ita.§.pe.reprobata illa.ad.§.
titius rñd.quòd licèt non cõtingat liberatio in aliquo ,rñ illud
qđ deficit tantũ debet peti.simile habes in.l.si nõ sortẽ.§.si.x.de
cõdi.indeb.Sed cõtra Dy.& gl.vr̃.tex.hîc,qa dicit ꝙ vsusfr.nõ
cõsistit in parte.s.quota.qa nõ cõsistit ĩ parte tertia,vel quarta.
4 nõ em̃† vsusfructus põt dici tertia vel quarta pars fundi,sed cõ-
sistit in parte integrali:qa ex ꝓprietate nuda]& vsufru.consti-
tuit plenũ dominiũ,vt.l.rectè dicimus.j.de verb.sign.& qđ ibi
no.melius q̃ʒ alibi.Itẽ cõtra eos vr̃ quod vsusfructus non est in
obligatione,vt.l.& p iusiurãdũ.§.illud.j.de accep.ergo non est
in petitiõe.rñ.& dico ꝙ imo est in obligatione,vt.l.si a reo.§.si
reo.j.de fideius.Ad.§.illud.rñ.vt ibi dixi.teneo ergo gloss.hîc
positã.& opinionẽ.Dy.p casũ huius.§.& p tex.ĩ.d.l.eũ q ita.§.
b pe.& ibi dixi.¶ Quero,aliqs[b] tradit rẽ† que debet alteri seruitu-
5 tẽ:vtrũ videaẽ tradere possessionẽ vacuã.Hic est casus ꝙ sic.nã
primò dicit ꝙ hęres teneẽ tradere possessionẽ vacuam: postea
dicit ꝙ nõ tenetur hęres si tradit rẽ seruã.ꝓ hoc vr̃ facere.text.
s.de euic.l.qđ ad seruitutes.cõiuncta.l.iȷ̃.in prin.s.de ac.empt.
6 ¶ Sed† quęro,pone qđ in instr̃o est promissum tradere posses
sionem liberã,& vacuã,si tradit seruientem.Fateor qđ videtur
tradere vacuã,vt dixi.Sed an videaẽ tradere liberam? Puto qđ
non;quia per seruitutẽ aufertur aliquid de iure rei,ita ꝙ liberè
& habere & possidere nõ licet,vt.l.stipulatio ista.§.j.j. de verb.
obli.Pręterea,contra eũ qui sibi asserit seruitutem deberi datur
ĩterdictũ vti possidetis,vt.l.si duo.§.si vicinus.s.vti posside. sic
ergo apparet ꝙ per hoc turbat possessionẽ,& sic nõ est libera.
etiam hoc videtur expressum in.l.vim facit.j.de vi & vi arma.
Sed cõtra hoc facit qđ hic diciẽ in vlti.glo.j.ꝙ ius seruitutis est
extra rem ergo per hoc possessio rei non diciẽ min⁹ libera: sed
7 rñsio patebit ex.seq.q.¶ Quæro ergo† vtrũ ius seruitutis dicaẽ
esse in fundo?Gl.hic dicit ꝙ nõ.In cõtrariũ videẽ.j.de dã.infec.
l.eorũ.facit.s.de noxa.actio.l.ĩ noxalib⁹.& h.d.Iac.de are.tu dic
ꝙ seruit⁹ in fundo dominãte ẽ ius ei cui debeẽ ista seruit⁹:& in
eo ex hoc aliqd plus poniẽ,vt.l.q in aliena.in fi.ff.de neg.gest.
sed in fundo seruiẽte nõ ẽ aliqđ ius positiuũ.sed priuatiuũ:qa p
hoc illi fundo,& iuri eius detrahiẽ,vt.l.stipulatio ista.§.j.de v.
obli.& probaẽ in.l.arbor.§.fi.s.cõmu.diui.Et ideo si lego tibi
fundũ tuũ seruientẽ,nõ videor legare liberationẽ seruitutis: qa
in eo nullum ius habeo qđ ponat aliquid in me, sed ius illud
est in fundo meo dominante quem tibi non lego.

Amunicipibus.

Municipibus põt vsusfruct⁹ reseruari,qa potest extingui.
h,d.¶ Quero quibus modis possum amittere vsumfructum?
Dic & respondeas,vt habes in glo.

SVMMARIVM.

1 *Iussus restituere uni ex certis cũ morietur,sufficit quòd eligat,& usque ad mortem potest uariare.*
2 *Verbum relinquo,trahitur ad ultimam uoluntatem.*

a ¶ Certè non est.Et
contra hoc dixit
Ioan.de imol.in.c.
pastoralis.de do-
na.& vide quę ibi
dixi:qa tenuit con
tra eũ.An.barb.

b ¶ Quæro aliquis.
Vtrũ tradens rem
q̃ debet alteri serui
tutem, dicatur tra-
dere possessionem
vacuã vel liberã,
& adde Barto.in.l.
iȷ̃.§.j.ff.de actio.
empt.& ĩ.l.vim fa
cit.ff.de vi & vi ar.
& Bal.in.l.fi.C de
pact.inter emp.&
vendi.& Ang.in.l.
ĩ cõuẽtiona.§.si qs
vacuã.ff.de ver.ob
li.in.c.cũ Ioãnes.ĩ
gl.ȷ̃.de fide instr.
qđ aũt de pacifica
possessione,vide p
Paul.de leaza.in
clem.gratiæ.de re
scrip.

Pauperes

3 *Pauperes electi per executores in quos bona debent distribui, habent actionem ex testamento non ex electione.*
4 *Legatarij ex primo testamento quantùm ad hæredem, habentur ut creditores.*
5 *Habens eligere pauperes sufficit quòd dicat eligo.*
6 *Gabella quòd non soluatur de instrumento electionis.*

LEX LXIX.

a VNum ex familia. [a]Diuiditur in partes sex: & quælibet pars allegatur pro
§.& per partes legam.secunda ibi, si de falcidia.tertia ibi, sed si
vno.quarta ibi,si duos.quinta ibi,sed & si fundum.sexta ibi, ro
go. Et est materia de eo qui est rogatus restituere vni ex certis.& vsq; ad
§.si rem.prosequitur vnam materiam multum solenniter: & istud princi-
1 pium hoc intendit.Iussus† restituere vni ex certis cum morietur,sufficit q̃
eligat:& vsq; ad mortem potest variare.h.d. Istud principium ponit tres
q.& solutionem ipsarum & rationem solutionũ.secũda ibi:& ei.tertia ibi,
vtrùm ergo.¶ Et ad euidentiam totius.l.gl.pręmittit q̃ quidã testator qui
vocatus est sempronius,fecit hæredem titium & eum rogauit de restituen
do fundum herodianum vni ex familia cum morietur.ista verba colligun
tur.j.ea.l.§.rogo.vel possumus dicere q̃ testator dixit quòd vni ex familia
2 fundum relinquat.vt colligitur.j.e.l.§:sed & si fundum.ex eo enim† quòd
dicitur,relinquat,intelligitur cum morietur:quia verbum relinquendi tra-
3 hitur ad vltimam voluntatem.vt.l.j.in fi.j.de tab.exhiben.† Not.q̃ si testa
tor iussit bona distribui inter pauperes per executores suos, q̃ pauperes
electi nullam habent actionem ex electione: sed ex testamento primo.
4 ¶ No.ij.† quòd legatarij ex primo testamento quantùm ad hęredem, ha
bentur vt creditores.vt.l.j.C.de bo.autho.iu.pos. ¶ Tertiò not.quòd talis
electio potest mutari.¶ Oppo.ad primum quòd hæres non habet necesse
eligere:vt.j.eadem.l.§.rogo.respon.non habet necesse precisè, sed eo non
eligente omnes de familia admittuntur:sed si vult vnum præferre habet
necesse eligere,vt hîc.¶ Opp.dicitur hîc hæredem debere eligere cum mo
rietur.Contra,imo statim cum potest.vt.l.cum quidam.s.eo. so.hîc fuit di-
ctum cum morieris restituas.ibi simpliciter vel hîc fuit dictum relinquas:
quod intelligitur per vltimam voluntatem.vt.s.dixi. ¶ Oppo.dicitur hîc
quòd frustra legat.contra.j.e.l.§.sed & si fundum.sol.potest legare, vt ha-
5 beat vim electionis,vt in contrario:non vim legati,vt hîc.Not.† ergo dili-
genter quòd isti quibus committitur electio pauperum,& distributio, suf-
ficit quòd dicant tales eligo,nec est necesse quòd dicant concedo: tñ si di-
6 xerint non vitiatur.Ex hoc† apparet [b]quòd ex instrumento electionis nõ
b debet solui gabella, [c]cum ex eo nullum ius queratur pauperi electio, sed
c ex testamento primo.¶ Oppo.quòd postquàm elegit, non possit mutare
voluntatem.vt.s.e.l. statuliberum.§.stichum.&.l.huiusmodi.§. stichum.s.
tit.j.so.hoc ideo fit quia elegit ante tempus.secus si esset iussus restituere
simpliciter:quia tũc statim electo queretur ius,nec variari posset,vt in con
trarijs:ita tene & bene.

SVMMARIVM.

1 *Adunantia generalis si eligit illum quem priores nominauerunt: nominatus statim censetur electus ab adunantia.*
2 *Testator si reliquit centum distribuenda ad pias causas, prout executor elegerit, & eligat fabricam ecclesiæ: episcopus de tali legato non habebit quartam.*
3 *Habens eligere pauperes, potest eligere in ultima uoluntate.*
4 *Habens eligere non eliget digniorem, uel proximiorem, uel pauperiorem.*

d Si de falcidia. [d]Prosequitur eandem materiam.&.h.d.Ele-
ctus non capit ex testamento eligentis, sed ei⁹
qui iussit restitui:& secundùm illud falcidię ratio nõ minuitur.& vno ele-
cto cęteri excluduntur.h.d.Primò sol.vnam.q.& ponit duas rationes solu
1 tionis:secundò sol.aliam,& annectit rationem.secunda ibi:itaq;.¶ † Not.
quòd electus videtur nominatus in primo testamento.quod est no.ad mul
ta.Adunantia generalis eligit illum quem priores nominauerunt .Certè
electus videtur ab adunantia specialiter nominatus : vt hîc ibi, acsi nomi-
natim ei qui &c.&.l.item eorum.§.si decuriones.s.quod cuiusq; vni.¶ Et
e Dy.inducit [e]ad.q.scire debetis quod episcopi debent habere quartam de
relictis ad pias causas:nisi sint relicta ad certos & determinatos vsus.vt ad
f faciendam ecclesiam,vel similia,vt extra de test.c.fi.Pone modò [f]quòd te
2 stator reliquit†.c.distribuenda ad pias causas, prout executor elegerit: &
executor eligat fabricam ecclesię: certè episcopus perinde non habebit
quartam,acsi in primo testamento esset illa causa â testatore expressa: vt
hîc.&.l.asse toto.s.de hęredi.insti.&:l.institutio talis.de condi.insti.&.l.san
ctio legum.j.de pœnis.¶ Opp.quòd hęres non habet necesse eligere,vt.j.
e.l.§.rogo.so.vt dixi.s.in princ.l.¶ Oppo.hîc innuit quòd ista electio facit
legatum conditionale.contra instit.de leg.§.optionis . sol.ibi loquitur in
optione rerum:hîc in electione personarum.dixi in.l.cum quidam.s.titu.j.
¶ Opp.de quolibet legato detrahit̃ falcidia,vt.l.j.j.ad.l.fal.ergo & de isto.
rñ.quantũ ad primũ testatorem iste electus capit vt legatarius : ideo vt ex
illo detrahetur falcidia:quantùm ad secundum capit vt creditor.vt.s.pro-
xi.&.C.de bo.aut̃.iu.pos.l.j.ideo ex illo non detrahitur fal. ¶ Vltimò ex
3 hoc.§.not.duo.† primò quòd talis electio potest fieri in vltima voluntate:
vt colligitur hîc.& in se.§.& sic patet quòd non requiritur presentia perso
nę electi.vt.j.e.l.cum pater.§.donationis.& dixi.s.eod.l.j.in.q.quam dispu-
4 taui quę incipit filiũ adultũ testator instituit. ¶ Secundò not.† q̃ nõ ha-
bet necesse eligere digniorem, vel proximiorem, vt in ver.itaq;.sic ille cu i
cõmittitur electio pauperũ non habet necesse elige
re pauperiorem.dixi in.l.cum quidam.s.eo.

SVMMARIVM.

1 *Testator potest legare rem à se debitam hæredi.*

Sed si vno. Si vnus ex certis instituatur, & fundus extraneo legetur,
ab eo vendicabit̃ deducta portione hæredis.h.d.hîc
iuriscon.determinat duo dubia circa eandem mate-
riã,& sic habet duas partes.secũda ibi:verũ. ¶ Op.
hîc dicit̃ q̃ instituendo hęredẽ nõ videt̃ eligere con-
tra.j.ea.l.§.sed & si fundũ.&.j.proxi.§.so.vt dicã in
d.§.sed & si fundũ.¶ Op.hîc dicit̃ q̃ sit cõpensatio.
cõtra:quia cõpensatio est debiti & crediti inuicem
cõtributio:quod hîc nõ est. & sic ob.l.j.s.de cõpen.
gl.fatet̃ q̃ hîc non est propriè cõpensatio,sed reten-
tio.Vel dic q̃ compensatio dicitur facta à testatore
qui instituendo vnum hęredẽ videt̃ voluisse cõpen-
sare cum eo illã partẽ fundi:quã posset petere à lega
tario,propter quod opponit̃ sibi doli excep. si ipse
agit:& etiam si legatarij conueniãtur ab alijs cohæ-
redibus ex persona ipsius,opponet doli exceptionẽ.
secundũ gl.vt.s.de pac.l.si tibi.§.pactũ.&.j.ea.l.§.si
1 rem.¶ † No.q̃ sicut testator potest legare rem hęre
dis,vt.d.§.si rem.ita potest legare rem à se debitam
ipsi hęredi,vt patet hîc.

SVMMARIVM.

1 *Iussus restituere unam rem uni ex certis, potest plures ex illis certis eligere.*
2 *Distribuere debens bona inter pauperes, potest particularem distributionem facere.*
3 *Eligere quando quis uideatur instituendo?*

Si duos. Si plures ex certis instituantur, & pars fundi extraneo relinqua-
tur : illa vendicabit̃ excepta parte q̃ institutis com-
1 peteret.h.d. ¶ † Not.q̃ ille [g]qui est iussus restituere
g vnã rem vni ex certis:põt ex illis certis plures elige
re.qđ est mirandũ cũ testator dixerit vni restitui: vt
patet ex gl.q̃ est in prin.l.& ex tex.q dicit vnũ ex fa
milia &c.ꝓbat̃.j.proxi.§. ¶ Secũdò nota.q̃ potest
diuidere rem:& si in partẽ aliquẽ eligat , & in partẽ
negligat,valet electio.quod patet:quia hęredes vidẽ
tur electi ꝓ parte , & pro parte legata extraneo vi-
2 det̃ neglectũ.& sic patet† q̃ isti qui debẽt distribue-
re bona inter pauperes possunt facere distributionẽ
particularẽ:& si in parte faciunt, in parte negligunt
h valet.¶ No.q̃ instituẽdo [h]quem hæredem,videtur
3 quis eligere.& sic facit† q̃ si quis est iussus post mor
tẽ suã bona sua distribuere inter pauperes, q̃ illum
quẽ instituit,videat̃ eligere in pauperẽ,qđ putarem
verũ si hospitale quoddã vel pauperẽ institueret.se-
cus si aliũ fortè filiũ,vel similem hoiem diuitẽ:quia
tũc nõ eligeret ex his quos testator voluit.¶ Querit
i gl.[i]qualiter ad partẽ relictã extraneo illi de familia
admittant̃ ? gl.dicit q̃ primò admittant̃ qui sunt in
ꝓximiori gradu:vt.l.peto.§.frater.j.e.& ex illis præ-
fert̃ ille:qui petẽdo pręoccupat si alij negligãt:vt di-
xi in.l.cum quidã.s.e.¶ Vltimò gl.opp.de.§.soluto.
in aut̃.de nup.*colla.iiij.* & non soluit. dic sol.istud
est regulare:illud speciale.vt no.s.de acquir.hære.l.
si quis mihi bona.§.iussum.

a ¶ Vnum ex familia.Sed quid si electio facta est incerta per executorem. vide Bal.in.l.si quis ad declinandam.in.vj.col.C.de epis.& cle. & Bar.in.l. quidam.de reb.dub.

b POMATES. ¶ Ex hoc apparet.Vide Alexã.consil.xxxvj.in.ij. col.in.iiij.vol.Pau.de ca.cõsi.x.in vlt.col.in vlt.dubi.in.ij.volu. Barba.cõsi xxvj.in.v.col.in.ij. vol. vide quid dicat Barba. consil. clxxxvij.

c ¶ Solui gabella.de ĩstrumẽto ex quo nullũ ius q̃rit̃ non debet solui gabella. facit ad idẽ.l.si seruo.de hære.ĩsti. & adde not.ꝑ Bar. in.l. si pupill⁹.j.ad l.falci. & quę dixi post Barto.in.l.ab emptione. ff. de pact. sed an inter ascedentes & descendentes debeat solui gabella,& qd in cõtractu donationis.vide no.Bar. in.l.j. C.de impo. lu.descrip.lib.x.& adde quod Cyn.in l.fi.§.sed quia nostra.C.cõ.de le.dicebat quòd si non tenet alienatio nõ debet solui gabella qđ sequit̃ Bal.in c.j.in fi.prin.de na. feu.in vna addi. & q̃ dixi ad p̃dicta in l.iij.§.si rem de leg. iij. & si de contractu depositi nõ debet solui gabella, ego depono vt vadas ꝓ me Romã: an de hoc pacto debeat solui gabella, vide per Bal.in rubri. C.depo.in.vij. q.Adde q̃ de contractu nullo nõ dedet solui gabella. Ludo.Roma.cõsi. lxxvij.

d ¶ Si de falcidia. Et vide Bar.in consil. inci.casus talis est xlvij..vbi cõsuluit q̃ si testator legat pauperibus, nõ debetur portio epõ: ergo non debet̃ si legauit pauperib⁹ quos elegerit Titius. vide ibi allega.hîc Cy.& alios. Andrę.Barba.

d ¶ Si de falcidia.Et istũ tex.alleg. Bald.in.l.& quia.ff.de iurisdi.om.iudi.in prin,& in pe.col.& Bal.in.l.more maiorum.aliâs in.l.& quia.e.ti.in.q.ij.

e ¶ Dyn.inducit.De quartis debitis episcopo delegato ad pias causas vide per Bal.in authen.similiter.C.ad.l.fal.

f ¶ Pone modo.Adde Guid.de suza.in.d.l.si quis ad declinandam.& quod ibi notat Bald.in.xviij.col.C.de epi.& cle.

g ¶ No.q̃ ille.Alle.Lud.Ro.no.cccxxviij.sed qd ecõtra si testator loquitur per verbũ pluralis numeri,vide Bal.in.l.fi.de op.le.& pro primo no.hîc vide casum in.l.cum quidã.de leg.ij.& Rom.no.cccxxix.adde an instituendo quis videatur eligere,Bal.consil.cccclvj.ij.lib.

h ¶ Not.q̃ instituendo.Et hoc idem alle.Bal.in consi.inci.mihi secunda facie videbatur quòd ista &c.

i ¶ Quærit glo.Adde quod no.Bar.in.l.cum quidam.s.eodem.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 Iussus relinquere quibus uoluerit, potest unum eligere: & cui uoluerit, potest plures eligere.

2 Executor cui est commissa electio inter pauperes, si eligit aliquem pauperem, ut post mortem eius alteri pauperi restituat, uel det aliquid, ualet talis distributio.

* **Sed & si fundum.** Eligens non potest electum grauare, vt alteri restituat, nisi ei tantũdem relinquat: & tũc etiã poterit ab extraneo vendicari, si dñs fuerit, ne exeat de familia. h. d. primò soluit vnã. q. & ponit limitationẽ, secũdò soluit aliã, & ponit illationẽ ex ea. secũda ibi, qđ sit alia. ¶ Not.†illa verba cui voles aut quib⁹ voles, q̃ intelligo ꝙ sint disiũctiua legis nõ testatoris. q. d. si testator dixerit relinquas cui voles siue quib⁹ voles, & sic si dixit qbus voles. pôt vnũ eligere. qđ no. ꝓbat̃. s. e. l. cũ quidã. facit qđ dixi. s. ꝓxi. §. qa si in singulari dixit cui voles, & pôt plures eligere. ergo eadẽ rõne si dixit qb⁹ voles, pôt vnũ eligere. In cõtrariũ facit. j. de an. le. l. iij. §. qđ si ita. ¶ Opp. hic dicit̃ ꝙ licèt qs elect⁹ sit rogatus de restituẽdo alteri est satisfactũ volũtati defuncti. cõtra. d. §. sed si vno. s. e. l. Gl. mag. soluit pluribus modis. Ista est vera ꝙ hîc specialiter eligit vnũ sibi fundũ ꝑlegãdo. ideo fund⁹ vadit ad eũ ad aliqđ tps: licèt sit rogat⁹ de restituendo. sed supra, quẽdã vniuersaliter herẽdẽ instituit, & fundũ alteri directò legauit: vnde fundus nullo momẽto fuit heredis: & sic in eo non pôt videri electus. Opp. ꝙ quis possit grauari vltra quã sibi relinquat, vt. j. eo. l. Imperator. §. j. sol. vt ibi. ¶ †Quero. executor cui cõmissa est electio, & distributio bonorũ inter pauperes eligit aliquẽ in pauperẽ in vno fundo, hoc pacto ꝙ post mortẽ restitueret cuidã alteri: vel ꝙ daret certã quãtitatẽ alteri post mortem, an istud op⁹ valeat? Hic videt̃ casus ꝙ nõ. & est verũ si ponerem⁹ illũ aliũ, cui debet restitui non esse de numero pauperũ, sicut hîc videbat̃ dare ei qui erat extrane⁹, nõ ei qui erat de familia: sed si esset de numero pauperũ: puto ꝙ valet. sicut eñ pôt diuidere rẽ inter heredes, vt. s. ꝓxi. ita pôt diuidi inter pauperes. vt. l. miles ita. §. & qa dixim⁹. s. de test. mi. ¶ Venio ad ver. ꝙ si talia verba. ¶ Op. ꝙ heres hæredis liberet̃ dãdo fundũ cũ onere suo. vt. s. ti. j. l. si à substituto. §. heres. Sol. hîc testator q legauit sciebat cõditionem fundi. Sed cõtra hoc opp. si testator habebat aliqđ ius in re: licèt sit tale qđ morte deberet extingui, illud ius tñ videt̃ legatũ. vt. l. sticho. de vsufr. le. & l. qđ in rerũ. §. j. s. ti. j. & l. vxor. C. de le. sol. Dy. videt̃ dicere hic qđ cõstat ꝙ testator sciuit, & cogitauit fundũ debere restitui vni ex familia. qđ aliquãtulũ repugnat literę: quia videt̃ loqui in dubio dũ dicit, oneratũ intelligi, & sic videt̃ loqui in casu dubij. potes ergo dicere ꝙ hîc familia vẽdicat ꝑpter factũ heredis q dat extraneo: & licèt heres hoc faciat iussu testatoris: nõ excusat̃ quin teneat̃. vt. l. q duos. s. eo. & l. nõ quocũꝗ. §. qui caiũ. s. ti. j. ¶ Opp. ꝙ illi de familia statim possunt petere, nõ expectata morte heredis, vt. l. cũ pater. §. libertis. j. eo. So. Dy. hic ideo: quia heres dedit ex necessitate sibi imposita à defuncto. probatur. j. eo. l. peto. §. prædium. & ibi dicam.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 Iussus distribuere inter pauperes si decedat antequam distribuat, an omnes pauperes admittentur.

Rogo. Iussus cum morieť eligere, pôt donec viuit eligere: & antè null⁹ admittitur: sed eo non eligente oẽs. h. d. ¶ Op. quod nõ est verũ quod sit datũ vni. vt patet ex princ. §. Sol. nõ est datũ vni certo: sed vni eligẽdo: ideo si nullus eligit̃, oẽs vocant̃. ¶ Quero, qualiter oẽs vocat̃? Rñ. vt. s. e. l. §. si duos. ¶ Quero, iussus†est aliquis bona distribuere inter paures. decedit antequã distribuat: vtrũ oẽs pauperes admittantur? Rñ. ista lex loquitur quãdo quis iussus erat restituere vni ex certis: ideo si aliquis esset iussus distribuere inter pauperes vnius hospitalis, vel vnius vicinię: tunc omnes illi admittentur. si verò inter pauperes simpliciter: tunc episcopus succedit. vt. l. nulli. C. de episc. & cleri. & in aut. de eccle. titu. §. si autem qui hoc facere.

a **Si rem.** a Si testor legat rem heredis vt suam valet legatũ. h. d. ¶ Quero quid si testator legat rem quã habet cõmunẽ cũ herede? Rñ. tota debet̃, vt. j. e. l. cũ filius. §. dñs. ¶ Quid si legat rẽ quã debet heredi? Rñ. idẽ quia tota debet̃ vt. s. ea. l. §. sed si vno. ¶ Quid si legat rem quam debet hæredi, ꝑ parte, & pro parte extraneo? Rñ. pro parte hæredis tantũ debetur legatario. vt. d. §. sed si vno. & §. si duos. ¶ Vltimò gl. signat contrariũ de. l. si domus §. j. *s. titu. j. *Sol. vt ibi not.

Si omissa. Licèt verba fideicõmissi sint defectiua: tñ debet̃ si ex mẽte colligit̃. h. d. exẽplũ ponit gl. multis modis: tu tene scdm. b

Item marcus. Verba enunciatiua futuri euentus ad grauatum directa fideicommissum inducunt. h. d. Supra dixi de verbis defectiuis: hîc de verbis enunciatiuis futuri euentus. ¶ Op. j. de vsufru. de. l. generali. Sol. ibi fuerunt verba ad honoratũ directa. hic ad grauatum. videbitis per gl. in. l. peto. j. e. ¶ Opp. j. eo. de. l. cum pater. §. mãdo. So. ibi fuerunt verba cõsultatoria. hic non. ¶ Oppo. s. eo. l. titia cum testõ. in princ. So. ibi fuerũt verba enũtiatiua de futuro emissa pro pter aliud: hic principaliter propter se. Oppo. de. l. iulianus. §. ex his. j. ti. j. Solu. vt ibi dixi in solu. cõtrarij. l. generali. quod not.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 Donatio facta per uirum uxori, non uenit in restitutionem fideicommissi.

LEX LXX

b **Sequens quæstio.** b Ea q quis caperet alio herede existẽte, nõ ex vltima volũtate, in fideicõmissum generale nõ veniũt. h. d. & est casus multũ singularis. ¶ Opp. ꝙ b veniat c in fideicõmissum. vt. l. cũ virũ. C. de fideicõ. c So. aliud est in istis dona.†q licèt morte confirment̃ 1 nõ veniũt in fideicõmissum. vt hic. ratio: quia nõ capiũt ex testõ, nec confirmant̃ ex aditione hereditatis: sed ex sola morte: & ideo est species tertia differẽs à donatiõe inter viuos ex legato, vt no. in. l. res. C. de do. inter vi. & vxo. sed. l. cũ virũ. loquit̃ in legatis, c & fideicõmissis q̃ ex testamẽto debent̃. vt in gl. ibi. & per doc. dixi. in. l. marcellus. §. quidam. j. ad trebel. ¶ Opp. hîc dicitur ꝙ res donatę sunt extra causam bonorũ. Contra: quia dñium nõ exiuit de bonis defuncti: ergo est in bonis, vt. l. rem in bonis. j. de acqui. re. do. so. dicunt quidã. hîc loquitur in reb⁹ quę non sunt prohibitę donari. qđ est cõtra istã. l. in fi. vnde alij dicunt ꝙ sunt extra causam bonorũ. i. sunt separatę à bonis: & ideo magis pôt dici non esse ex bonis quàm in bonis. vt. j. vi bo. rapto. l. ij. §. in hac. & insti. vi bo. rap. §. fi. & hoc posset tollerari. Alij dicũt quod nõ dicit̃ esse in bonis: quia retrotrahitur: vt gl. dicit: & sic innuit ꝙ cõfirmatio donationũ trahitur retro, & quo ad dñium. idẽ no. in. l. sub conditione. j. de sol. d veritas est ꝙ non trahitur retro d nisi quo ad vsumfructũ. vt. l. donationes. C. de dona. inter virũ & vxo. & l. ij. C. de inof. do. vnde quãtùm ad cõtrariũ principale potes dicere ꝙ tales sunt extra causam bonorũ. s. quæ capiuntur ex vltima voluntate. nam ex præcedenti donatione capit̃ confirmata morte, nõ aditione, vt dixi. ¶ Vltimò no. ꝙ Azo. in. l. filiũ quẽ habetem. C. fa. er. posuit casum contra istã. l. vt Dy. dicit & Cy. ibi refert. secũdò no. ꝙ gl. j. ti. j. l. iij. in prin. dicit cõtra casum hui⁹. l. in fi. ¶ Quero, quid si has donationes testator confirmauit expressè: an vxor capit vt ex testamento, an ex donatione morte confirmata? dixi in. l. si quando. in princ. s. tit. j.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 Verba dispositiua licèt sint defectiua in eo quòd non apparet persona grauati, inducunt fideicommissum.

2 Verba testatoris quãdo sunt defectiua respectu personæ cui debet dari, intelligitur tunc quòd testator uoluerit hæredi instituto prouidere.

3 Continuatio à. l. unũ ex familia. §. si omissa. usque ad hãc legẽ.

4 Verba dispositiua seu præceptiua ad quæcunque relata, dispositionem inducunt.

Verba enunciatiua futuri euentus, uel deprecatiua ad grauatum relata, inducunt dispositionem.

5 Declaratio ad. l. filiusfa. §. diui. s. ti. j.

6 Donatio facta filio pro parte sua computatur in legitimam. secus quando fit in pretium emancipationis.

Prio.

---

* Pro cõcordia. Aduerte ꝙ satisfactũ 1 nõ videt̃ menti testatoris ꝑpter illa verba in testõ apposita: scilicet ꝙ executor vltimæ volũtatis ad distribuendũ inter pauperes Christi & eligendũ vnũ ꝑ ipm executorem, licèt pauperrimũ quasi cõprehẽdatur numer⁹ pluralis. ita tenet Ale. in. l. q quartam. §. si quis. ff. de leg. j. alle. Bar. contrariari. Nã. in. l. j. 2 ff. de opti. leg. videtur cõcludere ꝙ nõ possit eligere vnũ. cõtrariũ allegatur tenere in hac. l. vnũ ex familia. §. sed & si fundum. Tu dic ex mẽte. Alexã. & Pau. de ca. & aliorũ doct. quos ipse alleg. in. d. §. si quis. Bar. ĩ hoc. §. sed & si fundum. nõ firmat pedẽ. vel secũdò Bart. in. d. l. j. loquitur qñ maior charitas erat in distributione pluriũ quàm vnius & ꝑcedat cõsi. Pau. de cast. cxlv. Qñ verò maior charitas esset in eligẽdo vnũ q̃ plures, & maximè qñ apparet de mẽte testatoris ita esse, tũc procedat op. Bar. ĩ hoc. §. sed & si fundũ. vel & tertiò sol. secũdùm ipsum. Alex. q dat aliam solu. dando 1 vnum nouum intellectum ad. d. l. j.

a ¶ Si rem. Vide qñ legat̃ res cõis. ad. de in. l. serui electione. §. j. & ij. s. ti. j. & adiSum text. vide not. per Imo. in. l. si hæredis seruus. de lega. j.

¶ Sequens qõ. Et vide Alex. in. l. ei q ff. de dona. caus. mor. & vide casum sin. in. l. j. ff. de his qui sine ma. ad li. perue. & do. meũ in. l. fin. de do. caus. mor. Barto. in. l. in mortis. j. eo. Ange. in repe. l. quaꝗ. C. de fideicõ. Bart. in l. post legatũ. §. pe. de his qui. vt indi. & dominus meus alleg. glo. sing. in. l. filiæ. C. fa. ercis. licèt ꝑ illa gl. sit hîc casus. licèt ipse nõ alleg. And. Bar.

b ¶ Sequẽs questio. Hîc est casus valde sing. & ita etiã eum alleg. Ang. in l. ij. §. filium. in fi. j. pro hære.

c ¶ Opp. ꝙ veniat. Et qualiter istę donationes veniãt in fideicõmissum. vide in. l. matrẽ. §. qui dã ad treb. & doc. maximè Bal. in. l. filiũ quẽ habẽtem. in. xj. aliàs. iij. colũ. C. fa. erc. & ad istã l. vide gl. & Bar. in l. si mulier. in prin. j. tit. j. & dũ Bar. hic dicit ꝙ donatio inter coniuges quæ morte cõfirmatur nõ requirit aditionẽ hæreditatis. adde tex. ibi & Bart. & Bald. in. l. j. C. de dona. inter vir. & vxo.

d ¶ Non trahitur retro. Vtrũ donatio inter virũ & vxo. morte confirmata trahatur retro, & ad quid, vide in. l. talis scriptura. s. titul. proxi. & dix post Barto. in. d. l. sub conditione.

LEX LXXI.

PEto. Verba dispositiua, seu pceptiua ad grauatũ vel honoratũ directa, fideicõmissi petitionẽ inducunt.h.d. Prima gl.huius.l.ponit diuisionẽ.vide eã.
1 ¶ No.†ex prima parte ꝙ verba dispositiua licèt sint defectiua in eo ꝙ nõ apparet persona grauati,inducunt fideicõmissum,& videt grauatus hęres.simile habetis.s.ti.j.l.si seruus legatus.§.qui margaritam.
2 ¶ No.ij.ꝙ†qñ verba sunt defectiua respectu personę cui debet dari,intelligit testõr ꝓuidere hrdi instituto.simile.j.de sta.li.l.si intra. & meliꝰ in.l.labeo.& l.qui pecuniã.e.ti.¶ Tertiò not.ꝙ si nõ est hęres ex testõ cui posit intelligi ꝓuisum:intelligit de hęrede
3 abintestato. ¶ †Et ex pdictis apparet ꝙ iuriscõsultus à.l.vnũ ex familia.§.si omissa.vsq; huc ꝓsecutus est eandẽ materiã:qa primò dixerat de verbis dispositiuis defectiuis,q̃ habẽt defectũ ex parte verbi.secũdò dicit de verbis enũciatiuis. Tertiò hic dicit de verbis dispositiuis defectiuis ex parte personę eius à quo relinquit,vel eius cui relinquit.Opp.j.de vsufr.
4 le.de.l.gñali.in prin.Sol.dicit gl. quędã sunt † verba dispositiua,seu pręceptiua,& illa ad quęcunq; referant,dispositionẽ inducũt vt hîc.q̃dã sunt verba nõ dispositiua,sed magis enũciatiua futuri euentus, vel deprecatiua,& illa si referant ad grauatũ, inducunt dispositionẽ.vt.l.vnũ *ex familia*.§.fi.s.e.si verò referant ad honoratũ,nõ inducũt dispositionẽ.vt.d.l. generali.in prin.vide gl.& no.¶ Op.j.eo.de.l.cũ pr̃. §.pr̃ qui filio.sol.vt ibi.¶ Op.ꝙ qñ verba nõ continent cui voluerit ꝓuidere,nõ valet dispositio:vt.l.filiusfa.§.diui.s.ti.j.dicit glos.hîc tacitè videt ꝓuidisse ne videat decedere pro parte testatus , & pro parte intestatꝰ.Ista rõ nõ est bona:quia cũ ipse hęres institutus habeat restituere,nõ pot videri decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus , siue restituat
5 siue nõ. Dic†ergo ꝙ in.§.diui.fuerũt verba q̃ continent cõmodũ,seu ꝓuisionẽ eius ad quẽ dirigant.& consiliũ.s.ne alienet.vnde in dubio videt dictũ gratia eius nõ alteriꝰ.hîc verò sunt verba q̃ cõtinent grauamẽ eius ad quẽ dirigant:& sic nõ possunt intelli-
a giᵃ prolata gratia eius sed alterius.s.cohęredũ,vel venientiũ ab intestato.facit.j.e.l.cum pater.§.mando.
6 ¶ Vltimò istum tex.induco † ad.q.lex dicit quòd donatio facta filio in præmium emancipationis nõ
b computatᵇ sibi in legitimã nisi dicatur, vt.l.si qñ.§. fin.C.de inoffi.testa.& l.etiam.j.de bo.lib.dixi in.l. in quartã.j.ad.l.fal.cõtingit quòd quidam donauit filio pro parte sua aliquid.an ex hoc quòd dicit pro parte sua videatur velle quòd sibi computetur in legitimam? Tex.hic videt dicere quòd sic,in.ij.respõ. facit de boñ.liber.l.etiam.§.penul.

SVMMARIVM.

1 *Res prohibita alienari,ex causa necessitatis alienatur.*
2 *Res probita alienari,alienatur propter æs alienũ testatoris.*
3 *Cautela ut res prohibita alienari,alienari posit.*
4 *Alienatio facta per hæredẽ de re prohibita alienari,nõ reuocatur hærede uiuente:nec si aliquẽ de familia instituit hæredem.*

1 Prædium. †Res prohibita alienari potest alienari ex cã necessitatis.h.d.
¶ Op.ꝙ fundo alienato ꝓpter ęs alienũ,nunq; fiat
2 reuocatio.vt.l.filiusfa.§.diui.s.titu.j.rñ.ibi†fuit facta alienatio propter ęs alienũ defuncti:hîc propter ęs alienum hęredũ.Op.ꝙ statim facta alienatione reuocetur.vt.j.e.l.cũ pater.§.libertis.So.ibi fuit voluntaria alienatio:hîc necessaria:& sic habes distinguere,aut est alienatio voluntaria : aut necessaria.si necessaria:aut propter ęs alienum hæredis:aut testato
3 ris,vt patet.s.Et†ex hoc sumunt quidãᶜ fraudem ꝙ
c si res sit ꝓhibita alienari , ꝙ supponant aliquos qui fingant se creditores,& ingrediant possessionem ex primo,& secũdo decreto,ne incidant in pœnã.vt.d. §.diui. ¶ Quęro de intellectu huius.§.ibi, quod etiã exterus hæres &c.¶ Gl.legit tribus modis:tene vltimã lect.quã tenet Dyn.& est notabilis lect.Ex qua
4 habes†quòd sicut hęrede viuẽte nõ pot reuocari,ita nec eo mortuo,si hęredẽ fecit vnũ de familia . & sic debet intelligi quod habuisti in.l.vnũ* ex familia* §.sed & si fundũ.ver.ꝙ si talia.verba.s.eo.& ibi dixi.

* Pro intelle.l.filiusfa.§.diui.de leg.j.

a ¶ Non potest intelligi.Adde Bart. in.d.l.quoties.§.si duo.s.de hære.instit.in fi.j.col.

b ¶ Non computatur.Vtrum datum in præmium emãcipationis filio cõputetur in legitimam, adde Bal.in l. humanitatis.C. de impu. & pro vltimo dicto Bar.hîc est text. expressus & ibi Bart.in.l.scimus.in princ.C.de inof.testa . & Bal. in.c. si pater.in vj. char.de testa.in.vj. adde Paul.de cast. consil. ccl. & vide quod not.dicit hîc in lec.per text.istũ in ver.ꝓ parte tua. & deĩde vide Old. consi.xvj. & Bald. consil . ccccxxiij . iij.lib.adde repetẽtes in.l.in quartã. colum.ij.lxxj.ver. vij.j.ad.l.fal.

c ¶ Sumunt quidã. Not.limita.ad authen.res quę.C.cõmu.de leg. Et adde no.per Bal.in.l. ij.in fi.si aduer.vẽ. pi.& no.Bal.ĩ aut. ei qui.in.xv.col.C. de bo.au.iudi.pos. Bart . in.l.pater.in princ.j.tit.j. & in.l. filiusfa.§.diui.s. titu.j.

SVMMARIVM.

1 *Relicta à tutore,uidentur à pupillo relicta,& ualet legatum: licèt tutoris datio non.*
2 *Tutor datus à matre filio instituto,confirmatur cum minore inquisitione,quàm quando filius non est institutus.*
3 *Tutoris datio in testamento imperfecto non tenet.*

d
1 Mater. ᵈRelicta† à tutore vident relicta à pupillo:& ideo valẽt, licèt tutoris datio nõ sortiat effectũ.h.d.Primò ponit vnũ dictũ de matre.secũdò illud probat per simile de patre.tertiò qđ dixerat de tutore extẽdit ad curatorem . quartò qđ dixerat qñ tutelę datio nõ valet ab initio extẽdit ad casum,qñ deficit ex post facto.quintò ex pdictis ponit vnã illationẽ.secunda ibi, nã & si pater.tertia ibi, idẽ in curatore. quarta ibi,nec ĩterest.quinta ibi, hac deniq; ratiõe. No.tex.ibi,sufficit em̃ &c. ¶ Opp.ꝙ mater posit dare tutorẽ filio vt teneat ipso iure, vt hîc &.l.pr̃.s.de test.tu.&.l.mater.C.de test.tu.Gl.sol.
2 †tu dic clariꝰ,mr̃ nõ pot dare tutorẽ filio, vt teneat ipso iure.vt hîc:sed debet cõfirmari.sed in hoc est differẽtia:qa si mr̃ instituit filiũ:cõfirmat cũ minori inquisitiõe qñ nõ instituit cũ maiori,vt dictis.ll.ꝓbat. & hoc tenet Dy.¶ Ad secundã partẽ op.si testamẽtũ patris nõ valuit:ergo legata extraneis nõ debent, vt.l.hac cõsultissima.§.ex imperfecto. C.de test.So. dicũt quidã ꝙ hîc fuit institutꝰ vnꝰ ex liberis,& legata fuerũt facta alicui ex liberis:& hoc satis pot susti
3 neri.& secundũ hoc†habes hîc casum,ꝙ in testamẽto imperfecto nõ valet tutoris datio:ne priuilegiũ filij pịudicet tutori qui est extraneꝰ : licèt cõtrariũ innuat gl in.l.q a pr̃e.s.de cõfir.tu.tãgit in.l.ij.C.de cõfir.tu.& in.d.§.ex ĩperfecto.alij dicũt (& ista tenet) quòd hîc testm̃ nõ valebat quo ad tutoris dationem quia dedit eũ filio emãcipato:vel dedit quẽ dare nõ poterat sed quo ad alia,testamentum erat validum.

SVMMARIVM.

1 *Iussus testatoris de relinquendo in familia, intelligitur de familia testatoris.*
2 *Hæredis institutio quãdo habeatur pro alienatione?*
3 *Prohibeo ne alienes,uel ne titius alienet:differunt.*
4 *Emancipatus quando dicatur de familia?*

e Fratre. ᵉRes alienata extra familiã cõtra ꝓhibitionẽ testatoris,reuocat p oẽs de familia ordine successiuo.sed primꝰ cauet de restituen
f do sequentibꝰ, & si cautio ᶠomittat nõ condicit res, sed casu veniẽte vẽdicat:& sufficit quẽ fuisse in familia tpe testamẽti.h.d.primò ponit thema.secũdò ponunt sex.q.& earũ solutiões p ordinẽ,partes.j.patebũt.prima pars ponit thema.ideo nõ habet cõtraria.
g ¶ Sed q̃ro,ᵍcũ testator†iussit in familiam relinqui
1 simpliciter,de qua familia intelligit ? rñd.de familia ipsiꝰ testatoris in dubio.vt.l.cũ acutissimi.C.de fideicõ.& ita tenẽt Dy.Pet.& oẽs. ¶ Venio ad secũdam partẽ.hîc habes ꝙ instituẽdo extraneũ hęredẽ videt alienare.Cõtra.j.ti.j.l.pater.§.fundũ.Quidã dicũt ꝙ licèt sit alienatio ꝓhibita,tñ dñiũ in hæredẽ transit: qđ est falsum p istã.l.q̃ pmittit vendicationẽ illis de
h familia.Dic ergoʰ ꝙ ibi iõ est,qa alienatio fuit tm̃ ꝓ
2 hibita ĩ vita:hîc simpl'r.¶ †Et ideo ꝓ huius declaratiõe & aliorũ quę ponit gl.si quęrit vtrũ hęredis ĩstitutio habeat ꝓ alienatione. Dic,aut lex vel testator alienationẽ pmittit, aut ꝓhibet.si pmittit, pmissus instituẽdo videt alienare in casum permissum.vt.C. de secũ.nup.l.si qs prioris.§.certũ.&.s.e.l.vnũ ex familia.§.si duos.secũdo casu qñ ꝓhibet, aut est facta ꝓhibitio simpl'r:aut limitatiuè,primo casu nõ intelligit ꝓhibita transmissio ad hęredẽ testamentarium vel legitimũ, vt.l.j.s.de fun.do.&.j.de acqui.re.do.l. quędã.ratio est,qa nõ pot qs facece quin decedat, & hęredẽ habeat. Et aduerte ꝙ istud mẽbrũ non congruit vltimę volũtati:quia si in ea esset facta simpliciter prohibitio non valet.vt.l.filius.§.diui.s.titu.j.& l.pr̃.filiũ.§.iulianꝰ agrippa.j.ti.j.sed congruit ꝓhibitiõi legis,vel cõtrahẽtis.secũdo casu,qñ ꝓhibitio nõ est facta simpl'r sed limitatiuè:distĩgue aut limitatio est facta circa modũ:vt qa ꝓhibitũ est quẽ alienare dolosè,vel in fraudẽ,& nõ vr̃ ꝓhibita trãsmissio ad hęredẽ:qa in ea cessat dolus:vt.l.ex hoc edicto.§.sed hrdẽ.s.de ali.iu.mu.cau.fa.aut ꝓhibitio limitata est facta respectu tpis:vt qa ꝓhibitus est alienare in vi-

d ¶ Mater. Iste.§.facit ad qõ.secundũ Bal.hîc de qua in l.si vrbana.de condi.inde.

POMATES.
d ¶ Mater.Vide qd dicat Bart.consil. xxv.

e ¶ Fratre.Istũ tex. alle.Bald.in.l.non solum.§.morte.de oper.no. nun.in prin.

POMATES.
e ¶ Fratre. Vide qd dicat Barba.cõsil. xxvij . in.xj.col.in j.vol.in eo.versi.& ver.venio ad secũdam partẽ. in verbo,primo casu.vide Alexan.consil. clv.in.ij.vol.

f ¶ Cautio. Adde quòd dicit se obtinuisse Pau. de ca. hîc super statuto patauino disponẽte,quòd appellans debeat cauere de restituendis expẽsis:aliter processus factus non valeat: quia debet intelligi si petatur.

g ¶ Sed quęro.Et vide eundem in.l. si cognatis. ff.de reb. dub.qui consuluit parinę , quòd vocando domum de cautelis intelligit de illis qui sunt de agnitione testantis. Andrę. Barba.

POMATES.
h ¶ Dico ergo. Vide Roma.in simili consil. xvij.ad fin.

ta & non ꝓhibeť in morte,iõ põt hęredẽ instituere:
vt.d.l.pr̃ filiũ.§.fundũ.j̃.ti.j.aut ꝓhibitio est facta li-
mitatiuè respectu ꝑsonę in quã nõ debet fieri aliena
tio:& tũc vr̃ ꝓhibita trãsmissio iure hęreditario in il
lã personã,vt.j̃.e.l.codicillis.§.matre.l.si quis ita.§.ea
lege.j̃.de verb.ob.& ibi dixi.aut ꝓhibitio est facta li-
mitatiuè respectu ꝑsonarum, in quas põt alienari:&
vltra eas est prohibitio facta generalis:vt ĩ casu isti⁹
§.& tũc aut trãsmissio fit ad hr̃dẽ extraneum ex te-
stõ:& vr̃ ꝓhibita alienatio:vt hîc.aut ad hæredẽ legi
timum,& nõ vr̃ ꝓhibita,vt.j.eo.l.cũ pr̃.§.cum inter.
a & hoc tenet gl.j.in sol.l.pater.§.quindecim.ᵃ.j.ti.j.idẽ
teneť cõiter in.d.l.pr̃.§.fundũ.ita tenẽt Dy. & Ia.de
are.Ex his sunt soluta contraria que fiunt in gl.cõtra
istã partem.¶ Venio ad.iij.partem.s.ad ver.qđ ergo.
hîc diciť ꝙ ꝓxim⁹ quisq; vocať.contra.s̈.e.l.cũ ita.§.
fi.sol.ibi aliqui fuerũt noĩati vñ ꝑferunť.hîc simplici
ter familia.¶ Venio ad.iiij.partẽ.s.ad ver.nec tñ.op.
& vr̃ ꝙ postq; prim⁹ vẽdicauerit,res sit facta aliena-
bilis in quẽcunq;.vt.l.pr̃ filiũ.§.quindecim.j.ti.j.gl.
signat istud cõtrariũ ad secũdã partẽ:sed ibi non be-
ne cadit,sed hîc ꝓpriè.dic ergo ꝙ ibi fuit prohibitus
alienare quilibet ꝓ parte sua:vñ pars q̃ sibi obuenit
â socio illã põt alienare:qa nõ est ꝓhibitus.hîc verò
facta fuit simpl'r in rẽ.s.ne dom⁹ alieneť,seu vt in fa-
3 milia relinquať,aliud†ergo est dicere ꝓhibeo ne alie
nes,vel ne titius alienet.tũc cum sit personalis si res
trãsiret ad aliũ semel licitè : decętero posset alienari:
sed qñ ꝓhibitio est in rẽ:tũc ꝓhibitio semp durat:vt
hîc.¶ Venio ad qntã.s.ad ỽ.quòd si cautio.op.quòd
possit condici,vt.l.hoc senatus.§.j.de vsufr.ea.re.que
vsu cõsu.glo.sol.primò ꝙ hîc poterat cõsuli alio mõ.
ibi nõ:qđ nõ placet:quia ẽt ibi alio mõ cõsuliť:vt ibi
patet solue ergo secũdo mõ quòd hîc nõ interest:qa
fortè nunq; est habiturus.ibi sic. qđ declarať,ille à
quo vendicabať erat extraneus. vñ in nullũ casum
est habiturus ipse cũ nõ sit de familia,& cautio quę
debebat pręstari erat pręstanda seruo publico in fa-
uorem familiæ,vñ nõ põt cõdicere.Illi verò de fami-
lia quorũ interest nõ pñt vendicare:quia prim⁹ vẽ-
dicauit,& non habet ab eis,sed ab alio possidẽte. Itẽ
illis de familia põt esse cõsultum alio mõ.s.ex ti.vt le
gatorum noĩe caueať,p officiũ iudicis. ¶ Venio ad
sextã partẽ.s.ad ỽs.sed si domus.¶ Op.cautio q̃ non
põt cõmitti,non debet ĩterponi,vt.l.hæc stipulatio.
§.diu⁹.vt le.no.ca.Quidã dicunt ꝙ hîc est spãle.dicũt
alij ꝙ hîc põt committi:& ꝙ hîc dicit ꝙ ille erat vlti
m⁹,intelligo ꝙ ali⁹ esse sperabať:vel ali⁹ erat in ęqua
li gradu.vel dic ꝙ nullus erat in veritate:sed dubita-
bať an eẽt.¶ Circa istã partẽ quæriť q̃ sit ista cautio
4 gl.dicit sup ỽ.cautionem.dic vt in gl.¶ Venio ad vl.
†partẽ.s.ad ver.si quidam sint.& op.ꝙ emãcipatus
nõ est de familia,vt.l.tutelas.s̈.de cap.di.Sol.quidam
dñt,imo est hodie:cũ sublata sit differẽtia emãcipa-
tionis.tu dic ꝙ nõ erat de familia tũc:sed tpe testamẽ
ti erat,vt.l.si cognatis.j.de reb.dub.

LEX LXII.

b **IMperator.** ᵇLegatarius tenet ce
dere fideicõmissario
actionẽ,vel rẽ si habet.h.d.hãc.l.declara vt.s̈.
ti.j.l.fideicommissum.

c **Si centum legatis.** ᶜOnerat⁹ ĩ quã
titate nõ põt vl
tra grauari q; sit illa,& ei⁹ vsurę:si onus ĩ quantitate
cõsistat.secus si in spẽ ꝓpria.h.d.hunc.§. declarabo.
j̃.proxi.Dy.dicit ꝙ iste casus nõ est alibi.

SUMMARIUM.

1 *Oneratus in quota non potest grauari in alia quota,ultra ui-*
res relicti.
2 *Ratio lucri quod honestè & licitè percipi potest,est habẽda.*
3 *Grauari non potest is qui consequitur commodum ex aliquo*
negotio.
4 *Grauari in plus quàm oneretur,quando quis poßit?*

d **Cum quidam.** ᵈOnerat⁹†in quota nõ
1 põt grauari ĩ alia quo-
ta vltra vires relicti.h.d.reassume.§.si cẽtũ.s̈.ꝓxi. in
prin.Diciť quòd hr̃ rõ vsurarũ.q̃riť qd erit hodie cũ
vsurę sint ĩ totũ ꝓhibitę.rñ.debet haberi rõ ei⁹ lucri
2 †quod pt honestè & licitè ꝑcipi secũdũ formã.c.p ve
stras.extrà de do.inter vi.& vxo. ¶ Venio ad ver.
nec mutanda.quem dicit Dy.non esse alibi,& verum dicit ita expressè.sed
rationẽ eius habemus.si enim†ex aliquo negotio consecutus est cõmodũ:
propter hoc nõ põt grauari:qa habuit à fortuna:nõ iudicio testatoris.vt.l.
sed si sic.j.ti.j.facit.l.socium qui in eo.s̈.ꝓ soc.item si pœnã euasit,& sic eui-
tauit dãnum:ꝓpter hoc non põt grauari.sil'e dic in eo qui euitat damnum:
expẽsarum,vt.l.iij.§.si rẽ.j.ti.j.¶ Venio ad ỽ.hoc si ita.& op.de isto .§. cum
e quidã.ᵉSo.hîc fuit legata quãtitas pecunię,& grauatus est in specie certa&
ꝓpria.vñ tñ videtur ęstimasse rem suam,nec potest ignorãtiã prętendere.
sed in.§.cũ qdã fuit relicta quota,cuius valorem poterat ꝓbabiliter ignora-
4 re:ideo nõ imputať sibi.†Huius contrarij occasione gl.hîc enumerat casus
in qb⁹ põt qs in plus grauari q; onereť:quam vide & signa. Tu tñ distingue
aut relinquitur quantitas:aut spẽs certa:aut quota.primo casu,aut grauať
in quantitate,& non põt ĩ plus grauari q; sit illa quantitas & cõmodũ vsu-
rarum,vt hic & in.§.si cẽtũ.aut grauať in specie:& tunc aut ĩ specie ꝓpria,
& põt ĩ plus grauari:& sibi imputeť si agnouit vt hîc,in ỽ.hoc si ita. &.l.si
minor.s̈.de minor.aut in specie aliena redimenda:& tũc nõ teneť expẽde-
re vltra quàm sit legatum ẽt si agnouit.vt.l.sed si nõ seru⁹.in prin.j.ad.l.fal.
si ỽò legať spẽs:& tũc aut legať simpl'r,aut alternatiuè.primo casu nõ põt
in plus grauari q; sit pretium illius speciei cum fructibus,vt.l.ciuitatib⁹.§.fi.
s̈.ti.j.&.l.fili⁹.§.apud marcellũ.secũdo casu qñ alternatiuè,tũc põt grauari
quãtùm valet illa res quę pluris est etiam si minorẽ agnouerit,vt.l.planè.la
ij.§.si cui.s̈.tit.j.Tertio casu principali qñ quota relinquiť alicui, vel aliqd
vniuersale qđ cõtineat debita,& credita:tũc aut q̃ris vtrum possit grauari
per testatorem vltra valorẽ ipsius quotę:& nõ põt,vt hîc ĩ.§.cum qdam.aut
q̃ris vtrùm ille cui relinquiť possit grauari ex natura ipsi⁹ rei relictę, vt si
portio hæreditaria est damnosa,& potest grauari : quia tenetur oĩa debita
agnoscere.idem est dicendũ si legať Calendarium, vel mensa,vt hoc.§.&.l.
cum pater.§.mensę.&.l.cum filius.§.lucio.&.l.lucius.§.quę marito.j.eo.

SUMMARIUM.

1 *Pretium & res comparata ex pretio in uniuersalibus succedit loco rei.*
2 *Hæres quando habet unam rem pro alia, an tunc illa ueniat in petitionem hæreditatis,*
uel restitutionem?
3 *Onus probandi quòd una res sit empta ex pretio alterius cui incumbat?*

f **Cum autem.** ᶠPretiũ†& res cõparata ex pretio succedit loco
1 rei in vniuersalib⁹.h.d. ¶ Op.ꝙ pretiũ loco rei
nõ succedat,vt.l.mater.C.de rei vẽ.sol.ibi loquiť in iudicijs singularib⁹:hîc
in vniuersalib⁹.ita no.s̈.de pe.hęre.l.si rẽ & prętiũ.facit.j̃.de verb. sig.l.la-
beo.§.j.& ibi dixi.¶ Op.de.l.sed si lege.§.j.s̈.de pe.hæred. Sol.dicit gl.hîc
emiť noĩe hæreditario:ibi suo.hęc sol.nõ placet, qa hîc loquiť simpliciter.
Itẽ qa in dubio vr̃ emere quis ꝓprio noĩe,vt.l.magis.j̃.de solu.Pręterea hîc
tex.loquiť in casu dubij.qđ apparet:qa super dubio præsumit. dicit enim
diminuisse nõ vr̃ &c.si em̃ emisset noĩe hæreditario, & ꝓ cõstãti poneret
ꝙ nõ diminuit,nõ vtereť illo ỽbo vr̃, qđ referť ad casum dubij.ꝑterea ista
sol.est cõtra.l.idẽ seruãdũ.j.ꝓxi.q̃ cũ ista cõtinuať vbi soluit creditorib⁹ ꝓ-
prijs,qđ nõ põt fieri noĩe hęreditario.ꝑterea qđ.l.sed si lege.§.j.distinguat.
aut emit noĩe ꝓprio,vel hr̃ditario:nõ põt esse verũ.Nã ibi loquiť in bonæ
fidei possessore q se hr̃dẽ putabat.vñ hr̃ditas iã esset cõfusa cũ suo ꝑrimo-
nio,vt.l.sed si plures.§.filio.de vul.& pupil.substi.vñ indubitãter noĩe pro
2 prio emit:nec hic cadit talis distinctio.†pro declaratiõe hui⁹ materię q̃ sub
tilis est & quotidiana,distingue qñ hęres habet vnã rẽ ꝓ alia re.vtrũ veniat
in petitionẽ hęreditatis,vel restitutionẽ.distingue aut loquimur ĩ possesso
re hr̃ditatis:aut in vero hr̃de rogato de restituẽdo . primo casu, si quidẽ est
bonęfidei possessor:aut ad eũ peruenit aliqd directò ex ipso cõtractu habi-
to sup re hr̃ditaria,vt qa vẽdidit & habuit ꝑtiũ : vel ꝑmutauit rẽ vnã ꝓ alia
& habuit pecuniã:& circa hoc venit ĩ petitionẽ,& restõnẽ hr̃ditatis,vt.s̈.de
peti.hęre.l.si possessor.§.ait senatus.&.l.vtrũ.&.l.seq.eo.tit.adeo ꝙ si vellet
ipsam rẽ hr̃ditariã restituere:& id qđ ꝓ ea habuit retinere,nõ posset, vt.l.si
rẽ & ꝑtiũ.de peti.hęre.aut ad eũ peruenit nõ directò ex ipso cõtractu sed p
circulũ:qa primò vẽdidit rẽ,& habuit ꝑtiũ,deinde ex ꝑtio aliã rẽ cõparauit:
tũc qđ postea cõparauit nõ teneť restituere:sed ꝑtiũ quaten⁹ fact⁹ est locu
pletior,vt.d.l.sed si lege.§.j.de pe.hęre.simile in eo qđ emit ex re pupillari:
qa efficiť pupilli.sec⁹ in eo quod emiť ex pecunia habita de vẽditione rerũ
pupilli,vt.l.titiũ.§.altero.s̈.de admi.tu.&.C.cõia vtriusq; iu.l.patru⁹.si verò
esset malęfidei possessor:tũc aut ad eũ ꝑuenit ĩmediatè ex cõtractu habito
sup re hr̃ditaria:vt qa vẽdidit,& habuit ꝑtiũ,vel ex pecunia hr̃ditaria com
parauit rẽ:& tũc aut hoc fecit spõte nõ ꝙ hoc esset necessariũ vl' expediẽs
hæreditati,& esset in electione petitoris,qd veniat in petitione hæreditatis,
vt.s̈.de pe.hære.l.si à dño.§.si ꝑdo.aut erat expediens vel necessariũ hære-
ditati:& tũc venit illud ĩ petitionẽ & restitutionẽ,quod ad eũ ꝑuenit ex cõ
tractu habito sup re hr̃ditaria, vt.l.itẽ veniũt.in prin.ff.de peti.hęred.si ve-
rò ad eũ peruenit p circulũ:vt qa res hęreditarias vendidit,& ex ꝑtio aliqd
cõparauit:tũc id quod cõparauit in petitionẽ hęreditatis non venit.ar.d.§.
altero.&.d.l.si patru⁹.sed tenebiť quasi dolo desierit possidere.secũdo verò
casu qñ loquiť ĩ ỽò hr̃de rogato de restituẽdo : tũc aut fuit rogat⁹ restituere
simpl'r aut qcqd supererit.primo casu,aut iustè ignorabat se grauatũ:& idẽ
est qđ ĩ bonęfidei possessore dictũ ẽst,vt solũ teneať ad illud qđ ad eũ ꝑue
nit:vt.l.fi.§.fi.j̃.eo.aut sciebat se grauatũ, & alienauit: tũc idẽ qđ.s̈.dixi in
malęfidei possessore,vt.l.si hæres institut⁹.§.j.&.l.mulier.§.enim.j̃.ad tre-
bel.&.s̈.de fideicommis.hære.pe.l.j.& quod no.j.ad trebel.l.marcellus.§.si
res.& per gl.& per Dy.secũdo casu,qñ fuit rogatus restituere qcqd super-
erit.& habet

a ¶ Quindecim Adde Paul.de ca.consi.ccxxxiiij.

b ¶ Imperator.§.si centum legatis.no. ꝙ non põt quis grauari in plus quàm perceperit à defuncto. fallit in casu multum no. in.l.si mihi stichus.s̈.ti.j. quando testator legauit vni rem.& illum in alia rę grauauit:quia per acceptionẽ legati tenebiť in alia re,licèt plus valente. facit eod.tit.l.planè.§.si cui. item per viam conditionis potest quis in plus grauari quã sit emolumẽtum quod percipit ita intelligitur.l.ciuitatibus.§.fi.s̈.tit.j.alleg.§.proxi. secus in vim modi.l.plautius.& ibi not.j̃.de cõd. & demõ.

POMATES.

c ¶ Si cẽtum legatis Vide Pet.de anc.in materia in simili casu in consi.clxvj.incip.in themate pręsupposito. ỽsi. istis premissis in verbo, certum est autem.

d ¶ Cum quidã. Et vide Lu.ro.in cõs.cclxx.pro Bart.hîc soluiť nomine proprio de pecunia alterius.Andrę.Barba.

e ¶ Cum qnidam. Vide eundem in.l.diuus.j.ad.l.fal.

f ¶ Cum autẽ. Adde vidẽdum Io.an. in addi.ad spec.in tit.de empt.&ven.§.tertio loco in ver.si autẽ habens ius in fideicommisso.

erit.& habet locū iste.§.Nā aut cōstat φ fecit aīo in teruertēdi fideicōmissum, & de iure antiquo habet locū.l.titi⁹ rogatus.§.ad trebel.hodie sufficit φ seruet quartā.vt ī auth.cōtra rogat⁹.C.ad trebe.aut cōstat φ nō fecit tali aīo:& sine dubio venit in restōnē.ar.hui⁹ §.aut dubitat̃ quo aīo fecit. & tūc si ex ꝑtio aliquid cōparauit vel aliqd vtile sibi fecit:in dubio nō videt̃ facere aīo diminuēdi fideicōmissum aliâs secus.hic est casus:& sic apparet φ est casus prorsus distinct⁹ à.d.l.sed & si lege.§.j.

3 ¶ Quæro, dicit̃ hîc† φ de ꝑtio rerū vēditarū aliqd cōparat,cui incūbat on⁹ ꝓbandi φ ex illo ꝑtio sit cōparatū tex.in.l.fi.C.de pig.vr velle φ qñ qs cōparat sibi, videat̃ ī dubio cōparasse ex illa pecunia quā cōstat ad eū puenisse.qđ est no tandū.ᵃ& ideo no.bene ¶ Quæro.ᵇin.l.idem feuandū.dicit̃ hîc: nō enim assumit̃ quod in corpore &c. quid est hoc dictū?dicit Dyñ.φ tm̃ retinere videt̃ in patrimonio,cū tantò minus dicebat̃ primò habere, qñ erat creditoribus obligat⁹.quę expositio cōgruit ad casum huius.l.tm̃.sed referendo ad omnia à supradicta:dic φ tantū in patrimonio posuit quantū diminuit:posuit autem redimendo,vel se liberando.

SVMMARIVM.

1 *Partus nō dicitur haberi ex causa lucratiua:quia mater carius emitur.*

2 *Expensæ factæ causa quęrēdorū fructuū deducētur omni casu.*

3 *Iudex ualorem rei ex officio debet æstimare etiā si nō sit probatum in iudicio.*

LEX LXXV.

SI quod ex pamphila.

Partū dicit̃ quis hr̃e eo titulo quo habet matrē.h.d. ¶ Op.s.de euic.de.l.vaccę.& l.si pregnās.vbi partus nō vr̃ emptus.Sol.partū verè

1 †nō emit,sed matrē cariorē ꝓpter partū:ĩō nō vr̃ habere ex cā lucratiua.¶ Op.j.ad.l.fal.in.l.fal.placuit. vbi ꝓpter partū nō dicit̃ ancilla emi cari⁹.So.vt ibi. ¶ Quęro qđ si aliqs emit matrē nō pręgnantē.glos. hîc videt̃ dicere secus:licèt Rog.dubitet,vt patet ex j.&.ij.gl.puto tm̃ φ si mater fuit empta nō pgnās φ debeat haberi ratio sumptū factorū ad hoc vt part⁹ haberet̃,vt qa ancilla tanq̃ pręgnās nō potuit opera

2 ri.Nullus†est enim casus in quo hęc deductio expēsarū factarū cā aquirēdorū fructuū nō fiat.vt.l.fun

3 dus.in prin.s.fami.erc.¶ Vltimò no.†ex fi l.φ licèt in iudicio nō sit ꝓbatū de valore rei: iudex tamē ex officio suo ᶜdebet ęstimare.facit.j.qđ vi aut clā.l.sem per.§.in hoc interdicto. & qđ ibi,no.p doct.in.l.j.C. de sent.q̃ ꝑ eo.*qđ inte.ꝑfe.*in.q.qualiter interesse probet̃.in fi.

LEX LXXVI.

TItio.

Prolōgatio diei legatorū facta simpliciter, refert̃ etiā ad ea quę diem habēt.h.d.¶ Opp.de.l.talis scriptura.s.tit.j. Sol.vt ibi,in.§.j.

LEX LXXVII.

MIles.

Non refert cū quo quis loquat̃: qñ verba dispositiua proferuntur. hoc dicit.Dic vt.s.e.l.peto.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Prælegata quòd non ueniant in substitutione uulgari.*

2 *Prælegatum quis nō debet habere totū,licèt non sit hæres.*

3 *Conditio,si hæres non erit,impletur in actu moriendi;sed con ditio tacita si repudiauerit non.*

Pro parte.

1 Prælegata†nō veniunt in substitutione vulgari.h.d. & est bo

2 nus casus.huic cōcor.j.tit.j.l.sextiliā.No.†φ licèt qs non sit hæres non debet habere totum prælegatum. ¶ Ad hoc op.s.ti.j.de.l.qui filiabus.§.fi.glo.hîc,& in l.filio.s.tit.j.soluit pluribus modis. Veritas est quòd prelegata quatenus est in portione hæreditaria, videntur prælegata sub conditione si hæreditatē non adierit:& ideo si repudiat,debet habere portionēᵈin qua ab initio consistit legatum. vt pro parte cohæredum.& aliā in qua ab initio non consistit legatum quia repudiando extitit conditio eo viuo.sed si decedit antēq̃ repudiet pro parte hęreditaria,non pōt ad heredem transmittere:quia non extitit conditio eo

3 viuo.ita loquitur hîc.¶ Sed contra hanc opi.ista†conditio,si hæres non erit, impletur eo viuo, & in actu moriendi existente.vnde debet ad hæredem transmitti,vt.l.finali quando di.le.ce.&.l.ab omnibus. §. cum quidā.s.tit.j.sol.hîc inest tacita conditio si repudiauerit,non si hęres nō erit.& ita non implet̃ eo moriēte:quia nūq̃ repudiauit.& ita hîc tenet Dy.vñ vbicūq̃ dr̃ p gl.φ inest cōditio si nō adierit,itellige. i.si repudiauerit.¶ Op.ista cōditio est tacita: ergo nō īpedit trāsmissionē:vt.l.cōditiones q̃ extrinsec⁹.j de cōdi.& demō sol.hîc inest tacitè ex voluntate de functi.Item dependet ex volūtate legatarij:& ideo q̃uis sit tacita,impedit trāsmissionē sicuti expressa,vt l.si ita,§.illi si volet.s.tit.j.¶ Op.de.l.titia.§.j.s.e.Sol. vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Hæc lex est hodie correcta.*

2 *Practica huius primæ partis.*

LEX LXXVIII.

CVm filius.

Si testm̃ rūpitur ꝑ parte,plegata non debent̃,sicut nec legata,extraneis :libertates debent̃,pstant̃ insolidū:ꝑ seruitute actio datur insolidū:secundum ꝑ parte obstat exceptio,nisi partis ęstimatio offerat̃.h.d.secundùm Dy. ¶ Ad prin.op.φ qs nō pōt decedere ꝑ parte testat⁹, & ꝑ pte intestat⁹.vt.l.ius nostrū.ff.de iur.so. verū est ab initio sed ex post facto sec⁹.vt.l.circa.s.de inof test.Op.φ ēt rupto testō p q̄relā.legata valeāt: vt in

1 auth.ex cā.C.de li.pte.so.fateor† φ ista.l.hodie corrigit̃.ita gl.tenet hîc ī gl.q̃ incipit.s.in totū.& ī gl.fina. hui⁹ prin.quā no.Idē no.ī.l.papinian⁹.§.si ex cā.ff. de ĩof.test.&.l.qnta.e.ti.&.l.iure nr̃o.s.de test.tu.licèt qdā cōtra p.l.titia.de inof.test.Cy.refert opi.ī auth.ex cā.ego teneo istā gl.per tex.in corpore qui dicit, ne filij falsis accusationibus cōdēnēt̃ &c.& sic loquitur in casu quo quis ē exheredat⁹ ī cā inserta, licèt non vera.¶ Venio ad secūdā partē & opp.& vr̃ φ libertates nō cōpetāt īsolidū,nisi quis pstet partē ęstimationis serui,vt.l.iudicatę.de excep.rei iu.solu.gl.fatetur φ debet præstari pars ęstimationis serui.Alij aliter dicūt,vt no.in.l.cū duobus.C.de inof.test. ¶ Sed op.qa si hoc esset verū,hîc nulla esset differētia inter libertates & seruitutes.qđ est contra istū tex.sol.vt statim dicā.Venio ad tertiā partē.s.ad ver.quod nō erit.primò q̄ro de intellectu ei⁹.gl.legit duob⁹modis. primò φ referat̃ ad prin.& sic est plana, secundò φ referat̃ ad proximū,& tūc obstat cōtrariū quod.s.ꝑ xi.feci.quia nō vr̃ differētia inter seruitutē & libertatē.Pro cuius declaratione scias φ si totū testm̃ valeret:libertas statim cōpeteret,& etiā seruit⁹ sine noua constitutione.sicut em̃ transfert̃ dñiū: ita seruit⁹ cōstituit̃, vt.l.si partē.§.j.quęad. serui.amit.&.l.j.de serui.leg.sed qñ testm̃ rūpit̃ ꝑ parte, libertas ipso iure cōpetit eodē mō:licèt seru⁹ pstare cogat̃ ęstimationis partē p officiū iudicis,vt.d.l.iudicatę.sed seruitutes ipso iure nō cōpetūt:sed actio psonalis ꝑ seruitute cōpetit insolidū:& hoc vult dicere iste tex. Opp. seruitutes ex postfacto possunt cōseruari ꝑ parte,vt l.ꝑ parte.s.de serui.solu.postq̃ testm̃ rescindit̃, fingitur ab initio nō valuisse:& p cōsequēs seruitutē nul

2 lo tpe cōstitutā.¶ Quæro† practicā hui⁹ partis.dicit gl.si hęres cōueniret̃ ad integrā seruitutē tūc habet necesse cōuenire cū filio vt patiat̃ īponi,qđ si nō facit,cōdēnat̃ ad interesse.hoc nō placet Dy.qa est cōtra istū tex.nō em̃ condēnat̃ ad interesse:sed liberat̃ dādo partē ęstimatiōis ista īter se multū differūt : qa īteresse posset multò ascēdere, practicā : ergo ponit tex.claram,& bene:quia hæres conuentus ad solidā seruitutē potest se liberare dando partem æstimationis, vel si conueniat cum filio vt det integram seruitutem recepta parte æstimationis. ¶ Vltimò not. istum tex.qui dicit partis æstimatio.i.pars æstimationis:quia seruitus diuisionem non recipit.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius hæreditatis debet sustinere cōmoda & incōmoda.*

2 *Legatū hæreditatis quādo dicat̃ uniuersale,& qñ particulare?*

3 *Fruct⁹ medio tēpore percepti nō debēt̃ legatario hæreditatis.*

4 *Debita hæreditaria à defuncto soluta,quando à legatario hæreditatis deducantur?*

5 *Pecunia exacta à defuncto quando restituatur legatario hæreditatis?*

6 *Hæres & legatarius hæreditatis debent adinuicem præstare cautiones.*

Lucio titio.

1 Legatari⁹†hæreditatis debet sustinere commoda & incōmoda illi⁹.h.d.& est bon⁹.§.& sępe.de facto acci

a ¶ Notandū. Adde secūdū Pau.de ca. in.l.fi.§.in cōputatione.de iure delibe.si tps & quantitas patiant̃.aliâs sec⁹ p.l.fi.ff.de exer. act.& vide Roma. cōsi.cccc xxvj.

b ¶ Quæro. Et per hoc declarat Bald. in.l.vbi adhuc.in vlt.co.C.de iur.do. qñ fructus dicant̃ consumpti.

c ¶ Officio suo.No. iudicem ex officio suo posse valorem rei æstimare, si valor nō probat̃.vide Bar.in.l.vinum.ff. si cer.pe.& no.An. in.l.pretia rerū.ff. ad.l.fal.& vide bar. in.l.j.in vlti.q.& q̃ ibi dixi post eū.C. de sentē.q̃ ꝑ eo qđ interest ꝓferūtur. adde quid si iudex adeatur ex vrbanitate ad ęstimandū valorē rei, qui electis æstimatoribus dicit p sn̄iam diffinitiuā adiudicam⁹ talia bona titio, q̃ sn̄ia erit ista? Pet. de anc. ponit consil.ccc xxxiij.Adde tu vltra hęc ad Bar.hîc Alexā. de imol.ī cōs.cxxxiij. col.fi.in.j.vo. & ad de quod Abbas dixit in.c.cū cā.de testi.&ꝑost eū Benedictus capra. ibi, prout refert. Maria.soci.in.c.ij.de libel. obla. arti.ij.q. v. princ. ver.sextò infert̃ φ etiā.& in c.dilecti.ī gl.iij. de fo.cōpe. per dicta Bar.hîc dicūt,φ iudex malè facit absoluendo reū:quia certū interesse nō sit probatū : quia iudex debet æstimare per se, vel p alios præstito sibi iuramento.alleg.c. fi.extra quod me. cau.& fuit opi. Io. cald.qđ est not.secundū ipsos.& sub dit præfatus. Ma. in.d.c.ij.φ si p aliquam causam impeditiuā iudex nō pōt sumere aliam declarationē:quod tunc nō debet reū absoluere, sed debet cōdemnare in id qđ interest probandum in executiōe.arg.no. p Bar. hîc,& in.l.semp.§. in hoc interdicto j.quod vi aut clā. & in.l.fi.C.de sen. q̃ ꝑ eo quod interest.profe. ad quod etiā adducit tex.in c.auditis. de ꝓcur. vbi dicit̃ φ quādo quātitas est incerta tm̃ sn̄ia certa fertur,sed nō mandatur executioni donec fuerit certificata.faciūt etiam secundū ipsum no.p Bart.& Bal.in.l.ij. C.de rescin.ven.& Bal.in.l.fi. C.de iure domi. impe. & idē arbitrant̃ pręfati doc. dicendū de fructibus,reditib⁹, & prouentibus, & similibus qñ ꝓbātur:sed nō probat̃ certa quātitas, per prædicta. q̃ omnia no.qa sępe ī practica occurrere possent.I.T.

d ¶ Habere portionem Adde qđ dixi post Bar.in.d.l. conditio.per Ang. & Imo.in.l.fin.de cōdi.insti.ī.iij.col.

2 dit. ¶ Quæro† .j. vtrū[a] legatū hæreditatis dicaꝛ vni-
a uersale vel particulare? Rñ. aut quis legat hæreditatē ipsius legātis. & videꝛ fideicōmissum vniuersale, vt l. mulier. ff. §. fi. ad tre. aut quis legat hæreditatē quā habuit ab alio, nō suā: & tūc non est fideicōmissum vniuersale, vt. j. ad tre. l. cogi. §. sed & si miles. ver. & ꝙuis. qđ est ea rōne: quia testator, vel adiuerat, vel legādo adīt: & sic cōfundiꝛ cū suo patrimonio vt. l. sed si plures. §. filio. s. de vul. & pup. subst. vñ amodo nō est hereditas illi⁹ primi defuncti ꝓpriè loquēdo: & sic trebe. nō habet locū. vt. d. ver. & quāuis. Et ex hoc sequiꝛ ꝙ dies hrēditatis legatę cedit à tpe mortis, sicut alteri⁹ rei singularis legatę. qđ est mirandū, cū hoc sit tale legatū qđ pōt hr̄e incōmodū: vñ videreꝛ eadē ratio q̄ in hereditate. sed tñ cōtrariū est hîc, vt
3 vidistis. Quæro. † qd de fructibus medio tpe perceptis: vtrū debeanꝛ huic legatario? Rñ. nō vt. j. l. proxi
4 ma. §. filia. nisi eo mō quo. j. dicā. ¶ Quæro, † quid si defunct⁹ soluit debita hereditaria: an ab isto legatario debeāt deduci? rñ. nō: quatenus pōt cū perceptis fructib⁹ cōpensari. vt. l. luci⁹. §. q̄ marito. j. e. sec⁹ si nō posset cōpensari cū fructib⁹. vt. j. de cōdi. & demō. l. quib⁹ dieb⁹. §. j. & qđ ibi no. & sic intelligo. l. istā, q̄ dicit ad legarariū nō trāsire onera q̄ nō perseuerāt vsq; ad mortē. s. si onera sunt extīcta de fructib⁹, vel aliâs naturaliter. sec⁹ si esset solutū de ꝓprio testatoris. vt
5 l. qui cōcubinā. §. cū ita. j. ti. j. ¶ Quæro, † qd si testa-
b tor[b] exegit debita, an illa pecunia restitueꝛ huic legatario? Hic tex. vr̄ innuere ꝙ nōdum dicit, sicut vice mutua prestabunꝛ actiones q̄ ei ꝑstari poterūt. q. d. si sunt extincta. nō debenꝛ ei. qđ puto verū si extincta sunt, testator locupletior nō est fact⁹. sec⁹ si in suū patrimoniū cōuertisset. vt. s. e. l. Imperator. §. fi. cū. ll.
6 seq. & d. l. q cōcubinā. §. cū ita. j. tit. j. ¶ Quæro † vtrū debeāt inuicē ꝑstare cautiones? Rñ. ꝙ sic. s. ꝑ legatariū qui subiuit oīa onera hæreditatis. vt. j. l. proxi. §. mense. & d. l. qui cōcubinā. §. cū ita. & ecōuerso, per hæredē cauebiꝛ legatario de dando sibi quicquid ad eum peruenit ex dicta hæreditate vt. l. ij. in princi. & §. peruenisse. s. de here. vel act. vendi.

Dominus. Hæres nō pōt retinere vsum fructum vel partem rei legatæ. secus in ceteris seruitutib⁹. h. d. no. qđ dixi in summario. ¶ Op. s. ti. j. de. l. legatū. §. fund⁹. sol. distinctio hui⁹. §. tollit cōtrariū: qa aliud est in vsufructu: vt hîc.
c aliud in ceteris seruitutib⁹:[c] vt ibi. & sic cōcordat cū ij. rñ. ¶ Op. de. l. iiij. j. de vsufr. leg. Sol. ibi legauit proprietatē, qđ ītelligiꝛ de nuda. hîc legauit fūdū. Op. si habet testator in re partē: illā solū videꝛ legare, vt. l. serui electione. in fi. s. tit. j. Solu. illud est verū qñ alia pars erat extranei: hîc alia pars erat hæredis. qđ est not. ¶ Quæro, qd si pars erat hæredi debita? Rñ. idē vt dixi in. l. vnum* ex familia*. s. si rem. s. e. ¶ Quæro, hîc loquiꝛ in fundo legato sub conditione: quid si fuerit legatū purè? Rñd. idē, vt. s. eod. l. is cuius. & ibi no. hoc enim patet ex ratione posita in fi. §. qñ pars erat hæredis in qua non cadit cōfusio. quod not.

SVMMARIVM.

1 *Falsum non uidetur quod iuuatur primordio ueritatis.*
2 *Dictio ex, licèt denotet causam proximam, ponitur etiā pro dictione propter.*

1 **Heres meus.** † Non videꝛ esse falsum qđ iuuaꝛ primordio veritatis. h. d. primò ponit dictū seu thema. secūdò rñ. annectendo rōnē ꝙ falsa demōstratio nō vitiet legatū. tertiò annectit aliā rōnē. ibi, nec in totū * falsum vi-
2 deri* &c. Pro † cui⁹ declaratiōe debes scire. ꝙ de natura dictiōis ex. est denotare cām ꝓximā. vt. C. de leg. l. nō dubiū. & l. eo tpe. in fi. s. de pecu. cū ergo testator dixerit sibi deberi ex testō: nō videbaꝛ posse referri ad id qđ ex stipulatiōe debeꝛ occasiōe testamēti: & sic illius debiti testm̄ est cā prima, & remota, nec est ꝓxima. sed qa dictio ex, pōt poni ꝑ dictiōe ꝓpter, cā vitādi cōtrarietatē, vel absonū intellectū. vt. l. j. C. si seru⁹ extero. iuriscōsult⁹ dicit, dic ꝙ dicta cā nō est oīno falsa: qa dictio ex, pōt intelligi vt denotet cām primariā & remotā. ¶ Op. s. ti. j. de. l. si sic. §. j. & s. e. l. si ita scripsisset. Solu. ibi debitū fuit extinctū. hîc verò fuit translatū in aliā obligationē. ¶ Opp. ꝙ non inspiciam⁹ originē obligationis, vt. l. j. §. siue. s. de cōdi. sine causa. Sol. ibi causa obligationis deuenit ad nō causam. hîc venit de vna causa ad aliā. ¶ Opp. j. de capti. de. l. in bello. §. codicilli. Sol. ibi nō respiciꝛ tp̄s quo codicilli sunt facti: quia ꝓpriè illud non diciꝛ tēpus originis codicillorū, sed inspiciꝛ tp̄s facti testamēti a quo codicilli confirmanꝛ. vt ibi patet. Opp. de. l. j. de hære. vel act. vē. glo. nō sol. sed nō est cōtra. ¶ Op. de. l. iij. §. idē scribit. s. de pec. Sol. ibi ex mutatione tituli mutaꝛ ratio legis. nō per iudiciū diciꝛ quasi contractū cum filio de peculio quod in origine actionis ibi nō erat. sed hîc ex mutatiōe tituli nō cōtingit mutatio volūtatis defuncti: ꝑ ratiōes hîc positas in tex. de hoc dixi in. l. tutor. j. de fideiusso.

Seruus. Si aliquo casu libertas impeditur tempore quo cedit dies legati, vitiatur legatum. h. d. ¶ Opp. C. ad sylla. de. l. pe. sol. fallit ibi per rationem positam in tex. ¶ Quero, quæ sunt istæ causæ quæ impediunt libertatem serui. dic vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Natura comparatiui est relinquere formam positiui in extremo.*
2 *Verbum plus, appositum per testatorem in legato, importat arbitrium boni uiri: & poterit modicum arbitrari.*
3 *Iudex arbitratur quando qui debet arbitrari, non arbitratur.*
4 *Verbum plus, in teste nil operatur.*

Pater. Qui legat vni ex certis plus: videꝛ oīb⁹ legare, & excessum in
1 illo in hæredis arbitrio ponere. h. d. ¶ No. † ꝙ de natura cōparatiui est relinquere formā positiui in extremo. & ista est ratio quare oīb⁹
2 videꝛ relictū. ¶ † Secūdò no. ꝙ si testator dicat alicui pl⁹ dandū: nec ponit verba q̄ sapiāt liberā volūtatē, vel arbitriū boni viri. videꝛ in dubio intelli-
d gere de arbitrio boni viri, vt hîc in tex. dicit enim [d] hîc nepoti meo pl⁹ tribuas. nec dixit quantū volueris, vel quātū putaueris, vel ꝙtū arbitrat⁹ fueris, vel aliqd simile: & tñ referꝛ ad arbitriū boni viri vt patet ex tex. q dicit arbitriū filiæ daꝛ. qđ est notandū. ¶ Quæro vsq; ad quā quātitatē pōt arbi
3 trari? Rñ. modicū, vt. l. hæc adiectio. j. de ver. sig. ¶ Quero, † qd si nō fuit arbitrator? Gl. ponit opi. veritas est ꝙ stabiꝛ arbitrio iudicis. qđ patet ex tex.
4 dū dicit arbitriū filię daꝛ. vt. l. j. s. e. ¶ Vltimò iste. §. † induciꝛ ad. q. de teste[e]
e qui dicit Titiū possedisse. xij. annis, & plus. de quo vide per gl. in. l. ab hostib⁹. §. sed quod simpliciter. s. ex qui. cau. ma. & per Gul. in. l. & si post tres s. si quis cau. veritas est ꝙ illa verba & plus, nil releuant in teste: quia iudicem incertum reddunt vt. l. cum furti. s. de in litem iuran. & ibi dixi.

Non iure. Ille per quem non stat quominus tutela suscipiatur non priuatur legato. h. d. Circa hoc dic vt in executore qui noluit officium assumere, vt dixi in. l. j. s. eo. de hoc dixi in. l. nesenni⁹. §. fi. cum. l. seq. s. de excu. tuto.

Qui mutianam. Qui venit contra cautionem mutianam, tenetur restituere, rem cum fructibus. h. d. de hoc dic plenè in. l. mutianę. de condi. & demon.

SVMMARIVM.

1 *Cumulatio actionum plurium non admittitur, quando electione tolluntur.*
2 *Plures actiones quæ electione tolluntur quare non cumulentur?*
3 *Actio personalis, & rei uendicatio quare electione tollantur.*
4 *Actio eligenda ex pluribus, debet eligi tempore dati libelli.*
5 *Plures hæredes si fuerint unius testatoris: una actione cōtra unū. alia cōtra aliū agi pōt.*

1 **Variis.** Qñ sunt † plures actiones q̄ electiōe tolluntꝛ: nō admittitur cumulatio. h. d. Ad tex. ibi vti non potest: dic petendo partē per vnā actionē, & partē per aliā: & ad hoc tendit prima ratio. vel petēdo totum per vtrāq; actionē: & ad hoc tēdit secūda ratio. ibi, nō enim ea mēte &c. Op. in auꝛ. de fideius. §. sed neq;. Sol. intelligas hoc de pluribus actionibus principalibus, vt proponendo actionē ex testō, & rei vendicationem. secus si ꝓponeret personalem, & hypothecariā. qđ pōt, vt no. in cōtrario.
f & no. per Dy.[f] in. c. null⁹. de reg. iu. lib. vj. & dixi in. l. fundi. & l. fundū. j. de
2 excep. ¶ Quæro † q̄ est ratio ꝙ istæ actiones non possunt simul proponi?
g Rñ.[g] ꝙ partim petitur ab vna: partim ab alia. & ratio est: quia legatum nō pōt diuidi, vt in tex. sic videꝛ ꝙ si essent plura, legata legatari⁹ nō ꝓhibeaꝛ vtrāq; proponere pro diuersis rebus. sed si pro vna re proponereꝛ vtraque actio simul: tunc cumulatio non admittitur: quia electione tolluntur. vt in
h tex. ¶ Sed quæro[h], vnde hoc ꝙ electione tolluntur? Rñ. † tenendo glo. quæ
3 est insti. eo. §. nostra autem. ratio est euidens: quia eligendo rei vendicationem non habet actionem personalem, cum pro re propria non detur actio personalis, nisi cōtra furē, vt. l. fin. s. vsufr. quemad. caue. sicut aliâs eligendo personalē nō habet rei vēdicationē, vt no. in. d. §. nostra. autem. sed si teneremus opi. quorūdā modernorū quā Cyn. refert in. l. ij. C. cōia de lega. scilicet ꝙ iste actiones cōcurrāt origine, est ratio: quia sic cōstitutū est vt hæres co
4 gaꝛ eligere. vt hîc diciꝛ in tex. ¶ Quæro, † qñ debet eligere. rñ. tpe dati libelli. dicit gl. vt. l. edita. C. de edē. fallit in. l. j. §. quia autē. s. quorū leg. per rōnē q̄ poniꝛ in. l. qđ in hrdē. §. eligere. de trib. actio. ¶ Quero, qd si sint plures hęredes vnius legatarij? Respon. idē vt. l. huiusmodi. §. fi. cū. l. se. s. ti. j. dic vt ibi.
5 ¶ Quærit gl. † quid si sint duo hæredes vnius testatoris, an posit cōtra vnū proponi vna actio, contra alium alia? Et tenet ꝙ sic. quod puto verū: quia per. l. xij. tabu. illa actio est diuisa contra illos hæredes. pro hoc facit. j. iudic. sol. l. iam tñ. §. pe. & quod ibi plenè dixi.

i **Repetendorum.** [i] Damnata memoria testatoris, repetuntur legata soluta. h. d. Qualiter autē fiat processus, vel condēnatio alicuius, cuius memoria damnatur. Glo. dicit in §. per contrarium. instit. de hæredi. que ab intestato defe. dixi in. l. qui à latronibus.

a ¶ Vtrùm. Vtrùm legatū hæreditatis sit vniuersale, & ita tenet Bal. in. l. ex legato. in. j. col. C. de leg.

b ¶ Testator. Et vide Ang. in. l. diuus. s. de peti. hęred. & Archi. xj. qō. j. c. quares. Andrę. Barba.

c ¶ Seruitutibus. Vide post Bar. glo. in l. si vnus. §. idē si pact⁹. s. de pact. ex notabiliter dictis post Bar. in. l. si seru⁹ tit. ij. s. titu. j. & adde Barto. in. l. vnū. §. si rem. s. eo. & est singu. iste tex. secūdū Ang. in. l. serui electio. §. fi. s. ti. j. & ibi etiā istū tex. alleg. Bar. & illū limitat.

d ¶ Dixit enim. Facit qđ no. Bar. in. l. iij. in princ. j. de an. le. & ad Bar. hîc adde Alex. de imo. in consil. lxxxij. in fi. in. v. volu. & ibi de verbo videꝛ: quod importat liberum arbitrium.

e ¶ De teste. Vide Bart. in. l. cū furti. s. de in lit. iuran.

f ¶ Per Dy. sed Dy. tenuit cōtrariū in regula, nullus pluribus. de regu. iu. in vj. & vide Bar. in. l. edita. C. de eden.

g Hæc rñsio nō habet sensum si cōsyderes. Melius dic ex scripto exēplari. Rñ. qñ partim petiꝛ ex vna actione, partim ex alia, ratio est: quia legatū diuidi non pōt Alexand. loseus.

h ¶ Sed q̄ro. Adde qđ not. Bart. in. l. si hæredis. j. ti. j.

i ¶ Repetendorum. Istū text. alle. Bal. in. l. decernim⁹. C. de sacrosanc. eccl. quòd tyrannus nō potest testari.

tronibus.§.j.š.de testa.

LEX LXXIX.

CVm pater filios. Si debet retineri species & pecunia: species de tota hęreditate deducitur: pecunia de parte restituentis tantùm.h.d.Pone sic casum in terminis. pater instituit filium & vxorem:& rogauit vxorem vt restitueret filijs retento sibi fundo,& centũ.Certè prędiũ deducet̃ de tota hęreditate:& pecunia deducet̃ de parte sua.h.d.¶ Quęro,quis est effect⁹ huius inuestigationis? Respon.in portione debita iure falcidiæ nõ imputat̃,nisi id quod quis habet iure hęreditario.vt.l.id autẽ.&.l.in quartã.&.l.ꝙ autẽ.ĵ.ad.l.falc.vnde de fundo medietatẽ quam habet iure hæreditario,sibi tantũ imputabit in quartã:de pecunia autẽ sibi totã imputabit in quartã, cũ totã habet de parte sua:& sic iure hęreditario.qđ secus esset si eam deberet recipere de cõmuni. quod dic vt dixi in.d.l.in quartã.¶ Et si quęris,quare est aliud in pecunia ꝙ̃ in fundo:tex.dicit in.l.deducta.§.nũmis.ĵ.ad treb. & ibi videbitis.¶ Oppo.& videt̃ ꝙ totã summã capiat à cohærede, qui videt̃ per hæc verba grauatus. vt.l. post emancipationem.§.j.ĵ.titu.j. Solu. grauatus videtur quòd patiatur ipsum de parte sua deducere:& sic ipse minus percipiat de parte sua.ita dicit glo.& bene.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum potest imponi donationi causa mortis. Falcidia detrahitur ex donatione causa mortis, & ea detracta fideicommissum intrinsecum minuitur.*

2 *Oneri imposito integro astringitur quis, si id quod remansit in hæreditate,uel legato sufficit ad onus integrum.*

1 Eorum quibus. Donationi † causa mortis potest fideicõmissum ĩponi:& ex ea detrahitur falcidia:qua detracta fideicommissum intrinsecũ minuetur. secus ex intrinseco.h.d. Huius.§.materiam expedit glo.ĵ.de condi.& demon.l.plautius. & ad trebel.l.facta.§.si titius.& ibi sunt gl.magistræ. tangitur in.l.pœnales.§.fi.j.ad.l.falci.¶ Quæro,quid in onere extrinseco,ex alia causa quàm alimentorum? Glo. dicit idẽ *esse dicendũ* & bene,vt.l.si mihi stichus.š.tit.j.&.l.plautius.j.de condi.& demon. ¶ Quæro, quid vult dicere tex.in fi.qui dicit qui de maiore pecunia pręstari nõ dubie voluit integra &c.Gl.ad huius declarationem est facta.tñ est magis obscura quàm text. ideo gl.sic intellige,qñ ab initio onus fuit maius quã emolumentum, necesse habet onus sustinere.idem si ex postfacto est maius, quia emolumentum fuit defalcatum per falcidiam.tñ hoc non est verum generaliter,nisi qñ onus est extrinsecum.ita vult dice-
2 re glo.hoc non est verum, nam† ita demum tenetur quis ad integrum onus, si illud quod remanet sufficit ad integrum onus impositum, vt.l.liberto.§.j.de annu.le. &.l.maritum.§.à liberto.ĵ.ad.l.fal.secundũ Dy.& Iac.de are.expone ergo tex.sic de maiore pecunia.subaudi quàm esset res legata: quia propter rem legatã de toto patrimonio legatarij voluit præstari alimenta:non tamẽ de re, vel pecunia donata, vel legata,secundùm Iaco.de are.

SVMMARIVM.

1 *Mater non potest donare filijs uulgo quesitis.*

2 *Stipulatio potest conferri in uoluntatem stipulantis.*

Mater filiis. Legatario eidemq; debitori non solùm actio competit,sed exceptio.h.d. ¶ No.quòd
1 † mater non potest donare filijs vulgo quesitis.quod intellige vt not.C.ad orfi.l.si qua illustris. & insti.ad orfi.§.nouissimè.
a ¶ Quæro vtrùm[a] isti filij legatarij seu donatarij possint dicere,nolumus acceptare? Videtur quòd non: quia semel stipulando videtur irreuocabiliter acceptare. Idem not.in.l.si cui.de donatio. cau.mortis. quod intellige verum,nisi ab initio fuerit stipulatus
2 sub conditione si volet.potest † enim conferri stipulatio in voluntatem stipulantis,vt.l.senatus.§.legatum.š.titu.j.&.l.à titio.in fi.& ibi no.infrà de verbo. obliga.

Surdo. Legati onus,& emolumentum queritur etiam ignorantibus.h.d. Oppo.š.tit.j.de.l.si tibi homo.§.cum seruus.solu. fictè queritur à tempore mortis: verè à tempore aditę hęreditatis:sed commutabiliter à tempore mortis, incommutabiliter à tempore agnitionis.vt.l.si quis ita. & quod ibi no.š.de condi.insti.

SVMMARIVM.

1 *Ius eligendi non perditur per deportationem. Excommunicatus potest esse arbitrator.*

2 *Fratres minores licèt non poßint esse executores testamenti, tamen pauperes eligere possunt.*

3 *Dies fideicommißi non cedit per ingressum religionis nisi ingressus sit quis religionem fratrum minorum.*

b Hæreditatem. [b]Mutatione stat⁹ nõ perditur ius eligendi, & mors ciuilis nõ facit cõditionẽ existere sed natu-
1 ralis.h.d.¶ † No.ꝙ per deportationẽ nõ perditur ius eligendi.quod facit ad.q. ꝙ excõicat⁹ qui ęquiparatur deportato possit esse arbitrator:de quo dixi in.l.ex facto.§.si quis rogatus.ĵ.ad tre.vbi est idem text.
c ¶ Secundò no.[c] ꝙ † licèt fratres minores non possint
2 esse executores testamẽtorũ, tñ eligere pauperes[d]
d possunt.sicut hîc ille qui in iudicio esse non põt vt deportat⁹ qui perdit oĩa quę iuris ciuilis sunt,potest pauperes eligere:qđ dixi plenè in libro meo minori
3 carum.¶ † Tertiò no.[e] quòd si aliquis ingrediatur re
e ligionem licèt habeat̃ pro mortuo ciuiliter:propter hoc non cedit dies fideicõmissi sibi iniuncti cum decesserit,sed debet expectari mors naturalis,vt.d.§.si quis rogatus &.l.statius.de iure fisci.& ibi not.per Dy.quod licèt sit verũ in alijs religiosis qui aliquid possunt habere in cõmuni:tñ non procedit in fratribus minoribus,qui non possunt habere in communi:vnde quantùm ad hoc habent̃ pro mortuis.quod plenè dixi in quarto libro minoricarum.

Qui dotale. Qui legat pretium rei,videtur legare aĩo compensandi cum re.h.d.¶ Op.ꝙ emptor teneatur ad fideicõmissum,vt.l.si pecunia.in fi.&.l.si seruus.§.qui margaritam.š.ti.j.So.huius contrarij timore hic.§.legit̃ duobus modis. primò ꝙ emptor non soluit totum debitum.& tunc procedunt duę primę sol.positę in gl.secundò intelligitur quòd totum pretium soluit: quia tñ fundus erat vendit⁹ minus iusto pretio:ideo testator iussit emptorem soluere residuum,quod nõ põt:& tunc procedit tertia sol.gl.q̃ est vera. ¶ Op. dicitur hîc ꝙ mulier oblato pretio repellit̃ doli exceptione.Contra,imo debet habere vtrunq; vt.l.j.§.sciendum.C.de rei vxo.ac.Rñ.hoc ideo:quia maritus dixit amplius ei pretium &c.& sic videt̃ reliquisse aĩo compensandi.secus si simpliciter reliquisset.

SVMMARIVM.

1 *Solutio facta mandati reuocati scienter, uidetur facta causa donationis.secus si ignoranter.& nu.6.& .7.*

2 *Mandatum simplex cuius effectus confertur post mortem, morte reuocatur,si mandatarius sciuerit.& qualiter reuocetur morte? nu.4.*

3 *Donatio quòd perficiatur pacto nudo.& nu.8.*

5 *Accessoria si reuocantur,non reuocatur principale.*

6 *Soluens scienter mandatario reuocato,non liberatur.*

1 Meuio. Qui soluit † cõtẽplatione mãdati reuocati scienter, donare videt̃. secus si ignoranter.h.d.vel aliter & sic:Mandatũ simplex
2 † cuius effectus cõfert̃ post mortẽ,reuocat̃ morte, si mandatarius sciuerit.secus si ignorauerit.h.d.& est difficilis.§.¶ In text.ibi, accepisse non videtur &c. dic.s.ex donatione inter viuos à męuio in eum collata scienter soluendo,postq̃ cognouit mandatum reuocatum. Pro declarando isto.§.sciendum est ꝙ legitur quatuor modis.trib⁹ in gl.quartò extra gl.nã põt quis donare alteri cã mortis tribus modis.Primò si donans cũ donatario nihil facit sed solùm mãdat donans debitori suo ꝙ donatario soluat. Secundò, qñ donans promittit donatario per stipulationem,vel pacto nudo cã mortis:postea mandat debitori vt donatario soluat.Tertiò, quando donans nõ contrahit cum donatario,sed mãdat debitori vt promittat illi cui vult donare causa mortis.& differt ista tertia à prima:quia hîc mãdat vt promittat:ibi mandat vt soluat.Item differt à secunda: quia hîc debitor se obligat donatario:ibi non.primę duę tangunt̃

a ¶ Quæro vtrùm. Et ex ista gl.videt̃ probari not.ꝙ per pnĩam donatarij non reuocet̃ donatio cã mor.qđ not. & est singula.glos. secũdũ Pau.de ca. in.l.ij.š.titu.j.& ibi eam allegaui post Imo.& scripsi post Bart.in.l.ij.in prin. ĵ.de do. præle. & hãc gl.dicit esse elegãtẽ Ro.in.l.j.in.ij.col.š.de acq.hære.

b ¶ Hæreditatem. cõtra:hîc vr̃ casus in.l.verba.ĵ.de ver.signi.& ibi Bar.

c ¶ Scđo no.& not. qa Bar.videtur sibi esse cõtrarius.vide que dixi in.c.tua nobis.de testa.An. Barba.

d ¶ Eligere pauperes. Vide Bar.ĩ.l.à filio.ĵ.de ali. & ci. lega.& qđ ibi dixi. & vide not.q. Bal.de effecto monacho,in.l. fi.§.fi.in.iiij. col. C. cõia de lega.

e ¶ Tertiò no. An per ingressum religionis habeat locũ fideicõmissum iniunctum alicui cũ decesserit. & vide quod no. Bar.in.l.intercidit.ĵ.de cõdi.& demon.& gl. no.& ibi doc.in.l.si cũ dotẽ.in princ. in glo. magna sol. mat.facit quod no. in.l.ex parte.§.in sulã. de verbo.ob. & in.l.gallus.§.& quid si tm̃.de libe. & posth.& scias ꝙ mors ciuilis nũquã æquipollet naturali,nisi qñ hoc est iure expressum.glo. est not. xvj.q.j.c. placuit.ĩ ꝟ. mortu⁹ est.quod not. perpetuò. & est glos. in.c.susceptũ.de rescri.in.vj. arg.l.fin. C.de his q ve.eta. imper.cũ simili. & vide Innoc.in rub. extra de test. & in l.j.š.de testa.Bald. in aut. si qua mulier.in.j.colũ.C.de sac. sanc.ec. & in.l.j.in.xvj.colũ.C.de sacrosanc.ecc.in repe.& vide bonam gl.ĩcle.ne romani. de elec.& Ioan. de imol.in.c. si ep̃s de supplen.negli.p̃la. in.vj. per aliquos in.c.cũ sis. de conuer.cõiu. & ad no. per Bart. hîc vide no.in.d. aut̃. si qua mulier.& cũ Bart. hîc cõcor. Paul.de leaza. in. q. incip. substitutus in primo dubio. Adde an mors ciuilis ęquiparetur naturali. Old.cõ.cclxxxiij. & Pe.de anc.cõsil. cccxcvij.

in prima gl.tertia ponitur in vltima gl. Examinem⁹
ergo iſtas lecturas. Si legaẽ ſecundũ primũ modum
opp.ꝙ tale mandatũ nõ reuocetur morte, vt.l.ſi ve-
rò non remunerãdi.§.fi.s.mã.&.j.de do.cau. mor.l.
mortis cauſa.§.titia. Solu. in contrarijs mandatũ fuit
collatũ poſt mortẽ. hîc verò mãdatũ de ſoluẽdo fuit
factũ ſimplr, licèt effect⁹ cõferaẽ poſt mortẽ. Sed tũc
op. quia ſi hoc eſſet verũ qñ debitor ſoluit ignorans:
totũ deberet reuocari: quia totũ eſt indebitũ cui⁹ cõ
trariũ diciẽ in fi.§. vnde ꝓpter hoc oẽs recedũt à pri
ma lec. vide gl.q̃ lec.& eius reprobatio colligitur ex
prin. primę gl. ibi, alioquin nõ video quare in ſequẽ-
ti &c. ſic expone alioquin.i.ſi donator nihil ꝓmiſiſ-
ſet donatario, ſed ſolũ mãdaſſet debitori ꝙ legatum
ſolueret. Legiẽ ergo ſecũdo mõ.ſ. ꝙ donãs promiſit
donatario per ſtipulationẽ, vt in prin. primę glo. ſed
3 tũc opp.† ꝙ non ſit neceſſaria ſtipulatio: vt.l.ſi quis
a argentũ[a].C.de do.ſo. fateor ꝙ hodie ſufficeret pactũ
nudũ. quod no.doct. tenent in.l.vlt.C.de dona.cau.
mor. hoc etiã tangiẽ in fi.gl. ¶ Secũdò op.ꝙ tale mã-
datũ nõ reuoceẽ morte, vt.l.ſi verò nõ remunerandi.
in fi.s.mã. &.l.mortis cauſa.§.titia. de do.cau.mor.
Sol. dicit gl. ibi mandatũ conferebaẽ expreſsè poſt
mortẽ. hîc ſimpliciter, ſed effectus conferebaẽ poſt
mortẽ: quo caſu media via eligiẽ.ſ. vt ſi perueniat ad
notitiã mandatarij mandatũ ſit reuocatũ. vt in gloſſ.
4 aliâs ſecus.† & ſic diſtingue tres caſus: aut mandatũ
cõfertur in vita: aut poſt mortẽ. aut conferẽ in vita:
ſed effectus poſt mortẽ: & de hoc feci vnũ membrũ
diſtinctionis qualiter mandatũ reuocetur morte. vt
l.ij.§.pe.j.de do. ¶ Contra prædicta opp. ignorantia
mandatarij prodeſt donatario: quia ſi ignorat, valet
donatio: aliâs ſecus quod eſt cõtra.l. iniquiſsimũ.s.de
iur.& fac.igno.gl. fateẽ cõtrariũ, & dicit ꝙ hoc eſt mi
rabile, & ſpãle. hoc colligiẽ ex gl.pe.in fi.& glo.fi.in
prin. Cõcludit iſta lec.ꝙ ſi donatarius eſt ſciens, reuo
catur mandatũ, & donatio poſt mortem: ſecus ſi eſt
ignorãs. ſed hoc nõ placet quia mors nõ eſt cauſa re
uocãdi donationẽ cã mortis ſed cõfirmandi, vt.l.j.&
l. in mortis.j.de do.cã.mor.&.l.nõ oĩs.s.ſi cer.pe. Nec
ob. ſi dicis ꝙ mandatũ reuocaẽ: quia per hoc non ſe-
quiẽ ꝙ ſit reuocata donatio, q̃ iam perfecta erat per
5 ꝓmiſsionẽ factã à donante donatario. vñ ſi iſta† ac-
ceſſoria reuocanẽ: nõ ſequiẽ: ergo reuocatur princi-
pale. vt.l.ſi cui legeẽ.§.fi.&.l.ſe.s.ti.j. Vnde hui⁹ con-
trarij timore fortè Azo legit tertio modo ꝙ mæuius
debitor ꝓmiſit pecuniã cauſa mortis titio, iuſſu cre-
ditoris qui etiã iuſsit ſolui. iſta lect. Azo. nõ eſt vera:
quia ſi promiſsio fuit facta: & ſic iſte donatarius ha-
bet actionẽ: de cætero mandatũ nõ reuocaẽ morte.
vt.l.fi.in prin.j.de ſo. ¶ Lego ego iſtũ.§. quarto mõ,
& cõcordat cũ ſecũda lec. in facti narratione, ſed diſ-
cordat in iuris diſpoſitiõe. pone ergo ꝙ creditor do-
nauit titio centũ ꝓmittendo cã mortis: deinde iuſsit
męuio debitori ſuo, vt ipſi titio ſolueret: demũ mor-
tuus eſt creditor donans. Certè donatio eſt cõfirma-
ta: & in hoc differt ab alijs lec. ſed mãdatũ eſt reuoca
tũ: & in hoc cõcordat. ſi ergo męui⁹ debitor ſoluit: an
ſit liberat⁹, vel an poſsit repeti, diſtingue vt in text.
6 ¶ No.ꝙ ille qui ſoluit ſciẽs† mãdatũ reuocatũ, nõ li-
7 beraẽ. ¶ Secũdò no.† ꝙ ex hoc colligiẽ pſumptio ꝺdo
nationis, ſicut ecõtrà qui ſoluit ei cuius mandatũ eſt
reuocatũ: & ſciẽs videẽ donare. vt.l.ſi ꝓcuratori fal-
ſo.s.de cõdi.ob cau.& ibi no.&.l.ſi nõ ſortẽ.§. qui fi-
lio.s.de cõdictio.inde. ¶ Opp.ꝙ qui ſoluit creditori
creditoris liberaẽ, vt.l.ſi opera.j.de do.exce.&.l.ſolu
tũ.§.ſolutã.de pig.ac.&.l.ſi liber hõ.de neg.ge. Solu.
hîc ſoluit contẽplatione mãdati quod ſciebat reuo-
catũ. ibi ſoluit gerendo negotiũ creditoris ſui. cũ em̃
ſoluit contẽplatione mãdati reuocati. gerit ſuũ nego
tiũ, & nõ facit aĩo gerẽdi negotiũ hęredis, cũ ſciat mã
8 datũ reuocatũ: ideo videẽ donare, & p† cõſequẽs nõ
liberaẽ. ¶ Sed opp.ꝙ hęres ſolutionẽ factã à procu-
ratore reuocato põt habere ratã, vt.l.procu.ad exhi-
bendũ.§.j.j.rẽ ra.ha. Sol. fateor ꝙ poſſet habere ratã
ſi vellet quantũ ad exceptionẽ, vt ſi ille donatarius
vellet iterũ agere nõ poſſet: nõ quantũ ad actionem
ꝙ hęres poſsit repetere, vt hîc in.ij.rñ.&.l.diſpenſato
rem.j.de ſol. Sed contrariũ, videẽ per.l.ſi abſentis.C.
ſi cer.peta. Sol. vt dixi hîc debitor non ſoluit animo
negotiũ gerendi hæredis.& huic lectu. videtur Dy.
applaudere in quadã additione parua, quã ponit ſu-
per gl.fi. dũ dicit ꝙ ignorantia debitoris non ꝓdeſt
donatario: ſed ei prodeſt: quia donãs non reuocauit.
¶ Op.& videẽ ꝙ dominiũ per iſtã ſol. nõ trãſiuerit
in donatariũ vt.l.ij.§. ſed ſi quis donaturus aliâs.§.ſi
pecuniã.j.de do.ſol. dic ibi mãdatari⁹ ſoluit pecuniã
alienã mandato reuocato. hîc ſoluit ꝓpriam. vt.l.de
hoc iure.§.ſi quis dederit.j.de do. ¶ Quęrit gl. an ille b
qui ſoluit poſsit repetere? Rñdet & bene ꝙ nõ: quia
videtur donare. niſi in iure erraſſet: quia tunc poſſet
repetere. ¶ Quæro in quo eſt mutata hodie iſta.l.
per.l.ſi quis argentũ.C.de dona? Rog. dicit ꝙ in totũ
quaſi hodie nõ reuoceẽ morte. quod Hug. negat. Si
habes in gl. ſciuit, nõ debet eſſe niſi. ſi habes niſi, de-
bes habere neſciuit. Aduerte ꝙ hæc lex non eſt mu-
tata per.l.ſi quis argentũ. niſi in hoc quòd hodie ſuf-
b ficeret promiſsio pacto nudo[b].

a ¶ Argentum. an.l. ſi quis argentum. C.de do. habeat locum in donatione cauſa mor. gl. tenet ꝙ ſic. ſed an ſit vera, vide Imo. in.l. in ędibus.j. de donat. ſed ipſe vacillauit ĩ.l.j. de dona. cau. mor.& ibi latè Ludo. Ro. videtur tenere de iuris ſubtilitate glo. eſſe falſam licèt in conſulendo non recederet ab opi. gl.& tantorum virorum. ſecundò gl. hãc alle. Bar. in.d.l.j. de dona. cauſa mor.& latè vide per Imo. in l. cum ex cẽ. de re iudi. ſed Ang. in.q. inci. Hoſtiẽ. alleg. glo. hîc eſſe ſing. in hoc & ipſam ſequitur Bal. in.l. executorem. in.iij.col.C. de exe.rei iudic.& in.l.j.C. de donat. cauſa mortis.& in l.ſi donationis.C. de contrahen. em. quid in donatione ante nup. vide glo. & Bald. in.l.j.C. de dona. ante nup. & hanc gl. limita vt p Bald. in auẽ. ex teſtamẽto. ĩ fi. iij.col. C. de colla. Bal. in l.ij. de leg.j. iſtã ſequitur & in.l. ſicut in fin.C. de act.& obliga.

b ¶ Pacto nudo. ſed videẽ caſus ꝙ etiã de iure digeſtorũ ſufficiat pactũ nudum in do. cauſa mor. in.l. quod de bonis. in princi.j. ad.l.falci.

SVMMARIVM.

1 *Res quæ ſubiacet reſtitutioni poteſt legari, & ſic teſtamento alienari.*

2 *Legatum de re futura aliena poſt mortem ualet, & debetur æſtimatio.*

Cum pater. Portio deficiens deferẽ ſub-
ſtitutis, & cohęredibus cum
1 onere ſuo.h.d. ¶ Not.† ꝙ res q̃ ſubiacet reſtitutioni
põt legari: & ſic põt alienari p teſtm̃. Cõtra.C. cõia
de le. auẽ. res quę. Dicit gl.ꝙ hoc videtur hodie corri
gi. Dy. tenet cõtra quòd hodie non corrigatur: quia
hîc non dicitur ꝙ iſta pręQdia debeantur filio exhæ-
redato in vita filij: ſed ꝙ hęres cogatur redimere illa
prædia, & dare filio exhæredato: non quòd illa filia
2 cogatur dare, vt patet ex litera. valet† ergo ſicut le-
c gatum rei alienæ tẽpore teſtamenti, vel futurę[c] alie-
næ poſt mortem teſtatoris, vt.l. vnum ex familia.§.
ſed & ſi fundum.s.eo.

c ¶ Vel futurę. Adde tu Imo. hic bar. & Imo.j.ea.l.§. pater filię.& Alex. in conſil.ix.col.pe. in ij.volu.

SVMMARIVM.

1 *Euictio prælegato facto etiam coniunctæ perſonæ, non debetur iure actionis.*

2 *Succurritur ei à quo euincitur prælegatum ope exceptionis, ſi alij ſimiliter eſt prælegatum.*

3 *Diuiſione facta à teſtatore, unus ex hæredibus non tenetur alteri de iure actionis, ſed ope exceptionis.*

4 *Diuiſione facta à partibus, uel à iudice, alter tenetur alteri de euictione iure actionis.*

Euictis. In prelegato vni non debeẽ euictio.
ſecus ſi pluribus prelegeẽ.h.d. ſecun
1 dũ docto.& eſt ſingu. caſus. ¶ No.ꝙ† in prælegato
q̃ſquã facto cõiunctę perſonę, nõ debeẽ euictio iure
2 actionis. Not.ꝙ† ei à quo euinciẽ prelegatũ põt ſuc-
curri ope exceptiõis, ſi alijs eſt ſimiliter prælegatũ.
d ¶ No.[d]† ꝙ qñ diuiſio fit à teſtatore, vnus ex hære-
3 dibus non teneẽ alteri de euictione iure actionis, ſed
ope exceptionis. ¶ Ad primã op. de.l. cum rem alie-
nam.C.eo. Sol. hoc eſt ſpecialę: ne creſcat inuidia in-
ter fratres. ita ſol. gl. hîc, & ibi doc. omnes dicunt nõ
video q̃ ſit differẽtia inter fratres, & alios cohæredes
coniunctos. vñ dicunt ꝙ hîc loquiẽ qñ ille cui relin-
quebaẽ erat legatarius: & hæres: ibi legatarius tm̃. &
eſt ratio: quia licèt hîc euincaẽ legatum: remanet ta-
men hęreditas: ibi ſecus. Itẽ aduerte ꝙ hîc videẽ ſolũ
loqui quando legatur res aliena à teſtatore poſſeſſa
quã credebat ſuam. ſecus ſi legaẽ res aliena ab extra
neo poſſeſſa quia tunc debet redimi de cõmuni, vt
d.l. cũ rẽ alienã. q̃ in hoc nõ reperiẽ limitata. ¶ Opp.
e s.[e] ti.j. de.l. nõ quocũq;.§.j.ſo. vt ibi. ¶ Opp. de.l. qui
concubinã.§. ſi hæres.j.ti.j.ſol. ibi loquitur in legato
generis: hîc ſpeciei, vt dixi.s.tit.j.l.ſi domus.§.j.& ibi
plenè diſtinxi. ¶ Ad vltimũ no. opp.& videẽ ꝙ iure
actionis poſsit agi de euictione, vt.l.ſi fratres.C. cõia
vtriuſ.iudi. Sol. hîc loquiẽ qñ diuiſio eſt facta à teſta-
tore: ibi qñ à partibus, vel à iudice. quod no.& eſt ra-
4 tio: quia diuiſio teſtatoris habet vim prelegati† ſed
diuiſio facta à partibus, vel à iudice habet vim per-
mutationis. quod no. quia.§. iſte eſt ſingularis.

d ¶ No. Et vide per Imo. in.l.ſi domus.§. de euictione ad fi.s.tit.j.& iſtis adde caſum in.l. hæres percepto.j. ad trebel.& vide oĩno Bal. in.d.l. cum alienã. in fi.ij.col. & limita iſtum tex. niſi prælegatum veniret computandum in legitima, quo caſu ſemper tenetur hæres de euic. caſus eſt hîc & in.l. ſcim⁹. in prĩ. & ibi hoc ponit Bal.C. de ĩoff. teſt.

e ¶ Oppo.s. Vide Bart. in.l. qui Romæ.§. duo fratres. in vlt.q. de ver.ob.

Pater certam. Si teſtator iubet hæ-
redem dotem filiæ ſti-
pulari, intelligitur ea moriente in matrimonio, non
ea ſuperuiuente. Item ſermo ſimpliciter prolatus
intelligitur pro prima vice. hoc dicit. ad princip.

concor.s.

concor.š.de pact.do.l.ij.ad fi.concor.j.de verbo.sig.l.boues.§.hoc sermone.
¶ Ad fi.op.de.l.si sic.de verb.oblig.Dicit Old.ꝙ ibi sunt verba negatiuè
cōcepta quę extendunt̄ ad omne tempus.hîc affirmatiuê cōcepta.qđ dic
vt colligit̄ ex his q̄ dixi in.d.l.si sic.¶ Quęro,q̄ est rō.in prin.§.glo.dicit du
plex.prima fauore dotis,vt.l.ij.š.de pact.do.secūda:quia debitū.iure natu-
rę debet habere sine onere,vt.l.quoniā in priorib⁹.C.de inoffi.testa.sed cer
tè si istā vltimā rōnē inspiceres,iussus testatoris ꝙ hęres dotē stipularetur,
nō valeret quo ad legitimā.Itē iste.§.nō ꝓcederet hodie:qa debet habere
legitimā iure institutionis.* vt.§.aliud quoq; capitulum.in authē.vt cū de
appel.cog.* est ergo attēdenda sola ratio prima:cū hîc ponatur ꝙ filia erat
exhęredata.vnde non debet habere legitimam iure institutionis.& intelli
ge quòd debet inseri causa exhæredationis legitima.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio quæ fit ante mortem,non præiudicat pauperibus superuiuētibus:cum illa debeat fieri post mortem.*

A filia.
Cui cōmittitur electio personę cū morieт,non pōt ante tē-
pus cū effectu eligere.h.d.Primò ponit dictū.secundò duas
rationes.secunda ibi,ꝓpter incertū.tertia ibi,nā in eū.¶ Op.š.eo.de.l.vnū
ex familia.in prin.Sol.ista intelligi debet scđm illā:quia electio valet, nisi
reuocetur.qđ intellige si electus reperit̄ viuus tempore mortis:aliâs secus,
l.filiusfā.§.diui seuerus.š.tit.j.¶ Oppo.de.l.post mortē.C.de fideicō.Sol.
ibi restitutio debebat fieri vni tantū,vnde ei pōt restitui antè.hîc debebat
fieri restitutio vni ex pluribus.vnde possibile est ꝙ ille electus tēpore mor
a tis non viuebat[a],vt.d.§.diui seuerus.Est etiam aduertendum quòd si qui-
dem illa est restitutio fideicōmissi vniuersalis ante tp̄s,nō trāsferunt̄ actio-
nes p trebellianū,vt dixi in.d.§.diui seuer⁹.&.l.sed & si antè.j.ad treb.si ve-
rò est restitutio fideicōmissi particularis,tūc valet si in ea pseuereт vsq; ad
b mortē,vt dixi.No.bene[b] istā.l.in hoc.§.cōtra illos.† q bona q̄ debent resti-
1 tui post mortē pauperib⁹ ea antè restituūt: qa talis restitutio nō p̄iudicat
pauperib⁹ superuiuētibus post restitutionē,vt hîc.quod est notandum.

Fidei hæredum.
Manumissi ex causa fideicommissi cōti-
nentur appellatione libertorū testatoris.
h.d.Opp.de.l.pater.§.j.j.tit.j.&.l.ij.de ali.& ciba.le.Sol.glo.ibi fuerunt ma-
numissi iudicio hęredis.hîc iudicio testatoris.h.d.

Fidei tuæ.
In fideicommisso relicto per verba generalia,veniunt
etiā postea legata.h.d. ¶ Oppo.de.l.vxori.§. vxori.j.
tit.j.Sol.ibi loquitur in dona.facta inter viuos,hîc in p̄legatis.vidistis clari⁹
in.l.sequens quęstio.š.eo.¶ Oppo.j.ea.l.§.pe.vbi ordo scripturæ attendit̄.
Sol.dicit Dy.j.de sol.l.nec enim.hîc qn̄ voluntas est certa non curamus de
ordine:certitudo autem apparet ex eo ꝙ reliquit fideicommissum per ver
ba generalia.contraria loquuntur qn̄ verba sunt dubia.de hoc,an ordo scri
pturæ debeat seruari,dixi in.l.ij.§.prius autem.š.de vulga.& pupil.substi
¶ Oppo.j.ad treb.de.l.lucius.§.pluribus.aliâs maritus.Sol.vt ibi.

Volo prædia.
Filius naturalis in seruitute cōceptus excludit
substitutum.h.d.de hoc plenè,no.doc.j.ad tre
bel.l.ex facto.§.si quis rogatus.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio data ad aliquid faciendum quod est nullum,non impedit processum.*

Curatoris.
Frustra legatur debitum creditori à debitore.item di
latio in tempus non perfectæ ætatis creditoris fauo-
re facta præsumitur.hoc dicit.¶ Opp.quòd à debitore possit legari,vt.l.si
pecunia.in fi.š.tit.j.Solu.potest legari.s.alteri q̄; futuro creditori.ita loquit̄
hîc.¶ Opp.ꝙ valeat legatum propter dilationem quæ datur debitori,vt
l.cum tempus.de reg.iur.Sol.dicit glo.no.hîc dilatio non offert commodū
duplici de causa.prima:quia fideicōmissum est nullum:ergo dilatio nulla.
1 qđ no.† quia si iudex dat dilationem ad aliquid faciendū qđ est nullū : illa
dilatio ꝓcessum non impedit.secunda ratio est:quia cum ista dilatio sit de
toto tp̄e ætatis imperfectę,videtur apposita fauore fratris hęredis: & ideo
ei potest renunciare,& ante tempus petere.facit.š.eo.l.si ita.§.pegasus.&
š.de vsur.l.in fideicom.§.cum pollidius.

Ab instituto.
Relicta ab instituto videntur repetita à substi-
tuto per legē sub eadē conditione.h.d.Oppo.
de.l.sub conditione.š.de hære.insti.Solu.conditio quæ respicit institutio-
nem,non videt̄ repetita in substitutione,vt ibi.secus in conditione apposi
ta legato vel fideicommisso.vt hîc.Opp.š.tit.j.de.l.si quis â filio.&.l.si cui.
§.j.sol.in repetitione quæ fit per testatorem,non videtur repetita cōditio,
vt ibi dixi.hîc in repetitione quæ fit per legē.Quæro,cuius mors hîc expe-
ctatur? ¶ Quidam dicunt substitu[ti],& exponunt hîc instituti id est substi
tuti.Alij contra,ꝙ instituti,ponitur hîc propri[è].gl.non firmat,sed ista vlti.
est vera.primò per tex.istum non cauillando eum.secundò per.l.peculiū.
in fi.š.eo.& facit ad.q.quam ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum uniuersitatis iure ualet,etiam si incommodum contineat.*
2 *Legatarius uniuersitatis cauet hæredi de indemnitate.*
3 *Legatum uniuersitatis iuris æquiparatur emptioni.*
4 *Legatum potest habere incommodum.*
5 *Legatum factū de taberna intelligitur de loco,non de mercantia.& quādo ueniat?nu.7.*
6 *Legans mercantiam uidetur legare uniuersitatem creditorum,& debitorum.*
8 *Apotheca pannorum legata non uenit mercantia.*
9 *Apotheca pannorū legata cū oībus q̄ ibi sunt,ueniūt solū res,& nō debita & credita*
10 *Legatum factum de mensa non comprehendit locum.*

Mensæ.
1 Legatum† vniuersitatis iure valet, a
etiam si incōmodum cōtineat.h.d.
no.§.istū qui habet singularē materiā.Not.qđ dixi
in summario.vidistis simile in.l.cū filius.§.lucio.š.e.
vbi legat̄ hęreditas,q̄ similiter est nomē iuris facit.l.
2 qui filium.j.tit.j.vbi legatur Calendariū.not.† quòd
ille cui legatur hęc vniuersitas iuris,debet cauere hę-
3 redi de indēnitate.dixi in.d.§.lucio.not.† ꝙ tale lega
tum æquiparatur emptioni vniuersitatis iuris.Vlti-
4 mò not.† ꝙ legatum potest habere incommodum.
Ad istud oppo.de.l.imperator.§.pe.š.eo.sol.vt patet
ex distinctione ibi posita.Op.ꝙ qui legat mensam,
videatur legare locum non vniuersitatem debitorū
& creditorum,vt.l.qui tabernas.š.de cōtrahē.empt.
5 Sol.aliud est legare tabernā,† qđ est nomē loci.aliud
legare mensam,qđ est nomen vniuersitatis.iuris,vt
hîc.&.l.si ventri.§.in bonis.j.de priui.cre.& in vsu di
cimus,talis habet tabernam,vel taberna illa est bo-
6 na:nec loquimur de loco.Idem† puto si testator di- b
cit,lego mercantiam meam.hāc distinctionē,vtrùm
ponat̄ nomē qđ significet locū vel mercantiam,fa-
cit iuriscōsultus.j.de fun.instru.l.tabernę.¶ Sed con
tra prędicta op.š.de pig.de.l.cū taberam.in prin.vbi
7 appellatione† tabernę cōtinetur mercātia.Pręterea
in vsu videmus cum dicimus,talis habet bonā apo-
thecam,vt intelligamus de mercantia,non de loco.
Solu.verbū taberna habet se equiuocè tā ad locū q̄;
ad mercantiā,seu negotiationem : & in dubio videt̄
quis legare locū,vt.d.l.qui tabernas.fallit in.d.l.cū ta
bernā.in prin.Ratio:est quia in pignorib⁹ nullū ver
titur pręiudiciū debitoris.si verba latius intelligant̄:
nec enim in plus vel minus tenet̄.secus in vēditione
& legato.vel ibi ideo intelligitur de negotiatiōe:qa
nullū ius habebat in loco:neque dn̄ij directi,vel vti-
lis vel conditionis,vt ibi patet scđm diuersas lectu.
c ¶ Quæro,qd si [c] testator dixit,† lego tibi apothecā
8 meam pannariam,seu pannorum?Rn̄.non videtur
legata mercantia.sed illa verba pannorū,seu panna
riam vident̄ magis adiecta causa demonstrationis lo
9 ci,vt.d.l.qui tabernas.¶ Quæro,† quid si testator di
xit,lego tibi apothecam meam pannorum cū omni
bus quæ ibi sunt,an videatur legata ipsa mercantia?
Rn̄.non sub nomine vniuersitatis,vt debita & credi
ta debeantur legatario:sed videntur relictæ res cor-
porales quæ ibi sunt,vt.l.prædijs.§.pater.j.titu.j.qđ
not.debet ergo dicere cum omnibus quę ibi sunt cū
debitis.& creditis.& debet vti verbis vniuersalibus, c
lego tibi mercantiam vel mensam meam,& similia.
10 ¶ † Quæro,vtrùm legando mensam videatur lega-
re locum?Gloss.dicit quòd non.facit.j.titu.primo.l.
librorum.§.chartis.vbi si legatur bibliotheca libro-
rum,ita,quòd testator sentit de libris, non cedit ar-
marium. & ille.§.est multum vtilis ad illam mate-
riam, scilicet quando testator vtitur nomine quod
potest intelligi de loco & mercantia, ꝙ inspiciatur
mens testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Legatum rerum dotalium ualet tanquàm legatum rei alienæ, unde æstimatio debetur.*
2 *Duæ causæ lucratiuæ in eadem re diuersis temporibus cōcurrere possunt.* d

Pater filiæ.
Si legat pater filiæ res quas
dedit in dotem filiæ.debetur
æstimatio ipsarū,& earū quę ex his natę sunt,si sint
dotales:idem si res donatę legentur vxori.h.d.scđm
glo.¶ Not.istū nouū casum,& bene.Dy.legit aliter
scilicet ꝙ emācipia filię non fuerunt data in dotē,
sed pater ei donauit qn̄ eā maritauit:& sic bn̄ ꝓcedit
similitudo de rebus donatis vxori ad res donatas fi-
liæ,vt vtroq; casu donatio cōfirmet̄ & retrotrahatur
quo ad fructus,vnde partus debent̄.dixi in.l.sequēs
qō.š.eo.Oppo.scđm lect.gl.isti partus sunt viri.vt.l.
fructus.š.ꝙ sol.mat.ergo non pręstantur vxori.Sol.
dicit gloss. ei pręstabitur æstimatio:qa testator pōt
d legare rem alienā.¶ Sed cōtra hoc[d] op.š.eo.de.l.titia
§.qui inuita.vbi non est verisimile testatorem vo-
luisse grauare hęredem duplici pręstatione.Sol.vbi
testator legauit dotem,tunc hoc legatum habet ta-
le cōmodum quòd filia nō tenetur conferre, vt.l.ca

a ¶ Nō viuebat.Ad hoc vide vnā.q.p Lu.Ro.in cōsi.īci. oīpotentis dei,postulato suffragio circa primū dicendum videt̄ ꝙ quāuis dn̄ę Vrbanæ. &c.

b ¶ Not.bene.Ang. sed oppo.in.l.post mortē.C.de fideicō.vide Bal.in repetit.l.j.circa.vij.col.š.e.& adde Pe.de ancha.in cōsil.cxcv.inci.in Christi noīe amē,circa primū dubiū est primò inquirēdū &c.in scđo principali dubio & vide Ioan.in.l.recusare.§.si qs alio loco.in fi.j.ad treb.Adde q̄ posui in.d.l.post mortem.

Vltra hîc addita vide Pau.de cast.hîc.qui longè clarius hanc qō.format, & determinat: sine quo vix mētē Bar.ꝑcipies. Alexand. Loseus.

c ¶ Quid si Not.qn̄ testator dixit, lego apothecā meā. & sequit̄ Bal.in.l.in legatis.C.de le.& vide Bar.in.l.librorū.§.pe.j.ti.j.& in.l.nam qđ.§.j.de pe.le. & Bald.in.l.p̄dia.in.j.col.C.de fideicō.& Imol.in c.indicāte.de test.

d ¶ Sed contra hoc. singulare dictū est hîc.& adde Bar.in l.hmōi.§.cū pater.š.titu.j.& qđ not.Bal.in.l.filia.ī prin.C.de le,& expressè Bald.post Old.in.d.§.cū pater.& vide Lu.Ro.in cōsil.suo incip.videamus primò qd iuris de centum ducatis ipsius mercantiæ.

demum &.l. à patre. C. de colla. non autem à coherę de amplius cõsequit̃, vt. d. §. qui inuita. sed† hîc testa
1 tor legauit res dotales, nõ dotẽ: & ideo valet tanq̃ legatũ rei alienę. vñ æstimatio debet̃, vt hîc. etiam qñ solueret̃ matrimoniũ filia* dotales res* recuperabit à viro, secundũ gl. hoc idẽ tenet Iac. de are. & Oldr. & dixi in. l. hmõi. §. cũ pater. s. tit. j. refert ergo an pater leget res, an dotẽ. idẽ videt̃ in quãtitate. s. q̃ refert an leget pater centũ q̃ dedit in dotẽ: an verò dotẽ q̃ fuit centũ secundũ p̃dicta. rõ diuersitatis est: quia dos est nomẽ iuris: vñ non põt referri ad aliud, nisi ad illud ius. res verò sunt aliud à dote, licet sint dotales, vt di xi. s. in rubrica. so. ma. ¶ Op. & reintro gl. ex p̃dictis sequit̃ q̃ in eadẽ re cõcurrũt duę causæ lucratiuæ. s. quia filia habebit ab hęrede patris, & etiã à viro sol. ma. Sol. gl. q̃ put habet à viro, nõ habet ex cã lucratiua. vide gl. Ista sol. nõ euacuat cõtrariũ, imo facit illud difficili⁹. nã filia nõ habet à marito ex cã donationis: sed vr̃ habere à p̃re ex cã lucratiua, vt. l. fi. §. si à socero. versi. at si neuter. j. de his q̃ in frau. cre. & sic in eadẽ re ab eodẽ cõcurrũt duę causę lucratiuę. Sol. hîc mulier primò cõsecuta est ęstimationẽ ab hærede patris: & postea rẽ à viro. qđ nõ est p̃hibitum. vel
2 aliter. † hîc duæ causę lucratiuę cõcurrũt in diuersis tẽporib⁹ qđ nõ est p̃hibitum, vt dixi in. l. mæuius. §. duobus. s. eo. probat̃ in. l. existimo. j. de verbo. obliga. ¶ Op. extra glo. cum patri competebat actio ad res dotales, videt̃ legare ius qđ habebat in re, p̃ re, vt. s. ti. j. l. si dom⁹. §. fi. & l. apud iulianũ. §. si titius. Sol. hoc ideo est quia morte patris illud ius cõsolidat̃ in filia, vt. l. j. §. videamus. C. de rei vx. ac. ergo nõ videt̃ pater filiæ illud legare, cũ sibi debeat̃: & ideo puto q̃ si pater fuisset stipulatus sibi in dotẽ, ita q̃ in filiã non deberet consolidari: tunc legatũ videt̃ importare vt pater videatur legare ius qđ p̃ illis rebus habet. s. sp̃ẽ actionis de dote quã habet. sol. m a. ¶ Opp. extra gl. C. eod. de. l. filia. Sol. ibi pater primò legauit. secũdò dotauit. hîc ecõtra. vt dixi in. d. l. hmõi. §. cum pater. s. tit. j. ¶ Op. extra gl. hîc pater legauit mãcipia quæ in dotem dedit: ergo referuntur ista verba ad tẽpus datæ dotis, nec in legato veniunt q̃ postea nata sunt, vt. s. eo. l. meuio. §. à me. Solu. possumus dicere quòd ista nõ sunt verba testatoris sed legis, vel dicendo q̃ sunt verba testatoris obstaret cõtrariũ, sed possum⁹ legere alio modo q̃ glo. secundũ Dy. q̃ hîc pater do nauit, nõ autẽ in dotẽ dedit. & ideo cõtinetur partus: quia donatio talis retrotrahit̃ quo ad fructus. & hæc est satis bona lect. sed tenendo opi. glos. dic hoc ideo esse: quia partus sunt tales. Nec ob. l. meuio. §. à me. quia ibi ex relatione ad tp̃s datę dotis legatũ amplia tur, ideo ad illud referet̃. hîc ex tali rõne legatũ minue retur. ¶ Op. de. l. vxorẽ. §. sorori. ĳ. ti. j. Sol. vt in gloss. ¶ Oppo. de. l. mora. in prin. s. de vsu. Sol. vt in gloss.

Hæreditatem. Per simplicẽ diuisionẽ nõ tollit̃ ius fideicom. & nõ tenet̃ qs de periculo rerũ, vltra q̃ teneret̃ primò. h. d. ¶ Op. q̃ p̃ diuisionẽ sit renunciatũ fidei
a commisso, vt. l. qui romę. §. duo fratres [a]. j. de verbo. oblig. sol. hîc. §. põt legi primò q̃ isti erant rogati de restituendo extraneo nõ inuicẽ: & sic diuisio eorum non tollit fideicõmissum relictũ extraneo. & dubiũ erat hîc, q̃ ille cui noĩa obuenerunt in partem. dedit alteri prędia: vñ cũ p̃dia supersunt videbat̃ istũ tene ri inquantũ pro portione hereditaria sua ad hærede transtulerit, & illa noĩa videnť habita loco cuiusdã pretij: sicut hîc teneret̃ si rẽ vẽdidisset, ita & modo. Ad hoc rñdet iurisconsultus q̃ de periculo nominũ non tenetur. nec diuisio similis est venditioni, sed diuisio est quædam permutatio cõionem discernens. Ex hoc sequitur q̃ quicq̃d habes à coherede meo, vt puta nomina vel aliud, succedit in locum partis, quam habebam pro indiuiso in toto, vt. l. imperator. in fi. cum. l. sequen. s. eo. & ideo sicut ante diuisionẽ non tenebatur de periculo, ita & post diuisionem de eo quod sibi obuenit in partem. & hoc vult dicere tex. Secundo potest legi q̃ hîc erant rogati de restituẽdo inuicem: & tunc ob cõtrariũ. de. §. duo fratres. *. l. qui romæ* sed dic q̃ hîc fuit simplex diuisio: sed ibi fuit dictũ se nil facturos contra diuisionẽ. secũdũ Dy. vel aliter ibi fuit malè iudicatum, vt ibi dixi.

a ¶ Fratres. Vide Bar. ibi in. j. & ĳ. q.

b ¶ Dulcissimis. Istũ tex. limita per. l. pater. §. fundũ. j. tit. j.

c ¶ Induco. Et vide Bar. in cõsi. incip. qdã hñs bona cõia Andr. Barb. Et ad Bar. hîc adde dñm meũ Sozi. in cõsi. cxxxv. in. j. col. in princi. aliàs consi. cxxvĳ. col. ĳ.

d ¶ Hunc. §. ad qõ. Nota qñ testator habet filios ex diuersis vxorib⁹: & iussit eos equaliter diuidere: dic vt hîc per eũ secundùm Imol. quid autẽ si testator dixit. debeant stare & morari cõmuniter. vide Bart. in cõsi. incip. quidã habens bona communia.

e ¶ Traditio clauiũ. Quid operetur traditio clauium, dixi in. l. clauibus. hîc allega.

Filia mea. Qui legat hr̃ditatẽ sibi q̃sitã, nõ videt̃ legare fruct⁹ quos ipse cõ f sumpsit. h. d. de hoc dic vt. l. cũ fili⁹. §. lucio. s. e. qđ no.

SVMMARIVM.

1 Dictum restringitur per rationem.
2 Testator habens filios ex diuersis matribus, si iussit quòd æqualiter inter se diuidant, & unus habet prædium dotale, hoc non uenit in diuisionem.

b Dulcissimis. [b]† Dictũ restringitur p̃ rationẽ. h. d. ¶ Opp. s. eo.
1 de. l. imperator. §. fi. & l. seq. Sol. hîc p̃pter rationem annexã restringit̃ legatũ. facit. s. de calũ. l. hęc actio. & de acq. pos. l. pompo. §. si is q. cui adde cõcor. ibi &
c c. intelligentia. extra de verb. signi. ¶ Induco [c] hunc
d §. ad q. † testator habebat filios ex diuersis vxoribus
2 & ab vtraq̃ dotes habuerat. & in testamento dixit, iubeo filios meos tẽpore diuisionis ęqualiter diuidere. Ex hoc insurgit dubium: quia vnus ex filĳs cuius mater habuerat in dotem prędiũ & pecuniam, volebat illud prędiũ. alius cõtradicebat dicens q̃ debebat ęqualiter diuidi. Dixi q̃ illa verba ęqualiter diuidant nõ porrigunt̃ ad prędiũ, qđ est vnius p̃priũ, vt hîc. & probatur in. l. magis puto. §. fi. cum. l. seq. de re. eo. Sed hoc operabit̃ vt si dos erat in pecunia tẽpore diuisionis, aliquis fratrũ non vtatur perceptione. secundũ formã. l. si filię. §. ĳ. s. fa. ercis. Si verò testator vult q̃ diuidant oĩa ęqualiter etiã p̃dia: hoc debet exprimere, vel dicere q̃ oĩa inuicem cõmunicentur, vt j. eo. l. fi. §. lucius. & j. ad treb. l. lucius. quod not.

SVMMARIVM.

1 Clauium traditio in dubio censetur facta causa custodiæ, & nu. 3. ubi quando ad dominij translationem.
2 Idem actus numero secundũ diuersam intentionem agentis operatur diuersos effectus.
4 Traditis clauibus si iussit aßignari: an importet dominij trãslationem, uel poßeßionis.

1 Pater pluribus. † Traditio clauiũ [e], & assignatio rerũ in
e dubio facta p̃sumit̃ cã custodię, si titulus habilis nõ p̃cedit ad dñĳ trãslationẽ. h. d. Op. de. l. claub⁹. s. de cõtrahẽ. emp. & l. j. C. de dona. Glo. dicit, refert qđ dator clauiũ agat. In glo. fi. parua super ver. fore. & sic
2 dicit Old. ¶ No. † q̃ idẽ actus numero secũdũ diuersam intentionẽ agentis operat̃ diuersos effect⁹: quia si intẽdit trãsferre dominiũ trãsfert, aliàs secus. Quæ
3 ro † qđ in dubio? alia gl. paruula. & est prima gl. §. dicit q̃ semp p̃sumit̃ in dubio facta causa custodię. qđ
f no. multũ. Ista gl. [f] q̃tũ ad casum hui⁹. §. placet. quia tex. est hîc. & est rõ: quia filios in dubio ęqualiter dilligit, vt. l. isti quidẽ. s. qđ me. cau. Itẽ, q̃a ista filia erat maior: iõ apud eã debet esse maior causa custodiæ, vt. l. fi. s. de fi. instru. sed in eo qđ dicit gl. semp idem esse: hoc nõ placet. quia est casus. l. dotis fructus. §. fi. & l. seq. s. de iu. do. vbi in dubio vr̃ dare aĩo trãsferendi dñiũ. Sed hîc aut p̃cedit titulus habilis ad trãslatio g nem dñĳ: & tunc loquit̃. l. cõtraria. aut nõ: & p̃cedit
4 ista gl. ¶ Vlti. no. istũ. §. † in eo qđ dicit assignari iussit. nã posset dubitari. vtrũ importet translationem dominĳ vel possessiõis vel quid. Et hîc tex. videtur *innuere* quòd non significet translationẽ dñĳ. qđ diximus in. l. si constante. s. sol. ma. in. iiĳ. q. prin. quę tractat de repetitionis effectu. in. ĳ. q.

Cum imperfecta. Oratio imperfecta perficitur ex pręcedenti vel sequenti, si congruẽ fieri potest. h. d. tene menti: quia facit ad multa.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum habet uim clausulæ, quòd ualeat omni modo quo ualere poteſt.

*Filius matrem. Iuramẽtũ testatoris, vel hæredis habet
g vim repetitionis [g] abintestato. h. d. & intelligi põt iste tex. dupliciter: vel q̃ dixit testator legata dari. & hoc iurauit q̃ darent̃. vel dixit heredi suo q̃ iuraret dare legata: quia licet testm̃ nõ valeret, tamẽ iuramen h tum istud habet vim repetitiõis abintestato. & sic
1 debebunt̃ legata à venietibus abintestato. ¶ No. † q̃ iuramẽtum importat istã clausulã q̃ illud super quo iterponit̃ valeat omni* & meliori* modo quo valere
h põt [h]. dixi in. l. si qs p̃ eo. in prin. ff. de fideiussorib⁹.

Mando.

¶ Ista glo. qñ simplex traditio int el ligat̃ facta aĩo trãsferendi dñiũ, adde Barto. latè in. l. sul. cõditione. circa fi. ĳ. de so. & Bart. in. l. j. j. p̃ do. & ad Bar. hîc vide Aret. in. c. examinata. col. iĳ. extrà. de iudi.

* Pro cõcordia. Aduerte q̃ casus huius. l. cum pater. §. fili⁹ matrẽ. non habet locũ qñ testator iurauit sed solũ mãdauit heredẽ iurare, scđm Bart. i l. ĳ. C. cõia de le. cõtrariari tñ alleg. in hoc. §. filius matrẽ. Tu dic in hoc. §. filius matrem. cõtrariũ nõ tenet expediẽdo hũc. §. sed solũ summãdo secũdũ intellectũ gl. dicẽdo ita posse summari, sed nõ. refert se in summario ad hãc determinationem: licet hîc dicat summãdo iuramẽtũ testatoris, vel heredis &c. ecce non dicit q̃ testator mãdauit heredẽ iurare de directo: qa potuit iurare sua sp̃õte etiã secũdũ verba Barto. Preterea Bar. loquit̃ vbiq̃ i diuerso fine. i. d. §. filius. vt intelligat̃ repetitũ abintesta to. in. d. versi. l. ĳ. vt sit differẽtia inter verbũ directũ, & obliquũ. Vel etiã an cum iuramento, vel sine ad exigendũ legatũ &c.

g ¶ Repetitionis. No. q̃ iuramentũ habet vim repetitionis abintestato. & dũ Bar. hîc dicit q̃ iste tex. itelligit̃ tam de iuramento hæredis q̃ testatoris: ipse cõtrariũ tenet in. l. ĳ. C. cõia de leg. & adde q̃ p̃ istũ tex. & illũ no. dixit Bar. in. l. si qs maior. C. de trãsac. & quod no. voluit Bal. in. l. j. C. cõ. de le. & qđ no. Bar. & qđ ibi dixi in. l. eã quã. C. de fideicõ.

h ¶ Põt quõ intelligatur, vide Imol. i c. cum contingat. in. lv. charta in. x. membro, in. iĳ. q. de iureiuran.

a ¶ Quero qn̄.Et vide multū no.Bald. in.l.eā quam.C.de fideicō.post Imol. hic.

Mando. Verba quę ꝓferuntur in modum consilij nō important necessitatē. h.d. ¶ Glo.op.& sol.duobus modis.dic vt in ea.

SVMMARIVM.

1 *Vnus ex certis quando non eligitur, admittuntur qui nō sunt indigni.*

2 *Matre neminem eligēte in casu huius.§.qui admittantur? & qualiter.nu.4.*

3 *Matre aliquos eligente, an illi cæteris præferantur?*

1 **Rogo.** †Si nō eligitur vnus ex certis, oēs admittuntur qui non sunt indigni. h.d.

2 ¶ Primō declarādo tex.†qro fideicommisso relicto per verba hic posita si mater neminē elegerit, q admittunt̄? Rn̄.illi q meruerunt multū, vel parū, & illi qui nō demeruerūt multū vel parum, vt hîc in text.

3 Quero,†qd si aliquos elegerit: an illi ceteris ꝓferantur? Rn̄.aut elegit oēs q meruerūt: & alij q nō meruerunt, neq̄ demeruerūt nō admittent̄.sed si elegit aliquos ex his q meruerunt, & aliquos nō: tunc illi qui meruerūt vēdicāt partes ab heredib⁹, vt hîc in versi. eos aūt.à cōtrario sensu.Nec ob.l.cū qdā.§.eo.qa ibi testator dixit, quos dignos putaueris, simpliciter.hîc

4 verò expressè habuit respectū ad merita. ¶ †Quæ a ro qn̄ᵃmater nullū elegit, oēs q nō offenderūt admittunt̄, vt hîc.sed dubitat̄ qualiter admittantur, an qui plus meruit plus habeat, an oēs equaliter. Text.hîc videt̄ q oēs equaliter.& etiā gl.qd̄ ꝓbat̄: qa etiā illi q nō meruerūt, nec demeruerūt admittunt̄.si ergo distributio fieret scd̄m merita, illi nil haberēt.Sed contra hoc facit.§.e.l.cū fili⁹.§.pater.vbi matre nō eligēte remanet in arbitrio iudicis.Sol.illa verba.ꝓut qs demeruit tollūt cōtrarietatē.Distingue ergo aut testator iussit distribui inter filios habito respectu ad merita testatoris: aut habito respectu ad merita eorū respectu heredis: aut simpliciter, prīo casu hęrede nō eligēte remanet in arbitrio iudicis qui eligat, vt.d.§. pater.scd̄o casu videtur testator elegisse personā hęredis, & ideo eo nō eligente extinguitur arbitriū, vt hîc.tertio casu idem, vt.l.cum quidam.§.eo.

Donationis. Quādo sunt verba dispositiua, nō refert cum quo quis loquat̄, sed in quē volūtatis intētio dirigat̄.h.d. cōcor.§.eo.l.miles.ī prin.&.l.peto.in prin.& ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Veniens contra uoluntatem defuncti, in eo quod est causa fideicommissi, ab eius petitione repellitur.*

2 *Duobus fratribus rogatis inuicē restituere: si unus alienat par tem suam, & alius suam, superuiuens admittitur ad petitionem fideicommissi.*

3 *Alienatio facta contra uoluntatem defuncti quòd teneat, donec reuocetur.*

4 *Consentiens alienāti, admittitur ad reuocationem eorum quæ postea alienantur.*

5 *Clausula rato manente pacto operatur in fauorem illius qui promissa seruauit.*

6 *Pater & filius si simul agant: alter alteri uidetur consentire.*

7 *Duo si fecerunt pacem, postea seinuicem offendunt, alter nō accusat alterum, sed si unus primo & alius secundo, secundus accusat primum.*

b 1 **Libertis.** b†Qui venit cōtra voluntatē defuncti ī eo qd̄ est cā fideicōmissi ab ei⁹ petitione repellitur.h.d.In prima parte alienauerunt oēs vno excepto.Scd̄ō oēs simul nullo excepto.In tertia primō vnus: postea alius.In quarta nullus sed decessit vltimus extraneo herede relicto.scd̄a ibi, alioquin.tertia ibi, cæterū.quarta ibi, at si nemo.

2 ¶ Quæro primō†pone duo fratres rogatos inuicēᶜ de restituēdo, & vnus alienat partē suā: & ali⁹ similiter: & morit̄ prim⁹ vel scd̄s.an admittet̄ supuiuēs ad petitionē fideicōmissi? Gloss.no.dicit q sic.Nec ob. iste.§.quia alienādo facit expressè cōtra volūtatē testatoris.sed in themate ꝓposito testator expressè nō ꝓhibuit alienationē, sed lex ꝓhibebat.ꝓ ista gl.facit j.de iur.pat.l.si libertus minorē.Itē facit.§.de inoffic. test.l.etiā.&.j.de his q.vt indi.l.post legatū.§.pe.vbi ille q impugnat testm̄ ꝑdit ea q̄ ei ex testō q̄runt̄, nō q̄ aliūde, vt donata cā mor.Itē hîc ille q alienat, ꝑdit ea q̄ sibi deberent̄ ex alienatiōe: nō ea q̄ sibi debent̄

3 fratre moriēte. ¶ Querit gl.vtrū † alienatio interim teneat.Et dicit q sic.de hoc habetis gloss.cōtrarias: qⁿas recitaui in l.seruo legato.§.j.§.eo.titu.dic vt ibi.

4 ¶ Querit glo.†qd si aliqs non alienauit, sed alienāti cōsensit, an admittat̄ ad reuocationē eorū q̄ postea alienauerūt? Et dicit q sic: qa nō venit cōtra volūtatē defuncti alienādo: sed suo fauori renūciat. ¶ Vlti. gl.signat ar.cōtra.d.l.codicillis.§.insulā.§.eo.& non sol.dic vt dixi in.l.si fundū p fideicōmissum.in prin.

5 §.ti.j. ¶ Dy.inducit istū.§.q†si emphyteota non soluit pensionē, & dn̄s vult eū repellere, & ipse emphy-

d teota dicit, ego volo soluere penāᵈ & retinere emphy

e teosim ex illa clausula, rato manēte pacto.ᵉq nō audiat̄.Nā illa clausula operat̄ ei qui seruat ꝓmissa, nō

f ei q venit cōtra.vt hoc.§.Gl.determinat hoc in.l.q fi-

f dē.§.de trāsac.Ego induco ᶠad.q.lex dicit, q fili⁹ non

6 pōt agere sine cōsensu patris, vt.l.cū nō solū.§.necessitatē.C.de bo.q̄ li.qd si pater & fili⁹ agāt simul? Cer

g tē videt̄ alter alteri cōsentireᵍar.hui⁹.§.facit.l.titius. in prin.§.quib.mo.pi.vel hyp.sol.Itē induco ad aliud,

7 duo fecerūt pacēʰsimul, postea seinuicē offendunt, nec apparet quis primō & qs post ea: qrit̄, an alter al-

i terū possit accusare de pace rupta? videt̄ q nō:ⁱ quia pacē simul inuicē ruperūt, sed si vnus primo, & ali⁹ secundo: tunc secundus pōt accusare primū de pace rupta: non primus secundum, vt hac.l.in ver.cęterū.

Cum inter. Filius libertę cōnumerat̄ in familia libertorū.h.d.Opp. filius liberte nō est de familia, vt.l.ꝓnunciatio.§.fin. &.l.seq.de verb.sig.ergo nō est de familia testatoris. Dicūt qdā q hîc fili⁹ libertę erat similiter libert⁹: sed sita esset, hoc nō haberet dubiū.vnde dicit gl.q hîc loquit̄ in filio libertę nato, viuo testatore: vnde cū in seruiturē pōt reuocare: ideo cōtinet̄ appellatione libertorū.& in hoc residet glo.sed certè si hoc esset verū, ista.l.nullū haberet dubiū.vn̄ dic aliter q iste fili⁹ libertę est extraneus quo ad testatorē: tn̄ quia est hęres legitim⁹ libertę ab intestato.non videt̄ fieri cōtra voluntatē si ad eū vadit fundus.nec ob.§.e.l.peto.§. fratre.qa ibi extraneū instituit in testō: hîc extrane⁹ ab intestato succedit, vt ibi tangit̄ in glo.& ibi dixi. scd̄m hoc debet iste.§.aliter summari.s.qui decedit aliquo ex familia succedēte ab intestato.non videt̄ alienare.h.d.ad idem facit quod no.in.l.pater.§.fun-

k dum.j.tit.j.& ista est verior lect.ᵏ

SVMMARIVM.

1 *Legata an debeantur quando aliquis succedit præter spem defuncti?*

Cum existimaret. Si ille quē defunctus putabat ab intestato successurū insolidū succedit ꝓ parte: legata ab eo nominatim relicta pstabunt̄ ꝓ parte: libertatis īsolidū.h.d.Op.q ista cōsobrina teneat̄ insolidū.l.post emācipationē.in prin.j.ti.j.Glo.dicit hîc de æquitate: ibi de rigore.tu dic ibi succedit pro parte sicut testator putabat, licet nō eodē modo quo putabat.hîc verò succedit ꝓ parte: testator putabat insolidū.Op.q legata indiuidua nullo modo debeātur, vt.l.pe.§.de iu.cod.Sol.dicit gl.hic æquitas: ibi rigor.*versatur * qd̄ declara vt no.ī cōtrarijs.sic legata

h indiuidua qn̄ aliqs ꝑter spem testatoris aufert partē nullo mō debent̄ regulariter.vt in cōtrarijs.fallit in libertate: & in hoc est ęqtas hîc.& idē in.l.q graui.§. de iu.co.Op.scd̄m Dy.d.l.cū fili⁹.§.e.&.l.si qs testō, in prin.j.e.Sol.ibi loquit̄ in legatis relictis à scriptis: sed hîc in relictis à veniētib⁹ abintestato.Ad hoc op.

1 q†etiā relicta à venientib⁹ ab intestato nō debeātur alio succedēte, vt.l.j.in fi.j.tit.j.Sol.ibi successit alius in totū ꝑter spē defuncti.hîc verò successit ꝓ parte alius vnā cū eo quē testator successurū putabat.& iō qn̄ alius succedit ꝑter spem defuncti.vtrū legata debeant̄ & qualiter.distingue: aut legata sunt relicta à

i scriptis: aut à veniētib⁹ ab intestato.si à scriptis.aut testamētū rescindit̄ in totū, aut ꝓ parte.vt.l.si qs testamento.j.eo.&.l.cū filius.in prin.§.eo.scd̄o casu, qn̄ à veniētib⁹ ab intestato: aut sunt relicta simpliciter: aut nominatim ab aliquo.si simpliciter, tūc debent̄ à quolibet succedēte ab intestato, vt.l.si quis cū testm̄

k nullum.&.l.ab intestato.§.de iu.codi.si nominatim. & tūc aut succedit ille à quo testator reliqt noīatim tn̄: aut ali⁹ ꝓrsus: aut ali⁹ vna cū illo.Prīo casu debēt̄ legata ab eo sine dubio, vt ī toto ti.de iu.co.scd̄o casu

POMATES.

b ¶ Libertis. Vide qd̄ p istū tex.dicat Old.cōsil.cxxxiij. xvj.col.

c ¶ Inuicem.No.de rogatis adinuicem de restituendo, si alienāt, & qn̄ ꝓhibet̄ alienatio si alienet̄ in cōsortē.vide not.p Bal.in.c.j.in fi.de alie.feu.

d ¶ Soluere pœnā. No.q q soluit pœnā nō dicit̄ seruare volūtatē defuncti. & vide Bal.in.l.petens.in. xvj.col.C. de pact.

e ¶ Pacto.Vide Cy. ī.l.ij.C.de iure emphy.& qd̄ no.Bar. in.d.l. q fidem. de trāsact. Bald.& ibi tex.ī.l.cū ꝓponas. la.ij.C. de pact.& de transac.l.cū proponas.& no.glo.in c.fi.de lo.

f ¶ Ego induco. Et vide q not.ad Bal. in.l.emptori.C.de euic.And.Barba.

POMATES.

f ¶ Ego induco. Vide Alex.in.l.is qui hęres.§. neque.ī.ij. no.ff.de acq.hęre. & in.l.si cōstāte.in prin.§.si vxor.ff.solu.ma.Panor.cōsi. lxxxviij.in.iiij.col. in.j.volu.aliqd per Alexā.cōsil.viij. in ij.col.in.v.volu.Panor.consi.x.j.dub.

in.ij.vo.& cōs.cxxvj.in pe.colū.in.j. volu.Feli.in.c.cum Bartol.dus.in.iij. col.de re iudi.

g ¶ Cōsentire. Hoc sequitur Imol.hic. tu tn̄ vide Bald.in l.si furiosi.C.de nu.& quod no.Ange. in.l.ab emptione. §.de pact.& hoc dictum tene mēti, & idē vr̄ tenere Bal.ī l.is q hęres.§.neq̄ fili⁹.& ibi etiā Ange.& Imo.§.de acquir.hęr.& sequit̄ Bal.ī.l.ij.C.ad macedo.& qd̄ ibi dixi.& Bal.ī.l.si fili⁹. ī fi.§.de his q sunt sui vel alie.iu. & Bal. in addi. Spe.ī tit.de pact.& Ioā. an.in reg.q tacet.ī mercu.& facit qd̄ notat Bal.in.l.si cōstāte.§.si maritus. ff.sol.ma.& Bal.in l.si liqueat.C.de in offi.dot.& dictum Bart.hîc simpliciter refert & sequit̄ Pau.de ca in cōsil. lij.incip.in Christi noīe amē.sup.j.du. licèt fuerint diuersę opin̄.in vlti.verbis.ibi, Itē induco ad aliud.si duo ꝓmiserūt se non offendere.postea insimul se offendūt: qs teneat̄? & vide Bar.in.l.si seruū.§. sequit̄.de verb.ob. & bar.ī.l.j.si quad. pau.fe.dica.& ibi latè dixi.& vide tex.in.c.cōstitut⁹. de poe.&.l.iulian⁹. §.offerri.&.l.q pēden.de act.emp.& Bal.in.l.cum ꝓponas.la.ij.C.de pac.

POMATES.

h ¶ Pacē.Vide Alexan.in.l.semel mora.in.j.&.ij.colū.ff. sol.ma.Feli.in.c.di lecti filij.in.ix.col. de exce. & vnum qd̄ isti possunt petere.vide Alexan. latè post Bart.in.l. j.§. cum arietes. si quadru.pau. fe.di.

i ¶ Videt̄ q non.Et dictum Bar.hîc sequitur Pau.de cas. in.l.si seruū.de verbo.obli.

k ¶ Verior lect.Vide Bar.in.l.si ita.§. si ea.l.j. de verbo. obliga.

a ¶Not.ꝙ licèt. Adde Bar.in.d.l.demonſtratio.& quę ibi dixi.& Bar.in.l.ſi fortidianum.aliâs cum virum.C.de fideicom.& Ang.in authen.de reſti. fideicom.in fi.& Io.an.in Spe.de lib.conce.§.inter alias.ver.iuxta.

b ¶Confitebatur.Aliqui dicunt ꝙ Bar.eſt ſibi contrarius in.l.j.§.ſi ſtipulanti.in fi.de verb.oblig.Ad iſtud quod hîc dicitur.

POMATES.

c ¶Dico.ꝓ declaratione vide Bart. in.l.nō pōt videri. ff.de reg.iur.raph. cuma.in conſil.v. Alex.in l.diuus.in ij.col.ff.ad le.falci.

d ¶Detur tibi pars. Vide Bal.in auth. gñaliter.in.vj.col. C.de epi.& cler.in ver.iuxta hoc q̄riť in.l.eos.§.cautio.j. de ap.& in.l.ꝓperādū.§.ſiue autē alterutra.in.j.col. C.de iud.& ibi Saly.& ibi vide Bal. & Sali.ī.l.edita.in verſ.q̄ro modo.C. de edē.& Bal.in.l. j.C.de plus peti.

e ¶Facit. Vide Bar. ī.l.ſtipulatiōes.nō diui.in vlti.verbis ſuis.de verb.oblig.

f ¶Mortē.Et de intellectu huius.§.vide doct.in.l.iij.C. quod met.cau.

g ¶No.ꝙ qui. Vide etiam practicā papi.in forma.in gl. in ver.ius patronatus.& Areti.ſing. cxx.& de iſta cā vide per Alexā.cōſi. cxix.in.iij.co.in.ij. vol.& cōſi.cxv.in vlti.col.in.iiij.vol.

h ¶Sacramentum. Vtrū ſacramentū calūnioſum excuſet ab expenſis,de quo etiā p Ang.in d.§.oportet.& doc. in.d.§.ſiue autē alterutra.Bar.lati⁹ in d.l.j.ad turp.

i ¶Ceſſet calūnia. Et hîc vř text.ꝙ minor non poſsit reſtitui aduerſus morā p eū cōmiſſam.de quo not. Bal.in.l.ī minorū. in fi.C.in qb.cau. in integ.reſti.non eſt ne.

k ¶Quæro tutor.Et vide Bar.in.l.ſi ꝓcurator.in.ij.col.ſ. de condi.indeb.& in.l.j.§.ſi procurator.ſ.ſi quis ius di. non obtē.Bart.in l.edita.in pe.q.C. de edē.& latius in l.iiij.in princip.j. de re iud.& quod ibi dixi.l.ſi dolo.ſ. ſi quis omiſſa cau. eſta.

aut alius erat equalis gradu cū noīato:& tunc debētur legata,vt.l.ſi titio.§.iul.ſ.eod.ita dicit Dy.Tu in hoc paſſu dic vt dixi in.d.§.iul.quia nō loquiť in legatis relictis noīatim.ſi verò erat in alio gradu q̄ȝ nominatus.tūc nō debenť,vt.l.j.in fi.j.ti.j.Tertio caſu, qñ ſuccedit noīatus vnà cū alio:& tunc aut ſuccedit cū alio ſcđm ꝙ defunctus putabat,& teneť ad integra legata,vt.l.poſt emācipationē.j.tit.j.ſi verò ſuccedit ille alius pręter defuncti voluntatē,aut loquimur in legatis diuiduis,& debenť ꝓ parte qua ſuccedit legatarius,vt hîc,&.l.pe.&.l.ſed cū ea.de iu.cod. aut loqmur in legatis indiuiduis:& tūc nil debeť,vt d.l.pe.de iur.codi.Fallit in libertatibus,vt hîc,&.l.q graui.de iu.co.&.l.ſi pater.de fideic.li.Iſta eſt diſtinctio Dy.modica mutatiōe facta,vt vidiſtis ibi.¶Vlti.ſuper glo.fi.ibi,ſed cur nō pręſtať ab vtroq; ſicut fideicommiſſum.dic imo vult dicere cur nō diuidiť ſicut fideicommiſſum.& ad hoc ſequitur reſponſio.

Pater qui filio. Si fideicom.inuicē datum cōtinet tantūdē in quotitate & quātitate,nō valet.Itē æſtimatio teſtatoris nullā neceſsitatē inducit.h.d.Opp.ꝙ ex iſtis verbis inducať fideicōmiſſum.vt.l.peto.in prin.ſ.e. Sol.hoc ideo,qa eſſet ridiculū.tantū enim daret vn⁹ quantū acciperet.ſimile.ſ.titul.j.l.ab omnibus.§.ſi à titio.vlti.rñ.Ad ſecundū qđ hîc diciť,ꝙ ęſtimatio teſtatoris nil operať,cōcor.l.ſi fundū.§.ſi libert⁹.ſ.ti.j.

SVMMARIVM.

1 *Debitum poteſt cum fructibus compenſari:nec fraus præſumitur.*
2 *Debitum compenſatur cum falcidia,& fraus præſumitur.*
3 *Excludens fraudem non dicitur fraudem facere.*
4 *Falcidia hodie prohiberi poteſt per teſtatorem.*
5 *Dictio ne,quandoq; modum,quandoq; conditionem inducit.*

Titio fratri. Si teſtator grauat hæredē in eo qđ ſibi heredi debebat,& debitū cum fructibus compenſat,fraudē facere nō videť.ſecus ſi debitū cū falcidia compenſaret. h.d,primò ponit qñ teſtator vult debitū à ſe compēſare cum ftudibus.ſecundò qñ vult compenſare cū falcidia.ſcđa ibi planè*ſi ea lege*.Itē prima ſubdiuiditur:qa primò poniť thema & qō.ſcđò rñſio.tertiò rō rñſiōis.ſcđa ibi,cū ex fructib⁹.tertia ibi,qm rōne. ¶In text.ibi,reſtitueret.dic,ſubaudi q̄riť an tale fideicōmiſſum quātū ad hereditatem ſeij valeat.& ad hoc rñdet ſtatim,cū ex fructibus &c.¶Sequiť ver. plane.& iſta pars diuidiť*in qnq;*nā priò poniť thema &.q.ſcđò rñſio.tertiò poniť q̄dā iniqtas ex rñſione reſultās.quartò cōtra illā iniqtatē ꝓuidet.quintò rñdet cuidā obiectioni q̄ poſſet fieri ī cōtrariū.ſcđa ibi,falcidiā.tertia ibi,ſed iniqtatē.quarta ibi,prudentius.quinta ibi,nec videbiť*dolo feciſſe.* ¶Seqť in tex.ibi,retineat.dic q̄riť quid dicta verba importēt? Ad qđ rñdet ſtatim:qa debitū cū falcidia cōpenſať.
1 No.ꝙ†debitū pōt cū fructib⁹ cōpenſari:nec p̄ſumiť fraus.facit.ſ.ti.j.l.filius.§.apud marcellū.&.ſ.eo.l.im
2 perator.§.j.¶Secundò no.†ꝙ debitū compenſatur
3 cū falcidia:tñ videť fraus.¶Tertiò no.†ꝙ qui fraudē excludit nō diciť facere fraudē.cōcordātiæ ſunt in gl.¶Op.& videť ꝙ quis poſsit grauari in plus q̄ȝ ad eū ꝑuenit,vt.ſ.eo.l.imperator.§.j.in fi.§.Glo.non ſolu.Dy.dicit ꝙ ibi quātitas legatur & in ꝓpria ſpē qs grauať.hîc autē grauať in hereditate q̄ loco quātitatis habeť,vt.d.l.imperator.§.cū quidā.¶Opp.ꝙ fructus nō extenuent debitum:quia ſicut debet habere hereditatē ſeij:ita fructus eius poſtq̄ȝ dies fideicōmiſsi ceſsit,vt.l.in quartā.j.ad le.fal.Solu.intellige hîc de fructibus perceptis ex hereditate Meuij teſtatoris deductis fructibus de hereditate Seij.ita intelligit glo.j.ponēdo caſum.Opp.ꝙ etiam fructus hæreditatis Męuij non cōputentur:quia ſunt percepti iudicio teſtatoris,vt.d.l.in quartā.Solu.hîc iō*hoc fit* qa teſtator hoc voluit.¶Ad ſcđam partē opp.ꝙ teſtator nō pōt ꝓhibere falcidiā iure iſto,vt.l.quod de bonis.§.j.j.ad.l.fal.Sol.fateor niſi p iſtū modū iubēdo debitū cōpenſari cū falcidia:licèt etiā hoc ſit iniquū.¶Contra hoc op.qaia iſta iniquitas tollerať,vt.l.ſi debitor.ad.l.fal.Sol.fateor ſi hęres adit hęreditatē,& nō prouidit ſibi eo modo qui hîc diciť.Dicit gl.ſed aduerte:quia vt puto hoc remediū
4 hodie nō haberet locū.†quia cū teſtator poſsit ꝓhibere ſalcidiā de iure,vt in authē.ſed cū teſtator.C.ad.l.fal.& in authē.de hered.& fal.§.ſi verò expreſsim.ꝓhibendo nō cōmittit fraudē.vnde ſi quis omitteret ex teſtamēto vt habeat ab inteſtato,incidit in edictū,ſi quis omiſ.cau.teſt.& hoc quo ad falcidiā:quo ad quartā debitā iure naturę remanēt iura antiqua.¶Quęro,qualiter iſta cōpēſatio fit in falcidia?Rñ.dico ꝙ fit p cautionē mutianā. qđ gl.reprobat:quia cautio mutiana habet locū in cōditionib⁹ de nō faciēdo.hîc aūt nō fuit cōditio ſed modus:quia iſta verba ne fideicōmiſſum re-
5 tineāt inducūt modū.¶Not.iſtā gloſſ.†ꝙ per dictionē ne,induciť modus. ¶In cōtrariū eſt.l.qui abſenti.§.j.j.de acquir.poſ.& ibi de hoc vide p Dy. Ego aūt dico ꝙ dictio ne,qñq; inducit modū:qñq; cōditionē,vt dixit tex. in.l.cū tale.§.toti⁹.j.de cōdi.& demō.dixi plenè in.l.quib⁹ dieb⁹.§.termili⁹. eo.tit.¶Quæro,hîc dicitur ꝙ falcidia compenſatur cū debito,de falcidia quorum bonorum intelligitur.Azo dicit de falcidia hæreditatis męuianę: quia ſalcidia hęreditatis ſeianæ capitur vt debitum,licèt Roſ.dixerit contrarium.vt in glo.aduerte tamen ꝙ falcidia hęreditatis ſeianæ quę debebatur ipſi mæuio teſtatori.computatur in hęreditatem mæuij.

SVMMARIVM.

1 *Diſiuncta poſita inter perſonas inter quas cadit affectio ordinata,nunquā reſoluitur in coniunctam.*

1 A te peto. †Diſiunctio poſita inter pſonas inter quas cadit affectio ordinata,nō reſoluiť in cōiunctā.h.d.¶Opp.ꝙ nō inſpiciam⁹ ordinē,vt.ſ.ea.l.§.fidei tuę.Sol.ibi cōſtabat de mēte teſtatoris.hîc nō.¶Oppo.diſiunctiua poſita inter perſonas honoratas reſoluitur in coniunctam,vt.l.pe.C.de verbo.ſig.Solu.hîc cadit inter perſonas inter quas cadit affectio ordinata.ibi ſecus.

SVMMARIVM.

1 *Venditio fundi quando eſt certus ualet,licèt fines omittantur à notario.*

Vicos. Valet legatū licèt non fuerit adiecta qualitas,quā teſtaror
1 adiecturū ſe dixit.h.d.¶†No.ꝙ licèt[a] fines omittanť à no-
a tario:tñ valet vēditio ſi fundus eſt certus,vt.l.demonſtratio.falſa.j.de condi.& demon.&.l.cū ſeruo.§.fi.de cōtrahē.emp.¶Op.ꝙ tale legatū nō valeat.vt.l.titia.in prin.ſ.eo.So.hîc legatū fuit expreſsè,& pfectè relictū,licèt fuerit omiſſa q̄ lā qualitas.ſed in.l.cōtraria legatū ab ipſo initio fuit imperfectū,& incertū.¶Op.de.l.quoties.§.tātūdē.ſ.de he.īſti.So.vt ibi.Vltimò iſtū tex.allegat Impator in.l.pe.C.de īſti.& ſubſti.*& reſti.ſub cōdi.fact.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſa iuſta in parte,non tollit moram in alia parte.*
2 *Actore petente plus debito reus non condemnatur in expenſis,niſi actor offerret ſe recipere partem quæ non eſt in controuerſia.*

LEX LXXX.

1 Qvi ſolidum. Iuſta†cauſa in parte nō tollit morā in illa parte.h.d.& eſt caſus no.¶Op.rōne partis indebitę qs excuſať à mora ſup toto,vt.l.in fideicō.in prin. ſ.de vſu.Sol.duob⁹ modis:primò ꝙ ibi hęres opponebat falcidiā.nec propter hoc cōfitebať aliquā partē debitā.& pōt eſſe ꝙ p falcidiā totū legatū ſubuertiť:vt.l.j.§.hęc verba.j.ſi cui plus q̄ȝ p.l.fal.hîc verò partē debiti cōfi
b tebať.[b]vel aliter dico,[c]ꝙ ſi aliqs obijcit exceptionē ꝓ parte,niſi dicat peti
c tor ſeparatū recipere aliā partē,nō vř reus in mora,vt.d.l.in fideicō.in prin. ſecus ſi actor dicat da mihi aliā partē.q̄ nō eſt mihi ī cōtrouerſia.vt in tex. iſto.& eſt rō qa ſi petis totū,nō teneor tibi offerre partē:quia nō eſt veriſimile ꝙ eā velis recipere.vt.l.tutor.§.luci⁹.ſ.de vſur.iō habes neceſſe expri-
d mere ꝙ detur tibi pars.[d] Facit†ꝙ ſi aliqs petit plus debito ſup toto habeo
2 iuſtā cām litigandi:niſi dicas te paratū recipere partē.quę non eſt in con-
e trouerſia.& ſic in expēſis litis nō condēnabor.Et etiā facit[e]ad multa alia.
f Cum poſt mortem. [f]Legatario debeť æſtimatio ipſi⁹ rei,vel partis q̄ ad hęredē loco rei peruenit.h.d.quod not.¶Not.tex.ibi,pro modo æſtimationis &c.& hoc alleg.glo.in.q.no.in.l.ſi ex falſis.in vlti.glo.mag.C.de tranſact.

SVMMARIVM.

1 *Iuſta cauſa litigandi excuſat ab expenſis.*
2 *Iuramentum calumniæ non excuſat ab expenſis.*
3 *Tutore male litigante poteſt ipſe & etiam pupillus cōdemnari in expenſis,& contra quem fiet executio?*
4 *Procuratore temere litigante quis condemnetur in expenſis?*

Etiam. Reſpublica ꝓpter morā teneť ad vſuras:ꝓpter temeritatem ad impenſas litis:licèt habeat regreſſum cōtra adminiſtrato
1 rem idē in pupillo & tutorib⁹.h.d.¶No.ꝙ qui[g]habet iuſtā cām litigandi,
g excuſať ab expenſis.ſecus ſi iniuſtā.Et p hoc pōt rñderi ad.q.gloſ.quęrit
2 †vtrū ſacramentū[h]de calūnia excuſet ab expēſis?Glo.tenet ꝙ ſic.in auth.
h gñaliter.C.de epiſ.& cle.& in cor.de iudi.§.oportet.& in.l.ꝓperādū.§.ſiue aūt alterutra.C.de iu.veritas eſt ꝙ ſacramētū calūnię excuſat à calūnia:nō à temeritate ſeu ignauia,vt.l.j.ī prī.ſ.ſi mu.vē.noīe.*ī poſ.mit.*&.l.iij.§.j.ſ.
i de iureiu.& ibi p gul.&.j.ad ſenatuſ.tur.l.j.§.j.ſed expēſę litis veniūt ꝓpter
3 temeritatē etiā ſi ceſſet calūnia[i]vel dolus:vt hîc,&.l.eū quē temere.ſ.de iu-
k dicijs.ergo iuramētum nō excuſat ab expenſis.¶†Quæro,tutor[k]malè litigauit

litigauit.quis condemnabitur in expensis,an tutor proprio nomine,an pupillus,an tutor tutorio nomine? Tex.hîc dicit ꝙ cõdẽnabitur pupillus vel respublica,& in eos fiet executio,licêt habeat regressum cõtra administratorẽ.in cõtrariũ est tex.ꝙ tutor debeat cõdẽnari in.l.nõ est ignotũ.C.de admi.tuto.credo ꝙ vtrunq; potest fieri:vel hoc,vel aliud per istas leges. Puto tñ ꝙ eo casu quo dixi executionẽ fieri contra pupillũ,vel rem publicã ꝙ liberet̃ cedendo actionẽ,vt.l.fi.s̈.de admi.tut.facit ad p̃dicta.l.si dolo.s̈.si
4 quis omis.cau.te.& ibi dixi.¶ Quæro,†qd de ꝓcuratore calũniosè vel temerariè litigante:vtrũ ipse condemnetur,an principalis dñs in expensis? Dixi in.l.j.§.si procurator.s̈.si quis ius di.non obtẽ.Specu.tangit in tit.de execu.sen.§.sequitur.versi.quid si procurator.

Prædium. Vltimus de familia prędiũ alienare ꝓhibit⁹,eius petitionẽ ad extraneũ hęredẽ trãsmittit.h.d.Opp.s̈.eo.l.peto.§.fratre.Solu.duobus modis.Primò ꝙ hîc nullus alius de familia remãserat.simile*habes*.s̈.l.ꝓxi.§.libertis.in fi.vel dic ꝙ extraneus successit huic filio ab intestato,vt filius matri qui potest dici extraneus:qua in potestate nõ est,vt.l.j.§.extraneũ.C.de rei vxo.act.& tũc etiã si alij superessent ille extraneus admitteretur,vt.s̈.l.proxi.§.cum inter.

a Si creditor. [a]Qui vocant̃ ad fideicõmissum,p̃dio alienato,non reuocant ab eo qui emit à creditore testatoris.h.d. ¶ Quæro vtrũ cõtra hęredẽ qui nõ soluit debitum posit haberi regressus. quidã in tex.habẽt cõtra emptorẽ.quidã habẽt contra hæredẽ.& secundũ hãc lect.videt̃ casus ꝙ cõtra hęredẽ nil posit:gl.tñ dicit hoc esse verũ,nisi hęredi posit ĩputari cur nõ soluit.quã gl.no.ꝓ eo qđ dixi ĩ.l.si res obligata.s̈.ti.j.Dy.tñ supplet hîc:ꝙ hęredi filij solũ imputet̃ in trib⁹ casib⁹ q ponunt̃ in.d.l.si res obligata ego aũt intelligo istã glos.ꝙ in omni casu quo fundus erat obligatus pro debito defuncti,posit imputari hęredi cur nõ soluit:qa facto suo priuat legatariũ re.ar.s̈.e.l.q duos.& p tex.in.l.apud iulianũ.§.hęres.s̈.ti.j.dixi in.l.si res.s̈.de le.j.& hoc tenet gl.hîc,nõ violãdo ipsam qđ no.

LEX LXXXI.

Qvæ fideicommissa. Qui per ignorantiam iuris patitur aliũ vti re sibi debita,nõ cadit à debito.h.d.¶ Op.de.l.si patron⁹.de his q̃ ĩ frau.patr.Gl.soluit hîc vno modo.Dy.aliter qđ dixi in.l.Clodi⁹.s̈.de acqui.hęr.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei legatæ recta uia transit in legatarium.*
2 *Agnitio legati ꝙ illud operatur in legatario,quod aditio quo ad hæredem. & quando ista æquiparatio sit bona.*

LEX LXXXII.

1 Legatum. †Dominium trãsit in legarium recta via sicut
2 in hęredẽ adeunte.h.d.Vel aliter. Quod†operatur aditio quo ad hęredẽ:illud operat̃ agnitio legati quo ad legatariũ.h.d.¶ Oppo.ꝙ ista nõ sit bona ęquiparatio,vt.l.cũ pater.§.surdo.s̈.eo.Sol.foteor ꝙ non est per oĩa bona.nã hęreditas nõ queritur regulariter sine aditione:legatum verò querit̃ ignoranti tñ cõmutabiliter:quia si vult repudiare,videtur nunq; quesitum.& hoc respectu ęquiparauit hîc iurisconsultus:quia sicut potest repudiari hæreditas ita legatum, & ita potest agnosci hęreditas sicut legatũ:sed si nõ agnoscatur,vel repudietur,tũc differunt.¶ Op.ꝙ dñiũ nõ trãseat recta via,vt.l.legatũ est.§.fi.s̈.ti.j.&.l.papinianus.de ser.Sol.vt in qualibet earũ no.Op.vt in gl.Et sol.& bene vt ĩ ea.

LEX LXXXIII.

Si quis testamento. Legata relicta à scriptis venientibus ab intestato nõ debentur.h.d.¶ Op.s̈.de iniu.testa.de.l.posthumus.Sol.ibi testamẽtum fuit ruptum,& post confirmatum iure prętorio.¶ Opp.C.de lib.p̃te.de authẽ.ex cã.Sol.gl.ꝙ hodie ista.l.corrigat̃ rupto testamẽto ex causa pręteritionis vel exhęredatiõis,vt legata valeãt:tenet ergo gloss.simpl'r ꝙ siue testm̃ sit ruptũ p̃teritione posthumi,siue iã nati,siue filij emãcipati,siue in potestate,ꝙ legata debeant̃:qđ intellige,vt dixi in.l.posthumus.s̈.de iniu.testa.&.l.filio præterito.

SVMMARIVM.

1 *Res si deuenit ad eum casum à quo non potuit inchoari:non uitiatur quando casus superueniens tendit ad eundem effectum cum dispositione.*

LEX LXXXIIII.

b Debitor decem. [b]Qñ superuenit cã tẽdẽs ad eũdem effectũ,licèt ea existente dispositio ab initio nõ valuisset,dispositio nõ vitiat̃.h.d.Primò ponit dictũ. Scđò circa illud determinat duo dubia.Terriò dictũ ꝓbat p simile de dote p̃legata.Quartò ꝓbat p reductionẽ ad incõueniẽs.Scđa ibi.nec tollit̃*petitio*.tertia ibi,sic & ĩ dote.quarta ibi,alioquin.Op.ꝙ nõ sit legatũ nisi solũ interusuriũ medij tpis,vt.l.j.§.si qs creditori.j.ad.l.fal.Sol.quantũ ad hoc vt posit defalcari ꝓcedit cõtrariũ:quantũ ad hoc vt posit peti ꝓcedit.l.ista.& ita sentit gl.q̃ incipit.i.vsura.Op.ad ver.ꝙ si viuo.insti.eo.§.ex cõtrario.Sol.dicit gl.hîc est inutile.s.sine vtilitate pecuniaria:tñ valet vt posit peti actiõe ex testõ.& ista est vera.Vel dic ꝙ illud est ius nouũ:istud vetus.Di
1 cit glo.istud est cõtra.l.verbis.j.ad.l.falc.tene ergo primam. Oppo.†res vitiatur si deuenit ad eũ casum à quo non potuit inchoari,vt.l.plurib⁹.§.& si placet.j.de verbo.obli.Sol.regula illa nõ ꝓcedit quãdo casus superueniẽs tendit ad eundem effectũ cum dispositione.ita loquitur hîc.dixi in.l.contraria notat Dy.in.c.actus legitimi.de reg.iur.lib.vj.

Si primo & secundo. Si plures sunt substituti,quilibet tenet̃ ad legata relicta ab institutis,in quorũ loco succedũt.h.d.¶ In tex,dũ dicit,hęredibus institutis.dic,& si hęres nõ esset primus fuit substitut⁹ quart⁹.& si hęres nõ esset scđs,fuit substitut⁹ qnt⁹.Dy.dicit tex.substituti.s.quart⁹ & qntus.Dicit tex.ab vtroq; hîc respondet.& ibi substituto,scilicet quarto & quinto.

Seruo alieno. Seruo ei⁹ qui est capax põt relinqui qđ eidẽ seruo facto libero relinqui posset:licet non eo mõ.h.d. Primò ponit vnũ dictũ Scđò r̃ndet cuidã obiectioni. Tertio ponit vnã regulã iuliani.Quartò cõtra regulã format duo argumẽta contraria & sol.Quinto ex p̃dictis ponit vnã illationẽ.Sextò cõcludit ad primũ casum.secũda ibi,cũ enim*seruo alieno.*tertia ibi,& ideo.quarta ibi,calũniosa.qnta ibi,ex illo.sexta ibi,ita q̃ non mirũ in prima parte casus est facilis.In secũda parte sic forma casum.Cõtra p̃dicta faciũt oẽs leges q̃ dicũt.in legato facto seruo ĩspicit̃ capacitas,& incapacitas dñi.Ad hoc r̃ndet iuriscõsult⁹ ꝙ est verũ in genere,ꝙ oportet dñm esse capacẽ,sed nõ reqritur in spẽ ꝙ res legata seruo posit legari dño:qa ex p̃sona serui cõsistit legatũ,adeo ꝙ ipse liber factus caperet ꝓ se.h.d.Tertia pars est clara,ꝙ istud demũ põt relinqui seruo qđ ei posset relinqui q factus est liber.h.d.Venio ad quartã partẽ.s.ad ver.calũniosa.in qua format casum contra reg.iuliani.vr̃ ꝙ si relinquũt̃ seruo.x.annua q̃;diu seruiat,valet legatũ.& tñ liber factus capere nõ posset.Ad hoc r̃ndet iurisconsult⁹ ꝙ ista obiectio est calũniosa,& cõtinet fallaciã accidẽtis:qa fit mutatio de qd ĩ quale.nã Iulia.dixit ꝙ id demũ põt seruo relinqui qđ facto libero capere posit.nõ aũt dixit ꝙ taliter põt relinq seruo qualiter libero:& ecõuerso.Ad qđ tẽdit rõ facta in cõtrariũ.x.enim relicta posset capere liber,nisi fuisset adiecta illa qualitas in legato.vel possem⁹ aliter dicere,& sic scđm gl.formãdo obiectionẽ,vt.s̈.& r̃nsio fiat sic.Dictũ iul.loquit̃ qñ relinqt̃ aliqđ legatũ qđ põt cedere ad vtilitatẽ serui.sed istud nõ est hmõi:qa solũ cõcernit vtilitatem dñi:ergo nõ est cõtra iul.¶ In tex.ibi,nã & hoc legatũ.dic.s.de quo loquut⁹ est iulianus.sequit̃ ex p̃sona serui cui⁹ vires accipiet. Dic hoc est si ex p̃sona serui acqrat̃ dño,& si liber fieret acquireret̃ ipsi seruo,sed legatũ de quo obijcit̃ solã p̃sonã dñi respicit.& ista lect.tangit̃ in gl.sup ver.accipit.in fi.¶ In ver.alioquin.ponit̃ scđa obiectio cõtra iul.si de seruo q nõ põt effici liber:ergo dño acqrere nõ põt:qa sibi seruo nõ põt relinqui:qa liber capere non põt scđm reg.iuliani.dicit iuriscõsult⁹si calũniose intelligerem⁹ dictũ iul.reprehẽderem⁹.ll.hoc dicẽtes ꝙ p talẽ seruũ q̃rat̃ dño subaudi:sed intelligendo rectè illę.ll.bñ dicũt.Ad cõtrariũ r̃nde:qa obiectio negat cõtingentiã quã iul.ponit.Dixit enim ꝙ illud potest seruo relinqui,qđ liber capere posset si cõtingat ꝙ liber fiat ista obiectio ponit casum in quo nõ põt cõtingere ꝙ sit liber:& sic nõ facit aliqd cõtra iul.Sequit̃ & iõ*rectissimè*,ista & aliæ partes sunt claræ.¶ Op.ad prin.j.de re.cato.l.j.Sol.vt ibi nõ em̃ habet locũ regula catoniana qñ legatũ nõ valeret ab initio ꝓpter personã legatarij.¶ Opp.ad reg.iul.j.ti.j.de.l.fideicõmissa.§.si seruo.vbi nõ põt legari seruo illud qđ posset capere factus liber.Gl.dicit ꝙ reg.iulia.nõ est vera in omni re.& in omni tẽpore.Tu dicas regulam esse verã in omni re,& in omni tẽpore.qđ apparet:qa diffiniẽdo dixit,& ponẽdo regulã,sed intellige eam ꝙ legatum factũ seruo valeat,vt sibi acquirat̃ si cõtingat eũ fieri liberũ.& si hoc non cõtingeret: tũc nõ valeret si dño acquiri nõ posit vel ipsi seruo.sed in.l.cõtraria nõ contingit seruũ fuisse liberũ:ideo legatũ nõ valet,si contingisset valere.¶ Oppo.de.l.si mihi & tibi.§.regula.s̈.tit.j.Sol.vt ibi.Vlti.gl.alle.bonã.l.pro reg.iul.s.l.& si maximè.j.de ser.lega.

LEX LXXXV.

Latinus. Conditio adiecta fideicõmisso intelligit̃ repetita in substitutione facta circa idẽ de ea persona.h.d.¶ Opp.dicitur hîc ꝙ fideicõ.nõ videt̃ repetitũ à substituto.Contra.de.l.licèt.s̈.ti.j.Solu.hoc ideo est

a ¶ Si creditor.Vide tex.& Bald.in.l.ñ.C.debi.ven.pi.im pe.non pos.

b ¶ Debitor decem. De materia huius l.habet̃ plenè per Bar.post glos.in.l.iij.§.ex pluribus.j.de acqui.pos.

a ¶ Creditorem. Vide Bart. in l. huiusmodi. §. cum pater s. titu. j.

b ¶ Caius. Et p istũ tex. decidit Bal. q. not. in l. ij. C. q res pig. oblig. pos.

c ¶ Titius. Facit ad hoc qđ no. Bald. in l. licet. C. de acqrẽ. pos. in vers. vlteri⁹. adde no. per Bald. alias Bar. in l. j. j. de reb. du. & Ange. in d. l. licet. adde no. p hunc tex. in l. ij. in prin. j. de acqr. pos.

d ¶ Not. tñ. Et vide Pe. in c. iudicante. de test. And. barb.

e ¶ Vsuras. Et glos. j. hic reprehẽdit Bal. in l. fi. §. preterea. in pe. col. C. de iu. do.

f ¶ Induciẽ. Et vide Bal. in l. filiũ de his q sunt sui vel alie. iu. & in l. fi. alias. ij. C. de epi. & cle. & Ang. in l. cui eorũ. ff. de postu. & in l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. & in l. voluntas. e. ti. And. b.

g ¶ Vxores rebelliũ. Et vide in l. quoties. in princi. & qđ ibi not. C. de pri. scho. li. xij. tu vide Bal. in l. cũ acutissimi. C. de fidei. & l. voluntas. eo. tit. sed cõtrariũ ipse tenet in l. ij. C. q ad li. per ue. nõ poss. & vide q̃ habes in l. sed si hac. §. parentes. de in ius vocan.

h ¶ Vlti. not. Et vide Bart. & qđ ibi scripsi post eũ in l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori. de ope. no. nuncia.

quia eadem persona est substituta, & idẽ fideicommissum est relictum, vt. d. l. licet. in fi. Item quia esset repugnãtia q vna & eadẽ persona esset instituta, & sibimet deberet fideicommissum: & ideo eligit alterum, vt. l. recusare. §. titius. j. ad treb.

LEX LXXXVI.

Si quis seruo. Si libertas p fideicõmissum debita retardetur: nihilominus ipsa & fideicommissum pecuniarium debebitur. h. d.

LEX LXXXVII.

Creditorem. a Si debitor legat creditori, in dubio non intelligitur animo compensandi. h. d. istam materiam declara, vt in l. si cum dotem. §. si pater. s. solu. matri.

LEX LXXXVIII.

Caius. b In legato generali nõ continẽtur nomina debitorum. hoc di. ¶ Oppo. s. ti. de. l. seruũ filij. §. eum qui chirographum. dicit glo. sol. vt ibi. Dic q ibi legaũi chirographum specialiter. hic generaliter legauit oĩa q̃ in domo sunt: in quo legato non venit chirographũ. secus si vniuersaliter legaret mensam vel Calendarium, vt. l. cum pater. §. mensæ. s. eo. & l. qui filium. j. tit. j. & no. p Cy. C. locati. l. certi iuris. in iiij. q. qđ no.

c Titius. c Diuisio gratia vberioris culturæ diuersos fundos non facit. h. d.

SVMMARIVM.

1 Regula quòd duæ causæ lucratiuæ non possunt in una re concurrere, non habet locum in legato quantitatis.
2 Legata mina frumenti, quando intelligatur de ipso frumento, & quando de ipso uase?
3 Iussus rem comparare an sit obligatus ad factum, an uero ad quantitatem?
4 Testator quando iussit rem comparari, & sic factum est in obligatione, æstimatio succedit in duobis casibus.
5 Testator iubens rem emi, in dubio intelligitur de pecunia hæredis.

LEX LXXXIX.

1 Titia. †In legato quãtitatis nõ habet locũ regula de duabus causis lucratiuis. h. d. secundũ vnã lect. s. secundũ illã q fuit legata tessera frumẽtaria, hoc est frumentũ qđ est ad mensurã vnius tesserę. Huic lec. cõcor. j. de sol. l. si quis duos. §. j. secũdo modo legitur q hic fuit legatũ vas, cũ quo mensuratẽ nõ quantitas q̃ mensuratẽ, & secundũ istã. h. d. Qui iubet rem alteri cõparari nõ videẽ rem legare: sed ęstimationẽ. & iõ re habita ex cã lucratiua actio non extinguiẽ. h. d. Huic lect. magis applaudit litera. No. tñ d ex ista
2 †diuersitate q si testator legat minam frumẽti, intelligitur de frumento, non de ipso vase. Sed si legaret corbem vel minã frumentariam: tunc posset esse dubium, vt colligiẽ ex lect. hic positis. Credo tñ q tunc magis de vase intelligeretur secũdũ lect. illã. ¶ †Op.
3 si iussit cõparari tesserã: factũ est in obligatione nõ quãtitas, vt. l. fideicõmissa. §. fi. j. ti. j. Solu. qñq; legatẽ species: & tunc ipsa est in obligatione & petitione, vt. s. ti. j. l. si domus. §. cũ alicui. qđ intellige vt dixi. s. eo. l. lucius. & s. tit. j. l. plane. §. quod si rẽ. qñq; legatur pretiũ rei: & tunc ęstimatio tantũ est in obligatione, vt. l. fundũ cornelianũ. j. de noua. & l. si alij. in fi. s. de vsufru. quãdoq; legatur factũ. s. q testator iubet rem cõparari: & tũc ipsum factũ est in obligatione, vt. l.
4 fideicõmissa. §. si rem. j. tit j. †Sed æstimatio succedit in obligatione in duob⁹ casib⁹. intelligo in isto facto qñ iubet res cõparari. Primò post mortẽ hæredis, vt l. patronus. in prin. j. tit. j. Secundò quãdo illud factũ desijt posse impleri: quia illa res quæ debet emi est
5 effecta legatarij, vt hic. ¶ †Quæro testator iubet emi: de cuius pecunia intelligiẽ? Rñdeo in dubio de pecunia hæredis, vt hic. & l. his verbis. §. fi. j. tit. j. & l. stichus. eo. tit. & l. sed & si susceperit. §. j. s. de iudi.

SVMMARIVM.

1 Priuilegium finitur, finita causa priuilegij.
2 Vxores rebellium si ex forma statutorum non possunt stare in ciuitate, ipsis effectis uiduis poterunt stare.
3 Interpellatio sola quòd sufficiat ad constituendum quem in mora, & quãdo. & q necesse nõ sit dicere, & perẽptoriè.
4 Instantia si ex forma statuti pereat termino quinq; mensium, nisi steterit per actorem: sufficit actorem semel interpellasse iudeum, ut non stet per eum.

e Vsuras. e †Finita causa priuilegij finitur pri-
1 uilegium, & ad moram sufficit vna interpellatio. h. d. ¶ Opp. priuilegia debent esse perpetua, vt. l. falso. C. de diuer. rescrip. Solu. vt not. per
f Dyñ. in. c. decet. extra de regu. iur. lib. vj. Inducitur f
2 per Iaco. de are. ad. q. † dicit statutum quòd vxores
g rebellium g non possunt stare in ciuitate, an si remãserint viduæ possint reuertit? Hic videtur quòd sic: quia finita causa odij videtur finiri odium. facit. s. de
3 postu. l. cui eorum. §. affinitates. ¶ †Vlti. not. h quòd
h sufficit q semel quis interpellet, vt hic, & l. mora. in princip. s. de vsu. & ibi glos. super ver. repetendi. & j. qđ vi aut clam. l. phibere. §. illud. & qđ ibi no. Fallit s. de pig. act. l. si conuenerit. per hoc apparet quòd in protestatione, seu interpellatione non teneatur quis dicere, & peremptoriè: cum quælibet interpellatio
i sit peremptoria i. sicut dicimus in dilationibus k quæ
k dantur ad probãdum, vt. l. in pecuniarijs. s. de ferijs.
4 †Item per hoc dixi statutum est hic q instantia pereat quinq; mensibus, nisi per actorem non steterit. actor interpellauit semel iudicem vt proferret sentẽtiam. certè satis est vt perpetuò videatur stare per iudicem. vt hic. nec habet actor necesse singula die interpellare iudicem, vt hic. facit. l. malè agitur. C. de præscrip. xxx. anno.

l Seia libertis. l Fideicommissum relictũ ab vno ex hæredibus, qui vltimus decesserit, facit videri hæredes inuicem substitutos. h. d. & sing. casus est. Oppo. de. l. vel singulis. s. de vulga. & pupil. dicit gloss. quòd hoc non est ex vigore illorum verborũ, qui vltimus decesserit, sed quia præcepit fundum non alienari. Dy. dicit quòd ista substitutio intelligitur ex vigore illorum verborum qui vltimus decesserit: & secundùm istam sentẽtiam probatur in text. ibi, in secunda tamen adiecit &c. & ad contrarium rñ. Dy. q. l. vel singulis loquiẽ in substitutione directa, in qua nõ substituitur quis, nisi in hæreditate vltimi decedentis. hic loquitur in substitutione fideicommissaria, in qua vltimò decedens grauatur in toto fundo.

SVMMARIVM.

1 Donatio inofficiosa qualiter reuocetur?
2 Donatio per superuenientiam liberorum reuocatur ipso iure inofficiosi querela non proposita.
3 Diuersæ donationes, quando diuersis temporibus sunt factæ, & ultima tantũ fuit inofficiosa, an omnes reuocentur? remissiuè.
4 Filius cuius portio fuit extenuata per donationẽ ĩofficiosam, si fuit hæres institutus, & hæreditatem agnouit, agit ad supplementum.
5 Filius donationem inofficiosam iuratam reuocare potest per querelam iuramento non obstante.
6 Donatio facta monasterio per superuenientiam liberorum, an in totum uel usq; ad legitimam reuocetur?
7 Renunciari licet possit. l. si unquam. C. de reuo. dona. non tamen tenet quin possit reuocari per querelam.
8 Donatio simpliciter facta, an & quando reuocetur per superuenientiam liberorum.
9 Dispositio. l. si unquam. quòd habeat locum etiam in una re: quando donatio fuit facta extraneo.
10 Donatio quæ est reuocata per superuenientiam liberorum, ipsis mortuis non reconfirmatur.
11 Donatio si sit facta, & iurata non reuocare, si liberi postea nascantur, tale iuramentum non impedit reuocationem.

Imperator Alexan. Donatio inofficiosa collata in filium vel nepotem: per alium vsq; ad legitimã reuocatur. h. d. & iste. §. & sequẽs tractat de materia inofficiosæ donationis & nõ alibi principaliter in toto libro Pandectarum. ¶ Oppo. q non reuocetur in dimidia, sed vsq; ad legitimam, vt. C. de inoffi. dona. l. si totas. & l. si liqueat. eo. titu. Huius timore sunt opi. Prima Azo. qui dicit quòd reuocatur vsq; ad legitimam, per dictas leges. & C. de inofficio. testamen. authen. vnde si parẽs. & hic exponit dimidiam

¶ Sit peremptoria. No. q quęlibet interpellatio intelligiẽ perẽptoria. ita & ĩ terminis datis ad pbandũ. facit qđ no. Bart. de verbo perẽptoriè. in l. si finita. §. iulianus. de dã. infect. circa princp. vbi dicit q quotiescũq; ĩ actu nõ reqriẽ necessaria sñia iudicis, simplex citatio habet vim perẽptorij. & vide Ang. & Imo. in l. j. §. hęc stipulatio. j. si cui plusq̃ p l. fal. facit qđ not. Bart. in l. q Romę. §. cohęredes. de verbo. ob. Idẽ in denũciatione fiẽda vẽditori: qa sufficit vna scdm Inno. in c. cũ nobis olim. de ele. & sequiẽ Bal. in c. j. de mili. va. q contu. est. & Imo. in d. c. cũ nobis. & adde Bar. in extraua. ad repri. in ver. ĩ termino. & Imol. in d. §. iulian⁹. & Bald. in authẽ. itẽ nulla cõitas. C. de epi. & cle. Bar. in l. mora. ff. de vsu. & qđ ibi dixi cõtra Bart. & Bal. ĩ auth. si appellatio. C. de tẽp. appel. q tenet aliter ad fi. & in dubio videẽ perire ad defectum actoris: sed vt hoc non psumatẽ: vide cautelã positã. in l. fi. C. de adul. s. vt offerat apud acta &c.
ADDE quòd vnica interpellatio sufficiat Abb. cõs. vij. ij. lib. & q sufficiat semel ĩterpellare iudicẽ, sequiẽ Pau. de cast. consi. xxvij.

POMATES.
k ¶ Dilationib⁹. Vide Feli. in c. cãm. in iij. colũ. de pbat. & Alex. in l. vinũ. in ij. col. ff. si cer. peta.

POMATES.
l ¶ Seia libertis. in princ. de intellectu hui⁹. l. vide p Alex. in l. pr filiũ. §. fi. ff. ad le. fal. & p eũ ĩ l. pe. in ij. colũ. C. de ipu. & alijs substi. Barb. cõsi. xiij. ĩser ĩ cõsilijs Alex. ĩ iiij. vo. ĩ pe. co. & vide ẽt istũ tex. alle. p Ale. in l. cũ filio in colũ. ij. ad fin. ff. de lega. j.

POMATES.
h ¶ Vlti. not. Vide Panor. consi. vij. in vlt. col. in ij. dubio. in ij. vol. Feli. in c. cũ Martinus ferrarien. in xij. col. ver. septima conclu. & in c. ex literis. ĩ. iij. col. ver. cxj. col. j. & seq. de constit.

nit dimidiam.s.legitimè.vt hîc in glo.Ista opi.non est vera:nam plus iuris habet in bonis filius quàm patronus,vt.l.si quis legatum.§.fi.j.de fal.& ibi not. Sed patronus reuocat in totum, vt.l.si libertus.§.pe. infra.de iure patro.ergo &c.secundùm Pet.& ideo Hugo distinguit,aut donatio fuit inofficiosa re, & consilio:& reuocatur in totum.vt hîc.Aut fuit inofficiosa re tantùm:& reuocatur vsq; ad legitimam, vt d.l.si totas*.C.de inoffi.do.*& authen.vnde si parēs. *C.de inoffi.testa.*Ista distinctio non videtur vera: quia etiam quando est inofficiosa re tantùm, reuocatur in totum,vt.l.si vnquàm.C.de reuo.do. Vnde Dy.distinguit,aut donatur ante natiuitatem filiorū reuocare volentium:aut post.Si ante:& tunc aut donatur alicui ex liberis,aut extraneis. Primo casu reuocatur vsq; ad legitimam,vt.d.l.si totas.Secūdo casu reuocatur in totum, vt.d.l.si vnq;.C.de reuocan. don.si verò donatur post natiuitatem filiorum reuocare volentium:& tunc Dy.tenet distinctionem Hugo.aut est inofficiosa re & consilio:aut re.tantū. Ista distinctio.Dy.non placet,nam reuocatio quæ fit per.l.si vnq;.C.de reuo.do.distat multū ab illa q fit per ti.de inoff.dona.& per rescriptum principis: de quo hîc loquitur.nam illa quæ fit ex.l.si vnquā. fit ex voluntate donantis,qui ignorans se habere liberos donauit.per quod tacitè videbatur in voluntate sua,quòd si liberi sibi nascerentur, posset reuocare.& hoc saltem ex iuris præsumptione.Sed reuocatio quæ fit per titu.de inoffi.dona.fit contra voluntatem defuncti,qui voluit filijs præiudicare quantùm potuit:nec illa fit nisi proposita querela.Item in secundo membro quando Hugo dicit,aut donatio est inofficiosa re,& consilio,reuocatur in totum est contra casum.l.si liqueat.C.de inoffici.dona.vbi est inofficiosa re & consilio, & non reuocatur, nisi vsq; ad debitum bonorum subsidium. ¶ Distingue ergo sic.
1 † aut quæris de reuocatione quæ fit ex præsumpta voluntate donantis propter liberos superuenientes: aut de reuocatione quæ fit ex titu. de inofficio.dona.Primo casu,aut collata fuit donatio in libertum vel extraneum: & reuocatur in totum. l.si vnquàm.C.de reuo.dona.Si verò*collata fuit*in filium reuocatur vsque ad debitum bonorum subsidium.l.si totas.C.de inoffi.dona.licèt gloss.ibi,nō vsquequaq;.bene intelligat.Secundo casu,aut donatio fuit collata in vnum ex liberis: & reuocatur vsque ad debitum bonorum subsidium, etiam si fuit
a inofficiosa re,&consilio[a],vt.l.si liqueat.C.de inoffi. dona.Aut fuit collata in extraneum:& tunc aut illi filio qui vult reuocare fuit aliquid relictum, & agit tantùm ad supplementum legitimæ,vt.l.omnimodo.C.de inofficio.testa.& no.in.l.prima.& in.l.fin. C.de inofficio.donat.Aut sibi non fuit aliquid relictum:& tunc aut donatio fuit inofficiosa re & consilio,& reuocatur in totum,vt.l.si liber.§.penulti.de iure patro.Aut fuit inofficiosa re tantùm:& reuocatur vsque ad debitū bonorum subsidium . ita debet intelligi.l.j.ij.&.iij.&.l.cum donationibus.C.de inofficio.dona.
2 ¶ Quærit gl.†an ista donatio reuocatur ipso iure vel querela proposita?& remittit ad not.in l.si totas.C.de inofficio.dona.tu dic quòd reuocatio quæ fit ex præsumpta voluntate donantis, per.l.si vnquàm.fit ipso iure,adeo quòd rēs potest vendicari,& possessio condici, vt ibi not. ¶ Sed reuocatio quæ fit per tit.de inofficio.dona.non fit nisi proposita querela,vt.d.l.j,& quod ibi not.C.de inofficio. dona.
3 ¶ Quærit gloss.†quid si diuersis temporibus donauit:& vltima tantùm est inofficiosa:an omnes reuocentur?Dic vt in glo.hîc,& in.d.l.j.C.de inoffi. dona.& ibi per doct & alia circa materiam inofficiosæ donationis.dic vt ibi per glo.& docto.
4 ¶ † Vltra eam tamen,& ea quæ tanguntur per eos quero, quid si hic filius (cuius portio est extenuata per donationem) fuit hæres institutus, & hæreditatem agnouit,an possit agere ex titulo de inofficio.dona? Respon.agere potest ad supplementum , vt not.in dicta.l.j.C.de inoffi.dona.pro hoc facit.C.si quid in frau.patro.l.j.&.ij.vbi.hæres licèt sit hæres,potest reuocare in fraudem alienata. pro hoc.C.de rei vendica.l.cum à matre. &.l.scimus.§.in computatione in glo.mag.C.de iure deli.
5 ¶ † Quæro,mater[b] & pater[c] qui donauit inofficiosè,iurauit nō venire contra:an filius possit agere querela? Rū.quando contractus infirmatur ratione alterius,nunq; iuramento cōtrahētium cōfirmatur.quia esset in alterius dispē dium,vt extra de pact.*in sexto.* q.uis.& de iureiu.c. licèt.sed hîc donatio inofficiosa infirmat̄ fauore filiorū.ergo &c.
6 ¶ Quero† dixi φ donatio facta vni ex liberis nō reuocatur,nisi vsq; ad legitimā,vt.d.l.si totas.quid si donatio[d] sit facta vni monasterio[e],an ꝓpter liberos superuenientes reuocetur in totum,vel vsq; ad legitimam?Decretum dicit φ non habet necesse reddere,nisi legitimam.sed si vult potest reddere totum,vt.xvij.q.iiij.c.vlti.& illud alle.gl.C.de episcō.& cleri.l.si quis ad declinandam. ¶ Quæro, vtrùm[f].l.si vnquàm.C.de reuo.do.†possit renunciari,
7 vt puta dono bona mea,& volo φ ꝓpter superuenientes liberos non possit reuocari.Rūd.potest quātùm ad illam reuocationem quæ debet fieri ipso iure per.d.l.si vnquàm . sed non quantùm ad reuocationem fiendam per titu.de inoffi.dona.quia fit donatio in fraudem filiorum: primò probo. reuocatio quæ fit per.l.si vnquā.fit ex præsumpta voluntate donantis ꝓpter liberos &.c.s.allega.dicit de muliere quæ filios nō habebat,nec habere sperabat.vnde si expressè voluit φ in casu existētium filiorū non possit reuocari,illæ leges non habēt locum[g].
8 ¶ Quæro,†quid si in dubio[h] quis donauit simpliciter,postea habuit liberos,an ille qui donauit habeat necesse ꝓbare quòd non cogitabat se habere filios,an alius cui donauit habeat necesse ꝓbare φ voluit istam donationem valere etiam existentibus liberis? Istud vltimū videtur probari:quia masculum & fœminā natura produxit,vt liberos procrearent , vt.l.maximum*vitium*.C.de lib.præte.&.l.j.solu.mat.Dixi cum de facto haberem φ tres sunt casus,qnq; quis cogitat expressè se habiturum filios[i], & non habet locum.d.l.si vnq;.facit.l.tale pactum.in fi.s.de pact. qnq; quis donat,& non cogitat de hoc vtrùm sit habiturus filios vel non:tunc si liberi superueniāt,habet locum.l.si vnq;.qnq; quis credit se non posse habere filios:& tunc habet locū.d.c.vlt.s.alleg.qd dicit nec putabat se habere filios.sed ille qui non cogitat sic,vel nō putat se habiturum filios,cum habuit animum indifferentem:nec ad aliquam partium cogitauit,ꝓ hoc facit.j.de fur.l.falsus.§.si iactū.
9 ¶ † Quero.l.si vnquàm[k].loquitur de eo qui donauit omnia bona sua vel partem bonorum,quid si donauit vnā rem[l].an habeat locum.d.l.si vnquàm? Respō.sic nā l.si vnquàm.loquitur in omnib⁹ bonis vel parte bonorum . sed pars bonorum est idem quod certa res: quia non continet debita vel credita , vt.l.non amplius.§.fina.s.titu. primo . maximè in contractibus inter viuos:vt.l.mulier.in princip.suprà de iure dot. & hoc* verum*quando donatio est facta extraneo. secus si vni filio vel loco pio : quia non reuocaretur nisi excederet debitum bonorum subsidium,per ea quæ dixi.s.
10 ¶ † Quæro,pone [m] filij sunt nati , & sic donatio est reuocata ipso iure.demum incontinenti sunt mortui.an ista donatio reconfirmetur:Istum passum reperio tactum per Marti.de fano.& videtur φ cōfirmetur,vt.l.posthumus.de iniusto.*rupto & irrito fact.*testa.&.l.fœminę.in fi.C.de sec.nupt. pro hoc faciunt omnes leges quę dicūt cessante cā, cessat effectus. ¶ In cōtrarium φ non confirmetur: quia sicut actio semel extincta non resuscitatur: ita donatio semel extincta nō recōualidat,vt.l.in quius. §.duobus.s.eo.l.qui res.§.aream.j.de sol.pro hoc videtur casus.j.ad trebel.l.hæredibus.in princip.& de oper.lib.l. qui libertinus.§.amissi.&.l.iiij.C. quando dies leg.ce.l.Non obst.l.posthumus.quia ibi confirmatur testamentum de equitate prætoria,quę equitas hîc non reperitur scripta.Nec obst.reg.cessante causa &c.quia illa loquitur quando causa cessat ante effectum consummatum.secus si effectus est consummatus,vt.l.fina.j. vnde lib.sed si filio nato ipso iure sit reuocata donatio:& sic effectus sit consummatus.pro hoc facit tex.in.d.l.si vnquā.vbi dicit mā surum.q.d.nō recessrum dominiū etiam filijs morientibus.Non ob.l.fœminę.quia.l.ibi vltra ꝓcedit.

a ¶ Re & cōsilio. Adde ro.consi.xcv.& Bald.cōsi.cccclxj. ij.li.& ibi,an reuocetur ipso iure.

b ¶ Quæro mater. No.limi.qn̄ cōtractus infirmat̄ rōne alterius,nō firmat̄ iuramēto cōtrahētium.Adde qd no. Bar.in.l.hac edicta li.in princ.C.de se. nup.& no.p Bart. post glo.no.in.l.in uitus.§.j.de re iu.& vide qd no.Bal.in l.ij.C.de do.& cū Bar.trāsit Bal.in.l. j.i.v.col.C.de inof. test.aliâs de inoffi. do.& Ludo.Ro.in cōsi.incip.in Christi nomine nō est dubiū φ donatio &c.vbi hoc firmat, vt ibi per eum.

POMATES.

c ¶ Et pater. Adde secus qn̄ pater donaret cū iuramēto vni ex ipsis:qa hîc tractat̄ de prẹiudicio alterius.de quo vide p Alexā.cōsi. cl.inci.viso instrumento.in pe.col.in ij.volu.Are.consil. lxxvij.incip.in facto ꝓposito ad finē.& in.l.placet.ff. de acq.here.Alex. in.l.si donatus.i.v. col.& ibi p Mod. C.de colla.Ias.in.l. frater à fratre.in fi. ff.de cōdi.in deb.in quib⁹ cōsistit donatio inter patrē & filiū.vide Alex.cōsi. cliiij.in.ij.vo.Aret. cōsi.xvij.in iiij.vo. Bal.in cōs.xxxvj. in.iiij.volu. & ista opi.Bar.est cōis,licèt de ea dubitauetit Fulg.cōs.cxcix.

d ¶ Donatio. Et vide glo.in,c.fina.de donati.& ibi doct. And.Barba.

e ¶ Monasterio. Adde videndū Bald. consil.cccxlj.ij.lib.

f ¶ Quæro vtrū Et vide φ hoc Bal.in l.j.C.de inoffic.do. & φ dixi in repet. c.Raynuti⁹. de testa.in.lxviij.colū. And.Barba.

g ¶ Non habent locū. Adde Ro.cōsi. xxvj.vbi pulchrè. no.quę tu vide cōsil.cclxix.in fi.

h ¶ In dubio. Et vide Ioā.de Imol.in c.fi.de do. And.B.

i ¶ Filios. Vide Bal. in.d.l.si vnquàm.

POMATES.

k Quero.l.si vnq;.Vide Alex.& doct.in simili in.l.gn̄aliter §.cum aūt.C.de insti.& sub.& ibi de hoc no.p Ias.in.v. col.Alex.cōs.lxxj. in.iiij.vol.facit gl.i l.j.in prin.C.de do. cau.mor.

l ¶ Vnam rē. Adde Bal. consi.lxxxiij. j.libro.

m ¶ Quæro pone. Sed Bald.in.l.j.C. de inoff.do.dicit φ si pater vixit tāto tēpore quo potuit reuocare donationē,nō procedat dictū Bart.aliâs sec⁹. vide ibi per eū quę seq̄t Io.de Imo.in c.fi.de do.vt oriat̄ inde exceptio. Tu verò cōsidera quia Saly in.l.fina.C.de pa.dixit φ si filia renunciauit hæreditati paternæ respectu liuellorum, & filij sint mortui, aut ipsa:facit φ nō obstāte dicta renūciatione poterit venire ad hæreditatē paternā : quia cessante cā &c.alle.in al.l.habemus.C.ad velle.facit.l.si actione.C. de pa. tenet Bal.in.l. pactū.C. de col. Lu.Ro.in.l. qui substitutis .ff. de acq.hære.ita dicam⁹ i casu nostro. And. Barba.

POMATES.

m Quero pone.Vide multa ad cōfirmationē per Ias.in.l.si quis heredē. C. de insti.& subst.

m ¶ Quæro pone. Adde Bald. in.l.j. in vlti.col.C.de inoffi.test.adde Bal. alleg. cōsi.cccclxj. ij.lib.

Pro intellectu.l. posthumus.ff. de iniust. testa.

a ¶ Quæro mulier. a Idē tenet Bal. in. l. b j. de inoffi. do. in vl. q. bñ, facit qđ not. Bar. in. l. hac edicta li. in fin. prin. C. de se. nup. & cũ Bart. hîc trāsi- Lud. Ro. in cõsi. inci. in Christi noīe nõ est dubiũ ꝙ donatio maioris partis &c. ADDE Old. cõsil. alle. lxxiij. & de muliere simplr̄ donāte cum iuramēto per eũdem consil. ccxxviij.

POMATES.

b ¶ Donauit. Vide Alex. cõsil. lxxj. in iiij. volu. Ro. consi. xxvj. in. iij. dubio. Fel. in. c. intimauit. in. j. no. de testi. Ro. consi. cclxxix.

c ¶ Quærela. Adde Bal. in. l. j. in. vij. col. de inoffi. do. facit. l. iij. & qđ ibi not. C. eo. titu. & ibi aliqđ dixi.

d ¶ Dy. inducit. Vide Dyñ. & Imol. in d. §. termilius. & de prędictis vide Bart. in cõsi. incip. Bart. de tuder. Adde Pau. de cast. consi. ccxliij.

POMATES.

e ¶ In cõtrarium. Vide Imo. cõsi. ccxiij. in pe. col.

f ¶ Blando sermone. quid iuris sit in sacerdote qui blādis verbis facit testatorem ecclesiā, vel se ipsum instituere. dic quod pœna excommunicationis punit, vt est casus i cle. j. de priui.

g ¶ Admittuntur. per Bar. in. l. j. §. vbi autē. C. de cad. tollē.

11 ¶ † Quero, mulier[a] donauit[b] simpliciter: & iurauit se nõ reuocaturā illā donationem. nati sunt filij postea an iuramentũ reuocationē fiendā impediet. p. d. l. si vnꝗ̃? In hoc pũcto dñs Recu. de sancto minatio. & Frā. de pig. & ego cõsuluim⁹ ꝙ p tale iuramentũ nõ impedit̃ reuocatio, nā illa reuocatio. l. si vnꝗ̃. fit ex presumpta voluntate, q̃ est vt si de liberis cogitasset nõ donasset. sed ista eadē cõditio inest in iuramēto: ergo nõ impedit reuocationē. arg. in simili in. l. si. C de nõ nu. pe. & l. si. §. q satisd. co. & j. ad muni. l. fin. in prin. & l. si. q & a q. *manu. li. nõ fiāt. * & illud qđ doc. dicũt, qñ qs iurauit se nõ petiturũ reduci arbitramē tũ ad arbitriũ boni viri: quia intelligitur si iustè arbitratus fuerit, vt. l. si libertus ita iurauerit. de ope. li. & in. c. quintavallis. extra de iureiu.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio sola donatoris an sufficiat.*

Lucius. Is cui donat̃ inofficiosè põt onere fideicõmissi grauari. Item querala põt in modũ replicationis ꝓponi. h. d. ¶ No. ꝙ illud qđ permittit̃ cõtra voluntatē defuncti, multomagis debet permitti scđm volũtatē. ¶ Op. ꝙ ista donatio nõ reuocet̃ nisi ꝓposita q̃rela, vt. s. proxi. §. & C. de inoffi. do. p totũ. ergo non põt p modũ replicationis ꝓponi, vt. l. exceptiones. in fi. j. de excep. Sol. põt dici illud verũ, nisi testator reuocauerit. Sed tũc op. quia nõ põt venire contra factũ suũ, vt. l. post mortē. s. de adop. & l. post pfectā. C. de do. q sub mõ. Rñ. illud verũ qñ donatio valet oĩno. sed hîc poterat aliquo mõ 1 reuocari. Fateor tñ † ꝙ sola reuocatio defuncti non sufficeret, vt in cõtrario, sed volũtas defuncti mista cũ volũtate legis bñ inducit reuocationē, vt hîc. vel c dic ꝙ in ipsa reuocatione ꝓponet̃ q̃rela[c]. simile dicas in q̃rela inofficiosi testamenti, vt. l. papinian⁹. §. si filius. s. de inoffi. test. Idē in petitione restitutionis in integ. vt. l. nā & postea. §. si minor. s. de iureiur. vt ibi dixi. facit. l. si preteritus. j. de* bo. poss.* cõtrata. & ibi dicā. Ex his apparet soluta qõ an ista reuocatio patris irritet dona. q̃ tangit̃ hîc in glo. quæ incipit. venit &c. nā sola reuocatio nõ sufficit, sed illa mista cũ potestate concessa filio à lege, vt hîc.

ADDITIO noua ex Veneto exēplari. ¶ Vltimò posset quæri: qñ querela inoffic. testa. vel inoffi. dona. vel cõtratabul. vel rest. in integ. ꝓponit̃ p modum exceptionis an sit opus noua cõtestatione. vel an sufficiat prior litis contesta. in causa in qua opponitur exceptio earum. Cogitabitis. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Verba sententiæ quæ dicunt nõ deberi id quod testator in usus suos conuertisset, intelliguntur ita ꝙ conuersum duraret.*

LEX XC.

Lucius. In legato vniuersitatis cedit qđ ex ea deducit̃ si in eam postea redigatur. h. d. ¶ Op. s. ti. j. de. l. si ita. §. fi. vbi domo destructa postea per testatorē refecta nõ debetur. Sol. ibi loquit̃ in legato singulari. hîc in 1 legato vniuersali. ¶ Vltimò no. tex. in prin. † ad verba sententiæ quę dicunt, nõ deberi id qđ testator in vsus suos conuertisset: quia intelligunt̃ ita ꝙ cõuersum duraret tēpore mortis: qđ põt facere ad multa.

SVMMARIVM.

1 *Nudus minister nullum commodum sentire debet.*

2 *Testator si legat decem pro eundo in passagio ad terrā sanctā, legatarius nõ petit statim, sed qñ fiet transitus generalis. Dictio pro, quòd faciat modum.*

A te peto. † Nudus minister nullũ cõmodũ sentire debet. h. d. ¶ Opp. ꝙ illud qđ nõ est expensum cedat cõmodo Lucij non hæredũ, vt. l. creditor. §. si inter. s. mād. Dicit gl. ꝙ hîc fuit nudus minister. in contrario secus: quia poterat sustinere cõmodũ & incõmodũ. sed hoc non videnẽ vera: quia hîc verba dispositiua fuerũt in ipsum Titiũ collata: & sic nõ est nudus minister, vt. l. si qs titio. s. e. & ibi dixi. & l. sulpiti⁹. de do. iter vi. & vx. Dic ergo ꝙ hîc rõ est: qa actus ꝓpter quē legabat̃ pecunia nõ habet expēsam limitatā põt enim plus vel min⁹ expēdi secundũ volũtatē faciētis: quia posset sepelire defunctũ cũ vna cādela, & etiā põt habere plures cereos. Si igitur minus expendatur, videtur per eum stetisse, & residuum non lucratur. in contrario actus qui iniungebatur d habebat limitatas expēsas. Dy. inducit[d] istum. §. ad. q. testator † reliquit alicui 2 decē pro eundo in passagio terræ sanctæ. ille statim petit legatũ: hæres non vult dare. sed vult expectare tps qñ fiet transitus generalis. quærit̃ qđ iuris? Videt̃ ꝙ incõtinēti debet habere præstita cautione de implendo modũ: qa dictio pro, facit modũ, vt hîc. facit. l. si qs ꝓ redēptione. C. de dona. ꝓ hoc facit. l. si tibi. j. tit. j. & de cõdi. & demõ, l. quib⁹ dieb⁹. §. fi. In cõtrarium[e], ꝙ debet expectari qñ fiet trāsitus generalis ex presumpta volũtate defuncti. facit in arg. l. nec semel. §. si i habitatiõe. j. qñ dies leg. ce. & in hoc residet Dy, de hac dictione ꝓ: an faciat modũ. dixi in. l. qbus dieb⁹. in fi. de condi. & de.

SVMMARIVM.

1 *Statutum disponens quòd habeat locum in præteritis & futuris, non habet locum in præteritis finitis.*

Quæ marito. Cum iniunguntur onera preterita, & futura, intelligitur de pręteritis pręcedentibus nondum 1 finitis. h. d. ¶ Not. qđ dixi in summario † qđ est notabile ꝓ determinatiõe quam pono in. l. oẽs populi. de iusti. & iur. vt si dicatur in statuto ꝙ habeat locũ in præteritis & futuris, quòd per hoc nõ trahitur ad pręterita finita, vt hîc. Et intelligo finita: scilicet per sñiam vel trāsactionem, vt. l. causas. C. de trāsac. vbi videt̃ casus. & videt̃ tex. in. l. ij. in fi. C. de vete. iu. enu. Idē si essent solutione finita vel acceptilatione, vt. l. cũ quærebat̃. j. iudi. sol. ¶ No. ꝙ creditores dimissi de fructibus non veniũt in cõputatione cũ legat̃ hæreditas. dixi in. l. cum filius. §. lucio. s. eo. ¶ Op. j. de condi. & demon. de. l. quib⁹ diebus. §. j. Sol. hîc fuerũt dimissi creditores de fructib⁹. ibi aliunde. vt ibi not.

Quisquis. Legatarius per quē non stat quominus impleat modum, etiam si stet per casum, admittitur ad legatũ. h. d. ¶ Quæro, cum iste Pamphilus admittat̃ ad partem q̃tum habebit? Gl. dicit primò habebit suam dimidiā & dimidiā alterius dimidiæ. Illa enim quam ille hæres defunctus habiturus erat iure hæreditario accrescit hæredi. Tu dicas ꝙ cohæres defunctus nõ erat habiturus illam partem, quæ sibi iure hereditario obueniebat: sed accreuisset collegatario, vt. l. legatum. §. hę redi. s. de lega. j. & l. planè. §. si duobus. cod. titu. In casu verò huius. §. pamphilus habiturus est totam medietatem iure suo: alterius medietatis medietatem habebit iure accrescendi: quæ sibi accreuisset. etiam si collegatarius idem; hæres vixisset. s. prout eum tangebat iure hæreditario. aliam dimidiam illius medietatis quam ille heres habitur⁹ erat iure prelegati habebit iure accrescendi: ideo quia hæres decessit ante diem legati cedentem: & sic ille habebit totum. Alij dicunt ꝙ cohęres superuiuēs quasi cõiunctus re & verbis, habeat totum dimidiam Lucij defuncti: quod Dy. reprobat: quia iste Pamphilus erat re & verbis coniunctus. per dictionem cum, vt. l. titiæ. §. pe. s. titu. j.

SVMMARIVM.

1 *Qua actione, & inq̃tũ cõueniri põt ille q impedit testatorē instituere in primo gradu?*

Sempronia. Qui factum heredis impugnat, non testamētum, non est indignus legato. h. d. ¶ Opp. j. de his qui. vt indig. de. l. post legatũ. §. j. So. ibi impugnauit testamentum. vnde est indignus legato quod dependet ex testamento. hîc verò impugnat factum 1 hæredis à quo legatum non dependet. secundũ gl. & bene. ¶ Quero, † qua actione & inquantũ conueniri potest ille qui impedit testatorē instituere in primo gradu? Gl. dicit actione de dolo vel in factũ ad interesse: hodie cõdictione ex. l. ad duplum, vt in authen. vt nul. iud. §. & hoc peruenit. Itē hoc f intellige qñ quis hoc facit malitiosè. secus si blando sermone[f] testatorem induxerit ad hoc faciēdũ, vt. l. si. s. si qs ali. te. phi. & ibi dixi de hoc. Et facit §. iste ad. q. no. per gl. j. ad muni. l. titio. & p gl. & doct. C. arbi. tute. l. q cquid.

Testator. Solutum ab hærede plus debito, non cedit ad incommodum aliorũ legatorum. h. d. secundũ primā lect. vel aliter. Solutio aliquorũ legatorũ facta ante diem non præiudicat hæredi, vt alia legata ante diē soluere teneat̃. h. d. ad secũdũ casum op. de authē. sed cũ testator. C. ad leg. fal. vbi si soluitur vni plus debito nõ detrahēdo falcidiā, debet solui alteri. Glo. dicit: ibi soluit plus re: hîc tēpore. Tu dic ꝙ ibi soluit erat indebitum iure ciuili per falcidiā, sed naturaliter erat debitum secũdũ defuncti voluntatē, vt. l. j. C. ad. l. fal. Vnde soluendo vni videt̃ omnia integrē soluere velle, & defuncti voluntatē agnoscere. hîc verò soluit plus tempore contra defuncti voluntatem. ¶ Oppo. de. l. j. C. de fideicõ. Sol. ibi est speciale fauore alimentorum.

Lucius. Plures coniuncti admittuntur ad viriles portiones, si res prohibentur alienari extra familiā. h. d. ¶ Opp. s. de vulg. & pupil. *substitu. de*. l. si pater. & l. si quis Titio. s. de vsufru. accre. & l. interdum. s. de hære. insti. & C. de impu. & alijs substi. l. fi. Solu. dicunt quidā g quòd liberti admittuntur[g] in viriles, scilicet medietatis suæ: & sic inter oẽs habebant dimidiam, & Seia aliam dimidiam. quod est contra hunc textũ. Vnde Iacob. de areti. dicit quòd hoc est propter illa verba quos quasque testamento manumisi. per quæ videtur idem acsi omnes in testamento nominasset. et hoc refert Cyñ. in. l. fina. C. de impu. & alijs substitu. in. iiij. oppositio. ¶ Ista solu. est contra. l. si pater. s. de vulga. & pupilla. & contra l. siue à cæteris. cum glo. j. de duobus reis. vnde glossa soluit hîc aliter: hoc ideo est: quia vetuit alienari extra familiam, per quod præsumitur voluisse cuiquàm dari virilem: cum magis voluerit prouidere familiæ quàm Seiæ, quæ erat extranea. & istam tenet Dy. ¶ Opp. ꝙ ista Seia præferatur omnibus alijs tanquàm nominata, vt. l. cum ita. §. fina. s. eod. Solu. hîc Seia non erat

non erat de familia, aliâs præferretur, vt in contrario.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum pro dote quando duplicetur.*
2 *Pœna quæ uenit duplicãda per statutum, non duplicatur si est in sp ecie.*
3 *Pœna tẽporalis an duplicetur uigore statuti duplicantis pœnam.*

Impuberem. Duplicatio legatorũ trahitur ad legata quæ cõ-
sistunt in quantitate nõ ad ea que cõsistunt iu
specie.h.d.¶ Op.de.l.planè.§.sed si nõ corpus.s.titu.j.Solu.hìc dos cõsiste-
1 bat in specie nõ in quãtitate secũdũ gloss.¶ Vel aliter mulier† inuitatᷣ ad do
tem,vt ad æs alienũ,secũdùm aliã sol.gloss.tu distingue aut dos cõsistebat
in specie:& sine dubio nõ debet duplicari,vt hìc in prima solu.Aut cõsiste
bat in q̃ttitate:& tunc aut testator legauit dotem aut quãtitatẽ certam pro
dote.primo casu dos nõduplicatᷣ:quia est quoddã ius sicut hereditas & pe
culium & similia,vt.l.quod dicitᷣ.s.de impen.dixi.s.eod.l. cum pater.§.pa-
ter filiæ.Si vero legauit quãtitatẽ pro dote:tunc duplicaretᷣ per istũ.§. Nec
obst.quòd admittitᷣ,vt ad æs alienũ:quia in toto consistit legatum, vt.l.de
a bitor.s.eo.in princi.¶ Vltimò not.[a] pro† statutis quę loqũtur de pœnis du
2 plicãdis quòd nõ intelligitur de pœnis cõsistentibus in specie, sed in quan
titate.& sic si statutũ dicit si quis furatus fuerit aliquid in festo sancti Her-
culani amputetᷣ ei man⁹.& si fuerit de nocte pœna duplicetᷣ. quod ei nõ de
bet amputari alia manus:sed vna tm̃. secus in quãtitatib⁹ pœnarum.quod
3 dixi in.l.męuius.§.duobus.in vlt.q.s.eo. ¶ Quęro† quid in tpe.dicit statu-
tum quòd qui percusserit alium in platea stet ad confinia per duos annos:
aliquis pcussit in platea de nocte adeo quòd pœna debet duplicari: an du
plicetur tẽpus.dixi in.l.in senatu.§.fi.j.ad turp.vbi vide.

Ciuibus. Si legatur nomen debitoris:hęres liberatur cedẽdo actio
nem.h.d.¶ Opp.gl.de.l.paulo callimacho.§.fi.j.ti.j.Sol.
vt in gl. ¶ Op.de.l.quidã testõ. in prin.s.ti.j.So.hic fuit legatũ nomen:ibi
post legatum perfectum fuit adiectum vñ solueretur.

SVMMARIVM.

1 *Verbum pertinere, an sit obliquum uel directum: quòd sit commune.*

Filiam ex asse. Relictum in defectũ institutorũ videtᷣ reling
à venientibus ab intestato.Item verbum per
tinere:trahitur ad fideicõmissum.h.d.vide glo.super verbo partis dimidię,
quæ exponit: dimidia pars.& eam no.si enim lego dimidiã fundi vel par-
tem fundi:videor,legare dimidiã,vt.l.nomen.§.portionis.j. de ver.sign.eã-
dem ratione si lego dimidiã portionis videor legare dimidiam dimidiæ se-
cundũ propriã vocabulorũ significationẽ.quod ista glo.remouet.hoc ex-
1 animo in.l.plures.j.de dã.infec. ¶ Not.† quod verbum pertineat,est obli-
quum.¶ In contrarium quòd sit directũ probatur in.l.licet.C. de pac.& ex
trà de test.c.raynutius.&quod ibi.no.p Inn.sup verbo ptinere,teneo quòd
sit verbum cõe quod dixi in.l. centurio.de vulg.& pup.substi.

SVMMARIVM.

1 *Testator si confessus est debitum in testamento,an ipso conualescente poßit agi ex ipsa confeßione.*

Quisquis mihi. Confessio debiti facta à testatore non pro-
bat debitũ,sed fideicõmissi petitionem in-
ducit.h.d.¶ Opp.quòd inducat probationẽ,vt.l.cum quis.§.codicillis.j.ti.
j.Sol.ibi iurauit:& ideo probationẽ inducit:aliâs secus,vt hìc,&.l.lucius.§.j.
1 j.ti.j.per hoc† reprobo opin.[b] Pet.quam Cy.refert in.l.generaliter.C.de nõ
b nu.pec.s.si testator[c] in testamẽto confitetur debitum.& postea superuiuat,
c quòd per ipsam confessionẽ contra ipsum inducitur probatio debiti,secun
dum eum,quod est cõtra istum.§.& cõtra.l.lucius.§.j.j.titu.j.& cõtra.l.aure
lius.§.fi.j.de lib.leg.Hoc etiã ponit Iac.de bel.in auth.de iureiu. à moriente
pręstito.& ista vera sunt,nisi ponerẽ partem pręsentẽ tempore cõfessionis,
vel interuenisse nunciũ vel epistolã:tunc enim induceretᷣ probatio,vt.l.j.
C.de confes. & ibi no.&.l. publia.in fi.s. depositi.

d **Lucius titius.** [d] Verba generalia etiã in beneficijs restringũ
tur,vt odiosa nõ cõprehendantᷣ hoc dicit secũ
dum Iac.de are.vel aliter. Offendẽtibus non probãtibus, sequẽs meritum
legatum non debetur. h.d.secundũ Dyn.

Damæ. Si hæres in suo testamento reliquit quod testator legaue-
rat.debetur ex primo testamẽto nõ ex secũdo.Item appel-
latione filiorũ continentᷣ naturales in seruitute cõcepti.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Onus impositum quando est nullum:an annulletur legatum?ibi,tu dic. Et quid econtra uide in fi.*

LEX. XCI.

Codicillis. Si onus iniunctum legatario est inutile mi
sta consyderatione testatoris & fideicom-
missarij:legatum efficitur inutile quo ad dationem & non quo
ad retentionem.h.d.& est singulatis casus.¶ Opp.quòd à lega
tario possit legari seruo testatoris,cum possit etiam hæredi,vt.j.ad.l.fal.l.si
à me.Sol.ibi loquitur quando legatur hæredi post tempus. secus si incon-
tinenti:tunc enim non valet: quia legatum nullum haberet commodum.
vt hìc.Ita debet intelligi.d.l.si à me.& quod not.s.de lega.j.l.planè.§.si duo
bus.¶ Opponi.& videtur quòd vitiato onere vitietur legatum etiam quo
ad retentionem,vt.l.si.quis quos.s.eod.vbi indistinctè dicitur nullum lega-
tum. Gloss.dicit intelligo illam secundùm istam. Mihi videtur quòd il-
la.l.debet intelligi simpliciter.& soluo sic.hìc onus
est nullum mista consyderatione testatoris & fidei-
cõmissarij:quia seruo proprio relinquebat: & ideo
non est nullum ipso iure:quia de æquitate debet da
ri ipsi seruo,vt.l.pe.C.de neces.ser.hæredi.institu. &
quod no.in.l.si titio & ei qui.s.eo.&.l.planè.§.si cõiũ-
ctim.s.tit.j.sicut ergo onus non est oĩno nullum,ita
nec legatum,sed adhibetur quædam media via quæ
hìc ponitur.s.quòd sit nullum quo ad petitionem,
non quo ad retentionem, sed in.l.si quis quos erat
onus totaliter inutile & per consequens legatum.
¶ Opp.de.l.si quis eum.j.de condi.& demon. Glo.
dicit intelligo illã secũdũ istã.s.ꝙ ibi sit validũ quo
ad retentionẽ,non quo ad actionẽ.Ista videtur con-
tra illum tex.vbi dicit ꝙ si à legato non repellatᷣ &c.
& sic innuit ꝙ nec exceptione repellitur:& sic valet
etiam quo ad actionem.dic ergo ꝙ ibi onus fuit in-
iunctum post aliquod tempus:& ideo voluit testa-
tor ꝙ aliquod cõmodũ remaneret penes legatariũ.
vnde licet fideicommissum sit nullum:legatũ tñ est
validũ:quia voluit testator apud eũ commodum re
manere,sed ista so.videtur contra.d.l.si quis quos.s.
eod.vbi penes legatarium voluit testator remanere
commodum iure patronatus.So.illud tale commo-
dum non attenditur,vt.l.nemo prędo.§.locupletior.
j.de regu.iur.& quod not.in.l.planè.la.ij.§. fin.s.tit.j.
¶ Oppo.de.l. pater.§. tusculanus.j. titu.j.Solu. hìc
onus ab ipso initio deficit:ibi ex postfacto.de intel-
lectu istarũ.ll.no.gl.C.de cadu.tol.* in.l.vnica *.§.in
nouissimo.in fi.mag.gl.& etiam in.§.j.¶ Oppo.im-
possibilitas remouetur de legato:& legatum rema-
net validum,vt.l.si mihi & tibi.§.si quis seruo.s.titu.
j.& de condi.& demon.l.obtinuit.& licet ibi loqua-
tur de impossibilitate adiecta in modum conditio-
nis quę legatum non vitiat:multò magis non debet
vitiare impossibilitas adiecta per modum modi vel
fideicommissi:quia minus suspendit. vnde Pet.di-
cit qñq; onus iniunctũ legatario est nullum ratione
impossibilitatis de natura:quia est turpe:vel de iu-
re,vel cõtra bonos mores:& tunc talis impossibilitas
reijcitur,vt in contrarijs.sed hìc onus adiectum non
est nullũ ratione turpitudinis:vel quia contra bonos
mores:sed quia lex sibi non assistit.similia verba po
nit Dy.in.l.quidã cũ filiũ.de verb.ob.& ista solu.re-
citatᷣ per Cy.C.de ca.tol.* in.l.vnica *.§.in nouissi-
mo. aliâs est in.§.pro secundo.in vlt.q. Ego dixi la-
tius in.l.j.s.de condi.insti. Vt ista materia liqueat.s.
qñ onus impositũ est nullum vtrũ annulletᷣ legatũ,
1 glo.distinguit hìc.¶ Tu dic† latius:[e] aut onus impo
e situm legatario est ab initio nullum:aut annullatᷣ ex
postfacto.Primo casu aut testator voluit ad legata-
rium aliquod cõmodũ pertinere,puta interusurium
medij tẽporis:& tunc licet annulletᷣ onus nõ annul-
latur legatũ.vt.l.si qs eũ.j.de cõdi.& demon.Aut no-
luit ad eũ cõmodũ ptinere:& tunc aut onus annul-
latur ratione impossibilitatis de natura vel de iure:
vt quia turpe:& nõ annullatur legatũ:quia impossi
litas debet remoueri,vt.l.obtinuit.de cõdi.& demõ.
&.C.de insti.& substi.l.reprehendẽda.&.l.j.s.de cõ-
di.insti,&.s.tit.j.l.ab omnibus.§.j.sed si modus im-
possibilis non cõtineret turpe:sed respiceret aliquẽ
actũ pium:tunc deberet in illum,trãsmutari,vt.l.le-
gatũ.j.de vsufruc.leg.Si verò onus est nullum(quia
lex sibi non assistit)tunc aut onus est implendũ de
ipso legato:aut extrinsecus de alio.Primo casu aut
onus est nullum mista consyderatione legantis & fi
deicõmissarij:& habet locũ ista.l.quia legatũ est nul
lum quo ad petitionẽ nõ quo ad retentionem.Si ve
rò onus est nullũ alia rõne:tũc legatũ est nullũ in to
tũ,vt.l.si qs quos.s.eo.Si verò debet onus ĩpleri aliũ-
de:tũc licet onus sit impossibile:legatũ tñ nõ vitiatᷣ,
vt.l.cũ filius. §.nõ iure.s.eo.&.C.e.l.ab administra-
tione.Secũdo casu principali qñ onus annullatᷣ ex
postfacto:tũc aut ex post facto testatoris aut alio ac-
cidẽti.prĩo casu annullatᷣ etiã legatũ,vt.l.filio.§.ma-
tri.j.de adi.le.scđo casu nõ annullatᷣ legatũ, licet an-
nulletᷣ onus,vt.l.pr̃.§.tusculanus.j.ti.j.&.l.si qs titio.
s..eo.fallit si est electus vt minister,vt.d.l.si qs titio.
s.e.¶ Quęro qd ecõtra.pone ꝙ legatum est nullum:
an ex hoc erit nullũ onus legato adiectum?Glo.di-

a ¶ Vltimò no.Vide Bart.in.l.sanctio legum.j.de pe.

b ¶ Reprobo opin. Quid si testator dicit se debere ĩ testamẽto,& postea superuiuat: an ex illa cõfessione poterit cõueniri?latè p An.in.c.fi.de cõfes. & adde text.& qđ ibi notat Bar.in.l.q vxori. j. de aur.& argen.lega. Bal. in l.instrumẽta. & in autᷣ.ibi posita.& in l.ratiões.C.de proba.vide Bald.in.l.j. fami.ercis. adde an possit agi ex cõfessione facta in testamento si superuiuat & illud reuocet Bal. consil.clxxx. ij.lib.

c ¶ Si testator.Et vide Bal.in.l.generaliter.C. de non nu. pe.& in repe.l.j.C. de cõfes. an autem oriatur exceptio. vide gl.in.l.nõ solum.§.si liberationis.de lib.leg.And. Barba.

POMATES
d Lucius titius. Vide quid per istum text.dicat Barb.cõsi.xv.in.xvij.col.in ij.vo. & consi.xix. in.xj.col.in fi.v.co.

e ¶ Tu dic latius. Vide Cy.in.l.j.§. pro secundo in fi.C.de cad.tol.

a ¶ Insulam. No. de his qui consentiunt alienationi rei phibitæ p testatorem alienari. dixi in d. l. si fundū. & in l. quę dotis. in pe. col. s. so. ma.

b ¶ No. q ista verba. facit in simili gl. sing. secūdum Io. in l. rescriptū. §. si pacto. ff. de pac. vbi idē est dicere sub pœna, ac si diceretur noīe pœnæ. vide Bar. in l. fundus. j. de an. leg. de ver. super. And. Barb.

c ¶ Instituto. qrit gl. no. an phibitus vendere phibeat locare. & vide in materia oīno Inn. ī c. ad hæc. de deci. & q̄ no. in l. j. §. q aūt j. de superfi. & qd ibi dixi post Bart. & ita sequēdo Bar. hîc cōtra gl. trāsit Ang. & Imo. in l. si filio. §. si solu. mat. sed Bal. in c. j. §. aut si liuellario. & dixi ibi in fi. quib. mod. feu. amit. an ista gl. posit saluari in partiario colono. adde qd no. Bar. ī c. j. in pri. de phi. feu. alie. in q. de vasallo qui nō pōt cōcedere in emphyteusim &c. vbi oīno vide & adde qd Bal. & Imo. no. in l. si domꝰ. §. fi. in fi. s. tit. j. saluāt hāc gl. q locatio ad magnū tēpus nō inducat trāslationē dominij ēt vtilis qū expssē hoc agit. in dubio aūt sit secꝰ. & sic pcedit dictū docto. & adde Bal. ī auth. hoc ius porrectū. i. j. col. C. de sa. san. eccle. & cōtra glo. hoc tenet Abb. sic p illū tex. ī c. ad audiētiā. de re. eccle. non alie. p tex. in c. nulli. eo. ti. & vide Bal. in aut. ei q. xvj. col. C. de bo. aut. iud. pos. & q locatio ad longū tps sit alienatio tenet Bald. ī ru. C. de iu. ēphy. & facit. c. j. §. donare. qualit. olim feu. pot. ali. & gl. est cōtra istā ī. l. fi. C. de pac. pig. & cōtra istā gl. tenet ēt. Lu. Ro. ī. l. si cōstāte. §. quoties. cū seq. ff. sol. ma. adde gl. ī cle. j. de reb. ec. nō alie. sed an phibitꝰ alienare posit pmutare. vide bar. ī aut. res q̄. C. cōia de le. ī versi. qro ad ea quæ dicta sunt. vtrum illa &c.

ADDE an phibitꝰ alienare posit pmutare, Paul. de ca. cōs. xvj. & an phibitꝰ aliēare posit locare ad lōgū tps. Ange. cōsil. clx iiij.

stinguit & bene. Ex prædictis apparet q Roff. nō perfectē intellexit istā materiam, vt in glo.

Insulam.[a] Si liberti consentiunt hæredi patroni alienanti rem eis relictam præsumitur animo donandi, nisi aliud appareat. h. d. ¶ Oppo. j̄. de annu. leg. de. l. liberto. in prī. sol. ibi liberti non consenserunt alienationi: hîc sic. ¶ Opp. quod cōsensus nō præiudicet: vt. l. si fundū per fideicōmissum. s. tit. j. in prin. multę sol. dantur quas ibi examinaui. dic ibi. tamē quo ad nunc dic q hîc loquitur in libertis q cōsentiūt patrono vel hæredi patroni, in quibus facilius præsumitur animus donādi propter præcedens meritum: vt. l. si verò nō remunerādi. §. idē papinianus. s. manda. in l. contraria. erant extranei. quod dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus uendere uel obligare, non prohibetur locare.*
2 *Librū obligare uidetur qui dixit mutua mihi centum super isto libro.*
3 *Locatio ad long um tem pus dicitur alienatio.*
4 *Vendens fructus domus pro cētum annis, dicitur alienare.*
Emptor fructuum & conductor quo ad eorum dominium parificantur.
Adde ad hoc & uide Alex. de imo. in consi. cxuiij. co. iiij. in 5. uol.
5 *Prohibita alienari nō ueniunt in obligatione generali.*
6 *Grauatus uendere in familia ut poßit alteri uendere, debet requirere & expectare illos de familia.*

Instituto. 1 Prohibitus† vendere vel obligare, non videtur prohibitus locare. h. d. vel sic. ¶ Qui obligat nomen conductoris domus alienari prohibitę, non videtur alienare domū vel obligare. h. d. No. quod dixi in summario ¶ No. 2 † q ista verba[b], mutua mihi centum super hoc libro hoc importāt, vt iste liber sit illi obligatus pignori pro istis centum, vt hîc in tex. ¶ Querit glo.[c] quid si locauit[d] istam domum ad centum annos. & dicit quod non videtur alienari. Dy. & omnes 3 contra: † quia per locationem in lōgum vel longissimū tempus constituitur ius in re: vt s. si ager vecti. vł emphy. pet. l. j. ī fi. & l. ij. j. de supfi. l. j. §. quod aūt ait. & sic est alienatio. Istā ergo. l. referas ad locationē ad modicum tempus. ¶ Queritur† quid si vendit 4 fructus domus pro centum annis. Respon. aut vendidit fructus constituendo ementi ius vsufructus in re, & esset alienatio, vt. l. fin. C. de re. alie. non alie. Aut non cōstituendo sed obligando se actione personali ad dādos fructus: & non esset alienatio, vt. l. fi. in fin. s. de cōtrahē. emp. facit. l. liberto. in princ. j. de ann. leg. Qualiter autem hoc perpendatur vtrū constituerit vsumfructū vel nō in l. si quis ita. s. de vsufruc. facit. l. fundi trebatiani. de vsufruct. leg. 5 ¶ Quero† quid[e] si iste filius[f] obligauit vniuersaliter omnia bona sua: an videatur fecisse contra voluntatē seu phibitionē testatoris? Rñd. in obligatione ista generali non venit ista domus quam verisimiliter non esset specialiter obligaturus propter pœnam adiectam à testatore, vt. l. obligatione generali. s. 6 de pig. ¶ Quero hic† testator dixit q si volebat vēdere venderet fratri suo vel fœnerari super ea faceret cum fratre suo. quid si frater non vult emere vel mutuare, cum ista pecunia indigeat. Certē potest alteri vendere facta requisitione & expectatione secundū formam. l. qui romæ. §. coheredes. j. de ver. obl. & ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Occidens filium fratris, uel sororis an prohibeatur succedere ab intestato?*

Matre. 1 prohibitus alienare in personas certas, prohibetur in eas ab intestato legitimo iure transferre. hoc dicit. concordant infra de verborum obliga. l. si ita quis. §. ea lege & ibi dixi. ¶ Opp. s. eodem de. l. cum pater. §. cum inter. & quod not. in l. peto. §. fratre. s. codē. Sol. ibi fuit prohibitus quis alienare simpliciter: hîc in certas psonas. vnde debet curare, ne etiam ab intestato ad illas personas perueniat. ¶ Quæro: aliquis† occidit filium fratris vel sororis: vtrūm prohibeatur succedere ab intestato. Hic videtur casus quod nō, sed potest responderi quod iste frater qui succedit ab intestato non erat ille qui filium occidit, cum in tex. ponantur plures fratres fuisse. vel potes dicere quod sufficit: sed ab illo aufertur tanquam ab indigno, vt l. cum ratio. infrā de bo. dam. dic vt ibi dixi.

d ✣ POMATES. ¶ Quid si locauit. Vide Alexā. in l. filio. §. j. ff. so. ma. & cōsi. clxv. in ij. vol. inci. vilis. & cōsi. j. ī ij. col. in iiij. vol. & peñ. col. & cōsil. xvij. icip. viso ī ea. co. e. vo. iiij. & de ista locatiōe ad lōgū tps, vide Alex. cōs. xxvj. ī. iiij. vol. & ī cōs. cxij. ī. j. col. ī pri. & vide cōs. Fed. de senis. cōs. xij. ad fi. & cōs. cccij. ī. ij. col. & cōs. cxxiij. vide etiā circa istā. q. Bar. Fed. cōs. clxxxix. & cclxxxix. aliqd p Alex. cōsi. iij. ī. ij. col. ī. v. vol. Pa. in c. ecclesiarū. in. xxx. col. de cōsti. vbi tāgit de dicto Bar. sic. vide Car. cōs. lix. in ij. col. in prin.

e ¶ Quæro qd. Not. & sequitur. Imo. & Bal. in l. volūtas. C. de fidei. & iō feudum non venit in obligationē gñalē secundūm Spec. de pos. §. j. vers. sed qd cadit feudum. licēt Bar. alr ī. l. si cōstāte. ī. iij. q. tertię partis. so. ma. ad hoc di ctū Barto. hîc adde Spe. ī ti. de pig. §. j. ad fi. versi. nūqd. & etiā Bald. ī. l. j. p illū tex. C. quę res pig. ob. pos. & Bal. in c. imperialē. ī. j. col. de prohi. feu. ali. per se de. & Ange. in auc. de resti. & ea q̄ parit. in. xj. mē. in pri. & est casus ī. c. j. §. ī generali. in tit. si de feu. fue. cōtro. inter do. & a g. vbi in generali alienatione facta per vasallum nō venit feudū, nisi exprimatr, vt ibi & in c. j. de capi. q cu. ven. qa talis alienatio est prohibita vt in c. imperialem cum vulga. Adde tu ad pdicta & vide Alex. in cōs. xx. co. ij. in princ. in v. volu. & q̄ ibi ponit consi. xv. col. fin. in prin. in ij. vol.

SVMMARIVM.

1 *Clausula omni meliori modo apposita in testamento, operatur quòd debeatur etiam ab intestato.*

Lucius. 1 Hæc verba†, q valeat omni modo quo melius de iure potest, intelliguntur etiam ab intestato. hoc dicit. ¶ Oppo. de l. nemo potest. s. titu. j. Solu. concedo quod nō potest facere testator quod leges non habeant locum ī suo testamento, sed hîc ista voluntas quantuncunq; imperitē facta erat talis quod sufficiebat ad codicillos: ideo valet, vt codicilli. ¶ Oppo. quod nō potest valere iure codicillorum: quoniā hîc hæredes instituit, vt. l. non codicillum. C. de testa. Solu. hîc fuerunt dicta quædam verba quæ idem important ac si dixissent, si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum. & circa istam materiam Dyn. format vnam quæstionem quam dixi in l. j. supra de iure cod.

SVMMARIVM.

1 *Tacita derogatoria per simplicem uoluntatem reuocatur.*

LEX XCII.

g Testator[g] ¶ Voluntas testatoris tacitè à contrario sensu sumpta: per tacitam voluntatem reuocatur. hoc dicit. ¶ Opponi. per secundam voluntatem simplicem non receditur à prima derogatoria: quia oportet quòd de ea fiat mentio specialis, vt. l. si quis. in princip. testamenti. infra titu. j. & l. si mihi & tibi. §. in legatis. supra titu lo. j. vbi voluntas derogatoria facit cessare voluntatem sequentem. Huius* contrarij* timore dicit gl. quòd hic duplex est litera, vna est, recepisti. secundūm istam non obstat quia non est derogatoria ad voluntatem futuram. Alia est. recepisset. & nunc solue duobus modis. Primò quòd illa verba referuntur tantum ad testamentum & testator expressit. Secundò quòd referantur ad futura. secundùm 1 † quòd sunt verba derogatoria tacitè sumpto argu-h mento à contrario sensu. ideo per simplicem[h] voluntatem contrariam reuocantur. in l. si quis in principio.* testamenti* fuerunt verba derogatoria expressè. Contra hoc facit. s. titu. ij. l. conficiuntur. §. fi. solu. ibi interuenerunt duo, scilicet prima prohibitio tacita: & vltima codicilli facti, propter quæ recessum est à codicillis in medio factis, hîc interuenit vnum tantùm: scilicet prima prohibitio tacita: dixi in. d. l. si quis in principio* testamenti.* ¶ Quæro dicitur hîc, si de fide epistolæ constabit. Quero per quot testes debet constare? Respondeo per qn q. vt. C. de codi. l. fi. in fin.

f ✣ POMATES. ¶ Si iste filꝰ. Vide Alex. cōsil. clxvij. in ij. co. in ij. vol. cō si. xij. in prin. in iiij. vol. & cōsi. cxxiij. in ij. co. e. volu. in. Barba. cōsil. xlij. in xxvj. in j. vo. & cōsi. xj in ix. col. & in xviij. colū. in fin. & seq. vo. ij. & prohibitus. alienare nō potest, alienare tamen in gñe, vt per Pau. de cast. cōsi. xxxij. & consi. lxvij.

g ¶ Testator. hanc. l. alleg. not. Bald. in. l. humanū. C. de leg. & in. l. filiū. in. xiij. co. C. fa. er.

h ¶ Per simplicem.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia debent ad tempus testamenti referri.*
2 *Legatum uniuersale factum per uerba generalia quando referatur ad tempus mortis uel ad tempus testamenti.*
3 *Hæreditas est nomen collectiuum & de sui natura recipit augmentum & diminutionem.*
4 *AEstimationi factæ in casu huius. §. per testatorem an stari debeat?*
5 *Testes non dicuntur contrarij, quādo super ualore unius dicit de centum, alius de centum quinquaginta.*

Qui indiuisam

Adde ad Bar. hic & vide Are. q cũ seq i.c.ĩj.co.vĩj. de pb

✱ Pro cõcordia. Aduerte qđ vba gñalia apposita i testõ vel legato referuntᵉ secũdũ Bart. ad bona q̃ sunt tpe testi ĩ l.si ita.ff.de au.&ar. le. Ibi idẽ Alex. allegat Bar. cõtrariari ĩ hac.l.fi.§. q indiuisam. Tu dic in eo mẽbro dũ Bar. dicit cõtrariũ.ĩ hoc.§. loqtur. qñ legauit sub noĩe collectiuo qđ de sui natura im portat augmẽtum vel diminutionẽ: puta lego gregẽ vel peculium & sic qd vle. &ita ẽt loqtur ĩ d.l.si ita.si bñ legatᵉ vñ nõ meretur dici cõtrarius.

a ¶ Op. Vide Cyn. in.l.fi. C. de pact.

b ¶ Quero qdã circa hãc.q. & an in testib⁹ hẽat locũ.§.si stipulãti. l.j.ĵ.de v.ob. & vide Arch. iĩj. q. ix.ĩ.c.nihilominus. Arch.& Io.an.ĩ nouel.i.c.j.de arb.ĩ.vj. & vide Pau. de leaza.in. q.sua inci.cõtra instrm debiti.et Bal.ĩ.l.ĩj.ĩ vlt. co.C. de resc.vẽ.&ĩ.l.j.in pe.co.C.de testa.vide Bal.& Ang.in.l. ex facto. §. itẽ q̃ro. ff. de vul. & pu. & Bar.ĩ.l.cũ furti.s.de ĩ lit.iu.p Spe.ĩ ti.de teste.§.postq̃. ver. inter pares.s. de re iu.ĩ. c. cũ oporteat. de acc. & Imo. ĩ.l.j. §.si stipulãti. de v. ob. & vide Bar.ĩ.l. si qdẽ.C. de transa. &Ro.ĩ.d.l.cũ furti. & quod dixi post Bar.in.d.§.si stipulanti.

c ¶ Filię.p ĩtellectu isti⁹.§. vide Bal.ĩ. l. qm̃ nouella. iĩj. co. C. de inof. testa. & ibi eũ sequiᵉ Bar. hĩc, & Bart.ĩ.l. cum pre.ĩ fi.C.de iu.do. & vide Bar.ĩ.l.luci⁹ §.maritus. ĵ. ad tre. Adde Bal. cõsi. cclxxxĩj. li.j.& q̃ posui ĩ.l. lucius.§.maritus.j. ad treb.

1 ✱ **Qui indiuisam.** Verba † generalia debẽt ad tẽpus testamẽti referri.h.d.iste.§.qui est valde no. Oppo.ᵃ quod a ista verba debeant referri ad oẽs res quæ reperiũtur tẽpore mortis, vt.l.peculiũ. in prin.s.e.&.s.ti.l. grege. &.l.si grege. Gl.& Dy.dicũt quod hoc operatur verbum pręsentis tẽporis: quia dicitᵉ cõmunes sunt. Pet. 2 †vero dicit quoddã est legatum vniuersale quod relinquitᵉ sub aliquo nomine appellatiuo, de sui natura collectiuo, vt peculiũ, grex, & similia, & tunc ista recipiũt augmentũ & diminutionem, & inspicitᵉ tps mortis nõ testamenti. vt.d.l.peculiũ.s.e. &.l. grege.s. ti. j. quoddã est legatũ generale per aliquod signum quod ibi apponitᵉ, vt lego oẽs res, & similia. Et tunc refertur ad tps testamenti, vt hic, non aũt inspicitᵉ tẽpus mortis, fallit in.l.fi.C.quæ res pig.ob.pol.ꝑpter modicũ præiudiciũ quod est ibi in pignore. quoddã est legatum particulare de quo dic, vt.l. si ex toto.in prin.s.ti.j.quoddã est legatũ indefinitẽ relĩctũ, & dic vt.l.si ita.ĵ.de auro & ar.leg.ex hoc gl. quæ incipit.s. res plures.nõ bene dicit prout dicit hæreditatis. quia 3 †cum hæreditas sit nomẽ collectiuũ, de sui natura reciperet augmẽtũ, & diminutionẽ sicut peculiũ, vt vidistis.s.e.l.peculiũ.& no.hic.& de hoc vide p doc. C.de serui.l.nõ modus.&.d.l.fi. C.q̃ res pig.ob.pos. Ad pdicta facit quod no. in.l.j. in prin.s. de edẽ. vbi gl.distinguit quod quedã est actio vniuersalis, quædã generalis, & quedã particularis. ¶ Quero, vtrum 4 †æstimationi factę per testatorẽ in casu isto debeat stari.gl.videtᵉ velle quod nõ: nisi testator iurasset, sed non bene declarat & ideo eã vide. & adde ad eam q̃ incipit, aliãs obligationẽ.ibi, sed in casu huius.§.videtur secus. Dic scilicet quod nõ stetur estimationi testatoris, quia testator non iurauit: vt hic colligitur ex isto tex.facit.s.e.l.cũ pater.§.pater qui nĩho.voluit ergo pater hic dari res ptio iusto. Effectus tamẽ prędictorum est quod tantũ res q̃ erant tẽpore mortis debeant dari pretio iusto, nõ res q̃ postea obuenerunt. Licẽt gl.aliter videatᵉ sentire in illa glo.q̃ incipit, qua b si dicat. Item res q̃ erant tẽpore mortis dantur iusta ęstimatione, nõ illa quã testator taxauit. ¶ Quero,ᵇ 5 quidam†testes dicunt rem valere centũ: alĩj centum quinquaginta. vtrũm isti testes sint contrarĩj? Ista gl. facit quod sic: quasi intelligatur dum dico valet.s. tãtum.in cõtrariũ facit.l.cũ furti.s.de in litẽ iuran.

Seio. Conditio apposita in psonã vnius, in personã alterius sibi coniuncti nõ videtur repetita.h.d. ¶ Op.j.de condi. & de de.l.mulieri & titio. So. dicit gl. ibi testator vult repetere: hic nõ. veritas ẽ quod ibi cõditio apponitᵉ post vtrũq;; legatariũ nominatũ: iõ ad vtrunq; refertᵉ. hic post vnũ noĩatũ tãtum, iõ ad illũ tãtũ refertᵉ.de hoc dixi in.l. mulieri & titio.de cõd.& de.& in.l.iul.s.ti.j. ¶ Quæro, hic portio datur marcellæ quid de alia portione. Rñ. illã habebit iure accrescendi. vt.l.planẽ. §.si duobus supra titu.j.

Lucius. Valet fideicõmissum iniũctum de bonis cõmunicandis. h.d. facit.j.ad treb.l. lucius.in prin.

Quatuor. Qui rõne cõiunctiõis nõ admittitᵉ vt ipse, admitti tãquam alius prohibetᵉ. h.d.dic vt no.p Cy. in.l.j.C.de dolo.

☞ ✣ SVMMARIVM. ✣

1 Mulier qualiter possit grauari in dote.

Filiæ. ᶜ Filia põt grauari in dote quatenus dos c est vltra legitimã.h.d. secundũm Dy.& Mar. similiter. ¶ Op.†quod mulier nõ possit graua 1 ri in dote, vt.l.mulier.§. cũ ꝑponeretur.&.l.a filia.in prĩ.j.ad treb.&.j.ad.l.fal.l.pr filiã. So. in fideicõmisso vbi non venit dos, vt in cõtrarĩjs: sed specialiter põt filia grauari, vt hĩc. qđ intellige quaten⁹ dos esset vltra legitimã: quia in lĩia nullum cõsistit grauamen, vt. l. quoniã in prioribus.C.de inoffi.testa.ita tenet Dyn. & Mar.sil.in. q.quã disputauit.& Cy.C.de rei.vxo. act.l.vnica.§.videam⁹. Itẽ hoc intellige quãdo actio de dote nõ erat q̃sita filiæ. si enim quesita esset, non posset grauari, nisi ei vltra relinqretᵉ & legatũ agnosceretᵉ, vt.l.titia.§.q inuita.s.e.facit.l.pater filiã. ĵ.ad.l. fal. ¶ Op.quod istud grauamẽ quod frater stipuletᵉ dotẽ nõ porrigatᵉ ad tẽpus matrimonĩj secundi: vt.l. cũ pater.§. pater certã.s.e. So. hoc contingit propter morã filię q̃ nunq̃ voluit reuocare stipulationẽ, vt hĩc in text. vel aliter: hic pater voluit stipulari dotem ea decedẽte in mr̃imonio sine liberis, ꝑpter qđ videtur velle quod frater habeat dotẽ q̃ncũq; sine liberis decesserit: sed in cõtrarĩjs voluit fratrẽ stipulari dotem simpliciter, & ideo non est verisimile voluisse matrimonio soluto. & filia viuẽte fratrẽ ad dotẽ admitti, ne aliãs filia indotata remaneat. Itẽ sufficiet qđ filia semel paruisset volũtati defuncti, vt ibi.

Filium & filiam. Plurib⁹ post eorũ mortẽ simul rogatis, vno mortuo alĩjs superstitib⁹ statim cõpetit fideicõmissi petitio. h.d. Istã materia examinabo ĩ.l. heredes mei.§.cũ ita.j. ad treb. facit.l.luci⁹.§.Caio. eo.ti.

d **Maritus.** ᵈ Iusta hęredis ignorãtia alienatio nẽ rei p fideicõmissum relictæ q̃ subaiceat restitutioni cõfirmat. h.d. ¶ Op. res q̃ subiacẽt restõni nõ possũt alienari vt.l.fi.§.finaũt auaritię. & auth. res q̃.C.cõia de lega. So. nõ põt alienari vt ibi: nisi fiat ignoranti & ab ignorante iuste, vt hic no. per glo.in.l. qdã ita.§.si qs filiũ.in prin.mag.glo.ĵ.ad treb. & p doc.in.d.l.fin.§.finautẽ auaritię. C.cõia de leg.

De legatis & fideicom. iiȷ. *Rub.*

¶ Querit gl. quare hũc tractatũ de legatis diuisit in e tres ᵉ libros. Dic vt in glos.& bñ dicit. sed Iac. de are. dicit sic in prĩo tractauit de legatis iniũctis hr̃di. in secundo de iniũnctis legatario. hic de iniũctis vtriq;, & de significatiõe verborũ: q̃ etiã satis placet. alĩj dicũt quod hoc fuit factũ propter prolixitatẽ materiæ. qđ gl. reprobat, quia cũ sint libri distincti, debent habere distinctas materias.

LEX. I.

Si incertus. Dubi⁹ de statu suo p errorẽ facti vel iuris, nõ potest testari. h.d. ¶ Op. de.l. ex militari. §.j.s. de testa. mi.&.l. aristo.s.de cõdi. Respon. qđ hĩc dicit fallit in milite & veterano, vt in cõtrarĩjs. ¶ Op.s. de acq. hęre.l. sed & si de sua. §.cur aũt. Solu. ibi in aditiõe hereditatis: hic in testõ cõdendo, vbi requiritᵉ maior certitudo de cõditione personę. qđ dic vt ibi dixi. ¶ Itẽ op. de.l. quod si dubitet. de acqui. here. Sol. ibi nulla pars dubĩj debebat impedire factionẽ testamẽti. hĩc sic qđ dic vt no.s. de testa.l.q a latronib⁹.&.l.de statu.& ibi dixi. ¶ Vltimõ istud principiũ facit ad.q. aliqs est incertus an sit iudex vel esse possit. an valeat sñiaᶠ lata p eum: dixi in.l. sed & si de sua de acqui. hęr. & in.l. multum.j. de condi.& demon.

☞ ✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Testamẽtum inualidũ quando reconualescat: & quãdo nõ.*
2 *Actus nullus propter omissionem solennitatis respicientis fauorem publicum non potest postea confirmari, & quibus casibus confirmetur. nu. 4.*
3 *Actus nullus ob defectum solennitatis respicientis certam personam potest postea confirmari.*
4 *Tria tempora in persona hæredis inspiciuntur.*
5 *Voluntas quando præsumatur durare?*
7 *Testes quot sufficiant ad probandũ indiciũ nouæ uoluntatis?*

Sed si filius. Hic est difficilis. §.&. h.d. Si testm̃ ab initio deficit ꝑpter defectum testãtis: ex noua voluntate non cõualescit impedimẽto cessante: secus in codicillis. h.d. ¶ Op. dicitur hĩc quod testm̃ inualidũ non cõfirmatᵉ, cõtra in.l.q ex liberis.§.testõ.ĵ. de bo.poss.secũ.tab.&insti. qui.mo.test.infi.§.non tm̃. So. hic testm̃ ab initio fuit nullũ. sed ibi ab initio fuit aliqđ & in medio tpis deficit: et vltimõ põt reassumere vires de iure pretorio: quãdo res de facili ad suam naturã redit. ad hanc so. op. quod testm̃ nullum ab initio quãdoq; confirmatur, vt.l. filio. s. de iniu.tes. ¶ Huius †timore dic qđ 1 quãdoq; testm̃ deficit ex persona testantis: quãdoq; ratione solẽnitatis: quandoq; deficit ratione heredis scripti. Primo casu si quidem deficit ratione testantis: qa est itestabilis postea nõ recõualescit vt hic. Si

d ¶ Maritus. Et ad istũ tex. vide quod no. decidit Bal. in auth. ei q. in vlt. co. C. de bo. au. iu. pos. &.ĩ auth. res quæ.ĩ j. no. C. commu. de leg. & istũ tex. & ea quę ponit Imo. hic vide in.l. cũ qdã ita §.si qs. j. ad tre. & ĩ l.marcell⁹.§.res q̃.e. ti.& Pau.de ca.in.l. fi.§.fi.C.cõia de lega.& Pau. de cast.ĩ consi.x.

e ¶ Diuisit ĩ tres. Vide per Imo. in rub. de leg. j.

¶ An valeat sñia. qd iuris de eo q iurat se eẽ iudicẽ. vide Bar. in. l. multũ interest. infrã de cõdi. indeb.

2 ¶ Si verò solēnitas. Adde φ p dicta Bar.h.d. Mari. soci. in.c. si diligenti. de fo. cōpe. in gl. in ver. circa tertiū. limitat qđ dr̄ in.c. dispēdia. &.c. statutum. de rescri. li.vj. p gl. ibi, & p gl. in.c. si. super vbo p̄sumāt, de offi. dele. e. lib. & doc. ī d.c. dispēdia. & qđ no. in.c. dilecto. de p̄bē. vbi dicunt qđ dispositioni hn̄ti cl'am decreti nō pōt renūciari. nā hoc fallit secundum Maria. vbi.s. nisi psona in cui⁹ fauorē act⁹ annullaret̃ vellet ipm̄ actū approbare, p dicta Bar. hîc & in.l. filio preterito.s. de iniu. rupto. irritoq; test. qđ ēt tenent Gof. Ant. de bu. & doc. ī c.j. extra ne sede vacā. Ant. & Imo. ī.c. si qs presbyterorū. de re. ecc. non alie. sentit Inn. ī.c.j.e.ti. & qn̄ dispōni hn̄ti cl'am decreti non posſit renunciari: vide per Barba. in conſ. xij. col. iiij. & ī conſ. xlij. colū. xiij. in.j. vo. I. T.

b ¶ Præsumitur durare. Ex his habes no. qn̄ pupill⁹ facit testm̄ & postea effi cit̃ adult⁹ an testm̄ reconualeſcat qđ no. qd aūt in filiofa. effecto sui iuris, vide Bal. ī.l.j.x. co. C. de ſa. ſan. ecc.

c ¶ Reconualeſcit test. Quādo qs dicatur durare in eadē voluntate, adde no.s. de do. inter virum & vxo.l. cum hic status. ī prin. & ibi Bar.

d ¶ Quero quot. hîc adde Bar. in.l. seruis. C. de leg.

e ¶ Hi qbus. Adde Bar. in.l. filius.j. de leg.

f ¶ Et bn̄. Idem tenet & bn̄ in.l. relegatorū. hic all'. & p dictā glo. dicit qđ iudex non pōt mittere in possesſionē bonorū existētium extra territoriū. & hr̄ in.l. cū vnus.ī.§. sacro. aliàs secundo de bo. au. iu pos.

g ¶ In eum transeūt Adde Pe. de anc. ī c.j. de of. vic. & adde quę habes in.l.j. j. quis & à quo.

h Quo casu seruant̃. Adde Bar. Bal. & doc. in.l. pe. C. de fidei cō. & quod no. Bal. in.l.j. C. de bo. poſſ. contra tabu.

verò nō est intestabilis: sed qa onerat⁹ creditoribus
nō pōt instituere seruos. vel vsurarius est, & sic non
potest testari, nisi p̄stita cautione. tūc cessante impe-
dimēto volūtate testātis pōt confirmari, vt.s. de hæ-
re. insti.l. ei qui soluendo. vt dixi in.l. filio. de iniu. te.
2 vbi de vsurario dixi. ¶ Scđo † casu dic: q̄dā est solē-
nitas q̄ respicit fauorē publicū, vt φ sint ibi. vij. testes
rogati, & sil'ia: tūc si deficit testm̄ ab initio, nō potest
postea confirmari. Ita not. in.l. non dubium. C. de
3 test. Si verò † solennitas[a] respicit fauorē certę personę,
a vt φ fili⁹ nō p̄tereat̃, sed sit institutus vel exheredat⁹
*l. inter cętera.s. de libe. & posthu *tūc pōt cōfirmari
vt.l. filio.s. de iniu. test. &.l. si impubes. in fi.j. de car.
4 edic. & id † quod dixi in præcedenti casu si solenni-
tas deficit quæ respicit fauorem publicum fallit qn̄-
φ in alimentis que confirmantur cum solutione per
cursum triennij. vt.l.j. C. de fideicō. Item fallit in.l. in
5 testō.j. de fideicō. li. Tertio casu, non pōt † confirma-
ri: quia in persona hr̄dis tria tpa inspiciūtur, vt.l. si
alienū.§. in extraneis.s. de hr̄. inst. & insti. de he. quali.
& dif.§. in extranis. Fallit si institut⁹ esset conditio-
naliter, vt.l. in tp̄s.s. de here. insti. ¶ Item hîc dicit̃, si
nō valet testm̄, nō debent̃ legata. cōtrà de.l. eā quam
C. de fideic. Dicit gl. fallit in casib⁹, vt ibi no. ¶ Dici-
tur hîc, si durauerit volūtas post manumiſsionē. qd
6 in dubio? Rn̄. nō † presumitur durare[b], nisi appareat
b aliquod indiciū ex quo p̄sumatur, vt.l. q ex liberis.§.
testō.j. de secun. tab. &.§. nō tn̄. insti. q. mo. test. infir.
ita dicit gl. & Dy. & oēs doct. Hoc qđ hîc dr̄, vr̄ cō-
tra tex. & gl.s. de adop.l. si arrogator. in prin. primę
gl. vbi si ipubes est adoptat⁹, & postea fact⁹ sui iuris,
c recōualeſcit[c] testm̄ suū.i. substō pup. & tn̄ impubes
nō pōt approbare. qd dicem⁹? Pe. & Mar. fili. & Iac.
bu. in.l. cōtra. tenēt φ hoc quod dicitur hîc, debet ap-
parere nouę volūtatis īdiciū. verū est in eo q volūta-
tē habere pōt: sec⁹ si voluntatē habere nō pōt, vt ibi.
Quid enim si sui iuris efficeret̃ tpe quo esset furiosus?
Certè secundùm pręaicta vr̄ φ p̄sumat̃ durare in ea
dē voluntate vt cōfirmarent̃ legata. In cōtrariū facit
iste tex. qui dicit, quasi nūc datū. sed nūc nō posset fa
cere testamētū: ergo &c. dic si testm̄ ab initio fuit ali-
qđ, & postea fuit ruptū: tūc loquūtur doc. qa cōfir-
matio trahit̃ ad tępus testamēti quo erat habilis ad
testādū. dixi in.l. q ex liberis.§. testamēto. p̄allegato.
Sed si ab initio nō fuit validū: tūc requirit̃ φ sit habi
lis tępore quo decedit, & ad illud tēpus trahit̃ cōfir-
d matio, vt hîc. ¶ Quæro quod[d] testes † requirant̃ ad
7 probandum indiciū nouę voluntatis? Glos. in.d.l. qui
ex liberis.§. testō. dicit quinq;. & idē gl. in.l.j. C. de co
di. Contrariū no. in.l. hæredes palā.§. sed & si. notaui
.s. de testa. dic vt ibi dixi, & ibi p Dy. in.d.§. testō. Sed
si requirunt̃ quinq; testes: certè tunc videtur codicil-
lari. qd enim mirū si sit cōfirmatū: & eadē rōne si di-
ceret φ septem testes confirmarent testamētum, sic
esset de nouo testamentū facere, vt.l. hac consultiſsi-
ma. C. de test. qd enim impedit. & sic in hac.l. nō vi-
detur differētia inter testamētum & codicillum, sed
est differentia in facto: qa ad confirmationē codicilli
requiritur solēni tas testium: sed ad confirmationem
testamenti non. Aduerte si poneremus istā nouā vo-
luntatem esse totaliter declaratam: quia totā primā
voluntatem legeret corā testibus: tūc esset testamē
tum de nouo facere si essent testes sufficiētes, & esset
facere codicillos de nouo. & hoc casu nō loquit̃ hîc.
Sed si apparet indiciū volūtatis nō declaratę, dicens
ego feci testamētū: q̄ verba nō sunt dispositiua nouę
voluntatis: sed inducunt indiciū quod durat in pri-
ma voluntate: quo casu codicilli cōfirmantur, sed nō
confirmat̃ testamentū & in eo relicta. ratio est: qa
in testō debet exprimi nomē heredis, secūdū.l. iube-
m⁹. de test. hîc aūt exprimit̃, nec dicit vba dispositi-
ua. Si enim vba dispositiua pferret, pri⁹ testamētum
cōfirmaret̃ per.l. posthumus.§. fi.s. de iniust. rup. irri
toq; fac. test. &.l. querebatur. de testa. mili.

SVMMARIVM

1 *Præses an poſsit deportare? remiſsiuè.*
2 *Gerens uices alterius an poſsit deportare?*
3 *Stante statuto φ capitaneus non poſsit cognoſcere de maleficio cōmiſſo ante tempus finiti sui officij per tres menſes: si capitaneus moritur & commune prouidit φ filius compleat officium: tempus trium menſium incipit currere à tempore capitanei.*

e **Hi quibus.** [e]Deportatus à pręside potest testari antequàm eius
sententia per principem confirmetur. secus in depor
tato à præfecto prætorio, vel eo q ei⁹ vice cognoscit. h.d. ¶ Oppon.j. de in-
terdi. & rele. de.l. relegatorum. in princ. Solu. aliud in relegatis, vt ibi. aliud
1 in deportatis, vt hîc. ¶ † Opp. dicitur hîc quòd præses prouinciæ non po-
test deportare. Contrà: quia potest animaduertere in corpus, vt.l. illicitas.
§. qui vniuersas. suprà, de offi. pręsi. ergo per consequens potest deportare,
f cum posſit animaduertere, quod est maius. Dicit glo. dic vt ibi, & bene[f] &
vide no. per Dyn. in.c. cui licet. de regu. iur. lib. vj. dicam in.l. relegatorum.
2 §.j. in prin. de interdi. & re. ¶ † Hîc innuit quòd qui gerit vicem alterius po-
test deportare. Contrà de le.j. de offi. eius cui man. est iur. & in authē. de col
la.§. ad hoc prohibemus. Sol. quandoq; quis gerit vicem alterius ex manda
to eiusdem tanquàm delegatus eius vel vicarius eius: & tunc non trans-
eunt ea quę sunt meri & misti imperij; vt.ll. contrarijs. Quandoq; quis ge-
rit vicem alterius ex mandato imperatoris vel vniuersitatis, vt quia pote-
stas est mortuus: cōmune prouidit quòd ille gerat eius vices: & tūc omnia
g quæ habebat ille cuius vicem gerit in eum transeunt,[g] vt hîc. & ita loqui-
3 tur titulus de officio eius qui vicem alterius iudi. gerit. ¶ † Et per hoc alio
anno in ciuitate ista erat dubium: decesſit hîc quidam capitaneus: & com-
mune prouidit quòd eius filius deberet complere eius officium. dubitaba-
tur: quia hîc est statutum quòd capitaneus nō posſit cognoscere de male-
ficio cōmiſſo ante tempus finiti offi. sui per tres menses. Quærebat̃ an illi
tres menses computarentur à die quo iste qui vicem illius mortui gerit,
cœpit gerere? vel à tempore quo incœpit ille cuius vicem gerit, vt sic vel
nunc de nouo incipiat: & sit officium per se, vel sit vnum officium vna
cum officio eius cuius vicem gerit. Et dixit: quia vicem illius gerit esse vnū
officium cum paterno: & sic tempus trium mensium incipit currere à tē-
pore eius cuius vicem gerit, vt hîc. Sed tunc sunt inspicienda verba statu-
ti vtrùm de nouo dent officiū illi vł, progēt officium primi. vt dicit̃ in simi
li in.l. si vnus, §. pactus ne peteret. de pact. dixi in.l. iiij. circa pri. de dā. infec.

Sciendum. Hunc.§. declara vt in glo.

Illud. Relictum nominatim ab eo qui est in primo gradu non debe-
tur ab eo qui est in secundo, si ad eum hæreditas pertinet. h.d.
¶ Op. de.l. si quis cum testamentum nullum. secundo rn̄.s. de codi. gl. rn̄det
& bene. Op. de.l. si titio.§. iulianus. aliàs in legatis.s. ti.j. So. vt ibi, & plenè
distinxi in.l. cum pater.§. cum existimaret.s. titu.j.

SVMMARIVM.

1 *Authen. ex cauſa. φ non habeat locum in legatis factis à prǽterito, ut debeantur.*
2 *Clauſula, si non ualet iure instrumenti, quòd habeat locum etiam quando teſtamentum non ualet ratione prǽteritionis.*

LEX. II.

Ex filio. Non valet fideicommissum qđ relinquit̃ à præ
terito. h.d. Glo. legit istam.l. pluribus modis. Pri-
mò in matre quæ preterijt filium & extraneum instituit. dicitur
quòd legata non debentur. ¶ Opp. & videtur φ relicta debean
tur à quolibet veniente ab intestato, vt.s.l. proxi.§. sciendum. &.l. si quis
cū testm̄ nullum.s. de codi. ergo à præterito filio legata possunt deberi. Sol.
tenendo φ filius fuit à matre præteritus: p̄teritio habet̃ pro exhæredatio
ne, & sic per querelā testamentum rescindit̃: quo casu legata relicta ab in-
testato non debentur, vt.l. titia.s. de inoffi. test. Ista lec. nō videtur bona: qa
tex. dicit, licèt su⁹ hæres erit. & tn̄ mr̄ heredē nō habet: ergo &c. ¶ Preterea
innuit qđ fideicōmissum relictū à p̄terito aliâs valet, qn̄ testm̄ p q̄relā nō
rumperet̃. qđ est falsum, vt.j. dicā. vn̄ glo. legit ī filio emancipato prǽteri-
to à patre qui non pōt grauari in legatis & fideicō. vt.l. pe. C. de fideicō. &
ideo nō debent̃ legata ab intestato repetita. Ista lect. non est vera: quia hîc
dicit, suus hæres. ¶ Preterea: emancipatus præteritus haberet necesse ve-
nire per bo. poss. cōtra tab. & præstare legata liberis & parētib⁹: nō autē ab
intestato simpliciter succederet. quare gl. dicit φ pater instituit nepotē &
filium præterijt: & legata à nepotib⁹ reliquit. ista legata nō valent: qa non
valet testm̄. Ista lect. non est vera: qa nepos non est suus quem pr̄ præcedit
Dicit gloss. intelligo suus, non φ denotet suitatem, sed sufficit φ sit heres
eius, sed ista lectura non est vera: qa si legata essent ab intestato repetita,
deberent̃. quare glo. dicit φ pater filium in potestate præterijt, & extraneū
instituit, & à preterito legata reliquit. si præteritus tanq; suus dicit nullū:
nō debent̃ legata. sed qualiter rūdetur ad contrarium? Rn̄deo legata deben
tur à quolibet successore si sunt relicta ab intestato. Dicunt quidam fidei
cōmissum non pōt relinqui, scilicet vt valeat ex testamento, sed ab intesta
to pōt. Alij dicunt, & bene, legata debent̃ si sunt relicta ab eo quem graua-
re pōt, vt in cōtrario. sed si relinquant̃ ab eo q nō pōt grauari, vt à filio p̄te-
rito: & tūc nō debent̃ à veniētib⁹ ab intestato, vt hîc. Ex hoc quærit Dyn.
1 † an authē. ex cā. habeat locū in legatis relictis à præterito, vt debeantur. Et
dicit φ non: qa authē. ex cā. loquit̃ qn̄ legata sunt relicta simpliciter: quo ca
h su seruant̃[h], per illā authē. Ratio: est qa heres potuit grauari. sed qn̄ sunt reli
cta à filio p̄terito qui grauari nō pōt: tunc habentur pro nō scriptis, vt hîc.

Vltimò

a ¶ Tex. & gl. Adde text. & qđ ibi dixi ĩ l. aureli⁹. ꝭ. de lib. le.

b ¶ Reprehēdit͛. Et qđ ista glo. sit falsa tenet et Bal. ĩ. l. filij. ĩ xij. cõ. C. faml. erc.

c ¶ Si rē. Sed vtrùm stãte statuto ꝙ lega tũ dēat poni in me morialib⁹: an dēbit poni legatum fcm̃ creditori Bal. dicit quod ĩ. l. si seruo. ꝭ. de hęr. insti. qa non sũt paria lucratiua capere, vel debita non amittere: facit optiē qđ idē dixit ĩ l. ĩ suis, de li. & post. & qđ dixit Bar. ĩ. l. j. C. de ipo. lucr. de scri. li. x. & ꝙ valeat legatũ fcm̃ credito ri. vide aliq̃s rõnes not. p Bal. in. l. j. ĩ. x. co. vers. sed nunq̃d. C. de furt. & vide ĩ l. si creditori & quę ibi scripsi. ꝭ. titu. j.

d ¶ Oportet. Vide ibi Ang. q multa bo na dicit in materia. & ad gl. hic & ĩ. d. l. nõ solũ. adde Bar. ĩ l. vẽditores. ĩ ꝭ. j. de verb. ob.

e ¶ Propter statutũ. Statutũ oĩ ıpe etiã post fnĩam põt alle gari & sortitur effe ctũ suũ. & aliqd de bet addere inri cõ- muni. & pro hoc vi de qđ pulchrē dixit Bar. in. l. ij. ꝭ. de vsu. & qđ dixi in. l. iij. ꝭ. abesse. de dã. infe. & ad idē vide Bal. ĩ. l. terminato. C. de fruc. & lit. expē. & Bar. in. d. l. nõ solũ. & idē voluit Bal. ĩ l. ꝑperãdũ. ꝭ. siue ãt alterutra. C. de iu dic. iudex aũt ipse põt supplere sta- tutũ sicut leges, vt no. ĩ. l. j. C. vt q̃ de. sunt aduo. par. iud. sup. l. & ibi Bald. in pri. & iudex an pos sit illud supplere postq̃; est cõclusũ ĩ cã. vide quod dixi post Bar. ĩ auc. at q semel. C. de ꝓba. & ad dicta Bar. hic ad de Gof. & doc. in c. ex parte. de rescri. & de vitate hui⁹ di- cti scripsi post Bar. in. l. non solum. de rei vendi. &c.

f ¶ Qđ intellige. Et hoc opatur statutũ: qa poterit peti q̃n- cũq̃; ēt si nõ ꝓnun ciaret iudex supex

2 ¶ Vltimò scias† quòd quidã doctor. s. Rayne. de for. voluit dicere, quòd illa clausula si nõ valet iure testa mẽti &c. nõ ptineat quãdo testm̃ nõ valet rõne pręteritionis. de quo no. in auę ex cã. & dicit esse casum hic, sed nil facit: qa hic loquit͛ q̃n legata noĩatim sunt relicta à filio ꝑterito quo casu nõ valent sed si sunt re licta simplr: tũc bene valebũt & iã debent͛ à filio ꝑte rito q succedit ab intestato: vt hic dicit tex. & glos.[a]

SVMMARIVM.

1 *Fideicõm. an posit relinqui ab eo cui donatur inter viuos?*

LEX. III.

S I mulier. Ab eo cui mortis cã. do nat͛ vel relinquit͛ põt fi deicõmissum relinqui. h. d. ¶ Quęrit glo. † dicit͛ hic si donauit cã mortis. quid si do nauit inter viuos? Dicit glo. aut donauit; inter viuos ita quòd statim valuit donatio: & tunc nõ põt graua ri iure fideicõmissi, sed vi pacti. aut nõ valuit statim, vt inter vir. & vxo. tunc quidã dicunt quod põt gra uari: sed ego cõtrà. ita dicit glo. Certè ista gl. reprehē- dit͛ p Dy. qa est cõtra casum. l. seq̃s q̃stio. ꝭ. ti. j. &[b] p Pe. in. l. ĩ dona. C. ad. l. fal. ¶ Quęro modò. qd si dos ad vxorē vel maritũ rediuit cã mortis? Dic vt glo.

SVMMARIVM.

1 *Legatum speciei factum creditori illam purè recipere debe ti valet. secus in legato quãtitatis.*
2 *Expensę quãdo petuntur actione ex stipulatu: tunc iudex super expensis eodem die iudicare debet.*
3 *Expensę actione ex testamẽto quãdocũq; peti possunt.*
4 *Statutum quòd victus victori in expẽsis condẽnetur: operatur quòd expensę petuntur condictione ex illo statuto.*
Legatum in sumptibus quando valeat?

S I rem. [c] Licèt legatũ certę rei purè debitę valeat: nõ tñ poterit legatarius onerę fideicõmissi grauari. h. d. ¶ Oppo. q̃n q̃s legat credi tori quod debet recipere purè, nõ valet legatũ. vt. l. si creditori. in fin. cũ. l. seq. ꝭ. de leg. j. Solu. ibi loqtur ĩ de bitore quãtitatis seu generis. hic certę speciei: vbi ha bet cõmodũ translationis dñij: licèt gl. aliter no. insti. de leg. ꝭ. ex cõtrario. dixi in. l. si creditori. ¶ Op. & vi detur; quòd iste nõ habeat cõmodum in expensis, qa victus victori debet cõdemnari in expẽsis, vt. l. prope randũ. ꝭ. siue autē. C. de iudi. Solu. dicit glos. põt esse quod hęres haberet iustã cãm litigãdi: sed nunc non habuit. Item quãdo petit͛ † res actione ex stipulatu, tũc debet iudex eodē die iudicare super expẽsis, vt. l. paul⁹. de re iudi. & l. terminato. C. de fruc. & lit. expẽ. & l. iiij. C. depo. sed actionē ex testamẽto possunt pe ti. expẽsę q̃ncũq̃; ita not. hic, & in auc. de iudi. ꝭ. opor tet.[d] & de rei ven. l. nõ solũ in fi. & Spe. in ti. de expẽ. doc. i. l. sanci⁹. C. de iudi. & hoc est vtile† ꝑpter sta tutũ[e] qđ dicit vict⁹ victori cõdẽnet͛ in expẽsis: quod ĩ tellige[f] cõdictione ex illa. l. vt habeat plusq̃; sit de iu re cõi & habeat cõmodũ quod gl. dicit. ¶ Vltimò di cit Pet. qđ legatũ non valet in cõmodo sumptuũ, vt possint peti actiõe ex testamẽto. allegat. l. petitor. de lib. leg. Glo. † dicit verum nam quãdo legatũ nõ ha beret aliud cõmodum quã commodũ sumptuũ nõ valeret. secus si haberet aliud cõmodũ: tunc etiã va lebit ĩ cõmodo sumptuũ, vt ibi dicit͛. Modo hic valet propter reprę́sentationē dominij. ideo valebit in sum ptibus & poterunt peti actione ex testamẽto: vt in glo. dicitur, & bene.

Sed si habenti. No. casum si cõcedo ti bi habẽti ꝓprietatem vsumfructum causa mortis, possum te grauare fidei cõmisso in eo quod interim à me viuo pcipis. secus si pignus libero. h. d. ¶ Oppo.[g] quòd à legatario possit relinqui legatũ. ꝭ. l. j. ꝭ. sciendũ. Solu. illud est verum quãdo legatum continet cõmodum pecuniariũ: sed remissio pignoris nõ continet[h] cõmodum pecunia- rium, vt. l. si pignus. de his q̃ in frau. credi. ¶ Oppo. de l. postquã. ꝭ. de pac. Glos. nõ soluit. sed dic quòd con- cordat: quia nec hic, nec ibi liberãdo pignus videt͛ de bitum remittere, vt. l. j. ꝭ. iulia. ꝭ. de lib. le. ratio, cũ nõ contineat cõmodũ pecuniariũ, non põt ab eo fidei- commissum relinquit. LEX. IIII.

A Patre. *Pater vel dominus cuius filius vel seruus est institutus, non te netur legata à se relicta pręstare si filius aut seruus subijpsi acquirit hęreditatem nõ patri vel do mino. h. d. * De materia huius. l. habes in. l. si alienus seruus. ꝭ. ti. j. l. cum filio. ꝭ. de leg. j. dic vt ibi.

LEX. V.

S I fuerit. Si'e põt dari seu relinq fidei cõmissum à tutore pupilli i stituti, vt. l. peto. ꝭ. mater. ꝭ. ti. j. simile si mo- nasteriũ instituit͛ hęres, põt fideicõmissum relinqui ab abbate. & idẽ in qualibet vniuersitate.

SVMMARIVM.

1 *Hęres hęredis grauari potest fideicõmisso, sub nomine appellatiuo non sub nomine proprio.*
2 *Fideicommissum iniunctum filio si decesserit sine filijs uel filij eius, an ualeat si filius decesserit cum filijs, sed filij filiorũ sine filijs?*

LEX. VI.

S Ed & si sic. [i] Hęres† hęredis põt onere fideicõ- missi grauari sub nomine appellatiuo, nõ sub noĩe proprio. h. d. & est magistralis ca tus. Not. tex. ibi, q̃n qui fortuitu &c. ¶ Opp. C. de le ga. l. añpe. vbi ab hęrede legatarij nõ põt relinqui. So. ibi speciale: dic vt ibi. ¶ Op. de prĩ. alsto ad versi. sic autem. Rñ. princi. loquit͛ quãdo hęres hęredis graua tur sub nomine appellatiuo: & sic simpliciter. sed ver sic. sic aũt, loquit͛. quãdo grauat͛ sub nomine proprio. Ratio est: qa quãdo aliquis grauatur sub nomine ap pellatiuo: tunc certum est quòd habebit hęredē pri- mus hęres, cuius hęres est grauatus, vel aliquē loco hęredis: sed quãdo hęres hęredis grauat͛ nomine pro prio: tunc nominatus habet ex fortuna, non ex volũ tate testãtis. seu iudicio defuncti: ideo nõ potest gra- k uari. Et hoc est vtile[k] dicit testatori[l], filium meũ hę- l redē instituo: † & si decesserit sine filijs, vel filij eius 2 sine filijs, bona mea deueniant in talem. cõtingit qđ filius decessit cum filijs, sed filij eius sine filijs, an va- leat fideicõmissum? Hic videt͛ casus in ver. sic autem quod non. Nam si testator dicit, si filius meus deces- serit sine filijs: per hoc nihil videtur relinquere filijs vt. l. lucius. supra de hę. . . institu. & ibi not. & sic isti filij si habent hęreditatem, habent à fortuna, nõ à iu- dicio defuncti. & sic videt͛ quod non possunt graua- ri: vt hic, & ita magni quidã doc. consuluerunt. Ad- uerte: verba istius fideicõmissi pñt esse ita cõcepta, quòd solus filius hęres institutus est grauat⁹ sub du- plici cõditione alternatiua, si decesserit sine filijs, vel filij sine filijs: & solus ipse est grauatus, & filij sunt po siti solùm in conditione. vnde valet fideicõmissum, cum hęres institutus grauetur, licèt conditio sit exti tura post mortē hęredis: quia nil facit ad propositũ, vt. l. legata sub conditione de condi. & demon. Sed si verba fideicõmissi essent sic ꝓlata quòd filij essent grauati: tunc est dubiũ. & fortè non valeret fideicõ missum, quia nihil est eis datum, nisi fortè diceremus quòd grauãdo eos p fideicõmissum ex hoc inducat͛ quòd pater sit rogatus de restituẽdo eius filijs, vt. l. de nique. ꝭ. interdũ. ꝭ. de pecu. lega. & l. ꝑculus, de vsufru. & quod no. in. l. aliõ. ꝭ. de ali. & ci. leg. in fi. gl. ma. guę. Reliqua sub dubio declarabo in materia cõpendio- sę substitutionis. Sed qd in dubio à quo videt͛ relictũ legatũ: dic vt. l. codicillis. de vsufr. le. ¶ Quęro vtrùm sit differentia an pcedat hęredis institutio vel fideicõ missum. Rof tenet quòd sic. Azo. & Hugo. qđ non, & bene: vt in glo. habes & in. l. pręcedẽti. quod no.

SVMMARIVM.

1 *Deportatus hęres institutus an sit omnino incapax?*
2 *Capacitas domini an inspiciatur in legato facto seruo.*

LEX. VII.

m S I deportati. [m] Oppo. & videtur quòd debet, inspici cõditio secũdùm tpa testamẽti, vt. l. j. ꝭ. de re gu. ca. Rñdeo ibi loquitur q̃n relictũ ab initio deficit alia ratione q̃ ratione psonę legatarij. Preterea, hoc legatũ non erat inutile, licèt alij acquireret, & in acq sitione incipit͛ tẽpus quo dies legati cedit, vt. l. q̃ lega ta. de re. iur. Itē videt͛ quòd seru⁹ nõ sit deportati, sed fisci, vt. l. deportarorũ. C. de pe. Gl. soluit & bñ. Hoc 1 pręmisso scitis† quòd gl. in. l. j. C. de hęre. insti. dicit quòd si deportatus hęres instituat͛. fiscus succedit & aufertur ab eo tanquam ab indigno. glo. tenet cõtra rium insti. de leg. ꝭ. legari. & suprà de acquir. hęre. l. si

g cep. vt dictum est ¶ Op. Et vide Bal. l. ab eo. C. de fideic.

h ¶ No. cõtinet. Adde. l. titi⁹. & ibi vide C. de ope. lib.

i ¶ Sed & si sic. Et istũ tex. not. alleg. Bar. ĩ. l. si fundũ p si deicõmi. ꝭ. fi. ꝭ. ti. ij.

k ¶ Et hoc est vtile. Et vide Bal. ĩ. l. ab eo. C. de fideic. An. Barba.

l ¶ Dicit testãr. Adde Bar. & doc. ĩ l. cẽturio. de vul. & pu. & Bar. ĩ sua dis pũ. filiũ &c. & Bal. ĩ l. ab eo. C. de fidei. et ĩ. l. pcib⁹. C. de ipu. & est tex. ĩ. l. titia. ꝭ. seia. ꝭ. ti. j. & Bar. & ibi tex. ĩ. l. hęredi tas ad statũ. ꝭ. de hę re. isti. & qđ no. Bar. ĩ. l. gall⁹. ĩ prĩ. de lib. & post. & ĩ. l. codi cillis. ĩ prĩ de vsufr. le. vide aliqd Pau. de ca. ĩ cõs. xxxvj. inci. ĩ christi noie amen. dubiũ facit: quia posito ꝙ illa &c. & vide bona verba Bal. ĩ. l. vnica ꝭ. pro secundo. C. de cad. tol. & vide hic Bar. ĩ cõsi. ĩcipi. si cõsidero. & tenet idem &c.

m ¶ Si deportati. ꝙ tẽpus ĩspiciatur ĩ le gatis quo ad hęre- ditatē legatarij. & adde no. p Bald. ĩ. l. j. C. de his q̃ ad lib. perue. non pos.

a ¶ Persona domini. Istud idem dicit Ang. in d. l. si mihi & tibi. §. r'la. s. ti. j. adde videnda consulta p Pet. de anc. consi. cclxxvj.

b ¶ L. si seruus. vbi Bal. al'r dixit videlicet aut relinquitur contemplatiõe serui vel domini &c.

c ¶ Cũ ita. Facit ad q. sequit̃ hic Ludo. ro. in. l. hoc anno de ỹ. ob. adde Pau. de castr. cõsi. cclxxxiiij. & dominũ meũ b Maria. Soz. in cõs. suo. cxxxv. co. iiij. in fin.

✤ POMATES.

d ¶ Et hoc facit ad q. vide Ro. singu. cclx. & Alexã. in l. in testõ. la prima. in prin. hic alle. C. de tes. mili. Fely. in c. ij. i. xvij. co. vs. fallit. de rescri. & Ro. consi. ccxxxj. in fi. mili.

e ¶ Fideicommissa. §. quoties. hanc gl. all. no. Bal. in. l. statutis. C. de sen. ex bre. reci.

f ¶ Quoties. & vide Bar. i. l. i. testõ. ff. de fideicom. li. vbi firmat φ testm̃ iperfectum tenet ĩ legato facto eccl'ie. cõtra tenet. Petr. de ãch. in c. ij. de testa. vide ibi Io. de imo. & Lu. ro. ĩ authẽ. sĩr. C. ad. l. falc. & Bal. in authẽ. φ sine. de testa. vbi aliter loquitur φ Bar. hic. & vide Pau. de ca. ĩ cõs. cclx. vbi al'r. Bald. in. d. authẽ. φ sine. & vide Lud. ro. in cons. ccciij. de rogitu notarij & de recitatione, & de rogitu notarij ad pias cãs, vide eum in p̃fato consi. Andræ. Barba.

✤ POMATES.

f ¶ Quoties. Hunc tex. dicit sing. Pet. de anc. cõs. cccxxxix. inci. an essentia. circa fi. Pau. de ca. consil. cciij. & Oldra. cõs. cxix. Barb. consi. xxxij. in. ix. co. in. j. vol.

g ¶ Sed vnum dico. Et vide Io. de imo. in c. relatũ. de test. vbi tenet quod sufficit ad pias cãs si non fuit lectũ corã testatore & testib⁹. & vide Lud. roma.

quis mihi bona. §. si qs planẽ. Vbi dicit φ est oĩno nõ capax: & sic est loc⁹ venictibus ab intestato. ꝓ hoc est tex. in. l. j. §. pe. ĵ. de bo. poss. cõtrata. & l. si necẽ. §. si deportat⁹, de bo. li. ego tenebã cũ doc. φ deportat⁹ sit oĩno non capax: sed ad hãc. l. rñde. hic nõ fuit relictũ deportato, sed seruo deportati. Cõtra istã sol. vide tex. expsle in. l. nõ min⁹. de hær. inst. s. ti. ij. l. si mihi & tibi. §. regula. & l. debitor. §. seruo. s. ti. j. vbi q̃tũ ad capacitatẽ vl' incapacitatẽ inspicit̃ psona dñi, nõ psona serui. Quid dicem⁹? † Rñ. sic. licẽt cõtrariũ sit difficile: & dico φ inspiciat̃ psona dñi q̃tũ ad capcitatẽ. verũ est de eo dño q retinet ciuitatẽ. si eñ ciuitatẽ pditvt deportat⁹, hr̃ ꝓ mortuo: iõ ei⁹ psona nõ inspicit̃ & ex psona serui cõsistit legatũ & acqrit̃ fisco, vt hic. sec⁹ si deportato legaretur directò: qa oĩno nõ valet. in seruo enim non capace sine dubio aliqua capacitas est plus q̃ in ipso nõ capace, vt patet ex his quæ dixi in. l. si seruus[b] eius. s. de acqui. hære. vbi tex. probat.

LEX. VIII.

Si legatarius. Op. de. l. impera tor. s. ti. j. Sol. hic agnouit legatũ petẽdo: ibi nõ. Op. qđ' nõ possit petere, vt. l. l. si qs titio. s. ti. j. Solu. ibi erat nud⁹ minister: hic erat legatari⁹. & de hoc prin. dic vt ibi dixi. s. tit. ij. l. fideicõmissũ. Dicit̃ hic si non culpa legatarij lis perierit. & sic innuit φ legatarius rogat⁹ de restituẽdo tenet̃ de culpa. Cõtra. s. ti. ij. de. l. si seru⁹. §. cũ q. d. Glo. subaudit maxĩe. vl' intellige hic φ ad legatariũ ptinebat aliqđ' cõmodũ: & sic legatũ erat factũ grã sua & fideicõmissarij: iõ tenet̃ de culpa. ita dicit gl. & bñ. secundũ hoc debet exponi lis perierit. i. causa: quia hæres fuit absolutus. Sed alij vt Dy. exponunt lis perierit. i. instantia litis: tunc enim licẽt instãtia perierit: tamẽ adhuc remaneret ius quod poterit cedi: non curo.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Testator legat omni anno decem corbes frumenti ex tali fundo & decem aureos: an aurei debeant solui quãdo soluitur frumentum.*

Cum ita. [c] Q̃n duo recipiũt vnã determinationẽ, intelligunt̃ eã vniformiter recipere. h. d. Rõ hui⁹. §. est: qa debẽt vniformiter intelligi, vt dixi in summario. & hoc secũdũ Pet. Et hoc † facit ad q. [d] vir reliqd vxori oĩ ãno ex tali fundo. x. corbes frumenti & x. libras. Scitis φ frumẽtũ nõ debet solui in initio ãni: sed eo tpe quo recolligit̃, vt. l. firmio. §. pr̃. & ibi no. j. q̃n di. le. ce. & sic vr̃ φ illa decem debeãt solui eodẽ tpe, ꝓpter cõiũctionẽ quã hñt siml'. & φ ista debeãt solui eodẽ tpe & vniformit̃ itelligi, facit. l. iã hoc iure. s. de vul. & pup. l. hereditatẽ. & l. φ uis. C. de impu. & ali. sub. & l. in testõ. C. de tes. mi. Possumus etiam dicere φ hic sit alia rõ: quia à patre nõ potest relinqui purẽ filio existente in ptãte: ideo videtur dilatum in tẽpus quo erit sui iuris. vt. l. fideicommissa. §. si filio. j. eo.

LEX. IX.

Si ita. Verba generaliter prolata referũtur ad oẽs & ad oẽ tẽpus. h. d. Facit ista. l. ad significationẽ hui⁹ verbi perueniat quia intelligit̃ etiam q̃n directò peruenit. dicã in. l. centurio. de vul. & pup. & l. fideicommissa. §. hęc verba. j. eo.

LEX. X.

Si tibi. Quero vtrũm iste legatari⁹ habebit quinquaginta vel centũ. Quidã φ quinquaginta tantũ: alij φ cẽtũ integra. Gl. tua vr̃ reducere ad cõcordiã: & sic aut fuit legatũ disiũctim verbis: sed coiũctim re: & tũc solida cẽtũ hẽbit & hoc vult dicere tex. ibi, nõ minuetur &c. sed si esset cõiunctim et ỹbis: tũc solũ qnquagita habebit. Dicit neverũ ista gl.? Videte si ponerem⁹ hoc legatũ esse cõiũctum ỹbis, ita φ nõ re: tunc hẽret qnquagita iure suo, & alia qnquaginta iure accrescẽdi, vt si dixit: lego tibi & illi q venerit ad funus cẽtũ ꝓ equalib⁹ portionib⁹. & tuuc nõ est dubiũ, vt dixi, pbat̃ in. l. j. §. his ita. C. de cad. tol. & dicã in. l. re cõiuncti. j. eo. sed si esset relictum legatũ coniunctim re & ỹbis: tũc legatũ nõ minuit̃: & tũc haberet ĩtegra cẽtum p ius nõ decrescẽdi, vt hic. & l. triplici. de ỹb. sig. dicam in. l. re cõiuncti. j. eo. & sic quilibet haberet totum iure suo. sed faciunt sibi partes per concursum si concurrerent. si verò legatum esset relictum disiũctim ỹbis: coniunctim re, non esset dubiũ, vt dicit gl.

LEX. XI.

Fideicommissa. [e] Sup principio hui⁹ l. Dy. dicit: Dictũ est. s. qs & à quo. hic qui g bus verbis: & qualiter: & quo tpe debeat̃: & q̃n contingat; & q̃n debeatur legatum, & q̃n æstimatio: & quoties debeat̃: & cui detur fideicommissi petitio, & cõtra quos: incq̃tũ, & ad quid: & h. d. p totã l. istã secundũ Dy. ¶ Not. ergo nõ eẽ curandũ quib⁹ ỹbis vtat̃ testator. & idẽ si ỹba secũdùm alicuius ciuitatis morẽ aliquid importãt, illa attẽdẽda sunt vt illo verbo testator vsus videatur, vt. s. de contrahen. emp. l. imperatores. & l. nũmis. cum si. j. eo.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Schedula testamenti reperta in libro notarij quæ non apparet quòd fuit lecta an probet?*

Quoties. [f] Hic est casus notabilis cũ sua gl. Facit ad hoc quod habetis in 1 l. si is. s. de testa. & in. l. lucius. s. de test. mil. perhoc † apparet si ĩ libro notarij reperit̃ schedula testamenti si non reperit̃ scriptum in schedula φ testamentũ fuit lectum coram testibus, quòd ex illo testamento nil debetur, nec potest publicari, vt hic. Sed vnũ dico[g] φ licẽt istud testametũ nõ valeat, vt debeatur ex eo hęreditas, tamen probat voluntatem testantis, & sufficeret ad multa, vt. l. in testõ. j. de fideic. li. & forte sufficeret[h] inter liberos.[i] licẽt gl. teneat cõtrarium in. l. si is. s. de testa. sed hic dicam: tamen ad multa sufficeret vt. d. l. in testõ. & de re. eo. l. fi. quod no.

Si ita. ¶ Verbũ cõmendo, fideicõmissum non inducit. h. d. non habetis hic alia.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Ablatiui absoluti quando referuntur ad eos quos testator grauare potest: nõ solum conditionẽ, sed dispositionẽ inducũt.*

Cum esset. [k] † Ablatiui absoluti non solum conditionẽ, sed etiã dispositionẽ inducũt quãdo referuntur ad eos quos testator põt grauare. h. d. ¶ Op. φ ista verba nõ inducant fideicõmissum, vt. l. ĩ ratiõe. §. tametsi. j. ad. l. falc. & l. facta. §. rescripto. j. ad treb. Solu. glo. hic fideicõmissum q̃titatis valet si vult fideicõmissari⁹. Vel melius hic verba fuerũt relata ad personã quã testator poterat grauare: ideo fideicõmissum inducitur. aliãs, secus vt ibi. & not. in. d. l. in ratione. §. tametsi. j. ad. l. falcid. ¶ Opp. φ ablatiui absoluti non inducant dispositionem sed conditionem, vt. l. à testatore. j. de condi. & demon. Solu. inducunt dispositionem quo ad se: sed conditionem quo ad aliud, vt ibi dixi. & dic. vt ibi. ¶ Opp. glo. de. l. fi. §. j. s. tit. j. Respondet gloss. ibi fuit taxata certa q̃titas, vt pretium: animo limitandi fideicommissum. Simile habetur in. l. fundum sub cõditiõe. §. si liberi⁹. s. de le. j. hic verò fuit taxata q̃titas vt fideicommissum esset in residuo.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Clausula adiecta in testamẽto: sis contentus illo fundo: licẽt inducat fideicõmissum: tamen non prohibet petitionem aliorum contentorum in testamento, nisi dicatur pro omnibus*

2 *Clausula, sis contentus tali re tantum, uel duntaxat, uel quod plus petere non possis, quid operetur?*

Si quis ita. Quæro q̃ est ratio dubitandi? Dicunt doct. quia ista verba non videntur apta ad fideicommissum: quia neminẽ videtur grauare testator: tamen iurisconsultus determinat φ sit fideicommissum. ¶ Opp. gl. s. deoff. pręsi. de. l. sępe. sol. hic suntverba dispositiua: ibi verò sũt verba potestatiua: quę proferebantur in fauorem ei⁹ cum quo quis loquebatur. nec per hoc intendit proferens alium grauare: sed hic per hoc intendit grauare 1 hæredem. ¶ Quæro [l] si testator dixit titio † esto contentus illo fundo. ista verba inducunt fideicommissum fundi: sed an repellatur à petitione eorum quæ sunt relicta in testamento? certè non: nisi sit dictum pro omnibus quæ tibi relicta sunt, esto contentus illo fundo. vt. l. peto. in prin. & §. j. s. de leg. ij. pro hoc 2 facit. l. translatio. j. de adi. le. Sed quid † si testator dixit, sis contentus tali re tantum, vel duntaxat. vel si dixit quòd plus petere non possis: vtrũm alia relicta in testamento possis petere vel videant̃ omnia adẽpta per ista verba? Puto fore sic dicendum φ omnia relicta in

in. d. authen. sĩr. & dixi. ĩ. d. c. relatum Andrę. Barb.

g ¶ Vnũ dico. Et vide Bal. in. l. fi. C. fa. erc. & meli⁹ ĩ authẽ. qđ' sine. C. de tes. & in. l. fi. i. vj. co. C. de fideicõ. & ad istum text. vide Ludo. ro. in auth. sĩr. C. ad. l. fac. adde Pau. de castr. consil. cciij.

✤ POMATES.

h ¶ Et forte sufficeret. Vide Alex. in l. hac consultissima §. ex ĩperfacto. in. j. co. ĩ fin. & seq. C. de test. & cõs. ccv. ĩ. ij. co. ĩ. iiij. vo. & quæ scripsi post Bar. ĩ. d §. ex ĩperfecto.

i ¶ Inter liberos. & ad pias cãs secũdùm Imo. ĩ. c. ij. de test. & in. l. is qui. de testa.

k ¶ Cũ eẽt. Et ad istũ tex. vide no. ĩ rubr. C. de insti. & substi ad fin.

l ¶ Si qs ita. Quero sit testõr dixit sis cõtẽtus tali relicto & plus petere non possis. & adde, oĩno quę multũ singula dicit Bal. ĩ. l. si adul. C. de hær. act. & q̃mul tũ no. scribit Bal. ĩ. l. j. ad fi. C. de iur. do. & dicta. Barto. hic limita & declara vt p Bal. ĩ. l. liberti libertęq. de ope. liber. ĩ. vs. sed an ista cl'a &c. & ꝓpter talia ỹba non vr̃ hr̃s ꝓhibit⁹ à tertio petere. l. cum patrẽ. & ibi Bal. C. de iu. do. ẽt si ab illo tertio petere poterat ex testatoris ꝓuisione vt ibi: & ibi ẽt in fi. dicit φ hr̃s prohibit⁹ plus petere, vr̃ ꝓhibit⁹ de no. p Bar. ĩ. l. ij. in prin. in vlt. col. de vul. & pu. & vide Bar. ĩ. l. quoties. §. si duo. de hær. isti. & q̃ habes in. l. ij. C. de codi. Adde quòd ip illa verba non est sublata substõ pupillaris. vt voluit Old. cons. xvj. & sequitur Paul. de ca. in. d. l. peto.

relicta in eodem testamento vniformiter videantur adempta, vt puta si illud legatum fuit factum purè oĩa alia legata facta purè videntur adẽpta, vt.l.ij.§.cum titio.ĵ.de adi.leg.sed si essent legata facta difformiter:puta qa erant legata relicta post mortem alicuius,vel relicta sub conditione:& ista verba fuerunt adiecta legato purè relicto vel econuerso: tunc talia legata difformia nõ videntur adempta,vt.l.paulo callimacho.§.j.j.eodem. Quod no.pro testamentis q̃ dicunt & plus petere non possit.& ad declarationem huius clausulæ facit quod dixi.j.de ope.lib.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum,nisi hæres uoluerit,an sit purum uel conditionale?*
2 *Si,& cum,quomodo differant.*
3 *Si uoluerit,& cum uoluerit:quomodo differant.*
4 *Verbum plenum,uel liberum adiectum cũ uerbo arbitrium,quòd resoluatur in liberam uoluntatem.*
5 *Commissum alicui in liberam eius uoluntatem,intelligitur quòd dolus absit.*
6 *Legatum commissum in arbitrium hæredis uel tertij,an ualeat eo non arbitrante?*

LEX XII.

Fideicom. Hic ꝓseq̃ᵗ quadruplicẽ cõceptionẽ.Primò legauit testator nisi hęres voluerit.in secũda legauit cũ hæres voluerit.In tertia legauit si heres voluerit. In quarta legauit nõ ꝑ verbũ voluerit, sed ꝑ verbũ ęstimauerit,vel putauerit: vel ꝑ aliud ꝙ importet arbitriũ boni viri.De pria vsq̃ ad versi.hoc autẽ legatum de secunda vsq̃ ad versi.q̃q̃.De tertia & quarta cõceptiõe à versi. q̃q̃.vsq̃ ad.§.hęc verba.No.tex.ibi,nõ enim plenũ.arbitrium.&c.¶ Ad
1 primã†partẽ op.ꝙ illud legatũ nõ sit cõditionale,sed purum ademptũ sub conditione,vt.l.ij.de in diẽ addic.Quidam fatentur cõtrarium:& hic text. dicit quasi conditionale.vel aliter aliud est in legatis,aliud in cõtractibus vt not.in.d.l.ij.& probatur in.l. quibus diebus.§. quidam titio.ĵ. de condi. & dem.& ibi dixi.& hoc facit ad.q.not.per gloss.in.l.obligationum ferè.§. conditio.ĵ.de actio.& obli.vbi facit differẽtiam inter verba si feceris.& nisi feceris.dic vt ibi.Item dicitur hic, semel sufficit velle. Contra in.l.si quis stipulatus.de ver.obli.Sol.illa cõcordat:qa hic est verbum subiunctiui futuri tẽporis.vel hic loquiᵗ in vltimis voluntatibus:ibi in cotractibus.Rationẽ habetis in.l.apud aufidium.j.de opti.leg.&.l.statuliberum.§.fi.suprà.titu.j.
2 ¶ Venio ad scdam partẽ† op.inter si, & cum, non est differentia, vt.l.qui promisit.de condi.inde.&.l.quodcũq̃.in fi.de verb.ob.Solu. vt plenè dixi in.l.centesimis.de verb.obli.Item dicitur hic qđ decedendo videtur velle[a]
a contra.in.d.l.centesimis.in fin. Duæ sunt sol.vna ꝙ aliud est in legatis vt hic.aliud in contractibus,vt ibi,& placet mihi multum,vt dicam.j.Alij dicunt ꝙ hic decessit anteq̃ daret:& expressit qđ volebat dare:vel de eius voluntate.alio modo constabat:& sic concordat cum illa.Hanc videtur tenere Pet.sed præcedens opinio videtur verior:& est casus.ĵ.eo.l.vxorẽ.§.pen.
3 ¶†Quæro,videtis hic differentiã inter ista verba si voluerit,&cum voluerit vel nisi voluerit.dixi in.l.j.§.de lega.ij.scripsi in. d.l.cẽtesimis. in fin.Ad tertiã partẽ venio:& de istis verbis & similibus dixi in.l.si sic.in prin.§.ti.ij.
4 ¶ Vltimò no.ꝙ†qñ verbum plenũ,& verbum liberũ adijciᵗ cũ verbo arbitriũ,ꝙ ista resoluunᵗ in liberam voluntatẽ regulis iuris nõ submissam vt hic nõ enim plenũ arbitriũ &c.dicã de hoc in.l.alio.j.de ali.& cib.leg.& ibi
5 quæram de verbo licentiam & similibus.Semper autẽ†intelligas ꝙ qñ cõmittitur in liberã volũtatem.intelligitur ꝙ absit dolus malus,vt.l.creditor, §.lucius.s.man.& no.per Gul.in.l.peñ.de arbi.¶ Quærit qñ cõmittitur in arbitrium hæredis vel boni viri:vtrũ sit necesse ꝙ hæres arbitretur, vel eo nõ arbitrante an legatum valeat?tex.est in.l.j.§.ti.j.

SVMMARIVM.

1 *Verbum peruenire,inducit fideicommissum.*
2 *Verbum potest,trahitur ad necessitatem.*

1 Hæc verba. Verbum peruenire,†inducit fideicõmissum.h.d.& hoc sine dubio qñ adijciᵗ rei singulari, vel põt trahi ad directã institutionẽ.l.si ita.§.e.& sic est verbum commune. dicam
2 in.l.centurio * suprà de vulg.& pu.*¶†No.ꝙ verbũ potest,trahitur ad necessitatem,vt dic.non enim verificatur in sola potentia, vt sufficiat quòd possit peruenire,sed requiriᵗ actus vt perueniat,vt hic &. l.iij.§.si quis sic acceperit.j.de stat.lib.dixi in.l.j.§.deiniust.test.

SVMMARIVM.

1 *Verba habere,& pertinere,quòd trahantur ad fideicommis.*

Si filio. A pře põt relinqui filio,si verba sapiãt quoquo modo vt fideicommissum in tẽpus existẽtiæ sui iuris videatur dilatũ. h.d.¶ Op.& videtur ꝙ à patre nõ posset filio relinqui,vt insti.de leg.§. seruo.Sol.nõ põt relinqui a patre filio purè: sed si sunt verba que sapiant ꝙ extendaᵗ ad tempus sui iuris.valet,vt hic.& ita debet intelligi.l.vbi purè
1 j.ad treb.dixi in.l.cum filio.§.de lega.j.¶ No.ꝙ†verbũ habere,[b]& pertine
b re,trahũtur ad fideicommissum,vt hic ꝙ verbũ pertinere trahatur ad directũ:habes in.l.licẽt.C. de pac.& sic est verbum commune.De verbo habere,dicã in.l.centurio.de vulg.& pupil.substi.

SVMMARIVM.

1 *Non refert quid ex equipollentibus fiat.*
2 *Filius emancipatus donec pater uiuit quòd non sit perfectè liberatus.*

1 Si cui. †Non refert qd ex equipollẽtibus fiat.h.d.¶ No.&opp.dicitur hic ꝙ tantũ importat factum ciuiliᵗ q̃tum factum naturaliter.Contrà.in.l.fina.C.de his qui ve.æta.impe. Glo.non soluit sed Cyn.& Pe.soluunt quòd hic sunt actus repręsentantes eundem effectum:ibi secus. Sed illud brocardum expediui in.l.gallus.§.& quid si tantum.§.de li.& posthu.
c ¶ Quero: diciᵗ hic[c] quòd legatũ debeᵗ cũ pater decesserit. Cõtrà imo statim cum effectus est sui iuris, vt.l.mulier.in prin.ĵ. ad tre.&.l.si ita.qñ di.le. ce.&.l. iij.C.de insti.et substi et resti.sub cõdi.fact .Pria glo. signat cõtrariũ,et nõ soluit,sed soluit gl. quæ est sup verbo,admitteneᵗ.qđ ante & post mortẽ pris admitteᵗ: tñ post mortẽ pris admitteᵗ sine dubio: licèt añ mortẽ patris posit esse dubiũ.Iaco.de are.soluit.aliter:dicit ipe:fateor quòd statim admittiᵗ ad petionẽ legati per vtilẽ actionem ex testamẽto ex præsumpta volũtate defuncti,non autẽ per directã, nisi post
2 mortẽ.Ratio est:†qa donec pater viuit nõ est pfectè liberatus ꝑ emãcipationẽ: qa adhuc debet ei reuerẽtiam.per ti.j.de obsequijs a libe.pa.pręsti.&.C.de in gra.li.l.j.P etr.dicit quid ista. l. stat ꝓpriè et oẽs aliæ leges cõtrarię determinanᵗ per istã.& malè dicit ꝑ leges cõtrarias q̃ dicunt quòd statim daᵗ petitio.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei corporalis, & nominis exactio, quõ differãt.*
2 *Testatorem perseuerare uere in eadem uoluntate probatur per indicia.*

d Si rem. [d]Diuidiᵗ in duas partes.Primò loquitur in alienatione rei legatæ. Secũdò in actiõe debiti legati.secũda ibi,ergo & si nomẽ &c.
e not.tex.ibi quã offerẽte&c.¶ Op.qnòd imo[e]legatarius debet ꝓbare testatorẽ nõ mutasse volũtatẽ,vt.l. rem legatã.&.l.cũ seruꝰ.de adimẽ.le.&.ibi alienauit ex volũtate:hic ex necessitate.Dicvt ibi dixi quid si
1 obligauit:dic vt ibi. ¶†Quæro q̃ sit differentia inter alienationẽ rei corporalis & nõis exactionẽ ? Rñ.in alienatione rei corporalis distinguiᵗ an alienauerit spõte an ex necessitate,vt.§.dixi.sed in exactione nominis non adhibeᵗ illa distictio an alienauerit ex voluntate vel necessitate.sed semp incumbit legatario ꝓbatio quòd testõr voluerit durare in eadẽ volũtate,& hoc vult dicere tex.qđ substãtia legatarij extin
2 guiᵗ. Sed qualrᵗ† ꝓbatur qđ testõr voluerit stare in eadẽ volũtate?Rñ. ꝓbabiᵗ aliquibꝰ indicijs,vt qa in deposito habuit pecuniã quã,exegit vel aliqua verba ꝓtulit per q̃ hoc pręsumiᵗ,vt hic dicit ibi,pro deposito pecuniã habuisset &c. & ex hoc præsumitur animi perseuerantia.

Si quis illcite. Hic est bonus.§.ad multa, vt si aliq̃s ædificauit ecclesiã illicitè ita quòd debet destrui:qđ possit eam legare ac si non esset constructa.

Si hæres. Iste est not.§.Quãdo aũt repetere possum ab eo cui sum rogatꝰ mutuare:vide glo.ĩ.l.si pœnã.j.de verbo.ob.& ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Hæres pro legato fratribus minoribꝰ tenetur ad æstimationẽ.*

f Si seruo. [f]Si rem legatã legatariꝰ habere nõ põt absq̃ sui delicto:prestatur æstimatio si testator fuit sciẽs.hoc dicit. ¶ Not. tex.ibi, ex his apparet &c. ¶ Opp. quòd hæc militia possit relinqui seruo: quia ei facto libero possit relinqui ergo &c.l.debitor.§.seruo.§.tit.j. Solutio:illa regula recipit limitationẽ:quia nõ omne id nec sempvt ibi notatur.& glo.hoc dicit. & ista limitatio ꝓcedit potissimẽ in his quæ in se aliqđ facti hñt,vt seruitus aliqua vel militia de qua loquitur hic.Aut habet exercitiũ personæ ita qnòd directè in dominũ transire non potest.quod dic vt.d.l.debitor.§ seruo. Dicitur hic æstimatio debetur.Cõtrà in.l.apud iul.§.fi.§.titu.ij.Solu. ibi loquiᵗ quãdo legatũ non valet ratione rei legatę, hic quãdo legatum non valet ratione personæ legatarij absq̃ sui delicto:quod dic vt ibi plenè no.& ista
1 faciunt , † vt hæres à quo relinquitur fratribus minoribꝰ qui nõ possunt aliquid habere in proprio vel

a ¶ Videtur velle. Et vide Bar.in.l.centesimis.de verb.obli. Adde quæ cõsuluit Bal.consi. clxv.j.lib.

b ¶ Si filio. Verbum habere,de verbo pertinere & hre.Bal.in.l.data opera,in viij.co.C.q accusa.nõ poss.allegat istũ tex.quòd verbũ habere, ꝓpriè diciᵗ cũ effectu.& de verbo ꝑtinere,vide Bal.in.l.lucius. §. filiã ex asse.§.ti.j.

c ¶ Dicitur. hic vide no.ꝑ Imo.in. l.mulier.ĩ prin.j.ad tre.

d ¶ Si rem,ꝑ limit.& pro intellectu huiꝰ §.vide textũ no.ũ.ĉta glo. in.l.luciꝰ. §. ti.j.& istũ tex. allegat Bal.ĩ.l.si curatorẽ.de ĩ ite. resti.mi.

e ¶ Op. qđ imo. Vide tñ Bar.ĩ.l.scribit §.fi.aliàs est.l.pediculis.ĵ.de aur.& ar. le.in.§.itẽ scribit.& q̃ no.Bar.in.l. apud iulianũ.§.si titiꝰ.§.ti. ij.adde qđ Ang.ĩ. l. seruũ filij.§.si idem seruꝰ.§.ti.ij.ꝑ gl.ibi, in ver. venierit. dicit qđ alienatio voluntaria inutilis reuocat legatũ tacitũ nõ expssum qđ est valde not. ad istũ tex.sed aduerte qđ illa gl.ibi ĩ illa solõne nõ teneᵗ. & eã limita ꝑ.l.filiæ.§.titia.ĵ. de cõd. & demon.vtrũ aũt ita reuoceᵗ dõatio sicut & legatũ, vide ĩ. l. si maritus . la.ij. C.de do.inter vir.& vxo. Dy.ĩ.l.stichũ.qmeꝰ erit.vt refert ibi Bal. §.ti.ij. tenuit qđ sic, quod dictũ dicit ibi Bal.esset aureũ,nec scire alibi.&dixi in d.§.itẽ scribit.itẽ ille tex.fallit si testõr reliqđ ecclã ædificari in tali domo et illã ecclã instituit hęredẽ,qa tũc licèt spõte alienet domũ ecclia est hrs & cõstrui debet,vt cõsuluit Bar.ĩ cõsi. inci. testõr disposuit&c, et de materia ponit plenè Bar.in.l. rẽ legatam.de adi.le. & Bart. ĩ.l.ij.C.de le. & dũ allegaui Ange.ĩ.l.seruũ filij.vide Bal. ĩ ru.C.de ꝟ. si.& dũ in hoc.§.diᵗ quòd exigere ẽ ab initio extorq̃re, vide Bar.in auᵗ.qđ locum. C. si secundo nup.mu. in repe.in vlt.q. & quod dixi post Bar.ĩ.l.ampliꝰ ĵ.rẽ ra. ha. in versi. quero ꝑ decla.

POMATES.

f ¶ Si seruo.limita vt ꝑ Alexã. in.l. apud iulianũ.§. fi.ad fin. ff.de leg.j.

a ¶ Si ſeruo. quod di
xi, vide q̃ dixi ĩ ma
teria poſt Bar. ĩ au-
then. ſi qua mulier.
C. de ſacro ſan. ec-
cle.

b ¶ Si quis decẽ. Et
vide ſil'em caſum ĩ
l. j. §. j. ff. vt leg. no.
ca. & vide Bar. in. l.
veluti. Ang. in. l. iiij.
§. toties. de dã. infe.
& vide tex. ſing. in
l. fi. ff. de bo. authẽ.
iud. poſ. & Mod. in
ru. de arbi. And. B.

c ¶ Si quis decẽ. di-
cit glo. Adde oĩno
Bart. in. l. eũ qui cer
tarum. §. fi. & quod
ibi hr̃ de ver. ob.

d ¶ Quoties op⁹ fue
rit. Et iſta faciunt
ad no. q. de qua hic
per Bar. de ſtatuto
dictante cãs ĩter cõ
ſanguineos debere
compromitti: an ſi
ſemel compromiſ-
ſum ſit & expiraue
rit ſufficiat. videt̃
ꝙ ſic. ar. l. boues. §.
hoc ſermõe. de vb.
ſig. contrarium hîc
tenet Bald. qa ſta-
tutum ſit vt lites ſi
niantur. quouſq;
ergo lis finita non
erit neceſſe erit cõ-
promitti. ar. l. hæc
condõ. la grãde. j.
de condi. & de. ad-
de ꝙ bñ facit quod
no. Bar. ĩ. l. diceres.
ſ. de arbi. & qđ di-
xi poſt Bart. ĩ. l. qui
bõa. §. fi. j. de dã. in
fe. & in. d. §. hoc ſer
mone. p Bal. ĩ. l. ſi
qs. §. j. de edẽ. Et cõ
tra hoc quod dicit
hîc Bar. in iſto vſi.
facit. l. fin. ad fin. j.
de bo. authen. iudi-
cis poſ. & de iſta di
ctione quoties vi-
de Bal. in rub. C. de
his que pœnę noĩe
relin. vbi dicit qua
tuor vices ĩportare
& de hoc ẽt vide
Ang. ĩ. l. ij. ad fi. j. de
cuſto. reorum. q te-
net ꝙ tãtũ ĩportet
duas vices p iſtum
text. & de iſta di-
ctiõe iteꝶ, vide tex.
in. l. fi. ad fin. de bo.
authẽ. iud. po. adde
an ſtãte ſtatuto ꝙ
cauſe cõpromittãt̃
ſi primo loco cõpro
miſſum nõ habuit
effectũ, an debeat
de nouo fieri. Ro,
cõſ. cccciiij. & Bal.
cõſi. cccclxxxvij,
ij. lib. & de iſtis ver
bis, toties, quoties,

in communi teneatur ad eius æſtimationẽ: quòd di-
a xi[a] in libro minoricarum. quod no.

SVMMARIVM.

1 *Dictio rurſus, uerificatur in duabus uicibus. & quid importet; & idem de dictione quoties, quotieſcunque. & iterum.*

2 *Stante ſtatuto quòd pro delicto facto in platea pœna duplicetur. Item pro facto de nocte. Itẽ pro facto in feſto: ſi maleficium fiat in platea de nocte, & in feſto quòd ſemel tãtum duplicetur.*

b **Si quis decem.** [b]Dictio † rurſus, veri-
ficatur in duabus vici-
bus tantùm. h. d. Dicitur hîc ꝙ iſta vox rurſus, pro
vna vice tantùm verificatur non ſępius. contrà in. l.
c ſicut. ſ. qui. mo. vſufr. amit. Dicit glo. [c]ibi dicit quo-
ties: hîc rurſus. Videtis iſtam ſolutionem nõ tamen
q̃tum ad propoſitum credo quòd non ſit vera pro-
pter rationem poſitã in tex. ibi, non enim eſt oneran
dus &c. quia in caſu propoſito ſi teſtor dixiſſet quo-
ties, vel iterum, haberet eandem ſignificationẽ quã
habet dictio rurſus, ne heres in infinitum grauetur.
Item ſi dictio rurſus, poneretur in alia materia intel
d ligeretur quoties opus fuerit, [d]vt. l. veluti. in fine. ſ. de
eden. Dic ergo ſic: in. l. ſicut. quoties admittebatur,
ad hæredem reuertebatur tanq̃ ad dominum: ideo
nõ grauatur p̃ſtatione nouę rei. ideo intelligitur quo
ties. i. in infinitũ: licèt poſſit dici ſemper nouus vſuſ-
fructus: quia eſt noui temporis. tamen dico eundem
vſumfructum eſſe qui eſſet ſi non eẽt extinctus. ſed
hîc loquitur quando grauatur in præſtatione nouæ
rei; quia ſemp nouã quãtitatẽ diſtinctã à prima præ-
ſtaret: ideo ſi illa quantitas quã legatari⁹ perdidit per
ueniſſet ad hęredẽ: & pluries perueniſſet: pluries prę
ſtaret heres, vt in. d. l. ſicut. quia in præſtatione nouæ
rei nõ grauatur. Eodẽ modo reſpondeo ad. l. veluti in
e fine. quia ibi non grauatur hæres, [e]licèt iterum &
iterum edat: quia apud eum remanet ſemper tãtũdẽ
ſ. originale: ideo in infinitũ intelligitur. hîc autẽ gra-
uatur ideo non debet in infinitum grauari. eodem
modo reſponde ad. l. ſi ita ſtipulatus. in fine. j. de fide
iuſ. ibi enim non grauatur fideiuſſor, ſi ſępius ibi obli
gatur: quia ſæpius mutuatur: & ideo non grauatur. &
iſtud eſt ex præſumpta mẽte cõtrahentium, vt hîc,
non enim onerandus &c. Aliàs autem ex propria ſi-
gnificatione vocabuli puto bene dictum quòd ſit
differentia inter dictionem quoties, & quotieſcunq;,
ex vna parte: & dictionẽ rurſus, & dictionẽ iterum,
f ex alia parte, vt dicit gloſſa. ¶ Vltimò facit [f] iſte. §.
2 in argumen. ad quæſtionem: ſi ſtatuto † huius ciuita-
tis caueatur quód pœnę in platea duplicentur. Item
duplicẽtur ſi fiat maleficium de nocte. Item dupli-
centur ſi fiat in feſto ſancti herculani. Item dupli-
centur ſi fiat à nobili. Contigit quòd vnus nobilis cõ-
miſit maleficium in platea de nocte & in feſto ſan-
cti Herculani. an ex omnibus illis cauſis debeat pœ-
na duplicari? Ego vidi determinatum quòd non de-
beat duplicari, niſi ſemel tantum, per rationem: quia
ex eodem delicto non debet quis pluribus legibus
fieri reus, per. l. ſenatus. de accu. ſi ergo punitur vna
lege, non debet alia puniri. iſta de termino mihi pla-
cet: ſed ratio diſplicet. Videte: iſtæ leges quę indu-
cunt qualitates iſtas, non ſunt nouę leges. Item non
inducunt nouam actionem: ſed qualificant antiquã.
ſicut dicemus in. l. aut facta. ff. de poe. & ſic iſta ratio
non eſt bona. Sed determinatio placet quòd dupli-
catio non debet fieri niſi bis tantũ: ita quòd quadru-
plum non tranſcendat, vt inſti. de act. §. omnes. vbi
nulla pœna poteſt tranſcendere quadruplum. & ſic
vſque ad quadruplum augebitur pœna. & ſic ſi dice
ret ſtatutum quòd pœna quadruplicaretur: tunc ſe-
mel tantùm quadruplicaretur. pro hoc facit iſta lex:
ne in infinitum ſit oneratus. Dices tu: nonne hoc eſt
contra. l. aut facta. de pœ. vbi omnes iſtæ qualitates
conſiderantur? So aut iſtę qualitates venirent conſi-
derandę per nomina multiplicatiua. ſ. dupli tripli.
&c. & tunc habent locum prædicta. Sed ſi conſide-
rantur alio modo, vt ſi dicitur in ſtatuto quòd iudex
arbitrium habet conſideratis qualitatibus delicti.
tunc omnes qualitates conſiderantur, vt ibi. & circa
prædicta vide quod dixi in. l. ſanctio legum. de pœ-
nis. ¶ Vltimò gloſſa. ſignat contraria de infinitate
vitãda quod dic vt. l. qui bona. §. fi. & l. ſi finita. in prĩ.
de dam. infec. & ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum relictum animo compenſandi nõ inducit petitionem.*

2 *Stante ſtatuto quòd qui ſoluit præſtantias poſſit eas computare in condẽnatione: ſoluens uidetur prohibitus petere.*

g **Item ſi quis.** [g]Fideicõmiſſum † relictum
1 aĩo compenſandi, petitionẽ
2 nõ inducit. h. d. Facit ad ſtatuta. facta eſt † reformatio
quòd qui ſoluit præſtantias poſſit eas computare in
condemnatione. an poterit petere prędictas præſtã-
tias? Videtur quòd non: quia ſtatutum dicit quòd
poſſit compenſare præſtantias. videtur ergo prohi-
beri ne poſſint peti.

SVMMARIVM.

1 *Vnus ex duobus reis credendi per litis conteſtationem præoccupat ſibi debitum, etiam ſi non ſunt ſocij.*

2 *Correus credendi non tenetur cauere correum ratum habiturum, ſed de defendendo ſoluentem à correo.*

Plerumque. Vtq; ad. §. ſi in opere. diui-
tur in tres partes. Primò
loquitur quando teſtator nominat vnũ cui vult pro-
uidere, & plurium intereſt. Secũdò qñ vult prouide
re pluribus & plures nominat. Tertiò quando vult
prouidere vni & nominat alium. ſecunda ibi, ſic eue-
1 nit. tertia ibi, interdum. ¶ No. hanc. l. ſcitis † ꝙ vnus
ex reis credendi præoccupat ſibi debitũ per lit. cõte.
an hoc eſt verum ſi non ſunt ſocij? Glo. in. l. ex duo-
bus. la. ij. j. de duo. re videtur dicere quòd non: ſed hîc
2 dicit ſiue ſint ſocij ſiue non, vt hîc. Secundò † habe-
h tis gl. in. l. iij. [h]ſol. ma. quòd reus credendi nõ tenetur
cauere correum ratum habiturum, vt. d. l. iij. ſed tene
tur cauere de defendendo ſoluentem aduerſus cor-
reum, ſi à correo ſoluens conueniatur.

SVMMARIVM.

1 *Prouidere ei cuius plus intereſt in dubio quis præſumitur.*

2 *Pro titio, & nomine titij idem eſt.*

3 *Actio oritur ex ſtatuto in fauorem cuius factum eſt.*

i **Interdum.** [i]No. tex. ibi, plerũq; &c. No.
1 Iac. de are. † mirabilẽ præſum
ptionẽ qđ ĩ dubio vr̃ velle puidere ei cui⁹ pl⁹ inter-
2 eſt. Item no. † quòd dicit pro titio. quia tantùm eſt
k dicere facio pro titio q̃tũ nomine titij. ¶ Op. j. [k]de
condi. & demon. l. titio. §. titio gñoꝑ quã. l. videtur ꝙ
etiam publicanus habeat actionem, vt. l. ſeruo lega-
to. §. ſi teſtator. de le. j. Sol. hîc publicani nõ intererat
quia erat nudus executor: iõ ſibi non videtur velle
proſpicere. ſecus ſi ſua intereſſet aliquo modo: quia
tunc haberet actionem, vt. l. contraria. & per iſtam. l.
3 & ſimiles dico in ſtatutis & legibus † quòd ex eis de-
tur actio his in quorum fauorẽ ſunt facta. facit. l. ſta-
tuas. j. de acqui. re. do. & not. in authen. ſacramenta.
C. ſi aduer. vend.

Si in opere. In indiuiduis quilibet hære-
dum tenetur inſolidum. h. d.
l ¶ No. practicam [l]bonã: quia hîc videtur velle quòd
debeat præcedere mora oĩm hæredũ: & tũc quilibet
poterit inſolidum conueniri. ¶ Op. quòd quilibet cõ
ueniatur pro parte, vt. l. mortuo boue. §. fi. ſ. tit. j. & l.
legatorũ. Rñdeo. ibi reliquit centum quæ darentur
ciuitati pro opere: vnde nullum factum hæredum
verſabatur: ſed hîc fuit relictum in opere ciuitatis ex
truendo per hæredes: vnde hęredes erant obligati ad
factum & inſtructionem non ad dationem ſimplici
ter: tunc enim ſi ad ſimplicem dationem tenerẽtur,
eſſet ſecus, vt ibi dixi ſecundùm Iaco. de are.

SVMMARIVM.

1 *Induſtria perſonæ an in dubio uideatur electa, & an obligatus ad factum in ultima uoluntate preciſè teneatur ad id?*

m **Si quis.** No. hunc. §. ad duo. primò ſecundùm
1 Dy. quòd in † dubio videtur electa in
duſtria perſonę. ita dicit̃ per iſtũ. §. in. l. ſtipulatio. §.
ſiue autem. j. de ope. no. nun. ¶ Secundò no. ꝙ obli-
gat⁹ ad factum in vltima voluntate, preciſè tenet̃ ad
id: vt hîc. ita ĩtelligit Iac. de are. & ita ego intelligo in
l. ſtipulationes non diuiduntur. j. de verbo. obli. & ibi
pono rationem.

SVMMARIVM.

1 *Legatum incertum fauore alimentorum ualet.*

Qualitas

iterũ, vide Bal. cõſ.
ccxcix. cũ ſequẽti.

e ¶ Grauat̃ hr̃s. Sed
cõtrariũ vr̃ tenere
Imo. in. l. qui bona.
§. fi. circa fi. de dã.
infe. & ibi dixi.

f ¶ Vltimò facit. vi-
de Ang. ĩ. l. ſciẽdũ.
de ope. no. nun. &
Cy. ĩ. l. cũ antea. C.
de arbi. ĩ fi. & vide
Bar. ĩ. l. luci⁹. §. ĩpu-
berẽ & ĩ. l. męuius.
§. duob⁹. in fine ſui.
ſ. tit. proxi. & vide
Bart. qui hũc textũ
allegat in. l. prope-
randũ. §. ſin autem
vtraq;. C. de iud.

g ¶ Itẽ ſi quis. Adde
tex. in. l. penul. §. fi.
de ali. & ciba. leg.

h ¶ Plerumq; in. l. iij.
Adde Bart. ĩ. d. l. iij.

i ¶ Interdũ. tãtũ eſt
dicere. facit qđ no.
Bar. ĩ. l. ad diẽ. in fi.
q. de v. obl. & ĩ. l. ſi
ita ſtipulatus fuero
te ſiſti. §. j. de v. obl.
& p hoc facit qđ
no. dixit Bar. in. l. j.
§. nunciatio. de op.
no. nun.

k ¶ Op. j. Vide no.
p Bar. ĩ. l. ex verbo.
C. de fideicõ. lib.

l ¶ Si in opere. not.
practicã. Vide Lu-
do. roma. in. l. iiij. §.
cato. ĩ. xj. col. de v.
ob. & Pau. de ca. in
l. in executione. in
prin. de verb. obl.
¶ Ia. de are. Ang.
contrà in. d. l. ĩ exe-
cutione in prin.

m ¶ Si quis. per Bal.
in. l. j. in. xij. col. C.
de ſen. quę pro eo
quod intereſt, pfe.

2 *Qualitas personæ respicitur etiam ratione ingenij & ætatis.*

LEX XII.

1 STichus. Legatū† icertū relictū in his q̄ alimenta respiciunt valet.h.d.¶ Op. q̄ legatū nō valet ppter icertitudinē,vt.l.cū post.§.gener. de iure do.So.hoc est fauore alimētorū:vt.l.si cui an-
a nuū.j.ti.j.facit.s.ti.j.l.qdā.¶ Itē tene mētiaq̄ hic di-
2 cit† scdm qualitatē psonæ & ingenij & ætatis. facit ad id qđ dixi.j.ad carbo.l.de bonis.§.nō solū.vbi dr̄ q̄ quis debet alteri tradere instrumēta vel instruere aliū qđ intellige scdm qualitatem personæ,vt hic.

LEX XIII.

SI sic. Op.s.ti.ij.de.l.si seruus legatus.§.si ita.Dicit gl.hoc pronomen hic tollit cōtrarium quod declara vt ibi plenius dixi,&.j.e.l.si tibi.purè.

SVMMARIVM.

1 *Dictione quin quomodo sumatur?*

LEX XIIII.

NOn dubium. Op.de.l.quoties.&.l.cū tale.j.de cōdi.& demō.Gl.soluit trib9 modis.Primò,qa habuit respectū ad iura noua scdm q̄ ista cōditio pōt adijci.s.si nō nupserit & pōt grauari si nupserit.Nō placet:qa nō est verisimile q̄ ista.l.cogitauerit de.l.noua.¶ Quare glo.dicit
1 † q̄ hęc dictio qn,pōt accipi.i.qđ nō:& sic cōcordāt cū cōtrarijs.Ista sol.nō placet:qa est cōtra mētē huius.l.Scdo mō accipiť quin,p eo qđ,& sic affirmatiuè,& tūc ad cōtrariū r̄ndeo q̄ hic testator expressèrit siue nupserit siue nō restituat legatū:sed diuinare est.Vel meli9 hic simpliciter reliquit fideicōmissum non in pœnā si nupserit.de ista dictione quin, q̄ potest accipi negatiuè & affirmatiuè,habes in.l. vbi.§.j.s.de tut.& cur.da.ab his.

SVMMARIVM.

1 *Nolle uendere, & uelle uēdere & nō iusto pretio paria sunt.*
2 *Iudex arbitratur quod sit iustum pretium.*
3 *Iudex cogit dominum uendere.*

b Sed si cui. bNo.† paria sunt nolle vēdere.
1 & nō iusto ptio velle vendere.
2 ¶† Quero qd si est dubiū inter emētē & vēdētē qđ sit instū ptiū?R̄ndeo iudex adhibeť,vt.l.alieno.§.si
3 is.de fideicō.li.Sed qd† si dn̄s nō vult vēdere?certè tūc iudex coget eum vendere,vt.d.l.alieno.quod not.

SVMMARIVM.

1 *Legatum relictum in testamento solenni non intelligitur tacitè reuocatum per uoluntatem minus solennem.*
Vix,id est nullo modo.
2 *Testamentum primum si fuit ualidum & scdm inualidum ex causa præteritionis uel exhæredationis an relicta in primo testamento sint nulla.*
3 *Testamentum primum solenne an uideatur sublatū si testat or corā.vij.testibus dixit nolo primum testamentum ualere?*
4 *Clausula cassans & irritans omnem aliā uoluntaťē appositā in testamēto in ualido an tollat primū testamentū solēne?*
5 *Quid de clausula si non ualet iure testamenti ualeat iu.cod. apposita in secundo testamento inualido.*

LEX XVIII.

1 SI iure. † Legatū relictū in volūtate solenni per voluntatē minus solennē nō intelligiť tacitè reuocatū.h.d. Vix.i.nullo modo scdm Dy.¶ Oppo.
c scdm Dy.cq̄ fideicōmissum relictū in primo testō nō debeať.licēt sequēs volūtas sit inualida, vt.l.& si trāsferā.j.de adi.le.&.l.fideicōmissum.C.de fideicō. &.l.planè.la.j.in prin.s.de lega.j. R̄ndeo.ll.cōtrariæ loquunť qn̄ legatū expsse adimiť.vn̄ licet adimať in volūtate inutili nō tn̄ debeť:sed hic quādo tacitè adimit cōdendo aliā volūtatē:tūc ita demū vr̄ velle reuocare,si sequēs volūtas valuerit.Cōtra hoc dictum vr̄ in gl.q̄ incipit q̄ semp psumiť.q̄ dicit q̄ in dubio semper videtur velle reuocare,nisi cōtrariū sit liquidū.sed debes intelligere qn̄ scdm testm̄ est validū. aliàs est cōtra istū tex.& hoc tenet Cy.in.l.nostram. in fi.C.de test.& ista est veritas.¶ Op.de.l.ij.§.fi.& l.iiij.j.de adi.le.vbi tacitè reuocātur legata ex voluntate min9 solēni.Sol.ibi psumiť voluntas adimendi ex alio quā ex nouo testamēto.ſex inimicitijs.in testamento em̄ potest inesse illa cōditio,q̄ ita demum intelligať reuocatū primū testm̄ si secūdū valet:q̄ cō-
d ditio cessat in inimicitijs.¶ Pro declaratione d mate-
2 riæ† p̄ntis,quero:quod primū testm̄ fuerit validū.& secundū fuit inualidū ex cā preteritionis vel ex hęredationis: vn̄ legata remaneret firma ex secūdo testō per auť.ex cā. C. de libe.pręte. vtrùm relicta in prio sint nulla? R̄nde,& dic primū testm̄ remanere validum quo ad instōnē hæredū: & sic quo ad hoc iura
e antiqua nō corriguntť:e vt.l.si filius q in potestate. de lib.& posthu.& inst.de ex hær.li.in prin. sed quo ad legata primū testm̄ tolliť p secundū. casus est quasi de hoc.l.fi.s.de here.insti. & secūdùm hoc erit dare casum qđ qs decedit quodāmō cum duob9 testamētis:qa primū valet quo ad instōnē heredū. Item petunť legata ex secūdo tanq̄ ex testō & actione ex testō : qa in corpore diciť, tanq̄ nō rescissum obtineat
f testm̄.¶ Quero precessitf primū testm̄† solenne:de-
3 mum testōr adhibitis.vij.testib9 dixit,nolo primum testm̄ valere.an ex hoc primum testm̄ sit sublatum? Text.quod nō.insti.qui mo.test.infir. §.pe. Ego dicerē sic salua veritate:tu debes scire quod sicut legata & cętera alia q̄ in testō scribunť requirūt cōfirmationē per hęreditatis aditionē:ita adeptio (si qua sit) requirit quod cōfirmetur hęreditate adita:& ideo dicitur quod hęreditas à seipo adimi nō pōt qa nō est cuius aditione adeptio confirmeť,vt.l. sed & si cōditioni.§.fi.de hęre.inst. Modo ad ppositū si testōr coram.vij.testib9 dixisset sic: volo primū testm̄ nō valere:qa volo decedere intestat9:tunc vr̄ instituere venientes ab intestato:& per aditionē venientiū ab intestato adeptio cōfimabiť,vt.l.si quis ita.s.de hęre.insti.& sic ademptio valet. Sed si simplr̄ dixisset,volo testm̄ non valere,nō esset reuocatū nisi cursu.x.annorum.vt.l.sancim9.C.de testa.& insti.qui.mo.te.infir. §.pe.Facit ad pdicta quod videbitis in.l.si certarū. §. si eodē.de test.mi. & quod ibi diceť. Cōtra hoc facit l.cācellauerat.s.de his quę in test.delē.&.l.pxi. eod. ti.Gl.soluit ibi,peruenit ad actū facti.s.cancellando. sed.q.nostra loquiť,qn̄ stetit solùm in verbis.ita not. d.l.cācellauerat.&.d.l.nostrā.C.de testa.&.d.§.pe.cōtra hoc multū fortiter facit.l.nihil interest.j.de adi.lega.Gl.dicit quod id qđ dicit tex.nil interest inducať an adimať.s.solēniter.sed ista adeptio nō est solēnis,
g vt dixi.¶ Quero,dicit g testator† in secūdo testō in-
4 ualido cassans & irritās oēm aliā voluntatē & testm̄ quod fecit volens istud testm̄ oibus pualere. Quæro an vigore oim horūverborū primū testm̄ sit cassum: licēt secundū sit nullū.R̄ndeo cassatio & cancellatio restringiť secūdùm cām cassationis vel cācellatiōis, vt.l.cācellauerat. s.de his q̄ in test.delē.&.l.q ex liberis.§.testō.j.de bon.posses.secūdùm tabu. Modo ad
h propositū ista cassatio vel cācellatio vr̄ factah respectu secūdi testi:qa vult istud vltimū pualere.& ideo si vltima voluntas nō valeret,non valerēt ista verba cassans &c. & nil oparenť. hoc pbatur in.d.§.testō. & in.d.l.cācellauerat. vbi contēplatione eorū q sunt scripti in primo testō fuit facta cācellatio secūdi testamēti:ideo nulli alij prodest. & ita erat in casu nr̄o: &
5 idem sit† in secūdo testō inualido essent apposita verba:si nō valet iure testamenti valet iure codicillorū q̄ verba operanť vt debeanť legata venientib9 ab intestato.& ideo secūdū testm̄ cōfirmať per aditionē venientiū ab intestato : & tunc primū est inualidū:qa illa clausula cassans & irritans confirmať per aditionem venientiū ab intestato. Prædicta sunt vera qn̄ precessit voluntas solēnis,nō hn̄s clausulā derogatoriā:tūc em̄ quid operenť verba cassans & irritās, dicā in.l.si quis in principio testamēti.j.eod.

LEX. XIX.

SI tibi. Non pōt peti legatū nisi caueať de modo implendo.h.d. ¶ Op.quod legatari9 non debeat cauere vt.l.liberto.§.largius.j.tu j.Sol.ibi fuit electus vt nudus minister & executor.de executore autem & nudo ministro an & qn̄ debeat cauere, videbitis in.l.diuus.j.si cui plusq̄ p.l. falci. qđ no.de legatario an & qn̄ debeat cauere de modo implēdo, dixi plenè ī.l.quib9 dieb9.§.termilius.de cōdi . & demō.

a ¶ Stichus.tene mēti.& no.istū text.q facit no.q̄ si relinquo q̄ studeas, q̄ istud relictum est piū:qa cedit in alimenta:& hæres tenetur facere expēsas studij.&no.hoc relictū causa studij nō videri ppter incertitudinē: & hoc qa causa studij & causa dotis equiparanť.ita no. Bar.& doct.in.l.j. in fi.so. ma.sed ī dote incertitudo nō vitiat.l. cū post.§.gener.de iure do . ergo licet doc.hic cū gl.intelligāt hūc tex.loqui in alimētis: de hoc vide Bal. in repe.l. j.s.titu.j.in.v. co.& glo.in.d.§.gener.& vide latè.in.l.si cui j.de an.leg.

b ¶ Nō dubiū.§.sed si cui.p istū text.dicit Bal.in.l.j. C.pro emptore. quòd valet legatum rei furtiuæ scienter factū & debeť ęstimatio.

c ¶ Si iure.op.scdm Dy.Et istud tenet Imo.in.l. si ita scriptū.s.tit.ij.& Pau. de ca.in. d.l. planè. videtur tn̄ q̄ p aliū actū nullū q̄ p testamētū tacitè pōt includi adeptio.l.legatū sub cōditiōe. §.j.j.de adimē.le.& vide Bar.j.& habet locū regula huius l.etiā in cōtractib9, vt.l.si qs ante.ad fi. de acqui.pos.& ibi vide que habes per mod.Adde vt per Pe.de anch.consil. clxiiij. &. cciiij.& Ang. consil.cxliij. vbi pulchrè examinat.

POMATES.

d Pro declaratione. Adde qđ cōtrariū cōsuluit Ancha.cō. cciiij. incip. ex pdicto themate. versi. restat igitur.

e ¶ Non corriguntť. Bar. ī hoc variauit vt dixit ī.l.fi.de hęr. īsti.& ī.l.demōstratio.falsa.§.j.de cōd. & de.

f ¶ Quero precessit. Vide Bal.ī.l.sancimus. C. de testa. vbi dānat Bar.: hic & ego cōsului contra Bar. Papię.Andre. Barba.

f ¶ Quero precessit. Vide Bal.ī.l.ij.ī vlti. co.C.de sac.san.eccle.,& Imo.ī.l.si ita scriptū.§.rā.de lib. & posth. & Raph. cuma. in.l.in suis.e. tit.in.xxvj.co.& vide Bar.in.l. fi.ad fi. s.si quis ab.tes.,phi. & Pau.de cas.post Bal.ī. l. sancim9.C. de test. & Bar.in.l. hæredes palam. de test.& in.l.præsenti. & ibi Bar. C.fa. ercis. & dictū Bart. sequiť simplr̄ Pe. de anc.& Imol.ī.c. cū esses. de test.addeuidedēda latius p Alexā.ei9 cō.ciiij. ij.lib.& p Bal. cōsi. cccclxxx.iiij.lib.

g ¶ Quæro dicit.clausula in testis cassans & irritās oēm aliā vltimā voluntatē &c. & vide Bal.ī.l.si qs in prin.j.e.&Bal.in l.sancimus.C.de testa.adde Bal.consi. xlij. j.lib.

h ¶ Vr̄ facta. Vide Bar. ī.l.j.in.xv. q.s. de iure codi.& Bal. in.l.j.C. de fideicō. li.sed doc. alr̄ dicūt in.l.sed si in conditione.de hęre.insti.

SVMMARIVM.

1 Actio competit ad pretium quando res non poteſt præſtari.

LEX XX.

SI res. No.tex.ibi:ſed actionē de pre-
1 tio &c.ex† quo habes ꝙ quando nō pōt præſtari res:ad pretium cōpetit actio:ſed cōtradicat gloſ.inſti.de lega.§.ſi res aliena.dixi plenè in.l.planè.§.ꝙ ſi rē.ſ.de leg.j.& eſt glo.in.l.fundo.ff.ad.l.fal.

SVMMARIVM.

1 Nutu fieri qualiter intelligatur?

LEX XXI.

NVtu. Op.ad prin. & videṫ ꝙ nutu nō poſsit relinq,vt.l.diſcretis.C.q teſt.fa.poſ.Sol.iſta eſt veritas.qñqꝫ aliqs eſt mut⁹ oīno:qñqꝫ aliqs nō oīno tñ ꝑpter aliqđ accidēs vt ꝑpter morbū fortè nō pōt loqui.Primo caſu diſtingue vt.d.l.diſcretis.qa aut mutus à natura fuit aut nō,vt ibi.Scđo caſu pōt relinq
1 nutu,vt hîc.¶ †Quæro qualiter[a] intelligiṫ nutu?Re
a ſpōdeo qñ ad īterrogata cōſentit,vel facit aliqua ſigna p q̄ volūtas eius perpendiṫ, vt.l.ſeruo inuito.§.ſi pupillo.j.ad trebel.ſcđm Iacob.de are.ideo nota-
b rius[b] debet ſic ſcribere,cum talis propter accidēs loqui non poſſit interrogatus aſſenſit humeris & annuit capite,vt glo.dicit.Prædicta intelligo de eo qui non poteſt loqui :tamen non perdidit intellectum: aliâs non,vt.l.iubemus.C.de teſta.

c Fideicommiſſum. [c] Ego q̄ro in l.meui⁹.§.duobus.de le.ij.an teſtator poſſit diſpēſare cōtra regulā ꝙ duę cauſę lucratiuę nō poſſunt cōcurrere circa eādem rē in eūdē.Hîc videtur tex.ꝙ ſic ibi,niſi defunctus &c.tamē iſta.l.nō facit:qa hîc voluit teſtator ꝙ aliud pręſtaretur.ſ.ęſtimatio.aliâs autē nō poſſet diſpenſare cōtra illā regulam,vt.l.huiuſmodi.§.ſi ſempronius.ſ.de lega.j.dixi plenè in.d.§.duobus.

SVMMARIVM.

1 Officiales ꝑ pignorib⁹ nō poſſunt facere diſcooperiri domū.

d Colūnis. [d] Ex hoc.§.habes ꝙ officiales† q
1 faciūt diſcooperiri domum propter pignora,malè faciūt,vt hîc, &.l.cętera.ſ.de le.j.

SVMMARIVM.

1 Bis capitis cui bis legatur,niſi ſit clauſula derogatoria.
2 Clauſula derogatoria tacita per aliam clauſulam tacitam derogatoriam tollitur.
3 Prima uoluntas habens clauſulam derogatoriam quando tollatur per ſecundam?
4 Teſtator ſi in primo teſtamento dixerit,ſi aliud teſtamentum fecero nolo illud ualere,niſi in eo ſit ſcripta talis oratio, an ſi faciat ſecūdū teſtamētū ſimpliciter:primū tollatur?
5 Gloſſ.in.l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.malè loquitur.
6 Clauſula derogatoria appoſita in primo teſtamento minus ſolenni an operetur ꝙ per ſecundum teſtamentum ſimpliciter factum non rauocentur diſpoſita in primo?
7 Verba derogatoria appoſita in teſtamēto rupto ex cauſa præteritiōis:ꝙ cōſeruētur per authē.ex cauſa.quo ad legata.
8 Primum teſtamentum habens clauſulam derogatoriam,an ad hoc ut reuocetur ſufficiat,ſi in ſecundo fiat de teſtamento ſimpliciter mētio in quo ſunt uerba derogatoria, uel ſit neceſſe quòd fiat mentio de uerbis derogatorijs.
9 Teſtamentū unicū tantū qñ habēs clauſulā derogatoriā præceſsit,ſufficit reuocatio generalis p clauſulā caſſans &c.
10 Clauſula caſſans & irritans omne aliud teſtamētū quod fecíſſet:& ſi in eo eſſent uerba derogatoria ſub quacunq; conceptione uerborum appoſita in ſecundo teſtamento, an ualeat ut primum tollatur?
Exprimere aliquid quis poteſt tribus modis.
11 Remediū ut primū teſtamentū reuocari nō poſſit an ſit dare?
12 Primum teſtamentum ne tollatur per ſecundum per modum donationis non poteſt fieri.
13 Primum teſtamentum quòd non reuocetur per ſecundum per modum uenditionis fieri non poteſt.
14 Iuramentum interpoſitum ſuper primo teſtamento non impedit quin reuocetur per ſecundum.
15 Iuramentum interpoſitū ſuper primo teſtamento habet uim uerborum derogatoriorum.
16 Statutum habens clauſulam derogatoriam an tollatur per ſecundum?remiſsiuè.
17 Contractus habens clauſulam derogatoriam quando tollatur per ſecundum?remiſſiuè.

LEX XXII.

e SI quis in principio [e] Teſtamēti. Hęc.l. Diuiditur in tres partes. Primò:ponitur dictū.Scđo,ratio dicti. Tertiò,limitatio.ſcđa ibi: nemo enim.tertia ibi,ſed hoc ita.h.d.Si prima volūtas eſt derogatoria vltimæ:prīa p̄ualet:niſi prima p vltimā ſpālr reuoceṫ.h.d. ¶ No.tex.ibi,nemo enim &c.no.ex iſta.l.primò ꝙ ille cui bis legaṫ,bis debet habere.¶ Scđò no.ꝙ volūtas prima derogatoria debet reuocari ſpālr p ſecū-
1 dā.¶ Tertiò no.ibi,nemo em̄ &c.¶ Op.extra gl.† & vr̄ ꝙ ille cui bis legaṫ ſemel tm̄ habere debet,ēt ſi nō ſint verba derogatoria,vt.l.planè.la.j.§.j.ſ.de le.j.&.l.cū centū.ĵ.de adi.le.So.intellige hoc qñ leganṫ eidē res diuerſæ. Vel qñ legaṫ eadē q̄titas à diuerſis hæredib⁹,vt.ſ.tit.j.l.ſi pluribus.§.j.& ſ.tit.ij.l.ſeruo alieno.§.ſi quis.Vel pōt dici ꝙ legaṫ eadē q̄titas in diuerſis volūtatibus,vt.l.quinquaginta.ſ.de proba.Vel pōt dici ꝙ hîc loquitur qñ vnū legatū cōtinet plus alio quātitate vel cauſa ſcđm ea q̄ dixi in.l.cū centū.de adi.le.in oīb⁹ iſtis caſib⁹ ille cui eſſet bis relictū:bis caperet,niſi eſſet clauſula derogatoria:tūc em̄ capit ſemel tm̄,vt hîc.&.l.ſi ita.ſ.ti.ij.Cōtraria nō ob.qa loquunṫ in alijs caſibus.¶ Op.ſcđm gl.de.l.ſi mihi & tibi.§.fi.ſ.ti.ij.So.iſta debet intelligi ſcđm illā:qa potior habeṫ vltima volūtas.verum eſt ſi ipſum expreſsè prioris volūtatis pœnitebat.aliâs ſecus.vt ibi.¶ Op.ꝙ nō ſit neceſſe ꝙ expreſsè pœniteat eū prioris voluntatis,vt.l.fi.in princ.
2 ſ.tit.j.Dicit glo.dic vt ibi.& ibi ſoluit † quoniā ibi eſt quędā clauſula derogatoria tacitè ſumpta â cōtrario ſeuſu:& tunc nō eſt neceſſe ꝙ illa clauſula expreſsè tollatur:ſed ſufficit tacitè tolli.Sicut enim induciṫ tacitè,ita tacitè tolliṫ.hîc fuit expreſſa clauſula,ideo exp̄ſsè debet tolli.Dy. tenet iſtā & cōiter oēs moderni doct.Cōtra iſtā ſo.vr̄.ſ.de iure codi.l.cōficiūtur.§.fi.So.ibi īteruenerūt duo.ſ.prima volūtas derogatoria tacitè.Itē codicilli poſteriores per q̄ duo ſimul cōiuncta videtur ꝙ codicilli medio tēpore facti nō valēt quaſi interim fuerint in pendēti.Itē dicerē in caſu.d.l.fi.ſ.ti.j.qa ſi feciſſet epiſtolā nō obſignatā,& vltimò aliā obſignatā,ꝙ p vltimā cōiuncta voluntate prima,ſecūda nō ſignata nō valeret.ar.d.l.cōficiuntur.§.fi. Vel ad ſo.d.l.fi.in prin.dic ſcđm Pe.ibi clauſula derogatoria nō erat tacitè vel expreſſè appoſita:qa ibi fuerūt verba adiecta ad augmentum vt inducant fideicōmiſſum,ideo nō inducūt diminutionē.& etiā iſta ſatis placet.
3 ¶ Opp.de.l.diui.§.licet.ſ.de codi.Dicit gl.j.ꝙ† ſequēs volūtas emanās ſimpliciter valet ipſo iure,ſed tollitur ope exceptiōis,vt hîc.Iſta nō placet:qa in.l.cōtraria innuit ſequentē voluntatē habere plenū effectū.Alia ſolu.eſt ꝙ aut iſta verba ponunṫ in eodē teſtō quo legaṫ,& eſt neceſſaria ſpecialis reuocatio,vt hîc.aut ponunṫ in alio teſtō:& tūc nō eſt neceſſaria ſpecialis
f reuocatio:ita dicūt qdā.[f] Iſta ſo.eſt cōtra iſtū text.qa hîc dicit in eodē teſtō vel codicillis.vnde ſiue legetur in teſtō quo fuerunt verba derogatoria ſiue in codicillis poſtea factis,requiritur ſpecialis reuocatio.quare alij dicūt differētiā eſſe vtrū iſta clauſula derogatoria ponaṫ antequā leget vel poſtea.Iſta ſo.reprobaṫ per glo.& bene:qa in.l.contraria fuerūt appoſita verba derogatoria ad finē,ſicut hîc.quare gl.in.l.cōtraria dicit ꝙ valet poſterior volūtas,vt ibi,verū eſt ſi ſpecialiter prima reuocetur,vt hîc.& hāc tenet Dy.qdā vt Old.& And.de piſis q repetit iſtā.l.ſoluit aliter.& hoc vr̄ ſentire Ia.de are.vt dicam⁹ ꝙ in.l.cōtraria fuerūt verba derogatoria ſolennitatis q̄ ſolēnitas eſt iuris publici.ideo reuocatur p ſimplicē cōtrariā volūtatē:qa de facili res redit ad ſuā naturā:vt.l.ſi vn⁹.§.pact⁹ *me peteret*.ſ.de pact.Hîc verò verba derogatoria circa legatū ſeu volūtatē legādi:qa teſtator pōt tollere ſicut vult.cū à ſua libera volūtate dependet:ideo requiritur ſpecialis reuocatio,vt hîc.Videte ſi teſtator ibi dixiſſet ſic:volo ꝙ in codicillis meis requiratur iſta ſolennitas quòd ego me ſubſcribā,& mea manu ſignē:nec dixiſſet plus:tūc ſo.eorū cōtinet veritatē:eſſent em̄ verba derogatoria ſolēnitatis tātū,nō volūtatis.& p aliā volūtatē ſimpliciter emanantē ſine alia ſolēnitate tollerenṫ.Hoc habes in ſimili ī.l.humanū.cū gl.C.de le.ſed ī caſu.l.diui.§.licet teſtōr ꝑceſsit vltrà.dicit em̄ nō aliter codicilli valeāt niſi fuerint mea manu ſubſcripti.& ſic fuerūt derogatoria volūtatis, ſicut hîc:qa nō voluit aliter valere,& qđ ibi diciṫ de ſolēnitate ponitur cōditionaliter:ſed diſpoſitiuè ponitur tm̄ de volūtate.vnde iſti malè dicūt.Quare dic vt dicit gl.& Dy.quòd illa lex intelligatur ſcđm iſtā.& hoc tenuit Cy. Diſputādo hoc me audiente.¶ Opp.de.l.vbi ita.j.de do.cau.mor.Rñdeo, ibi trāſiuit in ſpeciē cōtractus inter viuos.ideo nō licet pœnitere,vt.l.ſicut.C.de act.& ob.&.ſ.cōmo.l.in cōmodato.§.ſicut.hîc verò ſtetit ī finib⁹ vltimę volūtatis.¶ Op.ſ.de vſu & ha.de.l.plenū.§.equitij.&.l.ſicut.C.de teſtami.vbi teſtator ſciens ſe habere filiū videtur eū exhæredare.Videtur enim loqui ſcđm conditionē eius de quo loquitur vt.d.§.equitij.ſol.ibi nulla pręceſsit expreſſa clauſula derogatoria.hîc ſecus.¶ Expeditis cōtrarijs venio
4 † ad.q.Glo.hîc quærit:lex iſta loquitur qñ præceſſerūt verba derogatoria legati.quid ſi præceſſerunt verba derogatoria teſtamenti,vt puta dixit,ſi aliqđ teſtm̄ fecero nolo valere.vel dixit:nolo valere aliud teſtamētum,niſi ſit ibi ſcripta talis oratio,vel tale quid.Dicit gloſ.quòd ſcđm teſtm̄ non va-
g let[g] niſi expreſsè pœniteat prioris teſtamēti.Iſtā.q.ponit Dyn.in.c.qđ ſemel placuit.de reg.iur.lib.vj.& quidā habent hîc.& ibi arguit prô & contrà quæ omitto cauſa breuitatis.ipſe determinauit vt determinat gloſſ.ſed Iaco.de are.determinat cōtrarium.& dicit ꝙ ſecundū teſtamentum ſimpliciter emanans valet ipſo iure & primū tolletur:qa nemo poteſt ſibi auferre liberā

a ¶ Nutu.quęro qualiter Vide Bar.in.l.j.§.ſi qs ita.de ver.obli.

b ¶ Ideo notari⁹.Vide Bald.in.l.diſcretis.C.qui te.fa.poſ.& ibi dicit ꝙ hoc non habet locū ad pias cauſas.

c ¶ Fideicōmiſſum. Et iſtū.§.no.alleg. Barto.in.l.planè.la.j.in.§.j.ſ.titu.ij.

d ¶ Columnis.Vide Bart.& doc.in.d.l.cætera.§.hoc ſenatus.& de intellectu hui⁹ text.vide not. Imo.j.eo.l.§.ſed ea.& ibi cū text.ſing.no.Imo.ſcđm glo.

e ¶ Si quis in princ. Et vide Bal.in.l.humanū.C.de leg.Io.de imo.in.c.cū eſſes.de teſt.Ange.in l.hac cōſultiſsima.§.pe.C.de teſt.Salic.& Bal.in.l.ſancimus.C.de teſt. Ang.in auṫ.hoc inter liberos.C.de te.& no.ī.d.§.pe.Bal.in.l.clarū.C.de fideicō.& vide Bal.& Io.de imol.in.§.in legatis hic alleg.& vide Bar.in cōſi.inci.vt dixit & aſſeruit.& eſt.xxj.& vide Lud.ro.in cōſi.cccij.And.Barb.

¶ Dicunt quidam. Vide Ia.de bel.in auṫ.de teſt.in prin.viij.col.& Io.an.& Io.de fantu.& dominicū in.c.j.de cōſti.in.vj.& Flor.in auṫ.hoc inter libe-ros.C.de teſta.

g ¶ Non valet.Old. etiam in.d.l.ſancimus.vt ibi refert Sali.tenet.opi.Dy,& ita etiā ipſe Salyc.& videtur ꝙ ſit cōmunis.adde Bal.conſi.clxxviij.

ferre liberā testamēti factionē.l. stipulatio hoc mō.
cōcepta de vb.ob.sed p ista auferť libera testamēti
factio, ergo nō valet. p hoc facit.l.diui.§.licet.š.de co
di.Nō ob.ista.l.&.l.si mihi & tibi.§.ī legatis.š.de leg.
j.qa hic fuerūt vba derogatoria act⁹ testādi.vñ clari⁹
distinguēdo dicit q̄ qñq; vba sunt derogatoria act⁹
testando.qñq; cuiusdā solēnitatis testi:qñq; volūta-
tis.primo casu nō valet:qa nō pōt se facere intesta-
bilē & esset cōtra bonos mores, vt.d.l.stipulatio hoc
a mō.Scđo casu nō valet, qa nō pōt mutare[a] solennita
tem q̄ est iuris publici, vt.d.§. licet. Tertio casu va-
let, si expresse de prima pœniteat: qa expssa reuoca-
tio reqriť, vt.l.si mihi & tibi.§.fi.š.de leg.j.& hîc. Ita
dicit Iac.de are.& An.de pisis sequēdo eum Cy.in.l.
sancim⁹.C.de test.recitādo hāc opi.dicit q̄ hæc opi.
saltē ī cathedra esset pulchra opi.postea Cy.me au-
diēte hoc disputādo determinauit cōtrariū dicēs sic.
Nō esset verū q̄ per hoc ipse efficiť intestabilis:imo
pōt facere aliud testm̄ qñcūq; vult:sed oportet qđ
nos sim⁹ certi q̄ ipse velit.Cū em̄ ista verba habeāt
vim cuiusdā ptestationis præambulę: talis ptesta-
tio declarat ī sequēti testō volūtatē deesse, vt.l.at si
quis.§.pleriq;.š.de relig.&.l.q in aliena.in fi.š.de ac-
qui.hęred.Sequens ergo testm̄ non est testm̄:qa lex
præsumit in eo volūtatē deesse, nisi expressam reuo
cationē faciat de primo. Vnde nō est verū quòd sit
intestabilis.idē tenebat Ray.de for.& ego idē puto.
b declarabo tñ lati⁹.¶ Et aduerte[b] si testator dixisset
tantū:nolo me posse facere aliud testamētū:& nolo
me posse mutare tale testamētū vel nolo me posse
c pœnitere.& nō dixisset vltrà:tūc fateor verū[c] esse di
ctū Iac.de are.& sequaciū:qa testator solū disposuit
circa ipsam possibilitatē testādi & nō circa volunta
tem q̄ debeat in futurū deesse:& hoc nō pōt facere:
qa nō pōt sibi auferre liberā testamēti factionē, vt.l.
stipulatio hoc mō.cōcepta de ver.ob.& ideo gl.ī.l.si
5 mihi & tibi†.§.in legatis.š.de leg.j. malè loquiť[d] &
d bene reprehēdiť p Iac.de are.sed si dixisset, si fecero
aliud testamētū nolo valere.hîc non disposuit circa
possibilitatē testādi:sed disponit circa volūtatē quā
dicit deesse ī futuro:ideo reqriť q̄ expresse reuocet
vt appareat volūtatē deesse in sequēti testō.quā lex
psumit deesse ppter verba pręambula derogatoria.
e ¶ Pro declaratiōe[e] nostrę materię† extra gl.& doc.
6 q̄ro hîc fit mētio de duplici volūtate in vna fuerunt
verba derogatoria:& postea est sequuta alia volun-
tas.q̄ro de prima volūtate qđ si ista verba derogato
ria sunt apposita in volūtate min⁹ solēni? Rñdeo:ver
ba derogatoria habēt vim cuiusdā adēptionis, vt hic
no.in gl.mag.& ideo ad hoc vt adimať hæreditas de
bet fieri adēptio in volūtate solenni:qa in codicillis
dari vel adimi hæreditas nō pōt, vt.l.ij.C.de codi.&
oportet q̄ adimať in tali volūtate ex qua posset adi
ri hæreditas, vt dixi in.l.si iure.š.e.Sed in ademptio-
ne legati nō requiriť tāta solēnitas:vt.l.si ita.š.de leg.
j.& ibi no.&.l.fideic.C. e.ti.&.l.heredes palā.§.j.de
testa.&.l.datū.C.de leg.& vide Azo.in summa in-
7 sti.de test.ord.§.illud etiā.¶ † Quæro qđ si ista ver-
ba derogatoria cōtineanť ī testamēto rupto ex cau-
sa præteritiōis vel exhęredationis an cōseruenť ta-
lia verba derogatoria per auť.ex causa? putarē q̄ in-
q̄tū ista verba cōtinēt adēptionē hæreditatis: & sic
respicerent institutionē:tunc nihil valent, sed inq̄tū
respiciunt legata & fideicommissa, tunc valent.p.d.
8 auť.ex causa.¶ Venio ad scđm testm̄.dixi† esse ne-
cesse q̄ p scđm testm̄ spāliter pœniteat de primo.&
quid si testator in scđo dixit & sic hanc meā vltimā
volūtatē esse volo & oībus præualere cassans & irri-
tans testamētū factū manu cuiusdā notarij talis vel

alterius cuiuscunq;:an sufficiat? quæstio est an in eo
sufficiat quod fiat mētio de testō simpliciter, in quo
f sunt verba derogatoria[f] an verò est necesse quòd fiat
mētio de verbis derogatorijs.Gl.hic vř velle qđ suffi
ciat qđ fiat. mētio tm̄ de primo testō:nec dicit aliqd
de verbis derogatorijs.&verba Dy.hoc videnť sona
g re ī.c.qđ semel.extra de re.iur.lib.vj.Alibi gl. dicit[g]
quòd nō sufficit mētionē fieri de verbis testi:sed de-
bet fieri mētio qualitatis testamēti, vt dicat non ob-
stāte tali testō:&verbis derogatorijs in eo insertis.ita
not.in.l.si mihi & tibi.§.in legatis.š.titu.ij.Quid dice
mus? Breuiter si bene ponderetis text. hic positū in
fi.principij videť reqrere duo. Primò quòd spāliter
eum pœniteat prioris volūtatis.Secūdo qđ cōtrariū
asserat eius qđ primò dixerat: vt ibi, sed hoc ita locū
&c.Dico ergo qđ debem⁹ inspicere verba derogato
ria qualř sint cōcepta: si em̄ sunt cōcepta secūdū eū
modū q priò in gl.poniť, vt si aliud testm̄ facerē no-
lo valere tūc reuocādo primū testm̄ noīatim & dicē
do hoc vltimū, volo valere, videť satisfactū huic.l.qa
specialiter primi testamenti facit mentionē:& dixit
vltimū se velle valere. & sic asseruit cōtrariū eius qđ
prius dixerat.Sed si ponimus verba derogatoria esse
cōcepta secūdū alios modos positos, ī gl.quia dixit si
qđ aliud testm̄ fecero volo valere, nisi sit talis solēni-
tas:tūc oportet qđ dicat cassans & irritās aliud testm̄
& verba derogatoria ibi posita.aliâs nō videť assere-
re cōtrariū eius qđ primè dixit: & sic intelligo glo. ī
9 d.§.in legatis.¶ † Sed quero, si esset ponere casum in
quo sufficeret reuocatio gñaliter facta dicēs cassans
oē aliud testm̄ meū, in quo sunt verba derogatoria,
h an hoc voluit pualere.¶ Rñdeo sic[h] si vnū tamē præ
cessit testm̄ in quo sunt verba derogatoria, vt.l.ij.š.de
10 li.&post.¶ † Quero quid si testator dixit sic, cassans
& irritās omne aliud testm̄ quod fecissem.& sic in eo
essent verba derogatoria sub quacunq; cōceptione
i verborū, an sufficiat.Hîc vř dicere quod nō.[i] qa tex.
hîc reqrit quòd specialř reuoceť. & illud diciť spāli-
ter fieri qđ est â gñalitate exēptum, vt.l. itē apud la-
beonē.§.hoc edictū.j.de iniur.&.l.j.§.dixerit aliquis
j.de publi.&.l.seruis vrbanis.in fi.j.eo.Sed istud non
est exēptū à gñalitate:ergo nō est testm̄ specialř.Ego
k dico sic[k] prout dixi in materia substōnis vulgaris
in.l.j.in fi. š. de vulg.& pu. aliqd pōt exprimi tribus
modis, qñq; gñaliter, qñq; singulariter, qñq; parti-
culariter:sicut est dare genus species & indiuiduum.
Aliquis ergo pōt noīari sub noīe gñis speciei & indi
uidui.Dic ergo quòd vltima volūtas seu testm̄ quòd
est testatio mētis:est nomē gñis.& iō dicēdo cassans
& irritās omne aliud testm̄ &c. nō sufficeret nisi qñ
vnū tm̄ pcesserit, vt dixi.š.& hoc tenet gl.& Dy.Sed
ego dico quòd ita dicēdo ēt si essent verba derogato
ria vř exprimi spāliter: quia testamēta q̄dā hñt ver-
ba derogatoria.quędā nō. & ideo sufficit qđ spāliter
fiat noua reuocatio sub noīe speciei, vt hîc dū dicit
spāliter.Pręterea pbo p tex.fili⁹ inter cęteros nō de
bet exhęredari: sed noīatim:& intelligiť noīatim nō
dicēdo exhęredo liberos, qđ est nomē gñis: qa com
prehēdit nepotes vlteriores, sed debet fieri exhęreda
tio sub noīne speciei, vt exhęredo filios, vel sub noīe
l singulari[l]:vt titiū.& diciť fieri noīatim, vt.l.titius.in
prin.š.de libe.& posthu.& ita dico in pposito: quia
sufficeret qđ reuocatio fieret sub noīe speciei, & fiat
mētio testamēti & qualitatis testi. ¶ Quæro quid si
verba derogatoria sunt ita cōcepta p hæc verba: qđ
si aliud testm̄ fecero, nolo valere, nisi sit obseruata ta
lis solēnitas.& si in eo fuerint posita verba reuocati
ua istius clausulę nolo reuocationem valere.quid iu-
ris? Puto idē: quia quocunq; modo sint facta verba

a ¶ Mutare solēnitatē. Et si diceret; nolo aliud testamentū facere posse, nisi cū.x.testib⁹ nil operať.hoc simpl'r tenet Pau.de cast.in.l.si mihi & tibi.§.fi.š.tit.ij.nisi vltra pdicta testator subdat:& si cōtingat me aliud facere nolo illud valere:qa tūc eēt clausula derogatoria volūtatis.& sic valere scđm eū.alle.no.per Cy.in.d.l.sancim⁹.& per Bar.hîc q.j.proximè.h.d.sed Bar.in l.omnes populi.in iij.q.princ.de iusti.& iure.tenet etiam q̄ qñ est derogatoria solēnitas reqrať specialis mentio.

POMATES.

b ¶ Et aduerte. Vide plura per Alexan.cōsi.lxx.in.iij.volu.& Pe.in consil.xliij.in.iij.volu.Panor.consil.xj.in ij.colū.in.ij.dub.in j.vol.cōsi.xlj.& in ij.vol.&.xlviij.vol.ij.& col.ij.

c ¶ Fateor verum. sed Sali.in.d.l.sancimus.tenet etiam in hoc primo casu contra Iac.de are.& Bart.qa per hoc non aufert liberam testādi facultatem qa reuocari pōt.& ideo dicit q̄ requiritur etiam isto casu specialis mentio per hanc.l.& glos.in.d.§.in legatis.quam sequitur.

d ¶ Malè loquitur. Et cōtra glo.in.d.l.si mihi & tibi.§.in leg.vide.j.& vide Bald.in.l.clarū.C.de fideicom.

e ¶ Pro declaratione. Et de hac materia vide plenè Ange.in cōsi.cccxiij.vbi optimè dicit & pulchrè no.

f ¶ Verba derogatoria.an sufficiat facere generalē mentionem de verbis derogatorijs an requiratur q̄ specificentur:vide Barto.in.l.humanum.C.de leg.& de forma clausulæ derogatorię.vide text.optimū & ibi Bal.in.l.fina.§.fina.C.de lat.li.tol.& melius in.l.omnes.in princip.C.de præscrip.xxx.anno.& ibi fin.dicit Bald.& Ange.q̄ sufficit testatorem dicere hæc verba videlicet non obstante aliquo alio testamento, etiā si de eo testamento debeat fieri mentio specialis &c.& perinde est ac si specialis derogasset scđm eū, per illū tex.& istis adde Bal.in auť.hoc inter liberos.C.de testi.& sing.per eum in.l.sancimus.in vlti.col.C.de test.& vide Ange.& Imo.in.l.si mihi & tibi.§.in legatis.de leg.j.& ibi dixi post eum. Adde Pau.de castr.consil.ccclxiij.vbi dicit q̄ Fede.de secn cōsi.ccxvj.aliter sensit quàm cōsi.xlvj.& quādo pater in primo posuit clausulā derogatoriā in secundo nō:sed illud fecit corā quinq; testibus, an sit sublatū primum.vide Ro.cōsi.ccclxxxv.&.cccxciij.

g POMACES. ¶ Alibi gl.dicit. Vide p Alex.ī.l.si mihi et tibi.§.et in legatis.ff.de leg.j.Fede.cōsi.xlvij.Pau.de cast.ī.l.humanū.ad fi.C.de leg.Card.cons.cij.in.j.dubio.in prima col.

POMATES.

h ¶ Rñdeo sic. etiā in cōtrarium est cōis opi.p Alex.consi.xxv.incipi.viso.testō.in.ij.col.in.iij.vol.& q̄ scripsi ad Bar.ī.l.ij.ff.de libe.& posth.pro op.tñ Bar.facit.l.fundus q loca.ff.de fund.instru.glos.in.l.q̄uis.C.de fideicō.& q̄ ponit idem Bart.in l.eos.ff.de fal.& q̄ not.Bal.in.l.quib⁹ dieb⁹.§.dñs.ff.de cōdi.& demō.Alexā.in.l.seruū.ī.vlt.col.ff.de hære.insti.& no.Barba.cōsi.lij.ī cipiē.nobilis & egregia inserto ī cōsilijs.Alexā.in.iiij.volu.Pau.de cast.consi.cccxij.Rapha.cu.cōsi.xlviij.& cōsi.lxxx.& cōsi.lxviij.Pau.de ca.cōsi.cclxiij.& istis adde in simili Bar.& q̄ ibi posui in.l.q Romę.§.duo fratres.in.vj.q̄stio.ad fi.ff.de verbo.obl.Alex.cōsi.lxxxv.in prin.ī.iiij.volu.& cōsi.x.in.ij.co.ī.iiij.vo.& vide Barba.cō.xx.& adde q̄ posui ad Bart.in.l.ij.§.oīm.ff.de admi.tu.Cardi.cōsi.lij.

i ¶ Videť q̄ non.sed Ang.& Imol.in.l.ij.de liberis & posthu.tenent contra Bar.hîc & ibi, & Bal.in auth.hoc inter.liberos.C.de testa.et in.l.humanū.de leg.j.

k ¶ Dico sic. Fed.de señ.in consi.xlvij.aliâs.lj.quod incipit habita super casu prædicto &c.tenet p omnia cum Bart.in hac materia. Et adde quòd hanc opi.Bar.sequitur etiam Alex.de Imo.in cōsi.cxxxiiij.col.ij.versi.ad idem.l.nominatim in.j.vo.& adde qđ idem tenet Pau.de cast.in consi.cccccv.incipi.in nouis.& in consi.cclxxxj.col.ij.circa medium incipi.in antiquis secundùm stampam Papien.

l Nomine singulari. hoc intellige quando, solus eras: aliàs secus in.l.ij.de.liberis & posthu.

reuocatoria si prioris volūtatis faciūt mētionē & etiā
qualitatis testamēti,tñ nō est necesse ꝙ verba singu
lariter exprimāt.sufficit em̄ ad reuocationē quod sit
11 reuocata illa clausula derogatoria,vt hîc ¶ †Quæ-
a ro [a] an sit aliqđ remediū ꝙ primū testm̄ nō possit re
uocari.Quidē dicūt ꝙ sic dicēdo,sic,volo hoc testm̄
valere & si cōtīgat me mutare & aliud testm̄ facere,
nolo valere:qa illud erit simulatū & fictū & ꝑ me-
tū factū cōtra volūtatē meā ne incurrāt indignatio
nē cōsanguineorū:& sic ꝓtestor ꝙ ꝑ illud nō inten-
do aliqđ alicui dare.tūc scđm nihil valet,etiā si exp̄s-
b sē prioris pœniteat[b] testī,sed primum:qa plus valet
&c.vt.C.plus valere qđ agiť.ꝑ totū.Itē ista ꝓtesta-
tio declarat aīm nō esse nec volūtatē in scđo,vt.l.si
qs in aliena.§.fi.s.de acq.hære.facit.l.in cōcubinatu.
s.de cōcu.Hoc nō placet:nā ꝑ primū testm̄ nō ꝓbať
scđm simulatū nec factū cōtra voluntatē:nā sufficit
primā volūtatē derogatoriā esse reuocatā,vt dixi.s.
nā sicut tūc volebā primū testm̄ valere & scđm esse
fictū:ita mō primę volūtatis me pœnitet & nolo se
cūdū valere.Itē ꝑ primū testm̄ non ꝓbať dolus nec
met⁹.vt.l.metū.C.qđ me.cā.C.de trāsl.si maior.&
de dolo.l.dolū.nec etiā inducit aliqd verisimile suf-
ficiēs ad arguēdū dolū vel metū.C.de trāsac.l.iterpo
sitas.Remanet ergo solū nuda volūtas ꝓhibitoria q̄
pōt reuocari,vt dictū est.Preterea si testm̄ esset fa-
ctū p̄ntib⁹ vicinis & cōsanguineis:præsumiť cessare
c metus[c] & dol⁹,vt.l.transactionē.C.de trāsac.Aliȷ di-
cunt ꝙ fiat sic.s.ꝙ in primo testō dicat:si contingat
me facere aliud testm̄:tūc oīa q̄ scripta sunt in isto,
in illo intelligant repetita,ar.l.posthum⁹.§.fi.s.de in-
ius.rup.& irri.test.sed hoc nō placet:qa sicut p̄cedē-
tes codicilli p̄nt reuocari:ita & ista volūtas.vñ puto
ꝙ hoc casu sufficeret gñalis cassatio oīs p̄cedētis vo-
lūtatis.Vñ aliȷ dicūt ꝙ stādo in finib⁹ vltimę volūta
tis nullū est dare remediū.Nemo em̄ pōt sibi legem
imponere à qua recedere nō possit,vt hîc.nisi trāseat
d in formā cōtract⁹,[d] vt dicit Dy.in.c.qđ semel.de re.
iur.li.vj.& ita tenēt Cy.& An.de pis.& quasi oēs.Di
12 cat ergo† sic testōr volo hāc esse meā vltimā volūta
e tē quā ꝓmitto.nō reuocare.Sed si cōtīgat[e] me reuo-
care vel aliud testm̄ facere:ex nunc dono & do om-
nia bona mea tibi hæredi instituto vel tibi notario
recipiēti ꝓ hærede instituto & ꝓ legatariȷs eo mō &
eā forma qua ego testōr.s.dixi.Et ꝙ vltīa voluntas
possit trāsire ad cōtractū no.ꝑ gl.in.l.heredes palā.in
f fi.s.de test.Hoc nō est verū[f] & cōsulerē cōtrariū[g] sal-
g ua reuerētia Dy.Nā cōtract⁹ īter viuos facti sub cō-
ditiōe īpossibili de iure vel sub conditiōe turpi sunt
nulli ipso iure,vt.l.īpossibilis.&.l.gñaliter.de vb.ob.
sed ista dōatio est facta sub cōditione turpi & cōtra
bonos mores:qa aponiť si cōtīgat me mutare testm̄
& sic aufert liberā testī factionē,& nō valet,vt.l.sti-
pulatio hoc mō cōcepta.de ver.ob.ergo &c.& sic re
peri Dy.cōsuluisse anteꝗ̄ scriberet ī.c.qđ semel pla
13 cuit.extra de re.iu.li.vj.¶ Quero qd si fieret† ꝑ mo-
dū venditionis dicens volo istud testm̄ oībus præ-
ualere & volo nō reuocare:& ex nūc vēdo & trado
pro tanto pretio quod confiteor me habuisse.Vide
tur quód valeat.hîc enim non videor grauari metu
pœnę ne faciā testamentū:qa si in conditionis euen
tum perficitur vēditio:ergo alterius est res & meum
est pretium.Breuiter puto non valere.siue enim ego
haberē plus de p̄tio ꝗ̄ res valeret spe lucri:inuitaret
ad mutandū testm̄,vt haberē illud p̄tiū.siue haberē
min⁹ nō reuocarē metu pœnæ:siue haberē tantūdē
& haberē maiorē affectionē ad rē ꝗ̄ ad pretium vel
ecōtrà.Et sic semper inuitaret ad mutandum testm̄
vel nō spe p̄miȷ.q̄ cōditiones à iure reprobantur,vt
l.ille aūt.in fi.de hęre.insti.& ibi no.An aūt possit re
peti p̄tiū quod est cōfessus habuisse testator?nō est
meū tractare nūc.tñ dico ꝙ apud me illa cōfessio p̄-
14 tiȷ fraude vel fraudis suspicione nō caret.¶ †Quæ-
h ro qd si testator[h] dicit se nō mutaturum testm̄,& iu-
i rat[i] nō venire cōtra:an p̄t facere aliud testm̄?Spec.tā
git in ti.de instr.edi.§.cōpēdiosè.ver.qd si qs iuraue-
rit.& glossator decretorū ponit.xiij.q.ij.c.vltima vo
lūtas.& multi do.iuris canonici disputauerunt eam.
k ¶ Vltimò Io.an.[k] disputauit eā quā ponit ī mercu-
rialib⁹.ī.c.qđ semel.de reg.iur.li.vj.& determinauit
ꝙ vltimū testm̄ valet nō obstāte iurō.tñ q facit secū
dū testm̄ est periur⁹,ꝓbať p.c.j.extrà de spon.du.&
ad argumēta cōtraria rñdeo iurm̄ est seruandū,vt in
c.cū cōtingat.extrà de iureiu.&.c.ꝗ̄uis.de pac.li.vj.
nā quędā sunt q̄ depēdēt ex mera volūtate iurantis,
nec habet necesse ꝓpter hoc adire p̄torē:* qa imò*
tūc nō obstāte iurō poterit cōtrauenire,sed erit per-
iurus.sed si nō depēdet à mera volūtate iurantis,sed
habet necesse adire pretorē,tūc pretor nō debet esse
author periuriȷ:ideo venientē cōtra iurm̄ nō audiet
pretor.ita loquiť.d.c.cū cōtingat.&.c.ꝗ̄uis.de pact.
libr.vj.& ita loquiť auť.sacramenta.Lex em̄ tibi suū
non tuū denegat auxiliū,vt.l.ij.& ibi no.C.si aduer.
l ven.Sed ego dico[l] ꝙ nō erit periurus:quia iuramentū
est interpositum super eo quod est cōtra bonos mo
res:quia aufert liberam testamenti factionem vt.l.
stipulatio hoc mō.infrà de verb.obl.ergo &c.& hoc
tenēt Cy.& Pe.in.l.j.C.de sac.sanc.eccle.& And.de
15 pisis hîc.¶ †Quæro vtrū[m] iuramētū habeat saltem
m vim verborū derogatoriorū,vt secūdū testm̄ nō va
leat nisi primū spāliter tollať.Videť mihi ꝙ Io.an.
determinet ꝙ sic.in.q.p̄dicta.& hoc puto verū.nam
iuramētū interpositū in testō haberet vim,vt īpor-
tet pinde acsi diceret valeat oī iure quo valere pōt,
vt.l.cū pater.§.filius matrē.s.de leg.ij.ideo puto qđ
habeat vim verborū derogatoriorum,& requiratur
16 specialis reuocatio ꝑ illū.§.¶ †Quero qd in statu-
tis:si in vno præcedunt verba derogatoria,& aliud
simpliciter loquať:an valeat?tex.est & gl.in.l.huma
num.C.de legib.dixi plenè in.l.omnes populi.s.de
17 iusti.& iu.¶ †Quæro † quid in contractibus?Dic
per Cy.in.l.pacta nouissima.C.de pact.& ꝑ eundē
in qōne quā hîc disputauit quę incipit,p̄cessit pri-
ma voluntas sequentibus derogans &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an possit reseruare factionem testamenti notario condemnato de falso?*

Miles. No.ꝙ iudex pōt reseruare factionē te-
stamenti dānato.qđ est cōtra regulā
iuris cōis:qa si nō reseruaret:dānat⁹ ad mortem non i
possēt testari,vt.l.eius qui.s.de test.& de hoc quali-
ter militi possit reseruari factio testī,no.in.l.& militi
bus.C.de test.mi.per gl.& per Cy.& Dy.inducitur
1 † ista.l.in argumentum cum aliȷs legibus allega.in
glo.ꝙ iudex possit reseruare factionem testamēti
o notario condēnato[o] de falso.vt hîc.In contrarium

a ¶ Quæro an.An possit dari remedium ꝙ primum testamentum non possit reuocari:vide Bal.in.l.sancimus.de testa.

a POMATES.Quæro an sit aliquod remedium.in ista qōne vide Spec.in ti.de instru.edi.§.cōpēdiosè.ver.quid si.Fed.de senis consil.xlvij. aliâs.lj.incip.super dicto casu.& cōsil.ccxxxij.incip.casus talis in monasteriȷs.Bar.cōsi.clxxxviij.incip.qdā fecit testm̄.& ī.l.oēs populi.in.iȷ.q.princ.versi.circa secūdā.ff.de iust.& iure.ꝑ Iaco.de belui.in auť.ex impfecto.C.de test.ꝑ Ioan.an.& moder.in.c.j.de cōsti.li.vj.& ī.c.j.de exces.p̄la.e.li.per Bal.& Ang.in auť.hoc inter liberos.C.de test.Bald.in.l.humanū.C.de legib.& ī.l.clari.C.de fideicō.ꝑ Ang.cōsi.cccxiȷ.incipi.quædā dña Ioānina vxor.& in.l.oēs.C.de p̄script.xxx.an.Bald.Ange.& Imo.in.l.ȷ.C.de libe.& posth.Paul.de ca.cōsil.clxȷ.incip.qdā dña in suo testō per Cardin.florenti.in cle.j.in xxxiiȷ.colū.de sepul.alleg.latè in.l.si mihi & tibi.§.in legatis.in.ȷ.col.& seq.de leg.j.

b ¶ Prioris pœniteat.Adde Bar.in.l.pacta nouissima.C.de pac.

c ¶ Cessare metus.Bal.in.l.j.circa fin.C.de sac.sanc.eccl.vbi ponitur alius modus,sed non vr̄ bon⁹ mod⁹.qa primum testm̄ mutať & ꝓpter bñficium treb.detrahen.& ibi habes per Gui.de suza.aliqd per Cy.& Imol.in.l.si mihi & tibi.§.fi.s.titu.ȷ.

d ¶ In formā cōtractus &c.adde Bar.ī.d.l.stipulatio hoc mō cōcep.in prin.& ibi Rom.& Pau.de cast.

e ¶ Sed si contingat Idem tenet Bal.in l.sancimus.& in.l.cum antiquitas.de testa.& in.c.j.de feu.da.in vi.le.cōmis.& adde Bal.in l.ex testō.C.de fi dei.& adde quod reperiť Dy.cōsuluisse cōtra id qđ tenet in lecturis,vt refert Pau.de ca.in.d.l.cū antiqtas.Sed qd in legato:puta lego titio fundū,dicēs ꝙ nolo posse reuocare:& si contingat me renocare,ex nunc dono sibi dictum fundum p̄nti & acceptanti.Bal.in.d.l.sancimus.tenet ꝙ tūc valeat donatio:qa cessat rō & nō tolliť libera facultas ꝑ donationē vni⁹ &c.sed Pau.de ca.ī.d.l.cū antiqtas.dicit ꝙ in cōtrariū facit:qa sicut debet esse libera vltima voluntas quo ad institutiones:ita quātum ad legata:qa nō debet qs compelli ad ea facienda de directo,vel indirecto:& ista pars est fortè verior scđm ipsum nec aliter diceť.subdit tñ ꝙ reperiť Bart.mouisse istud dubium,vt habetur in quibusdam suis recollectis,vt in.l.iubem⁹.C.de sac.san.ec.Imo.aūt tenet opi.Bal.hîc.& adde Bal.ī.d.l.sancimus.qui solus singularissimè limitauit hāc materiā.& ad hāc materiā vide oīno Bal.ī.c.ȷ.de feu.da.in vi.le.cōmisso.vbi ponit no.q.titi⁹ filios nō &c.vbi arguit pro & contra.& indecisum reliquit.tu adde ꝙ cōstitutio p̄cariȷ de qua ibi,nō pōt cōstitui ad īcōtracta secūdū An.ī.d.l.stipulatio hoc mō cōcepta.& bñ facit qđ not.ī l.iiȷ.j.de acqr.poss.In hac materia adde Bal.ī auť.hoc inter liberos.C.de testa.& qđ no.Io.an.in.c.j.de cōsti.ī.vj.secūdū Bal.ī.d.c.ȷ.ī ver.qrit hñs vxorē & nō liberos īduct⁹ blāditiȷs &c.vbi vide.Adde an si fiat legatū cū cōditione si cōtīgat testm̄ reuocari illud donat Lud.ro.cōsi.ccxciiȷ.& qd si dicat dono oīa bōa mea vide Oldr.cōsi.cxiiȷ.& Ang.c.ōsi.ccxiȷ.&.lxxvj.

POMATES.

f ¶ Hoc nō est verū.Vide Alc.cōs.xxv.in vlt.col.in.iȷ.vol.Panor.cōsi.xlj.ī.ȷ.dub.ī.ȷ.vol.Rom.cōsi.xlj.als.clxxiȷ.& consi.ccxciij.

g ¶ Cōsulerē cōtrariū.Vide secūdò in cōs.clxviij.īci.ꝑ decisiōe.cōsulta.ꝓposite &c.vbi tenet cū Bart.hîc.& Ro.in cōs.īci.i Christi noīe repetitio p̄supposito qđ dictū legatū de quo in themate transiuit in cōtractum.

POMATES.

h ¶ Queroqd si testator.Vide Old.cōsi.cxxix.ī fi.Fed.ī cōsi.c.ī vl.co.ī fi.Ale.in.l.pactū.qđ dotali.C.de pac.Panor.cōsi.xlj.in.j.dubio.ī.ȷ.vo.& cōs.xlviij.in vlti.col.eo.vo.ij.Fel.in.c.cū accessissent.ī.v.co.de cōsti.& ꝓ cōfirmatione vide quæ posui ad Bar.in.l.cū p̄cario.ff.de preca.

i ¶ Et iurat.An possit testōr mutare testm̄ cui iurauit nō cōtrauenire.dixi post Bar.ī.l.cū duobus.§.idē rñdit.s.ꝓ socio.est & gl.xiij.q.ij.c.vltima volūtas.& habes Guid.de suza.ī.l.j.de sac.san.eccl.& Bal.in.d.auť.hoc inter liberos.ꝑ Imo.in.d.c.cū cōtingat de iureiu.in.xvij.char.Adde an iurās non mutare testamentū possit illud mutare.Old.consi.cxxvij.&.clx.

k ¶ Io.an.Imo.tenet opi.Io.an.in.d.c.cū cōtingat.Contra Bar.hîc.

l ¶ Ego dico hoc idē firmat Bar.ꝑ casū.l.si qs īqlinos.§.fi.de le.j.vbi vide.

m ¶ Quero vtrū.Adde Bar.in.d.l.oēs populi.& an iurm̄ habeat vim clausulę derogatorię.Adde Bar.in.l.eam quam.C.de fidei.& ibi dixi.

n ¶ Miles.Vide qđ incidēter dixi in.l.īperiū.apost.magna.ff.de iur.om.iu.

o ¶ Notario cōdēnato.an notario dānato de falso possit reseruari factio testamenti.Adde Bar.in.d.l.& militibus.& in.d.l.diuus.

vr̃ in.l.nõ põt.ĵ.de fur.Sed distingue:aut iudex facit cã cognita & põt:aut sine cãę cognitione,& nõ põt, vt.l.diu⁹.ĵ.de iniur.&.l.qđ ergo.§.pœna grauior.s.de his q no.ĩfa.ita tenet Dy,& Cy.refert in.l.& militib⁹ C.de testa.mi. LEX XXIII.

Ex imperfecto. Not.text.ibi, decet em̃ &c.

LEX XXIIII.

Creditori. Quæro gl.si est creditor quõ cadit hoc φ sit indebitũ.Dicit gl.intellige de creditore putatiuo,vel de creditore cõtra quẽ debitor est tutus exceptione fauorabili.

SVMMARIVM.

1 *Disiunctiua qñ ponat̃,p cõiunctiua.* LEX XXV.

Ille aut ille. Vides ergo φ disiũctiua ponit̃ pro cõiunctiua:qa dixit ille aut ille:& sic põt ab vtroq; petere.sed malè dicit gl.& reprehẽdit̃ p doc.qa hîc nõ ponit̃ aut,p &,sed stat ,ppriè & hr̃des tenent̃ tãq̃ duo rei.vt.l.si ex toto.§.j.s.de le.j.& no.ĩ.l.siue à certis.ĵ.de duob⁹ rei.& est tex.ĩ aut̃. 1 si qñ.C.de cõsti.pe.&†qđ dicitur in.l.pe.C.de verb. sign.disiunctiua ,p cõiũctiua poni est verum quãdo cadit inter personas honoratas, sed hîc cadit inter grauatas & sunt tanq̃ duo rei debẽdi & quilibet in solidum tenetur secundùm Dyn.& omnes.& bene.

Cũ in verbis. Dicit Iaco.de are. facit ista.l.φ qñ quæstio non a habet dubiũ,φ iudex nõ debet committere [a] cõsilio sapientis.ad idem facit.l.pediculis.§.labeo.de aur.& arg.leg.& videtur expressum in aut̃.de iud.§.j.

LEX XXVI.

Is qui. Dicit̃ hîc p̃stare debet oẽ dãnũ. Cõtra in.l.si sterilis.§.cũ p vẽditorẽ.s.de act.em.So.tenet̃ ad oẽ dãnũ qđ cõtigit circa rẽ,sed ad dãnũ extrĩsecũ,& qđ nõ cõtigit circa rẽ,sed cõtingit extra rẽ:tunc secus.& ita intelligitur ista gl.quę incipi.& quia.sc̃dm Dy.& bene.

LEX XXVII.

Paulo callimacho. Legatũ filiæ in testamento non reuocatur per legatũ factum patri in codicillis.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia præterita non futura comprehendunt.*
2 *Testator iubẽs aliquẽ esse cõtentũ pro his quæ in testamento reliquerat,intelligitur de relictis purè non sub conditione.*
3 *Clã,uolo talẽ e,ĵ e cõtẽtũ,& φ pl⁹ petere nõ possit,remissiuè.*

1 Pomponius. †Verba generalia p̃terita nõ futura cõprehẽdũt h.d.secundũ Dy.vel aliter.Si † testator iubet aliquẽ 2 esse contentũ aliqua re certa pro his quę in testõ reliq̃rat:ĩtelligit̃ de relictis purè,nõ sub cõditione.h.d. b iste no.§.¶ Op.[b] de.l.q Romę.§.duo.fr̃es.de ver.ob. vbi vr̃ φ veniat fideicõmissum futurũ.Dicunt qdã: ibi ṽsat̃ rigor:hîc ęqtas.Vel alr̃:hîc fuerũt v̄ba p̃ris ĩter filios,cui⁹ votũ est vt filij habeãt hr̃ditatẽ,sed ibi fuerũt v̄ba stipl'onis ĩter fratres.& ita vr̃ gl.sentire. Vel meli⁹:ibi fuit malè iudicatũ,& debuit iudicari vt hîc dr̃.hãc opi.teneo ,p v̄a & tenui semp.¶ Vlti3 mo† facit iste.§.ad istã clam:volo talẽ tali re esse cõtentum,& φ plus petere non possit,de quo dixi.s. eo.l.fideicommissa.§.si quis ita scripserit.

SVMMARIVM.

Ciuitas an possit cogere debitorem alicuius exulis soluere:& si soluerit,an liberetur.

Iulius. Si debitũ demonstrat̃ vnde soluat̃ seu vt ex eo fiat solutio nõ vr̃ grauatus debitor sed hr̃s.h.d.¶ Op.s.ti.j.l.an̄pe.§.ciuib⁹.Sol.vt ibi.¶ Vlteri⁹ op.& vr̃ eẽ grauat⁹ debitor:qa debitor põt grauari,vt.l.si seru⁹.§.pe.s.ti.ij.&.l.si pecunia.sed hîc dr̃ cõtrariũ:ergo &c.So.hîc p iudicẽ alij coactus fuit soluere,vl'nõ agnouit relictũ.Tu dic φ põt grauari debitor:verũ est si testõr voluit.sed hîc appet φ testõr noluit grauare:qa v̄ba legati nõ fuerũt directa ad legatariũ,sed v̄ba executiua legati tm̃:vñ debitor 1 ad solõnẽ fuit adhibit⁹.Itẽ facit †ista lex vtrũ ciuitas possit cogere debitores alicui⁹ exulis soluere:et si soluant,vtrum liberentur.de quo vide plenè.in.l.creditor.de sol.per Dyñ.

LEX XXVIII.

Si fidei. De hoc vtrum fideicõmissum relictum à non capace valeat, habes glo.in.l.eã quã. C.de fideicom.& vide bius in.l.cogi.§.hi qui.ĵ.ad treb.

SVMMARIVM.

1 *Duo adiectiua qñ copulãt̃ respectu un⁹ substãtiui requirit̃ cõcursus utriusq;:q̃liter intelligat̃.* LEX. XXIX.

Qui concubinam. Duo adiectiua prolata respectu vni⁹ generis verificãt dispositionẽ ĩ altero,licèt vtriusq; veritas nõ cõcurrat.h.d. tex.ibi,cã empta parata &c.& secũdò ad vsum tradita,secũdũ Ia.de aret.vides quòd nõ est differẽtia ĩter vxorẽ & cõcubinã, vt hîc, & videbitis ĩ.l.itẽ legato. §.parui.ĵ.eod.Secũdò videtis hîc φ licèt duo adiectiua ,p̃terant̃ respectu vni⁹ substãtiui copulatiuè tamẽ non requirit̃ de necessitate cõcursus vtriusq;,vt hîc. dicit em̃ empta parata.& sufficit esse parata,licèt nõ empta.qđ no.qa videt̃ mirandũ.Sed possum⁹ dicere quòd hic nõ est oratio cõiuncta,sed est magis oratio resoluta:nec copulatiua, nec disiũctiua. Ista so.non est bona:qa si est resoluta:debet resolui in cõiũctiuã b vel disiũctiuã,vt.l.sępe.de ver.sig.&.l.alienationis.§. fi.e.tit.si ergo hîc resoluerẽt in disiunctiuã,malè dicerem⁹:qa tunc debet vnũ eligere tm̃.Si verò resoluit̃ ĩ copulatiuã:tũc requirit̃ cõcursus vtriusq;,vt.l.si hęre 1 di plures.de cõdi.insti.So.†id φ dicit̃ qñ duo adiectiua copulant̃ respectu vni⁹ substantiui,requirit̃ concursus vtriusq;, est verũ si copulant̃ respectu vnius substãtiui certi & limitati.secus si respectu vnius generis.Dicit em̃,hîc vestẽ.ita declaraui in.l.si is q ducenda.§. vtrùm.ĵ.de re. du.quod no.

SVMMARIVM.

1 *Verbum habeat,quãdo trahitur ad fideicom.*

c Cum ita. [c] In dubio assumim⁹ φ est min⁹.h.d.tu habes hîc duo.vnũ quòd verbũ habeat,adiectũ portioni hæreditatis trahit̃ ad fi1 deicõmis.nõ ad institutionẽ.¶ †Secũdò no.φ verbũ habeat, intelligit̃ hoc est manu heredis accipiat.& ab herede dãte,vt hîc:qa dicit priò habeat,& postea dicit cũ heres dare dãnatus esset &c. Secundũ hoc in dubio v̄ba executiua legati videnẽ ad heredẽ referri. Cõtra hoc videt̃ tex.cũ glo.ĩ.l.lucio.s̃.ti.j.& ibi solui.

SVMMARIVM.

1 *Verbum peruenisse,seu peruenerit,intelligitur cũ effectu.*
2 *Reus edit actori ad intentionem coadiuuandam.*

1 Cum ita. Verbũ p̃uenisse,seu p̃uenerit, intelligit̃ cũ effectu.hoc.d.¶ Not.ex isto.§.†quòd actori edit reus ad intẽtionẽ coadiuuandã.Cõtra hoc facit.C.de edẽ.l.q accusare.&.l.fin.Sol. ad intẽtionẽ fundandã nõ edit:hoc est ad ,pbandũ id qđ est fundamentũ intẽtionis,vt in cõtrario,vt patet ĩ.d.l.fi.dũ dicit originẽ &c.sed ad adiuuãdã intẽtionẽ iam fundatã bñ edit,vt hîc.Aliud exẽplũ habes.ĵ.e.l. pdijs.§.titio.secũdùm Gui.de cu.Nec potes dicere φ hic loquit̃ in rõnib⁹,quia hîc nõ sunt factæ mãdante actore:ergo est eadẽ ratio q in instrumẽtis.facit.ĵ.ad l.fal.l.pe.§.fi.& quod ibi dixi. quod not.

SVMMARIVM.

1 *Euictio debetur ab herede in legato generis.*
2 *Emptor quare tenetur facere pretium uenditoris. sed uenditor non rem emptoris?*
3 *Conclusio libelli in actione ex empto de euictione.*
4 *Denunciatio quãdo fit.quãdo quis acturus est de euictione?*

d Si hæres. [d] ¶ In† legato g̃nis ab herede de1 bet̃ euictio.Itẽ q ex causa lucratiua est habitur⁹ regressum de euictione:debet ante iudiciũ acceptũ denuntiationẽ facere.h.d.& iste est bonus casus, ideo tenẽdus mẽti. ¶ Opp. & videt̃ quòd legatarius nõ habeat regressum cõtra herẽdẽ de euictione,vt.l.si à substituto. §.j. s̃.ti. ij.So.aut est homolegatus in specie,& nõ debet̃ euictio,vt ibi.Aut in genere: & debetur, vt hic,& ibi not. & pleni⁹ in.l.si dom⁹.§.de euictiõe.s̃.tit.ij.& dicit Ludo.Ro.hoc magis ex qualitate obligatiõis:qa in g̃ne,q̃ ex ti.,pcedit ita 2 dicit ipse Ro.Aduerte,ista† est vera ratio quare emptor tenetur facere precium venditioris, quia idẽ tenet̃ in genere:sed vẽditor nõ tenetur facere rem em-

a ¶ Nõ debet cõmittere.Qñ iudex nõ habet dubiũ nõ debet cõmittere cõsi. sapiẽtis.adde qđ in sil'i dixit idẽ Bar.in l.elegãter.ĩ prin. de cõdi⁹.ide. adde ad hoc q dicunt̃ in.l.j. C.de rela.p Bal.ĩ.l. ij.al's.j.ĩ fi.de le.j.ad de qđ habes ĩ cõsi. Barba. ĩci. scripsit ,ppheta clarissim⁹. psal.xciiij.ico.xxj. & vide no.ĩ.l.si cõuenerit.de re iu.itẽ dicas φ cõsiliũ nõ põt peti post factas allegationes : nec post finitã instantiã vt s̃. dixit An. in.d.c.cũ in veteri. de ele.ĩ no.licet cõtra hoc sentiat Bar. in.l.si postulauerit. de adul. vel sc̃dm. An.in.c.cũ in veteri.nõ põt peti cõsiliũ postq; est cõclusum in cã,nec post factã mentionẽ ad audiẽdũ sñiam. & est bonus. text.ĩ.d. c.cũ in veteri.Item dic qđ cõsiliũ peti nõ põt quoties iudex videret illud frustratoriè peti:qa tũc nõ debet cõcedere.ar. not.in.l. q. dã existimauerũt. ff.si cer. pet.ita dixit Io.an. in addi. spe.ĩti.de reqsi.cõsilij.§.j.& ad Bar.hîc vide Io.de imo.ĩ.l. si.fic.de v̄.obl.facit qđ no.do.in.l.si mihi & titio.§.j.hoc ti. & ad Bart.hîc adde no.p Ro.in rub. de arbi.in princ.ij. char.vide Bal.ĩ.l.ij. C.de le.idẽ volẽtes φ Bart.hîc, & in.l. emili⁹.ff. de mino. & in.l.j.C.ne lic.in vna eadẽq; cã. vbi etiã põit si vno statuto dr̃ φ sñia dẽat ferri cũ cõsi.antianorũ:alio v̄ò statuto iurato pptãtẽ cauet̃ φ sñie statim mãdent̃ executiõi qd iuris si nõ appareat de partitione cõsilij?Adde de his v̄bis vltimis Paul. de ca.cõsi.xv.& vide Alex. in cõsil. clxv. col.fi.ĩ.v.vol.

b ¶ Op.& no. Bar.ĩ l.ij.in prin. in vlti. col. de vul. & pup.

c ¶ §. cũ ita. Verbũ p̃uenisse, intelligit̃ cum effectu.limita non hr̃e locũ in dote, vt est tex. & ibi Bar.licèt sub dubio reliquerit in. l.mæuio.§.j.s̃.ti.j.

d ¶ Si hæres.& vide Imo.hîc.

ptoris:vt.l.ex empto.in prin.ff.de act.em.Ratio est: quia tenet in specie:ideo si aliqs emit aliquid in genere,tūc vēditor tenet facere rē accipiētis:quia hoc est ex qualitate obligationis magis quā ex titulo,vt
a hîc,& no.ī.d.l.si domus.§.de euictiōe.ff.tit.ij.Itē scias[a]
3 q in actione † ex empto de euictione concludit in libello sic:qa dicis te emisse rē & esse euictā propter quod tātū tua interest &c.Sed in hoc titulo vbi quis tenet ad dandū debet dici aliter.Nā dices tu sic, tu teneris ad dādū talē rē & est euicta:& sic nunq̄ dedisti cū rē meā perfectè nō feceris:& sic nō agit noua actione de euictione:sed agit actione veteri:quia nō perfectè fecisti rē meā nunq̄ fuisti liberat⁹.dixi plenè in.l.iulianus.§.j.de verb.obl.& est tex.in.d.l.si domus.§.de euictione.¶ Op.de.l.cū pater.§.euictis.ff.
4 ti.j.So.vt ibi.¶ † Itē op.q denūciatio sufficiat fieri
b qñcūq̄[b] ante sñiam,vt.l.si rē.§.fi.ff.de euic.Sed hîc dicitur ante iudiciū.gl.exponit iudiciū.i.sñiam:vel dicit gl.dic vt ibi.Quare dic:aut ille qui est habiturus regressum de euictione habet titulū lucratiuū & debet denunciare ante lit.cōte.aut habet titulū onerosum:& pōt qñcūq̄ an̄ sñiam.dū tñ defensiones sint saluę. ita ponūt Dy.hîc:& Cy.ī.l.emptor.C.de euic.

Si stichus. Pluralitas geminat duas singularitates.h.d.concor.l.falsa.in fi. de condi.& demon.¶ Oppo.de.l.talem.§.si quis.de hære.insti.So.vt ibi.

SVMMARIVM.

Verbum paria,potest poni adiectiuè & substantiuè.

Qui quatuor. Quero de ratione huius text.vos debetis scire
1 t quòd hoc nomē paria:potest accipi adiectiuè & substantiuè.Adiectiuè declinatur sic:hic& hęc & hoc par:in plurali hi & hę pares & hæc paria.& accipitur id est equalia.sic ponit.C.de ser.fug.l.quicūq̄. Substātiuè accipitur hoc par:in plurali hæc paria.significat vnū totum cōpositū ex duob⁹ quod vocat par,vt dicamus vnum par decretaliū & similia.Ad propositum si dicis lego pocula olearia paria duo. Istud paria iam nō pōt accipi substantiuè:quia iam duo substātiua venirēt ad determinationem eiusdē verbi sine copula.ideo adiectiuè intelligitur vt intelligamus paria.i.equalia.Sed cum dico poculorū paria duo:debet intelligi de necessitute substantiuè, & sic significat quatuor.i.duo tota qnorum quodlibet ex duobus est compositum.

c Qui hortos. Hæres damnatus sinere aliquem vti frui,re conducta,tenetur præstare mercedem reipublicæ.contrà imo legatarius,vt.l.hactenus.&.l.si pendentes.§.si quid cloacarij.ff.de vsufru.glo.soluit duobus modis. primò vt dicamus &c.vt in ea habetis,tu dic vt dicam.j.eo.l.his verbis.§.fi.

Cum in testamento. Conditio apposita libertati videtur apposita legato.h.d.¶ Opp.glo.de l.quesitum.§.j.ff.ti.j.So.vt in glo.

d Si fundum. [d] Hic est notabilis.§.& bonus.legato fundi non cedit pars quàm defunctus alij actione personali dare debebat.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 Legatum factum alicui si cum filio moraretur,an intelligatur quòd debeat morari in eadē terra & domo,an non?
2 Iussus morari cum aliquo,quanto tempore morari debeat,ut habeat legatum?
3 Conditio mista dependens ex facto meo & alterius,si deficit casu,legatum non extinguitur fauore alimentorum.

Vxori. Ex isto.§.feci pluries magnum fundamentū ad sustinendū opi. gl.contra dicta Dy.& Pe.& h.d.Legatum quo ad qs cum filio moraretur,debetur semper si per filiū stat,sed si p casum,debet pro eo anno[e] tm̄ quo morari incepit non pro futuris.h.d.In tex.ibi,tēpore.iunge hîc versi.sinautem,& postea redeas ad versic.trebatius.
1 ¶ Quæro † si lego alicui rē aliquā si cū filio meo moraretur,an debeat intelligi in eadē terra vel in eadē domo:an non.Hic videtur quòd sufficiat si moretur in eadam terra.& dicit cū eo morari,vt hîc,ibi si ambo Capuæ &c.In cōtrariū videt tex.j.de cōdi.&

demō.l.si quis ita legauerit.vbi videt velle tex.quòd ista verba importēt.i.q simul educentur.Hæc gloss.hoc videtur sentire & nititur respōdere ad hūc tex.Dicit eīm q si morentur Capuæ debet legatū matri,q̄uis vna insimul nō habitassent:quia stetit per filiū:aliàs secus:qa tūc nō debetur.hoc nō placet:qa primū loquit qñ p filiū nō stat:sed qñ stat per filium dicit in fi.§.Quid ergo dicem⁹?Rñdeo debem⁹ inspicere verba testatoris.Aut eīm dixit simpliciter quoad cū filio meo morabit vel erit,& tunc intelligit q cū eo educet:vt.l.si qs ita legauerit.de cōdi.& demō.Aut dicis quoad cū filio meo moret vel erit Capuę.& sic exprimit locū:& tūc sufficit si stāt ī eadē ciuitate:licet simul nō habitēt,vt loqhîc. ¶ Dr hic quātoli
2 bet † tpe.qro quātū tēpus debet esse istud.Quidā dicūt arbitrio boni viri: vel aliter sufficiat si minima parte anni habitauerūt simul Capæ.cū eīm sit legatū annuū,ab initio cedit,vt.l.à vobis.j.ti.j.&.l.ī singulos. Dices tu:non est verū q hîc sit annuū legatū:sed dic q gl.subaudit:sed certè nō est necesse q subaudiat:qa ista verba,quoad vel donec erit cū filio,faciūt annuū le-
f gatū,vt.l.legatū.j.ti.j.¶ Vlteri⁹ pcedo.debetis scire p istū[f].§.q ego teneo
2 opi.gl.nr̄arū reprobata opi.Dy.& Pe.nā dicūt gl.† q est speciale fauore alimētorū q cōditio mista pendēs ex facto meo & alterius deficiēs p casum nō extinguit legatū:ita no.in.l.in testamēto.j.de cōdi.& demō.&.l.illis libertis.e.ti.&.l.j.C.de insti.& subst.*& resti.sub cōdi.fact.* Dy.dicit aliter extrà de reg.iu.c.iputari.li.vj.Pet.aliter in.l.j.C.de lega.& ibi p Cy.Ego dico q gl dicit verū:& ipsi dicūt cōtra casum hui⁹.§.qa hîc ī prin.mulier fuit impedita habitare cū filio casu:ideo debet habere p illo tpe quo habitauit tantū nō plus.Sed si p filiū staret:tūc est aliud vt in fi.§.sed in alimētis est secus,vt in legib⁹.ff.allega.vt dixi in.l.illis libertis de cōdi.& demō.¶ Opp.& videt q Paul⁹(Aliàs Labeo)malè dicat & Trebati⁹ benè:qa stare in certo loco est species seruitutis qđ reprobat semp,nisi in liberto,vt.l.titio cētū.§.titio cētū.j.de cōdi.& demō.Respōdeo q aliqs oblige ad morandum in certo loco est species seruitutis,vt ibi.Sed q hoc veniat in cōditione quòd habeat tantùm si in tali loco moretur,tunc non est prohibitum,vt hic.

SVMMARIVM.

1 Emere qui nequit quòd testator iussit,tenetur ad æstimationem.
2 Iuramentum in litem non habet locum in actione ex testamento.
3 Hæres post morā cōdemnatur ad interesse probatum,alio modo quàm per iuramentū.

1 Si ædes. Qui † nō pōt emere qđ testator iussit:tenetur ad ęstimationē.h.d.¶ Opp.& videt q quādo potuit emere & non emit,quòd teneatur etiam ad interesse,vt.l.cum pater.§.fi.&.l.seq.j.ad falc. Sol.glo.dicit:hîc debet intelligi quādo potuit emere ptio iniusto:secus si pretio iusto emere potuisset,vt.l.cōtraria.&.l.is qui.C.de in lit.iur.Vide gl.
2 inci.emere pro pretio.q innuit q † in actiōe ex testamēto iuret in litē.qđ est falsum,vt.l.in actionib⁹.§.fi.&.l.seq.ff.de in lit.iurā.Nō ob.l.cū pater.in fi.ad.l.fal.qa ibi agebatur actiōe in rē quæ est arbitraria.& in ea in litē iuratur.& ita dicebat hîc Iac.de are.super hac glo.Sed certè gl.prædicta non
3 habuit respectum ad iuramentum in litem:sed † vult dicere q hęres post moram cōdemnatur ad interesse quòd probat per aliū modū quā per iuramentū in litē.quod est verū,vt.l.is qui fideicōmissum.ff.e.&.l.patronus. in prin.j.eo.quod no.

LEX XXX.

Sicui. Ratiōe aditus iudicatur de cenaculo cui cedat.h.d.materiā huius.l.dicas vt.l.quod conclaue.j.de dā.infec.&c.

SVMMARIVM.

1 Prælegata non ueniunt in substitutione vulgari.

LEX XXXI.

g Sextiliam. Aliàs.l.Sextiā.[g] Prælegata † nō veniunt in
1 substitutiōe vulgari.h.d.de materia huius legis dicas vt.l.miles.§.pro parte.ff.ti.j.&.l.qui filiabus.§.fi.&.l.seq.ff.ti.ij.&.l.qui filio.eo.ti.& per doc.in.l.cum virum.C.de fideic.dixi in.l.marcellus.§.quidam.j.ad treb.& non est alibi secundū Dyn.

SVMMARIVM.

1 Domus pro parte legata,ratione incertitudinis debetur tota.& nu.4.
2 Morari dicitur quis ubi cum familia moratur.
3 Legata domo,an ueniant penus & granaria?
4 Totum appellatione partis continetur.

LEX XXXII.

1 Vxori. Domus † pro parte legata rōne icertitudinis debe
2 tur tota.h.d.scđm Dy.vel aliter.Ibi dicit † qs morari vbi cū familia sua morat.h.d.¶ Quæro vtrū † cedat penus
3 legato & granaria vbi ponunt res,nec ibi qs morat.Et dicit gl. q nō.Iac.de are.reprehēdit istā gl.& dicit q penus & loca vbi tales res cōsueuerunt reponi cedunt legato,nisi sit locus multū separatus vel qui cōsueuit locari:nā tantū ea quæ cōsueuerunt locari vident exempta,vt hîc,
h pro hoc facit.j.eo.l.prædijs.§.penul.& fin.¶ Quæro quid[h] si nulla,particu
4 la domus est quam cōsueuerit locare,sed tota habitabatur.Dicit gl.† quòd
i tota domus debebitur:quia appellatione partis totum cōtinetur,[i] pro hoc facit.l.virilis.j.de verb.sign.licèt gl.ipsam non alleget.

SVMMARIVM.

1 Donata post testamentum non continentur in legato.
2 Verbū præteriti temporis non porrigitur ad futurū in exorbitantibus à iure communi.

1 Vxori. † Et quæ post testamentum sunt donata non continentur etiam in legato. hoc dicit secundùm Dynum. vel aliter

a ¶ Itē scias.No.formā libelli qñ agit de euictiōe.& adde q no. Bar.ī.l.aristo.§.j.de dona.& ī l.si domus.§.j.in fi. ff.titu.ij.

b ¶ Fieri qñcūq̄.Qñ debet fieri denunciatio euictiōis.adde Bal. in.l. libera. C.de sen.& Bar.in l.aut q aliter.ī prin. quod vi aut clā. & Pau.de leaza.in.c. si vēditori.in.ij.col. de empt.& ven. & ibi etiā in vlt.col.

c ¶ Qui hortos. Et istū tex.not.alleg. Bar.in.l.apud iulianū.§. si titius.ff. titu.ij.& Bal.in.l.prędia.C.de fideicō.ij. colum.

d ¶ Si fundū. Et vide Bar.& Ange. in l.serui electione de leg.j.

e ¶ Eo anno. Et vide no.q.positā per Dy.& Imo.in.l.cū pater.§.fi. de cōdi. & demō. & multa pulchra per Bar.in l.quintus.de annu. le.& mater nubendo dicit pdere hoc legatū,scđm Bald. in.l.j.C. vbi pupil. educ.debe.

f ¶ Per istū.§.Adde vt per Bal.cōsi. ccccxxxiiij.in fi.& consi. ccccxlvij. e. volu.

g ¶ Sextiliā. Ista est l.sing.& nō reperit alibi scđm Ange. post Dy.in.l.marcellus.§. quidā. ad treb.Andr.barb.

h ¶ Quæro qd. Vide Bal.i.c.j.§.cū autem.in.iij.col.si de inuesti. feu.& per Bar. & docto.in.l. si plures.de dā.infec.& de verbo partis,& de verbo dimidia,vide Barto.l. lucius.§.filiam ex asse.ff.titu.j.

i ¶ Continetur. Ad idē facit text. iuncta gl. in.l. pater.§. filium.j.eo.

a ¶ Licet al's. Adde Frã.de aret.quẽ vide ĩ.c.ij.co.fi.de ꝓba.& in.c.fi.de consti.vbi dixit hunc tex.ad hoc sigularẽ & sequit̃ Bart. hîc. & vide quod dicit̃ ĩ.c.q̃n cõtra falsam co.ij.de ꝓb. vbi v᷑ba testatoris in dubio debẽt ĩpropriari, vt nõ inducat̃ ali qd exorbitans.

b ¶ Per gl.hãc gl.põderat Bal.in.l.ij.C. de iure dot.ꝙ si qs est diues & nobilis in dubio p̃sumetur donare.

c ¶ Presumitur.vide Bar.ĩ.l.vbi.ij.de do.cã mor.& Bal.in.l. nõ abigit̃.ĩ fi.de legi.& in .l.lucius. in prin.infra de do.& Imo.ĩ.l. cum pr̃.§. p̃r pluribus.s. tit.j. & Abb.oĩno ĩ.c.cũ venerabilis. de excep.

d ¶ In fraudẽ. Vide Bald.in.l. fraus, de leg.& ĩ.l.ij.in.ij. co. ibi tertiò q̃ro.C.si qd in fraudẽ pat.& Ang.in.l.ij.de acq. hęre.& Bal.in auẽ. sed iã necesse.C.de do.ãn nup.& Ang. in.l.ẽt si vxoris.C. de do.inter virũ & vxorẽ.

e ¶ Quid.qd si vẽdit oẽs res particulares: vtrũ p̃sumatur fraus? & dicit ꝙ sic sed in contrariũ v᷑ ꝙ nõ.vt no. Bart. p illũ tex.ĩ.l.si peculiũ.la.picola.de pec. le.licet cõtrariũ teneat Bald.p istum tex.in.l.j.in vlt.co. C.q bo.ced.pos.per Bar.in.l.j.C.si qd ĩ frau.patro.& ibi ẽt qd si maiorẽ partẽ & q̃n particular̃ vendit ꝙ præsumatur fraus,tenet ẽt Bal.in l.ij.C.de rep.her.& cum Bar.hîc trãsit Bal.in.l. si vnq̃.C. de reuo.don.& no. hic alle.Bal.in.l.j.in iiij.q.ĩ fi.C.de inof. do.& Bar.hîc simpl'r refert:& seqtur Pau.de cast.consi. clxxxiiij.incip.in xp̃i noĩe amẽ.p̃sup ponit̃ in themate ꝙ domus vendita &c.in vlt.col.& in consi.cclij.incip.ex his ꝙ superius narrata sunt in factis.ĩ fi.j.co.

aliter. ¶ Verbũ † p̃teriti* temporis* licẽt al's.[a] porrigat̃ ad futurum,non tñ porrigit̃ ad ea quę à iure communi exorbitãt.h.d.& istud videt̃ magis de intellectu gl.nostrę. ¶ Oppo.de.l.cũ pr̃.§.fidei.s.ti.j.Sol.vt ibi. ¶ Secũdo op.s.ti.ij.de.l.tali scriptura.§.fin.cũ.l.seq. vbi talia verba.tpis p̃teriti porrigunt̃ ad futura.Dicit gl.ibi porrigunt̃ ad futura legata ꝙ poterãt fieri de iure cõmuni:sed nõ porrigunt̃ ad futuras donatiões q̃ nõ p̃nt fieri inter virũ & vxorẽ,& sic exorbitãte à iure cõmuni. ¶ Opp.j.de ali.& cib.leg.de.l.mela.§.j.dicit gl.hîc loquit̃ in p̃terito,ibi nõ. Tu dic vt ibi dixi: vide gl.q̃ incipit,à qbus,ibi,fidei.Sol.vt ibi.Itẽ ibi .in §.licẽt.dic.imo incipit.l.diuus.& nõ est cõtrà.si in gl. habetis cõtrà.

SVMMARIVM.

1 *Donatio præsumitur in nobili & diuite, & quando quãtitas non est magna. & nu.3.*

2 *Dependens ex mera uoluntate testatoris & si pertineat ad cõtractum uel quasi, declaratur ex uerbis in testamento positis.*

4 *Verbum concedo, quando alia causa non apparet idem est ꝙ dono.*

Cum seius.

Si dubiũ erat qua mente qs faceret aliqd inter viuos põt declarari ex verbis in vltima volũtate prolatis .h.d. & est nouus casus. Dicit̃ ꝙ in dubio præsumit̃ donatio ex istis verbis. Cõtra.C.de dona.l.si donatio. Sol. 1 dicit glo.ideo † donatio p̃sumit̃,qa vir erat diues & nobilis & quãtitas nõ magna,vt.l.vtrũ.s.de do.inter virũ & vxo.Alij dicũt qd̃ p̃sumit̃ doatio simpl'r, vt b l.si filij tui.C.de do.inter virũ & vxo.sed ibi p gl.[b] re 2 probat̃.quare tu dic † ꝙ ex verbis ꝓlatis in testõ põt declarari id qd̃ depẽdet ex mera voluntate testatoris,licẽt ptineat ad cõtractũ vel quasi, vt.l.si auia.C. 3 de iur.deli.mõ ad † ꝓpositum si qdem nullus actus testatoris p̃cessit inter virũ & vxorẽ e[i] vel aliã p̃sonã: tũc licẽt testator in testamẽto dicat se donasse:illa verba nõ inducũt donationẽ,sed fidei cõmissum, vt d.l.si donatio.C.de dona.ratio:est qa ad perficiẽdam donationẽ nõ requirebat̃ aliud q̃ voluntas defuncti. sed si p̃cessit aliqs actus,vt traditio vel solutio ꝓ alio: & dubitat̃ an fecit animo donãdi vel non:ex verbis testamẽti hic præsumit̃. Ex eo enim qd̃ dixit cõcessit p̃sumit̃ ꝙ fecit aĩo donandi, vt hic. Ex isto tex. 4 & gl.no. † ꝙ verbũ cõcedo, idẽ est dicere qd̃ dono, si nõ apparet alia cã ex qua concedatur. vide gl.q̃ incipit.l.vt sit donatio.& de hoc ĩ.l.pe.in prin.j.de dona.

LEX XXXIII.

Nomen.

¶ In legato noĩs cõtinet̃ debitũ & vsura.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Verba futuri temporis propter fraudem hæredis trahuntur ad tempus testamenti.*

2 *Faciens secundum consuetudinem testatoris uidetur secundum eius uoluntatem facere.*

3 *Vendens uel donans maiorem partẽ partrimonij, præsumitur in fraudem facere.*

Filio.

1 Verba † futuri tpis propter fraudẽ heredis trahuntur ad tẽpus testamẽti.h.d.Sed cõtra.j.de opt.leg.l.ij.vbi v᷑ qd̃ possit eligere de futuris.Rñ.dicit gl.istud fuit hîc propter trãscursum.tpis: sed qa cõtra cõsuetudinẽ patris filij[9] noĩa ampliauit. Itẽ cõtra.j.de ali.& ciba.le.l.mela.§.j.Solu.eodẽ modo.Alij volentes hoc cõtrariũ euadere exponũt illos tex.alio mõ. ¶ Quero qd si hoc fecit alius q̃ filius & sine filij fraude ampliauerit noĩa:an possit eligere? Videt̃ ꝙ sic,vt hic à cõtrario sensu.& l.cũ ita.§.ij.s.ti. j.Cõtrarium puto ꝙ qcunq̃ hoc fecerit sine voluntate testatoris nõ proderit filio,vt.l.pe.in fi.de au.& ar.lega.sed dices tu:qualiter ꝓbabit̃ voluntas testa2 toris? Rñ.in q̃tum † qs facit scd̃m cõsuetudinẽ testatoris,v᷑ facere secũdũ eius voluntatẽ:& si faciat contra eius cõsuetudinẽ,videt̃ facere cõtra eius volunta3 tẽ,vt.l.vel vniuersorũ.s.de pig.act.& l.fi.s.qd̃ cũ eo. ¶ No.tex.cũ † gl.vos habetis in.l.oẽs.§.lucius.j.de his d quę in frau.credi.q.d eo quod omnia bona donantur vel vẽdunt̃ p̃sumit̃* hoc esse* factũ in fraudẽ.[d] Quid[e] e si nõ oĩa bona donauit,sed quasi totũ patrimoniũ do-

f nauit,vt talẽ rẽ et talẽ. Hîc est arg.[f] quòd presumitur fraus,ac si sibi omnia bona donasset:& hoc videtur sentire gl.que incipit,ex hoc ꝙ ferè omnis substãtia.

Vni ex hæredibus.

¶ Legatari[9] hęreditatis nõ tenet̃ ad onera,nisi inquãtũ res fuerit oneri p testatorẽ destinatæ.h.d. ¶ Oppo.ꝙ legatarius hæreditatis teneat̃ subire onera,vt.l.cũ filius.§.j.s.ti.j.& l.statuliberũ.§.fi.& l.j.s.e.ti,dicit Ia.de.are.& oẽs ꝙ hic testõr designauit vñ onera soluantur ex quo videtur ꝙ vltra illud nõ teneat̃ ipse sed hæredes ideo ipse legatarius ad onera hæreditatis non tenetur.

Pater filio.

Verba ad declarationẽ apposita nõ debent diminutionem inducere.h.d. ¶ Quæro de quo erat dubiũ.Rñ.dubiũ erat:qa fecit mẽtionẽ de mutuo:vñ cũ vnã causam expressisset ad illã videbat̃ se restingere.sed cõtrariũ est:qa hic expressit causam declarationis:non restrictionis.ꝓ hoc* habetur* in.l.quæsitũ.§.fi.j.de fun.instru.& quod ibi dixi.

LEX XXXIIII.

Patronus.

Si heres est iussus rẽ alteri cõparare post morã,põt ad æstimationẽ couenire.h.d. ¶ Opp.ꝙ non petat̃ estimatio sed ipsa res,vt.l.si domus.§.cũ alicui.s.de leg.j.Dicit glo. hoc ideo:qa testator voluit p̃stari tribũ certæ p̃sonę: qua pẽpta nõ põt deberi.Quidã tenẽt istã sol.dicẽtes ꝙ p g sona liberti perempta nõ põt hæredi præstari cũ eadẽ commoditate:& erit alia tribus, sicut dicimus in vsufr.vt.l.si vsusfructus mihi in biennium.j.de vsusfru.leg.Sed certè fuit legata proprietas non vsusfructus & eadẽ ꝓprietas põt p̃stari defuncto. quare dic ꝙ hic nõ fuit tribus legata sed fuit iussus emere tribũ:& sic tenet̃ ad factũ:& post morã tenetur ad interesse seu ad estimationẽ qd̃ dic plene vt.s.de le.ij.vt.l.Titia.§. Seia.& ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Dictio usque quomodo sumatur uide ad plenum.*

Sempronio.

† Dictio vsq[g] q̃n ponitur ad determinãdũ p̃dia discõtinua ponit̃ inclusiuè.h.d.vel aliter:dictio vsq ex cõiecturata volũtate defuncti ponit̃ inclusiuè ẽt si adijciat̃ termino qd̃ de necessitate est separatũ a termino h.d.sed p̃cedẽs summariũ plus placet. Nota.ꝙ dictio vsq̃,ponit̃ inclusiuè.Sil'e.s.tit.ij.l.filius.§.j.licẽt qdã cõtra.s.de dolo.l.id est vsq̃.& qd̃ me.cau.l.si cũ exceptiõe.§.quatenus.&.l.fi.de senato.& l.à caligato .C. de nupt.& aut̃.hoc ius .C.de p̃cu.& de do.cau.non nu.in aut̃.ibi posita q̃ incipit qd̃ locũ.& §.illud etiã. in aut̃.de app.& intra q̃ tpa. ¶ Cõtra hoc tñ opp.ꝙ ista dictio vsq̃ ponat̃ exclusiuè, vt.l.filius.§.j.s.ti.ij. So.ibi si aliter acciperetur resultaret prauus intellectus & cõtra legẽ.hic secus,& hoc probat̃ ẽt ĩ.l. j.§.j. an p aliũ cau.ap.vbi ista distinctio ꝓbat̃. ¶ Op.de.l. j.§.ĩ publico flumine.& l.pe.j. de flu.vbi dictio vsq̃ ponit̃ exclusiuè.si em̃ flumẽ durat vsq̃ ad ripã:nõ cõprehẽdit̃ ripa.Sol.duobus modis, Prĩo ꝙ hoc est ex p̃sumpta volũtate defuncti:qa erat sub cura eiusdẽ villici:vt.j.eo.l.p̃dijs.§.titio.& §.seq.& l.seiæ.§.tyannę. j.de fun.instr.Istã sol.videt̃ tenere Gul.de cugn.in.l. meminisse.s.de off.p̃cõ.& le.vbi tractat istã materiã.vel aliter & melius hic loquit̃ q̃n dictio vsq̃, ponit̃ ad determinãdũ loca discõtinua.Erant em̃ p̃dia diuersa & discõtinua,vt hic apparet in tex.tũc p̃diũ illud qd̃ ponit̃ in termino includit̃ sub illa vniuesitate termĩata.rõnẽ videbitis.j.Sed ĩ.l.cõtraria ponit̃ dictio vsq̃ ad determinãdã rẽ cõtinuã & locũ cõtinuũ & ponit̃ exclusiuè.rõnẽ videbitis ĩcõtinẽti. Vt ergo liqueat ista materia debetis scire ꝙ in ista materia est h gl.in.l.id est vsq̃.s.de dolo.quæ & dicit[h] ꝙ aut tractamus de odio:& ponit̃ exclusiuè.aut de fauore:& ponit̃ inclusiuè.& hoc videtur tenere Cyn.in.l.à caligato.C.de nupt.Ista sol.nõ v᷑ vera p.l.facularij.§.sunt q̃dam.j.de extraor.crimi.vbi tractatur de pœnis que sunt odiose,& tñ dictio vsq̃,ponitur ĩclusiuè.Similẽ in.l.si cum exceptione.§.quatenus.qd̃ me.cau.Sed istis potestis respondere:qa ibi fuit certum de mente.l.sed tñ dico qd̃ ista distinctio non est bona,per

f Hîc est ar. Et vide Bar.ĩ cõs.lxxij.vbi allegat istã gl.Bal. in.l.fraus.ff.de le.dixi in cõsi.Veronæ. Andr.Barb.

g ¶ Dictio vsq̃.Not. hîc de hac dictiõe vsq̃:vtrũ & q̃n ponat̃ ĩclusiuè vel exclusiuè q̃ oĩa bñ no. & vide latè p eũ in l.meminisse.de off. p̃cõ.& qd̃ no. Bal. ĩ.l.post duos. C. de aduo.diuer.in. vbi de dictiõe à,& vsq̃ p Io.an.ĩ.c.ij.de lib. ob.per Bal.in aut̃. hoc amplius.in vlti.co.de fidei.aliqd per Imo.ĩ.l.filiusfa. in pric.de le.j.& no. ĩ.c.cũ dilecti.de do. & cõtu.& Imo ĩ.l. j.de cõsti.p Ia. but. in aut̃.hoc ius.C.de p̃cu.cũ quo ibi trãsit simpl'r Sali. per Pau.de leaza.in cõmẽto.c. cũ dilect[9]. ĩ prin.de fide istru. & qd si datũ est aliqd in emphyteusim vsq̃ ĩ tertiã generationẽ: nunqd stet ĩclusiuè dictio vsq̃? Imo. tenet ꝙ sic in.l.quod dicit̃. de vb.ob.sed vide bonũ tex.in.c.ij.de hęr.in.vj.

h ¶ Et dicit. Vide Bal. in.c.j.§.hoc aũt qui feu.da.pos.& ĩ aut̃. hoc ampli[9].ĩ.iij.col. C.de fidei.& Bar.& Bal.in.l.meminisse. de offi.procon.

vnã decre. quã habemus dicentem in.c. quicunq;.extrà de here.lib.vj. vbi dr̃ qđ hæretici & eorũ filij vsq; ad secundã gñationẽ sunt priuati omni officio publico, nec dicebat plus ista decre. iõ ibi hoc nõ est certũ vnde facta est secũda dec. declarans illã & dicit ꝙ intelligat̃ de scđa gñatiõe, vt porrigat̃ ad nepotes, vt.c. statutũ.e.ti.li.vj. & tũc tractam⁹ de odio irratiõabili. Quid dicemus? Gul. tractat ĩ.l. meminisse. & multa dicit, nõ tñ habetis ipsius intellectũ. Sed aduertite. scire debetis qđ dictio vsq;. qñq; nõ ponit̃ respectiuè: & tunc includit de necessitate, vt.l. nam secundũ.j. de leg.pstan.&.l.j. in fi.j. si ta.te.nul.ex.coniũcta.l. cũ in adoptiuis.§. sed ne articulum.C. de adop. quid hoc sit dictũ nõ ponit̃ respectiuè: satis ĩ exẽplis illarũ legũ declarat̃. Et qñq; dictio vsq;, ponit̃ respectiuè ab vno termino vsq; ad aliũ terminum. & hoc contingit quatuor modis. qñq; ponit̃ sup loco. qñq; super tempore, qñq; sup numero, & qñq; sup gradu. de quolibet videamus. Si apponitur sup loco, qñq; ad determinãdũ vnũ locũ cõtinuũ, qñq; ad determinãdũ plura loca discõtinua. Prĩo casu aut per istã distinctionẽ vsq;, apponitur vt termin⁹ illud quod pt cõphẽdi & esse vnũ cũ terminato: qñq; apponit̃ vt terminus id qđ de necessitate est separarum ab ipso termino. Primo casu, vt si lego fundũ vsq; ad illã arborẽ, vel vsq; ad illũ lapidẽ. potest enim eẽ ꝙ lapis & arbor vel fouea sit de fundo, vt.s. cõi diui.l. arbor.&.l. ꝑ regione.j. de acq.re. do. & in isto casu in dubio ponitur inclusiuè.arg.ad hoc.l.j.§.j. de of.pfe.vrb. ibi vsque ad cẽtesimũ lapidẽ & continet̃ lapis cẽtesimus. ar. illi⁹.l. & arg. huius.§. vt
a statim inducã. Fallit[a] si ex cõiecturis aliud appareat exemplum in contractibus vltro citroq; obligatoriis vt vendidi tibi fundũ vsque ad talem domũ. potest domus esse de fundo. Certè ex quãtitate pretij præsumim⁹ vtrũ domus includat̃ vel nõ, vt Dy. dicit hic & est tex. cum glo. in.l. semper in stipulationib⁹.j. de reg.iur. Item quandoque apparet contraria mẽs contrahentiũ ex qualitate rei venditę, vt si dicerẽ vendo vsque ad sepulchrũ. nã licet sepulchrũ possit esse de fundo: tñ qa sepulchrũ nõ põt vẽdi, nõ cõtinet̃: quia resultaret prauus intellectus, vt.l. filiusf.§.j.s. de le.j.& in istis casibus ponit̃ exclusiuè. Secũdo casu qñ apponit̃ vt termin⁹ illud de necessitate est, aliud a termino vt vẽdo tibi fundũ sempronianũ vsque ad titianũ. nã de necessitate fund⁹ titian⁹ nõ cõtinetur in semproniano: tunc ponit̃ exclusiuè. vt.l.j.§. in publico flumine.&.l. pe. de flumi. Fallit fauore viæ instruẽde, vt.l. quidã in testõ.s. ti.j. Item fallit si de voluntate testoris aliud apparet, vt puta: qa totũ erat sub cura eiusdẽ villici, vt hîc, secundùm Gul. de cu. ꝙ non placet: quia hic est alia rõ, vt statim dicã. Si vò ponit̃ ad determinãdum certa loca discontinua: tunc in dubio ponit̃ inclusiuè, vt hîc est casus in.§. nostro. rõ est: qa tũc ponit̃ ad determinationẽ cuiusdã vniuersitatis seu gñalitatis. dixit enim lego oĩa prędia mea vsque a d tale prædiũ. sub ista gñalitate põt comprehendi locus ille q ponit̃ vt termin⁹. licèt nõ possit cõprehendi sub gñalitate qñ vnũ pdiũ singulr̃ legatur. Est ergo eadẽ rõ hîc q̃ est cũ dico, lego pdiũ vsque ad arborẽ. cũ arbor possit esse de pdio, sicut ille loc⁹ sub hac gñalitate. qñque dictio vsque ponitur super tpe: & tunc aduerte. aut illud tps qđ apponitur vt terminus sub tpe terminato potest cõtineri, vt puta promitto darẽ cẽtum vsque ad calendas Iunij. & tũc ponit̃ inclusiuè, vt.l. eũ qui.§. qui ita.j. de ver.ob.&.l. ad diẽ.&.l. qui ante calendas.eo.ti. Fallit si resultaret prauus intellectus, vt puta statuo terminũ ad comparendũ vsq; ad diẽ dñicam. illa dies ponit̃ exclusiuè: qa illa die non põt cõparere. ita debet intelligi.l. ij.C. de tẽp.ap. & extrà de dila.c. fi. ad quod fac. qđ.s. dixi. & debet põt exclusiuè: qa aliàs resultaret prau⁹ intellectus. Itẽ ex verisimilitudine. vt ꝑmitto tibi dare vnã librã carnium vsq; a d diẽ veneris ponit̃ exclusiuè: qa die veneris carnes nõ cõmeduñt, vt.l. semp.j. de reg.iu. & ibi no. quandoque tempus est appositũ vt terminus ꝑ dictionem vsq;, & de necessitate separatum est à termino: verbi gratia. do titium adiutorẽ tutori vsque ad pubertatem pupillo & volo terminare pupillarem ętatẽ: & sic pubertas de necessitate non includitur: quia est de necessitate separata à termino. s. à pupillari ętate: & tunc ponitur exclusiuè. vt.l. q̃situm.§. de tutelis. Fallit si de mente testantis vel contrahentium aliter appareat: quia tũc ista verba aliter & impropriè assumerentur, vt.l. cum filio.j.eod. &.l. pater seuerinã.§. conditionum.j. de condi. & demon. &.l. mela. in prin. ff. de ali. & cib. leg. Prædicta vera, sunt quando ista dictio vsque, apponitur ad terminandum tempora continua. Sed si apponeretur ad determinationem plurium temporum discontinuorum, prout ab isto festo natiuitatis vsq; ad tale festum quolibet anno: tunc indistinctè ponitur inclusiuè. ar. istius.§. & per ea quæ dicta sunt suprà proximè circa locum: quia idem est iudicium de loco & tẽpore, vt.l. vinũ.ff. si cer.pe. &.l. fi. de triti.act. Quandoq; apponitur super numero: tunc ponitur inclusiuè. nec adhibeo distinctionem odij vel fauoris, vt.l. ad est vsque.s. de dolo. & in authẽ. de app. & intra quæ tempora §. illud etiam.col.iiij. Hoc etiam apparet quando numerus apponitur circa tẽpus: vt vsque ad.x. vel.xx. dies. vt.C. de do.cau. authẽ. ibi posita. quod enim supra dixi de tempore, loquitur quando tempus per numerum determinatur, vt.s. patet. ratio huius est: quia numerus qui ponitur circa tempus ad determinationem numeri de necessitate includit totum in se, ideo ponitur inclusiuè. exemplum: promitto dare tibi decem ab hodierna die vsq; ad.xxx. dies quia illud quod apponitur vt terminus est.xxx. istud xxx. comprehendit in se totum ex significatione vocabuli, nec in numero potest aliter poni, quod totum comprehendat. Si enim diceret, promitto tibi dare decem vsque ad diem.xx. Dices tu, dies trigesima continet solùm diem vltimam non alios prçcedentes. Dico ꝙ esset verum si non caderet sub isto membro: quia tunc poneretur ad limitationem & determinationem graduum & quantitatum. de quo dicam.j. proximè. Item posses dicere vnum, vt imponamus primo denario nomen.a. vltimo denario nomen.b. & dices sic: ab.a. vsque ad.b. non est dubium quòd litera.b. non continet omnia prçcedẽtia. vnde videtur ꝙ ista distinctio nõ sufficiat. Respõ. si illo modo loqueremur, non caderet sub hoc membro: quia non ponetur ad determinationem numeri: sed ad determinationem plurium rerum sub vniuersitate comprehensarum, ideo esset dicendum: vt.s. dixi circa locum. Quartò ponitur dictio vsq;, ad determinationẽ graduũ. & hoc põt esse vel ad determinationẽ graduum qui diuersificant̃ per quãtitates, vt primus secũdus. Vel ad determinationẽ graduum qui diuersificantur per dignitates vel per nomina successiua vt filius, nepos &c. & tũc sine dubio dictio vsque ponitur inclusiuè. vt.l. fi. de sena. &.l. diuo.C. de qõ. &.c. quicũque. &.c. statutum. de hæreti. lib.vj. &.l. à caligato.C. de nupt. &.l. si cum exceptione.§. quatenus.s. quod me.causa. Fallit si resultaret ex hoc prauus intellect⁹ vel contra legem, per ea quæ dicta sunt. Prædicta quæ dixi de dictione vsque, quæ est significatiua extremi vltimi intelliges eodem modo in dictione à, vel ab, quæ est significatiua primi extremi à quo. vt ponatur inclusiuè vel exclusiuè secũdùm precedentem distinctionem, ita intelligitur in.l. à caligato.C. de nup. &.l. ratio.§. fi. de act.emp.

SVMMARIVM.

1 *Error religionis non nocet si de corpore constat.*

1 b **Libertis.** Error† religionis nõ nocet[b] si de corpore constat. h.d. facit.l. his verbis.§. fi.s. de here. insti. ¶ Quæro qualiter cõstabat ꝙ de isto fundo senserit testori? Itẽ quid in rescriptis si papa nominauit Titiũ de Perusio cũ esset de Assisio. hæc oĩa tractaui plenissimè in.l. demõstratio.ĩ prĩ.j. de cõdi. & demõ. tetigi ĩ.l. si qs in fundi vocabulo.s. de le.j.

SVMMARIVM.

1 *Expensæ refectionis rei pertinent ad hæredem, si ei culpa potest imputari.*

1 **Codicillis.** Legato vsu balnei videntur legata omnia necessaria ad balneũ. h.d. Quæro† vtrùm expensę refectionis pertineant ad hæredem? Respon. aut potest imputari culpa hæredi cur nõ refecit & pertinet ad hæredem: aliàs secus, vt.l. fundi trebatiani. in fi. de vsufruc.leg. & ibi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Testamẽtum hodie nõ irritatur per querelã tanquã furiosi, sed tanquã causa nõ sit uera.*

Apud sceuolam. Hoc intendit. Rupto testõ per querelã, nõ præstãtur legata: nec si ab intestato fuerant repetita. h.d. concor.l. titia.§. de inoffi.test. Aduerte †, & aliàs dixi.
1 Iac. de are. videt̃ dicere ꝙ hodie ista lex fortè est correcta: quia hodie non irritatur testamentũ per querelã tanq; furiosi: sed tanq; causa non sit vera ita tenet Ia. & Cy. refert in authẽ. ex causa. dixi in.l.j.s. de codi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum si non tenet, nec onus fideicommissi adiectum.*

2 *Consentiens expressè testatori leganti rem suam, potest conueniri ab hærede actionem dati: licet hæres teneatur ad legatum. & nu.4. & 5.*

3 *Pignus liberatur nudo pacto.*

LEX XXXV.

c 1 **CVm quis decedens.** Si nõ tenet† legatum nec onus fideicõmissi adiectum. h.d. nullũ dubiũ est ꝙ legatum & fideicommissum non valet, sed dubium est: quia illa est professa seruare volũtatẽ defuncti: quare ergo ex sua professione non tenetur? Respõ. quia conditio
d sub qua ꝑfessa fuit nõ fuit seruata. ¶ Quæro[d] qđ si illa cõditio seruata fuisset an ista mater teneatur? Rñ. si quærimus an mater teneatur ex testõ. rñ. non: qa non potuit grauari, cũ nõ esset honorata. & .h.d. text. hic. Sed bene credo ꝙ teneretur ex professione quã fecit corã iudice: quæ habet vim stipulationis, vt.l. cũ ostendimus.§. fi. de fideiuss. tu. Idẽ puto dicẽdũ si alibi ꝙ in iudicio

POMATES.

a ¶ Fallit si ex coniecturis aliud appareat, Vide ad hoc gl in.l.j.§.j.ff. de superfi. text. in.l. q̃situ.§. sed & ipse.ff. de fu.instr. & quod per istum tex. no. Bar. in.l. si pater in prĩ.ff. de do. Adde bonum tex. in.l. fi. C. cõ. vtriusq; iud. Are. cons.l.x. adde Bal. ĩ.l. pau. la.j. iiij. char.

b ¶ Non nocet. Error ĩ regiõe nõ nocet. vide tñ.c. significante. de resc. & doc. in.l. iiij.s. tit.ij. & in.l. demõstratio de condi. & de.

POMATES.

c ¶ Cũ qs decedens. in prin. Adde ꝙ pt aliqs grauari fidei commisso in restõne legati vel aliena re sua si ipse cõsensit secundùm Imo. consi.cclxvj. inci. in themate. aptè in ver. certum est autem ꝙ illa.

d ¶ Quæro qd. Vide Bart. in.l.j. in prin. de ver.ob. & bal.l. ij.§. voluntatem.ff. sol.ma. & in.l. tale pactũ.§. fi. de pact. & in.c.j.§. si quis feudũ. si de inuest. lis oriatur inter do. & in.c. imperialis.ĩ prin. de prohi. feu. alie.p lotha. & doc. Bart. hoc alle. & sequitur Bal. in suo, consil.cclx. & cclxxj. in prin.

in iudicio mater ſit confeſſa taliter & tali modo ꝙ
a actionem pareret. Vlterius loquitur [a] hîc qñ ille qui
non eſt honoratus & eſt grauatus approbauit poſt
2 mortem teſtantis. quid ſi† teſtator legauit rem meã
b me expreſsè conſentiente? Videť quod ego tenear [b]
ex teſtamento, vt.l.caius.de pig.ac.quia ibi non præ
c iudicat [c] ſibi:quia ſubſcripſit vt teſtis in teſtamento
ſecus ergo ſi aliter ſubſcripſiſſet vt conſentiens. pro
hoc.š. de teſta.tu.l.ex ſententia.&.l.vxori.§.primo.
j.de fal.&.l.non putauit.§.ſi quis ſua manu.j.de bo-
no.poſ.contratab.iſtæ.ll.licèt multùm faciant,tamẽ
non ſtringunt:nam.l.caius dicit quòd contra conſen
tientem ſi agatur hypothecaria inducitur exceptio,
ſed.q.noſtra loquitur vt contra conſentientem poſ-
ſit induci actio:& idem dicunt aliæ.ll.quæ non fa-
ciunt:quia ibi grauabat illum in eo quo poterat il-
lum inuitum grauare, vt dando eum tutorem, vel ex
hęredando:& conſenſus operatur vt remoueatur ab
accuſatione vel quærela.facit ꝓ iſta parte.l.ſicut.§.
venditionis.š.qui.mod.pig.vel hypo.ſolu.Certè nec
illa lex facit:quia ibi mihi pręiudicat cõſenſus vt ex
3 ceptione repellar, ſeu† vt pignus videatur liberatũ.
quod poteſt fieri nudo pacto, ſed quod contra me ta
lis conſenſus verè pręiudicet, vt poſſit agi cõtra me
actione perſonali adhuc non eſt probatum. quid di
4 cemus? Breuiter non puto † quòd actione ex teſta-
mento talis grauatus poſſit conueniri:quia cum nõ
ſit honoratus, non valet, vt hîc. &.l.ab eo.C.de fi-
deicom.&.C.communia de lega.l.j.cum ſimil. Item
ab illo legatario cui iuſſus eſt dare, non video quòd
aliqua actione poſſit conſentiens conueniri:quia cũ
eo nihil eſt geſtum:licèt ſit geſtum cum teſtatore.
non eſt ergo materia ex qua oriatur actio, vel obli-
gatio, vt.l.quæcunq;.de act.& obli. ¶ Sed quid erit?
5 puto ꝙ ſi† conſentio teſtatori leganti rem meam, ta-
lis conſenſus mandatum inducit, vt.l.j.&.ij.š.man-
da.cum aliâs teſtator precipuè relicturus nõ fuiſſet
niſi conſenſiſſem:ideo puto quòd hæres teſtatoris te
neatur ad legatum, vt.l.ſi duobus.§.j.š.de leg.j.ſed
habebit actionem mandati cõtra conſentiẽtem quã
poterit cedere legatario, vt.l.quidam cũ filium.š.de
hæredi.inſtitu.

Qui teſtamento.

Promiſsio facta contẽmplatione
certi emolumenti ipſo caſſato non tenet. hoc dicit.
¶ Oppo.quòd inuito teſtatore poſt mortem eius
debeatur ex promiſsione, vt.l.fina.in princi.de ſolu.
Sol.ibi fuit facta promiſsio inter viuos non contem-
platione alicuius legati, vel vltimæ voluntatis:ſecus
ſi contemplatione legati:quia tunc limitatur ſecun
dum naturam legati, vt.l.j.§.ſi quis ſub conditione.
vt.le.no.ca. ¶ Oppo.de.l.ſtatius.de iure fiſci.Sol.ibi
eſt ſpeciale in odium hæredis ſuſcipientis in ſe taci-
tum fideicommiſſum.

SVMMARIVM.

1 *Verba directa in codicillis trahuntur ad fideicommiſſum.*
2 *Verbum uolo eſt directum uel obliquum ſecundũ naturam eius cui adijcitur.*
3 *Abbati uendicanti aliquem in hominem monaſterij: quia dominum appellabat, non ſufficit ad uictoriam.*

Seiam.

d [d] Verba† directa in codicillis prolata
1 trahuntur ad fideicommiſſum. h.d.
Idem habes in.l.ſceuola.j.ad treb.& not.in.l.verbis.
š.de vulg.& pupil.ſed Iac.de are.dicit quòd hîc non
fuerunt verba directa ſed obliqua: quia dixit volo.
2 ſed dixi aliàs† quòd verbum volo, non eſt directum
nec obliquum, niſi ſecũdũ naturã eius cui adijcitur:
qđ ſi adijcereť verbo directo, eſſet verbũ directum,
ſi verò obliquo, eſſet obliquum: vt vidiſtis in.l.apud
aufidium.de op.leg. ¶ Item oppo.quibuſdam mo-
3 dis in glo. ¶ Vltimò no.ſol.† glo.quæ incipit patro
num:facit ad.q.de quodam Abbate qui vendicabat
quendam in hominem monaſterij, & inter alia dice
bat:quòd ille vocabat eum dominum:certè ſibi hoc
non prodeſt:quia debet intelligi dominus quo ad
honorem, vt hac glo.quod no.

Pater.

Donatario obligato poteſt imponi
onus fideicom.tanquã debitori. hoc
dicit.

Nuptura.

Qui ſtipulatur dotem ſibi red-
di, mandato mulieris in dubio
pręſumitur vt miniſter adhibitus.h.d. ¶ Oppo.glo.
de.l.j.C.de iure dot. Dic vt ibi dixi.l.quę dotis.š.ſol.
mat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio debiti facta in teſtamento ſi teſtator iurat, uel iuraſ ſe ſe dicit, probationem inducit.*
2 *Teſtamentum in quo fit mentio de alio inſtrumento, probat contra teſtatorem uel eius hæredem.*
3 *Teſtator qui in teſtamento confeſſus eſt ſe uſuras extorſiſſe ſi conualeſcat, an poſſit conueniri? quòd non.*
4 *Confeſsio facta per patrem in teſtamento, quòd non præiudicet filio.*
5 *Confeſsio teſtatoris confitentis præſente parte, uel notario ſtipulante pro alio probat.*
6 *Confeſsio in dependentibus ex mera uoluntate confitentis præiudicat confitenti.*
7 *Confeſsio teſtatoris facta in teſtamento quare non probat niſi ſit iurata: tamen ſi confitetur in libro rationum probat?*
8 *Iuramentum quòd habet uim clauſulæ omni meliori modo &c.*
9 *Confeſsio teſtatoris facta in teſtamento quando non probat, ſed fideicommiſsi petitionem inducit, an iſte fideicommiſſarius alijs præferatur?*
10 *Hæres debet ſeruare iuramentum defuncti.*
11 *Vir dicitur adultus.*
12 *Statutum faciens mentionem de uiro qualiter intelligatur?*

*Codicillis.

e [e] ¶ Confeſsio † debiti facta
in teſtamento ſi teſtator iu-
1 rat, vel iuraſſe ſe dicit, probationẽ inducit.hoc dicit.
2 ¶ Oppo.† ſi teſtamentum facit mentionem de ali-
quo inſtrumento nõ probat, niſi aliud oſtendatur,
vt in authen.ſi quis in* aliquo documẽto.C.de eden.
rñ.verum eſt ꝙ non probat contra alium, ſed cõtra
ipſum teſtatorẽ, vel eius heredẽ bene ꝓbat. ¶ Opp.
de.l.rationes.C.de proba.ſol.ibi non faciunt fidẽ ra
tiones cõtra alium, ſed cõtra ſcribentẽ ſic. ¶ Oppo.
j.ꝓxi.§.Sol.vt ibi videbitis. ¶ Opp.ꝙ iſta verba nõ
faciant probationem, ſed inducant petitionem fidi-
commiſsi, vt.j.eo.l.lucius.§. ſemproniæ.&.j.de auro
& argen.le.l.qui vxori.& de lega.j.l.ſi creditori.&.š.
tit.j.lucius.§. quiſquis. ¶ Videte dicunt quidam ꝙ
hic dicit credenda eſt verum, vt tamen non inducat
cauſam depoſiti, ſed vt inducatur fideicommiſsi pe
titio.& ſic concordat cum legibus contrarijs. Alij di
cunt (& hæc videť verior opi.) hîc ideo inducitur ꝓ-
batio:quia teſtator iurauit:& hoc ſecundũ vnam in
terpretationem quam facit Ro.vel dixit ſe iuraſſe ſe
cundũ aliam interpretationem quam communiter
habemus in tex.quod eſt no.ad quod facit.C.de ꝓ-
ba.authenti.qđ obtinet.& in corpore vnde ſumitur.
f ¶ Hæc faciunt [f] ad.q.no.† teſtator confitetur ſe ha-
3 buiſſe de bonis cõmunis tantũ, vel de vſuris tantũ:
poſtea conualeſcit.an poteſt ad illud cõueniri? Pet.
format iſtam quęſtionem:& Cy.refert in.l.genera-
liter.C.de non nu.pecu.& ibi videtur tenere quòd
ex hoc poſſit conueniri:& contra eum inducatur ꝓ-
batio:nam in vltimis voluntatibus poteſt contrahi,
vt.l.hæredes palam.§.fina.& ibi no.š.de teſta. Item
in contractibus non eſt locus pœnitentiæ* quia con
tractus ſunt ab initio volũtarij ſed ex poſtfacto ſunt
neceſſarij*.C.de act.& ob.l.ſicut.&.š.commo.l.in cõ
modato.§.ſicut. Iſta ergo confeſsio habet vim con-
feſsionis factę inter viuos, nec poterit reuocari. Non
ob.ꝙ vltima voluntas eſt ambulatoria vſq; ad mor-
tem:quia illud eſt verum in vltimis voluntatib⁹ diſ-
poſitiuis, quæ ſtant merè in vltimæ voluntatis fini-
bus, ſed iſta confeſsio habet vim confeſsionis emiſſę
inter viuos Iaco.de bel.in corpore de iureiur.à mo-
riente præſti.determinauit contrarium:& de hoc vi
detur caſus hîc, & ibi:nam confeſsio non inducit ꝓ-
bationem, niſi fuerit iurata, vt hîc. Pręterea teſtator
4 ſecundũ† hoc poſſet priuare filium legitima, confi-
g tendo alij ſe debere, qđ ſufficeret: [g] & ſic aperiretur
via malitijs. Pręterea, ſi hoc eſſet verũ omnes.ll.quæ
dicunt ꝙ ex tali confeſsione inducať fideicõmiſſum
malè dicerent:quia tũc demũ poſſet induci fideicõ-

a ¶ Vlterius loquiť. Et de iſta. q. vide Pe.ĩ cõſi.cccxlvij. vbi allegat dictũ Bar. hîc And.bar.

b ¶ Tenear ex teſtamẽto. Vide Bal.in l.ſeniũ. C. q te.fa. poſ.& in.l.cũ alienã.in. iij. col.C. de le.adde meli⁹ Bar. cõſi.ccxj.inci.qdã ſibi hæredes inſtituit filios.

c ¶ Nõ pĩudicat. Vide Bar.& Imol.in l.q dotis.ſolu.mat. Bal.in.d.l. ſenium.

d ¶ Seiam. Vide in.l. verbis. de vulg.& pu.& de intellectu huius.§.vide oĩno Ang.in.l.j. cũ ſeq. de iniuſt.teſt.adde Pau.de caſt.conſi. cclvj.

*Pro cõcord. Aduerte ꝙ defuncti iuramentũ aliud eſt & aliud iuramẽtũ hæredis:iõ ſi defunct⁹ iurauit aliqd facere vel dare, nihil p hoc generať pĩudicij heredib⁹:qa pſonale eſt iuramẽtũ. ita tenet Bar.ĩ auť. gñaliter.C.de reb. cre.& iureiur. Oppoſitũ vř tñ velle ſcđm aliquos Bar. in hac.l.cũ qs.§.codicillis. Tu dic nõ mereri dici cõtrari⁹:eo quia vbiq; ſi bñ iſpiciať idẽ dicit, ſed magis aptè ſe declarat in hoc. §.codicillis. Nã verũ dicit qđ ĩ.d.auť. nullum gñať pĩudiciũ heredib⁹ p iuramentũ defuncti quo ad pĩuriũ. Et cũ diciť in.d.auth. ꝙ nec ei⁹ heres:debet ĩtelligi quãtũ ad pĩuriũ:vt ĩ hoc §.codicillis. Et ĩ.l. ij.C.cõia de le. Et ipſemet ĩ.d.authẽ. dũ ſubdit illud verbũ nõ eſt piur⁹ hæres.ſed nõ tñ ibi in d.authẽ. negat qn teneať ad obſeruãtiã iuramẽti defuncti, licèt nõ ſit piurus. Et hoc intellige ſi ſit factum qđ de nouo põt expediri p heredẽ &c.

e ¶ Codicillis. Not. hîc materiã qñ teſtator cõfiteť in vltima volũtate ſe aliqd recepiſſe, & ſine iuramẽto. vide Bal.etiã no.in rep. l.j.in vlti.col.C.de ſa.ſan.ecc.& ſi ĩter uenit iuramẽtũ.vide p Bal.in.l.fi.in vlti.col. de nõ nu. pe.& Bar.j.§.ꝓxi. & ad materiã vide no.p Ant.de but.ĩ c.ſi de ſuc.abinteſ. & p Bald.in.l.fi.ff. de reb.eo.vbi oĩno vide.adde vt p Bal. cõſi.liiij.&.clxxx. ij.lib.Ro.plenè cõſi.ccccxlv.& Pau. de caſt.cõſil.ccxlj.

f ¶ Hęc faciũt. Et de hac.q.vide p Pet. in.c.fi.de ſuc.ab inteſt.Bal.in.l.mãdatũ.C.mã.& in.l.generaliter.C. de nõ nu.pe.& ĩ.l.rõnes. C.de ꝓba.And.b.

f ¶ Hæc faciunt. Quid ſi teſtator. cõfiteať ſe habuiſſe de bonis, vel de vſuris tãtũ:an poſſit ſi poſtea cõualeſcat ad id cõueniri. & vide Bar.in.l.lucius.§. qſqs. vlti.š. tit.j.& adde q̃ dixi poſt Bart.in.l.ei q mãdato.in prin.de ſol.& vide Ro.in.l. ſtipulatio hoc mõ. cõcepta de verbo. ob.in prin.& vide ad materiã Ant.in c.j.de ſucceſ.abinteſt.& Bal.in.l.generaliter hîc alleg. in.x.q.& in.l.j.ij.& iiij.colũ.C. de fal. cau.adie.leg.& ad Bar.hîc adde Ro.ĩ l.ex hac.j. de do. Adde vt p Fede. conſi.lxiiij.

g ¶ Quod ſufficeret. Adde Ant.in.c.pe. in.iij.col.de re iud. Et ſic habes ex dictis Bar.hîc ꝙ cõfeſsio facta p vnũ nõ pĩudicat alteri. ita tenet Alexã.in cõſ.cix.col.ij.in.v. vol. Quod intellige p eundẽ Alex. in.cõſi.xlvj.colũ.j. circa fi.eo. vol.dũ allegat Specu. & And.ĩ verſi.de ceſſio.act.§.j. verſ.ſed nunquid ſola confeſsio.I.T.

a ¶ Non constat. Et ad Barto. hic adde Bal. in l. si credito-ris. C. de fideicō. & in l. gñaliter. & ibi Salic. C. de nō nu. pec. & Bal. in l. rōnes. C. de ꝓbati. & Pe. de anc. & Imo. in rub. extrà de testa. plenè p Rayñ. in l. ex hac scriptu ra. de dona.

b ¶ Est falsum. Contra hoc quod dicit Bart. videlicet talē confessionē absq; iuramento non inducere ꝓbationē est gl. in c. quoties cordis oculus. j. q. vij. de qua facit magnū festū. Anto. in c. si cautio. de fide instr. & eā ibi seqꝰ Imo. vbi de hoc vide plenè p ipsum.

c ¶ Aliud est i testō. limita non habere locū in marito cōfitente se habuisse ab vxore, ita dicit Bart. in l. aureliꝰ. §. fi. de libe. lega. & j. §. proxi.

d ¶ Perinde est. In cōtrariū facit. l. certum. §. si qs absente. cum ibi no. j. de confes.

e ¶ Vltimò no. Adde Bald. in l. gñaliter. in prin. C. de iureiurā. per Io. and. in c. ij. de pact. i. vj. in nouella. & vide nota. in l. ex hac scriptura. j. de dona. quid aūt si statutum dicat q de dāno dato steť iuramento dānū passi: an isto casu stabiť iuramēto heredis mortuo dānū passo? gl. est ex qua infert Ludo. Ro. q sic in l. pe. in gl. vlt. iuncto prin. l. ffne qs eū q̄ius vo. vi. exi. secus esset in iuramento voluntario seu iudiciali: quia tūc est electa fides personæ.

f ¶ Qualiter accipiť. qd cōtineť appellatione viri, vide Bar. in l. j. in ij. col. C. de dignt. lib. xij.

POMATES.

g ¶ Ad multas q̄stiones. idem vide de hoc q̄ ponit Alex. in l. si donatione. in ij. colum. & seq. C. de colla. & cōsilio. xviij. in iij. volu. & consi. lv. in j. vol. & consi. pe. in pe. col.

[handwritten marginal note:] secundo istam opi[nionem] [illegible] bar in l. [illegible] C. de [illegible] ... quod appella[tione] viri [illegible] ... istam opinionem ... in l. pater [illegible] ... signif.

missum qñ de debito nō constat.[a] sed scdm hoc constaret de debito: ergo nō debet induci fideicommissum: quod tamen est falsum[b], vt l. si creditori. s. de leg. j. & l. lucius. §. j. j. eo. & l. lucius. §. quisquis. s. tit. j. & l. aurelius. §. fi. de lib. leg. ꝑ hoc facit extra de suc. abintesta. c. fi. Prædicta† vera sunt, nisi fuisset confessus notario recipiente & stipulanti pro alio, vel confiteretur parti præsenti: tunc enim habet vim cōfessionis inter viuos & præiudicat. & secundùm hoc bene loquuntur Pe. & Cy. secus si fieret parte absente, vt l. certum. §. si quis absente. j. de confes. & l. fi. s. de inter. ac. Prædicta† vera sunt, nisi in his confessionibus quæ dependent ex mera voluntate confitentis, vt aditio hæreditatis, vel declaratio animi quoniā præcessit actus ambiguus, vt l. si auia. C. de iure delibe. & l. vxori. §. fina. s. eo. & ibi dixi. ¶ Sed contra prædicta † oppo. cum liber rationum in quo testator aliquid confitetur contra ipsum probet, vt l. rationes. C. de proba. quare non probat confessio ista facta in vltima voluntate? Quidā dicunt quòd ideo probat contra ipsum si non sit nuda à partis præsentia, vt l. nuda. j. de dona. Vel dic aliud esse in ratione: quando ille actus habetur tantū ad probationem. Aliud est in testamēto[c] qđ fit ad dispositionem principaliter: ideo testator videtur illa verba dixisse magis vt disponat & leget, q̄ vt probationem inducat. fallit si interuenit iuramentum vt dixi. Et est ratio †quando iuramentum apponitur: perinde est[d] ac si diceret, volo ista verba habere effectum omni modo quo possunt, vt l. cum pater. §. filius. s. tit. j. & ratio est propter religionem quæ est in iuramento. ¶ Et circa istam l. † quæro vtrùm in illis casibus in quibꝰ ista confessio non inducit probationem, sed fideicōmissi petitionem. iste talis fideicōmissarius alijs præferatur? cum testator ei legauit, vt creditori. De hoc habuistis tex. quòd non, vt l. qui vxori. de au. & arg. leg. licèt in contrarium faciat. j. de his quib. vt indi. l. post legatum. §. pe. sed respondeo vt ibi dixi. ¶ Vltimò not.[e] ex isto. §. duo: primùm† quòd hæres debe-ret seruare iuramentum defuncti, vt hic: & in corpore de iureiu. à mo. præsti. Non intelligas quòd per iuramentum defuncti hæres sit periurus, sed debet id seruare: quia probationem inducit, sed qualiter intelligatur dicam aliâs. ¶ Secundò nota.† quòd cum dico, virum, intelligo de adulto, vt hic cum sua gloss. alibi videtur quòd vir dicatur maritus alicuius mulieris, vt l. j. & ibi glo. C. de digni. lib. xij. Quæro ergo † si ista appellatio vir apponať in statuto, vel dictis testium, vel aliqua dispositione qualiter accipitur?[f] Respon. quādoq; ista appellatio vir ponitur simpliciter sine aliqua determinatiōe: tūc ītelligo vir, id est adultus, vt hic. Quandoq; apponitur ista appellatio vir, cum determinatiōe: quia dico vir alicuius mulieris. tunc intelligiť de marito, vt d. l. j. C. de digni. lib. xij.

SVMMARIVM.

1 *Confessio facta inter personas suspectas, etiam iurata, nō probat, sed intelligitur in fraudem facta.*

Adde tu & uide circa hoc quæ ponit Areti. in c. ij. colum. iiij. de proba.

2 *Confessio testatoris confitentis se habuisse mille ab uxore facta in testamento, etiam cum iuramento non ualet.*

3 *Confessio testatoris confitentis in testamento se habuisse mille ab uxore, cum iuramento potest dum uiuit ab eo reuocari.*

Titia. Si testator cōfitetur se debere non capaci, non operatur talis cōfessio. hoc dicit. Nota† q confessio in vltima voluntate facta ad fauorem non capacis intelligitur facta in fraudem, vt hic. & glo. dicit quòd hoc in dubio semper præsumitur. ad idem facit. l. qui testamētū. s. de probati. & intelligo verū etiā si talis confessio erat iuramento firmata: aliâs sine dubio non inducit probationem, vt posit exigi causa mercedis, vt dixi. s. proxi. §. aliâs autē incapacitas istius nil operať: & lex debet esse de casu dubio, vt l. qđ labeo. ad carbo. ¶ Et hoc est vtile†ad multas[g]. q. testator habet[h] vxorē suam secūdam cui plus vult relinquere quā posit secundùm formam. l. hac edictali. C. de secū. nup. confiteť se habuisse ab ea mille: & sic iurauit. Certè nil valet: quia cōfessio iurata facta ad vtilitatem non capacis non valet: & sic vidi de facto* obseruari.* ꝓbať hoc modo quo supra ītellexi. ¶ Itē facit† ad aliud: Testator cōfitetur in testamēto se habuisse ab vxore sua mille: & sic iurauit: postea viuens vult illā confessionem reuocare. Vos habuistis. s. proxi. §. quòd confessio facta per iuramentum inducit probationem: & sic nō posit reuocari: quia trāsit in cōtractum[i] inter viuos. sed in q. nostra dico contrarium: quia vxor non est capax donationis inter viuos cōstante matrimonio: & sic vir viuens semper posset reuocare:[k] & ideo cōfessio dicitur facta in fraudē. sed si maritus esset mortuus: tunc cum donatio posit per mortem cōfirmari, hæres non posset reuocare. & haberet locum præcedens. §. ex his apparet quòd præcedens. §. & iste nō contradicunt.

SVMMARIVM.

1 *Dictio siue, & dictio seu, non inducunt restrictionem.*

Ex his. Verba generalia ꝑpter adiectionem specialiū factam per dictionem siue, non restringunť. h. d. vel aliter. Dictio siue, † nō inducit restrictionē. simile de dictione seu, habuistis in l. si quis ita. de aur. & arg. leg. & ibi istam. l. nōn allego.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio alienationis ad alienationem necessariam non se extendit.*

2 *Ista lex quòd non habeat locum in hærede, non faciente hodie inuentarium.*

LEX XXXVI.

Pater filium. [1] Prohibitio † alienationis ad alienationem necessariam nō se extēdit, sed ad voluntariam. h. d. ¶ Quæro quare in prima parte nō dicit si nō erat aliud qđ poterat pignorari, sicut diciť in scđa. Rñ. qa in primo casu l. hæres nil quodāmodo noui facit, sed vnū creditorē loco alteriꝰ poniť: & vnā rem ꝑ alia obligat. in secunda parte. l. facit aliqđ noui: quia trāsfert in aliū dñiū rei qđ per defunctū factū nō erat. Circa scđam †partē. l. quæro an hodie[m] ista. l. habeat locū in hærede nō faciente inuentariū? certè salua meliori deliberatione puto q nō: quia cū teneať ad legata & fideicom. & debita integra: vt plenè dixi. l. in rōne. §. qđ vulgo. j. ad. l. falci. nō potesť dic q nō est aliud in hæreditate qđ solui posit: cū de suo soluere teneať. de hac alienatiōe necessaria habetis in l. peto. §. prædiū. s. tit. j. & s. tit. ij. l. filiusfami. §. diui.

Duobus. Libertus liberti non continetur appellatione libertorū. hoc dicit. ¶ Oppo. & videtur q libertus liberti contineať, vt l. cum pater. §. cum inter. s. titu. j. Sol. ibi loquitur in filio liberti: hic in liberto liberti. Item cōtra de. l. alimēta. §. fi. j. de alimē. & ciba. lega. Dicit gl. ibi patet sol. quia ibi nō contineť libertus liberti appellatione libertorum: licèt admittatur ad legatū ex vsu testatoris. ¶ Oppo. de. l. cū pater. §. fideicō. s. tit. j. solu. vt ibi patet: quia vterq; fuit ibi manumissus ex voluntate primi testatoris: hic secus. Vel dic q ibi secūdus fuit manumissus voluntate primi testatoris: hic secus, vt probatur in l. j. de alimē. & cib. lega. & ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio prohibitiua præcedens dispositionem simplicem facit sequentem sub conditione, si contra prohibitionem factum fuerit.*

Filiam. Res contemplatione plurium ꝓhibita alienari ad eum ex pluribus pertinet qui superest tempore alienationis. h. d. Not. q istud fideicommissum est cōditionale: veto venire, seu vendi, & volo pertinere ad tales. quia intelligiť pertinere, scilicet si vendatur: ideo inspicitur qui superest tempore venditionis. Scđò† not. vides hic q si præcedit dispositio prohibitiua: & alia simpliciter sequitur: intelligitur sequens dispositio facta sub conditione, si contra prohibitionem factam fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio prohibita ad tempus uidetur esse permissa post tempus.*

2 *Dictum quando limitetur à ratione?*

3 *Verba testatoris enunciatiua futuri euentus quem testator sperabat uenire propter suam dispositionem non inducunt dispositionem.*

Fundu m

in iij. vol. & consi. xliij. in ij. colū. in iij. vol. & cōsil. cx. in vj. col. & seq. in primo vo. & cōsil. viij. in ij. dub. Ro. cōsi. xliij. & Barb. consil. lix. in xvij. col. & seq. in ij. vo.

h ¶ Testator habet. Vide Bal. cōtrariū tenet in l. si donatione. in j. col. C. de colla. q donatio & cōfessio iurata ad vtilitatē filij nō capacis tenet, ꝑ auť. qđ obtinet. C. de proba. & vide Bar. j. de ali. & cib. leg. in l. fi. §. fi. qui tenet id quod hic tenet. & Bal. in l. j. in ij. col. C. de inoffic. do. & in l. fi. in ij. col. C. de epis. & cle. & vide Bar. in authen. si qua. ad vell.

i ¶ Transit in contractū. Vide Ro. in l. si diuortio. in iij. col. de verb. oblig. qui allegat Barto. quē vide in l. j. in vj. col. C. de inoffi. dona. & in l. seius. j. ad leg. fal.

k ¶ Posset reuocare. Et sic Bar. hic videtur velle q donatio inter virum & vxorem nō firmetur iuramento. cōtrarium tenet in l. si quis pro eo. j. de fideiuss. & in l. seius. j. ad. l. falci. & qualiter ꝓcedat dictum Bart. hic vide Imol. in l. cum contingat. de iureiurand. in iiij. mēbro. in ij. q. in l. iij. aliâs. xxxiiij. char. & sequitur. Ange. i. l. penul. §. mulier. ff. solu. ma. vbi tenet q illa cōfessio iurata non posit reuocari. adde Bal. consi. xxix. in j. lib. Pau. de cast. consi. xcviij. Abba. cōsi. xlvj.

POMATES.

l ¶ Pater filium. in princ. Ad istū tex. vide Alexand. in l. si in testamento. in prin. ff. de vulg. & pupillari.

m ¶ Quæro an hodie. Vide omnino Bal. in l. fin. §. & si præfatam. in. iij. q. de iure delibera. vbi hāc. l. declarat.

1 **Fundum** Alienatio† prohibita ad tempus videtur esse permissa post
tẽpus.h.d. ¶ Op.de.l.peto.§.fratre.s̈.tit.j.Sol.ibi ꝓhibitio alienationis fuit facta simpliciter:hîc in vita.
¶ Contra hoc op.& videt̃ ꝙ licèt verba ꝓhibitiõis
vident̃ collata ĩ vita:tñ rõ ꝓhibitiõis vr̃ gñalis omne
2 tp̃s cõprehẽdens. Dicit†enim,de nomine vestro non
a exeat.sed dictum limitatur[a] secundũ rationẽ,vt.l.cũ
pater.§.dulcissimis.s̈.tit.j.Aduerte habeo istud con
trariũ pro difficili:& dico ꝙ ista verba:ita enim fiet
3 &c.non fuerũt prolata per modũ rationis, sed†fuerunt verba enunciatiua cuiusdã futuri euentus, quẽ
testator sperabat venire ꝓpter suã dispositionẽ quę
verba nullo modo dispositionẽ inducũt:vt hîc:&.l.
iulianus.§.ex his.j.eo.sed si essent ista verba ꝓlata p
modũ rõnis:qa dixit:iõ feci:qa volo hoc:tunc dicerẽ
ꝙ ista rõ(qa generalior est q̃ dictũ) declarat dictũ vt
§.dulcissimis.&.l.hęc actio.de calum.& qđ ibi not.

a ¶ Dictũ limitatur. Dictũ limitatũ secundũ rõnẽ.Adde text. similẽ in.c.si dignitatẽ.de p̃bẽ.ĩ cle.adde quod no. Bar.in.l.cũ hi.§.eã trãsactionem.ff.de trãsac.& iste tex. est multũ sing.secundũ Imol.in.l. peto.§.fratre.de lega.ij.& ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Nudum præceptum iudicis an liget?*

Iulius agrippa. Nudum præceptum, vel prohibitio alienationis sine cã alienationem non impedit.h.d. ¶ Idẽ
s̈.tit.ij.l.filius.§.diui.& est ratio;quia præceptum de
non alienando est factum in fauorem ipsius hęredis:
ideo ipsemet suo fauori potest renũciare:fauori alte
rius non,vt.d.§.diui.& per totum istum.§.ex hoc di
1 cit Mar.sili.†quòd nudum pręceptũ iudicis non ligat. qđ refert Cy.in.l.quoties.C.de fideicom.& hoc
intellige verũ si est nudum:quia est factũ in fauorẽ
partis tantũ,sed si esset factũ in fauorem alterius vel
quoquo modo alterius interesset:tunc esset secus:qa
tunc nõ esset nudum. Op.de.l.peto.§.fratre.s̈.titu.j.
Quidam dicunt.fateor ꝙ transit ad hæredem extraneum,sed agitur ad interesse,sed truffa est.quare dic
quòd hîc fuit nudum pręceptum:ibi non.De materia alienationis prohibitæ.Dy.ponit hîc vnam pulchram distinctionem quã.Cy.tractat in.l.ea lege.C.
de condi.ob cau.&.l.fi.C.de reb.alie.ego tractaui ꝓfundè in.l.filiusfa.§.diui.s̈.tit.ij.

b ¶ Facit ad.q.Vide Bal.in.c.j.circa mediũ.de alie.feu.circa fi.& Bar.in.l.q Romę.ĩ.§.duo fratres.in.x.q.& Bar. ĩ.l.si mihi & titio. de verb.ob.& in.l. j.C.de ĩpo.lu.descri.lib.x.& Bar.in l.voluntas.C.de fideicõ.& ꝓ ampliatione hui⁹ tex.vide Bal.& Imol.in l.si in testõ de vul. & pu.& Imol.in.l. fili⁹.§.diui.de le.j.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus alienare partem suam,nõ uidetur prohibitus alienare portionem quam redimit.*
2 *Prohibitus alienare,non uidetur ꝓhiberi alienare coniunctis.*
3 *Plures qui receperunt emphyteosim, an poßint adinuicem alienare?remißiuè.*
4 *Portio semel legitimè alienata decætero alienatur.*
Merum imperium semel delegatum decætero delegatur.
5 *Tribus fratribus institutis,& inuicem grauatis de restituendo si unus decedat:& iure fideicommißi eius bona deueniunt ad duos,& demum alius.an quod hic habuit à primo uigore fideicommißi debeatur illi tertio ab isto secundo?remißiuè.*

1 **Quindecim.** Qui†prohibetur alienare partẽ suam,nõ videtur
prohibitus alienare partem quã redimit.h.d. ¶ No.
2 primò ꝙ istud†verbũ alij , intelligitur de alijs extra
coniunctos.nam ad coniunctos in eodem legato nõ
refertur,& inuicem videtur permissa alienatio . qđ
b no.Et hoc facit ad.q.[b]plures†receperunt fundum in
3 emphyteosim,an possint inuicem alienare:hîc & in
l.voluntas.C.de fideicõ.videtur tex.quòd sic.In cõtrarium videtur in.l.cum hi.§.si vni.ff.de transact.
& ibi hoc tetigit Guli. Quid dicemus? non insto
c nec soluo nunc. Not.secundò.[c] ꝙ† postq̃ portio est
4 alienata semel legitimê:decętero potest alienari in
alium.facit ad.q.si merum imperium est delegatum
â principe:an decætero põt delegari?de quo not.in
gl.& per doc.in.l.j.C.qui pro sua iurisdi.& per Gul.
in.l.j.s̈.de offi.eius cui mãd.est iurisd.qui allegat hũc
tex. ¶ Oppo.de.l.peto.§. fratre.s̈.tit.j.&.l. vnum ex
familia.per totum.Sol.hîc prohibuit alienare partẽ:
vnde meritò potest alienare partem rẹemptam : ibi
verò prohibitio alienationis fuit facta simpliciter.
5 Ista.l.facit ad quæstio.† tres fratres [d] fuerunt in
d stituti. & inuicem grauati de restituendo: decessit
vnus,& iure fideicommissi bona eius peruenerunt
ad alios duos:demum decessit secundus.quæritur an
quod secundus habuit à primo iure fideicommissi
veniant in fideicõmissum qđ debet̃ ab ipso scđo illi
tertio?Hîc tex.facit quòd sic,sed certè hîc dicit partem suam.vidistis aliquamtulum in.l.liberto.§.filiũ.
j.tit.j.&.l.lucius.j.eo.& dicam in.l.marcellus.§.quidam.& plenius in.l.sceuola.j.ad treb.

c ¶ Secũdo no.Vide Bar.in.l.pe.§.fi.in fi.C.ad tre.& Bal. in simili in.l.si qs ad declinãdã.ĩ pe. char.in.ij.col.C.de epi.& cle.& Bald. in.c.j.in fi.j.colũ. de eo q sibi & hære.suis,& ibi videt̃ tex.cõtra.& Bald. dicit istã.l.nõ tacere in.l.j.in fi.C.ne li.po.vt ibi p eũ.& ad Bart.hîc adde Frã.de are.in rub. de proba.col.ij.& in.c.si qs cõtra clericũ.colũ.v.de for. compe.

d ¶ Tres fratres.Vide Bal.in.l.si in testamẽto.s̈.de vul. & pup.vbi dicit ꝙ hîc.§.nõ habet locum quando vna pars alicui per ius accrescendi competit.

SVMMARIVM.

1 *Pauperibus relicta,uel ad pias causas uel pro anima quando efficiantur caduca?*

e **Tusculanus.** [e]Fideicommissum quod tenuit â principio,si deficit ex postfacto remanet apud legatarium.h.d. Et
op.vt gl.& materiã hui⁹.§.supra examinaui.s̈.tit.j.l.
1 codicillis.in prin. ¶ †Quęro an relicta ad pias causas
vt pauperibus:vel pro anima efficiantur caduca.ita
quod remaneant apud grauatũ?Hîc videt̃ ꝙ sic.In
f contrarium facit ꝙ debeant cõuerti[f] in alias causas
pias,vt.l.legatum.j.de vsufru.leg.& extra de testa.c.
nos quidem.& ibi videtur gloss.no.rñ.qñq̃ testator
principaliter respicit causam qđ est qñ nulli certæ
personę relinquit,sed relinquit in aliquẽ piũ vsum:
& tunc talia legata nunq̃ efficiuntur caduca,sed in
alium vsum conuertunt̃,si ille implere nõ potest,vt
d.l.legatũ.&.d.c.nos quidẽ.& idẽ si reliquit certæ ꝑsonę ꝓ anima relicturus alij si ille nõ esset:& tũc illa
persona defuncta dabit̃ alijs pauperibus p dictas.ll.
Quãdoq̃ reliquit vni personę vel collegio,magis cõtemplatiõe ꝑsonæ q̃ causę:*vr̃ relictũ*& tũc efficit̃
caducũ,& remanet penes grauatũ,vt hîc.aut dubitatur an respexit magis cãm q̃ ꝑsonã.& tunc si causa
nõ est expressa,videt̃ magis contemplatione relicta
personę,vt hîc,sed si est cã expressa,& ꝑsona:tũc in
dubio magis puto hoc casu respexisse cãm fauore religionis,vt.l.sunt personę.in fi.de relig.*& sump.fu.*

e ¶ Tusculanus.Vide Bal.in ꝓe.fforũ allegantẽ hũc.§.& in.l.sicut.§.in decurionibus.qđ cuiusq. vniuer.no.

f ¶ Debeãt cõuerti. Adde Bald. in.l.si qs ad declinãdã.in vj.col.C.de epi.& cler.& maximè in ver.iuxta hoc q̃ro qđ si testator dixit adde qđ not.dixit Bart.in.l.alimẽta. aliâs ĩ.l.alio.ĩ prin. de ali.& cib.leg.& in.l.j.in pe.colũ.C. de sac.san.eccle.& cũ Bar.hîc ad literã trãsit Pe.de anc. ĩ cle.ij.de relig.do. & vide q̃ no.Bald. in.l.j.in.ix.col.in repe.in versi.iij.q̃ro. C.de sac.san.eccle.

SVMMARIVM.

1 *Fideicõmissum non solũ ex uerbis,sed etiã ex mente inducitur.*
2 *Prohibitio alienationis facta contemplatione hæredis uel successoris ipsius non impedit alienationem.*

1 **Pater.** Non†solũ ex verbis,sed ex mẽte testatoris fideicõmissum inducit̃.h.d.vel ali
2 ter.Prohibitio†alienationis facta cõtẽplatione hęredis,vel successoris ipsi⁹ alienationẽ nõ impedit.h.d.
¶ Op.ꝙ tale.fideicõmissum valeat,cũ sit ꝑfecta ꝓhibitio cõtẽplatione alteri⁹:vt.s̈.ti.ij.l.filius.§. diui.&
s̈.ea.l.quasi p totũ.Dicit gl.& Dy.nõ est fideicõmissum scđm verba,sed scđm mẽtẽ sic.Alij.dicũt ꝙ verũ est ꝙ fideicõmissum nõ est ĩter ipsos hęredes:sed
inter eorũ successores,quorũ cã alienatio fuit ꝓhibita.ego puto ꝙ nullo mõ sit fideicõmissum:nam ista
verba qđ successorib⁹ cõseruet̃:intelliguntur de successore vniuersali,vt.l.sciendũ.§.pe.s̈.de ędil.edic.&
l.sciẽdũ.in fi.de verb.sig.Tota ergo ista ꝓhibitio vr̃
facta in fauorẽ hęredũ,& eorũ successorũ:vñ isti hæredes alienãdo possunt suos hęredes grauare,sicut se
ipsos,vt.l.vnũ ex familia.§.si rẽ.s̈.tit.j.ideo alienatio
nõ impedit̃,imo plus q̃ fideicõmissum nõ videt̃ relictũ,vt statim dicã. ¶ Op.s̈.ea.l.in prin.sol.ibi testator iussit p̃dia reseruari filijs,& sic certis ꝑsonis : hîc
hęredib⁹:quos hęredes iste hęres sibi eligere poterat
quos volebat,& sic incertis personis iussit reseruari.

SVMMARIVM.

1 *Verba institutionis ex re certa si sunt relata ad institutum faciunt ipsum hæredem:si ad alium inducũt fideicõmissum.*

g **Ex parte.** [g]Verba institutionis trahunt̃ ad fideicõmissum.h.d.& est no.§.&
alibi fortè ita nõ reperies. ¶ Op.ꝙ imo nõ ẽ cã fidei.
de manu alteri⁹,sed tãq̃ ĩstitut⁹ ex re certa debet hr̃e
1 illũ fundũ.Breuiter puto†ꝙ ṽba ĩstitutiõis ex re certa faciũt quẽ esse hęredẽ institutũ,qñ verba instõnis
sunt relata ad eũ,vt.l.j.§.si ex fundo.&.l.ex facto.s̈.
de hęr.insti.sed si nõ sunt relata ad eũ sed ad aliũ:tũc
nõ inducũt instõnẽ,sed fideicõmissum vt hîc.qđ no.
ꝓpter testamẽta in quibus hodie filij debent aliquid
habere.*vt legitimam* iure institutionis:nã si habet
eo modo quo dixi.s̈.dicunt̃ habere institutiõis iure.

g ¶ Ex parte. Sing. not.hunc tex.quo ad intellectũ eorũ q̄ habent̃ ĩ.§.aliud quoq̃ capitulũ. in authẽ.vt cũ de ap. cog.ꝙ filij habent legitimã iure instituționis.alius text. est de verbo ad verbum in.l.lucius titius.§. fi.j.eo. adde ad intellectum.l.sequẽtis Paul.de ca. consi.clxxx.

SVMMARIVM.

1 *Verba enunciatiua futuri euentus emissa propter aliud non inducunt dispositionem.*
Idem si directa fuerint ad honoratum.Secus si propter aliud, uel si fuerunt directa ad grauatum.

LEX XXXVII.

1 **PAmphilo.** Verba enũciatiua ad grauatum directa dispositionem inducũt.h.d. ¶ Op.†& videt̃

a ¶ Propositum. Vide quę notaui in tex. & Lud. Ro. in consi. ccccij. And. B.
b ¶ Dicam in l. meuius. & in l. liberorum. de verb. signi.
c ¶ Modò quæro. Et vide quæ dixi latè in c. Rudulphus. de rescriptis. Andreas Barba.
d ¶ Non placet. Adde Bald. in l. fi. C. de compen.
e ¶ Non veniet. Lego possessiões meas: an veniant pecuniæ & mobilia, vide Bartol. in l. j. s. de sta. ho. & Bal. in l. fina. ad fin. de compen. & p Gul. de cu. in l. licet. C. de acq. pos. in. j. co. cũ se. p Ray. in l. fi. lij. §. fi. ad munici. & adde qđ no. bar. post gl. in. l. cũ antiqtas. C. de vsufr.
f ¶ Tñ dicit. Et vide Bal. in l. fi. C. de cõpens. & in l. j. ff. de statu ho. do. in. c. possessiones. de re. eccl. non ali. & Ludo. Ro. in l. j. ff. de acq. pos. & doct. in rubri. de cau. poss. And. Barb.
g ¶ Possidentur. Vide Bal. in. d. l. fina. & in l. j. ff. de statu homi.
h ¶ Docto. dicũt. Vide ad hæc quę voluit Bar. in l. j. ff. de acquirẽ. possess. vbi determinat φ appellatione possessionis veniant mobilia.
i ¶ Testamento. Et istũ tex. not. alleg. Imo. i. l. hmõi. §. cũ pr. in. iij. col. de le. j.
k ¶ Quæro qñ. Et no t. hic qñ pr vel extraneᵘ stipulat sibi dotẽ restitui, vide Bartol. in. d. l. Caius. & in l. post dotẽ. co. ti. vbi hoc vr tenere gl. in. iij. lect. & ibi Imol. in vij. col. & hęc dicta reputat sin. Paul. de ca. in. l. cũ q. ita. §. q sibi. de verbo. oblig. & vide etiã Imol. ibi ad finẽ.

POMATES.

l ¶ Tunc puto. refert & seq. Petr. de anc. cõsi. cccxxvj. inci. in themate, p posito. circa fi. ver. non obst qs diceret. vide etiã Alex. consil. ccxxxvj. in prin. in. ij. vo. & cõsil. xxiij. in. iij. col. i iij. vol. & cõsil. xxiij. in. iij. colũ. in. j. vol. Imol. in. l. iij. in ij. col. ff. de leg. j.
m ¶ Vltimò. Et de quodam no. dicto Iaco. de are. hic vide Bal. in. l. fi. in. ij. col. in ver. sed pone. j. de do. ,pmis. & in l. auia. in. iiij. col. C de iure do. & C. de rei vxo. act. l. vnica. §. videamus. & istũ tex. not. Bald. in l. dictã. in vlti. col. C. de cõdi. ob cau.

quòd ista verba enũciatiua nõ inducũt dispositionẽ, cũ sint enũciatiua futuri euẽtᵘ: vt. s. l. ,pxi. §. fundũ. & j. eo. l. iulianᵘ. §. ex his. Sol. ibi fuerũt verba enũciatiua emissa ,ppter aliud: hic propter se. vel ibi verba enunciatiua fuerũt directa ad honoratũ: hic ad grauatũ. pro hoc facit. l. generali. in prin. j. de vsufru. le. & de istis verbis enunciatiuis videbitis plenè vt dixi in l. ex hac scriptura. j. de dona.

SVMMARIVM.

1 *Verbum uolo: quando inducat dispositionem?*

a **Propositum.** ᵃVerbũ volo: seu vellem: inducit dispositionẽ quã à testatore ,pfert. h. d. videbitis. hic † qđ verbũ volo, 1 seu vellẽ, inducit dispositionẽ. cõtrariũ no. in. l. serui electione. s. de le. j. & in l. in vendẽtis. C. de cõtrahen. emp. Sol. in vltimis volũtatibᵘ vt alijs actionibᵘ habẽtibᵘ dependẽtiã de futuro, verbũ volo inducit dispositionẽ. secus in his q incõtinẽti debẽt perfici: tũc enĩ nõ inducũt dispositionẽ: vt. d. l. serui electione. & no. in. d. l. in vẽdẽtis. C. de cõtrahẽ. emp. nisi verbũ volo, habeat talẽ determinationẽ ex qua posset colligi voluntatẽ illã esse pfectã, vt. l. apud aufidiũ. de opt. leg. & dixi in. d. l. serui electiõe. & ĩ repetitiõe plenè dixi quã feci ĩ. l. cunctos pplos. C. de sum. tri. & fi. catho.

SVMMARIVM.

1 *Grauati ultra ualorem prælegati an ualeat grauamen.*

Duas. Reuocato legato videt reuocatũ onus legato appositũ. h. d. vos habetis casum expressum in. l. alteri. j. de adi. le. ex hoc text. colligebat Ro. vnũ notab. † φ si testator vni ex heredibᵘ plegat, & eũ grauat vltra valorẽ plegati facti sibi φ grauamẽ nõ valet in eo qđ est vltra plegatũ. istud dictũ nõ est verũ: qa põt grauari tãφ̃ heres in eo qđ habet iure hereditario: vt, pbat in. l. ne senniᵘ. j. ad. l. fal. Nec ob. hęc. l. qa hic fuit grauatus grã prelegati: & hoc cõstat, vt. l. alteri. de adi. le. vel dubitat, & in dubio psumit grã plegati grauatᵘ. ita põt intelligi hęc. l. qđ intelligo verũ si onus adiectũ plegato equalebat. secus si excedebat: tũc enĩ nõ intelligit grauatᵘ gratia prelegati, sed omni modo quo melius põt, vt. l. lucius. §. sempronię. j. e. & l. si liusfa. §. apud marcellũ. s. ti. ij. ita intelligit hęc lex. LEX XXXVIII.

Post emancipationem. Grauatᵘ pstare fideicõmissum teneatur ad illud insolidũ, licẽt tã ipse φ̃ alius cũ eo succedat defuncto alio iure φ̃ defunctᵘ crederet, sed ĩ eadẽ portione. h. d. ¶ Op. & vr φ p emãcipationẽ nõ tollat ius legitimũ, vt insti. de le. agna. suc. §. fi. & l. lege. de leg. here. Sol. illud est de iure nouo. secus de iure antiquo, vt hic. Itẽ dicit hic φ legatũ insolidũ pstat: nec dicit à quo. qro qs pstabit? Et vr φ patruᵘ tm: qa ipse fuit grauatᵘ, vt hic inuit in prin. In cõtrariũ φ patruᵘ nõ teneat, nisi ad dimidiã tm facit l. cũ pr. §. cũ existimaret. j. ti. j. & l. is q. s. de codi. Quidã dicũt hic de rigore: ibi de eqtate. Veritas est φ hic auũculus successit in tãtã portionẽ, in quãtã testator voluit & cogitauit. s. dimidiã: licẽt alio iure successerat. successit enĩ de iure ,ptorio p bonorũ possessionẽ de iure suo cũ testator sibi restituere credebat iure fideicõmissi. sed ibi ĩ totũ successit pter spẽ, & volũtatẽ defũcti: vñ legata minuũt. de hoc plenè no. p dy. ĩ. l. cũ pr. §. cũ existimaret. s. ti. j. & ibi vobis plenè dixi.

Seiam. Iussus aliqđ corpus hereditariũ retinere: p parte sua retẽtionẽ: p parte coheredũ etiam petitionem habebit. h. d.

LEX XXXIX.

Vxorem. Si verba legati sunt ambigua, causa legati est inspicienda. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Testator non præsumitur quòd uoluerit hæredem duplici præstatione grauare.*

1 **In testamento.** Non † est verisimile testatorẽ voluisse grauare heredem duplici pstatione. h. d. ¶ Quęrit gl. cũ in dubio nõ pręsumat oneratus, qd erit de istis legatis? Rñ. inquantũ legauit scđo in tantũ vr à primo adimere, vt. l. cũ qstio. C. de leg. Cõtra, de eo quod habetis. s. de leg. j. in. l. si pluribus. Sol. ibi apparet testatorẽ voluisse φ cuilibet deberetur insolidum. ¶ Itẽ opp. s. ti. j. de. l. q duos. §. j. & l. planẽ. §. j. s. tit. ij. Solu. ibi loquitur in quantitatibus quæ possunt bis legari: hic non, sed in speciebus.

SVMMARIVM.

1 *Testatorem uoluisse duram separationem iniungere, non est uerisimile.*
2 *Legato generali per minus generale derogatur.*

1 **Codicillis.** Non † est verisimile testatorem voluisse duram separationem iniungere. h. d. vel aliter. † Legato gene- 2 rali per minus generale derogatur. h. d. ¶ Quero quę est ratio quare ad patrem naturalẽ pertinet magis φ̃ ad vxorẽ. Gl. ponit tres ratiões. prima ne fiat dura separatio, vt. l. possessionẽ. C. cõmunia vtri. iudic. & j. ea. l. cõcubinæ. ¶ Secũdo: quia legatũ vxoris est magis generale φ̃ legatum libertorũ & ideo generi per speciem derogat. Tertia est quia vxori nõ reliquit nominatim, sed generaliter. sed precedentes rationes plus placent.

Felicissimo. Generi per speciem derogatur. h. d. de hoc vide plenè in. l. quęsitum. §. fi. de fundo instru.

SVMMARIVM.

1 *Verba præsentis temporis restringuntur ad tempus testamenti.*

1 **Testamento.** Verba † presentis temporis restringuntur ad tempus testamẽti. h. d. vide glo. q incipit imo mortis. ibi solũ. vt ibi, nam ibi propter factũ defuncti augẽtis, vel minuẽtis relictum, inspicitur tempus mortis, scđm Dy. Item ibi. in. l. filię. §. fi. sed ibi cõtingit ,ppter mutationẽ, & noui nominis impositionẽ: quia sunt verba futuri temporis. Dy. Item ibi. l. pe. sed ibi loquitur in accessorijs. Dy. istam materiam plenè examino in. l. si ita. de auro. & argẽ. lega.

Concubinæ. Propter durã separationẽ vitandã verbũ filij, porrigit ad nepotes. h. d. materiã istã vtrũ appel-
b latiõe filiorũ cõtineant nepotes tractabo in. l. ᵇqđ si nepotes. s. de test. tute.

SVMMARIVM.

1 *Patriæ appellatione suburbia continentur.*
2 *Legatum factum de eo quod est in ciuitate, an contineat quæ sunt in suburbijs?*
3 *Rusticus uendens possessiones suas: an uideatur uendere pecuniam, & alia mobilia.*
4 *Consuetudo loquendi præualet in omnibus.*

1 **Legauerat.** Appellatione † patriæ etiã suburbia cõtinent. Item Calendaria & pecunia. ad Calendarium destinata nõ cedũt legato eorum q sunt in loco. h. d. Vos scitis φ ciuitas muro finit, vt Flotẽtia, & similes. Perusiũ cõtinet suburbia & cõtinẽtia ędificia vt. l. nã
c qđ liquidè. §. pe. de pe. le. & l. ij. j. de verb. sig. Modo qroᶜ si vtrũφ dico vt le-
2 go † ea q habeo in ciuitate Perusij? Hic videt casus φ cõtineant ea q in suburbijs habeo. Dicit enim hic in pria: & idẽ est dicere pria, & ciuitas, vt. C. si cui. reli. ci. l. j. lib. xij. & de diuersis pdijs vr. & ru. l. fi. lib. xj. ita dicit Oldra. Ego aũt examinabo in. l. ij. j. de verb. sig. Et dico φ habemᵘ distinguere qđ pręcedat: vtrũ dixerit in Perusina ciuitate, vel in ciuitate Perusina. & ibi glo. tangit. Dicit hic. s. rñsum esse quero qũo est rñsum? Rñ. s. rñdit φ sicut Calẽdariũ nõ debet: ita pecunia ad tps reposita. secus si ppetuò, vt. l. si chorus. §. j. & l. fundus. j. eo. & l. si vxori. §. cũ ita. de aur. & arg. leg. Iac. de are. nõ
d placetᵈ ista ę quiparatio. dicit enim φ si nõia debitorũ essent scripta ĩ muro ita φ nõ possint separari. Certè secundũ hũc. §. cedũt legato. qđ est contra mentẽ iurisc õsulti: vñ dicamᵉ sic. s. rñsum est vt sicut Calendariũ nõ venit in legato: ita nec pecunia q est parata ad Calendarium, vt. l. nomẽ. §. j. s. eod.
3 & hęc est vera sol. ¶ Hic format vna † qõ quã format Cy. C. de compẽ. l. fi. Rusticus vendit possessiones suas. an videat vendere pecuniã, & alia mo-
e bilia? De pecunia vr φ nõ veniet: ᵉvt hic: nec nomina debitorũ. Tñ dici-
f turᶠ φ vltra montes fuit determinatum cõtrariũ: quia res mobiles possidentur
g ᵍ sicut immobiles: ita φ datur interdictũ vtrobi. & no. Cy. vti possidetis.
h l. j. & j. de acqui. pos. l. j. in prin. tñ Pe. & oẽs doct. dicuntʰ φ debemus inspicere cõsuetudinẽ loquẽdi quę est vt intelligamus de immobilibus tantũ: q
4 consuetudo † loquẽdi pręualet, vt. l. cũ de lanionis. §. asinã. j. de fund. instru.

SVMMARIVM.

1 *Dotem cum aliquis dat, & illam alternatiuè stipulatur, qualiter competat actio?*

i **Testamento.** ⁱEx legato reuocato, vel cui renunciatũ est nil petit. h. d. scđm Dy. ¶ Quero q est rõ φ nõ te-
k neat? Dic φ est triplex, vt in gl. ¶ Quero qñᵏ aliqs dat dotẽ, p muliere, † &
1 stipulatur eã alternatiuè sibi aut mulieri: ista actio qualiter cõpetat? Rñ. si quidẽ est extraneus ille q dat dotẽ vel ascendens per lineã maternã. quod actio integra mulieri queręt, vt. l. Caius. s. sol. ma. Si verò est pater q dat do-
l tẽ: tũc putaˡ φ debeat intelligi ista verba ordinatim, sicut à iure ponit vt cõpetat sibi in vita sua: & mulieri post mortẽ patris cõpetat: vel si aliter fiat sui iuris. hic enim est ordo iuris, vt. l. ij. §. qđ si in patris. s. sol. mat. & l. j. §. videamus. C. de rei vxo. act. scđm quę ordinẽ dicũt predicta verba debere intelligi, vt. l. cũ pater. §. penul. s. ti. j. & idẽ putarẽ dicendũ si pater stipularet
m copulatiuẽ sibi & filiæ. vt. l. gallus. §. j. s. de lib. & posth. ¶ Vltimò ᵐ ista verba, consentiẽtibus fratribus &c. faciant ad. q. no. per Cy. in. l. j. C. de bo. ma.

SVMMARIVM.

1 *Testator si legat uxori usumfructum, & si hæres eam mo lestauerit perdat hæreditatē: si hæres eam molestat, hæreditatem perdit, & vadit ad cohæredes.*

1 *Grauamen iniūctum legato facto monasterio vt aliquem re cipiat, non valet.*

Hæres.

Onus de aliquo adoptando, & fidei commissum in defectum adoptiōis
a iniunctū nō tenet. h.d. & ē singularis casus. ¶ Op.[a]
& vr̄ ꝙ tale fideicōmissum de aliquo adoptādo vel
emācipādo teneat: vt. l. si cui. de condi. & de. ¶ Di-
cūt quidā ꝙ nō valet grauamē, vt per hoc ille q de-
bet adoptari si non adopteť hēat petitionē fideicō.
valet tn̄ in se istud grauamē. q̄ solutio est mēti tenē
1 da: & secūdū hāc sol. hîc est casus notabilis. q. † Te-
b stōr legat[b] vxori [c]suę victū, & vestimēta in domo,
c & iussit quòd si hęres molestauerit eā, pdat dictā hę
reditatē: nec dicit ad quē deueniat: an debet deueni-
re ad vxorē si fuerit molestata ab hærede uiri? Et vr̄
quod sic: qa gr̄a vxoris vr̄ priuat⁹, vt. l. post legatū.
§. amittere. s̄. de his quib⁹ vt ind. & habuistis in. l. ij.
§. si duo fr̄es. de col. bon. In cōtrariū est casus ī hoc.
§. quia debet puenire ad cohęredes, vel substitutos
nō ad vxorē. & hoc tenet Ia. de bel. in auť. de nup.
§. si vò. coll'. iiij. R̄n. ad cōtraria: qa ibi aliqs fuit pri-
uatus à lege: hîc à testōre. Rōnē collige ex tex. isto.
tn̄ licèt i sta so. sit notabilis: gl. nō stat in ipsa sol. sed
dicit ꝙ hîc nullo mō valet grauamē de aliquo ado
ptādo, vel fideicōmissum īiūctū in defectū illi⁹ gra
d uaminis rō: quia ē cōtra bonos mores. Ad. l. si cui.[d]
j. de cōd. & demon. R̄n. quia ibi loquiť in emācipa-
to: hîc ī adoptiuo. Cōtra hāc sol. facit. s̄. de cōd. inst. l.
si quis ī testō. Sol. subaudi ibi maxīe, vt ibi dicit gl.
Itē facit cōtra hāc sol. l. filiussa. §. scd'm vul. s̄. de leg.
2 j. diç vt ibi. & scd'm hoc † facit ad aliā qōnē[e] relīquo
e tali monasterio cētū & volo qđ recipiat talē in mo-
nachū: & si nō recipiat, pdat legatū. Et certè vr̄ qđ
grauamē de recipiēdo nō valet sicut de adoptādo
vt hîc. p hoc: facit qa cōtinet speciē simonię, vt dixi
ī. l. j. C. de his q̄ pæ. no. dicā i. l. ille aut ille. s. de hę. īst.

SVMMARIVM.

1 *Hæres si sit grauatus uendere titio: tutius oblato prætio agit rei uendicatione.*

2 *Dominium non transfertur in legato tacito.*

3 *Bonus uir non æstimabit tantū dimidiā respectu dimidiæ quantùm totum respectu totius.*

Agri plagam.

Vno ex his cui hr̄esius sus est vēdere parato
emere cōpetit vēdicatio partis. h.d. secūdū intelle-
ctū dy. ¶ Quero qd habet facere legatari⁹ q vult pe
tere fundū? R̄n. debet offerre p̄tiū, & ēptio hr̄ p pfe-
cta, vt. l. labeo scribit si mihi. s̄. de cōtrahē. ēp. ¶ Quę
f ro an[f] oblato † p̄tio habeat vēdicationē fundi q debet
1 sibi vēdi: vl' an habeat necesse ītētare actionē psona
lē ex testō? dicit Dy. ꝙ habet rei vēdicationē vt hîc
dū dicit. ptē dimidiā ei⁹ agri qui legat⁹ est petere. &
petitio est in rē: actio in psonā grā psequēdi rē, vt. l.
actio. j. de act. & obli. Itē p hoc: quia dicit legat⁹. &
sic ille fund⁹ diciť legat⁹. Alij dicūt cōtrariū: quia ille
qui est dānat⁹ ad vēdēdū est dānat⁹ ad fcm̄, vt. l. cō-
silio. in fi. de cu. fu. vn̄ nō transferť dn̄iū licet ēptio
habeať p perfecta. Præterea liberat⁹ ē actiōe ex te-
stō: ergo alter teneť: vt. l. si fideiussor. in fin. s̄. tit. ij. &
hāc partem vr̄ tenere Dy. in. l. j. in. viij. qō. C. cōia de
legatis. Ego sum cū Dy. & ei⁹ opi. mihi placet. prīo
p hūc tex. qui dicit petere ergo agit rei vēdicatione
g cū petitio dicať in rē[g], vt. s̄. dixi. Secūdò p rōnē ille
qui est iussus vr̄dere nō teneť ad nudū factū. ita no.
per gl. mag. in. l. incerti cōditio. s̄. si cer. pe. imo teneť
ad tradendū, &. dn̄ium transferēdū si dn̄s est, vt. l. in
cōuētionalib⁹. in fi. j. de ver. ob. & . l. ex ēpto. in prin.
s̄. de act. emp. Nunc ad ppositū pfecta emptione
tenebať trāsferre dn̄ium. ergo ex testō teneť trans-
ferre dn̄ium, cum p simplicē venditionē nō sit sub-
lata actio ex testō, vt. l. si hæres. de act. emp. qđ tn̄
intellige vt dixi in. l. si fideiussor in fi. s̄. de leg. j. Con
tra hoc facit: quia fundus nō est simpl'r legatus. nec
2 dn̄ium fundi † & in legato tacito non transfertur do-
minium. ita tenet Iaco. de are. in. l. seruum filij. §. fin.
s̄. de lega. j . coniuncta. l. j. de serui. leg. R̄nd. imo ex-
pressè videť legatum: quia natura verborū hoc īpor
tat. ar. eius qđ no. p Dy. de verb. obli. l. sciendum. &
l. fi. s̄. quod cum eo. ¶ Circa hoc quęro: dicit hîc ꝙ
potest partē vendicare: quid si vult totum vendica
re? Respondet glo. quòd potest per ius accrescendi.
3 ¶ Vltimò † quæro quod est arbitrium boni viri:
vtrùm ęstimabitur tm̄ dimidia respectu dimidiæ
quantùm totum respectu totius. Respon. non: quia
aliud est æstimatio dimidiæ respectu totius quâm
respectu dimidiæ, vt. l. si quis aliam. j. de solu. l. quòd
si vno. §. j. s̄. de in diem addict. & ideo si esset hæres
damnatus vendere pro. x. & legatarius velit emere
medietatem pro quinq;, non posset: quia interest hę
redem insolidū vendere, per dicta iura.

Sorori.

Appellatione mācipiorū non continentur, postea nati ex his. hoc dicit.
¶ Op. de. l. cū pater. §. pater filię. s̄. ti. j. vbi partus de
beť Glo. ponit duas sol. tene vltimam.

SVMMARIVM.

1 *Dotans mulierem an si sit extraneus uel alius, uideatur dotare de suo?*

h * Pater naturalis.

[h] Pater naturalis dotādo filiā, in dubio
nō vr̄ habere animū donādi, sed magis animū cōpē
sandi cū eo qđ filiæ debet. h.d. ¶ Op. ꝙ pr̄ in dubio
videať dotare filiā de suo pprio patris, vt. l. fin. C. de
do. pmis. Sol. dicit gl. illud est verū ī patre legitimo
& naturali, cuius officiū est dotare filiā. secus in pa-
tre naturali tantū qui dotare nō teneť. vt hîc. quā so.
no. ¶ Cōtra hoc opp. ꝙ istud nō debuerit dici: nam
etiam hic pater naturalis à fideicommisso non libe-
ratur, nisi filia ratam habeat. Dicunt glo. sequentes
fateor tamē quòd ista filia ratum habere cogitur cū
eius negotiū vtiliter gestū sit dotādo eā. ¶ Ista lex
1 inducitur p † glo. nostram ad. q. q̄ poniť in. l. fi. C. de
dot. promis. de extraneo vel alio dotante mulierem
an in dubio videať dotare de proprio, vel de bonis
mulieris. Et vr̄ ꝙ de bonis mulieris p. l. nesenni⁹. s̄. de
neg. gest. & l. cum post. §. j. de admi. tu. & per hūc. §.
Iab. de are. & Cy. referendo ibi eum tenēt cōtrariū
ꝙ in dubio vr̄ dotare extrane⁹ animo donādi, vt. l. cū
is. §. ij. s. de condi. inde. Non ob. l. cum post. §. j. & . l.
nesenuius. quia ibi loquitur in administratore mu-
lieris qui in dubio videtur fuisse animo gerendi ne-
gotium. Sed ad istum. §. non respodetur. & hîc vide-
tur casus in contratium. quid dicemus? iste passus
videtur mihi dubius: tamen huic. §. potest responde
ri quòd hic pater dedit dotem nomine filiæ. & licet
stipulatus sit dotem reddi sibi: tamen nomine filiæ
dedit. quod apparet: quia dicit de ratihabitione fi-
lię. ratum enim habere non posset non suo nomine
gestum, vt. l. si pupilli. §. sed si ego suprà de neg. ges.
Vel dic quòd mulier erat obligata ad dotem: vnde
pater dando dotem, gerit negotium filiæ liberando
illam ab illa obligatione. soluit enim creditori suo.
& hoc innuit hic glossa dum allegat. l. si opera. de
doli excep. Sed opi. Iacob. de are. loquitur quando
extraneus ab initio promittit dotem pro muliere
non obligata. Vel dic aut ille qui promittit dotem
est debitor mulieris: & videtur promittere animo
compensandi: non donandi: vt hic. aut non est de-
bitor: & præsumitur animo donandi. ita loquitur
opi. Iac. de are. & sic quando est debitor, in dubio vi
detur magis adherere opi. gloss. quòd videatur dota
re de proprio mulieris per hunc. §. & quia promittē
do dotem pro muliere in illo actu vedetur gerere ne
gotium mulieris: & ideo de proprio mulieris videť
dotare, vt d. l. nesennius. ff. de neg. gest. & facit opti-
mè. l. fin. de pet. hære. quod not.

Seia.

¶ Restitutio fideicōmissi fctā ante diem alij non præiudicat. h.d. simile habetur in
l. cum pater. §. à filia. s̄. tit. proxi. de hoc habuistis ple
nè in. l. sed & si alio. §. fi. cum. l. seq. j. ad treb. & . l. post
mortem. C. de fideicom.

SVMMARIVM.

1 *Iudex condemnans aliquem ad cōfinia usq; ad uoluntatem suam, an hæc uoluntas finietur iudicis morte?*

Scæuola.

Rogatus restituere cum volet, post mortem rogatus videtur.
hoc. d. vel aliter. In vltimis voluntatibus moriendo

a ¶ Hęres. oppo. Et vide Bald. in. l. j. C. de his q̄ poe. no. relin.

b ¶ Testōr legat. Et vide tn̄ pleni⁹ per Ang. & do. meum maria. so. in. l. pr̄fa. testō. s̄. de hær. inst. & vide Bald. in. l. j. C. de his q̄ poe. no. qn̄ testōr phibuit ne molestaret vxorē in. l. j. de vsufru. & ī auť. cui relictū C. de ind. vidui. tol. And. Barb.

b ¶ Testōr legat. Vide Bald. in. l. j. C. de his q̄ poe. no. in. xv. col. & in auť. cui relictū. de indi. vidui. tol. & qd de monacho. vide Bal. in. d. l. j. C. de his q̄ poe. no. & facit. l. pe. C. de leg. no. p Imo. in l. pr̄fa. de hęre. inst. & ad no. p Bar. hîc adde Pau. de ca. in cōsi. inci. in Christi noīe amē: anq; veniā ad dicta dubia adde eundem Alexād. cōsil. clxiij. & Bal. cōs. cccxxxvj. in fi. iij. li. Et eūdē Alex. in cōsi. cxxxviij. col. pe. in fi. in ij. volu.

c ¶ Testator ligat vxori. Vide Paul. de ca. in. l. iubemus §. sanè. el. j. in prin. C. de sac. san. eccle. Lud. ro. cōs. xxxij. in. iij. col. ij. dub. & Barb. cōsil. xxviij.

d ¶ Ad. l. si cui. Et vide Bal. in. l. filijs. C. de inof. tes. & ī. l. q̄; ūis. de fideicōmis. Andr. Barba.

e ¶ Ad aliā qō. Vide Bal. in. l. ij. C. de insti. & substitu. & Bart. in. l. titio centum. §. titio centū. de condi. & demō.

f ¶ Quæro an. Et vide Bart. in l. si fideiussor. §. fi. de le. j. & ibi p Imo. & Bal. ī l. j. C. com. de lega.

g ¶ Dicatur in rem. Adde no. per Imo. & Ang. ī. l. qui fundum. j. ad. l. fal.

h ¶ Pater naturalis. Et ad intellectū huius. §. vide Bal. in. l. neq; mater. C. de iure do. & in. l. humanitatis. C. nat. li. & ī l. an̄. e. tit. And. bar.

h ¶ Pater naturalis. sed an in casu quo qs dotauit filiā spuriā possit reuocare vide no. p Bar. in. l. fi. §. si à socero. quę in frau. cre. & adde quia Bart. in. l. meui⁹. §. duobus. in. iij. q. s̄. ti. j. tenet ꝙ hodie de iure cano. pr̄ possit dotare filiā spuriā & ibi ēt sequtur, Imo. & p Bald. in. l. fi. j. de his q. vt indi. & in. d. §. si à socero. & ꝙ pr̄ naturalis non teneať dotare filiā spuriā, tenet Bal. p istū tex. in. d. l. fi. in. iij. co. C. de dot. promis. & Bar. & Imo. in. l. j. s̄. sol. mat. sed ꝙ hodie teneať pr̄ filiā naturalē dotare si est filia īops, tenet Bal. ī. l. neq; mr̄. C. de iu. do. sed quātū pōt sibi dare in dotē, rn̄de vt hr̄ in. l. ij. & auť. ibi posita. & in. l. humanitatis. & auť. licet. C. de nat. li. & Bal. in auť. res q̄. in. ij. colū. C. cōia de le. p istū tex. tenet ꝙ filię naturali dos nō debetur. ad de an pater & eius etiā hr̄s teneať filiā spuriā dotare, Abba. cōs. cxv. ij. lib.

* Aduerte ꝙ Bar. alleg. sibi cōtrarius ī hac. l. fi. Sed p sol. vide cōcordiā quā posui ad. l. titio centū. §. titio genero. ff. de cōdi. & demon.

qs velle vr̃.h.d.¶ Op.de.l.fideicõmissa.§.quãquàm
š.e.So.aliud est si dicit cũ vellet:& aliud si dicit si vel
let.vt ibi patet. ¶ Op.φ moriendo videaẽ velle,vt
l.centesimis.§.fi.j.de verb.ob.Respõ.aliud est in cõ
tractibus:vt ibi,aliud in vltimis voluntatibus,vt hîc
licet quidã aliter senserint,vt no.in.l.fideicõmissa.
§.sic fideicommissum.ver.hoc aũt.š.eo.Itẽ dubita-
1 tur† quid si in sententia dixit iudex,condemno ali-
quem vt stet ad cõfinia vsq; ad voluntatem meam.
finietur ne voluntas morte iudicis? Cyn.format istã
q̃stionẽ in.l.fi.š.de cõtrahẽ.emp.ego examinaui.in.l.
cẽtesimis.in.§.fi.de ver.ob.facit ad pdicta qđ no.in.l.
post dotẽ.š.so.mat.in.v.lec.& ibi plenè examinaui.

Hæredis. Fideicõmissum purè relictũ põt peti incõtinẽti.& q vetat satisda tionem exigi:nõ videtur fidei commissi diem differ re.h.d.in summa.¶ Ad hunc.§.op.de.l.epistolã.§.fi. j.ad treb.Sed ibi aliter de volũtate defuncti apparet ad idem facit qđ habuistis in.l.filiã.j.de aur.& ar.le. & in.l.fideicommissa.§.si filio.š.eo.quod no.

LEX XL.

Titius. Is cultura monumenti cõmittiẽ ad expẽsas insolidũ non tenetur.h.d.¶ Oppo.& videtur qđ testator vnum ex hæredibus possit grauare ita quòd alius non teneaẽ,vt.l.cum ab vno.š.tit.j.Sol.hic in dubio est præsumẽdũ qđ solum cura monumẽti videatur insolidum imposita:& hoc præsumiẽ ex quãtitate relicti,& ex quãtitate suæ portionis:aliàs insolidum teneretur si vires hæreditariẽ sufficerent.¶ Quærit glo.quo iure compellantur instituti ad edificandũ? Dic vt in glo.& bene.

SVMMARIVM.

1 *Dos fœminæ quanta esse debeat cum statuta prouidẽt quòd non succedat sed detur.*

LEX XLI.

Si filiæ. Arbitrio boni viri dos cõstituiẽ dignitate,& facultatibus testõris,& numero liberorũ pẽsatis. h.d.No.tex.ibi:& ait nõ esse difficile &c. ¶ Op.gl.C.de dot.pmis.de l.j.Sol.vt ibi,& in.l.cũ post.§.gener.š.de iure dot.& materiã hui⁹ l.videbi
a tis plenè in.l.j.š.de leg.ij.¶ Vltimò ista.l.a facit ad
1 q.† sunt statuta in Italia quòd filiæ fœminę nõ suc cedãt cũ masculis,sed masculi teneãẽ dotare: quãta erit dos fœminę? Certẽ erit arbitrio boni viri inspectis dignitatib⁹:& facultatib⁹ testatoris,& numero liberorum:prout hîc dicitẽ.&.l.quæro.š.de iure dot.

LEX XLII.

Si fundus. ¶ Nõ videnẽ esse i loco q̃ ibi sunt ad tempus.h. d.cõcordãtię sunt in gl.

SVMMARIRM.

1 *Actio quæ nã uideatur intẽtata,an generalis an specialis cum quis format libellum simpliciter?*

LEX XLIII.

Hoc legatum. b Ea videnẽ ali cui⁹ cã parata quæ ad ei⁹ vsum ꝓpriũ sunt destinata.sec⁹ si ad vsum cõem ei⁹,& alteri⁹.h.d.vel aliter.Verbũ quod se habet p pri⁹ & posteri⁹ simplr sumptũ acci piẽ p pri⁹.h.d.secũdũ Pe.¶ In tex.attributũ esset.id quod designat esse in vsu mariti secũdũ Dy.¶ Op. de.l.cũ q̃rereẽ.§.lana.j.e.Sol.vt ibi.Ista lex dicit idẽ quod.l.quint⁹.de au.& ar.le.& ibi declaranẽ quædã circa istã materiã:dic vt ibi.Ista.l.allegaẽ ad.q.† qui dam formauit libellũ simpliciter.q̃ro.vtrũ videaẽ ꝓposita in dubio actio generalis,vt certi cõdictio, an actio specialis competẽs pro eo quod petiẽ.Dicunt aliqui doct.in.l.edita.C.de edẽ.si quidẽ ex ver bis põt colligi q̃ actio videaẽ ꝓposita,stam⁹ verbis sed si nõ apparet,videẽ ꝓposita actio specialiter de stinata pro eo quod petitur:non actio generalis ꝓ pluri competens.& hoc dicũt ipsi per istã.l.cũ simi libus.& hoc satis placet.

SVMMARIVM.

1 *Relatiuum quis uel qui,quando restringat uel declaret?*
2 *Legatum factum uxori ac emptis,& quæ eius causa separata sunt comprehendit utrumque.*

* Pro cõcordia.Ad uerte qđ pr̃ natura lis alere teneẽ filiũ naturalem secũdũ Bar.in.l.meuius.§. duob⁹.de 1e.ij.Con trari⁹ alleg.p Alex. vbi.š.in addi.voluit se eũdẽ Bar.in hac l.vxorẽ.§.pr̃ naturale.sol.est duplex. φ in hoc.§.pr̃.Bar. nõ loquiẽ de alimẽ tis sed de dote.;Sed quia dos succedit lo co alimẽtorũ, vt p Alex.in addi.l.stichus,hoc titu.vr̃ φ ista so.non sit tuta. Ideo tu dic melius φ in hoc.§.pater lo quiẽ in specto iure ciuili:in.d.§.duob⁹, loquiẽ inspecto iure cano.& hanc so. videtur dare Bart, vbi.š.

a ¶ Vltiõ ista.l.No, quòd vbi est statutũ φ filię fœminæ nõ succedãt extãte masculo.q debeat dotare filias φ debet dotare arbitrio boni viri.Et dicit Bald.in.l.fina.;in ij.colum.C.de do. pmissi.qđ ẽt si sta b tutũ non diceret φ teneaẽ dotare &c. φ tñ ad hoc poterit cõpelli.ibi ẽt di cit.φ statutũ dicẽs φ filia dotata excludaẽ φ si nõ fuit cõgruè dotata petet supplemẽtũ p istũ tex,nisi statutũ diceret quòd debeat esse cõtẽta de dote data à patre.

POMATES.

b ¶ Hoc legatũ. Declara vt p Alex.i.l. ij.i prin.ff de v.ob.

b ¶ Hoc legatũ.Ad hunc tex.facit.l.titie textores.& ibi p Bald.š.de lega.j.

LEX XLIIII.

Ea tamen. Relatiuũ qs vel q posi c tũ sine copula pceden tiũ significationẽ restringit: sed si copula
c apponaẽ augebit.h.d.¶ Op.φ relatiuũ qs vel q,ap positũ sine copula nõ restringat,vt.l.oẽs populi. š. de iust.& iu.&.l.cũctos ppl'os.C.de sum.tri.& fi.ca.
1 &.l.oib⁹ ciuitatib⁹.j.ad treb.Rñ.† qñq; p relatiuum adijciẽ aliqđ qđ cõpetit cuilibet de pcedenti gñe:& tũc nõ poniẽ restrictiuè,sed magis declaratiuè, seu demõstratiuè,vt i cõtrarijs,sec⁹ qñ relatiuũ qs vel q. referẽ ad certã speciẽ,vt cũ dico:stich⁹ q me⁹ est, qa tũc poniẽ magis demõstratiuè q̃ restrictiuè,vt.l.stichũ q me⁹ erit.š.ti.ij.Sed si p relatiuũ adijciẽ aliquid d qđ nõ cõpetit cuilibet de gñe pcedẽti,distinguiẽ an ponaẽ cũ copula,vl' sine copula:vt hîc diciẽ.¶ Quę
d ro aliquis d legauit† vxori ẽpta & q ei⁹ cã parata sũt:
2 an debeẽ parata tñ ita φ nõ ẽpta? Videẽ φ nõ:quia natura copulatiuę est vt cõprehendat vtrũq;,vt.l.si hr̃di plures.de cõdi.insti.In cõtrariũ vr̃ cas⁹ hîc.dico φ vtraq; debeẽ.s.ẽpta tãtũ& parata tãtũ.Ad cõtraria rñdeẽ vt colligi vr̃ ex distinctiõe quã dedi in.l.si is q ducenta.§.vtrũ.ff.de re.dub.vbi tractaui materiã copulatiuæ:& φ vtraq; debeanẽ,ꝓbaẽ ẽt in.l.quint⁹ .de au.& ar.le.&.š.e.l.qui concubinã.in prin. e

SVMMARIVM.

1 *Emere,& comparare quando differant.*

LEX XLV.

Si quid earũ. Vide gl.sup verbo, f empta.vbi est dr̃ia inter emere & cõparare.Ad hoc gl.alleg.l. j.de cõtrahẽ.emp.facit.l.j.& qđ ibi no.C.de re.pmu.
1 sed† ista dr̃ia inter emere,& cõparare,in vulgari lo cutiõe nõ cadit:nã emere nõ vulgarizaẽ alio mõ q̃
e cõparare:& iõ in dictis e testiũ & dictis vulgariũ nõ admitterẽ istã distinctionẽ,sed in legibus & statutis cõditis à peritis istã distinctionẽ admittim⁹. si le dicã in dr̃ia q̃ fit inter appellationẽ filiorẽ,& liberorũ vt.l.φ si nepotes.š.de test.tut.nã in vulgari illa diffe rentia non admittiẽ.vt ibi gl.dicit & ibi dicemus.
f Inter emptum. f Ad positionẽ spẽi seqẽ positio gñis:nõ ecõuerso.h.d.¶ Op.j.de.l.ꝓxi.§.itẽ iterest.vbi ille q g legat ẽpta,nõ vr̃ legare parata:ergo in empto non inest paratũ.Rñ.ille q legat empta,nõ vr̃ legare parata.s.alio mõ q̃ p emptionẽ vt in cõtrario.qđ ergo diciẽ,in empto nõ inest paratũ.falsum ẽ:imo inest paratũ,vt gen⁹ i spẽ sua:nõ tñ tãq; gen⁹ simplr lega tũ sit hoc ẽ oĩa parata:sed tãq; gen⁹ qđ inest illi spẽi s.oĩa parata p emptionẽ nõ alio mõ.¶ Vltiõ no.tex. cũ gl.qa satis bene declarat. L. XLVII.

Item legato. Item interest. Legato generis cõtinẽ tur oẽs spẽs:sed legato spẽi nõ cõtineẽ alia spẽs sub gñe cõtẽta.h.d.¶ Op.š.de.l.ꝓxi.§.inter ẽptũ.Sol.vt ibi dixi.¶ Op.φ res q̃ est destinata ad vsum nõ habeaẽ ꝓ tradita,vt.l.cętera.§.fin.cum.l.seq.de lega.j. Sol.vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Concubina & uxor utrùm differant?*

Parui. No.text.ibi sanè &c. ¶ Quæro quid est dictũ nisi in dignitate.Dic vt in gl.
1 Ray.in quadam sua disputatione aliter dixit.† dicit
g enim nõ est dr̃ia inter vxorẽ & cõcubinã.nã g inspe cto iure naturali scđm qđ ius, non est dignitas, vt in auth.de monachis.§.hinc aũt nobis.qa scđm ius naturale oĩs coitus erat equalis.vt in auth.q. mo. na. effi.le.§.liceat.tñ inspecto iure ciuili,scđm qđ est dignitas & distictio psonarũ,vt.š.de posth.l.j.est dr̃ia inter vxorẽ & cõcubinã cũ mr̃imoniũ sit solẽnizatũ iure ciuili,sed cõcubinat⁹ nõ.sed nõ est iprobat⁹,vt.l. in cõcubinatu.š.de cõcubi.vbi aliqua dixi quę vide.

Si vxori. Op.de.l.ij.&.iij.j.de au.& ar.leg. Sol.intellige istã secũdũ illas, vt ibi dixi.¶ Op.de.l.j.§.rectissimè.de ven.in pos.mit. So.vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Iusta interpretatur,id est perfecta.*

Cum filiosa,

c ¶ Op.φ relatiuũ. de materia relatiui qs vel q.adde Bal.i l.pcipim⁹.C.de ap. Bar.& Bal.in.l.cunctos ppl'os.in prin. C.de sum. trini. & Bar.in.l.oẽs ppl'i.in prin.de iust.& iu. adde de relatiuo qs vl'q.Ol.cõs.cxxix.

d ¶ Quero aliquis.qđ si dico.loco equum & arma.an intelligaẽ de armis eq,& ẽt testõris,vide bal. in.l.j.C.de verb.sig. φ sic p istũ tex.Ad de Bal.cõs.clxxx. ix.vbi aliã qõ.deci dit p hũc textum.

e ¶ In dictis.vide bal. post Bart.in.l.j.C. de re.permu.

f ¶ Inter emptũ.Istũ tex.alle.Bar.in.l.i periũ.in.j.col.ff.de iurisdi.om.iudi.& Bal.in.l.fi.in.ij.col. de indi.vi.tol.φ relictũ vxori sub no mine appellatiuo nõ trãsit ad secũdã vxorẽ.& adde tex. & ibi gl.&Bar.in.l. iurisgentiũ.§.sed si fraudẽdi.š.de pac

g ¶ Cõcubinã.Vide Bal.in.c.j.in princ. q mo.feu.amit.& i l.ẽt.in fi.C.de test. & in auth.si quis.i ij.col.C.de sac.san. eccl.& in.l.si ea cõ ditiõe.C.de cõdi.in ser.& gl.in.l.liberi C.de nup.& vide ad hũc tex.Bald.in l.si qs.& ibi Cy.in vij.col.de episco.& cleri.

L E X XLIX.

a Cum filiofami. [a]Ista est bona lex,& singularis. hęc verba,cũ in suã tutelã peruenerit.diuersimodè intelligunť inspecta cõditione ꝓferentis,& eius de quo ꝓferunť.Idem in verbis similibus.h.d. ¶ Not.tex. in fi.ibi,iustę ętatis &c.exponiť id est perfectę ætatis.hanc.l.induco.š.de
1 testa.l.j.&†expone ibi iusta sentẽtia,id est perfecta sentẽtia:ꝓut hîc diciť

SVMMARIVM.

1 *Summa an in legato librorum ueniant.Azo.& Rof.* *L E X L.*

Librorum. Appellatione librorũ cõtinenť omnia volumina in quacunq; materia scripta. h.d.
1 ¶†Quęro:quidã legauit oẽs libros legales:an in legato veniãt summa?Azo.& liber Rof.& similia:& sic ista scripta dicantur libri legales?Quidã vt Iac.de are.dicũt ꝙ nõ:quia nõ sunt libri legales,sed rationes doct.vt.l.â diuo Marco.C.de questio.Breuiter dico esse recurrendũ ad cõem vsum loquẽdi,vt.j.ea.l.§.quod tñ cassius.Sed cõis vsus loquẽdi est,vt tales libri appellentur libri legales.Ergo licèt quidã libri dicantur ordinarij quidã extraordinarij:iõ puto ꝙ veniãt in legato:tñ qdã aduocat⁹ vt tolleret istã dubitationẽ legando libros legales ipsos specialiter noĩauit.
b Si cui. [b]In dubio appellatio libri intelligitur de vno volumine.non de libris numeralibus.per quos volumẽ diuiditur.h.d.

Si homeri. Hæres librum legatum nõ tenetur facere compleri. h.d.¶ Op.j.eo.l.de ver.sed neq; cepti.sol.vt ibi dicã.
c Libris, [c]Libris legatis non continentur ea in quibus libri reperiũtur.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Verba ambigua statuti intelligenda sunt secundũ communem usum loquendi.*

Quod tamen cassius. Libris legatis chartæ nõ scriptæ non continenť,& chartis legatis non continentur libri,nisi aliter volũtas esset inefficax.Item legato chartarum nõ cõtinenť membranæ,nec econuerso.h.d.Videtis quòd si aliquis legat chartas,veniunt mẽbranę ex voluntate defuncti.Contrà,nam appellatiua sunt immutabilia,vt.š.tit.ij.l.iiij.Dicit gl.illud intelligitur qñ
d nomina appellatiua sunt prorsus diuersa[d]nullã constantiã in iure habentia,sed hîc loquitur qñ nomina appellatiua possunt adaptari ad id qđ testator sensit secundũ consuetudinẽ loquẽdi.Itẽ op.ista differentia non videť vera,quoniã etiã mẽbranas appellamus chartas,cui vsui debet stari,vt l.cum delanionis.§.asinã.j.de fun.instru.Ludo.Ro.fateť cõtrariũ & bñ.vide gl.q̃ incipit,qa appellatione chartarũ &c.quã no.ad interp̃tationẽ statu
1 torũ:qa†si est aliqđ verbũ ambiguũ qđ habeat aliud significatũ,debet in-
e telligi sc̃dm cõmunẽ vsum loquẽdi:dic vt dixi[e]plenè ĩ.l.labeo.j.de sup.le.

Sed nec. ¶ Libri cepti scribi nõ continenť appellatione librorũ. secus si sunt bene cõpletè scripti:non tñ correcti,vel miniati.h.d.¶ Op.š.eo.de.l.j.§.si homeri.vbi liber nõ cõpletus debeť. Dicũt aliqui ꝙ ibi non legauit sub nomine libri,sed sub noĩe corporis. Vel ibi,licèt liber non esset cõpletus:est tñ in volumine redactus:& sic erat liber ex quo faciebat volumen,sed erat alio mõ ceptus scribi.¶ Opp.dicitur hîc ꝙ mẽbranę continenť.contrà.š.ꝓxi.§.vbi libris legatis membranę nõ continenť.Quidã dicũt,hîc loqť de mẽbranis scriptis:vel dic etiã de nõ scriptis si apparet de volũtate defuncti ꝙ illas mẽbranas ad illũ librũ destinauerat.

Chartis. Legato materiato nõ intelligiť legata materia.h.d.¶ Cõtrà,imo videť facere sola destinatio,vt.l.si non sunt.§.qd ergo.j.de aur.& arg.leg.dicit gloss.secus esse in argento.tu verò dic vt dixi in.l.contraria.Materiam verò vtrum destinatio aliquid operetur in legato:dixi in.l.cętera.§.si.cum.l.seq.š.tit.ij.

SVMMARIVM.

1 *Legare quid uidetur qui legat bibliothecam?*

f Sed si bibliothecam. [f]Reuoco in dubiũ qñ quis legat apothecã,seu bibliothecã suam, quid legare videať.Dico ꝙ ex verbis relinquentis:& eius cui relinquiť de-
1 bet hoc pręsumi.Ex verbis enim datur doctrina in hoc tex.†Si quis tñ diceret lego bibliothecam in qua sunt libri,pater manifestè ꝙ sentit de loco, nõ de libris.Itẽ si dico lego bibliothecam,vel armariũ de Cypresso:qa apparet ꝙ sit magis de ędificio q̃ de libris.Sed si quis legat armariũ simpliciter,tex.videť velle ꝙ cedũt libri,sed puto ex diuersitate p̃sonarũ hoc debere intelligi:qa si scholaris scholari legauit:puto ꝙ intelligať de libris,vt.š.ea.l.§.qđ tñ cassius.in fi.ad hoc facit.l.plenũ.§.equitij de vsu & ha.&.l.sed & si susceperit.§.j.š.de iud.Sed si vnus stationarius legat armarium alteri: tunc videtur magis sentire de armario quàm de libris:& ex qualitate personę legantis debet inspici,vt.š.eo.l.cum filio.

SVMMARIVM.

1 *Culcitra an legato lecto ueniat?*

Sunt tamen quidam. Vide gl.q̃ ĩcipit,ornamẽta lecti &c.tene mẽti: qa plures hoc de
g facto vidi.¶ Quero qđ[g]si aliqs legat†lectũ vxori suę:vtrũ cõtineať culci-
1 tra[h]de serico quã qs cõsueuit ponere in lecto dieb⁹ festiuis,& tẽpore solen-
h nitatis?Dicũt qdã doct.ꝙ nõ:qa cũ legat vxori suę,vr̃ legare ea q̃ sibi congruũt sc̃dm qualitatẽ suę p̃sonę.ar.l.pe.in prin.j.de ali.& cib.leg.sed non cõpetit.vide hoc ꝙ habeat culcitrã de serico.Et si diciť ꝙ possit nubere,respondeť ꝙ nõ est verisimile ꝙ testator de hoc cogitauerit.sed quicquid dicant,dico ꝙ culcitra de serico,& omnia ornamenta, veniũt.casus est hîc,&.l.fi.§.vxori.j.de aur.& argen. leg.& ibi dicitur.& in.l.in stratum.j.de verbo.signi.

SVMMARIVM.

1 *Dictionis hoc amplius qualis sit effectus.*

L E X LII.

i Si tibi pure. Dictio,hoc ampli⁹[i], pręcedẽtium repeti-
1 tionẽ inducit.h.d.¶ Op.ꝙ†dictio,hoc amplius,nõ inducit repetitionẽ,vt.l.si seru⁹ legatus.§.si ita.š.ti.ij.Lu.Ro.soluit hîc.& nõ bene:dic vt ibi.Tu tñ ꝓ declaratione p̃ñtis.l.& materię,dic qñq; ꝓferť verbũ ampli⁹ simpliciter,& tũc nullã repetitionẽ inducit,vt.d.l.si seruus.§.si ita.ibi enim dictio ampli⁹, referť solũ ad actũ verbi,nõ ad rẽ legatã: cũ em̃ dico ampli⁹lego,videor dicere.i.amplius vtor isto actu legãdi:& sic videť dictio cõtinuatiua:vnde fortè eãdẽ repetitionẽ induceret quã dictio itẽ.vt.j.eo.l.in repetendis.dic qñq; dictio amplius,refertur ad rẽ determinatã per nomẽ,vt lego amplius dote:& tunc ponitur cõparatiuè & inducit repetitionẽ, vt.l.q ita.j.de do.pręleg.q.d. lego dotẽ,& amplius ea tantũ, cũ natura cõparatiui sit ꝙ relinquat formã positiui in extremo,vt ibi patet.Qñq; dictio amplius,referť ad aliqđ determinatũ p ꝓnomẽ,vt hoc ampli⁹,vel eo ampli⁹:tũc si nõ p̃cedit qd repetat,non repetit,vt.l.seru⁹.§.si ei.š.de leg.j.Si verò inuenit quid repetat,& repetit ꝓximũ p̃cedẽs legatũ,siue sit factũ eidẽ vt hîc.siue diuersę p̃sonę,vt.š.eo.l.si sic.&.š.de leg.j.l.si seru⁹.§.si ita.in fi.§.sed si dixisset his amplius,vel eis amplius:tũc induceret repetitionẽ oĩm pręcedẽtiũ: quia natura pluralis numeri nõ verificať in vno, vt l.vbi numerus.š.de testi.&.l.męuius.§.eũ q.š.tit.j.& l.fi.j.ad treb.Nec est rõ quare magis referať ad vnũ quã ad aliud.arg.l.j.C.de lib.pręte.& hęc vera sunt si quęram⁹,an inducat repetitionem ipsius rei legatæ. ¶ Sed q̃ro an inducat repetitionę qualitatis,vt si pręcedat legatũ cõditionale,vr̃ repetijsse cõditionaliter, eo ꝙ in sequẽti insit cõditio.gl.j.eo.l.in repetẽdis.tenet ꝙ sic.& ita intelligiť lex illa.Sed q̃ro qd si legatũ p̃cedat purũ & p dictionẽ hoc ampliu⁹,induciť cõditionale:an ꝓ primo legato puro videať adijci cõditio.gl.nõ bñ firmat.Dy.tenet ꝙ sic:qa sc̃dm reliquiť sub cõmemoratione primi,& sic valet sc̃dm:vt.l.nõ ad ea.de cõdi.& demon.& hoc placet.casus est,vt.j.de li.lega.l.aureli⁹.§.testõ.el.ij.Sed q̃ro si hæc dictio hoc ampli⁹,ꝓferatur in codicillis ad qd referť?Rñ.si quidẽ ĩ codicillis p̃cedit aliquid ad qđ possit referri. & ad illud referť sc̃dm ea q̃ dicta sunt supra:quia dicta iura simpliciter loquunť.Si verò nil p̃cedit:tunc refertur ad id qđ eidẽ personæ relictum est in testõ nõ ad id qđ relictũ est alijs p̃sonis,vt.d.l.aurelius.§. testõ.&.l.legata inutiliter.in prin.š.tit.ij.Idẽ si relinquitur primò ab vno postea ab eo cũ adiectiõe hoc amplius,ad aliũ relinquať:tunc enim refertur nõ ad proxima relicta alijs personis,sed ad ea quę sunt relicta eidẽ personę,vt.l.legata inutiliter.š.de leg.j.sed si nil eidẽ esset relictũ:tunc illa adiectio hoc ampl⁹,nil operatur:quia nõ esset ad quid referatur,vt.d.l.si seruus.§.si ita.š.de leg.j.rõnẽ cogitabitis.Idẽ dico de dictiõe plus,eadem rõne.facit.j.tit.j.l.cũ filius.§.pater.

L E X LIII.

Ligni. Appellatione ligni legati continetur lignũ cõburẽdi causa paratum à terra separatũ spãli noĩe nõ submissum.nisi volũtas testatoris.vel eius cõditio aliud induceret.h.d.tota ista.l.sc̃dm Iac.de aret. ¶ Op.ad.§. offilius.el.j.de.§.offili⁹.el.ij.j.eo.l.vbi ea q̃ hñt nomẽ speciale nõ continenť appellatione lignorũ.sol.iste §.loquiť sc̃dm ꝓpriã significationẽ.sed in.§.offilius. el.ij.loquiť qñ sc̃dm cõsuetudinem regionis aliud induciť.sed qd dicemus sc̃dm cõsuetudinẽ hui⁹ ciuitatis?mihi videť ꝙ contineantur sarmenta, & similia.

L E X LV.

Seruius. Cui est legata materia non est legatum materiatum.h.d.sic econtrà.Cui est legatum materiatum non videtur legata materia,vt.l.librorum.§.quod tamen cassius.š.eo.quod nota.& bene.

a ¶ Cum filio.Et vide Ange.in.l.seru⁹.ff.de cõdi.ob cau.vbi est casus similis p eũ.& Ang.in l.qđ seru⁹.ff.de cõdi.ob cau.vbi allegat similẽ.And.B.

b ¶ .§.si cui. Vide Barto.in rubr.j.de ope.no.nũ.& in rubri.s.sol.mat.

c ¶ Libris. Vide tñ tex.in.l.auib⁹.j.eo.

d ¶ Prorsus diuersa. vide Bald.in.l.si in nomine.C.de test.& Bar.ĩ ru.sol.ma.

e ¶ Dic vt dixi.Adde Bar.j.eo.in.l.nõ aliter.& ĩ rub.j.de ope.no.nũ.& vide qđ dicit glo.in.l.in legati.§.fin.j.eodẽ.

f ¶ Sed & si bibliothecam.No.de legato ibi,bibliothecę seu apothecę.facit ad no.per Bar.in.l.cum pater.§.mense.š.tit.j.

g ¶ Quero qd.Et vide Bal.in.l.in legatis.C.de leg.& in.l.volũtatis.C.de fideicõ.And. Barb.

h ¶ Sunt tñ quidam. contineatur culcitra.Si quis legat lectum vxori,an veniat culcitra de serico.adde Bal.in.l.ij.C.de leg.ad fi.& Bar.in.d.l.fi.§.j.de aur.& arg.leg.

i ¶ Amplius.quia dictio amplius,refertur ad aliquid &c. adde qđ not.Bart.in.l.legata inutiliter.de lega.j.adde Bald.cõsi.clij.j.lib.

a ¶ Quæro quanto. Vide similem.q.in.l.si ex falsis.C.de transac.per Barto.
b ¶ Hæc.l.vide de hac.q.Bal.in.l.si voluntate.C.de do.pmis.Andr. Barba.
c ¶ Secundum qualitatẽ.vide Bal.in.l.si voluntate.C.de do.promis.
* ¶ Pro concordia.Aduerte ꝙ repeti non põt impensa facta per maritũ p custodia fundi dotalis,quasi facta gratia fructuum q̃rendorũ.scd̃m Barto. in.l.qđ dicit̃.ff. de impen.in reb⁹ do. fact. qui cõtrarius allegat̃ p doct.maximè per Ange.& Christopho.de nicel. & ambos & Imo.ĩ.l.diuortio.§. impẽdia.ff.sol.ma. & p̃fa.doct.& Alexan.in.l. qđ dicit̃. p̃alle.allegat Bart. cõtrariari in hac.l. cũ q̃rit̃.§. prædijs. Soluũt amplè pręfati docto.Aut impensa erat tẽporalis,vt quia singulo mẽse soluebat custodib⁹ fundi:& pcedat prima opiñ. de qua ĩ.d.l. qđ dicit̃.Aut fecit p custodia ppetua:& pcedat scd̃a opiñ. videant̃ ibi docto. quia clarè loquuntur.Adde ad Ang. & doc.ĩ.l. sumpt⁹. ff.de leg.j.adde ẽt ꝙ ista fuit sol.Bar. in.l.j.in fi.ff.de ĩpẽ.
d ¶ Vel dic.sed contra hãc theoricam quã etiã seqt̃ Bal. in.l.j.C. de fruc.& li.expẽ.dicit Ioan. esse casum in.l.si à dño.§.fin.s̃.de pe. hęre.ar.l.si ita.§.fi. de fundo instrum̃. Andr.Barb.
e ¶ Nõ dicunt̃ fieri. Aduerte inquãtũ Barto.hîc voluit ꝙ expensę factæ cã custodiæ nõ cõpẽsent̃ cum fructib⁹, sed illę repetantur contrarium voluit Bar.ĩ.l.fi.s̃. de ĩpẽsis q̃ opi.vr̃ verior: & hãc firmat Bal. in.l.j.C.de fruct.& li.expen. in fi.clarum est ꝙ possessor malę fidei deducit de fructibus expensas factas cã querendorũ & cõseruandorum fructuũ.l. si à dño.§. fructus.de pe.her. sed expensa custodię est huiusmodi. l.si ita.§.fi.&.l.quę sitũ.§. saltuarium. & in.l.instrumẽta. in fi.de fun.instru. &.l.pe. &.l.fi. s̃.de impen.ergo nõ repetitur, sed venit cum fructibus cõputanda: & licèt ista expẽsa nõ sit facta pprìe cã cul-

LEX LVII.

QVi chirographum.

Legato instrumẽtorũ cõtinent̃ noĩa debitorũ.h.d.de hoc vide ĩ.l.seruũ filij.§.eũ q chirographũ. s̃.de lega.j. ¶ Quęro an legato noĩe videatur legata actio hypothecaria vel ei⁹ fideiussio.dic vt dixi ĩ.l.si heres pecuniam.j.ad treb.&.l.heres à debitore.j.de fideius.

LEX LVIII.

CVm quæreretur. §.Seruis.

No.tex.ibi respondi eos &c. ¶ Op.de.l. seruis vrbanis.j.eo.vbi aliud continet̃ q̃ hîc dicat̃.Sol.ista referunt̃ tantũ ad p̃dicta.quia agazo vel mulio q sunt circa cultũ patrisfa.continẽtur appellatione seruorũ vrbanorũ:aliâs simpliciter dicendo serui vrbani multi alij continentur,vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Stante statuto quòd dos quæ est recepta in roba æstimata debeat reddi facta detractione medietatis pretij.Si reperitur in instrumento quòd mulier dedit dotem in pecunia numerata & in rebus appretiatis,nec apparet de quantitate,quid fiendum?*

Lana.

In his q̃ quis pmiscuè vtit̃ illud videt̃ vxoris cã paratũ qđ ad ei⁹ vsum annuũ est necessariũ h.d.No.tex.ibi,nõ enim deducto &c. ¶ Quęro:dicit̃ hîc ꝙ debet̃ qđ ad ei⁹ vsum annuum est necessariũ:q̃ro quãto[a] tẽpore debet̃ an p vno anno an p plurib⁹?Iac.de are.dicit ꝙ p vno anno. Et hoc innuit tex.q dicit ad vsum annuũ,vt.l.nã qđ liquide.§.itẽ si qs.j.de pe.le.vbi est similis tex.Hęc.l.[b] facit ad qõnẽ.Cauet̃ † statuto ꝙ dos q̃ est recepta in roba ęstimata debeat reddi facta detractiõe medietatis p̃tij reperiebat̃ in quodã instrumẽto ꝙ mulier dedit dotẽ ĩ pecunia,& in reb⁹ seu roba appretiata,nec apparet q̃tũ sit datũ in rebus:q̃ro q̃tũ p̃sumet̃ datũ in reb⁹?Hîc videtur posse dici per hãc.l.tãtũ esse datum in roba seu in reb⁹.quãtũ esset cõueniẽs mulieri,secundũ qualitatem[c] suæ personæ,vt hîc:p hoc facit.s̃.eo.l.si filiæ.&.s̃.titu.j.l.fin.& de iure do.l.quæro.

SVMMARIVM.

1 *Quæ sunt ad ornatum fundi non dicuntur esse ad culturam: ideo expensæ quæ fiunt ad custodiam castri pignorati nõ compensantur cum fructibus.*

* Prædiis.

¶ Quę † ptinẽt ad ornatũ vel custodiã fũdi nõ ptinẽt ad culturã.h.d.& nõ est aliqs q nesciret istã determinationẽ q nõ rñderet cõtrariũ. Vel dic[d] ornat⁹ & custodia fũdi nõ dicit̃ cultura.h.d.hoc est vtile scire pter p̃sonas q̃ castra & fortalitias pignori recipiunt, & faciendo custodiri castra,faciũt expẽsas & quosdã hoĩes tenẽt ĩ castro ad custodiã:nã expẽsę q̃ fiũt cã custodiẽdi,non dicunt̃ fieri[e] cã culturę.qđ no.pter id qđ dicit̃ in.l. fundũ.s̃.fa.ercis.nã q̃libet possessor ẽt malę fidei expẽsas factas cã culturę & q̃rẽdorũ fructuũ cõpẽsat cũ fructib⁹,vt ibi dicit̃:& sic erit sec⁹ ĩ expẽsis q̃ fiũt cã custodiẽdi,vt habes hîc.

LEX LIX.

TExtoribus.

Mutatio artificij ad officiũ nõ mutat substãtiã legati.h.d.Not.tex.ibi,nõ eñ ad aliud &c. ¶ Op.ꝙ legatũ sit extinctũ:qa tpe mortis nõ reperit̃ ꝙ sit testõris.l.stich⁹ q me⁹ erit.s̃.ti.ij.So.gl.hoc relatiuũ qđ,refert̃ ad verbũ sui,& ad aliud facit cõditionẽ nõ ad ṽbũ textorib⁹.Vel dicit gl.h.d.oĩb⁹.p̃cedẽs sol.nõ vr̃ vera p.l.ij.de au.& ar.le.&.l.itẽ legato. §.pe.s̃.e.vbi oportet ꝙ vxor sit tpe mortis ad hoc vt legatum valeat:ita vr̃ hîc ꝙ testator debeat esse tpe mortis.Sol.fateor cõtrariũ,sed hîc tpe mortis desinit esse textor:licèt eñ exerceat aliud offm̃,nõ tñ p hoc desinit ẽẽ artifex.sec⁹ si trãsiuit ad aliud offm̃ vt.j.e.l. legatis.§.si ex offõ.& hoc vult dicere tex.hîc,nõ eñ ad aliud &c.rationem videbitis in.d.§.si ex officio.

LEX LX.

QViduos.

Masculiuũ cõcipit fœmininũ.h.d. de hoc habetis

ture,vt hîc:tamen dicitur facta causa querẽdorum fructuũ vel conseruandorũ.d.ll.& ad prędicta vide Bar.in.l.in fundo.post primã col.de rei vẽ.& qđ ibi dixi.& vide Ang.& Imo.in.l.diuortio.§.impẽdia.sol.ma.& ibi scripsi.& p̃dicta faciũt ad.q.maritus facit expensas in custodiendo castrum dotale.an eas debeat deducere de fructibus,an verò possit eas repetere tãꝙ censeatur talis expensa facta gratia rei non fructuũ.& vide Bar.in.l.fin.s̃. de impẽ.& ibi dixi.& Ange.hîc ibi cã culturę qđ not. adde And.in.l.diuortio.§. ĩpẽdia.so. ma.vide Bal.in.l.j. in.ij.col.de fruc.& li.expen.& in ea.l. fi.Adde an expensæ factæ p custodia castri pignorati compẽsentur cũ fructib⁹ Bal.consi. cliij.iij.lib.

s̃.titu.j.si ita scripsisset.&.j.de verb.sig.l.j.& ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Dictio item,an semper repetat?*

LEX LXI.

IN repetendis.

[f] Vbi p̃sonarũ vel rerum idẽtitas est:dictio † itẽ, ĩducit repetitionem p̃cedẽtis qualitatis.h.d. ¶ Op.& vr̃ ꝙ cõditio adiecta vni p̃sonę nõ intelligat̃ in p̃sona alteri⁹ in alio legato repetita,vt.l.q̃ cõditio.j̃.de cõdi.& demõ.l.fi.§. seio.s̃.ti.j.Hui⁹ timore dicit gl.no.[g] ĩtelligo hîc ꝙ fuerũt apposita verba repetitiua,vt ṽbũ hoc ampli⁹,vel eo ampli⁹.vt.l.si tibi.&.l.si sic.s̃.eo.cũ si.Ista lec.licèt sit vera in se:nõ tñ cõgruit huic lrę:qa hîc loqt̃ de dictiõe cõtinuatiua,itẽ.nõ autẽ de dictiõe repetitiua. qd dicem⁹?breuiter oẽs doc.cõiter ĩtelligũt istã.l.qđ hîc est p̃sonarũ vel rerũ idẽtitas:qa eidẽ p̃sonę[h] legat̃ sub cõditiõe.& subdit testõr:itẽ lego eidẽ fundũ.qa intelligit̃ sub eadẽ cõditiõe.Idẽ dico si esset idẽtitas rerũ:qa diuersis p̃sonis legaret̃ eadẽ res.sed si esset diuersitas p̃sonarũ & rerũ:tũc sec⁹.ita dicit gl. ¶ Contra istã so.op.& vr̃ ꝙ dictio itẽ,inducit repetitionẽ, vt.l.j.in prin.s̃.de pub.so.vt ibi:& dicã plenius.j.de dictiõe itẽ.& de virtute ei⁹ repetitionis dic p Iac.de bel.in sua disputatione quã ponit in corpore authẽti.vt cũ de ap.cog.circa prin.colla.viij. Tñ nos circa prædicta aliqua pertingamus.Et ad declarationem huius dic q̃nq; est personarũ & rerũ idẽtitas per oĩa: quia eadẽ res eidẽ ab eodẽ hęrede legat̃:& tũc si quidẽ hoc fit cõtinuata scriptura, vt lego titio fundum seianũ.Itẽ lego titio fundũ seianũ & nulla inducit̃ repetitio.sed quid iuris sit habes in.l.nõ ad ea.ver.qđ si purè.de cõdi.& demõ.& de isto casu nõ loqt̃ hîc.Si verò istud fiat ex ĩteruallo:hoc est mediãtib⁹ alijs legatis vt lego titio fundũ seianũ sub cõditiõe.Itẽ lego seio domũ:itẽ lego titio fundũ seianũ?Certè hîc nulla ĩducit̃ repetitio q̃tũ ad cõditionẽ appositã ĩ legato facto de eodẽ:imo inducit̃ correctio,vt.d.l.non ad ea.sed an inducat̃ repetitio de cõditiõe adiecta in pximo pręcedenti legato:dicã.j. Q̃nq; est idẽtitas ex parte p̃sonæ ei⁹ cui relinquit̃:& rei relictę sed est diuersitas p̃sonarũ à qb⁹ relinqt̃:tũc idẽ ꝙ nulla inducat̃ repetitio,sed pinde ẽ ac si ĩ duob⁹ testamẽtis esset legatũ vt.l.qd ergo.§.si qs duos.s̃.de le.j.& ĩtelligo si relinqt̃ à diuersis cohęredib⁹ seu legatarijs.sec⁹ si primò ab ĩstituto:scd̃ò à substituto.quia tũc dic,vt.l.licèt.s̃.de le.j.& isto casu etiã nõ loqt̃ hîc.Q̃nq; est idẽtitas p̃sonę à qua relinqt̃,vt lego titio fundũ sub cõditiõe.itẽ seio lego domũ.an tũc ĩtelligat̃ repetita cõditio?doc.cõiter dicũt ꝙ nõ:p qb⁹ facit.d.l.q̃ cõditio j̃.de cõdi.& de.& hoc casu silr̃ nõ loqt̃ ista lex.Mihi aũt vr̃ licèt p̃dicta sint vera:ꝙ quolibet casu habeat locũ ista lex.prĩo eñ casu q̃n est oĩs idẽtitas testõr dixit legato titio fundũ seianũ sub cõditiõe.postea dixit.Itẽ titio fundũ seianũ hr̃s dãnas dare esto.Certè ĩtelligit̃ illis dieb⁹,& cõditionib⁹.casus est hîc:nõ ob. j̃.de cõdi.& de.l.nõ ad ea.& qđ.s̃.dixi:qa ibi loqt̃ q̃n ṽba primi & scd̃i legati ad eũdẽ referunt̃:vñ nisi ĩtelligeret̃ correctio vel duplicatio legati nil oparet̃,sed ĩ casu nr̃o ṽba primi legati fuerũt relata ad legatariũ vel simplr̃ plata.ĩ scd̃o fuerũt relata ad hr̃dẽ:qa dixit dare dãnas esto:vñ vr̃ facere cã dubitatiõis tollẽdę.q.d.qđ prius legaui,hr̃s det.meritò dico ꝙ dies & cõditio vr̃ repetita:casus est hîc:silr̃ in eo q ĩterrogat̃ si pmittit sub cõditiõe rñdet simplr̃:nã vr̃ sub cõditiõe rñdere,vt ĩsti.de inu.stip.§.p̃terea.nisi aliud expressè appareret.vt.l.j.§.si qs simplr̃.j.de verb.ob.& hîc est ver⁹ ĩtellect⁹ hui⁹.l.Scd̃o casu,q̃n est idẽtitas p̃sonarũ qb⁹ relinqt̃,& rerũ q̃ relinquũt̃ diuersitas tñ p̃sonarũ à qb⁹ relinqt̃:tũc nõ ĩducit̃ repetitio,ponẽdo exẽplũ vt.s̃.dictũ est,sed si ponas vt tex.ponit:secus sit.exẽplũ:titi⁹ hr̃s me⁹ det seio fundũ sub cõditiõe si nauis ex asia venerit.Itẽ semproni⁹ hr̃s dãnas esto dare.certè intelligit̃ semproni⁹ grauatus sub cõditione eadem:quia secũda oratio quæ adijcitur per hanc dictionem itẽ,est defectiua:& intelligit̃ repetita res

POMATES.

f ¶ In repetendis.de ista repetitione q̃ fit per dictionẽ itẽ, vide Bal.in.l.fi.C. de ĩdi.vid.tol.Pau. de cast.cõsi.cxxiij. incip.viso puncto in prima parte nouorum scd̃m impressionẽ.vide Angel.consi.cxvij.incip.visis & narratis.in primo vol.& istud idẽ tenet & pcedit etiã si adijcerent̃ oĩa perfecta,vt per Paul.de ca.consi.lxxxviij. aliâs. xxxviij.inci. viso legato.in antiquis consilijs.

g ¶ Gloss.not.Et de ista materia vide Pe.in.c.Io.de test. Bar.ĩ l.seię.§. caio. ff.de fun.instru.& Io.de Imo.in.c.pastoralis. de offi.de le.in.l.quoties.la.ij. s̃.de fideic.& vide Bar.ĩ cõsi.cclxxiij. vtrùm illa verba si castè vexerit, apposita vni legato videant̃ repetita in alijs legatis.Andræ.Barba.

h ¶ Quia eidẽ personę.no. de dictione item,& de dictiõe etiam, videre Bal. no.in.l.seio.§.caio. de fun.instrumen.

a ¶ Item aduerte. Et idem consulit Bartol. in consil. incip. testator reliquit vxori habitationem domus si vitam vidualem seruauerit. item si reliquit eidem omnes suos pannos lini & lanę, quod in hoc secundo legato nō intelligitur repetita conditio viduitatis: quia huic sequenti legato non congruit: quia primū legatū habet causam successiuā, videlicet quod hæres tenetur præstare patientiam, iuxta not. in l. corrup. C. de vsufr. secūdum legatū est mometaneū: quia statim solutione facta hæres liberaᵗ. allegat pro decis. ista. l. fi. §. seio. de legat. ij. l. seio. §. caio. de fun. instrumē. & l. cum pater. §. cum perfecta. de legat. ij. & refert Bald. in l. fin. C. de indi. vidu. toll. adde an itē sit repetitiuū qualitatis, Paul. de cast. consilio. lxx. Bald. consi. cclxiiij. j. lib. & consi. cccclxvij. de materia huius legis.

❧ POMATES.

b ¶ Pone quod testator. vide Raph. cu. cōs. lxiij. in l. legatū. j. notabili. circa dictū Bar. hîc, vide p Are. Panor. in. j. in vlti. col. de iudi. vbi reprobat Bar. hîc.

c ¶ Secus si dictio. Adde Barto. in. l. si ita scriptum. in fine. princ. & ibi etiā Bal.

d ¶ Calendarium. quid sit calendariū, habes hîc melius quàm alibi. Et ita dicit Barto. licèt istum text. non alleget in l. vxori. la. iij. & in l. fi. j. de vsufru. lega. bene facit text. in l. vxorem. §. legauerat. j. eodem.

e ¶ Locatores ratiocinorū. nota quod locatores rōcinorum siue equorum dicuntur mercatores, & qui dicantur negotiatores, vide pulchrè Bart. in rubri. C. de naui. libr. x. & est prima rub. ipsius libri. & ibi habeᵗ qui dicātur calendarij, an facientes cādelas, an vēdentes tm̄. Adde tm̄ secundū. Ant. & Pet. de ancha. in c. fi. de vita & ho. cle. vt refert Lud. Ro. in l. si publicanus. §. j. de publica. quod differētia est inter negotiatorem, & artificem: quia negotiator est ille qui emit vnam rem, & non mutata forma illam vendidit vt lucretur. artifex est ille qui rem emit: & mutata forma vēdidit: vt est qui emit ferrū, & facit enses: vt est tex. lxxxviij. distin. ca.

tita res pręcedens legata cū qualitatibus suis, vt. l. j. in prin. j. de pu. & ibi dixi, & j. ad. l. iul. de vi pu. l. iij. & hîc pōt esse verus casus huius. l. Tertio casu quando est idētitas personę à qua relinquitur, & rei relictę: tunc non induciᵗ repetitio vt in exēplo supra posito, qn̄ per dictionē item, adijciᵗ oratio perfecta: sed si adijciᵗ oratio imperfecta ratione verbi: vt in exēplo gl. lego titio fundum sub cōditione: itē seio fundū. certè cum in hoc secūdo deficiat verbū lego, intelligitur repetitū pręcedēs cū qualitatibus, & adiectionibus per ea quę dicta sunt: & hęc vera sunt non tm̄ per istā. l. quia hîc fuit repetitū verbū: tn̄ fuit defectiua oratio ex parte rei legatę: tn̄ hęc lex facit in argumentū propter idētitatem rationis. Qn̄ quod est idētitas personarū, & rerū diuersitas. exemplum: lego titio fundum sub conditione: item eidem lego domum: tunc videnᵗ dicere doct. quòd intelligatur facta repetitio, vt. l. seio. §. caio. j. de fun. instr. & ita tenent Dy. & Ray. quod puto verum. si sequēs oratio quę adijciᵗ per dictionē itē, sit imperfecta: exemplū, lego tibi fundū sub cōditione, item eidē domum. secus si dicerem, eidē lego domū. nā tunc nullam inducit repetitionē: vt. l. qui fundū. s. de contrahē. empt. facit. l. ij. §. j. j. vi bo. rapt. & quod dicā in d. §. caio. qn̄ quod est idētitas rerum, sed diuersitas personarū vt lego titio fundū sub conditione. Item seio eundē fundum certè si non repetitur verbū lego, intelligitur sub eadem conditione. secus si repetatur per ea quæ dicta sunt. s. Nec ob. l. legatum. j. de adi. le. quia ibi fit trāslatio: hîc non. Item aduerte[a]: quia vbicunque dico fieri repetitionē præcedentis diei, vel conditionis: intellige si repetitio congruit: aliâs secus. exemplum: legaui vxori meę annuum legatum donec honestè & castè vixerit. Item eidem domum: non pōt intelligi repetita conditio donec castè & c. ratio est: quia in pręcedenti legato dicta conditio non est extinctiua alicuius legati: sed impediret originē pro sequētibus annis: vt. l. qui cōcubinā. §. vxori. s. e. istū autem effectum nō pōt operari in sequēti legato: quia non est nisi vnū: vnde ista repetitio, sequentibus per eundē modū nō congruit & c. vt. s. de lega. ij. l. cum pater. §. cū imperfecta. Quero: vidimᵘ an per dictionē item, inducaᵗ repetitio pręcedentis cōditionis, seu qualitatis: sed an qualitas adiecta sequenti legato addatur primo: exemplum, lego titio fundū: item eidem domum sub conditione. an ista cōditio insit primo legato? videᵗ quod sic: vt dixi in dictione, hoc amplius. s. e. l. si tibi purè. Contrariū puto: quia illud ideo est: quia dictio hoc amplius, repetit rē primò legatā, meritò sibi adijciᵗ cōditio. sed dictio item, in exēplo pdicto nō repetit rem, sed solū actū verbi: & ideo ipsas qualitates solas repetit: vt hac. l. de dictione &, dicemus in dicta. l. seio. §. caio. ¶ Quæro pone testator[b] plura legata fecit in omnibᵘ suis bonis, filiū suū hæredem instituit, & adiecit quòd si filiᵘ meᵘ decesserit sine filijs, relinquo titio centū. Itē relinquo seio fundū: itē sempronio domū: an in sequētibus legatis post primū intelligaᵗ cōditio si filijs decedat & c? Et videᵗ quod nō, per ea quę supra dicta sunt. Cōtrariū credo: nā istę aduersatiuę quod si, sinautē, & similes aduersantur pręcedētibus: & sic important in se quandā orationē. q. d. filiū nō grauo plus, si vixerit quām si decesserit & c. hoc pbaᵗ in. l. si ita scriptū. s. de libe. & posth. in prin. vbi illa verba, si verò filia mea nasceᵗ, important hoc. s. ita quod nō filius. facit. j. de dam. infec. l. hoc amplius. §. de his autē. & quod ibi no. in gl. parua. In proposito ergo illa oratio subintellecta, filiū viuentē non grauo. refertur ad omnia sequentia, vt. l. talis scriptura. §. fi. s. de legatis primò. & l. si ita. eo. titu. secus si dictio[c] aduersatiua apponereᵗ ad aliud legatum.

paratum. quod no. ad limita. c. quāquam. de censi. in. vj. & no. ad statuta loquentia de mercatoribus: quia isti appellatione mercatorū nō cōtinenᵗ: vt dicit tex. in. d. c. paratum. quod est not. & adde quòd mercatores propriè dicunᵗ à merce: & ideo emptores seruorū, vel aliarū rerū quę non veniunt appellatione mercis, nō dicunᵗ mercatores. tex. est in l. mercis. la. ij. de ver. signi. ibi propriè dicuntur vallalitarij. & l. mandatum. §. j. s. manda. facit. l. merces. la. j. & quod ibi not. de ver. sig. cogita an sit verū. & mutuās pecuniam quādo dicitur negotiator: vt nota. Bal. in. l. j. C. de exerci. act. dicit etiā Anto. in dicto . . . in fine quod qui . . . possessiones . . . ctus vendat, diciᵗ negotiator. sed nihil allegat: sed est tex. in. l. si cū villico. de insti. act. & de dicta differētia, inter mercatorem & negotiatorē, & artificē, vide Fede. in consi. cxcvij. qd incipit, in Christi nomine & c. & de artifice, vide quod scripsi post Bar. j. ea. l. §. ornatricibᵘ. & an appellatione artificum veniat notarius, vide Ange. in consi. xxxiij. & quis dicaᵗ mercator, vide Barto. in tractatu de testibus. in versicu. de mercatore. & Bar. in. l. maritu. §. j. infrà de adulte. & vide Bart. in proœmio digestorum. & ad not. hîc per Barto. vide Paul. de cast. in consil. lxvij. incipiente in Christi nomine amen. viso pūcto supra scripto & alijs de quibus in eo fit mentio i primo dubio. ¶ Tertiò quæro. Vide Bartol. in. l. mariti. §. quæsitū. de adul. & Bald. in l. ij. de cōstit. pecu. & Fely. ī proœ. grego. col. fi. versi. iiij. limita.

g ¶ In. l. j. Vide Bal. in rubr. de constit. pecu. in fine. & cū Barto. hîc transit Pet. de anchara. in c. canonum statuta. in ver. quis dicatur mercator. extra de cōstit. an autem appellatione mercatoris vel artificis veniat discipulus, vide Bar. in. §. ornatricibus. j. eo.

exemplum: lego titio fundū, quòd si decesserit sine liberis, deueniat in seium. Item lego sempronio domum & c. nam in alijs legatis quę sunt relicta ab alio legatario, illa clausula nil potest operari. nam clausula illa subintellecta dicit quod legatarius viuens habet quod sibi est relictum. inspiciendum est ergo ad quid dicta clausula aduersatur.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Calendarij appellatione quid ueniat?*

LEX LXII.

1 QVi filium. †Calendarium continet nomina debitorum, & pecuniā ad calendariū destinatā siue calendariū legeᵗ: siue à legato excipiaᵗ. h. d. ¶ No. hîc quid sit calendariū: [d] quia hîc habes expressius quàm alibi. & hoc vide multoties in testamentis iudęorū, vel ipsorū venditionibus qui vēdunt, & legant camerā eorū vbi sunt: quod no.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Locatores ratiocinorum possunt dici mercatores.*
2 *Mutuator non dicitur mercator, nec negotiator.*
3 *Locator possessionum non dicitur negotiator nec mercator.*
4 *Mercator seu negotiator nō dicitur quis per unicum actum. Nomina uerbalia non uerificantur in unico actu.*
5 *Dos non dicitur mercantia, & non uenit in statuto de mercatore.*

LEX LXIII.

LEgatis. Negotiatores dicunᵗ qui cū alijs cōtrahunt. secus in eis qui aliquod exercēt officiū, vbi cōtractus nō immineret. h. d. ¶ Not. argu. †tex hac. l. quod locatores rōcinorū[e] possunt dici mercatores, seu negotiatores, secundū Iac. de aret. qd facit ad statuta q̄ dicūt, quod libris mercatorū credaᵗ in certa quātitate. ¶ Circa istā. l. quero de tribus. q. Primò †quæro si aliquis est mutuator, vtrū dicatur mercator, vel negotiator. hîc videᵗ text. quod sic: quia hîc interuenit cōtractus: ergo diciᵗ negotiator. In cōtrariū est casus in. l. in eū. in prin. s. de instit. Ad hāc. l. rn̄deo: quia debet intelligi qn̄ interuenit contractus vltro citroque obligatorius: & illa est ppriè negotiatio, vel mercatura. ¶ †Quæro: aliquis nō facit alios cōtractus, nisi quod locat possessiones suas & aliorū possessiones conducit. an dicaᵗ negotiator siue mercator? Rn̄. nō. tex. videᵗ in. l. si villico. s. de instito. act. oportet enim ad hîc vt dicatur quis mercator, vel negotiator, quod faciat negotiationē questuariā ex qua aliquid queraᵗ. sed percipiēdo fructus de sua possessione, nō diciᵗ aliqd de nouo querere. ¶ Tertiò quero[f]: mercator seu negotiator diciᵗ vt vidistis. qd †si semel emit pānos, & eos vendidit: vtrū diceᵗ mercator pannorū? Et videᵗ quod sic: quia pcurator diciᵗ q semel est pcurator constitutᵘ: & imperator diciᵗ qui semel imperat: vt not. in prima cōstitutione. ff. veteris. & tutor diciᵗ ille q semel tueᵗ, vt. l. j. §. j. s. de tuto. Itē expilator diciᵗ qui semel expilat hęreditatē. j. de effrac. l. j. §. expilatores sic ergo qui semel mercaᵗ, mercator diciᵗ: & sic noīa verbalia verificanᵗ in vno actu. In cōtrariū est casus in. l. j.[g] in princ. & ibi glo. s. de tribu. act. vbi sępiᵘ debet facere. Ad cōtraria rn̄de: quia ibi loquunᵗ in officijs quæ quis assumit ab alio non à seipso: vt dico de imperatore, & de pcuratore, & similibᵘ. vel qn̄ assumeret à seipso si assumeret cum delictoᵘ: vt expilatores, effractores, & si̇les. sed in alijs officijs q quis assumit: licitè à seipso requiriᵗ exercitiū quod sępius quis fecerit. & hoc dixi in prima lectione. ff. veteris. facit ad q. †quam vidi de facto. dicit statutum quòd mercatores in mercantijs accipiant florenos p tanta quantitate. qro quid in dote[h]. vtrū dos dicaᵗ mercātia. videᵗ quod sic: qa hîc est cōtractus vltro citroque obligatorius. cōtrarium dico: quia non est actus questuarius.

h ¶ Dote. sed qd de legato: vtrū sit negotiatio, vl' mercātia? dic quod nō ppriè & iō nō d; p eo solui gabella: vt t; Bar. & doc. post gl. ī. l. cętera. §. si qs. de le. j.

Item quia iſte contractus non recipit reiterationem
continuatam quæ requiritur vt dicatur quis merca-
tor, vt dicta.l.j.in prin.de tribu.act.

SVMMARIVM.

1 *Artificium extinguit nomen officij, non econuerſo.*
2 *Officium & artificium qualiter differant?*
3 *Promittens dare ſchachum matum cum pedona, an obtineat ſi dat cum pedona effecta Regina?*

Si ex officio. Artificiū† extinguit no-
mē officij. non ecōuerſo.
h.d.& eſt pulcher.§.ad declarationem ſcias quid ſit
1 offm̄:qd artificiū. ¶ Cōtra iſtū.§.opp. qa iſta muta
tio qualitatis nō extinguit ſubſtātiā legati, vt.l.tute-
las.s̈.de cap.di.dicit gl.hîc fuerūt legati ſerui ſub no-
mine officij, nō ſub noīe ꝓprio. ¶ Itē opp.j.ꝓxi.§.
Sol.vt ibi videbitis. ¶ Opp.de.l.ſi cui.s̈.quib.mod.
a vſusfr.amit.So.vt in gloſ.& bene. ¶ Quæro[a] quę ſit
2 differētia inter artiſiciū & officiū? † Dic, officiū eſt
qđ habeť à natura ſine doctrina:ſed artificiū eſt qđ
nō pōt haberi ſine doctrina. ¶ Quęro q̄ eſt rō ꝙ arti
ficiū extinguit nomē officij, & nō ecōtra. Dic vt in
gl.& bene. ¶ Quęro vltimò, qd ſi mutauit ſtatū de
officio vno ad aliud officiū.gl.dicit.& bene ꝙ legatū
extinguiť.ſicut em̄ extinguiť ſi mutať de vno artifi
cio ad aliud artificiū vt hîc, &.l.textoribꝰ.s̈.eo.ita qn̄
mutať de vno officio ad aliud officiū. Hic §.induciť
3 ad.q.† de ludo ſchachorū:aliquis promiſit dare ſcha
chum matum cum pedona, demū dedit cū pedona
facta regina vel verſa, an videať obſeruaſſe ꝓmiſſa?
Quidam tenent quòd ſic:quia per augmentū digni
b tatis non fit mutatio[b], vt.l.pe.s̈.de ſe. Alij cōtra:quia
quādo fit regina, fit mutatio de officio ad artificiū:
ideo &c.quia deſinit habere virtutem peditis, ſecun
dùm Ri.mal.vt refert Cy.l.ij.C.de ſuſpe.tu.

c Si vnus. [c]Seruus cedit legato eiꝰ artificij in
quo plꝰ verſať.h.d.facit.l.pediculis
§.argēto.de au.& ar.leg.& qđ ibi dixi.quod facit ad
multa.

SVMMARIVM.

1 *Artificium appellatione in beneficijs, & legatis ueniunt addiſcentes, ſecus in priuilegijs.*
2 *Statutū loquēs de artificibus:qn̄ cōprehendat addiſcentes?*

Ornatricibus. Legatis ornatricibꝰ, ce-
dūt ſcholares illiꝰ artifi-
1 cij.h.d. ¶ No.tex.ibi, omne artificiū &c. No.† ꝙ ap-
d pellatione artificij[d] cōtineņť addiſcētes cōtra ea quę
dixi in.l.j.§.nec caſtrēſè.j.de coll.bo.vbi dixi, ꝙ ſcho
lares nō dicunť habere quaſi caſtrenſe peculiū.licèt
doct.& aduocati ſic.qđ ſic videť cōtra hanc.l. Breui-
ter puto hoc debere intelligi in caſu ſuo, fauore lega
ti vbi fit latior interpretatio, vt.l.in teſtamentis.j̈.de
reg.iur. Idē* eſt dicendū* in bn̄ficijs in quibus fit la-
tiſsima interpretatio, eadē ratiōe.ſecꝰ in priuilegijs:
quia tūc appellatiōe artificij nō cōtineņť addiſcen-
tes, vt.l.j.& ibi not.&.l.fin.C.de excu.artifi.lib.x. Et
2 hoc eſt vtile ad† ſtatuta quæ loquuntur de artifici-
bus:quia eſt recurrendū ad diſtinctionem, vtrū con-
tineatur beneficiū, vel priuilegium, vt.s̈.dixi vt ſic
addiſcentes contineantur, vel non.

Quibus. Aliter habuiſtis.s̈.eo.l.cum quęre
retur.ſed puto hoc eſſe ſecundùm
cōſuetudinē quarūdam contratarū:nā ſecundū con
tratas iſtas eſſet cōtrariū:quia vendita oue, videtur
venditus agnus:& eadem ratione in legato pro hoc
quod habuiſtis in.l.ſi qs vinū.j̈.de vi.tri.& oleo leg.

SVMMARIVM.

1 *Auium appellatione an contineantur gallinæ?*

LEX LXIIII.

1 Qvibus. † No, hîc ꝙ appellatiōe auiū
cōtineņť pulli & gallinæ.qđ
facit ad multa, neſcio tn̄ ſi conſuetudo hoc
obſeruet.

LEX LXV.

e Qvi ſaltum. Verbū ſolet[e] denotat
perpetuitatem.h.d.

LEX LXVI.

f Ivlianus. Qui omne dicit, nil exci-
pit.h.d.[f] vide quod dixi
s̈.de le.j.l.ſerui electione.§.j.

Ex his. Verba enunciatiua futuri euentus nō
inducunt diſpoſitionem.h.d. vidiſtis
ſimile in.l.pater filium.§.fundum. & quod ibi dixi
& in.l.pamphilo.in prin.s̈.eo.

Seruos. Hęc cōditio, ſi meꝰ erit:intelligiť in-
ſolidū ſi teſtōr hoc ſenſerit.h.d.aliâs
em̄ niſi teſtōr hoc ſenſerit, ſecꝰ eſſet, vt.l.ij.s̈.de cōdi.
īſti.& de leg.j.l.ſtichū q meꝰ erit.&.l.ſi qs ſeruos.j̈.eo.

SVMMARIVM.

1 *Interpretatio uoluntatis teſtatoris ad quem ſpectat, & qualiter interpretari debeat?*

LEX LXVII.

g Non aliter. [g]Pone caſum p.l.libro-
rū.§.qđ tn̄ caſsiꝰ.s̈.eodē.
1 ¶ † Opp.& videť ꝙ ſpectat ad iudicē inter-
pretatio volūtatis:vt.C.de fideicō.l.volūtatis. Solu.
debemꝰ recurrere ad iudicem vt ibi:ſed iudex debet
ſeruare hūc ordinē:qa primò debet videre qd ſenſit
teſtōr:vt hîc, & in.l.in cōditionibꝰ.in prin.j.de cōdi.
& demō.&.l.pater ſeuerinā.§.cōditionē.eo.tit. Sed ſi
hoc nō apparet, debemꝰ inſpicere ꝙ eſt veriſiľe:quę
veriſimilitudo attēdiť ex multis.s̈.de leg.j.l.ſi ſeruus
pluriū.§.fi.& clariꝰ p Dy.in.c.inſpicimꝰ.de re.iur.lib.
vj.& ſi illud veriſiľe non apparet, recurriť ad primā
ſignificationē verborū, vt hîc:ſed ſi eſſent plures ſi-
gnificatiōes quarū vna eſſet ꝓpria:alia īpropria:ſta-
remꝰ ꝓprię ſignificationi, vt.l.j.§.ſi is qui nauē.s̈.de
exer.act.ſed ſi eſſent plures ſignificatiōes ꝓprię:tūc
habemꝰ īſpicere qđ eſt minimū:vt.l.apud iul.§.ſeio.
h aliâs eſt ſub.l.idē iul.de leg.j.&.s̈.eo.l. q cōcubinā.§.
cū ita.& hoc* eſt verū* in vltimis volūtatibus. In ſta
tutis aūt qualr̄ debeāt verba interp̄tari, non dico hîc.
dixi plenè ī.l.oēs pplr̄.de iu.& iure. ¶ Vltimò cōtra
iſtā.l.videť.s̈.de le.j.l.iiij.vbi nō ſtať volūtati defun-
cti:licèt de ea cōſtet.Sol.ibi iō eſt:qa teſtōr errauit in
noīe appellatiuo:cętera dic vt ī gl.qa ſunt explana-
ta p p̄cedētia.

SVMMARIVM.

1 *Iuuenis dicitur qui inter ſeniores non numeratur.*

h Titius. † Quilibet iuuenis [h] dicitur qui inter
ſeniores nō numeratur:ſed debet in-
telligi ſecundùm conſuetudinem ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Lanæ appellatione quid contineatur?*
2 *Indefinita quòd non æquipollet uniuerſali.*

LEX LXVIII.

i Si cui lana. Appellatiōe lanę cōti-
neť lana etiā à pellibus
aīaliū mortuorū non ſeparata ſuccida, vel
purgata, & filata vel nō:dūmō nō ſit tincta:nec ad
formā telę redacta:vel ad aliū ſpecialē vſum deputa
1 ta.h.d. ¶ No.† ꝙ ea lana q̄ nō eſt ſeparata à pellibꝰ,
cōtineť appellatiōe lanę, & etiā ipſa pellis:qđ ītelli-
go de aīalibꝰ mortuis nō de viuis:qa tūc eſſet ſecus,
vt.l.ligni.§.proinde ſi ſyluā.s̈.eo. Itē qđ dicit de pel-
libꝰ:ītelligo de illis q̄ habenť ſolū ꝓpter lanā: vt illę
q̄ veniūt de ſardinia, q̄ appellanť buldrones.ſecus ſi
prīcipaliter habeanť ꝓpter pelles:ſecūdariò ꝓpter
lanā.nō ergo habereť à patreſa.vt lana.ar.j̈.de vi.tri.
& oleo leg.l.ſi qs vinū. Itē qđ diciť de lana anſerina,
ꝙ appellatiōe lanę cōtineať vſus noſtrę regionis nō
admittit. ¶ Ad primū, qđ diciť ꝙ lana tincta nō cōti
neať appellatiōe lanę. ¶ Op.de.l.pediculis.§.labeo.j̈.
de au.& ar.le.Sol.vt ī gl.ſed Mar.dicit ibi dixit oēm:
2 hîc īdefinitè dicit lanā:& ſic eſt hîc caſus† ꝙ īdefinita
nō ęquipollet vniuerſali.qđ examina p Dy.ī rub.ex
tra de reg.iur.lib.vj.dixi latiꝰ in.l.ſi pluribꝰ.s̈.de leg.ij.

SVMMARIVM.

1 *Verbum ſuus ſua ſuum, quomodo accipiatur?*

LEX LXIX.

i Cvm ſuæ. [i]Hęc lex cū ſequētibꝰ tra
ctat bonā materiā.ſui di-
cunť ſerui q ad aliquē pertinēt iure dn̄ij, vel
quaſi.ſecꝰ ſi iure vſusfr.vel pignoris. Itē ſecꝰ in his q
ad vēdēdū habenť:vt ſunt vicarij ſeruorū.cōes vò ſer
ui ſui dicunť:h.d.cū tribꝰ.ll.ſe.videtis hîc ſignificatio
k nē verbi ſuꝰ. ¶ Op.ꝙ ille demū[k] dicať ſeruꝰ quē quis
pōt vēdicare, vt.l.quintꝰ.§.argēto.j̈.de au.& ar.le.ſed
ſeruū bona fide poſſeſſum non pōt quis vendicare.
Rn̄.certè imò pōt vendicare p publicianā.ita hîc in-
telligo:& plenè expediui in.l.cōtraria. ¶ Itē op.de.l.
j.§.j.s̈.ad ſylľ.ſol.vt ibi dixi. Item dicitur ꝙ ſerui quos
habet pignori non continentur. Contra.j̈.de ſupel.
le.l.legata.§.fi.ſolu.vt ibi patet:quia ibi habebat ſer-
uum pignori pro tanta quātitate quòd quaſi habe-
batur pro

a ¶ Si ex officio. quæro. Adde Bar.in.l.ſi nō ſortē.§.libertus ff. de cōdi.indebi.

b ¶ Nō fit mutatio. Vide Bart.in.l.falſa demōſtratio.§.j.de cōdi.& demō.& Bar.& Bal.in.l.pe.s̈.de ſenato.& facit ad not.q. Bal.in.l. quiſquis in fi. C.de epiſ.& cler.& quod not.glo.in §.quia verò.ī auť.de fide inſtru.

c ¶ Si vnus. Vide tn̄ tex.& ibi Bar.in.l.ſeruis vrbanis.§.lecticarijs.j̈.eodem.

d ¶ Ornatricibꝰ. Appellatione artificij. vtrùm appellatione doctoris contineantur ſcholares. text. videtur quod ſic in proemio decretaliū vbi inter eos ponitur copula &, ibi per Ioan.and.& Ant.tangitur in proęmio.vj.& Bar.& doct.in.l.j.in fi.s̈.ſol.mat. & vide Imol.in.d.ꝓęmio.&.d.l.fin.ad fin.& ibi per Bald.in pe.col.& Pe.de anc.in.c.canonum ſtatuta.in verſ.quęro quis dicať mercator.extra de conſti.adde tn̄ ꝙ doct. nō veniunt appellatione artificum, vt probatur in.c.relatum. el.ij.de teſ.in.vj.qđ eſt ſing. not. ſecundū Pet. de anch.& Imol.

e ¶ Qui ſaltū. Verbum ſolet. Not. de verbo. ſolet, adde Bart.in.l.mela.de ali.& ciba.leg.& ibi poſt eum.

f ¶ Iulianus. hoc dicit & iſtum tex.ꝓ ſing.alleg.Imol.in l.ſi domus de lega.j.& facit ad not.q.tactam per Bal.in l.à procuratore.C. mēda.& ad le Bal.in.l.p̄di.in.iij.col. C.de fideicōmiſſ.

g ¶ Non aliter. Ad limitationem huiꝰ vide Bar.in.l.j.§.j.l.fi.s̈.de pecu.& in rubri. de oper.no.nuncia.

h ¶ Titius. iuuenis. Quis dicatur iuuenis, vide Bar.in.l.j.C.de emen.ꝓpin.& quod no.Cy.in l.ſi infanti.C.de iure delibe.

i ¶ Cum ſuę. Vide Barto.in rubr.j.de ope.no.nun.

k ¶ Oppo. ꝙ ille demum. Et idē dic, ſi teſtōr dixiſſet ſeruos proprios lego ſecundùm Bald.in l.fi.§.j.C.de leg.& contra.l. quod autem ſeruos. q̄ huic contrariatur. facit l.hoc legatū.s̈.eod. ſolut.vt ibi dixi.

batur pro derelicto à dño.simile habetis in.l.anpe.in prin.j.e.Idē dicit̄ hîc ꝙ serui cōes cōtinent̄ appellatiōe sitorū.cōtra in.l.iulian⁹.§.seruos.s.e.Sol.illud est verū si ꝓbet contrarium:sed in dubio obtinet hoc.

2 ¶ Quæro vtrū † serui vicarij suorū appellatione cōtineant̄? Rñ.hîc est opi.iter Lud.Ro.& Io.& hoc ex duplici litera q̄ hîc cōtinet̄:nā qdā habēt literā affirmatiuā:alij negatiuā nō cōtineri. Quid dicem⁹? Breuiter in casu legis nostræ puto opi.Ro.esse verā:qa hęc dictio suus,intelligit̄ secūdū ꝓferētis volūtatē. sed si verbū su⁹ sua suū,ꝓfert̄ ab alio.s.à statuto vel à lege q̄ diceret publicent̄ bona sua.vl' in cōtractu: vt vēdidit oīa bona sua,vbi vba nō intelligunt̄ secūdū ꝓferētis voluntatē:tūc stat̄ opi.Io.quod cōtineatur vicarij.rō:est qa habet ptātē vēdicādi:vt.l.quintus.§.argento.j.de aur.& arg.leg.& ibi hoc etiā examinaui.&.l.solum.§.meum.s.de rei ven.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo regionis testatoris,uel ubi sita est res quæ attendatur in ultimis uoluntatibus,& quæ in contractibus.*

a ¶ Nummis: Vide Old.ī cōsi.cxviij.in prin.

LEX LXXIII.

a NVmmis. [a] No.tex.ibi, vñ fuerit &c. ¶ Opp. dicit̄ hîc quod minimi vident̄ legati. Contrà imo medij,vt.l.q lācē.j.de au.& ar.le.sol. vt ibi no.&.l.apud iul.§.seio.s.ti.ij. ¶ Itē op.ꝙ nō inspiciat̄ cōsuetudo:vt.j.titu.j.l.si cui.dicit Dy.ibi erat dubiū de quātitate.hic de qualitate.Et eodē mō soluit Pe. Tu dic,& meli⁹,vt ibi dixi. ¶ Op.de.l.si seruus pluriū.§.fi.s.ti.ij.vbi ex alijs pōt apparere volūtas defuncti quā ex his q̄ hîc dicūt̄.So.cōcedo cōtrariū:quia quocūq̄ mō cōstet de volūtate defuncti vl' cōtrahētiū,sufficit:vt no.j.de re.iur.l.semp in stipulationib⁹.& ibi gl.rō est qa ex qualitate rei vēditę ꝑsumit̄ quātū est ꝑtiū.Itē dicit̄ hîc † qd inspiciet̄ con

1 suetudo regione.de qua regiōe intelligit̄ certē de regione vñ ipse fuit:vt hîc.quod no. ¶ Oppo.in his q̄ ꝑtinēt ad decisionē debet inspici cōsuetudo loci,vbi ē res de qua agit̄,vt.l.si fund⁹.de euic.Sol.qñq̄ emanat dubiū circa dispositionē ꝓpter naturalia,vl' accidentalia ipsi⁹ dispositiōis:nō tñ emanat ex verbis vt si vēderes rē:& est dubiū an debeas cauere,vel satisdare:& tūc loquit̄ dicta.l.si fund⁹ de euic.qñq̄ dubiū pēdet ex vbis:& tūc debet inspici cōsuetudo regiōis:vñ est ꝓferēs:vt hîc,& hoc est verū in vltimis volūtatib⁹.sed in cōtractib⁹ si dubiū emanat ex verbis:habet locū materia.l.veterib⁹.s.de pact.Itē not. hîc de cōtex.testi.facit.l.q filiab⁹.in princ.s.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Clericus existens in studio,an uideatur residere.*

2 *Scholaris stans in studio etiam si stat per decem annos non efficitur ciuis.*

b ¶ Quęsitum. Qui abest causa studij habet̄ ꝓ pręsente. & adde q̄ habent̄ ī l.testamēto. & ibi Bar.j.de ali.& cib.leg.

LEX LXXVI.

b QVæsitum. [b] Qui studiorū cā abest,abesse nō vr̄.h.d.Sile hr̄.j.de fun.inst.l.seie.§.pāphile.

1 Ista.l.est ī ar.† ꝓ clericis q vadūt ad studēdū,vt videant̄ residere in ecclesia sua,& tāq̄ residētes in ecclesia debeāt habere ꝓbēdas suas:de quo hr̄ in.c.relatū.extrà de cle.nō resi.ista.l.facit contra

2 gl.† l.j.C.de incol.quæ dicit,quòd si scholares morā trahūt & stāt in studio p.x.annos efficiunt̄ incolæ: quod est falsum:qa si starēt p mille annos nō efficerent̄ ciues,ex quo habēt animū ad domū redeūdi, & retinēdi domiciliū:vt.d.§.pāphilę.& hîc,&.l.nihil j.de capt.& postli.re.& hoc tenet Dy.& tangit̄ per glo.in.l.hæres absens.s.de iudi.&.l.lex cornelia.§.domum.j.de iniur.& ibi de hoc dixi.

SVMMARIVM.

1 *Genus an restringatur per enumerationem specierū sequentium?*

Mæui. Gen⁹ ī medio positū ex ꝓcedētib⁹,& sequētib⁹ restrīgit̄.h.d.Quid ī dubio si p legatariū nil ꝓbat̄?gl.dicit quòd id tm vr̄ relictū quod haberet i fundo sempronianio:vt.l.nā qd liqdē.§.fi.j.de pe.leg.Sed in cōtrariū facit.l.qsitū.§.pe.& fi.j.de fun.instr.& instr.leg.dicit glo.ibi appet volūtas defuncti:sed certè imo loquit̄ in dubio.sed. Dy.tenet primā opi.per.l.fi.§.cui dulcia.de vi.tri.&

1 oleo leg.† sed certè ibi gen⁹ sequēs restrigit̄ ꝑ ꝓcedētia:sed hîc gen⁹ pręcedēs restrigit̄ ꝑ sequētia,secūdū istā opi.Pręterea ibi gen⁹ fuit quoddā adiectiuū neutraliter positū.Quid dicemus?rñdeo duob⁹ modis.primò ꝙ hîc pręcessit enumeratio specierum & est sequuta.gen⁹ verò fuit positū in medio:ideo restringit̄ in cōtrario sc⁹ & hoc tenui.l.l.qsitū.§.fi.vl' aliter & fortè nō malè:nō est verū dicere in.l nr̄a qd gen⁹ ꝓcedēs restringat̄ ꝑ id quod sequit̄ postea:hoc est ꝑ enumerationē specierū,sed magis restringit̄ ꝑ adiectionē loci:q̄ loci adiectio oīa respicit vniformiter.cū in eadē oratiōe post oīa ponat̄.arg.ad hoc.l. mulieri.in fi.j.de condi.& demō.Et quod hoc sit verum apparet hîc in tex.de hac clausula qualiter referatur ad præcedētia,dixi in.l.licèt.impator.de leg.j.

Prædia. Ea videntur esse in fundo,quæ ibi sunt vt perpetuò sint.h.d.

c Peto. [c] Quæro quę est rō quòd reliqua nō vident̄ legata. Quidā dicunt:quia ibi non erant vt perpetuò essent. Vel aliter secundū Iac.de are.aliqua & cętera debita nō respiciunt certum patrimoniū:sed totum vniformiter:vt.l.si fideicom.§. tractatum.s.de iudi.&.l.ex facto.s.de hęre.insti.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd extrahens bladum puniatur,an habeat locū in extrahente farinam.*

d Illud. [d] Appellatiōe materiæ,nō continet̄ materiatum,quod ad sui materiā reuerti nō pōt.h.d. ¶ Facit [e] ad statutū † quod dicit,ꝙ si qs portauerit frumentū extra ciuitatem in tantùm puniatur.quid si portat farinā? Certè secūdū ꝓpriā significationē nō tenet̄:quia nō pōt redigi ad suā materiā̄:vt hîc.ita dicit Dy.in cōtrariū est rō secūdū qd vidistis in.l.si cui lana.s.eo.vbi dr̄ quod lana siue sit filata,siue nō,donec ponat̄ in tela,cōtinet̄ appellatiōe lanę:& sic donec̄ pueniat iuxta finē ꝓximū ad quē destinat̄,sic ī ꝓpositio appellatiōe frumēti, cōtinet̄ faria,donec ex ea fiat pāis.ar.d.l.si cui lana.

Cum vir. Res ęstimatæ in dotē datæ non cōtinent̄ in legato empti vel parati,si non fuerunt ad vsum tradità.h.d.

Rebus. Quę casualiter absunt,abesse nō vident̄:& q̄ casualiter adsunt adesse non videntur.h.d.facit.j.eo.l.si ita legatum.

LEX LXXVII.

g SIchorus. [g] Quod opat̄ gen⁹ quo ad oēs,idē operat̄ particulariter quo ad pticularia.h.d.vel aliter: Nō refert vtrū vniuersaliter,vel pticulariter,vel singulariter res distinguant̄. ¶ Opp.s.ti.j.de.l.iiij.v.& vj.Sol. fateor ꝙ oīa vident̄ legata:tñ quo ad separatiōne legatorū est differētia:vt ibi.Itē quo ad actionē de euictione:vt.l.si dom⁹.§.j.s.tit.ij.&.l.serui vēditor.de euic.Itē est differētia quo ad peti.formādā.& hoc colligit̄ ex gl.quā habes i.l.scire dbem⁹.de ꝟ.ob.

SVMMARIVM.

1 *Communis usus loquendi qualiter probetur.*

His verbis. Nūmi repositi vt mutuo dētur,nō vident̄ esse in loco. secus si vt ibi perpetuò sint.h.d.& est.§.no.facit pro

1 † his qui volūt probare cōem vsum loquēdi,vt sufficiat dicere se hoc audiuisse à senibus.quod declara vt.l.labeo.de supel.leg.

Area. ¶ Opp.de.l.seruum filij.§.si areæ.s.eo.tit.ij.Sol.vt ibi.non insisto.hîc,

Seruus. ¶ Opp.de.l.q res.§.areā.j. de sol.& de adimen.leg.l.cū seru⁹.Sol.hoc ex volūtate noua ad legatariū pertinet:al's sec⁹.&sic cōcordat cū cōtrarijs.

LEX LXXVIII.

COniunctim. Dicit̄ quod hîc faciūt partes sibi p cōcursum.qñ hoc est verū dicit gl.siue re tm̄:siue re & verbis:siue verbis tm̄ sint cōiūcti.gl. bñ dicit ꝑterq̄ in tertio casu:qa qñ verbis tm̄ sūt cōiuncti:tūc ab initio nō vocant̄ nisi ad partē:licet ps alteri⁹ possit sibi accrescere:& sic sibi ptes nō faciūt p cōcursū:vt.l.si duob⁹.§.fi.s.ti.ij.&.l.re cōiūcti.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Viri appellatione quando ueniat puer & quando appellatione mulieris ueniat puella?*

c ¶ Peto. Adde.l.qui habebat.§.fi.& ibi Bar.j.eo.

d ¶ Illud. Alleg.istū tex.cōtra.tenet ibi Ioā.de imo.& vide quæ ibi dixi.And. Barb.

d ¶ Illud. Et vtrùm farina sit fructus ꝑ dij.vide Bal.in.l.j.in.ij col.C.de fruc.& lit.expen.

e ¶ Facit ad sta. Et vide Bal.in.l.quod non rōne.ff.de leg. Audre.Barba.

f ¶ Suā materiam. An statutū prohibēs extrahi frumētū verificet̄ ī farinā,& ad alias.q.de frumēto,vide Bar. ī.l.triticū de ꝟ.obl. et.l.j.§.de eo opere.de aqua plu.arc. Quid si statutū ꝓhibet portari bladū,an possit portari farina? per Bar.ī l.nō dubiū in.v.co. C.de leg.qd si ꝓhibet portari vinum an possit portari acetū?p Bald.ī.l.ij. C.de peri.et cōmo. rei vēdi.et Bar.ī.l.j. C.de ęro.mil.anno li.xij.per illū tex.et adde q̄ no.mod.i.l. imperator.de app. et Bar.et doc.ī.l.cætera.§.sed et si qs.s. ti.ij.et Bar.ī.l.si qs post hāc.C.de edi. prima.et de.q.Bart. hic vide in li.Gul. de suza.in q̄nib⁹ q.inci.pone qō est de facto in ciuitate vercellarū alle.tex. ī.l.iulian⁹.§.sed et si quis.s.ad exhi.et statutū ꝓhibēs portari vinū extra territoriū,verificat̄ in portante vnam flaschā vini gustus cā l.j.& ibi Bal.C.quę res expor.non poss.

g ¶ Si chorus. Allegat̄ hoc.l.quod operatur gen⁹ quo ad genus,id operatur species quo ad speciem.et ad hoc vide Bart.in.l.si duo s.de admi.tuto.

LEX LXXIX.

SEruis. Masculinũ gen⁹ cõcipit fœmininũ nõ ecõtra.h.d.qualiter masculinũ cõcipiat fœmininũ,dic vt in.l.j.j.de ver.sign.Itẽ dicit hîc†quòd viris legatis pueri & puellę cõtinent.Cõtrà:puer & puella dicunt minores.xiiij.annis,vt.l.mela.in prin.ff.de ali.& cib.lega.&.l.pueri.j.de verb.sig.sed vir intelligit cũ peruenerit ad adultã ætatẽ,vt.l.cũ quis.§.codicillis.s.eo.& ibi no.ergo appellatione viri nõ cõtinet puer.Sol.possum⁹ dicere quòd nomen viri qñq; sumit largè:qñq; strictè:prout glo.hic.d.de nomine mulieris.& hoc placet.Sed quid in dubio:qũo cognoscam an hoc nomen vir vel mulier ponatur largè vel strictè.Rñdeo qñq; hoc nomẽ mulier vel vir,adijcitur alicui indiuiduo:vt berta est mulier,& titius est vir:& tũc accipit mulier.i.corrupta & vir maior.xiiij.an.ita loquitur.§.codicillis. Quandoq; profert impliciter non relatum ad aliquod indiuiduum.& tunc largè sumit:vt nomen mulier contineat omnes qui sunt ĩ sexu fœminino:&vir omnes qui sunt in sexu masculino:vt hîc.

a ¶Quod his Ad limitationem vide Ro.notabili.xxxvij.quod not.

LEX LXXX.

SFruus. Qui fugit dicitur esse in loco à quo fugit.h.d.

LEX LXXXI.

a QVod his. [a]Opp.j.ad treb.de.l.balista breuiter ibi dixit quãtũcuq;:hîc verò quicquid.& est vera solu.¶Item op.de.l.in fideicom.§.nonnunq;.s.de vsuris.sol.ibi dies fuit adiecta gratia fideicõmissarij:hîc gratia hæredis.de hoc plenè no.in.l.in fideicõmis.j.ad treb.¶Item oppo.de.l.iij.§.fi.j.de do.præ.solu.vt ibi.

Idem testator. Appellatione posteriorum continentur liberi.hoc dicit.

LEX LXXXII.

CVique romæ. Oppo.j.de aur.& arg.le.l.si vxori.&.l.quæsitũ.§.fi.s.e.so.dicit Ro.debent,scilicet eodẽ mõ quo deberent si essent in ciuitate:& satis bene dicit.vel aliter dic,quòd ea q̃ erãt extra vrbẽ cã custodię erãt deputata:vt perpetuò essent in vrbe:vñ in vrbe esse videtur,& cedunt legato,vt.s.eo.l.quæsitum.in fi.

b ¶Si ita.Facit ad.q.de qua dixi post Barto.in.l.cũ de lanionis.§.sabinus.j.de fund.instru.

LEX LXXXIII.

NVper. Pronomen meũ adiectum certo corpori,& verbo pñtis tpis facit demõstrationẽ.si ĩ certo corpori taxationẽ:si vò vbo futuri tpis cõdõnẽ.h.d.de hoc plenè dixi.s.tit.iij.l.stichũ.q meus erit.

LEX LXXXIIII.

b SI ita. [b]Inspici debet vbi res esse solent perpetuò:non vbi casu desunt,vel absunt.

SVMMARIVM.

1 *Legati appellatione hæreditas continetur.*

LEX LXXXV.

ET fideicommissum.

1 ¶†Certè etiam hæreditas appellatiõe legati cõtinet:vt.l.lege obuenire.de ver.sig.& dixi in l.filium.§.si legata.j.de leg,præstan.

SVMMARIVM.

1 *Casus positio.*
2 *Testator per legatum factum secundo, quando uideatur adimere à primo.*
3 *Coniunctio uerbalis inducitur quando plures personæ in eadem oratione solutæ ponũtur:secus si in diuersis orationibus.*
4 *Disiuncti uerbis dicuntur isti quibus eadem res legatur in diuersis orationibus,sed re coniuncti.*
5 *Expreßio eorũ quæ tacite insunt de uoluntate aliquid operatur:secus si insunt ex neceßitate.*
6 *Coniuncti re tantum,dicuntur hi quibus eadem res separatim legatur.*
7 *Coniuncti non dicuntur si legantur titio.x.seio.x.& quilibet habebit decem.*
8 *Coniuncti re non dicuntur si eadem res separatim duobus legatur,hoc acto ut quilibet habeat insolidum.*
9 *Coniuncti re dicuntur si titium instituo in dimidia,sempronium in eadem dimidia instituo,in qua titium institui.*
10 *Coniuncti re an & qualiter dicantur si uni tota res legatur,alteri pars. Totum & pars potest accipi tribus modis.*
11 *Coniuncti uerbis tantum qui dicantur?*
12 *Copula posita inter diuersas orationes,quando inducat coniunctionem uerbalem?*
13 *Coniunctio uerbalis,an inducatur per nomina distributiua quisquis,quilibet & similia.*
14 *Coniunctio uerbalis an inducatur per aduersatiuam autem,uerò,& similes?*
15 *Alternatiua quando inducat coniunctionem uerbalem?*
16 *Coniuncti re & uerbis,quando & qualiter dicantur?*
17 *Coniunctio legalis quot modis contingat,& quibus casibus?*
18 *Coniuncti coniunctione legali dicuntur coniuncti re,& uerbis.*
19 *Coniunctio operatur tres effectus.*
20 *Ius accrescendi an habeat locum inter coniunctos re tantum?*
21 *Ius accrescendi inter coniunctos re tantùm,in usufructu habet locum post emolumentum quæsitum:antè uerò habet locum ius non decrescendi.*
22 *Ius non decrescendi habet locum inter coniunctos re tantum in proprietate.*
23 *Ius accrescẽdi quando habeat locum inter coniunctos uerbis tantum.*
24 *Ius non decrescendi quòd habeat locum inter coniunctos re & uerbis. Et quando ius accrescendi.*
25 *Ius accrescendi quando habeat locum inter disiunctos?*
26 *Ius accrescendi quando,& in quem successorem transeat? Ius accrescendi accrescit portioni,& non personæ.*
27 *Coniunctus quis præferatur in iure accrescendi,quando sunt duo,uel plures re tantũ coniuncti omnes admittuntur ad ius accrescendi nec unus præfertur alteri.*
28 *Coniuncti uerbis tantùm:quia possunt esse diuersimodè:& ideo inuicem possunt præferri.*
29 *Coniuncti per nomen collectiuum,præferuntur coniunctis per copulatiuam.*
30 *Prælatio an detur inter coniunctos re,& uerbis?*
31 *Plures habentes ius accrescendi si sunt diuersæ conditionis,quomodo inuicem præferantur?*
32 *Portio decedentis habentis coniunctum re tantũ,& coniunctum uerbis tantùm,utriq; accrescit.*
33 *Substitutus in dubio præfertur coniuncto.*
34 *Substitutio si non habet locum,an portio reuertetur ad coniunctum,uel ad uenientes ab intestato?*
35 *Ius accrescendi quòd tolli poßit per testatorem in testamento.*
36 *Voluntas testatoris ita probatur ex actu inualido,quemadmodum ex actu ualido.*
37 *Coniunctus quando est unus & idem,idem etiam substitutus cohæredi suo:tunc per inuicem substitutionem non impeditur,neque tollitur ius accrescendi.*
38 *Coniunctus quando est,aliusalius substitutus,& substitutio deficit præteritione posthumi:tunc impeditur ius accrescendi,& deuenit portio ad uenientes ab intestato:secus si substitutio deficit alio modo.*
39 *Coniunctus in legato præfertur ei à quo est relictum:& sic hæredi.*
40 *Ius accrescendi quando habeat locum?*
41 *Partem non facit qui non admittitur ad partem,nec admitti speratur,ideo ius accrescendi non impeditur.*
42 *Ius accrescendi non habet locum in legato facto pluribus ob causam non reiterabilẽ: ut puta alimentorum.*
43 *Legatarius si admittitur ad partem suam de iure speciali:& contra uoluntatem testatoris:tunc non habet ius accrescendi.*
44 *Legatarius admissus ad partem de iure speciali secundùm uoluntatem testatoris,nõ habet beneficium iuris accrescendi,quando hæres à quo præstandum est legatum admittitur contra uoluntatem defuncti.secus si succedit secundùm uoluntatem.*
45 *Minor admissus ad legatum per restitutionem in integrum,& secundùm uoluntatem defuncti,habet ius accrescendi,si legatum præstatur ab illo qui etiam succedit secundùm uoluntatem defuncti. Ius accrescendi accrescit portioni,& non personæ.& suprà numero.26.& infra numero.48.*
46 *Ius accrescendi habet locum inter succedentes per edictum si quis omissa causa testa.*
47 *Ius non decrescendi quòd habeat locum etiam quando quis uenit de iure speciali indistinctè.*
48 *Stante statuto quòd fœminæ non succedant patri,filijs,masculis extantibus,si aliquis decedit relictis duobus filijs,item & filiabus:si unus ex filijs repudiet partem suam,uel aliter excludatur,portio hæc deficiẽs,accrescit fratri in totum,& non sororibus.*
49 *Ius accrescendi quòd non habeat locum regulariter in portione quæ deficit postquã fuit acquisita:& quibus casibus locum habeat?*
50 *Ius accrescendi qualiter,& ad quid habeat locum?*
51 *Portio deficiens accrescit legatario inuito per ius non decrescendi.*
52 *Portio deficiẽs per ius accrescendi non accrescit legatario inuito:sed uolenti.*
53 *Portio cohæredis deficiens quando accrescat cohærede etiam inuito?*
54 *Portio deficiens,an & quando accrescat collegatario,uel cohæredi per ius accrescendi cum onere,uel sine?*
55 *Ius non decrescendi,quot modis operetur ut portio deficiens accrescat collegatario uel cohæredi cum onere uel sine.*

Portio

56 Portio deficiens accrescit pro portionibus hæreditarijs,uel legatis.
57 Portio accrescens taliter accrescit quòd petitur eadem actione qua prima.
58 Ius accrescendi an trahatur ad bona impuberis cui quis erat coniunctus?
59 Ius accrescendi quando habeat locum inter coniunctos coniunctione legali in acquisitione ex testamento?
60 Coniuncti plures hæredes unius legatarij dicuntur cõiunctione legali:quãdo in eis habeat locum ius accrescendi?
61 Ius accrescendi inter coniunctos coniunctione legali, quomodo habeat locum in acquisitionibus ab intestato?
62 Pater si decesit relictis duob⁹ filijs,ex una uxore duobus alijs ex alia si unus repudiat,omnes pariter admittuntur.
63 Portio quæ accrescit per ius accrescendi coniuncto coniunctione legali,an accrescat ipso iure?reemißiuè.
64 Item an accrescat cum onere uel sine.
65 Ius accrescendi an habeat locum in dispositionibus inter uiuos, inter coninnctos coniunctione hominis.
66 Feudum uel emphyteosis si conceditur duobus, an inter eos habeat locum ius accrescendi?
67 Ius accrescendi inter coniunctos coniunctione legali in dispositione inter uiuos,an habeat locum,& quando?
68 Ius accrescendi quòd habeat locum in coniunctis coniunctione legali, & hominis.
69 Ius accrescendi quòd habeat locum in donatione causa mortis.
70 L.unica.C.de cadu.tollen.quòd habeat locum in donatione causa mortis.

a RE coniuncti. [a]Lex ista diuidit̃ in partes duas principales. Primò loquitur de coniunctis.Secundò de effectu coniunctionis.s.de iure accrescendi.secunda ibi, prefertur ergo.Item prima subdiuiditur in tres partes:quia Primò loquitur de coniunctis re tantùm. Secundò de coniunctis verbis tantùm. Tertiò ponit rationem precedẽtium.secunda ibi, item verbis.tertia ibi,quoniam semper. Item secunda pars principalis subdiuiditur in duas partes:quia Primò ponit dictum.Secũdò illud probat per argumentum à sufficienti diuisione.secunda ibi,quòd si re tantum.& quia lex est breuis, &habet multos
1 ver.ideo non pono summarium.¶ Venio ad †casum in terminis quem pono per partes.Primò quæro qui legatarij sunt re cõiuncti ? responsio patet. Secundò quæritur qui dicantur verbis coniuncti:& similiter patet responsio. Tertiò quæro quare isti vltimi dicantur coniuncti verbis non autẽ re?respondet iuriscõsultus:illi qui sunt coniuncti re, vocantur ab initio ad solidum legatum,& faciunt sibi partes per concursum.sed in casu.s.proxi.in text.posito semper vocãtur ad viriles partes tam ab initio quàm ex postfacto : meritò non possunt dici re coniuncti : sed verbis tantùm:vt hîc dicitur.ibi,quoniam semper &c.In secunda parte quę incipit ibi,pręfertur.sic pone casum.Vidi qui sunt cõiuncti re vel verbis,sed quæro de effectu coniunctionis pone, vnus legatarius cuius portio deficit habet alium sibi coniunctum re & verbis:alium coniunctũ verbis tantũ,vel re tantùm: quęritur cui accrescit portio defecta , & sic quis præfert̃ in iure accrescendi?Rñ.ꝙ ille qui re & verbis coniunctus est,præfertur omnibus.h.d.primò.& secundũ hoc dictio igitur.ponit̃ inceptiuè.Sed quòd hoc sit verũ probatur à sufficienti diuisione,& sic: Aut tu dicis quod cõiunctus re tantũ pręferat̃,vel etiã cõcurrat cũ cõiuncto re & verbis:& certũ est hoc nõ esse verũ. Aut dicis de coniuncto verbis tantũ, & non re : & tunc de hoc posset esse quæstio:quia est cõiunctus ex verbis testatoris:tñ finaliter veritas est quòd cõiunctus re,& verbis pręfertur coniuncto verbis tantũ.h.d.secundũ lect. Ioã.& Azo.*quæ est*vera quam insequuntur omnes citramõ.secundũ hoc ibi, quod si re &c.expone.quod.i.quia:& oĩa erũt plana secũdũ Dy.nã ibi ponit̃ ratio, seu probatio pręcedentiũ.Notabilia collige per te.¶ Veniam⁹ ad cõtraria.primò op.& videt̃ ꝙ cũ duobus separatim eadẽ res legat̃ sint legatarij omnino separatim,non coniunctim,vt.l.pe.
b s.de vsufr.accres.sol.l.ista[b]loquitur cum idem testator reliquit ab eodẽ hærede diuersis legatarijs.lex contraria loquit̃ qñ sunt diuersi testatores,vel ijdẽ:tñ à diuersis hæredibus reliquit eandẽ rem.Vel posses dicere quòd ibi etiam sunt coniuncti re:tñ quia non habent ius accrescendi, dicuntur disiuncti : & ideo in iure disiuncti cõiter appellantur.prima tñ est verior.¶ Secundò op.
2 &†videt̃,ꝙ legando secũdo ꝙ videat̃ adimere à primo : vt.l.sicut.j.de adi.le.Sol.vt ibi secundũ gl. Vel melius secundũ Dyn. nam aut reliquit secundo sub cõmemoratione primi legati:puta fundũ quẽ titio legaui lego sempronio:& tunc videt̃ adimere à primo:aliâs videt̃ voluisse ꝙ simul cõcurrerent,vt.l.si pluribus.s.de leg.j.& hîc.quod dic vt per Cyn.in.l.si fortidianũ.in prin.C.de le.sed hoc videtur falsum : nam video in hæreditate quòd si dat̃ secundo sub cõmemoratione primę institutionis: tamen nõ videt̃ adimere:sed videtur velle eos simul cõcurrere: vt.s.de hęre.insti.l.iulianus quoq;.&.j.de ver.sig.l.triplici.in fi.

dicunt quidam aliud esse in hęreditate quàm in legato, vt sit ratio:quia non ita de facili adimitur hæreditas,sicut legatum,vt.l. ex parte.j.de adi.leg.Sed ista ratio nõ videt̃ bona.quia in voluntate solenni de qua loquit̃:ita de facili adimitur hæreditas sicut legatũ,vt.l.ij.ff.de iniust.test. Tene ergo gl.quę est in.d.l.sicut. Nec aliquid operat̃ cõmemoratio primi legati.Ad.l.non ad eã. de cõdi.& demon.quã allegat Dy.vbi videt̃ casus,Rñdeo:quia in eadẽ persona cõmemoratio primi legati operat̃ adẽptionẽ, & translationẽ primi,vt ibi.secus in diuersis personis.& hoc probatur in.l.j.§.fi.cum gl.j.de stipu.ser. ¶ Tertiò oppo.quòd isti nõ solũ re, sed verbis sunt coniuncti.nam si dico titio lego fundum:eundem fundũ lego sempronio.istę orationes solutè resoluuntur in coniunctã,vt.l.triplici.§.videamus.j. de ver.sig.& sic erunt coniuncti verbis.sol.quidam dicunt quòd Iac.de ra.dixit ꝙ istud intelligitur,quando in diuersis partibus testamenti fiũt ista legata.sed hoc est diuinare,& restringere istam materiam: & sic est contra tex.insti.eo.§.si eadẽ.vers.coniunctim. Alij dicunt,quòd in.l.triplici.soluta ponitur pro cõiuncta quo ad partes principaliter acquirendas,non quo ad ius accrescendi:volentes dicere ꝙ si aliquib⁹ legat̃ solutè , ꝙ licèt quilibet admittatur ad partem suam in hoc videntur coniuncti:tamẽ ius accrescendi non habent.& hoc dicunt quidã moderni:quod omnino mihi displicet,primò per.d.l.triplici.quę dicit eos coniunctos verbis,licèt oratio sit soluta:sed effectus coniunctionis est ius accrescendi:vt hac.l.ergo &c.Pręterea,si testator plures instituit partim solutè,partim coniunctè:omnes videntur coniuncti. Verbi gratia:Publius,Męuius, & Caius sint hæredes. perinde est acsi dixisset:publius,& męuius, & caius.vt.s.de hæredi.insti.l.cum in testõ.§.hæc verba.tantùm ergo habent soluti, quantùm coniuncti.nec ibi distinguitur quantum ad partes,nec quantùm ad ius accrescendi:ergo nec nos debemus distinguere,vt.l.j.§.gene
3 raliter.de leg.pręstan.Ad cõtrariũ dicas sic:†ꝙ qñq; sunt positę plures personę in eadẽ oratione solutè:& tũc habentur in verbis coniuncti quo ad omnẽ effectũ:vt lucius,titius,hęredes sunto.Vel lucio,titio,publio lego fundũ.& tunc sunt etiã verbis cõiuncti. Qñq; plures personæ ponuntur in diuersis orationibus: verbi gratia:lucium hęredem instituo.sempronium hæredem instituo.Vel:titio lego fundũ.sempronio eundẽ fundũ lego.tũc licèt dictæ orationes sint solutę:tamen non inducitur cõiunctio verbalis.sic loquitur hoc prin.secundùm exemplum gloss.hoc etiam expresè probatur in.d.l.triplici.si quis bene intueatur. plus dico ꝙ si duę orationes ponerentur copulatiuè non induceretur cõiunctio verbalis.quod fortè tibi videtur mirabile,vt.j. dicam in qõnibus.Breuiter ergo si plures personę ponuntur in eadem oratione solutè, inducitur coniunctio verbalis. secus si ponuntur in diuersis orationibus non solutè positis. ¶ Quartò
4 oppo.†& videtur quòd illi quibus eadem res legatur separatim sint disiuncti:vt.C.de cadu.tol.*l.vnica*.§.sinautẽ disiunctim. sol.in tota illa constitutione accipiũtur ꝓ cõiunctis,illi qui sunt coniuncti re,& verbis, vel verbis tantùm : illi qui non sunt coniuncti verbis,vocantur disiuncti,vt not.gloss.ea.l.§.his ita.& in §.ne autem.Ergo dic quòd disiuncti sunt scilicet verbis, vt ibi: re coniuncti,vt hîc. ¶ Quintò oppo.ad ver.item verbis.hîc dicitur ꝙ si dico titio,& seio lego fundum equalibus portionibus. quòd tunc sunt verbis coniuncti.Contra,expresio eorum quæ tacitè insunt nil operatur, vt.l.hæc verba.s.de leg.j.&.l.non rectè.C.de fideius.sed si non esset dictum equalibus portionibus, tñ intelligebatur, vt.s.de lega.j.l.legata inutiliter.§.fi.ergo &c. solu.Pet.fatet̃ cõtrarium:quia etiã hoc nõ adiuncto essent coniuncti verbis tñ.gl.tamẽ est in cõtraria opi.vt dicam in qõnib⁹.
5 &ideo dicas†ꝙ expresio eorum quæ tacitè insunt ex necesitate nil operatur,vt.d.l.hæc verba.sed expresio eorum quæ tacitè insunt de voluntate bene operaretur , vt.l.talis scriptura.s. de leg.j.in eo quod ibi dicit tex.præsenti &c.in legato autẽ insunt partes ęque,vel inęque, vel solidè vtriq; ex voluntate : ergo &c.Posses etiam aliter dicere:vt colligitur ex his quæ dicam in quæstionibus.Et dictam sol.ponit Pet.in.l.si arrogator.s.de adop.in vlti.q.¶ Sextò oppono ad secundam partem : in iure nostro non debet aliquid esse superfluum,vt in prima constitutione.C.circa medium.sed secundũ lect.Ioan.& Azo.quam tenui hîc idem bis reperitur:ergo &c. Solu.timore huius contrarij Ro.legit istam.l.alio modo. Tertij alio : quas opin.reprobat glo.& habetis in ea:sed non examino hîc,sed dicetur.j.in.q. Ad contrarium respondeo quòd non est superfluum cum primò ponit dictum:secundò rationem dicti ; vt.s.dixi in casu secũdũ Iaco.de are.& Iac.de ra.vt euitet istas superfluitates legit aliter istum ver.si verò.vt hoc modo:quęritur an coniunctus verbis tantùm sit potior à quo est relictum ? Certè sic : & prima positio est clarior:quia hîc loquitur de prelatione inter istos coniunctos.¶ Septimò oppo.videtur quòd inter coniunctos nõ sit ius

a ¶ Re cõiuncti.Ad materiam huius.l. vide per Bal.in.l.j. C.quando non petẽn.par.petenti.accres.& Imo.in.l.si mihi & tibi.in priñ. s.tit.ij.

b ¶ Solu.l.ista.Ista limita nisi essent aliqui legatarij in testamẽto patris quibus ab impubere legaret̃,& alij coniuncti, re quibus à substituto pupillari legaretur : quia tunc haberet locũ ius accrescendi .l. planè.§.si duobus. s.ti.ij.quod est no.

accreſcendi,vt.ſ.titu.j.l.& proculo.Solu.hîc ſunt cõiuncti con-
iunctione hominis:ibi coniunctione legis.De coniunctione le-
gis & hominis ponit glo.ſ.de vſufru.accreſcen.l.j.§.idem ait.in
glo.ſuper verbo,ex ſocijs.Hoc autem qualiter intelligatur.j.di-
cetur.¶ Nunc accedamus ad materiam iſtam tractandam per
queſtiones,& tractemus primò materiã cõiunctorũ:ſecũdò de
effectu cõiunctionis.ſ.de iure accreſcẽdi.& ex predictis patet ꝙ
cõiunctio alia eſt hominis.alia legis. Itẽ cõiuncti coniunctione
hominis,alij ſunt cõiuncti re tantũ:& alij cõiuncti verbis tantũ:
& alij re & verbis:ideo de ſingulis eſt videndũ.¶ Primò de cõ-
6 iunctis re tantûm.iſti ſunt quibus eadem res ſeparatim legatᵉ vt
7 hîc.Circa hoc inſurgunt dubia, primò dubitatᵉ † quid in quan-
titate:lego titio.x.ſeio lego.x.vtrùm ſint re coniuncti:vt ad vna
x.vocentur:an verò quilibet habeat ſua.x. & videtur ꝙ ſint re
coniuncti:vt vocentur ad vna.x.vt.l.ſtipulatio iſta.§.eum qui.
j.de verb.obli.&.l.eum qui ita.in princ.vbi hoc tenet gl.& in.l.
ſi mihi & titio.in prin.eo.ti.Contrarium eſt verum.ſ.quòd qui-
libet habeat ſua.x.& ſic non ſunt re coniuncti ſecundùm Pet.
a quod ſic probat:[a] magis præſumitur multiplicatio legati in per
ſona diuerſorum quàm in perſona vnius : vt.l.omnes.&.l.ſi is.j.
de act.& obl.&.l.quid ergo.§.ſi quis duos.ſ.ti.ij.& quod no.in.l.
huiuſmodi.§.j.eo.tit.Sed ſi quis relinqueret eidem perſonę.x.in
diuerſis voluntatib⁹:pręſumitur multiplicatio legati,vt.l.quin-
quaginta.ſ.de proba.ergo multòmagis hoc faciet diuerſitas per
ſonarum.Ad contraria reſpon.quòd aut quis relinquit pluribus
ſub eadem conceptione verborum:vt titio & ſeio lego.x.& tũc
intelligitur de ijſdem.x.vt.ſ.de leg.j.l.ſi quis teſtõ.in princi. &
ita loquuntur contraria.aut ſub diuerſis conceptionibus : vt ti-
tio.x.lego:ſempronio.x.lego.tunc habet locũ quæſtio noſtra.
Sed prædicta ſol.videtur contra prædictam.l.ſtipulatio iſta.§.
eum qui.vbi fuit ſub diuerſis conceptionibus.Sed reſpõ.& con-
ſydero verba eius qui promittit ſeu legat:nam ſi ego ſtipulator
interrogo te dicendo promittis mihi.x.& titio.x.Reſpõdes pro
mitto.licèt diuerſę conceptiones ſint in mea interrogatione:ta-
men ſub vna conceptione reſpondes promitto.ita loquitur ibi.
& not.in.d.§.eum qui.ſed ſi promitteres ſub diuerſis conceptio
nibus:vt promitto tibi.x.& promitto titio.x.tunc quilibet vo-
caretur in ſua.x.& ita*eſt dicendum*in.q.noſtra. & ita videtur
intelligere Pet.iſtam materiam quod ſatis mihi videtur de men
8 te iuris.¶ Secundò dubitatur,†quid ſi eadem res legatur pluri-
bus ſeparatim,hoc acto vt quilibet habeat inſolidum.vtrũ ſint
re coniuncti : adeo quòd vno repudiante alter habeat rem &
ęſtimationem.videtur quòd ſic:vt hac.l.cõtrarium credo verũ.
& tunc dicuntur re coniuncti qñ legatur eadem res ſeparatim:
vt hîc:& ſibi faciunt partes per cõcurſum vt.ſ.eo.l.cõiunctim.
Et iſta duo requiruntur.tex.eſt in.l.idem neratius.in princ.ſ.de
vſuf.accreſ.ſed in queſtione iſta non faciunt ſibi partes per con
curſum:ergo non ſunt re coniuncti:ergo &c.Præterea,vnus vo-
catur ad rem:alius ad æſtimationem:vt.l.ſi pluribus.ſ.de leg.j.
ergo &c.licèt ergo primum adſit:quia ſeparatim fuit res legata:
tñ vltimũ deficit:quia nõ faciunt partes per concurſum. Item
econtra ſi primum deficiat:licèt vltimum adſit nõ erunt re con
iuncti:hoc patet in.l.Item quod ſabinus.§.vnde idem.ſ.de hæ-
re.inſti.nam illi inſtituti ſine partibus non fuerunt vocati ad eã
dem rem,ex expreſſa voluntate defuncti:vnde & ibi deficit pri
mũ.vnde nõ habẽtur vt re cõiuncti,quantùm ad ius accreſcen-
di:licèt ſecundũ ibi adſit : quia faciũt ſibi partes per cõcurſum.
b nec etiam[b] ob.quod ex ipſa tacita voluntate defuncti vocantur
ad eandem portionẽ:quia hoc nõ ſufficit, vt.ſ.de vſufr.accreſc.
l.ij.& ibi not.& illa eſt ratio ibi quare portio deficiens accreſcit
omnibus:quia nullo modo ſunt coniuncti.Quicquid gloſ.malè
9 dicat.¶ Tertiò dubitatur.†titium inſtituo in dimidia:ſempro-
nium in eadem dimidia inſtituo,in qua titium inſtitui:vtrũ iſti
ſint re cõiuncti? Dubium eſt vtrùm iſtud relatiuum qua,faciat
ſimplicẽ relationem,ſicut facit in.l.iij.C.dẽ neg.geſt.& ibi not.
&.C.de iniur.l.dñm.& tũc nõ eſſent re cõiuncti:quia nõ veniũt
inſtituti in eadem dimidia.An faciat propriam relationem : &
ſunt re coniuncti.Iſtud eſt verum in dubio, vt.l.triplici.in fi.ff.
de ver.ſig.&.l.iulianus quoque.in prin.de hęre.inſti.¶ Quartò
10 dubitatur,†quid ſi vni legaui totũ:alteri partem.an illi ſint re cõ
iuncti in illa parte?Quod videtᵉ:quia eadẽ pars eſt duobus ſepa-
ratim legata.Aduertatis:quia iſtud eſt ſubtile. Totum & pars
quantùm ad propoſitum poteſt accipi tribus modis . vno mo-
do totum vniuerſale,& pars ſubiectiua, ſeu predicamentalis:vt
genus & ſpecies.Secundo modo dicitur totũ integrale, & pars
integralis:vt fundus qui eſt totum integrale diuiditur in partes
integrales.ſ.in vſumfructum & proprietatem : & propterea ſi
quod eorum remoues non eſt plenus fundus.Tertio modo acci
pitur pro toto integrali & partibus quotitatis:in quibus vna re-
mota nihilominus in alijs partibus conſiſteret fundus : vt totus
fundus:tertia quarta &c.aut ergo totum legatur vni , & pars al-
teri.primo modo legatur vt genus & ſpecies : tunc non ſunt re
coniuncti:quia illa ſpecies non continetur in legato generis cui
generi per ſpeciem derogatur:vt.l.vxorem.§.feliciſsimo.ſ.eo.&
j.e.l.ſeruis.in fin.cum ſimilibus.Secundo caſu, quando vni lega
tur fundus,alij vſusfructus:in vſufructu videntur re coniuncti:
& faciunt ſibi partes per concurſum,vt.j.de vſufru.le.l.ſi alij.&
ſ.de vſufr.accreſ.l.inde neratius.§.fi.&.l.ſi tibi.Tertio caſu,quã-
do vni legatur totus fundus:alij tertia,vel quarta:tunc eſt recur
c rendum ad diſtinctionem quę eſt in.l.cum queſtio[c].C.de lega.
Aut primo totum.poſtea partem: & tunc videtᵉ adimere à pri-
mo qđ dedit ſecũdo:& ſic nõ erũt re cõiuncti.Aut primo partẽ
legauit:ſecũdo totũ:& tunc in illa parte videntᵉ re cõiuncti : &
fiet diuiſio:vt ibi no.&.l.męuio.in princip.ſ.ti.j.& hîc niſi aliud
appareat de mẽte teſtatoris : & iſtius vltimi ratio eſt euidẽs.ſed
videam⁹ rationẽ inter primũ & ſecundũ caſum,quare in ſecun-
do nõ derogatᵉ generi per ſpeciẽ,ſicut in primo. Rñ.totum vni-
uerſale verificatᵉ in qualibet ſui parte,vt.l.ſi quid earũ.§.interẽ-
ptum.ſ.eo.&.j.vnde cog.l.inter agnatos.vnde ſi â genere adima
tùr quędã ſpecies, nõ vitiatᵉ legatũ:quia verificatᵉ genus in alijs
ſpeciebus remanẽtibus.ſecus in ſecũdo caſu:quia remota parte
integrali nõ eſt fundus,ſed eſt nuda proprietas.& hanc rationẽ
tangit Old.in.d.l.ſi alij.j.de vſufruct.leg.¶ Sed contra prędicta
opp.& videtur in toto vniuerſali quòd ſi vni legetur genus &
alij ſpecies ſint re coniuncti, & faciant partes concurſu,vt.ſ.de
leg.j.l.ſi domino ſtich⁹.Sol.licèt glo.ibi ponat plures ſolutiones,
veritas eſt tamen ꝙ ibi nõ eſt legatũ genus & ſpecies:imo eadẽ
ſpecies bis : nã dño fuit legatus ſtichus : ſeruo legata fuit optio
ſerui:hoc eſt ille ſeruus quem eliget:& ſic ſpecies eligenda:me-
ritò ergo ſi eligitᵉ ſtichus videntᵉ re coniuncti.& ita ibi tenet Pe.
11 ſic intelligitur.j.de op.leg.l.ſi hęres.¶ Secũdo loco†principali-
ter eſt vidẽdum de coniunctis verbis tantùm.& cõiuncti verbis
d ſunt,[d] ſi dico:titio & ſeio lego fundũ ęquis portionib⁹.vt hîc. &
quod dico in hoc articulo:idẽ intelligas in articulo cũ:vt.l.tripli
ci.*de verbo.ſig.*idẽ ſi duę perſonę ponantᵉ ſolutè in eadẽ ora-
tione:vt titio & ſeio lego fundũ ęquis portionibus.vt.d.l.tripli-
ci.ſecus ſi in diuerſis orationibus,vt dixi.ſ.in tertio cõtrario.Pe.
tñ dicit ꝙ qñ in eadẽ oratione ponũtur ſolutè,ſunt omnino diſ-
iuncti:vt refert Cyn⁹ in.l.j.§.vbi autẽ.C.de cad.tol.quod eſt cõ
tra caſum.d.l.triplici.Tertio modo ſit verbalis coniunctio per
nomẽ collectiuũ:vt lego filijs fratris mei, vel ſubſtituo hæredes
meos.omnes enim qui continentᵉ ſub hoc nomine filijs,vel ſub
hoc nomine hęredes,videntur verbis cõiuncti,vt.l.interdum.in
prin.ſ.de hęre.inſtit.& de vulga.& pup.ſubſti.l.ſi pater filio.&
ſ.de leg.j.l.qui quartam.§.fi.Idem in alijs nominib⁹ collectiuis.
vt libertis meis cognatis, & ſimilib⁹.licèt ſit ar.cõtra.ſ.de leg.ij.
l.lucius.§.lucius.Sed ſoluam.j.in tractatu iuris accreſcẽdi:& iſta
12 ſunt clara.¶ Sed circa†hoc inſurgunt dubia.quid ſi copula ca-
dat inter diuerſas orationes vtrùm inducatur coniunctio verba
lis?vt ecce:titio lego fundum:& ſempronio lego fundum ęquis
portionibus.an iſti ſint verbis coniuncti ? Et videtur quod ſic:
quia inter eos cadit copula &:quæ inducit coniunctionẽ verba
lem:vt hîc,&.d.l.triplici.Ego auſus ſum dicere contrariũ:quod
primò probo per caſum qui.mod.vſuſf.amit.l.ſicut.§.j.Secun-
dò probo ſic:certum eſt quòd duæ orationes ſolutę non indu-
cunt cõiunctionem verbalem : vt hac.l.in prin.&.d.l.triplici.&
inſti.eo.§.coniunctim.ſed inter duas orationes ſolutas ponitur
punctus loco copulę:vt no.in.l.pretia rerum.j.ad.l.fal.in gloſſ.
*in verbo*adeat.&.l.iij.§.duę.ad carbo.in gl.ſuper verbo,moli
ri.&.ſ.pro ſoc.l.cum duobus.§.ſi in coeunda.in vlti.glo.illius.§.
ſicut ergo tacita copula inter orationes non inducit coniunctio
nem verbalem:ergo nec expreſſa copula : quia expreſsio eorũ
quæ tacitè inſunt nil operatur:cum tacitè inſit copula de neceſ
ſitate:aliâs non eſſet bona grammatica,quod facere non debe-
mus:vt.l.plautius.de aur.& arg.leg.Item hoc probo:non eſt vir
tus copulæ quæ cõiunctionem verbalem inducit:ſed vnitas ſer
monis teſtatoris.quod patet in eo quod.ſ.dixi de duobus ſolu-
tè poſitis in eadem oratione:& per id quod dixi de nomine col
lectiuo,nam licèt ibi nulla ſit copula:ſunt tamen coniuncti ver-
bis propter vnitatẽ ſermonis.& eſt tex.C.de cad.tol.*l.vnica*
§.ſinautem ex his.ver.hoc ita. Modo ad propoſitum quando
ſunt duę orationes:licèt ibi ſit copula:tamẽ ibi eſt ſermonis du-
plicitas non vnitas, vt.ſ.de vulga. & pup.l.j.ergo non eſt con-
iunctio verbalis.¶ Tertiò induco gloſſ.ſ.titu.j.l.mæuio.in pri-
e mo exemplò vbi gloſſ.ſentit[e] quòd coniunctio poſita inter ora
tiones non inducit coniunctionem verbalem, ſi quis eam bene
intueatur,& non tranſcurſoriè:licèt quidam hoc volentes effu-
gere dicant quòd illa eſt coniuctio gloſſ.non teſtatoris. quod
non eſt de mente gloſſatoris. ¶ Quartò ad hoc induco dictum
Iacob.butri.in quæſtione quam diſputauit de eo qui legauit
mercatoribus

a ¶ Quod ſic ꝓbat. Et idem Bal.in.l. ſi pluribus.ſ.titu.j. omnino per Bart. & doct.in.l. ſi quis teſtamẽto.in prin. e.tit.& ibi decidũt alium paſſum qui nõ ponitur ꝑ doc. in.d.l.ſtipulatio.§. eum qui.

b ¶ Nec etiam obſt. Sed contra iſtam opin. fortiter facit l.ſi ita qs hæredes. ſ.de hęre.inſti. ſed vide dictũ meum in.d.l.itẽ quod ſabinus.vbi tenet gl. vna cum Raynu. Andrę.Barb.

c ¶ L. cum qõ.hoc ſequitᵉ Pau.de ca. in.l.ſi cui ſerui.§.j. cũ.l.ſeq.ſ.titu.ij.

d ¶ Coniuncti verbis ſunt. qñ dicantur cõiũcti verbis tantũ no. per Bar. & alios in.l.titius fundi. de hære.inſti. & in.l.j.§.is ita C.de cad.tol. & in l.ſi ita quis hęredes ſ. de hære.inſti. & omnino per doct. in.l.męuio.in prin. vbi eſt bonus tex. de leg.ij.& ꝑ doct. in.l. liber homo.§. titius.el.j.de hære inſti . per Bal.in.l. ſi fortidianũ.C.de leg.& vide.j.in ver ſic.iij. loco principaliter.

e ¶ Vbi gloſſ.ſentit. Et ad deciſio.quã facit Bart.hîc facit gloſſ.fi.in prin. de vſufr. accreſ.in.l.j. quę requirit ꝙ ſit vna oratio, & non plures.

mercatoribus & artificibus artis lanę:vbi dicit quòd qñq; copula cadit inter duas orationes pariter principales:& tunc ꝓpriè nõ habet vim copulę,nec requirit̃ cõcursus copulatorũ:vt.l.j.de his qui no.infa. & de testi.l.lege iulia.cũ si.Sed qñ copulat duas orationes accessoriè:tunc,est propriè copula:vt.l.si hæredi plures.de cõ.insti.& ita in proposito, si dico:titio lego fundum. & sempronio lego fundum ęquis portionib⁹.istę sunt duę oratiões pariter prĩcipales, & separatus est actus legandi vni ab actu legãdi alteri:& ideo non sunt coniuncti verbaliter. Sed si dicerẽ domino collę de pisis,& domino sempronio de Florentia,lego fundũ ęquis portionibus.tunc essent
a coniuncti verbis.tex.est[a] in.l.męuio.in prin.s̃.titu.j. nam ille duæ orationes coniunguntur accessoriè, & vnus est solus actus legandi:nam verbum lego, semel fuit positum in oratione non pluries.Si ergo vis agnoscere coniunctos verbis, semper inspicias vnitatem sermonis, vtrùm vnus fuit actus legandi vel plures,& quę decidit multa dubia:vt infrà videbitis.
13 ¶Secundò quæro,†dixi quòd per nomina collecti
b ua inducitur coniunctio verbalis:nunquid est idẽ[b] si per nomina distributiua,vt quisquis, quilibet, & similia? videtur quòd non:vt.C.de impu.& ali.substi. l.vlti.vbi comprehenduntur illę dictiones quisquis, quilibet, & similes, tñ quilibet vocatur ad virilem: sed si essent coniuncti: tunc vocarentur in vnã portionem,vt.d.l.interdum.de hære.insti. pro hoc facit glo.s̃.de leg.j.l.qui filiabus.§.j. Dic quòd habemus inspicere vnitatem sermonis,vt iam dixi vt si vnus fuit actus legandi,vel substituendi, sunt verbis coniuncti:licèt ibi sit appositum verbum distributiuũ. Vnde dico quòd in.l.fin.C.de impu.& ali.substi.ibi sunt verbis coniuncti. Non ob.quòd quilibet vocatur in virilem. quod secus esset in nomine collectiuo: quia fateor quòd potior est coniunctio per nomen collectiuum, adeo quòd vocatur in vnam portionem, & præfertur cæteris in iure accrescendi.vt j̃.dicam. Si sunt coniuncti per nomen distributiuũ: perinde est acsi quilibet esset nominatus,&vocatus, nec per nominationem impediretur verbalis con-
14 iunctio. ¶Tertiò quęro † nunquid per coniunctionem aduersatiuam, vt autem, verò, & similes inducatur coniunctio verbalis? videtur quòd non:vt.j̃.ad treb.l.lucius.§. quæ habebat. vbi testator grauauit hæredem vt restituat hæreditatem eo modo vt.x. vncias habeat Caius:duás autem habeat Seius.& dicit ibi quòd si portio seíj vltima deficit, non accrescit caio: sed remanet apud hærędem: ergo patet ꝙ non sunt coniuncti per illam coniunctionem autẽ. contrarium tamẽ dico:nõ enim facio differentiã inter cõiunctionem copulatiuam, & aduersatiuã vel aliam:nam semper vna coniunctio potest poni pro alia quando opus est:vt no.j̃.de cõdi.& de.l.eas causas.sed solùm inspicio vtrũ fuerit vnus actus,vel vn⁹ sermo legandi,vel non:vt.s̃.dixi.Non ob.contrariũ: quia si ibi inspicimus,duo fuerunt sermones:ideo nõ
15 sunt coniuncti. ¶ Quartò quæro † quid de coniunctione alternatiua? Respõ.si ponitur inter personas, resoluitur in coniunctiuam: vt.l.cum quidã.de ver. sig.ergo inducit coniunctionem verbalem, si vnus
16 est sermo,vel vna oratio.¶Tertio†loco principali
c ter quęritur[c] qui dicuntur coniuncti re & verbis.tex. nõ ponit exemplum hîc:sed glo.in.l.j.§.fi.de vsufr. accres.ponit tale exemplum titio & męuio stichũ lego.vtriq; enim videtur legatum insolidum, sed concursu faciunt sibi partes per.l.coniunctim.s̃.eod.ista sunt verba glo.ibi.Pet.istud exemplum reprobat tali ratione.illi dicuntur re coniuncti, quibus cuilibet insolidum res assignatur,vt hac.l.&.s̃.e.l.cõiunctim. Sed hîc videtur cuilibet assignata pro parte,vt.C.si plu.vna sent.l.j.&.s̃.de leg.j.legata inutiliter.in fin. ergo isti non sunt re coniuncti,sed verbis tantùm. & hoc sequitur Cy.C.de cad.tol.*in.l.vnica*.§.vbi autem.Dico gl.optimè dicere:quia pro ea est casus in-
d sti.e.§.si eadẽ res.versi.cõiuncti.[d] vbi est text.si lego titio & seio.stichum,sunt cõiuncti re,& verbis.& faciũt partes per cõcursum. pro hoc est tex.in.d.l.triplici.de verb.sig.cũ gl.in verbo veluti.quia text.ibi non bene aperit vbi ponitur exemplũ in gl.in hæreditate. Pręterea ratio illius.l.hoc probat:nam eos cõiungit cõplexus noĩs & rei. Et ad rationẽ Pe.rñdeo ꝙ videt̃ dare partes.verũ est legatarijs cõcurrentib⁹: sed sermo testatoris cuilibet rem assignat insolidũ. & hoc tenent Ray.& citramon.Pet.verò(qui exemplum gl.reprobat)ponit exemplum: si titio lego domũ seianã,& similiter sempronio.Hi sunt coniuncti re & verbis,ꝓpter copulã &:quia vtriq; attribuitur res insolidũ.sed istud exẽplum põt procedere: quia vnus est sermo:cũ verbũ lego sit positũ in oratione. tñ ab exẽplo gl.nõ discedas:qa verba sunt tex.vt dixi possent poni alia exẽpla:vt filijs titij lego fundũ. vel seruis meis lego domum.isti sunt coniuncti re & verbis.nam vt ex prędictis patet noĩs & rei cõplexus eos cõiungit:ergo &c.vt.d.l.triplici. ¶ Quartò
17 †principaliter est videndũ de cõiunctione legali.& quot modis contingat.Ad quod dico ꝙ cõiunctio legalis habet locum quandoq; in acquisitionibus quæ fiunt ex testõ:& isto casú cõiunctio lagalis contingit vno modo: scilicet qñ ex persona eius cui relinquitur peruenit̃ ad plures,vt si vnus seruus plurium dñorũ instituit̃,vel ei legat̃:vt.l.& ꝓculo.s̃.ti.j.& de acquir.hęre.l.seruus cõis ab extero.&.s̃.de vsufru.accre.l.j.§.j.Eadem rõne si vni esset legatũ aliquid,qui post diẽ cedentẽ ante agnitionẽ decederet,pluribus hæredibus relictis:omnes illi hęredes dicerent̃ in illo legato cõiuncti cõiunctione legali: quia ex persona vnius peruenit̃ ad plures.& hoc est vtile scire ꝓpter ius accrescẽdi:vt ibi dicã.Qñq; habet locũ cõiunctio legalis in acquisitionibus ab intestato: & ista cõtingit duob⁹ modis.qñq; ex simultate & singularitate vocationis:qñq; ex idẽtitate rationis.ex singularitate vocationis,id est quia simul vocantur ad eadem bona & ad eandẽ hæreditatem,vt probat̃.j.ad tertu.l.j.§.si nemo.& de suis & legi.hære.l.si ex pluribus. & de bo.pos.l.iij.in fine.C.qñ non pe.partes.l.j.cum similibus.Secundò vt dixi contingit ex idẽtitate rationis: vt quia per eandẽ rationẽ vocant̃.exẽplum: pater decedit relictis duobus filijs, & duobus nepotibus:& filio præmortuo omnes vocant̃ ad successionem simul,sed nõ eadẽ ratione.Nam filij vocantur: quia filij nepotes vocantur in vnam portionẽ: quia vnam personã scilicet patris representant:& ideo inter se plus sunt coniuncti:& hoc est vtile ꝓpter effectũ iuris accrescendi:vt.j.dicam.hoc probatur.j̃.de *bo.poss.*cõtratab.l.si duobus.in prin. & de cõiun.cum eman.libe.l.j.§.si quis ex nepotibus.posset etiã diuidi ista cõiunctio in coniunctione iuris ciuilis.& prętorij:sed hîc nõ ꝓsequor:quia equaliter ꝓcedũt.
18 ¶Sed iuxta prædicta†posset dubitari vtrũ dicant̃ cõiuncti re,vel verbis:vel re, & verbis.ad quod dico ꝙ iura isto modo loquẽdi nõ vtunt̃ in cõiunctiõe legali.Si tñ expediret dicere:dicerẽ eos cõiunctos verbis tantũ:sed gl.tenet ꝙ dicant̃ cõiuncti re,& verbis in.l.j.§.idẽ.s̃.de vsufr.accre.nam vocantur noĩe collectiuo liberi,agnati,cognati,& similia nomina. Item vocant̃ in partes separatas, vel in viriles, vel in stirpes,vt.C.de suis & leg.hære.aut̃.in successione.& de legi.hæred.aut̃.cessante.& aut̃.post fratres,cũ similibus.hoc etiã apparebit ex effectu iuris accrescendi: quia accrescit cũ onere:vt dicã*.j.&*hæc de cõiũctis
d sufficiant.Nũc de effectu cõiunctiõis est trãscurren
19 dũ.Et†est sciẽdũ ꝙ cõiunctio habet multos effect⁹. primò:qa cõiunctus vocat̃ in vnã portionẽ,vt.l.planè.ij.rñso.s̃.de leg.j.& de hęre.insti.l.titius.&.l.interdũ.cũ silib⁹.Itẽ habet aliũ effectũ:qa substitutio reciproca inuicẽ videt̃ facta secũdũ ordinẽ cõiunctiõis: vt.l.cohęredi.§.q discretas.s̃.de vul.& pup.substi.& de his nil ad pñs.habet & tertiũ effectũ.s.iuris accrescẽdi:& de hoc agẽdũ est,in quo ꝓcedãt hoc ordine: qa quęrã principal'r de.vj.qõnib⁹.Primò.s.q habeãt ius accrescẽdi.Secũdò qui ꝑferãt̃ in iure accrescẽdi. Tertiò qñ locũ habeat ins accrescẽdi.Quartò qualiter & ad qd locũ habet.Quintò de iure accrescẽdi ex cõiunctione legali.Sextò vtrũ ius accrescẽdi habeat locũ in dispositionib⁹ inter viuos.inter pręedictas for
20 mabim⁹ qõnes accessorias.¶Primò † igitur quæro nunquid inter coniunctos re tantùm sit ius accrescendi?& videt̃ quòd nõ sed solũ ius nõ decrescẽdi. vt.C.de cad.tol.*l.vnica*.§.sinautẽ ad deficientis.In

quicquid ibi dicat Bal.qui videt̃ violare illũ tex.etiã in l.j.§.fi.de vsufru.accre.qui sequit̃ opi. Bar.& licèt passus sit dubius,tñ in pũcto iuris sustentabilis videtur opi. Petr. nõ obstat.§.si eadem.quia rñde vt dixi.s̃.nisi dicas quòd illud verbũ ea res, ostẽdit ꝙ loquit̃ de cõiunctione reali non tñ necessariò concludit. cõtra Bar.põderaui tex.ĩ.l.si mihi & titio. de verb.obli. nã si per illa verba essent coniuncti re & verbis: inter tales cõiunctos esset locus iuri nõ decrescẽdi:vt not. Bar.j̃.ea.l.in ver.iij.quęro nunqd inter cõiunctos ꝙ ius non decrescẽdi habeat locũ etiã in cõtractibus,vt not.in.d.l.si mihi & titio.p Bar.& Imo.ibi cuius cõtrariũ ibi dicit̃: ergo sequit̃ ꝙ ibi tantũ erat coniũctio verbalis,quo casu in vltimis voluntatib⁹ habet locum ius accrescendi:vt hîc,nõ in contractibus vt ibi.ita dicit Bal.in.l.si plures.in vlt.col.C.de cõdi.inser.& ponit opi.& non eligit.

a ¶Coniuncti verbis tex.est in.l.męuio. & ibi omnes doc.no.s̃.tit.j.

b ¶Nunquid idem. Not.ꝙ si dico relinquo filijs titij cẽtũ ꝑ quolibet,dicunt̃ cõiuncti verbis, & est tex.in.d.l.qui filiab⁹.§.j. quod bene no. & vide Bal. not.in.l.si duob⁹.§.fin.de leg.j.vbi aliter dicit.& Cyn.& Bal.in.l.fi.C.de impu.& qđ no.Imo. in.d.l.qui filiabus.§.j.in prin. & licèt dicantur cõiuncti verbis tantũ:tñ cessat ius accrescendi ĩter eos,vt no. Bar. j̃.ea.l. ver.ij.quæro nunquid inter coniunctos verbis tantùm.

c ¶Principaliter q̃rit̃.Vide tñ Imo.in l.planè.§.si cõiunctim.s̃.tit.ij. & qđ habet̃ in.l.cui fundus.j̃.de cõdi.& de mõ.& in.l. si mihi & tibi.ĩ prin. & ibi Bal. de leg.j. & vide.s̃.in versi.ij.principaliter. & quod ibi dixi per Bal. in l.vnica.§.his ita.C. de cadu.tol. & ibi per Barto.in.§.vbi autẽ. qui se fundat per illũ tex.volentem ꝙ qñ sermo testatoris vocat quẽlibet insolidũ,dicũtur cõiuncti re:sed ego nego ꝙ isto casu videat̃ legare in solidũ ꝑ tex.optimũ in.l.cui fundus j.de cõdi.& demõ.

d ¶Versi.coniuncti. potest responderi quòd ibi loquitur de coniunctis verbaliter tantùm.

contrarium quòd sit ius accrescendi,vt.j.de cōditio.
& de.l.hęc scriptura.§.fi.& l.si separatim.so.dicam⁹.
aut plures sunt re cōiūcti,vt in vsufr.aut ī ꝓprietate.
21 Primo casu † aut portio vnius deficit ante acquisi-
tum vsumfructū:& habet locū ius non decrescendi.
Aut deficit postq̄ semel fuit acquisitū:& tūc habet
locū ius accrescēdi.Nā semel decreuit:vt ꝓbat̄.s.de
22 vsufr.accres.l.j.§.interdū.Secundo casu†habet locū
ius nō decrescendi,vt.d.§.finaūt ad deficientis. Non
ob.l.hęc scriptura.&.l.si separatim.quia expone ac-
crescit.i.nō decrescit:vt ibi no.& idē de oībus.ll.simi
libus.quod dixi in vsuf.idē dicas in oībus casib⁹, vbi
post acquisitionē habet locū ius accrescēdi.q̄.j.dicā.
23 ¶Secūdò†quæro nunquid inter coniunctos verbis
a tantū sit ius accrescēdi? Et breuiter dico[a] aut sunt cō
iuncti verbis,sed in re est omnino disiunctio:vt titio
& męuio lego singulis singulos seruos: nō habet lo-
cum ius accrescendi, vt.s.de le.j.l.huiusmodi.§.qui-
bus.vel lego titio & seio fundū factis portionibus ꝓ
diuiso : tūc enim quęlibet pars diuisa est separatus
fundus,vt.j.de ver.sig.l.rectè dicimus.§.fi.& etiā tūc
nō habet locū ius accrescēdi, vt.l.j.ij.rn̄.s.de vsuf.ac-
cre.secundū verū intellectū.aliud exemplū ponit̄.s.
qui.mo.vsusfru.amit.l.ij.in princ. Aut in re non est
oīno disiunctio,vt lego fundū ęquis portionib⁹ pro
indiuiso:& quia partes tūc nō possunt ad oculū ostē-
di,vt.l.męuius.§.duob⁹.s.ti.j.& habet locū ius accre-
24 scēdi:vt hic,& in tota materia.¶ Tertiò quęro†nū-
quid inter cōiunctos re & verbis, sit ius accrescendi?
Quidam dicunt quòd sic:nam tenentur subire onus
partis deficientis:vt not.in.§.sinautem ad deficien-
tis.iam dicto.sed illi qui veniunt per ius non decre-
scendi,non tenentur subire tale on⁹:ergo restat q̄ cō
iuncti re & verbis,veniāt per ius accrescendi. Dico
cōtrariū q̄ veniūt per ius nō decrescēdi cū faciāt si-
bi partes per cōcursum:vt insti.e.§.si eadē res.& glo.
in.l.j.§.fi.de vsuf.accre.&.s.dixi.Hoc etiā no.s.e.l.cō
iunctim.licèt ibi in tertio dicto gl.non bene dicat vt
ibi per Dy.distingue ergo vt.s.dixi in coniunctis re
tantū.Ad rationē p̄dictā r̄ñde q̄ illud qđ subit onus
alia ratione cōtingit,vt.j.dicā in.iij.q.prin.¶ Quæ-
25 ro quartò†nūquid inter oīno disiūctos sit ius accre-
scendi? R̄ñd.aut loqueris inter legatarios:& constat
q̄ nō:vt.s.de vsuf.accr.l.j.in prin.&.s.ti.j.l.& procu-
lo.cū similibus.Aut inter hęredes : & tūc aut defun-
ctus est priuatus,aut miles.Primo casu est locus iuri
accre.vt.s.de hær.inst.l.hęredes sine partibus.&.C.
de cad.tol*.l.vnica*.§.his ita. &.j.de suis & le.hęre.l.
si ex plurib⁹.&.s.de hęre.insti.l.j.§.si ex fundo . Rō
est:ne decedat quis ꝓ parte testat⁹, & ꝓ parte inte-
status.vel dic aliter rationē vt habes per Cy.in.d.§.
his ita.circa prin. Secūdo casu, qn̄ est miles qui pōt
decedere pro parte testatus,& pro parte intestatus,
dic vt no.plenè.C.de testamē.mili.l.j.per gl.¶ Quin
26 tò†quęro,an ius accrescendi trāseat in successorem?
& tūc distingue.Aut quęris in vsufru.& non transit
in hęredē vniuersalē : quia per mortem extinguitur
vsusf.nec in successorē singularem:quia vsusfructus
accrescit personę nō portioni,vt.l.interdū.s.de vsuf.
accre.&.j.de exe.rei iudi.l.& an eandē.§.qui cū par-
tem.Aut quęris in proprietate : & tūc in hęreditate,
aut in legato.Si in hęreditate:aut quęris de successo-
re vniuersali.& trāsit ius accrescēdi,vt.C.de cad.tol.
l.vnica.§.his ita.& de suis & le.l.si ex plurib⁹. Aut
de successore singulari:vt de emptore:& tūc cū ille
qui vēdit nihilominus remanet hęres,& apud eū est
ius accrescēdi,secūdū Pet.ar.j.de vul.& pu.sub.l.ex
facto.§.iulianus.Istud dictū Pet.videt̄ tolli.s.de ac-
qui.hære.l.si totā.vnde tuti⁹ est dicere idē in hęredi-
tate quod in legato.Si verò quęris de legato:tunc in-
distinctè transit ius accrescendi in successorē vniuer
b salē,& singularē:quia accrescit portioni[b] nō perso-
nę,vt.j.de cōdi.& demō.l.hęc scriptura.§.fi.de vsufr.
27 l.si titio.§.j.&.d.l.īterdū.de vsufr.ac.¶ Secūdò†prin
cipaliter est videndum quis coniunctus præferatur, & cui? Quæro pri-
mò, si sunt coniuncti eadem coniunctione, vtrum alter alteri præfera-
tur? Ad quod dico quòd si sint coniuncti re tantum neuter alteri pręfe-
ratur : siue enim vtrique est assignata eadem res : & non est ratio quare
inuicem præferantur : siue vni sit assignata pars, alteri tota : & similiter
vterque admittitur ad ius accrescendi , vt.l.mæuio suprà titul.j.secundùm
28 tertiam lec.quę communiter tenet̄.coniuncti†verò verbis tantum possunt
29 esse diuersimodè.& ideo inuicē possunt pręferri. Dico enim†quòd cōiun-
cti per nomen collectiuū præferuntur coniunctis per copulatiuā,vt in hoc
c exemplo:[c] titius in dimidia,& fratris mei filij in alia dimidia hæredes sint.
omnes enim isti sunt coniuncti verbis.tamen si vnus ex filijs fratris repu-
diat.accrescit fratribus suis non titio.titius enim est minus coniunctus, &
quodammodo respectu filiorum fratris separatur, vt.s.de hære.instit.l.in-
terdum.in prin.& quod ibi not.pro hoc facit.s.de vsufru.accre.l.si quis ti-
tio.ad quid enim poneretur lex in illo tit.vbi tractatur de iure accre.nisi vt
ostenderet coniunctos per nomē collectiuum vocari in vnam portionem:
& præferri alijs in iure accrescendi inter se. Præterea hoc patet ex.l.scire
debemus infrà de verbo.obliga.vnde maior vnitas inducitur per nomen
collectiuum quàm si res copulatiuè,& simul nominarentur.secus si essent
nominatæ per nomen distributiuum : quia tunc perinde esset ac si essent
30 singulariter nominatæ,vt suprà dixi.coniuncti†verò re & verbis,ex eo q̄
re nullus alteri pręfertur:vt patet ex prædictis:ex eo quòd verbis posset in
duci ius prelationis:vt in exemplo, titius & fratris mei filij hæredes sunto.
isti sunt cōiuncti re & verbis.& si deficit vna portio accrescit alijs filijs an-
tequàm titio.ar.d.l.interdum.cum similibus.& rationibus suprà allegatis.
Huic opinioni accedat infrà de*bo.poss.*contratab.l.si duobus.in princi.
& de coniungen.cum eman.libe.l.j.§.si quis ex nepotibus ex mente quo-
rum iurium videt̄ probari dicta opinio.sed contra prędicta videt̄ *facere*
l.lucius.§.lucius titius.s.tit.j.vbi nomen collectiuum non operatur plus q̄
specialis enumeratio.Solu.dicit Iacob.de are.quòd per illa verba quos te-
stamēto manumisi &c.videt̄ eos spiritualiter nominare.quod tenet Cyn.
C.de impu.& ali.substi.l.fi.Ista solu.est contra casum.l.si pater suprà de
vulg.& pup.vbi ista verba quos mihi instituit,non mutant significatio-
nem nominis collectiui. dic ergo ad.§.lucius. vt ibi per gloss. quia illud
ideo est ex eo quòd vetuit alienari extra familiam.quam solu.ibi tenet
Dyn.Item contra prędicta videtur infrà de re.du.l.vtrùm.in princip.vbi
primò legauit,& sic sub nomine collectiuo:si tamen plures nascūtur, qui-
libet vocatur in virilem.solu.vt ibi per Dy.quia ibi est verisimile, si testa-
tor plures nascituros æstimasset quòd pro omnibus legasset. ¶ Secundo
31 quæro † quomodò plures habentes ius accrescendi:si sunt diuersę condi-
tionis inuicem pręferantur. Et constat coniunctos pręferri disiunctis,vt.l.
hæredes.s.de hære.insti.&.l.liber.homo.§.cum similibus.Item constat con
32 iunctum re & verbis pręferri coniuncto verbis tantùm.sed pone quòd†ille
cuius portio deficit habet vnum coniunctum re tantùm:alium coniun-
ctum verbis tantùm:quis pręfertur?In hoc sunt opi.variæ.Quidam vt Lu-
do.Roma.dicunt coniunctum re tantùm pręferri.& ita legunt istam.l.in
fin.pro hoc facit:quia coniuncti re tantùm veniunt per ius non decrescen-
di : & sic euitant damnum:coniunctus verbis tantùm, venit per ius accre-
scendi:& sic quærit lucrum:ergo &c.vt.C.de iure delib.l.fin.§.licentia.&
C.de codi.l.fin.cum si.Alij vt Hu.dicunt contra scilicet coniunctum ver-
bis pręferri:& sic legunt istam.l.& istam opi.sequitur Pet.ad hoc adducit
rationes:coniunctio quę fit verbis procedit ex voluntate testantis : con-
iunctio realis inducitur ex vnitate rei:ergo coniunctio verbalis debet esse
potior.arg.infrà de conditio.& demonstratio.l.in conditionibus.in princi.
Sed ista ratio non placet:quia etiam coniunctio realis, quæ procedit ex vo
luntate testantis assignantis rem separatim vtrique. Præterea coniuncti
verbis reputantur vnum corpus.C.de cad.tol*.l.j.*§.vbi autem.ergo de-
bent reputari magis coniuncti.Sed certè non video rationem quare vnitas
ex parte personæ operetur plus quàm vnitas ex parte rei. Tertiò probat:
quia qui in vno grauatur in alio releuatur,vt.l.eum qui.ff.de iureiur.sed cō
iunctio verbalis accrescit cum onere,& in hoc grauatur : ergo releuatur in
alio quod pręferatur.Sed certè voluntas testantis tollit contrarium. Quar-
tò probat:voluntas defuncti debet interpretari vt valeat. sed si pręferatur
coniunctus verbis valet onus legato adiectum.si pręferatur coniunctus re,
vitiatur:ergo &c.argu.s.de his quę in test.delen.l.proximè.§.sed in re du-
bia.Sed respond.quòd istud procedit ex tacita volūtate defuncti,qui rem
vnicuique totam assignauit.arg.C.de cad.tol*.l.vnicę*.§.sed vt varietatis.
& ita dicit Ray. Tertia fuit opi.Ioan.& Azo.quam suprà tenui ponendo
casum quòd concurrant ęqualiter : & hoc probatur ex ista legendo vt su-
prà dixi.Item pro hoc est casus suprà de hęre.insti.l.si ita quis hæredes.quę
l.destruit omnes pręedictas opi.Petr.autem vt.d.l.effugiat, dicit quòd ibi
omnes sunt coniuncti verbis:& inter primam institutionem & secundam
debet esse punctus pro copula:sed hoc est falsum. Primò:quia ibi sunt duę
orationes solutę:ergo non sunt coniuncti verbis:vt hac.l.& suprà dixi.Prę
terea si ibi primus esset coniunctus verbis, esset etiam coniunctus re,
cum primo assignauerit totum : secundo totum per partes : & sic pri-
mus tanquam re & verbis coniunctus præfertur. quod est contra illam.
l. Tene ergo opin . Ioan. & Azo . in hac.l. vt suprà dixi. & hoc tenent
gloss. & vtramon. Si quis tamen diceret coniunctum verbis tantùm per
nomen collectiuum præferri coniuncto re tantùm : fortè non esset malè
dictum per

a ¶ Breuiter dico.Et quid si testator dicat : lego filiabus meis centū ꝓ qua-
libet. vel ꝓ singulis filias meas instituo in centū.nō habet locū ius accre-
scēdi secūdū Bart.& Bald.in.l.huiusmodi.§.quibus . & Bal.in.d.l.si duob⁹.
§.fi. & Imol.in.l.q filiab⁹.§.j.in prin.de leg.j.quāuis dicant̄ coniuncti ver
bis tm̄,vt no.Bart.s.ea.l. in vers. sed quæro quid si per noīa collectiua ꝓ-
pter vnitatē sermo
nis & orationis.l.j.
§.hoc ita tam va-
riè.C.de cadu.tol-
len.& no.gl.in.l.li-
ber hō.§.ij.de hære
di.insti.Pau.de ca.
in.d.§.quibus.trāsit
it etiā cum doc.&
Bart.hic. sed an in
legatis ad pias cau
sas sit locus iuri ac-
crescēdi, vide Bal.
in.l.j. C . de sacro-
san . eccle. in.xxij.
col.in versic.super
quīto.in ver.tertio
quęro. nūquid ibi
per ius non decre-
scendi. & est gl.in
l.j.§.fi.de vsufr.ac-
crescē. & hic adde
Bal. in.l.si mihi &
tibi.in prin.de leg.
j. & ī.l.vnica.§.his
ita.C. de cadu.tol.
& quod dixi post
Imol.ī.l.stipulatio
§. eum qui ita . de
verbo.obliga.

b ¶ Accrescit por-
tioni.portio accre-
scit portioni non
personæ . pro hoc
vide quę not dicit
Bal.in.l.j.C.qn̄ nō
pe.par . dū quærit
an in successione
statutorū habeat
locū ius accrescen
di in.xj.col.in.iij.
qō.adde.l.si totam.
de acquir . hæred.
&.l.si ex pluribus.
de suis & legi.hęr.
Et ad Bart.hic ad-
de Alex.in consil.
xxiij.colū.ij.post
prin.in quinto vo-
lu.

c ¶ Hoc exemplo.si
titius institutus est
in dimidia : & filij
fratris in alia dimi
dia:si vnus ex filijs
fratris repudiat.cui
accrescit . & adde
quod not.Bal.in.l.
j.in.vij.qō.C. quā-
do non petē. part.
bene facit.l.ij. cum
ibi no.C.de impu.
& ali.substi.

a dictū per rationes positas.s̈.ꝓx.q.¶ Tertiò quæro^a vtrū cōiunctus prefe-
33 ratur substituto vel ecōuerso.Rñ.regula est ꝙ substitutus præferatur cōiū-
cto,vt.j.de bo.pos.scđm tab.l.ij.§.si duo.&.C.de fideicō.auť.hoc amplius.
{ & in auť.de hęre.& fal.§.si qs autē nō implēs.&.C.de cad.tol.*l.vnica.§.in
primo.&.§.pro secundo.& no.de acqui.hære.l.qui patri.Hoc autē fallit si
ex mēte testatoris apparet aliud tacitè,vel per cōiecturas,vt ꝓbatur.s̈.de
vulg.& pupil.l.quidā testamēto.vbi ex cōiecturata volūtate defuncti,qui
34 erat cōiūctus preferť substituto.& illā legē quo ad hoc no. Old.Sed † cir-
ca hoc moueo tale dubiū:pone ꝙ substitutio nō habet effectū,vl' ꝓpter re
pudiationē substituti,vel ꝓpter aliū casum.vtrùm reuertetur ad cōiunctū,
vel ad eū à quo relictū est legatū in testamēto.vel ad venientes ab intesta
35 to in hęreditate.Et videtur ꝙ nō veniat ad cōiunctum.Nam † testator sua
voluntate pōt tollere ius accrescēdi.ar.de condi.& demon.l.in conditioni-
36 bus.& est casus scđm vnā lec.s̈.de vsufru.l.dñs.§.j.sed in tollēdo † eadē vo
luntas est in substitutione inutili,sicut in ea quæ est vtilis:ergo &c.argu.
s̈.de leg.j.l.planè.in prin.& de adi.le.l.& si transferam. ecōtrà:qa ita demū
videtur voluisse cessare ius accrescēdi inter cōiunctos,si substitutio valeret
37 ar.s̈.eo.l.si iure.Certè dubius passus est apud me.tñ distinguo sic: Aut † ea-
dem ꝑsona est substitutus,& coniunctus:& tūc si substitutio est nulla, vel
repudiat ex substitutione:tunc potest habere ex iure accrescēdi:vt proba-
tur de iniust.test.l.peñ.ij.rñ.& de hoc est tex.s̈.de acqui.hære.l.nec is.§.hę-
38 res.&.l.si quis hæres.in prin.in.ij.glo.& in qualibet per Dy.aut sunt † di-
uersi:qa alius est cōiunctus,& alius substitutus,& tunc aut substitutio de-
ficit ex causa ad hoc destinata:vt rē ad causam intestati deducat,aut quo-
cunqꝫ alio modo.Primo casu,nō reuertitur ad ius accrescēdi:sed potius de-
uenitur ad venientes ab intestato, vt.s̈.de iniu.test.l.pe.ij.rñ. &.s̈.de lib.&
posthu.l.si posthumus:ver.nam & cum duobus.Si substitutio deficit alio
modo,tunc reuertitur ad coniunctū.casus est in.d.l. quidā testamento.de
vulg.& pupsi bene inspiciatur.& de bo.pos.scđm tab.l.ij.§.si duo.Ratio-
nes prędictorū sunt istæ.in primo quādo coniunctum substituit voluit ius
eius augere,nō minuere:& ideo habet vtrūqꝫ,ne operetur diminutionē id
qđ fuit appositum ad augmentū.in secūdo casu voluit ius accrescendi de-
ficere:ita demum si substitutio haberet effectum.Sed eo casu quo rumpiť
ex causa destinata:vt rē ad causam intestati deducat cessat ius accrescen-
di ne opereť cōtra effectū eius ad quem dictus modus repudiandi inductꝰ
est.Sed qñ rūpitur alio modo,reditur ad coniunctum.& ista sunt vtilia &
39 notanda.¶ † Quartò quęritur nunquid coniunctus præferať ei à quo reli-
ctum est legatum? Rñ coniunctū præferri,vt.d.§.in primo.&.§.pro secun-
do.&.§.vbi autē.Fallit in casibus quos collige ex his quæ dicam.j.in pro-
40 xi.q.¶ Tertiò † principaliter quæriť quando habeat locum ius accrescen-
41 di? Circa hoc sunt quatuor videnda.Primò circa personā † eius cuius por-
tio deficit,ne sit de casibus in quibus facit partē,qui nō admittitur ad par-
tem,quia tunc cessaret ius accrescendi,qđ dic vt.s̈.de leg.j.l. huiusmodi.§.
si titio.per Dy.eo.ti.l.planè.§.si coniunctim.licet ego ibi aliter dixerim,qđ
{ omitto causa breuitatis.de hoc dicā.C.de cad.tol.*in.l.j.*§.ī primo.& ibi
42 per gl.& Cy.Scđò † circa legatū ipsum est consyderandū vtrū sit relictum
ob causam reiterabilē vel nō.nā si relictū sit pluribus ob causam alimento
rum:quæ causa est reiterabilis,vt.l.alimēta.§.basilice.j.de ali.& ciba.leg.&
no.per Cy.C.de lega.l.cum quęstio.in fi.tunc non est locus iuri accrescen-
di:vt.s̈.de vsufr.l.dñs.§.j.& ibi no.&.l.pe.§.j.j.ad.l.fal. Tertiò est consyde-
randum circa personā eius qui vult per ius accrescendi partē deficiētem,
b vtrùm ipse admittať ad partē suam de iure communi,an de iure speciali.[b]
43 Nā si † de iure speciali,nō habet locū ius accrescendi,vt.j.de condi.& de-
mon.l.mulieri & titio.& ibi no.Certè in hoc semper dubitaui,nec concedo
simpliciter verū esse.vnde sic dico,aut quis admittiť de iure speciali con-
tra voluntatē testatoris:& nō habet locū ius accrescēdi, vt.d.l. mulieri.aut
44 † admittitur de iure speciali scđm voluntatē testatoris:tunc aut ille à quo
petiť legatū succedit contra voluntatē testatoris iure permittēte:puta per
bo.pos.contratab.tūc etiā cessat ius accrescendi, vt.j.de leg. præstan.l.iij.§.
sed & si cōiunctim.&.l.filiū.§.si legata.e.tit.Aut ille à quo petitur succedit
scđm voluntatē defuncti:& tūc est locꝰ iuri accrescendi licèt legatarius pe
tat de iure speciali,vt.d.l.filiū.§.fi.Ibi eñ petiť legatū ab eo qui habet por
tionē hęreditatis ex dispositione defuncti.& ita ibi etiam sentit Dy.licèt
45 gl.ibi aliter dicat in solutione cōtrarij,& idē dicerē † in minore in integrum
restituto ad legatū.Nam credo eum habere ius accrescendi,licèt veniat de
iure speciali:vt.j.de col.bo.l.j.§.j.qđ etiā patet euidenti ratione:nā portio
accrescit portioni,etiā si sit penes extraneū præter defuncti volūtatē:vt.s̈.
46 dixi:multò magis qñ est apud aliū ex volūtate defuncti.Idē † dicerē in his
qui petūt vigore edicti,si qs omissa causa testamēti.Nā credo eos habere
ius accrescēdi,cū perinde teneanť ac si adijssent ex testamēto,vt.l.j.ī prin.
si quis omis.cau.test.qa licet succedāt cōtra defuncti volūtatē:tñ hoc faciūt
iure permittente.pro hoc facit ad.l.fal.l.j.§.lex falc.vbi in volūtate defun-
cti cōseruata de iure speciali habent locum oēs leges testamentarię.¶ Sed
c cōtra prædicta[c] posset quis dicere,illi qui succedūt per cōtratab. veniūt de
iure speciali cōtra ius cōe,vt.j.de bo.poss.cōtratab.l.qđ vulgo.Itē contra
volūtatē defuncti iure permittente:tñ inter eos est ius accrescēdi,vt.j.de cō
tratab.l.si duobus.in princ.& de coniungen.cum eman.li.l.j.§.si quis ex ne
potibus.ergo prædicta non sunt vera.Sol.dico predicta vera inter legata-
rios:sed inter heredes qualitercūqꝫ succedant:est locus iuri accrescendi:vt
in contrarijs:ne quis pro parte habeat hæredem,pro parte non.Fateor tñ

ꝙ si quidā succederēt de iure cōi,& scđm volūtatem a
defuncti.quidā cōtrà:ꝙ illi qui succedūt secūdū vo-
lūtatē essent potiores in iure accrescendi:& vltimò
deueniretur ad eū qui succedit cōtra volūtatē defun
cti.hoc colligiť.j.de bo.pos.l.sed cū patrono.in prin.
in vltimo exemplo glò.Item prędicta vera sunt in b
47 iure accrescendi:sed ius † non decrescendi indistin-
ctè habet locum:licèt quis veniat de iure speciali,vt
colligitur ex gl.in.d.l.iij.§.sed & si cōiunctim.&.l.fi-
liū.§.fi.de leg.præstā.distingue ergo plenè:aut quæ-
ris de iure nō decrescēdi:aut de iure accrescēdi:& tūc
aut inter hæredes,aut inter legatarios.¶ Et per hoc
48 determinať qō.† statuta sunt per Italiā quòd filiæ
fœminę nō succedunt patri.modò pone ꝙ quidam
decessit relictis duobꝰ filijs,& duabus filiabus:vnus
ex filijs repudiauit:vel aliter est exclusus:cui accre-
scit portio sua? quidā doctor qui disputauit similem
qō.dixit ꝙ ille frater qui adiuit in eo ꝙ habet vltra
virilem computatis sororibus,habet de iure speciali
ex forma statuti.& ideo pro ea parte non habet ius
accrescēdi sed veniet ad sorores.ar.d.l.mulieri.de cō
di.& demō.&.l.iij.§.sed & si cōiunctim.de le.ꝑstan.
Istā determinationem puto falsam:nā cū portio de-
ficiens accrescat portioni,nō personæ,vt dictū est:
ergo illę sorores quæ nullā portionē habēt nō pos-
sunt habere ius accrescēdi.Præterea,in hærereditati
bus succedētes de iure speciali cōtra ius cōmune ha
bent ius accrescēdi:vt modò dixi.Concludo ergo ꝙ
49 ad solū fratrē pertinebit.¶ Quartò est † consyderan
dum vtrùm portio defuncti deficiat postqꝫ fuit ac-
quisita:an antè:qa si deficit postqꝫ fuit acquisita:re-
gula est ꝙ deficiat ius accrescēdi:vt.s̈. quemadmo.
ser.amit.l.aquā.§.fi.& de vsufru.accre.l.j.§.pe.Fallit
d in multis casibus [d] quos plene nota.primò in vsu-
fru.vt.d.l. j.§.pe.Secundò in assignatione libertorū:
vt.j.de assig.li.l.vtrùm.in princ.& ibi not. Tertiò.C. c
si imperi.li.so.l.j.lib.x. Quartò, quando deficit ex
postfacto per in integrū restitutionē:quia tunc ac-
crescit volenti,vt.s̈.de acqui.hęre.l.si minor. Quin-
tò,qñ ius accrescēdi habet vnionē cū substitutione
pupillari:vt.s̈.de acquir.hęre.l.qui patri.de quo di-
cā.j.ꝓxi.q.circa fi.Non ob.ad ꝑdicta.§.si quis autē
nō implens.in auť.de hære.& fal.qa rñde vt no.in.d.
50 l.j.§.pe.de vsufr.accre.¶ Quartò † principaliter quæ
ritur qualiter & ad quid habet locū ius accrescendi?
Istud qualiter, debet intelligi quatuor modis.Pri-
mò qualiter.i. vtrùm inuitis vel volētibus.Ad quod
51 sic distinguit: aut quæris † de iure non decrescendi: d
& tunc accrescit inuitis:qa nō pōt scindere legatū,
vt.s̈.ti.j.l.iiij.&.l.seq.aut de iure accrescendi:& tunc
aut inter legatarios,aut inter hæredes. Primo casu
52 † accrescit volētibus tātū, vt.C.de cad tol.l.vnica.§.
53 vbi aūt.aut inter hæredes:† & tūc aut adiuit qs post
portionem defectā:puta repudiatione cohęredis,&
accrescit portio inuito.s̈.de acquir.hęre.l.si duo. aut
primò adiuit,& postea portio deficit:& tūc aut por
tio defecta erat ei destinata,expressa volūtate testa-
toris puta per substitutionem:& tunc accrescit inui
to,vt.s̈.de acqui.hære.l.si qs heres.&.l.si in ex parte.
Aut nō erat expressè destinata:& tūc aut deficit ꝑ
restitutionē in integrū:& accrescit volenti tantū,vt
l.si minor.s̈.de acquir.hære.aut alio modo deficit:&
tūc habet locum.l.cum hæreditate.eo.tit.Et hoc mo
do debet intelligi.C.de cad.tol.l.j.§.his ita.vbi vide-
tur dicere quòd accrescit hęredibus inuitis.¶ Secū
54 dò dubitatur † qualiter.i.vtrum cum onere,vel sine.
ad hoc dicas,aut quęris de iure accrescēdi:aut de iu-
re non decrescendi.primo casu aut accrescit portio
pro nō scripta:& aut est caduca vel quasi.Si ꝓ non
scripta:& tūc aut est pro nō scripta delicto eius qui
nō pōt capere,& accrescit cū onere:vt.j.de his q̄ pro
nō scrip.hab.l.fi.aut est ꝓ non scripta alio modo:&
tunc in legato,& accrescit sine onere,vt.l.j.§.in pri-
mo.C.de cad.tol.aut in hereditate:& est opi.vt not.
in.l.q̄ cōditio.j.de cōdi.& demō.& per Cy.plenè.C.
de cad.tol.l.j.§.his ita.Tu tñ dicas sic in hæreditate.
aut est onus impositū simpliciter:& accrescit cū one
re.vt.d.§.his ita.aut nominatim:& tūc aut nomina-
tim ab omnibus:& accrescit cum onere,vt.d.l.quę
conditio.ij.respō.&.l.ciuitatibus.§.lucius.s̈.tit.ij.aut

¶ Tertiò quęro. Vide Bald.in.l.j.in x.q.C.quando nō peten.par.

¶ Iure speciali. No.qñ qs admittiť de iure speciali. & vide ēt qđ no.Bal. in.l.hac edictali.§. oī.in fi.C.de secū. nupt.an si plures sint filij primi matrimonij,q posit re uocare relictum factū à patre secūdæ vxori:& aliqui ex eis repudiāt,an cęteris accrescat,& hic adde Bal.in.l.j. ī.q.v.C.qñ nō pet. part.& facit ad qō. si cū pr̄e dispēsatū est vt posit filijs le gare:an īter eos sit locꝰ iuri accrescēdi. de quo no.per Bal. in.l.j.§.vbi autē.C. de cad.tol.& vide vnū qđ dicit Bald. in.l.seniū.ī vltimis verbis.C.qui testa. fa.poss.

POMATES.

¶ Sed cōtra ꝑdicta posset quis dicere. Vide Ale.cōs.xx. in vlti.col.in.j. vol. &.xv.col.ꝟs. quītò prīcipaliter q̄ro.in ver.rō.qa istā rōnē declarat Imol.in.l. & proculo. supradicta.la.j.& vide Car.consi.clj.

¶ Multis casibus. Not.casus in qbus post acqsitam portionē est locus iuri accrescendi. Adde Bald.in auť.si qs. in fi.C.de sac.sanc. ec.& in.l.j.qñ non pe.part. in.xj.q.in ver.sed hic dubitatur.& no.quòd quoties deficit portio nō ipō iure,sed ope exceptiōis nūqꝫ habet locū ius accrescendi, vt.l.si duo patroni.in prin.& ibi gl.& Bart.q dixit hoc esse mirabile.s̈. de iureiu. Adde qđ no.Bart.in.l. si mihi & titio. de verb.obli.alium casum ponit Ro.in.l. apud iul.§.vtrùm. j.ad treb.Et ad Barto.hic vide q̄ ponit Alexā.in cōsi.clxvij.in prin.ij.col.in v.volu.

noĩatim ab vno:& accrescit sine onere,vt.l. celsus.§
pe.& fi.de leg.ij.ratione inter hæreditatẽ, & legatũ
ponit Cy.in.d.§.his ita.Rationem inter noĩatim, &
simplr,collige ex.l.j.§.i.d qđ ex substitutione . ad.l.
fal.licèt Cy.aliter dicat ĩ.d.§.his ita.Scđo casu qñ ac-
crescit portio caduca,vel quasi:& tũc cum onere,vt
C.de cad.tol.l.vnica.§.pro scđo.&.§.ĩ nouissimo. ha
bita distinctiõe q̃ ibi ponit in tex.in.§.sed vt manife
55 stet.&.§.sequẽtib⁹.Si vò q̃rit de iure† nõ decrescẽdi:
tũc aut ꝓcedit ex cõiunctiõe reali tm̃ & accrescit si-
ne onere:vt.C.de cad.tol.l.j.§.sinautẽ ad deficientis.
& in.l.si separatim.de cõdi.& demõ.aut ꝓcedit ex
cõiunctione re:& verbis simul:& tunc gl.C.de cad.
tol.l.j.§.sinautẽ ad deficiẽtis.dicit cũ onere. Pet.dicit
ꝙ sine onere.nã cũ veniat per ius nõ decrescẽdi, est
eadẽ rõ q̃ est in cõiuncto re tm̃,vt refert Cy.in.l.j.§.
vbi aũt.C.de cad.tol.Ia.de are.tenet cũ gl.qđ credo
verũ:nã ꝑpter cõiunctionẽ verbalẽ,videt onus ad-
iectũ vni repetere in ꝑsonã alteri⁹,si ad eũ totũ lega-
tũ pueniat.ar.j.de fund.instru.l.seię.§.caio. Nec ob.
huic dicto.s̈.titu.j.l.fi.§.scio.qa ibi conditio adiecta
56 adherebat personæ.vel dic vt ibi. ¶ Tertiò † dubi-
tatur qualiter.i.vtrũ accrescat ꝓ virili:an ꝓ portio-
nibus hæreditariis,vel legatis.Rñ.pro portionibus
hæreditariis,vel legatis,vt.s̈.titu.j.l.meuio.in prin.&
57 de hære.insti.l.liber homo.§.cũ qs.¶ Quartò † vtrũ
accrescat taliter quòd portio accrescens petatur ea-
dem actione qua prima:an alia.Rñ.eadem actione
qua prima,vt.s̈.de vsufr.l.si titio.§.j.de vsufr.accres.
l.interdũ.& de except.rei iud.l.& an eandẽ.§.q cum
58 partẽ.¶ Quintò † vtrùm ius accrescẽdi trahatur ad
bona impuberis,cui quis erat cõiunctus, vel nõ.Ad
quòd sine argumentis sic distinguo:aut qs habet ius
accrescendi ex eo ꝙ est cõiunctus tm̃:& tũc nõ tra-
hitur ad bona impuberis:qa sunt diuersę hæredita-
tes:& in diuersis hęreditatibus nõ habet locũ ius ac-
crescendi,[a] vt.s̈.q.mo.vsufr.amit.l.si sub conditione.
aut ius accrescẽdi est vnitũ cũ substitutione pupil-
lari:puta quia idẽ est cohæres:& substitut⁹:& tũc ius
accrescẽdi trahitur etiã ad bona impuberis,vt.l.qui
patri.de acq.hære.& ꝙ ibi loquat de iure accrescẽdi
patet ex text.Itẽ patet ex ratiõe.ibi em̃ loquit de hę
rede substituti:ad quẽ nõ trãsiret spes pupillaris sub
stitutiõis,vt.s̈.de vul.& pup.subst.l.qui habebat.&
l.qui liberis.§.hęc verba.sed ius accrescẽdi bene trãs-
it ad hæredes,vt.s̈.dictum est.Restat ergo ꝙ hæres
ibi admittat iure accrescendi:tamẽ qa illud ius ac-
crescendi fuit vnitũ[b] cũ substitutione pupillari,me-
ritò.trahitur ad ea duo.s.ꝙ habeat locũ post aditam
hæreditatẽ,& ꝙ trahatur ad bona impuberis, & hoc
est verũ aliis substitutis deficientibus,qa aliàs ipsi
substituti præferunt:vt ibi no.nũc ergo vides intel-
lectũ huius singularis & notabilis casus.l.qui patri.
59 ¶ Quintò † principaliter quæritur [c] de iure accre-
scendi,ex cõiunctitiõe legali.& primò videam⁹ vtrũ
inter cõiunctos cõiunctione legali,in acquisitiõe ex
testamẽto habeat locũ ius accrescẽdi.ad qđ sic dico
aut loqueris in vsufr.& habet locũ ius accrescẽdi:vt
l.j.§.j.s.de vsufr.accre.ratio:qa ipsius serui ꝑsona in-
spicit,vt ibi patet in tex.licèt qdã de rõne multũ du
bitẽt.aut loqueris in ꝓprietate:& tũc aut in hæredi
tate,& habet locũ ius accrescẽdi,vt.s̈.de acq.hære.l.
seruus cõis ab extero.rõ:ne qs decedat pro parte te-
status,& ꝓ parte intestat⁹.aut in legatis:& tũc aut le
gatũ in ꝑsona vnius ex dñis est ab initio pro nõ scri-
ptũ,& accrescit alteri:qa eivr legatũ qui capere põt:
vt.l.verũ.§.si seruo.s̈.ꝓ socio.de acq.hære.l.si seruus
cõmunis.hoc verũ,nisi esset ꝓ nõ scriptũ ex delicto
vnius ex dñis ascribentis seruo cõmuni,vt.j.de fal.l.
fili⁹.§.sequẽs.aut legatũ deficit ex postfacto p repu
diationẽ,vel alio mõ:& tũc nõ est locus iuri accrescẽ
60 di,vt.l.& ꝑculo.s̈.tit.j.† & idẽ dicerem[d] in pluribus
hęredibus vnius legatarii:sunt em̃ coniuncti cõiun-
ctione legalì cũ ex persona vnius peruenit ad plu-
res.vnde dicerem ꝙ in.l.legatarius.s̈.de leg.j.si vnus
ex hęredibus legatarii partẽ suã repudiat,aliis non
accrescit.hoc tenet Pe.[e] sed quidã cõtra.¶ Scđò quę
61 ritur † de iure accrescendi ex cõiunctione legali in
acqsitiõibus ab intestato.pone ergo quẽdã decessis-
se relictis filiis pluribus. Item relictis pluribus ne-
potibus ex altero filio premortuo:vnus ex istis repu
diat. qualiter inter eos [f] est ius accrescẽdi? Rñ.isti oẽs
sunt cõiuncti cõiunctione legali,ex eo qđ simul vo
cant.Item nepotes sunt inter se cõiuncti alia rõne.s.
qa vna rõne vocant in locũ pris eorũ aut ergo repu-
diat vnus ex nepotibus,&accrescit fratri suo tãtùm:
qa est duplici iure cõiũct⁹:qa simul vocant:& qa ea
dẽ rõne.aut repudiat vnus ex filiis:&tũc oẽs vocant
tam alii filii q̃ȝ nepotes: qa oẽs sunt ęqualiter cõiun-
cti.s.ea cõiunctiõe:qa sic vocant.& hoc probat. j.de
bo.poss.cõtratab.l.si duob⁹. ĩ prin.& de cõiungẽ. cũ
emã.li.l.j.§.si qs ex nepotib⁹.hoc aũt fallit ĩ casu vbi
vn⁹ ex fratrib⁹ in portiõe deficiẽte aliis p̃fert,vt.j.de
col.bo.l.ij.§.si duo fratres.& rõ ibi patet ĩ tex.¶ Ter
62 tiò † q̃ro iuxta hoc pone qđ pr̃ decessit relictis duo-
bus filiis ex vna vxore: & duob⁹ ex alia:si vn⁹ repu-
diat, vtrùm in iure accrescẽdi præferat frater vtrinq;
cõiunct⁹,[g] an oẽs pariter admittant? Et vr̃ qđ frater
vtrinq; cõiunct⁹ p̃ferat:qa duplici iure cõiunct⁹.ergo
&c.vt.s̈.dixi.facit ad hoc.C.de leg.hær.auth.cessan-
te.& authen. post fratres.& huic dicto vr̃ accedere.
Dy.s̈.de vul.& pup.in.l.cohæredi.§.q discretas.in.q.
quã ibi posuit.alii habẽt dictã. q.in.l. iam hoc iure.c.
ti.Ego dico qđ oẽs pariter admittant: nam cõiũctio
legalis(de qua loquit) nõ cõtingit ex eo quod plus,
& plurib⁹ modis sunt cõsanguinei, & sibi inuicẽ suc
cessores:sed cõtingit ex eo qđ simul vocant,vel eadẽ
rõne vocant,hoc patet ex.d.l.j. §.si qs ex nepotib⁹.j.
de cõiungẽ.cũ emã.libe.nã ibi cõstat patrẽ pl⁹ cõiun
ctũ filio:qa in prĩo gradu q̃ȝ fratrẽ fratri,quia in scđo
gradu:& tñ ibi pręfert frater patri in iure accrescẽdi:
qa eadẽ rõne vocant:at isti filii licèt ex diuersis matri
b⁹ nati fuerũt tñ oẽs simul vocant,& oẽs eadẽ rõne.s.
qa filii,licèt ex diuersis matrib⁹. ergo neuter alteri p̃-
ferẽ.& si dicte rõnes inspiciant:oẽs qõnes occurren
tes circa istos successores ĩ materia iuris accrescendi
* poterũt decidi.nõ ob.aut.cessante.qa ibi loquit ĩ suc-
cessione quã qs sibi vendicat in bonis fratris mortui:
quia tũc p̃fert plurib⁹ cõiunctis: sed hìc tractat de iu
re accrescẽdi in bonis pris,q̃ adhuc non fuerũt q̃sita
fratri,& iõ oẽs pariter vocant.& ꝓ hoc facit.j.ad tre.
l.fi.Nec ob.qđ dicit Dy.qa illud dictũ reprobat per
doc.inter quos est.Ray.in tractatu suo substitutionũ
in materia reciprocæ.vel si vis substinere Dy.potes
dicere quòd qõ Dy.loquat in substitutione pupilla
ri, vbi succeditur pupillo in cuius successione frater
vtrinq; cõiunctus est plus cõiunct⁹. Sed si loqueret ĩ
substõne vulgari p quã succedit pri,malè diceret:vt
63 patet ex p̃dictis.¶ Quartò † quęro[h] vtrùm accescat
ipo iure,an verò sit op⁹ noua agnitiõe? Rñ.vt no.j.de
bo.pos.l.sed cũ patrono.in princ,&.C.qñ nõ pe.par.
64 l.j.¶ Quintò † q̃ro vtrũ accrescat cũ onere vel sine?
Rñ.qđ cũ onere,vt.s̈.ti.j.l.si titio&męuio.§.iulian⁹&
hoc apparet ex eo qđ.s̈.dixi cõiunctos cõiunctiõe le
65 gali hñi ꝓ cõiunctis verbis.¶ Sextò † pricipl'r [i] quæri
tur, nunqd in dispositionib⁹ inter viuos sit locus iuri
accrescẽdi. Breuiter distingue sic: aut q̃ris de iure ac-
crescẽdi qđ ꝓcedit ex cõiunctione hoĩs:aut de eo qđ
ꝓcedit ex cõiunctione legis.prĩo casu distingue,aut
in vsufr.& habet locũ ius accrescẽdi,vt.s̈.de vsufr.ac-
cres.l.j.§.fi.aut in ꝓprietate,vel alio iure:& tũc in in
diuiduis habet locũ ius accrescedi, vt.l. ꝓpriũ.s̈.cõia
prædio.qđ intellige vt ibi no. vel poti⁹ ius nõ decre-
scendi.aut indiuiduis:& tũc aut loqmur in dispositio
ce prĩcipis:aut inferioris à prĩcipe.primo casu habet
locũ ius accrescẽdi,vt.C.si .li. ĩpe. soc.li.x. scđo casu,
aut interest cõcedẽtis qđ habeat locũ ius accrescẽdi.
& habet locũ:vt.s̈.de cõtrahẽ.em.l.fund⁹ ille.& qđ ibi
not.j.de vbo.obl.l. si mihi & titio ĩ prin. aut cõcedẽ
tis nõ interest,& nõ habet locũ ius accrescẽdi,vt.d.l.
si mihi & titio.j.de verb.obl.&.l. si duo patroni.ĩ prĩ.
s̈.de iureiur. fallit ĩ asignatiõe libertorũ[k] qa licèt nõ
sit legatũ vel fideicõmissum:vt.l.asignare.j. de asi.
lib. tñ habet locũ ius accrescẽdi,vt.l.vtrũ.e.ti. Et ista
66 inducunt in ar.† Ad qõnẽ qñ duob⁹ concedit fundũ,
vel emphyteusis.vtrũ inter eos sit ius accrescẽdi.De
quo no per Cy.in.l.j. C.qñ non pe.par. per Dy. j.de
vsufr.le.l. codi.in prin.& per eundẽ Dyñ. in.l.si mi-
hi & titio.j.de ver.ob.& ibi dixi. & in Specu.in titu.
de emphyteu.§.nũc aliqua. ver.lxix. & versi.sequẽ

Secundo

a ¶ Ius accrescendi. Adde tex.no.in.l. planè.§. si coniunctim.s̈. de leg.j. & quod ibi Batol.

b ¶ Fuit vnitum.sed vtrũ id qđ obuenit p ius decrescẽdi dicat obuenire ex iudicio defuncti vel legis & an ꝓhibit⁹ alienare partẽ suã possit alienare partem obuenientẽ iure accrescendi, vide.l.si in testamento.& ibi doc.de vulga.& pu.& sub.l. si titio & meuio.§.fi. s̈.tit.j.

c ¶ Quintò principaliter quæritur. Vide in.l.j.in.v.col. in ij.q.quãdo non pe.par.pe.accr.

d ¶ Idẽ dicerem. Et vide qđ not.Bal.in l.hac edictali.§.omnibus. in fin. C.de sec.nup.& inter cõiũctos cõiũctiõe legali,habet locũ ius non decrescendi.l. hac edictalì. §.is illud. & ibi Bald.in iiij.q.C.de sec.nup.

e ¶ Hoc tenet Petr. quẽ sequitur Imo. Bal.& Pau.de ca.

f ¶ Qualiter inter eos. not. Et vide q̃ scripsi in simili in.l. j.C.qñ non pe.par. post Bart. & vide Bal.ibi in.vj.&.vij. q.p Ange. & Imo. in.l. fundũ. aliàs in l. proinde. §.interdum .de stip.ser.

g ¶ Vtrinq; coniunctus. Et vide Bart. &doc.in.l.lucius.in vlt.q.de vulg.& pupil.

* Pro intellec. auth. cessante.C.de leg. hære.

h ¶ Quartò quæro. vtrùm hęreditas accrescat ipso iure.& vide tex.in. d.l.j.§. his ita.C. de cad. tol.

i ¶ Sextò principaliter.vtrùm in dispositione inter viuos sit locus iuri accrescendi, vide Bal.in l.j.in.xj.&.xij.q.C. quãdo non pe.par. & in.l.j. §. vbi autẽ C. de cad.tol.

POMATES.

k ¶ Fallit in asignatione libertorũ.Vide Alex.in.l.si mihi & tibi. ff.de lega.j. &.l. si auiæ.C. de suc.edi. Alex.cõsil. xx.in.ij.co.ver.nec ita est.in.j.volu.

67 Scđo casu:† qñ q̃rit̃ de iure accrescendi ex coniunctiõe legali:puta:qñ ex psona vni⁹ ꝓuenit̃ ad plures, puta si seruus pluriũ stipulat̃: distingue aut cõiunctio ab initio est valida in psona omniũ dñorũ, sed in psona vnius efficit̃ inualida p repudiationẽ, aut alio mõ ex postfacto:& tũc cessat ius accrescẽdi.ar. s̃.tit.j.l.& ꝑculo.qa si fit in vltimis volũtatibus: multo magis erit ĩ cõtractib⁹.Si vo ab initio est inualida: & sic quodãmõ ꝑ nõ scripta:tũc aut ĩ psona vni⁹ ex dñis,ex cui⁹ psona dr̃ inualida põt esse saltẽ valida p viã retẽtionis:qa promisit,vel donauit nõ ꝓcedendo ad traditionẽ:& tũc nõ habet locũ ius accrescẽdi, vt.l.ꝑinde.§.si seruus cõis.j̃.de stipu.ser.aut nõ põt esse valida p viã retẽtionis:puta qa extraneus ꝓmisit,vel qa ipse dñs ꝓcessit ad traditionẽ:& tũc habet locũ ius accrescẽdi,vt.j̃.de stipu.ser.l.j.§.cõis seru⁹. &.s̃.de auc.tu.l.si seru⁹ cõis.cũ si.sic intelligo.l.p seruũ.§.j.de acq.re.do.s.q ibi dñs processit ad traditionẽ:& acqritur alijs socijs tm̃.hoc credo verũ:licet gl. in.l.verũ.§.si seruo.s̃.ꝓ socio.&.d.l.ꝑinde.§.j. distinguat vtrũm tradiderit ex cã liberalitatis,vel nõ. qđ nil est.

68 ¶Sed iuxta ꝓdicta q̃ro,qđ si cõcurrit cõiunctio legis,& hoĩs:puta qa seru⁹ stipulat̃ titio & suo dñis suis:stipulatio nõ valet in psona vni⁹:an habeat locũ ius accrescẽdi inspecta cõiũctione legali,vel nõ habeat inspecta cõiũctiõe hoĩs? Et certe habet locũ. casus est.j.de stip.ser.l.itẽ si cõis seru⁹.ĳ.rñ. ¶Vltiõ

69 a possetꝫ q̃ri,ᵃ qđ in donatiõe causa mortis, vtrũ in ea habeat locũ ius accrescẽdi.Et videt̃ ꝙ sit idẽ ꝙ ĩ alijs cõtractib⁹:qa accedit cõtractui magis ꝙ̃ legato: vt no.in.l.ĳ.in prin.de do.pręl.in cõtrariũ facit.j̃.de do.cau.mor.l.oĩbus.&.l.marcell⁹.§.j.&.l.illud gñaliter. ꝑ hoc qa hĩc casus nõ est ĩter enumeratos,in qb⁹ est differẽtia ĩter dona.cã mort.& leg.vt insti.de do.§.j. sub ỽbo ferẽ.ꝑ hoc qđ dictũ est de assignatiõe libertorũ,ꝙ nõ est legatũ,vel fideicõmissum:tñ est locus

70 b iuri accrescẽdi.& hoc est verũ.† casus est.C.de cad.tol.ĩ.l.j.§.hęc aũt oĩaᵇ.vbi dicit ꝙ dicta ĩ illa cõstitutiõe locũ habeãt ẽt in dona.cau.mor.sed ĩ dicta cõstitutione principaliter dictũ erat de iure accrescẽdi.ergo patet quòd habeat locum in do.causa mortis.

LEX LXXXVIII.

c Nominatim.ᶜ De hoc habetis.l.j.s̃.de lib.& posth.&.l.si nominatim.de condi.& demon.& in.l.turpia.§.fi.ff.de lega.j.

LEX LXXXIX.

Prædiis. Verba generalia accessoriè apposita ad suũ principale restringuntur.h.d.& est satis notabilis casus.

Ex his. De hoc habetis in pluribus legibus: ideo non insisto.

SVMMARIVM.

1 *Legare mensam:& legare tabulam an sint diuersa.*

Pater. ¶ Op.de.l.cũ pater.§.mẽsæ.s̃.ti.j.vbi ille qui legat mẽsam videt̃ legare debi-

1 ta.& omnia alia.Sol.† aliud est legare mẽsam,seu tabulã:vt dicitur ĩ vulgari.istud est nomẽ negotiatiõis & ideo sicut legato Calẽdario cedũt nomina debitorum,vt.l.qui filiũ.s̃.eod.ita erit si legetur mẽsa,seu tabula.sec⁹ si legetur taberna q̃ est nomẽ loci:ideo non cedunt nomina:vt hĩc.idẽ habuistis declaratum per iurisconsul.in.l.tabernæ.j.de fun.instru.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas testatoris magis ex usu perpenditur,quàm ex instrumentis emptionis.*

2 *Fines plebanatus an probentur per instrumenta emptionũ?*

3 *Reus edit actori ad intentionem coadiuuandam.*

1 Titio. Omnes isti casus qui sequunt̃ vsq; ad finẽ sunt pulchri. Ex vsu testatoris† ma

d gis ꝙ̃ ex instrumẽtisᵈ emptiõis volũtas ei⁹ ꝑpendit̃

2 h.d.¶ No.ex.l.ista scđm gl.ꝙ† instrumẽta emptioni, nõ probãt fines plebanatus.de quo dic per Cys. in.l.cũ aliqs.C.de iure deli.& extrà de cẽsi.c.cũ olim. & de prob.c.cũ causam.& de off.deleg.c.cũ in iure.

3 & ibi de hoc plenè no.per Inn.Item not.† hĩc quòd reus edit actori ad intentionem ꝯiuuandam: vt dixi. s̃.eo.l.qui concubinam.§.cum ita.

1 Balneas. Ex aditu iudicatur an balneę,vel hortus cedant domui.hoc dicit. e

SVMMARIVM.

1 *Maior natu si debet habere principaliorem domum, habebit etiam omnia domui appendicia.*

2 *Domus existens in confinio duarum parochiarum,erit illius per quam habet aditum principaliorem.*

3 *Voluntas destinatoris magis præsumitur ex usu,quàm aliter in dependentibus ex uoluntate unius.*

e Qui domum.ᵉ Idẽ dicit qđ præcedẽs §.& est bonus casus.aduerte.¶Quæro in.§.balneas.an omnia ista requirãtur vt balnea cedãt domui? Rñ.nõ est necesse,vt probatur in isto,§.qui domum.puto autẽ ꝙ solus aditus sufficiat,vt.l.qđ cõclaue.j.de dam.infec.& faciũt isti §.ad q̃nẽ de facto.scđm gl.formo duas quæstiões: f

1 vnã scđm Ia.de ra.† Cõsuetudo est ꝙ maior natu habeat domũ principaliorẽ.per hũc.§.habebit oĩa appendicia dom⁹,quatenus testator in vsu habuit.ita dicit Iac.de ra.vide.l.fi.in prin.s̃.de ser vrb.præd.Itẽ

2 † facit ad aliã q̃nẽ:dom⁹ est posita in duabus parochijs.Certẽ cedet illi p quã habet aditũ,vt in.§.balneas.&.§.q domũ.&.s̃.eo.l.si cui ędes.&.l.qđ cõclaue.j.de dã.infec.sed si haberet aditũ per vtrãq; parochiã,cedet illi parochię p quã habet aditũ magis frequẽtatũ.vt.l.legatis.§.si vnus.s̃.e.&.l.pediculis.§.argento.j.de auro & arg.le.¶Vltimò vide glo.q̃ incipit,hortus.ibi.l.si partẽ.Istę duę vltimę.ll.sunt g contrariæ:ideo dic ad.l.fi.s̃.de ser.vrb.pđi.quòd ibi non erat hortus domui iniũctus:nec ad vsum domus de-

3 putatus.vt ibi not.ad.l.si partem.dic † ꝙ ex vsu destinatoris præsumitur voluntas,vt hĩc &.j̃.de vsufru. leg.l.damnas.& hoc in his quæ dependent ex voluntate vnius:vt legatum,qđ ex volũtate testatoris depẽdet.sed in his q̃ depẽdẽt ex voluntate duorum:vt in emptione & in vẽditione,nõ seruatur dicta præsumpta voluntas:sed dispositio iuris cõis,quæ est vt singulis partibus fundi seruitus debeatur,& cuiuslibet partis alienationẽ sequat̃,vt.l.via.§.quæcunq;. eodẽ ti.ita dicit Old.& bñ. LEX XC.

Si mihi. In legato generali non continentur instrumenta.h.d.

His verbis. Not quòd dicit cum omni instrumento:quia intelligitur.scilicet domus:non debitorum, nec de pecunia h numerata:qđ vltimum intellige vt.l.si chorus.s̃.eo.

LEX XCI.

Lucius. Nudum præceptum testatoris non valet.h.d. Habuistis. s̃.eo.l.pater.§.iulianus. i

SVMMARIVM.

1 *Absolutoria si fertur in una causa in alia non obstat exceptio rei iudicatæ agenti.*

2 *Prohibitio de non alienando facta hæredi,quando comprehendat hæredem hæredis?*

3 *Prohibitio facta filio ꝙ non extendatur ad nepotes.*

1 Semproniæ. Si fertur † absolutoria in vna causa:nõ ob.exceptio rei iudicatæ in alia agenti.h.d.habuistis.in.l.aurelius. §.fi.de libe.leg.In princ.huius.l.dicitur,quòd hæres hæredis potest alienare:qa nudum ꝓceptum est. Ex

2 isto tex.dicũt† doc.quòd prohibitio facta heredi,ne

f alienet extẽdit̃ ᶠad hæredẽ heredis.si esset facta cũ causa legitima:ita quòd nõ esset nudũ ꝓceptum.vt hac.l.à cõtrario sensu.In cõtrariũ facit tex.in aut.de restit.fideicom.§.ĳ.Breuiter Iaco.de are.dicit debe-

g mus aduerte verba prohibitionis.aut enimᵍ dicit testator nominando heredem.prohibeo te ne alienes: & tunc non porrigitur ad heredem hæredis.aut pro

h hibuit indefinitèʰ:vt prohibeo hæredem ne alienet: & tunc porrigitur ad omnes successores: vt hac.l.in princ.&.j.eo.l.si plures.& in aut.de restit.fideic.§.ĳ.

3 ¶†Sed † quid si prohibuit per hoc nomen filij.

i vt volo ne filij mei alienent. an porrigatur ⁱ ad nepotes.Certè non:vt in aut.de restit.fideicom.§.ĳ.& Cy.no.in.l.voluntas.C.de fideicom.& Iaco.de bel. in authen.de restitut.fideicom.in vltima quæstione.

a ¶Posset q̃ri. vtrũ in donatione causa mortis habeat locũ ius accrescendi, adde plenè Bal.in l.j.ĩ fi.C.qñ nõ pe. par.& no.in.l.si mihi & titio.de verb. obli.

b ¶Hæc omnia. Et nõ est alibi secundum Bal.ibi.

c ¶Nominatim.Vide per Bal.in.l.turpia.§.fi.de leg.j.

d ¶Prædijs.§. titio ex instrumentis.an instrumenta ꝓbẽt fines plebanatus, vide per doct.in.l. optimã.C.de cõtrahen.& cõmit.stip.

e ¶Qui domum. Et p intellectu huius §.vide.l.olympico. & ibi Bal.ff.de ser. vrb.pđi.& Bald.in quodã consilio qđ retuli in.c.raynuti⁹ de testa.& vide ibi quæ latissimè dixi. Andr.Barb.

f ¶Lucius. §. semproniæ.extẽdit̃.Vide Lud.ro.in.l.si qs filiũ.§.fi.de acq.hære.& Bal.& moder. in.l.fi.C.de hære.insti.& Bal.in.l.volũtas.C.de fideicõ.& Ro.in cõsi.inci.oĩpotentis dei &c.circa ꝓpositã cõsulta. de tribus dubitari contingit.

POMATES.

g ¶Aut em̃ dicit testator. Vide q̃ ponit Alexã.in.l.si qs filiumfa.§.fi.ff. de acquirẽ.hære.Alex. cõsi.l.j.in.j.vol.& in.l.filiusfa.§.diui. in.viĳ.col.in.x.q.ĳ. s̃.de leg.j.& Bal.cõ si.lix.in.ĳ.vo. Barba.in.l.cũ acutissimi.in.xxĳ.col.ver. vide ad hoc dubitari. C. de fideicõ. Alex.cõsil.xxvj.in vlt.q.in.ĳ.vol.

POMATES.

h ¶Aut prohibuit indefinitè. limita vt p Barto.& alios in.l. qui liberis.§. hæc verba.in vlti. q.de vulg.& pup. i ¶An porrigat. An prohibitio facta filijs extendatur ad nepotes,adde Barto.in.l.filiusfa.§.diui.de leg.j.qđ autẽ si prohibita est res alienari aliàs voluit venire in familiã: dic ꝙ illi de familia vsq; ad quartã generationẽ, seu gradum tantũ sunt ꝓhibĩti.d. aut.de restitut. fideicom. §. nos:& ibi doct. qđ not. ADDE tu qđ opiĳ Bartol, hĩc sequit̃ etiã idẽ Alex. in consi.xxĳ. col.j. in fi.in.ĳ.vol.

SVMMARIVM.

1 *Fratris appellatione quòd contineantur ſorores.*
Etiam ulteriores ut ſaluetur à contrarietate.

Quæſitum. Appellatione fratrũ cõtinẽtur ſorores.alle.gl.l.tres fra-
1 tres.ſ.de pact.¶ †Quero de quib⁹ fratrib⁹ intelligaẽ.
Breuiter intelligo de fratrib⁹ primis.tñ.ſ. cõſanguineis:vel vterinis:q ſunt in ſcđo gradu.vt.l.iuriſcõſultus.§.ſcđo gradu.ĩ.de gradib⁹.affi.alias em̃ nõ appel
lanẽ [a] ꝓpriè fratres,niſi cũ aliqua adiectiõe:vt frater patruelis,vel ſimiles,vt.l.iuriſcõſult⁹.§. quarto gra-
du.Sed cõtra [b] in.c.Adã.in decretis.vbi filia fratris appellaẽ ſoror:& ſic appellatio fratris porrigiẽ ad aliũ quã ad filiũ q eſt in ſcđo gradu.Reſpõ.cauſa euitandę cõtrarietatis poſſet fieri illa talis interpretatio.vnde ſi eſſent teſtes qui ſic deponerent: poſſent excuſari dicendo de vlteriori:quod eſt frater,vel ſoror, vt d.c.Adam.aliâs frater & ſoror propriè dicuntur qui ſunt in ſecundo gradu,vt.ſ.dixi.

Collegio. Ad.q.factã ĩ tex.gl.rñdet,& dicit ꝙ nõ:vt habes ĩ ea ſed vr̃ dicere cõtra caſum.l.fundo.ĩ prin.ĩ.de fun.inſtr.vbi dicendo vti optimus maximuſq; eſt,vt fuit dictum: hîc veniunt etiam inſtrumenta.Reſpòdeo:ſi gl.vellet intelligere de omnibus prędictis malè diceret:qa eſſet contra caſum illius.l.ſed ſi glo.voluit ſe referre ad fenum,& ad paleas,& ad alia quæ ſunt ſupra nominata,q̃ nõ ſunt in inſtrumẽto: & tunc bene dicit.

Ex parte. Hãc habuiſtis de verbo ad verbũ in.l.pater filiũ.in fi.ſ.eo.Verba inſtitutionis directa ad aliũ nõ ad eũ q inſtituiẽ:habẽt vim fideic.h.d.& dixi in.l.pr̃ filiũ.§.fi.ſ.e.dic vt ibi.

LEX XCII.

IS qui. Appellatiõe familiæ cõtinẽtur etiã q à teſtatore nõ ſunt noĩati.h.d.Ad principiũ op.ꝙ nõ oẽs de familia admittanẽ, vt.l.peto.§.fratre.ſ.titu.j.Sol.intellige qđ hîc erãt oẽs equales in gradu. aliâs ſec⁹.¶ Op.ꝙ noĩati præferanẽ,vt.l.cũ ita.§.fi.ſ.ti.j.Sol.ibi fuerũt nominati ĩ ipſo fideicõmiſſo,quo iubeẽ à teſtatore rẽ deuenire ad familiã.hîc vò licèt fuiſſent noĩati in primò legato:tñ cũ dixit peto ne exeat de noĩe meo:p hoc videẽ relinquere familię cũ neminẽ noĩauit.vñ oẽs de familia ſimul admittunẽ.
¶ Itẽ op.ꝙ nõ oẽs admittanẽ equaliter, vt.l.vnũ ex familia.§.ſi duos.& ibi no.ſ.ti.j.&.l.cũ qdã.in fi.e.tit. Rñ.hãc legẽ q̃ dicit oẽs vocari:intellige.ſ.ſi nulla negligẽtia poteſt imputari:aliâs ſecus,vt.l.contraria.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula præcedens an ſit maioris efficaciæ ad ſequentia, quã ſequens ad determinationem præcedentium. & de uerbo quanta, & de ſignificatione uer. ſumma.*

LEX XCIII.

QVisquis. Verbũ quãta:& verbũ ſumma:referunẽ etiã ad corpora.h.d.idẽ ꝓbaẽ ĩ.l.j.ſcđm primam lect.C.de ac.& obl.¶ Op.ꝙ hæc ſcriptura ad corpora nõ porrigaẽ,vt.l.talis ſcriptura.in fi.ſ.de le.j.Glo.ſol.hîc notabiliter.ꝙ hîc appoſuit iſtam ſcripturã in prin.& poſtea legauit:ibi ecõtra.ita dicit gl.& bene ꝓbaẽ p finẽ hui⁹.l.dicit em̃ voluntate defuncti ſuffragari.vñ gl.q̃ incipit.ſ.in futuro.no.ex
1 ea,†ꝙ p̃cedẽs clauſula eſt maiori ęfficacię ad determinationẽ ſequẽtiũ q̃ ſequẽs ad determinationẽ p̃cedẽtiũ.ꝓ hoc facit qđ no.in.l.filiũ.ĩ.qñ di.le.ce.licèt iſtud notabile in ſe ſit verũ,potiſsimè in caſu hui⁹.l. vbi clauſula fuit ꝓlata p verbũ de futuro:tñ quo ad cõtrariũ illa ſol.nõ placet:qa in.l.talis ſcriptura.in fi. diciẽ,ꝙ illa verba reſpiciunt p̃terita legata,& futura. quare dic ꝙ ibi eſt vſus vocabulo pecunię:hîc vocabulo ſummæ.vel aliter ibi tractaẽ de legato reſtringẽdo:hîc de legato ampliando,ideo appellatione pecuniæ,ſeu ſummæ cõtinenẽ,vt.l.nõ quod.§.fi.cũ.l. ſeq.ĩ.ad tre.¶ Vltimò no.ſignificationẽ verbi, quãta.de quo etiã eſt tex.in.l.j.ſcđm primã lec.C.de ac. & obl.¶ No.etiã hic ſignificationẽ verbi,ſumma.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis appellatione non continentur legata, & fideicommiſſa.*

LEX. XCIIII.

1 SItitius. Appellatione† hæreditatis nõ continenẽ legata,& fideicõmiſſa.h.d.quod no. & ſępe de facto occurrit. ¶ Op.de.l.cum virũ. C.de fideicõ.veritas eſt quòd hîc rogauit hęreditatem ſeu partẽ ſuã hæreditatis:ſed in cõtrarĳs rogauit,vel ſimpliciter,vel vniuerſalr̃ quicqd &c.& ſic in hoc fideic. adhibeẽ illa diſtinctio q̃ adhibeẽ in legato: vt hîc.& gl.innuit.tetigi ĩ.l.liberto.§.filiũ.ĩ.ti.j.l.pater.§.quindecim.ſ.e.dicã in.l.marcellus.§. quidã. ĩ.ad tre.

SVMMARIVM.

1 *Reliquorum appellatione non continetur pecunia iam exacta, uel quæ uſibusq; patriſfa. eſt depoſita.*
2 *Item nec quæ ſunt in depoſito apud tutorẽ uſibus pupilli.*
3 *Poſitiones quòd non fuerũt introductæ per ius fforum.*
Interrogationes quæ fiunt ante litem conteſtatam, introductæ fuerunt per ius Digeſtorum.
4 *Iudex quòd poßit ſupplere defectũ partis de iure, & de facto.*
5 *Iudicem appellationis in ſuis, an ſufficiet dicere bene, uel male iudicatum? remiſſiuè.*

LEX. XCV.

OFfidius. Iſta eſt difficĳs.l.in tex. Appellatione reliquo-
1 rum†, nõ cõtineẽ pecunia iam exacta,vl' quę vſibus patriſfamilias eſt depoſita.h.d.Diuidiẽ in quinq; partes.Primò ponunẽ verba teſtamenti.Secũdò per verba libelli legatarĳ, & qualis eſt ſecuta ſnĩa.Tertiò verba eius qui ſuccubuit,& appellauit.Quartò põnũẽ verba imperatoris iudicãtis.Quintò formaẽ noua qõ,& eius determinatio.ſecunda ibi,legatari⁹ proferebat. tertia ibi,ex diuerſo. quarta ibi,imꝑator.quĩta ibi: à patre legatarĳ. ¶ In tex.ibi,reliqua &c.dic. i.rationẽ poſitã quòd reliqua erãt reſtituta tã ſua quã colonorũ. Dy.& ſic petebat pecuniã iam exactã,ſecũdùm. Dy.iſta.l. habet aliq̃s gl.q̃ legũt hũc tex.diuerſis modis.¶ Quæro,ꝓ declaratione illa verba in ſcđa parte poſita ibi, item eorũ quorũ rõnem &c.vtrũ ſint verba libelli, vel teſtamẽti?Quidã dicũt qđ ſunt verba teſtĩ:alĳ qđ ſunt verba [b]
libelli.ſi vis ponere qđ ſint verba libelli,tũc tex.ꝓcedit magis clarè.vel dic qđ ſunt verba teſtamẽti relata in libello. ¶ Secũdò q̃ro,diciẽ hîc ĩ cõdito aliâs in credito.q̃ro apud quẽ?Quidã dicũt,cõdito apud Antiochũ.alĳ apud ipſum patrẽ teſtatorẽ: & iſta nõ habet dubiũ.ſed primũ tenet glo. ſup verbo in credito.
2 aliâs in cõdito.el.ĳ.¶ Not.ergo†quod eſt in cõdito ſeu depoſito apud tutorẽ vſibus pupilli,nõ contineẽ appellatiõe reliquorũ.¶ Item diciẽ in verſi.ex diuerſo reliq̃ colonorũ nõ ab eo peti qd eſt dicere hoc?Quidam dicũt reliqua nõ poſſunt peti:multominus iſta quę nõ ſunt reliqua.quod nõ placet:quare lege vt dicit gl.nõ petis reliqua,qa tibi nõ contradiceẽ.ſed petis ea quę nõ ſunt reliqua:vt pecuniã iam exactã,vel repoſitã in hortos ad vſum patriſfa. ¶ Vlteri⁹ quidã
3 dicũt per iſtã.l.† qđ poſitiones fuerũt introductæ p iura fforũ.vt in ver.pone.qđ non placet:qa hîc imperator non interrogauit de facto, ſed magis de iure:vt hîc vides.¶ Interrogationes aũt quę fiunt ante li.cõte.bene fuerũt introductę p titulũ de interrogatorĳs actionib⁹.ſed ĩterrogatiões q̃ fiũt poſt li.cõte.nõ fuerunt de iſto iure.de hoc no.p Cy.in.l.ĳ.§.ſed qa.C.de iur.cal.& p Io.and.ĩ.c.j.extrà de cõfeſsis.in.vj.¶ Vl-
4 terius † habes qđ iudex põt hîc ſupplere partis defectum iure, & de facto. hoc examinaui in.l.iiĳ.§.hoc
5 autem.de dam.infec.¶ †Vltimò induciẽ iſta.l.quòd ſufficit iudicẽ in ſnĩa appellationis dicere bene iudicatũ,vel malè.de quo no.plenè in.l.eos.C.de ap.& dixi in.l.cum apud ſemproniũ. ĩ.iudi.ſol.

SVMMARIVM.

1 *Indefinita æquipollet uniuerſali.*
2 *Legatũ nominatim ab uno nõ debetur à ſequẽtibus in gradu.*
3 *Stante ſtatuto quòd occidens occidatur, niſi habuerit pacem ab hærede: an ſufficiat habere pacem ab uno ex pluribus hæredibus? remißiuè.*

LEX. XCVI.

1 SI plures. † Indefinita æquipollet vniuerſali.h.d.¶ Nota.hîc duo. Primò quod dixit in caſu ſummario, de quo in. l.ſi pluribus ſuprà de leg. ĳ. ¶ Secundó not.quòd

[a] ¶ Quæſitũ.nõ appellanẽ. Et ꝓ hoc facit optimè gl.no. [b] in.l.ſi.§.quòties. in verſi.anno. ibi, ſed hîc differẽtia fit ſuꝑ accidẽs. de pub. ex quo infert.Bal. in.l.maximũ vitiũ. de lib.p̃te.& in.l.ĳ. C. de ſucceſ. edi.ꝙ appellatiõe patrui nõ venit patruus magnus, facit qđ no.in.l.cui eorũ.§. affinitates. de poſtula. An aũt appellatione fratrum monialiũ, veniant moniales dic quòd non: licèt Ray. de for.dixerit ꝙ ſic ſecũdũ Bal.in.l.multis.de ſta.ho.& in.l. qcũq;.C.de ſer.fug. vide Bald.in.l.tres fratres.hîc alleg.p Bar.,vnũ tñ no.dicebant Cy.& Bal. in.l.cum multe.C. de don.an nupt.ꝙ in dubio in diſpoſitione pia pręferuntur moniales excluſis fratribus, tanq; dictus locus ſit magis pius.quod not. adde qđ dixit Bal. in tit.de feu. marchi.in.c.j. vbi dicit ꝙ hęc dictio fratres.& poſtea addidit de conſobrinis;ergo propriè loquendo ſi nomen fratris proferaẽ ſine additione non comprehendit cõſobrinos.& ideo ſi ſtatutũ dicit ꝙ frater excludat ſororẽ, nõ intelligiẽ ꝙ frater conſobrinus excludat ſororẽ cõſobrinã:imo videẽ caſus omiſſus à ſtatuto & fuit qõ ſatis intricata,in qua ꝓ parte iſta ego cõſului: licèt alĳ cõtra, & fortè malè & ibi etiã not. tex. ſcđm eũ ꝙ cõſobrini ibi vocãtur patrueles, nã iſtud eſt ſecundũ cõem vſum loquendi , maximè tuſcorum:qui vſus maximè attendiẽ in iure cõſuetudinario.Et ad prędicta vide Bal. ĩ.l.illã C.de co.&dicit Io. an. ĩ rub. de ſucceſ. ab inteſt. in ſpecu. quòd noĩe fr̃is venit frater patruelis in ſtatuto: & noĩe patris venit auus. Idẽ dicit Bald. in.l. ſcimus.in prĩ.C.de ĩoffic.teſt.ſed Ang. ĩ.l.j.ſ.de inoffi.teſt. tm̃ cõtrariũ. qualiter aũt ſumaẽ conſanguinitas,&quid de cõi vſu loquẽdi in his vide Bart.ĩ.l. cũ quidã.§. ꝙ diciẽ de acqr. hæredi.& ad Barto. hîc adde Bal.ĩ.l.vxor tua.C. qui accuſ.& qđ ibi dixi. Qui aũt dicãtur germani, vide Bal.in.l. lege.C.de leg.hęre. & cũ Bar. hîc trãſit Imo. in.l. ſi dotali.ſ.ſo.ma.& Bal.ĩ.l.iubem⁹.§.fi. C.ad tre. & an appellatiõe fratris, veniat vterin⁹ frater. vide Angel. conſi. xvj. Pau.de ca.ĩ cõſi.cccxxxvj. Adde an appellatione fratris , veniat frater vterinus, Ro. conſi. cccxj.

[b] ¶ Sed cõtra.& credo quòd voluit allegare.xxĳ.q.ĳ.c.q̃ritur.cur Patriarcha. &vide Bal.ĩ.l.vxor tua.C.q accuſ. non poſ.& in.c.j.de feu. guar.& Lu.ro.ĩ cõſil. xv. vbi pulchrè loquiẽ. & pro Bar. alle.gol.in.l.fratres. C.de ĩ offic. teſt.& in.l.j.ff.eo. Andr. Barba.

¶ Secundò not. limita prout dicit Barto. in l. libertis. §. lucius. j. de ali. & ciba. leg.

2 tio, q si legatũ est relictũ noiatim ab vno: à sequẽtibus in gradu nõ debet. simile habes ĩ. l. j. §. id qd ex substitutiõe. j. ad l. falc. & in l. j. in fi. s. e. dix i in l. licet t. de leg. j. ¶ 3 Vltimò ista. l. inducit ad q. dicit statusũ, q occidit occidat, nisi habuerit pacẽ ab herede. mõ qdã plures hæredes habet: an debet habere pacẽ ab omnibus, vel sufficiat q ab vno. Ista lex facit q ab omnibus. Istam quæstionem examinaui in l. eadẽ. §. cato. de verb. ob. in. vlti. q.

LEX XCVII.

SEruis vrbanis. In vltimis volũtatib9 illi dicunt serui vrbani quos testõr vrbanorũ numero habuit. h. d. de quo vide ĩ. l. vrbana familia de v. sig. & l. queadmodũ. de sup. leg.

SVMMARIVM.

1 *Id in quo quis magis uersatur inspici debet.*

2 *Cocum esse, est officium.*

1 Seruis lecticariis. Opp. q † debeamus inspicere id in quo magis versat, vt l. legatis. §. si vn9. s. eo. Dic q 2 hîc erat cocus viliũ ciborum: † & sic erat officiũ, vt l. legatis. §. si ex officio. s. e. secus si erat versatus circa vtrũq; artificium: quia tũc debet inspici illud in quo magis versatur: vt ibi. ita tenet glo. & bene.

Si alii. Generi p speciẽ derogat: & qđ in duabus specieb9 reperit inter legatarios diuersarũ specierũ cõicat. h. d. ¶ No. tex. ibi, semp eñ species &c. Tex. ibi, si in specie. dic. s. eadẽ. ibi, aut genere. dic. s. eodem. ¶ Op. de principio ad finẽ. nã in principio dicit q vnũ est gen9, aliud est species, in fine dicit q sunt eiusdẽ generis & speciei. Respõdeo scđm varietatẽ facti hoc cõtingit: nã in principio ponit q oẽs erãt vernæ: & sic hoc accipiebat pro genere: & quidã cursores: & istud accipiebat. pro specie. sed in fine quidã erãt vernę tãtũ, quidã cursores tñ, quidã vernæ & cursores. ¶ Scđo op. ista talia accidẽtia nõ inducunt diuersitatẽ specificam, vt no. insti. de iure perso. §. fi. Respõdeo q propriè loquẽdo non b differũt in specie: sed largo modo b possunt dici specie differre. & ita loquit hic, & ĩ tota materia, vbi genere p speciẽ derogat: vt dixi in l. cõstitũ. §. fi. de fun. instru. ¶ Op. dicit hîc q hi q sunt ĩ eođe genere vel specie, cõmunicabunt. cõtra ĩ. l. titiæ textore. s. de leg. j. Solu. ibi legando excipit: hic non, sed verè legauit: vt probatur ista distinctio ibidẽ in tex. ¶ Sed cõtra hoc opp. de. l. legatis. §. si vn9. s. e. vbi debet tradi illi artificio in quo vt plurimũ versabat. So. fateor cõtrariũ. nã hîc dicit plerũq; cõicabunt. q. d. nõ semp: vt si magis cursoribus quã vernis accõmodabatur. hoc non placet: qa in l. cõtraria loquitur in duobus: artificijs, & ideo inspicimus id in quo magis versabatur sed hîc est vnũ artificium: aliud est qualitas insita à natura quę qualitas vsum non habet, vnde tũc cõmunicabunt. ¶ Sed cõtra hoc op. & videt quòd artificiũ super officiũ, & solũ artificiũ inspiciamus: vt s. pxi. §. sed esse vernã nõ est officiũ vel artificium sed est qdã qualitas insita à natura. ideo ab aliquo artificio vel officio nõ vincit. Ideo reassume duo verba. qñq; vnus seruus habet vnum officiũ, vel vnum artificiũ: & tũc artificiũ attenditur, vt s. pxi. §. & l. textoribus. s. eo. & l. legatis. §. si ex officio. qñq; habet plura artificia seu officia: & tũc attenditur id in quo magis versatur, vt. d. l. legatis. §. si vnus. sed si in vtroq; ęqualiter versaret, talis seruus esset cõis eorũ quibus serui dictorũ artificiorũ essent legati. ar. huius. §. & d. l. titię textores. s. de leg. j. si vero serui habeãt vnũ offm, vel vnũ artificiũ, vel vnã aliã qualitatẽ ĩsitã à natura: tũc haberet locũ. §. noster. ¶ Vltimò dicit hic plerunq;. quæro quare dicit plerunq;? Glo. dat duas solu. tene vltimam.

b ¶ Largo modo. Et q in legato simplici non veniat mistum, tenet not. Bal. in l. si nulla. C. de acqui. pos.

LEX XCVIII.

HAEres meus. Breuiter. h. d. verbũ reddẽdi, habet significationem per se dandi. h. d. simile habet ĩ. l. verbũ reddẽdi. de v. sig. & l. cũ quidã. s. ti. j. cũ si. vtrũ hoc sit ex ppria significatiõe vel ex interptatiõe, dixi in rub. s. sol. ma.

Duæ. Si nominantur aliqua indiuidua speciei contenta sub genere ad alia in eadẽ specie contenta, non porrigitur illud genus. h. d. simile habes in l. j. de aur. & arg. leg. qđ examina, vt dixi in l. quæsitum. §. fi. j. de fun. instru. & instru. leg.

Vxori. Singulare vniuersale positum neutraliter, põt referri a ĩ oĩa pcedentia cuiuscũq; generis vel numeri existũt. h. d. scđm verũ intellectũ. ¶ Op. imo nõ referẽ ad oĩa: qa nõ põt fieri salua ratione recti sermonis: vt. l. plautius. de aur. & ar. le. Rñdeo hoc operat signũ vĩe adiectũ hîc. s. omne. cætera dic vt. d. l. plautius. Et facit iste. §. ad. q. notatam per Dy. in l. cum filio. s. de leg. j.

c Cui. Legatis vasis nõ cedũt alia vasa in qbus reponuntur, nisi sint vilis materię. h. d. & est bonus casus.

Cui. Principale trahit ad se accessoriũ, qđq; sit pretiosius. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Legatis omnibus prædijs nõ ueniunt prædia pignori obligata.*

2 *Alienatione prohibita, quando uideatur prohibita obligatio pignoris.*

3 *Feudum non potest pignorari.*

LEX XCIX.

b QVi habebat. c Legatis pdijs testator nõ videtur legare quę sibi sint obligata, nisi ex cessatiõe debitoris ea habeat vt propria. h. d. ¶ Not. text. quod ferè cessante debitore fit &c. 1 ¶ Circa hoc gl. format duas qstiões. primo † quęrit: qđ si dixi oĩa pdia: an veniãt pdia pignori obligata? qdã q sic gl. dicit contrariũ, qa hic dixit oĩa. vt patet in greca trãslatiõe. Cõtra istã gl. facit. l. iul. in prin. s. eo. rñ. dictio oẽs, facit q cõprehẽdant oĩa q pñt cõprehendi ex natura sermonis, sed prædia obligata nõ pñt cõprehẽdi ex natura sermonis, vt. s. e. l. seruos, ergo &c. ¶ Itẽ dicit hic, nõ sunt redacta. quæro qualiter redigant? Dicit gl. q tãtus erat cumulus vsurarũ, q pdia nõ valebãt tñ. p hoc põt determinari d quæstio quã doc. formãt in l. fi. C. de re alie. nõ alie. 2 † an si est phibita alienatio, sit phibita pignoris obligatio, distinguit: aut sunt pignora obligata p tanta pecunia quod nõ est spes luitionis: & videtur prohibita obligatio: aliàs nõ, ita debet intelligi. l. in quorũ. s. de pig. & facit. l. legata. in fi. j. de sup. lega. sed in feu 3 dis † est expressum quòd nullo mõ licet obligare, vt x. col. de prohi. feu. ali. c. imperialem. in prin.

Peto. Fundo legato vti est, non cedũt reliqua colonorũ. h. d. ¶ Quæro quare nõ cedũt in legato reliqua colonorũ? Rñ. qa reliqua nõ sunt in fundo, sed vniformiter respiciũt totum patrimonium: vt. l. si fideic. §. tractatum. s. de iud.

LEX C.

e HIs verbis. e Si verbũ põt se habere ad præteritũ & futurum, & ex cõiuncta scriptura declarat ad qđ se habeat. Itẽ psentis vel preteriti verba restringuntur ad ea quæ sunt tẽpore testamẽti. h. d. ¶ Primò quæro quæ fuit ratio quare ista non continentur? Dicit gl. ratio est: quia verba pręsentis temporis referuntur ad tps testamenti. alia est: quia fuerunt reposita ad tempus. Contrà primam rationem videtur tex. iste. dicit eñ quicquid cõditũ fuerit. item dicit cõtinebuntur quæ sunt tẽporis futuri: ideo ad futurũ debent porrigi. dic quòd est hîc verbum pręteriti tpis & futuri: qa cõditũ est participiũ præteriti tpis. & est verbũ erit, qđ est futuri tẽporis, vñ inspicimus tẽpus præteritũ. Sed hoc est cõtra casum. l. cũ tale. §. fa'sam. s. de cõdi. & demon, vbi futurum inspicim9. quare dic q hîc ista scriptura potest esse ambigua: & potest primò intelligi q totum sit vna pars, & erit futurum. Alio modo vt sint duę partes: vt dicamus conditũ, scilicet de pręsenti. erit. i. existet & hic est intellectus huius l. propter verba quæ sunt hîc, trãslata, sint & trãstulerint. aliàs inspicimus tẽpus futurũ, vt dixi. ¶ Vltimò no. istã. l. ad quæstionem, vtrũ schedula manu testatoris scripta faciat fidem. dicit enim membranis manu mea scriptis. de quo dicemus in l. si ita. & de condi. & demon.

Idem quæsiuit. In legato generali veniũt ea quę in instrumentis continentur. h. d.

¶ Qui habebat. Vide Ang. & Imo. in l. si tibi homo. in prin. de le. j. Bal. in l. ij. in prin. C. de fideicõ. & in l. manumissi. de iust. & iu. & in l. fin. C. de re. alie. nõ alie. & vide Bar. in l. legata. §. fi. de sup. le. & in l. cum fine. e. ti. & qđ dicit Bar. in l. re legatã. in fi. de adi. le.

d ¶ Determinari. An si est prohibita alienatio sit prohibita pignoris obligatio. & per istũ tex. hîc dicit Nic. de neap. q si statutũ prohibet forentem acqrere domũ: q non poterit accipi domus in pignus pro pretio equiualenti. & ideo dicit Bal. in l. manumi. de iustu. & iur. & in l. voluntas. C. de fideicõ. q si trado rẽ cũ pacto ne exeat de manibus tuis, & tu pro pretio equiualenti pignorasti: videris cõtra pactũ venisse. & adde Petr. & Cy. in l. iij. C. de leg. & vide Bald. in l. fin. C. de reb. alie. nõ alie. & Bald. in l. j. §. per seruũ corporaliter, vbi per moderniores de acqui. pos. & Bald. in l. ij. in prin. C. de fideicõ. Bar. in l. legata. in fi. j. de sup. leg. Adde limitandã hãc. l. scđm Pau. de cast. in l. q post, C. de lega.

e ¶ His verbis. §. alũno. facit ad. q. de qua dixi. j. ti. j. in l. seio. §. medico. & alle. Ro. Bal. in l. pdia. C. de fideicõ.

Pater. Falſa demonſtratio nõ vitiat legatum. hoc dicit.

Alumno. Si legatarius qđ ſibi debet emi, ab hęrede emat: actionem habet ad pretiũ.h.d.ſimile habuiſtis ꝙ põt agi ad pretũ, vt l.patronus.in prin.ſ.eo.& l.titia ſeio.in prin.ſ.ti.j.

SVMMARIVM.

1 Collecta & tributum ſpectant ad legatarium.
2 Legatis expenſis ſtudij uenit expenſa matriculæ.

Idem teſtator. Si legaẽ res empta, p̃tium rei debet ſolui ab
hrde, nõ à legatario.h.d.¶ Op.de.l.q̃ro.j.ti.ij.vbi he
res talia nõ p̃ſtat.gl.ſoluit, q̃nq; ſoluiẽ aliqd ꝑ re ha
bẽda, & tũc re legata à legatario ñ repetiẽ: vt hîc, q̃n-
1 q; † re habita ſoluiẽ aliqd ꝑpter aliud, vt collecta, tri
a buta, & ſimilia, & tũc debet ea ſoluere poſſeſſor [a], vt
l.cõtraria, vide gl.q̃ incipit.ſed contra.j.ti.ij.l. q̃ro.&
iſtã gl.ꝑpetuò tene mẽti. Dy. determinat iſtã q̃õnẽ
duobus modis. primò, id qđ hîc diciẽ: eo habitu prę-
ſtat legatari⁹. eſt verũ, niſi impẽſę æquiualerẽt fructi
b bus. vt no.ſ.e.l.q cõcubinã.§.q hortos.[b] ſcđò debetis
hoc intelligere, q̃ñ legaẽ res: vt puta lego talẽ rẽ, vel
lego vſumfructũ, vel redit⁹ talis fundi. ſed ſi legare-
tur ipſum inſertum: vt qa cõduxi à cõi. ¶ Peruſij
certas poſſeſſiões, & legaui tibi ipſam cõductionẽ:
tũc eſſet ſec⁹: vt intelligaẽ legatũ qcqd põt eſſe lucri,
ſeu qcqd p cõductorẽ ſolui debet. ar. eius qđ no.in.l.
ſi prior.ſ.ſol.mo.&.ſ.ti.j.l.męuio.§.à me. Nõ ob.di-
ctus.§.qui hortos.in.l.qui cõcubinã.ſ.eo. qa ibi illud
fit ꝑpter alia verba exp̃ſſa in legãdo. ſecus ſi ſimpli
2 citer talẽ cõductionẽ legaſſet: vt ſuprà dixi. Facit † ꝙ
c ſi aliquis legat alicui expẽſas ſtudij, [c] ꝙ ei debetur id
quod ſoluitur pro introitu matriculæ.

LEX FINALIS.

d **SI pater.** [d] Legata ab exhæredita-
ti ſubſtituto nõ valẽt etiã
ſi ad eũ bona defuncti ꝑueniãt p mediã
pſonã.h.d.¶ Nota ꝙ dicit: qa nõ princi-
paliter: ſed p ſucceſſionẽ &c. Opp. quòd ſubſtitutus
exhæredati poſſit grauari, vt.l.in ratione.§.fi.j.ad.l.
fal. Sol. ibi poteſt grauari ſi ſubſtitutus eſt hęres de-
functi, vt ibi: aliâs ſecus: vt hîc. & plenê.no.in.l.penul
ti.C.de lega.& dixi in.l.qui fundam.§. qui filios.j.ad
l.falci.dic vt ibi dixi.

Si filius. Quod operatur ad ꝑpoſitũ in pro-
poſito: operatur oppoſitum in op-
poſito.h.d. materiam huius.§. habuiſtis in.l.filium
in prin.de leg.præſtan.

De annuis legatis. *Rubrica.*

¶ Dictum eſt ſuprâ de legatis in genere: nunc eſt videndum in ſpecie. ſed quia circa legata annua occurrunt multa dubia: ideo poſita eſt hîc rubrira de annuis legatis.

LEX I.

CVm in annos. ſingulos. Quærit glo. vbi legatum debetur,
& per conſequens videamus vbi
poſſit ſolui. Dicit gloſ. in tribus lo-
cis, & in eiſdem poteſt ſolui. quod
examina.ſ.de iudic.in.l. ſquod legatur. & per gl.&
Cyn.C.vbi de fideicõmiſ.agi opor.l.j.&.ſ.de lega.j.
l.cum res.in tex.

SVMMARIVM.

1 Obligatio ad totale intereſſe committitur, quando mora particularis aufert commodum totius temporis.

LEX II.

1 **IN annos ſingulos.** † Si mo-
ra particularis aufert commodum totius tẽ-
poris, obligatio ſtatim ad totale intereſſe cõmittitur
h.d.¶ Opp. quòd non committatur ſtatim ſtipula-
tio ad totale intereſſe, imo ad particulare, vt.l.ſtipu-
lationes non diuiduntur.§.planè.j.de verb.oblig. So.
dic ideo eſſe: qa mora particularis aufert cõmodum
totius temporis: aliàs ſecus, quod examina vt dixi
plenè in repetitione.l.ſtipulationes nõ diuiduẽ.j.de e
ver.ob.in.q.v.& facit.l.ſi in lege.§.colonus.ſ.loca.

SVMMARIVM.

1 Citatus perſonaliter ſi non comparuit, & ex forma ſtatuti citetur bis, habebit tantam dilationem in ſecũda citatione, quantam habuit in prima.
2 Diſtributio fienda per aliquem inter plures debet fieri arbitrio boni uiri.
3 Promiſsio facta in illis terminis quos titius declarabit, intelligitur quòd non declaret in uno termino.
4 Promiſsio de dãdo in tribus terminis, ſi non dicitur quibus intelligitur in tribus annis. e

LEX. III.

e **SI legatum.** [e] Legatũ annua bima
trima die debet p̃ſtari
p annuas p̃ſtatiões ęquales. niſi alia mẽs te
ſtatoris appareat.h.d.& eſt multũ notabilis.l.& ſin-
gularis.& p hãc.l. dicit gl. qđ ex ponunẽ oẽs.ll. quę di
cũt annua bima, trima die.& eſt no. hęc.l.ad multa. di
1 cit † ſtatutũ, qđ reus in pſona citatus habeat dilatio-
nem. x. dierũ: & ſi nõ cõparuit, tunc etiã bis citetur:
& nõ repetit de dilatione. certè per iſtũ tex. vr̃ dicẽ-
2 dum, qđ oẽs dilationes ſunt ęquales.¶ † Secũdo not.
f ar.[f] qđ ſi cõmittiẽ alicui certę quãtitatis diſtributio
inter plures ęqualiter, vel inęqualiter: intelligiẽ arbi-
g trio[g] boni viri.¶ Tertio no. † qđ ſi ꝓmitto tibi in illis
3 terminis quos titius declarabit: debet ĩtelligi [h] qđ in f
h vno termino non declaret.¶ Quartò not.[i] † quod ſi
i promitto tibi.x.dare in tribus terminis, nec dico qui
4 bus: certè iſti tres termini debent intelligi in tribus
annis: vt hac.l. in fine. g

SVMMARIVM.

1 Vſura an poſſit imponi in ultimis uoluntatibus?

k **Si cui certa.** [k] Vſura † etiã in vltima vo-
1 luntate, non põt legitimũ
modũ excedere.h.d.de hoc dixi in.l.ij.j.de his q̃ poe. h
no.re.& ibi allegaui iſtũ tex. hodie aũt de iure cano-
nico putarẽ, qđ nullo mõ poſsit imponi vſura in vlti
mis volũtatib⁹: qa quicqd eſt vltra modũ ꝓbabilẽ: eſt
vſura, ſed ĩ pœna dic vt dixi ĩ.l.ij. de his q̃ pœ.nomi.

SVMMARIVM.

1 Præſcriptio una in præſtationibus annis an ſufficiat?

LEX. IIII.

SI in ſingulos. Legatum annuũ ꝑ primo
anno eſt purũ: pro ſequẽtibus eſt condi-
tionale.h.d. ¶ Op.de.l.poſt duos.C.de i
aduo.diuer.iudic. Sol. illa cõcor.¶ Op.j.q̃ñ di.leg.ce.
de.l.nec ſemel. circa prin.&.l.ſi cũ præfinitione.&.l.
firmio.§.fi. Gl. ſoluit trib⁹ modis. primo modo. quod
ibi fuit vnũ legatũ, ſed pręſtatio fuit diuiſa fauore hę
redis. vel hîc cauſa alimentorũ. vel ibi certum tẽpus
fuit adiectũ: hic nõ. ita dicit glo. prima ſolu. eſt vera:
tamen dic not. q ãdoq; ſumus certi vtrum teſtator k
diuiſerit pręſtationẽ cauſa multiplicandi legatũ, vel
cauſa diuidendi pręſtationes, & exonerãdi hęredes,
& ſtamus certo. ſed in dubio aut fuit adiectũ certum
tẽpus: aut nõ. Primo caſu loquiẽ hîc cum ſi. Secũdo
caſu diſtingue: aut legaẽ ex cauſa alimentorũ, vt ex
alia: vt probat tex.in.l.ſi cum pręfinitione.¶ Op.de
l.ſi ſtichum.§.ſtipulatio.j.de ver.ob.&.l.ſenatus.in k
fi.j.de dona.cau.mor.ſol. aliud eſt in contractibus in
quibus eſt vnum: aliud in legatis in quib⁹ ſunt plura.
quod dic vt.l.ſi ſtichum.§.ſtipulatio.& plenius dixi
1 in.l.ſeruus cõis meus.§.fin.j.de ſtip.ſer.¶ † Vltimò
gloſſ. inducit hanc.l.ad quęſtionẽ, quãdo eſt pręſta-
tio annua vtrùm ſufficiat vna pręſcriptio, vel requi-
rantur plures, vt dicantur plures.& dic vt no.per gl.
in.l.cum notiſsimi.§.penul.C.de pręſcrip.xxx.ann.
& dixi in.l.de pupillo.§.fi.in pluribus.j.de oper.no.
nun.& ibi glo.& Dy.

LEX. V.

l **A Vobis.** [l] Sufficit vltimum annum
eſſe ceptum vt legatum
annuum pro illo anno tranſmittatur.h.d.
¶ Opp.de.l.ſi operas.ſ.de vſufructu, &
l.ſed & ſi qs.§.ſi operas.eo.tit. Soluit gl.duob⁹ modis.
tu dic breuiter: hîc loquiẽ in legato annuo facto ſim-
pl̃r, nõ reſpectu alicuius facti explicãdi à legatario.
ibi verò

a ¶ Idẽ teſtator. ſoluere poſſeſſor. poſſeſſor teneẽ ſoluere collectas, tributa, & ſimilia. vide ſimile in.l.j.de anno.& trib.li.x. quã intellige ſi oẽs fructus habet poſſeſſor, vt ibi etiam per Bar.

b ¶ Quî hortos. Et gl. ibi alle. ꝑ ſingu. Ro. not.cviij. Adde quod idẽ cõſuluit conſi.ccxxx.

c ¶ Expenſas ſtudij. Si legantur expenſæ ſtudij debeẽ id qđ ſoluiẽ ꝑ matricula, & an debeatur pretiũ librorũ. dic vt per Barto.in l. quibus diebus.§.j.de condi.& demon. Alex.

d ¶ Si pater. Et ſingulariter tene menti iſtam.l. pro qua vide Io.an.ĩ.l.& ſi contrata.ſ.de vulgari & pup. Andr. Barba.

e ¶ Si legatũ. Et not. ſi p̃rĩo citaẽ qs vt cõpareat poſt.x. dies & ſi nõ cõparuerit, bis citeẽ. intelligiẽ repetita p̃rĩa dilatio, & vide q̃ dixi circa hanc.l. in ca. Ioannes. de teſta. Andr. Barba.

e ¶ Si legatũ. quid ſi dixi lego tibi.x. q̃ volo p̃ſtari p̃rĩò, ſecundo, & tertio anno. an intelligaẽ annuũ legatũ multiplicatũ? Vide Pe. & Ang.in.l.qui hoc anno ad fi.de verb. ob.& no. meli⁹ quã alibi qualiter intelligaẽ annua, bima, die.& no. Imo in.l. ſi qs legata. de condi.& demon.

f ¶ Not. argu. Facit ad no. p Bal.in.l.j.ĩ xviij.col. C. de ſac. ſan.eccle.

g ¶ Intelligiẽ arbitrio. Facit quòd no. Bar.in.l.filius.§.cũ pater de lega.ij.

h ¶ Debet intelligi. Facit qđ no. Bar.in l.eũ qui calãdis. de ver. ob. in cõtrariũ facit.d.l.eũ qui calẽdis.& cõtra Bar. ibi tenet Ro. ſed vt ſcripſi ibi poſt eum verior eſt ſñia Bar.

POMATES.

i Quarto not. Vide modernos ĩ.l. legata inutiliter.§.fi.ff. de le.j & vide in ſimili Fel.in.c. ex literis.in. vj. colũ. de conſti.

k ¶ Si cui certa. & vide Bal.ĩ.l.j.C.de his q̃ poe.no. re. an aũt papa poterit, vide Bal.in.c.bñficiũ extra de reg. iu.in. vj. Andr. Barb.

k ¶ Si cui certa. De iſto tex. vide Bar. ĩ l. cũ ſti. de ver. ob. & vide Bal.in.l.cũ allegas.C.de vſu.in pe.col.& in.l.j.C.de his q̃ poe. no. in. x. col. p Ro.ĩ.l. ſtipſo iſta.§.alteri. de verbo. ob.

POMATES.

l ¶ A vobis. Vide p iſtũ tex. qđ cõſuluit Signo. cõſ.lij. incip. quidam Ia. notãter vbi tenet qđ idẽ eẽt ſi teſtator dixiſſet, quò ad vixerit, & ſine mandato.

a ¶ Itē oppo. Et an officiales transmittant salarium anni incepti ad hęredes suos, vide Bart. & Ang. in.l. diē functo.s. de offi. asses. & vide casum singu. scdm Bar. in.l. fi.C. de dome.& ꝓ te.li.xij.& ibi dedi remissiões.& vide Bart.in.l.j.C.de re milit.lib.xij. Bald. in.l. petitionē.C. de aduo.diuer.iudi. Andr.Barb.

b ¶ Quintus officium iudicis.Offm iudicis nō est actio & hoc no. Bartol. in.l.j.§. de iurisdi. omniū iudi.in.ij.q.

b ¶ No.qđ officium iudicis. Et vide Bart. in.l.j.§. de iuris. om. iudic. Sed præsupponit quasi actionē. gl. est singu.scdm Ang.j.de verb.obl.l.j. Andr. barba.

c ¶ Fratrib⁹ minorib⁹. Adde Bald.in auť. ingressi. in.xj. col.C. de sac. sanc. ec.& qđ no.ī.l.ciuitatibus.de le.j.& vide Bart.ī.l. neqꝫ. §.fi.de offi. ꝓcōsu. Et similiter in quibusdam relictis ad pias causas scdm Bal.in.l.cōsulta. in fin.C.de testa. per istum text.

d ¶ Qđ debeant. Et Bart.hoc simplr refert,Pet.de anch.in cōsi.cclxxxix.incipi.de iure cōi ꝓculdubio dicendū &c.circa pe.vel vlti.col.

e ¶ Sed ego. Et vide Bald.in.l.cū oportet. C.de bo.q̄ lib. vbi dicit,ꝙ si pater mandauit ꝙ pupillus esset socius cōis cū fratrib⁹ tenet.alle.tex.sing.ī.l.q negotiationē.s.de admini.tut. & no. de isto verbo cōiter. & vide de isto verbo pariter.c.fin.de his q̄ fin.à ma.par. ca.c. bonæ. de postula. præla.el.ij.c. cū olim.el.ij.de off. dele. l. si cui. ff. de dona.cā mor.l.fundus. §. si duo pariter.ff.de pig.l.si pariter.ff.de libe.cau. & vide text.in auť. post fratres.in verbo pariter succedant.C.de leg.hæ-

ibi verò erat stipulatio annua, respectu alteri⁹ facti explicādi à stipulatore:& ideo ꝙ quota parte anni illud factū impleuit,ex illa parte cōmittitur stipulatio,vt ibi,& dixi plenè in.l.seruus cōmunis meus.§. fi.j.de stip.ser.sed tetigi in.l.si ex toto.§.fi.s.de leg.j. a ¶ Itē ᵃop.de.l.petitionē.C.de aduo.diuer.iudi.So.ex pone vt ibi gl.dicit:qa nil ad hæredē trāsit subaudi nisi salariū illius anni.& no.in.l.post duos.eo.tit.

LEX VI.

ANnuam. Propter mortē executoris legatū annuū nō extinguiꝷ.h.d. ¶ Op.de.l. legatā,in fi.j.de admi.re.ad ciui.perti.sol.gl.hīc cū relquit ad ludos honestos:ibi ad inhonestos. ¶ Opp.ꝙ nō in perpetuū, sed vsqꝫ ad certos annos debeaꝷ, vt.l.si vsufructus.s. qui.mo.vsufru.amit.Gl.soluit ibi loquiꝷ in vsufructu:hic in legato annuo.In cōtrariū videꝷ tenere gl. j.eo.l.penul.&.j,ti.j.l.si vsufructus,& ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Officium iudicis non est actio.*

2 *Fratres minores non petunt iure actionis relicta, sed iudex ex officio cogit hæredem.*

3 *Iussus testatoris q hæredes usq; ad x. annos debeant communiter morari, quando ualeat?*

Clausula quòd debeāt stare & morari cōiter, quid importet.

LEX VII.

QVintus. Dispositio respiciēs solam authoritatē defuncti,nō cōmodū alteri⁹,nō iure actiōis,sed ꝑ officiū iudicis effectui demandaꝷ.h.d. Vltimo ad ii. ¶ No.notabile tex.in fi.ibi,neqꝫ oīno sperněda,neqꝫ &c. ¶ † No,ꝙ officiū iudicis ᵇnō est actio. qđ plenè solet dici,insti.de actio.in prin. ¶ Sc do no. † pro fratribus minoribus ᶜqui nō possunt petere iure actionis id qđ eis est relictū:certè cōpelluntur hæredes dare officio iudicis,vt hic. ¶ Vltimò formo talē quęstionē:testator † iussit hæredes vsqꝫ ad decē annos debere morari cōmuniter.qro an ista dispositio aliqđ valeat?videꝷ ꝙ nō;qa licèt testator iubeat pupillū apud aliquē morari,hoc oīno seruari nō debet: qa sibi nō expedit,vt hic,&.l.j.§.vbi pu.edu.debe.scō trariū puto ꝙ valeat,si alicuius eorū interest.vt hac l.ibi.aliter atqꝫ &c. Pro cuius declaratiōe est videdū qđ importent ista verba,ꝙ debeāt ᵈstare, & morari cōmuniter. Videꝷ ꝙ importent ꝙ omnia bona sint cōmunia,vt.l.si.§.luci⁹.s.de leg.ij.&.l.lucius.in princip.j.ad treb. Sed ego ᵉ consulendo dixi aliter:quia quandoqꝫ istud verbū cōmuniter,refertur ad res & tunc importat quod ipsum patrimonium sit commune,vt in.ll.s.allega.quandoqꝫ refertur ad actum standi seu morandi cōmuniter:vt in themate pro posito:& tunc quandoqꝫ ista verba referuntur ad aliquos,qui habēt patrimonium distinctum,& separatū,vt lego vni scholari centum si steterit,& moratus fuerit communiter cū sempronio:tūc debet intelligi cōmuniter.i.quod expēsæ victus fiant cōmuniter, & equaliter cōferantur:vt.l.j.circa prin.&.l.iij.in fi.j. de colle.illici.quādoqꝫ ista verba referunꝷ ad habentes patrimoniū commune,& quando testator iubet plures fratres morari communiter:tunc debet intelligi quòd equaliter fruct⁹ colliganꝷ,& equaliter expendantur.& licèt vnus haberet maiorē familiam quàm alius,non propter hoc tenebiꝷ plus conferre. hoc probatur:quia verbum cōiter,debet intelligi.i. equaliter,vt.d.l.fi.§.lucius.s.de leg.ij.hoc videtur dicere text.x.col.de duo.fra.de no.be.inue.c. duo fratres.ꝓ hoc facit.l.si fratres.§.idē pap.s.pro socio.pro hoc videtur quasi tex.j.de do.except.l.fi.§.fi.vbi ista verba parem rationem fecerit. exponuntur.i.eo nomine nil exegerit.ita hic cōmuniter vixerint: debet intelligi id est equaliter.i.quod eo nomine neuter ab altero aliquid exigat.

SVMMARIVM.

1 *Legatū factū ciuitati in annos singulos dicitur perpetuum.*

LEX VIII.

IN singulos annos. Legatū in annos singulos est simile legato vsufructus,nisi in tribus quę hac.l.ponuntur.h.d. tex.ibi,finitur &c.quæ repetitio in legato annuo nil operatur,cū capitis diminutione nō finiatur,& sic est hæc secūda differētia.vltimo gl.quæ est hic ponit casum f in.l.ista.Dicitur hic quod vsusfructus finiꝷ capitis diminutione.Cōtrà.C.de vsufru.l.corruptionē.Sol.minima capitis diminutione non perit,vt ibi:secus in 1 magna,vel media,vt hic. ¶ Quærit glos.† quid si sit relictum ciuitati eo modo quo dicitur in vers. quod in vsufr.s. per retentionem. Dicunt quidam, quòd tunc legatū est perpetuum:nisi ciuitas patiatur aratrum:vt si homines inde discedant animo deserēdi ciuitatem:vt.l.si vsufructus.s.quib.mo.vsufr.amit. g

SVMMARIVM.

1 *Lego decē super illo fundo & obligo fundū ꝓ decē,idē sunt.*

LEX IX.

FVndus quem. † Quæro quid si testator dicit,lego cētum annua super illo fundo.vtrùm ex hoc videaꝷ illum fundū expressè obligare.& idem dico in cōtractu societatis.dico quòd sic:qa tantùm est dicere lego super illo fundo, quātùm obligo illum fundum.hoc probatur in rub.s.de reb.eo.qui sub tute.vel cura sunt nō alie. vel supponendis.& videtur text.in.l. codicillis.§.instituto.s.de lega.ij. h

SVMMARIVM.

1 *Salarium famulo qui tribus scholaribus seruiebat si duo recesserunt an debeat diminui.*

LEX X.

SEio. Legatum relictum ob causam, determinatur secundùm causam sibi annexam.h.d. ¶ No.tex.ibi.cū tam labor &c. ¶ Op.C.de insti.& substi.d.l.j.&.j,de condi.& demon.l.in testamēto. Sol. hic legatum fuit factum in fauorem hæredis:vt apparet ex verbis testatoris,sed ibi in fauorem legatarij.Alij dicunt distinguendum esse,an iste amicus cœperit morari cum hæredibus vel non,quę distinctio non est vera;vt probatur.s.titu.j.qui concubinā.§.vxori.quare tene primam sol.& eodem modo responde ad.l.j.C.de.le. ¶ Op.de.l.meuia.j.eo. Sol.ibi stetit per eum,cum quo morari debebat:hic per casum. ¶ Hanc materiam declaraui plenè.j.de condi.& demon.l.illis libertis.vbi teneo opinionem gl. reprobata opinio.Pet.& Dy.Quæro quid si illi qui decesserunt instituerunt hæredē istū superuiuentē? Certè cum labor non esset minutus,cum patrimonium esset integrum apud eū:nō minuetur ista prestatio:vt hic patet.Item si testator iniunxit aliquod onus alicui quod ita faciliter expediatur pro tribus, sicut pro vno:tunc qa onus nō minuitur,non debet minui præstatio,vt hic,ibi cum tā labor &c.& hic, f est arg.ᶠ† pro famulo scholarium,si famulus cœpit 1 stare cum duobus,vel tribus,& duo recesserunt,vtrū debeat habere tm̄ ab vno remanente quantùm ab g omnibus.Certè eatenus ᵍ quatenus labor diminuitur,debet diminui præstatio pensionis:vt hic: vnde cum tantus labor sit in seruiendo vni, quantus est in seruiendo tribus,non deberet minui prestatio,seu pensio.vnde arbitrio boni viri hoc statuetur.

SVMMARIVM.

1 *Dictum generale ad extraordinaria non extenditur.*

2 *Rusticus si legat domino quantùm præstabat,quod intelligatur ratione erogationis annuæ.*

3 *Procurator generalis q, possit facere ea quæ dominus ordinariè faciebat.*

4 *Renuncians casibus fortuitis nō intelligitur renunciasse in solitis.*

h MEdico. ʰ Dictū generale † ad extraordinaria nō refertur.h.d. no.casum, Dy.intelligit erogationis annuę ex forma cōuętionis,& per hoc dicit † si rusticus legat domino quantùm præstabat: debet intelligi præstabat ex forma obligationis.sed ego puto contrarium , & intelligo erogatiōis annuę ex forma præstationis:quia pluribus vicibus hic solitus fuit prestare.&hoc probatur j.eo.l.j.§.fin. ¶ Oppo.j.de ali.& ciba.leg.de.l.mela. §.j. vbi intelligi debet de eo quod præstabat vltima vice,hoc est tempore mortis. Sol.ibi præstatio semper fiebat respectu vnius causæ.s. propter

re.Andr.Barba.

POMATES.

f ¶ Et hic est argumētum.Ad idē est & ecōuerso,ꝙ crescēte labore debet crescere salariū.per Lud.ro.cōsi.xxv. & Feli.ī.c.cū olim. de re iudi.

g ¶ Certè eatenus.sequiꝷ Bal.in auť.habita.in fi.C.ne fili⁹ ꝓ pat.itē facit iste tex.ad alias qōnes tactas.ꝑ Bal.in.l.j. C.de le.in fi.op.& istum tex.alle.ad q.Bald.in fin.circa mediū.iij.col.C.de indi.vidui.

h ¶ Medico.Item facit ad no.q.de principe, vel archidiacono q vēdidit,vel locauit fructus regni,vel archidiaconatus,an intelligatur vēdidisse id qđ sibi debeꝷ: vel expensas q̄ sibi à ciuitatibus tradebanꝷ in eius iocundo aduētu, seu ingressu. & facit iste tex. ꝙ nō.& ea quæ habētur in.l. his verbis. §.alumno.&.§.fi.s. tit.j.& in.l.si verò. §.item quicqꝫ.s.solu.ma.sed in cōtrariū facit.l.diuortio. §.quod in anno.so. ma.vbi illud qđ ꝑ staꝷ sup extraordinaria ꝑstatione dicitur esse in fructu: sed ille text.nō ob. Bal.dicit Oldr.determinasse ꝙ nō ꝑ supradicta iura. & hīc in consil.Oldr. cxxxj.& idē ibi tenet Imo,ī,d,§. quodā modo.ad idē faciūt quę habentur in.l. quæro. ʃ. tit.j. quod not.

POMATES.

h ¶ Medico. Vide quid per istū text. inferebat Oldra. cōsi.cxxix.& cōsi. ix.in prin.

a ¶ Queſitū.limitatio ad.l.ſed & ſi qs.§.q̄ ſitum.ſi quis cau.

POMATES.

b ¶ De mille annis. qualr̄ ītelligaẗ de mille annis declara p Ale.cōſ.ccccLxxij. īcip. pſpectis verbis inſtrumenti.

c ¶ Vxori.rñdeo.hęc Et vide de iſta dictiōe niſi. l. titia.§. fi.de manu.teſ.Cy. & Bal.ī.l.actiōe.ſ. de trāſac. Bar.ī.l.ſi cū.§.q īiuriarū.ſi qs cau.Andr. Barba.

d ¶ Vxori. dictio p̄ter,de dictiōe p̄ter vide Bar.ī.l.actiōe. C.de trāſac.& ī.l.ſi cū.§.qui iniuriarū. ſi quis cau.

ADDE.No.con ſi.cccxxviij.& Ol. cōſ.xlix.vbi de mul tis alijs dictionib⁹.

e ¶ Libertis ſing.eſt iſte tex.valde ſecū dū Bal.in.l.j.C.de leg.in vlti.col.

f ¶ Caius .op.ſ.Vide Bar.in.l.mela.§. quidā.de ali.& cib. lega.

g ¶ Item quærit gl. vide tñ Barto.in.l. fundus quem.ſ.eo.

POMATES.

h ¶ Vltimò no.facit qđ no.Bal.Flo.& Cy.ī.l.ſi ſeru⁹ pluriū.ī prin.ff.de le.j.

i ¶ Videẗ mihi relin qui.qñ legatum rei meę mihi acquiriẗ. facit.l.fi.§.fin.ſ.de contra.empt.

k ¶ Męuia nepotē. Et vide Bar.in.l.iudices.hîc allegata. Abb.in.c.cū ſit.de fo.compe.Andrę. Barba.

l ¶ Męuia.habere ſalariū. Aſſeſſor priuat⁹ officio ꝓpter ſuū delictū,an debeat,habere ſalariū, & vide Bald.in.l. edē.C.locati.& ī.l. j.in fi.C.de ſuffrag. & Bar.ī.l.j.§.diu⁹.ī fi.de va.& extraordina.cognit.

m ¶ Vxore.Iſtū tex. alleg. Bar.ī.l.ſi cōuenerit.de iuriſ.om. iu.& vide qđ p iſtū tex.dicit Bal.ī.l.acceptā.in.xiij.colū. aliàs.q.C.de vſur.

n ¶ Debeat habere. qđ oportet hoc legatū lego centū ſi cū ſcio ſteterit. dic vt p Bart.in.l.cano. §.j.de alime.legat.

alimēta.vnde ſemper videbatur vna præſtatio.quæ ratio hîc ceſſat,vt ibi no. 3 ¶ Vltimò no.† tex.iſtū ad multa.procurator generalis poteſt facere ea quæ dominus ſolitus eſt facere,vt.l.vel vniuerſorum.de pig. act.nā debet intelligi de his quę ſolit⁹ eſt facere ordinariè:ſecus in his quæ ſolitus eſt facere extraordinariè. Item tene mēti ad aliud:aliqs renunciauit generali- 4 ter caſibus fortuitis.Dicit gl.† quòd tenetur de caſu a fortuito.vt.l.ſed & ſi quis.§.quæſitum.[a] ſ.ſi quis cau. quod intelligo de caſu fortuito contingente cōiter. ſecus ſi eſſet inuſitatus puta qui veniret de mille an b nis[b] vna vice.arg. huius.l.& videtur text.in.l.fiſtulas.in fi.de contrahen.emp.

SVMMARIVM.

1 Præter qualiter ſumatur.

1 Vxori. †Dictio p̄ter,ponitur incluſiuè qñ cadit inter res ſeparatas, quarū vna nō cōprehendit aliā.h.d. ¶ Opp.j.de penu lega.l.nā c qđ liquidè.§.fi.Reſpōdeo hęc[c] dictio pręter[d], poniẗ d inter res ſeparatas,quarū vna aliā nō cōprehendit vt hîc:ibi verò ponitur inter res quarū vna aliā cōprehendit:qa inter genus & ſpeciē.ita no.doct.in.l.actione.C.de tranſac.& ibi gl.& cōſueuit dici in.l.j.in fi.ſ. de pig.act. ¶ Opponi.cōtra hoc de.c.dudū.el.ij.extrà de elect.vbi papa dixit ſic:diſpenſo tecum vt talia beneficia præter obtenta poſſis licitè obtinere. Certè ſuper obtētis nō videẗ diſpenſatū. Dicit Inn. ibi,hîc loquitur in legato qđ eſt fauorabile:ideo eſt faciēda benigna interpretatio,vt.j.de reg.iur.l.in teſtamētis ſed ibi loquiẗ in diſpēſatione quę eſt odioſa.ita dicit Inno.in.d.c.dudum.in vlti.gl.

e Libertis. [e]Si teſtator legat quod viuus pręſtabat:ea ſola debētur que legatarij cauſa pręſtabātur.h.d.Notabilis caſus eſt,& mēti penitus tenendus.

LEX XII.

Caius. Annua pręſtatio fiēda ex reditu certæ rei finiẗ morte legatarij.h.d.Et hæc.l.ſcđm glo.legiẗ duobus modis. Vno modo ſcđm Io.de qua opinione fit mētio in gl.ij.Alia eſt opi.Ro.ſcđm quā alio modo legitur iſte tex.& eius opi ponitur in glo. quæ incipit.ſ.annuę.& etiam in glo.penulti. Et ibi lect.Io.reprobatur:ideo nō recito eam:quia eſt contra tex.ſed fortè aliter habebat iſte text.q̄ꝫ habemus communiter:nam fortè in fi.habebat non videri:vt quidam habent:pone ergo caſum ſcđm Ro. ¶ Op. ꝙ iſtud ſit legatum vſuſfructus, vt.l.ſi quis ita.ſ. de vſufr.Sol.ibi debebat percipere omnes fructus à ſe- ipſo,hîc debebat dari de manu alterius.vt patet ex f verbis tex. ¶ Opp.ſ.[f] de ſer.ruſti.præ.l. item.&.l. veluti.vbi dicitur,quòd iſta ſit ſeruitus realis.Glo. ſoluit quòd nō eſt ſeruitus.quod apparet:quia in ſeruitutibus debet quis pati. vt.l.quoties.ſ. de ſer.ſed hîc debet dare vnus alij: ergo non eſt ſeruitus.Præterea,hoc apparet:quia ſeruitutes debent conſtitui cum quadam perpetuitate,vt.l.iiij.ſ.de ſer.ſed hîc legauit annua. Tertiò apparet:quia ſeruitus debet cōſtitui ſecundùm neceſſitatem fundi, vt.l.attilicinus. ſ.de ſerui.ruſti.prædi hîc verò non fuerunt relictę harundines,& ſalices, ſecundùm neceſsitatem fundi, ſed nominatim ad pondus:vel menſuram.Item quę g rit glo.[g] an iſta prędia ſint obligatata pro tali præſtatione?Glo.videtur tenere ꝙ non,niſi pro alimentis, vt.l.lucius.j.de alimē.& cib.lega.& ibi dixi.quod intellige verum,quòd non ſint obligata obligatione ſpeciali:ſed bene.ſint obligata obligatione generali:quia omnia bona defuncti ſint obligata, vt.l.j.C. cōmunia de leg.&.l.creditorib⁹.j.de ſepara. ¶ Vlti- h mò[h] not.quòd ſicut quando legatur ſeruo meo acquiritur mihi:ita quando legatur rei meę videtur mi i hi relinqui[i] vt hîc.quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 Conditio quæ pendet ex poteſtate legatarij & alterius,ſi ex facto alterius impediatur ſine facto legatarij, habetur pro impleta.

2 Aſſeſſor remotus ab officio ſui culpa,an debeat habere ſalarium?

3 Aſſeſſor remotus ab officio in medio officij ſua culpa quòd debeat habere ſalarium pro tempore quo ſeruiui & culpam non commiſit.

LEX. XIII.

k 1 Mæuia nepotem. [k] Conditio † quæ pēdet ex poteſtate legatarij & alterius ſi ex facto alterius impediatur ſine legatarij culpa habeẗ pro impleta.h.d. Op. & videẗ quòd etiam quādo ſine fraude remouetur non cōſequatur legatum.per.l.ſeio.in prin.ſ.eo.Solu.ibi fuit remotus propter caſum . hic facto alterius in cuius perſona 2 debebat impleri conditio. Principium huius † .l.facit ad queſtionē de aſſeſſore,qui propter ſuum delictum, vel baratariā remotus eſt ab officio : an debet l habere ſalarium.[l] Hîc videtur tex.quòd non. Iac. de are.allegat etiā.l. quid autem.in prin.ſ.de excu.tuto. Gl. tangit in.l. diē functo.in fi.ſ.de officio aſſeſ. Sed 3 in vno † circa hoc dubito.pone,quod aſſeſſor ſui culpa in medio officij ſui remouetur : an debeat habere aliquid de ſalario pro eo tempore quo non commiſit culpam? videtur quòd non.ar.l.etiam ſi partis ſuprà de lega.j. In contrarium videtur & hoc puto verum:quia ipſe debet habere ſalarium.pro illo tempore quo non commiſsit culpam,ſed pro illo tēpore futuro quo culpam commiſit tenebitur ei qui conduxit eum ad intereſſe,vt.l.ſi fundus.verſi.ſimiliter, ſ.loca.& ſic intelligo hanc legem, quòd hîc non poterit petere fideicommiſſum:ſcilicet pro futuro tempore, quo eſt propter culpam remotus. Non obſt.l. etiam ſi partis.ſ.de lega.j.quia ibi excuſabat ſe à parte reſpectu rerum;vnde nullo tempore,& nullo modo fecerat quod debebat.hic vero remouetur a parte reſpectu temporis: & ſic in parte temporis fecit totum quod facere debebat.fallit in caſu.l.iudices.C.de anno.& trib.libr.x.vel dic vt ibi dicit.

SVMMARIVM.

1 Morari qui tenetur cum aliquo, non tenetur eum alio ſequi: ſed hoc declarabitur arbitrio boni uiri.

2 Legatum factum alicui ſi cum aliquo moraretur,ſi ille habet uxorem,& uxor non uult quòd cum eo moretur habebit legatum & de nocte morabitur cum uxore & de die cum illo quo morari debet.

3 Vxor tenetur ſequi uirū peregrinantē:ſi tēpore quo ipſum accepit peregrinabatur uel peregrinatio ſit futura modica.

4 Aduocatus an teneatur ſequi forum ſi cauſa eſt mutata remiſsiuè,& glo. allegata diſtinguit,an remotè aut parum remotè.

5 Fideles imperij non tenētur ſequi imperatorem ſi fructus fundi ad impenſas non ſufficiunt.

6 Morari debens cum aliquo,an debeat in domo operari.

m 1 Vxore. [m] Qui tenetur † cum alio morari, non tenetur eum ſimpliciter alio ſequi:ſed hoc declarabitur boni viri arbitrio.h.d. ¶ In text.ibi,dirimenda eſt.dic eo modo quem in ſequēti quæſtiōe ponet. ¶ In text.ibi,& modo.i.vtrùm qualitas legati ad expenſas ſufficiat, vel non . Ita exponebat Iac.de ar.& Pet.Nota ergo caſum iſtum vt di 2 xi in ſummario. ¶ Hæc.l.facit ad multa † primò aliquis debet cum aliquo morari:& ſub hac cōditione fuit ſibi relictum annuū legatū, vxor ſua nō vult vt n ſtet mecū,ſed ſecum:an debeat habere[n] illud legatū? & primò videtur quòd ſic : cum non ſtet per eum, vt.ſ.in princi.huius legis. &.l. labeo ſcribit.ſ.de contrahen.empt.&.l.ſi titius ſtatuas. de cōdi.& demon. quæ leges dicunt quòd ſi quis per tertium iuſtè im- o peditur, conditio habetur pro impleta [o]. Doct.noſtri dicunt quòd in die moretur cum eo cum quo debet:& de nocte cum vxore ſua,& ei debitum reddat argu. ſuprà de operi. lib. l.medicus. &.l. cum patronus.in fin.&.l.penulti.in fi.eod.titu.Sed ſi eſſet caſus in quo cum ea in die haberet morari:puta in caſu infirmitatis, & ſic haberet neceſſe morari cum ea,vt l.ſi cum dotem. §. ſinautem in ſeuiſsimo.ſ.ſolu.ma. tunc putarem quòd deberet habere legatū: & quòd conditio haberetur pro impleta. vt in.ll. ſ.allega.

3 ¶ Secundo † quæro an vxor teneatur ſequi virum p peregrinantem?Hanc quæſtionem format Cy.[p] C. de ope.

o ¶ Pro impleta.ſed quid ſi relinquitur mulieri,ſi alibi non diſceſſerit : & mulier extra domum nubat : vt tñ ſi filij nolint eā ſi qui relictum debeaẗ. text. eſt no.ī.l. tale.ī pri. j.de cōdi. & demō. & ibi doctores.

p ¶ Format Cy. Et vide Bal.&Aug.in l.ſi cū dotē. §.ſi maritus.ſol.ma.& Bal. in.l.q manumittuntur.C.de ope.lib.& Cy.in.l.j.de remili. & vide Imo.in.d.§. ſi maritus. & in ru. ſo.ma. & adde glo. in.c.vnaquęq̄ꝫ aliâs ſub. c.ebron.xiij.q. ij. qa aut culpa viri hoc contingat, aut nō.ſi culpa viri, nō teneẗ : ſecus ſi non culpa.arg.no.in.c.j. qui ma. accu. poſ. & per hoc dici poſſet qđ ſi maritus ſit expulſus ꝓpter partialitatē. an mulier teneẗ ſequi virū ſi vir hoc velit,& offerat alimenta: an verò interim poterit remanere in ciuitate ſi velit, & dotem petere.per ea q̄ no. Bar.in. l. ſi cōſtante.ſo.ma. Albe. & Odoſ.tenent quòd nō teneaẗ ſequi per ea q̄ hic habenẗ.ſed in.d.§. ſi marit⁹.diſtinguūt:aut eſt culpa viri, aut nō. per p̄dicta iura canonica.& adde Bal.in.l. qui manumittunẗ. de ope. libe. & no. gl.in.c.j.de cōiugio lepro. & no. xxiiij. aliâs.xxiij.queſti.j. aliâs.q.ij. §.ſi euitabili. Adde vt per Pau. de caſt.conſi. ccxcij.

de ope.lib.l.libertę.& Guli.de cu.forma. ff.de officio
procon.l.obseruare.§.proficisci.& ipsi determinant
quòd si vir incipiat peregrinari per mundum, non
tenetur vxor virum sequi.arg.huius.l.&.l.quod nisi.
§.j.j.de ope.liber. nisi tempore quo ipsa duxit eum
in virum conditionem suam sciebat.tunc enim vide
tur in eum cum illis conditionis consensisse conside-
rata qualitate personę,vt.l.plenũ.§.equitij.s. de vsu
& habi.C.de spon.l.fin.circa medium.&.l.promittẽ-
do.§.penulti,de iure do.Sed si esset quędam peregri
natio modica,& honesta.tunc tenetur ipsa virũ se-
qui.arg.huius.l.& gloss.est extrà de cõiug.lepro. ca.
4 j.¶ Tertiò† inducitur in arg.an aduocatus teneatur
sequi forum si alibi causa mutata sit.De quo est glo.
5 in.l.sed & hę.§,non solùm.s.de procura. Quarto† in
ducit Dyn.hunc fin.quòd fideles imperij non tenen
tur sequi imperatorem si fructus feudi ad impensas
a i'ineris non sufficiant,[a] vt hic in fi.Et pro hoc quod
6 no.x.collatio.de pa.tenen.§.fi.¶ Vltimò† tex. iste
facit ad aliud si aliquis debet morari cum aliquo, qd
debet facere in domo:debet ne operari.De quo dixi
j.de ali.& ciba.leg.l.caio.§.fi.tene menti ista.

SVMMARIVM.

1 *Legatum incertũ quòd ualeat fauore alimentorum.*
Idem fauore piæ causæ.
2 *Promißio incerta in cõtractibus quando ualeat.*

LEX XIIII.

SI cui annuum. Fauore alimentorum
1 valet† legatũ incertũ.hoc dicit.¶ Opp.
b de.l.cum post.[b] §.gener.de iure do. Sol.
speciale est fauore alimentorum.simile est in cete-
ris pijs causis.vt dicam in.d.§.gener. Vel in legato
ad viam reficiendam,vt.l.quidam.s. de leg.ij. Alij
dicunt speciale esse in legato annuo:secus in legato
simplici.Hęc sol.non habet rationem in se:nisi po-
neres ꝙ annuum legatum semper esset factum in
causa alimentorũ.quod non est verum,vt no.j.eo.l.
codicillis.imo debet distingui an relinquatur perso
nę pauperi aut diuiti,vt no.in.l.cum hi.§.si in annos
s.de transactio.quare teneas primam solutionem,
quòd fuerit legatum in causa alimentorum:quia ex
presse dixit,vel ex persona legatarij tacitè præsuma
2 tur.¶ Quæro† quid in contractibus:an valeat pro-
missio incerta?Glos.dicit & bene quòd non.vt.d.§.
gener. & .l. triticum. & .l. ita stipulatus. infrà
de verborum oblig.quod intellige esse verum nisi
ex aliquo declaretur,vt.d.l.triticum,vel nisi fiat ex
causis fauorabilibus,vt in dote:& in via reficienda:
& similibus.l.j.& ibi not.C.de dot.promis.& in.d.l.
cum post.§.gener.

SVMMARIVM.

1 *Solutio facta perditruo,si non perdidit liberat soluentem.*
Dilatio in dubio præsumitur apposita gratia debitoris.
Emphyteuta an posit soluere canonem pro pluribus annis.
Emphyteuta ꝙ posit particulariter soluere canonem, & in tribus uicibus duntamen solutionem compleat unius anni.

LEX XV.

c EVmqui. [c] Si dilatio ponitur gra
tia legatarij non potest
solui antè.secus si gratia hæredis.h.d.ista
l.distinguitur ergo cuius gratia tempus
1 sit appositum.Hic dicitur† quando soluitur perdi-
turo.Sed quid si non perdidit Dicit glo.ꝙ solutione
2 liberatur;& bene:vt in gl.patet.¶ Item† quæro qd
in dubio?Dicit glo.quòd solutione liberatur: & be-
3 ne vt in gl.patet.¶ Item† quęro quid in dubio Di-
cit glo.ꝙ in dubio pręsumitur tempus appositũ gra-
tia debitoris,vt no.j.de v.ob.l.qui romę.in prin.in fi.
gl.magnę.¶ Vltimò Dy.† inducit ad.q.an emphy-
teuta posit soluere pensionẽ ꝑ pluribus annis futu
tis.Videtur ꝙ sic per.l.statuliberos.§.stichus de sta-
tu.lib.sed ibi est speciale fauore libertatis.ita dicit
glo.s.si cer.pe.l.quidam existimauerunt. sed Cyñ.
C.de iure emphyte.l.ij.in fi.dicit ꝙ dñs ꝑ futuro tpe
nõ cogit pẽsionẽ recipere.rõ est particularis solutio
affert domino de cõmodo:qa per particularem so-
lutionem ius domini facilius probatur: vt.l.si cer-
tis annis.C.de pac.vbi not.per Cy.quia licèt ex solu
tione annua debitum præsumatur:non tamen esset
idem si fieret vna solutio pro decem annis,vel pluri-
bus.Et istud videtur esse verius,tamen possumus di
cere,& determinare istam quæstionem per ea quæ
notantur in.l.qui Romæ.in princi.j.de ver.obli.nam
cum hîc tempus apponatur gratia creditoris id est e
domini, vt facilius probet ius suum: & gratia rei vt
habeat dilationem;tunc si vult soluere pro futuro tẽ-
pore,cum omni interesse creditoris id est domini,be-
d ne auditur[d] vt.l.qui Romæ.in princi.not.nam pote-
rit soluere faciendo domino instrumentum in quo
ipsum in dominum recognoscat pro tanto tempore.
4 ¶ † Quæro quid econtrà si emphyteuta non vult
soluere totam pensionem simul sed particulariter:an
e posit?[e] Videtur quòd non,vt.l.tutor.§. lucius. suprà
de vsuris, &.l. planè.s.fami.ercisc.sed in contrarium
est.l.placuit.C.de colla.fun.pat.libro. xj. vbi potest
soluere particulariter:dumtamen in tribus solutioni
bus compleat solutionem vnius anni.vel potes dice-
re.quòd ille casus est specialis,vt no.p glosſ.s. si cer.
pe.l.quidam existimauerunt.& sic particulariter nõ
potest soluere.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Officium iudicis pro legato facto seruo pro alimentis cõpetit.*
2 *Seruus uel monachus an posit constituere procuratorem ad petendum legatum annuum pro alimentis?*

LEX XVI.

SEruus post decem. f
Legatum annuũ relictum seruo à domi-
no debetur tempore seruitutis, & liber-
tatis.hoc dicit. ¶ Dicitur hic quòd interim cogi-
tur pręstare alimenta.Contrà.C.de leg.l.seruis.Glos-
sa huius contrarij timore intelligitur duobus modis.
1 Primò † quòd cogitur officio iudicis:quod est spe-
ciale fauore alimentorum,vt.l.seruos.j.de ali.& ciba.
lega.&.l.si in metallum.de his quæ pro non scriptis,
ha.& hæc est verissima lec. Alio modo intelligitur g
vt.j.de verbo.obli.l.huiusmodi.&.l.lecta.in fi.s.si cer.
peta.Vult dicere quòd seruus existens seruus non
agit contra dominum,vt in contrarijs.Sed postea fa
ctus liber agit etiam pro præterito tempore,vt.l.hu-
iusmodi,de verbo.obli.&.l.lecta.si cer.peta. Hęc so.
non placet:quia tex.dicit interim.& sic agit dum est
seruus:quare teneo primam solu.Sed secunda lectu.
esset vera in se:ponendo legatum annuum esse factũ
in causa alimentorum:quod in dubio pręsumitur,cũ
seruus nil habet. Sed si poneremus legatũ esse factũ
in aliam causam ꝙ̃ in causam alimentorum:tunc cũ
legatum annuum quolibet ãno cedat,& tẽpore quo
esset seruus reperiret nõ capax:non valeret,vt.s.eo.
l.cum in annos,nisi poneremus sic legatũ esse factum
quòd voluerit testator illud differre in tempus liber
tatis,vt.d.l.huiusmodi,&.l.lecta.in fi.s.si cert.pet.
2 ¶ † Quero an seruus posit constituere procurato-
rem ad petendum illud legatum?Dixi.j.de alimẽ. &
ciba.leg.l.seruos.ꝙ est casus.s.de procu.l.seruum quo
que.in prin.& hãc quæstionem vidi de facto in quo
dam monacho.

SVMMARIVM.

1 *Quo ad,uel donec,an habeat uim repetitionis?*

LEX XVII.

LEgatum ita est. Legatũ donec nu
bat intelligit annuũ.h.d.ista lex.¶ Opp.
f [f] quòd debeat intelligi in dubio quod est
minimum,vt.l.apud iulia.§.seio.s.de lega.j.&.l.si ita,
eod.ti.& quòd sit vnum legatum non plura. Huius
contrarij timore dicunt quidam ꝙ vnũ legatũ est:&
quod dicit quòd debet singulis annis exponit.s. ali-
g quid quantitatis.Ista opi.est contra istum tex.[g] adij
cit enim id legatum &c.non dicit aliquid illius lega-
ti:nec dicit solui:sed deberi. Quare dic ꝙ hîc est spe-
ciale fauore dotis,&idẽ esset fauore alimentorũ vel in
aliã cãm similẽ,vt dixi.s.eo.l.si cui ãnuũ.& ꝑ hoc ha-
bebit pinguiorẽ dotẽ,& facilius nubet,ꝑ.l.j.s.so.ma.

a ¶ Non sufficiant. nota pro baronibus siculis, vt non teneant sequi regem si fructus baroniæ nõ suppetũt:& ad de Bar.i.l.ipator. ad treb.& Bal.i.l.q manumittũtur. C. de ope.liber.

b ¶ Si cui annuum. op.de.l.cũ post. vi de Cy.& Bald.i.l. priuilegia.C.de sa. sa.ec.adde aliũ casum vbi legatũ incertum valet.si fiat cã studiorũ: vt voluit Bal.i.l.j.s.de le. ij.licet intelligat de eo q studet ĩ sacra Theologia: qđ nõ puto verũ:sed ĩ oĩbus q studẽt:qa cũ sit hoc ĩ dote,vt. d. §.gener.ergo idem erit ĩ studẽtibus: qa cã studiorũ & dotis eqparãt,vt no.p Bar.& doc.i.l.j.ĩ fi. sol.ma.& qđ idem sit ĩ cã studij, facit l.stichus liber esto.s. de leg.iij.& qđ ibi not.dixi post Bar. & no.gl.in.d.§.gener.ad fin.glo. magnæ.& adde ad gl. hic,& Bar.hic gl. similẽ ĩ.c.nos qdẽ.in gl.pe.& doc.đ test. & Spe.ĩ loco ibi al legato p doc.ĩ ti.de instr.edit. §. nunc vò aliqua.v.qd si testator.& gl.ĩ.d.l.priuilegia.& Bal.ĩ.l.j. e.ti.ĩ.xxiij. col. bñ facit.l.id qđ pauperibus.C.de epis. & cleric.quam declarat Bar.in.l. qdam. de re.du.licet alr velint Pet.Cy.et Bal.in.d.l. priuilegia.& adde Bar. in l.qdam.j. de vi.tri. & oleo le. & Bar.ĩ l.titie.§.fi. de auro & argen.lega.

c ¶ Eum qui. Vide Bar.in.l.si ita.§. pegasus.de leg.j.

d ¶ Bene auditur. Emphyteuta an possit petere pro futuro,vide Barto. in.d.§.stichus.cum seq. Gui. & Bald. in.l.plures.in fi. C. de fid. instru. & quod habetur in l.stipulatio.§. inter certã.de verb. obl. & Bal.in. l. si quis argẽtum.in fin. iij. col.C. de dona. & Bal.in.đ.l. ij. in vlti.colũ. de iur. emphy. & quod not. Bar. ĩ.l.si cũ ꝑfinitione.qñ di.le. ce.ꝑ Bald.in.l.filiusfa.§. diuus.de leg. j. & Spe.in tit.de loca.

e ¶ An posit. quid aũt si quis partem soluit non autem totum vtrùm res incidat in cõmissum Bald.videtur dicere quòd sic,per illũ text.in.l.pe. C. de his qui. vt indig. melius in rubr.C. de cõtrahen. emp. ĩ.x.q.& ad Bar.hic adde quod no. gl. pe.in.l.ij.& ibi Bal. in vlti.col.C.de iur. emphy. qui alleg. d.l.placuit. videlicet quando debet fieri solu. canonis & quomodo:aliqd per Ro.in.l.stipulatio ista.§.iter certam.de verb. obli.

f ¶ Op.quid autem si hæres sit grauatus quòd vestiat viduã an satis sit vnũ vestimentum pro toto tempore præstare,vide Bald.in.l.j. circa.ij.col.C.de fideicom.

g ¶ Cõtra istũ tex. Bar.& doct.in.l.eũ qui ita.s.alleg.videtur indistinctè intelligere hanc.l. in omni legato.& vide Imol.no.ĩ.l. qui hoc anno.ad fi.de verbo.ob. & in.l.j. de condi.& demõ. idem tenet Bart.ẽt in.l.qui concubinã. §.vxori.s.tit.j. & hîc fortè verius per istum tex.indistinctè loquentem.

¶ Quæro quid in cõtractibus, & in aliis dispositioni
bus, videt̃ quòd idẽ sit.; vnde nõ sit hoc speciale, vt. l.
sicut ĩ annos. s̃. quib⁹ mo. vsufr. amit. & videt̃ tex. in
l. pe. s̃. de excu. tut. & l. eũ qui. §. q ita. j̃. de ver. ob. Pe.
videt̃ dicere qđ aliud sit ĩ cõtractib⁹: & ita ptrãsit. ego
dicerẽ sic: qñq; in obligatione venit aliquid qđ habet
causam successiuã: vt vsufruct⁹, tutela, & similia. &
1 isto casu fateor qđ † dictio quoad, donec, & similia ha
a bet vim cuiusdã repetitiõis: [a] vt. d. l. sicut in annos. in
prin. & l. pe. s̃. de excu. tu. Si verò venit in obligatiõe
illud qđ habet causam momẽtaneã: tũc intelligo sim
pliciter qđ non videt̃ facta repetitio de annua presta
tione sed illius quãtitatis quolibet anno aliquid sol-
uet̃, vt hîc secũdùm vnã lec. & hoc p rationẽ: qa in du
bio tp̃s debem⁹ intelligere appositũ gratia debitoris,
vt. l. eũ qui. s̃. eo. & qa in obligatione debemus inspi-
cere quod est minimũ. vt. s̃. dixi. Non ob. l. eum qui
ita. §. qui ita. qa debem⁹ intelligere quod fuit expres-
sum in stipulatione aliquod annuum, vel menstruũ:
vt ibi no. aliâs secus vt ibi dixi.

b **Vini.** [b] Quod deficit in fructu vni⁹ anni supple
tur ex fructibus sequentiũ annorum in
annuo legato. h. d. hãc materiã plenissimè examina-
ui in. l. inter stipulantẽ. §. saeram. j̃. de ver. obli. Dy. po
nit in. l. si quis argentum. C. de dona. tetigi. j̃. de ali. &
cibar. legat. l. lucius.

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum factum diuiti, non uidetur factũ causa alimentorum; secus si fit pauperi.*

LEX. XVIII.

Codicillis. [c] Petitio legati diuisi
per tẽpora exonera-
tionis gratia trãsmittit̃ ad heredẽ: & adie
ctio tẽporis in dubio non refert̃ ad tẽpus
ætatis. h. d. ¶ Op. annuũ legatũ finit̃ morte legatarii,
vt. s̃. e. l. in singulos. So. ibi loquit̃ de legato annuo reli
cto simplr̃: hîc verò de legato relicto cũ prefinitione
certi tp̃is, vñ non sunt plura legata. sed vnũ diuisum
per tp̃a. ¶ Secũdò op. legatũ annuũ in dubio vr̃ intel
d ligi in cã alimẽtorum, [d] vt. d. l. si cui annuũ. s̃. eo. ergo
morte finit̃, vt. l. si cũ prefinitione. in prin. j̃. qñ di. le.
ce. & l. firmio. §. fi. e. ti. & l. iiii. j̃. de cõdi. & demon. &
l. cũ hi. §. mod⁹. s̃. de trãsa. Gl. so. † optimè illud est ve
1 rum, qñ relinquit̃ pauperi, sed hîc relinquebat̃ à pau
pere diuiti: quo casu nõ presumit̃ in causa alimẽtorũ
vt not. in. l. cum hi. §. si in annos. s̃. de transac.

SVMMARIVM.

1 *Hæres repudians hæreditatem non potest retinere officium executionis.*

Sticho. ¶ Nudo ministro recusante legatũ
recipere, legatari⁹ põt petere ante diẽ.
h. d. Et est notabilis casus. ¶ Op. & videt̃ quòd non
cõpetit cum effectu ante diẽ, vt. j. de cõdi. & demõ. l.
j. So. hîc dies fuit apposita fauore legatarii: in contra-
riis secus. ¶ Opp. de. l. firmio. §. fi. s̃. qñ di. leg. ce. Sol.
intellige quòd hîc debebat tenere in deposito, ita qđ
inde nullũ cõmodũ sentiret. ¶ Vltimò opp. quo ad
ppositũ, licèt ista sempronia repudiet, & hæreditatẽ
non adeat, põt retinere pecuniam tanq; minister: qm̃
ille qui nõ est heres põt esse minister. vt. l. alimenta.
1 in prin. j. de ali. & ciba. leg. cũ simi. Sol. † quãdocunq;
e heres [e] institutus efficit̃ minister, vel executor testa-
menti, si repudiat hereditatẽ nõ põt retinere officiũ
executoris. casus est hîc, & j. de fideicõ. liber. l. lucius,
quod tene menti.

LEX. XIX.

Titia hærede. ¶ Legato ince-
pto, & per mortẽ
legatarii finito onus sibi iniunctũ extin-
guit̃ quo ad oẽs. h. d. & cõcordat. j̃. de alle.
& ci. le. l. stichus. §. j. ¶ Op. imo videt̃ quòd legatum
deficiens remaneat apud heredẽ cũ suo onere, vt. C.
de cad. tol. l. vnica. §. pro secũdo. & §. in nouissimo. &
j̃. ti. j. l. si ab eo. Sol. hîc legatũ cœpit in personã lega-
tarii, & finitũ est secundùm legati naturã, & volun-
tatem defuncti, sed in contrariis nunquàm legatum
cœpit verè, & est finitum citra cogitationem & vo-
luntatem defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Legato generali per specialem non derogatur quando fit simpliciter, non ob eandem causam.*

a ¶ Cuiusdã repetitionis. Nota. de dictione quoad, & donec, de quibus etiã per Bar. in. l. j. j̃. de cõdi. & demon. & idẽ in dictiõe dum in. l. q concubinã. §. vxori. cum gl. s̃. ti. j. adde de dictiõe donec. Paul. de cast. consi. cxxxix.

b ¶ Vini. Et tu vide Ang. eleganter loquentẽ in. l. si fideicõmissum. §. tractatum. s̃. de iudic. vbi omnino vide. Andre. Barba.

c ¶ Codicillis. Istũ tex. allegaui tibi p singula. in. l. si cui legetur. §. j. post Imo. de leg. j.

d ¶ Cã alimentorũ. vtrùm legatum annuum in dubio videatur factum fauore alimẽtorum, & vide eum in. l. si stichum. §. j. de ver. obliga.

e ¶ Sol. quãdo. Et vide que notaui in. l. post legatũ. §. amittere. de his qui. vt in dig. And. Barb.

2 *Legatum alimentorum non est reiterabile.*
3 *Clausula generalis quãdo referatur ad specificata?*
4 *Priori si legatur biblia, & cuilibet fratri cappa, an prior habebit cappam.*

1 **Qui marco.** ¶ † Legato generali per
speciale non derogat̃, quã
do fit simpliciter non ob eandẽ causam. h. d. tex. ibi,
ne quid his desit, per hæc verba videtur legari quod
præstabat in vita. ar. j̃. ti. j. l. sempronio. §. fi. ¶ Opp.
j. de ali. le. de. l. alimẽta. §. basilice. & l. stichus. in prin.
Sol. ibi aliud apparet dicendum esse ex expressa vo
luntate defuncti. ita dicit glo. sed veritatẽ non con-
tinet: quia ibi voluntas defuncti non erat expressa.
Quare dic secũdùm Dy. quòd ibi relinq̃bat ob ean-
dem cãm, vnde generi p speciẽ derogat̃, hîc verò re-
linquebat̃ simpliciter. Vel secũdùm Pe. hîc loquit̃ in
legato reiterabili: ibi in legato † alimẽtorũ quòd non
2 est reiterabile, & satis in idẽ recidit cum dicto Dy. &
placet dicta sol. p qua facit. l. domin⁹. §. fi. de vsufru.
¶ Opp. de. l. doli clausula. & l. stipulationes cõmo-
3 dissimũ. j̃. de ver. obli. vbi clausula † generalis ad spe-
cificata nõ refert̃. sol. dicit Pe. ĩ. l. doli clausula. & Cy.
refert in. l. cũ q̃stio. in fi. C. de lega. q a ibi loquitur qñ
f p̃cessit [f] dispositio gñalis, & sequit̃ specialis. secus ecõ
tra si p̃cedit dispositio specialis, & sequit̃ generalis:
4 & † per hoc soluit questionẽ illã. Si testator legat cap-
pam fratrib⁹: & priori bibliã. Contra hoc videt̃ tex. j̃.
de pecu. leg. l. seruo. Dicam de hoc in. l. quæsitum. §.
fi. de fund. instructo.

Lucio titio. ¶ Si testator reliquit ad põ
dus quod p̃stabat ad nume
rum: ad põdus tamen valet legatũ. h. d. Ratio dubitã
di colligitur ex summario, vt. s̃. vidistis. facit ad hoc
l. quæ extrinsecus. in fi. j. de verbo. obli.

SVMMARIVM.

1 *Conditio si deficit per mortem eius in cuius personam confertur, legatum non extinguitur,*
2 *Conditio mista si deficit, non deficit relictũ fauore alimẽtorũ.*

LEX. XX.

g **Annua.** [g] Si conditio † deficiat per
1 mortem eius in cui⁹ perso-
nam cõfertur, non extinguit̃ legatũ. h. d.
¶ Op. s̃. e. de seio. Sol. ibi legatũ fuit factũ
fauore filiorum: hîc verò non fuit factũ propter ma
2 tris vtilitatem. & hæc est vera. ¶ † Op. quando con-
ditio mista deficit relictum, vt. l. j. C. de insti. & sub-
sti. & l. in testamento. j̃. de condi. & demon. sol. hoc
speciale fauore alimentorum. ita dicit glo. & bene,
quicquid dicat. Pe. & dic vt dixi in. l. illis libertis. j. de
condi. & demon.

SVMMARIVM.

1 *Relictum factum sacerdoti, uel ministris ecclesiæ, ipsi ecclesiæ uidetur relictum.*
2 *Relictum factum filio uel seruo alieno, an uideatur factum contemplatione patris uel domini remißiuè.*
3 *Custos ecclesiæ sancti Francisci si instituatur, an ipsi fratres uel ecclesia uideantur instituti.*
4 *Legatum quòd debeat censeri annuum ad pias causas.*
5 *Legatum factum perpetuò, an duret usq; ad centum annos? remißiuè.*

h **Attitia.** [h] Relictũ † sacerdoti vel ministris
1 ecclesiæ, ipsi ecclesie videt̃ esse reli-
ctum. h. d. Dicitur hîc quòd legãdo sacerdoti, videt̃
legare ecclesiæ, an sit verum indistinctè? dic vt dixi
j̃. de re. du. l. ciuibus. ¶ † Quæro quid si aliquis reliq̃t
seruo vel filio alieno, an videatur relictum contem-
platione patris vel dñi? Hîc videtur quòd sic. quod
dic vt dixi in. l. filio. j̃. de condi. & demon. & l. si filio.
j̃. de don. cau. mor. & hoc not. in. l. fin. C. de vsufruct.
2 ¶ † Quæro cũ decretalis [i] dicat quòd fratres mino-
i res hæreditatis totaliter sint incapaces & ipsi faciũt
institui gurdianum, seu custodem ecclesiæ, vel alta-
ris, an valeat? Dicitur hîc quòd ministeriũ est desi-
gnatum templo: sed templum istorũ non est capax,
ergo &c. ¶ In contrariũ facit: quia ista interpretatio
quòd videat̃ relictum tẽplo est ideo: quia est fauora-
bilis. sed si ex ista interpretatiõe dispositio fieret nul
k la: non est fiẽda. [k] imo videtur relictũ ipsi non tem-
plo, vt. l. quoties. j̃. de reb. dubiis. de hoc dixi in primo
libro minoricarum. ¶ † Vltimò ille tex. videtur esse

contra

f ¶ Quando p̃cessit. Et vide Bar. oĩno in. l. si cõsul. s̃. de adop. vbi pulchrè no. & de q̃õne de qua hic p Bar. vide per Imo. ĩ. d. l. doli clausula. & ibi Bar. & in l. iii. aliâs. iiii. j̃. de stipu. ser. & in simili p Io. and. in ti. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. ĩ antepe. char. in ver. sed an pauperes?

g ¶ Annua. §. attitia. Facit iste tex. an relictũ personæ sub noĩe dignitatis videat̃ relictũ dignitati, vel p̃sonæ: de quo per Bal. ĩ. l. hac consultissima. C. q testa. face. pos. in. j. colũ.

h ¶ Attia. Et vide qđ habetur in. c. requisisti. de te. Andre. Barba.

i ¶ Decretalis. Fratres incapaces faciunt institui guardianũ ecclesiæ an valeat? sed contra Bar. tenet Bal. & bene in aut. ingressi. ĩ antepe. col. C. de sacro sanc. eccle. & adde Bal. per illũ tex. in. l. eius. C. de cõpen.

k ¶ Non est fienda. Adde Bar. in. l. cum senatus. in princi. j̃. de reb. dub.

4 contra ea q dixi in .l.legatũ.§.eo.vbi videtur† ꝙ non debeat intelligi annuum,nisi in certis casibus.sed rñde ꝙ hîc debet intelligi annuũ:quia est ca
5 sus fauorabilis:scilicet ad pias causas.Itẽ dicitur hîc †perpetuò. an debeat intelligi in secula seculorum,vel vsq; ad centũ annos.Glos.videtur velle ꝙ perpetuo:& postea allegat.ll.q̃ faciant ꝙ vsq; ad centũ annos duret sicut in vsufru.dicam.ꝗ.eo.l.pe.plenius.ꝗ.ti.j.l.si vsusfruct⁹. tetigi.§. eo .l.annuã.

LEX. XXI.

Liberto suo. Alienatio hæreditatis non extinguit legatũ prestandum ex reditu certę rei.hoc dicit.

a A liberto. a¶ Legatarius onere extrinseco grauatus non defalcat cõtra legatarium,licèt sibi fuerit defalcatum .h.d. ¶ Opp.ergo vr̃ ꝙ legatari⁹ detrahat falcidiã cõtra fideicõmissariũ,vt.l.poenales.in fi.j.ad.l.fal.sol.hîc legatarius fuit grauat⁹ dare aliqd extrinsecũ:qa fundus cum fuit legatus fuit grauatus in.x.sed in cõtrarijs fuit grauat⁹ onere intrinseco:quia debet dare partẽ ei⁹ qđ sibi fuit relictũ.de quo plenè dic per glos.ꝗ.de condi.& de.l.plautius.&.l.facta.§.si titius.ꝗ.ad treb.& in.l.cũ pater.§.j.§.de leg.ij.

SVMMARIVM.

1 Fideicommissi iure quod quis habet,uenit in restitutione treb.
2 Deductum iure falcidiæ computatur in partem,quæ deducenti debet restitui.
3 Fructus percepti iudicio testatoris ueniunt in restitutionem,quando dilatio fuit apposita fauore fideicommissarij.
4 Prælegata particularia non ueniunt in restitutione fideicommissi.
5 Fideicommissum uniuersale non continetur appellatione hæreditatis.
6 Filius rogatus si decesserit sine filijs restituere medietatem hæreditatis filiæ suæ,aliam medietatem pauperibus.quod aduocauit filia agendo ad supplementum computatur in partem quæ sibi debet restitui.

Filium ex dodrante. ¶ Ex volũtate defuncti portio quæ iure fideicõmissi pcipitur ex volũtate defuncti ĩ fideicõmissum deducit̃:& fructus percepti iudicio
1 testatoris.h.d.& est notabilis casus.¶ †Not.ꝙ illud quod qs habet iure fi
2 deicõmis.venit in restitutionẽ trebel.¶ Scđo no.†ꝙ illud qđ qs sibi dedu
3 cit iure falcidię,cõputat̃ in partẽ q̃ sibi debet restitui.¶ Tertio no.†ꝙ fructus pcepti iudicio testatoris veniũt in restitutionem,qñ dilatio fuit apposita fauore fideicõmissarij.¶ Opp.& videtur ꝙ fideicõmissum vniuersale non veniat ĩ restitutionẽ,vt.§.ti.j.l.si titius.solu.ibi primò rogauit,& postea fideicõmissum reliquit:hîc ecõuerso,vt not.in.l.marcellus.§.qdã.ꝗ.ad treb.&.l.cũ virũ.C.de fideic.¶ Scđo opp.hîc fuit rogat⁹ restituere portionẽ hereditatis:ergo id qđ habet iure fideicõmissi non venit in fideicommissum,
4 vt.l.marcellus.§.quidam.ꝗ.ad tre.Possemus dicere†ꝙ ibi loquitur in prælegatis particularibus,q̃ nõ veniũt in fideicõmissi restitutionẽ,vt.ꝗ.ad treb. l.postulãte.hîc vò loqtur in fideicõmisso vniuersali quod habet vim hereditatis,vt.l.si filius.§.j.§.qđ cũ eo.& ideo venit in restitutionẽ. Hæc solu. est
5 cõtra casum.d.l.si titius.in fin.§.tit.j.vbi†appellatione hereditatis nõ cõtinetur fideicõmissum vniuersale.dic ꝙ hîc est istud ꝑpter ꝑsumptã voluntatẽ defuncti,qui rogabat nouercam de restituendo filio suo.vnde verbum hæreditatis simpliciter prolatum intelligit̃ de tota hæreditate:& sic de eo quod vxor cœpit iure fideicõmissi:cũ aliàs totã hæreditatem non haberet. Aliàs aũt appellatione hæreditatis nõ continet̃ tale fideicõmissum,vt.§.ti. j.l.si titius.in fi.intellige ergo.l.nostrã tm̃ hoc casu,qñ extraneus est rogatus restituere partẽ hereditatis filio:quo casu intelligo partẽ hæreditatis id qđ capit̃ iure fideicomissi.sed si essent duo filij inuicem rogati:tunc appellatione hereditatis nõ contineretur fideicõmissum:qa est par fouor vtriusq;, vt.§.tit.j.l.si titius.Sed est recurrendum ad distinctionem.l.cum virum.C. de fideicom.&.l.marcellus .§.quidam.ꝗ.ad treb.vbi plenè dicam. ¶ Quæ
6 ro,rogatus†est filius ꝙ si decesserit sine liberis medietatem hereditatis restituat filię suę:aliam medietatem pauperibus:ista filia egit ad supplemen
b tum:vtrùm id quod auocauit agendo ad supplementum b contra voluntatem defuncti computetur in eam partẽ quę sibi debet restitui. Dico ꝙ casus est hîc quòd sic:& hęc est valde notandũ.Hæc ob.si dicis ꝙ loquit̃ in falcidia:quia contra voluntatẽ defuncti auocat.secus putarem si secũdùm voluntatem defuncti auocaret:quia cessaret ratio huius legis.

SMMVARIVM.

1 Legatarius si non implet modum à testatore adiectum:legatum sibi solutum reuocatur.
2 Pecunia ad unum usum relicta non potest per superiorem ad alium usum deputari,quãdo testator prouidet quid debeat fieri illo non facto.
3 Debitores expulsi à ciuitate exacti per ciuitatẽ,an sint liberati:remissiuè.

1 Lucius. ¶ Si legatarius†nõ iplet modũ à testatore adiectũ:legatũ sibi solutũ reuocat̃.h.d.¶ Op.& videtur ꝙ licet non fiant certamina in ciuitate ꝙ pecunia debet cõuerti in alios vsus ciuitatis,vt.l.j. &.l.v.j.de admi.re.ad ciui.perti.&.ꝗ.ti.j.l. legatũ.Ro.& Hu.fatentur cõtrarium.hic glo.dicit & est opi.Azo.quòd ille.ll.loquunturquãdo testator simplr̃ dixit:sed hic testator ꝓuidit expressè,ꝙ si hoc non fieret,ad suos here
2 des reuerteretur:qđ tene menti.Ex†qua solutiõe habes ꝙ oẽs.ll.que dicũt pecuniã ad vnum vsum relictã.posse conuerti in aliũ vsum ex authoritate
c superioris sunt verę,nisi testator c ꝓuideat qđ debeat fieri.& quòd illo nõ factopueniat ad hr̃des:qa tũc nõ p̃t fieri transmutatio in aliũ vsum.¶ †Vltimò inducitur ista.l.in arg.ad.q.si ciuitas exegit debitores alicuius ex pulsi de ciuitate:an sint liberati?Hic videtur text.ꝙ sic.quod dic vt no.per Dy in.l.creditor.in prin.ꝗ.de sol.& ibi plenè dixi.

SVMMARIVM.

1 Executor deputatus ad distribuendum,si efficitur pauper, tenetur satisdare etiã si est effectus pauper post mortẽ.nu.4
2 Executor testamentarius non satisdat.
3 Procurator effectus pauper post mandatum eo ipso censetur reuocatus.

1 Largius. ¶ Minister†electus ad distribuendum satisdare non debet,nisi pauper fiat testatore ignorãte.h.d.& est singularis casus not.tex.in fi.ibi,nisi viuente testatore soluendo esse
2 desierit.¶ Primò no.† ꝙ executor testamẽtarius nõ debet satisdare.quod dic plenè vt.l.diu⁹.ꝗ.si cui plus
d ꝗ per.l.fal.¶ Scđo no.d distinctionẽ† quę fit hîc, que
3 distinctio facit ad q̃stionẽ de ꝓcuratore,q post mãdatum est effectus pauper ꝙ eoipso est reuocatus, vt no.p Dy .ꝗ.de sol.l.si cũ cornelius.in fin.¶ † Quærit glo.hîc loquitur quando viuente testatore est effectus non soluendo,sed quid si post mortem . Dicit glo.idem,& multò magis.

SVMMARIVM.

1 Dilatio debet cessare causa dilationis finita, & nume.3.
2 Dispositio collata in tempus quo finitur tutela pubertate,effectum sortitur etiam tutela finita morte.

1 Pater duos. Finita† cã dilationis debet cessare dilatio.h.d. secundũ
2 Dy.vel aliter.Dispositio†collata in tp̃s quo tutela finit̃ pubertate,sortit̃ effectũ etiã si tutela finiat̃ morte.h.d.& est subtilis casus.¶ Opp.extra gl . dicit̃ hîc ꝙ videt̃ quasi cũ tutore locutus.Cõtra in dubio nõ presumit̃ persona extrinsecus,vt.l.si ita stipulatus.§. chrysogon⁹.ꝗ.de vb.ob.Itẽ in dubio id qđ agitur , vr̃ agi noĩe proprio,vt.l.& magis.ꝗ.de so.sed hîc dicitur
c contrariũ:ergo malè.dicit enim ꝙ in dubio quasi cũ tutore vr̃ agi.Predicta sunt vera,nisi ex qualitate rei super qua fit dispositio,seu ex dispositionis qualitate aliud perpendat̃.hoc ꝓbatur in.l.post mortẽ.§.qñ ex fac.tu.& de admi.tut.l.cũ post.§.j.ita in proposito testator loqbat̃ sup reb⁹ pupilli.& dispositionem suã retulit tantum intra tp̃a pupillaris ætatis.& loqbatur cum successore seu fratre qui erat tutor fiduciarius,nã ex his pater ꝙ cum quasi tutore est locutus.¶ Dicit̃ hîc ꝙ ꝓtinus debet restitui. cõtrà : imo
d debet expectari tãtũ tp̃s quo ad pubertatẽ pueniat, vt.l.ex his.C.qñ di.leg.ce.& quod no.ꝗ.ad treb.l.seius saturninus.Sol.contraria loquũtur qñ tp̃s esset adiectum gratia grauati , hîcverò tempus erat adiectum gratia honorati ,hoc est istius fratris minoris : hæc sol nõ. est vã,qa etiã hic grã fratris maioris erat adiectum,qa interim debebat pcipere fruct⁹:iõ debet expectari tp̃s pubertatis,& ꝓ hoc vr̃ text.ĩ.l.firmio.§.j. ꝗ.qñ di.leg.ce.sol hic testator vr̃ se retulisse ad tp̃squo tutela finiet̃:iõ nõ refert finiat̃ morte,vel tp̃is cursu, simile habet̃ ĩ.l.j.mulier.ad treb.&.l.ij.ĩ prin.C.de in sti.& substi.Vel aliter longa differẽtia est an primò legatũ.relĩquat̃ alicui,& postea alius assumat̃ executor:tũc em̃ vè executor est:licèt aliqđ cõmodũ eiusdẽ remuneratiõis sentire debeat:iõ ad hæredem non trãsit,cas⁹ est hîc,&.l.à filia.§.fi.ꝗ.ad treb.Si vò legatũ cõfert̃ ĩ aliquẽ principaliter,& est rogat⁹ de restituendo alteri in tp̃s certę ętatis,cui illud idẽ primo nõ legauerat:tũc loquit̃.l.ex his.C.qñ di.le.ce. & qđ no. in.l.seius saturninus.&.d.l.firmio.§.j.ꝗ.qñ di.leg.ce.& ista sol.est magis generalis q̃ pcedẽs.¶ Opp. dr̃ hîc ꝙ frater maior interim lucratur fructus.Contrà de.l. si ita relictũ.§.pegasus.§.de leg.ij.&.l.in fideicõmissi. §.cũ pollidiur.§.de vsu.Solu.hoc ideo est qa testator exp̃sse voluit ipsum lucrari redditus.¶ Querit gl.qđ si frater iste nõ esset tutor,an ista.l.haberet locũ?Ro. p elegãtia verba dicit ꝙ sic.qđ puto verum , & hoc modo.l.ista põt intelligi,& quod dicit in tex . quasi cum tutore:expone.i.quasi tutore,seu defensore , nõ ꝙ esset tutor,& hoc innuit litera quasi hîc posita quę
3 est nota improprietatis.¶ † Vltimò no . istum tex. secundùm intellectum ꝙ finita causa dilationis finitur dilatio.facit ad id quod dixi in .l.à filia.§.fi.ꝗ. ad treb.& in.l.si quis hæres ita.§.de acqui.hære.

LEX. XXII.

Filiæ meæ. Sufficit anni initiũ esse cœptũ.h.d.habes simile.§.eo.l.à vobis.

a ¶ §.à liberto. No. istum tex.per quẽ in quęstionib⁹ suis dedit not.

b ¶ Filiũ ex dodrãte ad supplementum Si filia agat ad supplementum cõtra voluntatem defuncti,an supplementum debeat sibi cõputari in partem q̃ sibi debet restitui. bene facit qđ not. Bart . & quod ibi dixi in .l. quod de bonis.§.cum fideicom.ad leg.falci.

c ¶ Lucius . nisi testator. No .sing.limitationẽ ad.l.legatum.cũ si.§.ti . proxi.& hoc sequitur Bal.in.l.ab eo.in fi. C.de fideicom.qui determinat qõ.no. per text.istum.

d ¶ Largius . secũdò no.Idem not.Ray. hic,& Bald. in.l.in confirmando. iuncto tex . de confir. tu.& Barto . & ibi Bal.in.l.pater hæredi.§.fin.§ .de testa. tu. adde Barto . & ibi dixi post eũ in. l.si cum cornelius. ꝗ.de solu.

SVMMARIVM.

1 *Nascitur quis ad gloriam in die mortis.*
2 *Testator iussit in die suæ mortis fieri debere unam septimam bannitam: intelligitur quòd fiat semel.*
3 *Pictantia si iussu testatoris fieri debet fratribus minoribus in die sancti Francisci, debet semel fieri.*

LEX. XXIII.

CVm quidam. ¶ Legatum relictū in diē
reiterabilē itelligit̃ esse annuū, & ꝑpetuū
h. d. Et est mirabilis lex. ¶ Quęro de qua
die intelligit̃? Gl. intelligit de die natali. i. natiuitatis.
1 vel de die natali. i. die mortis: † qa tūc nascunt̃ ad glo
2 riam. Sed secūdum hoc quæro de tali qōne † quidā
iussit quòd die mortis suæ debeat fieri vna septima
bānita: debebit ne fieri quolibet anno? Hîc vr̃ casus
qđ sic, intelligēdo de die mortis. Pe. tñ dicit cōtrariū:
quia intelligit hāc. l. qñ est dies reiterabilis ꝓpriè: sed
in qōne proposita nō est propriè dies reiterabilis: qa
dies mortis ꝓpriè est vna tñ. & illa dies quę est reuo
luto anno nō est illa propriè: sed est tota quota fuit
die mortis: in dubio debemus stare ꝓprię significa-
tioni, vt. l. non aliter. s. de leg. ij. & hoc puto verum.
a ¶ Item qro[a] testator † reliqt fratribꝰ minoribus in fe-
3 sto sancti Francisci vnā pictantiā. Videt̃ quòd omni
anno debeat fieri ista pictātia per istū tex. licèt nō di
cat̃ quolibet anno: & Gui. đ suza. tenebat istud. Ego
verò salua veritate intelligerē quòd deberet pręstari
tātùm semel. casus est in. l. eū q calendis. j. de verb. ob.
& l. boues. §. hoc sermōe. j. de verb. sig. factis. s. de leg.
ij. l. cum pater. §. pater certā. circa fi. §. ad. l. istā rñdeo
quòd iuriscōsultus istā interpretationē facit ex qua-
litate ꝑsonę relinquētis, & eius cui relinquebat̃. ius-
sit enim dari decurionibꝰ: & sic ex qualitate personę
b pręsumit̃ quòd non voluerit dari semel tātùm.[b] ar. l.
sed & si susceperit. §. j. s. de iudi. sed in qōne proposita
quādo relinquit̃ fratribꝰ minoribus, vel alijs religiosis
precipuè mendicātibus: certè pro satisfactiōe relicti
habebūt vnā pictantiā. & ita intelligimus hîc, si de-
curionibus esset relicta magna quātitas: quia semel
tantùm debetur: quia cessat illud verisimile ex quo
imperator ita rescripsit. ita intelligo hanc legem.

a ¶ Item quæro. Et vide quod no. Bal. in aut. igressi. i pe. col. de sac. san. ec. & quod hr̃. in. l. si cū ꝑtinitione. j. qñ di. lega. ce. Raph. in. d. l. eū qui calēdis. tenebat cōtra Bar. & sequit̃ opi. Gul. de suza. per istū text. qñ id quod venit ī obligatione est reiterabile per hāc legē nō cauillādo eā. licèt secus sit in cōtractibꝰ. in d. l. eum qui calendis.

b Semel tātùm. Not. quòd si relinquitur fratribꝰ in festo sancti Frācisci vna pictantia, quòd debetur tātùm semel: nō omni anno. & adde quòd per ista iura hîc alle. p Bar. ipse dicit aliud nota. in q. de qua in. l. dotis promiss. de iure do. & ibi Bar. & ibi vide quæ dixi, & latius per Bart. in. l. j. ad legē iul. maie.

SVMMARIVM.

1 *Per quadriennium: singulis quadriennijs, idem sunt.*
Legatum perpetuum an finiatur centum annis.

LEX. XXIIII.

CVm erat. Tantùm est dicere p
1 quadriēnium quàm
tamē singulis quadriennijs eadē ratione
tantùm est dicere p annū qūtùm singulis
annis. est mirabilis. l. Dicit̃ hîc perpetuā pensitatio
nem reliquisse. Quæro vtrùm finiat̃ centū annis si-
cut vsusfructus. Quidā dicūt quòd sic. alij qđ non, vt
in gl. patet. Quid sit notum seu notorium, dicam. j.
ti. j. l. si vsusfructus.

De usufructu legato *Rubrica.*

¶ Dictū est. s. ti. ꝓxi. in. l. in singulos. qđ legatū vsus-
fructus est simile legato annuo: iō post p̃cedentem
titulum ponit̃ iste titulus. Quęrit glo. in quo differt
iste titulus à ti. de vsufruct. Rñd. vt in glo. patet.

SVMMARIVM.

1 *Seruitutem habens non potest in ea constituere usumfructū, nec aliam seruitutem.*
2 *Seruitus largè dicitur esse in bonis nostris: & ratio quare propriè non dicatur esse in bonis.*
3 *Seruitus quare in seruitute non potest constitui? & nu. 6.*
4 *Arguere à toto dicitur, quando arguitur ab omnibus partibus sufficienter enumeratis.*
5 *Seruitus quomodo pignoretur.*
7 *Seruitus est quædam qualitas.*

LEX. I.

NEc vsus. Vsusfructꝰ seruitu-
tis realis nō pōt le-
gari vt ꝓpriè p̃stetur, sed pręstabit̃
prout pōt. h. d. & diuidit̃ in tres par
tes. primò ponit vnū dictū. Secūdò
rñdet tacitę obiectioni. Tertiò poni
tur quędā prouisio circa p̃dicta. secūda ibi, ne erit. ter
tia ibi, sed incerti actio. & gl. nostra, & doc. q scribūt
hîc, legūt. l. nr̃am in eo q habet seruitutē realē in fun-
do alteriꝰ, & legat vsumfructū illius seruitutis. Not.
tex. ibi, qa seruitꝰ &c. Itē no. tex. ibi, qa id neq; in bo-
nis. Op. & vr̃ qđ seruitꝰ seruitutis possit cōstitui, vt. s.
de ser. ru. p̃di. l. ij. §. j. & l. per quē locū. s. cō. p̃di. l. qui ꝑ
1 certū. so. ille † q habet seruitutē nō pōt cōstituere vsu
fructū, vel aliā seruitutē. sed q habet fundū seruientē
pōt cōcedere seruitutē tibi: nō tñ qđ illa seruitꝰ sit ser
uitus seruitutis: sed est alia seruitꝰ habita à fundo, nō
ab illa seruitute. ¶ Op. dicit̃ hîc qđ seruitꝰ nō est ex
bonis nec extra bona. Cōtrà, imo semp est extra bo
na: qa debent̃ nobis seruitutes in p̃dio alieno, vt. l. vti
frui. in pri. s. si vsusfru. pe. Sol. expone nō est extra bo
na nr̃a, hoc est qđ ipsa seruitꝰ sit ꝓprietas aliena: nā
licèt in re aliena fundet̃: tñ non est ꝓprietas alterius.
2 Op. qđ sit in bonis: † qa id est ī bonis nr̃is cuiꝰ habe-
mus actionē & exceptionē, vt. l. rē in bonis. j. de acq.
re. do. Dicit gl. nō dicit̃ eē in bonis duplici de cā: priò
qa non pōt alienari p se sine fundo, nec posset aliena
ri ei q nō haberet fundū, vt institu. de serui. §. iō autē.
& l. si aliena. §. j. j. de vsuca. Itē alia rōne nō dicit̃ esse
in bonis: qa sicut manica q̄ accedit vesti dicit̃ nō esse:
qa effecta est accessio alteriꝰ: ita seruitꝰ nō dicit̃ esse
in bonis: qa dicit̃ esse accessio alteriꝰ: accedit eñ p̃dio
vt. l. eū qui. j. de vsuca. & l. rerū mixtura. e. ti. tñ largo
mō sumēdo ꝓut sumit̃ in. l. rē in bonis. bñ dicit̃ esse ī
bonis. Dicit̃ hic qđ seruitꝰ seruitutis esse nō pōt, mō
3 q̄ro quō ꝓbetur istud? Dicit gl. qđ ꝓbat̃ † argumētā
do à toto sic: qa seruitus p se intellecta ī abstracto nil
est nec habet aliquē fructū, vt. l. videamꝰ. s. đ vsu. Itē
cōsiderando eam ꝓut est in cōcreto: hoc est in loco
seruiēti non pōt cōstitui seruitꝰ: qa locus seruiēs non
est in dñio eiꝰ q cōstituit seruitutē. ita dicit gl. ¶ Quę
rit Dy. quid vult dicere gl. dum dicit argumētando à
toto. dicit Dy. argumētat̃ à toto. s. integrali. Pe. cōtrà:
imo debet dicere argumentādo à toto vniuersali. pro
bo: hîc argumētat̃ negatiuè, sed cū arguit̃ à toto inte
grali nō sequit̃ argumentū negatiuè secūdùm logi-
cos: ergo &c. exēplū, si dico nō est domꝰ: non sequere
tur ergo non est paries, licèt sequat̃ affirmatiue: qa si
dico domꝰ est: bñ sequit̃ ergo paries est. Sed argumē
tum à toto vniuersali sequit̃ negatiuè, licèt nō affir-
matiuè. exēplū: si dico nō est aīal: sequit̃ ergo nō est
hō: sed affirmatiuè nō sequit̃ aīal est: ergo homo est.
Videte dñi nō est verū qđ hîc dicit Pe. qđ argumen
tat̃ à toto vniuersali: qa nullū est totū vniuersale: imo
ponimꝰ quandā seruitutē indiuiduā, quā si quis ha-
bet nō pōt legare eiusdē seruitutis seruitutē. sic loqui
mur in particulari accipiēdo seruitutē: ꝓut est in ab-
4 stracto, vel ꝓut est in concreto. quare dic quòd glo. †
vult dicere argumentatur à toto. i. à toto vel ab oībus
partibꝰ sufficiēter enumeratis: & sic à sufficienti diui
sione, & hæc est veritas. Sumus expediti de lectu. gl.
& doc. Ista lec. salua reuerētia glo. & doc. non proce-
dit in. l. ista: nā si nos legimꝰ istā. l. quòd ille legat ser-
uitutē cui seruitus debet̃: tunc remediū positum per
iuriscōsultū in fi. l. erit falsum: qa ille q habet seruitu-
tem nō pōt seruitutē alij cōcedere aliquo mō. casus
est. l. ex meo. de ser. ru. p̃di. nisi hoc faceret permitēte
dño fundi seruiētis, vt. l. cum essent. in fi. & ibi not. gl.
s. de ser. ru. p̃di. Vnde lec. ista nō videt̃ procedere: nisi
sustinēdo glo. dicamꝰ, & fortè non malè, ꝙ istud qđ
dicit̃ quòd hęres debet dare facultatē agendi, vel ser-
uitutē constituere: faciat hoc redimendo hoc à dño
fundi seruiētis. aliâs ista lect. nō pōt sustineri. Sed cer
tè etiā istud dictū nō est tutū. nam cū legauerit vsum
fructū respectu illius iuris, qđ habebat: si de illo iure
non pōt dari hęres nō cogitur redimere, vt. l. quod in
rerum. §. j. s. de leg. j. & l. vxor. C. de leg. ideo ista lect.
non placet. Legamꝰ ergo alio mō vt tota ista. l. loqua
tur in dño alicuius fundi qui legauit vsumfructū iu-
ris eundi per suū propriū fundū: dicit iurisconsultus
quòd illud non pōt fieri: qa seruitus seruitutis &c. &
hoc dicit ī prima parte: in secūda parte pone casum
sic. Cōtrà, cū seruitutes sint in bonis: ergo &c. Respō-
det iuriscōsultus quòd ista seruitꝰ nō est in bonis nec
extra bona. imo non est in rerū natura: quia qui ha-
bet fundū propriū nullam ibi seruitutē habet. Ter-
tia

tia ps est clara & sine scrupulo ꝓcedit. & de necessitate sic debet intelligi. ¶ Et ꝑ declaratione .l. op. ꝙ
5 etiã ille cui debet̃ seruit⁹ possit eã legare: qa † pōt eã pignori darę, vt. l. sed an vię. s. de pig. Glo. j. illi⁹. l. ponit duas lec. primò potest pignori dari via à dn̄o vel ab eo cui debet̃ via. ĩ eo qd' dicit à dn̄o bñ dicit: sed ĩ eo qd' dicit vel ab eo cui debet̃ via, malè dicit. & hoc tenebat Cy. me audiēte. ¶ His p̃missis † q̃ro q̃ est rō
6 ꝙ seruit⁹ seruitutis esse nō pōt, R̃ndeo secūdū casum quę posui seruit⁹ seruitutis nō pōt eē: qa seruit⁹ nō est firmata. Itē secūdùm casum gl. non pōt esse seruitus seruitutis, & est verũ p. l. cũ essent. ĩ fi. s. de ser. ru. prę. & tūc sunt duę rōnes: vna est ĩ gl. qa aut cōsideram⁹ eã in abstracto: aut in ɔcreto: vt. s. dixi aliã rōnē assignat Old. vsufruct⁹ seruitutis eē nō pōt: qa sunt sub diuersis gn̄ib⁹ seruitutū contrarijs inspecta tã origine q̃ effectu. Origine: qa seruitus realis non pōt cōstitui nō habēti p̄diū, vt. l. j. s. cōia pred. sed vsufructus sic. Itē effectu: qa p̄dialis est ĩdiuidua: sed psonalis nō, vt. l. j. §. si vsufructus. j. ad. l. fal. ergo ista talia cōtraria non p̄nt eēt circa idē. ita dicit Old. & bñ. tamen ista rō nō cōcludit, nisi ꝙ vsufruct⁹ seruitutis eē nō possit. Sed nō est gn̄alis ad id quod dicit̃ seruitus seruitutis eē nō pōt. quare dat aliã rōnē: qa † seruit⁹ est
7 q̃dã qualitas, nō aũt substãtia, vt. l. q d, aliud. j. de ver. sig. cū ergo qualitas non possit eē sine subiecto. vt. l. ij. s. de vsufru. de necessitate concluditur ꝙ seruitus seruitutis esse nō pōt: sicut nō pōt esse qualitas qualitatis: qa requirit substãtiam aliquã ĩ qua fit. de quo dixi plenè in. l. muius. §. fundo. s. de lega. ij.

LEX. II.

Hominis operæ. ¶ Ista lex ponit tres differentias inter legatū operatū & legatū vsufruct⁹. ¶ Op. gl. sti. de acq. p arro. circa prin. So. ibi loqt̃ de opis liberti. hîc vò de operis serui. ¶ Op. cōtra hoc. s. de o pe. ser. de. l. v. Glo. r̃ndet ꝙ ibi dr̃ legatus vsufructus. subaudi & plus. ¶ Querit gl. quot sunt dr̃ię inter legatū operarū & vsufructus. Vos habetis hîc tres alias. dic vt. l. ij. de ope. ser. Quæro q̃ est rō dictarū differentiarū. Vide vnã rationem in. l. locum. §. proprietarius. s. de vsufru.

LEX. III.

Hominis quoque. Querit gl. vtrū hō liber possit locare operas suas in ppetuū. Et remittit se ad notata ĩ. l. iij. §. ne tñ. s. de vsufructu. & l. antiqtas. C. de vsufru. & ibi Cy. & no. insti. de vsufru. §. ne tamen.

LEX. V.

Vsumfructum. ¶ Non pōt quis ab eo casu incipere quo debet extingui. h. d. cō cordat. l. titio cum morietur. s. de vsufruc.

SVMMARIVM.

1 *Interesse petit̃, q̄n in obligationibus faciēdi desijt posse fieri.*
2 *Forma libelli in petendo interesse, q̄n factū desijt posse fieri.*
3 *Vsumfructum debens eo constituto tenetur ad factum.*
4 *Commune qui dedit officium alicui per menses. 6. incipiendo in cal. futurij: si non potuit illud exercere, ad quid teneat̃.*

LEX. VI

Si vsufructus. ¶ Hæc est bona. l. in obligationib⁹ faciēdi †, q̄n desijt posse fieri petit̃ interesse. [a] h. d. de qua. l. facio magnū festū. j. de verb. obli. l. stipulatiões nō diuidunt̃. ĩ. l x. q. no. tex. ibi, vt peti q dē &c. ¶ Op. de. l. q̄stitū. s. de vsufr. vbi dr̃ ꝙ petit̃ vsufru. So. expone vsufructus. i. æstimatio ei⁹, vt ibi not. ¶ Itē op. ꝙ vsufru. posit peti: qa possū petere factū vt consequar interesse, vt not. in. l. j. in prin. s. de act. empt. & l. ij. §. itē si ĩ facto. j. de ꝩb. obliga. Ego dico[b] in. l. stipulationes non diuidunt̃. † cū tracto qualiter petatur ĩteresse, q̄n ex ipsa facti narratiōe nō est notoriū factū nō posse fieri de cętero: tūc ꝓcedit illud quod dicitur ꝙ possum petere factū vt consequar interesse: vt si ei q mihi debebat scribere librum est am putata manus. si enim peto scribi librū ex serie libelli non apparet ꝙ sit ãputata manus. sed q̄n ex illa narratione est notoriū nō posse fieri postea vt hîc: quia dico ꝙ tali biēnio debet dare vsumfructū, de necessitate petet̃ interesse, vt hîc. & si dicis ꝙ ista. l. nō facit ad materiã illã. nã ille q tenet̃ ad vsumfr. tenet̃ ad dã c dū, vt. l. iij. §. dare. s. de vsufr. ergo hîc loquit̃ ĩ obl'oni-
3 b⁹ dãdi nō faciēdi ¶ So. † hîc loquit̃ in vsufructu in quo antēq̃ qs det, seu cōstituat, tenet̃ ad dãdū: sed eo cōstituto tenet̃ ad patiendū: vt plenè dixi in. l. ij. §. j. j. de ꝩ. ob. Sed ĩ vltimis volūtatib⁹ adita hr̃ditate est cōstitut⁹ vsufru. sola ergo rem anet obl'o. ad patiētiã, vt
c not. C. de vsufr. l. corruptionē. ergo &c. ¶ Vltimò no.
4 ^c si aliqs † est elect⁹ ptãs ꝑ sex mēsibus ĩcipiēdis à ꝑximis calēdis: & si p cōe stet quomin⁹ ille exerceat offm̄ sex mēsib⁹: nō pōt petere ꝙ exerceat offm̄ sex mēsib⁹. sed sed pōt petere. interesse vt hîc: quia aliud est officium istorū sex mensium: aliud aliorum. dixi anno in. l. si ita stipulatus essem abs te. j. de ver. ob.

SVMMARIVM.

1 *Famulus infirmus an debebeat habere salerium: quòd non.*

LEX. VII.

Operæ testamento. Ista l. ꝑseqt̃ duos casus. dr̃ hîc ꝙ opę cedūt à die c petitiōis cōtra. j. de ope. lib. l. si qs hac. l. §. iudiciū. & l. cū patron⁹. in prin. Dicit gl. ibi loquit̃ de opis certis: hîc de ĩcertis. Secūdò opę cedūt à die mortis testõris: sicut cętera legata ex ceptis qbusdã, vt. C. de ca. tol. l. vnica. §. ĩ nouissimo. Sol. opę incertę dicūt̃ cedere q̄tū ad hoc vt sint ĩ obligatiōe à die petitiōis vt hîc, & l. interdū. j. de ꝩ. ob. in prin. sed q̄tū ad trãsmissonē cedunt à tpe mortis. ꝓbat̃ in. l. ij. s. e. vbi opę trãsierūt ad hr̃de: sed regula est ꝙ ēt legatū purū qd' trãsmittit̃ ad hr̃des cedit à die mortis, vt. d. §. ĩ nouissi
1 mo. ¶ Vltimò † ista. l. facit ad. q. q̄n famul⁹ infirmat̃
d an debeat habere salariū.[d] Videt̃ ꝙ sic: quasi domino d pereant operæ. de hoc est glo. in. l. de arboribus. §. de illo. s. de vsufr. veritas est in contrariū, vt. l. si vno. §. itē cum quidam. s. loca. & ibi not. Nō ob. hæc. l. quia iste tractat de lucro, meritò propter infirmitatē perdit lucrum: non autem debet pati dãnum. i. dare salarium tempore infirmitatis, vt dicit. §. item cum quidam.

SVMMARIVM.

1 *Annuum legatum factum ciuitatis, an ita finiatur centum annis sicut usufructus?*
2 *Tēpus centum annorum est longißimum tempus uitæ.*

LEX. VII

Si vsufructus. Municipib⁹. Querit gl. vtrū alijs modis finiatur q̃ cursu tpis cētū annorū. Gl. ꝙ hîc: vel ut nō vtēdo. vl' ciuitas aratrū patiat̃, vt. l. meui⁹ §. fi. s. de le. ij. l. si vsufruct⁹. s. quead. vsuf. am. ¶ † Quę e
1 rit gl. an idē. sit ĩ anuo relicto ciuitati qd' in vsufru. vt finiat̃ cētū ãnis. Rog. ꝙ nō, vt no. in. l. annuã. & l. annuã. ĩ fi. & l. antepe. s. ti. j. Hug. dicit idē qd' in vsufru. alle. l. in singulos. s. ti. j. vbi sicut morte finit̃ vsufru. ita & ãnuū relictū. hãc. q, habes in. l. añpe. s. ti. j. & l. ãnua. e. ti. Sed puto opi.[c] Hu. verã. qd' ꝓbo. iter vsu-
c fructū. & annuū relictū est sĩl'itudo: nisi ĩ his ĩ qb⁹ ex p̃ssa dissĩl'itudo apparet: ergo &c. Nō ob. l. annuã. & l. ãnua. ĩ fi. & l. añpe. & l. pe. s. ti. j. dicūt ppetuo de-
f beri: qa intelligo[f] deberi ppetuò. i. vsq; † ad cētū ãnos:
2 qd' est lōgissimū vitę tps, vt. l. fi. C. de sac. san. ec. Sed an idē sit in eccl'ia? R̃ndet gl. ꝙ sic. Idē no. in. l. anvsufructus. s. de vsufruc. ¶ Vlti. gl. op. de. l. hæreditatū. f j. ad. l. fal. dic vt ibi.

LIX. IX.

Si abeo. Legatū caducū. vel quasi remanet apud hæredē cū onere suo. h. d. Op. C. de cad. tol. de l. vnica. §. in primo. Sol ibi loqt̃ in ꝑ nō scripto: hic in caduco, vel quasi. ¶ Op. s. ti. j. de. l. titia. in prin. & de ali. leg. l. stich⁹. §. j. So. ibi legatū incipit ĩ psona legatarij, & finitū est secūdū eius dispositiōnē. & legati naturã: hic vò in persona legatarij nunq; incœpit. dixi in. d. l. titia.

SVMMARIVM.

1 *Coniunctio posita inter incōpatibilia resoluit in disiunctiuã.*
2 *Clausula ualeat iure testamenti, & codicillorum, resoluitur in disiunctiuam.*
3 *Substitutus uulgariter & pupillariter, & per fideicōmissum potest eligere ex qua substi. uelit succedere.*
4 *Clausula procuratorem, & factorē & nuncium operatur. q. constitutus sit uel pcurator uel nuncius, ut sibi placuerit.*
5 *Vxor relictę domina, & usufructuaria debet habere uel dominium, uel usumfructum.*

E ¶ Vltimò not. vide istū text. alle. p Barto. in. l. in senatus. §. fin. ff. ad turpil. & quæ ibi dixi: & vide Bar. in l. si ita stipulatus essem abs te. de ꝩ. obli. & in. l. si vno. §. itē cū qdam. ff. locati. & ĩ. l. siprius. in vij. q. de oper. no. nun. Bal. in. l. libert ti. in. vij. colum. de ope. li. Ant. ĩ. c. fi. de iudi. & in. c. j. de eo qui mit. in pos. Andræ. Barba.

¶ Vltimò not. q. not. Adde not. per Bart. in. l. cōten. §. qui maximos. j. de pub. & adde aliam q. not. de qua dixi in. l. si ita stipulat⁹. de ꝩb. obli. Et ad dicta Bar. hîc adde q̃ ponit are. in. c. fi. de iudi. ĩ. ij. colum.

¶ Hr̃e salarium. Famulus infirmus an mereatur salariū, vide Bal. in. l. fina. C. de condi. inser. & in. l. liberti liberteque. de ope. liber. & an teneatur facere expēsas huic famulo: dic vt ibi per Bar. & in. l. si cum dotū. §. finau. sol. mat. & latè per cano. in. c. propter sterilitatē. de loca.

POMATES.

¶ Sed puto opinionē. sequit̃ Ale. in l. ij. in princ. in prima col. ff. sol. mat. vbi dicit se ita cōsuluisse, & ita tenere in consi. lx. inci. omisso multiloqo. in. j. vol. vide Car. cōsi. lxvj. in, j. colū. vbi etiã sequit̃ istã opi.

¶ Quia intelligo. Et vide Petr. de ancha. in. c. fin. de testa. & ibi dixi. & sic sentit Bar. ꝙ si relinquitur perpetuò annuū legatū intelligitur vsq; ad centum annos. & vide quæ dixi in quodam consilio. Andręas Barba.

a ¶ Interesse. Sed quomodo succedet obligatio ad interesse: quia qui tenetur ad vsumfructū tenetur ad dandū. & potest precisè cogi. l. iij. §. dare. s. de vsufruct. & no. Barto. in. l. stipu. nō diui. in. iiij. q. de verborum obl. & in obligationibus dandi etiam re perempta vt hîc. non succedit obligatio ad interesse: ideo forte est necesse respondere ad istum text. & ad. l. quoties. §. fin. de vsufru. prout dixit Barto. in l. ij. §. & harū. de verbo. obl. ꝙ qui tenetur ad vsumfru. tenetur ad dandū, & etiam faciendū, vt ibi per eum.

b ¶ Ego dico. Et vide Bart. plenißimè in. l. stipul. non diui dū. hîc alleg. And. Barba.

LEX. X.

Sititio. ¶ Cõiũctio† posita inter incõpatibilia resoluit in dis iunctiuã.h.d.& est not.casus quem,tene bñ mẽti.Et p hanc.l.dñi† doc.quod si testator dicit, valeat iure testamẽti, & codicillorũ. illa copula &,resoluit in disiunctiuã vt dicamus vel iure codicil.vt.l.fi. & ibi no. C.de codicil.sic† si testator dicit,substituo vulgariter & pupillariter,& pfideicõ missum.nã non põt simul & semel eẽ directa &fidei cõmissaria substitutio: iõ erit electio substituti, quã velit eligere directã,vel fideicõmissariã.ar.huius.l.&est tex.j.ad treb.l.recusare.§.titius.&ibi dixi.Itẽ dicit in strumentũ, pcurationis.†cõstituit pcuratorẽ,& factorẽ,& nuntiũ spãlẽ,nõ põt esse nũcius & pcurator simul, qa pcurator cõcipit verba in psonã suã: nun cius in psonã dñi:&sic erit pcurator vel nũcius, put sibi placebit,vt hic.Itẽ facit †ad.q. qñ testator reliqt vxorẽ dñam,& vsufructuariã,vt debeat intelligi qđ habeat dñiũ plenũ,vel vsumfructũ,vt hic,sed de cõsuetudine aliud ĩ vxore seruat,vt.l.j.& ibi no.C.si secũdò nupsimr.& plene dixi ĩ.l.titia.ĩ fine.s.de leg.ij.

SVMMARIVM.

1 *Habitatione relicta an debeatur in principio,uel in fine anni:*
2 *Legatarius cui habitatio est relicta si decedit intra annum, non transmittit habitationem illius anni ad hæredes.*
3 *Legatũ habitatiõis extinguitur morte, sicut legatũ usufruct⁹.*

LEX. XI.

Abitationis. Sed quo posi bile est† quod habitatio debeat in pri n.anni: nõne habet causam cõtinuã,& successiuã p totũ annũ,ergo ĩ initio non põt dari vt.l.itẽ quęrit.§.q im pleto.s.loc.Huius timore dicit gl.qđ ista.l.põt loqui qñ ipsa habitatio est relicta.alio mõ qñ pecunia pro habitatiõe reliquit.secũdum primã lect.rñdeo ad cõ trariũ qđ debet in initio quantũ ad hoc,vt inspiciat si legatari⁹ est capax,vt.l.in singulos.&.l.cũ in annos s.tit.j. non aũt vt possit præstari in initio anni. Si secundùm secũdã lec. est clarũ. tñ videt quòd debeat quãtitas eo tẽpore quo soluit pẽsio non tñ in initio, vt.l.nec semel.§.si in habitatione.qñ di.le.ce.Huius ti more quidã dicũt hanc lec.nõ esse verã:sed ego dico eã esse verã:qa initiũ cuiuslibet anni inspicit quo ad cessionẽ diei,non aũt quãtùm ad solutionẽ,vt in con trario.simile.j.e.l.sempronus⁹. ¶ † Quæro secũdùm primã lec.qđ si legatarius decedat ĩtra annũ: an trãsmittat habitationẽ illi⁹anni ad hęredes? Videt quod sic:qa iam cessit dies. Cõtrariũ puto:quia† habitatio morte extinguit, sicut vsufruct⁹,vt.l. cum antiqtas C.de vsufr. sed vsufruct⁹ relictus in singulos annos morte extinguit,vt.l.sicut in annos.in prin.& in fi.s. qui.mo.vsufr.amit.sicut ergo si eẽt habitatio relicta pro toto tẽpore morte extingueret:ita si sit relicta in singulos annos.Non obst.quod hîc dicit,quòd cedit dies legati:qa est verũ quãtùm ad hoc quòd capacitas & incapacitas inspicitur in initio, non quo ad transmissionem.

LEX. XII.

Hæres. ¶ Non potest hæres tollere ædificiũ positũ in re cuius est alterius vsufructus eo inuito.hoc dicit.

SVMMARIVM.

Legatum uiæ à legato usufructus differt: quia legatum uiæ est perpetuum: usuffructus non.

LEX. XIII.

Vmusufructus. Quæro† q est ratio diuersitatis inter legatũ vsufructus,& viæ? Rñdeo quòd legatũ viæ debet esse perpetuũ,vt.l.iiij.s.de ser. ideo nõ recipit intermissionẽ,secus in vsufructuario.Itẽ op.de.l.si pri⁹ in prin.s.de aqua plu. arcen. Sol. ibi facta fuit cõcessio separatim:sed hic simul & semel fuit facta cõcessio alternatim:ideo ibi sunt plures seruitutes:hîc vero est tantum vna.

LEL. XIIII.

Vos separatim. Si heres nõ pstat duobus insolidũ secũdum defuncti voluntatẽ. cuilibet teneẽ ad id quod deficit. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Legatum relictum quo ad uiues: relictum uxori donec castè uixerit:intelligitur ut sit relictum singulis annis.*

LEX. XV.

Amnas. ¶ Op.s.ti.j.vl' de.l.legatũ. vbi verba quo ad,& donec,ãnuũ legatũ idu cũt.so.Dicit Dy. ibi loquit in legato diuiduo:hîc in legato
1 indiuiduo,vt.s.eo.l.cũ vsufruct⁹.& ideo † aliud esset in vsufru. si lego vsumfructũ quoad viues.nã intelligit relictũ singulis annis: vt no.in. d.l.legatũ.& ideo si relinquit vxori donec honestè vixerit: videt relictũ qđ annuũ.& hoc induxi ad.q.ĩ.l.titia.§.fi.s.de leg.ij.

SVMMARIVM.

1 *Via quòd debeatur ei cuius fructus fundi sunt legati,etiã per alium fundum testatoris alteri legatum.*
2 *L.seruum filij.§.fi.s.de lega.j.intelligitur secundũ istum.§.*
3 *Proprietate legata an uia debeatur? remissiuè.*

1 Qui duos. ¶ Ei† cui legat fructus fundi, debet via per aliũ fundũ testatoris etiã alteri legatũ.h.d.tenet ergo hæres cõstituere viam legatario vsufructus p retentionẽ. ¶ Op.cõ
2 tra hanc.l.† de.l.seruũ filij.§.fi.s.de leg.j.vbi hæres cogitur emere,nõ à legatario gratis exigere.sol.illa vera est quòd illã intelligamus secũdùm istam:vt dicamus redimere scilicet per retentionẽ,vel incerti con
3 ditionem. ¶ † Quæro si legatur proprietas,an debet præstari via? De hoc habetis in.l.iij.§.si loci.j.de adi. leg.examinabo.j.tit.j.l.j. vbi est sua materia.

SVMMARIVM.

1 *Legatum ad opus illicitum de consensu partium conuerti debet ad opus licitum.*
2 *Modus uel conditio impoßibilis appositus legato quando red dat legatum nullum?*
3 *Legatum factũ promißis canendis conuertitur in aliud opus,si missæ non poßunt cantari propter interdictum.*
Legatum pro monasterio construendo conuertitur in aliud opus,si monasterium construi non potest.
4 *Conuertere legatum factum pro uno usu in alium usum. qui poßint.*
5 *Transmutatio legati quando partes non sunt concordes, ut fiat iudex erit medius.*
6 *Executor testamenti quando uendit bona, an hæres requiri debeat?remißiuè.*

LEX XVI.

1 Egatum ciuitati. Relictum † ad opus illicitũ debet cõuerti ad opus licitũ,de cõsensu partiũ, secus si ad opus licitum fuerit relictũ h.d.cum.l.se. ¶ Op.& videt qđ ciuitas debeat habere liberẽ: nec debeat conuerti in aliũ vsum,vt.s.de cõdi.insti.l.j.&.l.cõditiones.&.l.filius. Dicũt quidã pdictę.ll. loquunt in cõditiõe ĩpossibili:hîc in modo impossibili q modus vitiaret legatum totaliter, sed fauore reipu.valet, & in aliud op⁹ conuertit: & in hoc vertit fauor reip.& iõ reprehendũt gl.istã q dicit qđ respu.nullo fauore vtit. Videtis
2 † id qđ dicũt qñ modus apposit⁹ ab initio est impossibilis.legatũ est ipso iure nullũ:non est verũ simplr, sed requirit magnã distinctionẽ quã ponit gl.in.l.codicillis.ĩ prin.s.de le.ij.Quid ergo dicem⁹? Rñ.qđ hîc respu.nullo vtit priuilegio:vt dicit glo. Nec ob.l.j.& l.cõditiones.per qs.ll.vr quòd respu.hîc sit deterioris cõditionis q̃ alius:nã qñq; testator adijcit modũ,vel conditionẽ impossibilẽ ob abliquẽ finẽ licitũ,& honestũ.Et tũc si non põt impleri,eo mõ quo dixit,cõuertitur in aliũ vsum licitũ:vt hic dicit in tex. Si verò ad nullũ honestũ finẽ conditionẽ apposuit: nullo mõ debet impleri,vt in.ll.cõtrarijs.&sic resp.nõ vtit aliquo priuilegio.ita dixi in.l.j.in qõ. s.de cõdi. insti.
3 ¶ Et p hoc dixi † qđ si testõr reliqt centũ,p missis canẽdis:q missę nõ possunt cãtari, pter interdictũ: illud relictũ dabet cõuerti ĩ aliũ vsum.vt est casus hîc: & idẽ est dicendũ in similib⁹.testõr reliqt vnũ podere,vt ibi vnũ monasteriũ construat:qđ tñ de iure ibi cõstruinõ licet:tũc debet cõuerti in aliũvsum piũ,vt
4 hic. ¶ Quæro per quos† debeat fieri cõuersio ista in aliũ vsum? Et videt qđ ad voluntatẽ eorũ quibus relinquit: & hæredũ à quibus debet:vt hic in eo quod dicit quòd fiat à primatibus ciuitatis: hoc est ab eis qui

a ¶ Si titio. Et vide not.per Bar.&doc. a in.l.j.in pri.de iusti. & iur. & adde quæ ponit Frã.de are.in c.ij.col.ij.de lib. obla.

POMATES.

a ¶ Si titio.limita vt nõ procedat ĩ iudicijs,secundũ Areti. ĩ.l.naturaliter. §. nihil cõe.circa secundam principalẽ. q. Bar. ff. de acquirẽ. pos.in ea.l.ver.item facit ad quæstionẽ. vide Imo.ĩ cõ.xiij.

b ¶ Itẽ dicit instrumẽtũ. Et vide Bar. in.l.sepe.ff.de verb. sing.&ĩ.l.recusare. §.titi⁹. ff. ad trebel. & in.l.is qui.§.vtrũ de reb. dub. & in.l. vnica.C.de cad.tollen. & ibi p omnes And. Barb.

c ¶ Procurator simul.Facit ad not.p Bar.in.l. multũ.C. si qs al. vel si. & ibi Bal.in.vj. col.

d ¶ Ad qõ. Et vide ad hoc Bal.in auth. hoc locũ.in fine.C. de secun. nup.

a ¶ Debet conuerti. An relicta ad vnũ vsum possint conuerti in aliũ in casu singularissimo, no. l.fina.&qđ ibi notabiliter.dixit Bar. j.de ope.liber.&ad de q no.Idẽ Bar. in l.pater.§.tusculan⁹ de le. ij. & hæc faciũt ad.q.Bal.quædã villa hẽbat Ab imperatore ĩmunitatẽ concessam ex certa scientia quòd nõ teneret soluere collectã aliquã per ciuitatẽ suã imponendã excepta ea q poneret causa aq ductus, quæ est priuilegiata vt.j.de riuis.l. fin.accidit qđ ciuitas ĩposuit collectã pro stipendia rijs,tandem statuit illã collectã conuerti in aq ductũ. quæritur an villa teneatur? Bal. arguit prò & contrà. in. c.j. §. conuenticulam . in vlti.qõ.de pace iur. fir.finaliter decidit consyderanda esse verba : aut est nouus modus , sed nõ noua obligatio : & ĩmunitas pseuerat. aut noua obligatio, & nou⁹ modus,tũc secus.&ad materiã

qualiter fiat cõuersio in aliquẽ pium vsum,vide Bal.in.l. j.in peñ.colũ.C. de condi.ob caus.&in l.si quis ad declinã dã.C. de epi.&clerici . plenissimè per Imolam.post Bar. in.l.j.supra de cõdi. insti. & facit quòd not.Bart.in.l. legatum hîc alle. de ad mi.re . ad ci. per.& ista materia qualiter intelligat vide not.Bal.in.l.j.in repeti. C. de sac. san. ecc. in. xvij. col. & adde quod Bald.in aut. ingressi.in vlt. col. de sacrosanct. eccle. tenẽdo contra Bar.in tract.minoricarũ . dicit qđ ista.l. fallit ĩ relictis factis mẽdicantib⁹. & adde quòd relictum factum pauperib⁹ põt indistin ctè expẽdi in fabricã pauperis ecclesię: quia appellatione pauperũ venit ecclesia.l.omnes.& ibi Bal. in.j.col. C. de episco . & cleri. quod bene not. & idem Bal. in. l. si qs ad declinãdam. in ij.col.eo.ti.per Ioã. an. in tit. de instru. editi. §. nunc verò aliqua.ĩ addit. quæ ĩcipit, pone casum. Adde an legatum in alium vsum possit conuerti. Bal.cõ si.lxxx.iiij.vo.&cõ sil.lxvij.lib.iiij.

a ¶ In aliũ vſum. Et adde qđ no. voluit Bart. ꝑ iſtũ tex. ĩ. l. j. de ſac. ſanc. eccle. in. ij. q. pri. videlicet ꝙ relictũ factũ diuiti ꝓ aĩa, valet ſi cõuertit ĩ alium vſum piũ. ꝑ iſtũ text. ex quo infert, ꝙ ſi cõmiſſarij ad eligẽdos paupes elegerunt diuites inter quos fecerũt ꝓ aĩa diſtributionẽ ꝙ valeat electio: ſed bona ſint ab eis auferẽda p epm. & cõuertẽda ad pias cãs. qđ no. & an poſſit ſemp relictũ cõuerti ĩ aliã piã cãm similẽ, vide Bal. l. ſi qs ad declinãdã. C. de epi. & cle. in. iiij. col. & hęc limita, niſi ĩ caſu ĩ quo fieri nõ poſſet teſtator, ꝓuidiſſet qđ a apud hrẽdẽ remaneat. vt no. dicit Bar. in. l. liberto. §. luci⁹. ŝ. tit. j. qđ ſi teſtator iuſsit diſtribui cẽtũ ꝓ malè ablatis: & reperitur ꝙ malè ablata nõ ſũt cẽtũ. vide Bald. ĩ. d. l. ſi qs ad declinãdam ṽſi. ſed iuxta hoc q̃ro: teſtator mãdauit. ĩ v. col. quẽ ad literã ſequit Ab. ſic. in. c. tua nobis. de teſta. & ad materiã adde not. p Bart. in trac. minorica. cui⁹ dicta ſequit Pet. de ãch. ĩ cle. exiui. de ṽ. ſig. pterq̃ ĩ his in qbus Bal. ĩ authẽ. ĩgreſsi tenet cõtra Bart. qđ ſi teſtaror reliquit mihi centũ vt cõſtituã hoſpitale authoritate epiſcopi, epiſcopus nõ vult cõſentire? dic ꝙ tñ mihi nõ debet relictũ ita dicit Bal. in. l. de beri. C. de fideicõ. li. & in. l. j. in. xij. col. C. de his q̃ poe. no. ſed nũqđ executori poſsit dari poteſtas cõuertẽdi in alios vſus vide not. Bal. in. l. executorẽ. in. ij. col. C. de execut. rei iudi. adde tñ ꝙ relictũ vel donatũ ad ædificãdũ domos, vel aliquid aliud decus vrbiũ cõcernẽs, nõ põt in aliũ vſum cõuerti. ĩ. l. pe. & ibi Bal. C. de do. Itẽ not. ꝙ licèt papa poſsit diſponere ꝙ cõuerta b tur ĩ aliũ piũ vſum cle. ij. de reli. do. tñ hoc ꝓcedit ex plenitudĩe poteſtatis tm̃: adeo ꝙ requirit inſertio clauſulæ, non obſtante in lata forma ſecũdùm Bal. not. in. l. ſi teſtamentum. C. de te. & ibi ẽt an valeat ſtatutum ſup hoc diſponãs. & ibi etiã ponit caſus & cauſas ꝓpter quas hęc mutatio licita ſit, & an permittat. & qñ poſsit epſ in aliũ vſum cõmutare c vel augere, vide pulchrè Bal. in. l. j. in vl. co. C. de his q̃ poe. no. relin. & in pulchra. q. Bald. in. l. ab eo. in fi. C. de fideicõ. & an relictũ ꝓ virginibus maritãdis poſsit diſtribui inter virgines ingredientes monaſteriũ. Bal. tenet ꝙ nõ in authẽ. niſi. C. ad trebel. & hîc etiã adde Io. an. in titu. de inſtr. edi. §. nunc ṽò aliqua. in ãnpe. char. ĩ ṽſ. qđ ſi teſtator. Adde an cum legata ſunt male diſtributa poſsit epiſcopus illa auocare per Petr. de ancha. cõſil. xliiij. & an cũ malè ablata nõ aſcẽdũt ſummã legatã poſsint in aliũ vſum cõuerti, Pau. de caſt. cõſil. lxxxv. & an cũ teſtator mãdat fieri eccleſiã, & epſ nõ vult. an debeat in aliam cauſam conuerti, vide Rom. conſi. cccx.

¶ Si alij. & tene mẽti iſtã. l. & vide Bal. in. l. quoties. C. fa. ercif. Andræ. barba.

¶ Si alij. Et ad intellectũ hui⁹. l. vide aliqđ p Bal. in. l. voluntatis. C. de fidei com. & conſ. ccvij. lib. iij.

POMATES,

¶ Si alij. Amplia iſtum text. per Alexan. conſil. xxxvj. incipi. plectis ṽbis teſtamenti. in prin. & in verſ. vide rurſus teſtator. ij. volu.

¶ Ego dixi. Vide not. per Bald. in. l. quoties. in fi. ĩ not. q. C. fa. ercif.

¶ Nõ debet reſtitui. An vſufructuarius faciat fructus ſuos ante cautionẽ præſtitam. & ad de Bart. & doc. in l. hac edictali. §. is illud. C. de ſecundis. nup. Sali. fortius tenet. in. l. j. C. de vſu fru. quòd idem eſt ſi ꝓprietarius ignorauit, vt res peruenerit ad vſũfructuarium propter bonã fidem. ar. l. ſi fundũ & l. certum. C. de rei vendica. & l. ſi vſufructuarius meſſem. in fine. quibus mo. vſuſfru. amit. Bal. in. l. j. ŝ. de vſuf. & ĩ. l. j. C. e. ti. & cũ Bar. tranſit etiam Inn. aliàs Imol. in c. j. de pig. licèt Pet. de anch. teneat illam opi. quam refert Cy. in. l. iiij. C. de vſufr. videlicet

qui regũt ciuitatẽ cui eſt relictũ adhibitis hęredibus. In contrariũ vr̃ ꝙ debeat fieri authoritate principis. vt. l. legatũ. j. de admi. re. ad ci. per. reſpõdeo, qñq̃ relinquit ciuitati ad vſum illicitũ qui nõ põt celebrari: & tũc ipſę ptes poſſũt cõuertere ĩ aliũ vſum: vt hic. Quãdoq̃ relinquit ad aliquẽ vſum qui põt celebrari ibi: ſed illa pecunia nõ ſufficit: & idẽ ꝙ poteſt cõuerti ĩ aliũ vſum[a] per eoſdẽ, vt. d. l. legatum. poſt princ. quãdoq̃ pecunia eſt ſufficiens ad illum vſum licitũ: tunc in alium conuerti non poteſt ſine authoritate principis, vt. d. l. legatũ. in princ. & extrà de reli. do. c. ij. circa prin. in cle. prędicta vera ſunt, niſi teſtator expreſſe dixit quòd illo nõ facto reuertatur ad hęredẽ vt. ĩ. l. ꝓxi. & ŝ. ti. j. l. liberto. §. lucius. & ibi not. & hoc tene bene mẽti: quia quotidiana ſunt, nã quotidie relinquitur fratrib⁹ aliquid pro vno calice, vel capella. ex prędictis habetis, an poſsint cõuertere ĩ aliũ vſum & ſi eſſet vſus illicitus, an poſsit conuerti de cõſenſu partiũ: aliás requirit licẽtia ſummi põtificis, vt. ŝ. di-

5 xi. ¶ † Quæro quid ſi partes nõ poſſunt eſſe concordes in hac tranſmutatione? Reſpõdeo, iudex erit medi⁹ cuius authoritate tranſmutabit. C. de nu. l. j. & in l. in cõiunctione. qui magis fauebit volũtati eius cui reliquit: vt. l. legatum. verſi. ſiue plures. de admi. re. ad ciui. ꝑti. & ar. qui ſatiſda. cog. l. de die. in prin. Item. l. iſtã allego ꝙ arbitrator tẽpore arbitramẽti debet partes requirere. dixi in. l. ſi quis arbitratu. ĩ. de verb. obl.

6 ¶ † Quæro an quãdo executores vltimarũ voluntatũ vendunt bona ex diſpoſitiõe defuncti debeat requiri hæres. Hæc. l. facit ꝙ ſic. dicã in. l. alio. de ali. & ciba. leg.

LEX. XVII.

Q Vuidam prædia reipu ¶ Hanc. l. examinaui. ŝ. l. proxi.

LEX. XVIII.

Q Vi plures. ¶ Si non apparet pſona legatarij, legatum reddit nullũ. h. d. vide tex. ibi, nõ exiſtẽte &c. ¶ Op. de. l. cũ pater. §. fi. ŝ. de le. ij. & l. ſi teſtamẽtũ. C. de inſti. & ſubſti. dicit gl. ſol. vt ibi. Breuiter ibi erat certa perſona: licèt fines eſſent incerti: hîc verò erat incerta perſona. ¶ Oppo. cõtra hanc ſolutionẽ de. l. ſi qs titio. §. fi. & l. cũ quidã. ŝ. de leg. ij. vbi eſt pſona incerta, & valet legatũ, ſol. ibi teſtator non ſenſit de aliqua certa pſona. qđ apparet: qa cõmiſit electionẽ hæredi ſuo: ideo hærede nõ eligẽte debetur oĩbus: qa de oĩbus habet equaliter, niſi hęres prætulerit aliquẽ: hîc verò ſenſit de certa perſona quod apparet: qa noĩationẽ ſibi reſeruauit: vñ ſi illa perſona nõ apparet, nõ valet legatũ. facit quod dixi in. l. quidam relegatus. j. de reb. dub.

SVMMARIVM.

1 *Scripturæ in dubio ſtatur. etiam ſi aliud actum ſit: dummodo de illo non conſtet.*

2 *Generi per ſpeciem quando derogatur in legatis.*

3 *Domus ſi tota legatur: uni demũ pars ſubſtantialis alteri qua detracta domus non remanet: in illa parte ambo legatarij concurrunt.*

LEX. XIX.

S I alii. b ¶ In dubio † debet ſtari ſcripture, ẽt ſi aliud actum ſit dummodo de illo non conſtet. h. d. Op. C. plus valere quod agi. l. j. vbi plus valet quod agitur quàm quod ſimulatè concipitur. ſolu. dicit Ro. hîc actum dicebatur: ſed de voluntate non conconſtabat. ſecus ſi de volũtate conſtaret. Hug. Azo. & Io. dicunt contrarium. etiam ſi de voluntate conſtet. Opi. Ro. tenet Dy. hîc & Pe. Cy. & oẽs in. l. cum virũ. C. de fideicom. per tex. illius. l. & l. in conditionibus. infrà de condi. & demon. l. quoties. in multis caſibus. ŝ. de hære. inſtitu. ¶ Opp. de. l. & puto. §. iulianus ſuprà. fa. erc. Sol. vt ibi. ¶ Opp. fortiſſimè extra gl. nonne generi per ſpeciem derogatur? quia genus per ſpecies videtur exemptum, vt. l. vxorem. §. codicillis. & §. teſtamẽto. ŝ. titu. ij. Itẽ per legatum partis catenus videtur recedere à legato toti⁹. vt. l. cũ qõ. C. de leg. ergo cũ prĩo legauit fundum, & ſic totũ poſtea vſumfructũ & ſic partẽ: vr̃ receſſum in eo à le-

2 gato totius. Sol. † qñq̃ vni legat totum vniuerſale vt gen⁹: alij legat pars vt ſpecies. tũc generi p ſpeciem derogat. rõ eſt: qa illud legatũ gñis ṽificat ĩ qualibet ſui ſpecie: qa iſtud genus aĩal: cõpetit cuilibet in diuiduo. Qñq̃ vni legat totũ ĩtegrale: alij legat pars quota, nõ ſubſtãtialis: & tũc idẽ: qa ĩ pte videt receſſum à legato totius: vt. l. cũ qõ. C. de leg. rõ eſt: quia in partibus remanẽtibus nomẽ fundi põt remanere ex diſpõne defuncti, vt ibi. Qñq̃ legat vni totũ integrale: alij pars ſubſtãtialis: vt in caſu. l. nr̃æ. nã vſuſfruct⁹ eſt pars ſubſtãtialis fundi: & tũc in illa parte cõcurrunt. rõ: qa vſufructu deducto primũ legatũ non remaneret verificatũ: qa nõ remaneret nomẽ fundi. ꝓbat. ĩ. de ver. ob. l. q vſũfructũ. & hãc rõnẽ põit gl. ŝ. de vſufru. acc. l. idẽ nerati⁹. §. nõ ſolũ. & ita dicit Ol. Ego di-

c xi[c]. aliquãtulũ latius. ŝ. tit. ij. l. re cõiuncti. in. iiij. col. &

3 per hoc forte † eſſet dicẽdũ ſi teſtator legat vni domũ b & alij legaret aliquam partem ſubſtãtialem domus qua detracta nomen domus non remaneret, ꝙ in illa parte ambo legatarij deberent concurrere.

LEX. XXI.

T Itio. ¶ Iſta. l. innuit hîc ꝙ ĩ alternatiuis electio ſit hr̃dis. Contrà in. l. lucius. ŝ. de leg. ij. Solu. intellige ꝙ hîc verba executiua fuerũt ad hęredem directa, vt ibi not. b

LEX. XXII.

P Atrimonii. ¶ Not. ꝙ idẽ eſt dicere lego omnibus annis: quod annis ſingulis. Quærit b gl. an hoc ſit legatum vſuſfr. Dicit glo. ꝙ non: & bene, per ea quæ no. in. l. ſi quis ita. ŝ. de vſufru. dicam. ĩ. eo. in. l. fundi trebatiani.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructuarius qui percepit fructus ante præſtitam cautionẽ ſciente, & patiente hærede, facit illos ſuos.*

LEX. XXIIII.

V Xori vſufructu. Hæc. l. c diuiditur principaliter in duas partes. Primò loquitur in pecunia fenerata per defunctũ. Sc̃do in fenerata p hæredem. ſecunda ibi, non idem ſeruabit. Itẽ prima diuidit in duas: & ſecũda in alias d duas: vt patebit ĩ litera: & hęc diuiſio ſufficit ꝓ ſummario. vl' dicas, Vſurę pecunię feneratæ per defunctũ qñcũq̃ currẽtes debent fructuario cauẽti: ſed ſi p hęredẽ fuit fenerata tpe morę debent. h. d. ¶ In ṽſic. nõ idẽ &c. iſte ṽ. legit duob⁹ modis. prĩo mõ ꝙ ponat vnũ caſum. alio mõ ꝙ ponat duos caſus: & iſta eſt vera lec. & ipſam ꝓſequor. vos habetis hîc glo. duas

1 magnas q̃ tẽdũt ad poſitionẽ caſus. ¶ † Quæro an fructuari⁹ faciat fructus ſuos ante ſatiſdationẽ præſtitã? Quidã vt Old. ꝙ non, per hũc text. Alij ꝙ ſic: & iſta fuit opi. Azo. Cy. tangit. C. de vſufr. l. vſufructu. & ꝓ opi. Oldr. eſt gl. ŝ. de vſufruc. l. ſi fur. & ĩ. de vſuſca. l. ſi homo. & C. de ſecun. nup. l. hac edictali. §. his illud. in gl. ſuper verbo fideiuſsionẽ. & C. de vſufru. l. vſufructu. & ŝ. de vſufruct. l. ſi cuius, in prima gl. & l. vtifrui. §. ſi aliàs. l. fructuario. §. fi. ŝ. ſi vſufr. pe. & ŝ. de rei vẽd. l. & ex diuerſo. in princ. glo. mag. In contrarium pro Azo. allego tex. in. d. l. hac edictali. §. ſinautem vtraq̃. Solu. quãdoq̃ vſufructuarius ipſe non percipit fructus: ſed proprietarius, vel alius: & tunc fructuario

d non debent reſtitui[d] ante præſtitam cautionẽ percepti: vt hîc. quandoq̃ percipiuntur fructus ab ipſo fructuario: & tunc aut hæredibus ſeu proprietario ſciente & patiente: & tunc facit fructus ſuos ita intelligo oppo. Azo. hîc poſitam. & eſt caſus in dicto. §. ſinautem vtraque. ſi verò ipſi ignorant nec patiuntur: tũc fructus ſuos non facit. ita intelligo text. & gloſſ. in contrarium allegatum. & tene menti. & ſic de facto conſului pluries.

an ſciuerit ſe teneri ſatiſdare, & nō facit fructus ſuos. aut ignorauit, & talis error iuris excuſat, & īducit bonā fidē quo ad fruct⁹. & vide Bar.in.l.iiij.ad finē de vſufr. ſed mihi vr̄ qđ abſonū nō eēt, qđ in fructu rerū q vſu cōſumunt̄ quia cautio eſt de ſubſtātia. & nō niſi ea pſtita dicat̄ vſuſfruct ꝯſtitutus, vt no. Ia.bu. Bar.Bal. & Sali.in.d l.j.C.de vſuſfru. quòd ī illis nullo caſu vſufruc. lucrat̄ fruct⁹ ſatiſd. nō pſtita. & ita eſt caſus in hac.l.q̄ loquitur ī pecunia: ī vſufru. verò rerū quę vſu non cōſumunt̄ pcedat diſtin.Bar. & doct. hic qđ no. quia nō reperi hoc ab aliquo dictū, niſi rñdeamus qđ hæres patiēdo vſufrūctuariū pcipere fructus, videt̄ remittere ſatiſdat. quā ſicut expreſſe remittere poteſt: vt no.in.l.j. C.de vſufr.& in.l.j. ş.eod.ti.& in.c.fi.de pig.ita & tacitè. argu.l.cū qđ. ff.ſi cer. peta.& qđ not.Bar. in.l.q̄ dotis.ſol.matri. itē ad intellectū iſtorum vide ſing. Bal.in.l.ij.in fin.C. cōmunia de le. vbi dicit qđ hęc ſunt vera quo ad traditionem. vſuſfruct⁹, & vt dicat̄ eſſe ī eſſentia, nō requirit̄ cautio. vnde ſi hr̄s negaret vſumfructū teneret̄ ad fructus. itē hoc intelligit̄ vt not. per Bar. in. l.j. C.de vſu.& fruc. lega. in.iiij.col. adde quod cū deciſione Bar. trāſit Bal.cōſi. cxcvij.libr.ij.& an debeat pſtari cautio cū legata ſunt bona mobilia, vide Fede.conſi.xlvj. & an ſi vſufructuari⁹ nec ī morte, nec in vita præſtitit cautionē, an hæres eius poſsit petere vſum fructum temporis pręteriti, vide Pau. de ca. cōſi.ccxl.

Serapium.

¶ Op.de.l.cū hęres.§.ſtichus ĵ de ſta.lib.Sol.vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Fructus præteriti licèt non ueniant in reſtitutione fideicōmiſ. tamē in quartā imputant̄.*

LEX. XXV.

Qui fructus.

¶ Non valet relictum quo fructuarius de re cū fructibus reſtituēda proprietario poſt mortē ſuā grauet̄. h.d. not.tex. ibi, etenim &c. ¶ Op.& videt̄ quòd † fructus præteriti nō veniāt in reſtitutionē quoquo modo: vt.l.iij.fideicōmiſſariā. ĵ.ad tre. So. nō veniūt in reſtitutionē, ſed in quartā cōputant̄, vt ibi plenè: diſtingue vt ibi. ¶ Opp.& videt̄ qđ in dubio debeat intelligi de fructibus præteritis, vt legatū valeat. Sol.tex.hîc ſoluit qui dicit imperitia lapſus. & ſi nō credebat fundū reddire cū fructib⁹ ad hærede: & iſtā imperitiā præſumit hîc iuriſcōſultus dū dicit, reditus futuri &c. vel aliter ideo nō intelligit de præteritis: qa ſi hoc eſſet, legatū eſſet nullū: vel quaſi modicū commodū haberet: vt l.ſi res.ş.de leg.j.& l. qui cōcubinā.§. qui hortos.ş.de leg.iij. Sed ſi aſſumerem⁹ illam interpretatonē, vt intelligamus de fructib⁹ præteritis: primū legatū eſſet quaſi nullius effectus, ſi aſſumim⁹ ſecundā interpræ tationē, & intelligamus de futuris legatū ſecūdū erit nullius effectus: & ideo in dubio pręualet primū legatum: & illa verba vident̄ adiecta gratia dubitationis tollendæ. ar.l.qui mutuā.ş.manda.

SVMMARIVM.

1 *Spes uſuſfuctus iam cōſtituti, ſicut finitur morte. ita ſpes uſuſfructus conſtituendi.*
2 *Legatū in diem quo ad tranſmiſsionē ſtatim cedit à die mortis, non quo ad dominij acquiſitionē: quia niſi die adueniēte.*
3 *Vſuſfuctus relictus hæredi intelligitur de primo hærede.*
4 *Spes uſusfructus non perit capitis diminutione, ſi die aduenięte uſuſfructuarius ſit capax.*

LEX. XXVI.

Sempronius.

Sicut † morte finit̄ ſpes vſuſfruct⁹ iā cōſtituti: ita finit̄ ſpes vſuſfructus cōſtituēdi.h.d. ¶ Not. † quòd legatū in diē ſtatim cedit à die mortis, quo ad tranſmiſsionē, ſed quo ad dominij acquiſitionem non cedit, niſi adueniente die. ¶ No. † illud qđ in.l.antiquitas.C.de vſufru.dicit̄, ſi relinquitur ſi vſuſfruct⁹ heredi, ītelligit̄ de primo herede. Idē ſimpliciter dicit̄ deducto vſufr. nō facta mētione heredis: qa de primo hærede intelligit̄. caſus eſt hic, & l.qui vſumfructū.§.j.ver.hoc ita.ş.de vſufr. ¶ † Quęro. ego dixi quòd hic vſuſfructus perit morte: ſed an capitis diminutione ſpes vſuſfructus perit? hic videt̄ quod ſic: qa cōiungit mortē, & capitis diminutionē. Contratiū puto ſi adueniēte die ſit capax ſecūdùm diſtinctionē.l.intercidit.ĵ.de condi.& demon.& l.ſed & ſi in cōditione.§.ſolemus.ş.de hære.inſtit.

Si fundus.

¶ Plures cōiūcti ad vnā portionē vocant̄ cū alio diſiūcto.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Legari illi non poteſt cum qua eſt matrimonium illicitum.*

LEX. XXVII.

Uxori maritus.

Qđ poſtea apparet indebitè ſolutum repetit̄.h.d. ¶ No.quòd illi cum qua qs habet matrimoniū illicitū nō pōt legatari, † vt.l.ij.ĵ.de his quib⁹ vt indi. ¶ Op. de.l. pfectus.ş de ri.nup. & l.ij.ĵ. de his qbus vt indi. So.hîc vxor erat ſciēs: ibi ignorās. ¶ Quæro à quo repetet̄ vſuſfruct⁹. tex. hoc nō aperit hîc. ſed puto qđ repetat̄ à fiſco: vt.l.ij.ĵ. de his qui.vt indi.

SVMMARIVM.

1 *Onera quæ pertinent ad fructuarium.*

LEX. XXVIII.

Quero.

b Vſufructuari⁹ tenet̄ ad ſoluēdum collectā, & alias pręſtationes.h.d. ſile habet̄ in.l. hactenus.ş. de vſufru. ¶ Opp.gl.de.l.qui concubinā.§.q hortos. ş. de le.iij. Dicit glo. ſo.vt ibi. vel dic vt dicā.ĵ. proxi.cōtrario. ¶ Item op.de.l.pe.§.fi.ş.de le.iij.dicit gl.ſol.vt ibi.& bñ. Dicit eñ illa gl. quędā ſunt onera † q̄ debent̄ pro habēdo ipſo iure fructuū percipiēdorū: & iſtud onus nō pertinet ad fructuariū, vt in cōtrarijs. Quędā ſunt onera q̄ habito illo iure imponunt̄ pro fructibus vel prædio, vel pſonę pro pdio: & iſta onera pertinēt ad fructuarium: vt hic. & iſta eſt veriſsima ſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructu legato, & per fideicommiſſum relicto inſpicitur potius perſona fideicommiſſarij quàm legatarij.*
2 *Vſuſfructus receptus procuratoris nomine, an tranſferatur in dominum abſq; ceſsione?*
3 *Emphyteuſis recepta pro ſe & nomine fratris ſui, quòd dicatur finita in perſona fratris decedentis ante ceſsionem ſibi factam à fratre uel ante rati habitionem.*

LEX. XXIX.

Si quis Vſumfruct.

a Vſufructu legato, & p fideicōmiſſū relicto īſpicit̄ potius perſona fideicōmiſſarij quàm legatarij.h.d. ¶ Opp. de.l.ſi quis titio.in prī.ş.de leg.ij.ſol. illud quod dicit̄ in fi. vt idē &c. intellige eſſe verū ſi fideicōmiſſario eſt facta reſtitutio. ſecus ſi ante fideicōmiſſum defiCeret: & cōcordātiæ ſunt in gl. ¶ Itē op.j.de noua.l.ſi vſuſfruct⁹. & ſol.ma.l.vſufru.ſol. vſuſfructus reſtituit̄ alteri de volūtate primi defūcti q cōſtituit vſumfructū: vt hîc. in cōtrarijs verò nō reſtituit̄ alteri ex volūtate dñi. ¶ † Quero aliqs recipit vſumfructū pcuratorio noīe titij: vtrùm iſte vſuſfruct⁹ cōſtituat̄ ex pſona pcuratoris vel dñi? Sol.ī vſufructu q non pōt cedi: & in certis q̄ nō pñt cedi, ſi aliqs ſtipulet̄ procuratorio noīe directò, querit̄ dño nō ex ceſsione, caſus eſt ī gl.in.l.q ita.§.j.ad trebel. & ideo cū incipiat vſuſfructus ex pſona dñi, cū pſona ipſius dñi finiret̄. Itē ſi diceres quod inciperet à perſona pcuratoris: & pcurator teneret̄ cedere dño: tñ ex pſona dñi finiret̄, per hāc.l.cū ſi. ¶ † Quæro, aliqs recepit fundū in emphyteuſim p ſe & noīe fratris ſui: modò ille frater deceſſit ante ceſsionē ſibi factā de emphyteuſi & ante rati habitionē: quærit̄ an ex pſona illius fratris finiat̄ ſicut ſi ipſe pprie recepiſſet. Dicit Pe. quòd ſic.c caſus eſt in ſimili in.l. fundū mihi cū venderes. de act.em. & ita de facto per illam.l. determinaui.

SVMMARIVM.

1 *Conditio ſub qua legatum diuiduum debet reſolui ſi impletur. pro parte: pro parte reſoluitur.*
2 *Satiſfacere an dicatur qui ſatiſdat?*
3 *Statuto diſponente quòd cui non eſt ſolutū pretium æquè habeat ſtipendiū quolibet menſe, donec ſibi ſatiſfiat. quod ſi eſt ſatiſfactū pro parte: pro parte habebit caualcatā.*
4 *Emens fundum à duobus cum pacto de reuendēdo, nō tenetur reddere partem alteri reemere uolenti.*
5 *Vendere eſt factum, licèt non merum.*
6 *Diſpoſitio huius.l. quòd non habeat locum, quando prædium eſt in reſtitutione dotis.*

LEX. XXX.

Cui Vſuſfructus.

Cōditiōe † ſub qua legatū diuiduū debet reſolui impleta p parte: legatū p parte reſoluit̄.h.d.no.l. ¶ Op.hîc d dicit̄ donec ſatiſfieret † & iſtud verbū verificat̄ præſtādo ſatiſfactionē, ſiue ſatiſdationē. cōtra hoc videt̄ quòd requirat pfectā ſolutionē: vt in aut̄.ſi qñ.C.de cōſti. pe.& l.ſi rē.§.ſatiſfactū.ş.de pig.act. Ideo gl. exponit hîc ſatiſfieret.i.ſatiſdaret: qa cōſtabat de volūtate defuncti quòd de ſatiſdatione intelligeretur. Itē videtur quòd pro dote nō ſatiſdet̄, vt.l.j.C.ne fideiuſ.do. den. Sol.hîc ſoluto matri.ibi: eo cōſtāte. de quo plenè dixi in.l.ſi cōſtāte.§.quoties.ş.ſo.mat. Itē op. ş.fa erc. de.l.inter cohæredes.§. vſufruct. Dicit gl.hîc procedit de æquitate: ibi de vigore. vel ſolue vt ibi, & melius. ¶ Vlt.op. qđ non ſufficiat vnū ſoluere, vt.C.de diſtra.pig.l.vnus & ş.de pign.act.l.ſi neceſſarias.§.ſi vnus. Rñ. ſecūdùm qđ dicūt doc. qđ ibi obligatio incipit à defuncto, cui nō pderat ſolutio particularis: hîc verò ſatiſfactio dotis erat in cōditiōe quātùm ad legatū vſuſfruct⁹: & inceperat ab ipſis hæredib⁹. & iō pōt diuidi ſicut in alijs cōditionib⁹ diuiduis: q̄ à plurib⁹ admittant̄, vt.l.pe.ĵ.de cōdi. & demō.ī j.ij.& iij. caſu. Dicetis vos: imo nō ſufficit impleri p parte: qa teſtator voluit impleri totā: qa dicit totius dotis ſatiſfieret. Rñ. debet ſic intelligi qđ habeat vſumfructū totū, donec ei ſatiſfiat totius dotis: & ſi ſatiſfit p parte nō habeat totū, ſed habeat partē. ita vr̄ ītelligere iuriſcōſult⁹ hîc. qđ tene mēti ad † .q. Dicit ſtatutū quòd cui non

¶ Semproni⁹. Not. ſing.l. quòd legatū in diem nō cedit à die mortis quo ad dñij acqſitionē, ſed quo ad trāſmiſsionē. adde gl.& doc.ī l.ſi ita ſit ſcriptū.§. j.de le.ij.& gl. Bal. & doc.in.l.ſi ſeruus titij.ş. de legatis.ij. Bar.in.l.j. in.iij.col. C.cōia de leg.& in l.fi.§.j.eod.ti. & eſt ſingu. caſus ſecundùm Imo. in.l.j.de le.j.in penul.co. ad de qđ cōſuluit Bal. cōſi. ccxcix.lib.iij.

b ¶ Quæro. Et vide Abb.in cōſ.cxxix. ad qđ allegat iſtā.l. Pet. in repetitione ca. ſi ppter tua. de reſcri. lib. vj. And. Barba.

b ¶ Quæro. onus collectarū pertinet ad vſufructuariū. Ad de Bar.in.l.his verbis.§. idē teſtōr. de leg. iij. & faciūt ad q. de qua dixi. ş.tit. j. l. ſeio. §. medico. Cy.in.l.apud iulia. §.heres de le.j. aliter intelligit: vt ibi dixi poſt Imo.

c ¶ Dicit quòd ſic. Vide Bar. latè in.l. ſi mihi & titio. de verbo.obli. p Rap. in.l.ſi cui fundus. de cōdi.& demō.& aliquid in. d.l.ſi mihi.

d ¶ Opp. hîc. & vide.l.j.ff.qui ſatiſda. cog. & ibi Bal. in.l. iiij.§.fi.ff.de re iud. Andre. Barba.

a ¶ Vltimò facit ad q. I dē no. Bar. in d. l. si qs aliā. idē tenet Bal. ī l. ij. C. de pac. inter emp. & vide Bar. ī cōsi. inci. Angelo⁹ est. cō. cxcv. & aliqd p Paul. de ca. ī cōs. cccxlj. ici. ī Christi noīe amē. in hoc passu duo sūt ꝓpter q̄ &c. & vide Raph. in l. cui fund⁹. de cōd. & de mō. & ī l. si mihi & titio. de ver. ob. sub dit tñ ꝙ si vnus ex hæredib⁹ vellet totum retinere, sibi permittitur.

a ¶ Vltiō facit ad. q. & vide Io. de imo. in cōsilio. suo. clx. Andr. Bar.

b ¶ Is qs fundū. Istū tex. allegat Bal. & Imo. no. ī l. serui electiōe. de le. j. §. fi. & vide pleni⁹ Bar. in l. qui Romæ. §. fin. in. x. q. de ver. ob.

c ¶ Itē licēt exceptio. Vide ad hoc Pañ. cōs. xx. in fi. ī ij. vo. & consi. lxij. in. iiij. col. eo. vol. & cōsi. lxxxviij. in. j. dub.

d ¶ Firmet regulā. vtrū exceptio firmet regulā, & istā intellige vt no. per Bar. ī l. nā qd liquidē. §. itē si quis. j. de penu. leg. & vide Bal. in. l. qsitū. j. de fund. īstr. & qd dixi in. d. l. nā qd. §. fi. & vide bar. ī. l. j. ī fi. de re. iur. & idē ibi Ang. & Bar. in. l. in his. s̄. de legi. p doc. ī. c. q ad agendū. §. j. de ꝓcur. in. vj. & vide bonū tex. ī. l. pe. de priui. cre. & vide Anch. in. d. c. qui ad agendum.

e ¶ Itē no. Et vide qd no. Bal. ī. l. ex facto §. rerū. s̄. de here. insti. & qd no. in. l. si chor⁹. §. j. & l. si fundus legatus. & l. si mihi meuia. §. fi. de leg. iij. & in. l. p̄dia. j. de fun. instru. qd limita, nisi ad aliud nō posset referri legatū: quia tunc venit merces. glos. est sing. in. l. pediculis. §. itē cū quereretur ff. de auro. & argē. leg. & vide qd no. Bal. in. l. certi iuris. C. loca. secundò. limita vt hîc p Bar. Andr. barba.

e ¶ Itē no. remediū est ꝙ dicat siue sint cui nō est solutū ꝑtiū equi, debeat dari totū stipēdiū quolibet mēse, donec sibi satisfiat. certē si ꝓparte est solutū ꝑtiū equi ꝓ parte habere debet de caualcata. casus est hîc. 4 ¶ † Vltiō facit ad. q. a in qua cōsului ī ciuitate spoleti: qdā emit fundū à duob⁹ hoc acto ꝙ teneat eis fundū reuēdere si intra mēsem reemere voluerint: mōvn⁹ ex illis vult reemere partē suā: ali⁹ nō. qro an teneat emptor reuēdere? Determinaui ꝙ nō. cū em̄ emptio fuerit facta vno ꝑtio: nō tenet reuēdere nisi totū reuēdat: vt. l. qd autē. §. fi. & l. seq. & l. ꝙ si vno. s̄. de in diē addic. nō enim est verisile ꝙ ille vnā partē rei vellet, si aliā nō haberet, vt. l. si quis aliā. j. de so. Nō ob. hec. l. qa hec loquit qñ cōditio ē diuidua: & apponit ad resolutionē alicui⁹ diuidui. sed ī. q. ꝓposita reuēdere nō est qd diuiduū: sed indiuiduū. qd apparet: qa vendi cōtinet rem tradi qd est qd indiuiduū: vt. j. de vb. obl. l. stipulatiōes nō diuidunt. Præterea res nō affert tātā vtilitatē in parte respectū partis quātā ī toto respectu toti⁹. ꝑterea, si hoc esset verū, incideret inuit⁹ ī cōionē: quod nō est cōueniēs, vt no. in. l. si. s̄. de cōtrahē. emp. l. fund⁹. expone vt. l. si qs aliā. j. de sol. i. nō est qd diuiduū, sed indiuiduū. ꝓ hoc etiā qd no. in. l. certi cōdictio. s̄. si cer. pet. ī gl. ma. vbi 5 dicit † ꝙ vēdere est factū, licēt nō merū & ꝓ hoc dico in. l. nr̄a, si satisfactio cōtineret aliquid indiuiduū: 6 vt † quia dos cōtinet restitutionē p̄dij, nō haberet locū ista. l. sed habet locū tñ qñ dos cōtinet certā quātitatē pecuniȩ: ꝓ hoc facit. l. pe. j. de cōdi. & demon. ¶ Vltimò ista. l. facit cōtra gl. q̄ est in. l. cōi diuidūdo iu. s̄. cōi diuid. quæ ponit de heredib⁹ vnius emphyteutȩ de quo dixi in. l. fraudati. j. de publi.

SVMMARIVM.

1 *Detentatio habet uim traditionis, cum testator legat fundū ei qui nullum detinebat.*

Colono. † Tene menti ꝙ bñ legatur fundus à testatore ei qui habet fundi detentationem, nō agit vt sibi tradatur: quia illa detentatio habet vim traditionis. vt. l. non solùm. §. j. j. de vsuca. sed agit vt hæres eum liberet: vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio facta cum proprietario non præiudicat fructuario.*

LEX XXXI.

Is qui fundum. b † Diuisio facta cū ꝓprietario nō p̄iudicat fructuario. h. d. Op. de. l. iu. §. idē celsus. s̄. de act. em. vbi ius qd qs habet remanet tm̄ in illa parte q̄ debitori venit in partem: ideo huic mulieri debet remanere ī ea parte q̄ heredi obuenit in partē. dicit Pet. ibi creditor habet ius personale in fundo: hîc verò ius reale. & sic respicit totū fundū ꝓ indiuiso: ideo factū hr̄dis nō pōt p̄iudicare. cōtra hoc dictū Pet. op. de. l. cōi diuidūdo. §. si debitor. s̄. cōi diuidū. & l. cū in fundo. §. si fundus. s̄. de iure do. sol. ibi ille q diuisit habet ius diuidēdi ab eo q habebat ius ī re: vt puta creditor cui vr̄ dn̄s cōcedere, vt alienet alienatiōe necessaria, & etiā volūtaria ꝓ suo debito, vt l. nō est nouū. de acq. re. do. & ita loquit. §. si debitor. vel erat marit⁹ cui mulier vr̄ cōcessise oēm administrationē. & ita loquit. l. si fund⁹. & idē dicerē in. l. nr̄a: qa si diuisio fieret cū fructuario, p̄iudicaret dn̄o: qa fructuari⁹ q habet plenā administrationē in re, in qua habet vsumfructū vr̄ ꝓcurator ī rē suā: vt. l. j. ī fi. & l. seq. j. de op. no. nū. l. j. ī fi. & l. seq. s̄. vsufr. queād. ca. Predicta intelligo esse vera si sit actū noīe suo & dn̄i: aliās ītelligo ī dubio ꝙ noīe suo, vt. l. & magis. j. de sol. Ex p̄dictis distingue vtrū re diuisa remaneat ius tertij in parte q̄ debitori obuenit, vel in toto. aut ius erat ꝑsonale aut reale. & si reale: aut ille cū quo est facta diuisio habebat plenā administrationē, aut nō: vt dixi. s̄. & est no. materia. *Ideo eam nota.*

SVMMARIVM.

1 *Verba adulatoria ad honoratū directa, non inducunt dispositionem.*

LEX XXXII.

Generali. † Verba adulatoria ad honoratū directa nō inducūt dispōnē. h. d. de materia hui⁹. l. glo. tangit in l. peto. in prin. s̄. de leg. ij. ego plenissimē expediui. j. de dona. l. ex hac scriptura &c.

Filios. Verba à testōre ꝓlata debēt ītelligi vt aliqd operēt: ne aliās dispositio reddat inutilis. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Legatum generaliter non comprehendit merces & uenalia: & restringitur per speciale.*

2 *Obligans bona sua, non uidetur obligare quæ habet uenalia.*

3 *Exceptio licēt firmet regulam in casibus non exceptuatis, non tamen eam dilatat ut faciat sub ea comprehendi, quæ de sui natura non comprehenduntur.* f

4 *Frumentum quod erat in domo causa uendidi, non uenit in legato facto uxori de omnibus quæ in domo sunt.*

1 Vxori. † Legatū ḡnaliter, merces & venalia nō cōprehēdit: & p cōsequēs p speciale ḡnale restringit. h. d. ¶ † No. ex isto. §. qd dixi ī 2 summario. & p hoc dicit Iac. de are. ꝙ ille q obligat oīa bōa sua, nō vr̄ obligare q̄ habet venalia: vt hic cū si. sed iste. §. nō facit vt dicā. & facit. l. cū tabernā. ī pri. s̄. de pig. ¶ † Itē licēt exceptio c firmet regulā d in nō 3 exceptuatis: nō tñ eā dilatat, vt faciat sub ea cōprehēdi q̄ de sui natura nō cōprehēdunt. ita videt hîc: legaui em̄ vsumfructū oīm q̄ sunt in domo excepto argēto. Ista exceptio nō facit vt illud legatū cōprehēdat merces & venalia. ¶ † Itē not. e si testōr relin- 4 quit vxori oīa q̄ habet in domo: nō venit f frumētū qd erat ibi cā vēdēdi: vt hîc in ver. idē quęsijt cū ī salinis &c. qd tene mēti. Sed cōtra p̄dicta op. qñ in legato apponit signū vniuersale oē, tūc legatū nō recipit: restrictionē. l. pediculis. §. labeo. de aur. & ar. leg. & l. iulian⁹. ī pri. s̄. de le. iij. Sol. fateor ꝙ nō recipit limitationē, nisi eā quā testōr facit: vn̄ si testōr simplr̄ reliquisset vsumfructū oīm rerū suarū, fateor ꝙ oīa cederēt venalia, & nō venalia: vt dictis legib⁹. sed hic testōr reliquit vsumfructū rerū suarū & adiecit q̄ domi erāt: quæ verba limitāt primū legatū ḡnale: vt. l. ea tñ adiectio. s̄. de leg. iij. rn̄. hîc q̄rit de significatiōe isti⁹ limitatiōis q̄ domi erāt: & rn̄det ꝙ ea q̄ sunt venalia nō vident esse in domo. ista enim limitatio fuit indefinita, nec habuit signū vniuersale. secus si haberet: vt si dixisset quæ domi quoquo modo erāt: quia tunc ista limitatio nō restringeret. & sic patet ꝙ iste §. non facit ad ea quæ dixit Iac. de are. vt. s̄. dixi.

Lucius. Ad expēsas factas ꝓ fructib⁹ colligēdis fructuari⁹ tenet pro rata. h. d.

g Duas. g Finita causa finali in legato extīguit legatū: sec⁹ si aliud cōstat de mēte testatoris. h. d. ¶ Op. s̄. ti. j. l. liberto. §. fi. & gl. op. de. §. filiū ea. l. dicit gl. probabit eoipso ꝙ nō probat cōtrariū. Ista so. videt cōtra mentē huius tex. Rn̄deo ergo ad contrariū ꝙ ibi fuit nudus minister: hîc verò fuit legatarius: vt expresē dicunt verba legati &c. sed in cōtrario erat dubiū: vnde in dubio p̄sumitur vt minister. Tamen in solutione huius contrarij multum dubito precipuē in solutione illius. §. fi.

Hæredis. Vsusfruct⁹ surrogat⁹ in locū annui legati debet sequi naturam ipsius. h. d. secūdū Dy. ¶ Op. ꝙ imo ad hæredē pertineat: vt. l. defuncta. in prin. s̄. de vsufru. & l. si vsufructuarius. s̄. qui. mo. vsusfruc. amit. solu. potes intelligere de reliquis antecedentis tp̄is ante mortē legatarij: & tunc nō est cōtra. sed si intelligis de reliquis tēporis preteriti post mortem legatarij tunc est cōtra. Quare dicit Dyn̄. hîc vsusfructus erat surrogatus in locum legati annui certe quātitatis. sicuti ergo si ibi decessērit in principio anni totum haberet: ita hîc in vsufructu totum habebit.

Vsumfructum. Cui relinquit vsusfructus partis bonorū pōt hæres soluere ęstimationē vel rem: & oñ⁹ tributorū pertinet ad legatariū vsusfructus. h. d. vsque ad fi. ¶ Opp. de. l. non amplius. §. fi. & l. se. s̄. de leg. j. Sol. hæc secundùm illam debet intelligi. h

SVMMARIVM.

1 *Legato generali habitationis, uel usufructus non derogatur per legatum proprietatis.*

2 *Prædia si pluribus relinquantur, & postea uxori usufructus omnium bonorum: omnes in usufructu concurrunt.*

LEX XXXIII.

Sempronio. Ego habeo istud principium pro 1 notabili. legato † generali habitationis, vel vsusfructus, nō derogatur per legatum proprietatis. h hoc dicit istud principium nota-

venalia, siue nō: vt voluit Bart. in. l. nā qd liquidē de penu. lega.

f ¶ Non venit. si testōr dicat: reliquo vxori oīa bona q̄ ī domo habeo: an veniat frumentū qd erat ī domo cā vendēdi, & vide qd no. Bart. in. l. diuus. de bo. dā. & Bal. in ru. C. de verbo. sig. & no. ꝙ pecunia non cederet vnq̄ ī hoc legato: qa semp dicit venalis, & para ta alienatiōi. l. vxorē. §. legauerat. de leg. iij. vbi est text. no. Bal. in. l. fi. C. de cōpē. & no. Bal. i. l. certi. in. vj. aliās. vij. q. C. locati. sed bñ venit in obligatiōe ḡnali. l. cū tabernā. §. fi. de pig. & dum hîc dicit ꝙ in legato ḡnali non veniunt venalia, nisi ad aliud referri nō possint vt in glo. §. itē cū quereret. & Bal. ī. d. rub. de vb. signi. bñ facit. l. fundus q locatus. s̄. de fun. instr. Itē cōtra no. hîc p Bar. videt tex. ī. d. §. itē cū qreret. & Bal. ī. d. rub. ī. iij. q. ī vb. signific. Sed aduerte ꝙ Bart. hîc sancte loquit: nā aut dico lego oē argētū, & tūc nō veniūt venalia argēta. d. l. pedicu. his aut dico lego oīa bona, aut vsumfructū oīm bonorū: & cōprehēdent venalia, vt. l. quoties. §. fi. de vsufr. & in fi. no. Imo. in. l. fin. in prin. j. de don. īter virum & vxo.

g ¶ Duas. habes hîc tex. ꝙ pr̄ īstituit filiū in ꝓprietate, & vsumfructum legauit filię: & sic priuat filiū vsufructu, licet aliter ad vsufructua. And. bar.

h ¶ Per legatū proprietatis nō derogat legato vsufru. vide Bal. in. l. quoties. in fin. C. fa. ercis. & Bar. in. l. si qs seruū. §. fi. de leg. ij. & vide ad Bar. hîc aliqd p Pau. de ca. in cōsil. ccxxxviij. īci. ī xpi noīe amē. ꝑfati santui⁹ Franciscus cū fuerit &c. & in consil. ccij. inci. ī christi nomine

amẽ.viso dicto pũ a cto obscurè & malè formato &c.adde q̃ cõsil. Paul.de ca.hic alle. vnũ hr̃ in antiquis, num. cxxxiij. & secũdũ in nouis.nu.xxiiij. Et vide Alex.ĩ cõsilio.lvj.col.j.in.iij. vol.Ia.tho.

a ¶Op.extra gl.Et vide Bar.in.l.si alij.§.eo.titu.Bald.in.l. quoties. C. famil. erc.And.Barb.

b ¶Vltimo hęc.l.Et vide Bal.latisimè ĩ.l.j.C.q̃n nõ petẽ. par.pet accr. And. Barb.

c ¶Vxori vsumfructũ.no.istã.l.cõiuncta.gl.in vs.fundũ. q̃ si lego fundũ videor legare villam ibi positã secundũ Bal.ĩ.l.j.C.e.de le. & facit ista.l.ad.q. disputatã per Ric. ma.q̃ si testõr relinquit vxori suę villã toto tpe vitę suę donec honestè vixerit sine viro, & post vitã suã deueniat ad titium.q̃ si postea dicta vxor trãseat ad secunda vota:& sic expirauit legatũ:dicta villa remanet penes hr̃dẽ, & expectat̃ dies mortis anq̃ deueniat ĩ titiũ.cõtrariũ determinat Richa.malũ.in.d.sua disputatiõe ĩci. qđ ĩ suo testõ sic dixit. per.l.si ita.q̃n di.le. ce. &.l.mulier. §.j. ad treb.& ita determinat ipse nõ ob. hac.l.&.l.de qb⁹.§. qđã.el.ij.de cõdi.& demon. itẽ facit ad pulchrã.q. Spe.hic positã ĩ ti.de ẽpti. §.nũc aliqua.versi. cxlv. & ibi Io.an. adde ad.q.Ric.bal. consil.ccccij.li.iiij.

d ☞Sensus huius.§. op. est ĩperfectus. Tu dic meli⁹ ex fi de scripti exẽplaris.Itẽ op.extra gl. q̃ non vr̃ interesse quõ finiat vsusfru. ar.l.mulier.ĩ prin.j. ad treb.&.l.ij.C.de ĩsti.& substi.sol.ibi erat &c.Ad ista aduerte:quia sine eis nũq̃ Bar.itellexisset.Alex.Ioseus.

e ¶Dicit Roma.magna limitatio ad.l. cum alienam.adde glosl.Bart.& Imo.

bile est meo iudicio.¶Opp.extra gl.ᵃg̃ni per spẽm derogat̃, vt.l.vxorẽ.§.codicillis.&.§.felicissimo.§.de leg.iij.hĩc verò nõ derogat̃:quare malè.so.ibi est genus & spẽs ꝓpriè:qa vtrũq̃ erat legatũ ꝓprietatis. hĩc verò in vno erat legatũ habitationis,in alio legatũ fundi simpl'r : vñ videnẽ quodãmodo spẽs differentes.& secũdũ hoc ꝓcedit glo.cũ dicit,qa perinde erit acsi habitatio & domus essent spãl'r legatę:quia in legato habitatiõis cõcurrent ambo.vt.l.si alij.§.e. qđ tene bene mẽti:qa† quotidie relinquunt̃ prædia pluribus:& postea dicit testõr.vxori,lego vsumfructũ bonorũ:qa in vsufructu oẽs cõcurrẽt.qđ tene mẽti.

Ex his verbis.

Quæro qđ poterat esse dubium in.l.nostra? Rñ. quia liberti habitabãt cũ patrono iure familiaritatis tanq̃ clientes:vt.l.ij.§. de vsu & habi.cum.l.seq.quo ergo debet̃ eis habitatio, cũ testõr habitationẽ non prędstabat? Hãc dubitationẽ remouet iuriscõsult⁹, vt illa habitatio quę prędstabat̃ tanquã clienti & seruitori,nunc præstetur iure habitationis,& seruitutis.

Codicillis.

Si hæres grauat̃ aliquid pati: intelligit̃ grauatus vt patiat̃ eo modo quo patiebatur defunctus.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum relictum post mortem omnium, ab ultimo decedente uidetur esse relictum.*
2 *Verbum accrescat,inducit fideicommissum.*
3 *Relictum simpliciter post mortem aliquorũ, intelligitur post mortem omnium.*
4 *Testator instituto filio si dicat, si filius meus decesserit sine liberis,uel eorum liberi sine liberis. an fideicommissum ui detur datũ à liberis:an uerò ab hæredib⁹ primo institutis?*
5 *Emphyteusis si est concessa duobus & unus moriatur, an alij accrescat uel ad ecclesiã redeat?*

LEX XXXIIII.

Codicillis.†Fideicõmissum relictum post mortem oĩm,ab vltimo decedente videt̃ esse relictũ.h.d.& est notabilis casus. Not.quod dixi in summario.Secũdò no.†q̃ verbũ accrescat,in ducit fideicõmissũ,de hoc dic vt in.l.centurio.§.de vul.& pu. † Tertiò no.q̃ q̃n relinq̃t post mortẽ aliquorũ simpl'r:intelligit̃ post mortẽ oĩm.qđ qual'r in telligat̃,dicã.j.¶Itẽ op.de.l.fi.§.si filiũ.§.de le.ij.&.l. lucius.§.caio.j.ad tre. vbi dicit̃ q̃ ex parte vnius decedẽtis statim fideicõmissum inducit̃.Rñdet glo.q̃ hĩc inducit̃ ex vi repetitiõis p̃cedẽtis legati:vbi fuit dictũ q̃ deueniat de vno in aliũ. Itẽ est verbum hoc amplius,quod cessat in.l.cõtraria. Sed ista repetitio nõ põt intelligi repetita : quia in secundo casu legata est habitatio:vñ non põt intelligi q̃ vno decente deueniat in aliũ ꝓprietas. Item nõ põt intelligi,q̃ ab vltimo decedente videat̃ relictũ fideicõmissum proprietatis,cum eis proprietas relicta nõ esset.dico ergo q̃ in legibus contrarijs illa verba post mortem eorum respiciunt diuersos effectus: quia à quolibet est relictum fideicõmissum pro se : ideo nõ resoluit̃ in singularitates:sed hĩc respicit vnũ effectum: quia fideicommissum proprietatis est relictũ post mortem eorum ab hærede : & sic vnũ fideicõmissum est s.ab herede,nõ ab ipsis morientibus.vel sol.alter:ibi loquit̃ q̃n p̃cesserat relictũ ꝓprietatis:quo casu post emolumentũ quęsitũ non est locus iuri accre. meritò vno decedẽte in eius persona est locus fideicõmissi:quia aliter hæres vel legatarius nõ põt de hoc cõqueri:quia sua nõ interest:& sic nõ superest persona q̃ ex p̃sumpta volũtate defuncti substitutũ excludat.hĩc verò loquit̃ in relicto habitationis in quo inter eos est loc⁹ iuri accrescẽdi,sicut in vsufructu:vt.l. j.in fi.de vsufr.accre.iõ requirit̃ mors vtriusq̃ : quia superuiuentis interest, sicut q̃n testõr expsse reseruauit sibi ius accrescẽdi : vt in primo casu huius.l.& sicut in substitutione vulgari, vt.l.quãuis.C.de impu.& ali.sub.& determinaui plenissimè in.l.heredes mei.§.cum ita.j.ad treb. Item hæc.l.videtur facere †cõtra me in eo quod dixi.§.de le.iij.l.sed & si sic.dicit testator, si filius meus decesserit sine liberis, vel eius liberi sine liberis deueniat in sempronium : an videat̃ fideicõmissum datũ à liberis:an verò ab hæredibus primò institutis:& ibi determinaui q̃ videt̃ relictũ ab hæredibus institutis.Ad hãc.l.rñdeo,& dico q̃ ibi fideicõmissum aliter valere nõ poterat:vnde intelligitur eo modo quo valere potest : hĩc verò potest valere fideicommissum siue sit relictum à primo,siue à secundo.Item cõtra.l.nostrã facit.l.si seruus.§.qui margaritã.§.de leg.j.vbi fideicõmissum in dubio intelligit̃ datũ ab hæredibus.Sol.istud est verum vbi testator legat rem legatã:quia tunc legatũ videt̃ à legatario,vt hĩc. Vltimò hęc.l.ᵇinducit̃ per Dy.ad.q.†si duobus est concessa emphyteusis,& vn⁹ moriat̃:an accrescat alij vel redeat ad ecclesiã. dixi plenè.j.de verb.oblig.l.si mihi & titio.& ibi per Dy.& per Cy.C.quando non pe.par.*pe.accresc.l.j.*

SVMMARIVM.

1 *Decima hæreditatis qualiter intelligatur?*

Qui semproniam.

Fideicommissum relictũ à curatore quẽ quis putabat legitimè datũ ab herede scripto debet̃.h.d.¶Quæro quantũ habebit męuia:& quantũ sempronia ex ista hereditate.† & qualiter intelligit̃ verbũ decima? Videte:quędam sunt nomina numeralia:vt duę partes,tres partes, quatuor partes &c. & tunc in dubio intelliguntur duæ partes de.xij.tres partes de.xij.vt.l.interdũ.§.j.§.de here.insti.&.l.cũ questio.C.de leg.& insti.de hęre.insti.§.hereditas.nisi aliter appareat de voluntate disponentiũ : vt ibi dixi.& probat̃ in.l.qui nõ militabat.§.j.de hęre.insti.quędã sunt nomina quotę:secunda, tertia,quarta:& tũc debet intelligi decima.s.toti⁹ hereditatis,faciẽdo.x.partes hr̃ditatis.& tertia debet intelligi de tota hr̃ditate faciendo tres partes totius hereditatis:vt.l.interdũ.in fi.§.de hęre.insti. & ita hĩc quilibet habebit decimã toti⁹ hereditatis faciẽdo.x.partes toti⁹ hereditatis.& ex hoc apparet vtilitas fideicommissi : quia quilibett habet vsumfructum pro virili, cum non habeat nisi decimam totius hæreditatis.

¶ Et ex his possunt decidi multę.q.Arbiter dicit in sñia sic:adiudico titio duas partes talis domus.vtrũm intelligant̃ duę partes de tribus,an de.xij. vel de centũ?certè dico q̃ intelligent̃ due partes de.xij.per ea quę.§.dixi.tñ oĩa p̃dicta loquunt̃ in hereditate:sed in alijs reb⁹ bonũ esset hoc habere expressum.sed gl.est.j.de stipu.seruo.l.proinde.in prin.facit ad prędicta quędam parua glo.in verbo duas.in.l.post emancipationẽ.in princ.§.de le.ij.

Hæc tam ex scripto quàm ex Veneto exemplari fideliter addidimus.

SVMMARIVM.

1 *Conditio & dies si apponuntur in legato,licèt cõditio extiterit:tamẽ dies erit expectãda.*
2 *Dictio tunc,denotat temporis extremitatem.*

LEX XXXV.

Vxori vsumfructum.

c 1 Licèt † extiterit cõditio: tamẽ expetanda est dies q̃ superest.h.d.¶Opp.de.l.aliquãdo.§.ad velle.&.l. fund⁹.§.si vsufr.pet.sol.ibi est tãtũ cõditio:hĩc verò dies est & cõditio.vnde debet expectari dies,vt.l.ĩ illa stipu.j.de ver.obl.vel dic quod

2 †hoc operatur dictio tunc: quę extremitatem tpis significat,vt.l.iiij.in fin.

d j.de cõdi.& demõ.ᵈItem op.vt glo.& solu. ibi erat quedã conditio necessaria quo ad acquisitionẽ:ideo quocunq̃ modo existat non interest,plenè dic vt dixi in.l.gallus.§.& quid si tantùm.§.de lib.& posthu.sed hĩc fuit voluntaria:quia statim potuit testator legare purè.Item oppo.de.l.liberto.§. fi.§.ti.j.solu.ibi ad finiendũ causam finalem pubertatis aduentus erat necessarius:ideo non interest quomodo existat.

SVMMARIVM.

1 *Ius habẽs in re,uidetur in dubio legare rẽ respectu iuris quod habet,licèt finiatur morte.*
2 *Præscriptio quòd non procedat sine possessione ciuili.*
3 *Traditio facta per usufructuarium non priuat dominum possessione ciuili.*
4 *Vtile dominium acquiritur per præscriptionem.*
5 *Vsusfructus legatus ab habente usumfructum quid comprehendat?*

LEX XXXVI.

Sticho.

1 †Qui habet ius in re,in dubio videt̃ legare rem respectu iuris qđ habet,licèt morte finiat̃.h.d.& est aliquantulũ pulchra.l.¶Opp.& videt̃ q̃ isti nõ potuerunt

2 prescribere:quia†sine possessione ciuili præscriptio nõ ꝓcedit, vt.l.j.§.per seruũ.de acqui possess.& plenius dixi in.l.iij.§.ex contrario.eotit.& est casus in.l.acquirit̃.in fi.de acqui.re.do.& no.per Dy.in.c.sine possessione.de reg.iur.lib.vj.sed heredes stichi nõ potuerunt tradere possessionem ciuilem cũ nõ habeant:quia vsumfructũ habent solũ naturaliter:nam vsusfructuarius solũ naturaliter possidet,vt.l.naturaliter.j.de acqui.possess.

3 ergo &c.Preterea,†traditio facta per vsufructuariũ non priuat dominum possessione ciuili,vt not.j.de vi & vi ar.l.j.§.interdũ.&.l.j.§.penul.§.vsufru. quemad.ca.Rñ.debes intelligere hunc text. quia ciuilis possessio vacat,ita q̃ apprehendentẽ naturalem sequitur,vt.l.clam possidere.§.fi.&.l.seq.j.de

4 acqui.pos.aliàs iste tex.non ꝓcederet.¶†Quæro,quid acquirit̃ per p̃scriptionẽ? dicit gol.quasi dominiũ.simile no.in.l.cũ postulassem.§.j.de dam. infec.&.l.si finita.§.sinautẽ.e.ti.§.de fun.do.l.j.&.C.si aduer.vsuca.l.j.i principio magnę glo.sed veritas est q̃ acquiritur vtile dominium: vt not.in aut. nisi tricennale.C.de bo.ma.& probatur in.l.j.in fin.j.de aqua plu.arcend. Dicitur hĩc in secundo casu quòd legatarius non teneatur si res euincere tur.Contra:quia legatum coniunctis personis debetur, etiam si sit res aliena, vt.l.cum rem alienam.C.de lega.dicit Roᵉ.quòd testator errauit credens post mortem legatarij proprietatem ad vsufructuarium pertinere & sic aliàs legatarus non esset:secus si legatarius non esset mortu⁹:quia tũc nõ esset aliqua cã ꝓpter quã crederet ꝓprietatem ad se pertinere. ¶ Item op.q̃ etiam legatarius ille si nunq̃ mortuus fuisset,semper esset idem:quia

respectu

respectū illius iuris videretur legare:vt.l.vxox.C.de leg.&.l. quod in rerū
5 §.j.s̈.de leg.j.Rn̄.quādoq;[a]†ille qui habet vsumfructū legat vsumfructū:
a & tunc videtur indistinctè legare respectu iuris quod habet, quod credit
durare post mortem suam: vt.l.quod in rerum.§.j.s̈.alle. quandoq; ille qui
habet vsumfructum legat simpliciter rem:& tunc est idem.& ideo legatū
non valet:non admissa distinctione sit cōiuncta persona,vel nō:vt.l.vxor.
C.de leg.quandoq; ille qui habet vsumfructum legat proprietatē expres-
sè:& tunc est recurrendum an sit aliqua causa propter quam debeat cre-
dere proprietatem ad se pertinere,aut non,secundùm distinctionem hu-
ius legis.

SVMMARIVM.

1 *Vsusfructus omnium bonorum suorum si sit legatus, intelligitur de mobilibus & immobilibus.*
2 *Nomina debitorum ueniunt in legato ouınium bonorum.*
3 *Legitima debetur in proprietate, & usufructu: & hæc lex corrigitur.*

LEX XXXVII.

b VXori meæ.[b]†Qui legat vsumfructum omnium bo
1 norum suorum, intelligitur de mobilib⁹
2 & immobilibus.h.d.¶†Not.hîc casum quòd quādo dico lego
c bona mea,veniunt nomina debitorum[c].nam hîc dicitur quòd
debetur vsusfructus calendarij,quod continet nomina debitorum. dixi in
l.quintus.§. argento.de aur.& ar.leg. ¶Item oppo.de.l.omnium.s̈.de vsu-
fruc. Solu. omnium debet habere vsumfructum deducta tamen falcidia.
3 ¶Item opp.C.de inoffi.test.aut.nouissima.duæ sunt sol.glo.† vltima est
ꝙ hæc.l.corrigitur:quia filius non debet habere legitimā suam in proprie-
d tate tantū:sed in proprietate cum vsufru.hanc opi.tenent[d]cōmuniter doc.
omnes,& no.in.d.aut.nouissima.&.l.omnium.s̈.de vsufruc. & probat̃ ex-
pressè in aut.de tri.& se.§.prohibemus.col.iij.

SVMMARIVM.

1 *Vsusfructus quando dicatur legatus, uel tantùm perceptio fructuum.*
2 *Vsusfructus quòd dicatur legatus,etiā si dicatur relinquo Titio fructus qui percipientur,& percipi poterūt ex tali fundo.*
3 *Fructus fundi si est legatus, poterit solui pecunia, si fundus erat solitus locari ad pecuniam: & quantitas, si ad quantitatem.*
4 *Fructus fundi si legatur,deducitur pars coloni.*
5 *Substitutio facta si decesserit in pupillari ætate,uel postea quandocunque uolo quod bona mea uendantur per meos fideicommissarios, & dentur pauperibus:talis substitutio erit directa.*

LEX XXXVIII.

e FVndi trebatiani.[e]Hęc est valde notabilis lex,
& ponit multos cas⁹, & ideo
non summaui eam.& vltima quæstio posita in fin.clauis est to
tius.l. ¶ Pro declaratione huius.l.opp.& videtur quòd vsufru-
ctuarius potest habitare in fundo.vnde videtur obstare.s̈.de vsufru.l.vij.&
l.sed & si quid.&.l.hactenus,cum multis similibus.Sol.ibi loquitur in lega
to vsusfructus:hîc verò nō fuit legatus vsusfructus.¶Sed quæro circa hoc
ex quo colligitur ꝙ hîc non fuit legatus vsusfructus?Respondeo nō intelli
f gatis ꝙ hoc sit propter verbum reditus,[f]hîc positum:quia idem est legare
reditum:& legare fructum.sed est ideo: quia dixit dari volo: sic innuit ꝙ
voluit eam capere de manu hæredis:sed vsufructuarius capit iure suo:ergo
&c.& hoc est quod facit differentiam,scilicet istud verbum dari volo, hîc
positum.¶Contra hoc opp.de.l.cum ita.j.eo.&.l.si quis ita.s̈.de vsufr.sol.
1 gl.remittit ad not.in.d.l.si quis ita.s̈.de vsufru. Ego†dicam latius & alibi di
g xi latissimè.Quandoq; verba[g]testatoris sunt lata.& aperta : quia sermonē
suum dirigit ad legatarium:quòd manu sua perciperet. Quandoq; dirigit
ad hęredem quòd detur de manu hæredis. & isti sunt casus indubitabiles:
quia in primo est legatus vsusfructus:hoc est illius iuris.in secundo nō est
legatus vsusfructus,sed videtur legata illa quantitas. quę ex illo fundo re-
digetur,vt hîc &.l.patrimonij mei.s̈.eo.&.d.l.si quis ita.s̈.alleg. & quod ibi
not.quandoq; illa verba sunt ambigua:quia ad neminē dirigūtur:vt dicen-
do,lego fructum fundi.hîc aduerte tres casus:quandoq; legat fructus fundi
simpliciter:quandoq; legat certam partem fructuum,qn̄q; certam quanti-
tatem:puta decem corbes.Primo casu videtur in dubio legatum ius vsus-
fructus:& sic verba videntur directa ad legatarium.vt.l.cum ita.j.eo.&.l.si
quis ita.s̈.de vsufru.¶Secundo casu ius vsusfructus non videtur relictum:
vt.l.defuncta.§.fin.s̈.de vsufr.& omnes isti casus no.in.d.l.si quis ita. Ter-
tio casu est idem:quia ius vsusfructus non videtur relictum:vt.l.si debitor.
§.verisimile.s̈.de contrahen.emp.&.l.inter stipulantem.§.sacram.j.de ver-
bo.obli.cum simi.ista sunt necessaria ad multa:ideo menti tenenda.& de
2 his latissimè dixi in.l.cotē.§.qui maximos.j.de pub. ¶†Iuxta p̄dicta q̄ro:
qd si testōr diceret sic:relinquo titio fruct⁹ q percipient̃,& percipi poterūt
ex tali fundo.an videt̃ relinquere ius vsusfructus?Videtur ꝙ non: quia illa
verba magis videntur referri ad ipsum corpus fructuum quàm ad vsum-
fructum:quod apparet ex eo quod dixi qui percipientur:ergo &c. Et hoc
est secundùm propriam significationem verborum.sed secundùm men-
tem testatoris puto ius vsusfructus relictum,vt.l.cogi.§.j.ad trebel. vbi idē
est relinquere hęreditatem,& ipsum ius quod ex hæreditate percipitur.&
sic idem erit relinquere vsumfructum,& id quod ex vsufructu percipitur.
3 †Quæro : si alicui est relictus fructus fundi ita quod non est constitutus
vsusfructus:an possit solui ęstimatio fructuum pro ipsis fructibus? Hîc vi-
detur tex.ꝙ sic:vt hîc,*& legatario*quantitatē &c.
& hoc sentit glo.quę dicit,ꝙ aliud ꝓ alio soluit̃.ta-
men intelligo aliter, ꝙ si fundus consueuerat locari
ad quantitatē fructuū:tunc illa quantitas est in peti
tione,& solutione:quoniā illud est reditus fundi: si-
cut dicim⁹ in.l.vinū.s̈.si cert.peta.Si verò consueue-
rat locari ad pecuniā:tūc pecunia est in petitiōe: &
solutione,vt hîc.& ita nō est verū ꝙ aliud ꝓ alio sol-
uat̃ nec soluit̃ pecunia pro fructib⁹:nisi post cōsum-
ptionē deueniat̃ ad ęstimationē: vt dixi in.l.eū qui
h tacitū.j.de his quib.vt indig.¶ Quęro[h]quando† re-
4 linquit̃ fructus fundi,an intelligantur omnes,vel de-
ducta portione coloni?& hîc est tex.ꝙ deducta por
5 tione coloni.¶†Vltimò ista lex facit ad.q.dicit te-
stator:si filius meus decesserit in pupillari ętate, vel
postea quandocunq;, volo ꝙ bona mea vendantur
per meos fideicōmissarios,& dentur pauperibus,an
i illa verba[i]faciant directā substitutionē,an fideicom
missariā?Hîc videtur tex.cū gl.& cum eo quod no.
s̈.de vsufr.l.si quis ita.ꝙ faciant fideicommissariam.
Sed ergo consului cōtrariū quatuor vicibus:quia lō-
ga est differentia vtrùm dixit testator vendantur &
dentur pauperib⁹ simpliciter:quia tunc est fideicō-
missaria.Aut dixit vendant̃ & dent̃ pauperibus per
fideicōmissarios meos:& tūc est directa substitutio,
quia illi fideicōmissarij sustinent vicem hęredū & à
seipsis accipere debent bona fideicōmissarij,& dare
pauperibus:nō autē accipere de manu alterius. dicā
latius in.l.centurio.de vulg.& pupil.substi.

SVMMARIVM.

1 *Proprietas intelligitur legata,fundo simpliciter legato.*
2 *Proprietas intelligitur quòd reuertatur ad hæredem post mortem usufructuarij,si dicatur quòd reuertatur ad hæredem.*

LEX XXXIX.

FIlios hæredes.Proprietas re-
uertenda mor-
tuo legatario,ad hęredem tanq; ipsi relicta
1 sit declaratur.h.d. ¶†Not.ꝙ qn̄ lego fundum sim-
pliciter,nec ex primo quo ad proprietatē vel vsum-
fructū,ꝙ videt̃ legata proprietas.Idē dixi anno præ-
terito si promittis fundum simpliciter.ita dixi in.l.si
2 fundū certa die.j.de verb,ob.¶Secundò no.† ꝙ qn̄
dico volo ꝙ proprietas reuertit̃ ad hæredes:in dubio
intelligitur post mortem legatarij.vide glo.quę inci
pit,post mortem.si enim intelligeretur incontinen-
ti,nullum commodum haberet.

LEX XL.

ILli cum illo.De hoc plenè in
l.titiæ textores.§.
j.s̈.le.j.

SVMMARIVM.

1 *Fructus fundi si emuntur,quid uidetur emptum?*

LEX XLI.

CVm ita.Legatum annuum pro-
pria manu percipi de-
bet ad instar vsusfruct⁹:si verba cōgruūt.
h.d.De hoc dixi plenè.s̈.eo.l.fundi,& ple
nissimè in.l.cotē.in.§. qui maximos.j. de publi. Et
1 aduerte†si aliquis emit fruct⁹ fundi,quid videt̃ eme-

in.l.si domus.§.j.de lega.j.& vide infra.
a ¶Respondeo qn̄q;. Et cōtra secundū membrū huius distinctionis tenet
Ant.in.c.pastoralis.de do.nec facit mentionē de Bar.hîc.Io.de imo.ibi te-
net cōtra.d.Ant.nō faciens mentionē de Bar.vide quę ibi dixi. And. Barb.
b ¶Vxori.Et vide Bal.in.l.j.s̈.de his qui sunt sui vel alie.iur.& Bar.in consi.
suo inci.filius petri
de florē. vbi consu
luit ꝙ nō veniant
noīa debitorum,&
ad istū tex.Bar.rn̄
det & in ordine est
l.vide ibi oīno , &
in cōsi.clxxvij.īci.
Mateolus. vbi idē
dicit.And. Barba.
b ¶Vxori meę. Vi-
de ad hāc.l.Bal.ī.l.
fi.ī antep.col.ī prī.
C.de iud.vidu.tol.
c ¶Noīa debitorū.
cōtra istud facit id
qđ not.Bar.in.l.di-
uortio.§.si vir.in fi.
sol.ma.& quod idē
no.in.l.nihil.§.quę
dam.de edē. & ibi
vide qđ dixi.& ad
ista adde quod no.
Bar.in.l.si quis ser-
uum.§.fi.de leg.ij.
quid autē sit calen
dariū, tex.habem⁹
meliorē de iure.in
l.qui filiū.de leg.ij.
Adde an in legato
omniū bonorū ve
niant noīa debito-
rū.Bal.cōs.ccij.li.j.
d ¶ Tenent cōiter.
hęres debet hr̄e le-
gitimā in ꝓprieta-
te cū vsufructu. &
vide qđ dixi in.d.
aut̃. nouissima. &
qđ hæc.l. corrigat̃
tenet etiā Bar.in.l.
qm̄ in prioribus.in
prin.C.de inof.tes.
& Ioā.and.in addi.
spec.in ti.de pig.§.
j.circa vlti.col. Ad
de an legitima pos
sit cōstitui in vsu-
fructu. Petr.de an-
chā.cōsi.cxxvij.
e ¶Fundi trebatia-
ni.Iste tex.allegat̃
ꝓ sing. & vnico in
iure p Bal.in.l.vni-
ca.§.libertatib⁹.C.
de cad.tol. ꝙ si te-
stator legauit mihi
fruct⁹ fundi,ꝙ hæ-
rès tenetur facere
& curare quòd iste
fundus colatur. &
seminetur. & construatur.
f ¶Verbū redit⁹.hoc est falsum vt dixi post Bar.in.l.quędā.§.nihil.de edē.
g ¶Qn̄q; verba.Sed an isto casu qn̄ legant̃ fruct⁹,vel reditus fundi liberetur
hæres dādo fundū ex quo legatarius possit colligere fructus, vide Bal.per
illū tex.in.l.si quis argentū.ver.si verò.C.de donat.in.l.j.§.libertatibus.sup
ver.excepto.C.de cad.tol.vbi dicit istū tex.esse sing.& ibi etiā tangit̃ an &
qn̄ legant̃ fructus fundi possit hæres ꝓpria authoritate colere fundum.
h ¶Quæro quando.An qui relinquit fruct⁹ fundi videat̃ relinquere dedu-
cta portione coloni,adde Bar.latius in.l.fructus.solu.ma.& Bal.in.l.cohęre
dibus.C.fami. erc.& Bal.& docto.in.l.nihil.§.fi.de leg.j.
i ¶An illa verba.si dixi volo ꝙ bona mea vendant̃ per fideicōmissarios,&
dent̃ pauperibus,an sit fideicōmissaria substō vel directa, cōtrariū videtur
ipse dicere in q̄ōne sua inci.filiū adultū.idē consuluit Bal.in.l.p̄cibus.C.de
impu.& Imo.in.q.facti.adde q̄ posui in.l.centurio.s̈.de vulg.& pup.

re.ſi enim emit ipſum corpus fructuũ, fructibus non
natis nõ valet emptio: vt.l.nec emptio.ſ.de contra-
hen.emp. Aut emit ius ipſorum fructuum: & tunc
ſtatim valet emptio, ipſo iure: & ideo eſt recurren-
dum ad diſtinctionem quam dixi.ſ.eo.l.fundi.

LEX XLII.

IN fructu. Fructuario & colono ad ſui cõmodum
licèt percipere fructus, etiam immatu-
ros. Quęro nunquid oliua dicat̃ fructus
induſtrialis, vel naturalis: nam poſſeſſor bonę fi. fru-
ctus induſtriales ſuos facit: naturales reſtituit domi-
no. & videtur ꝙ ſit fructus naturalis, vt.l.fruct⁹.ſ.de
vſuris pręterea tex.in.d.l.fructus.dicit ꝙ ſunt natura
lia bona. Sed dico cõtrariũ ꝙ ſit induſtrialis fructus,
vt.l.ante pe.ſ.de rei vendi. Quid de lacte, lana, & ca-
ſeo? gl.eſt inſti.de re.diui.§.ſi quis à nõ domino. Ad-
ditio noua.

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructus ſi legatur certarum rerum: tunc onus æris alieni non reſpicit legatarium.*
2 *Vſufructuarius cui relictus eſt uſusfructus quotæ partis hæreditatis, tenetur ad onera hæreditaria pro rata, & uſufructu finito quod ſoluit, deducit de hæreditate.*
3 *Onus æris alieni non ſequitur legatarium uſusfructus partis bonorum.*
Item nec legatarium uſusfructus partis rerum certarum.
4 *Legatum uſusfructus tertiæ partis bonorum mobilium & immobilium non continet iura & actiones. adde circa hoc, & uide Alexan. de Imo in conſi. xii. colum. penul.*
5 *Vſusfructuarius omnium bonorum tenetur ad onus æris alieni.*
6 *Onus legatorum non ſequitur uſufructuarium bonorum.*

LEX XLIII.

MVltũ intereſt. Hæc eſt multũ ma
giſtralis.l. & habet duas lect. vna dicit
multũ intereſt. alia nihil intereſt. & quę-
libet iſtarũ lect. diuiditur in duas partes: quas vide in
gl. & ſecunda lec. eſt no. Itẽ vltima lect. eſt valde ſin
gularis, & neſcio eã alibi. Sumendo iſtas lectu. debes
1 colligere tria verba. ¶ † Qñq; legat̃ vſusfructus rerũ
certarũ: & tunc ſine dubio onus ęris alieni nõ reſpi-
cit legatariũ: quia nõ ſequit̃ fundũ: vt.l.j.§.ſi hæres.ſ.
2 ad tre. & hac.l.in fin. † Qñq; legat̃ vſusfructus quotæ
partis bonorũ: & tũc aduerte, aut legat̃ ſub appella-
tione hęreditatis, & ille tenet̃ ad pſtãda onera ꝓ ra-
ta: vt hîc ſecũdũ vnã lec. & l.ſi qs ſeruũ.§.fi.cũ.l.ſeq.
ſ.de leg.ij. Tñ vt puto cũ vſusfructus finiet̃, illud qđ
eſt ſolutũ de hæreditate deducet̃: prout dicim⁹ in bo
næ fidei poſſeſſore hæreditatis: in.l.qđ ſi poſ.cũ ſi.ſ.
3 de peti.hered. † aut legat̃ ſub nomine bonorũ: & tũc
onus ęris alieni nõ ſequit̃ legatariũ[a]: vt hîc, & .ſ.eo.ti
tu.l.gñali.§.fina. quia bona intelliguntur ęre alieno
deducto*.l.ſubſignatũ.§.bona: ff.de verb.ſig.* aut re
linquit̃ ſub appellatione rerũ: & tunc idẽ qđ dixi.ſ.
qñ ſub appellatiõe bonorũ. hîc eſt caſus ſingularis.
& hanc.l.allego no.in.l.non amplius.§.fi.ſ. de lega.j.
4 ¶ † Quęro, qd ſi legatur tertia pars bonorũ mobiliũ
& immobiliũ? rñdeo videt̃ legatus vſusfructus tertię
partis certarũ rerũ: quia iura & actiones nõ cõtinen-
tur, cum ſit certa ſpecies, vt.l.mouentium.de verbo.
5 ſig. & ibi dixi. ¶ † Quęro, qd ſi alicui legatur vſusfru
ctus omniũ bonorũ, vel rerum, nõ dico certę partis:
vtrum onus ęris alieni ſpectet ad vſufructuariũ? Cre
do ꝙ ſic. primò vos vidiſtis hîc ꝙ eadem diſtinctio
adhibet̃ qñ legat̃ vſusfructus quotę bonorũ, quę ad-
hibet̃ qñ legat̃ ꝓprietas. ſed ſi relinquerentur omnia
bona, vel oẽs res, ſine dubio eum ſequeret̃ onus ęris
alieni, vt.l.nam quod.§.fi.cum.l.ſeq.j.ad trebel. ergo
&c. pro hoc videtur caſus in.l.vxori meę.ſ.eod. vbi
dicitur ꝙ venit vſusfructus calendarij: quia calenda
rium continet debita & credita.l.qui filium.de leg.
6 iij. & videt̃ caſus.C.de pac.l.licèt. ¶ † Vltimò quæ-
ro[b] quid de onere legatorũ: an ſequatur vſufructua-
rium oĩm bonorũ vel quotę partis bonorũ? Rñdeo
ꝙ nõ.[c] qđ apparet: quia vſufructuarius in vſufructu
cõcurrit cum legatario particulari: vt.ſ.eo.l.ſempro
nio. dixi in.l.ſi quis ſeruum.in fi.ſ.de leg.ij.

De ſeruitute legata. *Rubrica.*

¶ Dictum eſt.ſ.de ſeruitute perſonali legata: nunc
ſequitur de ſeruitute reali.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus in dubio uidetur impoſita ſi domus ſuſtineat actum ſeruitutis habentis cauſam continuam, & permanentem & alienetur.*
2 *Seruitus impoſita uidetur, ſi domus uendatur, ut ſuſtineat onera permanentia quæ ipſo actu ſuſtinebat uendens ſi contrahentes ſciebant.*
3 *Seruitus qua legans uel uendens utebatur: & quid quando legatus eſt uſusfruct⁹: an fundo legato uel uẽdito debeatur.*

LEX I.

d * 1 QViduas.[d] Si † domus vna ſuſtineat actũ ſer-
uitutis habentis cauſam continuã,
& permanentẽ, & alienet̃: in dubio
ſeruitus videtur impoſita. h.d. iſta
lex. ¶ Op. dicit̃ hîc ꝙ ſeruitus vide
tur impoſita. cõtra: imo debet imponi per hæredẽ:
vt.ſ.ti.j.l.dãnas.§.j. & l.ſeruũ filij.§.fi.ſ.de leg.j. cũ ſi.
& l.teſtatrix.in prin.ſ.ſi ſer.ven. Sol. ibi loquit̃ in ſer
uitute vię vel itineris: quę cauſam continuã non ha-
bebat: ideo nõ videt̃ impoſita per teſtatorẽ, licèt poſ
ſet agi vt imponat̃. hîc verò loquit̃ de domo ſuſtinẽ
te onus ſeruitutis habentis cãm continuã: vnde teſta
2 tor videt̃ imponere ꝙ habeat cãm permanentẽ. † &
idẽ crederẽ in venditione domus, vt videatur impo-
ſita ſeruitus vt ſuſtineat onera permanẽtia quę ipſo
actu ſuſtinebat: vendens maximè ſi cõtrahẽtes hoc
ſciebant: vt.l.j.in fi.de act.emp. & l.qđ cõclaue.j.de
dã.infec. Non ob.l.in vẽdendo.ſ.de contrahen.emp.
quia loquit̃ in ſeruitute quę non habebat cãm conti
3 nuã. ¶ † Quære, qñ legat̃ fundus vel vſusfruct⁹ fun-
di: vtrũ illi fundo debeat̃ ſeruitus vię, vel itineris, vel
alia ſeruitus, ſicut vendens & legans vtebatur? Glo.
quæ eſt in.l.iij.§.ſi loci.j.de adi.leg. determinat quòd
ſeruitus nõ debetur legata proprietate. Tu autẽ cla-
rius dic, cum quęrit̃ an rei venditę vel legatę debeat̃
ſeruitus illius actus qui erat apud alienantẽ ex alia
re alienantis, ſic diſtingue: Aut ille erat actus ſeruitu
tis habẽtis cauſam continuã permanentẽ: & ſeruit⁹
videtur impoſita. caſus eſt hîc. ita intelligo.l.quod
e conclaue.j.de dã.infec.vt.ſ.dixi. Aut habebat[e] cau-
ſam diſcõtinuã, & nõ permanentẽ: & tũc ſeruit⁹ non
videt̃ impoſita: ſed poterit agi vt imponat̃ ſecundũ
diſtinctionẽ infra ſcriptã: vt leges.j.allegatę proba-
bũt. An autẽ poſſit agi vt imponatur ſic, diſtingue,
aut fuit legatus vſufructus aut proprietas. primo ca-
ſu, põt agi vt imponat̃ illa ſeruitutis ſi aliâs vſusfru-
ctus eſſet inutilis, vt.l.dãnas.§.fi.ſ.titu.j. & l.binas.§.
fi.ſ.de ſer.vrb.prę. & l.j.§.j. & ij.ſ.ſi vſusfr.pe. aut le-
gatur proprietas: & tũc aut quæris vtrũ à legatario
debeat pſtari ſeruitus hęredi: & ſine dubio debet p-
ſtari, vt.l.teſtatrix.in prin.ſ.ſi ſer.ven. & l.ſi fundum
ſub conditione.§.qui fundum.ſ.de leg.j. & l.fin.ſ.de
ſer.ruſt.præſt. Si verò quæris an debeat præſtari ab
hærede ipſi legatario: vel ab vno legatario alij lega-
tario: tunc glo. diſputat in.l.iij.§.ſi loci.j.de ali.leg. tñ
quicquid illa glo. dicat, credo quòd debet præſtari,
vt.l.binas ędes.ſ.de ſer.vrb.pdi. vbi dicit̃ ꝙ non põt
hæres lumina obſcurare in totum rei cuius proprie-
tas eſt legata. Eadẽ ratione debet iter præſtare: quia
minus malè poſſet habitare luminibus offuſcatis in
ædibus, quàm vti ſine itinere &c. vt.l.j.ſ.ſi vſusfru.
f pe. & ita debet intelligi.d.l.binas.[f] quæ eſt clauis hu
ius materię. Prędicta ſunt vera quando ꝓprietas le-
gatur. ſecus ſi inter viuos cõſtituatur: quia hæc ſerui
tus quę habet cauſam momentaneã nõ debet cõſti
tui, niſi expreſsè hoc agatur, vt.l.in vendendo.ſ.de
cõtrahen.emp. Fallit in via ad ſepulchrũ. de qua dic
vt.l.ſi quis ſepulchrum.ſ.de reli. & ſum.fune.

SVMMARIVM.

1 *Conditio adiecta fundo legato uiæ facto ſimpliciter, uidetur repetita.*
2 *Dies cedit à tempore mortis in ſeruitutibus realibus.*
Fundus quando duobus legatur, & cuilibet totus: quilibet pro parte ab initio eſt dominus.

Si fundum.

a ¶ Legatariũ. No. & iſtud eſt verum, ſed ſecundùm aliquos ibi Bar. videatur cõtrariũ dicere: ſed ibi ipſum intellige ꝙ onus ſequit̃ eum vt ſoluat ſum ptũ ꝓprietatis: qa poſtea in reſtõne deducet de hęreditate qđ ſoluit: aliâs ſequeret̃ ꝙ ſi multa eſſent onera nullũ eſſet legatũ vſuſfructus in perſona fructuarij, ſed hęredum ſic.

b ¶ Quęro qd. Vtrũ on⁹ ęris ſpectet ad vſufructuariũ oĩm bonorũ, vide.l.fi.§.ſi autẽ ęs alienũ.de bo.q̃ libe. & quod ibi no. Bal. & in.l.id qđ pauperibus.de epiſ. & cleri. & Matthe.in.v.not. & Ang.in.l.fili⁹ à patre.in pri.de lib. & poſthu. & adde oĩno Bal.cõſi.inci, an vſufructuarius omniũ bonorũ. & cõtra Bar. hîc conſuluit Pau.de caſt. cum pluribus alijs in conſil.incip. In xp̃i nomine in cã quę vertit̃ bonoñ. alle. tex.in.l.vſufr. bonorũ legato.in x.char.j.ad le.falc. & per.l.fi.§.ſi autẽ ęs alienum. & ibi hoc idẽ ipſe tenet de bo.q̃ lib. & vide Bar.ſ.e.l. & qđ not. Bal.in aut̃.cã. quæ fit cum monacho. C.de epi. & cle. & ita ſequendo opi. Bal. cõſului bono. a & vide Bald.in.l.j. verſ.pone maritus C.de fru. & lit.expen. & l.mater. C. ad tert. & vide qđ ſcripſi poſt Bal.in l.fin.§.vbi autẽ.de bo.q̃ lib. & Bal.ibi. ſuper ver.ſi autẽ lego. adde an onus ęris alieni ſpectet ad vſufructuariũ. Bal.conſi.ccvij. & ccix.iij.li. & Paul. de ca.cõſ.ccclxxxvij. & Alex.in cõſ. cxxxviij.col.fi.in fi.j.vol. & de matẽria vide quę ponit Frãciſ.de are.in cõſi.cxvij. Io. Tho.

c ¶ Rñdeo ꝙ nõ. in b cõtrariũ eſt.l.fi.§.ſi autẽ ęs alienũ. C. c de bo.q̃ libe. niſi rñdeas ꝙ ibi text.loquit̃ in vſufructuario ex diſpõne legali, hîc ex diſpõne teſtõris, & cũ opi. Bart. trãſiui conſulendo bono. Et adde quòd pro opi. Bar. etiam cõſuluit Corneus in conſi. cxcv.in.iiij. parte.

d ¶ Qui duas. Vide Bar.in.l.ij.ad fin.ſ. de iur. om.iudi. & ibi Moderni.

e ¶ Aut habebat. ego credo iſtud intelligendum prout.ſ. dixi Bar. videlicet ꝙ finito vſufructu deducebat̃ de hęreditate illud quod eſt ſolutum. hoc ꝓbatur in.l.j.in qua ſe fundat Bar. quia licèt vſufructuari⁹ omnium bonorũ exigat debitores nõ tamẽ ſacit pecuniã ſuã, ſed habet in illa pecunia vſumfructum, licèt impropriè: vñ ſi ſoluit creditoribus, non debet ſoluere de ſuo, reſpectu proprietatis, ſed reſpectu vſusfructus. vide. d. Flo.in.l.fi.§.ſi autẽ. C.de bo.q̃ lib. iſto anno conſului contra Bart. & vide.d. Pau. de cal.in ſuis conſilijs, vbi conſuluit contra Bar. vide quod pulchrè dixit.d. Pratus de marcella in ſuis notabil. in.v.no. vbi allegat d. Rogeriũ de peru. vide oĩno And. Barba.

f ¶ Binas. Adde tex. no. & quod ibi no. Bart.in.l.via.§.fi.ſ. de ſer.ruſti.præ. & ſic habes no. quod ſi vendo tibi vnũ fundũ, non videor vendere acceſſum ad illum.d.l.in vendendo. nec cogor tibi pretio vendere acceſſum: quia eſt ſpeciale in.l.ſi quis ſepulchrum. & vide Pau.de ca. in.d.l.quod conclaue. & ibi Barto.

* Aduerte ꝙ Bar.in hac.l.j.de ſerui.leg. allegatur ſibi contrariari. Sed in quo arguatur de cõtrarietate non video. & pro ſaluatione Bart. vide concordiam ad.l.qđ conclaue. ff.de dam. infec.

LEX III.

SI fundum. Vt valeat legatum viæ, requiritur vt legatarius tempore mortis testõris reperiatur dominus prædij dominantis in totum verè, vel fictè: aliâs legatum extinguitur. h.d. tota ista.l.& est multũ not.& diuiditur in quatuor partes principales. Primò loquitur quando testõr legauit fundũ duobus, & viam vni, & vterque legatum agnouit. Secundò quando vni tantùm legauit fundum purè. & viam sub conditione. Tertio, quando vni legauit fundum sub conditione, & viam purè. Quartò quando ex duobus dominis vni viam legauit purè, alij sub conditione. secunda ibi, & si prius. tertia ibi, quãquàm. quarta ibi, vt responsum. Rationem istius.l. ponit tex.
1 in prin. quoniam seruitus pro parte acquiri non potest. ¶ †Op. extra glo. dicitur hîc quòd vni legatur fundus purè, & via sub conditione: vel econuerso. imo videtur ꝙ semper conditio adiecta in fundo, videatur repetita in via tanquã in eius accessorio, vt.l. cum seruus.s. de condi. insti.&.l.ij.§.fi.j. de verb. obli. Ego intelligo quòd hîc fuit expressum quòd relinquebatur via purè: sed si simpliciter relinquebatur via, fateor contrarium ꝙ conditio videtur repetita. ¶ Secundò op.& videtur ꝙ inspiciatur tempus mortis testatoris: vtrũ quis sit dominus insolidũ: vt ibi, decessisset &c. Contra, imo debet inspici tempus aditę hæreditatis: vt.C. de cad. tol. *l. vnica*.§. in nouissimo. Sol. quicquid glo. ibi dicat, & in.l.ij.j. quando di. le. ce. quę glo. ma-
2 lè dicunt: veritas est ꝙ †in seruitutibus realibus cedit dies à tempore mortis: casus est hîc. Non ob.§. in nouissimo. quia loquitur in seruitute personali.& ita videtur velle gl. hîc, & bene. Item op. ꝙ in seruitutibus realibus inspiciatur tempus aditę hæreditatis: vt.l.fi.s. cõmunia prędi.&.l. si partem. §.fi.s. quęad. ser. amit. Istud contrarium gl. non soluit: sed tu solue sic: dicũt quidam illæ.ll. habuerunt respectum ad petitionem: hîc verò respicit cessionem diei quantùm ad transmissionem. Ista sol. non valet aliquid: quia inspicitur tempus mortis: an legatum valeat vel non, sed in legibus cõtrarijs: tempus aditæ hæreditatis inspicitur. & sic remanet contrarium: cum de valore legati loquitur vtraq;.l. non de petitione. Quare dic ibi erat defect⁹ ex parte legantis qui non erat dominus, nisi pro parte fundi cui seruitus legatur: ideo non est defectus ex parte legantis vel promittentis viam: quia nõ est dominus nisi pro parte non impeditur contrahi obligatio personalis ad viam, licèt ius reale non posset constitui: vt.l. per fundũ.s. de ser. ru. prædio.& ideo quando est defectus ex parte legantis non inspicitur temporis mortis: quia illo tempore subest habilitas ad cõtrahendum obligationem personalem: & illo tunc ius reale non debet constitui: vt.l. si tibi homo.§. cum seruus.s. de leg.j.&.j.e.l. fina. Inspicitur ergo temp⁹ aditæ hęreditatis, cum illo tempore cedit dies quantum ad iuris realis constitutionem: vt seruitus constituta dicatur. sed quando est defectus ex parte legatarij, vel eius qui stipulatur viam, impeditur contrahi obligatio personalis, & realis: vt l. si sub vna.§.fin.j. de verb. obli.&.l. stipulationes non diuiduntur. & ideo cum talis defectus impediat obligationem personalem & realem, meritò tempus mortis inspicitur: vt hîc. Certè quæ dicta sunt in hac.l. habent locũ quando verba legati referuntur ad personam legatarij. Sed si verba legati referantur ad rem, non facta mentione personę, tunc valet: & ambobus dominis quęretur. arg.l. proxi.&.s. tit.ij.l. Caius. facit ad prędicta quod dixi in
3 l.j. de regu. ca. ¶ †Vltimò in hac.l. habuimus casum.q. glo. in.l. si pluribus. s. de lega.j. videlicet quando fundus relinquitur duobus: & cuilibet totus vtrùm ab initio sit quilibet dominus in totũ, vel pro parte. Hîc est text. ꝙ ab initio est quilibet dominus pro parte: ex quo apparet ꝙ legatũ vię non valet. ¶ Vltimò nota casum ꝙ dies seruitutis realis cedit à tẽpore mortis.

SVMMARIVM.

1 *Parietis medietas tantùm uendi uidetur domo uendita quæ ab alia distinguitur pariete communi.*
2 *Paries communis inter duas domos, an sit pro diuiso uel indiuiso? remißiuè.*

LEX IIII.

1 SIis qui duas. Hîc est bonus casus & ex ipso habes †quòd si ego vendo tibi domum quæ ab alia distinguitur pariete cõmuni: tantùm medietatem parie
2 tis videor vendere. ¶ †Quæro an paries communis inter duas domos sit communis pro indiuiso vel ꝓ diuiso? Hic tex. videtur velle pro indiuiso. tu autẽ dic latissimè, vt dixi in.l. inter quos. in prin.j. de dã. infec.

LEX V.

a ET si maxime. [a] No. hîc quòd requiruntur duo, vt legatum factum seruo valeat: quia requiritur quòd dominus sit capax. Item, quòd tale quid legetur quod eo facto libero possit legari: vt hîc & plenè habuistis. s. de leg.ij.l. debitor.§. seruo. vbi iurisconsultus hanc materiam examinauit.

SVMMARIVM.

1 *Legatum seruitutis ex qualitate rei legatæ, & personæ legatarij magis præsumitur factum contemplatione personæ, quàm rei.*
2 *Via quando simpliciter relinquitur, tunc dicitur seruitus realis.*
3 *Extraneus quòd uadat per domos alienas, & uideat eius secreta, non est conueniens.*
4 *Conceßio continens beneficium principis, in dubio intelligitur realis?*
5 *Conceßio principis continens aliquid contra ius facta ciuitati uel uniuersitati, in dubio uidetur realis.*
6 *Conceßio continens priuilegium facta singulari personæ, quando dicatur realis, uel personalis? remißiuè.*

a ¶ Et si maxiè. vtrũ hec.l. ꝓcedat in cõtractib⁹. vide.l. ꝓinde.§.fi. de stip. ser.
b ¶ Quęro vtrũ. an in dubio cõcessio intelligatur personalis. Item adde secundũ Bal. An.& Imo. in.l. quia tale. sol. matri. ꝙ vbi tractaẽ de cõmissione officij. in dubio intelligiẽ de personali.l. cur⁹.C. de cura. furio.l. antepe.& ibi no.s. de tute. nisi committereẽ sub nõie dignitatis. c. qm̃ abbas. de offic. dele. l. sordidorum.C. de excu. mu. lib.x. facit qđ no. in.l. more. & in.l. & qa.ff. de iurisdi. om. iud. quid autẽ in rescriptis, & iurisditionibus, vtrũ cõueniri possint successores, vide qđ no. doc. in.l.ij.C. qñ li. pric. da. per cano. in.c. si gnificãte. de rescri. & adde his Bar. in cõtinen. primò q̃riẽ vtrũ iurisditio. & imperiũ & quæ no. Bal. in ru.C. de priui. do. in.iiij. col. & oĩno Bal. in.l. liberti libertęq;.ĩ.x. col. de ope. li.&.l. si nõ speciali.ĩ.ij. col. C. de test. dic ꝙ in dubio ĩtelligiẽ priuilegiũ concessum tã ꝑsonale q̃ꝫ loco, & ꝙ cõcessio ĩ dubio intelligaẽ realis tenet gl. xxv.q.ij.ĩ summa. Spe. in loco hîc alle. & vide Io. an. in regula, priuilegiũ. in mer. & quod not. glo. in l. sordidorum.C. de excus. mu. li.x. Bal. autẽ in.l. si. de cõst. princ. tenet contra Bar. hic ĩ fi. Bal.ĩ.l. fi. Bal. in.l. fi.§. sed & si qs. in.xviij.co. C. cõia de lega. dicit ꝙ officia sunt ꝑsonalia, ĩ dubio scripsi post Imol. in.l. maritũ. sol. mat. vide Bald. in.l.j.§. libertatib⁹. cũ versic. seq. ad fi.C. de cad. tol. vbi dicit, ꝙ si baro legat ius colligẽdi passagiũ, est ius reale.& vide gl. ĩ.c. cũ venissent. de istit. q̃ est cõtraria il li q̃ est ĩ decre. alle. s.& eã seqẽ Io. an. ĩ d. regula priuilegiũ &c. Adde an in dubio cõcessio sit realis, vel personalis. Pet. de anch. cõsil. cccc xxviij. An. cõ. xliiij. li.ij. Bal. cõsil. ccxv.&. xcvj. li.iij.& cõs. ccj. li.iiij. Fe. de. consi. lxviij.

7 *Conceßio priuati uel inferioris à principe continens meram facultatem facti: ut si dicatur: concedo tibi facultatem adeundi: præsumitur personalis.*
8 *Conceßio priuati quæ refertur ad ius, si indeterminatè respectu fundi dominantis. dicitur personalis: si determinatè realis, nisi ex qualitate personæ, & relicti aliud præsumatur.*
9 *Imperator concedens iurisditionem in quodam castro, in dubio intelligitur facta conceßio castro.*
10 *Facultas eundi, an sit facultas realis, uel personalis? remißiuè.*

LEX VI.

1 PAter filiæ. †Ex qualitate rei legatæ personæ legatarij persumiẽ legatum seruitutis magis factum contemplatione personæ q̃ꝫ rei. h.d.& est materia huius.l. multũ pulchra & subtilis. ¶ Op.& videtur quòd legatarius debeat habere viam per alium fundum testatoris, vt.l. damnas.§.j.s. tit.j.& dixi plenè.s. eo.l.j.& sic ad quemlibet successorem transit. Dicit glo. hîc loquitur quando domus habebat iter per alium locum: ibi qñ per alium locum iter non posset habere. ¶ Contra hoc opp. ꝙ
2 †quãdo via simpliciter relinquitur sit seruitus realis: nec debemus distinguere, an sit iter per alium locũ, vel nõ, vt.s. eo.l. si fundũ.&.j.l. proxi. sol. fateor quòd in dubio videtur relinqui seruit⁹ realis, prout verba sonant: vt.l. si fundum.s.e. fallit si ex qualitate personæ legatarij, & ex qualitate rei, aliud pręsumatur, vt hîc. hic enim relinquebaẽ via filię suæ, & per domos hr̃ditarias: & sic nõ erat inhonestũ ꝙ filia incederet
3 per domos patris sed †ꝙ extraneus iret per domos hęredis, vt videret eius secreta, nõ esset cõueniens: vt.l. ij.C. quãdo & qui. quar. pars de.& sic videẽ hoc magis relinquere cõtemplatione personæ, quàm consti
b tuere ius reale. ¶ Quæro, vtrũ [b] cõcessio in dubio vi-
4 deatur facta in rem, vel in personam? Rñ. †qñq; talis concessio continet beneficiũ principis: & tũc in dubio debet intelligi concessio realis: quoniã beneficia principũ &c. vt.l.ij.s. de cõsti. prin. de hoc habetur in Spec. de instru. edi.§. nunc autẽ. ver. si autem dubiũ.
5 †qñq; concessio continet priuilegiũ: hoc est aliquid contra ius scriptũ.& isto casu si quidem datur ciuitati, vel alicui vniuersitati, tunc in dubio videtur con-
6 cessio realis, vt.l. forma.§. quãquã. de censi. qñq; † datur personæ certę singulari: & isto casu gl. quę est in §. quãquã. videẽ dicere ꝙ in dubio videaẽ realis concessio, nisi aliud appareat. Old. reprehendit ibi illam gl. tu dic de hoc plenè, vt dixi in.l. qa tale.s. sol. mat.
7 †Qñ talis concessio non continet beneficiũ, vel priuilegium principis: sed est ista concessio priuati, vel alicuius inferioris: tunc qñq; concediẽ mera facultas facti: vt si dico: cõcedo tibi facultatẽ eundi, vel quod possis ire, & similia verba quæ referunẽ a l factũ ma
c gis q̃ꝫ ad ius [c]: & tũc cõcessio pręsumiẽ personalis. vt l. apud iulianũ.§. si quis alicui.s. de leg.j. facit inst. de
8 stipu. ser.§. ser.§. sed cum factũ. Si verò concessio † refertur ad ius: tũc aut fit indeterminatè, respectu fundi dominantis: & pręsumiẽ concessio personalis: vt l. peñ.s. de ser. rusti. prædi. aut determinatè: & tunc in dubio pręsumitur concessio realis: vt.c. cũ venissent. extra de insti.&.s. de serui. rust. ꝓdi.l. antepe.& per totũ: &.s. eo.l. si fundũ. nisi ex qualitate personæ, & relicti aliud ꝓsumaẽ. Hic est casus in hac.l. & per
9 hoc † si imperator cõcedit [d] iurisditionẽ in quodã ca-
d stro, & dubitaẽ vtrũ cõcessio sit facta comiti illi⁹ castri vel sit facta territorio, ego in dubio ꝓsumo esse factã concessionẽ territorio: nisi ex verbis cõcessionis

c ¶ Quã ad ius. Et vide quæ dixi post Bar. in.l.j.s. de consti. princi. vbi latè. no. & vide not. per Bal. in.l. apud iulianum.§. si quis alicui. de leg.j.& ibi per Imo.& vide Imo. in.l. si sic. de verb. ob.& no. in.l. iurisgentium.§. prætor.ff. de pactis.
d ¶ Si imperator concedit. Adde gloss. in.l. forma.j. de censi. quòd videtur in dubio realis.& not. Bar. in.l. continuus.§. quòd si ab eo. de verb. obliga.

10 aliud appareat: vt. s. dixi. ¶ † Quæro vtrùm[a] illa fa-
a cultas eundi sit seruit⁹ realis, vel personalis? De hoc plenè dixi. j. de ali. & ciba. lega. l. mela. §. fina.

De dote prælegata. *Rubrica.*

¶ Quæro quid importet dictio præ. dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Legatum dotis continet id quod actio de dote originaliter contineret.*

Exceptio quæ ex pacto oritur tollit dilationem legalem.

Legatum dotis non tollit exceptionem peremptoriam à lege inductam. & numero. 4.

2 *Consuetudo de qua in. l. dos à patre. intelligitur quando mulier prædecedit.*

3 *Pactum de dote lucranda habet locum quando matrimoniũ casu, uel culpa communi soluitur.*

LEX I

CVm dos. Dotis † legatũ cõtinet id quod actio de dote originaliter contineret, & exceptio quæ ex pacto oriretur: tollit etiã dilationẽ legalem: exceptionem verò peremptoriã quæ à lege inducitur, tale legatũ nõ perimit. hoc dicit. & nihil aliud. No. tex. ibi, nam quod admissum est &c. ¶ Op. secundũ gl. videt͂ ꝙ prælegatũ dotis cõtineat plus ꝙ̃ actio de dote. vt hac lege. versi. verũ est Solu. cõtinet plus scilicet in tempore: sed nõ in quantitate. ¶ Opp. insti. de leg. §. sed si vxori. Sol. ibi legauit certam quantitatem pro dote. hic verò dotem simpliciter legauit quantitate nõ expressa. ¶ Item oppo. & videtur quòd tale pactum quod vir lucretur
b dotem propter liberos debet valere,[b] vt. l. ij. s. de pac. do. & l. inter socerũ. per totã. l. Solu. ille leges intelliguntur secundũ istam: quia habent locũ si prædecessit mulier: secus si vir, vt hic & ideo debes scire† ꝙ
2 cõsuetudo quæ est posita in lege, dos à patre*, C. sol.
c mat.* ꝙ dos retineatur ꝓpter liberos, debet intelligi[c] quãdo prædecedit mulier. Sed si prædecederet vir, nulla retentio propter filios fieret. quod examinaui plenè in. l. post dotem suprà solu. matrimo. ¶ Quartò opponitur, & videtur quòd illud pactum quod dicitur de diuortio sit iniquum, vel superuacuum: nam iniquum est si matrimonium solueretur culpa viri: superuacuum est si solueretur culpa mulieris: quoniam ipso iure debet perdere dotem: vt. l. consensu. C. de rep. glo. fatetur contrariũ, & dicit† ꝙ
3 illud pactum habet locum quando fit diuortium casu, vel ex culpa communi. ¶ Quintò opp. quòd hodie pactum de lucrando dotem in casu diuortij non habeat locum, cum diuortium non possit fieri de iure
d canonico[d], vt not. in. l. rerum. s. rerum amota. & l. diuortio. s. de neg. gest. gl. fatetur contrarium. ¶ Dicitur hic in versic. impensę. exceptio peremptori quæ à lege inducitur, nõ tollitur per legatum dotis. Contra: quia imo legatum dotis tollit exceptionem compensationis, quæ est peremptoria. vt. j. e. l. dote.
e Solu. & aduerte[e] quædam † est exceptio perẽptoria
4 quæ antequàm in iudicium deducatur, dotem minuit ipso iure: & ista non tollitur per legatum dotis. ita loquitur hic in ver. impensæ. quædam est exceptio peremptoria, quæ dotem non minuit ipso iure, licèt actionem possit elidere: & ista tollitur per dotis legatum vt hac lege. §. j. & l. dote. j. e. ratio apparet expressa ex ipsa verborum significatione: quia si testator legat dotem, si dos est iam minuta, solùm id quod remanet est dos. sed quando exceptio non minuit dotem ipso iure: tunc totum est dos: & exceptio per legatum tollitur. & hoc vult dicere hic iurisconsultus. ¶ Vltimò oppo. & videtur quòd etiam ista exceptio impensarũ necessariarum tollatur, vt. j. eo. l. iij. in prin. & l. mæuio. §. j. s. de leg. ij. Respondeo, hic loquitur quando dos legatur simpliciter: quia tunc non potest deberi, nisi quatenus erat dos. sed in contrarijs non fuit legata dos simpliciter: sed quicquid occasione dotis peruenit: vnde inspicitur id quod occasione dotis peruenit: non id quod erat in præsenti: videbitis. j. eo. l. dote. & l. iij. in prin.

a ¶ Quæro vtrum. vide Bar. in. l. inter eos. s. de acquir. re. do. & in consi. incipi. quærit͂ an iurisditio. & Bal. in. l. fi. s. de consti. prin.

b ¶ Debet valere. an & quando valeat pactum super dote, & in præiudicium mulieris, siue mariti, vide latè Imo. in. l. socer. §. luci⁹. so. ma. Sequitur in. l. ꝓ hereditarijs. C. de here. act. in. v. col. vbi dicit, quid si simul omnes perirent, & vtrũ istud pactum locum habeat simplr, an si decedat cũ liberis ex primo matrimonio, & quid in statuto, vide Pau. de ca. in. l. ij. ĩ prin. s. so. ma. Et quid in donatione propter nuptias. an pactũ de ea lucranda eodem modo intelligatur. vide Bart. in l. iij. §. j. C. de bon. quæ liberis.

c ¶ Debet intelligi. sed quid si per pactũ vel statutũ maritus debet lucrari dotem vxore prædecedente & vxor legauit dotem suã alteri. an possit? dic quòd sic. text. est no. & quod ibi per glo. in. l. cũ maritus §. fin. s. de pact. do. tu vide Bal. in. l. ꝓ hæreditarijs. in. v. col. de hære. act.

d ¶ Iure canonico. Vide Bald. in. l. si qua. C. de secun. nupt.

e ¶ Et aduerte. Et qñ intelligat͂ relictum dotis deductis expensis, vide oĩno Bart. in. l. mæuio. de leg. ij.

SVMMARIVM.

1 *Legatum dotis quando extinguatur?*

2 *Testator legans centum quæ habet in arca: uel apud se deposita habet: an ualeat legatum si centum non reperiuntur.*

1 Adeo autem. Dotis † legatum extinguitur si postea dos mulieri rectè soluatur, vel res dotales intereant, vel si ab initio dos perfectè constituta non fuit, sicut cum legatur corpus quod in rerũ natura nõ est. h. d. ¶ Op. quòd dos non possit solui constante matrimonio, vt l. j. C. si cõstan. ma. dos sol. Sol. intellige quod hic fuit dos soluta in casibus permissis: vt. l. mutus. §. manente. s. de iure do. & l. quamuis. s. solu. mat. ¶ Item op-
f po.[f] quòd licèt extinguatur dos, non tamen extinguitur legatum: vt. s. de le. ij. l. cum filius. §. hęres. glo. nõ soluit: quare Dy. dicit ꝙ ibi debitum nõ erat extinctum sed erat in aliam spẽm obligationis translatum: hic verò erat omnino extinctũ. idem no. ibi. di-
2 citur hic quòd ille† qui legat centum quę in arca habet, vel apud se deposita habet, si nõ reperiuntur, nõ valet. Contra hoc videtur casus in. l. si non designata. C. de fal. cau. adiect. & l. cum tale. §. falsam. j. de cõdi. & demon. ¶ In gl. sunt duę sol. vna est quòd ibi legauit certam speciem quantitatis dotis in genere: vt puta centum quæ in dotem habui: hic verò se retulit ad certum corpus: vt decem quæ in arca habeo. ideo si non reperitur, legatum vitiatur: vt. l. si seruus legatus. §. qui quinq;. s. de lega. j. & est vera sol. alij vt Rog. dicunt quòd id quod dicitur in fi. est verum si probet͂ testatore errasse: secus si scienter. h. d. vt probatur in legibus cõtrarijs. Videamus an ista solu. sit vera. Et videtur dicere Roge. eoipso ꝙ probatur error, falsa causa vitiat legatũ. Contra: imo debet pro-
g bare testatorem aliter legaturum non fuisse:[g] vt. l. cũ tale. §. falsam. j. de condi. & demon. sol. quãdoq; causa legandi non est obligatoria: tunc illa causa non dicitur cohęrere legato, nec legatum vitiatur, nisi probaret testatorem aliter legaturum non fuisse: vt. d. §. falsam. quandoq; causa legandi erat obligatoria: & tunc talis causa legandi dicitur inhęrere legato: & vitiatur legatum, eoipso ꝙ error probatur. ita loquitur dictum Rog. hic, & l. j. C. de fal. cau. adiec. leg. Secundò videtur ꝙ Roge. malè dixerit in alio: dicit enim ꝙ qñ lego centum quę in arca habeo: in dubio videor magis designare certam quantitatem, nõ corpus certum. contra hoc videtur facere. l. si seruus. §. qui quinq;. s. de le. j. Sed si bene respicias verba Rog. non retulit se ad legatum centum, quæ in arca habeo, sed ad legatum centum quę apud me deposita habeo. vt ex verbis eius euidenter apparet, & probatur. ¶ Quæro: quando testator dicit lego centum quæ apud me deposita sunt. vtrùm in dubio videatur se referre ad quantitatem, vel ad corpus? Rog. dicit ad quantitatem. Iac. de aret. dicit ad corpus quia de natura depositi est, vt certum corpus tradatur: vt l. lucius. s. depo. ideo ad corpus se refert. Oldra. dicit hic in dubio videtur se referre ad quantitatem, nisi designetur locus vbi sunt, vt. l. lucius. §. quisquis. e. l. ij. s. de leg. ij. quod satis placet mihi[h].

SVMMARIVM.

1 *Legatum non uitiatur si ex tribus demonstrationibus una sit falsa, aliæ duæ ueræ.*

i Si quis[i] vxori. [k]Not. tex. ibi, nam quic
k quid demonstratę. Nota totum text. de quo feci magnum festum in. l. de-
1 monstratio. in princi. j. de condi. & demon. Pone† ali
l quis dicit: lego domino Bart.[l] Petri de saxo ferrato legum doctori. modò est verum quòd sum de saxo ferrato, & legum doctor: non tamen sum Bar. Petri. certè si duę demonstrationes sunt verę, illa falsa demonstratio non vitiat: vt de hoc plenissimè dixi in d. l. demonstratio. §. j. de condi. & demon. tene męti.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis magis accedit contractui, quàm ultimæ uoluntati.*

2 *Filiusfamilias quare potest donare causa mortis, & non testari?*

3 *Dos quòd debeat esse ubi sunt onera matrimonij, intelligitur respectu uiri, non mulieris.*

f ¶ Item oppo. Ista gl. est singu. & notadigna. & vide casum no. & singula. in. l. fi. C. de dona. cã mortis. & quod not. in. l. tã his. j. de do. cau. mor. And. Barba.

g ¶ Legaturum nõ fuisse. Et ista faciunt: papa cõcessit rescripta titio de bononia, & est de padua an valeat? de quo no. per Spe. in ti. de rescri. pręsenta. §. communę autẽ. ver. sed quid si dubitetur. facit. l. his verbis. §. fin. de hære. institu. & latius per Barto. in. l. demonstratio falsa hic alle.

h ¶ Placet mihi. facit. l. si seruus. s. eo hoc ibi sequit͂ Pau. de ca. in. §. fin. cum l. seq.

i ¶ Si quis. Et vide casum fi. in. l. diu⁹. ad fin. j. de fal. ꝙ geminata cõditio excusat quem de falso. & vide tex. sing. in. l. cum scimus. de agri. & cẽsi. libr. x. C. vbi geminata cõfessio validatur. Andrę. Barb.

k ¶ Si qs vxori. hũc tex. ad vnum alle. Bart. i. l. de ętate. in ix. col. in ver. nunc ad propositum. de mino.

l ¶ Domino Bart. vide casum de quo Bart. facit magnũ festum in. l. demonstratio. j. de condi. & demon. & adde quod no. Bart. in. l. j. §. fin. j. de app. in versic. super tertio quæro.

4 Vxor cui fuit per socerum dos legata,an agere poßit uigore.l.si constante?remißiuè.
5 Pati se conueniri actione quæ non est,quando quis poßit.
6 Actio de dote quòd oriatur constante matrimonio.
7 Testator legans dotem, uidetur ius dotis legare: si quicquid peruenit de dote,uidetur legare quantitatem.
8 Mulier quæ agit ad dotem legatam per socerum, actione ex testamento si cautio fuit omissa potest conueniri actione incerti,ut caueat.

LEX II.

Si socer. Ista.l.ponit multos casus: ideo eã diuido vobis.primò loquit̃ qñ testator legat dotẽ nurui, vsq; ad.§.ꝓ cõtrariũ.secũdò qñ legat dotem viro vsq; ad.§.idẽ iuli. querit.tertiò qñ legat dotẽ extraneo,vsq; ad.§.idẽ iulianus. quartò ponit casus cões ad oĩa præcedẽtia dicta vsq; ad finẽ.l.Et qlibet particula diuiditur in alias particulas: [...]gratia breuitatis omitto.Not.text.ibi, quippe &c.ante omnia expediamus.gl.¶ Op.de.l.mortis suę causa. in prin.de dona.inter virũ & vxo. Gloss.soluit aliud in legato vt hîc:aliud in donatione cã mortis[a],vt ibi. Ratione no.asignat glo. † quia donatio causa mortis magis accedit contractui : sed legatum est merè vltima voluntas : ideo ibi non valet inter virum & vxorem.Vide gl.quæ incipit,& ideo contra maritũ. ex hoc redditur†ratio quare filiusfa. potest donare causa mortis,& non testari : vt plenè no.in.l.tam is §.j.j.de dona.causa mor.Item op.glo.de.l.sed & si ꝓ dote.§.si nurui.j.de leg.pstan.Solu.gloss.Non ob.vt patet ex sequentibus.§.illius legis. ¶ Quærit gloss. quid si filius non habet coheredes , & hęreditas patris nõ est adita per actionẽ personalẽ.cõs[...] ꝙ non põt intentare:quia nõ habet cõtra quẽ intentet: sed an poterit intentare actionẽ hypothecariã,vel qualiter sibi subuenieť?Dicit gl.sibi subuenieť ex equitate.l.si is.§.j.de iure|do.quam glos.signa.Videte regulã†quę ponit̃ in.l.si is.§.j.est ꝙ ibi debeat esse dos vbi onera matrimonij sustinent̃:sed regula illa non videť subuenire mulieri,sed marito qui sustinet onera matrimonij.& ita debet intelligi hîc gl.subuenietur ei.s.marito referẽdo se ad regulã.ita dicit Iac.de aret.†an autẽ vxor poßit agere ex vigore.l.si cõstante.s.sol.mat ? dic vt ibi plenè examinaui in materia de repetentibus dotẽ:& ibi in.viij.q. secundę patris principalis allegaui hanc glo. ¶†Pro declaratione induco in arg.hanc.l.quia primò hîc videť casus ꝙ quis nõ põt pati se cõueniri actione quæ nõ cõpetebat,vt hîc in prin.nã video,testator nõ potest grauare hæredẽ.vt ipse cõueniatur actione quę nõ est. In contrariũ videť casus in.l.iulianus.§.quantũ autẽ.s. ad exhiben.Sol.quædã[b]est actio q̃ semel fuit nata: licèt sit extincta : & ista actione bene põt pati quis se cõueniri,& procedit iudiciũ,licèt appareat actio extincta.ita loquit̃.§.quantũ autẽ.Si verò actio nunquã fuit nata,[c]tunc quis nõ potest pati se cõueniri, & si appareat nõ esse natã:iudicium nõ procedit,vt hîc in prin.nisi actio pendente iudicio debeat oriri, vt.l.si titius.j.de verb.oblig.& ibi latius dixi.¶ Secũdò scitis,†ꝙ quędã gl.dicunt actionem de dote oriri constante matrimonio. Alij dicunt tantũ soluto matrimonio,vt no.in.l.iurisgentiũ.§.vt puta post diuortium.s.de pac. & no.j.eo.l.pater. Hîc tamen est casus,quòd nõ oritur constante matrimonio:ibi quippe nupta est.dixi plenè in.l.si constante.§.j.s.solut. mat.¶†Quæro.quid in dubio.Respondeo: in dubio verba testatoris sunt inspicienda:aut legauit dotem simpliciter:& videtur legare ius actionis de dote,vt j.l.proxima.in fin.aut legauit quicquid peruenit de dote:& videtur lagare quantitatẽ.l.meuio.§.â me.s. de leg.ij.j.l.proxima.in principio. ¶ † Quero,dicit̃ hîc ꝙ mulier debet cauere,quid si cautio ista fuisset omissa?Respondeo:potest mulier conueniri actione incerti , vt caueat, vel repetat quod datum est:vt.l. quod si nulla.s.de leg.j.&.l.qui exceptionẽ.§.si pars s.de conditio.indebiti.tene menti quæ.s.dixi.

SVMMARIVM.

1 Actio de dote quomodo supersit, quando dos sit soluta uiro.

Per contrarium. Quero de ratiõe diuersitatis inter peculium legatum libero, & dotem legatam marito.Respõdeo,actio de dote procedit ex contractu: & ideo licèt hęredes soceri desierint habere:obligatio tamẽ ex cõtractu remanet,sed obligatio de peculio habet instar realis actionis:vt.l.quęsitũ.in princ. s.de pecu.Si ergo desijt habere peculiũ:desinit teneri illa actiõe de peculio,sicut dicimus in pupillo qui sine sui culpa desijt rem poßidere,vt.l.si â bonefidei s.de rei ven.Dicitur hîc quòd conuenitur seruus nõ hæres.Contra.imo hæres vt.l.ij.C.an seruus ex suo facto.Tres sol.sunt in gl.Vna est, quòd libertus conuenit̃ scilicet in effectu:sed heres principaliter. Ista solut.reprobatur in fi.gl.quia secundũ hoc non esset differentia inter peculiũ & dotem.Soluit glo.secundo modo,& nihil valet.Vltimò soluit & bene vt in ea patet.& rationem huius solu.gl.ponit in.l.contraria:quia quando libertas directò datur heredi,culpa non potuit imputari:quia nullo tempore potuit retinere peculium,sed quando per fideicommissum, potest imputari culpa:quia non potuit manumitte re nec peculium dare,donec creditoribus satisfieret.
1 ¶†Vltimò dicit hîc ꝙ licèt dos sit soluta viro:adhuc tamen actio de dote superest.istud dictum debes intelligere quando matrimoniũ fuit postea solutum inter vxorem & virum eius.aliàs nõ peteret. vt in prin.huius.l.dicitur vel si ponis constante matrimonio , debes exponere actio de dote, id est spes actionis de dote:aliàs non procederet.

S[...]MMARIVM.

1 Debitore soluente creditori creditoris sui an extinguatur obligatio?quod nota.

Idem Iulianus. Oppo.quòd solutione facta alteri : actio competens marito perimi nõ poterat,vt.l.si stichũ. §.fi.j.de noua. Breuiter ego dico quòd hîc soluitur alteri,qui ab ipso marito dotem repetere posset, sicut si creditori mariti solueret , vel dic quòd hîc fuit legata dos marito pro muliere : vnde meritò potest mulieri solui.¶†Vltimò not.ex isto.§.quòd si debitor soluat creditori sui creditoris,extinguitur obligatio.contrarium not.in.l.solutum.§.solutam.j.de pig. actio.pro hoc est gloss.in.l.si cum militi.de compensa.& in.l.si opera.de doli excep.& insti.qui.mo.tol. oblig.in princ.

SVMMARIVM.

1 Stante statu.quòd maßarij communis nullam pecuniam poßint soluere absque detractione.vi.denariorũ pro libra:si cõducti fuerint doctores pro certo salario absque aliqua deductione, qualiter illis sit consultum, si maßarij uelint seruare statutum.

Idem quærit. Hæc est tertia pars opp. j.ad.l.fal.de.l.cum dotẽ. vbi est tex.in contrarium.solu.falcidia non detrahitur respectu finalis effectus, sed ab initio sic.vnde illa secundùm istam debet intelligi.¶ Quæro,dicitur hîc an commoda representationis in hoc legato sic obseruent̃:quæro quid si nõ sit dictũ , an si dos ipsi mulieri prælegaretur, desalcaretur commodum representationis?Quidã dicunt quòd non:vt.l.si vsusfructus.§.j.j.ad le.fal.&.l.cum dotem. Contrarium determinat glo. & bene:per.l.j.§.si quis creditori.ad le.fal.exemplum ponit gl. ¶†Vltimò ista.l.est bona ad vnam quæstionem quæ fuit de facto, *mihi proposita*doctores fuerunt[d]conducti[e]ab isto communi pro certo salario,absq; deductione alicuius gabelle:demum erat aliud statutum quòd massarij cõmunis nullam pecuniam possunt soluere nisi detraxerint.vj.denarios pro libra:quærebatur,an à doctoribus debeat detrahi ? Determinatũ fuit quòd massarij debeant detrahere: sed doctores contra commune in eo quod ei detrahetur haberent actionem. & hoc probatur per hunc tex.licèt non fuerit allegatus : & per.§.sed & marito.j.ea.l.vnde deuentũ fuit[f] quòd illud quod gabella deducebatur,iterum soluebatur cum deductione gabellæ, donec gabella ad nihilum deueniebat.

Iulianus quærit. Istud quod in hoc §.dicitur sicut mulier cui legata est dos non patitur falcidiã : intelligo

a ¶ Causa mortis. vtrũ dona.cã mor. sit vltima volũtas adde Ang.ĩ.q.inci. astésis miles.in.vj. charta . tu collige bonã doct.ex nõt. per Bal.in.l.j.C.de do.cau.mor.adde tñ casum in quo magis accedit vltimæ voluntati quã cõtractui i.l.l.& ibi Bal.in.iiij.col.C.de secun.nup.& vide etiã ibi Sali.q etiã dicit quòd inquãtùm ad originẽ talis donatio exigit contractũ,[c]& olim fiebat per stipul. hodie pacto nudo secundũ gl.in.l.cũ pater.§.meuio.de leg.ij. sed inquantũ ad effectũ & priuile.magis assimiletur relicto.ita loquit̃. d.l.j.de secũ. nupt. hic est quòd ex dona.cã mortis transit dominium recta via, sicut de legato.text.est fin. in.l.ij.s.de publ.itẽ in ea habet locum ius accres.sicut in legato,in.l.j.in fin. C.de ca.tol. & ita tollitur cõtraria voluntate sicut legatũ.l. vbi ita donat̃ j.de do.cã mor.sed in hoc differũt : qa legatarius põt repudiare legatũ,sed qui semel agnouit donatiõẽ cã mor. nõ põt postea repudiare:vt no.in.l. cũ pater.§.j.de leg. ij.& istis adde glo. ĩsti.de do.§.j.& dicit Bal.in.l.hac cõsultißima.ĩ.iij. col. C.qui test.fac.poß. ꝙ statutũ faciens mentionẽ de vltima voluntate, nõ habet locũ in doñ. cã.mor.secundùm Bal. & Imo.in.l.j. s.de test . cõtrariũ videť velle Bal.in l.fi.in vlt.col.C.de fideic.dicit poſt.docto.in.l.ij.s.de leg. ij. Adde an donatio magis accedat cõtractui quã vltimę voluntati, Bal. cõsi.cj.& cõs.clxij. & clxvj. vbi an vsurari⁹ poßit causa mor.donare.

b ¶ Sol.quędam.Et illũ tex.no.hîc allegat : quia est sing. & vide casum in.l. optimã.C.de contrahẽ. & cõmit.sti. Andr.Bar.

b ¶ So.quędam &c. hic videť sin.obstare tex.in.l.ij. C. de pac.cũ si.pro quo ibi vide Ful.itẽ cõtra Bar.videť casus in.l.cum putarẽ.& docto.fa.erci.dixi post Ludo.ro.in.l. si titi⁹. vbi doc.tangunt.de ver.obli.

POMATES.

c ¶ Si verò actio nũquã fuit nata.cum Bar.tenent Raph. & Mod. in.l. si titius.hic alle.Are.in §. quędã.in. ij. col. ver. aduertatis tñ. in fin.insti. de act. Alex.cõs.cxxxvj. incip. in cã & qõne.in.ij. volu.cõtra tñ Bar.tenẽt Alex. & Are.in.d.l. si titius.

d ¶ Doctores fuerũt.Et vide Bar.in simili in.l.oẽs populi. ff. de iust. & iu . nec imperator põt si vellet,nisi esset iusta cã.vide qd no.in.c.j.de na.feu. in vsi.feu. & quod no.ĩ.l.cesar.de pub. Andr.Barb.

e ¶ Fuerunt cõducti Adde.q.quã in sili ponit Bart.in.l.nesennius.§.fi.in prĩ. ad.l.fal.

f ¶ Exẽplifica hoc mõ. Doctor debet habere centũ ducatos in anno ex quibus massarij detrahent.x.ꝓ gabella. demũ de mandato cõis soluent ista.x. & detrahent vnũ ꝓ gabella : denuo soluẽt vnũ & detrahẽt decimã partẽ illius : tandẽ vsque ad nihilũ deduceť gabella . Nota : qa alibi non reperies exemplificatũ : & est subtile. Alexã. Loscus.

quãdo ſoluto matrimonio fuit legata: quia erat ſibi debita: ſecus ſi adhuc debita, nõ eſſet. vt. j. ꝓximo. §.

Sed & marito. Facit ad id quod dixi. ſ. proxi. §. & in. §. idem iulianus quærit.

SVMMARIVM.

1 *Fundus & æſtimatio ſi legatur uni & eidem, utrunque legatum concurrere poteſt.*

Mela ſcripſit. Hîc eſt nouus. §. & ſibi neſcirẽ dare concordantiam aliquã: ideo tene eũ mẽti. ¶ Quærò hîc. vtrùm fundus fuerit datus in dotẽ ęſtimatus, vel inęſtimatus. Quidã intelligunt de fundo dato in dotẽ inęſtimato, ſed hoc nõ placet glo. quia ſecundũ hoc nullũ eſſet legatũ: quia fundus inæſtimatus debet reddi in cõtinẽti, vt i. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. ac. & ſic nullum cõmodũ contineret, licèt aliter no. gl. in. l. diuortio. §. interdum ſ. ſolu. matrimo. & ibi reprobaui. vnde gl. dicit, ꝙ fuit datus ęſtimatus: quod an ſit verũ. j. dicã. ¶ Sed retenta illa lec. quæro quę eſt ratio huius. §. Dicit gl. nec circa eandẽ rem cõcurrãt duæ cauſæ lucratiuę. & iſta ratio colligitur ex legibus allegatis in ſeq. gl. ſ. in. l. meuius. in princ. ſ. de leg. ij. & l. planè. §. j. & ij. ſ. de le. j. Sed hoc nõ videt̃ aliquid dictũ. nã quãdo fundus dat̃ in dotẽ ęſtimatus: non eſt in dote fundus, ſed pecunia[a], vt. l. quoties. ſ. de iure dotiũ. & l. ſi inter virũ. C. de iure do. Sed quando vni

1 † & eidem legatur fundus, & æſtimatio fundi, vtrũq; legatũ põt cõcurrere, vt. l. fundũ. [illegible] nouatio. Not. per Dy. in. c. bona fides. in fi. extra de regu. iur. lib. vj. & ſic mulier haberet vtrũq;, quod puto veriſsimũ. de hoc eſt gl. not. in. l. liciniꝰ locuſta. in prin. ſ. de leg. ij. & ibi dixi me dictũ hîc: quomodo ergo reſpondebimꝰ ad hanc. l. Reſpondeo duobus modis. primò quòd dicamus hunc fundũ datũ in dotem inęſtimatam, quãdo fundus erat in dotem, non quantitas. & hoc apparet ex tex. qui dicit nõ bis, ſed ſemel deberi fundũ: nõ dicit ęſtimationẽ fundi. ſi tu dicis ſecundũ hoc legatũ nõ valebat cum nõ haberet commodum. Reſpõdeo pone tali modo ꝙ valet: quia ex pacto fundꝰ nõ debebat incõtinenti reſtitui. Secundo modo reſpondeo etiã ſuſtinẽdo glo. ꝙ hîc fuit datus ęſtimatus. Tertiò eſt dicendũ ꝙ primũ legatũ fuit factũ expreſsè cõtemplatione dotis, & pro dote: & poſtea dos fuit legata ſimpliciter: vnde cum ob eãdem cauſam ſit factũ, non debetur niſi ſemel. vt. l. lucius. §. impuberẽ. ſ. de le. ij. & l. alimẽta. §. baſilicę. de ali. & ciba. lega. tene iſta menti: quia vtilia ſunt.

Ibidem mela. Op. & videt̃, ꝙ nõ tenet̃ ſtare colono, vt. l. nihil. §. fi. ſ. de leg. j. cũ ſi. Dicũt quidã ſpeciale eſſe in dote. dic vt plenè dixi in. l. ſi filio. §. fi. ſ. ſolu. mat.

SVMMARIVM.

1 *Mulier eatenus onere fideicommiſsi grauari poteſt quatenus legatum dotis excedit quantitatem.*

2 *Fideicommiſſum uniuerſale non continet id quod quis extra iudicium defuncti percepit.*

3 *Dotis quantitate legata, uidetur legatum id in quo dos erat minuta propter impenſas.*

4 *Prælegatum factum uxori quòd in dubio non uidetur factum animo compenſandi.*

LEX III.

Cum quis. Supra loquutus eſt iuriſconſultus de prælegato dotis. hîc verò loquit̃ de fideicommiſſo quo grauat̃ mulier, cui dos eſt prę legata, ſiue leget̃ dos mulieri ſiue aliud ꝓ ea. eatenꝰ

1 † põt onere fideicõmiſsi grauari, quatenus relictum dotis quantitatẽ excedit. hoc dicit ſecundũ Dy. No. quod dixi in ſummario. ſecundò no. quòd in

2 † fideicõmiſſo vniuerſali nõ venit id quod quis ex iudicio defuncti nõ perceperit, vt hîc in verſ. nam & ſi quis. dicitur hîc quòd fuit prȩlegata dos. vnde videtur legatum id in quo erat minuta dos propter impenſas. Contra de leg. j. ſ. eo. ver. impenſę &c. ſolu. ibi fuit le-

3 gata dos ſimpliciter: hîc verò fuit † legata quantitas. vel fuit dictum quicquid ad me peruenerit, vt. l. meuio. §. à me. ſ. de lega. ij. dicitur hîc [b] ſi tamen hoc ani-

4 mo &c. quæro † quid in dubio an videtur relictum animo compenſandi cum vxore? Caſus eſt quòd nõ: niſi exprimatur in. l. j. §. ſciendum. C. de rei vxo. actio. & l. creditorem. ſ. de leg. ij. facit id quod dixi in l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ſ. ſolu. matri.

SVMMARIVM.

1 *Grauari ultra quàm ſibi relictum ſit quando quis poſsit.*

Mulier. Non ſummatur: quia iſte. §. cõprehenditur ſub præcedenti ſummario. & verſi. proinde. & eſt not. & ideo menti tenendus. ¶ Oppo. ad iſtum finem de. l. quod his verbis. ſ. de leg. iij. reſpondet gloſſ. hoc eſt ſpeciale ex coniecturata voluntate defuncti: quia reliquit pro debito. vnde videtur voluiſſe quòd quicquid habuit vltra debitum reſtituat cum fructibꝰ. quod tene men-

1 ti. ¶ Opp. contra hanc. l. † quòd quis poſsit grauari vltra quàm eſt ſibi relictum: vt. l. imperator. §. j. ſ. de lega. ij. ſo. diſtingue, aut legatur quãtitas à legatario quantitatis: aut quantitas à legatario ſpeciei: aut ſpecies à legatario quantitatis, vel ſpecies à legatario ſpeciei. vt colligitur ex tex. in. d. l. Imperator. §. j.

SVMMARIVM.

1 *Verbũ amplius, nõ inducit repetitionẽ niſi addatur eo, uel hoc.*

2 *Legans uxori centum præter, uel ſupra, uel ultra dotem uidetur legare dotem.*

LEX IIII.

1 **Qui ita.** Opp. † quòd verbum amplius, niſi dicatur hoc amplius, vel eo amplius: non inducit repetitionem: vt. l. ſi ſeruus. §. ſi ita ſcriptum. ſ. de lega. j. Duæ ſunt opi. in glo. vlt. eſt vera & exami-

2 na vt dixi in contrario. ¶ † Quęro, quid ſi[c] teſtator

c dicat, lego vxori centum præter dotem: an videatur legata dos? Certè ſic: vt. l. ſeio. §. vxori. ſ. de annu. leg.

d ¶ Sed quid ſi dixit, lego centum [d] ſupra dotem, an videatur dos legata? dicit Iac. de aret. quòd videtur legata dos: quia verbum ſupra, includit dotem, ſicut verbum amplius. alleg. ſ. ſo. ma. l. diuortio. ver. item ſi locatio & l. ſi vno. §. penul. ſ. loca. & eſt caſus cum gl. j. eo. tit. l. ſeia. ¶ Sed quid ſi dixit, lego centum vl-

e tra dotem[e]: an videatur legare dotem? dicit Iaco. de are. quòd ſic. vt. l. qui bona. §. ſi quis quia. j. de dam. infecto.

LEX V.

Cum vulgari. Oppo. ſ. de lega. j. de. l. talis. in princ. ſol. ſpirituale eſt in legato dotis. & eſt rõ: quia legatũ ad dotẽ refert̃, aliâs

f legatum efficeretur[f] inutile. ita dicit glo. & bene.

LEX VI.

Dote prælegata. Oppo. ſ. de lega. ij. de. l. meuio. §. j. Glo. nõ ſo. ſed ibi apparet ſolu. quia debemꝰ intelligere q̃n legauit dotẽ ſimpliciter. ſecus ſi legauit quicquid ad eũ peruenit: quia tunc nõ deduceret impenſas neceſſarias: vt ibi dicitur in tex. & vidiſtis. ſ. eodem. l. iij.

SVMMARIVM.

1 *Legatum alternatiuum in corpore, quod non reperitur in rerum natura, & in pecunia, ualet in pecunia.*

LEX VII.

g **Cum ſcriptum.** [g] Si legat̃ aliquid ꝓ dote adiecta certa quãtitate, ſiue dos fuerit nulla, ſiue minor, tenet legatum. hoc

1 dicit. ¶ No. tex. in fi. † quando legatur corpus quod non eſt in rerum natura: & pecunia alternatiuè: valet legatum in pecunia. ¶ Opp. de. l. j. §. adeo. ſ. e. So. ibi fuit relicta dos non adiecta certa quantitate, hîc verò fuit expreſſa certa quantitas.

SVMMARIVM.

1 *Promittens indẽnitatem, intelligitur promittere de defendendo: & tenetur iudicium ſuſcipere, licèt non cogatur. nu. 3.*

2 *Actio de dote quòd nata ſit conſtante matrimonio, licèt agi non poſsit.*

4 *Vxor quando hæres ſoceri non eſt ſoluendo, pro legato dotis eidem facto poteſt agere contra maritum, & qua actione?*

5 *Hypothecaria intentata quòd ueniant etiã nomina debitorũ.*

LEX VIII.

* **Pater.** Iſta lex videtur aliquantulum intricata. ſed ĩ veritate nõ eſt. primò ponit vnũ dictũ vulgare. ſecundò circa illud

---

a ¶ Mela ſcripſit. Sed pecunia. Not. q̃n relinquit̃ fundus dotalis an debeatur æſtimatio & fundus. Adde Bar. in. l. planè. §. j. de le. j.

b ¶ Dicit̃ hîc. Et facit iſte verſ. nã & ſi quis. ad. q. comes conceſsit militi caſtellaniã cũ quarta omniũ obuẽtionum. Quærit̃, cum quidã debeãt amittere bona: quia offenderunt comitẽ an caſtellanꝰ de illis bonis debeat habere quartã ꝑ Bal. in. c. j. de cap. q cu. vẽ. refert Old. determinaſſe ꝙ non, licèt ſi pœnę deſcenderent ex delictis inter alios cõmiſsis, nõ in comitem benè deberet habere. & ita ſequitur Bal. ibi adde qđ Old. ita determinauit cõſi. cxlviij.

c ¶ Quero quid ſi. Et not. de iſta dictione præter, ſupra, & vltra, ſi legẽtur. x. p̃ter fundũ, debet̃ vtiq; fundꝰ. quid de dictiõe ſuper vide tex. in. c. fi. de ord. cog. vbi ponit̃ pro de. & notat rei ſubſtãtiam c. ſup literis. de reſtitu. ſpo. alibi bo. gradiũ. vide. c. ſolitæ. de ma. & obe. q̃nq; exponit̃ pro p̃ter. ĩ aut̃. de nup. §. ſi autẽ tutelã. collatio. iiij. And. bar.

POMATES.

d ¶ Sed qd ſi dixit lego centum. & de iſtis dictionibus vide Iaſ. in. l. actione. ff. de tranſac. & in l. ſi eum. §. iniuriarum. ff. ſi quis cau. Old. cõſi. xlix. per Rom. cõſ. cxxxiij. in vl. col. in dub. & de dictione prȩter, vide text. in. l. ſi ita legatum. in princ. ff. de lega. j.

e ¶ Qui ita. vltra dotem. Adde Angel. conſil. ccxciij.

f ¶ Nota ex his verbis per hunc text. ꝙ nunq; ſit relatio quãdo ex relatione actus infirmat̃. de quo per Deciũ cõſi. xiiij. col. iij. in prin. verſi. cõfirmatur. volu. j. Alexã. Loſcus.

POMATES.

g ¶ Cum ſcriptum. Vide Bal. pro iſta l. cõſil. ccxj. verſic. pone per ordinem & Alex. cõ. xxxij. in fi. in. iiij. vol.

* Pro cõcordia. Aduerte ꝙ promittẽs idẽnitatem etiam ſi renunciet beneficio de fideiuſſoribꝰ põt petere priꝰ excuti principalẽ. ita tenet Bart. in. l. quæro. ff. loc. in. l. vñ quærit̃. per illũ tex. ff. cõmo. & in l. j. C. de conue. fiſ. debi. lib. x. per illũ tex. vbi Alexan. in addi. ad Bart. allegat Bar. ſibi cõtrariũ in hac. l. tu dic ſaluando Barto. vt per Bal. in. l. ſi pro ea. in. xij. q. C. mã. vbi Bal. dicit ꝙ q̃n ꝓmittit̃ per fideiuſſorem creditori ꝓcedit prima opinio per no. in. l. fin. ff. ſi cer. pet. in. l. ſi ſtipulatus. §. fin. ff. de ver. obl. & d. l. j. Bar. in. d. l. quæro. Si verò reus ꝓmittat fideiuſſori de cõſeruando ipſum indemnem: & tũc procedat ſecũda opinio. & fuit de mente Bar. in prȩdictis locis. Vel aliter poſſet ſolui ſecundũ diuerſa tpa, vt etiam ex mente Bar. apparet & ex forma promiſsionis.

illud format septem qō. per ordinem. scđa ibi, sed si
priusꝗ̃. tertia ibi, qđ si ratū. quarta ibi, sed si totam.
qnta ibi, sed si priusꝗ̃. sexta ibi, si fortè. septima ibi,
qd ergo. ¶ Op. ꝑ ordinē ad quālibet partē: & primò
ad primā partē: dicit hîc ꝙ exhæredatus debet caue
re de indēnitate. Cōtra, imo debet cauere ꝙ hęredē
defendat nō de indēnitate, vt. l. ij. post prin. s. eo. Sol.
1 fateor † quòd idē est dicere de defendēdo, & ꝓmitte
re de idēnitate: imo qui indēnitatem ꝓmittit, cogit
a suscipere iudiciū[a] vt hac. l. in prin. cōiuncto ver. qđ
si ratū. & cōiuncta. l. ij. post princ. s. eod. & hoc sentit
b Iac. de are.[b] facit ad hoc. l. ij. C. de in li. dā: tu. facit. l. si
quid possessor. in prin. s. de peti. hęre. & hoc tene mē
ti: quia nō reperies alibi ita bene. ¶ Ad scđam par-
tem op. dicit hîc ꝙ mulier dotē recuperauit. Cōtrà,
mulier cōstante matrimonio non potest dotē recu-
perare, vt. l. in rebus. §. oīs. C. de iure do. Quare Rog.
dicit hîc, ꝙ matrimoniū est solutū. sed istud est diui
nare contra mentē. l. nostre, vel dicit Roge. dic ꝙ vir
vergebat ad inopiā. Hāc sol. gl. reprobat in. l. si cōstā
te. in prin. sol. matri. Tamē istā sustinui: dic vt ibi di-
xi. Alij vt Iac. de are. dicūt ꝙ hîc matrimonium vide
tur esse solutū respectu soceri defuncti, vt. l. cum hîc
status. §. si socer. s. de do. inter vir. & vxo. Sed hoc est
cōtra. l. ij. in princi. s. eo. ibi, quippe nupta est. Alij vt
Azo, dicūt ꝙ hęc mulier de facto dotē recuperauit,
quæ sibi fuit per hęredes soluta: quia de iure recupe
rare non poterat. hāc solutionē Azo. puto verā, & in
telligo ꝙ vxori fuit soluta in casib⁹ in quibus potuit,
vt. l. mutus. §. manēte. s. de iure do. & l. ꝗ̃uis. s. sol. ma.
2 Alij vt Io. dicūt † ꝙ actio de dote cōmittit matrimo
nio cōstante, vt. l. si constante. §. j. s. sol. ma. ad illum
§. glo. rñdet dupliciter. & sic habes duas lec. in illo. §.
quas ibi examinaui. Durū est oīno cōtra stimulum
calcitrare: quia actione de dote constante matrimo-
nio non aget, vt. l. ij. post prin. s. eo. ibi quippe nupta
c &c. quare tene lect. Azo. & lect. Rog. intelligendo[c] ꝙ
vergat ad inopiam. quas lect. examinaui plenè in. l. si
cōstante. §. j. sol. ma. Itē op. ꝙ sol. facta mulieri nō di
citur nocere viro, vt. l. si stichū. §. fi. j. de noua. & l. fin.
§. fi. in prin. j. de ver. ob. Sol. hîc non soluitur prorsus
alij persone, sed magis videt solutū creditori credito
ris, vt dictū fuit in. l. ij. §. idē iulian⁹ quęrit: s. e. ¶ Ve-
nio ad ver. sed si lex fal. & opp. ꝙ nō debeat detrahi
filio: qa ꝑ fami. erci. ac. hoc cōsequit vt debitū, vt. l. si
filia. §. j. s. fa. ercis. Rog. dicit ꝙ hîc matrimoniū erat
solutū. solue verius. Idē si cōstāte matrimoniū: tñ hîc
agebat actione ex testamento, vt. l. ij. §. iul. quęrit. s.
eo. ¶ Op. ad ver. ꝙ si ratum. & videt ꝙ non debeat
defendere, imo sufficit ꝙ p̄stet indēnitatē ex forma
stipulationis, vt. s. e. l. in princi. sol. istę stipulationes
3 † idē important vt dixi. an aūt possit p̄cisè cogi age-
re ad defendendū, dic vt. l. sed & hę. §. pręter. s. de ꝓ-
cu. veritas tñ est ꝙ licèt ad defendendū teneat: & ad
suscipiendū iudiciū, in se tñ nō pręcisè cogat. dic vt
ibi. ¶ Venio ad ver. sed si totā. dicit hîc ꝙ actio iudi-
cati dat cōtra hęredē, in eo qđ retinuit iure fal. cōtrà,
imo dat insolidū, vt. l. si actor. & l. si ꝓcur. s. de ꝓcu.
Dicit gl. & bñ hîc respicit finē: qa si solueret īsolidū:
hęres reuerteret cōtra maritū in ea parte q̄ fuit sibi
soluta. ¶ Quærit glo. quid si fuit cautū? Dicit gl. tūc
maritus posset cōueniri insolidū, vel aliter posset hę
res insolidū cōueniri, si esset cautū, & fuit p̄sens tp̄e
stipulationis. sed hoc nō placet gl. ꝑ. l. si ꝓcu. in fi. de
ꝓcu. sed Dy. ibi negat dari actionē in dñm ex stipu-
latione interposita ꝑ procuratorem, sed ex stipula-
tione interposita ꝑ seipsum nō negat qn actio det.
alij vt Iac. de ra. respondēt ad. q. ꝙ si esset cautū aīo
nouādi, nō posset postea cōueniri, vt. l. delegare. j. de
d noua. ¶ Venio ad ver. sed si priusquàm.[d] hîc dicit ꝙ
qñ ipse vellet agere fa. ercis. nō posset incōtinēti do
tē cōsequi. cōtra. s. fa. erci. l. si filia. §. j. Gl. dicit intelli
ge ꝙ hîc matrimoniū erat solutū, vel si cōstaret ita
ꝙ vir sustineret onera matrimonij: tūc incōtinēti do
tē recuperabit. ¶ Quæro qd* facit hoc* ad ꝓpositū?
nōne solu. ma. vir. vxorē deberet alere intra annū? vt
no. in. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. Dicūt doc.
intellige quòd hîc erat casus in quo nō debebat ale-
re: & ideo si aliqđ lucrum erat medij tp̄is, debet esse
hęredis, sicut illud qđ lucrat ex pacto, vt. l. ij. C. fa. erc.

a ¶ Suscipere iudiciū. Fideiussor īdēnitatis cogit suscipere iudicium. qđ non reperies alibi. alibi dicit ꝙ talis ꝓmittēs etiā iure isto habet bñficiū excussionis, scđm Bar. & qđ ibi dixi ī. l. q̄ro. s. lo. qđ no. vide tñ qđ no. Bar. j. eo. l. an autē promissio ista contineat fructus vel interesse, vide Bal. in l. ij. C. de sen. q̄ sine cer. quanti. ꝓfe. nā paria sunt ꝓmittere indēnitatē, & ꝓmittere defensionem.

b ¶ Iac. de are. Adde Bal. in. l. cū tibi. C. de euic. & de natura fideiussionis est, ꝙ fideiussor seruetur indēnis. Bal. in l. cōstitutionib⁹. C. de vsur. & vide Bald. in rub. C. de verbo. sig. in. vij. q. & not. ꝙ sicut fili⁹ mortuo patre pōt accipere dotē vxoris suę cauēdo hæredibus de cōseruādo eos indēnes, vt hîc: istud est verū etiā in p̄re nepotis si viuo eo data fuit dos. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. cūꝗ; ex stipulatu. & ibi Bald. in fi. & l. si filia. §. hoc amplius. ff. fami. erciscun.

c ¶ Róg. intelligēdo. & facit istę tex. ad qō. si maritus egit ad rē dotalē cōstā. ma. & succubuit, an solu. mat. vxori agēti obstet exce. rei iud. de quo per Bal. in. l. doce ancilā. in fi. C. de rei vē.

d ¶ Sed si prius. Ad ista vide gl. & Bar. in. l. si marit⁹. & qđ ibi dixi fami. ercis.

Videte, credo ꝙ istę leges hodie sunt correctę: quia
omne lucrū qđ venit ex dote, vel ex eius occasione,
est aduētitiū: & debet reddi filię: nō aūt debet esse hę
redū patris, vt. l. j. C. de bo. q̄ libe. Sed de iure antiquo
esset distinguēdū: aut maritus ab hęredib⁹ patris pe-
tit actiōe ex testamēto: & incōtinēti pōt, vt hîc. aut
actione fa. ercis. & est idē si matrimoniū cōstabat, vt
s. e. l. ij. §. idē iul. q̄rit. & l. si filia. §. j. s. fami. erci. aut ma
trimoniū erat solutū: ꝙ tūc aut vir alimētabat vxorē
scđm qđ no. in. d. §. exactio. & idē vt hîc, & l. ij. §. idē
iul. s. e. aut eā nō alimētabat: & tūc nō pōt incōtinēti
agere: vt hîc in fi. sed hodie sec⁹, vt dixi. ¶ Venio ad
ver. si forte. dixi hîc ꝙ debet subueniri hęredi. quęro
qua actione subuenit? Rñ. cōditione incerti, vt in gl.
4 ¶ Venio ad ver. qd ergo. dicit hîc ꝙ † si hęres soceri
nō erat soluēdo, potest agere cōtra maritū. q̄ro qua
actione? Tex. hîc dicit vtili actione: & satis hoc pla-
cet mihi: & habet multa remedia. Primò habēdo ra-
tum in subsidiū: & ageret actione mandati, vel neg.
ge. ar. eius qđ no. s. eo. l. ij. §. idē iul. quærit. Itē cū mu-
lier habeat obligata oīa bona soceri: & socer habeat
cōditionē incerti, cōtra hęredes soceri: illā cōditionē
incerti vtilē posset intētare vxor, vt. l. nomē. C. q̄ res
5 pig. ob. po. ¶ Tñ † posset dubitari: quia gl. videt du-
bitari an veniāt noīa ītētata hypotheca, vt. l. hęredē.
C. de hęre. act. tñ veritas est ꝙ veniūt: posset etiā ha-
bere actionē de dote ex æq̄tate hui⁹. l. & l. fi. s. de eo ꝑ
quē factum erit.

LEX IX.

Vir vxori. Licèt mācipia moriantur, ęstimatio eorū certa legata debet. h. d. ¶ Op imo videtur ꝙ mortuis mācipijs ęstimatio non debeat, vt. l. quidam. §. si tibi. s. de le. j. ad idē facit. l. titiæ. §. fi. eo. ti. solu. hîc loquit qñ legat certa quantitas ꝓ p̄tio serui. sec⁹ si serui pretiū legaret quātitate nō expressa, vt ibi. & hoc fortè voluit dicere Rog. q dicit certā. ¶ Item opp. & videt ꝙ teneant hęredes in quātitate nō expressa, vt. l. plerūꝗ;. & l. in reb⁹. s. de iur. do. sol. intellige ꝙ decesserūt sine culpa hęredis, seu mariti.

LEX X.

Vxori meæ. Quæro quę ratio fuit dubitādi? Rñ. ratio poterat esse: quia illud adiectiuum æstimata, referat ad oīa pręcedētia: qđ iurisconsultus remouet: quia per hoc legatū fundi corneliani efficeretur inutile. ¶ Quęro de vtilitate hui⁹ l. responde vt in gloss.

LEX XI.

Si seiæ. No. ex hac. l. si vni legat fundus simpliciter: alij verò animo cōpensandi cū debito. nihilominus faciunt sibi partes per concursum. ¶ Secundò not. ꝙ in eo qđ detrahit per falcidiam nō faciunt sibi partes per concursum. tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Adhibitus ad stipulandum dotem, non uidetur adhibitus animo donandi.*
2 *Adhibitus ad stipulandum animo donandi, si fiat mentio mortis, intelligitur causa mortis.*

LEX XII.

* Seia. Adhibitus ad stipulandū totam dotē, in dubio nō videt adhibit⁹ animo donād. Itē adhibitus aīo donandi, intelligit cā mortis, si mortis est mētio facta. h. d. ¶ No. ex hac. l. tria. Primò ꝙ dicit supra dotem: qa ꝑ hoc videt legare dotē: dixi. s. eod. l. qui ita.
1 ¶ † Tertiò no.[e] ꝙ adhibitus ad stipulādū animo do-
e nandi, intelligitur causa mortis, si fiat mētio mortis.
istos duos passus examinaui in. l. quę dotis. s. sol. ma.
¶ Vltimò signa glo. vltimam quæ est hîc.

LEX XIII.

Qui dotem. Si conditio pro parte est possibilis, sufficit si ei pareat in eo qđ possibile est. h. d. & est notabilis casus. & hunc passum examinaui in. l. j. s. de condi. insti.

SVMMARIVM.

1 *Dicto unius testis statur ex dispositione testatoris.*
2 *Testis unicus facit semiplenam probationem.*

* Pro cōcordia. Aduerte si mulier adhibet aliquē ad stipulandū dotē reddi in vnū casum tātū: tūc semp videt adhibitus aīo donādi. Ita intelligit Bar. in. l. cū marit⁹. §. fi. ff. de pact. do. & in. l. q̄ dotis. ff. solu. ma. Cōtrari⁹ allegat in. d. l. q̄ dotis. per Alex. ī hac l. seia. maximè in summario. Soluit. Alexā. ꝙ in. d. l. cū maritus. cōstabat de mente donādi. alia sol. posset dari ꝑ illa verba in vnū casum tantū. quia ita nō loquit Bart. in hac. l. seia. vel aliter posset solui ex verbis Bart. ibidē.

e ¶ Tertiò not. Et vide gl. in. l. fin. C. de do. cau. mor. & mo. in. l. quæ dotis. s. solu. mat. And. Barb.

a ¶ Theopompus.Facit ista.l.quid si vnus testis est approbatus,& datus ꝓ
confidato ab vtraq; parte,an ꝓbet plenè?Bald.in.l.in bonę fidei.versi.sed
dubitabat̄ de titio.C.de re.cre.distinguit,aut partes cōsentiunt in ꝑsona,&
in dicto,aut in ꝑsona tātū.& adde qđ vbi persona est approbata ab vtraq;
parte nō requirit̄ iuramentū,scđm Bar.in.l.lucius.in fi.j.de fideius.qñ aūt
dicūt partes & cō-
ueniunt de stādo
dicto vniꝰ,an faciāt
plenā fidē.vide gl.
& qđ ibi not.Bal.ī
ij.co.ī.l.j.C.de sen.
q̄ pro eo qđ inter-
est.& vide qđ te-
net gl.in.c.veniēs.
& ī.c.licet.de test.
b ¶ Vnius testis.No.
ꝙ dicto vnius te-
stis statur in casu
isto.& idē tenet gl.
in.c.veniēs.& in.c.
licet.& ī.c.cū à no
bisꝭ. de testi. adde
an & qñ partes pos
sint facere ꝙ stet̄
dicto vnꝰ. & vide
Are.ī.c.ꝓposuisti.
col.ij.de ꝓba.& in
ca.qm̄ contra fal-
sam.col.iij.eod.tit.
Lanfran.de brixia
in repe.eiusdē ī ꝟs.
testes.col.xxix. &
Geor.natā.ī cle.sę
pe.in prin.colū.iij.
de ꝟb.sig.& addē-
tes in tracta.male-
ficiorū in ꝟsi.cica-
trix.& ad materiā
huius.l. vide latè
Alex.ī cōsil.liiij.p
totū.& in cōsi.cij.
cō.iij.ver.sed ꝑmis
sis.in.ij.vol.Io.Th.
c ¶ Limita vt p Bal.
in.l.iurisiurā.C. de
test.§.si id qđ ī scri
ptis deponit legat
aliter,non valet ta
lis depositio.
d ¶ Ad.q. Adde tñ
ꝙ Bal.in ꝓe.fforū
in prin.in.vij.col.ī
versi.itē not.h.d.ꝙ
sufficit si repiat̄ in
actis, talis iuratus
&c.qa tūc ꝑsumit̄
iuramētū interces-
sisse in solenni for
ma, qua debebat
ille iurare.alle.no.
hîc.quod bene no.
& facit qđ no.In-
noc.in.c. innotuit.
de eo q furti,ordi.
susce. & qđ dicit
Bal.in.l.iij.in prin.
s̈.de iureiu.ꝙ suffi-
cit si appareat de
delat. per istum
tex.sed Anto.in.c.
fraternitatis.de te
sta.ad fi.videt̄ no.
tenere contra Bar.
& Ro. in.l. scien-
dum.de ver.ob.&
Abba.in.c.tuis.de testi.& vide Bart.in.l.per hāc.C.de ero.mi.anno.lib.xij.
& Bal.in.l.si quis in aliquo.C.de edē.ij.idem tenet Bald.in.c.j.§.j.quid sit
inuesti.& Bal.in.l.gesta.C.de re iudi.& Bal.ī.l.iurisiurādi.C.de test.& Bar.
n.l.admonendi.de iureiur.& vide.Ant.& Imo.in.c.fraternitatis.de testi.ad
de an si reperiatur in scriptis testes interesse scđm morē,an præsumatur
præsentia iudicis?Oldr.consi.cccxxiij.

e ¶ Est captatoria.Ad hoc facit qđ no.Bart.in.l.si ita scripsero.de condi.&
demō.& hoc sequit̄ Imo.in.l.captatorias.s̈.de hęr.insti.& in.c.cū tibi.de te.

f ¶ Fallūt.Et vide moder.in.l.captatoriæ.de test.mil.& vide in.l.si vacātia.
C.de bo.vac.lib.x.And.Barba.

3 *Testis præsumitur iuratus,si reperitur scriptū testis iuratus: & præsente parte si hoc etiam scriptum reperiatur.*

4 *Testator si dixit,uolo solui omnibus debentibus à me aliquid recipere:& de hoc stetur simplici dicto fratris mei:quòd non ualeat, nisi in aliquibus legitimis præsumptionibus hoc præsumeretur uerum.*

Item ualeret fauore piæ causæ.

5 *Legatum incertum ualet fauore dotis.*

6 *Captatoria uoluntas ualet in relictis ad pias causas.*

7 *Iurare quādo teneatur ille cuius dicto ex dispositione testatoris uel partium stari debet?*

8 *Assumptus & missus à iudice ad referendum,quòd debeat iurare*

9 *Præsentia partis an requiratur quando ille cuius dicto stari debet,refert?*

10 *Præsentia partis non requiritur in relatione nūcij.*

11 *Præsentia partis licèt requiratur quando iudex eligit agrimensorem:& eidem dat terminum,ut uadat ad mensurandum:tamen in relatione non requiritur.*

12 *Testis potest dictum suū in scriptis redigere,licèt iudex posset eum & uidere,& audire loqui.*

13 *Promissio de stando simplici dicto partis super damna & expensas an ualeat?remissiuè.*

L E X V.

a THeopompus.[a] Ista lex ponit vnū
notabilem casum,& multi credunt sci-
re,& eam ignorāt:& breuiter.h.d. Dicto
b vnius testis[b] statur ex voluntate & dispositione de-
functi cuius solius dispositioni staretur.hoc dicit cō
muniter.¶ Gloss.nostra colligit duo notabilia.Pri
1 mò,† ꝙ statur dicto vnius testis:& hoc ideo quia te-
c stator sic voluit:& sic non ob.l.iurisiurādi[c].C.de te-
sti.quod an sit verū infrà dicem.¶ Secūdò no.quòd
2 † vnus testis facit semiplenam probationem. Nec
ob.l.maritus.ꝭ.de quęstio.quare dic vt ibi no.docto.
d vt Old.inducunt hanc legem ad quæstionem[d].repe
3 ritur† in actis:testis iuratus &c.an ex hoc pręsumit̄
iuramentum intercessisse?Videtur ꝙ sic,vt hac.l.cū
sua glo.Tamen dicit ipse,tutius est ꝙ fiat scriptura
per seipsum scilicet de iuramento testis. Examina-
mus an sit verum.& dico ꝙ ista scriptura probat iu
ramētum.quādocunq; enim in instrumento fit mē-
tio de aliquo:& qđ est posibile expediri illo tunc,
cum instrumentum cōficiebatur,instrumētum pro
bat hoc intercessisse,vt no.in.l.j.C.de fide instrumē.
& iure haste fis.lib.x. &.l.optimam.C.de cōtrahen.
& cōmit.stip.sed nō probat partis pręsentiam.ideo
cōsulo quòd facias scripturam de iuramento : & qđ
parte præsente.sed si scriptura diceret,testis iuratus
4 parte præsente &c.sufficeret.¶ † Quero:dixit testa
tor sic:volo solui omnibus debentibus à me aliqd re
cipere,vt de hoc stet̄ simplici verbo titij fratris mei.
an valeat istud relictū?Et hîc videtur text.quòd sic.
Videte in hac quæstione,cōsui & dixi sic : prius est
videndum quid importet,stetur dicto eius . Respō.
hoc est assertioni eius,vt.l,sciendum.§.dictum.s̈.de
ædil.edic.& ideo dico quòd ista voluntas est capta-
e toria[e]:quia in secretum alterius voluntatis confert̄
tota ista dispositio:& ideo est inualida.vt.l.captato
riæ.s̈.de leg.j.&.l.captatorias.de hære.instit.& ideo
eius dictū nō valet.nisi aliquibus legitimis præsum-
ptionibus hoc præsumeretur esse verum,vt.l.quem
5 hæredi.j.de rebus dubijs.Non † ob.hęc.l.quia loqui-
tur de dote cuius fauore legatum valet,licèt incer-
tum,vt.l.cum post.§.gener.s̈.de iure dotium . Præ-
terea hîc constat eum verum dixisse legitimis præ
sumptionibus:quia testator dixit legitimis portio-
nibus quibus alie &c.& ipse declarauit postea quòd
f ipsa haberet tantùm quantùm alia. Fallunt[f] prædi
6 cta† in relictis ad pias causas:& statur voluntati ca-
7 ptatoriæ,vt in.c.cum tibi extrà de test. ¶ † Quæro
g cum testator dixit[g] quòd stetur dicto alicuius[h]:
h vtrùm ille qui dicit debeat iurare vel non?Et hîc vi
detur tex quòd sic.dicit enim,iuratus scripsit vnde
ego dico sic:quandoq; testator dicit standum esse di
cto alicuius, de eo quod ipse testator sibi dixit: &
tunc quia dictum illius est quodammodo testimo-
nium veritatis defuncti.magis quàm iudicium de-
ponentis:tunc debet deponere per iuramentū vt te
stis,vt hîc,&.l.iusiurandi.C. de testibus . quandoq;
testator dicit standum esse dicto alicuius : hoc est
voluntati alicuius, de eo quod sibi deponenti videbi
tur: tunc in isto casu non est testis iste,sed magis qui
dam arbitrator: ideo non debet iurare.argumento
authen.decernimus .C.de arbitris.&.l.non ex omni
bus.s̈.de arbitris . & hoc est verum,quando ali quis
est assumptus à testatore, vel à parte simpliciter.
8 sed si assumeretur† à iudice dicente , vade ibi & re-
i feras mihi quid tibi videbitur[i] de tali re. vt medici
cum assumuntur ad videndum tale vulnus:tunc de
bent iurare,vt.l.comparationes.C.de fide instrumē
torum.licet contrarium notetur in.l.iurisiurandi.C.
de testibus.&.l.j.post princip.s̈.de ventre inspicien.
Contra prædicta facit.l.hac editali.§.his illud.C.de
secundis nuptijs vbi videtur dici quòd quādo à par
k tibus assumitur debeat iurare[k]. sol. intellige quòd
assumitur à partibus de mandato iudicis:vel assumi
tur à partibus hoc agentibus,vt iuret.aliâs secus,vt
9 hîc. ¶ Item quæro, † quando aliquis cuius dicto
statur declarat dictum suum,an partes debeant esse
præsentes ? Hîc videtur textus quòd non . videte:
quandoq; ille cuius dicto statur debet solùm ferre
testimonium de voluntate defuncti:tunc in istius
voluntate declarata non requiritur præsentia par-
tis, vt hîc.Nec obst.quòd pars debet esse pręsens
quando testis iurat, vt.l.si quando . C.de testibus.
quia illud verum est quando persona testis non
est approbata:quia de facto contra personam testis
posset opponere.sed hîc persona testis est approba
ta.vnde non potest opponere, nec contra dictum
nec contra iuramentum.nam non posset eius præ
sentia trahere in contrariam sententiam.nil enim de
proprio sensu iudicat,sed solùm voluntatem testa-
toris declarat quandoq; statur eius declarationi : &
de proprio sensu iudicat:& tunc requiritur præsen
tia partis, vt.l.si quis arbitratu.j. de verborum obli
gatio.& ibi dixi plenissimè.l.mulcta.j.de condit.&
demonstratione.&.l.quod si nolit.§.si quid ita.s̈.de
ædi.edi.ideo quia eius præsentia posset trahere in cō
trariam sententiam,vt suprà de arbitris.l.si in tres.
10 Et per hoc† habes decisionem ad multa , an quan
do nuncius refert debeat esse pars pręsens? Certè
non cum solum referat quod factū fuit: & eius per
11 sona approbata est.Ad idem si iudex † cōmittit ali
cui vt vadat,& mensuret illum agrum,& referat:de
l bet nesesse pars pręsens? Respondeo[l] in commissio
ne debet esse præsens : quia posset opponere con-
tra personam : quia esset suspecta . & debet dari
terminus vt vadat tali die,& tali bona ad agrum,
vt.l.iij.C.finium regundorum . &.l.generaliter.§.pe
nultimo.C.de rebus creditis.sed relationi nō debet
esse præsens.facit quod dicitur quòd depositioni
pars non debet esse præsens . sed iuramento sic, vt
12 C. de testibus. lege,si quando . ¶ Quæro an † te-
m stis posit deponere[m] dictum suum in scriptis.

↝POMATES.
g ¶ Quæro cum te-
stator dixit.Adde
Ias.in.l.admonen-
di.ī lect.in ver.pon
dera etiā.ff.de iure
iuran.& quòd de-
bent iurare, facit
tex. in. c. pastora-
lis.de excep.tex.in
c.cōtinebat̄.in ver
bo firmauerit iura.
de despon. impu.
& vide de hoc Bal.
ī.l.eius.de test.Ale
xan.cōsi.ccccxxx
vj. incipiē.clarissi-
me dñe vicarie.in
iij.col.facit etiā,qa
licèt aliquid relin-
quat̄ cōsciētię ali-
cuiꝰ: ītelligitur dū
modo iuret.ita An
gel.Pau.de cast.&
moder.in.l.de pu-
pillo.§.q opus.de
quibus ibi ꝑ Ale-
xand.ff.de no.op.
nunci. vide etiam
aliqd ꝑ Alex.cōsi.
inci.viso themate.
& in cōsi.inci.visis
verbis. in.iij.colū.
Ange.in.l.apertis-
simi.C.de iudi.per
Panor.cōs.lj.& se.
in.j.vol.Ro.consil.
xx.in.ij.col.Felin.
in.c.ꝓposuisti.ma
ximè in.iiij.col.de
proba.
h ¶ Stetur dicto ali-
cuius.qđ importēt
ista verba stetur di
cto suo.vide Bald.
in.l.j.C.de his quæ
ope. no.re.& inci.
cōsi. Bart.qđā hñs
bona cōia. vbi vi-
de & Bald.in.l.ca-
ptatorias.s̈. de hę-
re.insti.
i ¶ Tibi videt̄.Adde
qđ no.Bart.in ꝓe.
fforū.in fi.princip.
k ¶ Debeat iurare.
quod videt̄ tenere
Bal.in.l.iusiu.ꝙ ex
cōuentione.de iu-
reiur.& Ant.ī ca.
finē. pe.col.de do.
& contu.
l ¶ Rñdeo . Adde
Bal.in.l.in minori.
C.in qbꝰ cau.in.ij.
col.& in.l.cōsenta
neū.vlt.col.C.quo
& qñ iu. & vide
Bal.ī.l. hac edicta
li.§.his illud. C.de
sec.nu.& Bar.ī.l.q bona.§.fi.ꝭ.de dā.īfec.& bal.ī.l.iusiu.C.de te.& Ang.ī.l.j.
m ↝POMATES.¶ Quęro an testis posit deponere.cōtrariū tenuit
Bal.in.c.j.de testi.& de hoc vide Bar.in rub.de fi.instr.in.j.col.in fi.& seq.
Alexan.in.l.legata inutiliter.vlti.col.ver.itē inducit̄ iste tex.ff.de leg.j.Ro.
cōsi.xxiiij.incip.ꝓ defensione.in.j.col.Felin.in.c.j.de testi.in.iiij.col.

a ¶ Puto ꝙ sic. Sed an poſsint per procuratorem vel nunciū deponere, vide Bar. in. l. qui bona. §. ſi alieno. de dā. infec. vbi videt̃ tenere ꝙ nō: & ibidem tenuit Bald. in rub. ſ. de iureiu. & Anto. per illum tex. in. c. licet. de teſt. ſed Ioan. an. in. c. vt circa de elect. in. vj. in nouella. te net contrariū: & ita etiam fuit deciſum per do. de Rota. & aliâs vidi conſilium Ludo. Roma. pro iſta parte. & cū Barto. hîc cōcordat Bal. in. l. iuriſiurādi. C. de teſti. & Bal. in. l. in bonęfidei. C. de rebus cre. in ver. ſe quitur videre. & Imol. not. in. c. de teſtibus. extrà de teſtibus.

b ¶ Diceret. ſed an procurator ſpālis poſsit ferre teſtimoniū veritatis ꝓ dño? dic ꝙ non, vt voluit Anto. in. c. licet ex quadam. de teſti. hoc fuit dictum Barto. in. l. q bona. §. ſi alieno. de dam. infect.

c ¶ Diuus. ſed an legatum optionis dicatur genꝰ vel ſpecies, vide Bald. in l. fina. §. fin. in. vij. colū. C. cōmunia. de le. ibi etiā dicit quid ſi in electiōe fuit error? an poſſit tacito conſenſu cōfirmari.

POMATES.

d ¶ Et ſic not. refert & ſequit̃ Bal. in. l. j. in. xvij. col. C. de ſac. ſan. eccl. tñ cōcordat Barto. cum Pau. de ca. cōſi. ccxlvij. de cuius veritate vide moder. in l. vnū ex familia. §. ſed & ſi fundū. ff. de leg. ij. & Alexan. & doct. in. l. q dā. §. pe. ff. de leg.

e ¶ Vnum eligere. ſi aliquis eſt grauatꝰ diſtribuere inter pauperes non poteſt vnum eligere, & omnia ei dare. adde Bar. in repe. l. j. de ſacroſan. eccle. in. xix. colum. adde Pau. de caſt. conſil. cxlvj.

f ¶ Non valeat. Electio nulla ius electionis non tollit, & facit ad id quod not. Innocē. in. c. in literis. de offi. dele. vt refert Bal. in. l. ſi vt ꝓponis. C. quomodo & qñ iudex. q vult ꝙ ſi data eſt poteſtas vni eligendi officialē: & elegit aliquem qui non poterat eligi, quòd poteſt iterum eligere. & ponunt Cano. in. c. ſi ſuper gratia. de reſcrip. & in. c. ſi cōpromiſſarius. de elect. in. vj. & vide Bal. in. l. poſt aditam. C. de impu. Adde an cū prima electio eſt nulla iterum poſsit fieri alia, Roma. conſi. cccxiij. & an cum electio in parte fuit nulla in totum vitietur, vide eundem conſi. lxvj.

a puto ꝙ ſic[a]. ſi tamen iudex vellet eū videre, & audire bene loqui, poſſet hoc facere: qa videbit qua trepidatione diceret[b], vt. l. de minore. §. tormenta. ĵ. de q̃ſtio. ſed ſi dictum ſuū vellet redigere in ſcriptis poſſet, vt hîc facit. l. diſcretis. C. qui teſta. fac. pñt. ¶ † Vltimo iſta lex facit ad quæſtionem de eo quod quotidie fit, vt promitto titio reſtituere damna, & expenſas, quæ fient in tali lite de quibus ſtetur eius ſimplici dicto: nunquid valet? Pet. tenet ꝙ nō, vt refert Cy. C. de pac. l. ſi quis in conſcribendo. Dy. ꝙ ſic: vt. l. ſ. j. de præto. ſtipu. dic vt ibidem.

LEX XVI.

Licet placeat. Dic vt. l. ſi res. ſ. de lega. j.

LEX XVII.

Qui dotem. Non eſt veriſimile teſtatorem velle grauare hæredem duplici præſtatione. h. d.

LEX XVIII.

Vxori. No. ex prin. huiꝰ. l. ꝙ ſi promitto tibi reddere ꝗcqd mihi dediſti ꝙ venit id ꝗd dediſti ob cau. ſi tamen ſum obligatus ad reddēdum. ſed ſecus ſi non ſum obligatus ad reddēdum, vt ſi mihi dediſti ex cauſa emptionis vel alia.

De optione legata. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pauperes habens eligere, & inter eos bona teſtatoris diſtribuere, non poteſt unum eligere.*

LEX I.

Diuus. [c] Hæc lex legitur in glo. duobus modis. & queli bet lect. eſt no. quod dic vt in gloſſ. ¶ Oppo. quòd vnus tātùm poſsit eligi vt omnibus legibus huius tit. Rñdeo. ibi loquit̃ quando relinquitur optio ſerui in ſingulari. hîc verò loquitur qñ legatur. optio in plurali: & ſic no.[d] † ꝙ ſi teſtator iubet ſua bona diſtribui inter pauperes eligēdos ꝑ talē: ꝙ ille non pōt vnū eligere[e], & dare ei oīa. arg. ſ. de annu. lega. l. ij. arg. huius. l. Secūdo modo legit̃ vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Electio eſt legatarij in legato generis, quando teſtator de certo non ſenſit.*

2 *Legatarius quòd non poſsit optimum eligere.*

LEX II.

Opties. In hac. l. ponitur qualiter relinquitur optio vel electio. Item quis eligit quid ſi electio nō valeat[f]. & qualiter debeat electio fieri: & hoc vſq; ad. l. mancipiorum. & hoc ſit ꝑ ſummario. ¶ † Ad prima duo dicta quæro, vtrū hodie in genere legato ſit legatarij electio? In hoc fuerūt opiniōes inter gl. q̃ recitātur hic: & in. l. hæredes. §. ſi incerto. ſ. fami. ercif. & ſ. de leg. j. l. legato gñaliter. dic vt ibi: qa veritas eſt ꝙ electio eſt legatarij ſi teſtator de certo nō ſenſit. ¶ † Secūdo q̃ro, vtrū legatariꝰ poſsit eligere optimū? Rñdet Roge. ꝙ ſic, qñ expreſsè eſt relicta optio. ſecꝰ ſi ſeruꝰ eſt relictus gñaliter, & ſic optio eſt relicta tacitè, vt. l. legato gñaliter. ſ. de leg. j. & hoc tenet glo. ſ. qui & à qui. * manu. libe. nō fiant*. l. ij. Cōtrarium tenet glo.[h] hîc. Et bene per hanc. l. quę equiparat iſta legata ſcilicet legatum optionis, & legatū ſerui generaliter: & alleg. l. fi. in. §. j. C. cōia de lega.

SVMMARIVM.

1 *Electio debet fieri de rebus quæ in hæreditate reperiuntur.*

2 *Electio ſi non ualuit: quia non congruè facta: poteſt iterum eligi.*

3 *Pauperes ſi eligi debent, & eligantur in capaces, an iterum eligere debens poſsit eligere?*

4 *Electio pro non facta habetur ſi eſt peccatum in forma electionis etiam ſcienter?*

5 *Eligendi poteſtas ſi eſt data aliquibus: & electio non ualuit an & quando poterunt iterum eligere?*

6 *Electionem iure ſuo uel iure alieno habere quomodo intelligatur?*

7 *Eligendi ius quòd quis habeat iure ſuo uel ut miniſter alterius, qualiter cognoſcatur?*

8 *Statutum conditum à prioribus habentibus arbitrium, quando poſsit per ſucceſſores reuocari?*

Data igitur. Not. ꝙ debet eligi de rebꝰ hereditarijs. Item oportet quòd ſit de eo genere de quo data eſt electio: & ſi electio non valet: pōt iterū eligere: & hoc* eſt verū* ſi fecit ignoranter. ſecus ſi ſcienter. ¶ Op. de. l. titia. §. j. ſ. de auro & argento leg. vbi, etiam res hæreditariæ non poſſunt eligi. Sol. illud eſt verum † quando in hæreditate de illo genere non reperitur. hîc verò loquitur quando ſub illo genere in hæreditate reperitur, & ſufficeret reperire vnum vel duo de illo genere, vt. ſ. eo. l. ſi tibi. §. j. & l. ſi optio. ¶ Secundò pro declaratione legis dicitur hîc: ſi non valuit electio poteſt iterum eligere, ſi ignoranter eligit. ſecus ſi ſcienter. & ſic loquitur quando electio non valuit ratione rei electæ. ¶ † Quæro, quid ſi electio non valuit ratione electionis non congruè factæ? Reſpondeo idē quod electio non conſumitur, vt infrà eodem. l. ſi tibi. §. vnius. ſecundùm lectu. gloſſ. ¶ Quero, quid in electione perſonarum. iuſsit teſtator bona diſtribui inter pauperes eligendos per ſuos fideicōmiſſarios: & fideicommiſſarij[h] eligant pauperes in capaces, an eſt conſumpta[i] electio? Reſpōdeo, aut elegerūt ſcīter aut ignoranter, vt hîc dicitur. pro hoc habetur extrà de electione. c. cum in cunctis. & in authen. de ſanctiſſ. epiſco. §. ſi quis autem citra memoratam. colla. ix. in prima charta. ¶ † Poſſet quęri quando eſt peccatum in electionis forma, vt dixi. ſ. proxi. l. quoties. vtrùm debet diſtingui ſcienter vel ignoranter malè elegerit. Videtur quòd ſic, vt in ca. quia propter extrà de electio. Sed contrarium crederem: quia quādo eſt peccatum in forma electionis, perinde eſt acſi electio non eſſet facta, vt in. l. quid tamen. ſuprà de arbit. Non obſtat cap. quia propter. quia habet locum in ſua materia, non in iſta. ¶ † Vltimò, doctores inducunt* hunc. §. * ad quæſtionem. conceſſa eſt quibuſdam poteſtas eligēdi: modò illi elegerunt, & non valuit electio, an poterunt iterum eligere[k] Dynus & Iaco. de are. ponunt iſtam quæſtionem in. l. ſerui electione[l]. ſ. de lega. j. & Cy. C. de contrahē. emptio. l. fina. in. vij. queſtione. Gul. ponit in. l. qui ꝑ ſalutē. ſ. de iureiuran. & in hac quæſtione placet opinio Pet. qui[m] concordat cum Iacob. de aret. in dicta l. ſerui electione, vt diſtinguamus: aut electio tenet & tunc ſunt functi officio ſuo: & iterum nō poterūt eligere, vt. l. iudex. de re iudic. aut electio non tenet: & tunc aut habent electionem iure ſuo: & iterum poterunt eligere, vt hic. aut habent electionem iure alieno: & tunc aut fuit peccatum in forma electionis: & iterum poterunt eligere, perinde acſi non[n] elegiſſent, vt. l. qui tamen. ſ. de arbi. aut fuit peccatum aliter: & tunc licèt electio non valeat, iterum tamen eligere nō poſſunt, vt. l. ſi præſes. & l. ſi vt ꝓponis. C. quō & qñ iud. vbi iudex delegatus ſi fert ſentētiam nullam, non poterit iterum iudicare[o]. Prædicta vide de offi. dele. & in. c. j. de re iud. & Ioan. de Imo. in. d. c. in literis. Andr. Barba.

g ¶ Contrarium tenet glo. Et adde quòd contra Bar. etiam tenet gloſſ. in. d. l. fina. §. j. C. de le. & ibi ſequitur eam Cy. & habetur per Imol. in. l. legato. ſ. de lega. j. & per Bal. etiam in. d. l. fi. §. j. in. vj. col.

h ¶ Et fideicommiſſarij. Et vide doct. in. c. cumana. in. c. cum in cunctis. de electi. & ſic ſi iudex tulit ſententiam, an poteſt interim iudicare, vide. Bal. in tit. de ſenten. in addi. Spe. Andræ Barba.

i ¶ An eſt conſumpta. Vide Imol. in. l. ſerui electione §. j. in prin. de leg. j. ad fi.

k ¶ Iterum eligere. An electio ſemel facta ſi non valet iterum fieri poſsit, habet̃ ꝑ Bal. in. l. q per ſalutem. ſ. de iureiuran.

l ¶ In. l. ſerui electione. Et iſtam quæſtionem vide ibi per Ray. Bald. & Imol. & ibi etiam habetur per eos. quid ſi electus renunciauit electioni: an iterum poſſit eligi? & videt̃ idem dicere quòd hîc dicitur. & vide Ioan. Andr. in. c. ſi compromiſſarius. de elect. in nouella. in. vj. & de quæſtione Bartol. hîc habetur per Ioan. Andr. in. c. gradi. de electio. ī. vj. ſed pone quod vltra elec. requirebatur confirmatio, & in elec. nihil fuit oppoſitum. an in cōfirmatione poterit opponi. dic ſcdm Imol. quod nō in c. cum dilectus. de ele. & in. c. j. de cauſa poſſ. & proprie.

m ¶ Pe. qui. Et not. pro dicto Salyc. in d. l. ſi vt ꝓponis. & Anto. in. d. l. iudex. contrarium tenet Ioan. Cald. in. cap. qualiter. el primo. de accuſ. & vide Ioan. de Imol. in. d. c. in literis. & in contrarium eſt caſus in. c. quia propter de electio. coniuncto. c. ſi cōpromiſſarius. eodem titu. lib. vj. vbi verbum eligendi, videtur intelligendum ſecundū text. d. c. qa propter. vel ſaltē illa iura probant ꝙ non eſt bona iſta differētia. & vide Inn. in. c. in literis.

n ¶ Perinde acſi non. Et hoc vide quę not. Bar. in. l. abſenti. de dona. Cano. in. c. accedens. de preben.

o ¶ Iterum iudicare. Per Bal. no. in. l. ſi vt proponis. la. j. in. ij. col. C. quomodo & quando iudex.

a ¶ Si quidem. & vide Bal.in.l.absenti.de dona,

b ¶ ¶ Iudices ordinarij.doctor est iudex ordinari⁹ in scholares.& adde Bal. in authen.habita,in vlti.col.C.ne fil.pro patre.Et Bar.in.l.fi.ad finẽ.C.vbi & apud quem.l.latius per eum in.l.ambitiosa.in vlti.col.j.de decre.ab ordi.facien.& Bald.in.l.imperium.in.j.col.s̃.de iur.om.iudi.

c ¶ Rñdeo.ꝓ prioribus terrarũ, vel ciuitatum. Adde ꝙ no.Bart.in.l.si hominem.s̃. mãd. autem priores possint facere contra statuta ꝑ adunãtiã vide not.Bart.in.l. iiij.C. de naui.lib. xj.& ad Bar.adde id qđ hr̃ ꝑ Guli.de suza.de no.cod.cõfir.sup ver.ratas.& ĩ ver. priuilegiũ.e. tit.Bar.in.q. incip. adunantia gñalis.

d ¶ Vltimò vide gl. Et adde q̃ no.Bal. in.l. digna vox.C. de legi.vbi ponit an successor possit infringere facta ꝑdecessoris. & etiã est vidẽdũ qđ no. Bart.in.l.oẽs ppl'i. v.q. prin.ĩ ver.q̃ro vsq; a l qđ tẽpus.s̃. de iusti.& iur.& in l.stipulationẽ.alię. in fi.prin.de verb. ob.& hîc adde no. per Imo.post Bal. & Ang.in.l.ex facto.ĩ.ij.col. de vul. & pup.& adde an successor debeat seruare facta prędecessoris, Bal.cõsil.ccxlj.lib.iij.

e ¶ Vltimò ista.l.facit.datus est terminus ad probandũ. an eo elapso amplius audiat̃,& sic an testes & instr̃a possint ꝓduci.ad qđ no.in.c.corã felicis.de resti.in ĩte. & in cle. sæpe. de ver.sig.& ad istud bñ facit an & quomodo possit mora purgari: & vide q̃ scripsi in.l.si insulã.de ver.ob.& qñ dicat̃ factũ ius deteri⁹,est bon⁹ tex. ĩ.l.j.si ex noxa.cau. ag.& ĩ.l.ij.§.defendi.ex q.cau.in pos. ea.ꝑ Iun.in.c.cũ ĩ tua.q mat.ac.pos. & vide ĩ se.apost. Cõtrariũ vr̃ tenere Bart.in.l.fi.s̃.de fer.in fi.j.co.& adde qđ Io.fa.instit. de ex. tu.§. q aũt. dicit ꝙ siue sit tp̃s statutũ à lege,siue ab hoĩe,si de nouo ꝑueniant ꝓbationes ad notitiã volentis opponere,ꝙ etiã post tp̃s opponere põt,licèt Spe.in ti.de exc.§.vidẽdũ.tenuerit cõtrariũ in tpe ꝑfixo ab hoĩe,& ꝑdicta vera sunt ꝑterq; in cã tutelari.nã post terminũ nõ admittit̃ excusatio,etiã si de nouo ꝑueniat ad notitiã,vt no.in.§.q aũt & ibi Io.fab.& istis adde Bar.in.l.admonẽdi.in.ij.col.s̃.de iureiu.an aũt testis admissio post terminũ saltẽ faciat indiciũ,vide Bar.in.l.ij.in fin.j.de ap.reci.& hîc adde mo.ĩsti. de acc.§.si min⁹.ꝑ Imol.post Bal.ĩ.l. si ĩsulã.ĩ.v. fal.regl'ę affirmatiuę.de ṽb.ob.vbi tenet cõtra Bart.hîc. & .s̃. scripsi post Imo.ĩ.l. si ĩsulã. & ang.& Imo.plenẽ ĩ.l.ꝗdiu.la vlti.de acq.hęr.& vide casum in quo ẽt post terminũ pñt examinari testes,ẽt q nõ iurauerũt ĩ termino,vt ꝑ bal.ĩ addi.Spe.ĩ ti.de sen.ĩ xv.col.& adde ad materiã Bar.in.l.j. C.de sen.aduer.fis. la.li.x. & bal.ĩ.l.fi. s̃.de fer.in ṽ.ij.prĩcipal'r q̃ro.vbi refert Cy.hîc ĩ addi. & vide raph.ibi.s. ĩ.d.l.fi.q dicit fuisse dictũ originale Ia.de are.ĩ.l.ĩ crie. j̃.de adul.vide Rapha.ĩ.d.l.fi.ĩ pe.co. ꝙ ꝓbatio sine dilatiõe facta valet,vt ẽt ibi tenet bar.bal. & Ang.& ꝙ ꝓbat̃ ꝑ iuramẽtũ cõcludit hîc Bar.& Bal. in.l.ij.s̃.si qs cau.& ibi latè ꝑ Ang.& ꝑ eũ in.l.fi.s̃.de fe.& ꝑ Spe.in ti.de dila. ad fin.& est casus singularis in.l.fi.j. de bo.au.iu.pos.ibi & habes post tex. ĩ.l.scire oportet.§. sufficit.de excusa. tut.Ion.ĩ.c.de causis.de testi.cũ si.& vide ad hãc materiã Bar.& post eũ ibi Sal.Ro.& Rapha.ĩ.d.l.admonẽdi.ĩ.ij.col. adde an si est dat⁹ termin⁹ ad ꝓbãdũ eo elapso ꝓbari possit: Sali.inter consilia Bal. cõsi. ccxxvij. ij.li.& ibi qđ de termino cõuẽtionali. an eo elapso possit ꝓbari?& vide oĩno Card. consil.xxiij.

ra debent intelligi in eo qui habuit electionem iure
suo,& electio nõ valuit sine sui culpa : qui ignoran-
ter elegit non capacem,vt dixi.Item prędicta vera
sunt,si est data potestas eligendi potestatem. secus
si dixit prouidendi:quia tunc videtur nõ prouisum
donec potestatem habeamus.& ita dixit Innocen.
extrà de officio.dele.ca.in literis.¶ Sed iuxta prædi-
6 cta quęro† dixi aut habebat electionem iure suo aut
alieno:quero quid est hoc dictum?Dic ista verba de
bent intelligi sic:suo iure,quando ius eligendi in eo-
rum persona resideat:iure alieno:quando faciunt ex
vigore iurisdi.alterius,tanquàm ministra vel alteri⁹
tanquàm delegati. Vel vt verius loquar alij eligunt
per eos,vt.l.j.§.qui mandatam.s̃.de offi.eius cui mã.
7 est iurisdi.¶ † Quæro qualiter cognoscetur an quis
habuit ius eligendi iure suo,an verò sit minister al-
terius? Respondeo, aduertenda sunt verba statuti
vel reformationis dantis potestatem. quãdoq; sunt
verba expressa quæ dicunt concedimus talibus ius
eligendi. nec vlterius limitant: & tunc transfertur
in eum ius eligendi,& habet iure proprio.sed si di-
cũt, eligimus illum quem nominauerit talis: tunc
illi sunt nudi ministri, vt.l.vtrùm.§.primo.de rebus
dubijs.& ponit Innocen.extrà de elect.c.ne pro de-
fectu.in.ij.gl.Item debetis aduertere ad verba.si qui
dem reformatio diceret,& illud quod fecerit valeat,
& teneat authoritate præsentis concilij.tunc appa-
ret quòd illi non habent authoritatem à se sed con-
cilium facit per eos vt in proęmio institu.circa me-
dium:ibi authoritate nostra leges componerem.pro
hoc habetis magis expressum extrà de clerico egro-
tan.c.j.j.lib.vj.& de supplẽ.negli.prælato.c.j.in cle-
men.Si verò essent verba dubia & ambigua,vt pu-
ta, dicit quò tales eligant potestatem : hîc est aduer
a tendum, si quidem[a] committitur ipsis personis vn⁹
actus tantùm, vt puta electio præsentis potestatis:
in dubio debet intelligi quòd faciant authoritate cõ
munis:& ipsi sunt tanquàm ministri.sed si commit-
teretur vniuersaliter, vt puta quòd priores semper
possint eligere potestatem:tũc in dubio videtur eis
concedi ius eligendi iure proprio ratio est.quia iuris
ditio propria & ordinaria non consueuit concedi
in vna re particulari,sed in quadam vniuersali admi
nistratione, vt probatur in.l.finali.C. vbi & apud
quem.& de offici.præfecti vrb.l. prima.in princip.
&.l.j.C.ne filius pro patre.& in prima constitu.di-
gestorum.§.penul.vbi facit doctores iudices in scho
b laribus:& intelliguntur iudices ordinarij[b]:quia vni-
uersaliter eis conceditur secus si particulariter,vt di-
xi.& pro hoc videtur casus in.c.cùm aliquibus. ex-
trà de rescript.in.vj.Et prædicta sunt multum nota-
bilia,non solùm ad ea quæ dicta sunt, sed etiam ad
8 alia.pone priores † habentes arbitriũ fecerunt vnũ
statutum : an sequentes possint illud reuocare? Re-
c spondeo[c] siquidem priores fecerunt ex eorum offi
cio tanq; priores : quia erat eis concessum : tunc se-
quentes priores possunt reuocare.si verò fecerũt ex
authoritate adunantiæ,& sic non fecerunt tanquàm
priores imo adunantia dicitur fecisse magis per prio
res:tunc sequentes non possunt reuocare sine autho-
d ritate adunãtiæ.¶ Vltimò vide gloss.[d] quę incipit,
quia non tenuit ipso iure.ibi,arg.j.de re iudi.respon-
de ibi tenuit sententia ipso iure:aliàs esset idem qđ
hîc,vt.l.si vt proponis.C.quomodo & quãdo iudex.
Dy.no.tex.ibi.l.iij.*quæ incipit*scilicet si ante.quia
est notandus.

SVMMARIVM.

1 *Electio ut teneat omnes debent exhiberi.*

2 *Hæres ut exhibeat res ex quibus electio fieri debet,potest conueniri actione ad exhibendum uel actione ex testamento.*

3 *Verba testamẽti qualiter quis dicatur scire,ut super ipso testamento posit transigi.*

LEX IIII.

Scyphi. Ante exhibitionẽ rerum
electio non tenet,nisi le-
gatarius fuerit sciẽs.h.d.Nota ꝙ omnes
1 † debent exhiberi,aliàs eligẽti nõ preiu
1 dicatur.¶ Querit gl.† qua actiõne põt cõueniri hæ-
res vt exhibeat? Dicit glo.actione ad exhibendũ vel
actione ex testamento,vt.j.eo.l.si tibi.§.fina.¶ Quę
quot requirũtur vt electio valet? Dic vt no.in.l.serui
electione.s̃.de leg.j.¶ Quero vtrũ hæres debeat esse
3 præsens,vel saltem monitus? cogitabitis.¶ Vltimò
ista lex facit ĩ arg.ad quęstionem,dicitur in.l.de his.
s̃.de transact.&.l.j.§.j s̃. quemad.testamen. aperi.ꝙ
de his controuersijs q̃ ex testamento dependent,nõ
põt transigi nisi inspectis.& cognitis verbis testamẽ
ti.Quæro,quid si nõ inspexit adhuc tamẽ bene scie
bat quid in testamento cõtinebat̃.Hîc videt̃ tex.ꝙ
sufficiat,vt hîc in fi.ibi,cũ sciret.ad hoc facit.l.scire.
de legi.vbi scire est tenere vim & mẽtem : nõ verba
tenere.dixi in.l.qui romę.§. duo fratres.j.de verbo.
oblig.tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Terminus statuitur legatario optionis ad eligẽdum:quo elapso re non existente integra eligere non potest.*

2 *Officium iudicis imploratur in casu huius legis.*

Et ad cuius petitionem?nu.7.

3 *Officium iudicis quando imploratur in casu huius.l.summariè & de plano proceditur.*

4 *Electio quòd non sit consumpta,si post terminum aßignatum eligere debenti hæres non uendit.sed pignorauit.*

5 *Testes quòd non poßint produci post terminum datum ad producendum.nisi pars iuret ad se de nouo peruenisse.*

6 *Terminus aßignatus à iudice in dubio intelligitur peremptorius,& maximè quando apponitur comminatio quòd post terminum non audietur.*

LEX VI.

1 Mancipiorum. † Legata-
rio optio-
nis terminus ad eligendum statuit̃:quo
elapso eligere non põt,si res nõ est inte
gra.h.d.& est bona lex & menti tenẽda. ¶ Aduertẽ
dum est ad hanc legem.& circa eã primò opp.C.vt
nemo inui.age.coga.l.j.Sol.illud quod ibi dicit̃ fallit
2 ex causa q̃ ponit̃ hîc in tex.¶ † Quero,quo iure peta
tur à prætore vt istud decernat? Respondeo iudicis
officium imploratur:quia verba dirigunt̃ ad iudicẽ:
ergo iudicis officiũ imploratur,vt.l.quod si minor.§.
3 fi.s̃.de mi.dicam in.l.iij.j̃.de alimen.leg. ¶ † Quæro
vtrùm istud officium imploretur dato illo libello or
dinario? Puto quòd nõ.imo fit summariè & de pla-
no:quia cum statuitur terminus actori ad eligendũ.
tenet Dy.quòd fiet sine causæ cognitione.ita tenet
in.l.titia.infrà de accu.& in.c.indultũ.extrà de regu.
iur.lib.vj.licèt quidam Moderni aliter dicant,vt re-
fert Cy.in.l.si ea.C.qui accusa.nõ pos.Sed proposita
opinio.Dy.plus placet.Primò:quia tex.simpliciter
loquitur,nec dicit de causæ cognitione.Secundò:qa
est causa manifesta:quia hęres durante electione nõ
poterit de familia disponere:ideo non indiget pro-
batione,vt.l.j.in princ.cum simil.de exerci act.¶ Se
4 cundò quęro,† pone ꝙ in decreto fuit apposita cau
sa,ne venditio impediatur post tempus:modò hæ-
res non vendidit post tempus, sed pignorauit : an
propter hoc electio sit consumpta? Hîc videtur tex.
quòd sic.Contrarium videtur dicendum,vt.s̃.de re-
bus eorum.l.si pupillorum.§. si prætor. Respondeo
ad hunc textum : quia hîc in decreto non fuit cau-
sa limitata,vt hoc fieret propter venditionem tan-
tùm, sed simpliciter fuit datum & illa verba in
principio non sunt decreti, sed est quædam ra-
e tio iurisconsulti.¶ Vltimò ista lex facit[e] ad quęstio.
iudex.

POMATES.

e ¶ Vltimò ista.l.facit ad.q. Vide Ale. in.l. si insulã.ĩ.xv. co.ver.ex hoc ĩfert Ang.& Bald.ff.de ṽb.ob.Fel.ĩ.c.licet cãm.ĩ ea col.& se. de ꝓba.Ro.cõs.ccxxv.car.cõs.xxiij.

5 iudex ſtatuit parti terminum†ad ꝓducendũ teſtes.
an põt poſt terminũ ꝓducere?Iaco.de are.dicit,aut
parti aduerſę nihil deperĳt:quia pars aduerſa habet
ꝓbatiões cõtra inſtrumẽta:& teſtes elapſo termino
ſicut eo pendente,& admittiť:aliâs nõ,vt hîc,& re-
fert Cy.in.l.ſi ea.in fi.C.qui accu.nõ poſ.& ibi tangi
tur ꝑ gl.&.l.iudices.C.de iudi.& per Dy.in.c.indul-
tũ.extrà de reg.iur.li.vj.Sed nos habemus tex.in ſi-
mili extra de excep.c.paſtoralis.vbi nõ põt ꝓduce
re,niſi iuret ad ſe de nouo ꝑueniſſe.& facit.c.cũ dile
ctus.extra de fide inſtru.Pręterea diſtinctio Iac.nõ
ꝓbatur hîc:quia quicqd aduerſa pars incipit facere,
& aliquo modo de bonis ſuis diſponere,nõ admittiť
iſte ad eligẽdũ poſt terminũ:ita in iudicio quocũꝗ
modo pars aduerſa incipit litẽ agere,nõ audieť iſte
poſt terminũ,niſi iuret iſte ad ſe de nouo ꝑueniſſe,
a vt.ſ.dixi.¶ Vltimo not.[a] ꝙ†iſte terminus datus à
6 iudice,in dubio intelligitur perẽptorius,licet non ſit
dictũ,vt hîc.vel veriꝰ eo ipſo ꝙ iudex in termino po
nit cõminationẽ,vt quia dicit aliàs poſt terminũ te
non audiemꝰ.habet vim peremptorĳ,vt hîc,&.l.ad
perẽptoriũ.cũ.l.ſeq.ꝓcipue in.l.nõnũꝗ.ſ.de iudi.di-
7 xi plene in.l.ſi finita.§.iulia.j.de dã.infec.¶ †Quæ-
ro ad cuius petitionem põt exerceri iſtud officiũ iu-
dicis.Reſpondeo,ad petitionem hęredis, vt hîc.Itẽ
ad petitionem alterius legatarĳ,vt.l.ſi tibi.j.eo.Item
ad petitionem emptoris hęreditatis,vel alterius cuiꝰ
intereſt,vt.j.eo.l.ſi optio.§.fi.

L E X VIII.

b **S**I tibi. [b]Quæro vtrum elapſo termi
no poſsit legatarius eligere?
Certę nõ qa ſtatim alĳ ſerui termino ela
pſo ſunt effecti legatarĳ,& ſic res nõ eſt
integra,& appellatiõe certorum oẽs cõtinenť,vt.j.
eo.l.cum optio.

SVMMARIVM.

1 *Legatum optionis habetur ut purum,quando in hæreditate non reperiuntur niſi tot quot debent eligi.*
2 *Conſiliariorum unus tantũ capax repertus ad officium in ſacculo ex quo conſiliarĳ extrahuntur cenſetur electus abſq; eo quòd extrahatur.*

c Si ex quatuor. [c]No.† ꝙ qñ in hęredi
1 tate nõ reperiunť niſi
tot quot debẽt eligi:legatũ habeť vt purũ.ſimile.j.e.
2 l.ſi optio.Et hoc inducit Iac.de are.ad.q.qñ†extra-
hunť brixali de ſacculo:& in fine ſacculi reperitur
vna tantũ ſchedula ſcripta:item reperiť tantũ vnus
capax in conſilio ad eligendũ:quia alĳ capaces ſuas
ſchedulas habuerunt. Certè ad eũ ſpectabit electio
purè:nec erit neceſſe ꝙ ex ſacculo extrahatur: cum
vnus tantùm conſiliarius capax reperiatur per hãc
l.&.l.ſi optio.j.eo.tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas eligentis poteſt mutari, quando electio peccauit in forma.*
2 *Commiſsio ſi eſt facta duobus fideicommiſſarĳs,quòd eligãt pauperes debent ſimul eligere.*

d Vnius. [d]No.tex.ibi,quia tũc nõ videor.diciť
hîc ſi nõ mutaſſet voluntatem.quęro
ex qua cauſa poteſt mutare?Gl.aſsignat plures cau
ſas quas vide.& gl.ſigna,& no.in.l.ſerui electione.ſ.
de leg.j.Item eſt alia.ſ.ſi electio fieret ſub conditiõe,
vt.l.actus legitimi.j.de reg.iur.Et ex iſta gloſſ.no.ꝙ
1 †quando electio peccauit in forma, poteſt mutare
voluntatem.dixi.ſ.eo.l.ĳ.§.j.Iaco.de are.& Old.in-
telligunt ꝙ hîc poteſt mutare voluntatẽ: quia cum
electio fuerit cõceſſa duobus, debuerunt eligere ſi-
mul & vna:& eligendo ſeparatim nõ valet, ſed per
electionem factam poſtea ab altero confirmať,vt.l.
per fundũ.ſ.de ſerui.ruſti.pręd.& ar.j.eo.l.ſeruo ge-
2 neraliter.& per†hoc habes ſi eſt cõmiſſum duobus
fideicommiſſarĳs ꝙ eligant pauperes,debent ſimul
eligere:aliâs primus poteſt mutare voluntatẽ ſuam
donec eliget.& pro hoc.j.eo.l.ſeruo gñaliter.¶ Vlti
mò vide gloſſ.quę incipit,nõ poſſum.ibi.l.ĳ.§.fi.&c.
So.vt ibi &.j.de re.iu.ĩ.l.ĩ negotĳs.vel hîc nõ recitať
de nouo cõſenſu adhibẽdo,ſed de veteri cõſeruãdo
ſcd̃m Old.& de hoc dixi vobis.ſ.e.l.ſcyphi.

CVm ita.

a ¶ Vltimũ not.Adde q̃ not.Bart.in.l.fi.ſ.de fer.& in.l.ſi finita.§.iulianꝰ.de dã.infec.adde qđ dixit gl.ĩ.c.j.ĩ ver.abſentia.de elect.ĩ vj.ꝙ terminus ꝑ̃fixus habet vim peremptorĳ.& dicit Bal.in.d.l.fi.de fer.ꝙ valẽt ꝓbatiões admiſſæ poſt terminũ,ſi nõ fuit oppoſitũ.& dicit Inno.ꝙ poſt terminũ legis vel ſtatuti pars nõ põt morã purgare,ſecꝰ poſt terminũ iudicis:vt ipſe no.in.c.fi.qui ma.accuſa.poſ.& Bar.in authen.ad hoc.de vſur.in pe.col & idẽ Bal.in.l.diffamari.C.de inge.manu.vide tex.in cle.j.de ꝓba.dicit tñ Bal.in.l.tres.denunciationes.in fi.qũo & qñ iudex.ꝙ ſi datus eſt terminus ad articulũ,cum ꝓteſtatione ſaluo iure declarãdi ꝙ poſt terminũ põt declarari.& de hac materia vide per moder.in §.ſi minus.inſti.de act.& dicit no.bal.in.l.perẽptorias.in iĳ.col.in verſi.q̃ro ſi iudex.C.ſen.reſcin.nõ poſ.ꝙ ſi iudex parte preſente vel citata admiſit ꝓbationes poſt terminũ,ꝙ valent tales probationes,vt hîc.adde Bal.in authen.ei.in fi.de tem.app.adde videndũ Old.conſi.iĳ.vbi dicit ꝙ fuit ſimplex terminus nõ peremptorius.

b ¶ Si tibi. Adde q̃ no.Bart.in.l.ſi inſulam.in.iĳ.q.de verbo.oblig.& meliꝰ.in.iĳ.col.

POMATES.

c ¶ Si ex quatuor. Bñ facit lex.ĳ.de lib.& poſth.& qđ no.Bar.in.l.qui romæ.§.duo fratres.in.vj.q.de verbo.oblig gl.in.l.ꝗuis.C.de fideicõ.Bal.in.l.liberto.in ante pe.col.C.de oper.liber.& quod vult Angel.in.l.iĳ.& Imol.ibi.C.de leg.

Quæſitum. Cui eſt legata optio nõ po
d teſt eligere ſeruũ purè.vel
ſub conditione manumiſſum, niſi conditio defece-
rit.h.d.¶ Op.de.l.ſi dño.ſ.de leg.j.&.j.eo.l.ſi hæres,
Sol.aliud eſt ſeruũ alterius eſſe legatum vt in cõtra-
rĳs: aliud libertatem ſeruo legatam:vt hîc.ratio eſt
fauor libertatis.plenius dixi in.l.ſi domino.ſ.de le.j.

SVMMARIVM.

1 *Legatum optionis quantũ ad ius eſt purum: quantũ ad rem eligendam eſt conditionale.*

L E X X.

SI pamphilo. Ius electionis re
lictũ ſeruo, cõ-
petit eiꝰ domino poſt manumiſsionem
ſi vult.ſed ſi nollet:tũc ipſi ſeruo manu-
miſſo licèt petere.h.d. ¶ Op.extra gloſ.diciť hîc ꝙ
ſeruo manumiſſo elegit dñs.cõtrà:iſta electio adhe-
ret ſeruo,ita ꝙ nõ tranſit ad dñm,vt.j.de verb.obli.
e l.ſi ſtipulatus[e]fuerim illud*aut illud.*Sol.illud verũ
eſt ſeruo exiſtente ſeruo.ſecus eo manumiſſo:vt hîc.
rationẽ ibi dixi.¶ Itẽ op.inſti.de hęre.inſti.§.alienꝰ.
Solu.ibi loquitur in hæreditate in qua tp̃s aditionis
inſpiciť:hîc verò in legato optionis in quo inſpiciť
tẽpus quo dies legati cedit.¶ Itẽ opp.fortiter:aut tu
dicis legatũ optionis eſſe purũ:& tunc indiſtinctè q̃
ritur domino,ità ꝙ nullo modo ſeruo: qa in ꝑſona
domini cedit dies legati.aut dicis eſſe cõditionale:&
tunc indiſtinctè quęriť ſeruo,ita ꝙ nõ domino: vt.l.
quę legata.j.de reg.iuris.&.l.ſi poſt.§.fi.j.qñ dies le- e
ga.ced.Dicit gl.legatũ optionis,vel in genere eſt cõ-
ditionale quo ad optionẽ:ſed purum quo ad ſeruũ:
vt.j.qui & à quibus.l.iĳ.Iſta gl.errauit quia voluit di
1 cere totũ econtrà:quia†legatum optionis quantùm
ad ius eligendi eſt purũ:ideo cedit à die mortis: ſed
quãtum ad rem ipſam eſt conditionale, vt.l.iĳ.qui
& à quibus.& ideo quia nõ eſt omnino purum,nec
omnino conditionale eligitur media via: vt electio
competat domino ſi vult,aliâs competat ſeruo ma-
numiſſo.ita dicit gloſ.& Dy.& bene.

L E X XI.

SI eros. Delegato facto ſeruo alĳ le
gato,ad legatariũ optionis
nil pertinet.h.d.¶ Quęro de rõne hũiꝰ.l.
quare non queritur fundus duobus.Rñ-
deo ex illa rõne quæ eſt dicta in.l.pręcedenti colligi
tur ratio eſſe hîc:quia legatum optionis eſt purum:
ideo męuio incontinẽti eſt queſitũ ius eligendi: ſed
ex vigore illius iuris eligendi non poteſt incipere ha
bere dominium,ſed quo ad ſeruum eſt cõditionale:
& nõ incipit habere dominiũ,niſi cũ optauit,nec re
trotrahitur, vt.l.j.§.j.ſ.ad ſyl.& ideo cum tempore
quo ceſsit dies legati facti ſeruo nõ reperiať dominꝰ
verè vel fictè:ideo ſibi quæri non potuit.¶ Opp.de f
l.cum ita.§.j.ſ.eo.glo.ſoluit pluribus modis,ſed vera
ſol.eſt illa ꝙ hoc eſt ſpeciale fauore libertatis.¶ Itẽ
op.& videtur ꝙ generi per ſpeciem derogetur vt.l.
vxorẽ.§.fœlicisſimo.ſ.de leg.iĳ.Solu.hoc legatum
optionis non eſt legatum generis.ſ.totius,ſed eſt le-
gatum vnius indiuidui generis:& ſic illa regula,ge-
neri per ſpeciem &c.non habet locum.dixi plenè
in.l.ſi domino.ſ.de lega.j.¶ Op.gloſ.de.l.per ſeruũ.
de acqui.re.do.Solu.vt plenè dixi in.l.proinde.§.j.j.
de ſtipu.ſeruo.

SVMMARIVM.

1 *Legatum optionis eſt purum,quando familia redit in unum.*
2 *Regula catoniana habet locum quando inter mortem & aditionem non eſt dare medium.*
3 *Regula catoniana quòd habeat locum in legatis tacitè conditionalibus.*
4 *Conditio tacita non impedit tranſmiſsionem & diem legati cedere.*

L E X XIII.

f **S**I optio ſerui. [f]Lex iſta eſt
ſatis ſubtilis,
& diuiditur in duas partes.Prima loqui
tur in inſtituto hærede voluntario.Secũ
da in inſtituto hęrede neceſſario.ſcđa ibi,ꝙ ſi neceſ-
ſarius.Itẽ prima ſubdiuiditur in duas partes.Primo
ponit dictũ.Scđo rñd.tacitę obiectioni.ſcđa ibi,nec
1 aduerſatur.¶ †No.ꝙ quãdo familia redit in vnum.

d ¶ Vniꝰ.Et an vnꝰ poterit confimare electionẽ alterius,vide Bald.in fi.C.de an.pręſtã.&.l.ſi fundũ.ꝑ̃alleg.per Ang.And.Barba.& ad dicta Bar.hîc vide Are.in.c.poſt ceſsionẽ.col.vĳ.de proba.vbi dicitur ꝙ vbi actꝰ põt ſtare ĩ ſuſpẽſo ſi actꝰ fiat à priu.nullꝰ ex poſtfacto põt recõualeſcere.& ita ponderat Bar.hîc.velle.Ioan.Tho.

e ¶ .L.ſi ſtipulatus. Aliâs eſt.l.ſi ita ſtipu.fuerim illud.vł vltra Barto.poſſet fortè dici ꝙ cũ hoc relictũ ſit hoc mõ factũ,videlicet relinquo electionem ſerui pamphilo ſeruo titĳ.vnde videť relictũ factũ titio dño,& eius cõtemplatione.l.cum aliquas.de iur.delib.&.l.aditio.& ibi Bar.de acquir.hære.Vñ nimirum ſi in dominũ trãſit,licèt verè iſta verba videantur hîc fuiſſe legis non teſtatoris,& adiecta demõſtrationis cã.

f ¶ Si optio ſerui. Nõ eſt alibi ſcđm Bal.in.l.j.ĩ fi.prin.de cadu.tollen.

legatū optionis dicit̃ purū.& simile habetis.s̃.eo.l.si
2 tibi.§.j.& facit ad id qđ ibi dixi.¶ Scđo no.† qñ non
est dare mediū inter mortem & aditionẽ:tũc regula
cato.habet locū:qa habet locū in legatis quorū dies
cedit ab adita hæreditate,vt dixi in.l.j.de reg.cato.
¶ Op.de.l.seruis.C.de leg.Sol.ibi testator legauit ser
uo ꝓprio nemini legato.¶ Op.cõtra hoc de.l.seruo.
j.e.sol.ibi remãserũt plures ĩ familia vñ ille seru⁹ pu-
rè legat⁹ nõ videbat̃:hĩc verò vn⁹ solus remãsit in fa
milia.¶ Itẽ op.ꝙ iuriscõsultus nõ r̃ndeat ad regulã
cato.qa post mortẽ nõ põt cõfirmari impediente re
gula cato.vt.l.j.j.de reg.cato.qđ hĩc iuriscõsultus ne-
gat.sol.ibi loquit̃ in legatis quorum dies cedit à die
mortis testatoris:hĩc verò loquit̃ in legatis quorum
dies cedit à die aditę hereditatis,vt.l.vnica.§.ĩ nouis-
simo.C.de cap.tol.quo casu regula nõ habet locū se
cundū Rog.¶ Cõtra hoc op.de materia.l.nostrę:qa
si istud legatū cedit ab adita hereditate:ergo malè di
cit finis ꝙ istud legatū p regulã cato.infirmat̃.sol.ibi
loquit̃ qñ inter mortẽ & aditionẽ nõ est mediū,quo
casu regula habet locū in legatis,quorū dies cedit ab
adita hereditate:ideo quia dies mortis & aditiõis hę
3 reditatis idẽ est.¶ Itẽ op.† ꝙ regula cato.nõ habeat
locū hĩc:quia legatum optionis est cõditionale,vt.l.
ij.j.qui & à quib.&.l.si pãphilo.s̃.eo.&.l.hominẽ.j.
eo.sed ad legata cõditionalia nõ pertinet regula ca-
to.vt.l.j.de reg.cato.&.l.cętera.§.j.s̃.de leg.j.solu.hĩc
4 loquit̃† in cõditiõe tacita,quę non impedit trãsmis-
sionẽ,& diẽ legati cedere:sed cõtraria loquunt̃ in cõ
ditione expressa,vt notat̃ in.l.j.de regula catoniana.

Pomponius. Vides ergo ꝙ officiū iudicis de quo loquitur.l.mãcipiorum.transit ad emptorem.

LEX XIIII.

SI cum optio. Facit quod habuistis plenè in.l.quidam.j.de rebus dubijs.

LEX XV.

SEruo sine. Op.s̃.eo.l.si optio.sol.hĩc remãserunt plures in hereditate.ibi vnus tm̃.& intelligatis plures in.l.nostra vltra tres:cũ relicta fuit optio seruorum in plurali numero,si vsq; ad tres tãtum essent in hereditate,posset dici ꝙ essent legati purè,ar.s̃.eo.l.j.&.l.si tibi.§.j.

LEX XVI.

OPtione. Vides hĩc ꝙ ante aditam hereditatẽ non põt fieri optio:& plura alia requirunt̃ q̃ habuistis s̃.eo.l.si tibi.§.vni⁹.&.l.serui electione.de
a leg.j.¶ Quærit glo.ᵃ qñ cedit dies optionis? Dicit gl. olim ab adita hrđitate,vt hĩc.hodie verò à die mortis,vt insti.de leg.§.optionis.vel dic ꝙ ibi loquebat̃ de iure antiquo ante tempora digestorum.

LEX XVII.

CVm optio. Facit.l.ceterorũ.j.de verb.sig.& facit qđ dixi.s̃.eo.l.si tibi electio.in princip.

SVMMARIVM.

1 *Electio est legatarij in legato generis.*
2 *Pactum & repudiatio differunt:quia repudiatio fit consensu unius:pactum duorum.*
3 *Conditio potestatiua si uoluit:non impedit repudiationem.*
4 *Iuri de futuro renunciatur pacto,non repudiatione, si repudiatio fiat extra iudicium,secus si in iudicio uel præsente parte.*
Repudiatio facta præsente parte,extra iudicium habet uim pacti.
5 *Legato optionis generis:quatuor modis renunciatur.*
6 *Legatum optionis quantum ad ius est purum.*

LEX XVIII.

HOmine. Op.ꝙ repudiatio pamphili valeat,ita ꝙ pamphil⁹ eligi nõ possit,vt.s̃.de pac.l.si vn⁹.§.sed si gñaliter.Quidã dicũt ꝙ hĩc erat electio heredis.vñ legatari⁹ heredi piudicare nõ põt. Alij dicũt ꝙ ab initio est electio heredis:scđo legatarij:sed hęc electio nõ erat translata in legatariũ.Istæ
1 opi.reprobant̃† qa sine dubio est electio legatarij,vt l.ij.s̃.e.& plenè no.in.l.legato gñaliter.s̃.de leg.j.quare dic ꝙ.l.cõtraria loquit̃ in pacto,sed hęc lex loquit̃ in repudiatione,q̃ repudiatio nil operat̃ in pãphilo,q erat sub cõditione in legato si eligeret̃,vt l.si pãphilo.s̃.e.&.l.iij.s̃.q & à qui.iõ repudiari nõ põt,vt.l.si ita scriptũ.§.j.
2 s̃.de le.ij.iõ† inter ᵇ pactũ & repudiationẽ est differẽtia:qa repudiatio fit cõ
b sensu vni⁹,sed pactũ cõsensu duorũ.ita no.hĩc,&.l.j.s̃.de pac.¶ Cõtra istã
3 so.op.ꝙ imo repudiatio valet:licèt eñ pãphil⁹ debeat̃ subcõditiõe: tñ† est cõditio ptãtiua si voluit legatari⁹,sed ista cõditio repudiationẽ nõ impedit,vt.l.fi.s̃.de cõdi.insti.&.l.verba.eo.ti.& no.in.l.is ꝙ heres.post princi.de acqui.hęre.sol.sustinẽdo dico sic,ꝙ ista cõditio in mera volũtate non consistit:qa debuerũt sibi prius oẽs serui exhiberi,vt.s̃.e.l.scyphi.& sic intelligo ꝙ hĩc fuit facta repudiatio ante exhibitionẽ.si eñ post exhibitionẽ repudiaret pãphilũ:tunc videret̃ eligere pãphilũ,& ipsum repudiare.ar.pdictorũ iuriũ.& ar.l.illud.ff.de acq.hęre.salua meliori deliberatiõe sic intelligo.
4 ¶ † Vlterius ꝓcedo ᶜ pdicta q̃ dixi ꝙ repudiatio iuris futuri nõ põt fieri,nisi
c per pactũ,nõ per repudiationẽ sunt vera extra iudiciũ,sec⁹ in iudicio.l.j.j. de cur.bo.dã.vel nisi repudiet̃ pñte parte,ita ꝙ habeat vim pacti,vt not. in.d.l.j.j.de cura.bo.dã.dicã in.l.antistr⁹.de acqui.hęre.¶ Op.contra hãc.l. j.de adi.leg.de.l.qui hominẽ.Sol.ibi adẽptio fuit facta p testatorẽ,p quã vñ
5 pãphil⁹ adimi:hĩc vero fuit repudiatio legatarij.¶ † Op.j.de accep.de.l.& p iusiurãdũ.§.si is q hominẽ.R̃ndeo,ibi loquit̃ ĩ acceptilatiõe q̃ habet vim solutionis:iõ totã obligationẽ perimit:& sic habes quatuor casus.Prim⁹ est qñ quis repudiat vnũ:tũc in nullo piudicat,vt hĩc.Scđs est acceptilatio.& ista in totũ piudicat,vt.d.l.& p iusiurãdũ.§.si is q hominẽ.Terti⁹ est pactũ. Quart⁹ testatoris adẽptio:& tũc illi piudicat ĩ eo hoĩe de quo est facta adẽptio.vel pactum,vt hĩc no.&.l.qui hominẽ.j.de adi.lega.Prędicta q̃ dixi intelligunt̃ qñ repudiat̃ pãphilus tantũ.sed si repudiat̃ legatũ optionis sim
6 pliciter:sine dubio valet.rõ est:† qa ius eligẽdi est pur legatũ,vt.l.si pãphilo.s̃.eo.& iõ põt iure repudiari,sed pãphilus est in cõditione,iõ repudiari non põt.hoc sentit Dy.& etiã Gul.in.l.si vn⁹.§.sed si gñaliter.s̃.de pact.

SVMMARIVM.

1 *Facultas eligendi competens alicui iure suo,transit ad hæredes.*
Ius eligendi seu arbitrandi etiam competens iure suo,non transit ad hæredes.
2 *Electionem habere iure suo dicitur aliquis quando eligit ad sui commodum,secus si ad alterius utilitatem.*

LEX XIX.

ILlud aut illud. Facultas eligendi q̃ cõpetit alicui iure suo,transmittitur ad hæredes.h.d.¶ Op.ꝙ legatũ optionis scđm hęc tẽpora ad herẽdẽ non transeat,vt insti.eo.§.optionis.Dicit gloss.ꝙ hoc fuit additum à cõpositorib⁹ noui iuris.Scđo modo soluit vt in gl.Vel dic ꝙ primò loquit̃ scđm iura antiqua ante iura digestorũ:& hic idẽ erat scđm ius digestorũ qđ est hodie.Itẽ vr̃† ꝙ istud ius eligẽdi ad heredẽ nõ trãseat:quia a p
1 sona nõ recedit̃,vt.l.si qs arbitratu.de verb.ob.Distingũt doc.aut ius eligẽdi cõpetit iure suo:& tunc trãsit vt hĩc.aut cõpetit iure alieno,& nõ trãsit, vt in cõtrarijs.hęc sunt verba Pet.recitata p Gul.in.l.fi.de cõtrahẽ.empt. certè hęc distinctio non ꝓcedit in iure eligẽdi,seu arbitrãdi qđ cõpetit alicui qđ iuris est:quia tunc non recedit̃ à psona:vel si recedit̃,itur ad iudicẽ, etiã si iure suo & per se arbitrat̃:vt.l.hęc venditio.de cõtrahẽ.emp.&.l.cum stipulatus sim.j.de verb.oblig.sed in facultate eligẽdi q̃ facti est ꝓcedit distinctio:qa si iure suo cõpetit,trãsit ad heredes,vt hĩc cũ si.aliãs secus,vt.C. cõia de le.l.fi.§.sed & si qs.dixi.j.de verb.ob.l.si stipulat⁹ fuerim.¶ † Sed q̃-
2 ro,qđ vult dicere aut habet electionẽ iure suo,aut alieno? R̃ndeo iure suo habet qs electionẽ qñ qs eligit ad sui cõmodũ,vt hĩc.Ratio est:qa sicut obligatio ista trãsit ad heredẽ:eadẽ rõne facultas eligẽdi q̃ est ei accessoria.Sed qñ qs habet electionẽ ad vtilitatẽ alteri⁹,nõ dicit̃ habere iure suo.vñ si testator reliqt cẽtũ pauperib⁹ eligẽdis p suos hrđes,illis hrđib⁹ nõ eligẽtib⁹,non trãsmittit̃ ad heredes suos:sed pauperes simplr̃ veniẽt,vt.l.si qs titio.§.fi.s̃. de leg.ij.l.cũ quidam.eo.tit.&.C.communia de leg.l.fi.§.sed & si quis.probatur etiam in.l.vnũ ex familia.§.rogo.s̃.de lega.ij.ita debetis intelligere.

SVMMARIVM.

1 *Variatio non admittitur in electione,quando trahit secum executionem.*
2 *Verbum uolo,ratione adiuncti facit electionem.*

LEX XX.

d APud aufidium. ᵈ † Qñ electio trahit secũ execu-
1 tionẽ,non admittit̃ variatio.h.d. ista.l.no.ibi quinetiam res.ista rõ est subtilis,sed nõ est gñalis. Quid eñ si de reb⁹ alienis esset legata optio? certè nõ trahit secum executionẽ:& tñ idẽ erit ibi,iõ dic ꝙ tunc nõ erit fauor vltimæ volũtatis,ne sit in pendẽti,vt no.in.l.hmõi.§.stichũ.suprà de leg.j.& ibi dixi.& in.l.si qs stipulatus.j.de verbo.oblig.& ibi no.& ibi dixi.¶ Op.cõtra hãc
2 l.dicitur hĩc,si is dixisset q̃ vellet:videtur† ꝙ verbum volo,nõ facit electionem,vt no.in.l.serui electione.s̃.de lega.j.R̃ndeo,verbũ volo vis vult,nihil importat:nisi ratione adiuncti verbi.si enim dico volo eligere.certè non eligo tunc.sed si dico volo rem istam:tunc eligo.dixi plenissimè in repetitione.l.cunctos populos.C.de sum.tri.& fi.cath.& ĩ.d.l.serui electiõe.s̃.de le.j.

SVMMARIVM.

1 *Filia cui est factum legatum ut nubat,non petit fructus medio tempore perceptos.*

LEX XXI.

FIlium. Fructus pendente conditione ex re legata percepti legatario non debent̃,nec nudo ministro.hoc dicit.quidam in fi.l.habent literã,cur nõ ad matrẽ:& sic innuit ꝙ mater habeat fructus in solidũ.qđ nõ placet:qa cum sit heres institu-

a ¶ Querit gl. Et no. post morte testatoris potest fieri electio.l.si pãphilo.s̃.eo.And.Barba.

b ¶ Ideo inter. Et vide Bald.in.l.j.C.de pact.Andr.Barba.

c ¶ Vlterius ꝓcedo. Et vide Bal.in.l.j.C.de pac.And.B.

d ¶ Apud aufidiũ. an & qñ nõ liceat mutare volũtatẽ? dic ꝙ primo propter obligationis vinculũ.l.sicut.C.de act.& oblig.Secũdò ꝓpter ius alteri quesitum.ar.l.fi.s̃.de pact.& not.glo.in.l.si cũ dotẽ.§.eo aũt.sol.ma.& istud facit ad not.q.de qua dixi post Bar.in.l.duo ex tribus.de re iudi.Tertiò si res nõ sit integra.§.rectè.insti.mand.quę tñ dicit̃ esse integra in iudicijs ante lit.cõtest.l.ante litẽ.de ꝓcu.in.ij.no.& in.l.mãdatũ.C.man.item quartò non licet mutare volũtatẽ,si prima volũtas trahit secũ executionem,vt hĩc cũ si.ita dicit Bald.in.d.§.eo aũt tempore.sed Imol.ibi addit quintum casum si qualitas dispositionis est talis,de cui⁹ natura est ꝙ nõ debeat esse in pendẽti,vt est videre in vltima voluntate.l.fi.ad cõia pdi.& facit qđ no.p doct.in.l.huiusmodi.§.si stichus.de leg.j.& per Bart.in.l.de rebus.s̃.re.amo.adde Barto.in.l.j.§.si sic deposuero.s̃.depo.& vide Dy.in regula qđ semel de reg.iur.in.vj.ad de an liceat mutare voluntatẽ.Abba.consi.xj.

instituta ,p,parte,nō video q mater habeat fructus insolidū,cū in alia parte in qua nō est īstituta sit vt nuda ministra. Alij habēt cur ad matrē & ista est bona.q.d.,p ea parte ,p qua est heres habebit fruct⁹,pro alia nō,sed habet coheres. ¶ Op.de.l.si ita relictum.§.pe.ś.de le.ij.& in.l.in fideicōmissi. §.cum pollidius.ś.de vsur. Rñdeo ,hæc dilatio fuit adiecta tantùm fauore
1 filij. ¶ †Vltimò no.istam.l.pro legatis quæ filiabus fiunt vt nubant: quia non possunt petere fructus medio tempore perceptos.

LEX XXII.

Maritus. Op.glo.de.l.nomen.§.j.ś.de leg.ij.dicit glo.& bene.solu.vt ibi. Vlterius op.de.l.si ita.de auro & argen.leg.solu.hîc testator ē vsus verbo futuri tpis,nec apposuit aliquid per qđ tps significetᷣ p̄sens.dicit enim lances quas elegerit:non dicit lances meas.sed certè forte contrarium est de.l.nomen. §.j.ś.de leg.ij.sed ibi videbitis.tenete menti.

De tritico: uino & oleo legato. Rubrica.

¶ Continuatio Rubricæ per se patet.

LEX I.

Vino. Opponitur de.l.ij. in principio.j. eodem. solue ibi. Secundò opponitur,& videtur quòd vsus testatoris nō inspiciatur,vt.l.cum certum.j.eodem.solue vt ibi statim dicam.

LEX II.

Cum alii. Generi per speciem derogatur.h.d. ¶ Opp. de.l.nam quod.§.fin.j.de pec.leg.sol.ibi alia verba restrictiua fuerunt quā hîc. De materia huius principij vibebitis in.l.quæsitum.§.fi.j.tit.j.

SVMMARIVM.

1 *Actio ad exhibendum est arbitraria, & super eu feruntur duæ sententiæ.*

Si centum. No.hîc q pōt qs agere ex testō,& ad exhibendum ¶ Quero,qs sit effect⁹ actionis ex testō:& actionis ad exhibendū:dic q est effectus actionis ex testō,vt qs pcisè cogatᷣ ad pa-
1 tiendū degustari,vt.l.fideicōmissa.§.fi.ś.de leg.ij.sed effectus actionis †ad exhibendū est:quia est arbitraria vt ferantᷣ duæ sententiæ:vna super exhibitione:alia super interesse si non exhibeatur,vt.l.si cū exceptiōe.ś.qđ me. cau.& in.l.in actionib⁹.ś.de in lit.iur.qđ no.in.§.p̄terea quasdā.insti.de act.

SVMMARIVM.

1 *Vinum legetur debet dari de eo quod est in patrimonio: alias debet emi.*

LEX III.

Si cui vinum. Op.ś.eo.l.j.sol.ibi loquitᷣ qñ vinū erat in patrimonio defuncti:sed hîc non erat sed emebatᷣ,iō nō pōt colligi ex volūtate defuncti q illud
1 detᷣ. ¶ †Ex p̄dictis no.q qñ relinqᷣ vinū,debet dari de eo qđ ē ī
a p̄rimonio:aliâs debet emi,vt hîc.& sile habetis.ī.l.titia.§.j.j.ª de au.& ar.le.

SVMMARIVM.

1 *Vasa uinaria quando ueniant in legato, uel uenditione uini?*

Si vinum. Vino legato nō cedunt ,vasa magna.nec parua in quibus vinū portatᷣ de loco ad locum,sed vasa parua in quibus vinū cōseruatᷣ & cū vino venduntᷣ,cedūt.h.d.& ad euidētiā sciatis,
1 †q quedā vasa sunt apta ad vinea cōseruāda,vt vegetes magnę : qđā sunt apta ad portandū nō ad conseruādū:& cū vino vendunᷣ:& sic fit in portubus maris. ¶ Opp.j.eo.de.l.vinū.Sol.intellige istā scđm illā:quia intellige de vasis,quæ consueuerunt vendi cum vino ex cōsuetudine regionis.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo testatoris tam ex usu loquendi, quā utendi; qñ & quibus casibus attendatᷣ?*
2 *Quantitate in genere legata, quando mediocre debeatur?*
3 *Electio est hredis in quantitatibus.*

LEX IIII.

Cum certum. Quantitate legata simpliciter, electio est heredis quale soluat:nec consuetudo testatoris inspicitᷣ.h.d.ista lex,de cuius materia dicā la
b tius,ᵇ& meli⁹ q̄ sit dictū p aliquē.duo habetis hîc. Priò q cōsuetudo testatoris nō inspicitᷣ. Scđo q est in arbitrio heredis q soluat. ¶ Opp. ad primū,& videtᷣ q cōsuetudo testatoris inspiciatᷣ.l.nūmis.ś.de leg.ij.& l.si seru⁹ pluriū.§.fi.ś.de le.j.Sol.ibi in nūmis ,p̄pter magnā eorū varietatē q̄ est in forma, materia & in pondere inspicim⁹ cōsuetudinē defuncti & regionis,vt ibi.secus in alijs quantitatib⁹ legatis.vt hîc in gl.& bñ. ¶ Itē op. de.l.cū alimēta.j.de ali.& cib.leg.vbi īspicitᷣ cōsuetudo patrisfa.qđ dicem⁹? Hîc in glo.datur vna sol.cōsuetudo vtēdi nō inspicitᷣ vt hîc:sed cōsuetudo loquēdi sic,vt ibi.hęc sol.est cōtra.d.l.cum alimēta.& contra.l.ex vsu.j.eo. ¶ Quare Dy.dixit q in.l.cū alimēta.erat incerta quātitas:hîc verò erat incerta qualitas. ¶ Contra istā so.op.j.eo.l.ex vsu.Sol.Dy.ibi erat incertū genus rei legatæ & etiā qualitas:hîc verò qualitas tantū.Ista dicta nullū fa-
1 porē habent. ¶ Aduertatis:† qñq̄ testator legando facit tantū mētionē de substātia,nō de qualitate:& tūc si dubiū emanat circa substātiā p̄sumetᷣ ex vsu defuncti vtēdi & loquēdi:nā nō facio differētiā inter vsum loquēdi & vtēdi.vt.l.j.ś.eo.legauit em̄ vinū,& dubitatᷣ qđ sit vinū:& vr̄ q actū sit vinū:& sic de substātia:& iō recurritᷣ ad vsum defuncti. Si verò dubitatᷣ nō
c de substātia quā nominauit,sed de aliqua qualitateᶜ:tūc qđā est qualitas intrinseca rei,vt bonitas,dulcedo,asperitas,& similia:& in istis nō inspicimus defuncti cōsuetudinē:qa ab ipsa rei natura īest,nō ex defuncti cōsuetudine.casus est hîc.qđā est qualitas extrinseca q̄ a rei natura nō īest,vt pu ta qualitas alimētorū:& in ista inspicim⁹ cōsuetudinē defuncti,vt.l.cū alimēta.j.de ali.& cib.le.l.dñs sticho.§.pe.j.de pecu.leg.&.l.si cui annuū.ś.de leg. Et p̄dicta va,sunt qñ testator nullā qualitatē exp̄ssit,sed si testator exp̄ssisset qualitatē,tunc si qđ dubiū emanat circa illā qualitatē ex p̄ssam recurrim⁹ ad vsum testatoris,vt.l.si qs vinū.§.fi.&.l.se.j.e.& hoc vult dicere iuriscōsult⁹ hic,dū dicit nō adiecta qualitate:qa tūc esset sec⁹. Pone q testator reliqt centū libras olei dulcis,intelligitᷣ de oleo qđ appellatiōe dulcis testator habet.& si legauit cētū libras olei ad cōburendū, vt.l.si qs vinū.§.fi.&.l.se.j.e. ¶ Vltiō ad fi.op.ś.de le.
2 j.de.l.legato gñal'r.vbi dicitᷣ dari mediocre. †Sol.glo. dñt qđ hoc verū,dū tñ det mediocre.hęc sol.est cōtra casum.l.si fideiussor.ś.mā.&.l.nūmis.ś.de le.ij.iō gl.remittit vos ad no.in.l.legato.ś.de le.j.& īsti.de le. §.si gñaliter. Sed hîc loqᷣ qñ in tali gñe legato nullū est reperire ita vilissimū,qđ nō sit alicuius vtilitatis. sed si esset legatū tale gen⁹ ī quo reperiretᷣ aliqđ qđ nō esset alicui⁹ vtilitatis:vt ī hoīe,vel aīalib⁹:tūc debet dari mediocre.ita ītelligit Dy.in.c.ī obscuris.extra de reg.iu.li.vj.& est gl.no.& mēti tenēda ī.l.legato.ī prin.magnę gl.ś.de le.j. ¶ Itē op.q nō sit electio
3 hr̄dis,sed legatarij,vt.ś.ti.j.l.ij. Rñdeo† quicqđ gl.dicat,dic scđm Dy.hîc loquitᷣ ī quātitatib⁹ legatis:ibi ī alijs generib⁹,vt ipse no.ī.d.l.legato gñaliter.& ī.d.c. in obscuris.

LEX V.

Cum certus. Tantū est dicere qđ natū esset, quantum qđ natū erit.h.d.qđ tene mēti. ¶ Op. de.l.ex eo.j.eo.sol.ibi erat relictū annuū:hîc nō.de materia hui⁹.l.plenè dixi in.l.inter stipulantē.§.sacrā.de verb.oblig. Cy.in.l.si quis argentum.C.de dona.

LEX VI.

Cum vinum. *Aliâs cui viuū*. Vides hîc si testator legat vinū simplr̄,qđ valet. Cōtrà de.l.cū post.§.gener.ff.de iur.do.vbi legatū indeterminatū nō valet.sol.vt dicā.j̄.l.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Indefinita fauore alimentorum æquipollet uniuersali.*
2 *Frumentum si legatur uxori, debetur de eo quod est tempore mortis testatoris.*
3 *Frumenti appellatione legumina non ueniunt.*

LEX VII.

Quidam hæredem. Vides hîc q verbū indefinitū referᷣ ad omnia. ¶ Opp.q nō valeat legatū ita factū:vt.j̄. de verb.ob.l.triticū.Sol.aliud est in stipulatiōe cōcepta hoc mō:aliud in legato. ¶ Cōtra istā sol.op.de.l.
1 cum post.§.gener.de iure do.so.hîc† loquitᷣ qñ.legatᷣ aliqđ ptinens ad alimēta.vñ fauore alimētorū inter-
e pretamur oīa videri legata,vt sic indefinita ęquipolleat vl'ī.secus in his q̄ ad alimēta principaliter nō ptinēt,vt ibi.facit.l.si cui ānuū.& qđ ibi dixi.ś.de an.
d le. ¶ Vltiō no.ᵈhîc† casum q si testōr legat frumētū
2 vxori:intelligitᷣ de eo qđ est tēpore mortis,cū frumētum sit renouabileᵉ:quia cōsumitᷣ,& corruptionem recipit,vt.l.qsitū.circa prin.de fun.istr.dixi pleni⁹.j̄.
3 de au.& ar.le.l.si ita.& ibi hāc.l.nō allegaui. ¶ † Quęro,vtrū legumina cōtineanᷣ appellatione frumēti. Tex.videtᷣ dicere q non in.l.ij.§.siue aūt.j.de penu. leg.&.l.frugē.de verb.sig.

LEX VIII.

Si hæres damnatus sit. No.hîc casum in quo hęres nō pōt vinū legatū effundere p corbes. ¶ Op.de peri.& cō.rei vē. de.l.j.§.licèt sol.alius in rebus vneditis,aliud in reb⁹
f legatis.rō est:qa qñᶠvēdo tibi vinū,videor cōuenire vt ipsum portes:q̄ cōuētio nō est ī legatario.quā gl. tene mēti. Videte:licèt ista cōuentio nō sit cū legatario vt portet:certè nec etiā vt heres portet legatario.
g vñ remanet ī dispositione iuris cōisᵍ,vt legatari⁹ sibi portet,vt hîc.

LEX IX.

Si quis vinum. Omnis liquor ex vinea procedens est vinū.secus si aliunde, nisi cōsuetudo vtētiū alr̄ se hēat.h.d.c.l.

a ¶.§.j.j. Adde.l.si domus.in prin.& ibi doct.de le.j.idē in actu inter viuos in.l.si qs argentū. post princip.& ibi Bald.in.ij.colū.C. de do.

b ¶ Dicam lati⁹.Et de materia huius l. vide plenè per Bar.in.l.iter stipulantem.§.sacrā.de verb.obig.

c ¶ Aliqua qualitate. Istā distinc.sequitᷣ Ang.in.l.si seruus plurium.§.fi.de le. j.licèt Bar.ibi trāseat cū Dy.& Pau. de cast.remittit.se ad distin.istam.

d ¶ Vltimò not. Et vide Bal.in rub.C. de verb.sig.Bar.in l.si seruus.§.q quin q.de leg.j.And.B.

e ¶ Si renouabile. hoc sequitᷣ etiam Bal.in rub.de verbo.signi.

f ¶ Quia qñ. Et vide tex.in.l.j.§.licèt.ff. de peri.& com.rei ven.Bar.in.l.itē illa.ff.de consti.pe. qđ limita,nisi consuetudo esset in cōtrariū:vt est gloss. no.in.d.l.itē mela. And.Barb.

g ¶ Dispositione iuris cōi. Vide no.p Bart.in.l.j.j̄.de ali. & ciba.leg.& oīno Rar.in.l.itē illa.in fi.princip.de consti.pecu.

ex vſu.&.l.non alter. *L E X XIII.*

EX eo. *Si legatũ nõ põt ſolui ex fructib⁹ fundi vnius anni,
ſupplebiť de fructib⁹ alterius anni.h.d.*
Op.de.l.cũ certus.š.eo.ſol.vt ibi & plenè
dixi.j̃.de verb.obliga.l.inter ſtipulantem.§.ſacram.

L E X XIIII.

VIno. De hac.l.vidiſtis.š.eo.l.ſi cui.

L E X XV.

Vinum. Hanc.l.vidiſtis.š.eo.l.
cum vinum.

SVMMARIVM.

1 *Vaſorum appellatione ueniunt omnia uaſa apta ad portandum uinum.*
2 *Communis uſus loquendi debet probari quando quis in eo ſe fundat.*
3 *Vaſa an ueniant legato uino? remiſſiuè.*

Illud. Vide glo.q̃ incipit.ideo quia cũ eiſdẽ.qa
1 ponit intellectum hui⁹.§.ego puto † ꝙ in
noſtris eloq̃ĳs ſcḋm tpa hodierna.ſeu moderna vaſo
rũ appellatiõe cõtineanť oĩa vaſa apta ad portãdũ,
vt.l.& ſi nõ ſint.§.ĳ.j̃.de aur.& arg.leg.iõ venirẽt do
2 lia quãtũcũq̃ magna.Nõ ob.hęc.l.qa † cõſuetudo lo
quẽdi tũc repugnabit:iõ conſuleť ꝙ de hoc facias po
3 ſitiones ꝙ ſic ſe habet cõmunis vſus loquẽdi.an † aũt
q̃n legatur vinũ ſimpliciter,non dicendo aliquid de
vaſis contineantur vaſa,dic vt.l.ſi cui.§.fi.š.eo.

a ¶Sed quęro.Et vide elegãs cõſil.Ol.viĳ.vbi conſuluit ꝙ ſi p̃cedit genus, & ſeqtur ſpecies, reſtringitur gen⁹: vt puta volo ꝙ ſoluantur omnia debita patris & matris:poſtea diciť talis loci:ꝙ reſtringitur ad talem locũ. And.Barba.

SVMMARIVM.

1 *Legato uino in urnalibus uel amphoris quid ueniat.*

L E X XVI.

QVi vinum. Iſta eſt bona lex ĩ ſui
prin.diciť hîc ꝙ lega
uit vinũ omne in vrnalib⁹:& venit vinũ qḋ
eſt in amphoris.Cõtrà de.l.ſi ſeru⁹.§.q qn̄q̃.š.de le.j.
&.l.ſed ſi certos.eo.ti.&.l.j.§.pe.š.de dote p̄leg.vbi ſi
lego aliqd qḋ eſt ĩ aliquo loco,& nõ reperiať:ꝙ nõ
valet legatũ,quaſi legarẽ corpus ꝙ nõ eſt in rerũ na
tura:hîc verò diciť cõtrariũ.Sol.dicit gl.valde not.ꝙ
longa differẽtia eſt,q̃n dico lego vinũ in vrnalibus:
aut q̃n dico lego vinũ qḋ eſt ĩ vrnalib⁹.Nã iſto ſcḋo
caſu loquunť cõtraria.nã videor legare corp⁹ qḋ nõ
eſt in rerũ natura.& nõ valet legatũ ſi non reperiať:
& qdã in prin.gl.h̃nt qḋ eſt in amphoris & malè:qa
nõ debet eſſe qḋ eſt,vt patet in ſolutione contrarĳ.
1 ¶ † Sed q̃ro[a]:q̃n lego vinũ in vrnalibus omne vel in
a amphoris omne:& nil reperiť ĩ amphoris vel ĩ vrna
libus,qs erit effectus hui⁹ legati.R̃nd.ſi reperiť vinũ
in amphoris,vel in vrnalibus,vt teſtator dixit effe
ctus eſt vt amphorę cũ viuo veniãt.& hoc ſentit gl.
in prin.vt patet ex.ll.alle.in ea.Sed ſi nõ reperitur in
amphoris vt dixit teſtator:tunc effectus eſt vt hęres
mittat vinũ in amphoris:ita ꝙ legatũ aliquid opere
tur,vt.l.ſi q̃n.š.de le.j.&.l.g̃nali.§.j.š.de vſufru.le.&
hoc approbat cõſuetudo:qa ſi emi vinũ à tę in vege
te tua,intelligiť ꝙ debes ponere in vegete mea.Vel
aliter dic ꝙ q̃n teſtator legat vinũ ĩ amphoris vel in
vrnalib⁹,& nõ reperiť:ĩtelligiť ꝙ hr̃s dẽat dare vinũ
& vrnalia & amphoras.& hoc vr̃ eſſe de mente gloſ.

b ¶Cui dulcia. dicã ĩ.l.Adde nota.maximè per docto.in c.ſedes.de reſcrip.

ADDE poſt doct.in.c.ſedes.hîc adducto Alexan.conſil.ccxlviĳ.in verſic.ponderatis.col.fi.volu.vj.vbi de intelligẽtia huius tex.pulchrè videbis.Alex.Loſe⁹.

SVMMARIVM.

1 *Adieictua indefinita generaliter & neutraliter referuntur ad omnes res ad quas poſſunt adaptari ratione adiuncti, cuius ſignificatio reſtringitur.*
2 *Dictio cũ,magis cõiungit & repetitionẽ ĩducit quã dictio &.*
3 *Clauſula generalis adiecta in ſtatuto poſt ſpeciales,an intelligatur de eodem genere cum ſpecialibus? remiſſiuè*

b Cui dulcia. [b] † Adiectiua indefinitè vel
1 g̃naliter,vel neutraliter po
ſita referunť ad oẽs res ad quas p̃nt adaptari rõne ad
iũcti cui⁹ ſignificatio reſtringiť.h.d.& eſt maledict⁹
§.Diciť hîc ꝙ enumeratio ſpeciei hîc poſita reſtrin
git ſignificationẽ generis.contrà de.l.q̃ſitũ.§.pe.j̃.ti.
j.Glo.nõ ſoluit.Dy.extra de reg.iu.lib.vj.c.generi.di
cit ꝙ hoc eſt ꝓpter naturã iſti⁹ copulę &:q̃ qualita
tẽ p̃cedẽtis legati in ſequẽs legatũ vr̃ repetere.ar.j̃.ti.
j.l.ſeię.§.caio.neſcio qd hoc ſit dictũ:& ꝙ ſit verũ di
ctũ Dy.videť ſentire gl.hîc.Videte domini.Iſta ſol.
Dy.nõ placet mihi:nõ enim ſoluit cõtrariũ de.d.l.q̃ſi
2 tũ.§.pe.j̃.tit.j.Si enim hîc eſt dictio & † ibi eſt dictio
cum:q̃ magis cõiungit,& repetitionẽ inducit? vt.j̃.
de cõdi.& demon.l.iulius.paulus.& ibi dixi?non ob.
l.ſeie.§.caio.quia reſpondete vt ibi videbitis. Quali
ter ergo ſoluemus?dico ſic.l.noſtra loquiť q̃n genus
ꝓferť per aliqḋ adiectũ neutraliter poſitũ:tũc quia
tale adiectiuum requirit ſubſtãtiuũ, debet intelligi
de ſubſtãtiuo qualitatis eius quã teſtator expreſſe
rat in alia parte ipſius teſtamẽti illi cõiuncta:vt pa
tet hîc.Si igiť exprimať gen⁹ p noĩa ſubſtãtiua:ſimi
li modo tũc enumeratio ſpecierũ nõ reſtringit ſigni
ficationẽ g̃nis,ſcḋm diſtinctionẽ quã videbitis in.l.
quęſitũ.§.pe.j̃.ti.j. ¶Quęro,circa iſtũ.§.diciť hîc ꝙ
oĩa dulcia veniũt cã potionis parata,an veniat aliud
vinũ quã genus à teſtatore expreſſum? R̃n.nullum
aliud vinũ venit,niſi illud ſingulariter qḋ à teſtato
re eſt exp̃ſſum,vt.l.hr̃s me⁹.§.j.š.de le.iĳ.&.l.cũ de la
nionis.§.cui fundũ.j̃.ti.j.ꝙ ergo hîc dicit venire oĩa
dulcia cauſa potionis parata:ĩtellige excepto vino,
qa nõ venit,niſi vinũ qḋ eſt noĩatũ.& hęc ſunt vti
3 lia † ꝓpter ſtatuta quæ poſt ſp̃ales clauſulas ponũt
g̃nles,an illę clauſulę generales intelligãť de eodẽ
genere cũ ſpecialib⁹,dicam in.l.quæſitũ.§.pe.j.tit.j. c

c ¶Aliũ intellectũ. Vide in.l.ĳ. C.de verb.ſig.per gloſſ. & doct.

De fundo inſtructo,uel inſtr.leg. Rub.

L E X I.

SIue cum inſtru
mento. ¶Opp.de.l.ſi cui.j.eo.Sol.
ſunt duo legata,ſed in primo caſu
vinũ ẽ principale:aliud acceſſoriũ.
in ſcḋo,vtrũq̃ eſt principale,vt ibi
videbitis.& an ſit verum,videbitis.j̃.proxi.§.
Fundo. Videtis ergo ꝙ inſtrumẽtũ nõ ven d
dicať.Cõtra.j̃.eo.de.l.ſi cui.ſol.debe
tis intelligere hîc ꝙ fundus fuit voluntariè alienatus:
& ſic eſt reuocatũ legatũ fundi:iõ non põt ſtare le
gatũ inſtrumẽti,cum dixit fundus cũ inſtrumẽto:qa
inſtr̃m eſt acceſſoriũ.ſecus ſi dixit fundũ,& inſtr̃m
vel fundũ inſtructũ,vt videbitis in.l.ſi cui.j̃.eodem.

d ¶Fundum.Adde tex.in.c.inter dilectos.in verſi.cæterum.extra de fide.inſtru.& Bart.in.l.vinum.š.ſi cer.pe.Maria.ſoci.in.c.dilecti.arti.xiĳ.de li.obla.c.ſignificãtibus.xiĳ.q.ĳ.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum non uidetur eſſe legatum legata proprietate, ſecus ſi legatus ſit uſuſfructus.*

L E X II.

CVm pater.

Dotes. Iſte verſ.habet duplicẽ lec.vnã affir
matiuã:aliã negatiuã:& iſta negati
ua eſt magis notabilis:ideo ſcḋm eã pono caſum.Ex
qua habes ꝙ legata ꝓprietate,inſtrumentũ nõ vide
tur eſſe legatũ.¶Opp.cõtta iſtũ tex.de.l.ſed addes.
§.illud.ff.loc.Sol.aliud eſt in fundo locato:qa venit
inſtr̃m.aliud in fundo.cõceſſo inter viuos vel lega
to,vt hîc,&.š.de act.emp.l.fundi.licèt gl.videať dice
re cõtrariũ in.l.ĳ.C.de verb.ſig.Sed põt illa intelligi
c ꝙ habeat aliũ intellectũ[c]:aliàs malè diceret.¶Op.
de.l.ſed & ſi qd.§.ꝓprietatis.š.de vſufru.So.aliud eſt
1 q̃n legať vſuſfruct⁹:qa cedũt inſtrumẽta: † aliud q̃n
legať ꝓprietas,vt hîc.& q̃ ſit ratio gl.no.ibi multum
latè:& intellige ꝙ cedũt inſtrumẽta vt habeat vſum
fructũ inſtrumẽtorũ,vt.l.item ſi fundi.§.ſeminarios.
š.de vſufruct.quę tene menti,quia ſunt quotidiana.
¶Vltimò glo.op.ad hanc.l.de.l.ſeię.§.tyrãnę.ſed ibi
apparet ſol.qa ibi pratũ erat pars fundi. Alia litera
eſt affirmatiua,& iſta eſt clara vt patet in gloſ.

ADDE eundẽ Maria.Soci.cõſil.ix.incip.ꝓcedẽdo col.pe.in prin.vol.j.qui ponit cõcor.ad regulam huius tex.Alex.Loſeus.

SVMMARIVM.

1 *Subiecta talia ſunt qualia prædicata demonſtrant.*
2 *Legatum inſtrumenti fundi recipit augmentum:ideo; uenit cũ reſtitutione fundi.*

L E X III.

d FVndũ. [d] Talia † ſunt ſubiecta qualia
1 p̃dicata demõſtrãt & ecõtra.
h.d.Vel aliter:ĩ ſubſtõne cũ qualitate illa res e
venit tãq̃ primit⁹ fuit relicta.h.d.¶Ad verſi.ſed me
2 dĳ tpis.op.gl.j.ad tre.de.l.ĩ fideicõmiſſariã vbi † fruct⁹
medĳ tpis nõ veniũt ĩ reſtõne.Gl.ſo.plurib⁹ modis,
ſed tene mẽti vnã de duab⁹.nã hîc legatũ inſtr̃i eſt le
gatum vniuerſale ſub quodam noĩe collectiuo:ſicut
grex,& peculiũ.vñ recipit augmẽtũ,vel dic ꝙ iſta ta
lia nõ cedũt legato tãq̃ fruct⁹,ſed tãq̃ inſtrumẽta ſi
mul in iſtis fructib⁹ renouata:& iſta ſol.plus placet.
e Minor. Manumiſſio licèt inualida extin
guit ſerui legatum.h.d. Simile.j̃.de
adi.

e ¶Minor.Ita dic ꝙ alienatio inualida reuocat legatũ.tex.eſt not.in.l.cũ dñs.§.fili⁹.j̃.de pe.leg & vide Bal.in rubri.C.de verbo.ſig.& ſing.limitationem Bar.in.l.ſi.j̃.de aur.& argen.leg.Andr.Barba.

adi.leg.l.& ideo.&.l.si legatũ.&.l.legatũ.§.fi.¶ Opp.s.de leg.j.de.l.seruũ filij.§.si idẽ.&.l.si seru⁹ legatus.§.si seru⁹.Sol.dicit gl.ibi loqˀ in seruo quem expresse legauit:hic sub quadã vniuersitate.ista solu.non videᷓ bona:imo videᷓ totũ ecõtra:qa legatũ generis nõ videᷓ ꝙ reuocetur ꝑ sequẽtem actũ inutilẽ,vt.l.fi.in fi.j.de aur.& arg.leg.ideo glo.dicit hic mamumisit inter viuos.ibi in eodem testamento.ideo nõ videᷓ habuisse animũ reuocandi.nisi manumissio valeret.& ꝑ hoc optime facit tex.in.l.cũ ita.§.fi.s.de opt.leg.

SVMMARVM.

1 *Fundus in quo quis operatur magis inspicitur quàm in quo quis moratur.*
2 *Citatio debet fieri ubi quis moratur.*
3 *Citatio ad stationem videtur quòd fieri possit.*

LEX IIII.

a Cvmquidam. a Magis† inspicitᷓ fundus in quo qs operatur,ꝗ̃ fundus in quo moraᷓ.
1 h.d.¶ Op.de.l.j.s.de lib.agno.vbi† debet fieri citatio ad locum
2 vbi moraᷓ cũ familia:nõ ad locum vbi operatur:hoc est ad stationem.Solu.alia materia est ibi:& diuersam habet rõnem ab ista:vt pa-
3 tet cuilibet sanè intuenti.Aduerte †ꝙ valeat citatio facta ad stationem.videtur hoc probari & in.l.lex facto.§.quare ne serui.suprà de here.insti.& in l.item apud labeonem.§.conuicium.ff.de iniur.

SVMMARIVM.

1 *Lego fundum cum instrumento: & lego fundum & instrumentum quomodo differunt?*
2 *Dictio &, & cum, quantum ad coniunctionẽ non differunt, sed in modo coniungendi sic.*
3 *Legato fundo instructo quid ueniat?*
4 *Adiectiuum instructum adijcit accessoriè illa quæ consueuerunt accedere legato fundi: principaliter uerò illa quæ non consueuerunt.*
5 *Instrumentum fundi fundo instructo legato, quomodo petatur?*
6 *Testes corrupti falsum dixerunt, uel fuerunt corrupti, differunt?*

n LEX V.

SI cui fundum. b Ista est difficilis.l.anteꝗ̃ intrẽ gl. op.cõtrà.nõ est dubiũ qđ alienato fundo:nõ cedit instr̃m,vt.l.ij.§.j.s.eo.si instr̃m nõ cedit:ergo apparet ꝙ illius fundi desijt esse istr̃m.& sic vr̃ ꝙ instr̃o legato nõ cedat,quocunꝗ verbo sit vsus,quasi per testatorẽ fuerit translatũ in aliũ & sic alinato fundo nõ remanet instrumẽtũ fundi,vt.j.de aur.& ar.leg.l.ij.& l.seia.Rñ.debes sic intelligere hãc.l.ꝙ testator legauit fundũ:& ideo instrumẽtũ nõ auocat à fundo:& sic remanet instrumẽtũ fundi.& cedit legato.& hoc vult dicere tex.hic qui ponit instrumentũ esse legatum,non ꝙ hoc sit semper sed potest.s.in casibus esse legatum.secus si esset translatum in
1 aliũ vsum,vt.s.dixi.¶ †Quero que sit differentia quãdo dico lego fundum cũ instrumẽto:vel lego fundũ & instrumẽtũ?Rñ.differẽtia est in duobus. Primò est in plenitudine legati,qa si lego fundũ & instrumẽtũ,cedit instrumẽtũ fundi.& instr̃m patrifa.vt.j.eo.l.q̃situ.§.sed si fundus.sed si lego fundum cũ instrumẽto.tũc nõ cedit nisi instr̃m fundi,vt ibi patet.Secunda drãest in mõ extinguẽdi legatũ:nã si lego fundũ & instrumẽtũ,extincto legato fundi,non extinguiᷓ legatũ instrumẽti.rõ est:qa vtrũꝗ videᷓ principaliter legari,vt hic.&.l.j.in prin.&.§.j.s.e.sed qñ legaᷓ fundus cũ instr̃o alienato fundo extinguiᷓ legatũ in instrumẽti.rõ est:qa est accessoriũ,vt hic,&.s.e.l.j.& facit.j.de pecu.leg.l.j.&.ij.& secũdũ hoc est differẽtia inter cũ,& &,qđ est cõtra.l.illi cũ illo.s.de vsufr.leg.&.l.titiæ textores.§.j.s.de leg.j.sed gl.tãgit istud cõtrariũ:tñ nõ bñ declarat.ideo † dic sic.inter &,&
2 cũ,nulla est differentia quantũ ad cõiũctionẽ:qa q̃libet istarũ dictionũ cõiũgit,vt legib⁹ cõtrarijs.&.l.si qs titio de vsufru.accre.&.l.triplici,de ver.sig. sed q̃tũ ad modũ cõiũgẽdi aduerte.nã aut cadit iter res iter quas cõtrariũ nõ est vt vna alij nõ accedat,vt est inter hoĩes quorũ vnus alteri accedere nõ solet,vt.l.iustissimè.de edil.edic.vel inter res distinctas.prorsus:& tũc eo dẽ mõ cõiũgũt,vt insti.de le.§.si qs ancillas.&.l.si ancilla cũ liberis.s.de leg. j.aut cadit inter res quarũ vna solet accedere alteri,vt instrumentum fundo,peculiũ seruo:& tunc est differẽtia,qa cum:cõiungit accessoriè.vt hic &.l.ij.de pec.lega.& hoc probaᷓ in.l.ij.C.de verbo.sig.&ibi per gl.¶ Secũ
3 dò quæro† si aliquis legat fundum instructum,an equiparabiᷓ predictis? Rñ.quãtum ad legati plenitudinẽ æquiparabiᷓ illi legato lego fundum & instrumentũ,vt.j.eod.l.q̃situm.§.si fundus.Itẽ quantùm ad extinguendi modum equiparatur etiã illi legato,lego fundum & instr̃m:vt hic dicit Paul.iurisconsultus.tamen videᷓ esse contra tex.insti.eo.§.si quis ancillas in fi.dicunt quidam ꝙ ibi Imperator loquutus est sic ꝑpter rudes.alij dicunt ꝙ ista corrigit Paulum tertij dicunt,vt Azo.ꝙ quantum ad extinguendi modũ istud legatum fundi instructi habet naturã separatã ꝑ se:nã alienato fundo extinguitur legatũ instrumenti fundi.ita loquiᷓ contrariũ istud sed non extinguiᷓ legatum instrumenti patrisfa.vt hic.& ista est
4 opi.Azo.& bonã.Ex quo no.† ꝙ istud adiectiuum instructũ & similia vr̃ adijcere accessoriè illa quæ cõsueuerunt accedere legato fundi illa,verò q̃ non cõsueuerũt accedere vr̃ principaliter adijcere.Sed cõtrà.s.depo.l.j.§. q̃ depositis vbi si depono seruum vestitũ venit vestis accessoriè.Sol.vt ibi in glo.quia ibi de veste nil fuit dictum secus si esset dictũ de vestimẽto qa tunc recurremus ad distinctionẽ hui⁹.l.qa aut dixit depono seruum vestitum.& tunc vestis venit accessoriè.secus si dixit depono seruũ sic ornatũ. quia tũc illæ merces nõ sunt accessoriꝗ,sed vtrũꝗ erit depositũ principaliter.Et aduerte,si lego fundum instructũ.alienato fundo,nõ extinguiᷓ legatum instrumẽti.Sed qũ o† potero petere istud instrumentum,cum sit qđã qualitas q̃ nõ põt esse sine subiecto?vt.l.j.s.de
5 vsufr.lega.rñdeo istud adiectiuũ instructũ,non est nomẽ rerũ,sed magis est nomẽ cuiusdã relatiõis.sicut verbi grã:pater & filius sunt noĩa cuiusdã relationis:nõ ꝙ sint ꝓpria noĩa.mõ cũ ista relatio sit accidẽs,nõ petã instr̃m,sed petã rẽ.ex qua fiebat relatio ad aliã rẽ,vt puta ad fũdũ:qa petã instr̃m.& hoc vr̃ hic dicere iuriscõsultus.& ideo si est quędã qualitas relata ad ipsammet rẽ nõ ad aliã rẽ:vt puta si lego seruũ totũ:extĩcto legato serui non possũ petere
6 ipsã qualitatẽ totã.& ꝑ hoc ista.l.videtur facere† cõtra materiã quæ determinatur in.l.diuus.j.de re iud. ĩ qua dico logã differentiã esse an dicã testes corruptũ falsum dixerũt & qđ fuerũt corrupti.Primo casu debet ꝓbari vtrũꝗ:aliàs nil ꝓbat.Scđo casu sufficit si ꝓbeᷓ vnũ.qđ videᷓ cõtra hãc.l.qa nõ est differẽtia inter fundũ instructũ:& fundũ &instr̃m. Sol.patet ex predictis:qa hic respectu rei ad quã sit relatio nõ fit differẽtia:sed respectu rei ad seipsam bñ fit differẽtia,vt ex ꝑdictis satis plenè patet.

SVMMARIVM.

1 *Nouatio licèt nõ fiet per sentẽtiam, tñ adijcitur noua forma*
2 *Legatum quando extinguatur per nouationem?*

LEX VI.

NEpoti. Per solã sentẽtiã non fit renouatio vt legatum extinguatur.h.d.Dicitur hic ꝙ legatum nominis continẽᷓ appellatione legati generalis,contrà.in.l.Caius.in prin s.de leg.ij.Sol.hoc ideo qa calẽdarium legauit,vt.s.de le.ij.l.qui filiũ.Item videtur ꝙ per sentẽtiã extĩguiᷓ,vt.l.fideicõmissa.§. si rẽ suprà de leg.iij.Respõdeo:ibi plus fuit,quia ibi exegit testator:hic nõ.Item opp.ꝙ legatum sit extĩctum:quia per sentẽtiã fit nouatio,vt.l.fi.in prin.C.
1 de vsu.rei iudi.ergo &c.Dicit gl.†certè per sententiam nõ fit nouatio.s.talis ꝙ priorẽ actũ tollat,sed adijcitur noua forma,vt not.in.l.j.C.de iudi.& sic innuit ista gl.ꝙ si nouatio esset facta verè,extĩguiᷓ istud legatũ.¶ Quæro an hoc sit verũ? Et sic videᷓ tex.ꝙ sic &.j.eo.l.seiæ.§.prædia.In contrarium videᷓ casus in.l.cum filius.§.hæres.s.de leg.ij.&.j.de libe.
2 lega.l.fi.§.fi.Sol.† aut est legatum liberationis,& ꝑ nouationẽ nõ extinguitur,vt.d.l.fi.§.fi.de lib.leg. aut est legatum ipsius nominis:& tunc aut legatur specialiter:& ꝑ nouationẽ non extinguitur,vt.d.§. heres.aut legaᷓ sub quadã vniuersitate:& tũc nouatione extĩguitur,vt hic,&.j.eo.l.seię.§.prędia.

LEX VII.

TAbernam. In eo in quo appa b ret esse mutata voluntas testatoris,vr̃ esse reuocatũ legatum nõ in alio.h.d.¶ Quæro q̃ sunt ista ĩ qb⁹ apparet mutata volũtas? Gl.rñdet multũ bñ.¶ Sed cõtra hoc opp.hic fuit legata taberna cũ mercib⁹,& horeũ cũ vino.ergo extĩcto legato principaliᷓ.de taberna merces nõ debẽᷓ vt.l.si cui fundũ.s.eo.Sol. ibi dictio cũ,cadit inter res quarum vna alteri cõsueuit accedere.hic verò cadit inter res quarũ vtraꝗ est principalis:quia vinũ non est causa horrei,nec vinum alteri videtur accedere.

SVMMARIVM.

1 *Frumentum continetur appellatione instrumenti.*
2 *Seræ & claues sunt portio domus.*

LEX XII.

QVæsitum. Hæc.l.diuiditur in tres partes.Primò ponit qđ sit instrumẽtũ fundi.vsꝗ ad.§. si domus.Scđò qđ sit instrumẽtũ domus vsꝗ ad.§.sed sit fundus.Tertiò quę sit differentia inter legatum fundi simul instructi:& simul cum instrumẽto.& circa hoc multa dicta interserit vsꝗ ad finẽ.l.Breuiter hoc intendit.Parata ad victum cultorum fundi vel seminis:item vasa fructuũ gratia deputata cedunt instrumento.h.d.¶ No.tex.ibi
1 quippe &c.dr̃ hic:†quòd frumentum continẽᷓ appellatione instrumenti.nõne hoc est cõtra dictio nẽ istrumenti hic positam? Rñ.vt patet ex sequenti tex.ꝙ instr̃m diutius manet prenouationẽ:qa cõsumiᷓ,& renouaᷓ,vt in tex.seq.¶ In ver.vxores.Not. tex.neꝗ enĩ durã &c.¶ In ver.ea vero q̃ solo &c.no

¶ Cum qđã.§.j.Et ibi vide Bar.q.contrariũ vult eius qđ hic dicit.& vide.l. iiij.§.pretor ait.de dam.infec.
¶ Cũ qđã.Et vide Bar.in.l.iiij.§.prætor ait.j.de dã.infe. & ĩ.l.j.ff.de lib.ag. & in.l.assumptio. §.iuris.ff.ad muni. Andrę.bar.
*Pro cõcordia aduerte ꝙ citatio facta ad domũ ĩqua habitatur qs cũ familia dicitur iuri dica:*ꝑut tenet*bar. in.l.j.§.j.ff.de li.ag. Sed arguiᷓ de contrarietate ꝑ Alex. in hac.l,cũ qđã.vbi Bar.vult & debet citari ad apothecam tu dic nõ contrariaᷓ sibi Bart. si bene cõsyderes:qa in.d.§.nõ negat qn etiã ad apothecam vbi laborat fiat.citatio Imo et si bñ ĩspiciaᷓ idẽ dicit, dũ concludit ꝙ valet si fiat loco ĩ quo stãt psone q̃ hoc verisĩr notificet citato,ergo et vbi laborat & sic nõ cõtradicit,imo concordat.ĩtellige tñ fem per facta diligenti ꝑ quisitione psone & nõ repetꝗ psonaliter scđm doctrinã Bar.in.l.iiij.§.ꝑtor. ait.ff.de dã.ifec.d. Rot.decis.lj.cũ si.
¶ Si cui fundũ.q̃ sit drã inter &.et cũ.adde Bart.in.l. titiæ textores.§.j. de leg.j.& in.l.fundo.C.de verb.sig. & adde qđ hr̃ in.l. si ancilla.cũ.l.seq. de leg.j.& dicta ꝑ Bart.in.l.gallus.§. qđã rectè.de lib.& posth.& adde doc. in.d.l.titia.§.nihil. & Cy.in.l.fi.C.de nupt,Ant.in.c.i literis.ĩ prin.de rest. spo.& Bar.& do.ĩ l.iulian⁹ paulus,de cõdi.& de.& ĩ.l.j. j.de pecu.le.Bar.& ibi post eũ de istis dictionibus in.l.si ita.§.j.de manu.tes & de dictione cũ. vide no.ĩ.l.si is qui, circa princ.de reb. dub. adde de dictione cum,Bal.cõ si.cccvij.&.cccxij. lib.iij.& vide etiã Maria.soci.in.c.si gnificantibus.ar

ti.xij.verſi.quo ad primum mēbrum. de lib.obla.& vide a Bart.in.l. tabernā. ȷ.eodem.

tex.ibi,quia fundus fundi &c.In.§.ſi quis &c.Not. iſtum caſum.In.verſicul.† Item ſerę & claues &c. Not.ꝙ ſeræ & claues ſunt portio domus.[a]

Papinianus quoque.

Hîc & in ſequenti §.ſunt duo boni caſus.no.in ſcđo caſu quod quis videtur eſſe in fundo ſi habet animum redeūdi.

Denique neratius.

Nota iſtum tex.& habes
b hîc ꝙ exceptio confirmat regulam[b].Sed an faciat comprehēdi ea quæ aliâs nō cōprehenderētur,hîc videtur eſſe tex.quòd ſic.habuiſtis caſum in cōtra-
c rium[c] in.l.generali.§.vxori.ſ. de vſufruc.lega. ad hanc.l.reſponde quòd hîc dixit,maximè.

Sed & ipſe papinianus.

a ¶ Portio domus. Not.ꝙ claues & ſeræ ſunt portio domus.& an veniant vēdita domo,vide Bal.i.l.ij.C.de ver. ſigni.

Facilis eſt hic.§.quem tene menti ad ea quę dixi.j. de dona.l.antepenul.

SVMMARIVM.

1 Hæres quòd teneatur dare legatario inſtrumenta emptionis fundi legati.

Papinianus quoque.

Not.tex.ibi,niſi in
1 quit ex alia parte &c.hîc videtur caſus quòd ſi † teſtator legat mihi fundum ꝙ hæres mihi teneatur dare inſtrm̄ emptionis fundi.Contra hoc videt̃ tex.in l.inſtrumēta.C.de fideic.dicit Pla.ꝙ ibi fuerūt legatę res ꝑ parte:hìc inſolidum.& hoc tenet Spe.in ti. de inſtru.edi.§.nunc verò.ver.ſed quæritur.doc.determinant cōtrarium,quòd non teneatur præſtare inſtrumēta,ſicut nec venditor:ſed debet cauere de præſtando qn̄ opus fuerit,vt.l.titius.de act. emp.& d.l.inſtrumēta.ne ſi hęreditas euinceretur teneret̃:quia alij tradidit inſtrumēta.ſed hęc ratio nō placet quia ſi bona fide tradidit nō teneret̃ bonę fidei. poſſeſſor,vt.l.ꝙ ſi poſſeſſor.ſ.de peti.hęr. & l.hæc aūt.j.ſi cui pluſꝗ̄ per.l.fal.ſed intereſt hęredis retinere propter aliud:quia poſſet teneri de euictione ſi legatū fuiſſet factum cōiunctę ꝑſonę, vel ſciens alienū legaſſet:vel in alijs caſibus qb⁹ de euictione teneretur,vt.l.ſi domus.§.de euictione.ſ.de leg.j.nō ob.hæc.l.quia qđ dicit debere pręſtari emptiones. debet exponi,id eſt cōmodum qđ ex emptione ꝓcedit:nō aūt inſtrumēta emptionis.ita intelligunt doc.in.l.inſtrumēta.C.de fideicom.

b ¶ Confirmat regulam.Qualiter exceptio firmet regulā, vide quod dixi in l.nā quod.de pecu. leg.& in.l.generali §. vxori.de vſufru. lega.

SVMMARIVM.

1 Enumeratio ſpecierum reſpiciens actum legandi, non reſtringit genus præcedens.

Genus qn̄ uni legatur alteri ſpecies:ſpecies uidetur à legato generis exempta.

2 Enumeratio ſpecierum relata ad uerbum ſeu participiū ſignificatiuū gn̄is,in dubio uidetur facta cā determinationis.

3 Genus non intelligitur reſtrictum per enumerationem ſpecierum,quando enumeratio ſpecierum reſpicit uerbū quod ſignificat actum legandi.

4 Enumeratio ſpecierum ſi eſt dubium an referatur ad actum legandi,an ad uerbum ſignificatiuum generis,ad quod referri debet?

5 Species appoſita in medio generis,in dubio uidetur appoſita gratia reſtringendi.

6 Intellectus ad.l.ſed & ſi adijciatur.ſ.pro ſocio.

7 Intellectus ad.l.ſi cum fundum.j.de uer.ſig.

8 Genus eſt quicquid prædicatur de pluribus differentibus ſpecie uel aliter.

9 Species eſt id quod prædicatur de pluribus differentibus numero,uel illud cōtinet in ſe plura differentia numero.

10 Indiuiduum eſt quod de ſolo prædicatur.

11 Generi an per ſpeciem derogetur quando genus & ſpecies cadunt inter perſonas graua tas?

12 Si duo ſunt ſtatuta:unū ꝙ comitatenſes de qualibet porta teneantur apportare frumentum communi: quod cōmune habet in illa porta:aliud ꝙ comitatēſes de caſtro foſſati teneantur portare frumentum quod habet commune in dicto caſtro foſſati: non tenentur adiuuare ad portandū frumentum quod commune habet in illa porta.

13 Genus & ſpecies quando cadunt inter perſonas honoratas ſeu,inter perſonas inter quas aliquid conceditur,an generi per ſpeciem derogetur?

14 Priori ſi legatur biblia,& cuilibet fratri cappa,an prior habebit bibliam, & cappam?remiſſiuè.

15 Genus & ſpecies,ſi cadunt inter res de quibus ſit diſpoſitio:an generi per ſpeciem derogetur?

16 Genus & ſpecies,ſi cadunt inter caſus in quibus diſpoſitio confertur,an generi per ſpeciem derogetur?

POMATES.

c ¶ Habuiſtis caſum in cōtrarium. ita tenet Alex.cōſ. xxiiij.inci.viſis & ponderatis,in.v. col.ver.nō obſt.ꝙ exceptio do,in.j. volu.

Si quis fundum.

Iſte.§.habet materiam profundiſſimam, & multū inuolutā & tractatā à gl.& doc.
meo iudicio multū imperfectè & per oēs.Sed ego eā tractabo magis latè.&
1 breuiter hoc dicit.† Enumeratio ſpecierum reſpiciens actū legandi non re
ſtringit genus præcedens.hoc primò.Item quādo vni legatur genus,alteri
ſpecies:à legato generis ſpecies videt̃ exēpta.h.d.cū.§.ſe ¶ Op.j.de ſupel.
lega.de.l.legata ſupellectili.ij.rn̄.vbi p enumerationem ſpecierum minuit̃
generis legatum.Gloſſ.ſolu.hîc non minuit̃ perſonæ legatū ibi legatum
agri minuit̃.Iſta ſolu. non eſt bona:qa lex contraria loquitur tā de legato
quod reſpicit agrū:qa ſunt legatus fundus inſtructus ꝙ de legato qđ reſpi-
cit perſonā:qa loquitur de legaro ſupellectilium.alij dicunt ꝙ hîc legauit
aliquas ſpēs cōtentas ſub genere.in contrario enumerauit aliquod indiui-
duū qđ cōtinebat̃ in aliqua ſpē nō expreſſa,ſed ꝗ̄ cōtinebat̃ ſub gn̄e.Iſta
ſol.licèt in ſe ſit vera:tn̄ ad.l.contrariam non eſt bona.qa tex.ibi dicit ſpēs.
& ſic loquit̃ de indiuiduo:quare gl.indiſtinctè ſoluit qđ in.l.cōtraria.in.ij.
rn̄.fuit facta enumeratio ſpecierū cauſa limitationis,& vt genus limitare-
tur:hîc verò fuit facta ex abundāti gratia dubitationis tollendę.¶ Aduer-
tatis dn̄i op.ad hāc.l.de.l.cū de lanionis.§.cui fundū.j.eo.Glo.ſoluit duob⁹
modis.Primo modo quòd indiſtinctè ibi fuit facta enumeratio per modū
limitatiōis & determinationis.ſed qs reuelauit hoc gl.certè tex.ibi nō ape
rit.qualiter ergo ſoluem⁹?dic ꝙ ſol.quā gl.ponit.ſ.eſt vera:quia ibi fuerūt
enumeratę res quędā indiuiduę,ꝗ̄ cōtinebant̃ ſub quadā ſpecie non nomi
nata,ſed ſub genere contenta.Hæc ſol.probatur in.d.§.ſi cui fundum.& l.
hæres.§.j.ſ.de leg.ij.& l.j.§.item ſi duæ.j.de aur.& arg.leg.tūc enim vide-
tur voluiſſe ꝙ de illa ſpecie nō cōprehēdant̃ niſi indiuidua nominata,ra-
tio eſt:quia ipſe ſpeciē nō expreſſit.ſec⁹ ſi ſpeciē expreſſiſſet,vt.l.verba.j.
de ali.& ciba.leg.ſed qn̄ legat genus,& nominat ſpeciē contentā ſub gene
re,ſpecies venit:qa noīat̃,vt hîc.¶ Itē op.de.l.cū de lanionis.§.qdā.j.eodē.
Solu.dicit gl.ibi fuit noīata ſpecies cauſa determinationis.ita dicit glo.hîc
indiſtinctè.ita etiā dicit Dy.in.c.generi.de regu.iur.lib.vj.& Iac.de are.in-
ter alias ſuas ſol.Sed qs reuelauit gl.ꝙ hoc fuit adiectū cauſa determinatio
nis?Ideo forſan.Iac.de are.de hoc dubitans dedit aliam ſolutionem,dicēs
quòd in.§.quidam.non fuit legatum genus:& enumerata poſtea ſpecies,
ſicut hîc,ſed fuit adiecta legato quædam qualitas,ſeu modificatio.dico eñ
vti ego poſſedi.& ideo illa talis modificatio declaretur per ſpecies poſtea
enumeratas.Sed hęc ſolu.non placet:quia tantùm eſt dicere lego fundum
vti poſſedi:ꝗ̄tum lego fundum inſtructum vel fundum & inſtrumētū.&
ita genus.caſus eſt.j.eo.l. prædia.§.ita legatum hæc ſolu.non placet.quid
dicemus?Breuiter dico ꝙ tā iſte .§.ꝗ̄.§.contrarius loquit̃ in caſu dubij.ſed
hîc pręſumit̃ facta enumerario ex cauſa determinationis ,rationem dicā
incontinenti.¶ Sed circa hoc quæro de vna.q .quam gloſſ.ponit duos ca-
ſus pro cōſtanti aut adiectio fuit facta ex abundanti:aut ex cauſa determi
nationis.quid in dub.glo.non dicit.ſed Iac.de areti.& Dy.dicunt ꝙ in du
bio ſtemus huic.§.qđ ex abundanti videat̃ facta ar.l.quoties.j.de reb.dub.
& l.eum qui.ſ.de proba.ita dicit Dy.in.c.generi.de reg.iur.lib.vj.ſed hoc
videt̃ contra dictum.§.quidā.& l.ſeiæ.in princ.j.eod.vbi in dubio videtur
2 facta adiectio cauſa detetminationis.¶ † Quare dic quandoꝗ adiectio ſpe
cierum refertur ad verbum ſeu participium ſignificatiuū generis:tunc in
dubio videtur facta enumeratio cā determinationis.ita loquitur.§.quidā
3 & d.l.ſeiæ.in prin.quandoꝗ † enumeratio ſpecierum reſpicit verbum qđ
ſignificat actum legandi:& tunc quia actus legandi non poteſt intelligi
reſtrictus:genus non pōt intelligi reſtrictū per enumerationē ſpecierum:
quia ad genus non refertur:ideo ex abundanti præſumit̃ adiectū.vt hîc nā
4 hoc verbum cum emācipijs,reſpicit verbū legauerit.Sed ſi eſſet † dubium
ad qđ referat̃,vtrū ad actum legandi.vel ad verbum ſignificatiuum ſpe-
ciei aliâs generis:iſto caſu intelligo ad proxima fieri relationem.ſed qn̄ nō
apparet qđ ad ꝓxima haberet fieri relatio:tunc ſtarē dicto doctorum,qđ
ex abundanti videt̃ appoſita.& ita pōt loqui hîc.§.¶ Sed contra hoc op
5 po.de.l.queſitū.§.j.ſ.de leg.iij.Rn̄.ibi enumeratio † ſpecierū p̄cedit gen⁹,&
etiā ſequit̃ poſt genus ſic genus & ponit̃ in medio.ideo in dubio videt̃ ap
poſita gratia reſtringendi:non diſtincto ad quod verbum vel ad quem
actum referat̃ enumeratio ſpecierum.hîc verò loquitur quando tantū prę
6 cedit vel tm̄ ſequit̃.Ex prędictis † apparet ſol.& intellectus duarum.ll.Pri
mò apparet ſol.l.ſed & ſi adijciat̃.ſ.ꝓ ſocio.vbi dicit̃ lucrum & quęſtū.lu
crum eſt genus:& quæſtus eſt ſpēs.& reſtringit̃ ſignificatio lucri vt intel-
ligat̃ queſtus:& eſt ratio ibi:quia ſtatim poſt gen⁹ apponit̃.ſpecies ipſi ge
neri.& ideo ponitur expoſitiuè,vel determinatiuè.vel dic ꝙ ibi intellect⁹
ille aſſumitur:qa ſic cōiter fieri ſolet,vt patet in.l.cū de lanionis.& l.ſeię.c.
7 ti.Itē apparet ſol.† ad.l.ſi cū fundū.j.de ver.ſig.vbi dicit̃ ꝓmitto fundū vti
optimus maximuſꝗ eſt:& ius diminutū p dn̄m nō eſſe.Iſta verba,& ius
diminutū &c.reſtringūt ſignificationē p̄cedētiū verborū:& ſic fit expoſi-
tio ſeu determinatio p̄cedētiū.Rō eſt,qa illud gn̄ale dictū reſpicit.ſecus ſi
diceret promitto fundum vti optimus maximuſꝗ eſt:& ꝓmitto ius per
dn̄m diminutū nō eſſe.& ſic reſpiceret actū ꝓmittēdi:qa tūc poneret̃ ex
abūdi,vt hîc.¶ Op.ad ſecūdā partē.j.de pec.leg.de.l.ſeruo manumiſſo vb
vr̄ ꝓbari cōtra hūc tex.ꝙ argentū muliebre qđ eſt in inſtrō debeat̃ ei cui

eſt legatū

¶Videt q derogetur. De hac materia vide not.per Bald.in.l. quoties.C. ta.erc.& ibi vide not.q.& aliam quęstionē p eū in.l.si filio.in.j.col.C.fa.er. Et no.q generalis ꝓuidētia hominis nō derogat speciali ꝓuision i legis .l. si quis prioris.§.certū.cū auth.nūc aūt ibi posita.& ibi Bal.C.de secū.nup. & an vna ꝓuisio magis specialis deroget alteri ꝓuisioni minus speciali, qūo cognoscat vide Bal.in.l.hac cōsultissima.C.qui test.face.poss.in.j.co.& Bar.in.l.j.§.j.j.de ope.no.nunc.

POMATES.

b ¶Hoc induco ad qōnem. Vide q̄ in sili ponit Alex.in l.si ab hostib⁹. in pri.ff.sol.ma.& cō si.viij.in. iiij.volu. & vide q̄ posui ad Bar.in.l.sed & posteriores.ff.de leg.j.Imo.cōs.cxxxix.& seq.

c ¶Ad.q.de facto. Item posset induci ad aliam.q.de qua vide qđ dixi post Bart.in.l.ij.in prin.de verb.obli.& qđ latè not.per Bar.i.l.sanctio.j.de pœ.& Bal.& Imo.in no.q.in.l.cohæredi.§.qui patrem.de vul.& pup.

d ¶Rñdeo q non. Et ista faciunt ad q.de qua p Bal.p istū tex.in.l.si ab hostib⁹.sol.ma.q si vnū est statutū q occidēs bannitū.habeat præmium.alio statuto cauetur q occidens cæteros bannitos mereatur dimidiam pœnā licèt eidē i ponat minor pœna p dimidia eius qđ alteri iponeret: q occidēs talē exbānitū.de quo cauet q dimidiā pœnā mereat nō habeat præmiū.pro quo facit gloss.in d.l.si ab hostibus.§.j.in versi.ibi,vel dic quod not.

e ¶Materiam habuistis. Et vide pulcherrimā.q.positā p Bart.in.l.sed & posteriores.de leg.& qđ pulchrè not.Bart.in.l.si so cer.§.idem quærit.de do.præle.& no.q.positā per Ioan.and.in regula generi.de regul.iur.in mercu.Item faciunt ad.q.Dy.in l.talis scriptura.ad fi.de leg.j.q.si primò est statutū quòd bānitus pro derobatione stratarum vel falsarij nō possint rebanniri,etiam si pacem babuerint ab offensis.& postea fit aliud statutum q bāniti ꝓ maleficijs rebāniātur soluēdo cētum,si habuerint pacē ab offensis:cū istud statutū sit generale,nō cōprehēdit bānitos ꝓ derobatione stratarū,vel falsarios secūdū Dy.sed Bal.& Ang.ibi tenēt contrariū p.l.iij.§.vtrū.ver.is quoq.s.ad sylla.& p.l.q marco.de annu.leg.ad primā rñde vt ibi,maxiè per Bart.Secūdus text⁹ nō ꝓbat secūdū Imo.ibi vide aliā.q.p Pe.de anch.in.c. statutū.§.cum autem.de re scrip.in.vj.

f ¶Fratri cappam. Lego priori bibliā,& cuilibet fratri cappam.& oīno vide Bart.in.l.si consul.s.de ado.& Bar.in.l.cū.q.§.sed qa.C.de leg.& i.l.doli clausula.ff.de verb oblig.& Bartol.in l.ij.§.fin.de stipu.ser.

¶Item faciunt ad qō.quam format Bald.in.l.si tibi homo.§.j.de lega.j.q si pro certo debito ecclesiæ soluendo papa mādat imponi posse collectam clericis alicuius ciuitatis:q si postea mādat imponi posse clericis totius ꝓuinciæ:in electione creditoris sit grauari facere clericos ciuitatis: an alios de prouincia.& ita ibi vident cōcludere Bar.& Imo.p illū tex.cum ibi no.licet videat cōtrariū ibi no.p Bar.in l.męuius.§.eum.de leg.ij.dic vt ibi per Imol.

g ¶Tractatus diuidit. Et adde qđ dixit Bald.& Imo.in l.si dño stichus.s.de lega.j.p gl.ibi q vbi species derogat generi,illud est ex quadam interpretatione contraria verborum,& ex æquitate quod no.ad statuta.

¶Item facit ad q̄sti.statuto cauetur q cēs cāæ debeant compromitti.alio statuto cauet q filius sine consensu patris non possit obligari,an poterit compromittere sine consensu pris? Bal.in l.fi.§.fi.i.vj.col.C.de bo.q̄ li.dicit q sic: qa statutū de cōpromissis est magis spāle.& ad materiam vide q. quā ponit Bald.

est legatū instrumētum.So, vt ibi dicā.¶His ex-
peditis venio ad materiā.l.nostræ.p qua declarāda
videndum est primò qualiter hîc assumatur genus,
& species,& indiuiduū.Rñdeo quātū est in propo
8 sito† assumimus hîc genus,quicqd pręedicat de plu
ribus differentibus specie: vel qcqd cōtinet in se
plura q̄ specie differāt:siue hoc sit per dictū vniuer
sale,vt peculiū,instrm,& similia:siue sit p adiectio-
nē alicuius signi vniuersalis.vt oēs res meas vel ser
uos meos,& similia vt ꝓbat i hac.l.&.l.seruis vrba
nis.§.fi.s.de leg.iij.& qđ ibi no.facit qđ no.in.l.le-
gato generaliter.s.de leg.j.&.l.cū post.§.gener.s.
de iur.do.& qđ ibi no.in.l.ij.s.si cert.peta.species
9 verb.† assumit hîc pro eo qđ prædicat de pluribus
differētib⁹ numero,seu ꝓ eo qđ cōtinet i se plura
differētia à numero,vt hîc.& hoc apparet.j.e.l.cū
de lanionis.§.si cui fundū,licèt qñq istā speciē voce
mus gen⁹ in ista materia:qa ea abutimur.Indiuiduū
10 verò† est qđ de se solo pdicat.& vt declarē istā ma-
teriā,habeo tractare quatuor qōnes.Primò qñ gen⁹
& species cadūt inter personas grauatas.Secundò
qñ genus & species cadunt inter psonas honoratas.
Tertiò qñ genus & species cadūt inter res legatas,
seu de quibus fit dispositio.Quartò quādo genus &
spēs cadūt inter casus in quib⁹ dispositio cōfertur.
11 ¶Prima igitur† quęstio est.qñ genus & species ca-
dūt inter psonas grauatas:quia aliqs hæres grauat
specialiter,& postea oēs gñaliter:an derogetur ge-
neri per speciē? videtur q sic ᵃ vt.l.legatorum.§.j.
suprà de leg.ij.In contrarium q nō in.l.si tibi hō.§.j.
s.de leg.j.&.l.mæui⁹.§.eū q.s.de le.ij.Breuiter dico
sic aut præcedit dispositio specialis,& sequit gene-
ralis:aut ecōtra.primo casu aut dispositio specialis
refertur ad plures:& tūc generi per speciem dero-
gat:qa generalis dispositio sequēs tantū ad illos no
minatos restringit,vt.l.legatorū.§.j.s.de leg.ij.scđm
intellectū gl.no.in.l.męui⁹.§.eū q.s.de leg.ij.& ibi
dixi.aut illa dispositio specialis refert tm̄ ad vnū:
& tūc generi ꝓ specie nō derogat:imo sequēs dis-
positio valet,& tenet in oīb⁹,vt.d.l.si tibi hō.§.j.& i
l.mæui⁹.§.eū q.& pręedicta vera sunt qñ eadam res
est illa i qua oēs grauāt.sec⁹ si esset quātitas,vel res
diuersæ,vt not.i.d.§.eū qui.Scđo casu pricipali ge-
neri p speciē derogat in totū,vt videat à generali
dispositiā e recessum:hic est casus.& in.l.titia cū te-
stamēto.§.lucius.el.ij.circa prin.j.de leg.ij.& ex nar
ratione facta in tex.& gloss.colligitur hîc.hoc indu
12 co† ad.q.ᵇ de factoᶜ* mihi ꝓpositā* duo sūt statuta i
ciuitate ista.dicit vnū,q oēs comitatēses de qualibet
porta teneāt apportare cōi frumentū,qđ cōe habet
in illa porta.aliud erat statutū spāle q comitatēses
de castro fossati teneant portare frumētū quod cōe
habet in castro fossati,seu in porta solis: q̄rit an illi
de illa porta teneant adiuuare ad ipsum portādū vi
gore primi statuti? Rñ.q nō.ᵈ qa siue illud statutum
speciale sequatur,& videt à generali recessum vt di
ctū est,siue pcedat spāle statutū:& generale sequēs
refertur ad psonas expressas in speciali,qñ illa spe-
cies ad plures refertur,vt.l.legatorū.§.j.s.de lega.ij.
13 &.s.dixi.¶Venio ad secūdā† q̄stionē qñ genus &
species cadunt inter personas honoratas,seu inter
personas qb⁹ aliqd cōcedit,vel relinquit, exemplū
ponas in legib⁹.s.alle.¶Quæro ergo vtrū generi p
speciem derogetur? Hāc materiam habuistisᵉ quasi
expeditā in.l.libertis quos.in prin.s.de ali.& ci.leg.
Sed repeto gr̄a euidētioris intellect⁹ & distiguo sic:
aut cōcessio seu legatū:respicit certā seu limitatam
cām,aut fit simplr,& ideterminatę.& prio casu aut
illi q enumerant & noīant i dispositione in qua oēs
nō debēt pariter admitti,sed ordine successiuo:aut
debēt oēs pariter admitti.Prio casu enumeratio spe
cierū deragat generi in hoc q noīati debent pri⁹ ad
mitti,vt.l.cū ita.§.fi.s.de leg.ij.scđo casu distingue
vt sequit.aut dispositio specialis pcedit,& sequit ge
neralis in eadē volūtate,aut in diuersis voluntatib⁹
si in eadem volūtate,generi per speciē derogat.vt.l.
alimēta.§.basilicę.j.de ali.& ci.le.& hoc est verū si
relinquit ab eadē psona.si verò à diuersis:tunc p vl
timā scripturā vr recessum à prima,est cōcursus ge
neris,& speciei,vt.l.stichus nutricis.ij.rñ.j.de ali.&
ci.le.si verò in diuersis voluntatibus:tunc idem:qa
p sequentē dispositionē à prima videt in totum re
cessum,vt.l.libertis.in prin.j.de ali.& cib.le.ideo nō
est concursus generis,& speciei.Secūdo casu,qñ fit
cōcessio simplr,& indeterminatè,aut pcedit disposi
tio specialis,& sequit generalis:& tunc generi per
speciē derogat,vt generalis ꝓuisio nō referat ad p
sonas quibus est specialiter ꝓuisum.ar.l.cohæredi.
§.qui patrem.de vulg.& pul.&.l.doli clausula.j.de
verb.obl.aut præcedit generalis:& sequit specialis:
& tunc generi per speciem nō derogat.imo generis
prouisio refertur ad eū cui est specialiter prouisum,
vt l.titia.§.qui marco.de annu.leg.& infrà de stipu.
ser.l.iiij.facit ad hoc qđ no.p Cy.in.l.cū q̄stio.C.de
14 leg.in vlti.q.Et p hoc† pōt determinari illa quęstio
de eo qui priori legauit bibliā,& cuilibet fratri cap-
pā.ᶠ dixi in.d.l.q marco.Pręedicta vera sunt nisi fie-
ret enumeratio specierū cā determinationis,& limi
tationis generis pcedētis,vel sequētis:ar.eorū q̄.j.di-
cā.facit.l.verba.& quod ibi dixi.j.de ali.& cib.leg.
15 ¶† Tertia q̄stio est,qñ ꝓuisio gñalis & spālis cadit
inter res de qbus fit dispositio.& ista est materia no
stri.§.ad quā materiā declarādā debes scire q qñq
dispositio gñalis & spālis vel genus & species ponū
tur alternatiuè,qñq copulatiuè.Primo casu dic vt
dixi in.l.j.in fin.j.de reb.du.Si copulatiuè tunc iste
tractatus diuiditᵍ in duas partes.qñq enim vni & ei
dē legant genus & spēs,qñq legat vni genus & al-
teri spēs.Primo casu scilicet qñ vni & eidē legantur
genus & species.Iac.da are.distinguit sic.& Old.se
quēdo eum.aut pcessit positio spēi:& sequit positio
generis aut econuerse.Primo casu adiectio generis
ampliat & dilatat primū legatū,vt.l.fi.§.cui dulcia.
s.de vi.tri.& ole.leg.&.l.hoc legatum.§.fin.cū.l.seq.
s.de leg.iij.Si aūt ecōuerso:tunc subdistingue nō cu
ro.sed iste mod⁹ distinguēdi nō placet:qa licet inter
psonas adhibeat illa distinctio aut pręecedit species
&c.tñ inter res ista distinctio reprobat per tex.in.l.
seruo manumisso.j.ti.j.et Dyn.videt hoc velle in.c.
generi.de reg.iur.li.vj.Qualiter ergo dicemus? susti
nendo Iac.de are.dico respondēdo ad.l.seruo manu
misso,q qñ vni legat species,& alteri genus q illa
distinctio quòd procedat.nō habet locū.sed quādo
vni et eidē legant genus et species:ista distinctio be
ne habet locū,vt patet ex.ll.quas.j.allegabo.Quare
p declaratione intro istam materiā aliter Iac.et q
Dy.quādoq vni legatur gen⁹,alteri species:& tunc
aut legat genus,hoc est vnū de genere:vt qñ legat
homo simpliciter:& tūc regulariter p speciē nō de-
rogat generi imo possunt cōcurrere in vno,hoīe le-
gatū generis,& legatū speciei,vt.l.si eros.s.de opt.
le.&.l.si dño.s.de leg.j.Fallit si dispositio spālis cōti
neret libertatē,vt.l.cū ita.§.j.s.de opti.le.Si verò le-
gat genus.hoc est totum genus:& postea enumera
tur species:tunc aduerte & iūctio gloss.Quandoq
species enumeratur ab errāte,& hoc constat:& tūc
nō minuit significatio generis,vt.l.legata.in prin.j.
de sup.leg.Qñq à sciente,& tūc distiguit vt statim
dicā.Qñq dubitat,vtrū fuerit errās vel sciens:& tūc
secūdū qualitatē psonarū pręsumitur habita distin
ctione,vtrùm sit mulier,vel minor,vel rusticus,vt.l.
cum de indebito.ff.de prob.&.l.si adulteriū cum in
cestu.j.de adul.Si verò proferatur à sciente:hîc ad-
uerte,aut enumeratio specierum fuit facta ex abū-
dāti gratia dubitationis tollēdę.& hoc cōstat:& nō
est dubiū:qa significatio gñis nō minuit.Aut fuit fa
cta enumeratio specierū causa taxationis seu limi-
tationis,& hoc constat,& tunc sine dubio minuit

in l. æde. C. loca. ADDE q̃n genere per speciẽ derogef, Paul. de castr. consil. clxxxvij. Bal. cõs. cclxxxv. lib. iij. & cõsi. clvij. libr. iij. & consi. cclviij. lib. vij. & consi. lxv. lib. j.

a ¶ Quarta. Adde & vide ad hæc dicta Bar. Alex. i cõsil. xiij. col. fin. in. ij. volu.

b ¶ Dari à vicinis. dãna præsumũtur facta à vicinis, & furta, vide Bart. i. l. fi. de questio. & quod no. Bal. in. l. pign⁹. C. de pig. act. in versic. itẽ q̃ro in genere, & omnino Bal. in. d. l. j. C. loca. & Barto. in. d. l. dñs & adde Barto. in. l. de minore. §. tormenta. in versi. dixi φ fama. j. de q̃ö. Item adde quòd quãdo res furata reperitur in domo alicuius, præsumit ipse illã subtraxisse. Bald. in. l. inciuilem. C. de furt. & vide Bald. in. l. fin. de here. instit. adde qđ furtum præsumatur factum à vicinis Bal. cõsi. ccclxvj. lib. ij.

b ¶ Dari à vicinis. Et vide Bart. q̃ sin. loquit in. l. ædiles. j. de via public. qđ si quis reperitur mortuus in strata. psumitẽ qđ fuerit occisus ab eo sub cuius ianua reperit. & vide q̃ ibi no. Andre. Barba.

c ¶ Suum. Not. de hoc pnomie suũ. qđ importet. & ad de qđ no. Bart. in. l. cũ in testamẽto. j. de aur. & arg. lega.

d ¶ Dici bestia. vtrũ bestia mortua dicatur bestia. qđ facit ad statutũ & an intelligaẽ de fera, vel domestica, videbar to. in. l. j. §. remouet de post. & adde qđ Ray. dicit φ appellatione bestiæ, venire bestiã mortuã ar. l. si vehenda. in prin. ad. l. rhodiã de iac. quod facit pro statuto gabellę.

significatio generis, vt. l. legata. ij. rñ. j. de supelle. le. hoc aũt cõstat qđ apposuit verbũ. i. vel verbũ scilicet, vel verbum videlicet, hoc modo: lego supellectilẽ. s. lectũ & similia. & ita debet itelligi. l. legata. ij. rñ. licẽt gl. aliter sentiat, & malè. in. l. cũ ita. §. fi. s. de leg. ij. Si verò dubitaẽ vtrũ cã determinationis, vel gratia dubitationis tollendę fuerit facta enumeratio speciẽrũ: tũc aduerte aut pręcedit legatũ speciei: & sequitẽ legatũ generis aut ecõtra. Primo casu si qdẽ illud gen⁹ apponitẽ per aliquod adiectiuũ neutraliter positũ: tũc generi p speciẽ derogaẽ in aliquo: videlicet vt debeat restringi illud genus ad res q̃ sunt eiusdẽ qualitatis, cui⁹ sunt species exp̃sse, vt. l. fi. §. fi. s. tit. j. rõnẽ assignam tibi: qa i his reb⁹ q̃ sunt eiusdẽ qualitatis, adiectio generis ampliat legatũ, vt ibi. Si verò pcederet legatũ generis p tale adiectiuũ: & sequereẽ enumeratio specierũ: tũc generi p speciẽ derogare tur in totũ, & ponereẽ &, p id est. & sic cã limitationis, totalis, vt. l. sed & sic adijciatur. s. p soc. & ar. eorũ quę. j. dicã. Si verò adijciatur genus p aliquod nomen substãtiuum determinatum: tunc aduerte, aut enumeratio specierũ pręcedit legatum & sequitur. & tunc in dubio gratia determinationis videtur apponi, vt. l. quęsitum. §. j. s. de leg. iij. aut pręcedit tantũ, vel sequiẽ tantùm: & tunc aut enumeratio specierũ respicit, & determinat verbũ, vel participium significatiuũ generis: & in dubio videẽ adiectum causa determinationis, vt. j. eo. l. cum de lanionis. §. qdã. & d. l. seiæ. in princip. idẽ in. l. si cũ fundũ. j. de verbo. sig. facit. d. l. sed & si adijciaẽ. s. p soc. aut respicit verbum significatiuum actus legãdi. & tunc in dubio ex abundãti cã tollẽdæ dubitationis videẽ adiectũ. vt hoc. §. aut põt esse dubium ad quod refereẽ: & tũc in dubio refertur ad verbum significatiuum actus legãdi, vt hic, & j. eo. l. si mancipia. in prin. nisi ratio proximitatis aliud iduceret, Prędicta vera sunt q̃n sequitur enumeratio specierum post positionẽ generis. Si verò sequiẽ enumeratio indiuiduorum contentorũ sub aliqua specie nõ expressa, quę tamẽ cõtinetur sub illo genere: tũc significatum generis restringiẽ, vt illã speciẽ nõ cõprehẽdat, sed solũ in diuidua numerata. vt. l. cũ de lanionis. § cui fundũ. j. eo. & l. heres me⁹. §. j. s. de leg. iij. & l. j. §. idẽ si duę statuę j. de au. & ar. leg. Sed si species sit expressa: & enumerantur indiuidua eiusdẽ speciei: tunc numeratio indiuiduorũ nõ restringit significationẽ illius generis, vel speciei in dubio: vt. l. verba. j. de ali. & ci. le. Sed ibi loquiẽ in psonis, tñ in reb⁹ est eadẽ rõ quantũ ad hoc. ¶ Itẽ pdicta vera sunt q̃n gen⁹ & spẽs ponuẽ vtrũq; dispositiuẽ. Si verò vnũ ponereẽ dispositiuẽ: aliud enũciatiuẽ tũc stam⁹ ei qđ dispositiuẽ ponitẽ: & illud enũciatiuẽ positũ ad illud refereẽ, & secũdũ illud itelligiẽ, vt. l. titia. §. luci⁹. in rõne quã ibi facit iuriscõsult⁹. s. de leg. ij. ¶ Vlterius habeo videre, q̃n vni legaẽ gen⁹, & alteri species. & hic dicũt Dy. & Iaco. de are: & gl. quòd semper generi p speciem derogaẽ. & idẽ no. p Dy. in. c. generi. extrà de regu. iur. lib. vj. Mihi videẽ aliter dicẽdũ & pleni⁹: nã q̃n vni legatur genus, alteri species: aut vni legaẽ genus hoc est vnũ de genere: aut vni legaẽ genus totum, & alteri species. Primo casu, generi per speciem non derogaẽ, sed in eodẽ possunt cõcurrere, vt. l. si eros. de op. leg. & l. si dño. s. de leg. j. Fallit quando specialis dispositio continet libertatẽ: vt. l. cum ita. §. j. de op. leg. Si vero legaẽ totum genus hic aduerte, aut legatur diuersis respectib⁹, vt vni genus, respectu vsus fructus: alteri species respectu proprietatis: & tunc generi per speciem non derogatur, sed cõcurrunt, vt. l. sempronius. in prin. & ar. l. si alij s. de vsufruct. leg. Si vero legatur eodem respectu, aut vtraq; disposițio est vtilis: aut altera inutilis. primò casu generi per speciem derogaẽ. ita loquitur hoc membrum positum in gloss. vt. l. vxor. §. felicissimo. & l. seruis vrbanis. in fi. s. de leg. iij. & l. ij. in princ. s. ti. j. & j. de au. & ar. leg. l. j. & in multis alijs casib⁹. Si verò altera dispõ est inutilis: tũc aut est inutilis dispositio generis: & tũc generi p speciẽ nõ derogaẽ. qa dispositio est nulla: ergo amplius annullari non põt, vt. l. nã & si sub conditione ver. post defectũ de iniust. testa. si verò est nulla dispositio speciei tunc aut illa dispositio fuit facta in vltima volũtate: aut inter viuos. Primo casu generi p dispositionẽ specialẽ inutilẽ nõ derogaẽ, vt. l. fi. §. fi. de auro & ar. le. Scdo casu generi p dispositionẽ specialẽ inutilẽ derogaẽ, vt. l. legatũ. §. j. de adi. leg. & s. eo. l. ij. §. minor. & ibi est gl. quæ videẽ ponere istã distinctionẽ ita debetis itelligere istã quæstionẽ.

a ¶ Quarta [a] & vltima† quæstio est q̃n gen⁹

1 & species cadũt inter casus i q̃bus dispositio cõfereẽ, vt puta fit dispositio in vnũ casum: alia est i oẽs casus: & tũc aut dispositio specialis & generalis fit in eadẽ volũtate: & generi p speciem derogatur: adeo φ gñalis dispositio non refereẽ ad casum specificatũ: vt. l. sanctio legum. j. de pœ. facit. l. cum ex filio. §. filio ipuberi. s. de vul. & pupil. & j. de verb. obli. l. doli clausula. & l. stipulationes cõmodissimũ. Si verò fit in diuersis volũtatibus: & tũc generi per speciẽ nõ derogaẽ, imo ex vtraq; poterit agi. l. cẽt nõ semp exigi cũ effectu, vt. l. j. §. j. de no. ope. nũ. & ibi dixi, & d. l. doli clausula. j. de verb. oblig. dic vt ibi dixi.

LEX XIII.

Tabernæ. Taberna nomẽ est iuris loci: caupona nomẽ est negotiationis. h. d. Qđ dicit de istitoribus, quõ veniãt i legato, dicã. j. l. pxi.

LEX XV.

Si ita. Dicitur hic φ legato instrumẽto cauponæ & c. Cõtrà, imo veniũt res paratæ propter merces, vt. j. e. l. cũ de lanionis. i prin. So. nõ fuit legatũ instrumẽtũ cauponæ simpliciter, sed fuit adiectũ plus. s. exercẽdarũ tabernarũ. diciẽ hic φ veniũt pistores & institores, vt. s. dictũ est. quõ intelligiẽ? Dic φ hoc verũ est q̃n dominus p se exercet & imponit illos institores. secus si ipsi principaliter hoc cõmittiẽ: vt. j. eo. l. cũ de lanionis. §. j. & §. cũ de villico. & supra eo. l. quęsitũ. §. alphenus. in fi. §. & j. eo. l. seię. §. liberto.

Domo. ¶ Oppo. C. de verb. sig. de. l. j. & s. e. l. quęsitũ. §. sed si fundus. & §. neratius. & §. idem respondet instructis horreis. Glo. sol. primò ibi loquitur q̃n legatur fundus instructus: hic q̃n legatur domus instructa. Ratio est: quia vinũ ex fundo non de domo percipitur. hoc est contra casum. §. idem respõdet instructis horreis, vbi ex horreis nõ percipitur vinum. Quare glo. sol. secũdo modo. vt in ea habetis & bene.

SVMMARIVM.

1 *Furta & damna potius præsumuntur data à vicinis quàm ab alijs.*

Mulier Instrumẽto fundi cedit mulier, quæ villã custodit sicut & saltuarius. h. d. ¶ No. tex. ibi, ne quid vicini &c. ¶ Ex hoc

1 tex. no. ar. secũdũ Ia. de are. †φ damnũ qđ datur in agris potius dicitur dari à vicinis [b] q̃ ab alijs. Item furta presumũtur poti⁹ fieri à vicinis quàm ab alijs. arg. s. loc. l. dominus horreorũ. & l. j. C. eo. & l. nam salutem. §. ij. suprà de offi. prefect. vigi.

LEX XVI.

Villæ. Villæ instrumento non continetur suppellex. h. d.

Vinea. Nos; habemus expeditos in tex. tres modos legandi. Primò lego fundum cũ instrumento. Secundo lego instrumentũ fundi seu villæ. Istis duobus modis non venit instrumentũ patrisfami. vt l. quęsitũ. per totã. l. vsq; ad. §. sed si fundus. s. eo. & hac. l. in prin. Tertio modo lego fundũ instructũ, vel domũ instructã. & hoc casu venit instrumentum patrisfa. l. q̃situm. §. sed si fundus. vsq; ad. fi. l. Quarto modo lego villã & instrumentũ: & tũc an veniat instrumentum patrisfa. nõ habemus expressum. sed dixi in. l. si cui fundũ. quod cõtinetur. arg. §. sed si fundus. in. l. quęsitũ. supra eo. Sed hoc videẽ contra casum huius. §. & hoc videẽ tenere glo. in. l. ij. C. de verb. sig. & idẽ videtur sentire. j. eo. l. seiæ. §. caio. ver. at si habitationis. in glo. quæ incipit. i. domum. cõiũcta gl. quę incipit. qui scilicet non sunt instrumẽta domus, sed personę. Sed mihi videtur quod deben⁹ sic dicere: si quidẽ testator legat fundũ & instrumẽtum suũ. & tũc pter

c adiectionẽ dictionis suum [c], videẽ restringi ad instrumentũ fundi: vt hic Sed si dico lego fundum & instrumẽtum, nõ adiecto eius, vel suum: puto quòd venit p equiparationẽ: qa tantùm importat fundũ instructũ, quãtũ fundum, & instrumentum. vt. l. si cui. supra eodem. & ita intelligo.

LEX XVII.

Pistoris. Pistoris, vel balneatoris vel lanionis instrumẽto legato omnia necessaria ad suũ ministeriũ cõtinentur. h. d. intellige qñdo exercet per istitorem. secus si exercet data pecunia, vt. j. l. pxi. §. j. & vidistis. s. e. l. si ita. i pri.

SVMMARIVM.

1 *Bestia mortua an ueniat appellatione bestiæ stante statuto quòd pro qualibet bestia grossa soluatur tantum pro gabella.*

LEX XVIII.

Cum de lanionis. Dicitur hic quòd istrumẽto lanionis nõ continẽtur carnes. Contrà: imo debent contineri sicut merces, vt. s. e. l. si ita cum carnes sint merces lanionis. Solu. ibi plus dixit: quia dixit exercendarum. hic verò tantùm dixit instrumentum lanionis. Itẽ vide gloss. quę incipit. id est macellarij. ibi dũ dicit, a corijs bestiarũ &c.

1 ¶ †Quæro vtrùm bestia postq̃ est mortua possit dici bestia: [d] quod erit

d vtile propter statutum quod dicit, pro qualibet bestia grossa tantùm soluatur pro gabella: videtur quòd bestia mortua non sit bestia, vt. l. j. §. bestias. s. de postulando. & lex est quę bene facit. j. de cadauer. pu. l. penulti. vel fin. In contrarium facit hæc glo. non dico plus nunc.

SVMMARIVM.

Respicientia de praxino aliquod instrumentum, di cuntur instrumentum

Parata

2 *Parata causa uxoris dicuntur quæ respiciunt causam proximam, non remotam.*
3 *Communis usus loquendi non est propria significatio.*
Statuta si debent intelligi secundum propriam significationem, non recurritur ad communem usum loquendi.
4 *Voluntas testatoris colligitur ex eius consuetudine.*
5 *Testis an probet si dicat sic testatorē uoluisse proferendo talia uerba: quia sic est cōis consuetudo intelligendi.*
6 *Bubulcus dicitur qui cum bobus laborat.*

1 **Asinam** No.tex.ibi, ac deinceps in infinitū &c. ¶ Videtis † ergo quòd ea quæ de ꝓxīo respiciūt aliquod instrm̄ cōtinent̄ ī instro. & hoc est qd dixi.in.l.vxori.ȷ.de aur.& arg.le.ꝙ pa-
2 rata † dicunē cā vxoris q̄ respiciunt cām proximā. vel mediatā non multū remotā, vt hic. ¶ Item not.
3 tex.ibi optimū.ergo &c. ¶ Nota † ex illo tex.ª ꝙ cō-
a munis vsus loquēdi nō est ꝓpria significatio. vt hic. Et hoc facit ad statutū disponēs ꝙ statuta q̄ sunt in hoc volumine intelligant̄ secūdū ꝓpriā significa-
b tionē: ᵇꝙ nō debem⁹ recurrere ad cōem vsum loquēdi: vt hic, &.l.labeo.ȷ.de supe.lega.& ibi dicā latius. ¶ Op.ȷ.eo.§.idē cōsult⁹.sol.hic nō erat parata ad ꝓdium rusticū: aliàs sec⁹, vt ibi. ¶ Dicitur hic in qua
4 presumptione. † quero quid est hoc dictū? Dicit gl. i.consuetudine ex qua colligit̄ volūtas. ¶ Not.ergo
5 † ꝙ testis videt̄ ꝓbet si dicit sic: dico ꝙ testator ꝓferendo talia verba sic voluit. interrogatus de causa dicit: quia sic est communis cōsuetudo intelligendi. de hoc dicam latius in.l.labeo.ȷ.de supel.leg.
6 **De bubulco.** No.hic † quis dicatur bubulcus: quia est ille qui cum bobus laborat.
c **Cui fundum.** ᶜEnumeratio quorūdā indiuiduorū à legato generis eximit speciē sub qua indiuidua enumerata cōprehendunt̄. h.d. secūdū oēs.concor.l.hæres me⁹. §.ȷ.s̄.de leg.iij.&.l.j.ver.idē si duæ.ȷ.de au.& arg.le. contra hoc videt̄.s̄.eod.l.quęsitum.§.pe.Solu.vt ibi.

✣ *SVMMARIVM.* ✣

1 *Habitare dicitur qui maiore parte anni habitat: quod facit ad statuta quòd habitantes per tot annos sint ciues.*

d **Sabinus.** ᵈIn dubio ea videnē esse in fundo, q̄ maiori parte anni ibi sunt: h.d. ¶ No.tex.ibi quæꝙ maiori pte anni &c. ¶ No.
e istum.§.ᵉdicit statutum huius ciuitatis: quicūꝙ ha-
2 bitauerit per tot annos sit ciuis † quòd videt̄ habitare qui maiori parte anni ibi habitat. & causa manē di ibi habitat. ita videtis hic quòd tene menti.

Quidam cum ita. Si enumeratio specierum venit ad determinationē verbi p qd gen⁹ significat̄ vr̄ facta cā determiatiōis. h.d. secūdū opi. quā teneo. ¶ Op.de.l.q̄sitū.§.pe.s̄.eo. Dicit glo.& doct.ꝙ hic fuit adiecta enumeratio specierū cā limitationis.& hoc est certū. sed qs reuelauit gl.hoc. Quare dico ꝙ hic erat dubiū: sed qa enumeratio specierū venit ad determinationē verbi p qd gen⁹ significat̄. non em̄ ad verbū lego, sed ad verbū possedi, refert̄ hic: iō cā limitatiōis nō determiatiōis, vr̄ fctā. & hæc ē veritas.

✣ *SVMMARIVM.* ✣

1 *Verbum erant, quando trahatur ad futurum?*
2 *Enumeratio specierum quando uideatur facta causa agendi legatum?*
3 *Præpositio cum de natura eius est ut actum uerbis significet.*

LEX XIX.

Simancipia. Legatū instrumenti est vniuersale: iō recipit augmentum vsꝙ ad mortē testōris. Itē enumeratio specierum in dubio fit cā augēdi legatū. h.d. ¶ No.tex.ibi, sed augēdi &c. vide gl, q̄ incipit, testōr. secū dū casum glo.
1 vr̄ ꝙ si testōr dicit lego mācipia q̄ ibi erant † ꝙ istud verbū nō significat futurū sicut alia verba optatiui & subiunctiui modi: & sic est contra ar.l.cū cert⁹.s̄. de vi.tri.& ole.le.&.ȷ.de aur.& arg.le.l.cum qdā. vbi est verbū erat, & trahit̄ ad futurū. Rn̄. debes intelligere qd hic dixit q ibi erāt. s.testamēti facti tempore: quia dicit hic tex. aliàs traheretur ad futurum, vt
2 legibus.alleg. ¶ Op.dicit̄ hic † qadiectio mācipiorum videtur facta causa augēdi. Contrà.s̄.l.ꝓxi.§. cui fundum. Sol. hic enumerat mācipia simpliciter, & sic spēs. ibi verò noīatim, & singulariter: & sic quædā indiuidua. rōnē vidistis.s̄.eo.l.quęsitū.§.pe. Itē videt̄ ꝙ ista.l.scd̄m lec.gl. sit cōtra opi. meā: qa enumeratio specierū respicit verbū per qd̄ genus significat̄: ergo debet intelligi, vt.s̄.l.ꝓx.§.quædam. Rn̄. imo respicit verbū significatiuū actus legandi scd̄m lec.gl.q̄ dicit sic: lego fundū cū instrumento, & cū mācipijs. & sic de necessitate regitur à verb.le-
3 gauit, ꝓpter præpositionem † cū cuius natura est, vt actū verbi significet, nō aūt veniat ad determinationē noīs. Cōtra hoc qd̄ dico videt̄: qa etiā si detrahitur dictio cū, vt lego fundū cū instrumento & mancipijs, videt̄ ꝙ sit idē. quòd causa augmētatiōis sit facta adiectio mācipiorū, vt.s̄.eo.l.cū de laniōis.§. cui fundū. si respicis solutionē quā dedi in.l.quęsitū.§. pe.s̄.eo. ego dixi q̄nꝙ enumeratio specierū venit ad determinationē verbi, seu participij p qd̄ genus significat̄. nam enumeratio specierum non potest venire ad determinationē vnius noīs, seu verbi, vel participij. ita loquitur.§.qdam.s̄.l.ꝓxi.&.ȷ.l.ꝓxi.in princi. cōtra hāc sol. facit.l.sed & si adijciat̄.s̄.ꝓ.soc. ego solui, quod ibi, ideo hoc fit qa sic fieri solet. Et illā opi. tenendo nō ob. dedi etiā aliā sol. vt ibi dixi.

Paulus. Dicit̄ hic ꝙ supellex cerdit legato. ¶ Opp.de.l.ville.in prin.s̄.eo. Glos. sol. pluribus modis sed tene mēti vltimā sol. quæ est vera.

LEX XX.

Seiæ. Qn̄ enumeratio specierū venit ad determinationem participij per quod genus significat̄: vr̄ fctā causa limitationis & determinatiōis. h.d. vel aliter: per enumerationē specierū factam in codicillis restringit̄ legatum generis factum in testamento. h.d. nihil est aliud.

Liberto suo. Legato fundi instructi nō cedit seruus qui collit data mercede. h.d.

✣ *SVMMARIVM.* ✣

1 *Copula &, quando cadit inter res quæ ponuntur in una oratione: & qualitas quæ adijcitur uni rei potest cōgruere alteri: tunc intelligitur repetita, siue tendat ad augmentum legati, siue ad diminutionē. secus si qualitas sequenti rei non congruit.*
2 *Copula posita inter diuersas orationes nō inducit repetitionem ex uirtute sermonis, sed ex præsumpta uoluntate disponentis, q̄n aliàs sequens dispositio est inutilis.*
3 *Copula posita inter orationes per se principaliter copulatas non habet uim copulæ: sed magis continuatinè.*
4 *Copula cum, posita inter personas positas in eadem oratione, quòd inducat repetitionem de uirtute sermonis & rigore iuris.*
Fallit fauore libertatis.
5 *Copula &, que, & similes quādo ponūtur inter personas positas in eadem oratione: & qualitas uel conditio adiecta primo potest uniformiter cadere in secundo, tunc inducunt repetitionem.*
6 *Dictio etiam, iūcta cum dictione &, an inducat repetitionem præcedentis qualitatis?*

Caio. Virtus copulatiuæ qualitatem precedentis legati petit in sequenti. hoc dicit. & est no.casus & menti tenendus. ¶ Opp.& videt̄ ꝙ qualitas adiecta in vno legato nō intelligitur repetita in legato alterius rei, nisi ibi sit dictio ampli⁹ vel alia repetitiua, vt.l.in repetendis. & ibi not.s̄.de lega.iij. Sol. hic loquitur q̄n duę res copulantur in eadē oratione: & tunc qualitas adiecta vni videt̄ in alia repetita. secus in diuersis orationibus, Vt.d.l.in repetēdis. & ꝓbat̄ in.l.qui fundum.s̄.de cōtrahen. emp. Sed cōtra illam sol. fortiter facit suprà de le.ij. l.fi.§.seio. vbi etiā in eadē oratiōe copula &, nō īducit repetitionē cōditionis. Sol. ibi loqtur q̄n copula cadit inter ꝑsonas: hic verò q̄n cadit īter res legatas. Pręterea ibi ex repetitione inducebat̄ diminutio legati: hic augebat̄. & de hoc q̄n dicta in vna ꝑsona in alia videant̄ repetita, dic vt dicā in.l. mulieri & titio.ȷ.de cōdi.& demō.l.publius.&.l.iulius paulus. eo.titu. ¶ Pro euidentia, maiori declaratione, an per
f copulatiuam inducatur repetitio ᶠ: dicas sic: q̄nꝙ

ꝓ verba futuri tpis vt q̄ erūt &c. Idē ēt si ꝓ verbū p̄ntis tē poris si testōr ignorabat illas massaritias esse in villa: & hoc ne ex casu vel ignorātia fraudet̄ intētio sua, ꝓ pdicta: qa credebat debere esse ī tpe mortis vel tpe testi per prædicta iura, sed si loquutus est ꝓ verba p̄ntis tpis & sciebat, tūc sec⁹: qa ita vr̄ fuisse mēs sua cū aliter nō exp̄sserit ita tenet Pau. de ca. in.l.hmōi.§.legatū de leg.ȷ.& licet ista distinctio videatur æqua: tn̄ obstāt cōtra vltimam partē aliqua ex dictis iuribus: maxiē.d.l. q̄situ.§.fi. sed vide vt colligit̄ ex summario Bar. ibi. Et adde ꝙ hūc tex. allegat ꝓ singulari Lud. ro. suo singulari.cxlix. inci. cōiter ꝓ Italiā. & eum sequit̄ Feli. in ꝓœ. Rex pacific⁹. col. ij. circa fi.

a ¶ No. ex isto tex. Et vide Bar. in.l.labeo.de supel.lega. & Bal. in rub. al's in c.j.q feu.da.pos.x. col. Andr. barba.

b ¶ Propriā significationē. Cōis vsus loquēdi non est ꝓpria significatio. facit ad no.in.l. librorū. in princ. de leg.iij. adde Bart. & doc. in rub.ȷ. de no.ope.nū. & idē si statutū diceret ꝙ intelligāt̄ ad literā nullo addito vel extrinsec⁹ intellecto. ita Ant. in prin.decre.

✣ POMATES. ✣

c ¶ Cui fundū. Vide ex isto tex. qd īfert Old. cōsi.cv. versi. circa tertiū.ij.col.

d ¶ Sabin⁹. q habitauerit ꝓ annū est ciuis, si ibi habitauerit ꝓ maiori parte anni. qd tene mēti ꝓ statuto. & vide qd no. Bal. in si.i l.ancillæ.in.v.col.ī vers. itē dubitat̄ an dicat̄. C.de fur. facit ēt iste tex.ad.q. q̄ fuit de facto Florentię: testator existēs in villa vxori suę legauit oēs massaritias, quas habebat in domo quā habebat Florētiæ. mō de illis massaritijs quasdā portauerat in villā quousꝙ ibi staret reportaturus postea Florētiā: qa cōiter consueuerat stare in ciuitate: an debeant̄ vxori. Facit iste tex. ꝙ sic: ad idē. l. q̄situ. in prin. & .§. fi. &.l.si ita legatū. qd ibi dixi de leg. iij. facit.l.labeo.s̄.de statuli. & hæc pars videtur vera: si testator loquutus est

✣ POMATES. ✣

e ¶ No. istū.§. Vide de isto tex. qd inferat Old. cōs.cv. ver circa tertiū.ī.ij.vol.

f ¶ Inducat̄ repetitio an & qual'r ꝓ copulā īducat̄ repetitio. adde Bar.in.l.si stipulat̄.§. chrysogon⁹. de verb. obli. & vide plenè qd not. scripsit Bar.ī.l. si legarius.§.fin. de lega.iij.

a ¶ Ex psumpta. Ad de Alex. de Imo. in cõsi. xlvij. colũ. j. in v. volu.

b ¶ Nõ cadit. Vide p Bar. in cõs. inci. titius cõdidit testm̃ ĩ quo filiũ suũ. in fi. & ĩ cõs. inci. testõr reliquit vxori suæ.

c ¶ Facit ad qõnẽ. ad de Bal. in. l. in legatis. C. de le. & facit ad aliã. q. no. p Bal. in. l. ẽptorẽ. C. lo. in iij. colum.

d ¶ Modo qrit. & vide Bal. i. l. ex facto. ff. de hære. insti. & notat in. l. eius. j. ad muni. & vide do. Pet. in clemẽ. ne romani. §. eo tñ. & q̃ ibi dixi de electione. And. barba.

e ¶ Liberto. vide Bal. in. l. iiij. C. de legi.

copula inter res cadit q̃ ponunť in vna oratione. qñ-
1 q; inter plures orationes. primo casu † aut qualitas quæ primæ rei adijcitur põt congruere alteri rei: & in sequenti intelligiť repetita. siue tẽdat ad augmentum legati. vt hoc. §. siue ad diminutionẽ, vt. l. fin. §. cui dulcia. de vi. tri. & ole. leg. Et aduerte: quia ista qualitas q̃ hĩc intelligiť repetita non est eadem numero cũ ea q̃ est in pcedenti re: nã aliud est instrumentũ fundi, aliud est instrm̃ domus, sed est idẽ in gñe: qa quodlibet est instrumẽtũ. sed si esset aliqua qualitas q̃ vniformiter respicere posset vtranq; rem multo magis intelligereť repetita. exẽplũ in cõditione diei vt cũ dico lego titio fundũ, si nauis ex asia venerit & domũ. Certẽ illa cõditio vna & eadẽ nũero põt vtrũq; legatũ respicere. ar. p hoc. s. de leg. iij. l. in repetendis. & qđ ibi dixi. nã idẽ est in dictione &,
2 & in dictiõe itẽ, vt. j. dicã. Si verõ illa † qualitas sequẽti rei non congruat: exemplũ. lego titio fundum instructũ, & centũ. Certẽ non possum⁹ repetere instructos, vt. s. de lega. iij. l. cũ pr. §. cũ imperfecta. facit qđ dicã. j. qñ ponit inter personas. secũdo casu qñ ponitur inter diuersas orationes: tũc nõ inducit repetitio ex virtute sermonis, vt. d. l. qui fundũ. de contrahen.
a emp. sed ex psumpta ᵃ volũtate disponẽtis inducetur qñ als sequẽs dispositio esset inutilis, vt. j. de condi. & demõ. l. iulius paulus. & l. cũ seruus. & l. iulianus noster. q. ll. pbãt vtrũq; put dicit cõditionẽ adiectã libertati intelligi in legato sibi copulatiuẽ annexo ne pereat legatũ: & sic als nõ intelligereť. sed hoc verũ est qñ p dictionẽ &, adijcereť oratio perfecta. nã si esset imperfecta: tũc suppleret ex pcedẽti cũ qualitatibus suis, put dixi de dictione itẽ. in. d. l. in repe
3 tẽdis. & in. l. j. in prin. de pub. Rõ pdictorũ. est: † quia qñ copula cadit inter orõnes per se principalr copulatas, nõ habet vim copulæ, sed magis dictiõis cõtinuatiuẽ, vt dicã. j. de re. du. l. is q ducẽta. §. vtrũ. qñq; copula cadit iter psonas: & tũc si dictæ psonæ sunt positæ in eadẽ orãtiõe, est aduertẽdũ: aut per dictionẽ &, q;, & siles sit dicta copula: aut per dictionẽ cũ.
4 Scđo casu † intelligiť repetita de virtute sermonis & rigore iuris. Falit fauore libertatis, & illud de eqtate, vt. l. iuli⁹ paul⁹. & l. cũ seru⁹. de cõdi. & demõ. & de statuli. l. si seruo. Rõ est; qa dictio cũ, copulata accessoriẽ. vñ si dico titio, si nauis ex asia venerit cũ seio lego centũ. videor legare seio cũ ea cõditiõe qua lego
5 titio q est principalis in oratiõe. Primo casu † qñ fit per &, q;, & siles: tũc si qđe cõditio seu qualitas adiecta prĩo põt vniformiter cadere in scđo, intelligiť repetita. ar. hui⁹. §. exẽplũ: titio si nauis ex asia venerit, & seio lego fundũ. intelligo legatũ seio sub eadẽ cõditione: ar. hui⁹. §. & s. de le. iij. l. i repetẽdis. Si verõ nõ põt vniformiter cadere: nõ intelligiť repetita, vt s. de le. ij. l. fi. §. seio. nã ibi seiũ hrẽdẽ instituerat, vñ illa cõditio si hrs nõ erit. est in ei⁹ ppria psona ptãtiua, & in psona vxoris q non fuit hrs instituta dicta
b cõditio nõ cadit ᵇ. & si diceres: imo. licet em̃ ista conditio si hrs ipsa vxor nõ erit: nõ cadat in eã: qa non fuit istituta: tñ intelligiť sub cõditiõe legatũ, si seius hrs nõ erit. Rñ. tũc nõ caderet vniformiter: qa ĩ seio est ptãtiua cõditio: ĩ vxore eẽt casualis. Sed si cõditio apponereť post vtrãq; psonã noĩatã, ĩtelligereť ĩ psona vtriusq;, vt. l. mulieri & titio de cõdi. & demõ. & ibi no. Sin aũt dictę psonæ noĩareť. ĩ diuersis oro-
6 nibus dico idẽ qđ. s. Sed qro † qd si cũ dictiõe &, ponereť dictio etiã, exẽplũ: lego titio fundũ sub cõditiõe, & etiã lego ei domũ. an p dictionẽ etiam magis inducatur repetitio? cogitabitis.

Prædia. Debita in nouationẽ deducta legato instri nõ cadũt. h. d. ¶ Opp. de. l. cũ fili⁹. §. hrs me⁹. s. de le. ij. Sol. dicũt qdã q ibi nouatio pcedit legatũ: hĩc sequuta est. vel ibi fuit legatũ spãliter: hĩc gñaliter. & ista pl⁹ placet. Sed cõtra hoc op. de. l. nepoti. s. e. Sol. ibi loqť de nouatiõe q̃ fit per sñiam q̃ nõ nouat obligationẽ: hĩc võ de nouatiõe q̃ fit p stipulationẽ. & plenẽ dic vt ibi dixi. tenete mẽti.

Idem quæsiit. Filij & vxor serui nominatim legati legato non cedant. h. d.

Pamphilæ. Non vr absens à fundo, qui alibi cã disciplinę est missus.

h. d. de hoc habetis. s. de le. iij. l. qsitũ. circa prin. & ĩducite ĩ argu. vt ibi diciť.

SVMMMRIVM.

1 *Podere legato quid ueniat.*

Tirandæ. Pascua deputata ad vsũ fundi, & cũ eo vno noĩe nũcupata, legato fũdi cedũt. h. d. tenete mẽti. Not. q nõ obstat si aliqua separatio bñ venit, qcqd vno noĩe nũcupať. facit ad hoc. l. præ-
c dijs. §. balneas. cũ. §. sequẽtibus. s. de lega. iij. Et hoc facit ad. q. ᶜ qñ legatur
1 podere, vt intelligatur podere, quicquid vno nomine nuncupatur, licet simul non stet. dixi in. l. si ita. de aur. & arg. le. & l. j. j. de reb. du.

Instructis. Quod alibi causa custodię est repositum, instrumento domus cedit. h. d.

Quod adiecit. Sed qd in dubio? Certẽ in dubio vr legatus fundus instructus, vt. l. pdia. §. ita legatũ. j. eo.

LEX XXI

Cum fundus. De ista materia, vtrũ qñ legať fundus sine instro, an cedat ĩstrm̃, habuistis. s. eo. l. ij. §. dotes.

LEX XXII.

Fundo. Cõtra hoc vr cas⁹. s. de le. iij. l. luci⁹. §. collegio. So. credo q gl. ibi ĩtelligẽdo vt ibi dt, dicat malẽ & cõtra casũ hui⁹. §. & sic cõcordat illũ. §. cũ isto, vl forte alr, vt ibi dicem⁹.

Fundo. Op. gl. de. l. j. & ij. j. tit. j. vbi mortuo seruo extinguiť legatũ peculij. Sol. dicit gl. hĩc. nõ fuit legatũ peculiũ cũ seruo principaliter. vñ nõ est accessio serui sed ĩstri. ex hoc apparet so. ad. l. qsitũ. §. papinian⁹. s. eo. vbi legato instro nõ cedũt noĩa debitorũ nec peculiũ. Sed rñde. ĩtelligo q hĩc erat aliqd ĩ peculio qđ erat ĩstrm̃, & hoc apparet ex solutiõe pcedẽtis cõtrarij: qa hĩc cedit peculiũ tãq; ĩstrm̃: nõ aũt cedit seruo. als legato ĩstro nõ venirẽt noĩa debitorũ, vt ibi. L. XXIII.

Cum quæritur. Dic de hoc vt suprà. eod. l. tabernæ.

LEX XXV.

Fundi. Illud instrumẽtum quod est in fundo inspicitur. nõ quod fundus sustinere potest. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Fornaciarij quod non ueniant fornace instructa legata.*
2 *Fornax non uidetur legata legato instrumento fundi, ubi est fornax.*
3 *Genus à quo remouetur, remouetur & quælibet eius species.*
4 *Principali remoto, remouetur & accessorium.*

1 Quidam. Hic. §. habet duplicẽ literã, & secũdũ diuersitatẽ literę diuersificantur lec. & secũdũ primã. h. d. Fornace † instructa legata nõ cedũt fornaciarij q maiori parte anni alibi operať. h. d. &
2 secũdũ ista debuis hrẽ figulinos. vl alr secũdũ aliã literã. Qui † legat instrm̃
3 fundi vbi ẽ fornax. nõ vr legare fornacẽ. Itẽ à quo † remoueť gen⁹. & qlibet
4 ei⁹ spẽs. h. d. & pbať in. l. in suis. j. de suis & legi. hę. Vel alr. † à quo remoueť principale, & eius accessorium. h. d. LEX XXVI.

Dolia. Vidistis. s. eo. l. cum fundus.

SVMMARIVM

1 *Molæ quæ sũt ad usum quotidianũ, ueniũt appellatiõe suppellectilis magis quã ĩstri.*

Molas. Ergo molæ sunt instrm̃. cõtra. s. eo. l. cũ de lanionis. §. aliã. Sol. intellige qñ istæ molę erãt paratæ ad vsum prędij rusti
1 ci. sec⁹ † si ad vsum quotidianũ, vt molę in quib⁹ fit falsa. quia tũc magis putarẽ eas cõtineri appellatione supellectilis q̃ appellatione instri.

LEX XXVII.

Prædia. Instro fundi maritimi nõ cedunt serui piscatores dominũ sequentes. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Domiciliũ dicitur trãsferri de loco ad locũ quãdo quis recedit cũ familia & rebus.*

Affini. Qui peregrinať ad tps cedit instrumẽto fundi. Item fruct⁹ non expsi nõ cedũt. h. d. ¶ No. tex. in ver. qsitũ. ibi cũ qdã &c. & ibi, relictis cõserua. &c. Dicitur hĩc q volũtas defuncti seruãť. sed quid in dubio? dicit glo. q nõ videnť fruct⁹ legati, nisi hoc manifestẽ pbeť. Aduertite ad vnũ nos habem⁹ in. l. domiciliũ. & l. fi. §. pe. j. ad mu. q domi-
1 ciliũ trãsferť re & verbo. ¶ † Modõ quæriť ᵈ qualiter domiciliũ transfert
d re? Rñ. hĩc habetis tex. qđ qñ quis recedit relicta familia & rebus, nõ videť habere animũ domiciliũ trãsferendi. secus si recederet cũ rebus & famili: vt hic in versi. quęsitum. pro hoc facit. s. qui. mo. vsufr. amit. l. si mulieri. & hoc tenet Inno. & non allegat istũ. §. in. c. ex transmissa. extrà de renun.

e Liberto. ᵉ ¶ Generali legato eorũ q̃ in fundo erãt cedũt oĩa, nisi aliud de mente testõris appareat. h. d. vos habetis hĩc gl. Ro. magnã factã p elegãtia verba. ¶ Op. diciť q vinũ venditum cedit. contra in. l. rẽ legatã. j. de adi. leg. rñdeo hic pbať cõtraria volũtas eo ipso quod volũtariẽ vendiť. Quæro qd vult dicere tex. vt. s. responsum est, Rñ. referť ad oĩa supradicta: nisi aliud pbeť. In cõtrariũ pbať ex his q̃ nõ. hĩc in glo. quã vide, q incipit q̃ sanẽ liquet. & exponite angustiaq;. i. tenor verborum strictẽ sumptus, vt patet in isto. §. itẽ eius qualitas, vt puta, quia legatarius non est capax huius, rei, in re pręsenti. i. in pręsenti. §. non habetis hĩc alia.

SVMMARIVM.

1 *Ager quid sit, remisiuẽ ad glosam.*
2 *Fossata fundo legato ueniunt & mensurantur cum fundo.*
Colon⁹ nõ tenetur facere fossata ppetua, sed q̃ sunt ad utilitatẽ tpis quo cõduxit.

1 Ita legatum. Legare fundum sicut est, vel sicut erit: æquiparať legato fundi instructi. h. d. ¶ † Quæro † quid sit ager

a ager.Dic vt in glo.q̃ incipit.i.instrumento.ex qua habes[a] ꝙ legato fundo
b fossata cedunt,& debent mensurari cum fundo.[b] secus in via.Sed quęro an
1 †colonus qui simpliciter cōduxit fundū debeat facere fossata & ea purga-
re? Vide quod dixi in.l.impensæ.ṡ.de impē.in re.do.fac.& ibi dixi.si quidē
sunt fossata ad perpetuam rei memoriam:non tenetur facere.Si verò sunt
tantùm ad vtilitatem præsentis anni in quo conduxit,illa tenetur facere.

Fundos. Quid vult dicere tex.ī fi.ibi qđ verbis cōprehēdisset.dic
vt in gl.& bene. *LEX XXVIII.*

LVcius. In legato fundi instructi inspicitur tempus mor-
tis.h.d.Op.de.l.si ita.j̄.de auro & argēto legato.
Solu.hîc loquitur in legato vniuersali:ibi in indefinito,vel sin-
gulari.facit ad hanc.l.ṡ.eo.l.si mancipia.

SVMMARIVM.

1 *Disponens & dispositum non compatiuntur se sub eodem genere.*
2 *Secundum plus & minus differentia non differunt genere,sed specie.*
3 *Testamentum disponit de testamento.& sententia de sententia quando alterum*
alteratur. *LEX XXIX.*

c **SInauem.** [c] Disponens† & dispositum nō cōpatiuntur
1 se sub eodem genere.h.d.Et dic vt no.p Cy.
2 in.c.mora.de regu.iur.lib.vj.Item quæ† differunt secūdū plus
& minus,nō differūt genere,sed specie.h.d.& est lex multùm
philosophica.¶ Op.de.l.cū de lanionis.§.j.&.l.quęsitum.§.sed si fund⁹.ṡ.
eo.vbi homo est instrumentum hominis.Dicit gl.speciale esse in homine.
vel ibi loquiť de instrumēto instrumēti:hîc de instrō principali:qđ nō pla
cet.quare dic ibi accipiunť homines tanq̃ res diuersæ,& separatę.& ideo
nō videnť esse sub eodem genere vel specie:qa tanq̃ res nō tanquàm ho-
5 mines assumunť.¶ Item op.†nonne testamentum disponit de testamen-
3 to vt.l.posthumus in fi.de iniust.testa.Itē none sententia disponit de sen-
tentia cōfirmando eā,vt.l.eos.C.de appel.& sic disponens & dispositū sub
eodē genere cōpatiuntur? Respondeo hîc loquitur qñ disponens & disposi
tū durant:ibi qñ vnū alterať:qa desinit esse testamentum vel sententia.

De peculio legato *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Principali extincto accessorium extinguitur.& in fin.ubi se remittit.*
2 *Seruo & peculio legato,extincto seruo,non extinguitur legatum peculij.*
3 *Dictio cum:in his quorum natura est,ut una res alteri accedat coniungit accessoriè,in*
alijs principaliter.& in summario.
4 *Seruo cum peculio legato,& in peculio sit uicarius,alienato seruo,legatum peculij ex-*
tinguitur. *LEX I.*

1 **SEruo legato.** Extincto †principali extin-
guiť accessorium.hoc primo.
Et dictio cū cōiūgit accessoriè in his quorū natura est,vt
vna res alteri accedat:in alijs cōiūgit principaliter.h.d.cū
q̃rib⁹ legib⁹.seq.¶ No.tex.in.l.nā q̃ &c.Diciť hîc ꝙ extī
cto seruo extinguiť legatū peculij.cōtrà.j.eo.l.tunc muti
le.& in.l.seq.Sol.ibi seru⁹ est extinct⁹ post mortē dñi,& sic postq̃ legati
dies cessit hîc aūt eo viuo.¶ Itē op.ṡ.ti.j.de.l.fundo.§.si.So.ibi peculiū nō
d erat accessio serui,sed instrumēti qđ instrm̄ nō est extinctū.¶ Itē op.[d] ꝙ
extincto principali nō extinguať accessoriū,vt.l.intelligere.C.de serui.pi
gno.Sol.ibi plenissimè tractauit Pet.istā materiam.dic vt ibi.& canonistę
in.c.inter dilectos.de fi.instr.¶ Itē opp.de.l.qd tñ.in prin.ṡ.qui.mo.vsus-
fru.amit.vbi diciť ꝙ extincto principali nō extinguiť accessoriū.Dicit gl.
hoc verū est qñ prīcipale est pretiosius accessorio.secus si ecōtra,vt ibi est
Ista solu.est multū no.si esset vera.sed mihi videť q̃ sit cōtra tex.l.& si nō
sunt.§.peruenian⁹.quē gl.alelg.*j.de aur.& ar.le.*vbi nō inspiciť ꝑtiositas
qñ est certum ꝙ sit accessorium ideo est aliter respondendū ad.l.quid tñ.
2 Sed †anteq̃ respōdeā q̃ro.pone ꝙ testator legauit seruum & peculiū:an
extincto seruo legatū peculij extinguať? Pet.ꝙ nō.l.si cui.ṡ.ti.j.& Cyn.re-
fert in.l.intelligere.C.de lui.pign.Rō est qa tūc peculium est legatū princi
paliter nō accessoriè.Per hoc responde ad.l.quid tamen.ꝙ ibi nō fuit lega
tus fundus accessoriè per coniunctionem cum,sed principaliter per se:&
3 ideo extincto legato villæ non extinguiť legatū fundi.¶ Opp.†ad.l.& si
e ancilla.de textu.ṡ.l.ꝓxi.Solu.ibi dictio cum,cadit[e] inter res quarum vna
alteri cōsuenit accedere:iō coniungit accessoriè.hîc verò cadit inter perso
nas quarū vna nō accedit alteri,vt.l.iustissimè.de ędil.edic.ideo coniungit
principaliter.& sic legato vnius rei extincto,non extinguiť legatū alteri⁹.
4 ¶ Quæro qñ testator†legauit seruum cum peculio,& in peculio erat vica
rius an alienato seruo extinguať legatū vicarij? Ioan.ꝙ sic.& hoc not.in.l.
j.Sed ista glo.videtur cōtra.l.iiij.huius tit.Sed sustinendo.Ioā.dic ꝙ ibi le
gauit vicarios nominatim secūdū gl.Ioā.loquiť quando non fuerunt no-
minatim vicarij,sed erant cum peculio.de hoc vtrū extincto principali ex
tinguatur accessorium dixi.ṡ.ti.j.l.si cui.

SVMMARIVM.

1 *Peculium actione personali potest peti, quando agitur vniuersaliter,& singulæ*
res in peculio existentes rei vendicatione. *LEX II.*

SI peculium. Vides hîc ꝙ in vniuersitate est peculium.
vt no.in.l.qđ diciť.ṡ.de impen.in re.do.fa.
tamē singulę res debēt vendicari,vt hîc habetis.cōtrà,imo sufficit
agi vniuersaliter.†sicut quando petitur hæreditas,vniuersaliter petitur.
vt no.in.l.j.ṡ.de edē.in.j.gl.mag.Sol.si petitur actio
ne personali,pōt vniuersaliter peti,vt in contrarijs.
si petitur rei vendicatione.singulæ res debent peti,
vt hîc.hoc declaraui.ṡ.sol.mat.super rub.

SVMMARIVM.

1 *Solutione licet singula corpora in peculio, uel hæreditate*
ipso iure minuatur,tamen quādo fit diuisio facti in una
re singulari:solutio fit:uel pluribus,ne patrimonium de-
uastetur.
2 *Adiectio facta ad legatum minuendum,uitiat legatum,secus*
si ad augendum.
3 *Liberatio quando est legata extraneo,non refert an testa-*
tor ipsum liberet,uel iubeat hæredem liberare, licet non
sit liberatur ipso iure.
Liberatio facta seruo per dominum,operatur ut seruus sit
liberatus ipso iure.
4 *Seruus non est liberatus incontinenti ipso iure,quando testa-*
tor iubet hæredem seruum liberare.
5 *Hæres grauatus ut liberet seruū,qua actiōe conueniri poßit?*

Si vero sit. ¶ Op.j̄.eod.de.l.si sticho. Sol.
hîc loquitur de corporibus,q̃
debent remanere in peculio.sec⁹ si alia corpora es-
sent legata.¶ Itē op.j̄.e.de.l.dñs seruū.Solu.ibi loq-
tur qñ legatarius soluit hrẽdi.¶ Itē opp.diciť hîc ꝙ
singulr̄ corpora minuunť.Contra imo in vna re de-
bet fieri solutio,vt.l.nō ampli⁹.in fi.de leg.j.&.C.qñ
1 & q.quar.pars debeť.l.ij.Solu.ipso†iure fit pro rata
diminutio ꝑ quolibet corpore.sed si ꝑueniretť ad di
uisionē q̃ est facti vt qlibet ꝑ diuiso possideret:debe
ret assignari in vna re vel plurib⁹,ita ꝙ pr̄imoniū p
particularē assignationē nō deuastareť:vt.ll.contra
rijs.& insti.de offi.iud.§.ꝙ si cōmodè.ita est in.l.fal.
licet falcidia diminuat oīa legata ipso iure,vt.l.plau
tius.&.l.lineā.margaritarū.j̄.ad.l.fal.& ibi.glo.& di-
xi plenissimè.j̄.ad.l.fal.l.in quartā.Seqť.§.& si fuerit. c
¶ No.tex.ibi,nec enim pōt crescere vēdicatio &c.
2 ¶ Op.ꝙ†p hāc adiectionē vitieť legatū,vt.l.per ser
uum.§.j.ṡ.de vsu.& hā.Rñ.ibi illa adiectio erat ad di
minuendū:iō legatū vitiat.hîc verò erat ad augen-
dum:ideo nō vitiať.Itē diciť hîc ꝙ ex istis verbis nō
potest habere actionem,sed exceptionē contra:ex d
istis ablatiuis absolutis deducto ære alieno &c.videť
induci dispositio:cū actio petitionis fideicommissi
respicit personā quā testōr pōt grauare,vt.l.fideicō
missa.§.cum esset.ṡ.de le.iij.& no.in.l.in ratiōe.§ tam
etsi.j̄.ad.l.falc.sed hæc hrẽdē respiciūt:ergo vr̄ quòd
hæres possit cōueniri scđm testm̄.hîc diciť cōtrariū
hui⁹ cōtrarij timore fortè dicit Ro.ꝙ tex.loqť de ri-
gore:sed de ęquitate sec⁹.doc.cōiter tenēt cōtrariū:
qa hîc nō habet locū actio sed exeptio breuiter puto
vtriusq̃ opi.esse verā.Pro cuius euidētia debes scire
3 †ꝙ qñq̃ liberatio legať extraneo:& tūc non refert e
vtrū testōr ipsum liberet vel iubeat hæredē liberare
vt.l.iiij.§.nunc de effectu.de li.le.&.l.nihilq̃.eo.titu.
sed quādo relinqť liberatio seruo,est differētia:quia
aut dñs liberat nuda volūtate:& seruus statim est li
berat⁹ à debito,vt hîc.in ver.sed & si dñs &c.sed in li
bero hoīe nō esset sic:qa licet testōr remitteret debi
tū nō eēt liberat⁹ incōtinēti:licet posset agere vt libe
4 reť,vt.d.§.nūc de effectu.&.l.nihilq̃.Sed† qñ testōr
non remittit ipsi seruo,sed iubet hæredē remittere:
tūc seruus nō est liberat⁹.incōtinēti,sed pōt agere vt
5 libereť.†Nūc ad ꝓpositū qñ testōr dicit ista verba,
ære alieno nō deducto,vr̄ grauat⁹ hr̄s vt liberet:ideo
seruus nō pōt agere cōtra hrẽdē actiōe ꝑsonali vt eū
liberet.ita loquiť opi Ro.sed si vellet peculiū statī
vēdicare,nō pōt.incōtinēti,qa nō est incōtinētī libe
rat⁹ à debito.& ita loqť tex.hîc enim nō pōt cresce-
re vēdicatio peculij.& sic loqť hîc de rei vēdi.sed bñ
pōt agere actiōe ꝑsonali vt libereť,vt dixi,vide gl.q̃
incipit,corporū.in.fi.§.opp.de leg.j.j̄.quo.leg.§.volū
tas.Sol.vt ibi:qa nō habebat volūtatē defuncti nec
hrẽdis:hîc sic.¶ Itē op.ad fi.§.de.l.peculium seruo.j̄.
eo.ti.Sol.ibi legauit res singulares:hîc verò peculiū
sub noīe vniuersali.Et hoc inducit gl.ad.q. Vide gl.
q̃ incipit,nō expectata.ibi.& scđm hoc facit ad qō-
nem.& no.ipam.& adde ꝙ alr̄ dicit gl.in auť.ingres
si.C.de sa.san.eccle.& ibi vide Cy.in pe.q.

Vicario. Duobus modis legitur in gloss.
clarè.

a ¶ Ex quo habes.Et vide Bal.in.l.riparum.ṡ.de rerū diui. Andr.Barb.

b ¶ Mēsurari cū fundo. An fossata debeāt mensurari ad de Bar.ī.l.litora. de cōtrahē.ēpt.qd aūt si vēdo.x.pedes terreni hic, & ibi sit mur⁹ lōgus: an ille mur⁹ debeat cōputari ītra latitudinē horū.x.pedū. text. no.vr̄ velle ꝙ non in.l.j.& qđ ibi not. Bar.de vi.pu.&ad Bart.adde Pau. de ca.in.l.si in lege.§.colon⁹.ṡ.loca.

c ¶ Si nauē.vide Bar. in.l.imperiū. de iuris.om.iud.in quinto gradu meri imperij.

d ¶ Itē oppo.Et vide l.nō dubiū.C.de legi.vbi dixit, si accessoriū est æquè principale nō extīguiť.& vide qđ no. in.l.pacta q̃ contra C.de pact. & vide Io.ī.l. qđ de bonis j.ad.l.fal.And.bar.

e ¶ Dictio cū cadit. No.differentiā īter &.& cū.adde Bar. ī.l.j.j.si pē.ap.mors interue.p Bar. in.l. titię textores.§.j.de le.j.&de dictiōe cū vide no.p Bar.in.l. si ita.§.q̃stio.j. de manu.test.&.ṡ. in l.si cui fundum.de fund.instru. & ibi scripsi concor.

a ¶Sicut aũt. De iſto tex. vide no. per Bald. in. l. ſi certis annis. in vlti. colũ. C. de pac. per Bar. l. gerit. in vlti. col. de aquir. hæredi. per Bal. ĩ. l. ij. C. an ſeruus ex ſuo facto. & in auẽ. & omnino. C. ne vxor pro marito. in vlti. colum.

POMATES.

a ¶Sicut autem. Vide quid dicat Bal. in. l. ij. C. an ſeru⁹ ex ſuo facto. Alex. cõſil. xij. ĩ. ij. co. ij. vol.

b ¶Aliter & forſan meli⁹ habẽt ſcripti codices: quero quõ põt iſtud eſſe: cum ſeru⁹ cõtra ſeruum nõ habeat actionẽ, & ſic petere nõ poſſit. p ea q̃ dixi. ſ. eo. l. ſi peculiũ. §. ſicut aũt. Alexã. Loſeus.

c ¶Interdum. Et illam. l. proculus. no. qa ſecũdũ Angel. ibi eſt valde ſingu. qa legando vſum fructum qs vr̃ legare proprietatẽ. Andre. Barba.

c ¶Interdum. Intellectum hui⁹ tex, vide per Imol. poſt Bartol. in. l. ex hac ſcriptura. in princi. v. col. j. de dona. & in. l. cẽturio. de vulga. & pupil. & per Imol. in. viij. colũ.

d ¶Si conſeruum. No. intellectum ad limitationem. l. cõtra negantem. ad. l. aquil. & ꝑ hoc eſt text. ĩ. l. palã. §. j. ver ſicu. ergo &c. ſ. de ritu nupt. & hoc dictũ limita vt dixi ĩ l. hereditatũ. j. ad. l. falci. itẽ vr̃ ꝙ pœna nõ deberet minui iſto caſu propter confeſ. ſequentem per prædicta, ſicut nec poſſet augeri per negationẽ. qđ ſingu. not. & ſequitur. Bal. ĩ l. ea quæ. C. de condictio. indebi.

e ¶Si peculiũ. text. eſt aureus. ſed ĩ cõtrarium facit multũ quod not. Bart. in. l. nomen. §. filio. ſ. de legat. iij. & qđ ibi dixi. & alle. hũc tex. Ludo. Ro, in ſuis not.

f ¶Offendere ĩ perſona. offendere in veſtibus an ſit offẽdere in perſona: vide Bar. in. l. licitatio j. de pub.

g ¶Quod libell⁹. no. pro libellis. adde Bar. in. d. l. j. & in. d. l. ſi cum nulla. & in l. ij. §. prius. de vulg & pupil.

SVMMARIVM.

1 *Peculium ſi legatur ſeruo, ſeruus nõ poteſt petere id quod dominus debet ſibi, ſed habet ius compenſandi.*

a **Sicut autem.** [a] Videẽ ergo ꝙ id qđ dñs debet ſeruo, nõ p̃t peti, niſi dñs exp̃ſſe dixerit. † Rõ eſt: qa qñ legaẽ peculiũ, vr̃ legari qcqd eſt ĩ peculio, & actiões peculiares cõtra debitores, ſed cõtra dñm nõ erit actio: iõ nõ põt peti niſi cõtra debitorẽ peculiarẽ. Itẽ actione ex teſtõ nõ põt peti: qa dñs nõ exp̃ſſit aliquã quãtitatẽ tanq̃ debitã legaret, ſed cõpẽſari p̃t: qa ius cõpẽſandi bene eſt q̃ſitũ ad id qđ dñs debet ĩ peculio. & hoc voluit dicere Ro. quãtũ ad cõpẽſationẽ ſufficit dñm nolle.

SVMMARIVM.

1 *Pater uel dominus licet ſcribat filio uel ſeruo ſe debere: nõ per hoc efficitur debitor.*

An & quando dominus.

1 No. † hĩc ꝙ lꝫ p̃r ſcribat filio ſuo ſe debere, ſeu dñs ſeruo: nõ pp̃ hoc efficiẽ debitor cõcordat. l. nõ ſolũ. §. fi. ſ. de pec. ꝓ hoc facit qđ dr̃ nuda rõ nõ cõſtituit debitorẽ, vt. l. nuda rõ. j. de dona. & ibi dixi. tenete menti.

LEX VIII.

DEnique.

b **Qui ſtichum.** Quero [b] quõ põt iſtud eſſe cũ ſeru⁹ cõtra ſeruũ habeat actionẽ? & ſic vr̃ ꝙ nõ poſſit repetere id qđ ſeru⁹ debebat, ꝑ ea q̃ vidiſtis. ſ. eo. l. ſi peculiũ. §. ſicut aũt. rñdeo. ſeru⁹ hic nõ aget contra ſeruũ, cũ actio deficiat: ſed hr̃s ipõ deficiẽte dabit cuilibet peculiũ ſuũ. ita dt gl. & bñ q̃ gl. ĩcipit, & ſic apud heredẽ remanere. Iſta gl. eſt poſita ĩ ſeq. §. & hoc ſi hr̃s vult. al's ſeruus nõ poſſet agere contra heredẽ pro eo qđ ſeruus debebat: ſicut non poſſet pro eo quòd deberet. vt vidiſtis in. §. ſicut autem.

SVMMARIVM.

1 *Inducta ad diminutionem operantur augmentum, quando aliàs diſpoſitio non poſſet habere effectum.*

2 *Dominus grauando ſeruum: ut det centum hæredi, uidetur ei legare peculium.*

c **Interdum.** [c] Quę inducunẽ ad diminutionẽ opanẽ augmẽtũ † qñ aliàs

1 diſpoſitio nõ poſſet hr̃e effectũ h. d. Cõcordat. l. proculus. in pri. ſ. de vſur. cõtra hoc vr̃ tex. exp̃ſſus in. l. cũ talę. §. falſam. j. de cõdi. & demõ. Ego reſpõdi ibi ſic: qa illa diſpoſitio põt habere effectũ ꝑ ſe; grauauit eñ ibi heredẽ ꝙ daret: ideo licèt titio nil ſit legatũ: tñ heres dare põt. hĩc verò nõ habet effectũ illa diſpoſitio, niſi peculiũ ſit legatũ: grauauit eñ ſeruũ ꝙ daret cẽtũ ex peculio quẽ grauare nõ põt, niſi peculiũ legauerit: qa nil habet ſeruus. Iſta ratio nõ vr̃ cõcludere: qa licèt dñs nõ leget peculiũ ſeruo: tñ põt eũ grauare eo mõ quo hĩc dr̃, legãdo ei libertatẽ, ſi hæredi vl' alij centũ dederit: & põt ei promiſſum de peculio dare. nec tñ lex dicit ꝙ videaẽ ei legatũ peculiũ, vt. l. iij. §. fin. ſ. de cõdi. ob cau. & l. iij. §. & paruι. j. de ſtatu libe. Sol. ex eo ꝙ † teſtator hĩc dicit ꝙ cẽtũ

2 daret heredi, vl' alij, vult ꝙ liberè poſſit dare de peculio, & ſic ſibi vr̃ legare: qa aliâs dare nõ poſſet inuito hærede, vt. d. l. iij. §. fi. de cõdi. ab cau. ſequẽtẽ. §. declarate. vt in glo. & bene.

LEX. IX.

ID quod ſeruo. Hĩc ẽ bonus caſus, & mẽti teneđ⁹.

SVMMARIVM.

1 *Pœna nũq̃ augetur cõtrà negãtẽ qñ fit à ſtatuto ipſo iure.*

d **Si conſeruum.** [d] Nota in hoc. § vos ſcitis quòd in actione. l. aquil. ſit cõdemnatio in duplum cõtra negantẽ illud eſt verũ in condẽnatione q̃ fit ꝑ iudicẽ. ſed qñ ipſa lex condẽnat. videẽ fieri condẽnatio cõtra confitentẽ: vel veri⁹ cõtra non negantẽ: & ſic in ſimplũ, vt hĩc, & l. ſed ſi dãnum. §. ſed eſt q̃ſtionis. ſ. de pecu. & hoc tene menti ꝓpter ſtatuta q̃ imponunt

1 pœnam ipſo iure: qa nunq̃ augeẽ pœna † contra negantẽ: qa condẽnatio videtur fieri tanq̃ contra non negantem. & ideo pœna in negatione nunquã augetur.

SVMMARIVM.

1 *Stante ſtatuto quòd emens omnia bona alicuius teneatur ad debita & credita, an ſit aliqua uia ut emptor non teneatur?*

LEX X.

e **SI peculium.** [e] In terra noſtra eſt ſtatutũ † ꝙ q emerit

1 oĩa bona alicuius, ad debitũ & creditũ teneaẽ. eſt ne aliquod remediũ ne ẽptor teneaẽ ad debita? Certè ſic: ſi emat oẽs res ſingulariter. caſus eſt hĩc notabilis & menti tenendus.

LEX XI.

EI quoque. Nonne hoc eſt contra regulã catonianã? Rñdeo hĩc loquiẽ de legato facto ſeruo, quo caſu cedit ab adita hæreditate: quo caſu regula catoniana non habet locum ſecus putarem ſi eſſet legatum factum extraneo.

SVMMARIVM.

1 *Seruus ueſtitus ſi legatur, in quo differat à legato ſerui cum peculio?*
Veſtis habetur in ſeruo loco rerum cohærentium non acceſſoriarum.
Veſtis peti poteſt actione rei uendicationis, quando ſeruus legatur ueſtitus.

2 *Tangens ueſtimenta alicuius, an dicatur offendere in perſona? remiſſiuè.*

3 *Participiũ ueſtitus, cõiũgit acceſſoriè in rebus quæ cõſueuerũt accedere.*

L. XII.

TVnc inutile. Iſta. l. eſt gl. legis. j. ſ. e. ¶Op. j. e. de. l. cũ dñs. §. j. & qđ ibi no. ſol. intelligas. l. iſtã, qñ fuit legatus ſeruus cũ peculio. ſecus ſi fuiſſet legatũ peculiũ tm̃. vel ſeru⁹ & peculiũ copulatiuè, vt. l. cũ dñs. §. j. j. e. & ſ. e.

1 l. j. dixi in. l. j. ſ. e. ¶Quæro † qñ legaẽ ſeruus veſtitus in quo differat à legato ſerui cum peculio? Dicit gl. qa poſt mortẽ dñi mortuo ſeruo. veſtis non põt peti, licet poſſit peti peculiũ. Itẽ veſtes habẽẽ loco rerũ cohęrẽtiũ, non dico acceſſoriarũ: ſicut claues, vel clauſtra domus. Ego nõ video ꝙ iſta lex poſſit aliter intelligi ſuſtinẽdo iſtã gl. q̃ iſto mõ. ſ. ꝙ veſtimẽta nõ poſſint peti actiõe ꝑſonali: qa nõ videnẽ legata veſtimẽta: qa accedũt ſeruo tanq̃ pars eius: ſed rei vẽdicatione bñ poſſunt peti. vt coriũ & cornua, vt. l. mortuo. ſ. de le. ij. & in hoc differt legatũ ſerui veſtiti, & legatũ ſerui cũ peculio, Et ſic no. qñ legaẽ ſeruus, intelligiẽ legatus veſtitus. tanq̃ veſtis ſit cohęrẽs

2 ipſi ſeruo. Et ſcđm hoc † facit ad. q. an ille q tãgit veſtimẽta, dicaẽ offende-

f re [f] in ꝑſona. Et dixi ĩ. l. j. §. hoc aũt edictũ. fi. de no. ope. nũ. & eſt tex. ĩ. l. j. de

3 his q deie. vel effu. ¶Itẽ no. † & participiũ veſtit⁹, cõiũgit acceſſoriè ĩ his q̃ cõſueuerũt accedere. dixi. ſ. ti. j. l. ſi cui. facit ad iſtã. ſ. depo. l. j. §. q̃ depoſitis.

SVMMARIVM.

1 *Legatum non uitiatur tranſpoſitione uerborum.*

2 *Ordo uerborum in uoluntate dubia inſpicitur. ſecus in uoluntate certa.*

3 *Libellus peto talem ad ſatiſfaciendum cõpelli, & cogi ad prædicta cõdemnari ualet.*

LEX XIIII.

1 **QVidam.** Tranſpoſitio † verborũ legatum nõ vitiat. h. d. ¶No. tex. ibi. nec quicq̃ &c. ¶Op. ſ. de vſufr.

2 de. l. † quoties. j. rñ. Sol. ibi loquiẽ in volũtate dubia, vbi reſpicitur ordo. hĩc in volũtate certa. ¶Itẽ op. de. l. ij. §. prius. ſ. de vul.

3 & pup. Sol. vt ibi. ¶Quero, dicit aduocat⁹ in libello, peto talẽ ad ſatiſfacien

g dũ cõpelli, & cogi, & ad p̃dicta cõdẽnari. ¶Op. ꝙ libellus [g] nõ valet: qa pri⁹ petit executionẽ quã ſnĩam. Cõtra. l. j. C. de execu. rei iudi. & l. ſi cũ nulla. de re iudicata. tñ iſte tex. ꝓbat ꝙ valet ibi dũ dicit, rñdi in cõiunctionibus. & ꝓ hoc facit. ſ. de hære. inſti. l. talẽ. §. j. & l. ij. §. ſed ſi quis. ſ. de vul. & pup.

SVMMARIVM.

1 *Generi per ſpeciem in aliam tranſlatam derogatur.*

2 *Genus ſi uni legatur, alteri ſpecies, nõ diſtinguitur quod præcedat.*

L. XV.

1 **SEruo.** Generi † per ſpeciẽ in aliã trãſlatam derogaẽ. h. d. ¶No. tex. ibi, neq̃ referre. ¶Opp. ꝙ ancilla q̃ erat in peculio debeat cõicari, vel eſſe neutri⁹, vt. l. titiæ textores. in pri. ſ. de leg. j. & l. ſeruis vrbanis. §. fi. ſ. de le. iij. Dicit gl. hĩc generi ꝑ ſpeciẽ derogaẽ, quaſi legatũ peculij ſit ſpẽs, ſed legatũ ancillarũ ſit genus, ſed in cõtrarijs vtrũq̃ erat genus. vt iſta ſolutio ꝓcedat oportet te ponere ꝙ in peculio erat tantũ vna ancilla, & nihil aliud: & ſic peculium erat ſpẽs quo ad legatũ oĩm ancillarũ. ſed ſi in peculio eſſent plura alia: tũc eñ legatũ peculij eſſet vnũ genus per ſe: & legatũ ancillarũ eſſet aliud genus. Sed intelligendo ꝙ vtrũq̃ eſſet genus, dic ad contrarias. ll. ꝙ hĩc dicit ancillas ſuas, vñ nõ vr̃ legare illas q̃ ſunt in peculio, vt. l. ſeruos. §. fi. ſ. de leg. iij. & ſic verbũ ſuas, tollit cõtrariũ. ¶Op. de. l. q̃ſitũ. §. fi. ſ. de fund. inſtr. vbi vr̃ ꝙ ancilla debeaẽ ei cui legatæ ſunt oẽs ancillæ nõ aũt ei cui eſt legatũ peculiũ. Rñdeo verbũ ſuas. poſitũ in tex. tollit contrarũ: quia in peculio vr̃ eſſe

2 vicarius q non diciẽ eſſe ſuus, vt. d. l. ſeruos. §. fi. ¶Vltimò no. † ꝙ qñ vni legatur genus. alteri ſpecies, nõ diſtinguiẽ qđ pręcedat.

SVMMARIVM.

1 *Soluens generaliter pro aliquo inuito, pro omni eo quod tangit perſonam, uel libertatẽ uel uitam, uel ciuitatem poteſt ab initio repetere.*

2 *Pater uiuens ſi ſoluit cõdẽnationẽ pro filio, an & quãdo filius ſibi imputabit in partem.*

3 *Pater redimẽs filiũ ab oſtibus, uidetur facere officio pietatis, nec ex hoc filius tenetur.*

LEX XVI.

STichus. Quãdo dñs ſoluit pro vicario quem in cauſa noxali defendit, de ipſius vicarij peculio totum deducit. & de peculio ordinarij vſq̃ ad ęſtimationẽ vicarij, quod verò alius pro vicario ſoluit, de ipſius vicarij peculio tantùm deducit: de peculio ordinarij. nullo modo. Itẽ nemo eſt in peculio

ſuꝑ ipſius

a POMATES. ¶ Certè nõ. Vide ĩ simili gl.in.c.j.lxxxiij.dist.& qđ
no.Specu.in tit.de fal.§.fi.versi.sed quid si infirmo.& vide q̃ ponit ad hoc
Alex.in.l.q̃uis.in vlti.col.versi.& ista pręstant arg.ff.sol.ma.Pau.de cast.in
authen.si captiui.C.de epis.& cle.

b ¶ Non potest dicere.qñ soluens pro inuito & ignorante repetat actione
neg.gest.vide Bal.
in authen. contra
rogat⁹.ad trebellia.
& ibi doc.& in au-
the. sed nouo. iure
C.de seruis fugi.&
Bal.& Imo.in.l.fi.
in prin.ś.de condi.
institu.vide Bal.in
l.fi.C.de neg.gest.
imo plus consu-
luit Barto.quòd si
condemnatus est
diues,nec velit sol-
uere,nec alius, po-
terit iudex facere
executionẽ in bo-
nis ne incidat ĩ pœ
nam.alleg.l.cũ duo
bus.§.idem respon
det.el.§.pro socio.
& hoc sequit̃ Pau.
de cast.in.l.q̃uis.so
lu.matri.an autem
soluens pro infir-
mo inuito vt curet̃
repetat.Ista fuit.q.
Guliel.de qua ha-
betur in Specul.in
titul.de salario.§.fi.
versic.quid si infir-
mus.lxxxiij. disti.
prouidendum. in
glo.& dic quòd sic.
qđ autẽ in soluẽte
ꝓ cõdemnato ciui
liter tantùm, vide
Io.an.in.c.cum.C.
laicus.de foro com
peten.in.vj.in no-
uella. an possit re-
peti contra tertiũ.
et tenet quòd sic.
nam carcer est spe
cies seruitutis. &
quis potest inuitus
liberari à seruitute.
l.j.&.ij.de li.cau.&
sequit̃ Imo.de pi-
gno.c.ex literis.ibi
Iacob.de are.indu
cit in argu.ad.q.de
filio si pater soluit
talliam pro filio,si
ue condemnatio-
nem, an illud de-
beat computari in
partem illi⁹ filij,vi
de Bart.in authen.
contra eum roga-
tus.in penul.co.C.
ad trebellia.& vide
Bartol.in.l. si cum
dotẽ.§.j.sol.mat.& Bar.in l.omnimodo.§.j.C de inoffi.testa.& in authen.
ex testõ.in.ix.col.de colla.& Bar.in.l.j.§.si impuberi.j.de col.bo.& Bald.in
authen.si captiui.C.de episco.& cler.& Bal.in.l.si cum dotem.§.j.in fi.sol.
matri.bene facit quod no.Bal.& Imo.in.l.si ita legatum.de cond.& demõ.
per Bal.in.d.authen.si captiui.& in.l.filiæ.C.fami.ercis.& vide Bald.in.d.
authen.si captiui.qui etiam quęrit in fratre soluente pro fratre condemna
to.an possit repetere.& Bar.in.l.cum duobus.§.idem papinianus.pro soc.
& hìc adde Bald.in.l.j.C.ne filius pro pat.& in.l.certum.in.iij.col.C.fami.
ercis.& in.l.filię.in pe.col.eo.titu.per Gui.de suza.in.q.incip.quæstio talis
est filiussa.& Bald.in tractatu de duobus fratri.dicit ꝙ non computatur
in partem,per.l.liber captus.C.de capti.& postli.re.et vide Barto.in.l.fra-
ter à fratre.ff.de condi.inde.et vide Ang.de are.in malefi.ver.dictum sem
pronium.in finali versiculo.

c ¶ Filius tenetur.quid autem,si pater se obligauit pro filio.an debeat totũ
solui de parte illius filij,vide Bal.no.tenentem quod non in.l.filię in penul
tima colum.C.fami.ercis.per Guid.de suza.in præalleg.q.& Bal.in dicta
l.liber.C.de capti.

suijpsi⁹.h.d.multũ notabiliter & subtiliter.No.tex.
ibi quicquid em̃ &c.Item no.tex.in fi.ibi,qui certè
ipse &c.¶ Op.ad prin.& vr̃ quòd nõ possit repeti
nisi ea quãtitas quæ expediebat solui pro illo pam-
philo defenso,vt.l.vtiles.ś.de pet.hære.vbi debet fie
ri quod est vtilius.Dicit gl.ibi cõueniebat̃ alius:hìc
ipsemet pro quo est solutũ.Vnde nõ potest dicere
non vtiliter gestũ cum sit defensus.hoc colligitur
ex duabus glo.hìc positis.vna incipit,etiam si plus.
alia incipit,ipsi ordinario.quas glo.signa quæ sunt
1 valde notabiles & mẽti tenẽdę. ¶ Per hãc.l.† dico
quòd si fuit cõdemnat⁹ aliquis in mille,& si nõ sol-
ueret amputet̃ sibi pes,vel man⁹,vel aliud debet fie
ri in ꝑsona,modo aliqs amicus soluit condemnatio
nem animo repetendi:iste dicit quòd nõ vult red-
dere:quia dicit,melius erat mihi ꝙ pes amputaret̃
a quàm quod tanta pecunia solueretur.Certè non [a]
b potest dicere [b],vt est tex.hìc,& glo.notabilis. Item
si aliquis fuit condẽnatus in centũ:& si non solue-
rit esset exbannitus.si aliquis soluit pro eo:non põt
dicere quòd non expediebat soluere:quia poti⁹ ex-
pediebat eum esse exbãnitum:vt hìc.Iam vides qñ
fit transmutatio de vno dñio ad aliud non potest di
cere nõ debuisti pro me soluere.sic & vbi fit transla
tio de vna ciuitate in aliam:ille ꝓ quo fit solutio ne
fiat transmutatio de vna ciuitate in aliam,non põt
dicere,non potuisti soluere pro me.& hoc not.gene-
raliter pro omni eo quod tangit personã,vel liber-
tatem,vel vitam,vel ciuitatẽ ꝙ ille ꝓ quo soluitur
non põt dicere nõ esse vtiliter gestũ:vt hìc.quod te
2 nementi.¶ Iac.de are.† inducit in arg.ad.q.de filio
pro quo pater viuẽs soluit cõdemnationẽ,an debet
cõputari de parte sua?& dicit hìc esse arg.quòd sic.
nõ dicit pl⁹:nec alij doc & aliquid dicũt.videtur tñ
quòd Guil.de cu.ponat hanc.q.ś.de condi.indebi.l.
frater à fratre.in fi.sed alio casu loquitur.videte ad
euidentiã sciatis,ꝙ.l.cũ duob⁹.§.itẽ rñdit.al's.l.si fra-
tres.ś.pro soc.loquitur qñ filius soluit post mortem
patris:sed nostra.q,loquitur quando pater viuens
soluit pro eo.Pro cuius declaratione præmitte tria.
qñq; filius cõmisit maleficium viuo patre,& tamen
non est cõdẽnatus nec soluta condemnatio,quan-
doq; viuo patre cõmisit maleficium,& est condem
natus,tamẽ nõ est soluta cõdẽnatio.qñq; viuo pa-
tre condemnatus fuit,& condemnatio fuit soluta
per patrem.Primo casu,nec filius nec pater tenet̃.
c Secundo casu sine dubio ipse filius tenet̃ [c] pro parte
sua computare:& illa talis obligatio ex delicto de-
scendens non debet vllo modo patrem vel eius pa
trimoniũ respicere,cuius conditionẽ nõ potest face
re deteriorem,vt.l.filius.C.de pac.&.l.cõtra iuris.re
gulas ĩ fi.cum.l.seq.ś.de pac.qa actio ex maleficio
non datur de peculio,vt.l.iij.§.ex furtiua causa.ś.de
pecu.ideo si filius non habebat peculiũ ꝓfectitium
bona patris nõ potuerũt exigi:sed si filius habebat
peculium:bñ posset in peculio fieri executio.rõ:est
quia actiones quæ descendũt ex maleficio dant̃ cõ
tra patrem de peculio,vt.l.iij.§.idẽ scribit.ś.de pec.
facit.l.& si cõdemnatus.ś.de noxa.act.Tertio casu
aut filius habebat peculiũ ꝓfectitium,aut aduenti
tium,aut nullũ.Si profectitium:de illo videtur esse
solutũ:& de illo fit deductio,vt hìc.Si aduẽtitium:
tunc idẽ:qa de illo vr̃ facta solutio,vt.l.nesenni⁹.ś.
de neg.gest.Cum em̃ pr̃ sit legitim⁹ administrator:
vt.l.j.C.de bo.ma.&.l.j.C.de bo.q̃ lib.in dubio ad-
ministratorio noĩe videt̃ soluere,vt.l.post mortem.
ś.qñ ex fac.tu.&.l.cũ post.§.j.ś.de admi.tu.& si prę
dicta pecunia nõ sufficeret:idem est quod dicetur
statim qñ nullũ habet peculium.Nam qñ nullũ pe
d culium habebat:tunc dic [d] quòd aut pater soluit ex
necessitate:qa fideiussit ꝓ filio.vnde ex necessitate
soluet:& tunc computabitur in partem ipsius filij,
arg.ś.fa.ercis.l.hæredes.§.si filius.Ratio:quia in ne-
cessitatibus nemo videtur esse liberalis.vt.l.rem le-
gatam.j.de adi.leg.&.l.cum quo.§.fi.j.ad leg.falcid.
Aut soluit ex voluntate:quia pro eo non fideiusse-
rat:nec per statutum ciuitatis cogebatur:& tunc vi
detur causa pietatis concedere,nec à filio poterit re
peti.argu.l.j.C.de neg.ge.&.l.is qui.ś.de neg.gest.&
facit ad prędicta.l.si filius.& ibi no.C.de neg.gest.
Et prędicta vera sunt qñ filius deliquit:& si ex suo
e delicto oportuit patrem soluere [e].Si verò ponam⁹
3 eum captum à latrunculis,& ab hostibus,& pater
redimat eum:tunc videtur facere officio pietatis:
nec ex hoc filius teneretur,vt.l.liber captus.C.de ca
pti.& postlimi.reuer.& ita loquitur quicquid di-
cat Guil.in.d.l.frater à fratre.

LEX XVIII.

SI seruo. Opp.de.l.ij.§.per cõtrariũ.ś.de do.præle.Sol.ibi manu
misit directò:hìc p fideicõmissum.& ista
est vera sol.

LEX XIX.

CVm dominus. Facit.ś.de pactis.l.tres
fratres.& quod ibi nota.

SVMMARIVM.

1 *Peculium uidetur concedere qui manumittit inter uiuos.*

Testamento. Opp.quòd manumissione seruorũ extingua
tur legatum peculij,vt.ś eo.l.j.Glos.sol.notabiliter.
¶ Sed tũc op.qũo põt actiõe ex testõ:qa manumit
tendo inter viuos vr̃ peculiũ concedere,vt.l.j.C.de
pe.eius qui lib.mer.Rñdeo duob⁹ modis.primò hìc
ideo põt agi actiõe ex testõ:qa cõtinet plus q̃ actio
1 inter viuos vt l.iij.§.si rẽ.ś.de leg.iij.Vel dic † quòd
id quod dicit manumittẽdo inter viuos peculiũ vr̃
cõcedere:verũ est nisi aliter de peculio disposuerit
sed hìc aliter disposuit ĩ testamẽto,vnde manumit-
tendo non videtur peculium concedere.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio inutilis facta inter uiuos,circa speciem derogat generi:secus in ultima uoluntate.*
2 *Filiussfami.an possit liberare debitores patris,ita ut eo effecto patrefami.sibi præiudicet?*

f Filius. [f] Inutilis † dispositio circa speciem fa
1 ctã inter viuos derogat generi.h.d.Cõ
trariũ esset si in vltima volũtate,dispositio speciei
esset inutilis,vt.l.fi.§.fi.de auro & arg.leg.& no.in.l.
iij.§.fi.ś.de leg.iij.& dixi in.l.quęsitũ.§.pe.& fi.ś.ti.
g j.¶ Vltimò [g] iste tex.facit ad.q.† vtrùm filiusfami.
2 possit debitorẽ patris liberare.& sic eo facto patre-
fa.præiudicet sibi?Et videtur ꝙ sic:vt hìc,&.l.si cũ
filius.in prin.j.de ver.ob.itẽ vide Bal.in.l.lex cornelia.in prin.ś.de vul.& pu.
& quod no.Bar.in.d.§.si impuberi.& Bal.in authẽ.si captiui.

d ¶ Tunc dic. Vide
oĩno quę dixi post
Bal.in aut.ex testa
mento.in peñ.col.
de coll'.Sed nunqd
fiscus possit agere
cõtra patrem ad le
gitimam quæ de-
betur filio qui con
demnatus fuit ob
delictum doc.in.l.
si qua pœna.ś.de
his qui sunt sui.vel
alie.iur.tenent qđ
nõ.& ibi vide Bal.
& Bar.ĩ.l.j.§.si im-
puberi.j.de co.bo.
& Spe.ĩ ti.de exe.
sen.§.sequit̃.versi.
quid si fili⁹.& vide
Alb de ros.in trac.
sta.in.iñ.parte, in
q.xxvj.quæ ĩcipit
itẽ q̃ro pulchram
q.& Bal.ĩ.l.fi.§.j.in
pen.col.de vsu.rei
iu.sed stat dubiũ,si
statutum ꝓuideat
legitimam assigna
ri,licet sit iniquum
secundùm Bald.in
dicta.l.si qua pœ-
na.vtrũ pater de-
bet assignare legi-
timã de bonis tãtũ
q̃ nũc habet:an ẽt
de postea quęsitis.
conclusio est quòd
tãtũ de bonis quæ
erãt tpe commissi
criminis, vel deli-
cti p ea q̃ tangunt̃
in.l.certa forma.
C.de iure fisci.li.x.
per doct.in.l.si tibi
mandauero.§.is cu
ius.ś.man.& acce-
dant etiam dicta
iura dicentia inspi
ci tẽpus delicti.l.j.
j.de pœnis.cũ vul.
not.p doc.in.d.l.si
qua pœna.ad præ-
dicta adde quod
glo.in rub.C.de de
cre.decu.li.x.tenet
quòd valet statutũ
quòd pr̃ teneat̃ sol
uere pœnã ꝓ deli-
cto filij.quã ad hoc
alle.Bal.in.l.j.C.ne
fil.ꝓ pat.per Imo.
& moder.in.l.cũ fi

e ¶ Patrem soluere.quod sequitur Bal.in.l.certũ.in.ij.col.C.fami.ercis.facit
tex.in.l.sed & si ideo.sol.mat.& ibi Imol.& etiã ibi probat̃ ꝙ soluere pro
carcerato,etiam si sit cõiuncta ꝑsona nõ præsumit̃ solutũ animo donandi,
sed animo repetendi.& ibi hoc etiam no.Imo.quid in matre,fratre,amico,
& patre,vide Bal.in.d.l.liber captus.C.de capt.& postlimi.reuer.

f ¶ Filius.Hunc tex.alleg.Bal.in rub.C.de verbo.significa.in versi.sed quid
si testator.

g ¶ Vltimo.Et vide tex.in.c.sicut.de iureiur.vbi illud quod qs fecit vt cano
nicus nõ nocet ei vt epo:ita illud qđ fecit qs vt Cardinalis,non nocet ei vt
papa,& vide Bal.qui ad hoc alle.multa iura.Andr.Barba.

a ¶ Sibi præiudicat. hoc dictũ simpliciter refert & sequit̃ Rom̃.in.l. si mora. in pe.col.sol.matri.

b ¶ Nõ põt liberare. vtrũ filius possit liberare debitores patris, adeo q ipso facto herede sibi præiudicet, vide Spec. in ti.de pac.§.pen. ver.quid si filius. et Bart.in.l.filius.j. de solu.ego alias tenui istã opi.hic. nisi filius dubitasset devita patris, per.l. nec nos.cum ibi no.hic allegatã.vel nisi pa tre volẽte fecisset liberationem.l.si.C. de pac.qbus casibus valebit liberatio semper et nocebit per regulã.l.cũ vir.j.de j.de vsu.c.nec placet opi. Bart.in.d.l. si.quã sequit̃ Imo. per.l. seruo alieno. qui & à qui. qa sua diffinitio est cõtra tex.ĩ.d.l.cũ vir.ver. scienti.iũcta.l. si sũ dũ sciens.C.de euictio.& no.etiã doc. in.d.l.cum vir.forte etiã attẽtari posset indistinctẽ tale pactũ valere.fauore liberationis.p.d.l.& suũ.s.de pact.quã ita alleg. Bart.in.l. stipulatio hoc mõ cõcepta de ver.ob. ad fi.& in.l.fi.ad fi. C.de pac.& si vera esset opi. Dy.tunc esset verũ in liberatiõe titu.lucratiuo, prout vr̃ loqui tex. in.d.l.& suum.per doc.in.c.quis.circa in.col.de pact.ĩ.vj. vbi per Lapum.

c ¶ Not.mirab.lem tex.no.p officiali qñ debet syndicari adde que dixi post Bar. in.l.aurelio.§. caius.de libe. lega. Bar.& Bal. in.l.obseruare.de offi.pro cõs.& leg.& quod no. Bal.& Imo.i.d. l.si seruus vetitus.

optio s.de opti.le.&.l.deniq̃.§.idẽ quærit̃.ver.plus ait sabinus.s.e.in cõtrariũ facit.l.j.§.qđ ait pretor volũtate.j.quorũ le.&.l.cũ ita.§.fi.s.de le.ij.& no.gl.i.l. nec nos.C.de capti.Ita dicit Dy.de ista qõne vr̃ casus in.l.& suũ.§.sed & si qs.&.§.seq.s.de pac. breuiter puto si qdẽ fili⁹ habet aliquã spem de pñti cõtra debitores paternos:qa sibi sunt obligati sub conditiõe:tũc põt cafere liberationẽ q̃ eo facto p̃fa.si bi p̃iudicat[a].vt.l.& suũ.§.sed & si qs.s.de pac.&.l.ij. §.qđ si in patris.in fi.s.sol.ma.si vo nullã spẽ habet nisi succedẽdi,tũc ista spes nõ attẽdit̃,& ab ista spe nõ põt liberare[b]:qa nõ attẽdit̃ talis spes,vt.l. post emãcipationẽ.§.j.de lib.leg.ad idẽ facit.l.j.§.qđ ait p̃tor.j.quorũ leg.sed põt se obligare,vt si heres erit q nõ petet:licet hoc faciẽdo fortẽ esset indign⁹ hæreditate patris,vt.l.fi.C.de pact.&.l.qdẽ.in fin.&.l. seq. j.de do.&.j.de his quibus vt indignis.l.ij.in fi.

LEX XXI.

Si sticho. Istã.l.declara,vt dicit glo. &c. LEX XXII.

Dominus.§.Dñs.Op.de.l.cũ qõ.C. de legatis sol.gl.ibi loquitur qñ legauit eandẽ rẽ pluries sub eadẽ appellatiõe:hic sub diuersis:qa primo[*]legauit[*]sub nomie peculij:scđo sub nomie vicarij specialit̃.& ista est bona sol.p qua facit qđ no.j.de stip.ser.l.iij.dices tu.nonne cũ legat vicariũ,istud est nomẽ peculij?Rñdeo illud nõ est p̃priẽ peculiũ.sed qđã demõstratio q̃ respicit seruũ.Alij aliter dicũt,& legũt hãc. l.alio modo:de qua lec.nõ curo,qa nõ cõtinet vtilitatem. LEX XXIII.

Dominus sticho. Primo seruus gessit negotia liberti.Scđo libert⁹ decessit,& istituit p̃onũ,p dimidia.Tertio decessit p̃onus,& libertatẽ dedit seruo sub cõditiõe, si rõnes reddiderit de his quę gessit in bonis liberti. Quartò decessit seru⁹ redditis rõnib⁹,& reliqs solutis,& ad libertatẽ p̃ductis.Questio est,an hæres patroni teneat̃ cedere actionem heredibus agentibus cõtra debitores,p quibus soluit.& dicit q tenetur. ita ponit casum Dy quẽ teneo menti.

Testamento codicillis.

Quod dñs debet seruo,cõputat̃ in peculio,si talis erat dñi cõsuetudo.h.d.¶ Op.q talis scriptura seu cõsuetudo nõ debet inspici,vt.l.cũ certũ.s.de vi.tri. & oleo le.Sol.vt ibi.¶ Itẽ op.de.l.si peculiũ.§.sicut. s.e.Sol.hĩc propter consuetudinem.

SVMMARIVM.

1 *Officialis si non debet syndicari ex forma statuti,an possit syndicari de eo quod de bonis cõmunis ad eum peruenit.*

Seruis. Seruis quos testator iubet nõ debere scrutari,& sine inqsitiõe esse:eis nõ videt̃ legare peculiũ nec reliqua.h.d. ¶ No.mirabile[c] tex.ad statutũ qđ dicit,q talis officialis† nõ debeat syndicari,nec super eũ inquiri:quia verũ est nisi p reliquis ex eo qđ remãsisset penes eũ de bonis cõis: vt hicquod teneo mẽti.facit.l.si seruus vetit⁹.s.de leg. j.&.l.si quis rõnes.j.de lib.leg.&.l.aurelius.§.j.eo.ti. &.l.quidã decedens.s.de admi.tu.

SVMMARIVM.

1 *Pater si stipulatur pro filio,uidetur in dubio in peculio profectitio concedere.*

2 *Pater si facit filium stipulari,an tunc uideatur potius donatio quàm peculium:remissiuè.*

3 *Testamentum in quo pater assignat filijs peculium,etiam si non dicat iure institutionis,ualet.*

4 *Relictũ factũ filio iure falcidiæ ualet,acsi diceret iure institutionis.*

LEX XXVI.

Titi fili. [d]Qđ pater†,p filio stipulatur,in p̃fectitio peculio,in dubio ei cõcedere vr̃.h.d.Est bona lex & mẽti tenẽda.Ad hoc facit.l.qđ fructuari⁹.de acq.re.do.vbi dñs dãdo seruo,vr̃ ĩ dubio sibi cõcedere ĩ peculiũ.& hoc est verũ,qñ pater ipẽ stipulat̃ p filio;tũc em̃ cũ nulla traditio vel aliquid qđ p traditiõe fit interuenerit vr̃ peculiũ p̃fectitiũ cõcedere.facit.l.j.C.de ca.pec.† sed si pr̃ faceret 2 filiũ stipulari:an tũc videretur poti⁹ donatio quàm peculium p̃fectitium?Dic vt dixi in.l. si pater.in prin.j.de do.Iac.de are.dicit.†quòd si pater assignat 3 filijs suis peculiũ,nec dicit iure institutionis,quod testamentum valet.Sed†quid si reliquit iure falcidiæ 4 filio?Certè valet,acsi diceret [e] iure institutionis.glo. est in.l.si patronus.§.j.j.de dona.

De penu legata. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Penu legata,& si non detur aliquid nomine pœnæ,an sint plura legata,uel unum?*

2 *Penus quando legatur sub conditione ante moram,est in obligatione ciuili & naturali.*

3 *Penus si legatur,& si non præstetur,sit legata pœna:quando peti possit ab hærede?*

4 *Hæres lite contestata si offert penũ,an liberetur à pœna pecuniaria legata eo casu quo penum non daret?*

5 *Euentus conditionis quę in mora non constituit.*

6 *Mora quòd possit purgari ante euentum diei tacitè uel expressè,uel ante litis contestationem.*

Mora non purgetur,quando adiecta est dies,& pœna,fallit in iudicijs.

7 *Mora purgatur ante litem contestatam.quando principalis dispositio est nouata per pœnalem:secus si in principali est adiecta pœna & dies.* LEX I.

Vxori. [f]Si legatũ pœnale incipit à p̃cedenti dispositiõe,ipm legatũ est in prestatione, nõ in petitiõe quo ad executionis effectum,& mora põt purgari vsq̃ ad lit.cõte.vel diẽ à testatore statutũ,siue legatũ sit vnũ,siue in annos singulos.h.d.Diuidit̃.Primò ponit thema &.q.Secũdo rñdet qñ legatũ sit vnũ.Tertiò qñ legatũ & pœna sunt in annos singulos.Quartò qñ legatũ est in ãnos singulos pœna est vna,secũda ibi,& si qdẽ,tertia ibi,quod si in annos,quarta ibi,quid ergo.vsq̃ ad fi.¶ Quæro 1 †qñ legatur pen⁹,& si nõ fuerit datũ aliqd noĩe pœnę an sint plura legata vel vnũ.gl.dicit hĩc,& veritas est,aut incipit à p̃cedẽti cõditiõe:& est vnũ legatũ.hĩc est casus in.l.si penũ.in fi.j.qñ di.le.ce.&.l. ita stipulat⁹.j.de vb.ob.si verò incipit à p̃cedenti dispositiõe duo sunt legata:vt.d.l.si penũ.in prin.sed qa vna p̃statio sufficit,ideo vr̃ vnũ legatũ.vt.l.cũ fine p̃finitiõe.j.qñ di.le.ce.& ita debet itelligi.l.j.§.itẽ si ita.ĩ fi.j.ad le.fal.¶ Dicit̃ hĩc quòd sola pecunia 2 est in obligatiõe.¶ †Quęro vtrũ pen⁹ añ morã sit ĩ obligatiõe ciuili,& naturali?gl.dicit q sic in.l.si penũ.j.qñ di.le.ce.licet alr̃ qdã dicãt.j.ad.l.fal.l.j.§.itẽ si 3 ita.& male.¶ †Quęro vtrũ ipsa penus possit peti? Tex.hic videt̃ dicere q non.& habes gl.in.l.j.§.itẽ si ita.j.ad leg.fal.tãgit̃ in.l.duo societatẽ.§.p so.¶ Cõtrariũ no.j.de act.& obl.l.obligationũ ferẽ.§.fi.sol aut quis vult petere penũ quo ad effectũ:vt ipsam inuito hærede cõsequat̃,& nõ põt:quia cũ post litẽ cote.primũ legatũ nouet̃ p pœnalẽ stipulationẽ, & illa trãsfundat̃ vt hĩc,&.d.l.si penũ.&.l.j.§.itẽ si ita.j.ad.l.fal.patet q nõ põt fieri condẽnatio.& ita debet itelligi hĩc.sed quãtũ ad effectũ ĩducẽdæ morę,vel nouatiõis põt peti,vt.l.obligationũ ferẽ.in fi. j.de act.& ob.quod ibi no.& ita dicit Old.& ita scripsi in.l.ita stipulat⁹.in fi.j.de vb.ob.¶ Itẽ dicit̃ hĩc 4 q qs põt soluere penũ,donec lis cõtestet̃.¶ †Quæro vtrũ post li.cõte.quis offerẽdo penũ liberet̃ à pœna pecuniaria?Rñ.aut lis est cõtestata sup pecunia: & tũc post lit.cõte.ampli⁹ nõ admittit̃ [g] purgatio moræ:vt hĩc ibi,cũ eo lis de pecunia cõtestet̃.ita debet intelligi.l.si in insulã.j.de verb.ob.&.l.si ita quis.§. scia.de ver.ob.& quod ibi no.Sed si lis nõ esset cõtestata sup pecunia:tunc admitteret̃ purgatio moræ etiã post lit.cõtest.quia re⁹ q̃nq̃ offerẽdo id quod petit̃ liberat̃:vt insti.de ppe.& tẽp.act.in fi.&.l.interdũ.§.fi.de vb.ob.licet gl.aliter ibi dicat:& nõ bene. sed in hoc est differẽtia:quia lite cõtestata sup pecunia,nõ sufficeret sola oblatio,vt,l.sed & si alia die.s. de cõsti.pecu.Sed requireret̃ oblatio,& cõsignatio quæ haberet vim solutionis.vt instit.de perp.& tẽpo.ac.§.fi.& de hoc dixi in.l.si in insulã.j.de ver.ob. ¶ Quæro:dicitur hĩc quòd põt purgari mora donec lis

d ¶ Titi fili. Adde Bar.in materia huius.l.in.l. quoties.&.l. quæ dotis.sol. mat.& quod dixi post Bar.in.l.filiæ. C.fami.erc.& no. Bar.in.l.si donationis.C.de colla.& de hoc tex.vide p Bal.in.l.cũ virum. C.de fideicom.& in.l.ij.C.de inoffic. don.& p Bal.in.l. filiæ.in.vij.col.C. fa.erc.& in.l.filiũ. in vj.col.&.iij.ĩ v. vlterius qro.& ad de tex.in.l.cum pr̃ §.pater pluribus. de le.ij.& vide Barto.in tracta.duorũ fratrum.

e ¶ A si diceret.Relictũ iure falcidię habet̃ pro institutione & idẽ voluit Bal.in aut.vnde si parens.C.de ino ff. testa.

f ¶ Vxori. Et hãc.l. limita vt per Bal. in.l.& si post tres. in.xiij.col. cũ seq. in lect.s.si qs cau. & colligit̃ ex no.p Bart.in.l.si insulã. in.iiij.q.de verbo. obli.

g ¶ Non admittitur vide no.per Bart. & doc.in.l.si insulã.in.iiij.co.de ver. ob.& vide.j.proximè.

5 nec lis cõtestetur nisi fortè aliud tps &c.† Quero exẽplũ, qñ est statutũ tẽpus ex mente testatoris? dicit gl. qñ iussit aliqd dari de fructibus futuri anni.
a Ista gl.ª vr̃ expssè tenere cõtra opi. oĩm doct. dicentiũ, φ euẽtus cõditionis quẽ in mora nõ cõstituit. ita tenẽt docto. ĩ. l. in minorũ. C. in q. cau. in inte. resti. nõ est ne. & Guli. de cu. in. l. qd' te. s. si cer. pe. dixi in. l. quoties in diẽ. j. de vb. obli. &. l. ita stipulat⁹. e. tit. sed cõstat φ qñ leganẽ fruct⁹ futuri anni obligatio est cõditionalis, vt. l. j. in fi. j. de cõdi. & demon. malè ergo dicit ista gl. Breuiter vel dicamus φ ista gl. nõ posuit bonũ exemplum, sed est ponendum per. l. nec semel. §. si in habitatione. j. qñ di. lega. ce vel sustinẽdo gl. dic φ hic fructus futuri nõ fuerũt adiecti obligationi. sed executioni. & sic natiuitas obligationis nõ differẽ, vt. l. quidã testõ. s. de leg. j. & l. lucius. de ali. & ci. le. dixi plenè in. l. inter stipulantẽ. §. sacrã. j. de vbo. obli. &
b tunc ista gl. sine scrupulo pcedat.¶ Itẽ dicit ᵇhic φ post litis contestatio
6 nem purgetur mora. Quero† vtrum ante euentũ diei expssę vel tacitæ, vel ante litis cõte. possit purgari mora. Videẽ φ nõ: qa est adiecta pœna, ergo &c. vt. l. magnã. C. de cõtrahen. & cõmit. stip. cõtrariũ dico φ admittiẽ purgatio morę qñ est adiecta pœna tñ secus si eẽt adiecta dies & pœna, vt ibi.
7 Fallit in iudicijs scd'm materiã. l. & si post tres. s. si quis cau. Scd'm† hoc habetis hic qñ principalis dispositio est nouata p pœnalẽ, admittiẽ purgatio morę ante litis cõtest. casus est hic & no. φ si sit adiecta pœna, & dies expressa vel tacita, non admititur purgatio: vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Penus uel penu qando legatur semel tantùm, uel singulis annis non est differentia*
Mora quòd purgetur usque ad litis conte. in legato, uel debito annuo.
2 *Mora non potest purgari post euentum diei, quando dies est apposita causa differendæ solutionis.*
3 *Stipulatio pœnalis, an committatur in omnibus statim quòd cessatum est in una ex pluribus præstationibus?*
4 *Contractus bonæ fidei, an nouetur per stipulationem pœnalem sequentem? remissiuè.*
Legata habent naturam contractuum bonæ fidei.
5 *Statutum quòd extrahenti sanguinem al. cui in platea amputetur manus, nisi soluerit centum, usque ad quantum tempus poterit soluere centum? remissiuè.*

1 Quod si in annos. ¶† Quæro vtrum sit differentia qñ penu vel penus debeẽ singulis annis vel quando semel tñ gl. vr̃ dicere φ nõ in gl. q̃ incipit, sed certe* & tũc ide* &c. posita in præcedenti ver. Illud non vr̃ verũ. nam qñ est vnicũ tñ legatum admittitur purgatio morę vsq; ad litis cõtest. sed qñ est in singulos annos, cum habeat diem non videtur qd' admittatur purgatio pter diem. vt qdam habẽt hic additionem Dy. sed non credo Dy dixisse: quia puto
2 φ admittatur purgatio ante litis conte. nam qd' dicitur,† qñ dies apponiẽ, euentus diei cõstituit quẽ in mora: intellige de die apposita causa differendæ solutionis. secus si causa multiplicãdæ obligationis: vt in legato in singulos annos. nã non est cõgruum φ eodem tpe oriatur actio & mora cõstituaẽ, vt. l. qd dicimus. j. de sol. & ideo admittiẽ purgatio vsq; ad litis conte. vt hic. nisi poneres appositã esse aliã diẽ causa differendę solutionis. vt si dico in annos singulos in paschate: qa post euẽtum diei appositi causa differendæ solutionis non admittiẽ purgatio.¶ Venio ad quartam partem, &
3 quæro† vtrũ qñ sunt plures pstationes statim cum est cessatum in vna, cõmittatur stipulatio pœnalis in omnibus? Breuiter distingue quandoque disponentes vt testator, vel alij contrahentes apponunt dispositionẽ p nomina collectiua: vt puta: si oĩs pecunia data non erit, tũc centũ dabis nomine pœnę: vel in sua quaq; die pecunia soluta nõ erit, tãtũ dabis? quę dictio est nomẽ collectiuum, vt. l. hoc articulo. s. de here. insti. tunc non committitur stipulatio, nisi elapso toto tempore, vt. l. si necessarias. §. si annua. ĩ prin. §. s. de pig. act. Qñq; apponiẽ dispositio stipulatiõis pœnalis, per verba distributiua: vt hic: si aliqua pecunia nõ fuerit soluta termino suo. tãtũ dabis noĩe pœnæ: tũc statim cũ est cessatũ in vna. cõmittiẽ stipulatio pœnalis in toto, vt. d. §. si annua. in fi. Qñq; est dubiũ: qa vtitur vbis simplicibus, vt si solutũ nõ fuerit, tãtũ dabis noĩe pœnę, & tunc videẽ mens disponentis vt statim cõmittaẽ stipulatio pœnalis in totũ. hic est casus no. & mẽti tenẽdus. hic est quartus casus indubitabilis qñ pœna particulariter adijciẽ cuilibet particulari solutioni: de quo sequiẽ. §. qd si in annos. s. proxi. & . l. lecta. s. si
4 cer. pe.¶ Vltimo no.† φ ex hoc reprobaẽ opi. Dy. Fran. & Accur. & Guli. in. l. pdia. s. de act. emp. vbi dr̃ φ cõtractus bone fidei non nouatur per sequẽtem stipulationẽ pœnalẽ. secus in cõtractib⁹ stricti iuris. hoc nõ videtur verum; vt hic, &. l. j. §. item si ita. j. ad le. fal. & l. si penum. j. qñ di. le. ce. nã scitis qd legata habent naturã cõtractuum bonę fidei. vt. l. in minorũ. C. in q. can. in inte. resti. non est ne. & l. seia. in fi. de do. cau. mor. & tñ videtis φ p sequentem stipulationem nouaẽ. qd plenè examinaui in. l. ita stipulat⁹ in vltimis contrarijs. j. de vb. ob. dic vt ibi dixi.¶† Quæro. statutũ dicitᶜ φ si ali-
c qs extraxerit sanguinẽ in platea, amputaẽ sibi man⁹ nisi soluerit centũ, vsq; ad quãtũ tempus poterit soluere ista centũ? Dic vt. l. item veniũt. §. idem rectè. s. de peti. hære. vbi innuit tex. quòd vsq; ad sententiam.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens sagittamenta extrahi extra ciuitatẽ tempore guerræ, prohibet balistas extrahere.*

LEX III.

Qui penum. ᵈEsculenta, & poculenta ad vsum patrisfa. & amicorũ ipsius indefinitè legato penorum continentur, speciale vero legatũ ad ipsius vsum restringitur, & si arida penus legetur, nulla vasa cõprehẽdit. liquida vero vilia tñ vasa cõprehẽdit. & si legatũ penorũ extinguiẽ, & legatũ vasorũ. h. d. ¶ No.
1 tex. ibi esculẽta vtrũ ea quæ esse &c. factũ† est statutũ tẽpore guerre φ nõ possunt extrahi sagittamẽta de ciuitate: vtrũ balistæ possint extrahi? Videẽ φ sic: qa nõ sunt sagittamẽta. Sed cõtrariũ est veritas, qa pariter disponitur de sagittamẽtis & ĩstrumẽto cũ quo sagittamentum emittiẽ. tex. est hĩc. & vide qd per istũ tex. in hac materia dixi in. l. ita stipulatus. in. xij. col. j. de verbo. obli.

SVMMARIVM.

1 *Parata ad uendendum an ueniant in legato.*

LEX IIII.

Nam quod liquide. Item si quis. Nota. text ibi, vasa ãt. & ibi, rapit secũ. h. d. penoris legatũ venalia nõ cõprehẽdit. & si promiscuè vtebatur: tũc ad vsum ãnuũ vena-
1 lia cõtinet. de hoc† an ea q̃ sunt cã vẽdendi veniant, habuistis in. l. generali. §. vxori. s. de vsufru. leg. & l. prędia. s. de fun. istru. & l. pediculis. §. itẽ cum quæreretẽ. j. de aur. & arg. le. & ideo si aliquis vult legare
e apothecã suã cũ omnibus pãnis, dicat: lego ᵉ apothecam cũ pãnis, siue sint venales, siue non. & ita de facto me cõsuluisse recordor.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitatis, uel urbis appellatio finitur muris.*
2 *Ciuitate interdicta, an suburbia sint interdicta. remissiuè.*

1 Si ita. † Vrbis seu ciuitatis appellatio muris finitur: Roma & Perusium & similia cõtinentibus ædificijs. & hęc adiectio vrbana magis qualitatẽ q̃ locũ significat. h. d. de hoc dixi in. l. ij. j. de verb. sig. & ibi plenissimè dixi p hũc. §. est factũ
2 c. si ciuitas, extrà de sentẽ. excõ. lib. vj. vbi dicitur† φ si interdicta sit ciuitas: vtrũ sint interdicta suburbia. Dicatis vt ibi. & dixi plenissimè, in. d. l. ij. j. de verb. sig. Vide gl. q̃ incipit, idẽ ergo dico. & si legaui, ista gl. vr̃ cõtra istũ tex. qa si lego ea q̃ sunt Romæ, significatur locus, vt ea tñ que sunt Romę veniãt: sed si lego penũ vrbanũ, videor significare qualitatẽ: vt oĩs q̃ vbicũq; est veniat: si tñ sit vrbico vsui destinata: vt hĩc, &. j. titu. j. l. ante pe.

SVMMARIVM.

1 *Relatiuum quis uel qui, an restringatur ad speciem præcedentem, uel genus?*

1 Si cui. ᶠIste est valde notabilis, & singularis. §. habes ergo hic† qd relatiuũ qs & q, refertur ad genus & ad speciem exceptam, vel potesi dicere quod hic in dubio relatiuum refertur magis ad genus legatũ quã ad speciẽ exceptã, vt referatur magis ad penũ q̃ ad vinũ.¶ Op. relatiuũ debet restringere id tantũ ad qd referẽ. vt. l. à filio. §. fi. j. de ali. & ci. leg. sed hic ad vnũ solũ referẽ: iõ illud tãtũ restringit. Sed cõtra, imo ad penũ nõ põt referri salua rõne recti sermonis: qa penus est generis fœminini, & relatiuũ est generis neutri.¶ Cõtrà de. l. plautius. j. de arg. & arg. le. So. dictio penus, est oĩs generis vt. s. l. proxi. §. nomen. & ideo debetis habere in tex. omne penum. vt sit generis neutri. sed si habetis oẽm penũ: dicatis qd dictio penũ assumatur diuersis modis. vno modo quòd sit generis masculini, & referaẽ ad dictionẽ omnẽ. alio modo qd sit generis neutri, & referaẽ ad relatiuũ quod. Quæro: q̃ est ratio qd istud relatiuum quod Romę erit, referaẽ magis ad penũ quã ad vinũ. dicit gl. qa in dubio debemus inspicere qd est minus, vt. l. in obscuris. j. de regu. iur. Cõtra istã rõnẽ facit. l. in testamẽtis. j. de reg. iu. glo. non rñdet, alij doct. dicunt: rõ est ista qa qñ excipit vinũ qd Romę erit: istud vinũ qd romę est, est quoddã indiuiduũ respectu penus. & qñ sequiẽ enumeratio indiuiduorũ: restringit significationẽ generis, vt. l. cũ de lanionis. §. cui fundum. s. ti. j. sed nihil est dicere, qa enumeratio indiuiduorũ restringit significationẽ speciei nõ noĩatæ, cõtetæ sub gñe: nõ aũt restringit genus als, vt plenè dixi ĩ. l. qsitũ. §. pe. s. tit. j ideo legatum vini nõ venit qñ restringit legatum penus. videtis hĩc potest esse ista rõ: qa in eadẽ oratione poniẽ aliquid dispositiuè, & aliquid

a ¶ Ista gl. Et vide Bar. ĩ. l. j. ff. de solu. Andrę. Barba.

b ¶ Itẽ diciẽ. Et vide Ang. ĩ repe. l. si ĩ insulã. ff. de verb. ob. & ibi plenè p Bar. Sal. in. l. si pacto. C. de pac. And. barb.

c ¶ Statutum dicit. hoc statutũ est bo. & vide Bar. in. l. seruus quoque. de hæ re. ĩsti.

d ¶ Qui penum. Vide qd' no. p istum tex. & in hac materia dixit Bar. ĩ. l. ita stipulatus. in. xij. colũ. de vbo. obli.

e ¶ Dicat lego, & vide Bal. in. l. in le. C. de leg.

f ¶ Si cui in isto. §. fi. habes tex, sin. qualiter exceptio declarat regulã: & ita ipm vt singularẽ allegat. Imo. in. l. filio terito. de iiu. testa. de qua materia. vide Bart. de vsufru. leg. in. l. generali. §. j. in. l. qũtũ de fun. instru. & nota. in. c. ĩ nostra. de sepul. p gl. & doc. in. l. in his de legi. per Dy. in c. j. de reg. iur. in vj. & p gl. j. i. l. j. de reg. iu. & ĩ. l. generali. §. j. s. allega. & qd' ibi no. Bar. scd'm Imo. ibi & Barto. not. & doct. in. l. actione. C. de trãsa. Imo. in l. si ita legatum. in prin. de leg. j. dicit φ nedũ exceptio restringit regulam sed per ea legatum testringitur, vt hic ẽt si legatũ annulletur: vt ibi per illum text. probatur contrarium.

exceptiuè,dispositiuè omnè penum, exceptiuè pter vinum,vnde in dubio relatiuum debet referri ad id quod ponit dispositiuè,nõ ad id qđ ponit exceptiuè.ita loqt hic.cõtra hoc facit.l.si.§.titia.j.de lib. leg.vbi i dubio verba debèt intelligi esse posita demõstratiuè,nõ dispositiuè sed ego dubito circa hoc.

SVMMARIVM.

1 *Testator legando cameram suã uxori,quid legare uideatur?*

LEX VII.

Penum meam. Facit ista l.ad id qđ quotidie fit.†legat testator vxori cameră suã:quęro quid contineat illo legato. Breuiter non puto φ intelligat camera id est locus, sed intelligo id est res ad cameram paratas,vnde vbicunq; sint res,si tamen ad cameram sint paratæ,veniunt in legato.arg.huius.l.

a ¶ Penũ.Quid contineaẽ.legatũ factũ vxori suæ,de camera sua qd cõtineat, adde Bal.in rubri. C.de verb.si.

De supellectili legata Rub.

SVMARIVM.

1 *Massaritiarum appellatione omnia cõtenta continentur appellatione supellectilis.*

LEX I.

Supellex. Secũdũ cõmunè vsum in vulgari hodie supellectilè nõ nominamus,sed appellamus, massaritias[b] in vulgari:sed supellectilia in literali. Nam ista nomina possunt ex vsu mutari,vt.j.eodem.l.labeo.ideo†quecũq; reperis cõtineri appellatione supellectiliũ,continent appellatione massaritiarũ,vnde si aliquis legat massaritias,non continentur asinus & equus,vt hic.Item quòd appellatione supellectilis cõtineant massaritię,videbitis.j.l.proxi.

b ¶ Massaritias.Ad de Bal.in.l.in legatis.C.de leg.& Angel.in.l.iiij. de leg. j.& vide in.l.pxi.

SVMMARIVM.

1 *Massaritiarum,appellatione non comprehẽduntur arma, nec libri,nec apta ad reponendum,& an appellatione supellectilis ueniat culcitra?*

LEX III.

1 Supellectile. Tex.ibi,Sed sunt q rectè.no.φ libri &†arma appellatione massaritiarum non cõprehendũtur.Idẽ dic de rebus aptis ad reponẽdũ arma vel libros,tene mẽtis:qa sunt quotidiana.Itẽ in hac.l.in prin.habetis φ culcitracõtinetur appellatione supellectilis.Cõtrariũ habuistis.j.deaur.& arg.le. l.argumẽto.§.j.culcitra põt esse de his reb⁹ de quib⁹ põt dubitari an sit vestis:vt ibi. & an supellex, vt hic.sed cõis vsus loquendi nõ habet se vt contineatur appellatione supellectilis,vt hic.

c ¶ Qñq; Princeps. De errore pricipis, &qño,& qñ erret Princeps in iure, vide Bal.in.l.ij.C.si cõtra ius.in.vij.col.

SVMMARIVM.

1 *Error principis quando faciatius?*
2 *Error cõis quando habeatur pro ueritate remissiuè.*
3 *Princeps licèt non sit uerisimile quod erret,tamen errare potest.*

d ¶ Glo.magna.Istã gl.allegat p melio ri de corpore iuris Imo.in.l.si quis in fundi vocabulo.de lega.j.

Sed & de his. Op.de seipso ad seipsum primo dicit qđ nõ debet inspici materia.Secũdò qđ argẽtũ nõ est in supellectili.Sed distinguam⁹ tpa,vt hic dicit Itẽ dicit hic φ error Imperatoris facit ius.Cõtrà:ius nõ põt p errorẽ cõstitui,vt.l.qđ nõ rõne.s.de leg.so.Cyn.variat i so.l.j.C.qsit lõ.cõsue.i quarto cõtrario,& i.l.cõsuetudinis.eo.tit.Finaliter Ia.de are.quẽ sequit Oldr.pclarè dicit iudicio meo.†Qñq; princeps,[c]vel alius q habet ius cõdendi legẽ errat in ipsa legis cõstitutione:qa in veritate nõ intẽdit legẽ cõstituere:sed vtit tanq; sit iam cõstitutũ:tũc nõ facit ius talis error:qa deficit cõsẽsus,vt.l.φ nõ rõne.secũdũ vnã lect.s.de legi.Qñdoq; nõ errat in cõstitutiõe legis,sed in mõ cõdẽdi,seu cõstituendi legẽ:& tũc dic aut errat in cã de pterito:qa dicit Imperator qđ sic fuit iã cõstitutũ,sed erat p dissuetudinẽ sublatũ,ideo statuim⁹ &c.Et tũc error facit ius,tamen tali modo non est trahendũ ad cõsequẽs,vt.l.qđ verò.s.de legi.secũdũ aliã lec.ita possumus intelligere hũc tex.quòd Imperator statuit argẽtũ esse in supellectili,credens sic aliàs esse statutũ cũ non esset.Si verò errat in cã de psenti.si quidẽ esset error talis qui faceret legisæquitatẽ cessarecessaret lex.quia cessaret cã finalis. Si verò error talis causę non faceret æquitatem le-

e ¶ Quæro vtrũ.An cõis vsus loquendi sit propria vel impropria significatio,adde Bar.&Doctò.in rub.de ope. no.nuncia.

gis cessare:tunc valet lex & error ius facit.hoc pbatur.in.l.qui in aliena. §.si is.&.l.is qui putat.s.de acqui.hæred.& ista materia propriè an error cõ
2 munis faciat ius.Item†est alia materia,an error conis habeat p veritate. de qua tractatur in.l.barbarius Philippus.s.de offic.preto.&.l.si arbiter.C. de sent.sed videtur quòd error vnius non faciat ius:sed error cõis sic.vt legibus contrarijs.Sol.hic est error principis quem omnes debent sequi.Sed contrà,quomodo Princeps errat,vt.l.omnium.C.de test.Respondeo non
3 †est verisimile quòd erret,sed errare potest.vide glo.quę incipit,vtebãtur &c.ibi de iurisdi.om.iud.l.si per errorem.sed ibi est error priuati.Item ibi l.ornamentorum.Sol.dic vt ibi:quia ibi etiam est error priuati. nota bene.

LEX IIII.

Instrumenti. Oppo.quòd instrumẽtum non est supellex,vt.l.labeo.§.j.j.eod.sol.id quod hic dicitur instrumenti &c.intellige.f.patrissami.non domus,vel fundi,vt.supra eo.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Communis usus loquẽdi dat significationem rei:& an sit propria significatio.nu. 4.ubi dicitur quòd est guratiua.*
2 *Nemo existimandus est dixisse quod non etiam mente agitauerit.*
3 *Testator cum uult minuere legatum quare statur nudæ eius uoluntati:secus quando uult augere.*
4 *Statutum quòd statuta debeant intelligi secundum propriã significationem,an intelligantur se cundum communem usum loquendi?*
5 *Quantum tempus requiratur ad hoc ut usus loquendi dicatur communis usus utendi,& usus intelligendi,ubi quod tempus.x.annorum.*
6 *Practica probandi communem usum loquendi.*
7 *Testis ad probandum communem usum loquẽdi debet in ratione dicti dicere:quia per dictum tempus audiuit.*
8 *Testis interrogatus super communi usu loquẽdi,quomodo scit,si respondet quòd ita communiter audiuit dicere,probat.*
9 *Communis usus utendi ut dicatur probatus quantum tempus requiratur, quod idem quod in communi usu loquendi.*
Articuli in communi usu utendi,qualiter formentur,& super eis habeant deponere testes?
10 *Testis deponens super communi usu utendi,si interrogatur quot personas uidit uti qualiter respondeat?*
11 *Articuli super communi usu intelligendi qualiter formentur,& super ipsis testes habeant deponere?*
12 *Voluntas defuncti probatur ex communi usu loquendi,utendi,& intelligendi.*
Lex quando dicit quòd opinio omnium sic est,ex suprascriptis probari debet.

LEX VII.

Labeo. Instrumenta domestica ad vsum patrissa.deputata supellectilis legatũ cõprehẽdit, ex propria significatione vocabuli: & ea quæ possunt ex diuersis generibus cõtineri,ex vsu testãtis cõplectunt legato,sed i his q cõstat aliã ipecie cõtinere testantis vsus nõ inspicit.h.d.Diuide hanc.l.ponit cm primò quid sit supellex secundum labeonem.Secundò quid sit supellex scđm tuberonẽ.Tertio ponit dictũ Seruij in his q pñt diuersis generibus cõtineri.Quartò ponit dictũ Tuberonis cõtradicẽtis seruio in vno mẽbro sui dicti.Quintò ponit dictũ iuriscõsulti authoris huius.l.in quo Tubero reprehendit,& dicto Seruij stat.scđa ibi,Tubero.tertia ibi,sed de his.quarta ibi,idẽ Tubero.qnta ibi,sed & si magno.¶ In text.ibi, quare speciem &c.ad quem vsum deputatę sint scđm Dy.¶ Not.text.ibi,non enim ex
1 opinionibus.†qđ cõis vsus loquẽdi dat significationẽ rei.¶ Not.etiã ibi,cę
2 terũ.nemo existimãdus est dixisse qđ non etiã mẽte agitauerit.Dic,sed p vsum patrissa.etiã in rebus quas cõstat alterius generis esse eius mentem habemus:ergo de vbis nõ est curandum,scđm Tuberonẽ.¶ Op.dicit hic qđ argentũ escariũ est alterius generis q supellex.Contrà.j.l.proxi. Solu. verè escarium non est alterius gñis:imo de his de qbus dubitat,& hoc voluit iurisconsultus dũ ponit exemplũ de argẽto escario.¶ Item opp.dicit hic φ ex cõi vsu nõ ex opinionibus singulorum debet inspici.Contrà.opi. cuiusq; inspicit,vt.l.legata.infrà & l.quintus.§.argento.j.de auro & arg.le.
d ga.Huius contrarij timore gl.magna[d] optime loqt hic,& quasi nõ idiget additione aliqua.vide ipsam quæ incipit.f.proprio &c.& ibi aliter.dic vt
3 ibi,& bene.& ibi no.¶ † Quęro quæ est rõ differẽtiæ φ qñ vult minuere: statur volũtati defuncti,secus qñ vult augere? Rñdeo φ diminutio legati sit nuda voluntate defuncti,etiam tacita,vt.l.iiij.j.de adi.leg.Sed dari nuda voluntate non posset:qa qñ incognita verba exprimit, remanet nuda voluntas,vt.d.l.iiij.sol.vt.s.ea.glo.¶ Itẽ ibi.l.si quis.in pri.Solu.vt.s.quia ibi significatio verbi aliquo nõ poterat extendi ad id de quo sensit.¶ Quæro quæ sunt illa de quibus põt dubitari,an sint alterius gñis vel nõ? Vnũ exemplum ponit hic de argento escario:aliud est in culcitra,vt.s.e.l.iij.in princi.coniuncta.l.argumẽto.§.j.j.de auro & argẽ.leg.Item in tapetis, vt s. eo.l.de tapetis cõiuncta.l argumento.§.j.j.de auro & arg.leg.¶ Dicitur
4 hic,†non enim ex opinionibus &c.quęro vtrum[e] communis vsus sit pro-
e pria significatio vel impropria? Rñdeo cois vsus potest esse idẽ cum propria significatione,& nil repugnat.&potest esse φ aliud est propria significatio,& aliud cõis vsus loquẽdi:& tunc non erit propria, sed figurata .l. cum de lanionis.§.asinã.s.de fun.instr.&.h.d.gl.hic, quę incipit.f.proprio &c.ex hoc qđ dicit figurata cõcludit φ nõ est propria.nã figura & imago nõ est propriè id quod figurat:vt.l.ij.C.de iu.aur.an.&.l.imaginaria.j.de regiu.

reg.iur.Prætere a:populus non posset facere q verè
alteret ꝓpria significatio rei,vt.l.ij.de vsufru.earum
rer.que vsu consu.vñ cõcludo,q cõis vsus loquendi
nõ est propria significatio,sed figuratiua.& ista sunt
verba Ia.bu.in quadam sua disputatione.& hoc est
5 vtile ad statuta q̃ dicunt q † debeant intelligi scd̄m
ꝓpriã significationẽ:al's si tale statutum nõ reperi-
a retur.staremus cõi vsui loquẽdi:[a] & recederet̃ à pro
pria significatione,vt.l.librorum.§.qd̄ tñ Cassius.s.
de lega.iij.Et ꝓ huius declaratione habemus videre
tria.Primò cõem vsum loquendi.Scd̄ò cõem vsum
vtẽdi.Tertiò cõem vsum intelligẽdi.& videnẽ idem
prima facie:& tñ sunt multùm diuersa, vt.j. patebit
6 ¶ Quero ergo,† dũ dico cõem vsum loquendi, seu
vtẽdi,seu ĩtelligẽdi,quãti tpis vsus requirit̃?Glos.hic
multum no.vr̃ dicere, quòd reqritur vsus lõgi tpis:
ibi dum dicit,& sic vsitata &c.qui vsus sit p cursum
longi tpis:vt.l.de qbus.s.de legi. & .l. consuetudinis.
C.q̃ sit lõ.cõsue.Circa cõem vsum loquẽdi pone exẽ
plum. Testator habẽs multos equos, legauit alicui
palafrenos suos.dubitat̃ qd intelligat̃ appellatione
palafrenorũ suorũ?Certè debet declarari ex cõi vsu
loquẽdi. Ad declarãdum autẽ cõem vsum loquendi
b formabis articulum.qd̄ à.x.annis citra[b],& p ipsum
tp̃s cõis vsus loquẽdi fuit in hac ciuitate vnde est te-
stator,vel vbi testator cõuersabatur,q equus talis
cõditionis appellaret̃ palafrenus.q autẽ dixi à.x.an
nis citra,& per ip̃m.tp̃s dixi,ꝓpterea q̃.s.dixi: quia
ad hoc vt cõis vsus cõstituat̃,requirit̃ lõgi vsus tpis
qd' dixi,vnde testator est.vel vbi conuersabat̃,pro-
batur in.l.nummis.s.de leg.iij.&.l.si seruus pluriũ.§.
7 fi.s.de leg.j.† Sed quid dicit[c] testis super hoc articulo
c rñdeo:dicet[d] cõtẽta ĩ articulo vera esse.Interrogatus
d quõ scit.Dicet:quia p dictũ tp̃s in dicto loco audiuit
equum talis cõditionis ab oĩbus tractãtibus de hoc
palafernũ vocari.quare dico audiuit,rñdeo qa rõ te-
stis debet cõcludere id quod p sensum corporeũ cõ
e prehenditur[e], vt.l.qui testõ.§.fi.s.de testa. & de his
quę in testõ delen.l.j.in prin.& ideo si testis interro
gatus qũo scit,rñderet,& diceret:quia sic cõiter dici
tur,nec apponeret se audiuisse,nihil concluderet:qa
nõ testificat̃ aliquid q suo sensu perciperet. facit qd̄
8 no.Inno.ĩ.c.cũ cãm.extrà de testi.¶ Sed q̃ro:† quid
si testis interrogatus qũo scit,rñdet quia sic cõiter au
diuit dicere,& nõ repetit dicto tpe,vel in dicta ciui-
tate,ꝓbat ne?Videt̃ q nõ.licèt em̃ primò dixerit ar
ticulũ verũ esse:tñ in rõne tp̃s & locus nõ videtur re
petitus.arg.l.qui fundũ.s.de cõtrahen.emp.Crederẽ
cõtrariũ salua meliori deliberatione:quia si rõne di-
cti intelligimus de alio loco vel tpe,quã in dicto dixe
rit:reperit̃ qd̄ dixerit diuersa & varia?quia locus &
tp̃s diuersitatẽ inducunt.& ideo debet puniri pœna
f falsi[f],vt.l.cos.j.de fal.&.l.qui falso.s.de test.iõ ne inci
g dat in falsitatẽ,debem⁹ rõnẽ supplere[g] inquãtũ possu
mus,vt in.c.cũ tu.extrà de testi.& in prima cõstitu
9 tione.C.in.§.quibus.¶ Secũdò q̃ro,† de cõi vsu vtẽdi
quanti tpis debet esse.s.dictũ,est & pone exẽplum
ĩ.l.qd̄ si nolit.§.quia assidua.s.de ędili.edic.&.l.exce
pto .C.loca.& ibi ponunt̃ plura exẽpla.&.C.de agri
& censi.l.domini prædiorum libr.xj.&. l. si prius.§.
j.j.de aqua plu.arcen.Articul⁹ formabitur sic quod
à .x.annis citra:& p ip̃m tp̃s cõis vsus fuit in ciuita-
te ista,q ille qui emeret pannũ de lino,haberet ad
mẽsurã brachij maioris.qualiter deponet testis?Re-
spondeo:dicet cõtẽta in articulo vera esse.interroga
tus qũo scit,dicet:qa sic vidit vti emẽtes & venden-
tes in dicta ciuitate à.x.annis citra,& p ip̃m tp̃s.hic
possent formari.q.supradictę quas omitto.dic vt.s.
10 ¶ Sed q̃ro:† si ĩterrogat̃ quot p̃sonas vidit vti.q̃ro
de quot debeat deponere?Rñ.stat̃ arbitrio iudicis.
nã si qdẽ est factũ quotidianũ,reqrit̃ q talis vsus sit
fact⁹ à multis p̃sonis.sin verò nõ est factũ ita quoti
dianũ,nõ reqrit̃ factũ à multis p̃sonis,vt.l.cũ qdã.§.
qd̄ dicit̃.s.de acq.hæ.cũ gl.q̃ ĩcipit,multorũ opi.&
ibi dixi.& aduerte qa oportet q dictũ testis cõclu-
dat qd' à p̃ria die qua vidit cõcurrerẽt isti.x.anni.
& etiã si poneret in articulo,eẽt cõsultè factũ vt di-
cim⁹ in materia q̃ sit lõga cõsuetudo.sed qd si testis
dicit se hoc vidisse fieri à multis personis,sed de no
minibus nõ recordat̃,rñdeo sufficit,vt.l.testiũ.C.d

11 testi.¶ Tertiò quero † de cõi vsu ĩtelligẽdi.de quo po
h ne exẽplũ p.l.in vsu.j.de verb.sig.vbi[h] plurale poni-
tur ꝓ singulari.Itẽ pone exẽplũ ĩ vulgari sermone:
si el figliolo mio se moresse,bona mea deuenãt in ta
lẽ,hæc verba scd̄m cõem vsum.intelligẽdi intelligũ
tur.i.si fili⁹ me⁹ decesserit sine liberis.Articulus de-
bet formari qd̄ à.x.annis citra & per ipsum tp̃s cõis
vsus intelligendi fuit,qd̄ talia verba.si el figliolo mio
se moresse.intelligãtur.i.si filius sine liberis decesse-
rit.Sed qd dicet testis?rñdeo dicet cõtenta in articu-
lo esse vera.& interrogatus quomodo scit: dicet :qa
p totũ tp̃s ĩ dicta ciuitate audiuit ab oĩbus hoĩbus
loquẽtibus de hoc,qd̄ ista verba sic intelligebantur
ex hoc qd̄ dicti hoĩes dicebant sic se intelligere. sta-
12 tim sequit̃ q sic intelligebãt:qa† nemo* existiman-
dus est dixisse* qd̄ mẽte nõ agitauerit vt hic,& sic de
intellectu testificant̃ ex sensu corporeo.Ex istis tri-
bus q̃nq; ꝓbat̃ defuncti volunats.vt.l.cũ de lanionis.
§.asinam.s.de fun.ĩstru.Itẽ cum lex dicat.q opinio
omniũ sic est,q debet ꝓbari,vt.l.si arbiter.s.de ꝓba
quomodo ꝓbat̃?respondeo probando aliqd ex su-
pradictis,probatur communis opinio.

SVMMARIVM

1 *Testator si legat omne aurum & argentum quod ipse habet, utrum debeatur pecunia?uide in fi.* LEX VIII.

Cum quidam. Hęc lex tra-
ctat aliquan
tulũ de materia.l.q̃sitũ.§.pe.s.de fun.in
stru.& est fortissimũ cõtrariũ.& breuiter
hoc intẽdit Argentũ escariũ,& potoriũ ĩ appellatiõe
suppellectilis non continet̃,nisi ex vsu patrisfa.illud
significet̃.h.d.C cõtra hãc.l.op.q̃n fund⁹ & ĩstr̃m le-
gãt̃ scd̄m opi.quã tenui vobis:cedit instr̃m fundi, &
patrissa.& sic omne argẽtũ escariũ,& potoriũ, vt.s.
de fun.instr.l.q̃sitũ.§.sed si fund⁹.Dicit gl.qd̄ hic cõ
tinet̃ instrumẽtũ ptarissa.sed qa adiecit,& suppelle
ctili,vr̃ velle q nõ cõtineat̃ aliud q̃ sit in supellecti-
li.istud nõ videt̃ bñ dictũ:qa cũ enumeratio specie-
rũ adijcit̃ nomini,vel verbo,vel participio significa
tiuo tpis:tũc nõ restringit genus,vt.l.si mancipia.s.
de fun.instr.hic aũt adijcitur nomini,vnde non re-
stringit genus.Sed credo q glo.bene dicat,& rñdeo
ad cõtrariũ,qa hic legauit domũ cũ omni iure suo.i.
domũ cũ oĩ instrõ suo.s.domus.vnde in gñe p̃ceden
ti instr̃a patrissa.nõ cõtinebant̃,sed solum instr̃a do
h mus.Itẽ in specie.i.in supellectili nõ cõtinetur istud
argẽtũ escariũ potoriũ:meritò non debet̃ ar.ad hoc
s.de fun.instru.l.ville.§.j.vel dic tenẽdo gl.q̃ est.C.
de ver.sig.l.ij.q̃ dicit legãdo fundũ & instr̃m: nõ cõ
tinet̃ nisi ĩstrumẽtũ fundi sub genere p̃cedẽti si non
continetur,meritò nõ debet̃.¶ Quero:† testator le-
gauit vxori oẽ aurũ & argẽtũ quod ipse habet:vtrũ
debeatur pecunia?tex.est in.l.cum aurũ.in princ.de
au.& arg.le.concordat.l.quintus.§.j.eo.titul.

SVMMARVM

1 *Scripture authorum quæ probent.* LEX IX.

1 Legata. De his plenissimè dixi vo
bis.in.l.quęsitum.§.pe.s.de
fun.instr.¶ † Quero vtrum scripturę au
thorũ ꝓbẽt?Distigue q̃dã sũt scripturę
i & authoritates approbatę ab ĩpatore vl' summo põti
fice:& istis ẽ credẽdũ vt authẽticis.vt.l.j.s.si cer.pet.
&.l.leges.C.de legi.¶ Quædã sunt quæ nec impro-
batæ sunt,nec reprobatæ: & tunc subdistingue:aut
ꝓcedunt enũciatiuẽ:& stat̃ eis si repit̃ q antiqui ste
terũt,vt ꝓbat̃ in.l.census & monumẽta.s.de ꝓba.&
c.cũ cãm,extra de ꝓba.q̃dã sũt q̃ ꝓcedũt determinã
do,& decidẽdo:& tũc videndũ est qd studia teneãt:
& tũc eis credit̃,vt.l.septimo mense.s.de sta.ho.q̃dã
sunt q̃ nõ approbãt̃ a studijs,nisi inq̃tũ rõne ꝓben
tur:vt sunt dicta mg̃ralia,vt.l.j.C.de legi.

SVMMARIM.

Alienare uidetur qui pro tanta pecunia pignorat,quod non est uerisimile eum luiturum.

Supellectili. Hic est bon⁹ casus.¶ Not.
qd̄ q̃n res est pignorata ꝓ
tãto pretio,q debito nõ vult eã habere:p̃sumit̃ credi
toris.vt.l.an̄pe.in prĩc.s.de leg.iij.& p hoc dicim⁹, ꝓ
hibit⁹ est aliqs alienare quibusdã p̃sonis:si nõ alie-
1 nat,† sed pignorat pro tanta pecunia quod nõ est

a ¶ Cõie vsui loquen
di.ĩ statutis stamus
cõmuni vsui loquẽ
di.Adde glo.no.in
c.nõnulli.de rescri.
ĩ.c.cupiẽtes,de ele.
ĩ.vj.& qd' not. Io.
an.in.c.fundamẽta
e.ti. fallunt tñ ista
in statutis pœnali
bus:vt cõiter tene
tur ĩ.d.rub.de ope.
no.nun. licet Bart.
ibi cõtra adde not.
p eũ in.l.j.de su.&
legi.hęre.&.ĩ.l.oẽs
populi ĩ ĩterp̃tatio
ne declaratiua. de
iusti.& iu.&.c.ex li
teris.cle.j.de spõ.&
latius Bal.ĩ.d.l.oẽs
populi &.in.l. non
dubiũ.in.iiij. colũ.
C.de legib.si tamẽ
statutũ debet intel
ligi ꝓpriè,nõ reci-
pit intellectũ à cõi
vsu loquẽdi scd̄m
Bartol.hic & vide
Bal.ĩ.d.l.oẽs popu
li in vlti.col. & ibi
dixi & Barto.in.l.
cum de lanionis.
ij.asinã.de fun.ĩstr.
oĩs intellectus q nõ
sonat ĩ auribus po
puli,dicet̃ eẽ extra
neus.scd̄m Bal.de
pa.constã.in versi.
sñiam.al's,pœnam
col.xj.

b ¶ Decem annis ci
tra.No.q cõis vsus
ꝓbat̃ p decenniũ.
adde Bal.in.l.ij.al's
iij.C.si aduer.rẽ iu.
& Bar.in.l.j.in pe.
col.C.de digni.libr.
xij.

c ¶ Sed quid dicet.Et
vide Io.ĩ.c.cũ tu.de
testi.vbi no.excla
mat de hoc dicto.
Andrę.Barb.

d ¶ Rñdeo dicet.Vi
de qd' no.Bal. in.l.
ij.C .si aduer.rẽ iu
ni.vbi per iste dicit
q sufficit qd' quis
se ĩ cõi gesserit vt
patremsẽ.per.x. an
nos.

e ¶ Comprehẽditur.
itẽ vr̃ sufficiẽs dice
re hoc audiuisse à
senibus,scd̄m Bar.
in.l.si chorus.§.j.de
le.iij.

f ¶ Pœna falsi.adde
q no.Bal.ĩ sil'ĩ.l.fi.
C.de re.cre.ĩ priuc.

g ¶ Rationẽ supple
re.No.in redditiõe
rõnis testis:ĩtelligi
tur repetitũ tp̃s &
locus.& adde Bar.
in tract. de teste,
quẽ etiã refert Bal.
in.l.edita.ad fi.C.
de ed.ẽ & Bal.in.l.
nulla.s.de leg. & ĩ
l.testiũ.& in.l.solã
C.de testi. & tex.
& qd̄ ibi no.habet̃
iij.qõ.ix.c.nihilo
minus.& tenet ibi
Bal.ĩ.d.l. testiũ. C.
de testi.in. viij.col.
secũdum Nico.de
mat. q licèt testis
dicat, nõ recordor
de loco,licèt de eo
sit ĩterrogat⁹,tamẽ
ꝓbat,licet gl.ibi te
neat qd̄ debeat de
ponere de loco. &
istis adde not. per
Bart.post gl.in.l.ij.
de aqua plu. arcẽ.
& id qd̄ ibi dicit
Bal.in.l.de quibus.
quem no.Bar.seqt̃
s.de lega. & in.l.
apud antiquos. C.
de fur.

h ¶ Aut Bar.equiuo
cauit in inductiõe
l.vsu.de verbo.sig.
aut corruptus ha-
bet̃.certum em̃ est
ibi iurisc õ.numerũ
singularẽ ꝓ plura-
li ponere.dũ dicit
multũ hominẽ, &
piscẽ vilẽ.verũ est
qd̄ Accur.in gl.di
cit ecõuerso,plura
le pro singulari po
ni Alexan.Loseus
Auilianus.

i ¶ Legata & vide
doc.in.l. manumis
siones. ff. de iusti.
& iur.And. Barb.

a verisimile ipsum luiturũ videtur alienare[a] .de hoc ẽ
in vsibus feudorũ in.c.j. §.aut si libellario qbus mo.
feud. amit. LEX XII.

Q Vemadmodum. De hoc
*habeẽ*ĩ.l.vrbana familia.de verbo.sig.
&.s̃.de leg.iij.l.seruis vrbanis.

SVMMARIVM.

1 *Massaritiæ non debent publicari, cum publicatur domus.*

LEX XIIII.

F Vndo. Vidistis.s̃.de fun. instru.
1 l.ij.§.dotes.¶No.[b]†qđ si
b debet publicari domus:nõ tamẽ debent
publicari massaritię.

a ¶ Videtur alienare. Not. casum ꝙ q pignorat videẽ alienare.& vide casum ꝓpriè in.l.qui habebat.de leg.iij.

De ali. & ciba. lega. Rubrica.

Dictũ est.s̃.de legatis in genere.Itẽ in specie â titulo
de an.leg.vsq; huc.Sed qa circa legata alimentorũ oc
currũt dubia:ideo ponitur rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Aqua uenalis debetur ei cui alimenta sunt relicta*
2 *Alimenta si sunt relicta in his quæ mẽsuratim præstari debẽt, & si præstarẽtur corrumperẽtur, æstimatio debetur secus si non corumperentur: quia debetur ipsa species.*
Practica petendi alimenta præterita: & petendi alimenta futura.
3 *Alimentis legatis debetur pretium portaturæ aquæ si legatum sit factum nobili: secus si non nobili.*
4 *Alimenta si sunt præstanda in pecunia, hæres portat ad domũ legatarij: si uerò præstãtur in alia re in cuius portatione debetur expensa; tunc in domo hæredis præstantur.*
5 *Gabellam soluit hæres prestare debens alimenta, si pro his rebus quas hæres necesse præstare debet soluitur: secus si personæ imponatur.*

PROMATES.
b ¶ Not. Quid inferat Oldra.consilio cxxj.

LEX I.

1 S I alimenta. Legato †alimẽtorũ cedit
aqua q̃ est venalis.h.d. ¶ Quærit
2 gl.vbi sunt regiões vbi aqua venũ
dari solet.Dic vt in glo.¶†Quero
vtrũ debeaẽ aqua vel æstimatio ei⁹
& idẽ q̃ro in oĩbus alimẽtis.& videtur quòd æstima
tio,vt.l.mela.§.qdã.j.e.In cõtrariũ ꝙ debeaẽ species,
nisi pecunia specialr̃ sit legata,vt.l. cũ hi.§.si cui.s̃.
de trãsac.& vr̃*facere*tex.C.de ero.mil. anno.l.j. li.
xij.&.l.nulli.e.tit.Rñdeo,vos scitis ꝙ alimẽta debent
p̃stari mẽstrua,vt.l.fi.s̃.de liber.agn.&.j.e.l.pecunię
in fi.& ibi dicã Mõ ad ꝓpositũ q̃dã sunt q̃ si ꝓ toto
mẽse p̃starenẽ corrũperẽẽ:vt aqua, carnes, & silia:in
istis debeẽ æstimatio non species,vt.d.l.mela.§.qdã.
j.eo.Quædã sunt q̃ si soluerenẽ ꝓ toto mẽse nõ cor
rũperenẽ:vt frumẽtũ:& tũc nõ debetur æstimatio:
sed ipsa spẽs,vt.l.cum hi.§.si cui.s̃.de trãs.sed debet
solui ꝓ toto mẽse.vt.d.l.nulli.& ex hoc hẽs qd pete
re debeas qñ petis alimenta futura.qd aũt qñ petis
3 præterita?dicã in.l.libertis quos.§.j.j.ti.j.¶†Quæro.
videtis quod debeẽ æstimatio aquę.qd de p̃tio por-
taturæ:an veniat in legato alimentorum,& idem de
prætio haustus?rñdeo inspicienda est cõditio p̃sona
rũ qbus legaẽ.nã si legaẽ nobili p̃sonæ,venit.sed si le
gatur vni famulę q̃ ipsamet põt portare:tũc non de
beẽ pretiũ portaturæ,vt.l.pe.§.fi.j.de cõdi.& demõ.
4 &.l.mæuia.§.fi.s̃.pe.ãn.le.¶Quæro†vbi debẽt præ
stari alimẽta.Ista qõ potest intelligi duobus modis.
Primò, an debeãt p̃stari in loco vbi est hęres:an vbi
est legatarius.de quo est gl.in.l.cũ hi.§.in causa.s̃. de
transa.q̃dicit,ꝙ debet p̃stari vbi hęres habet domici
liũ,nisi aliud appareat ex volũtate testatoris.ꝓ quo
facit.l.sed & si susceperit.§.j.s̃.de iudi.&.j.eo.l.iij.&.l.
titia seio.in prin.s̃.de la.ij.facit.l.cũ res.§.j.s̃.de leg.j.
c &.l.qđ legaẽ.cũ suã gl.de iud.Scđò põt intelligi[c] an
hęres debeat portare ad domum legatarij:vel lega-
tarius debeat ire ad domum hęredis.Rñd. quandoq;
ꝓ alimẽtis p̃staẽ pecunia,vel aliud qd in quo ĩ por-
tatiõe nulla ẽ expẽsa,& tũc hæres portabit ad domũ
legatarij,vt.l.itẽ illa.s̃.de cõsti.pe.q̃dã sunt in quorũ
portatiõe venit sumpt⁹,vt frumẽtũ:& ista debet hr̃s
dare in domo sua,& legatarius postea portabit,vt.l.
prouincialium.in fi.C.de ero.mi.ann.li.xij.l.j.§.pe.s̃.

c ¶ Põt intelligi. Adde Bal.& Mo.in.l.cũ filius.§.fi. de v.ob.In cõtrariũ placet opi.Bar.nisi als legatũ redderẽ inutile,p.d.l.sed & si susceperit.§.j.cũ seq. de iudi.& sic remanet qđ erit differẽtia inter legata alimentorũ, & alia legata.vide Bar.in.d.l.itẽ illa.in fi. prin.& hic adde Imo.in c.ĩdicãte.ĩ.iij. char. de test.p Ang.in.l.cum hi.§.vltĩ.ff.de trãsact.

de peri.& cõ.rei vẽd.vbi emptor debet portare,&.s̃.
de vi.tri.& ole.le.l.si hæres dãnat⁹.& de quolibet ibi
1 dixi.¶†Quæro qd de gabella[d],an debet soluere hæ
d res?Rñdeo qdã sunt gabellę q̃ ĩponunẽ ꝓ rebus quas
hęres habet necesse pręstare:& tũc hæres debet eam
soluere,vt.l.cũ in p̃les.§.pe.s̃.loca.& ibi est text. q̃dã
gabellę imponunẽ p̃sonę nõ contemplatione rei: &
tũc cũ gabella nõ sit de his quę p̃tinent ad alimẽta,
nõ debet hęres pręstare,vt.j̃.eo.l.legatis.& ibi dicã ꝙ
no.&.l.verbo victus.j.de verb.sig.

d ¶ Quid de gabella, an hr̃s p̃stet gabellã faciũt no.p Bal.in l.acceptã. in,. xv. qõ.C.de vsu.& adde, Imo.ĩ.c.ĩdicante.ĩ.iij.char.de test.

SVMMARIVM.

1 *Verba præteriti, uel præsentis temporis, in his quæ ex mera uoluntate testantis dependent trahuntur ad futura.*
2 *Serui legati, ut manumittantur, quòd ueniant appellatione libertorum. & in summario.*
3 *Alimentorum præstatio continet duas obligationes, unã personalem quæ non transit ad singulares successores: aliam hypothecariam quæ ad quencunque transit.*
4 *Verbum deuolui, an sit directum, uel obliquum?*

LEX II.

S Iquis. Appellatiõe libertorum suo
rum,cõtinentur serui legati,
vt manumittanẽ. Itẽ bona transeunt ad
c quẽlibet cũ onere alimẽtorũ.[c]hoc dicit.
¶ Opp.extra gl.dicit hic ꝙ appellatione libertorũ
suorum continetur serui legati, vt manumittantur,
1 Cõtra de.l.si ita.j.ti.j.Solu.†verba cuius sint præteri
ti,vel p̃ñtis t̃pis referunẽ ad futura,ĩ his q̃ ex mera vo
luntatis testantis depẽdent,vt.l.talis scriptura.in fi.s̃.
de leg.j.& ibi,dixi.Cũ ergo relinquere libertatem di
rectò,& p fideicõmissum sit ĩ potastate testantis:er
2 go &c.Vel aliter dico†ꝙ hoc ꝓnomẽ suus, verifica
tur in eo qui est postea libertus,si tempore testamẽ
ti erat seruus:qa tunc seruus erat, licet non libertus.
hoc ꝓbatur in tex.l.talẽ.§.fi.s̃.de hęr.insti.¶ Secun-
dò op.& nunc intro glo.& vr̃ ꝙ serui postea manu-
missi nõ veniant,vt.s̃.de leg.iij.l.pr̃.§.duobus.Solu.
glo.quę incipit,isti liberti &c.Hoc verum est in his
q sunt postea manumissi ex volũtate testatoris. als
secus,vt diciẽ hic:licèt bona sint ad fiscũ deuoluta:
tñ debenẽ alimẽta.¶ Oppo.de.l.fi.§.s̃.de cõtrahen.
emp.Sol.gl.hic*loquitur*in successore vniuersali:ibi
in singulari.ita dicit gl.vl'alr̃ p̃t dici,vt no.in.l.hacte
3 nus.s̃.de vsufr.&.l.luci⁹.j̃.eo.Sed aduerte:†qa in ali-
mẽtis sunt duę obligatiões:vna p̃sonalis:& illa non
trãsit cõtra singulares successores,vt.d.l.fi.§.fi.de cõ
trahẽ.emp.& ita loqẽ prĩa so.alia est obligatio realis,
& hypothecaria,& illa trãsit cõtra quãcũq; successo
rẽ,vt no.in.l.lucius.j̃.e.&.l.Cai⁹.de an.le.&.d.l.fi. de
4 cõtrahẽ.emp.& ita loqẽ scđa so.¶ Quero vtrũ ṽbũ
deuolui,sit obliquũ vel directũ,vel cõe?ꝙ sit directũ
ꝓbaẽ in.l.si ĩfanti.C.de iure deli.ibi, deuolutas &c.
Et ĩ.l.de emãcipatis.C.de leg.hęre. In cõtrariũ qđ
sit cõe,ꝓbaẽ ꝙ si testator dicit si talis hęres meus mo
riaẽ,bona mea deuoluanẽ ĩ talẽ tũc vr̃ p regulã ꝙ il
lud ṽbũ qđ ẽ aptũ eẽ directũ & obliquũ,ẽ cõe.vt di
cit gl.ĩ ṽbo fideicõ.ĩ.l.p̃cib⁹.C.de imp.& alijs subst.
& tex.in.l.iã hoc iure.s̃.de vulg.& pup.subst.§.& ex
p̃ssius ĩsti.de pu.substi.§.fi.sed istud verbũ ẽ hmõi:
ergo &c.vt hic patet in gl.q̃ nõ curat vtrũ fiscus sit
successor singularis,vel vniuersalis.tene menti.

e ¶ Onere alimẽtorũ Et vide Bar.in cõs. inci.qdã sibi filios in.ij. colum.& per Imol.& Pau.de ca. in.l. nihil.,de leg.j. cõs.Bar.est.ccxj.in codicibus nouis. Alex.Loseus.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio testatoris & iudicis æquiparantur.*
2 *Hæc lex in casibus inquibus usuræ permittũtur nõ corrigitur.*
3 *Executor datiuus tenetur satisdare, & quibus casibus teneatur testamentarius?*
4 *Alimenta non præstantur ubi est alimentarius.*
5 *Legatum non remanet apud nudum executorem, siue deficiat de iure, siue de facto.*
6 *Alimenta petuntur officio iudicis, & competit debentibus recipere alimenta. nu. 8.*
7 *Officium iudicis oritur quando uerba diriguntur ad iudicem, & conditio ex.l. quando ad iudicem non diriguntur.*
9 *Hæredes eorum qui recipere debent alimenta, illa petere possunt.*
10 *Vnus ex pluribus recipere debentibus alimenta, potest petere si uult & alius non.*
11 *Officium iudicis pro alimẽtis potest simpliciter implorari, & etiam alternatiuè.*
Iudex potest prouidere ut alimenta præstentur per tempor

Iudex

13 Iudex laicus pro alimentis laico relictis, cognoscit: pro alimentis pauperibus relictis ecclesiasticus & laicus.
14 Clericus & laicus si pro uno facto conueniuntur ecclesiasticus & secularis simul cognoscunt.
15 Alimenta si pluribus à pluribus debentur, diuisio non potest fieri, nisi iudicis authoritate.
16 Statutum quòd in causis damnorũ datorum sufficiat probatio per iuramentum, extenditur ad incidentia.
17 Procurator satis est quòd citetur, ut peruenire possit ad primum decretum.
18 Vniuersitas potest collectam imponere pro debito. Item cogitur creare syndicum.

LEX III.

* Pro concordia. Aduerte q̃ hr̃des plures q̃s relinquũtur obligati quorũ vnus est clericus, alij verò laici, debet oẽs cõueniri corã iudice ecclesiastico, tãq̃ magis digno, quia magis dignum trahit ad se minus dignũ.c.q̃d in dubijs de cõsecr.vl' alta. p gl.i.c.cõtigit. de rbi.cũ si. Ita voluit Bar.i.l. pcipimus. C.de appel. §. penul. vbi Alex. contra eũ allegat̃ tenere i hac.l. solet. Tu dic Bar.i.d.§.pe. debet itelligi scd̃m q̃d se decclarat i hal. solet. vt loquat̃ q̃n agitur de cã pia q̃ venit tractanda corã iudice ecclesiastico. vl' aliter nõ discordat secũdum vlti.opi.à qua vr̃ recedere: q͂a nõ stat sup illa q̃ ambo cognoscãt, licèt dicat q̃ nõ debet cõpelli laici p iudicẽ laicũ vt litigent corã ecclesiastico, & sic coget ad ꝓrogãdũ iurisditionẽ. Licet in hoc vltimo repħẽdat̃ per Matesilanũ q̃ sensit hãc cõtrarietatã in suo no.cxliiij. in ci.No. q̃ si i cã &c. q̃d adde ad nouissi.l.ij.C.de iudi.& i.l.q̃dã existimauerũt.ff.si cer.pe.q̃ referunt Bal.ibidem.

a ¶ Datiuus. Adde q̃d Io.an.i addi.ad spe. i.§.nũc vo aliqua i vs.datiui. dicit q̃d executor nõ dat̃ a iudice: sed q̃d hic dicit, est q̃dã ꝓuisio q̃ fit cõtra difficultatẽ ꝓuenientẽ ex pluralitate hęredum illius q̃ legauerat.

b Quęro dicit̃. Et facit gl.not.in.l.si soror.C. de collatio. And.Barba.

Solent. Si pluribus à pluribus alimẽta debent̃, fiet diuisio pstatio ni s: vel vnus q̃ prestet, elegitur. Itẽ executor datiuus a cogẽ satisdare.h.d. lex mirabilis & singularis: licèt & alibi de hoc fiat mẽtio. & diuiditur i tres partes. Primò ponit duo dicta. Scdò probat illa p vnũ rescriptũ T ertio ꝓbat paliud rescriptum. secũda ibi, exemplũ. tertia ibi diu. ¶ Aduer
1 tatis no.† q̃ diuisio testatoris & iudicis ęqparant̃. cõcor.l.iij.s̃.de admi.tut.&.l.seru hac lege.j.de manumis.&.s̃.de pig.act.l.nõ ẽ ¶ Scdò no. q̃ vbi nemo executor datat̃ à testore, iudex põt ipm dare. ¶ Tertiò no. q̃ executor debet satisdare. ¶ Op.& vr̃ q̃ libert nõ veniat in diuisionẽ vñ ob.l.carmelia pia.j.de iure patrona.&.l.q̃dã.s̃.fa.ercisc.gl.dicit, nõ venit in diuisio nẽ iurispatro.vel libertorũ, vt.ll.cõtrarijs.sed prestatio alimẽtorũ sic, vt hic. ¶ Itẽ op.extra glo.hic dicit̃ q̃ debet dari pecunia ex cuius vsuris liberti alantur. Contrà, vsurę sunt ꝓhibitę.vt.l.cũctos populos. C. de sum.trini.& auth.ad hæc.C.de vsuris. ideo nullũ
2 videt̃ cõsiliũ huius.l.Sol.†fateor quod quoad vsuras ista lex corrigit̃, sed eatenus quatenus vsurę permittuntur remanet incorrecta: nã põt hęres pecuniam mercatoribus dare, vt cũ ea lucrent̃, & cũ eo lucro liberti alant̃, vel iudex põt assignare podere: vt ex eius fructibus alant̃ licitè, vt.c.p vestras.extrà de dona.in
3 ter virũ & vxo. ¶ Opp.hic dicit̃† q̃ executor debet satisdare. Cõtra de.l.diu.j.si cui plus q̃ p.l.falci gl. soluit in cõtrario.tu.distingue sic: q̃dã sunt executores legitimi: & isti nõ debẽt satisdare: vt epi, vt.l.nulli.C.de episc.& cle.q̃dã sunt datiui, & illi satisdãt: vt q̃dã sunt executores testamẽtarij: & isti nõ.i satisdãt, hic vt.d.l.diu.fallit i duobus casibus primo si executor cepit eẽ nõ soluẽdo, vt.l.liberto.§.largi.s̃.de an.le. Itẽ fallit si à testatore aliq̃d cõmodũ sentit vt.l.si à pluribus.s̃.de leg.j.l.pecuniæ.in scdo casu.j.nã ibi sentit cõmodum à defuncto: q͂a est hæres ꝓ parte.& ibi p Dy.in.d.l.si à pluribus.s̃.de lega.j.&.l.q̃dã.§. penul. eo.ti. ¶ Itẽ op.dicit̃ hic q̃ cauet de reddendo portionem decedentium, & deportatorũ: & sic innuit quod per deportationem perdantur alimenta. Vnde ob.l. is cui.j.eodẽ.&.l.eas.&.l.legatum.s̃.de ca.di.Sol. glo. hic nõ dicit̃ q̃ legata desinãt deberi, sed dicit, quòd per deportationẽ desinant posse præstari. ita dicit glo.quæ incipit, vt per deportationẽ &c. Ex qua so
4 lu.†habes quod alimenta non debent prestari vbi est
5 alimentari.† Itẽ no.ex ista gl. q̃ siue legatũ deficiat de iure, siue de fcto: nõ remanet apud nudũ executorẽ.q̃d tene mẽti. Secũdo modo soluit.gl. q̃ hic fuerũt alimẽta relicta sub cõditiõe, dũ erit in ciuitate. modo desinit esse in ciuitate. nõ curo. Dicitur hic in fi. q̃d onus cęterorũ q̃ nõ sunt soluẽdo. nõ ptineat ad alios. Cõtrà, nã bona defuncti sunt tacitè obligata ꝓ alimentis, vt.j.e.l.lucius.& dixi.s̃.eo.l.j.ergo hæredes incipient teneri per hypotecariam pro legatis. Respõdeo. hypothecaria ꝓ legatis nõ cõcernit bona hæredis, nisi quatenus esset actio psonalis, vt.l.j.in fi.C.cõmunia de lega.& sic vnus pro alio non tenetur.
b ¶ Quęro: dicitur b hic q̃d iudices solent hoc facere.
6 Quæro† quo iure hoc petatur à iudice? Respondeo, quòd iudicis officio petitur: q͂a vbicunque verba legis diriguntur ad iudicem, competit officium iudicis, vt.l.quod si minor.in fi.suprà de mino. coniuncta.l.j.eod.tit.sed hæc verba diriguntur ad iudicem: vt hic ibi, solent.*& vnum eligere.*&c. Et ibi, qua de causa.*puto &c. Ideo implorat̃ officiũ iudicis, nõ
7 cõdictio ex.l.q̃d not.†, ppter statutũ q̃d dicit, ptãs & capitaneus sic faciat &c. Nam ex isto statuto orit̃ officiũ iudicis. Si verò verba nõ referuntur ad iudicẽ: tũc oritur cõdictio ex lege, vt.l.j.s̃.de condi.ex.l.
8 ¶ Quęro cui competit istud officium iudicis?† Rñ. competit libertis, seu his qui debet recipere alimẽta.q̃d libertis competat, patet ex isto tex. q̃d alijs competat patet ex hoc dum dixit q̃d ista lex est facta ad exemplũ, vt in prima cõstitutione.C.in fi & l.iura nõ in singulas.s̃.de legibus.& cõpetit cõtra hæredes, & contra omnes qui alimenta debent, vt hic c
9 in fi.ꝓut loquitur de fisco. ¶ Sed quæro:† si liberti nõ petũt: an ipsi hęredes possint petere? Puto quòd sic.licèt em̃ dispositio directo fiat ad cõmodũ alterius: tñ alius potest agere ad quẽ pertinet per consequẽtiã, vt.l.seruo legato.§.ij.s̃.de lega.j.&.l. fideicõmissa.§.interdum.s̃.de lega.ij.&.j.tit.ij.l.si quis reum.in prin.& ita erit hic: cũ ad cõmodum hære-
10 dum cõsequenter respiciat. ¶ † Quæro, quid si vnus d ex libertis vult hoc petere alius, nõ? Respõdeo potest, nec alijs præiudicabit, vt.l.j.§.dubitandum fami.ercist.&.l.cohæredibus.C.fami.ercisc. ¶ † Quęro
11 istud officium ad quid competat? respondeo istud officium potest implorari simpliciter petendo vnũ ex his quæ ponuntur in hac.l. petendo alternatiuè istud aut illud probatur hoc ex responsis positis
12 in hac.l.& ex principio.l.nostrę. ¶ † Quæro an iudex potest alio modo ꝓuidere, scilicet faciẽdo diuisionem per tempora? respondeo sic: p verba secũdi responsi huius.l.quæ generalia sunt: ergo potest diuidere per tempora, vt.l.cum constet.de aqua quo e
13 ti.& esti, ꝓ hoc facit.l.itẽ labeo.§.j.s̃.fa.ercisc. ¶ Quęro corã quibus iudicibus hoc petatur? Respondeo si
c quidẽ c alimenta sunt relicta non ob piam causam vt vxori sue & non pauperi: tunc iudices seculares habent facere hoc: vt hic, & in Spe. de instru. editi. §.nunc verò aliqua.ver.sed nũquid iudex. Si verò alimenta sunt relicta pauperibus: tunc nõ solum iu
d dex laicus, sed episcopus d potest cognoscere: vt in c.significantibus.extrà de offi. deleg. & sic iudex f laicus exequitur relicta ad pias causas, vt hic.&.l.liberto.§.largius.de annu legat.facit.l.hæreditas.§.fi.
14 de peti.hære. ¶ † Quæro quid si hæredes sunt diuersi fori: vt quia vnus est clericus, alter laicus. Quia ista diuisio non potest fieri nisi conuocatis omnibus heredibus, vt hic: aut ergo vocabis hæredes corã iudice laico: & clericus dicet, nõ debeo venire: & ecõ
e uerso. Idem in laico coram episcopo e. Si dices delegẽt iudex secularis episcopo, vel econuerso: nõ põt: quia misti imperij est ista causa: ergo &c. vt.l.j.s̃.de offi.eius cui man. est iurisditio. Sed si dices, quilibet per se cognoscat, non potest fieri: ne causæ conti- g nentia diuidatur, vt.l.j.&.ij.s̃. de quibus rebus ad eundẽ iudi.ea.*&.l.nulli.C.de iudi.* respõdeo si esset relictum ad pias causas, nõ est dubiũ q̃ siue tã ipsius laici q̃ clerici, tunc episcopus est iudex. Sed ponendo casum dubiũ, puto q̃ simul ambo cognoscãt, sicut al's faciunt, i auth.si vero cõtigerit.C.de iudi. Vel iudex secularis coram iudice episcopo coget laicũ h
f ire, & eius iurisditionẽ prorogare.ar. f l.j.s̃.de quibus rebus ad eundem iudi.eatur. ¶ † Itẽ quęro an istã diuisionem possint facere cohæredes sine iudicis authoritate Respondeo nõ: q͂a est causa alimentorum: ergo de ea non potest pacisci sine iudice, vt.l. cum hi.in prin.&.§.si cui nõ nũmus.vbi est expressum.s̃.de transact. Sed dices tu, ista non videtur causa alimentorum: quia non paciscitur vtrum alimenta debeantur, vl' nõ. sed de prestatione. Veritas
g est g quod verba.l.cum hi.dicunt alimentotum &c. vnde quicquid de alimentis tangit, causa alimentorum dicitur, vt ibi probat̃ in pluribus.§.& sic causa alimentorum est priuilegiata in dilatione, vt.l.ij.j. de re iudica.& in appellatione.vt.l.fina.infrà de appel.recip. Item in ferijs, vt.l.ij.suprà de ferijs. vnde dico quòd omnes istę causæ habent istud priuilegiũ: q͂a sunt causæ alimentorũ ¶ Ex hoc aduerte, in dispositionibus statutorum dicit statutum† in causis damnorum datorum sufficiat probatio per sacramẽtum.& tũc dico quicquid illam causam quo
h cunq̃ modo incidẽter tangit h, potest per iuramen-

c ¶ Respondeo si q̃dẽ. Et istis adde q̃ no.p gl.& Io.an.in c.tua. & in.c. Ioã. ad fi.de test.& no. Imo.post gl.in.l.in testamento.la.j.de cõdi.& demõstra.

d ¶ Sed episcopus. ad de Imo.in.l.illa institutione.de hære. insti.& imo.& Io. an.i.d.c.significantibus.& sequit̃ hic etiam Imo.in.c.relatũ.el.j.de test.& no.Bald.in.d.l.hęreditas.§.fi.de pet. hæredi.

e ¶ Corã epo.in hac materia adde text. no.in.c.p tuas. extrà de arbitris. Et adde M a.soci.in.c licet.char.vlti.v. vlterius q̃ro.de foro cõpe.

f ¶ Prorogare. Istud est falsum: q͂a nullus põt cogi iurisditionẽ ꝓrogare, & surrogare nõ tenet̃.l. ij.in prin.de iudi.& iõ teneas q̃ verius dixit Bar.in.l. precipimus.§.pe.C.de appel.& q̃d ibi dixi in prin.ij.col.

g ¶ Veritas est. Et dicta p Bar.hic sequitur Pet.de anch.in cle.cãm.de ele. in prin.& in clemẽ.sępe.de verbo. signi.

h ¶ Incidẽter tangit. Nota q̃d illud q̃d statuit̃ in cã principali, intelligit̃ statutũ & i icidẽti. & cũ Bart.hic transit no.Bal.in.l.j.C. de rebus cre. cũ limi. & facit q̃d no.Bal. i.l.j.in.ij.col. C. de leg. Et vltra prædicta adde tu Are.in c.cæterũ.col.ij. de iudi.

a ¶Et Cyn.in.l.ij.vi
de Bar.ĩ.l. quãuis.
j̃.de dam.infect. &
in.l.eũ qui.C.de ꝓ
cu.& ibi oĩno Ale
xan.
b ¶Vniuersitas. Ad
de Alex.de imo.in
cõſ.lij.in.v.volu. &
ibi concord.
c ¶Ad hæredes. Et
not.qñ cõceſſio ali
mentorũ tráſeat ad
hæredes. & adde
qđ not.Imol. in. l.
apud iul.§. ſi quis
alicui.de le. j. adde,
videndũ Bal.cõſil.
cclxiiij.& ccccxxx
iiij.lib.iiij.
d ¶Lucius.alimento
rũ fauore.Idẽ Bar.
in.l.alio.in. j. col.j.
eo.& dictũ Barto.
hîc ſimpl'r refert.
& ſeqꝫ Ro.in cõſi.
inci. oĩpotẽtis dei
in caſu ꝓpoſiti the
matis breuiter dicẽ
dũ vr̃.ĩ.ij.col.
e ¶Domo morari.
An ille cui alimẽta
ſimpl'r relĩquũt, te
neaꝫ ĩ domo hęre-
dis morari.vel vbi
vult.adde Bar.in.l.
j.s̃.e.& qđ no.j̃.e.ĩ
l.caio.§.j.vide Bar,
in. l. diuortio. in
princ.ſolu. ma.ſed
Bal.in auth.hoc lo
cũ in pe.col.C.ſi ſe
cũ.nup.mu.dicit ꝙ
mr̃ & vxor cui re
linquiꝫ à. marito
vſufru.ꝙ p illud le
gatũ videꝫ relicta
tm̃ alimẽta: vt ibi
no.ꝙ debet perci-
pere alimẽta in do
mo filiorũ, & hæ-
redũ,ſi cũ eis com
modè & honeſtè
p̃t morari. dicit tñ
ꝙ nouerca nõ tene
tur ſtare cũ priui-
gnis.& no.ꝙ ſi ali-
cui debeꝫ alimẽta
& ſeipm̃ alimenta
uit.tñ põt ea poſtea
repetere,ſcđm Bal.
in.d.l.de alimentis
p illum text.C.de
tráſac.& ad Bart.
hîc adde q̃ no. Bal.
in.l.j.C.de le.qd in
filio q debet ali à
pr̃e,& vult habita
re ſeorſũ, an debet
ali?vide no.p Imo.
poſt alios & quod
ibi dixi ĩ.l.ſi cũ do
tẽ.§.tráſgrediamur
in ñ.ſo.mat.& hîc
adde Bal.ĩ.l.ĩ ãnali
bus.in fi.C.de & le
vide Bar.in.cõſ.in
ci.qdã ſibi filios hę
redes.

POMATES

f ¶Et p hanc. l.vide

tum ꝓbari, vt ꝓbaꝫ in.d.l.cum hi.Sed ſi ſtatutũ di
ceret in cauſa dãnorũ datorũ, ſufficiat ꝓbatio dã
ni p iuramentũ, tũc ſi incideret alia quæſtio.nõ poſ
ſed probari iuramẽtũ.vt.l.ſi quando.C.vnde vi. &.
17 in.c.vlti.extrà qđ me.cau.¶†Vl.not.hîc vr̃ dici ꝙ
ſufficiat ſi citeꝫ ꝓcu.cõcor.l.meminerint.C.vnde vi
a & Cyn.in.l.iij.[a] C.de ꝓcu. &.l.j.s̃.de li.agu. Gl. iuris
canonici.in.c.cãm.extrà de do.& cõtu.dicit, ꝙ tm̃ ẽ
citãdus principalis, & ipſo nõ repto citeꝫ ꝓcurator.
& ſcđm hoc exponiꝫ hic ꝓcuratoribus ve.ſ.princi-
palibus, nõ repertis.Sed puto ꝙ ad hoc vt deueniaꝫ
ad primũ decretũ, ſufficiat citatio ꝓcuratoris quo
ad effectũ primi decreti:nõ quo ad effectũ ſcđi.dixi
18 in.l.hoc amplius.&.l.ſe.j̃.de dã.ĩfec.¶†Vltimò Dy.
b *hanc.l.inducit, ꝙ vniuerſitas[b] poſsit imponere colle
ctã ꝓ debito.Pro hoc no.in.l.j.§.qbus.s̃. qđ cuiuſqꝫ
vni.no.& Iac.de are.in.l.iiij.§.actor municipiũ .j̃. de
re iudi.vide Spe.ĩ ti.de exec.ſen.§.ſeqꝫ.ÿ.qd ſi vniuer
ſitas.Qualiter autẽ collecta debet ĩponi, dixi in.d.§.
actor municipiũ.Itẽ facit ꝙ vniuerſitas poſsit cogi
creare ſyndicũ.de quo eſt tex.in.l.iiij.§.creditoribus.
j̃.de fideicom.lib.& Specu.in titu.de ſent.§.nunc vi
dẽdum.ver.quid ſi vniuerſitas.

SVMMMRVM.

1 *Cauſa quæ reſpicit fauorem legatarij non arctat legatum: ſecus ſi non reſpiceret eius fauorem.nu.4.*
2 *Lego prædia ut habeant alimenta: uel alimenta ex prædijs: uel relinquo alimenta & pro climentis obligo prædia: ualde differunt.*
3 *Teſtator relinquens fundum, uel domum uxori ad habitandum uel ad uſumfructum, an uideatur relinquere proprietatem? & nu. 5.*
6 *Fundum per contractum, an uideatur dare proprietatem?*

LEX IIII.

LIbertis. Si fundus relinquitur plu
ribus, vt alimenta perci-
piant, vr̃ plena proprietas eẽ relicta quę
transmittitur ad hr̃des, & ẽt ad coniun-
1 ctos.h.d.Vel ſic:Cauſa† quę reſpicit fauorem legata
rij nõ arctat legatũ h.d.& diuide.primò ponit the-
ma, & qõnes deſcendentes ex themate, ſcđò ponit
de terminationes.ſecunda ibi.modeſtinus reſpõdet.
¶Opp.& vr̃ ꝙ liberti debeãt habere p̃dia, & alimẽ
ta.qđ ꝓbaꝫ p dictionem appoſitã in verbis, teſtõris
q̃ ſignificat vtrũqꝫ deberi, vt ibi dũ dicit & q̃cũqꝫ. vt
qdã habent: vñ vr̃ obſtare.l.ea tñ.adiectio.s̃.de le.iij.
Dicit gl.qđ nõ fuit legatũ p iſta ỽba.ſed p ỽba gre-
ca q̃ ſignificãt iſta ỽba.p̃dia dari volo vt ĩde ſe alãt.
nõ aũt erat in ỽbis grecis dictio &, alij nõ habẽt &,
& ſic nõ ob.¶Op.& vr̃ ꝙ alimẽta tm̃ ſint relicta per
2 iſta verbã, vt.s̃.e.l.ij.in ñ.&.j.eo.l.lucius.Sol.lõga† eſt
differẽtia dicere relinquo prędia vt habeant alimẽta:
aliud eſt dicere relinquo alimẽta ex prædijs:& aliud
eſt dicere relinquo alimẽta, & pro alimentis obligo
prædia.Primo caſu, ꝓprietas relicta videtur, vt hic.
Secundo caſu, ſolum alimẽta videntur relicta ex fru
ctibus p̃diorum, vt in cõtrarijs.Tertio caſu, eſt aliud
vt.l.lucius.j.eo.¶Opp.fortiter.hîc diciꝫ, quod iſta
prædia tráſeunt ad hæredes.Contrà.de.l. titia.§.fi.s̃.
de leg.ij.vbi non tranſeunt ad hæredes.In hoc ſunt
opi.inter Iaco.de are.& Oldr.dicit Iac.ibi fuit plus
dictum:quia fuit adiectum verbum vitæ.p qđ ſigni
3 ficat quòd in vita tm̃ habeat:hic ſecus.Et† per hoc di
cit, ſi teſtator reliquit vxori domum ad habitan-
dum, vel fundum ad vſumfructum, quòd plena pro
c prietas videtur relicta, & tranſit ad heredes.[c] Oldr.
dicit cõtrariũ tam cõtra ſolutionem qꝫ cõtra q̃ſtio
nem.dicit em̃ differẽtia eſt vtrum verba apponanꝫ
per modum cuiuſdam determinationis in eadem
oratione:vt in exemplo propoſito, relinquo fundũ
ad vſumfructũ, & domũ ad habitandũ.& ſimilia,
tũc enim non tráſit ad hæredes, vt.l.titia.§.fi.s̃.de le.
ij.Si verò apponanꝫ in alia oratione per viam mo-
di:vt relinquo fundum vt habeat alimenta.tũc quia
modus reſpicit fauorẽ legatarij, non coarctat lega-
tum:vt hac.l.ita dicit Oldr. Videamus ergo an iſta
verba ſint vera. Primò arguo ꝓ Old.& ꝓ eo videꝫ
tex.in.l.titia.§.fi.s̃.de leg.ij.& gloſſ.in.l.cum hi. §. ſi
vni.s̃.de tranſa.in glo.Item probatur.iſta verba adie

cta determinãt p̃cedẽs legatũ:vt illo modo intelligatur, vt.l.ſi habitatio. §.
j.s̃.de vſu & hab.Pręterea, cauſa legati limitat legatũ, vt.l.cũ pater.§.dul-
ciſſimis.s̃.de leg.ij.&.l.epiſtolã.in prin.j.ad treb.In cõtrariũ ꝓ Iac. cõtra
Old.probaꝫ p caſum in hac.l.&.p.l.penul.§.fi.j.eo.inducendo ſic.Iſta ver
ba ad alimẽta vl' ad vſumfructũ faciunt modũ; vt.l.qb⁹ dieb⁹.§.termilius.j.
de cõdi.& demõ.ſed qñ ſub tali modo relinquiꝫ, tráſmittiꝫ ad hæredes:vt
hic:ergo &c.Præterea videꝫ caſus expreſſus in.l.donationes.§.ſpecies.j̃.de
dona.vbi fuit data res ad vſum mulieris.& ſic fuit vna oratio. Porro vide
tur caſus in.l.cũ hi.§. ſi vni.s̃.de tráſac.quicquid glo.ibi dicat.nam ibi ꝓ
prietas videtur relicta vt tranſeat ad heredes:qđ patet:qa ibi tractatur de
alienatione fundi:ſed ſi fundus ſubiaceret reſtitutioni, nunquã prętor cõ
ſentiret alienationi:vt in authẽ.res q̃.C.cõia de lega.Pręterea, cauſa de futu
ro, ſed modus quio appnitur in fauorem legatarij nunqꝫ legatũ coarctat,
vt.l.titio.§.j.j̃.de cõdi.& emdon.& de dona.l.j.in fin &.l.ij.Sed iſte modus,
vel cauſa reſpicit fauorem legatarij:ergo legatum. non coarctat.vt hac.l.
Reſpondeo ad.l.Oldra.& primo ad.l.titia.§.fin.qiua ibi teſtator plus di-
xit.ex quo apparet qđ teſtator nõ vult ꝙ legatũ tráſeat ad hęredes. ſimile
habetis in.l.ſpecies.j̃.de aur.& ar.le.Itẽ reſpondeo ad gl.§.ſi vni.qđ nõ bñ
dicit.& eſt cõtra illũ tex.& cõtra iſtũ vt dixi.Ad tex.l.ſi habitatio.§.j.s̃.de
vſu & ha.reſpõdeo ꝙ ibi illa adiectio operaꝫ in fauorẽ legatarij vt ampliet
legatũ:nõ modũ vt ipſum reſtringat:qa eius fauore eſt appoſita:vt hic.qđ
patet.qa ibi relictus fuit vſuſfructus ad habitandũ, & habitatio eſt melior
vſu, vel vſufr.qa nõ perit capitis diminutione:vnde cauſa ampliandi vide
tur appoſitũ:ideo ampliat vt debeaꝫ habitatio.reſpondeo ad.l. cũ pater.§.
4 dulciſſimis.& ad.l.epiſtolam.in princ.qa ibi fuit appoſita illa cã q̃ fauorẽ
legatarij nõ reſpicit, ſi illa cã p ſe ſimpliciter aſſumaꝫ:hic verò ĩ cauſa q̃ me
ro fauore legatarij apponiꝫ:vnde ĩ eius odium nõ retorqueꝫ, vt.l.qđ fauore
C.de legib.vnde Iac.de are.dicit verũ & ꝓ eo facit.l.fi.s̃.de vſufru. earũ re
5 rũ.q̃.vſu conſu.¶Ex prædictis† diſtinguo ſic.cũ q̃riꝫ, an ex adiectione cau
ſę legatum debeat limitari, diſtingue* aut loquimur in cauſa de præterito
quę eſt ꝓpriè cauſa, & de iſta nõ dico hic:qa nõ vitiat, vt.l.cũ tale.§.falſam
j̃.de condi.& dem.&.l.demonſtratio.§.j.eo.tit.& ibi dixi.Si vero loquimur
de cauſa de futuro quæ propriè nõ dicitur cauſa, ſed ſic eam ſumo:tũc dic
ſic:aut ex verbis teſtatoris colligitur ꝙ voluit ex diectione cauſæ legatũ
limitari, & limitaꝫ, vt.l.titia.§.fi.s̃.de legat.ij.&.l.ſpecies.j̃.ti.j.Aut nõ appa
ret:& tunc aut talis cã per ſe, & ſimpliciter conſyderata, nõ continet fauo-
rem legatarij ſibi exhibitum à teſtatore:& talis cauſa limitat legatũ, vt.l.
cũ pater.§.dulciſſimis.de lega.ij.&.d.l.epiſtolam.j.ad treb.Si vreò cõtinet
fauorem legatarij:tunc aut talis adiectio põt operari augmentum legati, &
operatur, vt.l.ſi cui habitatio.§.j.s̃.de vſu & ha.aut non poteſt operari aug
mentum & non operatur reſtrictionem legati, vt hic.ita intelligi.l.cum hi.
§.ſi vni.s̃.de tranſac.facit.l.fin.s̃.de vſufr.earũ q̃ rerum vſu cõſu.&.l.donatio
6 nes.§.ſpecies.j̃.de dona.¶†Quæro, quid in contractibus ſi aliquis dat fun
dum ad vſumfructum?Puto idem dicẽdũ in contractibus quod.s̃.dixi in le
gatis.probatur in.l.donationes. §.ſpecies.j̃.de donat.&. C.de iure dot. l.ſi
mulier.& ibi no.per gl.& doc.Sic debet intelligi quod not.in.l.j.§.j.j̃.de ſu
perſi.quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Legatum nominatim ab hærede relictum fauore alimentorum debetur à ſubſtituto.*
2 *Morari non tenetut in domo hæredis ille cui alimenta ſunt relicta.*
3 *Vxor cui per maritum fuit relictus uictus & ueſtitus, non adiecto quod ſtaret in domo ſua, poteſt ſtare ubi uult, & habebit alimenta.*

LUcius. Legatũ alimentorũ relictũ à quibuſdam hæredibus nomi
natim debetur à ſubſtitutis, & à coniunctis.h.d.ſecũdũ gl.
1 ¶Contra hoc oppoñ.† fortiter.legatũ relictum nominatim ab inſtituto,
non videtur relictum à ſubſtituto, vt.l.ſi plures.s̃.de leg.iij.&.l.j.§ id qđ ex
ſubſtitutione.j.ad.l.falci.Tenendo gl.habetis caſum ꝙ ſpeciale eſt alimẽ
d torum fauore[d].vide gl.quæ incipit, id eſt petant.¶Op.& videtur ꝙ appel
latione hæredũ nũ contineantur extranei:vt.l.ex facto.§.ſi quis ita.j̃.ad tre
bel.Sol.ibi appellatio hęredum fuit appoſita in conditione, q̃ conditio nõ
poterat deficere, ſi ſimpliciter appellatio heredum intelligeretur.hic fuit
appoſita in diſpoſitione ſcđm gl.vnde nil ad propoſitũ.ſed ſcđm Dyñ. &
2 Iaco.de are.h.d.Hi† quibus ſimpliciter alimenta relinquuntur: nõ tenẽtur
e in hæredis domo morari[e].h.d.Et ſcđm hoc expone ibi.dũ dicit adiecta, id
eſt de morãdo in domo hæredum agatur.Item dum dicit agant.id ẽ ſtent,
vel moreñꝫ ſcđm Dyn.Ia.de are.& oẽs, licèt gl.aliter ĩtelligat.& ſic no.hanc
3 lect.& phãc† l.[f] dicunt ꝙ ſi teſtator eeliquit vxori victum & veſtitum.nõ
f adiecto ꝙ ſtaret in domo ſua, qđ poteſt ſtare vbi vult.& habere alimenta.
ſcđm Iaco.de are.de quo in Spec.in titu.q filij ſin legi. ver. ſed pone vxor.

SVMMARIVM.

1 *Enumeratio ſpecierum quando reſtringat legatum generale?*
2 *Verba arbitrio noſtro: important arbitriũ boni uiri.*

LEX V.

VErba. Enumeratio quorundã indiuiduorũ, legatum gene
rale non vitiat.hoc dicit. ¶Oppo. de eo qđ dixit
teſtator libertis noſtris &c. quia iſti liberti non ſunt filiorum
in vita teſtatoris.Solu gloſſa.in vita patris filij ſinguntur dñi
vt.l.in

Bar.consi.ccxvj.

a ¶ Legatis. Vide Bar.in.l.ij.§. de iur. om.iud.

b ¶ Quæro vtrũ. Et an veniat lectus.& cũ dicto Bart. hic. sing.trãsit Pe.i.c.si eps.de of.or.lib. vj. & in. c.ij. de preb. And.Barba.

c ¶ Verũ in eo. Adde bar.i.d.§.finaũt.ĩ fi. prin.& ibi hocseqẽ Imo.licet ille text. nõ ob.aliq̃ tulũ dũ ponit copula: sed rñde vt dixi in ru. de iuris & fac. ign. In illo qđ dicit bar. hic q ad salarium medicorũ non pu tat teneri. adde q cõtrariũ tenuit bal. maxiẽ ĩ medicina modici sumpt⁹ in l.si cũ dotẽ.§.finaũt ĩ seuissimo. & ibi hoc voluerũt Ang. & Pau.de ca. solu. ma.& Cy.& Bald. in.l.qđ in vxorem. C.de ne.ge.& ang. in.l.si seruũ.in pri. de verb.oblig.licet Imo.& Ro.in.d.§. finaũt ĩ seuissimo. teneãt cõtrariũ, & minus bñ.nã vide mus q seruo cõmo dato vel famulo qs nõ tenet ad alimẽ- ta, cũ ei nõ teneat ad vestes,vt.l.id ve stimẽtũ.cũ gl.§. de pecu.& tñ tenetur ad medicinas modi ci sumptus.l. in re- bus.§.pñt.§.cõmo- da.& Bar.i.d.§.fin- aũt in seuissimo.er go.&c.

1 vt.l.in suis.de lib.& posthu. ¶ Scđo op.† q enumeratio specierũ restringit legatum, vt.l.q̃situ.§. pen. &.l.cũ de lanionis.§.cui fundũ.&.§.qdam.§.de fund. instr.glo.non soluit,sed remittit se ibi ad not. in.d.l. quæsitũ.§.pe.& ibi tractabo plenè.tu dic q hic pcisſit genus cũ signo vniuersali.&oĩs:ibi secus vel aliter l.cõtraria loquitur qñ genus & spẽs cadũt inter res: hic verò qñ cadũt inter psonas quib⁹ relinquit. vel dic q hic post relictũ generis seqt enumeratio pluriũ indiuiduorũ:ibi specierũ. ¶ † No. q hęc verba ar 2 bitrio nostro, intelligunt arbitrio boni viri. Contra de.l.thais.§.lucius.j.de fideic.liber.vbi importãt ista verba liberã voluntatẽ.Sol.hic dicit arbitrio vrõ:ibi dixit in iudicio nostro. ¶ Quæro n ita verba volo q sint vobiscũ vel in domo vrã, qd ĩportãt.an debeãt esse in domo & ibi operari? Dicam in l.caio.§.j.j.e.

SVMMARIVM.

1 *Alimentorum appellatione quando debentur iure sanguinis uel officio iudicis,ueniunt expensæ ad disciplinam. secus si ex testamento.*

2 *Expensæ medicinarum ueniunt appellatione alimentorum, quando simpliciter alimenta debentur.secus quãdo præstantur alicui qui operatur,quia ueniunt paruæ.*

3 *Potestas iudicibus infirmis non tenetur ad expensas medicinarum & medicorum,sed ad cibaria.*

4 *Lectus quòd ueniat appellatione medicinarum.*

LEX VI.

Legatis. [a]No.tex.ibi,cætera. Op. de.l.cũ hi. §.qui trãsigit.§. de transac.Sol.gloss.q ibi appellatio alimentorũ strictè sumit: vt in cõtrario. rõ quia ibi tractat de materia odiosa:hic verò accipitur largè, quia tractat de materia fauorabili secundum Iac.but. Oppo.extra gl.† dicit hic q nõ veniũt in le 1 gato ea q̃ ptinẽt ad disciplinã.Contra de.l.qui filiũ. §.vbi pu.edu.de Sol.siquidẽ alimẽta debent ex testamẽto:tũc nõ veniunt,vt hic.Si verò debent iure sanguinis vel officio iudicis:tũc debent expensæ ad disciplinã,vt ibi. ¶ Quæro [b] vtrũ† medicinę cõtineã 2 tur appellatione alimentorũ. Tex.in.l.verbo victus j.de ver.sig.dicit q sic.&.l.si cũ dotẽ.§.finaũt in seuissimo.§.solu.ma.qđ est verũ in eo [c] qui debet alimẽta simpliciter:sed in eo q debet alimẽta alicui q operat:tũc expone.medicinę paruę veniũt,vt.l. di uortio.§.impẽdia.§.sol.ma.sec⁹ si sunt magnæ,vt.l.ij. &.l.oĩno.§.de impẽ.in reb.dota.fac. ¶ Quęro† an de 3 beant solui iudici medicinę? Rñdeo,cõiter Rectores non tenent officialibus ad alimẽta, qđ patet: qa nõ præstant vestimẽta sed solũ cibaria:quorũ alia est significatio, vt.j.eo.l.diarijs.& ideo dico q ptãs tenet eis solũ ad ea quæ pertinẽt ad cibũ infirmorũ:vt ad pullos,& silia,sed ad medicinas & syrupos qui fiunt ad euacuendũ potius q̃ ad nutriendũ vel ad susten tandum:& ad salariũ medicorum,puto non teneri, vt.d.l.diarijs.j.eo.qđ no. ¶ Item.† quæro an veniat 4 lectus appellatione alimentorũ.tex.est & glo.q sic: quia venit lectus,sine quo homo non potest viuere, non aliud,vt in.l.in stratum.&.l.quos nos. §. verbũ viuere.de verb.signi.& ibi.not.

SVMMARIVM.

1 *Electus quòd fuerit quis ut legatarius uel ut nudus minister quomodo cognoscatur?*

2 *Astrictus ad alimenta,qualiter intelligatur quòd debeat annua & menstrua?*

3 *Alimẽta militibus debentur de die in diẽ uel de duobus diebus in duos dies.*

4 *Libellus qualiter formetur quãdo alimẽta petuntur.*

5 *Verecundia factum dicitur factum in casu necessitatis.*

LEX VIII.

Pecuniæ. Hæres cui est aliquid prælegatum cum onere alimentorum nõ tenet cauere vel red dere coheredibus deficiẽtiũ portionem. sec⁹ si est electus vt nudus minister.h. d. priò ponit vnũ dictũ.scđò ponit aliud dictũ diuersum ab illo tertiò rõnẽ diuersitatis assignat.scđa ibi, diuersa cã. tertia ibi.nã ea res.Op.de primo casu ad scđm.solu. in primo casu fuit electus vt legatari⁹.& on⁹ sibi iniũctũ:iõ debet apud ipm remanere cõmodũ. ĩ scđo fuit elect⁹,vt nud⁹ minister apud quẽ nullũ cõmodũ debet remanere.& hoc vult dicere tex.in fi.l. ¶ Sed 1 dices:quõ† cognoscã vtrũ fuerit electus vt nud⁹ minister vel vt legatarius? Gl.in.l.si quis titio. §. de leg. ij.dicit q ille dicit nud⁹ minister apud quẽ nullũ cõmodum debet remanere. dico q debet aduerti an verba referãt ad aliquẽ,vt si dico:lego titio.x.vt pręstet alimẽta.& tunc est elect⁹ vt legatari⁹,licet one reseidicõmissi sit grauat⁹. Si verò verba legati non cõferunt in eũ.sed verba executiõis,vt si dico: relinquo alimẽta libertis meis q̃ volo eis dari p talẽ de tali pecunia.& est elect⁹ vt nud⁹ minister.& hoc vult dicere iste tex. p quo facit.l.sulpicius.§.de dona. inter vir.& vxo.dixi latius in.d.l.si qs titio. ¶ Oppon. hic dicitur q nudus minister debet cauere.Cõtra de l.diuus.j.§.si cui plus q̃ per.l.fal.So.hic non erat nud⁹ minister:qa sentit cõmodũ à testãte: quia fuit hęres institutus pro parte à testãte.Silr in.l. si à pluribus. §.de leg.j.& ibi dixi.& dixi.§.eo.l.iij. ¶ Oppo. dicit hic iussus dare alimẽta soluit de communi. Contra in.l.si vni.§.itẽ papinianus.§.fa.erc.Solu. expone illum tex.vt ibi dicitur in gl. ¶ Oppo.de.l.filio.§.ma tri.de adimẽ.leg.vbi deficiente onere deficit legatũ. Dicit gl.dic vt no.in.l.si quis titio.§.de leg.ij. tu dic q in.§.matri.deficit onus iniũctũ legatario ex voluntate defuncti:hic verò deficit casu.scilicet liber 2 torum morte. ¶ Dicitur† in fi.l.alimentorũ &c. vbi innuit quòd ille qui tenetur ad alimenta,debet dare annua & menstrua.quæro qualiter hoc intelligatur? Iac.de are.in.l.fi.§.de lib.ag.dicit sic:quædã sunt alimẽta quæ debent perpetuò:& tunc debent annuatim,vt.l.si quis ad declinãdã.C.de epis.& cle. & ita potest intelligi hic dum dicit,annuis.si vero debentur personis morituris tunc debentur menstrua, vt l.fina.§.de liber. agnoscen.& ita põt intelligi hic dũ dicit,mẽstruis. Ego intelligo dum dicit annuis,atq; menstruis.q referatur ad legatum libertorũ. quare d dico sic: [d] qñ relinquitur personis non morituris, vt pauperibus.verũ dicit Iac.de are.per.l.si quis ad declinandã.Sed qñ relinquitur psonis morituris,tũc aduerte:quia in alimẽtis veniunt quędã quæ nõ pñt diuidi p mensem, vt vestimenta. nam si hæres faceret vestimẽta oĩ mẽse,nimiũ grauaret.Idẽ dic de lecto:& de his q̃ nõ recipiũt mẽstruã solutionẽ: quia tũc debẽt solui annua vt hic.dũ dicit,annuis.& ita intelligit.l.firmio.§.fi.& qđ ibi not.j. qñ di.lega. ced. Quædã sunt q̃ recipiunt menstruã solutionem seu diuisionẽ:& tunc debẽt solui mẽstrua,vt hic dum dicit,menstruis.&.d.l.fi.§.de li.agno. ¶ Sed cõtra præ 3 dicta† videt tex.in.l.j.C.de erro.mili.anno.li.xij. vbi alimẽta debẽt solui de die in diẽ: vel de duobus diebus in duos dies.Sol.dico q ibi est speciale in militibus fauore reipublicæ:quia si stipendiarijs soluerent totum pro vno mẽse,citius cõsumerent:vnde non f haberent postea vnde viuerent. ¶ Quæro quando 4 † debent peti alimẽta,qualiter debet formari libellus? Rñ.primò vniuersaliter,vt peto titiũ condẽnari ad pstãdũ alimẽta in pñti & in futurũ,vt.l.j. C. de fideicom.vnde sic formato libello & sñia gñaliter iudex in executione pcederet scđm formã huius.l. simile in generali petitione,vt no.§.de eden.l.j.in gl. mag. ¶ Vel dic q petã mihi dari alimenta,& condemnari ad dandũ omni anno tñ p vestiario:& tñ e in mẽse p victu. ¶ Scđo quæro [e] qñ quis petit alimẽta præterita qd debet petere? dicã.j.eo.l.libertis. §.j. 5 ¶ Vltimò no.† qđ hic dicit in fi.ibi,nec necessitas &c.q nõ solũ astringit nos obligatio ciuilis & natu f ralis,sed etiã verecundia. [f] ideo dico q ita excusatur aliqs si facit vel omittit aliqd pter verecũdiã sicut si teneret.pro hoc.facit.l.quintus.§.mãda.& tex.in.l. pe.§.illo.C.de necessa.ser.hęred.inst.& gl.in.l.in eadem.§.ex qui.cau.ma.no.istam.l.

SVMMARIVM.

1 *Legatum alimentorũ relictũ ab eo cui testator nihil reliquit ualet.*

Legatum ad pias causas licet sit pro non scripto, tamen ab hærede debetur.

2 *Testator si dicit executori,uolo quòd des tantum perinde est ac si diceret uolo quòd tantũ accipias de hæreditate mea & des tali.*

3 *Executor testamentarius uniuersalis potest uendere res hære*

d ¶ Pecuniæ. quare dico sic.qñ debent præstari alimenta annua an mẽstrua, no. p Bal.i.l.j.in.j. col.C.de fideicom.

POMATES.

e ¶ Quęro, p hoc facit gl.in.l.fi.C. q te. fac.pos.& qđ not. Bar.in.l. si fideiussor.in.fi.ff.de fideiuss.Sal.in.l.placuit. C.de iudi.Fel.in.c. sup e.el.ij.in.j.col. ff.de le.j.& in.c.nõne. bñ dicimus. in pen.col.& seq. ver. vltimo scias.de pręsump.

f ¶ Verecũdia.ita debes facere aliquid propter verecũdiã sicut pter obligationẽ:qđ no.de quo ponit Io.an.in reg. q prior.de re.iur.in vj.in mercu. & alij doc.i.c.in lr̃is.de rapto.Et adde Bart. in.l.j.in fi.C.qñ & qñ iud.& in.l.qnt⁹. §.mã.Et Alex.cõs. lxxx.col.iij.in fi.in v.volu.

* Pro cõcordia. Aduerte quòd dos est nedum causa fauorabilis, sed etiam causa pia. Bar. in. x. q. in. l. si constante. in prin. ff. so. ma. alle. tex. in. l. cum his. §. si mulier. ff. de condi. inde. licèt secundùm Bar. ibidem parum faciat. Contrarium allegatur tenere in hac. l. alio col. j. Soluit. Alexã. in. l. si constante. in prin. col. xj. quòd Bar. in. d. princ. debet intelligi secũdùm limitationẽ quã facit in tract. alimẽtorũ. & in hac. l. faciẽdo drĩam an dos sit data diuiti an pauperi. sed in hac distinctione in hac l. alio. in. d. tracta. nõ loquitur Bar. de dote, nisi dicaẽ quòd dos succedit loco alimentorum: licèt non sit semper bonum ar. vt not. per Alex. in. l. si gener. in addi. ad Bart. ff. de his qui. vt indig. Iaso. in auth. res. q. C. cõmunia de leg. in re pe. col. v. & vj. in prin.

ditarias: particularis non, nisi sit ei permissum.

4 *Falcidia de legato alimentorum facto contemplatione amicitiæ detrahitur. secus si contemplatione paupertatis.*

Relictum pro anima, uidetur relictum ad pias causas.

5 *Præstatio annua si sit pauperi, in dubio uidetur facta causa alimentorum, secus si sit diuiti.*

6 *Executor uniuersalis dicitur quando pauperes Christi sunt instituti.*

Item quando testator iußit nullo hærede instituto bona inter pauperes distribui per suos executores.

7 *Executore particulari dato & data licentia per testatorem uendendi de bonis suis cũ bannimẽto & siue usque ad integram satisdationẽ legatorũ: talis executor non potuit uendere nec alienare, nisi adita hæreditate siue ex testamento siue ab intestato.*

8 *Testator quando dat licentiam executoribus uendendi, intelligitur arbitrio boni uiri.*

Verbum licentia, descendit à uerbo licet.

9 *Testator dando liberam potestatem, intelligitur conferre liberam uoluntatem.*

Verbum libera, quòd descendat à uerbo libet.

Idem si dixit plenam potestatem & liberam.

10 *Verbum plenum, & liberum, si adijciatur uerbo importanti arbitrium boni uiri, facit ipsum significatiuum liberæ uoluntatis.*

11 *Executor qui habet potestatem uendendi & alienandi potest permutare, in solutum dare, & alia facere, ut satisfaciat legatis.*

Verbum uendendi, prolatum à. l. uel à prætore, strictè intelligitur. secus si à testatore.

Verbum alienare, generale.

12 *Executor agit contra hæredes, ut exhibeant res hæreditarias, ut uideat quæ expediat uendere.*

13 *Executor an poßit uendere rem hæreditariam arbitrio suo, ubi an habeat liberam potestatem aut non?*

Voluntatem liberam qui habet, intelligitur q. habeat bonã fidem.

14 *Executor si uendit rem magni prætij pro modico, etiam si habeat liberam potestatem, talis uenditio põt reuocari.*

15 *Hæres pro reuocanda re magni ualoris uendita per executorem, pro modico agit contra emptorem.*

16 *Executor quando uendit rem hæreditariam uel limitat pretium pro quo uult eam uendere, etiam si habeat liberam potestatem debet relinquere hæredem.*

17 *Clam & mala fide dicitur facere qui facit aliquid non requisito eo qui potest contradicere.*

18 *Creditor qui habet à debitore ptãtem uendendi rem quãdo requiratur quod citet debitorem in alienatione?*

19 *Hæres si uult impedire alienationem fiendam per executores, quid agere habeat ut illam impediat?*

20 *Executores testamẽtarij uendendo transferũt possessionẽ.*

21 *Executores etiã si habeãt liberam ptãtem, debent bannimẽta facere quando uendunt res hæreditarias.*

22 *Executor testamenti maximè quando habet leberam potestatem q. poßit uendere & habere fidem de pretio.*

23 *Executor nõ potest confiteri se pretium habuisse: & si cõfitetur, debet ostendere se legatarijs satisfecisse.*

24 *Venditio facta per executores si contineat q. pretium habuerunt & receperunt in præsentia mei notarij licet nõ appareat satisfactum legatarijs: emptor est securus.*

25 *Promißio de euictione facta per executores in uenditione obligat hæredes.*

Vẽdẽs ex officio sibi iniuncto nũquàm tenetur de euictione.

26 *Executor testamenti non cõuenitur à legatarijs.*

* Aduerte etiã quòd Bar. in hac. l. alio. arguitur de contrarietate. Sed pro saluatione ipsius. vide aliam cõcordantiã quam posui ad. l. à diuo pio. in. §. sed si emptor. ff. de re. iu.

a ¶ Hærede. Adde not. in. l. pater filiũ §. tusculanus. de le. iij. quid autẽ si esset caducum, vt quia hæres scriptus decederet viuo testatore, vide Bar. in. l. cẽturio. in. ij. q. princ. in ver. sed quid si testator. de vul. & papil. & quod. j. proxi. dicam. & hîc ad de Bald. in. l. j. in. x. co. C. de sac. san. ec. & distinctionẽ Bar. hîc sequitur & ampliat Imol. in. l. centurio. in. viij. col. de vulg. & pup.

LEX. IX.

* ALio hærede. Ista. l. est satis subtilis. Nudus minister non potest bona defuncti distrahere, licet actionẽ habet pro relictis in causa alimentorum vsq; ad falcidiã. Item libertus qui aliquid menstruũ vel annuum percipiebat, in dubio videtur alimenta percipere. h. d. Diuide. Primò ponitur thema. Secundò ponitur responsio ad tres questiones, descendẽtes ex themate. Tertiò ponitur nouum thema & noua questio & eius decisio. secũda ibi, respõdeo. tertia ibi, cũ quoq;. legitur in glo. duobus modis. Ego lego secũdũ primũ modũ: quia magis applaudet literę, vt dicamus quòd hic grauauerat Caium Seiũ cui nihil reliquerat, vt det illis libertis. x. ex eo quòd ex hęreditate perceperit. Quæritur primò vtrùm iste executor posit distrahere bona hęreditatis pro illo legato? Et respondetur quòd nõ. Secundò queritur vtrùm possi agere cõtra hęredes pro illo legato ad pecuniã seruandam? Respõdetur quòd sic. Tertiò queritẽ vtrùm istud legatum patiatur falcidiam? Rñ. quòd sic. No. tex. ibi, respõdi quàmuis. Secundò no. quòd relictũ ab eo cui testator nihil reliqt valet. Tertiò no. quòd nudus executor vltimę voluntatis non põt bona defuncti vendere pro legato. ¶ Quartò no. quòd executor habet actionẽ contra hęredẽ pro conseruando legato. Quintò no. quòd legatũ alimentorum patiẽ falcidiam simile habetis in. l. hæreditatum. j. ad. l. fal. ¶ Vltimò no. quòd recipere annua & mẽstrua, est
1 idem quòd recipere alimẽta. ¶ Opp. † & videtur qđ relictum ab eo cui testator nil reliquit nõ valet, vt. l. planè. la. ij. s. de lega. j. & l. si fuerit in fin. s. de le. iij. & l. ab eo. C. de fideicõ. & C. cõmunia de lega. l. j. in fin. sic ergo istud legatũ videtur pro non scriptum: ideo nõ debetur ab aliquo. vt. l. j. §. in primo. C. de cad. tol. Possemus dicere quòd sit speciale in relicto alimentorũ quod respicit piam causam. pro quo facit. s. co. l. libertis. §. fi. & in. l. j. C. de fideicõ. & secundùm hoc nota quòd relictum ad pias causas licèt sit pro non
a scriptum: tamen debetur ab hęrede.[a] vel aliter & melius differentia est an aliqs relinquat ab illo simpliciter cui nihil relinquit: & tunc loquũtur cõtraria. aut relinquit ab aliquo cui nihil pecuniarum relinquit, tamẽ fecit eum executorem: & tunc potest ab eo relinqui, & videtur relictũ ab hærede. simile est in tutore: quia quod relinquitur à tutore, videtur relictũ à pupillo, vt. l. peto. §. mater. s. de lega. ij. & l. etiam. C. de fideicom. quod autem hîc fecerit testator Caium executorẽ, patet hîc in tex. ibi eãdemq; summã &c. quod est nota. Alij timentes hoc contrarium, dicunt Caium seium vnà cum alio fuisse institutum: ideo relictum ab eo valet. Ista sol. in se vera est, tamen facit
b violentiam literæ: vnde tene primam lecturam.[b] Et
2 not. glo. † quæ dicit hîc quòd quando testator dicit executori: volo quòd des tãtum tali. perinde est acsi diceret: volo quòd accipias tantũ de hereditate mea & des tali. quod est notandum. facit quod habuistis in. l. deniq;. §. interdum. s. de pecu. lega. quod puto verum quando talia verba ad executorem diriguntur.
3 ¶ Venio ad secundum† contrariũ: dicitur hîc quòd executor non potest distrahere. cõtrà de. l. si quis ad declinãdam. C. de epis. & cler. Sol. in. l. contraria erat
c executori permissum:[c] hîc non. Ista glo. in se dicit verum, quòd quãdo executori est permissa alienatio, potest alienare, vt no. in. l. pe. C. quando decre. opus nõ est. & in. l. j. in prin. s. de rebus eorum. Sed ad. l. si qs ad declinandã. non est bona sol. quia nõ fuit permissum à testatore, sed à lege. quare hîc non permittitur â lege sicut ibi? Spe. in ti. de instr. edi. §. nunc verò aliqua, versi. sed an executor, dicit aut vult vendere vt in causam alimentorum cõuertat: & põt, vt ibi, aliâs non, vt hîc. Istud non videẽ bene dictũ: quia hîc volebat vẽdere vt cõuerteret in causam alimẽtorũ: quod non põt. Quare tu distingue: quòd quidã sunt executores vniuersales: & isti possunt vendere sicut hæredes, vt ibi. Quidam sunt executores particulares ad legata soluenda alio hærede instituto: & isti non possunt vendere, nisi testator hoc permittat, vt hîc. ¶ Item oppon. quòd nudus minister non habeat actionem contra hæredem, vt. l. lucius. §. męuia infrá ad trebellia. & l. si quis titio suprà de leg. ij. Solu. glo. hoc est speciale in causa alimentotum, sicut ad pias causas

b ¶ Vnde tene primam lec. no. ad no. in. l. si sic. de le. iij. aliter loquitur Bart. in l. hæreditas. la. ij. de hær. insti. & latius per Bart. in. l. centurio. in. ij. q. prin. in ver. sed quid si testator dixit. de vul. & pu. vbi videtur velle quòd isti fideicommissarij sint hæredes directò vbi colonus non est heres. sed cõtrarium salua reuerẽtia videtur verius. licèt em̃ subintelligatur à iure quòd directò accipiat: tamen nõ sequitur quòd directò sit hæres: cum nullum cõmodùm sentire debeãt, sed sint nudi distributores secundùm eũdem Bar. i. l. si quis titio. de le. ij. & in. l. pecunię. de alli. leg. & in. d. l. hæreditas. Itẽ licèt aliquando legatarius accipiat directò propria authoritate. l. titia cũ testõ. §. j. de le. ij. nõ tamen dicitẽ hæres. & hoc operaẽ quòd si vnus tantùm sit institut[9] hæres qui decedit viuo testatore dicaẽ decedere intestatus, nec fidei cõmissarij ad pias causas erũt hęredes. secus secundũ opi. Bar. & hanc sentẽtiam contra Bar. tenuit Fran. tig. de pisis in. l. captatorias. de le. j. & Bar. de sarciano valãtissimus vtriusq; iuris doctor in solẽni repe. sua. c. si pater. de testa. in. vj. veruntamen si esset clausula codicillaris, hæredes ab ĩtestato grauarentur restituere istis fideicõ. & ita etiã p ista sentẽtia consuluit Io. velle. Sed ad pdicta posset responderi per no. per Bar. in cõsi. incipi. Nicolaus fecit testm̃ &c. vbi dicit quòd vniuersitas bonorum assignata alicui nõ instituto: facit psumi instõnem. l. his verbis de hær. insti. cũ glo. quę ratiões cessant in casibus supradictis & vide q dixi post Bar. in. d. l. si sic. & in. d. l. centurio. & in. d. l. si qs titio. & ĩ. d. l. his verbis.

¶ Adde quę posui in. l. centurio.

c ¶ Executori permissum. an liceat executori vendere, & an teneatur satisdare, vide eum in. l. diuus. infrà si plus quàm per. l. fal.

causas,vt.l.nulli.C.de epis.& cle.&no.in.d.l.si quis,ti
tio.s.de leg.ij.¶ Op.dicit hîc qđ in legato alimento-
rum habet locũ falci. Cõtrà,in relictis ad pias causas
a quis nõ patitur falcidiã.[a] vt in aut. similiter.C.ad le.
fal. Sed relictũ alimẽtorum respicit piam cãm, vt in
4 præcedẽti cõtrario:ergo &c.Sol. † quicqd ꝓ aĩa relin
quitur, vr relictũ ad pias cãs, vt not.in.l. si qs titio.s.
de le.ij.quare distingue,aut alimẽta relinquunt cõtẽ
platiõe amicitię tm̃ & detrahit falci.vt hîc,&.l.hęre-
ditatũ.j.ad.l.fal.aut relinquunt cõtẽplatione pauper
b tatis:& sic pro aĩa ad pias cãs.[b] & tunc non detrahit
vt.l.cõtraria.&ĩ hoc sunt fortè correctę isteleges,vt.l.
si qs ad declinandã.C.de epi.& cle.Frã.de Pisis dicit
quòd hoc ꝓbatur in corpore,vt cũ de app. cog.in.§.
aliud quoq; cap/m.dum dicit alimẽta impẽdi.&.s.di
c xit,piũ &c. ¶ Vltimò op.[c] ad fi.dicit hîc quòd iste
libertus admittit ad percipiendũ legatũ. contrà. hîc
fuit relictũ illis quib⁹ cibaria & vestiaria p̃stabat:sed
annua p̃statio cã alimentorũ non dicit cibaria & ve
5 stiaria,vt.l. codicillis.s.de annu.leg. ergo &c.So. † si
quidẽ pręstabãtur diuiti,vidẽtur p̃stari nõ causa ali-
mẽtorum,vt ibi. Sed si annua p̃statio fit pauperi,vt
liberto:in dubio videtur fieri causa alimentorum: vt
hîc ꝓbatur & in.l.si cui annuũ.s.de an.leg.& no.in.l.
cũ hi.§.si in annos.s.de transac.¶ Veniamus ad quę
stionem,& videamus qualiter isti executotes vende
re possũt.Vos habuistis suprà duo.Primò quòd exe
cutor vniuersalis posit vendere. Secundò quòd exe
cutor particularis alio hęrede instituto non posit vẽ
d dere nisi testatore permittente.¶ Quæro igitur[d] pri
6 mò † quis est executor vniuersalis?Respondeo quã-
do pauperes Christi sunt instituti:executor est tunc
vniuersalis:&habet vim hęredis,vt.l.si qs ad declinã-
dã. C.de epis.& cleri.Item cũ nemo est institut⁹: sed
e iussit testator bona sua distribui inter pauperes[e] per
suos executores:isti tunc habent vim hæredis, vt hic
à contrario sensu:ibi, alio hærede instituto &c. quasi
dicat si alius non esset hæres institutus haberet vim
& nomẽ.hęredis,vt si diceret:volo quòd accipias de
hęreditate mea & des pauperibus,vt dicit glo.hîc,&
facit.l.deniq;.§.interdum.s.de pecu.le.& idem tenet
Innoc.in.c.cum tibi.extrà de testa.vbi videt casus.&
Rofr.in titu.de actione ex testamẽto in glos.quã de-
7 dit.¶ Secũdò quæro † quid de executore particulari
relicto p ista verba. Talis fecit tales suos fideicõmis-
sarios & executores, quibus dedit licentiã & ptãtem
vendendi,de bonis suis cum bãnimento & fine,vsq;
ad satisfactionẽ integrã premissorũ, q̃ro ergo vtrùm
ad hoc vt ista cóceptio alienãdi valeat reqratur hęre-
ditatis aditio?Spe.in simili tãgit istã.q.in.d.§.nũc ve-
rò aliqua.versi. sed pone quòd ex eo. & nil ibi deter-
minat.Breuiter dico sic.siue ponam⁹ ista legata reli-
cta esse in testõ, executores nõ possunt vendere nec
alienare nisi adita hęreditate ex testamẽto,vt.l.si ne-
mo.s.de testa.tu.&.l.si nemo.j.de re.iur.siue ponam⁹
esse excutores ab intestato,nõpossũt exequi nisi adi
ta hæreditate ab intestato,vt.l.ij.j.de fidei.li.&.l.fi.in
princi. C.de manu.test. &.l.qui filio.§.j. & ibi no.de
hære.instit.& insti.de eo cui lib.cã bo.adi.§.j.&.l.qđ
purè.in fi.j.quãdo di.le.ce. Oportet ergo quòd hære-
g ditas sit adita.[g] sicuti enim datio tutelę quæ est fauo
rabilis & relictũ libertatis duæ est ita fauorabilis nõ
potest valere,nisi secuta aditione : ita potestas data
executoribus nõ valebit,nisi aditiõe secuta. Sed quę
ro qui si nemo vult esse hęres ex testamẽto vel ab in
testato:nec etiã fiscus?Dicit ipse cogita per te.¶ Pro
8 cedo vlterius.† posito quòd potestas alienãdi sit con
firmata aditione hæreditatis,examinem⁹ verba per-
missionis q̃ dicũt quibus dedit licẽtiã.vtrùm impor-
tent liberã voluntatẽ an arbitriũ boni viri ? Inn. po-
nit hoc trãsitoriè extrà de sta.mo.c.cũ ad monasteriũ
circa fi.in glo.super verbo abdicatio . & ibi videt te.
nere quòd sentẽtia sit libera volũtas sine aliqua cau
sa. tamẽ hoc nõ ꝓbat. credere cõtrariũ quòd verbũ
h licentia, importat arbitrium[h] boni viri. quod ꝓbo.
nam nomẽ licẽtia,descẽdit à verbo licèt,quod tãtùm
est dicere quàntũ licitũ sit.sed non est dubiũ qđ ista
verba,si tibi vr iustum vel licitũ,important arbitriũ
boni viri,vr.l.fideicõmissa.§.quãq;.s.de leg. iij.&.l.si
sic.in prin.s.de leg.j.&.l.fideicõmissaria libertas.j.de
fideicõ.lib.Item probat ex.l.j. C. de sac.sanc.eccle.
ibi,habeat vnusquisq; licentiã &c.Quæ licẽtia intel-
ligit de arbitrio boni viri: neq; em̃ potest filiũ exhæ
redare,& deum instituere,vt nota.in.l. si quis ad de-
clinandã.C.de epis.& cleri.aliàs si haberet liberã po-
testatem, posset filiũ exhęredare & p̃terire : sicut mi
les cui est cõcessum liberũ arbitrium testãdi,vt.l.j.s.
de testa.mili. ¶ Item dicit testator.& do liberam po
9 testtem.† quæro quid sit hoc dictum liberã potesta-
i tem?Certè si diceret[i] potestatẽ simpliciter:referretur
ad arbitriũ boni viri, vt.l. nepos proculo.ff.de verb.
k sig.l.q explicãdi.[k] C.de accus.Sed ex eo quòd dicit li
beram:intelligo quod intelligat in eius liberã volun
tatem collatũ.quod ꝓbo:quia verbũ liberam.descẽ-
dit à verbo liber,quod importat liberã voluntatẽ,vt
l.fideicõmissaria libertas.j. de fideicõmiss. libert. ibi
dũ dicit libuerit &c. & pro hoc etiã videtur tex.s.de
testa.mi.l.j.in prin. &.l. etiã.in prin.j.de bo.lib. facit
l.ꝓcurator cui generaliter lib.s.de proc.Idem si dixe
l rit plenã potestatẽ [l] & licẽtiam.vt ꝓbatur.in.l.j.s.de
testa.mili.in duobus responsis ibi positis. & not.in.l.
si procurator ad vnã. C.de procur.&.l.fideicõmissa.
10 §.quàmq;.s.de le.iij.ibi,non enim plenũ &c. ¶ † Ex
prædictis no.quòd ista verba, plenum & liberum,si
adijciãtur verbo quod aliâs de sui natura importat
arbitrium boni viri facit ipsum significatiuũ liberæ
voluntatis,sicut verbũ volo,ad quod facit.l.j.s.de te-
sta.milit. ¶ Sequit in verbis vendendi & alienandi:
11 quæro vtrùm † isti executores qui habẽt potestatẽ
vendendi possint permutare vel in solutum dare &
obligare? Et videt quòd nõ:per.l.si pupillornm.§.si
prætor.s.de rebus eorũ.In cõtrariũ videt quòd sic p
l.sicut.§. vẽditiõis.s.quib.mo. pig.vel hypo.sõl.Solu.
quãdoq; ista permissio fit à p̃tore vel à iudice,& de-
bet strictè intelligi.ita loquit.§.si p̃tor. Quandoq; fit
ab alio priuato:& tunc appellatio venditionis conti
m net omnem alienationẽ[m] per quã implet causa ob
quam fuit permissa venditio.vnde cum sit permissa
venditio pro satisfaciendis legatis:quicquid faciat vt
legata soluat appellatiõe alienationis cõtinetur. pro
hoc facit verbũ hîc positũ,scilicet vendendi alienan
di &c. Quod verbum alienare, generale est.glo.est
in.l. statuliberi à cateris.§.quintus mutius.j.de statu
12 libe.¶ † Quartò sequit de bonis suis.Quæro vtrùm
executor posit agere contra hæredes, vt exhibeant
res hæreditarias, vt videat quæ expediat vendere?
Puto quòd sic: per.l.si tibi electio.§.fi.s.de optio. le-
13 ga.¶ † Quæro an exhibitis omnib⁹ rebus vel nõ ex
hibitis possint executores isti vendere rem quam vo
lent?glos.in.l.pen. C.quãdo decre.opus nõ est.tenet
n quòd sic . [n] contrarium tenet glo.in.l.quândiu.C.de
dist.pig. Respondeo, si quidem isti executores non
habent liberam potestatem, sed solùm est eis com-
missum per verba importantia arbitrium boni viri:
o non esset dubiũ quòd nõ posint [o] ponere manus ad
res quas volunt,sed debent facere arbitrio boni viri,
sicut prætoris.l.magis puto.§. non passim. s.de reb.
eorum.&.l.à diuo pio.§. in venditione. j.de re iudi.
Sed si poneres ipsos habere plenam & liberam vo-
luntatem in casu premisso:tunc debes scire quòd li-
bera voluntas debet intelligi dumtamen bona fide
faciant,vt.l.creditor.§.lucius.s.man.Sed ille qui rem
magni pretij vellet vendere pro modico,non faceret
bona fide,vt not.in.d.§.non passim.ver.necnõ ideo
nõ valeret eorum venditio,& poterit reuocari.ita de
bet intelligi gl.in.l.pe. C.quãdo decre.opus non est.
quia ita debet intelligi dũmodo faciant bona fide,
ita debet intelligi.l.creditoris suprà de distract.pign.

a ¶ Falcidiam. Vtrùm de relicto alimentorũ detrahit falcidia.adde omnino Bar.in.l.diuus.j.ad le.falci.adde tamen quòd alimenta relicta filio naturali non cedunt in piã causam,secundùm Bal.in repe.l.j.C.de sacrosanc.eccle. in.vij.co. vbi idem dicit. & in relicto facto concubinæ.

b ¶ Ad pias causas. Vtrũ relictũ causa alimẽtorũ dicat piũ,&quòd dicat probat tex. in.l.mela. ĩ prin.j.e.ibi pietatis causa. & Barto. in trac.alimentorũ determinat idẽ q hic & adde Ange. & alios in.l. si stichũ. §.stipulatio. de verbo. obli.

c ¶ Vltimò oppo. Vide Alexã. in.l.si certis annis.C.de pac.

d ¶ Quæro igitur. Sed quid si executores inter se discordãt quis exequet? vide Bal.in.l. id qđ pauperibus.in.v.colũ.C. de epis.& cle.

e ¶ Distribui inter pauperes. Et vide j.etiã in vltima apostilla magna ĩ fine.

f ¶ Hrẽditatis aditio. Et de materia executorũ vide aliqua quæ hñr.j.eo. in.l.à filio. & ad qõnem Bart. hîc vide Bal. & Imo.in.l.si in diẽ in prin.de condi.& demon.

g ¶ Sit adita. Sed vtrùm in donatiõe causa mortis posit dari executor,vide Bald.quòd sic, in.l. executorẽ.in.ij.col. de execu.rei iud.

h ¶ Importat arbitriũ. Not. qđ istud verbũ licentia,importat arbitriũ boni viri. & ad hoc vide no.per Bar.in.d. l.j.ĩ.v.q.prin. C. de sac.san.ecc.

i ¶ Certè si diceret. Sed Bal ĩ.c.j.in fin. per illũ tex.de pace iur. fir. vr tenere cõtrariũ.dixi.in.l.si sic.de le.j. &ibi Bar.

k ¶ L.qui explicandi.& ibi Bald.C.de accu.

l ¶ Plenã potestatẽ. Nota quòd ista sunt paria dicere liberum vel plenum mandatũ & potestatem.facit ad hoc quòd not.dicit Bal. in.l. & si post tres. in.xj.colũ.ff. si quis cau. & adde quòd habere liberã volũtatẽ est esse submissum regulis iuris,secundùm Bart. in.l. fideicommissa . §. si sic.de legat.tertio & adde quòd dicit Bald.in.l.si quis maior.in prin.C.de transac.quid si dixerit quòd faciat velle suum?dic quòd importat liberã voluntatẽ adeo quòd nullus cõtradicere posit,secũdũ Bar. in extrauag.ad reprimẽ.ver.videbit.& Ant.in.c.j.de cõstit. & dicit Abb. sicu.p illũ tex.ĩ.c.j.de his q̃ fi.à maio.par.cap.qđ verbũ facias, secũdũ volũtatẽ tuã refert ad absolutã volũtatẽ,nõ ad arbitriũ boni viri. in cõtrariũ tenet Bal.ĩ rub.de poe. iudicis q malè iudi.& in.l.j.in versi.quęro nunqd iudex. & vide Bar. in.l.fi. ad fi. C.de p̃to.sti. qd de ver. discretiõi & cõscĩetię.p Bal.in.l. fi. de iud.do.impetrã. & adde Bar.in materia ĩ.l. creditor. §. luci⁹.s.man.& vide Bar.ĩ.l.si sic legatũ de leg.j.&de procura. qui habet liberã vel plenã potestatem & quando habeat &c. vide Alexan.in.l.si procurator.C.de procu.

m ¶ Omnẽ alienationẽ. No.quòd appellatione venditionis cõtinetur oĩs actus dñij trãslatiu⁹: hoc verũ qñ ꝓfert à priuato.secus si à iudice,vt.l.si pupillorũ §.si prætor. de reb. eo. & adde qđ not. ĩ.l.j.C.si aduer.trãsac.& vide Bar. in.l. j.vbi habes post eũ C.de vsufruct.pro emp.sed an ꝓhibitus alienare prohibeat possessionem trãsferre,vide Alex. in.l.j.§.si vir vxori. j.de acquir.posses.

n ¶ Tenet quòd sic. Bal.in.d.l.pe.q̃ incipit,prędium. C.qñ decr.opus nõ est.sequit glo.ibi,vbi oĩno vide. & ibi dicit quòd est passus nouus. & ad Bart. hîc adde Bal. in.l. fi. §. sinautẽ legata. C. de bo. quæ libe. & ad hæc nota. adde Bar. in aut. hoc ius porrectũ. circa medium. C. de sacrosan.ecclæ.

o ¶ Non posit. Adde quòd idẽ tenet Bar.in.l.à diuo pio. §.in venditione.de re iu. & Bald. in.l. ordo. de ex .rei iu. & Abb.in. c.quod ad cõsultationem. de re iudi. quod tamen limita esse verũ,vel de iure isto, velvt res magni valoris pro paruo debito non vendant: secundùm gloss.in l.quàndiu.de distra. pig.aliâs hodie etiã meliora possent capi ꝓ satisfactiõe de

biti pecuniarũ, secũdũ Imo.in.d.§.in venditione.& Ioã.an.in addi.Spec. in ti.de execu.sen.§.sequitur.super ver.primò. referentem ita tenuisse Guli. de suza. per auť.hoc nisi.C.de so.& per.§.quod autẽ in auth.de fideius. vñ dicta authen. sumitur. Adde quando res magni valoris pòssit vẽdi pro par uo debito.Bal.con si.lx.iij.li.

a ¶ Pretio volunt. Et vtrum executores possint mouere actiones contra debitores.vide bal. ꝙ sic: in.d.l.id qđ pauperibus. in.iij. aliás.v.colũ. C. de episcop.& cler.per Barto.in.l.si quis titio.de lega.ij.& Bal.ĩ.l.nulli de episco.& cle. ponit an possit agere & conueniri.

b ¶ Cõtra emptorẽ. Sed cõtrariã opin. tenuit Pau.de cas.ĩ l.si ptiũ.de proc.p d.l.j.ad quam dicit ꝙ Bart.nõ bene respondet.& hoc dicit verum si executores sint soluendo.

c ¶ Requirendus. An hæres debeat requiri ab executorib⁹:habeť p Bald. in.l.nulli.in.ij.q.in iij.colũ.C.de episc. & cle.p Spe.in. tit. de ĩst.edi.§.nũc vò aliqua.vbi p Ioan. and.p Pe.de auc. in.c.tua nobis.de testã.facit qđ not. Bald.in.l. captatorias.in.iij.q.in fin. C.de testa.mili. an possint declarare incerto et irrequisito hrde.& hic adde Bald.in.l. id quod paupib⁹. in.xviij. q.C.de epis. & cle.

d ¶ Melius ad rem facit.l.si mãdassem tibi.ff.mand.quam credo Bart. voluisse adducere. Alexan.Loseus.

e ¶ In cõtrariũ vř. Et not.ꝙ si qs sit executor testamẽti & rẽ vẽdat,põt petere emptor ꝙ hrs cogatur hũc cõtractũ ratificare,ne sibi q̃stio vnq̃ moueatur secũdũ Bald.in auť.si captiui.C.de episco.& cle. Dubitať an executores possint vẽdere habita fide de ptio. dic de hoc vt p Bart.ĩ.l.à diuo pio.§.

14 ¶ Quæro† an isti executores possint vendere pro a quanto pretio volunt.[a] Dixi.s.ꝙ si ipsi non habent liberam potestatem:non possent,sed deberent vendere arbitrio boni viri.Sed si haberent liberam potestatem:dixi ꝙ deberent facere bona fide.Si ergo rẽ magni pretij dederint pro modico: bona fides non videtur versari,vt.l.j.C.si vendi.pign.aga.ideo pote-

15 runt reuocare illam venditionem.Sed dubitatur† de modo reuocandi:nam in.l.j.C.si ven.pig.aga.videtur velle ꝙ primò hæres debet agere contra executorem:& eo existente non soluendo veniat contra em-

b ptorem.[b] sic & alibi,in.l.qui fundum.§.procurator. infrà pro empto.videtur velle tex.quòd indistinctè dominus possit agere contra emptorem.& hanc partem teneo: quia alienatio facta non fuit iurisdicè. Non ob.l.j.C.si vend.pig.aga. quia ibi creditor vendebat iure suo & ad sui vtilitatem:ideo eius gratia collusio non tantùm attenditur ad annullandam vẽditionem:sed in casu nostro & in.§.procurator. executor vendit ad vtilitatem alterius & nomine alterius.ideo indistinctè annullatur venditio,secundùm

16 distinctionem.§.procurator. ¶ Quæro an hæres† sit

c requirendus[c] quando executor vendit.Primò quando eligit rem quam vult vendere. Secundò quando limitat pretium pro quo vult rem vẽdere:an istis duobus casibus hæres debet requiri? Videtur quod non:quia per regulam cum isti executores possint facere inuitis hæredibus:ergo ipsis ignorantibus, vt l.iiij.§.illud.j.de fideic.lib.&.l.qui potest.de reg. iur. Præterea quando aliquis facit procuratorem ad vendendum,non requiritur quòd procurator teneatur dominum requirere, quando vendit:sed dominus potest prohibere si vult,vt.l.mandatum.suprà man

d da.&.l.si mandauero.[d] eo.titu.In contrarium vide-

e tur[e] casus in.l.iiij.C.de distrac.pigno.& in.l.legatum. suprà de vsufrnct.lega.&.l.j'.§.cum dicitur.infrà si cui plus ꝙ̃ per.l.falci.&.l.hac edictali.§.omnibus.C. de secũ.nup.Vñ credo sic dicẽdum si isti executores essent assumpti tanq̃ boni viri: tunc sine dubio esset requirendus hæres.vt.l.si quis arbitratu.de verbo.oblig.&.l.Theopompus s.de do.præle.Sed si habent liberam potestatem vt proponitur:puto idem ꝙ hæres debeat requiri.p.l.creditor.C.de dist.pign. & per.l.j.§.cum dicitur.j.si cui plus ꝙ̃ per leg.falc. Item per rationẽ, nam eorum præsentia posset trahere executores ad aliam rem vendendam, vel ad vendendã eam alio pretio.ergo debent requiri, vt l.si in tres.&.l.sicuti.suprà.de arbi.Præterea ista libe

17 ra potestas importat vt bona fides adsit. Sed ille† q facit clam,quod est facere non requisito eo qui po-

f test contradicere,videtur facere clam,[f] & mala fide, vt.l.clam possidere.in prin.j.de acqui.poss.&.l.prohibere.§.clam.j.quod vi aut clam.& sic videť mala fide facere:& sic non valet.Ad contrarium respondeo sic.& dicas quidam sunt executores qui habẽt potestatem vendendi à lege.& isti debent requirere partem,vt.l.à diuo pio.§.in venditione.j.de re iudi.& not.per Cy.in.l.ab executore:C.quo.app.non reci.Quidã sunt habentes potestatem ab homine: & tũc aut ista potestas fuit voluntaria,vt potestas vẽdendi quã dñs dat procuratori,quę semper est voluntaria cũ dñs possit eã reuocare qñ voluerit & tũc dominus nõ est requirendus:imo debet ipse prohibere si vult,vt.l.si mandauero.s.mãda.cum si.Si ve-

18 rò ab initio† fuit voluntaria,postea incipit esse non volũtaria sed necessaria, vt potestas quam debito-

sed si emptor.de re iudi.& no.qđ dicit Bal.in.l.ij.C.de vxo.mili.se audisse à Bar.vbi omnino vide,& vtrùm hæres soluens legata executori sit liberatus à legatarijs,vide Io.an.in tit.de instr.edi.§.nunc verò aliqua.cuius dicta sequitur Petr.de anc.in cle.j.de test.& vtrũ executor possit pro se emere res venales,vide Io.an.in.d.§.nunc verò aliquã. ¶ Item not.quòd debitores soluẽtes executorib⁹ nõ liberať ipso iure.& iõ pñt dicere nolle soluere, nisi de cõsensu hrdis,scdm Bal.no.i.l.j.C.de exec.rei iu.Sed an vnus execu

tor possit aliũ facere,vide in.l.quidã.de reb.dub. & Bal. oĩno in.l.nulli. ver. domini.C.de epis.& cle.& in.l.& i eplã.in fin. C. de fideicõ.Executor põt malè ablata remittere vel restituere:secũdũ Bal.ĩ.l.etiã.C. de fideicõ. An executor teneať facere ĩuẽtariũ,vide Bal.ĩ auť.sed cũ testõr.in fi.C. ad.l.fal.

f ¶ Facere clam. Diciť facere clam, qui facit irrequisito eo qui posset aliquo mõ cõtradicere:qđ not.& adde Bar.in l.nõ ĩtelligiť.§.tacitẽ.j.de iu.fisc.& ibi post eũ in.l.clam possidere.in prin. hic alle.

g ¶ Venditionem impediat. Vtrùm hrs possit impedire venditionẽ fiendã p executores: vide p Spe.& Ioã. an.ĩ.d.§.nũc vò aliqua.& per Pet.de auc.post alios in c.tua nos.de test. Et vtrùm ipsi executores possint offerre legatarijs pro satisfactione quãlibet aliam rem, ẽt extranei an vo corp⁹ hrditarium. Bar. tenuit ꝙ corpus hereditarium. Bal.cõtra:vt p eũ l.id qđ paupib⁹.in vij.col.de episco.et cler. loquor qñ in hereditate non est peccunia.

h ¶ Quero vtrùm. Vtrùm executor possit transferre possessionẽ.& qđ de dñio:& an inuito hrde,vide Bald. in.d.l.id qđ pauperibus.in.ix.col.sed vtrùm executor de culpa teneať? dicẽdũ vř,put diciť in herede secũdũ distin.Bar.ĩ.l.cũ tes.§.culpa.de leg.j.q̃ yba Bald.& Imo. ibi extendunť ad executores. tu vide plenè Bal.in.l. pign⁹.ĩ.xiij.col.de pign.act.vbi dicit ꝙ nõ teneť de culpa leuissima.& no. secũdũ Bal.in.l.id qđ paupi.i.x.co.ꝙ executio nõ rite facta põt p eũdẽ reuocari. sed caue p id qđ habes ĩ.l.cũ q dã.de his qb⁹ vt indi.vbi ĩcõtinẽti vř priuat⁹ offõ eligendi.& an executor teneať cauere, vide in.l.diu⁹.j.si cui plus ꝙ̃ p.l.falc. Et an officium execu

dat creditori alienãdi:& tũc siquidẽ illa potestas fuit limitata.vt quia dixi do tibi potestatem vendendi à tali die in antea pro tanto pretio:& tunc non requiritur citatio domini vel admonitio.ita potest intelligi.l.fi.§.j.C.de iu.do.impe.Sed si non esset sic limitata:tũc dominus debet citari,vt.l.creditor.& ibi no. C.de distra.pig.Nunc ad propositum mandatũ datum executori fuit voluntarium respectu testatoris, necessarium respectu hæredis:nec est limitatũ: ideo hæres debet requiri,vt.d.l.creditor. nisi testator ali-

19 ter disposuisset. ¶ Quæro, † hæres requisitus vult impedire istam venditionem:quid habet facere vt

g venditionem impediat?[g] Respõdeo:si quidem vult impedire totaliter ne fiat:tunc non potest alio modo,nisi offerendo pecuniam necessariam pro soluẽdis legatis.vt.l.fi.§.iij.C.de iu.do.impe.Item põt dicere:offero me paratũ vẽdere & de ptio satisfacere legatarijs & alijs pro qbus executores vendere volunt intra terminum competentem & de hoc dare fideiussores.quo facto hæres in vendendo præfertur, vt C.de litti.in authẽ.nũc si hæres.&.C.de pig.aut.hoc si debitor.Sed si nõ vult impedire venditionem totaliter,sed illius rei tm̃:tũc debet ostẽdere ꝙ alia res est quam magis expedit vẽdi vel quæ magis commodè vendi põt:vt sic eos in mala fide constituat. Item si executores volũt vendere modico pretio, ostendat hæres quòd alius vult emere maiori pretio, vt sic si aliter faciant constituat eos in mala fide. ¶ Quæro

20 † vtrũ[h] isti executores possint transferre possessionẽ?

h puto quòd sic,vt.l.papinianus suprà de publi.in rẽ act.pro hoc facit ꝙ testator concessit eis licentiam alienãdi:sed alienatio & dominij translatio,non potest fieri sine traditione.igitur videť permittere. De-

21 inde quæro,† quia sequitur in verbis, cum bannimẽto & fine:quid important ista verba? Respon.in executoribus vltimarum voluntatum non habemus expressum.sed possumus dicere quòd teneãtur facere

i bannimentum,[i] sicut executores sententiæ,vt.l.ordo.C.de execu.rei iudi.&.l.edicto.C.si aduer.fis. et l.ij.&.l.fi.C.de si instru.& iu.ha.fisca lib.x.& hoc est verum quando non habent liberam potestatem:sed quando habent liberam potestatem: tunc fortè est idem ꝙ deberet facere bannimenta, sicut tutores quos constat habere liberam, vt no.in.l. mandato generali.s.de procu.& tamen tutores in venditione rerum pupilli deberent ista bannimenta facere fieri,vt.l.& si fine.§.j.s.de mino.ideo ista verba cum bannimentis & fine,apponuntur vt ea non habeãt necesse facere.Sequitur in verbis vsq; ad satisfactio-

22 nem omnium premissorum. ¶ Quæro † vtrùm talis executor possit rem vendere non præsenti pecunia:sed habita fide de pretio? Videť ꝙ non in relictis ad pias causas:maximè per.l.si procurator. & quod ibi no.j.de iu.fis.& ad similitudinem executionis sententiæ,vt.l.à diuo pio.§.sed si emptor.infrà.de re iudi.& hoc puto verũ,si non habent liberam. Sed si ponamus eos habere liberam,in hoc credo quòd possint vendere:dũtamen habeant fidem de pretio & bona fide faciãt.arg.l.qui Romæ.§. callimachus, in-

23 frà de verb.obli. ¶ Quæro† qđ si in instrumento dicitur sic:tales executores talem rem vendiderunt p tãto pretio:quod pretium confessi fuerunt se habuisse: non autem dicitur ꝙ receperint: an sufficiat? Puto quod non:quia per hoc nõ impletur causa quare est mãdata venditio:eis em̃ mandatur pro satisfactione oĩm pmissorũ.Sed si cõfiteť se vẽdidisse & habuisse:

toris relictũ in testõ dicať legatũ.ita quòd illud semel repudiatũ nõ possit amplius acceptare:vide Bal.in.l.deberi.C.de fideic.lib. an autẽ hrs possit puenire executorẽ in soluẽdo.vide Bar.in.l.fi.C.de fideic.li.an arbitriũ executoris possit reformari arbitrio iudicis.Bal.tenet ꝙ sic ĩ.l.fi.ĩ pri.C.e.de le. & habes ibi,qđ si executores sint discordes.adde an executor possit transferre possessionẽ:& an possit habere fidẽ de ptio.Bal.cõsi.clxxxv.iij.volu.

i ¶ Bãnimẽtũ.Sed istæ subhastationes nõ sunt necessariæ ĩ vẽditiõe rerum non videtur

a non videt[a] facta vēditio pro satisfactione legatorū:nisi postea appareat facta satisfactio legatorū:hoc vltimū probat in.l.sed & iulianus.§.proinde.ff. ad macedo.primū qđ confitēdo se habuisse nō sufficit.pbatur i.l.si ex cautione.& ibi no.C.de nō nu.pecu.&.j.si quid in frau.patro.l.j.§.quod si in li-
24 te.&.§.qđ si mutuā.¶ Quæro† quid si dicit in instrumēto quā pecuniā recepit in mei pñtia notarij:sed non apparet quòd legatarijs sit soluta:an sufficiat emptoribus? Rñ,sic.qa cum ob istā causam habuerūt mandatū executores à testatore, sufficit quòd emptores ob istam causam soluerint:licet executores in istā causam nō conuertāt;vt.l.j.§.non aūt.ff. de exercito. act.
25 ¶ Quero† an promissio de euictione quā faciunt executores obliget heredes? Puto qđ sic,si faciūt pmissionē secūdum cōsuetudinē ciuitatis,vt.l.si pignore.§.fi.ff.de act.&.l.iulian⁹.§.si pcurator.ff.de ac.empti.&.C.cre.euic. pig.nō de.per totū.quod not.& tex. dicit quòd quādo aliqs vendit ex offi
b cio sibi iniūcto nūquàm tenet de euict.[b]l.si pignori.&.l.si heres.ff.fami. er-
26 cis. ¶ Vltimò† quæro an executor testamēti possit cōueniri à legatarijs? Gl.tenet quòd non in.l.firmio.§.j.ff.quādo dies lega.cedat.

SVMMARIVM.

1 *Vasallus quòd debeat oībus filiis dñi iurare fidelitatē, mortuo dño.* LEX. X.

Cvm vnus. Prælegatū cum onere alimētorū trāsit ad heredes hrdis:licēt sint plures.h.d. primò ponit dictū.secūdò format vnā obiectionē & ad eam respōdet. secunda ibi,si tñ. ¶ Opp.dices tu iste tex.licēt ex presumptiōe pcedat,nō tñ sequit ex necessitate:quid em̄ si heredes hrdis sint discordes: haberet ne tunc locum ista.l. Respō.sic, & recurretur ad remedū.l.ij.ff.eo.
1 ¶ Quærit Dy.vtrùm† heres feudatarius debeat iurare omnib⁹ hæredibus dñi vel vni tm̄? Et dicit quòd omnib⁹.ar.huius.l.quod tāgit glo.in.l.si cuius ff.de vsufr.& Iac.de are.in.l.de pupillo.§.si pluriū.j.de no.ope.nun.& gloss. dicit in.c.j.§.omnes si de feu.fue.contro.x.col.Not.glo.quid cōtineat appellatione domus,habuimus in.l.j.§. hoc autē.ff.ad syllania.

Verbis fideicommissi. Alimenta debentur etiam pro eo tpe quo fuit retardata libertas absq; mora heredis.h.d. ¶ No.tex.ibi,explorari.

SVMMARIVM.

1 *Alimēta debent sorori arbitrio boni uiri pro qualitate dotis,& crescūt ætate crescēte.*
2 *Frater sororem alere tenetur.*
3 *Legatum pro dote quòd sit conditionale, non purum.remißiuè tamen.*

Alimentis. Vir bonus † debet arbitrari alimēta pro qualitate relictę dotis, q̄ alimēta crescūt crescēte etate. h.d. tex.Idem dici tex.in viro &vxore:in.l.si cū dotem.§.finautē in seuissimo.
2 ff.so.mat.qđ intelligo verū esse qñ vires dotis sufficerēt.†aliter frater tenet alere sororē,vt.l.qui filiū.ff.vbi pupil.educ.de.& vir vxorē,vt no.pCy.in.d. §.finaūt.¶ Op.& vř qđ imo & arbitrio boni viri secūdū quātitatē hrēditatis debēt solui alimēta,vt.l.alimēta.j.eo. Dic vt in glo.& tene opi.Hug.qa
3 est verior.Itē†facit ista lex qđ legatū pro dote nō sit purū, sed cōditionale soluēdū tpe mrōnij.qđ an sit verū:dicā in.l.titio.§.añ. j.de cōd.& demō.

SVMMARIVM.

1 *Legatum alimentorum non perit per damnationem in metallum.*
2 *Alimenta damnato relinquuntur.* LEX. XI.

Si cui. Dānatus in metallū post restitutionē, pteriti tpis & futuri alimēta petere pōt.h.d. ¶ Opp.& vř qđ post restitutionē non petit alimēta preterita,vt.l.in insulā.C.de sen.
1 pas.Veritas est†qđ hic loquit in legato alimentorū qđ per dā-
2 nationē in metallū non perit:†quia etiā damnato pōt relinqui,vt.l. si ī metallum.j.de his q̄ pro nō scrip.ha. ¶ Item opp.de.l.si in metallū.j.de iur.fis. Sol.hoc speciale in alimētis.Eodē modo solue contrariū de.l.ij.C.de bo.proscrip. ¶ Itē.pop.ff.e.l.iij.So.vt ibi. ¶ Op.gl.do.l.cū allegatis.C.de re mili.So. speciale est in alimētis pro hoc facit.j.eo.l.seruos.& ibi aliqua dicam.

SVMMARIVM.

1 *Modi adiectio fauore legatarij non minuit legatum.*
2 *Alimenta si debent percipi ex fundo,ille fundus dicitur hypotecatus.*
3 *Alimenta si sunt legata ex tali fundo:si non percipiuntur tot fructus sufficientes ad alimenta,debent suppleri per hæredem.*
4 *Bona uiri quòd non sint obligata uxori pro alimentis:nisi in dotem fuerit datus fundus in æstimatus.* LEX. XII.

Lvcius. Si prędia pro alimētis relictis obligant,ex hoc legatum alimentorū non auget vel minuitur.h.d. ¶ Opp.modus adiectus legato habet pro cōditione,vt.l.j.C.de his quę sub modo.vnde sicut cōditionis adiectio minuit legatū
1 ita & adiectio modi.Sol.† glo.hoc est verū,nisi modus sit adiectus in fauo-
c rem legatarij.pbatur in.l.titio in prin.j.de condi.& demōst.Sed ponam⁹[c]†
2 quòd testator nihil dicat de hypotheca:sed dixit quòd volebat alimēta percipi ex illo fundo:an fundus sit obligatus? Quidā quòd non.Azo dicit hic contrariū & in.l.Caius.ff.de an.lega. qđ hodie est determinatū cum omnia bona hereditaria sint obligata pro legatis,vt.l.j.C.cōia de le. ¶ Quæro po-
3 ne†quòd testator nihil dixit de obligatione:& nō percipiūtur tot fructus quot sufficiunt ad alimēta:an debeāt suppleri vel expectari fructus.sequētis anni? Hoc tangit Cy.in.l.si quis argentū.C.de dona.dixi in.l.inter stipulantē.§.sacrā.j. de ver.ob. & est multū longa materia. Sed dico nunc quòd debent dari integra alimēta:qa locus nō gratia taxationis fuit adiectus:sed gratia demōstrationis:qa post perfectū legatū fuit dictū ex tali pdio,vt est tex.in.l.quidā.in prin.ff.de le.j.Et p hoc soluit cōtrariū qđ format gl.de.l.cū cert⁹.ff.de vi.tri.&ole.lega.qa ibi fuit adiect⁹ cert⁹ locus gřa taxatiōis:hic gřa demōstrationis &post perfectū legatū. ¶ Itē ista.l.allegat
4 ad.q.vtrū† bona[d] viri sint obligata vxori p alimētis.
d quā format Spe.ī titu.de do.post diuor.rest.§.forma. versi.sed nunqd.& ibi dicit qđ sunt obligata.nam cū alimēta debeant ex bonis mariti,& bona sint obligata pro eis,vt hic &.ff.eo.l.ij.ergo &c. Cy.& Ia.de are. dicūt idē.in,l.vnica.§.exactio.C.de rei vxo.act. Quidam doctor lōbardus disputauit cōtrariū tali ratiōe: quia certi sunt casus in quib⁹ bona sunt obligata, vt in ti.ex qui.cau.pi.vel.hyp.ta.cōtra.Sed iste casus nō est de illis:ergo &c. Aduerte ad.l.istā.&.l.ij.ff.eo. Rñ. quòd hic loquit qñ bona sunt designata vt alimēta pstentur.sed vir nō habet bona designata ad hoc. & licēt bona sint obligata p dote: sec⁹ est in alimentis: qđ videt verū:tñ si fundus esset datus ęstimat⁹:& sic esset res destinata ponerib⁹ mrōnij:puto qđ illa bona essent obligata,cū fuerit data p onerib⁹ mrōnij.

SVMMARIVM.

1 *Testator emit libros filio & in testamento disposuit quòd conferret eos si filius moriatur uiuo patre qui alteri filio cōtulit libros & perfecit studium:moriatur deinde pater cum dicto testamento : filius tenetur conferre.*

LEX. XIII.

Gaio. Legatū in dubio intelligit trāslatum in aliū cum onere suo.h. d.concordat.l.legatū.in prin.j.de adi.leg. ¶ Op.de.l.si tibi.j.de adi.leg.Sol.ibi legatum fuit translatū in eundē:hic in aliū per istā.l.dixi
1 in.q.de facto mihi pposita,př †habuit filiū quē primò studere fecit,& sibi libros emit:& in testō voluit quòd filius libros cōferret.cōtigit qđ pater supuixit & filius decessit. př dedit postea alij filio illos libros qui perfecit studiū suū:deinde pater decessit cum eodem testō.querebat an filius deberet cōferre? Dixi quòd sic:quia isti libri videntur translati cū suo onere,vt hic,&.l.legatum.j.de adi.leg.quod not.

SVMMARIVM.

1 *Dictio quoad,quòd faciat conditionem.*
2 *Morari debens cum aliquo,non perdit legatum,si ex iusta causa non potest morari.*
Vxor cui sunt relicta alimēta per testōrē in domo ipsius testōris nō perdit legatū,si cōmodè ibi morari non pōt.
Clausula,donec stabit in domo cum hæredibus, in legato importat fauorem hæredis.
Alimēta qui percipit in domo hæredis debet aliquid operari.
Vxor quæ alitur à uiro debet omnia in domo facere.

Imperator. Legatū alimentorū factū alicui quoad cū aliquo morare-
e tur,durat etiā mortuo eo cū quo debet morari.Itē eo viuo ex iusta cā pōt ab eo discedere.h.d.cōcor.l.j.C. de le.vides ergo in prī. qđ post mortē debent alimēta.Cōtrà.de.l.seio.in prī.ff.de annu.leg. So.ibi legatū relictū fuit fauore eius cū quo debet morari:hic nō.
¶ Item opp.qñ cōditio mista quę pēdet exvolūtate legatarij&alteri⁹deficit, pter casum deficit legatū, vt.l.legatū.C.de cōdi.inser. &.l.in testō.la.ij.j.de cō-
1 di.&demō.Solu.dicūt†quidā qđ dictio quoad,nō facit cōditione,vt no.ī.l.j. C. de leg.hoc nō est verū,vt dixi in.l.j.j,de cōdi.& de.řō gl.alibi dicit qđ est spāle fauore alimētorū,vt no.in.l.j.C.de inst.& sub.&.l.in testō.j.de cōdi.&demō.q̄ glo.dicūt veritatem: licet Dy.alter dicat in.c.imputari.de re.iur.li.vj.& Pe. ī.l. j.C.de lega.quorū opin.reprobo in.l.illis libertis.j.de
c cōd.& de.& ibi dicā.Not.in vlti.[c]ver.hui⁹.§.†qđ ille
2 qa debet morari cū aliquo si nō pōt ex iusta cā morari non perdit legatū,& dic vt.l.meuia.in fi.ff.de an. leg.vñ si testator reliqt alimēta vxori in domo ipsi⁹ testōris:si non pōt ibi cōmodè morari puta:quia est iuuenis,& aliqui sunt ibi qui veri similiter luxuriarētur cum ea:pōt habere & petere alimēta & recedere de domo.pro hoc facit.l.pe.ff.vbi pupill⁹ ęducari de-
3 beat. ¶ Quero†quid importat dicere donec stabit in domo cum hæredibus? Rñ.importat fauorē heredis: quia ibi stādo dicit minus grauis alimētatio.Secūdò cōtinet aliud cōmodū:qa iste q debet stare in domo, debet pstare aliqua seruitia secūdū qualitatē psonę. nam si est famula,debet pstare aliqua seruitia, scđm

mobiliū q̄ pñt vēdi in foro,vt no. Bal.ī l.j.C.si propter pu. pěsi.vide qđ habes post Bart.in.l.fi.C. de fide instr.& iure haste fis.lib.x.

a ¶ Nōvř.Adde Bal. in.l.fin. §.finaūt legata.de bo.quæ li.

b ¶ De euic. vēdens ex offō sibi iniūcto nō tenet de euic.vide not.ī.l.pcurator p euictiōe.ff.de pcu.& Bar.& Bal.in d.l.j.C.de euic.pig. & glos.& ibi Bal.in l. si ob cām. ī fi. de euic.

POMATES.

c ¶ Sed ponam⁹.Vide Bar. cōs.ccxvj.ī ea.l.ver. itē ista.l.allegat.vide Alex. in l.sicū dotē.§.finaūt ī.j.col.ver.item nota.ff.so.mat.

d ¶ Vtrū bona. an bona viri sint obligata vxori p alimētis,hř p Bar.& doc. in.l.si cū dotē. §.fin aūt.sol. ma. vbi vř Bar. sibipsi cōtrari⁹.& Imo.in ea.l.§. item př.no.p mod. inst.de ac.§. fuerat. & adde Bar.ī tract. de alimentis.in fi.p Spe.j.ti. de do.post diuor.resti.§.fi.ver. sed nunqd bona viri.Addean bona viri sint tacitè obligata p alimētis vxoris.Pau.de cas.cōsi. vij. Rom.cōsi.cccclilij.Abb.cōsi.xliij. ij.lib.

e ¶ Not.vltimò,No. ad limitatio.eorū q̄ no.Bar. in.l.libertis quos.§.lucius.j.e.vide quod ibi dixi & Bal.ī.l.j.C. de lega. & in.l. si ea.de cōd. in ser.& Bar. Bald. & Ange.in.l. diuortio. in prin. so.ma. & Ang. in.l.titia.j. de sol. bñ facit qđ no.Bal. in.l. quod ī vxorē.C.de ne. ge. in cōs.lxxviij.ij.li.

a ¶ Iure legati. Si maritus reliqt alimenta vxori in domo, vtrùm debeat operari hæredibus viri? Bar. hic tenet φ nō. Bal. cōtra que oino vide in l. j. C. de lega. item si nō pōt stare in domo ꝓpter hæredū seuitiā & malos mores, remittit talis cōdō idē si cū hæredib⁹ viri no posset habitare sine sinistra suspicione: quia esset valde pulchra, vt ibi p Bal. in d. l. j. vbi ēt ponit φ si pr̄ mādat filijs vt honorificēt eā & tractēt eo modo & forma, ꝓut ipse tractabat eā qd cōtineat appellatiōe istorū verborū. quē ibi oino vide. & vide Bar. in l. diuortio. ff. so. ma.

POMATES.

b ¶ Vltimò. Limitat ista spe. cau. p frā. nigrū. i l. de alimē tis. C. ꝗ trās. & Are. cōs. xcvij. i, vl. co. vt ꝓcedāt i futuris alimētis. sec⁹ i pteritis.

c ¶ Appellatio. No. quod à sniā lata ad pias cās, nō licet appellare qꝗ alibi nō habes cōtra qꝗ facit: qa nō reperitur expresse ꝓhibitum in l. & in maiorib⁹. de appel. & extra eo. c. de appellatiōibus. itē facit cōtra. l. si seruus quē. j. de li. cau. & j. qñ appella. sit. l. ij. §. si his. item nota. glo. de decimis. c. tua. spec. i ti. de ap. §. in qbus. vs. qualiter. iō Barto. hoc intelligit strictē in alimētis tm̄. intelligas q dilationem non recipiunt p. l. quā allegat ipse. & adde Barto. ff. eo. in l. solet. sed idē Bar. vr̄ cōtrariū velle i suo tractatu de ali. circa fi. & qꝗ i relictis ad pias causas nō liceat appellare, vr̄ tenere Bal. in l. j. C. de sa. sā. ec. in xxij. col. dum alle. d. l. fi. C. de app. re.

d ¶ Alia specialia. Itē not. quia aliud legatū icertū valet fauore alimētorū vt i. l. si cui annū. de an. le. & j. e. l. cū alimenta.

e ¶ Sed si alimenta. Vide Bar. in l. j. C. quō & qñ iudex. & facit ad istū tex. & quod not. Bald. in aut. quibuscunq; modis. de sac. san. ec. ad fi. & vide qꝗ per istū text. dicit no. Bal. in l. binos. ad fi. C. de aduo. diuer. iud. & vide quod habetur in similibus. in ca. ex parte. de censi. et

qualitatē suæ psonæ, nō tm̄ iure seruitutis. Dices tu, imo oīa debet facere, vt. l. sicut patronus. j. de op. li. R̄n. illud est verū qñ mlier pcipit alimēta nō iure legati: sed qa ē vxor quę habet alimēta ex eo quòd operatur in domo, hic autem habet iure legati.[a]

SVMMARIVM.

1 *Adiectiuum significatiuum ætatis adiectum personæ legatarij, non restringit legatum*

2 *Puer & puella intelligitur donec durat pubertas.*

3 *Alimenta simpliciter relicta debentur in uita. nu. 4.*

4 *Pubertas in masculo alimētorū fauore intelligitur usq; ad decimū octauū: in muliere usq; ad decimū quartū annū. nu. 5.*

5 *Aliqua priuilegia fauore alimentorum,*

LEX XIIII.

Mela. Adiectiuū† significatiuū ętatis adiectū psonæ legatarij non restringit legatū. Itē alimēta relicta simpliciter debenť in vita. Itē alimētorum fauore paupertatis in masculis itelligiť vsq; ad decimūoctauū annū, in fœminis vsq; ad decimūquartū an. h. d. ¶ No. tex. ibi, aut si non appareat &c. Item no. φ puer & puella intelligiť donec durat pubertas. 2 ¶ Op. ad prin. extrà gl. & vr̄ † φ adiectiuū significatiuū psonæ restringit ēt vt nō porrigať ad alias ꝑsonas quā q̄ sint eiusdē ætatis, vt. l. nō aliter. §. fi. ff. de le. iij. Sol. hic illud adiectiuū adijcit certæ psonæ: qa dicit titiæ puellę. vn̄ cā demōsttatiōis magis φ restrictionis vr̄ appositū. sed ibi poniť adiectiuū simpliciter & indefinite tantū: vn̄ debet referri ad alias psonas qbus cōuenit illa ætas. Itē dicit hic, † φ alimenta 3 debenť in vita tantū. Cōtra. ff. eo. l. iij. Sol. ibi fuit legatus fund⁹ ad alimēta: & sic ꝓprietas. hic verò simpliciter alimēta, & sic cū vita finiunť. simile in. l. cū hi. §. mod⁹. ver. cōstat. ff. de trāsac. & j. ad. l. fal. l. hæreditatū. ¶ Tertio op. † dicit hic φ pubertas durat in 4 alimētis vsq; ad. xviij. annū. al's cōtra. Contra istud op. de. l. arrogato. §. nō tantū. ff. de adop. So. ibi eodē mō quo hic accipiť, vt ibi no. ¶ Vltimò.[b] † qa hic ponit vnū speciale fauore alimētorū. q̄ro de alijs quot 5 spālia habet. R̄n. habet fauorē. prīo: qa ex min⁹ vtili volūtate debenť cū triēnij pstatiōe, vt. l. j. C. de fidei cō. Itē qa pōt relinqui nō capacib⁹, vt. ff. e. l. is cui. & l. seruos. j. e. Itē p clausulā gn̄alē quæ minuit legata, legatū alimētorū nō minuiť, vt. j. eo. l. libertis. §. posthumis. Itē φ relictum noīatim intelligiť repetitū à substituto, vt. ff. e. l. iiij. §. lucius. Itē habet priuilegiū in mō exigēdi: qa executor habet actionē vt. ff. eo. l. alio. Itē breuiores danť dilatiōes, vt. l. ij. de re iud. Itē nō admittiť appellatio.[c] vt. l. fi. j. de app. re. Itē qñq; nō admittiť cōpēsatio, vt. l. iij. C. de cōpēsa. itē habet priuilegiū i mō durādi. nā pubertas intelligiť lōgiori tpe, vt hic, Itē nō pōt pacto cōtrahētiū sine auctoritate iudicis remitti, vt. l. cū hi. p totā. l. ff. de trāsac. itē pōt agi ꝓ his tpe feriato vt. l. ij. ff. de ferijs, pn̄t & alia specialia[d] reperiri, quod laboriosum esset potius quā subtile. vt dicit glo. in simili in. l. j. ff. so. ma.

SVMMARIVM.

1 *Solitus in una uice uirificatur.*

Consuetudo in bino actu.

2 *Verbum præsentis uel preteriti temporis porrigitur ad tempus presens.*

Sed si alimenta.[e] Illud dicit quē solitū eē facere qꝗ vltima vice facit. h. d. ex hoc. §. habes † φ dictio solit⁹ verificať in vna vice. aliud ergo est dicere ita solitū fieri: aliud facere cōsueuit: qa cōsuetudo reqrit binum actū. ¶ No. † φ verbū pn̄tis vel pteriti tpis porrigiť ad tps psens. ¶ Cōtra qꝗ op. & vr̄ φ porrigať ad futurū p. l. si ita. j. tit. j. l. aurelius. §. testō. j. de li. le. gl. sol. hic, & dicit φ hæc variatio testatoris cōtingit circa idē quod relinquiť in cōtrarijs cōtingit circa diuersa. vide gl. q incipit sic habeť. C. ne de sta. defuncto. &c. ibi so. scdm Ro. ¶ Itē op. de. l. nomē. §. filio. ff. de leg. iij. sol. vt ibi videbitis.

quod per istū tex. dicit no. Bal. i l. si filiā. C. de ioffi testa. Ex istis adde text. & ibi Bal. i. l. si m̄r. C. ne de sta. defun. & vide Bar. in. l. si ita. j. de auro & arg. leg. & ad istum tex. adde Bar. in. l. seio. §. j. de an. lega. & de verbo solet, adde tex. & ibi Bar. in. l. qui saltum. ff. de leg. iij.

f ¶ Quæro quando. Adde bal. in. c. j. in fi. prin. de feudo marchi-

g ¶ Cum pdio. Pn̄t cōcordari opin. vt p Imo. in. l. apud iulianū. §. si qs alicui. post gl. ff. de leg. j. p Bal. in. d. rub.

h ¶ Pōt esse. Mulier pōt esse executrix & p transitū ad secūda vota nō finiť executoris offm̄ de multis. vide bal. i. l. id qꝗ paupibus. C. de epi. & cl. & Specu. & Io. an. i tit. de istr. edi. §. nūc verò aliqua i pen. char. vbi ponit de multis alijs psonis. & adde bal. i aut. eisdē. in fin. C. de sec. nupt. adde an mulier possit esse executrix. Pet. de anc. consi. cciij.

i ¶ Religiosus. An religiosus possit esse executor. & adde tex. i cle. j. de rest. & habeť p Spe. i ti. de istr. edi. §. nūc verò aliqua. vs. sępe qritur. fallit i fr̄e minore qꝗ itellige vt no. p Bar. i. l. qdā. j. de re. du. & meli⁹ in. l. pr̄. de adime. le. & i trac. minoricarū. & bal. ēti aut. igressi. in pe. & vlt. col. & in. d. l. qꝗ pauperibus. & Bar. i. l. cū pr̄. §. hrditatem. de le. j. Pe. de anc. i cle. exiui. tenet op. Bal. & Bar. hic & in dicto tracta. minoricarū, & an executor incertus pōsit dari, vide Barto. in d. l. quidam. de re. dub. sed quid si religiosus fuit creatus. aliàs dat⁹ & executus absq; consensu supioris an gesta, &c. vide Fed. in cō si. suis & Ro. i not. cclxvj. Adde an prior conuentualis possit esse executor. Pau. de cast. cō si. cxlviij.

SVMMARIVM.

1 *Aquam qui reliquit uidetur pretium aquæ relinquere: & nō continet seruitutem, sed debitum personale.*

2 *Ius aquæ ducendæ si relinquitur habenti prædium uicinum, ut cū persona finiatur dicitur seruitus realis quæ tamen per exceptionem finitur cum persona.*

3 *Ius aquæ ducendæ si relinquitur nō habenti prædium uicinum non est seruitus.*

Adde ad hoc & uide Alexan. de imo. in cōsi. 18. col. 1. in. 5. uol.

1 Quidam. Qui † reliquit aquā videť relinqre ptium aquæ: & tale legatū nō cōtinet seruitutē, sed debitum personale. h. d. Primò ponit dictū. Secūdò obiectionē. Tertiò responsionē. secūda ibi, nec videri. tertia ibi, hæc em̄. ¶ No. tex. ibi, dicebam &c. Et feci ipsum notari. ff. eo. l. j. & ibi relicta: qa vt sit quoddā debitū psonale, nō autē seruitus. & sic r̄ndeť obiectioni supra factæ. ¶ Opp. φ non debebať æstimatio, sed ipsa species, vt. l. cum hi. §. si cui non nūm⁹. ff. de trāsa. & l. j. & l. nulli. C. de f ero. mil. an. lib. xij. So. vt dixi. ff. l. j. ¶ Quæro quādo[f] 2 relinquitur † alicui ius aquæ ducendę qui habet vicinum pdium & relinquiť vt non finiatur cum perh sona: nō est dubium φ trāsit cum pdio: [g] sed si relinquiť hñti pdium vicinum, vt finiať cum psona, est dubium an sit seruit⁹ psonalis. Azo & Ioan. dicunt φ est seruitus realis q̄ tm̄ per exceptionem finitur cum psona perempta persona. ita no. hic, & l. vt pomum. ff. de serui. & l. pecoris. ff. de serui. ru. pdi. & l. si is qui binas. ff. de vsufru. probatur in. l. iiij. ff. de serui. 3 Sed posito † φ relinquať ei qui nō habet vicinum pdium: an sit seruitus vel nō. vtilitas est: quia si est seruitus, habeo cōfessoriā cōtra quecūq; possessorē. si nō est seruit⁹, possum agere tm̄ contra illum q concessit, nō cōtra aliū. Ro. hic, & l. vt pomum. ff. de serui. dicit φ est seruitus. Gl. tenet hic cōtrarium & Pe. vt Cy. refert. C. de vsufru. sup rubrica tenet opi. Ro. per hāc. l. Ego teneo gl. φ nō sit seruitus: & φ non possit agi, nisi cōtra cōcedentem: non contra tertiū. Pro hoc facit text. in. l. Caius. ff. de an. leg. & in. l. fi. §. fi. ff. de cōtrahē. em. & hoc voluit dicere iuriscōsultus ibi dum dicit, hæc em̄ &c. quasi dicat non est seruitus: sed quoddam ius debitum personæ.

SVMMARIVM.

1 *Mulier potest esse executrix in testamento.*

2 *Mulier relicta executri in testamento per uirum non desinit esse executrix si transit ad secunda uota.*

3 *Religiosus cum authoritate superioris potest esse executor testamenti.*

Frater minor ordinis sancti Francisci non potest esse executor in testamento.

4 *Executor in testō cogitur ad acceptandum officiū, postquam agnouit legatum eidem in testamento factum.*

Adde Alex. & ibi concor. in consi. iiij. col. vij. uers. si autem dixerit. in. ij. uo.

5 *Officium executoris nō transit ad hæredes, nisi sit dictum.*

9 *Officium executoris an transit ad successorem in prelatura?*

LEX XV.

Filio. Mulier pōt esse executrix in testō, & cogiť illud offm̄ acceptare, si agnouit legatum à defuncto sibi relictū. Itē hoc offm̄ si habet on⁹ 1 bursale annexū, trāsit ad hr̄des. h. d. ¶ No. † φ mlier h executrix pōt esse[h] in testamento. idem' est in. l. filio. §. m̄ri. j. de adi. leg. idē tenet Spe. i ti. de instr. edi. §. nūc vō aliqua vs. qꝗ de muliere. dixi in. l. fœminę. 2 & j. de reg. iu. ¶ † Quęro marit⁹ facit vxorē executricē sui testamēti: illa postea trāsiuit ad secunda vota: qriť an offm̄ executionis finiatur? vr̄ φ sic, sicut tutela, vt. l. tutela plerūq;. ff. de tute. cōtrariū puto verū per. l. cum pr̄. §. hæreditatem. ff. de leg. ij. coniuncta. l. si arrogati. ff. de tute. vbi tutela finiť deportatione. 3 secus in officio executionis vel electionis. vt. d. §. i hæreditatem. ¶ Quęro † an religiosus[i] possit esse executor testamenti: de quo est casus in. c. fin. extrà de testa-

a ¶Ad hæredẽ transeat. an offm̃ executoris trãseat ad hr̃des, hr̃ p Bal. in d. l. id qđ paupib⁹. in ij. co. p Bar. in cõsi. inci. factũ tale etiã ꝓponit̃ mittus fecit testm̃ & bar. in l. añpe. de tute. & qđ si vnus ex pluribus decessit. vide Bal. ĩ. l. cũ magistratus. qñ. pu. nõ ẽ ne. C. An aũt istud officiũ trãseat ad successorẽ in dignitate Bar. & doc. ꝗ sic. ĩ. l. q liberis. §. hęc verba. de vul. & pu. & hic ad de Bal. ĩ. l. fi. §. sed & si qs. maxĩe ĩ iij. col. C. cõia de le. l. fi. ĩ. xxvj. co. al's. x. C. de hęr. inst. & ad de Ang. & Imo. in l. cũ qs sibi. de ver. obl. vtrũ aũt istud officiũ cõferat̃ ĩ inuitũ. vide Bar. ĩ. l. si qs titio. de leg. ij. & ad Bar. hic adde eũ j. de his qbus vt ĩdi. l. post legatũ. §. amittere. & vtrũ possit cõmitti vni p socios, vide Bar. in. l. ĩ vẽditiõe. ff. de bo. au. iu. pos. Adde an officiũ executoris trãseat ad hr̃de bal. in cõsi. clxix. ij. lib. & eo. cõs. lxix.

b ¶Titia. hũc tex. ad hoc all. Bar. l. centurio. ĩ. viij. co. de vul. & pup.

c ¶Filiorũ. nepos appellatione filij continet̃. & istud dcm̃ seqt̃ ẽt Lu. ro. ĩ. §. de viro. in. xxiij. aliãs. xxxvj. fallentia. dicẽs hic eẽ fin. d. ad de no. p Iac. de are. & alios in. l. si pr̃. C. de here. insti.

✤POMATES.

d ¶Seruos. Vide qđ p istũ text. inferat Raph. cu. cõs. xxx. & vide Pau. de ca. cõsi. xxvij. ĩ vlt. co. in. ij. vo. & cõs. xxxvj. ĩ. v. col. e. vo. & p Alex. ĩ. l. j. ĩ. viij. col. ff. de le. j. & ibi Are. ĩ. ix. co. ver. ex gl. & Car. cõs. lxvj. colũ. ij.

d ¶Seruos. Et vide Ang. no. allegantẽ hãc. l. in repetitiõe. l. eam quam. C. de fideicom. Andr. Barba.

testa. li. vj. vbi dicitur ꝙ sic, cũ superioris licentia. qđ intellige in alijs religiosis quàm in fratribus minoribus. nã illi non possunt esse executores, vt in. c. exiui de paradiso, extrà de verb. signi. in cle. ¶Item not.
4 †quod quis cogitur assumere officium executoris postquàm agnouit legatum sibi relictum. simile in
5 arbitrio, vt. l. ij. §. j. š. de arbit. ¶Quæro †vtrùm officium executoris transeat ad hæredes? Dy. tangit in l. proxi. in prin. Mihi videt̃ quod melius cadat hic
a & videtur quòd ad hæredem transeat.ᵃ pro quo videtur tex. hîc, & j. l. proxi. in prin. sed illa nihil facit: quia ibi erat legatarius non executor. Item pro hoc facit. s. eo. l. cum vnus. in prin. sed illa non facit: quia ibi erat legatarius non executor. sed solùm hæc. l. facit. In contrarium videtur tex. cum gloss. antepe. š. de tute. Dy. dicit quòd non transit ad hæredes, nisi iure cuiusdam obligationis. ita loquitur hîc. quod tenent Iac. de are. & Spec. in ti. de instru. edict. §. nunc verò aliqua. ver. quid de muliere. & ver. seq. & Iaco. de bel. in authen. de ec. tit. §. si quis autem. sed gloss. in. d. c. fin. de testa. libr. vj. dicit quod ad heredes non trãsit, nisi sit dictũ, sicut dicimus in arbitrio, vt. l. diẽ proferre. §. j. š. de arbi. & in mandato quod morte finitur. & similibus. & sic intelligo: & bene dicũt doc. quia quod Dy. dicit quod transit ad hęredes iure cuiusdam obligationis est verum, quando obligatio qua tenebatur defunctus continebat onus bursale, non autem personale: & ita loquitur hic. sed si esset onus personale tantùm non transiret, vt. d. l. antepe. supra de tute. pro hoc est text. in. l. cuius bonis. š. de
6 cu. fur. ¶Quæro an istud †officium trãseat ad successorem prelati. Quod tangit Specu. in. d. §. nunc verò aliqua. in. d. ver. quid de muliere. & seq. & dicit aut fuit expressum proprium nomen, aut appellatiuum. quod dic vt ibi per eum. quæ tamen distinctio videtur contradicere his quæ consueui dicere in. l. q libertis. §. hæc verba. de vulga. & pupil. & ibi dixi.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Relatiuum quis uel qui, quòd limitat suũ antecedens in quãtitate & in tempore.*

1 **Testator.** Relatiuũ †quis vel qui, limitat suum antecedens non solum in quantitate, sed etiam in tempore. h. d. No. tex. ibi vrbanum circa fi. §. id est propter negotia domini vrbana. non tamen ad hoc vt alerent se suis operibus vt. j. eo. l. testamento.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Relatiuum quis uel qui, limitat suum antecedens ad quod refertur non alia.*

1 **Titia.** ᵇRelatiuum †quis vel qui, limitat suũ antecedens ad quod refertur: non alia. h. d. ¶Op. dicitur ꝙ relatiuum quod sequitur non restringit præcedentia. Contra. l. nam quod liquidę §. fi. š. de penu. leg. & l. quęsitum. §. j. š. de leg. iij. & l. hæres. §. vxori. eo. ti. Sol. relatiuum restringit antecedens ad quod refertur, nõ alia. & sic nõ obstat contrarium. Contra hoc videt̃ ꝙ restringat aliud, vt. d. l. hæres. §. vxor. & l. nam quod. §. fi. š. de penu. le. Sol. veritas est quòd non restringit aliud, vt hîc, sed in legibus contrarijs totum erat suum antecedens. Et si dicatur quomodo relatiuum numeri singularis & generis neutri refertur ad id quòd est numeri pluralis & generis fœminini, vel quomodo refertur ad plura, dicam. j. titu. j. in. l. plautius. vbi iurisconsultus tangit hæc. ¶Oppon. & videtur quòd relatiuum quis vel qui, non restringat, sed augeat. vt. l. ea tamẽ adiectio. š. de leg. iij. Sol. ibi ponitur cum copula: hîc sine copula. & sic non ob. ¶No. tex. ibi, sicut rationibus &c. ad quod dicam. j. l. proxima. §. j.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Legata relicta ab hærede debentur ab hærede hæredis.*
2 *Officium executoris quando est legatarius, transit ad hæredes.*
3 *Voluntas defuncti quando de ea dubitatur potest ex sua scriptura probari.*
4 *Nepos uenit appellatione filiorum, quando testator nepotẽ tractabat ut filium.*

LEX XVI.

1 **Alimenta.** †Legata relicta ab hærede debent̃ ab hærede hæredis. Item appellatiõe libertorum hæredis, libertus liberti cõtinetur quẽ testator tractabat vt suum. h. d. facit istud prin.
2 ad id scdm Dy. † ꝙ officiũ executoris trãseat ad hr̃dem: sed hic erat legatarius, vt. s. l. proxi. dixi. Item dicitur hic ꝙ libertus liberti admittit̃ ad fideicõmissum. contra quia fideicommissum fuit relictũ libertis manumissis ab eo in testamento vel codicillis: sed ibi non fuit manumissus. so. admittitur indistinctè ad fideicommissum fundorum relictum libertis.
3 No. †quòd qñ dubitat̃ de voluntate defuncti potest ex sua scriptura probari. vt hic dum dicit, libertis suis &c. & in. l. nesennius. §. de neg. gest. & š. l. proxi. in fi. ibi, rõnibus &c. gl. est in. l. q concubinã. §. ij. š. de
4 leg. iij. ¶No. ꝙ †illud qđ dicit̃ ꝙ appellatione filio-
c rumᶜ non cõtinetur nepos, est verum nisi esset nepos quẽ testator consueuerat noĩare & tractare vt filium: sicut dicimus hîc in liberto liberti.

Basilicæ. In legato non reiterabili dispositio generalis non refertur ad ea de quib⁹ specialiter est prouisum. h. d. ¶Opo. de. l. titia. §. qui marco. š. de an. leg. vbi admittit̃ ad vtrũq;. Sol. Pe. ibi loquit̃ in legato reiterabili: hic in legato alimentorũ quod non est reiterabile. istã. q. ponit Cy. in. l. cum qõ. C. de lega. vbi soluit scdm Dyn. quod ibi loquitur qñ legatum respicit diuersas causas: hîc quando vnam & eandem vt hîc, & in. c. generi. extrà de reg. iur. lib. vj. ¶Item op. j. eo. de. l. libertis. vbi per generalem clausulam receditur à speciali. so. vt ibi dicam.

Qui societatem. Appellatiõe libertorũ suorũ cõtinentur communes liberti pro ea parte quam quis habebit in eis. h. d. concordat. l. si quis seruos suos. š. de lega. iij.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Legatum factum seruo pro alimentis ualet.*
2 *Fratribus minoribus in singulari pro alimentis relinqui põt. Item in quolibet religioso.*
3 *Religiosus cui sunt relicta alimenta quando non est astrictus alicui monasterio, per se agit ad alimenta: sed quando est astrictus monasterio, monasterium agit.*
4 *Monasterio nondũ constructo relinqui potest, & ecclesia construenda potest hæres institui.*
Officium iudicis pro alimentis imploratur.
Adde Are. in. c. j. col. penul. de proba.

LEX XVII.

d **Seruos.** ᵈServis ꝓprijs põt relinqui legatũ in cã alimentorũ. itẽ põt relinqui tẽplo: quod non est, sed esse
1 ſperatur. h. d. ¶No. † ꝙ serui licet al's sint incapaces tñ in cã alimẽtorũ admittunt̃. allegat̃ sile in. l. is cui
2 š. eo. ¶†Item per istã. l. dicimus ꝙ licet al's fratribus minoribus nõ possit relinqui: tñ in cã alimentorum & pro necessarijs suis potest relinqui: vt hic. & intelligo de fratribus singularibus: quia conuẽtui põt relinqui, vt in. c. exiui de padiso. in cle. de ver. sig. idẽ dico in quolibet religioso. Et dico ꝙ alius religiosus
e ipsemet poteritᵉ iudicis offm̃ implorare, ꝑ istã. l. cũ si'ibus. ¶Itẽ alij religiosi quã fratres minores possunt cõstituere ꝓcuratorẽ: & tñ non possunt agere pro se, vt. l. seruum quoq;. in prin. š. de. ꝓcu. & l. diu⁹. §. fi. & ibi vt no. š. qui pe. tu. & in. c. ex parte. extrà de resti. spo. sed fortè religiosus cui relinquuntur alimẽta non põt ipse petere sed monasteriũ. vt. l. filio. j. de condi. & demon. sed si esset religiosus non astrictus alicui monasterio, sed obligatus religioni in genere vel templo nõdum cõstructo: tũc ipsemet põt petere
4 ꝑ istã. l. & si'es. ¶†Quæro an possit relinqui tem
f plo nondum constructo. ᶠ & hîc videtur quòd sic. ¶In contrariũ vr̃ casus in. c. abbate. extrà de re iud. li. vj. vbi tẽplo qđ nõ est, non põt donari: sed legatũ est donatio: ergo &c. Item videtur text. in. c. penul.
g extrà de eccle. edifican. Solu. dico ᵍ ꝙ potest legari

e ¶Ipsemet poterit. Et vide Bar. i. l. legatũ. §. de ca. dimi. & l. j. de leg. j. & in tracta. minoricarũ & Bal. ĩ auth. ĩgressi. C. de sac. san. ecc. & qđ de vsufru. & de annuo reditu. vide qđ refert Bar. in l. priuilegia. de sac. san. ecc. & qđ not. Bar. in. l. ciuitatib⁹ de legat. j. & adde Barto. in. l. lucius. §. tres hr̃des. ad treb. & vide Pe. de anc. & Io. de lig. in cle. exiui. de ver. sig. & Bald. & Imo. in. l. seruo alieno de le. j. in prin. & Ang. & Moder. ĩ. l. si stichũ §. stipSo. de ver. ob. Adde an legatũ alimẽtorũ cadat ĩ seruũ, Fed. cõs. xlj. & an legatũ annuum ꝓ emẽdis libris factũ fr̃i minori valeat, vide Abb. cons. lxiij. ij. lib.

f ¶Nondũ constructo. Et idẽ cõsuluit Bar. ĩ cõs. ici. t. stõr ĩ suo testõ. vbi ad de casum in authẽ. de ecc. ti. §. si qs in vnũ. & vide Bñdi. de plũb. in. l. seruos de libe. cau. Adde qđ legari. posset hospitali cõstruendo Ang. cõs. cxxx. & seq. Et Card. in cõsi. j. vbi sequitur Bar. hic.

g ¶Sol. dico. Adde tñ ꝙ si relinqt̃ ecclesijs istius ciuitatis, nõ extẽdit̃ ad ecclesias postea cõstructas. ar. l. q filiabus. ĩ pri. & ibi hoc not. Bar. de leg. j. bñ facit cle. literas. de resti.

templo nōdū ꝯſtructo.vt hic.&.l.ſeruos.ꝟ.de li.cā.
pro hoc facit.l. ſi ſeruitus.§.futuro.ſ. de ſe.vr.p̄.Ad
cōtraria r̄ndeo ꝙ nō pōt donare:cōcedo: q̄a dona-
tio eſt cōtractus:q cōtractus requirit pſonā veram
vel fictā cū qua cōtrahaꝭ.vn̄ ſi fieret donatio alij q
ꝓmitteret reſtituere tēplo ędificādo.nil repugnat.
ſed hic loquiꝭ in legato qđ requirit pſonā cū qua qs
loquaꝭ.¶ Non obſt.c.ad audientiā.extra de eccle.
edi.qa fator ꝙ non pōt cōcedi priuilegiū eccleſiæ q̄
nō eſt,vt ſtatim ſit beneficiū:ſed bene pōt cōcedi vt
incipiat habere vires cum incipiat eſſe capl'm.et ita
videꝭ dicere ibi gl.ꝑ hoc dico ꝙ eccleſia cōſtruēda
pōt inſtitui heres,ſicut poſthumus alienus,vt.l.gal-
lus aquilius.§.ille caſus.ſ.de lib.& poſthu.

SVMMARIVM.

1 *Quando per generalem clauſulam receditur à ſpeciali.*

LEX XVIII.

a Libertis quos.[a] Per clauſulā generalem ap
poſitā in voluntate circa idē videtur re-
ceſſum à ſpeciali.h.d. ¶ Op.ꝙ admitta-
tur ad vtrūq;,vt.l.titia.§.q marco.ſ.de an.le.Dic vt di
1 xi.ſ.e.l.alimēta.§.baſilicę.¶ Opp.† ꝙ ꝑ generalem
clauſulā nō recedatur à ſpeciali:imo ipſum compre
hēdat,vt .d.§.baſilicę.Sol.Ia.de are.hoc ideo:qa vſus
eſt verbo vniuerſali:qa dixit oībus.in contrario fuit
vſus verbo indefinito.tn̄ iſta ſol.vr̄ cōtra.l.ſtich⁹.ꝟ.e.
vnde Dy.ſoluit ꝙ hîc clauſula gn̄alis apponiꝭ in di-
uerſis voluntatib⁹:ibi in eadē.idē dicit Dy.in.c.gene
ri.extrà de reg.iu.lib.vj.& in.l.doli clauſula.ꝟ.de ver.
obli.¶ Itē ad hanc ſol.oppo.de.l.ſtichus.ver.item cū
alimenta.ꝟ.e.Sol.ibi loquiꝭ qn̄ in eadē volūtate ap-
poſuit clauſulā generalē & ſpecialē reſpectu diuerſa
rum perſonarū:hîc reſpectu earūdem. Et diſtingue
quando apponitur clauſula generalis & ſpecialis re
ſpectu eiuſdem cauſæ.Siquidē in diuerſis voluntati-
bus per ſc đam receditur à prima,vt hîc, ſi in eadem
& tunc aut in eadē clauſula grauaꝭ eadem perſona:
& tunc clauſula generalis non referꝭ ad ſpecificata,
vt.d.§.baſilicæ.Si verò diuerſæ perſonę:videꝭ receſ-
ſum à prima,vt.ꝟ.eo.l.ſtichus.ver.itē cum alimenta.
¶ Itē oppo.& videtur quòd in diuerſis diſpoſitioni-
bus clauſula generalis non tollat ſpecialem, vt.ꝟ.de
no.ope.nun.l.j.§.j.Sol.aliud eſt in diſpoſitionibus le
galibus:aliud in diſpoſitionib⁹ hominis;quia eſt cui
tanda legum correctio.quod no.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta non ſoluta peti poſſunt tam præterita quā futura.*
Debitum uidetur remiſſum nō ex ſolo tēporis curſu:ſed ratio
ne cōſanguinitatis,& quādo ratiōes fuerūt ſæpius redditæ.
2 *Alimenta præterita ſi debeantur,quando æſtimatio & quan-*
do ipſa ſpecies petatur?
3 *Alimenta debita officio iudicis pro tempore præterito quali*
ter petantur?
Vxor quando poſsit petere alimenta præterita à uiro?
4 *Alimenta præterita & futura in uno libello peti poſſunt.*

b Manumiſſis.[b] Alimenta† debita nō ſo
1 luta pn̄t peti tā pręterita
q̄ꝑ futura.h.d.Op.diciꝭ hîc ꝙ ſtetit tāto tpe ꝙ nō pe
tijt:& poſtea petere pōt.Cōtrà,imo vr̄ tacitè remit-
tere,vt.l.procula.ſ.de proba.ſo.gl.ibi nō inducit taci
tā remiſſionē ſolus tpis curſus,ſed charitas & cōſan
c guinitas & redditio ratiōis ſępius facta.quā not.[c] &
eā allego in.l.q̄ dotis.ſ.ſol.mā.vide glo.quę incipit,
vt qa ſteterūt &c.¶ Itē op.diciꝭ hîc ꝙ interpellatio
nō eſt neceſſaria.Contrà imo eſt neceſſaria:qa iſta
obligatio nō habet diē,vt.l.ſi ex legati cā.ꝟ.de verb.
obl.&.l.mora.in prin.ſ.de vſuris.ſol.hîc interpella-
tio nō eſt neceſſaria:qa tractamus de ſorte nō de vſu
2 ris,vt.l.cū vnus.§.j.ſ.e.¶ Quęro† ſi petūtur alimēta
pręterita qd peti debet?R̄n.alimenta ipſa vel æſti-
matio.Scitis ꝙ in alimentis veniunt q̄dā q̄ curſu tē-
poris pereunt,vt habitatio.& tūc debet deueniri ad
ęſtimationē in petitione,cōdēnatione,vel executio
ne,vt.l.ſi vſuſfructus mihi in bienniū.ſ.de vſufru.leg.
q̄dā ſunt q̄ licèt nō pereāt:tn̄ nō expediūt,vt medi-
cinę q̄ veniūt ī cā alimētorū,vt dixi in.l.legatis ali-
mētis.ſ.e.& tūc debet deueniri ad ęſtimationē,vt.l.
ſi libert⁹ artē.&.l.patronus.q.j.de ope.lib. Quædam
ſunt quę hodie habere expedit vt frumētū,vinū, &
ſil'ia:tūc ipſa ſpēs debet peti nō eius ęſtimatio, vt.l.
nulli.C.de ero.mi.anno.li.xij.niſi ꝓpter morā de-
d uenireꝭ ad ęſtimationē[d],iuxta materiā.l.vinum.ſ.
ſi cer.pe.& hec lex loquiꝭ in alimētis debitis ex te-
3 ſtamento.Quero.† quid in alimentis debitis iudicis
officio,vt a pr̄e filio.R̄n.ſiquidē fili⁹ ſe alimentauit
de ſuis operis,vel fuit ſibi donatū,non poteſt repe
tere:qa tūc pōt petere alimenta a patre qui nō ha-
bet vn̄ ſe alat: vt.l.ſi qs à liberis .§.ſi vel parēs.ſ. de
li.agna.Sed ſi accipit mutuo.vt ſe alat cōpetit actio
mutuāti:vt.l.fi.ſ.de in rem verſo.Et hoc in alimētis
e debitis iure ſanguinis . Sed in alimentis debitis[e],iu-
re ſeruitij & operarū,vt in vxore.eſt videndum an
vxor ſtetit in ſeruitiū viri,vel nō & ſi non ſtetit an
ſtetit per ipſam vel ꝑ virum:ſecundum no ꝑ Dy.in
l.ſi cū dotē.§.ſinaūt in ſeuiſſimo.ſ.ſol.mat.de quo
per Cy.in.l.qđ in vxorem.C.de neg.geſt. ¶ Not.
4 ex iſto.§.ꝙ † poſſum petere in vno libello alimenta
præterita & futura.pro hoc.l.j.C.de fideicom.&.l.
non quemadmodum.ſ.de iudi.

Ab hæredibus. Tempus etatis gra-
uati adiectum graua
to,in dubio conditionem non facit.h.d.¶ Op.quòd
g tempus certæ ętatis facit conditionem,vt.l.ſi ita ſcri
ptum.de manu.te.Gloſ.remittit ſe ad.l.ex his.C.qn̄
di.leg.ce.&ibi ſol.Iac.de are.quòd ibi erat certū ꝙ te
ſtator volebat facere diē.ſed diuinare eſt.quare dic
ꝙ hîc apponitur tempus grauato:ibi honorato.ratio
nem hui⁹ vide vt dixi in.l.ſi cui legetur.ſ.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Statutū puniens dantem opē ad maleficium,in tantū quātum*
principalē ſi principalis confeſſus.eſt delictum:& ob id
minorata eſt pœna au dās opē debeat puniri ſecūdū quod
ſtatutū diſponit uel ſecūdū pœnā minoratam principali.

Poſthumis. Diminutio legatorum reli-
ctorum in teſtamento non
pertinet ad legata,nec ad alimenta relicta in codicil
lis vel in tabulis pupillaribus.h.d.Op.ꝙ iſta clauſu-
la referatur àd omnia relicta ſuprà, vt.l.talis ſcriptu-
ra.in fi.c ſe.ſ.de le.j.So.hîc ſpeciale eſt fauore alimē-
torum.¶ Opp.ꝙ referatur ad ea quę ſunt relicta in
codicillis,vt.l.talis ſcriptura in fi.ſ.allegata. ſolu.ibi
ſimpliciter dixit quę legauit:hîc dixit quę legauit in
f codicillis.¶ Vltimò not.[f] ibi,idem quęſijt &c.ad.q.
1 dicit ſtatutum quòd† dās opem vel auxilium in ma-
leficio cōdemnetur inquantū principalis delinquēs
modò principalis delinquens debet condemnari in
centū:ſed ꝓpter cōfeſsionē fit diminutio tertiæ par-
tis modo queriꝭ inc̄ꝑtum debet cōdēnari dans opē
vel auxiliū.Et vr̄ ꝙ in centum:qa ī eo oratio ceſſat
quare principalis cōdēnaꝭ in min⁹.& idē dico in au
gmento ſi ꝓpter aliud debet pena principalis dupli
cari:ꝙ non duplicabiꝭ in dāte opē,vel auxiliū:qa cā
ꝓpter quā prīcipaliter debet duplicari,ceſſat ī dāte
opem vel auxilium,vt.l.is qui opem.ꝟ.de furtis.

Cibaria. Non impleto onere de morando
in certo loco libert⁹ relicto priua-
tur.h.d.Ratio dubitādi in iſto.§.fuit.ꝙ on⁹ morandi
in certo loco videꝭ cōtinere ſpeciem ſeruitutis.vn-
de in alio quā in liberto non valebit,vt.l.titio.§.ij.de
condi.& demon.

SVMMARIVM.

1 *Clericus abſens pro negotijs eccleſiæ uel ſuperioris dicitur*
præſens:ideo debet habere fructus præbendæ.

LEX XIX.

g Teſtamento.[g] Abſens ꝓpter
negotia teſtato-
ris,vt pn̄s debet alimēta ꝑcipere.h.d.poſ-
ſumus in iſta.l.dicere in tali quæſtione:ca
1 nonicus † nō reſidens in eccleſia nō pōt habere fru-
ctus.qd ſi eſt abſens ꝓpter negotia eccleſiæ? Vide-
tur eſſe præſens per iſtum tex.& extrà de cle.non re
ſi.c.ex parte.¶ Sed quid ſi eſt abſens nō propter ne-
gotia eccleſiæ,ſed ſuperioris vel pręſidis:vel clericus
propter negotia papæ?Certè videtur idem dicendū
h quia præſens videtur[h],vt.c.ad audientiam.&.c.cum
dilectus.extrà de cleri.non reſi.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio generalis non refertur ad ea de quibus circa ean-*
dem cauſam ſpecialiter eſt prouiſum.

a ¶ Libertis quos.Et ꝑ iſto tex.vide Bar. in.l.lucius.de leg.ij. & ibi Dy.& Bal.& Io.de Imo.plenius in.l.hmōi.§. cū pr̄. de le.j.&.l in.c.filius de teſt.& ibi Petr. de anc.& Bal.ī.l,filia.C. de le.& vide q̄ dixi in.d.c.filius, Andr.Bar.

a ¶ Libertis quos. Adde qđ no.Bar, in.l.talis ſcriptura, de leg.j.circa opp. l.cū vul.de do.p̄le,

b ¶ Manumiſsis.Et in materia huius.§. & eorū q̄ hîc ſcribūtur,cōſuluit Bar.in cōſi.inci.,qdā ſibi filios hęredes. Adde Bal.cōſi.ccv.iij.lib,

c ¶ Quā no. ſic not. ꝙ reqrūnꝭ iſta tria ad hoc vt p̄ſumaꝭ tacita remiſsio.ſed Imo.in.d.l.q̄ dotis. dixit ꝙ fortè ſufficere ſæpi⁹ eſſe calculatā rōnē,ēt ſi fuiſſet extrane⁹ ꝓpter tex.d.l.,ꝓcula. cui⁹ rō principaliter ſuper dicta calculatione rōnum vr̄ fundari.& ita dixit ip̄e ꝙ fortè iſtud vnū tm̄ de iure ſufficeret. ꝯmādauit tamē iſtam glo.mēti teneri.Adde Bald.in l.cū proponas.la.j. C.de pact,

d ¶ Aeſtimationem. Adde no.ꝑ Bart.in tract. alimētorū & in con.inci.quidam ſibi filios hęredes.

e ¶ Debitis . Adde Bar.in.d.l.de alimētis.C.de tranſac.& ponūt aliq moderni.in.c.ex parte.de trāſact.hūc text.ꝑ ſin.all'. Lu.ro.in repe.auꝭ.ſimiliter.in ij.col. C.ad.l.falci. & in.v.char.

f ¶ Vltimò nota.Et ita voluit Bar.in.l. j.ꝟ fi.ſ.de in lit.iur. ita in diminutione. And.Barb.

g ¶ Teſtamēto. adde.l.q̄ſitū.in princ. & qđ ibi Barto.de leg.iij.

h ¶ Præſens vꝭ.Quis dicaꝭ p̄ſens.Et iſtis adde qđ dicit gl.in l.hac parte.l.C. de ꝓxi.ſac.ſcr.lib.xij. ſed qd ſi ſtatutū dicit ꝙ abſentes à ciuitate nō gaudeāt priuilegio ciuiū tn̄ onera non ſupportent:ſi aliqs abeſt à ciuitate & in eadē permaneant pater vel fratres vel cognati q ſupportēt onera ciuiū ꝙ talis gaudebit priuilegio,licèt ſit abſens ita no.dixit Bar.in l.cum ſcimus.C.de agri.& cenſi.lib.xj. vbi oīno vide qđ ēt ibi ſubdit.& iſtis adde eundē Bar.in l.j.§.j.de lib. agno. & in.d.l. q̄ſitum.de leg.iij.& quis dicaꝭ p̄ſens vide ēt Bart. ī.l.duob⁹. ad fi.j.de re.du.& quot modis qs dicaꝭ abn̄s vel pn̄s, vide ꝑ Paulū de leaza.in cle.cauſam.de elec.& q̄ dixi poſt Bar.ī.l.pręſens.ſ.de ꝓcu.Adde qs dicaꝭ abſens & pręſens. Bal.cōſi.ccclxiij.&. cccclxiiij.iij.lib.

LEX. XX.

1 Stichus. Dispositio† generalis nõ refertur ad ea de qui
bus circa eandẽ causam specialiter est prouisum. & legatorũ præstatione grauari põt legatarius singularis.
h.d. ¶ Opp. de. l. titia. §. qui marco. s̈. de ann. leg. vbi debet habe
re vtrũq;. Dy. in. c. generi. de re. iur. li. vj. so. quòd illud loquiẽ quãdo legatũ
respicit diuersas causas: hic quando respicit eandem ita etiã dixi. s̈. eo. l. alimenta. §. basilicæ. Sed ista so. videtur cõtra istum tex. quia hîc. x. aurei simpliciter legati fuerũt. ideo Rom. subaudi hîc. scilicet pro alimentis: sed certè idem est si non dicatur pro alimentis: quia tacitè intelligitur quãdo legatur pauperi, vt. l. cum hi. §. si in annos. s̈. de transac. & gloss. s. eo. l. liberis. §. posthumis. & sic habes quod clausula generalis nõ refertur ad ea de quibus specialiter est prouisum & tacitè. ¶ Quero in quo cõsistit ista benignitas? Dicit glo. de iure antiquo non poterat à legario legari. quod non videtur bene dicendum per. l. j. suprà de lega. j. vbi per omnia exequata sunt legata fideicommissis. Iac. de are. dicit quòd benignitas contingit in hoc: quia contubernali & libertis de quibus suprà dixerat non reliquerat libertatem expressè & tamen continentur appellatione libertorũ: vt in tex. ibi, qui deinde &c. & ibi item cum alimẽta &c. Item in prin. l. est vna gloss. quę incipit, legauit eidẽ sticho. Old. dicit imo contubernali & libertis. aliàs idem contineret sequens legatum quod pręcedens speciale. quod no.

Titia. Cum finitur legatum, tunc finitur onus legato adiectum, nisi aliud de voluntate testatoris appareat. h.d.

Mater filio. Legatum alimentorum non perit conditione defecta per casum contingentem in personam eius in quem specialiter est collata. hoc dicit. dic vt ibi dixi supra eo. l. caio. §. imperator.

LEX. XXI.

Diariis. Glo. dicit quòd hîc est duplex litera: & tene vt glo. dicit & tenet.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta si simpliciter relinquuntur debentur arbitrio boni uiri: inspectis conditione & facultatibus præstare debentis.*

LEX. XXII.

a
1 Cum alimenta. [a] Si alimenta † simpliciter relinquuntur, debentur arbitrio boni viri inspectis conditionibus hîc insertus. h.d. de vna ex his circũstantijs habuistis. s̈. e. l. cum vnus. §. fi. scilicet de charitate. ¶ Di
b citur hîc [b] ex facultatibus hæreditatis. ¶ Quero quomodo hoc debet intel
ligi an heres debeat vendere proprietatem, si fructus non sufficiunt? Respõ
c deo non debet vendi proprietas, [c] sed secundùm quantitatem fructuum debent alimenta præstari, vt. l. imperator. j. ad trebel.

Qui fratris sui. Cui relictum est animo compensandi, non potest petere legatum, nisi hæredem liberet quo omisso doli exceptione repellitur. hoc dicit. De vltimo casu dic vt dixi. C. eod. l. iij.

LEX XXIII.

Rogatus. Idem est alimẽta relinquere & grauare hæredem aliquem educare.

De auro & argento. legato Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Legato generis derogatur per legatum generis subalterni uel speciei.*
Genus restringitur ut non contineat speciem de qua sunt alia indiuidua nominata.

LEX. I.

1 Si alii vestimenta. Legato † generis derogatur per legatum generis subalterni vel speciei: & genus restringitur vt non contineat speciẽ de qua sunt alia indiuidua nominata. h.d. concordat cũ fi. huius legis. l. hæres meus. §. j. suprà de leg. iij. & per Dy. in. c. generi. de reg. iur. lib. vj. & per glo. in. l. quæsitum. §. pe. suprà de fun. instr.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia quando fit de argento, debet fieri ut sit eiusdem æstimationis in forma cuius est in materia.*
Expensa cudendi debet fieri de publico.
2 *Debẽs cẽtũ florenos nõ põt soluere in sextinis de iure, sed de cõsuetudine sic q̃ ẽ seruãda.*

Cui certum. Qui debet põdus argenti in gñe liberatur dando ęstimationẽ. secus si debeaẽ certa species. h.d. cõcor. j. e. l. cum certũ. & l. cũ aurum. ¶ Op. de. l. paulus. j̃. de so. Duę sol. sunt in glo. Vna qđ est spãle fauore vltimę voluntatis. Alia sol. est veta qđ hoc est verum si soluiẽ pecunia ęre non cõtaminata: qa si debes mihi certũ pond⁹ argenti ad ligã perusinã, si vis soluere pecuniã argenteã eiusdem ligę, certè admitteris: sed si vis soluere pecuniã ęre contaminatã, vt sextinos, tunc nõ admitteris. & hoc placet p tex. in. l. j. C. de fab. lib. xj. & de cano. fru. vr. ro. l. fi. eo. lib. Itẽ placet ista sol. p rationẽ † vos scitis qđ quãdo fit pecunia de argento, debet fieri vt sit eiusdẽ ęstimationis in forma: cuius est in materia, vnde expensa cudẽdi debet fieri de publico, vt diciẽ in. l. j. s̈. de contrahẽ. emp. Licèt Inno. dicat contrariũ & nõ bene in. c. quãto. extrà de iureiurã. cum ergo sit eiusdẽ ęstimationis in forma cui⁹ est in materia, nihil tibi nocet: ergo
2 admittiẽ solutio, vt hîc ibi, si eadẽ &c. Et per hoc dico † quòd ille qui debet centum florenos non potest soluere pecuniam ęre cõtaminatã vt sextinos: & ille qui debet centum libras ad pecuniam minutam, non potest soluere in auro, vt grossos. & hoc est de iure: sed de cõsuetudine pro pecunia minuta soluiẽ aurum & argẽtũ & ecõuerso. q̃ cõsuetudo in hoc est seruãda, vt. l. imperatores. s̈. de cõtrahẽ. emp. & gl. in. l. si qs argẽtũ. C. de dona. dixi in. l. paul⁹. s̈. de so. ¶ Vlti. gl. [d] hîc tãgit qñ aliud p alio solui põt. Dic vt in. l. ij. §. j. s̈. si cer. pe.

SVMMARIVM.

1 *Verba futuri temporis restringuuntur ad tempus mortis, & ultra non extenduntur.*
2 *Oratio respectiua deficit deficiente persona uel qualitate cuius respectu profertur.*
3 *Statutũ puniens intrantẽ palatiũ capitanei, an puniat intrantẽ tẽpore quo ibi nõ erat capitaneus.*

LEX. II.

1 Qui tibi. Verba † futuri temporis restringuntur ad tempus
2 mortis, vt vltra non extẽdãtur. † & oratio respectiua deficit deficiente persona vel quãtitate eius cuius respectu profertur. h.d. vsq; ad. l.
e seia. ¶ Opp. [e] ad fi. quod istud verbũ significatiuũ
f qualitatis non attenditur, vt. l. mela [f] in prin. j. eo. vbi postquã subest substãtia, non vr̃ requiri qđ sit vxor. So. ibi verbũ fuero, fuit adiectũ per modũ demõstrationis cuius defect⁹ non vitiat legatũ: hîc verò p modum cuiusdã conditiõis. dixit em̃ quę vxoris eius cã parata erãt &c. Et sic est relatiuũ qđ facit cõditionẽ, vt. l. stichũ. s̈. de leg. j. q̃ conditio debet impleri in forma, vt. l. qua heredi. in prin. & l. męui⁹. j̃. de cõdi. & demon. ¶ Item opp. de. l. si ancillæ. j. de cõdi. & de. Sol. illa qualitas nõ põt ibi videri repetita in cõditiõe: qa ancilla non põt nubere: vnde sola substãtia videẽ re-
3 petita nõ qualitas. ¶ Facit illa †. l. ad. q. dicit statutũ quòd si nobilis ĩtrauerit palatiũ capitanei soluat tm̃. pone quòd ibi nõ est capitane⁹ & nobilis intrauit: an teneaẽ? Videẽ quòd nõ: quia vbi nõ est capitane⁹ nõ dicitur palatiũ capitanei. ar. hui⁹. l. tñ hoc non firmo pro verò: qa illa verba ponunẽ in statuto per modũ demõstrationis: hîc verò p modũ conditionis.

SVMMARIVM.

1 *Vxor cui fuerunt relicta quæ eius causa parata erant, ut habeat relictũ requiritur quòd sit uxor tẽpore mortis.*
2 *Testõr si legat uxori quæ eius causa parata sunt sufficit quòd sit uxor tẽpore testamenti.*

LEX. III.

Vxori. Hanc. l. summa cũ pręcedẽti ¶ Op. s̈. l. pxi. ibi eo ipso qđ diuertit non vr̃ eius cã paratũ. glo. Dy. & oẽs dicũt quòd lex p̃cedẽs intelligiẽ secũ
1 dum istã videte †: si testõr legauit p verba futuri tpis quę eius cã parata erunt: tunc inspiciẽ tp̃s mortis. vñ tpe mortis oportet qđ ipsa sit vxor. vñ si diuertit bona gratia, vel nõ: desinit cõdõ relicti: qa nõ est eius cã
2 paratũ, vt diciẽ in fi. l. Sed in hac †. l. testõr legauit per verba p̃sentis tẽporis, vt lego quæ eius causa parata sunt. tunc si est vxor tẽpore testamenti, sufficit. vnde si postea diuertit, distinguimus vtrùm diuertat bona gratia, vel non, vt sciamus vtrùm volũtas sit mutata vel non: & ita loquiẽ hîc. & ista est veritas.

SVMMARIVM.

1 *Verba essem, uel fuissem, quæ sunt optatiui & subiunctiui modi licèt sint temporis præteriti: tamen trahuntur ad futurum.*

LEX. IIII.

g Cum quidam. [g] Hîc poniẽ verbũ legasset, quòd est tẽporis p̃teriti plusquã perfecti & excedit tẽpus testamẽti, vt. j̃. eo. l. si
1 ita. ¶ Vñ quero † quõ porrigiẽ ad tp̃s mortis? Rñdeo ista verba quæ sunt modi optatiui & subiunctiui, vt essem, & fuissem & similia: licèt sint tpis p̃teriti: tñ trahunẽ ad tp̃s futurũ. ita not. in. l. q Romę. §. augerius. j. de ver. ob. pbaẽ in. l. si debitor. §. verisimile. s̈. de contrahen. emp. & l. cum certus. s̈ de tri. vi. & oleo lega.

SVMMARIVM.

1 *Species si transit in suum materiatũ, censetur esse alia species.*

LEX. VI.

Seia. Solutio legati & trãslatio in aliã speciem facta à testatore, legatũ
1 extinguit. h.d. Not. † quòd [h] dum spe-
h cies transit in suum materiatum censetur etiã alia species. ¶ Opp. dicitur hîc quòd trãslatio in aliam speciem extinguit legatum. ¶ Contrà de. l. seruũ filij. §. ij. suprà de leg. j. sol. vt ibi. Item opp.

a ¶ Cum alimẽta. l. limita hãc. l. singu. in casu. l. cum vnus. §. alimentis. s. eo.

b ¶ Diciẽ hîc. Et vide Ang. sin. loquẽtẽ ĩ. d. l. imperator. & ibi dñm meũ: & si ẽ fruct⁹ dñi põt. vẽdi. tex. est in. l. j. §. mulier. ff. de vẽ. ĩ pos. mit. & vide ibi aliũ tex. & ibi Bar. ĩ. l. q bonis. ff. de ces. boñ. Ang. ĩ. l. diuus ff. de pe. hær. al's ĩ. l. j. Andr. Barba.

c ¶ Debet vendi proprietas. an qñ relinquunẽ alimenta & fruct⁹ nõ sufficiũt dẽat proprietas vendi, vide qđ dixi ĩ. l. fin. §. vbi aũt. C. de bo. q̃ li. & ĩ spẽ. Ange. & Imo. in. l. nesenni⁹. ĩ fi. j̃. de re iudi. & vide Bar. ĩ. l. si cũ dotẽ. §. finaũt in seuissimo. so. ma. p Ang. Imo. & Pau. de ca. ĩ. l. nihil. de le. j. & vide ad materiã Ang. in. l. impator. j. ad treb. vbi dicit se consuluisse vna cũ Bal. & vide ibi Lud. ro. q limitat sua dicta, vt ibi p eũ. & adde in simĩ Bar. in. l. luci⁹. s̈. eo.

d ¶ Vltĩo gl. & gl. ẽ sin. ĩ. d. l. si qs argentũ. & vide Bar. in. l. paulus, de so. & qđ no. in l. quod te. s̈. si cer. pe. & Bal. ĩ. l. iij. C. de sac. sanc. ecle. And. Barb.

e ¶ Opp. plenè per Bar. ĩ. l. ex fctõ. ĩ. ij. co. de vulg. & pup.

f ¶ Nulla est. l. mela. in hoc titu. nec. l. mela. tit. s̈. pxi. aliquo pacto facit ad ppositũ. Credo q Bar. voluit adducere. l. q vxori. ĩ prin. j̃. eo. vel verius. l. pxi. se. Alex. loseus.

g ¶ Cum qdã. ista. l. põt alr̃ intelligi. vt dixi post Bar. in. l. si ita. secũdùm Pe. j̃. eo.

h ¶ No. q vide oĩno Bart. in. l. pater. de adimen leg.

a ❧ POMATES. ¶ Si ita. Adde q onus probandi res fuisse tempore testamenti incumbit legatario. ita tenet Bal. in.l.fi.C.de app. sequitur Ro. in.l.non solùm.§.sciendum. ver. sed vt probari.ff.de ope.no.nun.

a ¶ Si ita. Et vide quod dicit Bar. in.l.si cognatis.j.de re.du. istam.l.limitat. & vide eundē in.l.placet.ff.de lib. & post. & Io.de imo.post Pe. in, c. indicante.de test. An. Bar. de.l.fideicommissa.§.si rem suprà de leg.iij.glo.non soluit. tu dic quòd ibi res legata extabat. hìc verò desijt extare: quia facta est alterius accessio, vt patet in fi.l.

b ¶ Si ita esset. vide Bal. in.l.oīa priuilegia. C. de episc. & cler. Quid si qs fecit duo testamēta, vide text.in.l.aurelius.§. testō. de lib. le. & limita istā.l.p tex.in.l.creditor.§. caio.de li.lega. & p Ro. not. cccLxxx. &c. & limita vbi verteretur fauor insti. & test.l.placet. s̈.de lib. & posth. & ibi Bar. & ad practicā & declarationē huius q̄ro qd si testator dixit lego meu m. ff. nouum & mortuo testatore legatarius illud petit: & hęres dicit fuit quęsitū post testamētū: qs probabit. & vide no. per Ludo.ro.in.l.in illa de ver.ob.cui adde Bal.in terminis in l.fi.§.fi.C.de ap. & de hoc pronomine meum, vide aliqua no.p Bal.post alios in.l.j.s̈.de sta.ho.ad de Ang. cōsi.cclx. in.iij.colum.

c ¶ Dic sic. An verba præsentis & pręteriti extendantur ad futura. vide Bar. in.l.certa forma.de iu.fisci.li.x. & adde qd not.glo.Bar. & Imo.in.l. talis scriptura.de leg.j. & ad de no.p do.in cle.literas. & de rescri. & in.c.fi.eo.tit.in antiquis. & ibi etiā habet̄ qn̄ p̄teritū trahat̄ ad futura: & qd de pręterito imperfecto, vide in.l.si debitor.§. verisimile: p Bar.de cōtrahen. emp. & in.l. verbū oportebit.de verb. signi. & istis adde Bal.no.in.d.l.si ita scripsisset.de leg.ij. & quid si aliquis renunciat priuilegijs dic q non videtur renūciare futuris. secūdū Ang.in.l.j.ff. si qs in ius vo.non ier. Adde qn̄ verbū pōt, ad præsens & futurum trahit̄, ad qd sit trahendum, Ro. cōsil. ccxxxiij.

a ❧ POMATES. ¶ Primo casu. Vide Bal. cōsi.l. Bar. cōsi.lj.in.j. & vij. col.in.ij.vol. & vide Mod. senenses in.l.j.ff.de le. dum referunt Bald.in.l.oīa C.de epis. & cle. & vide Pañ.in. c. quia. extrà de priui.

e ¶ Et vniuersale. Inter vl'e & generale est differentia. & istam distinctionē etiam in effectu ponit Pet.de bellapertica in.l.grege. de le.j.per Cy. & doc. in.l.fi.C.quę res pi. oblig.poss. vnū addit Pet.in.d.l.grege quod quādo per verba vniuersalia seu indefinita fit dispō p̄iudicialis & non poterat sciri quantū p̄iudicium poterat in futurum afferre, nō comprehenduntur futura, vt hîc & l.medico. j.eo. tamen fallit nisi inquisitio illius fuerit inchoata tēpore dispositionis: quia illa comprehēditur. all'.l. cum quidam. s̈.eod. quod tene menti: sed cōtra distinctionem Bar. hìc dicentis quòd verba generalia referātur ad tempus testamēti, videt̄ tenere Imo. in.d.l. fi. §.j. & ibi etiā p Bar. de le.ij. & quid si testator dicit, relinquo quicquid habeo Perusij. an videatur legatū vl'e. adeo quòd post q̄sita veniant: vide Bar.in.l.si tamen.s̈. de test.tu. vltra hîc not.in materia etiā per Cyn.in.d.l.grege.

f ¶ Et ibi not. Quod verum intelligunt doc.in.d.l.serui electione. & in.l. si ex toto.e.ti. si adijciat̄ pronomen meus, aliâs secus. tamen fallit eo quod accresceret per alluuionē: quia tunc omni causæ accrescit secundùm Cy. in.l. grege. e.ti. & Imo. in.l.si quis. hoc. & ī l.quod in rerum.§.j. & in.l.serui.§.fin. eo.titu.

LEM. VII.

LVcius, Legatum per quod ciuitati queritur aliquod ornamentum, valet. h.d.

❧ *SVMMARIVM.* ❧

1 *Legatum simpliciter & indefinitè prolatum ad tempus testamenti refertur.*

Nomina possessiua meum, tuū, suū, tēpus præsens significant.

2 *Verba præsentis uel præteriti temporis prolata à lege ad futura referuntur, nisi lex remissionem delictorum contineat*

3 *Verba præsentis uel præteriti temporis ab homine prolata quando comprehendant futurum?*

4 *Oratio prolata sine tempore ad quod tempus referatur?*

5 *Testator si legat omnes res suas quæ sunt & reperiri possunt Perusij, & superuixit, & multa alia acquisiuit, quòd dicta acquisita non ueniant.*

Verbum potest, quòd trahatur ad futura. & nu. 3.

6 *Clausula codicillaris ita concepta, si non ualet iure testamenti ualeat iure codicillorum & omni iure quo melius ualere potest, quod non porrigatur ad casum quo testamentum rumpitur natiuitate posthumi.*

7 *Clausula quòd ualeat iure testamenti uel saltem iure codicillorum operatur: id est si non ualet iure testamēti propter dictionem saltem.*

8 *Testator si legat uxori uestes suas, quòd intelligitur de factis de nouo post testamentum, si primæ sunt consumptæ.*

Frumento legato consumpto, quòd nouū recollectū debetur.

9 *Tdstator si legat podere quod habet in tali uilla: & postea emat alias possessiones: an tales possessiones emptæ cedant legato?*

Māsus dicitur terra quis cum uno pari boum laborari potest.

LEX VIII.

a b SI ita[a] legatum esset[b]

1 † Legatum simpliciter & indefinitè p̄latum ad tēpus testamenti refertur. h.d. vel sic: Nomina possessiua meum: tuum, suum, pręsens tempus significant. h.d. ¶ No.text.ibi, hac demonstratione &c. ¶ Opo.C.quę res pig.obl.poss. de.l.fi.vbi veniunt futura. Dicit glo.sol.vt ibi tu dic q ibi tractatur de modico vel nullo præiudicio: quia semper tantundē soluendo debitor liberatur & creditori prodest: hìc verò esset magnum pręiudicium. ¶ Opp.j.eo.de.l.filiam. Solu.ibi erat verbum futuri temporis.s.reseruentur, vt ibi patet. ¶ Oppo.de.l. vxorem.§. testamento.s̈. de lega.iij. & l.his verbis. eod.titu. Solu.imo concordat cum ista, vt ibi patet. ¶ Oppo.de lib.lega.l.aurelius.§.ex testamento. Respon.concordat. ¶ Opponi.de.l.j.in fi. & l.si quis societatem.s̈.pro socio.vbi quis facit societatem omnium bonorum: & intelligitur de futuris. Solu.ibi ab initio non incumbebat magnum præiudiciū: quia quis poterat tantùm lucrari, tantùm perdere. secus si posset alterum eorum, scilicet perdere & non lucrari. ¶ Oppo.de.l.quoties.§. fin.s̈.de vsufru. Glos. non sol.dic quòd ibi extabat area quæ est maxima pars domus. ¶ Oppo.de.l.cum pater.§.fidei tuæ.s̈. de legatis.ij. Solu. vt ibi. ¶ Oppo.de.l.ex hoc edicto §.j.s̈.de alie.iu.mu.cau.fac. Sol.gloss. illud verum est quo ad illud edictum. tu dic q ibi fuit vsus verbo futuri temporis: hìc verbo præsentis temporis. ¶ Opponi.de.l.placet.de libe. & posthum. Solu.ibi fuerūt verba indefinita quæ comprehendunt futurum tēpus, aliter dispositio esset nulla: hìc verò cessat ista ratio. ¶ Oppo.de.l.mela.§.sed & si alimēta.s̈.titu.j. Solu.vt ibi, quia ibi cōtingit variatio circa idem, vel circa id quod habetur loco eiusdē. ¶ Oppo.de.l. tutoribus.s̈.de test.tu. Sol.ibi fallit propter dictionem tunc, quæ extremitatem temporis significat. ¶ Oppo.de.l.si ita quis.s̈.de le.ij. Sol.ibi est verbum potest quod est extensiuum. vt ibi. ¶ Et pro declaranda.l. ista & glo. & pro declarādis cōcurrentibus quotidie, de duobus est videndum. Primò quando proferuntur verba præsentis temporis vel præteriti: an porrigantur ad futura? Secundò quando proferūtur verba indefinita sine temporis expressione ad quid debent referri?

c Circa primū distingue sic,[c] aut verbum pręsentis tēporis profertur à lege: aut ab homine. Pri

2 mo † casu verbum præsentis tēporis refertur ad futura, vt.l.j.de cōdi.ex.l. qa lex semp loquit̄, vt.l.arriani. C.de hęreti. & in omnibus auth.quæ inci. sed hodie. Fallit si lex cōtineret remissionē delictorum: tunc enim ad futura non trahit̄, vt.l.cum lex. s̈. de legi. Si

3 vero † profertur ab homine aut est verbū potest, & comprehēdit futura: quia est extensiuum, vt. l.si ita quis in prin.s̈.de leg.ij. Aut est aliud verbum: & tunc aut cōtinet illud quod depēdet ex mera volūtate defuncti & trahit̄ ad futura, vt.l.talis scriptura. in prin. cōiuncto.§.fi. & l.seq.s̈.de leg.j. Si verò non depēdet ex mera voluntate defuncti: tunc aut variatio in futuro consistit circa eandē rem vel quæ habeat̄ loco eiusdē ex dispositione defuncti: & porrigit̄ ad futura, vt.s̈.ti.j.l.mela.§.j. & j̈.ti.j.l.fi. in fi. aut cōtingit circa res separatas. Et tunc aut tractatur de modico pręiudicio & porrigitur ad futura, vt.l.fin.C.q̄ res pign. obl. poss. aut tractat̄ de magno p̄iudicio: & tunc ad futura non porrigit̄. ita loquitur hîc, & l.si stipulatus §.cū stipulamur.l.cum stipulamur. & l.si à colono.j̈. de verb.ob. & l.si ita scripsisset. s̈.de leg.ij. cum simi. Fallit p̄pter dictionem tūc, vt.l.tutoribus.s̈.de testa. tu. Item fallit si illa res esset de accessionibus prima-

4 rum rerū, vt.l.fi.§.fi.j.ti.j. ¶ Secundò est vidēdum † quando oratio profetrur sine tēpore ad quod tēpus referatur: & tunc distingue aut est oratio vniuersalis, aut generalis: aut particularis, aut indefinita. Primo

d casu[d] quādo est vniuersalis, & quādo ponitur nomē collectiuum de sui natura, vt grex, peculiū, & similia: tunc porrigitur ad futura, vt.l. grege.de legat.j. & l.peculium.s̈.de lega.ij. Ratio est, qa futura videntur de accessionibus primæ. Si verò oratio est generalis, vt quādo apponitur aliquod signum, vt oēs res meas vel vniuersas res meas quæ sunt in tali villa, similem

e distinctionē facit glos. inter generale & vniuersale,[e] in.l.j.s̈.de eden. & isto casu ad præsens tēpus restringitur, vt.l.fina.§.j.s̈.de leg.ij. & l.si tibi mandauero.§. is cuius bona.s̈.māda. Fallit si de modico præiudicio tractatur, vt.l.fi.in fi.C. quæ res pig.ob.pos. & ibi gl. hoc dicit & l.j.in fin. & l.si quis societatem.s̈. pro socio. Si verò est oratio particularis vel legatū est paticulare, vt quia legatur aliqua res seu species: & tunc siquidē legatur totus fundus, veniūt futura quæ ipsi fundo accedunt, vt si aliquid adiungat̄, vt.l.quod in rerum.§.ij.s̈.de le.j. Sed contra prædicta videt̄ facere glo.de vsufr.l.quoties.§.fin. Solu. dic illam malè dicere, & non alle.bonas leges. Vel verius dic quòd bene dicit: quia refert an ex cōtractu vendātur: vel ex delicto publicent̄ omnia bona: quia intelligūtur præsentia tantùm, vt.d. §. is cuius bona. & not.in.d.l.fin.C. quæ res pign.ob.pos. aut in testamēto: & tunc aut qs legat omnia bona simpliciter vel vsumfruc. omniū bonorum: & tunc veniunt futura, vt.d.l.quoties.§.fi. Ratio est, quia tunc videt̄ legare substantiā seu hæreditatem, vt ibi patet. & l.nam quod.§.fi.cum.l. seq.j̈. ad tre. & sic magis videtur oratio vniuersalis quàm generalis. Itē si diceret simpliciter oēs res meas &c. vt.d.l.nam quod.§.fin. Si verò diceret omnes res quę sunt ī tali villa, vel omnes res meas mobiles. & sic nō intellge de tota hærediate: tunc refertur solùm ad pręsens temps, vt.d.l.fi.§.j.s̈.de lega.ij. & quod nota.in.d. l.fin.C.quæ res pig.ob.poss. Si verò legatur pars: tūc non venit quod postea adiungitur, vt.l.serui electio-

f ne.§.fina.s̈.de le.j. & ibi no.[f] Si verò esset oratio indefinita: tunc si quidē tractatur de modico præiudicio cōprehendunt̄ futura, vt.l.fi.C. quæ res pig.ob.pos.

Si verò

Si verò de magno præiudicio tractaẽ:tũc aut per diſponentẽ qui indefini-
tè loquutus eſt,potuerunt prȩuideri omnia futura:& ad futura,extenditur
vt.l.ſi ſeruus de ſer.vrba.præ.nam ibi potuit ab initio præuideri ꝙ lumina
domus potuit habere.Si verò non potuerunt præuideri quȩ futura erant:
tunc futura non veniunt,vt hîc cum ſimilibus.quod intelligo eſſe verũ ſi
aliquis reliquit bona quæ habet in tali loco:ſecꝰ ſi bona ſimpliciter,ita ꝙ
poſſet intelligi de tota hæreditate,vt.ſ.proxi.dixi.Item hæc vera eſt niſi
5 in caſu.l.ſi cognatis.j.de re.dub.quod dic vt ibi dixi.¶ † Pro declaratione
eorum quæ dicta ſunt:quæro.dixi ꝙ verbum poteſt,licèt ſit præſentis tẽ-
poris trahitur tamen ad futura.pone quòd teſtator dixit,lego omnes res
meas quæ ſunt & reperiri poſſunt Peruſij. deinde teſtator ſuperuixit &
multa alia acquiſiuit:quȩritur an futura veniãt? Et videtur ꝙ nõ per iſtam
l.contrarium videtur propter verbum poſſunt.quod eſt extenſiuum.tamẽ
de facto reſpondi ꝙ futura non veniant:quia illud qđ dicitur ꝙ verbũ po-
teſt,eſt extenſiuũ eſt verum eius ad qđ referẽ:hî verò referẽ:ad verbum re
periri,nõ ad verbum res,vnde eſt cenſus,lego omnes res meas quæ ſunt in
præſenti vel poſſunt reperiri:nunc ſiue in futurum.non autem refertur ad
exiſtentiam rerum:& ſic extendit actum reperiendi,non actum habendi.
Idem dicit glo.in ſimili in.l.fi.§.j.ſ.de leg.ij.in gloſſ.ſuper ver. communes.
pro hoc facit:quia verbum debet declarare illud ad quod refertur & non
a aliud,vt.l.à filio §.fi.ſ.titu.j.&.j.eo.l.ſi quis legauerit.¶ Quæro ſcitis [a] quòd
6 doct.dicunt ꝙ ad hoc† vt illa clauſula,ſi nõ valet iure teſtamenti &c.por-
rigatur ad illum caſum quo teſtamentum rumpitur poſthumi natiuitate,
debet dici ſi non valet vel valebit,vt dicit Cyn.in auẽ.ex cauſa.C.de libe.
præte.dixi in.l.ſi ita ſcripſiſſet.ſ.de leg.ij.modò dicitur in teſtamẽto,ſi nõ
valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum:& omni iure quo melius va
lere poteſt:an iſta clauſula porrigatur ad caſum quo teſtamentum rum-
pitur poſthumi natiuitate propter dictionem poteſt.Et puto ꝙ non:quia
verbum poteſt eſt extenſiuum eius ad quod refertur:ſed ſi non refertur ad
illa verba,ſi non valet,ſed ponitur in diſpoſitione quæ ſequitur deficiente
conditione:non autem refertur ad illam conditionem ſi non valet &c.cer-
tè illa cõditio ad futura nõ extenditur.ſi diceret,vnde ſi nõ poteſt valere
7 iure teſtamenti &c.tunc refertur ad futura.¶ Sed quid† ſi dixi,volo ꝙ va-
leat iure teſtamenti vel ſaltem iure codicillorum? Rñd.videtur hoc dicere
ſi nõ põt valere iure teſtamenti.nã hæc dictio ſaltem,hoc importat:vt.C.
de emen.pro.l.j.Item habes hîc text.ꝙ ſi lego tibi veſtem meam quòd in-
8 ſpicitur præſens tempus.¶ † Pone ꝙ vir [b] legat vxori omnes veſtes ſuas:&
b illȩ veſtes ſunt corruptæ & aliȩ factæ de nouo:vtrùm extendatur ad futu-
ras? Et videtur ꝙ nõ,vt hîc,& idẽ põt quæri de frumẽto cõſumpto & alio
c recollecto.ſed [c] dico ꝙ ſi teſtator addidiſſet aliã veſtem & primã ſupereſſet
illã addita non eſſet in legato.ſed ſi prima eſſet cõſumpta & alia facta loco
primæ,vt ſi habeat pannos quotidianos,& ſunt conſumpti:& alios fecit lo
co primorum:tũc talis veſtis de nouo facta legato cedit,qa prima videtur.
Primò probatur ex theorica ſupradicta,cum dixi ſi variatio contingit cir-
ca idem vel circa id qđ habetur loco eiuſdem.hoc probatur.j.tit.j.l.fi.§.fi.
&.l.filiæ.§.j.j.de condi.& demon.&.l.lucius.in prin.ſ.de leg.ij.videtur glo.
frumento in.l.fructus.in fi.vlti.glo.ſo.matri.pro hoc facit.l.item ſi fundi.§.
ſeminarios.ſ.de vſufr.quod tenet. Iaco.de are.in.l.ſi ſeruus.§.qui quinq;.ſ.
9 de leg.j.¶ Quæro† teſtator [d] legauit alicui podere ſuum quod habet in tali
d villa:poſtea emit ibi aliquas poſſeſſiones:ac illȩ poſſeſſiones de nouo em-
ptæ cedant legato? Iſta quæſtio reſidet in hoc an legatum poderis ſit vni-
uerſale vel generale vel non.& iſtud vocabulum podere,non reperio in iu
re noſtro:ſed reperio ſignificationem verbi manſus,nam dicitur manſus
quantum quis cum vno pari boum laborare poteſt,vt in.c.j.de cenſi.&.x.
coll.ſi de inueſti.feu.fue.cõtro.c.j.§.pen.modò ſi eſt aliquod additum vnà
cum eo quod prius erat,ita ꝙ cum illo poteſt laborari venit in legato:aliâs
non.dic tamen vt dicam.j.de re.dub.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Verba teſtatoris in dubio debent intelligi,ita quòd non ſit in conſtructione peccatum.*
2 *Omne,eſt uniuerſale collectiuum & poteſt plura comprehendere.*
3 *Adiectiuum pluralis numeri,licèt detur ad duo ſubſtantiua:tamen etiam bene ſtat ſingularis numeri.*
4 *Adiectiuum pluralis numeri neutrale datum ad duo ſubſtantiua quare non referatur ad omnia?*
5 *Mala grammatica non uitiat inſtrumentum,reſcriptum principis ſic.*

LEX IX.

1 Plautius. Verba † teſtatoris in dubiò debent intelligi.
ita ꝙ non ſit in conſtructione peccatum.
h.d.¶ Not.ꝙ non debet peccari in grammatica. ¶ Op.de.l.hȩ
res meus.§.j.ſ.de lega.iij.Huius timore dicit Ro.ꝙ iſta.l.loquiẽ
ſecundum rigorem:ſed de equitate refertur ad omnia.& probatur in qui-
buſdã additionibus:quòd Dy.tenet iſtã opi.pro quo facit,tex.dum dicit,
ſecundum verba teſtamenti &c.Mihi videtur ꝙ iſta non ſit bona ſolutio.
Primò quia eſſet corrigere iſtam.l. Secundò quia eſt contra tex.dum di-
2 cit:quia veriſimile &c.& ideo dic quòd in.l.contraria† eſt propter ſignum
vniuerſale omne quod eſt collectiuum.& licèt ſit ſingularis numeri,poteſt
plura comprehendere,vt.l.vxori.j.eod.¶ Item oppon.& videtur ꝙ refera-
tur ad ea ad quæ non poteſt referri ſalua ratione recti ſermonis,vt.l.nam
3 quod.§.fina.ſ.de penu.leg.qđ ſic probatur:quando prȩcedunt† duo ſubſtã
tiua debet eis dari adiectiuũ pluralis numeri,vt.l.cũ filio.ſ.de lega.j.in glo.
ſuper ver. relictis.ſed in.d.l.nam qđ liquidȩ ſunt duo a
ſubſtantiua præcedentia quæ referuntur ad relatiuũ
ſingularis numeri. Sol.licèt ad duo ſubſtantiua poſ-
ſit dari,adiectiuum pluralis numeri:tamen bene ſtat
etiam adiectiuum ſingularis numeri. & ita eſt in.d.l. b
e nam quòd liquidȩ.in fi.¶ Vlterius oppo. [e] ego video
quando præcedit maſculinum & fœmininũ. poteſt
dari adiectiuũ maſculini generis & referẽ ad vtrũq;,
vt.l.ſi ita ſcriptum.ſ.de lega.ij.&.ſ.de teſta. tute.&.l.
ſi quis ita.& omnes.ll.quȩ dicunt quod maſculinum
cõcipit fœmininum.Præterea vna dictio neutraliter c
poſita põt referri ad omne genus,vt. l.ea tamen adie
ctio.ſ.de le.iij.Quare ergo hîc iſtud nomẽ muliebria
non poteſt referri ad omne genus? Finaliter dicemus d
4 ſic.† quòd hoc cõtingit propter duo.Primò qa adie-
ctiuum muliebria habet ſubſtantiuũ ſibi per omnia
cõforme:propter hoc videtur teſtator voluiſſe quòd
referatur ad præcedentia.Præterea continet fauorẽ,
vt non extẽdatur ad alia: quia fauor debet adhiberi
in teſtamẽtis,vt.l.in teſtamẽtis.j.de re.iur.& ſi quod
f iſtorum deficeret putarem debere referri ad omnia [f]:
vt ſi dico lego ornamẽta & mundũ muliebria: quod e
non poteſt fieri ſalua ratione recti ſermonis, eſt ve-
rum ſecũdùm regulas grãmaticales : ſed poteſt fieri
per quandã figuram, ſcilicet prolepſim numerorũ:
quã figurã hîc iuriſcõſultus voluit ponere:ideo cauti
notarij dicunt,talis cedi omnia iura ſua & actiones q̃
vel quas &c.vt tollant iſtam dubitationem.ſimile vi
debitis in.l. fi.j.ad trebel.quod tene menti. Præterea
hîc ſunt duæ figuræ.ſ.prolepſis numerorum: & alia
figura generũ : quia veſtem eſt generis fœminini&
numeri ſingularis:muliebria generis neutri & nume f
ri pluralis. Oppo.de.l.talis ſcriptura.ſ. de lega.j.Sol.
hîc non poterat referri ad omnia ſalua ratione recti
ſermonis:ibi ſic. Item habes hîc quòd illa debent in
telligi ſic,vt ſit bona grãmatica.quid ſi non poſſent
ita intelligi,vt quia notarius in grammatica errauit.
5 † Reſpon. nõ vitiatur inſtrumentũ,vt.l. Imperator:
ſ.de ſtatu homi. niſi ſit reſcriptum principis : quia
tũc vitiatur propter vitiũ euidens:ſed ſi eſſet vitiũ nõ
g euidens,ſed ſecundùm quandã ſubtilitatẽ [g] non vitia
tur, vt in. c. ad audientiã. extrà de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſor quinquaginta florenorũ an debeat ſoluere ſecundùm ualorem promiſsionis.uel ſolutionis.* g

LEX X.

h Cum certum. [h] Not,tex.ibi præſentis &c.
nam poſito quòd ſecũdùm cõſuetudinẽ
ſi debeo tibi quatuor libras denariorum,
poſſem tibi ſoluere vnum florenum. & ȩcõtra quòd
promiſi tibi quinquaginta ducatos,iã ſunt duo anni.
1 †modò volo tibi dare ſecundùm ȩſtimationẽ prȩſen
tem:creditor vult ſecũdùm æſtimationẽ quam vale-
bat florenus tunc tẽpore promiſſionis.certè debet de
bitor ſoluere ſecũdùm æſtimationẽ quã valet nunc,
vt hîc. niſi fuiſſet in mora ſecundùm formam. l. vi- h
num.ſ.ſi cer. pet.dixi.ſ.e.l.j.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Paratum cauſa uxoris non intelligitur quod ipſius & alterius cauſa paratur.*
Falſa demonſtratio legatũ generis & non ſpeciei reſtringit.
Diſiunctiua quando cadit inter genus & ſpeciem accipitur pro coniuncta. & nu.3.
2 *Iuſpatronatus licèt ſit indiuiduum, tamen quo ad alimenta eſt diuiduum.*
Iura libertorum quòd ueniant, quando quis legat omnes res ſuas.

LEX XI.

1 Quintus. Non intelligiẽ † cauſa vxoris paratum qđ
ipſius & alterius cauſa paratur.Item fal-
ſa demonſtratio legatum generis reſtrin
git.ſecus in legato certæ ſpeciei.item quãdo diſiun-
ctiua cadit inter genus & ſpeciem accipitur pro con
iuncta.h.d.¶ No.tex.ibi,quia certo corpore &c.con
cordat.l.demonſtratio.de condi.& demon. ¶ Opp.
de.l.alimenta.§.fin.ſ.titu.j. &.l.ſi quis ſeruos.ſ.de le-
ga.iij.vbi ſi aliquis legat ſeruos,ſuos videẽ legare cõ-
munes . ita hîc videtur legare ea quæ vſus cõmunis
cauſa parata ſunt.Solut.in legibus cõtrarijs verbum

a ¶ Quæro ſcitis.Et vide Bal.i.l.ſi ita qs de le.ij. vbi alr loqtur. Andr.Barb.

b ¶ Pone qđ vir. Et iſtud dictũ refert & ſequiẽ Pet. in.c.indicãte.de teſt.& vide q̃ ibi.dixi. And. barba.

c ¶ Sed dico. Adde Bart. in.l. quidã de vi.tri. & oleo leg.

d ¶ Teſtator. Vide Bar.in.l.ſeiæ.§.tyrãnæ ſorori.de fun.inſtr.& Bal.in.l.leges C. de le.& ĩ rub.de ver.ſig.& in.l.ſi plures.in.ij.col.de condi.infer.

e ¶ Vlterius op.Et vide iſtũ tex. allẽ. per Bal.in.l.imperator. de ſta.ho.& in.l.ĩ teſtõ.de te.mi.& in.l.j.C.de li.p̃te.& in.c. ad audiẽtiã.de reſc. & vide q̃ dixi in.d.c.ad audientiã. pro hoc dicto.An. Bar.

f ¶ Referri ad omnia Adde qđ no.Bar.in l.cum filio.ĩ fi.poſt gl.& qđ ibi dixi.de le.j.tex.no.& qđ ibi Bar. in.l. hr̃s meus. §.vxori. de le.iij. & vide de hoc adiectiuo poſito poſt duo ſubãtiua,Bart in.l. extat. qđ met. cau.

g ¶ Subtilitatẽ.Et iõ dicunt doct. ibi, & maximè,Imo.qđ à contrario illius.c.ſi vitiũ nõ eẽt manifeſtum, ſed dubitabile:tũc fiet interprætatio ꝑ reſcripto.c. inter dilectos. de fi. inſtru. adde qđ dixit Bar.in. l. ambitioſa.in.vj.col. j. de decre. ab ordi.fa.

h ¶ Cum certũ. Et tene mẽti iſtũ tex. ꝑ quẽ diciẽ ſi teneris mihi ad centũ ducatos:& poſtea ducatorũ p̃tiũ minuatur,potes dare mihi ducatos ſi nõ fuiſti in mora.vide quod no.in.l.vinum. ff.ſi cer.pe.c.quanto.de iureiur.c.fi. de cẽſi. & Bal.in. l.illud.C. de ſa.ſan. eccle. & ĩ l.elegãter.§.q reprobos. ff.de pig.acẽt. per Bar.And.bar.

a ¶ Suum. Adde qd testator legasse videatur, cũ vxori legat ius suũ. Bal. cõsi. clxix. iiij. lib.

b ¶ Species. Et vide dñm meũ in. l. donationes. §. species. j. de do. & docto. in l. cum hi. §. si vni. s. de transac. Andreę Barba.

c ¶ A patre. Et vide text. in. l. vbi purè. ff. ad treb.

d ¶ Nõ possunt. Facit qđ no. Bar. in. l. si sic. de leg. j. in fin. prin. & vide oĩno Bart. in. l. lucius. §. quisquis. de le. ij. & no. Bal. in. l. rõnes. C. de prob. & Bal. in. l. cũ qs. §. codicillis. de leg. ij. vide. l. si donatio. C. de dona. & limita p. l. cũ qdã vxori. de lega. iij.

e ¶ Malè ablatis. No. ꝙ si relinquere tur ꝓ malè ablatis ꝙ de tali legato detrahaṫ falcidia, nisi cõstet de malè ablatis. Pau. de ca. in. l. si qs testamento. §. j. de le. j. refert. ꝙ Fe. de se. ĩ cõsi. ccxliiij. cõsuluit ꝙ tale relictũ ante oĩa alia debet deduci ãnq̃ ęs alienũ, propter periculum animæ, sicut dicimus in legatis ad pias causas, iuxta no. p Bar. in. l. ex asse. j. ad le. fal. Pau. de ca. dicit ꝙ opi. Bar. & Fede. pôt cõcordari, qa de tali legato detrahitur falcidia, vt de quolibet alio simplici legato. & ita ꝓcedit opi. Bar. sed qñq̃ deducetur ante omnia relictum tale legatũ si hæreditas nõ sit soluendo: & sic fiet talis deductio insolidũ in p̃iudicium aliorum legatorum. & ita procedit opi. Fe. secũdùm eum. sed hoc vltimum dictũ suum est contra expressè no. per doct. in. l. si post missionem. j. ad leg. falc. vbi per illum text. dicunt ꝙ etiam legata ad pias causas debent reduci ad

suorũ referṫ ad dñiũ vl' quasi qđ recipit diuisionẽ: iõ
cedit legato ꝓ ea parte ꝓ qua su⁹ est. hic vò referṫ ad
vsum q nõ recipit diuisionẽ, vt. l. vsus pars. s. de vsu.
& ha. & iõ nõ pñt ei accõmodari ista vba: q̃ ei⁹ cã pa
rata sunt qa nõ habet vsum ĩsolidũ: cũ tñ cũ alijs ha-
beat. nec ꝓ parte: qa diuisionẽ nõ recipit. Vel dic ꝙ
a illa qualitas suus sua suũ[a], recipit quãtitatem rei, seu
dñij: hic vò sec⁹. nã nõ pôt dici ꝙ dimidia vel tertia
sit parata cã vni⁹, alia cã alteri⁹: sed tota cã vtriusq̃:
sed si hoc dici posset puta habebat lanã cui⁹ dimidiã
parauerat cã vxoris: dimidiã cã sui: certè illud dimi-
diũ cedit ĩ legato: vt. s. de le. iij. l. cũ q̃rereṫ. §. lana. &
hoc nõ placet. ¶ Itẽ cõtra hoc opp. qa iura libertorũ
nõ sunt diuidua, vt. l. qdã. s. fa. ercis. & l. carmelia pia.
j. de iurepa. & tñ si legat libertos suos, intelligiṫ ẽt de
2 oĩb⁹, vt. s. ti. j. l. alimẽta. §. fi. Sol. licèt † iuspatronat⁹ nõ
sit diuiduũ tñ quo ad p̃stationẽ alimẽtorũ est diui-
duũ, vt. s. ti. j. l. iij. & iõ illo respectu legatũ alimẽtorũ
factũ libertis cõphẽdit oẽs libertos: sed si legarẽ oẽs
rõnes meas, nõ veniũt iura libertorũ, vt. l. qa perinde.
j. ad treb. cũ eo qđ ibi no. Sed cõtra hãc legẽ videtur
id qđ habetis de le. iij. l. seruis. §. fi. vbi si alicui leganṫ
serui vernę: & alicui cursores: si aliq sunt vernę & cur
sores veniũt. So. Ista accidẽtia, de qb⁹ loquiṫ hęc lex
respiciũt diuersitatẽ p̃sonarũ. Sed sec⁹ si sunt cõisqua
litatis vel artificiorũ q̃ nõ respiciũt diuersitatẽ p̃so-
narũ. de ista diceṫ. j. e. l. pediculis. §. argẽto. ¶ Dicitur
3 hîc ꝙ † aut: ponitur ꝓ & cõtra: imo debet stare ꝓpriè
qñ cadit inter p̃sonas, vt. l. cũ qdã. de ver. sig. & l. si is
q ducẽta. §. vtrũ. j. de reb. dub. So. qñ disiũcta cadit in
ter gen⁹ & speciẽ, resoluiṫ ĩ cõiũctã, vt hîc, & l. sæpe.
j. de ver. sign. dũ dicit dari seu donari. Vel aliter vt di-
cam. in. d. §. vtrùm. in gl. ibi. in. §. sed & si quis. & ibi
l. legatum. Solu. ibi dubitatur de qualitate legati: hîc
de substantia ideo dic vt. d. l. j. §. j.

SVMMARIVM.

1 *Relatiuum quis uel qui, restringit antecedẽs ad quod refertur.*

LEX XII.

Si quis. † Relatiuũ qs vel q, restrin-
1 git ãñcedẽs ad qđ referṫ. h. d.
vide gl. q̃ ĩcipit, illud. ibi. l. nã qđ dic vt ibi
& s. ti. j. l. â filio. §. fi. & ꝙ dixi. s. e. l. plauti⁹.

SVMMARIVM.

1 *Causa intelligitur de causa proxima & immediata, & etiam de remota & mediata non tamen multum.*

2 *Causa multum remota est magis occasio quàm causa.*

LEX XIIII.

Vxori. Causa † intelligiṫ de ꝓxima
& ĩmediata: & etiã de remo-
ta & mediata. h. d. Ego intelligo istud ve
rũ de cã mediata nõ multum: sed si esset
causa multũ remota; tũc legato nõ cederet, vt. l. & si
2 nõ sint. §. si cui fortè. j. e. cã eñ † multũ remota est ma
gis occasio q̃ cã, vt ꝓbat tex. in. l. cũ delanionis. §. asi-
nã. ibi ꝓxima cumulata ꝓcedũt. &c. s. de fun. instr.

LEX XV.

Si statuam Additũ formę primę le
gatũ nõ minuit. hoc. d.

SVMMARIVM.

1 *Maritus si relinquit uxorem dominam & usufructuariam licèt dicat usufructuriam, nõ impeditur dominium habere.*

LEX XVI.

Species auri. [b]Qui legat rẽ vṙ
legare ꝓprieta-
tẽ. & adiectio vt habeat vsumfructũ, nõ
facit aliud legatũ videri. h. d. ¶ Qđ not.
1 de hoc habuistis in. l. iiij. s. tit. j. facit ista. l. ad. q. † ꝙ si
maritus relinquit vxorẽ suam dominã & vsufructu-
riam: & per hoc quod dicit. vsufructuariam non im-
pediatur dñium habere. de quo dic vt dixi in. l. titia.
§. fi. s. de le. ij. & ibi Dy. tangit quod no.

SVMMARIVM.

1 *Legari potest à patre filio, si legatum cõfertur in tempus existentiæ sui iuris.*

Verbum reseruentur, importat fideicommissum.

LEX XVII.

1 Filiam. † A p̃re pôt legari filio, si le-
gatũ ĩ tp̃s existẽtię sui iuris
cõferṫ. h. d. ¶ Op. ĩsti. de le. §. ex cõtrario.
c So. à p̃re [c]nõ pôt relinq filio purè: sed si
cõferaṫ ĩ tp̃s existẽtie sui iuris pôt relinq. &. ꝙ cõfera
tur ĩ tp̃s existẽtiæ sui iuris debet colligi ex aliqb⁹ vbis
testõris, vt hîc: & l. vbi purè. j. ad tre. & l. fidei. §. si fi-
lio. s. de leg. iij. dic vt. l. cũ filio. s. de leg. j. & ibi dixi.
¶ No. hîc verbũ reseruenṫ, ĩportat fideicõmissum,
vt hîc.

LEX XVIII.

Si gemma. Quæro qualiter fiet
ista separatio? Dicit
gl. per actionem ad exhibendum, vt. l. gẽ
ma. s. ad exhibẽ. ¶ Sed cõtra hanc opp.
de. l. cętera. s. de leg. j. so. illud qđ hîc dicitur fallit in
tigno iniuncto. d. l. cætera. & d. l. gẽma.

SVMMARIVM.

1 *Vxori si sunt relictæ dotes suæ & postea hæres instituta & roga restituere alij: hæredes uxoris non possunt detrahere, dotem, nisi probent illam dotem datam esse.*

2 *Falcidia detrahitur de debito legato, nisi probatur debitũ per testes uel instrumenta.*

3 *Falcidia quòd detrahatur de relicto pro usuris & malè ablatis, nisi probetur debita.*

LEX XIX.

* Qui vxori. Qđ alicui legaṫ vt
ꝓprium si ꝓpriũ nõ
est: quo ad oĩa iure legati capiṫ, & ex fidei
cõmis. vniuersali restituiṫ. h. d. ¶ No. istã
1 l. † nã sępe venit ꝙ testõr relinqt vxori dotes suas &
postea facit eã hr̃dẽ & rogat eã alij restituere. mõ hę-
d redes vxoris volũt ãñ deducere dotẽ: certè nõ pñt: [d]
nisi ꝓbẽt dotẽ datã esse p instr̃m. tex. est hîc Itẽ po-
2 ne † testõr relinqt alicui tãq̃ debitũ & ĩminet falci-
dia. certè bñ deduceṫ de illo legato, nisi ꝓbeṫ debitũ
3 p testes vel p instr̃a, vt hîc. & idẽ dicerẽ † ꝙ si fieret di
minutio p falcidiã de relictis ꝓ vsuris & malè abla-
e tis[e] nisi ꝓbenṫ debita vt hîc. & ĩ hoc ista. l. est mirabi
lis: qa hoc vṙ cõtra volũtatẽ defuncti ex eo ꝙ reliqt
tãq̃ debitũ. iõ no. Sed cõtra hoc facit tex. ĩ. l. eũ q taci
tũ. §. pro parte, j. de his quib. vt indig. dic vt ibi dicã.

Mulier. Quæro q̃ est ratio hui⁹. §. ꝙ nõ ve-
niũt in legato, nisi reperiantur. Re-
spõdeo ꝙ videtur legare certũ corpus quod nõ est in
rerum natura, vt. l. si seruus. §. qui quinq̃. s. de leg. j.
debet tamẽ cauere de dãdo si reperianṫ: vt glo. dicit.

SVMMARIVM.

1 *Annulus an contineatur auri appellatione.*

2 *Pecunia signata quando non uenit quãdo legatur omne aurũ siue argentum. & j. in. l. quintus.*

3 *Argento legato debetur eiusdem ligæ, cuius in ciuitate originis testator est usus.*

4 *Caldaria eraminis si ematur & ibi sit manica ferrea, debet manica in ponderatione eleuari.*

LEX XX.

Cum aurũ. Auri appellatio fa
ctũ cõtinet & infe-
ctũ: q̃uis signatã pecuniã nõ cõprehẽdat:
nec deaurata tñ, vel supellex. argẽti pon
dus ad quãtitatẽ cõtinet nõ speciẽ, nisi atgenti facti
mẽtio habita fuerit in legãdo: & si põdus auri legaṫ,
plũbea materia separaṫ: & ornamẽtũ sequiṫ rẽ orna
tã. h. d. Primò loquiṫ qñ legaṫ aurũ vel argentũ sim-
pliciter nõ exp̃ssa q̃titate põderis vel materia. Secũ-
dò expressa q̃titate põderis nõ materia. Tertiò qñ
vtrũq̃ exprimitur. Quartò qualiter põderari debet.
Quintò cui cedũt res auro & argẽto legato annexę.
scđa ibi, proinde si certũ. cõiũcto. §. itẽ celsus. j. l. ꝓxi.
tertia ibi, sed si argẽti. quarta ibi, idẽ celsus. quinta ibi
planè. & durat vsq̃ ad. §. itẽ celsus. in princ. l. seq. In
tex. ibi, nõ cõtineri &c. nec id qđ est alterius acces-
sio vel qđ est in supellectili, vt. j. l. ꝓxi. §. j. quã huic
cõiunge. ¶ Opp. videṫ ꝙ istud legatũ argenti si sim
pliciter factũ nõ valeat, vt. l. cũ post. §. gener. s. de iu-
re do. So. aliud est in fundo. aliud ĩ cęteris reb⁹, vt ibi
& l. legato gñaliter. s. de lega. j. ¶ Oppo. diciṫ hîc ꝙ
1 auri † appellatione continetur annulus aureus. Con-
tràquia si est signatorius continens aliquem lapi-
dem signatorium: non cedit legato auri: sed lega-
to gemmæ, tanq̃ accessorius, vt. l. & si non sunt. §.
fi. iũcta. l. seq. j. eod. aut est annulus non signatorius:
& tunc

vires patrimonij cũ alijs, licèt quo ad falcidiã detrahanṫ vt ęs alienum. & istud videṫ verius. & ad Bar. hîc adde eũ in rep. l. j. de sac. san. ecc. in. j. q. prin. per Bal. in auṫ. similiter. in princ. ad. l. falci.

* Pro cõcordia. Aduerte si est factum legatum seu legata sunt quædam pro malè ablatis detrahitur falcidia de eis. ita tenet Bar. in. l. j. col. x. C. de sac. san. ecc. Cõtrarius alle. in hac. l. qui vxòri. ita all'. p Bertha. in trac. gabellarũ. i. v. parte. viij. partis principalis. q. xiij. q allegat Bal. ĩ auṫ. sed hodie. C. de epis. & cle. l. nulli. e. ti. & all'. eundẽ cõtrariari in. l. cũ clericis. e. tit. Tu dic: Bart. nõ mereṫ argui de cõtrarietate, si bene inspiciaṫ vbiq̃ idẽ determinat. & vbiq̃ seipsum saluat: qa qñ ita legaṫ nõ ita p̃sumitur, vt in scđa opi. sed si probetur postea malè ablatũ tunc detrahitur. vt in prima opi.

& tūc cōtinet appellatione ornamēti & legato auri, non cedit, vt. l. argumē to. §. ornamēta. j. eo. Sol. si intelligis hoc in annulo signatorio: dico ꝙ ibi nō erat gēma: sed signa erāt impressa in auro. Si verò nō erat annulus signatorius: intelligo ꝙ nō erat paratus causa vsus mulieris, sed ipsius patrissa. &
2 erit magis gemma cā auri, ꝙ aurum causa gemmę. ¶ † Quero quid si legat omne aurū vel oē argentū suum: an veniat pecunia signata? Rñ. non, vt. l. quintus. §. j. j. e. & sic indefinita & vniuersalis hîc equiparant: qa est eadem
3 ratio oīum sub indefinita cōprehēsorū. ¶ Quæro in ver. proinde. † de qua liga intelligat? Rñ. scdm cōsuetudinē ciuitatis vñ defunctus est ortus: vt. l. nūmis. s. de leg. iij. facit. l. Imperatores. s. de cōtrahē. emp. Dicit in ver. sed si argēti. ꝙ fuit legata optio: & tñ nō pōt optare. cōtra. de op. leg. de. l. j. & . ij. & per totū. Sol. gl. ꝙ hîc optio nil operat. qđ intelligo etiā si vasa erāt eiusdem ligę, & sic optio nil opabat. sed si essent diuersæ ligę: tūc posset optare
4 & operaret optio. ¶ Venio ad ver. idē celsus. facit † ꝙ si aliqs emit caldariā de eramine & ibi est manica de ferro, debet in ponderatione manica eleuari: quia non est tanti valoris libra ferri quanti libra eraminis.

SVMMARIVM.

1 *Testator si legat uxori uestes, non potest hæres eleuare maspillos*

Plane. Vides hîc ꝙ appellatiōe argēti legati ad pōdus nō venit auratura. & hoc qñ pōdus argēti legat simpliciter. secus si legatur pōdus argēti inaurati. ¶ Itē vides in fi. l. ꝙ claui vestis nō cōsuti veniūt Cōtrà. de. l. argumēto. in prin. j. e. Sol. intelligo de clauis paratis causa ornamēti vestis principaliter. Sec⁹ si essent parati gratia mulieris principaliter vt. d. l. argumēto. Vide gl. ꝙ inci. facit. ibi dū dicit in. l. q fundū. §. j. dic ꝙ ibi loquit in acquisitiōe q fit ex emptiōe: hîc ī ea q fit p specificationē: & idē
1 erit dominus vtriusq. tex. in fi. facit † ꝙ si testator legat vxori vestimenta:
a ꝙ hæres nō pōt separare maspillos auri^a & ornamēta ibi posita, & hoc facit. l. & si nō sunt. §. perueniamus. j. eo. sed in cōtrarium facit. l. q̄uis. j. e. Sol. ibi loquitur in maspillis separatis à vestibus: hîc non. quod nota.

LEX XXI.

Et si non sunt.

Argento. Argentum factum omnem speciem comprehendit licet nō quę supellectilis loco sint & vasorum appellatio generalis est. h. d. cum. §. seq.

Infecti. Infecti appellatio rudē materiā cōprehendit cœptā nō fieri paratā. h. d. ¶ Opp. dicit hîc ꝙ argentū cœptū fabricari cōtinetur appellatiōe argēti facti. cōtrà: illud dicit argētū factū quo possumus vti, vt. j. eo. l. quintus. §. cui lagatū, ideo Roff. dicit ꝙ hîc iurisconsultus nimis largè loquutus est, vnde corrigat p tex. seq. Sed ad cōtraria dic vt in ea. gl. q inci. magis facti. certè nō refert ad. l. cōtrariā: qa argētū factum sit id quo vti possum⁹ tñ. & hoc erat ī casu scdm destinationē testōris, vt. j. e. l. vestimētū. sed si erat cœptū fabricari & dimissum: qa testator vltra nolebat pcedere: nō cōtineret appellatiōe argēti facti: qa nō possum vti nec scdm vritatē, nec scdm destinationē. ¶ Itē opp. ꝙ destinatio testōris nil opet, vt l. cętera. §. fi. s. de le. j. Dic ꝙ hîc loqtur qñ vlr l egatū est factū & dubitat an pter destinationē aliqua res illo legato cōtineat vel nō: qđ dic vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Cum quid est propter aliud: consideratur id propter quod est.*
2 *Gemma quando cedat auro.*

1 Perueniamus. Cū qđ est pter aliud, cōsiderat id pter qđ
2 est. h. d. Dr̄ hîc ꝙ † gēma^b cedit auro. cōtra. j. de vsuca. l. rerū mixtura. vbi gēma nō cedit auro, nec aurū gēmę. Rñdeo: hîc loquit qñ aurū est appositū cā gēmę vel gēma cā auri: sed ibi loquit in annulo q fit cā ornandi mulierē, vt. j. e. l. argumēto. §. ornamēta. & sic nō ponit vnū cā alteri⁹. sed si esset annul⁹ signatori⁹: tūc argētū poneret cā gēmæ. Itē dicit hîc ꝙ nō inspicit ptiositas. cōtrà. de. l. qcqd infecto. j. de acq. re. do. Sol. hîc loquit qñ est certū vtrùm vnū ponatur causa alteri⁹: ibi qñ est dubiū.

LEX XXIII.

In argento. Appellatione præparati, præparatorium continetur. h. d.

Vnguentis. Vnguenti appellatio continet necessariam vnctionem. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Accessorium sequitur genus & non speciem.*

1 Sed de. Nota † ꝙ accessorium sequit genus & nō speciē. probo isto modo: nā scitis ꝙ appellatiōe escę cōtinentur omnia: appellatione potorij cōtinetur solum potorium. certè. istud qđ hîc legatur cedit legato escæ: qm̄ est generale. & tene menti: nā hîc intelligit de vase aquario quod datur ad abluendum man⁹ & ad aquā recolligendam. sed si esset vas à quo aqua retinetur ad potandum: tunc cederet legato vasis potorij.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum uxori de pannis lini & lanæ, quid comprehendat?*

LEX XXIIII.

Vestimentum. Intellige istam. l. de panno qui fit causa faciendi vestem: sed si fieret causa vendēdi nō ad ipsum vsum: tunc appellatione vestimētorum nō continetur, vt. l. si quis seruos. s. de leg. iij. Facit † ꝙ si te-
1 stator legat vxori pannos lini & lanæ, ^c quod veniūt panni lini & lanę cō-
c textis & incepti ad hoc vt inde fiant vestimēta. quod a tenet menti.

LEX XXVII.

Argumento. Contra hanc. l. videtur casus. s. eo. l. cum aurū. in fi. Dicit gl. hîc sunt parata ista talia magis causa ornandi personā quàm vestem.

Si quis addiderit. Opp. quòd tapeta sunt in suppellectili, vt. s. de supel. le. l. de tapetis. & nō cōtinent appellatione vestis, vt. s. de sup. le. l. j. & . l. labeo. Rñ. qđ ista sunt de quib⁹ pōt dubitari an appellatione vestis suppellectilis cōtineat, vt dicit in. d. l. labeo. ideo dic quòd ibi testōr appellabat appellatiōe vestis: in b dubio secundùm cōsuetudinē appellatione supellectilis continetur, vt. l. iij. s. de sup. leg.

SVMMARIVM.

1 *Attendi debet id ad quod res principaliter paratur, non secundariò.* c
2 *Vestes reprobatæ à statuto, non ueniūt in legato uestium.*

LEX XXVIII.

1 Quamuis. † Illud debet attendi ad quod res principaliter parat, non ad quod secūdariò. h. d. Op. & videt quòd ista ornamēta nō possunt haberi in vestibus, vt. C. nulli lice. in fre. & sellis eque. l. j. li. xj. Sol. intellige istā. l. in vestibus mulierū d quib⁹ licet apponere talia ornamēta. sed in vestibus virilibus puto quòd nō cedāt: quia nō pōt esse accessio eius quod lex nō permittit: sicut quādo natura nō permittit, vt. s. eo. l. ij. & hoc de iure: tñ vsus illā consuetudinē non admittit, vt est in glo. in. c. j. & . ij. extrà e de treu. & pace. verūtamen hodie cum per statuta ciuitatū mulieribus sint interdicta ornamēta, nō cede
d rent^d legato. l. vetante. Item videt ^e quòd aliquas ve-
e stes quas mulieres habent nō possint habere, vt scarlata & purpurę, vt. l. j. C, que rex ven. non pos. & . C. f
2 de vesti. olob. & aura. per totum. li. x. Rñdeo † de iure communi illæ vestes non continentur appellatione vestis: quia sunt reprobatæ: sicut pecunia reprobata non continetur appellatiōne pecuniæ, vt. l. eleganter §. qui reprobos. s. de pig. acti. idē ergo erit in vestib⁹
f reprobatis.^f Sed consuetudo aliud seruat: quia bene possunt portari tales vestes. ideo puto quòd si p statutum prohibētur portari aliquę vestes, quòd illę vestes non cederent legato vestimentorum. Sed an debetur estimatio, cogita.

LEX XXIX.

Quintus.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia signata non debetur illi cui debetur omne argentum & de ratione adde. s. l. cum aurum.*
2 *Pecunia antiqua quæ hodie nō est in usu, uenit in legato argēti.*
3 *Pecunia signata quòd ueniat in legato argenti, quando testator aliud argentum non habebat.*

1 An cui argentum. † Illi cui debetur omne argētum non debetur pecunia signata. h. d. ¶ Quæro de ratione huius. §. & . l. cum aurū. in prin. s. eo. iurisconsultus dicit hîc quia nō facile &c. Sed dic quòd ratio potest esse ista: quia pecunia signata semper habetur vt expendatur, vt. l. j. s. de cōtrahen. empt. ideo quia habetur tāquàm venalis, id quod est venale legato etiā vniuersali nō cedit, vt. l. pediculis. §. itē cum quereret
2 j. eod. Ex hoc sequitur † quòd si aliquis habet monetam antiquā quę hodie nō est in cursu quòd tunc veniret in legato argēti: quia cessat ratio supradicta cū
g nō hētur, vt venalis, vt. l. si chorus. §. j. s. de le. ij. Ex ^g
3 hoc etiā sequit † quòd si lego alicui omne argētum meum & nō habeo aliud argentū nisi pecuniā signatam: quòd tunc videor de pecunia sentire. pro quo facit idem. §. itē cum quereret. & hoc vult tex. hic ibi, nisi cōtrariū sensisset &c. nam presumit sensisse cōtrariū ex eo quòd aliud argentū non habebat.

SVMMARIVM.

1 *Suum dicitur quod uendicari potest.*
2 *Iura & actiones quòd ueniant in obligatione omniū bonorū.* g
3 *Donans oēs res suas, an uideatur donare nomina debitorum?*
Meum & tuum, dicitur quod uendicari potest.
4 *Nomina possessiua meum, tuum, & suum, posita neutraliter sine substantiuo cōprehendunt iura & actiones.*

¶ Auri. Si vir legauit vestimēta vxori an veniāt maspilli ibi cōmisti & monilia argēti & auri cōmisti? vide Bal. l. cū te. C. de dona. añ nup. faciūt no. p Bal. in. l. j. in prin. & in. l. in legatis. C. de leg. & Imo. in. l. iij. de leg. j.

¶ Quod gēma. Vide Bar. in. l. cū proponas. de dolo.

¶ Lini & lanæ. de isto legato pannorum lini & lanę, vide Bar. latius in. l. diuus de bo. dam. quē sequit Bal. in. l. in legatis. C. de le. & vide Bar. in. l. cætera. le. §. fi. de. j.

¶ Cederent. cōtrariū tenet Bal. l. cū te C. de do. ante nup. & in rub. C. de cōd. obtur. cau.

¶ Item vr̄. Et vide Bal. in. l. fi. C. de cōdi. ob. cau.

¶ Reprobatis. vestes phibitæ portari ex forma statuti nō cedūt legato vestis. qđ hîc de estimatione Bar. nō decidit dic quód decidi potest per ea quæ not. in. l. multum. de ver. obli. & pereū ī. l. apud iul. in fi. de le. j. Bald. in rub. de cōd. ob tur. causam dicit deberi estimationē per l. fideicōmissa. §. si seruo de le. iij. & ad Bar. hîc vide Bal. in l. j. C. vt nul. li. infre. eq. li. xj. & Bar. in. l. j. C. de vesti. olo. e. lib. Quid aūt deper lis fictis, vide Bar. ī l. j. §. hoc interdictū de cisterna. de fonte. & ei⁹ qđ hîc tenet Bar. in fi. Bal. in ru. C. de cōd. ob tur. cām. tenet cōtrariū & vide plenè Bal. ī l. cū te. in vlti. co. C. de do. ante nupt. & not. per Bar. in. l. cū aurū. §. j. s. e. & in. l. fi. in prin. §. j. j. eo. & melius in. l. librorū §. j. de leg. iij. & hic adde Bal. in. l. in legatis. C. de le. & Ludo. ro. in. l. multū. in fi. de ver. ob.

¶ Ex hoc. Et vide Bar. in. l. generali. §. vxori. s. de vsufr. le. vbi dedi remissiones. And. barb.

5 *Nomina iſta poſſeſſiua quando habent ſubſtantiuum generis generaliſſimi, comprehendunt iura & actiones.*
Rei appellatio eſt generalis.
Bonorum appellatio eſt generalis.
6 *Nomina poſſeſſiua ſi habent ſubſtantiuum alterius generis ſubalterni, tunc regulariter ſignificant dominium.*
7 *Seruo uel monacho ſi legatur pecunia ſua: intelligitur legatum dominium impropriè.*
8 *Nomina poſſeſſiua ratione perſonæ loquentis, non important dominium.*
9 *Item nec ratione rei de qua loquitur.*
10 *Nomina poſſeſſiua ſi habent ſubſtantiuum ſpeciale & adijciuntur uerbo præſentis temporis faciunt demõſtrationẽ. ſi futuri, conditionem.*
11 *Genitiuus an denotet dominium? remiſſiuè.*

a Argento. [a]† Illud dicit̃ eſſe ſuũ qđ poteſt
1 vendicari. h. d. ¶ No. tex. ibi: qa
nõ videt̃. ſimile. j. eo. l. quintus. ¶ Op. extra gl. de. l.
ſeruos. ſ. de leg. iij. vbi ſerui bona fide poſſeſsi veniũt
in legato iſto. Sol. cõcedo iſtud: qa quod dicit ꝙ req-
ritur ꝙ poſsit vendicari: intelligo rei vẽdicatione vel
per publicianam: quia cũ titulo & bonafide poſsi-
2 det. ¶ Quæro † obligo [b] tibi oĩa bona mea, vtrum in
b iſta obligatione veniãt iura & actiões? Glo. in. l. here
dem. C. de hered. actio. ſcđm quoſdam dicit ꝙ non.
Idem in Spec. in titu. de fruct. & inter. §. j. verſi. ſecun
dò quæritur. Contrarium eſt veritas. quia cum dico,
omnia bona, intelligitur etiã de actionibus, vt. l. nam
quod. §. fin. cũ. l. ſequen. j. ad trebel. & l. ſi legatus. §.
j. e. ti. & l. meorũ. j. de verb. ſign. & hoc firmat glo. in
d. l. heredẽ. Non obſt. iſta. l. quæ dicit ex eo ꝙ dico
meum: debeam habere ius vendicandi, vt. j. dicam.
3 ¶ † Quæro aliquis donauit oẽs res ſuas: an videatur
donare nomina debitorũ? Dy. in. l. noĩs & rei. de ver.
ſign. videtur dicere ꝙ nõ, qa dicẽdo res ſuas intelligi
c tur de rebus quas poſſit [c] vẽdicare, vt hîc, & l. quint⁹.
j. eo. idẽ tenet Gul. de cug. in. l. j. ſ. de ſta. ho. per illã
l. & per iſtam mihi videt̃ ꝙ Dyn. & Guli. dicant cõ
tra caſum. l. nam qđ. §. fin. cum. l. ſeq. j. ad trebel. Nõ
obſt. iſta. l. quare pro huius declaratione aduertas ꝙ
illud quod dico de dictione ſuum, idem dico de di-
d ctione tuum, & meum, [d] vt. l. ſi legatus. §. j. j. ad treb.
& l. meorũ. j. de ver. ſig. Hoc premiſſo diſtinguo ſic.
4 † qñq; illa ꝓnomina poſſeſſiua ponuntur neutrali-
ter ſine aliquo ſubſtantiuo, vt concedo tibi omnia
mea: & nõ dicit tua vel ſua: & tũc cõprehẽdit iura &
actiões, vt. l. ſi legatus. & l. nam quod. §. fin. & l. ſeq.
j. ad treb. & l. meorum. j. de verb. ſign. cum gloſſ. ſua.
5 Quandoq; † iſta ꝓnomina habent ſubſtantiuum
generis generaliſſimi, vt omnia bona ſua, vel omnes
res ſuas. ſcitis enim ꝙ appellatio rei generalis eſt vt
l. rei. j. de verbo. ſignifica. & l. j. in fine. ſi cert. petatur.
e ¶ Item appellatio bonorum [e] generalis eſt, vt. l. bo-
norum. & l. princeps bona. j. de verbo. ſign. tunc con
tinet iura & actiones, ſicut ſubſtãtiuum ad qđ refer-
tur: vt. d. l. nam quod. §. fina. & d. l. ſi legatus. §. j. Quã
6 doq; † habent ſubſtantiuũ alterius generis ſubalter-
ni, vt argentũ meum, veſtes meas, & ſimilia: & tunc
regula eſt ꝙ iſta pronoĩa poſſeſſiua ſignificant do-
minium vel quaſi vt hac. l. & l. quintus. j. eo. & l. ſer-
7 uos. ſ. de lega. iij. Fallit primò † ex natura eius cũ quo
quis loquitur, vt ſi dico lego ſeruo omnẽ pecuniam
ſuam. qa nõ intelligitur tunc de vero dominio: ſed
impropriè vt habere poteſt. vt. l. iij. in prin. j. de ma-
8 nu. Idẽ dic in monac ho & ſimilibus. Itẽ fallit † ratio
f ne perſonę loquentis, vt puta colonus dicit [f] meũ cã-
pum. vel regatius dicit equum meum, nã intellligit̃
quantũ ad curam & ſolicitudinem: vt not. in. l. ij. in
prin. de ori. iur. facit. l. ſi pupilli. §. itẽ quærit̃. ſ. de ne-
9 go. geſt. Tertiò fallit † ratione rei de qua quis loquit̃
vt ſi legat aliqs oĩbus famulis ſuis: certè nõ intelligi
tur quòd eos habeat in dominio, vt. l. iij. §. j. j. de publ.
10 Quandoq; † iſta pronomina poſſeſſiua habent ſub
ſtantiuum ſpeciale & particulare, vt lego talẽ meũ
librum. & tũc ſi adijcitur verbo præſentis temporis
facit demonſtrationem. Si verò verbo futuri tempo
ris, facit conditionem, vt. l. ſtichum qui meus erit
ſ. de leg. j. & l. nuper. ſ. de leg. iij. Eſſet quærendum
11 quid † de genitiuo: vt ſi dico: lego rem illius: vtrum
intelligatur ꝙ ſit illius quo ad dominium. dixi. j. de
ope. no. nun. ſuper rubri.

Cum aurum. Not. text. ibi, ſeruus &c.
quem tene menti: qa dat
regulã. ¶ Opp. ſ. e. de. l. & ſi nõ ſunt. §. infecti. vbi ar-
gentũ incœptũ fieri habet̃ pro facto. Sol. vt ibi dixi
qa licèt nõ eſſet perfectũ ad aliquẽ vſum, tñ teſtator
deſtinauerat perficere. ¶ Itẽ dixit tex. in ver. cui le-
gatũ. ibi, ſed ſi qua diſtributio. quæro qualiter intelli
gat̃. dicit gl. duobus modis. tene vltimã. ¶ Dicitur in
§. ſi factũ. quòd aurum muliebre cedit legato auri ſa
cti. cõtrà. j. ea. l. §. fi. So. intelligim⁹ de auro muliebri g
quod nõ eſt cauſa ornamenti mulieris, vel non cõti-
netur in mundo muliebri: aliàs contra. j. ea. l. §. fi.

Si aurum. Not. text. in fin. huius. §. & te-
ne menti.

SVMMARIVM.

1 *Paratum cauſa alicuius non uidetur quod cauſa commodandi habetur.*
2 *Legans libros ad uſum ſuum paratos, non uidetur legare libros cauſa commodandi paratos.*
3 *Teſtator ſi grauat hæredem dare libros ſuos titio: intelligitur de libris teſtatoris, non hæredis.*
4 *Hæres grauatus ſi deceſſerit ſine liberis reſtituere bona ſua Sempronio, intelligitur de bonis teſtatoris.*
5 *Teſtator ſi dixit: inſtituo Titium hæredem & uolo q̃ bona ſua reſtituat caio: intelligitur de bonis hæredis.*

LEX XXX.

CVm in teſtamento.

1 Non † videt̃ alicui⁹ cauſa paratũ qđ cau-
ſa cõmodandi habet̃. h. d. ¶ Not. arg. ad
2 q. aliqs † doctor habebat libros ſuos ad vſum ſuũ, &
aliquos cauſa cõmodandi ſcholaribus. ꝙ ſi legat li-
bros ad vſum ſuum paratos, nõ veniunt libri parati
cauſa cõmodãdi ſcholaribus, vt hîc. Item eſt arg. ad
3 q. ſcitis † ꝙ teſtamẽta communiter ſcribuntur in ter
tia perſona. quæro ergo quidam aduocatus inſtituit
quẽdã aduocatũ hæredẽ & rogauit eũ vt daret titio
ſuos libros. vtrũ intellgatur de libris heredis vel teſta
toris? certè intelligitur de libris teſtatoris, vt hîc. Itẽ
4 ſi teſtator dixit † ſi hæres ſuus deceſſerit ſine liberis
ꝙ bona ſua deueniãt ad talem: quod intelligitur de
bonis teſtatoris. pro quo glo. in. l. ex facto in princi.
5 j. ad treb. ſuper ver. ſua. † ſed ſi notarius [g] ſcripſiſſet te
g ſtamentum per verba primæ perſonę dicendo: ego
talis teſtator relinquo &c. deinde dicet bona ſua, nõ
poteſt tunc referri ad teſtatorem: quia repugnaret
ſignificatio recti ſermonis, vt. l. plautius. in fi. ſ. eod.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſorium cedit principali.*
2 *Teſtis qui deponit argentum purum uel librum corruptum ſi dicit q̃ uidit, probat.*
3 *Negatiua probatur per uiſum: puta talis res non habet uitiũ, quia uidi.*

LEX XXXI.

SI quando.

1 † Acceſſorium ce-
dit principali. h. d.
¶ Not. tex. ibi, vtra autem &c. in eo ꝙ
2 dicit viſu. † ꝙ ſufficiens teſtimonium eſt:
vidi illud argentum purum. Idem ſi dico librum cor
ruptum: quia vidi. & probatur in. l. pediculis. §. Nera
tius. j. eo. & l. j. C. de cano. fru. vr. Romæ. lib. xj. quod
3 not. vbi text. probat † de negatiua, vt ſi dicit talis res
non habet vitium quia vidi &c.

SVMMARIVM.

1 *Seu, uel ſiue, quomodo ſumantur.*

LEX XXXII.

SI quiſita.

Dictio ſeu, eſt amplia-
tiua. h. d. ¶ No. tex. ibi
hoc eñ ſeu &c. Oppo. dicit̃ hîc ꝙ dictio
ſeu, ponitur ampliatiuè. Cõtrà, imo vnũ
tãtũ debet nõ vtrũq;, vt. l. plerũq;. in fi. ſ. de iu. do. &
C. de verb. ſign. l. cum quidam. & l. fi. in. c. in alterna-
h tiuis. de reg. iur. lib. vj. ſed iſta oratio eſt alternatiua [h]
ergo &c. Huius contrarij timore gloſſ. ſoluit duobus
modis. Primò ꝙ hîc loquitur in dictione ſeu, ibi in
alijs dictionibus diſiunctiuis. Rog. dicit quòd hîc
alternatiua cadit inter genus & ſpeciem: ideo re-
ſoluitur in coniunctam. verum iſta verba non con
gruunt huic. l. quia vrbs & portus non differunt
ſicut genus

a ¶ Argento. intellige ſcđm. l. pediculis. §. item cum quęreretur. j. eod. ſcđm Bar.

b ¶ Obligo. Et vide Bal. in. l. j. de ſta. ho. & in. l. j. C. de vſufr. & Lud. ro. in. l. ſtipulatio hoc modo concepta. de verb. obli. Andr. Barba.

b ¶ Obligo. an in legato omniũ bonorum veniãt iura & actiones. iſtud probant tex. Bal. Ang. & Imol. ibi in. l. ſi cõſtãte. §. fi. ſo. mat. & adde Ange. & Imo. in. l. ſi legat⁹, §. j. j. ad treb. gl. Bal. i. l. vxor. la vltima. de vſufr. leg.

c ¶ Poſſit vẽdicare. Adde Bart. in. d. l. j. de ſta. ho.

d ¶ Tuum & meũ. Et de iſtis pronominibus meũ, tuũ, & ſuũ. no. per Bal. in ru. C. de ver. ſig. vbi omnino vide. & etiam in. l. j. e. tit. per Fed. in cõſi. cclxxix. & vide text. in. l. iij. & in lectu. Bar. in. l. ij. j. de manu.

POMATES.

e ¶ Bonorũ. Vide p hoc quid inferat Pañ. cõſi. lxxxviij. in. ij. col. in. ij. vol. & Fel. in. c. fi. in. ij. col. de preſcrip.

f ¶ Colon⁹ dicit iſta verba equus regatij & fund⁹ coloni non important dominium. Adde quę no. Bar. in rub. de oper. no. nun. aliqd tamen cõtra vt no. Bart. in. l. cum antiquitas. poſt glo. C. de vſufru.

g ¶ Sed ſi notarius. Vide Bal. in. c. j. de no. for. fide. & in. c. j. i fi. q feu. da. poſ. & in. l. imꝑator. in vlti. col. de ſta. ho. & vide Bal, in. l. villæ. §. j. ſ. de fun. inſtru. & iſta faciunt ad. q. Pe. de per. in l. pe. §. j. ſo. ma. marit⁹ dixit: lego vxori meæ arredũ ſuũ: an tale legatũ intelligatur de arredis quę portauit vxor in domũ mariti: an verò de ornamẽtis quę vir dedit vxori qñ eã duxit. & videt̃ ꝙ intelligatur de arredo vxoris: qa illud verbũ ſuũ importat dñium. l. quintus. §. argento. ſ. eo. cõtrariũ qđ intelligat̃ de ornamẽtis q̃ maritus tradidit vxori: ꝙ illud verbũ ſuũ, videtur referri ad dñiũ qđ habuit marit⁹ in argento. itẽ debemus interpretari legatũ valeat, vt. l. ſi qñ. de le. j. ergo intelligit̃ de arredo mariti: qa res vxoris ſibi legari non poſſunt & hoc verũ. ſcđm Dy. & Pe. adde ꝙ in terminis cõſuluit Bal. cõſi. clxix. iij. li. de eo q legauit vxori arredũ ſuũ. Et ad Bar. hic, ſ. dũ dicit ꝙ teſtamẽta cõiter ſcribunt̃ in tertia ꝑſona. Adde Cepo. in tra. de ſimula. cõtractuum. col. xxxij. & vide dñm Alex. in conſi. xxxiij. col. j. in. ij. volu.

h ¶ Eſt alternatiua. Vide Bar. in. l. ſiqd decedens. §. ſin. de lega. iij.

a ¶ Declarationem. Adde etiã do. Ant. in.c. inter cæteras. de resc.& no.hîc q hæc dictio seu, est augmẽtatiua.idẽ in dictione cũ.l.si cui serui.in prin.de le. j.p.l.vrbana.la.j.§. a fi.de ver.sig.idẽ in dictiõe de.l.j.ĩ prin. de po.idẽ in cõiun-ctiõe q.l.ea .tñ.ad-iectio.de leg.iij.idẽ in copula &.l.si ita qs.de hęr.insti. sec⁹ in relatiuo qđ non auget sed restringit l.cũ cert⁹.š.de vi.tri. & oleo le.idẽ etiam videtur in puncto habente vim co-pulę,scđm glo.in.l. ptia rerũ.ff.ad.l.fal. & de multis dictio nibus vide not.per Bar.in.l.j.de cõdi.in de.sed dictio circa, est exceptiua.l.trãs sigere.vbi Bald.C. de trãsac.in prin.p Bart.in.l. celsus. de vsuca.dictio penit⁹ b est dictio pcisa.l.fi. C.de dona.& not. Imo.in.l.pe.j.de p-to.stip.de dictiõe p vide Bal.ĩ ru.C.de exer.in.j.co.& in.l. c ex arrali.C.de ac. emp.& ibi etiã de dictiõe à,ad,p,p-pter,& similib⁹,& de dictiõe seu,Bal. in.l.cũ qdã.hîc alle. & gl.ĩ.c.iij.ad fi. de postu.pla.de dictio ne siue,vide p Bar. ĩ.l.j.ĩ.vj. q.de cõdi. & demõ.& vide in dictionario ĩ ver. si ue, vbi ẽt habeť q qñq̃ stat gñaliter. e.j.& ibi Arch. de elec.in.vj.qñq̃ de-claratiuẽ.c.j.in fin. de cog. spi.& ibi doc.& de dictiõe si ue,vide tex.quẽ ibi not.Bar.in.l. cũ qs decedẽs .§. fi.de le. iij.vbi dicit Bart.se nõ alle.illũ tex.hîc.

b ¶ Qui lancem.Vi de per istum text. Bald.in.l.j. ver sed pone. de ver.signi.

c ¶ Pediculis. §. idẽ cum quęreretur.vi de glo.Adde Bart. qui alle.illum text. in.l.diuus.de bono. dam.

sicut genus & species:sed sunt species separatæ.Cy. dicit q dictio seu,vel dictio vel,non est disiunctiua simpliciter:ideo requiritur vtrũq̃,cõtraria loquunť in disiunctiuis simplicibus.hoc ipse ponit in.l.cũ qui dã.C.de ver.sig.illud qđ ipse dicit q idem est in di-ctione seu,qđ in dictione,vel,est cõtra casum.l. pla-nẽ.la.ij.§.fi.š.de leg.j.&.l.pediculis.§.argento.j.eo.& l.cũ quidã.in prin.C.de ver.sig.Ad id qđ dicit de di-ctione seu,qđ nõ est disiunctiua simpliciter põt be-ne dicere.¶ Ad cuius declarationẽ[a] opp.† q dictio seu,sit etiã alternatiua,sicut dictio aut,vt.l.j.§. subla-ta.j.ad trebel.&.l.generali.C.de sacrosan.ecc.&.l.cũ quidã.circa mediũ.C.de ver.sig.quare dico sic:quæ-dã est disiũctiua ppria & simplex:id est quę tã sen-sum quã verba disiungit,vt dictio aut,& dictio vel. Quedã est dictio disiũctiua nõ simplex,sed habet aliquã naturã copulatiuę,vt dictio seu,& dictio siue, quæ licẽt disiungat verba:sensum tamẽ cõiungit,vt cũ dicitur Alex.si Paris.vt probat tex.cũ glo.in.l. ad protegendã.C.de in li.dan.tut.& isto modo accipiť dictio seu.j.de mune.& hono.l.fi.§.hęc oĩa.alias sunt munera.ibi dũ dicit ciuilia seu publica.ita põt intel-ligi.l.j.j.de his.q.vt indig.ibi,legato seu fideicõmis-so.qđ hodie idẽ est:& ista est disiũctiua nõ simplex quæ fauore legati accipiť pro cõiuncta:& auget,vt hîc.& ita voluit dicere hîc Cy.& q idẽ sit de dictiõe siue,qñ tractatur de ampliãdo legato.est casus in.l. cũ quis.§.fi.š.de le.iij.in aliis verò dispositionibus di cerem q dictio siue,vel dictio seu,accipiatur disiun-ctiuẽ sicut dictio aut,vt dictis.ll.& probať in dictiõe siue,in.l.si ita quis stipu.de verb.obli.de quo dicam in.l.si is qui ducenta.§.vtrum.j.de re.dub.

LEX XXXIII.

Qui lancem. Minor intelligitur medial.h.d. Op.gl. quòd intelligitur de minima per.l.si ita sit scriptum.š.de leg.j.huius timore gloss.intelligit plu-ribus modis.vltimus intellectus est verus.

LEX XXXIIII.

c **Pediculis.**[c] Nota ista legem.

Auro. In legato auri facto veniũt gemmę & omnia quę testa tor auri numero habuit.h.d.Opp.& videtur q imo 1 non cedũt gemmę auro,vt.l.rerũ mixtura.j.de vsur. Sol.dic quòd hîc gemmę erant causa annulorum:in dubio autem non cedunt gemmæ auro,vt ibi.

☙ SVMMARIVM. ❧

1 *Alternatiua posita inter genus & sp ciẽ nõ ponitur pro cõiũ-cta si genus possit accipi ut species separata ab alia specie.*

2 *Statutum puniẽs portantẽ arma offendibilia, an cõp. chẽdat portãtẽ offendibilia,& quę etiã possunt esse defendibilia.*

Argento. Oppo.& videť q appellatione argenti escarij cõtineatur argẽ-tũ quo quis potat,vt.l.& si nõ sunt.§.si cui.s.eo.Sol. hoc ideo est:qa testator voluit potoriũ habere,vt spe 1 ciẽ separatã p se.Et quo no.q illud qđ dicit† qñ al-ternatiua cadit inter genus & spẽm accipiť p cõiun-cta:est verũ,nisi illud genus possit assumi vt species separata ab alia specie.Nã adoptio est genus,& ar-rogatio est species.& tñ si dico adoptio vel arrogatio accipiť adoptio nõ put est gen⁹,sed put est species. 2 Itẽ facit ista.l.† statutũ imponit pœnã cuicũq̃ portã ti arma offendibilia:mõ qdã portauit armã q̃ offen-dibilia sunt & defendibilia esse possunt,vt tabulatiũ vtrũ debeat puniri?Certẽ debet inspici consuetudo ad quem vsum tabulatium potatur.arg.huius.§.

Quidam. Vide glo.quæ incı.in dubio.ibi, arg.contra.&c.Sol.patet per.l.si non sunt.§.si cui.quia escarium est genus comprehẽ dens etiam potoriũ:nisi aliud de mẽte testatoris ap-pareat,vt.s.proxi.§.

☙ SVMMARIVM. ❧

1 *Agentum uenale uenit in legato argenti:quando aliud argen-tum non habebat.*

Item cum quæreretur. Qui legat ornamenta sua, non videtur legare ea quæ habet causa vendendi hoc dicit.¶ Opp.q cedant legato omnia ornamẽta quæ vẽdicari possunt,vt.l.quintus

§.ij.s.eo.Sol.illã intellige scđm istã:quia est verũ.nisi 1 habuerit ipsum venale,vt hîc.¶ Quæro† quid si nul d lum argentum[d] ad vsum propriũ habeat?Dicit gl. d tunc cedit legato aliud qđ est venale.Vide gl.q̃ inci pit,nã videť.ibi sed quid &c.Quã signa & tene mẽti. Quia iste text.& glo.sunt duę limitationes.§. argen to.Contra hanc gl.op.q nõ cedit legato omne aliud e argentum:sed tantum quantum sufficeret ad vsum eius:vt.l.cum quæreret.§.lana.š.de le.iij.So.ibi loqui tur:qñ legauit q̃ eius causa parata erant.vnde non debetur nisi id quod eius causa est paratum, hic ve-rò fuit simpliciter legatum omne argentum.

Neratius. Ex aspectu declaratur quæ ma teria alteri non accedat.& si du-bium est,consuetudo testatoris inspicitur.h.d.

☙ SVMMARIVM. ❧

1 *Enumeratio specierum non restringit genus præcedens.*

e **Labeo.**[e] † Enumeratio specierũ nõ restrin-git genus precedens.h.d.¶ Opp. de l.si cui.š.de le.iij.So.gl.duobus modis.Primo q testa tor hoc voluit.qđ est diuinare.Secũda solu.est: quia f hîc ppter signũ vniuersale omne,quã tenet Dy.ex trã de reg.iu.li. vj.in ru.Et sic est hicvnus de casib⁹ in quo indefinita nõ eqpollet vniuersali scđm ipm.Sed certẽ nõ fuit appositũ signũ vniuersale ĩ verbo lana vniuoce.& oĩa q̃ sunt in verbis testamẽti referuntur ad lanã,q satis placet.Alij vt Ro.ponunt aliam so-lutionem & scđm ipsam cõmuniter allegatur.h.d.

Titia. Mundo muliebri legato argẽtum bal-neare debetur.h.d.

Item cum. Accessorio extincto non ex-tinguitur principale.h.d.

LEX XXXV.

Inter vestem. Veste legata in spicitur consue tudo testaris.h.d.

☙ SVMMARIVM. ❧

1 *Testis dictum an ualeat in parte uerum, & in parte falsum. & quid de instrumento?*

LEX XXXVI.

f **Quintus mutius.**[f] Aliàs. L.Scri-bit.Qui legat aurum suũ,intelligiť de eo qđ põt vẽdicari.h.d. De materia hui⁹.l. 1 vidistis in.l.quint⁹.§.argẽto.š.e.¶ Diciť hîc q† qnt⁹ muti⁹ dixit p parte verũ p parte falsum qđ fecit ad dictũ testis qui pro parte dixit verũ,p parte falsum. Itẽ facit pro instrumẽto qđ in vno est verũ in alio falsum.de quo habeť in.l.si ex falsis.C.de transac. & in Spec.de teste.§.j.& vide p Inn.ĩ.c.fraternitatis.ex trã de hęre.& in.c.in nostra,extrã de testi.& vide in g l.pediculis.§.labeo.š.e.in gl.q̃ incipit, videbať.in fin. Glo.sol.hîc sunt verba posita ex abundanti:ibi non.

☙ SVMMARIVM. ❧

1 *Testor si utatur uerbis futuri temporis in legando uel præsen tis temporis quæ sit differentia?*

Item scribit. Legatũ factũ cũ demon-stratiõe pñtis tpis aliena tione rei nõ extinguitur ipso iure,sed ope exceptio nis si alienatio est voluntaria.secus si necessaria. Itẽ secus,si legatũ est factũ cũ demõstratiõe futuri tpis. h.d.Ad tex.ibi,diminuere &c.dic q psumiť in alie- 1 natione voluntaria.¶ No.distinctionẽ huius.§.† an testator vtatur verbis futuri tẽporis in legãdo.qa tũc g nõ inspiciť[g] an alienet ex necessitate vel ex volunta te:secus si vtať verbis psentis tẽporis.Et p hoc Dyn. reprehendit glos.in.l.stichum qui meus erit.š.de leg. j.quæ dicit cõtrarium dum alle.l. fideicõmissa.§. si rem.š.de leg.iij.cõtrà,imo videť ademptũ ipso iure, vt.l.sit ita si scriptum.š.de leg.j.Solu.ibi ademitex-presse.hîc tacitẽ.in tex.ibi,qm articulus &c.contrà, imo cũ sit modi subiunctiui referť ad futurũ tẽpus, vt.l.cum quidam.š.eo.& ibi dixi.So.si quidẽ in prin. habetis est,tunc non est dubium.si habetis esset,tũc dic quòd verbum esset & similia sunt preteriti im-perfecti subiũctiui modi:& ideo cõtinet in se demõ-strationẽ præsentis tpis & futuri pinde acsi diceret lego quod paratũ est,& erit in futuro.vnde illud qđ est paratũ in præsenti,venit iure legati.& etiã id qđ in futuro.& hoc vult dicere text.qm articulus &c.

☙ POMATES.

¶ Argẽtũ.Vide in si.Alex.ĩ.l.si fide-iussor.in prin.ff.de leg.j.Ro.cõsi.xxx.

e ¶ Labeo.hic habes qd venit in legato pannorũ lini & la-nę.&vide qđ p istã gl. dixi in.l.cũ ta-bernã.ĩ prin.depig. & adde q Bal.ĩ ru. C. de ver.sign.ar.l. gñali.§.vxori.devsu fru:le.vř dicere cõ-tra istũ tex.& vide qđ dixit Bart.in.l. quintus.in princ.š. eodem.

¶ Quint⁹ mutius. In vers. põponius. vide Bal.in.l.si ex falsis.ĩ fi.C.de trãs-act.& in.l.ij.C.de fi deicõ.li.& in.l.fi. in v.co.C. de edi.diui. Adri.tol.& in ru.de cõtro.inue.in.ij.co. & ĩ.l.his verbis.§.si in parte.de hære.in sti.& qđ dixit Bal. aliàs Bart.in.l.j.§.si qs simpliciter. de ver.ob.& Spe.in ti. de instru.edit.§.in-strumẽtũ.ĩ ver.qđ si aliqs & Imo.ĩ.d. §.si qs simpliciter. p Old.ĩ cõsi.xxxv. qđ incip.ad primã qõnẽ. p Inn.ĩ.c.cũ ĩ iure.de offi. dele. Are. x. distin.§.cũ verò nec sacris. & gl.iiij . q.iij.c. si te-stes.in prin. xxx-iij.q.v.c.qd deo.& gl.in auť.de testi.§. si verò.

g ¶ Inspiciť.No.ad hoc §.si rẽ.& ita ad hoc est sing. casus hîc scđm Imo.ĩ.d.l.sti-chũ q me⁹ erit.secũ dũ qđ si testõr di-cat:do tibi posses-sionẽ meam post mortẽ meã,& testa tor alienet partẽ:an debeať ęstimatio. & vř q sic p.l.liber to.de annu.leg. qa vř donare inter vi-uos.p.l.seia.§. fi. de do.cã.mor.& de ea iudicãdũ est,vt de vltima volũtate.& si dictum nõ est si mea erit,habeat lo-cũ.§.si rẽ. aliàs ha-beat locũ iste text. &ita videť tenere Imo.in.d.l.si cert⁹. post Dyn. qui ibi format hanc quæ-stionem.

LEX XXXVII.

a Titiæ amicæ. [a] Quando legatꝰ certu pondꝰ auri
1 liberatꝰ debitor ęſtimationē ſoluēdo. tñ
ipm aurū eſt in cōdēnatiōe & obligatiōe
h.d. ¶ Quęro vtrū poſt cōdēnationem poſſit ſolui
æſtimatio auri? gl. ꝙ ſic, & bene. qđ ꝓbatur: qa cum
vnū eſt in obligatione & aliud in facultate ſoluēdi
ex diſpoſitione legis: cōpetit illa facultas, donec qs
cōuenitur iudicati, vt. l. item veniunt. §. idem rectè
s. de pet. hære. &. §. cum prędicimus. & l. miles. §. j. j.
de re iudi. patet ergo ꝙ non eſt lęſus: quia poteſt
ſoluere ęſtimationē.

LEX XXXVIII.

Seiæ dulciſsimæ. Quæro de ratiōe
dubitādi in. l. iſta. dicit gl. quia nullū po-
culū aureū reperitur. & tamen dictio au
reū, non reſtringit. hoc non videtur bene dictū: qa
adiectiuū habet reſtringere ſuū ſubſtātiuū, vt. l. plau
tius. s. eo. & l. ea tñ adiectio. s. de lega. iij. nec hîc dici-
tur ꝙ iſtæ phialæ & ſcyphi fuerunt aurei. quare dic
ꝙ illa vaſa quæ fuerūt reperta erant aurea.

SVMMARIVM.

1 *Poſitioni iuris non eſt reſpondendum.*
2 *Confeſſio continens errorem iuris expreſſum non ualet.*
Error aduocati non nocet parti.
3 *Poſitioni iuris municipalis eſt reſpondendum.*

LEX XXXIX.

b Ornamentorum. [b] No. ex iſta
1 l. caſum † quòd poſitioni iuris nō eſt re-
c ſpōdēdum [c]. & ſic ſi fieret poſitio quòd
fundus dotalis potuit alienari: nō eſt reſpōdendum.
& ſi aliquis rñdet aliter ꝙ ius dictat: non præiudicat
ſibi, vt hîc. cōcor. l. nō fatetur. j. de cōfeſ. ¶ Opp. glo.
de ea. l. non fatetur. Sol. intellige quòd ibi errauit in
iure ſecus ſi extra ius. Aduerte iſtam gloſ. debes in-
2 telligere † quando hęres errauit in iure: tñ cōfeſſio nō
cōtinet errorem iuris. ſed ſi cōfeſſio haberet in ſe ex-
preſſum errorē iuris: non valet: vt. l. j. C. de cōfeſſ. ibi
in gl. ꝙ vis & natura nō repugnat &c. l. cōfeſſionibꝰ
s. de interro. ac. & idē putarē ſi aliqs in allegationibꝰ.
erraret: qa error aduocati nō nocet parti. ¶ Quęro
3 † quid ſi fiat poſitio iuris municipalis alicuius ciuta-
tis, an ſit reſpōdendū. Reſpōdeo cū iſta ſint ꝓbabi-
d lia [d] ſunt ponibilia, vt. l. ij. §. quod obſeruari. C. de iu-
ramē. calum. Idem ſi fieret poſitio alicuius extraua-
gantis, vt. l. cum prolatis. j. de iudi.

LEX XL.

Titia. Quæro qualiter intelligātur inuen
tæ. Dicit glo. duobus modis: & be-
ne dic, vt in ea.

Semproniæ. Optio legata intelligitꝰ de
his quæ ſunt in hæreditate
ſi reperiuntur, aliâs de alijs quę venduntur. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Fauore religionis in dubio intelligitur quod eſt maius.*
2 *Calix ſi debetur eccleſiæ debetur de argento.*
3 *Planeta quæ fieri debet ecleſiæ debet fieri de ſerico,*
4 *Figura Chriſti cum apoſtolis ſi debet pingi in eccleſia intelli-
gitur cum duodecim.*

e Seia. [e] † In fauorē religionis in dubio intelligi-
1 tur qđ eſt maius. h.d. ¶ Op. ꝙ inſpicimus
quod eſt minus, vt. l. ſi ita. in fi. s. de lega. j. & l. num-
mis. s. de lega. iij. So. gl. quòd hîc eſt ſpeciale religiōis
f fauore: & ita cōiter intelligitꝰ. Ex hac. l. [f] inferri pōt ꝙ
2 ſi aliqs legat calicē in eccleſia † ꝙ in dubio intelligitꝰ
de argento. Itē ſi iubet fieri vnā planetā: intelligitꝰ de
3 ſerico. Item vidi de facto † quidā reliquit fieri in qua-
dam eccleſia figurā Chriſti cum apoſtolis: certè de-
bet intelligi cū duodecim apoſtolis, vt hîc. Vel pōt
aliter intelligi ꝙ hîc tex. hoc nō dicat. dicit enī in li-
bris cētū in illa &c. Et ſic erat taxata quātitas: vñ nō
eſt plus vel minus qđ inſpiciatꝰ. Et ſcđm hoc not. ꝙ
in dubio debemꝰ inſpicere illud qđ eſt maius: & ſic
in dubio debemus inſpicere illud qđ eſt pretioſius
in qualitate ꝙ illud quod eſt maius in quantitate.

SVMMARIVM.

1 *Pater ſi legat filio canoniſtæ libros legales: de quibus intelli-
gitur.*

LEX XLI.

Si uxori. Mundo muliebri legato
cedūt ſolū ea q̄ vtendi cā
1 vxori ſunt tradita. h.d. † Pone: pater lega-
uit filio ſuo canoniſtę libros legales. Quę
ro de quibus intelligitꝰ? Rñ. fortè de libris qui ſunt ad
vſum eius parati per iſtam. l. h.d.

SVMMARIVM.

1 *Ciuibus tēpore guerræ ſi ſint impoſiti equi: ſi deinde fiat præce
ptū quòd quicunq; habet equum debeat equitare: an qui nō
equitat, quia non habet equum, incidat in pœnam.*

Cum ita. Argentum quod eſt depoſitum f
vel commodatū vt habeatur de
proximo: in domo eſſe videtur. h.d. ¶ Per iſtum. §.
g dicit Iac. de are. quòd fuit determinata talis qō. [g] tem
1 pore † guerræ multis hoībus de ciuitate fuerunt im-
poſiti equi: deinde fuit factum precęptū quòd qui-
cunq; habet equum debeat equitate. modò vnus nō
equitauit: quia nō habuit equū, an incidat in pœnā?
Et quia fuit factum precęptū illis qui habent equū
videtur quòd non incidat in pœnam. Contrariū fuit g
h determinatum: quia debet exponi [h] habet, id eſt ha
bere debet, vt hac. l.

LEX XLII.

Medico. Oratio indefinita reſtrin-
gitur ad pſens tēpus. h.d.

SVMMARIVM.

1 *Legato ueſtimentorum facto uxori ueniunt ueſtes feſtiuæ & non feſtiuæ.* h

Vxori. Dictio hoc amplius, legati donatio-
nem inducit. h.d. ¶ Per hunc. §. po- i
1 teſt dici † quòd ſi teſtator legat vxori ſuæ veſtimen
i ta, quòd veniunt feſtiua [i] & nō feſtiua, vt hîc. &. s. eo.
l. veſtimentū. Item ſi legat vxori lectū veniat etiā le-
ctus feſtiuus. pro quo. l. librorū. §. fi. s. de leg. iij.

k Mulier. [k] Legato generis non derogatꝰ per
legatum ſpeciei inualidū. h.d. hîc, &
eſt ſing. caſus & menti tenēdus. ¶ Op. & videtꝰ quòd
quando legatū eſt inutile à primo legatario videatur
ademptum & ſic ei præiudicetur, vt. l. planè. in prin.
s. de leg. j. Solu. illud eſt verū quādo adimitur legatū
certæ ſpeciei quę ſpecies erat legata. hîc verò adimi-
l tur [l] aliqua ſpecies de legato generis: & ideo cum le k
gatum remanet in genere illud legatū pro nō ſcriptū
quod ademptionem continebat magis ad legatariū
quàm ad hęredem reuertitur. ſed in. l. contraria apud
legatarium nihil remanebat ad quod poſſet reuerti.
hîc verò remanebat legatū generis. ideo &c. ¶ Op.
extra glo. de. l. legatum. §. j. j. de adi. leg. vbi per inuti-
lem ademptionem ſpeciei derogatur legato generis.
So. ibi loquitur in ademptione inter viuos: hîc in vl-
timis voluntatibus. quod not.

De liberatione legata Rubrica. l

¶ Poſtquam iuriſconſultus eſt proſequutus tracta-
tum plurium legatorum: nunc ponit tractatum de
legato liberationis.

LEX. I.

Omnibus. Not. duo. Pri-
mò no. quòd ali
cui pōt res ſua legari quā alteri de-
beat actione perſonali: vel ſi eſt al-
teri obligata. Secundò no. dum di-
cit priuſquā: quia ex eo ſequitꝰ quòd
iam debebat ſoluere debitum. quod facit ad multa.
¶ Op. quòd res mea mihi legari non pōt, vt. l. ꝓpria
C. de lega. Sol. fallit rōne iuris quod teſtator habet
in re vel ad rem, vt hîc. ¶ Op. qđ propter obligatio
nem pignoris legatū non valet, vt. l. meuius. §. fundo
s. de le. ij. So. verba poſita in fine huius. §. non referun
tur ad hypothecā, vt ibi no. ¶ Item opponitꝰ. hîc in-
nuititur qđ quādo legatur pignꝰ nō videatur remitti
debitū. Contra. j. e. l. iij. So. reſpondeo quòd in dubio
pręſumitur debitū remiſſum. glo. dicit contrariū per
l. poſtquam. & l. labeo. s. de pac. Non ob. l. iij. j. eodē.
quia ibi loquitur de legato inſtrumenti. ¶ Op. extra
glo. de. l. ſi tibi homo, in princi. s. leg. j. vbi relinquen-
do pignus, videtur relictum debitum. Sol. ibi loqui-
tur quando pignus legatur ab extraneo, hîc antem
quādo legatur à creditore: de quo diſtingue, vt ibi p

Dynam

---

a ¶ Titiæ amicæ. Iſtū text. dicit Bal. eſſe multū ſing. ī. l. pſcs. C. de ſen. poſt Bar. in. l. j. C. qñ ꝓuoca. nō eſt ne.

b ¶ Ornamētorū. & vide do. Io. ī. l. ꝓxime. s. de his q̄ in te. delē. vbi allꝰ. gl. ſin. ꝙ ſi pars in iudicio interrogatꝰ nō calū niæ cā, pōt. xxx. q. v. c. indicāte. & vide tex. & ibi Bal. in l. cū virū. C. de fideic. vbi poſitioni iuris eſt rñdēdū. vide ibi Bal. qui pulchrè loquitur. Andræ. Barba.

c ¶ Rñdēdū. Poſitioni iuris non eſt rñdēdū, niſi ſit poſitio iuris cōſuetudinarij vel municipalis ſcđm Bar. in. l. ij. ī fi. verbis de cōfeſ. & vide Bar. in aut. iubemus. de iudi.

d ¶ Sint ꝓbabilia. Et aduerte: qa nō ſufficit allꝰ. cōſuedinē, ſiue cōem vſum loquēdi, niſi ꝓbetꝰ. qa ſunt facti. ita dicit Bal. ī. l. ij. §. ſed qa vexemur. de iur. cal. in l. vnica. C. de cōfeſ. & qd in poſitione iuris deſcēdētis ex facto.

e ¶ Seia. Vide ad qd iſtū tex. allꝰ. Bar. in l. lineā margaritarū j. ad le. fal. §. fi. ad de tñ no. doc. in. l. ſi ita ſit ſcriptū. de le. j. ſi relinquo calicē eccleſiæ intelligitꝰ de argēto: & in figura chriſti cū apoſtolis intelligitꝰ de duodecim, vt no. Bar. in. l. ſi qs ad declinādā. ī xviij. col. C. de epiſ. & cle. & hoc etiā ſequitꝰ Abb. ſicu. ī. c. indicāte. extra de teſt. & qñ gñalitas vel incertitudo vitiet legatū ad pias cauſas. vide Cy. & Bal. in. l. pe. de ſacr. ſan. ec. & Bar. in. l. quādā. de re. du. & hîc adde no. ī. l. ſi nōdū. C. de furt. & dicit Ang. in. l. j. §. ad municipa. ad. l. fal. ꝙ relictū qđ pingatur imago virginis Marię vel alterius ſancti eſt ad pias cauſas. quod eſt no. ſecundum eum.

f ¶ Ex hac. l. Et vide Bal. in. l. ſi nōdum. C. de fur. ſed in contrarium facit. c. ex parte. de cenſi. vide q̄ ibi dixi: & vide q̄ hic in tex. no. Ant. Barba.

g ¶ Talis qō. per iſtū tex. cecidit Bald. q. iij. l. j. C. de ver. ſig. verb. ſed quid cum teſtator.

h ¶ Exponi. Idem dicit Bal. in. c. dudum el. ij. in fi. de elec.

i ¶ Veniunt feſtiua. Si lego vxori veſtimēta: veniūt feſtiua. facit no. l. cum aurū. §. j. s. eo. & qđ not. Bal. in. l. cū tes in vlt. col. C. de do. ante nup. & adde Bar. in. d. l. librorū. §. fi. & Bald. in. l. in legatis. C. de le.

k ¶ Mulier. Et facit iſte tex. an cerei qui portantur pro funere debeant eſſe pro fratribus ſepelientibus. quod reliquit indeciſum Bal. in. l. j. §. ſed & qui. C. de lati. lib. tollenda.

l ¶ Adimitur. Not. caſum optimum in materia adēptiōis. vel pōt reſponderi ad. l. planè quòd ibi loquitur quādo ex præſſè legatū adēptum erat: ſed hic expſſè nō fuit adēptum, nec p ſecundum legatum alteri factum pſumitur primo legatario ad emptū. l. ſi pluribꝰ. de le. j. & no. Bar. ī. l. ſicut. j. de adimē. le.

Dy.&ibi dixi. Aut relinquitur pignus à creditore:&tunc aut animo relin
quendi liberationem à toto aut non. aut dubitatur: vt hîc. aut ab extraneo:
& tunc est casus in.l.si tibi homo.§.alle.

LEX II.

HAEredem. ¶In primis duobus dictis declarat vt dicã in.l.si quis reum.j.e.in tertio dicto vt dicã
in.l.non solum.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio quatuor modis relinqui potest.*

LEX III.

LIberationem. ¶Qui dat vel dari mãdat instrumentum, videtur liberationem relinquere.
h.d.cum prin.l.seq.aliàs.l.sequens est.§.& sic ego habeo.¶Not.
1 quatuor†modos relinquendi liberationem.in primò si relinquo quod tibi
debeo:vt.l.j.in princ.s.eo.Scdo si damno heredẽ meũ non petere:vt.l.ij.in
prin.Tertiò si lego liberationem, vt habetur in hac.l.in princip. Quartò
si lego chirographum, vt hac.l.iij.§.j.& omnia ista legata important le-
gatum liberationis,hoc etiam videbitis statim.infrà eadem.l.§.nunc de
effectu.&.l.non solum.in prin.& in alia.l.non solũ.¶Op.dicit̃ hîc ꝙ ille
q dat instrumẽtũ,videt̃ dare remissionẽ & liberationẽ.cõtrà,imo donatio
inter viuos videtur, vt.l.j.C.de dona. coniuncta.l.seia.in fine.j.de dona.
causa mor.Sol.hîc fuit dictũ expresse do.instrumẽtũ cã mortis meę.aliàs
esset donatio inter viuos,vt in contrarijs. ¶Op.& videt̃ ꝙ etiã hoc acto
non sit fideicõmissum sed donatio causa mortis.vt.l.ij.de do.cã.mor.Solu.
quidã exponũt ꝙ hîc dicit̃ dedit:id est dãdo teliquit.sed hoc est contra mẽ
tem huius litere:qa scdm hoc idẽ importaret sequens.§.ad cõtrariũ respõ
deo ꝙ hîc erat donatio cã mortis,q̃ habet eundẽ effectũ quẽ haberet fidei-
cõmissum vel legatũ liberationis.& hoc apparet ex textu dũ dicit,quasi ꝑ
fideicõmisso &c.Quæ dictio quasi designat improprietatem: qa non est
verè fideicommissum.¶Quæro,quid si ille cui datum est instrumentum,
vt alij det non vult dare:quo iure cogitur dare?Respondeo per actionem
nego.gest.vt.l.si pupilli.§.si quis pecuniam.s.de nego.gest.dicit vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum liberationis importat ut debitor acceptilatione liberetur, si est solus & habet correum socium: sed si habet correum non socium: pacto debet liberari.*
2 *Exceptionem si habeo contra te, an & quando possim petere contra te, ut me liberes pacto, uel acceptilatione?*
3 *Actionem habens ad rem, quando possit agere ut sibi caueatur?*
4 *Acceptilatio habet uim solutionis: pactum non.*
5 *Socij quod aliquid sint quomodo intelligatur?*
6 *Liberatio uno ex illis ad quos peruenit commune negotium: an talis liberatio prosit alteri cum non sint socij?*
7 *Immutatum quid sit hodie in materia duorum reorum.*

a
1 Nunc de effectu. [a]Legatum†liberationis ĩportat vt debitor acceptilatiõe liberet̃ si est solus
&habet correum sociũ:si habet correũ non sociũ pacto liberari debebit.
h.d.¶Ad tex.ibi,voluit.dic quia mei solius contẽplatione liberationẽ reli-
quit Dy.¶Op.& videt̃ ꝙ ego nõ possim liberari quin ꝑsit alteri saltẽ ꝑ
dimidia ꝑ qua debet habere regressum cõtra me:vt.l.j.C.de duo.reis.glos.
nõ soluit.tu cõfitearis cõ trariũ:quia ꝑ illa parte ꝑ qua quis habet regres-
sum cõtra me legatariũ ꝑficit ei liberatio,vt.j.in gl.magna.¶Op.dicit̃ hîc
ꝙ habeo actionẽ:vt liberer.pacto vel acceptilatione,istud videt̃ supuacuũ
cũ habeã exceptionẽ:ergo nõ debet interponi.vt.l.hęc stipulatio.§.diuus.
j.vt leg.no.ca.Sol.gl.ꝙ hoc fit gratia dubitatiõis tollendę.¶Cõtra hoc op.
de.l.penul.s.de peti.hęre.vbi cã dubitationis tollẽdę nõ põt interponi cau
tio.Sol.aliud est in cautione:vt ibi,aliud in pacto vt hîc.ita dicit glo.q̃ inci.
sed nunq d.ibi,alij dicũt cõtra &c.Innuit ergo ista solutio ꝙ ex abundanti
non possum petere cautionẽ ad obligandũ sed pactũ qđ tẽdit ad liberãdũ,
sed non ad obligandũ bñ possum petere ex superabundanti. videam⁹ an
2 hoc sit verũ.& primò videam⁹ de pacto.¶Et,p†declaranda ista glos.pri-
mò q̃ro,si habeo exceptionẽ cõtra te,possum ne petere vt me liberes per
pactũ,vel acceptilationẽ? Videte qñ qs habet exceptionẽ vigore legati,vel
fideicõmissi:tũc ipse primò habet exceptionẽ:scdo habet actionẽ vt libe-
ret̃ pacto,vel acceptilatione:vt hîc.tertiò põt implorare officiũ iudicis vt
ꝑnunciet̃ eum nõ debere vel ꝙ imponat̃ silentiũ actori:vt.l.aureli⁹.§.cen
b tum.j.eo. Nec attendo[b]q̃ verba fuerint,siue fuerit legata liberatio,vel dã
natus sit hęres nõ petere,vel ꝓhibit⁹ agere:vt dixi.s.ꝓxi.& hoc* est verũ*
in vltima volũtate.vbi latior fit ĩterp̃tatio.Si verò aliàs qs habet exceptio-
nẽ aliter q̃ ex vltima volũtate:puta ex cõtractu ĩter viuos,vel à lege:si qdẽ
vellẽ agere vt libere ꝑ acceptilationẽ,vel vt mihi caueat̃ de nõ petẽdo,&
nõ possunt,vt.l.dedi.in princi.s.de cõdi.ob cau.rõ est:qa plus peto q̃ mihi
debeat̃.nam ex pacto nudo habeo exceptionẽ.vñ si peto me liberari ꝑ ac
ceptilationẽ,peto plus:scilicet actionẽ tuã tolli ipso,cũ nõ sit sublata.Item
si peto caueri de nõ petẽdo,iam peto vt obligeris nõ petere:cum antea nõ
tenebaris nisi naturaliter non petere:& sic plus peto:vt.d.l.dedi.Sed si sim
c pliciter peterẽ vt faceres instrumẽtum de illa exceptione:tũc admittor[c]qa
nõ peto plus,vt.l.sicut datã.C.de lib.cau.&.l.si plures.de fide instr.& Inn.
in.c.albericus.& in.c.significauit.extrà de testi.Idẽ dic si peterẽ ꝑ iudicem
hoc ꝑnunciari.s.me habere exceptionẽ qa admittor:vt.l.si cõtendat.j.de fi
deiuss.cũ sua glos.Prędicta vera sunt,nisi verba dispositionis contrahẽtiũ
vel legis sonarẽt ꝙ esset obligat⁹ quis ad liberãdum:
tunc enĩ posset agi vt in authen.habita.C.ne fil.pro
parte.&.l.in criminali.C.de iurisdi.om.iu.ꝑ quo no.
in.l.siue apud acta.C.de trãsa.&.l.j.ĩ fi.gl.C.de pac.
3 ¶Quæro†de eo q habet actionẽ:& q̃ro vtrũ ille q ha
bet actionẽ possit agere vt sibi caueat?Glo.hîc dicit̃
ꝙ hoc ex superabundãti petit.qđ sic declara: si qdẽ
habeo actionẽ ꝑ quã possum aliqd exigere incõtinẽ
ti:tũc nõ admittor,si peto mihi caueri,vt.l.hoc sena-
tus.§.j.de vsufr.earũ re.q̃ vsu cõsu.l.si mulier.de con a
di.ob cau.&.l.licet.in prin.s.de iure do.Si verò non
possum petere incõtinẽti:tũc isto casu possem pete
re cautionẽ.ratio est.qa nõ est ex superabundãti cũ
possint mori testes,vt.l.in omnib⁹.s.de iudi.ꝑut loq
tur de nuda cautione scdm quosdã.& no.in.l.ij.§.j.s.
sol.ma.Prędicta vera sunt, nisi illud debitũ deberet̃
quodã iure extraordinario,vt.l.si finita.§.elegãter.de
4 dã.infec.&ibi dixi.¶†Quęrit gl.differẽtiã inter pa-
ctũ & acceptilationẽ.Respondeo acceptilatio habet
5 vim solutiõis:pactũ nõ,vt in gl. ¶Quæro:dicit̃†hîc
si sunt socij:quõ intelliguntur socij. Dicit gl.omniũ
bonorũ vel in illo debito hoc intelligo si lucrũ & dã
num erat cõmune inter eos in illo debito: vt.l.eadẽ.
d in prin.j.de duob.reis.& ibi dixi.¶ Quæro.pone[d]ꝙ
6 non sunt socij:†an vno liberato alter possit insolidũ b
cõueniri?Glo.assignat rationẽ prò & cõtrà:finaliter
determinat ꝙ alteri correo ꝑdest ꝑ partẽ:ne aliàs si
insolidũ cõueniret̃ contra aliũ haberet regressum.h.
d.gl.vide eam quę incipit,oĩm bonorũ &c.ad istud
qđ dicit ꝙ de rigore iuris tenet̃ insolidũ:sed de æqui
tate nõ est verũ qñ debitũ est cõuersum in cõmunẽ
causam:qa pariter ad vtrumq; ꝑuenit pecunia:aliàs
si nõ pariter:pro ea parte pro qua ad liberationẽ per
uenit idẽ ius esset.sed si poneremus duos reos esse ob
ligatos ex cã lucratiua aut volentes donare ꝑmise-
runt,tũc alter insolidũ teneret̃:qa cõtra aliũ nõ pos-
set habere regressum:vt.l.in lege falcidia hoc obser-
uandũ.j.ad le.faciendam.& plenè dixi in materia de
7 duobus reis.¶ Quęrit gl.†an in materia de duobus c
reis sit aliqd immutatũ.& dic ꝙ sic:qa hodie nõ te-
nent̃ insolidũ.Istud est falsum:quia imo tenet̃ inso-
lidum sed nec exigi possunt insolidum,vt in authẽ.
hoc ita.C.de dona.re.& in corpore vnde sumitur,&
in.l.reos.§.cum in tabulis.j.de duo.re.& ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Non nominatus in testamento etiam habetur pro legatario, si testator illi proficere uoluit.*
2 *Plures reos habere nostra interest, & quomodo?*

1 Consequenter. ¶Etiam†non nominatus in testamẽ
to habet̃ pro legatario,si testator illi ꝑficere voluit.
&interest nostra plures reos habere.h.d.iste.§.¶ No.
text.ibi,interest enim creditoris* duos reos habere.* d
¶Op.de.l.si cui.§.fi.s.de le.j.vbi creditor habet̃ vt
legatarius si testator ei ꝑficere voluit:in dubio enim
fauore debitoris presumit̃ ꝑficere cui plus ꝑdest.
vt.l.fideicõmissa.§.interdũ.s.de leg.ij.¶Opp.extra
2 glo.hîc dicit̃†ꝙ interest nostra plures debitores ha-
bere,etiã si soluẽdo sint.Contra hoc est tex.in.l.si qs
stipulatus sit stichũ.§.fi.j.de verb.obli.vbi si reus est
soluẽdo nõ interest nostra habere aliũ.Sol.si quidẽ
actio iam est mihi quesita cõtra plures ob idẽ debi-
tũ:tunc mea interest nostra plures reos hebere:vt sic e
illas actiones retinere possim:vt hîc. Si verò velim
agere vt alius reus mihi cõstituat̃:tunc in vltimis vo
luntatibus putarem obligatũ esse cogendũ.arg.hui⁹.
l.in fi.quia põt quis cogi precisè ad factũ:vt.s.de leg.
iij.l.fideicõmissa.§.fi.&.l.in executione.§.secũda ad
e opus.j.de verbo.obliga.Sed in contractibus[e]vbi qs
nõ potest cogi precisè ad factum tunc interesse ęsti-
matur eatenus quatenus prim⁹ reus soluẽdo nõ est:
vt.d.l.si quis stipulatus sit stichum.§.fin.nec potest
habere ęstimationem ꝙ primus reus possit effici nõ
soluendo:vt ibi:nisi fortè haberet res suas in loco pe
riculoso,vnde esset presumptio ꝙ de proximo fie-
ret nõ soluendo,vt no.glo.mag.in.l.ij.s.sol.mat. Idẽ
putarẽ dicẽdũ si aliqs cõueniret̃ ex delicto ꝑprio:
qa tũc cõtra eũ fieret ęstimatio ꝙ posset effici nõ sol
uendo,vt.l.eum qui.§. papinian⁹.j.de fur.quod not.

a ¶Nunc de effectu. Et vide Bar.in cõsil. cxj.incip.factũ tale est.quo allegat istũ tex.And. Barba.

b ¶Nec attẽdo.Ad de qđ no.Bar.in.l. siue apud acta.in iiij.col.C.de trãsa.

POMATES.

c ¶Tunc admittor. Vide Pau.de cast. in consil.j.in.j.col. Felin.in.c.veniẽs. in.ij.col.versi.& ꝑ istũ tex.de testi.

d ¶Quero pone.Vide Bar.in.l.ex duobus.j. de duo.reis. vbi videtur cõtrarium tenere.& facit ad no.in.l.si vn⁹ ff.de pac.&in.l.& per iusiuran.§.fin. j.de accep.

e ¶Sed in cõtractibus.Et vide tex.in l. filiusfamilias.§. fi.& in.l.si defunctus.s. de procu.ij. fallit vt dicit glos. sin.in.l. stipulatio. §.siue.de oper.no. nun.Andr. Barba.

a ¶Si quis.ad iſtam l.vide tex.& quod ibi no.Iac.de aret. in apoſtil.in.l.ſed & ſi pater.§.nõ ſolùm.ad maced.

b ¶Haberi eſtimatio illius ſpei.ꝙ qs põt alteri ſuccedere adde Bar.in.l.fi. C.de pact.& in.l. ſciẽdũ.in fi.prin.ſ. qui ſatiſ.cog.& iõ dicit Ang.per illũ tex.in.l.ex cõſenſu.§.filiusfami.ĵ.de appel.ꝙ vigore huius ſpei à ſnĩa lata cõtra patrẽ fili⁹ nõ põt proprio noĩe appellare. & facit qđ not.Bart.in.l.is poteſt.in princ.de acquir.hære.

c ¶Remittere omne ius.Et vide Bar.in l.qđ ſeruus.de condi.ob cau.& in.l.q cum tutoribus. in prin.de tranſac.& latè.ĩ.l.qui Romę.§.duo fratres.ĩ.iiij.char.de ver.oblig.& in.l.ſi vxor.§.diuus.de adulte.qd ſi diceret remittit omne ius quod habet,& habere debet vel poteſt? videtur deciſum per eundẽ Bar.in.d.l. qđ ſeruus.& in.d.§.duo fratres.

d ¶Liberatio autẽ. Et ad intellectum huius.§.vide oĩno Bart.in.l.apud iulianũ.§.ſi titius.de lega.j.qui limitat vt ibi.

e ¶Secundò not. Et vide caſum ſingu. in.l.iuſtas.C.de iure fiſci. And.barb.

SVMMARIVM.

1 *Libellus qualiter formari debeat per debitorem,cui legata fuit liberatio contra hæredem.*

LEX V.

QVid ergo. ¶Iſta lex cõtinuat̃ ad præcedentia:ideo non ſummo eam,ſed pono caſum in terminis.
Vides hîc in prin.modũ agendi creditoris:in fi.modũ agendi debitoris. ¶Contra iſtam partẽ oppo.ꝙ
debitor debet agere vt hęres pręſtet quantum ipſe
præſtaret creditori:vt.l.poſt emãcipationem.§.j.j.e.
Dicit glo.hoc eſt verũ ſi hęres vult eum defendere.
aliaâs cõdemnet̃ ad intereſſe:vt in cõtrario.Ex hoc
1 no.†formã libelli ꝙ poſſum petere cõditionaliter.ſ.
hæredẽ cõpelli ꝙ me defendat cõtra creditorẽ:vel ſi
hoc nõ faciat cõdẽnet̃ mihi ad intereſſe.ſimile in.l.j.
in prin.de act.emp.&.l.ij.§.itẽ ſi ĩ facto.j.de verb.ob.

SVMMARIVM.

1 *Pactum factum reo quando proſit fideiuſſori?*
2 *Acceptilatio facta fideiuſſori quando proſit reo?*
3 *Verbis inſtrumenti quando ſtetur an ueritati?*

LEX VI.

SI quis. a ¶Si relinquitur liberatio reo,debet liberari per acceptilationẽ,vt ſic fideiuſſori ꝓficiat niſi
erat talis ꝙ cõtra reũ nõ haberet regreſ
ſum,ſi relinquit̃ liberatio fideiuſſori,debet liberari
pacto:& reo nõ ꝓdeſt,niſi eſſet talis re⁹ q à fideiuſ
ſore repeteret.h.d. ¶Op.hîc dicit̃ ꝙ pactũ nõ trãſit
ad fideiuſſorẽ ſi hoc eſt actũ:aliâs ſecus contra.ſ.ad
velle.l.ſi mulier.§.ſi ab ea.Sol.vt ibi patet in tex.vbi
loquit̃ in exceptione quadã coherẽte pſonę. ¶Op.
extra gl.ꝙ pactũ factũ fideiuſſori ꝓſit reo,vt.j.de ac
cep.l.& p iuſiurandũ.§.& ſi fideiuſſori.ibi enim nõ
põt valere vt acceptilatio,ſed vt pactũ:qa nõ p̃cede
bat obligatio verbis cõtracta,vt eo.ti.l.ſi acceptolatũ.& tñ ibi dicit̃ ꝙ ꝓdeſt reo.Sol.qđ hîc dicit̃ de pa
cto, intellige de nudo:ſecus in pacto qđ reſultat ex
1 acceptilatione inutili,vt ibi.& ſcđm†hoc reaſſume
duo verba:qa ſi pactũ eſt factũ reo:aut eſt actum ꝙ
trãſeat ad fideiuſſorẽ aut nõ:aut dubitat̃.ſi pactum
eſt factũ fideiuſſori:aut eſt pactum verè nudum,aut
eſt pactũ qđ reſultat ex acceptilatione inutili, vt.ſ.
dictũ eſt. ¶Dicit̃ hîc ꝙ acceptilatio vni facta alteri
prodeſt.cõtra de acce.l.& p iuſiurãdũ.§.ſi legatorũ.
Sol.ibi fuit actũ ꝙ acceptilatio ad aliũ non porrige
ret̃.ꝓ hoc facit hęc.l.ver.alioquin.&.l. modeſtin⁹.j.
de ſo.vbi etiã vera ſolutio alium nõ liberat ſi hoc eſt
actum.& ſcđm hoc vbicunq; in hoc tit.dicit̃ aliquẽ
pacto liberãdũ:intellige vel acceptilatione hoc acto
vt ad aliũ non porrigat̃.Iſta ſol.licèt ſit vera in ſe:tñ
cõtinet diuinationẽ:ideo gl.ĩ.l.cõtraria aliter ſoluit,
& bene:qa ibi loquit̃ qñ reus principalis erat obliga
tus ſub cõditione:qua exiſtẽte obligatio retro nõ tra
hitur.vt in legatis & cõtractibus qñ cõditio eſt pote
ſtatiua:vt.l.j.§.j.ſ.ad ſyl.&.l.potior.&.l.q balneũ.q
po.in pig.ha.& iſto caſu liberato fideiuſſore p acce
ptilationẽ nõ liberat̃ re⁹,vt.d.§.ſi legatorum.&.§.ſe.
ſecus ſi eſſet in cõtractu cõditio caſualis,vt.l.pe.de fi
deiuſ.Ita debitis intelligere hãc materiam. ¶Quare
2 dic:cũ quęrit̃†an acceptilatio facta fideiuſſori ꝓſit
reo:aut eſt actũ ꝙ non ꝓſit,& non ꝓdeſt:aut nihil
eſt actũ:& tũc aut re⁹ erat iam obligatus verè:aut ob
ligatio pẽdebat ſub cõditione:& ſi ſub cõditiõe,aut
caſuali:aut poteſtatiua,vt ex p̃dictis patet. ¶Op.ad
3 fi.& videt̃†ꝙ debet inſpici ſolũ forma cõtractus,niſi
qñ creditor participauerit fraudẽ,vt.l.ſed iulian⁹.§.j.
ſ.ad maced.Sol.iſtud verũ reſpectu ipſi⁹ creditoris:
ſed reſpectu ipſorũ cõtrahentiũ,vel reſpectu tertij,
inſpicit̃ id qđ eſt in veritate:vt hîc.vel aliter & me
lius:illud verũ qñ ageret actione ex eo cõtractu,quo
principalis & fideinſſor ſe obligauerit:ſecus ſi agat̃
actione ex teſtõ,vel alia.qđ no.ꝓpter ſtatuta q̃ lo
quunt̃ de fideiuſſore,& principali:qa ſtatur veritati
nõ verbis inſtrumẽti.Procedo vlteri⁹.pone ꝙ debi
tor cui eſt relicta liberatio agit cõtra hęredẽ,vt eũ li
beret p acceptilationẽ.dicit re⁹ tu in veritate es fide
iuſſor,& fideiuſſor eſt reus:vñ debeo te liberare pa
cto,& peto vt mihi edas inſtr̃m cõſeruationis indẽ
nitatis tibi factũ à reo principali. Cõſueui dicere ꝙ
actor debet edere reo ad exceptionem fundandã,vt
l.penul.in fi.ĵ.ad.l.falci.licèt de hoc fuerit opi.C.de eden.l.fi.& ibi per doc.
&.l.j.§.editiones.ſ.de eden.

Idem iulianus. ¶Paterni eſt liberatio relicta,debet liberari pacto,etiam ſi nihil eſt in peculio:ſed ſi filio
liberatio relinquitur,acceptilatione liberabitur.h.d.quod no.

SVMMARIVM

1 *Liberatio ſi relinquitur ei qui duobus iuribus tenetur ab utroq;,in dubio eſt liberãdus.*
2 *Pater cui liberatio legata eſt debet pacto liberari.*
3 *Liberatio legata principali quòd proſit fideiuſſori ex diſpoſitione legis:ſecus ſi ex diſpoſitione hominis.*

Idem iulianus.ſi pro filio pater. ¶Si libe ratio re
1 linquitur†ei qui duobus iurib⁹ tenet̃,ab vtroq; liberãdus eſt in dubio,niſi
2 aliter ſi actũ.h.d.tex.cũ gl. ¶No.ꝙ†ſit patri relinquit̃ liberatio,debet libe
rari pacto.cõtra imo vr̃ ꝙ acceptilatiõe,ſicut qñ relinquit̃ liberatio reo:vt
ſ.l.ꝓxi.in prin.So.intelligas qñ fili⁹ erat principalis debitor,& pater de pe
culio tenebat̃ vt fideiuſſor.ſecus ſi pater eſt vt principalis:filius vt fideiuſ
ſor. ¶Itẽ dicit̃ hîc maritũ nõ poſſe repetere.contra qñ eſt relicta liberatio
habet exceptionẽ fauorabilẽ:& ſic repetere põt ſolutũ,vt.l.q ex fratrib⁹.de
condi.inſti.Sol.ꝙ hîc dicit̃ maritũ repetere nõ poſſe,intellige qñ liberatio
non eſt relicta ei. ¶Dicit̃ hîc ꝙ ſi liberatio eſt relicta filio,debet liberari p
acceptilationẽ.cõtra ſi pater ſoluit nõ repetit à filio.l.iij.§.ſed vtrũ.de mi
nor.ergo liberatio relicta filio nõ debet ꝓdeſſe patri,vt in prin.huius.l.Sol.
3 †debes intelligere principiũ hui⁹.l.qñ eſt fideiuſſor,& reus qlibet ex diſpo
ſitione hominis:vñ ſi legatur liberatio vni,nõ vr̃ velle ꝙ porrigat̃ ad aliũ,
niſi quatenus illius intereſt.Sed hîc loquit̃ qñ fideiuſſor eſt ex diſpoſitiõe
legis,quo caſu ſi relinquit̃:liberato principali videt̃ velle totã obligationẽ
tollere:vt ſicut cum vno contraxit,ita vnum liberando videt̃ velle quod à
tota obligatione recedatur.

LEX VII.

POſt emancipationem. ¶Oppo.ꝙ ad hoc nõ debet agere:ſed
vt eum aduerſus creditorem defendat:vt.ſ.eod.l.quid ergo.ſol.vt
ibi:& hîc in glo.ſuper verbo,præſtaturus.

SVMMARIVM.

1 *Aſtimatio illius ſpei quòd quis poteſt alteri ſuccedere,non debet conſyderari:licèt appelletur ſpes tamen non eſt legitima.*
2 *Spes ex contractu conditionali de præſenti conſyderatur.*
3 *Clauſula remittit omne ius quod habet,uel habere ſperat,comprehẽdit omne ius de præſenti,uel in futurum ex cauſa de præſenti.*
4 *Caſus in quo habetur ratio ſpei quæ non habet ius de præſenti.*
5 *Clauſula remittit omne ius qđ habet,uel habere debet uel põt de p̃ſenti,quid operetur?*

Illud. Quod vnus põt ad ſucceſſionẽ alterius venire in ęſtimãdo, in
1 tereſſe nõ debet inſpici.h.d. ¶†No.ꝙ non debet haberi ęſtima
b tio b illius ſpei,ꝙ quis põt alteri ſuccedere,& licèt appelletur ſpes.vt.l.fi.in
prin.C.de pact.tñ nõ eſt legitima.rõ eſt:qa nullũ ius eſt fundatũ ĩ me:nec
filius habet ius in hęreditate pr̃is patre viuẽte,vt.l.pretia rerũ.ff.ad leg.fal.
2 ſed ſi†haberet aliquã ſpẽ de iure,de preſenti,ex cõtractu cõditionali:tũc di
co ꝙ iſta ſpes inſpicit̃.& iõ dico ꝙ ſi in cõtractu apponunt̃ iſta verba:re
3 mittit oẽ ius†qđ habet & habere ſperat in tali re:tũc vr̃ remittere oẽ ius c
c qđ habet de p̃ſenti vel habere ſperat in futurũ ex cã de p̃ſenti:aliâs nõ di
cit̃ ſpes illa q̃ nõ eſt fundata de p̃ſenti.Idẽ dicim⁹ in ſtatuto libero q habet
ſpẽ in libertate,ſi habet ius fundatũ de p̃ſenti:qa hæreditas eſt adita:aliâs
4 nõ dicit̃ ſtatuliber:vt.l.ij.de ſta.lib.in caſu†tñ reperio ꝙ hr̃ rõ illius ſpei q̃
5 nõ habet ius de preſenti,vt.l.iij.§.ſed vtru.ſ.de mino. Quid†autẽ ſi dice
ret̃,remittit omne ius qđ habet,vel habere debet vel põt.quid importent
hæc verba?cogita bene.

LEX VIII.

NOn ſolum.

Si is qui. ¶Liberatione legata ab vna ex rebus alternatiuè debitis per acceptilationẽ:liberatio ſequit̃ ab altera.h.d. ¶Op.j.
ti.j.de.l.qui homiuẽ.Sol.hîc loquit̃ in obligatione alternatiua:ibi in obliga
tione generis. ¶Quæro qd ſi poneremus hîc caſum in quo nõ deberet libe
rari p acceptilationẽ puta ꝓpter correũ,vt.ſ.l.iiij.aliâs.iij.ſi liberet̃ pacto
an remaneat obligatio in alia parte alternatiuè.puto ꝙ nõ:qa lex p̃ſumit
voluiſſe teſtatorẽ liberare à toto:& iõ in caſu p̃dicto debet liberare p acce
ptilationẽ hoc acto vt ad correũ nõ porrigat̃,vt dixi.ſ.eo.l.ſi qs reũ.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Relictum à ſubſtituto uidetur relictum conditionaliter ab ipſo pupillo.*
2 *Petens ante euentum conditionis,an cadat à iure ſuo.*

d Liberatio autem. d ¶Legatum liberationis habet effectum,niſi à teſtatore vero debitum ſit
exactum:ſecus ſi à teſtatore ficto,vel ab hęrede exigat.h.d. ¶No.tex.ibi,
1 cũ cõſtet pupillũ &c.No.†ꝙ illud qđ eſt relictũ à ſubſtituto,vr̃ relictum
conditionaliter ab ipſo pupillo,vt hîc,&.l.in rõne.§.qđ vulgo.ff.ad le.fal.
e &.l.q fundũ.§.qui filiũ.eo.ti. ¶Scđò no. e hanc gl.ſup verbo inſtãtiam,quę
2 ſentit†ꝙ ille q petit ante euentũ conditionis,cadit à iure ſuo,qđ an ſit ve
rum,dicam.ĵ.l.proxi.§.tale.

LEX IX.

NOn ſolũ debitorem. ¶Debitori cuicũq; põt liberatio relinqui:& dã
natus ad tp̃s non petere,interim liberare nõ cogit̃:nec illi⁹ tẽporis

poena

a ¶ Vel vsura petetur. Vide Bar.in.l.j.in prin.si quis ius dic.non obtem.

b ¶ Quero dicitur.& an petens ante diē cadat ab actione:vide tex.singu.in l.iustas.C.de iure fis.lib.x.& vide mirabile dictū Bar.in.l.eum qui ita.§.qui ita.ff.de verbo.oblig.& Bal.in.l.exceptionem.C.de proba.Andræ.Barba.

c ¶ Si liberationis.aut liberatio.& ad.l.nostrā op.& vide eum in.l.certum.§.si quis absente.de confes.

d ¶ Exceptio pacti Sali.in.l.postq̄ liti.C.de pac.tenet cōtra Bar.hīc adde vidēdū Bal.consi.xxiij.ij.lib.

e ¶ Queritur.Et istam q.ꝑ glos.sustētaui in plateis contra Bart.& sequa.pro qua vide aliquid p Bal.& plenissimè Sali.i.l.postq̄ C.de pac.& aliqd ibi per Raph.& vide do.Ioan.in.c.veniēs:extrà de renū.& Bald.in.l.j.C.de cōfes.Andr. Barb.

f ¶ In iudicio. Not.ꝙ ad confessionē factam in iudicio non est necessaria p̄sentia partis.& idem hodie tenet Cy.in.l.j.C.de cōfes.licet olim fuerit opi.& hīc adde Bal.i.l.gñaliter.ī.xj.&.xij.q.de nō nu.pe.& adde quę no.Bar.in.l.admonēdi.ff.de iureiur.& ꝙ efficacior sit cōfessio in iudicio tenet no.Bar.ī no.exēplo in.l.si qua mulier.ad velle.& ad hoc adde Bald.in.l.j.in penul.col.C.de confes.adde an confessio facta absente parte in iudicio nullo valeat Bald. consil.cxlviij.lib.iij.

g ¶ Qui representat.hīc aduerte & vide q̄ dixi in.l.postq̄ liti in fi.C.de pac.

POMATES.

h ¶ Debet intelligi scdm.l.quā alleg.hoc infert Roma.consil.ccxj.in vlti.col.& idem voluit Bar.in.l.cū qdam.circa mediū.ff.de his qb⁹ vt indig.Ioā.and.cōiter in c.cum nuncius.de testi.Sali.in.l.si ex cautione.in.x.col.C.de non nu.pec.sentit Bar.in.l.j.§.si proponatur.ff.si quis omis.causa te.vide Alex.consil.xxxij.in.iij.col.in iij.volu.Cepol.in rep.authē.sed no uo iure.in.x.colū.C.de ser.fug.Barb.

a pœna vel vsura petet.ᵃh.d.Dicit hīc,ꝙ ītra tp̄s vsurę nō p̄nt peti.cōtrà de.l.itē qa.§.fin.s̄.de pac.Huius contrarij timore soluūt quidā ꝙ non p̄nt peti vsuræ veniētes ex mora:sed veniētes ex stipulatione sic.gl.hoc reprehendit quia tex.hīc dicit vel pœnas quę p stipulationem promittuntur.vnde nulla vsura pōt peti.Ad.l.item quia r̄nde.quia ibi dilatio concedebatur eo quod vsuræ soluebantur:hīc verò concedebatur dilatio ex mero iudicio testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Legatum liberationis personale non transit ad hæredem,nisi per hæredem testatoris petendo,contra fiat.*

2 *Agens ante conditionem cadit à iure suo.*

Intellectum.§.temporales.insti.de excep.quòd non loquatur de die incerta.

Tale. Legatū liberationis personale nō trāsit ad heredē:nisi p heredē testatoris petendo cōtra fiat.h.d.¶ Not.tex.ibi à solo &c.& sic fuit apposita dictio taxatiua aliàs.si nō apponit p̄sumit liberatio relicta ī re,vt.s̄.l.ꝑxi.§.j.&.j.e.l.si qs ī testō dixi anno.j.de verb.obli.l.q sic.¶ Quæro,dicitᵇhīc, b si nihil à lucio titio &c.¶ Quero†qd si hæres petit à 2 lucio titio.dicit gl.ꝙ cadit à iure suo.qđ est valde notandū.Ista glo.nō videt dicere verū:qa ille qui petit ante conditionē,hodie nō cadit à iure suo:vt instit.de excep.§.tpales.Sed sustinēdo glo.potes dicere ꝙ §.tpales.loqtur de die certa,vel de cōditione:sed de die incerta nihil ibi dicit.& sic istē.§.remanet incorrectus:vt q ante diē incertā agit,cadit,à iure suo.vel si dicas ꝙ dies incertus habeatur ꝑ conditione:vt.l.dies.de cōdi.& demō.dic hūc.§.hodie esse correctū:& in hāc opi.videt inclinare Dy.tene menti.vltimò vide gl.q̄ incipit.s.vsufructus.ibi in.l.pecoris.Sol.dic vt ibi.&.s̄.de serui.l.iiij.&.d.l.pecoris.& plenè dixi.s̄.de alι.leg.l.mela.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio si fit inter contrahentes ut habeat locum exceptio pacti requiritur consensus duorum & partis præsentia.*

Exceptio doli quando fit liberatio inter contrahentes,sufficit quòd fiat in absentia partis,ut locum habeat.

2 *Liberatio quando fit in ultima uoluntate,non requiritur partis præsentia.*

3 *Profiteor te mihi non teneri si dicam:an ex ista confessione paretur tibi exceptio doli,q.non.nu.11.*

4 *Confessio facta coram uicinis ad liberandum ualet,si est facta parte præsente.nu.8.*

5 *Exceptio doli nititur æquitate,& etiam omnis exceptio.numero.10.*

6 *Renunciatio quæ fit in iudicio non requirit partis præsentiam.*

7 *Renūciatio quæ fit de iure reali facta absente parte tenet.& nu.9.*

Glo.debet intelligi secundū.l.quam allegat.

12 *Confeßio testatoris confitentis in testamēto sibi esse solutum,an habeat uim fideicommißi.*

13 *Exceptio doli quòd detur si aliquo adhibito facio pactum de non petendo tibi recipienti pro illo:uel si confiteor mihi solutum esse tibi recipienti pro illo.*

* Si liberationis. ¶ In tex.ibi valitura.i.nihil operat.sed est qđā gl.de qua doc.faciunt magnū festū.¶ Opp.ꝙ tale relictū liberationis nihil ꝓdest qa pactū non potest valere sine cōsensu duorū:vt.l.j.s̄.de pact.Hu 1 ius timore gl.ponit duo†verba multū no.Aut libe c ratioᶜfit inter contrahētes:& tūc requirit consensus duorū:& partis p̄sentia,ad hoc vt habeat locū excep d ptio pacti:ᵈsed ad hoc vt habeat tātū locū exceptio doli,sufficit ꝙ fiat in absentia partis:vt.l.postq̄ liti. 2 C.de pac.sed†si fit in vltima volūtate,pōt fieri in absentia:vt hīc,&.l.cū pater.§.surdo.s̄.de leg.ij.&.l.si à furioso.§.j.de acti.& obli.eo.ti.cū si.Vide gl.q̄ īcipit vt si dixisset.& no.eā ibi dū dicit,& si absit debitor 3 &c.Aduertaus si dico†sic:ꝑfiteor te nō teneri.ista

consi.viij.in.vij.col.in.j.vol.& consi.x.in.iiij.col.eo.vol.& cōsi.xviij.& cōsi.xxix.in.viij.col.&.xxxvij.in.x.col.&.lj.in.iij.col.&.xix.in.vj.col.& consi.ccccx.aliàs.vj.in.xvij.col.&.lxvij.in.ij.col.&.lxxj.in.xiij.col.omnibus,in ij.vol.Roma.consi.lxxvj.in vlti.col.

i ¶ Parte p̄sente.nā &c.& cū opi.Bar.hīc trāsit Imo.in.l.naturaliter.§.nihil cōe.de acq.pos.in v.col.& vide oīno Ang.in.l.idē ī duobus.§.fi.s̄.de pact.

vba hūt vim pacti,vt.l.tale pactū.ī pri.s̄.de pac.mō e pone ꝙ absente te,dico te nō teneri.qritᵉan ex tali cōfessiōe paret tibi exceptio:hic vr̄ ꝙsic.s.exceptio doli vt hac glo.pro quo facit.l.postq̄.liti.C.de pact. k 4 Idem videt†tex.in authē.de testi.§.& licet.& no.C.de cōfes.l.j.vbi ad liberandū valet confessio facta corā vicinis.ꝑ hoc facit tex.in.l.labeo.s̄.de iureiur.& videt dictū Inno.in.c.veniēs.extrà de renūcia.Item 5 pro hoc videtur equitas.†nam doli exceptio nititur equitate:vt.l.qui æquitate.de doli exceptio.meritò debet dari exceptio doli,licèt non competat exceptio pacti.simile habetis in.l.& heredi.§.ꝙ si seru⁹.& §.nos autē.s̄.de pact.hoc etiā tenet Gul.de cug.in.l.pōponius.s̄.de nego.gest.Antēq̄ veniamus ad alia destruamus omnia ista fundamenta.Et primò ad.l. 6 postq̄.respondeo†ꝙ ibi loqt in renunciatione q̄ fit f in iudicioᶠvbi est iudex q reprēsentatᵍp̄sonā partis. g Preterea,ī multis partibus renunciatio facta in iudicio valet,q̄ aliàs nō valeret,vt.l.j.& ibi no.de curato 7 re bonis dā.Preterea†ibi loquitur in iure reali.dicit enim:postq̄ liti de p̄dio motē.sed iuri reali potest renunciari etiā parte absente:quia pōt qs habere fundū suū,ꝑ derelicto,vt.j.ꝑ dereli.p totū.& sic.l.predicta non obstat.& gl.ista non bene dicit cū debet in h relligi scdm.l.quā allegat.ʰNon ob.authen.de testi. 8 §.& licet.& qđ no.in.l.j.de confes.qa†qđ dicit valet i corā vicinis,intellige parte p̄sente.nāⁱilli tex.solū volūt concludere ꝙ non sit necessaria p̄ntia iudicis,sed partis p̄sentiā nō excludūt,qđ patet in.§.& licet.dū dicit ꝙ testes debēt esse rogati.& sic partes erāt præsentes q̄ testes rogabant.Nō ob.l.labeo.quia verum est ꝙ iurant absentes per nunciū,vel epistolā vt ibi 9 patet.Non ob.†dictum Inno.quia ibi loquitur in re 10 nunciatione iuris realis.Itē†illud quod dicitur aliud in exceptione doli:quia nitit̄ æquitate:nil facit ad ꝑ positū:qa oīs exceptio nitit̄ ęquitate:vt.l.j.in princi.de vaca.mu.&.l.q æquitate.de doli exce.Nō obst.dictum Gul.quia malè dicit,& per malas leges se fun k dat.ᵏ& sic ista opi.in iure p̄sonali nullū fundamētū 11 habet.In cōtrarium†ꝙ non competat doli exceptio est gl.in.l.idē in duobus.s̄.de pact.Item hoc tenet gl.in.l.pomponius.de neg.gest.in glo.magna.& in his duob⁹ locis firmat hoc.pro quo videt tex.in.l.si tibi.§.si pactus.s̄.de pact.Preterea qđā sunt personæ specialiter enumeratæ,ex quarū pacto nobis quæritur doli exceptio,vt.l.rescriptum.§.fi.s̄.de pact.vsq̄ ad fin.l.& heredi.ergo apparet ꝙ in quolibet extraneo hoc non esset pro hoc etiā est text.in.l.& hæredi.§.nos autē.ver.cęterū.s̄.de pact.licet gl.ibi dicat ꝙ loquatur in filio.& gl.dicit expresse in eadē.l.§.iulian⁹.in gl.nō idē in extraneo.qđ etiā ꝓbo p ratione incō- 12 uincibilem.si ista opi.†esset vera,sequeret ꝙ si testator in testamento cōfiteret sibi esse solutū:nunq̄ ista cōfessio haberet vim fideicōmissi.quod consequens est falsum,vt.l.j.C.de fal.cau.adie.leg.&c.ꝑ bo consequentiam.Ista confessio secundū hāc glos.parit exceptionē doli:sed liberatio relicta ei qui est tutus exceptione nihil valet:vt.j.eo.l.si creditor.Cū ergo lex dicat ꝙ talis cōfessio à testatore facta inducat fideicommissum:ergo non oritur exceptio doli. 13 Putarem tamen vnum†quod si adhibito aliquo dicerem,facio pactum de non petendo tibi recipienti pro illo.vel confiteor mihi solutum esse tibi recipien l 1 ti pro illo: tunc daretur exceptio doli:ˡvt.l.rescriptum.§.fin.s̄.de pact.qui tex.vult quòd eo casu quo pacto adhibito ad obligationem quis tenetur cedere:eo casu pacto adhibito ad liberationē competat exceptio doli,vel vtilis pacti sine cessione:vt.d.l.rescriptum.§.fi.sed si aliquis reciperet promissionem pro me: tenetur cedere:vt.l.penulti.de neg.gest.&.l.huiusmodi.in prin.s̄.de leg.j.ergo &c.Aut ergo intelligamus hanc glo.in renunciatione iuris realis: aut quando fit pactum vt loco vltimo dixi:aliàs ista gl.malè diceret.

k ¶ Se fundat.plenè per Cy.in.l.gñaliter.C.de non nu.pec.& tāgit p gul.in.d.l.pōponi⁹.scribit & pōt dici ꝙ gl.in.d.l.idē ī duobus.loquit q̄n erat pactū de nō petendo:sed hīc erat refutatio vel quasi.ita vr̄ dicere Bal.ī l.ea lege.p illū tex.idē dixit ī.d.l.pōponi⁹.& adde Bar.in.l.nō idcirco.C.de iur.& fac.igno.& Bal.ī.d.l.pactū.in fi.prin.de pact.& de intellectu huius gl.no.p Bal.in rub.C.res īter alios act.in vl.col.& ibi hæc oīa limitat,nisi interueniat iuramentū.& an pax possit fieri absenti habetur p Bal.in.l.ij.C.de li.& eo.lib.& de authoritate gl.hīc plenè p bal.ī.l.& heredi.§.nos aūt.de pac.Bal.in l.j.de interro.ac.sequit istam glos.& Ant.in.c.fi.de cōfes.tenet opi.Bart.Pet.& Cy.in.d.l.generaliter.in.x.q.idē Sali.in.l.j.ī.xv.op.C.de cōfes.per Ant.& Imol.in.c.cū pridē.de pact.scripsi post Fulg.in .d.l.postq̄ liti.Adde vt per Pau.de ca.cōsi.ccclxx.

* Aduerte ꝙ Bar.in hoc.§.si liberationis.arguitur de cōtradictione p Lu.Ro.hīc.sed ꝑ saluatione Bart.vide concordantiā quā posui ad.l.naturaliter.§.nihil cōe.ff.de acquir.pos.

l ¶ Daretur exceptio doli.Idem tenet Sali.l.si certis.annis.C.de pact.& in hoc casu dicit habere locū gl.hīc.& ad istā materiam vide Ang.in.d.l.idem in duobus.§.fi.

a ¶ Et ei. aut dicit. si relinquitur liberatio commodatario, an possit conueniri actione in rem. vide quod dixi post Barto. in l. j. §. si cer. petat. & Bar. in l. cum necessitate. C. de fideicom. & quid importet si a lego liberationem ei quem poteram conuenire rei ven. vide Bal. in l. si creditor. C. de fidei. & adde no. in l. sub praetextu C. de trans. & Ray. & Bal. Sali. ibi videntur velle quod in obligatione generali relicta liberatione vel facta transactione intelligatur remissa facultas vendicandi, si ad illam rem restituendam tenebatur actione generali, puta tutelae. vide quae ibi dixi post Bal.

✤POMATES.

b ¶ Breuiter teneo contrarium. Vide Alexan. consi. clxx. in iij. volu.

c ¶ Si qs. Vide quod per istum text. dicit Bal. in l. fi. §. pe. de codi. in de. s.

d ¶ Caius. sing. dicit Ang. in consi. clxix. vbi de hoc plene circa princi.

e ¶ De quo per gl. Et idem dicit no. Bal. in c. j. in prin. per illum tex. per quos fiat in inuesti. de. & istum tex. allega. in l. j. in iiij. col. in lect. in re pe. C. de sac. sanct. eccl. i. q. de prodigo & in l. si curatorem habens. de in integ. resti. mi.

f ¶ Dubium est an si minor. xxv. annis dat in testo licentiam executoribus. vt vendant praedium, an tunc requiratur decretum iudicis. de quo vide no. Bal. in l. praedium C. quando decre. opus non est. vbi al leg. istum tex. & ad Bar. hic vide Bald. in l. si frater. C. qui testa. face. poss. & ibi etiam quid si fuit dolo inductus ad testandum, & quid in donatione causa mor. vide Bald. in d. l. si curatorem habens. ADDE praedictis vt per Roma. consi. xcix.

Si haeres. ¶ Quamuis heres damnetur non petere a gestore, tamen propter ea quae dolo sunt gesta erant agere pot. h. d. No. quod si testator iubet heredi ne agat, intelligitur praeterquam de dolo, dicam in l. aurelio. §. j. j. eo.

Et ei. ¶ Dicitur hic quod possum relinquere liberationem ei cui commodaui. ¶ Sed quaero an possit conueniri vt rem restituat iste commodatarius. Gul. de cug. firmat hanc. q. in l. si vnus. §. illud. s. de pac. & dicit: aut[a] libero te ab actione depositi, vel commodati. & tunc pot conueniri pro restituenda actione in rem: quia solum ab illa actione fuit liberatus. aut dicit: promitto te non conuenire depositi, vel ex causa depositi. & tunc quia magis generaliter loquitur, non poterit conueniri actione in rem: ideo quia habet ex causa depositi. simile est in iuramento: quia si est in rem porrigitur ad omnes actiones. secus si iuretur sup vna actione: vt l. duobus. §. j. & §. si quis iurauerit. s. de iureiur. & l. j. §. si fideiussor. j. qua. re. ac. non da. Breuiter teneo contrarium[b]: quia quando relinquitur liberatio illis personis quae hac. l. ponuntur: videtur relicta liberatio doli, & culpae, & omnis praestationis ad quam tenebatur vigore illius contractus, non autem videtur remissa actio in rem: quia illa actio conuenit vt quilibet extraneus, non vt depositarius, vt l. nesennius. §. fundum. de re iudi. & l. de eo. in fi. s. ad exhi. pro hoc est tex. in l. si in lege. §. fi. s. loc. & l. si ei cui. j. eo. & glo. in l. aureli⁹. §. maeuia. j. eo. non autem vr relicta ipsa res, nisi expresse sit dictum. hoc intelligo verum quando depositum est factum incerta specie: sed si esset factum in pecunia numerata: tunc esset idem quod in liberatione relicta cuilibet debitori. quod vidistis. s. in pluribus legibus, & dicam. j. eo. l. aurelio. §. Caius.

LEX X.

Si quis.[c] ¶ Intellige hanc. l. quando relinquitur liberatio a gestione iam facta: vt quando aliquis relinquit liberationem olim tutori suo. sed quando relinquit liberationem pro gestione futura, nunquam videtur remissus dolus, vel redditio reliquorum, dicam in l. aurelio. §. j. j. eo.

LEX XII.

Si debitor. ¶ Ad hoc quod interest mea potius non soluere quam solutum repetere, dicitur legatum valere. h. d. Istam. l. intelligo quando fideiussor non poterat petere, vt liberetur: quia non erat de casibus positis in l. lucius. s. manda. & C. mand. l. si, pro ea. alias si iure suo posset petere legatum, non valeret: quia sua non interest.

LEX XIII.

Lucius. ¶ Liberatio ab onere reddendarum rationum ad reliqua non porrigitur, nisi exprimatur. h. d. In tex. ibi subscriptionem. per quod videtur prioris temporis liberationem reliquisse. de hac materia dicam. j. eo. l. aurelio.

LEX XIIII.

Si creditor. ¶ Non valet legatum liberationis ei relictum qui se potest exceptione tueri. h. d. Op. quod legatum liberationis pariat etiam actionem, vt quis liberetur per acceptilationem, vt l. iiij. §. j. s. eo. ergo videtur istud legatum valere: quia continet emolumentum. Sol. legatum liberationis fit principaliter ad exceptionem. vnde si istud non valet: quia iam habebat eam, non valebit in alijs remedijs de quibus ibi dixi.

LEX XVI.

Si quis in testamento. ¶ In dubio relictum liberationis intelligitur in rem, vt sic personam haeredis comprehendat. h. d. ista lex.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Liberatio relicta conductori per testatorem quid contineat?*

LEX XVII.

Si ei. ¶ Si legatur liberatio conductori, omne id videtur remissum ad quod prestandum actione personali tenetur. h. d. ¶ † Not. 1 quod si testator reliquit liberationem simpliciter, videtur remisisse debita. Item vr remissa tota locatio: & sic id ad quod tenetur ratione doli, vel culpae vel reliquorum. quod qualiter intelligatur dicam. j. eo. l. aurelio. §. j. Item not. quod non videtur relicta ipsa res: sed vt haeres teneatur pati, vti frui: & det gratuitam habitationem, vt hic, & j. eo. l. cassius. dic vt dixi in l. non solum. in fi. s. eo.

LEX XX.

Cum ita. ¶ No. casum huius legis: legatum liberationis extinguitur solutione. h. d. ¶ Oppo. dicitur hic quod legatum liberationis contineat reliqua. contra. s. eo. l. non solum. §. pe. & j. l. proxi. §. j. Sol. ibi incontinenti videbitis.

LEX XXI.

Aurelio. ¶ Legatum liberationis est personale, & ad haeredes non transit. h. d. & hanc. l. declara vt dixi. s. eo. l. non solum. §. tale.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Adultus licet habeat curatorem: tamen potest facere testamentum.*
Legatum liberationis non porrigitur ad dolum, & reliqua.
2 *Liberatio relicta ei qui tenetur ad pecuniam uel ad rem in qua non habetur ratio doli & culpae, quid importet?*
3 *Liberatio relicta ei qui tenetur ex contractu in quo uenit dolus, & culpa leuis & leuissima, uel leuis tantum complectitur omnia etiam ratione doli, & culpae: uel relinquorum, licet ad rei restitutionem teneatur.*
Idem est in liberatione inter uiuos facta simpliciter.
4 *Liberatio facta inter uiuos ei qui tenetur ex contractu depositi, comprehendit dolum.*
5 *Liberatio facta in ultima uoluntate ei qui tenetur ex contractu depositi, comprehendit dolum.*
6 *Liberatio facta in ultima uoluntate, uel inter uiuos ei qui tenetur actione uniuersali, uel generali quid contineat, an uidetur dolus remissus quando fit inter uiuos?*
7 *Quid quando liberatio est facta in ultima uoluntate?*
8 *Liberatio relicta alicui pro administratione futura, non intelligitur ut uideatur dolus remissus.*
9 *Liberatio facta ei qui tenetur pluribus actionibus particularibus, quando porrigatur ad omnia?*
10 *Clausula apposita in instrumento confessionis factae de centum, & dictum & generaliter & c. quod referatur ad specificata tantum: si salua ratione recti sermonis ad id referri potest: aliter refertur ad omnes causas.*
11 *Clausula generalis apposita post specificata, quae refertur ad omnes causas: non refertur ad ignorata, nisi appareret remittentem uoluisse remittere.*
12 *Confessio testatoris confitentis plene sibi fuisse satisfactum de omnibus, quod nihil operetur, nisi probetur.*
Idem si in instrumento contineatur liberatio per acceptilationem.
13 *Liberatio facta ab una causa particulari in qua sunt aliqua accessorie complectitur omnia.*
14 *Liberatio generalis facta quando est una causa tantum, & asseritur partem fuisse solutam & factam refutationem de toto comprehendit omnia.*

d **Caius.**[d] Iste. §. habet materiam profundissimam a nostris glossatoribus, & a doct. male examinatam. si testator liberat curatores
1 non videtur relicta liberatio doli, vel reliquorum. h. d. ¶ † Not. quod adultus licet
e habeat curatorem pot tamen facere testamentum. de quo per gl.[e] in l. j. §. tuit quaesitum. j. ad tre. & no. quod legatum liberationis non porrigitur ad dolum, vel ad reliqua. ¶ Modo veniamus ad gl. vt eam intelligatis, debetis scire quod in ea ponuntur duae gloss. antiquae: sicut Accur. eas repetit: & ideo si repetit bis idem, vel loquitur pluries in eodem casu: non miremini. Secunda pars glo. incipit ibi, item no. quod liberatio. ¶ Oppo. quod videantur omnia remissa, vt. j. eo. l. aurelius. §. titius. Solu. ibi est speciale in patre. Item contra. s. de pact. l. si vnus. §. illud. & insti. de leg. §. si quis debitori. ibi nullo modo pot conueniri etiam de dolo. Quare glos. distinguit tres casus. Quandoque quis est debitor pecuniae tantum, quandoque quis est debitor doli & culpae. quandoque quis est debitor doli tantum. Primo casu loquitur. §. si quis debitori. Secundo loquitur hic. Tertio loquitur. §. illud. Vide gl. quod incipit, imo videtur remissum. ibi, sed dic refert &c. Item vide glo. ibi, item no. & refert se ad praedictos casus. s. ad primum & secundum. ¶ Pro declaranda igitur hac materia habemus videre quid importet legatum liberationis. primo, quando relinquitur debitori qui tenetur ad pecuniam, vel ad rem in genere forsan, vel in specie, ita quod non est habenda ratio doli, vel culpae: & propter hoc tenetur ad aliquam quantitatem. Secundo, quando relinquitur ei qui tenetur ex aliquo contractu in quo venit dolus & culpa: & intelligas de actione speciali. Tertio, quando relinquitur ei qui tenetur ex contractu in quo venit dolus tantum ex actione speciali. Quarto: quando relinquitur ei qui tenetur actione vniuersali, seu generali. Quinto, quando relinquitur ei qui tenetur pluribus actionibus particularibus. Sexto, quando relinquitur ei qui tenetur vna actione particulari principaliter in
2 qua veniunt quaedam accessorie. Redeo † igitur ad primum: & quaero, quando liberatio relinquitur ei qui tenetur ad pecuniam vel ad rem in qua non habetur ratio doli & culpae, vt pro hoc ad plus teneatur: quid importet ista liberatio? Rn. importat actionem vt liberetur: & exceptionem: & alia quae dixi in l. iij. §. nunc de effectu. s. e. & hoc est verum si debitum erat vere. secus si debitum non erat in effectu. s. eo. l. si creditor. & j. e. l. petitor. & de hac loquitur insti. de leg. §. si quis debitori. quid autem importet liberatio facta inter viuos, dixi in d. §. nunc de effectu. ¶ Secundo † quaero, quando relin-
3 quitur liberatio ei qui tenetur ex contractu in quo venit dolus & culpa leuis, & leuissima: vel eius tantum & in actione speciali. in hoc casu videntur relicta omnia ad quae ipse tenetur ratione doli, vel culpae, vel relinquorum: ad rem tamen testatoris restituendam tenetur, vt. s. eo. l. si ei cui fundum. cum. l. seq. dixi. s. e. l. non solum. §. fi. Hoc intelligo verum, nisi dolus esset commissus contemplatione illius liberationis: quia forte dixit volo aliquid subtrahere: quia habeo liberationem. ar. l. tres fratres. s. de pac. Idem
4 dicerem eadem ratione in liberatione facta inter viuos simpliciter. ¶ Tertio † quaero quando liberatio relinquitur ei qui tenetur ex contractu vbi venit dolus tantum, vt in deposito. Et primo videamus quid importet talis liberatio facta inter viuos. Tex. in l. si vn⁹. §. illud. de pact. dicit quod dolus videtur esse remissus. Glo. assignat rationem: quia non pot videri aliud esse remissum. Et si diceres: imo potest videri remissa lata culpa, quae venit in depositi actione, vt l. j. C. deposi. & l. quod nerua.

quod nerua.eo.Rñ.lata culpa dolo cõparatur,& ve-
nit in cõsequentiã,vt qđ dicitꝛ de vno,intelligatur di
ctũ de alio, cũ habeatꝛ loco eiusdẽ.Sed tunc quæro,
5 quid†importat talis liberatio in vltimis voluntati-
bus.Gloss.in.d.§.illud.dicit quòd nõ videtꝛ remissus
dolus.& fundat se per hunc tex.rõnẽ diuersitatis in
ter cõtract⁹,& vltimas volũtates assignat,sicut tex.
in simili in.l.j.C.de pe.eius qui li.mer.quam opi.fir-
mat glo.in.l.sub pretextu.C.de transac.dũ remittit
se ad illũ.§.puto cõtrariũ ꝙ videatꝛ remissus dolus in
vltima voluntate.ꝑ est hoc tex.in simili.s.e.tit.l.si ei
cui.& dixi.s.ꝑxi.q.ꝑ hoc:quia nõ põt operari lega
tum ĩ alio,sicut dixi in cõtractib⁹:ergo &c.vt.l.si qñ.
6 s.de leg.j.& istud puto verũ.¶Quartò quæro,†qñ
relinquitꝛ liberatio in vltima voluntate,vel inter vi-
nos ei qui tenetꝛ actione vniuersali,vel gñali:& hæc
est nostra materia.& videamus primo inter viuos.
a ¶Pone,ꝙ aliquis[a] liberat tutorẽ vel nego.gest.gene
b raliter.qd importat hęc liberatio,an videatꝛ[b] remis-
sus dolus?Glo.in.l.actione.C.de transact.in glo.fin.
tenet quòd sic.ar.d.§.illud.Ad hanc.l.rñ.ꝙ aliud est
in liberatione inter viuos,aliud in vltima volũtate.
hoc tenet Pet.C.de transac.l.sub pretextu.in fi.hoc
etiam tenet Gul.in.l.pomponius.s.de neg.ge.Cõtra
opi.istorũ videtꝛ tex.in.l.luci⁹.s.eo.In eo qđ ibi dicitꝛ
ꝙ testator viuẽs subscripsit rõnes,& tñ vigore illius
subscriptionis nõ habet liberationẽ à reliqs,nisi spe
cialiter sit expressum.Dicerẽ sic in cõtractib⁹ libe-
ratione facta inter viuos:si qdẽ dolus fuit adhibitus
ex quo illi qui cõmisit aliqd adest: vt qa subtraxit,
vel reliqua retinet:tunc nõ venit in gñali remissiõe,
vt.s.eo.l.lucius.&.l.tres fratres.s.de pac.Si verò fuit
dolus adhibitus ex quo nihil adest ei qui dolum cõ-
misit:tũc videtꝛ dolus remissus.ita intelligo glos.in.l.
actione.C.de trãsa.& q̃ dicta sunt.s.per dictos doct.
Prędicta vera sunt nisi expressa sit facta mẽtio doli,
& relinquorũ:tũc ĩ dolo ꝑterito,& reliqs ꝑteritis suf
ficeret,vt.s.eod.l.luci⁹.&.d.l.actione.ista materia est
quando fit liberatio gratuita.In transactione verò
habemus aliã materiã,vt patet in.l.age.*cũ gemina.*
C.de trãsac.&.l.si de certa.e.ti.&.s.de arbi.l.de reb⁹.
&.C.de iudi.l.licet.tñ in cõtractibus inter viuos est
q̃dã glo.in.l.põponi⁹.de neg.ge.q̃ in dubio videtꝛ sic
distinguere.Aut remittẽs sciebat dolum:& videtꝛ re-
mittere.aliâs nõ.Sed illa glo.debet intelligi in eo.qui
gratificat,& approbat negotia gesta:qa etiã ad pro-
bationẽ tendit,nõ principaliter ad liberationẽ:& iõ
in illo actu illa distinctio põt ꝑcedere.sed qñ quis
simpliciter liberat procedunt ea q̃ dixi.s. ¶Quęro
7 †qñ fit liberatio ĩ vltima volũtate qd importat hoc
legatũ?Et certè si fit patri,sine dubio istud legatum
importat liberationẽ à toto,vt.j.eo.l.aureli⁹.§.titi⁹.Si
verò sit extraneo:tunc aduerte diligẽter,& credo ꝙ
nũc intelliges qñq; testator ipse disponit,& ipse li-
berat & liberationẽ relinquit,nõ autẽ grauat hęredẽ
suũ ꝙ liberet:tũc nõ videtꝛ remissus dolus neq; reli-
qua.hîc est casus in.§.nostro cũ oĩbus similib⁹.Idem
est si grauat hęredẽ suum nõ agere,nõ autẽ grauat
vt liberet:vt.l.non solum.§.pe.s.eod.Sed si testator
grauat hęredẽ vt liberet,vel vt qd simile faciat:tunc
videtꝛ remissus dolus & obligatio reliquorum,& oĩa
sicut in cõtractibus,vt.s.dixi.Hîc est tex.in.l.si quis
rationes in fi.s.eo.&.s.l.ꝑxi.Ratio horũ videtꝛ esse:
qa vnũ legatũ dicitꝛ pleni⁹ altero,vt dicitꝛ in gl.s.l.ꝑ
xi.Vel dic rõnẽ clari⁹.in testõ qñ testator relinquit:
nõ videntꝛ remissa reliqua:quia mortis cogitatione
turbatus nõ est verisimile ꝙ de hoc cogitet.Sed quã
do testator grauat hæredẽ,vt liberet, videtꝛ grauare
c vt liberet inter viuos,[c] sed liberatio inter viuos illud
importat:vñ virtus illorum verborũ hoc habet.Et si
diceres,hæres tenetur ad liberandũ etiã qñ testator
reliquit liberationem simpliciter,vt.l.iiij.§.nunc de
effectu.s.eo.est verũ:quia lex hoc vult,nõ ꝙ testator
dixerit,& sic nõ apparet de voluntate eius.ita intelli
go hãc materiã.Contrà ꝑdicta facit.l.aureli⁹.§.filias.
8 j.eo.sed ibi dicã.Sed qd si relinquitꝛ liberatio alcui ꝑ
administratione futura: an habeant locum prædi-
cta?Dico ꝙ pro administratione futura nunquàm
potest videri remissus dol⁹,etiã si testator vel cõtra-
hentes expresserint ꝙ non teneatur de dolo:vt.l.si
vnus.§.illud.s.de pac.&.l.quidã decedens.de admi.
tut.& ibi gl.& ideo.l.si qs rõnes.s.eo.debet intelligi
qñ relinquitꝛ liberatio ꝑ administratione iã facta.&
ita intelligit Dy.illam.l.in.l.quidam decedẽs.qđ est
d valde notãdũ.¶Quintò q̃ro[d] principaliter,†qñ re-
9 linquitꝛ liberatio simpliciter ei q tenetꝛ plurib⁹ actio
nibu⁹ particularib⁹.Gl.in.l.emptor.§.luci⁹.s.de pac.
videtꝛ intelligere ꝙ gñalis liberatio ad oĩa porrigatꝛ:
nisi appareat testatorẽ sensisse de certo.Gul.ibi di-
cit ꝙ de certo tãtũ vr̃ intellexisse qñ de aliquo spãli
ter mẽtio fuit habita:vt sic clausula gñalis restringatꝛ
e ad illud expressum[e].ꝑ quo facit dictus.§.luci⁹.&.j.e.
l.aureli⁹.§.sticho.qđ si esset verũ, esset valde notãdũ:
10 qa quotidie sic dicimus†facio tibi instrumentũ qeta
tionis de centũ:& postea dico & gñaliter &c.vt illa
clausula generaliter,referatꝛ tãtũ ad specificata.hoc
videtꝛ cõtra casum.l.plurib⁹.de acceptila. ¶Ideo ꝑ
f declaratione hui⁹ passus debes aduertere[f] quia qñq;
clausula gñalis põt referri ad specificata salua rõne
recti sermonis:& tũc ad illa tãtũ restringitꝛ. vt.l.si ex
plurib⁹.de sol.&.l.si de certa.C.de trãsac.& in.l.iij.in
fi.C.de peti.hęr.Si verò non põt referri ad specifica-
ta,salua rõne recti sermonis:tũc refertꝛ ad oẽs causas
quas remittẽs sciebat,vt.l.plurib⁹.s.de accep.& cum
hac distinctione debet intelligi.l.emptor.§.lucius.&
11 glo.ibi posita.s.de pac.Ad causas†aũt quas ignora-
bat non põt referri:quia nõ põt videri de his cogita-
tum:vt.l.cũ aquiliana.s.de trãsa.Itẽ qa remittere est
g donare[g],vt.l.cõtra iuris.in fi.s.de pac.sed ignorans
nõ donat,vt.C.de dona.l.nec ignorãs.ergo &c.Præ-
dicta vera sunt nisi appareret remittentẽ voluisse re
mittere,etiã q̃ ignorabat,vt.l.cũ aqliana.de trãsac.vt
quia dixi volo ꝙ oĩs causa q̃ esse possit sit remissa,vt
ibi dicit.qñ aũt esset facta liberatio generalis,nõ fa-
cta expressione alicuius causę:tunc sine dubio refer-
h retꝛ ad oĩa[h] de quib⁹ est cogitatũ,vt.l.plurib⁹.de acce
ptil.Prędicta vera sunt in liberatione q̃ fit ex mera
12 voluntate.Sed†qd si dicitꝛ in instrumẽto:ꝑdicta ideo
fecit:qa fuit cõfessus sibi plenè fuisse satisfactum de
omnib⁹.aduerte ꝙ ista verba,cõfiteor mihi plenariè
satisfactũ,si apponantꝛ in vltimis volũtatib⁹ nil ope
rantꝛ,nisi ꝑbẽtꝛ,vt.l.j.C.de fal.cau.adie.le.&.l.aureli⁹.
§.fi.j.e.Idẽ puto si apponatꝛ in instrumẽto in quo cõ
tinetꝛ liberatio ꝑ acceptilationẽ.Rõ est:quia cum de
natura acceptilationis sit:vt cum quis confiteatꝛ sibi
solutũ illud qđ sibi solutũ nõ est illa verba videntur
i apposita[i] magis ad solẽnizandũ acceptilationẽ quã
qđ hoc sit verum,vt.l.iiij.§.nũc de effectu.s.eod.&.l.
mortis cã capitꝛ.§.j.s.de dona.cau.mor.Sed si nõ con
tinetꝛ in instrumẽto acceptilatio:sed simplex quieta
tio vr̃ magis dubiũ.nã ille q dicit sibi de oĩbus satisfa
ctum oĩa scire vr̃ dubitatiuè.dico ꝙ refertꝛ ad oĩa,nisi
ꝑbet se ignorasse:qđ ꝑbare est difficile:quia ꝑsum-
13 ptio est cõtra eũ.¶Sextò†q̃ro[k] qñ est vna cã parti-
k cularis in qua sunt aliquę causę accessorię qd iuris?
tunc rñdeo,ab oĩbus vr̃ liberatus,licèt de accessorijs
nihil sit dictũ:vt.l.si cũ tibi.C.de iudi. ¶Possemus
14 etiã q̃rere,quid†si vna causa est tantũ,& facio tibi
liberationẽ gñalẽ,& assero mihi solutã partẽ:vt si de
bes mihi centũ,& facio refutationẽ ꝑ quinquagin-
ta mihi solutis.est de hoc casus.C.de trãsact.l.si qui-
dem.& ideo habentur formę liberationis ita genera
les quòd omnia comprehendunt.

LEX XXII.

SI id quod. Legatum liberationis vel nominis extinguitur solutione, vel alia liberatione viuo testatore cõtingente.secus si eo mortuo facto hæredis contingat.h.d.l.habes declaratam.s.eo.l.non solùm.§.fi.

LEX XXIII.

QVod mihi. Istã.l.declara vt plenè dixi in.l.iiij.§.nũc de effectu.s.eo.

LEX XXIIII.

PRocurator. Videtur contra hãc.l.lex,cum ita.s.eo.& id quod dixi.s.eo.l.aurelio.§. caius. Item est contra.l.si quis rationes. in fine.s.eodem. Sol. hîc primò vetuit rationes exigere, postea di-

a ¶Pone quòd aliquis.Adde Bal.in l.sub ꝑtextu. la.ij.C.de transac.ad fi.& in.l.actione.eo.ti.& Bal.& Imol.in.l.si seruus vetitus.de leg.j.& Bal.ĩ.l.cũ necessitatis.C.de fideic.ꝑ Bal.& Ang.in.l.si vn⁹.§.illud.s.de pact.vide etiã Ray.Bal.& Fulgo. in.d.l. sub pretextu.in.iij.col.circa prin.

b ¶An videatꝛ quid si remittitur tutori omne id in quo ratione doli esset cõdẽnatus,dic ꝙ nõ valet secũdũ Sali.in.l. actione.C. de transac.& vide qđ ibi not.Bal.in.l.fi.& plenius Sali.in.l.cum necessitatẽ.de fideicom.& ibi vide Bal.ĩ materia.

c ¶Inter viuos. Idẽ tenet Ange.in consil.cix. versic. vide plenius.in consil.clxix.

d ¶Quintò q̃ro. Et vide Io.de Imo.in c.conquerente.de offic.ordi.vbi allegat istud dictum Bar. And.barba.

e ¶Ad illud.expressum in cõtrarium est.l.doli clausula.de verb.obli. cum ibi not.

f ¶Debes aduertere.Not.ꝙ clausula gñalis refertur ad ꝑterita & ad oĩa.adde Bar.in.l.si de certa.C.de transa.& ĩ.l.emptor.§.lucius.hîc alle.& qđ ipse no.in.l.de pupillo.§.si pluribus.de ope.no.nun.& Bal.no.ĩ.l.sub pretextu.la.ij.de transact.ꝑ per Bar.in.l.pactum.in.xiiij.q.cum seq.C.de col.in vlti.col.

g ¶Est donare.Ad hoc facit quod no.Bar.in.d.l.sub pretextu.la.ij.in prin.C.de transa.& ibi scripsi post Fulg.

h ¶Referretꝛ ad oĩa.& an gñalis renunciatio trahatur ad feuda, vide Bal.in authen. in successione.de su.& legi.hære.

i ¶Videntꝛ apposita.sed circa hoc cogita ꝑpter ea q̃ dixit Bar.in.l.si pluribus.j.de sol.& in l.si acceptolatũ. ꝑ illũ tex.j.de accep.& ad hãc materiã vide Iac.de are.in cõsi.suo inci.habebam debitorẽ in.x.ex causa mutui.& in.xx.ex alia.quẽ refert Bart.ĩ.l.si de certa.C. de trãsac.

k ¶Sextò q̃ro.facit.l.ij.in prin.s.si quis cau.idẽ in alijs cõnexis secundũ glo.in.c. accusatus. in ver.iudicari.de hæreti.in.vj.quã alle.Paul.de cast.in.d.l.si de certa. & ibi vide bal.illã gl.etiã alleg.Ang.in.l.qui Romę.§.duo fratres.de verb.oblig.

a ¶ Cũ hæres. Et vide Bald. in auẽ. res q̃. C. cõ. de leg. vbi not. alleg. iſtam. l. Andr. Barba.

b ¶ Sed ideo. Et vide Bar. ĩ. l. ei⁹ q ĩ ꝓuincia. ſ̈. ſi cert, pet. Andrę. Barba.

c ¶ Solu. gloſ. de hac materia no. ꝑ eũ latius in. d. §. duo fratres.

d ¶ Vltimò no. volo ꝙ ſatiſfiat oĩb⁹ creditoribus q debẽt â me recipere: vtrũ intelligaẽ de creditoribus ciuiliter vl' naturaliter tm̃. vide Bal. tenentẽ cõtrariũ in. l. & ſi inutiliter. C. de fideicõ. & in. l. id qđ pauperibus. de epi. & cler. & qđ no. ĩ. l. j. §. hęc verba. ĩ fi. & quod ibi Bart. ne vis fiat ei. & facit ad not. ꝑ Bar. in. l. j. ſi cer. pe. & quod ibi dixi. & qđ no. Bart. in. extraua. ad reprimẽ. in ver. demũ. & vide Bald. & imol. poſt Bar. in. l. quibus diebus. §. dñs. de con. & de. Item vtrùm tali caſu debeant ſolui debita de quibus teſtator fuerat iniuſtè abſolutus, vide Bald. in d. l. id qđ pauperib⁹ ĩ. vj. col. & qđ no. ĩ. c. qa pleriq; de ĩmu. eccleſi. & hîc adde Imol. in. c. fin. de p̃ſcri. in. vj. char. vbi alleg. Bald. in diſputatione incipiente, ſtatuto cauetur qđ fenerator &c. & vide quod not. Bald. in. l. ſi creditori. de lega. j. & vide Bal. & Imol. in. l. ſi fideiuſſor. in princ. de lega. j. effectus eſt magnus: vt ibi habetur.

ADDE Pau. de caſt. cõſi. ccxlv.

e ¶ Quod not. gl. Et vide qđ dixi poſt Barto. in. l. j. ſi certũ pet. in vlt. col. & in l. pactũ. in. vj. aliâs. xĳ. qõ. C. de co. & iſte tex. cum gloſ. eſt ſin. ſecundùm Bal. in. l. cũ neceſſitatẽ. C. de fideicõ.

POMATES.

f ¶ Sticho. bene facit quod volunt Bald. & Imo. in. l. viro. & ibi alex. ſol. matr. q̃ ponit Iaſon in. §. omniũ. in. ix. char.

xit eo ꝙ noĩe: & ſic grauamẽ de liberãdo procuratorem ſui limitatũ eo noĩe: hoc eſt eaten⁹ quaten⁹ vires p̃cedẽtis legati excedũt. ſec⁹ ſi ſimpliciter iuſſiſſet hæredem liberare: vt legibus contrarĳs.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio legata debitori hæredis reſtringitur ad debitũ, tempore apertarum tabularum.*
2 *Hæres poſt aperturã teſtamenti præſumitur habere ſcientiam contentorum in teſtamento.*
3 *Hæres uoluntarius, & non neceſſarius poſt aditam hæreditatem præſumitur habere notitiam teſtamenti.*
4 *Hæres poteſt probabiliter ignorare legata in codicillis.*

LEX XXV.

Cvm hæres. a Si † legaẽ liberatio debitori hæredis: re
1 ſtringiẽ ad debitũ tpe aptarũ tabularũ. h. d. ¶ Op. ſ̈. eo. de. l. ſi id quod Sol. hìc loquiẽ qñ legatur liberatio debitori hæredis: ibi qñ teſtatoris. ratio eſt: qa qñ legaẽ debitori teſtatoris nõ põt ſolui hęredi, niſi dicat ſe hęredẽ. ſed qñ legatur debitori hæredis põt ſibi ſolui, nõ vt hæredi. & ideo diſtinguatis vt hìc videtis. ¶ Quæro, quid ſi ſoluit ante apertas tabulas: & ſic ante hęreditatem aditã & hæres hoc ſciebat? Glo. dicit ꝙ tũc repeteret: qa tũc dolo pro-
b ximũ eſt. ſed ideo b hîc dicit propter apertas tabu-
2 las? † qa tũc præſumitur ſcire q̃ in teſtamento continentur. qđ no. bene. Itẽ videẽ ꝙ hæc lex non procedat, nec habeẽ diſtinctio ſciẽtiæ, vel ignorãtiæ, vt in ſti. de leg. §. ſi verò. & ſ̈. de. leg. j. l. cætera. §. fin. Solu.
c glo. c ꝙ illud eſt verũ poſt aditã hæreditatẽ: hîc verò
3 añ aditã hęreditatẽ. & ſic no. † ꝙ poſt aditã hęreditatẽ hæres præſumitur ſcire quæ in teſtamento continẽtur. concor. gl. l. quidam. §. ſi quis filium. in gl. mag. j. ad trebel. qđ dictũ limita: qa hoc eſt verũ in hæredibus volũtarĳs q nõ p̃nt eſſe hæredes, niſi vires teſtamenti cognoſcãt: vt. l. ſed & ſi de ſua. de acqui. hęre. ſecus in hæredibus neceſſarĳs qui ignorare pręſumuntur: vt. l. eius qui in prouincia. in fin. ſi certũ peta. facit de acquir. re. do. l. quæſitum. & l. ſi ſeruus te-
4 ſtamento. j. de ſtipu. ſer. Itẽ † ſecus in his quæ ſunt relicta in codicillis: qa illa poteſt hæres probabiliter ignorare. probatur in. l. iĳ. §. j. & l. non eſt ferẽdus. ſ̈. de tranſactio, plene dixi in. d. l. cætera.

SVMMARIVM.

1 *Differentia in legato quando relinquuntur centũ quæ debes, ſi nõ debes nõ ualet legatum: & quãdo lego cẽtum quæ tibi debeo: quia legatum ualet etiam ſi non debeo.*
2 *Legatum factum titio de cẽtum quæ mihi debes non ualet.*
3 *Teſtator ſi mandat ſatiſfieri omnibus qui aliquid ab eo recipere debent, intelligitur de debitis ciuiliter & naturaliter: & ſic habenti inſtrumentũ qui exceptione põt elidi non ſatiſfiat.*

LEX XXVI.

Legaui. Defectus debiti demõſtrati impedit ſubſtãtiã legati relicti à creditore debitori: ſed nõ impedit ſubſtãtiã legati relicti à debitore creditori, ſi certa quãtitas exprimaẽ. h. d. primò ponuntur duę. q. ſecũdò poniẽ reſponſio ad primã. tertiò ad ſecũdã. ſecũda ibi, reſpondi. tertia ibi, cõtra autẽ. dicitur hîc, ſiue hęres veteẽ exigere, ſiue iubeatur liberare nil intereſt. Cõtra. ſ̈. eo. de. l. ſi qs rationes. cõiuncto prin. cũ fi. Sol. hîc loquitur qñ relinquiẽ certa quãtitas pecuniæ. ſecus qñ relinquiẽ liberatio generalis: qa tunc eſt differentia, vt dixi in. l. aurelio. §.
1 caius. ſ̈. eo. ¶ Quęro † dñiam inter primum caſum & ſecũdum. Rñ. in primo caſu, qñ relinquũtur tibi centũ quę debes ſi non debes deficit ſubſtantia relicti: qm̃ liberatio eſt relicta q̃ nõ põt præſtari debito nõ ſubſiſtente: ergo &c. Sed ſecũdo caſu, qñ dico relinquo tibi centũ q̃ tibi debeo relinquitur certa quantitas: & ideo licêt nihil debeã: debeẽ legatũ: nec falſa demõſtratio ip̃m vitiat. hec differentia poniẽ in. l. ſi
2 ſic. §. j. ſ̈. de lega. j. ¶ Quæro, lego titio centum † quæ mihi debes. & nihil debes. an valeat legatũ? Rñdeo nõ: qa deficit ſubſtãtia relicti: nã videor legare nomẽ nõ ipſam quãtitatẽ, ſed iſtud nomen, ſeu actionẽ reperiẽ: ergo &c. vt probaẽ in. l. ſi ſic. §. j. ſ̈. de le. j.
d Vltimo no. d pone † ꝙ in teſtõ diciẽ, volo ꝙ ſatiſfiat
3 omnibus q aliquid à me recipere debẽt. mõ vn⁹ venit cũ inſtrõ debiti tñ illud inſtr̃m poterat elidi ꝑ exceptionẽ: qa fortê trãſcurſum erat decenniũ ſecũdũ formã ſtatuti huius ciuitatis: an iſte admitteẽ ad petitionẽ? Et dico ꝙ nõ ꝑ hũc tex. ibi, nullã vtilitatem &c. pręterea qñ teſtator dicit ſatiſfiat oĩbus creditoribus q aliquid â me recipere debẽt: intellige ciuiliter: & naturaliter ſine exceptionis obſtaculo, vt. l. ſi is cui. §. fi. j. de ſol. In cõtrarium facit. l. quibus dieb⁹. §. dñs. j. de cõdi. & demõſt. vbi intelligitur de naturali tm̃ debito. ſed reſponde ꝙ ſic. ibi de neceſſitate g debet intelligi ex qualitate perſonæ legatarĳ.

LEX XXVII.

Tvtor. A legatario põt relinqui liberatio hęredibus: q agnito legato repelliẽ exceptiõe: niſi bñficio ętatis iu- h uetur. h. d.

LEX XXVIII.

Videamus. Aliqñ dr̃ qs legatarius ꝓpter ſpeciẽ, licêt non ꝓpter rẽ. h. d. iſta lex quã habuiſtis ſupra eodem. l. ſi quis reum. §. idem iulianus.

LEX XXIX

Avrelius. Effectus liberationis relictæ pupillis nõ extẽdatur ad tutorẽ. h. d. Vel ſic. effectus liberationis nõ porrigiẽ ad creditũ ab hęrede contractũ. h. d.

Teſtamento. Legatũ liberationis ad debitũ tpe teſtamẽti reſtringitur: nec ad poſt cõtractũ extenditur. h. d.

Titius. Caſus huius. §. à caſu præcedentis. §. in aliquo non diſcrepat.

Titius teſtamento. Generalis liberatio patri relicta cõtinet liberationẽ reliquorũ: ſecus in extraneo. h. d. Declara vt dixi ĩ. l. aurelio. §. Caius. ſ̈. eo.

Mæuia. In gñali liberatiõe nõ videnẽ remiſſa ea q̃ poſſunt vẽdicari. h. d. No. gl. quæ eſt hîc ad id quod dixi in. l. non ſolûm. §. fin. ſ̈. eo. & ideo iuriſconſultus in. l. & vno. §. j. j. de accep. qñ dat formã generalis liberationis inter cætera fa-
e cit mentionem de actione in rẽ. qđ no. glo. e Op. de l. ſub pretextu. Solu. patet ex prædictis.

SVMMARIM.

i *Verba reſtrictiua adiecta legato facto in codicillis, reſtringunt legatum factum in teſtamento, cũ ipſo legato facto in codicillis tacitè repetitum.*

1 Teſtator. ¶ † Verba reſtrictiua adiecta legato in codicillis facto reſtringũt legatũ factũ in teſtõ cũ ipſo legato codicillorũ tacitè repetitũ. h. d. Gl. ſignat cõtrariũ. j. de reb. dub. l. quoties. So. hîc nullũ erat verbũ ambiguũ. cum em̃ primũ legatũ ſit repetitum tacitè ꝑ verbũ hoc amplius: verba reſtrictiua reſtringunt hoc legarũ, & primum tacitè repetitum: vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator remittendo ſortem uidetur remittere uſuras poſt teſtamentum contractas.*

Legatum. Legatũ liberationis extendiẽ ad debitũ acceſſoriũ poſt te-
1 ſtamẽtũ cõtractũ. h. d. ¶ No. † ꝙ teſtator remittendo ſortẽ vr̃ remittere vſuras poſt teſtm̃ cõtractas. concordat. l. non ſolùm. in prin. ſ̈. eo. & l. fin. §. fin. j. eod.

SVMMARIVM.

1 *Legatum reſtringitur per rationem: & reſponſio denotat qualiter quis interrogationem intellexit.*
2 *Poſitio ſi eſt dubia ex reſponſione, colligitur qualiter reus intellexit.*
3 *Concluſio libelli denotat qualiter præcedentia intelligantur.*
4 *Petens aliquem condemnari de furto, & narrat quòd amouit: intelligitur doloſè.*

f Sticho. f † Legatũ reſtringiẽ ꝑ rationẽ. Itẽ ꝑ rñſionẽ apparet qualiter qs interogationẽ intellexit. h. d. concordat. l. cũ pater. §. dulciſſimus. ſ̈. de leg. ĳ. & l. epiſtolam. in prin. ad trebe. Itẽ
2 no. † qđ dixi ꝙ ex rñſione apparet, g qualiter quis
g interrogationẽ intellexit. primò facit ad poſitionẽ: qa ſi eſt dubia, intelligiẽ ex reſponſione qualiter re⁹
3 intelligit. Itẽ facit † ꝙ ex cõcluſione libelli h apparet
h qualiter pręcedentia intelligantur: & ſic ſi in concluſione peto aliquem condemnari de furto. & in narratione dixi quòd amouit: debet intelligi ſcilicet doloſè, ex eo quòd petĳ eum furti condemnari. de

quo per

inſtit. de act. Feli. in. c. licet cãm. ĩ. iĳ. col. de proba. & vide q̃ poſui ad Bar. in. l. certi cõdictio. in fin. prin. ff. ſi cer. pe. vide Roma. conſil. cx. ad finem.

g ¶ Ex rñſione apparet. Per rñſionem poſitionum &c. vide Bar. in. l. ſi qs ĩtẽtione. ſ̈. de iudic.

h ¶ Cõcluſiõe libelli. Et not. ꝙ attẽdiẽ concluſio libelli & dicit Bal. ĩ. l. fi. C. de cõpen. ꝙ ſuſtineẽ libellus loquendo gloſſo modo, qa debet attẽdi effectus libelli ſcđm Bal. in auẽ. dos data. C. de dona. ante nu. Itẽ p̃t. ſuſtineri: qa lex ſupplet qđ de eſt libello ſecundùm Bar. ĩ. l. vbi adhuc. in. ĳ. colũ. C. de iur. doẽ. Itẽ quilibet libellus ſuſtinetur ſi verba ſunt talia ꝙ poſſint interpretari ex ſnĩa, & reduci ad vias iſtas. ita colligitur ex dictis Innocen. in. c. conquęrente. de offic. ordi. & ibi per Inno. & expreſſè per Ant. in. c. cõſtitut⁹. de re li. do. & adde quæ no. Inno. in. c. examinata. de iudi. & qđ not. Bart. in. l. ſi olei. C. loca. in alĳs actib⁹ vide Bart. & qđ ibi dixi in. l. j. §. qbus. quod cuiuſq; vni. noĩe. & ad dictũ Bar. adde dictũ Inn. in. c. ſuper literis. de reſcri. quod retuli. in. l. ſi dubitetur. §. j. de fideiuſſ. & refert etiã illud Bal. in. l. edita. in. v. colũ. C. de eden. & xvj. colũ. vbi alle. Bal. hîc, & in. l. ĳ. in fin. C. de peti. hęre. & qđ no. Bar. in. l. j. ad finem. ſ̈. de edẽ. & Bald. in. l. domũ. in. j. colũ. C. de rei ven. & ꝙ cõcluſio attẽdaẽ tm̃. eſt tex. in. l. non debet. ĩ fi. & ibi pulchrè declarat Bal. & nõ tm̃ in actore ſed etiam in exceptione ſecũdũ Bal. ſ̈. de dolo. & ibi Bart. & non tm̃ in actore ſed etiã ĩ extraneo ſcđm Bald. in. l. cũ vltra. C. de nõ nu. pec. ad quorũ tñ ĩtellectũ vide Bal. in. l. conſenta-

quo per Cy.in.l.nec exemplum.C.de fal.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio cui ad tempus relinquitur, potest petere ut interim hæredi silentium imponatur.*

2 *Tutus aliqua exceptione potest officium iudicis implorare, ut aduersario silentium imponatur.*

a 1 Centum. [a]Cui† relinquitur liberatio ad tēpus potest petere, vt interim hęredi silētiū imponatur.h.d.& no.ipsum cum intellectu glo.Cōtra hāc.l.vr̄ casus in.l.nō solū.§.pōt.s̄.eo. 2 Sol.gl.† ꝙ nō pōt petere vt liberet̄ ī cōtrario:sed pōt b petere vt intra illud tp̄s hęredi silentiū imponat̄ [b]ne petat, vt hîc cōcordat tex.& gl.in.l.si cōtēdat.j̄.de fideiusso.¶ Itē op.de le.iij.§.cōtrariū.s̄.de cōtra.& vti.act.tu.Sed cōtraria actio nō cōpetit vt ibi:sed officio iudicis cōpetere pōt, vt hîc.¶ Quęro, q̄ fuit rō dubitandi.Glo.ponit:sed dic ꝙ nō est bona dubitatio, vt l.si seruus.§.qui margaritā.&.l.si pecuniam.s̄.de leg.j.vbi à debitore potest fideicommissum relinqui.

Filias. Legatum ne rationes exigantur importat quantū testatorem voluisse ꝓbabitur.h.d.¶ Quæro, quid in dubio si non probatur qd testator sensit? dic vt in glo.

Eum qui. Non valet legatum factum creditori ad eius vtilitatem:sed ad vtilitatem tertij debitoris valet.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Instrumento producto quando quis possit partem acceptare, & partem non?*

2 *Confitentis se fecisse homicidium ad sui defensionem non statur confeßioni inquantū dicit se fecisse ad sui defensionē.*

3 *Vnum capitulum, uel diuersa qualiter intelligatur. & qualiter capitula diuersa, uel connexa?*

Idem quæsiit si tutor. Pōt qs vni scripturę ꝓ parte stare, ꝓ parte nō ꝓbādo cōtrariū.h.d.¶ Op.vr̄ ꝙ nō possim vnā scripturā ꝓ parte approbare, & pro parte improbare:vt.l.in causę.j.de ꝓcu.Gl.nō sol.quātū ad ꝓpositū dic ꝙ circa eādē rem re c probat̄ variatio[c], vt ibi.in diuersis & separatis admittitur.ita loquit̄ hîc.ita sol.Dy.Hęc sol.nō est vera:qa hîc erat vnū debitū,& vna administratio, sicut in.l.cōtraria.Sol.ergo ꝙ ibi variatio est alteri nociua:hîc verò nemini nocebat qm̄ cōtrariū ꝓbare debet,& sic veritati stabit̄.de quo not.Dy.in.l.de rebus.s̄.re. 1 amo.¶ Quæro, ꝓducto[d] vno īstrumēto vtrū qs pos d sit ꝓ parte ei stare,& ꝓ parte nō?[e] tex.vr̄ ī.l.publia. e in fi.s̄.deposi.& Cy.in.l.j.C.de cōfes.&.l.ij.C.de do.ante nup.& dicit:aut est vnū negotiū, aut plura, nihil cōcludēdo.Quare distingue latius[f] aut eadē scriptura cōtinet plura capitula,& separata:& possum ꝓ parte approbare,& pro parte nō, vt.l.publia.in fi.s̄.deposi.aut cōtinet vnū capitulū tm̄, seu plura connexa:& hîc aduerte qa aut ille q vnū capitulū reprobat, habet cōtra se p̄sumptionē iuris:aut habet ꝓ se:aut ius nō p̄sumit̄ nec pro nec cōtra.primo casu non 2 admittit̄ talis reprobatio:vn̄† si cōfitearis te occidisse hoīem ꝓ tui defensione, possum stare vel confes g sioni,[g] inquantū dicis te occidisse:sed nō cogor stare inquātū dicis ad tui defensionē:qa ius p̄sumit̄ cōtra te.vt in.l.j.C.de sicar.&.l.si nō cōuitij.j.de iniu.Scđo h & tertio casu,[h] aut ille q particulā reprobat vult hoc ꝓbare,& admittit̄.hîc est casus in.§.nostro.aut non vult ꝓbare,& nō admittit̄, vt.l.etiam.§.j.s̄.de mino.Ista materia habet locū qn̄ approbatio vel reprobatio mea nihil disponit, nisi circa declarationē ei⁹ qđ est:qa cōfiteor verū esse ꝓ parte, ꝓ parte nō.Sed qn̄ mea approbatio vel reprobatio aliqd disponeret, vt qa ratihabitione negotiū efficeret̄ meū:vel si agnoscerē legatū ꝓ parte, ꝓ parte nō:vel si peterē restitutionē ꝓ parte, ꝓ parte nō:nō est nostra materia hîc, sed in.l.ętiā.§.j.de mi.& Dy.ī.l.de reb⁹.s̄.re.amo.& ī 3 c.mutare cōsiliū.de re.iu.li.vj.¶ †Quęro qualiter intelligat̄ vnū capitulū, vel diuersa:& qualiter intelli i gant̄ diuersa capitula cōnexa, vel non? Rn̄.ītelligo[i] vnū capitulū hoc est vnū factū cū qualitatibus suis, seu plura cōnexa.Exēplū.dico ꝙ ꝓmisit tibi.x.sub cōditione, hoc est vnū capitulū, hoc est vna cōfessio sic qualificata.Itē si ꝓmitto tibi centū pacto incōtinēti apposito ꝙ vadas ꝓ me Romā.ista sunt plura capitula cōnexa.sed diuersa capitula sunt plura diuersis tēporib⁹ facta:vt ꝓbat gl.in.l.si qdē.C.de excep.Itē si incōtinēti sunt plura fasta, quorū vnū nō venit ad alterius determinationē, sed quodlibet est per se:tunc sunt diuersa capitula:vt.l.etiam.§.j.s̄.de mino.&.l.scire debemus.j.de verb.oblig.

SVMMARIVM.

1 *Legatum si fit creditori de debito, non ualet. & uariatio admittitur in diuersis instantijs.*

2 *Testator si in testamento iurat se centum ab uxore recepisse mutuo, debitum non probatur.*

k 1 Quidam. [k]Si debitū† legat̄ creditori non valet legatū:& in diuersis instātijs admittit̄ variatio.h.d.Materiā hui⁹.§.ponit Cy.in.l.j.C.de fur.¶ Op.C.de codicil.de.l.fi.So.ibi erat sibi cōtrari⁹:& illa cōtrarietas ex eadē scriptura pendebat:hîc verò ex diuersis scripruris, & ex diuersis 2 dispositionibus.Sed† qd si testator iuraret in testō se ab vxore tm̄ recepisse mutuo? vr̄ ꝙ ꝓbet̄ debitū, vt l.cū qs.§.codicillis.s̄.de le.ij.sed istud esset verū, aliâs indistinctè p̄terꝙ̄ in vxore de qua hîc loquit̄.nam in vxore nō stat̄ iuramēto viri de debito si ꝓ hoc vxor habet aliquid plusꝙ̄ aliquis ex filijs primi matrimo l nij, vt.l.hac edictali.C.de secun.nup.[l]

SVMMARIVM.

1 *Ius accrescendi quòd habeat locum inter duos reos quibus liberatio est relicta.*

Socius non capax capit per socium capacem.

2 *Obligationes duorum reorum aliquo respectu dicuntur una.*

3 *Confeßio quando fit uni ex duobus reis, non fit insolidum.*

4 *Liberatio si uitiatur in persona eius cui relinquitur, non ualet in persona alicuius:secus si uitiaretur in persona eius qui accessoriè liberatur.*

5 *Liberatio si uitiatur ex postfacto per in integrum restitutionem, uitiatur etiam quo ad correum qui liberatus est per quandē consequentiam, nisi dolus creditoris intercesserit.*

6 *Consilium relinquendi filio spurio, ut scilicet contrahat societatem cum aliquo, & subinde pater instituat socium.*

LEX XXX.

1 Si is qui duos. Inter† duos reos quib⁹ est relicta liberatio est loc⁹ iuri accrescēdi.Itē soci⁹ nō capax capit ꝑ sociū capacē.h.d.notabiliter.¶ Op.obligatiōes duorū reorū sunt separatę,& diuersę, vt l.eandē.in fi.de duo.reis &.l.si re⁹.j.de fideius.ergo ꝑ cōsequēs sunt diuersę liberatiōes:vt.l.de pupillo.§.si in plurib⁹.s̄.de no.ope.nū.Sed qn̄ plurib⁹ legant̄ res penit⁹ diuersę inter eos nō est locus iuri accrescendi:vt.l.hmōi.§.pe.s̄.de le.j.&.l.j.in prin.s̄.de vsuf.ac.So. 2 hîc nō sunt res penit⁹ diuersę:qa† obligatiōes duorū reorū aliquo respectu dicuntur vna:vt.l.iij.in fi.j̄.de duo.re.Itē dicit̄ hîc ꝙ debet cedi actio.Cōtra qđ nō debet cedi quasi non sit locus iuri accrescendi:vt.l.si titio & ei,s̄.de leg.iij.Glo.sol.& nō bene.Tu dic ꝙ hîc loquit̄ qn̄ correus oīno erat incapax:sed lex contraria loquit̄ qn̄ capiebat:sed ei anferebat̄ tāꝙ̄ ab indigno,& debet applicari fisco:meritò tunc non est locus iuri accrescēdi, cū fisc⁹ ad illā portionē vocet̄.

neum.C.qūo & qn̄ iudex.& adde Bal.in.l.p̄scriptione.C.si contra ius vel vti.pub.& in.l.ij.in fi.C.de peti.hęr.Et adde ꝙ tota vis in cōclusione cōsistit, vt ꝓbat tex.in.l.nō debet.ff.de do.& dicit Alex.in cōsi.lviij.col.j.in.v.vol.& ꝑ Bar.in cōsi.j.j.vol.Maria.sozi.in.c.dilecti.arti.xxxiij.de libel.obl.Et adde ꝙ etiā ī rescriptis cōclusio attēdit̄ vt ꝑ Inn.& alios in.c.sup literis.de rescri.& ponit Alex.ī cōsil.lxxv.colū.iiij.in fi.in.v.vol.I.T.

a ¶ Centū.hunc tex.alle.Bal.in.l.cū papinian⁹.C.de sen.& talis sn̄ia est diffinitiua scđm Bal.in.l.p̄ses.C.de sen.

b ¶ Silenitiū imponat̄.Adde Bart.in l.si pater.C.q bo.ce.pos.& in.l.ciuitas.in vlti.col.ff.si cer.pe.sed officiū vr̄ bene posse intētari.cōtrariū sentit Bar.in.l.si finita.§.elegāter.in.iij.col.& ibi dixi de dā.in fec.adde Abba.& ibi Maria.sozi.in c.cum sit generale.in gloss.j.de fo.compe.

c ¶ Reprobat̄ variatio.Vide Bart.in.l.publia.in fin.s̄.deposi.& Bal.in.l.ij.in.ij.colū.C.de do.ante nup.& ad nota.ꝑ Bart.hîc vide aliqd ꝑ Lud.Ro.in cōsi.incip.oīpotētis dei &c.ī hac cā basiliē.apostolicæ omisso ordine posito per iudicē inqsitionis &c.ī prin.& vide eundem in consi.incip.oīpotētis dei &c.in pręsenti difficultate videt̄ prima facie dicendū ꝙ ex quo &c.& istud circa fi.suorū cōsiliorū.

d ¶ Quęro ꝓducto.& vide Bal.ī.l.ij.C.de don̄.auten.nup.l.j.C.de confes.& l.si quidē.C.de trās act.Andræ.barba.

e ¶ Pro parte nō.Et vide qđ no.Bal.in l.post legatum.in iij.col.& qđ ibi dixi de his q.vt indi.in libro rōnum.vide Bal.in.l.ij.in.iij.col.C.de confes.& de cōfessione partis,no.Bal.in.l.si qdē.C.de exceptio.vide q̄ not.Bart.in l.quędā.§.fin.s̄.de edē.& ꝑ Anto.& Car.& ibi latè per Imol.in.c.bonę.el.ij.de postu.p̄la.& quod no.Bal.in rub.C.de fide instr.in.ij.col.& in.l.ij.C.de dona.ante nup.& in.l.j.C.vt quę desunt aduo.& in.l.j.§.editiones.s̄.de eden.

ADDE. Bal.consi.lxxvj.&.clxxxj.&.lxxxviij.lib.ij.

f ¶ Latius.Et vide Ant.in.c.ex parte decani.de rescrip.per docto.in.c.cum venissent.de insti.& in.c.cum venerabilis.de excep.& cum Bal.in.d.l.j.de eden.formaliter transit Pet.de anch.in cle.j.§.j.de vsu.

g ¶ Stare confessioni.Vide Bal.in.l.si filius.§.in exceptionibus.& qđ ibi in apostilla ponit̄ de interro.act.Adde Bal.in.l.j.C.de confes.& in.l.si idē.C.de codicil.vbi distinguit an sit vna oratio vel diuersa.& Bald.in.l.decem.de verb.oblig.sed Imo.ibi tenet opi.Bar.qui hîc sequitur Abb.si.in.c.cū venissent.de insti.per illū tex.vbi dicit ꝙ licèt cōfessio emanet cum certa qualitate sup qua cadit aliqua stricta p̄sumptio, pōt acceptari cōfessio sine qualitate.& adde not.in.c.j.de cōfes.in.vj.& per no.ꝑ eūdē Abb.& alios in.c.bonę.de postu.p̄la.& Bald.in.l.si quidē.C.de excep.& Bal.in.l.ij.C.de dona.ante nup.Quid in confessione facta in libello, an possit ꝓ parte acceptari ꝑ reū, vide Bald.in.l.cū precum.C.de lib.cau.

POMATES.

h ¶ Scđo &.iij.casu.bene facit qđ vult Bar.in.l.contra iuris ciuilis regulas ff.de pact.& in.c caius.ff.de manumiss.& in.l.pomponi⁹.ff.de acqui.pos.& in.l.cū fundus.in fi.versic.sed adijcere.& in.l.ij.ff.si cer.peta.& ibi no.ꝑ doct.vide Panor.consi.iiij.in.v.col.in.iiij.dubio.in ij.volu.

i ¶ Rn̄.intelligo.Vide Innocē.in.c.fraternitatis.de hære.& Bal.in.l.ij.de re.iu.in prin.ij.col.& in.l.ampliorē.C.de app.

¶ Item qūo intelligatur vnū capitulū, vide Bart.in.l.j.§.fili⁹.in prin.de libe.& postu.

k ¶ Quidā.Et hunc tex.alleg.not.Bal.in.l.si creditori.de lega.j.& ibi dicit Imo.istū tex.sing.vide ꝑ Bald.in.l.j.in.iij.col.C.de fal.cau.adie.leg.& ibi etiā in.v.col.ponit qd in casu huius.§.& adde Bart.in.l.cum quis.§.titia.de le.iij.vbi omnino vide.

l ¶ De secun.nup.Et nota ex isto tex.ꝙ licet actio ex testō dicat̄ hr̄e īstar bonæ fidei.l.in minorū.C.in qb.cau.in inte.rest.nō est nec.tm̄ si aliquid debet̄ alicui actiōe stricti iuris.& sibi illud relinquo per actionē bonę fidei:tm̄ istud īteresse nō cōsyderat̄, vt hîc.qđ no.adde.l.iij.§.si rē de le.iij.cū ibi no.

3 ¶ †Quęro, an ceſsio fiat inſolidũ? Gl. hîc dicit ꝙ nõ,
vt no. in. l. modeſtinus de ſolu. dic vt ibi. & tangitur
in. l. in lege falci. hoc eſſe ſeruandum. j. ad leg. falci.
a ¶ Itẽ hîc dicit̃ in fi. ſolũ capacẽ &c. Quero, qd[a] econ
uerſo ſi ſoli non capaci eſt relicta liberatio? Rñdeo,
tũc valebit in pſona ei⁹ nec alteri⁹, vt. l. ſi ſpõſus. §. j.
4 de do. inter vi. & vxo. ¶ †Si ergo liberatio vitiat̃ in p
ſona eius cui principaliter relinquit̃, nõ valet in pſo-
na alicui⁹: ſecus ſi vitiat̃ in pſona ei⁹ q acceſſoriè libe
5 rat̃, vt. d. l. ſi ſponſus. §. j. ¶ Quęro† qd ſi liberatio nõ
vitat̃ ab initio, ſed ex poſtfacto: vt p in integrũ reſti
tutio vel alio modo ſimili: vtrũ vitietur tũc liberatio
quã conſequutus eſt correus p quandam conſequẽ-
tiam? Rñdeo ſic: vt. l. fi. in prin. q in frau. cre. & l. ſi ꝓ
vno. s. ad velleia. p̃dicta vera ſunt niſi liberatio eſſet
facta dolo creditoris, vt. l. ſi titi⁹. j. de fideiuſſo. ¶ Vl-
6 timò Dy. † p hãc. l. dat vnũ cõſiliũ: qdã habet filiũ[b]
b ſpuriũ cui nil relinquere põt. vtrũ ſit aliqd remediũ,
vt poſsit ei relinq̃re bona ſua? Dicit ipſe ꝙ ſic p hãc
l. videlicet ꝙ faciat ſpuriũ cõtrahere ſocietatẽ cũ ali-
quo: deinde inſtituat ſociũ hęredẽ, & trãſibit medie
tas bonorũ ad filiũ p hãc. l. in fi. qd niſi appareret de
fraude p aliquas cõiecturas, puto eſſe verũ. de qbus
dixi in. l. poſt contractum. j. de dona. tunc enim filio
aufertur per. l. j. C. de naturali. lib.

SVMMARIVM.

1 *Principale ſi non ualet, nec acceſſorium. Legatum ſi nõn ualet propter rem principalẽ, nõ ualet ꝓpter ſumptus litis.*
2 *Emptor qui uicit in cauſa ſibi mota quòd poſsit repetere expenſas litis à uenditore.*

LEX XXXI.

c PEtitor. [c]Si non † valet principale:
1 nec acceſſorium. h. d. Vel ali
ter ſi legatum nõ valet ꝓpter rem princi-
palem: nõ valet propter ſumptus litis. hoc dicit. Et
2 facit † ad. q. gl. in. l. j. C. de euic. an ſi emptor vicit in cã
euictionis poſsit repetere ſumptus litis à venditore.
Et. l. iſta facit ꝙ non. Contrarium determinaui in. l.
venditores. j. de verb. obli. per. l. ſi plus vel minus. §.
mota. s. de euic. Ad hãc. l. rñdeo: hîc non valet legatũ
ꝓpter reũ principalẽ: ergo nec ꝓpter ſumptus litis
qui veniunt iure acceſsionis. ſed in. q. ꝓpoſita nõ ſo-
lùm tenetur venditor de euictiõe re euicta: ſed etiã
tenetur defendere, per. d. l. ſi plus. quod tene menti.

LEX XXXII.

d CReditor. [d]Legatum liberationis
non extenditur ad debi-
tum poſt teſtamentum teſtatori ſolutum:
ſed ad debitum primò ſolutũ extẽditur, ſi per verbũ
p̃teriti tpis legatũ fuit, & teſtator hoc ignorauit. h. d.
¶ Not. iſtud principiũ ad limitationem. l. ſi ſic. §. j. s.
de leg. j. & l. legaui. s. eo. nam ſi teſtator ſciebat eum
teneri: videtur ei relinquere liberationem ſi ſciebat
ipſum non teneri: & legauit per verba p̃teriti tempo
ris, videtur relinquere ipſam pecuniam, vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Gerens negotia alterius tenetur reddere librum rationum.*

Inter cætera. Legatũ liberationis nõ
facit quẽ deſinere teneri
ad reddendos libros rationũ. ſecus in his q̃ in rẽ dñi
1 verſa ſunt. ¶ No. ꝙ † qui gerit negotia alterius, tene
tur reddere librum rationum, vt hîc, & l. cũ ſeruus. j.
de condi. & demon.

SVMMARIVM.

1 *Vẽdicari quod põt, non uenit in generali legato liberationis.*
Relatio fit ad id quod principaliter in oratione ponitur.
2 *Dictio cum, & dictio &. quando ſunt poſitæ in actu adminiſtrationis non æquiparantur.*
3 *Clauſula generalis licèt referatur ad omnia principaliter poſita, non tamen refertur ad poſita cauſa demonſtrationis.*

1 Titia. †In generali legato liberationis non ve
nit id quod põt vendicari. Item in du-
bio relatio fit ad id qd principaliter in oratione po-
nitur. h. d. ¶ Opp. s. de vſufru. leg. de. l. illi. vbi dictio
2 cum, † & dictio &, appoſitę inter perſonas ęquiparã
tur. Solu. hîc nõ cadit copula inter duos in actu legã-
di, ſed in actu demonſtrationis rei, vel adminiſtratio
3 nis à qua liberatur. Item oppo. † quòd iſta clauſula
referatur ad omnia, vt. l. alimẽta. §. primo. s. de ali. &
e ci. le. Sol. refertur[e] ad oĩa q̃ fuerũt principaliter in oratione poſita. vt ibi: ſed
hîc nõ fuit principaliter in oratiõe poſitũ, ſed cã demonſtratiõis, vt. s. dixi.
f Caio. [f]Legatum liberationis porrigit̃ ad debitum acceſſoriè poſt te
ſtamentũ cõtractũ, & etiã ad nouũ debitũ qd primi loco ſucce
dit. h. d. ¶ Op. ꝙ legatũ liberationis extinguatur p ſolutionẽ, vt. l. qd mihi
& l. nõ ſolũ. §. liberatio. s. eo. ſed hîc non durat debitum, ſed eſt extinctum
per nouationẽ. Sol. aliud eſt in ſolutione vera, vt ibi: & aliud in ficta, vt hîc

De adimendis legatis. Rubrica.

¶ A titulo de lega. j. fuit dictum de legatis, ſed quia legata aliquando adimũtur in totũ: aliqñ in aliũ transferuntur: ideo ponit iſtam rubricam. & de materia totius tituli vide Azo. in ſumma in ti. de adempti. leg.

SVMMARIVM.

1 *Actus ſi legatur ſine itinere principaliter non ualet legatum.*
2 *Iter eſt pars ſubſtantialis ad actum: ſicut uſus ad uſumfructum.*

LEX I.

QVi actu. Ademptio partis ſubſtantialis nõ valet
h. d. ¶ Op. ꝙ actus poſsit eſſe ſine itine-
re: quia ſunt ſpẽs ſeparatæ, & differentes, vt. l. j. §. iter. & §.
1 actus. s. de ſer. ruſt. p̃di. Sol. vt in glo. ¶ Quęro† quid ſi non
adimatur iter, ſed actus ſine itinere principaliter legetur?
Videtur ꝙ legatũ valet, vt. l. j. §. j. s. ſi vſusfr. pe. In cõtrariũ
videtur tex. in. l. per ſeruũ. §. j. & ij. s. de vſu. & ha. & hęc eſt veritas ꝙ nõ va
let. Ad. l. j. §. j. ſi vſusfru. pe. rñdeo ꝙ ibi reliquit vſumfructũ ſine itinere. qa
2 iter nõ eſt pars vſusfr. ſed eſt q̃dã qualitas: ſed† iter ad actũ eſt pars ſubſtã-
tialis: ſumẽdo ſicut hęc lex ſumit: ſicut vſus ad vſumfructũ eſt par ſubſtã-
tialis ſine quo vſusfruct⁹ eſſe nõ põt. ¶ Itẽ opp. l. j. ꝓxi. Solu. vt ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Præter, iſta dictio ſi præcedit, oratio negatiua ponit illud de quo prius erat diſpoſitum.*
2 *Teſtator ſi dicat fundum præter uſumfructum neque do, neq; lego, an uideatur relictus uſusfructus?*

LEX II.

1 FVndo. Si pręcedit† oratio negatiua, dictio p̃ter, ponit
illud de quo prius erat diſpoſitum. h. d. ¶ Op.
s. l. ꝓxi. vbi vna pars tantũ nõ põt adimi. Sol. hîc ſunt tales par
tes quarũ vna remota remanet alia cũ cõmoditate: ſed ibi ſunt
tales quarum vna remanet alia ſine commoditate remanet: ideo in caſu
legis p̃cedẽtis ſi dicerẽ actũ adimo p̃ter iter. iſta adẽptio valeret: qa iter p ſe
2 põt cõmoditatẽ afferre: ſed pone† ꝙ nõ p̃ceſsit legatũ fundi: ſed teſtator di
xit ſic: fundũ pręter vſumfru. neq; do, neq; lego. an ex hoc videatur legare
vſumfr. Hęc lex vr̃ facere ꝙ ſic. ſed nõ facit: qa hîc p̃ceſsit legatũ fundi: &
ſic diſpoſitio. ꝓ hoc facit. l. actiõe. C. de trãſact. qa dictio exceptiua ponit̃
qñ orõ negatiua p̃cedit. & no. p Dy. in. c. peccatũ. de re. iu. li. vj. facit. l. j. ĩ fi. s.
de pig. act. & l. ſeio. §. vxori. s. de an. le. Gl. eſt. s. de le. j. l. ſi ita legatũ. qd no.

SVMMARIVM.

1 *In conditionibus quæ poſſunt ſemel tantùm exiſtere: uerbum quod poteſt ſe habere ad plura tempora intelligitur ſecundùm quod prius euenerit.*
2 *Conditiones quæ poſſunt exiſtere ante, & poſt teſtamentum, ſemper intelliguntur de futuro.*

LEX III.

g SIquis ita [g]In conditionibus q̃ poſſunt ſemel tantùm
1 exiſtere, verbum qd põt ſe habere ad plura
tẽpora, intelligitur ſcdm qd prius euenerit. h. d. ¶ Op. ꝙ in vlti
h mis voluntatibus ſemper intelligat̃ de futuro[h], vt. j. de cõdi. &
2 demon. l. ſi ita legatũ. ij. & l. ſolem⁹. e. ti. Rñ. † ſi ſunt cõditiones q̃ potuerũt
exiſtere antè: & poſſunt exiſtere pòſt: & ſic poſſunt pluries exiſtere: tunc
verbũ teſtatoris ſemp intelligit̃ de futuro: vt in cõtrario. ſed hîc loquit̃ in
cõditione q̃ tantũ vna vice exiſtere põt: vt mortis. ꝓbat̃ hęc ſolu. in. l. hęc
cõditio. §. fi. j. de cõdi. & demon. qd tene mẽti. ¶ Quęro, hîc dicit̃ ſi titi⁹ de
ceſſerit, qũo hoc intelligat̃: vtrũ anteq; accipiat legatũ, vel antèq; dies le-
gati cedat? gl. dicit ꝙ antèq; accipiat legatum. qd an ſit verũ dicã. j. ꝓxi. §.

SVMMARIVM.

1 *Verbum accipiendi qualiter uerificetur?*
2 *Verba ſimpliciter prolata iudicantur perinde acſi eſſent ad legatarium directa.*
3 *Verbum ſi non dederit in fideicommiſsis. intelligitur id eſt dare non debuerit.*
Dominium rei legatæ recta uia tranſit in legatarium ſi natura rei leg. non repugnat.
4 *Verba executiua relata ad hæredem, uel legatariũ, qualiter intelligãtur? & in ſummario.*

Si quis titio. Si verba executiua ad legatarium ſunt relata, vel
ſimpliciter ꝓlata, nõ dicunt̃ exiſtere, nec effectũ
habere, niſi mora hr̃dis p̃ceſſerit cõis, vel ſpãlis. ſec⁹ ſi verba ad hęredẽ ſunt
directa. h. d. primò loquit̃ qñ verba executiua dirigunt̃ ad legatariũ. ſcdo
qñ ſimpliciter ꝓferunt̃. tertiò qñ dirigunt̃ ad hr̃dẽ. ſcda ibi, idẽ dicẽdũ, ter-
1 tia ibi, ſed & cũ qs. ¶ †No. ꝙ verbũ accipiẽdi verificat̃ ſiue accipiat ſiue p
eũ nõ ſtet, ſiue p eũ ſtare nõ fingat̃: vt qñ mora cõmittit̃ iure ſpãli. ¶ Scdò
2 †no. qñ verba ſimpliciter proferunt̃, iudicat̃ perinde ac ſi eſſent ad legata-
riũ directa. ꝓ hoc faciunt tex. & glo. in prin. huius. l. ¶ Tertiò no. gl. ꝙ iſta
i verba, ſi non dederit intelligunt̃[i]. i. dare nõ debuerit. ¶ Opp. hîc dicit̃ ꝙ re-
quirit̃ ꝙ accipiat, vel mora p̃ceſſerit. Contrà. j. eo. §. in fi. gl. huius timore di
cit. Tu dic plenius ꝙ hîc intelligatur accipiat. i. accipere poſsit: & ſic con-
cordat cũ ſi. Hæc ſolutio non eſt vera: quia eſt cõtra tex. hui⁹. §. Quare dic
ꝙ ibi executiua verba fuerũt relata ad hęredẽ: hîc ad legatariũ: vñ factũ le-
gatarij

a ¶ Quęro quid. Et facit iſta. l. ad no. q. de qua per Io. an. in regula, cui licet. in mercu. de re. iu. in. vj.

b ¶ Quidã habet filiũ. cautela ꝓ ſpurijs. vide Bart. in. l. fi. de his qui. vt ĩdi. & hoc ſequit̃ Bal. in. l. j. in. xxiiij. qõ. C. pro ſoc.

c ¶ Petitor. Iſtum. tex. not. ponderat Bal. in. l. iij. in. iij. colũ. C. de fruc. & lit. expẽ. in verſic. ſed pone.

d ¶ Creditor. Hanc l. alle. Bal. in. l. iij. in fi. C. de leg.

e ¶ Sol. refertur. Facit ad no. per Bar. in. l. cẽturio. in. iij. q. prin. in verſ. q̃ro circa p̃dicta dixi. ꝙ ſi iſta &c. de vulga. & pu. ſubſti. & ĩ. l. ſi cui. §. ſi à filio de leg. j.

f ¶ Caio. De iſto tex. habet̃ p Bart. in. l. ſi ita. de aur. & argen. leg.

POMATES.

g ¶ Si quis. Vide qd per iſtum tex. conſuluit Bar. conſil. l.

h ¶ De futuro. Vtrũ conditio intelligatur de futuro, facit ad not. in. l. ij. j. de condi. & demon.

i ¶ Intelliguntur. Et hunc text. in hoc alle. pro no. Rom. in cõſi. incip. oĩpo lentis Dei poſtulato ſuffragio circa propoſitam cõſultationem inquãtum quæritur an &c. ij. dubio.

gatarij requiritur vt accipiat.i. accepisse fingatur. ¶ Dicit in ver. idem dicendum. quòd verba prolata simpliciter, magis ad fideicommissarium videntur relata quàm ad hæredem. hoc videtur contra glo. in l. precibus. C. de impu. & alijs substi. vbi verbũ substituo, quod est commune in dubio per fideicõmissum intelligitur, vt sic ab hærede accipiat, & sic hæres det, non quòd accipiat sua manu. So. ibi est ideo: quia omni tempore iure directo valere non potest. Vel aliter: hîc quo ad aliud accipitur quàm quo ad directam vel fideicommiss. substi. nam hîc constat omnino fideicom. esse substi. ¶ Ad vltimã partem opp. de. l. quidam. in prin. ad treb. vbi videtur nõ sustinere diem legati cedere, nisi fiat restitutio, cũ verba ad hæredem diriguntur. Solu. † ibi loquitur in fideicommisso vniuersali. hîc in fi. loquitur in legato particulari. Ratio est: nam ista verba, si non dederit, intelliguntur id est dare non debuerit: sed in legatis particularibus statim cedit dies legati. & dominium legati transit immediatè in legatarium recta via [a] si natura rei legatę non repugnat. meritò ista conditio verificatur statim. sed in fideicom. vniuersali non transit dominium, nisi facta restitutione quam quis non tenetur facere, nisi petatur: ideo aliter ista verba intelliguntur in vniuersali legato quàm in particulari. ¶ Sed contra hoc oppo. s. de ver. idem dicendum. Solu. hîc loquitur in maiore: ibi in minore. Iaco. de are. dicit in d. l. quidam ita. Tu † distingue. aut

4 executiua referuntur ad legatarium: & tunc requiritur quòd hęredis mora vera vel ficta præcedat, vt. §. isto. in princ. & versic. idem dicendum. aut referuntur ad hæredem: & tunc in legato particulari sufficit diem legati cedere, vt in ver. sed & cum quis. aut in legato vniuersali: & tunc requiritur restitutio, vt. l. quidam ita. ad trebel. vel hæredis mora vera vel ficta. vt in versi. item dicendũ. aut dubitatur [b] ad quę sunt verba relata, vt in ver. idem dicendum. & tunc ad legatariũ videntur relata, vt in versi. item dicendum. & in glo. ipsius. in prin.

a ¶ Recta via. Dic meli⁹ vt per Bart. in. l. cum filio. ad fi. de lega. j. & vide. j, co. in. l. si legatum. §. j. plenius p Imo. de hac materia in d. l. quidam.

b Scripta exemplaria habent in fi. huius. §. si quis titio. Aut dubitatur ad quę sunt verba relata: & in dubio videntur ad legatarium, vt in ver. idẽ dicendum &c. obscura est hęc distinctio, nec perfecta iudicio meo: quare videas scrib. in. d. l. quidã ita. in prin. Alex. Loseus.

Si quis ita.

Quando ex facto legatarij potest damnificari hæres: cogitur legatarius ei cauere de illo non faciendo. hoc dicit. similе vidistis. s. de leg. iij. l. iij. in fin. cum. l. seq. & l. fideicommissa. §. interdum. eo. tit. ¶ Oppo. ad istum §. s. de leg. iij. de. l. fideicommissa. §. si quis decem. & l. j. §. si cui ita. j. vt leg. no. ca. Sol. ibi damnificatur hęres ex facto legatarij, tamen hoc legatario prodest principaliter: hîc vero secus. vnde non debet cauere ibi, sed hîc sic.

❧ *SVMMARIVM.* ❧

1 *Incertitudo personarũ uitiat ademptionem, sicut legatum.*

2 *Actio & exceptio regulantur eodem modo.*

Si quis duobus.

c [c] Incertitudo † personarum vitiat ademptionem, sicut vitiat legatum. h. d. prout in litera habetur vtrinq;. si verò. est neutri dicit econuerso non vitiat ademptionem. vel aliter: † Illud quod facit actorem in petitionẽ succumbere, facit succũbere reum in exceptione: nam si peto titium legatum mihi, & non possum probare de quo testator senserit, vt. l. duo sunt titij. s. de test. tu. idem erit in reo si hæres dicit legatum ademptum titio. & non potest probare de quo titio senserit testator: succũbet. facit. l. j. §. labeo. de fluminibus. & quod dixi anno in. l. j. de excep. ¶ Oppo. nam hîc aliqua litera dicit neutri: & cõtradicit literę. versi. vtrinq;. & vtraq; est vera. nam si dicit neutri, verum est in effectu: quia neuter exigere potest. si dicit vtrinq; verũ est si hęres vult: quia hæres habet facultatem soluendi, cui vult debitum &c. ¶ Dicitur hîc ista ademptio non valet. Contra in. l. si fuerit. de reb. du. Solu. ibi fuerunt legatæ duæ res: hîc vna. & ibi plenè dicitur. ¶ Item oppo. de. l. si quis seruum. §. si inter. s. de lega. ij. Sol. neuter debet̃ hærede nolente soluere: sed eo volente soluere vtrinq; debetur, hoc est ei quem eliget: & sic intelligitur. diuersitas istius habetur in gl. ma. ibi, arg. contra de in rem verso. sed ibi erat certum de iure vtriusq;: sed hîc erat dubium de ipso iure.

c ¶ Si duobus. Not. ex isto text. quòd actio & exceptio regulantur eodem mõ. adde. d. meum Sozi. in. l. j. colũ. ij. ff. de excep. vbi p hęc dicta Bar. dicit dicta in regula: nõ debet. de reg. iu. j. vi. habere locũ vbi est eadẽ rõ. Et vide etiã Feli. j proę. decre. in glo. j. col. ij, circa prin.

❧ *SVMMARIVM.* ❧

1 *Ademptio si refertur ad rem, uidetur adimi omnis dispositio facta circa illam rem: non si refertur ad ius.*

2 *Clausula derogatoria in statutis posita, ut tollat statutum, respiciendum est an referatur ad rem, an ad ius.*

Si titio fundus.

1 Si † ademptio referatur ad rem, videtur adimi omnis dispositio facta circa illam rem. h. d. Et est not. tex. ibi, specialiter dixerit. quia ademptio refertur ad rem, non ad ius legati conditionalis. Dic si testator diceret sic: legatum factum sub conditione adimo. tunc refertur ad ipsam dispositionem. i. ad actum legandi non ad rem: & sic ex primo legato

2 debetur. Et hoc est bonum † pro statutis in quibus est clausula derogatoria. nam respice an referatur ad rem vel ad ius in quo disponit.

Conditio.

Non solum quod legatur, sed etiam quod ad qualificandum legatum exprimitur potest adimi. h. d. ¶ In glos. ibi argu. contra. l. si alij. Dic vt ibi secundùm Ro. ¶ In eadem gloss. in fin. sed ibi adimebat, quod non legabat, nec ascripserat.

❧ *SVMMARIVM.* ❧

1 *Dictio taxatiua dumtaxat: in legato inducit ademptionem in residuo.*

Idem in dictione solùm.

2 *Correctio legum non inducitur ex dictione taxatiua tantùm.*

Cum titio.

d [d] Dictio † taxatiua in residuo ademptionẽ inducit. h. d. Idẽ habemus in. l. rationes. in fin. & ibi not. C. de proba. secundùm opi. Azo. quæ est verissima per hũc tex.

e idem dic in dictione taxatiua solùm[e], vt. l. si cũ dos.

f s. re. amo. An ex dictione[f] taxatiua † tantùm: induca

2 tur. legum correctio. Text. videtur cum gl. quòd nõ, vt. l. ob æs. C. de prædi. mino. l. contractus infrà de regu. iur. cum gloss. & l. serui nomine. j. de vsuca. cum glo. istarum legum.

d ¶ Cum titio. adde Bart. in. l. si cũ dos. s. re. amo.

e ¶ De dictione taxatiua solùm &c. Not. de taxatiua. tñ, solũ, solummõ, vide Bart. latè in. l. si cõstãte. sol. mat. in. ix. q. primę partis. & Bart. hîc alle. Imol. & sequit̃ in l. si verò. §. de viro. in princ. vij. col. solu. mat.

f ¶ An ex dictione. Et vide Ioan. de Imo. in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. in. vj. colũ. & quid de dictione nõ obstante. vide glo. de hęre. quę ab intes. §. j. in auf. & Bart. in extrauagã. ad reprі. in vers. nõ ob. Andrę. Barba.

❧ *SVMMARIVM.* ❧

1 *Legata & fideicommissa reuocantur nuda uoluntate uel tacita: & grauißimis inimicitijs.*

2 *Testamentum quando censeatur reuocatum ipso iure, uel reuocetur ope exceptionis ex incisione testamenti.*

3 *Inimicus capitalis dicitur qui occidit consanguineum, uel accusat de crimine capitali, uel minatus est se occidere.*

4 *Inimicitia grauißima dicitur quãdo est lis omnium bonorum, uel facta est iniuria.*

Atrox iniuria quæ dicatur, remißiuè.

5 *Exceptio inimicitiæ pace facta non potest opponi.*

6 *Exhæredatio filij iustè facta uidetur adempta si pater se reconciliauit cum filio.*

Non solum.

g [g] Nuda † voluntate vel tacita & grauissimis inimicitijs legata & fideicommissa reuocantur[h]: quæ his

h cessantibus restaurantur. h. d. Dicitur hîc nuda &c.

i declara nuda, vt in gl. ¶ Tunc oppo.[i] C. de test. de. l. hac consultissima. §. si quis autem. & l. ij. s. de iniust. testa. Dic vt in glos. ¶ Sed contra hoc oppo. de. l. cũ quidam. j. de his qui. vt indig. & l. nostram. C. de testa. Gloss. quæ est hic, dicit legata & fideicommissa reuocari sine solennitate, & sine facto: sed in hæredis institutione reuocanda requiritur factum: quod deleat, vel cancellet, vel linum concidat: & tunc reuo-

2 catur ipso iure. Ad illud † quod gl. dicit, quòd quando linum conciditur, testamentum rumpitur ipso iure. contra not. in. l. nostram. C. de testa. quæ dicit quod ope exceptionis. Idem not. in. l. hæreditas. C. de his quib. vt indig. ¶ Alibi habetis gl. quæ distinguit, & melius: aut inciditur ante testamentum perfectum, & reuocatur ipso iure: aut post testamentũ perfectum, & tunc ope exceptionis. ita not. glo. s. de testa. l. ad testium. §. si signa. & per Cy. in. d. l. nostrã. Item dicitur in glo. quòd requiritur factũ, vel solennitas. Contra. imo vbi factum defuncti interuenit nõ sufficit, vt. j. eod. l. ex parte. Gl. dicit interuenit factũ: quia incipit aliam voluntatẽ facere: sed prędicta loquuntur quando factum interuenit circa ipsum corpus testamenti, & bene dicit. Cy. de hoc ponit. gl. lõgissimã distinctionẽ. in. l. nostram. C. de testamen. & l. hæreditas. C. de his quib. vt indig. dicam in. l. j. s.

3 de his quę in testamento delen. ¶ Dicitur hîc † ca-

g ¶ Non solum. Et limita hunc. §. nisi testator fuisset cã illius inimicitię. vide Bar. in. l. cum in tabulis. §. fina. j. de his qui. vt indig. Andrę. Barba.

g ¶ Non solũ. Vide ad limitationẽ huius. §. quod no. Bar. in. l. si inimicitię de his qui. vt indig. & tene menti. item limita nisi inimicitiæ superuenissent absq; facto legatarij. tex. est no. & ibi Bar. in. l. cum tabulis. §. j. j. de his qui. vt indig.

h ¶ Reuocantur. Et adde q̃ licèt testõr faciat codicillos, & non adimat: tñ tacita ademptio durat. l. filio. §. seia. & ibi Bar. j. eo.

i ¶ Tunc oppo. Et vnum tene menti quod dicit Bal. in materia quę omnino vide in. l. athletæ. §. dat remissionem. de excus. tut. per illũ tex. qđ no

a ¶ Quæro: quis dicatur capitalis inimicus. adde quod habetur in. c. bonæ memoriæ maguntin. de elec. & quod not. in. c. statutū. de rescri. in. vj. & qđ not. in. c. pastoralis. de re iudi. & not. in. l. licet. ṡ. de arbi. Imo. dicit tex. no. se cundū Ant. in. c. accedens. el. ij. vt lit. nō cōtest. ꝙ capitales inimicitiæ probantur quādo probat̃ aliquē retinere bona, & vxorem alicuius: & sic non solū ex morte, vel sanguine proprio, sed etiā bonorū, & sic secundi sanguinis secūdū. d. Anto. vbi. ṡ. & vide gl. in aut. de testi. §. si quis in ver. crimini bus. & Bart. & ibi dixi aliquid in. l. iij. in princ. ṡ. de testi. dicit etiā Bald. in auť. si dicat̃. de testi. ꝙ remittitur ar bitrio iudicis. & vi de Bal. in. l. j. in fin. C. si quis præd. po testa. & vide no. in l. ꝓcuratorē. C. de ꝓcu. & ibi p Gul. de suza. & Bal. & Angel. in. l. is qui reus. de publ. iu. & quo ꝓbent̃ inimicitię, vide Bal. per illū text. in. l. liberi. C. de inoffi. test. & alibi dicit ipse in. l. in ipsius. C. fa. ercis. ꝙ si quis tenetur in vinculis pręsumitur inimicitia quæ semper durare ꝓsumit̃, nisi con trariū ꝓbet̃. & idē dicit in auť. si dica tur. & idem Bald. in. l. nō ignorabit. C. ad exhib. & testis super inimicitia debet reddere rationē nō interro gatus prout tenet. Bald. in. l. iij. C. de testi.

ADDE quis dicat̃ capitalis inimi cus, Bald. consilio cccxvj. iiij. li. & cō. cccxxxix. iij. lib. & qñ inimicitia præsumat̃ durare per eundē consi. clxj.

POMATES.

b ¶ Sed quæ dicatur inimicitia grauissima, vide Barto. consil. lxij. in. xiij. col. in. j. volu. aliâs in. iij.

c ¶ Facit ad multa. No. quòd si statutū permittit quem impune offendi, videtur permittere eundem occidi posse. vide Ioan. and. in addi. ad spe. in ti. tu. de homi. §. j. in fin. ver. idem dicit. & consuluit. Bald. in consi. incip. statuto castri plebis. & vide quod habetur in. l. nec in ea. ṡ. de adul. & ibi Bart. & Bald. in suo peculio. in versi. bannitus. contrarium dicit, videlicet quòd aut talis est exbannitus crimine quod ingerit pœnam mortis: statutum permittens quod posit offendi, videtur permittere quòd possit occidi: secus si non sit bannitus ex crimine ingerente mortem. & idem dicit Gul. de susa. in quibusdam suis allegationibus per. l. pedius. ibi ex qualitate de incen. rui. naufra. & in. l. si præses. de pœnis. Et si potest impune offendi etiam ca pi, & ad iudicem duci. Bald. in. l. fin. C. de exhi. reis. & si mando vt quem vulneres & tu occidis: teneor de occiso. d. c. si. & not. Bal. in. l. cum mandati. C. manda. & hîc teneo opi. Barto. quam sequitur Ioan. and. in Specu. in titu. de consti. §. j. post Martinum de fano. & ibi respondet ad rationem Bal. per. l. capitalium. in. §. in exulibus. ff. de pœ. vide Ioan. and. in dicto loco. item quando statutum permittit occidi, etiam vulnerari permittere videtur secundùm Cyn. in. l. j. C. quæ sit longa consue. facit quod dixi in. l. j. C. vñ vi. & vide Ange. & Imol. in. l. in suis. de libe. & posthum. & quod not. Bal. in. l. si quis nō dicā rapere. in pri. de episco. & cle.

ADDE An si statutum permittat offendi, permittat etiam occidere. Ang. cōsi. cclxxxvij. Pau. de cast. cōsil. xxiiij.

¶ Non potest oppo. Et ista faciunt quòd si cū inimico est facta pax, nō repellatur à testimonio. de quo not. per Innō. in. c. cū oporteat. de accu. & per gl. in. c. ꝑ tuas. de symo. in versic. capitales. & not. Innocen. in. c. cum te. de re iud. & quod not. Bal. in. l. ꝑscriptiōe. C. si cō tra ius. dixi post Bar. in. l. iij. §. j. ṡ. de testibus.

ADDE an inimicus reconsiliatus possit esse testis, Roma. consil. clxxxvj.

¶ Et cōtra casum. An & quando videatur legatū ademptum, habetur per Cyn. in. l. si for tidianum. C. de le. per Barto. in. d. l. recōiuncti. circa princip. de lega. iij. & in d. l. non ad ea. & vide Bar. in. l. alūnæ. §. j. ṫ. e. & Imo. in. d. l. iulianus in fin. & vide Alex. in cōsil. clxix. & in consil. clxxj. in. v. volu.

4 pitales inimicitię &c. quero[a] quæ dicantur capitales inimicitiæ. Videte, intelligo capitalem inimicitiam, quantū est in ꝓposito si quis interfecit meū cōsanguineū vel affinē, vt. l. lege cornelia ī prin. ṡ. de iniur. adeo ꝙ repellat̃ à testimonio, & à cōsimilibus. idē si non occidit: sed de capitali crimine accusauit, vt. l. q cū maior. ṡ. de bo. li. per totā. l. idē si nō accusauit: sed minatus est se interficere, vt no. in. l. licet. ṡ. de arbi. secus tamē videtur si auxilium præstiterit cōtra eum in causa capitali. arg. d. l. qui cū maior. §. pe. Sed † quę dicant̃ inimicitiæ[b] grauissimę, videte. Inimicitię grauissimę sunt causę ciuiles omnium bonorum, vt institu. de excu. tut. §. itē propter litem. & l. propter litem. ṡ. de excu. tuto. Idem puto in omnibus casibus, in quibus dicitur fieri atrox iniuria: quos habes: vt in l. prætor. §. atrocem. cum. l. seq. ṡ. de iniuriis. & insti. de iniu. §. atrox. Sed quę dicitur atrox iniuria: hîc est ostensum qualiter intelligatur. & quomodo dixi in l. licitatio. §. quod illicitè. ṡ. de pub. ¶ Vltimo † ista. l.

5 quod si iterum. facit ad multa[c], ꝙ postquā facta est pax, nō potest opponi[d] exceptio illius inimicitię: & intelligo hîc pacem esse factam tacitè vel expresse.

6 ¶ Item no. † ꝙ si pater exhæredauit filium ex iusta causa: si post reconciliauit se cum eo: illa exhæredatio videtur adempta.

LEX V.

Sicut. Dicitur hîc quòd inducit tacitam ademptionē. Contra, imo vtrunq; continet, vt institu. de lega. §. si eadem res. & ṡ. de leg. iij. l. re coniuncti. cum gl. quæ est hîc, & l. si pluribꝰ. ṡ. de le. j. Cy. dicit ꝙ hoc non est verum: imo continet ademptionem in totū, vt hîc in tex. & ṡ. l. proxi. Ad contrarium respondeo ꝙ ibi legatur secundo sine commemoratione primi legati. hîc verò secundū legatū fit sub cōmemoratione primi. hoc probat̃. ṡ. de condi. & demon. l. non ad ea. Istud dictū Dy. est contra casum[e]. l. j. in princ. ṡ. de hæredi. insti. & l. triplici. de verbo. signi. Dicūt quidam: ibi loquitur in hæreditate quæ difficilius adimitur: hîc verò in legato. arg. ṡ. in. l. iij. in fin. Vide te istud non est verum. nam quando ademptio fit cum voluntate solùm: eodem modo valet in hæreditate: sicut in legato, vt. l. hæredes. §. sed & si notā. ṡ. de testa. & quod not. ṡ. eo. l. iij. §. si. quare teneamus ꝙ gl. dicat bene, nisi aliud appareat secundū distinctionē l. si pluribus. ṡ. de leg. j. Non ob. l. non ad ea. alle. per Dy. quia ibi fiebat translatio in eandem personam: hîc in alia, quæ facilius præsumitur, vt not. in simili in. l. j. §. finali[f].

SVMMARIVM.

1 *Lex magis sequitur naturam ultimæ uoluntatis, quàm contractum.*

LEX VI.

Translatio. Not. text. ibi nam cum d. eo. Itē not. text. ibi, item si pro fundo. xx. legantur, quod tene menti: quia valebit ad multa. ¶ Op. & videt̃ ꝙ isti sint duo rei debendi, vt. l. iij. ṡ. de duob. reis. in prin. Respon. ibi, loquitur in contractibus qui dependent ex voluntate duorū, debitoris & creditoris. vnde non est verisimile ꝙ creditor voluerit à primo debitore recedere, nisi aliud appareat iure nouationis, sed hîc loquitur in vltimis voluntatibus, quæ dependent ex voluntate vnius testatoris. vnde nō est verisimile quòd voluerit duos grauare.

1 hęc sol. patet hîc, in tex. † in aliis dispositionibus ma

g gis starem[g] ei quod dicitur in vltimis voluntatibus quàm quod dicitur in contractibus.

SVMMARIVM.

1 *Legatum quantitatis in dubio, an uideatur duplicatum, ut debeatur bis uel tantùm semel.*

2 *Si apparet quòd mutuaui tibi centum, item apparet quòd pro misisti centum ex causa mutui, intelligitur de eisdem centum quæ mutuasti.*

3 *Species si pluries relinquatur, an semel uel pluries relinquatur? remißiuè.*

LEX IX.

Cum centum. Si quantitas bis relinquatur, bis debet̃, nisi aīo adimendi sola voluntas fuit expressa. h. d. & est aliquantulū subtilis. ¶ Quero † dicit̃ hîc si testator voluerit duplicare, legatū erit duplicatū. aliâs nō. quid in dubio? Gl. distinguit an legatū quantitatis duplicetur

1 tulū subtilis. ¶ Quero † dicit̃ hîc si testator voluerit

d

h in eodē testamēto: & tunc nō intelligatis duplicatū[h]. secus si in diuersis scripturis: quia tūc videt̃ duplicata quātitas. h. d. Iac. de are. videt̃ sentire cōtra istā gl. hîc & eius opi. plus placet. nā hîc in fi. l. dicit̃ idē est si in codicillis fuerit hoc factū, & sic nō videt̃ curare an in eadē voluntate vel diuersis fiat, quare dicit Ia. opi. gl. habet locū qñ relinquit̃ bis eadē quātitas. secus si diuersę: quia in vna voluntate est legatū plus in alia minus: quare tunc videt̃ duplicare legatū, nisi aliud appareat. & hîc est casus huiꝰ. l. & l. si ita sit scriptū. ṡ. de leg. j. secundū Iac. de are. & ṡ. eo. l. iij. §. si qs titio. Cū ergo sit alia causa in primo casu ꝙ̄ in secundo. legata differūt secundū plus & minus. in vno enī s. in primo casu est plus quā in alio. in secundo est plus in vno legato quā in alio in quātitate: ideo videtur duplicatū legatū etiā in eadē voluntate. Istud vi

e detur esse magis consonū iuri & veritati. Et hoc est verū si intelligamus legatū factū simpliciter esse: secus si secundū fieret per relationē ad primū, vt si dico centum quæ purè legaui, lego sub cōditione. nam tunc licèt dictio quæ, possit facere simpliciter relationem & possit facere propriam, vt no. hîc in prima gl. in dubio intelligitur de propria, & vera relatione. hoc probatur in. l. iulianus. ṡ. de hære. instit. & l. triplici. §. j. ṡ. de verb. signi. vnde intelligendo quòd hîc fuerit relictum secundum legatum, per relationem ad primum verum diceret ista glos. quia tunc in hac. l. non videtur duplicatum legatum: tamen contra Iaco. de are. facit. l. sempronius. ṡ. de lega. ij. Sol. ibi sunt duæ voluntates quæ habentur loco vnius: & ideo non apparet quæ voluntas fuerit prima, & quæ posterior: & constat testatorem tantùm semel reliquisse: ideo in dubio eligamus quod est minus, vt ibi: hîc verò constat testatorem pluries legasse. ¶ Et ideo

f pro declaratione huius materię quidā habent hîc di

i stinctionē per Dy. quare plenius distingue[i] sic. Quādo alicui pluries relinquitur quantitas, aut à diuersis hæredibus relinquitur, aut diuersis ab eisdem. Si à diuersis à quolibet debetur insolidum, vt. l. seruo alieno. §. si quis à primo. ṡ. de lega. j. nisi illi diuersi hæredes haberentur loco vnius, vt instituti & substituti, vt ibi not. Si verò ab eodem: & tunc aut in di-

g sentit Bart. ꝙ lex magis sequit̃ naturā vltimę voluntatis, quàm cōtractuū. Et ita pondera Are. in. c. sicut. de proba. & in. c. fi. de constitu.

h ¶ Non intelligatis duplicatum. & intellectū Ia. de are. & Bart. hîc sequitur Paul. de ca. & in. l. planè. §. j. de leg. j. & ibi etiam Bal. & Iac. de are. & etiam ita tenet Petr. ibi, licèt non alleget istum tex. adde Spec. in ti. de test. §. j. ver sic. item pone an instituerit filium.

i ¶ Plenius distingue. sequit̃ Pau. de ca. in. d. l. planè. §. si eadē. tñ ille text. in §. j. loquitur qñ quātitates erant diuersę, nimirū ergo &c. per hanc. l. & sic nō probat dictū. vnde nisi aliud cōstet, videt̃ idem in legato speciei. l. si tibi homo. §. j. & qđ ibi no. Bar. de leg. j. iuncto. §. si eadē. tamē pro opi. Barto. est casus in. l. si à pluribus. §. j. & ibi latissimè per Dy. & Bar. de leg. ij.

Nescio aliam. l. j. §. fi. ꝙ faciat ad ꝓpositum, quā ea ꝙ est in tit. ṡ. de stipu. seruo. quam firmiter credo Bart. voluisse adducere. Alex. Loseus.

¶ T translatio. stare ei. Et sic ex hoc

uersis volūtatib⁹ aut in eadē. Si in diuersis: aut legatū est simplex, & in dubio videt̃ velle duplicare legatū. vt. l. qnquaginta. ff. de ꝓb. nisi sint duę volūtates q̃ loco vni⁹ habent̃, vt. l. semproni⁹. §. de le. ij. Aut legatū est ob vnā & eandē cām: & tūc stat̃ vltimo legato, vt. l. libertis quos. in prin. de ali. & ci. le. Si verò relinquit̃ in eadē volūtate: tūc aut vtrūq; legatū cōtinet tātūdē, aut nō. Primò casu nō ꝑsumit̃ q voluerit duplicare, nisi ꝓbet̃, vt. l. planè. §. sed si nō corp⁹. §. de leg. j. Si verò nō cōtinet tātūdē: tūc aut secūdū legatū est factū p relationē ad primū: & tūc stabit̃ vltimo tm̄ª & ita pōt in
a telligi hîc, & gl. hîc. posita aut secūdū legatū est factū simpl'r, & ꝑsumitur testatorē voluisse duplicare, nisi aliud appareat per verba exꝑssa, vel p dictionē taxatiuā, vt. l. si ita. §. de leg. j. & l. ij. §. cū titio. §. e. ita debes intellige-
2 re istam materiā. Et ista materia† pōt induci ad qōnes. apparet q mutuaui tibi centum. Item apparet quòd postea promisisti mihi centum ex cā mutui, an intelligit̃ de illis centū mutuatis, an de alijs cētū? Et q de eisdē centū intelligat̃, videt̃ gl. in. l. triplici. j. de ver. sig. & dixi in. l. planè. §. j. §. de leg.
3 j. & hoc† qn̄ pluries relinquitur, quantitas. sed si species pluries relinqua
b tur, non dico hîc, sed dicamᵇ in. l. meius. §. eū qui. §. de le. ij.

SVMMARIVM.

1 *Tacita conditio quæ venit ex dispositione testatoris impedit transmissionem, secus est si venit ex necessitate, quia non impedit.*
2 *Resolutio conditionalis in contractibus non facit primum contractum conditionalem sed in vltimis voluntatibus sic.* LEX X.

Si legatum. Ad hāc. l. opp. qd̄ adeptio cōditionalis nō impediat trāsmissionē, vt. l. si pen̄. j. qū di. le. ced. Solu. vt ibi p Dyn. & ibi pleni⁹ dixi qa ibi loquit̃ de cōdi
1 tione q̃ extitit in ipso actu mortēdi: hîc sec⁹. Itē op. †tacita cōditio nō impedit trāsmissionē, vt. l. cōditiones q̃ extrinsecus. j. de cōd. & demō. sed hîc est cōditio tacita. ergo &c. sed cōditio tacita nō impedit trāsmissionē. Verū est de ea cōditione q̃ venit ex necessitate. sec⁹ si venit ex dispōne testatoris, vt hîc. & l. qd̄ pupillæ. j. qn̄ di. le. ce. ¶ Itē op. §. ꝑ eptore. l. ij. §.
2 si in diē Breuiter† solue aliud est in cōtractib⁹, aliud in vltimis volūtatib⁹, nā in cōtractib⁹ resolutio cōditionalis nō facit cōditionalē primū cōtractū sed in vltimis volūtatib⁹ sic, vt not. in. l. cōtraria, sed plenius in. l. ij. §. j. de in diem addict. in gl. mag. habetis in. l. qb⁹ dieb⁹. §. qdā titio. de cōdi. & demō.

SVMMARIVM.

1 *Dominium in legato quantitatis non transit recta via legatarium tamen stati in incipit deberi.*

Quod si ita legatum. In. l. si legatum dimisi. §. quòd si ita legatum. ideo nūc lego eum De materia huius. §. habuistis. §. eo. l. ij. §. j. hîc dicit̃ si decedat anteq; dies legati cedat. Cōtrà, imo debeat intelligi si decesserit anq; accipiat, sicut in fi-
1 deicōmisso vniuersali, vt. l. qdā ita. j. ad treb. sed hic† est legatū quātitatis in quo nō transit dominiū recta via, sicut in fideicommisso vniuersali. Rn̄. licet dn̄ium nō trāseat recta via: tn̄ statim incipit deberi, sed in fideicōmisso vniuersali est: plus quia requirit̃ acceptatio fideicōmissarij & ei⁹ factū, iō quia illud pōt cōtinere dānum, sed legatum istud tantummò lucrum.

SVMMARIVM.

1 *Electio in legato generis, an sit legatarij remissiuè.* LEX XI.

Qui hominem. Op. §. eo. l. nō solū. §. j. Rn̄. ibi in legato alternatiuo: hîc in legato ge-
1 neris. Inducit gl. hāc† l. ad qōnē qd̄ in legato generis est electio legatarij. de qua habetis. §. de leg. j. l. legato generaliter. & l. hæredes. §. si incerto. §. fami. er.

SVMMARIVM.

1 *Verbis testatoris statur in adimendo id quod ab ipso conceditur.*
2 *Quis admittitur ad probandum contrarium eius quod testator asseruit.*
3 *Statutum si aufert ex causa in eo inserta beneficium alicui quòd tali assertioni non statur.* LEX XIII.

1 Diui. In adimēdo† id qd̄ à testōre cōcedit̃ verbis testōris stat̃. h. d. Opp. de. l. iij. §. j. §. ad syl. vbi dicto testatoris nō stat̃ Sol. hîc testator volebat solū auferre bn̄ficiū ā se cōcessum: ibi. verò volebat pœnā imponere. ¶ Itē op. in aut. vt cū de ap. co. de. §. causas. vbi nō stat̃ dicto testōris inserētis cām exhęredatiōis, nisi ꝓbet̃ Solu. ibi testator volebat auferre filio qd̄ habebat à lege. s. qd̄ sibi patri succedat. hîc verò volebat auferre qd̄ à seipso testatore habebat, vt hîc. ¶ Vlte-
2 rius† qro qd si libertus vult ꝓbare cōtrariū ei⁹ qd̄ dixit testator an debeat sibi ꝓdesse? Crederē q sic qa si testator errās hoc dixit ita q appareat testarē errore dixisse: puto q ꝓderit sibi arg. l. vltimæ. §. de hę. insti. facit. l. eplam
3 in prin. j. ad treb. Et ista† teneatis mēti: qa faciūt ad multa: pcipue ad statuta quæ auferūt beneficia alteri concessa. Vtrū stet̃ᶜ causæ appositę in statuto sine alia probatione. solutionē habetis ex prædictis. quod tene mēti.

SVMMARIVM.

1 *Inducta ad diminutionem non important augmentum.*
2 *Ecclesia cōtra habentē fundū eius in emphyteosim, an agere possit rei vendicatione.*
Dominium regulariter non probatur ex contractu emphyteotico.
3 *Instrumentum treugæ probat guerram præcessisse.*
4 *Priuatio habitus an sequatur ad positionē priuationis remissiuè.* L. XIIII.

d Legata. ᵈ Quæ† inducuntur ad diminutionem, non importan augmentum. h. d. de hoc. §. de lega. j. l. legata inutiliter. & ibi per Dy. inducitur ad plures quæstiones. Et qdam po

2 nūt hîc duas. Prima, si habes† fundū in emphyteosim ab ecclesia. Modò eccl'ia agit rei vēdica. an ex hoc ꝓbet̃ cōpetere rei vēdicatio ecclesię: & videt̃ q nō: qa instrm̄ emphyteosis inducit̃ vt ius ecclesię diminuat̃, nō vt augeat̃. Videte: ista qō rectè intelligēti habet modicū dubij. nā si qdē ecclesia agit actione ꝑsonali descēdente ex cōtractu ēphyteotico: tūc nō pōt sibi referri qstio dn̄ij. in. l. si qs cōductionis titulo. C. loc. & l. nec creditores. C. de pig. ac. sed si age ret rei vendi. tunc ex instrumēto emphyteotico nō
e probaret̃ᵉ dn̄ium regulariter, vt. l. ad probationem. C. loc. & no. p gl. in simili in. l. ita vt si fur. §. cōmo. hęc a sunt vera, nisi dn̄s emphyteosim eo aīo recepisset, trāsferret dn̄iū in ecclesiā, secūdū ea q̃ plenissimē di
3 xi in. l. si aliquā rē. j. de acq. pos. ¶ Secūdò. Dy† inducit istā. l. ad aliud. facta est treuga inter aliquos, vtrū ex instrumento treugæ ꝓbet̃ guerrā ꝑcessisse, vt sic finita treuga remaneat guerra? Hęc. l. facit q nō: qa b treuga fit ad diminutionē, nō ad augmētū guerræ. Videte nō est dubiū q ex instrumēto treugæ non inducit̃ guerra, sed probat̃ guerrā ꝑcessisse, sicut dicimus de diuortio, vt. l. iulia. §. de diuor. & in aut. qui. mo. na. effi. leg. §. qm̄. & facit qd̄ no. in. l. si mihi & tibi. §. in legatis. §. de leg. j. de hoc facit qd̄ no. dixi in. l. c
4 decem. j. de ver. ob. sed vtrū† ad positionē priuationis, sequitur positio habit⁹ habuistis. in. l. ij. §. si quis duobus. §. eo. ti. non habetis hîc alia.

SVMMARIVM.

1 *Legatum extinctum alienatione non restauratur, nisi de nouo probetur.* LXE XV.

f Cum seruus. ᶠ Legatum† extinctum alienatione nō restaurat̃, nisi de nouo probet̃. ¶ Op. de. l. rē leg. j. eo. Sol. fateor qd̄ debet distingui alienauerit sponte, aut necessariò, vt d ibi dicit̃. Secūdo opp. de manu. test. de. l. verū est. §o. Aliud est in relicto libertatis, vt ibi, aliud in relicto ꝓprietatis, vt hîc. Istud vr̄ cōtra text. in. l. iiii. §. eod. vbi cessante cā adēptionis cessat adēptio, puto qd̄ e debeamus sic dicere, inimicitiæ de qbus ibi loquit̃ fuerūt cā voluntatis testōris. vn̄ cessantib⁹ inimicitijs ꝑsumit̃ cessare volūtas adimendi, sed hęc alienatio non est causa voluntatis ademptionis, sed voluntas præcedit quæ ostenditur per actum alienationis. vnde sequuta ademptione non sequit̃ quòd remaneat voluntas legandi: quia non est eius causa.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd campsor debeat cancellare ratione de quibus plenariè fuit satisfactum, verificatur in eo qui scribit sibi satisfactum.*
2 *Scribere sibi satisfactum, & cancellare idem sunt.*

LEX XVI.

1 Nihil interest. ¶ Hæc. l. facit ad. q. de statuto cāpsorū, qui habēt statutū† q ipsi tenen f tur cancellare rōnes, de quibus fuit plenariè satisfactum. Modò quidam non cancellauit sed
2 dixit satisfactum est mihi de omnibus integrè. † Certè idem est hoc dicere, seu scribere quod cācellare g arg. huius. l. non sunt hîc alia.

LEX XVII.

g Nihil prohibet. ᵍ Gl. op. de. l. vbi repugnātia. de reg. iur. & gl. soluit optimè.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio uoluntaria omnino extinguit legatū præcedēs, & quando extinguatur. nu. 6.*
Liberalis in necessitatibus nemo existit, & qualiter intelligatur. & nu. 4.
2 *Dans ex necessitate dicitur impropriè donare?*
3 *Legatum ex quibus alienationibus reuocetur?*
5 *Legatum an reuocetur ex alienatione facta causa uenerandi?*
7 *Legatum fundi non uidetur reuocatum, licet alienauerit vsumfructum.*
8 *Legatum videtur reuocatū parte rei alienata pro ea parte.*
9 *Legatum non censetur reuocatum ex pignoratione, nisi sit pignorata pro tāto quod non sit spes luitionis. nu. 11.*
Donatio facta vxori reuocatur per pignorationē. nō tamē per obligationē generalē omnium bonorum. nume. 10.

¶ Stabit̃ vltimo tātū. Facit. l. lucius. §. impuberē. Cū ibi no. de lega. ij. & qd̄ no. Bar. in. l. ij. §. fin. de do. pręleg.
¶ Sed dicā. Et dixi post Imol. in. l. planè. §. si eadē. de leg. j. per Dy. & p Bartolū in. d. l. si plurib⁹ §. j. de leg. ij.
¶ Vtrū stetur. Adde tu q Frā. de arc. in. c. ij. col. iiij. de ꝓba. dicit hoc dictū Bar. sing. & p istud dictū vr̄ reddit dubia decisio Bart. in l. ambitiosa. char. vl tī. j. de decre. ab ordi. faciē. vide ibi, & cogita. Ioan. Thi.
¶ Legata. Istā. l. allé. Bar. in. l. ij. §. & l. & quia de iurisd. om. iud.
¶ Nō probaretur. An p instrumentū ꝓbet̃ dn̄iū. & idem per dationē in emphyteosim, adde q̃ dixi post Bar. in. l. titia. de lo. adde bal. & Imo. in. l. cū tale §. fi. de cōdi. & demon. & quod not. Bald. & doc. in. l. cū falsa. C. de iur. & facti. igno. in. §. qbus. in princ. cōsti. C. & p Imo. in. l. quidam ita. j. ad trebel.
¶ Cū seruus. Hunc tex. alle. not. Bald. in. l. ij. C. de leg.
¶ Nihil prohibet. Adde qd̄ not. in. l. emptor. §. lucius in fi. de pac.

LEX XVIII.

a R Em legatam.[a] † Alienatio
1 volūtaria oīo
extinguit legatū p̄cedēs.h.d. ¶ No.tex.
ibi,hęc em̄ distinctio &c.Dicit̄ hîc, cum
nemo in necessitatibus liberalis existat. & gl.expo-
nit:nemo qui dat ex necessitate dicit̄ donare. Con-
2 tra,imo† qn̄q; quis donat ex necessitate, vt.s.de tut.
& ra.dis.l.j.§.j.&.l.cū plures.§.pe.& fi.s.de admi.tu.
&.l.si seru⁹ seruū.§.si oliuā.s.ad.l.aquil.Dicit glo.ibi
nō dicit̄ donatio ꝓpriè,sed impropriè. & bene dicit
b vt plenè dixi in.l.j.de do. ¶ Sed quero[b] vtrū per istā
donationē īpropriā de qua loquunt̄.ll.cōtrarie reuo
cet̄ legatū? Rn̄.nō:qa ex necessitate fit:ergo nō reuo
3 cat̄,vt hac.l.cū si. Tamē† aduerte ad tres casus.Qn̄q;
donatio fit ex p̄cedēti liberalitate : & tūc loquit̄ lex
ista.Qn̄q; donationem præcedit necessitas:tunc lex
ista non ꝓcederet.& est casus in.l.j.§.j.s.de tu.& ra.
dis.&.l.cū plures.§.cū tutor.de admi.tu.qn̄q; nō p̄ce
dit necessitas,neq; liberalitas,sed q̄dā malitia,vt ī ca
su.l.si seru⁹ seruū.§.si oliuā.& tūc putarē ꝙ hęc.l.ha-
beat locū:qa sufficit ꝙ ex necessitate nō fiat. ¶ Secū
4 do mō intelligunt̄† ista verba posita in fi.Nemo em̄
in necessitatib⁹ liberalis &c.i.nemo q est in necessi-
tate liberalis existit.Cōtra istā expositionē vr̄ face-
re.l.si ego.s.si cer.pet.ista expositio nō est vera:quia
etiā indigens pōt liberalis existere. ¶ Tertio mō ex-
c ponit̄ vt in gl.sed tene primā[c].Dicit̄ hîc si ex neces-
5 sitate alienat ꝙ legatū nō reuocat̄.sed quid † si aliqs
alienat titulo nō lucratiuo:ex volūtate tn̄ vt cā fene
rādi:an videt̄ vēdere ex volūtate vel necessitate? Gl.
dicit ꝙ ex necessitate,vt.l.seruū quoq;.§.fi.s.de pro-
cu.vbi verbū ex necessitate,accipit̄.i.titulo nō lucra
tiuo.puto cōtrariū:qa hîc accipit̄ ex necessitate.s.rei
familiaris,vt hîc.&.s.de le.iij.l.fideicōmissa.§.si rē.&
insti.de le.§.si rē.sed in.l.cōtraria aliter sumit̄. ¶ Op.
6 j.eo.de.l.pater inter filios. † Sol.ibi fuit relictū certę
quātitatis,hîc speciei.& ideo vt liqueat ista materia
sic distingue:aut legat̄ quātitas,aut species: aut spe-
cies & quātitas.hoc est pretiū illi⁹ speciei : aut legat̄
aliquod ius. Primo casu dic vt dicā.j.eo.l.pater.Se-
cundo casu:aut ista species alienat̄ ab hærede, & le-
gatū nō extinguit̄,vt.l.seruū filij.§.si pocula.s.de le.
j.secundū intellectū gl.aut alienat̄ à testatore:& tūc
aut fuit legatū sub cōditione qui me⁹ erit, vel si me⁹
erit:& tūc reuocat̄ indistinctè,vt.l.quint⁹.aliâs īcipit
scribit.in fi.s.de aur.& ar.leg.nisi aliud loco ei⁹ redi-
mat̄,vt.l.filię.§.j.j.de cōdi. & demō. Aut legatū fuit
factū simpliciter:& tūc aut alienatio fit per dissolu-
tionē speciei,vel trāslationē ad aliā speciē:& reuoca
tur indistinctè,vt.l.seia.de aur.& arg.leg.quasi res de
sinat extare vt ibi.aut alienatio fit re manēte in esse
suo:& tūc aut fit ex voluntate,aut ex necessitate, vt
hîc,&.l.fideicōmissa.§.si rem.*de leg.iij.*& instit̄.de
lega.§.si rē.Si verò legat̄ spēs & quātitas,hoc est pre
tiū rei:tūc nō reuocat̄ vēditione legatū.l.luci⁹.s.de le
ga.ij.sed si alienatio fieret alio modo,puta p datione
insolutū vel per permutationē:tūc est mai⁹ dubium.
tamē dicerē idē ex illo capite quo pretiū est relictū:
quia semper pretiū peti posset : sicut si relinqueret̄
res aliena,vel pretiū rei alienę,vt.l.nō dubiū.s.de le.
iij.Si verò relinquit̄ ius.i.nomē : dic vt in tex.l.fidei-
cōmiss.§.si rē.s.de le.iij. ¶ Quero:hîc dicit̄ de aliena-
7 tione toti⁹†.sed quid si alienauerit vsumfruc.tm̄:an
reuocasse videt̄? gl.ꝙ nō in.l.iij.C.de leg.probat̄ in.l.
8 ij.de cōd.insti.Sed† quid si alienauit partē rei? Certè
ꝓ illa parte extinguit̄ legatū,secundū pręcedentem
distinctionē,vt.l.si ex toto.s.de le.j.& instit.de leg.§.
9 si rē.Sed† quid si pignorauit? Respon.nō videt̄ reuo
cari,vt instit.de leg.§.si rē.circa mediū. &.l.iij.C.de
d leg.secus in donatione facta vxori[d] quę per pignora
tionē videt̄ reuocari,vt no.C.de le.in.d.l.iij.&.l.fi.§.
pe.j.de do.qđ no.quia si reuocat̄:ergo non cōfirmat̄
10 morte. ¶ † Sed an[e] hoc habeat locū in obligatione
e gn̄ali,si aliquis donat vxori aliqd:& postea obligat
oīa bona sua,an per istā generalē obligationē videt̄
reuocata donatio? Puto ꝙ nō:quia nō videt̄ ea mēte
obligatū vt reuocet̄ donatio, vt.l.cum hic status.§.si
marit⁹.ff.de dona.inter vi. & vxorē. & quia obliga-
tio generalis nō afficit ita rem sicut specialis quo ad
hoc.arg.l.est differētia.s.in qui.cau.pig.ta.cōtra.Et d
11 p̄dicta† oīa ītelligo vera,nisi res esset obligata ꝓ tāto
quôd non est verisimile debitorē debere luere:tunc
enim haberetur loco alienatiōis,vt.l.antepe.in prin.
s.de lega.iij.&.l.legata.in fi.s.de supel.lega.

SVMMARIVM.

1 *Legatū simpliciter adēptū,remanet apud hæredē cū suo onere.*
Legatū si trāsfert̄,trāsfert̄ cū suo onere. *LEX XIX.*

1 S I adimendo. Legatum † ad-
emptū simpli-
citer,remanet apud hæredē cum suo one
re.h.d.Dicit̄ hîc si reuocare noluit. quid
2 in dubio? Resp.videt̄ nolle reuocare. & sic† qn̄ lega-
f tum transfert̄ in aliū,transfert̄ cū suo onere.[f] ita qn̄
simpliciter adimit̄ remanet apud hæredē cum one-
re suo,vt hîc,&.l.caio.s.de ali.& ci.le. ¶ Op.j.e.l.si ti
bi.so.ibi loquit̄ in eadē ꝑsona:hic in diuersis. ¶ Op.
s.de ali.le.de.l.stichus.§.titia.solu.ibi fideicōmissum
ab ipso principio vr̄ limitatū secūdū qualitatē p̄cedē
tis legati:hîc verò fuit simpliciter relictū.quod no.

SVMMARIVM. e

1 *Inutilis translatio perimit legatum.*
2 *Per sequentē contractū inutilē à primo nō receditur.secus in*
ultimis uoluntatibus. *LEX XX.*

1 E T si. Inutilis† trāslatio perimit lega
g tū[g].h.d. ¶ Op.de.c.nō p̄stat.de
2 re.iu.li.vj.Dic vt ibi p Dy. ¶ Opp.† de.l.
j.j.de don.&.l.si id quod.de rescin.vē.vbi
per sequentē contractū inutilē à primo nō recedit̄.
Sol.aliud est in contractib⁹:quia p̄dent ex volunta
te duorū:aliud in vltimis voluntatib⁹,vt hîc,&.l.pla
nè.in prin.s.de leg.j. ¶ Op.de.l.legata.in fi.s.eo.vbi
adēptio inutilis nō vitiat legatū.Sol.l.nostra loquit̄ f
de translatione inutili,quę in se habet vtilē adēptio-
nem.vnde non est verū ꝙ ademptio sit inutilis imo
vtilis.sed ibi ademptio in seipsa inutilis erat ratione
rei ademptę,vel incertitudinis personarum.

LEX XXI.

L Egatum. Legatum filio vel ser-
uo nō potest adimi à
patre vel domino.h.d. ¶ Opp.de.l.lega-
tum.in prima charta.s.de leg.j.& de.l.j.
§.per seruum. de successo.edi. Respon.hîc loquitur
in ademptione:contraria loquuntur in repudiatio-
ne.ratio est:quia repudiatio fit postq; cessit dies le-
h gati:iam enim patri vel domino quęsitum erat:[h] & g
ideo repudiare pōt,sed ademptio fit viuo testatore:
& sic ante diē legati cedentē : & ideo nō pōt adimi à
patre vel à domino:quia eis non erat datum.

SVMMARIVM.

1 *Institutus an repellatur ab institutione propter graues inimi-* h
citias cum testatore ortas? *LEX XXII.*

E X parte. Inimicitię superuenīē-
tes, & testm̄ imperfe-
ctum:hęredis institutionē nō vitiant,sed
1 legatū.h.d. ¶ Op.C.[i] de his qui.vt indig.
de.l.hęreditas.&.j.de his quib. vt indig.l.cū quidam.
Sol.dicūt quidā ꝙ actiōes hęreditarię nō denegant̄
eoipso iure,sed p sn̄iam sic,vt hîc.veritas est ꝙ ibi te-
stator appellauit hæredes indignos ideo applicatur
fisco.sed hîc indignos nō appellauit,sed cœpit face- i
re aliud testm̄ qđ nō perfecit. ¶ Querit gl.quę sit rō
diuersitatis inter hæredē & legatarium? Dic vt in ea:
1 quam not. ¶ Quæro vtrū propter † causas inimici-
tię tantū possit quis ab institutione repelli? Et videt̄
ꝙ nō per hāc.l.hoc nō videt̄ verū si hæres institutus
prebuerit causas inimicitię, vt quia occidit filiū te-
statoris,vel fecit sibi aliquod grauissimū, vt in aut̄.
si captiui.C.de epis.& cle.& aut̄.liberi furiosi.C.de
episc.aud.sed si testator vel extraneus dedit causas
inimicitię & non ipse institutus : tunc habet locum
ista.l.quia non repellitur ab hæreditate.

LEX XXIII.

P Ater. Si ex pecunia legata p testa-
torem aliquid emitur,legatū
nō extinguit̄:sed ex re empta p̄stat̄.h.d.
¶ Op.ꝙ alienatiōe extinguat̄,vt.s.eo.l.
rē legatā.Sol.licèt hîc alienauit pecuniā,tn̄ rē emptā
retinuit in patrimonio. ¶ Opp.contra hoc.s.de aur.
& arg.leg.de.l.seia.vbi extinguitur legatum,licèt res
retineatur

POMATES.

a ¶ Rem legatam.in prin.ad istā.l.vide Alex.in.l.seruū.filij.§.j.ff.de leg.j.& cōsil.xxxj.in vlti.col.in.ij.volu.Bart.consilio.xxv.aliâs xxvij.in.ij.dubio.

b ¶ Sed quero.Et limita qn̄ rē legatā vēdidit, nec tradidit neq; pretiū accepit,tunc per istā solā venditionē nō videt̄ reuocatū legatū. casus est aureus in.l.pręedia.§.liberto.ff.de fun.instr.Secūdò quādo hęredi dedit potestatē vendēdi rē l.postq;.§.fin.vt le.no.ca. Tertiò qn̄ legauit rē vel estimationē.l.luci⁹.de leg.ij.Andrę.Barba.

c ¶ Sed tene primā.& ita consului ego Alexā.& est tex.q loquit̄ in vēditiōe in.l.scribit.& ibi Bar.de aur.& arg.leg.in ver.sed qđ si alienauit.& ꝓbare vr̄ tex.ibi,& ibi gl.j.& ibi Bart.in.l.fideicōmissa.§.si rē de le.iij.& gl.in.§.si rē.īst.de leg.licèt ibi tex.cōtra.& ī.l.iij.C.de le. Sed cui incūbit on⁹ probādi.an ex necessitate.vel ex voluntate etiam qn̄ titulo oneroso alienauit? dico ꝙ hæredi cui semp incūbit onus ꝓbandi mutationē voluntatis.d.§.si rem.&.l.cū qui.de ꝓba.&.l.lucius.la.j.de le.ij.& gl.in d.§.si rem.instit.de leg.& adde ꝙ qn̄ res alienatur necessitate vrgēte:& sic qn̄ non est reuocatum legatū agitur ad rem,non ad pretium.l.lucius.la.j.de lega.ij.& ibi gl.& Bartol.& circa hanc materiam vide Bald.in.l.iij.C.de leg.& ibi Iacobut.qui ponit quādo alienatio pręsumit̄ ex causa necessaria,& quando ex volūtaria, sed ipse dicit idē quod glo.hîc quā reprobat Bar.hîc.& de materia habet̄ plenè per Imol.in.c.fili⁹.de test.

d ¶ Facta vxori.Vide.l.si marit⁹.la.ij.C.de dona.īter virū.& vxo.& not.p Cyn.in.d.l.iij.C.de le.& ad id qđ dicit hîc Bar.de obligatione generali adde Bal.idē dicentē in.l.si non verū.C.de do.inter virum.vbi etiā idē dicit in tacita hypotheca per illū tex. Quid in donatione causa mortis vide per Dy.Bal.& Imo.in l.stichum qui me⁹ erit.de leg.ij.

e ¶ Sed an.an autē potest fieri obligatio, an donatio, & vide sing.casum in l.de rebus.C.de donat.ante nupt.licet fallat in.l.j.C.de iu.fisc.lib.x.& idem in causa pia,vt voluit Roma.in.d.aut̄.similiter. Andr.Bar.

f ¶ Suo onere.fallit nisi hr̄s idēq; legatarius fuisset occasione legati grauatus ad aliquid dandum cohęredi, gr̄a coequationis:quia tunc adēpto legato videt̄ ademptū grauamē.l.pāpihlo §.fi.de leg.iij.facit l.alteri.j.eo.

g ¶ Perimit legatū. Cōcordat tex.vbi Bart.in.l.fundū.§.minor.s.de fun.istr.

h ¶ Quęsitū erat.reuocabiliter secundùm gl.in.l.si quis ita hęredi.de cōdi.insti.& hęc rō Bar.est bona,& eam tenet Imo.in.d.l.legatū.licèt Bar.mētionem non faciat.

i ¶ Opp.C.Qūo autē intelligat̄, & an in minus solēni voluntate legata adempta dicantur,vide Bart.in.l.si iure.in princ.de leg.iij.& vide glo.& doc.in materia huius.l.in.l.fideicōmissum C.de fideicom.& tangit Imol.in.l.si ita scriptū.de leg.j.

retineat̃ in p̃rimonio. So. ibi fuit legata spẽs, hîc q̃titas in gñe. quod legatũ
quãtitatis licèt nõ fuerit gen⁹ gñalissimũ: tñ nõ ita de facili extinguit̃, sicut
legatũ speciei. ¶ In gl. dũ dicit, dic vt ibi. dicit ꝙ ibi p̃cessit institutio equa-
lis, vel ex certis rebus quod idẽ est, vt. l. ex facto. de hęre. insti. Dy.

LEX XXIIII.

Legatum. Legatum videtur transferri cum cõditionibus
suis, nisi conditio personę cohereat. h. d. concor-
dat. l. caio. in prin. s. de ali.* & ciba.* le.

a Pater. ᵃPer donationẽ inutilẽ inducit̃ legati adẽptio. h. d. ¶ Opp. qñ
p̃cedit legatũ generis: tũc legatũ inutile speciei nõ derogat ge
neri, vt. l. fi. §. fi. s. de aur. & arg. leg. Sol. ibi fuit legatũ adiecto signo vniuer-
sali: sed hîc fuit indefinitũ. dixit em̃ ortos ĩstructos. vel dic aliud esse in do-
natiõe inutili: aliud ĩ legato. Ratio est: qa secũdũ ꝓpositũ testatoris in vita
ei⁹ res exit de bonis, vt. s. de leg. ij. l. seques qõ. & sic in aliquo est maioris po
tẽtię quã legatũ, vt ibi euidẽter apparet. dixi in. l. quęsitũ. § pe. de fun. instr.

SVMMARIVM.

1 *Prælegatum factum uni hæredum ex causa, si adimatur, uidetur ademptum aliud præle-
gatum alteri hæredi factum ex eadem causa.*

LEX XXV.

b Alteri. ᵇPer ademptionẽ p̃legati, vni ex hæredibus facti
cã adẽptionis, pręlegatũ alteri factũ intelligitur re
1 uocatũ. h. d. ¶ No. † ꝙ si testator vni hæredũ aliquid prælegat:
& per illã cãm alij cohęredi p̃legat aliquid, si adimit pręlegatũ
vni, intelligitur ademptũ prælegatũ alteri: licèt expresse non sit dictum.

SVMMARIVM.

1 *Legatum libertatis uidetur extinctum seruo alienato, non autem legatum alterius rei.*

LEX XXVI.

Si seruo. Alienato seruo expressa libertatis adẽptio lega
ti sibi iniuncti tacitã reuocationẽ inducit. secus si
adimat̃ ipso manumisso. h. d. In tex. ibi, inutiliter adimat̃. dic. i.
adimi videat̃ inspecto p̃senti tpe. Ibi peruenturũ. dic imo vitiat̃
cũ reperiat̃ relictũ seruo ꝓprio sine libertate: vt. l. seruis. C. de leg. Nõ ob.
ꝙ dicit adẽptionẽ nõ voluisse, imo valet vt sequit̃ & meritò &c. Ibi, adem-
ptio. dic. s. libertatis: & p cõsequens legati libertas dicit̃, q̃ per redẽptionem
postea factã cõfirmat̃, vt. l. verũ. de manumis. testa. ¶ Quęro de rõne dubi
tãdi in hac. l. Gl. secũda magna dicit: qa alienatione extinctũ erat legatũ li-
bertatis, & alteri⁹ rei. vñ qa adimit postea libertatẽ tm̃, vr̃ cõfirmasse legatũ
1 alteri⁹ rei. ita dicit gl. q̃ ĩci. s. libertatis. & dic secũdũ Pet. Ric. &c. & sic hęc †
glo. habuit ꝓ cõstãti, ꝙ serui alienatiõe extinguat̃ legatũ libertatis sibi fa-
ctũ: & legatũ alterius rei. & hoc etiã expressi⁹ dicit gl. j. ibi, tacitè reuocata.
In eo qđ gl. dicit ꝙ alienatiõe reuocat̃ libertas, dicit verũ p. §. qđ si aliena-
tus. quę allegat. sed in eo qđ dicit ꝙ reuocat̃ legatũ, dicit malè, & cõtra. l. si
in diẽ. §. fi. j. de cõdi. & demõ. & l. iulian⁹ noster. eo. ti. ita dicit Iac. de aret. ĩ. l.
qui filio. §. si qs seruũ. s. de hęre. ĩstit. Ratio ergo dubitãdi fuit hîc: cũ liber-
tas videat̃ adẽpta alienatiõe: ergo noua adẽptio nil operabat̃. Ad qđ iuriscõ
sult⁹ rñdet: qa adẽptio valet cũ redimi possit, & p cõsequẽs reperit̃ legatũ
factũ seruo ꝓprio sine libertate: & sic nõ valet, secũdùm Iac. de are. & oẽs.
¶ Op. s. e. de. l. cũ seru⁹. vbi redẽptiõe nõ cõfirmat̃ legatũ. Sol. aliud est in
alijs legatis: aliud in libertatib⁹, vt ibi no. & l. verũ. de manu. test. ¶ Itẽ opp.
& videt̃ ꝙ finis hui⁹. l. p̃ricipio cõtradicat: qa in fine adẽptio nil operat̃. in
prin. sic. Quidã dicũt ꝙ finis corrigat p̃ricipiũ. hoc nõ est verũ: qa in fi. nul-
lo mõ valet adẽptio: qa liber erat. Et si dicis: põt iterũ effici seru⁹. Et sic põt
iterũ redimi: nõ est bñ dictũ: qa casum aduersamq; fortunã* expectari ho-
minis liberi, neq; ciuile neq; naturale est.* vt. l. inter stipulãtem. §. sacrã. j. de
ver. obli. ¶ Sed cõtra hoc dictũ op. ꝙ in libertate spectet̃ aduersa fortuna li
beri hoĩs, vt. l. gñaliter. §. si libero homini. de fideicõ. lib. Sol. in fauorẽ liber-
tatis, vt valeat datio bñ spectam⁹ casum, sed in odium libertatis vt valeat
adẽptio nõ. & sic loquit̃ hîc. & sic est dare casum in quo valet datio: & nõ
valet adẽptio. ¶ Op. de. l. si ita. §. regula. de libe. & posth. vbi nõ põt adimi
hęreditas sine libertate, & ecõuerso. hic nõ põt adimi libertas sine legato: er
go &c. Sol. aliud est in hr̃ditate, vt ibi qñ seru⁹ est sol⁹ hęres institut⁹. Ratio
c est: quia nõ est hęres cui⁹ aditiõe adẽptio cõfirmariᶜ possit: & à seipso adi-
mi nõ potest: hîc verò loquit̃ in legato & in libertate: & sic vnius aditione
potest legatum confirmari. arg. l. sed & si in conditione. §. fi. s. de hęre. insti.

LEX XXVII.

Si seruus. Op. ꝙ ista adẽptio nil valeat: qa alienato seruo
est extinctũ legatũ, vt. s. l. ꝓxi. ergo non debet
adimi. Sol. si habetis in litera si reddiderit. Iuriscõsult⁹ rñdet sic.
legatũ extinguit̃ ope exceptiõis: & ideo hęrede soluẽte nõ ha-
beret repetitionẽ: põt ergo legatũ valere illo respectu si hęres soluerit. Et
ideo illo respectu põt valere adẽptio quo respectu põt valere legatũ. Istud
dictũ gl. nõ videt̃ verũ: quia tut⁹ exceptiõe doli põt repetere qñ dolus non
fuit adhibit⁹ in ipsa obligatiõe cõtrahẽda, vt no. in. l. qui exceptionẽ. de con
di. inde. & l. qui se debere. in princ. de condi. ob cau. Et ideo idẽ iuris est in
adẽptiõe facta qđ est in adẽptione nõ facta. sed nõ est bona ista lec. Alij ex
ponũt si redit hic seruus ad dñm, redit per redẽptionem. & qđ dicit̃ legatũ
posse ꝓcedere, verũ est, nisi noua ostendat̃ voluntas, per. l. cũ seru⁹. & ideo
põt valere ex noua volũtate. alij habẽt in litera, si redimat̃. & tũc dic vt di-
xi: quia si sit noua voluntatas, ꝓpter illã nouã voluntatẽ esset recessum ab
adẽptione prima, vt. s. e. l. iiij. & sic ista lect. nil faceret ad propositũ Quare
dic ꝙ alienato seruo legato legatũ nõ est extinctum,
per. l. iulian⁹ noster. j. de cõdi. & demõ. & l. qui fi-
lio. §. si quis seruũ. de hęre. inst. & qđ hîc dicit̃ legatũ
põt valere si redimat̃, subaudi maximè: quia etiã si
non redimatur legatũ, non potest valere ademptio.
& hæc est vera lec. & ita intelligit Iac. de aret.

Seruo legato. No. tex. ibi nou⁹ em̃ hõ &c. Cõtra hãc op. de. l. si
chor⁹. §. fi. de le. iij. Breuiter ibi ꝓferebat̃ noua volun
tas, hîc secus.

LEX XXVIII.

Si tibi. Trãslatio legati facta de vno
in eundẽ nõ vr̃ fieri cũ onere.
h. d. ¶ Op. s. e. de. l. legatum. in prin. & l.
d caio. ᵈin prin. & de ali. & ciba. le. Solu. ibi
fuit facta trãslatio in aliã p̃sonã: hîc ĩ eandẽ. & iõ nil
posset operari, nisi operet̃ fideicõmissi adẽptionẽ. ꝓ
quo facit. l. fi. s. de vulg. & pup. ¶ Op. s. de cõdi. ĩsti.
de. l. cũ seru⁹. & j. de cõd. & demõ. l. auia. circa p̃ri. So.
hîc loqt̃ de onere ĩposito in eodẽ legato: ibi verò de
onere ĩposito ĩstitutiõi, an videat̃ repetitũ in legato.

a ¶ Pater. Hũc tex. alleg. Bal. in. l. filia. in. iiij. qõ. C. de le. & vide Ange. in. l. seruũ filij. §. si idem seruus. de lega. j. & hîc videt̃ casus expressus pro dicto Barto. in rub. C. de verb. signi.

SVMMARIVM.

1 *Translatio legati quando fiat cum onere suo?*

LEX XXIX

Alumnæ. Si fideicõmissũ ab vno
in aliũ trãsfert̃ cũ onere
spãli, on⁹ primò iniunctũ in p̃sona secũdi
in quẽ trãsfert̃ in onere spãli nõ videt̃ re-
petitũ. h. d. ¶ Op. ꝙ legatũ videat̃ trãslatũ cũ onere
suo, vt. l. legatũ. s. e. & l. caio. in prin. de ali. le. So. illud
est verũ, nisi nouũ on⁹ sit appositũ ĩ p̃sona ei⁹, in quẽ
1 fit trãslatio. ꝓ quo facit. l. licèt ĩpator. s. de le. j. ¶ † Vt
ergo istud liqueat breuiter distingue: aut translatio
legati est facta in eũdẽ, aut in aliũ. Primo casu, nõ vr̃
repetitũ on⁹, vt. l. si tibi. Secũdo casu qñ in aliũ: tunc
aut est nouũ on⁹ ei iniunctũ: & nõ vr̃ repetitũ onus
primi, vt hîc. aut sibi nõ est nouũ on⁹ iniũctũ: & tũc
aut on⁹ iniunctũ primò coherebat p̃sonę, aut nõ, vt. l.
legatũ. in prin. s. eod. & l. caio. s. de ali. & cib. leg.

b ¶ Alteri. tene menti istũ tex. quia est nota. & adde. l. pã philo. §. fin. de leg. iij. & ad hãc. l. vide Bal. in. l. in testamẽto. in vlt. col. C. de testa. milit.

Titia. Si de reb⁹ spal'r legatis & sub gñali noĩe
cõfirmatis vna alteri leget̃: in totũ vide
tur esse legata: & legatario primò adẽpta. h. d. ¶ Op.
ꝙ ambo debeant cõcurrere in isto fundo, nisi aliud
appareret, vt. l. si plurib⁹. in p̃ri. s. de le. j. & no. in. l. si-
cut. s. eo. Sol. si tenemus op. Dy. ibi positã ꝙ ibi lega
tũ serui fuerit factũ cum cõmemoratione primi: tũc
procederet clarè, sed ibi istã opi. reprobaui. quare di-
co ꝙ. l. si pluribus. loquit̃ quando duobus legat̃ ea-
dem spẽs: hîc qñ vni genus, alij spẽs, & sic per spẽm
derogat̃ generi. Et si opponis ꝙ hîc spẽs fuerũt spã-
liter legatę, vt patet in prin. §. Rñdeo. ꝙ fuerunt ge-
neraliter cõfirmatę. vnde illud genus inspicitur, cũ
generi per speciem derogatur.

c ¶ Confirmari. Vide Bal. in. l. si ita. §. regula. s. de libe. & posthu. in. l. si vn⁹. §. pactus. in. iij. col. de pac. vide Ang. in. d. §. regula. & in l. sed & si in conditione. §. fin. de hære. institu.

SVMMARIVM.

1 *Legatũ uidet̃ adẽptũ per adẽptionẽ oneris adiecti ĩ uim modi.*
2 *Onus adiectũ in uim fideicõmissi si adimatur, adimitur legatũ.*

e Seia. ᶜPer † adẽptionẽ oneris adiecti in vim mo
1 di etiã legatũ videt̃ adẽptũ. h. d. ¶ Op. j.
de cõdi. & de. l. si quis seruũ. Sol. dicũt quidã ꝙ ibi est
spãle libertatis fauore, vel aliter: ibi on⁹ iniunctũ ser-
uo, ipsi seruo fuit adẽptũ. hîc autẽ fuit alteri imposi-
tũ. ista sol. nõ est vera per. l. j. proxi. §. matri. vbi si on⁹
simpl'r adimit̃. videt̃ ademptũ legatũ. Quare gl. in. l.
cõtraria soluit. No. ꝙ ibi fuit on⁹ adiectũ in vim con-
ditionis: hîc in vim modi. quod no. Rõ est: quia quã-
do onus est ĩpositũ in vim modi, sunt duę obligatio-
nes correlatiuę: qa hęres obligat̃ ad dãdũ, & legata-
ri⁹ obligat̃ ad ĩplẽdũ modũ, vt. l. fi. de his q̃ sub mõ.
& natura obl'onũ correlatiuarũ est, vt vna sublata vi
deat̃ sublata alia, vt. l. fi. de accep. & l. cũ emptor. de
rescin. vẽ. sed qñ on⁹ apponit̃ ĩ vim cõditiõis, nõ p̃nt
dici obligatiões correlatiuę: qa id qđ est in cõditiõe
nõ põt dici esse in obligatiõe, vt. l. si qs sub cõditiõe.
si qs omis. cau. te. nec legatũ est ĩ obligatiõe añ cõdi
tiõis euẽtũ, vt. l. cedere diẽ. de ver. sig. & hęc est vera
2 sol. quã tenet Pet. C. de cõd. ĩser. l. pe. ĩ fi. q. ¶ † Quę-
ro quid si onus sit adiectũ per modũ fideicommissi?
Rñ. idẽ ꝙ qñ est adiectũ in vim modi: quia resultat
correlatiua obligatio, vt videbitis. j. l. ꝓxima. §. mr̃i.

d ¶ Et. l. caio. & ibi vide Bart. intrantẽ ad. q. quam signa.

e ¶ Seia. Vide not. per Bar. in. l. si quis seruum. de condi. & demon.

Qui filias. Quantum ad res reformatas,
videtur testator voluntatem

mutare,nõ quantũ ad alias.h.d. ¶ In gl.ſic.C.&c.in fi.tu dic ꝙ illud iõ eſt:qa vltimũ legatũ nil operať,niſi primũ intelligať reuocatũ. ¶ Itẽ op.gl.de.l.hęredes.§.ſi quid.ſ.de teſta.Gl.ſol.& nõ bene:qa ponit ſolũ diuerſitatẽ caſuũ:quare dicit Dy.hîc res aſsignata ex cauſa diuiſionis videť capi tanꝙ pręlegata.& pręlegata põt in codicillis mutari meritò &c.in.l.cõtraria volebat ſine ſolennitate mutare.¶ Itẽ op.extra gl.ſ.de proxi.§.vbi cõtingit mutatio circa aliud ꝙ circa res reformatas:quia reformatio fuit facta circa onus:& contingit reformatio circa legatũ.Sol.id operať ibi natura obligationũ reſpectiuarũ ſeu correlatiuarũ,vt ibi dixi.ita etiam dices in propoſito.Si enim ea tantũ quæ vni ex cauſa prælegati dederat ademit,& de alijs nil dixit:videť à toto receſſum.ſed hîc reformauit diuiſionẽ in quibuſdã rebus in vtriuſque perſona,in quibuſdam omiſit &c.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta in legato uel hæreditate cauſa certæ infirmitatis,ſi teſtator liberatur ex illa,& moriatur ex altera euaneſcit ſubſtitutio.*

Cum poſt. Ttranſlatio legati facta occaſione mortis ſperatæ exiſtẽte infirmitate,ita demũ habet effectũ,ſi ex eadẽ infirmitate legatari⁹ moriatur:non ſi ex alia.h.d.¶ Not.quòd[a] ſi fiat†ſubſtitutio in legato,vel hæreditate,contemplatione certę infirmitatis,quòd eo liberato ex illa,& mortuo ex alia,legatum vel hæreditas non debetur ſubſtituto.quod eſt no.

SVMMARIVM.

1 *Memor præſumitur homo eorum que iam ſciuit.*

LEX XXXI.

Filio. Si ſeruus legatus transferatur in fundum,vt ibi perpetuò ſit:legatum de eo factum videtur extinctum.h.d.¶ Opp.quia filio fuit relictũ legatum generis,& vxori ſpeciei:ergo generi per ſpeciẽ derogatur,vt.l.vxorem.§.codicillis.&.§.felicisſimo.ſ.de leg.iij.Sol.hîc iſtũ ſeruum poſt legatum factũ tranſtulit in fundũ.& fecit eſſe de illo genere:per quod à legato ſpeciei videtur recedere.¶ Not.† quòd quis præſumitur memor[b] eorum quæ iam ſciuit,concordat gl.in.l.qui fundũ.§.ſeruus,j.pro emp.Glo.dicit contrarium in.l.ex conſenſu.§.fi.j.de appella.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum ſi eſt ademptum ex diſpoſitione teſtaoris expreſſa,legatum non remanet penes grauatum,ſed uidetur ademptum.*

2 *Mulier non poteſt eſſe executrix in teſtamento.*

Matri. Si fideicõmiſſum†eſt ademptum ex diſpoſitiõe teſtatoris expreſſa,legatũ nõ remanet penes grauatũ,ſed videť ademptũ.h.d.¶ Op.de.l.pecunię.ſ.de ali.& cib.le.&.l.j.§.pro ſecundo.C.de cad.tol.Sol.in cõtrarijs fit legatũ inutile morte fideicõmiſſarij,vel alio caſu:hîc verò pœnitentia teſtatoris.vnde ſicut eũ pœniteť de onere;ita videť pœnitere de legato,vt.ſ.l.proxi.§.ſeia.hãc ſol.tenet Pet.& Cy.in.d.§.pro ſecũdo.in ſecũda oppoſitione.Alij ſoluunt ꝙ hîc mater erat electa vt miniſtra:ideo apud eã nõ debet manere cõmodũ,ſed in cõtrarijs fuit electa vt legataria.ſeu fideicõmiſſaria.ſed hęc ſo.nõ eſt vera:quia hîc nõ fuit electa vt nuda miniſtra,cũ verba diſpoſitionis fuerint ad matrẽ directa,vt dixi in.d.l.pecunię.tñ ex hac ſolu.†no.quòd mulier poteſt eſſe executrix teſtamẽti.dixi in.l.à filio.de ali.*& ciba.*le.¶ Quæro vtrũ alij duo fundi in quib⁹ nõ fuit onus iniunctũ debeãt apud matrẽ remanere? Gl.videť velle ꝙ ſic.In contrariũ videť.ſ.l.proxi.§.ſeia.ſed ſolue ꝙ ibi in mente teſtatoris erat dubiũ vtrũ on⁹ adiectũ occuparet totũ legatum vel nõ.vnde adimẽdo on⁹ videť à toto recedere.hîc verò voluit expreſsè,ꝙ on⁹ nõ occuparet totũ relictum.¶ Item op.de.l.ſi adimendo.ſ.eo.vbi adempto legato,nõ videť adimi onus.Solu.ibi eſt caſus econuerſo.vnde adempto legato non videtur adimi onus legato iniunctum.ſed adempto onere videtur ademptum legatum.Ratio diuerſitatis eſt:quia fideicommiſſum eſt cauſa finalis quare legatum fuerat relictum,vt.l.titio.circa princi.de condi.& demon.&.j.de dona.l.ij.in fi.vnde adempto fideicommiſſo videtur ademptum legatum:quia ceſſante cauſa finali &c.ſed legatum non eſt cauſa finalis relinquendi fideicommiſſum,ſed eſt magis cauſa impulſiua.vnde adempto legato,non videtur ademptum fideicommiſſum.

SVMMARIVM.

1 *Inimicus capitalis dicitur qui accuſat de crimine capitali.& ob hoc legatum adimitur tacitè.*

Seia. [c]Qui†accuſat teſtatorem de crimine capitali,videtur ſibi capitalis inimicus,vnde legatum videtur ſibi ademptum.hoc dicit.¶ Not.quòd licèt faciat codicillos:& expreſsè non adimat:tamen tacita ademptio durat[d].habuiſtis.ſ.eo.l.iij.§.fi.cum.l.ſequenti.

Filiæ. Per exactionem debitoris legatum de eo factum videtur extinctum,niſi aliud appareat.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Detractio quantitatis ſi fiat de fundo legato quòd ualeat ſi non eſt minima.*

LEX XXXII.

Detrahere. Quæro†quid erit ſi de legato fundi detrahitur certa quantitas,an valeat? Rñ.ſi quantitas eſt ita minima ꝙ eſſet ridiculum,vt vnus nummus,vel duo:tunc non valeret,vt.l.legato generaliter.ſ.de leg.j.ſed ſi eſſet magna quantitas;tunc valeret,& fieret ęſtimatio fundi:qua ęſtimatione ſciretur quanta pars fundi fuit detracta.pro hoc facit.l.pater.ſ.eo.&.l.ſancimus.C.de dona.&.l.j.§.ſi is qui quadringenta.j.ad trebel.

De rebus dubiis. *Rubrica.*

¶ Supra dictum eſt de legatis:verũ quia circa legata occurrũt dubia:ideo hîc ponit de rebus dub.¶ Sed quæro,nonne quicquid dictũ eſt.ſ.eſt dictũ circa dubia,cum lex ſemper debeat eſſet de caſu dubio,vt.l.quod labeo.j.de carbo.edicto.Reſpondeo:quædã ſunt dubia circa factum:& de his tractat principaliter:licèt etiã qñꝗ inſerat de dubijs iuris,ſed tituli pręcedentes loquuntur de dubijs iuris,facto poſito pro conſtanti.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua ſi in parte alternatiuæ eſt res dubia,declaratur habito reſpectu ad æſtimationem rei,quæ in alia parte alternatiuæ poſita eſt certa.*

2 *In alternatiuis utrunque eſt in obligatione,quando in utraque parte alternatiuæ continetur res certa.*

3 *Legatũ factũ de fundo mæuiano,ſi teſtator habebat plures fundos ſeparatos cũ multis inter medijs,qui oẽs uocabãtur hoc noĩe,nõ intelligiť de totali fundo,ſed de uno ſolo.*

4 *Diſiunctiua quando cadit inter totum & partem:totum partem non comprehendit.*

5 *Alternatiua poſita inter totũ & partẽ,uel inter gen⁹ & ſpeciẽ:qñ ponatur ꝓ cõiuncta?*

6 *Genus & ſpecies ſi ponũtur copulatiuè,an ſpecies addat uel detrahat generi?remiſſiuè.*

7 *Podere legato quod teſtator habet in tali loco,quòd intelligatur de eo quod habebat eo tempore.*

Manſus eſt tantum quantum poteſt laborari cum uno pari boum.

Podere quid contineat ex uſu loquendi intelligitur.

LEX I.

Fundum. [e]Hæc.l.habet duas lec.& quęlibet põt diuidi in duas partes ex diuerſitatibus literę:qa ĩ fi.qdã habẽt literã affirmatiuã,alij negatiuã:ſed ſecundũ primã.h.d.Si in aliqua†parte alternatiuę eſt aliqua res dubia declaratur habito reſpectu ad ęſtimationẽ rei in alia parte alternatiuè poſitæ.h.d.¶ In text.in fin.ibi męuiani.dic.ſ.minoris.& ratio eſt ſecundũ Azo.quia eatenus quaten⁹ in vno dilexit,præſumiť in alio dilexiſſe,vt inſtitu.de vulg.ſub.§.& ſi ex diſparibus.&.j.e.l.vtrũ.in fi.Itẽ eſt ratio:quia nõ eſt veriſimile ꝙ teſtator poſuerit alternatiuã inter res quarũ vna eſt longè melior alia,vt ſi dicit,lego fundũ valentẽ centũ,vel lego fundũ valentẽ.x.& ideo hoc præſumim⁹ ex voluntate defuncti.¶ Op.†ꝙ in alternatiuis vtrunꝗ ſit in obligatione,vt.l.illud aut illud.ſ.de cõſti.pecul.&.l.ſi duo rei.j.de duo.re.Solu.illud eſt verũ quãdo in vtraꝗ parte alternatiuè continetť certa res,ſed qñ in vna parte alternatiuè cõtineť res dubia,prius oportet ꝙ dubiũ declareť:qđ declarať eo modo quo hîc diciť.& illa res ita declarata diceť eſſe in obligatione,vt.l.cõtraria.¶ Quęro quid ſi eſt dubiũ cui fundo magis equiualet,an totali vel particulari?Gl.dicit ꝙ tũc qđ eſt min⁹ venit in legato,vt.l.ſi ita ſit ſcriptũ.in fi.ſ.de le.j.&.l.apud iulianũ.§.ſeio.eo.ti.& hęc lec.ꝓcedit ſecundũ literã negatiuã.Secũdo mõ legiť,retẽta eadẽ lect.ſecũdũ literã affirmatiuã.& ſecũdũ hoc videť in totũ ꝓcedẽti lecturę cõtrariari:quare debes ſic intelligere.nã qđ diciť in tex.fundi męuiani dic.ſ.maioris vel totalis:& ſic cõcordat cũ ꝓcedẽti.& ita videbať dicere Dy.vel poſſum⁹ ĩtelligere aliter ſecũdũ qđ gl.ponit caſum:qñ tot⁹ erat vn⁹ fundus,diuiſus tñ gr̃a vberioris culturę:quo caſu ꝓcedat lect.ꝓut eſt hęc litera negatiua,ſed ſi†ponerem⁹ ꝙ eſſent plures fundi:& ſeparati cũ multis ĩtermedijs:q vno noĩe vocabãť:tunc ſi legauit męuianũ vel ſeianũ fundũ,nõ intellexit de tali,ſed ſolũ de vno męuiano:ſiue magna pecunia,ſeu parua diſtinguať.hoc probať.j.de ver.obli.l.qui ex plurib⁹.vñ id qđ diciť in.l.caius.§.titi⁹.ſ.de leg.ij.habet locũ qñ tot⁹ fund⁹ cõtigu⁹ erat:tñ gratia vberioris culturę erat diuiſus,ſed qñ fundi erãt ſeparati:nũꝗ appellatione fundi męuiani cõtinerenť oẽs fundi męuiani:ſed ſolũ vnus fundus,vt.d.l.quia ex plurib⁹.& hãc lec.tene menti.¶ Venio ad ſecũdã lec.& legiť ſecũdo mõ ſecũdũ Ro.ſecũdũ quẽ.h.d.Qñ diſiuncta†cadit inter totũ & partem:totum partem nõ comprehendit.h.d.& eſt no.lect.¶ Op.ꝙ qñ[f] eidem legatur gen⁹ & ſpecies,generi per ſpeciem non

---

a ¶ No.quod.Adde quod no.ĩ.l.iij.ſ.de do.cau.mor.in contrariũ facit qđ no.Bald.in.l.fi.C.de poſthu.hęr.inſti.

b ¶ Pręſumitur memor.No.ꝙ qs præſumiť memor eorũ q̃ fecit ĩ teſtõ.ad de tex.& qđ ibi no.Bar.ĩ.l.cũ hic ſtat⁹.in prin.de do.inter vi.& vxo.& vide tex.ĩ.§.illđ quoꝗ.in auť.de triẽ.& ſemi.quẽ allegat gl.in.l.hac cõſultiſsima.ĩ ver.at cũ humana.C.q teſt.face.poſ.adde ad hoc glo.& Bar.in.l.qui fundum.§.ſeruus.ſ.pro emptore.

c ¶ Seia.Et no.ꝙ ſi poſt accuſationem mortuus eſt teſtõr hrđes pñt petere à iudice,vt declareť innocentia ſua ꝑ iſtũ tex.no.& ibi dixit Bal.in.l.j.C.ne ex deli.defun.Andr.Barb.

d ¶ Ademptio durat.Et vide qđ per iſtũ text.not.dixit Bal.in.l.j.C.ne ex delict.defun.ĩ.iiij.col.& dixi ĩ.l.ex iudiciorũ.j.de accu.

e ¶ Fundũ.Et vide Lud.Ro.in conſil.ccxxviij.vbi allegauit iſtũ tex.pro ſingulari quòd vna pars alternatiuè declarat aliam.And.Barba.

e ¶ Fundum.Et per iſtum text.decidit Bal.no.q.in.l.& ſi poſt tres.ĩ.ix.col.ſ.ſi quis cautio.ꝙ ſi ſtatutũ dicit ꝙ talis puniať in mille vel alia pœna arbitrio iudicis,quòd nõ poteſt imponi alia pœna q̃ nõ ſit ęqualis primæ vel parũ excedens.qđ not.ad hoc faciunt q̃ ſcripſi in prima lec.Bart.ſup proęmio.ff.vet.vbi no.latè.Item facit iſte text.cum hîc not.ad not.q.Bal.in.l.emptorem.in.iij.col.C.locati.

f ¶ Op.ꝙ qñ.Adde q̃ de hac diſiũctiua no.ꝑ Bart.in.l.vbi pactũ.in prin.poſt gloſſ.C.de tranſac.Et facit ad.q.de quibus per Bal.in c.1.§.in generali.ſi de feud.fuę.cõtro-

ciem non derogatur,vt.l.legata.in prin.š.de ſup.leg.& de fun.inſtru.l.cum
de lanionis.§.cui fundũ.&.§.quidã.&.l.quęſitũ.§.pe.e.ti.Sol.gl.cõtraria lo
quuntur[a]qñ gen⁹ & ſpecies legan̄t copulatiuè:hîcq̃ñ legantur alternatiuè.
Contra hoc op.qñ alternatiua cadit inter totum & partẽ, videtur ꝙ reſol-
uatur in coniunctã,vt.l.quintus.in fi.de aur.& argẽ.le.&.l.ſępe.§.& cum
5 dicimus.j̃.de ver.ſig.Sol.†quantũ eſt in propoſito diſtingue ſic:qñq; alter-
natiua cadit inter totũ & partẽ integralẽ quantitatiuã, nõ ſubſtãtialẽ:tunc
in toto nõ cõtinet̃ pars.caſus eſt hîc.Ratio eſt:quia fund⁹ recipit limitatio
nem deſtinatione patrisfa.vt.l.qđ in rerum.§.ij.š.de leg.j.Qñq; alternatiua
cadit inter totum & partẽ ſubſtantialem, vt fundus aut fructus,vel domus
aut paries,vel ſuperficies aut dom⁹:tunc in toto cõtinet̃ pars, vt.l.planè.§.
penul.š.de le.j.&.l.ſi titio fundus.š.de vſufru.le. qñq; alternatiua cadit in-
ter totum & partẽ pręd icamentalẽ vt inter genus & ſpeciẽ:& tunc diſiun-
cta ponitur pro cõiuncta,vt.l.quint⁹.š.de aur.& argẽ.leg.&.l.ſępe.§.cũ ve-
rò.de ver.ſig.Ratio:quia in iſtis duob⁹ vltimis caſib⁹, totũ & pars nõ diſcer
nunt̃ in diſpoſitione patrisfa. ſed à natura ipſa, & à cõmuni vſu loquendi
diſcernim⁹,ſicut dicim⁹ in noĩe ꝑprio, & appellatiuo, vt.l.ſi quis in fundi
vocabulo.š.de leg.j.quod intellige vt ſtatim dicã.Iſtud vltimũ membrum
videt̃ facere cõtra hanc.l.intelligendo ꝙ iſta plura p̃dia nõ erant vnũ totũ
integrale,ſed erãt plura prædia diuiſa multis inter medijs:tũc ſi legaui fun
dum męnianũ aut ſeianũ, videor legare totũ,aut partẽ pręd icamentalem.
& ſic debet accipi copulatiuè.Rñ.iſtud vltimũ membrũ debet diſtingui
per hanc.l.ſic:quando alternatiua cadit inter genus & ſpeciẽ reſoluit̃ in cõ
iunctã.hoc eſt verũ qñ genus differt à ſpecie in magna pecunia : quia tunc
illa adiectio videt̃ facta magis cauſa augmẽtandi quã diminuẽdi. nõ enim
eſt veriſimile ꝙ alternatiuã poſuerit inter res ita diſpares, vt.š.dixi ſecũdũ
aliã lect.ſed qñ genus & ſpecies nõ differũt magna pecunia : tunc ſumitur
alternatiuè,vt eſt tex.hîc in fi.prout habetis literã negatiuã. Si verò habe-
6 tis literã affirmatiuã intelligo ſecundũ aliã lec. ¶ † Vlterius eſſet videndũ
qñ genus & ſpecies ponunt̃ copulatiuè,an ſpecies addat vel detrahat gene
ri. Tangit gl.de hoc dixi in.l.quęſitũ.§.pe.de fun.inſtr.&not.per Dy.in.c.
gñi.de reg.iur.lib.vj. ¶ Vltimò iſta.l.põt induci ad.q.quã tetigi in.l.ſi ita.š.
7 de aur.& argẽ.leg.ſi†lego tibi podere meũ qđ habeo in tali loco:& dixi ꝙ
ſignificatio iſti⁹ vocabuli podere,pẽdet etiã ex vſu loquẽdi:quia qdã intel
ligũt idẽ qđ de mãſo.i.quãtũ vnũ par boũ laborare poſſet in anno , vt dixi
in.d.l.ſi ita.qdã intelligũt podere.i.plura pręd ia cõtenta ſub vna appella-
tione,ſeu nominatione:& ideo fortè eſſet dicendũ ꝙ cũ iſtud nomẽ pode-
re,nõ ſit nomẽ iuris,ſed ſit nomen quod recipit limitationẽ ſecundũ diſpo-
ſitionem patrisfa.quod idem eſſet quod in legato fundi , quod inſpiciatur
tempus præſens.ſ.teſtamenti,vt dixi in.d.l.ſi ita.de aur.& argen.leg.

SVMMARIVM.

1 *Relictum adminiſtratoribus ciuitatis,ciuitati uidetur relictum.*
2 *Legatum factum prelato eccleſiæ,ſi ſit à coniuncto,debetur prelato:ſi ab extraneo contemplatione eccleſiæ uidetur factum,& ei debetur.*
3 *Legatum factum canonico non habenti adminiſtrationem,uidetur relictum contemplatione perſonæ,& ei debetur:ſi canonicis uniuerſaliter & indefinitè,eccleſiæ.*
4 *Priuilegium conceſſum clerico uidetur contemplatione eccleſiæ conceſſum,quando eccleſiæ foret utile,alij inutile.*
5 *Legatum factum monacho acquiritur eccleſiæ.*

LEX II.

a Ciuibus.[a]Quod † relinquitur adminiſtratoribus alicuius
1 vniuerſitatis videt̃ ipſi vniuerſitati relictum.h.d.
¶ Opp.imo id quod relinquitur mihi eſt meũ,vt per totũ titu.
de leg.hîc dicit contrarium quare malè.huius cõtrarij timore di
cit gl.ciuib⁹ fortè adminiſtratorib⁹.& per hoc dicit Pet.in.l.j.C.de ſac.ſan.
b ecc.ſi relinquit̃ prelato[b]eccleſię , videt̃ relictũ eccleſię, ſed ſi relinquit̃ vni
canonico vel presbytero nõ hñti dignitatẽ vel adminiſtrationẽ ibi:tũc non
2 videt̃ relictũ eccleſię.&.h.d.per hãc.l. ¶ Circa†primũ ꝙ ipſe dicit qñ relin
c quit̃ adminiſtratorib⁹,videt̃ relictũ eccleſię,videt̃ debere diſtingui[c]an re-
linquat̃ ſub noĩe ꝑprio,an ſub appellatiuo,ſecundũ diſtinctionẽ.l.ſi ſeru⁹
cõmunis.j.de ſtip.ſer.qđ quidã dicunt veritas eſt ꝙ imo debet diſtingui an
relinquat̃ à cõiuncto,& tunc intuitu perſonę:an ab extraneo,& tũc intui-
tu eccleſię videt̃ relictũ. Tex.eſt in.c.requiſiſti.extra de teſt.facit aut̃.licẽ-
tia.de epi.& cle.addo.l.tutor petitus.§.pen.š.de excu.tu. ſed quare hîc non
adhibet̃ illa diſtinctio p̃cedat nomẽ ꝑpriũ vel appellatiuũ. circa hoc cogi
3 tabitis.¶ Circa†ſecũdũ qñ relinquit̃ presbytero[d]nõ habenti adminiſtra-
d tionẽ,ꝙ videatur relictũ cõtemplatione perſonę, hoc videt̃ cõtra tex.in.l.
annua.§.j.š.de annuis legatis.prout ibi loquitur de libertis.Sed põt reſpon-
deri:aut relinquit̃ vni liberto vel canonico:tunc procedunt q̃ dicunt dicti
docto.caſus eſt in.d.c.requiſiſti,circa fi.ſed ſi relinquit̃ omnibus canonicis
vniuerſaliter vel canonicis indefinitè:videtur relictum cõtemplatione ec-
cleſiæ,vt.d.l.annua.& ita poteſt intelligi hîc ꝙ dicit ciuibus indefinitè. &
ita videtur intelligere gl.in.l.lucius.§.ciuibus.š.de lega.ij. & hoc videt̃ vel-
4 le Pet.in.d.l.j.C.de ſacroſan.eccle.licèt iſtas.ll.nõ alleget.Contra iſtud†vi
detur gl.in.l.non plures.in fin.gloſ.C.de ſac.ſan.eccle.vbi priuilegium cõ-
ceſſum clerico,videt̃ cõceſſum contẽplatione eccleſię.quod & ad alias ac-
quiſitiones trahi põt.ita no.ibi gl.ſed ſuſtinẽdo illã gl.debemus eã intellige
re quãdo priuilegiũ vel conceſsio cõtinet id quod alij foret inutile : ſed ec-
cleſię vtile.exẽplum in priuilegio de facili poni põt,ſed in cõceſsione põt
poni ſic:cõcedo ſeu lego clerico iter per fundũ meũ ad fundũ eccleſię : tũc
videtur conceſſum fauore eccleſię. ità debet intelligi illa glo.aliâs diceret
malè.pręd icta omnia intelligatis in p̃latis & clericis
5 ſecularibus,qui poſſunt habere propriũ.in his†verò
qui ſunt regulares & nõ poſſunt habere proprium,
illi indiſtinctè acquirunt eccleſię, vt in aut̃.ingreſsi.
&.l.deo nobis.§.ij.C.de epiſ.& cle.

SVMMARIVM.

1 *Significationi propriæ uocabuli ſtatur, quando non conſtat de uoluntate defuncti.*
2 *Intellectus ad.l.ſi ſunt plures,ille dicitur bonus qui per alias rationes uel leges probatur.*
3 *Significatio illa uocabuli habentis plures ſignificationes accipitur,quæ congruit uoluntati defuncti.*

LEX III

In ambiguo. Tene lectu.
quę habet ꝙ
in prima parte fuit erratũ in noĩe ꝑprio.
in ſecũda in appellatiuo.ſecũda ibi,itaq;
Circa primã partẽ ponit exẽplũ duob⁹ modis.tene
primũ qđ ꝓbat̃ p caſum in.l.vbi eſt.j̃.e.¶ Cõtra pri
mã partẽ op.ꝙ vbi eſt verbũ ambiguũ nõ ſtem⁹ vo
luntati defuncti,vt.l.ſi alij.š.de vſufr.le.ſo.qdã ꝙ ibi
1 fuit ambiguitas rei:hîc verbi. Tu dic†ꝙ ibi nõ cõſta a
bat de volũtate defuncti:ideo ſtat̃ ꝑprię ſignifica-
2 tioni vocabuli,vt ibi dicit̃ ſecũdũ Ro. ¶ Itẽ†hec.l.fa
cit cõtra oẽs & cõtra me : qa qñ habemus.ll.ponẽtes
plures lec.dicimus vtraq; lect.põt eſſe bona.videte:
qñ vna lex habet plures lec.quęlibet põt eſſe bona
cõcedo ſi ꝓbat̃ p alias.leges vel ratiões aliarũ legũ.
ſed ꝓ certo iuriſcõſult⁹ de vna tñ intellexit : licèt de
qua voluerit intelligere incertũ ſit apud nos. Itẽ op.
ad ſecundũ dictũ.š.de leg.iij.de.l.nõ aliter . vbi rece- b
3 dit̃ à verbis ꝓpter voluntatẽ teſtatoris.Sol.†in con-
trario vocabulũ habebat plures ſignificationes : vñ
accipit̃ illa quę cõgruit voluntati defuncti:hîc verò
habebat vnam ſignificationem tñ. ¶ Vltimò glo.
opp.j̃.de ap.de.l.j.§.ſi quis.Sol.hîc eſt error in verbi c
prolatione:ibi in facti executione.circa quẽ errorem
eſt iuris diſpoſitio.vt ibi patet.

LEX IIII.

Paulus. Conditio dandi poteſt cõ
ferri in perſonam certam
& incertã.h.d.¶ Op.j.de.l.ꝓxima,vbi le
gatũ incertę perſonę nõ valet. Sol.aliud
eſt in legato:aliud in dãdo cauſa cõditionis implẽdę.
Ratio eſt:quia legatũ debet cõtinere obligationem,
vnde eſt neceſſe ꝙ ſit in pſona in qua obligatio ſu- d
ſtentet̃.ſed cõditio nõ cõtinet obligationẽ, ſed euen
tum facti:ideo in incertã perſonã põt cõferri.ita lo-
quitur hîc.

LEX V.

Paulus. Si perſona legatarij nõ ap
paret:legatũ nõ valet.h.d.
¶ Opp.& videt̃ ꝙ ſi nõ adijcit̃ perſona
valet diſpoſitio,vt.l.qui pecuniã.j.de ſta.
lib.ſo.ibi grauat̃ legatari⁹ vel fideicõmiſſarius. vñ in
dubio videt̃ grauat⁹ dare hęredi à quo ſenſit cõmo-
dum.hîc verò grauat̃ hęres qui cõmodum ſenſit à ſe
ipſo nõ ab alio.¶ Item op.j.de.l.proxi. vbi valet re-
lictum incertæ perſonę.Sol.ibi incertitudo venit cer
tificanda ex aliquo futuro euentu : hîc ſecus , vt ibi
plenê ſtatim dicam.quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Incertitudo quando uitiat legatum?*
2 *Relictum in uim modi non ualet.*
Relictum in uim modi producit actionem & obligationem.
3 *Inſtitutio hæredis ſi continet perſonam incertã quãdo ualeat?*
4 *Datio tutelæ ratione incertitudinis quando ualeat?*
3 *Executoris incerta datio quæ non uenit certificanda nõ ualet.*
6 *Executor conſtitutus à teſtatore, & quòd ſi nolit uel nõ poſſit eſſe executor alium conſtituat:talis conſtitutio an ualeat.etiam ſi eſſet datus ad pias cauſas, niſi relicta eſſent certa?*
7 *Teſtator ſi dicit,relinquo executorem miniſtrum fratrum de pœnitentia qui pro tempore fuerit,ualet talas datio.*
Procurator incertus dari poteſt.
8 *Executor ſi eſt datus quem titius nominabit,ualet,*
9 *Electio ad ſeculares adminiſtrationes de perſona incerta põt fieri à ciuitate per legem,ut puta ille dicatur electus pro quo ſors ceciderit.*
Priuatus habens ius eligendi non poteſt eligere perſonam incertam.
10 *Electio facta de certo , ſed dubitatur de quo , certificatur*

uer.in conceſsione
vaſallorũ caſtri.&
in.c.j. de capi.qui
cu.vẽdi.adde Bart.
in.l. ſi plures. in.ij.
col.de cõd.in ſer.&
Bal.in.l.in teſtõ.C.
ad.l.fal. & in ti.de
pace cõſtã.ĩ ver.in
ueſtiturã recipien-
tes.Quid in cõceſ-
ſione rerum, an vi-
dear cõcedere ho-
mines in eis?Bal.in
l.j.š. de ſta . ho. &
ibi Gul.tenet ꝙ ſic
dũmõ nõ ſint ſibi
cõiuncti ſanguine.
adde not.p Io.an.ĩ
c.certificari. & ĩ.c.
in nr̃a.de ſepultu.
a ¶ Ciuilibus.an &
qñ appellatiõe pſo
næ veniat ciuitas,
& qñ collegiũ , vi-
de no.p Imo.ĩ.l.ij.
in princ.de ver.ob.
in materia miſti.
& facit.l . mortuo.
j.de fideiuſſo.
b ¶ Si relinquit̃ pre-
lato.Et vide Sa.in
l. placet . aliâs non
pl'es. C.de ſac.ſan.
eccle.
c ¶ Debet diſtingui.
an & qñ relinquit̃
p̃lato videat̃ reli-
ctũ eccl'ię cõtẽpla-
tione,dicvt tractat
Gul.de ſuza.in.l.j.
de ſac.ſan.ecc.& vi
de qđ no.dicit bar.
in.l . annua.§.j. de
annu.lega.
d ¶ Relinquit̃ p̃sby-
tero.Adde no.in.l.
nõ pl'es.de ſac.ſan.
eccl.& oĩno qđ no.
Bal.de pa.cõſtã.in
v.eccl'ijs vel ep̃is.p
illũ tex.&.š.de do.
p̃leg.in.l.cũ qs ver.
nã & ſi qs.& de hoc
habes tex.ĩ fi.de ca
pit.corra. vbi oĩno
vide.& adde quod
no. Inn.in.c. cũ in
officijs.de teſta. &
hoc ſi talis eſt ep̃s
qui poſsit hr̃e pro-
priũ:aliâs de neceſ
ſitate acquirit̃ ep̃a
tui. xviij.q.j.c.ſta-
tutũ.& vide q̃ re-
fert Bal.ĩ.priuileg.
ad fi.de ſa.ſan.ecc.
& qñ relinquit̃ ali-
cui ſub noĩe digni-
tatis, vide Bal.in.l.
hac cõſultiſsima.q
teſt.fa. poſſ. & eſt
bona gl.ĩ.c.perem
ptorias.de priuil.
vj.q̃ vult nõ vider.
relictũ factũ clerii
co cõtemplation
eccleſiæ. & ibi alie
quãtulum vide de
ineratai.cah

a ¶ Item opp. Et qñ incertitudo vel generalitas vitiet ad pias causas, vide Bal. in. l. priuilegia. C. de sac. san. eccl. & adde ĩ hac materia Bal. in. d. l. id qđ pauperib⁹. in prin. l. executorẽ. ĩ. iij. colũ. C. de exc. rei iu.

b ¶ Quero qd. Vide Bald. & doc. no. in d. l. si quis à filio. §. si qs plures. de le. j.

c ¶ Non valet. An posit dari ptãs faciẽdi executorem, vide Bald. in. d. l. id quod pauperibus in. iiij. col. & Bald. omnino in. l. nulli. in. ij. col. eo. ti. & in l. executorem. in. ij. col. C. de execu. rei iudic. & in. l. captatorias. ĩ. ij. de testa. mili. & p Io. and. ĩ c. j. de procur. in. vj. & refert Bal. in. d. l. id qđ pauperibus in. iiij. col. vbi etiã allegat Ioã. and. in Spe. in tit. de ĩstru. edi. & Bald. in. l. & in epistola. in fi. C. de fideicom.

d ¶ Et hoc videtur. Et vide Bal. & moder. ĩ. l. captatorias. C. de testa. mili. & Bal. ĩ. l. fi. C. de cod. Andrẽ. Barba.

e ¶ An valeat electio. an valeat electio de incerta persona. adde Bald. in l. si quis ad declinãdam. in. vj. colũ. de epi. & cle.

f ¶ L. duo sunt. nota ad. l. duo sunt titij. & vide quod etiã not. per gl. & doct. in. c. qm̃ abbas de offic. dele.

g ¶ Nã videtis. No. & facit in simili qđ voluit Bal. in auť. cã. in. ij. col. de epis. & cle. & facit. l. liber homo. §. titius. el. j. cum si. s. de hæ re. institu.

ex dispositione eligere debentium, si sunt duo.

LEX VI.

Quidam relegatus.

Valet legatum factũ incertæ personę de certis vel de incertis, si incertitudo venit declarãda ex aliquo futuro euẽtu. h. d. hec. l. ¶ Opp. φ legatũ factũ incertę psonę nõ valet, vt ĩsti. de leg. §. incertis. Sol. quidã dicũt φ hic legauit incertę psone de certis, vt ibi ex hrdib⁹ vel vni ex amicis meis. ¶ Sed cõtra hãc solutionẽ videť facere text. hic ibi, siue qs ali⁹. & sic videť incerta psona de incertis. Sol. quidã dicũt φ dictio ali⁹, ĩplicat. s. alius ex amicis. & hoc videť ꝓbari per finẽ huius legis dũ dicit, ali⁹ ex amicis. licèt hec so. in se sit vera: tñ docto. dicũt sic. Si legať incerto de incertis, sed tñ incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euẽtu: legatũ valet. & sic intelligũt hic simplr̃ alius: siue sit amicus siue extrane⁹. facit. l. extraneũ. C. de hære. insti. Nõ ob. §. incertis. quia qđ ibi diciť colligiť in. §. sed nec. e. tit. & hoc tenẽt doct. ĩ. l. id qđ pauperib⁹. C. de epi. & cle. ¶ Itẽ

1 opª. de. d. l. id qđ pauperib⁹. Sol. gl. φ ibi speciale est fauore pauperũ. gl. dicit verũ qñ nõ habent pauperes certũ collegiũ, vt hospitale: qa tũc non esset spãle: quia cuilibet collegio approbato legari põt, vt. C. de sac. san. ecc. l. j. & l. ij. s. e. & l. cũ senat⁹. j. eo. ¶ Op. s. e. de. l. paul⁹. Sol. vt ibi dixi. ¶ Et † ad declarationẽ hui⁹ materię distingue sic. cũ quæriť an incertitudo vitiet legatũ: aut est incertitudo rerũ: & dic vt. l. legato gñaliter. s. j. s. de leg. j. & insti. de leg. §. si gñaliter. & l. cũ post. §. gener. de iure do. Aut est ĩcertitudo psonarũ: & tũc qñqȝ assumunť psonę ꝓ rebus, vt lego duos seruos stichũ & pãphilũ. & tũc dic vt. l. si quis à filio. §. si quis plures. s. de le. j. qñqȝ assumiť ꝓprie. & ista est ꝓprie materia nr̃a, quo casu distingue: aut est incertitudo circa psonã ei⁹ à quo relinquiť: & tũc videť relictũ ab herede, vt. l. si seru⁹. §. q margaritã. s. de le. j. & l. fi. C. ad treb. nisi alius appareat, vt ibi not. aut est ĩcertitudo circa psonã ei⁹ cui relinquiť: & tũc aut nulla expssa psona cui relinquať: aut relinquiť expssa psona, q̃ tñ si dubitať, aut relinquiť nulla expressa psona spãliter, sed vniuersaliter, & indefinitẽ de vniuersis, vl' vno de plurib⁹. Prĩo casu, si legatũ relinquiť ab herede alij, nõ valet, vt. s. l. ꝓxi. si verò à legatario vel fideicõmissario valet. & ĩtelligiť φ debet dari hr̃di, vt. l. q pecuniã. j. de sta. li. rõnẽ dixi. s. l. ꝓxi. Secũdo casu legatũ valet, licèt nõ in effectu: qa hęres nõ cogiť soluere, nisi appareat de quo testõr senserit. põt tñ soluere si vult, vt. s. ti. j. l. ij. §. si qs duob⁹. & s. de leg. ij. l. si quis seruũ. §. si iter. & de test. tut. l. duo sunt titij. Fallit si resultat pariter ĩcertitudo psonarũ & rerũ: quia tunc nõ valet ipso iure, vt. j. eo. l. si qs de plurib⁹. & de manu. te. l. cũ ex plurib⁹. & hoc vltimũ no. p Dy. in. c. in obscuris. de re. iur. lib. vj. Tertio casu: aut ĩcertitudo venit certificãda ex aliquo futuro euẽtu, & valet legatũ vt hic. aut nõ venit certificãda nec certificať: & tũc aut relinquiť ĩcertę personę de certis, & valet legatũ, vt insti. de lega. §. incertis. & s. de le. j. l. si seru⁹ legat⁹. §. hm̃oi. aut relinquiť incerto de incertis: & nõ valet, vt si dico: lego vni hõi, vt. d. §. incertis. fallit fauore pauperũ, vt. l. id qđ pauperib⁹. & l. nulli. C. de epi. & cle. licèt sec⁹ sit in eo qđ relinquitur cã cõditionis ĩplẽde, vt. s. e. l. paulus. & ibi vidistis rõnẽ. habetis modo hãc materiã pleni⁹ declaratã quã

2 Cy. ponit in. d. l. id qđ pauperib⁹. ¶ † Quero aliquid est relictũ incertũ in vim modi: an sit idẽ qđ in dando cã cõditionis implẽdę? Qđ vr̃, cũ modus sit cõditio, vt. l. j. C. de his q̃ sub mõ. In cõtrariũ est veritas qa id qđ relinquiť ĩ vim modi habet actionẽ & obligationẽ ꝓducere, vt. l. fi. C. de his q̃ sub mõ. & sic requiriť psonã ĩ quã substãtieť obligatio, sicut ĩ lega-

3 to, vt dixi in. l. paulus. s. e. ¶ Quæro † qd in hæredis institutiõe si cõtinet personã incertã, an valeat? tex. insti. de le. §. sed nec hm̃oi spẽs. & d. l. si seru⁹. §. hm̃oi. s. de le. j. dicit idẽ in heredis instõne, quod in legato. tu tñ ad hoc vt habeas. ll. magis ꝓprias distingue sic. Aut hr̃dis institutio cõtinet personã penit⁹. incertã nullo mõ declarãdã, & nõ valet, vt. l. quoties. §. hr̃es. de hęre. insti. Aut cõtinet psonã certã, sed dubitať q̃ sit: & tũc videť φ nõ valeat, nisi appareat de quo testator senserit, vt. l. in tps. §. j. s. de hære. insti. Aut cõtinet vnũ de plurib⁹, aut de vniuersis: & tũc aut venit certificãdum ex aliquo futuro euẽtu, & valet ar. hui⁹. l. cõiuncta. l. si seru⁹. §. hm̃oi. Aut psona nõ venit certificãda, nec certificať: tũc aut ĩstituit psonã incertã de certis, & valet, vt. l. vter ex fratrib⁹ de cõdi. ĩsti. & de hære. insti. l. quoties. §. si qs tñ. & de bo. pos. secũdũ tabu. l. ij. §. si quis ita. aut instituit incertũ de incertis: & nõ valet, vt. d. §. incertis. cõ

4 iuncto. §. sed nec hm̃oi species. insti. de le. ¶ Tertiò † quero quid in tutelæ datione? rñ. in hoc est plus: quia tutelę datio incerta etiã si in aliquo futuro euẽtu veniat certificãda nõ valet, vt. l. tutor incertus. de test. tu. & insti. de le. §. tutor. Rationẽ inter tutelã & legata ponit gl. in. l. si qs à filio. §. si quis plures. s. de le. j. prędicta vera sunt qñ testator reliquit incertũ. sec⁹ si certũ, sed de quo testator senserit dubitať: quia tũc valeret, si constaret de quo testõr senserit, vt. l. duo sunt titij. s. de test. tu. Itẽ pdicta vera sunt, qñ ĩcertitudo est circa psonã ei⁹ q dať tutor, sed si esset circa psonã eius cui dať, dic vt. l. tutor

b ita. de test. tu. ¶ Quæro qdᵇ in executorib⁹ † vltimarũ voluntatũ? & videtur

5 idẽ: quia ĩcertitudo habet vitiare istud, sicut offm̃ tutelę cui equiparať. arg. ei⁹ qđ no. in. l. ante pe. s. de tutel. sed ista equiparatio nõ est p oĩa vera, vt. j. patebit. Pręterea, vr̃ eadẽ rõ q̃ in tutore si bene respicis gl. q̃ est in. l. si qs à

6 filio. §. si qs plures. s. de leg. j. & p hoc † vr̃ φ illud qđ testatores sępe faciunt: quia dicũt facio talẽ fideicõmissariũ: & si nolit, vel nõ posit, do sibi ptãtẽ

c aliũ faciẽdi: nõ valetᶜ qa est captatoria, vt. l. captatorię. s. de le. j. & l. vtrũ. §. j. ĩ. e. sed vr̃ φ nõ valet alia rõne: qa executor incertus nõ põt dari, sicut nec

d tutor. & hoc vrᵈ verũ etiã in executorib⁹ ad pias cãs. nã scitis φ pia cã tutorũ est fauorabilis, & tñ nõ valet: qa posset redũdare in pupillorũ lęsionẽ. &

7 si hoc est verũ, quõ † valet istud relictũ. relinquo executorẽ ministrũ fratrũ de pnĩa q ꝓ tpe fuerit? nã tutelę datio hoc mõ fcã nõ valet sicut põt dari ꝓcurator incert⁹, vt extra de ꝓcu. c. j. in. vj. & no. p Cy. in. l. qđ qs. C. de procur. in. j. q. licèt cõtrariũ no. gl. s. de ꝓcu. l. j. ĩ pri. & hoc apparet p rõnẽ, nã p dationẽ tutoris qs ꝓuidet alij. s. pupillo: qa ius administrãdi porrigiť ad oĩa bona pupilli, etiã aliũdę q̃sita: & iõ lex nõ pmittit hoc nisi patri nõ alij: merito ipse iõ põt cõmittere sub ĩcerto: qa secũdũ hoc cõcederet ptãtẽ alteri qđ lex noluit: sed faciẽdo ꝓcuratorẽ ꝓuidet sibi. ita faciẽdo executorẽ: qa ei⁹ offm̃ solũ ad relicta à se porrigiť. & sic est eadẽ ratio q̃ in legato certificãdo ex aliquo futuro euẽtu, vt hac. l. diciť. Sed puto aduertẽdũ: qa aut testõr dicit φ ali⁹ habeat ptãtẽ faciẽdi executorẽ, & nõ valet: qa est captatoria voluntas, vt dictũ est. fallit si essent certa relicta ad pias cãs, vt extra de test. c.

8 cũ tibi. Si verò † dicit facio executorẽ illũ quẽ talis nominabit. valet: qa non substãtia sed nominatio psonę est sibi cõmissa, vt. j. e. l. vtrũ. §. cũ quidam.

9 ¶ † Quero circa electiões factas ad seculares administratiões an valeat ele-

e ctioᵉ facta de persona incerta? Puto sic dicendũ: ciuitas per legẽ suã potest facere electionẽ de incertis, vt ille intelligať elect⁹ ꝓ quo sors ceciderit. pro quo facit in auť. de defen. ciui. §. interim. in eo quod dicit de electione quæ fit p circulũ, sed vn⁹ hõ priuat⁹ cui cõcediť ius eligẽdi, nõ posset facere electionẽ incertã eadẽ ratione q̃ est in tutore, vt not. in. d. §. si quis plures. s. de le. j. maximè cum respublica minorib⁹ equipareť, vt. l. respublica. ex quib.

10 cau. ma. l. rẽpu. C. de iure reipu. lib. xj. ¶ Vltimò † quæro illi qui habebant ptãtẽ eligẽdi elegerũt aliquẽ certũ: tñ dubitať cũ essent duo eiusdẽ nõis, qd

f iuris? Vr̃ nisi appareat de quo senserint nõ valet, vt. l. duo sunt titij.ᶠ de testa. tu. sed puto φ si sunt duo electores, ex dicto eorũ legitimè disposito declarabitur de quo senserint, vt. c. cum dilectus. extra de elec.

Si tibi & posthumo. Posthum⁹ qui nõ nasciť, nõ facit partẽ: si verò nascunť plures, quilibet cũ sibi cõiuncto admittiť in virilẽ. h. d. ¶ Opp. φ posthum⁹ alien⁹ non posit institui, nec ei legari, vt insti. de lega. §. posthumo. & insti. de bo. pos. in prin. Sol. illud intelligiť secũdũ legẽ antiquã. xij. tab. hodie sec⁹ secũdũ ista tpa vt. l. heredi posthumo. s. de leg. j. & l. gall⁹. §. ille casus. s. de lib. & posthu. ¶ Op. φ etiã posthum⁹ si nõ nasciť facit partẽ, vt. l. planè. §. si cõiunctim. s. de le. j. Sol. ibi iõ hoc fit qa legatũ quodã respectu valet: qa seruo ꝓprio hęres ex curialitate dare tenetur, vt. l. pe. §. alio. C. de ne. ser. hęre. inst. ¶ Op. φ oẽs posthumi admittanť ĩ vnã portionẽ: qa oẽs sunt cõiuncti vno noĩe collectiuo, vt. s. de here. ĩsti. l. si titi⁹. & l. iterdũ. in prin. e. ti. gl. nõ soluit: sed Dy. dicit φ ibi oẽs erãt nati: ideo insimul oẽs noĩati vocãť in vnã portionem. hic verò non erãt nati: & ideo est verisimile φ si testõr nasci turos tot existimasset, oib⁹ vl'r legasset: φ puto satis bñ dictũ. nõ em̃ est qđ imputeť testatori, cũ eos segregatim noĩare nõ poterat, cũ nõ essent nati: & hoc cogitare nõ debeat cũ verisilr̃ nõ eueniat. alleg. Dy. ad hoc. l. q filiab⁹. §. j. s. de leg. j. Ex his põt inferri ad. q. dicit testõr, si talis decesserit sine liberis veniat hæreditas mea ĩ caiũ & semproniũ vel eorũ filios. nõ dixit ĩ stirpẽ. decedit vn⁹ ex his relictis plurib⁹ filijs. vtrũ oẽs isti filij admittũť in vnã portionẽ cũ superueniẽte, an verò qlibet tm̃ q̃tũ superueniẽs. & hic videť tex. φ sic.

g s. φ quilibet debet hr̃e tm̃. sed tñ de iure vr̃ cõtra. nã videtis φ testõr voluit partẽ viuẽte pferri filijs, etiã si multos hr̃et: licèt pr̃ sine dubio non vocareť nisi in dimidia. filij ergo q debẽt venire post patrẽ quẽ testator pl⁹ dilexit, nõ debẽt habere plus eorũ patre, vt. j. de condi. & demon. l. publius in fi. vñ cõsiliũ est φ semper ponať in testõ, deueniat in filios & in stirpẽ.

LEX VIII.

Vtrum.

Cum quidam. Substantia legati vel fideicõmisi in alterius volũtatẽ cõmitti nõ potest, sed electio psonę bene

bene committitur.h.d. ¶ No tex.ibi,plurimũ intereſt &c.concordat cũ
eo quod hîc dicitur quod no.Dy.in.l.captatorię.s̃.de leg.j.eandem diſtin-
a ctionem [a] facit tex.in.l.fideicommiſſaria.j̃.de fideiȯ.lib.Item hoc qđ [b] hîc
b dicitur quod ſubſtantia legati non poteſt conferri in voluntatem alterius,
fallit in legatis ad pias cauſas,vt.c.cum tibi.extrà de teſt.

Quæſitum. In fideicõmiſſo hæredib⁹ relicto intelligiť portio
pro mõ oneris hęredib⁹ p fideicommiſſum iiuncti
aliàs debetur pro hæreditarijs portionibus.h.d.materiam huius.l.habetis in
l.quoties.&.l.nonnunq̃.j.ad treb.dixi in.l.turpia.§.fi.ſupra de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Donatio cum inter uirum & uxorem eſt facta & ambo deceſſerunt,& non apparet quis primò deceſſerit,quis debeat probare quod donator primò deceßit.*

LEX IX.

SI inter. Ad cõfirmationẽ donationis ſufficit cõiugẽ do
nantẽ donatario ſuperuixiſſe.h.d.¶ Opp.j.eo.l.
proxima.§.ſi marit⁹.gl.ſoluit vno mõ,vt in ea patet:qđ nõ cu-
ro.Sol.alio mõ quã ſol.doc.declarãt.dico ꝙ verba legis cõfirma
tis donationẽ verificanť ambob⁹ ſimul decedentib⁹.quia donator nõ ſup-
uiuit.ita loquiť hîc in.l.cõtraria:verba ſtipulationis verificanť ambobus
ſimul decedẽtib⁹:quia in m̃rimonio decedit:iõ nõ diſcordãt.ſed poti⁹ cõ-
cordãt.¶ Op.qđ ab initio nõ valet,tractu tp̃is non confirmať,vt.l.qđ ab
initio.j̃.de reg.iur.gl.ſoluit qđ etiã nõ cõfirmať,vt donatio,ſed vt legatũ,
ſed nõ eſt verũ qđ donatio cõfirmeť tãq̃ relictũ:qa in legatis & fideicõ-
miſsis requiriť legatariũ ſupuiuere:nec valeret ſi teſtõr & legatari⁹ ſimul
decederẽt,vt.l.qđ de pariter.in fi.cũ.l.ſeq.j̃.eo.¶ Cõtra hoc op.ꝙ habeat
vim lagati,vt.l.ſequẽs q̃ſtio.s̃.de leg.ij.&.l.cũ hîc ſtat⁹.§.ſi marit⁹.& no.in
l.res.C.de dona.inter virũ & vxo.Sol.gl.qđ cõfirmatur:quia ceſſant rõnes
ꝓhibẽtes:ſed dic ꝙ ideo cõfirmať:quia verificanť verba legis cõfirmãtis,
& deficiũt verba legis ꝓhibẽtis,q̃ ponuť in.l.cũ hîc ſtat⁹.§.ſi ambo.de do-
na.inter vir.& vxo.& ſic p hãc.l.habes deciſos tres caſus.ſ.qñ p̃decedit do
1 nans:qñ donatarius,& qñ oẽs ſimul.¶ Sed † quero quid ſi non apparet
quod ſimul,vel ſeparatim aliquo ordine deceſſerint.puta:quia vn⁹ in Frã
cia alter hîc,& ſic nõ apparet quis pri⁹ deceſſerit.Puto iſto caſu meliorẽ eſ
ſe conditionem poſsidentis.nam ſi quidem hæredes viri vindicant ipſi de
bent ꝓba re vxorem prædeceſsiſſe:ſi verò hęredes vxoris,ipſi debent ꝓ
bare virum pſędeceſsiſſe:quod cum non faciant,cadunt ab intẽſione ſua:
c ideo in pari cauſa [c] melior erit conditio poſsidẽtis,vt.l.fin. [d] C.de rei ven.
d &.l.in pari cauſa.de reg.iur.&.c.in pari cauſa.de reg.iur.lib.vj.nec eſt ali
qua præſumptio pro actore,vt qui ſemel vixit,vſq̃ ad certum tempus vi
xerit.vt.l.ſpadonem.§.qui abſolutus.de excu.tut.quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Vltimus ſeu ſupremus dicitur quem nemo ſequitur,etiam ſi nullus præcedat.Primus quẽ nemo antecedit etiam ſi nullus ſequatur.*
Idem poteſt eſſe primus & ultimus.
2 *Incertitudo circa res hæreditarias non uitiat diſpoſitionem.*
3 *Relatiuum quis uel qui,quando ponitur diſtributiuè,ex præſumpta mente teſtatoris nõ uerificatur in uno.*
4 *Ius legitimarum hæreditatũ cõſeruatur qñ inter filios,teſtator ſubſtituit ultimò morięti.*
5 *Reſtitutio in integrum quòd detur hæredibus pupilli decedentis hæreditate non adita.*
Idem in hæredibus minoris.
Idem in quocunq; impedito iuſta cauſa.quod eſt no.pro ampliatione.l.pantonius.s̃.de acqui.hære.
Beneficium reſtitutionis tranſmittitur ad hæredem.
6 *Mori repente dicitur qui decedit intra centum dies.*
7 *Ius deliberandi ut tranſmittatur requiritur quòd decedens ſciat hæreditatem. ſibi delatam,& quòd uon tranſiuerit annus.*
8 *Pupillus decedens intra annum ius deliberandi tranſmittit,ſi tutor ſciuit ſibi delatam hæreditatem.*
9 *Infans non tranſmittit ius deliberandi,quando tutor ſciens ſibi delatam hæreditatem deceßit antequàm infans,& ſubinde infans deceßit ſine tutore.*
10 *Pupillus maior infante ut tranſmittat ius deliberandi.ſola ſcientia tutoris uel ipſius ſufficit,etiam ſi tutor non ſatiſdedit,uel inuentarium non confecit.*
Item ſcientia ſolius patris,uel ſolius filij ſufficit.
11 *Ignorans ſibi tranſmiſſum eſſe ius deliberandi ſi decedit iterum tranſmittit ad ſuum hæredem,quia effectum eſt tranſmißibile.*
Adde in hoc ulti.Are.in Rub.de proba.col.ij.
12 *Ius deliberandi ut tranſmittatur quòd oporteat tranſmittantem ſcire.*
13 *Hæres cui tranſmiſſum eſt ius deliberandi poteſt hæreditatem repudiare.*
14 *Ius deliberandi tranſmiſſum ad plures hæredes,ſi ab uno repudiatur,accreſcit alteri.*
15 *Vnus hæredum ſi ex uirtute iuris deliberandi adiuit intra annum:al ius non,an ille qui adiuit habet totam hæreditatem?*
16 *Subſtitutus in caſu huius.l.matre in medio exiſtente non admittitur.*
Subſtitutus in caſu huius.l.poteſt hæreditatem uendicare ex teſtamento.

LEX X.

QVi duos. Vltimus † ſeu ſup̃m⁹ diciť quẽ nemo ſequiť,
etiã ſi null⁹ p̃cedat ꝓxim⁹ ſeu prim⁹ dr̃ quẽ
nemo p̃cedit,etiã ſi nullus ſequať:& ſic idẽ põt eſſe prim⁹ & vl
timus.h.d.¶ Op.s̃.de te.tu.de.l duo ſunt titu.& de hære.inſtit.
2 l.in tp̃s.§.j.&.j.eo.l.ſi fuerit.Sol.& anteq̃ veniã ad ſo.gl.dic † ꝙ cõtraria lo
quũtur qñ eſt incertitudo circa pſonas eorũ qui ad hæreditatem,vel lega-
tũ vocanť ſeu in quo diſpoſitio cõferť:hîc verò lo-
quiť qñ pſona q̃ ad diſpõnẽ vocať eſt certa,qa cer-
tus eſt ſubſtitut⁹,ſed erat dubitatio circa res hęredi
tarias ad quas vocabanť:& ſic ſunt lõgè diuerſa,vt
dixi.s̃.e.l.qdã relegat⁹.nã ibi circa pſonã erat obſcu
ritas:hîc circa res.ad qđ facit qđ no.Dy.in.c.in ob- d
3 ſcuris.de reg.iur.lib.vj.¶ Opp.† relatiuũ qs vel qui,
poniť diſtributiuè debet verificari in vna perſona.
nõ in pluribus,vt.j.e.l.ſi qs de plurib⁹.hîc autẽ veri- c
ficať in plurib⁹ q plures ſunt vltimi.quare malè.Sol.
& tũc ſequiť bñ ſol.gl.iſtud ꝓpter p̃ſumptã volun
tatẽ defuncti.qui ſubſtituẽdo vltimo videť tãtũ vo-
luiſſe quòd in hæreditate vltimi haberet hæredita-
tem vtriuſq̃.dixi plenè in.l.hoc articulo.de hęre.in
ſti.vbi tractaui materiã diſtributiuorum.¶ Opp.j.
ad treb.de.l.eũ qui vbi nõ valet fideicõmiſſum niſi
e aliquẽ vltimò deceſsiſſe ꝓbeť.Sol.poſſum⁹ [e] dicere
aliter q̃ glo.nã ibi diciť ei qui nouiſsimus.quod eſt
ſuperlatiuũ,cuius natura eſt ꝙ relinquat formam
poſitiui in extremo,& ſic requiriť qđ alius decedat
hîc verò dixit vltim⁹,ſeu ſupremus qđ non eſt ſup- f
latiuũ.ſed hoc non multũ placet:qa nouiſsim⁹ diciť
q tenet vltimũ gradũ nouitatis,ſicut optim⁹ qui te
net vltimũ gradũ bonitatis.vt.l.vbi aũt nõ apparet.
de ver.ob.vñ idẽ eſt dicere nouiſsimus & vltimus,
quare dic ſecũdũ gl.aliud eſt in ſubſtõne fideicom
miſſaria,vt ibi.aliud in directa.vt hîc.& hoc placet.
ratio qa in ſubſtõne fideicõmiſſaria in hęreditate vl
timi hæreditatẽ primi nõ haberet:vñ nõ eſt p̃ſum-
ptio ꝙ teſtator voluerit ambobus ſubſtituere,& iõ
nõ admittiť ad fideicõmiſſum.niſi ꝓhet ambos ſe-
paratim deceſsiſſe,vt ibi,hîc verò loquiť in ſubſti
tutione directa,vt.l.q duos.de vul.& pup.in prin.&
j.ad.l.fal.l.pr̃ filiã.in fi.&.l.q ex liberis.in princi.de
bo.poſ.ſecũdũ tab.vel dic ꝙ ibi loqť qñ mater erat
in medio,rõ eſt qa in hęreditate vltimi ſubſtitutus
nõ reperiſſet totã hęreditatẽ primi qñ primò ſucceſ
ſiſſet tã frater q̃ mater.p auť.defuncto.C.ad tertul.
& iõ ceſſat rõ hui⁹ pręſumptionis,de qua.s̃.dictum
eſt.Idẽ putarẽ * dicẽdũ * ſi ſuperẽſſet aliqs agnat⁹,&
cognat⁹ qui vna cũ fratre primo decedẽte ſuccede
ret.ita intelligit gl.dũ dicit,ſed qđ ſi mr̃ eſſet in me
4 dio &c.quã no.Ex † qua habes notare ſecũdũ Dyn.
ꝙ qñ teſtãtor ſubſtituit vltimò moriẽti,nõ eſt du-
biũ qđ ius legitimarũ hæreditatũ cõſeruať inter fi-
lios primò decedẽtes,vt.l.vel ſingulis.de vulg.& pu
pil.& iſto caſu admitteretur mr̃,vel alius vna cũ fi-
5 lio ad hęreditatẽ legitimã.¶ Op.† extra gl.ſecũdũ
Iac.de are.diciť hîc qđ in hæreditate primi decedẽ
tis reperitur hæreditas primi.Contra hæreditas fra
tris nõ adita nõ trãſmittitur.vt.l.qm̃.C.de iure de
li.ſed hic frater non adiuit hęreditatem fratris:ergo
&c.hui⁹ cõtrarij timore dicit Iaco.de aret.qđ hoc
erit per bñficiũ reſtitutionis in integrũ.per.l.pãto
ni⁹.de acqui.hære.qđ eſt notãdũ nã.l.pãtonius lo-
quiť in abſente tm̃ nõ in minore.& Ia.intelligit hîc
in minore &c.Sed eſt notãdũ ꝙ pupill⁹ qui nõ adi
f uit hęreditatẽ donec vixit nõ fuit decept⁹ [f] qa adire
poterat poſtq̃ ẽ mortu⁹ & ſic nõ põt decipi ex quo
videť ꝙ hęres ei⁹ ex ſui perſona in integ.reſti.ip̃e-
trare nõ poſsit:ſed de æquitate imperator in.l.pan-
tonius.determinat cõtrariũ.& idẽ dicit Iac.de are.in
g minore eadẽ rõne.Idẽ dico [g] in quocũq̃ impedito
iuſta cã:quia hęres poterit ĩpetrare reſtõnẽ ex clau
ſula,ſi qua mihi iuſta eã videbiť &c.ar.l.pãnonius.
nã bñficiũ reſtõnis trãſmittiť ad hæredem.vt.s̃.de
in inte.reſti.l.nõ ſolũ.& hoc tenebat Oldr.& idem
Cy.ſuper hac.l.ſed reperio qđ Iac.de bel.in auť.de
tri.& ſe.in fi.qõnis diſputatæ per eũ tenet contra- g
rium per.l.j.§.ſi quis ex liberis.j.ad tertu.&.l.ſi in-
fanti.§.ſi verò.C.de iure de liber.vbi dicitur quod
perinde eſt acſi non fuerit delata.¶ Mihi verò vi- g
h detur ſic.dicendũ, [h] aut pupilus ſeu infans deceſsit
ita repente quòd eius tutoribus,vel ſi cõſauguineis

a ¶ Eandem diſtinctionẽ.Vide Ioan.and.in ti.de inſti u.edi.§.nunc verò aliqua in antepe.char.verſi.ſed an pauperes.

q ¶ Itẽ hoc qđ.Et vide Bal.in.l.fi.C.de fideicõ.Bar.in.l.illa inſtitutione de hære.inſti.Bal.in.l.captatorias.C.de teſta.mili.Ang.in.d.l.fi.And.Barb.

c POMATES.¶ Ideo in pari cã.Vide gl.in.c.ſint manifeſtę.xij.q.j.& ĩ.c.nulli.xij.q.v.Alex.cõſi.ccxl.in.ij.co.j.vo.& cõſi.v.in.ij.col.eo.vo.& cõſi.ix.in.v.col.volu.ij.

d ¶ Vt.l.fin.& vide Imol.in.l.ex facto §.pe.j.ad treb.

e ¶ Solu.poſſumus.Et vide Bal.in.l.ſi infanti.C.de iu.de li.in.vj.col.vbi dicit ꝙ opi.Bart.eſt falſa.idẽ ibi Ang.& Sali.& vide Ludo.ro.in cõſi.lvj.incipient.viſis narratis.vbi refert doctrinã Bart.hîc,& vide ibi.And.Bar.

f ¶ Non fuit deceptus.Vide Bart.in l.j.&ibi Bal.C.de re mi.aliàs de teſt.mil.p Bal.in.l.ſi infanti.hîc alleg.per Ang.in.l.nõ ſolũ,s̃.de in integ.reſti.& hãc cõem opi.ſequiť Io.an.ĩ.c.ĩ p̃ñtia.de ꝓb.licet Ange.cõtrariũ teneat in.d.l.ſi infanti.ſed hæc opi.eſt cõis & vera & approbať:& p hoc vidi cõſuli & iudicari per Imo.in.ventre in vlti.char.& etiã in xvj.col.de acq.hę.p Per.de ancha.in cõſi.cccxlv.qđ incipit,de iurib⁹ additis.vide Barto.in ſuo cõſil.cxciij.& Lud.ro.in cõſ.lvj.incip.viſis narratis in puncto quo ad primũ quo q̃ritur &c.& pater hæreditatẽ delatã filiori maiori infanti inutiliter adiuit:eſt modo dubium vtrùm eo mortuo poſsit pr̃ reſtõnẽ petere ex cl'a gñali,vel ex perſona ipſius filij iam defuncti,vel ex iure deliberandi.vide Pe.de anch.in conſi.cccliij.incipi.in xp̃i nomine amẽ.de iuribus additis Petri adeuntis &c.Adde quæ poſui in.d.l.ſi infanti.

g ¶ Idẽ dico.Et vide Bald.in.d.l.ſi infanti.Andr.Barb.

g ¶ Sic dicendũ.per Bar.conſ.inci.quędam peruſinus de

cessit.in.d.l.si infan
ti.& Bal.in.l.j.§.in
nouissimo.C.de ca
du.tol.& in.d.l.si in
fanti.& in.l.cum in
antiquiorib⁹.in vj.
qō de iure deli.&
ibi etiã p eũ in pe.
seu vlti.col.vbi re-
fert verba Nico.de
ma.ad not.p Bart.
hîc adde Pe.de an-
ch.ĩcõsi.xcviij.inc.
p declaratione q̃si
torũ tria sunt &c.
in tertio puncto.
a ¶ Quę requirãtur.
Vide aliquid per
Imo.in.l.ventre.in
vl.col.de acqui.hęr.
b ¶ His p̃missis q̃ro.
An sufficiat tuto-
ris scĩa ad trãsmit
tẽdũ ius deliberãdi
adde tex.& ibi bar
to.in.l.fin.C.de tu.
& cur.qui non sa-
tis.vide Bald. in
d.l.si infanti.in pe.
& antep.co.de iur.
deli.& dato q̃ opi.
Bar.esset vera.for-
mat ibi Bald.circa
hoc plures.no.q.vi
de Bar.j.pxi.colũ.
c ¶ Puto q̃ nõ Bald.
contra in.d.l.si in-
fanti.
d ¶ Quero quid.Per
Bal.in.d.l.si infanti
pet Bar.in.d.l.cum
in antiquioribus.
e ¶ De scĩa.An suffi-
ciat scĩa soli⁹ patris
vel filij.& ponit ẽt
Bald.in.d.l.si infan
ti.& per Bar.in.d.l.
cũ in antiquiorib⁹.
f ¶ Inuentariũ nõ fe
cit.Qaid si sciuit tu
tor q̃ nõ satisdedit
vel inuentariũ non
fecit.& vide in si-
mili no.p Bal.in.d.
l.si infanti.
g ¶ Dico qđ sic.Per
Bal.in.d.l.cũ in an
tiquiorib⁹.in.iiij.q.
h ¶ Cum in bello.nõ
tñ p̃sumitur.An si
qnis habuerit filios
tempore vitę præ
sumatur habuisse
tpe mortis, & hic
adde Imo.in.de.l.x
facto.§.pe.

si tutores nõ habeat,nõ põt imputari negligẽtia cur
nõ adiuerũt:tũc puto hæredibus dandũ bñficiũ re-
stitutionis,vt hic:qa hęc.l.nõ põt aliter intelligi. re-
6 pẽte† aũt dico mori,si decessit intra cẽtũ dies:nã mi
nori tpe non põt perfectè deliberare de hæreditate
adeũda,vt.l.j.in fi.cũ.l.seq.s̈.de iure delib.Aut nõ de
cessit ita repẽte:& tũc si nõ habebat tutorẽ,est qd
imputeť hæredi eius si tutorẽ nõ petijt,vt.C.de le.
hęre.l.sciant.vel si habeat tutorẽ,põt habere regres-
sum cõtra tutorẽ,vt no.in.l.si infanti.§.fin.verò.*C.
de iure deli.*& sic cessat æquitas dãdi restõnẽ:sed si
tutor nõ esset soluẽdo,nõ esset iniquũ hæredi subue
niri p restõnẽ:ar.l.si.de eo p quẽ fac.erit.&.l.planè.
la.ij.§.j.s̈.de leg.j.sed possum⁹ hodie dicere q̃ in hæ
reditate vltimi reperiat hæreditatẽ primi,hoc ẽ,ius
deliberãdi de adeũdo hæreditatẽ primi secũdũ for-
7 mã.l.cũ in antiqorib⁹.C.de iure deli.¶ Tñ† p decla
ratione hui⁹ materiæ iuris deliberãdi q̃ro aliquas.q.
a & primò q̃ requiranť,vt trãsmittať ius deliberandi.
Rñ.q̃ ille qui decedit sciat hæreditatẽ sibi delatam.
tex.est in.l.cũ in antiquioribus.Itẽ q̃ ann⁹ nõ trãsi-
uerit:tñ illud de scĩa oĩno reqiriť,vt ibi diciť in tex.
& clarius ibi in gl.mag.sed si ignoraret hæreditatẽ
sibi delatã:tũc nõ põt trãsmittere ius deliberãdi,sed
de necessitate recurriť ad bñficiũ restõnis de quo
s̈.dixi.Rõ.ẽ qa ille q ignorat nõ põt deliberare:&iõ
nõ põt trãsmittere ius deliberãdi ad aliũ qđ ipe nõ
8 habet.¶ His p̃missis† q̃ro[b] si est pupillus an scien-
b tia tutoris sufficiat?Rñ.q̃ sic;vt.l.nõ solũ.in fi.j.de li.
cã.&.l.si ex legati cã.cũ seq.j.de ver.ob.de vsuca.l.se
quiť.§.si pupilli.Itẽ turor solus petit tp̃s ad deliberã
dũ,vt.l.ait p̃tor.de iure deli.ad qđ facit q̃ tutor sol⁹
potest adire,vt.C.de iure deli.l.si infanti,& bonorũ
possessionẽ petere,vt.l.bonorũ.C.qui admit.Sed cõ
tra hoc fortiter facit qđ not.in.d.l.si infanti,quia si
tutor nõ adit,teneť hr̃dib⁹ infantis:vñ si ad hęredes
infantis nõ trãsiret ius deliberãdi,eis tutor nõ teneť
cũ nõ essẽt læsi;qa adhuc adire possent.Rñ.l.si infan
ti.cũ.q.gl.ibi posita loquiť añ tp̃s.l.cũ in antiquiori-
bus.quia trãsmissio iuris deliberãdi nõ erat cognita
vel põt intelligi q̃ tutores sciuerint & neglexint adi
re.postea decessit pupillus,& annus iuris deliberã
di trãsiuit hæredib⁹ ignorantib⁹ & non certificatis,
vñ nõ p̃nt hr̃e regressũ cõtra tutorẽ.Itẽ cõtra p̃dicta
facit tex.l.si infanti.in eo qđ dicit perinde haberi,
acsi hæreditas nõ esset deuoluta,sed solue hîc eodẽ
9 mõ.¶ † Quæro quid si tutor sciuit,& decessit ipse
anteq̃ infans:postea decessit infans sine tutore:an
c transmittat ius deliberandi?Puto qđ nõ:[c] nã cũ tex.
in.l.cũ in antiquiorib⁹.requirat qđ sciens decesserit;
& sic scĩa tpe mortis reqriť,vt.l.in delictis.§.si extra
neus.s̈.de noxa.& de mil.test.l.titi⁹.iste autẽ infans
licet p tutorẽ fingať scire viuẽte tutore:tñ eo tẽpore
quo tutor decessetit nõ põt fingi eũ sciuisse,& in ve
ritate ignorabat:qa qđ ei⁹ ætas videt ignorat*.l.j.§.ĩ
puberes.C.de fal.mo.*& sic debet recurri ad bñficiũ
10 restõnis de quo.s̈.dixi.¶ Quæro† qd [d] si erat pupill⁹
d maior ĩfante:an sufficiat scĩa tutoris tm̃.vl' pupilli
tm̃.Vr̃ q̃ nõ:quia neuter sine altero adire põt,vt.C.
de iure deli.l.potuit & sic vr̃ q̃ reqrať scĩa vtriusq̃.
In cõtrariũ vr̃ ex quo puto veri⁹ qđ scĩa pupilli so-
la sufficiat:qa in acqrendis ipse sol⁹ sibi sufficit,vt.s̈.
de auť.tu.l.obligari.ĩ prin.& ĩsti.e.in prin.sed p istã
scĩam acqrit solũ sibi ius deliberãdi vt possit trãsmit
tere in nullo aũt sibi p̃iudicat.Itẽ puto q̃ sola tutoris
scĩa sufficiat.nã licet turor sol⁹ nõ possit adire,tñ tu
tor sol⁹ põt deliberare:& sol⁹ p̃t tp̃s ad deliberandũ
petere vt de iure deli.l.ait p̃tor.ĩ pri.& sic aliud ẽ ipm
adire:aliud est ius adeũdi,aliud est ius deliberãdi,&
e eadẽ possent dicit de scĩa[e] soli⁹ p̃ris vel soli⁹ filij.Sed
f qd de tutore qd nõ satisdedit,vel ĩuẽtariũ nõ fecit[f]
an ei⁹ scĩa sufficiat.Rñ.qđ sic:qa hoc ius deliberãdi
tpe coarctať,& ĩ eo nõ p̃t eẽ nisi cõmodũ:ergo &c.
vt.l.fi.C.de tut.& cur.q non satis.vbi vr̃ casus facit
l.tutor q repertoriũ.s̈.de admi.tut.¶ Quæro hęres
11 † prim⁹ sciuit vnde transmisit ius deliberãdi ad hæ-
redẽ suũ:hr̃s suus bene sciuit hęreditatẽ hui⁹ pxi-
mi decedẽtis sibi delatam:sed de hęreditate primi
decedentis ignorauit:& sic decessit q̃ro an ius deli
g berãdi transmiserit ad suũ hæredẽ.Dico q̃ sic.[g] nã

ex eo qđ primus hæres decessit sciens,illud ius deliberandi est effectũ hę
reditariũ.qđ apparet,qa ad hęredes trãsmittiť,vt.l.item vidẽdũ.in fin.de
peti.hęr.ergo si est hęreditariũ,eodẽ modo quo trãsmittiť hæreditas trans
mittitur illud ius.de hoc est casus.s̈.qđ me.cau.l.videamus.Præterea an-
nus qui dať ad deliberãdum est vtilis ab initio:q ãtpe scię incipit currere
postea est cõtinuus,vt.l.cũ in antiqorib⁹. Ex hoc apparet qđ licet deue-
niat ad ignorãtẽ adhuc durat ius deliberãdi:& sic meritò trãsibit ad quen
cũq̃ trãsibit hęreditas.Cõtra hoc multũ ob.j.ad.l.fal.de.l.pretia rerũ.vbi
ante aditã hęreditatẽ non diciť esse aliqd in bonis nr̃is de illa hęreditate.
Sol.duob⁹ modis.vel dicamus qđ illa.l.loquať ante.l.cum in antiquiorib⁹
secũdũ qđ tp̃s trãsmissio iuris deliberãdi nõ erat cognita,vel aliter dico
q̃ diciť nõ esse in bonis nr̃is ante aditã hæreditatẽ.verũ est talr̃ qđ estima
tionẽ recipiat.Rõ est:qa adhuc possum hr̃ditatẽ.nõ acqrere:tñ alio respe-
12 ctu diciť esse in bonis nr̃is:qa ad hęredẽ trãsmittiť.¶ Quęro dixi† q̃ opor
tet quòd sciat.qd oportet ipsum scire?breuiter si quidẽ hr̃ditas est delata
ab ĩtestato,sufficit q̃ sciat aliquẽ esse defunctũ,& hoc pbare debet q̃ sciat
se esse pximiorẽ cõsanguineũ:& fortè si eẽr mortu⁹ in eadẽ ciuitate p̃su-
mereť scire rõnẽ cõsanguinitatis,vt.j.vñ cognati.l.octaui.&.C.de in integ.
resti.l.de tutela.& ex hoc cõcludiť q̃ sciuerit hæreditatẽ sibi esse delatã.nã
nemo p̃sumiť ius ignorare,vt.C.de le.l.leges cõsulo tñ vt de hoc faciat arti
culũ.Si verò hæreditas deferť ex testõ,est necesse q̃ sciat defunctum esse
testatorẽ,& se hæredẽ institutũ.Ei em̃ qui ignorat vires testamẽti nõ põt
13 dici esse delata,vt.l.sed & si de sua.de acq.hære.¶ Quæro an† iste hæres ad
quẽ trãsit ius deliberãdi possit hãc hęreditatem repudiare:vr̃ q̃ nõ vt.j.de
bo.lib.l.liberto octoginta.& de le.j.l.si fundũ sub cõdõne.§.si titi⁹,& ibi no.
In cõtrariũ vr̃,& ista est veritas q̃ repudiare possit,vt.l.si quis filiũ.§.j.de
acqui.hære.p̃ hoc.l.cũ in antiquiorib⁹.qa põt repudiare saltẽ tacitè patiẽ
do labi tp̃s anni:ergo eadẽ rõne exp̃ssè.Nõ ob.cõtraria:quia loquũť de le-
gatis q̃ nõ p̃nt repudiari ad incõmodũ alienũ,vt ibi,sed ad incõmodũ hę-
14 redis p̃nt repudiari.vt.s̈.de leg.j.si mihi & tibi.in prin.¶ Quęro:† aliquis
ad plures hæredes transmisit ius deliberandi & adeundi hęreditatem sibi
delatã.an si vn⁹ repudiat alteri accrescat?Et videť q̃ nõ,vt.l.legatari⁹.in
prin.s̈.de le.j.cõiuncta.l.& pculo.s̈.de leg.ij.& quod dixi.in.l.re coniũcti.
j.de le.iij.cõtrariũ puto p.l.si seru⁹ cõis ab extero.& qđ ibi no.s̈.de acqui.
15 hær.quia aliud est in hr̃ditate:aliud in legato.¶ Quęro pone† q̃ vn⁹ hære
dũ ex virtutę iuris deliberãdi adiuit intra annũ,ali⁹ non,sed hęreditatẽ illi⁹
pximi adiuit,vel adire vult:quia ad ipsam adeũdã tp̃s non currit:vtrũ ille
qui adiuit habeat totã illã hęreditatẽ virtute iuris deliberandi.quod videť
per ti.C.qñ non pet.partes.& per.d.l.si seru⁹ cõis ab extero.sed dico sic:
aut ille adiuit virtute illius iuris deliberandi totã hęreditatem:& tunc pro-
derit cohæredib⁹ adeũtib⁹ hæreditatẽ principalẽ:aut adiuit solum p par-
te sua,& tunc secus,sed ei accrescet.ar.l.cogi.§.item metian⁹.j.ad treb.vbi
coactio facta ab vno sup toto pdest alijs.Non ob.ti.qñ nõ pet.par.quia
illud est verũ qñ quis excludiť tpe ab hęreditate q̃ deferť principaliter vbi
vnius agnitio alijs non pdest,sed hîc vna hęreditas deferť principaliter
alia in cõsequẽtiã.tñ si durat tp̃s adeundi,principale factum vnius ex co-
16 hæredib⁹ pderit alteri,vt.d.§.itẽ metianus.¶ Vltimò † dicitur hîc in fi.q̃
substitut⁹ admittiť quasi vtriq̃ substitut⁹:quid si mater est in medio?Qui-
dã dicunt matrẽ repellẽdã:quia vtriq̃ succediť ex pupillari expressa.quod
non est verũ:quia isto casu substitut⁹ nullo modo admitteret: quia istud
distributiuũ debet verificari in vno tm̃.vt.j.l.pxi.& mr̃e subsistente in me
17 dio cessat ratio p̃sumptę voluntatis defuncti.¶ Itẽ hìc diciť† q̃ in hæredi
tete secundi reperiť hęreditas primi,qualiter vẽdicabit istas hæreditates:
an dicet se hæredem ex testamento,vel ab intestato?gl.dicit q̃ vtrãq̃ ven-
dicabit ex testamento.quòd dic vt no.in.l.j.&.ij.s̈.de pe.hære.

Cum in bello.

Si vno casu decedat pater & fili⁹:& pater pri
decessisse p̃sumiť.h.d.op.j.eo.in fi.& de.l.cũ
pubere.cũ.l.se.so.intellige hîc in filio pubere.sec⁹ si esset ĩpubes:vt in cõtra
rio.¶ Op.j.ad tre.de.l.ex facto.§.si quis aũt,vbi p̃sumiť filiũ pri⁹ decessisse:
sol.gl.q̃ hîc spãle est ibi fauore testi cõseruãdi,vt p̃sumať filiũ decessisse
prius.hîc verò p̃sumiť fauore matris q̃ pr̃ prius decesserit primũ qđ gl.di
cit q̃ ibi est spãle fauore testi cõseruandi est falsum,vt.j.eo.l.quod de pa
riter.cum.l.se.& seq.Itẽ istud qđ gl.dicit fauorem m̃ris,nõ est verũ quia idẽ
in quolibet p̃sumereť patrẽ decessisse pri⁹,vt.j.ea.l.in fi.&.j.e.l.cũ pubere.
Ad.l.cõtrariã rñde.si est pr̃ & fili⁹ simul perierint,vt hîc diciť extat cõditio
fideicommissi q̃ est si pr̃ decesserit sine liberis q̃ intelligiť de libero post
eũ supueniẽtib⁹,vt ibi patet.in prin.§.constat aũt nõ supuixisse si simul de
cesserũt:ergo &c.s̈.l.px.sed si poneres q̃ nõ appareret eos simul decessisse
& ignoraret quis pri⁹,& quis posteri⁹ decessisset:tũc ille q dicit aliquẽ de-
cessisse sine liberis,habet intẽtionẽ suã fundatã de iure cõi licet em̃ habue
h rit filios añ:nõ tñ p̃sumiť[h] habere tpe mortis,vt.l.sp a donẽ.§.qui absolut⁹.
de excu.tu.& iste est casus in.d.§.si qs aũt.Idẽ dicerẽ in.§.nr̃o,si nõ cõsta-
ret patrẽ & filiũ decessisse vno casu vel vno bello,vt.l.vna ruina:qa tũc es
set fundata intẽtio ei⁹ qui diceret patrẽ decessisse sine liberis p iura p̃dicta
fauor em̃ m̃ris nil operať si em̃ fauor m̃ris aliquid operari deberet multo
magis operareť fauor fratris q est alter fili⁹ testõris:qđ tñ est falsum,vt.l.sed
& in illo.j.e.¶ Op.j.pxi.§.Sol.ibi ẽ spãle pter reuerentiã patroni,vt ibi
videbitis.Hæc.l.induciť an hr̃ditas p̃ris nõ adita transmittatur.quod tan
gam aliqualiter.j.eo.l.cũ pubere.& in.l.ventre de acqui.hæred.¶ Vltimò
materiam de pariter decedentibus examinabo in.l.quod de pariter.j.eo.

Si cum filio

Si cum filio. Op.s.§.ꝓxi.so.spāle est fauore patroni.¶ Quæro quid si ista cā non agitaꝛ cū patrono,sed cum
hęrede patroni?vel retenta gl.præcedentis.§.ꝙ ibi fit fauore matris:quid si
non agat cū matre,sed cū hæredibꝰ matris:an habeatur ista benigna interpretatio?videtur ꝙ non:quia est beneficium personale:ergo &c.vt.l.quia
tale.s.so.ma.Præterea tex.loquitur quando mater vel patronus agit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd muliere decedente in matrimonio uir lucretur dotem,uerificatur si ambo simul perierint.*

a Si maritus. [a]No.hunc casum ad,q.statutū dicit†ꝙ muliere de-
1 cedente in matrimonio sine liberis vir lucretur certam partē dotis.Certè si simul decedunt diciꝛ mulier in matrimonio decessisse.casus est hîc.¶ Op.j.eo.de.l.qđ de pariter.Sol.ibi fuit stipulata mater
si superuixisset:hîc si in matrimonio decessisset.¶ Op.j.de adul.de.l.nec in
ea.Sol.Dyn.ꝙ ibi denotatur accidentia facti,nō iuris ministerium.

Si lucius. Si filius pubes cum patre moritur,p̄sumitur patri superuiuere:impubes non,sed pater ei.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Incertitudo personæ legatarij procedens ex euentu casus in quem confertur legatum,uel ex prolatione defuncti uitiat legatum:non tamen ademptio.*
2 *Relatiuum qui quando distributiuè ponitur uerificatur in uno tantum secus si diceret quisquis.*

LEX XI.

b Si ita fuerit. [b]Incertitudo†p̄sonę legatarij ꝓcedēs ex
2 euētu casus in quē legatū cōferꝛ,vel ex ꝓlatione defuncti vitiat legatū:adēptio aūt nō vitiaꝛ.h.d.& po-
c nūtur[c] hic sex casus p ordinē.¶ †No.de significatiōe huiꝰ ꝓno
2 minis q,qn̄ distributiuè poniꝛ:qa verificaꝛ in vno tm̄,vt hîc.secꝰ si diceret
qsqs,vt dixi in.l.hoc articulo,de hęr.insti.facit ad.q.de duobꝰ intrātibꝰ castrū simul:quā ponit Dy.in.l.q filiabꝰ.s.de le.j.& Ia.de are.ī cōst.ff.¶ Op.
s.de leg.ij.de.l.si qs seruū.§.si īter so.gl.optimè.op.& vr̄ ꝙ vtriqꝫ debeaꝛ pp
equalē charitatē q̄ est in vtroqꝫ.vt.l.si seruꝰ pluriū.§.fi.s.de le.j.&.l.cū alimēta.in prin.s.de ali.& ci.le.sol.gl.ꝙ hoc est spāle ꝓpter incertitudinē.qđ declara:quia hîc erat incertitudo p̄sonarū,ibi rerū.dixi.s.e.l.qdā no.in.c.in ob
scuris.de reg.iur.li.vj.p Dy.¶ Op.de test.tu.de.l.duo sunt titij.&.l.in tps.§.
j.de hære.insti.&.l.si duo.vt leg.no.ca.Sol.nō valet nisi ꝓbeꝛ de quo testator senserit,vt in cōtrario.Itē vr̄ ꝙ in isto dubio lex debeat p̄sumere vnū
priorē alio.sicut facit.s.l.ꝓxi.Solu.glo.ꝙ illi gn̄alitati derogaꝛ qn̄ lex aliter
disponit,vt hîc in libertate q̄ faciliꝰ daꝛ:ideo difficilius reuocaꝛ.hęc sol.nō
placet:quia hęc.l.loquiꝛ etiā in alijs casibꝰ q̄ꝫ in libertate.ideo alij soluūt ꝙ
hîc loquiꝛ qn̄ est incertitudo circa p̄sonas quibus relinqtur,sed.l.ꝓxi.s.eo.
loquiꝛ est incertitudo circa factū p̄sonæ à qua relinquitur vide gl.q̄ inci.
fic.j.eodem.l.si quis.in fin.ibi.quod non potest stare.dic imo potest stare
& est vera.Nam qn̄ est incertitudo circa p̄sonas quibꝰ relinqꝛ tūc vitiaꝛ
legatū,vt hîc,&.l.si qs de pluribꝰ.j.eo.sed si p̄sonę quibs relinquiꝛ:sunt certæ,sed dubitatur de aliquo cōtingēte:in p̄sona relinquētis fit interp̄tatio.
vt.s.l.ꝓxi.Item diciꝛ hîc ademptionē valere.contrà.s.ti.j.de.l.iij.§.si quis
duobus.gl.timore huius contrarij distinguit not.vide eam & signa.

SVMMARIVM.

1 *Masculus & fœmina si nascantur,prius natus masculus præsumitur,nisi fauor libertatis aliud suadet.*

* Plane. Si de natiuitatis ordine nō apparet,prius natus præsumiꝛ ille ex quo mater libertatē cōsequiꝛ.h.d.no.tex.ibi,in ambiguis
&c.¶ Quęro q̄ est rō huiꝰ p̄sumptiōis.Dicūt qdā masculꝰ est fortior:ideo
pręsumiꝛ priꝰ nasci.secūdū hāc rōnē seqreꝛ,pone libertatē relictā si prius
peperit fœminā & esset dubiū qui prius esset natus p̄sumeretur qđ prius
esset natꝰ masculꝰ.qđ est cōtra istū tex.q in dubio ꝓ libertate iudicat qua-
d te dic ꝙ ille prius natꝰ p̄sumiꝛ p quē magis libertati fauetur[d] siue masculꝰ
siue fœmina.sed possumꝰ dicere eo casu quo mulier priꝰ nata p̄sumiꝛ eē:iō
nō qa citius eam expulerit:sed quia hîc est est fauor libertatis.†sed in alijs
casibus in quibus non est fauor libertatis,tunc præsumerem prius natum
masculum:& sic sæpe de facto accidit.

SVMMARIVM

1 *Dictio cum,sicut dictio & in dubio cadit inter diuersa.*
2 *Duo & tria licet sint quinqꝫ tamen duo in tria non faciunt quinqꝫ.*

LEX XIIII.

1 Si is qui ducenta. Sicut†dictio & ita dictio cū,in dubio diciꝛ cadere.īter diuersa
h.d.¶ Op.ꝙ ex quo est ambiguū sequamur id qđ minimū est
vt.l.si ita sit scriptū.§.fi.s.de le.j.so.illud ē verū nisi aliud sit ex
ꝓpria significatione vocabuli:vt hîc est.Ex hoc reprobaꝛ ar.illorum qui
2 dicunt†tria & duo sunt quinqꝫ:quia verum est.s.tria & duo separata,sed
tria & duo quę sunt in tribꝰ non faciunt quinqꝫ.

Si quis. Si serus noīatꝰ pōt accipi vt res tibi legata,& vt persona legatarij:in dubio accipitur vt res legata.h.d.

Cum ita. Diuide primò incipit stipulatio à p̄cedēti cōditione disiunctiuè & negatiuè cōcepta.secūdò incipit stipulatio
à p̄cedenti disp̄one affirmatiuè,& copulatiuè cōcepta in terit parte inci-
e pit à p̄cedenti cōditione copulatiuè negatiuè cōcepta.[e] secūda ibi,ideqꝫ.ter
tia ibi,vel vt ꝓpriꝰ.¶ Op.& vr̄ ꝙ ad hoc vt stipulatio nō cōmittaꝛ,alterū
fieri sufficiat,vt.j.ea.l.§.si qs.Sol.secūdū Ro.& bn̄ hîc loqꝛ qn̄ p̄cedit dispō
copulatiuè cōcepta:vl' qn̄ nulla dispō p̄cedit,sed īcipit à p̄cedēti cōditiōe desiūctiuè,vl' negatiuè cōcepta:qa vtrūqꝫ reqriꝛ fieri ne stipulatio cōmittaꝛ sed
si incipit à p̄cedēti disp̄one cōcepta disiunctiuè,tūc
sufficeret vnū fieri vt in cōtrario.vide gl.j.ibi secūdū Ro.dic vt.j.e.l.§.si qs aūt.secūdū hoc ergo limitaꝛ pœnalis stipulatio secūdū naturā p̄cedētis cōuētionis.Sed cōtrà,iste.§.vr̄ sibi cōtradicere nā vtrūqꝫ reqriꝛ fieri si cōditio copulatiuè concipiꝛ vt in fi.
& vtrū fieri debet si incipit à cōditione disiūctiuè
cōcepta:vt in prin.huiꝰ.§.ergo seqtur ꝙ in desiūctiua reqriꝛ cōcursus duorū,sicut in copulatiua.gl.sentit hîc cōtrariū,& ip̄m fateꝛ:ideo exponit hîc aut &
certè hoc nō ē verū,imo vtrūqꝫ ex propria significatiōe resultat.si em̄ copulatiuè cōcipiꝛ:nō ē dubiū ꝙ
vtrūqꝫ reqritur fieri vt hîc in fi.§.Idē est si cōcipiꝛ
alternatiuè,& negatiuè.vt stipulatio non cōmittatur.aliâs semper erit verum hoc:aut illud factū non
esse ex propria significatione,vt probatur in.l.si qs
ista stipulatus fuerit.x.j.de ver.ob.facit.l.si ita quis
stipuletur eo.ti.¶ Itē op.ꝙ iste.§.nihil facit ad ti.&
sic ob.in ptima cōstitutione.C.§.quibus.Gl.sol.qđ
hîc tractatur vt in ea habes.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua legis quando ponatur pro cōiuncta? &.j.nu.3.*
2 *Disiunctiua aut,disiungit uerba,& sensum.*
Idem & dictio uel.
Dictio seu,& dictio siue, habent unam significationem.
Et licet disiungant uerba,sensum tamen coniungunt.
3 *Disiunctiua hominis quando ponatur pro coniuncta?*
4 *Stipulatio facti diuidui pœnalis copulatiuè,& affirmatiuè concepta:si non impletur in preparatorijs iudicij committitur insolidum:sed pro parte impleta obstat exceptio.& est speciale in iudicijs.*
5 *Copulatiua quando ad ueritatem eius requiratur utrunque concurrere & ponatur pro disiunctiua?*
6 *Oratio uniuersalis duplex.& quid comprehendat.*
7 *Falsum dicitur tribus modis,& statuta loquentia de falso intelliguntur propriè & strictè de falso quod cadit in aliquo capitulo.l.cor.de fal.*
8 *Negatio postposita signo uniuersali quòd faciat equipollere suo contrario,sed orationi particulari non.*

Vtrum. Iste.§.cōsueuit reputari multū difficilis,& ꝓ certo ē.& habetis hîc
duas gl.mag.vna est glo.noua q̄ ponit casum licet
nō bn̄ declaret.alia est antiqua,& ponit casum ma
gis succinctè:neuter tn̄ est bn̄ clarꝰ.Anteqꝫ veniā ad
primā,p̄mitto primò ꝓ euidētia ꝙ ꝓpositionū q̄dā
est cathegorica,q̄dā hypothetica cathegorica est q̄
subiectū & p̄dicatū habet principales partes sui,vt
Petrus currit.hyppothetica est q̄ habet duas cathe-
goricas principales partes sui:& hęc fit p si,vel per
aut,vel similia vt no.j.de acq.re.do.l.q̄situ in vlti.gl.
Itē ista hypothetica qn̄qꝫ fit p &:qn̄qꝫ p aut.secūdū
dialecticos:& de qualibet tractât hîc.§.Itē p̄mitto ꝙ
ad veritatē disiunctiuè sufficit alterā partē esse verā,
sed ad veritatē copulatiuę reqriꝛ vtrāqꝫ partē esse
verā.Itē pręmitto ꝙ orationū alia est vniuersalis in
qua subijcitur terminus cōis determinatꝰ signo vni
uersali vt oīs homo currit. nullꝰ homo currit:& ho
mo diciꝛ terminus.cōis.Alia particularis vt qn̄ ter-
minꝰ cōis determinaꝛ signo particulari,vt quidā ho
mo currit,& qdā homo nō currit.Alia indefinita:vt
qn̄ in oratione terminus cōis poniꝛ sine signo.Alia d
singularis,qn̄ subijciꝛ terminꝰ discretꝰ.vt petrꝰ currit
Itē:qa alternatiua reqrit alterū nō ęqparaꝛ vniuersa
sali sed copulatiua ęquiparatur vniuersalili quia
reqrit vtrūqꝫ.Item p̄mitto ꝙ orationum q̄dā sunt
cōtrariæ directæ:vt vniuersalis affirmatiua,& vni-
uersalis negatiua.Alię sub cōtrarię vt particularis
affirmatiua,& particularis negatiua.aliæ cōtradi- e
ctoriæ:aliæ subalternę,& de his duabꝰ vltimis nil ad
præsens.Itē p̄mitto ꝙ qdā habēt literā affirmatiuā

a ¶ Si maritus.Et adde tex.& gloss.& Bald.in.l.si possessor.§.j.s.de reli.& sump.fune.

b ¶ Si fuerit.Et ad intellectū huiꝰ.l.ibi,adēptis aūt &c.&.l.iij.§.si duobꝰ:hic alle.vide Imo.in.l.si ita sit scriptū.de leg.j.& no.ex isto tex.à cōtrario sensu ꝙ si vnꝰ istorum eiusdē noīs esset plus cōiunctꝰ testatori q̄ꝫ alius:ille admitteretur ad legatū.& silr̄ ꝓbat tex.in.d.l.si qs seruum.§.si inter.de le.ij.& pōderat Lud.Ro.in.l.si verò.§.de viro.in.xxxix.fal.solu.matrimonio.& ꝓ intellectu huius tex.vide quod not.Imo.in.l.qui filiabus.§.j.circa prin.cum seq.de leg.j.& istā.l.sing.limita vt per Cuma.in.l.si qs à filio.§.si quis plures.de leg.j.& ibi dixi post Imo.

c ¶ Et ponūtur hîc.Et facit ad.q.si primus debet habere p̄mium,& plures fierent primi qs debet habere.de quo Gul.de su.in qō.incip.pone:quia de facto statutum est bononię ꝙ q primò &c.& hîc Bar.& si primogenitus debet succedere,& ignoratur.quis sit primogenitus,pater pōt eligere quē vult secūdū Bal.in l.in quibꝰ.de secū.nup.cum cōcor.in fi.rōnem vide per Imolam.in.l.si ita scriptum.de leg.j.

* Pro concordia aduerte quis prius præsumatur nasci masculus an fœmina quando simul nascūtur &c.Bart.in.l.si extraneus.ff.de condi.ob.cau.dicit quòd masculus.Cōtrarius tamen allegaꝛ Bar.in hoc §.planè.secundum Alexā.hîc.Tu dic vbiqꝫ dixit Bart.ꝙ præsumitur primò natus masculus.Sed vbi agitur de fauore maxīe libertatis fœminę ꝙ tūc pręsumitur ꝓ ea.& sic in effectu vbiqꝫ idem dixit,si bn̄ legatur,nisi in casu speciali fauore libertatis.

d ¶ Libertati faueꝛ.Bar.videtur sentire contrariū in.l.si extraneus.de condi.ob cām.& vide eūdē Bar.in.l.arethusa.de sta.ho.

e ¶ Cum ita.Concepta.& facit ad no q.statutū est.qđ si.

quis tpe mortis ca
ruerit filio,& filia
succedat fratri mõ
qdã caret filio, sed
nõ filia. Queritur
vtrũ vigore illius
statuti admittatur
frater:& iste tex.fa
cit ꝙ sic.sed Bal.in
c.fi.de duo.fra.à ca.
inue.tenet cõtrariũ
ꝑ not.in.c.plerisq;.
de ele.in cle.ibi:qa
requirit̃ fieri vtrũ-
q;.& ad ea q̃ haben
tur hîc vide Ange.
& imo.in.l.si quis
ita stipulatus. de
verb.ob.

a Veneti codices ha-
bent super hoc.§. a
vtrum casum po-
ti⁹ in nube q̃; ĩ ter-
minis:necnõ & ali
quot notabilia,quę
Bart.nõ vident̃,vt
ex eius attestatio-
ne hìc patet:atta-
mẽ qa ea in scriptis
exemplaribus cõ-
peri;& aliquid fru
gis afferre possunt
in his nostris codi-
cib⁹ apponenda cu
raui.Alexã.Iosseus.

b ¶Pro cõiuncta,te-
ne menti perpetuò
ꝙ in statutis disiũ-
ctiua ponit̃ pro cõ
iuncta.& ꝙ dictio
autẽ ponat̃ ꝓ etiã
est glo.et text.in.l.
ij.et ibi Bald.C.de
obse.pa.præstan.

c ¶Stat propriè.Et
de alternatiua vel
adde quę no.Bar.
post glo..ĩ.l.vbi pa
ctũ.ĩ pri.C.de trãs.
& ꝑ doct.ĩ.c.intet
ceteras.de rescri.&
ibi dicit sin.Anto.
ꝙ vbi negatiua po
nit̃ alternatiuè.pu-
ta si stichũ aut pã-
philũ non dederis,
dabis.x.vt nõ cõ-
mittat̃ in decẽ req
ritur vtrunq; dari.

d ¶Sextò oppo.Et
vide Bal.in..quicũ
q;.C.de ser.fugit.et
Bart.in.l.vulgaris.
ff.de furtis.Andrę.
Barba.

qdã negatiuã.Deinde diuide ĩ quatuor ptes.Primò
ponit̃ cõceptio duarũ stipulationũ:et de dr̃ia inter
eas dubitat̃.Secũda ibi.ꝙ q̃;uis.in qua ponitur quæ
dã cõfirmatio,seu euidẽs solutionis rõ,in qua præce
dit ꝑ modũ expositiõis tertia ibi:aĩaduertẽdũ.ĩ qua
ponit solutionẽ:& ponit differentiã inter ꝑdictas.
quarta ibi,ꝓinde si qs.in qua Dy.& Ray.dicũt qđ
ostendit indefinitã.ęquippollere vniuersali,sed ma
lè dicũt:qa ibi est orõ particularis:qa ibi ponit̃ signũ
particulare qd,hoc est aliqd.ergo nõ est indefinita.
dic ergo ꝙ ibi ostendit hanc orationẽ qd nõ feci &
filia,qñq; assumit̃ vniuersal'r,qñq; in propria signi-
ficatiõe particulariter secũdũ diuersas materias,vt
ĩ.ꝓxime ostẽdã in summario.Si pręcedit stipulatio
negatiuè & copulatiuè cõcepta pœnalis stipulatio
disiunctiuæ subiecta neutrũ fieri exigit.Si verò prę
cedit cõuentio affirmatiuè & copulatiuè concepta,
pœnalis stipulatio sibi subiecta reqrit vtrũq; fieri,
vt pœnalis stipulatio nõ committat̃.h.d.Casum in
terminis pone per te,& expone literã vt hìc habes
per gl.& doc.vt patet ex.j.dicẽdis:& collige notabi
lia[a].¶Et pone casum in prima parte stipulationis
ꝑcessit stipulario negatiuè,& copulatiuè cõcepta.&
fuit subiecta pœnalis stipl'o alternatiuè.Secũda sti-
pl'o fuit ĩposita & affirmatiuè & negatiuè.pœnalis
stipl'o fuit adiecta ꝑ signũ particulare,vt si qd &c.li
cet Dy.dicat ꝑ signũ indefinitũ.sed nõ est verũ:qa
gl.ponit q̃ sit dr̃ia inter istas stipl'ones.¶Lege lite-
rã ibi,stipulationẽ.s.pœnalẽ ꝑcedentẽ cõuẽtionẽ ne
gatiuè & copulatiuè cõceptã.& ibi qd eorũ signũ
est indefinitũ secũdũ Dy.tu dic ꝙ ẽ particulare qd.
qđ est aliqd si essẽt affirmatiuè & copulatiuè cõp̃hẽ
sa:subaudi q̃rit̃ qñ aliquid intersit.hoc est an aliqua
dr̃ia sit & r̃ndet vt sequit̃ hoc interest.Hîc incipit
secũda pars in qua pone casnm sic,ad primã q̃õnẽ
r̃n.iuriscõsul.sic.hoc interest,hoc est ista dr̃ia est quã
dicã in ver.aĩaduertẽdũ.tñ añq; r̃ndeat q̃õnib⁹ vult
r̃ndere vni obiectioni,q̃ posset fieri in cõtrariũ.po-
nam⁹ in prima cõceptiõe stipl'onis vnũ fuisse obser
uatũ:aliud nõ:diceret aliquis:verũ est hoc:aut illud
obseruat̃.ergo stipulatio nõ debet cõmitti:Ad hoc
r̃ndet iuriscõsul.ꝙ q̃;uis &c.hoc interest.hæc dr̃ia ẽ
q̃ dicit̃ ĩ ver.aĩaduertendũ.Sed añ oĩa scias ꝙ q̃;uis
&c.qa ibi sunt cõtraria ĩ gñe & ĩ specie,nõ cõtraria
sed diuersa.Ex vniuerso expone.i.vniuersali.itẽ no.
tex.ibi ĩ quo si aliqd falsũ ẽ aĩaduertẽdũ.hîc põe ca
sum ꝑ te:qa ẽ clara litera.cõcipio.s.stipl'onẽ pœna
lem.factum,id est obseruatũ,vt neutrũ fiat de his
quę conuenerunt in stipulatione nõ fieri.huius aũt
secũdę stipulationis ꝓĩde si quis.hic ponit̃ quarta
pars ĩ qua pone sic casũ.dictũ est supra ꝙ ista ṽba,
si qd eorũ factũ nõ erit:verificãtur si ĩ aliqua parti-
cula nõ sit factũ:vñ stat ĩ ꝓpria sigificatiõe.¶Sed
quęro vtrũ alteri ista cõceptio,si qd eorũ assumat̃
vniuersaliter.& r̃ndet iuriscõsult⁹.& dicit ꝙ sic in
exemplo ꝓposito hîc in tex.& sic illud proinde,po
nitur aduersatiuè.& rationem huius videbitis infra.
Ex hoc apparet quòd Dy.qui dicit quòd hæc inde
finita ęquipollet vniuersali,nõ bene dicit:quia hęc
est oratio particularis.qđ apparet ibi,sed ex aliquo.
No.ꝙ ad veritatem disiũcctiuę sufficit alterum ve-
rũ.Scđò no.ꝙ ad veritatẽ copulatiuę reqrit̃ vtrũq;.
Tertiò no.quòd duę orationes particulares cõtra-
rię p̃nt esse verę.Quartò no.ꝙ in vniuersali oratiõe
si qd est falsum,tota oratio est falsa.Vltimò no.ꝙ
particularis qñq; assumit̃ ꝓ vniuersali ex p̃sumpta
mente contrahentiũ,al's loquẽtium:vt in fi.huius.§.
vt ibi dicam.¶Ad quod libet istorum no.op.per
ordinẽ.¶Ad primã stipulationẽ cõceptã alternati
uè primò op.de.l.cũ qs.j.de ver.ob.et.l.cõtinu⁹.§.pe.
e.ti.So.nõ factũ vocat factũ.et sic iustè sub ijcit̃ ne-
gatiua vt hîc habes ĩ quarto cõtrario.et ita sentit gl.
hîc parua.Alij dñt ꝙ hîc deficit nõ,vt sit pœnalis af
firmatiua alternatiua scđm gl.mag.hîc ĩ fi.sui hęc ẽ
magna lec.et cõtra.§.aĩaduertẽdũ.Alij dñt ꝙ ꝑcessit
stipl'o affirmatiua,sed ẽ falsum et cõtra ver.aĩaduer
tẽdũ.ibi vt nemini.fiat &c.dic ergo vt ĩ prima.Secũ
dò op.dr̃ hîc ꝙ neutrũ debet fieri imò ꝙ dẽat vtrũq;
fieri facit.l.si hr̃di plures.s.de cõdi.insti.sol.illud est
verũ in affirmatiua vt tãgitur hîc in viij.cõtrario.si

verò cõcipiat̃ copulatiuè,& negatiuè debet fieri neutrũ,vt hìc in ver.aĩad-
uertẽdũ.¶Tertiò op.ꝙ sufficiat alterũ tm̃ fieri,vt.s.l.ꝓxi §.cũ ita.Sol.ne
stipulatio pœnalis cõmittatur sufficit alterũ fieri,vt ibi & hoc tãgit̃ hîc in
primo cõtrario,licet nõ clarè.¶Quartò op.ꝙ sufficiat alterũ ex natura al
ternatiuę,vt no.j.l.ꝓxi.§.si qs aũt.sol.hîc ꝑcessit copulatiua cõiũctio q̃ limi
tat pœnalẽ:ibi ꝑcessit alternatiua in dubio.qñ nulla ꝑcessit habet locũ.qđ
no.s.l.ꝓxi.§.cũ ita.& ẽ hoc exẽplũ alternatiuę & negatiuæ:& tãgit̃ in secũ
do cõtrario.¶Quintò op.de.l.quint⁹ in fi.de aur.&ar.leg.sol.ibi.disiũctiua
ponit̃ inter gen⁹ & speciẽ.vl' aliter,vt dicit Cy.in.l.cũ qdã.de ver.sig.ibi lo-
quitur in alternatiua.l.q̃ semꝑ habet̃ pro copulatiua,ne aliàs ars sit incer-
ta:& sic haberet̃ ꝓ copulatiua.hoc est falsum:qa secũdũ doc.j.de sica.l.j.
& de parrici.l.j.requireret̃ ꝙ oĩa illa fecerim,vt tenerer illa.l.qđ ridiculũ est
1 cũ alterũ sufficiat.Dic ergo† ꝙ qñq; lex statuit plura alternatiuè circa idẽ
b factũ:& tũc ponit̃ ꝓ cõiũcta[b] ne aliâs ignorem⁹ qđ statutũ est:& hoc nisi
vni parti disiũctiuè alia pars repugnet:qa tũc illa pars est vera q̃ nõ habet
repugnãtiã,vt.j.de fideius.l.vbicũq;.&.j.de cõtratab.l.sed & si decesserit.
in fi.facit.C.de cõdi.ob cãm.l.ea lege,& qđ ibi no.& hoc quãtũ ad ipm ius
sed quãtũ ad excusationẽ facti,habet vim alternatiuæ:qa vna executio suf
ficit,vt.j.de effrac.& expi.l.j.§.expilatores.&.C.de ser.fugi.l.si fugitiui.&
l.quicũq;.nisi alia.l.repugnet:qa tũc quo ad executionem poneret̃ ꝓ cõiun
cta,vt.C.de epis.& cle.authẽ.sed nouo iure.& qđ ibi not.Qñq; lex statuit
c vnũ circa plura facta alternatiuè noĩata:& tũc quo ad qd stat ꝓpriè:[c] quia
etiam in vno facto verificat̃ vna dispositio.sed quo ad qd habet vim copu
latiuæ.qa etiã qñ vtraq; cõcurrit habet locum dispositio ita.loquit̃.d.l.quin
d tus,&.l.j.de sica.&.l.j.de parrici.cum si.¶Sextò opp.[d] de.l.si quis ita.de au.
& arg.leg.vbi disiũctiua ponit̃ pro cõiũcta.Sol.dicũt qdã ibi.in dictiõe seu,
quæ est disiũctiua separata,seu duplex,vt dicit Cy.in.d.l.cum qdã.Idẽ di-
cit de dictiõe vel:qđ est falsum imo falsissimum,vt.l.planè.§.pe.s.de leg.j.
&.C.de ser.fug.l.quicũq;,qa habet illã significationẽ quã habet dictio aut.
hoc colligit̃ ex.d.l.cum quidã.in prin.Itẽ videt̃ falsum qđ dicit̃ de dictione
seu:nã videt̃ idẽ qđ aut,vt.j.ad treb.l.j.§.sublata.& insti.qui da.tu.pos.§.ad
2 certũ tp̃s.Sol.põt sustinere:†qa q̃dã est disiũctiua,q̃ tã sensũ q̃;verba disiũ
git,vt aut dies ẽ,aut nox.Idẽ in dictiõe vel.Quędã ẽ disiũctiua q̃ verba disiũ
git sensum tñ cõiungit,vt Alex.siue paris.Idẽ em̃ fuit sic noĩat⁹.& de hoc ha
bes expressè regulã in donatello.&.C.de in litẽ dã.tu.l.ad protegendam
vt ibi no.idẽ in dictione seu:q̃ eandẽ habet ꝓpriã significationẽ,secundũ
Priscianum.& sic ponit de mu.& ho.l.fi.§.hęc oĩa munera.&.j.dè his qui.
vt indi.l.ij.vnde cum lego mulieri ornamẽta,seu quæ ei⁹ cã paraui,est cõ-
iuncta quo ad verba,& vtrũq; debet̃.Nec ob.§.sublata.nec.§.ad certũ tem-
pus quia ibi ponitur impropriè.quia natura oratiõis hoc nõ patit̃.Sed hoc
videtur cõtra.l.si ita quis stipuletur.j.de ver.ob.dic ergo sic ꝙ ꝓpria signi-
ficatio istius dictionis seu,vel siue,est prima:& fauor legatorum hoc opera
tur.aliâs cum istis coniunctionibus ęqualiter abutimur:idem fit in vna qđ
in alia.¶Septimò op.de.l.sæpe.ver.& cum dicimus.de verbo.obli.so.dicit
Ray.ibi cadit inter genus & speciẽ:nõ ponit̃ ꝓ cõiuncta.sed hoc videt̃ cõ-
tra casum.l.j.s.e.secũdũ secũdã positionẽ casus,& ibi gl.nisi sustinẽdo dicas
ꝙ ibi cadit inter totũ & partẽ quãtitatiuã.secus si inter gen⁹ & speciẽ.& sit
ratio diuersitatis:quia nuda voluntate fundus constituitur.¶Octauò op.
de.§.itẽ si pater.j.l.proxi.Sol.vt ibi.& qđ no.per Cy.C.de insti.& sub.l.ge-
neraliter.quia ibi volũtas testatoris verificatur verisimiliter in qualibet
parte disiunctiuæ.¶Vltimò op.de.l.cum quidã.C.de verb.sig.solu.ibi in-
ter ꝑsonas disiunctiua ponitur pro cõiuncta:hîc inter res seu dispositiones.
3 Vt† ergo liqueat ista materia distingue:aut quęris de disiunctiua legis aut
hoĩs.si hoĩs:& tũc aut illa est posita ĩ dispõne accessoria,vt in pœnali stipu
latione accessoria:& illa limitat̃ secũdũ pręcedentẽ stipulationem:vt hìc,
& in.§.proxi.Aut in dispositione principali:& tunc aut quęris de ea quæ
sensum cõiungit,licèt verba disiungat,vt seu,& siue.& dic vt.l.si quis ita.s.
de auro & arg.leg.Aut quęris de ea q̃ sensum disiungit.& isto casu aut ca
dit inter genus & speciẽ:& dic vt.s.e.l.j.aut inter alia:& tunc voluntas dis-
ponentis non põt verificari verimiliter in qualibet parte alternatiuè,& põ
nit̃ pro coniuncta,vt hac.l.ver.itẽ si pater.aut potest verificari:& tunc aut
cadit inter res aut inter ꝑsonas vt plenius prosequitur Dy.in.d.l.cum qui
dam qui in alijs membris dicit bene:pręterq̃; in prædictis in quibus dicas
vt ex prędictis apparet.¶Veniamus ad secundã stipulationẽ copulatiuè,
affirmatiuè conceptã:& videt̃ ꝙ sufficiat alterũ fieri,vt.j.§.proxi.si quis au
tem.Sol.Ibi pręcessit stipulatio alternatiua:hîc copulatiua.¶Secũdò op.
4 & videtur† ꝙ pœna nõ committatur nisi ꝓ parte p.l.si seruus.§.si plurium
s.si quis caut̃.Pro sol.istius contrarij sunt multæ opi.in glo.nam glo.in.l.
contraria dicit ꝙ etiã est spãle in iudicijs ꝙ cõmittit̃ insolidũ,sed pro par-
te obstat exceptio.in cõtractibus verò semper committitur pro parte,vt
d.§.Cato.Ista sol.gl.est cõtra.§.cum ita.s.ꝓxi.& cõtra istũ.§.vtrũ.Alij vt
Mar.dicunt ꝙ ibi hoc fit de æquitate:hic de rigore,hoc falsum est quia se
cũdũ hoc ista.l.corrigit̃:vnde gl.hic dicit spãle in iudicijs:tñ alia spãlitate
q̃; ea q̃ ibi no.nam in cõtractibus cõmittit̃ insolidum sine obstaculo exce
ptionis:in iudicijs verò cõmittit̃ insolidũ,sed ob.exceptio ꝓ parte,vt.l.cõ
traria.Sed.Petr.dicit aliter.s.ꝙ ibi fuerũt plu'es stipl'ones:qa fuit copulatiuè
cõcepta,v.l.scire debem⁹ de ver.ob.& ideo si pareret in parte,& sic in vna
stipulatione in alia obstaret exceptio.& sic idem in cõtractibus & iudicijs.
Istud dictum Pet.& est contra dictum istius.§.&.§.cum ita.s.l.proxi.vbi
causa est etiam copulatiuè concepta.dic ergo gl.verum dicere,& est spe-
ciale

ciale in iudicijs.& hoc tenet Dy.in his q̃ ptinet ad ordinationẽ iudicioꝝ secus in his q̃ pertinẽt ad decisionẽ, v.j.de verb.ob.l.v.§.fi.& plenè dixi in l.iiij.§.cato.e.tit.in.x.op. ¶ Tertiò op.& vr̃ ꝙ ad veritatẽ copulatiuæ req rat̃ vtrũq;:sed cõtra qa sufficit vnũ.vt.s.de vsufr.le.l.si titio fund⁹.Sol.ibi ca dit inter incõpatibilia:& iõ resoluit̃ in disiũctiuã.facit qđ no.C.de codi.l. fi.¶ Quartò ppo.& vr̃ ꝙ inter ea q̃ se cõpatiunt̃ si cadat sufficiat vnum tñ,vt.s.de le.iij.l.ea tñ adiectio vbi si lego empta & parata.habebit legata rius empta tñ.Sol.ibi cadit inter duo adiectiua neutraliter posita.non re spectu alicuius substantiui.illud verò qđ alibi dicitur ꝙ ad veritatẽ copula tiuæ reqrit̃ vtrũq; eẽ verũ ẽ verũ qñ copulãt̃ respectu eiusdẽ.vñ si copulet diuersas orationes:verbi gratia si dico lego empta & parata:perinde est ac si dicerẽ lego empta vel parata.vñ licet cõcursu patiant̃ se,tñ nõ requirun
a tur de necessitate,vt statim dicã.¶ Vt ergo[a] † de copulatiua liqueat sic di
5 stingue:[b]aut copulatiua ponit̃ inter cõtraria,& inter incõpatibilia:aut in
b ter ea q̃ aliquo respectu sunt idẽ:aut inter diuersa.primo casu resoluitur in disiunctiuã,vt.d.l.si titio fundus.&.l.vlti.& qđ ibi no.C.de cõdi.secũdo ca su aut illa duo sic sunt idẽ,vt vnũ necessario insit alteri:& tũc si adijcitur copula,vnũ resoluit̃ in adiectiuũ alterius,vt.l.j.ff.de pac.ibi placitus & cõ sensus &c.ibi no.gl.aut verò iõ sunt vnũ:qa vnũ gen⁹ aliud spẽs cõtẽta sub genere.vel vnũ species aliud ili⁹ speciei indiuiduũ:& tũc qñq; gen⁹ restrin git̃ p spẽm qñq; nõ .qñq; dic vt p Dy.in.c.generi per speciẽ.de re.iur.li.vj. & p gl.in.l.quæsitũ.§.pe.de fun.instru.leg. Tertio casu.s.quãdo cadit inter diuersa:& tunc aut sunt duo substãtiua,aut duo adiectiua,aut duæ oratio nes.Primo casu puta lego titio & sempronio:& stat ꝓpriè & velut ad vnã dispositionẽ reducunt̃,& patiunt̃ eandem,vt.l.hmõi.§.si titio.s.de leg.j.& l.si duo b⁹.e.ti.& in oĩb⁹.ll.tractatibus de materia cõiũctiuorũ.Secũdo ca su,aut illa adiectiua copulant̃ respectu alicuius substantiui:& tunc stant propriè & requirũt vtrũq;,vt in hoc exemplo titius est albus,& magnus. & lego seruo textores & vernas:tũc reqrit̃ cõcursus vtriusq;,vt.l.seruis vr banis.in fi.de le.iij.&.l.titiæ textores.s.de le.j.Aut illa adiectiua copulan tur neutraliter,& vno respectu alicuius substãtiæ,vt lego empta & parata & tunc perinde est acsi copulatiua caderet inter diuersas orationes,quasi legaret empta,& legaret parata.p.d.l.tñ adiectio.Tertio casu.l.qñ copulat orationes:& tũc aut respectiuè p modũ accidẽtis:& tũc stat propriè.i.re
c quiritur cõcursus vtriusq;,vt.l.si hæredi[c] plures.s.de cõdi.insti.&.l.si quis ita promiserit.x.de verb.ob.& hĩc.si verò duę orationes copulant̃ p se prin cipaliter respectiuè ad vnã speciẽ:tunc cõcursus nõ est necessarius,sed in quolibet procedit dispositio,vt.l.j.s.de infa.&.s.de test.l.lege iul.& de sica. l.j.cum si.& hoc colligitur ex dictis.Iac.bu.in.q.de mercatoribus & artifi cibus artis lanę.qđ tene menti.¶ Venio ad particularẽ,& ad versi cũuis. Et primò op.qđ litera sibi cõtrariatur.Sol.hĩc in.v.cõtrario.¶ Secũdo op. ꝙ rõ sit cõtraria dicto.Sol.vt in.vj.cõtrario.¶ Tertò op.ꝙ duo cõtraria nõ pñt simul esse vera,vt.l.hęc verba.de verb.sig.& ibi patet in tex.¶ Venio ad orationẽ vniuersalẽ:& primò videt̃ ꝙ copulatiua & vniuersalis nõ cõ ueniãt,vt.l.scire debemus.de ver.ob.Sol.vt hĩc in vltimo cõtrario.¶ Secũ dò op.dicit̃ hĩc ꝙ si qđ est falsum.tota oratio est falsa.Cõtrà de.l.obligatio ne gñali.de pig.&.l.j.C.q̃ res pig.ob.pos.vbi in genere quędã excipiuntur. Solu.inspecta ꝓpria significatione,& logicali est verũ qđ hĩc dicit̃:sed in specta mente cõtrahẽtiũ,seu disponẽtiũ loquunt̃ leges cõtrariæ.qa vniuer salis oratio limitat̃ & restringit̃ ad verisimiliter cogitata.qđ dic vt plenè p Dy.& Io.an.in.c.gñali.de reg.iur.li.vj.¶ Tertiò op.& videtur ꝙ vniuersa lis oratio restringat̃,vt pñtia tñ comprehendat:vt.s.de leg.ij.l.fi.§.j.Solu.
6 † vniuersalis dicit̃ duplex.Vno modo sub nomine collectiuo plura conti net:vt peculiũ,hęreditas,grex:& ista cõtinet oĩa cum tpe,vt.l.grege.&.l.si grege.s.de leg.j.&.l.peculiũ.e.ti.cũ si.Itẽ assumit̃ vniuersale cui apponit̃ signũ vt hoc.§.ex quo doct.nri notãt gñale,vt patet in gl.&.s.de edẽ.l.j.cir ca prin.Istud verificat̃ ex his q̃ sunt tpe dispositionis:nõ aũt cõprehendit q̃ postea accidũt,vt.d.l.fi.§.j.qđ plenè ꝓsequere vt p Cy.C.q̃ res pign.ob. pos.l.j.&.l.non modus.C.de ser.& aqua.& dixi.s.de aur.& ar.le .l.si ita. ¶ Quartò op.qđ orõ vniuersalis in aliquo particulari falsificat̃ vt.l.j.ibi ha beat vnusquisq;.C.de sa.san.ecc.& de mune.& hono.l.vt gradatim.§.& si le ge Sol.materia nr̃a loquit̃ in dispõne hoĩs;cõtraria verò loquunt̃ in dispõ ne.l.in qua oratio gñalis restringit̃ ad habilitatẽ:& tñ istud nõ est indistin ctè verũ.vt liqueat ista materia potes dicere vno verbo ꝙ in gñali nõ ve niũt ea q̃ qs &c.vt habes p Dy.in.c.gñali.de reg.iur.lib.vj.vel pleni⁹:autora tio ꝓfert̃ ab hoĩe:& dic vt no.p Cy.in.d.l.j.aut à lege:tũc dic aut illa vl'is orõ restringit̃ p aliã legẽ:& habet locũ qđ no.in.l.j.de eo:qđ cer.lo.aut nõ: & tũc aut signũ vniuersale inducit̃ verbo ꝑteriti tpis.aut verbo futuri tpis vt habes per Ia.de are.& Old.ij.de no.oper.nũ.l.j.§.nũciatio.¶ Item opp.
7 † dicit̃ hĩc ꝙ si aliquid falsum &c.totã orationẽ falsificat.Cõtrà.Nã omne
d nõ verũ nõ est falsum.l.qđ[d] sit falsum.ij.de fal.Sol.Falsum accipit̃ trib⁹ mo dis.Vno mõ largissimè:& sic accipiũt logici,qa omne qđ non est verum est falsum:& isto mõ accipit̃ hĩc.Secundo modo accipit̃ largè:& falsum est oĩs immutatio falsitatis facta scienter:vnde omne mendacium potest dici falsum:& hoc mõ accipit̃ in aut̃.de instr.cau.& fide.circa prin.Tertiò modo accipit̃ falsum propriè,& strictè,qñ tractat̃ de puniendo tanq̃ de crimine falsi:& tunc omne mẽdaciũ nõ dicit̃ falsum,sed illud dicit̃ falsum qđ cadit in aliquod capitulũ,vel in aliquam speciẽ.l.cor.de fal.est tex.ij.de fal.in.l.qđ sit falsum.qđ tene menti propter statuta q̃ dicunt ꝙ potestas in falsitatibus habeat arbitrarium:vel si quis condemnatus fuerit de falso non possit admitti vel habere officium:quia intelli git̃ de falso propriè,& strictè,& de falso qđ cadit in aliqđ capitulũ.l.cor.Et sic restringit̃ falsum ad ea q̃ tñ cadũt in speciẽ,seu capitulũ.l.cor.de fal.Et sic se pe de facto cõsului.¶ Venio ad ver.ꝓinde si qs.& op.hĩc dicit̃ ꝙ qđ nõ feci:ęqpollet ad nil feci.Cõtrà
8 † negatio postposita facit ęqpollere suo contrario, vt.s.de leg.tu.l.legitimos.§.an ergo.&.l.obligari.de aut̃.tu.sed qđ & nihil sunt cõtradictoria,nõ cõtraria quare malè.Solu.fateor ꝙ negotio postposita facit ęqpollere suo cõtrario,sed oratio particularis non habet cõtraria.vnde qdã sic,& qdã nõ,nõ sunt dire ctò cõtraria,vt.s.dixi.cũ ergo nõ habeat cõtraria ne gatio postposita signo particulari nõ habet ęquipol lentiam.et sic reperies in tractatibus logicę.¶ Sed op.ꝙ hĩc ver.videt̃ cõtra pcedẽtia dicta in secunda cõceptione stipulationis,vt ꝓmisi pœnã si quid fa ctũ.non erit.nã ibi nõ æquipollet ad nihil.qđ' pa tet.quia si est aliquid obseruatũ,et aliquid nõ cõmit titur pœna,& tñ nõ est verũ nihil esse obseruatum. Sol.dico ꝙ ex mẽte ꝓferentiũ aliter & aliter accipi tur.nã ibi pcedit cõiũctio copulatiua.nã si quid co rũ factõ nõ erit stat propriè:qa.si aliqđ particulatim sit factũ cõmittit̃ pœna.in hoc ver.quis aliũ interro gat vt certificet̃.& quis interrogãs ex responsione nõ esset certus.¶ Op.vltimò ad istũ.§.& vr̃ ꝙ inter istas duas cõceptiones stipulationũ nõ sit differẽtia so.vt hĩc p gl.Dy.& Ray.Vltimò inducitur in arg. de eo qui respõdet positionibus qđ hĩc ponit Pe.&
b Ray.in.l.si vnus.§.si cũ mihi.x.s.de pac.&.j.de ex cep.rei iud.l.si quis cũ totũ.in prin.tene opi.Petr.q̃ ꝓbatur in hoc versi.si bene aduertisti.

Si quis autem.

Cõtinuatur ad præce dentia.vñ pone casum. Vidi plures conceptiones stipulationũ de quib⁹ du bitatur.¶ Quero aliquis stipulat̃ plura,& vult vnũ fieri:qualiter debet cõcipi stipulatio vt fit clara?Re sponde vt in tex.& materiam huius.§.vide.s.proxi.

Item si pater.

Si substitutio directa fit filijs disiũctiuè,disiũcta accipitur pro cõiuncta.h.d.¶ Opp.quòd ista disiũ ctiua verificetur aliquo nõ existẽte hęrede,vt.s.§. vtrũ.&.l.si hęredi plures.de cõdi.insti.Sol.gl.specia le est hĩc propter votũ parentum.quia nõ est veri simile ꝙ voluerit extraneũ hæredem habere aliquo de filijs existente:vt.l.cum acutissimi.C.de fideicõ. &.l.lucius.de hære.insti.licet gl.dicat veritatẽ:tñ in casu huius.l.hoc non est necessariũ:quia hic licet ex tranei essent eodẽ modo instituti:esset idẽ ius.quod ꝓbo.s.eo.§.cũ ita.&.§.vtrum.vbi dicit̃ ꝙ qñ præce dit dispositio alternatiua.& sequit̃ stipulatio pœna lis sub conditione alternatiua,vuo existente stipu latio pœnalis nõ cõmmittit̃.licet aliud deficiat.Ra tio est:quia talis stipulatio limitat̃ secũdũ naturam præcedentis stipulationis.ita in proposito si præce dit institutio alternatiua,& sequitur substitutio sub conditione alternatiua,ista substitutio deficit alte ro existente hęrede:quia ex ipsa substitutione ap paret testatorẽ voluisse vnũ solum habere totã hęre ditatem:& sic substitutio debet limitari secundũ in stitutionem,sicut pœnalis stipulatio limitat̃ secun dũ pręcedentẽ stipulationem.sed gl.diceret verum quòd esset speciale fauore filiorum,quando filij es sent instituti simpliciter,non alternatiuè per iura al legata in glo.

a ¶ Vt ergo.Et no.hĩc distinctionẽ copulatiuę.& vide Bal.i.l.si hęredi plꝛes ff.de cõd.inst.& in.l.j.ff.de his q no.infa.& in.l.j.et.i.l.cui.ff.de fun.instr.& in.l.si ancillas.de leg.j.& in.l.ea tñ adiectio.ff.de leg.iij.Bar.in.l.cum ita.§. fi.de leg.ij.& in.l.in repetendis.de le.iij.& in.l.j.in princ.ff.de iust.& iur.per Bal.& gl.in.l.j.versi.nã & reipu.ff.sol.ma.& in.l.j.C.qui admi.& in.l.gal lus.§.q dã rectè.de lib.& posthu.doct. in.c.inter cæteras. de rescrip.& de ista alternatiua vide Lud.rom.in consi. cxcj.& in cõsi.cc. xxviij.& in consil. cclxix.qñ in bulla ponunt̃ alternati uæ aliqua.& in cõ si.cxxix.c. signifi cantibus.de ap.reci pien.Car.in cle.in plerisq;.de elect.& ibi Pe.do.j.c.siforte de ele.lib.vj.Archi. in.c.ij.de testi.libr. vj.Bart.in.l.si titio fund⁹.ff.de vsufru. leg.Bald.in.l.j.C.si qs al.vel sibi & vi de.c.ꝓposuisti.de proba.vbi dicit se non cognitã necpo tuisse cognosci.suf ficit ꝓbare vnũ dũ taxat.text.in.c.ex parte A.de test.An drę.Barb.

b ¶ Sic distingue.Ad de Barto.& doct.iu l.j.in prin.s.de iusti. & iur.& adde quæ no.Bart.in.l.seię.§. caio.de fun.instru. & vide de copula bonũ tex.ibi.& no. in.l.vlt.C.de sen.& quod ibi p doct.& maximè Bal.in ver si.copula &c.& vi de qđ' no.Bal.in.l. fin.in ver.itẽ no.ꝙ ad hoc &c.C.de re iu.Et limita hĩc ꝙ copula cõiungit.ni si resultaret iniqu⁹ intellect⁹,vt i.q.qñ pr̃ substituit hoc modo.s.filios & hę redes:qa nõ semp requireret̃ vtrũq;, iuxta no.pulchrè p Bar.et doc.i.l.gall⁹ aquilius.§.ẽt si à pa rẽte.cũ cõcor.de li be.et posth.et vide quę dixi.s.ꝓxi.§.et Bal.in.l.j.C.de iur. ẽphy.et in.c.ex.par te.el.j.de rescrip.et in.c.ij.de ꝓbẽ.Bar.i l.ea tñ adiectio de leg.iij.et plenè bal. i.d.§.etiam nõ à pa rente.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum ei qui est testis in testametno valet.*
2 *Correus pro correo,& fideiussor ꝓ principali quod testifi centur.*

c ¶ L.si hæredi.Et in l.j.de his q no.infa. adde Bar.in.d.l.j.in fi.de infa.et sequit̃ Pe.de anch.in cle. in plerisq; de el ec.et de materia dictionum copulatiuarũ.vide Bal.in.l.vni ca.§.vbi autem.C.de cadu.tol.

d ¶ Nullã reperio.l.si quid perfectũ.ff.de fal.nec in.C.puto ꝙ Barto.voluit

allegare.l.ſi quis legatum.vel.l.falſum in prin.ff.de fal.Alexan.Loſeus.

a ¶ Teſtibus legari.Adde Bar.in.l.qui teſtamento .in princ.ſ.de teſt.& omnino Bal.in.l.dictantibus.in.j.colum.C.de teſt.vbi not.& aliquid per eū in.l.in omnibus.ad fi.C.de teſt.& adde quod ex his quæ not.Bar.ſaltem remiſsiuè in.l.ſi cui.hîc alle.& in.l.qui teſtō.in prin.ſ.de teſt.videtur no.eſſe dicedum ꝙ quilibet pōt eſſe teſtis in cauſa ex qua pri cipaliter nonconſequitur commodū, licet in quādā cōſequētiā vel ſecūdario ſic.qđ reputo a valde no.de hoc hr̄ p Ioā.fab.inſtit.de teſt.§.legatarijs.vbi refert Iaco.de aret. hîc idem tenuiſſe pro hoc facit quod no.Bart.in.l.ſed ſi hac.§.q manumittit.de in ius voc.& & in.l.intātū.§.vniuerſitatis.de rerum di.ſed Io.an.expſſè tenet cōtrariū in.c. inſup .de te.& ibi oīno vide docto.& Inn.in.c.iij.eo.ti.p quo facit qa tales appellant.l.ab executore.in prin.&.l.ā ſnia.de ap.& iō dicit Bal.& doct.ī.l.j.§.huius ſtudij.de iuſti.& iu.ꝙ ſi legatarius inductꝰin teſtē circa inſtitutionē hæredis,& interrogatus an ſentiāt cōmodū dixerit quòd nō:nō puniť de falſo:qa debet intelligi principaliter. & qualiter iſtud principalr̄ ſumať vide Bal.in.l.ambitioſa de decre.ab ord.fa. & iſtis adde oīno Bal.ī.d.l.dictātibꝰ. vbi ēt habeť an ad pbādū aliquē vſurariū admittať illeq recepit vſuras: & ibi ēt habeť quot modis dicať qs repelli à teſtimonio. & ad materiā vide Imo.q loqť melius q̄ᵹ aliꝰ in.d.l.qui ſecūdū doct.ī.d.c.in ſuper.

b ¶ Fauor matris. an hęc differentia inter diſpoſitionē hominis & legis ſit vera:vide imo.in.d.l.ex facto.§.pe.ad treb.Adde an pater præſumatur p̄mori filio.Bal.conſi.ccccxxxviij.ij.lj.

3 *Incertitudo quæ uenit certificanda ex aliquo futuro euentu non uitiat legatum.* LEX XV.

SIquis ita. Pōt quis legare ei qui eſt teſtis in teſtō.& incertitudo q̄ venit certificāda legatū non
1 vitiat.¶ †Opp.ꝙ teſtibꝰ legariᵃ nō poſſit.vt.l.j.&.l.ſenatꝰ.de his q in teſtō ſibi aſcri.Sol.ibi *loquiť de eo q ſcribit teſtm̄:hîc de eo q ſubſcribit ſe vt teſtis.Et eſt rō:qa nō teſtificať principaliter in
2 cā ſua,vt.l.qui teſtō.ſ.de teſt.Et † per hoc inducit Dy.qđ correꝰ pōt teſtificari p correo,& fideiuſſor p fideiuſſore:qa principaliter in cā ſua nō teſtificātur:de quo no.p Cy.in.l.dictantibus.C.de teſt.& p Dy.in.l.ſi cui legeť.§.fi.ſ.de leg.j.& in Spe.De teſt.
3 §.j.in ver.qd de fideiuſſore.¶ Opp.†qđ legatū nō valet tāq̄ᵹ factū incertæ perſonę vt inſtitu.de lega.§.incertis.Sol.ille.§.corrigitur per ſe.ſufficit enim quòd incertitudo certificanda veniat ex aliquo euētu futuro.dixi.ſ.eo.l.quidam.

SVMMARIVM.

1 *Fingi ſuper re quæ non eſt,licet non poßit,tamen aliqua retro non eſſe fingi poteſt.* LEX XVI.

QVædam. Legatario repudiant fingiť res nūq̄ᵹ fuiſſe legatarij.ſed ſemp hr̄dis.h.d.¶ Op.gl.ꝙ ſit certū.nā interim eſt legatarij res,vt.l.cūpater.§.ſurdo.ſ.de le.ij.So.l.qđ eſt verū.ſed hoc diciť reſpectu futuri euētus,qa pōt cōtingere ꝙ fingereť nūquàm fuiſſe legatarij.& de hac.l.facio feſtum in materia fictionum.nā ſuper re q̄ non eſt nō pōt fingi,vt.l.huic ſcripturæ.ad.l.aqui.ſed hîc fingiť ſuper re q̄ nō eſt:ergo &c.vt hic in fi.patet.Sed rn̄deo
1 ſic,ſuper eo qđ nō eſt nō pōt fingi aliquid retro eſſe vel fuiſſe,vt.l.cōtraria.ſed aliqd retro nō eſſe bene poteſt fingi.& ita loquiť hîc:nam hæc res in veritate fuit legatarij.vn̄ ſi legatariꝰ agnoſcit,nulla eſt fictio.ſed ſi repudiat,fingiť retro nūq̄ᵹ eius fuiſſe:& ſic per conſequens fingiť retro fuiſſe hæredis.vt latius poſui in materia fictionis.de iſtis duobꝰ dubijs huius.l.poſuit iuriſconſultus in.l.qui res.j.de ſo.

SVMMARIVM.

1 *Plures ſimul cū moriuntur,an alter alteri ſuperuiuere præſumatur?* LEX XVII.

1 QVod de pariter. †Vt poſsit agi ex diſpōne inter viuos vel ex vltima volūtate vnꝰ de pariter morientibus nūq̄ᵹ ſuperuixiſſe præſumiť.h.d.cū.l.ſeq.& ſeq.¶ Op.ad prin.qa videtur ſtipulationē de dote eſſe cōmiſſam cū vxor deceſſerit matrimonio cōſtante,vt.ſ.e.l.q duos.§.ſi maritꝰ.So.hîc in ſtipulatiōe fuit appoſitū plus.ſ.ſi mater ſuperuixit q̄ nō ſupuixit.¶ Op.ꝙ ſpes cōditionalis ſtipulatiōis trāſmittať ad herędē,vt inſti.de ver.ob.§.ex cōditionali.Sol.ſi ſtiplō eſt cōmiſſa,vel eius ſpes pēdet,ſine dubio trāſmituť ad hæredes vt in cōtrario.&.l.j.vt actio.ab here.& cōtra hære.inci.ſed ſi per mortē ſtipulatoris deficit cōditio ſtipulatiōis,per cōſequēs deficit ſpes:& p cōſequēs nō eſt qd trāſmittať.¶ Opp.ſ.eo.de.l q duos §.cū in bello.&.§.ſeq.&.j.eo,l.cū pubere.&.l.ſeq.gl.nō ſignat illud cōtrariū.Huiꝰ cōtrarij timore Dy.in l.ſi hi qui.j.de dona.cau.mor,*quem ſequitur*Old.dicit ꝙ de pluribus ſimul morientibus nūq̄ᵹ pręſumiť alter alteri ſupuiuere,vl' p̄cedere,niſi ętatis imbecillitas aut parētū charitas,aut paternalis reuerētia,aut donationis fauor aliud inducat:vt pbať hîc.&.j.l.px.&.l.ſi inter.&.l.qui duos.per totā.l.Sed mihi videť ꝙ Dy.& Old.nō bn̄ dicūt primò in eo qđ dicūt,niſi etatis imbecillitas:qa eſt cōtra caſum huius.l.ſed & in illo.vbi nō p̄ſumitur pupillus prius deceſsiſſe.Item id qđ dicunt aut parentū charitas non eſt verum:quia ad hoc parentū charitas nil facit vt dixi in.§.cū in bello.Item qđ dicūt aut paternalis reuerentia in hoc bene dicūt intelligendo.vt.j.dicā probať in.l.qui duos.§.cū ſi filio.ſ.e.Itē qđ dicūt:aut donationis fauor per.l.ſi inter.ſ.eo.nō eſt verū:qa in.l.ſi inter.&.l.cum hîc ſtatꝰ.§.ſi ambo de dona.inter vir.& vxo.nō præſumiť aliquē ſupuixiſſe:ſed ſufficit quòd ſimul deceſſerint vt ibi patet.vnde dicit Iac.de are.qn̄ plures ſimul moriūtur:aut lucrū,ſeu diſpoſitio debet reſolui altero ſuperuiuente:& tūc nō reſolueretur:qa verū eſt neminē ſuperuixiſſe,vt.l.ſi inter.ſ.eo.&.l.ſi hi qui de do.cau.mor.&.l.cū hîc ſtatus.§.ſi ambo.*de dona.inter virū,& vxo.* Aut lucrū ſeu diſpoſitio debet cōmitti aliquo non ſuperuiuente,& tūc cōmittiť qa verū eſt neminē ſupuixiſſe,vt.d.l.q duos.§.ſi maritus Aut debet cōmitti aliquo ſupuiuēte,& nō cōmittiť:quia nullꝰ ſupuixit.hîc eſt caſus.& hoc ſi quæritur de lucro ipſorū inuicē morientiū Sed ſi quęritur de lucro tertij debet diſtingui eodē modo.Aut debet cōmitti aliquo ſuperuiuente & non committitur.caſus eſt hîc.Aut debet committi aliquo nō ſuperuiuente:& tunc cōmittitur,quia nullus ſuperuiuit,vt.d.l.qui duos.§.ſi maritus.Itē aut ceſſerūt ſimul pubes & impubes:& tunc præſumereť impubes prius deceſsiſſe,vt.l.cū pubere.cū.l.ſeq.j.e.&.l.q duos.§.fi.ſ.e.aut ambo puberes:& tūc l,pcedit p̄dicta diſtinctio.hæc ſunt verba Iac.de are.clarius recitata quā ponat.Iſta verba vt diſtinguamus deceſſerint ſimul pubes & impubes:an ſimul plures puberes reprobantur per.l ſed & in illo.j.e.vbi deceſsit pupillus,& ſibi ſubſtitutus pubes,nec pręſumit pupillū prius deceſsiſſe:niſi dicas ſuſtinendo Iac.quòd hîc etiam ſubſtitutus erat impubes:quod diuinare eſt.& cōtra mentē huius.l.quæ hoc nō dicit nec alia.l.cogit ad hoc dicēdū.Dico ergo ſic:iſtud dubiū de pluribus morīētibus qn̄q̄ᵹ emanat aliquo agente ex diſpōne hominis inter viuos,vel vltima volūtate:& tūc nunq̄ᵹ alter alteri ſuperuixiſſe præſumiť.nec adhibetur illa diſtinctio deceſſerit
b impubes cū pubere,vt.d.l.ſed & in illo.nec fauor matrisᵇ aliquid operatur,vt hac.l.qđ de pariter.ſed recurramꝰ ad propriā ſignificationē,an diſpoſitio hominis vel legis circa illud requirit aliquē ſuperuiuere,vel nō ſuperuiuere ſecūdū pręcedentē diſtinctionē.Iac.de are.nō ob.huic mēbro.ſ.eod.l.qui duos.in prin.quia in.l.illa nō præſumiť aliquis ſuperuixiſſe.ſed ſecūdū propriā ſignificationē quilibet deceſsit vltimus.Nō ob.ſ.eo.l.qui duos.§.fi.vbi agitur ex teſtō:& tn̄ p̄ſumiť aliquē ſuperuiuere:qa ibi diſpoſitio teſtamēti cōtinebat illud idē qđ diſpō.l.qđ apparet ex tex.cū dicit,cū filio puberequē ſolū teſtamēto &c.nā inſtituit illū qui ab inteſtato erat ſucceſſurꝰ:& nullum alium:meritò eſt idē dicēdū qđ diciť qn̄ agiť ex diſpoſitione legis.ſed in.l.ſed & in illo.poſito ꝙ ſuccederet ab inteſtato ſimpliciter:tn̄ nō ſuccederet vt neceſſarius hæres,& ſic teſtamētū aliter diſponit quā ius:vn̄ illa præſumptio hîc locum non habet.Si verò aliquo agente ex diſpōne legis occurrit dubium de pariter morientibus:tunc lex pręſumit aliquē ſuperuiuere cū diſtinctione:aut pubes cum impubere.& præſumitur impubes priꝰ deceſsiſſe,vt.l.ſi mulier.j.eo.&.l.qui duos.§.ſi aut pubes cum pubere:& tunc aut perſona patroni eſt in medio:& ille præſumitur deceſsiſſe qui magis ſpectat ad fauorē patroni,vt.d.l.qui duos.§.ſi cum filio.Aut perſona patroni non eſt in medio:& tunc aut inter ſimul decedentes eſt votum tranſmittendę hereditatis:vt quia aſcendens ſimul cum deſcedente decedit,& præſumitur aſcēdens prius mortuus.vt.l.qui duos.§.fi.ſ.eo.&.l.cum pubere.j.eo.aut tale votum non eſt:& tunc ille ſuccumbit cui incumbit onus probandi aliquem ſuperuixiſſe,vt.l.ex facto.ſ.ſi quis autē.j.ad trebel.intelligendo prout dixi.ſ.eo.l.qui duos.§.cū in bello.& probatur in princ.huius.l.Aut alter ex fratribꝰ prædeceſsit:& non præſumitur ſuperuixiſſe quātū ad ſucceſsionem ab inteſtato:& tamē ſuccumbit ille cui incumbit onus probandi aliquem ſuperuixiſſe.ita loquitur.l.qui duos.in fi.ſ.eo.& in his legibus fauor matris vel teſtamenti nullo mō attenditur,vt dixi in.§.cū in bello.&.§.fi.Ratio eſt:quia qn̄ quis agit ex diſpoſitione hoīs,ſi nō habet effectū,remanet diſpoſitio iuris ſecundū quam res habet exitum ſuum:iō lex nō curat aliquid pręſumere,ſed qn̄ agitur ex diſpoſitione legis:ſi lex in iſto dubio nil præſumeret caſus remaneret indeciſus qđ eſſe non debet.tn̄ contra hanc diſtinctionem facit multum.l.inter ſocerum.in princi.ſ.de pac.do.Sed rn̄deo,ibi natura verborum prolatorū requirebat filios ſuperuiuere.vnde illud qđ ibi diciť quaſi priore impubere mortuo,debet intelligi ſic,vt dicamus ſecūdū propriam ſignificationem ſtipulatio non committitur:ſed ſi ad interpretationem veniamus,debemus dicere impuberem prius defunctum,& ſic interpretatio legis congruit cum propria ſignificatione vocabuli.vel dic qđ ibi ſtipulatio continebat idē quod ius cōmune.¶ Vltimò dicitur in verſi.ſed & circa legem fal.ꝙ ſi ſerui ſimul cum dn̄o deceſſerint,nō computantur in bonis eius tempore mortis.Contra hoc videtur ſignificatio vocabuli:quia tempore mortis ſerui erant defuncti quia ſimul cum domino deceſſerunt.tn̄ aliud eſt dicere tempore quo moritur.vel quo decedit:& tunc ſignificat tēpus vitæ.cum tn̄ eſt in actu moriendi vt.l.fi.de condi.inſtit.arg.l.qui duos.§.j.ſ.de ma.teſta.Aliud eſt dicere tp̄s mortis:& tunc ſignificat poſtq̄ᵹ mortuus eſt perfecte:ita dicit tex.ibi mortis eius tempore&c.& glo.eſt in.l.peculium.§.fi.ſ.de leg.ij.

SVMMARIVM.

1 *Seruus pœnæ reſtitutus non admittitur ad legatum ſecus in ſeruo hominis.*
Legatum factum cognatis videtur factum his qui ſunt cognati tempore mortis vel teſtamenti.
2 *Legatum factum cognatis intelligitur de cognatis teſtatoris.*
3 *Cognati primo nominati admittuntur ad legatum factum cognatis & his deficientibus proximiores admittuntur ordine ſucceßiuo.*
4 *Legatum factum cognatis tertij intelligitur de his qui erāt tempore teſtamenti.*

Legatum

5 *Legatum factum familiæ vel cognationi titij iam defuncti valet, quia videtur relictum omnibus descēdentibus ex cognatione titij.*

LEX XX.

SI cognatis.[a] Qui legat cognatis. videtur legare his q sunt cognati tēpore testamēti, vel tempore mortis. h. d. ¶ Quæro exēpla huius l. in prima parte de eo q fuit cognatus tpe testamēti, & postea esse desijt. rñ. ponit exēplū de eo qui desijt per deportationē & q̄s dicit maneat. s. tpe mortis: qa restitut⁹ fuit. ¶ Ad hunc intellectū op. C. de hære. insti. l. j. gl. dicit φ ibi nō fuit restitut⁹. ¶ Itē opp. insti. de capi. di. §. qđ aūt. Sol. gl. φ hīc perdit ciuitatē: ibi etiā libertatē, licet postea fuerit manumissus. hæc sol. probať in. l. intercidit. j. de condi. & de. Contra istā solu. videtur casus[b] in. l. ex facto. §. fin. s. de vul. & pu. vbi factus seruus, & postea manumissus admittiť. Solu. † qñq; quis efficiť seru⁹ pœnæ: & tūc restitutus ad legatū nō admittiť: vt hīc. qñq; efficitur seruus hoīs: & tūc restitut⁹ ad hereditatē & legatū admittitur, vt ibi. Ratio est: quia seruus pœnę efficiť oīno incapax, vt. j. ti. ij. l. si in metallū. sed ille qui efficitur seru⁹ hominis nō efficiť oīno incapax. capit eñ licet nō cū a effectu, quia dño nō sibi acqrit vt. l. si pr̃fa. s. de hære. insti. ¶ Cōtra hoc op[c]. s. de adi. leg. de. l. si seru⁹. in fi. vbi p manumissionē efficiť nouus hō. rñ. qñ seruus accipiť vt res legata eundem habet effectū reductio in seruitutē facta ab homine quē si efficiať seruus pœnę: quia vtrūq; legatū extinguitur, sed qñ accipiť vt persona legatarij: tūc secus est. & licet hęc lec. in se sit vera: tñ qr̃tū ad hāc legē non procedit p tex. qui dicit hīc facilius &c. non eñ est cōgruū φ facilius admittatur qui vno tempore est cognatus q̄; qui vtroq;. Venio ad secūdā lec. & legiť in gl. duobus modis, vt patet in ea.[d] Ista lec. in primā parte. l. continet veritatē: quia illa demōstratio fratris titij sufficit quòd adsit tpe testamēti. simile in. l. mela. in prin. de ali. & cib. le. sed quātū ad secundā partē legis non videť cōcludere: quia intelligit totā. l. in cognatis naturalib⁹. & tex. dicit de adoptiuis. Prætcrea in cognatione naturali si velles intelligere secūdam partē vt non cōtradiceret, tex. nō pōt stare: nam legare fratri titij, idem est quòd legare certæ p̄sonæ & noīatę personæ, vt. l. nemo de hære. insti. & l. & si pceperit. in prin. de lib. & posth. sicut ergo si persona legatarij tēpore mortis decederet legatū euanesceret: ita in ppposito. nisi dicamus qđ legatū fuit factū fratri titij, qui nullū fratrē habebat tēpore testamēti. tūc eñ intelligitur de eo qui sibi nasciturus est: arg. l. ei quoq;. s. de pec. leg. & tunc contineret verū ista lec. ¶ Venio ad tertiā lec. vt intelligamus totā. l. in cognatione ciuili: quia in prima parte erat cognatus, sed desijt esse per emācipationē. in secūda incipit esse p adoptionē. & hæc. l. habet multa contraria: licet gloss. dicat φ ei nil obstat. ¶ Ad hāc lect. op. φ nō sufficiat quē esse capacē tpe mortis si tpe testi nō est, vt. j. ti. ij. l. j. So. gl. φ ibi legatū erat inutile ex persona relinquētis, vel rei legatę: hic ex p̄sona legatarij. ¶ Cōtra hoc opp. insti. de leg. de. §. an seruo. Solu. gl. φ legatū erat ibi inutile mista cōsideratione legātis, & legatarij. hęc lex nil facit ad materiam regulę Cato quia hīc legatū ab initio nō fuit inutile, imo semper vtile: licet quædā p̄sona ab initio nō admittatur quę postea incipit admitti. ita dicit Old. ¶ Oppo. insti. de hæred. sū quali. & dif. de. §. in extraneis. & s. de hære. insti. l. alienū. §. j. So. gl. dicit vt ibi veritas est quia illa cōcordat. Cōtra hanc. l. facit. l. cum ita. §. fi. s. de lega. ij. veritas est φ ibi dicitur quod debet inspici qui est in familia tempore mortis: subaudi, & testamenti, & sic cōcordat cum ista. & ita subaudit Dy. & bñ. ¶ Opp. put hęc l. intelligitur in cognato ciuili, non videť pcedere: nam cognatus ciuilis non debet intelligi in verbis platis à testatore, vt. l. si ita quis. in fin. s. de lega. ij. & l. si fideicommissum. de condi. & demon. Solu. quidam φ hīc debet intelligi quòd in legato fuit facta mentio de cognato ciuili: aliâs secus: vt. d. ll. istud est contra hanc. l. quę dicit simpliciter legatum esse cognatis relictum quare dico sic: si aliquis efficiť[g] cognatus postea facto testatoris: vt quia ipse aliquē arrogat in filium, vel nepotem. & tunc procedit lex ista. Si verò aliquis efficitur cognatus tertij cognati tunc non admitteretur, vt. l. contraria, ne in ipsius potestate sit alium facere admitti ad legatum qđ[f] no. ¶ Oppo. fortissimè,[e] & videtur quòd in his verbis indefinite prolatis tempus testamenti inspiciatur non mortis. l. si ita. s. de au. & arg. leg. hīc dicitur φ inspicitur tempus mortis: ergo &c. possumus dicere φ contrarium loquitur in rebus relictis, sed hæc. l. loquitur in personis quibus relinquitur. Hæc sol. nō placet p ea q̄ no. in. d. l. si ita. & l. placet. de libe. & posth. vbi dicitur φ ibi est speciale fauore testamenti quòd alius posthumus admittatur quàm[h] ille qui erat præsens tempore testamenti. quare dico sic[f] φ hīc fuit relictum vniuersitati: quia cognatis. & sic inspicimus[g] tempus mortis, sicut in legato vniuersali, vt. l. grege. s. de leg. ij. & l. peculium. pro hoc facit hęc. l. in fi. vbi idē est relinquere cognatis, & cognationi. Hæc sol. non placet: nam cognatio nō est vniuersitas quę vnam personam reprę̄sentat: prout dicimus in alijs vniuersitatibus, vt. l. mortuo. de fideiuss. & ideo non potest intelligi eis vt vniuersis relictam, sed eis vt particularibus. quod apparet ex eo quod incontinenti dicam: quia non omnes ad legatum admittuntur. dico ergo φ regula posita in. l. si ita. fallit hīc ratione coniunctionis: vt sic sufficiat illi tempore testamenti vel mortis esse cognatum. qđ intelligo verum si testator hoc sciuit. secus si ignorauit. vt. l. si quis ita. §. si quis cū ignoraret de testa. tu.

h ¶ Quæro[h] hīc † dicitur φ legauit cognatis, de quib⁹

2 cognatis intelligitur? Respond. in dubio intelligitur de cognatis testatoris, vt. l. cum accutissimi. C. de fideicommiss. & l. peto. §. fratre. s. de leg. ij. ¶ Quæro

3 quo † ordine admittuntur hi cognati? Respon. prius nominati, & his deficientibus qui proximiores sunt in gradu, vt. d. l. peto. §. fratre. & d. l. cum ita. s. de leg. ij. & ita intelligit Dyn. dum dicit quòd hæc. l. debet

4 intelligi secundùm illas. ¶ Quæro † quid si sit legatū cognatis cuiusdam tertij? Respon. puto contrarium eius quod hīc dicitur. primò: quia non debemus intelligere nisi de cognatis qui erant tempore testamenti: nisi alij cognati essent sine facto testatoris p regulam quę est in. l. si ita. de auro. & argen. lega. cū enim hīc non loquitur nisi de legato facto cognatis testatoris, non debemus trahere ad alias consequētias contra alias leges per. l. quod vero. s. de legib.

5 ¶ Quæro † quid si relinquitur familiæ vel cognationi cuiusdam tertij qui iam erat defunctus tempore

i testamēti: an valeat legatum?[i] Et videtur quòd nō: quia non potest dici familia titij qui iam erat defunctus, vt. l. qui vxori. aliâs est in. l. ij. s. de auro & argen. lega. Contrarium dico quòd valet, & videtur relictū omnibus descendentibus ex cognatione titij, vt. l. pronunciatio. §. familiæ. de verbo. signifi. & ita se habet communis vsus loquendi. nam idem est dicere relinquo familię talis, vel domui talis, vt. l. j. §. j. s. ad syl. & ibi no. per Iac. de are. & hoc casu fortè non admittentur omnes qui sunt proximiores illi titio, sed omnes equaliter: quia cessat ratio coniunctionis personę defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Collegio illicito ratione sectæ relinqui non potest: nec singulis de tali collegio.*

2 *Collegio iudæorum relinqui non potest, licet non sit reprobatum ratione sectæ.*

Iudæo relinqui potest.

3 *Legatum factum iudæis de perusio: videtur factum vt singulis non vt collegio: & valet.*

4 *Collegio frustratorum relinqui potest.*

Collegiū quod fit ad piū actum, dicitur à lege approbatum.

Fraternitas laicorum coram laico conuenitur, sed si sunt laici & clerici, coram ecclesiastico.

Vniuersitas scholarium coram ecclesiastico conuenitur.

5 *Legatum factum arti mercatorum, vel caligariorū valet qñ talia collegia sunt approbata per principem, vel ciuitatem superiorem non recognoscentem.*

POMATES.

a ¶ Si cognatis. Vide Alex. cōsi. xxvj. in fi. in. iij. vo. Barb. cōsi. xxiiij. in. ij. col. in serto inter consilia Alex. in. iiij. vol. vbi dicit idē in eo q legat liberis, & Lud. ro. cōsi. cxxxiij. in iij. col. & cōs. xxij.

a ¶ Si cognatis. Ad materiā hui⁹. l. vide qđ cōsuluit Pau. de ca. in cōsi. lxxvj. in ci. in xp̄i noīe amē. viso dicto pūcto, & dubijs elicitis ex eo in quarto dubio.

b ¶ Videť casus. Casus no. & vide Bar. in. l. iij. §. filius. de libe. & posth. & in. l. intercidit. de cōdi. & demō. vide Bal. ī l. data. aliâs lata. de ap. & ī. l. j. C. de his q ad lib. & qđ not. p gl. Bar. & doc. ī. l. gall⁹. §. & qd si tm̄. de lib. & posthu.

c ¶ Cōtra hoc op. Et p his q̄ hīc dicunť vide Lud. ro. ī cōsi. suo. cxxxij. Andrę. Barb.

d ¶ Patet in ea. Vide q̄ no Bal. ī. l. humanitatis. ī. v. col. ī ver. vl. op. C. de impub. cū seq. & ī. l. p̄dia. in pe. col. C. de fideic.

e ¶ Opp. fortissimè. Adde Pe. de anch. & Imo. in. c. indicante. de testa. & vide in cōsi. meo qđ habeo in causa illorū de hyrena. circa medium.

f ¶ Quare dico. Et vide p isto dicto Pe. & Ioā. de imo. in. c. indicante. de test. vbi Ioā. vř cōtradicere Barto. Et vide Ang. ī. l. titia seruis ff. de matre. vbi per illū tex. dicit φ vbi testōr legauit pedissequis quòd sufficit φ sint tpe testi pedissequę. Et vide q̄ ibi dixi qa Io. de Imo. malè ponderauit dictū Bart. hīc. And. Barb.

g ¶ Inspicim⁹. Et p hoc declara. l. q filia b⁹. in prin. de le. j. & ibi dixi post uno.

h ¶ Quęro. Et no. qđ cōsuluit Bal. in cōsi. inci. in noīe dñi. casus talis est qđ titi⁹ decessit &c. φ si testōr dicit substituo filio meo pximiores meos, qđ isto casu mortuo filio relicta sorore, & filio ex alia sorore pmortua, post mortē pr̄is testatoris soror sola veniat ad substitutionem exclusio filio & sorore præmortua post mortē pr̄is testatoris. & hoc propter verbū meos, positū in substōne qđ referť ad tp̄s mortis testatoris. alle. hāc. l. si cognatis. alias autē si nō esset verbū meos, equaliter admitterenť p. d. l. cū ita. §. fi. & ibi glo. q̄ incipit qñq;. de leg. ij. & quia illa verba testatoris debēt aliter intelligi. l. si cui. ff. de serui. & qs dicať pximior vide in. l. pximus. s. de verb. sig. & in. l. j. j. vñ cog. Adde qđ si dicat pximioribus de domo sua. Pe. de anc. cōsi. clj.

i ¶ An valeat legatū si testōr reliqt familiæ talis, & ille iā erat defunctus facit. l. insula. in fi. & quod ibi no. de ac. q re. do. & adde Pe. de anc. & Imo. in. c. indicante. de testa.

a ¶ Opp. Adde latè
no.p Bart.in.l fi.in
fin.š.d.colle.illi. &
vide Bar.& doct.in
l.si qs à filio. §.fin.
de lega.j.nã omne
collegiũ est repro-
batũ,si nõ apparet
approbatum: vide
quod no.Bald.in.c.
j.§. conuenticulas.
de pact.iu.fir.& ibi
omnino vide per
eum.de qua mate-
ria habet per Bald.
in.l.fi.C.de col.illi.
Adde Abb.cõs.lv.
vbi habet quæ col
legia sint approba
ta.

b ¶ Quęro quid.Et
an iudęi poterunt
dari tutores.vide
Bar.in rubri.j.de iu
sti.& iur.Et an pos
sit relinqui iudęo.
vide gl.in. c.iudęi.
de iudæ.q̃ dicit qđ
nõ.tex.est in.c.sane
xxiiĩ.q.ĩĩ.& in.c.si
quis eps.de hær.&
tenet Ange.l.l.j.C.
de iude per illa iu.
ra idẽ tenet Raph.
in.l.j.C.de sac.sanc.
ec.sed contra tenet
gl.in.l.j.C. de iudę.
& Pe.Cy.& Sali.in
l.j.C.de sacr.san.ec.
Bal.& Bar.in.l.j.C.
de iud.ego dixi latè
in.d.c.iudęi.& vide
omnino. Andræ.
Barba.

c ¶ Quęro quid si re-
linquitur collegio.
qd si essent frater-
nitates.vide Feli.in
c.ex literis.in.j.no
tabili.de consti.

d ¶ Sed si essent.Ad
de tu ꝙ ex hoc ha-
bes ꝙ si in vniuersi
tate essent clarici
& laici qđ tũc vni
uersitas debet corã
ecclesiastico cõue-
niri & clarius Bart.
in.l.j.j.de col.illi.&
Bal.in aut.habita.
C.ne fil.ꝓ pa.Ant.
de bu.in.c. dilecta.
post inno.de exces.
p̃la.& Pe.de anch.
in repe.regulæ.ea
q̃.q.xvj.de reg.iur.
& Abb.in.c.ex lr̃is
de proba.tñ contra
hoc videtur ꝙ imo
ipsa vniuersitas cõ
ueniri posit coram
iudice vniuersali lo
ci,& sic corã ptãte
loci ex quo ẽ corp⁹
imaginatũ,seu rep̃-
sentatũ de quo non
est aliqua.l.disposi-
tum sub quo iudi-
ce debeat conueni-

LEX XXI.

CVm senatus. Collegio lici-
to legati pôt:
illicito nõ.singulis tñ de tali collegio lici
a tè relinquit.h.d.¶ Op.a ꝙ si nõ pôt relĩ
qui collegio,nõ pôt relĩq singulari psonę,vt.l.iiĩ.C.
1 de hęre.So.hoc† debet ĩtelligi qñ collegiũ ẽ reproba
tũ nõ rõne sectę:sed iõ qa nõ ẽ approbatũ.si em̃ rõ-
ne sectę eẽt reprobatũ vt collegiũ hæreticorũ:tũc
singulis de collegio non pôt relinqui,vt.l.cõtraria.
b ¶ Quæro qdb si relinquat collegio iudęorũ?Certũ
2 est ꝙ nõ valet vt.l.j.C.de iudę.sed dubiũ est an sit re
probatũ rõne sectę.Gl.tenet ꝙ nõ in.d.l.j.Old.cõ-
trà.sed est tex.qđ nõ est reprobatũ rõne sectę:& sic
pôt legari cuilibet iudęo,vt.l.spadonẽ.§.iã aũt & iu
3 dęi.de excu.tu.¶ Sed q̃ro † qd si relinq̃t iudæis de
Perusio,vtrũ videat vt collegio relinq vel vt singu-
lis?Vr̃ ꝙ vt collegio,vt.š.l.ꝓx.in fi.dixi in.l.ciuib⁹.š.
eo.cõtrariũ puto:qa illa interp̃tatio relinq̃re ciuib⁹
idem est quod relinquere ciuitati:est vera qñ ex ea
nil resultat cõtra legẽ,& ex eo legatũ nõ efficit inu
tile:sed qñ resultat aliqd cõtra legẽ vel legatũ effice
retur inutile:& tũc non debet fieri,vt.š.e.l.quoties.
4 ¶ Quæro,†qd c si relinquit collegio frustratorũ:an
c illud collegiũ sit reprobatũ?Rñ.oẽ collegiũ qđ fit
ad piũ actũ est approbatũ à lege,vt.l.j.circa prin.&
ibi no.š.qđ cuiusq; vni.& vt puto istæ fraternitates
debẽt cõueniri corã iudice seculari,qñ fraternitates
d seculariũ sunt sed si essẽt d fraternitates seculariũ &
clericorũ:tũc deberẽt cõueniri corã iudice eccl'iasti
co.& idẽ dico in vniuersitate scholariũ,quorũ Re-
5 ctor eẽ nõ pôt nisi cleric⁹ sit.¶ † Quid si relĩquit ar
ti mercatorũ,vel caligariorũ? tunc est aliud,qa talia
collegia exceptis qbusdã sunt reprobata,vt.l.j.š.qđ
cuiusq; vni.no.vñ eis nõ pôt legari:sed si talia colle-
gia essẽt approbata p principẽ,vel à superiore,vel à
ciuitatibus q̃ superiorẽ non recognoscũt:tũc pote-
rit eis legari,vt.l.hostes.j.de cap.& postli.reuer.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas matris trãsmittitur ad suos.Et si non sunt sui trãsmitittitur beneficio restitutionis in integrum,si nõ fuit adita.*

LEX XXIII.

CVm pubere. ¶ Quęro qs
habebit hære
ditatẽ matris?Et vr̃ ꝙ successores filiĩ:
& p cõsequẽs habeãt hæreditatẽ matris.
1 aliàs ista.l.frustra posita esset.¶ Sed tũc opp.†qũo
iste fili⁹ trãsmittit hæreditatẽ mr̃is nõ aditã ad extra
neos?Dicit Mar.sili.ꝙ hęc est rõ:qa fili⁹ fuit impe-
dit⁹ adire hæreditatẽ.ar.l.si qs in graui.§.elegãter.ad
syllania.& Cy.refert in.l.apud hostes.C.de su.& le-
gi.hære.ego intelligo hoc verum qđ ad hæredes filiĩ
trãsmittit matris hæreditas si sunt hæredes sui,p.l.j.
C.de his q ante aper.ta.aliàs nõ trãsmitteret.nisi p
bñficiũ restitutiõis in integrũ,vt dixi in.l.q duos in
prin.š.e.p.l.pãtonius.š.de acqui.hęre.Nõ ob.l.siquis
in graui.§.elegãter.qa ibi fuit impeditus impedimẽ
to iuris:hîc impedimento facti.dixi .in.l.ventre, de
acquir.hære.

LEX. XXV.

CVm in testamento.
De hoc dic vt no.per Dyn.in.c.inspici-
mus.de reg.iur.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio testatoris disponentis satisfieri debere omnibus descriptis in schedula quam dedit guardiano fratrum minorum quòd ualeat si apparet q; sit illa schedula.*
2 *Testator si legat titio mille,quæ det illi quem declarauit sibi, & hæredi,si legatarius & hæres discordant:inspicitur quod est uerisimilius ratione affectionis testatoris,ut legatum ualeat.*
3 *Testator si dixit lego titio centum & uolo q; dentur ei quem sibi dixi,tale legatum non uidetur in dubio in fraudem factum.*

LEX XXVI.

QVem hæredi. Hanc .l.alle
go ad qõ.l.
1 †de eo q reliquit vt oĩb⁹ illis satisfiat,q
c sunt scripti in schedula c quã dedi guar
diano fratrũ minorũ an valeat.Iac.determinat qđ
nõ.Ego determino cõtrariũ:si apparet ꝙ illa schedu
la sit illa quã testõr guardiano dimiserit ex cõpara-
tione literarũ,vel alio mõ.vt dixi.in.l.si ita scripse-
2 ro,de cõdi.& demõ.Itẽ no.†hãc.l.nã vidi testamẽtũ
in quo testator sic dixit:lego titio mille q̃ det illi pso
næ quã declaraui sibi & hæredi meo:decedit testa
tor:cõtẽtio est inter hæredẽ & legatariũ:quia hęres
dicit de vno .legatari⁹ dicit de alio.quid iuris?Dico
ꝙ debet inspici qđ est verisimli⁹ rõne affectionis te
statoris:aliàs fideicõmissum esset inutile rõne incer
titudinis,vt.l.si fuerit:in prin.&.š.e.iõ remanet pe-
3 nes legatariũ.¶ Vltimò no.†ꝙ si relinquo tibi cẽtũ
& dico volo ꝙ dent ei quẽ dixi tibi:qđ in dubio nõ
vr̃ factũ illud relictum in fraudem,vt hîc.& not.in
l.lucius.§.fi.š.de leg.j.&.l.nõ intelligit.circa prin.de
iure fisci.

LEX XXVII.

CVm queritur. Dic vt not.in e
l.veteribus.š.
de pactis.

LEX XXVIII.

SI quis. ¶ Declara, vt no.Dyn.in.c.
in obscuris.de regulis iuris
lib.vj.

SVMMARIVM. f

1 *Inquisitio formata contra titiõ ptãtẽ perusiĩ procedit licet uocetur sempronius.*

f QVi habebat. f An propriũ
nomẽ, vel de-
mõstratiuũ inspicere debeamus ex qua
itate notiæ disponentis inspicit.h.d.di
2 xi:†p hãc.l.ꝙ si dux ducatus facit inq̃sitionẽ cõtra f
titiũ ptãtẽ asisiĩ,cũ in veritate vocet semproni⁹ ꝙ
magis inspicim⁹ hãc dignitatẽ q̃; nomẽ ꝓpriũ:quia
nomẽ ꝓpriũ nõ habet mẽti vt hîc:& sic magis acci
pit demõstratio q̃; nomẽ ꝓpriũ dixi in.l.demõstra- g
tio falsa de cõdi.& demõ.Secũdò no.ꝙ hîc ẽ vn⁹ de
casib⁹ ĩ quo doctrina q̃ sumit ex.l.si cõis seru⁹.ita de
stip.se.nõ habet locũ vt hîc:& dixi ĩ.d.l.si cõis seru⁹.

SVMMARIVM.

1 *Clausula in fine pnsita,quando referatur ad omnia præcedẽtia*

LEX XXX.

1 PLures. †Clausula in fi.posita nõ h
refert solũ ad oĩa ꝓxima
sed ad oĩa p̃cedẽtia cõtinuata scriptura
ꝓlata.h.d.¶ Quęro q̃ ẽ rõ hui⁹.l.ꝙ clau
sula in fi.posita ad oĩa p̃cedẽtia refert.Rñ.primò ꝓ
pter dictionẽ repetitiuã hoc ãpli⁹,vt.l.aureli⁹.§.testa
g tor.š.de lib.le.¶ Secũda rõ g est.qa clausula vltimò
posita fuit p se principalr̃ posita,vñ ad oĩa p̃cedẽtia
refert vt.l.iĩ.§.fili⁹.š,de lib.& posth.&.l.talis scriptu i
ra.š.de le.j.&.l.j.de lib.præte.si em̃ illa clausula nõ
esset p se principalr̃ posita,sed ad aliã disponẽ quali
ficãdã,vt puta si cõditionalis mod⁹ ĩfert legato vlti
mo loco apposito:tũc ad aliud nõ refert nisi ad il-
h lud vltimũ,vt.l.filiusa.& ibi no.h qñ dies lega.cedit.
¶ Quęro ,quare dixit iuriscõsult⁹ cõiũcta scriptura?
Dicit gl.sec⁹ si ex interuallo,vt.l.lecta.§.dicebã.š.si
cer.pet,vide gl.q̃ incipit.nũc re cõiũgit ibi,& facit
vim.& dic hoc nõ est verũ:qa nõ est interuallũ in eo
dẽ testõ nõ diuertẽdo ad alios actus,nã testm̃ debet
fieri vno cõtextu.vt.l.hęredes.in fi.š.de test.sed ve-
ritas est vt intelligam⁹ cõiũcta scriptura id est cõti-
nuato sermone.sec⁹ si in medio plura dixisset:quia
tũc ad oĩa p̃cedẽtia nõ refert.vt no.gl.in simili.insti.
de re.di.§.itẽ lapilli.An aũt clausula in p̃cedẽtibus
legibus apposita intelligatur repetita in sequenti-
bus.dixi in.l.prętor.§.eritq;.vi bono.raptorum.

De ijs quæ pœnæ cã relinquũtur. Ru.

SVMMARIVM.

1 *Relictum nomime pœnæ etiam de iure.ff.valet.*
2 *Dispositiones reprobatæ quæ dicantur.*
3 *Statutum quòd consanguinei clericorum teneantur pro eis si aliquid faciunt non valet.*

L. I.

FIliosa. ¶ Si p̃cedit dispsitio illicita
vel & ꝓbrosa relictũ nomi-
ne pœnæ à quocunque non valet.hoc di
1 cit.¶ Oppo.†ꝙ relictum nomine pœ-
næ à

ri, vñ conueniatur
coram iudice loci,
vbi est.Facit qa tũc
non consyderant
singuli de vniuersi
tate vt vniuersitas,
sed vt vnum cor-
pus fictũ.ar.ei⁹ qđ
dicit qđ est vniuer
sitatis.non est sin-
gulorũ.l.j.§.j.&.l.
in tãtum.§.vniuersi
tatis.š.de re.di.de
quo vide etiã p Ma
ri.soci.in.c.j versic.
xiiĩ. declaratio.ex
trà de foro cempe.

e ¶ In schedula, De
schedula relicta
apud fratres sancti
Frãcisci.& vide ad
hoc dictum qđ ha
bes in.l.ait p̃tor.§.
si iudex.de re iudi.

f ¶ Qui habebat.Et
vide Barto.in.l.de
mõstratio.in prin.
de condi.& demõ.
Et vide qđ not.in
c.significante.de re
scrip.Andr.Barba.

f ¶ Qui habebat.Et
istum tex.not.alle.
Bart.in.l.iiĩ.in fin.
de leg.j.

g ¶ Secũda rõ.Et vi-
de.d.l.scriptura.c.
ĩĩ.requiris.de ap.tñ
si conditio vel mo
dus inseritur nõ re-
fert nisi ad ꝓximũ
Aud.Barb.

h ¶ Et ibi not.intelli-
ge saluo eo quod
habet in.l.mulieri
& titio.& qđ ibi no.
Bar.de condi.& de
monst.& hic adde
Bal.in.l.j.in fi.C.de
legi.hære.

i Scripta exempla-
ria ita habent rub
& sic legit Pau.ca.
Noui verò codices
hñt prout.& legit
Soci.post Impera.
C.& insti.de his quę
pœnæ noĩe relin-
quuntur in quo tñ
non facto vim cũ
doctores ista con-
fundãt.Aduerte tñ
quia Soc.dicit Bar.
cõtinuare hanc ru
br.cui⁹ tñ cõtinua-
tionẽ non lego,nisi
in scriptis exẽplari
bus hoc mõ?Dictũ
est.š.de legatis:ve-
rum quia circa ea
q̃dã pœnæ noĩe re
linquũt:ideo poni
tur hîc ista rubric.
Alex.Loseus.

a ¶ Vltimò no. Et vide Bal.in.l.fi.C.e.ad fi.& vide gl.sing.secūdū Ang.ī.l. ij.§.ne qs eū q in iur vo.est vi.exi.& vide gl.fin.i.c.sciāt cūcti.extrà de elec. ꝙ percutiēs cō sanguineū clerici,icidit ī canonē latę,siue si qs suadēte.& vide Ang.in.§.quia verò leonis.in auth.de no n alie. Andrę.Barba.

b ¶ Nō valet.imo fortius dico ꝙ tale statutū nō valet:qa vr̄ factū ī odiū clericorū.c.petr⁹ diaconus.&.c. significasti.de homi.l.hęres meus.§.fi.de cōdi.& demō.& hāc partē tenet Imo.& idem tenet Bald.& Ang.p illā.l.ī.l.j.§.in ius voca.vt eant. Bal.ī.l.j.C.de indi.vi.tol.& Lapp.all'.iij.& gl.not.in cle.ij.de senten. excō. in ver.quolibet.& fin.no.Bald.in.l.raptores.de episc.& cle.& ī.l.j.C.vn̄ vi. concordat Bald.in l.vt vim.ff.de iu.& iur.& ꝓ hac parte est cas⁹ no.ī.c.sciāt cuncti.de elec.ī.vj. alle.p Ange.in.d.l. vt vim.& p hoc di co ꝙ statutum dictans ꝙ coloni clericorū teneanť ad collectas:& hoc in odiū clericorū,tale statutum est cōtra libertatē ecclesię.& ita sin.tenet Bar.ī.l. hi penes.C.de agri & cēsi.lib.xj.& sentit ī.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de ope.no.nun.& Bald.in.l.j.C.de episc.& cle.

c ¶ Pœnā.Et de hoc vide Bald.in.l.j.C. e.Andrę.Barba.Et vide tu in simili eūdem Bar.in consi. j.incip. parmensis. col.j.circa fin.

d ¶ Causa reijcitur. Bald.tenuit contra in auth.nisi rogati ad trebel.& Saly. idem ibi.& vide ad hanc.q. not.consilia quæ habes in libro magno consiliorū.& Bal.ī.l.deo nobis.C. de episc. & cle.& limita multum not.hunc tex. procedere quando dictum fuit si non ingrederetur monasteriū simpliciter. sed secus si dicať si non ingrediať monasteriū fratrū minorū,vel simile:cū alia essent adhuc monasteria, secundùm Bald.&.Imo. not.per illum tex.in.l.hoc modo.ȷ.de condi.& demon.

nę à quocunq; valet,vt.C.eo.l.j.& insti.de leg.§.fin. Sol.gl.hic,&.l.mulcta.de cōdi.& demō.&.l.si is qui hęres.§.de vul.& pupilla.ꝙ istę leges hodie sunt correctę.Dy.in.l.mulcta hoc reprehendit:qa etiā de iure antiquo poterat relinqui noīe pœnæ:vt.l.j.§.item si ita.ad lega.falc.&.l.si penū.qn̄ dies leg.ced.&.§.de penu.lega.l.j.Non ob.hęc.l.quæ loquitur qn̄ pręcedit aliqua temeraria,vel illicita dispositio.quod tenet Cy.C.eod.l.j.¶ Quero q̄ sunt istæ dispositiones 2 probrosæ?Rn̄d.qn̄ in dispositione venit aliquid qđ sit reprobatum moribus,iure ciuili,vel prętorio,vt.l. j.&.l.filius.de cōdi.institu.Idē puto ꝙ si dicitť in testamēto,lego filię meæ centum:& volo ꝙ non possit se maritare sine consensu talis,aliàs cadat à dicto legato.certè istud nō valet,vt.l.cum tale.§.si arbitratu.ȷ.de cōdi.& demō.Idē puto qn̄ liquid relinquitur filio infra legitimā,& adijcitť ꝙ si plus petat,cadat à dicto legato.Certè ista adiectio non valeret:qa grauamen non pōt poni in legitima,vt.l.quoniā in prioribus.C.de inoff.testa.¶ Vltimò no.[a] hāc.l. contra a statuta † ciuitatum q̄ dicūt ꝙ clerici aliquid faciāt,& 3 si nō faciunt,eorū cōsanguinei teneanť ad tātā pœnā.Certè ista adiectio pœnæ nō valet[b],vt hic.& de b isto grauamine qđ imponitť consanguineis.dixi ī.l. de pupillo.§.si qs ipsi prętori.de ope.no.nun.ī.ix.q.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 Legatum factum filiæ de mille si nuberet:& si monasteriū ingrediatur quod habeat ducenta:quòd valeat sed causa reijcitur & habebit mille.

2 Cautela vt legari possit minor summa filiæ monasteriū ingredienti quàm ei quæ nupserit.

3 Vsuras non potest incidere testator in testamento hæredi, si non soluit legatum.

4 Pœna adiecta dationi quantitatis vltra legitimum modum vsurarum non valet.

LEX II.

POEnam.[c] ¶ Quæro pater reliquit filię suę si nupserit mille,& si ingressa fuerit monasteriū habeat ducēta tantùm,nō vltra:an istud videatur detractum de illa quantitate maiori nomine pœnæ,an sit cā?Et videť ꝙ sit causa:quia ex causa videtur dixisse:quia si monasterium ingrederetť, poterit ingredi cum minori pecunia q̄ si nuberet: sed certè siue sit cā siue pœna,legatū valet:sed ista pœna siue causa reijcitur[d].vt in authē.de sanc.episco.§.sed & hoc præsenti.Ratio est:quia talis causa impediret vitā cōtēplatiuā:nam timore ducta ne perderet illud legatum,citius nuberet q̄ monasterium ingrederetť.[e] † quod lex respuit.qs ergo erit modus 2 vt testator possit sic grauare?Rn̄.q debet dicere sic, relinquo filiæ meæ cētum,& ei q eā duxerit in vxorē relinquo quinquaginta:hoc modo valet istud relictum:& monasteriū nō posset capere:qa nō est relictū vxori,sed ei q ducet eā in vxorē.hoc ꝓbať in.l. titio.§.j.de cōdi.& demōstra.cōsulo tn̄ ꝙ addat vnū, scilicet id qđ marito relinquitur[f] debeat esse pcipue f dotis:al's ipse sibi haberet.¶ Quæro an testator pos- 3 sit indicere vsuras in testamēto,vt si hæres meus nō soluit intra mensem,volo quòd soluat tantum noīe vsurarum?Rn̄.nō.sicut enī de iure ciuili vsuræ sunt prohibitę vltra certā quantitatem:ita hodie de iure canonico sunt prohibitę in totum.pro hoc est text. in.l.iij.§.fi.de an.lega.Ex hoc † concludo aliud quā- 4 do pœna adijcitur dationi quantitatis vltra legitimum modum vsurarum,de iure ciuili non valet,vt l.iulianus.§.idem papinianus.de actio.emp.&.l.cū allegas.de vsur.coniuncta.l.iij.in fin.de an.lega.

e ¶ Monasteriū ingrederetť.Vide Bal.in.l.j.in.x.col.C.eo.& in.l.cū allegas. in pe.col.C.de vsur.Ad materiā huius.l.pœnā.adde quòd Pau.de castr.in auth.nisi rogati.C.ad trebel.dicit se cōsuluisse vnā cū multis alijs,& postea dicta questio fuit disputata Bononiæ,si testator reliquerit filiæ suæ mille si matrimonium contraxerit:si verò ingrediať monasterium reliquit si bi.cc.& non vltra.ipsa verò religionē ingressa est dicitť ꝙ petet mille.ac si matrimoniū cōtraxisset p istā.l.& certè si nō reliqsset spālr.cc.si monasteriū intrauerit sed solū mille:bn̄ posset petere mille p.l.istā:qa tūc nō cōstaret de expssa intētione testatoris cōtrariū vnde.l.iterpretať eā fuisse talē si nupserit.s.ī seculo,vel religionē ingrediēdo:qa dicitť mr̄imoniū spūale: sed hic apparet de contraria intētiōe:qa in q̄tū reliqt mille si nupserit.sensit dūtaxat de mr̄imonio carnali.nō de spūali postq̄ ī casu quo religionē īgrediať spālr prouidit de cc.qa gn̄alis dispositio non refertur ad specifica:vt in l.dolı' clausula. de verb.obl.vn̄ nō debet hr̄e nisi.cc.ita determinat Bald. post Ia.de bel.in.l. deo nobis.de epis. & cle.&ī.d.auť.nisi rogati.licēt ex verbis Bar.hic colligatur cōtrariū,dū dixit ꝙ rō est ne al's impediať vita cōtēplatiua.sed ista est veritas & cōformis ītētioni testātis.Itē alleg.Bal.ī cōtrariū in.l.fi.C.de pac. & cū Bar.trāsit Mat. de mathesi.in suis sin.in sing.l.iij.Tu adde ꝙ opi. Barto. fuit sequut⁹ Io.an. in addi.spe.ī rubr. de sta.mo.in versi. fuit qō disputata. & eū seqť Ant.de bu.ī.c.ī pn̄tia.de ꝓba.& habeť p Ro. in.l.stipslo hoc mō. cōcepta de ver.ob. q tenet opin. Bar.ī ij.char.p Alb.in.ij. parte statutorū.q. ciiij.cum seq.& ita fuit iudicatū Bouoniæ.& cōsuluit Io. de ana.ꝓ ista parte & etiā alij doc.ꝓ q bus facit.l.titiæ si nō nupserit.de cōdi.& demō.ad quā nō bn̄ rn̄det Bald.ī l.j.C.de his q̄ pœn. nomi.re.p Imo.ī.l. luci⁹.de hære.insti. & vide oīno q̄ dixi post Imo.in l.quoties sub cditiōe. de condi.& demon.

f ☞ Codices scripti habēt clarius circa istud cōsi.hoc mō. scilicet vt id qđ marito relinqť debeat esse ī augmētū dotis filiæ suæ.aliàs il le sibi precipuum haberet. Et si aduertas,Soci.ita Barto.dicere refert. Alex.Loseus.

De regula Catoniana Rub.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 Regula Catoniana propter quid fuit inducta?

2 Regula Catoniana est regula iuris intransitiuē, non transitiuē.

3 Regula Catoniana à Catone fuit inducta.

4 Regula Catoniana quòd habeat locum in legatis cōditionalibus conditione tacita.

5 Item quādo habeat locum in legatis,vel relictis in diem certum.

Legata quæ sint illa quorum dies cedit ab adita hæreditate? remissiuē.

6 Regula Catoniana habet locum quando certum est quòd dies mortis,& aditionis sit vnus & idem.

7 Regula Catoniana an habeat locum ī legatis quorum dies cederet à tempore mortis?

8 Item an habeat locum quādo legatum est inutile ratione personæ legantis.

Regula Catoniana an habeat locum in vsurario legante? quòd non.

9 Regula Catoniana an habeat locum in legato deficiente ratione rei legatæ?

10 Regula Catoniana quod habeat locum quādo legatū deficit mixta consyderatione rei & personæ legatarij,quā do testator cōtrà tale impedimentum potuit prouidere.

11 Item an habeat locum quando legatum deficit mixta consyderatione legantis,& legatarij.

12 Legatū à principio inualidum non confirmatur,nisi defectus purgetur per ultimam uoluntatem testatoris.

13 Regula cato.habet locum quando legatum deficit mixta cōsyderatione legatarij,& eius à quo relinquitur

14 Regula cato.non habet locum quando legatum deficit ex persona legatarij?

15 An habeat locum in hæreditate?remissiuē.

16 An habeat locum in donatione causa mortis?remissiuē.

17 Regula cato.quare in legatis cōditionalibus non habet locum?

Statutum quòd si quis non soluerit pēsionem intra mēsem, intelligitur qn̄ est facta locatio ut intra mēsem soluat.

18 Regula Catoniana quod habet locum quando testamentū deficit ratione solennitatis.

19 Legatum quando deficit mixta consyderatione testātis & legatarij quare inspicitur id quod nocet,& nō id quod prodest?

LEX I.

g CAtoniana.[g] Legata pura quæ testamenti tempore non valerent si testator tunc decederet,nō cōfirmātur īpedimēto cessante,secus ī legatis cōditionalibus vel ī diem incertā.h.d.Priō ponit regulā Catonianā.Secūdò eā declarat.secūda ibi,ꝙ diffinitio.In tex.ibi,nō valere.dr cēt si causa impedimēti inueniatur amota.Dy.dicit hic,quòd regula Catoniana diffinitur.&.ȷ.dicitur q̄ diffinitio &c.Contrà.imo non est diffinitio:quia diffinitio debet ponere substantiam alicuius rei,vt.l. omnis diffinitio.de regu.iur.Solu. Dyn.hic ponitur diffinitio impropriè.Breuiter dic quòd non est diffinitio,vt.l.contraria.¶ Opp.quòd ista regula sit superflua per.l.quod ab initio.ȷ.de regu.iur.Solu.leges 1 † contrariæ loquuntur in his quæ statim debent haberet.

g ¶ Catoniana.Vide q̄ no.Bald.Ang.& Imo.in.l.si filius.§.de testa.& dicit Bald.in.l.j.in.x.col.C.de sac.sanc.ecc.in repe.ꝙ ista regula non habet locū in iure canonico,videlicet in filio fa.qui fecit testm̄ ad pias causas,sine consensu pr̄is,an patre præmoriente conualidetur?& de hac materia habeť p Bal.& doc.in.l.seruis.C.de leg.&.l.eā quā.in.xv.col.cum seq.C.de fideicō.

valerē,& nullam suspensionē habēt vt cōtractus,&
alń actus inter viuos,sed legata habent aliquā suspē-
sionē:cōfirmanť enim morte,vt l.j.C.de sac.sanc.ec-
cle.ideo videbať ꝙ deberet inspici tp̄s mortis,& non
testamēti:& ꝑpter hoc fuit īducta reg.cato. ¶Op.
hîc diciť in ver.itē si tibi.ꝙ si est fundus legatus tibi
dn̄o,si postea cū alienas,valet legatū.Cōtrà insti.de
leg.§.sed si rē.Hui⁹ timore hęc lex legiť duob⁹ mo-
dij.Vno modo secūdū Roge.vt illa verba,si aliena-
ueris,leganť cū sequētib⁹,& sint verba.l.Ad contra-
riū rn̄det ꝙ ibi alienauerat mortuo testatore:hîc eo
viuo:sed sol.vř cōtra.l.cętera.§.j.ṡ.de leg.j.quare Io.
legit alio modo ꝙ illa verba,si eū viuo testatore alie
naueris &c.leganť cū p̄cedētibus,& sic sint verba te
statoris nō legis.¶Venio ad.l.sed & si sic.opp.ꝙ si
post mortē nubit habeat legatū,vt.l.si ita legatū es-
set de cōdi.& de.Sol.intellige ꝙ testator dixit hîc si
nupta erit.s.me viuo.Ex oīb⁹ his habes exposita ver
ba regulę,q̄ dicūt ꝙ si testamēti tp̄e decessisset,inuti
le fieret legatū:qa ītelliguntť de his q̄ sic relinquunť
vt tunc inutilia essent,si testator decessisset:alias se-
cus:vt in legatis cōditionalibus, & in diē incertum.
2 ¶†His p̄missis venio ad qō.primò q̄ro an reg.cato.
sit regula iuris?Dicit Dy.de re.iur.lib.vj.sup rubrica
ꝙ sic:qa ius de nouo inducit.nā ante istā.l.nō erat in
ductū.Nō ob.l.j.de reg.iur.quę dicit ꝙ regula nō fa
cit ius:qa verū est qn̄ regula sit super eo q' est iam
cōstitutū:alias secus:vt hic.Io.and.tenet cōtrarium
ibidē ꝙ regu.cato.nō sit regula iuris p illā rationem:
quia nō facit ius.de nouo.Cōtra Ioā.an.est text.ex-
pressus in.l.cū legato seruo.j̄. qn̄ di.le.ce.qui appel-
lat regulā cato.regulā iuris.possumus dicere ꝙ quilibet bene dixit.si enim appellas regulā iuris transiti-
uè,hoc est regulā factā de eo quod est ius:tunc verū
dicit Io.an.alio modo potest intelligi regula iuris in
trāsitiuè:hoc est regula quę est ius:& tunc verū dicit
Dy.& hoc mō debet ītelligi.l.cū legato seruo. simile
dicas de genitiuo q poniť trāsitiuè.& ītransitiuè vt
3 l.j.C.de cōdi.ob.cau.&.l.j.C.de cōdi.ind.¶†Quęro
à quo fuit īducta hæc regula?Rn̄.à Catone:sicut pu
bliciana à publicio.& falcidia à falcidio,vt.l.j.j.ad
4 leg.falcld.¶†Quæro in quibus legatis habeat locū
hæc regula?glo.magna tota facta est super hoc.Ideo
quæro primò an habeat locū in legatis conditiona-
libus?Et videtur ꝙ nō,vt hîc.in cōtrariū videť.ṡ. de
op.le.l.si optio.ij.respō.Sol.aut cōditio est exp̄ssa,&
non habet locū regula,vt hîc aut tacita :& tūc habet
locū.l.cōtraria.rō est:qa cōditio tacita nō suspendit
legati cessionē,vt.l.quę extrinsec⁹.de cōdi.& demō.
sed si poneres ꝙ esset talis cōditio tacita quæ legati
cessionē impediret,vt probatur in.l.si legatū purè.ṡ.
de adi.lega.esset idem quod in expressa conditione
per eandē rationē.contra hoc ob.fortiter.l.pe.j̄.e.sed
ibi dicam.& quod ibi dixi de conditione idē dico de
a die incerta,qđ idē est^a:vt.l.dies incertus.de cōdi.&
5 de.¶Quæro vtrū regu.†cato.habeat locū in legatis
puris,vel relictis in diē certū?Rn̄.si qdē sunt talia le-
gata quorū dies cedit ab adita hr̄ditate.nō à tp̄e mor
tis:reg.cat.non habet locū,vt.j.e.l.iij.&.l.cū legato.j.
quando di.le.ce.&.ṡ.de leg.j.l.quod in rerū.§.j.&.l.si
optio.in prin.ṡ.de op.le.Quę autem sint illa lęgata
quorū dies cedit ab adita hæreditate no.in.l.vnica.
6 §.in nouissimo.C.de cad.tol.¶Iuxta hoc†quęro,qd
si est certum quòd dies mortis & aditionis sit vn⁹ &
idē;vt puta quia institutus sit hęres necessarius?Rn̄.
regu.cat.tunc habet locum:vt est casus in.l.si optio.
iij.respon.ṡ.de op.le.Ratio apparet:quia tūc est da-
7 tum sic,vt statim valeat si statim decederet.¶†Quę
ro vtrū habeat locū in legatis quorum dies cederet à
tempore mortis?text. videtur hîc quòd sic:contrariū
videť per.l.si deportati.in princ.ṡ.de leg.iij.&.l.inter
uenit.j.de leg.prestan.&.l.si cognatis.de re.du.&.j̄.
de iure fis.l.iij.§.quando aūt.Pro sol.huius contrarij
glo.facit tres casus,vt in ea habetis.Dy.facit sex ca-
sus.Primò quando legatum deficit rōne personę le-
gantis:tūc habet locum regula cato. vt.in.l.j.§.j.ṡ.de
leg.iij.Secundò quando deficit ratione rei legatę,vt
in re sacra,vel tigno ædibus iniuncto:& tunc habet
locum regula,vt.l.cætera.§.j.ṡ.de leg.j.Tertiò quan-
do deficit mixta consideratione rei & personæ lega

tarij:vt si lego tibi rem tuam:& tunc habet locum regula,vt.l.cætera.ver.
quemadmodum.& insti.de lega.§.sed si rem.ideo dixi mista consideratio
ne:quia res per se erat legabilis,& legatarius erat capax simpliciter loquē-
do:sed res illa sibi legari non potest.Quartò quando legatum deficit mix
ta consideratione legantis & legatarij:vt quia testator legat seruo suo pro-
prio:& tunc habet locum regula,vt.l.seruis.C.de lega.Quintò quando le-
gatum est inutile mixta consideratione legatarij,& eius à quo relinquiť:
vt quando legatur seruo hæredis ab herede:& tunc habet locum regula,vt
insti.de leg.§.an seruo.Sextò quando legatum est inutile ratione personæ
legatarij:quia non est capax:tunc ista regula non habet locū.& sic loquun
tur iura in contrarium allegata,& hęc sunt verba Dyn.examinemus quod
8 libet membrum per se.¶Primum est,†quando legatum est inutile ratio-
ne personę legātis:tunc habet locum regula.istud non est verum simplici-
ter:sed est verū eo qui erat intestabilis simpl'r loquendo.secus in eo q pote-
rat se habilitare ad testm̄,vt in vsurario publico.nā vsurarius publicus pōt
se habilitare ad testm̄ p̄stando cautionē de reddendis vsuris:& ideo legatū
factū p eū ab initio inutile cōfirmareť p̄stita cautione:vt no.Io.in.c.quāq̄z.
de vsu.lib.vj.licèt ipse postea timēs notet cōtrariū in.c.j.extrà de sepul.in
cle.tn̄ quod primò notať est verius:vt plenè dixi in.l.filio pręterito.de in-
iu.testa.secū dū Nic.de ma.sed fortè regula cato.in vsurario alia rōne non
haberet locū:quia.c.quāq̄z.est noua lex,& regula cato.ad nouas leges non
pertinet,vt.j.e.l.⁴.debem⁹ ergo ponere aliud exemplū de iure ciuili.quis
non potest sibi facere duos seruos necessarios hęredes si non est soluendo:
certè iste non est intestabilis simpliciter: quia satisfaciendo creditoribus
efficitur testabilis:& ideo huius testm̄ potest confirmari,vt.l.qui soluendo
9 non erat.ṡ.de hęr.insti.& iste est verus intellectus huius.l.¶Venio†ad se-
cūdū mēbrū qđ est,qn̄ legatū deficit rōne rei:tunc habet locū regula cato-
niana.¶Op.d.l.seruū.in prin.ṡ.de lega.j.vbi cessante causa impedimenti
legatum reconualescit.Sol.glo.ꝙ ibi ab initio legatū valebat,propter ius
quod habebat pater si filius decessisset.istud nō est verū:quia istud ius qđ
pater habet vt possit succedere nullo modo attendiť.vt.l.post emancipa-
tionē.§.j.de lib.leg.est ergo dicendū ꝙ ibi cessauit causa impedimenti ex
cā q̄ retrotrahiť,vnde fingiť ab initio nō fuisse.Idē probatur in.l.seruus ab
hostibus.&.l.nō quocūq̄z.§.si ex bonis.ṡ.de leg.j.¶Itē cōtra dictū Dyn.&
glo.oppo.de.l.est receptū.in fin.ṡ.cō.pędi.Sol.ibi valuit legatum ab initio
quātū ad ꝑsonalē obligationē,nō quātum ad cōstituēdū ius in re:vt not.in
10 l.per fundum.de ser.rusti.prædi.¶Venio†ad tertiū mēbrū,qn̄ legatū defi
cit mixta consideratione rei & personę legatarij.Et isto casu dico quòd ha
bet locū regula,vt.l.cętera.§.j.ṡ.de leg.j.hoc videtur cōtra.l.debitor.§.fi.j.
b de leg.ij.Solu.^b ꝙ ibi deficiebat rōne legatarij nō rei:quia legabať seruo res
dn̄i:ideo istud membrum debet sic intelligi.illud quod diciť ꝙ regula cat.
habet locum in tertio mēbro est verū qn̄ testator contra tale impedimen-
tum potuit prouidere:vt puta legādo æstimationē rei,vel aliā rē equalem:
sed in casu dicti.§.seruo non potuit prouidere:qm̄ si sic legasset,fuisset dn̄o
quesitum:& ipse volebat seruo queri.rationē huius distinctionis.j̄. vide bi-
11 tis.¶Venio†ad quartum mēbrū,qn̄ legatū deficit mixta cōsideratione le
c gantis,& legatarij habet locū regula.Pro declatatione^c pone ꝙ testator le-
gat filio suo spurio tempore testamenti,non valet si tempore mortis repe-
riť capax:qa fuit legitimatus:valebit ne legatum?secūdū Dy.nō:quia de-
ficiebat legatū mixta cōsideratione legantis:& legatarij.hoc autem vř con
tra tex.in.l.iij.§.quando autem.de iure fis.& ideo intelligas illud membrū
sic:si qdē testator potuit ꝓuidere cōtra tale impedimētum,vt manumittē
do seruū:tūc habet locum regula:quia est qd sibi imputeť.sed si nō potuit
ꝓuidere:qa nō est in sua potestate legitimare:tunc non habet locum regu
la.hæc distinctio ꝓbať per tex.in.l.quia rō.de condi.instit.¶Contra istud
membrum Dy.videť casus in.l.si minor.ṡ.de leg.j.vbi minor non poterat
prouidere dando libertatem:& tn̄ ibi habet locū regula.sol.secūdū intelle-
ctum gl.ibi positū nō ob.sed secūdū intellectum Dy.obstat.sed possumus
dicere sustinēdo ipsam ꝙ illud est vrrū qn̄ testator nō potest prouidere ꝓ-
pter intellectus imbecillitatem:tunc enim eadem ratione infringiť legatū
qua libertas.sec⁹ si alia rōne.Itē cōtra predicta facit.l.conficiuntur.§.si ei ser
12 uo.ṡ.de iure codicil.Sol.ille.§.notabilis†determinat hoc membrum & alia
huius regulæ:sed quia legatū ab initio inualidū nō confirmať,intellige ni-
si defectus purgetur per vltimā voluntatē testatoris:vt ibi.& ratio no.ibi in
13 gl.¶Venio†ad quintum mēbrum,qn̄ legatū deficit mixta consideratiōe
legatarij,& eius à quo relinquitur,habet locū regula.dicit Dy.puto quod
d verum dicit in hoc per rationē prædictā:quia testator potuit prouidere^d
circa istud impedimentum dando libertatem seruo hæredis quod potest.
sed si esset casus in quo testator non posset prouidere : tunc esset idem
14 quod.ṡ.¶†Venio ad sextum membrum quando legatum deficit ex per-
sona legatarij non habet locum regula. Et est ratio : quia testator circa il-
lud impedimentum prouidere non poterat.ita loquuntur omnes leges al-
legatæ in gloss.excepta.l.si cognatis.quæ non facit ad regulam,vt ibi di-
15 xi.¶Quæro†an regula habeat locum in hæreditate?dic vt dicam.j.e.l.iij.
& ibi dicam etiam an habeat locum in fideicommissis vniuersalibus.Itē
16 quæro†an habeat locum in donatione causa mortis?dic vt in.l.in mortis.
17 j.de dona.cau.mor. ¶†Quæro quæ est ratio quòd in legatis conditiona-
libus non habet locum regula catoniana.Dy.dicit in.c.non firmatur.de re
gu.iur.lib.vj.quòd interim nullū est legatū.dic quòd ratio est:quia legata
conditionalia testator non sic dedit vt statim valerent si moreretť.secus in
legatis

a ¶Quod idē est. Tenet hic Bar.ꝙ regula Catoniana habet locū in relictis sub cōditione,si cōditio illa est tacita non expressa.& idē tenet gl.& Bart.ī.l.si optio.ṡ.de op.le.& ī.l.si dn̄o stich⁹.post Dy.de le.j.licèt gl.ibi sentiat cōtrariū.sed ꝙ nō habeat locum.vř expressè gl.ī.l.cū filio in ver. ex persona ipsorū,ī fin.de leg.j.& ita etiā ibi vř tenere Barto.& Imo.in.d.l.si dn̄o stich⁹.p illū tex.sed ꝙ cōditio tacita suspendens legatū quo ad trāsmissionē faciat cessare regalam catonianā,ꝓbať.in.l.qui filiabus.§.fi.cū l.se.de leg.j.sed vbi vni ex hęredibus legatū est factū:quo casu legatū à prin.q̄ztū est ꝑ ea parte pro qua legatarius est hæres nō tenet l.legatū.§.j.de le.j.tn̄ si repudiet hæreditatē,legatū nō,cōfirmatur non ob.regu.cato.ratio est: qa tale legatū ītelligitur factū sub tacita conditione, si legatū repudiabit.quę tacita conditio impedit transmissionē:vt probatur in.l.miles.§.j.de le.ij.& ibi per Bar.& no.per glo.& doc.in.l.filio quem pater.de leg.j.& vide Imo.in.d.l.q filiabus.§.fin.in.ij.not.& etiam hoc ponit Bald.

b ¶Sol.ista sol.non est tuta ad illū tex.ideo dic de hoc vt ibi late per Imo.

c ¶Pro declaratiōe. Et vide latè Bald.in.l. certum.C.vnde cog.And.Barb.

d ¶Potuit prouidere.Et cū decisione Bar.transit Pau de ca.in.l.cetera.ī prī.de leg.j.& Bald.tenet contrariū in.l.eā quam.in.ix.col.cū seq.C.de fideicom.& in.l.iij.C.de le.tenet idē qđ Bar.ibi.tu dic ꝙ ratio est.quia legata &c.adde Bart.in.l.cętera.§.j.de lega.j.

legatis puris,& sic est rō:qa testōr hoc voluit.istam
rationē ponit glo.in.l.in tp̄s.in prin.&.l.pōt qs.de hę
re.insti.Ista ergo verba q̄ dicunt ꝙ si testator tūc de
cederet inutile foret:intelliguntur de eo quod est sic
datū vt tūc inutile esset,vt hîc dicit̄ in tex.& iō sta-
tutū qđ dicit si qs nō solueret pēsionē intra mensem
&c.debet intelligi qn̄ est facta locatio,vt intra men
18 sem soluat.¶ Vltiò†esset q̄rēdū,qđ si testm̄ ratiōe
solēnitatis deficit:an habeat locū reg.cato? Dico ꝙ
sic:qa nullo modo pōt cōfirmari vt ex tunc,cum so-
lennitas debeat adhiberi vno cōtextu vt.l.hæredes
palā.in fin.de test.simile dicit glo.qn̄ legatū deficit
ratione personæ legātis:qa potest cōfirmari non vt
extunc,sed ex noua volūtate.secus si legatum esset
inutile ratione alicuius dubietatis,vel obscuritatis:
qa posset cōfirmari vt extunc,vt.d.l.hęredes palā.§.
19 sed & si notā.¶ Vltiò gl.q̄rit quę est rō qn̄†legatū
deficit mixta consyderatione legātis & legatarij,ꝙ
inspicimus id quod nocet nō id qđ prodest.& non
bn̄ rn̄det. Tu dic ꝙ est rō:qa testator potuit ꝓuide-
re circa tale impedimentū,vt.s.dixi.materiam verò
qn̄ cōcurrunt duę causæ quarū vna prodest,alia no
ceat:quam debeamus inspicere.dixi in.l.si vir.j.pro
dona.&.l.si quis in graui.§.fin.suprâ ad syl.

SVMMARIVM.

1 *Regula catoniana an habeat locum in hæreditate & fidei-*
commisso uniuersali? nu.2.

LEX III.

CAtoniana. Supra ꝓximè iuris-
consult⁹ exponit ver
ba regulę si testator decederet,legatū quod
1 inutile foret &c.hîc aūt exponit ista verba,id lega-
tū &c.¶ Op.& vr̄ ꝙ in institutione hæredis habeat
locū regula,vt insti.de hęre.quali.& dif.§.in extra-
neis.&.l.si alienū.§.j.de hęr.insti.Sol.qdā dicunt ꝙ
nō habeat locū ī hr̄ditatib⁹ fideicōmissarijs,sed ī pu
rè relictis sic.Alij ꝙ in hęreditate nō habet locū quo
ad verba,sed quo ad mentē sic ī quibusdā casibus.
hoc probat̄.j.l.proxi.vbi excipit conditionales insti
tutiones:ergo pertinet ad puras.Certè habemus gl.
in.l.q soluendo.&.l.pōt qs.de hære.insti.quæ simpli
citer dicunt ꝙ in hærede nō habet locum.sed glo.in
a l.quod ab initio.de reg.iur.tenet ꝙ^a in.l.qui soluēdo
sit speciale fauore libertatis.veritas est ꝙ in hæredi-
tate nō habet locū.& id quod dicit̄ in.§.in extraneis.
ꝙ requirunt̄ tria tēpora nō est ex vigore reg.cat.sed
aliarū cōstitutionū:qa reg.cato.tantū in legatis loq-
tur.præterea ꝙ in institutione non habeat locū.ap-
paret:quia si testm̄ deficit rōne personæ testātis,est
idē in institutione quod in legato nō tn̄ per oīa,vt.l.
j.§.sed si filius.s.de leg.iij.& sic non est vigore regu.
cato,vt.l.in bello.§.codicilli.de capti.& postli.reuer,
si verò deficit institutio ex persona instituti,nō ha-
bet locū regu.cato.& tn̄ institutio vitiat̄,vt.§.in ex-
traneis.& sic manifestè cōcluditur ꝙ non ex vigore
regulæ,sed ex vigore illarū cōstitutionum.alia verò
mēbra in quibus reg.cato.habet locum in legatis in
institutione adaptari non possunt,si bene inspicias.
b ¶ Quero an^b regula†cato.habeat locū in fideicom
1 misso vniuersali? Glo.ꝙ non,vt.l.quidam ita.j.ad tre
bel.quā vide & signa.ego cōsueui dicere contrariū
ꝙ dies fideicōmissi vniuersalis cedat à tēpore mor-
tis:vt plenè dixi in.l.cū filio.s.de lega.j.ad fi.& secū-
dùm eam op.tunc haberet reg.cato.locum.¶ Opp.
de.l.si seruus.de acquirē.hęre.Solu.vt ibi dicam.

LEX IIII.

PLacet. Op.ꝙ cōditio q̄ est in institu
tione non impedit diē legati
cedere à tepore mortis,vt.l.si dies.§.fi.quā-
do di.le.ce.Sol.debes intelligere hanc lect.secūdū ca
sum.l.auia.quā glo.alle.qa ibi fuit pro parte institu-
tus sub cōditione:& idē legatū,vnde impedit diem
legati cedere talis cōditio.& hoc quando præcessit
institutio & legatum sequitur:alias secus,vt.l.filiū.
in prin.& ibi no.j.qn̄ di.le.ced.secus si conditio esset
adiecta totali īstitutioni:tūc eī̄ talis cōditio nō ipe-
diret quin regu.cato.haberet locū,vt dixi.s.eod.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum patris in quo filius est præteritus, & nepos*
uel alij uenientes ab intestato instituti, si filius præteri-
tus mortuus est in uita patris, confirmatur.

2 *Regula Catoniana qualiter trahatur ad nouas leges? &*
statutum quod legatum factum forensi non ualeat, si le
gatarius tempore testamenti erat forensis, postea sit
effectus ciuis, non obstante regula capiet legatum.

3 *Regula catoniana quare non pertinet ad nouas leges?*

4 *Nouæ leges quæ dicantur quo ad regulam catonianam?*

LEX V.

REgula. Glo.legit hāc.l.multis mo
dis.prima & secunda lect.
est plana:licèt glo.eam reprobet: qa nō
est verisimile iurisconsultū de his.ll.co-
gitasse.ista reprehēsio nō placet:qa verū est ꝙ iuris
cōsultus nō cogitauit de Theodosio noīatim,& spā
liter sed cogitauit de omni.l.vniuersaliter quæ fieri
posset.simile habetis in.l.j.s.de condi.ex lege.tn̄ hęc
solu.nō placet alia ratione.nā regula catoniana non
pertinet ad nouas leges.tn̄ in titu.insti.de hęredum
quali.& diff.§.in extraneis.&.l.si alienū.§.in extra-
neis.de hęre.insti.habentur leges nouæ.vn̄ illę leges
possunt pertinere ad istā:& ista ad illas,vt.l.non est
nouum.&.l.sed & posteriores.s.de legi.¶ Secunda
lect.potest esse vera in se intelligendo ꝙ filius legiti
mus nō fuit præteritus,sed fuit institutus in re certa
tantū.cū ergo institutio filij naturalis in aliquo va-
c luerit^c:mortuo legitimo accrescit sibi totum per ius
accrescendi:non tamen est hoc propter effectū re-
gulę catonianæ:qa hîc nil facere pōt.¶ Tertio mo-
do legit̄ vt habes in glo.& sic tenet hîc gloss.expres
1 sè†ꝙ filio iam nato pręterito mortuo in vita patris
testamentū confirmet̄.cōtrarium tenet glo.in.l.si hę
reditas.§.ij.s.de testamē.tute.&.l.fi.§.pen̄.de dona.
& vr̄ tex.insti.de exhę.li.in prin.cōtra istam gl.Sed
pro ista glos.facit.l.posthumus.ver.idcirco.de iniu.
testa.vnde possumus dicere hanc gl.esse verā.qn̄ in
stitutus est nepos,vel alij venientes ab intestato,vt
d.l.posthumus.sed gl.cōtrarię sunt verę qn̄ esset in-
stitutus extraneus.& licet hęc.lec.sit vera:tn̄ nihil fa
cit ad propositū:quia testm̄ istius cōfirmat̄ de iure
pretorio.&.d.l.posthum⁹.nō ex eo ꝙ reg.ca.cesset.
Item licet prędicta sol.sit vera:tamen non procedit
quantum ad.l.hæreditas.§.qui filium.qa ibi fuit in-
stitutus nepos.¶ Quarto modo legitur vt habes in
glo.quę non placet:quia in successione ab intestato
inspicitur qui est proximior,& qui est capax tem-
pore mortis.vt insti.de hære. que ab intest.defer.§.
ita demū.vnde si mater tempore mortis non est ca
pax:postea non admitteret̄,nisi poneres filium de-
cessisse testatū,& instituisse extraneum,& extraneo
deliberāte matrē fuisse effectā capacem.arg.l.fin.&
quod ibi no.de cōdi.insti.in gl.quę incipit,quia quā
diu &c.& institu.de legiti.agna.succes.§.proximus.
Præterea,hæc lec.nō placet:qa senatusconsulta non
appellantur nouæ leges:& regula catoniana perti-
net ad senatuscōsultū,vt.l.cætera.§.j.suprà de leg.j.
¶ Quintò legitur,vt nouæ leges appellantur nouæ
voluntates,in quibus prima cōfirmatur,ista lec.est
vera in se:tamen huic legi nō cōgruit:qa verum est
ꝙ legata debent̄ vt ex nouo testō confirmāte:non
vt ex primo qđ fuit inutile.& sic regula catoniana
hîc nō cessat:imo habet locū.¶ Sextò legitur vt ha
betur in gl.hęc lec.in se est vera:quia regula catonia
na nō habet̄ locū qn̄ legatū deficit ex persona lega-
2 tarij tantùm. ¶ Legitur ergo†septimo modo vt ha-
bes in gl.quæ lec.licèt in se sit vera:tn̄ non ex eo ꝙ
regula catoniana cesset,cū non habeat locum in in-
stitutionibus,vt.s.eod.l.ij.sed possumus ponere ca-
sum vt dicam⁹ ꝙ regula catoniana non pertinet ad
nouas leges.hęc non est noua lex,sed antiqua.Alio
modo sic,vt ius nouum appellet̄ ius iniquum.vt.s.
quod quisq; iur.l.j.vt dicamus nō pertinet ad nouas
leges:idest ad leges iniquas.vel aliter intelligo hanc.
l.prout iacet.& pono exemplum per legem hac edi
ctali.C.de secun.nup.nam testator non potest relin
quere secundæ vxori suę plus quàm vni filio ex pri
mo matrimonio.pone ergo quòd testator reliquit
tātum vxori suę,ꝙ non poterat capere totum tem-
pore testamenti,sed tpe mortis capax erat.certè ca-
d piet^d totū:qa regu.cato.nō pertinet ad nouas leges.

a ¶ Tenet qđ.Bald. in.l.in testō.in.ix. qō.C.de mili.test. dicit ꝙ regu.cato. non habet locū in substitutionibus q̄ sunt conditionales institutiones.Iterū nō habet locū vbi est defectus cōsilij, sed alterius accedē-tis extranei.

b ¶ Quero an.Vtrū reg.cato.habeat locū in fideicōmisso vniuersali? Bart.hic tenet ꝙ sic.cōtrariū tenet in.l.vbi purè. ad trebel. sed ista pars quā hîc tenet Bart.est verior:tenendo ꝙ dies vniuersalis fideicōmissi cedat à die mortis,vt cōcludit Bar. & bene in.l.cū filio ad fi.de le.j.& etiā circa.j.col.dum refert Old.& in hoc eū sequit̄.& istā tenet' Imo.ibi in.iiij. col.& in.l.cogi.§.si pater.j.ad trebel.

c ¶ In aliquo valuerit.Vide Bald.in.l.fi.in an̄pe.col.ver. item dubitat̄.C.vn de legi.& plenè.in l.eam quā. in.xv. col.cū seq.C.de fideicō.& vide Bar. s.e.in.l.j.in.iij.col.

d ¶ Certè capiet.Et sic habes hîc ꝙ statutū æqparat̄ vltimæ voluntati non cōtractui.vt etiam habet̄ per Flo.in.l. ciuitas.ff.si cer.pet. &vide Bar.hîc quęrentem in.l.ij.s.de in diem addi.& in l.vsusfructus in fi.j.de stip.ser.p Bal. de pac.cōstā.in.x. col.& facit qđ not. Bart.in.l.quicquid astringendę.p illū tex.ad fi.de verbo. ob.& in.l.cōstitutionibus ad munici.quæ faciunt cōtra.sed Bar.hoc in terminis fertur voluisse ī.l.j.C.de his qui.vt indig.& expressè dixit Bal.ita declarans in tit.de pa.cōstā.in ver.criminalibus.cuius dictū formaliter retulit in l.omnes populi.ī prin.viij.col. de iusti.& iur.vbi dixit ꝙ magis accedit vltimę voluntati q̄ cōtractui.hāc dubitationē formauit etiā Bar.& non decidit in.l.suus.§.fi.s.de hęr.insti.& adde Bar.in.l.quoties.la.ij.ī lect.anti. C.de fideicō.& in l.j.C.de sac.sanc.ecc le.& qđ accedat magis cōtractui tenet Bal.in.l.ea demū.C.de colla.vide tn̄ Bal.in.d.l.oēs populi.ad fin.& in l.& si post tres.in viij.col.ī lec.si quis cau.tenet.ꝙ ęqparetur vltimę voluntati.& idem tenet Bar.& Imo.in.l.nō solum.§.morte.de ope.no.nunc.circa pet.col.& ista satis placent p no.ī.d.l. j.de his q.vt indig. pręterq̄ vbi agitur de interpretatione legis vel statuti:qa in lege vel statuto fit stricta interpretatio.l.prospexit.j. q & à quibus.sicut in contractibus.d. l.quicquid astringēdæ.& ibi Barto.

a ¶Eodē mō.Et vide Bal.i.l.oēs populi.ad fi.de iu.& iur. vbi allegat istud dictum Bar.hic.& vide quæ remisi ad Bar.in.l.suus quoꝗ.ff.de hære.insti. & q̄ dixi in.c.raynutius.de test.col. ij.Andr.Barba.

b ¶Si in metallum. & ad hoc vide bal. & do.Io.elegā.in.l. j.supra de testam. Andræ.Barba.

c ¶Vt ꝓbat̃ hic.per Bal.ĩ auth.ĩgresi. circa.vij.col.cũ se. C.de sac.san.eccle.

d ¶Causa alimentorũ.Et id qđ dicit̃ ꝙ dat̃ actio ĩcapaci quo ad alimenta intm̄ est verũ ꝙ etiā dat̃ actio iniuriarum propter denegata alimenta, tex.est in.l.si vitiũ j.de re iudic.quam Imol.dicit ibi esse sin. ad ãpliationē huius.l.

POMATES.

e ¶Ex hac.l.sing. vide Roma.singu. suo.clxxxiij.

f ¶Offensa est.No. primò ex hac.l.qđ dicat̃ offēsa,& hoc facit contra dcm̄. Bar.ĩ.l.si ita stipulatus.§.chrysogon⁹ in fin.de verb.obli.

POMATES.

g ¶Vlteri⁹ no.Vide no.Bart.cõtrarium in.§.cato.ĩ.vij.qō. ff.de ver.ob.ꝓ cui⁹ sol.vide Bald.ĩ.l.sororē.C.e.vbi distinguit ꝓ quo ad veritatē loqt̃ Barto.ibi: sed quo ad fictionē loqt̃ Bar.hic & vide p Areti.

g Vlterius no.Adde qđ no.Bal.ĩ.l.id qđ paupibus.in.x.col. de epi.& cle.

h ¶Quero qđ.Adde Bar.ĩ.l.fideicõmissum.C.de fideicõ. & qđ no.Imo.ĩ.l.ij. in.fi.de vulg & pu. ad fi.princip.

i ¶Alter ignoret.qđ dicit hic Bar.ĩ ignorāte tenēt Imol.& d.Fran.de rãp.in.c. raynaldus.de test.

k ¶Aufertur.Et hic habes gl.fin.quā vide in ver.auferẽ.ꝙ pœna trāseũtis ad secũdas nup.nō habet locũ ĩ masculo.

l ¶Rñdeo.Rap.ĩpugnat hoc ĩ.l.is q cõtra.de vul.& pup.

Eodē modo:ᵃpone in statuto qđ dicit ꝙ legatũ factũ foresi nō valet:legatari⁹ erat foresis tpe testamēti:postea effect⁹ est ciuis.certē capiet nō obstā.regula cato.nec ob.si dicis vlpian⁹ nō cogitauit de his legibus:qa verũ est spāliter,licēt vniuersaliter bn̄ cogitauit,appellem⁹ ergo oēm legē nouā q̄ inducit ĩpedimētũ circa legatũ q̄ tn̄ lex sit facta post regulā cato.

3 ¶Quæro† q̄ fuit rō hui⁹.l.Fortè voluit dicere ꝙ regula cato.fuit facta ꝑ verba ꝑteriti tēporis,vel ꝑteriti imperfecti:vnde nō trahit̃ ad futura:qa dicit,si decessisset ĩutile foret.hoc nō placet:qa lex semp loqt̃,vt.l.j.§.de condi.ex leg.&.l.arriani.C.de hær.quare dic ꝙ ĩ reg.ca.erāt plura verba ex qb⁹ vlpian⁹ hic colegit ꝙ regula illa nō pertineat ad posteriores leges: al's priores ad posteriores trahunt̃:& ecõtra,vt.l.nō

4 est nouũ.&.l.sed & posteriores.§.de legi.¶†Quero qđ si ignoram⁹ q̄ sint leges factæ post regu.cato.qđ in dubio ꝓsumem⁹?Certè oēs cõstõnes q̄ sunt in codice vel insti.q̄ cõtinēt aliqđ noui iuris appellabuntur nouę leges:cũ fuerint factę post istā:sed in legib⁹ positis in isto libro dicemus reg.cato.habere locum nisi aliud appareat,vt.l.cætera.§.de leg.j.

De his quæ pro nō scriptis habẽ. Ru.

SVMMARIVM

1 *Institutio & legatum quando est pro nō scriptum facto hæredis.substitutio & fideicōmissũ remanēt in suo robore.*

2 *Lex qn̄ imponit pœnam,statim annullat & infringit actũ.*

LEX I.

1 Si quis.Licet†instĩtõ & legatũ sit ꝓ non scripto facto hæredis:substĩtõ tn̄ & fideicōmissũ remanēt ĩ suo robore.h.d.No.†tex. ibi,nā senat⁹.ex quo habes ꝙ si lex imponit pœnā statim annullat & infringit actũ,& istud mēbrũ omisit Dy.in.c.q̄ contra ius.de reg.iur.lib.vj.licēt in cõtrariũ videat̃ casus §.de diuor.l.fi.qđ examinaui in.l.ꝑtor.§.j.de op.no.nũ.¶Op.& vr̃ ꝙ hęc ĩstitutio qua ex parte &c.valeat,vt.l.hoc articulo.de hę.insti.So.ĩtellige recitauerit ĩ tabulis quas faciet ĩ futurũ.& sic verbũ recitauerit,intellige in futurũ,vt dixi in.l.hoc articulo. Vlti. no.hanc.l.ad id quod dicetur.j.e.l.fin. sequtur.l.q̄ in testamento.in qua nihil est.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum penitus incapaci non queritur fisco.*

Quilibet est capax.legati alimentorum.

2 *Fratres minores si instituantur hæredes:hæreditas est pro non scripta,& iremenet apud hæredes ab intestato.*

3 *Legatum factum damnato ad mortem,uel ad perpetuos carceres est pro non scriptum:nisi fiat pro alimentis.*

LEX III.

Si in metallum.ᵇQuod relinquit†penitus ĩcapaci nō q̃rit̃ fisco.Itē qlibet est capax legati alimētorũ.h.d.¶Op.id qđ aufert̃ ab ĩdigno applicat̃ fisco,vt.j.ti.j.ꝑ totũ.&.l.papinianus.§.meminisse.de inoffi.testa.So.aliud est quē esse incapacē: aliud quē esse indignũ,vt ꝓbat̃ hic,ᶜ& ꝑ hoc†cõsului ꝙ si fratres minores instituant̃ heredes,hereditas est ꝓ nō scripta,& remanet apud hr̄des ab intestato:qa.c.exiui.de ver.sig.in cle.dicit ꝙ taliter sunt oīs hereditatis incapaces.¶Op.insti.de leg.de.§.ex cõtrario.Glo.sol.& nō bene.Tu dic ꝙ ibi casus supueniēs tēdit ad eũdē effectũ,cum ipso legato:hic ad aliũ effectũ de quo p Dy.in.c.factũ legitimè.de reg.iur.l.b.vj.vt dixi in.l.plurib⁹.§.& si placeat.de ver.ob.¶Vltimò no.hãc.l.scitis em̄†ꝙ dānatus ad mortē fit seruus pœnæ,vt.l.qđ ad statũ,&.l.q vltimo.de pę.&.l.ei⁹ q.§.fi.de test.& sic oīa legata sibi facta irritātur:& sunt ꝓ nō scripta vt hic,qđ tene mēti.Idem si aliqs est dānatus ad ꝑpetuũ carcerē,nā qcquid esset ei relictũ,esset ꝓ non scriptũ:nisi in cā alimentorumᵈvt hic,&.l.seruos ad custodiā.de ali.& ci.le.

SVMMARIVM.

1 *Legatum si fiat fit coram duobus testibus titio,& grauatur quod restituat pio loco,legatum remanet penes hæredem cum onere suo.*

2 *Ablatum in pœnā alicuius nunquam transit cum onere.*

LEX V.

Quod quis.Op.C.de cadu.tol.de.l.j.§.in primo.vbi pro nō scripta remanēt sine onere.Sol.secũdum Dy.& oēs hoc verũ qn̄ culpa legatarij est ꝓ non scriptũ:ibi verò est ꝓ nō scriptũ,ꝑpter defectũ substātiæ ꝑsone:qa ꝑsona nō suberat.dico ꝙ ille.§.stat in terminis suis:qa habet locũ qn̄ est ꝓ nō scriptũ:qa ꝑsona legatarij deficiebat:vt ibi.secus si ex alia cā:vt qa sibi ascripsit ĩ testõ,vt hic: vel qa prima volũtas fuit captatoria:nā ex his casibus remanet cũ onere,

1 vt hic,&.§.eod.l.j.ĩ fi.¶Deinde†aduertite:scitis ꝙ legata ad pias causas valēt cũ duobus testibus,vt in.c.relatũ.extrà de test.sed q̃tũ ad alia stat̃ iuri nostro:qa reqrũt̃.vij.vel.v.modò testator legauit vni corā duobus testib⁹, & eũ grauauit de restituēdo ecclesię,vel pauperib⁹:certè istud legatum est ꝓ nō scriptũ,sed remanet apud herēdē cũ onere suo.casus est hic:ꝙ est op-

2 tima limitatio ad.l.j.§.in primo.C.de cad.tol.Item illud quod†aufertur in pœnā alicuius nũquā transit cum onere,vt.l.recusare.§.si fisco.j.ad trebel.

De his quibus ut indignis &c. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ingratitudinis cām post mortē defuncti cõmittēs perdit legatũ,& applicatur fisco.*

2 *Offensa dicitur etiam illud quod pœnam non meretur,per quod ex ea iuste ad iracundiam quis promoueatur.*

3 *Mortuus potest offendi.*

Legatarius concumbens cum uxore defuncti post mortem est indignus legato,& applicatur fisco.

4 *Legatum quando dicatur reuocatum ob iniuriam ignoranter commissam?*

5 *Testis ut inimicus repellitur etiam si offensa ignoranter est facta.*

LEX I.

1 Diui.†Qui post mortē defuncti ingratitudinis cām cõmittit,ꝑdit legatũ.h.d.¶Op.ꝙ nō auferat̃ ab eo tanꝗ̃ ab indigno,sed debeat remanere penes herēdē,vt.§.de adi.leg.l.iij.§.fin.sol.ibi loquit̃ qn̄ cā ingratitudinis cõmittit̃ viuo testatore:vñ defunct⁹ vr̃ id reuocare:hic post mortē fuit ingratus.vñ applicat̃ fisco.¶Itē op.ex eodem facto qs nō debet cõsequi pœnā,& præmiũ.Sol.vt in gl.& vltĩa sol.est vera.de quo p Dy.ĩ.l.decreto.de suspec.tut.&.c.qđ ob gratiā.de reg.iur.l.vj.

2 Ex hac.l.†singulariterᵉno.ꝙ illud qđ nō meret̃ pœnā dicit̃ offensa,vt hic,

e sufficit em̄ ꝙ iustè ad iracũdiā animũ ꝓuoces:vt puta.qa hoc facere potes licitè,licēt nō honestè,vt hic vides,& sic.l.testõ.§.de ma.testa.q̄ dicit quòd

f offensa estᶠquicquid meret̃ pœnā,dicit verũ:tn̄ nō excludit ꝙ offensa nō possit esse,licēt quis pœnā nō mereatur dixi ĩ.l.licitatio.§.qđ illicitē.de pu

3 bli.¶Vlterius†no.ᵍꝙ mortuus põt offendi adeo ꝙ quis priuat̃ relicto,& ꝑ

g hoc potes dicere verā esse gl.l.sororē.in fi.C.eo.ꝙ ille qui cõcubuit cũ vxore defuncti post mortē eius indignus est legato,& sic applicat̃ fisco.ratio est:quia si viuo defuncto hoc fecisset.ipm̄ ad iracũdiā ꝓuocasset:ergo idē

h post mortē.¶Quæro quidʰin ignorante.†qs cõmisit aliquā culpā contra

4 ignorātē,& si ille sciuisset esset cõtracta inimicitia:qđ iuris an reuocet̃ legatũ?Certè si hoc est in mortuo,multo fortius hoc est in ignorāte,sed tũc nō aufertur tanꝗ̃ ab indigno:sed videt̃ reuocatũ legatũ tãꝗ̃ si testator sciuisset.glo.est in.l.fideicõmissum.C.de fideicõ.ratio est:quia legatũ ibi nō erat adhuc legatario quesitũ:nec testm̄ erat morte cõfirmatũ:hic secus.& hæc

5 no.ad limitationē eorũ q̄ dixi in.l.iij.in fi.de adi.leg.Itē no.†ꝑpter testes ꝙ ad hoc vt dicamus aliquē testē esse inimicũ alterius,sufficit offensam esse

i factam inter eos,licēt alter ignoretⁱ.

LEX II.

k Aufertur.ᵏQui cõtra tabulas petijt,indignus est oĩ cõmodo ex eodē tastõ.Itē q cõtra mādatũ Principũ,vel senatuscõsultũ vxorē duxit indign⁹ est oĩ cõmodo ex

l eius testõ:sec⁹ ĩ vxore ducta.h.d.¶Quero qđ remediũ posset esse vt filius ꝑterit⁹ habeat hereditatē fratris ĩpuberis?Rñ.ˡvt repudiet ex substitutiōe,& adeat ab intestato,vt.l.in lege.de acq.here.&.§.de le.ij.l.cũ pater.§.titio.¶Quero:qđ si dña sciebat nuptias nō valere?Rñdeo,tũc nō poterit capere,vt.l.vxori maritus.§.de vsufru.leg.&.l.ꝑfectus.de ritu nup.

SVMMARIVM.

1 *Delictum factum in faciendo non egreditur personam eius cõtra quem committitur.*

LEX IIII.

1 Papinianus.†No.ꝙ delictum nō egreditur personam eius cõtra quē cõmittitur.qđ intelligo in inimicitijs quæ contrahuntur faciendo iniuriam in personam,vt.l.lex cornelia.de iniu.&.l.iij.in fi.de adi.leg.

SVMMARIVM.

1 *Principium huius.l.an habeat locum cum quis acceptat legatum siue scienter,siue ignoranter?*

2 *Instrumētum si quis in iudicio produxit,an possit illud dicere inualidum,siue nullũ?*

3 *Producens instrumentum ignoranter,potest postea illud dicere falsum.*

4 *Testamentum inofficiosum,dicere & testamentum falsum quare differunt?*

5 *Legatum non potest peti causa nullitatis pendente.*

6 *Impugnans instrumentum,an & quando possit ex eo fundare intentionem suam?*

7 *Consilium ut quis possit instrumento quod impugnauit se iuuare.*

8 *Iudex inſtrumento per partem impugnato poteſt intentionem ipſius partis adiuuare ex officio.*
9 *Inſtrumentum falſum, dicens an poſtea poſſit dicere uerum & ex eo intentionem ſuã fundare?*
10 *Teſtamentum uel contractum qui non impugnauit, ſed negauit ſimpliciter eſſe factum, quod poſſit poſtea ex illo ſe fundare.*
11 *Poſitione negata, ego & aduerſarius ex illa non poſſumus nos fundare.*
Conſilium ut expoſitione negata poſſit quis ſe fundare.
12 *Poſitionem, ſi negaui & negationem reuocaui: non poſſum hanc reuocationem reuocare.*
13 *Reuocata poſitione tua, meæ poſitioni aſſenſiſti: potero meam poſitionem poſitam poſt tuam reuocationem reuocare.*
14 *Poſitione negata probata, ex illis probationibus poſſum meã probationẽ reuocare.*

LEX V.

POſt legatum. Primò ponit an ille qui cõſequutus eſt legatum poſſit teſtamnentum
infringere. Secundò an ille qui voluit teſtamẽtũ infringere poſ
ſit legatũ conſequi, vel retinere. Tertiò iuriſcõſultus ponit mo
dum dicendi nullum. Quartò ponit quid habeat facere iudex in cognoſcẽ
do, & pronunciando. ſecunda ibi, ille qui. tertia ibi, de eo verò. quarta ibi,
prohibendi. ¶ Circa primam partem videamus poſitionem caſuum. quã
do eſt teſtamentum falſum, vel non ſolenne non poſſum approbare ipm,
ideo accipiendo legatum non prohibeor dicere falſum, vel nullum: ſed te
ſtamentum quod eſt inofficioſum filius poteſt legatum ipſum accipien
do confirmare: qa in ſui fauorem eſt introductum. Ex hoc ſequitur quòd
ille qui accepit legatum ex cauſa præteritionis de ſe factæ non poſſet di
cere nullum: quia accipiendo legatum confirmare videtur, vt not. in. l. filio
1 præterito. de iniuſto teſta. ¶ Quærit glo. † vtrùm iſtud principium debeat
intelligi ſiue ſcienter, ſiue ignorauter quis acceperit legatum? & videtur
quòd debet intelligi quando ignoranter. Nec obſt. l. licet. C. de fal. & infrà
de fal. l. qui ignorans. In cõtrarium videtur ratio: quia ſi ſic intelligeretur,
non eſſet differentia inter falſum ex vna parte, & inofficioſum ex alia: qa
idem eſſet in inoffcioſo, vt. l. mater. de inof. teſta. ſ. Gloſſ. l. licet. tenet ꝙ de
a beamus[a] diſtinguere ſcientem ab ignorante. Cy. ibi non examinat. Ego di
cerem ſic: ſi aliquis vellet contendere teſtamentum eſſe falſum excipien
do ꝙ ipſe hereditatem poſſideat: poteſt etiam ſi ſcienter accepit legatum:
quia teſtamentum non confirmauit, nec confirmare potuit: vt dictum eſt.
ſed ſi vellet contendere teſtamentum nullum vel falſum agendo: tunc nõ
poſſet ſi ſcienter accepit: quia accipiendo legatum ſcienter ex teſtamẽto,
videtur repudiare hæreditatem ab inteſtato, vt. l. clodius. ſ. de acqui. hære
di. ergo teſtamentũ non cõfirmauit: quia nõ potuit ſed hæreditatem repu
diauit. Et ſi dicis: tũc nõ eſt differentia inter falſum & inofficioſum. Rñdeo
differẽtia eſt in hoc quòd in primis caſibus huius. l. ſi ipſe errauit in facto,
vel in iure nõ pręiudicet ſibi ſed in. ij. reſpõ. ſcilicet in inofficioſo ſi accepta
ret legatum per errorẽ iuris, pręiudicat ſibi, vt. l. ſi patron⁹. j. ſi quid in frau.
patr. Sed illi. l. põt reſpõderi: quia ibi loquit̃ in patrono cui nõ eſt ita debi
ta hereditas liberti, ſicut pr̃is filio, vt probat̃ in. l. ſi patronus ex minori par
te. j. de bo. lib. & l. eũ qui. C. de inoff. teſta. & l. etiã. de bo. lib. ſed ſi erraret in
facto, ſibi non pręiudicaret, vt. ſ. de inoffi. teſta. l. mater. & no. in. l. qui fidei
2 commiſſum. ſ. de lega. ij. & quod dicã in. d. l. clodius. ¶ Quero: videtis † hîc
quòd ille qui accepit legatũ poteſt dicere teſtamentum falſum. Item non
b iure factum. pone ꝙ[b] aliquis produxit inſtrumentũ in iudicio, an poſſit di
cere illud inſtrumentum nõ valerere? Hîc videtur tex. ꝙ ſic: nã ex teſtamẽ
to conſequutus eſt legatum: & ſic teſtamentũ produxit, & tamen poteſt
dicere nullum vel falſum. ſed poteſt reſponderi ꝙ hîc fuit conſequutus ex
tra iudiciũ ſine aliqua productione: quare dic. Qñq; volo dicere inſtrumen
tum nullum propter defectum mei cõſenſus: vt ſi erat venditio facta ab ali
quo meo procuratore procuratorio noĩe mei: & ego non habui ratum: &
c non poſſum[c] dicere nullum: quia producendo inſtrumentum approbaui,
vt. l. iij. §. falſus. rẽ ra. ha. & quod dixi in. l. filio preterito. de iniuſt. teſt. ſi ve
rò volo dicere nullũ ex cauſa cuius approbatio nõ ſtetit in poteſtate mea:
tunc poſſum. caſus eſt hîc quantùm ad exceptionẽ ſine dubio. Item quan
tum ad actionem: quia alias actiones competentes alicui ita non poteſt qs
de facili repudiare ſicut hæreditatem, vt. l. quis ergo. ſ. de peca. & l. iij. ſ. pro
ſoc. & l. ſi quis vi. §. differentia. de acqui. poſ. nec productio illa facta in iudi
cio poteſt habere vim pacti de nõ petendo: quoniam fit ad diminuendũ
ius aduerſæ partis non ad augendum: ergo &c. vt. l. legata inutiliter. de adi.
leg. & l. legata. ſuprâ de lega. j. ¶ Sed contra prædicta ob. C. de teſti. l. ſi qs
teſtibus. Reſpondeo aliud eſt in teſte cuius perſonæ approbatio poteſt ſta
re in poteſtate mea contra me: aliud in inſtrumentis: vt. ſ. vidiſtis. ¶ Item
contra hoc opponitur: quia ſi ego produco inſtrumentum, videor omnia
quæ ſunt in inſtrumento confiteri, vt. l. j. §. edenda. ſuprà. de eden. ergo li
cèt inſtrumentum in ſe ſit inualidum: tamen contra me probat ratione
confeſſionis. Reſpondeo ille qui producit inſtrumentum non confitetur
omnia ſimpliciter: ſed eatenus quatenus inſtrumentum probat. hoc pro
batur in hac. l. quia licèt confiteatur teſtamentum eſſe: tamen eſt verum
quatenus probat: quia poſtea poſſum ipſum falſum dicere. ſed ſi pone
remus confeſſionem eſſe factam non reſpectu inſtrumenti, ſed ſimpli
citer: tunc licèt inſtrumentũ appareret poſtea nullum: non tamẽ propter
hoc à confeſſione receditur. ita tenet Innocen. in. c. cũ venerabilis. extrâ de

d exceptio. Iſtud vltimum dictum puto verum[d] ſi
quis diceret inſtrumentum nullum ſimpliciter: ſed
ſi quis allegat errorem: & vult ad probationem erro
ris inducere inſtrumenti nullitatẽ: tunc ſufficeret: &
videtur erronea cõfeſſio, vt. l. ſi poſt diuiſionẽ. C. de
3 iuris & facti igno. ¶ † Quero: ſi produxi inſtrumen
tum, an poſſum poſtea dicere falſum? tex. eſt hîc ꝙ
ſic: ſed dixi ſi produxi ignoranter poſſum dicere fal a
e ſum[e], vt hìc. ſecus ſi ſcienter. ratio eſt: qa tũc poſſum
de falſo accuſari, vt. l. ſi falſos. C. de fal. & l. ſi vteris.
C. de fide inſtru. & eiuſdẽ rei nomine cuius poſſum
accuſari dę falſo, alium accuſare non poſſum, iuxta
regulam poſitã ĩ. l. apud antiquos. C. de furtis. ¶ Ve
niamus ad ſecundã partem: op. ad ver. ille qui & vi
detur ꝙ ſit ſuperfluus, per pręcedentia. Solu. gloſ. ꝙ
hîc tractat eandẽ materiam quam ſuprà. ſed in hoc b
differt: quia ſuprà accepit legatum, poſtea tractat de
viribus teſtamenti: hîc econtra. ponit & aliam diffe
rentiam vt in gloſſ. patet. ſed prima differentia non
eſt vera: quia hîc loquitur etiam quando primò ac
ceptauit legatum, & poſtea tractat de viribus teſta
menti: quare collige differentiam ex diuiſione quã
dedi in tex. ¶ Oppo. quòd ille qui non obtinuit re c
pellatur à legato, vt. C. eo. l. alia. Solu. quidam quòd
hîc ſuccubuit: ibi deſtitit. hæc non eſt vera: quia ſe
cundùm hoc non eſſet differentia inter eum qui di
cit non iure factum, & eum qui dicit falſum. quam
differentiã text. vult facere: dic ergo quòd cõtrariũ
loquitur in eo q dicit falſum, & inofficioſum: hîc ve
4 rò in eo qui dicit non ſolenne. ¶ Sed quæro, † de ra
tione diuerſitatis quam ponit Dyn. in. c. ex eodem.
de regu. iur. lib. vj. Tu dic quòd ratio eſt: quia ille q
dicit teſtamentum non iure factum, non impugnat
iudicium, vel voluntatem defuncti, nec eam negat.
ille verò qui dicit falſum, vel inofficioſum directò
negat ipſum. quam rationem ponunt doct. in. l. pol
la. C. eod. & text. j. proxi. §. & facit. j. eod. l. pe. ¶ Item
opp. dicitur hîc, nec obtinuit. innuit ergo ſi obtinuiſ
ſet dicendo nullum poſſet petere legatum. contrà.
C. de fideicom. l. fi. Glo. ſoluit duobus modis. illa eſt
vera: qa iſtud ibi eſt in odiũ mẽtiẽtis. vel dic ꝙ ibi lo
quit̃ in eo qui ſolenniter teſtari voluit, vt ibi patet.
¶ Itẽ opp. ſ. de peti. hęre. de. l. lucius. vbi ille qui dicit
falſum poteſt petere hæreditatem. Solu. ibi non pe
tit hęreditatem ex eodem teſtamento: qa omne cõ
modum ex illo teſtamẽto pdere debet: ſed petit ab
inteſtato: & ſic alio iure qđ ex teſtamẽto nõ depen
det: qđ põt. j. ea. l. §. q principale. ¶ Itẽ op. ſ. de leg. ij.
de. l. luci⁹. §. ſempronia. Sol. ibi nõ dixit teſtamẽtum
falſum, ſed tantùm dixit contra perſonas hæredum.
f ¶ Extra glo.[f] quæro: dicitur hîc ꝙ ille qui dicit te
ſtamentum nullũ, & non obtinuit, non repellitur à
5 legato. ¶ † Sed quæro: vtrùm cauſa nullitatis pen
dente poſſum petere legatum? Rñ. non: quia per pe d
titionem legati fieret præiudicium cauſæ nullitatis:
ergo &c. vt de pe. hære. l. ſi qs libertatẽ. & l. nõ diſtin
guemus. §. ſi is. ſ. de arbi. dixi in. l. ſi rem. de excep. rei
6 iud. ¶ † Sed quæro ſi dixi nullũ, vel impugnaui in
ſtrumẽtũ productũ, an poſſum ex eo fundare inten
tionẽ meam? diſtingue quandoq; quis impugnat in
ſtrumentũ ex cauſa quæ cõtinet manifeſtũ errorem
iuris: & hoc nullo modo ſibi præiudicat, vt. l. ornamẽ
torum. de aur. & ar. le. ¶ Qñq; impugnat ex cauſa
quæ iuris errorem non continet. & hîc aduerte ſiqui
dem impugnat ex cauſa q̃ ſtat in voluntate ipſius, e
vt in inſtr̃o facto à procuratore, qđ ipſe dicit nõ ha
bere effectũ: qa ipſe nõ approbat: hoc caſu non põt
ſe fundare poſtea ex illo inſtr̃o ad actionem, ſed ad
exceptionẽ ſic, vt. l. diſpenſatorẽ. in fi. j. de ſolu. Quã
doq; quis impugnat inſtr̃m ex cauſa, quę ex ei⁹ vo
luntate nõ dependet: vt quia dicit inſtr̃m factũ dolo
vel metu, vel fictitiũ, & ſimilia. hoc caſu ſi quidẽ ipſe
deſtitit ab ipſa impugnatione, ſine dubio poterit
ex eo fundare intentionem ſuam, vt. l. alia. C. eo. de. l.
papinian⁹. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. ſi verò nõ
deſtitit, ſed illas exceptiones appoſuit, nec eis re
nunciauit: tunc ex illo inſtrumento ſe fundare non f
poſſet: quia eſſet ſibi contrarius, vt. l. j. C. de fur. vn
7 de conſilium † eſt, quòd ante cauſæ expeditionem
illis exceptionibus, & impugnationibus renun-

a ¶ Tenet quòd debeamus. Bal. ibi tenet cõtrarium. videlicet ꝙ etiam ſi ſciẽter agnouit legatũ poſſit redargui de falſo.

b ¶ Pone quòd. Et vide Inno. ſingulariter loquentẽ. in. c. cum olim extrà de cẽſi. & Bal. in. l. j. ſ. de edẽ. And. Barb.

c ¶ Et non poſſum. An producẽs ĩſtrumentum videatur ratificare in eo contẽta &c. bene facit tex. in. l. appellanti. & ibi do. meus. j. de ap. imo fortius dixit Bald. in. l. j. C. vt quę deſunt aduo. par. iu. ſuppl. vt ibi per eum. & vide q̃ no. Bar. in. l. aureli⁹. §. pe. de lib. leg. ſed Iaco. bu. vr̃ expſſè tenere contrariũ in l. nimis graue. C. de teſti. & no. Imo. in c. cum venerabilis. de excep. & vide qđ no. Ioã. an. poſt Spe. in titu. de ĩſtr. edi. §. videndũ. ver. nunc exhibeas. & ad hoc eſt bonus tex. in auth. ad hęc. de fide inſtr. & vide no. p Gul. de ſuza. in auth. ſi qs in aliquo. de eden.

d ¶ Puto verum. Et idẽ tenet Inno. in. c. cũ olim. de cenſi. & vide gl. in. c. pręſentiũ. de teſt. & Inn. de priui. cum olim. & Bal. ĩ. l. ij. aliâs. v. ad fi. C. de fideicõ. lib. & in. l. cum precũ. C. de lib. cau.

e Dicere falſum. Et ibi vide Bar. de falſis. poſt mediũ. iij. col. verſi. q̃ro qđ ſi dixi nullum. & adde qđ no. Bal. poſt Bar. ĩ. l. decẽ. de verbo. oblig. & de hac materia habet̃ etiã p Ro. & Ange. in. l. j. §. ſi quis ſimpliciter. de verbo. oblig.

f ¶ Extra gl. Et vide Ang. in. l. ſi quis libertatem. ſ. de peti. hęr. And. Barba.

a ciet[a] si vult ex eo se iuuare. ad vnū tm̄ aduerte† qđ
8 licèt ex illo se fundare non possit: tm̄ iudex iuuabit
qñq; eū ex officio suo ex illo instrō, vn̄ si ille q ꝓdu
xit instrm̄ habet suā intētionē fundatam ex alijs ꝓ
bationibus: tūc iudex non iuuabit eū ex illo instrō
qđ nixus est impugnare. hîc est tex. & ī. c. cū olim.
extrà de testi. & ibi per Inno. sed si pars quæ illud in
strm̄ ꝓduxit fundaret intētionē suā illius instrumē
ti vigore, & suiam obtineret: tūc iudex ex vigore il-
lius istrumēti iuuabit partē īpugnantē eatenus qua-
tenus apparet iudici partē victricē non souere iusti-
tiā. pōt em̄ iudex hoc facere, licèt pars hoc non pos-
sit allegare, vt. l. vbi pactū. C. de trāsa. & ibi no. secū-
dū verā lec. Azo. qđ etiā tenet. Inno. in. d. c. cū olim.
9 ¶ Procedo vlterius, † & videam⁹ de falso: aliqs dixit
instrumētū falsum: vtrū possit postea dicere verū: &
ex eo fundare intētionē suā? Certè in eodē iudicio si
destitit pōt, vt. l. aliq. C. e. & d. l. papinian⁹. §. memi-
nisse. aliâs secus, vt hîc patet. sed ī alio iudicio est ad
uertendū. siquidē super falso fuit ꝓnunciatū incidē
ter, vel principaliter: puta quia principalis quęstio
non poterat terminari, nisi tacitè pronunciaretur su
per falso: & hoc casu in alio iudicio pars nō poterit
se fundare ex illo instrumēto siue obtinuit: quia est
falsum: siue succubuit qa est indign⁹. sed si super illa
falsitate nihil est ꝓnūciatū: qa principalis q̄stio po-
terat termīari, illa omissa tūc in alio iudicio ex illo
b instrumēto poterit se fundare, [b]vt no. Inno. in. c. mu
lieri. extrà de iureiu. & doct. in. c. cū venerabilis. ex-
trà de excep. Certè vltimū dictū puto verū: qa cū nō
sit pronunciatū pōt desistere, vt. s. dixi sed primum
dictum eius qđ si est ꝓnunciatum nō possit in alio
iudicio se fundare: non placet. nam istud tm̄ reperi
mus in instrumentis ptinētibus ad vltimas volūta-
tes: ꝙ ille q dicit falsum nec obtinuit indign⁹ est: vn
de non priuat̃ ꝓpter hoc debito, imo debitū rema-
net, & applicat̃ fisco. cū ergo ī alijs instrumētis hoc
nō reperis q̄ fiunt inter viuos, ergo fisco nō applica
tur. nō em̄ est de causis q̄ ponūt̃ ī. l. j. de iu. fis. & hoc
titulo. cū ergo nō applicet̃ fisco, & nō depereat par
ti: puto ꝙ ī alio iudicio poterit agere, licet succubue
10 rit in illo. arg. l. aurelius. §. pe. s. de lib. le. ¶ † Quęro:
quid si nō impugnauit testm̄, sed negauit id simpli
citer esse factū, vel cōtractū esse celebratū: vtrū pos
sit postea ex illo se fundare? Et videtur ꝙ non: quia
impugnauit iudicium defuncti cū dixit testamētū
non esse factum &c. eadem ratione qua qñ dicit
falsum, cōtrariū credo per. l. si quis inficiatus. ī pri.
s. deposi. Nec ob. si dicis ꝙ iudiciū defuncti impu-
gnauit: quia illæ leges loquūt̃ quādo impugnauit
aliquod iudicium quod limitatè producebatur. se-
cus si simpliciter dicit testamētum nō esse factum,
11 vt. l. si quis inficiatus. ¶ † Quęro: aduersarius[c] fecit
c vnam positionem quā ego negaui, & sic impugna
ui eā: vtrùm ex illa positiōe ego & ipse possumus
nos fundare? Spec. in tit. deposi. §. viij. ver. j. dicit ꝙ
non, & bene ratione cōtrarietatis: quia si nego eam
nō possum dicere verā, vt ibi ipse dicit. Quid ergo
erit faciendum? Certè erit faciēdum ꝙ ille qui nega
uit si vult ex illa positione se fundare reuocet nega
tionem suā, & dicat se errasse, & assertioni illius se
d velle credere, qđ sibi sufficiet[d]: qm̄ aduersa pars cō-
fitetur illum errasse, & verum nō dixisse: & asser-
tioni aduersæ partis quis credere potest vt. l. j. §. fi.
aliâs est. l. ij. s. quādo ac. de pecu. est ann. & l. j. * §. si
oēs ver. * §. cęterū. in gl. super verbo, illexerat. s. de
ven. inspi. vel ecōuerso ille qui posuit reuocet posi-
tionem suā, dicēs se errasse credēs assertioni aduer-
12 sarij eadē ratione. ¶ Sed circa † prædicta insurgunt
duo dubia: pone quòd ego qui meā negotiationem
vel positionē reuocaui, volo iterum istam reuoca-
tionē reuocare, an possum? Dico ꝙ non, p. l. si quis
13 iusiurandum. C. de reb. credi. Itē pone † ꝙ reuocasti
positionem tuā assentiēs meæ positioni, quod po
tuisti, vt. s. dixi, an ego potero reuocare meam po-
sitionem positam post tuam reuocationem? Dico
ꝙ sic, tam allegando errorē quē aliâs debeo ꝓbare
q̄ ex responsione aduersarij: quia illa responsio re-
uocata fuit: debet ergo probari error sicut quando
quis reuocat confessionem suam, vt dixi in. l. non
fatet̃. j. de confes. secūdū materiā. l. error. C. de iur. &
14 fact. igno. &c. ¶ † Quęro: ego negaui positionē tuā
e quā postea tu probasti p testes, vel instrumēta: [e]an
ex illis ꝓbationibus possum fundare intentionem
meā? Puto ꝙ sic, per. d. l. si qs inficiatus. in prin. solū
em̄ positionē tuā negaui, non aūt impugnaui ꝓba-
tiones tuas. si enim ꝓbationes tuas impugnassem,
haberēt locū quæ suprà dixi. ¶ Venio ad tertiā par
tē: dicitur hîc ꝙ testamentum dicitur nullum petē-
do hæreditatem, nō principaliter dicendo nullum.
quæro vtrum possum petere principaliter interim
testamentum ꝓnunciari nullum? dicā in. l. quæ sub
conditione. in fi. de cōdi. insti. ¶ Venio ad quartam
partē quęro qualiter debent intelligi ista verba, ex
persona &c. gl. ponit multum clarè. dic vt in ea. Rn̄.
iste tex. pōt aliter intelligi. & fortè melius, dictū est.
s. ꝙ ille qui accusauit testm̄ de falso, & succubuit pri
uatur omni commodo ex testamento. an hoc sit sim
pliciter verum? Ad hoc respondet iuriscōsultus, an
prohibendi sunt scilicet à commodo testamenti, qđ
dixerunt falsum ex persona &c. cōstituendū est. &
hęc verba exponūt̃ per totā. l. istā. & id qđ dixit ex
persona: hoc est an debeat̃ sibi noīe suo, vel alteri⁹,
vt. j. ea. l. §. si pater. id quod dicit ex conditione, scili-
cet an sit paterfa. vel filius. vt. j. ea. l. §. si filius. Itē an
fecerit inuitus, vel volens, vt. j. ea. l. §. sunt qui putāt.
& §. aduocatū. Item qđ dicit, ætati, subaudi sit ma-
ior vel non. Itē quod dicit causa cognita: subaudi an
tale lucrum dependeat ex testamento, quod impu-
gnare voluit, vel non, vt. j. ea. l. §. qui principale. vsq;
ad fin. & sic ista verba glossantur hîc per iuriscon-
sultum Paulum, per totam hanc. l. vsq; ad fin. & ita
sentit gloss. hîc in fine.

SVMMARIVM.

1 *Excusans se à testamentaria tutela, non repellitur à substitutione pupillari.*
2 *Causa quare quis est indignus ubicunque respicit utilitatem certæ: id quod aufertur ab indigno applicatur illi.*
3 *Tutor datus in testamento quem testor scit esse debitorem uel creditorem, ob hoc non repellitur.*
Authen. minoris debitor. quando habeat locum in testamentaria tutela?
4 *Executor qui acceptauit legatum sibi relictum, nō potest renunciare officio executoris: & si renunciat, repellitur à legato.*

Amittere. Qui se excusat à tutela testamentoria indignus est omni
cōmodo testamentario. secus si se excusat à datiua.
& q agnouit legatū in testō, à tutela se excusare nō
pōt. h. d. ¶ Not. text. ibi. nihil em̄ &c. concordat. l. ex
1 his. s. de excu. tu. ¶ Sed quæro † an ille qui se excu-
sat à testamentaria tutela repellatur à substitutione
pupillari? Casus est ꝙ nō in. l. amicissimos. in princ.
s. de excu. tut. ¶ Op. de. l. ab administratione. C. de
lega. solu. ibi loqt̃ in milite. rō est: qa tutor esse non
potest. ¶ Itē op. de. l. cū filius. §. non iure. s. de leg. ij.
Sol. ibi per tutorem non stetit: & sic ad legatum ad
mittitur. ¶ Itē op. j. de iure pa. de. l. iij. Sol. ꝙ ibi spe-
ciale est in illo cōmodo, tu dic melius vt ibi no. De-
inde dicitur hîc ꝙ nō pertinet ad fiscū &c. Cōtrà. id
quod aufertur ab indigno fisco applicat̃, vt. l. papi-
nianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. Glo. soluit ꝙ
2 hoc sit speciale, sed hoc non est verum: sed † est regu-
la ꝙ vbicūq; causa quare quis est indignus respicit
vtilitatē certę personę, id quod aufertur ab indigno
applicatur illi. casus est hîc, & C. de lega. l. pe. ¶ Cir
3 ca hoc quæro † primò vtrū hoc sit hodie correctū p
auth. minoris debitor. C. qui da. tut. pos. nam si testa
tor reliquit tutori. ipse est creditor pupilli: & sic vr̃
ꝙ nō possit eē tutor. Certè scđm opi. quā ibi teneo.
qñ testator scit eū quē dat tutorē esse creditorē: tūc
nō reppellit̃: qa testōr eū approbauit hoc mō ītelli-
go opi. illorū q dicūt ꝙ illa aut̃. nō habet locū ī tute
la testamētaria, aut ignorauit ipm̄ esse creditorē &
tūc nō vr̃ approbare cōditionem ei⁹ quā ignorauit,
vt. l. ī cōfirmādo. & l. vtilitatē de cōfir. tu. & ita ītelli
go opi. eorū q dicūt ī tutela testamētaria illā aut̃. ha
bere locū. mō ad ꝓpositū, cū testator sciuerit illū fu
turum esse creditorem: dico quòd non repellitur, &
ita de facto consului: & ita etiam consuluit Dyn.
No. deinde

a ¶ Renūciet. Not. cōsiliū, & facit qđ not. dixit Spec. in ti. de proba. §. nunc dicēdū. versic. quid si debitor. & quod dixi ī aut. iubem⁹. C. de iudic. & adde Bald. in. d. l. vbi pactū. in vlti. colum.

b ¶ Se fundare. vt no. Inn. in. c. mulieres. de quo p Bald. in aut. cōtra q propriā. in vlt. colū. C. de nō nu. pec. & in l. si creditor. in fi. cū concor. C. de ser. pig. da manu. & vide Bar. in. l. papi. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. test.

c ¶ Quæro aduersarius. Vide Bar. in. l. naturaliter. §. nihil. cōmune. & ibi habes aliqd de acqui. posses. in. vj. col. & Barto. in. l. suus hæres. C. de rep. her. & vide per Anto. in c. ex parte decani. de rescri. Bart. in. l. non vtiq;. j. de excep. Bal. in. l. j. ī. iiij. col. C. de confes. & in. l. cū pcū. C. de li ber. cau. & ī. l. si magnū. C. q accu. non poss. & ad Bar. hîc vide Ang. & Ro. in l. j. §. si qs simplr̃. de verb. ob. p doc. ī. c. j. de cōfes. in. vj. per Ang. in cōsi. clij. & vide oīno not. per Barto. in. l. iij. C. de rep. her. & Bal. in. l. sicut. in fin. eo. titu. qđ no. adde an ex positione legata qs possit se tueri? Pet. de anch. cōsi. ccix.

d ¶ Sibi sufficiet. Hoc limita esse verū si statim talis reuocatio fctā sit, per text. in. l. j. C. de erro. aduo. dūmō doceat de errore: per no. p glos. in. c. fi. de iureiu. in. vj. & hoc voluit Bald. ī. l. edita. in. xxvij. col. C. de eden. itē limita hoc esse verū: nisi talis reuocatio fieret postq; ponens iā ꝓbauit positionē: qa tunc nihil ꝓdesset reuocatio, vt voluit Bartol. in. l. eū q. in prin. p illū tex. s. de iureiur. & Angel. in authe. de trien. & semis. §. si enim. & Bal. in locis de qbus. j. item limita esse verū. nisi negans vellet reuocare negotiatione vt ex cōfessione ꝓmiū cōsequeret̃: quia tunc non pōt fieri talis reuocatio vt voluit Bald. in. c. j. §. porro. quę fue. pri. cā. bn̄fi. amit. & in. l. de etate. §. fin. de interrog. acti. & in. l. cōtra negantē. C. ad. l. aql. & in. l. j. in pen. colū. C. de fur. & in. l. error. in vj. colū. C. de iur. & fac. igno. & ī. l. neq; §. electio. s. de noxa act. & in. l. ea q̄ C. de condi. indeb. & Bart. & Bal. in. l. eum q. s. de iureiur.

e ¶ Aliqui codices habent. An ex illis probationibus possum reuocare positionem meam. quę lectio non videtur vera ex his quæ dicit Alex. hîc in vlt. apostil. in. ij. limi. Exemplaria verò scripta habent, & meli⁹ iudicio meo: An ex illis ꝓbationibus possum fundare ītētionē meā. Alex. Loseus.

a Not.deinde.Et idē dicas in minore.l.nesennius.š.de excu.tu. idem dicas in hærede relicto executore,vt si hæreditatem repudiat,cēsetur priuatus officio executionis.ita eleganter dicit Bar.in.l.codicillis.§.j.de an.leg.non tamen propter repudiationem tutelę tutor amittit successionem ex pup. tex.est no.in.l.amicissimos.š.de excu.tuto.& vide ibi doct.quod intellige in extraneo.sec9 in cōiuncto qui erat a relictus tutor: quia tunc licèt tutelā repudiet:non tamen amittit legatū:qa potius respectu personæ quàm tutele legatum præsumitur.l.tutor petitus. §.quæ tutoribus.š. de excusat.tut. & vide aliam.l.ab ad ministratione. C. de lega.& ea quæ ego ibi notaui ad Bal.& quid si acceptauit fideicom missariam,an possit postea illam refutate.dic ꝙ nō,secūdū Bal.in.l.iij.§.j.š.dc arbi.& vide quæ dixi in.c.cum Ioā.dc test.& Bal. in repe.l.j.ff.de leg.ij.vbi puclchrè loquit̃.& vide.Pe. in d.c.cum Ioā.vbi refert & sequitur dictum Bald.in.d.l.j. Andræ.Barba.

b ¶ Vltimò nota. Adde Bar.in.l.â filio.de ali.lega, per Bart.& doc.ĩ.l.j.de leg.iij.cum concor.

c ¶ Esse citati. An valeat testes nō citai, vide omnino Bal.in.§. porro.q̃ fuit pri.cau. bñfic. amit.in glo.mag.in vers.non coactus.p illā glossam:& an testes debeant deponere iurati vide quòd no. Bartol.& doct.in.l.libertorū. C.de testi.adde tamē quod no.Ant. in.c.in nomine domini.de test.vbi dixit quòd valet dictū testis deponētis in præsentia iudicis & partis, licèt nō fuerit citat9.all'. dominos de ro.& Spec.in titu.be testi.§.qualiter.versi. iudex.& quid si iudex.recipiat testes ex officio nō ꝑductos,vide omnino Bal.in.l.in.l.p̄sbyteri.C.de epi.& cle.ĩ ij.col.& ĩ.l.libertorum.& ibi Bar.C. de test.& Bald..ĩ.ij· torū.& ibi Bar.C.f.& vide Bal.in aut̃.sed nouo iure.C. cer.pe.item adde ad hîc no.quòd testis deponens,præsumitur quòd inuitus deponat.ita dicit Bart.& post eum habes in.l.præsbyteros.de epis.& cle.vide Maria.soci.in rubri.de dila.arti.vij.ver.octauò procedit:vbi de teste apertè producto licèt non citato,quod probet.

4 No.deinde[a] hîc arg.ad†executores vltimarū voluntatū,vt si acceperint legatū eis relictū,nō p̄nt renūciare offō executionis.Itē si renunciat repellit̃ â legato,vt hîc.Itē si repellit̃,illud legatū non applicatur fisco,sed legatarijs in quorum fauorem illud officium sibi fuit iniunctum:vt hîc,&.l.pe.C.de lega.

b ¶ Vltimò not.[b] hîc quòd aut impugnauit iudiciū defuncti:aut nō,vt dixi.š.in prin.huius.l.

Si pater. Qui in accusatione falsi succūbit, perdit omne cōmodum quod sibi debetur ex testamēto,ex persona sua,vel alterius. secus in eo qđ alteri debet̃,etiā si in eius sit positus potestate.h.d.¶ Op.j.ea.l.§.qui accusauit.Solue vt ibi dicā.¶ Op.š.si quis ali.test.ꝓhi.l.j.§.j.Sol.gl.dic vt ibi dicā.Tu dic ꝙ aliud est hîc:aliud ibi.Rō.est quia ibi seru9,vel filius nō habebat voluntatem defuncti,cū testator in eadem voluntate decesserit:licèt pater vel dominus nixus sit impugnare.

SVMMARIVM.

1 *Filiussa.in publicis iudicijs an possit accusare inuito patre?*

Si filiussa. Quæro vtrū hoc sit verū ꝙ pater possit agere tā pro relicto facto sibi,q̃ꝫ pro relicto facto filio?Gloss.quòd sic:& bene secundùm ista tempora secūdū quę filius oīa quęrebat.sibi secus in his quę patri nō acquirunt̃. de quo per doc.in.l.iij.§.si filius.š.quod quisꝗ iuris.
1 ¶ Vltimò no.hîc casum†ꝙ in publicis iudicijs fili9 pōt accusare inuito patre.cōcor.tex.in.l.inter liberas.§.filius.de adul.cōtra.gl.nō solum.§.necessitate. de bo.quæ.li.de quo dixi plenè in.d.§.filius.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio rei iudicatæ uel similis agenti iure hæreditario nō potest opponi ex persona sua.*

2 *Succedens ei qui acepit legatū,uel hæreditatē defuncti,quòd possit dicere postea testamentū falsum,succedit siper quādam consequentiam:aliàs secus.*

Qui accusauit. In iure quęsito post accusationē nō dicit̃ qs indign9.h.d.¶ Op.& vr̃ ꝙ etiā si aliqs agit ex p̄sona alterius dicat̃ indignus:vt.š.ea.l.§.si p̄r.Solu.ibi ius ex persona alterius inceperat cōpetere tp̄e accu
1 sationis propositæ,hîc postea.Ex qua solu.not.†ꝙ illi qui agit iure hæreditario non potest opponi exceptio rei iudicatę dominij,vel similis ex p̄sona sua. de hoc est gloss.in.l.modestinus.infrà de excep.qđ
2 est not.¶ Quęro:†quid ecōtra aliquis succedit ei q accepit legatum,vel hęreditatem defuncti, postea vult dicere testamentum falsum:querit̃,an posit? Distinguo sic:aut successit ex titulo oneroso:quia emit:& tūc non repellitur.casus est in.l.pe.§.fin.de inof.test.secūdū vnā lec.ibi positā.aut succesit titulo lucratiuo:& tūc aut successit in illā rē quā testator reliq̃rat principaliter:& tūc repellit̃ ab accusando, vt.d.l.pe.§.fi.prout ibi loquit̃ de legato &.l.fili9 patroni.j.de bo.lib.si verò non successit in illā rē principaliter,sed ꝑ quādā cōsequētiā:tūc ab accusando nō repellit̃,vt.d.l.pe.§.fi.ꝑut ibi loq̃t̃ in hæreditate hæc distinctio ꝓbat̃.j.eo.l.qui titij.¶ Vltimò esset querendū quid econtra.hîc loquit̃ q̄n successit in legato:quid si successit in iure dicendi nullum vel falsum,vel inofficiosum?dicam in.l.tutorem.j.eodē.

AEtati. Gloss.opp.C.eod.de.l.polla.& dat multas sol.dic vt dicā.j.eo.l.tutorē

SVMMARIVM.

1 *Testimonium testis se ingerentis non ualet:sed à parte productus,uel à iudice si testificatur ualet.*

2 *Testis qui fert testimonium contra me in causa capitali est meus inimicus.*

d POMATES. ¶ Dic ergo,sic.Vide in.c.proposuisti.in vlt.col.& sequē.in.ij.col.de proba.& in.c.ij.in.viij.col.& seq.ver.primo casu.de test.

e ¶ Quęro vtrū.Vtrū qui fert testimoniū in cā capitali cōtra me sit me9 inimic9,& an possim illū repellere à testificādo cōtra me in alia causa?in quo Io.and.in.c.meminim9.de accu.in gl.fi.dicit,qđ si fuit testis cōtra me in cā criminali, vel in cā ciuili quæ erat omnium bonorum, vl' maioris partis:ꝙ repellitur, ad quod est gloss.& ibi legitur & not. in auth. si dicat̃.C. de test. & hoc est verum, nisi coactus tulisset testimonium:quia tunc non potest.repelli vt iimcus:al's autem repelletur. sed quanta fides erit ei adhibēda in arbitrio iudicis,est per.d.authen.si dicat̃.ita dicit Imol. ĩ.c.j.de iud.de quo ibi latius per eum. in omni antem causa ciuili, videt̃ qđ si talis testis fuit sponte testificatus vr̃ suspect9 & p̄t recusari:ex quo spōte se obtulit non citat9,vt hîc:nec product9 à parte secūdū not.hîc.si verò spōte se nō offert, sed citat9,vel ꝑduct9 à parte,licet posset se excusare dicitur spōte testificari,& est suspectus. ita tenet Imo.in.d. ca.j.& ibi latius ꝑ eum.& ex his dicit gl.no.in.c.cū super abbatia.de offi.dele.ꝙ ille q aduersatur mihi ĩ alia lite, pōt recusari à me in alio iudicio, in alia causa quā illa quā mihi mouet, etiā si causa quam habeo cū illa quā recuso non sit sua sed collegij:qđ est no.secūdū Imo.in d.c.j.si aūt non aduersatur tūc in alia instantia, sed aliàs fuit aduersatus:tūc si in causa criminali vel ciuili,vbi agebat̃ de oībus bonis vel maiori parte ꝑ id quod habetur in. l.propter litem.de excus.tuto.poterit recusari:si vero fuerit alia cā ciuilis:videt̃ ꝙ nō possit recusari:vel hoc relinquit̃ arbitrio iudicis.arg.eorū quę di
r cunt̃ in.d.auth.si dicat̃.ita dicit Imo.qđ no.Adde Bartol.in.l.iij.in princi.š. test:& qđ ibi dixi.& omnino Inno.in.c.cum oporteat.in glo.super verbo, inimicis.de accu.& Imo.in.c.cū P.de accu.& in.d.c.meminimus.

f ¶ Distinguendum videtur.Vide Pet. de anch.in.c.cum. P.de accu.& vide.j.§.proxi.

3 *Statutum puniens præstantem auxilium exbannito,quòd non comprehendit eum qui tulit testimonium coactè pro eo.*

His vero. Op.dicere testimoniū cogit̃ qs inuitus,licèt fallat in quibusdā casibus:vt in.l.lege iulia.&.l.inuiti.š.de testi.Sed ille q aliquid cōtra testm̄ facit inuitus.nō dicit̃ indignus,vt.j.ea.l.§.aduocatū.ergo &c.Sol.gl.ꝙ hîc loquitur in eo qui dicit testimoniū sponte.cōtra hoc videtur tex.in authen. de testibus.§.si verò ignoti. ibi, festinātes &c.& ibi tenet Iacob.de bel.ꝙ testes
c debent esse citati[c] nō sua spōte testificari.ꝓbo hoc: quia si se ingerit,videtur suspectus,vt.š.de procura.
1 l.quę oīa.§.j.¶ †Huius contrarij timore dicit Ia.de bel.ꝙ semp testes debēt eē citati:aliâs eorū testimoniū nō valet.tm̄ huic glo.nō respondet:sed ad.l.lege iulia quæ dicit,ꝙ admittuntur sponte.i.non coacti pignoribus,vel mulcta:citati tm̄ debēt esse.pro hoc optime facit tex.exrrà de testib9 cogen.c.j.vbi propriè appellat coactionē,aggrauationē quæ fit post primam citationem.sed mihi videtur ꝙ dictū Iaco. sit cōtra dictā.l.lege iulia vbi dicit,lege iulia cauet̃ ne inuitis denuncietur.& sic nō debent citari.& hoc etiam videtur velle.l.inuiti.eodem titul.& sic respicit citationem verbalem.præterea,si ista opinio Iacob.esse vera, sequeretur vnum absurdum, scilicet quòd quis delinquere deberet.qui enim in prima citatione est contumax delinquit:vt.l.omne delictū. de re mili.& sic sequeretur quòd qs deberet pati se
d in contumacia poni,quod est delictū.dic ergo sic:[d] quandoꝗ quis se ingerit spōte ad testificandū non citatus à iudice,nec ꝑductus à parte:& isto casu ei9 testimonium non valet.arg.l.quæ omnia.š.de procurato.quandoꝗ quis à iudice nō citatus,sed à parte requisitus producitur:& tunc valet testimonium eius:tamen à volente dicitur testimonium prolatū sponte.De hoc gl.loquitur,hîc & in.l.qui cum natu maior.§.si tm̄ versi.sed si nō accusauerit.de bo.liber. &.d.l.lege iulia.quandoꝗ quis deponit citatus à iudice:& tunc etiam valet testimoniū eius:vt.l.si quādo.C.de testi.facit.l.cum ab initio,quemadmo.test. ape.tamen si talis testis poterat recusare ne cogeretur:diceretur testimonium sponte prolatum:& sic valet.& hoc modo potest intelligi.d.l.de.lege iulia. sed si recusare non poterat:diceretur testimonium prolatū non sponte,sed coactè.¶ Quęro licèt ista sint vera in se,an sint necessaria quantum ad hunc text?Respon.iste text.loquitur simpliciter non distinguēdo sponte,vel coactè,vnde ipsum simpliciter intelligo.non obstat.§.aduocatū.quē gl.allegat: nā licèt qs cogat ferre testimonium,nō tm̄ cogit̃ dicere sic,vel aliter:& ideo tulit malum testimonium: meritò dicitur indign9:qa licèt coactè dixerit:nō tm̄ fuit coactus ad sic dicendum.simile est dicēdum in
e pręside iudicāte.j.eo.versi.quidam.¶ Quęro vtrū[e]
2 qui fert†testimoniū in causa capitali sit me9 inimicus?dicit gloss.ꝙ sic:in.c.cū P.manconella. & in.c.
3 meminimus.extrà de accusa.Iste.§.facit.†dicit statutū.quòd quicunꝗ pręstiterit auxilium exbannito,puniatur in cētū:modo aliqs præstitit testimoniū pro exbānito:q̃rit̃ an puniat̃ pœna statuti.hîc tex.
f facit ꝙ sic.tm̄ distinguendū videt̃[f] vt gloss.hîc dicit: qa est verū si præstitit testimonium spōte.secus si coactè.facit ad istum.§.j.de bo.lib.l.qui cum natu maior.§.si tamen versi.sed si non accusauerit.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus uel fideiubens pro bannito dicitur præstare auxilium:ideo si per statutum esset prohibitum dare auxilium bannito,ille incurreret pœnam statuti.*

* Aduerte φ Bar. arguitur de cõtrarietate in hoc. §. sunt qui putãt. Sed pro sol. vide cõcor. ad. l. in furti. §. ope. ff. de fur.

a ¶ Ne sis pro eo. cõtrariũ videt̃ tenere Bar. in. l. in furti. §. a opẽ. de furtis. & Pet. de anch. & alij in. c. cũ Pet. de acc.

b ¶ Sed lex. Not. ergo sing. φ ad confirmationem donationis, non requirit̃ aditio. ex testõ facit casus singu. in. l. sequẽs qõ. de leg. ij. secundum Ang. in repet. l. eã quã. C. de fideicõ. quẽ oĩno vide. facit quod no. Bar. in. l. q Romę. §. flauius. hermes de verb. ob. facit text. not. in. l. j. j. de his qui si ma. ad lib. deue. & vide Barto. in. l. minoris. de dona. cã mor. & do. meum in. l. fina. eodem titu. Andr. Barba.

c ¶ Nihil releuat. Et sic habes hîc gloss. sing. φ ad cõfirmationem dona. causa mor. non requiritur aditio. dixi post Bart. in. l. mortis. j. de do. cau. mortis.

d ¶ Rescriptũ. an q omittit ponere rẽ in inuentario amittat falcidiã pro illa re, an in totũ, vide Bart. in. l. paulus. j. ad leg. fal. & quod no. Imol. in. l. ex facto. §. iulius longinus. de vulga. & pupil. per Bald. in. d. aut̃. sed cum testator. in pe. col. post Cy. ibi adde, an qui omittit ponet̃ vnã rẽ in inuẽtario, priuetur bñficio toti⁹. Bal. cõsi. clxxxix. iij. libr. & Romanũ cons. cclxxvj.

* Sunt qui putant. Op. de. l. q cũ natu maior. §. si patroni. j. de bo. lib. Sol. ibi loq̃ in portione debita patrono. quę nõ ita de facili perdit̃, sicut illud legatũ, cũ sit merè lucrũ. ar. l. fi. C. de codicil. Cõtra hãc sol. op. de. l. fi. in prin. s. de inof. test. Sol. gl. φ iõ ibi est: qa querela est magis odiosa φ̃ bonorũ possessio cõtra tab. No. hũc. §. ad statuta. † q dicũt si qs ꝓstiterit auxiliũ vel fauorem exbãnito, φ esse aduocatum eius est prȩstare ei auxilium, & fauorem: & ideo sis cautus ne sis pro eo:[a] nec pro eo fideiubeas. nisi mãdato iudicis: aliàs in pœnam incideres. arg. huius. l.

Quidam & præsidem. Op. mun⁹ iudicãdi ẽ necessarium vt. l. munerũ. §. iudicãdi. j. de mu. & hon. vñ nõ debet repelli vt ĩdign⁹. ar. j. ꝓxi. §. hui⁹ cõtrarij timore dicũt qdã φ hîc isti malè putauerũt. hęc sol. nõ est vera: qa iuriscõsult⁹ nõ posuisset hîc ista verba. quare gl. dicit φ hîc nõ dr̃ coact⁹: qa spõte suscepit offm̃. qđ nõ placet: qa & aduocat⁹ suscepit offm̃ spõte, vt. j. ꝓxi. §. quare tu dic φ licèt cogat̃ iudicare: nõ tñ cogit̃ sic iudicare: vnde cũ apparet ꝑ sñiam appellatiõis φ malè iudicauerit, cẽsetur indign⁹. ita loq̃t̃ hîc. ¶ Cõtra hoc op. qa sñia in cã appellatiõis qñ φ primã sñiam ĩ peius reformat, vt. j. de ap. l. j. Sol. ibi denotat facti cõtingẽtiã: qđ tñ regulariter nõ præsumit̃: ita loquit̃ hîc. & prędicta intelligo quando ex eisdẽ actis prima sententia est retractata. secus si ex nouis probationibus, ar. l. eos. C. de appel. tũc em̃ nõ erit quid ei imputari possit.

SVMMARIVM.

1 *Indignus non dicitur qui facit ex necessitate.*

Aduocatum. No. † φ q facit ex necessitate nõ repellit̃ vt ĩdignus: nam aduocatus fisci de necessitate facit: & de necessitate sic facit cogitur enim suscipere, & procedere, & prosequi sicut ei est delatum.

Qui principale. Qui principale testm̃ accusat rrepellit̃ ab oĩ cõmodo qđ sibi debet̃ ex eo vel ex eius accessorio. sec⁹ si ex alia volũtate ꝑ se pricipaliter subsistẽte: sed q accusauit accessoriũ, nõ repellit̃ ab eo qđ sibi debet̃ ex pricipali. h. d. ¶ In gl. ibi dũ dicit. q titij. So. ibi neutrũ ẽ accessoriũ alteri⁹: sed vtrũφ pricipale. vel ibi ĩpugnat accessoriũ: & sic nõ ob. gl. vel ibi nõ dixit testimoniũ: licèt ꝓfess⁹ sit se velle dicer.

Ei qui. Ratio huius. §. est: quia tutela est on⁹. vnde suum delictum non remouet ipsum ab onere sed à lucro: vt hîc videbitis.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio qñ confirmatũ per se subsistit, quid operetur?*

Qui mortis. Opp. j. de cõtratabu. de. l. sub cõditiõe. §. fi. & l. ĩ seruitutẽ. §. sed & si qs. de bo. li. Sol. gl. φ aliud est in cõtratabulas. vt ĩ cõtrario. aliud ĩ qrela, vel accusatiõe falsi: vt hîc. sed q est rõ gl. nõ ponit. quare tu dic φ rõ est: nã ĩ accusatiõe falsi, vel qrela ĩofficiosi testamẽti disputat̃ solũ de virib⁹ testamẽti: & iõ nõ repellitur, nisi ab eo qđ debet̃ ex testõ, vl' volũtate pẽdẽte ab eo: qm̃ pœna delictũ egredi nõ debet, vt. j. l. ꝓx. sed in cõtratabulas. disputat̃ de iure patris, & filij, & patroni, & liberti, vt. l. filio prȩterito. §. j. s. de inoffi. test. & no. ĩ. l. ex duob⁹. §. fi. de vul. & pu. meritò debet repelli ab oĩ cõmodo qđ haberet à pr̃e, vl' à liberto. Gl. soluit aliter in. l. etiã. de ĩof. test. φ hîc loquitur in donatiõe cã mor. nõ cõfirmata testõ: sed lex[b] contraria loquit̃ in donatiõe testõ cõfirmata. ¶ Cõtra hãc sol. op. φ † Cõfirmatio non releuet aliqđ, cũ dona. cã mor. ꝑ se subsistat: sicut qñ debitor legat creditori id qđ sibi purè debet, vt. l. si creditori. s. de leg. j. Sol. cõfirmare id qđ est ꝑ se validũ, nihil releuat,[c] qñ ĩ ꝑtate cõfirmãtis nõ est illi⁹ actus annullatio, vt in exẽplo ꝓposito de debitore legãte creditori: qa non est ĩ ꝑtate debitoris illud debitũ annullare, sed qñ in ꝑtate cõfirmãtis est illũ actũ annullare, tũc releuat cõfirmatio vt debeat̃ ex cõfirmãte, nõ ex cõfirmato, vt. l. si qñ. s. de leg. j. iõ si donatio fuerit confirmata, incipit deberi ex testõ: meritò q testm̃ impugnat, ab ea repellit̃. & hęc est vera sol. quã etiã tenet Iac. bu. in. d. l. etiã. Alij dicũt φ hîc loquit̃ in donatione causa mortis, quam ꝓmisit non reuocare. de qua loquitur. l. vbi ita. de do. causa mor. sed hęc sol. licèt in se sit vera, tamen non placet: quia illa donatio dicit̃ inter viuos non cã mortis, vt. d. l. vbi aũt. Itẽ opp. secũdùm prędicta differt legatũ à donatione cã mor. cõtra insti. de dona. §. j. Rñ. ibi dixit ferè ꝓpter illud qđ hîc dicit̃: & ꝓpter alia: quia ĩ quibusdã differt. & ratio huius differentię est: qa donatio cã mortis, non confirmatur testõ: sed morte. ¶ Op. j. de iure fisc. de. l. edicto. §. nihil. vbi nihil ĩterest ex qua causa quis non capiat So. illa determinat̃ per istã: & per. §. eos in eadẽ. l. quia nihil interest dummodo vt indignus non repellatur: vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Pœna non debet egredi delictum.*

2 *Heres conficiens inuentarium, si omittat unam rem ponere in inuentario, perdit in totũ falcidiam, & beneficium inuentarij.*

3 *Heres qui negat rem fuisse in bonis defuncti, in illa re non detrahit trebellianicam.*

LEX VI.

d Rescriptum.[d] Pœna † nõ debet egredi delictũ. h. d. simile habetis ĩ hȩrede q cõficiẽdo inuẽtarium 1
2 † aliquid omittit, vt ꝑdat bñficiũ falcidię solũ in eo qđ omittit, vt l. scimus. §. illo. C. de iure deli. tñ ista. l. vr̃ hodie correcta ꝑ tex. in aut̃. de hȩre. & falci. §. sancimus. vbi dicit̃: si vnã rẽ omittit ponere dolosè in inuẽtario, priuat̃ bñficio legis falcidię in totũ: & ꝑdit etiã bñficiũ inuẽtarij. qđ tenet ibi Iaco. de bel. & idẽ tenet Dy. licèt Cy. in aut̃. sed cũ testator. C. ad. l. falci. in. ix. q. videat̃ tenere op. dicẽs φ solũ ĩ illa re priuat̃ fal. qđ mihi nõ placet: qa ꝑ aut̃. pœna omittẽtis facere ĩuẽtariũ, vl' malignãtis circa ipam ẽ aucta vt teneat̃ legatarijs ĩsolidũ: qđ de iure antiquo nõ erat. Itẽ ẽ aucta φ omissio vnius rei priuet eũ in toto: vt ibi dicit̃. Itẽ puto φ hęc lex sit correcta in alio: quia hîc illud quòd auferet̃ hȩredi per subtractionẽ rerũ applicat̃ fisco: hodie verò vr̃ φ applicet̃ legatarijs: nã tex. dicit φ legatarijs debet plenè dare etiã de suo, vt in auth. sed cũ testator. C. ad le. falci. & in corpore vnde
3 sumit̃. Vltimò no. † ex ista. l. nã cũ qdã fideicõmissari⁹ vniuersalis peteret fideicõmissũ, fecit positionẽ φ talis res erat ĩ bonis defuncti: ille habito termino ad deliberãdũ respõdit φ nõ credit, & postea fuit ꝓbatũ. Certè ex illo legato nõ poterit detrahere trebellianicã. vt hîc, & l. paulus. & l. bñficio. ad. l. fal. & ad treb. l. paulus. vbi dicit̃ φ est indign⁹ falcidia q aliqđ egit, vt fideicõmissum periret, sed ille q cõsultè negat aliqđ esse in bonis, facit vt fideicõmissum intercedat: ergo &c. Prȩterea dicit̃ in corpore de hȩre. & falc. φ qcũφ malignat̃ circa falcidiã est indign⁹ falcidia: ergo &c. Idẽ puto ĩ eo q sciẽter negat fideicõmissũ eẽ relictũ: qa circa fideicõmissũ dr̃ malignari.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ex his causis reuocetur ex quibus legatum.*

LEX IX.

Si inimicitiæ. Propter inimicitias legatũ videt̃ tacitè reuocatũ: & q cãm status mouet, legatario est indign⁹, & fisco applicabit̃. h. d. No. hãc † gl. qa ꝓpter istas cau
1 sas reuocaret̃ feudũ, vt. x. col. qualiter feud. amit. in prin. ¶ Quero q est rõ huius. l. φ in primo & secũdo casu legatũ reuocatũ nõ applicat̃ fisco, sed remanet apud hȩredẽ, vt. l. iij. §. fi. de adi. le. sed in tertio casu applicat̃ fisco? Rñdeo rõ esse põt: qa in primis casibus legatari⁹ facit aliqđ illicitũ nõ permittẽte iure: vnde vr̃ mutata volũtas defuncti, sed in vltimo casu iuridicè fecit petẽdo restatorẽ in seruitute reuocari: vnde nõ ita de facili prȩsumit̃ mutatio volũtatis. ¶ Tñ contra hoc op. de. l. filio. §. feia. s. de adi. le. vbi accusabat de falso: & sic iuridicè faciebat: & tñ videt̃ mutata volũtas. Sol. ibi iuridicè accusabat: tñ suã ꝓpriã vtilitatẽ, vel interesse non prȩtẽdebat: hîc verò prætendebat interesse proprium, & commodum rei familiaris.

LEX X.

In fraudem. Dicit̃ hîc, siue chirographũ dederit &c. cõtra. j. de iure fis. de. l. nõ intelligit̃. §. si qs palã. nã ille q facit instrm̃ publicũ facit palã: & sic in pœnã nõ incidit, hui⁹ timore gl. in. l. auferẽ. §. tacitè. eo. ti. intelligit. de cautione, vel chirographo. s. priuato, & sic puto hoc debere intelligi. Idẽ dicerẽ si fieres ĩstrumẽtũ publicũ adhibitis testib⁹, & notario, in quorũ fide posuit φ hoc secreto tũ tenerẽt: tũc em̃ satis est tacitũ fideicõmissũ, & habet locũ qđ hîc dicit̃.

Si quis. Rogat̃ restituere capaci: licèt tpe mortis sit ĩcapax: legatũ tñ retinet: nisi tpe mortis sit aliud expressè actũ. h. d. ¶ Op. de. l. iij. dic vt in glo.

LEX XII.

Cum quidam. Licèt testm̃ secũdũ nõ valeat, tñ à scriptis in primo auferẽ hȩreditas, tãφ ab indignis: nõ aũt ꝑlegata, nisi aliud testatorẽ sensisse appareat. h. d. ¶ Dicit̃ hîc φ testm̃ secũdũ nõ valet. cõtra imo valet: & instituti in secundo sunt hȩredes, licèt indigni, vt. l. ex facto. §. iulian⁹: de vul. & pu. Sol. gl. φ nõ valet quãtũ ad cõmodũ instituti: sed ipso iure bene valet, vt in cõtrario. ¶ Cõtra hoc op. qa si hoc esset verũ: ergo primũ testm̃ rũpit̃ qđ est cõtra hũc tex. Sol. gl. φ rũpit̃. & qđ tex. dicit φ nõ rũpit̃ est verũ scilicet in effectu. hoc ẽt tenet Iac. de are. hęc lec. licèt in se sit vera: nõ tñ quãtùm ad hãc. l. nã si hoc esset verũ, hȩreditas auferret̃ vt ab indignis ab institutis in secundo testõ nõ in primo: sed lex loquit̃ de primis hȩredibus: ergo &c. quare tu legas hãc. l. vt litera iacet: qa ĩ secundo testõ fuerunt instituti oĩno non capaces. sed dices: ergo primum testamentum maneret totaliter in viribus suis, vt insti. qui. mo. testa. infir. §. posteriore. & supra de iniust. testa. l. j. & ij. Sol. intelligo dictum iurisconsulti hîc secundùm l. quam

l.quã ipse allegat:quia hoc est verũ,qñ testator fecit secũdũ testamẽtũ in-
ualidũ:qa suos heredes reputauit indignos.sufficit enim ꝙ reputenᵵ indi-
gni,etiã in nõ solẽni volũtate,vt.l.hereditas.C.eo.secus in secũdo testamẽ-
to heredes simpliciter instituisset.& ꝙ hęc lec.sit vera,ꝓbaᵵ ex.l.quã iuris-
cõsult⁹ allegat ibi dũ dicit,in cui⁹ persona &c.nã in eo cui⁹ noĩe cancellaᵵ
fit hęc distinctio,an cãcellauit:qa heredes reputat indignos, vel nõ,vt.s̈.de
his q̃ in test.delen.l.cancellauerat. ¶ Vltimò vide gl.ibi,dũ dicit.C.de rei
vxo.ac.in princ.Vbi diciᵵ,ꝙ sit idẽ effect⁹ voluntatis factę nõ solẽniter, &
factę cũ solennitate:sed illud speciale est fauore dotis,vt.l.j.s̈.sol.ma.Item
ibi dum dicit gl.§.sed si pater.dic vt ibi.Itẽ ibi, per secundã emptionẽ inua
lidã recediᵵ à prima.Sol.ibi secũda vẽditio nõ erat omnino ĩualida.arg.in-
sti.quib.mod.tol.obl.§.pręterea.Itẽ in gl.iudicauit.ibi.§.si hęres.so.ma.hoc
quod hîc dicitur debet distingui,vt.s̈.dixi.& no.in.d.l.cancellauerat.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum cum polluta per adulterium non ualet, si uiuente primo marito data sit fides de ducendo illam post mortem uiri.* LEX XIII.

CLaudius. Non põt quis iustè ducere in vxorẽ eã quã
polluit ꝑ adulteriũ. & à tali vxore tanꝗ̃ ab
1 indigna auferᵵ, quod ei à viro relinquiᵵ.h.d. ¶ Not.† ꝙ matri-
moniũ nõ valet,qñ ducit' quis in vxorẽ eã quã polluit ꝑ adulte-
riũ.qđ canonistę intelligũt,quando polluit eã data fide ꝙ si vir decesserit
eã in vxorẽ ducet,vt.c.fi.de eo qui ducit in matri.quã pol.per adul. ¶ Op.
a diciᵵ[a] hîc, dãnatus de adulterio duxit vxorẽ.Cõtra, si fuit dãnatus ergo de-
capitatus,vt.l.q̃uis.C.de adul.Sol.glo.ꝙ illa pœna nõ habet locũ ꝑ ista iu-
ra.simile habeᵵ in.l.ij.§.miles.s̈.ex qui.cau.infa.irro.&.l.qui cũ vno.§.adul-
terij.j.de re mi.Alia gl.q̃ est fortè melior dicit,ꝙ illud qđ dicit tex.in.l.quã-
uis.qđ debet gladio puniri:est verũ gladio materiali:vel ciuili secũdũ gra-
dũ personarũ.ita no.in.l.si quis viduã.j.de quęstionib⁹, vel dic ꝙ hîc ex cau
b sa fuit minor pœna imposita[b],vt.l.quid? ergo.§.pœna grauior.de his qui
no.ĩfa.¶ Itẽ op.ꝙ nõ applicaᵵ fisco,sed certis ꝑsonis, vt.l.q cõtra.aliâs auᵵ.
incestas.de incest.nup.So.puto ꝙ hęc lex hodie corrigaᵵ:quia auferᵵ vt ab
indigno:nec fisco applicatur,sed personis quę enumerantur in.l.qui cõtra.
¶ Quęro in isto casu qñ agiᵵ de bonis auferẽdis mulieri quę ad eã perue-
nerũt à viro:vtrũ ad ꝓbationẽ adulterij sufficiat ꝓbatio cõdẽnationis fa-
ctę de viro.& vr̃ ꝙ nõ,vt.j.de adult.l.denũciasse.§.fi. ¶ In cõtratium facit
hęc lex.credo ꝙ quãtũ ad cãm bonorũ sit verũ qđ hîc diciᵵ.Itẽ q̃tũ ad dis-
solutionẽ matrimonij,idẽ vr̃ dicẽdũ secũdũ hęc iura.sed hodie secũdũ mo-
derna tpa secũdũ q̃ matrimonij dissolutio nullo mõ fieri põt,vt no.ĩ.l.rerũ
quidẽ amotarũ.s̈.re.amo.fortè nõ sufficeret,sicut in cã adulterij.vt no.in.l.
denunciasse.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factũ à clerico cõcubinæ ei aufertur & datur fisco.* LEX XIIII.

MVlierem. Quod relinquiᵵ à milite ei quã stupro co-
gnouit à fisco vẽdicabiᵵ.h.d. ¶ Op.j.de do
na.de.l.affectiõis.Sol.aliud est in priuato vt ibi:aliud ĩ milite,vt
hîc.ita no.ĩ.l.ij.C.de don.inter vi.& vxo.&.l.miles.§.j.s̈.de test.
1 mili.¶ Quæro† quid in sacerdote,vel clerico relinquente concubinę?dico
idem quod in milite armatę militię.dic vt no.in simili.j.de re iudi.l.miles.

LEX XV.

HAEredi. Qui impugnat accessoriũ,nõ priuatur eo quod
consequiᵵ à principali , sed eo solo quod conse-
quiᵵ ab accessorio.h.d. LEX XVI.

CVm secundis tabulis. Qui dicit pupillũ
fuisse suppositũ ,
videᵵ secũdas tabulas ĩpugnare.& iõ ei qđ in illis relinquiᵵ,au-
fereᵵ vt ab indigno.h.d.Quidam habẽt hîc dicta sñia in ablati-
uo:& tũc stat ꝓpriè.sed si habes dictam sñiam in accusatiuo:tunc subaudi
aliud secũdũ:qa secundũ sñiam secundũ se datã nõ haberet ex testamẽto.
¶ Op.ꝙ iste nõ sit ĩdign⁹ qa iudiciũ nõ ĩpugnauit,vt.l.post legatũ.§.amit
tere.s̈.e.&.j.l.penul.So.dicit hîc ꝑsonã pupilli(cui⁹testamẽtũ est pupillaris
substitutio)talẽ cui pater nõ potuit facere testamẽtũ: & sic pupillarẽ sub-
stitutionẽ ĩpugnat:sicut si aliqs dixisset testatorẽ esse seruũ, vt.l.si inimici-
tiæ.s̈.eo.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitiæ quæ ĩteruenerũt sine culpa legatarij nõ sunt sufficiẽtes ad reuocationẽ legati.*

c Quoniam. [c]Inimicitię inter legatariũ,& testatorẽ,ꝓuenientes
absq; legatarij culpa eũ legato non priuãt.h.d. ¶ Et
ad euidẽtiã scias,ꝙ cũ illa cõcubina quã qs habet,nõ diciᵵ qs stuprũ cõmi-
sisse.Itẽ ꝙ liberta debet patrono in cõcubinatu cõsentire:aliâs videᵵ delin-
1 quere.Not.† hunc casum ad limitationem.l.iij.§.fi.s̈.de adi.leg.vt quod ibi
diciᵵ,ꝙ propter inimicitias reuocatur legatum,est verum , si inimicitię in-
teruenerunt culpa legatarij.secus si sine culpa,vt hîc.quod tene menti.

Cum hæredis. ¶ Op.de.l.j.§.si hęres.si tab.test.nullę extra.
So.vt.l. cancellauerat.de his q̃ in testamento
delentur.

SVMMARIVM.

1 *Syndicus an incurrat pœnam si maleficia quæ ignorauit non denunciauit?*
2 *Ignorantia iuris quo ad fructus an constituat quem in mala fide? quòd non.*

LEX XVII.

HAEredem. Qui nõ vindicat mortem defuncti indi-
gnus est hæreditate: & actiones confusæ
nõ restauranᵵ,nisi ignorantia fuerit deceptus.h.d. Nota distin-
ctionẽ quã facit hic text.vtrũ actio restituaᵵ vel nõ : & qñ resti-
tuaᵵ directa,dic vt.l.deferre.§.fi.j.de iure fisc. ¶ Op.
ille qui ignorat,nõ teneᵵ accusare,vt.l.si iõ.C.eo.So.
ibi ignorauit,nec poterat certificari habità diligenti
ĩdagatiõe.hîc verò ignorauit ignorãtia facti supina.
1 qđ facit ad.q.† Syndicus teneᵵ denũciare malefacto
rẽ sub certa pœna.quid si nõ denũciauit, quia igno-
rauit?Certè si ignorauit,ita ꝙ aliter nõ potuit certifi
cari,tũc nõ teneᵵ.aliâs sec⁹.vt hîc. ¶ Quæro quid si
iste de quo hîc loquiᵵ fuit decept⁹ ignorãtia iuris.gl.
dicit sec⁹,vt.l.sed & si lege.§.scire.s̈.de pe.hę.quã si-
2 gna.tu dic,† ꝙ iõ:illud est qa ignorantia iuris quo ad
fruct⁹ nõ constituit quẽ in mala fide.l.si fur.§.j.ĩ.de
vsuca.& ibi dixi,& habes gl.cõtrariã.in.l. pe.§.si qs a
ius ignorans.s̈.de iur.& facti igno.&.l.j.C.eo.

SVMMARIVM.

1 *Percipiens fructus ex fundo meo an teneatur ad æstimationem uel ad fructus? uide in fi.* LEX XVIII.

EVm qui. Qui tacitã fidẽ accom
modauit de restituen-
do fideicõmissum,teneᵵ ad fruct⁹, & post
lit.cõtest.ad vsuras istorũ fructuũ de rigo
re:sec⁹ de benignitate.h.d. ¶ Op.& vr̃ ꝙ vsurę isto-
rũ fructuũ ꝑceptorũ añ litis cõtes.veniãt,vt.s̈.de pe- b
ti.hęre.l.hęres furiosi.§.fi.Sol.ibi loquiᵵ in petitione
hęreditatis alia, q̃ꝫ ista q̃ cõpetit fisco. Hæc so.videᵵ
cõtra.l.j.C.e.vbi etiã qñ fisc⁹ aufert ab indigno, ha-
beᵵ ratio fructuũ.Sol.illud est verũ de rigore genera
liter:sed de ęquitate aliud statuiᵵ in hoc casu tm̃, qñ
ꝓpter fideicõmissum tacitũ aufertur vt hìc.secus si
auferreᵵ ꝓpter aliã cãm,vt in cõtrario.facit.l.cũ qui c
dã.§.in tacito.j.de vsur. ¶ Contra hãc so.vr̃.j.ꝓxi.§.
vbi idẽ iuris vr̃ in tacito fideicõmisso qđ in alijs.Sol.
quantũ ad vsuras differt tacitũ fideicommissum ab
1 alijs:licèt in multis cũ alijs cõcordet. ¶ Quęro† per-
cepisti fructus ex prędio meo:an teneris ad fructus
vel ad ęstimationẽ ? Hîc videtur tex. ꝙ de iure com
muni qs teneaᵵ tm̃ ad ꝑtiũ:licèt de benignitate aliud
d statuaᵵ in fideicõmisso tacito.qđ intellige[d] in fructi-
bus cõsumptis vt hîc:qa fruct⁹ ꝑsumunᵵ cõsumpti
e ex cursu tẽporis, & ita ad æstimationẽ deueniᵵ.[e]ita
no.Cy.de pign.act.l.j.& glo.in.l.diuortio.§.ob dona- d
f tiones.sol.mat.& ibi dixi.[f]Et ibi per Iac.de are.hoc
etiam probant oẽs leges q̃ dicũt,ꝙ debenᵵ vsurę fru
ctuũ, & sic deueniᵵ ad ęstimationẽ. hoc est verũ qñ
fructus debenᵵ in specie,vt quia ex fundo percepi-
sti fructus.secus si debes fruct⁹ in genere,vt quia pro
misisti decẽ corbes frumenti per stipulationẽ : quia
tunc non deuenitur ad ęstimationem : nisi propter
moram secundũ materiã.l.vinum.s̈.si cer.peta. e

Bonis. A quo vniuersa bona auferũtur,apud
eum onera ęris alieni non remanent:
tamen iura confusa non restaurantur.h.d.

g Pro parte. [g]In bonis q̃ auferunᵵ ex cã ta-
citi fideicõmisi pręlegata non
veniũt.& ꝑlegata ĩtelligunᵵ prout testator reliquit:
nõ prout de iuris subtilitate debenᵵ.h.d. ¶ Op.j.ad
trebel.de.l.in fideicõmissariã.§.fi.Certè nõ põt dari
alia sol.nisi ꝙ sit hîc speciale,qñ auferᵵ hr̃ditas vt ab
ĩdigno.cũ em̃ sit pœnale:ideo venit restrĩngẽdũ.sed
ibi loquiᵵ qñ auferᵵ ab eo ad quẽ vadit ex volũtate
defuncti vt ad fideicõmissariũ. ¶ Cõtra hãc sol.facit
hic tex.qui dicit ꝙ ratio iuris nõ inducit diuisionẽ.q̃
est ratio cõmunis,& quo ad fideicõmissariũ & oẽm f
à quo auferᵵ hr̃ditas. quare dic ꝙ ista volũtas testa-
toris vr̃ esse solũ qñ grauat de restituẽdo nõ capaci:
secus si grauat de restituẽdo capaci:vt in cõtrario.rõ
est,qa testator libẽter voluisset facere hęredẽ nõ ca-
pacẽ:& quia nõ potetat facere hæredẽ hunc ꝓ illo:
& ad eius vtilitatẽ perinde habeᵵ acsi in nulla parte
eum instituisset,& legatum solum reliquisset. g

SVMMARIVM.

1 *Maritus occidens uxorẽ, uel non uindicans eius mortem, perdit lucrum dotis delatum per statutum.*

LEX XX.

EI qui. Opp.de.l.si ab hostib⁹.§.fi.s̈.
so.ma.vbi non applicaᵵ fisco,
sed vadit ad hæredes mulieris.so.vbi vir
occidit vxorem : ideo dotem non fuit
vnꝗ̃ lucratus:sed hîc vxor fuit interfecta ab alio:vñ
vir dotẽ lucraᵵ quã postea perdit:quia mortem non

a ¶ Op.dicitur.quę pœna imponatur adultero,de iure.ff. nõ est expressum. & vide modernos in.c.significasti.de adul.vbi referunt: sed nihil boni dicũt. Andr. Barba.

b ¶ Minor pœna imposita. Facit qđ no.in.l.in cognitione.s̈. ad syl.& in.l. fi.s̈.si quis ali.testa. prohi.

c ¶ Quoniã.Et vide Bar.in.l.miles.§.fi. ff.de adul. & text. in.l.j.§. cũ quis. ff. de quæstio. & est sin. Bal.in.l. sed & si quis.§.illud.ff. si quis cau. Andrę. Barba.

POMATES.

d ¶ Quod intellige. bene facit qđ not. Ang.in.l.j.per glo. ibi.C.si aduer.vsus ca.vide Alexan.& Are. in.l. diuortio. in.ij.co.ff.so. matr.

e ¶ Eum qui.ad ęstimationẽ deueniᵵ, & sic sustentabitur libellus dicendo, peto fructus si extãt:si nõ,peto ęstimationem.ita vult Bal.& Ang.in.l.diuortio.§. ob donationes.solu.mat. & ibi est bona glo. ꝓ ista materia & bo. dictum Bar.

f ¶ Et ibi dixi. Pro practica vide not. per Imo.in.l. ex diuerso.§.j. & quod ibi dixi.solu.matr. aliâs de rei ven.

g ¶ Pro parte.Istum text.pro decisione no.q.all'. Bald.in.l. quãquã.in. iij. col. & est sin.secundũ Bal.in.l. cum virũ. in.iij.colũ.C.de fideicom. & ibi limitaui.

a ¶ Ei qui. vxorem occidat. Vtrũ occidens vxorẽ, vel nõ vlciscẽs mortẽ ei⁹, non lucretur dotẽ? adde Bald. in. l. sequens gradus. §. j. ṡ. ad syl. Vide Bal. latius infrà. e. l. fi. in fi. & quod ibi dixi ADDE Bal. con sil. ccxxiiij. lib. j.

vindicauit. ita dicit ibi Iac. de are. qđ tenet† menti ad statuta q̃ dñt ꝙ muliere decedẽte in matrimonio sine liberis vir lucrat̃ certã partẽ dotis, vt eam perdat si vxorem occidat[a] vel eius mortem non vindicet.

SVMMARIVM.

1 *Tutor quòd potest accusare nomine pupilli.*
2 *Accusans testamentũ de falsa quãdo priuet̃ relicto eidẽ facto.*
3 *Vna persona quando possit haberi loco plurium.*
4 *Pupillus qui perdit legatum ex facto tutoris duplici remedio illud recuperat. s. uel restitutione in integrum, uel contra tutorem, quando est soluendo.*

LEX XXII.

TVtorem. Qui ex necessitate officij testamẽtũ accusat, ab eo quod proprio nomine meruit, nõ repellit̃. Itẽ quãdo plura iura cõcurrũt in persona vnius, perinde est acsi cõcurrãt in persona diuersorũ. Itẽ pupillus ex facto tutoris perdit, sed restituitur. h. d. No. tex. ibi, discreta sunt enim iura. & vide vltramõ. vt. l. j. C. de sac. sac. eccl. ¶ Oppo. 1 tex. dicit, hîc tutorẽ† qui pupilli nõie &c. Cõtra: tutores nõ possunt accusare pupilli nõie, sed suo tantũ. Sol. exponit gl. ꝙ pupilli nõie. i. ad pupilli vtilitatem suo tamẽ nõie accusat. Idẽ tenet gl. in. l. cõtraria. & in l. polla. C. eo. hæc lec. nõ placet: quia imo tutor tutorio nõie accusare põt. vt hîc: & d. l. polla. Nõ ob. l. ij. qui acc. nõ pos. quia verũ est ꝙ nõ põt se subscribere nõie pupilli, sed nõie suo: tñ bene põt accusare nõie pupilli. sic̃ habet̃. C. de iniurijs. l. fi. vbi alius accusat, alius inscribit. & hãc opi. tenet Ric. mal. dicit̃ hîc, ꝙ accusat nõie alieno, & nõ priuat̃ legato. cõtra. ṡ. e. de l. post legatũ. §. sunt qui putant. & l. fin. in prin. ṡ. de inof. test. So. ibi volũtariè accusauit: quia officiũ erat voluntariũ. hîc de necessitate: quia officiũ erat necessariũ. ¶ Cõtra hoc opp. ṡ. de inof. test. de. l. fili⁹. i prin. vbi loquit̃ in patre quẽ cõstat nõ teneri accusare, cũ nõ teneat̃ pater rationẽ reddere, vt. C. de bo. q̃ libe. l. cũ oportet. Sol. eodẽ modo: quia licèt voluntariè accuset: tñ est officiũ necessariũ magis q̃ voluntariũ. Sed cõtra hoc opp. ṡ. eo. de. l. post legatũ. §. sunt qui putãt. vbi necessitas officij nõ excusat, [b] nisi ad hoc cogat̃. Sol. aliud est in accusatore in cuius potestate nõ est q̃ snia ferat̃. aliud in iudice in cuius potestate 2 est quã sententiam ferat. ¶ Ex prędictis† distingue sic. qñq; quis accusat nõie & commodo alieno: qñq; nõie alieno, & ad cõmodũ suũ. Primo casu, aut voluntariè suscepit officiũ: & voluntariè accusat: & priuat̃ relicto, vt. l. post legatũ. §. sunt qui putãt*. ṡ. eo.* & l. fi. in prin. de inoff. test. aut necessariò assumit officiũ, & necessariò accusat, & tũc relicto nõ priuatur vt hîc. & l. post legatũ. §. aduocatũ. ṡ. e. Aut necessariò assumit officiũ, & voluntariè accusat: & tũc idẽ: quia relicto non priuatur, vt. ṡ. de inoff. test. l. filius. in prin. sed in eo qui voluntariè fert sñiam, vel voluntariè fert testimoniũ, licèt de necessitate assumpserit officiũ iudicãdi, vel testificãdi, vt. ṡ. e. l. post legatũ. §. hisverò. & §. quidã. secũdo casu, qñ accusat nõie alieno ad suũ tñ cõmodũ, vt ĩ accusante hrditario nõie, & tũc aut accusat spõte: & priuat̃ relicto, vt. l. pe. §. fi. ṡ. de ioffi. test. secũdũ verã lec. quã tenui ĩ. l. post legatũ. §. qui accusauit. ṡ. eo. Si verò de necessitate accusat, vt quia accusationẽ institutã ꝓsequit̃: tunc relicto nõ priuat̃, vt. l. fili⁹. §. j. ṡ. de inoffi. test. ¶ Itẽ dicitur hîc, ꝙ discreta sunt iura &c. Cõtra. ṡ. de pact. de. l. 3 si plures. Sol. † qñq; habet̃ respectus ad substantiam personę: & tunc vna persona nõ põt haberi loco pluriũ: vt in cõtrario. qñq; habet̃ respectus ad officia, & tunc si officia sunt inter se cõpatibilia, vnus põt sustinere personã pluriũ, vt hîc, & l. iij. ṡ. de adop. & ibi per Gul. Si verò sunt officia repugnantia: tunc secus, vt. l. quisquis. C. de postu. & l. fi. de offi. preto. & l. ille à quo. §. tempestiuũ. j. ad treb. ¶ Itẽ dicit̃ hîc, ꝙ legata per pupillũ perduntur, nisi per restitutionẽ. cõtra 4 de. l. polla. C. e. glo. sol. pluribus modis. tu dic † quòd pupillus habet duplicẽ viam vel petendi restitutionem in integrũ, vt hic, & l. post legatũ. §. ętati. ṡ. e. vel agendi cõtra tutorẽ, vt. l. cõtraria. & hæc est vera sol. Alia sol. est ꝙ pupillus priuat̃ legato. verũ est si põt reuerti contra tutorẽ, vt. l. contraria. secus si non põt vt hîc, & l. post legatũ. §. ętati. ṡ. eo. & quòd non potest reuerti contra tutorem contingit tribus modis: vel quia tutor nõ est soluendo: vel quia fecit coactus à matre, vel libertis: vel quia probationes erãt deperditę sine culpa tutoris. ita loquitur tota gl. in. l. polla. sed hæc sol. non placet: quia etiã qñ tutor potest conueniri, pupillus debet habere duplex remediũ, vt. l. etiã. C. si tutor vel cura. interue. Itẽ dicit̃ hîc ꝙ pupillus priuat̃ nisi à principe &c. cõtra. imo põt petere restitutionẽ suo iure, vt. ṡ. e. l. post legatũ. §. ętati. Sol. quod tex. dicit conseruata sint. non intelligas quòd in quolibet pupillo sit necessariũ vnum rescriptum: sed intelligas ꝙ sunt conseruata per rescriptum, de quo dicitur in. d. §. ętati. Item dicitur hîc in fi. ꝙ tutor est quasi patronus pupilli, & sic innuit quòd patronus pupilli non perderet ius suum. Contra. ṡ. de inoffi. test. de. l. fin. in prin. & l. post legatũ. §. sunt qui putant. Sol. dic quòd patron⁹ scilicet necessarius, & sic non obstant contraria, vt. l. post legatum. §. aduocatum. ṡ. e.

b ¶ Tutorem. nõ excusatur. adde not. per Bar. in. l. athletę. j. de fal.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio fraudis nõ inducitur ex sola consanguinitate.*
2 *Spurius dicitur omnis natus ex coitu nõ approbato à lege, seu quod à lege nomen non sumit: & sic est nomen generis.*
Adde Areti. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. col. v. de iudi.
3 *Spurijs non potest à patre relinqui. Et an possint substitui legitimis: remissiuè.*
4 *Spurius natus ex punibili, & damnato coitu, non succedit matri. secus si ex non damnato: nisi sit illustris.*
5 *Parentes eodẽ modo succedunt spurijs, quo ipsi parentibus.*
6 *Consilium an detur quo mediante spurio relinquatur?*
7 *Spurio pro alimentis, & pro dote relinqui potest.*
8 *Relictum palam spurio non applicatur fisco, sed apud hæredem remanet.*
9 *Tacitè rogatus de dando spurio secundũ conscientiam, debet id dare fisco.*
Extraneus potest spurio relinquere.
10 *Hæres institutus cogitur respondere positioni sibi factæ, an fuerit rogatus de restituendo spurio.*
11 *Ablatum alicui ut ab indigno, an & quibus casibus applicetur fisco, & quibus non: ubi ponit quatuor casus.*

LEX XXV.

SI gener. Sola ratio coniunctionis non inducit pręsumptionem fraudis. hoc primò. secundò vt locus sit fisco oportet in personam incapacis diem cedere. h. d. ¶ Oppo. † quòd ratio talis affectionis inducit præsumptionem fraudis, vt. l. pe. de bo. lib. So. ratio cõsanguinitatis sola non sufficit ad hoc ꝓbãdum vt hîc. sed mixta cũ alijs rõnibus sufficit, vt in cõtrario, vt dixi in. l. post cõtractũ de dona. ¶ Op. dicit̃ hîc, si viuo testatore &c. contrà, imo nõ vr̃ quòd reqrat̃ quòd dies cedat in personam incapacis: sicut dicimus in hæreditate vbi nõ reqrit̃ aditio hæredis, vt. l. eã quã. C. de fideic. Sol. in hæreditate nõ requiritur aditio: sed sufficit quòd per heredẽ, licèt indignũ adire possit. ita hîc sufficit ꝙ dies legati cedat: ita quòd potuerit acquiri legatario. ¶ Hoc præmisso: qa de tacito fideicommisso vt plurimũ ponit̃ exemplũ in spurio, vt no. in. l. j. j. de iur. fisc. & l. cũ tacitũ. ṡ. de proba. & l. cum qdã. §. in tacito. ṡ. de 2 vsur. Ideo † videamus primò, q̃ sunt spurij. [c] & de hoc c est gloss. iuris canonici q̃ ponit significationẽ ipsius in. c. nisi cũ pridẽ. extrà de renũ. & ibi per Inno. sed d tñ nõ ob. qđ ibi, no. dic ꝙ[d] in materia nr̃a accipimus spuriũ oẽm natũ ex coitu non approbato à lege, seu qui à lege nomẽ nõ sumit, vt natus ex coitu adulterino, vel meretricali, vel ex concubina, cũ plures haberet, vel ex aliqua quã nõ haberet ex indubitato affectu. vt no. per Dyn. in rub. j. de cõcu. Itẽ de nato ex e sacerdote, [e] vt. l. vulgo. ṡ. de sta. ho. & in aut̃. q. mo. na. effi. sui. circa fi. & ibi gl. & etiam si ex concubina sacerdotis natus sit: cũ eis nõ liceat cõcubinã habere C. de epi. & cle. l. eũ q reprobabilẽ. & extrà de coha. f cle. & muli. per totũ. & hoc tenuit Richa. mal. [f] i quag dam sua dispositiõe. ¶ Quero an[g] istis† spurijs pos3 sit relinq à patre? Tex. est quòd nõ in. §. pe. in auth. qui. mo. na. eff. sui. & auẗ. licet in fi. C. de natu. lib. & authen. ex complexu. C. de ince. nup. an autem ipse possit tales superios substituere filijs legitimis; dic vt. l. fi. is qui. ṡ. de vul. & pupil. dixi in. l. quod cõditio 4 nis infrà de don. cau. mor. ¶ Quæro † an succedat matri

c ¶ Si gener. q̃ sunt spurij. Spurij qui sint: habes etiã tex. in. l. iij. C. so. ma. & de istis omnib⁹ vide Azo. in sum. C. de nat. lib. Spe. in ti. de success. ab ĩte. §. j. vers. nũc de naturaliũ. & in ti. qui fi. sint legit. & Bar. in. l. parentes. de in ius voc. & Ant. in c. per venerabilem qui fi. sint legi. & an idem sit bastard⁹ quòd naturalis, vide Bar. & Imol. in. l. ex facto. §. si qs rogatus. ad treb. & Bal. in. l. cũ accutissimi. C. de fideicõ. adde Dy. in tra. de succes. ab inte. & Dy. in rub. aliàs in l. j. ff. de cõcubi. & ibi apostilla. & bal. in aut̃. licet. C. de natu. libe. ADDE qui dicunt̃ spurij, & qui naturales: Petr. de anc. consil. clxxvj. Old. cxcvj. Paul. de ca. cõsil. cxxvij. & an nati ex spurijs dicantur nobiles, vide Dy. in cõsil. incip. in dei nomine diligenter cõsiderata. & Pet. de anc. consi. cccxc.

d ¶ Dic quod. & qui sint spurij. Vide Bal. in. l. eã quam. C. de fideicõ. & in c. j. §. naturales. si de feu. fue. contro. Andrę. Barba.

e ¶ Ex sacerdote. Et adde ꝙ nat⁹ ex clerico in sacris dicit̃ incestuosus secundũm gl. & Bal. in. l. ij. C. de epi. & cle. & adde quod not. gl. in aut̃. qui. mo. na. effi. sui. in. §. fin. in ver. participiũ. & in. l. vulgo. de sta. ho.

f ¶ Richardus malum. & qualiter isti spurij & isti naturales succedant, & etiã qualiter eis succedatur ponit plenè Ang. in. §. fin. in aut̃. qui. mo. natu. effi. sui.

g ¶ Quero an. Et de intellectu. d. l. fi. is qui. & de materia vide Bal. eleganter loquentẽ in. l. eam quam. prope finẽ. C. de fideicommis. Andrę. Barba.

matri[a] talis spurius? R̄n.qn̄ qs est natus ex coitu non
damnato:hoc est à lege non punito , vt ex coitu me-
retricali,vel ex alio:vt ex concubinatu cum haberet
plures,vel ex concubina quā non habuit ex indubi-
tato affectu:q coitus nō punit̄ à lege,& istis casibus
talis spurius succedit matri,nisi sit illustris, vt.l.hac
parte,&.l.si spurius.j̄.vnde cog.&.C.ad orfi.l. si qua
illustris.Si verò esset natus ex dānato coitu, ex quo
mater debet puniri:tunc nō succederet,[b] vt in authē.
qui.mo.na.effi.sui.§.pe.ita tenet gl.ī.l.si qua illustris.
5 C.ad orfi.& insti.ad orfi.§.nouissimè. ¶ Quęro † qd
econtra,an parentes[c] succedant istis spurijs? Breuiter
Azo.C.de legi.hære.circa fi.in sum.dicit eodem mo-
do quo isti filij succedunt parentibus:eodem modo
6 parētes istis filijs. ¶ Quæro vtrùm † sit aliqs modus
p quē pr̄ possit relinquere filio suo spurio? Dyn.po-
nit vnū modū[d] in.l.ita fidei.in fi.de iure fis.& dicit
quod instituat quendā extraneum , & grauet eum
ꝙ tātùm det filio de suo ꝓprio,vt ibi dicitur in tex.
certè hæc cautela est contra text.l. quod cōditionis.
de do.cau.mor.Ad.l.ita fidei.r̄ndeo vt ibi dixi.&.d.l.
quod conditionis.aliū modum dedit in.l.si is q duos
s̈.de lib.leg.quem modum ibi reprobaui. quidā dāt
alium modū.s.vt relinquat extraneo,& roget eum,
vt restituat illi personę quam ipse testator dixit hæ-
redi,vel legatario per.l.quem hæredi.s̈.de re.du. iste
modus nō est tut⁹:quia si ille talis institueret spurios
ex post facto:apparet tacitā fidē eē adhibitā.ar.l.sed
7 & iul.§.proinde.ad macedo.Quis † erit ergo modus?
R̄n.duplex[e] vnus clarus & lucidus.nam de iure cano
nico talis filius debet ali à patre.[f] vt extra de eo qui
dux.in ma.quā pol.p adul.c.cum hr̄et.dixi ī.l.si qs à
liberis.§.ij.s̈.de li.agno vnde modus est quòd relin-
quat sibi tantū quod sufficiat ad alimenta hoc mō:
relinquo filio spurio meo ī vita sua fundū pro alimē
tis:& post mortē sit suorū filiorum quibus pōt relin
qui,vt.l.fi.C.de na.lib.Idem dico in dote[g] eodē fauo
re,& eadem ratione:quia spurio quis potest legare
dotem sicut & alimēta.[h] ar.l.j.s̈. sol.ma.&. l.cū post.
§.gener.de iu.do.& ita de facto dixi.& hoc nisi exce
dat[i] magnā quātitatē.aliâs fortè prę sumeretur fraus.
vt.l.j.C.de na.li.Alius mod⁹ est,& iste continet in se
aliqd fraudis:si testator rogat herędē expressę,vt re-
stituat cui velit:ex hoc quia nō est tacitū fideicom-
missum:imo palā relictum,vt.l.nō intelligit̄.§.si qs.
de iur.fis.sed tn̄ hoc casu nō potest hæres spuriū eli-
gere:quia tunc videretur capere à testatore,vt.l.vnū
ex familia.§.j.s̈.de leg.ij.ideo est cōsilium quòd hę-
res eligat tertium & postea ille tertius eligat spuriū.
8 aliquid tamen fraudis haberet in se. ¶ Quæro † & re-
uoco in dubium : ponamus quôd aliqs reliquit filio
spurio palā:an debet esse fisci,[k] an debet remanere
apud hæredes scriptos,vel apud quos , & videtur ꝙ
pertineat ad fiscum:vt in oībus legibus loquentib⁹
de tacito fideicōmisso,vt.l.si quilibet.&.l. in fraudē.
s̈.eodem.&.j.de iure fis.l.j.In contrarium videtur ꝙ
certis psonis noīatis,vt.l.j.C.de na.li.&.l.si qs incesti.
C.de incest.nup.& ita tenet Azo in sum.de na.libe.
circa prin.& gl.in.l.hæreditas.C.e.ti.in prin.Ego re-
perio ꝙ Ric.mal.determinauit cōtrarium : quia de-
bet remanere apud hęredem scriptum,vel apud ve-
niētes ab intestato.quod sic probauit:aut dices istos
filios totaliter incapaces , & habeo propositū,vt.l.si
in metallum.s̈.ti.j.Aut dices eos indignos: & tunc
quia sunt indigni sine culpa sui:quia alieno vitio la-
borant,silr̄ non applicat̄ fisco:sed remanet apud hæ
redes scriptos,vel venientes ab intestato.ita no.in.l.
auferē.circa prī.ff.de iur.fis.Præterea,de hoc est tex.
in.l.nō intelligit̄.§.si qs palā.j̄.de iure fisc. vbi qn̄ re-
linquit̄ palā hęres nullā poenā patit̄:sed si certis per-
sonis deberet̄,hæres pateret̄ poenā ergo &c.& no.in
l.lucius.§.j.s̈.de le.j.& hoc puto verū. Nō ob.l.j.C.de
nat.lib.&.l.si qs incesti.C.de ince.nup.qa loquunt̄ in
spurijs natis ex illo coitu sic improbato.aliâs rema-
nent iura communia ꝙ remanet apud hæredes scri-
ptos,vel veniētes ab intestato.& ita reperi consultū
per Old.Non ob leges que loquunt̄ de tacito fidei-
cōmisso:quia ī eo auferunt̄ bona ipsi hæredi,q accō-
modauit tacitā fidē ꝓpter eius delictū cōmissum in
accōmodādo fidē:q autē palam rogatur,nullum deli
ctū cōmittit.facit.l.in fraudem.in fi.s̈. eo. ¶ Quæro
9 † quid debet facere secūdùm conscientiā[l] ille qui est
tacitè rogat⁹ de dādo? Puto salua rōne theologorum
legaliter loquēdo,ꝙ debet dare fisco secundùm cō-
sciētiā,nec pōt dare spurio,vel retinere.qd' patet: qa
retinēdo dicunt̄ malę fidei possessores.vt.l.eū q.s̈.e.si
malè fidei est:& omne qd' nō est ex fide est peccatū
vt.c.qm̄ omne.extrà de præscrip.extranea autē psō-
na indubitanter potest relinq̄re spurio,vt not.in au-
thē.qui.mod.na effi.sui.in fin.probatur in.l.si is qui.
10 de vul.& pup. ¶ Quęro † vtrùm hæres teneatur huic
positioni r̄ndere.[m] an fuerit rogatus tacitè de restituē
do vel nō? Hoc habui cōsulere de facto .dubium fa-
cit:qa iura canonica dn̄t ꝙ quis nō debet se prodere:
& iura nr̄a dicunt ꝙ istis interrogationibus per quas
aliquis detegit̄ non debet r̄nderi,vt.l.qui iurasse.§.si
pr̄.de iureiu.&.l.si à te.j.de except.rei iudi.In cōtra-
rium dixi ꝙ teneatur r̄ndere.primò p iura ciuilia vbi
qs tenetur p iuramētum respōdere,an deliquerit vel
nō,vt.l.marcell⁹.§.j.s̈.rerū amo.& ibi de his dixi.&
l.lex cornelia.§.hac lege.de iniur.& de iureiur.l.iij.§.
j.& ibi not.& de hoc habemus in casu nostræ qōnis.
j̄.de iur.fis.l.nō intelligit̄.§.tacitè.& ibi gl.parua que
dicit vt p cōfessionē &c.Vnus ergo mod⁹ ꝓbandi in
crimine fideicōmissi est p cōfessionē.ille satis innuit
debere fieri de hoc interrogationē:potest etiā per iu-
ramentum cogi quis respōdere an possideat,vel do-
lo desijt possidere,vt.l.quoties.§ ptor.s̈.de noxa act.
& de rei vend.l.qui petitorio.in prin.ad hoc facit gl.
s̈.de off.asses.l.j.sup verbo,postulationibus.vbi aliqs
interrogatur de sua turpitudine.Non ob.ꝙ canoni-
stę dn̄t,ꝙ quis nō debet se ꝓdere:quia etiā secundū
eos in criminibus quę impediunt retentionem bene
ficij tenetur quis respondere.ita tenet Spe. in tit. de
posi.§.vij.ver.xiij.per Io.an.extrà de elec.c.dudū.el
ij.& de accusa.c.inquisitionis. sed in proposito tale
crimen impedit retentionem beneficij:quia talis hę
res est indignus retinere hæreditatē,& possidet ma-
la fide,& tenet̄ de fructibus.vt.C.e.l.j.&.l.eū qui taci
tū.s̈.e.Ergo manifestè cōcluditur quòd potest cogi
respondere.Non ob.l.qui iurasse.§.si pater. &.l. si à
te.j.de excep.rei iudi.quia ibi ideo illud est:quia per
illas interrogationes examinaretur quod prius deci-
sum est per sententiam , vel iuramentum quod iu-

a ¶ Succedat matri.Spurius an succedat matri.Itē adde ꝙ talis spurius non potest succedere ad pias causas,vt no.Bal.in.l.j.in.xiij.col.C.de sac.san.eccle.Et vide Alex.in consi.cxxxix.col.ij.ver.plus dico.in.j.vol.& in consil. clxxiiij.in fi.in.v.volu.

b ¶ Nō succederet.Itē adde ꝙ valet relictū factū spurio si ingrediat̄ monastriū secūdū Gul. de cu.& Bal.in.l.j. in.v.col.C.de sac. san.ecc.in lect.no. in repe. quod no.

c ¶ An parentes. Adde Bal.ī authē. licet.C. de natu.li. & Bar. in.l.j.in fi. prī.j̄.de contratab. & Alex.de Imol.ī consi.cxxxix.col. j.in fi.in.j.volu.

d ¶ Vnuū modum. vtrùm sit aliqs modus relinquēdi spurio filio.& vtrùm possit spurius substitui filio legitīo, vide Bart.ī.d.l.qd' conditionis. adde tn̄ qd' Bal.in.l. pr̄. de hære.īstit. dicit ꝙ filius creatus ex nefario coitu. est ī omnib⁹ capax ab extraneo.licet non à patre.alle.gl. fin. in authē.q.mo. na. effi.sui.§. fin. imo etiā à fratre.l. si is vbi est tex.not.per doct.s̈.de vulga.& pup.& ꝓ cautela vide Bal.in.l.iij. in pric.s̈.de li.& post hu.& Flo.in.l.q testamēto.s̈.de ꝓba. & Bal.in authē. ex complexu. de incest.nup.& in.l. eā quam. C. de fideicom.
A D D E an sit aliquis mod⁹ relinquendi,Bal. consi. cxxxj.&.cccxxxvij.li.iij.& an à fratre legitimo possit institui, vide eundem consi. v. lib.j.

e ¶ R̄ndeo duplex & vide glo.in.l.j.s̈. de leg.tu.& sic sentit hîc Bar.ꝙ pater tenet̄ ad dotē. cōtra tenet Ioā.de imoī.l.j.ff.sol.mat. & Bal.in authē.res que. C.cōia de le. & in.l.mater.C. de iure dotium & in authē.ex complexu.& in.d.l.si quis à liberis.§.virum.ff.de li.agno .& nunc facio certas allegationes pro dicto Bar.hîc,& vide Io.in.l.j.ff.so.ma.& sequitur opi.Bald.in.d.l.mater. & nūc consului & post consilium vide Bar.in.l.fi.§.si à socero.j̄.de his quę in fran. cre.ad fi.vbi dicit quòd sacerdos potest dare dotem filię,iuxta no.in.d.c.cū haberet.quasi velit quòd nō excedat alimenta.quod bene no.& vide Bal. in.l.eam quam.C.de fidei.vbi dicit quòd superfluum aufertur sibi. & in.l. id quod pauperibus.C.de episco.& cle.& dixi in.c.j.de mag.& an principes mundi possint maritare suas spurias,vide Bal.in.c.j.de consti. & vide gl.in authen.qui.mo.na.effi.sui.§.pe.Andrę.Barba.

f ¶ Debet ali à patre.& adde Bart.ī authē.ex cōplexu.de īcest.nup.& ibi limitat nō ꝓcedere in notorio incestuoso.& secūdùm Bal.in.l.id qd' pauperibus.C.de epis.& cle.pater potest ipsum priuare alimentis.

g ¶ In dote,sed istud arg.de dote ad alimenta nō semper ꝓcedit:vt no. per Imo.in multis exēplis in.l.j.sol.mat.& adde qd' not.Bart.in.l.titio centum §.titio genero.in ver.secundò est videndum.j.ti.j.& quod no.Cyn.& Bald. in.l.mater.C.de iure do.dixi post Bal.in.l.ob ęs.C.de predijs mi.& Bald.& Imo. in.l.mæuius. §.duobus. in. iij.q. de lega.ij.sed de alimentis ad legitimam bene procedit arg. secundùm Bal.in.l.filijs.C.de inoffi.testa.in legitima enim procedit de plano, & iudicatur sicut in alimentis. Bal .in.l.si quis in suo.eo. tit. & vide Bal.in.l. si quis incesti. C. de incest.nup.
A D D E an sicut spuria debet alimentari : ita & eodem modo dotari Abb. consilio cxv.lib.ij.

h ¶ Dotē & alimenta. & tenet Barto. in.l. vxor.§. pater naturalis. de leg. iij.& Bal.in.l.fi. C. de do.ꝓmis.sed vide Bal.in.l.mater. C.de iure dotium.

i ¶ Nisi excedat.vide Bal. in. l. eam quam.C. de fideicom.in.xv.col.

k ¶ Esse fisci. Relictum filio spurio palam,an applicetur fisco,vide Ange.& Imo.post gl. in.l.ex facto.§. Iulianus longinus.de vulga.& pup. per Bart.in consi. inci.do. doct. Theobal.& quod nota. Bald in.l.si quis ps̄byteros.de epis.& cle. & Bart. in.l.j. C. de natu.libe. & ibi Bal. & in.l.fin. in vlti.col. & seq. C.vnde legit.& qd si hæres tacitè fuerit rogatus restituere spurio, habetur per Bal.in.l.etiam. C.ad.l. falci.& qs dicatur spurius vel vulgo conceptus, vide latè Bal.in.l. si qua illustris. C. ad orfi.& quis naturalis vel bastardus,vide glos.in.c. nisi cum pridem.de renū.& not.Bart.in.l.ex facto.§.si quis.ad treb.& Cy. in.l.quisquis.C.ad.l.iul.maie.& vide Bal.super Inn.in.c.nisi cum pridem. de renun.
A D D E an concubina hæres instituta,& rogata restituere filijs suis videatur accommodasse tacitam fidem.Ro.consi.ccccclxxviij.

l POMATES. ¶ Quæro quid debet facere secundū conscientiam, vide pulchram quęstionem per Feli.in.c.intimauit.in.iij.col.de testi.

m ¶ Positioni r̄ndere. Nota hîc duas glo.qn̄ quis teneatur respondere positioni criminosę.& vide quod no.Bal.in.l.iiij.C.de eden.& Bal.in consil.in cipi.seius de spoleto.& quod dixi in.d.l.non intelligitur.§.tacitè. & vide ad hæc dicta Bar.in.l.ij.§.quod obseruari.C.de iura.calum.

dex pati nõ debet, vt.l.ſi duo patroni.§.idẽ iulianus in fi.s.de iureiurã.& quãtũ ad materiã de ſpurijs iſta

11 ſufficiãt. ¶ Verũ† quia in illo titulo & alijs locis ſit mẽtio qñ aliquid aufertur alicui, an debeaẽ fiſco vel quibus.gl.vult ſummare in.l.hæreditas.C.eod.& ibi per Cy.& in veritate imperfectiſsimè loquiẽ:ideo ꝓ declarãda iſta materia ſunt quatuor vidẽda per ordinem.primò qñ defectus obuenit ex perſona defuncti.ſecũdo qñ venit in perſona illius cui aliquid relinquiẽ.tertiò qñ teſtamentũ deficit ſine defuncti voluntate.quartò qñ deficit ꝓpter voluntatẽ defuncti expreſsè mutatã.[a] ¶ Primo caſu diſtingue, aut teſtator cũ nullo poſſet teſtari, & veniũt venientes ab inteſt.vt.l.j.§.planè.j.de ſuis & legiti. niſi ꝓpter ſuum delictũ bona eſſent publicata, vt.l.eius.§.j.s.de teſt. quod tñ hodie eſt immutatũ p auẽ.bona dãnatorũ.de bono.ꝓſcrip.qđ dic vt dixi ibi.aut põt cũ quibuſdã teſtari, cũ quibuſdã nõ: qa nõ cũ filijs ſpurijs, vel inceſtuoſis. Et diſtingue, aut eis reliquit palã: & regula eſt ꝙ venit ad illos ad quos veniret abinteſtato, acſi relictũ nõ eſſet, vt.l.nõ intelligiẽ.in prin. de iur. fiſ.&.l.lucius.§.in teſtamento.s.de le.j.fallit.C.de na. lib.l.j.C.de inceſt.nupt.l.ſi quis inceſti. & ibi deferẽ certis perſonis quib⁹ ceſſantib⁹ locus eſt fiſco: vt ibi patet. & hoc qñ ſine delicto heredis.aliâs ſi delictũ heredis eſſet in aliquo dicã.j. ¶ Secũdus caſus principalis eſt, qñ deficit p defectũ illius cui relinquiẽ:& iſte eſt magis difficilis caſus quâm aliquis.quo caſu dic, ꝙ circa iſtũ caſum habes cõſyderare quatuor tẽpora, vel quinq;.nã qñq; cã quare aliquis repellitur à relicto cõtingit ante teſtamentũ:qñq; in ipſo tpe qñ teſtamentũ fit:qñq; poſt teſtamentũ ante mortem: qñq; in ipſo actu mortis:qñq; poſt mortẽ.Si iſta contingũt ante teſtamentũ dic, qñq; iſta cã totaliter ſtatũ perſonę annihilat:vt quia efficiẽ ſeruus pœnę: & iſte diciẽ oĩno incapax & remanet apud hæredẽ ab inteſtato, vt.s.ti.j.l.ſi in metallũ qñq; ſta⁹ ei⁹ nõ annihilaẽ ſed minuiẽ:vt quia perdit ciuitatẽ, vt.l.cognitionũ.§.pe.j.de va.& extraor.cogniti.tũc an talis ſit incapax vel indignus, ſunt opi.inter doc.in.l.j.C.de here.inſti.& cõſueui tenere ꝙ ſit oĩno nõ capax, vt l.j.§.pe.j.de*bo.poſſ.*cõtra.&.l.ſi necẽ.§.ſi deportatus.j.de bon.lib.qñq; ſtatus eius nõ minuiẽ ſed propter aliã cãm ius eũ capere nõ permittit:& iſto caſu aut hoc cõtingit ſine ſui culpa, & nõ applicaẽ fiſco, vt.d.l.auferẽ.in prin.& ibi not.j.de iu.fiſ.& dixi.s.de filio ſpurio.aut hoc cõtingit ſui culpa:& tũc eſt indignus, & applicaẽ fiſco regulariter, vt.s.e.l.Claudius. &.l ſeq.fallit.C.de ſecũ.nup.l.j.vbi applicatur certis perſonis, vt ibi diciẽ. Secundũ tempus eſt, qñ cauſa quare nõ põt capere cõtingit in ipſo actu teſtãdi.& hoc cõtingit duob⁹ modis, aut cauſa eſt ideo:quia ſe aſcribit in teſtamẽto:& habeẽ pro non ſcripto:cum lex præſumat illã voluntatem nõ eſſe verã, vt.s.tit. j.&.C.de his qui ſibi aſcri.per totũ.vel cõtingit:quia cogit teſtatorẽ ad teſtandũ vel non. & hoc caſu cui applieeẽ, dic vt.l.j.§.j.s.ſi quis ali.teſt.ꝓhi. Rõ huius põt eſſe:quia cũ coacta ſit voluntas, hæres inſtitutus hanc voluntatem defuncti habet vt indignus meritò ab eo põt auferri, & applicari fiſco, vt.l.in fraudẽ. &.l.ſeq.& hîc.ſi tñ iſte cui debebat reſtitui tempore mortis ſuperuixerit:vt hîc diciẽ. Tertiũ tempus eſt poſt factũ teſtamentũ, qñ cauſa ſuperuenit poſt factũ teſtamentũ ante mortẽ.quo caſu dic:aut ſuperuenit cauſa nullo cõmiſſo cõtra teſtatorẽ.& tũc eſt idẽ quod.s.dixi, qñ cauſa ante teſtamentũ ſuberat, vt.d.l.ſi in metallũ.s.ti.j.Aut aliquo cõmiſſo contra teſtatorem:& tunc aut hoc fuit cõmiſſum cõtra eũ de facto abſq; aliquo iuris colore, & legatũ videẽ tacitè reuocatũ, nec applicaẽ fiſco, vt.l.iij.§.fi.s.de adi. leg.&.l.ſi inimicitię.s.eo.aut adhibito aliquo iuris colore:& tunc aut hoc faciens non proſequebatur cõmodum propriè rei familiaris, ſed magis vindictam: & legatum videtur reuocatum, vt.l.filio.§.ſeia.s.de adi.le.aut proſequabatur cõmodum rei familiaris: & tunc eſt indignus, & applicatur fiſco.vt.s.eo.l.ſi inimicitię.in fi.& hoc ſi legatarij culpa deprehendatur, vt.l.cum tabulis.§.j.s.eo.& prædicta vera ſunt regulariter.fallit in auẽ.ſi captiui.C.de epiſ.& cler.vbi non applicatur fiſco ſed eccleſiæ.Item fallit in auẽ. liberi furioſi.C.de epiſ.audi. Quartũ tẽpus eſt qñ cã ſuperuenit ipſo tẽpore mortis.& hîc aduerte, aut talis cauſa fuit ex cauſa ſuę negligẽtię: aut ex dolo, vt puta quia teſtatorẽ interemit. Primo caſu eſt indignus, vt.s.e.l.indignũ. Secundo caſu ſiquidẽ ipſe capiebat ex legis diſpoſitiõe ab inteſtato, ſimiliter eſt indignus & applicaẽ fiſco, vt.s.e.l.ſi inimicitię.in fi. & hoc*eſt verum*ſi legatarij culpa deprehendiẽ, vt l.cum ratio.in fi.j.de bo.dã. Si verò capiebat[b] ex diſpoſitione hominis:tũc nõ capit ſed remanet apud eos quibus eſt relictum, vt.l.ſi ab hoſtibus.§.j.s.ſolu.ma.vltimũ tẽpus qñ talis cauſa ſuperuenit poſt mortẽ: & iſto caſu ſemper talis cauſa facit quẽ indignũ, & omnino incapacẽ: & facit fiſco locũ.l.j.&.ij.&.l. heredi.&.l.ei.s.e.fallit qñ talis cauſa reſpiciebat cõmoditatẽ certę perſonę, vt.s.e.l.poſt legatũ.§.amittere.&.C.de lega.l.pe.tunc enim illi perſonę applicatur, vel alij prout lex diſpoſuerit.vt dictis.ll.hoc modo poteſt intelligi auẽ.hoc amplius de fideicom.De tertio caſu & quarto non dico nunc.

De condi. & demonſtrationibus. Rub.

c ¶ Quid ſit cõditio[c] dicam in.l.j.quid ſit demonſtratio dicam.j.e.l.demonſtratio.in prin.quid ſit modus dicam in.l.quibus diebus.§.fi.j.eod. De natura conditionis caſualis, vel mixtę dicam.j.e.l.in teſtamento. De natura conditionis impoſsibilis dicam.j. de condi.inſti.l.j. De natura demonſtrationis cauſę, & modi, dicam in dictis legibus.

SVMMARIVM.

1 *Conditio reiecta diffinitione glo. & Azo. eſt quidam futurus euentus in quem diſpoſitio ſuſpenditur.*

Dictio ſi, quando reſpicit uerbum præſentis uel præteriti temporis, tunc non facit conditionem.

2 *Conditio in præteritum impropriè eſt conditio.*

3 *Dictio ſi, quando reſpicit uerbũ futuri temporis, an & quando faciat conditionem?*

4 *Dictio ſi, pro quãuis ponitur impropriè.*

Et etiam quando unitur copulæ. nu. 6.

Argumentum à contrario ſenſu quòd habeat locum in conditionibus.

5 *Dictio ſi, adiecta orationi quæ eſt certa, uel pro certa debet poni, accipitur pro quia.*

Dictio & ſi, pro quamuis.

7 *Dictio ſi, quòd faciat conditionem expreſſam: dum facit conditionem.*

8 *Dictio cum, quando faciat conditionem?*

9 *Dictio ſi, & cum, quomodo differunt?*

10 *Dictio niſi, quando faciat conditionem tam in ultimis uoluntatibus, quàm in contractibus.*

11 *Dictio alioquin, non ſolùm orationem cõditionalem facit ſed in ſeipſa orationẽ cõtinet, & inducit cõditionẽ cõtrariã.*

12 *Dictio aliâs quando conditionem faciat?*

13 *Dictio ſiue, eſt diſiunctiua: & poſita inter duas orationes futuri temporis inducit conditiones diſiunctiuæ.*

14 *Copula ſi denotat ordinem, ut unum de neceßitate præcedat, aliud ſequatur, conditionem inducit.*

Idem in coniunctione alternatiua.

15 *Dictio quoad, donec, & quãdiu, quãdo inducãt conditionem?*

16 *Conditiones extinctiuæ quæ per dictiones prædictas ſignificantur, quando extinguant ipſo iure, & qñ ope exceptiõis?*

17 *Dictio dum, quando faciat conditionem? Idem de dictione quouſque, quandoque, & quando.*

18 *Aduerbia temporis in caſibus quibus faciunt conditionem illã faciunt ſecundariò, & principaliter tempus.*

19 *Dictio ubi, impropriè poſita facit conditionem.*

20 *Dictio quatenus, quandoque facit conditionem.*

21 *Aduerbia, negandi an faciant conditionẽ, uel modũ? remißiuè.*

22 *Aduerbium quodcunque quòd diſpoſitionem ſuſpendit in aliquem futurum euentum facit conditionem.*

23 *Præpoſitiones quando inducant conditionem?*

24 *Præpoſitio inducit conditionem, quando per eam diſpoſitio ſuſpenditur in aliquem futurum euentum.*

25 *Conditio quando inducatur ex ui nominis?*

26 *Nomina quando ſuſpendunt diſpoſitionem in aliquem futurum euentum, tunc faciunt conditionem.*

27 *Pronomina quando inducant conditionem, & ibi quid de pronominibus diſtributiuis?*

Relatiua

a ¶ Expſſè mutatã. qđ aũt ſi cleric⁹ fratrẽ ſuũ hrdẽ inſtituit, q tacitã fidẽ ſibi accõmodauit de reſtituẽdo hrditatẽ ſpurio: an hrditas applicẽ eccl'ię an fiſco, vide not. per Bal.ĩ.l.ſi qs pſbyter C.de epiſ.& cle.& de his & de oĩbus alijs, vide plenè Bart.ĩ cõſi.inci.dñs Do.magiſtri Theobaldi. vbi ẽt dicit ꝙ ſpuri⁹ nullo tpe pſcribit hæreditatẽ pñs.& de hac materia hẽ p Bal.in.l. lata.C.de ap.& ad de no.p Cy.& Bal. ĩ.l.quiſquis.C.ad.l. iul.maie.& de materia etiã per Bal. in.l.hæreditas.C.e. & breuiter per eũ in.l.j.in.iiij. col. C. de ſecũ.nup.Bald. & Imo.in.l.ij.s.de teſti.per Bald.in.l. etiã. de his qui. vt indig.aliâs ad.l.fal.

b ¶ Si verò capiebat. Aduerte ad.d.l.ſi ab hoſtibus.§.j. ꝙ licèt Bar.hîc dicat ꝙ illud lucrũ iõ remanet penes heredes vxoris, & non applicaẽ fiſco: qa illud lucrũ ibi percipiebat marit⁹ ex cõuentione hominis.ſecus ſi ex conuẽtione.l. deferreẽ lucrũ: quia priuaẽ eo cui debebaẽ, & applicabitur fiſco, nõ autẽ remanebit apud hrdes defuncti.ſed ipſe Bar.in d.l.ſi ab hoſtibus. tenet ꝙ ibi illud iõ eſt: quia eſt ſpãle in lucris ſpecialib⁹ l.j.C.de ſecũ.nup. tñ illud eſt falſum: quia eſſet cõtra caſum.l.cũ morte.j. de iu.fiſ.vbi lucrũ erat dotale, & tñ nõ applicaẽ fiſco. vñ opinio ſua hîc mihi videẽ verior: pro qua facit in ar. l.celſus.s. de arbi. ſed etiã cõtra iſtã opin.videtur caſus in.l.cũ rõ.j.de bo. dã.vbi filia hæres erat inſtituta & ſic capiebat lucrũ ex diſpoſitione hoĩs. & tñ ibi diciẽ: ꝙ ſi teſtator ĩteruenit, applicabiẽ hæreditas fiſco, nõ autem hæredibus venientibus ab inteſtato vel alijs.ad idẽ facit.l. lucius. de iur. fiſ. ſed poteſt dici ſecundũ Imo.in.d. l.ſi ab hoſtibus.rñdendo ad.d.l.cum ratio. & ad.d.l.lucius.ꝙ illud eſt in lucro hæreditatis, vt difficilius perdatur:vt patet ex his q̃ habenẽ in.l.iij.§.fi.cum ſeq. &.l.ex parte.s.de adi.leg. & facit quod not. Bart.in.l.hæc conditio.la.picola.j.de cõdi.& demon.cogita.cõtra Bar.hîc etiam tenet Paul. de caſt.in.d.l.ſi ab hoſtibus.

ADDE Bal.cõſil.ccxxij.lib.j.

c ¶ Quid ſit conditio.Hîc habeẽ diuiſio, & remiſsio totius tituli.adde bonam gl.in.§.longe. inſti.de le. & quod no.in rub.C.de fal. cauſa & in.l.j.C.de his q̃ ſub modo.

28 Relatiua ſubſtantiæ quando inducant conditionem?
29 Relatiuæ qualitatis, quantitatis, quotitatis, uel numeri quo ad illam qualitatem inducunt conditionem.
30 Conditio quæ inducitur per relatiua, quòd dicatur conditio tacita.
31 Conditio dicitur tacita quatuor modis.
22 Conditio expreſſa eſt quæ inducitur per cōiunctiones per aduerbium tēporis, per præpoſitiones, & per diſtributiua.
33 Verbum coniunctum alteri uerbo mediante coniunctione inducit conditionem, alias non.
Verbum infinitiui modi coniunctum alteri uerbo ſine coniunctione conditionem inducit.
34 Participia abſolutè poſita inducunt conditionē expreſſam.
35 Participia præſentis uel præteriti temporis conditionem non inducunt: futuri ſic: quia faciunt tacitam.
36 Gerundium quando faciat conditionem?
Gerundium non differt ab infinitiuo.
37 Supinum quando faciat cōditionē, & quod nō differat ab infinitiuo, ubi dicitur quòd facit conditionem ratione alterius uerbi cui adiungitur.

LEX I.

LEgatis quæ relinquunt. Primò ponit vnā diuiſionē trimēbrē cum vna exceptione, vſq; ibi, cū dies. ibi ponit vnū dictum de natura primi membri, vſq; ibi, dies autē. ibi ponit vnū tertiū mēbrū ſecundū gl. vel dic: ibi declarat ſecūdū mēbrū debere intelligi de die certa an: ſed incerta qn̄, vſq; ibi: ineſt autē. ibi ponit declaratio exceptiōis. ¶ Op. de. l. vbi purè. & de. l. epiſtolā. §. fi. j. ad treb. tene mēti ſecūdā ſolu. vt in qualibet earū no. ¶ Secūdò op. de. l. ſi ita. §. pegaſus*. ſ. de leg. ij.* ¶ Tertiò op. de. l. ſtipl'o iſta. §. inter certā. *de verb. obl. *cū ſi. So. gl. aliud ī die īcerta. Cōtra hoc facit. C. de fideic. l. poſt mortē. dic vt ibi. & dicit. j. ad treb. l. ſed & ſi an̄. ¶ Quartò op. j. e. de. l. heres meus. in prin. ſed hec ītelligit ſecūdū illā, vt ibi ī prima gl. no. & illa q̄ expediūt dicere circa diē certā, vel īcertā dicem⁹ ī. l. cōtraria. gl. hîc tāgit. ¶ Expediam⁹ ali-
1 qua vtilia † circa cōditionē. primò q̄ro quid ſit cōdi-
a tio?ᵃ R̄ndeo cōditio eſt q̄dā legati ſuſpēſio cuius de futuro defect⁹, vel cōfirmatio depēdet ſecūdū gl. ſ. ī rub. & Azo. in ſum. de cōdi. inſer. qđ nō placet in eo φ dicit legatū ſuſpēdi: qa etiā aliȩ diſpoſitiones ſuſpendunt p cōditionē, vt cōtract⁹, & ſnīȩ, & ſimilia.
b Itē φ dicit ſuſpēſio nō eſt verū:ᵇ nā ſuſpenſio nō eſt effect⁹ pendētis cōditionis, & non eſt cōditio, vt. ſ. ſi cer. pet. l. pecuniā. & l. itaq;. & patet p oēs. ll. hui⁹ ti. q̄ ipſum actū q pēdet ex futuro euētu vocāt cōditionē. Itē in eo φ dicit cui⁹, aut jem̄ ītelligis cui⁹. ſ. legati, & nō bn̄ dicit: quia ſic nō diffiniret cōditio, ſed legatū cōditionale. aut ītelligis cui⁹. ſ. cōditiōis: & tūc malè ſequit defect⁹, ſeu cōfirmatio pēdet ex futuro euētu. nō em̄ ipſa cōditio cōfirmat, ſed in ipſi⁹ exiſtētia alia diſpoſitio ſuſpēdit. Vn̄ tu dicas φ conditio eſt quidā futur⁹ euēt⁹ in quē diſpoſitio ſuſpēdit. Euēt⁹ dico gn̄alis ſiue cōſiſtat in facto ſiue in iure, vt. j. e. l. multū. Itē ſiue affirmatiuè, ſiue negatiuè, vt. j. eo. l. in facto. Futur⁹ dico ad differētiā cōditionū de p̄terito, vel p̄ſenti q̄ nō ſunt ꝓpriè cōditiōes, vt. l. inſtitutio talis. in fi. de cōdi. inſti. & . j. co. l. eas. in prin. & l. ſi ita ſtipulat⁹ fuero hāc ſummā. de ver. obli. & . ſ. ſi cer. pe. l. itaq;, & ibi no. vbicūq; em̄ lex reperit cōditionem appellare, q̄ eſt de p̄terito, impropriè loquitur lex, vt no. ſ. de leg. j. l. ſi ſic. §. j. in gl. ſup verbo, demōſtratio. & no. j. e. l. in cōditionib⁹. §. j. & . ſ. de hȩre. inſti. l. ij. in gl. ſup verbo, īeſſe. In quē diſpoſitio ſuſpēdit. hoc dico ad differētiā diei certȩ, q̄ diſpoſitionē nō ſuſpendit: vt hîc, & . j. de verb. obl. l. cedere diē. qđ dic vt dicā in. l. hȩres me⁹. Itē ad differētiā cōditionis neceſſariȩ q̄ nō eſt cōditio, vt. l. in illa. §. fi. j. de ver. obl. & de noua. l. ſi pupillus. §. qui ſub cōditione. itē ad differētiā cōditionis impoſsibilis q̄ nō ſuſpēdit: ideo non eſt cōditio, vt. j. eo. l. iij. dicā plenè in. d. l. j. de cōdi. in-
c ſti. ¶ Videndū eſtᶜ ergo p q̄ verba introducat cōditio. & ſic videam⁹ tam de cōiunctionib⁹ quā de p̄poſitionibus, aduerbijs, & cȩteris partibus orationis. ¶ Primò ergo quȩro de natura hui⁹ dictiōis ſi, vtrū inducat ſemper conditionē. Gl. videtur dicere φ ſic. fallit qn̄q; in. l. muto. §. j. ſ. de tu. & quod ibi not. Tu
2 dic lati⁹: † qn̄q; hȩc dictio ſi, reſpicit verbū p̄ntis vel p̄teriti tpis: & tunc nō facit cōditionē, vt. d. l. ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummā. j. de ver. obl. & . ſ. dixi. & dicā. j. eo. l. demonſtratio falſa. §. j. & oīa iura q̄ cōditiones in p̄teritū appellāt cōditiones loquunt īpro-
d priè.ᵈ Aliqn̄ † reſpicit verbū futuri tpis: & hîc aduer-
3 te, qn̄q; ille futur⁹ euent⁹ eſt cert⁹ omni certitudine: qn̄q; eſt cert⁹ an: ſed incert⁹ qn̄: vt mors. aliqn̄ eſt oīno incert⁹: vt ſunt cōiter oēs cōditiones. Primo caſu, nō facit cōditionē, vt. ſ. dixi. Secūdo caſu ſunt gl. contrariȩ. nā quȩdā dn̄t qđ hȩc adiectio, ſi moriar, nō facit cōditionē, vt no. in. d. l. ſi pupillus. §. qui ſub cōditiōe. de noua. in prin. gl. & Cy. tenet ibi, & . C. de hȩr. inſti. l. extraneū. Contrariū tenet gl. in. l. in oīb⁹ obligationib⁹. j. de reg. iur. & Dy. in. d. §. qui ſub cōditione. & iſta eſt veritas. caſus eſt. j. e. l. quib⁹ dieb⁹. §. qui-
e dā titio.ᵉ & de ver. obl. l. quodcūq;. §. pe. tertio caſu re-
f gula eſt φ dictio ſi,ᶠ facit cōditionē, vt hîc, & no. C. de his q̄ ſub mō. l. j. & qn̄ di. le. ce. & l. ſi titio. & quaſi in oībus legib⁹ q̄ tractāt de cōditionib⁹. hoc aūt fallit in caſib⁹ q patebūt ex reſpōſionib⁹ ad inferiora con-
g traria. Inſtat ergoᵍ cōtra p̄dicta de. l. muto. §. j. de tute. fallit qn̄q;, niſi p dictionē ſi, apponat cōditio q̄ tacitè inerat: quia tūc nō facit conditionē. hoc eſt falſum: quia in tacita cōditione eſt cōditio, & ſuſpēdit, vt hîc, & no. de pac. l. itē quia. dic ergo φ ibi nō facit cōditionē q̄ tutoris dationē ſuſpēdat: ſed bn̄ facit cōditionē q̄ ſuſpēdit adminiſtrationē: & talis exp̄ſsio facta à iudice intelligit facta ſecūdū φ tacitè inerat: aliâs tutoris datio vitiaret: vt ibi patet. facit ad p̄dicta qđ no. Inn. extra de p̄ſum. c. fi. in prin. mag. gl. &
4 p Io. an. de offi. dele. c. j. ī cle. Itē inſtat cōtra † p̄dicta: quia dictio ſi, interdū ponit p q̄uis, vt. l. fi. C. de lib. & eorū li. de aqua plu. arc. l. j. §. ſed & apud ſeruū. & ibi no. & de ver. obl. l. īter ſtipulantē. §. ſacrā. R̄ndeo, ibi aſſumit īpropriè ne reſultet prauus intellect⁹. nā natura cōditionis eſt vt ex ea reſultet validū. ar. à cōtrario ſenſu, vt. l. j. §. huius rei. ſ. de offi. ei⁹ cui mā. eſt iuriſ. & no. p doct. C. de epiſ. & cleri. l. cōuenticulā. ſed
h in caſib⁹ʰ dictarū. ll. cōtrari⁹ ſenſus eſt prau⁹: ideo ponit ſi, p q̄uis. & ſic ponit implicatiuè ſicut etiā: vel aduerſatiuè ad id q̄ prima facie videbat forte eſſe.
5 hoc exp̄ſsè pbat. C. eo. l. ij. & ibi tex. & gl. Itē inſtat † quia reperit interdū ſi, p quia, vt. l. videam⁹. in prin. de in litē iur. & de admi. tu. l. titiū & mȩuiū. §. à matre. de dā. infec. l. his qui. & l. à quo fundus. e. ti. So. natura cōditionis eſt vt ſignificet rē dubiā, q̄ habebat ſe ad eſſe, & non eſſe, vt dictū eſt: ideo qn̄ adijcit dictio ſi, alicui orōni q̄ eſt certa, vel p certa debet poni: tunc accipit ſi, p quia: vt ſit ratio poti⁹ q̄ cōditio, vt dictis. ll. & no. ſ. de le. j. l. iij. & hoc etiā tanget in. l.
i demōſtratio. §. j. j. eo. Itē inſtatⁱ: quia dictio † ſi, vnita
6 cū copula &, accipit p q̄uis. vn̄ in plurib⁹ partibus iuris inuenit & ſi, pro q̄uis, vt. l. j. §. nunciatio. de op. no. nū. & de aqua plu. arcē. l. in. diē. cū infinitis ſimi. R̄ndeo. ſcire debes: quòd iſtȩ cōiunctiones requirūt duas oratiōes cathegoricas, ſiue vnā hypôtheticā qđ eſt idē dicere: vt no. ī. l. quȩſitū. de acq. re. do. Hoc p̄miſſo ſcias φ qn̄q; hȩc dictio &, & dictio ſi, ponunt reſpectu earūdē diſpoſitionū: & tūc cōiuncta & ſi, eſt vna pars. & ponit & ſi, p q̄uis, vt in cōtrarijs. ¶ Qn̄que ponunt reſpectu diuerſarū orationū: & tūc dictio ſi, ſtat ꝓpriè, & facit conditionē: & dictio &, copulat & etiā ſtat ꝓpriè, vt. l. j. ſ. de vulga. & pupil. & inſti. de vulg. ſubſti. in princ. iſtȩ. ll. tibi declarāt hoc
7 ſi diligenter inſpexeris. Itē circa † prædicta dubitat qn̄ dictio ſi, facit cōditionē: an faciat cōditionē expreſſam. Certè ſic, vt. d. l. ſi titio. qn̄ di. le. ce. ¶ Secun-
k dò quȩro de dictione cū.ᵏ an faciat cōditionē? Circa
8 † quod ſciēdū eſt φ hȩc dictio cū, qn̄q; eſt p̄poſitio: & tunc habet vim copulȩ, vt. l. illi cum illo. ſ. de vſufru. leg. & . ſ. de leg. j. l. titiȩ. §. nihil. & tunc conditionē non facit, niſi ante appareat voluntas diſponentis, vt. l. ſi ita fuerit. §. fi. de ma. teſt. & ibi bonus tex. & . ſ. de leg. j. l. ſi ancillas. & inſti. de leg. §. ſi quis ancillas. quandoque dictio cum, eſt coniunctio: quod eſt ſemper cum apponitur verbo præteriti tēporis, vel præſentis: & tunc non facit conditionem: quia conditio non eſt de preterito: ſed ponitur cauſatiuè cum pro

a ¶ Legatis. quid ſit cōditio. Et vide p doc. ſ. in rubr. poſt gl. p Bal. in rub. C. de inſti. & ſubſti. ibi īpropriè loquitur text. & vide ad hæc q̄ habes poſt Bar. in. l. cum ad p̄ſens. ff. ſi cer. pet.

b Vetuſtiſsimi codices habēt nā ſuſpēſio eſt defect⁹ pendentis cōditionis, & nō eſt conditio. ver. quoq;. Item in eo defectiu⁹ eſt vt facile perpendens ex fidȩ exemplaris ſcripti ita dic. Itē in eo qđ dicit cui⁹ &c. aut intelligis cui⁹. ſ. legati: & tunc malê dicit: qa nō diffiniret cōditio, ſed legatū cōditionale. aut intelligis cuius &c. Hȩc annota, & diuiſionem quā reſtauraui: quia aliâs Bart. nō intelliges. Alexan. Loſeus Auilianus.

c ¶ Videndum eſt. Et vide Bar. in cōſil. lvj. incip. Dominicus fecit teſtm̄. φ ſi dicat ſub hac cōditione tn̄ intelligit modus. allegauit. l. mæuia. ff. de manu. teſta. Andr. Barba.

d ¶ Loquuntur impropriè. Oīa iura quȩ cōditiones in prȩteritū appellāt impropriè loquuntur. adde q̄. ſ. dicta ſunt ꝓximè. in diffinitione. dixi in. d. l. cū ad prȩſens. ff. ſi cer. pet.

e ¶ §. quidam titio. Iſtud tn̄ limita vt hîc p Imo. & vide no. per Bar. in. l. ita ſtipulatus. verſi. ij. iuxta hoc quæro. de verb. oblig.

f ¶ Dictio ſi. Itē aduerte: qa ſi lego tibi cētū, ſi eadē, vel partē eorū dederis ſeio. dictio ſi, denotat modū nō cōditionē, vt per Imol. hic & in. l. huiuſmodi. in prin. de leg. j.

g ¶ Inſtatur ergo. Iſtud eſt verum in actu fauorabili. ſecus in actu odioſo per. l. iij. §. fili⁹. ſ. de lib. & poſth. ſecundùm Imo. hic.

POMATES.

g ¶ Inſtat. cōtra p̄dicta vide Alex. in ſimili cōſil. viij. ī. xij. col. in. j. vo.

h ¶ Sed in caſib⁹. Et facit gl. in. l. eas cauſas. j. eo. & in. c. data. de reg. iu. in. vj. & in. l. ſi vno. ſ. loca. cū ſimi. Andrȩ. Barba.

i ¶ Item inſtat. Adde tex. iuncta gl. in l. fin. C. quibus res iud. non noc.

k ¶ Dictione cū. no. de dictione cū, per Bal. in rub. C. de inſti. ſubſtit. & reſti. ſub condi. fac. per Bald. in. l. ex his. in princ. C. qn̄ di. leg. ce. & in. l. centeſimis. §. fi. de ver. ob.

quia.vel aduersatiuè pro quãuis,vt dicem⁹.ĩ.eo.l.de-
mõstratio.§.j.qñq; dictio cũ,reperiꝰ aduerbiũ.s.cum
ꝓ quãdo.qđ est qñ apponiꝰ verbo futuri tpis : tunc
lex vr̃ ponere regulã ꝙ inter si,& cũ, nõ sit differen-
a tia,[a] & vtrũque cõditionẽ inducat , vt.l.q ꝓmisit.de
cõdi.inde.&.ĩ.de ver.obli.l.quodcũque.§.pe. & hoc
no.in gl.tñ qa multę.ll. videnꝰ contradicere:iõ circa
hoc posuerũt distinctiones.& no.Gul.in.d.l.q ꝓmi-
9 sit.Pet.in.d.l.quodcũque. Tu tñ † vt aperti⁹ ĩtelligas,
scias ꝙ ꝓpria & principalis differẽtia inter si,& cũ,
est:quia si,denotat principalr̃ conditionẽ,secũdariò
denotat tẽpus:qa nulla cõditio est q̃ in se nõ habeat
tẽpus futurũ,vt iã dixi.dictio cũ,denotat principalr̃
tẽpus:est em̃ aduerbiũ tẽporis.secũdariò cõditionẽ.
ꝓbaꝰ.j.qñ di.le.ce.l.si titio.&.j.e.l.si qs legata.ĩ prí.
¶ Ex hoc insurgũt plures alię differẽtię.prima est,
qñ ista verba apponunꝰ circa substãtiã obligatiõis,
vel circa voluntatẽ q̃ exprimiꝰ p verbũ futuri sub-
iunctiui.nã illa stipulatio,ꝓmittis si voluero.nõ va-
let.secus si cũ voluero, vt.l.centesimis.§.fi.ĩ.de verb.
obl.Ratio secundũ Pet.est quia in primo est condi-
tio expressa per si,in secundo est cõditio tacita p cũ:
& expressa nocẽt &c. vt.j.e.l.nõnunq̃.licèt gl.in.d.
l.cẽtesimis.multũ laboret.¶ Secũda differẽtia est:qa
si ꝓmittis mihi vel legas.x.cũ petiero,nõ facit con-
ditionẽ.vt.l.si decẽ cũ petiero.ĩ.de verb.ob.&.ĩ.e.l.ti
tia.secus si ꝓmittis vel legas.x.si petiero.vt no.in.d.
l.si decẽ cũ petiero.Ratio sũt est quia per si, est cõdi
tio expressa.per cũ,tẽpus principaliter.& ideo cũ ta
lis tẽporis expressio sapiat exactionẽ,siue executio-
nem de præsenti nullam suspensionẽ inducit,vt.l.li-
b ber homo.§.decẽ.de ver.ob.¶ Tertia differẽtia est[b]
c quia dictio si,siue apponaꝰ[c] circa dispositionem,siue
circa executionẽ facit dispositionẽ cõditionalẽ.vt.j.
e.l.quibus diebus.§.quidã titio.sed dictio cũ,facit di-
spositionẽ cõditionalem,si apponiꝰ circa dispositio-
nem.secus si circa executionem,vt.s.de le.j.l.si cui.&
d C.quãdo di.le.ce.l.ex his.[d] ita dicũt doc.sed certè qđ
diciꝰ de dictione si,est verũ in vltimis voluntatibus.
vt.d.§.quidã titio.& ibi no.secus in contractibus:qa
tunc nõ facit dispositionẽ conditionalem, sed resol-
uendã sub cõditione,vt.s.de in diem addic.l.ij.& ibi
bona gl.Item,qđ diciꝰ de dictione cũ,est verũ,si per
cum adijciaꝰ circa executionẽ tempus certũ:vt euẽ-
tus[k] certę ętatis.secus si incertũ,vt no.ĩ.ad treb.l.seius
saturninus.dixi in.d.l.si cui.Remanet ergo differen-
tia inter si, & cum:tunc cũ in vltimis voluntatibus
circa executionem adijcitur,quidã futurus euentus
est collatus in tempus certũ:puta certę ętatis vel si-
mile.ratio tunc est:quia ex eo quòd dispositio prę-
cessit pura,& postea adiecit per dictionem cũ, quæ
principaliter significat temp⁹:pręsumiꝰ testatorem
voluisse adijcere cõditionem. Ex prædictis colligiꝰ
ꝙ per dictionem cũ,induciꝰ conditio tacita, nõ ex-
pressa.de hoc tangitur.ĩ.eo.l.conditiones extrinsecus.
e ¶ Tertiò quero[e] de hac dictione nisi,[f] an faciat con-
f ditionem? Dic † ꝙ qñq; dictio nisi,apponitur verbo
10 præteriti,vel p̃sentis temporis:& tunc est dictio me
rè exceptiua:de cui⁹ natura solet dici in.l.actione.C.
de transac.plenissimè in.l.si eum.§.qui iniuriarũ.s.si
quis cau.aliqñ adijciꝰ verbo futuri temporis: & tũc
est quędã gl.q̃ videꝰ dicere,aut dictio nisi , pręcedit
dispositionẽ:aut sequiꝰ vt no.de act.& ob.l.obliga-
tionũ ferè.§.cõditio.sed illud est falsum:quia qcquid
pręcedit in ordine locutionis:tñ in ordine intellect⁹
semper p̃cedit dispositio,& sequitur illa exceptio p
nisi.Distingue:aut loquimur in vltimis volũtatib⁹:
& totã dispositionẽ faciꝰ cõditionalem,vt.ĩ.e.l.qui-
bus dieb⁹.§.quidã titio.&.l.fideicõmissa.§.quãquã.
s.de leg.iij.aut loquimur in cõtractib⁹: & tũc aut di-
spositio fuit cõtracta per verba futuri temporis : &
tunc est idem.aut per verba pręsentis, vel pręteriti
tpis:& tunc dictio nisi,facit resolutionẽ cõditionalẽ:
licèt dispositio sit pura,vt no.de in diẽ addic.l.ij.licèt
gl.de cõtrahẽ.emp.l.iij.aliter sonet:& nõ bñ.¶ Quar
11 tò † quęro de dictione alioquin.[g] Ista dictio mirabi-
g lis est:& nõ solũ facit orationem conditionalem, sed
in seipsa orationem cõtinet , & inducit cõditionem
contrariã præcedenti dispositioni.Exponitur enim
alioquin.i.si non fuerint prædicta, vt.l.si finita.§.ex

hoc edicto.ĩ.de dam.infec.& ibi no.&.s.de dolo.l. &
eleganter.§.pe.&.j.de fideicõ.lib.l.si cui legata.&.s.
de leg.ij.l.luci⁹.§.luci⁹.&.s.de leg.j.l.si seruus legatus
§.si seruus.&.s.de impẽ.in reb⁹ do.fac.l.oĩno.hoc idẽ
pronunciauit papa:vt refert Spec.in titu.de citatio.
§.j.ver.sed pone papa.vñ iuriscõsultus qui laborauit
in cõceptione pœnalis stipulationis.de verb. obli.l.
cũ quid.&.l.continuus.§.pe.vno verbo potuisset se
expedire siue p̃cedat dispositio affirmatiua, siue ne-
gatiua.p̃t subijcere stipulationẽ pœnalem hoc mõ:
alioquin tantũ dabis,& hoc verũ est propriè sumen
do:licèt qñq; in alia significatione reperiaꝰ,vt.l.dam
ni.§.penul.de dã.infec. &.l.fluminũ.§.idẽ seruius.e.
ti.sed in prima ista cõiunctio cũ alia cõiunctione ad
iungiꝰ:& sic suã naturã imitaꝰ, in secunda in vna &
eadẽ oratione poniꝰ:& sic nõ põt inducere cõditio-
nem:cũ tunc semper requiranꝰ duę oratiões,dispo-
12 sitio & cõditio.¶ Quintò † q̃ro de dictione aliâs:quę
qñq; facit cõditionem, sicut dictio alioquin , vt.l.di-
uortio.circa prin.de neg.gest.& tũc resoluiꝰ in si nõ:
vt not.in.d.l.diuortio.de iureiur.l.aliâs.qñq; alias si-
gnificationes habet.nã qñque est aduerbiũ loci : &
poniꝰ aliâs,p loco alio,vt.l.adeo.§.ꝙ si toto.ĩ.de ac-
qui.re.do.qñq; est aduerbiũ tpis:& poniꝰ aliâs.i.ali
qñ,vel alio tpe.vt.d.l.diem ꝓferre.de arb.& de cõdi.
sine caus.l.iij.qñq; est aduerbiũ qualitatis,& ponitur
aliâs.i.aliter, vel alio mõ.vt.s.de pec.le.l.denique.§.
vtrũ.& de aqua quoti.& ęsti.l.j.§. illud.quandoque
ponitur aliâs.i.alio casu, vt.l.qui testamento.§.mu-
lier.de test.& hoc ex natura orationis in qua hæc di
ctio ponitur, posset quis faciliter comprehendere.
13 ¶ Sextò † quęro de dictione siue.[h] & dico quòd pro-
h pria natura hui⁹ dictionis est, vt sit disiunctiua, quæ
verba disiungit,sensum tñ cõiungit:vt Alexãder si-
ue paris.vt.C.de in li.dã.tu.l.ad protegendam.& ibi
no.tñ qñ hæc dictio cadit inter duas orationes futuri
temporis,respectu vnius dispositionis:tunc cõditio-
nem seu conditiones inducit disiunctiuè,vt.ĩ.qñ di.
leg.ce.l.huius. & de verbo.obli.l.si ita quis stipuleꝰ.
14 ¶ Quęro † quid de cõiunctione copulatiua? Respõ-
i deo:qñq; cõditionem inducit, si denotat ordinẽ, vt
vnũ de necessitate præcedat,aliud sequaꝰ,vt.l.mu-
lier.§.pe.de cõdi.insti.&.j.de statulibe.l.si peculium.
in prin.&.§.is cui.Idem puto dicendũ de cõiunctio-
ne alternatiua,qñ est significatiua ordinis, vt.l.cum
pater.§.pe.s.de leg.ij.ex quibus concludo quòd oĩs
coniunctio quæ dispositionẽ suspendit in aliquẽ fu-
turũ euentũ.inducit cõditionem vt ex p̃dictis patet.
hoc dico:quia istę coniunctiones sępe ponunꝰ im-
propriè,& vna pro alia, vt.ĩ.eo.l.eas causas.& ibi no.
¶ Secũdò prĩcipaliter quęro de natura aduerbiorũ.
& primò de aduerbijs tpis.de illis aduerbijs loquor
quę futurum tempus respiciunt.aliàs non esset con
15 ditio,vt pluries dixi.¶ Et quęro † de dictiõe quoad,
k donec,quãdiu,quid significãt.[k] vt ecce:lego vel pro
mitto tibi centum quoad fueris in studio, vel donec
fueris in studio.quod idem est.ideo iura promiscuè
allegabo.Et videtur ꝙ ista verba faciant conditio-
nem,vt.ĩ.eo.l.pater.§.fi.&.s.de annu.le.l.legatum.&
de ali.& ciba.le.l.caio.§.imperator.&.s.de serui.l.iiij.
in princ.Econtra quòd non faciant cõditionem,sed
modum,no.C.de lega.l.j.& in.d.l.iiij.de serui.per gl.
Alibi videtur quòd ista aduerbia solum tempus seu
dilationem quãdam inducant,vt.s.de excu.tu.l.pe.
in prin.& multa alia iura diuersimodè loquuntur in
hac materia.ideo ad omnium declarationẽ dic:qñq;
istę dictiones apponũtur ad inchoationem alicuius
bñficij:& tunc faciunt cõditionem,vt.ĩ.eo.l.pater.§.
fi.de annu.le.l.legatum.de ali.le.l.caio.§.imperator.
&.C.de lega.l.j.in omnibus illis legibus inducitur le
gatum annum , menstruum, vel diurnum,vt in ali-
mentis.& ideo ad inchoationem cuiuslibet legati ap
ponitur.hoc sentit Cyn.de indi.vidui.toll.l.fi.Aliqñ
istę dictiones apponunꝰ ad suspensionem alicuius
bñficij seu dispositionis pręambulę : vt illa talis dis-
positio differatur in euentũ alicui⁹ casus:& tunc aut
suspenditur in euentum certo tẽpore limitatum : &
facit diem, vt.l.scimus.§.donec.C.de iure delib.aut
suspendit in aliquẽ euentũ incertum,& facit condi-
tionem,vt.s.de condi.inde.l.sufficit.quæ lex est satis
nota.ad

a ¶ Non sit differentia.differẽtia inter si,& cũ. habetur p doc.in.d.l.centesimis.§.fi. p Bald.in d.l.quodcũq;.§.nõ solũ.& vide Bar.in l.eadẽ.circa fi.ante pe.col. in versi.secũdò quæro.iuxta pędicta.

b ¶ Tertia differentia.Et vide gl.in.l.seius.j.ad trebel. Andrę.barba.

c ¶ Apponitur. Et vide Bart.in.l.si eũ §. qui iniuriarũ. si quis cau. & adde Imo. post Bart.in l.quodcũq;.de ver. obl. & quod ibi dixi post Imol.

d Ex his.Et ad limitationẽ huius vide text.in.l.si ita scriptũ.in fi.j.de manu.test.quod no.

e ¶ Tertiò quæro. Et de hac dictiõe nisi, vide Barto.& Bal.in.l.actione.C. de trans.Ang.in.l. luci⁹.ff.de ma.test. Bal.in tit.de sponsa.in addi.Specu. Andrę.Barba.

f ¶ Dictiõe nisi.No. de hac dictione nisi,& quid in sentẽtijs est tex.gloss.& Inn.ĩ.c. requisisti. de app.& Bal.in.l. quibus.§.quidã titio.ĩ.eo.& vide aliquid per Imo.in.l. quodcunque.§.nõ solũ.de verbo.obl. & quod ibi scripsi post eũ p Sali.in.l. actione.C.de trãsactio. & Dy.in regula.peccatum.de regu.iu.in.vj.

g ¶ Dictione alioquin. Ista dictio alioquin, est separatiua,vt.l.ij.& ibi Rich.& bar.& Sal. s.si cert.pet. Aliqñ pro aliter poniꝰ,vt not. in.l. alioquin. de cõtrahen. emp. & insti. de iusti. & iu.§.ij.de dictione alioquin, vide tex. in.l. ex diuerso.in prin.s.sol.mat.

h ¶ Dictione siue.de coniunctione siue, dixi in.d.l.si ita qs. & vide Bar.in.l.de mõstratio falsa.§. quod autẽ.in fi.in ij.col.j.eo.

i ¶ Coniunctiõe copulatiua.vide imo. ĩ.eo.l.qui duobus.

k ¶ Quid significãt. Vide Bart.in.l.qui ita. de verb.obl.& in.d.l.legatũ.Et de dictione donec, vide Bart.in.l.ambiguitatẽ.C. de vsufruc.vbi etiã de dictione quousque.

no.ad hoc.q̃nq̃ istæ dictiões apponunt̃ ad limitationẽ beneficij iam cõcessi,seu dispositionis præambulę.s.vt id duret in euentũ, seu in effectũ alicuius casus:& dico q inducit̃ conditio quædã extinctiua dispositionis pręcedentis:nisi in casu qui.j.dicet̃, vt.l.iiij.in prin.s.de serui. vbi est expressè
16 tex.¶ Aduertendũ† est tamẽ q istę cõditiones extinctiuę q p has dictiones significant̃:q̃nq; extinguunt ipso iure:q̃nque ope exceptiõis.nam aut apponit̃ à lege,& tunc eius euẽtus extinguit ipso iure, vt.s.de conditi.furt. l.siue.§.tãdiu.& de noxa.act.l.in delictis.§.si detracta.rõ:qa.l.habet hoc facere.Aut apponit̃ ab hoĩe:& tũc aut circa obligatiões merè psonales : aut circa realia iura:Primo casu,nõ extinguit ipso iure,siue in cõtractibus,siue in vltimis voluntatibus,vt.j.de ver.obl.l.cũ qui.§.qui ita.& ibi expressè vi de de dictione donec,&.s.de leg.j.l.nemo põt.& ibi ratio patet.aut circa iura realia:& tũc aut circa ius dñij,aut circa alias seruitutes.Primo casu puto esse differentiam aut loquimur in vltimis voluntatibus, & extinguit ipso iure,vt.C.de le.l.fi.secundũ primã solu.ibi positã quę est vera.Ratio est:qa testator põt ei trãsferre dñium ipso iure.aut loquimur in cõtractib⁹: & tũc nõ extinguit ipso iure.ratio est:qa p cõtractũ nõ põt hoc regulariter fieri, vt no.de cõdi.ob cau.l.ea lege.&.l.fi.C.de re.ali.nõ alie.cũ si.Secundo casu, quãdo circa alias seruitutes,tũc aut circa seruitutes psonales vt vsusfruct⁹, & extinguit ipso iure, vt.C.de vsufru.l.ambiguitatẽ. & ibi expressè no.de dictione donec.Ratio est:quia vsusfru.potest finiri tpe,vt.l.iiij.C.de vsufr. aut circa alias seruitutes reales:& non extinguit ipso iure.vt.l.iiij.s.de serui. vbi expressè ponit̃ de dictione q̃diu.ratio est,quia seruitutes reales nõ possunt cõstitui ad tẽpus.vt ibi.hęc licèt sint de materia.d.l.iiij.&.l.nemo põt. s.de le.j.tñ hĩc voluit dicere quãtũ pertinet ad intellectũ harũ dictionum. Sed cõtra prædicta instat̃ de.l.pe.de exc.tu.& de suspec.tu.l.iiij.§.qd si qs. vbi istę dictiões nõ inducunt conditionẽ extinctiuã.nec extinguũt ipso iure,licèt hoc posit fieri:quia tutor põt dari ad tps,vt.d.l.pe.sed magis inducunt dic.sol.dñi istę.ll.in hac materia turbauerunt aĩm meũ . finaliter dico q q̃ñ per has dictiones tpales dispositio confert̃ in aliquẽ euentũ limitatũ certo tpe:tũc faciunt diem.sed quãdo tpe incerto:tũc faciũt conditionẽ.vt s.pximè dixi.& dixi etiã.s.cũ tractaui de dictione cũ. Modò ad ppositũ in illis.l.dispositio est circa tutelã,q est limitata certo tpe q̃ñ finit̃ pubertate.Illud ergo qd adijcit̃ per dictionẽ quoad est limitatũ certo tẽpore.s.quo ad reipublicę causa non aberit:illud tps quo non aberit reipubl.causa, adijcitur circa tutelã q finit̃ per tps certũ.s.pubertatis:meritò facit diem, seu dilationem,nõ conditionẽ extinctiuã.& sic apparet quòd gl.quę dicũt dicta aduerbia facere modũ,nõ bene dicunt.vnũ etiam est no.de natura istarum dictionũ:quia licèt q̃nq; extinguant ipso iure , q̃nq; ope exceptionis q̃nque differãt,vt.s.dictũ est:tñ illę dictiones habent quandã virtutẽ repetitiuã,vt dispositio suũ reassumat effectũ impedimento cessante,vt.d.l.pe. &.d.l.iiij.§.quod si quis.probatur apertius in.l.sicut in annos. in princ.qui.
17 mo.vsusfru.amit.quod est notandũ.¶ † Quid de dictione dũ?[a] Rñdeo idẽ
a quod in prędictis.vt.l.qui cõcubinã.§.vxori.s.de leg.iij.facit quod no.in.d.
b l.iiij.de serui.&.j.e.l.si quis ita legauerit.Quid de dictione quousq;:[b] Credo idẽ quod in dictis dictionib⁹:quia eadẽ est ratio q̃ñ idem significant. vt de manu.test.l.Imperatores.&.d.l.sicut in annos.in prin.idẽ etiam de dictione vsq;.¶ Quero de dictione quandoque. Respõdeo idẽ,vt.j.eo.l.cum vir. ¶ Quæro de dictione q̃ñ.Respõdeo,vt.j.q̃ñ di.le.ce.l.qd pupillę.& aduerte:quia ea pdicta aduerbia tpis de quib⁹.s.dixi,requirunt duo verba.s.verbũ dispositionis,& verbũ cõditionis.Idẽ ergo est dicendũ in similib⁹ aduer
18 bijs tpis.Idẽ credo,† q vbicũq; dixi dicta aduerbia facere conditionẽ quia intelligo secũdariò:principaliter tps,vt dixi.s.de dictione cũ. & vide quod
19 de aduerbio postq;,dicã.j.e.l.quibus dieb⁹.§.fi. ¶ Vlteri⁹ quero† de aduerbio loci,vt de dictiõe vbi.Dico q q̃nque impropriè ponit̃, & facit condi-
20 tionẽ.vt.l.si ita scriptũ.§.fi.s.de le.ij.¶ Quero de aduerbijs† quantitatis, vt de dictione quaten⁹. Dico quòd faciunt aliq̃ñ cõditionẽ, vt.l.stichum qui meus erit.s.de leg.j.licet q̃nque aliter ponantur, vt.l.j.de no.ope.nuncia.
21 ¶ Vlterius quero† qd de aduerbijs negãdi:vt de dictiõe ne. Rñdeo,de hac est dubiũ an faciat conditionem,vel modũ : & ideo de ea dicemus.j.e.in.l. quibus diebus.§.fi.vbi dicemus de modo:& ibi dicemus de quibusdã alijs
c dictionib⁹:vt de dictionib⁹[c] vti,dũmodo,& similibus.Subijcio† tñ hĩc regu
22 lam q omne aduerbiũ,quod dispositionẽ suspendit in aliquẽ futurũ euen
23 tum facit conditionẽ.¶ † Tertiò principaliter quero de pp̃ositionibus, an per eas inducat̃ cõditio? Et dico q cõditio inducit̃ q̃nque per præpositiões deseruientes accusatiuo casui,vt per ad.j.eo.l.si vir.licèt quãdoque ista eadem præpositio reperiat̃ inducere modũ,vt.j.eo.l.quibus dieb⁹.§.fi.&ibi de hoc dicã.Itẽ per pręposition ẽ deseruientẽ ablatiuo casui,vt in pręposi- tione cũ:si voluntas defuncti appareat,vt.l.si ita fuerit.§.fin.j.de ma.testa.
d Itẽ per præpositionẽ deseruientẽ vtriq; casui[d],vt per præpositionem in,vt j.eo.l.solemus.&.l.nec semel.§.si in habitatione.j.q̃ñ di.leg.ce. Et breuiter
24 †hæc est regula q̃ñ per præpositionẽ dispositio suspendit̃ in aliquẽ incertum futurũ euentũ:tunc inducit̃ cõditio.ista intelligunt̃ meli⁹ cum tracta-
25 bit̃ de materia modi.j.e.l.quib⁹ diebus.§.fi.¶ Quartò† principaliter quæ-
e ro[e] de noĩe,vtrũ ex vi noĩs inducat̃ cõditio? Respõdeo inter dispositionem & conditionem de necessitate debet esse diuersitas,vt.l.si ita stipulatus.de verbo.ob.& per oẽs.ll.huius ti.modo noĩa quæ sunt de substantia dispositionis,vt nomẽ personę disponẽtis, & personę in quã cõfert̃ dispositio, &
f rei de qua fit dispositio,ista noĩa prout sunt significatiua alicuius substãtię existẽtis nõ inducũt cõditionẽ.[f] aliàs sequeret̃ q idẽ esset cõditio,& dispositio q sunt repugnãtia : sed si sunt significatiua alicuius qualitatis substãtię non existẽtis,sed q depẽdet a ex futuro euentu inducũt cõditionem,vt lego partũ Arethusę,fruct⁹ fundi:& sĩlia.hoc enim nomẽ part⁹ nõ significat substantiã, sed quandã qualitatẽ q inesse sperat̃ rei future,quasi dicã , lego illũ hominem qui erit partus Arethusę: vel quẽ Arethusa pareret: b & sic de sĩlibus.vt hac.l.in fi.&.l.interdũ.de ver.obl. vel si diceres q illa noĩa essent significatiua substantiæ idẽ est:quia tacitã conditionẽ cõtinent si nascet̃: si inesse pduceret̃. Itẽ q̃ñ in dispositione apponunt̃ quędã q non sunt de substantia dispositionis,sed ap c ponunt̃ tanq; causa de futuro:vt promitto centũ:nomine dotis.istud nomẽ dotis,est cã pendens de futuro,& facit cõditionem tacitã, si matrimoniũ sequat̃, vt.s.de iure do.l.stipulationẽ.cũ si.Idẽ est dicendũ in legato dotis noĩe:vt dicã.j.e.l.titio centũ.§.titio.licet gl.hĩc dicat contrariũ.idem in donatione cã mor d tis.nã hoc dictũ causa mortis facit cõditionem,vt.s. si cer.pe.l.nõ oĩs.& de dona.cau.mor.l.si mortis.q̃nque tñ cũ ista apposita sunt per modũ causę futuræ faciũt modũ.de quo dabim⁹ doctrinã in.l.quib⁹ die-
26 bus.in fi.j.eo.quia ergo† q̃nq; noĩa suspendũt dispositionẽ,in aliquẽ futurũ euentũ:ideo dicunt̃ facere cõ
27 ditionẽ.¶ Quintò† principaliter quero de pronomine,an cõditionẽ inducat? Circa qd sciendũ est quòd quædam sunt pronomina quę requirũt vnũ verbũ tantũ:quędã sunt q de sui natura requirunt duo. de primis dico,q quędã sunt significatiua substãtię : vt ego,tu & ille,quilibet vterque,& sĩlia:& ista cõditionem nõ faciũt per se de sui natura,nisi ex natura cõiunctionis,vel aduerbij vel alteri⁹ partis orationis,vt s.dixi de noĩe:quia eadẽ est ratio.quędã significant qualitatẽ:vt meũ,tuũ,& suũ.& ista si quidẽ adijciã- e tur verbo futuri tpis faciũt cõditionẽ,vel demõstrationem,vt.l.nuper.s.de leg.iij.de alijs verò pnominibus q requirunt duo verba,dico q quędã sunt distributiua:quædã relatiua.distributiua si adijciant̃ verbo futuri tpis semper faciũt conditionẽ.hoc pbatur primò in distributiuo si quis.s.de le.j.l.qui filiab⁹.§. j.&.s.de pig.ac.l.si necessarias.§.si annua.in fin.§.cũ si.Item in distributiuo quisquis , cũ suis obliquis.vt s.de vul.& pup.& qui liberis.§.hęc verba.&.s.de le. j.l.iiij.§.fi.&.C.de impu.& alijs substi.l.fi. cũ si.licet sit arg.cõtra.j.eod.l.in cõditionib⁹.§.j.dic vt ibi.Item in distributiuo quicunque,vt.j.de iur.fisc.l.edicto.cir f ca prin.Item de distributiuo vter.vt.s.de cõdi.inst.l. vter.& idem in oĩbus sĩlibus quę duo verba requirũt de sui natura.sed si adijcerent̃ verba præteriti tẽporis,vel psentis,esset demonstratio.vt.j.eo.l.demõ-
28 stratio.& ibi dicit̃.¶ De relatiuis† videamus:& primò de relatiuo substantiæ, & de relatiuo qs vel qui, quod est relatiuũ substãtiæ,vt no.C.de sen.q pro eo qd interest.profe.l.j.in antepe.glo. & insti.de inuti. stipu.§.alteri.de hoc dico q q̃nq; ponit̃ distributiue non relatiuè.quod est q̃ñ referẽ ad aliquã generalitatem,vel ad terminũ cõmunem : & tũc facit cõditionem,sicut alia distributiua,vt pbat̃ de re.du.l.si fuerit.q̃nque ponit̃ relatiuè qd est q̃ñ refert̃ ad rẽ certã, vel limitatã:& tunc si quidem iungit̃ verbo psentis, vel pteriti tpis,nunq; facit cõditionẽ sed demonstrationẽ,licèt quędã iura videant̃ cõtrarium dicere.qd examinabimus.j.e.l.demonstratio.in prin.q̃nq; iungit̃ verbo futuri tpis:& tunc facit cõditionẽ, vt.l.stichũ qui me⁹ erit.s.de le.j.&.s.de leg.iij.l.nup.in fin. Sed cõtra hoc vr̃ fortiter obstare.s.de hære.insti.l.ij. vbi dicit testãtor ex partib⁹ quas ascripsero:& tñ par- g tibus nõ scriptis est hæres. Ad hoc respõdeo[g] & bene notandũ est q istud relatiuum iunctũ verbo futuri tpis inducit conditionẽ ad suum antecedens:vt dictis.ll.patet.Hoc pmisso q̃nq; istud relatiuũ refertur ad aliquod substãtiale ipsius dispositionis , vt puta ad rem legatam:& tunc totã dispositionem facit cõditionalem,vt.l.stichum.&.l.nuper.præalleg. q̃nq; refert̃ ad aliquod accidentale ipsius cõditionis:tunc g ipsum accidẽs facit cõditionale:& sic deficiẽte cõditione remanebit dispositio iuris , sine illo accidenti. vt hĩc,& in.d.l.ij.nã ibi dicit instituo te ex partibus quas ascripsero.antecedens illi⁹ relatiui quas,est illa dictio partibus:pars autem institutionis non est de

a ¶ Dictiõe dum.& vide no.per glo.& Bart.& puto in.l.j. C.de le.

b ¶ Dictiõe quousq;. vide gl.& doc.in.l. j.C.de le. & Bar.in l.fi.j.ad tertul.

c Vt de dictionibus. Ponit Ioan.and.in regula, null⁹ ex cõsilio.in mercurialibus.

d ¶ Vtrique casui. Per Bar.in.l.ex arrali.C.de act.emp. & qd faciat conditionẽ est text.in.l. post dotẽ.in.v.lec. so.ma. & de dictione in,adde text.& qd ibi nota. voluit Imol.in.l.publius. in prin.j.eo.& bar. in.l.quibus.§.fin.j. e.vide no.in.l.gallus.§.ille casus.de libe.& posthu.

e ¶ Quartò principaliter quæro. Et de plurib⁹ alijs dictionibus, vide qd scriptum est in.l.si quis ita. de aur. & ar.le.& de istis hic & de quibusdã alijs & vide etiã p Bar. j.eo.l. demonstratio.per totam.l.

f ¶ Cõditionẽ.Quid si testãtor dicat,relinquo tibi sub tali pacto.dic q intelligitur relictũ sub conditione,vel modo. l.filijs matrẽ.& ibi Bald.C.de inoffic. test.Quid si dixit, saluo & reseruato? vide Bal.in.l.iij.in j.colũ.C.de fru.& lit.expen.& ibi dixi de dictione secũdum. Quid de istis verbis, do tibi sub hac cõditione vt facias?dic q significant modũ.l.cũ res & ibi Bal.C.de dona.Quid de his verbis,quod possis petere ex voluntate mea.dicit Barto.in effectu quòd inducunt cõditionem . ita dicit ĩ.l.post dotem. in.v. lectura. sol.mat.

g Ad hoc respõdeo. Et vide Bal.in.l.si quis.C.de insti.& substi. doc.ĩ.l.ij.ff. de hęredi.institu.

ſubſtátia ſed eſt quoddã accidens,& ideo cõditione
deficiente deficit illud accidẽs,& remanet ſine par
tibus inſtitutis.& hoc vult ſentire gl.ſ.de leg.j.l.ſti-
29 chũ qui meus erit. Ex hoc † concludo aliud de quo
poſſes q̃rere,vtrũ relatiua accidentis, vt qualitatis,
quantitatis,vel quotitatis,vel numeri,vt qualis,quã
tus,quotus,& quodcũq; faciãt cõditionem ſi iũgan-
tur verbo futuri tẽporis. & dico ꝙ faciãt cõditiona-
lẽ illã qualitatẽ,nõ totalẽ diſpoſitionẽ ar.d.l.ij.& vi-
a detẽ eſſe caſus de hære.inſti.l.clemẽs.§.fi.[a] ſecundùm
b vnum intellectũ gl. ¶ Sed q̃ro[b] iuxta prædicta†,an
30 iſta cõditio q̃ inducitẽ, per iſta relatiua dicatẽ cõditio
tacita,vel expreſſa? Et gl.quę eſt in.d.l.ſtichũ.dicit
ꝙ eſt cõditio tacita.& idẽ ſentit hîc in fi.tex.& gl.ſi
bene inſpiciatẽ.Cõtra hoc videtẽ text.quia ſiue cõdi-
tio apponatẽ per ſi,ſiue per relatiuũ iunctũ verbo fu
turi tpis nihil intereſt, vt.d.l.ij.de hęre.inſti.&.ſ.de
lega.iij.l.nuper.in fi.& ibi tex.videtẽ.Quid dicendũ?
dico ꝙ eſt cõditio tacita per tex. & glo.huius.l.in fi.
ratio hui⁹ eſt:quia natura conditionis vult vt ipſam
diſpoſitionẽ reſpiciat,& ipſam ſuſpendat,vt.j.eod.l.
legata.&.l.cũ ad p̃ſens.cũ.l.ſe.ſ.ſi cer.pe.&.l.cedere
diẽ.de ver.ſig.ſed iſtud nõ refert ſe ad diſpoſitionẽ,
vel ad actũ verbi diſponentis principaliter : ſed ſolũ
refert ſe ad ſuũ antecedens.aliâs accidens ſecũdariò
per illud antecedens,vel accidẽs ſic qualificatũ por
rigitur ad actũ verbi diſponẽtis:& ideo dicitẽ fieri cõ
ditio tacita:quia hoc cõtingit ex natura rei in diſpo-
ſitione appoſitę ſic qualificatę per relatiuũ.ſicut di
citur tacita qñ leganẽ fruct⁹ fundi,vel partus ancillę:
& ideo dicitẽ tacita:quia ſecũdariò hoc facit:ſicut di-
cimus de dictione cũ,& alijs aduerbijs tpis, vt.ſ.di-
xi.& hoc eſt multũ vtile ,ppter illas differẽtias quas
ſ.poſui inter ſi,& cũ.Nõ ob.iura iſta:quia verum eſt
ꝙ nil intereſt:nõ tñ per oĩa nil,vt in multis ſimilib⁹
habem⁹,vt in.l.ſacrilegij.§.ſi quis.j.ad.l.iuliam pecu.
31 Ex his ergo† cõclude ꝙ cõditio dicitẽ tacita quatuor
c modis.[c] primò cũ nil exprimitẽ, nec id qđ ſuſpenditẽ,
nec euẽtus in quẽ ſuſpenditẽ, vt in illis cõditionib⁹ q̃
tacitè ſubintelliguntẽ à lege,vt.ſ.de leg.j.l.iij.vel q̃ ex
vi noĩs inſunt,vt.ſ.dixi.ſecũdò qñ actus ſuſpendens
exprimitẽ,ſed nõ exprimitẽ euentus in quẽ ſuſpẽditẽ,
vt in cõditione q̃ inducitẽ per dictionẽ aliâs, & alio-
quin,vt.ſ.dixi.nã cõditio eſt q̃ ſuſpẽdit,& illa expri
mitẽ,& ipſa cõtinet in ſe tacitè euentũ in quẽ ſuſpẽ-
detẽ.tertiò, qñ vtrũq; exprimitẽ ſed principaliter de-
notat tp̃s,ſecũdariò cõditionẽ.quartò ſimiliter quã-
do vtrũq; exprimitẽ.ſed nõ porrigitẽ principaliter ad
actũ verbi,vt in cõditione quę inducitẽ per quis vel
32 qui,vt.ſ.dixi.† Ex his habes ꝙ cõditio q̃ inducitẽ per
cõiunctiones eſt cõditio expreſſa:quia actum verbi
reſpicit.Item q̃ inducitẽ per aduerbia, niſi ſit aduer-
biũ tpis:qa etiam aduerbiũ tpis reſpicit actũ verbi,
& ipſum ſuſpendit.idẽ dico de ea q̃ inducitẽ per præ
poſitiones:qa etiã p̃poſitio circa actũ verbi diſponit
& eã ſuſpẽdit in aliquẽ euentũ.idẽ dico de his cõdi-
tionibus q̃ inducunẽ per noĩa diſtributiua qa ſemp
diſtribuunt circa actũ verbi, & ipſum ſuſpendũt,&
hoc eſt verũ cum actus,aliâs euentus in quẽ ſuſpen-
datẽ,exprimitẽ.& de effectu iſtarũ cõditionum q̃ taci
tè intelliguntẽ dicemus.j.e.l.cõditiones q̃ extrinſec⁹.
33 ¶ Sextò principaliter† quęro de verbo an conditio-
nem inducat? Breuiter dico ꝙ non.nam aut dicis ꝙ
verbũ inducat conditionẽ reſpectu ſuijpſius , & hoc
eſt impoſſibile:quia diſpoſitio & conditio eſſet idẽ.
aut reſpectu alterius verbi poſiti in alia diſpoſitiõe:
& videtẽ etiã impoſſibile.nã vnũ verbũ nõ cõiungitẽ
verbo alteri,nec diſponit in illo,niſi mediante aliqua
cõiunctione,aduerbio, vel aliquo alio diſtributiuo,
vel relatiuo quod haberet hoc inducere: & ſic nõ in-
duceretẽ ex natura ſui,ſed ex natura alterius vt dictũ
eſt.aliâs facerem⁹ malã grammaticã,cõtra.l.plauti⁹.
de aur.& arg.le.prædicta fallunt in verbo infinitiui
modi, ꝙ põt cõiungi alteri verbo ſine cõiunctione:
& tũc ſicut nomen poſſet inducere cõditionem,vt
verbi gr̃a, ꝑmitto te dotare.arg.l.ſtipulationem.ſ.de
34 iur.do. ¶ † Septimò principaliter videndum eſt de
participio,an inducat conditionem. Circa quod eſt
ſciendũ ꝙ qñq; participia ponuntur abſolutè:& tũc
eſt mirabile : quia licèt fuerit p̃teriti tpis : tñ inducit

a ¶ L. clemens.§.fi. Adde bonum tex. & ibi Bar.& doct. in.l.ſi titi⁹ mihi.§. cum ita.de leg.ij.

b ¶ Sed quæro. Conditio quę inducitẽ per relatiuũ an ſit tacita. Adde bonũ text.in.l.ſi quis ita promiſerit.in prin. & ibi Bar. & doct. de verb.obl. adde tñ ꝙ impedit trãſmiſsionem ſecundùm Bar.in.l.conditiones extrinſecus.j.eo.

c ¶ Quatuor modis. Quot modis conditio dicatur tacita per Bal.in rubr. C.de ĩſti.& ſubſti.

cõditionẽ.ratio eſt:qa futurũ tp̃s ſignificat cũ quadã
p̃teritione,vt dicam⁹ in futuro ſubiũctiui. hoc ꝓba-
tur.j.e.l.à teſtatore.&.j.ti.j.l.acceptis.ſ.de eui.l.qui li
bertatis.§.ſeru⁹.de vſur.l.euictis.de ſtatulib.l.ſticho.
in prin.&.§.j.& iſtã cõditionẽ reputo exp̃ſſam:quia
act⁹ verbi diſponẽtis p has cõditiones directò ſuſpẽ-
ditẽ,& euẽtus in quẽ ſuſpenditẽ exprimitẽ.qñq; parti-
35 cipia† non ponunẽ abſolutè,ſed regunẽ ſicut alij ca-
ſus:& tũc participia p̃ñtis,vel p̃teriti tpis nõ faciunt
cõditionẽ:qa nõ ſunt de futuro.circa participia verò
futuri tpis poſſet dubitari, an faciant conditionẽ vt
d in hoc exẽplo,lego tibi[d] ſtichũ futurũ meũ cum mo
riar.Et videtẽ ꝙ nõ faciant cõditionẽ, vt.l.ſi quis vi-
na.in prĩc.ſ.de peri.& cõmo.rei vẽ.Contrariũ credo
ꝙ faciãt cõditionẽ tacitã,ſicut cũ dico lego ſtichũ q
me⁹ erit cũ moriar.vt.d.l.ſtichũ qui meus erit.nã eſt
eadẽ rõ:qa talia participia magis adijciũt quandam
qualitatẽ futurã rei legatę quã actui verbi,vt.ſ.dixi.
Nõ ob.l.ſi qs vina.qa illud participium deguſtãda:
fuit adiectũ executiõi nõ diſpoſitioni. Itẽ habuit li-
mitationẽ certi tẽporis,meritò nõ facit diſpoſitionẽ
conditionalẽ.facit.l.ex his.C.qñ di.le.ce.dixi.ſ.circa
dictionẽ cũ.facit qđ dixi.ſ.circa aduerbiũ temporis.
36 ¶ Octauò† quæro principalr̃ de gerundijs.[e] Rñ.de
e hoc dixi.ſ.de acqui.hære.l.ſi tu ex parte.ſcias tñ ꝙ
ſecundũ grãmaticos gerundiũ nõ differt ab infiniti
uo,niſi quia habet caſum.& ideo dic:aut gerundium
ponitẽ in cõſtructione mediãte aliqua præpoſitione:
& tunc dic vt.ſ.dixi in.vj.q.prin.qñq; ſine p̃poſitio-
ne:tũc dic vt.ſ.dixi in.vj.q.de verbo infinitiuo quod
noĩaliter ponitẽ.Declaraui latius in.d.l.ſi tu ex parte.
ideo nõ curaui perfectã dare doctrinã:ſed ſi vtrũque
repetitur,ex iam dictis põt ſumi quid iuris ſit. ¶ No
f nò quæro[f] de ſupino. † Circa qđ ſciendũ eſt vt dixi
37 de gerũdio.nã ſupinũ non differt ab infinitiuo, niſi
qa habet caſum.ideo aduertendũ eſt,qa ſupinũ non
habet niſi duos caſus.ſ.ablatiuũ & accuſatiuũ.ratio
eſt:quia natura ſupini eſt deſignare ſeu reſpicere ſo
lum terminum alicuius actus:& termin⁹ eſt duplex
ſ.terminus à quo.& per hoc habemus ablatiuum, vt
ſ.de mino.l.iij.§.minorem.vbi hoc ſupinũ natu, in-
telligitur à momento natiuitatis.vel eſt terminus ad
quem , & per hoc habemus accuſatiuũ,vt.l.ſi qñ.§.
fin.vt leg.no.ca.ſed iſtud quod habet ſe per modum
termini non ſuſpendit diſpoſitionem:ſed magis ter-
minat:ideo puto quòd per ſupinum non inducatur
conditio,niſi ratione alterius verbi cui adiungitur.&
hæc dicta ſufficiant.

SUMMARIUM.

1 *Conditio caſualis poteſt impleri uiuo teſtatore,& etiam poteſtatiua ſi fuerit facilis.*
2 *Conditio poteſtatiua facilis debet impleri ſcienter, & non facto,& poſt aditam hæreditatẽ ſi reſpicit perſonã hæredis.*
3 *Probatur quòd quis fecerit aliquid animo implendi conditionem probando quòd ſciuerit conditionem incertam.*
4 *Conditio caſualis in contractibus ſufficit quòd ſit impleta ante contractum.*
Poteſtatiua facilis poſt contractum impletur etiam à ſciente.
Quo ad obligationem acquirendam non ſufficit aliquid factũ eſſe facto:ſed ad pœnam euitandam ſic.
5 *Statutum quòd ſi quis ſoluerit decem,eximatur de banno , nõ ſufficit ſoluiſſe ante ſtatutum.*

LEX II.

g Conditionum.[g] Conditio-
1 nes† caſua-
les poſſunt viuo teſtatore impleri.ſecus
ſi fuerint poteſtatiuę,& faciles : quia tũc
debent impleri poſt mortẽ,& ſcienter, nõ facto.h.d.
In text.ibi, viuo teſtatore.dic vt ſi fuerit caſualis vt
oſtendunt exempla.Ibi,teſtatoris.dic vt ſi fuerit po
teſtatiua & facilis,vt oſtẽdunt exẽpla. ¶ Op.ꝙ con
h ditio[h] poteſtatiua poſsit impleri viuo teſtatore,vt.j.
eo.l.hæc cõditio.&.l.multũ.Sol.ibi loquitur de pote
ſtatiua difficili:vt de contrahendo matrimonio : hîc
de poteſtatiua facili.Ex his diſtingue no.vt in gloſ.
2 quam ſigna. ¶ † Quæro qñ debet impleri poſt mor-
tem,vtrùm ante aditam hæreditatem,vel poſt.gloſ.
dicit ꝙ aut eſt implenda in perſona hæredis: & tunc
poſt aditam hæreditatem.aliâs ante,vt dicit gl.& be
3 ne. ¶ Quæro† qũo probabitur quòd quis aſcenderit
capitolium animo implendi conditionem, & ſic nõ
facto.

d ¶ Lego tibi. Et de iſta oratione cum moriar. vide Bart. in.l.qui duos.§.hęc conditio.ff.de manu.teſ.& ibi Ang. qui ſingulariter loquitur. Andr.Bar.

e ¶ De gerundijs. Gerundium vtrũ faciat cõditionem, habetur per Iaco.bu.in.l.j.C.de his qui latro.& latè p Bald.in.l.falſus.in iij.col.C.de furt.

f ¶ Nonò q̃ro. Vide gloſſ.in.l.męuia.in prĩ.ſol.ma. & Bal. in.l. id quod pauperibus. in.j.colũ. C.de epiſc. & cler. & Ioã.an.in.c.j.de poſth. p̃la.in.vj.in nouella. de participio vide quod dixit Bart.in.l.tunc inutile.in fine.ſ.de pecu.leg.

g ¶ Conditionũ. Et facit iſte tex.an tẽpus implendi cõditionẽ currat ignoranti. de quo per Bald.in.l.j.in.ix.q. C.de ĩſti.& ſubſti. & aliquid per eundẽ Bald.in autẽ.cui relictum . in.ij.col. ver. quęro de quo ann.C.de indic.vidui.toll. Item facit an mẽte capt⁹ poſſit cõditionem implere.de quo no.p Bal. in.l.j.§.ſi naũt aliquid ſub conditione.C.de cad.to.

h ¶ Oppo ꝙ conditio.adde quod no. Bar.in.l.iiij. in prĩ. de adi.leg.

facto.rñdeo,eoipso quòd ꝓbaẽ ipsum sciuisse cōdi-
tionem insertã,videẽ ascendisse causa implēdi con-
tionẽ,vt tex.hîc expsè dicit.dicit enim quòd ex hoc
videtur paruisse cōditioni:& sic lex fingit,sed pręsu
4 mit eo aĩo fecisse.¶ Quęro† qdᵃ in cōtractibus? Rñ-
a deo idẽ.nam si est cōditio casualis sufficit eam imple
tã esse anteq̃ cōtractus celebrareẽ,licèt cōtrahentes
ignorarent,vt.ĩ.eo.l.hęc cōditio.§.fi.&.l.seq.si est cō
ditio potestatiua,& facilis,debet impleri post cōtra
ctum perfectũ.itẽ debet impleri à sciente nō facto.
Ex hoc Dy.in.l.cũ seruus.ĩ.de verb.obl.dicit ꝙ quã
tũ ad obligationẽ acquirendã nō sufficit fieri facto:
imo oportet ꝓbari factũ esse à cōtrahẽte,vel alio no
mine eius secus.quantũ ad pœnã euitandã,vt.l.ea q
dẽ.C.si emãci.ita fue.alie.qđ plenè dic vt dixi in.d.l.
5 cũ seruꝰ.¶ Quæro† qd in dispositiōe legali? Rñdeo
idẽ eadẽ rōnẽ:& p hoc si statutũ diceret ꝙ si qs solue
ret decẽ eximaẽ de bãno:non sufficeret ei q soluisset
b ante statutũ.ᵇ

LEX III.

OBtinuit.ᶜ Conditio impossibilis in vltimis volũtatibus habeẽ ꝓ non apposita.h.d.¶ Opp.C.de his q̃ pe.no.re.de.l.j.Sol.gl.ꝙ hîc apponi tur in psona honorati.secꝰ si in psona onerati:vt pręcipio hęredi ꝙ faciat impossibile:aliâs det decẽ.sed certè tũc nō esset cōditio impossibilis sed necessaria. si enim facere est impossibile:ergo relictũ sub cōditione si non fecerit est relictum sub conditione necessaria.dic ergo ꝙ in contrario illud ideo est:quia habet p̃cedentẽ dispositionẽ turpẽ scđm Pe.& alios: licèt Dy.teneat gl.in.c.nemo pōt extrà de reg.iu.& hoc plenè explicaui in.l.j.s̃.de condi.insti.¶ Oppo.ĩ.ad treb.de.l.facta.§.si sub conditione.Sol.glo.& ibi plenè dixi.

LEX IIII.

SI his. Sicut scinditur legati p̃statio: ita conditionis implementum. h.d.¶ Oppo.glo.insti.de succes.lib.de.§.si verò testamentũ.Sol.vt in ea.nam cũ hæres solueret hodie totũ deberet hęredi solui causa cōditiōis implēdę.vel dic ꝙ patronꝰ nihil p̃stat,& si hæres nō teneẽ nisi ꝓ duabus partibus: meritò sibi non datur causa conditionis implendæ,nisi ꝓ duabus partibus,vt.ĩ.eo.l.plautius.

SVMMARIVM.

1 *Tempus ultimum spectatur, quando conditio dependet ex potestate debitoris aliter non.*

d SI ita. ᵈSi conditio deficit ante diem expectaẽ dies ꝓpter dictionẽ tũc:q̃ tēporis extremitatẽ significat.h.d.cōcordãtię sunt in gl.tamẽ allegat duas.ll.q̃ videnẽ cōtrarię,vt.l.si eum.§.j.s̃.si quis cau &.l.in illa.de verb.obli.q̃ dicũt expectari diẽ cō ditione impleta,etiã sine dictione tũc.sed dic q̃nq̃
1 †cōditio dependet ex potestate debitoris:& tũc vltimũ tp̃s inspiciẽ etiam sine dictione tunc,vt.d.l.in illa.Aut non pendet ex potestate debitoris:& nō expectaẽ vltimũ tempus,vt.l.hoc iure.de ver.ob.fallit si esset apposita dictio tunc,vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus potest sine tutore conditionem implere quãdo non continet alienationem pupilli.*
2 *Adultus an poßit conditionem implere?*
3 *Seruo potest dari pro implenda conditione.*
4 *Res minoris pro dote an poßit obligari?remißiuè.*
5 *Substitutio uulgaris expressa facit de necessario uoluntarium, non tacita.*

LEX V.

COnditionibus ᵉPupillus seruus, & filius possunt implere conditionem. hoc dicit.¶ Opponitur† pupillus non potest
1 siue tutore dñium transferre:ergo nō potest condi-
tionem implere,vt.l.qđ si fortè.§.fi.de sol.Sol.glo.ꝙ
hîc loquitur in cōditione quæ consistit in faciendo:
secus si in dãdo.vt in cōtrario.ꝓbaẽ in.l.si seruus de
cem.de solu.& idẽ si in persona pupilli esset implen
da conditio,vt.d.l.si seruus.hoc est satis bene dictum:
tamen subtilius intuendo non esset distinguendum
vtrùm consistat in dando,vel faciendo. nam posset
consistere in dando:& tunc nō requireretur tutoris
authoritas,vt si pupillo daretur ad alterius vtilitatẽ
vt.l.si stipulatus fuero.de sol.Idem si deberet dare
rem alterius tanq̃ minister eadem ratiōe.Item si cō
ditio consisteret in faciendo,posset continere aliena
tionem,vt si ædificauerit in meo domum ex suis ce
mentis.debet ergo distingui:aut conditio continet
2 alienationem rerum pupilli,aut non.¶ Quæro † de
f adulto:ᶠ Rñdeo,videẽ aliud.text.est in.l.lucius.ĩ.de
3 manu.test.¶ Quæro† si debet dari seruo causa con-
ditionis implendæ,vtrùm ei posit dari sine iussu do
mini? Rñdeo sic,&.ĩ.eo.l.qui hæredi.in princi. ¶ Vl-
g timò istudᵍ prin.nota diligenter.aut actus qui cele-
bratur per pupillum est causa immediata obligandi
ipsum,& nō obligatur:aut non est causa immedia-
4 ta,& pōt obligari.Et hæc† faciuntʰ ad.q.an res mino
h ris posit obligari ꝓ dote sine decreto: quod dixi in
l.si cōstante.in prin.s̃.sol.mat.& hæc lex facit ꝙ sic:
quia non obligat minor,sed lex.sed dic vt ibi dixi.
¶ Sed contra hoc op.quia testator apponēdo cōdi-
tionem potestatiuam, videtur fecisse de necessario
volũtariũ,vt.s̃.de here.ĩsti.l.cornelius.Sol.ibi exp̃sè
confertur in voluntatẽ instituti,vt si voluerit:hîc ta-
citè conditione velata:puta si capitolium ascende-
5 rit.à simili sic dico† qđ expressa vulgaris facit de ne
cessario volantarium:secus in tacita.vt dixi in.l.si fi-
lius qui patri.de vulg.& pupil.¶ Op.ad fi.s̃.de cōdi.
insti.de.l.quæ sub conditione.Soluit glo.duobꝰ mo-
dis.tene secundum.

SVMMARIVM.

1 *Quantùm ad pœnæ commißionem etiam in ultimis uoluntatibus non receditur à persona.*
2 *Condemnatus in quinquaginta per arbitrium, & per iudicem reducentem in centum, si non soluit centum, non incidit in pœnam compromißi, nisi pro eo quod arbiter iudicauit.*
3 *Iussus aliqua facere arbitrio executoris sub certa pœna, si executor non arbitratur, sed episcopus, non incidit in pœnã.*
4 *Arbitrator si differat arbitrari, quantum tempus requiratur ut dicatur nolle arbitrari?remißiuè.*

LEX VI.

1 MVlcta. †Quantùm ad pœnę con missionem etiã in vltimis
i voluntatibus à persona non receditur.ⁱ h.d.¶ Oppo.ꝙ in vltimis voluntatibus
receditur â persona,& alius loco eius arbitratur,vt.l.
fin.§.sed & si quis.C.communia de leg.Sol.fateor ꝙ
receditur quantũ ad dispositionem.s.vt grauatus fa
cere teneatur vt ibi:non quantũ ad pœnæ commis-
sionem,vt hîc,& dixi in.l.si quis arbitratu.de verbo.
2 obli.¶ Per hoc dico† ꝙ si ego fui cōdẽnatus in quin
k quaginta ab arbitro : & per iudicem reducentemᵏ
ad arbitrium boni viri fui condemnatus in centum,
licèt ad illa centum tenear:tamen si ea non soluo nō
incido in pœnam compromissi nisi ꝓ eo quod iudi
cauit arbiter primus,non pro eo qđ iudicauit iudex
reducens vt hîc.pro hoc facit.l.cũ apud semproniũ:
3 iudi.sol.¶ Itẽ per† hoc diciẽ ꝙ si hæres est iussus ali
qua facere arbitrio executoris,& si non fecerit puni
tur certa pœna:quòd si executores nolunt arbitra-
ri propter quod ad episcopum deuenitur: quòd hæ-
1 res si non pareat epo non incidit ˡ in pœnam appo-

a ¶ Quæro quid.Et facit si mulier dicit do tibi me & mea:& non dicat ex causa dotis,intelligiẽ.tex.est sing.in.l.qđ aũt in stipulatiōe.vers.*dotis adiectio*.ff.de iur.do.scđm Bal.in l.nulla.C.de iure do.& vide Bal.in.l.id qđ pauperibus.in vlti.q.C.de epis.& cle.& vide Bar.in.l.qui sub cōditione.ĩ.eo.& ibi Ioan.de Imol.& Bald.in addi.Specu.in titu.de instr.edi.versic.testator mandauit hæredi.& vide gl.in.c.fi.de do.& cō tu.& ibi Bal.dicit ꝙ non excusat ad lucrum,vel ad obligandum factum ignorantis . Andr. Barba.

b ¶ Ante statutum. No.de eo q soluit ante factũ statutũ, an debeat eximi de banno. Adde Bart.in.l.si quis in graui.§.vtrùm.ad syll.& in.l.omnes populi.ĩ.v.q.prin.de iusti.& iure.& quod ipse not.in.l.cũ lex.ĩ.de fideius.alîâs de leg.

POMATES.

c ¶ Obtinuit . Vide ad istam.l.Ias.in.l.apud iulianum.§.fin.in.j.colũ.in.iiij.not.de lega.j.& in l.j.in vlti.col.versi.& querit Iaco.Roma.C. de instit.& substi.

d ¶ .§.si ita . De dictione tunc, adde q̃ habenẽ p glo.in cle.cũ ei.de cōcess.p̃ben.in.c.p̃terea.de ap.& per Ioan.andræ.in nouella.adde.l.vxori vsum fru.visse.& ibi bar.de vsufruct.leg. & not. per Angel.in l.gallus.& ibi tex.cum gl.in tit.de libe.& posth.& gl.in.l.j.C.de codicil.& Bal.in.l.j.de mili.vasal.qui contu.est.

e ¶ Conditionibus. Et vide alium casum vbi pōt adire sine tutore.l.fin.§.sinautem in secunda.C.de bo.q̃ libe.& aliâs per moderniores in.l.pupillus.ff.de acq.here.Andr.Barb.

f ¶ Quæro de adulto.per Imol.in.l.si fundus.ĩ.eo.& in.l.cum pupillus.in princi.ĩ.eo.& Bal.in.l.si seruus.de so.

g ¶ Vltimò istud.& vide Bal.in.l.itẽ.qa s̃.de pact.& Bald.in.l.si cōstonte. & ibi Ioan. solu.matrimo.Andræ.Barba.

h ¶ Et hæc faciunt.Et vide gl.in.l.ea quæ.ĩ.ad munici.Andræ.Barba.

i ¶ Mulcta.non recediẽ.Et intellige vt no.in.l.cum stipulatus sim mihi à ꝓculo.de verb.obl.ob.p Bar.Adde tñ scđm Bal.in.l.si longius.de iud.ar.illius tex.quòd si arbiter electus in causa se absentat.ita quòd de facili nōn possit haberi alius de nouo eligendus.& vide Inno.de offic.de leg.in.c.p̃ndẽtiam.in gloss.quæ incipit,ex loco quid si executor moritur antequàm arbitretur,vide Spec.in tit.de instru.edi.§.nunc verò aliqua.versi.quid si prius moritur.& adde Bal.in.l.j.circa pe.col.s̃.de leg.ij.

k ¶ Iudicem reducẽtem.Si fui condẽnatus in quinquaginta,& per iudicẽ reducentem ad arbitriũ boni viri in centum,si non soluam teneor ad pœnam pro eo tantũ quod iudicauit primus.vide omnino Bal.in.c.j.§.si aũt ĩter pares.ĩ prin. de lege com.vbi allegat Bart.in consil. suis:sed noluit allegare Bart.hic quia alibi melius non legi. & idẽ sequiẽ hîc Bal.& Imo.in l.fi.C.de arbi. vbi etiam ponit.d.q.& bal.in.l.vnde si nerue.p gl.ibi ꝓ soci.idẽ tenet Pe.de ancha.in repet.l.si qs arbitratu. in .viij.op.de ver.obl. sed ipse Bal.tenet contrariũ in.l.fi. C.de cōtrahẽ. empt. & ita dicit Inn.tenere in.c. qntauallis.de iureiur.& vide aliquid per Rom̃.in rubri.de arbi.in xiiij.char.& qđ ibi dixi post eum per duas.q.cōnexas.& Bal.ĩ.l.j.in.ij.aliâs.iij.opposi.C.de his q̃ pœnę nomi.

l ¶ Nō incidit.Istam q.decidit Bar.per hãc.l.in authẽ.hoc amplius.C.de fideicō.& ad materiã vide quod voluit Bal.in.c.j.§.publici latrones.de pace tenẽ.& vide Anto.in.c.quoniã.§.si verò.vt lite nō conte.p Bald.in.l.qui crimen.in.j.colũ.C.qui accu.nō poss.& illud dictũ Innoc.allegatũ & Bal.in.c.extirpandæ.de prębẽ.sequitur etiã Bal.in authen.sed oĩno.in penult.colũ.C.ne vxor pro mari.& Bart.in.l.inficiando.§.infans.in.iij.colũ.ff.de furtis.& Bal.in.l.magnam.C.de cōtrah.& cōmit.stipul.& limitaui post Baldum not.in dicta.l.qui crimen.& no.idem Bal.in authen.hoc amplius.in.ij.col.C.de fideicōmis.& in.l.ij.C.de his quibus vt indignis.& per Roma.in.l.in cognitione.s̃.ad syllanianum.aliâs dixi in.l.ita stipulatus.de verborum obligationi.

sitam à testatote, cum quo ad pœnę commissionē in
vltimis volūtatib⁹ nō recedat à psona, vt hîc. ¶ Op.
C. de his q̄ pœ. no. re. in. l. j. Solu. dicit gl. fateor quod
ista dispositio inquātū cōtinet pœnā non valuit. sed
a hoc esset de iure antiquissimo [a] ante iura digestorū.
de quo fit mentio in. d. l. j. C. de his q̄ pœ, no. *in test.
scri. vel re. *§. pœ. & insti. de le. §. fi. sed scđm hęc tpa
bn̄ poterat apponi pœna in testamēto, vt. l. j. §. itē si
ita. j. ti. j. de pœ. leg. l. j. & l. si pœnū. qn̄ dies leg. ce. &
sic hîc vna tantū rōne pœna nō cōmittit. Non ob. l.
j. s. de his q̄ pœ. no. quia ibi loquit qn̄ pręcesserat dis
positio turpis. licèt glo. ibi aliter sentiat, & non bene.
& ita sentit Dy. & Cy. in. l. j. C. de his quæ pœ. nomi.
b ¶ Quęro intra [b] quantū† tps tali arbitratore differen
4 te arbitrari dicatur nolle arbitrari? Dic vt dixi in. l. si
c quis arbitratur [c]. j. de verb. oblig. quod tene menti.

Si seruos. Pro ea parte pro qua cōditio est impossibilis remouetur: pro alia firma remanet. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Cautio mutiana non habet locum fauore libertaris.*
2 *Intellectus ad glos. in. l. iij. §. si quis ita, s. de adimen. leg.*
3 *Cautio mutiana quòd habeat locum in conditionibus affirmatiuis: nisi uoluntas testatoris repugnet.*
4 *Cautio mutiana quòd non habeat locum in contractibus.*
5 *Cautio hæc non babet locum in conditionibus negatiuis quæ possunt impleri nltimo uitæ spiritu.*
6 *Mortem alicuius expectare est triste, nisi naturalis status rei ad hoc tendat.*
7 *Probibitus petere intelligitur de petitione de iure non de petitione de facto.*
Conditio de non petendo in contractibus quòd censeatur impleta liberando per acceptilationem: secus in ultimis uoluntatibus.
8 *Cautio mutiana sic appellatur, quia à mutio fuit introducta.*
9 *Cautio hæc qualiter interponatur?*
10 *Cautio hæc quando præstatur, prestatur cum fideiussore.*
11 *Cautioni mutianæ qui contrauenit ab eo quod habet ex testatoris dispositione, quomodo aduocatur an tanquam si nūquam fuisset hætes, uel tanquam ab indigno?*

LEX VII.

Mutianæ cautionis.

Ista est no. lex & habet materiā extra-
ordinariā à libris ordinarijs. & nō tracta
tur tātū quātū ī ista. l. & l. j. C. de his q̄ pe. no. & h. d.
in omnibus cōditionib⁹ de nō faciēdo quę non pos-
sunt īpleri ante vltimū vitę spiritū sine expectatiōe
tristis euētus cautio de nō faciēdo p implmēto ha-
betur: idem si non sit cui caueat. h. d. Diuidit in tres
partes. primò ponit puisio mutij vsq; ibi: nec solū.
secundò ponitur puisionis extensio vsq; ibi: vnde si
vxor. ibi tertia in qua formatur vnū dubiū circa prę
missa vsq; ad versi. sed si ex asse. & ibi format aliud
dubium vsq; ad fi. In tex. ibi, facere. qn̄ testator sen-
sit de petitione de iure. Item ibi. vel cauere: qn̄ testa-
tor sensit de petitione de facto, vt no. in. l. mulier. in
prin. s. de condi. insti. ¶ Opp. prout habetur in text.
necessitas. de. l. si quis sub conditione. s. si quis omi.
cau. test. & l. cum ab eo. s. eo. de contrahen. emp. Sol.
vt in gloss. hîc est necessitas causatiua non præcisa.
¶ Vlterius oppo. prout in tex. habetis vtilitas, nam
videtur q̄ nō sit vtile cum habetur pro impleta, licèt
cautio nō interponatur: vt. l. libertas. §. j. j. de manu.
1 testa. Sol. ibi speciale† fauore libertatis, vt habeat li-
bertatem incontinenti, nec pręstet cautionē mutia-
nam, vt no. in. l. titio fundus. j. e. Et ratio specialitatis
est: nam cautio mutiana est de nō faciēdo: & sic facit
quod reddat id quod acceperat: sed libertas pręsti-
ta non pōt reuocari, vt. C. si aduer. li. l. j. & ij. & Gul.
tangit in. l. dedi. in prin. s. de condi. ob cau. Ista ratio
non placet: quia eodem modo qui est hęres nō desi-
nit esse hæres, vt. l. ei qui soluendo. in prin. s. de hære.
insti. & tamen habet locum cautio. Præterea, qs ca-
uet nō solùm de restituēdo ipsam rē quā accepit, sed
quāti ea res est, vt. j. ad treb. l. seruo inuito. §. j. & l. cū
filius. §. qui mutianā. s. de leg. ij. & sic reddet ęstima-
tionem serui. Sol. gl. q̄ est speciale in mutiana fauo-
re libertatis: vt no. in glo. in. l. titio fundus. j. eodem.
¶ Opponit. s. de adi. leg. de. l. iij. §. si quis ita. Videte
2 domini† glo. videtur dicere quòd tex. ibi loquitur de cautione mutiana hîc
non. & hoc sentit glo. super verbo, in legatis. sed nec illa nec ista dicit bene:
quia cautio mutiana fuit introducta vt esset loco implementi conditionis,
& sic non habeat actionem tantùm ante eam præstitam, vt hîc. sed ibi sic:
quia habet exceptionem & ope exceptionis cōpellitur cauere. est ergo si-
milis mutianę cautioni. videbitis in. l. quibus diebus. §. fi. j. eo. ¶ Opp. C. ad
treb. authē. cōtra cum rogatus. Sol. ibi est cautio de non alienādo, nō tamē
3 mutiana, sed est quędā ei similis. ¶ Oppo. q̄† habeat locum in conditioni-
bus affirmatiuis: vt. l. pater. §. socrus. à cōtrario sensu. j. eo. Rn̄deo ibi, est con
ditio affirmatiua, quæ habet negatiuam implicitam: vt relinquo tibi cen-
tum donec permanseris cū filio. i. nō recesseris, vel aliter dico. q̄ etiā in cō-
ditionibus affirmatiuis q̄ nō possunt impleri vltimo vitę spiritu: ibi loqui-
tur, & habet locum cautio mutiana. vt. l. titio fundus. in prin. j. eo. & l. seruo
inuito. §. j. j. ad treb. Sed contra istud instat adhuc extra gl. si relinquitur ali
quid alicui sub cōditione vel die cū morit, videt q̄ pstita cautione statim
possit petere. quod est cōtra. l. hęres meus. j. eo. Or guarda à me. dico quòd
in conditionibus affirmatiuis habet locū ista cautio, nisi repugnet volūtas
testatoris. nā nō pręstita cautione mutiana non pōt dicere testator q̄ vult
q̄ impleat, vt. l. vlt. s. de manu. testa. modò qn̄ testator expressè dicit, cum
morietur: videt velle q̄ ista conditio morte eius nō impleat: secus in ista q̄
non potest impleri vltimo vitę spiritu, cum non fit mentio mortis. vt. l. hę
res. §. q̄suis. j. eo. ¶ Op. de. l. auia. §. mutiana. j. eo. Solu. ibi erat conditio alia
d mixta cum hac negatiua cōditione q̄ suspēdebat conditionē. ¶ Op. de. l. [d]
4 ita stipulatus. j. de verb. obli. & de. l. dedi. s. de condi. ob cau. Sol. aliud est† in
vltimis voluntatibus, aliud in contractibus. habes ergo gloss. quòd in con-
tractibus non habet locū cautio mutiana. similem gl. habes in. l. j. in fi. C. de
pac. & l. dedi. in prin. de condi. ob cau. & tangitur in. l. ita stipulatus. de ver.
ob. Contraria gl. est in. l. siue apud acta. C. de transac. Gul. de cug. in. d. l. de
di. in fi. tenet q̄ in cōtractibus habet locum cautio mutiana. allegat. l. si fi-
deiussor. in fi. s. q satis. co. in. l. Imperatores. j. de ap. & l. fi. in fi. C. de his qui ad
eccle. confu. & in corpore de mon̄. §. si verò intra. & s. si ser. ven. l. egi. & l. ha
rum. & s. loca. l. insulā. in fi. cū si. & Cy. in. d. l. siue apud acta. in additionib⁹
suis ponit ista verba Gul. Breuiter Gul. potest dicere quicqd voluerit vult.
veritas est quòd cautio mutiana non habet locum in contractibus, vt glos.
dicit. & probo per rationem. l. ita stipulatus. j. de verbo. obl. & l. dedi. de con
di. ob cau. quæ loquitur in conditione apposita grauato: & cautio mutiana
habet locum in honorato. & sic. ll. allegatę per Gul. non faciunt. primò. l. si
fideiussor. & l. Imperator. nihil faciunt: quia licèt ibi caueatur de non bara
tando, tamen non consequitur actionem per illam cautionē: nec ista cau-
tionis pręstatio habet vim alicuius implementi conditionis. Item. l. fi. & §.
si verò intra. nihil faciunt: quia iuuant dominū: non tamē aliquid cōsequit
pter illud. simile habet in. l. egi. & l. harum. vbi cauet, nō tamē habet vim
implementi conditionis: sed cauet de isto ad quod antè tenebat. Item in. l.
insulam. vbi erat iam nata actio: sed non cum effectu: & cautio habet vim
implementi ex parte. vnde non dat actionem, sed tollit obstaculum exce-
ptionis, sicut cautio de implendo. modò non ob. glo. quæ est in. l. siue apud
acta. qa malè dicit. sed si vis sustinere, dic q̄ ibi habet locū cautio, & habet
vim implementi conditionis, qa aduersarius voluit. & istā opi. tenet Ray.
& alij moderni. ¶ Opp. de. l. si penum, quādo dies le. ce. & l. j. de pe. leg. Sol.
ibi loquitur quādo apponitur conditio potestatiua in persona grauati nō
in persona honorati. istam so. ponit glo. no. in. l. si ita stipulatus. j. de verb.
obliga. ¶ Oppo. de. l. j. §. ne autem. C. de cad. tol. Sol. ibi loquitur in casuali-
bus conditionibus, q̄ siue sint ī faciēdo, siue in nō faciendo expectātur, hîc
verò loquitur in potestatiuis. & istam solu. ponit Gul. de cug. in. d. l. dedi in
prin. ¶ Oppo. vlterius dicitur hîc, quòd habet locum in conditionibus ne
e gatiuis. Contrà in. l. [e] cum tale. §. j. j. eo. & l. hoc genus. & l. auia. §. titio. j. eo.
5 Respondet glo.† & soluit multum notabiliter. in conditionibus negatiuis
quæ non possunt impleri vltimò vitæ spiritu, habet locum cautio mu-
tiana. alias secus vt in contrario. & l. cum tale. in princip. & §. primo. j. eod.
¶ Sed tunc oppo. de isto secundo exemplo huius. l. stichum non manu-
miserit. nam tunc potest ista conditio impleri ante vltimum vitæ spiritū:
quia antè stichus potest mori. Solu. quidam quòd iste stichus erat con-
sanguineus legatarij: ideo erat triste sibi illud expectare: & ideo habet lo-
cum cautio mutiana, vt hîc, & probatur in. l. cum tale. in princ. j. eo. & istud
est verum in se: sed quòd stichus fuerit coniunctus legatario istud est di-
uinare, quia loquitur indistinctè, vt hîc. & l. cum sub hac conditione. j. eo.
6 & l. iiij. in fi. s. de condi. institu. quid dicemus? Dico† quòd in quocunq; se-
ne & domestico expectare mortem eius est triste: & habet locum cautio
mutiena, & iura præallega. secus si non est domesticus. ista solu. videtur cō
tra. l. pater. §. socrus. j. eodem. vbi vxor expectat mortem mariti, & non ha
bet locum cautio. Respondeo, quòd istud quod dicitur quòd quando ex-
pectatur mors est triste: credo quòd debet intelligi, nisi naturalis status
rei tendat ad hoc: quia si relinquitur filio sub conditione si non dederit
patri decem: quia mors patris est naturalis antèquàm mors filij: ideo ex-
pectatur. sed quòd pater expectet mortem filiorum est triste, vt. l. cū
tale. in prin. j. eodem. modò potest esse quòd mulier erat iuuenis, & habe-
bat maritum senem: & tunc non est sibi triste, nec cōtra naturam eius mor
tem expectare: vt dicto. §. socrus. vel aliter vt ibi dicetur. ¶ Venio ad versi.
vnde si vxor &c. & videtur quòd destruat illud qđ suprà dixi: quia ista cō
ditio pōt impleri in vita liberando per acceptilationē: & tamē habet locū
cautio

a ¶ Iure antiquissimo. & adde gl. j. e. in. l. in testō. & ibi per Imol.

b ¶ Quęro. j. & vide Bal. rephendētem Bar. in. d. l. fi. §. sed & si qs. C. cōia. de leg. And. Barba.

c ¶ L. si qs arbitratu. & tibi per Imo. & Bal. l. j. C. de cōtra. emp. p glo. in. l. litigatores. & in. l. itē si vnus. in fi. & in. l. si de meis. §. fin. de arb. sed ad materiā huius. l. scias vnum qđ est no. videlicet an & qn̄ pœna īponit à iure p facto negatiuo reqratur monitio iudicis, vel aliqua interpellatio: dic q̄ si pœna adijcit facto negatiuo requirit monitio hoīs, vel tpis, scđm Inno. in. c. extirpādę. de pbē. facit. c. licèt canō. de elect. in. vj. secus si adijcit facto affirmatiuo: quia facta patēt, vt not. dixit Inn. in. d. c. licèt. & inquātū dicit monitio &c. debet limitari nisi fit dies apposita, vt pbat in. d. c. licet. facit. l. magnā. C. de contrahē. & commit. stip. & de hoc vide no. p. Innoc. in. d. c. extirpandę. & per Bal. & Imol. in. l. si mora. in fi. sol. ma. & p istis facit qđ not. Bar. in. l. eius q delatorem. de iure fis. & vide quę no. Bar. in. l. nō solū. §. morte. in pe. co. de op. no. nū. licet pdicta nō alleget. adde qđ no. Ant. in. c. propter sterilitatē. de loca.

d ¶ Op. de. l. per Bal. in authen. cui relictum. in vlti. q. C. de īdi. vidui. tol. & in. l. his verbis. ī fi. C. qn̄ di. le. ce. plenè per Salic. in. l. j. C. de pact.

e ¶ Contra in. l. Bal. in. d. authen. cui relictum. in. ij. col. in ver. vlterius reuo.

co.in.ver.deinde q̃
ro.& ĩ.iij.col.in vſ.
ſeptimò not.cũ ſe.
no.& gl.& Bar.ĩ.l.
fi.C.de in. vid.tol.
& Bal.ibidẽ circa
prin.& ĩ.d.auť.cui
relictũ ponit Bal.
qd in donatiõe cã
mor.allega. Ro.in
ſuis no.ad fin.vide
no.p Imo.ĩ.l.is cui
ſub cõditiõe.j.e.&
qđ hř.j.e.in.l.titio.
Sed nũqd preſtita
cautiõe Mutiana
abſq; traditiõe trãſ
eat dñium ĩ legata
rium,vide Bald.&
Imol.in.d.l.titio.
a ¶Si qs ita.Et iſtũ
tex:vide hîc not.p
Bal.& ĩ.l.j.in.vj.co.
C.de ſer.fu.qđ no.
b ¶Nõ enim requi-
riť.Hoc ſeqť Bal.ĩ
l.obſeruare.§.pfi-
ciſci.ad fi.de offic.
pcõ.& ad hęc di-
cta Bar.adde Ale.
ĩ cõſi.xx.col.ij.vſi.
ij.pricipali.ĩ.ij..vo.
c ¶Simul viuant.Et
adde no.p bar.ĩ.l.q
cõcubinã.§.vxori.
de le.iij.& ĩ.l.qnt⁹.
& in .l. mæuia .§.
vxore.š.de an.leg.
d ¶Solemus.in futu
ro.adde qđ no.bar.
in.l.centurio.in.iij.
col.de vulg.& pu.
e ¶In futuro.Et vi-
de Bar.in.l.demon
ſtratio.§.quod au-
tem.in prin.j.eod.
f ¶Volũtatib⁹.cõtra
riũ tenet hîc Imo.

~POMATES.
g ¶Hęc cõditio.Vi-
de qd p iſtũ tex.di
cit Bal.in.l.inuit⁹.
C.de pcu.ad fi.&
in .l. fideicõmiſſa.
§.ſi qs.ff.de leg.iij.
& vide Ludo.Ro.
h ¶Hęc cõditio cõſi
ſtat.vnũ tene mẽti
videlicet ꝙ hęc cõ
ditio ſi nupſerit,ha
bet tṗs limitatũ in
quo debet ĩpleri.ſ.
trieniũ poſt puber
tatẽ . ita vř tenere
Bar.p illũ tex.ĩ.l.ij.
§.ad filiorũ .C. qñ
& q.quar.pars.de-
be.lib.x.quod pu-
to valde no.
i ¶Contra .š. Vide
qđ dixi in.l.hoc ar
ticulo.de hęre.iſti.
k ¶Si iã facta . Vide
qđ p hãc.l.decidit
Bal.in.l.fi.ad fi.de
ſen.q̃ ſine cer.quã
ti.pſe. vide tñ qđ
no. Barto.in.l.hoc
articulo.in prin.de

cautio mutiana.Sol.gl.quę eſt in.l.mulier.in princ.
ſed dic ſi iſta.l.intellexiſſet per iſtũ modũ,ſi nõ pe
tijſſet de iure:tũc non habet locũ: cautio ſi poſſet p
acceptulationẽ liberare,vt in prin.§.ibi accepto.&c.
& no.in.d.l.mulier.ſed ſi teſtator ſenſiſſet nec de fa
cto peteret,habet locũ cautio mutiana,vt in ſecũda
parte huius ver.ibi vel cauere:& glo.in.d.l.mulier.
7 ¶Sed † q̃ro,in dubio de quo ſenſit?an intelligitur.
de petitione de iure,vel de facto? Et dico qđ in du-
bio ſenſit de petitione q̃ eſt iuris.& petendo de fa-
cto non facit contra cõditionem:vt.j.vt le.no.ca.l.li
cet.&.l.auia.§.fi.j.eo.vbi teſtator non intelligit de
nõ petendo.ſ.de iure:ſed ſi de facta peteret,non face
ret cõtra volũtatẽ.& pdicta vera ſunt in vltimis vo
lũtatib⁹:ſed in cõtractibus nõ intelligiť petere.vt
dicit gl.in.l.ſiue apud acta.C.de trãſac.&. l.j .C . de
pac.& no.ll.quas inuenies dicere quod nõ liberatur
liberãdo per acceptilationẽ: intellige ĩ cõtractib⁹.&
ideo qđ liberãdo per acceptilationẽ ĩpleať cõditio
habet locum in vltimis voluntatib⁹.¶Vlterius op.
& pcedo ad principiũ.l.de.l.cũ tale.§.mæuię.j.eo.
Solu.ſpãle eſt in cõdictione q̃ à iure eſt reprobata.
¶Vlterius op.quod debet cauere veniẽtibus ab in-
teſt.vt.l.is cui.j.ea.Sol.vt ibi dicã.Ex his collige di-
8 ſtinctionẽ per te.¶Quęro quare † dicatur cautio
mutiana?rñdeo:qa fuit introducta à mutio,vt gl.di
9 cit.¶†Quæro qualiter interponať iſta cautio?Dic
vt in gl.& allegat.l.hæres.§.qui poſt.j.eo.&.l.cum fi
lius.§.qui mutianã.š.de leg.ij.formam huius cautio
nis tex.ponit in auť.de nupt.§.quę verò.&.§.vnde
10 ſancimus.vnde ſumitur auť.cui relictum.¶† Quę-
ro an cũ fideiuſſore vel ſine?Ray.dicit cũ fideiuſſo-
re,vt.l.cũ ſub hac.j.eo.vbi tex.dicit ſatiſdedit , &.l.j.
š.q ſatiſd.co.ſed dic ꝙ eſt tex in auth.de nup.§.q̃ ve
rò.& in authen.cui relictũ.C.de indi.vidu.¶Vltim⁹
11 q̃ro † ſi ipſe venit cõtra cautionẽ qd ab eo auocan-
dũ eſt? Dico ꝙ hęreditas.ſed an auocať tanq̃ ſi nũq̃
fuiſſet hęres.aut tanq̃ ſi fuiſſet hęres,& effectus ſit
indignus:quia ſi nõ videbať fuiſſe hęres,legata non
valebunt.& tex.hîc videť dicere tanq̃ fuiſſet hęres,
dũ ęquiparat inſtitutiões,& legata.ſimile in.l.iiij.in
fi.š.de cõdi.inſti.In cõtrariũ vř in.d.authen.cui reli-
ctũ.& in corpore vñ ſumiť:& effect⁹ eſt magnus:qa
primo caſu nõ valẽt legata:ſcđo ſic.cogitabitis.Pet.
tenet ꝙ auocať tanq̃ ab hęrede:& ſic debeanť fidei-
cõmiſſa.arg.inſti.de fideic.hęre.§.reſtituta . Nõ ob.
authẽ.cui relictũ.qa qđ ibi diciť,pinde eſt acſi nũq̃
fuiſſet relictũ.intellige in effectu.ſecus ſi nõ nubat.

SVMMARIVM.

1 *Iuſſus ſtare cum aliquo ,non tenetur cum eo ſtare omni momento.*
2 *Teſtis qui dicit quòd uidit Titiũ per decem annos continuè poſſidere pbat:qa ſufficit ꝙ uiderit eũ recolligere fruct⁹.*
3 *Poteſtatem tenuiſſe continuè familiam probatur per teſtes dicentes,quòd uiderunt ipſos in prandio,& cena.*
4 *Stare cum aliquo intelligitur quòd ſimul uiuant.*

LEX VIII.

SIquis ita. a Qui debet cũ aliquo
eſſe,nõ teneť cũ eo oĩ
momento morari.h.d. ¶Nota ꝙ dictio
1 dũ,facit cõditionẽ.dixi.š.e.l.j. ¶No.† ꝙ
nõ eſt neceſſe ꝙ omni momẽto qs ſtet cũ aliquo,cũ
1 quo ſtare iuſſus eſt.qđ facit † ad.q.no.p Dy.ſol.ma.
l.j.vbi teſtis qui dicit ꝙ vidit titiũ per decẽ annos cõ
tinuè poſsidere ſuſtineť.nõ enim reqriť ꝙ eũ viderit
quolibet momento in poſſeſsione.ſed ſufficit ꝙ vi-
3 derit eũ colligere fructus:vt ibi dixi.Facit etiã † p re
ctorib⁹ ciuitatũ,q debent ſecũ ducere & tenere certũ
b numerũ famulorũ.nõ eñ requiriť b ꝙ quolibet mo-
mẽto ſtent in domo.qd enim ſi rector aliquos miſit
in comitatũ?vel qd ſi p aliqua neceſsitate aliquẽ re
miſit ad domũ?Certè videtur continuê tenuiſſe, vt
hîc.Iuxta iſtud vidi ſemel de facto cum qdã Rector
ſed officialis vellet pbare ſe familiã continuè tenuiſ
ſe,produxit teſtes qui dixerunt quòd dictos familia
res viderunt ſecum in prãdio,& in cena.dixi teſtes
probare:non enim debent dicere de quolibet momẽ
to.vt hîc.ſed ſatis eſt quòd pbent ꝙ apud rectorem
4 ſeu officialẽ alanť,vt tex.dicit hîc.¶Vltimò no.† ꝙ
ſi plures iubenť ſtare ſimul,vel vn⁹ cũ alio:iſta ver-
c ba videnť importare ꝙ ſimul viuãt c,vt hîc in fin.&
tunc dicitur vxor morari cum filio : quando per eã
non ſtat quo minus apud eam alatur.

SVMMARIVM.

1 *Verbum quod reperitur in præterito & futuro in ultimis uoluntatibus & legibus:intelligitur in futuro . ſecus in contractibus.*

LEX IX.

1 SOlemus. † Quando verbum re
pentur in pręterito &
d in futuro d in vltimis voluntatibus:intel-
ligiť in futuro.h.d.Ad hoc allegaui ego
hãc.l.nã hîc teſtator reliquit vxori,cũ liberos habue
rit ſcđm qđ gl.intelligit qđ licèt verbũ habuerit,re-
periať in pterito & in futuro ſubiunctiui modi:tñ in
e telligiť in futuro e.ſimile.j.eo.l.ſi ita legatũ.¶Op.š.
de pact.do.l.ſi inter virũ.Sol.ibi in cõtractib⁹:hîc in
f vltimis volũtatib⁹, f quarũ natura eſt ſup futuris diſ
ponere.Idẽ dicerẽ in.ll.q̃ futuris dãt formã negotijs,
vt.l.leges.C.de legi.dixi in.l.oẽs ppli.š.de iu.& iure.

SVMMARIVM.

1 *Conditio non facilius poteſt quãdocunq; impleri,dummodo implementum de iure conſiſtat.*
2 *Cõditio ſi non põt impleri de iure,ſufficit ſi impleať de facto.*

LEX X.

g HAEc conditio. g Condi
1 tio † non
facilis põt qñq; impleri:dũmõ implemẽ
h tum de iure cõſiſtat. h h.d.¶Op.ꝙ de fa
cto ſufficiat impleri,vt.j.eo.l.męuius.&.š.de condi.
2 inſti.l.mulier.§.ſi qs gl.nõ ſoluit,dic ꝙ † ibi non pote
rat impleri de iure:vnde ſufficit ꝙ impleať de facto,
& ita videť teſtator ſenſiſſe ſcđm Dy.¶Opp.diciť
i hîc ꝙ p ſecũdã cõiunctionẽ impleť cõditio. Cõtrà.š. i
de iure do.l.dotis pmiſſio.& de.l.boues.§.hoc ſermo
nẽ.j.de ver.ſig.Glo.dicit ꝙ de rigore cõtrarium pce
dit.de ęquitate loquiť hîc,dũ dicit,benigne tñ &c.
Hoc qđ gl.dicit de ęquitate,intelligo qñ ignoranter
fuit cõtractũ matrimoniũ illicitũ.ſec⁹ ſi ſciẽter , vt.l.
matrimonij.qui & à qui.facit.l.q cõtra.C.de inceſt.
nup.& qđ no.ibi.Itẽ pdicta ſunt vera,qñ cũ noua p
ſona matrimoniũ contrahiť.nã ſi cũ eadẽ cum qua
primò illicitè cõtraxit,poſtea matrimoniũ cõtrahať
diciť eſſe idem matrimoniũ,vt.d.l.dotis pmiſsio.de
iure do.facit.l.inter ſocerum.§.fi.š.de pact.dota.

SI ſic. Conditio cauſalis ſit tpe teſtamẽti exti
terat teſtatore ignorante,facit diſpoſitio
nẽ haberi p pura.h.d.facit.š.de le.j.l.ſi cui.& qđ ibi
no.& vide qđ dicã.j.l.pxi.

LEX XI.

k SI iam facta. k Quãdo relinquiť
aliqd alicui ſub cõ
ditione:aut loqris an ſufficiat cõditionẽ
extitiſſe ante teſtamẽtũ.aut poſt teſtm̃
ante mortẽ:aut poſt teſtm̃ & poſt mortẽ.primo ca-
ſu,aut teſtator ignorabat cõditionẽ extitiſſe:& habe
tur p impleta,vt.š.l.pxi.in fi.& hîc.aut ſciebat: &
tũc aut erat talis cõditio q̃ iterũ poterat impleri: &
iterũ expectať,vt impleať,vt hac.l.in prin.aut non
poterat:& tũc habeť pro impleta,vt.š.l.pxi.& hic à
cõtrario ſenſu.ſecũdo & tertio caſu diſtingue , vt.š.
eo.l.j.& hîc in ver.item ſciendum.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa dicitur de præterito:conditio de futuro.*

LEX XII.

SI ita legatum. Falſa cauſa
nõ vitiat le-
1 gatũ.h.d.¶No.† cãm eſſe de pterito:cõ-
ditionẽ de futuro.Et illud qđ text.dicit
pœna in futurũ cõferť:iõ dicit:qa ſemp pœna appo
niť ſi aliqđ p eũ cui pœna imponiť factũ fuerit vel
nõ fuerit.de quo dic vt.j.eo.l.demõſtratio.§.qđ aũt.

LEX XIII.

SI fundus. Cõditio de dãdo pupillo,
vel furioſo,impleť dando
l tutori l vel curatori.h.d.¶Opp.š.de ſol.de.l.
ſtichũ.§.vſufr.Sol.intelligas ꝙ vertať in vtilitatẽ pu
pilli,vel furioſi,vt in gl.cętera dic vt dixi in.l.condi-
tionibus.š.eo.

LEX XIIII.

m SI titius. m Conditio impedita p ter-
tium legitimè, habetur pro
impleta.hoc dicit.¶Opponitur.quòd non

hęrẽdi.inſti.& no.
arg.ſcđm Cy.ꝙ ſi
papa mãdat mihi
prouideri de certa
pbẽda vacatura in
tali eccleſia ꝙ non
poſsit mihi pui de
ri de illa q̃ vacabat
tpe datæ ſi papa
ſciebat vacationẽ:
aliâs ſec⁹.& ſcđm
hoc vř limitãda gl.
in cle.cũ ei.quẽ de
cõceſ.pbẽ.vñ cau-
tela ſolet eſſe ꝙ im
petreť reſcriptũ ꝙ
mãdeť puideri de
vacante ſi qua va-
cat vel de pxima
vacatura qđ ſi qui
tur Imo.hîc & no.
per eum in.l.titius.
§.j.de libe.& poſt-
hu.& ibi Bal.

l ¶Si fundus.dando
tutori.ſed q̃ eſt rõ
ꝙ cõditio appoſi-
ta in perſona pu-
pilli põt impleri ĩ
pſona tutoris : ſed
cõditio appoſita ĩ
perſona ſerui non
põt impleri in pſo
na dñi.l.q hęredi.
in prin.j.eo.dic vt
ibi per Dyñ.Ray.
& Imol.

~POMATES.
m ¶Si titius.An aũt
debeť expendi in
alium vſum , vide
Bart. ſing.loquẽtẽ
in.l.liberto. &.l.an
nuã.š. de an.le. &
vide eũdẽ in.l.lega
tũ.š.de vſufr.le. &
tex.in.l.fi.j.de ope.
pu.Bal.in.l.j.C. de
his q̃ pe.noĩe.Et q̃
notaui.š. de an.le.
in.l.liberto. ſuo. &
in.l.lucius.

habeatur ꝓ impleta, sed ꝓ defecta, & debeat agi cō
tra impedientem, vt.l.inde neratius.§.j.ʃ.ad.l.aquil.
Sol.ibi impeditur per tertium nō legitimè: hîc legiti
mè.ita dicunt doct.in.l.j.C.de inst.& substi.vbi glo.
tangit.dicam.j.eo.l.in testamento.

SVMMARIVM.

1 *Ductio uxoris ad demum an requiratur ad implementum conditionis nuptiarum.*

LEX XV.

a CVm fuerit. [a] Conditio nuptiarum impletur cum
nuptiæ cōsensu contrahuntur.h.d. ¶ Quæ-
1 ro vtrùm † ad nuptias requiratur ductio ad domum?
Glo.dicit quòd nō, si cōstat antè cōtractū fuisse ma
trimonium: sed si nō constat, ductio facit præsumi
matrimonium.ꝑ hoc est tex.j.ad municip.l.ea quę.
facit de ritu nup.l.deniq;.& de don.inter vir.& vxo.
l.seia.& no.j.de reg.iur.l.nuptias.&.C.de præscrip.
xxx.anno.l.cum notissimi.in prin.

LEX XVI.

IN his. Quādoq; verba testamēti sunt
certa: sed super his occurrit du
bitatio: tūc quia hęc dubitatio dicitur extra
testamentum, determinatur ex bono & ęquo.qñq;
dubitatur de verbis testamēti: tūc quia dubium est
de ipso testamēto, debet expediri secūdùm scripti
iuris rationem.hoc est quòd habeantur probatiōes
b quæ requiruntur ad probandum testamētum. [b] h.d.

SVMMARIVM.

1 *Demonstratio quid sit? reprobata diffinitione glo. præmisso quòd in dispositione conueniunt quatuor.*
Quærit quid est demonstratio, & ponit diffinitionem.
2 *Demonstratio per quæ uerba inducatur?*
Coniunctiones & aduerbia non inducunt demonstrationem.
Præpositiones quandoq; inducunt demonstrationem.
3 *Demonstrationis effectus quis sit? & nu.9.*
4 *Demonstratio falsa adiecta circa rem, si constat de corpore, non uitiat dispositionem.*
5 *Relatiuum quis uel qui, iunctū uerbo præsentis temporis, non facit conditionem.*
6 *Relatiuum quis uel qui relatiuum ad aliquod genus non ponitur relatiuè, sed distributiuè.*
7 *Demonstratio apposita in persona honorati significatiua alicuius consanguinitatis uel affinitatis, si appareat falsa uitiat dispositionem.*
8 *Demonstratio falsa uitiat dispositionem, si apparet quòd testator non legasset, si falsam demonstrationem sciuisset.*
10 *Demonstratio falsa in contractibus quando uitiet dispositionem?*
11 *Demonstratio falsa non uitiat rescriptum, nisi de contraria uoluntate principis doceatur.*
12 *Demonstratio falsa in iudicijs quando uitiet, ut quia fuit citatus quis tanquàm Petrus Ioannis, cum sit petrus martini.*
13 *Cautela ut assessores quando capiunt aliquem bannitum, faciant ipsum confiteri, quòd est idem homo qui fuit bannitus &c.*
14 *Demonstratio falsa ad hoc ut non uitiet dispotionem quomodo probabitur de corpore constare? & nu.19.*
15 *Error in una ex demonstrationibus rei non uitiat dispositionē si per aliquam constat de corpore.*
16 *Singularitas nominis inducit certam demonstrationem.*
17 *Accusatio de maleficio commisso in palatio potestatis Perusij, necessario non requirit appositionem confinium.*
18 *Demonstrationi quando stetur magis quā ꝓprio nomini?*
20 *Demonstratio rei si uariatur ex tempore, qualiter probabitur identitas?*

LEX XVII.

DEmonstratio. Istud prin-
cipium diui
ditur in tres partes vsq; ad.§.qđ autem.
primò loquitur de demonstratione quæ
adijcitur circa rem legatam ꝑ relatiuū.scđò de ea q̄
adijcit rei legatę ꝑ adiectiuū. Tertiò de ea quę adijci
tur ꝑsonę legatarij.scđa ibi: igitur & si ita.tertia ibi,
nā & si in ꝑsona, & breuiter hoc intēdit: Falsa demō
stratio nō vitiat legatū si de corpore cōstat.h.d.An-
1 tèq; intrē gl. † ꝓ declarādo materiā demōstrationis
q̄ro primò qd sit demonstratio.Gl.rñdet in rub. &
dicit ꝙ demonstratio est quædam ex instātibus, seu
pręteritis accidentibus notitia, quo magis legatum
sit liquidū adhibita. Videamus an ista diffinitio sit bona. Et videt̄ ꝙ nō, in
eo ꝙ respicit legatū tātū: cum in alijs dispositionib9 possit demōstratio ap
poni, vt.j.videbitis. Itē ista diffinitio nō cōuertit̄ cū suo diffinito. Pone ꝙ
testator legauit seruo suo directò libertatem.istud qđ dico directò, est acci
dens adhibitum, vt legatum sit magis liquidū: & tñ constat ꝙ non est de-
monstratio, sed magis dispositio, vt.l.si quis seruo.j.de manu.testa. Item
qñ dico: instituo hęredes ęqualiter.nō est demonstratio sed dispositio, vt.l.
interdū.s.de hęre.insti. Itē: cū dico iubeo ꝙ seruus reddat rōnes diligenter.
istud diligenter, est accidens adhibitū, vt dispositio sit magis liquida: & tñ
non est demonstratio, sed dispositio, vt.l.q filiū.§.fi.cōiuncta.l.si ita sit scri
ptum.j.de manu.testa.& de statuliber.l.labeo. Itē si iubet testator rem vel
fundū nō alienari extra familiā.hoc qđ dico extrà familiā, est quoddam
accidens respectu alienatiōis, & adhibet̄ distinctio, vt dispositio sit magis
liquida.& tamen est dispositio nō demōstratio, vt.l.volūtas, C.de fideicō.
cum si.& sic non verificatur ista diffinitio in omnibus. Vt ergo intelligas
quid sit demonstratio, debes scire ꝙ in dispositione cōueniūt quatuor, scili
cet persona disponens: persona in quàm confertur dispositio: & persona
grauati vel persona honorati, vt legatarius vel hęres. Item res ipsa de qua
fit dispositio. Itē verbū disponēs, vt ꝓmitto, dono, lego, & similia. ¶ Hoc
c præmisso q̄ro quid est demonstratio? & demonstratio [c] est illud qđ respicit
aliqđ istorū triū: vel personā disponētem, vel personā in qua cōfert̄ dispo-
sitio: vel rē de qua fit dispositio.illud autē accidens quod respicit verbum
in dispositione positū, est q̄dā qualitas. Quædā igit̄ qualitates adijciuntur
quæ respiciunt personas p̄dictas vel res: & illæ qualitates inducunt demon
strationem.& hoc declarat principiū huius.l.& insti.de lega.§.huic.& etiā
omnes.ll.loquentes demonstratione. Quędam qualitates adijciuntur quę
respiciunt verbū, seu actum verbi positū in dispositione, vt in exēplis su-
pra positis.& iste non inducunt demonstrationem: sed dispositionē. Ratio
est: quia natura demonstrationis est vt significet rem factā & perfectā, vt.j.
eo.l.si nominatim.in fi.cū ergo respiciunt personas vel res, quæ res sunt in
suo esse perfecto vel esse sperantur: meritò dicit̄ demonstratio.sed qñ respi
ciunt accidētia verbi, non respiciunt rē ꝑfectā: sed rē q̄ est in fieri, & hoc fie
ri sic testator disponit: ideo est dispositio potius quàm demonstratio. Sed
dices tu breuiter, ista verba vidētur contra.l.scribit.§.fi.s.de auro & argen.
leg.vbi demonstratio est de futuro.vidistis qđ no.in.l.stichū qui meus erit.
s.de leg.j. Rñdeo fateor ꝙ adijcitur rei futurę, & isto respectu donec pēdet
ex futuro euētu est cōditio: sed postq; euenit, & istud erit factum: tunc erit
demonstratio.semper ergo demōstratio est de re facta.id enim qđ nō est,
nō pōt demonstrari.qđ ergo dicit̄ in.d.l.scribit.in fi.hæc scriptura habet
in se demonstrationem &c.expone.id est ꝙ erit demonstratio aduenięte
cōditione. Credo ergo diffiniendū sic scđm materiā nostrā.demonstratio
est quędā ex instātibus vel pręteritis accidētibus notitia: quo magis dispo
sitio sit liquida adhibita rei quę est in facto.& nō q̄ est in fieri. qđ dico ex
instantibus vel pręteritis &c.ideo dico quia si dicerē de futuris tūc induce
ret cōditionē, vt.l.stichū qui meus erit.s.de leg.j.&.s.eo.l.j.dixi.j.eo.l.si no
minatim.in fi.cętera q̄ sunt in diffinitiōe ꝓbant̄ ex.s.dictis. Sed cōtra istā
diffinitionē videt̄ obstare tex.insti.de leg.§.incertis.versi.sub certa. Breui-
ter rñde: aut pōt referri ad aliqđ tp̄s pręsens vel pręteritū: & tūc est demon
stratio.aut pōt referri ad futurū: & tūc est cōditio.ita loquit̄ ibi prout dixi
2 in.d.l.scribit.in fi. ¶ Scđò † q̄ro ꝑ q̄ verba inducat̄ demonstratio? Rñ.indu-
citur per relatiuū iunctū verbo p̄teriti vel pręsentis tp̄is: vt hîc, & insti.de
leg.§.huic.&.s.de leg.j.l.stichū qui meus erit. Itē inducit̄ ꝑ adiectiua signi-
ficantia officiū vel artificiū vel cōsangninitatē vel aliquid aliud ꝓpter qđ
res magis certa demonstraret̄, vt.j.eod.l.si nominatim.& hîc, &.d.§.huic.
Itē ꝑ genitiuū significantē partē: vel ꝑ alia nomina significantia patriā, vt
s.de hęr.insti.l.his verbis.in fi. Itē puto ꝙ noīa, cognomina, & p̄nomina de
monstrationē inducant, vt insti.eo.§.si qs in noīe.&.§.seq.&.s.de lega.j.l.si
quis in fundi vocabulo.per coniunctiones verò, & aduerbia, nō credo nec
scirē ponere casum qui inducat demonstrationē. Ratio est: quia cōiunctio
nes & aduerbia de sui natura respiciūt actū verbi: & ideo nō inducitur de-
monstratio: sed cōditio, cā, vel modus, vt ex.ll.loquentibus de hac materia
manifestè colligit̄.sed per p̄positiones qñq; inducit̄ demonstratio, vt ꝑ prę
3 positionē ex, vt.l.cū tale.in prin.&.§.fi.j.eo. ¶ Tertiò † quæro de effectu de
monstrationis? Breuiter sumas sic: qa qñq; demonstratio est vera: & tunc
effectus eius est facilis: quia reddit dispositionem liquidā, vt in diffinitione
dixi.& dat notitiā rei demonstratę, vt ex p̄dictis apparet.qñq; demonstra
rio est falsa: & tūc est vidēdū de effectu demōstratiōis falsę circa seipsam:
an ex ipsa demōstratione inducatur dispositio: vt ex cōtractu &c.dixi de
4 hoc in.l.cū tale.§.fi.j.eo. ¶ Scđo est † videndum de effectu falsæ demōstra
tionis adiectæ circa rem. Ex his habes ꝙ ista demonstratio falsa nō vitiat
legatū vel institutionē si de corpore constat.vt hîc, &.j.eo.l.falsa.in princi.
& insti.eo.§.huic ꝓxi. Istud ergo examinemus ꝑ cōtraria q̄ mouentur ad
hanc.l.per ordinem. In primo dicto dicitur de demonstratione q̄ fit ꝑ quis
vel q. ¶ Sed op.& vr̄ ꝙ demonstratio falsa vitiet dispositionē, vt.s.de do.
pręle.l.j.§.sed & si dotē. Solu.breuiter.ibi demonstratio adijcit̄ speciei, seu
corpori qđ nō reperit̄ in rerum natura: & ideo nō pōt dici ꝙ cōstet de cor-
pore sed hîc constabat.istā solu.habuistis in tex.in.l.si seruus legatus.§.qui
quinq;.s.de leg.j. ¶ Sed contra istā op.videt̄ ꝙ non sit necesse ꝙ reperiatur
corpus cui adijcitur, vt.l.iij.&.l.pe.C.de fal.causa adiect.lega.&.l.legaui.s.
de libe.lega.&.l.si sic.§.primo.s.de lega.j.vbi demonstratio non refert̄ ad
certum

a ¶ Cum fuerit. Et adde no.i.c.ex publico.de cōuer.cōiu.& an verba sint de substātia matrimonij, vide gl.fin. in.l.cū notissimi. C.de p̄scrip.xxx. an.& no.in.c.tuæ. de spon.& in.c.michael.de fi.p̄sbyte. Andræ.barb.

a ¶ Cum fuerit. glo. dicit.& hîc vide ꝑ Imol.an matrimoniū possit dissolui ante copulā.& an & ex qb9 p̄sumat̄ matrimoniū.& ad Bar.hîc adde ꝑ eū no.j.eo.in.l.titio cētū.§.titio genero. ver.an tp̄s petēdi. & ad no.per gl.& Bar.hîc adde gl.& Bal.in.l.cum te.C. de do.ante nup.Et dum Imo.hîc ponit an matrimoniū possit dissolui ante copulā. vide Bal.in.l.deo nobis. in.ij.col.C.de epis. & cle.

ADDE quod Pau.de cas.dicit ꝑ hunc tex.ꝙ stante statuto ꝙ vir lucretur dotē vxore pręmortua ꝙ lucrabitur, licèt nō fuerit cognita, sed tantū ꝑ verba de pręsenti desponsata. de quo vide Abba. consi.j.lib.j.

b ¶ In his. ꝓbandū testamētū. Bald.in l.cū allegas.ad fi. de vsu.alleg.hunc tex.ꝓ no.& Bal.in authē.ad hęc.i pe. col.eo.tit.

ADDE quod refert hoc se consuluisse Pau.de ca. Venetijs per hūc text.de quo vide eius consi.ccxlvij.

c ¶ Demonstratio. demonstratio est. Adde no.ꝑ doct.i rub.s.eod.& vide Bald.in rub.C.de insti.& substi.sub condi.fact.

certum corpus:ſed ad quantitatem in genere:& ta-
men falſa demonſtratio nõ vitiat.Sol.qñ legaẽ certa
ſpecies,ſeu certa quãtitas,tunc debet cõſtare de cor
pore certo,ſed qñ legato gñis adijcit demonſtratio:
tũc ſufficit illud eſſe in gñe,& debet eſſe certũ,& li-
mitatũ in genere ſeu quãtitate.aliâs falſa demonſtra
tio nõ vitiaret:vt in cõtrario.Sed cõtra iſtã op.de.l.ſi
ſic.&.l.legaui.ſ.alle.in eodẽ exẽplo,qñ leganẽ alicui
decẽ,q̃ ipſe legatarius debet.vbi demõſtratio referẽ
ad quãtitatẽ in ſuo gñe certã,& limitatã,& tñ illa fal
ſa demonſtratio vitiat.Sol.licèt inſpecto ſono verbo
rũ referaẽ ad certã quãtitatem:tñ inſpecto intellectu
teſtator videẽ reliquiſſe liberationẽ ab illis.x.q̃ ſibi
debet legatarius.cum ergo impoſsibile ſit eſſe libera
tionẽ ei⁹ qđ nõ debeẽ:videẽ reliquiſſe rẽ q̃ nõ eſt,nec
eſſe põt in rerũ natura:& ſic in effectu cõcordat cũ
p̃dictis.Si verò aliud diceres,ſequereẽ ꝙ plus opera-
retur falſa demonſtratio q̃ꝫ vera,cõtra.l.cũ tale.§.fi.
j̃.eo.Idẽ ſi lego tibi qđ titius mihi debet:qa videor le
gare tibi actionẽ quã habeo cõtra titiũ.& ideo ſi ti-
tius nil debet,legatũ nõ valet.qa falſa demonſtratio
adijciẽ rei q̃ non eſt in rerũ natura.vt dictis.ll.nõ eſt
5 ergo†verũ qđ quidã dicunt in.d.l.ſi ſic.ſ.de leg.j.ꝙ
relatiuũ qs vel qui,iunctũ verbo p̃ſentis temporis fa
ciat cõditionẽ:quia nuncq̃ꝫ cõditio eſt de pręſenti:vt
dixi:& tũc impropriè loquiẽ:vt ibi gl.dicit:quia ve-
ra demonſtratio eſt:ſed appellatur ibi cõditio:quia
perimit diſpoſitionẽ,ſicut conditio deficiẽs.¶ Op.
de.l.talis ſcriptura.in prin.ſ.de le.j.&.l.libertis quos.
in prin.ſ.de ali.& cib.leg.vbi diſpoſitio non tenet,
niſi in his in quibus reperiẽ vera demõſtratio.ſ.in pe
cunia in quib⁹ dies non eſt appoſita,vt.d.l.talis ſcri-
ptura.&.d.l.libertis quos.Sol.ibi demonſtratio adij-
citur alicui qualitati,& ideo quaten⁹ eſt vera demon
ſtratio,eatenus tenet diſpoſitio.& quatenus eſt falſa
6 demõſtratio eaten⁹ nõ tenet diſpoſitio.Rõ eſt:†qa
qñ relatiuũ qs vel qui referẽ ad aliqđ genus:tũc nõ
poniẽ relatiuè,ſed diſtributiuè.qđ patet:quia nõ tra
hit ad ſe oẽs de genere,ſed aliquos,vt.l.ſi fuerit.ſ.de
re.du.& dictis.ll.cõtrarijs.& etiã grãmatici dicunt ꝙ
natura diſtributiui eſt vt reſpiciat actũ verbi dire-
cto,ſicut cõiũctio ſi:vt dixi.ſ.e.l.j.in.vj.principali.q.
circa fi.cũ ergo dicis libertis quos teſtamẽto manu-
miſi:intellige.i.ſi eos manumiſi.merito deficit diſpo
ſitio in his in quibus hoc nõ reperiẽ verũ,vt.j.ꝓxi.
§.¶ Venio ad ſcđam partẽ.ſ.ad demõſtrationem q̃
apponiẽ per adiectiuũ. ¶ Op.de.l.quintus.§.j.ſ.de
aur.& arg.leg.Rñ.iſta.l.loquiẽ qñ rem expreſsè &
determinatè deſigno.& ſecus qñ alicui gñi apponiẽ
demonſtratio:vt in cõtrario.& vide gl.q̃ incipit,hoc
ita &c.hæc eſt vera ſol.quia cum dico lego argentũ
meũ:perinde eſt acſi dicerem lego argẽtũ qđ mecũ
eſt.vt.l.ſi ita.ſ.de aur.& arg.leg.ponitur ergo diſtri-
butiuè,vt.ſ.proximè dixi.¶ Venio ad tertiã particu
lam in ver.nã & ſic diciẽ hîc,ꝙ quãdo adijcitur per-
ſonæ legatarij falſa demonſtratio nõ vitiat.Contra.
C.de hęr.inſti.l.ſi pr̃.&.l.nec apud.vbi falſa demon-
7 ſtratio vitiat.Rñdeo†iſtæ demonſtrationes quæ ap
ponuntur in perſona honorati,qñ ſunt ſignificatiuę
alicuius conſanguinitatis,vel affinitatis vt relinquo
tali filio meo:tũc ſi reperiẽ falſa demõſtratio vitiat.
vñ in dictis.ll.vitiat.facit qđ no.ĩ.l.quoties.ſ.de hęr.
inſti.&.l.nemo.§.j.eo.tit.& vidiſtis not.in.l.falſa.in
prin.j̃.eo.ſed qñ ſunt aliæ qualitates,quæ nõ ſignifi-
cant conſanguinitatẽ,vel affinitatẽ:tũc nõ vitiat,vt
hîc.Et rõ ẽ qa hęc adiectio tali filio,& ſimilis, ĩducit
quãdã cãm finalẽ:quia niſi fuiſſet filius nõ reliquiſ-
ſet,& ita vitiat ſi reperiẽ falſa ſed ſi ſunt alia adiecti-
ua,ſecus:vt lego titio albo &c.quia tũc nõ p̃ſumitur
teſtatorẽ nõ reliquiſſe ſi ſciuiſſet eũ non fuiſſe albũ.
8 & breuiter†cõcludo quòd ſi apparet teſtatorem nõ
legaſſe ſi demonſtrationem falſam ſciuiſſet:tũc vi-
tiatur diſpoſitio ex falſa demonſtratione,vt.l.ſi ita
ſtipulatus fuero hãc ſummam.cum glo.j.de verbo.
9 obliga.¶ Vt ergo†iſta materia liqueat,diſtingue[a].
a aut loquimur in demonſtratiõe quę fit per noĩa,ſeu
ꝓnoĩa & dic vt dixi.ſ.de le.j.l.ſi qs ĩ fundi vocabu-
lo.Aut loquimur in demonſtratione quę alijs mo-
dis fit:& tunc aut demonſtratio adijcitur alicui ge-
neri,aut certæ ſpeciei.primo caſu aut illud genus
erat in diſpoſitione limitatum & falſa demonſtra-
b tio non vitiat[b] vt.C.de fal.cau.adiect.leg.l.iij.&.l.fi.
Aut non erat limitatum, ſed ſimpliciter in diſpoſi-
tione poniẽ:& tũc quatenus demonſtratio falſa eſt:
eaten⁹ vitiat diſpoſitionẽ,vt.d.l.iij.in fi.C.de fal.cau.
adie.leg.&.l.libertis quos.ſ.de ali.& ci.leg.&.l.quin-
tus.§.j.ſ.de aur.& arg.leg.cũ ſi.Scđo caſu,quãdo de-
monſtratio adijcitur certæ ſpeciei:& tũc aut demon
ſtratio adijcitur rei,aut perſonæ honoratæ.Primo ca
ſu,aut illa ſpecies non reperitur in rerum natura:&
vitiaur diſpoſitio,vt.ſ.de do.pręleg.l.j.§.ſed & ſi do
tem.&.ſ.de leg.j.l.ſi ſeruus legatus.§.qui quinq̃ꝫ.aut
reperitur in rerum natura:& nõ vitiatur diſpoſitio,
vt hîc,cum ſimilibus.Fallit ſi de cõtraria volũtate te
ſtatoris appareat,vt.j̃.de verb.oblig.l.ſi ita ſtipulat⁹
fuero hanc ſummam.& ibi not.Secundo caſu, quã-
do demõſtratio adijcitur perſonæ honoratæ:& tũc
aut demõſtratio eſt deſignatiua affinitatis,vel cõſan
guinitatis:& diſtingue vt no.in.l.quoties.in princi.
&.l.nemo.§.j.ſ.de hęre.inſti.&.j.eod.l.falſa.Aut eſt
deſignatiua alterius accidentis,& non vitiat, vt hîc
iij.reſponſo.&.l.his verbis.§.fina.de hære.inſtit.Ra-
tio prędictorum patet ex ante dictis.¶ Quartò quę
c ro[c] quid†in contractibus inter viuos an falſa demon
10 ſtratio vitiet diſpoſitionem?Et videtur quòd non,
vt.l.ſi diuortio.j.de verbo.obliga.in contrarium vi-
detur caſus.ſ.de cõtrahen.emp.l.ſi quis fundum.&
hoc tenet gloſſ.inſti.de leg.§.huic.Breuiter tu diſtin
gue:aut loquimur in contractibus ex altera parte tã
tùm obligatorijs,vt in donatione ex ſtipulatione fa
cta ex mera liberalitate: & tũc per omnia debemus
eodẽ modo diſtinguere , vt.ſ.dictum eſt in vltimis
volũtatib⁹,vt.d.l.ſi diuortio.&.d.l.ſi ita ſtipulat⁹ fue
ro hãc ſummã.Aut loqmur ĩ cõtractib⁹ vltro citroq̃ꝫ
obligatorijs:& tũc aut falſa demõſtratio facit defice
re cõtractus ſubſtantiam,vt rem,vel pretium:& tũc
contractibus vitiatur,vt.l.in venditionibus.&.d.l.ſi
quis fundum.de cõtrahen.empt.& ideo diciẽ ibi ꝙ
habet vim cõditionis:quia ſtatim perimit cõtractũ,
ſicut defectus cõditionis de pręſenti:verè tñ demon
ſtratio eſt.aut verè ſubſtantiã cõtractus nõ perimit:
& tunc aut res cui adijcitur demonſtratio nõ reperi
tur in rerũ natura:& tũc ille qui demonſtrationem
adijcit teneẽ.l.ſi quis cũ fundũ.ſ.de ac.emp.Aut rei
ſubſtantia reperiẽ,ſed nõ cum illa qualitate cũ qua
fuit demonſtrata:& ſimiliter cõtractus nõ vitiat.ſed
ille qui demonſtrationem adiecit,teneẽ ſcđm diſtin
ctionem.l.ea quę commendãdi.ſ.de cõtrahẽ. empt.
11 ¶ Quintò†quæro qd in reſcriptis[d],an falſa demon-
d ſtratio vitiet reſcriptum?Dy.dicit ꝙ non,niſi docea
tur de cõtraria voluntate Papæ,vel Imperatoris,vt
no.per eũ.C.de lega.ſi fortidianum.& hoc videẽ cõ-
tra caſum extrà de reſcrip.c.ſignificauit. & ibi hoc
tenet gl.ſ.ꝙ reſcriptũ vitieẽ, ſed Inno.dicit ꝙ illud
ideo eſt:qa nõ põt cõſtare Papã de alio ſenſiſſe:qa
de nullo alio ſenſit quã de eo qui demonſtratus eſt.
ſecus ſi de alio poſſet conſtare per iſta iura qđ puto
e verum.& de hoc vide in Spe.[e] de reſcripti præſen.
§.rõne aũt cauſę.verſi.qd ſi indubitatiuè . ¶ Sextò
12 q̃ro†qd in iudicijs?[f] pone aliquis citatus eſt tanq̃ꝫ Pe
f trus Ioãnis,cum ipſe ſit Petrus Martini:quid iuris?
Iſtam.q.tãgit Iac.but.inſti.de ac.circa prin.& finali
ter ibi modicum,vel nil dicit.Tu diſtingue aut ille
citatus ſub illo nomine Petrus Ioannis cõparauit in
iudicio,& ſub illo nomine litigauit:& tunc talis fal-
ſa demonſtratio non vitiat iudiciũ,imo valet:qa cõ-
ſtat de corpore:qa tam iudex quã partes hũc homi-
nẽ habebãt ꝓ Petro Ioannis,vt.ſ.de iudi.l.ſi quis in
g noĩe.aliàs incipit,ſi in iudicis.Aut non cõparuit [g] in
iudicio ſed fuit cõtumax,& cõtra eũ habitus fuit ꝓ-
ceſſus tanq̃ꝫ cõtra cõtumacẽ,& eſt poſitus in bãno
ſub demonſtratione noĩs q̃ nõ eſt vera.& tũc ſi qdẽ
conſtat ꝙ ille homo illud idem corpus fuit ſub hoc
noĩe:& ꝙ ille eſt ille homo q de hoc maleficio incul
pabatur,& diffamabaẽ,licet fuerit in nomine erratũ
tñ valet ꝓceſſus:quia animus iudicis referebatur ſu
pra illũ hominẽ ſic diffamatum.ar.l.congruit.ſ.de
offi.p̃ſi.& de bo.eorũ q mor.ſibi cõſci.l.fi.in prin.qa
ſaltẽ debuit cõparare corã iudice,& oſtẽdere ꝙ ipſe
qui citabaẽ ſub hoc noĩe,nõ erat ille q ſic vocabaẽ.

a ¶ Diſtingue. Et dic vt dixi.ſ.de le.j.l.ſi quis in fundi vocabulo.

b ¶ Nõ vitiat.Iſtud limitat hîc Imo.niſi falſa demonſtratio faceret deficere ſubſtantiã legati.de quo no.plenè per eũ in.l.ſi ſic.§.j.de lega.j.& vide Bal.in.l.j.in.iij.col.C.de fal.cauſ.adie.leg.an aũt falſa demonſtratio vitiet appellationẽ,habetur p Bal.in.l.ij.C.de fal.cau.adie.le.vt ſi erratum eſt in die ſententiæ.

c ¶ Quartò quæro.vtrũ in cõtractib⁹ inter viuos falſa cã vitiet diſpoſitionẽ, vide Bart.in.d.l.ſi diuortio. & in.d.l.ſi qs fundũ.& Bal.ĩ.l.iij.C.de fal.cau.

d ¶ Quid in reſcriptis.vtrũ falſa demonſtratio vitiet reſcriptũ,dixi.ſ.de do.præleg.l.j.in fi.& vide Imol. & Bal.in.l.neq̃ꝫ natales.C.de proba.ad fi.& Io.an.in.c.qđ dilectio.de cõſan.& affi.& vide not.p Sali.in.l.imperialis.C.de nup.

e ¶ In Specul. Vide Bar.in.l.hac cõſultiſsima.C.qui teſt.fa.poſ.

f ¶ Quid in iudicijs.Vtrũ falſa demonſtratio vitiat iudiciũ, vide omnino Imol.hîc.& adde quod falſa vitiet libellũ ſcđm Inno.in.c.ex parte Abbatiſſe de priuil.& adde ſcđm bal.no.in.l.nõ ignorat.C.de fru.& li.exp.ad finem.ꝙ iſto caſu qñ fuit citatio equoca, iudex fortè poterit declarare de quo ſenſerit.qđ no.& de dicto bar.hîc facit mẽtionẽ Bal.in.l.volũtatis.in vlti.col.C.de fideicõ.qd aũt ſi iudex errauit in proprio noĩe ſuo.dicit Raph.cu.in.l.ſi qs in fundi.de lega.j.ꝙ actus vitiaẽ p.l.fi.C.de hęre.inſti.& ibi Barto.& ex p̃miſsis dicit Ang.& Imo.in.l.his verbis.de hęr.inſti.qđ ſemel vnus fuit decapitatus,eo qa in fortiã venit,credẽs bãnum nõ tenere:eo quia in bãno erratum fuit in loco vel terra originis, ſeu in parochia:qa nõ vitiat ſi de corpore cõſtet.& qd ſi erraẽ in noĩe artificij, vide Bald.& Imol.in.d.l.ſi quis ĩ fundi vocabulo.qd ſi iudex errat ĩ cõfinib⁹,vide bal.in.l.j.in.j.colũ.de exec.rei iudi.

g ¶ Aut nõ comparuit.Et vide Bal.ĩ c.j.de feu.ſine cul.nõ amit.& in.l.ſi qs ſeruũ.§.ſi inter duos.ſ.de leg.ij.addit ꝙ cõfiteaẽ crimẽ commiſiſſe.& ita voluit Ange.in l.ij.ſ.de lib.& poſt hu.& hoc tenet Io.in.d.l.ij.doct.in.c.auditus.de p̃ſcrip.Andræ.Barba.

a ¶ Captum confiteri. Vide Bar.in.l.inter stipulantem.§.j.in fi.de verb.obl. & Bal.in tit.de feu.sine cul.non amit.in vsi.feu.& in.l.si quis seruū.§.inter duos.de leg.ij.Ang.in.l.ij.s.de lib.& post.Bar.in.l.si ideo.de euict.Bald.in.l. transigere.C.de transact.

b ¶ Sed pone. Not.bonū cōsiliū.& idē voluit in.l.inter stipulantē.§.si stichū de ver.ob.bñ facit qđ no. Bar.in.l.diuus.j.de cust.reo.p Ange.& Imol.in.l. ij.s.de lib.& postu. & Bal.in.l.si qs seruū.§.si inter.de le. ij.& Imol.hic, & p moder.isti. de act. §.quadrupli.i pri. & Bal.in.l.hac cōsultissima.i.ij.col. C.qui testa.facere pos.& qđ dixi post Bar.in.d.l.diuus.

13 ar.s.de iudi.l.si quis ex aliena.& ideo Potestas † & boni assessores qñ capiunt aliquē exbannitū, antēq̃ faciant executionē faciunt captum confiteri[a] quòd ipse est idē homo, & idē corpus, q sic vocabat̃, & sub hoc noīe fuit citatus, & cōdemnatus, seu exbānitus. sed poni[b] quòd constat hunc hominem fuisse citatum, seu conuentum sub hoc nomine Petrus Ioannis, & constat quòd ipse non est Petrus Ioannis, sed Petrus Martini: tunc talis demonstratio vitiat: quia licèt nuncius sentiat de certo: tamen iudex non sensit de illo, vt.s.dixi in rescripto. & sic citatio non arctat eum, vt l.j.j.de requi.re. sed in quibusdā ciuitatibus in causis ciuilibus potest quis citari sine cōsensu iudicis: & tunc eo casu si constat taliter fuisse citatum, constat de corpore: quia animus iudicis refertur contra eum quem citauit nuncius. sed si non cōstat eum fuisse citatum, & constat prænomē esse diuersum: processus vitiatur: quia non constat de corpore, etiam si illud corpus reperiatur in rerum natura, vt.l.si seruus.§.qui quinq;.s.de lega.j.& l.j.§.pen. s.de do.prælega.& de rei vendi.l.idem pomponius scribit si frumentum.in fin.& j.eod.l.in testamento. prædicta vera sunt, nisi aliqua demonstratio esset ita vera quòd sufficeret: vt statim dicam. Septimò quæro[c] quo modo probabitur † quòd de corpore cō-
14 stet, vt sic falsa demonstratio non vitiet? Respondeo debitis scire, quòd ad demonstrandam personam perfectè, debet exprimi nomen cum duobus alijs accidentibus, vel indicijs, vt.l.hac consultissima. circa princip.C.qui testa.face.poss. vt Petrus Martini de Perusio. & tunc talia reddunt personam certam. ¶ Item ad demonstrandum fundum debet exprimi nomen loci cum duobus cōfinibus, vt.l.forma. in princip.j.de censi. hoc præmisso, ille qui vult probare quòd de corpore constat, vt sic falsa demonstratio non vitiet, si ostendit nomen cum duabus demonstrationibus,[d] seu duabus accidentijs congruis huic personæ: vel nomen loci cum duobus confinibus congruis huic fundo: ipse habet fundatam intentionem suam: quia de corpore cōstat. & li-
15 cèt aliqua alia demōstratio fuisset adiecta † quæ reperitur falsa, hoc nō nocet. quicquid enim vltra illas demonstrationes necessarias adijcitur, frustra est, & non vitiat, vt.l.j.§.fina.s.de dot.prælegat. si enim omisio nō vitiaret: multominus erronea expresio[e], vt.l.j.circa princip.C.de rei vxo.act.& hoc tenet gl. in.l.si quis in fundi vocabulo.in gloss.ij.s.de legat.j. facit.l.patronus.§.j.& ij.s.de lega.iij.& hoc casu aduersarius qui vult dispositionem infringere respectu talis falsæ demonstrationis, habet necesse probare quòd de alio fuit sensum, vel quòd alius est qui habet eandem demonstrationem. vt sic res ponatur in obscuro secundùm formam.l.duo sunt titij.
16 s.de testamen.tutel. Item ille † qui vult dispositionem defendere, ad vnum aduertat: quòd posset esse vna demonstratio tantùm clara, quòd faceret constare de corpore, & plures aliæ falsæ non vitiarēt: vt ecce erat quoddam nomen proprium singulare & singularissimum, vt gallopressus[f], vt not.in.d.l.hac consultissima. cum enim vnus tantùm habet illud nomen, satis est clara demonstratio. argu.s.de liber. & posth.l.ij.& sic hoc solùm sufficeret, & quicquid vltra adijcitur frustra est, vt dixi. Idem dico in nomine fundi[g]: quia si nomen est singulare, adeo q res redditur certa: licèt in confinibus & alijs demon-

c ¶ Septimò quæro. Quot demonstrationes sufficiūt ad demonstrandā rē certā? & vide per Bal.in.d.l.hac consultissima.i.ij.col. & Bar.in.l.si in rē. s.de rei ven. Item no.q qualitas rei incertę operat̃ idē q appositio confiniū: vt si lego fundum titianū quo est oliuetū.glo.est not.& ibi Bal.i.l.j. iij.de le.j.

d ¶ Duab9 demonstrationib9. Si duę qualitates adiectę sint verę, licèt aliæ falsæ sint, actus valet. in contrariū facit.l.in testamēto. la.j.j.eo.quā alleg. Bar.s.pxi.qō. Et qđ in pbationib9 testium si dico q vendidi seruū crispum capillis, vel equū stellatum in fronte, & testes dicant de seruo, vel equo, & nō deponunt de stella in fronte, vide not.p Bald.in.l.edita.in pe.col.C.de edendo.ad dictā.l.in testamēto.ita qdā respondent saluādo Bar.hic.& dictā.l. j.i fi.s.de do.pleg. potest responderi secundū Paul.de cast.in.d.l.in testamēto.q ibi loquit̃, qñ agit̃ de cōmissione poenæ. sed Bar.hic loquit̃ qñ agitur de demonstrando rē legatā, vel de persona legatarij.quo casu pcedit dictū Bar.hic, quod dictū Bartoli videt̃ habere locum, qñ sunt expressæ demonstrationes, & duę cōueniunt, tertia nō.sed si essent expressæ quatuor vel plures, & duæ conueniunt & duæ nō, seu plures: redderetur res dubia, & non deberent præualere potius illæ quàm istæ secundùm Pau.de ca.no.in.d.l.in testamento.

e ¶ Erronea expressio. Bar.in.d.l.si quis in fundi, vocabulo dat aliū modum ad pbādū q fuerit erratū in corpore.& vide qđ scripsi post imo.ibi in prin.

f ¶ Gallopressus. Adde Bar.in.l.libellorū.ad fi.prin.j.de accusa.& in.l.certum.s.si cer.peta.tex.est in.l.ij.& ibi no.s.de libe.& posthu.

g ¶ Nomine fundi. Et de hoc errore confiniū vide Bar.in.l.cum pater.§.si. de leg.ij.& habetur in.l.si fortidianū.C.de legatis, & in.l.forma.de censib9. & vide nota.in.l.si quis in fundi vocabulo.de leg.j.

h ¶ Si libert9. Et vide Gul.& Bal.in.l.cōparatiōes.in.iij.col.C.de fide instru.

strationibus erretur, vel licèt non ponatur[i] dispositio tamen nō vitiatur.s.de contrahen.emptio.l.cum seruo.§.fi.quæ lex est notā.ad hoc.&.j.eo.l.qbus diebus.§.qui dotalem.& sic debet intelligi.s.de lega.iij. l.patronus.§.libertus.[h] cum similibus. Et † per hæc
17 dicebam quòd si aliquis accusatur de maleficio commisso in palatio potestatis Perusij: non est necesse[i] quòd inserantur confinia: cum satis ille locus sit de-
18 monstratus, vt.d.l.cum seruo.§.fina. Item † est aduertendum, quòd quandoq; statur demonstrationi potius quàm nomini proprio, vt in exemplo contingente de facto. dux ducatus procesit contra Ioannem Potestatem asisij occasione alicuius delicti cōmissi in officio, & tunc si non vocatur illo nomine Ioannes, certè constat de corpore ex illa demonstratione officij: & hoc est inspiciendū: quia magis statur illi accidēti quàm proprio nomini: cum per illud accidens magis quàm per proprium nomen habeatur not9, vt.l.habebat.de īstito.act.& casus.s.de reb. dub.l.pe quæ est multum not.ad ista. ex his sciret aduocatus quid habet probare. Si verò probationes omnes ponamus falsas, & nullam remanere ita etiā quòd sufficiat: tunc res dicitur esse in obscuro. solū enim nomen proprium nō reddit rem certam: quia tale nomen regulariter pluribus competit, vt.d.l. hac consultissima.in princi.expresius.j.de iure fisc.
19 l.ita fidei.in prin. tunc enim † illi qui vult sustinere dispositionem incumbit onus probandi de tali corpore fuisse cogitatum. quid probabit ex his demonstrationibus? fortè si est aliqua demonstratio quæ vni tantùm de illa ciuitate congruat: quia est nomen singulare, vt in illa ciuitate est tantùm vnus doctor: & tunc de illo de necessitate concluditur, vt argu.l.ij.s.de liber.& posthu. & potest probare per ea quæ dicta sunt in præfationibus, vt.l.itē quia s.de pact.& l.titia.§.idem respondet.j.de verbo.oblig.& l.quoties.§.j.s.de hæredi.insti. Item potest pbare ex affectione, & charitate, vel delicto conturoris, vt.l.duo sunt titij.s.de testa tut.& l.si quis seruū. §.inter duos.s.de leg.ij. Item ex maiori notitia, vt.d. l.penulti.s.de rebus dub. vel alijs modis legitimis. Sed aduocatus qui dicit quòd non constat de corpore, debet ponere quòd falsa nomina sunt, & plures demonstrationes circa illud concurrentes: & tunc vitiatur effectus dispositionis, vt.l. duo sunt titij.s. de testa.tu. Ista sunt multum vtilia, & in his consistit tota vtilitas huius materiæ. ¶ Vltimò quæro:[k] pone aliquam † demonstrationem esse variatā ex
20 tempore, vt ille qui prius vocabatur vno nomine nunc vocatur alio nomine, vt faciunt multi cum doctorantur, vel militiam assumunt, & sic alio nomine vocantur in instrumento tempore contractus, alio nomine modo tempore quo agunt, vel conueniuntur quid est faciendum? Rñdeo, si quidem est modica differentia, vt inter nomen integrum, & nomen diminutum, vt si aliquis vocabatur petrutius[l] modò vocat̃ petrus. vel est alia differentia syllabalis: tūc hoc non nocet nec dicitur diuersitatem inducere, vt.s.de manu.testa.l.qui habebat.[m] in prin. Si verò sunt nomina prosus separata: tunc fiat vnus articulus quòd ille qui olim vocabatur sic, & hodie vocat̃ sic: & est vna & eadem psona: & idē corpus.[n] ad qđ facit.j.de fi.deic.lib.l.lucius titius[o] testamento. & idē esset faciendū quando cōfinia alicuius possessionis seu fundi essent mutata: quia ad duos alios pertinēt

i ¶ Non est necesse. Adde q idē dicit Bal.& ibi post eū Imo.in.d.l.si qs in fundi vocabulo.p hoc ibi in versi.nominauit.vbi qualitas rei.incertę operatur idē q oppositio confiniū. ex quo īfert ad id qđ dicit Bar.hic, licèt de eo non faciat mentionē eo: quia propter qualitatē expssam satis redditur res certa.l.prima in fin.de dote preleg.& per hoc limitat̃.l.libellorū. de accusat. Et adde Bar.in.d.l.cum seruo.& in dicta.l. libellorū.& quod ibi dixi.sed an libellus procedat sine confinibus si nō opponit̃, vide Imol.post Cy.in l.cum pater.§.fin. de legat.ij.& vltra eum Ioan.and.in Spe.in titulo de libel. concepti.§. iuxta.versiculo nō valet etiam si fundus. Et quæ dicantur cōfinia, & qui vicini vide textū gloss.& Barto.in l.iiij.§.penulti.fin. regundo.& quod ibi dixi in glossa. & an confines agrorū sint demonstrandi, vide.l.titius hæres sempronij.& ibi glossa.& quod ibi dixi de actio.empti.& an confines probentur per instrmentum, vide no.in.l. cum aliquis.C.de iure delib.& non vitiatur si ponat̃ pro confine locus publicus.gloss.est in.l.hac consultissima, qui testamenta facere possunt. & alibi dicit textus quòd latitudo fundorum probatur per emptionalia.l.cai9.de pignora.actio.

ADDE qualiter sit formandus libellus cū agitur de confinibus, Bal. consi.cclxx.lib.iij.

k ¶ Vltimò quęro. Et vide Bar.in proemio Digestorum.§.nos verò.

l ¶ Petrutius. De errore habetur simile per Bar.s.super rub.in vlti.col.dixi post Bal.in.l.iiij.de leg.j.

m ¶ L.qui habebat.& vide quod ibi habes post Bar.

n ¶ Et idem corpus.adde Bal.in.l.j.C.si vnus ex pluribus.

o ¶ L.lucius titius.& ibi vide quod habes post Bart.

prędia vicina.nam tunc fiet vna positio,quòd fundus olim positus iuxta
confines tales,& fundus qui hodie est positus iuxta tales est idem fundus,
& tunc hoc probato habebis intentũ:aliàs nõ obtineres,& de facili posset
periclitari totus processus,vt.l.item pompo.si frumentum.§.fi.s̈.de rei vẽ.

SVMMARIVM.

1 *Falsa causa conditionaliter expressa uitiat legatum.*
2 *Causa quid sit?ubi reiectis duabus diffinitionibus dicit quòd causa est quid præteritum, uel instans quo impellimur ut aliquid disponamus.*
3 *Verbum in præterito & futuro subiunctiui,licèt in dubio intelligatur in futuro:tamen ex coniectura,& ne interpretatio sit uitiosa,intelligitur de præterito.*
4 *Causa hic accipitur strictè,& etiam largè pro occasione.& nu.5.*
Causa largè est omne id ex quo aliquid sequitur.
Causa pro lite ponitur.
6 *Causa quòd ponatur causaliter,an uerò conditionaliter qualiter cognoscatur?*
7 *Dictio si,regulariter facit rem dubiam.*
8 *Dictio quia ponit rem certam.*
9 *Dictio quoniam,causaliter ponitur.item dictio quòd pro quia:dictio cum,ne,& coniunctiones illatiuæ.*
10 *Dictio cum,iuncta uerbo præteriti,uel præsentis temporis:ut si dicam,cum frater tuus extra arcam sumpserit centum tibi lego.ponitur causaliter non conditionaliter,& cum uerbo futuri temporis ponitur conditionaliter.*
11 *Coniunctio quæuis ponens causam cum dubitatione ponitur conditionaliter.*
12 *Causa adijcitur per præpositiones per conditionem subintellectam, & per nomina distributiua.*
13 *Falsa causa quando uitiet dispositionem?*
Quæ causa dicatur cohærere legato.
14 *Practica probandi quòd testator aliter relicturus non fuisset.*
Falsa causa circa filiationem adiecta exhæredationi,facit exhæredationẽ nullã ipso iure.
15 *Verba enunciatiua testatoris in modum causæ emissa,licèt non inducant dispositionem: tamen inducunt doli exceptionem.*
16 *Falsa causa in contractibus etiam finalis:& obligatoria,licèt nõ uitiet contractum ipso iure,tamen inducit repetitiones si scienter.*
17 *Causa in lege quando uitiet sententiam? remißiuè.*
18 *Falsa causa in lege quando uitiat legem.*
Causa legis & causa legati,idem est.
Ratio est de futuro,& causa de præterito.
Ratio legati,& ratio legis est idem.
19 *Falsa causa in rescripto quando uitiat?*
20 *Causa an in dubio dicatur finalis,uel impulsiua?*

1 QUOD AUTEM. Falsa†causa non vitiat legatum, nisi condi-
tionaliter sit expressum.h.d. Primò ponit
quando causa exprimitur simpliciter.scđò qñ cõditionaliter.scđa ibi:at si
2 conditionaliter.¶ Primò†quæro quid sit causa?Glo.s̈.eod.[a] super rubrica
a dicit:Causa est quædã de p̃teritis præcedẽs suasio,quo testamento nostro
magis quem honoremus.¶ Secundo modo diffinit breuius.Causa est ani
mi impulsio à nobis expressa.Istæ diffinitiones nõ sunt verę in hac mate-
ria:quia in hac.l.& in similib⁹ appellatꝛ causa ille actus vnde ꝓcedit suasio
siue impulsio.qđ apparet:quia nõ est reperire casum in quo illa impulsio
seu suasio,nõ fuerit vera,siue actus ex quo ꝓcedit fuerit verus, siue falsus
vt in exẽplis legis nostræ euidẽter apparet.deficiunt ergo istę diffinitiões
in multis.Si enim respicis id quod iurisconsultus appellat cãm,non appel
lat eam propriè impulsionem seu suasionẽ:sed appellat cãm id ꝓpter qđ
inducitꝛ impulsio,seu suasio.diffinias ergo ꝓpriè sic,& dic:Causa est quid
præteritum,vel instans quo impellimur vt aliquid disponamus.Quare di
co.causa est quid pręteritum vel instans.hoc dico ad differentiã conditio-
nis q̃ est de futuro.sed causa semp est de p̃terito,vt.l.si ita.in fi.s̈.eod.facit.l.
damus.de condi.inde.¶ Item vt differat à cautione,vt.l.quibus diebus.§.
termilins.j.eo.Item ad differentiam modi qui similiter est de futuro, vt.j.
3 proxi.§.¶ Sed hoc † videtur contra exempla huius.l.quæ dicit,si negotia
mea curauerit,si centum ex arca sumpserit.Ista enim videntꝛ futuri tpis.nã
cum reperiantꝛ in p̃terito,& in futuro subiunctiui debẽt intelligi in futuro,
vt.s̈.eo.l.solemus.& ibi dixi.&.j.eo.l.si ita legatum.& sic videtꝛ cã de futu-
ro.Sol.in illo exemplo si cẽtum ex arca sumpserit.si intelligeretꝛ de futuro
esset cõditio quędã turpis expectare ꝙ alius furetꝛ:& sic esset interp̃tatio
vitiosa:& ideo intelligitꝛ de pręterito,vt.s̈.de legi.l.in ambigua.& de re.iur.
l.quoties.idẽ sermo in alio exẽplo,si negotia mea curauerit.dic quòd con-
stabat ꝙ testator senserat de p̃terito exp̃sè,vel p cõiecturas.puta qa tẽpo-
re testamẽti credebat se mori:vñ ex eo qđ dixit negotia mea,intelligitꝛ de
p̃terito:nã post mortẽ nõ possunt dici negotia sua,vt.s̈.de neg.gest.l.iij.§.j.
aliâs faceret contra hoc qđ dixi in.l.hoc articulo.s̈.de hęre.insti.in dubio
aũt intelligeremus de futuro,vt in cõtrarijs.Sequitꝛ quo impellimur:qđ di-
co ad differentiam impulsionis, vt.s̈.dixi.Sequitur disponamus.istud po-
no ad differentiam demonstrationis,quæ non respicit ipsum actum dispo
nendi,sed magis ipsam rem,vt dixi in tractatu de demonstratione. & sta-
4 tim dicam.& scias†vnũ ꝙ hîc diffinitꝛ causa strictè,ꝓut cõgruit præsenti
materiæ.nam aliâs causa largè sumpta est omne id ex quo aliquid sequitꝛ,
vt.l.& an eandem.§.actio.&.l.cum de hoc.j.de excep.rei iudi.&.l.j.C.per
quas pso.nobis acqui.sed hîc strictè accipitꝛ.Item causa qñq; ponitur pro
lite,vt.l.causas.C.de transact.& etiam habet aliâs significationes de quib⁹
hîc non curo in diffinitione,vt.s̈.dixi.Sequitur vt aliquid disponamus.per
hoc differt à demonstratione quę respicit solùm per
sonas,vel res quæ veniũt in dispositione,non actum
verbi disponentis,sed causa respicit actũ verbi ostẽ-
5 dentis vnde causetur.Item aduerte† quòd hic assu-
mitur causa largè quo ad quid,vt etiam occasionem
comprehendat,licèt aliâs inter causam & occasionẽ
sit differentia,vt extrà de ma.& obe.c.solite.de ho-
mi.c.Petrus.&.C.de legi.non dubium. ¶ Secundò
6 quęro†quia hîc tex.facit differentiã an cã proferatꝛ
causaliter,an verò cõditionaliter:qũo hoc cognosce
tur?Rñdeo:qñq; ꝓfertur per si,& tunc ꝓfertur con
ditionaliter.qñq; per quia:& tunc causaliter, vt hîc,
& insti.de leg.§.longe.& no.C.de fal.cau.adie.leg.su
per rubrica.ratio huius est:qa dictio si,licèt adijciatꝛ
verbo pręteriti,vel p̃sentis tęmporis,ponit aliqd du
bitatiuè,& sub dubio & incertitudine.& hoc est qđ
dicit tex.q̃uis contrahentes ignorent,vt.s̈.si cer.pet.
l.cum ad p̃sens tempus.&.j.de ver.oblig.l.si ita stipu
latus fuero hanc summã,& hoc est qđ hîc dicitꝛ con
ditionaliter poni,hoc est sub dubio,sicut cõditio sub
dubio est causa.Nam ꝓpriè loquendo conditio est
de præsenti,vel de pręterito,vt dixi.s̈.eo.l.j.ista est er
go causa conditionaliter posita,vt expresse hîc dicit
tex.& insti.eo.§.longè.sicut ergo ista causa ponitur
dubitatiuè,ita dispositio est in hoc dubio,si causa est
vera tenet.aliâs non.sed ista coniunctio,quia ponit
aliqd certè:& ideo dispositio statim certa est & vali
7 da,licèt cã sit falsa.Dic ergo†quòd de natura dictio-
nis si,est vt faciat rem dubiam.ita dicit tex.in.l.cum
ad p̃sens tp̃s.&.l.itaq;.s̈.si cer.pet. & .d.l.si ita stipu-
latus fuero hanc summã.j.de verb.oblig.& iõ qui po
nit rem sub cõditione,apparet ꝙ firmã nõ ponit vo
8 luntatẽ suã,sed sub dubio. ¶ Sed natura†dictionis
quia,est ꝙ ponat rem ꝓ certo,& cõstãti,vt quia fra
ter tuus sumpsit.ideo tibi lego centũ.& sic puto esse
9 verũ,& mens mea ad id est ꝓlata.¶ Quęro quid†de
dictione quoniã?rñdeo causaliter ponitur,vt.s̈.eod.
l.si ita.&.j.de dona.l.aquili⁹.Idẽ de cõiunctiõe qđ.s.
pro qa,vt.l.si ita quis.§.seia.j.de ver.ob.& de fideius.
l.si ita fideiussorẽ.Idem de coniunctione cum,vt le-
go tibi cẽtũ,cum fructus sumpserim.certè idem est
qđ de dictione quia,vt.l.cũ quis.§.codicillis.s̈.de le-
ga.iij.Idem de dictione ne,vt.j.de do.excep.l.fi.§.pe.
omnes enim istę coniunctiões ponuntur causaliter,
vt dictis.ll.Idem puto de coniunctionibus illatiuis
ideo, idcirco,& similibus.quòd de dictione quia: vt
si dico:titius negotia mea gessit, ideo lego sibi cen-
tum.nam cũ nõ ponat rem sub dubio:causaliter nõ
cõditionaliter erit causa expressa,vt.l.cãcellauerat.
10 s̈.de his q̃ in test.delen.¶ Sed quęro† quid de dictio
ne cum,iuncta verbo p̃teriti vel pręsentis temporis,
vt si dicã cũ frater tuus extra arcam sumpserit, cẽtũ
tibi lego?Et gl.insti.de leg.§.longè.videtur dicere ꝙ
operatꝛ idem ꝙ coniunctio si:& sic ponatꝛ cõditiona
liter.Contrariũ credo,non ponit enim rẽ dubitatiuè
imo ꝓ constanti.qđ apparet ex vulgari expositio-
ne,cum dicitꝛ in vulgari cõciosia cosa.ponitꝛ ergo cũ
hoc sit,vt.C.de epis.& cle.l.cum clericis.in princi.&
in oĩbus quasi legib⁹ in quibus inuenies dictionẽ cũ,
iunctã verbo p̃teriti tpis,sed si dictio cum,adijciatur
futuro:tũc idẽ est ꝙ de dictiõe si,vt ponatꝛ cõditiona
11 liter.Est ergo†regula ꝙ oĩs cõiũctio q̃ cãm ponit cũ
dubitatione ponitꝛ cõditionaliter,vt p si.Idẽ credo p
siue vt si dicã siue negotia mea gessit,siue titius con-
sul est factus lego tibi centũ.ar.eorũ q̃.s̈.dixi in.l.j.s̈.
eo.de dictiõe siue.secus si cã ponitꝛ sine dubitatione:
quia tunc ponitꝛ causaliter.Itẽ qd si testator dicit:qa
dubito ne frater tuus hoc fecerit,lego tibi centũ.Rñ.
tunc dictio quia,ponitꝛ cõditionaliter:qa ponitꝛ sub
dubio.secus si sub certo:quia tũc causaliter.Itẽ adij-
12 citur†cã p p̃positiones, vt qñ mediãte prępositione
adijciatur alicui verbo aliqd causatiuè,vt.l.cum ali-
menta.§.j.s̈.de ali.& cib.le.Item causa adijcitur per
cõiunctionem subintellectã, vt.l.codicillis.§.matre.
&.l.cum quidam vxori.s̈.de leg.ij.licèt glo.ibi dicat
ꝙ est demõstratio:sed nõ est verum:quia hoc quod
dico nomine dotis respicit actum verbi potius q̃ rẽ
legatam ad diem,vt.s̈.de leg.iij.l.cum quis.§.fina.&
tunc ponitur causaliter:quia non ponitur dubitati-
uè.Item est sciendũ ꝙ qñq; adijcitur causa per no-

a ¶ Quod autẽ.glos. s̈.eo.Adde not.per doct.s̈.eo.in rub.& adde ꝙ multis mo dis dicitꝛ causa, vt no.Io.an.in.c. cum dilecti. de accu.& hîc adde bal.ĩ rub. C.de ĩsti.& substi. & not.scđm Bald. hîc ꝙ causa falsa non vitiat actum, nisi cã requireretꝛ ad substantiã act⁹. l.ij.§.circa.de doli. excep.adde.l.si qs fundum.de contra hen.emp.& Bart. in.l.si diuortio. in prin.de verbo.ob. in opp.

mina diſtributiua.pone exẽplũ.s̃.de leg.ij.l.lucius.in
prin.ſ.ſi quid dedi,aut donaui,illud lego.iſta eſt quę
dã cã poſita cõditionaliter.habet em̃ in ſe verbum ſi
Itẽ in noĩbus diſtributiuis:vt dixi.s̃.circa contraria.
& hoc eſt quòd gl.hîc dicit,ꝙ qñ in cã non exprimi-
tur perſona,falſa cã vitiat:illud autẽ eſt ſolũ quando
diſtributiuè relinquitˀ:vt lego ex cognatis meis ei q
maior eſt natu,vt.s̃.de re.du.l.ſi fuerit.vel lego liber-
tis quos manumiſi,&ſimilia.¶ Tertiò modo de ef-
13 fectu cauſæ,qñ†cã reperitur falſa:quia qñ reperitur
cã vera,vel & diſpoſitio,& de ea nõ dubitatˀ. Breui-
ter ſi cã eſt appoſita cõditionaliter:falſa cauſa vitiat
diſpoſitionem,vt hîc,& inſti.eo.§.longè.Si eſt cauſa
appoſita cauſaliter:tũc nõ vitiat diſpoſitionem, vt
hîc:niſi aliter relicturus non erat,vt.l.cum tale.§.fal-
ſam.j.eo.Alibi lex vř dicere ꝙ ꝓbato errore defun-
cti falſa cauſa vitiat diſpoſitionẽ,vt.C.de fal.cau.ad-
iecta.le.l.j.& ſic iſtę leges videntˀ cõtrarię, qm̃ aliud
eſt ꝓbare errorẽ,quod fit de facili.aliud teſtatorem
aliter legaturũ nõ fuiſſe:poſſet enim eſſe ꝙ errauit:
& tñ ſi ſciuiſſet legaturus fuiſſet,vt.C.de le.l.cũ rem
a alienã.[a] Sol.q̃dã eſt cã q̃ legato non cohęret,vt qñ cã
non erat obligatoria,tũc nõ dicitur cohęrere legato.
hoc eſt nunq̃; dicitˀ cã ꝓxima,& finalis:quia cã ꝓxi
ma & finalis eſt mera liberalitas.legatũ enim eſt do-
natio,vt.l.legatũ.s̃.de le.ij.& in donatiõe cã ꝓxima
eſt liberalitas,vt.l.j.j.de dona.ergo illa cã inſerta eſt
remota non cohęrẽs legato:& dicitˀ ĩpulſiua.& illa ſi
eſt falſa nõ vitiat legatũ niſi ꝓbetur ꝙ teſtator aliter
relicturus non fuiſſet,vt.d.§.falſam.quia tunc vitiat
ope exceptionis.q̃dã eſt cã proxima,& obligatoria
cohęrẽs legato,ſi cã eſſet vera,vt qa dico:qa centum
mihi mutuaſti lego tibi centũ.licet nõ ſit liberalita-
tis cauſa ipſa,ſed id quod exprimit eſt obligatoriũ:
& ideo cohęret legato ipſum debitum,& tũc vitiatˀ
diſpoſitio:& ſufficit ꝙ ꝓbetˀ teſtatorẽ legaſſe, vt.d.
l.j.C.de fal.cau.adie.le.illa enim erit cauſa finalis.ꝓ-
ximа legãdi,& nulla alia.& hîc eſt verus intellectus
14 huius materię à gl.& doc.tactus. ¶ Quartò quęro,[b]
b qñ quis debet ꝓbare ꝙ teſtator aliâs relicturus non
fuiſſet' quomodo hoc porbabitur? Rñdeo ſi teſtator
hoc expreſsiſſet corã teſtibus:nullũ eſſet dubium.
Si autẽ hoc nõ expreſsit:tũc eſt hîc videndum.nã ſi
illa cã reſpiceret cõſanguinitatẽ,vel affinitatem,ſi cã
reperiretˀ falſa tũc p̃ſumitˀ teſtatorẽ aliâs legaturum
non fuiſſet,vt.l.ſi pater.&.l.nec apud.C.de hære.in-
ſti.dixi.s̃.ꝓxime in materia demonſtrationis.& ex
hoc ſequitˀ ꝙ falſa cã circa filiationẽ adiecta exhære
dationi,vt quia filius meus nõ eſt natus,vel non eſt
fili⁹ meus iõ exhęredo eũ,facit exhęredationẽ nullã
ipſo iure,vt.l.ſi poſthumus.§.fi.s̃.de lib.& poſtu.ſed
falſa cã alia adiecta exhęredationi,non vitiat teſtm̃
niſi intẽtata q̃rela,vt no.ĩ autˀ.ex cã.*C.de lib.p̃te.*
& dixi.s̃.de teſta.l.j.Si verò nulla cauſa exhęredatio
nis eſt falſa:& tũc vadit gl.variãdo.dixi in.d.l.j.de te.
& no.in authẽ.ex cã.C.de lib.p̃te.Si verò cã nõ reſpi
cit cõſanguinitatẽ,vel affinitatẽ:tũc recurrẽdum eſt
ad coniecturas.pone exemplum in cã huius.§.quia
frater tuus centũ ex arca ſumpſerit:ideo centum ti-
bi lego.licèt iſta cã ſit falſa, & teſtator errauerit,tñ
põt eſſe ꝙ teſtator relicturus fuiſſet. Quid enim ſi
quãtitas eſt modica,& patrimoniũ magnũ? Talis
aũt filius cui eſt relictũ erat poſitus in dignitate, vel
multũ defuncto ſeruierat,valebit legatũ.Sed ecõuer
ſo ſi quãtitas eſt magna,& patrimoniũ paruũ & nu
merus liberorum eſt magnus.Certè p̃ſumendum eſt
ſi teſtator ſciuiſſet,relicturus nõ fuiſſet.ar.l.ſi filiæ.s̃.
de le.iij.&.l.vtrum.de dona.inter vir.& vxo.&.C.de
c le.l.cũ rẽ alienã.cum ſi.hoc apparet[c] ex.l.vltima.de
d hę.inſti.& ſic nõ valet legatũ.Ratio eſt:qa ibi[d] in hæ
reditate q̃ eſt magna:falſa cã ꝓbato errore vitiat:qa
pręſumitur ꝙ teſtator relicturus nõ fuiſſet: nam ibi
loquitur in cã non cohęrente legato in legatis verò q̃
ſunt modica falſa cauſa non vitiat,licèt error probe-
tur: vnde ſi legata eſſent ita magna ꝙ exhaurirent
quaſi totam hęreditatem,putarẽ idẽ iuris eſſe: quia
tunc falſa cã vitiaret:qa pręſumendũ eſt ꝙ ſi ſciuiſ-
15 ſet teſtator nõ legaſſet.¶ Quintò pone,†ꝙ teſtator
in modum cauſæ aliqua expreſsit quæ ipſe poterat
diſponere.an iſta verba enũciatiua in modum cau-
ſę ꝓlata inducant diſpoſitionẽ? Rñdeo,licèt aliâs re-
e gula ſit ꝙ verba[e] enũciatiua emiſſa ꝓpter aliud non
inducãt diſpoſitionẽ:tñ in caſu uoſtro inducũt exce
ptionẽ doli.tex.& gl.eſt no.de rei vẽ.l.emptor.§.fi.
alius tex.no.eſt in.l.ſi an.§.j.de doli.excep.& ibi per
gl.& tãgit gl.in.l.ſi ſocer.§.luci⁹.s̃.ſol.ma.in gl.mag.
& qđ ibi dixi,& dixi in.l.ex hac ſcriptura.de donati.
f ¶ Sextò q̃ro[f] quid†in cõtractibus,an falſa cauſa vi-
16 tiet contractũ? Breuiter dic,aut nõ eſt ꝓxima,& co
hęrẽs:qa nõ erat obligatoria:& tũc nõ vitiat ſicut in
vltimis volũtatib⁹, vt.l.dam⁹.s̃.de cõdi.inde.ſecũdũ
vnũ intellectũ.Qñq; cauſa eſt cohęrẽs,ꝓxima,& fi-
nalis obligatoria:vt qñ p̃cedit cã:& tũc licèt falſa cã
nõ vitiet ipſo iure:tñ parit repetitionẽ cũ diſtinctio
ne,aut ſciẽter,aut ignorãter,vt.s̃.dixi & no.in.d.l.da
17 mus.& in to.ti.de condi.inde.¶ Septimò†q̃ro qđ in
ſentẽtijs.an falſa cã vitiaret ſñiam? gl.tãgit.s̃.de acq.
g hęre.in.l.ſi is ad quẽ,dic vt ibi dixi. ¶ Octauò q̃ro[g]
18 qđ de cã legis?†nã intãtũ cohęret legi,vt ea ceſſante
ceſſet lex.vt.l.adigere.§.q̃uis.j̃.de iure patr.& glo.q̃
eſt.j̃.e.l.cũ tale.§.falſam,dicit aliud eſſe ĩ rõne legis,
aliud ĩ rõne legati.ꝓpter quã gl.cõiter dicitˀ.aliud ẽ
cauſa legati,aliud cauſa legis,ſed certè hoc nõ dicit,
h ſed dicit aliud in rõne legis &c.& longa differentia[h]
eſt inter cãm ꝓut hîc ſumitˀ & rationem:qa cauſa eſt
de p̃terito,& ratio de futuro.dico ergo idẽ in cauſa le
gati,& cauſa legis,ponẽdo cãm ꝓ aliquo p̃terito vel
inſtanti quo qs impellitˀ, vt lege faciat.Pone enim
ꝙ falſum fuerit ꝙ illa Calphurnia inq̃etaret p̃torẽ,
de qua.s̃.de poſtu.in.l.j.§.ſexum,vel pone ꝙ falſum
fuit qđ legitur de illa Gregoria,in authẽ.de nõ elige.
ſecũdo nubẽ.in prin.certè nihilomin⁹ lex valeret.nã
tales cauſæ ſemp ſunt impulſiuę,& ea ceſſante non
ceſſat lex,vt no.in.d.§.ſexũ.Idẽ etiã dico in ſtatutis,
& ſic idẽ ꝙ in legatis,ſed ſi ratio legis non eſt de prę
terito ſed de futuro:tunc vigeat legis obſeruãtia, cũ
viget ratio,vt dicit dicta gl.&.s̃.ſo.ma.l.cum mulier.
Idẽ dico de rõne legati,nam vbi habet locũ ratio,ha
bet locum legatum:& vbi ceſſat rõ,ceſſat legatum,
vt.l.cum pater.§.dulciſsimis.s̃.de lega.ij.facit.s̃.de ca
19 lum.l.hęc actio.& qđ ibi not.¶ Nonò q̃ro†quid in
i reſcriptis?[i] Dic idẽ ꝙ in legatis,aut aliàs conceſſurus
fuiſſet,poſito ꝙ ſciuiſſet falſam cauſam aut non, vt
C.ſi contra ius vel vti.pub.l.p̃ſcriptione.& extrâ de
k reſcrip.c.ſuper literis.¶ Decimò[k] & vltimô quæro
20 an†cã ĩ dubio p̃ſumatˀ finalis,vel impulſiua? Dic vt
dixi in.l.ij,in fi.j.de dona.& doct.tractant communi
ter in.l.generaliter.C.de non nu.pecu.

LEX XVIII.

IS cui. Cautio mutiana pręſtatur his quorũ ĩtereſt.h.d. ¶ Oppo.s̃.eo.de.l.mutianę.in fi.vbi non cauetur niſi habeat cohęredem.nam ſecũdũ hoc vř ꝙ debet cauere veniẽtib⁹ ab inteſtato,Sol.ibi nõ cauetˀ:qa ĩpletˀ cõditio adeũdo,vt ibi dicitur,aliâs ſecus.vt hîc.¶ Op.s̃.de cõdi.inſti.de.l.iiij.in fi.So.dicũt qdã ꝙ hîc nõ p̃ſtatˀ veniẽtib⁹ ab inteſtato. quod nõ placet:qa hîc tex.loqtˀ gñaliter.Itẽ habemus tex.in autˀ.de nup.§.p̃fatę.iũcta autˀ.poſita.C.de ĩdi.vid.tol.authẽ.cui relictũ.vbi cauetˀ veniẽtib⁹ ab inteſtato.dic ergo ꝙ ibi nõ erãt veniẽtes ab ĩteſtato.vel dic ꝙ ibi fuit conditio ſi non alienauerit, quę de facili ſpernitur,ſi non apparet perſona cuius contemplatione ſit facta prohibitio,vt.l.filius.§.diui.s̃.de lega.j.&.s̃.de leg.iij.l.pater.§.iulianus agrippa.

LEX XIX.

1 IN conditionibus. Conditiones debent intelligi ſecundùm teſtatoris voluntatem: quæ dominabitˀ in teſtamentis.h.d.

Hæc ſcriptura. Conditio quę tacitâ ineſt ſi exprimatur, legatum conditionale nõ facit:niſi teſtator aliter voluerit.item conditio de præſenti non ſuſpendit.h.d. Not.ꝙ poteſt teſtator facere ꝙ conditio quæ tacitè ineſt non ſuſpeadat legatum, dixi.s̃.de legat.j.l.iij. Oppo.qñ di.le.ce.de.l.ſi titio.Sol.quidam dicunt ꝙ hîc fuit ſolus vnus hęres:tu dic idẽ ſi fuerint plures, tamen ab vno fuit nominatim relictũ,vt dixi in.d.l.
iij.s̃.de

a ¶ L.cũ rẽ alienam. No.de falſa cã qñ vitiat: & qñ non. Idẽ no.Bart.in.l.ſi cũ te.s̃.de pact.& aliqd in.l. damus.s̃.de cõdi.ĩde.& vide qđ not.Gul.de ſuza.ĩ.l.j.C.de pa.& Bal.in.l.j.de fal.cau.adiec.le.& ibi etiã p bal.& p bar.& doct.in.l.ſi ſic.§.j.p illũ tex.not.de leg.j.& in.l.fi.s̃.de hęre.inſti.

b ¶ Quartò quæro. Qũo probatˀ,ꝙ teſtator non fuiſſet aliâs relicturus.bñ faciunt q̃ dixi in.l.fulcinius.§. quod aũt.j̃.ex qb.cau.in poſ.ea.& adde qđ no. Bal.in.l.j.in.iij.col.de fal.cã adiec.le.& etiã in.v.col.

c ¶ Hoc apparet.Ad intellectum illius.l.fi.s̃. de hęre.inſti. nunquid ibi legata ex primo teſtamento debeantur & ĩdiſtinctè.& circa primũ Barto.vř variaſſe.nã hîc & in.l.j. in. viij. q. de iure codi.vř ſentire ꝙ legata debeãtur.ſed cõtrariũ vř ipſe voluiſſe in.l.nã nec id.s̃.de leg.iij.Circa ſcđm bar.etiã variauit. nam ibi tenet ꝙ ſic.ſed hoc vř reſtringere ad modica legata: vt hîc latè p Imo.

POMATES.

d ¶ Ratio qa ibi.Et no. ſing. limitationẽ ad.l.fi.s̃.de hære.ĩſti.quod habet locũ ſi legata ſunt parua: ſed ſi magna ſint:nõ habẽt locũ.qđ eſt no.dignũ.& facit argumẽtũ.l. ſi vnq̃;.C. de reuo.do.

e ¶ Quòd verba.Et vide p Bal.in.l.ex his.C.de teſt.mil.& Bar.& Ioã.in.l.ex hac ſcriptura.j.de dona.Bar.in.d.l.emptor.§.ancilla.p̃alle.And. barba.

f ¶ Sextò quæro. Vtrum in cõtractibus falſa cã adiecta vitiet, Bal.ĩ.l.fi. C. de fal.cã adiet.leg.vbi latius, & tex.ĩ l.ſi diuortio.& ibi Bar.ĩ op.de verbo.ob.circa medium vlti col. Et in materia ad Barto. hîc adde Alexan. de

Imol.in cõſi.j.col.ix.in fi.& in conſi.xxij.in princ.ſcđa ratione. in.v.volu.

POMATES.

g ¶ Octauò quæro. Et vide caſum fi.ſcđm Bal.in.l.qui teſtõ.s̃.de excu.tu.Ang.ĩ.l.q.romę.§.duo fratres bar.Io.in.l.ſi is ad quem.p̃alleg.Ang.in.l.ſi p̃tor.§.marcellus.de iudi.Bar.&bal.in.l.pe.ff.de iuſti.& iur.

h ¶ Longa differentia.Differentia inter cãm & rõnem.vtrũ cã & rõ p̃ſumatur finalis,in.l.adeo ꝙ ipſa ceſſante ceſſet lex &c.& adde no.p gl.& Ioã.and.in.c.poſt trãſlationẽ. de renunci.& in.c.& ſi Chriſt⁹.de iureiur.p glo.in.c.his oĩb⁹.lxiij.di.& ĩ.c.j.xix.q.ij.adde qđ Car.& poſt eum Abb.in.c.poſtulaſti.per illum tex.de reſcri.dixit,ꝙ ſi cã ĩpulſiua in reſcripto nõ eſt vera vitiat reſcriptũ,ꝙ eſt mirabile,ſcđm ipſos ibi,qđ ideo eſt ibi:qa ille qui expreſsit nõ expreſsit vt impulſiuã,ſed vt finalem,& ſic cenſetur finalis in odiũ impetrantis, qđ tenementi,aliâs ceſſante tali cauſa nõ ceſſat diſpoſitio, vt no.glo.in.d.c.poſt tranſlationẽ.& vide in procemio, & de hac materia per Bald.in.l.generaliter.de epiſ.& cleri.& qđ no.Bar.in extranag. ad repri.in verſi.non ex eorũ.

i ¶ Quid ĩ reſcriptis. Vide Bal.in.l.j.de collu. deteg.

k ¶ Decimò. Vide Dy.ĩ regula, licet.de regul.iur.in.vj.

l ¶ In cõditionibus. Vide Barto. in.l.ſi aliј.de vſufru. leg.Cy.& Bald.in.l.cũ virũ.C.de fideicõ.in.iiij. colum. cum concor.

iij.ff.de leg.j.¶ Opp.ꝙ cõditio de pñti suspẽdat:vt
ff.de leg.j.l.si sic.§.j.sol.dicit glos.ꝙ nõ est conditio
propriè,nec suspẽdit ex vi cõditionis:sed qa deficit
substãtia rei relictæ,vt ibi plenè dixi.vel dic ꝙ nõ su
spendit quo ad transmissionem.Querit glo. quid si
post testamentum cœpit deberi? Dic vt in ea.

SVMMARIVM.

1 *Substitutioni uulgari quòd non sit locus instituto admisso per bonorum possessionem secundum tabulas.remissiuè.*
2 *Bonorum possessor continetur etiam appellatione hæredis.*

Si patronus. Cõditio,si aliqs hẽres non
erit deficit illo existẽre hæ
1 rede ꝑ parte.h.d.no.Facit ad.q.† ꝙ ĩstituto admisso
p bonorũ possessionẽ scd̃m tab.nõ sit loc⁹ substõni
vulgari,q̃ sit p hæc ṽba,si hr̃s nõ erit.dixi.ff.de vulg.
& pup.l.j.¶ Op.ṽbũ hr̃s,ꝑlatũ ĩ cõditiõe debet ĩtel
ligi de hr̃de ṽò,nõ de hẽrede in effectu.vt.j.e.lo.qui
2 hæredi.ĩ prin.Sol.† appellatiõe hẽredis cõtineẽ etiã
bonorũ possessor:vt hîc,&.ĵ.ad treb.l.j.§. bonorũ.&
j.de verbo.sig.l.hæreditatis.Non obst.l.qui hẽredi.
quia dñs non est hẽres.dixi in.l.cum filio.ff.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Conditio casualiis non scinditur,potestatiua quandoq;.*

Si a primo. [a] Cõditio:si aliqs hr̃s nõ erit,
deficit illo existẽte hr̃de pro
parte.h.d.¶ Op.ꝙ legatũ debeaẽ:qa hẽc ṽba,si hr̃s
nõ erit:debẽt ĩtelligi quaten⁹ hr̃s nõ erit,vt.ff.de le.j.
l.stichũ.Sol.qdã dicũt ꝙ ibi dixit q meus erit.hîc di-
xit,si.sed hoc est cõtra.l.ij.ff.de cõdi.ĩsti.quare dic ꝙ
ibi loqẽ qñ cõditio respicit ipam rẽ legatã:& est de
ipsa re legata.sec⁹ si cõditio respicit aliã rẽ.& est de
1 illa re vel psona,vt hîc.† quo casu cõditio nõ scindi-
tur si est casualis:vt.j.e.qui duobus. Potestatiua ve-
rò qñq; scinditur,vt dicam fortè in.l. plautius.ĵ.eod.
vel fortè in.l.quæ conditio.j.eo.quod no.

LEX XX.

NOn dubitamus. Cõditio turpis hr̃
pro non adiecta.h.d.de hoc no.plenè in.l.
j.&.l.quæ conditio.ff.de condi.instit.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuris quando impediat aditionem hæreditatis?*
2 *Sententia lata ab eo qui ignorat se iudicem.quando ualeat?*
3 *Gesta à tutore qui ignorat se tutorem quando ualeant?*
4 *Sententia lata cõtra uerũ cõtumacẽ cum iudici nõ cõstiterit de contumacia,q nõ ualeat,cum nec etiam processus ualeat.*
Cautela q quãdo fertur sentẽtia cõtra cõtumacẽ,in sententia inseratur,uisis citatiõibus de eo factis,& uisa cõtumacia.
5 *Iudex si sciuit contumaciam,sed credebat diem feriatam,cum non esset:sententia non uitiatur.*

LEX XXI.

MVltum. Ad hocvt possit adiri hẽ
reditas,reqriẽ ꝙ cõditio
adiecta in instõne existat,& eã extitisse
hr̃s sciat.In conditiõib⁹ iuris sufficit solũ
mõ ꝙ existãt.h.d.& est no.l.¶ Op.ad primũ dictũ
ff.e.de.l.ij.So.ad purificãdã instõnẽ ĩ cõditionib⁹ ca-
sualib⁹ nõ reqriẽ scĩa hr̃dis,vt ibi:sed ad adeũdã hr̃di
tatẽ reqriẽ sciẽtia cõditiõis ĩpletẽ vt hîc.¶ Opp.ff.de
acq.hẽrede.l.si qs extrane⁹.§.fi.gl.sol.ibi multis mo-
dis.Dy.dicit ꝙ ibi putabat se institutũ purè,cũ esset
institutus sub conditione:& cõditio extiteran.& sic
cõditio erat purificata hîc sciebat se institutum sub
cõditiõe,& ignorabat eã extitisse.dic vt ibi,Ad scd̃m
dictum op.de acq.hære. de.l.q ĩ aliena.§.j.sol.ignorã
tia iuris sui nõ impedit aditionẽ qñ nõ impedit con
sensum,vt hîc.volebat em̃ in oẽm euẽtũ esse hẽres.
sed si ignorantia impediret cõsensum:puta qa vole-
bat facere hæredẽ patrẽ,& ipse nolebat esse hẽres si
sui iuris esset:tũc em̃ ĩpediret aditionẽ,vt ibi.¶ Op.
de acq.hære.l.is q putat.So.eo mõ ibi ignorãtia iuris
sui ĩpedit cõsensum,vt ibi dixi.¶ Op.de acq.hẽre.l.
hæres institutus.in fi.vbi ignorãtia iuris personẽ im
1 pedit aditionẽ.Sol.† qñq; p ignorãtiam iuris psonæ
ignoraẽ ius & valor testamẽti,ex quo principaliter
deferẽ ius aditiõis hæreditatis:vt si qs ignorat an te-
stator fuerit liber:vel seruus,filiusfa.vel sui iuris: &
tũc impediẽ ius adeundi hæreditatẽ,vt in contrario.
Qñq; ꝑpter ignorãtiã iuris psonẽ nõ ignoraẽ valor
testamẽti.vt in exẽplis hîc positis:nã seru⁹ hæres in-
stitutus siue sit filiusfa.vel sui iuris,liber,vel seru⁹,te
stamẽtũ valet.vñ circa principale ius adeũdi nõ du-
bitaẽ:qa certũ est ꝙ filiò cõpetit:sed dubitaẽ de qui-
busdã adminiculis.s.an cũ iussu,vel sine iussu possit
adire.& ꝑpter hoc nõ ĩpedit,vt hîc.& hoc dicit tex.
in.l.sed & si de sua.§.j.d acq.hære.Et hæc sunt vtilia
1 † ad.q.[b] aliquis in veritate est iudex:sed si ignorat
se iudicẽ,an valeat eius sñia? Rñdeo,si ignorat illud
ex quo sibi principaliter iurisditio cõpetit,nõ va-
let q d̃ facit:arg.l.quæro.ff.de eo q pro tuto.q d̃ tenet
Gul.in.l.obseruare.ff.de offi.procõ.& le.sed si scit il-
lud propter q d̃ principaliter est iudex,ignorat tñ ali
q d̃ adminiculũ, vt puta iurisditionẽ eius prorogatã
c esse p partes:tũc nõ vitiaẽ[c] q d̃ agit:vt.l.ij.§.j.ff.de iu-
3 di.Item in similibus,† si tutor ignorat se tutorẽ,non
valet quod facit,vt.d.l.quæro.sed si scit se tutorem,
putabat autem se administrare non posse, cum de
iure posset: tunc nõ impediretur quod agit.arg.hui⁹
4 l.in fi.&.l.sed & si de sua.§.j.de acq.hære.† Item fa-
cit:pone ꝙ iudex pronũciauit contra aliquẽ tanq̃
cõtra cõtumacem,cum ipsius contumacia nõ esset
iudici nota:licèt in veritate esset contumax,non va-
lebit processus:qa illud principale propter quod ꝑ
nunciat,& quod ius pronunciandi habebat ignora
bat.ita tenet Innoc.extrà de offi.deleg.c. cum con-
tingat.in gl.sup ver.sed cũ iste.dico ꝙ est casus.in.l.
hẽc antẽ.§.j.j.q.ex cau.in pos.ea.& ideo cautela est
ꝙ in sententijs quæ proferuntur contra cõtumaces
inseraẽ in sñia,visis citatiõibus de eo factis,& eius
5 cõtumacia:vt patet ex actis &c.sed si iudex† sciebat
cõtumaciã,credebat aũt diẽ feriatã, cum non esset:
talis error non vitiaret processum.non enim erat su-
per principali? sed super quodam adminiculo. arg.
d eorũ q̃ dicta sunt.Sed contra prædicta [d] facit.c.pru-
dẽtiam.extrà de offi.deleg.vbi si committitur cau-
sa pluribus & si quis eorũ interesse nõ possit quòd
aliud faciat, omnes habent iurisditionẽ insolidum:
vnus tamen nõ posset ꝑcedere,nisi sibi cõstet de im
pedimento alterius.Sol. ibi loquitur in conditione
apposita ab homine,non à iure[e]:ideo indistinctè de
bet sciri vt in prin.huius legis.

LEX XXII.

f **QVoties.** [f] Fideicommissum relictũ
in defectum cõditionis quẽ
à iure remittitur non debetur hoc dicit.

a ¶ Si à primo.Vide quod no.dicit Bar.per istum tex.in.l.cum auus.ĵ.eod.

b ¶ Ad.q.an gesta p iudicẽ ignorantẽ se iudicẽ valeãt:adde ꝙ hæc q̃ hîc dicuntur habent locum in inferiore à principe,sed nõ in principe,vt voluit Imo.in.c.ex tenore.de foro compe.& vide p Ang.in repe.l.falsus.C.de fur. in vlti.q.& Inn.in.c.cũ ex officij.de pscri.& vide no.p Bart.in.l.j.C. vbi de cri.agi.opor.dicit ẽt Bal.in.l.ea quæ.C.de tẽp.in integ.resti.peten.ꝙ ante pñtationẽ rescripti nihil põt fieri eius authoritate. & idẽ in.l.j.C.vt lit.pen. Itẽ non habent locũ in Papa:vt voluit Imo.in.d.c.ex tenore.& dicit Bal.ĩ auẽ.ei q.C.de bo.au.iud.pos.ꝙ ille q mittit in possessionẽ ad literas alterius iudicis, illud nõ põt facere ante habitas literas. & de materia habeẽ latissimè per Bald.in.d.l.falsus.in.vij.viij.ix.&.x.colũ.& hîc adde eũdẽ Bal.ĩ.d.l.sed & si de sua.& ista faciũt an delegatus dicaẽ habere iurisd.antẽq̃ litere derogatoriẽ sint sibi transmissẽ. & Cy.in.l.mandatũ.C.mãda.dixit talẽ iudicẽ habere iurisditionẽ.& pro Cy.videẽ text.in.c.sup eo.el.ij.de app.vbi Papa appellat iudicẽ eũ cui nõ sunt trãsmissẽ lr̃æ.adde q d̃ not.Bal.in auẽ.q semel.in prin.C.quomõ & qñ iud.& Bal.ĩ.l.falsus.in viij.col.C.de furt.& ibi etiã diciẽ q d̃ in executore testamenti.& ꝙ habeat etiã exercitiũ iuris,est tex.ĩ.c.qm̃ contra de ꝑba.& ĩ.c.si clericus.& in.c.fi.de prebẽ.in.vj.& ĩ c.cum teneamur.eo.titu.in anti.& ꝑ hoc facit id quod diciẽ hîc. Nã si in rescripto apponereẽ aliqua forma, cũ illam scire non possit,nõ põt exercere.vt hîc not.ad hoc facit quod no.Bart.in.l.absenti.de dona.& ibi de hoc p Lud.Ro.simile diciẽ in procuratore,an possit exercere antẽq̃ habeat mãdatũ:de quo p Spe.in ti.de ꝑcu.§.j.ver.q d̃ si gl.& Archi.in.c.is q.de ꝑcu.in.vj.& glo.in cle.j.de ꝑcur.Bal.in.l.q̃ro.ff.de ꝑcu.qa nisi videat formam mandati nõ potest exercere.arg.d.l.diligẽter.ff.mã.&.l.q̃ro.Ad hoc similiter facit q d̃ not.Bart.ĩ.d.l.absenti.& ibi de hoc no.p Ro.nisi fortè in mãdato diceret,& nũc cõstituo te procuratorem &c.de quo latè per Bar.in.d.l.falsus.& aliquid p eũ in.l.eius.q in prouinciali.ff.si cer.pe.& Bart.in.l.si pupilli.§.j.de neg.ges. Sed quid si delegatus reuocat delegatũ:an ante notificationem processus sit nullus vide Bal.in.d.l.mandatum.in.j.col.

¶ Non vitiatur.Et istud est verum in iudice ordinario.secus in delegato.l.ij.§.sed si iudex.de iudi.secundùm Imol.hîc.& vide Inno.in.c.ex insinuatione.de appel.& gl.in.c.j.de procu.& Archi.in.c.qui ad agendũ.de procu.& not.in.c.super eo.de accusa.& in.d.c.prudentiã.Et ad hãc materiam adde Bart.in.l.iij.C.de eden.& in.l.si finita.§.iulia.in vlt.colum.de damno infect.& Barto.in.l.ij.in princip.ff.de iudi.& in.l.properandum.§.& si quidẽ.in princ.C.de iudi. Bald.in.l.ij.C.de spor.& Barto.in.l.generaliter.§.his de præsentibus.C.de reb.credi.fallũt ista in actibus voluntariæ iurisditionis scd̃m Bald.in auẽ.matri & auiæ.ad finem.C.quando mu.tu.off.fun.potest.

d ¶ Contra prædicta.Istam doctrinam hîc per Bart.in.l.si vni ex pluribus.de re iudica.& in.l.hæredes mei.§.fina.ad trebel.& Bald.latè in dicta l.falsus.per dictum c.prudentiam.&.c.secundo.&.c.cum plures.de officio delegati.in.vj.not.limita in commissione facta aliquibus iudicibus, ꝙ debeant cognoscere de idoneitate alicui⁹:vt eo casu quo reperient idoneum sibi prouideant de certo beneficio remittendo eorum conscientijs, cum clausula de qua hîc,videlicet quòd si vnus ex socijs absfuerit, seu plures absfuerint, alter possit ꝑcedere sine socijs:ꝙ isto casu si socij voluerint adesse,& vnus procedat ignorans istum nolle adesse nihilominus processus & sententia valẽt,licèt ignorauerit.Ista fuit notabilis decisio dominorum.de Rota.decisio.ccccclix.& not.in.c.dilecto.ad finem.de appellationibus.ita dicunt ipsi in dicto capi.prudentiam non habere locum in commissione facta super beneficialibus,vt dixi q d̃ est nota.& ad ista in simili.vide notabile quẽstionem quam posui post Bartolum.in.l.de die.§.si fideiussor.qui satisda.cogan.Et ad prædicta in simili quærit Bald.in.l.cum sententiam.in fine.C.de sententijs.si potestas non potest iudicare:nisi intersint duo consules,& illi nollent interesse q d fiendum:& prædictam decisionem domi.de Rot.alleg.sing.suo.xiiij.aliàs xiij.

e ¶ Non à iure.Contrarium videtur determinare.Bald.in.d.l.falsus.in.v.colum.C.de fur.

f ¶ Quoties.Et istam.l.vide not.alleg.per Barto.ĵ.eodem.in.l.cum tale.§.rescriptum.

¶Op.C.de indi.vidui.tol.auẽ.cui relictũ.ſol.hæc cõ
ditio hodie à iure nõ remittiẽ in vidua:ſed in virgine
eſt mutatũ.¶Op.ſ.de leg.iij.de.l.non dubiũ.ſol.ibi
fuit relictũ ſimpliciter:hîc in defectũ conditiõis quę
à iure remittitur. LEX XXIII.

a Qvi duobus. [a]Conditio non põt ſcindi ſi ꝓ
ſolido põt ĩpleri.h.d.Op.ſ.ſi qs cau. de
l.ſi ſeruus.§.ſi pluriũ.Sol.ibi ſcindiẽ: qa
nõ põt habere effectũ ꝓ ſolido,vt plenè dicam.j.e.
l.plauti⁹.vel fortè in.l.q̃ cõditio.j.e.

LEX XXIIII.

Ivre ciuili. Si per grauatum impediẽ ĩplemẽtũ
b cõditiõis ꝓ ĩpleta habeẽ [b] tã in vltimis
volũtatib⁹ q̃ ĩ cõtractib⁹.h.d.¶Op.j.e.
de.l.q hr̃di.§.ſi.Sol.ibi nõ ĩpediebaẽ p grauatũ, ſed
al's cõditio nõ ĩplebaẽ.¶Op.C.de cõdi.ĩſer.de.l. le-
gatũ.ſol.ibi cõditio deficit p caſum:hîc p factũ gra-
uati.de quo plenè diſtinguam.j.e.l.in teſtõ ita.

LEX XXV.

Cvm vir. Si vir inter virũ & vxorẽ ſit mẽtio de liberis,intelli
giẽ de natis ex eis.h.d.¶No.ad id qđ dixi
in.l.poſt dotẽ.ſ.ſol.ma.ſ.ꝙ cõſuetudo q̃ dicit dotẽ re
manere apud virũ ſi mulier deceſſerit in mr̃imonio
cũ liberis,ĩtelligiẽ de liberis ex eis natis,vt hîc,&.l. ſi
inter.ſ.de pac.dota. LEX XXVI.

Haec ſcriptura. Cõditio alternatiua dicẽ illa q̃ põt duob⁹ modis impleri:& ſi in
cõditiõe eſt aliqd turpe,illud reijciẽ,& aliud eſt im-
plendũ.h.d.Dy.format hîc vnã qõnẽ.dedi tibi bo-
uẽ,vt capuã vadas,& hominẽ occidas:neutrũ feciſti
an poſsit repeti qđ eſt datũ?Quã q̃ſtionẽ format gl.
in.l.iij.ſ.de cõdi.ob turp.cau.

Cum eadem. Ius accreſcẽdi tranſmittiẽ ad hæredes.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Exemplar ſi deficit,deficit & exemplatum.*
2 *Diſpoſitio teſtatoris ſi ex aliqua cauſa cõmutatur in aliam, in diſpoſitione commutata non intelligitur repetita pœna quæ erat in prima.*
Petrus martini ſi citatur ut petrus Ioannis,non incidit in pœnam contumaciæ. LEX. XXVII.

c In teſtamento. [c]†Si deficit exemplar, deficit exẽplandũ.h.d.¶No. qđ di
xi in ſummario.¶†No.ꝙ qñ diſpoſitio
teſtatoris ex aliqua cã cõmutaẽ in aliũ modũ ꝙ ĩ il-
la diſpoſitiõe cõmutata nõ ĩtelligiẽ repetita pœna
q̃ in prima erat adiecta.facit.ſ.eo.l.mulcta. Facit ad
q̃ſtionẽ ſi ille q vocaẽ Petrus martini fuit citat⁹ ſub
hoc noĩe petrus Ioãnis:ꝙ ex hoc nõ ĩcidit ĩ pœnã cõ
tumaciæ dic vt dixi.ſ.e.l.demõſtratio.ĩ prin.¶Op.
ꝙ nõ poſsit relinq noĩe pœnę:vt.l.j.de his q̃ pœ.no.
ſol.gl.tu dic vt dixi ĩ.l.mulcta.ſ.e.¶Op.de cõſti.pe.
de.l.j.§.cũ.Sol.hîc ſuppleẽ officio iudicis,licet obli-
gatio deficiat.¶Quæro an in dubio ex iſtis verbis
p̃ſumaẽ teſtatorẽ ſenſiſſe de illo monumẽto qđ repe
riẽ nõ obſtãte variatione demõſtrationũ:dic vt dixi
ſ.e.l.demõſtratio. LEX XXVIII.

Filiæ. Cõditio de nubẽdo arbitrio alteri⁹ reijciẽ:iõ non nocet,ſi ille q debet
ante arbitrari moriaẽ.h.d.Op.j.e.de.l.in te
ſtamento.ſo.hoc iõ: fit quia cõditio reijciẽ:vt.l. cum
tale.§.mæuiæ.j.eo ſcđm Dy.

SVMMARIVM.

1 *Species una loco alterius ſuccedit ex uoluntate defuncti.*

1 Titia. †Vna ſpecies loco alterius ſuccedit ex voluntate defuncti.h.d. Concor. ſuprà
de dona.inter virum & vxorem.l.ſi donate.§.ſi ſpõ-
ſus.¶Oppo.ſ.de adi.leg.l.cum ſeruus.gloſſ. nõ ſol-
uit.Dy.dicit quòd ibi legatum conſiſtebat in re cer
ta,& de præſenti:ideo illius alienatione extinguitur
& redemptione non integratur.hîc cõſiſtebat in re
certa inſpecto præſenti tẽpore:ſed dirigebatur ſub-
ſtantia legati in diem mortis.Iſtud non videtur ſol-
uere contrarium.nã agathea quę fuit legata tempo
re mortis,non reperiẽ tp̃e teſtatoris: ergo legatum

a ¶Qui duobus. ad hãc.l.vide Bal. in.l.j.in.viij.q.C.qñ nõ petẽ.par.&per hãc l.in fi. decidit Bal. no.q.in.l.fi.in prin. in ver. pone teſtator.C.de legatis.

b ¶Pro ĩpleta habeẽ hãc.l.not.limita in hr̃de grauato qui nõdũ ſoluit legatũ legatario: qa licet p hr̃dẽ ſemel ſteterit quomin⁹ ĩpleaẽ cõditio,poterit tñ p exceptionẽ cõſeq. vt cõditio adhuc ĩpleaẽ,& ſuã morã purgare. ita dicit Bald.& ibi clarius Imo.ĩ.l.cui fund⁹.j.e.& Cy.in.l.plures.in pe.q.ſed Ange.vr̃ tenere cõtrariũ in.d.l.cui fund⁹.alleg. ad hoc facit l.fi.C.e.& Bar.in.l.q decẽ.in prin.j.de ſol.& per hãc.l.&.l.iulian⁹.j.e.dicit ſin. Ang.in.l.qñ alexãdrũ.C.de adul.ꝙ licet excõicatus nõ poſsit opponere exceptionẽ cõpẽſationis vel bãnitus ex forma ſtatuti: tñ ſi opponat in hac forma, nõ ſoluo tibi, qa tu nõ ſoluis mihi.ꝙ talis exceptio excõicati,vel bãniti admittiẽ:qa ſolutio habeẽ ꝓ facta, qđ tene mẽti.& nota, quia dignũ eſt.

c ¶In teſtõ. Ad iſtã l.vide oĩno Bal. in c.j.qual.do.feu. priue.vbi dicit iſtum tex.ſin.itẽ p hãc.l. decidit Bal.q.no.in l.id qđ pauperib⁹ in.vj.col.C.de epi. & cleri. & pulchrè in.l.j.ĩ.iij.opp.C.de his q̃ pœ.no. & in ea.l.in.iij.col.in verſi.ix.quæro. Adde quæ voluit Ludo.ro.conſi.cccccix.

debet extingui:vt.ſ.de leg.j.l.ſtichum qui meus erit.
& ſicut per alienationem extĩguiẽ legatũ factũ purè
ita factũ ſub iſta conditione, q meus erit.imo citius:
qa ibi nõ diſtinguiẽ an volũtariè vel neceſſariè alie-
net,vt.l.ſcribit.§.j.de aur.& ar.le.vnde dic vt Dyn.
dicit in ſo.alterius cõtrarij.de quo.j.dicã.ſ. ꝙ verba
teſtatoris hîc poſita poſſunt intelligi duob⁹ modis.
Primò ꝙ teſtator habuit reſpectũ ad certas & deter
minatas p̃ſonas ſeruorũ.& ſi hoc cõſtaret p aliena-
tionẽ ſeruorũ,extingueretẽ legatũ: nec reintegraretẽ
p redẽptionẽ,vt in cõtrarijs.Scđo mõ põt ĩtelligi ꝙ
nõ habuit reſpectũ ad certas p̃ſonas:ſed ꝙ illa ancil
la q̃ vocabaẽ agathea,& ille ſeruus q vocabaẽ philar
gius,qui ſui erũt cũ teſtõr morieẽ,debeanẽ. & ſic nõ
ſenſit magis de illo q̃ de iſto,ſed ſolũ reſpicit ad no
mẽ.Sed in dubio qualiter debeat intelligi, determi-
nat hæc lex.nã ex eo ꝙ illi redẽptæ imponit nomen
agathea:non vr̃ ſe retuliſſe ad certas p̃ſonas,ſed ma
gis ad eos quos illud nomẽ habere cõtigerit.¶Op.
per impoſitionẽ iſtius nominis nõ põt induci lega-
tũ:cũ in his q̃ fiũt poſt teſtm̃ oĩa debeãt ex integro
fieri,vt.l.hr̃des.§.ſi qd poſt.de teſt.gl.nõ ſoluit.dic p
impoſitionẽ iſtius noĩs de nouo nõ diſpoſuit, ſed de
claraẽ teſtõrem ab initio ſic ſenſiſſe:vt.ſ.dixi. q̃ de-
claratio poteſt fieri cũ minori ſolẽnitate, vt.l. hr̃des.
§.ſed & ſi notã.ſ.de teſt.¶Op.ſ.de pig.de.l. fideiuſ
ſor.§.lucius.gl.nõ ſoluit.dicit Dy.ꝙ ibi fuerũt obli-
gata mãcipia certa:iõ obligatio nõ extẽdiẽ ad redẽ-
pta poſtea.hîc aũt nõ legabãẽ certa de pręſenti. Ex
iſtis verbis apparet Dy.intellexiſſe eo mõ quo.ſ.ſol
ui primũ cõtrariũ.¶Opp.ſ.de leg.j.de.l. ſtichũ.ſol.
vt ibi patet ex p̃dictis.hæc verba aliter intelliguntur
hîc:aliter ibi.

SVMMARIVM.

1 *Conditio poteſtatiua facilis in hæreditate poteſt quandocunq; impleri uſq; ad ultimum uitæ ſpiritũ,in legatis ſtatim impletur cum poteſt.*
2 *Conditio poteſtatiua appoſita hæreditati, uel legato quo ad implementũ,quãdo ſit idẽ in uno quòd in alio?*
3 *Conditionẽ p̃tãtiuã ſi non impleuit legatarius cum potuit,mora purgari poteſt quo ad exceptionẽ conſequendam non quo ad actionem.*

LEX XXIX.

* Haec conditio. Cõditio poteſtatiua facilis debet ĩpleri ſtatim cũ põt. h.
d.¶Op.ꝙ iſta cõditio ĩpleri poſsit qñ-
cunq; vſq; ad vltimũ vitæ ſpiritũ,vt de hęre. inſti.
l.ſuus quoq; &.l.fi.de cõdi.inſt.ſol.Pet.vt refert Cy,
C.de cõdi.inſer.l.pe.in.q.& Gul.de cu. in.l. dedi. in
princ.de cõdi.ob cau.dicũt ꝙ cõtraria loquunẽ in cõ
ditionibus poteſtatiuis q̃ cõſiſtũt in dãdo: hîc in his
quæ cõſiſtũt in faciẽdo.q̃ ſol. eſt cõtra.l.j.§.itẽ ſi ita
j.ti.j.vbi etiã ſi cõſiſtit in dãdo debet ſtatim imple-
1 ri.vñ dicas † ꝙ aliud eſt in hr̃ditate vt in contrarijs.
aliud ſi apponiẽ in legatis:vt hîc.ita dicit glo. in.l.ſi
quis inſtituaẽ.de hære.inſti.& hoc alibi tenet Pet. ſ.
in.l.j.C.de inſtit.& ſubſti.Rõ eſt qa in hæreditate
vertiẽ maius periculũ q̃ in legato.¶Contra hoc vi-
detur.j.ti.j.l.j.§.itẽ ſi ita.vbi in hr̃de idẽ diciẽ ꝙ hîc
2 in legatario.Sol.†Qñq; cõditio apponiẽ hr̃di & hæ-
ditati:qa niſi eã impleat p̃dit hr̃ditatẽ:& tũc loqtur
qđ dixi.qñq; apponiẽ hæredi,& nõ hæreditati, ſed
reſpectu alterius grauaminis:qa niſi impleuerit co-
giẽ aliud legatũ dare:tũc idem dic qđ in legato:vt.§.
itẽ ſi ita.¶Op.ꝙ ſufficiat cautio mutiana:vt. ſ.eo.l.
mutianæ.ſol.ibi tex.loqẽ in cõditionib⁹ q̃ cõſiſtũt
in nõ faciẽdo.¶Op.de verb.obli.l.ita ſtipulat⁹.Sol.
ibi loquiẽ in cõtractibus in quibus poteſt conditio
d qñdocũq; impleri.[d]hîc in vltimis volũtatib⁹ in qui-
bus diſtinguiẽ:vt ex p̃dictis apparet.quæ diligenter
3 no.¶†Quęro ſi nõ[e] impleuit cum potuit.an poſsit
e mora purgari?Reſpõ.nõ.quo ad actionẽ cõſequen-
dam.vt.l.thais.§.infra.de fideicõ.li.ſed ad exceptio-
f nem ſic,[f]vt.l.j.§.itẽ ſi ita.j.ti.j.&.ſ.de pe.leg.l.j.

LEX XXX.

Si ſeparatim. Coniũctis re. portio accreſcit ſine onere.h.d.

In caſibus

* Pro concordia. Aduerte ꝙ licitum eſt arg.de cõtractibus ad vltimas voluntates in illo caſu,videlicet ꝙ conditio poteſtatiua in cõtractibus adita hr̃ditate, habeẽ ꝓ defecta,ſi nõ eſt impleta cũ primũ fieri poterit, ſicut dicimus in vltimis voluntatib⁹, ſcđm Bal.ĩn.l.ſi quis arbitratu.ver. q̃ro quãto tp̃e.ff.de ver.ob. qui cõtrarius allegaẽ in hac.l.hæc cõditio.ſo.Bar.in.d.l.ſi quis arbitratu.nõ ſimplr̃ dicit cõtrariũ,ſed ſolũ dicit facit.l.hæc cõditio.ff.de cõdi.& demon. ꝙ arbitrator debeat decidere cãm ſibi cõmiſſam circa extrinſeca in caſu poſito per Bar. ibidẽ p̃terea nõ p hoc dicit,ſi non fiat ꝙ finiaẽ arbitramentũ, vt diciẽ in vltimis volũtatib⁹ cõditionẽ haberi pro defecta: ergo in terminis ꝓprijs non loquitur vbiq;.

d ¶Qñq; impleri.aduerte:qa Bar. vr̃ innuere ꝙ etiã ſit idẽ in cõtractibus. in.l.ſi quis arbitratu.de ver ob.in verſ. quęro q̃to tp̃e.& ibi dixi,& adde Bal.in.l.pe.C.e.in pe.col.& iſta.l.facit an teneat citatio ſine termino.de quo vide qđ ſcripſi in.l.liber hõ.§.decem.de verbo.oblig.

POMAVES.

e ¶Quero ſi non.Et hoc limita,niſi in libertate.l.paulus.§.j.ff.de fid. li. ſcđm Ang.in.l.ſi inſulã.de verb.oblig.

f ¶Exceptionẽ ſic. adde Imo.in.l.mutianæ.ſ.e.& Cy.in l.ſi plures.C.de cõdi.inſer.& Cyn. & Bal.in.l.j.ad fin.C.de inſti. & ſub.& Bal.in.l.ſi ſuper. in fi.C.de tranſac.

a ¶ Effectu conditionis. Sed dubitari potest, qd si testator dixerit ecõuerso ad hanc.l. vt relinquo titio cẽtũ, si seia ei nupserit: vtrum si seia ei nolit nubere, titi⁹ debeat habere legatũ, vel relictũ? ista.l. facit ꝙ sic. Cy. tñ in.l.j. C. de insti. & subst. in vlti. col. tenet cõtrariũ. & sequit̃ hic Imo. q̃a cõditio est principaliter in psona seię apposita per.l. cum ab eo. š. de cõtrahẽ. emptio. qd aũt ĩ cõtractu. si pmitto seiæ centum si nupserit titio, an debebit habere si stat p titiũ: Cy. in.d.l.j. tenet ꝙ nõ. sed Imo. hîc tenet contrariũ. p.l. iure ciuili. š. eo in fi. & vtrũ sufficiat si titius nolit semel nubere, si post ex interuallo velit. vide Cy. & Bald. in.d.l.j. & Imo. hic, & habetur in.l. si ea. C. de condi. inser. & in.l. pater. §. fi. j̃. eo. & de materia hui⁹.l. vide Io. cal. in dispu. incipi. rector ecclesiæ sancti.

b ¶ Ibi in modo. No. primò quòd licet dispositio sub modo deficiat per casum: tamen non deficit relictũ. & iste est casus in.d.l. si fundum. §. iul. aliâs incip.l. si titio. & est ad hoc singu. & melior de corpore iur. secũdũ Imo. hic & vide Bart. in.l. quibus diebus. §. termi lius. j. eo. & text. in l. lucius. §. quisquis. el.j. & ibi Bart. vbi est similis tex. š. de leg. ij. vide Ioã. cal. in dispu. incip. Rector ecclesiæ.

c ¶ Pręstari impedimentum. Adde Bal. in.l. si pater in iiij.q.ix. opp. de insti. & substi.

d ¶ Agetur ne. In istis casibus qualiter agatur quando conditio habeatur pro impleta. p hoc est tex. in.l. cum pupillus. ibi: iure cõmuni. j̃. eodem.

❧ SVMMARIVM. ❧

1 Agi qualiter debeat in casibus in quibus conditio habetur pro impleta: uide in fi.

LEX XXXI.

In testamento. Ista est bon alex. & h.d. Si conditio mista p casum deficit, relictũ deficit: sec⁹ si per aliũ in cui⁹ psonę cõfert̃ fuerit impedita. h.d. Or tractabo materiã de effectu cõditionis quam[a] gl. tãgit. s. de cõdi. insti.l. ei q. & vide cũ illa gl.l.j. C. de insti. & substi. ¶ Opp. de cõdi. insti. de.l. quæ sub cõditione. §. quoties. Sol. vt in gl. ꝙ ibi loquit̃ in cõditione potestatiua, quæ cõsistit in potestate honorati: hîc in mista quæ cõsistit in potestate honorati, & alterius: & vide gl. quæ incipit, imo videtur. ibi, item ad idẽ. vsq; ibi, nisi. est ne vera ista? Certè quia manumittere seruuum dependet ex potestate mea: & serui mei: videtur ꝙ sic. sed non est verum: quia ipse non potest non esse ciuis romanus: quia est merè potestatiua vt.l. fi. §. sin verò quidam. C. de manu. test. Ad istud opp. de.l. inde neratius. §. idem iulianus. š. ad.l. aquil. Solu. vt in gloss. ibi, impedior per tertium: ideo ille tertius mihi tenetur. ¶ Sed opponi. de.l. si titius. š. eo. sol. ibi, impeditur per tertiũ &c. gl. in.l.j. C. de insti. & substi. facit istud contrariũ, & non soluit. dic quòd in.l. si titius. impedior per tertium iustè, & contra eum actionem non habeo. sed peto legatum, &.l. inde neratius. loquitur qñ iniustè impedior per tertiũ: ideo habeo actionem contta tertium. & non cõsequor legatum. & ideo in conditione potestatiua distingue vt hac gloss. adiecto membro de.l. si titius statuas. š. eod. vide glo. ibi, si impedior. & sic secus si iustè. vt. š. eod.l. si titius. ¶ Oppo. & assumo oppositionẽ q̃ est in principio gloss. quòd in conditione mista consequitur legatum, vt.l.j. §. annua. š. de annu. le. &.l. caio. de ali. & ci. le. Sol. glo. quòd est speciale in alimentis. & sic gl. soluit in.l.j. C. de insti. & substi. & de hoc not. C. de le. l.j. Dyñ. in c. imputari. extrà de reg. iur. libr. vj. non tenet istam sol. sed dicit ꝙ debet distingui: aut apponitur in persona honorati, aut grauati. sed dictum Dy. non examino hîc, sed examinabo in.l. illis. j̃. eo. sed ad contraria respondeo ꝙ ibi loquitur in conditione successiua, & quæ habet tractum successiuum. hîc in momentanea causa. de qua quid iuris sit, dicam. j̃. eo.l. illis. & doc. tangũt in.l.j. C. de leg. ¶ Op. de.l. si titio de le.j. gl. in.l.j. de insti. & substi. sol. qđ ibi loquit̃ in modo:[b] hîc in cõditione. & est bona sol. sed cõtra hoc opp. ꝙ in modo sit idẽ ꝙ in cõditiõe, vt.l. titio cẽtũ. §. ante nuptias. j̃. e. Breuiter qcqd dicat Dy. respõdeo ꝙ ibi nõ est mod⁹, sed cõditio nup. vt ibi dicã. & ꝙ ibi nõ loquat̃ in modo. sed in cõditiõe: sentit hîc gl. ibi: nisi in casib⁹. dũ allegat.l. titio. §. ante. & ibi dicã. Op. de.l. cũ ita dat̃ libertas. j. eo. sol. gl. ꝙ ibi speciale est fauore libertatis, & bene: &.l. cũ ita. si bene respicias loquit̃ in cõditione si decẽ dederis titio: sed ista cõditio nõ videt̃ ꝙ sit mista, sed merè potestatiua, & illa lex nõ debuit cadere sub hoc membro. vt l. suus quoq;. in prin. š. de hære. isti. Pe. & Cyn. hoc dicunt in.l.j. C. de his quæ sub modo. &.l. pe. circa. fi. š. de condi. insti. & sic videt̃ ꝙ sit merè potestatiua. & hoc dicam in.l.j. C. de his quę sub mo. &.l. peñ. C. de condi. insti. Videte domini istud non est verum: qa est contra.l. cum ita. j̃. eo. nã si esset merè potestatiua deficiens per casum, nõ deficeret legatũ: qđ est falsum: vt ibi, nisi fauore libertatis. Ad.l. suus quoq;. circa fi. respondeo ꝙ excludit casualem conditionem non mistam. ergo quando est conditio mista, videtur distinguere tria verba pro declaratione glos. aut loqueris in modo: aut in cõditione: & tũc aut in successiua, & dicã. j̃. eo.l. illis. aut habet tractum momẽtaneũ: & tunc aut deficit facto eius in cuius psona debet cõferri: aut casu, vt ex prædictis apparet. & si casu aut in libertate: aut in aliis: vt ex p̃dictis patet. sed cõtra istud op. de.l. si pater. C. de insti. & subst. &.l.j. §. inest autẽ. š. eod. vbi dicit̃ ꝙ euentus expectetur indistinctè. sol. ibi in mera casuali: hîc in mista. sed qđ hîc dicit̃ de mista potest intelligi duob⁹ modis. vno modo de ea q̃ pẽdet ex voluntate mea, & alterius vt hîc. Alio modo dico mista hoc est ex potestate mea & viribus fortunę, ideo est idẽ quòd in casuali. & ita e sentit hîc gl. Rationẽ differentiæ inter conditionẽ potestatiuam, casualem, & mistam Cy. tangit in glo. dictę.l. si pater. C. de insti. & substi. Oldr. assignat ibidem sic. qñ est conditio casualis testator voluit multũ grauare legatariũ: & ideo expectatur dubius euẽtus nec curatur qualiter deficiat, nisi deficiat per grauatum, vt.l.j. š. eodem. &.l. iure ciuili eodẽ titu. &.l. in executione. §. fina. j. de verb. oblig. sed vbi voluit mo f dicũ legatariũ grauare, ponitur in potestatiua. Ratio est: q̃a satis est si per te non stet. sed in conditione mista voluit grauare plus q̃ in potestatiua: minus quã in casuali: & ideo eligitur media via: vt distinguatur an deficiat ex casu, vel facto alteri⁹, in cuius personã confertur. Domini habetis textus distinguẽtes: aut per tertium impedior hoc directò agẽtem, vt impediat existentiã conditionis: & habetur pro impleta, vt.l. ij. &.l. dedi. š. de cõdictio. ob causam. Aut impedior per tertium hoc non agentem directò, sed per quandam consequentiam: & tũc cõditio nõ habetur pro impleta. vt.l. iij. §. si quis seruum. j̃. de statu lib. & l. non omne. eo. tit. Aut dubitat̃ quo iure impediatur: g

c & in dubio videt̃ pręstari impedimentũ[c] directò, vt nõ impleatur conditio, vt.l. iij. §.j. de statuliber. qui tex. omnes casus istos videtur pbare. ¶ Vlteri⁹ quęro, de solenni dubio in istis casibus in quibus condi-

d tio habetur pro impleta: agetur ne[d] ex testamento, vel qualiter? Or guarda gloss. in.l. ij. C. de institu. & substit. videtur dicere quòd agitur extraordinario

e iure.[e] sed responsio vera est illa de qua dicit text. in

1 † his casibus in quibus cõditio habetur pro impleta, de iure commnni agitur ex testamento. in illis casibus in quibus habetur iure, seu fauore speciali p impleta, vt in libertate nõ agetur ex testamẽto: sed iure extraordinario: scilicet actione in factum. vel conditione ex lege: vt.l. si peculiũ. §. is cui. j̃. de statuliberis. quæro quid voluerit dicere textus in dicta.l. secũda. C. de institutionibus & substitutioni. quãdo dicit ex

f traordinario iure[f], nescio quid voluerit dicere imperator. nõ dicas id est iudicis officio, sed dic id est magis ex interpretatiõe, q̃ ex propria significatione. vt videtur tex. in.l. penultima. in princip. &. §.j. j. eodẽ.

LEX XXXII.

g Quamuis. [g] Error calculi in reddẽda ratione, & reliquorũ restitutione nõ facit conditionem deficere. h.d. Not. diligenter pro officialibus qui debent restituere reliqua intra certum tẽpus sub certa pœna, &

h si restituant, & in computatione fuit erratum,[h] & aliquid apud eos remaneat ꝙ in pœnam nõ incidant.

LEX XXXIII.

Falsa. *Falsa demonstratio legatũ nõ vitiat. h.d.* De hoc dic. š. eo.l. demonstratio falsa.

i Sed & si cui. Augmẽtũ dignitatis nõ extinguit [i] legatũ. hoc dicit. Facit ad quæstionẽ de eo qui pmisit dare schacum matum cũ pedite: & postea dedit cũ pedite facta Regina. de qua dixi in.l. legatis. §. si ex officio. š. de leg. iij. k

❧ SVMMARIVM. ❧

1 Pluralitas quando resoluatur in suas singularitates?

Si quis. ¶ Vna pluralitas geminat plures singularitates. hoc dicit. ¶ Opp. š de pigno. acti.l. si necessarias. §. si annua. sol. ibi fuit appositum pronomen quisq;, quod est collectiuum, sicut collectiuum omnes: vt.l. hoc articulo. š. de hęredi. in-

k stitu. ¶ Opponi.[k] de impu. & aliis substitu.l. cũ quidam. Solu. ibi est dictio vterq;, quæ similiter est collectiua. licèt glo. aliter soluat in.l. hoc articulo. ¶ Opponi. de impube. & aliis substi.l. q̃uis. glo. in.l. hoc ar-

1 ticulo. soluit. Tu dic † melius: quandoq; vna pluralitas respicit plures, & diuersos effectus: tunc resoluitur in suas singularitates. vt hîc. quandoq; respicit vnum communem effectum: tunc non resoluitur vt.l. contraria. ibi enim pluribus erat substitutum vulgariter, & sic respectu vnius hæreditatis. & sic

e ¶ Extraordinario iure intelligas officio iudicis.l. si cui. j̃. e. vide Imo. hic q ĩ hoc vr̃ tenere cõtra Bar. p Bal. in.l. ij. C. de inst. & substi. in iij. oppo.

f ¶ Scripta exẽplaria habẽt, tñ nõ exponas extraodinari, id est offõ iudicis sed extraordinario qđ ẽ magis ex quadã ĩterp̃tatiõe q̃ ex ppria significatione &c. & ita legi debere cẽset Soci. in fi. sui cõmẽti hîc licèt Alex. cõtrariũ cẽseat Alex. loseus.

g ¶ Quãuis. No. de errore calculi. hãc.l. p mltũ no. all. Bal. ĩ.l.j. C. si aduer. sol. ꝙ paru⁹ defect⁹ in rõne reddẽda nõ vitiat. & Bal. ĩ.l. p hr̃ditariis. ĩ. iij. col. in ỿ. xj. de hęredi. ac. & dicit ꝙ ẽ hic sin. l. & non est alibi & hoc ĩtellige vt ibi p eũ. si qs autẽ tenet̃ ad certã quãtitatẽ sub pœna, si deficiat in vno nũmo, an ĩcidat in pœnã, no. Bal. ĩ ru. C. de cõtrahẽ. emp. ĩ. x. q. & in fili facit qđ not. Idẽ Bal. ĩ.l. ij. ĩ. xij. q. C. de resci. vẽ. sed cõtradicit Bal. ĩ.l. eodẽ. ĩ. iij. co. C. loca. & vide Bal. ĩ aut̃. iisdẽ. ĩ pe. co. de sec. nup. & ad hãc.l. vide q̃dã verba Bal. ĩ cõsi. inci. p̃supposito statuto cõmunis papię.

h ¶ Fuit erratũ. & vide oĩno quod dicit Bal. in.l. eũ q. §. in pupillarib⁹. ĩ prin. de iureiur.

i ¶ Non extinguit. Vide Bar. & Bal. in l. pe. š. de senat.

k ¶ Si qs. opp. Vide Bar. in.l. scire debemus. ĩ prin. de vb. ob. ĩ.l. si qs ita stipulat⁹ fuerit. x. aureos. e. ti. & ĩ.l. si seru⁹. §. si pluriũ. si qs cautio. & vide gl. ĩ.l. iij. §. hoc aũt â superiore. de iti. actuq; priua. & Imo. hîc post Pe. in.d.l. cũ qdã. ĩ.j. no. & in pe. col. & in.l.j. C. de cõdi. inser. vide Dy. in regula pluralis locutio. de reg. iur.

nõ reſoluit̃ in ſingularitates.ita tenebat Iac.but.

SVMMARIVM.

1 *Indictionis omißio licet uitiet inſtrumentũ, tamen indictio appoſita corruptè non uitiat.*

LEX XXXIIII.

SI nominatim. Demõſtratio fit ꝑ expſſionẽ qualitatũ rei demõſtratę.Itẽ falſa demõſtratio nõ vitiat.h.d.primò dicit ꝙ demõſtratio ꝑ noĩa ꝓpria fit,& hoc eſt cõe.ſcdo ꝙ fit ꝑ demõſtrationẽ corporis:vt talis cæcus, talis claudus,& ſiſ'ia.tertiò ꝑ demõſtrationẽ officij, vel artificij:& hoc eſt clarũ.quartò ꝑ demõſtrationẽ ne
a ceſsitudinis,vel affinitatis[a].nõ ergo eſt neceſſe ꝙ nomẽ pr̃is alicui⁹ apponat̃ ꝑ noĩationẽ patrui fr̃is,vel affinis,& ſic ſufficit ꝙ dicat̃ talis vxor talis.¶ Vltiò no.diligẽter ꝙ licet demõſtratio ſit falſa,ſi cõſtat de quo ſenſit teſtõr.tñ noĩatim dicit̃ relictũ:& ſic plus eſt demõſtrationẽ falſam apponere q̃ȝ nullã appo-
1 nere:& ſic†vr̃ caſus pro opi.Dy.quã tenuit in ſuo cõſilio,ꝙ licet indictio omiſſa vitiet inſtrm̃:tñ appo
b ſita licet corruptæ nõ vitiat.[b]Cõſtat enim ꝙ notari⁹ ſenſit de indictione q̃ currebat illo anno quẽ aſcripſit,licet in demõſtratiõe indictiõis erraret.vñ ꝓ nominata hétur,vt hîc.de quo dixi plenè in fine.l.ſi librari⁹.de re.iu.licet Io.an.aliter dicat ſup data in fine libri ſexti.

LEX XXXVI.

PVblius. Cõditio caſualis poteſt q̃ñcũq; impleri.h.d.No.ergo tria.ſ.electionẽ.acceptationẽ.& geſtionẽ officij.¶ Quæro ergo quo tp̃e qs dicat̃ hẽre dignitatẽ?hæc lex facit ꝙ à tp̃e accepta-
c tionis,vt ibi munus edidit &c.vt in gl.qđ dic[c] vt plenè dixi in.l.ex eo.de teſta.mili.

TItia. Nõ eſt veriſimile ꝙ teſtõr plus diligat
d ſubſtitutũ q̃ȝ primo loco poſitũ[d]:& nõ põt prius cõueniri hr̃s quam defunct⁹ poterat.h.d.¶ No.qđ dixi in ſummario.& ꝓbatur in textu ibi ſed nõ eſt veriſimile &c.facit ad q̃ſtionẽ quã dixi in l.gallus.§.& quid ſi tantũ.ff.de lib.& poſth.

LEX XXXVII.

SI quis. Licet deficiat on⁹ legatario iniunctũ,legatũ nõ deficit.h.d.¶ No.ꝙ volũtati defuncti nõ paret̃ q̃ñ eſt contra.l. ¶ Oppo.ꝙ à legato repellat̃,vt.l.ſi quis quos.ſ.de leg.ij.plures ſol.dant̃ hîc & in cõtrario.veritas eſt q̃ hîc in ſi.ponit̃:nã ibi fuit nudus miniſter:hîc legatarius.qđ apparet:qa teſtõr voluit eũ ſentire cõmodũ:vt tex.dicit in ſi.¶ Op.de le.ij.de.l.codicillis.in prin.ſolue vt ibi plenè dixi.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator ſi dicat,uolo quòd hæres meus det illud quod ſcriptũ eſt in ſchedula,quã dimiſi apud guardianũ,an ualeat?*

LEX. XXXVIII.

SI ita ſcripſero. [e]Ex teſtõ debetur qđ ibi expſſè relinquit̃.vel per relationẽ ad aliud.h.d.
f ¶ No.hãc legẽ.[f]& facit ad†qõnẽ:teſtõr dixit,volo
1 ꝙ hr̃s meus det illud qđ ſcriptũ eſt in ſchedula quã reliqui apud guardianũ fratrũ minorũ. guardianus oſtendit ſchedulã.an valeat?Et vr̃ ꝙ nõ: quia id qđ in teſtamẽto nuncupatiuo relinquitur,debet à teſtibus exaudiri,vt.l.heredes palã.in prin.ſ.de teſta.ſed hîc nõ fuit exauditũ â teſtibus: ergo &c. Preterea, iſta voluntas eſt captatoria,& cõfertur in voluntatem guardiani,vnde ſcriberet quicqd vellet:vt.l.captatorię.ſ de leg.j.Præterea,iſta ſchedula nõ eſt ſolẽnis cũ non ſit legitimũ teſtamẽtũ,& ſic nõ valet: vt.l.vltima.C.de fideicõ.& ita determinauit Iac.de bel.Ego dico hoc eſſe verum, quando non apparet ſchedulam eſſe teſtatoris ex legitima literarum comparatiõe,vel alijs legitimis indicijs.aliâs puto quòd valeat vt hîc,ibi quantũ ei &c.& pro hoc facit.l.quẽ hæredi.in prin.ſ.de reb.dub.&.l.his verbis.in princ.ſ.de leg.iij.facit ad p̃dicta.l.theopompus.ſ. de dote præleg.&.l.quæſtionem.C.de fideicom.ſecundũ illã lect.ſcđm quã teſtõr poſuit in fide hęredis,& non ſcripſit.& ꝓ hoc facit.l.hoc articulo.ſ.de hęr.inſti.& l.poſthumus.§.ſi paganus.ſ.de iniuſt.teſt. ad idem de ali.& cib.leg.l.à filio.§.fi.¶ Ad arg. contrarium ad ea quæ relinquunt̃ in teſtamẽto &c. reſpondeo quòd ſufficit ſi audiat̃ a teſtib⁹ implicitè:vt.l.ſ. allegatis.Itẽ non obſt.quod dicitur ꝙ eſt volũtas captatoria,quoniã nõ eſt captatoria quando refertur ad ſcripturã de pręterito.vt.l.hoc articulo.ſ.de hęr.inſti.Non ob.quod dicit̃ ꝙ nõ eſt ſolennis, imo eſt ſolennis:quia quicquid relinquit̃ in teſtamento, refertur ad hanc ſcripturam.

SVMMARIVM.

1 *Portio hæreditatis pro non ſcripta,quando ſit quòd accreſcat cum onere?*

2 *Legatũ pro non ſcriptũ quare nõ accreſcit cum onere, portio hæreditatis ſic?*

3 *Portio hæreditatis deficiens,quando accreſcit coniunctis cum onere,an procedit ſiue ſint coniuncti re tantum, ſiue re & uerbis.*

4 *Onus per modum conditionis iniunctum in perſona inſtitutorum an tranſeat ad ſubſtitutos?*

LEX XXXIX.

QVæ conditio. Iſta lex ponit duas regulas multum breues,& eſt difficilis lex.Oppo.ad ſecũdũ vbi dicit̃ hîc ꝙ onus iniunctũ plurib⁹ de gradu intelligit̃ iniunctũ gradui.Cõtrà:portio ꝓ nõ ſcripta accreſcit ſine onere,vt.C. de caduc. tol.l.vnica.§.in primo.ſol.dicunt quidã ibi,in pro nõ ſcripto:hic in caduco vel quaſi.Cõtra iſtã ſol.vr̃ facere d.l.j.§.his ita.vbi dicit̃ ꝙ quocũq; mõ deſinat portio hr̃ditatis,deficienti accreſcit cũ onere quare alij vt Azo dicunt aliud eſſe in legato.vt ibi,aliud in hęreditate.vt hic no.in gl.& etiã no.gl.in.§. his ita. tñ ſe
g nõ firmat.& ꝓ opi.Azo.facit.ſ.[g]de leg.j.l.ciuitatibus.§.j.ſed Dy.ibi rñdet ꝙ ibi ꝓ nõ ſcriptũ accipit̃ impropriè,vt ibi dixi.Alij rñdẽt alio mõ,vt ibi videbitis.veritas eſt ꝙ ibi hr̃ditatis portio ꝓ nõ ſcripta accreſcit cum onere:vt eſt caſus in.l.ſi duobus.§.j.ſ.de leg.j.& ibi dixi.Sed contra hoc videtur caſus in l.celſus.§.fi.ſ.de leg.ij.Pet.in.l.j.§.his ita.C.de cadu.tollen.ſe multum inuoluit.in ſolut. huius contra-
1 rij & bene non ſoluit. ¶ †Veritas eſt iſta quæ ponitur in gl.ſcilicet,quandoq; onus imponitur generaliter gradui:& tunc accreſcit cum onere:vt hic in prin.quandoq; onus iniungitur quibuſdam nominatim de gradu:tunc quandoq; iniungitur nominatim omnibus perſonis eiuſdẽ gradus:& tũc idem eſt
i dicendũ quia accreſcit cum onere omnibus perſonis eiuſdẽ gradus:vt hoc ſecundo verſi. &.l.ciuita-
h tibus.§.j.[h]&.d.l.ſi duobus.§.j.ſ.de leg.j.quãdoq; iniungitur nominatim vni tm̃:& tunc accreſcit ſine onere,vt.l.celſus.in fi.ſ.de le.ij.vbicunq; autem dicit accreſcere cum onere, intelligas q̃ñ abinitio fuit inſtitutio pro nõ ſcripta reſpectu pſonæ à qua relinquitur:licet ſi ab initio tenuit inſtitutio, poſtea in codicillis legata ſunt relicta iã inſtituto mortuo, & ſic ſunt ꝓ nõ ſcripta reſpectu pſonę à qua relinquitur:tunc accreſcit ſine onere,vt.l.quidã referunt
2 cum.l.ſeq.ſ.de iure codi.ratio patebit infrà. ¶ †Sed quęro quæ eſt ratio,differentiæ inter hæreditatem & legatum.Dicit Pet.in.§.his ita.ꝙ hæreditas repręſentat perſonam defuncti,vt.l.hæreditas.j.de acquire.do.&.l.mortuo.de fideiuſ.&.l.non minus.ſ.de hęre.inſtitu.& ideo ab ipſo initio conſiſtit hæreditas cum onere.vnde cum ſuo onere accreſcit. ſed legatum non repræſentat perſonam defuncti & ideo nõ accreſcit cum onere:cũ ab initio non conſiſtit ſi perſona non reperiatur:& ideo ſi ab initio fuit perſona hæredis.illã videt̃ reſpexiſſe,adeo ꝙ legata poſtea in codicillis relicta eo mortuo non valent, vt dixi.¶ Sed quæro,quæ eſt ratio vtrùm relinquatur nominatim,vel non?Dic vt.l.j.§.id quod ex ſubſtitutione.j.ti.j.&.l.j.in fi.ſ.de le.iij.Itẽ quę eſt ratio vtrũ relinquatur nominatim ab omnibus de gradu, vel ab vno tantũ.Ratio eſt:quia primo caſu videtur re-
i linquere magis â gradu q̃ȝ à pſona.[i]vt hac.l.ij reſpõ.
3 ¶ Quæro.vtrũ hoc quod dictũ† eſt quòd accreſcit cum onere ſit verum:ſiue erant coniuncti verbis tãtum,vel re tantùm:vel re & verbis?gloſſ.dicit quòd eſt verũ ſi erãt coniuncti re & verbis:vel verbis tm̃.ſecus ſi re tãtùm, vt.C.de cadu.tol.l.vnica.§.ſi verò

Item vide

a ¶ Dic melius ex fide ſcripti exẽplaris.non ergo eſt neceſſe ꝙ nomẽ pr̃is alicuius apponat̃ ĩ inſtrumẽto:ſufficit enim ſi demõſtret̃ ꝑ nominationẽ patrui fr̃is &c.& ita legit Soci.hic ſi bene aduertas.Alex.loſeus.

b ¶ Nõ vitiat. Indictio corruptæ ſcripta:vtrũ vitiet adde Bal.idẽ tenentẽ qđ Dy.in.ij.cõſti.C.in verſi. ſepti.& qđ no.Bar.in.l. admonẽdi. de iureiu.& Ang.in.l.impator.ſ.de ſtatu ho.& vide gl.Io. an.ſup data.vj.lib.& gl.& Bal.in.l.cũ ꝓponeret̃.de le.ij.& latiſſimè Ioã.an. in data vj.lib.in merc̃i.per Bal.in.l.ij.C.de fal.cã adiect leg.vbi videt̃ tenere contra Dyn.

c ¶ Qđ dic. & vide Bart.in.l. abſenti.j. de do.And. barba.

d ¶ Primo loco poſitũ.Et hic no.ex hoc §.ꝙ ordo ſermonis denotat dilationẽ.item ordo ceſsionis denotat p̃eminẽtiã dignitatis.ita dicũt Ang.& Imo in.l.q ſoluẽdo.la.ij.de hęre.inſti.& ex ordine verborũ denotatur ordo intellectus ita dicit Bal.in tractatu de ſchiſma.in.iij.col.

e ¶ Si ita.Et vide qđ habes ꝑ moder. in l.ait p̃tor.in.§.ſi iudex.j.de re iu.adde Pau.de ca.& Bar.cõſi.cxviij.ij.libr.

POMAVES.

f ¶ No.hãc.l. Et vide Bald.in.l.gñaliter.C.de nõ nu.pec.& in.l.aſſe toto. ff. de here.inſti.& Ang.& ibi plenè Pe.ĩ.c.cũ tibi.de teſta.& ibi Io.de imo.& ꝑ Io.de imo.in.l.illã ĩſtitutio.ff.de hę.iſti.& Bal. in l.captatorias.C.de teſt.mili.

g ¶ Facit.ſ.Sed aduertẽdum imo.videtur impugnare dicta Bar.hic in.l.ſi duobus.§.j.de lega.j.& etiã Bar.in.l.re coniuncti.de leg.iij.& ſol.Pe.ad illud contrariũ refert Bar.& doc.in.d.l.ſi duob⁹ §.j.& licet cõiter gl.& doc.teneãt ꝓ nõ ſcripta accreſcere cũ onere,tñ glo.Dyn.& Imol.in.l.celſus.de le.ij.tenẽt cõtrariũ.& ibi plenè not.per Bald.& Imo.itẽ an illud qđ dicit hîc bar.& doc.ꝑ.d.l.celſus.ſit verũ dixi poſt Imo.ĩ.l.licet ĩpator.de leg.j.

h ¶ §.j.Idẽ dic in nõ oĩbus de gradu ſed aliquibus ex eis:qa vno repudiante accreſcit cũ onere ei q coniunctim ſecũ fuit grauatus vt ꝓbat̃ in.d.l.ſi duob⁹ §.j.& ibi ꝑ oẽs vide etiã ibi Bar. de materia.ſecus ſi vni tãtũ fuit grauamẽ impoſitum,vt hîc per Bart.qđ vltimũ limita,niſi eẽt iniunctũ onus alimentorũ eorũ fauore:vt ẽ tex.no.ſcđm intellectũ gl.ĩ.l.iiij.§.fi.& ibi Bar.de ali.& ci.le.licet ſcđm intellectũ Dy.& Ia.de are nõ ꝓbet.idẽ fortè eſſet in legato ad pias cauſas.

i ¶ Quàm à pſona.hęc rõ nõ eſt bona qa eſt cõtra caſum d.l.ſi duobus.§.j.ibi licet nõ ab oĩb⁹ de gradu.ideo ibi vide Imo.aſsignantem aliam rationẽ.Adde Bal.in.l.celſus.de leg.ij.

* Pro cōcordia aduerte:villa vna sola est in hoc territorio lugdunensi, quæ vocatur villa francha:in comitatu niuerñ.est alia villa etiam sic appellata:modò accusatur aliqs corā potestate lugduñ.de delicto p eum cōmisso in villa francha.Bar.sentit q procedat talis libellus.in.l.libellorum.ff.de accusa.Contrarius allegatur.in hoc.§.Tu dic q potest intelligi Barto.in hoc §.quòd loquatr qñ oīmoda erat incertitudo p.l.ii insulā.ff.de ver.ob.scd̄m mētē Raph.Cu.ibi qui tenet affirmatiuā.Et in.l.libellorū.loquatr qñ erat villa satis aliter demonstrata,sed non fuerat dictū de comitatu vel diocesi.Certè ista responsio pro sustinendo honore tāti viri, vt est Bar.pōt admitti per ea quæ ipse voluit in.l.demonstratio hoc tit.Sed posset alterari si bene considerentur eius verba.Sed in dubijs meli⁹ est sustinere partem concordantē,vt habetur per Imol.in l.de pupillo.§.fin.ff.de no.oper.nun.nouissimè in.l.si cum dotem.§.si pater.ff.sol.ma.

a ¶L.sub conditione.Vide Bart.in.d.l.sub conditione.sed in hoc est contrarius in.d.§.pro secundo.vbi tenet solutio.Cy.

POMATES.

b ¶Per hanc.l.vide Imol.& Panor.in.c.indicante.de testa.& Imol dicit gloss.in.c.j.in verb.pauperes.de testa.libr.vj.q si testator instituit pauperes christi intelligitur de his qui sunt eiusdem domicilij.& vide glos.in simili in.c.statutum.§.cū autē.in verb.vnū diem.in fin.de rescript.libr.vj.& ad hanc.q.Bartol.vide Pañ.cōsi.cxix.in.iij.colū.in.ij.dubio.vol.ij.

b ¶Per hanc.l.Et vide Bald.in.l.nulli C.de episc.& cle.& vide quæ latè dixi in.c.indicante.de testa.vbi omnes allegāt dictum Bart.hîc.Andr.Barba.

c ¶Est parochian⁹.de legato facto ecclesiæ, neq apparet de qua ecclesia cui debeatur.sed quid si testator habebat duas parochias? dic q debetur illi à qua recipiebat sacramenta ecclesię scd̄m not.in.c.fi.de sepul.vbi p cano.Cy.tñ in.l.cū multæ.C.de doua.ante nup.videtr dicere q debetr pauperiori.adde oīno Bar.in.l.j.ad municip.& vide qd̄ dixit Bal.& Imo post illū tex.in.l.si domus de leg.j.in prin.& Bald.post Cy.in.d.l.cū multę.dicit q si legatur monasterio,in dubio intelligitr de monasterio mulierum,& nō hoīm.& hic adde Ange.in.§.si verò.in autr.de nō ali.& oīno Pet.de ancha.& Imo.in.c.relatū.el.ij.de test.in fi.& Ioā.and.in titu.de instru.edi.§.nūc verò aliqua.in addi.q̄ incipit.nunc peruenit.& in.c.cū qs de sepul.ī.vj.& qd̄ no.Barto.in.d.l.ita.aliter loquitr Barto.in.d.l.libellorum.ad quod consuluit Bal.consi.lxx.iij.li.de.q.hîc formata p Bart.vide Bald.consi.cxiiij.ij.libr.

Item vide glo.magnam ibi deficiēs.& dic vt hîc primo responso.sequitur ibi impleant.& dic vt hîc secundo respō.Sequitr in.d.§.in primo.q est veri⁹ isto casu:vt.l.celsus.in fi.de leg.ij.& sic tenet glo.q quando sunt cōiuncti re & verbis, vel verbis tm̄,accrescit portio deficiens cum onere.& ita not.in.l.j.§.sin autē ad deficientis*.C.de ca.tol.*Pet.tenet contrarium:quia eadem ratio est in coniunctis re & verbis,quæ est in coniunctis re tantùm:qa quilibet habet iure suo per ius etiā non decrescendi secūdū Iac.de are.Ego teneo opi.gloss.quòd licèt inter coniunctos re & verbis,sit locus iuri non decrescēdi.tamē pro parte per coniunctionem verbalem onus iniunctū vni videtur alteri repetitum,vt.l.seię.§.caio.s.de fun.in

4 stru.¶†Quęro,vtrùm onus iniunctum per modum conditionis in persona institutorum transeat ad substitutos? Videtur hîc casus in secundo respōso,quòd non:ibi ad eum dumtaxat gradum &c.& videtur expressum.s.de hære.institu.in.l.sub conditione.In contrarium videtur casus in.l.j.in.§.pro secundo.C.de cad.tol.& pro hoc facit.l.licèt.s.de lega.j.Quid dicemus:gloss.tangit in dicto.§.pro secundo.& dicit vnum mirabile verbum quod conditiones casuales non transeūt ad substitutos:sed conditiones potestatiuæ sic,vt dicto.§.pro secundo.& ita tenet ibi Cyn.hoc videtur contra legem istam:prout glo.ponit casum in conditione si det decē:& tamē nō trāsit ad substitutum.quare dic q in legatis onus in modum cōditionis iniunctū trāsit ad substitutū,vt dicto.§.pro secundo.& eius glo.& distinguamus sicut illa glo.sed in hæreditate non transit ad substitutū:nisi expresse à testatore sit repetita,vt est casus hîc & in.l.sub conditione.s.de hære.insti.& ibi gloss.& Dy.in.c.rationi congruit.de regu.iur.lib.vj.Nō obstat.l.licèt.s.de le.j.quia illud est verū in legatis.secus in casuali onere.& est ratio vt not.in.d.l.sub condi-

a tione.[a] tamen in legatis distinguitur,an onus sit nominatim iniunctum,vel non.videbitis.j.tit.j.l.j.§.id quod ex substitutione.vt dixi in prealleg.l.licet.

SVMMARIVM.

1 *Relictum factum ecclesiæ,per testatorem aliter non expresso de qua,debetur ecclesiæ parochiali testatoris.*

2 *Accusatus qui commisit maleficium in uilla sancti Martini, non expressa ciuitate,non potest cōdemnari:quia accusatio non procedit.*

1 Cum in testamento. Si loc⁹ †loci in testamento non ascribatur,subintelligitur locus vbi testa-

b tor domicilium habuit.hoc dicit.Per hanc legem[b] determinatur quæstio si testator dixit relinquo centum ecclesiæ,nec declarat de qua:intelligitur de ec-

c clesia cuius est parochianus[c] per hanc legem.no.per Cyñ.C.de sacrosanc.eccle.l.j.in.v.quæstione.& in Spec.in ti.de instrumē.edi.§.nunc verò aliqua versi.quid si testator vult fieri pontē &c.facit.C.de episc.& cleri.l.nulli.&.l.si quis ad declinādam.& in authē.de eccle.tit.§.si quis in nomine.no.per Cyñ.C.de sa-

2 crosan.eccle.l.j.Quęro † quidam perusinus accusauit aliquem in curia istius ciuitatis,& dixit maleficium esse factum in villa sancti martini,nec adiecit comitatus perusij.Contra accusationem obijcitur cum multæ sunt villæ quæ nominantur villę sancti martini,per diuersas partes mundi:ergo videtur obstare.vt.l.ita fidei.j.de iure fisci.in contrarium videtur casus hîc:quia videtur quòd debet intelligi.s.de villa sancti Martini comitatus ciuitatis perusij.Cōtrarium puto:quia in accusatione non subintelligitur ciuitas,quod apparet:quia lex iubet expressè apponi,vt.l.libellorum.j.de accu.nec obst.hęc.l.quia loquitur in vltimis voluntatibus,in quibus fit benignior interpretatio,secundum volūtatem defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Dies impedimenti non computatur in termino.*

2 *Conditio an deficiat,quando quis impeditur per tertium?*

3 *Allegantī se impeditum potest opponi quod potuit reclamare,& non fecit.*

LEX XL.

d 1 Quibus diebus[d] Dies† impedimenti cōputatr in termino.h.d.¶†Op.qñ qs impeditr p tertiū:conditio deficit,licèt habeat actionē cōtra illum impedientem:vt.l.inde Neratius.§.j.s.ad.l.aquil.& no.s.eo.l.in testamento.Sol.glo.quod hîc non totaliter impediuit,sed dilationem dedit.Sed contra videtur.s.si quis cautio.l.ij.in fine.& de eo per quem factum erit.per totum.vnde puto quod hoc debeat intellligi quando impediens non erat soluendo.aliàs daretur actio contra eum,vt.l.fi.s.de eo per que fa-

3 ctum erit.vltimò not.† q ei qui allegat se impeditū potest opponi si contra impedimentum potuit reclamare,& non fecit,vt ibi:nec per te stet &c.

SVMMARIVM.

1 *Expensarum appellatione non uenit pretium rei.*

2 *Testator legans filio expensas factas in studio q, uideatur legare etiam pretium librorum.*

1 Quidam. †Appellatione expēsarum rei,

e pretium nō cōtinetur[e].h.d.& dicit Dy.q non est alibi.& notabilis casus est.¶Op.s.de peti.hærede.l.si à dño.in ii.glo.dicit hoc esse verum ppter pręsumptam volūtatem defuncti.certè illa lex non faci contra.¶Op.s.de leg.ij.de.l.lucius.§.q̄ marito.glo.soluit:nec est contrà:si bene aduertatur.¶Opp.s.sol.mat.l.fructus.sed hoc debet intelligi de expensis factis ad perpetuam rei vtilitatem,nō

2 gratia fructuum.¶†Vltimò Dy.dicit:no.arg.quòd si testator legat filio expensas factas in studio:nō videtur legare pretium librorum,vt hîc.Pet.dicit contrarium.aliàs nihil operaretur legatum:quia aliæ expensę de iure communi non possunt repeti:vt.ff.fa-

f mil.ercis.l.quæ pater.Ego dico,aliud est dicere[f] lego expensas studij:aliud lego expēsas librorum nā expensa studij est quicquid occasione studij est impensum,vel in libris,vel in quocūq alio à simili:sicut dicimus expensam funeris, vt.l.funeris sumptus.&.l.at si quis.§.funeris.de reli.& sumpti.fu.sed quādo dico expēsas librorum:potest procedere dictum.Dy.quod non intelligatur de pretio librorū.sed de alijs expensis factis post eos emptos,vt hîc.quoniam pretiū rei nō est impensa rei eiusdem,sed pretium vni⁹ rei potest esse impensa alterius rei:vt si emerem ligna,vel ferrum causa fulciendi seu fabricādi domū:istud est expensa domus,sed non est expensa vnius ligni,vel ferri.ita loquitur hîc,prædicta sunt vera si post emptionem librorum in eis fecit expensas faciendo eos miniare,corrigere,& similia.sed si nullā expensam fecisset,tunc deberet intelligi expensa librorum id est pretium librorum cum nulla alia sit.vt arg.j.eo.l.§.dominus.quod no.gl.

Quidam. Conditio apposita in quacunq parte testamenti,reddit conditionale legatū.h.d.¶Op.extra glo.quòd fit differētia vtrū conditio apponatur in ipsa dispositione vel post,vt.l.imperator.de manu.test.So.ibi loquitur in

g modo non in conditione.¶Op.C.quando[g] di.leg.ced.de.l.ex his.Sol.dicunt quidam hîc per si,ibi per cum.Tu dic,qñ post legatū purè relictum adijcitur ei tp̄s ętatis,vel alterius euentus in tp̄s certum:tunc facit diem,vt.l.ex his.si verò adijcitur tp̄s incertum,tunc facit conditionem vt hîc.& no.glos.j.ad trebel.l.seius.¶Op.ad istud q etiam in conditione,vel die incerta,sit differentia an apponatur in ipsa dispositione vel post,vt.l.obligationum ferè.§.conditio.de act.& oblig.Glo.dicit ibi loquitr lex,in cōtractibus.hîc vltimis voluntatibus.& bene.nam in contractibus si in ipsa dispositione apponitur,facit contractum conditionem.si ex postfacto,facit ipsum purum resoluendum sub conditione.vt lege.ij.de

d ¶Quibus.Et istū text.ita alleg.Bald.in.l.properandum.§.sin aūt vtraq.C.de iudi.& vide tex.quē ibi not.Bart.in l.qui commeatus.j.de re mili.

e ¶Non continetur.Et non est alibi.Bal.alle.consimilē in.l.pe.§.fi.j.de dona.& in.l.alimēta.C.de neg.gest.vtrū autem appellatione expensarum veniant damna, vide Bald.in.l.iij.in vlti.colum.C.de fru.& lit.expen.ptiū rerū etiā cōprehenditur appellatione dāni.l.j.& ibi Bal.ī prin.C.de ædi.ac.habetr etiā per Abba.in.c.fi.de rescrip.

f ¶Aliud est dicere.si testator legat filio expensas factas in studio:an veniat ptium librorū.adde q in tali legato venit expensa matriculę.scd̄m Bart.per illū text.ī.l.his verbis.§.fin.de leg.iij.& ad hæc bene facit qd̄ legitur & no.in.l.j.aliàs.v.C.ad mace.& hîc adde Bal.in ru.C.de verb.sig.in.vj.q.& qd̄ veniat appellatione expensarum, vide Bald.in.l.fructus sol.matrimo.

g ¶Opp.C.qñ.per Bart.in.l.si cui.§.j.de legatis.j.& dixi post Imol.in.l.qd̄ cūq.§.non solùm.de verbo.obliga.

in diē addic.& ibi gl.quę melius declarat hanc sol.
quā no.& collige distinctionē p te.¶ Vltimò not.
quòd dictio nisi,facit cōditionē.dixi.s.eo.l.j.qđ no.

SVMMARIVM

1 *Testator si reliquit omnibus ab ipso habere debentibus, an ueniat creditor cui obstat exceptio præscriptionis?*

a **Dominus seruo.** [a] Appellatione debiti continet̃
naturale tantum,si aliud reperiri nō pōt.h.d.Quæ-
1 ro † si testator relinqt in testamēto omnib⁹ debere
satisfieri quib⁹ aliqd debebat,vtrū ex hoc illi quib⁹
debebat̃ quorū debitū erat præscriptū possent pete
re? Et videt̃ casus quòd cōtineat̃ debitū naturale.in
cōtrariū est tex.in.l.si is.§.fi.de sol.Sol.aliud est re-
linquere specialiter centū q̃ debeo,vt loquitur hîc.
aliud relinquere simpliciter quicquid debeo quanti
tate nō expressa.quo casu nil releuat:nisi debitum
probetur,vt.l.legaui.in fi.de lib.leg.

b **Qui dotalem.** [b] ¶ Falsa demonstratio rei certæ legatum non vitiat.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Modus est moderatio quædam dispositioni adiecta,eum qui honoratur aggrauans in tempus dispositionis perfectæ.*
Modus à moderando.
2 *Modus inducitur per dictionem ut.& de natura huius dictionis.*
3 *Si,& ut,quare differunt.*
4 *Dictio ita,uti,& dummodo,an faciant modum?*
5 *Clausula,ea conditione,importat modum.*
6 *Testator si uoluit antea impleri id quod per dictiones modum importantes expressit,quàm emolumentum acquiratur,dispositio erit cōditionalis,& nō modalis.*
7 *Dictio postquā,importat conditionem.*
8 *Dictio ue,quando est aduerbiū,an importet modum,uel cōditionem?*
9 *Ad,ista dictio quādo faciat modum,uel conditionem?*
10 *Pro,quando faciat conditionem,uel modum?*
11 *In,quando faciat modum,uel conditionem?*
12 *Relictum factum pro redemptione captiuorū,uel dote puellarum est modale.factum uerò pro certa puella pro certo redimendo dicitur conditionale.*
13 *Modus an impediat transmissionem legati legatario defuncto ante modum impletum,uel cautionem præstitam?*
14 *Caueri an semper debeat de modo implendo:quandò modus est appositus legato?*
15 *Quid in contractibus.*
Agens in contractibus ultro citroq; obligatorijs,ex eo debet implere ex p̃sona sua:nec sufficit quòd caueat.
16 *Satisdans de modo implendo,tenetur etiam cauere de re restituenda cum fructibus.*
17 *Legatarius quando non implet modum:quia non potest,retinet legatum:si uerò non implet,quia non uult,contra eum dantur tria remedia.*
18 *Legatarius si non impleat modum impossibilem, an retineat legatum? remissiue.*

Termilius. Legatū sub mō nō pōt effe-
ctualiter peti , nisi præstita
c cautione de modo implendo [c] h.d.¶ Opp.j.eo. [d] l.ti
d tio primo responso.Sol.ibi modus imponitur in fa-
uorem legatarij:& ideo videtur magis impulsiuus
quàm finalis.¶ Secundò oppo.de.l.dedi.in prin.de
condi.ob causam.dicit gl.aliud esse in contractibus,
vt ibi:aliud in vltimis voluntatibus,vt hîc.de hoc di
e cemus infrà.¶ Quæro primò [e] quid est mod⁹.† Gl.
1 dicit:Modus est de futuro,& quasi cuiusdam remu
nerationis à legatario petit à exhortatio:quo nō im
pleto,ita priuatur relicto,sicut deficiente conditio-
ne ab initio non capitur.hæc diffinitio non placet:
quia secundùm hoc etiam fideicōmissum relictum
à legatario esset modus:quia est exhortatio fauore
cuiusdam remunerationis.Item eo non impleto re-
licto priuatur,sicut deficiente conditione ab initio
non capitur,vt in authē.de hęre.& falci.§.his omni
bus.colla.j.cū onus relictum in vim modi,& in vim
fideicommissi sint species diuersę.vt not.C.de his

✻POMATES.
a ¶ Dominus. Et vide Bar.in.l.legaui.s.de lib.leg.Et in.l.si is cui.§.flauius.ff.de sol.
a ¶ Dñs seruo.Vide Bald.in.l.id quod pauperib⁹.de epi.& cle.& in.l.ij.C.de fideicom.
b ¶ Qui dotalē.Vide Bal.& Imo.hîc.
c ¶ Modo implendo.ad hunc.§.vide tex.in.l.si ita legatū.de lega.iij.& ibi Bar.& vide hîc oēs doc.p̃sertim Imol.& vide dictū Sali.ī l.j.C.de his q̃ sub mō.& Ful.in.l.iulianus.§.offerri de act.emp.& Bal.in l.filie licet.C.de coll.item vide Dy.quē ibi refert,& tenet Cy.in.l.liberto §.luci⁹.de annu.le.
d ¶ Op.j.eo.& vide quę ibi habes post Barto.
e ¶ Quero primo.Adde no.per doc.s.eod.in glo.rub.& Bal.in ru.C.de insti.substi.& restit.sub condi.fac.
f ¶ Inducatur mod⁹ Adde Bar.l.licet.j.vt le.no.ca.& de dictione vt,& prout an importēt similitudinem,vel veritatem,vide glos.& Bal.in.l.cum alijs.ī fi.C.de se.nup.& in aut.cui relictū in vlt.colū.C.de indi.vidui.tol.

quę sub modo.l.ij.Dic ergo sic.Modus est modera
tio quædam dispositioni adiecta,eum qui honora-
tur aggrauans in tēpus dispositionis perfectę quòd
dico moderatio quędam dispositioni adiecta,dico
ad differentiam demonstrationis quę principaliter
adhibetur ad declarandam,& limitandam rem le-
gatam,vel personam:vt dixi in.l.demonstratio.mo
dus enim moderatur ipsum actum dispositionis.
Item ad differentiam legati,& fideicommissi:quia
illud non moderatur principaliter ipsam dispositio
nem:sed est quędam dispositio per se.Eum qui ho
noratur aggrauans,hoc dico ad differentiam modi
largo modo sumpti.nam tūc omnis qualitas dispo g
sitioni adiecta dicitur modus,vt.l.obligationū ferè.
§.modus.j.de act.& ob.&.l.iiij.§.modum.de serui.
Dicitur enim modus à moderando.vt.j.de do.cau-
sa mor.l.quod cōditionis.§.j.& ibi no.sic etiam acci
pitur.j̃.ti.j.l.j.§.j.hîc verò accipitur modus strictè p̃
onere apposito in vim modi eius in quem disposi-
tio confert̃.in tp̃s dispōnis p̃fectæ.hoc dico ad diffe
rentiā cōditionis,quę debet impleri antèquā dispo-
sitio sortiatur effectum:vt.j.l.p̃xi.& seq.§.fi.at mo
dus debet impleri post,vt hîc,&.l.demōstratio.§.fi.
2 s.e.¶ † Quæro secūdò,per q̃ verba inducat̃ mod⁹. [f]
f Glo.dicit per vt,vt no.C.de his q̃ sub modo.l.j.& in
stitu.de leg.§.longè.&.s.de contrahen.emp.l. cum
ab eo.& ibi no.Sed contrà:quia conditio inducitur
per vt,vt.j.eo.l.à testatore,& not.in.d.l.cum ab eo.
sed potes dicere q̄ illud non operatur dictio vt,sed
natura ablatiuorum absolutorum,vt ibi patet:et di
xi.s.eo.l.j.& ego puto verum. [g] Nam dictio vt,quā
g doq; infinitat orationem,& facit eam dependentē
esse ad actum verbi precedētis:& tunc nō facit mo-
dum,sed perficit orationem:& ponitur vt p̃ quod.
ecce exemplum,rogo te,vt restituas hæreditatem.
h & ita fuit in.l.à testatore.ablatiui ergo [h] absoluti ibi
positi faciunt cōditionē.simile habet̃ in.l.sticho.in
prin.j̃.de statulib.Quandoq; dictio vt,aliquid adiū
git ad dispositionē perfectā.& tunc facit modū.vel
si vis sustinere gl.dic quòd hoc operet̃ dictio vt,dic h
quandoq; per dictionē vt,adijcit dispositioni ali-
quid quod est explicandū per honoratū:tunc facit
modum.ita loquunt̃ oēs leges q̃ tractant de modo.
quandoq; per dictionem vt,adijcitur aliquid quod i
est explicandū per grauatū,vel per alium,vel pen-
det ex viribus fortunę,tunc facit conditionem.ita
loquitur.l.à testatore.& potest esse ratio:quia prīo
casu voluit testator min⁹ grauare scđo plus,vt dixi
in simili.s.eo.l.in testamento.ad quod facit quod di
cam statim de dictione ad.p̃ hoc optimè de dona.
cau.mor.l.senatus.§.j.in fin.§.vbi aliter accipitur di
ctio vt,quando respicit actum honorati:aliter quā-
3 do respicit alios actus.† Et si quæris,quæ est ratio
differentiæ inter si,& vt.Respondeo,hęc est ex ip-
sarum natura vt.j.eo.l.eas causas.in fin.& hoc cum k
huic dictioni adijcitur aliquid futuri temporis:aliàs
non faceret modū,prout hîc sumitur:sed esset quæ
dam modificatio:vt.s.de fun.instru.l.seiæ.in princ.
4 &.§.j.† Quid de dictione ita? Respondeo idem,vt.j̃.
de ma.testa.l.libertas.§.ij.Quid de dictione vti? Rñ.
idem,vt.l.si tibi legatum.de le iij.Quid de dictione
dummodo? Respō.idē,vt.l.cum ab eo.de contrahē.
5 empt.quid † si testator [i] dicat lego tibi centum ea
i conditione vt aliquid facias? Certè hoc non obstan-
te erit modus,vt.l.męuia.de ma.testa.& de don.l.ij.
in fi.& illa verba,ea conditione,non accipiuntur p̃
priè,cum cōmuniter testatores ignorent quid sit.&
ideo significatio aliorum verborum magis inspici-
6 tur.Quid si † testator expressè voluit antè impleri
illud quod per istas dictiones expressum est,quàm
emolumentū consequatur? Respondeo,siue expres
sè,siue tacitè hoc appareat facit cōditionē:cuius na
tura est vt prius existāt.j̃.de fideicō.li.l.thais ancil-
k la.§.stich⁹. [k] & statim dicā de dictione ad.facit quod
7 dixi.s.l.j.de coniunctione copulatiua.¶ † Quid de
dictione postq̃; ? Videtur quòd faciat modū.ita di-
cit glo.in.l.si filius.s.de dolo.& ita intelligitur lex il
la.Cōtrarium puto verum,cum de natura modi sit
post emolumentum quęsitum vt impleat̃:vt hîc in
fi.&.s.e.l.demonstratio.ī fi.& illa dictio postq̃;,hoc
exprimit.

g ¶ Puto verū.Sed quid si ex verbis non appareat an sit modus,vel cōditio quod poti⁹ præsumitur,vide Bar.in.l.cū mota.C.de trāsac.post prin.& tex.meliorē de iure & ibi doct.in.l.à testatore.j.e.& ad de q̄ per dictionē si,inducitur qñq; mod⁹,vt dixi post Bar.in.l.j.s.eod.in ij.col.

In exemplaribus scriptis legit̃:nam dictio vt,qñq; īfirmat orationē,& facit eā depēdentem esse ad actū verbi p̃cedētis:& tūc nō facit modū,sed p̃ficit conditionem Alexan.Loseus.

h ¶ Ablatiui ergo.ad de Imol.in.l.quęsitum.j̃.eo.

i ¶ Quid si testator.Quid si testator dixit,lego ea conditione vt facias.vide Bald.in.l.cū res.C.de dona.& Bar.in.l.societatem.§.arbitrorum.per illum tex.s.pro soc.tu pondera tex.iūcta glo.& Bar.in.l.cū eorū.C.de sent.

k ¶ §.stichus.Meli⁹ p̃bat̃ in.l.quælirū.j.eo.& facit.l.in cōditionibus.§.j.s.e.& no.Imo.in.l.huiusmodi.in prin.de le.j.vide quod no.Bar.in.l.cum mota post pri.C.de trāsact.& in.l.licet.in princ.vt leg.no.ca.

exprimit φ effectus dispositiõis sequaẽ φ faciat cõditionẽ est casus in.l.interillam.j.de verbo.signi.&.s.de leg.ij.l.si ita.§.si.secundũ gl.quæ exponit
8 ibi vbi.i.postquam.† Quid de dictiõe quæ est aduerbiũ:vt de aduerbio[a] ne?
a gl.& Dy.in.l.qui absenti.§.j.j.de acq.pos.dicũt φ faciat modũ p.l.cum pr.§.titio.s.de leg.ij.& ibi etiam gl.dicit.In contrarium videẽ casus.j.e.l.cum tale.§.titius.Sol.fateor de dictione ne,quæ exponiẽ.i.vt non,vt.d.l.cũ pater.& ibi no.§.titio.tñ(vt dixi).dictio vt,facit conditionẽ quãdo illud qđ adijcitur venit implendũ ante emolumentum quæsitum,seu consequutum: ita in dictione ne,cautio consueuit peti anteq̃ emolumentum consequatur. prohibitio ergo ne petatur,respicit illud tps:ideo facit conditionem:al's faceret modũ: vt ille tex. no. dicit.qđ est no.ꝓpter id qđ.s. dixi de alijs dictionibus.
9 ¶ † Nunc quæro de præpositionibus: quid de præpositione ad?[b]
b hic videtur tex.φ faciat modũ:sed.j.e.l.si vir.facit conditionem.dic φ aut per hanc dictionem adijcitur aliquid explicandum per honoratum: & facit modum,vt hic.aut aliquid explicãdum per alium,vel pendet ex viribus fortunæ & facit conditionem:vt in contrario.& hoc etiã not. propter
10 id quod dixi.s.de dictiõe vt.† Quid de dictione pro? Credo idẽ φ faciat modum:cum per talẽ præpositionẽ adijciẽ aliquid futurum:vt.l. antepe. §.j.
11 s.de leg.ij.ad idem facit.C.de dona.l.si quis pro redẽptione.† Quid de dictione in? Respondeo idem quod dixi de dictione ad.vt probaẽ.s.eo.l.solemus.coniuncta.l.penul.in fin.j.de ope.lib.hoc autem intellige,vt statim di
12 cam.† quid si per nomina:vt ecce,relinquo centum pro redemptione ca-
c ptiuorum.vel relinquo centum noĩe dotis puellarũ.an faciat cõditionem[c] vel modũ: vr φ faciat conditionẽ.vt.l.stipulatio.s.de iure do.&.j.eod.l.titio centum.§.titio.& ibi dicam,& dixi.s.eo.l.j.econuerso quod faciat modum vt.C.de epis.& cle.l.nulli.in prin.dico,aut relinquitur noĩe dotis pauperũ puellarum,vel in redemptionem captiuorum in generẽ:& tunc qa semper pauperes sunt,& semper captiui sunt:& non dicit hoc pendere ex futuro euentu incerto.solũ enim est erogatio facieda,ideo facit modũ & ita intelligo.l.nulli.aut relinquuntur nomine dotis certę personæ.aut in redẽptionẽ captiuitatis certæ personæ φ forte nondũ capta est:& tũc qa pendet ex viribus fortunę:an illa maritetur,vel illa capiaẽ,& redimaẽ:& tunc facit cõditionẽ.& ita intelligo contrarium.& cũ hac determinatione debẽt intelligi multa q̃.s.dixi.
13 ¶ † Secundò principaliter quæro de effectu modi,& primò quæro an impediat trãsmissionem legatario defuncto ante modũ impletũ,vel ante cautionẽ præstitã? Et hic videẽ casus φ impediat, quia modus resoluitur in hãc cõditionẽ si satisdederit.& vr casus.j.eo.l. titio centũ. §.ante nuptias.scđm opi.illorũ qui dicũt,φ illud est legatũ sub modo. in cõtrariũ est casus & gl.j.eo.l.à testatore &.j.qñ di.le.ced.l.si post diẽ.§.eius dẽ.& hęc est veritas:nisi modꝰ esset talis qui nõ possit impleri p hęredem: quia tũc hæres excluderetẽ:qa modum non implet sicut defunctus voluit. Non ob.hæc.l.quia sicut scis cõditio q̃ tacitè inest ex legis dispositiõe impedit trãsmissionẽ:vt.j.eo.l.conditiones extrinsecus.&.s.de lega.j.l.iij.Ita est huiusmodi:ergo &c.ex hoc etiam habes tenere menti φ isti duo modi legandi per omnia habent eundẽ effectũ:vt lego tibi centum vt aliquid fa
d cias.vel si satisdederis[d] de hoc faciendo,hæres meus det tibi centũ. vtrunq̃ dicitur legatum sub modo.casus est hic,& in.l.huiusmodi.in prin.s.de leg.j.licet gloss.ibi & doct.non intellexerint.sed per hanc legem declaratur, vt
14 vides.† Quæro,vtrũ sit verũ indistinctè quòd de implẽdo debeat caueri? Breuiter distingue sic aut modus respicit solũ fauorẽ legatarij.& non debet caueri,vt.j.e.l.titio.in prin.Aut respicit fauorẽ hæredis,vel alterius:& tunc aut modus adijcitur libertatis legato:& tunc non debet caueri, sed officio iudicis cogi debet seruus liber factus implere modũ,vt.l.meuia.&.l.libertas §.ij.de manu.testa.Aut loquimur de alijs relictis:& tũc aut modus fuit additus vt legatario:& tenetur cauere.vt hic.&.l.si tibi.s.de leg.iij.cum similibus.Aut fuit additus modus vt ministro.& non debet cauere,vt.l. diuus. j.
15 si cui plus q̃ per.l.falcidiam.¶ † Itẽ quæro,quid in contractibus.l. gloss.tenet hic quod nõ debet satisdare.& allegat.l.dedi.s.de cõdi.ob cau.sed certè ibi dicitur postq̃ ille qui debet implere modum, pcepit illud quod debet non potest peti ab eo cautio vt impleatur:sed nos quærimus vtrùm anteq̃ ipse percipiat repellatur exceptione,nisi caueat.& cauendo habeat actionem sine obstaculo exceptionis.Et dico φ si verè cõtractus est celebratus sub modo,est idem φ in vltimis voluntatibus.Casus est in.l. insulam.in fi.s.loc.posito hoc φ nulla lex diceret,tñ hoc dictat vrgens ratio.natura enim modi est vt impleatur post emolumentum sequutum: vt hic,&.s.dictũ est nisi enim prius consequatur,non posset modus impleri.Pone.promitto tibi centũ vt fundũ emas titio.vt.l.ij.in fi.j.de dona.vel promitto tibi centum vt domũ reficias.certè de necessitate ages prius ad centũ præstita cautione de modo implẽdo ar.huius.l.&.d.l.insulam.in fine.supra locati.facit.s.mãda.l.si verò non remunerandi.§.fina.&.l. sequenti quæ optimè probat.& prædicta intellige etiã habere locũ in cõtractibus stricti iuris.Item id quod suprà dixi,si verè cõtractus est celebratus sub modo.ideo dixi:quia si esset alius cõtractus vltro citroq̃ obligatorius,vt locatio,emptio,& similia:tunc deberet quis implere contractũ ex persona sua.al's repelleretẽ exceptione. vt.l.iulianus.§.offerri.s.de act.emp.nec sufficeret præstare cautionẽ de implendo.fallit quandoq̃ vt tangiẽ per gl.in.l.ij.C.loca. & ibi plenius p doc.
16 ¶ † Vlterius quæro an debeat præstari alia cautio q̃ ista? Respondeo sic. de re cum fructibus restituẽda,si modus nõ fuerit impletus:vt.C.de indic. vidui.tol.authẽ.cui relictũ.& in corpore vnde sumitur.Illa tñ est cautio simplex regulariter.vt ibi:ista verò est satisdatio:vt hic patet. ¶ Quæro vtrũ ante præstitã cautionem sit nata actio pro legato petendo? Dico quod sic,sed repellitur doli exceptione.vt.l.si is cui.&.l.cum in testamento.j.de fideicõ-
e mis.lib.¶ Quæro[e] † quid si legatarius nõ implet mo
17 dum: & loquor de modo possibili ab initio.Rñdeo: aut nõ implet modũ qa nõ põt:& retinet legatum, vt.l.si fundũ p fideicõmissum.§.j.s.de leg.j. no. etiã s.e.l.in testamento.&.C.de insti.& substi. sub cõdi. fact.l.j.Fallit scđm quosdã.j.eo.l.titio centũ.§.añ nuptias.sed ibi est tacita conditio,vt ibi dixi.aut non ĩplet,qa nõ vult:& hæc tria remedia sunt prodita. primũ φ legatarius priuaẽ legato,& hrs recipit: vt C.de his quæ sub modo.l.ij.s.de cõdi.ob cau.l.si hrs.&.s.de an.leg.l.liberto.§.lucius.Et glos.dicit hoc esse verũ.s.in diffinitione modi.Sed hoc fallit in legato libertatis quod est irreuocabile.vt.l.imperator. j. de manu.test.Idẽ puto dicendũ si aliquis liberaẽ aliqua actione q̃ nõ posset renasci,vt.s.de pact.l.si vnus. §. pactus.¶ Scđm remediũ est vt hæres agat de stipulatione,vt modus impleaẽ vt hic.&.l.si tibi.s.de le. iij.nõ enim interponereẽ hæc cautio,nisi ex ea posset agi,vt.l hæc stipulatio.§.diuus.vt leg.no. ca. sed certè illud ꝓcedit sine dubio qñ hęredis interest.sed ponamus φ modus continet aliquid explicandũ in persona tertij,quomõ cõpetet hæredi actio ex stipulatione cũ sua non intersit? vt.l.stipulatio ista habere licere.§.alteri.j.de verb.obl.Rñdeo dicit glo. in l. huiusmodi.in prin.s.de leg.j.φ tunc hrs debet stipulari noĩe alterius,& alij cedere. Tu dic φ stipuletur noĩe suo.qa semp sua interest φ voluntas defuncti seruetẽ,vt.j.e.l.titio centũ.pruno responso. vbi est casus.¶ Tertiũ remediũ est vt ille in cuꝰ cõmodũ debet ĩpleri modus,agat actiõe ex testamẽto,vt.C. de his q̃ sub mõ.l.ij.Sed aduerte:qa vt ibi dicit glo.illud est verũ,nisi in libertate,qđ intellige ĩ dãda libertate vt ibi no.Tu dic φ licet de iure antiquo nõ daretur actio,tñ iudicis officio cõpelli poterat ad modũ ĩplẽdũ vt.l.libertas.§.ij.&.l.meuia.de manu.te.ar.s.de an. leg.l.quintus.& hęc vera sunt in vltimis volũtatibꝰ. In cõtractibus dic:aut est cõtractus bonęfidei,& nõ habet locũ cõditio ob cãm.aut stricti iuris &c.vt no.
18 C.de cõdi.ob cau.l.ij.& ibi no.p doc.¶ † Quæro de modo impossibili.gl.tangit.C.de cad.tol.in.l.vnica. §.pro secundo.in fi.gl.mag.& ibi per Cy.in vlti.q.tetigi vobis.s.eo.l.si quis eum.dixi plenè.s.de le.ij.l.codicillis.in prin.vbi gl.hoc tangit satis plenè.

LEX XLII.

f Filiosa.[f] Si relinquiẽ filio sub cõmemoratione patriæ ptãtis, & in id tempus confertur,patri videtur legatum. h.d.

SVMMARIVM.

1 *Legatum si diminuatur,an & quando diminuatur,onus iniunctum in vim modi siue conditionis? & nu.4.*
2 *Testator si legat mihi fundum quem habeo communem cum alio sub conditione,si dedero decem quòd onus dandi nõ minuatur.*
3 *Legatum si diminuatur ob defectum patrimonij testatoris, onus diminuitur.*
5 *Onus adiectum legato si est plus quã per testatorem relinquitur,an minuatur? remissiuè.*
6 *Pretium rei venditæ an minuatur re diminuta?*

LEX XLIII.

Plautius. Si legatum scinditur per contrabu..el alia lege:scindiẽ onus p modum conditionis minũtũ.secus si p falcidiã minuatur. Itẽ secus in onere in vim modi adiecto.h.d. Diuidiẽ in duas partes Primò poniẽ de onere adiecto ĩ vim conditiõis.Scđo qñ de onere adiecto in vim modi. secunda ibi,neratius.Item prima subdiuidiẽ in tres partes.Primò ponit qñ legatũ scinditur per contrab.Secundo qñ per falcidiam. Tertio quando alio modo.secunda ibi,diuersum.tertia ibi, item scinditur.& ista est lex difficilis.Text.ibi, vtatur.cum relictum tibi remanet minus onere.¶ Opponi.& videtur quòd licet patronus aduocet per contracta.

a ¶ De aduerbio ne. de dictio neq̃. Vide Bar.in.l. licet. j. vt le. no. ca. & hic adde Bal.i auẽ.cui relictũ.in vlt.co.C. de indic.vidui.tol. §.j.& in.d.l. qui absenti.§.j.& ibi Bar. & quæ ibi habes post eum.

b ¶ De prępositione ad.& facit modum vt hic. de dictione ad,p Bal.in.l. gñaliter.in.viij.colũ. de epi.& cle. & Bart. in.l.j.s.e.& Bal.in.l. ex arrali.C. de act. empt.& ibi etiam vide de dictiõe,p. de qua etiam vide Bar.in.l.sed & si p dote.de le.præstan. & glos.in. l.dñs stycho in prin. de pecu.leg.de dictione in,adde Bar.s.e.in l.j.ĩ.v.col.de dictione ad,vide text. & Bart. in.l. insulam. §.fi.s.loc.

c ¶ Faciat cõditionẽ. Relictũ noĩe dotis puellarũ an fit conditionale,qđ bene no.ad limitationẽ eorũ q̃ habenẽ in.l. titio centũ. §. titio genero.j.eo.

d ¶ Satisdederis.lego tibi si satisdederis, an legatũ dicatur conditionale adeo φ nõ possit transmitti? Adde imo.j. eo.in.l. si ita expssum.

e ¶ Quæro. Adde q̃ no.Bar.in.l. huiusmodi.in princi. de leg.j.

f ¶ Filiosa. Et an in dubio filio videaẽ relictũ cõtẽplatiõne patris, vide Bal.in.l.cum aliqs. C.de iure delib. & Bar.& Io. in.l.si filię.de don.cã mor. Andr.Barba-

a ¶ Glos.distinguit. No.bene si minuit legatũ vel fideicõ. an minuatur onus sibi legatario iniunctũ?& limita vt p gl.no.& ibi doct.in l.mater.in glo.fi.C. ad tertul. quid in hereditate.vide no. in.l. controuersia. s.de transac.& quę not.scribit Bald.in l.hac edictali.in.xj. colũ.in ver.sed mõ orit dubiũ.C.de se cun.nup.& vtrũ in contractibus si res diminuta sit,diminuatur pretium rei vide qd not.scribit Bal.in.l.ĳ.de cõtrahen.emp.

b ¶ Cum hęreditas. p istũ text. Imo.in l.qui liberis.§.hæc verba.de vul.& pu. reprehendit Bart. hic.sed contra istũ tex.facit.l.is qui.§. fi.s.de lega.præstã. sol.vt hic habes in apostilla antiquorũ q̃ fit super libro q dicũt q̄ ibi non capit preteritus de manu alterius per obliquum.hic sic. Itẽ hic apud hæredẽ remanent onera p̄rata.l.j.&.ĳ.C. ad treb.nimirum si cõmodum capere põt,& remaneat hęres,q ratio cessat in l.contraria,vt ibi in tex.& hęc est ratio mea.

c ¶ Quid de minore.sed Imol.hic tenet q̄ non possit in personã eius impleri.ad quod faciunt no.p Bal.& ipsum in.d.l.ex facto.§.iulius longin9,de vul. & pupil.

tñ heres tenet ad legata:vt.l.j.C.de bo.pos.cõtrata. sol.gl.fatet cõtrariũ q̄ patronus p̄stat cõiunctis p so nis.Dy.dicit q̄ hæres teneat cõiunctis psonis pro ea parte qua aduocat, vt.s.eod.l.si is.sed hodie nec ipse nec patronus p̄stat.p.§.si verò testm̃.insti.de suc.li. ¶ Op.de ver.diuersum.ad prin.& ad ver.itẽ scindit sol.aliud est qñ scindit p falcidiã.aliud qñ scinditur alio mõ,& assignat gl.rõnẽ.& incipit.s.de dato.sed nõ video qualiter posset sustineri ista ratio.qa bene est verũ q̄ totũ dicit legatũ:licèt detrahat falcidia: tñ qd detrahitur dicit indebitũ,vt.l.lineã margaritarũ.j.ad.l.fal.&.l.si patron9.§.j.j.de dona.quare dic rationẽ vt colligitur ex distinctiõe quã.j.ponã.¶ Op. de ver.diuersum.ad ver.neratius.sol.ibi.in ver.neratius.est in vim cõditionis.hic est in vim modi & est ratio:qa qd dat in vim modi dicit quædã remuneratio eius qd recipit,vt no.s.e.in rub.&.j.eo.l.si qs seruũ & ideo sicut si res vẽdita minuitur,& pretiũ minuit:& ita si minuit relictũ minuit onus in vim modi iniunctũ.¶ Op.de.l.liberto.§.j.s.de an.le. Timo
1 re† hui9 cõtrarĳ gl.distinguit a multũ clarè.ita not. j.ad tre.l.facta.§.si titius.sed Dy.ibi &.j.de do.causa mor.l.ei qui non amplius,dicit si relictum est inutile ab initio ex quacũq; cã,siue relictũ erat in vim modi,siue in vim cõditionis,diminuto relicto minuitur onus,vt.s.de le.j.l.ab omnib9.§.si titio.&.j.l.pxi.§.si pars.Si verò minuit ex postfacto:tunc tenet distinctionẽ hic positã.qd nõ placet:qa si ponis q̄ legatũ minuebatur ab initio per falcidiã,esset contra hanc l.ver.itẽ scindit.Et ideo distingue latè:aut onus est impositũ in vim conditiõis,aut in vim modi.primo casu aut hęres fuit obligatus ab initio ad legatũ integrũ,sed ex post facto liberat à parte:vt pp̄ter cõtratab.vel pp̄ter vsuc.rei legatæ,& minuit onus legatario iniũctũ.vt hic.in prin.&.j.l.pxi.§.si pars.Ratio est:qa sicut ipe exonerat:ita debet pati aliũ exonerari,vt hic dicit tex.Idẽ ergo iuris esset si quacũq; alia ratiõe ex postfacto hęres exoneretur.Si verò ab initio hæres nõ fuit obligatus ad totũ legatũ:& tũc aut hoc cõtingit pp̄ter personã legatarĳ cui nõ poterat totũ relinqui:& onus iniunctũ minuit,vt hic in ver. itẽ scindit.&.j.de dona.cã mort.l.ei qui nõ amplius. ratio est:qa cũ hæres pp̄ter legatariũ exoneret,debet pati,& ipsum in onere exonerari.aut hoc cõtingit pp̄ter beneficiũ ipsi9 hęredis quẽ testator nõ potest grauare:& tũc licèt minuat legatũ:nõ minuitur onus causa cõditionis iniunctũ vt hic patet in falcidia,in ver.diuersum.Ratio est:qa priuilegiũ qd habet hęres nõ debet reuerti in ei9 lęsionẽ:nec ali9 põt vti cõtra eũ priuilegio suo eo inuito,vt.s.de mino.l. si iudex.Idẽ ergo si minuit cõditio p treb.vel pp̄ter debitũ iuris naturę,vel pp̄ter aliã quartã debitã hæredi.eadẽ ratione p hũc ver.diuersum, licèt glo.in.l. ei qui nõ amplius.aliter dicat in falcidia, & malè:& ibi reprehenditur per Dy.aut minuitur legatũ facto testatoris:vt qa alienauit,vel ademit,& minuit on9,
2 vt.j.l.pxi.§.si pars.¶ †Quæro,qd si testator sub cõditione si decẽ darẽ legauit mihi fundũ quẽ habebã communem cum alio?& sic non debetur mihi nisi medietas,vt.l.serui electione.§.j.s.de leg.j.Rñdeo:nõ minuitur onus:quia nõ videtur q̄ testator ab initio plus reliquisset:& sic nõ potest dici relictũ minutũ.
3 ¶ †Quæro,quid si legatũ minuatur propter defectũ patrimonĳ testatoris?respondeo per.l.falcidiam minui debet:vt.l.in quantitate.§.fi.j.ti.j.& illis mi-
4 nuit onns.Secũdo†casu,quando onus imponitur in vim modi dico q̄ in omnibus in quibus dixi minui onus impositũ in vim modi cõditiõis,& onus minuitur impositum in vim modi,per eandẽ.l.quia est eadem ratio:imo maior, vt.s.patet.& sic loquitur.l.ab omnibus.§.si titio.s.de le.j. qa ibi fuit relictus fund9 vni ex hæredibus,& grauatus decem dare.certè fundus legatus pro parte qua legatarius est hæres non valet:& si ex persona legatarĳ hoc venit,meritò minuitur onus iniunctum in vim modi,seu per modũ legati,vel fideicommissi:quod idem est,vt.l.j.C.de his quæ sub modo.Sed illis casibus in quibus iniunctum onus in vim cõditionis nõ minuitur:puta per falcidiã vel aliam quartã:debet adhiberi distinctio, aut onus fuit intrinsecum, aut extrinsecum.& istos casus prosequere vt in glo.Aut fuit onus appositum alternatiuè intrinsecũ
5 & extrinsecum:& dic vt.s.de leg.j.l.si mihi stichus.¶ †Quæro,quid si ab initio onus est plus q̄ illud quod per testatorem relinquitur legatario,nulla facta diminutione relicti?Dic vt.l.imperator.de lega.ĳ.ita dicit glos.& bene.Au autem scindatur conditio alĳs casibus, dicetur in prosecutione
6 tit.¶ †Quæro.quid in cõtractu si res est diminuta,an pretium minuitur? Casus est hic in prin.prout habes reuenderet.& expressius in.l.suę rei.cum l.seq.s.de contrahen.emp.Item hic loquitur quando diminutio fieret pro parte certa:quæro quid si diminuit pro parte incerta:vt puta minuit vsusfructus fundi,pro qua parte minuitur onus:& quo iure?Textus est q̄ officio iudicis:vt.d.l.suæ rei.cum.l.seq.s.de contrahẽ.emp.¶ Quæro qua actione ageretur in prin.legis.Dic q̄ condictione sine causa,vel actione ex vendito:si interuenit venditio.vt gl.dicit.

LEX XLIIII.

QVi hæredi. Qui iussus est dare seruo causa cõditionis implẽdæ sub nomine pp̄rio,vel sub nomine hæredis:dando domino,non implet cõditionẽ.Item iussus dare dño nõ implet cõditionẽ si dat seruo.h.d. ¶ Not.q̃ facti sunt nõ transeũt ad dñm.¶ Sed quæro,quid ad pp̄ositũ? Respõdeo, id quod est in cõditione nõ est in obligatiõe,vt.l.si quis.s.si quis omis.cau. testamen.ideo seruo nõ cõpetit aliquod ius,meritò per eũ non acquiritur aliquid domino.sed ipsi seruo dat ex mera volũtate dantis,& sic dicit facti meritò ad dñm non trãsit.sed postq; peruenit ad dationẽ,& sic ad dominĳ trãslationẽ,illa acquisititio dominĳ erit iuris,meritò, dño acqreret.vt.j.de acquir.re.do.l.acquirit.¶ Opp.q̄ hic superfluat versiculus sed cum hęredi.sed respõdeo,intellige q̄ in principio iussit dare seruo expresso proprio noĩe.In ver.sed cum hęredi expresso nomine hęredis tm̃.¶ Opp.q̄ debeat dari domino cũ ad eum transeat ius & nomen hæredis:vt.s.de.acq.hære.l. placet.glos.vult soluere & nihil declarat.dic q̄ seruus remanet hæres nomine,licèt totũ ius remaneat apud dominum:vt plenè declaraui in.l.cum filio.s.de lega.j.quod esse heres noĩe valet ad duo.s.quo ad hoc vt in eum impleatur conditio,vt hic,&.j.pximo.§.Itẽ vt ab eo non detrahat quarta treb.vt.d.l.cum filio.& ibi dixi.¶ Quæro quæ est ratio differẽtię inter statuliberos,& alios?Respondeo rationem ponit text.de statulib.in.l.seruus si hęredi.quia statuliber magis dat iure dominĳ q̄ iure hęreditario,& ideo in quemcunq; transit dominium,in illum impletur conditio.

SVMMARIVM.

1 *Conditio debet impleri in personam eius à quo hæreditas ut ab indigno aufertur.*
2 *Conditio impletur etiam in personam eius qui uendidit hæreditatem:& si bi datum restituit emptori.*
3 *Conditio an impleatur in persona minoris qui restitutus est in integrum?*

b Cum hæreditas. b Cõditio de dando hæredi,in ipsius personam impletur,non in fidecommissarĳ.& datũ causa conditionis implendæ nõ venit in restitutione.h.d. Dictũ est.s.de cõditiõe q̃ debet ĩpleri in eo qui est hęres noĩe.nõ in eo q est hęres effectu:& idẽ tractat hic.sed differt ibi:qa seruus est hæres noĩe tñ,& apud eum nõ remanẽt directę,nec vtiles.hic loquit de hr̃de restituẽte qui est hęres noĩe tm̃:& apud eum remanent directę.¶ Opp.datũ cã conditionis implendæ cõputat in quartã treb.vt.l.in quartã.j.ti.j. Sol.fateor.sed residuũ in restitutiõe nõ venit,vt hic.¶ Op.de cõdi.indebi.de.l.is cui.difficile est cõtrariũ.gl.soluit pluribus modis.dic q̄ ibi fuit iussus dare cã cõditionis implẽdæ,p legato fundi qd legatũ euanuerat.hic p alio legato qd legatũ validũ remanebat.vñ datũ causa cõditionis implẽdę,nõ põt dici indebitũ & eodẽ modo.d.l.nõ obstat.¶ Ad finẽ hui9.l.opp.de do.cau.mor.de.l.qd statuliber.sol.ibi fuit datum â statulibero de peculio suo:& sic qd dabat pecunia hæreditaria erat:meritò venit in restitutiõe:hic dabat ab extraneo de
1 pecunia nõ hæreditaria.¶ †Quæro qd de eo à quo aufert hęreditas tanq̃ ab indigno,an in eius psonã debet impleri cõditio?qd videt:qa hęres remanet.vt.l.ex facto.§.iulianus.de vulga.& pup.ergo &c.vt ibi patet.& hoc.§.
2 ver.sed cũ suspectã.facit de vul.& pup.l.si is q.&.l.in substitutiõe.¶ †Quęro:qd de eo qui vẽdidit hæreditatẽ,an in eũ debeat impleri cõditio?certũ est q̄ sic:quia hęres est.Sed an illud qd sibi dat debeat restituere emptori? Hic.§.facit q̄ nõ.in cõtrariũ.s.de hære.ven.l.venditor,vbi quicquid peruenit ad eũ tanquã ad heredem debet restituere:sed hic datur sibi vt hæredi,
3 ergo &c.¶ †Quæro quid de minore c restituto in integrũ qui remanet hę
c res nomine:vt.l.sed & si fine,§.sed quod papinianus.de mino.dubito.

Si duorum. Ex plurarlitate dominorum scinditur cõditio.h.d. de hoc dicam plenè.j.eo.l.cui fundus.

Si pars. Diminuto legato per vsucapionem diminuitur cõditio.h.d. declara vt dixi.s.l.proxi.

Plautius. Iussus dare hæredibus,si tempore quo dat reperit se hęredem,deducit partem suam pro rata.secus si non sit hęres,sed esse speratur:quia tunc nihil deducit sicut legatarius.h.d. ¶ Not.q̄ non consequitur effectum dispositio ante impletam conditionẽ.¶ Vltimò principium huius.§.potest induci ad quæstiões quas posui in.l.ab omnibus.§.si titio.s.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Dare & remittere non est idem propriè.*
2 *Legatario duplici remedio succurritur,quando hæres non uult recipere liberationem pro implemento conditionis,nec soluere.*

3 *Conditio non pōt haberi pro impleta, quādo aliquid debet solui pupillo, uel cōmuni causa conditionis implendæ: & tutor uel administrator non soluit quod debet pupillo, & tā quam tertius impediens tenetur pupillo.*

4 *Pars una si in laudo alteri condēnatur in mille, & altera alteri in quingētis in diem, sub pœna, condēnatus in minori summa potest compellere condemnatum in maiori, ut cōpenset uel liberet usq; ad concurrentem quantitatem.*

5 *Executio pendente reductione ad arbitrium boni uiri, per condemnatum in maiori: an fiet per condemnatum in minori? dubitat.*

6 *Iurauit quis dare centum, an compensando liberetur? remissiuè.*

LEX. XLV.

TVlianus. † Dare & remittere non est idē propriè.

1 h. d. Nota diligenter hāc. l. & facit ad mul a ta.

2 ¶ † Sed qro: pœne qd hæres non vult recipere liberationē pro implemēto cōditionis: nec vult soluere: quid habet facere legatari⁹? Rñdeo duo. Primo quòd b ptestetur hęredi qđ sibi soluat vt possit implere conditionē: q si non facit, per hæredē videtur stare: vt. j. de statu libe. l. iij. §. j. Aliud remediū est quòd cōpenset id qđ sibi debet̄ cum eo qđ debet dare cā conditionis implēdę: licēt nō sit ppriè cōpensatio: qa non est debitū hincinde: q enim cā conditionis implēdę dari debet, nō dicit̄ debitū, vt. l. si qs sub cōditione. si qs omissa cā testa. & hāc doctrinā cōpēsationis ponit tex. in. l. si peculium. de statuli.

3 ¶ † Et aduertendū est, c quòd hic dixit tex. cōditionē haberi pro impleta, quasi per hæredē steterit. ex hoc arguit̄ quòd si aliquid debet solui pupillo cā conditionis implendę, vel cōmuni, & p tutorē, vel p administratores reipub. nō soluat̄ illud qđ illi debēti implere cōditionē debet̄: cōditio p impleta nō pōt haberi, nō em verè est impleta, vt tex. probat hic. Itē nō pōt haberi pro impleta ex facto tutoris, vel administratoris in pupilli, vel reipu. pjudiciū, vt de reg. iur. l. neq; iterdicto. & s. quādo ex fac. tu. per to. sed ipse tutor vel administrator tenebit̄, sicut tertius impediēs iniustè: vt. l. inde neratius. §. j. ad. l. aquil. & dixi in. l. in testamēto. s. eo.

4 ¶ † Item facit d hæc. l. ad. q. quòd si in eodē laudo vna pars est condēnata alteri in mille, & alia alteri in quingentis, & iussi sunt soluere in diem sub pœna in compromisso cōtenta. certè ille qui cōdēnatus est in minori qutātitate, debet cōpensare, & liberare aduersariū vsq; ad concurrentē quātitatem: & habet̄ conditio pro impleta, ne incidat in pœnā: vt hic.

5 Sed † qđ dices tu si condēnatus in maiori quātitate petijt laudum reduci ad arbitriū boni viri: an interim possit fieri executio cōtra condēnatū in minori quātitate qui non petijt reduci? Videt̄ quòd sic, secundùm ea quę not. doc. in. l. p hanc. circa fi. C. de tēp. ap. sed dubito.

6 ¶ Item facit hęc lex. † ad. q. si iuraui tibi dare cētum, vtrùm cōpensando qđ mihi debes liberer à iuramento. de quo habetur extrà de iureiur. c. ad nostram.

LEX. XLVI.

SI in diem. Dies apposita ad implēdam conditonem in persona hæredis, incipit currere à die aditæ hęreditatis. h. d. ¶ Quæro, quid f si dixisset intra cētum dies à tempore mortis? Rñ. idem: quia intelligitur. s. tēpore mortis, & aditæ hęreditatis: vt. j. de statulibe. l. iij. §. si quis hęredi. & quod hic dicitur, nisi aliud tēpus initij sit appositum. intelligas ita expressè g quòd talis subauditio non cadat, & p hoc pōt sustineri glo. C. de iure delibe. l. scimus. §. & si prefatam. vbi dicit tex. quòd hęres debet facere inuētariū intra tres dies à tēpore mortis. supplet glo. & aditæ hęreditatis. nā ex eo quòd onus iniūgitur hæredi, videtur quòd illa suppletio debet fieri: vt ab adita hæreditate incipiat, vt hic, & s. dixi.

Seruo. h Si conditio expressa nihil operatur in principali, nec in eo operabitur ad quod per repetitionē porrigitur. h. d. In tex. ibi, etiā si expressum non esset. & sic illa cōditio nil operatur: vt. l. iij. s. de leg. j. licèt casualiter fallat: & hoc sequitur sępenumero: &c. si ergo non operatur in principali. s. in libertate, igitur nec in eo ad quod tacitè porrigit̄, scilicet in hęreditate, vel legato. & hāc materiā explicaui in. l. iij. s. de legatis. j. & no. bene hunc casum.

LEX. XLVII.

NOn putabam. Annus cœptus non habetur pro completo. h. d. fallit. j. ad trebel. l. qui filium. §. sabinus. & de mu. & hono. l. ad rempublicam. dixi plenè in. l. si cui. in prin. s. de lega. j. & ibi videbitis.

LEX. XIIX.

SIcui libertas. Iussus reddere ratione pōtest petere vt ponantur calculatores qui iudicabunt de reliquis & libris rationū. hoc dicit. ¶ Nota bene. facit. C. de vsur. & fru. lega. l.

i ij. nota quod dicit de reddendis libris rationū. i facit j. eo. ti. l. cum seruus. & de manu. testa. l. si ita fuerit. §. qō. & dixi in. l. j. §. officio. s. de tu. & ra. dist.

LEX. L.

SVb diuersis. In libertatibus legatis nouissima spectatur conditio. h. d. ¶ Opp. quòd in cōditionibus disiūctim positis, sufficit alterā impleri, nec quæritur de qua, vt s. de condi. insti. l. si hæredi plures solu. intellige hic disiunctim. i. alternatiuè.

SVMMARIVM.

1 *Conditio an possit impleri in persona hæredis illius in cuius persona debebat impleri?*

2 *Conditio habens præcedentem dispositionem, an ius implendi transeat ad hæredem?*

Hæredi. Conditio pōt impleri in hærede hæredis: non in hærede legatarij. h. d. secundùm vnā lec. prima pars huius. §. non variat̄. secunda in ver. quod nō similiter. tres habet lect. prima est quā posui in sumario: & ista est vera in se, vt. j. eodem. l. cum ita. tamen si seruus habebat peculiam preparatam ad soluendū, erit liber de iure speciali: vt. j. de sta. lib. l. si peculium. §. is cui. Secūdo modo legitur, vt mutet casum sic. Fauore libertatis potest conditio cōpleri in hærede hæredis. secus in alio legatario. h. d. Ioan. negat hanc lecturam esse veram:

k sed pro ipsa videt̄ casus in. l. si peculium k. §. si hæredi. de statulibe. In contrariū * videtur facere. * j. eo. l. cum

1 ita. in fin. Et † ideo distingue, vtrùm conditio possit impleri in personā hæredis illius, in cuius persona debebat impleri. aut testator iussit impleri sub nomine

l appellatiuo, vt hæredi: aut sub nomine l proprio aut sub vtroq;. Primo casu, potest impleri in persona hęredis, vt hic: in prin. & l. cum ita. j. eo. Nec obst. l. si peculium. §. si hæredi. j. de statulib. nam testator videt̄ velle dare hęredi hęredis eo ipso quòd iubet dari sub nomine appellatiuo. Secundo casu quando sub nomine proprio: non pōt impleri psona hæredis illius: vt. j. eo. l. cum ita. Fallit fauore libertatis, si seruus habebat pecuniam paratam. vt. l. si peculium. §. is cui. j. de statulibe. Tertio casu, quando apponitur nomen proprium, & appellatiuum, inspicitur quod præcedit: vt. l. cum ita. j. eod. Et est aduertēdum: nam dicta distinctio an aliquis sit iussus dare sub nomine proprio, vel appellatiuo: licèt cadat in hærede non tamē cadit in legatario: nam iussus dare legatario, nominatim videtur dare: iussus, vt. s. eo. l. si nominatim. & hoc

2 videtur probare text. hic in fi. ¶ † Sed quæro quid si conditio habet præcedentē dispositionē. vtrùm ius implendi. transeat ad hęredē? Cy. in. l. pe. C. e. dicit qđ nō trāsiuit in personā hæredis, pro quo videt̄ facere tex. in. l. si penum. j. quādo di. leg. ced. & ibi dixi. Tertio modo legitur hic. §. sic. Ex parte eius in quem debet impleri conditio transit in hæredem, non ex parte eius à quo debet impleri. hoc dicit. istum passum examinabo. j. eo. l. cui fundus. quod no.

SVMMARIVM.

1 *Legatum potest conferri in uoluntatem alterius uelatam non explicatam.*

2 *Expressio eorum quæ tacitè insunt, quando aliquid operetur. & qualiter intelligatur illa regula?*

Tacita pupillaris quòd subintelligatur etiam quando mater est in medio.

LEX. LI.

1 NOnnunquam. † Legatum potest conferri in alterius voluntatem velatam non explicatam. h. d. glo. signat

---

a ¶ Iulianus. non est idē. Et qđ solutio & acceptilatio sint diuersi effectus, no. per Bal. i. l. iij. C. ad velleya. ad Bar. hic adde & vide Alex. in cōsi. clxxix. col. ij. circa mediū. in. v. vol. Pau. de ca. dicit quòd facit ad statutum venetorū, qđ verba testatoris intelligant̄ prout iacēt quòd si fuerit factū legatū sub cōditione de dādo, liberando nō impleat.

POMATES.

b ¶ Primo quòd. Vide Rapha. Cu. in. l. j. §. fi. ff. qñ ap. sit.

c ¶ Aduertendū est In cōtrariū est veritas. l. cum pupillus. j. eo. & ita ibi vr̄ sentire Bar. & est tex. in l. titia. §. si ea. de le. ij. & in. l. qui filiū de manu. testa. & ita hic tenet Imo. &c.

d ¶ Itē facit. recōpensare dicit̄ soluere. & vide Bal. in. l. C. de cōpen. & ad impediendā pœnę cōmissionē cōpensatio fiet ipso iure, vt no. in. l. si cōstat. C. de cōpen. & adde Alex. in cōsi. lxxiij. col. j. in. v. vol.

e ¶ c. ad nostrā. Bal. vr̄ tenere quòd nō Imo. cōtra cū distī. tū, & vr̄ bene loqui adde Bar. & quę ibi scripsi post eū in. l. ampli⁹ rem ra. ha.

f ¶ Quero quid No. qđ si testator grauat hęredē de dādo intra tale tps &c. vide latius p Bar. in. l. si cui. in prin. de le. j. Bald. in. l. j. in. xiij. colū. de his q pœnæ no. adde Ro. cōsi. cccix.

POMATES.

g ¶ Ita expressè. Vide pro declaratiōe Sali. in. l. ij. C. de cōtrahē. emp. quę sequit Aret. in. l. si ita legatū. de le. j. Ant. de bu. cōsi. lvij. inci. in. q. fingēte. & qđ in simili ponit Oldra. cōsi. cxxxvj. in ij. colū. Alexā. cōsi. xxxvj. in. ij. colum. in fine.

h ¶ § Seruo. Vide no. in. l. talem. §. j. s. de hære. insti.

i ¶ Libris rationum. Contrarium vr̄ tenere Imol. i. l. cum seruus. j. e. hic alle. sed hic vr̄ transire cum Bar. hic & in. l. ex testō. C. de test. mañ. & quod hr̄ in tex. glos. & ibi Bal. in. l. cum testō. c. ti. adde quod Pau. de cast. dicit esse mēti tenendum dictum Bar. & quod mali⁹ est seruare cōmunem stylum, tamē si casus accideret quòd casus est hic.

k ¶ Si peculium. quā l. alleg. Ange. in. l. si x. cum petiero de verb. obli.

l ¶ Nomine pprio. De hac materia hr̄ per Bald. in. l. pe. in antepe. col. C. e. post Cy. ibi.

multa cõtraria:& nõ soluit.¶ Op.de leg.j.de.l.senatus.§.pe.&.l.fideicõmissa.§.sic fideicõmissum.s̈. de leg.iij.sol.gl.fateor ꝙ nõ põt cõferri in volũtatẽ extranei,sed hęredis,& legatarij sic.sed inquantũ dicit de hærede,malè dicit vt.s̈.de leg.j.l.senat⁹.§.legatũ.& in.l.fideicõmissaria.de fideicõ.lib.¶ Op. de le.ij.de.l.j.sol.ibi nõ fuit collatũ in volũtatẽ,sed in arbitriũ.¶ Op.expressio† eorũ q̃ tacitè insunt nil operatur:vt.l.iij.s̈.de leg.j.&.s̈.e.l.si in diẽ.§.j.* &.l.non recte.C.de fideiuss.*solu.quidã ꝙ illa regula qñq; fallit vt tex.dicit ĩ.l.si in diẽ.s̈.e.I a.de ra.dicit ꝙ hîc nõ inest tacitè ꝑ eũ modũ,ꝑ quẽ inest qñ exprimit̃.nã si relinquo si titi⁹ ascẽderit capitoliũ, poterit esse ꝙ habet necesse ascẽdere. & sic nõ est in eius libera voluntate.¶ Quæro qd ecõuerso.[a] vtrù expressa,prosint q̃ nõ exp̃ssa nõ ꝓsint,licèt tacitè insint? Dicit gl. ꝙ regulariter exp̃ssio nil operat̃.fallit qñq;:primò,in casu.s̈.de vsufru.l.vetus.sed certè ibi id quod exprimitur,tacitè nõ subintelligebat̃.scđò dicit gl.fallit in pupillari substitutiõe tacita:q̃ nõ admittit̃ cõtra matrẽ:secus si exprimatur.sed certè Pe.tenet ꝙ qñ mater est in medio,tacita substitutio nõ subintelligit̃.sed ego tenui cõtrariũ in.l.cẽturio.s̈.de vulg.& pup. dico ergo ꝙ regula q̃ dicit expressio eorũ q̃ tacitè insunt nil operatur:intelligit̃ de his q̃ tacitè insunt de necessitate:secus si ex volũtate,vt.l.talis scriptura.s̈.de leg.j.& ibi dixi sed tacita pupillaris intelligit̃ ex voluntate pręsumpta.ideo circa eam nõ habet locũ regula.Item dicit gl.fallit in casibus vbi exigitur speciale mandatũ.vt.l.põponius.s̈.de procu.Item in nouatione.vt.l.fin.de noua.sed certè in illis legibus nil inerat tacitè:ideo expressio operatur.

a ¶ Quid conuerso. Quæro qd ecõtra, de hoc no.latius ꝑ Bar.& Imo.hîc.

b ¶ Ad.q.singu. qd de qua ꝑ Bart.in.l.j.C.de pact. Adde qd si testator cõditionẽ quam apposuit ipse impleuit an legatum remaneat purũ. Pau.de cast.hîc.

c ¶ Mæuius. Et no. sing.istũ tex.scđm Bald.ꝙ ille q est incapax ex testõ,nõ põt capere in vim cõditionis:licèt sit gl.fin.in.l.ꝙ conditionis.ff.de dona. Andrę.Barba.

c ¶ Meuius, forma specifica.fallit in relictis ad pias causas:& ꝓ libertate, vt ꝑ Ludo.ro.in.l.si ita stipulatus essem abs te.de verb.obli.in fin.& vide qđ per istum text. dixit Bal.ĩ.l.ij.ver. occurrit &c.cũ seq. C.de iure do.& nõ est alibi iste tex.secundùm Bal.in.l.j.§.finautem aliquid sub conditione.C.de cadu.tol.

SVMMARIVM.

1 *Onus in uim conditionis appositum si adimitur,non uidetur emolumentum ademptum.*

2 *Testator institutis duobus filijs hæredibus, si eos grauauit si decesserint sine liberis, quòd portio decedentis deueniat ad superuenientem:& si in codicillis ademit cõditionem, fideicommissum intelligitur ademptum.*

Cõis usus loquendi est probandus ab eo qui se in illo fundat.

LEX LII.

1 SI quis seruum.† Adempto onere in vim conditionis apposito, emolumentũ non videt̃ adẽptũ.h.d.In text.ibi, quasi purũ facturus.dic ꝙ in dubio præsumitur.¶ Opp. de adi.leg.de.l.alumnæ.§.seia.so.gl.qñ adimit̃ onus in vim modi adiectum:videtur ademptum legatũ, vt ibi.secus in vim conditionis, vt hîc. Ratio est:qa qñ onus adijcit̃ in vim modi videt̃ legatũ relictũ ꝓpter illũ modũ.secus qñ in vim cõditionis. Declaro rationẽ glo.modus est remuneratio quędã scđm gl. s̈.e.super rub.vnde legatũ relinquit̃ propter onus implendũ:& obligatur quis ad implendum modũ: vt l.quibus diebus.§.fi.s̈.eo.& si non cauet̃,tenet̃ ex testamẽto:vt.C.de his q̃ sub modo.l.ij.sed in casib⁹ in quibus hincinde oritur obligatio,de iure est ꝙ obligatione sublata ex vna parte tollat̃ altera,vt.l.fi.de acceptila.&.l.cũ emptor.de rescin.ven.merito sublato mõ:cũ tollat̃ obligatio qua debebat teneri legatarius,tollit̃ obligatio qua alius debebat teneri legatario.sed in cõditione hoc nõ est.nõ enim est in obligatione ꝙ debet dari causa conditionis implendę.& hanc.q.ponit Cy.C.eo.l.si plures.in vlti.q.

2 ¶ †Facit

b ad.q.[b] q̃ mihi de facto occurit:testator duos filios instituit.& eos grauauit ꝙ si quis decesserit sine liberis pars filij defuncti deueniat in superuiuentem.Demum fecit codicillos per hęc verba,cõditionem quã apposui in testõ filijs meis.s.ꝙ si quis eorum decesserit sine liberis &c.adimo:& reuoco.quæritur vtrũ fidecõmissum esset sublatum? Et videt̃ ꝙ nõ:qa solũ cõditionẽ ademit.ergo fidecõmissum remanet.vt dixi.Cõtrarium tamen tenui:qa in nostro vsu loquendi cõditio appellat̃ totũ fideicõmissum cõditionale: vnde per illa verba adimo cõditionẽ, intelligitur in totum fideicommissum cõditionale, adẽptum. Isto modo loquẽdi vtit̃ Imperator in.l.j.C.de pac.Deberet tñ fieri ꝓbatio de isto cõi vsu loquẽdi.sed in quęstione præmissa, ꝓpter aliud principaliter cõsului.nã duo fratres erãt ęqualiter instituti,& inuicẽ rogati de restituẽdo sub conditione,si intelligeret̃ adẽpta cõditio tantùm fideicõmissum remanet purũ,& sic.hincide tñ vnus debet dare quãtum recipere:ergo fideicõmissum est nullũ,vt.s̈.de leg.j.l.ab oĩbus. §.si titio.vltimo responso.

LEX. LIII.

SI quis legata. Clausula relata ad legata, quib⁹ dies non est apposita, non refertur ad legatum in tempus certæ ętatis collatum.h.d.de quo dixi plenè in.l.talis scriptura.s̈.de leg.j.

* Pro cõcordia. Aduerte qñ titius tenetur dare decẽ hæredi testatoris: & solùm fecerit oblationem, titius nulla facta cõsignatione& dispõne: non dicit̃ purificata cõditio. hr̃ per Bar. in.l.iij. ff. de cõdi.instit. q contrari⁹ allegatur in hac.l. cui fund⁹. & in.l.cũ quidã.C. de condi. inser.&.l. acceptã.C.de vsur. soluit idẽ Bar. si bñ inspiciat̃ in.d.l.iij. quòd qñ oblatio fit ꝑ̃senti secũdùm gl. ibidẽ ꝓcedat secũda opi. aliâs si absenti vt in.j.opi.s̈. relata.vel al'r secundum eũ.aut dispositio fit solùm g̃rã cõditionis implẽdæ: & ille cui adimpletur nihil de suo perdit:& ad nihil obligat̃:& ꝓcedat secũda opiñ.aliàs si obligaret̃ vel ageret̃ de actione q̃renda:tũc ꝓcedat prima& eo maxiè vt in.j.sol.si fieret absenti, ꝓut fuit de mente Bart. vbi.s̈. Adde ad con.si.vij.Alex.in.ij.volu. & ad materiã ꝑ doc. amplè.in.l.semel mora.s̈.solu. matrimo.

DUobus. Conditio dandi pluribus adiecta, diuiditur inter eos.h.d.dicam.j.eo.l.cui fundus.

LEX. LIIII.

MÆuius. Conditio designat nudum ministeriũ facti. & debet impleri

c in forma specifica.[c] h.d.¶ Op.quòd ista cõditio si in mari ꝑiecerit: nõ debet seruari: vt.s̈.de cõdi.insti.l. quidã in suo. Sol.ibi est speciale fauore humanę religionis:secus in pecunia,vt hîc. Op.j̃.de solu.de.l.si seruus.x.gl.dicit ibi fauore furiosi & pupilli ne perdãt. Tu dic qđ iussus: cã cõditionis dare, debet facere accipiẽtis si põt,vt in cõtrario.secus si non põt,vt hîc.¶ Opp.s̈.de cõdi.insti.de.l.cõditiões. vbi cõditio derisoria rejcit̃.sol.si conditio derisoria continet turpitudinẽ: illa non debet seruari: vt ibi.Sed si est derisoria hoc est inutilis:tunc loquit̃ hîc.¶ Opp. s̈.de le.j.de.l.seruo alieno.§.fi.Solu.vt ibi:qa ibi ĩ modum dispositiõis: hîc in modũ cõditionis.¶ Op.j.de dõ.cau.mor.de.l.oĩbus. Solu. quòd hîc in fi.dicit,capit.i. accipit non cum effectu.ita intelligit glo.in.d.l. omnibus.&.l.quod cõditionis. in prin.de dona. cau. mor. & ideo fiscus ab isto indigno aufert.

SVMMARIVM.

1 *Conditio apposita pluribus,diuiditur ex primõ testamẽto.*

Vna summa si est adiecta pluribus,uel propter enumerationem personarum,uidetur esse diuisa ab ipso testamento.

2 *Conditio non diuiditur inter hæredes.*

3 *Cõditio potestatiua,an possit diuidi,& per hæredes impleri?*

4 *Quod est in cõditione nõ est in obligatione nec hæreditariũ.*

5 *Ius implẽdi conditionẽ,an transeat ad hæredes?& tam in ultima uoluntate quàm in contractibus.*

* d CVi fundus.[d] Dandi cõditio adiecta vni non scindit̃: secus si plurib⁹ adijciatur.h.d.Primò loquit̃ quãdo cõditio adijcit̃ vni,& durat vnus. Secũdo qñ pluribus. Tertiò qñ vni: & deuenit̃ ad plures.secunda ibi, dissimilis.tertia ibi,in eo. prima pars est clara.

1 ¶ †Not.diligẽter quod cõditio apposita plurib⁹ diuiditur ex primo testamẽto.q.d.non ꝑ legẽ. Et not.qđ licèt vna summa adijciat̃ pluribus,vel ꝓpter enumerationẽ personarũ videtur esse diuisa ab ipso testatore,non tñ ex verbus testamẽti:sicut dicimus in.l. nominis & rei.§.verbũ ex legib⁹. j̃.de ver.sig. & hoc dico ne obstet his q̃ dixi in.l. re coniuncti.s̈.de lega.iij.

2 ¶ †Secũdò not.ex tertia parte qđ conditio nõ diuiditur inter hæredes.Ratio est:qa ex ipso testõ non diuidit̃.per.l.xij.tabu.similiter non diuidit̃,vt.j.dicam.

e ¶ Op.[e] ad secundã partẽ,& videtur qđ conditio adiecta plurib⁹ nõ possit scindi:vt.C.eo.l.si plures.&.l.si ita fuerit,de manu.test. Sol.ibi loquit̃ in cõditione indiuidua, q̃ consisti in dando.¶ Itẽ opp.ad si.extra gl.de.l.eadẽ.§.Cato.j.de ver.ob.vbi cõditio q̃ cõsistit in facto diuidit̃ inter hęredes.Sol.hîc loquitur in conditione quę cõsistit in dando : ibi in ea q̃ consistit in facto diuiduo:& diuidit̃ inter hęredes. Nec dicas ibi factum cõsistit in obligatione,nõ in cõditione:qa factum qđ consistit in obligatione respectu stipulationis pœnalis est in cõditione. Et ex his distinguet† an

3 conditio potestatiua possit diuidi,& ꝑ partes impleri:aut est cõditio indiuidua:& non scindit̃.aut est diuidua & tunc aut est implẽda ab vno, aut à plurib⁹. si ab vno, non scindit̃ vt hîc : nisi qñ desijt pro solido posse impleri:vt.j̃.e.l.pe.in prin.& nisi quãdo legatũ scinditur inter hęredes:vt.l.plautius.s̈.eo.ti.Si verò à pluribus,aut omnibus iniungitur ab initio, vt hîc in secundo responso. aut peruenit ad plures ex post facto:& tunc aut cõsistit in dando:& tunc aut deuenit ad plures ex dispositione testatoris,& scinditur:vt.s̈. eo.l.qui

d ¶ Cui fund⁹. Et adĩ tellectũ hui⁹.l.& qñ legatũ conditionale transmittat̃:vide Bald.in.l.j.C.vt ac. ab hære.in.j.colũ. Tu adde Imol.in.l. planè.§.si coniunctim.de le.j.

e ¶ Op. & qñ cõditio possit diuidi:vide melius Bal.in.l. stichum qui meus erit.de leg.j.& facit ad not.q.Bal.in.l.ij. in fi.C.de pact. inter emp. & vendi. & ad hoc no.ꝑBar. vide eũ in.l.iij.§. cato. in.viij.op. de ver.ob.& Cy.in.l.si plures. in.j.q. C.de condi.inser.

co.l.qui heredi.§.si duorũ.aut ex accidenti:& nõ ſcindiť:vt hîc.aut cõſiſtit in faciendo:tũc ſcinditur,vt in.d.§.Cato.& not.per doc.in.l.pe.C.e.¶ Op. diciť hîc ꝙ ex pſona heredis nõ ſcindiť ius implendę cõditionis.cõtra.s̃.de leg.j.l.legatarius.dicit gl.fallit ibi. Tu dic ꝙ nõ fallit:qa illa q̃ ſunt in obligatione diuidunť inter hęredes p.l.xij.tab.ſunt em̃ iura hæreditaria:vt.C.
4 ſi cer.pe.l.j.& fam.erc.l.ea q̃.ſed id†quod eſt in cõditione,nõ eſt in obligatione:nec eſt hęreditariũ:iõ nõ ſcindiť per.l.& hîc eſt caſus quem tene mẽti.Sed.l.legatarius.loquiť in eo qđ eſt in obligatione:ideo diuiditur,vt ex prędictis patet.Ex his colligitur quare hęres teneť ꝑ parte hæreditaria,& nõ in pl⁹:tñ niſi totã ſoluat nõ liberať à pœna:vt.l.v.ĩ fi.j.de verb.ob.&.l.in executione.eo.tit.Rñ.q̃tũ ad principalẽ obligationẽ illud debitũ diuidiť per.l.xij.tab.Sed q̃tũ ad pœnalẽ ſtipulationẽ eſt in cõditione.¶ Opp. hîc diciť ꝙ tranſmittiť ad hęredes legatarij ius cã cõditionis implendę.Cõtrà,mortuo legatario pendente cõditione legatũ extinguiť:vt.j.e.l.intercidit.&.s̃.e.l.ſub diuerſis.§.fi.&.l.j.§.ſin autẽ.C.de cad.tol.ſol.Ia.de are.dicit ꝙ ex perſona vnius vř trãſmitti ad plures ſibi cõiunctos iure cõiunctionis vel ad alios ſubſtitutos iure ſubſtitutionis.& hoc innuit tex.ibi,& omnis &c.nam in pſona hęredũ nõ videť ꝙ poſſit procedere,niſi ſit relictum ſibi & ſuis hęredibus. ego dico ꝙ qñ legatũ relinquitur ex diſpoſitione teſtatoris tacita vel expreſſa,deuenitur ad plures,& ſcindiť:vt.s̃.eo.l. qui hæredi.§.ſi duorũ.Si verò hîc ſubſtituit,& reliquit ſibi,ſuiſq; hæredibus nõ eſt quid impediat quin ſcindatur.Pe.dicit:ego intelligo ꝙ hæres in cuius perſona debebat impleri cõditio,eſt in mora recipiendi:nã tũc trãſit legatũ ad hęredes nõ impleta cõditiõe,tñ debet adhuc impleri.ita dicit Pet.C.e.l.pe.in.ij.ſeu.iiij.q.Ray.tranſibat ſicco pede.ſed iſtud videť malè dictum. Nam p̃ſupponit iſta ſol.ꝙ hęredes debẽt implere cõditionẽ qđ nõ vř verũ:qa ſi ſemel obtuli tibi,& noluiſti recipere:amplius non teneor tibi dare cũ per te ſtet:vt.l.vlt.C.eo.nec dicat quis ibi eſt ſpeciale fauore libertatis:qa ibidẽ Pet.tenet cõtrariũ.i.cõtra gl.Præterea,illud qđ eſt in cõtractu eſt in obligatiõe.vnde ſtatim facta obligatiõe:& hærede exiſtẽte in mora,legatũ eſt purificatũ.ego reſpõdeo:qa gl.ff.de ſol.l.qui decem.in ſcđa gl.dicit ꝙ.l.vlt.C.eo.eſt caſus ſpecialis ꝙ facta oblatiõe liberatur.Sed puto verius dictũ Pe.quia.l.vl.C.e.loquitur in relicto libertatis directè:meritò ille ſeruus liber factus ab hęrede nihil petit,& hæres nihil poteſt petere ab eo:cum ꝓ eo qđ erat in cõditione nõ cõpetat actio.ſed in legato alterius rei,vel libertatis fideicõmiſſariæ ſi offero,licèt habeatur cõditio pro impleta,& licèt dñium ſit apud me:tñ res eſt apud hęredẽ.vnde ſi peto illam rem per retẽtionem,cõſequitur hæres vt impleať cõditio.& ita debet intelligi hîc.fateor ergo ꝙ hęres nõ poterit petere,ſed retinere,donec iſti impleant conditionem. ſic poteſt intelligi duobus modis. Primò quãdo trãſit ad plures cõiunctos.Alio modo.qñ ad plures hæredes,quod eſt qñ
5 eſt in mora recipiendi.vnde vtrũ†ius implendi cõditionẽ tranſeat ad hęredem debentis implere,diſtinguo ſic in vltimis voluntatibus,aut ille in cuius pſona debet impleri fuit in mora,& trãſiret,vt hîc.aut nõ & nõ trãſit.& hoc niſi cõditio habeat p̃cedentẽ diſpoſitionẽ.vt dicã incõtinẽti in contractibus.¶ Quæro vtrũ in contractibus ius implendi conditionem tranſeat in hęredes? Et ſuper hoc pluries cõſului.dic plenè vt dixi in.l.ſi.x.cũ petiero.de verbo.obli.Sed quantum ad pręſens dic,aut cõditio habuit præcedentem diſpoſitionem in perſonam eiuſdem,& tranſit ad hęredem:vt.l.diem proferre.§.j.s̃.de arbi.&.l.qui Romæ.§.flauius.hermes.j.de ver.obli.aut in perſonis diuerſorum:& tunc eſt perinde ac ſi non haberet p̃cedentẽ diſpoſitionẽ:vt.l.fideiuſſor obligari.§.fi.j.de fideiuſ.licet gl.aliter ibi dicat. Si verò non habet pręcedentem diſpoſitionẽ tranſit:vt.j.eo.l.à teſtatore. ita tenet Pe.& Cy.poſt eũ in.l.iij.in pe.q.C.eo.Gul.in.l.ſi neceſſarias.§.de vẽdẽdo.s̃.de pig acti.alle.l.iij.in prin.j.de coll'.bono.&.l.qui Romæ.§.augerius.j.de ver.ob.Ego poſt eos allego ꝓ caſu.l.ſi decẽ cũ petiero.in fi.j.de ver.ob.&ibi dixi.& hoc eſt verũ,niſi ille qui debebit obligari ex implemento cõditionis aliqd propter hoc percepit.& eſt caſus in.l.ij.C.de pact. inter empto.& vendi.in glo.quę dicit ꝙ ſuperuacuum eſt de hęrede dictũ:
a & glo.in.l.ſi prædio.in prin.s̃.de in diẽ addic.[a]

LEX LVI.

QVæſitum. Seruus iuſſus præſtare operas põt p ſe operari,niſi ab hærede impediať,tũc em̃ cõditio habetur pro impleta.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius ſi efficiatur monachus conditione pendente,an extinguatur legatũ quod non.*

LEX LVIII.

b **INtercidit.**[b]¶ Legatario mortuo,vel libertate priuato,conditione pendente legatum extinguitur.ſecus ſi ſola ciuitate priuetur.h.d. ¶ Opp.media tempora non nocent:vt.l.ſed & ſi conditione.§.ſolemus.s̃.de hære.inſti.Solu.hęc lex gloſſat illam regulam:qa caſus contingens medio tempore non nocet niſi ſit talis per quem verè adimatur,vel tollatur libertas. vnde ſi damnatus in metallum reſtituatur,videtur nouus homo:meritò non conſequitur legatum.argu.de ſol.l.ſi res.§.aream.&.l.ſi ſeruus.in fin.de adi.leg.& per hoc videtur,ꝙ ſi legatarius fuerit mortuus,& miraculosè fuerit reſuſcitat⁹,ꝙ nõ cõſequať legatũ.¶ Op.ꝙ deportat⁹ habeať ꝓ mortuo: vt.l.ſi necem.§.ſi deportatus.j.de bo.lib.& de *bono.poſſ.*contra tabu.l.j.§.quidam filium.glo.ſoluit:& nil eſt dicere.Dic ſecũdũ Dyn.& Iacob. de are.quòd in his quorum dies cedit ipſo manente in deportatione,habetur pro mortuo vt in contrario.ſecus in his quorum dies cederet ipſo re-
1 ſtituto.ita loqť hîc.¶ †Quæro qd ſi fuerit factus mo-
c nachus[c] vel cõuerſus? Rñdeo tunc remanet capax:iõ legatũ nõ extinguiť:vt.l.deo nobis.C.de epiſ.& cle.

LEX LIX.

d **IN facto.**[d] Hîc iuriſcõſult⁹ ponit diſtinctionẽ ſatis clarã. ¶ No.ꝙ idẽ eſt cõditio dãdi,& cõditio ĩ facto exiſtens,qa facere largo mõ cõprehendit dare.

LEX. LX.

SI vir vxori. Relictũ in tẽpus liberorũ intelligitur de ꝓcreandis poſt teſtm̃, niſi aliud teſtator expreſſerit.h.d.

LEX LXI.

SEd ſi hoc.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd de pretio rei uenditæ ſoluatur gabella, an intelligatur quòd deducatur quod eſt expenſum in proxenetis, & ſubaſtationibus?*

2 *Onus adiectũ legato,ſi eſt pluſquã illud quod per teſtatorem relinquitur nulla diminutione facta,remiſsiuè.*

e **Cuidam.** Tantũ qs vř capere q̃tũ ſibi remanet deducto eo qđ ſoluerit, cã cõditionis implẽdæ.h.d.¶ Op.s̃.eo.l.plautius.§.itẽ ſcindiť.ſol.intellige illũ.§.ſcđm iſtum. facit ad.q.
1 †dicit ſtatutũ ꝙ de pretio rei vẽditæ ſoluať gabella ſex deñ.pro libra.cotigit ꝙ aliqs rẽ vendidit ꝓ centũ:ſed in proxenetis & in faciendis ſubhaſtationibus expẽdit.xx.hîc eſt tex.ꝙ ſolũ ꝓ.lxxx.debet ſolui gabella nã pretiũ debet intelligi nõ q̃tũ emptor dat:ſed q̃tũ apud vẽditorẽ remanet:vt dicit tex.fortè deberet ſic dici:aut ſtatutum dicit ꝙ debet ſolui gabella ꝓ pretio qđ vẽditor recepiſſet:& verum eſt quod dixi.s̃.quia verũ eſt ꝙ nõ recipit, niſi quãtum apud eũ remanet,vt hîc.Aut dicit ꝙ ſoluať gabella pro pretio quo vẽdidiſſet:& tũc ꝓ toto p̃tio ſoluať: quia verũ eſt ꝓ tãto vẽdidiſſe.arg.j.ti.j.l.in quartam §.fi.qđ no.in.l.q fundũ.e.ti.aut dicit ꝙ ſoluať gabella ꝓ p̃tio rei ſimpliciter.& non adijciť qd recepiſſet vel quomodo vẽdidiſſet:& tunc pretiũ intelligitur deducto oĩ eo qđ expẽdiť cã expediẽdę venditionis vt.C.de iure delib.l.ſcimus.§.in cõputatione.&.j.tit.j.l.quãtitas.pro hoc facit generalitas huius.l.quæ dicit ſemper computationem in perſonã venditoris introducendam reſpectu eius quod remanet apud venditorem cauſa conditionis implendę: tamen in caſibus in quibus minuitur,onus in vim conditiõis non minuitur per falcidiam,vel aliam quartã hęredi debitam.Et diſtingue:aut onus fuit intrinſecum aut extrinſecum,& iſtos duos caſus proſequere vt in gl.Aut fuit onus impoſitũ alternatiuè intrinſecũ, aut extrinſecũ.& dic vt.s̃.de legatis.j.l.ſi mihi ſtich⁹.
2 ¶ †Quæro quid ſi onus ab initio eſt plus q̃; illud qđ per teſtatorem relinqitur nulla diminutione facta?
e Dic vt in.l.[e] Imperator.§.ſi centũ.s̃.de leg.ij.ita dicit gl.& bene.an autẽ ex his cauſis ſcindať cõditio,dicã in proſecutione tituli.

f **Cum vir.**[f] Cõditio quę inducit viduitatẽ in omne tp̃s reſpectu omnis perſonæ,& omnis loci ſpernitur.ſecus ſi inducit viduitatem reſpectu certæ perſonæ,vel certi loci vel temporis.h.d.cum duabus legibus ſeq. ¶ In tex.ibi.ſi â liberis non nupſerit.i.nubendo non deceſſerit.Item ibi in fi.iniungeretur.dic.ſ.perpetuò:ſed ad tempus bene iungitur.¶ Opp.C.de indi.vid.tol.de auť. cui relictum.Sol.hodie corrigitur in vidua.cui poteſt relinqui ſub conditione ſi non nupſerit:ſecus ſi nõ eſſet vidua.nam iſta iura remanẽt incorrecta.

SVMMARIVM.

1 *Attributum uni dumtaxat,ab omnibus alijs remouetur.*

2 *Indignus matrimonio dicitur ille cui ſine dedecore nubere quis non poteſt.*

LEX LXII.

g
1 **CVm ita.**[g] Summaui in præcedẽti.¶ Not.quod† vni dũtaxat attribuitur,ab omnib⁹ alijs remoueť & iſtud habẽt inducere dictiones excluſiuę vt tantũ,ſolũ,& dũtaxat.dixi in.l.j.s̃.ſi qs ius

---

a ¶ In diẽ addic. Vide Bar.ĩ.l.à teſtatore.j̃.e.&.ĩ.l.ſi penũ.j.qñ di.le.ced.

b ¶ Intercidit.Adde qđ dicit bal.in.l.j.ĩ xv.co.C.de ſa.ſan.eccl.q putat hodie hãc.l.eſſe correctã.& ad iſtã.l.vide oĩno Bal.in.l.j.C.de his q ad lib.pue.nõ poſſ.

c ¶ Monach⁹. Vide Bart.in.l.ſtatius.§.corneli⁹.j̃.de iur.fiſci.& in.l.cũ př.§.hřditatẽ.de lega.ij.

d ¶ In facto. Vide qđ no.Bar.ĩ.l.ſi ſtipulat⁹ fuero te ſiſti §.j.de ver.obligat.

e ¶ Dic vt in.l. Not. ꝙ ſi ſtatutũ dicit ꝙ ꝓ p̃tio rei venditæ ſoluať gabella,venditor recipit centũ ſed expẽdit.xx.nũ qd ſoluat pro cẽtũ. vide Bar.& qđ ibi dixi ĩ.l.lex fal.j̃.ti.j.& ꝙ no.Bar.ĩ.l.fruct⁹ ſol.ma.&.hîc p Imo.qui vř tenere cõtra Bar.dixi aliquid poſt Imol.in l.non amplius.in prin.de leg.j.

f ¶ Cũ vir.hũc text.all'.Bal.in pulchra q.ĩ.l.j.in fi.C.de le.& in.l.fi.in.ij.col.in ver.ſed qd ſi.C.de ĩdi.vid.tol.& vide Bar.& gl.ĩ.l.cũ tale ĩ prin.j̃.e.& ĩ.l.mulieri & titio.j̃.e.ĩ fi.& limita ſin.vt per Bar.j.e.ĩ.l.titio vſuſfruct⁹.§.j.& de hac materia vtrum valeat ſtatutũ ſuper hoc diſponẽs. vide Bar.no C.de muri.in.l.ſancimus.li.xj.& An.in cõſ.lxxxviij.inci.in dei nõĩe ſup p̃rio q̃ſito &c.& Io.an.in.c.ſtatutũ.de hřti.in nouella. Adde ſecũdùm Pau.de caſt.in tex.ibi magis cura liberorũ.ꝙ ſi mř eſt iuſſa morari cũ filijs,ꝙ cenſeť ſibi relicta adminiſtratio pſonarũ,an aũt ſit p hoc relicta tutrix dicit hodierno iure Dy.determinaſſe ꝙ ſic.tu vide Bald.cõſi.cccxxxix.lib.iiij.

g ¶ Cũ ita.ad huius legis intellectũ vide qđ legiť & no.in.l.penul.j̃.qui & à qui.

2 di.non obtẽp. ¶ † Quæro, quis dicat̃ indign⁹ nuptijs
alicui⁹? Tex.j.de manu.vin.l. ſi rogatus.§.m rimonij.
cum glo.videt̃ dicere,qđ ille cum quo nõ põt contra
hi matrimoniũ:videtur indign⁹ matrimonio. veritas
eſt quòd ille cui non põt quis ſine dedecore nubere
ſecũdũ mores ciuitatis cõſiderata qualitate nataliũ,
dicit̃ indign⁹ matrimonio: vt.j.de bo.poſſ. cõtratab.
l.iij.§.ſi emãcipat⁹ filius. LEX. LXIII.

HOc modo.

a Sũmaui cũ præcedenti. ¶ Not. qđ
quãdo aliquis interdicit actum exerceri
in certo loco, videt̃ interdicere actũ ſim-
pliciter, ſi actus ille cõmodè alibi exerceri non põt.
quod eſt vtile ad multa. ¶ Secundò no.in fi.huius le
gis legem vtilem reipublicæ adiuuandam interpre-
tatione. LEX. LXIIII.

LEgato.

b Morte grauati nõ extin-
guit̃ legatũ cõditionale.h.
d.vel aliter: in legatis ſpes conditionalis
obligationis paſsiuè ad hæredẽ tranſmit
titur.h.d. ¶ Opp.C.de cadu.tol.l. vnica.§.ſin autem
aliquid ſub cõditione. Solu. legatario decedente nõ
tranſit ad hæredem, & ſic actiuè: ſecus decedente
grauato: vt hîc. LEX. LXV.

HÆres.

c Licet libertas repræſentet̃,con-
ditio fideicõmiſsi debet expecta
ri.h.d. ¶ Op.C.de his qui à non do.ma.de.l.
fi. vbi qui in vno eſt negligẽs, in alijs videt̃ negligẽs.
ita hîc qui in vno fuit liberalis ꝑueniendo,in alio de-
bet eſſe liberalis Sol.vt dicit gl.in.l.iij.in prin. aliâs.l.
iiij.ſ.de ali.iudi.mu. cau.fac.& ibi dixi. ¶ Ad iſtud
opp.j. eo.de.l. duos. Sol.vt ibi. ¶ Extra gl.op.qđ de
bet repræſentari legatũ:vt.l.qui filio. §.ſi qs ſeruũ. de
hære.inſti.Sol.poſſes dicere qđ hîc libertas fuit repræ
ſentata ab hærede:ibi à teſtatore, ꝙ non placet per.l.
ſeruus cõis.de hæred.inſtitu. quare dic qđ hîc loquit̃
qñ conditio adiecta libertati fuit expreſſè repetita in
legato,vt patet in prin.l.fuit eñ rogatus reſtituere in
euentum cõditionis,ſed lex cõtraria loquit̃ quando
conditio adiecta libertati tacitè porrigit̃ ad legatũ.
& ſic vides magnũ effectum, an conditio inſit taci-
tè,an verò exprimatur. dixi in.l. contraria.

SVMMARIVM.

1 *Cautio mutiana requirit ſatiſdationem.*
2 *Poteſtates ſi fuerint duo electi unus primò,alius ſecundò.ſi pri-
mus acceptauit & non uenit,an ſecundo admittatur.*

LEX. LXVI.

CVm ſub hac condi-

tione. Si deficit cõditio ꝓ qua fuit inter-
poſita cautio mutiana:legatũ debet̃ ei in
quem in eũ caſum fuit trãſlatũ.h.d. ¶ † No.qđ cau-
tio mutiana requirit ſatiſdationẽ, & ſic cũ fideiuſſo-
re:dixi.ſ.eo.l.mutianæ. ¶ Op.& vr̃ qđ debet caueri
ſecundo legatario cuius intereſt,nõ hæredi:vt.l.is cui
ſ.eo.Sol.quidã tenẽt qđ hîc hæres fuit iuſſus dare ſe-
cũdo legatario.arg.l. iij.§.ſi qs ita.ſ.de edi.leg. qđ nõ
placet:qa hic tex.ſimpl'r dicit eſſe tranſlatũ in ſecun-
dum legatariũ, quo caſu in dubio videt̃ eſſe grauat⁹
ipſe legatarius:vt de vſufr.le.l. codicillis in pri.quare
dic ſuſtinẽdo præcedentẽ ſol.qđ lex codicillis.loqui
tur qñ in primi legatarij ꝑſona legatũ conſiſtit:ſed
hîc deficiente cõditione apparet qđ legatũ nunquã
extitit, vt in aut.cui relictũ.C.de indi.vidui.tol.vnde
hîc in dubio videt̃ relictum,ab hærede. ¶ Opp.j.eo.
l.titio fundus.Sol.fateor qđ hæres liberatur cedendo
2 actionem ſi vult. ¶ Vltimò Dy. † & Iaco.de are.hîc
formãt vnam quæſtionẽ: duo ſunt electi poteſtates,
vnus primò,alius ſecundò,primus acceptauit,nõ ta-
men venit: qa fortè mortuus eſt:vtrùm d ſtatim pri-
mo acceptãte euanuerit electio ſecundi? Hæc lex eſt
argu.qđ non,facit.l.titio fundus.j.eo.Dy.tenet cõtra
rium argu.l.poſt aditã.C.de impu.& ali. ſubſti.C.de
le.l.ſi legata &.ſ.de adi.leg.l.iij.§.ſi qs titio. ¶ Non
ob.hæc.l.&.j.e.l.titio fundus.quia hæc cõditio nõ ex-
titit in perſona primi,nec deficit in perſona ſecundi.
quod patet ꝓpter effectum cautionis mutianæ. facit
de teſta.tut.l.tutoribus.ita dicit Dy.ſed Ia.de are.di-
ſtinguit,aut fuit facta electio ſecundi ſub cõditione
ſi primus non acceptauerit, & eo acceptante deficit
electio ſecũdi.aut fuit facta electio ſecundi ſi primus
non venerit, & primo acceptante nõ deficit electio
ſecundi:& in dubio videt̃ facta ſub cõditione,ſi non
venerit,vt hic.&.l.titio fund⁹.j.eo.l.tutorib⁹.de teſta.
tutel.Non obſtat.l. poſt aditã.cum ſimilib⁹: qa ibi ꝑ
acceptationẽ plenum ius querit̃ acceptanti.quod no
tandũ eſt in iſtis officijs,vt plenè dixi in.l.ex eo.ſ.de
teſt.mili.& hoc no.ꝑ Cyn.i.l. poſt aditã. C.de impu.
& ali.ſubſti. LEX. LXVII.

SI ita legatum.

e e Verbũ qđ reperit̃ in futu-
ro,& in ꝑterito, in vltimis volũtatibus in
telligitur in futuro. h.d.de hoc dixi.ſ. eo.
l.ſolemus. LEX. LXVIII.

SI ita expreſſum.

Condi-
tio,ſi vo
luerit legatarius,facit conditionale lega-
tũ.hoc dicit.de hoc dixi in.l. ſi ita legatũ.
§.illi ſi volet.de legatis.j. &.j.eodẽ.l.aliquãdo.

LEX LXIX.

DVos.

Conditio tacita ex teſtamẽto
proueniẽs impedit diem lega
ti cedere quo ad acquiſitionẽ.h.d. ¶ Op.
ſ.de.l.hæres ſtatu liberũ. Gloſ.non ſoluit.
Sol.patebit ex ſolutione ſequẽtis cõtrarij. ¶ Opp.cõ
ditio tacita non impedit diem cedere quo ad acquiſi
tionẽ:vt.l.ſi poſt diem. §.fi.quãdo dies leg.ced.de re-
gu.iuris.l.quæ legata.Sol.hîc dies non cedit niſi à tpe
emãcipationis.Nec obſt.quòd eſt cõditio tacita: qa
ꝑuenit ex ipſo teſtamẽto non extrinſecus: vt.j.eo.l.
cõditiones extrinſecus.& ibi dixi.&per hoc apparet
reſpõſum ad præcedẽs contrariũ: qa hîc extitit cõdi-
tio legati ꝑ emãcipationẽ:ſed in.l.hæres ſtatu liberũ.
non extitit per manumiſsionẽ,ſecũdùm Dy.

SVMMARIVM.

1 *Iuſſus teſtatoris ꝙ impleatur & expediatur,intereſt hæredis.*
2 *Nundum præceptum de nõn alienando non ualet quando lega-
tum tranſit ad legatarium ipſo iure.*

LEX. LXX.

TItio centum.

f f Modus reſpiciens vtilitatẽ
legatarij intelligit̃ impulſiu⁹,ſi vtilitatem
tertij,dicit̃ eſſe finalis.h.d.,& eſt mirabilis
lex ſicut vidiſtis hoc anno. Ibi emat ſibi & pro ſe,&
1 concor.cũ hac lege.l.ij.in fine.j.de donatio. ¶ † Item
no.quòd illud qđ teſtator iubet, intereſt hæredis vt
g impleat̃, g & expediat̃,vt hîc dicitur,& tetigi in.l,hu-
iuſmodi.in prin.ſ.de leg.j. & in.l.quib⁹ diebus.§. fi.ſ.
eod. ¶ Oppo. & videt̃ quòd ille cui eſt relictum ſub
mõ,debeat cauere de mõ implẽdo:vt.ſ.eo.l.qb⁹ dieb⁹
§.fin.&.l.ſi tibi.ſ.de leg.iij. Rñdeo,illud eſt verũ,niſi
h ſuum cõmodum reſpiciat. Itẽ opp. h quòd nõ debet
cauere cum dictũ præceptũ ſit nudum : vt.l.filiuſfa.
§.diui.ſ.de leg.j. Timore huius cõtrarij iſte tex.intel-
ligitur duob⁹ modis. Primò qđ ematur illi alumno,
&quòd nõ alienetur per iſtũ emptorẽ:non aũt alum
nus caueat de non alienãdo. ſed hunc intellectũ non
vult gl.paruula. Nam hic intellect⁹ eſſet ſuperuacu⁹:
quia eoipſo qđ dicit quòd ematur alumno,debet in-
telligi qđ fiat ſuum:vt.l.huiuſmodi.,in prin. de lege.
quare intelligo qđ alumnus caueat.Ad contrariũ re-
ſpõdeo qđ debet cauere: qa teſtator voluit quòd nõ
alienaret propter affectionẽ quam teſtator habet ad
eum.ita dicit gloſ.Sed licèt teſtator habuerit affectio
nem.quare propter hoc prohibet̃ alienare? Reſpon.
2 intelligo ſic. † quòd dicit nudum præceptũ de non
alienando nõ valet.eſt verum vbi legatũ trãſit ad le-
gatariũ ipſo iure.& ita loquit̃.l.filiuſfa.§. diui.ſ.de le
ga.j.&.l.pater filiũ.§.iulius.agrippa.ſ. de lega.iij.ſed
vbi non tranſiret ipſo iure,ſed debet præſtari de ma
nu hæredis:tunc legatarius non debet habere,niſi ca
ueat de non alienando: vt hîc. Et videtur caſus in.l.
iiij.§. fi.de condi.inſti.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator ſi relinquat monaſterio centum ſi illam receperint.
in monialem, an monaſterium poſſit conſequi centum,&
illam non recipere?*

* TItio centum. Matrimonia debẽt
eſſe libera à pœna
dãni,nõ à pœna amiſſiõis lucri.h.d. ¶ Op.ſ.e.de.l.cũ
ita. Sol.

* Pro cõcordia. Ad-
uerte qđ pater hñs
filiã in ſuo teſtamẽ
to legauit monaſte
rio cẽtum, ſub hac
cõditione ſi mona-
ſteriũ ſuſceperit fi-
liam meã in mona
cham.Bar.in.l.ij.C.
de inſti.& ſubſti.di
cit qđ legatũ rema
net: & talis cõditio
rejicit̃.contrariũ.ſ.
legatũ eſſe nullum
allegatur ꝑ Bar. in
hoc.§.j.in.l.titio cẽ-
tum. Tu dic.Bar.in
hoc.§.j. loquit̃ in le
gato:in dicta.l.ij.lo
quit̃ in hæredis in-
ſtitutiõe.& ratio di
uerſitatis põt eſſe
vt ſuſtineat̃ teſta-
mentũ in. d. l.ij. qđ
ſi non ſuſtineretur,
profecto corrueret
tota diſpoſitio.§.an
hr̃dis.inſti.de le.cũ
ſi. Sed in legato eſt
ſecus.poſſet colligi
alia ſolutio ꝑ text.
cũ glo.in.c.nõ ſatis
&.c. veniens de ſy-
mo. ex qua gl.ſ. qđ
valeat legatũ. vel
hæredis institutio,
quãdo monaſteriũ
erat in tali pauper-
tate,qđ aliter illam
ſcilicet ſororẽ reci-
pere non poterat,
quo caſu etiã gl.di-
cit qđ valet etiam
pactũ de inſtituen
do. & ita loquitur
Bar.in.d.l.ij.In diui
te autẽ monaſterio
loquit̃ in hoc.§.j. e.
modo reſpõdet̃ ad
Bart. in.l. vxorẽ. §.
hæres. ff. de leg. iij.
qa ibi eſt caſus con
trarius.ſ.ſi nõ rece-
perint eã in mona-
chã procedat lega-
tum.& ſimiliter re-
ſpõdetur ad ea quæ
habentur in.l. j. &
de his quæ pœ.no-
mi.

a ¶ Hoc mõ. Et facit
ſecũdùm Ray. qđ
ſi datus eſt termin⁹
ad dãdũ ſuſpectos
iudices pro cõſilio
ſapiẽtis,& vna pars
dedit ſuſpectos oẽs
iudices de ciuitate,
ne cauſa cõmittat̃,
neq; extra ciuitatẽ
poſsit cauſa cõmo-
dè cõmitti, qđ iſto
caſu iſte non ſit au
diẽdus,nec amittẽ-
dus.& pro hoc facit
l.ſi quis ita.&.l.ſi qs
ſub condõne.de cõ
di.inſti.&.l.aliqñ.j.
e.qđ tene menti.&
ita tenẽt Dy. Bal.
& Innocen.

b ¶ Legato. Limita
hanc. l.niſi eſſet cõ
ditio dãdi in ꝑſona
hæredis.& legatarij⁹
fuiſſet in mora per
nota.in.l.penul. j.e.
ſecũdùm imol. hîc.

c ¶ Hæres.qui eſt ne
gligẽs in vno,an ſit
ſeu videat̃ negligẽs
in alio: & vide latè
no.ꝑ Bar.in.l.ſi ſer-
uus.vi bo.rap.in.d.
l.itẽ ſi res.ĩ prin. de
alie. iud.mu. cauſa.
fac. & ad iſtũ text.
vide. l. ſi domus de
ſer.vrb.prædi.

d ¶ Vtrum. & vide
Bal.in.l.poſt aditã.
C.de impu.Andræ.
Barba.

e ¶ Si ita. & facit ad
q. de qua ꝑ Bar. in
l.hoc articulo.ĩ pri.
ff.de hære. inſtit.&
hic per Imo.

f ¶ Titio centũ.& an
modus ꝑſumatur
cauſa finalis, vide
Bar.in cõſ.inci. qui
dam nomine vanu
tius.

g ¶ Vt impleat̃.illud
qđ teſtãr iubet in-
tereſt hæredis vt im
pleat̃.facit.c.ſi hære
des.de teſt.& de vo
to.c.licet.& qđ no.
Bar.& doct.in aut̃.
hoc amplius. C. de
fideic.& ꝑ iſtũ tex.
dicit not.Bal.quod
ſi lego centũ eccle-
ſiæ vt inde emat fũ
dum: qđ illũ fundũ
emptũ nunquã po
terit vendere eccle-
ſia.ita dicit.l.fin.C.
de pact.inter emp.
& vendi.

POMAVES.

h ¶ Item op. & vide
Bal. allegãtem no.
iſtud prin.in.l.ſi.C.
de pac. inter emp.
& vendi.

a ¶ Titio.& hæc lex.
& vide Bal.ī.l.j.C.
de insti. & substit.
Andrę . Barba.

b ¶ Titio cētū. mo-
niales volebāt . vi-
de Bar.ī.l.ij.C.de ī-
sti.& substi.& ad-
de ad ītellectū hu-
ius tex. q̄ no. Bar.ī
l.cū donationis.C.
de trāsac.Itē de ma
teria p Bald. in.l. si
quęcūq;.de epi.et cle.
& in.l.j.C.de his q̄
pœ. no.ī.xj.col.qđ
no.xxxij.q.ij.ī.c.nō
oīs.& Bal.ī.l.titia.ī
fi.princ.de ver.ob.
& Bal.ī.l.j. C.de in
sti.& substi.qd aūt
si relinquit̃ tali si
monasteriū ītraue-
rit:vide Bar.in cō-
si.incip.Dn̄a nuta.
&c.& Bal. in.d.l.j.
de insti. & substit.
& ad materiā vide
Bal.in.c.fi.de spon.
in vlti.col.sed Imo.
ī.c.ij.de symo.tenet
cōtra Bar. pro quo
vide casum ī.c.qm̄.
eo.ti.& modernos.
latè in.l.titia. solu.
matri.& hāc.q.vi-
di de facto & fuisse
cōtra Bart. iudicā-
tū bononię.& hæc
dicta ītellige vt hîc
p Imo.adde Paul.
de ca.hîc q Bart.re
prehendit in dicto
consil.

c ¶ Titio . facit pro
eo.Adde gl.& Bal.
ī.l.post certi.C. de
li. cau . Barto. in.l.
antiqtas.C.de vsu-
fru.& in.l. stipula-
tiones nō diuidun
tur.in fi.de ver.ob.
& adde glo.de eo q
locauit opas in.l.
iij. §. cōstituitur. s.
de vsufru

d ¶ Statutum valet.
Adde q̄ no.Bar.in
l.alia.§.j. sol. matr.
& quæ no.insti.de
act.§.fi.in vlti.q.&
Bald.& Ang. in.l.
nemo in prin.de le.
j.facit qđ no. Bart.
ī.l.in tutores.qui.
s.de susp.tut.& te-
ne.mēti ad limita-
tionem omniū su-
pradictorum quæ
dicit Aug.& Imo.
in.l.si sic.l.prin.de
leg.j.refert se cōsu
luisse, ꝙ si statuto
caueretur ꝙ ꝓpter in
strumētū guarenti
giatū capiat̃ aliqs
ad merā volunta-
tem creditoris, ꝙ
poterit incipi à ca-

ita.Sol.intellige ꝙ poterat meųiā vxorē honestè du-
cere.¶ In gl.q̄ incipit sic.j.de dā.infect.ibi.§.merito.
Sol.ibi lucrū ꝑcipiebatur ex publico qđ nō debet au
ferre priuatus,hic qa ꝑcipiebat̃ à priuato testatore:
a merito pōt auferre ei⁹ volūtate.Et hæc lex[a] facit in
1 ar.ad.q.† testator reliquit monasterio monialiū cen-
b tū,si illā in sororē reciperēt. Moniales volebāt[b] cen-
tū,sed nolebāt in sororē recipere.& vr̄ hic ꝙ nō pos-
sint hr̄e.Quidā magn⁹ doct.cōsuluit cōtrariū:qa īui-
tare moniales ad lucrū vt recipiāt illā in sororē est sy
monia:vt ī.c.nō satis.extrà de symo.& iō cōsequent̃
legatū,& rejicit̃ illa cōditio tāq; turpis.Nō ob.hęc.l.
qa licèt m̄rimoniū sit res spūalis:tn̄ fit sub spe lucri:
qđ nō reperit̃ ī alijs spūalibus.sed istud nō est verū
qn̄ cōditio de se est turpis:vt.s.e.l.obtinuit.de cōdi.ī-
sti.l.j.&.l.cōditiōes.sed qn̄ cōditio est de se honesta,
vt est aliquā recipere ī monialē:sed ꝙ ad hoc inuitet̃
spe lucri est turpe,& inhonestū:tūc instō seu legatū
qđ ad hoc īuitaret est nullū.casus est,s.de hęre.īsti.l.
ille aūt.& ibi no.in gl.sic in simili hoc legatum non
valet.quod dic vt dixi in.d.l.ille autem. sed cautela
est quam ponit glo.in.c.non satis.s.allegato,ꝙ testa-
tor dicat:si tales moniales receperint talem in soro-
rem,eis relinquo centum in alimentis.& tunc non
videntur inuitari ad lucrum,nec est symonia.

SVMMARIVM.

1 *Locatio perpetua operarum an ualeat?remissiuè.*
2 *Promissio de stando semper in certo loco an ualeat?*
3 *Statutum de carcerando aliquem pro debito quòd ualeat.*
4 *Domicilium ut quis stet in certo loco quòd possit constitui si est in commodum alicuius.*

Titio centum relicta.

Conditio
vel modus per quē libertas infringitur,non seruatur
præterq; in libertis.h.d.¶ Opp.C.de ope.liber.de.l.
pe.ī fi.Gl.sol.trib⁹ modis.prima sol.est diuinatio.se-
cūda est vera.tertia est falsa.Per scđm exēplū posi-
c tū ī hoc.§.Dy.dicit ꝙ hîc.§.facit ꝓ eo[c] q locauit ope
ras suas in ꝑpetuū.Itē ꝓ eo q ꝓmisit stare certo tem
pore in ciuitate aliqua. Itē ꝙ nō valeant statuta de
homine carcerando ꝓ debito.Dy.nō dicit plus. sed
1 prima.q.† tāgit̃ p gl.in.iij.de vsufr.leg.&.l. antiqtas.
C.de vsufr.& tractaui in.l.stipulationes nō diuidun
2 tur de ver.obli.in.ij.q.† vr̄ ꝙ nō: p hanc.l.sed nō vi-
deo quare nō valeat:si respiciat cōmodū alicuius:vt
patet in toto ti.locati.Ad id qđ dicit̃ ꝙ infringit̃ li-
bertas:rn̄deo ꝙ soluēdo interesse liberatur.In tertia.
3 q.† repio Dy.allegādo satis extensè dixisse.& ego
d dico ꝙ statutū valet,[d] si est factū à ciuitate q̄ habe-
bat merū & mixtū īperiū.Et probo:de iure cōi pōt
qs ꝓ debito carcerari:vt.l.j.C.qui bo.ce.pos.ergo po
test p statuta quę sunt de iure ciuili.Ad argu.Dy.rn̄
deo,nā dicit ipse illud qđ nō pōt fieri p pactū nō po
test fieri p legē,vt no.C.de decre.decu.sup rub.&.l.
nō impossibile.ff.de pac.sed p pactū nō pōt infringi
libertas alicuis:vt.l.nec si volens.&.l.interrogatā.C.
C.de li.cā.ergo nec per legem.Respōdeo,& dico ꝙ
hoc.s.qđ nō pōt fieri p pactū,nec pōt p statutū,non
est verū:nisi in his quę sunt cōtra bonos mores,aliàs
secus,vt no.in.l.ne ex prætorio &.l.neq; pignus.§.
priuatorū.de re.iu.Secūda rō est ista,hoīem carcera
ri,est cōtra bonos mores,& cōtra ius:vt.l.succurrit̃.
&.l.seq.s.ex qui.cau.ma.&.l.q in carcerē.qđ me.cau.
&.l.j.&.ij.de li.ho.exhi.&.l.ob ęs.C. de acti.& obli.
sed respondeo,aliquem carcerari à priuato est cōtra
bonos mores,sed authoritate publica nō est contra
bonos mores:vt.l.j.C. qui bo.ced.pos. Tertia ratio
est:non est dubium ꝙ statutum habet authoritatem
ab omnibus,sed nullus homo est dn̄s mēbrorū suo-
rum:vt.l.liber homo.s.ad leg.aql.ergo homines hoc
facere non possunt.Sed dic ꝙ populus habet iuri-
ditionē in quēlibet hominē,licèt priuatus, simplici-
ter non.Item quarta erat ratio,quia dispositio testa
toris est lex:vt in aut̃.de nup.§.disponat.sed per te-
statorem nō pōt fieri:ergo &c.Rn̄deo,per testatorē
non potest fieri in eo in quo non habet ius:sed in ꝑ-
sonis in quas habet ius, potest: vt hîc. ergo & po-
pulus potest in suos subditos: in alios non,vt hîc.
& sic hunc.§. retorqueo contra Dyn.qui allegat
4 ipsum pro se. ¶ Vltimò not. quòd non potest ali

e cui constitui domicilium.[e] vt in certo loco habitet,&
hoc est verum, nisi sit in commodum alicuius. sicut
si dico relinquo vxori meę quoad steterit cum filijs
suis. & sic hic posset legari donec habitauerit in tali
loco cum tali.nam in fauorem illius videtur hoc di-
ctum:vt.l. qui concubinam. §. vxori.de lega.iij. Vel
dic vt ibi plenè not.

SVMMARIVM.

1 *Legatum dotis quòd dicatur conditionale.*
2 *Dictio sed,pro quando.*
3 *Legatum factum pro dote est etiam conditionale, nisi ex coniecturis aliter appareat:uel nisi ex communi usu loquendi aliter appareret.*
4 *Legatum factum pro dote à patre quādo dicatur purum?*
5 *Filia cui pater reliquit centū pro dote,an stante statuto quòd filia dotata non succedat,nec possit contra testamentū patris aliquid dicere,poterit statim petere legatum.*
Filia cui est constituta dos dicitur dotata.
6 *Legitima an possit tolli, uel minui, per statutum,& an dos succedat loco legitimæ,*
7 *Legatum factum pro dote, an & quando peti possit?*
8 *Filia pro qua in ingressu monasterij pater aliquid obtulit monasterio dicitur dotata.*

Titio genero.

Diuidit̃ hic. §.ī sex par
tes.Primò ponit̃ cui cō
petat petitio.Secūdo cui debeat,vel possit fieri solu-
tio.Tertiò,qd si matrimoniū nō cōtrahat̃.Quatò,an
quando soluit̃ constāte matrimonio debeat aliqua
cautio recipi. Quintò, quid si ante matrimoniū dos
soluatur.Sextò,quid si maritus à causa cecidit.secun
da ibi,si post.tertia ibi,ante nup.quarta ibi, sabinus.
quinta ibi,sed cum ante nup.sexta ibi:quòd si mari-
tus,& habeo hunc tex. satis pro difficili. ¶ Opp.&
videt̃ quòd sola mulier possit petere:vt.l.seruo lega-
to.§.si testator.s.de leg.j.&.l.fideicōmissa. §.interdū.
s.de lega. iij. Solu. de stricto iure sola mulier petit, vt
ibi:sed de ęquitate vterq;:vtriq; enim proficit,vt hîc.
1 ¶ Ad ver.† sed cum ante nup.opp.nam legatū dotis
non est purum imo conditionale, vt.l. stipulationē.
&.l.pormittēdo.de iur.do.&.l.in rebus.eo.ti.&.l.item
quia.de pact.Gloss.dicit aliud esse in legato, aliud in
stipulatione.Vel aliter aliud in muliere promittēte,
vt in cōtrario. aliud in extraneo promittente, seu le-
gante,vt hîc.sed hęc solu.est cōtra casum.l.promittē
do.in princ.&.l.si ego in princ.de iu.do.&.l.si extra-
neus.s.de cōdi.ob cau.& sic remanet prima sol.quia
f aliud est in legato,aliud in stipulatiōe. Sed probo,[f]
quòd legatū sit conditionale: vt hac.l.quia aut dices
quòd relictū sit sub modo: & sic legatū purum sit li-
cèt sub modo:vt videtur dicere hic ver.sed cum ante
nup.& est falsum.quia quocunq; modo deficit mo-
dus:etiā per casum facit legatariū admitti:vt.l.si fun
dum per fideicōmissum.§.j.aliàs.l.si Titio.s.de leg.j.
&.l.pater filium.§. tusculan⁹.s.de leg.iij. sed hîc dicit
quòd remanet penes hæredē altero deficiente ante
nup.ergo est cōditio secūdùm quod not.s. eo.l.in te-
stamēto.sed si dicis quòd est cōditio, dicis cōtra tex.
quia dicit quòd est purū. Dy.dicit qđ est verū quòd
est purū:sed,relictū contēplatione certę causę finalis.
& ideo deficiente causa deficit relictū: vt. l.alumnæ.
§.seia liberta ab heredibus.s.de adimen. leg.ita dicit
Dyn.hoc est falsum per tex.in.l.si fundū.per fideicō
missum.§.j.s.de leg.j.vbi dicit quòd respiciebat cō-
modū alterius: & sic est causa finalis:vt.s.ea.l.ī prin.
& tamen ibi admittitur legatarius. Pe.dicit esse idē
in modo quòd in conditione:sed ipse dicit contra.l.
si fundum.pręallegatam.&.l.pater filium.§.tuscula
nus.s.de lega.iij.dicit Ray.quòd hic loquitur in mo-
do qui coheret legato de necessitate,vt matrimoniū:
sed in contrario.nō coherebat de necessitate. hoc est
falsum,quia hîc nō coheret de necessitate ipsi legato
sed ipsi modo sic.nā fateor quòd dos cōcludat matri
monium de necessitate:sed si legata sunt cētum, ma
trimoniū non coheret legato, sed ipsi modo. Quare
credo quòd istud legatum sit conditionale. & Pri-
mò probo per omnes leges,quæ dicunt quòd stipula
tio dotis est conditionalis.argu.de cōtractibus ad vl-
timas voluntates : vt suprâ eodem.l. iure. Secundò
probo per hunc text.qui concludit de necessitate.
dicit enim ante nup. titio, vel muliere defunctis le-

ptura absq; citatio
ne,oñso instrumen
to.p.d.l.si sic.in pri.
iuncta.l.cum quidā
de leg.ij. Et qđ tale
statutū valeat, ad-
de Alexā. in consi.
clxv.colū.j.in prin.
in.v.volu. vbi dicit
qđ ita cōiter tenet.
& idē Mar. in rub.
de dila. argu. c.iiij.
q.iij.

e ¶ Constitui domi-
cilium. contra hoc
videtur tex.expres
sus rectè cōsiderāti
in.l.iulianus.§.eum
quoq;.s.ex qui.cau.
ma.& qđ ibi Bar.

POMATES.

f ¶ Sed probo.Et vi
de.Lu. ro. in consi.
cxxxij. vbi consu-
luit, si statutū dicit
quòd pater pōt fi-
liā legitima priua-
re:quod nō tenetur
eam dotare . & in
consi. cclxxx. inci.
libertus legauit.an
legatū dotis debea
tur incontinenti,&
in cōsi.ccxxxij. in-
cip.sup. q.qua quę
ritur vbi pulchrè lo
quitur.

a ¶ Sed quero. Et ad oĩa q̃ hîc dicunť, vide Bal.in.l.gñaliter.C.de epi.& cle.& Pe.in cõsi.cxxij.& in cõsi.cccxiiij.Et vide Bal.in.l.qm̃ in priorib[9]. C.de in offi.test. Et audiui allegari Bal.in.l.item quia.ff.de pac.& in.l.si pater.C.de insti.& substi.Bar.in.l.quib[9].§.termili[9].š.eo.Bal.in.l.filia legatorũ.C.de leg. Bal.in.l.maximũ vitiũ.C.de li.pter. Cy.Bal. & Sali.in.l.sancimus.C.de nuptijs.Ang.in sua.q. ĩci.statuto pistorij. &in.q.ĩcip.in sacro cesaris cõsistorio.& vide Bar.in cõsi. inci.quęriť de legatis factis filiab[9] pro dotib[9] qñ peti debeât. & cõsi.cxxix. inci. martinus legauit filiæ suæ dotẽ stante statuto qđ sit dote cõtenta, si incõtinẽti põt illam petere. & vide Bar.in cõsi. inci.in q̃one ꝓposita.,vbi cõsuluit qđ si pater reliqt dotẽ filiæ arbitrandã âti tio qđ nõ est cõditiõale. Et vide Lu.ro.in cõsi.cxxxij.& vide Bart. in consi. cxx.inci.lator præsentis schedulæ. & in cõsi,suo.cc. ĩcip. quæritur de lega. Andræ. Barb.

POMATES.

b ¶ Legat simplr pro dote. Idẽ tenet Ancha.cons. ccxxiiij. incip.ista oĩa. vide Alex. in.l.si pr̃.in.j. colũ. in.ij.no. C.de insti. & substi. Ro. cõsi. xv.in.ij. colũ. in.ij.dubio.& seq.

POMATES.

c ¶ Quæro statutũ est. hoc vult Alex. cõsi.clj.incip. viso themate suprascripto.in.ij.vo.in cõsi. xv.incip.circa primum dubiũ.in. iij. vol.Cu.consi. xlvj. Panor.cõsi.xxxij.ĩ ij.vol.vbi ponitetiã de seq.q̃one.&Bar. cõs.xl.& cõs.cxcij. Ro.cõsi. cxxxiiij. ĩ j. colũ. & seq. Car. cõsi.lx.in vlti.colũ.

c ¶ Quero statutum. Et vide Bar.in.l.nõ sine. C.de bo. quæ li.Pet. in consi.clx. Bar.in.l. qui pupillam.j.de adul. & in l.cum ples. §. fi.ff. de admi. tuto. & in l.voluntas.C.de fideicõmis.Pe.in cõsi.clx.Andrę Barb.

d ¶ Dotata non succedat. Adde quod Pau.de ca. dicit qđ Bar. in hac decisione fuit sibi contra-

gatum apud hæredẽ remanet &c. qa si esset modus
non remaneret apud hæredes. Tertiò probo per casum auth.nisi rogati.C.ad tre.& ĩ corpore vnde sumi
tur.de san.epi.§.sed & hoc pñti.vbi est tex.express[9]:
licèt glo.ibi aliter sentiat & malè. nã glo.dicit qđ est
modus qñ relinquiť causa dotis non cõditio. sed illa
glo. ibi reprehẽditur per Ia. de bel. & de necessitate
malè dicit.nã tex.dicit,datũ seu relictum,sed in donatiõe cũ sit cõtract[9] non est dubiũ quòd est cõditio.er
go& in legato,vt vtrũq; pariter determinet:vt.l.iam
hoc iure.š.de vul.& pup.& qđ hoc sit cõditionale,vr̃
tenere gl.š.e.l.in testõ.Et ad hunc ver.sed cum ante
2 nuptias.Rñdeo qđ hîc mutat casum:&debet†ex po
ni sed cũ:pro qñ hoc modo:sed qñ ante nup.qa purũ
legatũ est peti potest:quod est qñ expsessè p cõiectu
ras testõr voluit. & ad hoc dicendũ cogit iste tex.ex
eo qđ dicit de pecunia reddẽda mulieri. sed si casus
nõ mutareť,pstareť hęredi si matrimoniũ non cõtra
heretur morte mulieris:vel alio mõ ipsi hęredi redde
reť vt in ver.añ nup.& si cõtrahereť,non esset necessaria cautio,vt in ver.sabinus.ex hoc insurgit effect[9],
quòd si est cõditionale nõ transmitiť ad hęredes,nec
interim potest peti.& prędictavera sunt qñ relinqui
tur pro dote respectu matrimonij cõtrahendi,cũ cer
3 ta psona.ita loquiť hîc. ¶ Sed quęro,[a] †qđ si simpliciter relinquit pro dote,an sit purũ? Quidã disputan
do tenuerũt qđ sic:qa ista cã respicit fauorẽ ipsius le
gatarij,ergo &c.vt.š.e.l.in prin.Pręterea,non reperi
tur qđ dictio pro,faciat cõditionẽ. pterea, ego video
quòd licèt sit cã fauorabilis & pia,legatũ est purũ qñ
respicit cõmodũ legatarij,vt si legeť fundus ad alimẽ
ta:vt.š.de ali.& cib.leg.l.iiij.Sed cõtrariũ puto esse ve
rũ.s.qđ sit relictũ cõditiõale.primò p casum.l.à titio.
de ver. obli.&.l.si ego.in prin. š.de iure do. licèt glo.
ibi videatur dicere: quia aliâs donaturus nõ erat.Sed
istud est diuinare. Præterea, in dubio p̃sumitur aliâs
nolle donare,nisi mulier hoc probet:vt.l.si extrane[9].
de condi.ob cau.Præterea,quòd sit conditionale pro
batur in auth.de san.epi.§.sed& hoc pręsenti.vbi fuit
datum,vel relictum causa dotis simpliciter.licèt glo.
ibi aliter intelligat,sed nõ bene, vt.š.dixi. Porrò, ista
verba,pro dote,vel causa dotis non inducũt causam
legati,prout causa assumitur in ista materia. nã causa est præterito:ista verò est de futuro:vt dixi.š.eo.l.
demonstratio.§.quod autem.Item non inducũt modum:nam per modum aggauatur ille cui sub modo
relinquitur:vt dixi.š.eo.l.quibus diebus.§. termilius.
sed per hoc non aggrauatur mulier cui relinquitur,
imo honoratur:quia inuitatur ad nuptias.š.e.l.§.j.&
licèt ibi dicat quòd sit modus, & sit grauamen: illud
est ideo: qa grauatur de certa psona quod est onus.
secus si de incerta, qa tunc est honor.quod patet, qa
cõtrariũ est turpe:vt. š.e.l.cũ ita. Præterea, p hoc videtur casus.š.e.le.publius.in prin. vbi quãdo aliquid
relinquitur in honorẽ est cõditionale : licèt cõmodũ
eius cui relinquiť contineat. Non ob.in auth.de san.
epis.§.sed & hoc præsenti. vbi dicitur quòd talis cõditio remittitur tanquã grauosa:quia illud est verũ
quãdo vult trãsire ad vitã arctiorẽ,& profiteri cõtinẽ
tiam.sed remanere in seculo,& nubere est honor: vt
j.ad treb.l.mulier.§.cum proponeretur.Concluditur
ergo quòd relictũ pro dote, vel dotis noĩe est cõditionale,& requirit qđ matrimoniũ cõtrahatur:cum dos
sine matrimonio esse nõ possit:vt dictũ est in præcedentibus. Non ob. quod diciť qđ respicit fauorẽ legatarij tãtùm: qa imo & fauorẽ alterius incertæ personę.s.viri futuri, & etiam reipublicæ:vt.š.sol.matri.
l.j.& ex prædictis apparet responsum ad alia cõtraria. p̃dicta vera sunt, nisi expressè appareret, vel per
cõiecturas quòd ille qui relinquit pro dote, vel dotis
nomine voluit legatũ esse purum,vt hîc in versi. sed
cum ante nup.exemplũ quãdo cõstat quòd aliàs da
turus erat:vt.d.l.si extraneus.de iure dot.Itẽ si pona
mus quòd cõis vsus loquẽdi in ciuitate sit quòd dos

rius:qa vult qđ legatũ sit cõditionale,& qđ ꝓpter illud legatũ dicatur dotata,& sit exclusa à statuto. nam si est cõditionale, non est dotata antè quã eueniat cõditio.si ergo nõ est dotata:ergo nõ excludiť:& p cõsequẽs sibi debeť legitima quę vr̃ purè relinquẽda. vñ dicit ipse quòd aut statutũ dicit qđ extãte masculo fœmina nõ succedat,sed debeat dotari: & ꝓcedat opi.Bar. Si aũt loquatur vt Bar.dicit, ipse verũ non dicit:qa imo relictũ est purũ.aliâs nõ diceret dotata: & sic non eẽt exclusa à statuto,& posset peti, & ad hęredem trãsmitti & dicit hanc distinctionẽ menti tenendã: qa nullus facit. de quo vide Pe.de an. cõsi.cxxxij.&cõsi. cccxxxiiij.Abb.cõsi.xcij.li.ij.Ro.cõsi. cxxxiiij.Bal.consi. ccvij.lib.iij.&.cccclxxxj.&.clxv.libr. iiij.Paul.de ca.cõsi. ccxxxij.& ccxxxv. & consi. lxxviij. vbi ẽt tractẽt an illud qđ vltra dotẽ legatur sit purũ,vel cõditionale. Et vide Soci.in cõsi.cxl. in.v.col. Ang.in cõsi.xcij.incip.Pe. de anch. in cõsil.clxxvij.inci.pro veritate premittendum.

e ¶ Per statutũ. Adde de hoc an legitima possit tolli vel minui per statutũ, & vide nouis.in repe.auth. nouissima C.de inoffi.te.char. xv. & Alexã in sua disputa.incip.sigismundũ in.iiij. dub. cõsi.xxij. colũ. iiij. in.j.vol.& Abba.in cõsi. lxiiij.lxvij. in j. volu. Et adde qđ Cardi.in cõsi.ij. tenet qđ tale statutũ tollens legitimam, non valet de iure cañ.& quod ita tenet curia Ro. alle. Rotã.decisio.xxj.

intelligatur patrimonium mulieris etiam non nu-
ptæ.dicunt enim quidam de patrimonio puellæ,vi-
duæ, vel aliâs continẽtis : ista habet bonã dotem:vel
ista est dos talis.tunc enim tale verbum prolatum à
testatore intelligeretur secũdùm cõmunem vsum lo
quendi:vt.l.cum de lanionis.§.asinã.š.de fun.instru.
sic econuerso dicitur dos, instrumentũ fundi,vt.š.de
fun.instru.l.ij.&.j̃.de fideius.l.amsi.§.penulti. Item
4 †prædicta vera sunt in extraneo legãte pro dote,vel
dotis nomine. Sed in patre si quid legat nomine do-
tis contẽplatione certi matrimonij idẽ est dicẽdũ qa
facit conditionem,vt hoc.§.·si verò legat simpliciter
b pro dote,[b] si quidẽ aliâs filiæ relinqueret legitimam,
tunc idem est quòd in extraneo: quia eadẽ est ratio
per ea quę dicta sunt.š.Sed si aliâs legitimam nõ re-
linqueret:tunc de iure dico legatum factum pro do-
te purum esse.Nam constat quòd pater erat aliâs re-
licturus:quia ad hoc tenebatur,cum aliàs testamen-
tum non valeret:& sic est magis quædam monitio,
vt filia inde se nubat,quòd sit grauamẽ:vt.l.muto.§.
hanc autem.š.de tute. facit.d.l.si extraneus.in princ.
de condi.ob cau.& ideo puto quòd non remoueatur
inde grauamen,per.l.quoniam in prioribus.C.de in-
offi.test.sed magis ab initio non intelligatur ex prę-
sumpta volũtate defuncti. & intelligitur hoc tam in
ea quantitate quæ est vsq; ad legitimam,quàm in ea
quæ excedit,ne idem legatum diuersimode intelli-
gatur:vt.l.iam hoc iure.de vulga. & pupil.&.l. eum
qui ædes. de vsusc. & prædicta vera sunt secundùm
5 ius commune. ¶ † Quæro. statutum [c] est hîc & in
c pluribus ciuitatibus Italiæ, quòd filia dotata à patre
d non succedat,[c] nec possit aliquid dicere contra testa
mentum patris,modò cuidam filiæ pupillæ pater le
gauit centum pro dote sua:quæritur an ea possit pe
tere statim,an expectato tempore legitimo? Respõ-
deo antequàm ad solutionem dubij veniam, multa
sunt videnda. Primò,quando dicatur filia dotata si
pater eam maritasset, & ei dotem dedisset, sine du-
bio esset dotata : sed quando pater ei assignauit do-
tem in testamento:tunc videtur quòd non si dotata:
quia dos sine matrimonio esse non potest: vt. C.de
do.ante nup.l.fi. Præterea,sicut nõ potest dici nupta
ante matrimonium:vt.j̃.quando dies leg.ced.l.quod
pupillæ.ita non potest dici dotata.In contrarium fa
cit quòd ista dicatur dotata, si pater ei in testamẽto
assignauit dotem. argu.š. de ritu nup.l.nõ est matri-
monium &.j̃.de adul.l. qui pupillam,in prin. & hoc
videť tenere glos.š.de admi.tuto.l.cũ plures.§.penul.
Pręterea,illa verba statuti filia dotata à patre &c.in-
telliguntur hoc est filia in qua pater actum dotandi
exercuit quantum in eo fuit:vt.l.mulier.§.fi.š.de cõ-
di.insti. &.l. stichus si hæredi.de sta. li. Sed hoc fecit
in proposito assignãdo dotẽ in testamento,ergo &c.
Et per hoc patet responsio ad contraria. ¶ Secun-
6 dò est videndum † an dos succedat in locum legiti-
mę,ita quòd ab ea remoueatur omnis dilatio.Respõ
deo Richar.disputauit & Cy.refert.C. de nup.l.san-
e cimus.& dicit quòd legitima p statutũ [e] põt minui,
non tamẽ põt in totũ tolli:cum legitima succedat in
locũ alimentorũ,&iõ hanc dotẽ dicit succedere in lo
cũ legitimę:&qđ statim possit peti,cũ inde debet ali
mẽtari,ita qđ ab ea debet subduci omnis dilatio.Sed
hęc oĩa reprobat Cyn.in.d.l.sancimus.& puto qđ bñ
dicat.Hoc nõ exanimo:dico tñ quòd posito quòd sit
vera opi.Richar.quòd legitima possit minui:&non
tolli:tamẽ adhuc idẽ esset.si ergo põt minui in quãti
tate:ergo & in tẽpore: vt ante tp̃s legitimũ nõ possit
peti:vt insti.de ac. §. plus. Ad.q.propositã dico cum
ex forma statuti pater nõ teneatur dare legitimam
purè, quòd tale relictum pro dote sit conditionale:
ꝓut.š.dictũ est in extraneo. Prædicta vera sunt, nisi
ex communi vsu loquẽdi,vel ex alijs præsumptioni
7 bus aliud appareat. ¶ †Quæro an tempus petendi
sit dies nuptiarum, vel dies ætatis nubilis? Respon-
deo liquidem

deo,si quidẽ tale relictũ sub tali conditione sit factũ
maiori,intelligo de die natiuitatis nuptiarum, vt.l.
sancimus.C.de nup.& intelligo festiuitatem nuptia
rũ,quãdo matrimoniũ contrahitur per verba de prę
senti,posito ꝙ ad domũ viri nõ sit traducta,vxor:vt
s̈.eo.l.cum fuerit.& ibi not.& ibi dixi.Si verò relin-
quitur minori:tunc requiruntur duo,scilicet ꝙ per-
ueniat ad adultam ætatem:& ꝙ nuptię contrahan
tur,vt.s̈.eod.l.hæc conditio.&.j.quãdo dies leg.ced.
l.quod pupillæ.Et prædicta vera sunt quando relin
quitur pro dote,vel in tempus nuptiarum: vt dictũ
est.Sed si relinquitur mulieri pro se maritanda, vel
ad maritandum:tunc si relinqueretur pupillæ idem
est:quia non posset peti ante tempus legitimæ æta-
tis:nam requiritur quòd causa propter quam relin-
quitur instet:vt.l.nec semel.§.si in habitatione.j.quã
do dies lega.ced.dixi.s̈.de lega.ij.l.antepe.§.j.sed si
ad ętatem nubilem mulier peruenerit,tunc poterit
petere præstita cautione de nubẽdo.Non enim hîc
requiritur quòd nuptię contrahantur.nam ante con
a tractum nuptiarum.multæ expẽsæ[a] necessariæ pos-
sunt fieri pro ea maritanda,vt in nup.& similibus
& sic non habet istud legatum in se conditionẽ ma
trimonij.Sufficit enim ꝙ expẽdantur pro ea mari-
tanda:licèt non maritetur.& hoc verborum signifi-
catio demonstrat.facit quod dixi.s̈.de leg.ij.l.lucius
8 §.j.in fin.¶ †Quero quid[b] si pater pro filia quæ in-
b trauit monasterium aliquid obtulit monasterio, an
videatur mulier dotata? Puto quòd sic:nam in vul-
gari illud quod offertur vocatur dos mulieris: ergo
&c.vt.l.vt alphenus.&.l.in vulgari.de verbo.signi.

LEX LXXI.

CVm tale.[c] ¶Conditio negatiua quæ non potest impleri viuo legatario sine expectatiõe tristis euẽtus impletur præstita cautione mutiana.h.d.Hoc declaraui in.l.mutianæ.s̈.eod.¶Oppo.quòd hæc conditio rejciatur:quia inducit viduitatem:vt.s̈.eod.l.sed si hoc.§.fin.Glos.primò fatetur contrarium quod non placet:quia est contra istum text.Secundò dicit gl. ibi expressit ne nuberet,hîc non.Non intelligas hãc sol.quòd tacitè posset induci viduitas,expressè non quia est contra.l.hoc modo.s̈.eo.sed intelligas ꝙ hîc fuit simpliciter relictum,si à liberis non discesserit: & sic viduitatem non inducit.Not.ergo ꝙ non eo ipso quòd nubit,videtur à liberis discedere.

SVMMARIVM.

1 *Dictio nè,quando faciat modum,& quando conditionem.*
2 *Hæres fideicommissario uniuersali tenetur reddere rationem,*
Hæres non conficiens inuentarium,an perdat trebellianicam: remissiuè.
3 *Hæres an hodie teneatur cauere de fideicommisso restituendo.*

d Titius.[d] ¶Conditio negatiua quæ potest impleri viuo legatario,nõ impletur
per cautionem mutianam.Item dictio ne,si adij ci-
tur actui explicando ante emolumentum quæsitũ,
1 facit conditionem?aliâs facit modum.h.d.¶ †Quæ-
ro,vtrum dictio ne,faciat modum vel conditionẽ.
Glos.in.l.cum pater.§.titio.de leg.ij.dicit ꝙ facit mo
dum.Idem tenet Dy.in.l.qui absenti.de acqui.pos.
licèt glo.ibi aliter dicat.Tu distingue,aut dictio ne:
negat actũ explicandi ante emolumẽtum quęsitũ,
& inducit cõditionẽ:& resoluitur ne.i.si non:vt hîc
e prout dicit,ne satisdatio petaẽ.[e] Aut adij citur actui
explicando post emolumentum quęsitum,& indu
cit modum:& sic resoluitur ne.i.vt non: vt hîc,prout
2 dicit,ne satisdatio &c.quod diligenter not.¶ †Quę
f ro vtrùm[f] hęres fideicommissario vniuersali teneaẽ
reddere rationẽ.hîc est text.ꝙ sic,& glos.hoc no.Ex
hoc dicunt quidam doc.hęres qui non facit inuenta
rium,priuatur trebellianica:quia inuẽtarium est ca-
put rationis. Ita dicit Ia.de are.& Ric.mal.& Cyn.
refert in auẽ.sed cũ testator.C.ad le.fal.Tu dic vt di-
3 xi in.l.marcellus.ff.ad treb.¶ †Querit glo. vtrũ ho-
die hęres cogatur cauere de fideicommisso restituẽ-
do.Et innuit ꝙ non,nisi in casu.C.ad trebel.auẽ.con
tra cum rogatus.Alibi dicit gl.ꝙ non inuenitur iure

a ¶Expensæ. Adde ꝙ hoc non placet hîc Pau.de ca.& cõtrariũ dicit se consuluisse.

POMATES.
¶Quæro qd si pater.Vide Bart.in.l.j.§.si parens.j.si qs à pa.fue.ma.

c ¶Cum tale.No.de cõditione, ne discedas â liberis.& vide gl.& Barto.in.l.ij.§.cũ enim.C.de indi.vidu.tol.&hoc no.Imol.

d ¶Titius.& istum text.vide alle.per Bald.in.l.iij.C.de arbit.

e ¶Petatur.De dictiõe ne,vide Bart in.l.quibus diebus §.fi.s.eo.

f ¶Quæro vtrũ.an hæres teneaẽ reddere rationẽ fideicõ.vniuersalis, qđ sequiẽ Bald.in.l.filium quẽ habẽtẽ.in fi.C.fami.ercis.

g ¶Certè licèt.vlti.opi.hîc tenet Imo.& vide.l.cũ archimedoram.C.vt in pos.lega.

g nouo.Certè licèt[g] nõ inueniatur: tamẽ nõ reperitur
prohibitũ,nisi qñ frater fratri,& pater filijs restituere
cogaẽ,vt.C.ad trebel.l.iubem⁹.& ideo in cęteris iure
antiqua remanẽt incorrecta secũdùm Dy.& alios.

h Rescriptum.[h] ¶Conditio deficiẽs nõ extinguit quæ pẽdens nõ
suspendit.h.d. Nota diligenter quòd ista conditio si
i alterius arbitrio nupserit, à iure respuiẽ.[i] ¶Opponi
tur quod debeat isti⁹ sequi consiliũ:vt.l.titiũ & mæ-
uium.in prin.de admi.tuto.Sol.facit hîc fauore liber-
tatis matrimonij.¶Quęro,quid si legauit purè filię,
& rogauit de restituẽdo ei cuius arbitrio debeat nu-
bere? Si eius arbitrio nõ nuberet,dicit Azo quòd tũc
k fortè valeret[k] Dy.cõtrà,quia nõ refert quãdo adij ci
tur conditiò:vt.s̈.eo.l.quibus diebus.§.quidam titio.
Præterea,sub cõditione adẽptum,videtur sub cõdi-
tione datũ:vt.j.eo.l.aliquando.Item p obliquũ saltẽ
fieret contra mentẽ legis: & ideo nõ valet ac si dire-
ctò fieret: vt.j.eodem.l.hæres.in fi.ita dicit Dy. pro
quo videtur casus.s̈.eo.l.quoties.

l Mæuiæ.[l] ¶Conditio de non nubendo si adij ciatur cũ tẽpore mortis vtrũq;
rejcitur.si cum alio.rejcitur conditio,& tempus re-
manet.h.d.¶Opp.quòd illud quod est impossibile
debet rejci:illud quod est honestũ,& impossibile de
bet seruari:vt.s̈.e.l.hæc scriptura.&.l.quæ sub condi
tione.§.si quis.de cõdi.insti.ergo tẽpus debet rema-
re,licèt cõditio rejciatur.Sol.gl.& bene:aliud est cũ
adijcitur tẽpus mortis.qa tunc videtur testator relin
quere in tẽpus conditionis expletæ, quod est demũ
cum moritur.q.d.quia tunc cũ moritur ista conditio
impletur.ideo tũc volo habere.vnde totum est vnũ:
meritò totum rejcitur. Sed in alijs diebus nõ est sic:
ideo non rejcitur:& non obstat contrariũ.¶Opp.
quòd tempus non debet expectari cõditione remo-
ta, secundum distinctionem.l.in illa.&.l.hoc iure de
verb.oblig.Sol.leges cõtrariæ loquuntur quãdo dies
adij citur conditioni:& tunc distingue vt ibi, hic quã
do adij citur dispositioni,quo casu remota conditio-
ne indistinctè remanet dies.facit.j.eod.l.si ita lega-
tum, quam solu.not.

Falsam causam. ¶Falsa causa non vitiat legatum, nisi
de voluntate testatoris doceatur.h.d.quid hoc sit di-
ctum,quia ratio legandi legato non coheret.dixi in
l.demonstratio.§.quod autem.suprà eod.vbi decla-
raui hoc.

m Falsam conditionem.[m] ¶Cõ
ditio de futuro quę implicat aliquod præteritũ, vel
prę sens si est impossibilis,nõ vitiat:secus si esset pos
sibilis & deficiat.h.d.¶Quæro vtrùm ista conditio
vitiet legatũ quãdo nil debetur? Videẽ quòd sic:qa
est de præterito, vel de p̃senti,propter id quod dicit
debeo.In contrarium:quia est de futuro licèt aliquã
do implicet de præsenti.illud enim est in cõditiõe si
solueris titio quod debeo.Actus ergo soluendi in cõ
ditione ponitur.ita tenet glo.hîc,& in.l.cum secun-
do.s̈.de iniu.test.tene menti hunc.§.

Falsam legati. ¶Quæ adij ciuntur ad diminutionem nõ ope-
rantur augmentum.h.d.facit.s̈.de leg.j.l.legata inuti
n liter.¶Oppo.s̈.[n] de pec.leg.de.l.deniq;.§.interdũ.
Sol.quandoq; verba quæ apponuntur ad diminutio
nem sunt merè priuatiua,& nihil inducunt de neces-
sitate:tunc ex istis non inducitur dispositio:vt.l.lega
ta inutiliter &.l.si mihi & tibi.§.in legatis,in glo.s̈.de
leg.j.& ibi dixi.quandoq; verba licèt sint priuatiua,
tamen aliquid ponunt, vt in casu nostri.§.nam ex
centum relictis:ecce positio, diminuit certam quan-
titatem: ecce priuatio,& tunc siquidem istud relin
quitur animo priuandi à primo potest stare etiam
primo nõ posito:& tunc non induciẽ positio primi:
vt hîc. Hîc enim nõ grauauit illum legatariũ cui di-
xit se legasse,sed hæredẽ suum quem poterat graua-
re etiam sine hac demonstratione.sed si dixit,ex cen
tum quę Titio legaui volo quòd ipse titius det Seio
decem, tunc Titius non potest grauari nisi illa de-
mõstratione prę suppposita:ex illo inducitur legatũ,

h ¶Rescriptum. Ad hunc si.vide Pau.de ca.ĩcõs.lxxxvij.incip.in christi nomine amẽ, videtur dicẽdum, quòd dicta filia &c.in prin.

i ¶A iure respuitur. conditio si alterius arbitrio nupserit. spernitur â iure & vide Bar.in.l.j.s̈.de his q̃ pœ.no.& dixi post Imol.in.l.turpia.§.j.s̈.de leg.primo.

k ¶Fortè valeret.Idẽ tenet hîc Imol.& alij cõmuniter.

l ¶Mæuię.& vide Pe.in.c.Raynald⁹.de test.alle.Bal.in.l.filiũ quẽ habẽtem C.fa.er.And.Bar.

l ¶Męuię.ad istum tex.vide quæ dixi post Imol.in.l.turpia.§.j.de leg.j.

m ¶Falsam cõditionem.glo.hîc p fin.alle.Cy.& Bal.in.l.leges & cõstitutiones.C.de legib⁹.qđ verbũ futuri subiũctiui in statutis importat simplũ futurum,vide not.in.l.centesimis, ad fi.de verb.obli.

n ¶Falsam legati. Op.s̈.Adde Bar.in l.ex hac scriptura.ĩ iij.colũ.de do.vide not.p Imo.in.l.centurio.in.xvj.colũ.cum seq.de vulg.& pup.& de ĩtellectu hui⁹.§.vltra hîc no.vide Bald.in.l.j.v.col.in fi.de fal.cau.adic.leg.& facit iste tex.ad id quod no.decidit Bal.in.l.ij.ĩ fi.de cõdi.inser.qđ in conditione negãtis nũquàm habet locum ar.à contrario sensu.vide ibi ĩ pulchra quęstione.

vt.d.l.deniq.§.interdũ.¶ Opp.s.de vsufru.de.l.pcu lus.Sol.eodẽ modo qa ibi ad sequẽtem positionẽ de necessitate sequit̃ positio primi,vel aliter dicit gl.qđ ibi appellatiõe vsufruct⁹cõtinet̃ dominiũ.ita sentit glo.in.l.donationes.§.species.j.de donationibus.

SVMMARIVM.

Credens fide digno excusatur à dolo.

LEX. LXXII.

Titio fundus.[a] Deficiente conditione pro qua fuit prestita cautio,debet̃ legatũ ei in quẽ fuit trãslatũ in eum casum,& liberat̃ hæres actionẽ cedendo,etiã si cautio sit defecta.h.d.ista l.&.l.cum sub hac cõditione.s.eo.dicit tex. defecerit, quia titius & eius fideiussores sunt effecti nõ soluendo,& sic est superflua tota gl.magna.¶ Opp.de.l.libertas.§.j.j.de manu.test.vbi cautio mutiana nõ prestat̃.Solu.speciale est fauore libertatis:vt dixi.s.eo.l. mutianæ.¶ Opp.qđ cautio debeat pstari secũdo legatario,nõ hæredi,vt.s.codẽ.l.is cui.Sol.vt dixi, &.l. cum sub hac.¶ Op.quòd si deficit obligatio nõ põt cedi actio, cum nõ sit nata:vt.s.de procurato. l.licet. §.ea obligatio.So.gl.dicit em̃ quòd deficit:qa nõ fuit præstita ab intio.Ad cõtrariũ respõdeo.s.quòd cedat̃ actio cõditionis indebiti,vel ob cãm, non aũt act. ex stipulatu.& ita loquit̃ hic ver.sed quia &c.vel cedit̃ actio:qa fuit ꝓmissio facta de satisdando, nõ tñ satisdedit.& sic iste versi. sed quia habet duas lec. ¶ Ad primã lec.opp.qđ si ipse non exegit cautionẽ,fuit in dolo,vt.l.dolo.j.tit.j.ergo nõ liberat̃ actionẽ cedẽdo. Sol.heres non tradidit,sed legatarius eã accepit secũdùm formã.l.pe.j.pro legato.¶ Opp.ad secũdã lect. & videt̃ quòd non ꝓcedat:nam secũdus legatari⁹ petit legatũ,vnde si sibi ceditur actio : qa est ꝓmissum satisdare,nihil prodest legatario. Respõdet glo.quòd imo ꝓdest:qa in ea venit interesse in quo est estimatio fundi. ¶ Item op.[b] & videt̃ quòd sit in dolo: & sic actionẽ cedendo non liberat̃:vt.j.tit.j.l.dolo.Sol.
1 hęc erat talis psona cui debebat credi.&sic † tene mẽti glo.inquãtum dicit qđ erat talis cui debebat credi. & pro hoc facit qđ no.in.l. cũ qui.circa fi. s.de in diẽ addic.Sed licèt hoc sit verũ,non tamẽ est de mẽte litere:&ideo pone casum planè exponẽdo cautio defecit:qa reus principalis & fideiussor sunt effecti nõ soluẽdo.¶ Querit gl.mag.de vna quęstione,& soluit.

SVMMARIVM.

1 *Ius accrescendi non datur ei qui addmittitur ad legatum de iure speciali contra uoluntatem defuncti.*
2 *Minor restitutus ad legatum repudiatũ habet ius accrescendi.*
3 *Ius accrescendi quòd habeat locum inter plures uenientes per contratabulas*
Et sic inter succedentes in hæreditate contra uoluntatem defuncti habet locum ius accrescendi.
4 *Stante statuto quòd existentibus masculis fœminæ non succedant: si sint tres masculi, & una fœmina: & duo repudient: an portio repudiantium accrescat sorori & fratri, an alteri tantùm?*
5 *Conditio non nubendi apposita legato an reijciatur.*

LEX LXXIII.

1 Mulieri.¶ † Qui admittit̃ ad legatũ de iure speciali[c] cõtra voluntatẽ defuncti,nõ habet ius accescendi. h.d. & est ista solennis lex & singularis:& de ista feci magnũ festum in.l. re cõiuncti.s.de le.ij. ¶ Oppo. & videt̃ quòd in psona titij legatũ sit purum. vnde videt̃ qđ in psona titij admittat̃:vt.l.fin.§.feto.s.de leg.ij. Sol. glo.qđ hic cõditio fuit adiecta vtriq;,vt hic,ibi alteri tantũ dicit Dy.Nam hic fuit apposita post nominationẽ omniũ legatariorũ.qđ tene mẽti.& vult dicere qđ non videt̃ adiecta in persona omniũ,quãdo post nominationẽ fuit apposita. sed si post nominationẽ primi tantũ,in primi tãtũ psona videtur apposita:vt l.cõtraria.sed cõtra hoc facit.s.de vsufru.l.si titio vsufructus.de quo dicã.j.eo.l.iulianus paulus. ¶ Oppo. & videt̃ quòd mulier habeat totũ per ius accrescendi:vt.l.j.in prin.ff.de vsufru.accres. Glo.dicit qđ hoc est ideo:qa de iure speciali admittit̃.quod tene mẽti: & sic no. qđ ille qui admittitur de iure speciali ad legatũ,non habet ius accrescẽdi. & hoc probo per.l.iij. §.sed & si coniunctim.de lega.præstan.&.l.filiũ.§.si legata.eo.tit. ¶ Sed ad hoc oppo.[d] quòd habeat ius accrescẽdi:vt.d.l. filiũ. in fi.Sol.ibi admittitur de iure speciali ex voluntate defuncti,ideo habet ius accrescẽdi:sed hìc admittitur de iure speciali cõtra voluntatẽ defuncti. & hoc sentit glos. sed hoc videtur cõtra. d. l.iij.§.sed & si cõiunctim.&. l.filium. §. si legata.j.de leg.prest.vbi licèt veniat secũdũ voluntatẽ defuncti, non tamen habet ius accrescẽdi,verũ est quãdo petit legata ab eo qui habet cõtra volũtatẽ defuncti.sed si habet secũdùm voluntẽ defuncti: tunc nõ habet ius accrescendi, vt in contrarijs. Et rationes sunt faciles.
2 ¶ † Videt̃ per hoc solui questio:minor.xxv.annis restituitur ad legatũ repudiatũ: habebit ne locum ius accrescendi? Videtur quòd nõ,vt hic. Puto cõtrariũ: quia restitutio reponit eum in legato cũ iure accescẽdi:vt.l.j.§.j.de col.bono. Præterea: iste minor habet legatum de voluntate defuncti:& petit ab eo qui ha[e]bet ex voluntate defuncti.
3 ¶ † Item opp. cõtra hoc de.l.si duobus.in prin.j.de cõtratabu.&de coniun.cũ emãc.lib.l.j.§.si quis ex nepotib⁹.vbi inter plures venientes per contratab. habet locum ius accescendi, So. quod dixi non habere locum ius accrescẽdi, est verum in legato:sed in hęreditate habet locũ indistinctè ius accrescẽdi:ne qs decedat pro parte testatus,& pro parte intestatus:& ne quis decedat pro parte cũ hærede,& pro parte sine hærede. Sed fateor quòd si essent qui venirent cõtra voluntatẽ defuncti, de iure speciali, quòd prius esset ius accrescendi inter eos qui veniunt de iure cõmuni,quàm inter illos qui veniunt de iure speciali:vt.l.sed cum patrono.de bono. possess.
4 Et per † hanc.l. cum glo.determinauit Ray. talẽ quæstionem.dicit statutũ quòd extantibus filijs masculinis filiæ fœminæ non succedant: & sint tres masculi, & vna fœmina, & modò ex illis masculis duo repudiarunt.an habeat ius accrescẽdi masculus vel fœmina,determinauit quòd inquantũ illi fratres habent vltra virilem,habent de iure speciali: & ideo non babent ius accrescendi. & sic deuenit ad filiam per.l. istã.& ista verba sunt sua.Sed hoc nõ est verũ: quia illud habet locum in legatis,nõ in hęreditatib⁹. Preterea, ius accrescẽdi cõpetit portioni non psonę: vt.l.hæc scriptura.s.eo.l.si quis titio.de vsufru.& dixi in repetitione.l.re coniuncti.in. iij.q. principali.
5 Dicitur hic † quòd ista cõditio facit deficere legatũ. Cõ[f]trà.imo videtur respui.s.eo.l.cum tale.§. meniæ.&.l. sed si hoc.§.fi.dicit glo.quãdoq; conditio apponitur mulieri:& tunc reijcitur,vt.s.eo.l. sed si hoc. & tunc est verum si inducitur viduitas perpetua. secus si ad tempus,vt.d.§.fi.Itẽ si inducitur respectu omnis personæ.secus si respectu vnius tãtùm,vt.s.e.l. cum ita. Item si respectu omnis loci. secus si vnius tãtùm: vt s.eo.l.hoc modo.in fi. Item habet locum in virgine. secus in vidua hodie in aut̃.cui relictum.de indic.viduita.tol.& not.s.e.l.cum tale.§.meuię.Aut apponit̃ conditio alij personæ de viduitate vnius mulieris: & nõ remittit̃,vt.l.auia.§.titio.j.eo.&.l.j.C.de indic.viduita. tol.& hoc est verũ saluo eo qđ dicit̃ in prima glos.huius legis,si illa persona esset multũ coniuncta personæ mulieris,vt.s.eod.l.hæres.in fi. Item nisi ille extraneus sit rogatus de restituendo mulieri:vt. d.l. auia.§.titio si verò conditio quæ inducit viduitatem simul adijcitur mulieri & alijs: tunc bene dicit glos. cum præcedentibus limitationibus.

LEX. LXXIIII.

Dies.[e] ¶ Dies incerta pro conditiõne habetur.h.d.¶ Oppo.j.eo.de.l.hæres meus.Solu.ibi dicemus. ¶ Oppo.in[g]sti.de ver.obli.de.§.ex conditionali. Sol. aliud est in stipulatione,aliud in legato.& ponitur ratio ibi &.l.si vxor.C.de condi.infer.Aliam rationem dixi in.l.si filiusfamilias.j.de verbo.obli.

LEX. LXXV.

Fideicommissum.[f] Facit hoc ad q.de ingrediẽte monasteriũ,an p ingressũ monasterij

a ¶ Titio fundus.Et istã gl.all.doct.in.l. j.in prin. iũcto.§.j. de eo per quẽ factũ erit.& ibi scripsi.& no.Bar.licèt eã non allegat in.l.nõ solũ. §.morte. in.xj.col. de ope.no. nunc.& a vide qđ per eã no. decidit Bal. in.l.iudicia.C. de rei ven. quod dictũ notabilis viri ĩducit iustissimã credulitatẽ,vt ex ea possit causari titulus putauimus. pro quo facit quod bene no.Bar. i.l.celsus.in.ij.col.de vsuca. & in. l. q fundũ. §.procurator.j. pro emp. & Io.& Ant. ĩ.c.cura. de iure pa. & quod no. Bar.i.l. de pupillo.§.siquis ipsi.in.viij.q.de op. no.nun. & Ang. in l.j.in prin.s.de eo p quem fa. erit.& ibi Bal.in.lec. anti. ad de Bar.in fi.i̇ in.l.de minore.§. tormẽta. in versi. iij.quero.à quibus psonis. j.de questio. & ibi habes post eum.

b ¶ Itẽ op. & idẽ dicas si credit dato signo à partib⁹: quia tunc excusat̃.l.si qs vxori.§.apud labeonẽ.j. de furt. itẽ qui credit suo testatori. l.mr̃. C. de calũ.itẽ qui credit famæ. l. cum quidã.§.qđ dicitur. de acqui. vel amit. hęr. itẽ q credit magr̃o militum de morte sui militis in aut̃. hodie. C.de repu. itẽ qui credit perito in arte sua.s. de ven. inspic.l.j.§. j. item qui credit dicto sui serui ꝓcura. l.celsus. j. de vsur.l. naturaliter. §.nihil cõmune de acqui. pos. & cõclude qđ omnis credulitas & fama excusat quẽ à dolo.l.plagij. C. de plagi. &. l. igitur. j. de libe. cã. Inno. c. proposuit. de cõiu. ser.plenè per Ang. in.l.j.de eo per quẽ fa. erit. & vide glo. in. c.cum cõtingat. de rescri.vbi credit̃ viro leuis opi. Andrę.Barb.

c ¶ Solẽnis lex.Et de ratiõe huius.l. vide Bal. in.l.j. ĩ prin.C. de indi.vidui.tol.& in.l.j.§.vbi autẽ. C. de cadu.tol.

¶ Ad hoc op.Et vĩ de quòd p ista not. dixit Bal.in.l.seniũ qui test. fac. pos.& adde nota.Bar.in.l. si plures.C.de cond.infer.in.vij.col.& in oĩbus istis idem sequit̃ Bal.in.l.j.C. quãdo nõ petẽ.par. pe.accr.& Bal.not. in.l.j.in.viij.colũ.de sacrosan. eccl.in repe.vr̃.cõtrariari his quæ ipse dixit in.d. l.senium.

e Dies.Et ad istã.l.ad de.l.talis scriptura. de leg.j.vbi cõditio appellat̃ dies, licèt incertus.& iõ ibi dicit Imol. p illũ tex. facere quòd statutum loquẽs de die trahat̃ etiã ad conditionẽ , quod not. dñiam inter diẽ incertã,& conditionẽ vide p glos. & Bar. in. l. nam si cũ moriar. s.de cõdi.inde. & quãdo dies incerta habeat̃ pro conditione,vide Bal.latè in.l.ambiguitatẽ C. de vsufru. & ibi ĩter cætera dicit qđ vbi dies incerta est mixta cum die certa non facit conditionẽ. allegat. text. ibi qui nõ est alibi.

f ¶ Fideicõmissum. & istũ tex.&. d.l. si ita.§.fin. limita nisi verbũ filij, nõ posset nisi in adoptiuis verificari. gloss.est no.in. l.si quis post humos. in pri.de li. & posthu.quã not. allega. Roma. in.l. fideiussor obligari. in fi.j.de fideius. bene facit.l. hr̃dib⁹.§. vlt.&.l.ex fcto.§.j. j.ad treb.& per istũ tex.Spe.in ti.de loca. §. nunc aliqua. ver. lxviij. dicit qđ emphyteusis non trãsit ad adoptiuos. vide Pau. de castro in l.adoptiuũ. in prin. s.de in ius vocã.

g ¶ An p ingressum & vide Bal.in.d.authẽ.nisi rogati. Andrę.Barba.

monasterū conditio fideicōmissi expiret:quā ponit Dy.in.l.si ita.§.j. & ibi
plenè dixi.& in aut.nisi rogati.C.ad treb.

SVMMARIVM.

1 *Conditio apposita in institutione quādo intelligatur repetita in legato?uide in fi.*

LEX LXXVI.

AVia. Cōditio apposita in institutione,in legato eidē facto
intelligit̄ repetita.h.d.no.istā.l.¶ Op.hic vr̄ velle tex.
cū gl.ꝙ hîc inducat̄ repetitio,ꝓpter verbū,hoc amplius,sed imo
indistinctè vr̄ facta repetitio,vt.l.duos.š.eo.&.l.fi.§.fi.j.de do.excep.Sol.po
a tes dicere ꝙ hîc verbū,hoc āplius,denotet facti accidētiā[a],nō iuris ministe-
riū.Vel dic & melius.ll.cōtrariæ loquunt̄ q̄n in eodē testō ascribitur insti-
tutio & legatū .Hîc q̄n in testō institutio,in codicillis legatum.ꝑ hoc facit
qđ no.in.l.planè.§.si coniunctim.š.de le.j.&.l.quinquaginta.š.de ꝓba.sed
multū facit cōtra.l.nesennius.in fi.š.de excu.tu.¶ Sed op.š.de leg.j.de.l. ab
omnibus.§.cū quidā.vbi cōditio apposita in institutione,nō vr̄ repetita in
legato.Sol.hîc loquit̄ q̄n legatū sit ab eodē gradu,vt hîc,&.š.e.l.duos.&.l.fi.
§.fi.š.de doli excep.Sed q̄n ab alio gradu:tūc cōditio nō intelligitur repeti-
ta,vt in.§.cū qdā.& rō patet per se.¶ Itē op.q̄n di.le.ce.de.l.filiū.Sol.hæc.l.
loquitur q̄n p̄cedit institutio cōditionalis,& sequit̄ legatū,sed q̄n legatū p̄
cedit simplex.& sequit̄ institutio cōditionalis:tunc secus,vt.l.contraria &
ibi gl.& est rō:qa maioris efficaciȩ est præcedēs clausula ad sequentia,q̄s se
quens ad prȩcedētia.habes de hoc tex.in.l si quis in prin.testa.š.de lega.iij.
& ibi gl.Ex p̄dictis† distingue,aut legatū & īstitutio fit eodē testō:aut vnū
in testō,aliud in codicillis.Primo casu,aut prȩcedit legatum & sequitur in-
stitutio:aut econtra, & hoc secundo casu,aut legatum, relinquitur ab eo-
dē gradu:aut â diuersis,vt ex prædictis patet.& tetigi hoc in.l.cū seruus .š.
cōdi.insti.Hîc tex.in fi.vr̄ cōtra distinctionē quā feci.aut relinquit̄ ab eodē
gradu aut â diuersis.Sol.hîc tex.habet locū in libertate sine qua legatū non
potest valere.sed in distinctione quā feci,dixi ꝙ habet locū in conditione,si
ne qua legatum valet.

Titio. Conditio si non nupserit.in extraneo de restituendo mulieri
rogato spernit̄.h.d.¶ Quærit gl.à quo petit legatū mulier.&
sunt duæ opi.in gl.Pet.tenet primā.sed tu potes tenere quā vis:quia & ista
condtio in extraneo respuitur,vbi tractatur de cōmodo mulieris,vt.j.eo. l.
hæres meus.

Pater. Cōditio appositu administrationi non suspendit dationē tu-
telȩ.h.d.primò.Itē conditio limitat̄ ex p̄sumpta volūtate de-
functi.Itē cōditio cautionis nō petēdæ remissa intelligit̄.h. d. & habet tres
partes.scđa ibi,nec si quid.tertia ibi nō enim.Vide te ibi,filiȩ cōi.& dic vxo
re eius matre instituta hr̄ de scđm Dy.hîc,& in.l.licet.j.vt le.no.ca.¶ Opp.
ꝙ petēdo de facto cōmittit̄ stipulatio & pœna,vt.C.de trāsac.l.vbi pactū.
& no.C.e.l.siue apud acta.&.l.j.in fi.C.de pact.Sol.in cōtractibus intellige
de facto:& scđm distinctionē quā ponūt doc.in.l.ea quidē.C.si mā.ita fuer.
âli.& dixi in.l.continuus.§.cū quis.j.de ver.ob.tm̄ in vltimis volūtatib⁹ sec⁹
vt hîc:&.š.e.l.mutianæ.&.l.mulier.in prin.š.de cōdi.insti.&.d.l.licet.j.vt le.
b no.ca.& ibi dixi.¶ Quæro:hîc dicitur,onere cautionis &c.Quero quid[b] si
petit,& illa cauit?Et vr̄ ꝙ cōditio nō sit defecta:quia p̄stat volēs.& sic sibi
imputet.In cōtrarium vr̄:quia solutio habet vim cōtestationis legitimæ fa
ctæ,vt j.rem ra.ha.l.amplius.sed illud habet locū quando de iure potest fie
ri.quod nota.

LEX LXXVII.

CVm pupillus. Pupillus pōt impedire cōditionem
impleri.h.d.¶ No.hic ꝙ dicit iure
communi.pro eo quod dicit̄ in.l.in testamēto.š.e. Item not. de
eo quod dicit de tutore,facit ad ea q̄ dixi.š.eo.l.iulianus.

Disiunctiuo. In alternatiuis sufficit alterum impleri . hoc
dicit.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio quòd non sit nata incontinenti in contractibus,uel ultimis uoluntatibus, in quibus spes conditionis transmittitur.*
2 *Dies certa omni certitudine quare non impedit necessitatem obligationis tollende, sicut dies incerta?*
3 *Dies certa à conditione qualiter agnosci possit?*

LEX LXXVIII.

HAEres meus. Dies incertus non aptus suspēdere le-
gatū,post legatarij mortem nō impe-
c dit trāsmissionē:al's secus.h.d.¶ Quero[c] circa hāc.l.in † cōtractib⁹
1 in quibus spes cōditionis transmittitur.Itē in vltimis voluntatibus.in prin.
nostræ.l.vtrùm obligatio in cōtinēti sit nata?Gloss.videtur tenere quòd sic
C.vt act.ab hȩre.& cōtra hære.incip.&.l.j.&.l.si pupillus.§.qui sub condi
tione.de noua.In cōtrariū videtur quòd non nascat̄, nisi veniente morte,
vt.l.in omnibus.j.de reg.iur.& Dy.in.d.§.qui sub conditione.Et hoc vlti-
mum puto verum:quia est tex.in.l.j.C.vt act.ab hære.& contra hære.in ci.
facit insti.de inuti.stipu.§.post mortē.licet ibi gl.cōtra.R̄n.ad hāc.l.quæ di
cit,purum est legatū,vt dicit gloss.quia purū est quo ad trāsmissonem.R̄n.
ad.l.nam si cum moriar.š.de condi.inde.ꝙ ibi purū est ad impediendum
2 conditionem indebiti.¶ †Quæro quare dies certa omni certitudine non
impediat necessitatem obligationis tollendæ,sed dies incerta sic?Respond.
quando est dies incerta,non est certum adhuc quid sit in obligatione pro-
pter interusurium medij temporis.nam potest esse quòd decem annis vel
vno,vel centum.sed in die certa interusurium medij temporis est certum
adeo ꝙ aliquādo incontinenti fit cōdēnatio , dedu-
cto illo interusurio medij tēporis,vt.l.si cōstante. §.
quoties.s.sol.ma.Pōt tu dicere ꝙ in die incerta est
certum interusuriū medij tēporis.vt.l. hȩreditatū. j.
3 ad le.fal.sed respiciendo glo.ibi cessat contrarium.
¶ †Quæro quomodo possunt cognoscere die certā
à conditione?R̄n.dies est q̄n simpliciter ponitur, &
sine exceptiōe alicuius euētus.sed si expectaret̄ euē
tus:tūc est conditio:nisi appareret de volūtate testa
toris,vt dixi in.l.si cui.š.de le.j.&.l.iiij.de cōdi. insti. a

d Qui post. [d]De isto.§.dixi plenè.š. eod. l.
mutianæ.

e Quod in fraudem. [e]Conditio si
non nupserit b
remittit̄ in extraneo ꝓpter quā verisimiliter cessa-
ret mulier nubere.h.d.¶ Not.singularē casum. Per
hunc.§.determinat̄ vna.q.in.l.titiȩ.j.de ver.obli.vbi
pœna promissa ab vno ex cōiunctis de te accipien-
do in maritū nō valet.secus inter extraneos.vide p c
Cy.C.de spō.l.fi.¶ Quid si pater ꝓmittit?Certè nō
valet in cā cōiunctȩ p̄sonæ.& est rō:quia nō est ve-
risimile ꝙ filia relinqueret patrem illaqueatum,vel
faceret patrē perdere legatū,vt no.in gl.l.ij.š. in ius
voc.vt eant. Sed quid in patre,vel patruo vel auo d
quem soror timet?Certè erit itē dicendū,vt.l.ij.š. in
ius voca.vt eant.

SVMMARIVM.

1 *Vna dictio ponitur pro alia quando expedit.*

LEX LIX.

f EAs causas. [f]Facit ad qō. in mar-
chia,& in ducatu est
ꝓhibitū fieri iniuriam appellanti à cōi:cōe
coegit coniūctos appellantis,& per hoc desistit ab
appellatione.Certè cōmune debet puniri per hanc
l.gl.infrascat hanc.l.ideo.tu pone casum scđm Dyn.
primò loquit̄ in tēpore de p̄senti,vel præterito. Se- e
cundò loquit̄ in modo.Tertiò facit differentiā in-
ter modū & conditionē.secunda ibi,eas vero. tertia
ibi,nec enim.In tex.ibi repellunt,vt q̄n relictum est
sub conditione de prȩterito,vel de prȩsenti: quæ est
falsa scđm Dy.In tex.ibi,consumpta.si habes con-
sumptā:expone vt in gl. si habes consumptū : dic
vt legatū sub modo in cuius cautione præstanda &
modo implendo versatur sumptus.¶ Not.hic glos. f
1 †super verbo,verò.ꝙ vna dictio ponitur ꝑ alia q̄n
expedit.qđ tene menti.ad idē facit text.& ibi dixi in
l.gallus.§.forsitan. š.de libe.& posthu.

SVMMARIVM.

1 *Conditio apposita in persona unius quando dicatur repetita in persona alterius coniuncti?*

LEX LXXX.

IVlius paulus. Conditio ap
posita vni in g
persona alterius sibi coniuncti per hanc
dictionem cum,de æquitate non intelli-
gitur tepetita.hoc dicit.& est not.l.¶ Opp.& videt̄
ꝙ ista repetitio fiat,vt.š.e.l.auia.Glo.soluit ibi, sed
ponitur veritas hîc quòd ibi loquitur in persona eius
dem:hîc diuersorum.¶ Oppo.de.l.iulianus noster
j.eo.& de condi.insti.l.cum seruus.&.l.proxi.Sol.ibi
loquitur in eadē persona:hîc in diuersis. ¶ Oppon.
contra hoc ꝙ in diuersis personis intelligatur repe-
tita:vt vt .l.si seruo.de statulibe. So.illa.l.loquitur de
rigore,hic de æquitate. ¶ Oppo.cōtra hoc fortiter
& vr̄ ꝙ vbiq; sit de rigore,vt.l.fi.§ seio.š.de lega .ij.
2 So.† q̄n fit conditio per dictionē cū tunc intelligi-
g tur.repetita de rigore:vt hîc,sed de æquitate secus[g]
fauore libertatis.& ideo text.dicit hîc solùm in liber
tate esse istam æquitatē.secus in legato : & hoc sen-
tit glo.in.l.si seruo.j.de statuli.vbi dicit ꝙ ista æqui-
tas non habet locū in legato,sed si cōditio fit per et:
tunc non inducit̄ repetitio,vt.l.contrarias& hoc sen
tit gl.j.hîc,& tex.in fin.hoc videtur innuere.¶ Sed
op.cōtra hoc fortius de.l.mulieri & titio.š.eod.Solu.
vera est ista.quicquid dicat glo.in.l.fi.§.seio.š.de leg.
ij.aut cōditio apponit̄ post nominationem vtriusq;,
aut alterius tantùm.Et hoc secundo casu,aut condi
tio adijcit̄ per copulā &,aut per cū,& aut loquitur
in relicto libertatis,aut in alijs, vt ex supradictis ap
paret.& prædicta habent locum inter personas , vt

a ¶ Facti accidētiā.
sed Imo.aliter loqt̄
q̄s bar.& cōtra bar.

b ¶ Pater.q̄ro quid.
Cōtra Barto.tenet
hic Imo.p istū tex.
à cōtrario sensu.

c Hȩres meus.quȩro.
vide Bar.late in. l.
si ita.š.e.in versi.ij.
iuxta hoc quæro.

d ¶ Qui post.Ad istū
tex.vide no.Bar.&
Imo.ī.l. cū filius.§.
q mutianā.de le. ij.
Adde ꝙ Paul. de
ca.dicit p hūc tex.
aliud esse relinq̄re
vxori si vitā vidua
lē seruauerit : aliud
vsquequo vitā vi-
dualem seruauerit.

e ¶ Qđ in fraudē. Vi
de qđ p istū tex.di
cit bar.ī.l. de pupil
lo.§. si qs ipsi p̄to-
ri.de ope.no.nū. in
ver.ix.q̄ro qd si nō
cōsueuit.quod no.

f ¶ Hæc qō. & si in
codicibus imp̄ssis
cōmuniter habeat̄
sub hac. l. eas cās.
attm̄ formata ē ex
§.ꝓxi.š.vt liquido
patet,& iō ibi hēri
debet.alex. Lose⁹.

g ¶ Iuli⁹.de æquita-
te sec⁹.Cōtrariū te
net hîc Imo.& for
tè meli⁹.vide aliter
& no.r̄ndet Bar.in
l.seie.§.caio.de fun.
instr.& in cons.ici.
factū tale ꝓponit̄
cȩcus fecit testm̄.
ADDE Fede.
cons.cclix.

a ¶ Cum seruus.re ddenda instrumenta.Sed aliter loquitur hîc Imo.
b ¶ Dy.dicit.sed aduerte:quia in hoc sunt opi.Dy.de quo hic p Bar.sequutus est Ioã.an.in addi.Spec.in ti.de obl.& so.§.an omnia ver.sequitur &c. Ray.in.l.stipulatio ista.de verb.obl.sed Iac.but.tenet contra Dyñ.in.l.rogasti.ff.si cer.pet.& hic sequit Ang.& in.l.sed & si qs.s.si qs cau.cũ distin. an sit solit⁹ fenerari vel nõ.& hãc solu. sequitur But.& vr seq Bar.i.§.d.§. si tibi fundũ.Bart. hîc aliter loquitur & p hoc qđ ipse tenet hîc facit qđ ipse Bar.no.in simili in l.nemo pôt.i versi. quero an renũciatio simulatiõis. de le.j.& ad literã hoc qđ tenet Bart.hîc sequit Paul.de ca. i.l.iulian⁹.§.idẽ papinian⁹.de act.em. sed Sali. distinguit in.l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.peta. & Bal.in.l.cũ allegas. C.de vsu.tenet cõtra Bart.hîc.Ange. verò & Imo.in.d. §.alteri.distinguit vt ibi p eos.& vide Sali.i.d.l.cũ allegas. & Bart.in.l.qui res. §.q stipulatur.j.de sol.& facit ad no.p Bar.in.d.§.alteri.& vide Moder.insti. de acti.§.oẽs aũt & qđ not.Bart.in.l.si dictum in princ.de euict.

c ¶ Tutius credo.an sufficiat offerre marsupium in iudicio,adde Bar.in.d. l.accepptam.in fi. & Imo.in.l.si mora.sol.ma.& qđ dixi in.d.l.acceptã.in fi.& adde Bal.in.l. si ex cautiõe.i.vij. q.de non nu.pecu.

d ¶ Lucius titius.intelligitur de vera. Hæc dictio, pbatio,simplr prolata itelligitur de vera. alibi dicit Bart.q intelligitur de legitima in.l.ait pretor §.j.circa fin.de re iud.& vide quæ di xi post Bar.in.l.licẽt imperator.s.de le.j.sed vtrum iuramẽtum sit vera pbatio.glo.no.in.c.j. §.si quis.s.i de inue. inter do.& va.lis oriatur.quã ibi sequitur Bald.no.dicit quòd nõ.sed est quasi pbatio siue loco probationis, adde quod dixi in l.publia.s.depositi. & pre dictã gl.etiã sequitur Bal.in.c.j. §.sacramentum.in princip.de consue.

l.seię.§.Caio.de fund.instru.

SVMMARIVM.

1 *Ratiões qui reddere tenetur,tenetur etiã reddere instrumẽta.*
2 *Vsurarius si mutuauit centum cum pacto q ueniat ad audiendum perceptum sub pœna,an talis pœna,uideatur adiecta in fraudem usurarum?*
3 *Depositum ut dicatur factum non sufficit offerre marsurpiũ sed debet pecunia corã notario,& testibus numerari.*

LEX. LXXXI.

CVm seruus. Cõditio adiecta libertati videt repeta in legato.& cõditio rõnũ reddendarũ est mista dãdi,& faciẽdi.h.d. ¶ No.† q ille q tenet reddere rõnes,tenet etiã ad reddẽda instra,ᵃ vt hîc &.s. eo.l.si cui.& ibi dixi & in.l.j.§.officio.s.de tu.& ra. dist. ¶ Opp.& vr q sufficiat reliqua reddere,& nõ sit necessaria cõputatio.qđ patet:qa vbi sunt nulla reliqua,nõ est necessaria cõputatio,vt.s.l.pxi.Glo. soluit si reliqua pricipalr restituẽda sunt:cõputatio est faciẽda:aliàs si nõ sũt,nõ fiet cõputatio. ¶ Et ex
2 hoc Dy.† inducit i ar.ad.q.vsurari⁹ mutuauit Titio cẽtũ pacto apposito q veniat ad audiẽdũ pceptum aliàs icidat i pœnã mille librarũ,dicit pœna adiecta in fraudẽ vsurarũ.Rñdet q nõ est verũ:qa est adiecta facto.vt.l.iul.§.idẽ papi.s.de ac.em.& l.cũ allegas C.de vsu.Dy.dicitᵇ q vr adiectio in fraudẽ vsurarũ cũ principalr sit adiecta datiõi pecunię.& idẽ tenet Cy.C.de vsu.l.cũ allegas.Cõtra hoc dictum Cyñ.& Dyñ.est gl.ordi.in.l.sed & si qs.§.fi.s.si qs cau.dic q q̃stio Cy.& Dy.loquit qñ qs tpe mutui cõuenit de stãdo in iudicio sub pœna,sed.l.sed & si qs.in fi.loqtur qñ ex interuallo post cõtractũ mutuũ cõuenitur in iudicio,& ibi cauet de stando in iudicio quo casu nõ psumit esse factũ in fraudẽ vsurarũ,vt pbat in l.ij.C.de pac.pign.& l.titi⁹.s.de pig.acti.& dixi in.l. q̃uis.j.de sol.& facit p hoc qđ no.in.l.rogasti.§.pe. s.si cert.pet. ¶ Quæro† an sufficiat offerre marsupiũ
3 in iudicio? Et videt tex.q sic.& gl.est in aut.vt exa. instando.§.fi.vbi dicit q debet offerre in marsupio vel folle.qđ intellige ita q testes & notarius cognoscãt quãta est pecunia q̃ est ibi:puta qa viderũt numerari.si em̃ testis postea diceret q vidit offerri mar supiũ cũ pecunia sed ignoraret quanta esset,nõ pbaret:vt.l.j.§.si cista.s.deposi.& iõ tuti⁹ credoᶜ aliquem offerre pecuniam uumeratam corã teste,& poni in bursa:& sic puto intelligi.l.acceptam.C.de vsur.

SVMMARIVM.

1 *Probationis nomine uenit uera.*

LEX LXXXII.

LVcius titius. Filiatio nõ potest plenè probari.h.d. ¶ Opp.& videt q possit pbari vt.l.filiũ.s.de his qui sunt sui vel alie.iur. Gl.dicit q põt probari fictè,nõ verè.Ad quã sol. facit qđ no.i.l.j.C.quorũ bo.& sic no.† q pbatio simpliciter prolata intelligit de veraᵈ.qđ tene menti.facit qđ no.in.l.j.s.de proba.de hoc per Inno.extra de fil.pr soy.c.Michael.& Cy.C.de nup.l.si vicinis.

LEX LXXXIII.

ILlis libertis. ᵉSi cõditio mista deficit per casum,nõ deficit relictũ alimẽtorũ, nisi fauore eius in cuius psona deficit,alimẽta fuissent relicta.h.d. ¶ Opp.de.l.seio.in princ.s.de an.leg.So.ibi fuit relictũ fauore filiorũ:& iõ concor. cũ prin.illi⁹.l. ¶ Opp.de.l.meuia .in prin.& melius de.l.annua.s.de an.le.Sol.ibi stabat p filiũ:hîc p casum. ¶ Opp.de.l.in testõ.s.e.vbi si cõditio deficit p casum,deficit legatũ,vt.l.legatũ de cõdi.infer.& l.j. C.de isti.& sub.Gl.sol.q solũ hîc sit spãle fauore alimẽtorũ,vt dixi in.l.in testõ.s.e.& Dy.in.c.imputari. de reg.iur.libr.vj.dicit:aut conditio apponitur fauore legatarij:aut eius in cuius persona debet impleri conditio:aut fauore vtrinsq:aut dubitat:& sic intelligit.l.in testamẽto.scđm distinctionẽ hui⁹.l.& Cy.

f in.l.j.ᶠC.de leg.ponit op.glo.& Dyñ.& Pe.nõ tñ firmãt.Sed mihi parcat Dy.ipse loquitur malè:qa nec hęc lex,nec aliqua hoc pbat:qa nunq cõditio apponit in fauore legatarij.Nã q moret cũ alio,hoc non est fauore legatarij sed alteri⁹,vt.l.libertis.i fi.de ali. & cib.leg.sed hæres facilius pstat alimenta in domo sua q̃ alibi,vt.l.iiij.In fi.aliàs.l.cũ q.§.fi.cũ.l.seq.s.de in diẽ addic.Sed istę leges dicũt aliud.s.vtrũ legatũ principale sit factũ i fauore legatarij,vel heredis.nõ aũt vtrũ cõditio deficiat.Pet.vò dicit q nõ est speciale fauore alimẽtorũ:imo dicit aut est cõditio successiua:& tũc sufficit si inchoauit,& nõ deficit,licet p casum nõ impleat,vt hîc cũ similib⁹.aut est cõditio momẽtanea,& habet locũ.l.in testõ.s.e. Sed nec hoc dictũ Pet.placet mihi:qa etiã in his q habẽt causam successiuã,nõ sufficit incipere, vt.l.q cõcubinã. §.vxori.s.de lega.iij.vnde puto gl.dicere veritatẽ.sed si istud legatũ esset factũ in aliã causam q̃ alimentorum deficiente conditione legatum non valeret, vt d.l.qui concubinam.§.vxori.de leg.iij.

SVMMARIVM.

1 *Verbum cum petiero,an faciat conditionem?*
2 *Cauillatio quæ dicatur?*

LEX LXXXIIII.

TItia hæredis. Legatum factũ alicui cũ petiero
1 rit non est conditionale.h.d. ¶ Nota† q verbum cũ petiero,nõ est cõditionale,& videt impletum quocunq modo petit etiã extraiudicium, vt.l. amplius nõ peti.j.rem ra.ha.facit quod no.glo.in.l. q Romæ.§.cohæredes.j.de verb.obli.& l.fideiussor obligari.in fi.j.de fideius. ¶ Opp.ad hoc,& videtur q requirat litis contestatio.vt.l.ampli⁹.j.rem rat.ha.
g So.qñᵍ verbũ peto,refertur ad eũ qui ex petitiõe debet acquirere:tũc nõ requirit lit.conte.sed sufficit sola petitio extra iudicium,vt hîc.Si verò refert ad eũ qui debet obligari:tũc requirit lit.contest.d.l.amplius.Sed qđ si dixisset si petiero? Rñ.facit legatum conditionale vt not.in glo.l.si decẽ cũ petiero.j.de verb.oblig.Quid si nõ dixit cũ,nec si,sed dixit qua die petiero? Tex.est in.l.si ita quis promiserit circa prin.j.de verb.ob.s.q æquiparat dictioni cum.facit quod dixi q cõditio.quæ inducit p relatiuũ qs vel q
2 est tacira,vt dixi.s.eo.l.j. ¶ Vltimò no.† hæc verba quæ ponuntur in contractibus dotis,fine vlla cauillatione.quę dicatur cauillatio in.l.natura cauillationis.j.de verb.sig.

SVMMARIVM.

1 *Dictio & quòd faciat conditionem.*
2 *Dictio cum,ubicunq; inducit ordinem,quòd faciat cõditionẽ.*
3 *Mors & aditio hæreditatis an patiantur medium?*

LEX LXXXV.

IVlianus. Seruus manumissus. vel alienatus legatũ nõ cõsequitur,nisi impleat conditionẽ in cuius euentum legatum est expressẽ relatũ.Itẽ regula Cato.nõ impedit legata quorũ dies cedit ab adita hereditate,nisi heres necessari⁹ existat.h.d.Diuiditur in duas partes.secunda ibi,cũ
1 verò. ¶ No.tex.ibi,& ita.† q p &,inducit conditio. ¶ No.tex.ibi.veluti cum in tps &c.nam nisi fuisset hęc verba,non pcederet hæc lex:& ibi datũ aliàs sub conditione libertatis videtur relictum.Ita dicit Dy.in.l.cũ seruus.s.eo.& finẽ huius.l.habuistis plenẽ in.l.quæsitũ.§.præsentis.s.de leg.j. ¶ Opp.& videtur quòd dictio & non faciat conditionem,vt.l. si heredi plures.s.de cõdi.insti.& l.si ita quis heres instituat.s.de hære.insti. et.l.triplici.j.de verb.sig. Dicit gloss.q hoc inducit dictio ita.Ego non curo vtrũ sit dictio ita,vel dictio si,vt.l.si peculiũ.in prin.
2 j.de statuli.vbicũq† em̃ dictio cum facit ordinem. inducit conditionem,vt.l.mulier.de condi.institu. et.l.si peculium.§.is cui.de statuli. ¶ Oppo.de.l.qui filio.

rectí seu.adde qđ no.Bal.in.c.j.§.conuenticulã.de pac.iura.fir.vbi omnino ad materiam vide.adde q si post terminũ non potest fieri pbatio nec etiã poterat peti q respondeas positionibus cõfitendo,vel negãdo,vt no.in.l.in cõtractibus.§.illo.& ibi Bal.C.de non nu.pec.adde not.insti.de act.§.item si qs in fraudẽ.in ver.in ea.ibi,debet etiã creditor pbare &c.alibi dixit gl. in cle.constitutionem.de cõsti.aliàs de elect.q si lex dicit debere queri fidẽ,intelligitur de plena istis.adde qđ not.Bald.in.l.id qđ pauperibus.in.xj. q.de epi.& cle.vbi videt tenere cõtra Bart.hîc.& etiam Imo.hîc.& facit qđ no.gl.in.l.fi.in pri. s.quod met.cau.& q iuramentum sit releuatio a pbando,tenet Bal.i aut. sed nouo iure.C.si cer.pe.i vl.co.& ibi vide q si non põt fieri pbatio in aliquo casu,nisi per scripturã,an poterit decidi per sacramentum,& q non sit propriè probatio,sed releuatio,tenet Bal.in ru.C.de proba.in.iij.col.& ibi dixi in.j.col. Et adde tu Frã.de are. in rub.de pba.col. ij.& ibi Phi.decius col.xix.versicu.superest.

POMATES.

e ¶ Illis libertis. Vide Anch.cõsil.ccxxxviij.inci.in primo dub.& hanc.l. exclamat Bal.in.l. cum allegas.aliàs prope finem apparatus.C.de vsu.

f ¶ Cyn.in.l.j. Adde Bar.& Bal.in.d.l.j. C.de le.& faciunt ad.q.de qua ibi p Bal.&c.

g ¶ Sol.qñ.Et Vide Bart.in.l.amplius. j.rẽ rat.ha.l.si quis maior.C.de transa. &.l.vbi pactũ.e.u. Andr.Barba.

filio.§.si quis seruū.š.de hęre.insti. Solu. hîc loquiť
duobus casibus certis.primò qñ expresse in tps liber
tatis legatū fuit collatū.Scđo qñ legatū fuit relictū
purè hoc expressio.sed lex contraria loquiť qñ fuit
simpliciter relictū non adiecto q deberet purè, vel
in tps libertatis.facit pro hoc qđ dixi in.l.hæres.š.e.
¶ Op.de.l.si in diē.§.seruo.š.eo.Sol.ibi erat cōditio
a expressa q̄ tacitè inerat.¶ Op.adēpta[a] libertate vi
detur adēptū legatū,vt.l.si seruo.š.de adi.leg. Solu.
ibi fuit adēpta libertas expresse:hîc tacitè p alienatione:
licet quidā ibi aliter dicant,& malè:quia pro-
pter alienationē non extinguitur legatū.vt.l.qui fi-
3 lio.§.si quis seruū.š.de hære.insti.¶ Vltimò†no.[b] q
b inter mortē & aditionē non est dare mediū,vt hîc.
¶ Quæro quid in filio suo ? Dicit gloss. q est dare
mediū:cum habeat beneficiū abstinēdi. Contrariū
tenet gl.in.l.si alienū.§.in extraneis.š.de hære.insti.
& Dy.tāgit in.l.nā nec emācipatus.š.de leg.j. veri-
tas est q de iure ciuili inter mortem,& aditionē non
est dare medium:vt hîc &.l.si post mortē.š. de leg.
j.&.l.quæsitū.§.præsenti.eo.ti.& hoc intellige in in
stituto purè sed in instituto sub cōditione secus,vt.l.
in cōditionib⁹.š.eo.circa prin. sed de iure prætorio
dico q est dare mediū.vt hîc no.&.l.nā nec emanci
patus.š.de leg.j.dixi plenè in.l.fi.š.de cōdi.insti.Sed
quid operať existentia sui hęredis de iure ciuili ? dic
vt in.l.si filius qui petii.de vulg.& pup.

SVMMARIVM.

1 *Legatum secundo an uideatur à primo ademptum?*
2 *Legatum conditionale quòd non ueniat in publicatione bonorum.*
3 *Faciens incontinenti non uidetur se corrigere.*

LEX LXXXVI.

Quod traditum. In liberatibus leuissima expectatur cōditio: in legatis vltimo
loco scripta, si ex interuallo fuit apposita,sed si in-
continēti,legatarij esset electio:nisi secunda sub cō
memoratione primę scribať.h.d.cū duabus.l.seq.&
not.bene hunc text.¶ Opp.j.l.proxi.Sol.hîc loqui
tur in libertate data directo:in.l.seq.per fideicom-
missum.¶ Opp.& videť q in separatis conditioni-
bus sufficiat alterā existere:non curo quam , vt.l. si
hæredi plures.de condi.insti.Sol.ibi loquitur qñ se-
peratim.i.disiunctim.hîc qñ separatim.i.in diuersis
partib⁹ testamēti existit,vt.l.sub diuersis.š.e.¶ Op.
de ver.q si purè.Sol.in prin.loquiť qñ ex interuallo.
in ver.quod si purè, loquitur quando incontinenti.
¶ Opp.tu dicis q ex interuallo &c.cōtra: quia imo
testamentum qđ fit ex interuallo non valet,vt.l.hæ
redes palam.in prin.š.de test.Solu.intelligas ex in-
teruallo:quia interuenit actus qui pertinet tantùm
ad testamentum ipsum:non aūt ad aliū.¶ Opp.de
l.si te solum.de hęre.insti.Solu.gloss not.ibi, & dicit
q hîc loquitur in legatis:ibi in institutionibus. qđ
1 tene menti.¶ Opp.†ad fi.l.& videtur q ista.l. de-
struat totam materiam coniunctorum re,vt.l.si plu
ribus.š.de leg.j.&.l.re coniuncti.š.de leg.iij.& insti.
eo.ti.§.si eadem.vbi in dubio non videor adimere
primo quod lego secundo. hîc dicitur contrarium.
Dy.in.l.sicut.š.de adi.le.videť dicere q illæ leges in
telligātur scđm istam:videlicet quòd ibi legať scđo
sine cōmemoratione primi:aliàs secus. sed gloss.in
l.sicut dicit contrarium.Quid dicem⁹?Casus est cō-
c tra Dy.[c] in.l.iulianus.š.de hęredi.insti.&.l.triplici.j.
de verb.sig.quare quidā dicūt q illę .ll .habent lo-
cum in hęreditatibus:dictum Dy.in legatis. Ego cre
do idem esse in hęreditatibus q in legatis.ar ad hoc
l.titius seius.cum.l.seq.š.de hęre.insti.Ad hāc. l. rñ-
deo quòd habet locum quādo idem personę relin-
quiť.primo,vno modo.scđo alio modo sub comme
morarione primi sed.l.contraria qñ diuersis perso-
nis.Ratio est,quia in eadem persona facilius pręsu-
mitur nouatio quam in diuersis,vt.l.j.in fin.j.de sti-
pu.ser.dices tu,hoc ē cōtra casum.l.quoties.j.de no-
ua.& insti. qui.mo.tol.ob.§.pterea.&.C.de noua.l.
fin.vbi interuentu nouæ psonæ inducitur nouatio
Solu.ibi est interuentus nouę personæ ex parte eius
qui obligať,sed hîc loquitur ex parte eius cui obli-
gatur,& cui acquiriť obligatio:& ideo non psumiť
nouatio.vt.l.j.in fi.de stipu. ser. ¶ Quæro ad quid
prodest electio legatario? Rñ.gl.prodest sibi si vno
2 tpe est capax,& alio non.Itē† fortè l. sunt publicata
d bona sua:nā tūc non veniunt legata conditionalia.[d]
3 qđ tene menti.¶ Quæro† q̄ est rō differentię qñ in
cōtinēti,& qñ ex interuallo? Dicit gl.q qñ inconti-
nēti nō videtur velle se corrigere:quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Antecedens qui uult ,uult & consequens,sine quo illud antecedēs stare non potest.*
2 *Extraordinariè subuenitur quādo fit officio iudicis.*
3 *Pater cui est fæctū legatū ut emācipet filiū an teneatur ipsi filio restituere legatū factū filio:an etiā factum sibi?*
4 *Pater rogatus de restituendo filio,an dicatur rogatus ut emācipet*

LEX XCI.

Si cui legatum. Rogatus emācipare filios nō
pōt cogi iure actionis,sed officio iudicis.Itē
1 quiť vult antecedens vult cōsequens:sine quo illud
qđ quęriť nullius est momēti.h.d.cū.l.seq.& diuidiť
in duas partes.scđa ibi,cui rei.¶ No.tex.ibi,cū qui
agnouit &c.& ibi,ei fuisset legatū &c.quo casu emā
cipatio agnitionē debet pcedere verè:& ibi emanci
paret.quo casu statim pōt peti legatū præstita cau-
tiōe de emācipādo.Rō est:quia scđm pcedentem
cōceptionē est relictū sub cōditione : hîc sub modo.
2 ¶ No.ibi,† q vbi.l. dicit extraordinariè subueniri,
itelligiť officio iudicis,vt statī dicā.¶ Op.de.l.fili⁹.§.
scđm vulgarē.s.de le.j.So.ibi lex loquitur de rigore
hic de ęquitate,& iō actione ex testō nō petiť, sed
extraordinario iudicio.i.officio iudicis.alle.gl.l.cum
filius.š.si certū pe.¶ Op.q pater non cogiť,vt insti.
qui.mo.ius pa.po.so.§.fi.So.illud regulare,istud spe
ciale,quia pr̄ agnouit legatū,vt.l.cogi. §. si pater.&
ibi no.j.ad treb.& ibi est bonus tex. & gl. melior q̄
sit in.l.q̄uis.C.de fideicō.¶ Op.de.l.vxorē. §. hæres
š.de le.iij.So.cogitur emācipare vt hic,& nō adopta
3 re,vt ibi.¶ Quero vtrū† pater emācipatus teneať re
stituere relictū ipsi filio tantū:an etiā relictū sibi?gl.
dicit q vtrūq;:& malè.vide super ver.fideicommis-
si & malè dicit:qa nō debet restituere nisi qđ suis re
lictū ipsi filio:& p ipm filiū patri acqsitū,vt. j. pxi.
§.sed illud qđ est relictū sibi,retinet sibi vt.l.cogi. §.
si pater.j.ad treb.Sed contra id qđ dixi facit.l.mater
in fi.j.e.Rñ.quo cūq; iure quęrat,sufficit q testator
filio relinquat.Nā vr̄ voluisse q filio restitueret . se-
4 cus si nō reliquat.¶ Quæro an† rogando q restituat
videať rogare q emācipet?Glo tenet q non,sed vr̄
dilatū fideicōmissum in tēpus emācipationis.& al-
leg.l.vbi purè.j.ad treb.scripsi in.l.cū filio.š.de leg.j.
in.ij.opp.

LEX XCIII.

Cum ita. Hanc.l.declaraui in.l.sub diuersis in fi.š.eo . quid si
dicit titio hæredi?Rñ secus: quia debemus
inspicere qđ præcesśit,vt dixi in.l.sub diuersis.in fi.
&.l.in testamēto.š.eo.

LEX XCIIII.

Legatū sub conditio
e ne.[e] Legati translatio in dubio vr̄ fieri sub
eadem cōitione.hoc dicit.nisi fortè &c.simile habes
in.l.legatum.š.de adi.leg.¶ Opp.de.l.sub conditio-
ne.š.de hære.insti.Sol.aliud est in legatis:aliud in hę
reditate.non credo hoc esse verū:quia ibi loquiť qñ
hæreditas de vno ad aliū transfertur in modū.sub-
stitutionis:& tamē idē puto in legato,vt.l.titius.cum
l.seq.š.de hære.insti.sed si per modū traslationis, vt
sic,si qđ titio legaui ita adimo , & sempronio lego:
& tūc est idē in hęreditate q ī legato.ita dicit. Ray.

LEX XCV.

Titio vsusfructus. Nō diciť desinere qđ esse nō incepit.h.d.¶ Opp.de.l.
iij.§.desinere.š.vsufruct.quēad ca.Gloss.
sol.hîc versatur rigor:ibi ęquitas.vel dic vt ibi dicit
gl.q ibi incepit saltē de facto:hîc non potuit incipe
re de iure.nec de facto.

Serui. Fauor libertatis fauori nuptiarū præfertur.hoc dicit . & not. per hanc.l.dicit
Guil . quòd si alicui in dicitur viduitas . vel appo-

a ¶ Opp. adēpta.sed cōtrariū tenet gl.in d.l.si seruo . quam potes saluare scđm Dy. Ray. & Imo. qñ alienatio fuisset volūtaria:p.l. fidei cōmissa.§.si rē. de leg.iij.Quid in hæreditate,vide text. no ī.l.si ita scriptū §.regula.š.de lib.& posth.Adde ad hāc l.q̄ cōsuluit Bal.cōsi.cxliij.lib.iiij.

b ¶ Vltimò no.& an tūc habeat locū regula cato.l.si optio š.de op.lega. scđm Bal.ī.l.j.C. de cad. tol.

POMATES.

c ¶ Casus est contra Dyn.adde Bart.& doc.in.l.cū fortidianū.C.de lega.

d ¶ Legata conditionalia.No.q qñ publicāť bona nō veniūt legata cōditionalia & sic cōditionalia iura nō transeunt ad fiscum ex publicatione bonorū scđm hāc gl.pro qua est casus in.l. intercidit.š.e.qđ limita esse verū in iure cōditionali conditione casuali.sec⁹ si illa iura sint conditionalia cōditiōe ptātiua qa tūc trāsferunť in fiscū.casus est no.cū glo.in l.ī.facto. §.fiscus.š.e. hoc ēt limita in iure cōditionali:ex vltima volūtate, secus si sint cōditionalia ex contractu inter viuos:qm̄ illa trāsferunť in fiscū oī casu,q̄cūq; sit cōditio siue casualis siue mista.casus est mēti tenendus in.l. inter socerū.§. fi. š. de pac.dot. & hoc vltimum tenet hîc Imo.his adde.l.quoties.in fi.& ibi gl.& Imo.j.de nouat. & iō ēt nō veniet futura substitutio.l. ex facto.§. j. & ibi Bal.de vul.pup.facit.l.si.tibi mādauero.§.is cuis.š.māda. p Bar.in.l.j. ad fi. j. de bo.dā.& Bar.& doc.in.l.si finita.§. si de vectigali. de dāsinfec.& qñ conditionalia iura trāseant in fiscū. vide Bald.in not. q. in l.fi.in vlti.q.de cōtrahē.emp. & per Bald.ēt in.l.j.C.de bo.li.An aūt obligationes cōditionales pasiuę trāseant cōtra fiscū.& certè nō scđm opi. Bart. & cōem in. l. quoties p illū text. de noua.& silr legatū & fideicōmissum cōditionale pasiuum trāseūt cōtra fiscum . l. statius florus . §.cornerio fœlici de iur. fis. & rō est:qa ibi bona q̄ trāsiuerūt ad fiscū.trāsiuerūt cum sua cā.& examinat etiā ista Ro . in.l.si marito.sol.mat. & ista gl.est sin.scđm Bal.ī.l.ēt.in vlt. co. C.ad.l.fal. & adde Bart.in.l. postq̄.in princ.j. vt le.no.ca. & ī.l.si qs arbitratu in fi.de ver.obli. & cōcludit Ro.idē q Imo.hîc,& limitat istā gl.p. d. l.in facto.vt dixi. š. & hāc gl.dicit eē not. Bal.in.l.j.ī pe.colū. C.de here.instit.& primo loco dicta alle.Lu.ro. in not. suo.clxxj .adde an bona postea q̄sita trāseāt in fiscum: Abb.cōs.xcj.lib.ij.

e ¶ Legatū.Vide sin. Bald.in. l. caio , in prin.de adi.le.& in l.titio.§.serui.in fi. j.co. & firmat hoc Imo.qa cā in quā trāsferť est priuilegiata:qa ęquiparata est cāę libertatis iuxta nota.in.l.p. xi.š.de his q̄ in tes. delen.

a ¶ Municipibus. ad materiam huius l. vide quod scripsi post Bar. in l. aut facta. §. fi. de pœ.

b ¶ No. q an autem qs possit p procuratorem iurare. vide c. fi. de iu. calū. in vj. & in ca. licet. de test. in antiquis. Andræ. Barba.

c ¶ Conditiones. Limita hanc. l. nisi talis conditio inesset ex psumpta mēte testatoris. ar. l. legatū. s. e. sēdm Imo. ī l. miles. §. j. de leg. ij. Adde tñ q licēt relictū p dote sit cōditioale cōditiōe tacita, vt not. Bart. in l. j. s. eo. dū quærit, quid in noīe, & s. eod. l. qbus diebus. §. termilius. & in l. sed & si p dote. j. de leg. i. præstan. pfecta tñ nō trāsmittitur l. titio centum. §. titio genero. ver. añ. nup. s. eo. cogita. & cōditio q̄ apponitur p relatiuū quis vel q: est tacita: & illa impedit transmissionē. & hoc ēt tenet Imo. in l. stichū q meus erit. de leg. j. & Bal. in rub. C. de insti. & subst. & Bal. & Imo. ī l. q filiab⁹. §. fi. de leg. j. & in l. cū quidam. la. ij. de le. ij. Adde an legatum dotis sit purū vel conditioale, pulchre Ancha. cōsi. cexxxiij.

d ¶ Debes limitare. Sed Bal. in. d. l. qui filiabus. §. fina. aliter dicit ad intellectum. d. §. pro parte. hic: alleg. & dicit quod cōiter approbatur, sed secūdum Imo. ibi nō videt hoc verum. qa illa conditio si adierit hæreditatē: vī verificata in vltimo momēto, seu articulo mortis, ī quo est certum ampli⁹ nō posse adire. vt est casus cum glo. sing. in l. fin. qñ di. le. ce. vnde dic melius secūdū eū q ītelligit f relictū sub conditiōe: si hæres repudiauerit. quam cōditionē est certum extitisse ex quo nō adiuit, vel repudiauit. & ad pallegatā l. vide cōsimilē in l. ab oībus. §. cū

nitur cōditio q nubat de cōsensu tertij: & si secus fecerit q bona vadāt in aliquē pium locū: q isto casu non reijcit cōditio: quia causa in quā transfertur est priuilegiata, vt hic. ita dicit. s. de isti. act. l. sed et si pupill⁹. §. cōditio. qđ an sit verū, ad presens non firmo.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus pōt iurare per aliū.* LEX XCVI.

MVnicipibus. a Municipes possunt iurare per eos qui regunt municipium. h. d. ¶ No. † q b popul⁹ pōt iurare per aliū. ¶ Op. de. l. q sub cōdi. s. de condi. insti. & l. hæc scriptura. s. e. So. ibi loquitur de iuramēto futuro: hic de præterito.

SVMMARIVM.

1 *Cōditio tacita quæ dicatur: & quādo impediat transmissionē?*
2 *Testator potest impedire transmissionem.*
3 *Conditio tacita extra testamentum quæ uenit in potestatem legatarij, impedit transmissionem legati.*

LEX XCVIII.

COnditiones. c No. hanc. l. q̄ est solennis, & non indiget summario. glo. hic nihil dicunt. ¶ Opp. & videt qđ tacita conditio impediat trāsmissionē, vt. j. eo. l. aliq̄n. Sol. † tacita cōditio pōt esse duobus modis. vno modo quæ venit extra testamentū, vel ex rei legate natura, vel ex legis dispositiōe, nō voluit eñ lex valere legatū aliter, nisi adeat hæreditas: & talis conditio nō impedit vt hic. quædam sunt conditiones tacitæ quæ veniunt ex ipso testamēto: quia testator sic voluit: & tūc impedit transmissio, vt. l. aliquādo & c. hoc dicit tex. in l. quod pure. j. quando dies le. ce. & Azo in summa. C. qñ dies lega. ce. Ex his dico q cōditio quæ inducitur ex tacita repetitione in legato impedit transmissionē, vt. s. eo. l. duos. Idē dico in cōditione q̄ inducitur per dictionē cū: qa hæc conditio principaliter denotat tps, secūdario cōditionē: & tūc impedit trāsmissionē, vt. l. hæres meus. s. eo. & l. si cui. §. j. s. de leg. j. Itē cōditio q̄ apponit per relatiuū quis vel qui est tacita: & illa impedit trāsmissionē, nisi esset talis cōditio q̄ esset apta suspēdere post mortem testatoris: nam omnis cōditio quæ venit ex testamēto trāsmissionē impedit. & ita loquit hic tex. ¶ Item oppo. & videt q conditio quę venit ex testamēto nō impediat trāsmissionē, vt. l. aliquādo. j. eo. & l. iij. s. de leg. j. Sol. ibi erat tacita: & illa in dubio videtur venire extrinsecus. & ideo dico in dubio: q † si testator vellet 2 impedire trāsmissionē posset, vt est casus in l. in cōditionib⁹. §. j. s. eo. ¶ Opp. & videt q cōditiones extrinsecę impediat trāsmissionē, vt. l. miles. §. pro parte. cū gl. s. de leg. ij. Sol. debes limitare d hoc dictū: † cōditio tacita q̄ venit extra testamētū nō impedit trāsmissionē, nisi veniat ex potestate legatarij e: tunc eñ impedit, vt. d. l. miles. § pro parte. & nota. in. l. filio. s. de leg. j. tetigi in l. qui filiabus. §. fi. & l. seq. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 *Allegans contraria non auditur.* LEX. XCIX.

FItiæ. † Allegans contraria non auditur h. d. ¶ Oppo. & videtur quod ista veniat tantum vt nupta: nam primum legatum petit, vt nupta conditione habita pro nulla. Itē secundum petit adhuc vt nupta: & sic non est contraria. Respondeo per. l. mulieri & titio. s. eo. vbi dicitur quod mulier admittitur perinde acsi conditio esset impleta, & sic habet vt vidua in dubio: & secūdum petit vt nupta. & ideo est sibi cōtraria. ¶ Oppo. de. l. papinianus. §. sed nec impuberis. s. de inoffi. test. Sol. ibi loquit lex excipiendo: hic agēdo. vel ibi contra diuersos: hic cōtra eundē. de quo dic per Dy. in. c. f nullus pluribus. de regu. iur. lib. vj. & per Cy. in l. j. C. de furtis.

SVMMARIVM.

1 *Nolle non dicitur qui non potest uelle.*
2 *Substitutio facta in casum si noluerit, an porrigatur ad alium casum si non potuerit?*

LEX C.

PAter seuerinam. Non † dicitur nolle, qui non potest velle. h. d. ¶ Oppo. gloss. de. l. qui vas. §. vetare. j. de fur. Sol. ibi loquitur in prohibente petere: & ibi erat persona in quam cadebat g noluntas, g & voluntas. vos videtis quod hæc conditio si noluerit, non verificatur per euentum, si non potuerit, imo deficit cōditio omnino: vt videtis hic.

2 Hoc † videtur contra id quod dixi vobis, q vulgaris substitutio facta in vnum casum si noluerit: porrigitur in alium si non potuerit: vt plenè dixi in l. fi. C. de insti. & substi. & in l. gallus. §. & quid si tantum. s. de libe. & posthu. & vidistis not. in l. ex facto. s. de here. insti. & ibi dixi me dicturum hic. Ray. in tracta. e substitutionum dicit q illa. l. vltima loquitur in institutione & substitutiōe. hic loquitur in legatis. Sed quid facit ad factū: nam substitutio vulgaris habet locū in legatis, sicut in hæreditab⁹, vt. l. titi⁹ & seius. cum duabus. ll. sequē. s. de hære. insti. Dic ergo quod hic fuit facta substitutio in pœnam, si nollet nubere: sed vbi omnino non est delictum non est pœna, vt l. aliud est fraus. j. de verb. sign. ista ergo mulier quæ non potuit esse si vellet non debet priuari legato.

ITa fideicommisso. f Non videt si ne liberis decedere, qui vni cum filium reliquit. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Verba directa substitutionis an obliquantur?*

h COnditionum. h Verba vsq ad tempus possunt stare in propria significatione: & post tempus trāsire ad impropriam. h. d. & est nota. casus: & facit multum ad materiam substitutionis compendiosæ. ¶ Opponi. glo. multū fortiter de. l. verbis ciuilibus. & l. in pupil-1 lari. s. de vulga. & pupil. † vbi verba directa nunq̄ obliquātur. Glo. non soluit. Ray. dicit q hic ideo est i quia interuenerat noua confirmatio i iudicis, q̄ confirmatio in substitione interuenire non potest. Sed quid ad factum? Ego non recordor quid dixerim in l. præcibus. C. de impube. nunc dico sic quod ista. l. sēdm corticem verborum facit multum contra. Sed bene respiciendo nil facit. ¶ Dico ergo dispositio de qua hic loquitur habet causam cōtinuam, & successiuam partem temporis. omni eñ parte tēporis gerit tutelam. vnde meritò de necessitate debemus intelligere testatorem sic intellexisse. sed substitutio compendiosa nō habet causam cōtinuam, & successiuam, qa non potest mori toto illo tempore, sed in vno puncto tantum, & ideo testator vniformiter intellexit: & ideo si fuerunt semel directa, nunq̄ obliquantur. Item oppo. gl. de. l. fi. s. manda. Sol. illa concordat, non discordat.

SVMMARIVM.

1 *Expectare mortem uiri quando sit triste?*
Mulieres omnes sunt malæ.
2 *Conditio affirmatiua resoluitur in tacitam negatiuam.*

SOcrus. Conditio quæ potest impleri in vita legatarij, expectatur: nec est locus mutianæ cautioni. h. d. ¶ Oppo. quod expectare illam conditionem sit triste, vt. l. cum tale in prin. s. eo. Sol. quod non est aliquando mulieri triste. Hæc ratio † nō videtur bona: qa imo cōtristantur bonę mulieres, vt. l. fi. in fi. j. rñ. C. de iure do. Ray. dicebat q mulieres malę gaudēt: bonę tristantur. sed regula est q omnes mulieres sunt malę, vt in auth. vt fine phi. ma. debi. aut creditu. ge. mi. §. qa verò. ergo inspicitur quod cōiter accidit. ista ratio nō est bona: quia mulieres diligunt viros etiam vltra filios. Quare dico q potest esse talis cōditionis vir quod expectare mortem ipsius non est triste, vt si vir est senex: vxor iuuenis, vt dixi in l. mutianę. s. eod. ¶ Vltimò not. † q 2 conditio affirmatiua resoluitur in tacitam negatiuā, vt hic. cui concor. l. cum ita. s. eod. & l. mutianæ. vbi dixi. s. eod.

k FIdeicommissa. k Dictio quandiu, facit conditionem. h. d. ¶ Oppo. de. l. fina. C. de condi. inser. Solu. vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio huius l. quòd habeat locum, quando substitutio fit à matre, uel ab ascendente per lineam maternam.*
Habet locum in filio naturali: &
Habet locum si substitutio fiat nepoti emancipato.

Dispositio

quidā. de lega. j. & idē vī velle Imo. in d. §. p parte. post Bar. ibi, & qđ ī cōditiōe tacita, puta si volueris, an impediat trāsmissionē vide Bal. ī. l. qñ in priorib⁹. C. de inof. test. q tenet q non

¶ In pūte legatarij. limita vt hic per Imo. si cōditio deficit morte legatarij. aliàs videret secus: licēt penderet à voluntate legatarij. per. l. q̄ sub cōditiōe. §. fi. de condi. insti. cum gl.

f ¶ Dy. in. c. & ad no. hic p Dy. vide not. Bald. in auē. q rem ī prin. C. de sac. san. eccle.

g ¶ Cadebat noluntas. & no. Bar. i. l. j. s. de vul. & pu. in. ij. q. prin. & Imo. in. l. ex facto. la. j. de hęre. insti.

h ¶ Cōditionū. & vide Lud. ro. in cōsil. xiiij. īcip. idē vī cōcludendū. vbi loqtur plixè qñ verba impropriātur. Andræ. Barba.

h ¶ Cōditionū. hunc §. alleg. not. Bald. in l. neq. de procura.

i ¶ Noua cōfirmatio. melior est solu. quā pposuit Bart. in l. in pupillari. de vul. & pu. hic alle.

k ¶ Fideicommissa. vide not. p Imo. in l. in testamēto. ad finem. s. eo. post Cy. & Bal. in l. j. C. de insti. & subst.

2 *Dispositio huius. l. non habet locum in ascendente rogato à descendente.*

3 *Rogatus restituere si decesserit sine liberis, uel cum liberis descenden tibus intra .xx. an intelligitur quòd dicti liberi decedant sine filijs.*

4 *Rogatus restituere si decesserit sine filijs masculis, quòd non intelligitur de fœminis, sed fœminæ debent dotari arbitrio boni uiri.*

5 *Rogatus restituere si decesserit sine filijs masculis: & si habuerit fœminas restituat centum: si rogatus decessit cum masculis, & fœminis an habet locum fideicommissum?*

LEX CI.

CUm auus. In fideicommisso vniuersali ᵃrelicto à filio post mortem, subintelligitur si decesserit sine filijs. h. d. & multũ admiratur imperator de hoc casu in. l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. & hoc est verũ qñ rogatur post mortẽ. secus si in vita. qd dic vt ibiᵃ & etiam potest esse ratio, quia sicut testator pretulit substitutũ filio, eadem ratione nepoti. ¶ Quæro qd † si talis substitutio fit à matre, vel ab ascendente per lineã maternã? Rñd. idem, ᵇ & eadem est ratio: qa habet locũ in filijs naturalibus, vt. l. generaliter. §. cũ aũt. C. de insti. & substi. & not. ibi, idẽ ergo si fiat substitutio nepoti emancipato. secus si extraneo: vt no. in. d. l. cũ acutissimi. ¶ Quæro † qd si descendens rogat ascendentem. Rñ. puto quòd non sit idem: ᶜ qa nõ est ratio eadẽ. & hæc lex, & similes loquũtur solũ de descendentibus rogatis. secus in ascendentibᵘ vel extraneis. & ita videtur tenere gl. j. ad trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. ¶ Quero † aliquis rogatus est restituere si decesserit sine liberis, vel cũ liberis descẽdentibus intra .xx. an. an. intelligatur φ dicti liberi decedant sine filijs. Puto φ sic per hãc. l. & l. cum acutissimi. C. de fideic. etiã si dicti liberi sunt concepti, & nati post mortem testatoris. ar. j. de bo. libe. l. paulus. §. paulus. ¶ Quero † dicit testator rogo filiũ φ restituat si decesserit sine filijs masculis. an subintelligatur vel fœminis? Videtur φ sic, per hanc. l. & similes. Cõtrariũ puto: qa ex eo φ voluit masculos excludere substitutos, vr̃ voluisse φ fœminę nõ excluderenť. ᵈ argu. s. eod. l. cũ ita. puto tñ filias debere cõpetenter dotari ab ipso filio, per auth. res que. C. cõia de leg. & qd dicam. j. ad treb. l. à filia. vel si ipse filius non facit, dotabiť à iudice. arg. de iure do. l. pro fectitia. circa princ. ¶ Quero quidᵉ si dixit si † filius meᵘ decesserit sine filijs masculis: & si habuerit fœminas restituat tantũ: contingit φ decessit cũ filijs masculis & fœminis: an debeatur legatum? Et videtur quòd sic, vt. s. de libe. & posth. l. si ita. Contrariũ dico: quia illud fit de equitate fauore testamenti, & institutionis conseruande: de rigore secus: vt ibi dicit. in hoc ergo fideicõmisso quod est onus hoc non erit: sed vr̃ defecta cõditio, vt. s. e. l. i cõditionibᵘ. §. fi.

LEX CII.

SI ita legatum. Not. casum de quo feci magnũ festũ in. l. illa. & l. hoc iure. j. de verb. obli. ¶ Querit gl. vtrũ heres illiᵘ titij incontinenti petat legatũ, vel debeat expectare. Rñ. dicit φ debet expectare diẽ. Bul. cõtra glo. tenet opi. Rõ. qa fuit dies apposita dispositioni: & iõ quãdo apponiť dispositioni nõ curo qñ veniat cõditio: qa semp expectať dies: sed qñ apponiť dies cõditioni, vt si nauis ex asia venerit intra .x. an. tũc habet locũ distinctio facta p me in. l. hoc iure. & l. in illa. j. de verb. obli. tetigi in. l. iiij. s. eod. & l. cum tale. §. meuiæ. s. eod. quam distinctionem didici ex hac. l.

LEX CIII.

HUm qui. ᶠNon nocet medio tpe quę añ existẽtiã cõditionis pderet ciuitatẽ. h. d. vidistis. i. l. intercidit. s. eo. & l. sed & si cõditioni. §. solemᵘ. s. de hære. insti. ¶ Op. de here. insti. de. l. si alienũ. §. i extraneis. & insti. de here. qua. & diffe. §. i extraneis. Dicit gl. aliud esse in hereditate: aliud in legatis. dicã de hoc in. d. l. si alienũ. §. i extraneis. ¶ Quero quare dr̃ ante apertas tabulas. dt gl. qa secũdũ hęc iura cedebat dies ab apertura tabularũ. hoc est falsum: qa cedebat à die mortis olim sicut hodie, vt. l. si post diẽ. §. j. quãdo dies legatorum cedat. & l. j. §. j. C. de cad. tol. loquiť de. l. papiñ. φ fuit post tpa florum. ante tpa codicis. dixi de hoc in. l. si duobus. s. de leg. j. ¶ Quærit gl. qd si legatũ est purũ & fuit factũ in diẽ certũ nõ capaci. Gl. dicit φ inspicitur tps cõditi testamẽti, vt. l. iij. §. quãdo aũt. j. de iure fis. hoc nõ est verũ, vt not. in. l. si cognatis. s. de reb. du. & s. de reg. Cato. l. ij. & ibi plene dicã. tãgit Dyn. in. l. mortis. j. de do. cau. mor.

LEX CIIII.

SI fundum. Alienatio rei legatę sub conditione, vel impositio seruitutis irritať cõditiõe adueniẽte. h. d. ¶ Querit gl. vtrũ interim valeat alienatio, & seruitutis impositio. Dicit gl. olim sic: hodie nõ. vide gl. sup verbo. finieť. ibi col. iij. §. j. & dic cõtrariũ ibi no. alias gl. cõtrarias. dixi i. l. seruo legato. §. j. s. de leg. j.

LEX CV.

HOc genus. ᵍConditio negatiua φ põt impleri viuo legatario, nõ impleť pstita cautione mutiana h. d. ¶ Quero an debeamus expectare mortem titij Gl. dicit φ sic. Sed quare nõ sic in ꝓhibitiõe intelligitur de primis nuptijs, sicut in pmissiõe gl. optime rñ. & iõ tene eã menti.

LEX CVI.

ALiquando. Expressio eorũ quę tacitè insunt nil operať. Itẽ cõditio tacita ex testamẽto ꝓueniẽs impedit trãsmissionem. h. d. ¶ Op. & vr̃ φ expressio eorũ φ tacitè insunt aliqd opereť. vt. l. si ita. §. illi si volet. s. de leg. j. & l. si ita. s. eo. So. gl. φ cõditio illa non est tacita, imo statim ibi acquiritur sibi etiã ignorãti: licet possit eã postea repudiare. de qua repudiatiõe dic vt. l. si qs. s. de cõdi. insti.

LEX CVII.

LIbertis. ¶ Dictio hoc amplius non solũ ẽ repetitiua legati, sed etiam conditionis pręambulę. h. d.

SUMMARIUM.

1 *Ablatiui absoluti faciunt conditionem: & quando fideicommiss. nu. 3.*

2 *Modus quanquam de futuro non impedit transmissionem.*

4 *Fideicommissum quòd transmittatur ad hæredes: licet hæreditas non adita non transmittatur.*

LEX CVIII.

A Testatore. Ad heredem ius implendi conditionem non transit, vt fideicommissum perficiat. h. d. & est nota. l. ¶ † No. φ ablatiui absolutiʰ faciũt cõditionẽ vt hic: ibi acceptis &c. ita no. gl. in. l. cum ab eo. s. de cõtrahẽ. ẽp. licet gl. alr̃ hic dicat: dic vt statim dicã. Scdõ not. φ dixi in summario. ¶ Tertiò not. hic à contrario sensu φ modus † quanquam de futuro nõ impedit trãsmissionem. videbitis text. in l. si post diem. §. ijsdem. j. qñ di. le. ced. ¶ Op. & videturⁱ φ in dubio psumiť modus non cõditio, vt. l. cum ab eo. s. de cõtrahẽ. emp. Gl. respõdet φ ibi nõ dicit quòd in dubio non presumať, sed dicit φ debet inspici illud quod est actum. ¶ Sed op. per dictionem vt, induciť modus: per si, cõditio. sed hic nõ est si: ergo vr̃ obl. eas cãs. s. eo. dicit gl. expone vt, ꝓ si. sed certẽ tũc esset mala grammatica. Quare gloss. l. cum ab eo. dicit quòd aliquando inducitur conditio per vt, sicut est hic. Tu dicᵏ quòd hic induciť cõditio ex virtute ablatiuorum positorũ absolutè, dic vt dixi in. l. quibus diebus. §. fin. s. eo. modo venio extra gloss. & hoc dimisi dicere. s. eod. l. j. & sunt multum dubia. ¶ Opp. ˡ nã ista verba acceptis centũ nũmis † inducunt fideicõmissum purũ, vt. l. fideicõmissa. §. cũ eẽt s. de leg. iij. & hoc indubitãter est verũ inter heredes vt no. in. l. in ratione. §. tametsi. j. ti. pxi. & hic erant coheredes. Quid dicemus? dico quòd isti ablatiui absoluti faciunt conditionem quando non possunt inducere fideicommissum. vel ex natura personæ cui adijcitur: quia nõ põt grauari, vel ex natura rei arg. eius quod no. in. l. in ratione. §. tametsi. j. ti. j. & ita debet intelligi qd dixi. s. eo. l. j. sed quando referuntur ad personam, & ad rẽ in qua potest cadere fideicõmissum, inducunt fideicommissum quantum ad se: vt hic. & est casus in. l. fideicomnissa. §. cum esset. s. de lega. iij. & l. si seruus. §. qui margaritã. s. de lega. j.

a ¶ Qd dic vt ibi. ꝓ quo est casus in. l. liberto. §. filiũ. s. de an. le. & idẽ firmat in. d. l. cũ acutissimi & in. l. ex facto. §. si qs rogatus. e l. j. ad treb. adde ad hãc Pet. de anc. cõs. cccxxxvij. And. sic. cõsi. xxviij. li. ij. & Pau. de ca. cõs. lxxix. & cclv.

b ¶ Rñdeo idẽ. Vide Bar. in. l. q filiũ. §. sabinus. ad treb. idẽ tenet Cy. in. l. gñaliter. C. de insti. & substi. & Ange. & Imo. in. l. ex facto §. si qs rogatus. ad treb.

c ¶ Nõ sic idẽ. Cyn. cõtra in. d. l. generaliter. §. cum aũt. p. l. nã & si parẽtibᵘ. ff. de inosti. testa. sed Bar. verũ dicit secũdũ Imo. hic. & bñ p Ang. & Imol. in. l. ex facto. §. si qs rogatus. in. ij. colũ. ad treb.

d ¶ Nõ excluderentur. meliᵘ loquitur hic Imo.

e ¶ Quero qd. Adde in fili no. q. positã p Bar. in. l. si extraneus. de cõditio. ob cau. in cõtrariũ facit. l. titię textores de leg. j. nisi respondeať, φ iõ hoc est: qa conditio debet strictè & specificè impleri. l. q heredi. in prin. & l. meuiᵘ. s. eo. sed tũc in contrariũ facit decisio Bal. i. l. fi. i prin. C. cõia de leg. in ver. pone testator dicit nisi dicas φ ibi loqtur in separatis in legato librorũ medicinę, & iuris ciuilis qd separabile ẽ: ideo iudicatur de misto, put de quolibet simplici de p se. d. §. si verò pmistè. i auth. de nõ eli. sec. nu. & no. Ang. i. l. ij. in prin. de ver. ob.

POMATES.

f ¶ Eũ q. Et vide Ange. & do. meũ in. l. sed & si in cõditione. §. solemus. s. de hære insti.

g ¶ Hoc genus. adde qd p hanc. l. consuluit Old. cõsi. xvj.

h ¶ Ablatiui absoluti. & qd in cõtractibus vide Bart. in. l. ab emptiõe. in pri. ff. de pac. per illum tex.

i ¶ Op. & vr̃. Not. φ in dubio verba φ pñt se habere ad modũ & ad cõditionẽ, sic debẽt interpretari vt cõditionẽ iportẽt. Bart. vr̃ tenere cõtrariũ in. l. cũ mota. in pri. C. de trãsac. cũ quo concor. Bal. in. l. & si post tres. i. vj. col. si quis cau.

POMATES.

k ¶ Tu dic. limita p gl. in. l. ij. in ver. filio pcedẽte. ff. de vulg. & pupil. vide Panor. cõsi. xcij. in. ij. col. in. ij. vo. & Bar. consil. lj. in. xxxiij. col. in. j. volu.

l ¶ Op. adde Bal. in l. j. §. filiũ. j. de bon. poss. contra tab.

a ¶ Quæro qualiter. Qualiter ꝓbeť quē diligenter expēdis- se. vide Bart.ī.l.cū seru⁹. s.eo.& Imo. hic.qđ not.Bart.in l.fi. C.ad mace.& in.l.diu⁹.si cui plus ꝙ̄ p.l.fal. & qđ ibi dixi:& qualr̃ ꝓbē- tur expēsæ in me- lioratiōe rei Bal.in l.si p imprudentiā. de euic.& vide Bal. in.l.fi.§.in cōputa- tiōe.C. de iur.deli. & ibi Bal.

b ¶ Ab oībus imple ri.Vide quod dixi post Bar.in.l.si mi- hi & titio.de verb. obli.& ponit Bald. in.l.j.ī.viŋ.q. C. qn̄ nō pe.par.pe. accr.

c ¶ De hac materia: vide Bart.in.l.si pe culiū seruo.de sta- tu libe.

d ¶ Priscus respon- dit hunc text.alle. Bald.in.l.j.in.vŋ.q. q.C.de insti.& sub sti.alle. Bal.in.l.j.in versi.quæro iudex. de lib.leg.

e ¶ Pro falcidia. ad- de Pau.de ca.cōsi. cxcix.

f ¶ Quæro si statu- tū disponit.& vide Bal.in.l.j.C.de con sti.pecu.& text.in l.iŋ.§.si rē. de le.iŋ. & in.l.magistrat⁹. ad muni.& vide gl. in.l.fi.§.in compu- tione.C.de iure de- li.& quæ dixi in.c. j.de rescrip.Andrę. Barba.

f ¶ Statutū disponit. Adde Io.an.in.c.j. de fil.p̄sby.ī nouel. in.vj.& in ti.de tes. in rub. Bal.in.l.j.C. de cōsti.pec. Alex. hic.& Feli.plenissi- mè ī.c.j.in vlt.char. extrà de rescript.

Sed quo ad aliud habeāt vim cōditiōis,vt hic & volo
dicere sic:titi hęres mi.acceptis cētū à titio restituas
hæreditatē titiæ cohęredi:illa centū sunt in fideicō-
misso quo ad illā titiā,& sunt in cōditiōe quo ad hę-
reditatē,vt sit pinde ac si diceret titia det centū,& si
centū dederit hæreditatē excipiat:hîc est casus not.
& ideo nō poterit habere hęreditatē nisi illa centum
det.Dices tu ꝙ illa sol.est cōtra ea q̄ dicta sunt.s.e.l.
cui fundus qn̄ cōditio habet dispositionē pręcedētē
ius adimplēdi cōditionem transit ad hæredem,vt.l.
diem proferre.§.j.s.de arbi.& dixi in .l.cui fund⁹. &
doct.in.l.pe.C.e.ti.sed hîc habet præcedentē disposi
tionē,ergo &c.Sol.illud est verū qn̄ habet præcedē
tem dispositionē quo ad hoc vt damnū euitet,vt ibi
nō vt lucrū cōsequať,vt hîc.¶ Itē opp.de.l.si p̄dio.
in prin.s.de in diē addic.& fortifico cōtrariū per hoc
qđ dixi in.l.cui fundus.qn̄ ille qui debet obligari ex
implemēto cōditionis aliquid accipit,ius implēdi cō
ditionē,trāsit ad hæredē:vt est casus in.l.ŋ.C.de pac.
inter emp.& vē.Sed hîc aliquid accepit:ergo ius im-
plēdi conditionē debet transire ad hæredē.Sol.illud
est verū in cōtractibus:sed in vltimis volūtatibus nō
ꝓcedit,vt no.ibi.vel dic ꝙ ille.qui implet cōditionē
cōsequiť aliquid ex causa onerosa vt ibi.secus si ex
causa lucratiua.vt hîc.¶ Opp.ad vltimū no.qđ di-
xi ꝙ modus q̄ꝫ ꝙ̄ de futuro nō impedit trāsmissionē
vt hîc à cōtrario sensu:nā imo videtur ꝙ hæreditas
non possit restitui nisi ei cui testator iusserit,vt.l.si
mulier.§.ex asse.de iur.dot.Rn̄.nō pōt restitui aliŋ.s.
in rem suam procuratori.vt ibi.sed hæredi qui reprę
4 sentat p̄sonā defuncti, sic.vt hic.Sed oppo.† hære-
ditas nō adita non trāsmittitur,vt.l.j.§.in nouissimo.
C.de cad.tol.eadē ratione nec fideicommissum de-
bet trāsmitti:cum fideicōmissarius quodāmo sit hę-
res,vt.l.si filius.§.j.qđ cum eo.&.j.ad treb.l.postulā
te.§.j.Glo.fatetur contrarium.& hoc non debet ex-
poni sic:qa si sic exponeretur esset malè positum.&
ita tenet glo.in.l.cum filio.s.de lega.j.Ita tenet Azo.
in summa.C.de fideicom.circa fin.ŋ.col.Cōtrarium
est veritas:& ita tenent omnes doc.vt patet in.l.co-
gi.§.idē neratius.&.l.postulante.ad treb.&.l.apud
iulia.§.antistia.eo.ti.& ibi not.& probatur per hāc.l.
& est casus in.l.iŋ.&.l.si in persona.C.de fideicō. &
Dyn̄.& aliŋ moderni hoc tenent in.l.cum filio.s.de
legat.j.Ad rōnem quam dicit sicut hæreditas,nō trās
mittitur ante aditionem:sic nec fideicōmissum.Dy.
respondet quòd hæreditas ante aditionē non trans-
mittitur:quia hęres nullum ius habet.Sed si decedat
intra annum qui datur ad deliberandum intra illū
annum transmittitur,vt.l.cum in antiquioribus.C.
de iure delib.Sed fideicommissari⁹ habet actionem
ex testamento:& ideo illa actio transmittitur,vt di-
cit Dy.hic,& ego scribo in.l.cum filiofa.s.de legat.j.

LEX CIX.

SI inuitis. Opp.& videtur quòd hæredes iussi non possunt reuocare,cum teneātur actione in factum, vt l.iŋ.§.fi.de condi.ob cau. Solu.de rigore possunt:de æquitate repelluntur.secundùm glo.

LEX CX.

QVi sub conditione. Not.hunc text.& habuistis in.l.cū seru⁹.&
l.si cui.s.eo.hic diciť ꝙ debet ꝓbare quòd nihil sub-
traxit,qualiter ꝓbabiť.Rn̄ probať eoipso ꝙ nō pro
batur contrariū:vt.l.super seruis.C.qui mili.nō pos.
a libr.xŋ. ¶ Quæro qualiter [a] poterit probare quòd
istud quod scripsit est verum?Dic quędā sunt perso
næ quę nō tenētur,& earū statur iuramēto, vt.l.si qs
pro redēptiōe.C.de dona.& in.l.diu⁹.j.si cui plus ꝙ̄.
per.l.fal.Sed in casu legis nostræ dico ꝙ probatur eo
ipso quòd probatur ꝙ bonus vir tantū expēdisset in
hoc:est casus & in.l.fi.C.de ali.pupil.pręt.tunc credo
ꝙ nō sufficeret dicere expendi tantùm in illa domo
& tantū expendisset bon⁹ vir:vt ꝓbať in.l.excellen
tia.C.de ero.mi.an.li.xŋ.qđ tene mēti:quia est not.

SVMMARIVM.

1 *Conditio indiuidua potest per unum ex pluribus impleri, & proderit omnibus,nisi uoluntas defuncti sit contraria.*

LEX CXI.

b TAles. Conditio indiuidua pluribus apposita non pōt nisi
ab oībus impleri:[b] diuidua vero ex causa diuidiť tā
ex parte implentiū,ꝙ̄ ex parte eorū in quorū p̄sonis debet im-
pleri.h.d.vsq; ad.§.priscus.¶ Op.diciť hîc ꝙ cōditio indiuidua
1 non potest impleri per vnū.cōtra.C.eo.l.pe.Sol.fateor † ꝙ pōt impleri p
vnū,vt ꝓsit sibi tm̄,vt ibi.nō aūt,vt ꝓsit oībus,nisi cōtraria sit volūtas de-
functi:ita ꝓbatur ibi.& in eo qđ dicit glo.ꝙ prodest omnibus,malè dicit.
c de hac materia [c] qualiter scindatur ius implendi,dixi.s.eo.l.cui fundus.
d Priscus respondit. [d] Statuliber debet rationem reddere
vbi iudici videbitur.h.d.¶ Not.hāc
l.& facit ad materiam.l.item illa.s.de consti. pecu.facit etiam ad totum ti.
C.vbi de cri.agi.opor.

LEX CXII.

CVm filius. Non dicitur quis posse administrare res suas ante vicesimum quintum annum.h.d.& est notabilis text.

Ad legem falcidiam. Rubrica.

¶ Dictum est suprà de legatis:verum quia de legatis detrahitur falcidia, igitur sequitur videre de lege falcidia.

SVMMARIVM.

1 *Lex falcidia à Falcidio dicta,uel à falce:quia sicut falx resecat,ita falcidia.*
Prætor ius ciuile non tollit ipso iure,sed exceptione sic.
2 *Statutū ꝙ filia sit cōtēta dote pro falcidia debita in bonis patris,intelligitur pro legitima.*
Verba debent intelligi secundum qualitatem personæ ad quam referuntur.
3 *Statutum disponens illud quod prius est dispositum de iure communi,dicitur ius munici- pale,& non commune.*
4 *Dictio usq;,quid significet?remissiuè.*

LEX I.

LEx falcidia lata est. Diuiditur hęc.l.in
tres partes.primo
ponitur ordo quo lex falcidia fuit introducta vsq; ibi:quę
primo capite.ibi ponitur mēs,& verba primi capitis.vsq;
ibi.secūdò ibi ponitur mens & verba secundi capitis vsq;
1 ad.§.lex fal.¶ Quęro† quare ista lex appellatur.l.fal.Gl.
dicit quod appellatur à Falcidio consule.sicut publiciana à publicio.Sed
cōtrà iste Falcidius non debet posse tollere legē.xŋ.tab.ipso iure,sicut nec
p̄tor potest ius ciuile tollere,vt.§.quos autem.insti.de bo.pos.& probať in
l.filiū.§.sed quēadmodū.j.de bo.pos.contrata.&.l.ex duobus.§.fi.s.de vul.
& pup.Sol.fateor ꝙ prętor ipso iure nō potest tollere ius ciuile,sed per ex
ceptionem sic,sed iste Falcidius fuit consul.qui pōt ipso iure ius ciuile tol-
lere.Aliŋ dicunt ꝙ iste Falcidius fuit tribunus,ita habetur in decre.ŋ.dist.c.
quædā.Aliŋ dicūt ꝙ.l.fal.diciť à falce:qa sicut falx resecat fœnū & granū:
ita lex falcidia resecat legatum.¶ Quidam dānant istam opi.qa in primo
capite istius.l.non resecantur legata:& tamē lex falcidia appellatur.Sed re
spondeo,licèt non resecet:tamen animum resecandi habuit.Itē,qa princi-
paliter ad hoc inducitur vt resecaret, ideo ab eo nominatur.ar.l. quæritur
hermaphroditū.s.de sta.ho.hæc plus placet ꝙ̄ prima:quia video ꝙ trebel-
lianica appellatur falcidia,vt.l.pater filiū.in prin.j.eo.&.l.titia.vbi appella
tur lex falcidia trebellianica.vt.l.iubemus.C.ad trebel.& sic dico ꝙ largo
2 sumpto vocabulo quicquid† resecat p̄ōt dici falcidia.qđ facit ꝓ statutis
quæ sunt in aliquibus partibus.dicit statutū ꝙ filia fœmina sit cōtenta do
e te pro falcidia [e] debita in bonis patris.dicit filia ego volo legitimam meā:
qa nō est fal.Sed quidā doct.bene determināt ꝙ ꝓpter cōem vsum loquē
di intelligitur falcidia.i.legitima:ideo de legitima:intelligitur.ar.l.cū de la
nionis.§.asinā.s.de fun.instr.Pręterea,verba debent intelligi scđm qualita
tem p̄sonę ad quā referunť,vt.l.plenū.§.equitŋ de vsu & ha.&.l.si qs filio
exhęredato.§.irritū.s.de iniu.testa.Pro hoc ego do gl.in.l.si patronus.§.j.j.
de do.& Azo videť ponere in summa in authē.de hære.& fal.colla.j. versi.
hîc autem.¶ Op.& videtur ꝙ habet facultatē legādi à.l.xŋ.tab.vt.j.de Ver.
sig.l.lege obuenire.& insti.e.in princ.Gl.sol.dedit.i.datā cōfirmauit.habet
ergo quis potestatē cōdendi testamētū ex.l.xŋ.tab.vt ex.l.fal. ¶ Vlterius
op.& videtur ꝙ quilibet ciuis nō pōt hoc facere,vt.l.si quæram⁹.C.de test.
3 sol.vt in gl.¶ Op.insti.de leg.§.legari.Sol.vt in gl.¶ Quæro,† si statutū di
f sponit [f] illud qđ prius erat dispositum de iure cōi:an sit statutū.an lex hoc
est vtile scire ꝓpter multa quæ possunt occurrere.Io.an.in.c.j.extrà de cō
sti.lib.vj.tenet ꝙ statutum sit ius cōe.& ꝙ sit veruum probatur per.l.ius ci
uile.s.de iusti.& iur.& per.l.si creditori.s.de leg.j.sicut enim ius gentiū alte
ratur cū aliquid adŋcitur,vel detrahiť:ita & ius ciuile,nisi aliquid addatur
vel detrahať p ius municipale remaneret ius ciuile.& ꝓ hoc facit ista lex
scđm expositionē gl.In cōtrariū,qa si testator disponit scđm ius cōmune,
qa veniētes ab intestato instituit,valet vt vltima voluntas,vt.l.ŋ.s.de iniu.
test.&.l.gallus.per totam.l.s.de lib.& posthu.Præterea,nil ꝓhibet deduci
in statutū ciuitatis illud qđ est de iure cōi:sicut nō ꝓhibeť deduci in stipu
lationē,vl'ī aliā cōuētionē,vt.l.ŋ.circa prī.s.so.ma.l.& si pupill⁹.circa prī.j.
de noua.&.l.si ita stip'lo facta fuerit.j.de ver.obl.p istas vltimas rōnes ꝓbo
quòd statutū sit ius municipale & ciuile & addat nouā formam agendi vt
conditione

cōditione ex statuto agat q pri⁹ poterat de iure cōi agere:&,p hoc facit ista l.scđm istam expositionē quā fecit.Itē super eodē habet locum ius ciuile & pretoriū,vt in bo.pos.scđm tab.& gl.Io.an.puto verā in casu in quo loq
4 tur:prout ad superiora refertur. Vltimo† vide hic dictionē vsq;ª,de cuius si
a gnificato ponit Iac.de are.hic.& Cy.etiam in.l.à calligato.C.de nup.dixi in.l.patronus.§.j.s.de leg.iij.

SVMMARIVM.

1 *Resecatum per falcidiam an sit naturaliter debitum quod sic:contra ultramontanos.*

Secundo capite.

Opp.in auth.de trien.& semis.post pri.&.C.de inoffi.test.auth.nouissima. Sol. hic loquitur in quarta debita iure institutionis:vt in gl.¶ Scđo op.q non liceat capere.vt.l.nō dubiū.C.de legi.Sol.intellige hāc scđm illā q debeat capere de voluntate hęredis scripti,vel rē vacantē.vt.l.pe.j.,p leg. vel quia testator pmisit,vt.l.titia cū testō.§.j.s.de leg.ij.aliás si extra istos casus cape
2 ret,pderet legatū.vt.d.l.non dubiū.¶ Quero† an istudᵇ qđ resecatur p fal
b cidiā sit naturaliter debitū?Et gl.tenet q sic,vt.l.cū quis.C.de iur. & fact. igno.&.l.cuius p errorē.j.de re.iu.&.l.j.s.de cōdi.indeb.doc.vltramō. tenēt cōtrariū p istā.l.qm̄ nō pmittit disponere nisi vsq; ad dodrātē:& qm̄ lex resi stit obligationi,naturalis obligatio impeditur,vt.l.si nō sortē.in prin.s.de
c condi.indeb.sed hic resistit:ergo &c.Preterea,istudᶜ,pbatur in.l.lineā mar garitarū.j.eo.& Cy.tangit in.d.l.cū quis.sed semp reprobaui:& dico q nō est debitū naturale,vt tex.C.eo.l.j.vbi dicit si hæres dat scienter vltra:tunc non videtur donare:ergo aliquo iure est debitū:al's donatio est: dixi vobis in.l.si patronus.§.j.j.de doñ.Ad rationē vltramō.dic q.l.fal.nō resistit obli gationi,sed assistit:quia dicit ita tñ,p quarta &c.Sed cōtra istā sol.facit in-sti.eo.§.j.vbi dicit tex.q lex fal.prohibet.i.nō pmittit sicut dicimus in.l.sti pulatio ista habere.§.alteri.j.de ver.obli.Ad.l.lineā.rñ q dñm rescindit.sed nō obligationē naturalē:quia remanet naturalis obligatio ,put erat primò.

SVMMARIVM.

1 *Statutū quod loquitur in coniunctis,quòd locum habeat in omnibus, & per omnia in extraneis intelligitur in casibus in quibus potest habere locum.*

2 *Fictio recipit extensionem passiuam.*

d Lex fal.

ᵈAd testamētū p fictionē legis cornelię cōfirmatū ptinet lex fal.h.d.¶ Op.& vr̄ q oēs leges testamentarię nō pos sunt habere locū,vt.l.si quis filio exheredato.§.irritū.s.de iniu.test. &.l.iij. de.ver.sig.Sol.vt in gl.quia illę leges respiciūt veritatē,& hæc lex respicit fi ctionem.ista probatur per.l.si qs filio exheredato.§.quatenus.s. de iniust.
1 test.& hic no. Moder. ᵉad hoc† qđ tota die fit:in ciuitate ista fuit statu
e tum factū:q statutū quod loquitur de cōiunctis habeat locū in omnibus & p oīa in extraneis: intelligitur in casibus in quib⁹ pōt habere locū: quia si esset in statuto prio q in cōsanguineis ,ppriis cōpromittaē,nō pōt habe re locū in extraneis.& pro hoc facit.l.ista.¶ Opp.qđ est scđm fictionē de-
2 bet† strictè accipi,& non recipit extensionē.vt.l.mulieri & titio.s.ti.j. facit l.vranius.& quod ibi dixi.j.de fideiuss.hic dicitur contrarium.Sol.nō reci pit extēsionē.s.actiuè,hoc est vt ipsa fictio extēdatur ad alia,vt in cōtrariis sed extēdiē passiuè:hoc est vt alię leges testamētarię ad ipsam extendātur hoc tetigi in.l.ij.s.de leg.j.& pono in.l.omnes populi.ff.de iu.& iu.circa ma teriam interpretationis.Pone filiusfa.potest facere testm̄ p ᶠformā statuti,
f habebūt ne locū in eo leges quę loquunē de testamēto?Certē sic.ᶠ

Ad eos qui omissa.

Lex falcidia habet locū in legatis q̄ de iure pretorio tm̄ debenē,& in his quorum dies cedit ab adita hereditate:&in his quę ex post facto an debeā tur apparet .h.d.¶ Opp.q non valeat legatum factum ei qui est apud ho-stes:quia non est capax:vnde videē obstare qđ habuistis in.§.in extraneis. insti.de hęre.qua.& diffe sol.cōfirmatur per fictionem postliminij vt vidi-stis in.l.illa institutio.§.j.s.de hęre.insti.

SVMMARIVM.

1 *Relictum deo,intelligitur relictum ecclesiæ.*

2 *Hic.§.an hodie sit correctus?*

3 *Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas?*

g Ad municipum.

ᵍOp.de .§. si autem hęres.in authenti. de eccle.tit.vnde sumitur authent.simi liter.C.ad.l.fal.Glo. sol.q hic loquiē quādo relinqtur deo:ibi ad pias cau-sas.Istam solu.reprobat gloss.per.l.si quis ad declinandam.§.pe.C.de epis.
h &cle.alij dicunt q est differentia,an relinquatur deoʰ vel ecclesię.Sed ista
1 non est vera:quia† qñ relinquiē deo,videē relictum ecclesiæ,vt in. §.si ⁱquis in nomine.in authen.de eccle.ti.Alij dicunt & tenent quòd ista corrigitur
2 per illam:& istam tenet gl.hic.Alij† vt Old.dicunt q ille.§.si autē loquitur in hæredibus qui fuerunt in mora soluendi:& vidi multos doct. hoc dicen tes.& gloss.recitat in.l.si quis ad declinandam.C.de episcop.& cler.& doc. vt Iacob.butr.dicunt istam esse veram de iure.sed quia Cyn. dicit contra-riū in auth.similiter.ideo ego nō audeo dicere contrarium.Sed mihi videē quòd in corpore non dicatur quòd sit mora:sed quod per falcidiam recusa bat soluere:& si esset in mora aliquo modo punitur,vt probatur ex eo qđ sequitur in illo.§.& ex.§.qui eum precedit.ego credo quòd ista lex sit cor-recta:& ita communiter tenetur.¶ Quero quid de quarta debita iure natu ræ?Et dic vt in glo.& simile habes in.d.l.si quis ad declinandam.¶ Quæro
3 † vtrùm trebellianica cessat in relictis ad pias causas?dicam in.l.marcellus.§. quod autem.j.ad trebel

Non solum.

Ad omnia legata quæ de bent de substantia testa- a toris proficisci pertinet lex fal.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Falcidia non detrahitur de mortis causa captione: & latius nume.3.*

2 *Legatum nomine pœnæ de iure fforum ualet, nisi dispositio b esset opprobriosa.*

4 *Imputari quando dicatur,& quando non?*

Item si ita.

Si legatum soluatur anteq; in aliud transfundaē:lex falcidia locum habet.secus si postea.Itē qđ mortis cā datur ad euitandū alterius legati pręstationē,ad legē fal-cidiā nō ptinet.h.d.Diuidiē in duas partes. primò loquitur qñ legatū incipit à pcedenti dispositione. scđò qñ incipit à pcedenti conditione. secunda ibi
1 idemq; erit.¶ Not.vnū† hic videtur velle si quòd c ex mortis causa capione nō detrahatur falcid.¶ Pri mò oppon.quòd relictum non valeat:quia videtur quòd sit relictum nomine pœnæ,vt.l.j.de his quæ
2 pœ.not.solu.† scđm tēpora antiquissima non va-let sed scđm tēpora fforū.sic,vt hic. nisi precederet d dispositio opprobriosa,vt not.s.ti.j.l.mulcta.p Dy. ¶ Oppo.dicitur in primo casu penum esse in lega-to.cōtra in.l.j.s.de penu leg.Solu.ibi à conditione: hic à dispositione.non est verū:quia ibi à dispositio ne.Dicit glo.non est contra: quia dicit non potest peti:ergo non est in legato.sed statim dicam.¶ Op po.quòd vsq; ad interpellationem possit soluere.Itē vsq; ad litis contesta.vt.l.si penū.j.quando di. lega. ced.Solu.gloss.& fatetur contrarium:& sic gloss. vi detur dicere quod tex.non bene dicat.sed certè iu-risconsultus bene dicit:& dico quòd debet intelligi q potest soluere vsq; ad interpellationem,vt.l.si pe nū.sed interpellari non debet incontinenti , sed ali-quo.spatio pręmisso,vt.l.quod dicimus.j.de solu.Itē vsq; ad litis contest . si alia interpellatio non præce deret.¶ Venio ad aliam glo.quæ innuit quòd duo sunt legata.Contra de.l. si cum præfinitione infrà quando di.leg.ced.Sol.duo sunt legata verè, sed in effectu vnum est:& ista est veritas.¶ Vltimò opp. e de.l.si penū.j.quando di.leg.ced.Gloss.sol.quòd li-cet hic nunquàm potuerit peti:tamen fuit in obliga tione ciuili & naturali.Alij sunt in alia opinione q nunq; fuit in obligatione,sed est contra.d.l.si penū. tenet ergo gloss.quòd quando incipit à pręceden-ti dispositione nunquàm est in petitione,sed in obli gatione ciuili & naturali: & ista videntur probari per.d.l.si penum.quando di.leg.ced. Contra istam solu.est gloss.in.l.obligationum ferè. in fin.infrà de acti.& obli.qđ interim est in petitione.Alia glos.est f in.l.duo.§.,p soc.Dy.& Iac.de are.in.l.ita stipulatus infrà de verb.obli.videntur istas glos.tenere. Oldr. in.d.l.ita stipulatus.reducit istas gloss.ad concor.& dicit quandoq; volo petere quo ad effectum cōsecu tionis:& tunc nō potest fieri vt consequar.& ratio g est quia lite cōtestata sup penu statim nouaē prima obligatio:& incipit deberi q̄titas:non ergo in senten tia poterit amodo deduci quod desinit esse in obli-gatione:ita loquiē hic.&.l.j.s.de penu leg. Qñq; pe-to quo ad effectum inducendæ nouationis,seu trans actionis:& tunc istud bene possum facere:& sic loq tur gl.contraria & pro hoc facit iste tex. & hoc ap-probo in.d.l.ita stipulatus.¶ Sed cōtra istud op. for titer.lex dicit quòd si lego penū.& si penū nō dede-rit heres,centū dato:q primū legatum videē adem-ptū sub cōtraria conditione: vt.l.aliquando.s.titu.j. per consequens videtur datum sub conditione con traria,vt.l.si penū.j.qñ di.le.ce.& pēdente conditio h ne datū non est in petitione,nec in obligatione,vt.l. cedere diē.j.de ver.sig.Quid dicemus?Quidam ha-bent in additione Dyn.& videē dicere q ideo hoc est quia talis cōditio post mortē legatarij legatū nō suspendit:quia legatario moriēte certū est quòd ei penus non soluetur.sed certè licet hoc sit verum tñ sequitur per hoc q non impeditur transmissio:non autem sequitur q deē petitio:vt dixi.s.titu.j.l.hæres meus.dic ergo quòd tex.dicit q legatū est:& trans-funditur.Ad contrarium respōdeo q videtur sub cō ditione ademptū.s.tūc cum extiterit cōditio.& hoc

¶ Vsq;. Adde de hac dictiōe & mul tis aliis Old. consi. xlix.

¶ Quero an istud. Et de hoc plenè di xi in mea disputa-tiōe quā deo iuuā-te in scđoanno stu dij mei feci in hac alma & magna vr be bononiensi. And.barb.

¶ Preterea istud.& vide Bald.plenè in l.cum quis.C.de iu ris & facti ignorā. Andr.Barba.

¶ Lex falci. Adde qđ Pau.de ca.indu cit hūc tex.ad qō. q si testator habēs plures filios,illos in stituit.& grauauit q si decederent si-ne liberis restituāt hęreditatē titio .Si vn⁹ ex pdictis fra-tribus erat cōstitu-tus ī sacris,q nō cē setur ille grauatus: qa nō poterat lici-tè generare filios. ad qđ vide qđ vo-luit Ro. cōs.cccc-xxxviij.

POMATES.

¶ Et hic not. mod. Vide Alex.in.l.j. ī primo no.in.j. col. ff.de leg.j.iūcta gl. ī.l.mācipia.ī versi. subest forma.C.de ser.fug.& in.l.prin-ceps.cū gl. ff. de le.

POMATES.

¶ Certè sic.vide cō cor.p Card. consi. lxx.in pri.in.ij.col. vbi limitat.

¶ Ad municipū.& de materia hui⁹.§. videplenissimè mo der.in auth. silr. C. eo.& vide tex. sin-gu.in.l.decē.ff.de fi deicō.lib.vbi ex le gato libertatis non detrahiē falcidia. & vide ibi Ang.po nentē singu .opiñ. And.Barba.

¶ Deo. Adde An relictū vt pingatur imago alicuius san cti dicaē piū,Ang. cōsi.ccxxiiij. & an de legatis ad pias cās detrahaē falci-dia:vide Old. cōsi. cxcj.Feder. consil. cxxx.&.cl.Ro.con silio.lxxviij.& .cc-xxxix.

videtur velle text.in.l.contraria.ibi eo caſu quo cen
tum &c.ſic eſt aliud in iſto caſu quando in pœnam
hæredis non ſoluentis ſit tranſmiſsio, quo caſu pri-
mum legatum non deſinit eſſe parum,& ſic poteſt
peti;hîc ſecus ſi legatum ex alia cauſa ſub conditio-
3 ne adimatur,ſeu transferatur. ¶ †Quæro vtrùm de
a mortiscauſa [a] capione detrahatur falcidia? Videtur
ꝙ non,vt hîc.&.j.eo.l.acceptis.Contrarium videtur
C.eo.l.pe.Et hoc determinauit glo.ad iſtam.l.reſpõ
det gloſ.ꝙ hoc eſt propter moram hæredis.Ad.l.ac-
ceptis reſpõdet glo.ꝙ ibi hęres accipit nõ dat. Tan-
gitur latius in.l.qui pretio.ſ.de do.cau. mor.& inſti.
eo.§.j.& Cy.in.l.ſi mortis.C.e.Dy.reaſſumendo om
nia dicta glo.diſtinguit ſic:quandoq; hæres accipit
mortis cauſa,& non cõputaẽ in falci.vt.l.acceptis.&
l.in quartã.j.e.Quãdoq; hęres dat,& tunc aut hęres
dat cõtra defuncti voluntatem,aut præter.& non de
trahitur fal.vt.l.qui pretio.de do.cau.mor. Quãdoq;
dat ſecundùm voluntatem defuncti:& tunc aut fuit
in mora,& non detrahitur fal.aut non fuit,& detra-
hitur.Sed iſta verba videntur cõtra ver.idemq; erit.
Glo.voluit ad contrarium reſpondere.idẽq;.ſ.ſi ta-
men mora iam facta ſit.Sed certè videtur quod tra-
ctat iuriſconſultus.Idemq;.ſ.ad detrahendum falci-
diam:& ſic non vera diſtinctio Dy.Pręterea , falci-
dia reſecat legata ipſo iure, vt.l.plautius.&.l.lineam
margaritarum.j.eod.ſed tunc hæres non poteſt eſſe
in mora:quia nulla eſt petitio, vt.l.ſi pupillus.j.de
verbo.oblig.Pręterea quòd mora non priuet falci-
diam eſt expreſſum in.l.cum pater.§.j.j.eo.Quid di
cemus? Iaco.de are.in.d.l.qui pretio.dicit quandoq;
mortis cauſa capio datur ad euitandam alterius le-
gati præſtationem:& tunc nunquàm detrahitur fal
ci.vt hîc.Quandoq; datur ob aliam cauſam:& tunc
bene detrahiẽ falci.vt.l.pe.C.e. & iſta eſt vera:& eã
teneatis quam Oldr.tenebat & hoc dixi in.d.l. qui
4 pretio.¶ †Quęro † qualiter dicitur imputari. Rñ.
dicitur imputari quando falc.detrahitur:non impu
tari,quando falci.non dettahitur.& iſtud colligitur
ex duabus gl.vna eſt ſuper verbo imputari:alia ſu-
per verbo,nec in falcidia.

a ¶ De mortis cauſa.Adde vt p Bald. conſi.ccccl xxxiiij. & Ro.conſi.lxxv. &.lxxxix.

POMATES.

b ¶ Sed formo.& ꝑ iſta vniõe ſæpe cõſului.& vide Ludo. Ro.in conſi.clxxj.

c ¶ Et ſic.Nec etiã ad repreſalias iam cõceſſas. vide Bal. not. loquentem in tt.de cenſi.in addi. Spe.Andrę.Barba.

SVMMARIVM.

1 *Vſuſfructus eſt diuiduus & aliæ ſeruitutes indiuiduæ.& nu. 3.& ibi de ratione.*
Falcidia de diuiduis detrahitur de re ipſa:de indiuiduis,de æſtimatione.
2 *Omnia æſtimantur,ut ſciatur an falcidia debeat detrahi.*
4 *Aeſtimatio uſufructus qualiter fiet,ut detrahatur falcidia?*
5 *Legatum opere ſerui an conſtituat ius in re?*

Si vſufructus legatus ſit.

Si aliquod diuiduum ſit legatum,de ipſo detrahitur
falci.nõ de ęſtimatione ipſius,ſed in indiuiduo vtrũ
q; ęſtimatur,vt ſciatur an falcidia locum habeat.h.d.
1 ¶ No.†primò quòd vſuſfructus eſt diuidus.,& alię
ſeruitutes indiuiduę.Item not.quòd de diuiduis de
ipſa re detrahiẽ falcidia:de indiuiduis de ęſtimatio-
2 ne detrahitur falcidia.Item not.† quòd omnia ęſti-
mantur vt ſciatur,an fal.debeat detrahi. ¶ Opp.de
l.ſtipulationes non diuiduntur.de verb.oblig. Solu.
3 omnes † ſeruitutes ſunt indiuiduæ excepto vſufru-
ctu:vt hîc.& ratio eſt:quia vſuſfructus tantam vtili
tatẽ affert in parte reſpectu partis,quantam in toto
reſpectu totius,ſed in aliꝭs ſeruitutibus non eſt ſic,vi
probatur in.l.in executione.§. ſecunda ſpecies.j.de
verbo.obliga.¶ Op.de vſu.& ha.de.l.vſus pars.So-
lu.glo.quòd vſuſfructus differt ab operis,ſed indiui
dua habentur vt operæ. ¶ Oppo.ſ.de ope.ſer.de.l.
penulti.Solu.vt in gloſſ.& bene. ¶ Oppo.de ope.
lib.de.l.ſi quando.Sol.vt in gloſ.¶ Oppo.de.l.in ſti
pulationibus.§.operarum.j.de verb.obliga.Solu.vt
4 in gloſſ.¶ Dicitur hîc † quòd vſuſfru . debet ęſti-
mari:quæro qualiter fiet æſtimatio. Et dicit gloſſ.
quòd ex qualitate rerum &c.vt in gloſſ.ſimilem gl.
habes in.l.omnium.ſ. de vſufru.Sed ſi hoc eſt quod
ęſtimatio debet fieri, hoc modo erit dare quod ſi
proprietas valeat quartam quòd tunc non detrahi-
tur falcidia. Et glo.dicit fateor contrariũ & pro hoc
eſt tex.in.l.omnium.ſ.de vſufruc.¶ Vlterius Dyñ.

d ¶ Tenet Dy. Adde quod idem ſeqtur Roma. cõſi.cclxxv.

intelligit iſtam glo.quando ſolus vſufruc.eſt relictus.& nulla alia res.Sed
ſi poneremus vſumfructũ,& alia legata eſſe relicta:tunc eſſe poteſt quòd
detraheretur falci. licèt valeat proprietas quartam.¶ Sed opponi.quod id
quod eſt ſine vtilitate non computatur in quartam,vt.j.eod.l.in quartam.
Solu.vt glo.quia illud quod eſt ſine vtilitate,re & ſpe,in quartam nõn cõ-
putatur.vt.l.in quartam.j.eod.ſed hoc eſt certum quòd extinguitur vſuſ-
fructus vbi deceſſerit legatarius:licèt de ſe non ſit.¶ Dicituř hîc quòd de-
bent omnia legata æſtimari : quæro quid facit hoc ad propoſitum poſito
quòd ſciatur quantum eſt in legati,quomodo poterit ſciri quę ſunt in hę-
reditate,probato quæ ſunt in legato.Non ergo ſequitur ſi tantum eſt & nõ
5 plus.Dic quòd de hoc eſt gloſſ.in.l.cum de lege.ſ.de proba.Et iſta lex†po-
teſt induci an ex legato operę cõſtituaẽ ius in re. Et hîc tex.videtur dicere
quòd non.vtrùm opera ſit idem quòd ius gloſſ.tangit in.l.ij.ſ.de vſufru.le-
ga.& de oper.ſeruo.l.ij.& videtur contradicere:quòd ſit ius, dicam in.l.ij.ſ.
de vſufru.lega.

Si quis creditori.

Si debitor legat creditori repręſentationis commodum defalcatur.h.d.

Si legatarius.

Hæres errans re petita à legatario,ſi habet vltra
quàm habere debet ſecũdũ in.l.falci.quæro quæ
actio eſt iſta.& dicit gl.ꝙ eſt conditio indebiti,& iſtud eſt verũ quando hę
res tradidit vt ſuam,ſcilicet hęredis.ſecus ſi vt ſuam.ſcilicet legatarij: quia
tunc nõ tranſtulit dominiũ,vt.l.iij.§.ſubtilius.ſ.de condi.ob cau.Item tunc
per rei ven.poſſum petere.hoc modo intelligit Iaco.de are. ¶ Oppo.C.de
iur.& fac.igno.de.l.cum teſtamentum.&.ſ.de iuriſdi.om.iud.l.ſi per erro-
rem.Sol.in glo.& bene tene menti.

Interdum omnino.

Quando aliqua legata debentur
ex ſubſtitutione,vel in cõditionis
euentum,legata prima præſtantur cautione recepta.h.d..

Id quod ex ſubſtitutione.

Bona quæ ad hæredẽ
perueniunt ex ſubſti-
tutione vulgari,contribuuntur cum hærede ex inſtitutione. Idẽ dic in lega
tis,niſi ſint nominatim relicta.¶ Opp.ſ.de le.j.de.l.licet.Sol.hîc dixit tan
tùm vel ęquiualens:ideo ab alio non debentur.& vide glo.quæ incipit vt
ipſe.Sed intelligo quòd ſtatim quãdo eum nominauit,ab eo tantùm vide-
tur reliquere,vt.l.ſi plures.ſ.de lega.iij.

Si cohæredis mei.

Si portio grauata accreſcit non gra-
uatę per ius accreſcendi,non eſt locus
contributioni.h.d.¶ Opp.d.l.quòd ſi alterutro.j.e.Sol.intellige hunc tex.
ſecundùm illum qui ſuppleatur ex iſta diſtinctione.ſed gloſ.tangit hoc.j.
eo.l.quod ſi alterutro.& ibi dicam.¶ Opp.C.de leg.de.l.fi.Sol.id quòd fa-
cit princeps habet vim legis ſed alius.ſ.iuſtinianus reſcripſit cõtrarium: qa
iſti iuriſconſulti mandato iuſtiniani fecerunt,vt.l.j.§.omnia enim meritò.
C.de vete.iure enu.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas ſi unit duas uillas quarum una erat pinguis alia erat grauata,an creditores poſſint uenire contra bona omnium?*

Si cohæredem meum.

Si portio accedit portioni
poſtq; legata cœperunt de-
beri ab vtroq; cohærede,nõ eſt locus cõtributioni.hoc dicit.¶ Op.de eo qđ
vidiſtis not.ſ.§. proxi.&.§. id quod ex ſubſtitutione. Solu,hîc cœperunt
à cohærede deberi:& ideo non fit computatio:in.§.proxi.non cœperunt
deberi.ſatis cogitaui ſi poſſem iſtos caſus aptare ad aliam materiam, &
b non potuit. ¶ Sed formo [b] vnam queſtionem.† Ciuitas peruſina vniuit
1 duas villas ſimul,& vna erat multum grauata debitis:alia erat multum pin
guis:quęro,an creditores poſsint venire contra bona omnium. Modò di-
ces quòd iſta vnio poteſt fieri tribus modis.Vno modo pone nomina
quòd vna vocetur a,& alia b,& tunc poteſt intelligi quòd a,vniatur cum
b,& b.cũ a,vel vtraq; ſimul.& eſt differẽtia in hoc.& iſti modi probanẽ in
corpore vt iudi.ſine quoquo ſuffra.fiant.§.illud.&.§. hoc autem.& plenè.
C.de metropo.l.j.libr.xj.& plenius extrà ne ſe.vocan.c.j .poſſes tu dicere
caſus eſt hic,cum accedat portio grauata non grauatæ,vt in.§.ſi cohære-
dis.Alius dicet quòd non habet locum contributio:quia iam incepit debe-
ri,vt in.§.ſi cohæredem.ſed nullus bene dicit:quia illa ſura habẽt locũ in le
gatis & vltimis voluntatibus . quia in aliꝭs ſemper fit contributio omnium
ſi ad pauperem vadant diuitiæ vndecunq;,vt.l.quæ dotis.ſ.ſolu.matrimo.
&.l.fina.§.ſinautem dubius.C.de iure delib.ſed ad propoſitum quando
vnitur grauata non grauatæ:quia iſta vnio fit à ſuperiori de neceſsitate:
crederem quòd non grauata poſſet impetrare ſeparationem,vt.l.j.in fin.j.
de ſepara.in aliꝭs omnibus credo quòd villa locuplex nõ teneatur ad debi-
ta antiqua:quia villa repręſentat vicem perſonæ,vt.l.mortuo.j.de fideiuſ.
c &.l.proponebatutur.ſ.de iud.& ſic [c] eſt acſi vnus homo veniret ad iſtam
ciuitatem:quia ad debita antiqua non teneretur,vt.l.prouidendum.C. de
decu.&.l.j.C.vt nullus ex vicariꝭs pro alienis vicariorum debitis moleſte-
d tur.lib.xj.& hoc tenet Dy. [d] in.l.incola.j.ad municipa.

Si in annos.

Dicemus plenè de iſta materia in.l.titio.j.eodem.

Id quod.

Oppo.& videtur quòd iſtud quod hæredi debetur de-
trahatur,vt.l.ſtichum.§.aliquando.j.de ſolu.ſi habes hæ-
reditati.ſtat propriè ſi habes hęredi.ſ.iure hæreditario.

Impenſa

SVMMARIVM.

1 Impensa funeris, & monumẽti necessaria facta ab hærede, ut æs alienum detrahatur, & nu. 4.
2 Hæres in monumento põt expendere plus quàm dixerit testator in sui præiudiciũ: & si minus quàm dixerit debet expendere quod æquum est.
3 Expendens in monumento fiendo per hæredem, quando possit ab hærede repetere, & qua actione?
5 Falcidia quando detrahatur de impensa monumenti?

1 De impensa. Impensa † monumẽti & funeris necessaria facta ab hærede detrahit̃ vt ęs alienũ. Item pecunia legata ad monumentũ defalcatur, nisi quatenus sit necessariũ. h. d. Diuidit̃ in duas partes. Primò loquit̃ de impensa facta ab hærede. Secũdò de pecunia legata alteri ad faciendũ monumentũ. secũda ibi, idcirco. Itẽ prima subdiuidit̃ in duas partes: quia primò ponit dictũ sabini. secũdò dictum marcelli. ¶ Opp. & videtur quòd marcellus corrigit sabinum, sed dic quòd sabinus loquit̃ in monumẽto necessario: marcellus in non necessario: vt apparet per. l. nec amplius. ¶ Opp. de. l. cũ in testõ. j. de ver. sig. Gl. dicit hîc expẽdit minus: ibi plus. Sed quid ad factũ, an hæres posiit plus expẽdere quàm testator iusserit? Et dic quòd potest in prejudiciũ ipsius heredis nõ legatariorum: de hoc hic loquit̃. ¶ Vlterius op. de. l. hereditas. §. j. s. de peti. here. Glo. ibi & hic se inuoluit: sed trustra est: qa hic quærit̃ an deducatur vt ęs alienũ. & an detrahatur fal. ibi querit̃ vtrùm alius impendens posset ab herede repetere: nil ergo habet̃ cõe il-
2 lud cũ isto. Ad † propositum breuiter non insistẽdo declaro istã materiã per. q. & primò q̃ro quantum põt soluere in monumento in preiudiciũ sui? Et dic quãtum vult testõr: vnde plus nõ minus põt, vt. l. cum in testõ. j. de ver. sig. sed si minus dixit quàm deberet: tũc quod est ęquum expendat, vt. l. at si quis. §. ęquũ. s.
3 de religi. ¶ Quæro † an quod alius expendet in monumẽto possit ab herede repetere? Et dic aut expendit plus quàm testõr voluit, & nõ repetit, vt. l. qui aliena. §. j. s. de neg. ge. aut tantũ quantum dixit testõr expẽdit: & tunc aut vult repetere actione. neg. gest. & põt, vt. l. hereditas. §. j. s. de peti. hære. Aut actione funeraria, & tunc non põt, nisi illud quod est ęquũ, non tantũ quantũ testator iussit, vt. l. at si quis. §. equũ. s. de reli. & eo casu quo tantum repetit est verũ, nisi heres potuisset falcidiã detrahere: quia
4 tantũ repetit. ¶ Quæro an † expensa monumẽti detrahat̃ vt ęs alienum? Et dic aut est necessaria respectu funeris, vt ęs alienũ detrahitur, vt. s. in prin. Aut non est necessaria: & tunc non de-
5 trahitur vt ęs alienum. vt in ver. marcellus. ¶ † Quæro an falcidia detrahatur de impensa monumenti? Et dic: aut sunt legata ad monumentũ necessarium, & non detrahitur: vt in prin. §. Si sint legata ad monumentum voluntarium, defalcabitur vt alia legata: vt hic.

LEX. III

Si hæres institutus. Quod heres acquirit ex sui prouidentia,[a] vel alterius stultitia: non cõputatur in hereditate. h. d. tene menti istã legẽ. pro ea facit. l. venditor ex hereditate. circa medium. s. de hære, vel ac. ven.

Item si reipublicæ. Dicit Dyn. iste casus nõ reperitur alibi.

SVMMARIVM.

1 Dominium utrum mutetur si mihi debetur res ex cõtractu sub conditione: eueniente conditione, quòd sic.

LEX. IIII.

Fundo mihi legato. Potest quis causam dominij sibi mutare. causa noua extrinsec⁹ superueniẽte. h. d. ¶ Oppo. & videt̃ quòd imo quis dicatur dñs ex vtraq; causa, vt. l. iij. §. ex pluribus. j. de acqui. pos. So. ibi possessio põt haberi ex pluribus causis: dñium non. ¶ Oppo. de. l. in numerationib⁹. j. de sol. Sol. ibi loquit̃ in pluribus causis cõcurrẽtibus in idem tẽpus: hîc in diuersis tẽporibus: vt no. i. d. §. ex pluribus. ¶ Opp. de ac. pos. de. l. quod meo. Sol. põt ex causa extrinsecus veniẽte: vt hîc. ¶ Opp. de. l. cui res. s. de act. emp. Sol. vt. gl. & bene. ¶ Opp. de. l. hmõi. §. stichum. circa fi. s. de leg. j. Sol. ibi mutat casum in fi. & istã opi. ibi reprobaui dic breuit̃ vt ibi dixi. ista lex loquit̃ qñ debet̃ mihi res ex vltima voluntate. ¶ Quæro
1 quid si debet̃ mihi res ex cõtractu, an exstẽte cõditione mutet̃ causa prioris dñij? Et videt̃ quòd non: qa ex vltima voluntate trãsit dñium ipso iure: sed in cõtractibus nõ, sine traditione. in cõtrariũ est veritas: qa veniẽte cõditione muto dñium, & ex noua causa habeo, vt in glo. in. l. iij. §. ex plurib⁹. j. de acq. pos. & casus ẽ in. l. sub cõditiõe. j. de sol. plenè distingue vt in. d. §. ex plurib⁹.

SVMMARIVM.

1 Res non uitiatur si uenit in eum casum in quem non potuit inchoari, si casus superueniens tendit ad eundem effectum cum primo.
2 Dominium rei põt haberi ex diuersis causis in idem tẽpus cõcurrentibus.

LEX. V.

1 Verbis. Non † vitiat̃ res si venit in eum casum in quẽ nõ potuit inchoari, si casus superueniens tẽdit ad eundem effectum cum primo. h. d. ¶ Op. de. l. inter stipulãtem. §. sacrã. j. de ver. ob. & l. vrannius. j. de fideius. Breuiter casus superueniẽs tẽdit ad eundẽ effectũ cum primo. hoc determinat Dy. in. c. actus legitimi. ex-
2 trà de reg. iur. lib. vj. ¶ Quæro † an rei dñium habeat̃ ex causis diuersis? Et videt̃ quòd sic: qa concurrũt in idẽ tps: vt in. l. in numerationibus. j. de so. glo. determinat contrariũ, & malè in. l. iij. §. ex pluribus. j. de acqui. pos. & ibi per Dyn. reprehẽditur.

LEX VIII.

In. l. fal. æris. Quæro qd vult dicere lex. & dicit glo. ipse solus &c. Dy. istã glo. reprehẽdit: alio mõ solus. i. deducit &c. vt glo. q̃ eam reprehẽdit. Tertio modo legã vt ipse solus deducetur quẽ testõr damnat: & licèt alij teneant̃, habẽt tñ regressum. ¶ Opp. de. l. cum ab vno. s. de le. ij. Sol. ibi est spãle fauore dotis. ¶ Op. & videt̃ quòd detrahat̃ ab alijs cohæredib⁹, vt. l. si vni. §. Item papinian⁹. s. fa. erc. Gl. dicit fateor quòd ipse detrahat à coheredibus: qa vr̃ esse grauatus liberare eos. Sed alij coheredes nõ faciunt mentionẽ de ęre alieno: qa non ipsi sed alij sunt grauati: idem no. in. l. cum ab vno. ¶ Sed op. certũ est quod oẽs coheredes tenent̃ pro hæreditarijs portiõibus, & leberatio videt̃ eis legata à coherede: ergo apparet quòd cohæredes capiunt liberationẽ iure p̃legati. Sed tunc arguo, quod iure p̃legati capit̃ nõn cõputatur in quartã, vt. l. id aũt. & l. qđ aut̃ & l. in quartã. j. eo. Videtur ergo quòd oẽs debẽt habere rõnem ęris alieni: nec legatarij possunt dicere alius est grauat⁹? Quid dicemus? Nescio qd dicamus nisi reducã me ad cautionẽ, quod in casu quãdo testator grauat vnũ, vt soluat æs alienũ, est ex mente testõris: qđ alij non habeãt rõnem ęris alieni. ad hoc facit. j. eo. l. cũ quo. §. fi.

SVMMARIVM.

1 Fructus pendentes dicuntur pars rei, & reddunt fundum pretiosiorem.
2 Partus ancillæ non dicitur pars rei, nec facit ancillam pretiosiorem.

LEX. IX.

In. l. fal. placuit. Ista est singularis lex. & h. d. Fruct⁹ pẽdẽtes dicunt̃ pars rei, & rem faciũt p̃tiosiorẽ. secus in
1 partu existẽte in ventre. h. d. ¶ No qđ fructus † dicũtur pars rei: habes in. l. fructus pẽdentes. s. de rei ven. & l. fi. §. pe.
2 j. q̃ in frau. credi. ¶ Itẽ no. † qđ nõ dicit̃ partus pars rei: vt hîc, & l. partum. j. de ver. sig. & l. si aliena. §. sceuola. j. de vsuca. ¶ Opp. & videt̃ quòd partus pars rei dicat̃, vt. l. j. §. ex hoc rescripto. s. de ven. inspi. Sol. illud est verũ quantũ ad illud edictũ: secus quo ad alia. ¶ Opp. s. de lega. ij. de. l. si qđ ex pãphila. Dicit gl. aliud esse in ẽptore, & aliud in herede. Nihil est dicere. dic qđ ibi nõ est p̃tiosior ancilla propter partum: licèt carius ematur. Nihil enim adest ei p̃pter quod ipsa sit magis pretiosa: quia partus non est eius pars: & ideo non est aliqua pars quæ faciat eam p̃tiosiorẽ: nec dicitur p̃tiosior: licèt p̃pter aliquã qualitatẽ eam emat cari⁹ sed fundus est pretiosior in se. ¶ Opp. de. l. qui in vtero. s. de sta. ho. sol. vt glo. quod tene menti.

LEX X.

Quod supra. Glo. ponit casum dupliciter. & de primo sum cõtentus. & iste est casus de materia. §. quod vulgo. j. l. proxima.

LEX. XI

In ratione.

SVMMARIVM.

1 Conditionis aduentus in ultimis uolũtatibus nõ facit ut retro poßit fingi.
2 Fictio re perempta non retro trahitur.

Si seruus sub condi. Illud quod si extaret non ęstimaret̃, hæredi non imputat̃: aliàs secus, etiã si est peremptũ. h. d. ¶ Oppo. s. de nox. act. de. l. si hæres. sol. illud cõtingit propter dolum hæredis. ¶ Op. j. e. l. §. si seruus. so. vt ibi: qa concordat, nõ discordat. ¶ Vltimò iste. §. videt̃ facere duo cõtra mea dicta in materia fictionũ
1 Dico † qđ in vltimis volũtatibus in legatis per aduentũ cõditionis non fingitur retro: vt. l. si mater. §. eandẽ. j. de exceptio. rei iud.
2 & l. j. §. serui. s. ad syl. hic videtur contrà. Item dico † re perẽpta non habet locum fictio vt retro fingatur, vt. l. huic scripturæ. s. ad. l. aquil. & l. vlti. C. de sen. pas. & ibi doc. no. hîc dicit̃ cõtrariũ. Sed ad cõtraria rñdeo quòd hîc nõ fingitur retro. Sed ratio est quia si res esset hodie nõ ęstimaretur, vt. j. ea. l. §. si seruus.

Imperator marcus. Ex facto quod trahit originem testatore viuente, non computatur in quartam. h. d. cum. §. seq.

Si seruus testamento. Res perempta non ęstimatur, quæ si extaret, non ęstimaretur hoc dicit. ¶ In text. ibi, necaretur. qui post aditam hæreditatem vltimo supplicio subijciuntur-

opponuntur

[a] ¶ Sui prouidentia. Adde inquantum Alex. tangit an acquisita ex vsuris p filium sint communicanda, quæ posui post ipsum in. l. cum oportet.

¶ Oppo. quicquid perit morte, perit hæredi. vt. l. in ratione. in princi. ĵ. eo. Glos. huius contrarij timore vult dicere quòd cōcordat cum illa: & ideo lege interrogatiuè istum tex. & vide istam glo. quæ incipit, cum aditur hæreditas &c. Dy. reprehendit istā glo. & dicit ꝙ istud est cōtra casum. l. æris alieni. j. eo. Item in. §. j. s. ea. l. loquitur quando conditio extiterit. & tunc nullo modo ęstimatur, sed quando deficit cōditio: tunc estimatio fieret si viueret & hoc vult tex. & ideo puto verum dicere Dy.

SUMMARIUM.

1 *Substitutus pupillo debet legata quæ à pupillo cœperunt deberi, ut æs alienum: & an detrahat falcidiam ex persona pupilli, uel primi testoris.*

2 *Hæres nō conficiens inuentariū perdit falcidiā, & tenetur ad solida legata.*

3 *Substitutus pupillo, tenetur aliud inuentarium facere: licèt pupillus fecerit aliter, tenetur ad solida legata.*

4 *Substitutus si fecerit inuentarium, pupillus non; an substitutus detrahat integram falcidiam, & debeat integra legata?*

Substitutus pupillo potest petere restirutionem in integrum, ut faciat inuentarium.

5 *Substitutus pupillo quando facit inuentarium debet ponere in inuentario omnia bona: & si unam rem relinqueret, amittit falcidiam, licèt de hoc ultimo se remittat.*

6 *Inuentarium factum ab instituto qui postea per restitutionem in integrum abstinuit, uel repudiauit, an proficiat substituto uulgariter dubitat.*

7 *Inuentarium factum ab instituto sub conditione qui pendente conditione petijt bonorum possess. secundùm tabulas quòd extante conditione sibi prosit.*

8 *Inuentarium factum à tutore pro pupillo: q. pupillo non prosit.*

9 *Inuentarium hæredis an prosit fideicommissario uniuersali? quòd non, nisi ab hærede cedatur.*

10 *Fideicommissarius uniuersalis quòd possit facere inuentarium ex persona sua, si hæres non fecit.*

1 *Pupillus potest esse miles.*

Quod vulgo dicitur in tabulis.

Iste. §. est difficilis, & iuuenibus horribilis: & sequens videtur horribilior, & breuiter. h. d. In testamento patri & filij vna falcidia locum habet, & legatorum & bonorum fit contributio. & in detrahenda falcidia tempus mortis patris inspicitur. & bonorū augmentum, vel diminutio post contingens non prodest, nec nocet legatarijs. h. d. diuiditur in quatuor partes secūdùm Dy. primò ponitur vulgaris regula vsq; ibi quāuis. Ibi ponitur primus effectus regulæ vsq; ibi; secundum quod. Ibi ponitur secudus effectus regulæ, & eius exemplum vsq; ibi, nec ad rem. Ibi respondetur tacitè obiectioni vsq; ad. §. si filio. Ibi in tex. præstatur si nomine legati. ibi patrimonij: qa illud habet locum inspecto tempore pręsenti nō augmento, vel diminutione post contingente. Item ibi, sub conditione si casus pupillaris substitutionis euenerit. Item ibi intelliguntur: & ideo cum videantur vno testamento relicta, tempus mortis patris inspicitur non augmē-
1 tū vel diminutio postea contingens. ¶ No. † quòd iste substitutus debet legata quæ à pupillo cœperunt deberi, vt æs alienum. Item not. quòd inspicitur tēpus mortis patris, nō augmentum contingens, vel diminutio. ¶ Op. ad primā partē: quia patris & filij diuersæ sunt hæreditates: vt inst. de pup. subst. §. igit. & s. de vulg. & pupil. l. ij. §. prius. sed si plures sunt hereditates: ergo plures falcidiæ: vt. l. in singulis. j. eo. Glo. respondet in positione casus: quia licèt plures sint hæreditates: vnum tamē est testamentum, vt. l. patris & filij. s. de vulg. & pupil. Sed instatur, quia istud non videtur bene dictum, cum debeamus inspicere magis veritatem hereditatis quàm vnum testamentum, vt. d. l. in singulis. Rn̄d. ideo hæc ratio pluralitatis hæreditatis nō inspicitur: quia testator omnes istos mixtim in vno testamento cōsyderauit & cū mixtio sit sequuta, habet locum cōtributio. Sed si quod istorū deficeret: qa mistim nō cōsyderauit, vel qa non sit facta mistio: tūc inspiciuntur plures hæreditates, vt in sequenti contrario videbitis. ¶ Opp. s. l. pxi. vbi non fit contributio bonorum patris & filij. Rn̄deo, ibi testator substituit exhæredato: hîc filio instituto. vide rationē, qa qn̄ filio exhęredato substituit nō vult ꝙ misceantur bona filij cum bonis patris. ideo sunt duę hæreditates. cū ibi pater nō cōsiderauit ꝙ mistio fieret. Sed contra istud videbitur. j. e. l. in fi. Rn̄deo: & dico quòd hac. l. §. fi. testator voluit relinquere legata ab instituto & substituto: & ideo apparet ꝙ cōsiderauit de contributione, & respexit illud tēpus quo erit hæres filij sui. sed. s. l. proxi. nō reliquit legata in secundis tab. & ideo testator nō habuit respectum ad tēpus, quo bona cōmiscētur. in duob⁹ ergo casib⁹ testator cōsiderauit. Prim⁹ casus est, qn̄ instituit filiū. Secundus est, qn̄ nō instituit, sed in
a substitutione reliquit legata. vt hac. l. in fi. ¶ Op. de. l. si filius a qui patri. s. de vulga. & pupil. Solu. ibi non adiuit filius patris hæreditatem. Ratio: quia non est facta contributio: quia bona non sunt mista seu vnita: ideo ibi sunt duę hęreditates. hîc verò filius extitit hęres patri, & adiuit, & bona sunt cōmixta. ¶ Venio ad secundā partem & opp. glo. quòd tex. sibimet cōtradicat dicit lex quod est vt ęs alienū, & postea fit cōtributio. Contrà: quia ęs alienū ante oīa deducit̄, vt. l. irritū. & l. in imponenda. C. e. ti. s. & eo. l. j. in fi. Sol. glo. dupliciter. & vide istā glo. quę incipit Sed videt̄ hęc litera: & prima sol. glo. est. & dicit quod tunc habetur loco ęris alieni, quādo legata oīa possunt solui: bona solu. est, sed videt̄ modici effectus: qa secūdùm hoc est idem quod in oībus alijs legatis, qa legata respectu ipsius hæredis debent̄ vt ęs alienū, vt. l. j. C. de bo. aut. iu. possi. Dy. videt̄ aliter soluere, & fatet̄ quòd ab ipso instituto debet̄, vt ęs alienū: sed à filio debet̄ vt legatū. Sed quia ex persona filij detrahitur falcidia: ideò fit cōtributio, & ex eo detrahitur falcidia. Sed hoc nō est verum: quia si ex persona filij detraheretur falcidia, detraheret vt ipse filius: quod non est verū vt hîc. item filius non cōtribueret cum legatis substituti, & sic nec substitutus. quod est falsum, vt hîc dicit̄. ¶ Op. ĵ. prox. §. videbitis. ĵ. in ver. itaq; veritas est quòd substitutus ex psona sua detrahit. aduerte & dic. Dyn̄. bene dicit, qđ ex persona pupilli dicit̄ hæres detrahere fal. quia pupillo erant cōditionalia. quòd si veniret cōditio pupillaris substitutionis, deberet posse dimiuni, vt. l. ij. §. interdum. s. de vulg. & pupil. & licèt ista cōditio non posset viuo pupillo existere: tamen est ex persona pupilli: sicut dicimus in. l. hęreditariū. j. de bo. auth. iudi. poss. & l. j. C. vt ac. ab hęre. Not. tex. qui est. ĵ. §. proxi. qui dicit, quòd ex persona sua detrahit. est verum, nisi in legatis relictis à pupillo: quia tunc ex persona pupilli: & sic mixtim, vt ibi dicā statim. ¶ Oppo. de. l. licet imperator. s. de leg. j. vbi dicit quod quādo sunt relicta alia legata à substituto ea quę sunt relicta ab instituto non videntur deberi à substituto: hîc autē dicitur contrarium. sol. Dy. duobus modis, & quęlibet so. est vera: ibi loquitur quando relinquitur eidem: hîc quādo diuersis personis. Vel aliter ibi in vulgari substitutione loquitur: quo casu non cœperunt deberi ab instituto: hîc verò loquitur in pupillari substitutione, quo casu cœperūt deberi ab instituto: ideo substitutus debet. ¶ Opp. de. l. si fundum sub conditione. §. si pater. s. de leg. j. vbi non incipiūt deberi à substituto. sol. Dy. quòd non incœperunt deberi à substituto pupillariter postquàm cœperunt ab instituto. solu. Dyn̄. intelligitur quòd non cœperunt deberi à substituto tāquàm à se: sed tāquàm à persona instituti sic. ¶ Opp. j. proxi. §. vbi nō fit contributio. so. ibi erāt plures substituti: hic vnus, & ibi videbitis. ¶ Oppo. ĵ. e. l. §. quæsitum. Solu. hîc loquitur de contributione fienda de relictis à substituto in primis tabu. & de relictis ab instituto in secundis. §. quęsitum, loquitur de cōtributione non fienda de relictis à substituto in primis tabu. & de relictis ab eodē in secundis tabu. & ibi videbitis rationem. ¶ Venio ad tertiam partem in ver. secūdum quod. opp. & videtur quòd noceat diminutio postea contingens, vt. l. in ratione §. diligenter. j. eo. Breuiter ibi contingit diminutio circa rem legatam: hîc circa aliàs res hæreditarias, vel si velis dicere quód hîc non fit diminutio respectu quotæ, sed respectu quantitatis: vt iste fundus est mihi legatus, tres partes sunt diminutę: tunc de alia quæ remansit tantum habebunt legatarij modò quantum primò habuissent. ¶ Vlterius opp. s. ea. l. §. imperator. & §. cum quidam. Sol hîc loquitur de diminutiōe quæ cōtingit post mortem defuncti, nec habuit originem in vita defuncti, vt in contrario. ¶ Circa hoc oppo. de. l. & si contra. s. de vulg. & pup. & l. ab exhæredati. s. de leg. j. & l. plautius. s. ti. j. Solu. ibi diminutio fit per legis dispositionem, quæ dispositio legis emanauit propter factum defuncti qui exhæredauit quē non debuit vel præterijt. hîc post mortem contingit diminutio. ¶ Vlterius oppo. & videt̄ quòd augmētum post contingens prosit legatarijs, vt l. in lege fal. placuit. s. eo. Solu. ibi habuit originem in vita defuncti: hîc non. Sed contra hoc oppo. de. l. serui qui apud hostes. j. e. Solu. licèt non habuerit ibi originem in vita defuncti: tamē fingitur habere per fictionem postliminij: ideo prodest legatarijs. ¶ Op. s. eo. in prin. & ĵ. eo. de. l. nō est dubium. & l. ex asse. vbi si legatarius repudiat, prodest alijs legatarijs. Respondeo primò quòd legatario repudiāte nil accrescit hęreditati: sed declaratur nil diminutū esse: vel aliter legatario repudiante fingitur retro, vt. l. seruum filij. §. j. s. de lega. j. & l. quidam. s. de reb. dub. meritò tamen fingitur retro &c. vt dixi. s. in proxi. contrario. Contra istud opp. vlterius de. l. quod de bonis §. fructus. j. eo. & l. in lege falcidia non habetur, & l. paulus. ij. responso. vbi fructus postea percepti prosunt legatarijs. solu. ibi loquitur de augmēto quod obuenit ex ipsa re legata: hîc de augmento extrinsecus obueniēte. ¶ Vltimò oppo. de. l. cum quo. in prin. ĵ. e. Breuiter respōdeo, ibi non contingit augmentū circa res hęreditarias: sed circa bona debitorum hęreditariorum: rationem ibi videbitis. ¶ Venio

ad vltimam

a ¶ Opp, de. l, si filius. Et vide Pet. in c. raynald⁹ de test. Baldum in. l. filiū quem. C. famil. ercis. Et in. l. fi. §. fin. autem dubi⁹. C. de iur. delibe. Andræ Barba.

ad vltimã partẽ,quę est subtilis & vtilis.dicit̃ hîc quòd p̃stantur
vltra quadrantẽ,& vltra patrimonij vires. Cõtrà.ĩ.ad treb.l.j.§.
si is qui.vbi etiã in testamẽto militis non debẽtur vltra vires pa
trimonij.Rñ.glo.quòd debentur vltra vires patrimonij, & vltra
dodrãtem.& vide glos.quæ incipit,bene dixi &c.Ego intelligo
istã glo.sic, quòd non debet̃ vltra patrimoniũ illud quod testõr
relinqt tpe mortis suæ: nã licèt sit vltra patrimoniũ qđ relinquit
pupillis nõ curo:qa tanquã ęs alienũ soluit,& sic pupillus tene-
bat̃ ad solida legata.& iste substitutus tenet̃ excepta falc.ad tp̃s
mortis relata.¶ Opp.de.l.quę dotis.s̃.sol.mat.&.l.si te.C.de iure
delib.Sol.aliud est in creditoribus quibus quis tenetur insolidũ:
sed legatarijs vltra vires patrimonij nõ. ¶ Sed cõtra hoc opp.in
auth.de hæredi.& fal.de.§.si verò non fecerit.posito.C.eo. auth.
2 sed cum testator. Sol. † illud est verum hodie quãdo hæres non
fecit inuentariũ: quia tunc ad solida legata tenet̃. h.d.glo.& be-
ne. Sed Ray. scribit hîc vnam mirabilem opi. & dicit quòd fuit
opi. Gul. de cug. & dicit quòd hæres per non factã confessionẽ
inuentarij perdit fal.nõ quòd vltra vires patimonij teneatur,vt
probat tex.nam fuit inductũ inuentariũ vt hæres posset fal.de-
trahere vt in corpore de hæredi.& fal.super rubrica.Si igitur nõ
facit,priuetur fal. Præterea, qui non implet voluntatẽ defuncti
non priuatur bonis suis,licèt hæreditate sic:vt in corpo.de hære.
& fal.§.si quis aũt non implens,multomagis iste qui nõ facit in-
uentariũ,non priuat̃ suis bonis sed falc. Istud dictũ Ray.legẽdo
pisis tenebat.Ego dico contrariũ:quia.§.si verò nõ fecerit.dicit
cõplebit legata,& fideicõmissa.& tex.in auth.sed cum testator.
dicit quod solida legata præstabit.ipse rñdet vsq; ad vires patri
monij.Sed probo per rõnem vrgentẽ. Text. in auth.de hære.&
fal.§.sancimus.pręsumit hęredẽ subtrahere bona:& ideo nõ ha-
bet falcidiã:quia bona sunt sufficẽtia legatis:ergo ex delicto suo
a hæres ex pręsumptione iuris tenet̃ ad solida [a] legata. Ad primã
rationẽ respondeo,verum est quòd inuentariũ est inductum vt
habeat falcidiã:tamen si non fecit inuentariũ:propter hoc nõ te
netur ad solida legata:imo hoc est ꝓpter id quia pręsumit̃ quòd
subtraxit.Ad auth.hoc amplius.&.§.si quis aũt non implens re-
spondeo quòd nõ est illa pręsumptio quòd subtraxerit:& ideo
solùm fal.priuat̃. ¶ Vlterius op.C.de iur.deli.de.l.fi.§.in cõputa
tione.&.§.sed & si legatarij.vbi detrahitur de bonis hęreditarijs.
hîc de bonis suis.So.ibi hæres fecit inuentarium: hîc loquitur de
eo qui inuentarium non fecit:& ideo ibi ad solida legata non te
3 netur.¶ Venio ad.q.& primò † quæro circa istum.§.quid si pu-
pillus fecit inuentariũ:an substituto hoc sufficiat si ipse inuenta
rium non fecit?Breuiter nõ insisto.credo quòd debeat aliud in-
uentariũ substitutus facere:aliâs teneretur ad solida legata.& ra
tio quare fit inuentariũ est,ne hæres subtrahat bona de quibus
debet solui legatarijs: vt in.§. sancim⁹.in corpore de hære.& fal-
ci. eo modo pupillus posuit bona patris & testatoris non bona
sed qa substitutus tenet̃ soluere de bonis ipsius pupilli, si bona
testatoris nõ sufficiunt:ideo quia posset subtrahere de bonis pu
4 pilli eget nouo inuentario. ¶ Quæro † quid si pupillus nõ fecit
inuentariũ, substitutus fecit, an detrahat integram fal. Et bre-
uiter respondeo.si pupillus nõ fecit inuentariũ poterit pętere re-
stitutionem:vt in auth.eo. §.pupillis.eodem modo substitutus
ex persona pupilli potest petere restõnem,vt inuentariũ faciat:
vt.l.non solùm.s̃.de in inte.resti.Sed si omitteret ex persona pu-
pilli,& faceret ex persona sua:tunc legata relicta à pupillo inte
gra debẽtur,quia non est factũ inuentariũ:tamen ex p̃sona sua,
qa fecit inuentariũ,detrahet falci.& istud qđ soluit primò lega-
tarijs pupilli,nõ nocet legatarijs quibus debet ex substitutione:
quia propter delictũ suum cõtigit,& post mortem testatoris: vt
in.§.& hoc dicimus in corpore.&.ĩ.eo.l.in ratione.in prin. &.l.j.
5 §.interdũ.¶ Quæro† qñ substitutus facit inuẽtarium quę bona
ponet:vel quę erant tẽpore mortis testatoris, vel pupilli? Et vi-
detur quòd tempus mortis testatoris inspicitur per hunc.§.Sed
credo quòd quãtùm ad legatarios pupilli sufficeret. sed nõ quã
tùm ad creditores pupilli.Et ideo dico quòd omnia bona debet
ponere:quia si vnum relinqueret quod nõ poneret,tota falcidia
priuaretur secũdũ quosdã:vt in auth.eo.§.sancimus.ergo.&c. li-
cèt de iure.C.aliud esset:vt.l.fin.§.illo.C.de iure delib.quod qua
6 liter fit dicemus.ĩ.e.l.paulus.in prin.¶ Vlterius †quæro:institu
tus in primo gradu fecit inuentariũ: postea per restitutionẽ ab-
stinuit, vel repudiauit:an illud inuentarium proficiat substitu-
to vulgariter?Et videtur quòd sic:quia quicqd interim fecit ha-
betur ratum:vt.l.in integrum.s̃.de mino.&.l.quoties.s̃.de acqui.
hæredi.Breuiter dubito in isto passu: quia omnia quę sunt facta
ab instituto sunt rata:verum est facta circa hæreditatem,nõ cir-
ca se.s.personam suam:quia per istud beneficiũ rescinditur. sed
illæ leges loquuntur quando sunt valida ea quæ facit circa alios
non circa se: & ideo quia non sum bene clarus sub dubio relin-
7 quo.Quæro:† aliquis institutus sub cõditione pendente condi
tione petit bonorũ pos.secũdùm tab.& facit inuentariũ: an sibi
sufficiat si postea extet cõditio?Et dico quod sic:quia illa bono
possessio quã petit secũdùm tab. conuertit̃ in legitimã aditionẽ
existente cõditione:vt.l.ij.§.si sub cõditione.ĩ.de bonorũ pos.se
8 cũdũ tab.¶ Quęro:†tutor,fecit inuẽtariũ,ꝓ pupillo:vel curator.
datus bonis scđm quod tenet̃ ex forma.l.ij.de cura.bo.dan.vtrũ
prosit pupillo vt videat̃ hęres cum bñficio inuentarij? Credo qđ
non.& ratio est ꝓpter solennitatẽ: qa alia solennitas requireret̃
in cõfectione inuẽtarij ab hærede quã illa q̃ requirit̃ in cõfectio
ne inuentarij à tutore.Solẽnitas inuentarij ab hærede ponit̃ in.l.
scimus.C.de iur.delibe.cõiuncta aut̃.sed cum testõr.C.ad.l.fal.
meritò sibi non ꝓdest inuentariũ tutoris cũ non habeat illas so
9 lennitates ¶ Quęro†hęres [b] facit inuentariũ,& postea restituit
b vniuersali fideicõmissario hæreditatẽ.An prosit fideicõmissa-
rio? Et ista.q.fuit facta per Lamber.de ramponibus.Iac.de bel.
ponit istam.q.in auth.e.§.si verò non fecerit.Ray.ponit istã hîc
licèt non faciat mentionẽ de illis.Breuiter beneficiũ inuẽtarij ha
bet hæres vt hæres,& habet illud beneficiũ ex sua ꝓuisione, &
non inuenit illud in hęreditate:sed illa q̃ hęres habet ex sua pro-
uisione nõ transeũt in fideicõmissariũ facta restitutione per tre-
bel.sed est opus noua cessione,vt.l. si hæres pecuniã.j.ad treb.&
l.hæres à debitore.in prin.ĩ.de fideiussori.& sic beneficiũ inuen
tarij non trãsit in fideicõmissariũ,nisi cedat ab hęrede fideicom
missario.Hoc etiã ponitur in Spe.in ti.de instr.edi.§.dicto.vers.
quid si hęres nõ facit.Sed dices tu, ad quid ꝓdest istud si cedat?
Dico quod si cedat̃ istud ius,prodest sibi propter creditores, ne
insolidũ creditorib⁹ teneat̃: & etiã propter fal.in casib⁹ in quib⁹
10 põt detrahi,vt.l.lex falcidia.§.nunquã.j.e.ti.¶ Quęro † si hæres
non fecit inuẽtariũ,an vniuersalis fideicõmissarius possit ex sua
persona facere?Doc.dicũt quòd sic ex ęquitate:qa habetur loco
hæredis:vt.l.si filius.§.j.s̃.quod cũ eo.&.ĩ.tit.ij.l.si postulãte.h.d.
Iac.de bel.in corpore.e.§.sancimus.& tãgit Spec. in.d.tit.de in-
stru.edi.§.dicto.ver.quid si hęres nõ facit.Sed ego dico sic,quòd
hæreditatis restitutio potest fieri incõtinenti:& tũc fateor quòd
fideicõmissarius potest facere inuentarium: quia hæres poterat
iure hæreditario facere:ergo in fidecõmissarium per trebel.trãsi
bit:vt.l.j.post prin.ad treb.Si verò hęreditas non restituta incon
tinenti,sed tẽpus faciendi inuentariũ transibat:tunc ex persona
hæredis nõ potest. Sed puto quòd ex persona sua possit facere
fideicõmissarius per rõnem datã per alios doc. & p aliã rationẽ:
quia inuentariũ est inductũ vt fiat̃.ne hæres habeat necesse pete
re tp̃s deliberandi:vt.l.scimus.§. sinaũt dubius. C. de iur.delibe.
sed ista deliberatio ita cadit in fideicõmissariũ ꝓut in hæredes,
quia põt pati damnũ:vt.l.j.§.j.de iure delibe. cum sua glo. ergo
apparet quòd istud beneficiũ cõsuluit fideicõmissario: vt hęre
di.& est expressum insti.de fideicõ.hęre.§.si quis vna.& no.j.ad
treb.l.j.§.si is.in gl. ĩ verbo peruenit.secus in hęrede legatari⁹ aũt
non habet necesse facere:quia sentit cõmodum. Sed vnũ fateor
quòd licèt fideicõmissarius non teneatur insolidũ:quia inuenta
rium fecit hæres,qui nõ fecit insolidũ tenetur propter debitum
suum:vt hîc & dicimus in corpo.de hęr.& fal.¶ Vltimo moueo b
11 †vnum dubiũ:dicitur in isto.§.quòd bona patris & filij quę erãt
tempore mortis contribuũtur.Sed quomodo est possibile quòd
iste filius haberet aliqua bona,cum quicquid habet patri quæra
tur?Breuiter potes intelligere quòd iste text.põt intelligi quòd
hic filius erat miles & pupillus: quòd esse potest, vt.l.vltima.C.
de testa.mili.&.l.sed & milites.§.iã verò.s̃. de excu.tut.& ideo
potest habere peculia castrensia. hodie constat quòd potest ha
bere aduentitia.

Si filio suo. Ad euidentiam scias quòd in toto isto li
bro,nec fortè in toto corpore iuris est dif
ficilior tex.& ideo legam tex.huius.§.per particulas apostillan-
do.& breuiter.h.d.pro parte institutus in secundis tab.solus gra
uatur ex sua persona dumtaxat.cohęres verò qui contributione
facta reperitur esse grautus ex sua ac pupilli persona fal. cõse-
quitur.h.d.Diuiditur in duas partes.Primò,loquitur de eo q est
grauatus ex sua persona tantùm. Secundò loquit̃ de eo qui est
grauatus mixtim ex persona sua,& persona pupilli. secũda ibi,
quid tamẽ dicemus.Item subdiuiditur prima in quatuor partes,
quia,Primò ponit̃ quęstio.Secũdò allegatio pro vna parte. Ter
tiò solutio q̃stionis.Quartò ratio solutionis.secũda ibi, & facile.
tertia ibi,sed verior.quarta ibi,vt enim. Item secunda pars sub-
diuiditur in quinq; particulas.Primò ponitur quæstio.Secundò
allegatio contra substitutum. Tertio allegatio pro substituto.
Quartò solutio quæstionis. Quintò determinat vnam quæ-
stionem circa prædicta. secunda ibi,at qui. tertia ibi, rursus.
quarta ibi, itaque. quinta ibi, huic consequens. Et continua-
tur iste. §. ad superiorem: quia supra loquitur quando vnus
est institutus, & vnus substitutus: hîc quando pupillus est in-
stitutus & plures sunt substituti.In textu ibi,onerauerit. vltra

a ¶ Legata solida. Adde secũdùm Bal.in l.filiũ quẽ habentẽ C.fa.ercis. quẽ refert̃ Alex. hoc esse verũ, nisi legatarij cõfiteant̃ quòd hæres non occultauit bona secũdùm qđ habet̃ ĩ.§. sancim⁹. ĩ aut̃.de hęre. & fal. ad qđ vide quod cõsuluit idẽ Bal. cõsi. ccxiiij.lib.iiij.& qđ cõtra p̃sumptiõem iuris & de iur. admittat̃ ꝓbatio in cõtrariũ voluit idem Bal.cõsi.iiij.lib.j.

b ¶ Quęro hęres. Adde vltra Alex.ĩ hac q.Ange.cõsi.xxxj. & inquãtùm Alex. ponit quinq; opi. an fili⁹ de restituẽdo grauatus detrahat duas quartas, adde videndũ Ol. cõsi.cxxxj. Pet.de anc.cõs.xxvj. Pau. de ca.consi.xcij.& ecl.Ang. cõsi.cl. & sequenti. & consil. cxxv.Bal.cõsi.cxj. & cõsil. clxxxviij. lib.j. inquàntũ etiã Alex.vr̃ transire cũ opi.quòd ascendẽtes detrahant duas quartas cũ sint rogati restituere: dic qđ Ro.cõ.clxxxv. tenet cõtrarium in prin. & consil. ccxxxix.&ibi sequit̃ opi. canonistarum quã etiam sequitur Pau.de cast.consil. ccliij. in fi.

dodrãtem portionis ſibi contingẽtis. Dy. & ibi eſt facilis allega-
tio ꝓ vna parte. In tex. ibi nõ eſſe falcidię locũ. qa cõtributione
facta legata nõ excedunt quadrantẽ totius aſſis. Item ibi: alterũ
ſubſtitutum. ſ. grauatum. ibi, ſed verior. ſolutio. q. Item ibi, patri
hæres extitiſſet ab initio, & iure directo. ibi, vt em̃. rõ ſolutionis
Item ibi, vim capiunt. dic quo ad ſolennitatẽ. Item ibi, & formã
quo ad ordinem. Itẽ ibi, & originẽ. quo ad verba vel quo ad ſub
ſtitutũ. Itẽ ibi, oneratus. cõſideratis relictis legatis à ſe in tab. pu
pillaribus. Itẽ ibi, omnibus. ſ. legatis relictis à pupillo, & ſubſtitu
to, & mixtis. Item ibi, at qui allegatio contra ſubſtitutũ. Ibi, rur-
ſus allegatio pro ſubſtituto. Item ibi, itaq; ſolutio quæſtionis.
Itẽ ibi: oneratus. vt in primo caſu. Item ibi: quartã. ex ſua perſo
na. Itẽ ibi, non eſt oneratus. vt in ſecundo caſu. Itẽ ibi, ſubſtitus.
vt deſideret quartã. Itẽ ibi, confuſionẽ. i. propter contributionẽ
legatorũ relictorũ à pupillo, & à ſe. & ſic ex vtraq; ꝑſona ſimul
iuncta fal. retinebit. ¶ Dicit̃ hic ꝙ licèt in perſona inſtituti non
habeat locũ falcidia: tñ habet locũ in perſona ſubſtituti. cõtra. s.
eadem. l. §. quod vulgo. Sol. ibi fuit vnus ſubſtitut⁹, hic duo. Sed
cõtra hoc facit. j. e. l. pater filiã. §. fi. So. ibi qñ plures ſubſtituũtur
iura cõtraria loquunt̃ qñ vnus pluribus ſubſtituit̃. Dicit̃ hic vt
em̃ opes &c. ¶ Op. & vr̃ ꝙ pupillaris ſubſtitutio poſſit habere
effectũ iure pr̃no, vt. l. & ſi cõtra. s. de vul. & pup. Sol. ibi nõ tol-
litur pr̃na de iure ciuili, ſed de iure ꝓtorio: ideo põt tm̃ pupilla-
ris remanere. ¶ Opp. ꝙ varietas euitet̃, vt. l. titiæ ſi nõ nupſerit.
s. ti. j. Sol. ibi ex varietate reſultat cõtrarietas ſe impediẽs: hìc nõ
ſe impedit: qa circa diuerſas ꝑ ſonas. ꝓ hoc facit. l. papinianus. §.
ſed nec ĩpuberis. s. de inof. te. de hac materia no. ꝑ Dy. in. c. mu-
tare. extrà de re. iu. li. vj. ¶ Op. ad finẽ de. l. ſtipulatio iſta habere
licere. §. alteri. j. de verbo. obl. Sol. hìc nõ eſt extrane⁹, ſed hæres
eius. Vltimò opp. qa non vt heres pupilli detrahit fal. ſed vt ſub
ſtitutus: vt ĩ primò caſu. & ſic vr̃ ꝙ iſta ſtipulatio ꝓſit tã alteri
q̃ hr̃di. So. tã ĩ primo q̃ ĩ ſcd̃o caſu hui⁹. §. iſte vt hr̃s pupilli de-
trahit fal. al's ad eũ nõ trãſiret iſta ſtipulatio. Sed qd eſt ĩ primo
caſu. dr̃ detrahere ex ſua ꝑſona: hoc eſt ꝙ cõditio ſeu grauamẽ
eſt iniũctũ ex ꝑſona: qđ ĩ ꝑſona pupilli nõ fuit nec potuit com
mitti: tñ ſpe reſpiciebat pupillũ ꝓut ſubſtitutũ: vt dicim⁹ ĩ ſtipu
latiõe, q̃ ĩcipit ab hr̃de, vt. l. hereditariũ. j. de bo. autho. iudi. poſ.
& l. j. C. vt act. ab here. & contra. hære. inci. & l. reperitur. j. eod.

a ¶ Adde ex ſcripto exemplari. ſecunda regula eſt, quòd in plurib⁹ inſtitutis, in ſingulis habet locũ lex falcidia, vt. l. in ſingulis. j. eo. &c. Alexã. Loſeus.

Quæſitũ eſt ſi quis. Legata relicta à pupil-
lo in primis tabulis, & à
coherede ſibi ſubſtituto in ſecũdis debent contribui. ſecus ſi ab
vtroq; in primis tabulis ſint relicta, & eodẽ ĩ diuerſis partib⁹ in
ſtituta cõtributio ſemper fiet. h. d. diuidit̃ in quatuor partes. Pri-
mò ponit̃. q. Scd̃ò vna determinatio in qua debet fieri cõtribu-
tio. Tertiò alia ĩ qua ceſſat cõtributio. Quartò ponit vnũ caſum
q ꝑdictis videbat̃ ſimili nõ tñ eſt. ſcd̃a ibi, dixi. tertia ibi. ſed le-
gata. quarta ibi, & aliã. Ad euidẽtiã tu habes duas regulas vulga
a res. vna eſt ꝙ in tabulis patris & filij vna falcidia habet locũ[a],
vt. l. in ſingulis. j. eo. Hoc præmiſſo venias ad text. ibi, vulgo. j. e.
& l. in ſingulis & s. §. ꝓxi. Itẽ ibi, à ſubſtituto. in ſcd̃is tabulis.
Itẽ ibi. ad contributionẽ. & hoc per regulã poſitã in. §. qđ vulgo.
Item ibi. extero. à pupillo relictis ſed in primis tab. Item ibi. ha-
beat. ſubaudi integrã. Itẽ ibi, legatorũ ab eodẽ relictorum: & ſic
ceſſat cõtrariũ. ¶ Op. hìc dicit̃ vulgaris regula, dicit legatorũ ra-
tionẽ ſeparãdã. Cõtra. s. eo. l. §. qđ vulgo. Sol. hic loquit̃ de vul-
gari regula quæ ponit̃ in. l. in ſingulis. j. eo. ¶ Opp. de. l. qui fun-
dũ. §. q filiũ. j. eo. Sol. ibi legata in ſcd̃is tab. nõ fuerunt relicta de
contributione, meritò nõ tractat̃. ¶ Vlterius dicit̃ hìc, in tertia
parte ꝙ nõ debet fieri cõtributio. cõtra. s. e. l. §. quod vulgo. Sol.
gl. duob⁹ modis. Vno mõ ſcd̃m Hug. & illa ſol. eſt vera, alio mo
do ſcd̃m Io. ꝙ relicta ab inſtituto in primis: & ab eodẽ in ſcd̃is
nõ cõtribuũt̃, vt hìc. ſed ſo. Io. tollit̃ ꝑ. l. coheredi. §. coheres. s. de
vul. & pu. ¶ Op. de. d. l. q fundũ. §. q filiũ. j. e. vbi dicit̃ q fiat cõ-
tributio etiã in caſu iſtius tertiæ particulę. Breuiter iſte. §. debet
intelligi ſcd̃m diſtinctionẽ illi⁹. §. aut portio grauata accedit nõ
grauatę: & ita loquit̃ hìc. aut ecõuerſo nõ grauata grauatę: & fit
cõtributio vt in contrario. ¶ Op. de. l. cohæredi. §. coheres. s. de
vulg. & pup. gl. ſol. & bene dico quòd ibi fit contributio bono-
rũ, vt ꝑ hæc legata in ſcd̃is tab. poſsint augeri ꝓpter bona q̃ ſub
ſtitutus habuit ex prima inſtitutione, ſeu ex perſona inſtituti:
& legata data in primis tab. ꝓpter bona aduẽtitia: ex ſubſtitu-
tione ſimiliter pñt augeri nõ minui: & ideo dicit glo. no. tres ca-
ſus primus eſt, legata relicta à pupillo &c. vt in gl. ¶ Op. ſcd̃m
Dy. oĩs ſubſtitutus eſt conditionaliter inſtitutus, vt. s. ea. l. §. qđ
vulgo. & clarius in. §. ſi filio. & l. coheredi. §. cohæres. s. de vulg.
& pup. Sed qñ idẽ eſt inſtitutus purè, & ꝓ parte ſub cõditione,
indiſtinctè fit cõtributio, vt hìc: ergo &c. Rñdeo dicit Dy. ꝙ hoc
eſt verum quòd fit contributio legatorum relictorum à ſe: ſed
legatorum relictorum ab alio non fit contributio. & materiam
contributionis tractabo plenè in. l. qui fundum. §. qui filiũ. j. eo.

b ¶ Dña. quãdo maritus vel vxor ſit dominus vel domina rei dotalis, vide Paul. de caſtr. cõſi. cccxlij.

Si quis exhæredato. Relicta ab ĩſtituto ex
primis tabu. ab eodẽ
in ſecũdis factis filio exhæredato debẽt cõtribui. h. d. ¶ Op. s. §.
ꝓxi. Breuiter rñdeo ego dixi in. §. quòd vulgo. quòd ibi loquit̃
quãdo in ſecundis tabu. legata non fuerunt relicta: hìc ſic.

LEX. XII.

Si debitor. Põt heres grauari vt falcidiã ſibi
cõpenſet in debito. h. d. ¶ Op. j.
e. de. l. qđ de bonis. §. j. & §. fi. So. dico qđ fallit in caſu
huius. l. qñ debitor grauat creditorẽ, & rõ põt eſſe qđ
hic fallit: qa per aditionẽ debitũ eſt extinctũ: ideo de facili põt
ꝓhiberi ne hęc deductio fiat. Sed cõtra hoc opp. de. l. cum pater
§. titio. s. de lega. ij. vbi dicit quòd reſultat iniq̃tas. Sed veritas eſt
iſta quòd ibi reſultat iniq̃tas inſpecto iure cõi, non inſpecta vo-
luntate defuncti q̃ ſeruat̃, vt ꝓbat̃ in. l. lucius. §. marit⁹. j. ti. ij. Vl-
terius op. j. e. l. pater filiã. in prin. Breuiter ibi glo. tãgit, & ſolue vt
ibi videbis. ¶ Op. de. l. qđ de bonis. §. cũ fideicõmiſſum. ſecũdũ
vnã. lec. j. eo. ſo. ibi loquit̃ in filijs: hìc in extraneis. ¶ Vlteri⁹ op.
j. eo. de. l. qđ de bonis. §. quod auus. ſol. quod dixi loquit̃ in filijs
primi gradus: ſed. §. qđ auus. loquitur in filijs ſecundi gradus, vt
eſt in nepotibus.

LEX. XIII.

Si tacitum. Qui eſt in poteſtate alterius, ex-
cuſatur, ſi ab eo tacitum fideicõ-
miſſum ſuſcepit. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Quæ extra teſtamenti cauſam capiuntur, non imputantur in falcidiam, nec trebellianicam.*
2 *Actio de dote intentata per patrem, an fiat tranſitoria ad hæredes per ſolam litis conteſtationem. & quãdo faciat actionẽ propriam?*
3 *Mulier, an ſit domina rei dotalis? remiſſiuè.*
4 *Mulier an poſſit in dotem inſtitui? remiſſiuè.*

LEX. XIIII.

1 Pater filiam. Iſta eſt pulcherrima lex &
ſubtilis. h. d. q̃ extra cãm te
ſtamẽti capiunt̃, in trebellianicã vel falcidiam nõ im-
putant̃. h. d. In tex. ibi, in fal. i. in trebel. Itẽ ibi, nõ pe-
tijſſet. qa in nullo repetit quãdo dos nõ eſt in bonis patris. Nota
quod dixi in ſummario. Antèquã veniã ad cõtraria iſtud prin. le
git̃ duobus modis. Vno modo quòd pater nõ perijt, nec exegit
dotẽ cõſententie filia, ſed exegit ea non cõſentiẽte. & iſta ponit̃
in prin. glo. & iſtã approbat gloſ. in. l. ſi cum dotẽ. §. ſi pater. s. ſo.
ma. ſed iſtã reprehẽdit glo. hic, & bene: quia ſi pater exegit, tene
tur cõditione indebiti. & ꝑ conſequẽs filia tenet̃: quia eſt hæres
patri: ergo vt æs alienũ eſſet deducendũ, vt. l. irritũ. & l. in impo
nenda. C. e. ponitur ſecundo modo caſus, & illã poſitionẽ tene.
¶ Oppo. de. l. qñ nouella. C. de inoffi. teſt. ſolu. ibi cõputatur in
debito iure naturę: hìc non cõputatur in falci. & vide glo. quę in
cipit impropriè loquitur hìc de quarta. & Dy. dicit glo. in ſe eſſe
verã. Sed non quãtùm ad iſtã. l. qa hìc nõ loquit̃ de fal. iure inſti
tutionis, ſed de trebellianica: qa rogata fuit de reſtitutione vni-
uerſitatis, & in trebellianicã venit quod capit̃ ex teſtõ, vel iure
hæreditario, vel alio titulo, vt. l. à filia. in prin. j. ad trebel. & quid
veniat in trebel. & qd in fal. dicam in. l. in. quartã. j. e. ¶ Op. de. l.
ſi debitor. s. e. Sol. glo. dupliciter. Vno modo quòd ſpeciale eſt in
filia ne oneretur in fal. vt. j. l. proxi. §. cum fideicõmiſſum. & ibi
examinabo. Sed quantũ eſt in ꝓpoſito gloſſ. dat aliã ſol. quã te-
ne pro vera quo ad contrariũ: quia ibi loquit̃ in debito hæredi à
defuncto. & ratio eſt quã dixi vobis in. l. ſi debitor. quia ibi ꝑ cõ
fuſionem extinguitur: ideo de facili permittit̃, ſed hìc non con-
funditur cum ab alio debeat̃. ¶ Querit glo. pone quòd pater pe
2 tijt dotẽ: quero quid iuris? Gloſſ. quę eſt hìc diſtinguit aut pe-
tijt litem cõteſtando: & tunc ſecũdùm iura antiqua eſt effecta
actio propria patris: & tunc in bonis patris reperit̃ &c. vt in glo.
quã vide ibi, quid ergo ſic petijt, ſed nõ exegit &c. & ſic tenet gl.
quòd ꝑ ſolam litis cõteſtationẽ ſit actio traſitoria ad heredes &
iſtud debet intelligi de actione quę erat ſecũdùm antiquiſsima
tẽpora, nõ ſecũdùm tẽpora digeſtorũ: quia ſecũdùm iſta tẽpora
actio ex ſtipulatu per lit. cõteſt. nõ fiebat trãſitoria, vt. l. ſi mari-
to. §. ſi voluntate. s. ſo. ma. ¶ Querit glo. quid ſi filia cõſentiente?
Et dic vt in glo. & adde ibi, petijt. ſcilicet & exegit. ſecus ſi non
exegit: qa non facit actionẽ ſuam ꝓpriam, vt. l. ſi marito. §. ſi vo-
luntate. s. ſo. matri. Sed quãdo nõ exegit ſecus, vt. l. fi. C. cõmunia
vtriuſq; iudic. & intellige vt ibi, & de ea feci magnũ feſtum in. l.
3 poſt dotẽ. ſol. ma. ¶ Quæro an mulier ſit domina[b] rei dotalis?
b Dic vt. l. in rebus. C. de iure dotiũ. ¶ Quæro an mulier poſſit
4 inſtitui in dotẽ? Dic vt. l. deniq;. §. ſed vtrùm. in fin. s. de mino.

Auia nepotibus. Onus non deducendæ fal-
cidiæ ex alio teſtamento de
bitæ, cum alijs legatis & alijs oneribus commiſcetur. hoc dicit.
¶ Not. quòd ex teſtõ ſuo teſtator detrahi falcidiam nõ poteſt
prohibere. not. j. l. proxi. §. j. ſed in teſtamẽto alterius. ſic: vt hic.

Pater

SVMMARIVM.

1 *Pater si substituit duobus impuberibus, intelligitur quod debent ambo impuberes decedere.*
2 *Testator si dixit, & si decesserint filij mei substituo talem. an uno defuncto substitutus admittetur prius quàm alius?*

Duobus. Iste. §. est difficilis iuuenibus. & h. d. Si vnus pluribus substitutus vtrique directo succedit, cōtributio habet locū. secus si vni directo alteri pro cōsequentiā. h. d. Diuidit in duas partes. primò quādo vtrique directo succedit. secūdo qn vni directo alij per cōsequentiā. secūda ibi, qd si. ¶ No. † quod qn pater substituit duobus impuberibus, intelli
1 gitur quòd debent ambo impuberes decedere: vt hic in fin. ¶ Op. s. eo. de. l. in rōne. §. si filio. Sol. ibi fuerūt substituti plures vni. hic vnus pluribus. ¶ Opp. de. l. in rōne. §. quęsitū. s. eo. Rūdeo: hic fuit cōmixtio oīm bonorū in personam vnius, & eodē iure: & ideo fit cōtributio: ibi vero secus. ¶ Dicitur hic quod vtrique hęres extitit. Contrà: qa vltimo decedēti est hæres, vt hoc. §. in fi. Rūdeo prin. istud pōt intelligi duobus modis. vno modo quod in prin. facta fuit substitutio separatim, vt. l. pe. s. de inius. test. Alio modo pōt intelligi quòd cōiunctim fuit facta substitutio: & tūc oprtet te ponere quod ambo simul decederēt. ¶ Procedo & oppo. ad fin. dicitur hic quod vltimo tātum successerit. Cōtra. l. pe. s. de inius. testa. Sol. ibi sunt separatim substituti: hic cōiunctim. ¶ Opp. de. l. hæredes mei. §. cum ita. j. ad treb. Sol. glos. quòd ibi in stipulatiōe fideicōmissaria: hic in directa loquitur. & signa bene istam glo. maximè in fi. & incipit glos. si ponas separatim. & quid dicit ista
2 glo. in fi. nōne tota die † fit testm: si decesserint filij mei substituo talem. qa tunc si vnus de filijs decedit prius fideicōmissarius admittitur quàm alius cohæres? Dixi plenè in. l. pe. C. de impu. & alijs substi. dicam plenè in. l. hæredes. §. cum ita. ad treb. & istam gloss. tenent Dy. & Cy. C. de impu. & alijs substi. l. pe.

LEX. XV.

Quod de bonis. Contra debitorem causa mortis liberatū opposita replica quis falcidiam cōsequitur. h. d. ¶ Quæro quid si per acceptilationem fuerit liberatus? Dic vt in glo. & bene.

SVMMARIVM.

1 *Partes si promittunt parere laudo, & quòd actio ex eo nascatur & ex nunc sit emologatum, an posit fieri ut non reducatur ad arbitrium boni uiri?*

Frater cum hæredem. Pactum factū in vita defuncti de falcidia nō petēda, non va-
a let. h. d.[a] ¶ Op. de. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. de ver. ob. Sol. gl. distinguit vt hic dicitur in ea. ¶ Opp. de auth. sed cum testator. C. eo. Sol. ista
b l. est hodie correcta. ¶ Oppo. j. eo. de. l. si in testō. Sol. vt ibi Induco [b] ad. q.
1 vos † scitis quòd ex cōpromisso emologato oritur actio. quæro quid si partes promittunt parere, & quod actio ex eo nascatur, & nō sit emologatū: an posit fieri vt non reducatur ad arbitriū boni viri hoc modo? Dy. cōsuluit qd non per rationes quas ponit in. c. scienti. extrà de regu. iur. lib. vj. & est alia glo. quæ dicit in. l. cum antea. circa prin. C. de arbi. & illam allegat Dy. casus est hic, quòd in vita non valet pactum: post sic, & sic in. q. nostra.

Non idcirco. Licet vnum legatū quis soluerit integrū: non phibetur de alijs legatis falcidiā detrahere. h. d. ¶ Opp. de. l. vlti. C. eo. Rūdeo, hic intellige. quod per errorē soluit, & hoc est verum de his quæ scienter soluit non pōt detrahere: sed de alijs soluēdis potest. vt hic. & l. irritū. C. eo. ¶ Sed cōtra hoc op. de auth. sed cum testator. C. eo. Rn. per illū tex. ista corrigitur. h. d. ista glo. ordi. de ista correctione dicas in. l. si ex pluribus. j. eo. ¶ Vlterius. op. C. de fideicō. de. l. j. Sol. illa est vera: quia ibi est fauor alimentorū, & cursus temporis.

SVMMARIVM.

1 *Filij primi gradus non cōputāt fructus in trebellianicam. cæteri sic.*

Quod auus. Quod defunctus debet heredi, vt ęs alienū deducitur. nisi testator phibuerit, nec vr prohibere si eū grauat vt ppria bona sua restituat. & fructus pcipit iudicio testatoris in debitū imputantur. h. d. In tex. ibi, pari pecunia. i. vsque ad cōcurrentem quantitatem. ¶ Op. hic innuit iurisc. ōsultus qd si testator expressè phiberet fal. posset. Cōtra. j. pxi. §. Sol. ibi loquitur in liberis primi gradus. hic in liberis secūdi gra-
1 dus. ¶ Op. C. ad treb. de. l. iubemus. in prin. gl. † rūdet solēniter illa. l. habet locum in filijs primi gradus, qui lucrātur fructus interim: hic in nepotibus. & hoc tenet in. l. in fideicōmissariā. j. ad tre. & hoc est cōe dictū. quod tene mēti. qn fiunt restitutiōes fideicōmissi, & dicūt aduocati qd medietas retinetur.
c Aduerte an sint liberi primi gradus quibus fit substitutio: qa si est filius, [c] fructus lucratur. si est nepos: tunc fructus interim percepti cōputātur in treb. & ideo semp sis cautus vt aduertas quis sit ille cui facta est substitutio: quia vnum magnum aduocatum vidi errare.

SVMMARIVM

1 *Testator si mādat debitū cum hæreditate cōpensari, intelligitur de debito iure naturæ.*

Cum fideicommissum. Legitur hic. §. tripliciter in gl. sed. j. & ij. lec. sunt idē & hoc intēdit. In filijs primi gradus debitū cum fal. nō cōpensant, etiā si hoc: testōr expręssit. h. d. in tex. ibi, qd filio deberet. i. dodrās hæreditatis matris. Item ibi poni cœperit. inter heredes & legatarios, quibus legata pater relinqt Item ibi, dodranti. hereditatis materne debitę patri p treb. secundū. j. casum
f vel dic paternę debitę filio p falci. scdm. ij. casum. ¶ Op. de. l. si debitor. s. e. sol. spāle. est in filijs. j. gradus: vt hic. facit. l. pater filiā. in prin. s. e. ¶ Op. s. proxi. §. sol. ibi loquitur in filijs vlterioris gradus: hic in filijs primi gradus. sed hoc nō videtur verū: quia quadrantē de bonis maternis nō re a cipit separatim à bonis patris: qa cū pater adiuit hæreditatē, cœpit hęreditas esse vnita, vt. l. sed si plures. §. filio. s. de vulg. & pupil. ¶ Quare glo. legit aliter. secundū istā lec. dicit in summa etiā in filijs primi gradus, falcidia cū debito cōpensatur testatore iubēte. h. d. ¶ Contra istā lec. op. de. l. pater filiā, in prin. s. eo. sol. ibi volebat quod cōpēsaretur debitū ab alio, hic à seipso, secundū istā lec. ibi posità, non secundū istam quā tenet Dy. hic: & hanc tenebat Ray. & ex ea no.
1 quòd si testōr † iubet debitū cum hęreditate cōpēsari, intelligitur etiā quo ad ea quæ debētur hæredi iure
d naturæ: [d] & hoc est no. Item secundū hāc lec. not. qd l. ista non cōtradicit. l. si cōpensandi. C. de hære. insti. cum concor. licèt glo. ibi istā signet pro contraria. est hic tertia lec. quam reprobo vt primam.

Ex donationibus. Quod ab hęrede vxoris ex donationibus viro debet reddi, vt ęs alienū detrahitur. h.
b d. In tex. ibi, nō erit. ideo detrahitur vt ęs alienū. ¶ Op. & videtur sibimet cōtradicere: qa dicit quòd in tātū est pauperior inquātū locupletior. & sic ob. s. ti. j. l. titię si nō nupserit. & l. vbi repugnantia. j. de reg. iur. sol. diuersis respectibus est ista cōtrarietas: & iō admittitur.

Fructus prædiorum. Quod ex re legata p
c cipitur in falcidiā computatur: & hęres debet hre quartam, & fructus quartæ à tpe mortis. h. d. ¶ Op. s. eo. l. in rōne. in prin. Rū. hic loquitur in fructibus qui erant in terra, vt. s. eo. l. in lege falcidia placuit &c. vt in gl. sed ista glo. dicit verū in se: non in casu huius. l. qa hic loquitur in fructibus perceptis ex ipsa re legata qui falcidiā minuūt etiā post percepti, vt. l. paulus. ij. rnso. s. eo. & hoc no. in. l. in fideicōmissariā. j. ti. ij. ¶ Op. & videtur quòd fructus integros debeat restituere, vt. d. l. in fideicōmissariā. sol. put habetis relictorū. cōtrariū non ob. quia hic nō fuerūt relicti fructus, sed fundus, put habetis in litera relictos. expone vt glo. dicit qd per cōsequentiā fuerūt relicti nō principaliter: quia legādo fundū videor fructus legare tpe quo cedit dies legati. ¶ Opp. de. l. scimus. §. repletionē. C. de inoffi. test. Sol. ibi loquitur lex ī debito iure naturę. & q fructus cōputentur in istā fal. dicā ī. l. ī fideicōmissariā. j. ad tre.

SVMMARIVM.

1 *Aestimatio defuncti non inspicitur in deductione falcidiæ.*

Quarta quæ per. l. fal. In text. ibi, mi-
1 nui. s. in parte. Itē ibi, auferri. s. in totum. ¶ Not. † qd
e ęstimatio defuncti [e] nō inspicitur: vt. l. si fundū sub conditione. §. si libertus. de leg. j. Itē vr qd falcidia nō pōt minui. Cōtrà in corpore eo. §. si verò expresim Gl. dicit fateor qd hodie bñ poterit phiberi. sed ista gl. dicit verū, sed nō quòd iste. §. sit correctus: nā in. §. si verò expresim. & in. §. pcedenti dicit qd testator phibēdo falcid. pōt esse non ignarus virīū sui prīmonij: e sed qn errat ęstimans plus esse in prīmonio, remanerent iura antiqua incorrecta. & isto casu loquitur hic, quādo errauit: ergo non est correctus iste. §.

LEX. XVI.

Si ex pluribus. Falci. non deducta ex vna
f re vel parte soluta potest deduci ex alia re, vel ex parte eidē soluenda. h. d. ¶ Op. C. eo auth. sed cū testōr. & in corpore vn sumitur. Gl. sol. quę est hic: dicit quòd ista per illā corrigitur. Alij dicūt quòd ibi soluit integrè. & vide istā gl. q incipit. s. vni psonæ &c. videte, ista solu. in se est vera. Sed videamus an sit vera quantū ad. l. istā: qa nos possumus intelligere primū casum legis in pluribus rebus legatis p nomē collectiuū: & tunc est vnū legatū, vt. l. si ex toto. §. fi. s. de leg. j. & tunc pcedit ista gl. quo ad oēs partes legis. Item pōt intelligi quòd res plures legatæ sunt separatim: & tūc plura sunt legata. & in hoc gl. nō bene dicit. sed dic quòd prin. s. dm hoc corrigitur, & finis huius legis remanet incorrectus.

LEX. XVII.

Si post missionem. Legata relicta in militia, cum legatis relictis, postea contribuuntur quantum ad diminutionem propter defectum

¶ Non valet. Adde inquantū Alex. tāgit an valeat pactū de non pbando solutionē, nisi per instrm. quid si sit statutū & creditor volit pbare debitū p cōfessionē debitoris p testes, an posit vide Pe. de anc. cōsi. cccl. & inquātum etiā refert. q. Ray. de hærede ius so non molestare vxorem vide Pau. de ca. cōsi. cxcj.

¶ Induco. Adde inquantū Alex. tangit an pcurator datus ad emologādū laudū posit emologare iniqū. Bal. cō si. vj. lib. iiij.

¶ Si est filius. Adde vltra Alex. qui alle. Ang. consi. cxxiij. tenere opi. Bar. qd eandem opi. tenet Ro. cōsi. ccvj. etiā si testator phibisset alienationē fieri: licèt Pau. de ca. cōs. mihi. xcij. dicat qd non vidit legē dicētem cum filius detrahit duas quartas quin debeat fructus in trebellianicam imputare.

¶ Iure naturæ. Ad de vltra Alex. an filia acceptās legatū factū cum hoc qd amplius petere nō posit sibi piudicet in legitima. Pau. de ca. cōsi. ccxxxij. & Bal. consi. ccccv. li. ij. Ang. consi. cxiiij.

¶ Defuncti. Adde Pau. de cast. consi. ccxxxviij.

POMATES.

¶ Si post missionem. Vide quid dicat Imo. cōsi. xcv. & cōsi. lxxiij. in. ij. col. & consil. ccxij. alias cxij. col. vlt.

defectū patrimonij faciendā:non autē quo ad dimi
nutionē ꝑ fal. introductā.h.d.alios casus in quibus
a non detrahiť falcidia[a], videbitis.j.e.l.nesennius.§.j.

SVMMARIVM.

1 Filiussfami.potest in codicillis grauare patrem.
Falcidia habet locum ab intestato.
2 Parētes primi gradus computant sibi fructus in falcidiā.secus in filijs.

LEX XVIII.

F Iliussa. qui militaue

rat. Ista est no.l.&.h.d. Filiussa.miles po-
test grauare prēm ab īt estato,vt peculiū
restituat,& ꝑ restōnē peculiū efficiť hrēditariū,& fru
1 ctus medio tpe pcepti,ī fal.cōputanť.h.d.¶ No.† ꝙ
filiussa.pō ī codicillis grauare prēm. ¶ No.ꝙ illa q̄
nō est hrēditas ꝑ treb.restituta fit hrēditas.¶ Itē not.
2 † ꝙ fal.habet locū ab ītestato.¶ Op.ī corpe de hæ.
ab inte.§.j.so.ista corrigiť ꝑ illā:qa filiꝰ habet hodie
hrēditatē,& partialis est,& ꝑ consequēs correcta est
hæc lex,vt.l.qđ scitis.C.de bo.q̄ lib. ¶ Opp.de.l.iu-
b bemus.C.ad tre.Sol.ibi loquiť † in liberis primi gra
3 dus,q nō cōputāt fructꝰ in fal.est verū:sed in parēti-
c bus primi gradus,secus,vt hic qui cōputāt[c] fructꝰ.

LEX XIX.

S I dignum.

d [d]Pretiū rei diciť capi iure hæreditario:& nō
cōputať ī quartā.h.d.Et de hoc videbitis in
l.ad veterani.& dicā plenè in.l.in quartam.j.eo.

LEX XX.

S I a seruo meo.

Legatum inutile falcidiam
non inducit.h.d.

SVMMARIVM.

2 Fauorabilior causa in concursu duarū causarum inspicitur.
Adde Are.in.c.cæterum.col.fina.de iudi.
2 Hæres id quod capit conditionis implendæ:non computat in falcidiam.
3 Statuto si cauetur ꝙ, de quolibet contractu ex quo alicui ius quæritur soluatur gabella præterquàm de instrumēto solutionis:si erā obligatus ad uendendū,& postea vēdo,non teneor ad gabellā.

LEX XXI.

S I pupillus.

1 In † cōcursu duarū cā-
rū inspiciť illa q̄ facidiā
minuit,& illa q̄ repetitionē īpedit.h.d. De-
2 bes ad euidētiā † ꝙ illud qđ hæres habet cā cōditiōis
implēdę,nō cōputať in falcidiā,nisi qđ iure hæredi-
tario capiť.¶ Opp.ꝙ minor naturaliter debitū pos-
sit repetere,vt.l.interdū.š.de cōdi.inde.so.de iure cōi
e nō pōt,vt hîc.de iurę spāli sic,vt ibi. ¶ Op.qđ vna[e]
solutio nō parit obligationē,& liberationē,vt.l.q ho
minē.§.fi.j.de so.&.l.cū is.§.j.š de cōdi.inde.so.diuer
sis respectibꝰ pōt:& facit.l.tribꝰ.š.de vsuru. ea.re.q̄
3 vsu.cōsu.&.l.ī numeratiōibꝰ.j.de so.Induco ad.q † di
ciť in statuto ꝙ ex quolibet cōtractu ex quo alicui
acqriť ius,debet solui gabella p̄terq̄ de instrumēto
solutiōis:modò erā tibi obligatꝰ ad vēdēdū primò ti
bi fundū,nūc vendo:qriť an ex isto instrō vēditiōis
debeat gabella solui vel detrahi.Hîc vr̄ casus ꝙ nō:
qa hic cōcurrūt duę causæ.s.solutio antiquæ obliga-
tionis,& nouus cōtractus:& in in cōcursu istarū dua
rum causarum inspicimus illā quæ minuit falcidiā:
vt hîc,& sic minuit gabellam:vt in casu nostro.

Si ego.

Si iure potestatis vel dn̄ij, portio non
grauata accrescit portioni grauatæ,fit
contributio,secus si ecōuerso.h.d.¶ Op.j.e.l,cū quo
§.pe.so.ibi speciale est fauore libertatis.& debet po
ni casus qn̄ seruo meo legatur seruus:& mihi.x.ꝙ si
est locus detractioni.fal.de vtroq;:licèt de seruo fal.
nō posset detrahi,& sic de seruo sibi legato:nō pro-
pter ea detraheť de meis.x.sed si mihi soli eēnt lega-
ta, simul de.x.detrahereť falcidia ꝑ seruo,& pro.x.
Dicit Dy.&lec.Dy.p̄supponit vnum.s.ꝙ de pluri-
bus rebus legatis vni posset detrahi de vna re fal.ex
voluntate hæredis.dicam.j.eo.l.si fundus.

SVMMARIVM.

1 Statuto si caueatur quòd quicūq; dabit mille communi hinc ad tres annos habeat.xx.pro centenario:& sit aliud statutum,quòd de quacunq; pecunia quæ soluetur in camera communis detrahetur gabella.xij. denariorum pro libra:an hoc casu debeat minui gabella?

LEX. XXII.

N Esennius Apollinaris.

In tex. iniri pos-
sit. id est vtrùm
totius quod à cohęredibꝰ præstitū est detractione facta,non ha-
bita rōne eius quod à cohęrede percipiť:an habita rōne vt lega-
tarijs ꝓficiat.Ia.de are.Itē ibi,id quidē &c.& glo.dicit qđ hic poniť sol.secū
dę.q.nō dico:sed dico qđ hic poniť qđ conferat ad solu.q.& ibi,sed cū is.hic
dico quod respōdet.j.q.Item ibi,planè.solu.secūdę.q.Habes ex ista.l.qđ id
quod iure legati pcipitur,in quartā non cōputatur,nisi respectu eius à quo
accipitur:&quod ex hac causa nō detrahiť,quo ad alios pro detracto habe
tur.h.d.¶ Opp.& videť quòd p̄legata computētur in falcidiā,vt.l. deducta
§.nummi.j̄.ti.ij.&.l.cum pater.in prin.š.de legatis.ij. Sol.illud est verū quā
do pecunia capitur:secus in alia re: istam so.nō teneo,sed dico aliter quàm
glo.dicat,vt dicā in.l.in quartā.j̄.eodē. ¶ Item euidēter oppo.j.eo.de.l.titia.
&.l.deducta.§.nūmis.sol. ibi loquiť quādo corpꝰ hęreditariū p̄legat.de hoc
1 dicā plenè in.l.in quartā.j.eo.Facit ad.q.de gabella.Cōe † huius ciuitatis sta
tuit qđ quicūq; dederit mille cōmuni hinc ad tres annos debet habere.xv.
pro cētenario.antiquū statutū erat quòd pro qualibet pecunia quę soluitur
de camera cōmunis detrahiť gabella.xij.denariorū pro libra: modò in isto
casu quādo ex prouisiōe illius statuti facio:videť quod gabella debeat mi
nui vt falcidia.hoc nō teneo pro constāti:sed pro hoc facit ista.l.nesennis.

Seruo hærede.

Si à seruo, & à dn̄o insolidū instituto legať,
prius legata à seruo soluuntur.Item si dn̄s in
stitutus repudiat,& per seruū substitutum acquirat.prius legatū in institu
tione relictū soluiť.h.d.¶ Opp.de.l.iulianus.secūdo rn̄sp.si quis omis.cau.
testa.Dicūt quidā quòd ibi recitat iulianꝰ opinionē quæ nō est vera.ista est
truffa.Alij dicūt quòd relicta in institione repudiata,prius soluūtur quàm
in substitutione relicta,vt hîc in primo responso.sed relicta in substitutiōe
ab vtroq; prius soluūtur relicta à seruo:vt hic in primo responso.& vide istā
glo.q incipit imo prius &c.Et aliud vult dicere in relictis in substitutione,
hoc est quādo in substitutione grauauit seruū & dn̄m,ideo prius à seruo re
licta soluunť,& hæc sol.est vera in se.est tamē cōtra mentē illius.l.& illa est
vera q ibi poniť quod priꝰ soluūtur relicta à dn̄o, vt hic: ibi quo ad falcidiā
detrahendā prius de legatis à seruis. ¶ Op.de.l.in rōne.§. quod vulgo.&.l.
j.§.id quod ex substitutione.š.e.Solu.fallit hîc,&.l.si post missionē.s.cod.l.
quia aūt.in prin.š.si quis omis.cau.testa.&.d.l.iulianus.

f # Si debitori liberatio.

[f]Si liberatio relinquiť debitori in
rōne.l.fal. ꝑ locupletiore habeť:
aliàs an sit soluēdo inspicitur.h.d.de materia huius.§.,videbitis in.l.quære-
batur.in tex.& glo.j.eo.

LEX. XXIII.

S I fundus mihi.

Ne legatū pereat,vna res pro alia
defalcať.h.d.secundùm Dyn.ista
est pulcha.l. & subtilis. In tex.ibi,[l]desideret, vel tantūdē,vt in
prin.l.¶ Op.& videtur quòd debat detrahi fal.de ipso corpore
non de ęstimatione,vt.l.j.§.si vsusfructus.š.e.Sol.hic est legatū corpus indi
uiduū,& res indiuidua vt via:& ideo.l.detrahit de ęstimaatione:aliàs perit
via.& ratio est vrgens:qa scitis quòd seruitꝰ non pōt deberi fundo pro diui
so,vt.l.pro parte.š.de serui. sed si tu diceres minuať fundꝰ vel fundi legatū:
tunc pro parte debeť seruitus:dic quòd esse nō pōt,vt hîc,&.d.l.pro parte.

SVMMARIVM.

1 Hæres si omittat ponere unam rem in inuentario, an priuetur beneficio totius?

LEX. XXIIII.

g h # P Aulus respondi.

[g] Qui rem subtrahit,in ea fal-
cidiæ ratio nō habetur.& qđ[h]
ex re legata pcipitur in quartā imputatur, si res erat testatoris:
aliàs secus.h.d. Diciť hîc quòd falcidia &c. Contrà:imo videť ꝙ
perdat fal.de oībus rebus:vt in auť.eo.§.sancimus.& glo.ibi valde not.dicit
quòd ista.l.&.C.de iur.delib.l.ij.§.illo corrigūtur in hoc:quia hîc priuatur
i falcidia in illa re tantùm:hodie priuať in omnibus [i]rebus.& glo.ibi dicit,&
Iaco.de bel.ibi hoc tenet.Sed Cy.C.eo.in auť. sed cum testatoe, in.ix.q.te-
net cōtrarium.† Ex quo not.quòd q̄stio erat quędā Tuderti,qđ quidā fece
cerat inuentariū,& dicebat se hęredē cum beneficio inuentarij.Quidā dixi
quòd ipse nō potuit quidā res in inuētario: & ipse respōdit, & dixit qđ ille
res nō erant tēpore mortis:fuit probatū quòd tēpore mortis erāt. Ego dixi
per istā.l.quod postquā ipse celauit:videť qđ subtraheret, & sic pdit bene-
ficiū inuentarij in oībus,licèt Cy.teneat quòd pdat in vna re tantùm.

LEX. XXV.

M Aritum suum.

Si portio non grauata accedit grauatæ iure patriæ potestatis fit contri-
butio:aliàs secus.h.d.

A libereto cui fundum.

Diminuto legato non diminuiť fideicōmissum à
legatario relictum, si legatum remansit ad onus sufficiens.h.d.

LEX. XXVII.

L Ineam margaritarum.

No.qđ ipso iure
legata ꝑ fal. rese-
canť.Idē habetis in.l.j.§.si quis ex mortis.j̄.quorū le.iste tex.in-
nuit quod habet duo remedia. ¶ Sed q̄ro in.j.casu. legis qđ re-
mediū habet? Et dicit gl.parua qđ habet interdictū quorū legatorū.sed in
terdictū quorū legatorū habet locū,quādo legatarius occupauit post mor-
tem

a ¶ Falcidia. Adde inquātū Alex.ponit qn̄ de legatis ad pias causas falcidia detrahatur allegando Ioan.and.quod illud Io.an.fuit originaliter Old.consil.cxj.

POMATES.

b ¶ Op.de.l.iubemꝰ.& no.quod ista.l.iubemus.nō habet locū in parentibus primi gradꝰ:vt nō computent sibi fructus perceptos in falcidiā.& sequiť hic Ang.& Ioā.de imo.& pondera si est verum.

c ¶ Computant fructus.Adde Cal.cōsil.xij.sub rubri.de testa.

d ¶ Si dignū. Adde inquantum Alex.tangit,quod licet als alienatio rei minoris nō valeat sine decreto,tamē si testator ita mādat,valet alienatio.qđ hoc idē vult Ange.consi.clxxvj.

e ¶ Op.quod vna & vide Bar.in.l.sancimus.C.de cōsul.li.xij.& ibi remisi. And.Barba.

f ¶ Liberatio.Adde inquantum Alex.tangit an pactū de non petendo egeat insinuatiōe.Ange.cōsi.lxxvij.Bal.cōsi.cccclxxviij.li.iij.

g ¶ Paulus respondi.Et vide Bald.in c.ij.de feu.in vi.l.commis.da.Bar.in l.rescriptum.ff.de his qui vt indi.bal.in.l.fi.§.sin autē dubius.C.de iure delib.Andre.Barba.

h ¶ Et quod.Et vide Bar.in.l.fi.š.de his quę pro non scrip.habē.And.Barba.

i ¶ In oībus.Adde an celans vnam rē priuetur beneficio totius inuentarij.Bal.cōsi.clxxxix.lib.iij.& vide quę posui in.d.l.fin.

tem sua authoritate:hìc verò non occupauit post mortem, sed penes eum erant.Sol.dic ꝙ non habet locum directũ sed vtile interdictum quorũ legatorum,vt.l.j.§. si quis ex mortis.ĩ. quorum legatorum.

Quæsitum est. Quæro quid si aliquis reliquit vt fiant picturę sanctorum,an dicatur ad pias causas legatum?Credo quòd sic,vt.l.titia.in fin.š.de aur.& argen.leg.& sic non detraheretur falcidia.

SVMMARIVM.

1 *Quod non ualet per modum dispositionis reijcitur.*
Conditio in fraudem adiecta,pro non adiecta habetur.
2 *Statutum quòd opponens talem esse spurium condemnetur,non ualet.*
3 *Pactũ inter litigantes quòd nõ possit opponi de perẽptione instantiæ,non ualet.*
4 *Pacta quæ firmentur iuramento?*
5 *Contractus simulatus non firmatur iuramento.*
6 *Pactum quòd instantia posit prorogari,an firmetur iuramento?*
Iudex quãdo uidet instantiã perire,põt ex suo officio ad sententiã peruenire.
7 *Donatio inter uirum & uxorem firmatur iuramento.*

LEX. XXXVII.

Seius & augerius. Quod† non valet ꝑ modũ dispositiõis reijcit̃.h.d. vel aliter: Conditio in fraudẽ adiecta pro nõ adiecta habetur.h.d. ¶ Op.ĩ.de ver.ob.de.l.quidã cum filiũ.Sol.hìc erant filij Seius & augerius:& io possunt exheredari. ista glo.dicit verũ. Sed quantũ ad.l.istã non est necesse:qa in extraneo est licita exheredatio,si de eo fiat institutio:vt.l. si certarũ. §. si eodẽ.š.de te.mil. ¶ Vlterius not.istã.l.per quã determinaui
a vobis quòd statutũ non põt disponere vt spurius succedat,[a] dixi in.l.iij.de
2 test.Modò† si statutũ diceret hoc modo,quòd quicunq; opponeret quòd talis est spurius,puniatur in tantũ,an valet statutũ?Certè non:& põt oppo
3 ni nõ obstãte statuto per istã.l. Item ponatis exemplũ in alio.scitis † quod per pactũ non põt prorogari instãtia:vt.l.ꝓperandũ.§.& si quidẽ.C.de iudi.modò quid faciunt litigantes? promittunt quod si vnus alteri opponeret de instantia perẽpta, quòd soluat tantũ. Certè non valet per istã. l. Sed quare facis tu mihi istud notare:qa quãdo p̃cedit turpis dispositio,& sequit̃ pœna,nõ valet,vt.ĩ.l.j.C.de his quę pœ.nomi.certè ideo facio te notare istã l.quia licèt non pręcedit turpis dispositio,& sequit̃ pœna:non valet,vt hìc.
4 ¶ † Quæro an ista talia pacta firment̃ iuramento?Or.aduerte bene:quędã sunt cõuentiones improbatę rõne turpitudinis: & istæ iuramẽto non confirmãtur:vt in.c.nõ est obligatoriũ,extrà de regu.iu.li.vj.& dixi plenè in.l. stipulatio hoc modo cõcepta.ĩ.de ver.ob.quędã sunt cõuentiones quę sunt improbatæ rõne publicę vtilitatis principaliter:& istę iuramẽto non firmãtur:vt.š.de pac.l.iurisgentiũ.§.si paciscar.& §.& generaliter & extrà de fo. cõpe.c.si diligẽti,vbi est casus.quędã sunt pacta q̃ reprobãtur rõne publicę vtilitatis secũdariò:vt alienatio fundi dotalis:& ista cõfirmãtur iuramento, vt.c.cũ cõtingat.extrà de iureiur.quędã sunt pacta quę improbãtur in odiũ creditoris:vt pactũ.l.cõmissorię in pignorib⁹ vt.l.fi.C.de pac.pig.Itẽ in mutuo in filiofa. vt.l.j.ad mace.& ista iuramẽto possunt confirmari:vt in.c.significãte.extrà de pig.vbi gl.tãgit.& Inn. no.ibidẽ.quædã sunt pacta quæ improbantur rõne modicitatis,vel imbecillitatis ꝑsonæ:vt in minore.xxv. an.& ista iuramẽto firmant̃,vt in auth.sacrã puberũ. C.si aduer.vẽdi. Vnũ nolo omittere:quòd qñ in odiũ creditoris tantũ validat̃ iuramento, & hoc est verũ:sed postquàm est seruatũ iuramẽtũ, põt repeti inquantũ locupletat̃ creditor cum aliena iactura: vt.c.j.&.c.debitores,extrà de iureiurã.Sed
5 quæro an cõtractus† qui ꝓbatur simulatus,vel à iure p̃sumitur firmetur iu
6 ramento? ¶ Gl.firmat quòd nõ.in.l.iij.C.plus valere quòd agi. ¶ Quęro†, an istud pactũ qđ posit prorogari instãtia,posit firmari iuramẽto? Et hìc
b cogitabis an sit principal'r in pub.vtilitatẽ inductũ tamẽ:vnũ volo[b] te scire, quòd iudex ex officio suo põt peruenire ad sñiam si videt instantiã perire, vt.l.vbi pactũ secundùm vnã lec.C.de transac.& facit.l.filiussa.§.veterani.š. de procu.& tunc pars sit cauta quod iudici ꝓtestetur quòd instãtia perijt.
7 ¶ Quæro † quid in donatione inter vir.& vxor.[c] an iuramento firmetur?
c Et Guil.de cug.tangit in.l.sed & si possessori. §.item si iurauero.š. de iureiur.& videt̃ dicere quòd valeat,sicut quãdo donauerat in fauorẽ religionis, vt.l.cum hic status.§.nam & circa.š.de do.inter vir.& vxor.sed iuramentũ est magna religio,vt.l.j.š.de iureiur.Item hoc apparet ex his q̃ dixi:qa non est improbata donatio rõne publicæ vtilitatis principaliter,nec alio modo de dictis.š.& ideo donatio potest iuramento confirmari.

SVMMARIVM.

1 *Empyteuta qui empyteusim uendidit,& reemit, an possideat sicut primitus.*

LEX. XXIX.

Si a me tibi. Quod hęres habitur⁹ est nõ iure hęreditatis non imputat̃ in fal.h.d. ¶ Opp.& videtur qđ testator nõ posit legare hęredi.vt.l.planè. §. si duob⁹ š.de lega.j. Sol.verũ est qđ legare hęredi à seipso nõ põt,sed heredi à legatario põt. ¶ Vlterius oppo.quòd si do tibi vt des mihi,nõ valet, vt.l.qui sic.ĩ.de sol.Respon.si do tibi vt des mihi:si nullũ est cõmodum,nõ valet,vt ibi.sed si aliquod cõmodũ est,valet,vt hìc.facit ad hoc.l.seruus do-
1 talis.š.sol.mat.Quid† si emphyteuta fundũ vendidit,& postea reemit:[d] an
d ipse posideat eo iure quo antiquit⁹ habebat? Hic tex.facit qđ nõ:ibi,quia incipit postea &c.de hoc habes casum not.x.colla.qđ iuris sit si vasallus feu

¶ Spurius succedat. Adde an tale statutũ valeat Bal.cõsi.ccxxxvij.li.iij.& Fede.cõsi.cclxxv.& inquãtùm Alex. trãsit cum op.quòd non valeat statutum quòd matrimoniũ non posit cõtrahi sub pœna sine consensu patris vel fratris,allegans Pe.de anch.cõsi.mihi.xx.dic quòd Bal.cõsi.cccxxix.in c.statuto terræ nursię cõsuluit quòd stante statuto quòd mulier nõ habens patrẽ vel matrẽ nõ posit nubere sine cõsensu fratris sub pœna, & contingat quòd frater sit exbãnitus:quòd tamẽ illius cõsensus per nuntiũ est requirẽdus ad euitãdã pœnam,latius ibi vide & quòd consuluit Oldra.cõsi.xvj.& inquãtùm Alex. tãgit an valeat sentẽtia lata perẽpta instantia, vide Abb. consi.xvj.li.ij.&ibi quid si iudex pronunciauit de cõsensu partiũ instantiã superesse.

di post ali.re.c.primo.facit.š. depo.l.j.§.si rem.not.ꝑ Dyn. l.sequitur.§.j.š.de vsucapio.

in LEX. XXX.

e In ratione.l.fal.mortis. Damna[e] post mortẽ testatoris contingẽtia, sine culpa legatarij imputãtur hęredi,& cõmodum seu lucrũ legatarijs nõ prodest h.d. ¶ Op.de.l.paulus.§.fi.š.eo.Sol.ibi loquit̃ de fructibus obuenientibus ex ipsa re legata: hìc ex alia. ¶ Oppe.ĩ.ea.l.§.diligenter.sed istud principiũ intelligitur secũdùm illum.§.diligenter. ¶ Vltimò credo quòd istud principium sit hodie correctum inuentario facto.dicam in.§. diligenter.

Vendere. ¶ Qui iussit vẽdere, vel emere, eatenus computat in legato quatenus est excessus in re:vel in pretio.h.d.

Diligenter. Casus non liberat debitorẽ generis generalissimi:sed debitorẽ speciei sic.Item liberat debitorẽ generis subalterni illo gñre perẽpto.h.d.vsq; ad.§. tametsi. ¶ Op. š.ea.l.in prin.&.š.eo.de.l.in ratione.§.quod vulg.sol. intellige illas secũdùm distinctionẽ huius.§.domini: ego credo, prout tetigi in.§. quod vulgo.quòd ista.l. & iste.§. diligenter.hodie sit correctus facto inuentario.& ad hoc me mouet rõ posita in.l. scimus.§.& si pręfatã.&.§.seq.& seq. C.de iur.deli. vbi dicit̃ quòd creditorib⁹ & legatarijs de ipsis rebus soluere posit hæres, si nõ reperiret̃ pecunia in hæreditate: de ipsis ergo rebus debet satisfacere hodie: ita quòd nullũ dãnum patiatur.Sed si ista.l.staret hodie, qđ rebus per emptis teneretur, pateretur damnũ, quod est cõtra tex.illum. Præterea quãdo quis est debitor quantitatis respectu certæ speciei, illa specie perẽpta liberat̃, vt.l.quidã.§.si tibi.&.l. titiæ textores.§.fi. š.de lega.j. &.l.is qui.š.de noxali.act.&.l.in naue. zaufeli.š.locati.&.C.de iure emphy.l.j.modò hæres hodie tenetur ad quantitatẽ respectu illarum rerum de quibus põt solui. facto inueutario si res pereat: ergo liberatur.& pro certo istud habeo pro vero: & nõ habeo doc.nec glo.quæ dicat rationem quam dixi.

Tametsi. Licèt datum causa conditionis implendæ non imputetur in falcidiã, tamen datum vt pretiũ in falcidiam imputatur.h.d. & est not.§.in versicu.ibi quemadmodũ.lege tex.secundùm Dyn.qđ loquitur exẽplificatiuè,non similitudinariè. ¶ Opponi.qđ hìc de necessitate loquide trebellianica,nõ de falcidia cũ iussus est restituere hæreditatẽ:sed in trebellianica imputatur quod causa cõditionis implẽdæ accipitur, vt.l.in quartã.ĩ.e.ergo &c.glo.volẽs soluere contrariũ dicit. quòd debet restituere per venditionẽ, non per Trebellia.& vide glo.quę incipit,ꝑ venditionẽ &c. & ista glo. optimè dicit per rationẽ:quia si est iussus restituere hæreditatem per venditionẽ,non transfertur actio ꝑ trebel. sed habet locum titulus de hære.vel act.vẽdi. ¶ Sed contra hoc oppo.ista videt̃ mala expositio qđ hìc ꝑ modum vẽditionis sit rogatus restituere:quia secundùm hoc versi.quẽadmodũ.superflueret,& nil adderet ad præcedẽtia. Sol.istud quemadmodũ, ponitur exemplificatiuè, & nõ simultitudinariè secundùm Dyn.in apostilla. ¶ Sed opp.qđ in prin.non fuit iussus fideicõmissarius dare pretium:sed vt in vim modi:vt glo.intelligit.Breuiter tu posses sustinere istam glo.duobus modis. Vno modo vt illud quod dicit in vim modi accipiat̃ largè,quod vẽditio sit quidã modus accipiẽdi, nõ strictè pro modo qui assumitur in materia de cõdi.& demõst.vel alter dico,quòd quãdocunq; quis rogatur pretiũ dare in vim modi,quod ista sunt paria vt des pro centũ:quia modus est quædam remuneratio:vt dicit glo.in.l.si quis seruũ.š.titul.j.& sic vt quędam venditio:quia datur onus pro re quæ accipitur prout pretium. ¶ Procedo vlterius

b ¶ Tamẽ vnũ volo. Adde quòd hoc dictum vt singulare allegat Are. in. c.j. col.ij.de iudi.& sequtur esset. Pe.de ancha. in cle. quãdiu. de appella.& de veritate vide ꝑ eundẽ Are.in.c.venerabilis.colũ.iiij. eo. arti. & aliquid ꝑ Fely.ĩ c. cõsultationibus. cir.fin. de offic. de leg.I.T.
Adde tu quòd opinio Bar.hìc dicit cõmunẽ Alex.in cõs. viij.col.j.ver. comprobatur in. ij.vol. & ibi cõcor.qui idẽ dicit de donatione facta per patrẽ filio iu ꝑtãte:de quo no. per Cacialupum ĩ repe. l.frater à fratre.q. xv.š. de condi.inde. Io.T.

c ¶ Inter vir.& vxo. Adde Bald. consil. xxx.lib.iij.Abb.cõsi.xlviij.&.xcv.lib. ij.Pau. de ca.consi. xcviij.

d ¶ Reemit.Adde an vasallus vendẽs fundum, & non tradẽs cadat à feudo. Bal. cõsi.cccclx.lib.iiij.

e ¶ Damna Adde in quantum Alex.tãgit an si filius iuramento legitimã acceptauit à patre,an aucto patrimonio posset vltra petere. qđ consuluit Abb. cõsi.cxvj. lib.ij.

& oppo.de.l.fideicōmissa.§.cū esset.s.de leg.iij.Glo.q̄ est hîc dat duas solu-
tene secundam,& illa est bona de qua feci mētionem in.l.à testatore.s.ti.j.

Cum.l.falcidia. ¶ Legata quę non valent:non veniunt in computatione.l.fal.

LEX XXXII.

POEnales actiones. Actiões ĩ hęredes trā sito-
rię pœnales vel nō,etiā si
à psona hęredis incipiūt,ex parte actoris augmētū,& ex parte
rei diminutionē patrimonij inducūt.secus si ad hæredē,vel cō-
tra hæredē nō trāseunt.h.d.Diuidit̄ in tres partes.Primò loquit̄ de actioni
bus pœnalibus,nō cōpetentibus ad vindictā.Scd̄o de his quæ cōpetūt ad
vindictā.& causa similitudinis addit de actionibus ex cōtractu quæ non
transeunt ad hæredes,vel incipiunt ab hæredibus.Tertio de actionib⁹ præ
torijs.secunda ibi,sed nec in actoris.tertia ibi,honorariæ quoq̧.

SVMMARIVM.

1 *Diuiduum ab indiuiduo distinguere pertinet ad factum,non ad actionem.*
Stipulatio quando habet originem ex facto hæredis,quilibet hæredum ex facto proprio
tenetur:secus in obligatione quæ incipit à defuncto.
2 *Stipulatio iudicatum solui præstita per unum ex pluribus hæredibus committitur tan-*
tùm ei qui uicit,& contra eum qui perdidit.
3 *Dispositio.§.Cato.habet tantùm locum in stipula.stricti iuris,non prætorijs.*
4 *Stipulatio duplæ non est prætoria.*

Iulianus scribit. Stipulatio interposita vni ex hæredib⁹ ad
alios nō porrigit̄.Itē si pœna cōmittit̄ ex
stipulatione prætoria facto vnius hæredis,ipse solus,nō alij tenebūtur.h.d.
¶ Opp.& videt̄ ꝙ ista stipulatio interposita ab vno ad omnes porrigatur
vt.l.ij.§.fi.&.l.eadē.§.Cato.j.de verb.obl.Sol.glo.hîc loquitur in stipulatio
1 nibus diuiduis:ibi in indiuiduis.¶†Opp.de.l.v.§.fi.e.tit.Sol.distinctio di-
uidui & indiuidui nō pertinet ad actionē,sed ad factū,vt.d.l.v.in fi.&.l.in
executione.§.pe.eo.ti.& gl.verū dicit in se:sed nō oportet hoc dicere quo
ad.l.istā:qa leges cōtrarię loquuntur in obligationib⁹ q̄ incipiūt à defun-
cto,& ad plures hæredes extēduntur?sed in.§.nostro loquit̄ qn̄ stipulatio
habuit originē ex facto hæredis:& ideo quilibet ex facto proprio habet,vt
ar.l.fi.s.ad syll.¶ Sed op.de.l.stipulatio.in fi.de no.op.nu. Breuiter glo.in-
telligit ꝙ ibi fuit stipulat⁹ nomine suo,& aliorū:hîc tm̄ nomine suo.¶ Ve-
nio ad scd̄am partē,& opp.qa iste.§.videtur contra.§. Cato.& contra.l.v.
§.fi.de ver.ob.& inducas primò in eo ꝙ dicit ex clausula iudicatū solui.po
ne quòd in iudicato venit dari?fuit cōdemnatus ad aliquā quātitatem,qn̄
quantitas est in obligatiōe,vel dari:& obligatio cœpit à defuncto,vno nō
soluēte oēs tenentur,vt.d.l.v.in fi.&.l.in executione.§.j.eo.ti.Hîc autem di
citur contrariū,quod ex clausula iudicatū solui,ille qui fuit victus tenetur
2 &c.Sed†ego dico quòd stipulatio iudicatum solui,cōmittitur ei qui vicit,
& cōtra eum tm̄ qui perdidit:vt hîc.& facit.l.ij.in fi.j.de præt.stipula.Sed si
illi stipulationi adiecta sit pœna si nō solueret,omnes tenent̄,vt in contra-
rijs.Sed adhuc instamus cōtrà.Nā stipulatio rem defendi,vel ob rem non
defensam:continet indiuiduum.qa nō potest ꝑ parte defendi,vt.l.ex clau
sula.j.iudi.solu.&.l.antepe.s.si ex noxa.cau.aga.Sed in indiuiduis vno ex
hæredibus contrafaciēte,insolidū cōtra omnes committitur,vt.l.eadē.§.Ca
3 to.j.de verb.obli.ergo iste.§.malè dicit.Quid dicemus?hîc videte.post mul
ta dico.i.§.Cato.in.ij.q.ꝙ ille.§.Cato.habet locū tantū in stipulationib⁹,&
conuentionibus stricti iuris non prætorijs:sed in his q̄ sunt bonęfidei,& in
p̄torijs,vno contra faciente contra illum solum committitur,vt hîc &.l.in
depositi.s.depo.&.l.iij.§.hæres.s.commo.& sic est speciale in p̄torijs hîc.
Sed dices tu istud est contra casum.l.cum ex causa.j.de verbo.obli.vbi sti-
pulatio duplæ quę est prętoria,vno non defendente committitur contra
4 omnes.Breuiter†respondeo ibi quòd stipulatio duplę non est prętoria:qa
potest esse prætoria & ciuilis,vt dixi in.l.iij.§.fi.j.de verb.obli.&.d.l.cum
ex causa.& plenè in.§.Cato.& vide quòd circa illud glos.nil dicit:sed hîc
in prima parte.§.vbi non erat necesse,glo.fecit mentionem de.§.Cato.sed
ad finem.§.illa glo.non potest adaptari:& ideo glo.nil dicit hîc:nec potest
dici quòd per errorem glo fuerit posita,cum adaptari non posset.

SVMMARIVM.

1 *Falcidia non detrahitur de legatis animæ.*

Si titio. Pars legata â legatario eatenus minuitur quaten⁹ sibi dimi
nutum est legatum.secus si in totum rogatus sit restituere,
vel seruum manumittere.h.d.§.noster legitur multis modis secundùm di-
uersitatem literarum:tamen in effectu parum differt vna ab alia.¶ Op.&
videtur quòd diminuto legato non diminuatur onus,vt.l.maritum.§.j.s.
eo.&.l.liberto.§.j.s.de annu.leg.Sol.glo.& bene,quòd hic de parte legati
fuit rogatus:ideo quatenus sibi minuitur eatenus minuit legatario suo,ibi
non ex ipsa re legata,sed aliunde.de hoc vidistis in.l.plautius.s.tit.j.& vide
2 bitis in.l.facta.§.si titius.j.ad trebel.¶ Quærit gloss.† an legatarius posit
detrahere fal.de legatis animæ Et videtur quod sic per.l.istam,& per.l.j.
C.communia de leg. dicit gloss.contrà per.l.lex falci.§.nunq̄.infrà.eo.&
ibi videbitis.Non obst.ista.l.quia detrahit ex pręsumpta voluntate defun
cti,non ex vigore legis falcidię.

LEX XXXIII.

SI seruus. Legatum libertatis vel serui vt manumit-
tatur non defalcatur : nisi cum alia res de- 1
falcabilis sit legata.legatum verò pecuniæ vt seruus manu-
mittatur,non defalcat̄,si per hoc manumissio impedit̄.aliâs secus.hoc dicit
cum tribus legi.seq.vsq̧ ad.§.si incertū.& Primo ponit legē Caij.Secūdò
legem Iuliani.Tertiò legē Vlpiani.Quartò ponit̄ determinatio Iuliani.in
prin.l.sed si nō seruus.Quintò ponit̄ determinatio ad.l.iul.ibi,si sol⁹.Opp.
de.l.decem.j.de fideicō.lib.Sol.intellige hāc secūdùm illā,& ibi est clarior
tex.¶ Opp.de.l.gn̄aliter.§.si quis alienū.j.de fideicō.libe.sol.ista intelligit̄
secundûm illā.¶ Item no.quādo vni legantur duę res:quia si vna est defal
cabilis alia non:tunc de ea quæ est defalcabilis detrahit̄ falcidia pro vtraq̧
dicemus.j.e.l.in quartam.

LEX. XXXVI.

SEd si non seruus.

Si incertum sit. Iste est difficilis.§.& hoc dicit:
si seruus legatur purè,vt manu-
mittatur in diē,vel sub conditione:hoc legatū interim defalcat̄:sed quo ad
alios legatarios talis seruus exēplo statuliberi ęstimat̄.hoc dicit cū.l.seq.In
text.ibi,præstari debeat.seruo legato purè.ibi detraxit.interrogatiuè lege.
¶ Opp.dicitur hîc quòd interim legatū serui per.l.falcidiā minuatur.Con-
trâ.& videtur quòd interim non minuatur,sed debet ęstimari vt statulibe-
ri,vt.j.e.l.eius serui.&.l.in ratione.la prima.§.j.s.eodem.Glo.fatetur quòd
Celsus corrigitur:& vide glos.quæ incipit,in legato &c.& sic ista glos.vide-
tur velle quòd hîc iurisconsultus malè dixerit.sed nescio quare glo.hoc di-
xit:imo bene dixit Celsus.&.l.sequens non corrigitur:quia lex eius loquit̄
quādo ęstimatio fit vt sciamus an falcidia locum habeat vel ne:& tunc de
trahetur secundùm legē istam in fi.& simile est in.l.j.§.si vsusfructus.s.eo.
¶ Op.j.eo.de.l.in quantitate.§.j.ver.cuius.l.j.§.hæc verba.j.ti.j.vbi dicitur
quòd non defalcatur seruus,sed alia legata prestātur recepta cautione.sol.
ibi loquit̄ quādo ipsi seruo est relicta libertas in diem vel sub cōditione:hîc
loquitur quando ipse seruus alteri est legatus purè cui relicta est libertas in
diem:nam interim defalcatur.¶ Sed op.de.l.in ratione.§.j.s.eo.sol.ibi ne-
mini erat legatus,hîc sic.

LEX. XXXVIII.

STatuliber hæredis. ¶ Opp.dicitur hîc qd̄
statuliber.non auget
familiam hæredis.cōtrà de.l.statuliberi à cęteris.in prin.j.de sta
tuli.Sol.quātùm ad falcidiā non imputatur,vt hîc:quantùm ad
alia sic,vt ibi.¶ Op.s.e.de.l.sed si non seruus.in fi.Sol.ibi cōputatur com-
modum medij tēporis,non ipse seruus.& istud ibi nō dixi,quod tenet glo.
hîc:ideo adde ibi.intellige ergo quòd nō auget familiā non p̄cise:sed in de-
fectū.conditionis remanet in familia:& in euentū detrahit̄ ęstimatio de le-
gatis:& ideo interim præstātur legata exacta cautione,vt.j.e.l.in quātitate.
§.j.ver.cuius,&.l.j.§.hęc verba.j.ti.j.Hoc modo intelligit Iac.de are.istud
prin.qa hic nō fuit legatus seruus alteri,sed ipsi fuit legata libertas:sed in.l.
sed si non seruus.in fi.alteri fuit legatus.Dicitur in versi.cuius vsusfructus.
quòd cōnumeratur in patrimonio ꝓprietas:si ponis defunctū fuisse proprie
tarium,nō recipit dubitationē,sed si poneres defunctū fructuarium fuisse:
& tunc nō intelligeretur vsusfructus in patrimonio eius eo defuncto,vt.l.
pœnales.in prin.s.eo.sed si tu poneres quòd fuit stipulatus sibi,& in per-
sonam hæredis:tunc in persona heredis incipit nouus vsusfructus esse,vt.l.
stipulatio ista.§.si quis ita.j.de ver.obl.tamē defalcabitur:quia cœpit à de-
functo.Dicitur hic quod pignus est in bonis debitoris.& istud est verum,
nisi seruus sit pignoratus pro tanta pecunia,vel sit tanta vsura quod dn̄s ha
beat eum pro perdito,seu pro derelicto.quia verisimiliter nō credit̄ eum de
bere recuperare:tunc in patrimonio debitoris non cōputabitur,vt.l.qui ha
bebat.s.de le.iij.Dicitur hic de.l.cōmissoria,& pacto addictionis in diē &c.
intellige quādo venditio fuit cōditionalis:non purè resoluenda sub condi-
tione,vt glo.dicit.

LEX. XXXIX.

AEris alieni. ¶ Op.C.ĩ qui.cau.fer.pro pre.lib.l.ij.vbi
à fisco accipitur p̄tium.Dicunt quidam:
speciale est ibi.Alij dicunt:quòd fiscus soluit:tamen de hęredi
tate repetit.hoc tenēt docto.& Dyn.& Ray.¶ Vltimò gl.quæ
est in.l.in ratiōe.§.si seruus.damnaui vobis per istū text.& ibi damnat Dy.
& Iaco.de are.

LEX. XL.

AD veterani. §.Si cui.¶ Oppo.de.l.non amplius.in
princi.s.de lega.j.solu.nō est legatarius
vt posit grauari onere fideicōmissi.nisi in eo quod est vltrà:sed
quantùm ad falcidiam est in totum legatarius.¶ Op.de.l.si di-
gnum.s.eodē.sol.ibi imputatur vt pretium:hîc vt causa conditionis implē
dæ.& vide glo.quæ incipit contrà.s.de leg.j.&c.Cōtra hoc videtur.l.nesen
nius.vbi quod datur causa conditionis implendæ imputatur in falcidiam
solu.verum est quo ad ipsum qui dat:quo ad alios nō,vt dicta.l.nesennius
¶ Quæro quid si fuit rogatus dare sub modo vt des.& tunc vt pretium vi-
detur datum,vt.l.in ratione.§.tametsi.s.eo.& ibi dixi.

LEX. XLIII.

FAlcidia interuenire. Ista.l.legitur dupli-
citer in glo.¶ Ad se-
cundam lec.opp.de.l.quod statuliber.de do.cau.mor.Solu.ibi
dedit eo absente:hîc eo præsente:vel ibi loquitur de trebelliani-
ca:hîc de falcidia.& concludo vt ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Gabella si ex forma statuti debet solui ad rationem sex pro libra,de omni contractu pro*
debito in diem fit minor æstimatio:& ita minor gabella soluetur.

LEX XLV.

IN.l.fal.non habetur. Op.j.e.de.l.cũ titio. sol.vt ibi dicam.no, istã.l.ꝑ ſcõ gabelle,qñ dicit ſtatutũ quõd ꝑ ǭlibet libra ſoluat tm̃ ꝑ gabella:mõ ꝓmitto tibi.x.ſoluere oĩ anno tm̃:tũc nõ debet ſolui gabella ꝓ tota quãtitate,ſed deducit̃ ĩteruſuriũ medij tp̃is:qa minor eſt illa quãtitas ꝓ oĩ anno.x.,ꝓ cẽtenario:& iõ iſtud min⁹ ęſtimat̃ quo ad gabellã ſoluẽdã,ꝓut hĩc quo ad falcidiã.facit.l.cũ q.§.melior.ſ.de in diẽ addic.vbi non tm̃ ęſtimat̃,ſed debet ſolui ad terminũ,prout ſi incõtinẽti.

LEX XLVI.

QVi quod per legem fal. Opp.de.l.qđ de bonis.§.j.ſ.e.ſol.ibi eo viuo:hĩc poſt mortẽ.facit ad.q.de arbitro:de qua ibi dixi.

LEX XLVII.

EX falcidia.

Si interueniat. Op.de.l.cũ titio.j.e.Sed gl.ſoluit hĩc,ego ſoluã ibi,& ibi videbitis.

Nunquam legatarius. Tot⁹ mũd⁹ ſcit iſtũ.§.¶ Oppo.de.l.pœnales.§.ſi titio.ſ.e. Sol.dicebat quidã legatari⁹ nõ detrahit ex ſua pſona,niſi ſit ſibi detractũ, ſed veri⁹ eſt ꝙ nũǭ detrahit ex pſona ſua,ſed ex pſumpta volũtate defuncti ſic,vt in cõtrario.¶ Op.de.l.j.§.inde Nerati⁹.ad treb.ſol.fideicõmiſſari⁹ nunǭ detrahit ex pſona ſua,& nũǭ de legatis à ſe.De legatis ab heredib⁹ relictis nõ detrahit,niſi ĩ duob⁹ caſib⁹,qñ heres nõ detraxit ſibi:quia fecit ſi bi gratiã vel quia adijt coactus.Gl.eſt ibi melior quã hĩc,& Cy.ponit in.l.j.C.cõmunia.de le.& ibi gl.& nil plus dicit in effectu Cy.ibi cum glo.in.l.j.§.inde Neratius.ſigna gl.hĩc quæ eſt optima.

SVMMARIVM.

1 Heres ſi facit inuentariũ,an ſit habẽda ratio dupli cõm ſſi,re euict a,ſiue fuerit emptor ſiue venditor:& dicit quõd non.

LEX XLVIII.

CVm emptor. Obligatio dupli inter heredẽ & teſtatorẽ cõſiſtẽs,hæredi,& cõtra heredem reſeruat̃ ĩ ſimplũ ad excludẽdã falcidiam.h.d.& eſt ſingularis lex. ¶ Op.de.l.ij.§.ſi titi⁹.ſ.de hær.vel act.vẽ.Gl.dicit:ſolue vt ibi.Breuiter quia ibi vẽdit hęres hæreditatẽ:vñ quãtũ ad emptorẽ habet̃ pinde acſi no eſſet hæres.¶ Op.ſ.e.de.l.ſi à me.Gl.nec ibi nec hĩc ſoluit:ſed illa nõ cõtradicit ſi bñ inſpicias:vel potes dicere quõd hĩc iſtud eſt in odiũ pœnæ.¶ Quæro

1 † ꝓ declaratiõe legis quid ſi hæres facit inuẽtariũ:an tũc totũ duplũ detrahit? Et gl.eſt ordinaria ǭ ſub dubio forte,dicit ꝙ ſic,vt.l.ſcim⁹.§.in cõputatiõe.C.de iu.deli.in prin.gl.mag.& ibi Cy.dicit ſine forte,& ſic iſta.l.nõ habet locũ hodie facto inuẽtario.Nõ recordor quid ibi dixeri,tñ dico ꝙ ſiue fecerit inuẽtariũ vel nõ,nõ põt detrahi niſi ſimplũ:quia ſiue fuit ẽptor,ſiue vẽditor heres,nõ cõmittit̃ ſtipulatio ad duplũ re euicta,vt.l.ſi ei.in prin.& §.j.ſ.de euic.ſecundũ diſtinctionẽ illius.l.iſta.l.debet intelligi:cũ ergo nõ cõmittat̃ ſtipu.ad duplũ,nõ põt ad duplũ deducere.Præterea.l.ſcim⁹.§.& ſi prefatã.&.§.ſe.nõ ꝓuidit de hoc,vt heres ꝑ beneficiũ inuẽtarij lucretur, ſed ſolum ne damnum patiatur.non ergo deducit niſi ſimplum.

SVMMARIVM.

1 Ius accreſcendi an habeat locum in contractibus?

LEX XLIX.

PLautius ſeruo. Spes defalcandi cõis eſt heredi,& legatario.& qđ legat̃ ſeruo cõi,eis acquirit̃ quib⁹ põt.h.d.¶ Op.de.l.ꝑ ſeruũ.§.j.j.de acqui.re.do.So.gl. intelligo illã ſecũdũ iſtã.¶ Op.de.l.ꝓinde.§.ſi ſeru⁹ cõis.j.de ſtip.ſer.Solu. ibi loquitur ĩ ſtipulatiõe ǭ ſimplr̃ fuit facta ex cã lucratiua.& vide gl.ǭ in-

1 cipit,nõ ſolũ &c.Circa finẽ vides † ꝙ gl.diſtinguit,an fiat ex cã lucratiua, vel nõ.dixi vobis al's in.l.ꝓinde.§.j.j.de ſtipu.ſer.expſſius in repetitiõe.l.re cõiũcti.ſ.de leg.iij.circa fi.vbi q̃ro an in cõtractib⁹ inter viuos habeat locũ ius accreſcẽdi.& dic ꝙ et ĩ cõtractib⁹ diſtinguit̃,aut qui donabat puenit ad traditionẽ:& tũc alijs acqrit̃ nõ ſibi,vt.l.ꝓide.§.j.ſed qñ ꝓmiſit tm̃:tũc qa ĩ retẽtiõe põt ſibi ꝓuidere:iõ ꝓ pte ſua alijs nõ qrit̃.l.ꝓide.§.j.j.de ſtip.ſer.

Interdum. In fi.§.dic ideo ne legatũ pereat recurſum eſt ad remedium poſitum.ſ.eo.l.ſi fundus mihi.

SVMMARIVM.

1 Falcidia non detrahitur de legatis ad pias cauſas:& ideo pro ea parte detrahitur ad incommodum heredis & legatariorum.

LEX LII.

EX aſſe. Legatũ inutile ꝑpter incapacitatẽ legatarij ꝓdeſt cęteris legatarijs.h.d.ſecũdũ vltimũ ĩtellectũ gl.Pro declaratiõe q̃ro ĩ quo ꝓdeſt filio ſi eſt inutile legatũ alij,gl.dicũt ꝙ ſi legatũ illi⁹ nõ defalcat̃,ꝙ illi extraneo inſolidũ pſtaret̃:tũc de legato ſi lij ſolida falcidia detrahet̃,& vide gl.ǭ ĩcipit:ſui teſtõris &c.ſic vides glo.ꝙ vbi legatũ nõ põt defalcari,cedit ad incõmodũ aliorũ.Itẽ tenet.j.e.l.ſi ĩ te-

1 ſtõ.& hoc eſt bonũ ſcire:† qa ſcitis ꝙ vbi legatũ non põt defalcari,cedit ad incõmodũ aliorũ:quia de relictis ad pias cauſas non detrahit̃ falcidia:ideo tũc de alijs legatis hæres detraheret:& ſic ad incõmodũ aliorũ nõ heredis. Sed cõtraria gl.ẽ ĩ auť.ſiľr.C.e.& illa eſt vera & ꝓbo p.l.ſi poſt miſſionẽ.ſ. e.hoc vidiſtis ĩ.l.ſed ſi nõ ſeru⁹.circa fi.& l.ei⁹ ſerui.ſcđo mſo.&.l.eris alieni.ſ.e.vbi vt ęs aliẽnũ detrahit̃ legatũ qđ nõ defalcat̃.& ſic heredi & legatario nocet.Nõ ob.l.planẽ.ſ.e.qa ibi eidẽ fuit factũ legatũ:hĩc diuerſis.& ꝑ dicta vera ſũt qñ falcidia ceſſat ex diſpõne legis.Sed ſi ceſſaret ex diſpõne teſtatoris:tũc fieret cõputatio eo mõ ǭ no.ĩ.l.ſi ĩ teſtõ.j.e.Lego ergo gl.ſcđo mõ ĩ filio naturali.Et iſta ẽ vera ꝙ nõ poterat relinq:qa erat ſpuri⁹.Alij legũt vt Iac.de are.& ĩtelligũt literã ꝓut iacet ꝙ reliquit.cxx.filio,& reliqua extraneo:ita ꝙ patrono nõ remanet debita portio ǭ erat dimidia ſecundum iſta tp̃a:& ꝑpter illã portionẽ debitã patrono,minuit̃ portio extranei,tñ filio pſtat̃ integra:cũ patronus coniũctis pſonis pſtet legata ĩtegra,vt.l.iij.ſ.ti.j.& ſecũdũ hoc ỽ.quacũq; ex cã ẽ.§.

L. LIIII

a PAter filium. [a] A defuncto hæredib⁹ debitũ,vt æs alienũ detrahit̃.h.d.¶ Op.in fiľr de.l.ſi fundũ p fideicõmiſſum.§.fin. cũ gl.ſ.de leg.j.ſo.ibi potuit relinq̃re,vľ ibi reliquit ex volũtate,hĩc ex neceſſitate.¶ Ad hoc op.ꝙ ſal tẽ reſpectu vnius nõ erat coactus.ſolu.ex perſona debitoris ſufficit ꝙ debeat̃ licẽt nõ reſpectu mei,vt hĩc ĩ fi.vel aliter quilibet ex filijs dicit̃ creditor,nul la facta electione,vt.l.vnũ ex familia.§.j.ſ.de leg.ij.

SVMMARIVM.

1 Legatũ annuũ pendẽte dubio æſtimatur inquãtũ debetur.

2 Ius alimentorum,uel ius uſuſfructus non poteſt in alium uenditione transferri.

3 Legati conditionalis,uel annui qualiter fiet æſtimatio in deductione falcidiæ.

4 Stante ſtatuto.quõd de qualibet re alteri legata ſoluatur gabella,non ſoluitur de legato annuo,niſi ꝓ primo anno,& ſucceſſiuè in futurum.

LEX LV.

1 CVm titio. Legatũ † annuũ pẽdẽte dubio æſtimatur inquãtũ vẽdi põt:ſed eo finito ĩquãtũ debet̃.h.d.¶ Op.ſ.eo.de.l.in.l.fal.nõ hr̃.Sol.dicũt qdã,qđ debet eẽ electio legatarij,an in teri hẽat totũ pſtita cautiõe,ſed iſta ſo.nõ eſt bona,& eſt cõtra me,& cõtra tex.l.cõtrariæ.itẽ iſta inuit ꝙ cautio fauore legatarij ĩterponat̃:quod ẽ falſũ,vt l.j.§.j.ti.j.Vel alr̃,& eſt diuinare.Alij qđ ibi loquit̃ de legato cõdõnali:hĩc de ãnuo.& iſta eſt ỽa quãtũ ad illã.l.Verũtñ in hoc legato cõdõnali fuerũt opi. ĩter gloſſatores ãtiquos,vt.l.ſi ꝑpterea.ſ.e.ſed illæ opi:ſũt truffę:qa ĩ cõdõnali loquit̃ ibi.Quę ſit rõ inter cõdõnale & ãnuum,cogitabitis.Alij ſoluũt ꝙ ibi,loquit̃ qñ cũ eo.hĩc qñ cũ cæteris legatarijs fit cõputatio.ſed iſta nõ ẽ vera p dictã.l.ſi ꝑpterea.& facit.l.j.§.ĩterdũ.ſ.e.¶ Op.de.l.lex falc.ſi ĩterueniat ſ.e.Rñ.ꝙ ibi loquit̃ qñ fit cõputatio rõnis inter herẽdẽ & ip̃m legatariũ cui eſt annuũ relictũ:hĩc qñ cũ cęteris.& iſta eſt vera:& ibi gl.tenet Dy.Old.& Ray.¶ Opp.de.l.iij.in fi.ſ.e.vbi fit cõputatio alio mõ.So.ibi loquit̃ qñ relinquit̃ ciuitati aliquod annuũ,quod æſtimat̃ ꝑpetuũ,acſi relinq̃ret̃ eccleſiæ, vel monaſterio.hĩc qñ priuato relinquit̃:quia ẽ incertũ quãto tp̃e viuat.¶ Op.de.l.pœnales.§.ãnua.ſ.e.Gl.hĩc nõ ſoluit:ſed in.l.lex fal.ſi interueniat,vľ ſoluere dicẽs quõd loquit̃ hĩc qñ ꝑpter cæteros fit cõputatio,vel qñ cũ eo cui ẽ relictũ.Sed ǭtũ ad illũ §.ãnua.iſta ſol.nõ ẽ bona.& vide.§.ãnua.nã hĩc loquit̃ qñ legatũ ẽ ĩcertũ:quia ꝓ prĩo ãno erat purũ, ꝓ ſequẽti cõdõnale.ĩ.§.ãnua.ẽ certũ ǭtũ duret,& trãſit ad herẽdẽ,vt.l.ſi cũ pfinitione.§.j.ꝗ di.le.ce.& iõ debet fieri ęſtimatio,vt de legato in diẽ ſecundũ l.ĩ.l.fal.nõ hr̃.ſ.e.¶ Op.de.l.hr̃ditatum.j.e.gl.ſol.ĩ.l.lex fal.ſi ĩtereuẽiat,& dicit ibi quo ad ip̃m legatariũ: hĩc quo ad cæteros.Iſta ſo.nõ ẽ ỽa,& ẽ cõtra illã gl. in.l.hr̃ditatũ.So.gl.alr̃ hĩc,quõd ibi loquit̃ vt ſciat̃ per quot ãnos fiat ęſtimatio:hĩc vt ſciat̃ quãtũ valeat.Et iſtã ſo.ſeq̃bat̃ Ray.& Old.iſta ſo.nõ placet mihi:quia tex.dicit hĩc in ĩcerto poſito ǭdiu victurus ſit &c.Sed ſecũdũ iſtã ſo.ponerem⁹ ꝓ certo qđ eẽt cõtra tex.Dat gl.aliã ſo.ꝙ ibi ĩ legato vſuſfruct⁹

2 vel alimẽtorũ:hĩc ĩ alio ãnuo.Iſtã ſo.teneo.† quã ꝓbo per rõnẽ.lex nr̃a dicit ꝙ debet ęſtimari quãtũ venire ad legatũ põt.Iſte mod⁹ nõ cadit in legato alimẽtorũ,& ĩ legato vſuſfruct⁹:quia nõ põt in aliũ vẽdẽdo trãſferri,vt.l.ſi vſuſfruct⁹.de iu.do.Nec ius alimẽtorũ põt vẽdi cũ cohæreat perſonæ:& alia ſunt alimẽta in perſona vni⁹ & alia in perſona alteri⁹.&

3 ſic ĩtelligo iſtã ſo.Ex his ergo qđ colligis? † Dic qñ ꝙ loqmur de legato ſub cõ iõne:& dic vt.ſ.e.l.in.l.

a ¶ Pater filium.Ad de inquãtũ Alex. tanpit an emphyteuſis cõputet̃ in legitimã filio.Bal. conſi.ccccciiij.ij.lib.

fal.nõ hr̃.&.l.j.§.interdũ.&.j.eo.l.in quãtitate.§.sed & si legata. Et reprobata distĩctiõe Hu.q̃ fit.s.eo.l. si ꝓpterea. Si verò loqmur de legatis ãnuis: tũc aũt reliqͭ ciuitati, vl' alteri publico loco.& dic vt.l.iij.in fi.s.eo.aut relinquiͭ singulari psonæ: & tũc aut legatũ ãnuũ limitatũ est certo tpe, & fit ęstimatio sicut de alio legato ĩ diẽ, vt.s.e.l.pœnales.§.annua.&.l. in lege fal.nõ habeͭ cõiũcta.l.si cũ p̃finitiõe.j.qñ di.le.ce.si vò ãnuũ legatũ est simplr: & tũc aut fit cõputatio quo ad alios legatarios: & stamus huic legi: aut quo ad ipm legatariũ, & recurrim⁹ ad.l.lex fal.si ĩter

4 ueniat.s.e.&.l.j.§.si ĩ annos.s.e.cũ si. Et hæc †faciũt

a ad qõ.factũ est statutũ [a] ꝙ de q̃libet re q̃ fuerit alicui relicta, soluaͭ gabella. cõtigit ꝙ alicui fuit relictũ aliquod annuũ. Dic ꝙ ꝓ prĩo anno tm̃ debet solui gabella, nõ ꝓ aliis ãnis.sed ꝓ eis solueͭ ĩ futurũ ꝓut dies cesserit, vt.d.l.lex fal.si interueniat: qa hîc nõ fit cõputatio respectu aliorũ, sed tm̃ respectu ipsi⁹ legatarij, sed si esset relictũ in diẽ: tũc dic vt dixi in.l.in.l. fal.nõ hr̃.s.e. ¶ Quero q̃ ẽ rõ qñ fit cõputatio ipsi⁹ respectu, vl' respectu aliorũ? Et rõ est: qa qñ fit cõputatio circa totũ, debet p̃stari cautio insolidũ: quia de aliis p̃stationib⁹ poterit fal.retineri: si ab aliis legatariis qb⁹ nil vltra debeͭ: tũc fit æstimatio. Si verò loquimur de legato vsufruct⁹: dic vt.j.e.l.hęreditatũ.

a ¶ Statutum. Adde ad Bart: hîc qđ hoc idem cõsuluit Alex.ĩ cõsi.xxxv. in.iiij.volu.& vide ĩ tractatu de gabel. quĩta parte octauę partis prĩcipalis.q.iiij.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas in æstimando nomine debitoris hæreditarij quòd inspiciatur in detrahenda falcidia.* L. LVI.

CVm quo. Augmẽtũ facultatũ hęreditarij debitoris, qñcũqꝫ cõtigẽs ꝓdest legatariis in falcidia detrahẽda.h.d. vides ꝙ augmẽtũ qñcunqꝫ cõtingẽs ꝓdest legatariis. ¶ Op.s.e.de.l.in rõne.in prin. Breuiter debet inspici tp̃s mortis circa augmẽtũ & diminutionẽ rei hęreditarię.hîc circa bona debitoris hęreditarij. Cõtrà in.d.l.in rõne.in prin, vbi loqͭ ĩ debitorib⁹ hr̃ditariis vbi dicit debitorũ fcã peiora noĩa. Rñ.in augmẽto inspicim⁹ augmẽtũ qñcũqꝫ cõtingẽs, vt hîc: sed in diminutiõe inspiciͭ tp̃s mortis, vt

1 ibi. Sed vñ oriͭ hoc qđ gl.dicit. Et †aduerte qñqꝫ ęstimaͭ res: & tũc semp inspiciͭ tp̃s mortis, vt.l.in rõne. in prin.sed qñ res nõ æstimaͭ sed est dubi⁹ euẽt⁹: & tũc isto casu pendẽte ęstimaͭ q̃tũ valet dubiũ, dubio finito ęstimaͭ q̃tũ ipm est vt.s.l.ꝓxi. Qñ debitor est soluẽdo, ęstimaͭ ipsa res: & iõ qcqd postea cõtĩgit nõ curaͭ, vt.d.l.ĩ ratione.ĩ prin, sed qñ debitor nõ est soluendo qd ęstimaͭ? Certè dubi⁹ euẽt⁹, vt.l. nesẽni⁹.§.fi.s.e.& videbitis ĩ.l.q̃rebaͭ.j.e.mõ cũ ęstimaͭ dubi⁹ euẽt⁹: si iste euẽt⁹ cõtĩgat, añqꝫ ponaͭ rõ.l.fal.tũc æstimaͭ. ¶ Sed op.j.e.de.l.q̃rebaͭ.&.s.e.l.j.§.si debitor.vbi ñ debet curari an sit soluẽdo. So.ibi loqͭ qñ heres est debitor, vl' ille cui est liberatio legata: qa quo ad se sẽp est diues & soluẽdo. ¶ Op.de l.e.tẽpore.§.j.s.de pec. So.ĩtelligo illã secũdũ istam.

b ¶ POMATES. ¶ Tu vis probare valorẽ rei.vide Feli.in.c.cũ cã.de testi.p Bar.& Alex. in.l.j.§.si hæres per cepto fundo.ff.ad trebel.vide Panor. consil.lxxvj. in ij. col.in.j.vo.Fely.in c.cum causa in j.col.& seq.versi.in glo.ij.in fi.de testi.

Is qui in bonis. Ibi reliquit.nã ĩ quolibet istorũ casuũ de commõ medij tpis detrahiͭ fal.Dy.& de hoc dixi in.l.sed si non seruus.§.fi.&.l.se.s.eodem.

Stichum. Iste est bon⁹.§.&.h.d. Si legatũ dñi.nõ sit defalcabile: ex legato serui detrahitur falcidia ꝓ vtroqꝫ.& idẽ est cõtrà.h.d.pro hac.l.facit.l. planè.&.l.sed si non seruus.s.e. ¶ Op.s.e.de.l.si pupill⁹.§.fi.scđm vnã lec.Dy.sol. ibi, & ibi ego dixi.

Sæpius. Iste est bonus casus, &.h.d. Quarta ĩ hęredẽ testatore viuo collata facit cessare fal.h.d. ¶ Op.de.l.si qñ.§.j.C.de inoffi. test.Sol.vt ibi Scđò op.de.l.id autẽ.&.l.ꝙ autẽ.j.e. &.s.e.l.pater filiã.ĩ prin.solu.hîc loquiͭ qñ testator hac mẽte dedit vt ĩ falcidiã ĩputareͭ: al's sec⁹. ¶ Quęro qd ĩ dubio? Credo ꝙ videͭ dedisse vt ĩ falcidiã ĩputeͭ: casus est hîc, ibi qa viuus videͭ &c.tãgã de hoc in.l.in quartam.j.eo & no.quæ dixi.

LEX LVII.

CVm dotem. Nõ debet ĩspici psona primi legatarij, sed psona fideicõ.ĩ quẽ legatũ debet vltimatè residere.h.d. In tex.ibi, ĩterpositi.s.legatarij primi de restituẽdo grauati.ibi capientis.s.fideicommissarij. LEX LVIII.

LEgis falcidiæ. Op.& vr̃ ꝙ oẽ ius tollaͭ spatio.xl.an. vt.l.cũ notissimi.&.l.oẽs.C.de pręscr. xxx.an.Sol.bñficiũ.l.fal.qñqꝫ põt ĩtẽtari excipiẽdo: & tũc ꝑpetuò põt, vt hîc, & arg.l.purè.in fi.j.de doli exce.qñqꝫ põt intẽtari fal.p actionẽ, vl' p ĩterdictũ, vt.l.lineã margaritarũ.s.e.& tũc finiͭ tpe ĩ cõtrario cõphẽso.

SVMMARIVM.

1 *Omittens, ponere unam rẽ in inuentario, an priuetur beneficio totius falcidiæ.*

2 *Nobiles quidam si ex forma statuti habent immunitatẽ à collectis, & non habent beneficium in ciuitate, & si acceptant priuenͭ immunitate, aduocatus ex nobilibus acceptauit officium ad condemnationes pro quo ex forma alterius statuti habet.xij.pro libra, quòd perdat immunitatem.* LEX LIX.

BEneficio. Qui agit vt legatũ ĩtercidat priuaͭ fal.idẽ ĩ eo q tacitã ĩ se fidẽ assũpsit de p̃stãdo nõ capaci. h.d. ¶ Quęro circa.l.nostrã.quõ hoc egit. Et gl.ponit delẽdo vl' cãcellãdo testm̃, vl' alr.s.subtrahẽdo rẽ hr̃ditariã, vt.j.e.l.hr̃ditatũ.§.fi. ¶ Quę-

1 ro †an priueͭ falcidia ĩ illa re tm̃.& gl.ĩ.§.sancim⁹.ĩ corpe.e.vr̃ dicere ꝙ nõ tota falcidia priuaͭ secũdũ ista tẽpora, vt.l.paul⁹.s.e.&.l.fi.§.illo. C.de iur. deli.&.l.rescriptũ.s.de his qb.vt ĩdig.&.j.e.l.hęreditatũ.hodie tota priuabiͭ vt.d.§.sãcim⁹.ĩ corpore au.e.ti.licet qdã dicãt cõtra, vt dixi ĩ.l.paul⁹.s.e. Al

2 legabã istã.l.†ad.q.Pisis dũ legebã: quia ibi erãt qdã nobiles ĩmunes à collectis: & ꝙ nõ debẽt hr̃e aliqđ bñficiũ in ciuitate & si acceptarẽt tũc priuẽͭ ĩmunitate. erat aliud statutũ ꝙ aduocat⁹ q ad cõdẽnationẽ erat posit⁹ debet hr̃e.xij.deñ.ꝓ libra.mõ qdã aduocat⁹ de illis nobilib⁹ acceptauit illud offm̃: an priueͭ illa immunitate? Et dicebã ꝙ sic: quia istud qđ detrahit.s. xij.deñ.ꝓ libra, est bñficiũ, vt hîc dũ dicit bñficio & hoc per istã.l.facit.c.j. x.col.q̃ fuit prima causa amit.beneficij.&.l.beneficiũ.s.de consti.prin.

LEX LX.

CVm pater. Legata relicta impuberi nõ imputantur in fal.pupillariter substituto.h.d.

CLegato petito. Qđ hæres pl⁹ soluit legatariis, in pœnã cõtumaciæ nõ nocet.h.d. ¶ Opp.& vr̃ ꝙ in actiõe ex testõ.nõ iureͭ in litẽ, vt.l.al's.s.de in litem iu. Sol. gl.ꝙ hîc fuit iuratũ sup actiõe in rẽ q̃ ẽ arbitraria.& ista est va.vel solue vt in gl.& nõ est va: qa v.planè, nõ loqͭ de iurõ in litẽ, sed de iurõ vitatis.qđ ẽ affectiõis. ¶ Op.s.e.de.l.j.§.itẽ si ita.Sol.ibi nõ ẽ rõ va: qa illud fit ꝓpter morã hęredis.sed hoc nõ est verũ: quia ẽ cõtra istã.l.dic vt ibi dixi. L. LXI.

ALienus fundus. Si hęres ꝓpter suam stultitiã plus soluit, legatariis non nocet.hoc dicit.& est notabilis.l.

SVMMARIVM.

1 *Creditor an teneatur cedere contra alium reum, quando unus soluit totum?*

LEX LXII.

IN.l.falcidia hoc esse seruandũ. Ista est bona.l.de qua feci magnũ festũ in materia de duob.re.&.h.d. In duob⁹ reis sociis debitũ vtriqꝫ ꝓ pte vr̃ actiuè & passiuè: in nõ sociis, ei⁹ vr̃ debitũ, q debitũ occupauerit.h.d.p istã.l.tollũͭ cõtrarietates.l.si vn⁹, in prin.s.de pac.&.l.si rẽ.§.si duo.j.de noua.quia si sunt duo rei socij, factũ vni⁹ nõ nocet alteri: quia perinde est ac si singuli stipulati essent: & ideo factum vni⁹ nõ nocet aliis.sed si nõ sunt socij: tũc vni⁹ factũ põt aliis nocere: quia vn⁹ põt totũ occupare: vt hîc. Itẽ aliud in.l.j.C.de duo.re.vbi diciͭ ꝙ si vn⁹ ex duob⁹ reis exigit solidũ, debet alteri cedere: al's põt alter partẽ suã à correo petere, est ne istud verũ? Certè p istã.l.debet distĩgui ꝙ si sũt socij: vel ex cã onerosa sunt duo rei.sed si sunt socij ex cã lucratiua: tũc totũ ẽ ei⁹

1 q occupat, vt hîc. Et p †istã.l.determinabiͭ illud quod dixi de cessiõe.an si vn⁹ soluit insolidũ teneaͭ.scilicet creditor cedere actionẽ cõtra aliũ: est verũ quòd debet cedere qñ sunt socij.vel duo rei ex cã onerosa.secus si ex cã lucratiua ꝓmiserũt: quia tunc pro se solũ soluit: & quia si insolidũ soluit ei cedi non debet actio, vt hîc. LEX LXIII.

PRetia rerum. Ista est clara lex, & deberet tota scribi aureis literis.&.h.d. Res debet ęstimari cõmuni æstimatiõe, nõ ex affectione. Itẽ qui habet ius adeũdi hæreditatem, nõ diciͭ locupletior.hoc dicit.& ista est bona lex.

SVMMARIVM.

1 *Pretia rerũ uariãtur ex loco & tẽpore & caristia quæ modico tpe fuit, nõ ĩspicitur.*

2 *Valor rei qualiter probabitur?*

3 *Æstimatio frumenti præteriti qualiter probetur?*

1 Nonnullam. Iste est nota.§.h.d. †Ex loco & tpe rerũ pretia variantur: & caristia quæ modico tpe fuerit nõ

2 ĩspiciͭ.h.d. Tu vis† ꝓbare valorẽ rei: [b] qualr ꝓbabis? Vide gl.& gl.melior

b est in.l.ij.C.de rescin.ven.ista gl.nõ bene tex.declarat: tñ ex illa gl.sũpta occasiõe debes scire quòd qñqꝫ tractaͭ de æstimatione vni⁹ fundi & rei immobilis, & tũc debet fieri positio quòd ex tali fundo cõiter tot fruct⁹ recolligũͭ. Itẽ ꝙ ĩ dicta cõtrata fũd⁹ tãti redit⁹, tãti valoris ẽ. Istud ꝓbaͭ ĩ.l.si fũdũ p fideicõ.in prin.s.de leg.j.&.l.pe.s.de reb.eo.põt ẽt facere articulũ magis gñalẽ, ꝙ talis fundus cõi ęstimatiõe tm̃ valet, & tm̃ cõiter vẽdereͭ.qñqꝫ tractaͭ de ęstimãda re ex qua fructus nõ pcipiunͭ.vt de aliqua specie, vt de libro vel scypho, & de istis nõ est dubiũ ꝙ debet fieri positio, & ęstimatio hoc mõ, ꝙ tm̃ valeat quãtũ vẽdi põt, & tm̃ vẽdi potuisset in tali loco dicto tpe, & hoc dico p istũ tex.qa ex tpe & loco p̃tia rerũ varianͭ. Debes ergo limitare

go limitare dictũ tuũ in tali loco,& tali tpe ꝑ istã.l.& ꝑ.l.si seru⁹. š.de cõdit.
fur.Hoc est verũ qđ res tm̃ valet quãtũ vẽdi põt hoĩ scienti qualitatẽ rei,vt
l.mortis cã capim⁹.in fi.j.de do.cã mor.facit.l.si quos.C.de rescin.vẽ.Et iõ
tu aduocate alteri⁹ partis,qñ fiũt positiones quòd talis res valet tãtũ:facias
positiões de qualitatibus latẽtib⁹ in ipsa re,vt qa est sterilis vel emphyteu-
tica:quia si hoc sciret:min⁹ emeret.vel debes te referre ad tps:& sic dices ta
li die valuit tm̃ & añ & post ꝑ multos annos:qa si tm̃ poneres tali die:tunc
2 esset paruũ tps,cui⁹ ęstimatio nõ attẽdit.¶ Quęro† qualr ꝓbabit ęstima-
tio frumẽti ꝑteriti?Et gl.in.l.ij.C.de rescin.vẽ.dicit quòd est clarũ q̃tũ po-
terat vẽdi illo tpe & antè & post.nõ restringas te ad modicũ tps.s.ad vnũ
diẽ,sed dic añ & post.¶ Procedo & q̃ro de loco.in foro publico corbis nõ
põt vẽdi nisi duab⁹ libris,in domib⁹ ꝓprijs qlibet põt vẽdere q̃tũ vult.tu
facias positionẽ ꝙ ĩ ciuitate Perusij poterat tm̃ vẽdi & cõstat quãtũ domi
& q̃tũ in foro publi.vt.C.de ero.mil.an.l.vij.dieb⁹.&.l.specieb⁹.de cohor-
ta.lib.xij.& ideo do tibi consiliũ quòd in specieb⁹ facias mẽtionẽ quòd tan
tùm vendi poterat in foro publico.

LEX LXIIII.

SI in testamento. Quod ꝑ fal.diminuit debet le-
gatario ꝑstari,si testõr hoc vo-
luit.h.d.& sic.l.Sei⁹ & Augeri⁹.q̃ dicit ꝙ nõ põt ꝓhiberi fal.est
vera si expssè ꝓhibet.sec⁹ si ꝑmittit.& illud quod detrahit nõ
remanet penes hæredẽ ex volũtate testõris.¶ Op.š.e.de.l.quod de bonis.
in prin.&.§.j.Glo.so.primò & nõ bñ.sile no.ĩ.l.ex asse.š.e.& ibi reprobaui
vobis so.gl.Scđ'ò soluit gl.& bñ.& illã tene.& illud qđ gl.dicit ĩ fi.ĩtellige
ꝙ oneraret alios ꝓ cõtributione facta non insolidũ,vt.l.in singulis.j.eo.

LEX LXV.

SI fundus. Põt eẽ rõ:qa in fundo cadit affectio,vt.l.& si
equo.š.de leg.j.sed in nũmis non cadit affe-
ctio,vt.l.nũmis.š.de in lit.iur.dicit hìc ꝙ iste patit falcidiã.con-
trà de.l nesenni⁹.in prin.š.eo.Rñ.ꝙ hìc dicit si hęredi dedisset:
põt intelligi aliter,scilicet hęredi nõ ei à quo legat⁹ est fund⁹.vel aliter dico
ꝙ patit fal.ipso iure sed tuet se exceptione doli,vt.d.l.nesennius.š.eod.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ultra quingentos aureos sine insinuatiõe ualet,si detracta gabella remanẽt tantum quingenti.*

LEX LXVII.

1 QVoties. Iste est no.casus ĩduco ad.q.vos scitis ꝙ† de iu-
re cõi donatio q̃ ascẽdit vltra quingẽtos aureos
nil valet sine insinuatiõe.sed vsq; ad qngẽtos aureos valet.vt.l.
sancim⁹.C.de dona.mõ tu donas mihi vltra quingentos aureos:
sed detracta gabella nõ restãt quingẽti aurei.q̃ro an valeat donatio sine in-
sinuatiõe?Hìc est arg.ꝙ sic:qa debet detrahi & videri illud quod remanet.

SVMMARIVM.

1 *Legatum usufructus factum alicui quanto tempore duret ut possit fieri æstimatio? idem in alimentis.*
Ciuitates Tusciæ tempore Henrici Imperatoris amiserunt ius usufructus.
2 *Aetates quot sint remissiuè.*
3 *Legatis alimentis pro quanto tempore præstantur?*

LEX LXVIII.

HAEreditatum. Ista est singl'aris lex & nõ habet
sibi parem.¶ Op.primò de seip
sa ad seipsam de prin.ad.§.& circa.so.aliud est in alimentis &
aliud in vsufr.& rõnẽ diuersitatis ponit gl.¶ Opp.vlteri⁹ de eo
quod habuistis ĩ.l.cũ Titio.š.e.Sol.dicũt qdã,ibi loquit in cõputatiõe fiẽ
da quo ad cęteros legatarios:hìc quo ad ipsum legatariũ cui sunt alimenta
relicta vel vsufructus.& hãc tenet gl.in.l.lex fal.si interueniat.š.e.Gl.hìc
tenet cõtrariũ.& vide gl.q̃ ĩcipit,si q̃rat quãtũ &c.& idẽ tenet hìc alia glo.
super ꝟ.vlpi.ait.& ĩcipit,malè ibi.& scđ'm hoc sibi & alijs &c.& istã puto
verã.Ad.l.cũ Titio.rñdeo ꝙ hìc loquit in legato alimẽtorũ:ibi in vsufru.q
cohęret persone.& ideo nõ põt fieri illa ęstimatio q̃ ibi reqrit,licèt cõmodi
tas possit vẽdi.Recurrat ergo ad distinctionẽ hui⁹.l.¶ Op.de.l.in.l.fal.non
hr.š.e.Sol.gl.ibi in legato simplici.& bñ.¶ Op.š.e.l.iij.ĩ fi.Sol.ibi in legato
ãnuo facto reip.hìc in legato vsufruct⁹.& qñ relinquit vsufruct⁹ certę rei,
nõ põt deueniri ad rẽ de qua ibi loquit:iõ deuenit ad æstimationẽ.¶ Op.
de.l.nã & si parẽtib⁹.š.de inof.test.Sol.ibi pl⁹ viuit senex q̃; iuuenis:& eue-
nit ꝓpter ordinẽ naturę turbatũ.¶ Opp.de.l.an vsufructus.š.de vsufr.vbi
1 cẽtũ annis durat.Rñ.† fateor ꝙ cẽtũ ãnis durat,nisi patiat aratrũ.sed intra
xxx.põt pati capitis diminutionẽ vt fuit tẽpore Henrici Imperatoris qui
donauit oẽs ciuitates Tuscię,ita ꝙ vsumfructũ amiserũt,licèt executio nõ
possit fieri,qa sunt capite minutæ.Itẽ videm⁹ ĩ terris eccl'iæ,qa sæpe & sę-
pi⁹ priuant à marchiõe & duce.¶ Op.C.de do.de.l.si quis argentũ.Sol.gl.
tu dit aliter aliud eẽ in dona.vt ibi:aliud ĩ legato vt hic.& rõ nõ põt reddi:
nisi qa sic placuit,vt.l.nõ oĩm.š.de legib.Dicit hìc à prima ętate vsq; ad an
nos.xx.q̃ro† quot sunt ętates?Et gl.ij.huius.l.videtur ponere.plenius per
2 Cy.in.l.si infanti.C.de iur.delib.¶ Quæro† quid si plus vel minus vixerit
quã dicat hęc lex.& sic si vixerit plus dabitur ei plus:sed si minus tũc red-
det.Vide gl.q̃ incip.ꝑsumit ꝙ tm̃.ibi,qd si.& optimè dicit.Ex hac.l.appa-
ret ꝙ si fiat cõputatio secũdũ hãc.l.nihilomin⁹ vterq; debet cautiones ꝑsta
re,ꝙ si legatarij habẽt plus hæredib⁹,reddent:si minus hęredes supplebunt.
3 ar.in.l.in quãtitate.§.magna.j.e.¶ † Quæro an interim soluent ista alimẽta
ꝓ toto tpe?Et gl.dicit ꝙ nõ.& vide gl.q̃ incipit,& malè ibi.Sed an ꝓ oĩb⁹.
& ista gl.est no.& alibi gl.vr dicere cõtrariũ deducto ĩterusurio medij tẽpo
ris,vt.l.si qs argẽtũ.C.de do.Sed fateor ꝙ si vterq; vult,põt:sed si nõ sũt cõ-
cordes,cui⁹ erit electio?dic vt dixi ĩ sil'i ĩ.l.si cõstãte.
§.quoties.š.sol.ma.Innuit aliud ista gl.& gl.j.ĩ casus
positiõe ꝙ alimẽta debẽt pręstari singulis ãnis.Vide
istud qđ dicit ꝑ singulos ãnos,nõ intelligas vna ꝑsta-
tiõe,sed debes intelligere secũdũ distinctionem quã
dedi ĩ.l.fi.š.de lib.agn.& no.istã.l.qualiter fit ęstima
tio vsufruct⁹:vl' si vẽditur qualr debet solui gabella.

SVMMARIVM.

1 *Dominiũ rei ꝓpriè hæredis.quòd nõ transeat in legatarium.*

SI quis ex hæredibus. Iste est
notab.§.
¶ Op.& vr ꝙ legatario nõ præiudicet,vt.l.cũ rẽ alie
nã.C.de lega.So.hìc legatari⁹ agebat rei vẽdicatiõe:
iõ negauit eã esse ꝓpriã,vt repelleret agẽs à rei vẽ.
1 & vide gl.q̃ ĩcipit,suã hrdis &c.Et no.glo.ꝙ† rei ꝓ
priæ hrdis nõ trãsit dominiũ.& bene dicit.potes tu
tñ circa istã.l.aliũ ĩtellectũ magis notabilẽ dare.& iò
cõtẽdebat hęres,vt ostẽderet patrimoniũ esse suũ.&
sic vt detraheretur fal.priuatur ergo illa re,vt dixi ĩ
l.paulus.&.l.beneficio.š.eo.

SVMMARIVM.

1 *Res uendita tanto minus ualet quam soluitur in proxenetis, subhastationibus uel alijs.*

LEX LXXII.

a QVantitas [a] patrimonij. Ista
est no.lex.& semel fui interogat⁹ de vna.q.
1 iã sunt duo ãni† qdã res fuit vẽdita & ẽptori fuerũt
datę vices,vt si qs acciperit ꝓ qnquaginta habeat de
cẽ à cõmuni.an istud debeat detrahi & tm̃ min⁹ dr ꝑ-
tiũ.quantũ id qđ habet ẽptor.Et breuiter quicquid
soluitur causa ẽptionis vel proxenetę vel alij tm̃ mi-
n⁹ valet patrimoniũ.

¶ Quantitas. Adde an si sint legata mille ꝓ redimendis captiuis, & expensa fuerunt quinquaginta promittẽdo ad locũ an deducẽt vel erũt onerí hæredis.per Ioã. an.in.addi.ad spe. in tit.de ĩstr.edi.§.nunc verò aliqua circa fin.

LEX LXXIII.

IN quantitate. Op.j.ti.ij.de
l.j.§.fina.bre
uiter dicit gl. fateor teneri ad solida legata
non deducta falcidia.nõ tñ vltra vires tenetur.Dyn.
dicit meli⁹ ꝙ tenet vltra vires patrimonij.si adiuit:
qa ĩcepit esse debitor gñis:& iõ tenet,vt.l.in ratiõe
la.ij.š.e.hodie nõ credo verũ,vt ibi dixi ĩ.d.l.ĩ ratiõe.
¶ Op.de.l.qui quadrĩgẽta.§.fi.j.e.so.ibi loqt ĩ fructu
q ꝑcipitur ex re vel quãtitate legata hìc vero ex re
legata:vt.l.paulus.&.l.quid de bonis.§.fructus.š.eo.

b Magna [b] dubitatio. Opp.& vr ꝙ
ꝑ cautionẽ de
bet expediri,nõ ꝑ æstimationẽ vt.l.ĩ lege fal.nõ hẽ
š.eo.Sol.ibi ĩ legato cõditionali vbi ꝑ cautionem tm̃
fit explicatio,sed quãdo est debitũ vl' creditũ condi-
tionale tũc põt vtroq; mõ fieri vt.j.proxi.§.videbi-
tis:q̃ fit ratio nescio nisi dicatis quòd placuit sic face
re.¶ Venio ad ver.cuius gñis &c.¶ Op.de.l.ei⁹ ser-
ui.š.eo.Respõ.& dico ꝙ põt explicari vtroq; mõ &
ꝑ ęstimationẽ,vt ibi,vel ꝑ cautionẽ vt hìc & est rõ:
qa relictum libertatis habet loco ęris alieni.vt.l.sed
si nõ seruus.&.l.æris alienis.š.e.ergo vtroq; mõ ex-
plicatio fieri potest vt.š.§.proxi.sed si ĩ legato simpli
ci,semper fit explicatio per cautionem,vt.š.l.ꝓxi.
&.l.in lege fal.non habetur.&.l. in singulis.

b Magna. Adde Bal. consi.cxx.ij.lib.

LEX LXXV.

ID autem. Vide glo.quæ est su
per ver.ꝓ sua parte.
& istam gl.nõ teneo indistinctè.dicam
in.l.in quartam.j.eo.

LEX LXXVII.

QVod si alterutro. De ma-
teria Ista
rum.ll.& gl.quę sunt hìc explicabo.j.eo.l.q
fundum.§.fi.

LEX LXXIX.

SI is qui quadringen-
ta. Pupillariter substitutus grauat⁹ põt fal.
retinere.licèt alius substitut⁹ grauatus non sit.h.d.

Quædam legata. Legata ĩdiuidua
defalcantur præ-
stita parte æstimationis.h.d.¶ Op.dicitur hìc ꝙ ex
cõsummatione accipit formã operis.cõtra.j.de ope.
no.nun.l.stipulatio.§.opus.Solu.hìc debet fieri opus
ex dispositione testantis.secus si ex cõtractu.Breui-
ter hìc loquit de opere formi,vt theatrũ studiũ ibi
loqt de ope ĩformi.nã dicit de quolibet ope & iõ de

imperfecto pōt intelligi.¶ Op.de.l.& ſi nō ſunt.§.qd ergo.ſ.de au.& ar.le.Sol.vt in gl.vt.l.v.§.operæ.j.de vb.ſign.¶ Quęro an hæres debet primò ſoluere, poſtea æſtimationē petere.Gl.dicit ꝙ ſic.doc.dicūt cōtrà:qa pōt opponere exceptionē doli.ſed ſi eſſet verū quod dicit gl.cōſequitur iure actionis.

LEX LXXX.

SI & vſuſfructus.

SVMMARIVM.

1 Hæres uiri habet ueſtes pretioſas:uiles ipſa uxor.

Dos legata. Tene mēti glo.quę incipit, hoc ideo ad.q.quā feci in.l.

1 pe.§.j.ſ.ſo.ma.qs †debet habere veſtes emptas mulieri,vel ipſa vel hæres? Et certè pretioſas hæres:qa

a nō tenuit ab initio donatio:ſed viles [a] debet habere mulier:quia tenuit donatio,vt in glo.

a ¶Sed viles.Adde inquātū Alex.allegat Ang.cōſi.cclj.quod in ſtampa eſt cxxxiiij.incip. qdā noīe Mattheus.& Pet.de anch.conſi.clxxiij.ego habeo clxxxj.& vide etiā Pau.de caſt.conſi.clxxxiij.& Ro.cōſi.cxlvj.& q̃ poſui in.d.l.penul.

SVMMARIVM.

1 Debitor ſibijpſi ſemper eſt diues,& ſoluendo.

2 Tantùm eſſe dicitur,in bonis alterius quantum ab eo exigi poteſt deductis expenſis.

3 Liberatio ſi eſt relicta duobus reis debendi,quorum unus eſt ſoluendo,alter non,uterquæ capit liberationem.

LEX LXXXI.

QVærebatur.

1 † Debitor ſibiipſi in totū debet eē ſoluēdo.quo ad alios tm̄ æſtimatᷓ, quātū pōt exigi, & quātū reſiduū pōt vēdi.h.d.Diuidiᷓ in qnq; ptes. Et aduerte:quia primò ponit thema,& qōnē vſq; ibi,dicebā.Ibi,in ſecūda in qua ponit quædā euidētialia ad ſolutionē.q.vſq; ibi quare.Ibi tertia in qua ponit vnā aliā.q.qn̄ nomē tm̄ fuit legatū, vſq; ibi,ſed cū debitori.Ibi quarta in qua poniᷓ alia qō qn̄ liberatio tm̄ fuit legata debitori,vſq; ibi,cū igiᷓ.Ibi quinta & vltima in qua redit ad ſolutionē primę.q.propoſitę vſq; ad fi.in tex.ibi, cū nomē.qd ſolū alij eſt relictū,non aūt liberatio eſt relicta,vt differat à caſu p̄cedēti & ſequēti Dy.ibi ꝓ rata vt quartā habeat hęres:reſiduū verò legatarius. No.†ꝙ debitor ſibijpſi ſemp eſt diues.& ſoluēdo. ¶Secūdò no.ꝙ tātū diciᷓ eſſe in bonis alteri⁹,quātū à debitore exigi pōt,hoc intellige deductis expēſis q̃ fieret in exigēdo.vt.l.quātitas.ſ.eo.&.h.d.gl.in l.p diuerſas.C.mād.in gl.magna.¶ Op.de.l.ſic ꝓ rata.§.fi.ſ de reli.ſol.hîc agiᷓ de aliquo liberādo:ibi de aliquo exigēdo.¶ Op.extra gl.diciᷓ hîc ꝙ acceptilatio eſt in pendēti cōtra.l.vſuſfruct⁹.j.de ſtip.ſer.& l.ſi cōis ſera⁹.eo.ti.Sol.ibi loquiᷓ de acceptilatiōe q̃ fit inter viuos,ſed hîc de acceptilatione q̃ fit cā mortis:ideo pōt eſſe ī pēdenti.vt.l.fi.ſ.cōia p̄di.¶ Diciᷓ hîc in ver.ſed cū debitori ibi,ſi ſoli ei.q̃ro quare dicat ſi ſoli ei.Et gl.q̃ eſt hîc dicit:iō dicit ſoli,quia ſecus ſi vtriq; &c.& iſta gl.credo ꝙ nō habuerit verū intellectū:ſed credo quòd dicat ſoli ſibi:quia ſecus eſſet ſi ſibi liberatio,& alteri quadringenta eſſent le-

3 gata,vt.ſ.in prin.l.& in fi.hui⁹.l.¶ †Sed ꝓ declaratiōe gl.q̃ro qd ſi ſunt duo rei debēdi inſolidū,& vtriq; eſt liberatio relicta:vn⁹ eſt ſoluēdo,ali⁹ nō:quatenus q̃ſq; videᷓ liberari.Et illa gl.ſentit ꝙ ꝓ pte vterq; videᷓ capere liberationē,quod puto verū.¶ Vltimò gl.j.hui⁹.l voluit iſtā.l.diuidere & non pfecit,& vide eā q̃ incipit,duos caſus,ibi,ſoli debitori imo ꝓſequitur tres caſus,vt dixi vobis in diuiſione.

LEX LXXXII.

SI creditor filii.

Op.ſ.eod.de.l.cum quo.Sol.iſta ſecūdū illā debet intelligi ꝙ inſpiciᷓ tp̄s aditę hęreditatis,ſi pl⁹ tūc fuit in peculio,vt ibi no.

LEX LXXXIII.

REperitur.

Concordat cū.l.ſi p imprudētiā.§.nō mirū.ſ.de euic.&.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.l.j.&.ſ.eo.l.pœnales.in princ.&.l.hæreditarium.j.de bo.autho.iudi.poſ.

LEX LXXXIIII.

SI dos ſocero.

Si fili⁹ eſt hæres inſolidum totā dotē vxoris ſuæ vt æs alienū deducit:ſi ꝓ pte eſt hęres ꝓ pte deducit.h.d.In tex.ibi,cohęres ei⁹ ꝓ ſua pte deducit.q̃rit gl.vtrū eo caſu quo fili⁹ percepit dotē totā à cohęrede:an ſit cohæres ipſo iure liberatus.Et gl.videᷓ dicere ꝙ ſic.Dy.dicit ꝙ vr̄ liberat⁹ ipſo iure à filio nō ab vxore:ideo eſt loc⁹ cautioni.vt.l.ſi filia.§.hoc ampli⁹.ſ.fami.erc.&.l.ij.§.j.ſ.de dot.preleg.

LEX LXXXV.

TItia teſtamento.

Iſta eſt ſingularis lex.& nō habet parē nec cōcordantiā.&.h.d.Pręlegata nō veniūt in fideicō.quādo quis primo rogat ſecūdo pręlegat.Itē q quartā detrahit de volūtate defuncti quartam hæreditatis ſibi cōputat:alˢ totā hęreditariā partē.h.d.¶ Op.& vr̄ ꝙ pręlegatū veniat in fideicommiſſo:vt.l.marcellus.§.quidā.j.ti.ij.Sol.gl.hîc facit mentionem hæreditatis:ideo prælegata non veniunt in fideicōmiſſo.et iſta ſolutio eſt vera in ſe:ſed ad hanc.l.non eſt neceſſaria:quia ibi primò prælegauit,poſtea rogauit de reſtituendo:hîc econtra.¶ Vlterius oppo.de.l.in fideicommiſſariam.§.fin.j.tit.ij.Solu.dicit gl.ſatis reſtituit eo quòd ſibi in quartam computat.ſic ſoluit glo.ſed nihil eſt.dic quod hîc quando primò rogauit & poſtea pręlegauit:ibi econtra.¶ Oppo.C.de fideicom.l.cum virum.So.ibi per verba generalia:hîc ſimpliciter.& diſtinguæ plene vt per doct.in.d.l.cum virum.dicam in.l.marcellus.§.quidam.vbi gloſſ.diſtinguit.Dicitur hîc quod computat in quartam duodecimam partem.Contra.j.eo.l.in quartam.primò reſponſo.Solu.glo.iſtud eſt verum quando detrahitur falcid.vel trebellianica præter vel contra voluntatem defuncti quod eſt eoipſo quod non precepit detrahi vt hîc in fin.ſed hic loquitur quando ſecundùm voluntatem detrahit.& ratio eſt:quia debemus fauere.vt in.l.in teſtamentis.j.de reg.iu.iſta eſt ratio ſignificatio verborū qn̄ dixit retenta quarta.ſ.hæreditatis:ergo quarta hæreditarię portionis debet ſibi computari ¶ Opp.de.l.iij.de lega.j.Sol.vt ibi dixi.

LEX LXXXVI.

QVi fundum.

Quòd precij nomine capitur non videtur legatum ſed iure hæreditario capitur.h.d.iſtud princip.¶ Oppo.de.l.in quartam.in fi.j.eo.Sol.gloſſ.quæ eſt hic dat duas ſolutiones.Vna,aliud eſt quando capitur vt precium:aliud eſt capi cauſa conditionis implendę:vt.l.ſi dignum ſ.eod.&.l.ſi fundus.&.l.in ratione.§.vendere.&.§.tametſi & iſta eſt vera.Dat gloſſ.aliam ſolutionem quòd computatur in falcidiam ei à quo capitur,& vide gl.quæ incipit:imo totus &c.ibi,vel ei à quo &c.ſed in dato cauſa conditionis implendę licet poſſet procedere quod examinabo.in.l.in quartam.ſ.eod.tamen id quòd precij nomine datur in quartam computatur quo ad omnes.vt dictis legibus.

SVMMARIVM.

1 Libellus incertus admittitur quando incertitudo cauſatur ex facto aduerſarij.

2 Actio ex teſtamento an competat prout unuſquiſq; poſſidet.

3 Quantitas ſi fuit legata quis pro ea parte qua eſt hæres conditione exiſtente conuenitur.

Si tu ex parte. Iſte eſt bonus.§.& hoc dicit. Conditio cuius euentus vel defectus legata & libertates non vitiat eorum petitionem non differt.Item omnes partes vnius.in.l.falcidię ratione contribuuntur.h.d.ſecundùm Dy.¶ Quæro à quo petentur interim iſta legata.Et glo.reſpondet valde ſingulariter.& dic quòd ſi fuit ſpecies hęreditaria legata pro illo fundo competit rei vendicatio:& ſic ipſam inſolidum poſſum intentare non expreſſa parte.& vide glo.quæ incipit de libertatibus planum eſt &c.& ſic duo dicit quod rei vendicatione

1 agat non expreſſa parte.& ſic nota† quando incertitudo cauſatur ex parte aduerſarij admittitur libellus incertus:vt not.in.l.j.§.quia autem.j.quorum leg.& quòd not.in.l.quod in hęredem.§.eligere.ſ.de trib.ſed in propoſito quando agitur rei vendicatione hoc non eſt neceſſe,quia rei vendicatio datur contra poſſidentem pro parte quam poſſidet:vt.l.ij.in fin.j.de pręto.ſtipu.ſed in actione ex teſtamento no.quòd dicit gloſſ.¶ Vlte-

2 rius dicitur hic in glo.†quòd agitur actione ex teſtamento prout quiſq; tenet.ibi:& idem ſi agatur actione perſonali ex teſtamento &c.eſt ne verum iſtud.videtur quòd non:quia actio perſonalis competit perſonę hęredis in vna portione non prout quiſq; poſſidet.vt.l.ſi tibi homo.§.ſi fundus.ſ.de leg.j.Sol.Dy.hîc loquitur quando fuit legata ſpecies hæreditaria pro qua poteſt competere actio ex teſtamento & rei vendicatio.& ideo propter cōcomitantiam quam habet cum rei vendicatione datur contra poſſidentem prout quiſq; poſſidet.& hoc probat Dy.argu.l.ſi plures infrà.de vi & vi arma.l.iij.§.hęres.ſ.commo.&.l.ſi duo.ſ.depoſi.Cy.in.l.pro hęreditarijs.C.de hęre.actio.aliter dicit,quod plenè examinaui in repetitione quam feci de.§.Cato.l.eadem de verb.obli.& ibi plenè not.& tamen iſtud dictum Dyn.hîc habebat locum in propoſito.quod dicit Dyn.teneo vbi non eſt neceſſe quòd in actione perſonali proponaᷓ petitio incerta,ſed petis eū cō-

3 dēnari pro parte quam poſſidet.¶ Quęro † quid ſi quantitas fuit legata? ¶ Glo.dicit ꝙ conueniᷓ ꝓ ea parte ꝓ qua eſt hęres,nō in plus exiſtēte cōditione &c.vt in gl.& vide eā ibi,ſi autē eſt quātitas &c.& gl.dicit quilibet pro ea parte qua eſt hęres inſtitutus cōditionaliter ꝓ ea eſt hęres.& habet caſum in.l.liber homo.§.ſi ita ſcriptum.ſ.de hære.inſti.& glo.q̃ aliter dicit quā hîc,debet intelligi ſecūdū iſtā & ſecūdū iſtā gl.qn̄ quantitas eſt relicta ab vno petam medietatē,ſcilicet ab eo qui eſt ſub conditione inſtitut⁹,ab alio quartā.¶ Sed quęro qualiter mihi de reſiduo ſuccurretᷓ? Reſpon.quòd

ab eo qui erit datus curator illi portioni iacenti,vel ab eo qui est sub conditione institutus si agnouit bono.posses.secundùm tab.vt.l.si quis ita hæres instituatur.in prin.s.de heredi.insti.

Qui filium. Si cohæres partem cohæredis habeat ex substitutione vulgari,locus est contributioni.sed si ex pupillari portio grauata accrescit non grauatę.non est locus contributioni: aliâs secus.hoc dicit vsq; ad.§.qui filios. ¶ Oppo.ad ver.si verò prius.vbi dicitur quando substitutus pupillariter &c.contrà.de.l.in ratione.§.quæsitum.s.eo.Solu.Dy.ibi quòd hic testator ab isto cohęrede substituto nulla legata relinquit:ideo nõ curatur de cõtributione.¶ Op.& videt͛ indistinctè debere fieri contributionem,vt.j.ea.l.§.fi.Sol.vt ibi videbitis no.

Qui filios. Si exhęredatus succedit fratri ex substitutione,& sic ex voluntate expressa,valent legata ab exhæredati. substituto.sed si succedit ex potestate legis,non valent.hoc dicit.Diuiditur in tres partes.Primò ponit vnam quæstionem,& eius determinationem vsq; ibi.Nec huic contrarium.ibi respondet vni obiectioni quæ posset fieri in contrarium vsq; ibi,dicet aliquis.ibi format vnam aliam quęstionem,& eius responsionem,& responsionis rationem vsq; ad fin.Nota quando potest à substituto exhæredati legari,vel non.¶ Oppo.& incipio ab vltima gloss.ab exhæredato cui est legatum relictum potest legari,vt.l.cohæredi.§.cum filiæ.in fi.§.s.de vulga.& pupil.si potest ab ipso exhęredato: ergo eadem ratione à substituto eius,vt hoc.§.in fine.Dicit gloss.certè hoc fallit:quia habet minus iuris in substituto quàm in instituto,vt hìc,&.l.cum quidam.C.de lega.& vide gloss.quę incipit,imo non tantùm &c.vide hîc quòd ab extraneo cui legaui possum legare,à substituto nõ.Et Cy.in.l.cum quidam.dicit quòd secundùm Pet.non potest reddi certa ratio,sed rationem puto istam,quia à legatario potest legari,vt.l.j.C.commu.de lega.&.l.ab eo.C.de fideicommis.sed exhæredatus est legatarius,meritò potest ab eo legari,sed substitutus exhæredati non est legatarius defuncti,sed hęres exhęredati.Dices tu,ista ratio non concludit quia ab hærede hæredis,vel ab hærede legatarij possum legare,vt.l.si fuerit.§.fina.s.de lega.iij.& est in præcedenti gloss.ista oppositio.Solu.ista regula fallit hîc,vel verius hìc legatur ab hærede legatarij nominatim:quod fieri non potest vt hîc:secus si vniuersaliter ab hęrede legatarij legaretur,non nominatim.quod no.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd allibratus à quingentis libris suprà,teneatur mutuare communi habens minorem libram qui successit consanguineo,an teneatur mutuare? & nu.11.*
2 *Contributio quando habet locum,si unus solus hæres est institutus?*
3 *Contributio non fit pluribus hæredibus in eodem gradu institutis,sed quilibet retinet partem.*
4 *Contributio an & quo casu fiet si portio unius ex hæredibus deueniat ad alium,non ex substitutione,sed ex l.dispositione uel propria?*
5 *Contributio an fiat quando testator fecit duos gradus institutionis,& substitutionis uulgaris.ad quem ueniunt bona ex uulgari substitutione?*
6 *Contributio an fiet si substitutio est facta filio exhæredato.*
7 *Contributio an fiat,quando substituit filio instituto pupillariter?*
8 *Contributio substitutione exemplari facta fit eodem modo,sicut quando est facta substitutio pupillaris.*
9 *Contributio qualiter fiat facta substitutione breuiloqua,uel compendiosa?*
10 *Contributio an fiat quando est facta substitutio fideicommissaria?*

Cohæres pupillo. Iste est notabi.§.& secundùm vnam opi.hoc dicit.Si portio minus grauata accrescit portioni magis grauatę ex substitutione pupillari,locus est cõtributioni:sicut si accederet ex vulgari.hoc dicit.¶ Oppon. quando portio grauata accrescit alteri portioni,non est locus contributioni:vt.l quod si alterutro.&.l.j.§.si cohæredis.s.eo.Respondet Azo.quòd illa opinio quę ibi ponitur est vera:& est verissima illa distinctio,& ibi accrescit p modũ iuris accrescendi,hoc est iure substitutionis pupillaris.Sed tunc instatur.s.ead.l.§.qui filium.Respond.quòd iste est verus intellectus:quòd ibi loquitur quando vna portio erat grauata,& alia non.hîc loquitur quando vtraq; erat grauata,vna minus,alia verò plus:quia tunc fit contributio sicut quando portio non grauata accedit grauatę.& vide istam gloss.quæ incipit,non adeo vt semis &c.vsq; ibi,vel secundùm Hug.&c.Hugo recedit â lectu.Azo.& legit istam.l.notabiliter si vera esset.& dicit intelligo quòd hic cohæres succedit pupillo ex vulgari tacita:quia decessit pupillus ante aditam hæreditatem.Ad contraria dicit quòd loquitur quando accrescit p ius accrescendi,vel ex pupillari,vide gloss.ibi,vel secundùm Hugo.¶ Sed oppo.ex substitutione vulgari succeditur defuncto non pupillo,vt institu.de pupil.substitu.§.j.&.C.de institu.& substitu.l.fin.& hìc dicit quòd pupillo extitit hæres &c.& sic non ex substitutione vulgari.Dy.dicit fateor: quia ex substitutione vulgari expressa simplici succeditur ipsi defuncto, sed ex substitutione vulgari tacita,quæ in expressa pupillari continetur trahitur ad bona impuberis:& sic succeditur pupillo.casus est hîc.Et an hoc sit verum examinaui in materia vulgaris substitutionis.suprà de vulg.substitu.in.l.j.& quia ista lec.fuit visa contra tex.ipsius Hug.dicit ipse:dico quòd succedit ex substitutione pupillari.& fit contributio &c.& glos.

ibi,vel dic quòd mortuus est.& ista lectura est contra textum istum.qui
textus loquitur de legatis relictis ab ipso cohærede in institutione.Tene er
go primam opinionem Azonis tanquã veram,esset videre hic materiam
1 contributionis sed ego dabo eam in scriptis.Induco ad quęstio.† statutum
est in ciuitate Perusij,quòd quicunq; est allibratus à quingentis libris suprà,teneatur communi mutuare quinq; florenos.Insurgit dubium:quidam habet minorem libram:sed succedit cuidam suo consanguineo:non est facta immissio:an teneatur mutuare?quia multum vidimus de contributione in hoc titu.ideo placuit materiam contributionis summare per
2 plures quęstiones,& distinctiones.¶ Et primò quęro† circa primum gradum tantùm.pone,testator vnum fecit hæredem solùm:vtrum hîc sit locus contributioni?Respon.siue eum instituit semel tantum,siue ex diuersis partibus,siue vna parte purè,alia sub conditione.Item siue dedit legata eodem testamento,siue in testamento & codicillis:regulariter fit contributio legatorum,& bonorum,vt.l.in ratione.§.quęsitum.in fi.s.eod.Fallit in l.si post missionem.&.l.si miles.&.l.fi.j.eodem.Item fallit.s.si quis omis.causa testa.l.quia autem,in principio,& tamen in qualibet apparet ratio.
3 Item fallit.s.eodem.l.nesennius.§.j.& ibi not.¶ Secundò quæro † quid si in eodem gradu plures sunt instituti,& quilibet partem suam retinet?Respon.in quolibet hærede per se separatim ponetur ratio.l.falci.sicut.s.dixi
4 in vno.&.s.eo.l.in singulis.& insti.eodem.§.j.¶ Tertiò† quęro quid si portio vnius ex cohęredibus deueniat ad alium,non ex substitutione,sed aliâs ex legis dispositione,vel ex sua ꝓpria?Respõ.aut deuenit ad alium ex sua dispositione propria:aut ex dispositione cohæredis:aut ex iure accrescẽdi: aut ex iure non decrescẽdi:aut iure potestatis & dominij.Primo & secundo casu non fit contributio bonorum nec legatorum.s.eodem.l.j.§.si cohęredem.Tertio casu quando deuenit ex iure accrescendi,aut accrescit non grauata grauatæ:& fit contributio bonorũ & legatorum.aut econtra,& nõ fit cõtributio,vt.s.eodem.l.j.§.si cohæredis.&.l.quod si alterutro.aut accrescit grauata grauatæ:fortè quia vtraq; grauata erat:& tũc aut accrescit minus grauata ei quæ est magis grauata:& fit contributio:al's secus.argumẽ. huius.§.aut vtraq; erat equaliter grauata,& frustra quęritur de contributione:quia siue fiat siue non,nullus est effectus.Vbicunq; autem dixi contributionem legatorum fieri,intelligitur quando portio deficiens accrescit cum onere:aliâs fieret contributio bonorum non legatorum secundũ ea quę dixi vobis in.l.quę conditio.s.titul.j.Quarto casu quando per ius non decrescendi tunc fit contributio bonorum,vt.s.non legatorum: quia non debentur cum non transeãt,vt.C.de cadu.tollen.l.vnica.§.sin autẽ ad deficiẽtis.&.s.ti.j.l.si separatim.Quinto casu quãdo iure potestatis,vel dominij:distingue eodem modo quo.s.aut accrescit grauata grauatę.aut ecõ
5 tra,vt.s.eod.l.si pupillus.§.j.&.l.maritum.in principio.¶ Quarto † quæro quid quando testator fecit duo gradus:scilicet institutum & substitutum vulgariter,ad quem veniunt bona ex substitutione vulgari?& dic ꝙ si erat substitutus in potestate instituti:tunc si vnus institutus omisit voluntariè,vt deueniret ad substitutum,non est locus contributioni:al's sec⁹,vt colligitur.s.si quis omis.causa testa.l iulianus.&.s.eo.l.nesennius.§.j.Si verò esset vnus tantùm extraneus substitutus:tunc sine dubio fit contributio:quia ab vnius persona incipit,vt.s.ea.l.§.qui filium,si verò cohæres fuit substitutus cohęredi:tunc dic vt s.eod.l.j.§.id quod ex substitutione.&.s.ea.l.§.qui filium.Prędicta vera,sunt siue sit vulgaris expressa,siue tacita,vt hoc.§.secundũ vnam lect.Si verò vni sunt substituti plures:tunc in singulis ponetur ratio.l.falcid.vt.s.eod.l.in singulis.& argu.suprà eod.
6 l.in ratione.§.si filio.¶ Quintò quæro† quid si aliquis substituit pupillariter filio exhęredato?Respond.aut substituit filio illum quem sibi instituerat:aut extraneum.Primo casu aut reliquit in institutione legata ab instituto & substituto.& fit contributio bonorum & legatorum.vt suprà eo.l.in ratione.§.fina.aut reliquit ab instituto tantùm:& tunc non fit contributio bonorũ,vt.s.ea.l.§.quod si extranei.aut substituit extraneũ:& eo ca
7 su quo legata valent fit contributio,vt.s.proxi.§.¶ Sextò quæro†quid si substituit pupillariter filio instituto?Respond.aut substituit cohęredem,aut extraneum.Primo casu:aut à persona substituti nulla fuerunt relicta legata:& tunc non fit contributio bonorum nec legatorum:quia testator non videtur.de contributione cogitasse,vt.s.ea.l.§.qui filium.& no.p Dyn.in.l.in ratione.§.quæsitum.s.eodem. aut ab illo substituto reliquit legata:& tunc aut hęreditatem patris non adiuit sed pupillarem: & non fit contributio,vt.l.si filius,in fi.suprà de vulg.& pupil.Aut hęreditatẽ patris adiuit:& tunc aut quęris de legatis relictis à pupillo in institutione,& à substituto in substitutione:& fit contributio,vt in.§.quæsitum.aut quæris de relictis ab vtroq;:& tunc aut accedit portio nõ grauata grauatæ,& fit contributio,vt in.§. quæsitum.aut grauata grauatę,& fit contributio vt.l.cohęredi.§.cohęres.s.de vulga.& pupil.substitu.quod intelligo esse verum quantũ ad hoc opus vt altera legata per adiectionẽ aliorum bonorũ augeantur,& non minuantur,vt not.in.§.quęsitum. ¶ Secundo casu qñ substituit extraneũ:aut substituit vnũ vni:aut vnũ pluribus: aut plures vni:aut plures pluribus.Primo casu locus est cõtributioni bonorum & legatorũ vt.l.in ratiõe.§,quod vulgo &.l.in duplicibus.s.eo.Dices tu.Certè nõ videtur ꝙ fiat contributio bonorum,sed inspiciantur sola bona quę pater ipse reliquit,nõ quę habuit pupillus,vt dicta.l.in duplicib⁹,&.s. hac l.i.§.q filiũ.i fine.§.certè.imo dico ꝙ bonorũ filij fit cõtributio vt.d.l.si filius.in fin.suprà de vulg.& pupil.&.l.in ratione.§.quod vulgo suprà eod.

Et illas.ll.quæ dicunt de bonis quæ pater reliquit tē
pore morus intelligo reliquit.scilicet de bonis suis,
vel pupilli.Secundo casu quando substituit vnum
pluribus:& tunc aut separatim,aut simul.si separa-
tim:& tunc aut succedit vni tantùm:& tunc habet
locum.§.quod vulgo.sicut qñ substituit vnum vni.
aut succedit ambobus,& fit contributio vt.l. pater
filiam.§.fi.j.respōd.secūdùm vnū ītellectū.si substi
tuit simul:aut omnes simul decesserūt:& sic ambo-
bus succederet iure directo,& fit cōtributio,vt.d.§.
fi.j.rñ.secūdū aliū intellectum:aut decesserunt sepa
ratim,& sic vni succedit directò alteri per īdirectū,
& non fit contributio vt.d.§.fi.ij.rñ.Tertio casu,qñ
substituit plures vni,tūc in cuiuslibet persona habe
tur per se ratio.l.fal.vel ex persona sua,vel facta cō-
tributione relictorum à se,& relictorum à pupillo:
prout tangunt eū.&.s.eo.l.in ratione.§.si filio.&.l.si
is qui quadringenta.in princi.Quarto casu,qñ sub-
stituit plures pluribus:& tunc in singulis habet ra-
tio.l.fal.&.s.eo.l.in singulis.&.l.in ratione.§.si filio.
8 ¶ Septimò† quæro quid de substitutione exempla
ri? Rñ.idem quòd in pupillari:quia modicū differt
ab ea,vt.l.humanitatis.C.de impe.& aliis substitu.
9 ¶ Octauò† quæro qd de breuiloqua,& cōpēdiosa?
Breuiter siue euenit casus pupillaris,siue vulgaris,
responsionē habes ex prędictis,vt probatur.s.ea.l.§.
10 qui filium.circa fi.§. ¶ Nonò† quæro quid de sub-
stitutione fideicommissaria,vbi legata sunt relicta
ab instituto.Item à fideicommissario,an sit loc⁹ cō-
tributioni? Certè fideicommissarij ex sua persona
falcidiā nō detrahēt,vt suprà.e.l.lex fal.§.nunq̃.&
non est locus cōtributioni.casus est.j.ad treb.l.facta.
§.si cum suspecta.Fiet ergo hoc modo:quia prius sol
uent legata relicta ab instituto:& de residuo quod
peruenit ad fideicommissariū fiet solutio aliorū le-
gatorū ꝓut poterit.argu.s.e.l.nesennius.§.j. ¶ Vlti-
mò hęc materia pōt induci in arg.ad.q.factū est sta
a tutū [a] nuper ꝙ quicunq; est allibratus in quingētis
libris,vel abinde suprà teneatur mutuare cōmuni
centum florenos pro emendo frumento:ex hoc in-
surgunt duo dubia.primū est aliquis succedit cui-
dam suo cōsanguineo,in libro communis reperiun
tur libræ diuisę,nec ascendūt separatim dictā sum-
mam:sed si simul misceant ascēdunt.quæro an de-
beat fieri cōtributio siue cōmistione? secundum du
bium est:plures filij succedūt vni patri, cuius libra
ascēdit dictā sūmā:nec est facta diuisio libræ:an de-
beat dicta libra cōsiderare ī singulis ꝓ rata,an in oī-
b⁹ simul? ¶ Ad primū videt,ꝙ sepatī debet cōside-
rari,vt.s.eo.l.j.§.si cohęredē.facit s.de iurisd.om.iud.
l.si idē cū eodē.ad idē.s.qui.mo.pig.vel hyp.sol.l.fi.
In cōtrarium facit.s.de pac.l.si plures.& oēs leges.s.
allega.q̃ dicūt cōtributionē fiēdā.So. dico ꝙ si qdē
ordinamentum fuit factum,antèquàm ille su⁹ cōsā
guineus decederet: & sic onus cępit eo viuo,& sic
censebuntur duo patrimonia,vt.d.§.si cohæredē.&
d.l.fi.s.qui.mo.pig vel hyp.sol.aut fuit factum ordi-
namentum postq̃ ille successerat.& tunc totum di-
catur vna libra:iam enim patrimonia cœperāt esse
iuncta,vt.l.sed si plures.§.filio.s.de vulg.& pup.l.&
totum onus cęperat in persona hęredis succedentis
ergo & c.vt.s.ea.l.§.qui filium.vbi probatur hęc di-
stinctio.Non ob.l.si idem cū eodem.quia ibi quęli-
bet cā facit separatim iudicium:sed hìc q̃libet libra
nō facit separatim patrimoniū,sed vnū patrimoniū
cœpit esse. ¶ Ad secundum rñ.& videtur ꝙ omnes
dicant habere vnā librā, vt.s.de excu.tu.l.tria onera.
In contrarium videtur ꝙ in singulis ponatur ratio
per se,vt.s.eo.l.in singulis.& quia hoc onus sicut cæ
tera alia onera diuiditur per.l.xij. tab.& istud videt
vt.l.fi.§.pe.de ho.dā.vbi videtur casus.& ibi Dy.tan
git.Non obst.l.tria onera.quia ibi cōsideratur labor
ex parte tutoris:quia non multiplicat ex pluralitate
personarū:& patrimonio existente indiuiso.hìc ve
rò inspicitur onus respectu ipsorum filiorum suc-
cedentium,& quilibet tantùm potest patrimonio
existente indiuiso sicut diuiso &c.

S V M M A R I V M.

1 *Clausula,hoc legatum præstari uolo integrum sine diminu-*
tione,apposita in legato quid operetur?

a ¶ Vltio hęc.Et vi
de Pe. in.c. aplicę.
de don.qui transit
cū Io de imo.And.
Barb.

b ¶ Quęro qualiter.
Et tu pōdera qūo
p̃t dari ad honestū
lucrū.Primò vsurę
sunt ꝓhibitę.vt in
cle.j. de vsur.& in
aut.de ecc.titu.§.j.
secundò.d.c.ꝑ ve-
stras.loquit in do-
te ex qua sūt susti
nēda onera matri-
monij & nō loqui-
tur in pupillo.Ter
tiò Ioā.an.ibi dicit
quòd mercator de
bet cauere de saluā
do capitale qđ di-
ctū est dubiū.item
ibi allegat rō q̃ nō
habet locū in pu-
pillo.itē ille tex.in
telligit etiā de dā-
no,vt dixit Bal.in
l.j.C.pro soc.qūo
ergo pōt intelligi
istud dictū Bart.ꝑ
certo egeret decla-
ratione,& vide Lu
do.ro.in consi.xx-
vij.incip.visa facti
serie,& ī cōs.cxxx
vij.inci.si pecunia
pupilli debeat da-
ri ad vsuras. & in
cōsi.clxxxvij.& vi
de Bar.in.l.tutor q
reptoriū.§.si post
depositionē.de ad
mi.tut.vbi loqt de
pecunia pupilli.et
vide Lud.ro.in con
sil. xxvj.aliâs. xx-
vij.& Pe.de anc.&
modernos in.c.cō-
quest⁹.de vsu.vbi
dicunt ꝙ tutor de-
buit ponere pecu-
niā ad cōmodū pu
pilli:ideo tenet ad
vsuras.And. Barb.

2 *Falcidia quando cessat in uno legato ex dispositione testatoris,hæres non oneratur sed*
cæteri legatarij.

LEX LXXXVII.

Qui quadringenta. Si perplexitas cōtingat ex ac
cidenti pręter testatoris ꝓpo
situ,secūdū mētē testatoris dirimit.h.d. ¶ Opp.primò de prin.ad
ver.quid ergo dicemus.Sol.hoc contingit ex præsumpta voluntate defun-
cti. ¶ Op.de.l.si titius suprà de cōdi.insti.Sol.hæc perplexitas cōtingit pręter
ter voluntatem defuncti.in.l.contraria.testator voluit perplexitatē facere:
ideo non valet. ¶ Opp.s.ti.j.de.l.pe.Sol.conditio regulariter non pōt diui-
di.fallit quandoq; vt ibi dixi.& in.l.cui fundus.& plenè in.l.pe.de condi.in
1 ser. ¶ Vltimò† scias ꝙ ꝑ hāc.l.dixi ꝙ cum testator in vno legato adiecisset
sic,videlicet,hoc autem legatum volo præstari integrum sine diminutiōe.
in aliis hoc non adiecit,quod ista verba hoc importent ꝙ illud quod debe
ret minui de dicto legato,hæres suppleat de legatis aliis,vt hìc patet.quo
casu ratio ineunda erit per eū modū qui no.in.l.si in testamēto.s.eo.& hoc
intelligo siue legatum minuatur per falcidiam siue propter facultatū de-
fectum:vt.l.in quantitate.§.fi.s.eo.quia est eadem ratio.Et no.bene ex hac
2 l.ꝙ† quando falcidia cessat in vno legato ex dispositione defuncti,nō one
ratur hęres,sed cęteri legatarij.dixi in.l.ex asse.s.eodem.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus & usuræ perceptæ ex re legata uel quantitate,iudicio testatoris conditio-*
ne pendente,in falcidiam imputantur.
2 *Perceptum ex re legata per hæredem ex eius industria,non imputatur in falcidiam.*

Qui ducenta. Iste ē de difficiliorib⁹.§.§.Infortiati,& est cla
rus in tex.sed glo.facit eum difficilē recitādo
opi.&.h.d.Vsuræ quæ pēdēte cōditione percipiunt de quātitate legata in
lege falcid.imputātur:& quod deest ab oībus legatariis ꝓ rata suppletur.
h.d.Diuidit in tres partes secūdùm verū intellectū.Primò ponit thema &
qō,vsq; ibi,legis fal.ratio:ibi secūda recitat opi.quorūdā vsq; ibi,qđ mini-
me.ibi tertia.Vbi ponit de reprehēdēdo opiniones illorū,& sol.q.Pone ca
sum secūdū Dy.ī tex.ibi,recipe.subaudi,q̃rit qualiter ꝓponēda sit rō.l.falc.
In versi.l.falcidię ratio.Vera lectura huius versi.est lectura Azo.& illā te-
net Dy.in ver.quod minime.hìc tenet Dy.qđ est vera opi.Io. ¶ Dicit hìc
1 †ꝙ fructus percepti & istæ vsuræ computant in quartā.cōtrà.s.eodem de
l.in ratione.in prin.Huius cōtrarij timore qdā recedūt ad opi.quā tenui,&
vide gl.q̃ incipit,in cuiusq;.ibi,dic ergo.& sic antiqui fatentur contrariū.&
ꝙ tex.dicit hìc ab vtroq;,id est ab vtrolibet.sed ista est contra tex.istū ibi,
ambobus.& ibi.xxv.cōferre debeamus.& ibi ab vtroq;.& hoc Dy.collecti
uè accepit:nō ergo à quolibet.Legit ergo aliter Io.vide gl.ibi,vel secūdùm
Io.& ibi,tñ hoc corrigit &c.est opi.iuriscōsulti.& qđ.s.dixit Io.nō vr bene
dicere incęptū recitat opi.antiquorū:qa nō dicit tex.ꝙ ꝓsit vni tñ:imo am-
bobus,& ꝙ ambo debēt cōferre in secūda ibi,hoc tñ corrigit & est contra
dictā.l.in quātitate.§.magna.&.l.in rōne.ī prī.& sic remanet cōtrariū iō vi-
de opi.Azo.& gl.q̃ incipit.s.ꝙ ego.ibi,tu dic scđm Azo.ibi qđ falsū ē vsq;
hìc.Dy.cōtrà,& bñ,ī aliis nō.Et lectura Azo.ē vera dū recitat primā opi.
antiquorū.sed opi.sua in scđa recitatione nō est vera:qa tex.dicit pro rata,
& non equalr,& sic in hoc scđo corrigit primā:in tex.nō in alio.in vltio er
go ē vera opi.Io.Ad cōtrariū rñde,vt ad.l.ī q̃titate,& ad.l. ī rōne qa aliud
est in fructibus,vt ibi:aliud in vsuris.vt.hìc.vide in gloss.ista ibi,item not.
2 aliud &c. ¶ Sed solu.Ioā.non est vera:licet opi.sic solue ergo† ꝙ fructus &
vsuræ ꝑceptę ex re vel quantitate legata iudicio testatoris pēdente cōditio
ne in fal.imputant.Vel dic in vsuris hìc:&.l.in quātitate.s.eo.& in fructib⁹.
vt.l.quod de bonis.§.fructus.&.l.paulus.§.j.s.eodem.Cōtraria ergo loquū-
tur de fructibus perceptis aliunde q̃ ex re legata.Hìc est alia gloss.sup ver-
bo partibus.q̃ incipit.Io dicit.& ista non fuit opi.Io.q̃ hìc in glo.ponitur:
vt patet ex prima gl.mag.& ideo ista sūt erronee scripta.vel dic ꝙ Io.legit
vtroq; modo.tu tene opi.quam dixi in positione casus. ¶ Opp.& videt ꝙ
non cōputetur in falcidiam istud quod ex sua ꝓuisione hæres cōseqt,vt.l.
ij.s.eo.Solu.hoc intellige de his quæ à quolibet fuissent pręcepta:secus si
ex industria hr̄dis tantùm fuissent præcepta. ¶ Quęrit glos.quid si hęres
non percępit? Certè dicit glo.& bene ꝙ non cōputātur in falci.sed æstima
tur minus legatū,vt.l.in.l.fal.non habetur.s.eo. ¶ Sed quid dicēdū hodie
vbi vsure non ꝑcipiūt,qd de commodo medij tēporis? in.l.pròxi. dicam.

S V M M A R I V M.

1 *Legatum alimentorum factum certæ personæ,non dicitur factum ad pias causas.se-*
cus si pauperibus.
2 *Pecuniæ relictæ ad alimenta ut ponantur ad usuras,& inde alimenta percipiantur,*
qualiter hodie fiat.

LEX LXXXVIII.

Diui verus. Notabilis lex est ista, legatum alimentorum
defalcatur per falcidiam h.d. ¶ Opp.C.eo.de
aut.similiter.Sol.aliud est in relictis ad pias causas:& aliud in ali-
1 mentis.& hìc habes† ꝙ legatum alimentorum factum certę persone non
2 videtur factum ad pias causas:secus si esset relictum pauperibus,vt.l.si qs
b ad declinandam.C.de episcopis & clericis. ¶ Quęro† qualiter [b] fiet ho-
die cum

die cum nõ sint licitæ vsuræ. Breuiter credo ꝙ debet dari apud mercatores, & interim percipiatur ille quęstus qui honestè posset percipi, vt in simili. extra de dona. inter vir. & vxo. c. per vestras. & idem dicerem vbicunq; ponitur de pecunia; quod debet intelligi de commodo quod honestè posset percipi secũdum dictum. c. per vestras.

LEX LXXXIX.

SI hæres. Qui repudiat id quod quartam minuit, quartam non deducet. h. d.

SVMMARIVM.

1 Dicta in trebellianica habẽt locum & in falcidia, & qñ non? nu. 4.
2 Pecunia quam capit hæres ex testamento, qñ imputatur in falcidiam?
3 In falcidiam quæ sunt quæ imputantur?
5 Quæ imputantur in trebellianicam?
6 In falcidiã quare solũ imputatur qđ iure hæreditario capitur, secus in trebellia?
7 Legata particularia si ab eodem hærede sunt præstanda, & fideicommissum uniuersale quòd omnia imputabuntur in quartam.
8 Corpus hæreditarium, & pecunia uel non corpus hæreditarium, quare differunt?
9 Trebellianica uel falcidia quando possit in una re tantùm detrahi?
10 Quæ imputantur in legitimam?
Accursius quando emancipauit dominum Franciscum uoluit quòd datum causa emancipationis imputetur in quartam.
11 Perceptum extra testamentum quare non imputatur in falcidiam, nec in trebell. sed in legitimam sic?
12 Pater si dedit filio emancipato ut computaret in quartam, & decedit filius antequàm pater cum filijs, an isti filij, & sic nepotes computent in quartam?
Dos data filiæ per patrem, an computetur filijs filiæ quæ decessit uiuo patre: & sic nepotibus in quartam, put filiæ deberet imputari? & in utraq; cõcludit quòd sic.
Quicquid confertur, in quartam imputatur.
13 Legitima filij per quos suppleatur, quãdo est relicta minus quarta?
14 Filius sibi imputat in legitimam quod ad eum peruenit ex substitutione directa, uel per fideicõmissum: secus si legatario esset substitutus.
15 Filius quãdo imputet sibi in legitimam id quod peruenit ab intestato?

LEX CX.

IN quartam. Primò loquitur de quarta iure institutionis vsq; ibi, sed in fideicom. ibi, de quarta trebellianica. vsq; ibi, si quid verò. ibi redit ad primũ, & determinat quandam quæstionẽ, & loqtur de quarta
1 institutionis iure & breuiter hoc dicit. In falc. imputatur† qđ iure hæreditario capitur, sed in trebellianica imputatur quicquid quocunq; iure iudicio defuncti vniformiter capitur. id verò qđ vniformiter, hoc est partim iure hęreditario, partim alio capiť, pro parte hæreditaria tantùm imputať. h. d. ¶ Primò opp. ad fal. debitã iure institutionis. ¶ Et primò oppo. sic: hîc videtur dici ꝙ ea quæ non capiũtur iure legati vel fideicommissi, imputantur in falcidiã, sed contrà. s̃. eo. de. l. pater filiã. in prin. Sol. ibi nõ capitur aliquo prędictorum iurium, sed nec iure hæreditario qđ hęc lex reqrit: nec ex testamẽto: ideo non imputať in fal. ¶ Scđo opp. s̃. eo. de. l. cum quo. §. fi. So. licèt ibi nõ capiať ex testamẽto, tñ disposuit testator ĩter viuos hac mente, vt imputetur in quartam: & hoc fuit actum tacitè vel expressè, vt ibi patet, &. j. de bo. li. l. etiam. §. sed & si non mortis. ¶ Tertiò op. s̃. eo. de. l. nesennius. in pri. &. j. eo. de. l. filio. vbi pręlegata computanť in fal. Sol. quãdo quis accepit à cohærede pręlegatum, licèt scđm rigorem iuris sibi non ĩputetur in falcidiam: tamẽ de equitate doli exceptione, seu replicatione repellitur, & ei à quo accipiť legatum ꝑdest ad falcidiã minuẽdam, vt in cõtrarijs. ¶ Quarto opp. & videť ꝙ etiã alijs ꝓfit, vt. d. l. nesennius. §. planè. Sol. non prodest alijs pręlegatum vt minuat quartam ab eis detrahẽdam, sed in hoc prodest: quia videť quartã detraxisse de legato cohęredis. ¶ Quinto opp. & vr̃ ꝙ etiã alijs prosit saltẽ pro ea parte quã habet iure hęreditario, vt. j. titu. ij. l. deducta. §. nũmis. &. s̃. eo. l. id autẽ. ij. r̃ñ. Sol. fateor ꝙ quãdo pręlegat corpus hęreditarium ꝙ hæreditaria portio cõputatur omnibus in fal. vt in contrarijs. aliæ portiones non. ¶ Sextò opp. & videtur ꝙ non portio hæreditaria, sed quarta hæreditariæ, vt suprà eod. l. titia. Solu.
2 ibi† loquitur de trebellianica: tñ idem credo debere dici in falci. quia aut eã detrahit de voluntate testatoris: & tunc quartam hęreditarię. aut contra, vel pręter voluntatem: & tunc hæreditariam totam. hoc tenet gloss. s̃. e. l. nesennius. in prin. & Dy. ¶ Septimò opp. & videtur ꝙ totum computetur, vt. l. cum pater. in prin. s̃. de leg. ij. &. d. l. deducta. §. nummis. Solu. gloss. in hoc variat. nã. s̃. eo. l. id autẽ. dicit ꝙ hoc est verum quãdo capitur pecunia à cohærede: qa tota pecunia videť capi iure hęreditario. Id autẽ qđ. s̃. dixi loquitur qñ corpus hæreditarium, sed hîc dicit cõtrarium, ꝙ etiã pecunia nõ cõputetur in falc. nisi pro parte hęreditaria. tu dic scđm Dyn. ꝙ aut hęredi legať pecunia à cohærede, vel à substituto: & tunc tm̃ pars capitur iure hęreditario: & ista pars imputať in falcidiã, vt hîc in tex. & glo. & hoc verũ est cũ dať pecunia hæreditaria: aliâs secus, vt. s̃. eodem. l. lex falci. si interueniat. Aut ipsemet hæres est iussus pecuniam sibi deducere, vel detrahere: & tunc tota capitur iure hęreditario, & tota cadit in falci. vt in. ll. cõtrarijs &. l. qđ autem. ¶ Octauò opponitur. s̃. eodẽ. de. l. si à me. vbi de fundo hęreditario nil imputatur in falc. Solu. ibi nil ex illo fundo tenebatur iure hæreditario. ideo &c. vt ibi patet. ¶ Nonò opp. s̃. e. l. quod autẽ. in fi. Solu. ibi testator hoc expressit. ¶ Decimò opp. ad fi. l. de. l. qui fundum. in prin. s̃. eo. &. l. si dignũ. Solu. reiectis alijs solutionibus quas gloss. ponit ĩ. d. l. qui fundum. dic: hîc datur in vim cõditionis: & ideo nõ cõputatur in fal. in cõtrarijs datur noĩe pretij: & ideo succedit loco rei: meritò videtur habere iure hæreditario: ideo imputatur in falci. Sed cõtra hoc instatur: quia videtur ꝙ saltem ei qui dat causa cõditionis implendę, cõditio debeat ꝑficere, vt d. l. nesennius. &. l. filio. Solu. glo. hîc fatetur cõtrarium ꝙ illi qui dat proficiat: alijs non. Idem videtur tenere quidã in. l. qui fundum. in princ. in scđa solu. s̃. eo. Sed hoc videtur contra. l. si fundus legatus. s̃. eo. Solu. gloss. ꝙ ibi debebat dari alteri hæredi. sed istud est diuinare. Quare dicunt alij ꝙ etiã danti nõ prodest. Nec ob. l. nesennius. qa loquitur in legato vel fideicommisso. & hoc tenet Cy. C. eo. l. pe. vbi gloss. hoc tangit. tu potes vtrãq; opin. sustinere: nã prælegata prosunt danti ope exceptionis doli, non ipso iure, vt. j. eod. l. filio. &. d. l. nesennius. aut ergo legatarius iam habet legatum & cõuenitur ab hærede propter falc. vel interdicto quorũ legatorum, vel conditione inde. & repellitur exeptione doli, sed illud quod est datum causa conditionis implendę supplet falci. & ita loquitur gloss. hîc posita & aliæ similes. Aut hæres ipse possidet, & cõuenitur: & tunc potest detrahere falcidiam, vt. d. l. si fundus. & ita loquitur alia glo. ¶ Vndecimò opp. de. l. in ratione. §. tametsi. s̃. eo. Solu. ibi loquitur in eo qđ dať in vim modi, qđ succedit loco rei sicut id quod datur causa pretij, vt ibi dixi. facit quod not. in
3 l. si quis seruum. s̃. tit. j. ¶ Ad oĩm† ergo declarationem sic distingue: aut hęres capit de bonis defuncti extra causam testamẽti: aut ex ipso testamẽto. Primo casu, aut propter hoc cœpit expressè vt sibi imputet in falci. & imputatur, vt. s̃. eodem. l. cum quo. in fin. Aut cœpit propter aliam causam: & tũc secus, vt. l. pater filiã. in prin. s̃. e. Secundo casu qñ capit ex testamẽto: tunc aut iure hæreditario: aut iure legati vel pręlegati: aut causa cõditionis implendę, vel ex vi modi, aut ex causa pretij ex iussu testatoris. Primo casu imputatur in falc. vt hîc, in prĩ. Secundo casu aut legatur sibi à legatario, & nil computat in falci. qm̃ nihil habet iure hæreditario. vt. s̃. eo. l. si à me. nisi quo ad ipsum qui dat. arg. l. nesennius. s̃. eo. Si verò legatur à cohærede: & tunc aut quęris quo ad ipsum cohęredẽ, & totum imputatur, vt. d. l. nesennius. &. j. eo. l. filio. Aut quo ad alios: & tunc aut legata fuit pecunia, vel corpus non hæreditarium, & nil imputatur: qa nil hęreditario iure capitur: aut fuit prælegata pecunia hęreditaria: & tunc aut ipse iussus fuit sibi retinere, vel detrahere, & totum compntat, vt. s̃. de lega. ij. l. cum pater. in prin. & dicto. §. nũmis. Aut cohæres fuit sibi iussus dare pecuniam hęreditariã: & tunc sibi pro hæreditaria parte computat, vel quartã hęreditariæ, vt statim dicam, &. s̃. eo. l. id autem. & hîc no. Si verò corpus hæreditarium: tũc aut detrahit falcidiã de voluntate defuncti, & computatur quarta hęreditarię portionis: aut contra vel præter voluntatem: & tunc computatur tota hæreditaria portio, vt. s̃. e. l. titia. & no. in. d. l. nesenni᷒. Tertio casu quando capitur causa cõditionis implendæ: & tunc si quidem legatarius possidet, ita ꝙ ab hęrede conuenitur. tunc imputatur in quartam quo ad dãtẽ, nõ quo ad alios. ar. s̃. eo. l. nesennius. & hîc not. Si verò hęres possidet, & ipse cõuenitur: tunc aut fuit datum à statulibero: & dic vt. s̃. eo. l. id autem. aut ab extraneo: & tunc nullo modo imputatur in falcidiam nec quo ad dantem: nec quò ad alios, vt hîc in fin. & . l. id autem. s̃. eo. &. l. si fundus legatus. & qđ not. C. e. l. pe. Quarto casu quando capitur in vim modi, & imputatur in quartam, vt. s̃. eo. l. in ratione. §. tametsi. Quinto casu quando capitur loco pretij: tunc imputatur in falc. vt. s̃. eo. l. qui fundum. & ibi not. &. l. si dignum. & no. in. l. ad veterani. §. j. & hoc sufficiat circa falcidiã. Venio ad
4 secundam partem, quæ tractat de trebellianica. Et primò op. † ꝙ idem sit in trebellia. qđ in fal. vt hic, &. s̃. dixi. Sol. fateor ꝙ quãdo corpus hęreditarium, prælegatur à cohærede est idem: sed quando corpus non hæreditariũ vel aliquid aliud ab extraneo: tũc secus. nam in falcidiam nil imputatur: in trebel. totum. & rationem. j. videbitis. ¶ Secundò oppo. dicitur hîc ꝙ fideicommissum datur causa cõditionis implendę. contra: id qđ datur causa conditionis implendæ, non est legatũ, vt. l. si quis sub conditione. s̃. si quis omis. cau. test. Sol. expone scđm Iac. de are. fideicommissum hęredi datur. id est hęredi iniungitur ab ipso pręstandi causa. i. cũ causa implendę conditionis. i. à fideicommissario. ¶ Tertiò opp. de. l. debitor. §. fin. j. ad treb. & d. l. pater filiã in prin. sol. ibi non capit ex testõ: & ideo non imputatur, nisi ob hoc fuisset datũ, vt. l. cum quo. §. fi. s̃. e. ¶ Quartò op. j. eo. de. l. acceptis. Sol. ibi ꝙ datur causa cõditionis implẽdæ nõ erat remãsurũ penes hæredẽ: ideo nõ imputatur. ¶ Quintò op. & videť ꝙ non tota hæreditaria, vt. s̃. eo. l. titia. Sol. hoc debet intelligi scđm distinctionẽ illius legis. ¶ Sextò opp. & videtur ꝙ legata data causa cõditionis ĩplendæ non computanť in trebel. cum debeat detrahi de ipsis rebus hæreditarijs, vt. l. iubemus. in princi. C. ad trebel. sol. glo. quæ est in. l. filiũ quẽ habentem. C. fami. erc. in fi. gl. mag. & fatetur cõtrariũ, & dicit hãc. l. & similes in hoc hodie esse correctas quo ad liberos primi gradus, cum talia non imputenť in treb. Iaco. de are. dicit cõtrarium: qa illa. l. solum fructum prohibet imputari in quartam, nõ alia legata, vel data cã conditionis implendæ. & hoc puto verius ꝑ finem illius
5 legis, quæ vult ꝙ statuta in illa. l. nõ trahãtur ad alios casus. ¶ Vt ergo† ista materia circa trebellianicam liqueat: distingue eodẽ modo quo in falci. aut capiť extra testm̃, & idẽ est dicẽdũ. ꝙ. s̃. dixi, distinguẽdo casus & modos qbus fal. capiť extra testm̃. aut ex testõ: & tunc aut iure institutionis: & idẽ. aut iure legati: & tunc aut ab extraneo, vel legatario, & indistinctè ĩputať, vt hîc, licet secus sit in fal. aut à cohærede: & tunc aut pecunia, & tũc totũ imputať, vt in. §. nũmis. aut corpus nõ hæreditariũ, & imputatur licèt sec᷒ in fal. aut corpus hęreditariũ: & tũc idẽ dic ꝙ in fal. qa aut quæriť de ĩputa

¶ Quarto. Adde an trebellianica possit in vna re deduci. vltra Alexã. Bal. cõsi. clxxxvij. iij. li. & ibi qd de legitima. & qd si bona sunt alienata: an in alienatis cõputari debeant. & an legitima in vna re deduci possit, vide Bal. cõsi. lxxxvj. j. lib. & cõsi. cccclvj. iiij. lib. & cõs. clxij. iij. lib. vbi firmat qd hic dicit Alex. φ filio non debeẽ legitima in bonis legatis.

b ¶ Venio. Adde vltra Alex. q̃ cõputẽtur filio in legitimã, Bal. cõsi. cclxvij. j. lib. Ang. cõsi. cj. & cxxxj. & lxxv. & p Pau. de ca. cõ. cxxxiiij. & an donatio facta per patrẽ filio ĩputeẽ ĩ legitimam, vide Pau. de ca. cõs. ccj. Abb. cõsi. cxvj. & Pau. de cast. cõs. ccxx. & p Ale. ĩ cõs. viij. col. ij. in prin. ĩ ij. vol. & ibi allegã do cõcordãtes dicit cõem opin. esse φ non imputeẽ, nisi expressẽ dicaẽ.

POMATES.

c Si verò donatio ẽ simplex. Vide Ancha. cõsil. viij. inci. visis ĩ prin. ĩ. ij. vol. & in. l. illud. in. ij. col. in gl. in verbo. hæc aut. C. de col. & cõs. xxxj. in pri. in fi. in. iiij. vol.

d Quero de vna. q. Adde vltra Alex. an dos data filiæ cõputeẽ in legitimam nepotibus, Pau. de ca. cõs. cxxiiij. Bal. cõs. lxxiij. & ccix. j. lib. Pet. de anch. cõs. cccvj.

POMATES.

e Breuiter consului cõtrariũ. Vide Ancha. cõsi. cccxvj. inci. do. Bar. ibi vide Anc. cõs. ccclxvj. ici. ex themate presupposito circa mediũ. ver. an aũt cõputare debeat. vide Cu. cõsi. iij. ij. col. i. j. vol. Barbat. cõsi. xl. i. ij. volu. Adde qd cõsuluit Bar. cõsi. exc. inci. gilbert⁹ dedit. Ale. Loscus.

tione quo ad ipsum coheredẽ. & imputet totũ. aut quo ad alios fideicommissarios: & tunc aut detrahit de voluntate: aut cõtra voluntatẽ, vt. l. titia. §. eo. Si verò capit causa conditionis implendę: tunc aut est remansurum penes eũ, & imputaẽ, vt hic aliàs sec⁹, vt. l. acceptis. j. eo. si verò capitur in pretiũ, tũc ĩputatur, vt. §. ꝓbaẽ p easdẽ. ll. si verò ĩ vim modi: & tũc idẽ p easdẽ leges. Primò quero† q̃ est rõ φ in falci. ĩputatur solũ qd iure hereditario capiaẽ, & aliud est in trebellianica. Dicit hic glo. rõ est: qa ĩ falc. grauaẽ plus hæres, qa onera hæreditaria manent apud eum insolidũ: ideo releuatur vt solũ quę iure hereditario capit imputet in falc. sed in trebellianica non sustinet onera, nisi pro parte, vt. j. ti. ij. l. ij. §. fin. ideo plus grauatur. idẽ tenet Cy. in. l. filium quẽ habetẽ.* C. fa. ercis.* Tu clarius dic φ rõ colligitur ex verbis. l. falci. dicit em̃. §. e. l. j. §. j. φ quarta pars hereditatis debet remanere penes hæredẽ. Not. φ dicit hereditatis. ex quo colligitur φ debet habere iure hereditario. sed insti. de fideicom. here. §. sed quia. vbi referũtur ista verba senatuscõsulti Pegasiani dicitur φ hæres debet quartam partẽ retinere: non tñ dicit hæreditatis. & ideo etiã si non capiatur iure hæreditario imputatur in quartam. Dices tu: ille text. facit contrà. quia dicit perinde &c. atq; ex. l. fal. Rñ. illud perinde, denotat similitudinem: sed non p omnia: qa quarta vbiq; detrahitur, sed non eodem mõ. simile no. j. de accep. l. j. & si quæris quare ĩ. l. fal. fuit positum verbũ hæreditatis: in senatusconsulto non: tũc ꝓcedit ratio glo.

7 ¶ †Scdõ quæro quid si ab eodem hærede sunt prẽstãda legata particularia, & fideicom. vniuersale, qd potest esse, vt. j. tit. ij. l. marcellus. §. idẽ pomponius. qualiter fiet ista computatio in quartam? Breuiter quantùm ad fideicõmissum omnia computabunẽ: nec hoc ꝓderit legatarijs, vt minor quarta detrahaẽ, sed ꝓderit vt à fideicõmissario quarta detracta videatur sicut dicimus in simili. §. eo. l. nesennius. §. j.

8 ¶ Tertiò quæro† q̃ est ratio differentiæ inter corp⁹ hæreditarium, & pecuniam, vel corpus non hereditarium? Rñd. pecunia tota potest dici percepta de parte hæreditaria: quia non est in corpore hæreditario, vt in. §. nummis. vel inter corpus hereditarium & non hereditarium, est ratio: ne in eadem re diuerso iure, habeat quartam, vt. l. eũ qui ędes. de vsusca. ita dicunt glo. & Azo in summa. C. e. & est hęc ratio, licèt sit satis debilis: tñ non video modò meliorem.

9 ¶ Quartò[a] quæro† vtrùm falcidia vel trebellianica possit detrahi in vna re? Glo. & doct. tenẽt φ non. C. eo. l. ij. Tu dic clarius, aut queris an possit deduci in vna re à volentibus, & potest, vt. §. de leg. j. l. potest. & §. deposi. l. j. §. si conueniat. & ita intelligunt quidã l. filium quẽ habentem. C. fami. ercisc. & ita not. ibi in glo. q̃ incipit. s. destinatione. ibi, alij dicunt soluitur à volentibus. & volenti &c. aut queris de necessitate: & tunc aut queris in qua re debeatur quarta: aut in qua re detrahatur tempore diuisionis. Primo casu, regula est φ deducit de qualibet re pro indiuiso, vt in. l. plautius. & l. lineã margaritarum. §. eo. & l. ij. C. e. Secundo casu, aut testator aliquid legauit, vel alio modo cõcessit quòd debeat imputari in quartam, & illud prius imputatur, vt supra eo. l. id autem. & l. cum quo. §. fin. & l. querebatur. §. fi. & hoc intellige prout de trebellianica loquitur. Si verò nihil relinquit: tunc aut hæres percepit fructus iudicio testatoris, & illos prius imputare in quartam cogitur, vt §. eod. l. quod de bonis. §. fructus. Nec obst. infra tit. ij. l. ita tamen. §. heres ex asse. vt ibi dixi. aut nullos fructus percœpit: & tunc aut heres aliquid de hereditate alienauit: & illud prius sibi computat ĩ quartam, vt. C. communia de leg. auth. res quę. & j. titu. j. l. marcellus. §. res. & ibi not. quod tenet Azo in summa. C. ad trebel. & etiam Dyn. aut nil vendidit: & tunc aut testator viuus concesserat aliquam rem habere in peculium. & illam potest sibi retinere aduersario inuito, vt. l. filium quem habentem. secũdũ lectu antiquorum quę in hoc vera est, vt officio iudicis in diuisione illa res assignetur filio: vt quem testator predilexit in illa re in vita, presumptio est φ predilexit in morte. argu. l. pe. §. de ali. & ciba. lega. & ne fiat separatio eius possessionis quam coluit & melioraui. arg. l. iij. de allu. & palu. Aut nihil concessit in vita nec in morte: & tunc si res sunt indiuisibiles, potest in vna re deduci vt. §. eod. l. sed si non seruus. & l. lege fal. inter. & l. si fundus mihi. cum similibus. Aut oẽs sunt diuisibiles: & tunc deducetur in vna vel duabus rebus: ne patrimonium communicetur: & hoc iudicis officio, vt. l. potest. §. de leg. j. & C. qñ & quib. quar. pars. de. l. ij.

b 10 ¶ Venio[b] ad quartam partẽ debitã iure naturę: & breuiter distingue† aut aliquid capitur extra patrimonium defuncti: & nullo mõ ĩ illa quarta ĩputaẽ, vt. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa. aut capiẽ ex defuncti patrimonio: & tũc aut iudicio testatoris. & cõputaẽ in quartã quocũq; iure habeat, siue iure hereditario, siue iure legati, vel in vim modi, vel alio mõ capiaẽ, cõputatur, vt. l. qm̃ nouella. C. de inoffi. test. & ꝓ hoc facit qd habuistis in. l. etiã. §. pe. in fi. j. de bo. li. dũmõ aliquid iure institutionis habeat, vt in auth. vt cũ de ap. cog. §. aliud quoq; capitulũ. & in auth. de triẽ. & se. §. j. Aut capitur inter viuos: & tũc aut est datio ob causam, vt dos & donatio propter nuptias, vel datũ cã militię: & tunc illud imputatur in quartã, vt. l. qm̃ nouella. C. de inoffi. testa. & l. omnimõ. §. fi. e. ti. Si verò est donatio simplex:[c] tũc aduerte, si quidẽ tpe factę donationis & perfectẽ, valuit in vita: tũc nõ cõputatur in quartã, nisi sit dictũ, vt si datur filio emãcipationis cã, vt. l. si qñ. §. fi. C. de ĩofficio. te. & ita fecit Accur. qñ do. Frãciscũ emãcipauit qa fuit dictum expressẽ vt in fal. ĩputaret. & pro hoc habes tex. in. l. etiã. ver. sed & si nõ mortis. j. de bo. li. Idem dicerẽ si esset facta donatio filio in ptãte ꝓpter merita pcedẽtia: nam tunc statim valeret donatio, & istud pcipit tanq; aduẽtitiũ, vt gl. no. in auth. vñ si parẽs. C. de inoffi. te. ꝓbo p rõnem: illud qd fili⁹ q̃rit ex psona sua, est aduentitiũ, vt. l. cum oportet. §. j. C. de bo. q. lib. sed istud qd datur filio ob merita pcedẽtia, habet ex operis suis, & sic est aduentitiũ: & aduentitia in quartã nõ imputaẽ vt. l. fi. C. de colla. & l. scim⁹. §. repletionẽ. C. de inoff. te. licèt sit quędã gl. quę est in. l. si donatione. C. de col. q̃ vult φ nõ valet ĩcõtinenti: tñ nõ dicit verũ, vt ibi dixi. Si verò donatio nõ tenuit ab initio, sed fuit morte cõfirmata: tũc ĩ quartã imputaẽ. hic est cas⁹ no. in. l. filiũ quẽ habẽtem. C. fam. erc. scdm lect. Azo. & ꝓbaẽ ĩ. d. l. etiã. in ver. sed & si nõ mortis. Idẽ puto dicẽdũ si ĩ peculio esset cõcessum, vt. d. l. filiũ quẽ habentẽ. secũdũ aliã lect. & d. l. si donatione. C. de col.

11 ¶ Iuxta pdicta† formo. q. & primò videam⁹ rõnem, q̃ est ratio φ id qđ extra testm̃ capitur in trebel. quarta non ĩputatur, vt. l. pater filiã. in prin. §. eo. sed in debita iure naturę sic, vt no. & dixi. §. & rõ est: qa falcidia & treb. detrahitur occasione testamẽti: ideo in ea non imputaẽ nisi qđ venit ex testõ. sed debita iure naturę venit extrĩsecus: ideo in ea imputatur quod extrinsecus venit. & hoc habes in alijs quartis, q̃ debẽtur ex alijs dispositionibus vel iuris, vel statuti: vt mulieri vel viro ex forma statutorũ si aliquid debeaẽ: tũc cõputaẽ sibi qcquid extrinsecus venit, vt in auth. preterea. C vnde vir & vxor. Ego dixi. §. φ donatio facta filio emãcipato nõ imputaẽ, nisi sit dictũ. quero qd si fuit dictũ, dedit, & donauit filio emancipato in premiũ emãcipationis, & ꝓ parte sua: non tamẽ dixit quòd in quartã imputeẽ? Dixi in. l. peto. in prin. §. de leg. ij.

d 12 ¶ Quæro de vna. q.[d] q̃ me† multum facit dubitare. quã nõ habui de facto sed hac nocte fui imaginatus. fuit datum filio emãcipato, vt computaret in quartã: sed filius decessit anteq; pater relictis suis, heredibus, & nepoti bus patris sui: an ipsis nepotib⁹ cõputeẽ in quartã? qd dices? Formo aliam q. & dicã de ista: & istã quã dicã, bis vidi de facto, & consului. Filia decedit anteq; pater relictis filijs, an dos data filiæ filijs eius cõputeẽ in quartã, ꝓut filiæ deberet imputari? In veritate multi aduocati, & aliq doc. cõsuluerunt φ nõ: & mouebãtur p rõnem cõem, vt. l. scimus. §. repletionẽ. C. de inoffic. te. cũ fal. iure naturę nõ debeat deduci, nisi de substãtia pris, vt ibi, sed isti filij non habent istã dotem ab auo eorũ: sed habẽt à matre: & idro non debet cõputari: qa exiuit patrimoniũ patris ipso iure, vt. l. pater filiã. in princ. §. e. Breuiter cõsului[e] cõtrariũ, & hodie ita cõsulerẽ. istud ꝓbaẽ p. l. illam. C. de col. §. fi. vbi dicẽ expressẽ in tex. φ dos data matri, debet à filijs cõferri. sed ad illã. l. r̃ndebaẽ φ nõ sequiẽ φ qcqd cõfertur, in quartã imputeẽ. Ego dixi φ confertur, vt. d. l. illã. & in quartã imputatur. per. l. qm̃ nouella. C. de inoffi. test. vbi dicit eodẽ modo quo cõfertur, eodẽ modo in quartã imputatur. nec reperies. l. q̃ dicat cõtrariũ. in. l. quoniã nouella. dicit tex. dos data filię vel nepoti in quartam imputetur. nõ dicit, cui vel sibi vel filijs suis. Pręterea, hęc probabã p. l. oĩmodo. in fi. C. de inof. test. vbi nõ reqrit tex. φ habeat à patre sed occasione eius qđ pr̃ fecit lucreẽ. Præterea φ istud sit ꝓfectitium, & de bonis patris ꝓfectum, ꝓbo: aduẽtitia nõ conferuntur, vt. l. fi. de col. sed talis dos à nepotibus cõfertur, vt. l. illam. ergo nõ est aduentitia. ¶ Porrò aduertatis ad rationem difficilem cui non põt r̃nderi: & per hanc me fundaui. aduersarius dicit φ illi nepotes habent illam dotem iure hæreditario, tanq; hæredes filiæ, ex psona matris, nõ ab auo. probo φ istud est falsum secũdũ tempora hodierna filiusfamili. in profectitijs non habet hęredem, vt. l. j. & ij. ij. de castren. pe. & in dote expressẽ not. in. l. nupta. §. solu. matri. & l. filiæ meæ. eod. titu. & Azo in summa solu. matri. circa finem. & not. in corpore de hæredi. ab intesta. veni. §. j. & quando filia decedit in matrimonio cũ liberis debet reuerti dos ad patrẽ, vt. l. dos à patre profecta. C. solu. matrimo. de consuetudine tamen remanet apud virum. Consuetudo ergo non facit illos filios hæredes matris: quia illa dos non erat matris, nec matris esse debebat. Sed quid facit consuetudo? Certè aufert ab auo immediatè, & illis nepotibus dat. Apparet ergo quòd isti nepotes non habent ex persona filiæ; sed ab auo ex persona ipsius aui. meritò debet imputari in quartam, vt dicta. l. quoniam nouella. etiam tetigi in. l. post dotem. & ibi dixi.

POMATES.

a ¶ Dubito. Vide Alex.cōſi.xxiiij.incip. viſis dubijs.in ij.col.verſ.ſed circa hoc eſt videndū in vol.j. Ancha. cōſi. cxliiij.inci.viſis diligenter verbis teſtamenti.per totū, maximè in ver.nō obſtat opi.Bar.

b ¶ Suppleri. Adde per quos debet ſuppleri legitīa vltra Alex.Barto.conſi. xxxiiij.inci. factū tale.& ibi quid cōputetur ī legitima, Pau.de ca.cōſi.cclvj. Angel.conſil. cxxxj.

e ¶ Reſtitutionem. an maritus teneatꝰ ad reſtitutionē bonorū paraphernaliū,& fructuū bonorū q̄ extra dotē obuenerūt vxori, vide latè Paul.de ca.cōſi.clxxxvj.inci.ſup primo reperio diuerſas opi.& vide Ro.cōſil.ccc.xciiij.vbi ponit an ſtāte ſtatuto ꝙ mulier nō poſſit ſe obligare niſi ſeruata certa ſolennitate poſſit virū liberare de fructibus bonorum obueniētium extra dotem.

d ¶ Op.C. de pact. Et de iſtis paraphernalibus vide quę remiſi ad Bal. in.l.fi.C.de pac.& vide Bal.in.c.ij.de fra. de no. bñfi.inue.&ī.l.vbi adhuc. C.de iur.dot.ad fi. &ī.c.pe.de cōſue. & vide Bar.in con ſil.xx.inci.an venditio.vbi conſuluit in iſtis paraphernalibus Bal.ī.l.ſi viua matre.C de bon. mat.Paul.de ca.in conſi.cxc. Abb.& alios in.c. conſtitutis.de procur.& vide Bar.in cōſi.ſuo. cxlvij.inci.maritus habens vxorem dotatam.& in conſil. cclxx. incip. titius habens vxorē &c. An.Barba.

ibi dixi.ſ.ſol.ma.Sed ſi poneremus ꝙ pater fuerat ſibi ſtipulatꝰ in vnū caſum tm̄,ita ꝙ in alio caſu exiſtētiū liberorū mulier poſſet habere hæredē,ſecūdū qđ no.ī.d.l.poſt dotē.& ibi dixi.Sumꝰ in.q.pręcedēti.vtrū onus imputādi in quartā ipſi defuncto datū tranſeat ad filios cū ſuo onere dubito[a] ſed aliàs dicā.

13 ¶ Quęro:†ſi aliqd ē relictū filio minꝰ quarta,debet

b ſuppleri iſta q̄rta. ¶ Quæro p quos debet ſuppleri[b] iſta quarta,vel p hęredē, vel p legatarios q poſſidēt res hęreditarias ꝓ rata?vr̄ velle text.ꝙ illud ſupplemētū fiat tā ab hęredibꝰ q̄ à legatarijs,vt.l.ſi ex pr̄onis.&.l.ſi libertus.§.libertꝰ.j.de bo.lib.& iſtud implēdi ius erat in pr̄imonio pr̄oni,ꝓut ī debito iure naturę eſt hodie,vt.l.ſi ex pr̄onis.ī prin.eo.ti.ſed cōtrariū vr̄ in autꝰ.vt cū de ap.cog.§.cęterū.colū.vij.vbi dicit impleri ab hęredibus.ſed aduertendū eſt ꝙ ibi dicit ab hęredibus impleri ſecūdū alias noſtras.ll.ſed.l.C. nō exprimit ꝙ hoc fiat ab hęredibus ſolū,ſed ſimpliciter ſuppletionē fieri:imo magis videtur innuere à quolibet legatario pro rata.nā.l.ſcimus.§.repletionē. dicit hoc debere fieri ex ipſis rebus ex ſubſtantia defuncti:& ſic videtꝰ ꝙ ſit onus reale.Illud ergo quod tex.in.d.§.cęterū.dicit,hoc ſecūdū noſtras leges intelligitꝰ ſecūdū.d.l.ſi libertus.§.libertus. ¶ Sed quęro

14 †an illud quod ex ſubſtitutione ad filiū peruenit ſibi computetur in legitimam?tex.videtꝰ dicere ꝙ nō in.d.l.ſcimus.§.repletionē.Sed dic ꝙ ſi quidē ſubſtitutus eſt qs legatario:tūc illud qđ habet ex illa ſubſtitutione nō computatur in legitimam,vt ibi ſentit glo.aut eſt ſubſtitutus hęredi directò,vel p fideicōmiſſum:& tunc illud imputatꝰ:qa ab ipſo initio de eo quod relinquitur ab hęrede deducitꝰ omne grauamē, & omnis cōditio,vt.l.quoniā ī prioribus.C.de inof. teſt. ¶ Sed qd dicēdū de eo qđ ei q pōt petere ſupplemētū obuenerit ab inteſtato?vt puta ſuccedit le-

15 gatario,vel hęredi.Rñ.id nō cōputatꝰ†in legitimā,niſi eatenꝰ quatenꝰ ille cui ſuccedit tenebatꝰ ſupplere: cum aduentitio iure capiat,vt.d.§.repletionē.ar.ſ.de leg.iij.l.ſi fuerit.§.j.&.ſ.eo.l.qui fundum.§.qui filios.

SVMMARIVM.

1 *Datum cauſa conditionis implendæ minuit trebellianicam ſi remanet apud hæredes.*

Rogatus de reſtituendo ut hæres retinet falcidiam.

LEX XCII.

ACceptis. Si hęres non grauatur vt hęres,ſed vt aliꝰ cōmodū ſentiēs:falcidia nō deducetꝰ.hoc dicit.ī tex.ibi,mortē ſuā.ſ.legatarij. ¶ Not.

1 †ꝙ datū cauſa cōditionis implēdę.ita demū minuit treb.ſi interim apud hęredē remaneret.Itē ille q rogatꝰ eſt de reſtituēdo,ita demū retinet falcidiā ſi vt hęres rogatur,vt hîc &.j.tit.ij.l.mulier.§.fin. ¶ Item no.ꝙ acceptis intelligitur de hęrede,vt hîc in fin.& l.ſi ſeruum.§.qui margaritam.ſuprà de leg.j.

LEX XCIII.

FIlio & filia. Pręlegatata non imputantur in falcidiam,niſi quo ad eum à quo percipiūtur.h.d.& not.hanc.l.

SVMMARIVM.

1 *Hæres quod habet à defuncto:computatur in bonis.*

2 *Coniunctio aduerſatiua inducit coniunctionem uerbalem.*

3 *Maritus quando teneatur ad reſtitutionem fructuum & bonorum quæ ſunt extra dotem?*

4 *Oleum quòd ſit fructus induſtrialis.*

LEX XCIIII.

MAritus vxoris. Iſtud eſt no.princ.

1 &.h.d.qđ†hęres habet à defuncto cōputatꝰ in bonis.h.d.in materia.l.re cōiuncti.

2 ſ.de leg. ¶ Quęro†an cōiūctio aduerſatiua inducat coniunctionem verbalem?& hoc vr̄ poni in tex.ibi, duas aūt &c.Videtꝰ hîc ꝙ maritꝰ teneatꝰ ad reſtitutio

c nem[c] fructuū,& bonorū q̄ obuenerunt extra dotē.

d ¶ Op.C.de pac.[d]conuen.de.l.vlti.gl.ibi ſol.hîc etiā ſol.ꝙ hîc loquitur in ſorte:ibi in vſuris.aliter intelligitur quòd hîc de naturalibus,ibi de induſtrialibus.dominus Marti.ſili.aliâs de fano diſputauit vnam.q.

3 & in contrario ſemper recitaui,& dicit:†aut fructus percepti extant:& debent hæredi mulieris reſtitui,

vt.l.ſi ſtipulata.ſuprà de do.inter vir.& vxo. aut ſunt cōſumpti:& tunc aut pcepti cōtra volūtatē defunctę:& maritꝰ debet reſtituere,vt.l.de his.C.de do. inter virū & vxo.aut percepit volūtate defunctę:& tunc aut ſunt fructus induſtriales:& maritus lucratꝰ, vt.d.l.vlt.cū gl.C.de pac.cōuen.Nō ob.iſta.l.qa tenetur reddere rationē:licèt fructꝰ ſint cōſumpti.ſi verò ſunt fructus naturales magni:tūc tenetꝰ maritus reſtituere inquantum eſt locupletior,vt.l.ſi ſtipulata.§. j.ſ.de dona.īter virū & vxo.aut ſunt parui:& nō tenetur reſtituere,vt.l.ſi id quod.§.j.&.l.vtrū.ſ.de dona.inter virum & vxo.&.l.omnino.ſuprà de impē.

4 in re.do.fact.Habui cōſulere hîc vtrū†oleū ſit fructꝰ naturalis vel induſtrialis.Et habes caſum ꝙ eſt induſtrialis.ſ.de rei ven.l.antepe.

SVMMARIVM.

1 *Reus edit actori ad replicationem fundandam.*

2 *Diſcuſſio bonorū qñ fit,notarius poteſt cogi ut exhibeat inſtrumentum,ex quo probatur debitū de quo fit diſcuſſio.*

1 Poſt aditam. Reus†tenetꝰ edere actionē actori ad replicationē fundādā.h.d.Et gl.alle.iſtū tex.ad illud qđ ſummaui tibi in.l.fi.C.de edē.& Guli.de cu.in.l.j.§.edenda aūt ſunt oīa.ff.de eden.Iac.bu.rñdet ꝙ hîc non editꝰ vt inſtrumētū,ſed vt corpus hęreditariū.ipſe pōt di

2 cere qcqd vult*tm̄ eiꝰ rn̄.nō placet.* ¶ †No.qñ fit bonorum diſcuſſio:poteſt cogi notariꝰ vt exhibeat inſtrumētum,ex quo probatur debitum illud de quo fit excuſſio.plenè in.l.ſin.C.de eden.

Si cui plus quam p legē falcidiā. Rub.

LEX I.

SI cui plus licuerit legatū eſſe dicatꝰ. Tene bene mēti glo.quę inci.ſic.C.dicā alˢ ad qđ ſit mēti tenēda.

e Hæc verba. [e]Verbū amplīꝰ,qñq̄ totū cōtinet.h.d. ¶ Nota de dictiōe amplīꝰ,de qua habes.C.de hære.īſti.l.ij. ¶ Op. de auth.ſed cū teſtator.C.ad le.fal.Sol.ibi ſecūdū iura noua.loqtꝰ vbi inuētario nō facto tenetꝰ ad totū:hîc ſecūdum iura vetera,ſecūdum quæ non tenetur vltra vires hęreditarias.

SVMMARIVM.

1 *Filius de reſtituendo grauatus an detrahat duas quartas?*

Interdum. Iſte eſt no.§.& mēti tenēdus. &.h.d.vbi in alio iure hæres quartā detrahit,ceſſat falcidia.vel aliter.Nō debent

1 detrahi duę quartæ.gl.inducit in arg.ad.q.ꝙ†filiꝰ inſtitutus & de reſtituēdo grauatus non detrahit duas quartas.& vide gl.q̄ inci.ꝑtorię &c.ibi,idē ergo &c.

f iſtū paſſum nūq̄ examinaui,[f] nec mō examinabo: qa eſt deciſum p decretalē.Gl.noſtrę tangūt in.l.in rōne.§.qđ vulgo.ſ.ti.j.&.l. pap̄.§.meminiſſe.ſ.de inoff.teſta.&.l.quànq̄.ad.l.fal.& gl.vr̄ tenere ꝙ īſtitutus & rogatus de reſtituēdo purè,non detrahit duas quartas:ſed rogatus de reſtituēdo ſub cōditione detrahit duas.& hoc eſt canonizatū extrà de teſta.c. Raynutius.&.c.Raynaldus.Gl.in.§.ſi qs aūt nō implens.in corpo.de hære.& fal.diſtinguit:aut eſt inſtitutus purè:& nō detrahit duas.aut eſt inſtitutus ſub cōditione:& detrahit duas.Doc.tractāt ī.d.l.quànq̄.& Iac.de bel.in.§.quāobrē.in corpo.de reſti.& ea q̄ parit ī.xj.mēſe.Cōiter tenentꝰ illę decretales.licèt ſecūdū pūcta iuris noſtri nō poſſit niſi vnā detrahere.

LEX II.

ETiam ſi quanti. Op.debitor generis nō liberatꝰ interitu,vt.l.incēdiū.C. ſi cer.peta.&.l.in rōne.§.diligenter.ſ.tit.j. Sol.Dy.ꝙ hîc tenetꝰ ad genus reſpectu ſpeciei:ideo liberatꝰ interitu,vt.l.ſi ad libertatē.§.j.ſ de nox.ac.& l.titię.§.fin.ſ.de leg.j.&.l.quidam.§.ſi tibi.eod.titul.

LEX III.

NIſi dolo.

Quoties futurum. In text. ibi, dies ſupereſt. & conditio extitit eo caſu quo fuit relictum

e ¶ Hęc verba.Vide Bar.in.l.ſi ſeruus legatus.§.ſi ita ſcriptum.de leg.j.

f ¶ Examinaui.Per Bal.in auth.res quę in vlt.col.C.cō.de le.Adde quę poſui in.§. quod vulgo. & Ro.conſil.ccvj.

a ¶Quæro. Adde Bart.& qđ ibi dixi ĩ.d.l.si.de p̃to.stip.

b ¶Hęc aũt satisdatio.Et vide ꝙ per hanc.l.pulchram qõ.decidit Bart.in l.inter stipulantẽ.§.sacrã.de verbo.obl.in vltimo brocardo.vtrũ autem minæ inducant iustum metũ,vide in d.l.metũ.& Bar.in l.famosi.ff.ad.l.iuliã maie.& etiã Immo.in.l.ij.§.qđ si ĩ patris solu.ma.

c ¶Satisdatio an pauperi q nõ qõt remittatur satisdatio,vide plenè per gl.Bal.& Bal.in.l.vsufru.C.de vsufr.

* Pro concordia Aduerte ꝙ nõ astrĩgit̃ executor testamentarius ad fideiubendum, cuius fidẽ testator sequut⁹ est. ita tenet Bar.ĩ hac l.diuus.Sed cõtrariũ all'.tenere in.l.iij.ff.de ali.& ci.le.p Ias.in.l.firmio.§.cũ ab hæredib⁹.ff.quam.dies le.ce.& nõ soluit.Sed plures solutio.dat ipse Bar.in opp.suis & in distin.& satis clarè loquitur.

d Et si exemplaria scripta habeãt,Sed certè executor legatarius ẽt non tenet̃ &c.vt hîc apposui: attamẽ hęc lectio nec alia quæ habebat testamentarius non placẽt, vt ad sensum patet. Melior lectio, & quę magis quadret est ea quæ habet, sed certè etiã executor nõ testamentarius non tenet̃ cauere.tu ãplectere quid velis. Alex.losęus.

e ¶Oppo. Et vide Bal.& Imo.ibi.

f ¶Cauere.Vide p Io.an.in tit.de ĩstr.edi.§.nũc verò aliqua.in Spec.quem in hoc sequit̃ Pet.de anc.in cle.j.de test.& ponit Ioan.an.in addi.q̃ inci.Albertus galeoti.ĩ versi.itẽ not.ꝙ eo casu &c.si hæres soluit executori an sit liberatus.Adde Ioã.an.in tit.de instr.edi.§.nũc verò aliqua.ỽ.sed an debitor.

sub conditione,& in diem dicemus si facta ęstimatione illa appareat locum esse falcidiæ.

SVMMARIVM.

1 *Legata minuta quæ dicantur,arbitrio iudicis relinquitur.*
2 *Legatarius cui legata sunt minuta alimenta,licèt non satisdet: tamen cauere debet.*
3 *Cautio de qua hic,præstatur sub pœna.*

Quamuis. In legatis minutis causa alimentorum non pręstat̃ hęc cautio.h.d.¶Pro declaratione reuoco in dubium,an pro legatis minutis debeat præstari satisdatio?Quidam dicunt ꝙ non.veritas est ꝙ iste.§.loquitur in legatis minutis causa alimentorum:& istud omnes tenent.
1 ¶†Quero quæ dicantur legata minuta?Dicũt quidam illa quæ sunt vsq; ad. x.aureos.sed iste.§.nõ dicit hoc.Alij dicunt vsq; ad duos,vt.l.si oleum.in fin.cum.l.seq.s̃.de dolo.Alij dicunt aliter,vt ĩ aut̃.nisi.C.de sen.ex breui.reci.Ia.de are.dicit super ista gl.ꝙ in illa auth.nisi standum est consuetudini: in alijs statur arbitrio iudicantis,cum non reperiat̃ determinatũ,vt.l.j.in fi.s̃.de iu.deli.&.j.de bo.auth.iu.pos.l.in venditione.§.j.&.l.certo generi.§.ij.de ser.rust.præd.Quę est rõ quare nõ pręstat̃ in alimẽtis?
2 Dic vt in gl.Quęrit gl.hîc dicit̃†ꝙ nõ debet satisdare,sed an cauere?dicit ꝙ sic,vt.l.ij.§.sed & si dubitet̃.s̃.de iu.habes text.in.l.tribus.de vsufruc.ea.re.q̃ vsu cõsu.& in.l.filio.vt leg.no.caue.& quod no.per Dy.
a j.iudi.solu.super rub.¶Quero[a] quando†interponit̃
3 ista cautio:an cum pœna,vel sine pœna.& glo.dicit fortè sub pœna cum non sit dificile.& tene menti istam gl.Contrarium videtur sentire glo.in.l.ij.in fi.s̃.qui satisda.cogan.&.l.fi.j.de præto.stipula.Possumus saluare istam glo.ꝙ hîc loquitur eo casu quo remittitur sibi satisdatio fideiussorum.sed illę glo.loquuntur quando fideiussores tenẽtur dare.Habes aliam glo.de hoc in.l.iij.in fine.s̃.de alie.iud.mutan.cau.fa.vbi est gl.ꝙ sub pœna tenetur promittere.glo.signat cõtrarium & non soluit.vide eã quę incipit,in quibus.in fine.Sol.hîc est speciale fauore alimentorum.

Si legatarius. Versi.itẽ si ipse.¶Opp.de.l.si vendideris, de euictio.vbi dicitur ꝙ si aliquis euincet sibimet nõ committitur stipulatio.hîc dicitur contrarium.& gloss.assignat pro contrario,& est contrà.& vide gloss.q̃ incipiet,ipsemet.Solu.ꝙ ibi loquitur in stipulatiõe duplę,quæ est pœnalis & odiosa ideo non committitur nisi verè euincatur.hîc autem cõmmittitur:qa continet simplum tantum.

Quæsitum. ¶Opp.de.l.si duo.§.fin.s̃.de arbitris.Solu.vt in glo.& dic vt dixi in.l.si sic.j.de ver.ob.

SVMMARIVM.

1 *Cautio pro minis illatis ut præstetur statur arbitrio iudicis.*

LEX IIII.

b Hæc autem satisdatio[b].
1 Ista.l.præstat argumen.†ꝙ propter minas factas ab vno non debet præstari cautio:& determinatur per istum textum.qa aut sunt minæ illusoriæ,aut non.& statur arbitrio iudicis.gl.est.C.quod met.cau.l.metum no.per Guil.de cu.in l.illicitas.§.ne potentiores.s̃.de offi.pręsi.

Si duo ex testamento. ¶Op.de.l.q cum hærede infrà de excep.rei iudicatæ.Solu.gloss.hîc quòd ibi erat contentio inter institutum & substitutum.hîc inter duos institutos &c.vide glossam quę incipit,id est se esse &c.vsq; ibi.l.tamen &c.& ista solutio non videtur esse vera:nec ista cautio debet habere locum:quia olim iudicia silebant propter petitionem hæreditatis:ergo legatum non poterat peti:& sic cautio non debet interponi.Breuiter credo quòd istud debet delarari per.l.si testamentum.cum gloss.de peti.hęre.Vel soluat legatum hæres, vel opponat exceptionem &c.vt ibi.Et sic est intellectus verus, & absolutus.Contrà dic ꝙ optime possunt peti legata,vt hîc,si vult hęres exceptionẽ opponere,potest,vt ibi.si vult soluere & petere cautionem potest,vt hîc.hodie tamen istud corrigitur per.l.fina.C.de peti.hæredi.

Hæc cautio. Ista cautio debet præstari quando recipientis interest.h.d.In tex.ibi,tradat.& certè nõ rõne quę sequitur.

LEX V.

Videamus. Legatarius debet cauere hęredi: fideicõmissarius legatario:vel fideicõmissarius hęredi causa euitandi circuitus.h.d.In tex.ibi,sufficiet hîc Respondet ibi esse.id est legatarium hæredi cauere debere,acsi non esset fideicommissarius grauatus.¶Venio ad versi.sed & legatario,vt inaelligatis istum versic.habetis recordari de eo quod habuistis in.l.pœnales.in fine s̃.titulo.j.ibi,de annu.leg.breuiter glossa soluit,& bene.

SVMMARIVM.

1 *Satisdatio remittitur ei qui non potest satisdare.*
2 *Satisdatio quandoque exigitur timore futuræ paupertatis.*

LEX VI.

1 Cum non facile. †Ei qui non potest satisdare remittitur satisdatio.hoc dicit.¶Opp.& vr̃ ꝙ paupertas sit causa dandę satisdationis.vt.l.de creationibus.§.sinautem.C.de episco.audiẽ.Glo.nõ soluit.Rñ.
2 †qñq; propter paupertatẽ remittit̃ satisdatio.[c]quandoq; exigitur.& hîc
c exigitur timore futuræ paupertatis:& si esset certum legatariũ semper esse diuitem,non præstaretur,vt.s̃.eodẽ.l.nisi.§.item sciendum.sed eo casu quo non potest præstare,an sit repellendus:distingue aut tractatur de administratione rei alienæ,& repellitur propter paupertatem,vt in.d.l.de creationibus.aut de administratione proprij debiti tractatur:& tunc non repellitur,vt hîc.¶Opp.ꝙ pauperies non prosit,vt.l.pedius.de incen.ruina naufra.Dic plenè in.l.si quis ad declinandam.C.de episco.& cler.¶Quæro quid si bona fide non postulatur?dic vt in gloss.& bene.

SVMMARIVM.

1 *Executor legatarius non tenetur cauere.*
2 *Merus executor non tenetur cauere,nisi post testamentum factum cœperit esse non soluendo.*
3 *Legatarius uel minister nudus quã cautionẽ teneatur præstare?quòd triplex est cautio.*
4 *Executor testamentarius an habeat aliquam actionem?remissiuè.*
5 *Executor an bene uel malè distribuat,qñ iuramento probetur?& quando per testes.*

LEX VII.

Diuus pius. Ista est bona lex & gloss.legit vno modo: ego legam alio modo,& erit sine tot cõtrarijs.& lect.pono per.l.pecuniæ.suprà de ali.& ci.leg.vbi debet remanere penes istum ministrum:& ideo non debet cauere.& secundùm hoc loquitur in legatario,non in nudo ministro.& glossa legit aliter.& hoc dicit. Merus executor non tenetur hæredi cauere.hoc dicit.¶Oppo.de.l.iij.§.debebit.suprà de ali.& ci.leg.Gloss.respondet,ibi loqui-
d tur in executore dato ab hærede,vel à iudice:hîc in testamentario.[d]Sed
1 certè etiam†executor legatarius non tenetur cauere,vt.l.nulli.C.de episco.& cleri.tene menti istud.¶Contra istud oppo.de.l.liberto.§.largius.in fin.suprà de anuu.lega.Ille est tex.qui bene declarat istam legem.Solu.merus.
2 †executor non tenetur cauere,nisi post testameutum factum cœperit esse
e non soluendo,vt in contrario. ¶Oppo.[e]de.l.si pluribus.in princip.suprà de lega.j.&.l.quidam.§.pe.eodẽ titul.vbi isti executores debent satisdare Dyn.in.d.l.si pluribus.solu.quòd ibi loquitur in executore qui à defuncto.sensit commodum:ideo tenetur cauere.hîc à defuncto qui commodum
3 non sensit.¶Et pro declaratione materiæ plenè distingue†quòd triplex est cautio.quædam est cautio cessantium partes reddi.quædam de conseruando indemnem.& quædam est cautio de implendo onere iniuncto.¶Circa primam cautionem distingue:aut est legatarius, & non tenetur satisdare,vt.l.pecuniæ.in prin.s̃.de ali.lega.& hoc secũdũ primã lect.quã
f posui.Aut est minister non tamen nudus,& cogitur cauere,[f]vt.d.l.pecunię.ij.responso.non tamen satisdare cum eius fides sit electa à testatore:vt l.firmio.§.j.quando dies lega.ce.Aut est executor merus,& non cogitur cauere nec satisdare,vt hîc.¶Circa secundam & tertiam cautionem dic.aut est legatarius:& cogitur satisdare,vt.l.si tibi.suprà de leg.iij.&.l.quibus diebus.§.fin.de condi.& demon.Aut est minister:& tunc si non est nudus,cogitur cauere non satisdare,vt suprà de lega.j.l.si pluribus.&.d.l.firmio.§.j.nec ob.suprà de leg.j.l.quidam.§.penul.quia ibi loquitur de satisdatione,quæ præstat̃ ex illo titu.vt lega.no.ca.non de ea quam præstat vt executor.Prædicta vera sunt,nisi sit effectus minus soluendo,vt infrà proxi.dicam.Si verò est nudus minister:tunc aut post factum testamentum effectus est minus idoneus,& satisdat:aliâs non satisdat,nec cauet,sed potest
4 ei simpliciter solui,vt.l.liberto.§.largius.de annu.le.Prædicta vera†sunt in executore testamentario.de legitimo & datiuo dic vt suprà.dixi.Item si dubitas qualiter cognoscatur legatarius ab executore:& executor merus à non mero,vide quod dixi in.l.pecuniæ de alimen.& ci.lega.& plenius in in.l.si quis titio.suprà de legatis ij.Item nota quòd eo casu quo executor debet cauere vel satisdare:si hæres sibi soluit nõ exacta cautione vel satis-
5 datione:adhuc tenetur legatarius,vt dicta.l.firmio.§.j. ¶Quæro†an isti executores habeant aliquam actionem? Item an portio deficiens.&c. Dicit gloss.in dicta.l.si quis titio.suprà de legatis secundò.& ibi dicam.

Quæro

a ¶Iurameto.Et vide sing.Bald.in.l.j. in vlti.colum.C.de edē.& qualiter ꝓbet q̄ se sit expēdit se.vide p Bal.in.l.in restituēda.C.de peti.hæredita.& Bar. in.l.quę sub conditione.de cōdi.insti. & qualiter qs ꝓbet se tātū vendidisse, dic p sacr̄m, scd̄m Bal.in.l.in familiæ. C.fa.ær.per.d.l si qs ꝓ redēptiōe & istis adde ꝙ in tutorib⁹ & cōmissarijs reddētib⁹ rōes no.Bal. in Ru.de fi.instr.in ver.seq̄ꝫ videre de scriptura quorūdā officialiū.& Bar.in l.j.§.officio.de tute. & ra.distra.& not. insti.de acti.§.actio nū.in.xxiȷ.q.per Mod.per Ioā.an.ī d.§.nūc verò aliqua in addi.q inci.per hūc.§.&c.& vide ad materiā qualiter fit mod⁹ ꝓbādi pecuniā in tali cā ex pēsam,habes post Bart.in.l.fi.q̄ est in fi.in lect.C.ad mac.

b ¶Dn̄s Cy.Adde Bal.in.l.nulli.C.de epi.& cle.& quod no.dixi i.§.i bonæ fidei.insti.de act.& gl.in.c.dilecti.de iudi.& Bal.in.l.id qd̄ pauperibus.in fin. de epi.& cleri.& in d.l.si quis ꝓ redemptione.

c ¶Qn̄ꝗ.No.per satisdationē dicitur subire iudicium,vt d.l.titi⁹.quā not.qa est sing.secundùm Bal.ibi.And.Barb.

d ¶Deē actio.Adde Pau.de cast.consil. clxiȷ.& inquātum Alex.ponit ꝙ stante statuto ꝙ banni tus non audiatur ꝓcessus erit nullus etiam si nō fuit op c

¶Quero quid si est dubium an bene distribuat vel nō.Et gl.dicit ꝙ statur iuramēto.a & facit quod no. in.l.scimus.§.in computatione.C.de iur.deli.Cy.b in l.id quod pauperibus.in.viȷ.q.de episc.& cle.determinauit secūdū Pet.& dicit ꝙ istud debet ītelligi in legatis minutis:sed in his q̄ bene possunt ꝓbari p testes vt sunt magna facta:tūc p testes debēt probari.

LEX IX.

SI non in contrauersia.Cautio vsufructu finito rē restitui,debet interponi ei ad quē ptinet ꝓprietas,nō hęredi tantūmodo.h.d.

Ad senatuscōsultū Trebellia. Rub.

¶Hæc ru.nō eget cōtinuatiōe:qa tex.cōtinuat.Sed op.cū ī nigro ēt dicat de senatuscōsulto pegasiano debuit add.ī rub.de senatuscōsulto pegasiano. Rn̄. gl.ꝙ oīa remedia pegasiani sūt attributa tre.& q̄ sūt ꝓpria remedia vtriusq̄ꝫ.vide ist.de fideic.hęr.p totū.

SVMMARIVM.

1 *Remedia trebelliani sunt quinque.*
2 *Pater si rogatur restituere filio,an habeat locū trebellianū.*
3 *Vsufructuarius dicitur etiā ille in quem trāsit effectus sine nomine,licèt non sit ille de quo in titu.de vsufru.*
4 *Instantia de vno ad alium qualiter transferatur?*

LEX I

EXplicito. Hæc l. Priò cōtinuat titulū.Scd̄ò ponit tp̄s cōfectiōis hui⁹ senatuscōsulti.Tertiò ponit verba Scd̄a ibi,factū est.tertia ibi,cui⁹ v ba.h.d. Facta restitutiōe trāseunt actiōes & iura ī fideicōmissariū,& hęredi parat̄ exceptio.¶Op.ꝙ alia sūt remedia treb.s.de coactiōe hr̄dis,& detractiōe quartę,vt.j.e.l.qa poterat.&.j.ea.l.§. si hr̄s.cū.§.seq.Sol.fateor1 ꝙ remedia treb.sūt qnq̄ꝫ, vt not.ī.l.i testō.C.ad.l.fal.Primū ꝙ hr̄s cogat̄ adire & restituere,vt.j.e.l.qa poterat.Scd̄m vt fc̄a restitutione trāseāt actiones in fideicōmissarium.vt hīc. Tertium ꝙ hæredi deē exceptio si conueniat̄,vt hīc. Quartum ꝙ cōtra eū detur exceptio si agit,vt hīc. Quintum est de detractione quartæ,vt.j.ead.l.§.si heres.&.§.se.Et de his remedijs aliqua sunt attributa trebelliano,q̄ fuerūt inuēta p pegasianum senatuscōsultū,vt insti.de fideicō.here.p totū.Item contrà. dicit̄ hīc ꝙ iudicia,id est instātia trāseunt in fideic. Cōtrà.j.eo.l.cū hæreditas.Rn̄.ibi instātia cepta cum defuncto trāsit in fideicō.vt hīc:quia erat ius hæreditariū.Sed instantia cepta cum hæreде non transit in fideicōmissariū,vt ibi,quia non est hæreditaria. ¶Itē cōtra qn̄ pater restituit filio,nō restituit vt hæres.ergo treb.nō habet locū,vt.l.cū filio.s.de lega.j. cōtrariū dicitur in ver.sed idē.Rn̄.2 qn̄ꝗ pater instituit̄.& rogat̄ restituere filio & tūc habet locū trebel. quo ad oīa remedia,vt hīc,qn̄ꝗ ipse filius instituit̄, & pater rogatur ei restituere:tūc etiā habet locum trebel.ad oīa remedia,preterq̄ꝫ quo ad deductionē quartæ.vt hīc,&.§.si filio.j.ea.l.&.s.de leg.j.l.cum filio.Itē opp.ꝙ deductio quartæ non sit de remedijs trebel.vt insti.eo.§.restituta.Sol.fateor cōtrariū,sed attribuit̄ ei.Fuit eñ inuētū per pegasianum.¶Vlti 3 ti.no.duo ex isto tex.Primo3 ꝙ ille in quē trāseunt vtiles,& sic in quē trāsit effect⁹ sine noīe appellat̄ vsufructuari⁹ largo mō,vt ibi ius fructusq̄ꝫ trāsferre tur,tn̄ nō est vsufructuarius.de quo loquit̄ ti.de vsu 4 fru.¶Secundò no.ꝙ4 fit trāslatio instātię de vno ad aliū,quæ trāslatio fit multis modis secūdùm Iac.de are.Transfert̄ eñ quādoq̄ꝫ.l.authoritate.vt hīc.&.l.si operarū.de oper.lib.&.j.de fideius.l.si eū hominem, &.s.de iudi.l.tā ex cōtractibus.&.l.seruus.de his qui no.infa.dixi.s.so.ma.l.si constante.in fi.Qn̄ꝗ transfertur facto hominis:tunc vnus modus ponitur.s.de procu.l.in causæ.§.si ex parte.scilicet quòd fiat cessio instantiæ.Alius modus ponitur in.l.mutari.cum l.seq.in gloss.eod.ti.quia omnia de nouo fiunt & repetuntur.Quandoq̄ꝫ transfertur per litis contestatione,vt.s.de iudi.l.sed & si susceperit.& in auē.de litigiosis.§.si verò apud iudicē initiū,Quandoq̄ꝫ c per sa

tisdationē,vt.l.titius.de procu.& dixi in.d.l.si eum hominē.de fideius.& examinaui multa circa hoc in l.si ante acceptū iud.so.alia in hoc prin.non sunt dicenda quoniam iurisconsultus.j.ponit

SVMMARIVM.

1 *Statutum uel lex disponens actionem non dari in ciuilibus importat quòd exceptione repellatur: in criminalibus, ipso iure non competat.*
2 *Statutum quòd actiones competentes uni alij dentur,intelligitur de utilibus,non de directis.*
3 *Statutum dictans,quòd per liberam personā nobis actio acquiratur,de qua intelligatur?*

Sublata. Per hoc senatusconsultum prouisum est hęredi,& etiā fideicommissario.h.d.¶Op.ꝙ senatusconsultum etiā habeat locū qn̄ sine aliquo timore non vult adire,vt.j.eod.l. quia poterat.Rn̄d.fateor cū circa adeundā hr̄ditatē vel non.sit pro ratione voluntas.Sed quia sępius accidit ꝙ qs nollit adire ꝓpter merū litium:& aliarum imbrigationū:ideo ad hoc se retulit senatuscōsultū. ¶Itē cōtra hoc op.ad scd̄m rn̄sum ꝙ heres possit agere,vt.j.eo.l.ita tn̄.§.qui ex treb.Sol.añ factā restitutionē pōt agere,vt ibi:nō post.vt hic:qd̄ intelligo nisi ꝓ quarta q̄ remanet apud eū,vt.j.ea.l.§.fi.¶Vl. 2 no.diligēter1 verba senatuscons.q̄ dicūt actionē nō dari.hr̄di,q̄ importat hoc est hr̄dē exceptionē repelli.simile no.ī.l.ij.ad vell.&.l.j.§.j.in prin.ad mace.ibi ne actio petitioq̄ꝫ daret̄,intelligit̄ ꝙ exceptiōe repellat̄. idē si verba referant̄ ad p̄sonā.s.ꝙ in talē nō deē d actio d intelligit̄ ope exceptiōis:& idē dic si referant̄ ad ipsam rē,vel ad ipsum negotiū de quo agit̄:vt si diceret ꝙ eo noīe nō sit actio petitiove,vt.d.l.j.ad mace.&.l.ij.ad velleia.qd̄ ꝓcedit in ciuilibus.in criminalib⁹ verè vident̄ īportare dicta verba ꝙ ipso iure nō sit ius agēdi,vt.l.j.§.qd̄ autē.de alia.ita sentit Iacob.de are.in quadā dispu.¶Not.etiā ꝙ qn̄.l.dicit 2 2quòd actiones cōpetētes vni dentur alij,intelligit̄ e de vtilibus,e nō de directis,vt patet hic.dum dicit ꝙ actiōes dent̄ fideicōmissario,itelligit̄ de vtilibus.Et f prædicta f sunt vtilia ad statuta quæ sæpe dicūt actionem non dari,nō audiri,& similia.quod sit opus exceptione in ciuilib⁹:in criminalibus secus.Item facit 3 statutū est hic3 ꝙ p liberā p̄sonā nobis q̄rat̄ actio. q̄ro an q̄rat̄ directa,vel vtilis? Et videtur ꝙ vtilis vt hic:& inst.e.§.restituta.Forsan posset distingui ꝙ g aut statutum disponit ꝙ actio vni primo queśita p ipsum alteri quæraē,& intelligit̄ de vtili,vt hic.qua directa non potest ab ossibus separari.aut statutum disponit quod actio ab initio queratur per alium:& tunc de directa intelligitur,vt insti.per quas personas no.acqui.per totum.& de verbo.oblig.l.stipulatio ista habere licere.§.alteri.

Hoc autem. Hic incipit exponere verbum hæredum positū in senatuscōsulto.¶Op.abītestato nō poterāt relinqui legata,vt insti.de fideicō.hær.§.præterea.Solu. h hic loquitur in fideicōmisso qd̄ in hoc differt à legato secundùm ista tempora.Hodie secus dicit glo. quod examina,vt dixi in.l.j.s.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica uel falcidia q̄,hodie habeāt locū in testō militis.*
2 *Filiusfamilias in aduentitijs in quibus patri nō quæritur usufructus,non facit testamentum.*
3 *Pater an posit filium emancipare quo ad unum actum:relinquit cogitandum.*

In filii. Hic ꝓsequit̄ expositionē eiusdē vbi hæredū.vsq̄ꝫ ad.§.si heres.¶Opp.j.ea. i l.§.deniq̄ꝫ.Solu.in testamento militis habet locum trebel.quo ad oīa remedia vt hic,preterq̄ꝫ quo ad detractionem quartę,vt ibi.Item cōtra in auē.de hę 1 re.& fal.§.pe.Solu.dicit Dy.1 hodie falci.facto inuētario habet locū etiā in testamento militis.& idē dic in treb.& sic iura antiqua in hoc hodie corriguntur.Idē tenēt Frā.accur.& Cy.in.l.in testamēto.C. g ad.l.fal.¶Quærit gloss.g an 2 filiussa.posit facere 2 testamentū in aduētitijs h quorū vsufructus patri h nō quærit̄?Et determinat ꝙ nō:& bn̄.casus est in.l.pe.C.qui testa.fac.pos.dixi in.l.qui in ptāte.s.de te3 sta.facit quod no.in auē.vt li.ma.& aui.in princi.& i hoc no.¶Quæro3 vtrū pater i posit emancipare

positum, & etiā de statuto ꝙ nō solues collectas nō audiat̄ adde pulchē Ro.cō sil.cxiiȷ.& Pet.de anch.consi.vj.

e ¶De vtilibus.Adde Ang.cō͂si.lxxxiȷ.in fine.

POMATES.

f ¶Et p̄dicta.Et vide Bar.in.l.li tibi.§.q̄dā.de pac.& ibi est gl.sing.q̄ dicit ꝙ falsi ī actiōe famosa. qa ipso iure. non potest agere.ita in actione crimnali. tex.est ī.l.nē apud labeonē.§.ait ptor. j.de iniu.Ang.in.l.nā & postea.s.de iureiu.& no.ꝙ ista exceptio apposita ad ꝓcessum īpedit lit.cōte.scd̄m Ia.de are.in quadam sua disp.& vide Ange. in.l.nam & postea. vbi dicit hic singuꝓbari.tene menti, & vide Bal.in.l.iubemus.§.fin.C.de sac.san.ecc.vbi all. Iac.de are.ꝙ qn̄ statutū dicit nō reddatur ius,intelligitur ipso iure,nec valet iudiciū si cōtra fiat l.si sep⁹.C.de his q ad eccle.confu.

g ¶Quætit gl.Et vide de Barto.& dn̄m meū ī.l.q ī ptāte.s. de testa.Bald.in.l. senium.C.de testa. Ioā.de imol.in.l.tā his.ff.mortis de cādona.Bar.in.l.j.C. de sacrosa.eccl.ibi plenē.And.Barba.

h ¶Aduentitijs.Ad de vltra Alex.an filiusfamilias in aduentitijs in quibus patri non quęritur vsufructus maximē ad pias causas posit testari,Paul. de castr.consi.ccj.

POMATES.

i ¶Vtrū pater. Benefacit quod vult Oldr.consi.xxvj. inci.pater filię consensit.Io.an.ī addi.Spec.in ti.de instru.edi.§.porro.ver.sed quid si filius.vide Barb.cō sil.j.in.j.volu.& cō sil.xiȷ.eo.volu.

a ¶ Vnum actum: a Adde q pater non pôt emancipare filium, & sibi retinere vsumfructum. vt consuluit Oldra. consi. ccxiij.

b ¶ Ipso iure. Addedum Alex. dicit q in piam causam trãsit fideicom. ipso iure, quòd idem tenet Bald. consi. cccxiij. iiij. libr. & Pe. de ancha. consil. viij. vbi tenet quòd non requiratur aditio hæreditatis ad pias causas: preterquàm in casu ibi posito per ipsum: & quòd in testamentis ad pias causas, non requirat aditio. vide alias remissiones i l. j. C. de sacrosan. eccle.

c ¶ Ipso iure. Adde inquantum Alex, dicit q i piam causam transferẽ fideicom. ipso iure, q voluit Bal. consilio cccxiij. iiij. lib.

d ¶ Fuit quæsitum. Idem dic q nõ potest dare patri, vel alij existenti in potestate patris patre authore. glo. est sing. in l. j. in fin. ff. de autho. tu. & vide Io. in l. tã is. ff. de mor. cã dona. & an qs poterit esse author in cã ppria. vide Bal. in l. si cõsul. ff. de adoption. vbi ponit multa no. digna. Andre. Barba.

POMATES.

e ¶ Vnde gl. Et vide l. iulianus. ff. de pig. hîc, & facit. l. lex q tutores. C. de admi. tu. l. ait ptor. ff. de iure delibe. & in aut. de nõ alie. §. pe. illa res dicit q seruando seruari non pôt. q non durat triennio. gl. est peregrina i l. j. C. si aduer. vsuf. & vide Io. de imol. in l. j. al's in rubri. ff. solu. ma.

f ¶ Seruando seruari. Adde dum Alexand. transit cum opiñ. q pecunia destinata ad emptionem prediorũ non cõnumeretur inter immobilia. quòd cõtrariũ tenet Ro. cõsil. clxxxvij. vbi all. p opi. Alexan. iura hic per ipsum

filiũ, quò ad vnũ actũ tm: scilicet quò ad factionẽ testamẽti & in ceteris remaneat in potestate? Et vr q sic: quia lex hec facit. nã in castrẽsi peculio vl' quasi, habeẽ loco patrisfa. vt. l. ij. s. ad mace. in ceteris nõ. in cõtrariũ facit. suprà de adoptio. l. quæsitum. aliàs incipit, si tibi. cogitabis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum loquens de hæredibus, habet locum in bonorum possessore.*

Bonorum.

Idẽ prosequitur: †not. q lex & statuta quę loquuntur de heredibus habẽt locũ in bonorũ possessore, de iure ptorio. q apparet ex hac lege relata ad verba senatusconsulti. probatur hoc etiam: nã certũ est q verba cõditionũ intelligunẽ strictè ad literã: tñ si dictũ est, si heres nõ erit, deficit ista cõditio in eo qui est bonorum possessor de iure prætorio, vt. s. de condi. & demon. l. in conditionibus. §. si patronus.

SVMMARIVM.

1 *Lex loquens de hærede habet locum in fideicommissario.*
2 *Vtiles actiones habens eas cedendo illas transfert.*
3 *Restitutio an sit necessaria in fideicommissario rogato restituere: an verò actiones in eum transeant ipso iure?*

De illo.

Fideicommissarius restituendo secundo, fideicommissario transfert actionem. hoc dicit. †Nota q prouisio legis loquẽs de hærede habet locum in fideicommissario. vt colligitur ex hoc. §. relato ad verba senatusconsulti. ¶ Secundò no. †quòd ille qui habet vtiles actiones cedẽdo eas transfert. de hoc dicam infrà. e. l. ex asse. ¶ Opponitur quòd restituendo non transeunt actiones: sed transeunt ipso iure, b vt. l. penultima. §. fina. C. eodẽ Glo. dicit quòd quidam dicunt, q ibi loquiẽ quãdo secundus fideicommissarius fuit in mora: hic quãdo restituit ante morã, q nõ placet gl. quia secũdũ hoc nõ esset differẽtia inter primum hæredem, & fideicommissarios: rogatos de restituẽdo. Moderni tenent istam opin. & bene: & est differentia inter heredem & fideicommissariũ qa in hærede ad hoc vt transeant actiones ipso iure est necessaria absentia & mora: in fideicommissario sufficit mora sola, secundũ Pe. Et alia datur solu. secũdum Ioã. qa ibi loquiẽ in rogato restituere purè: hîc in rogato in diẽ, vel sub conditione. sed hoc licet possit esse verum in se, tñ est diuinare. Collige ergo ex prædictis †an in fideicommissario rogato de restituendo sit necessaria restitutio: an verò actiones, trãseant ipso iure. Aut queris ante diem restitutionis, vel post, aut quando nulla dies est apposita. Primo casu, non transeunt sine restitutione, vt hîc secundũ Io. Secundo casu, aut fuit in mora restituendi: & trãseunt ipso iure. al's est opus restitutione, vt hîc secundùm aliam lectu.

Sed & quoties.

In fideicommissariũ partis cui est facta restitutio, insolidum transeunt actiones quæ ipso iure transibant in alium fideicommissarium existente cõditione. hoc dicit. Oppõ. q sit opus restitutione, vt. s. §. pxi. Sol. ibi loquiẽ in fideicommissario rogato restituere: hîc autem non erat rogatus vnus alteri restituere: sed erant fideicommissarij. Item cõtrà q etiã hoc casu sit necessaria restitutio, vt. j. eodem. l. cogi. §. idem metianus. Sol. †quædam est restitutio facti per quam transfertur possessio rerum: & illa est necessaria vt ibi. quedã est restitutio iuris per quam transferuntur actiones: & illę transeunt ipso iure, c vt hîc. ¶ Item contrà quòd iste fideicommissarius conditionalis non possit cogere adire, & restituere, vt. j. eod. l. ille à quo. in princip. Solu. ibi loquitur quando erat tantùm vnus fideicommissarius conditionalis: sed hic erat vnus pro parte purè propter quam cogitur heres in totũ adire. ¶ †Quero vtrum sint alij casus in quibus fiant translationes actionum ipso iure? Respond. sic, vt. l. j. pe. C. eodem & ibi not. ¶ Quæro an isto casu veniat detrahenda quarta? Gloss. distinguit multum perfectè, ideo signa eã. ¶ Quero† quid in directis hereditatibus si est vnus institutus p parte purè alius p parte sub conditione: an institutus purè interim habeat totum? Gloss. tangit hîc, & in l. ij. si pars hære. peta. & dixi in l. planè. §. si coniunctim. s. de leg. j.

Si filio.

Siue rogaẽ hæres, siue pater, vel dñs vel administrator heredis, locus est senatusconsulto. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus non restituit hæreditatem tutori eo authore.*
2 *Tutor restitutionem de re sibi debita sibijpsi facere potest.*
3 *Pecunia est de his rebus quæ seruando seruari non possunt.*
4 *Adultus curatorem habens quibus casibus æquiparetur pupillo?*
5 *Adultus an adeat hæreditatem sine consensu curatoris? remissiuè.*
6 *Adultus qui fecit testamentum non restituetur in integrum aduersus testamentum.*
7 *Furiosus & prodigus pupillo æquiparantur.*
8 *Minor an possit actionem cedere? remissiuè.*

d

Fuit quæsitum.

d Hîc est not. §. †Pupillus non pôt restituere hereditatẽ tutori eo authore, sed adultus suo curatori sic quia eius authoritas nõ est necessaria. h. d. ¶ Opp. extra glo. ad primã partem, & videtur q tutor possit sibijpsi restituere, vt. l. fistulas. §. j. de cõtrahen. emp. Sol. † q̃dã est restitutio facti: & istam pôt facere tutor de re sibi debita, vt ibi, & j. de fideiusso. l. tutor. in fi. Quædam est translatio, seu restitutio iuris: & illam non potest facere, vt hîc. ¶ Ad secundum dictum opp. & intro glo. & videtur q similis sit adultus pupillo, vt. l. si curatorẽ habẽs. C. de in integ. resti. mi. Glo. p sol. huius cõtrarij dicit multa verba, & iõ diuido eam. Nam primò format contrarium. scdò ponit vnam solu. ad ipsum, & multa similia conferentia ad solutionẽ, vsq ibi. Et in casu huius. l. ratio est. ibi ponit aliã solu. & vnam opp. ad ipsam, & eius rñsionem vsq ibi, vel scdm Ioã. ibi, tertia sol. vsq ibi, sed nunquid. ibi, gl. format vnam nouã. q. ¶ Venio ad primã. Prima sol. est quòd contrarium loquitur qñ agitur de eis obligandis: tunc sunt similes pupilli, & adulti qui curatorem habẽt. secus cũ tractatur de eis liberandis. ita dicit glo. quã no. Ad istam sol. adducit glos. simile de. l. non quasi. §. hãc stipu. ationem. j. rem pup. sal. fo. Item de pscriptione. xxx. anno. quę non currat pupillo. sed ad ulto sic. Itẽ. C. de fal. mo. l. j. in fin. Sed aduertendum est quòd ista sunt similia ad hoc vt differat pupillus ab adulto, nõ tñ faciũt ad propositum: quia ibi non distinguitur de adulto habente curatorem, velnon. ad quod vadit cõtrariũ. preterea ibi loquitur in his de qbus ipsa lex disponit circa bona adultorũ, vel pupillorũ, sine eorũ facto. sed hic in materia nostra loquiẽ de his q agẽda sunt ab ipso pupillo vel adulto: an valeãt, vñ dicta similia modicũ faciũt ad propositum. Vñ glo. e adducit aliud sile. s. q pupillus non faciat pecuniam sui creditoris. vt. j. de sol. l. q̃d si forte. §. si. q̃d non reperitur in adulto q̃d no. & ita dicit gl. ¶ Ex hoc dicto no. q †pecunia est de his rebus q seruendo seruari f non possunt. q̃d patet: qa potest alienari. & probatur. C. de admi. tu. in auth. nouissimè posita super rub. & in corpore vnde sumitur. Et si dicis cõtrarium patet ad oculũ: quia pecunia pôt seruari. Rñ. nõ pôt seruari, vt afferat vtilitatẽ scdm eum vsum ad quẽ est destinata. Secundò aduertas q hoc sile modicum faciat ad ppositum. Non enim loquitur de adulto curatorem habẽte: al's manet dicta reg. l. si curatorem. Adducit glo. aliud simile: non pôt testari pupill9 sed adultus sic, vt. s. de testa. l. qua ætate. & insti. qui. non est permi. fa. te. §. præterea. & l. aurelio. §. Caius. de lib. le. istud est verum etiã in adulto curatorẽ habẽte. & ratio est secũdùm quosdã: qa vltima voluntas cõfertur post mortẽ: & sic illo tpe erit finita cura. Ista rõ non est vera: qa l. resistit initio, vt. l. si minor. de ser. expor. ergo est ratio: qa quãtũ ad testamentum non videtur habere curatorẽ, cũ hoc non pertineat ad administratorem bonorum: ergo &c. vt. l. in copulãdis. C. de nup. Dat gl. aliud simile: qa adultus pôt accusare curatorẽ suspectũ: non autẽ pupillus tutorẽ. Istud exemplũ est etiã bonũ, tñ loquiẽ in his q geruntur curatore inuito & ad finiendam curã. Pôt dari aliud exemplum

s. de in

alleg. deindè dicit, cõtrariũ est verius, qa casus est not. in l. iij. §. vsuras. s. de cõtra. tu. tute. & idẽ dicit esse si est deposita ad honestã partẽ lucri: qa cum illud sit in reditu annuo: & annui reditus inter immobilia computen. tur, vt in cle. exiui. de verb. signi. igiẽ consequens est vt etiã tũc sine decreto alienari nõ possint. all'. spãliter casum in. l. iij. §. nec vsusfructus. &. §. si lapidicinis. s. de re. eo. in ver. cuiusius alterius materię. & inquantum Alex. ponit an pater possit authorari filio si bi donanti causa mortis. & alleg. Angel. cõsil. inci p. filia refutauit. & est in stampa. ccccij. ad de Angel. consil. cxliij. incipiẽ. in dei noĩe tria videntur impugnare. & ibi ponit an ppropinq possint authorari in facto proprio. & quòd pater filio donanti causa mortis sibi possit authorari, volui Bal. cõsil. lix. ij. li. Rom. pulchrè qui alle. Angel. vt. s. consil. cccccxv. consuluit Oldra. consi. xxvj. incip. pater consentit filię. & inquantùm Alexan. transire videtur quòd stãte statuto quòd mulier non possit testari sine consensu duorum ppinquorũ q non poterit vnum ex illis istituere. dic quòd Bal. consuluit contrarium: quod imo possit dummodo cõsentiãt, nõ vt sic agat sed liberè. eius consi. clxxij. ij. lib. & stante statuto q vxor non possit testari sine consensu mariti: mulier poterit maritum instituere. vt consuluit idẽ Bal consil. lxxviij. ij. lib. Abb. tñ consi. xl. in fi. tenet q pater non possit authorari filio donanti alteri filio, & sic fratri in eiusdem potestate.

§.de in lit.iuran.l.videamus.§.j.&.§.de re iudi.l.acta.§.contra indefensos.&.§.de confess.l.certum.§.in pupillo.& insti.de cura.§.item inuiti.§.de manu.testa.l.lucius.in princip.facit.§.de solu.l.si seruus.x.& ibi dixi.Sed etiam ista nõ sunt similia,est ergo hic fauor liberationis.¶ Secunda sol.prin.est,q̃a adultus quantum ad hanc rem non videtur habere curatorem,cum eius authoritas in hac re necessaria non sit:vnde restituitur sicut curatorem non habens.No.istam solu.multum per quam declaratur.l.si curatorem.C.de in integ.vbi dicit̃ ꝙ pupillus æquiparatur adulto habenti curatorem quod est verum in his ad quæ officium curatoris extenditur.¶ Sed contra hoc opponi. quia secundũ hoc semper poterit adultus cum curatore suo contrahere.Respon.ꝙ hoc est verum in his quæ fiunt siue geruntur cũ curatore ex necessitate:secus si ex volũtate.quod etiã no.& istæ sunt veræ solu.¶ Tertia principalis solu.est secundũ hoc q̃d hîc loquitur in adulto coacto adire:& sic cum ad eum nullum cõmodum pertinere debet restituere potest sine curatoris authoritate.alias secus.Ista solu.est vera in se,tamen est diuinare.Recassume ergo cum quæritur† an adultus curatorem habens æquiparetur pupillo.Distingue.aut quæris in his quæ disponuntur per legem circa bona eorum:aut in his quę aguntur per ipsos:aut in his quę aguntur cum ipsis.Primo casu non ęquiparantur.sed multæ differentię sunt,vt in pręscriptione triginta annorum.& in.l.j.in fi.C.de fal.mone.& alijs similibus.Secundo casu quando quæritur de his quæ aguntur ab ipsis,aut condendo vltimã voluntatem:& non sunt similes:quia adultus potest testari,pupillus non.aut inter viuos:& tunc aut ea agunt vel agere volunt cum ipsis tutoribus vel curatoribus,aut cum extraneis Primo casu aut hoc agunt anteq̃ dictos administratores habeant:aut postq̃ eos habent.primò casu non sunt similes,vt insti.de cura.§.Item inuiti.Secundo casu,aut loquimur in actione ex qua ad eos non pertinet commodum:vel incommodum,& non sunt similes:quia adultus potest illud agere cum curatore,pupillus nõ,vt hîc secundùm tertiam solu.Aut ad eos potest pertinere commodum,vel incommodum,& tunc aut loquimur de eis liberandis:& non sunt similes,vt hîc secundùm primam solu.Aut de eis obligandis:& tunc aut ad ea quę geruntur se extendit officium curatoris:& sunt similes,vt.l.si curatorem habens.C.de in integ.resti.aut officium curatoris ad hoc se non extendit.& tũc aut hoc gerunt necessariò:& nõ sunt similes:quia adult⁹ potest:pupillus non:aut voluntariè:& sunt similes:quia neuter potest,vt hîc secũdũ secũdã solu.Si verò loquimur in his quæ cum extraneis agũtur:tũc si quidẽ officiũ curatoris ad hoc se extendit:sunt similes,vt.d.l.si curatorẽ.Si verò se ad hoc nõ extendit:tũc nõ sunt similes:q̃a habet perinde acsi nõ haberet curatorẽ,vt hîc secũdũ secũdã solu.& est casus extra de iudi.c.fi.lib.vj.&.§.de ma.vin.l.ij.facit quod not.in.l.ait prætor.in princ.suprà de mino.Tertio casu principali,quando quæritur de his quæ agũtur cum ipsis,scilicet pupillo & adulto:aut aguntur cum ipsis voluntariè.& distingue eo modo quo suprà per easdem leges:aut necessariò:& tunc non sunt similes,vt.l.acta.§.contra indefensos.de re iudic.&.l.si minor.de bon.autho.iudi.poss.¶ Quærit gloss.† an adultus possit adire hæreditatem sine consensu curatoris?Dic plenè vt.l.impuberibus,&.l.pupillus.suprà de acqui.hæredi.¶ Quæro† si adultus facit testamentum an possit restitutio peti in integrum si dicatur inconsultè factum?Respondeo non:quia edictum de minore loquitur de his quę gesta sunt cum minore,sed verba gesserunt & contraxerunt non pertinet ad ius testandi,vt.l.verba contraxerunt.ff.de verbo.significa.& ita intelligit Iac.de are.facit quod not.in.l.ait pretor.in prin.de mino.¶ Quęro † hîc ᵃdicitur de pupillo & adulto,quid de furioso & prodigo cui ęquiparantur?Respond.pupillo.tex.est no. in.l.fulcinius.§.adeo.§.qui.ex cau.in pos.ea.Quęro † an minor possit cedere actionem?Dyn.tangit hîc,& videtur distinguendum vt hoc.§.tractatur enim de translatione actionis tangit Dy.s.de autho.tut.l.potest.& ibi dixi.& in Spec.in tit.de cess. actio.§.j.ver.sed nunquid minor.

SVMMARIVM.

1 *Collegia possunt facere contractus per decretum collegij sine superiore:nec est necessarius syndicus.cum collegium præsens contrahit,& cum uno collegiato collegium potest contrahere.*

Si autem. Collegium potest restituere hæreditatem ex trebel.vni de' collegio.h. d.¶ Nota† ꝙ collegia possunt facere contractus per decretum ipsius collegij,nec est necessaria superioris authoritas.de quo no.per gl.& Gul.s.quod cuiusq̃ vniuer.l.nulli.¶ Secundò no.quòd quando contrahitur cum aliquo collegio præsente,non est necesse ꝙ collegium faciat syndicum ad sic contrahendũ,sed ipsum collegium potest principaliter contrahere,vt hîc.¶ Tertiò nota ꝙ vnus de collegio potest contrahere cum collegio. quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Actio personalis non persequitur fundum.*
2 *Res æstimantur cum qualitatibus suis.*
3 *Cautela in probando ualorem quando quis dicit se deceptum ultra dimidiam iusti pretij.*

Si hæres. Hucusq̃ tractauit iurisconsultus de vno remedio trebellia.scilicet transferẽdarum actionum.hic tractat de secundo,scilicet de detractione quartæ.Res quæ remanent apud hæredem,æstimantur cum qualitatibus suis,nec cautio interponitur.hoc dicit.¶ †Nota quod actio personalis non persequitur fundum:& ideo si habes aliquem obligatum,& bona eius tibi non essent obligata tacitè vel expressè,contra eum ad quem bona transirent,nihil posses dicere.¶ Secundò nota† quòd res debet ęstimari cum qualitatibus suis, vt hîc,&.l.mortis.in fine.§.de dona.cau.mortis.vnde.l.si seruus.de conditio.fur.quæ dicit quòd res tantum valet quãtũ vendi põt. intelligitur,scilicet homini scienti conditiones & qualitates rei, vt dictis legibus.Et ideo sis cautus †q̃n tractat̃ de ęstimãda aliqua re:quia fortè dicatur venditor deceptus vltra dimidiam iusti pretij,ꝙ cõsideres psonã venditoris,ñ erat implicitus debitis vel si dedit fideiussorẽ vel nõ,vt ex hoc possis cõcludere ꝙ talis res existens hominis sic impliciti debitis non reperisset emptorem tantę quãtitatis.Idẽ est dicendũ in similibus qualitatibus rerum quę habent augere,& diminuere preciũ. ¶ Opponitur C.in quibus causis pignus tacitè contrahitur de.l.ij.Solutio. ibi loquitur in actione hypothecaria:hic in personali. & sic cessat cõtrariũ.Gl.format vnã quęstio.an hoc casu teneatur creditoribus.Vide eam:& tene primam responsionem.

Si is qui quadringenta. Hæres qui hæreditatem restituit,retenta certa quantitate sub nomine quotæ,tenetur legatarijs in eo quod habet vltra quartam, si à fideicommissario exigi legata non possunt.hoc dicit.¶ Opponi.quod iste textus sibi ipsi contradicat.Respondeo,primò dicit dandam sibi petitionem de rigore: postea de æquitate mitigat,vt solùm in ducentis detur petitio.¶ Opponi.insti.eodem.de.§.si quis vna. Solu. quando hæres retinet certam quantitatem,non tenetur legatarijs,si à fideicommissario potest exigi:aliàs tenetur in eo quod habet vltra quartam,vt hîc.de quo distingue.§.ead.l.§.fi.¶ Quęro vtrùm fideicommissarius teneatur insolidum hodie si non fecit inuentarium?dixi in.l.in ratione.§.quod vulgo.suprà ad legem falcid.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius an detrahat quartam.*

Denique. Licet non detrahatur falcidia . non tamen tenetur quis ad legata vltra vires hæreditarias.Item fideicommissarius non detrahit quartam,nisi liberalitatem hæres in eum exercuerit.h.d.¶ Oppo.quòd possit quis teneri ad legata vltra vires hæreditarias,vt.C.ad leg. falcid. authenti. sed cum testator.Respondeo:verum est hodie propter delictum hæredis omittentis facere inuentarium,vt ibi. ¶ Sed oppo.hic dicitur in text.coniuncta glossa,quod testator nõ põt prohibere trebelliacæ deductionẽ.Contrà:in dicta authen . sed cum testator.Solutio.dicũt quidam illud est verũ in falcidia:secus in trebel.Tu dic ꝙ etiam trebelli.potest hodie prohiberi, vt dicam in.l.marcellus.§.eod.¶ Oppon.quòd fideicommissarius possit detrahere quartam,vt.l.poenales.§.fin.a.s. ad legem falci. Huius contrarij timore glo.hîc distinguit,& non perfectè. Dy. etiam supplet ĩ aliquo,& similiter nõ perfectè.† & ideo distingue latius:aut loqueris de hęrede:& iste regulater detrahit quartam.Fallit in casibus notatis in.l.in testamento.C.ad legem falcidiam.aut loqueris de fideicommissario: & tunc aut quæris vtrum detrahat legatarijs singularibus:aut à secundo fideicommissario suo.Primo casu,aut legata sunt relicta à se,& nunq̃ detrahit,vt.l.lex falci.§.nunq̃.s. ad legem falcid.aut de legatis relictis ab hærede vel simpliciter:& tunc aut hęres detraxit sibi:& vlterius non detrahet,vt hîc nec tamen tenetur fideicommissarius vltra quàm habeat,vt hic patet:aut hæres non detraxit:& tunc aut hoc ideo fecit quia non potuit:aut quia noluit:aut quia de hoc non cogitauit:sed per errorem totum restituit.Primo casu:quando non potuit facto suo:quia coactus adiuit & fideicommissarius ~~non~~ detrahit,vt.§.eod .l.marcellus.§. quòd si suspecta. Aut non potuit propter naturam relictorum,vt quia erat testamentum militis , vel relictum ad pias causas:& tunc fideicommissarius non detrahit sicut nec hæres, vt hoc.§.in princip.succedit enim in locum hæredis,vt.§.l. proxi.Sedo casu quando nõ detrahit quia non vult:& tunc aut non vult volens facere gratiã fideicõmissario tñ:& fideicõmissari⁹ detrahit,vt hic.aut volens facere gratiam fideicommissario &

ᵃ Quęro hic. Et vide glo.fin.in.l.ij.C. de cura.fu.ꝙ oĩa priuilegia data pupillis dentur prodigis & furiosis.And.barb.

legatariis: & tunc non detrahit, vt colligitur ex hoc. §. dum dicit, nisi liberalitatem &c. Aut dubitatur & in dubio dicit gloss. videtur velle facere gratiam primo fideicommissario cui restituit. quod placet quãdo scienter restituit: quia donare videtur. vt. l. cuius per errorem. de regul. iur. &. l. j. suprà de condi. indeb. Sin autem per errorem: tunc secus, vt dicam in sequenti membro. Tertio casu quãdo de hoc non cogitauit hæres sed per errorem restituit totum. tunc fideicommissarius non detrahit, vt hoc. §. in quo excipitur vnus casus tantùm, scilicet quando in eum liberalitas exercetur. ¶ Secundo casu quando quæritur vtrùm detrahatur à secundo fideicommissario vniuersali: & tunc distingue aut hæres restituit coactè & non detrahit. vt. l. si patroni §. ij. infrâ eod. & in hoc differt secundus fideicommissarius à legatariis singularibus. Si verò adit sponte: tunc est idem per omnia, vt supra distinctum est in legatariis singularibus. Tertio
a casu [a] quando quęritur vtrùm detrahat à suo fideicommissario. & non detrahit, vt. l. ex asse. in fin. j. eodem. De tertio verò, scilicet de legatario regula est quod nunquàm detrahit falcidiam, nisi ei detrahatur, vt. l. lex falci. §. nunquàm. & l. pœnales. §. finali. suprà ad legem falcidiam. not. C. commu. de leg. l. j. Putarem autem perinde esse acsi sibi detractum esset quando hæres voluisset in eum liberalitatem exercere: & non detraxisset: videtur enim hæres detraxisse, & sibi donasse: argumen. huius §. vide hîc glo. & signa.

Sed si quadringenta. Hætes apud quẽ remanet dimidia hæreditatis sub nomine quotę, conuenitur ad legata in eo quod habet vltra quartam. h. d. iste. §.

Idem iulianus. Si hæres restituit hęreditatem detracta quantitate quæ ad quartã tantûm sufficit, legatarius non tenetur. h. d. ¶ Oppo. C. eodem de. l. ij. vbi dicit hæredem qui habet quartam teneri pro rata. Glo. dicit ibi refertur ad creditores tantûm, non ad legatarios, vt ibi not. Item ibi retinuit sub nomine quotitatis: hic sub nomine quantitatis. Et ideo gloss. in hac materia an hæres qui restituit teneatur legatariis pro eo quod remanet penes eum distinguit satis perfectè, ideo vide eam & signa. & in eo quòd glo. dicit quod ante restitutionem tenetur hæres legatariis habemus glo. contrariam. j. eo. l. marcellus. in gl. quę incipit quod semper pręsumitur: sed ista gl. communiter tenetur.

¶ Tertio casu. Ad de Pau. de ca. cõsil. cccliiij.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas transit in fideicommissarium cum onere legatorum.*
2 *Hæres uidetur ponere fideicommissarium in locum suum.*
Clausula ponens eum in locum suum, importat cessionem actionis & cõstitutionem procuratoris in rem suam.
3 *Hæres si perdit beneficium quartæ per coactionem, hoc tantum prodest fideicommissario non legatariis.*

LEX II.

Qvi quadringenta. Hæc. l. consueuit reputari horribilis, tamen in veritate non est si ordinatè legatur. & l. ista cum princip. vsq; ad idem pomponius. tractat eandem materiam. Sed pro euidentiori intellectu primò declarabo tex. huius. l. demum. l. marcell⁹. postea recitabo apparatum communiter. & hic tex. h. d. Legata particularia in computatione legis falcidię contribuuntur cum fideicommisso vniuersali quod ęstimatur quantùm superest in hæreditate deductis legatis. & fideicommissarius non tenetur ad legata in plus q̃ tenetur hæres: hoc dicit. Diuiditur in tres partes. Primò ponitur thema & quæstio. Secundo determinatio quęstionis inspecta lege duodecim tabula. anteq; eẽt lex falcidia. Tertio determinatio quæstionis inspecta qualitatę potestatis legis falcidię. Secunda ibi, dicendum. Tertia ibi, itaq;. Prosequamur per partes. & in text. ibi deberet. aliàs est deberes. & nulla fit mutatio personarum. aliàs deberet: & tunc procedit glos. mag. quæ dicit quod transit de secunda ad tertiam personam. ¶ Venio ad versi. dicendum hîc est secunda pars quæ subdiuiditur in tres partes. Primò ponitur determinatio quæstionis. Secundò ponitur quædam ratio quando restitutio fideicommissi præuenit legatorum pręstationem. Tertiò ponitur alia ratio quando legatorum præstatio pręuenit restitutionem fideicõmissi. Secunda ibi, quia præsumptum. Tertia ibi, nam hæres. ¶ In tex. ibi dicẽdum est. iũge hîc tota trecenta te dare debere Titio. quod est. j. & sic habes respõsionem ad quęstionem inspecta. l. xij. tabularum, & de voluntate testatoris. sed inspecta potestate legis falcid. fit computatio vt sequitur secũdũ Iacob. de are. ¶ Sequitur versi. itaq;. Ista tertia pars diuiditur in duas partes. Primò loquitur qualiter fit computatio herede adeunte sponte. Secunda qualiter fit hærede coactè. & sic solue. q. positam in princip. l. ij. ibi, non ergo. In tex. in fi. sed dic tunc quãtum ei debeatur, vt. s. proximè. dictum est.
1 ¶ † No. ꝙ hæreditas trãsit in fideicommissariũ cũ onere legato-
2 rum. ¶ Secundo no. † quòd hæres videtur ponere fideicommissarium in locum suum quod nota pro verbis quę ponuntur in cõtractibus ponẽs eum in locum suum &c. quæ verba videntur importare cessionem actionis vel constitutionem procuratoris in rem suam, vt hic. circa quod vide quod dixi. in. l. in prouincia
3 li. §. pe. & fi. j. de ope. no. nun. ¶ Nota vltimò † ꝙ si hæres perdit beneficiũ quartę per coactionẽ, hoc prodest tantum fideicommissario, non legatariis: vt hîc, &. j. l. proxima. dixi. s. l. proxi. §. deniq;. in distinctione quam posui ibi.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum uniuersale æstimatur quantum ualet tota hæreditas.*
2 *Trebellianica cessat in omnibus testamentis in quibus cessat falcidia.*
3 *Legata simpliciter relicta, ex persona hæredis debentur, & defalcantur, & ab ipso fideicommissario præstantur & petuntur.*
4 *Testator si iussit hæreditatẽ restui deductis legatis, an fiet contributio secundũ distinctionem istarum legum?*
5 *Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas? quòd sic.*
6 *Lex noua loquens in uno casu, quòd extendatur ad alium casum per legem antiquam.*
7 *Trebellianica an possit prohiberi per testatorem? quòd sic.*
8 *Trebellianica an perdatur per non cõfessionem inuentarii? quòd non.*
9 *Correctio legum quòd non inducatur ex identitate rationis.*

LEX III

MArcellus. Legata particularia contribuũtur cum fideicommisso vniuersali, quod tm̃ æstimatur q̃tũ valet tota hereditas non deductis legatis. Item in tantum tenetur fideicommissarius ad legata, inquantûm tenetur hęres si sponte adiisset. hoc dicit. Diuiditur in tres partes. Primò ponit determinationẽ quando. hęres sponte adiuit. Secundò quando hęres coactè adiuit. Tertiò ponit extensionem suæ determinationis. Secunda ibi, quòd si suspecta. tertia ibi, quod autem. In tex. ibi, in hac specie. dic quę sequitur secundùm lect. quam teneo. In text. ibi ꝙ si suspecta dicta sit hęreditas. dictum est. s. quòd hęres admittat quartam, & quòd tantum habeat legatarius si adiuit coactè quã-
1 tum si sponte. Dyn. ¶ Not. quod † fideicommissum vniuersale ęstimatur quantùm valet tota hęreditas. ¶ Secundò no. ex ver.
2 quòd autem. † quòd in omnibus testamentis in quibus cessat falc. trebellianica cessat. ¶ Venio ad apparatum recitandum cõmuniter super vtraq;. l. ¶ Primo oppo. ad. l. qui quadringenta. suprà eod. & videtur quòd sit sibi contraria. nam primò dicit tota. ccc. debere restitui in versi. itaq;. dicit ꝙ defalcatur. Huius contrarii timore facta est gloss. super versi. itaq;. quę dicit quôd celsus seipsum corrigit, quod non placet, argu. l. non ad ea. de cõdi. & demonst. Secundò dicit gloss. quòd istas duas opi. ponit tãq; dubias & nullam eligit. quod non placet, imo certitudinariè loquitur in vtroq;. Dy. dicit quòd primum dictum est respectu personæ fideicommissarii qui non potest falcidiam deducere. vt suprà. l. proxi. §. deniq;. secundum, inspecta persona hęredis qui potest falcidiam deducere. Tu melius dic quòd primum dictum est inspecta. l. xij. tab. secundum, inspecta potestate. l. falc. & ita apostillaui tex. secundùm Iac. de are. quod tene. ¶ Secundô op. dicitur in. l. qui quadringenta. quòd legatarius non habet totum & quod fideicommissarius habet. lxxv. Contra, imo videtur ꝙ totum auferatur à fideicommissario, vt. s. eo. l. j. in fin. & . §. si is q quadringenta. Huius contrarii timore antiqui in gloss. magna fatentur contrarium, vide gloss. ibi, verum licet nõ dicatur in litera &c. tenent ergo quòd à fideicommissario auferentur illa. lxxv. Contrarium est veritas, vt patet ex text. hic &. j. l. proxi. ¶ Ad contrarium respondeo ꝙ loquitur quando testator iussit hæredem restituere hęreditatem deducta certa quantitate. ex eo enim videtur velle hæredem non teneri ad legata, vt insti. eod. §. si quis ideo à fideicommissario aufere tur totum quod habet. Nam ex persona hęredis nõ põt deducere: quia hęres ipse sibi retinuit quartam. Ex persona sua non potest. vt suprâ. l. proxi. §. deniq;. sed in. l. ista fuit rogatus hęres restituere hęreditatem simpliciter. nec potest dici quòd legatarius petat ab hærede illa. lxxv. quæ sibi sunt minuta, nã cum minuantur per leg. falcidiã. sunt indebita ipsi legatario, vt. l. plautius. & l. lineã marguaritarũ. & l. j. in prĩ. s. ad legẽ falcidiã. ¶ Op. & vr̃ ꝙ marcellus cõtradicat. l. qui quadringenta, nam. s. ęstimatur hęreditas quantum valet deductis legatis in. l. marcellus ęstimatur quantũ valet non deductis legatis. Huius contrarii timore duę sunt opin. in gloss. j. quòd. l. q quadringẽta. loquitur quãdo legata fuerũt relicta simpliciter in. l. marcellus fuerunt legata relicta nominatim ab hęrede. hoc

tangitur

tangitur in gloſſ.mag.ibi,quid autem ſi expreſſim &c. Contra
iſtam lect.arguo:nam.l.qui quadringẽta.loquitur quando hęres
nominatim eſt grauatus,vt patet in ver.itaq;.ibi,quaſi hæres &c.
hoc patet in princip.l.marcellus.ibi,in hac ſpecie . & ſic videtur
loqui in eo caſu quo ſuprà vnde Azo & Hug.legunt aliter,vide
licet quòd.l.qui quadringẽta.corrigatur per.l.marcellus.in con-
cluſione ibi: poſita.rationes autem poſitæ in.l.qui quadringenta.
non corriguntur.Hæc lect.non placet:quia ſi rationes ſunt veræ
concluſio erit vera de neceſſitate ſed ſi falſa eſſet concluſio:falſæ
eſſent rationes.Vnde Dy.tenet primam lect.quę eſt vera & do
rationem quando legata relinquuntur nominatim ab hærede,nõ
videtur onus hęreditariũ.qđ apparet:quia ſi hęreditas vadit ad
alium,non vadit cum illo onere,ſiue vadat ad ſubſtitutum, ſiue
ad coniunctum,vt.l.j.§.id qđ ex ſubſtitutione.ſuprâ.ad.l.fal.&.l.
ſi plures.ſuprà de leg.iij.dixi in.l.quæ ſub cõditiõe de cõdi.& de-
mõ.ſed qñ ſimpliciter relinquitur,dicitur onus hæreditarium.qđ
patet:quia hæreditas tunc tranſit cum onere legatorum,vt.d.l.me
ritò ergo qñ legata relinquũtur ab hærede nominatim,& poſtea
hæreditas per fideicommiſſum: hæreditas æſtimatur quantum
valet abſq; deductione legatorum:quia illa legata nõ videbuntur
proprè onus hæreditarium.ſecus qñ ſimpliciter:ideo tunc lega-
ta detrahuntur,vt.l.qui quadringẽta.ſ.eod.Nec obſt.tex.ibi qua
ſi hęres &c.quia ibi inducit̃ quædam ſimilitudo,nõ quòd ꝓpriè
ſe referat ad caſum ꝓpoſitũ.vel aliter fuit grauatus quaſi hęres
ſimpliciter,non nominatim.Non obſt.tex.in.l. marcellus. ibi in
hac ſpecie.quia intelligo ſcilicet quæ ſequitur.¶ Ad iſtud op.for
titer:quia legata quę relinquuntur ſimpliciter, videtur relinqui
à fideicommiſſario,vt.l.fi.C.eod.ergo non detrahetur falci.vt di
xi.ſ.l.j.§.deniq;.& ſic.l.qui quadringẽta.quæ dicit falci. detrahen
dam non poteſt loqui in legatis relictis ſimpliciter.Solu. duobus
modis.primo.l.contraria loquitur qñ hæres fuit grauatus reſtitue
re totam:vel omnem hæreditatem. & ſic de neceſſitate includit
onus legatorum eſſe in fideicommiſſarijs:hic quando ſimpliciter
vel melius.l.fina.C.eodem non dicit quòd legata videantur reli-
cta à fideicommiſſario:ſed ab eo debẽt peti non ab hærede. Ex
3 quo concludo † quòd legata ſimpliciter relicta ex perſona hæ-
redis debentur: & per conſequens defalcantur, vt hic: ſed
ab ipſo fideicommiſſario petuntur, & præſtantur. vt.l. con-
traria.Pro hoc do duas gloſſ.prima ſupra.l.j.in.§.denique.in fin.
gloſſ.quæ inci.nota.fideicommiſſarium primũ &c.in fi.Alia glo.
eſt in.l.marcellus.in gloſ.quòd ſemper pręſumitur.¶ Opponi.ſi
ſemper præſumitur relictum ab hęrede,vt no.in.d.glo.l.marcel-
lus.in prin.ergo nõ eſt differentia,an relinquatur ſimpliciter vel
nominatim.Reſpõ.non ſequitur:nam quando ſimpliciter relin
quitur:tunc debetur ab hęrede vt ab hærede.Quando verò relin
quitur noĩatim:tunc videtur habitus reſpectus etiam ad perſonã.
ꝙ patet:quia hæreditas nõ tranſit ad aliũ cum onere: vt dictũ
eſt.¶ Opp.qa etiam hęres conuenitur pro legatis factis ſimplici
ter,vt.j.eo.l.ita tamen.§.qui ex trebel. Gloſſa. hîc in prin.l. mar-
cellus.dicit quòd illud eſt verum in debitis,ſed ſecus in legatis.
ſed glo.vlti.ſupra eo.in.l.j.§.fin.dicit idem eſſe in legatis & debi-
tis,ſcilicet ꝙ ante reſtitutionem poſsit conueniri hæres:poſt re-
ſtitutionem nõ & hoc cõmuniter tenetur.¶ Opoñ.C.de leg.de
l.cum quæſtio.vbi nõ fit computatio iſto modo:ſed illud quod
minus eſt relictum videtur ademptum ei cui eſt relictum plus
gl.ibi ſol.ꝙ ibi loquitur quando totum primò relinquit: ſecũdò
partem:vnde partem videtur à toto adimere,hîc quando econ-
uerſo ſcilicet quando primò legauit partem: ſecũdò totum. ꝙ
licèt ſit verũ in ſe in alia materia,vt diſtinxi in.l. interdum.§.fi.
de hære.inſti.tamen hîc vt puto non procedit.nam. l.cum quæ-
ſtio.loquitur quãdo legatũ totius,& legatum partis ſunt vnifor-
mia:ſed primò hic legauit quantitatem,ſecũdò per fideicommiſ
ſum hæreditatem reliquit quę ſunt ſeparata:licèt enim.ccc.ſint
in hæreditate:nõ tamen eſt hęreditas.nec pars quotæ hæredita-
tis.vnde non curo quod præcedat,vel quod ſequatur:qa nõ ẽ to
tum,& non eſt pars.Opoñ.ad ver.quod ſi.de au.& argen.leg.
de.l.fi.in fi.Sol.vt ibi ſoluitur per gl.¶ Oppo.dicitur hîc quòd in
teſtamento militis ceſſat trebel.Contra.ſ.eo.de.l.j.§.in filij.Sol.
4 vt ibi dixi.¶ † Quęro quid ſi teſtator iuſſit hęreditatem reſtitui
deductis legatis:an fiet contributio ſecũdùm diſtinctionem iſta
rum legum Rñ.caſus eſt quòd ſic.j.proxi.§.¶ Quæro quid ſi te
ſtator reliquit legata purè & fideicommiſſum vniuerſale ſub cõ
ditione,ſi deceſſerit ſine liberis vel ſimilia:an fiet contributio le-
gatorum,& fideicommiſſi vniuerſalis,dicam.j.proxi.§. ¶ Circa
ver.quod autẽ.quæro quid vult dicere? Rñd.dixit.ſ.quòd hæres
propter coactionẽ perdit trebellianicam,nunc dicit quòd illud
quod eſt dictũ de trebel.perdenda in dicto caſu eſt verum in om
nibus teſtamentis,in quibus non detrahitur fal.vt in illis non de-
trahatur trebel.vel aliter dictum eſt.ſ.quòd licèt hęres ſcriptus
perdat quartam,legatarius tamen non debet habere plus à fi-
deicommiſſario quã haberet ab hærede.Idem eſt dicendũ in oĩ-
bus teſtamẽtis in quibus ceſſat fal.vt tãtũ habeat legatarius à fi-
a deicommiſſario,quãtum habuiſſet ab hærede.¶ Vlti.[a] quia hic
5 tex.dicit † ꝙ in quibuſcũq; teſtamẽtis ceſſat falcidia,ceſſat & treb.
b induco ad.q.quæ talis eſt:vtrũ in relictis ad pias cauſas[b] ceſſet
trebel.ſecundũ hæc tempora non ceſſabat,vt.l.j.§.ad municipũ
ſ.ti.ij.hodie reperitur in fal.correctũ,vt in auth.ſiſr. C.ad.l.fal.an
ceſſet treb.Et dico ꝙ ſic:qđ ꝓbo.primò certũ eſt ꝙ appellatione
facidiæ cõtinet̃ trebellianica,vt.l.pater filiã.in prin.&.l.titia.ſ.tit.
ij.&.C.ad trebel.l.iubemus.& per infinitas leges huius titu. Sed
tex.in corpo.de eccle.titu.§.ſi autem heres.vnde ſumitur auth.
ſimiliter .C.ad legem falcidiam dicit ceſſare omnem falci.de ne
ceſſitate:ergo comprehendit omnem,ſcilicet falcidiam,& trebel
lianicam.Præterea,ſcriptura dubia declaratur ex præcedenti-
bus & ſequentibus,vt.l.qui filiabus.in prin.&.l.ſi ſeruus plurĩũ.
§.fin.ſ.de lega.j.Sed in corpore in.§.pręcedenti fit mentio de fi-
deicommiſſo vniuerſali:neceſſe eſt ergo vt intelligatur quod ſe
quit̃ de trebel. Tertiò in illis caſibus in quibus fal.reſecat particu
laria,in illis trebel.reſecat vniuerſalia,vt inſt.eo. §. ſed reſtituta.
ſed hoc caſu fal.nõ reſecat particularia:ergo nec treb.reſecat vni
uerſalia.¶ Vlti.dico ꝙ eſt caſus hic cũ gl.& vide gloſſ. quæ in-
ci.in quorũ teſtamentis.nam gloſſ.in.l.in teſtamento.quam glo.
alleg.loquitur in relictis ad pias cauſas:& ſic apparet quod glo.
vult intelligere de relictis ad pias cauſas & hoc videtur tenere
Dy.in.l.j.§.in filijs.ſ.eodem.vbi tenet quòd ſicut ceſſat fal.in te-
ſtamento militis.ita ceſſat trebel.quod tenet Spe.in ti.de inſtru.
edi.§.compendioſè.ver.ſed cũ deductio.& Cy.in. d.authẽ. ſimi
liter ſed gloſſ.in.c.j.extrâ de teſta.lib.vj.videtur tenere contrariũ
& etiam ibi Archi.& Ioã. and.Ad rationes quę fiunt per eos in
contrariũ.Rñ.ad.d.c.j.extrà de teſta. vbi à contrario ſenſu colli
gitur.ſed dic ꝙ arg.à contrario ſenſu non eſt bonum ibi,qa reſul-
taret prauus intellectus.Nõ ob.ꝙ non mutat̃:quare ſtare ꝓhibe
tur:in treb.nõ reperit̃ mutatũ:ergo &c.ſed iſtud non eſt verum,
quia eſt mutatum per tex.in corpore qui dicit omnẽ falci.Secun
6 dò dico ꝙ eſt mutatum † quia lex noua non poteſt ad alium ca-
ſum extendi per hominem,ſed per aliam legem antiquam ſic,vt
eſt glo.in.l.quod verò.ſuprà de legi.in eo ꝙ p.l.vt tantum.de ſer.
corru.quæ eſt.l.antiqua extenditur.l.ſi quis ſeruo.C. de fur.quæ
eſt lex noua & odioſa.modò regulam antiquam huius.l. quæ di-
cit ꝙ in quibuſcũq; teſtamentis ceſſat fal.ceſſat & trebel. coniun
ge cum noua:& ſic determinabitur illa.& ſic prout ceſſat in fal.
ſic ceſſabit in trebel.Ad aliam rationem ꝙ non videtur eadẽ rõ,
vt dicit Ioan.and.quia licet in relictis particularibus non detra-
hatur de relicto pio,falci.tñ detrahitur de alio quod eſt in hære-
ditate:ſed in fideicommiſſo vniuerſali,ſi non detrahit: tunc fru-
ſtra eſſet hæres,ſed ipſe dicit contra tex.in corpore vnde ſumit̃
authen.ſimiliter.vbi loquitur quando tota ſubſtantia eſt exhau-
ſta:nec in vanum hęres:quia text.in authen.de hære.& fal.§.ſi ve
rò expreſsim.dicit ꝙ habet meritum quo ad Deum: quia exer-
c cuit pium actum.¶ Secunda queſtio[c] eſt:† an teſtator poſſit pro
7 hibere trebel.De iſto iure eſt certum ꝙ non ſuprà ad.l.fal.l.titia&
ſuprà.e.l.j.§.inde neratius.Gloſſ.tenet ꝙ prout prohibere poteſt
falci.ita trebel.poteſt prohibere.ita tenet gloſ.in corpo.de hære.
& fal.vnde ſummitur authen.ſed cum teſtator q̃ eſt. C.ad.l.falci.
idem tanet glo.inſti.eo.§.ſed quia,idem tenet Azo in ſum. auth.
Contrariũ tenet gl.in auth.ſed cũ teſtator.in.ij.glo.idẽ tenet gloſ.
in.l.ſi vt allegas.C.ad.l.fal.Odof.Iac.de are.& Cyn.tenent quòd
poſſit hodie trebel.prohiberi,vt refert Cy.in auth.ſed cum teſta-
tor.Iac.de bel.in ciuitate iſta diſputauit cõtrarium, & illam diſ-
ponit in corpo.de hære.& falci.vnde ſumitur auth.ſed cum teſta
tor & ſumma rationem ſuarum eſt:quia quod non mutatur qua
re ſtare prohibetur,ſecundò quia grauatur in vno hæres à fideicõ
miſſario vniuerſali:quia poteſt cogi:ergo in alio releuatur.Breui
ter dico quòd eſt caſus huius.§.& illud quod non mutatur quare
ſtare prohibetur verum eſt per hominem:ſed per.l.antiquam po
8 teſt vna prohibitio ad aliam extendi.¶ Quæro † an [d] per non cõ
d fectionem inuentarij hæres perdat treb.ſicut perdit falci. Et hãc
qõ.tetigit Roffre.in libellis ſuis ſuper hoc titu.Iaco.de are.tetigit
in.l.cum tale.§.j.de conditio.& demonſtratio.vbi dicit tex.quod
tenetur hæres reddere rationem:ergo facere inuentarium, dicit
Iacob.de aret.quòd eſt caput rationum.Cy.tangit in authentic.
ſed cum teſtator.finaliter inclinat quòd propter non confectionẽ
inuentarij,non perdat̃ trebel.& iſtud determinando dicit Iacob.
de bel.diſputando:& ponit in corpo.de hære.& fal.colla.j. vnde
ſumitur auth.ſed cum teſtator.& eſt ratio,quia quod non mutat̃
quare ſtare prohibetur,& à lege non reperitur mutatum? Rñ. ad
9 iſtã legẽ:† quia ex identitate rationis non inducitur correctio le-
gum,vt eſt glo.C.de ſacroſan.eccle.authen.quas actiones. l. tam
is.§.j.de dona.cau.mor.& ſuprâ ſo.ma.l.ſi verò.§.de viro. intelli-
gendo prout intellexi.& tex.in.l.præcipimus.in fi.C. de appella.

POMATES

a ¶ Vltimò.Et vide Bal.in auth.ſed cũ teſtator.C.ad.l.fal.&Io.hic moderniores in auth. ſiſr. C. ad.l.fal.

b ¶ Ad pias cãs.Adde an in relictis ad pias cauſas ceſſet trebellianica, Bal. cõſi.vj &.lxxxviij. iij.lib.& cõſi. lxix. iij.lib.Bar. cõſi.vj. &.lv. Ange.conſi. xlj.& conſilio. lix. Paul.de ca. conſil. cxxxiij.&. lxxxij. &.ccxxv.&.ccl.& ccxvij.Abb.conſi. lix.j.lib.&.ij.li.cõſ. xxxj.Ro.cõſi.ccvj. & conſ.clxxxv. & cclxxvij.&.ccxxx viij.Old.cõſ.ccxl-viij.

c ¶ Scđa qõ.Et vide qđ not. moder. in authen.ſiſr.C.ad.l. fal.Aud.Barb.

c ¶ Scđa qõ. Adde an teſtator poſſit ꝓhibere trebellianicã,Pau.de ca.cõ ſi.cix.in.ij.col. Ro. cõſi.lxxv.&.cclxxvj.& dũ Alexã vr̃ ſeq.Cy.reiecto Bal. ꝙ filijs de reſtituendo grauatis nõ poſſit ꝓhiberi trebellianica, dic quod opi.Bald. ſequitur Ro.cõſi.ccvj.

d ¶ Quæro an.Adde an hæres p non cõfeſsionẽ inuentarij pdat trebellianicã Bar.cõſi.ij.Pau. de ca.cõſ.clxiiij.& cõ ſi.ccix.Io. de ana. conſi.lxvj.Old.cõ ſi.cxxxiiij.Bal.cõ ſi.xcvij.ij.lib.

dicit ꝙ non corrigitur,niſi quatenus expreſſè caueatur.Ad hanc
l.reſpondeo quod nihil facit:quia tex.dicit hoc idem dici poſſe
teſtamentis,in quibus.l.fal.ceſſat.Quãdo igitur ceſſat falci.ipſius
teſtamẽti vigore,in illis ceſſat treb.Sed ſi ceſſat fal.propter aliud
ſcilicet propter defectum hæredis,vt propter non confectionem
inuentarij:tunc non propterea trebel.ceſſat:quia nulla lex dicit.
Dices tu,imo colligo quòd hîc dicit text.quia dicere hæredem
ſuſpectum,venit extrinſecus non ex teſtamento:& ſic vndecun
que veniat ſiue ex teſtamento,ſiue extra,habet locum hæc regu
la.ſed hoc non placet:quia licèt.s.poſuerit quando ceſſat non ex
teſtamento:tamen hîc ponitur regula,quando ex ipſo teſtamen-
to.& iſta videtur mihi mulum æqua:quam teneo menti.

SVMMARIVM.

1 Teſtator ſi grauat hæredem reſtituere hæreditatem ſub conditione,an fi deicommiſſum uniuerſale cõtribui debeat cum legatis,& de omnibus falcidia detrahi:an uero legata præſtantur integra,& de fideicom.detrahatur trebellianica?

2 Contributio fideicommiſſi uniuerſalis,& legatorum:quando ſit quarta quæ detrahitur,quando dicatur falcidia,& quando trebel.

Idem pomponius. Etiam ſi hæres ſit rogatus
reſtituere deductis legatis,
ſit cõtributio legatorũ,& fideicõmiſſi vniuerſalis.h.d.¶ Opp.de
l.cũ hæredes.j.eo.Gloſſ.nõ ſol.dic quòd ibi erãt legata inualida.
¶ Quero qd importãt hoc caſu hęc verba,deductis legatis? Rñ.
nõ vt legata debeant maiora:ſed vt hæres poſſit ea antè pſtare ꝙ̃
hęreditatẽ reſtituat.¶ Quero quãtũ ęſtimabit fideicommiſſum
vniuerſale? Rñ.patet ex dictis pręcedentibus legibus.¶ Quæro
1 †quid ſi teſtator grauauit hęredem de reſtituẽdo hæreditatem
ſub conditione,ſi deceſſerit ſine liberis,vel ſub alia cõditione:an
debet contribui fideicommiſſum vniuerſale cum legatis,& de-
omnibus fal.debet detrahi?an verò legata pręſtant integra,& de
fideicõmiſſo vniuerſali detrahat falc.ſeu treb? Puto ꝙ legata de-
bent ſolui integra,ſi vires hæreditatis patiuntur & de eo quod ſu
pereſt detrahitur trebel. pro hoc induco text.s.ad.l.fal.l.pen.§.j.
hoc videtur fuiſſe de mente teſtatoris,qui legata reliquit pręſtã-
da incontinenti.fideicommiſſum verò vniuerſale reliquit in con
ditionis euentum.hoc etiam conſuetudo obſeruat.ſed ſi eſſet fi-
deicommiſſum vniuerſale relictũ partim purè,partim ſub condi
tione:tunc fieret contributio.caſus eſt.j.e.l.ita tamen §.hæres ex
aſſe.& ibi dicam. Lex ergo qui quadringenta.&.l.marcellus.lo-
quũtur quando fideicommiſſum vniuerſale,&legata ſunt purè
relicta,vel fideicõmiſſum vniuerſale eſt relictum pro parte pu
rè,& pro parte ſub conditione.vt.d.§.hæres ex aſſe.& hęc ſunt
retinenda menti:quia ſunt quotidiana.¶ Quęro †quando ſit cõ
2 tributio fideicõmiſsi vniuerſalis & legatorum:vtrũ quarta quę
detrahitur dicatur fal.vel treb?quod eſt neceſſe ſcire,propterea
quę dixi.s.de nõ cõfectione inuentarij propter quod perditur
fal.& non trebel.Rñdeo:ſicut dicitur in.l.gallus.§.ille caſus.qd
coniunguntur duo capita legis velle.ita hîc coniunguntur duæ
leges.ſ.lex fal.& ſenatuſconſultum treb.& detrahitur vna quar
ta q̃ partim ſapit naturam trebel.partim fal.Simile dixi in inſti
tuto ex re certa in.l.ex facto.s.de hęre.inſti.hoc etiam appareret
ex legibus præcedentibus quia propter coactionem hęres per
dit totam quartam.& ſic reſpectu fideicommiſſarij tota dicitur
trebel.& in omnibus quæ augẽtur cum fideicommiſſario appel
labitur trebel.in omnibus quæ agentur cum legararijs ſingulari-
bus appellabitur falcidia.

SVMMARIVM.

1 Alienatio rei quæ ſubiacet reſtitutioni,an valeat.

2 Res alienata quòd imputetur in quartam.

3 Trebellianica an in una re poterit deduci? remiſſiuè.

4 Fideicommiſſarius vendicare poteſt alienata?

Res quæ. a ¶ Op.j.eo.de.l.cũ hæreditas.&.l.ita tamen.
§.actiones.Solu.ibi alienauit ex neceſsitate,
& ſoluit creditoribus,vnde pretium non fuit conuerſum in eius
vtilitatem.hîc. ¶ Opponi.ad prædicta.j.eodem.l.mulier.§.ſed
enim.&.s.de petitio.hæredi.l.diuus.Solu.fateor quòd ibi alienat
ex neceſsitate incumbẽte ex parte rei quæ ſeruari non poterat,
vel non expediebat:tamen quia pretium conuertitur in vtilita-
tem hęredis ideo computatur in quartam,vt.d.§.ſed enim.
¶ Op.C.commu.de leg.authen.res quę Sol.fateor quòd ibi po
teſt fieri alienatio in certis caſibus:tamen ſi conuertitur in vtili
tatem ſuam.computabitur in quartam:vt ibi patet. Ex pędictis
ergo diſtinguit Dyn.aut alienauit hæres rogatus de reſtituendo
voluntariè: & tunc computabit ſibi in quartam,vt hîc aut ne
ceſſariò,& tunc aut pretium non conuertitur in ſuam vtilita-
tem,& non computat in quartam,vt.j.eod.l.cum hæreditas.&
l.ita tamen.§. actiones.aut conuertitur in ſui vtilitatem,& com-
b putatur in quartam.vt.ll.s.alleg. ¶ Quæro b an † alienatio rei.
r quę ſubiacet reſtitutioni valeat? In hoc ſunt opin.quidam di-
cunt ꝙ non valet aliquo tempore.& itẽ intelligunt hîc,qđ de fa-
cto tantùm tenet.quæ opin. non eſt bona,vt.l.ſeruo legato.§.j.
ſuprà de leg.j.& ibi dixi.Alij dicunt quòd de iure antiquo indi-
ſtinctè valebat:vt hîc,ſed hodie eſt immutatum per iura. C. quia
ſi ſubiacet reſtitutioni purè,non valet alienatio.ſi ſub conditione
ſic,vt.C.commu.de lega.l.fi.§.ſed quia.& in hoc dicunt bene.per
iura verò authenticorum eſt immutatum,quòd etiam in condi-
tionalibus non valeat alienatio,vt in authẽ.res quæ. C.cõmu.de
leg.ita dicit hæc gl.Circa hoc ſunt gl.cõtrarię quas dixi in.l.ſeruo
legato.§.j.s.de legat.j.& ibi tenui quòd in hoc nil ſit immutatum
per iura authent.& quòd pendente cõditione alienatio valeat,&
teneat:dic vt ibi dixi.Alij dicunt quòd alienatio valet vſq; ad quar
tam,vt hîc:& tangitur per gloſſ.in.l.fin.§.ſed quia. C. commu.de
2 lega.Ad quod videndum an ſit verum † quæro vtrùm alienata
computentur in quartam hæredi.Et licet text.hîc ſimpliciter vi-
deatur dicere quòd ſic:tamen quidam intelligunt hîc quòd im-
putatur hæredi,ſcilicet fideicommiſſario volente,non aliter. &
ita dicitur in gloſſ.l.fina.§.ſed quia.& per Inno.de teſta.c.Raynal
dus.in gloſſ.ſuper ver.reſiduo.dico quòd fideicommiſſario volen
te non eſt dubium quòd imputatur in quartam,vt hîc.facit quòd
pretium & fructus computantur in quartam,vt.s.ad legem falc.
l.paulus.&.l.quod de bonis.§.fructus.Sed fideicommiſſario inui-
to:an in quartam computetur?hic tex.facit quòd ſic:quia ſimpli
citer loquitur.quod placet ſi hęres malitioſè non alienauit. nam
in qua re debet deduci quarta erit in arbitrio iudicis,vt.l.non am-
plius.§.fina.cum.l.ſequen.ſuprà de lega.j.ſed eſt æquum quòd iu
dex arbitretur,quòd in re malitioſè non alienata computetur in
quartam ne vexetur ſi ab eo cui alienauit euinceretur, argumen.
l.fina.§.fin.ſuprà de leg.ij.eodem modo quandoq; eſt arbitrium
iudicis,vt in vna re tantùm detrahatur falci.quam hęres elegerit:
puta ſi res eſſet filio in vita in peculio aſsignata per patrem,vt.C.
fami. erciſ.l.filium quem habentem.ſecundùm vnam lectu.quod
examinaui pleniſsimè in.l.in quartam ſuprà ad leg.falci. ¶ Quæ-
3 ro† vtrum c quarta poſſet deduci in vna re? dic vt dixi in dicta.l.in
c quartam. ¶ Quæro † quomodo d poterit res alienata vendicari
4 â fideicommiſſario, cum non habeat ius ante reſtitutionem, &
d reſtituere non poſſet alienata? Gloſſ. tenet quòd eſt ſpeciale
hoc caſu quòd vendicet abſque reſtitutione.idem no.in.l.penul.
in fin.C.eod.

SVMMARIVM.

1 Teſtator ſi diuiſit quaſi totum patrimonium inter filios,& in illis rebus illos inſtituit,quando prædicta ueniant in fideicommiſſum?

2 Legata quòd non ueniant in ſubſtitutione uulgari?

3 Prælegata quòd ueniant in ſubſtitutione pupillari.item in exemplari.

4 Donatio quæ morte confirmatur, quòd non ueniat in fideicommiſſum.

5 Datum cauſa conditionis implendæ,an ueniat in fideicommiſſum? remiſſiuè.

6 Præceptum ex ſubſtitutione pupillari,an ueniat in fideicommiſſum.

7 In fideicommiſſum quòd ueniat id quod ad aliquem uenit iure accreſcendi.

8 Quod deuenit ad aliquem ex uulgari ſubſtitutione,quando ueniat in fideicõmiſſum.

9 In fideicommiſſum an ueniat id, quod ad aliquem deuenit ex ſubſtitutione compendioſa.

10 Teſtator qui dicit,ſi quis eorum deceſſerit ſine liberis,deueniat de uno ad aliũ uidetur primò legaſſe & poſtea rogaſſe.

11 Teſtator quando dixit,reſiduum bonorum meorum à dictis iudicijs & legatis,uidetur grauare tantùm de portione hæreditaria.

12 Prælegata an ueniant quando teſtator dixit,ſi deceſſerint ſine liberis bona mea deueniant in talem.

Quidam. Si aliquis primò legat, poſteà rogat, legata
veniunt in fideicommiſſum,ſi hæreditatis nõ
eſt facta mentio.hoc dicit.¶ Oppo.quòd omnia veniant in fidei
commiſſum,vt.l.cum virum.C.de fideicommiſſ.Solut. ibi verba
fideicommiſſi fuerunt generalia, ſcilicet quicquid peruenerit
&c.ideo nulla adhibeatur diſtinctio:hic fuerunt indefinita,& ſim
pliciter prolata :ſcilicet portionem ſuam.¶ Oppon. ſuprà ad le
e gem falcidiam e de.l.titia.Solu.ibi primò rogauit,poſteà prælega
uit:ideo non veniunt in fideicommiſ.hic econtra . quo caſu habet
locum diſtinctio huius.§.vide gloſſ.quæ ponit hanc diſtinctionẽ
& ſigna. Et in gloſſ.ibi.l.titia.dic niſi fuerit vſus verbis generali-
bus, vt in fin.gloſſæ. In gloſſa ibi,hæreditatis portionem . dic
1 hoc debet vacare ſecundùm Dyn. ¶ Quæro † quid ſi teſtator
quaſi totum patrimonium diuiſit inter filios in teſtamento , &
eos hæredes inſtituit æqualibus portionibus , vel in illis re-
bus , quod idem importat, vt.l.ex facto ſuprà de here. inſti . an
illa

POMATES.

a ¶ Res quæ.Pro declaratione vide Roma.cõſi.lxx.in vlt.col.& quid ſi hęres vendidit res ſubiectas reſtitutioni aduueniente caſu reſtitutionis,debeat res ęſtimari ſecũdùm quod volebat:an verò quòd vendidit quia hæres,vide Oldra. conſil.cvij.

a ¶ Res quę.Et vide Io.de imol.in conſi.xviij.& vide Ludo.ro.in cõſi.xviij.inci.viſa facti narratione.

b ¶ Quero.Adde an valeat alienatio rei prohibitæ alienari, Pau.de ca.cõſ.xvj.& inquantũ Alex, tangit an prohibitus alienare pro ſoluenda condemnatione maleficij pro quo eſt incarceratꝰ adde ꝙ Bald.cõſil.clxxxvj.ij.lib., ſenſit ꝙ non:& in illo cõſilio ponit qd ſi teſtator permittat alienare ꝑ neceſsitat:bꝰ quę dicatur neceſsitas:& an ſi primò alienauit qñ non ſuberat neceſsitas an poſsit ſecũda vice alienare ſubſiſtente cauſa.

c ¶ Quęro vtrùm. Etiã vide alias fallẽtias p fal.in.l.iubemus.C.eod.Andræ.Barba.

d ¶ Quæro quomodo. Adde vt per Pau.de ca.cõſi.lxv.in fi.j.vol.

POMATES.

e ¶ Oppo.s.ad l.fal. Et vide plenè Bal. qui notabilia verba dicit in.l.cũ virum,C.de fideicõ.

illa prælegata veniant in fideicommissum? Videtur q sic:quia tex.hîc lo-
quit quando fuerūt instituti ex disparib⁹ partibus.In cōtrariū facit gl.quę
dicit idē,si ex paribus.Dico q si pater prelegando diuisit patrimonium in
ter filios ęqualiter,ita q modic⁹ excessus est,& eos ęqualiter īstituit, quòd
portio quā vnus frater habet iure p̄legati,succedit in locum portionis quā
haberet iure hæreditario in bonis alteri fratri assignatis:& ideo totum vi-
detur habere iure hæreditario.casus est in.l.quid ergo.s̈.de lega.primo.&
quod ibi no.in vlti.glo.facit qđ dico in.l.qui Romæ.§.duo fratres.in vlti.
q.j̈.de verbo.obligatio.nec ob.hîc.§.quia loquitur quando fuerunt insti-
tuti in disparibus partibus:vnde nō pōt dici q vna portio succedat in lo-
cum alterius:nō enim potest in ea dimidia succedere in locū tuæ tertiæ:&
ideo notabiliter dicit tex.ex disparibus.& glo.q̄ dicit idē si ex paribus pro
cederet,qn̄ portiones essent pares sed prelegata multū disparia:ita quòd
portio non posset succedere loco portionis, vt dixi:secus si essent paria.
2 ¶ †Quæro,hîc dicitur q legata veniunt in fideicommissum:an veniant in
substitutione vulgari?Casus est q non in.l.sextiliam.s̈.de lega.iiј.&.l.mi-
3 les.§.pro parte.s̈.de le.iј.¶ †Quæro an prelegata[a] veniant in substitutione
a pupillari?dico q sic:vt.l.cum pater.in prin.s̈.ad.l.fal.&.l.sed si plures.§.ad
substitutos.de vul.& pu.Idem intelligo in exēplari substitutione:vt.l.hu-
4 manitatis.C.de impu.& ali.substi.¶ Quęro †qd in donatione quæ morte
cōfirmatur,vt inter virum & vxorē?Rn̄deo nō venit in fideicommissum
secundū Dy.in.l.sequens qō.s̈.de leg.iј.& per Cy.in.l.cum virum.C.de fi-
5 deicommis.†Quæro quid in eo qđ datur causa conditionis implendæ,an
veniat in fideicommissum?Dic vt.l.qui hæredi.§.cum hæreditas.vers.sed
6 cum suspecta.de condi.& demonstra.¶ †Quæro vtrū illud quod ex sub-
b stitutione pupillari[b] capiatur veniat in fideicommissum?De hoc videbi-
7 tis tex.in.l.ita tamen.§.qui suspectam.j̈.eo.& ibi dicam.¶ Quęro †an illud
qđ venit ad aliquē iure accrescēdi.veniat in fideicōmissum?Rn̄deo q sic,
vt.s̈.de acquir.hęre.l.si totam.& qđ ibi no.&.j̈.eo.l.papinianus.qđ est ve-
rum indubitanter qn̄ adit coactè,vt ibi Idem si sponte:quia portio accre-
scit portioni non personę:vt.d.l.si totā.&.l.si titio.§.j.de vsufru. ¶ Quæro
8 †vtrùm id quod deuenit ad aliquem ex substitutione vulgari veniat in fi-
deicōmissum?Rn̄.si adit coactè,non est dubium:vt.l.apud iul.§.j.j̈.eo.Sed
quādo adit sponte,potest dubitari.Et videt distinguendū sicut in legatis,
scilicet aut fuit grauatus per verba generalia,aut per simplicia:& tunc aut
fuit grauatus de restituendo portionē suam:& non videt q veniat in fidei
commissum:quia ius substitutionis cohęret p̄sonę,non portioni,vt l.si ex
pluribus.de suis & legi.hęre.Sed verius est q totū venit in fideicōmissum:
& totū vr̄ sua portio,sicut si esset institutus ex parte purè:ex parte sub cō
ditione,vt.s̈.ad.l.fal.l.j.§.id quod ex substitutione.&.l.in ratione.§.quæsi-
9 tum.eo.tit.& de acquiren.hęre.l.si tu ex parte.¶ Quæro †an id[c] quod deue
c nit ad aliquem ex substitutione compendiosa veniat in fideicommissum?
In hoc est aduertendum q qn̄q; per cōpendiosam succeditur directò etiā
post aditam hęreditatē,vt si fiat à milite,vel à patre filiæ fœminæ:secun-
dum statuta huius ciuitatis,quæ præcipiunt q pater possit facere testamē
tum filiæ quomodo velit:& tūc cum dicta substitutio locum habeat:etiā
post aditam hæreditatem vt dixi:& sic quis capit eam tanq̄ portionem
alterius:si fuerit rogatus de restituendo:per illa verba portionem suam:vi-
detur quòd non veniat in fideicommissum.arg.l.qui fundum.§.qui filiū.
s̈.ad legem.falci.secus si fuisset rogatus per verba generalia:sed verius pu
to q indistinctê veniat in fideicōmissum.Nam.l.qui fundum.§.qui filiū.
loquitur de substitutione pupillari per quā succeditur pupillo:sed per cō
pendiosam succeditur testatori defuncto: ideo dico ideo quod in vulgari
per easdem leges.Si verò succeditur ex compendiosa,quæ valet iure fidei
commissi post aditam hæreditatem:vt.l.precibus.C.de impube.& ali.sub
stit.tunc illud venit in fideicommissum:vt.j̈.eod.l.hæredes mei.§.cum ita.
Habita tamen distictione:aut primò reliquit,postea grauauit,aut econuer
so:aut dixit portionem suā,aut portionem hæreditatis:sicut dictum est in
d præallegatis:vt.s̈.de lega.iiј.l.si titius.[d] ¶ Quæro,gloss.[e] hîc distinguit:aut
e primò †legauit,postea rogauit,aut ecōuerso quid si de ordine nō apparet
10 vt quia dixit testator si quis eorum decesserit sine liberis bona deueniant
de vno ad alium.in quibus verbis simul & semel cuilibet relinquitur, &
quilibet grauatur:an videt primò legasse verò,an primò grauasse:respon.
primò videtur legasse: vt.j̈.eodem.l.sceuola. in fi.quod dic vt ibi dicam.
11 ¶ †Quæro,quid si testator dixit residuum bonorum meorū à dictis iudi-
ciјs & legatis deueniat in talem?Respon.manifestus est sensus q solùm de
12 portione hæreditaria grauauit,non de eo quod capit alio iudicio.¶ †Quę
ro quid si dixerit,si decesserit sine liberis, bona mea deueniant in talem.
Respondeo,aut dixit omnia bona:& tunc idem est acsi dixisset quicquid
ad eum peruenerit,vt.l.cū virum.C.de fideicōmis.coniuncta.l.iulianus.in
prin.s̈.de leg.iiј.si verò dixit bona mea,nec vsus est signo vniuersali:tūc pu
to idem acsi dixisset portionem,vt hîc:& ideo adhibenda est distinctio qđ
præcedit.facit.j̈.eo.l.si legatum.§.j.

Si is qui. Si hæreditas delicto hæredis sit publicata, fideicommis-
sum debetur à fisco.h.d.Hîc sunt videnda duo.primò,
vtrùm ex apertura tabularū quis priuetur hæreditate.quod dic vt.l.iiј.§.
non tantùm.&.l.necessarios.§.j.s̈.ad sylla.scđò gloss.tractat hîc materiam
aliam,scilicet quòd vtrunq; debeat distingui, scilicet an dicatur occisus à
familia.vel ab extraneo.clè.vel papā.qđ plenè no.C.de his quib⁹ vt indig.
l.cum fratrem.&.l.iiј.§.nō tantum.s̈.ad sylla.

a ¶ An prælegata.Adde Oldra.consi.viј.
b ¶ Pupillari.Adde Bal.consil.xciiј.&.ccviiј.iј.lib.& consilio.lxxiiiј.iiј.lib.&
consi.cccclij.iiiј.lib.
c ¶ Quæro an id.An aūt veniāt prælegata quando hęreditas auferr ab indi
gno,vide tex.fin.in l.eum qui.§.pro parte.ff.de his quib.vt indig.secundū
Bal.ī.l.cū virū.C. de fideicō. qđ est no.dignū.And.B.

SVMMARIVM.

1 *Libellus quādo fideicommissarius petit hæredem institutum cogi adire & restituere.*
2 *Iudex cum allegatur suspectus iure ciuili, causæ non inseruntur,iure cano.secus.*
3 *Processus factus à iudice recusato quòd sit ipso iure nullus.*
4 *Nolle adire hæreditatem non est repudiare.*
5 *Hæreditatem suspectam dicens quòd non perdat debita iure naturæ.*
Filius potest institui sub conditione potestatiua.
Adire quis cogitur officio iudicis.
6 *Sociorum alter si inuito socio uadit ad mercandum suscipiens in se periculū,& lucratur,non cōmunicat cū socio lucrū.*

LEX IIII.

Quia poterat. Suprà in.l.j. e
in prin. &.§.j.
vsq; ad.§.si hæres.tractauit de remediјs
trāsferēdarū actionū,& de exceptione q̄
datur hęredi,& de ea q̄ datur cōtra hęredē,& sic de
tribus:in.§.si hæres.tractauit de quarto remedio:sci-
licet de deductione quartę treb.hîc tractat de quin-
to,scilicet de remedio coactionis.¶ Hęres potest co
gi adire & restituere:nec est querēda cā quare adire
1 recuset.h.d.No.†ex princi.formam libelli quando
fideicommissarius petit hæredem institutum cogi
adire,& restituere.debet enim dicere se velle suo pe f
riculo hęreditatem adiri, & restitui sibi:& petere hę
redem à iudice ad hoc cogi.¶ Oppo.q vani timoris
nulla sit ęstimatio,seu excusatio,vt.l.hęc aūt satisda
tio.s̈.ti.j.&.j̈.de reg.iur.l.vani.Gl.nō soluit.dic quod
hîc qs neminem grauat sed se exonerat:ideo est pro
rōne voluntas.ita tenet Dy.hîc.& de no.ope.nun.l.
j.in prin.in illa qōne glo.an in nunciatione sit inse-
renda cā.¶ Opp.hîc dicit quòd sine onere trāsit hæ
reditas:contrà,imo semp cum onere,vt.s̈.de leg.j.li-
cet.solu.hîc fuit expressè actum q transiret sine one g
re.vel melius:hîc non loquitur de oneribus hæredita
f riјs.sed de molestia[f] quam ille qui adit coactè & re-
stituit,euitat.¶ Glo.hîc inducit in arg.†an quando
2 quis dicit iudicem suspectum sit inserenda causa.Et
omnes nostræ gloss.& doct.iuris ciuilis dicunt quod
non.Canonistę contrà.extrà de offi.delega.c.suspi-
cionis.& de appellatio.c.cum speciali vnde in terris.
imperiј tenetur opinio istius glosse. ¶ Sed, quærò,
3 †quid si recusatus vt suspectus non obstante recusā
g tione p̄cedit.an processus sit nullus[g] an verò veniāt
annullandus?Innocen.in dicto.c.cum speciali.dicit
non memini me legisse quòd processus sit nullus:sed
debet annullari.Hosti.tenet contrarium.Ioā.Andr.
recitat opin̄.simpliciter.Ego de facto dixi quòd me
mini me legisse quod processus est ipso iure nullus:
quia recusatione proposita ipso iure est exemptus
h ab eo:& eius iurisditiōe:ideo processus[h] est ipso iure
nullus:vt.l.j.C.si quacunq; prædi.po.& si dicas:ibi
est speciale. fateor quòd in hoc est speciale quòd
ordinarius recusatur de iure ciuili:sed nō in eo quod
4 dicitur quòd processus est ipso iure nullus.¶ †Quę
i ro vtrùm nolle adire [i] sit repudiare hæreditatem?
Hîc text.videtur innuere quòd sic.contrarium te-
net glos.in.l.qui se patris.C.vnde liberi.Vltramon.
tenent cōtra illā glos.p̄ quibus facit hęc lex.¶ Sed h
rn̄deo,licèt hîc dicat q ille q dicit se nolle adire pos-
sit cogi:nō tn̄ per hoc sequitur quòd sit repudiatio.
quod patet:quia ante coactionem potest pœnitere i
& adire:vt.l.ita tamen.§.si patronus.j̈.eo.hoc tamen
examina vt dixi in.l.si quis suus.s̈.de iure deliberan.
5 ¶ †Quæro an[k] ille qui dicit hæreditatem suspectam k
k perdat debitum iure naturæ? Iacob.de aret.dicit q
non : quia in debito iure naturæ hoc non reperitur.
nec est eadem ratio.argu.eius quod not.in.l.si quis
legatum.in fi.j̈.de fal.facit.C.de fideicommis.authē.
hoc amplius.quod dictū intelligo esse verū si post re
pudiationem eum pœnituit:quod potest scđm.l.fi.
C.de repu.hære.aliâs secus.Nam quartam ita demū

d ¶ L.si titius. Adde aduertendum dū Alex.dicit q Bar. in.l. sceuola. dicit cōtrarium eius qđ hîc dicit:qa nō est verū. imo Bart.in vltimis verbis respōdet ad.§.quindecim.& ita intelligit & allegat Ro.q idē sentit cōs.xviiј.
e ¶ Quęro gloss.qd aūt si ignorat an primò legauerit, vel postea,quia testes nō recordant de ordine cog.cui incūbit onus p̄bādi?vide Bal.in.l.cū virum. præallega. Andr.barba.
f Ista verba solutionis nō reperio p̄fecta:credo q Bart. voluerit dicere sed de molestia quam habet ille qui adit coactè & restituere euitat:vel restituit inuitus.Alex. Loseus.
g ¶ Nullus.Adde vltra Alexan.an processus iudicis recusati sit nullus Bar. cōsi.cv. Bal.consi. ccccxxviiј.iiј.libr. Pau.de cast.cōsil. xxiј.& inq̄tū Alexan. dicit qđ Ro. nihil decidit:qa.q. pēdebat de facto: tu vide decisionē: & latius ī hac opi. p̄ ipsum Ro.consi. ccxx. & de causis recusationis vide Oldr.cōsi.cccj.adde qđ cōtra Bar.in hoc tenet Lanfrā. sequēdo. Inn.in.c. qm̄ contra falsam. extrà de p̄ba.col. vj.de de quo etiā p̄ Ange.de are.in rubri.j̈.de appel.
h ¶ Ideo p̄cessus.Et vide Bald.in.d.l.j. Andræ.Barba.
i ¶ Nolle adire.Et vide Bal.in.d.l.q separis.And.barba.
k ¶ Quęro an.Adde inq̄tū Alexā.tangit an filius qui repudiat possit petere legitimā, Bald. cōsi.lxxiiј.j.li.ang. cōs.lxxj.Pe.de an. cōsil.mihi. cccxiiј.

POMATES.
a ¶ Recuſare. Et vide tex. in. l. ſi cũ ſeruũ. §. fi. & ibi Ang. j. de fideicõ. libe. & in. l. cũ verò. §. ſubuentum. eo. tit.

b ¶ Titius. Et nota iſtud quotidianũ vulgariter, & pupillariter, & per fideicõmiſſum. vide hîc Bal. & Ang. in ꝗ̃tũ ꝓbant ꝙ electio eſt heredis, ſeu ſubſtituti: qa idem voluit in. l. ſi quis ſeruo. j. de manu. teſta. & idẽ voluit ibi Ang. q dicit ꝙ iſte tex. eſt melior de iure ſcdm Ioã. dc imo. hîc intelligit quãdo eſt extraneus ſubſtitut⁹ vt hîc p eũ, nõ aũt vbi eſſet cõiunct⁹ teſtatori, & poſſet adiri. ſimile eſt qđ voluit Bar. in. l. j. in ij. q. ṡ. de iure codi. vbi dicit & ſoluit diſiũcta, & erit electio heredis, ſed nõ facit ad caſum iſtũ qa nos loqmur in ſubſtituto. ego cõſulo ꝙ habeat locũ fideicõmiſſum qñ ipſe ſubſtituit filias adinuicẽ vulgariter, pupillariter, & per fideicõmiſſum. And. Bar.

c ¶ Non tutum. Adde an teneaẽ cõparere & an citatio ſit nulla Old. pulchrè conſil. xlij. & multa q̃ cõcedun tur, qñ ꝓpter guerras nõ eſt tutus acceſſus ad aliquem locũ vide Ro. cõſi. ccccxxxiij. & an bannitus teneatur comparare ad locũ vnde fuit bãnitus vide Bal. cõſi. ccccxxxvij. iiij. li. & in ꝗ̃tũ etiã Alexan. tangit an hæres rogat⁹ reſtituere poſt mortẽ pauperib⁹ poſsit in vita reſtituere, vide q̃ poſui in. l. poſt mortẽ. C. de fideic. vbi quid Abb. qd Bal. qd Pet. de ancha. quid Ro. ſenſerint conſulendo.

habet ſi vult eſſe hæres, vt. l. iam dubitari. ṡ. de hæredi. inſti. & hoc apparet ex eo quòd pôt filius inſtitui ſub conditione poteſtatiua. & ſi non vult audire, nõ pôt cõqueri de teſtatore: vt. l. ſuus quoq;. §. j. & ij.
6 de here. inſti. ¶ † Quæro quo iure quis cogatur adire. tex. hîc innuit ꝙ officio iudicis, dum dicit cogaẽ à prætore. dicã. j. eo. l. nõ eſt cogẽdus. vbi gloſ. ponit.
7 Induciẽ ad. q. duo † erant ſocij vnius mercantię. vn⁹ vult ire venetias: alter cõtradicit: & ille dicit volo ire meo periculo: & ſic vadit eo inuito ſuo periculo, & multa lucraẽ: an ſoci⁹ ꝓhibẽs debet habere partẽ lucri? Et fuit determinatũ per hanc. l. ꝙ non: quia ſuſcepit in ſe periculum: & ſic cõmodum debet eſſe ſuũ. facit inſti. pro ſocio. §. illud. & ſic fuit antiquitus determinatum. quod menti tene.

LEX V.

SEd & qui magna.

Dignitas heredis grauati, & vtilitas teſtatoris defuncti non excuſat quin hęres cogatur adire. h. d. *vtilitas*

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis recuſari poteſt per abſentem & ſic nuncio, uel per epiſtolam.*
2 *Petitio cõtra eum qui incertus eſt, an uelit adire, uel recuſare, qualiter formetur?*
3 *Decretum coactionis de quo hic, ſcilicet quòd quis cogatur adire & reſtituere, quòd interponatur inter abſentes. quia ſummariè proceditur.*

LEX VI.

REcuſare.

a Ab abſente pôt recuſari aditio, & in abſentem pôt interponi decretum coactiõis.
1 h. d. ¶ No. † ꝙ hæreditatis aditio poteſt recuſari per abſentẽ. ſ. per nuncium, vel per epiſtolã. ¶ Secundò no. ꝙ non ſolùm quando certum eſt ꝙ quis recuſat aditionem, ſed etiam qñ eſt incertum, poteſt peti quòd cogatur adire, & reſtituere. ¶ Tertiò not. quòd iſtud decretum coactionis interponitur inter abſentes. Ad primum op. ṡ. de acquiren. hęre. de. l. per procuratorem. Rñdeo. adire non poſſum per procuratorem, vt ibi: ſed repudiare ſic, vt hîc. q̃ ſo. nõ placet: cum vtrunq; ſola volũtate perficiatur. Præterea tex. in. l. ij. de offi. procu. cęſaris. dicit quòd eam poteſtatem quam habet in adeũdo habet in recuſando. Dic ergo quòd recuſatio non eſt repudiatio, vt dixi in. l. quia poterat. ṡ. eod. vel dic quòd per procuratorem declaratur repudiatio hæreditatis nõ autem repudiat. ¶ Ad ſecundum quando eſt incerta voluntas, videtur quòd non debet cogi adire & reſtituere: quia ſi hæres vellet adire, eſſet iniquum ꝙ
2 priuaretur quarta. ¶ Reſpondeo puto quòd † hoc caſu deberet formari petitio ſic, quòd talis veniat ad dicendum ſi vult adire hæreditatem, vel non & ꝙ ad hoc ſtatuatur ſibi certum tempus intra quod ſi recuſauerit tunc cogatur adire. primum probatur per ea q̃ dixi in. l. ſi qs ita hæres inſtituatur. ṡ. de here. inſti. ſcdm probaẽ hîc, & ṡ. eo. l. quia poterat. ¶ Ad
3 tertium oppo. † & videtur ꝙ aduerſus abſentem nõ poſsit interponi tale decretum: vt. l. fi. §. illud. C. de tẽp. ap. & l. de vnoquoq;. j. de re iudi. ſol. gl. ꝙ hîc non proceditur ordinariè, ſed ſummariè. facit quod not. in. l. nec quicq;. §. vbi decretum. ṡ. de offic. proconſul. & leg. & de reg. iur. l. omnia q̃cũq;. ad qđ vide no. C. ſi mi. ſe ab hęre. abſti. authen. ſi omnes. ¶ Quæro, dicitur hîc in fi. ad qđ pręſentia eorum non eſt neceſſaria. quid eſt hoc dictum? Glo. dicit ad qđ ſcilicet vt certioretur: qđ placet ſi interponetur decretum p eum modũ quẽ dixi. ṡ. formando petitionẽ. Alij vt Iac. de are. dicunt, ad quod. ſ. decretum interponendum, & transferendum actiones, vt. C. eo. l. pe. §. fin. Iſtud dictum eſt verũ. quando iam eſſet hęreditas adita per hęredem, vt ibi. ſed hęreditate non adita non poſſunt transferri actiones in fideicommiſſarium per decretum: vt. l. ille à quo. §. ſi de teſtamento. j. e. Intelligo ergo ad qđ. ſ. ad decretũ coactionis interponẽdũ: qa hęrede cõtumaciter abſente iudex interponet decretũ. Sed ſi dicas qd operaẽ iſtud decretũ? Rñ. multũ: quia licèt hæres decederet hęreditate nõ adita, fideicõmiſſum ꝓpter hoc nõ extinguiẽ.

C. eo. l. non iuſtã. facit qđ no. per Cy. in. l. eam quam. C. de fideicommiſ.

Meminiſſe.

Succedentes abinteſtato, & ſui cogũtur adire & reſtituere. h. d. ¶ Op. ꝙ in hærede ſuo non ſit neceſſaria coactio, vt. j. eo. l. ita tamen. §. ſi pater. Sol. vt ibi videbitis.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus ad quem uadit hæreditas, an teneatur mortem defuncti uindicare?*

Si fiſco.

Fiſcus, ciuitas, & collegium coguntur hæreditatem adire, & reſtituere. h. d. ¶ Quæro an iſte. §. prout loquiẽ de bonis quæ deuoluunẽ in fiſcũ loquatur poſt aditã hęreditam ab hærede vel ante. Glo. ponit duas opi. ſ. ꝙ poteſt loqui in hęreditate adita, vel in hæreditate nõ adita. quod dic vt. l. ſi ſequẽs gradus. ṡ. ad ſylla. ꝙ tñ requiriẽ aditio. fa-
1 cit ar. j. de iure fiſci. l. eius qui delatorem. §. fina. ¶ Quæro † an fiſcus ad quẽ vadit hæreditas teneatur mortem defuncti vindicare? Gloſ. tenet ꝙ nõ. qđ tene menti: facit ꝙ ille ad quem vadit hęreditas alicuius, in pœnam illius nõ teneaẽ ad illa ad q̃ tenebaẽ ille prim⁹ à quo auferẽ. qđ mõ nõ examino.

SVMMARIVM.

1 *Verbum ſubſtituo in eo qui eſt per fideicommiſſum grauatus, intelligitur directò.*
2 *Subſtituens talem uulgariter & pupillariter, & per fideicom. ualet iſta ſubſtitutio: & eſt in electione ſubſtituti per quam ſuccedat.*
3 *Clauſula ſi filius ſuus deceſſerit ſine liberis, talẽ ſibi ĩſtituit, & ſubſtituit, quid operetur?*

Titius.

b b Verbum † ſubſtituo, intelligitur directò in eo qui etiã eſt
1 per fideicommiſſum grauatus. h. d. ¶ Not. qđ dixi in ſummario. ¶ Item no. ꝙ qñ quis eſt ſubſtitutus directò, & per fideicõmiſſum,
2 eſt in electione ſua quam viã eligat: & per † hoc cum in teſtamentis ſæpe ſcribuntur hæc verba ſubſtituens talem vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum apparet ꝙ valet, & eſt in electione ſubſtituti. ad idẽ facit l. ſi quis ſeruo. de manu. teſta. & Gul. ponit. C. de impub. in. l. precibus. &
3 ego dixi in materia ſubſtitutionis cõpen. ¶ Item per hũc. §. dixi in. q. de facto mihi ꝓpoſita dixit teſtator ꝙ ſi filius ſuus deceſſerit ſine liberis, talem ſibi inſtituit & ſubſtituit: qđ debet intelligi inſtituit directò, ſubſtituit p fideicommiſſum. vt ſic aliquid operentur hæc verba: ſic hoc verbum ſubſtituit. quod eſt commune intelligitur de directa propter fideicõmiſſariã: ſequiẽ. facit: qa verbũ ſubſtituo aptũ eſt ad directã, vt. ṡ. de hęre. ĩſti p totũ.

SVMMARIVM.

1 *Citatus ad locum non tutum tenetur ire.*
2 *Citatio ad locum manifeſtè non tutum eſt ipſo iure nulla.*
3 *Excipiens locum non tutum tenetur cauſam inſerere.*
4 *Citatus poteſt excipere de aere malo & corrupto in loco citationis.*

Si quis alio.

Eo loco & eo tpe debet hęreditas reſtitui, ſi fieri poteſt quo teſtator iuſsit: aliâs poterit alio loco, vel tempore reſtitui, ſi fuerit dies certa: ſed ante diem certam reſtitutione facta per treb. actiones non tranſeunt. h. d. vſq; ad. l. apud iul. legã tamen per partes. ¶ Op. de hoc ꝙ cogitur ire ad locũ. j. l. proxi. diciẽ cõtrariũ. Solu. ire cogitur. ſi commodè poteſt: vt hîc. aliâs ſecus, vt. j. l. proxi. tunc enim cogeẽ hîc adire, & reſtituere, nec cogetur ad locũ accedere. Sed tunc oppo. quia hîc facit ei ſimilem eum qui iuſſus eſt reſtituere ad diem, & innuit ꝙ ille q iuſſus eſt ad diem reſtituere cogi poſsit ante diem, quod eſt contra. l. ſed & ſi ante. j. eo. Sol. glo. ꝙ ſunt ſimiles quo ad quędã, vel verius hîc loquitur de iuſſo reſtituere in diem certam: quo caſu poteſt reſtitutio fieri ante diem. ibi loquitur de die incerta. Iſta eſt vera: ꝓbatur. j. eo. l. cogi. §. cum quidam. ¶ Oppo. in. l. ſed ſciendũ. diciẽ ꝙ poteſt fieri reſtitutio conditione nõ impleta: cõtra in. l. ſed & ſi alio. §. fi. ṡ. eo. Sol. hîc fit mentio de duplici conditione: vna ſi nomen veſpilonis portauerit quod nomen eſt turpe: & eius interpretationẽ ponit gl. ideo hęc cõditio tanq; turpis reijcitur vt. l. facta. §. ſi in danda. j. eo. habetur ergo fideicommiſſum pro puro. Secunda conditio fuit ꝙ iuſſus fuit ire Alexandriam. de iſta dicamus ꝙ non fuit appoſita in modum conditionis ſed cuiuſdam iuſſus, ſeu modi, cuius defectus non impedit, vt. l. ſi fundum per fideicommiſſum. §. j. ṡ. de lega. j. vel fuit conditio poteſtatiua quæ deficit per caſum: vnde habetur pro pura: vt not. in. l. in teſtamento. la. ij. ṡ. de condi. & demonſtra. ¶ Vltimò in. l. de ætate. gloſſ. ſuper verbo de ætate. dicit hoc eſt argumentum contra eos qui impetrant lite-
1 ras in loco nõ tuto. ſic. ṡ. e. cau. ma. l. iij. ¶ Not. quòd citatus † ad locum ſuſpectum non tenetur ire. pro hoc habetis. j. de legatio. l. ſciendũ. & ibi dixi. Sed
2 quero † ſi aliquis citatur ad locum non tutum c, vtrùm citatio ſit ipſo iure
c nulla? an verò ſit neceſſe quòd pars exceptionem opponat. Reſpondeo, ſi locus eſt manifeſtè ſuſpectus, citatio eſt ipſo iure nulla. caſus eſt in. c. pa-
3 ſtoralis. de re iudica. in clemen. & ibi per gloſſ. in verſi. notorio. ¶ † Quæro, an ille qui excipit ꝙ locus ad quẽ citatur non eſt tutus, debeat inſerere
4 cauſam? Rñ. ſic dixi. j. de exce. l. j. ¶ Quero. † aliquis citatur vbi eſt malus & corruptus aer, vtrùm poſsit de hoc excipi? Reſpon. ſic, vt habetur in hac l. ſed ſciendum. ver. ſed & ſalutis. & extrà de renun. c. ad ſupplicationem. vt ibi tex. & gloſſ. j.

SVMMARIVM.

1 *Non puto mihi expedire hæreditatem adire, & ſimilia prolata poſt tempus datum ad deliberandum, quòd inducant diſpoſitionem.*
2 *Cauſa non requiritur in repudiatione.*
3 *Inſtitutus ſub conditione, uel ad diem, an poſsit cogi adire: & reſtituere antè?*
4 *Item an poſsit adire ſponte & reſtituere?*
5 *Inſtitutus pure, & rogatus reſtituere ſub conditione, quando poſsit adire & reſtituere, & an talis poſsit adire ſponte & reſtituere. nu. 6.*

Sed & ſi

LEX IX.

1 SEd & si alio. Not.† ꝙ hęc verba,non puto mihi ex
pedire hęreditatē adire,& similia pro-
lata post tempus datum ad deliberandū,inducūt dispositionē.
q.d.ꝓ certo repudio.facit.j.eod.l.oēs.dixi.s̈.de lega.j.l.serui ele-
2 ctione.in prin.&.l.gerit.de acquir.hęre.No.ꝙ in repudiatione non requiri
tur cā,vt.s̈.eo.l.quia poterat. ¶ Oppo.ad.§.si quis sub cōditione.j.eo.de.l.
apud iu.§.antistia.Sol.hic loquit̃ de instituto.sub cōditione:ibi.j.eo.insti-
tuto purè rogato sub conditione.¶ Op.ad.l.sed si ante loquit̃:qa ad diem
nō pōt quis hęres institui:vt.l.hęreditas.de hęre.insti.So.hîc de die incerta:
ibi de certa,vt ibi no.Pro declaratione glo.quę est hîc,quęro an institutus
sub cōditione,vel ad diē posit cogi adire,& restituere ante scđò vtrū hoc
posset facere sponte.tertiò vtrùm institutus purè rogatus sub conditione
posset cogi adire & restituere? quratò vtrùm hoc posset sponte facere?
3 ¶ † Circa primū distingue.aut est institutus sub conditiōe impossibili,vel
turpi:& habet̃ pro instituto purè,vt.l.sed sciendū.in fi.s̈.eo.&.l.facta.§.si in
dāda.j.eo.& de cōdi.insti.l.j.aut est cōditio possibilis:& tūc aut est potesta
tiua.& pōt cogi implere,& adire,si pōt:si nō pōt,remittitur sibi cōditio:vt
l.sed sciendū.s̈.eo.Si verò est conditio casualis:tūc interim nō pōt cogi adi
re & restituere,vt hac.l.sed & si alio.in fi.De īstituto verò ad diē certū dic,
si instituatur à pagano,habet̃ pro instituto purè, vt.s̈.de hære.insti.l. hære
ditas.ideo ante potest cogi adire & restituere,vt.j. eo.l.cogi.§.cū quidam.
Si à milite dic vt dixi de instituto sub cōditione,vt de test.mili.l.in fraudē.
4 §.miles.& hac.l.sed & si ante.scđm vnam opi.glo.¶ Circa scđm † an posit
spōte adire,& restituere,dico ꝙ adire nō pōt,sed pōt petere bo.pos.scđm
tab.vt.l.ij.§.si sub cōditione.j.de bo.pos.scđm ta.dixi in.l.si quis ita hęres.
instituat̃.de hęre.insti.restituere pōt de facto,nō ꝙ actiōes trāseāt ꝑ treb.
nisi ratihabitio subsequat̃ adueniente die,vel conditione , vt hac.l.sed & si
5 ante.¶ Circa tertium † scilicet de instituto purè rogato sub cōditione,vtrū
posit adire & restituere. ¶ Distingue:aut est rogatus de restituēdo purè
vni ꝓ parte,& alij sub cōditione ꝓ alia parte:& tūc ab eo cui est rogatus
purè pōt interim cogi adire & restituere,vt.l.j.§.sed & quoties.s̈.eo.Aut est
rogatus tantū sub conditione:& tunc pōt cogi adire & restituere.nō tamē
trāseūt actiones ꝑ treb.vt.j.l.ꝓxi.§.antistia.Si verò est rogat⁹ restituere ad
diē:tūc aut est dies certa aut incerta.primò casu pōt cogi adire & restitue-
re,vt.l.recusare in fi.s̈.eo.&.l.cogi.§.cū qdā.j.eo.Aut est dies incerta:& tūc
aut suspēdit fideicō.& idē dic qđ in simplici cōditione,vt.l.dies incert⁹. de
condi.& demon.&.C.de fideicō.l.post mortē.scđm vnā lec.Si vero diem
fideicom.non suspēdit,vt quia est appositus dies mortis fideicōmissarij.vt
l.hęres meus.de condi.& demō.tūc idē est qđ in die certa:vt.l.post mortē.
6 scđm aliā lec.¶ Circa vltimū † vtrū sponte posit adire & restituere . Dic:
aut est rogatus de restituendo pluribus:& tunc restituēdo vni nō transfert
actiones,nec sibi cōtingit liberatio,nisi in euentū conditionis ille cui facta
est restitutio superuiuat:& sibi restitutū esse velit,vt.l.cū pater.§.à filia.s̈.
de leg.ij.&.l.vxorē.§.seium.s̈.de leg.iij.Si verò est rogatus de restituendo
vni,& tunc aut est sui iuris.& pōt interim restituere & adueniēte conditio
ne contingit liberatio nō tn̄ interim transferūtur actiones per treb.qa non
est facta restitutio ꝓut defunctus voluit,vt.l.post mortē.C.de fideicom.
probatur in hac.l.& ita doc.intelligunt licèt gl.hîc &.l.post mortem.aliter
sentiat aut ille cui debet fieri restitutio non est in sua ꝑtāte.& non potest
statim restitui,vt.l.filius.§.diuus.s̈.de leg.j.& ibi dixi rationem. ¶ Vltimò
gloss.q̄ est hîc:quia distinguit in hac materia, vide & signa.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd quis cogatur suscipere arbitramentum,qualiter intelligatur?*

LEX XI.

1 APud iulianum. Hæres non potest cogi adire,nisi
omne damnū qđ timet sibi sar-
ciat̃,vel à prætore remittat̃.h.d.¶ No.ar.† ꝙ statuta q̄ dicūt ali
quos cogendos ad suscipiendū arbitramētū debent intelligi,ni
si ille aliquod incommodū suspectū habeat,vel aliquod damnum timeat:
tūc enim non pōt cogi,nisi illud sibi sarciat̃,vel à prætore remittat̃, vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Vulgaris tacita ut ualeat requiritur aditio ex testamento.& .j.nu.3.*
2 *Existentia sui hæredis dato cohærede extraneo nihil operatur.*
3 *Testamentum quòd non poßit assumere uires à tacita uulgari.*

1 Idem iulianus. † Ad confirmationē tacitæ vulgaris requirit̃
aditio ex testō paterno.h.d. scđm gl.vel dic
ꝙ loquit̃ in pupillari.& secundū hoc intēdit.Propter fideicōmissum reli-
ctum in secundis tabulis cogit̃ institutus in testamēto paterno adire,vt pu
pillares tabulæ,& fideicōmissum ꝑ consequēs cōfirment̃.h.d.¶ Op.ꝙ in
stitutus in testō patris non posit cogi adire,vt.l.ita tn̄.§.à patre.j.eo.&.l.ij.
§.interdū.s̈.de vul.& pu.Sol.nō cogit̃ adire ante mortē pupilli,vt ibi:post
sic,vt hîc.¶ Op.vnius aditio sufficit ad cōfirmandū testamentū paternū,
vt.l.si nemo.s̈.de test.tut.& hîc.sed hîc pupillus fuit hæres patris:ergo non
est necesse ꝙ alij cogant̃.Sol.glo.intellige ꝙ hic pupillus nō adiuit. ¶ Sed
a tunc op.ᵃ existētia sui hæredis confirmat tabulas pupillares,vt.l . pater.de
2 priui.credi.&.l.si filius.de vul.& pup.&.l.iulianus.s̈.de acquir.hær.Sol.† no
tabiliter hîc pupillus habeb t cohęredē extraneū:& sic existētia sui hęre-
dis nihil operatur.hoc tenet Dy.ꝑ hunc.§.in materia substitutionū.& Cy.
in materia vul.substi.in.l.ꝑcib⁹.C.de īpub.qđ est verū quantū ad ꝓpositū,
non simpliciter.vt dixi plenè in.l.filius qui patri.de
vul.& pup.¶ Sed tunc op.ꝙ substitutio pupillaris
nō posit habere locū filio nō existēte hęrede patri
vt insti.de pup.substi.in prin.Sol.quidam quòd hîc
substitutus fuit vulgariter,sed non pupillariter. qđ
glo.non placet:quia tex.dicit secundis tabulis.Præ
terea , si fuisset substitutio vulgaris . posset adire ex
substitutione:licèt ex institutione adita non fuerit.
Vnde non esset necesse institutū cogi adire.Dicit er
go glo.ꝙ hîc fuit facta substitutio pupillaris:tamen
substituti non adibūt ex pupillari : nam hæreditas
pupilli non est aliqua,cum non adiuerit paternam:
sed adibunt substituti ex tacita vulgari contenta in
3 expressa pupillari.¶ No.ex hac gloss. † quod tacita
vulgaris requirit quòd testamentum paternum con
firmetur per aditionem factā ab alio quàm ab ipso
substituto:& sic testamētum non pōt incipere assu
mere vires à tacita vulgari.Casus est hîc scđm hāc
glo.& Dy.scđm Gul.de cu.in.l.ꝑcibus.C.de impub.
contrariū tenet Old.& ego idē teneo.pro hoc addu
co casum.s̈.de testa.mili.l.neq; enim.§.fina.&.l. seq.
quod plenè examino in.l.j.s̈.de vulga.& pupil.in il-
la.q.de secundo effectu tacitè vulga. Ad hanc.l.re-
spondeo quòd loquitur de substitutis pupillariter,
& adibunt ex pupillari . Nec potest dici quòd pu-
pilli nulla est hæreditas sine hæreditate paterná.
Quid enim prohibet ꝙ pupillo non obueniant alia
bona q̄ fuerunt sibi quęsita ꝑ tutores suos? Et hanc
opi.videtur tenere glos.in.l.penul.de ven.inspi.&.l.
lex cornelia.de vulga.& pup.& in.l.j.illius ti.plenè
dixi.¶ Opp.ꝙ non sit necesse ꝙ ambo adeāt , cum
vno adeunte accrescit sibi portio illius repudiantis,
vt.l.vnica.§.in his itaq;.C.de cad.tol. Sol.cogunt̃ vt
pareatur volūtati defuncti:quia forte interest fidei-
commissarij,vt magis habeat ab vtroq; q̄ȝ ab vno.
arg.eius quod dicitur.C.eo.l.non iustam.&.l.recusa
re.§.titius.s̈.eo. ¶ Quęrit glo.de qua hæreditate lo-
quatur.Dic vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius si decedit ante factam restitutionem , an restitutio poßit fieri eius hæredi?*
2 *Exempla principis sequenda sunt.*

VTrum autem. Coactus adire & re-
stituere, si actiōes in
fideicommissarium non transferunt̃: ꝑinde non te-
1 net̃ acsi non adiuisset.h.d.cū.§.seq. Innuit † iste.§.ꝙ
si fideicommissarius decedit ante restitutionem , re-
b¹ stitutio non pōt fieri hæredi eius.Contrà.j.eodem.ᵇ
l.cogi.§.metianus.C.de fideicommi.l.iij.&.l.si in per
sona.Glo.respondet,& ponit veritatē.intelligas hîc
fideicommissarium decesisse sine hærede hæc vera
licèt aliter glo.dicat in.l.cum filio.s̈.de lega.j.sed ibi
reprobaui.&.l.à testatore.de condi.& demonstra.&
ibi dixi.¶ Oppo.quòd exēplum non sit sequendū,
2 vt.l.nemo.C.de sentē.Solu.hîc † est exemplum prin
cipis quod est sequendum,vt.l.fi.C.de legi.¶ Opp.
quòd ante conditionem nō posset quis cogi adire &
restituere,vt.l.sed & si alio.s̈.eo.&.l.sed & si ante Sol.
ibi fuit institutus sub conditione , hîc purè rogatus
sub conditione.Hæc sol.est bona in se:tamen ratio.l.
sed & si ante.adhuc durat:quia si restitutio fit ante
aditionem ab eo qui rogatus est purè,non fit secun-
dùm quod testator voluit : ergo non transeunt hîc
actiones Solu.fateor quòd non transeunt hîc actio-
nes per trebellia. per rationem .l. sed & si ante . &
ideo fuit introductum remediū diui Pij,vt si antè de
cederdt fideicommissarius q̄ȝ actiones transeāt per
trebellia.hæres qui adit non teneatur.quod contin-
git siue fideicōmissarius decedāt ante restitutionē,
siue post:ante tamen cōditionis,vel diei incertæ euē
tum.¶ Opp.secundū hoc innuit ꝙ hæres interim te
neatur creditoribus.Respondeo fateor : tamen sibi
nō nocet:quia est qui eum defenderet,scilicet tutor
pupilli.sed si non esset qui eum defenderet : haberet
locum remedium diui pij.& sic est expedita gloss.
magna,prout pertinet ad hunc.§.aliud quod sequit̃
dicam in.l.seq.¶ Oppo.ad petitionem istius seruæ
non potest quis cogi adire,vt.j.eo l.non est cogēdus.
quędam glo.parua hîc uititur soluere:dic vt.l.cogi.
§.penul.j.eo.

POMATES.

a ¶ Sed tunc op. Et vide Bal.& ibi Io. in.l.si filius hæres. s̈.de libe.& posth. & qđ no.in.l.fin.s̈. de condit. insti. & in.l.iij.C. de iur.de liber. &.l.papinianus.§.iiij.s̈.de inof. testa.

b ¶ Vtrûm.Cōtra.j. eo.vide eūdē Bart. qui ita cōsuluit in cōsi.lxxxvj.incip. factum super quo dantur cōsilia vbi ita dicit formaliter ꝙ si moritur cum herede,ꝙ nō sit fa cta restitutio,trans mittit fideicōmis. sum.Andr.Barba.

a ¶ Quæro quę. Et no. quòd exceptio, tua non interest, potest opponi. vide Inno. in c. super his. de accu. licèt si nō opponit̃ sñia valeat. tex. est si. in l. si posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoffi. testa. & Inno. dixit sing. in d. c. super his. φ si opponit̃ ante lit. conte. transfert onus ꝓbandi in aduersariū si post litem, transfert in opponentem. Andreæ. Barba.

b ¶ Reseruatio. Adde qd operet̃ reseruatio exceptionū, Bald. cōsi. lxxx. iij. lib. & Paul. de cas. consi. cccxcij. in. ij. co. & vide Frāci. de are. in c. exhibita. col. fi. de iudi.

c ¶ Filiusfa. Adde dum Alex. postea tangit, an minor possit accusare sine cōsensu patris. Bal. consi. lxix.

* Pro concordia, aduerte, quidā testator reliquit quędā legata singularia: deinde dixit, residuū verò bonorū meorū volo ad talē pertinere. cōcludit Bar. φ p talia legata substō vniuersaliter facta per verbū, residuū verò &c. nō alterat̃, sed remanet ĩ suis viribus: acsi esset institutus, vt. l. ij. C. de here. insti. ita tenet Bar. in l. centurio. ĩ vltimis verbis quartę. q. principalis. ff. de vulg. & pup. Alex. in d. l. cēturio. in col. fi. allegat Bar. tenere cōtrariū in hac. l. cogi. in prin. Soludat ipse Alex. dic vt ibi p eū cui adde φ posset dici φ illa vniuersalitas ĩ d. l. cogi. fuit adiecta certæ quātitati ipsius instituti. sed ĩ d. l. Cēturio. Bart. loquit̃ ecōtra. Sed dubitat̃ de illo verbo pertinere, an dicat̃ institutus directò, an p fideicommissum, qd̄ tñ relinquit̃ cogitandū.

POMATES.

d ¶ No. φ verba. Et sic limita d. l. j. §. si ex fundo. ff. de here. insti. scd̄m Ange. ibi post Dyn. & vide Ioan. de Imol. ibi idē Abb. in c. Raynutius. in ij. not. de testa. tenet contra istud dictum Bar.

e ¶ Relinquo. Adde an trahatur ad institutionem, Bald. consi. x. iiij. lib. Ange. cōsi. cl. Ro. cōs. lviij. Bald. consil. cxciij. j. lib.

LEX XII.

Sed cum ab hærede. Quæro q̃ est rō φ in instituto pro parte nō habet locū cōstitutio? Rn̄deo: qa est alius cuius aditione confirmatur testamentū: & cōpetit libertas. ¶ Sed ad hoc op. φ ambo debent cogi adire & restituere, vt. ff. s. l. ꝓxi. §. j. Sol. ibi cogebat̃ ab eo q restitutionem petebat, scd̄m voluntatē defuncti. hic cogebat̃ ante conditionem, & sic non scd̄m voluntatem defuncti. hoc sentit glo. magna præcedentis. l. & bene. quam nota.

Neque. Glo. legit tribus modis. vide eam, & tene primam lec.

LEX XIII.

Ille a quo.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quæ rei interesse non continet, non admittitur in causis sumarijs. & si interest, admittitur: sed si requirit altiorem indaginem reseruabitur.*
2 *Heres si decedit ante aditam hæreditatem, fideicommissum vniuersale, quando extinguatur?*
3 *Dubium de fideicommisso qualiter potest esse si non est dubiū de testamento?*
4 *Exceptio testamenti quare non admittitur, fideicommissi sic?*
5 *Reseruatio exceptionum quam iudex facit, quid operetur?*
6 *Infans institutus à matre, & rogatus si decederet sine liberis ut hæreditatem restituat titio si decedit hæreditate non adita, an pater possit cogi adire & restituere?*

Si de testamento. In† causis summarijs non admittitur exceptio rei quę interesse non continet: & si interest admittitur. sed si requirat altiorē indaginē reseruat̃. h. d. No. qd̄ dixi in summario. Secundò no. 2 †ex fi. qd̄ si hęres decedit ante aditam hæreditatē, fideicommissum vniuersale extinguitur. ¶ Ad hoc oppo. C. eo. de. l. nō iustā. Glo. soluit notabiliter: qñq; quis decedit post aditionē, & non est dubiū φ valet fideicommissum. Qñq; ante aditionem, & ante coactionem: & tunc fideicommissum extinguitur. casus est hîc in fi. Qñq; ante aditionem post coactionē tūc fideicommissum nō extinguit̃, sed debet̃ ab eo ad quē vadit hereditas, siue sit coheres, siue substitutus, vt. d. l. non iustam. siue veniens abintestato: vt. l. post cōsanguineos. in fi. j. de suis & leg. Item id quod dixit de herede decedēte ante aditionē & coactionē φ fideicōmissum extinguatur, intelligas nisi ad hæredem transeat ius deliberandi, vel adeundi aliquo ex casibus, quos dixi in l. ventre, de acquir. hære. tūc enim cogetur heres heredis sicut ipse heres, vt. l. eam quam. C. de fideicom. facit qd̄ dixi. s. eod. l. recusare. 3 in prin. ¶ †Quero quō potest esse dubium de virib⁹ fideicommissi, si de testamēto non esset dubiū? Rñ. poterat esse dubiū an fideicommissum esset particulare, vel vniuersale: vt. l. cogi. in prin. j. eo. vel testamētum dicebatur factum sine solennitate, vel absq; aliqua scriptura. & heres confitebatur testamentū, & negabat fideicommissum. & ex hoc pōt esse φ ista q̄stio requirat altiorē indaginē: quia fortè oportet φ 4 testes veniant de longinquo. ¶ Quæro quę est ratio† differētię de exceptione testamēti q̃ non admittitur: & fideicōmissi q̃ admittit̃? Rñ. si defunctus nō potuit facere, nō interest heredis q̃ mihi restituit & adit: quia à nemine poterit cōueniri. nec per aditionem fuit factus hęres nec ad eū aliqd̄ pertinebit. Sed qñ dubitatur de viribus fideicō. an valeat vel non interest hæredis: quia si fideicōmissarius cogeret eum adire, aufert sibi ius quartę, & ius deliberatiōis suæ, vt. j. eo. l. cogi. §. idē metianus. & ideo debet examinari. scd̄m hoc puto φ si opponerētur exceptiones de viribus testamēti, interest heredis: quia fortè est heres abintestato fili⁹ defuncti: & sic apud eū remaneret illa hæreditas: & tūc esset examinanda illa exceptio ne aliquod damnum patiatur, vt. l. apud iulianum. in prin. ff. eo. & j. eo. l. ita tamen. §. quoties? Dic ergo in exceptionibus in quibus tractatur de virib⁹ fideicōmissi si nullū interesse hęredis cōtinet: qa fortè repudiauit ia heres tunc illa exceptio nō debet audiri, nec examinari. Prædicta vera sunt nisi esset notoriū testamentū, vel fideicōmissum esset nullū, vt. l. j. §. ij. cū gl. de tab. exhib. & l. si qs legatū. §. j. de fal. & no. in l. eā quā. C. de fideic. ¶ Quæro 5 †qd operat̃ ista reseruatio b exceptionis quā iudex facit? Rñ. hoc vt si appa b rebit exceptiones esse veras, & iuridicas: qcquid est factū habeat̃ ꝓ nō facto, vt hic & l. ꝓtor in prin. & l. qui vias. §. j. de dāno infect. ¶ Vlterius scias 6 φ Frācis. accur. disputauit vnā. q. mater instituit filiū: vt si decederet sine liberis, restitueret hęreditatē seio: decessit infans hæreditate nō adita, vtrùm pater possit cogi adire & restituere? Et dixit φ si pater adiuit sponte p. l. si infanti.* C. de iur. delib.* cogitur restituere: vt. l. si alienus seruus. ff. de leg. ij. si non adiuit sponte, non pōt cogi per. d. l. si alienus. qd̄ non placet: qa imo potest cogi sicut ille ad quē transit iùs deliberandi, vel alio modo ius adeūdi, vt no. per glo. in l. eam quam. C. de fideicom.

Tempestiuum. Vidimus quis potest cogi. videamus per quem: & hoc intēdit: Maior minorem cogere potest, par in parem nō habet imperiū. h. d. ꝓsequere vt in glo. ¶ Op. ff. de offi. procon. & l. e d. l. j. Dic ibi de voluntaria iurisditione: hîc de cōtentiosa. an aūt qs possit subire officiū pluriū, plenè dic p Gul. in l. iij. de adop.

c **Si quis.** Filiusfamil. c miles potest cogere patrem adire & restituere hoc dicit.

LEX XIIII.

Nam quod.

SVMMARIVM.

1 *Qui repudiauit, perdit ius adeundi ad suum commodum.*

Sed & qui. Etiam post repudiationem qs cogitur adire, nisi bona sint vēdita. h. d. ¶ †No. φ licèt ille qui repudiauit perdat ius adeundi ad sui commodum, vt. l. sicut. C. de repu. hæredi. tamen potest cogi adire ad commodum alienum: vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Authen. ex causa, quòd confirmet substitutionem pupillarem.*

Si quis compulsus. Per aditionem factam coactē confirmantur legata, & fideicō. tabulę. pu. & cętera alia. h. d. ¶ No. arg. †φ tabulę pupillares confirmantur p authē. ex causa*. C. de lib. ꝓte.* q̃ dicit cętera firma pmanet. nā tabulę pupillares cōtinet̃ appellatiōe cęterorū, vt hîc & dixi ĩ l. filio ꝓterito. de iniu. test.

Qui compulsus. Qui cōpulsus adit hęreditatē, non pōt pœnitendo habere bñficiū quartę. h. d.

Non omnis. Iurisconsultus postq; posuit illud senatusconsultum de coactione in l. quia poterat. primò declarauit quis posset, vsq; ad l. ille à quo. §. tempestiū. ibi p quē iudicem, vsq; ad hunc. §. hîc ad cuius petitionem iudex cogat herede̅, vsq; ad legem ex facto. & h. d. Rogatus de restituenda re vel quātitate non pōt cogi adire. secus si rogetur de vniuersitate rerū, vel quota. h. d. vsq; ad l. cogi. §. cum quidā. ¶ Oppo. hîc dicit̃ φ si rogatus sit aliquis restituere bona, transeunt actiones. Cōtrà. ff. de leg. j. de. l. non amplius. §. fi. & l. si quis seruum. §. sicut l. se. ff. de le. ij. Sol. hîc fuit rogatus restituere omnia bona, vel simpliciter. ibi partē bonorū. qd̄ plenè dic vt. l. si qs seruū. §. fi. de le. ij. ¶ Opp. φ appel. pecuniæ tantùm pecunia numerata contineatur. j. ad macedo. l. j. Sol. vt dixi in l. talis.* scriptura*. ff. de lega. j.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniæ appellatione quare totum patrimonium contineatur?*
2 *Verbum peruenire: largè & impropriè accipitur, ne in tercidat fideicommissum.*
3 *Verba obliqua adiecta certæ rei non extenduntur ad uniuersitatem bonorum.*
Verbum relinquo, adiectum certæ rei non importat institutionem hæredis.
4 *Clausula, ære alieno deducto in testamento quid importet?*
5 *Testator si rogat expreßè aliquem restituere quod superest à debitis & legatis, quòd sit fideicommißum uniuersale*
Rogatus si deceßerit sine liberis à dictis iudicijs, & legatis restituere residuum bonorum, substitutio hæc nō pōt esse directa.

LEX XVI.

1 **Cogi.** No. ibi in ver. in ambiguo, †rōnē quare appellatione pecunię totū patrimoniū cōtineat̃. s. ne intercidat fideicōmissum. dixi clari⁹ in d. l. talis scriptura. ff. de le. j. Scd̄o no. 2 †ex v̄s. sed & si qs ita rogauerit. φ licèt v̄bū puenire, ꝓpriè intelligat̃ deductis onerib⁹: tñ hîc assumit̃ largè, & impropriè: rō est ne intercidat fideicōmissum. Sequit̃ ver. gn̄aliter. iuriscōsult⁹ hic ponit summariū ei⁹ 3 qd̄ dixerat. ¶ No. †φ verba d obliqua adiecta certę rei. vel quātitati nunq; d extēdunt̃ ad vniuersitatē bonorū. vn̄ est arg. φ verbū relinquo e, adiectū rei e singulari nō trahat̃ ad institutionē directā, vel obliquā. scd̄m Dy. & ꝓ cōstanti ponit Ric. ma. in quadā disputatione de qua feci mētionē in l. illa institutio. & in l. his verbis. in prin. de hęre. insti. ꝓbat̃ in authen. vt cū de ap. cog. §. aliud* quoq; capi.* vbi nō sufficit filio relinqui quoquo relicti titulo, sed iure institutiōis. Et sic apparet φ verbū relinquo, adiectū certę rei, vel quātitati nō intelligit̃ iure institutionis: nisi exprimat̃. Sequit̃ ver. inde qritur hîc ponit̃ determinatio Iuliani. & rōnes factę. in tex. nō soluunt̃ nec de 4 clarant̃: ideo examinemus† qd̄ importāt dicta verba, deducto ęre alieno, in legatis. Rñ. hoc fuit declaratū. ff. eo. l. marcellus. §. pe. s. φ hæres ipse si vult soluat: si non hæreditatē restituat. & hæc est sentētia Iul. hîc polita in fi. & ex hoc

ex hoc non ob. ratio prima, quę innuit ꝙ ex ipsa vi verborũ magis id qđ su perest ex hęreditate ꝗ̃ ipsam hęreditatẽ restituere sit rogatus: qa nõ est ve rũ ꝙ verba hęc significẽt: sed magis in ptãte hęredis ponit̃ si ipse vult sol-
5 uere, vel aliȷs restituere ad soluẽdũ. No. † tñ diligẽter illa verba: qa si aliquis in testamẽto rogaret̃ exp̃sse restituere qđ superest à debitis, & legatis, vel residuũ bonorũ à dictis iudicijs, vel legatis, ꝙ istud nõ esset fideicõmissum vniuersale: vt hîc tex. expressè dicit. Et ꝑ hoc semel de facto cõsului aliter per verbũ cõmune fuit facta substitutio per hũc modũ, si decesserit sine li-
a beris residuũ [a] bonorũ meorũ à dictis iudicijs, & legatis deueniat in talẽ. di cebã ꝙ substitutio hęc nõ pôt esse directa: qa vbũ cõmune adijcit̃ certæ rei magis quã vniuersati, vt hîc patet: iõ nõ trahit̃ ad directã: vt dixi. s̃. ꝑxi. §.

Si quis. Fideicommissarij vniuersales possunt cogere hęredẽ adire, siue sit vnus, siue plures, siue insolidũ, siue pro parte. h. d.

Sed & si quis. Ratione hęreditatis proprię testatoris locus est trebelliano in hęreditate aliena. h. d. ¶ Oppo. j. proxi. §. solu. prout ibi dicam.

SUMMARIUM.

1 *Institutus ex re certa eo casu quo hæreditas pertinet ad eum: & si actiones ad eũ transeunt potest cogi adire & restituere.*

2 *Rogatus restituere hæreditatem alterius quæ obuenit testatori non detrahit treb.*

Sed & si miles. Eo casu quo ad institutũ ex rebus certis transeunt iura. & actiones: illo casu à fideicommis
1 sario certarũ rerũ poterit cogi hęres adire & restituere. h. d. ¶ No. ar. † ꝙ institutus ex re certa eo casu quo hęreditas pertinet ad eũ, sic ad eũ trãseunt actiões, poterit cogi adire & restituere: sicut hîc dicit̃ in testamẽto militis.
2 ¶ † No. ꝙ qñ qs rogat̃ restituere hęreditatẽ alterius ꝗ obuenerat testatori nõ est locus trebellianicę. Cõtrã. s̃. ꝑxi. §. Quidã sol. ꝙ hîc corrigit̃. sed nõ est verisimile ꝙ se corrigat incõtinẽti. Alij ꝙ ibi ꝑuenerat ad rogantẽ restituere: hîc nõ. Quod glo. nõ placet: quia relinquẽdo videt̃ adire, vt. s̃. de acq. hęre. l. pantonius. §. fi. & l. si auia. C. de iur. delibe. Hug. soluit aliter vt in gl. Tu dic ꝙ ibi fuit rogatus restituere hęreditatẽ testatoris totã vel partem: & etiã aliã ꝗ testatori obuenerat: hîc verò fuit rogatus restituere solũ aliã hereditatẽ. de virib⁹ aũt hui⁹ relicti, dixi plenè. s̃. de leg. ij. l. cũ filius. §. lucio.

Cum quidam. Rogatus restituere ad diẽ certum, potest interim cogi adire & restituere. h. d. Opp. s̃. eo. de. l. sed & si ante. Sol. hîc de rogato restituere ad tempus certum, ibi ad tẽdus incertum. no. in. l. recusare. §. fi. s̃. eo.

Metianus. Ad petitionẽ vnius ex fideicommissarijs potest hæres cogi adire & restituere totũ: & ille cui totũ restituitur à fideicommissario quartam non detrahit. h. d.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum uniuersale ante restitutionem uadit ad hæredes.*

Idem metianus. Coactio vnius ex fideicommissarijs, facit hęredẽ perdere quartã in totũ, si contem-
1 platione totius coegit. secus si cõtemplatione partis proprię. h. d. ¶ † Not. tex. ibi, alij in locum eius successerunt. ꝙ fideicommissum vniuersale ante restitutionem vadit ad hæredes. Nec ob. s̃. eo. l. apud iulianũ. §. vtrũ, qa responde vt ibi no. & per hoc reprehendit̃ glo. in. l. cum filio. s̃. de leg. j. & l. à testatore. de condi. & demon. Ex hoc. §. formatur distinctio posita per gl. s̃. eo. l. j. §. sed & quoties. quam nunc vide, & intellige.

Si seruo. Rogatus restituere seruo pluriũ, perinde est ac si esset rogatus restituere pluribus. h. d.

SUMMARIUM.

1 *Pater quando rogatur restituere filio quando sit quòd non sit locus trebel.*

2 *Pater si sit rogatus de emancipando filium, an filius poßit hoc petere a patre?*

Si pater filio. Ad petitionẽ filij in ptãte pôt pater cogi adire & restituere in nõ castrẽsi, & etiã in castren. ad petitionem verò serui ꝓprij qs non cogit̃ adire, sed sponte adiens cogitur
1 restituere. h. d. ¶ Oppo. † qñ pater rogatur restituere filio, nõ est locus trebel. vt. s̃. de leg. j. l. cũ filio. Sol. qñq; pater instituit̃, & rogatur de restituẽdo ipsi filio: tunc est locus treb. quo ad omnia eius remedia: vt hîc. Quandoq; filius instituitur, & pater rogatur de restituẽdo ipsi filio: tunc est locus trebellianicæ quo ad omnia remedia, prçter ꝗ̃ quo ad deductionenem quartæ: vt. d. l. cum filio. & l. j. §. si filio. s̃. eo. ¶ Op. ꝙ filio in ptãte cõstituto non cogatur pater restituere, vt. j. eo. l. vbi purè. Sol. glo. ꝙ interim fuit emanci pat⁹. hoc nõ videt̃ de mẽte literę: qđ patet ex eo ꝙ sequit̃ de fideicõmisso pertinẽte ad castrense peculiũ. Vnde sol. alij. ꝙ hic loquit̃ de filio in ptãte. Non ob. l. vbi purè. quia ibi fuerũt verba ꝗ sapiebãt extensionẽ fideicommissi ī tps existẽtię sui iuris: hîc nõ hęc vera sunt, vt ibi dicã. ¶ Sed op. qũo ad petitionẽ filij cogeret̃ pater: cũ quicquid ꝗrat filius ꝗrat patri scđm ista tẽpora, vt. l. placet. s̃. de acquir. hęre. Sol. qui lã ꝙ fieret restitutio in peculiũ tantũ: alij dicũt & hoc tangit Iac. de are. ꝙ coget̃ adire nõ restituere: & hoc ne pereat fideicommissum patre interim moriente, vt. l. ille à quo. §. fi de testamẽto. s̃. eo. Vel dicit ipse ꝙ coget̃ adire & restituere. ad id qđ dicit̃ ꝙ quicqd ꝗrit filius ꝗrit patri: verũ est patri volẽti: sed si pater nõ vult qđ est hîc qñ adire recusat: tũc habet filius vt castrẽse. casus est hîc quẽ no. Sed cõtra hoc facit. l. seru⁹ vetãte. de verb. ob. & l. etiã. de acq. re. do. Dic ergo ꝙ speciale est hîc, sicut in patre dilapidãte, vt. j. eo. l. imperator. Satis enim est dilapidatio recusare adire hęreditatẽ: & in hãc sñiam inclinant Iac. de are, & Old. licèt gl. teneat primã scilicet ꝙ filius interim fuit emãcipatus. ¶ Op. s̃. de in ius vocan. de. l. j. & ij. Sol. intelligas hîc patrẽ
2 cogi petita veniat. ¶ † Quero, quid [b] si pater est roga
b tus de emãcipando filiũ: an filius posit hoc petere à patre? Glo. distinguit optimè: aut patri est aliqd ob hoc relictũ aut nõ: & si est relictum: aut agnouit. aut nõ. De hoc no. s̃. de leg. j. l. filius. §. scđm vulgarẽ. & l. si cui. de cõdi. & demõ. ¶ Venio ad versi. sed si seruo. ¶ Oppo. C. de ma. test. de. l. seruo tuo. Sol. hîc libertas data directò trahit̃ ad fideicommissum, qđ dic vt in glo. ¶ Oppo. ꝙ ad petitionem serui posit dominus cogi adire, vt. j. ea. l. §. si ego. Dic vt ibi.

Hi qui. Qui non potest capere solidũ pro se, capit vt alij restituat. h. d. Quid de his qui nil capere possunt? Glo. remittit se ad not. in. l. eã quam. C. de fideicom. dic vt ibi.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissarius secundus cogit primum hæredem adire & restituere.*

Si ego. Vnus solus institutus rogatus potest à seruo hæreditario cogi adire & restituere: siue sit fideicommissarius primus, siue secun-
1 dus. h. d. no. ¶ † No. ꝙ fideicõmissarius. secundus cogit primũ hęredẽ adire & restituere. Op. s̃. eo. l. vers. sed si seruo. sol. ibi hæredis seruus erat: hîc hæreditarius. & hunc articulum explicat glo. hîc. dicam plenius in. l. non est cogendus. j. eo.

Talis quoque. Qui ab vno consequutus est libertatem, pôt alium cogere adire, & restituere hæreditatem. h. d.

SUMMARIUM.

1 *Verba directa quæ directò ualere non possunt trahuntur ad fideicommissum.*

2 *Verbum suus, sua, suum, prolatum per notarium in tertiam personam refertur ad personam disponentis.*

LEX XVII.

Ex facto. Iurisconsultus vsq; ad hãc legem tractauit ordinatè de quinq; remedijs senatusconsulti trebel. s. de tribus primis in. l. j. vsq; ad. §. si hæres. Ibi de quarto scilicet de remedio detractionis quartæ, vsq; ad. l. quia poterat. ibi vsq; ad hanc. l. tractauit de vno remedio. s. coactionis. Hîc vsq; ad finem tituli tractat promiscuè de omnibus, & hîc principaliter tractat
1 de viribus fideicõ. & hoc intendit. Verba directa † ꝗ iure directo valere non possunt trahuntur ad fidei-
2 commissum. h. d. ¶ † No. tex. qui dicit, sua g̃lo. exponit, scilicet rogantis. Sæpe enim accidit cum notarij conficiant testamenta per verba tertiæ personæ, dubitatur an hoc pronomen suus sua suum referatur ad ipsum testatorem, vel ad hæredem eius dic. ꝙ in dubio referatur ad testatorem, nisi aliud de mente appareat, sequentem. §. vide per te vsq; ad. §. si quis rogatus.

SUMMARIUM.

1 *Soboles iniusta in homine in dignitate posito, abhorretur.*
Imperator in priuilegijs legitimationis excipit filios illustriũ.
2 *Filius naturalis an excludat substitutum, & sic faciat deficere fideicommissum?*
3 *Filius legitimis tantũ an excludat substitutum? remißiuè.*
4 *Spurius non excludit substitutum.*
5 *Substitutus excluditur, quando quis deceßit cum uno filio.*
6 *Filius ad hoc ut substitutum excludat, an sit necesse quòd sit hæres patris? remißiuè.*
7 *Clausula sine liberis an subintelligatur? remißiuè.*
8 *Fundus si est receptus in emphyteusi pro se & filijs suis, an intelligatur de naturalibus in emphyteusi priuata, ut in ultimis uoluntatibus: in ecclesiastica non?*
9 *Naturalis non succedit in feudo.*
10 *Naturalis an ueniat in sententia, quando quis est condemnatus cum filijs usq; ad tertiam generationem.*
11 *Filij appellatione in lege, an ueniat naturalis? remißiuè.*
12 *Bastardus & naturalis & similes an idẽ sint? remißiuè.*

c Si quis rogatus. [c] Filij naturales ī seruitute concepti faciunt fideicommissi cõditionẽ deficere. aliàs ex dignitate, & cõditiõe ꝑsonę diuersimodè statuet̃. h. d. ¶ Oppo. de prin. ad fi. Sol. qđ in prin. dicit̃ per fi. declarat̃ vt ex qualitate personarum diuersimodè prçsumamus. ¶ Quero, quid vult dicere iurisconsultus

a ¶ Residuum. Ad de videndũ quoũdã consiliũ inter cõsilia Bal. cclxxx viij. iiij. lib.

b ¶ Quæro quid. Et vide Bal. in. l. quãuis. C. de fideicõ. Andræ. Barba.

POMATES.

c ¶ Si quis rogatus. Et vide Bar. in cõsil. qđ incipit, statuto cauetur. & in cõsi. seq. inci. inter gabellatores. vbi cõsuluit statutũ loquens de filijs nõ habet locũ in bastardis, sed in matris ex concubina sic. vide ibi.

a ¶ An ergo. Adde an naturalis filius excludat ſubſtitutum, & qñ eſt natus in figura matrimonij, & quando pater erat perſona nobilis, Bald. conſi. ccviij. iiij. lib. vbi dicit quòd naturalis excludit ſubſtitutum extraneū naturali cauſa inſpecta, & voto parentum quod etiam circa naturales cadit, niſi ratione contrariæ, & præponderantia præſumptionis contrariæ eſſet coniecturandum, item naturalis ſecundùm eum ibidem nõ excludat ſubſtitutū qñ teſtator dixit ſine liberis ex linea maſculina: qa tunc teſtator cõſiderauit agnationē, qđ in naturalib9 non cadit. l. ſi ſpurius. ij. vñ cog. & illi matrē non patrem ſequuntur. l. vulgo. cõcepti. de ſta. homi. vide etiā Pe. de anch. cõſi. ccxxvj. & inqͤ̃tū Alex. tāgit an lex. cū accutiſsimi. habeat locū in aſcendentibus & collateralibus, vide Bar. cõſi. cxiiij. ij. lib. an aūt d. l. habeat locū in vxore grauata reſtituere: vide Bal. conſi. lj. v. lib.

b ¶ Dignitatē. Adde de emphyteuſi qđ refert Bal. eius cõſ. xx. j. libr. tenuiſſe Martinum de fa. & quod ipſe dicit de feudo. ſ. quod ſi ex conſtitutione regia ſit, ꝙ feudū poſsit tranſire ad quemcunqꝫ etiam incapacē: dummodo ille ĩcapax alienet intra annum, ꝙ vigore talis conſtitutionis non poterit ad ſpuriū peruenire: quia de tali incapace regia maieſtas ſenſiſſe non videtur, & inquantum Alexan. dixit ꝙ legitimati p ſubſequens matrimonium ſuccedūt in feudū, illud eſt verum cum matrimonium procedit de iure communi. ſi autem cum diſpenſatur ſup matrimonio ſolo filij antè nati non legitimantur. l. paulus. de ſta. ho. ſi autem ſuper vtroqꝫ diſpē ſetur: tunc filij vigore reſcripti legitimantur non matrimonia: ideo non ſuccedūt. & ita dicit Bal. conſil. cccxxx. j. lib. de quo tñ vide Pe. de anc. cõſi. cccx.

1 ex dignitate &c. Quidā dicunt† ꝙ ſi eſt homo poſi
tus in dignitate, pręſumatur de naturali ſenſiſſe. hoc
eſt falſum: quia in hoĩbus in dignitate poſitis iſta ſo
boles magis abhorretᷣ, vt. l. ſi qua illuſtris. C. ad orfi.
Dñs Imperator in priuilegijs legitimationis nobis
conceſsis excipit filios illuſtrium & ſpectabilium
perſonarum. Et hoc illa ratione: quia in nobilibus il-
lam ſobolē potius abhorret. Dic ergo homo poſit9
in dignitate de tali ſobole non videtᷣ ſenſiſſe. & hoc
tenet glo. in. l. gñaliter. §. cū aūt. C. de inſti. & ſubſti.
licèt Iac. de are. aliter ſentiat. ¶ Op. ꝙ naturalis nul-
lo modo excludit ſubſtitutū: vt. l. gñaliter. C. de ĩſti.
& ſubſti. ſol. gl. ibi ꝙ teſtator nõ expſsit: ſed à. l. talis
cõditio ſubintelligitur. hìc qñ, expreſsit teſtator. qđ
multi tenent, ſed nõ eſt verū. lex enim ſubintelligit:
qa p̄ſupponit teſtatorē ſic voluiſſe, vt. l. cū auus. de
cõdi. & demõ. & l. cū acutiſsimi. C. de fideicõ. dic er-
2 go ꝙ intelligatᷣ ſcđm diſtinctionē hui9. §. An† ergo[a]
a naturalis filius excludat ſubſtitutū? Diſtingue, aut
loquimur de naturali in ſeruitute cõcepto, aut de alio
naturali. Primo caſu, aut fuit conceptus in figura
matrimonij, & excludit ſubſtitutum vt inſti. de ſer.
cog. in prin. & ſ. de le. ij. l. lucius. §. fi. & de iur. delib. l.
fi. Secūdo caſu recurrendū eſt ad diſtinctionē hui9.
l. quia aut apparet de volūtate defuncti quòd de na
turali ſenſerit & voluntati ſtamus, vt hìc: ibi, ex vo-
lūtate. & intelligo volūtatem defuncti p̄ſumi ſi ver-
ba dirigebat ad talē q alios filios qͣ̃ naturales habere
nõ poterat vt ad furioſum, vt. l. hęredib9. §. fi. j. eod. &
ibi dicā. Vel ſi in alia parte teſtamēti de naturalib9
fecit mētionē. ar. l. q filiab9. in prin. ſ. de leg. j. & de le.
ij. l. cū pater. §. rogo. Si verò de volūtate nõ apparet:
aut erat hõ poſit9 in dignitate: & de naturali ſenſiſſe
nõ vr̄, vt hìc dū dicit, ex dignitate. & intelligo ex di-
gnitate hominē honeſtę vitę, vel honorabilis cogna
tionis, ita ꝙ ei eſſet verecundia ſi ſua cognatio, ſiue
ſua domus deueniret ad baſtardos. ar. ad hoc. j. de vē.
in poſ. mit. l. j. §. & gñaliter. & ſ. de ven. inſpi. l. j. §. ſed
& ſi ſeruus. ver. publicè enim intereſt &c. aliâs natu
3 ralis excludet ſubſtitutū, vt hìc. ¶ Quęro† qd de le-
gitimo tm̃, an ſubſtitutū excludat? Dic vt. l. ſi ita qs
4 § j. ſ. de leg. ij. & gl. hìc tangit. ¶ Quęro† qd de ſpu-
rio? Rñ. ꝙ ſpurius nõ excludit ſubſtitutū: vt in auth.
ex cõplexu. C. de ince. nup. & in corpore. qb. mo. na.
effi. ſui. §. fi. qa filij nõ ſunt nominādi: & hoc eſt verū
in maſculo cui facta eſt ſubſtitutio. In muliere verò
fortè recurrēdū eſſet ad diſtinctionē p̄dictā. ar. inſti.
de ſucceſ. cog. §. vulgo. & j. vñ cog. l. ſi ſpuri9. ¶ Quę
5 ro† qd ſi aliqs deceſsit cū vno filio? Dicit gl. ꝙ ſubſti
tutū excludit. alle. l. pater ſeuerinā. ſ. de cõdit. & de.
tex. eſt in. l. nõ eſt ſine liberis. de verb. ſig. ¶ Quæro
6 † an ſit neceſſe ꝙ talis fili9 ſit hæres patris? Dic vt no.
7 in. l. fili9. §. cū qs. ſ. de le. j. ¶ Quęro† qd ſi teſtator nõ
dixit ſi deceſſerit ſine liberis, an ſubintelligatᷣ? Dic
8 vt. l. cū auus. de cõdi. & demõ. ¶ Quęro† qd in cõtra
ctib9, aliqs accepit fundū ĩ emphyteuſim ꝓ ſe ſuiſqꝫ
filijs: an intelligatᷣ de naturalib9? Spec. tāgit in tit. de
emphy. §. nūc aliqua. ver. lxvij. & vr̄ dicere ꝙ idem
ſit in vltimis volūtatib9 qđ in cõtractib9. Sed nõ poſ
ſum animaduertere qūo hoc ꝓcedit: qa pater filio
naturali nullā actionē q̃rit: qa extrane9 eſt: ergo ei nõ
q̃rit, ſicut nec mater filio: vt. l. debitor. §. fi. j. eo. iõ nõ
põt dici ꝙ ex illo cõtractu emphyteutico filijs natu
ralib9, q̃ſita ſit actio pſonalis, nec etiā realis: quia nõ
fuerūt in poſſeſsione ipſi9, vel ali9 ꝓ eis. Nā vt ego di
xi in. l. gall9. §. qdā rectè. ſ. de li. & poſthu. dicta verba,
ꝓ ſe ſuiſqꝫ filijs, intelligunᷣ ordine ſucceſsiuo. Pater
ergo ingreſſus eſt poſſeſſionē ꝓ ſe tm̃, & ſic fili9 non
habet ius pſonale nec reale. ſed ſuſtinēdo dictū Spe.
poſſumus dicere ꝙ fili9 naturalis põt habere ratū, &
aget cõtra heredes patris, vt ſibi cedāt actiones: vt. l.
pe. de neg. ge. facit qđ no. in. l. huiuſmodi. ſ. de lega. j.
Prędicta poſſent eſſe vera in emphyteuſi data à pri-
uato: ſed in emphyteuſi data ab eccleſia. nec credit

c ¶ Quid ſi à lege. Adde inquàntum Alex. ponit ſtante ſtatuto ꝙ inter patruum & nepotem fiat compromiſſum de cauſa vertente, Pet. de ancha. conſi. clxxxvij. & inquàntum Alex. ponit de ſtatuto permittente vindictam, an ſpurius poterit vindicare, adde Bald. conſil. cxix. v. lib. vbi tenet quòd ſtante ſtatuto quòd coniunctis vſqꝫ ad quartum gradum permittatur vindicta, quòd ſpurius cõprehenditur. & inquantū tangit de ſtatuto diſponente ꝙ de legato ſoluatᷣ gabella pręterqꝫ ſi ſit factum filio, adde qđ Ang. in terminis conſuluit cõſil. xxx. & an ſtante ſtatuto ꝙ de cauſis ordinariè vētilatis ſoluatᷣ gabella p̄terqꝫ inter aſcēdētes & deſcēdentes comprehendātur ſpurij, Bal. cõſi. clxiij. v. lib. & inqͤ̃tū tangit an pater inter filios naturales poſsit teſtari cū duobus teſtibus, vide q̃ vltra ipſum poſui in. d. l. hac cõſultiſsima. & ĩquātum vltimò tāgit an baſtardi dicanᷣ nobiles, & de parētela, adde Ang. cõſil. xxx. & an filij baſtardorum dicātur nobiles Pet. de anch. conſil. cccxc.

ꝙ intelligatᷣ de naturalibus aliquo caſu. de illis enim
nõ cogitauit eccleſia: nec p̄ſumendū eſt ꝙ cogitaue
b rit ꝓpter dignitatē[b] ſuā: & qa tales naturales nõ poſ
ſunt haberi ſine peccato mortali. ¶ Quęro qd in feu
9 dis† expreſſum eſt ꝙ naturales in feudo nõ ſuccedāt
etiā ſi fuerint legitimati, vt. x. collatio. ſi de feu. fue.
contro. c. j. §. naturales filij. Sed in priuilegijs noſtris
eſt expreſſum ꝙ etiā quo ad feuda & vaſallagia poſ
10 ſumus legitimare. ¶ Quæro† qd in ſñia. Imperator
cõdēnat aliquē & ſuos filios vſqꝫ ad tertiā gñationē,
an filij naturales cõprehēdatᷣ? hāc. q. tāgit Cy. in. l. li-
bertinū. C. de interdi. ma. & vr̄ tenere ꝙ nõ cõprehē
danᷣ. cõtrariū videtᷣ tenere. in. l. qſqs. C. ad. l. iul. ma.
11 in quarta. q. qđ modò nõ examino. ¶ † Quæo qd ſi
c à lege[c] ꝓferatᷣ iſtud verbū filij, an intelliganᷣ natu-
rales. Vide qđ dixi in. l. ꝓnunciatio. de verb. ſigni. &
12 l. tutelas. de capi. di. ¶ Quęro† an baſtardus natura-
lis & ſimilia nomina idē importāt? Glo. ſ. de cõcub.
ſuper rub. videtᷣ dicere ꝙ idē ſit. tu vide ꝓ intellectu
iſtorū nominū extrà de renun. c. niſi cū pridē. §. per-
ſonæ. & ibi no. p glo. ¶ Vltimò vide gloſſ. in fi. quæ
ſignat arg. cõtra. & nõ ſoluit ibi. C. de inſti. & ſubſti.
l. ſi mater. Dic ibi reſultat idē effect9: hìc nõ. qđ ple-
nè dixi in. l. gallus. §. & qd ſi tantū. de libe. & poſthu.

SVMMARIVM.

1 *Conditio fideicommiſsi quādo deficit per deportationem, ad fiſcum pertinent bona.*

2 *Fideicommiſſum quando non deficit per liberos, non reſtituitur ſtatim, ſed expectatur mors naturalis.*

3 *Filij nati & concepti poſt deportationem, ſunt legitimi.*

4 *Filij nati poſt deportationem non ſunt in poteſtate patris.*

5 *Filij bannitorum nati, & concepti poſt bannum quòd faciāt deficere fideicommiſſum.*

Ex facto. Filij cõcepti ante deportationē
faciunt deficere conditionem fi-
deicommiſsi relicti: ſi deceſſerit ſine liberis. ſecus ſi
poſt deportationem concepti fuerint. h. d. ¶ Primò
1 ꝓ† declaratione literæ quęro qñ deficit conditio ad
quē pertineāt bona? Reſpon. ad fiſcum ad quē perti
nent bona deportatorum, vt. C. de bo. dam. l. depor-
2 tati. ¶ † Quæro, circa ſecundā partem, qñ liberi non
faciunt deficere fideicõmiſſum, qñ veniat reſtituen
d dū? Rñ. nõ ſtatim, ſed expectata morte naturali[d] vt. l.
ſtati9. §. cornelio. de iure fiſci. ¶ Venio ad apparatū.
¶ Oppo. quòd per deportationem nõ queratᷣ fiſco,
cum filius inſtituendus quęſiuit patri: vt. l. placet. de
acquiren. hære. Sol. vt in prima gloſſ. ¶ Oppo. qui
eſt in vtero non habetur pro nato ad commodum
alienum: vt. l. qui in vtero. ſ. de ſtatu homi. Sed hìc eū
natum eſſe cedit ad commodum fiſci. Gloſ. dicit fa-
teor, quòd hìc eſt de caſibus in quo ad commodum
alterius habetur pro nato. Tu dic ſecundùm Iac. de
arę. ꝙ imo hìc eſt cõmodum filij quo ad omnia bo-
na, vel eorum partē, vt. j. de bo. dā. l. j. &. C. de bo. dā.
3 l. fi. ¶ Quæro† an poſt deportationem concepti &
nati ſint legitimi? Reſpon. ſic: quia matrimoniū du-
4 rat, vt. l. j. C. de repu. ¶ Quęro an naſcantur in pote-
ſtate? Rñdeo p deportationē perdit pater ea q̃ ſunt
iuris ciuilis. j. de pœnis. l. quidam. ſed patria poteſtas
eſt de iure ciuili: vt inſti. de pa. pote. in princ. & l. nā
ciuiū. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. ergo filij nõ ſunt
in ptāte patris & ſic habes caſum in quo filij naſcū-
tur legitimi, & nõ in ptāte, ſcđm Iac. de are. ¶ Quę-
5 ro† quid in bannito noſtri tēporis? Glo. inſti. qb. mo.
ius pa. po. ſol. §. relegati. diſtinguit, aut bona ſunt pu-
blicata, aut non. tetigi in. l. eius qui. §. j. ſ. de teſta.
Iac. de are. dicit hìc vnū verbū notabile ſatis. exban
niti ꝓpriè perdūt ea q̃ ſunt iuris ciuilis, ꝓprię illius
ciuitatis vñ ſunt exbāniti. & hoc intellige in illis ex
bannitis qbus ciuitas bellum indixit, & pñt impu-
ne offendi, vt. l. amiſsione. de ca. di. Iura ergo com-
e munia[e] nõ perdunt: & ſic filij nati poſt bannimentū
faciunt deficere cõditionem fideicõmiſsi. Ex dicto
iſto Iacob. poſſunt ſolui multæ. q. circa quas vide. q.
quam

d ¶ Morte naturali. Adde inquàntum Alex. ponit an hæres grauatus reſtituere ſi deceſſerit ſine liberis faciat deficere fideicom. ſi ingreditur religionem fratrū minorum, Ang. cõſi. lxxx. & Pet. de ancha. cõſi. cccxcvij. vbi an decedere dicatur ſine filijs qui filium habet in religione minorum. & an mors ciuilis ęquiparetur naturali, vide Old. cõſi. cclxxxiiij.

e ¶ Iura communia. Adde de hoc vltra Alexan. vt p Bal. conſil. xxiij. ij. libr. & per Pau. de caſ. conſi. xxxij.

quam disputaui:quæ incipit,lucanæ ciuitatis.

Si quis rogatus. Per deportationē non perditur ius eligēdi fideicommissarium:secus si per dānationē in metallū.h.d.facit vtrū excommunicatus possit esse arbitrator.dixi in.d.l.cum pater.§.hæreditatem.š.de leg.ij.dic vt ibi.

¶ISTA .q.fuit semel Bononię de facto.& eam Iac.bu.disputauit nō tñ determinauit.hîc videť esse tex.arguēdo ꝙ excōmunicatus possit esse arbitrator.probo:excōmunicatus & deportatus ęqparanť.vt insti.de capi.dimi.§.minor.sed video ꝙ deportatus pōt esse arbitrator,vt hîc,&.d.§.hæreditatē.ergo &c.In cōtrariū videť per.l.illa verba.ĵ.de verb.sig.& no.in.l.qđ attinet.de reg.iur.Quid dicemus nescio.mihi videť salua deliberatione cano.ꝙ posset esse arbitrator.arg.l.iudei.C.de iude.& authen.credētes.C.de hęre.ibi,intra annū &c.ꝓ hoc facit extrà de iudi.c.intelleximꝰ.vbi pōt cōtrahere excōmunicatꝰ.& arbitramentū est trāsactio & cōtractꝰ.authen.vt diffe.iudi.in prin.& authē.si verò cōtigerit.C.de iudi.Ad istū tex.posset quis rñdere ꝙ hîc non fuit vt arbitrator electus sed in liberū arbitrium fuit commissum:quia qñ in arbitramentū:tūc est iuris:quia intelligiť secūdùm arbitrium boni viri.sed hîc fuit in liberā̄ voluntatem collatū.Additio noua:quia Bar.in.§.hæreditatem.nihil dixit.

SVMMARIVM.

1 *Filios superuixisse,& sic conditionem fideicommissi defecisse qui dicit,probare debet.*

Si quis autem. Conditio,si decesserit sine liberis.intelligitur superuiuentibꝰ.& ideo si liberi ante rogatum vel simul cū eo morianť.non faciunt cōditionē fideicōmissi deficere.h.d.
1 No.†ꝙ ei qui dicit filios[a] superuixisse , & sic cōditionē fideicōmissi defe-
a cisse incūbit onꝰ ꝓbādi.Sis ergo cautꝰ facere positiones ꝑ quas cōcludať filios supuixisse.& istā materiā declaraui plenè in.l.qđ de pariter.š.de re.du.

SVMMARIVM.

1 *Conditio si sine hærede decesserit,intelligitur sine liberis.*
Verba conditionis intelligi debent,ut se habeant ad esse,uel non esse.
2 *Feudum concessum tibi tuisque hæredibus intelligitur de filijs.*

1 **Si quis ita.** Conditio†si sine hærede decesserit intelligiť,id est sine liberis.h.d.vel aliter.Verba cōditionis debent intelligi vt habeāt se ad esse,vel nō esse.h.d.¶Op.hęredis appellatio ad vniuersos extendiť,vt.ĵ.de ver.sig.l.hęredis app.Sol.hîc est duplex litera:vna si cū hęrede alieno decesserit,hoc est cū hęrede qui nō sit de suis:& tūc cōtrariū nō ob.alia litera est sine hęrede:tunc ob.contrariū.Sed rñ.ꝙ hîc ex prę̄sumpta mēte defuncti verbū sine hęrede, intelligiť.i.sine liberis. Ratio ꝑsumptionis est:qa debet intelligi vt habeat se ad esse,& non esse:sed rarô cōtingeret ꝙ qs sine hęrede decederet:ideo intelligiť sine hęrede,i.sine li-
2 beris.secundū gl.qđ no.Glo.inducit si†cōcessum est feudū,vel precariū tibi,tuisq; hęredibꝰ:ꝙ intelligať de filijs.aliâs duraret in ꝑpetuū.hāc,q.ponit Dy.in.l.in cōuentionibꝰ.ĵ.de ver.sig.& Cy.in.l.liberti libertęq;.C.de ope.li.ego dixi in.l.gallus.§.etiā.š.de lib.& posth.& ibi etiā tetigi.q.quā dispu-
b tauit Richar.de eo[b] q dixit hęreditatē deuenire in titiū & eiꝰ filios,& hęredes an reqrať ꝙ filij sint hęredes.& tenet ꝙ sic aliàs deficeret cōditio.quod pōt ꝓcedere in casu huiꝰ.§.qñ dixit si decesserit sine hęrede,qa debet ītelligi.i.sine liberis hęredibꝰ.aliâs aūt si dixisset si decesserit sine liberis.dic vt dixi in.l.filiussa.§.cū qs.š.de le.j.vbi gl.tāgit,& no.ꝑ Cy.in.l.j.C.de cōdi.īser.

SVMMARIVM.

1 *Fructus an ueniant in restitutione fideicommissi,& in quartam imputentur? ponūtur tres casus.*
2 *Fructus liberis primi gradus non competantur in quartam.*
3 *Fructus parentibus primi gradus computantur in quartam.*
4 *Fructus qui percipiuntur negligētia,nō petentis fideicommissum quādo restituantur?*
5 *In quartam debitam iure naturæ quid imputetur? remissiuè.*
6 *Fructus quando computantur in falcidiam?*
7 *Fructus in petitione hæreditatis quando ueniant,& hæreditatem augeant?*

LEX XVIII.

IN fideicommissariam. Primò ponit vnum dictū.secundò duas excep.tertiò aliud dictū.quartò rōnē ꝑdictorū.secunda ibi,nisi mora.tertia ibi,planè. quarta ibi : quoties. & seipsam summat.¶Op.ꝙ fructꝰ nō cōputenť in quartā,vt.š.ad.l.fal.l.ī rōne.in prin.Sol.ibi loquiť in fāl.hîc in treb.rōnē dixi in.l.in quartā.š.ad.l.falci.¶Op.C.de inoffi.test.de.l.scimꝰ.§.repletionē.Sol.ibi indebita iure naturę.
1 ¶Et ꝓ huiꝰ†declaratione,videndū est primò,vtrū fructus veniāt in restitutione fideicōmissi,& imputenť in quartā treb.Circa qđ glo.q̄ est hîc di-
c stinguit notabiliter & in.l.iubemus[c].C.eo.& ibi doct.supplēt Gl.tñ in multis deficiūt vt tangā.Vide glo.primò & signa.tres casus ergo ponit gl.Primò,qñ fructus percipiunť ab hęrede iudicio testatoris.Secūdo,qñ negligētia non petentis.Tertio,qñ mora non soluētis , seu nō restituētis.q̄ distinctio est imperfecta:quoniā possunt percipi fructus quarto modo separato ab his:vt si iacēte hęreditate percipianť,vel post aditā hęreditatē fideicōmissario absente,& non negligente isto casu fructus veniūt in restitutionē cū distinctione:aut fuit in mora adeūdi aut nō:vt.ĵ.eo.l.ita tñ.§.si seruū.& ibi glo.Itē qđ in hac glo.diciť,est verū in fructibꝰ q percipiunť absq; ꝓuisione testatoris.si enim ex defuncti ꝓuisione percipiunť,vt vsurę,vel pensiones quas defunctus fuerat stipulatus,an veniāt in restitutionē:dic vt.l.postulante.§.fi.&.l.deducta.§.pe.ĵ.eo.Itē qđ hîc diciť debet intelligi qñ fideicōmissum est relictū simpliciter.Si verò est dictū quicqd peruenerit.vel quantūcunq; pecunia puenerit & sic ꝑ dictionē geminatā:tūc debet aliter dici,vt ĵ.eo.l.balista.&.l.seq.Itē ꝙ dicit hîc ꝙ fructus cōputat in quartā,superfluum vero restituit:debet intelligi.nisi hęres aliqua legata soluerit:qa tūc istos fructꝰ in illis legatis cōputat.vt.ĵ.eo.l.ita tñ.§.hęres ex asse.
2 qđ dic vt ibi.Itē†qđ hîc diciť ꝙ fructus cōputanť in
3 quartā,fallit in liberis primi gradus.Sed†posset dubitari quid in parentibus primi gradus.Rñ.illis cōpu-
4 tantur in quartam,vt.š.ad.l.fal.l.filiusfa.Itē circa†id quod hîc dicitur ꝙ si fructus percipiuntur negligentia non petentis non veniunt in restitutionem:doc.intelligunt de negligentia ante restitutionem fideicōmissi. si enim fideicōmissum esset restitutum verbo,vel esset de casibus in quibus restitutio esset facta ipso iure qui ponuntur in.l.pe.C.eo.licèt fideicōmissarius esset negligens in petēdo restitutionē realem:tamen fructus percepti debent sibi restitui.sicut dicimus in legatario ad quem trāsit dominium recta via, vt.l.herennius.š.de vsur.& ibi nota.C.de vsu.& fru.leg.l.j.&.l.ij.facit.š.sol.mat.l si mora.& qđ ibi dixi.Ex prædictis iunctis cum distinctione glos.
5 collige per te distinctionem magnam.¶Quęro†qd computatur in quartam debitam iure naturæ ? Dic vt gloss.Puto tamen quòd.l.papinianus.§.si conditioni.š. de inofficio.testa. corrigatur per.l.scimus.§.repletionem.C.de inoffi.testa.licèt gloss.aliter dice-
6 re videantur.¶Quæro†an fructus computentur in quartam debitam iure institutiōis,quę vocatur fal.gloss.distinguit quam vide. sed eam docto.reprehēdunt in vno,scilicet in eo quod distinguit in fructibꝰ perceptis ex re legata mora,scilicet vtrùm sint percepti ex re legata mora non restituentis,vel negligētia non petentis &c.Nam cum dominium recta via transiuit in legatarium : fructus sunt percepti ex re ipsius legatarij:ideo debēt sibi restitui, vt.š.de vsur.l.herennius.&.l.j.&.ij.C.de vsur.& fru.le.& not.per doc.in.l.iubēmus.C.eo.& ista sunt vera in re q̄ erat defuncti.sed quid si non erat defuncti,sed ab eo possidebatur bona fide vel titulo? Rñd.sicut quando defunctus est dñs transit dominiū recta via in legatariam:ita quando possidebat bona fide,transit in legatarium quasi dominium,& sic publiciana,vt.l.cū sponsus.§.j.de publi.vnde eo modo fructus ad legatarium pertinebunt.sed si esset res prorsus aliena,ita quòd in legatarium nō trāsiret dominium,vel quasi dominium:tunc haberet locum distinctio gloss.aut sunt percepti mora non restituentis.aut negligentia
7 non petentis &c.¶Oppo.ad ver.quoties.†quia fructus veniunt in petitione hæreditatis,& augent hæreditatem,vt.l.item veniūt.§.cum prędiximus.š.de petit.hęre.ergo fructus veniunt in restitutionē.Solu.illud intellige qñ fructus non percipiuntur ab hęrede vero sed ab alio possessore.nā qñ vetus hęres possidet,desinit esse hęreditas:vt.l.j.§.veteres.& ibi no.de acqui.pos.&.l.hæres per seruum.de acquir.hære.Vel aliter,hęres videtur rogatus restituere quod fuit hæreditatis tempore mortis:fructus aūt licèt augeāt hæreditatem,non tamen fuerunt hæreditatis tempore mortis.

Si legatum. Quando prælegata non veniunt in fideicommisso debent intelligi de ea parte quæ ab hęrede percipitur: non de ea parte quæ iure hæreditario retinetur.h.d.¶Oppo.C.fa.ercis.de.l.filiū quē habentē. Solu.ibi expressè fuit dictum ꝙ non computaretur secundū vnam lect.¶Opp.š.de vsu.de.l.in fideicōmissi.§.cū pollidius.Glo.soluit duobus modis.tene secundā so.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum relictum filiofa.ita ut ad eum perueniat,uidetur dilatum in tempus existentiæ sui iuris.*
2 *Regula cato.q. non habeat locū in fideicommisso uniuersali.*
Dies fideicommissi uniuersalis an cedat ab adita hæreditate.

LEX XIX.

1 * **VBi pure.** †Fideicommissum relictū filio, ita vt ad eum perueniat , videtur dilatum in tempus existētiæ sui iuris.h.d.¶Op.si semper fideicommissum datū à patre filio videť dilatū in tēpus existētiæ sui iuris

a ¶Filios.Adde inq̄stū Alex.ponit an qñ in dispositione aliqua fit mētio de liberis masculis cōꝑhēdať nepos ex fœmina q̄ posui in d.l.j.de cōdi.inser.& inq̄stū tāgit an appellatiōe hęredis veniāt solū descēdētes,vide q̄ posui in.l. gallus.§.ēt vltra Alexā. adde Bar.& an emphyteusis ecclesię trāseat ad extraneos, vide q̄ posui in.l.etiā.š.solu.mat.

b ¶Richar.de eo.Et an expediat ꝙ sint hæredes instituti isti liberi,vide glo.& ibi Io.de imo.in l.filiusfa.§.cū quis.de le.j.And.barb.

ADDE qđ bar.hîc nō ponit perfectè dubiū.q. disputatæ ꝑ Ric.vide tu pleniꝰ in.§.etiā hîc adducto. Alex.L.

c ¶L.iubemus.Adde inq̄stū Alex.ponit opi.Sali.an.l.iubemꝰ.habeat locū cū filiꝰ est rogatꝰ restituere extraneis ꝙ eādē opi.habuit Pau.de ca.in.d.l.iubemꝰ.& credo ibi posuisse, & inq̄stū tangit an testator possit disponere ꝙ fructꝰ cōpensenť ī quartā quo ad liberos primi gradꝰ, Ro. cōsi.ccxxxix. tenet ꝙ non.

* Pro cōcordia Aduerte ꝙ regula catoniana habet locū in fideicōmisso vniuersali.ita Bar.scđm Alex.in.l.catoniana. in fi.ff.de reg.cato.Cōtra tenere alle. in hac.l.vbi pure.ī princ.tu dic vbiq; Bar.loqť scđm diuersas opinā tenēdo ꝙ dies fideicōmissi cedat à morte testatoris habet locū .j. opi. de qua ī.l.cū filio.de leg.j.Si verò teneamꝰ illā opi.ꝙ cedat ab adita hęreditate:tūc qa nō habet locū in fideicōmissis cōditionibꝰ, vt ī.l.pe.de reg.cato.iō qa non sortiť effectū à morte testatoris,sed expectať aditio,nō habebit locum dicta regula de qua per

doct.in.l.cogi.§. si pater filio.hoc eo. tit.& ibi Iason.& in hac.l.vbi.

a ¶ Cũ liberis. Adde inq̃stũ Alexã.ponit,an vbicũq; ponitur cõditio liberorũ sufficiat liberos habuisse, dato ꝙ decedant ante mortẽ illi⁹ cui nati sunt.qđ Bal.cõsuluit secũdũ opi. Iaco.de bel.cõsil.ccxxiij.inci.itẽ instituto.ij.lib.

b ¶ Dotis alienare. Adde dũ Alex.ponit an res subiecta restitutioni possit ꝓ alimẽtis alienari.qđ Lu.Ro.cõsuluit ꝙ sic eius cõsi.cclxvj.& an filia grauata restituere pię causę possit de illis bonis dare dotẽ marito:& ꝙ maritus illã lucret̃ vigore statuti, vide Bal.cõsi. ccxxviij.iij.lib.&.lxxij.ij.li.

POMATES.

c ¶ Opp.fructus. Et vide Bal.in.l.iubemus.C.eod. & in authẽ.hoc ampli⁹ C.de fideic.& Io.de imo.i.l. cẽturio.ff.de vul.& pupil.& in.c.raynuti⁹.de testa.

d ¶ Et bene. Adde Paul.de cast.cõsil. ccxxij.&.ccxxxv. & ibi an pater filiã nuptam dotare cogatur.

e ¶ Sed q̃ro. Et vide Bart.in.l.filiusfa.§.diui.de leg.j.vbi dicit ꝙ Ia.de are.dicebat p istũ tex.ꝙ licèt quis sit ꝓhibitus alienare:tñ põt alienare: i causam dotis. Andræ. Bar.

f ¶ Oldra. Adde qđ idẽ Ol.cõsi.ccxiij. cõsuluit ꝙ si maritus leget vxori donec in hospitio vixerit ipsius mariti, ꝙ mulier amittit legatum si nubat, licèt virum ducat in hospitiũ primi viri.

POMATES.

f ¶ Vltimò Old. Et vide Ang.in auth. de non eligen.secũdo nuben.

malè loquitur insti.de le.§.an seruo.qđ not.in.l.cũ filio.s̃.de leg.j.vbi dicit relictũ vitiari impediẽte regula cato. Rñ.ꝙ hîc fuerunt verba q̃ sapiũt extensionẽ in tẽpore existẽtiæ sui iuris.dixit enim faciasq; vt ad eũ perueniat. Simile habetis.s̃.de leg.iij.l.fideicõmissa.§.si filio. Secus si fuisset relictũ simpliciter: qa tũc cõtrariũ locũ nõ haberet. ¶ Op.ad hęc.s̃.e.de.l.cogi.§.si pater. Glo.ibi intelligit illã scđm istã.s.ꝙ ibi fuit fideicõmissum dilatũ. Alij ꝙ ibi fuit fideicõmissum relictũ simpliciter,qđ ibi tenui. ¶ Sed tũc opp.quia secũdũ hoc fideicõmissum nõ valet obstãte regula.
2 cato.vt.§.an seruo. Rñ.† regula cato.nõ habet locũ in fideicõmisso vniuersali, vt.s̃.de regula cato.l.pe.& ibi not.& maximè scđm gl.quæ est.j.eo.l.qđã ita.quę tenet ꝙ dies fideicõmissi vniuersalis nõ cedit, nisi ab adita hęreditate:licèt ego aliter dicã,vt ibi tãgam. Vltimò gl.q̃rit de vna.q.de qua dic vt in glos.

Te rogo. Rogatus partiri hæreditatẽ cum alio,videtur rogatus partem restituere.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia quæ expenditur in proxenetis, & bannitoribus ac emptoribus ad alliciendum deducitur.*

Qui in distrahendis. Op.j.eo.l.mulier.§.sed enim.sol.gl.hîc ad tẽporalẽ rei vtilitatẽ. Tu dic ꝙ hoc imputat̃ hæredi:sed ꝓ parte sua cuilibet con-
1 cessa. ¶ Quero † an pecunia q̃ dat̃ ꝓxenetis,vel emptorib⁹ ad alliciendũ eos ad ꝓmittendũ,& q̃ dat̃ bãnitoribus qui faciũt subhastationes,& similes expẽsæ quę fiunt ad expediendã venditionẽ debeãt deduci? Respon.sic, vt.s̃.ad.l.fal.l. quãtitas.&.C.de iu.delibe.l.scimus.§.in computatione.& hîc.

LEX XX.

Sed & si ad tempus.
a Qui decedit vxore prægnante q̃ postea parit,videtur cũ liberis[a] decedere.h.d.facit.l.si quis pregnantem.j.de reg.iur.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio facta debitoribus ne soluant:an impediat solutionem? remißiuè.*

LEX XXI.

HAEres. Quod hęres indebitè restituit, recuperat cõdicendo:vel possessiones adhuc vacantes apprehendendo,vel qđ debet nõ soluendo,vel debitorib⁹ ne soluãt denunciãdo.h.d. ¶ Op.ꝙ non possit repetere:vt.C.ad.l.fal.l.error. Sol.hic errauit in facto.putabat enim ꝙ ęs alienũ totã hęreditatẽ exhauriret:& ideo nullã quartã putabat posse deduci. ¶ Op.s̃.de le.j.ꝙ si nulla.sol.vt ibi. ¶ Opp.ad id qđ hîc dicit̃ ꝙ potest possessiones nãcisci.de.l.extat.s̃.qđ met.cã.sol.intellige hîc possessiones vacantes:fuit enim facta restitutio solo verbo,& possessionẽ realẽ adhuc apprehẽderat, aliâs non posset occupare. ¶ Op.ad id qđ dicit̃ hîc:ꝙ põt denũciare debitorib⁹ ne soluãt.C.deposi.de.l.pe.& authen.ibi posita.solu.ibi speciale est in deposito:vel dic ꝙ hîc nõ est persona extrinsecus veniens,sed est hęres qui habet directas actiones,meritò põt debitorib⁹ denũ-
1 ciare ne soluant.de alijs autẽ † ꝓtestationibus factis debitoribus ne soluant,an possint impedire solutionem,dic vt dixi in materia ꝓtestationis in.l.non solùm.§.fin.j.de noui ope.nun.circa denunciationem prohibitoriam.

LEX XXII.

MVlier. In conditionibus q̃ effectũ relicti respiciunt nõ refert quid ex æquipollentibus fiat.h.d.de hoc plenè distingue in.l.gallus.§.& quid si tm̃.de lib.& posth.

SVMMARIVM.

1 *Consistere in esse:uel sperari de proximo esse paria sunt.*

Non est. Seruus põt cogere hęredẽ à quo fideicõmissaria hęreditas & liber-
1 tas est ei relicta.h.d. ¶ No.ꝙ aliquid in esse,consistere,vel sperari de proximo esse paria sunt. Facit.l.nõ tantũ,de excu.tuto.&.l.si impuberi.de tuto.& cura.da.ab his.

Si hæres. Fructus percepti negligentia nõ petẽtis,nõ cõputant̃ in quartã.secus si iudicio testatoris.h.d.circa hoc dixi plenè.s̃.eod.l.in fideicõmissariã quod not.

Sed enim. Hęres tenet̃ fideicõmissario vniuersali de dolo & lata culpa tantũ.h.d. ¶ Op.ꝙ teneat̃ de leui,vt.s̃.de le.j.l.si seru⁹.legatus.§.cũ qđ. Sol.gl.ꝙ hîc fuit coact⁹. Ista est truffa. Dic ꝙ hic loquit̃ in fideicõmissario vniuersali:ibi in legatario singulari.rõnẽ ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Filia potest res quis subiacent restitutioni in causam dotis alienare.*
2 *Fructus percepti ex hæreditate testatoris per filiã,quando computentur in dotem?*
3 *Dos quæ debetur filiæ non debetur iure obligationis,sed officio iudicis.*
4 *Fructus percepti per filiam ex hæreditate,& consumpti non imputantur in dotem,si malitiosè eos non consumpsit.*
5 *Vsusfructus si relinquatur uxori donec castè & honestè uixerit:quòd si transit ad secunda uota habebit relictum.quia dicitur castè uiuere.*

1 Cum proponeretur. Filia † põt res q̃ restitutioni sub
b iacẽt in cã dotis alienare,[b] nisi
2 ex fructibus tantũ percepit qđ doti sufficiat.h.d. † fructus[c] non cõputant̃
c in quartã etiã in liberis primi gradus:vt.C.eo.l.iubemus.& no.in.l.fideicõmissariã.s̃.eo.sol.fateor ꝙ nõ cõputant̃ in quartã:sed bñ cõputant̃ in aliã cãm ꝑ quã licet minuere fideicõmissum,vt hîc. ¶ Op,dos est debita filię: ergo fruct⁹ nõ cõputant̃ in dotẽ,nisi dicat̃ à testatore:vt.l.si debitor.s̃.ad.l.
3 fal. Sol. Iac.de are.ꝙ dos nõ est debita iure obligationis,sed magis officio iudicis ex ęq̃tate:q̃ ęquitas cessat qñ mulier habet aliũde vñ se alat,sicut dicimus in alimẽtis.in.l.si qs à liberis.§.sed & si filius.s̃.de lib.agno.vides ergo
d ꝙ Iac.de are.tenet ꝙ dos nõ debet̃ filię iure obligationis:& bñ[d] licèt cõtradicat glo.de act.& obli.l.obligamur.§.j.quã ibi rep̃hẽdit,& Gul.de cu.&.l.cũ is.§.j.de cõdi.inde. Aduertendũ tñ est:qa verba Iac.de are.hîc vident̃ innuere ꝙ maritus detrahat quartã,& etiã dotẽ.qđ nõ est verũ.vt in authen.res q̃.C.cõia de leg.vbi dicit̃ ꝙ ita demũ possunt res q̃ subiacent restitutioni alienari in cãm dotis,qñ legitima portio ad dotẽ nõ sufficit:nõ ergo debet habere vtrũq; integrũ. Et iõ hîc.§.in fi.q loquit̃ de fructib⁹ cõputandis in dotẽ non corrigit̃.hoc tenet Iac.de bel.in authẽ.de resti.& ea q̃ pa.in.xj.
4 men.§.quãobrẽ.in.ij.q. ¶ † Sed q̃ro[e] mulier ꝑcepit multos fruct⁹ ex hęredi-
e tate,sed eos cõsumpsit,vtrũ illi fructus cõsumpti cõputent̃ in dotem? Rñ.tex.dicit hîc ꝑinde ac si qđ superfuisset rogata esset restituere. Ex hoc concludo ꝙ si fructus nõ malitiosè cõsumpsit,sed largè his vsa sit,nõ imputantur sibi,vt.l.titi⁹ rogatus.j.eo.alia circa hãc materiã dicã in.l.à filia in prin.j.
f eo. ¶ Vltimò Old.[f] alle. † hunc tex.ad hoc ꝙ si testator dixit,relinquo vxo-
5 ri meæ donec castè & honestè vixerit,ꝙ relictũ debet habere etiã si trãseat ad secunda vota:quia castè & honestè viuere est,vt hîc:ibi,mulieris pudicitię cõgruit &c. Pro hoc est tex.expressus.xxxj.dist.c.nicena. Vnde dicere debet donec castè & honestè vixerit,& vitã vidualẽ seruauerit.prędicta vera sunt,nisi de volũtate testatoris,vel de cõi vsu loquẽdi aliud appareret.

Vt trebelliano. Trebellianũ ita demũ locũ habet,si qs est rogatus vt hæres.h.d. ¶ Op.s̃.ad.l.fal.de.l.pœnales.§.fi. vbi legatarius detrahit falci. Sol.ibi detrahit ex pręsumpta voluntate testatoris:quia sibi est detractũ.no.s̃.eo.l.j.§.deniq;. Quærit glo.ab aliquo hærede est legata pars bonorũ an possit cogi adire & restituere? Et glo.disputat.dic vt dixi in.l.si quis seruũ.§.fi.s̃.de leg.ij. ¶ Quęrit gloss.quid si ab hærede est legata pars hęreditatis sub hoc nomine hęreditatis, an possit cogi adire & restituere? Et dicit ꝙ possit cogi:quia trãsiturę sunt actiones,vt.d.l.si quis seruũ.§.fin.cũ.l.seq.hoc tenet Iac.de ra.& Cy.in.l.filium quem habentem.in ver.de quarta trebel.C.famil.ercisc.

LEX XXIII.

QVoties. Portiones appositę in institutione vident̃ repetitę in fideicõmisso:nisi ex onere apposito, vel ex expressione ꝓpriorũ nominũ aliud inducat̃.h.d. ¶ Op.C.de impu.& ali.subst.de.l.fi.so.vt in gl. ¶ Op.vt.j.de duo.reis.l.siue à certis.sol.illa debet intelligi scđm istam.vt ibi no. ¶ Quero quid si nomen proprium & appellatiuum sit expressum? Dic vt in gloss.& circa hoc vt dixi in.l.turpia.§.j.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 *Dies fideicommißi uniuersalis quando cedat?*

LEX XXV.

QVidam. Translatio fideicõmissi in dubio intelligit̃ si primò fideicõmissi restitutio facta nõ fuerit.h.d. Primò ponit̃ thema & quęstio. Secundò vna responsio. Tertio illa rñsio in dubiũ reuocat̃. Quartò illa rñsio in totũ corrigitur & noua ponit̃.secunda ibi,respondi.tertia ibi,sed an ea.quarta ibi,mar-
1 cellus. ¶ † Pro declaratione q̃ro,qñ cedit dies fideicõmissi vniuersali? Glo.respondet hîc ꝙ à die aditę hæreditatis,vt hîc in glo.sup verbo adeatur.& gloss.sequẽ. Idẽ tenet glo.s̃.de regu.cato.l.iij.& Dy.s̃.de adi.leg.l.iij.§.j. Iac.de are.contrà,ꝙ à die mortis,sicut in legatis & fideicommissis singularib⁹.quę examinaui in.l.cũ filio.s̃.de leg.j. ¶ Opp.s̃.de adimen. legat.de.l.iij.§.j.vbi in dubio ad impediendũ translationẽ sufficit diem fideicommissi cessisse.glo.hîc super verbo,prima quaq; die,ponit duas lecturas,sed secundũ secundã dicere videt̃,ꝙ hic intelligat̃ secundũ illã.s.si prius decesserit quã dies fideicõmissi cesserit:& tunc[g] ad finẽ huius.§.scilicet in ver.marcellus.respondet dũ dicit,si nõ iam puer hoc acceperit,subaudi verè vel iuris fictiõe,ita ꝙ actionẽ habebat ꝓ eo petendo.cũ ergo die cedẽte fideicõmissi actionẽ habebat:ergo &c.& ita sentit Dyñ. Iacobus de aret.& Oldradus

contra

contra:quia hęc expoſitio eſt directè contra tex.dicunt ergo ꝙ
lex cõtraria debet intelligi in puero minore cui à die cedente le-
gati ſit mora re ipſa,vt.l.in minorũ.C.in quib.cau.in inte.reſti.
non eſt neceſ.hîc loquit̃ in maiore.& hãc teneo.¶ Op.de.d.l.iį.
§.j.vlti.reſpõ.vbi ad impediendã trãſlationẽ ſufficit ꝙ dies ceſ-
ſerit.Solu.ibi loquitur in legato ſingulari de cuius natura eſt vt
tranſeat recta via in legatarium:ideo ſufficit diem legati ceſsiſ-
ſe,hic in fideicommiſſo vniuerſali de cuius natura eſt vt reſti-
tuat̃ per hæredem:& ideo verba intelligunt̃ in dubio, ſi prius
quid ei acciderit ꝙ̃ reſtituat̃.& circa hęc plenè diſtingue vt di-
ſtinxi in.l.contraria.¶ Opp.ꝙ fideicõmiſſario decedente ante
reſtitutionem tranſmittat ad hęredes ſuos:vt.l.cogi.§.idem me-
tianus.s̃.eo.not.in.l.apud iulianũ.§.fi.s̃.eo.ſolu.hîc ante fideicõ-
miſſum fuit tranſlatum in alium ſub illa conditione ſi decede-
ret antequàm reſtituat:ibi ſecus.

SVMMARIVM.

1 *Seruus hæres licèt hæreditas quæratur domino,tamen remanet hæres noĩe.*

Si ſeruo. Valet fideicõmiſſum per qđ dñs rogat̃ reſti-
tuere ſeruo inſtituto.h.d.¶ Opp.s̃.de le.j.de.l.
cum filio.ſol.gl.ꝙ ibi treb.habet locũ quo ad oĩa remedia p̃ter-
quã quo ad deductionẽ quartę:quia non eſt hæres ſed dominus
1 eſt rogatus,vt.d.l.cum filio.¶ Not.ꝙ ſicut † filius remanet hæ-
res noĩe,licèt hæreditas quęratur patri:ita ſeruus,ſecundũ hanc
glo.quam tenui in.l.cum filio,licèt qdã teneãt cõtra,vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Seruus ſubiectus reſtitutioni quando manumitti poſsit?*
2 *Hæres manumittens ſeruum reſtitutioni ſubiectũ,quando teneatur ad æſti-
mationem?*
3 *Hæres quando præſumatur ignorare contenta in teſtamento?*

Si quis. Seruo qui ſubiacet reſtõni cũ vniuerſitate põt
libertas teſtamento relinqui: & fideicommiſſa-
1 rio ęſtimatio eius debebit̃.h.d.¶ Primò not. † ꝙ ſeruo qui ſub-
iacet reſtõni põt dari libertas.Secundò not.ꝙ ille qui dat liber-
tatem tali ſeruo,ſiue ignorans,ſiue ſciens tenet̃ ad ęſtimationẽ.
¶ Tertiò no.ꝙ hæreditas delata tali ſeruo venit in fideicommiſ
ſum.¶ Ad primum opp.j̃.qui & à qui.de.l.hæres.gl.ſoluit plu-
ribus modis quæ ſol.non ſunt neceſſarię ad.l.illam: ſed illa ſol.
eſt vera,ꝙ ibi ſeruus erat hęredis qui erat relictus:ideo põt dari
ei libertas ſed ęſtimatio rei debet̃:& ſic cõcordat. Secundò op.
ad idẽ.j̃.qui & à qui.de.l.gñaliter.§.fi.glo.dicit ſolue vt modo di
xi in alio cõtrario:quia ibi inter viuos,hîc in teſtõ. Quod ꝙ̃tùm
ad illam.l.nõ valet:quia ibi dicit nullã libertatẽ &c.& ſic nec in
ter viuos,nec in teſtõ.ſol.ergo dicit gl.in.l.ſeruũ qui ſub cõditio
ne.j̃.de manumiſ.videlicet ꝙ ibi ſeru⁹ ſp̃ãliter fuerat legat⁹: hîc
ſub vniuerſitate.qđ tenet Ia.de are.in.d.l.ſeruũ.¶ Opp.ꝙ huic
ſeruo nõ poſsit dari libertas,vt.l.fi.§.ſed quia.C.cõmunia de le.
ſol.gl.ꝙ ibi purè vel in diẽ certũ erat relictus:hîc ſub cõditione.
& hæc ſo.eſt vera.¶ Sed cõtra hoc opp.de eadẽ.l.fin.§.ſed quia.
in fi.vbi prohibet̃ alienatio rerũ quę ſubiacent reſtitutioni ſub
cõditione.ſol.ibi nõ dicit de manumiſsione:ſed de cęteris aliena
tionibus.Aliį dicunt ꝙ hic,§.hodie corrigit̃.& hãc tenet glo.in
d.l.ſeruum.j.de manumiſ.Moder.vt Iaco.de ra.& Cyn.tenent
ꝙ hic.§.non ſit correctus.Nec ob.§.ſin aũt ſub conditione.quia
ibi prohibetur alienatio inter viuos rei quæ ſubiacet reſtitutio-
ni:hîc loquitur de manumiſsione quæ fit in vltima voluntate.
Et ſic eſt duplex fauor:libertatis,& vltimę voluntatis.Hoc etiã
ponit gl.hîc in ſolutione quadã p̃cedentium contrariorũ.¶ Di-
2 ſtingue ergo ſic,† an ſeru⁹ qui ſubiacet reſtitutioni poſsit manu
mitti.aut erat ſerũ⁹ heredis,& põt manumitti,ſed debetur ęſti-
matio:vt.s̃.qui & à qui.l.hęres ꝓpriũ.&.l.ſi quis inquilinos.§.j.
s̃.de leg.j.Si verò fuerat teſtatoris:& tũc aut relict⁹ erat ſpeciali-
ter:& nõ põt manumitti, vt.l.ſeruũ.de manumiſ.&.l.generali-
ter.in fi.qui & à quib⁹.ſi verò erat relict⁹ ſub vniuerſitate: tunc
aut purè,vel in diẽ certũ, & non põt manumitti:vt.l.fi.§.ſed qa
C.cõmu.de leg.Aut ſub cõditione:& tunc aut manumittitur in
vltima volũtate:& poteſt,ſed ęſtimatio debebitur, vt hîc. Aut
inter viuos,& nõ põt manumitti,ſicut nec cęterę res alienari:vt
d.l.fi.§.ſin autẽ ſub cõditione.C.cõmunia de lega. Illis tamẽ caſi
bus in quibus alię res poſſunt alienari,vt puta vſq; ad legitimã
ſecũdũ ea q̃ habuiſtis in.l.marcell⁹.§.res.s̃.e. Vel ſi alienatio fie-
ret ab ignorãte,vt.l.fi.§.fi.s̃.de lega.iį.tunc etiam valeret manu
miſsio multo magis.¶ Opp.s̃.de leg.iį.de.l.fi.§.fi.ſol.ibi loquit̃
in ignorãte:quo caſu nil eſſet ſpeciale in libertate. ¶ Oppo.de
act.& obl.l.is qui ex ſtipulatu.ſol.ibi in ſeruo q ſubiacet reſtitu-
tioni ex cõtractu: hîc in eo qui ſubiacet reſtitutioni ex vltima
voluntate,vt no.per gl.in.d.l.ſeruũ.de manumiſ.¶ Venio ad ſe
2 cundũ[a] dictũ:hîc dicit̃ † ꝙ tenet̃ ad eſtimationẽ ſiue ſciens, ſiue
3 ignorãs.cõtra de cõdi.inde.de.l.in ſumma.§.pe.ſolu.gloſſ.quòd
ſpeciale eſt hîc in hęrede cui non permittitur ignorare conten-
ta in teſtamento.quod no.Similem glo.habebis.ſuprà de lib.le.
l.cum hęres. Tetigi in.l.cętera.§.fi.s̃.de le.j.examinaui plenè in
l.qui Romę.§.duo fratres.j̃.de ver.obl. Nam iſtud eſt verum in
his quæ ex teſtamẽto depẽdent:in aliįs ſecus, vt in.l.qui in alte-
rius.j̃.de reg.iur.Item in his quæ ex teſtamento dependent,non
eſt verum ſimpliciter,vt dixi in.d.§.duo fratres.¶ Oppo.quòd
ſi ignorauerit non excuſet̃:vt.j̃.de do.cau.mor.l.ſi is cui.Glo.ſol
uit, & bene.¶ Oppo.s̃.de interro.act.de.l.de ętate.§.ex cauſa.
Sol.vt in gl.¶ Opp.inſti.de actio.§.ſi quis agens.ſol.vt in gloſſ.
de quo no.per Dy.in.c.nõ debet aliquis.de regu.iur.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Syndicus ciuitatis qualiter debet conſtitui?*

LEX XXVI.

Omnibus. Ciuitatib⁹ q̃ nõ ſunt hoſtes ĩpe-
riį,põt fideicõmiſſum relinqui:
& agere poterũt p ſuos ſyndicos.h.d. Innuit ꝙ quę-
dã ciuitates nõ ſunt ſub imperio.Cõtra ad.l.rho.de
iac.l.deprecatio.ſol.intelligo ſub imperio oẽs ſunt de iure:de fa-
cto nõ.ſunt tamẽ quędã quę etiã ſub imperio de iure non ſunt:
vt ciuitates donatę eccleſię.tenet enim eccleſia ꝙ talis donatio
1 valuit.¶ Quęro qualiter † cõſtituat̃ ſyndicus à ciuitate? Gl.no-
tabiliter dicit,vel fiat p adunantiã gñalẽ toti⁹ populi,vel p cõſi-
liũ,ſeu ordinẽ p quẽ regit̃ ciuitas. Vel fortè aliquis qui eſt ſyndi
cus ex legę,vel ex conſuetudine:ſicut eſt hîc.nam vnus ex iudi
cibus capitanei eo ipſo ꝙ eſt iudex illius tribunalis eſt ſyndicus
ciuitatis.vide glo.& not.dixi in.l.iį.C.de decurio.lib.x.

LEX XXVII.

Ita tamen.

SVMMARIVM.

1 *Fructus percepti negligentia non petentis non reſtituuntur etiam ab hære
de coacto.*
2 *Queſita hæreditate iacente ueniunt in reſtitutionem.*
3 *Fructus qui non percipiuntur iudicio teſtatoris,quando ueniant in reſtitu-
tionem,& in quartam imputentur?*

a ¶ Venio ad ſecundùm.& vide Bart. in.l.eius qui in prouincia.s.ſi cert.pe. Andrę.Barba.

Si ſeruum. Queſita per ſeruũ poſt aditã hæreditatẽ
ab hærede coacto non veniunt in reſtitu-
1 tionẽ:ſecus in queſitis hęreditate iacente.h.d.¶ † No.ꝙ fructus
percepti negligentia non petentis non reſtituunt̃ etiam ab hæ-
2 rede coacto.Item no.† ꝙ queſita iacente hæreditate veniunt in
reſtitutionem.¶ Oppo.j̃.proxi.§.Solu.vt ibi videbitis.nam fi-
deicommiſſarius qui coegit adire imputet ſibi ſi non coegit re-
ſtituere.¶ Opp.s̃.eo.de.l.quidã.§.fin.vbi hæreditas queſita ſer-
uo venit in reſtitutionem.Glo.dicit ꝙ hîc hæreditas fuit queſita
hæredi:ibi non.Hæc ſol.nõ placet.innuit enim ꝙ plus teneatur
hęres qui nõ habet ꝙ̃ ille qui habet:vñ Ia.de are.dicit ꝙ hîc tem
pore quo hæres fuit coactus adire non ceſſerat dies hæreditatis
relictæ ſeruo:ſed ceſsit poſtea tẽpore quo fideicõmiſſarius erat
negligens.Sed in.l.cõtraria eſt quid imputet̃ hæredi:quia facto
ipſius fideicõmiſſarius priuat̃ hæreditate relicta ſeruo.¶ Opp.
3 fructus † qui non percipiuntur iudicio teſtatoris, non veniunt
in reſtitutionem, nec imputantur in quartam: vt.l.mulier.§.ſi
hæres.s̃.eo.hîc dicitur contrariũ in fructibus perceptis iacente
hæreditate.ſol.dic ꝙ in hoc ver.ſed ſi quid ponitur caſus omiſ-
ſus per gl.in.l.in fideicommiſſariam.s̃.e.nam iſti fruct⁹ nõ ſunt
percepti iudicio teſtatoris,nec negligentia non petẽtis nec mo-
ra non reſtituentis: tamen veniunt in reſtitutionẽ cum diſtin-
ctione,aut adiuit coactè,& reſtituit,vt hîc.aliàs non reſtitueret,
vt.d.l.mulier.§.ſi heres.& tractatur per doc.C.e.l.iubemus.

SVMMARIVM.

1 *Commodum quis nõ debet conſequi ex eo quod quis eſt nixus impugnare.*
2 *Illud quod quis capit ex ſubſtitutione pupillari,qñ ueniat in fideicõmiſſo?*
3 *Subſtitutus pupillo & grauatus de reſtituendo,quãdo rogatur adire?*

Qui ſuſpectam. Qui adit coactus,commodum
ex hæreditate conſequi non
debet.hoc dicit.Primò ponit regulam.Secundò illam per exẽ-
1 pla declarat.ſecunda ibi,& ideo. ¶ † Not.quòd ex eo non de-
bet quis commodum conſequi quod nixus eſt impugnare. vt
hîc & extra de regu.iu.c.ex eo non debet.lib.vj.quod debet in-
telligi vt eatenus non conſequatur præmium,quatenus nõ po-
tuit conſequi impugnatione ſua exiſtente vera.facit.ſuprà de
his quibus vt indignis.l.poſt legatum.in princip.& quod ibi di-
xi.No.diligenter ꝙ illud quod quis habet ex ſubſtitutione pu-
pillari,non venit in fideicommiſſo, niſi coactus adiuerit.quod
qualiter debeat intelligi infrà dicam incontinenti. ¶ Oppo.
dicitur hîc ſi habet cohæredem,poteſt retinere pupillarem:con
tra de.l.ſed ſi plures.§.filio.de vulgari & pupillari.Glo.dicit,in-
telligo quòd habeat cohęredẽ aliũ quàm pupillum: & ſic poſ-
ſumus hîc ponere caſum in pupillo exheredato. Vel dic quan-
tùm ad materiam huius.§.non curo an habeat cohæredem fi-
lium, vel extraneum: ſed contrarium loquitur quo ad ſepara-
tionem bonorum.de quo plenè notatur in quidam elogio.C.

de iure deli.dixi plenè in.l.fi.š.de acqui.hęre.¶ Opp.š.§.proxi.
Sol.vt hîc in prima gl.quia cōmodum poteſt cōſequi qui adit
1 coactè ex negligētia nō petentis.¶ Quęro† vtrùm illud quod
2 quis capit ex ſubſtitutione pupillari veniat in fideicom.[a] hîc vi
detur caſus ꝙ non,niſi adiuerit coactè.In contrarium videť di-
cendum ſicut in præallegatis.in.l.qui fundum.§.qui filios.š.ad
l.falci.Sol.quandoq; quis rogauit de reſtituendo purè, & ſubſti
tuit ſub conditione:quia omnis ſubſtitutio pupillaris eſt condi
tionalis:tunc ſecundū ordinē intellect⁹ primò grauauit:quia in
cōtinenti:ſecūdò prouidit ſubſtituēdo:quia in cōditionis euen
tum:ideo nō venit in fideicōmiſſo, niſi adiuiſſet coactè, vt hîc:
nec arctando ordinem ſcripturę cum de ordine intellectus ap-
pareat,vt.l.cū pater.§.fidei tuę.š.de lega.ij.Si verò primò proui
dit ſubſtituendo,deinde grauauit ſecundū ordinem intellectus
tantū,vel ſecundū ordinem ſcripturę, & intellectus:tunc veni-
ret in fideicōmiſſum,vt.l.qui fundū.§.qui filios.*š.ad.le.fal.*&
3 ar.ĵ.eo.l.ſcęuola.in fi.& quod ibi dicam.¶ Quęro quid† ſi iſte
nolit adire hęreditatē pupillarem : de qua reſtituenda non fuit
grauatus an poſsit cogi? Dico ꝙ ſic in caſibus in quibus neceſſe
haberet adire ſi ſponte adijſſet,prout not.in.d.l.quidam elogio,
C.de iu.deli.& dixi in.d.l.fi.š.de acquiren.hære.

a ¶In fideicommiſſ. Vide Bald.conſil. lxiiij.iij.lib.

SVMMARIVM.

1 *Exiſtentia ſui hæredis quando obliget filium?*
2 *Exiſtentia ſui hæredis non confirmat legata,nec fideicōmiſſa particularia.*

OPMATES.

b ¶Si pater. & vide Ang.in.l.ij.š.de cō di.inſtitu. & in.l.ſi fili⁹ qui patri.š.de vulg.& pup. & ibi Ioā.de imo. qui ponit omnes effectus ſuitatis.

b Si pater, [b] Exiſtentia ſui hæredis operať confirmatio-
nem fideicommiſsi, vt per reſtitutionē tranſ-
eant actiones.h.d.¶ Opp.š.e.de.l.recuſare.§.meminiſſe.Solu.ſi
fideicommiſſarius vult ꝙ ſuus hæres cogatur ſe immiſcere, co-
getur vt in contrario:ſi verò nō currat,nō eſt neceſſe vt hîc.Di-
cis tu ſi non expedit quare cogitur? Dicit gl.& bene ꝓpter faci
liores probationes.Item opp.nonne reſtituendo videtur ſe im-
miſcere? Gl.ſol.& bene.Extra glo. oppo.exiſtentia ſui hęredis
non obligat filiū,vt.l.j.C.ſi mi.ſe ab hęre.abſti.&.l.nā nec emā-
1 cipatus.de lega.j.&.š.de acqui.hære.l.neceſſarijs.Sol.†exiſten-
tia ſui hęredis non obligat filium.fallit in fideicommiſſario vni
uerſali.Ratio eſt:quia extraneus ad hoc pōt cogi etiā ſi repudia
uit.Vnde cum per beneficiū abſtinendi ęquiparetur extraneo;
vt.d.l.nam nec emancipatus,nō grauať filius,ſed remanet obli-
2 gatus.ſecundū hoc ergo exiſtentia†ſui hęredis non cōfirmaret
legata,& fideicōmiſſa particularia : quia illi nō poſſunt cogere
hęredem,vt.š.eo.l.nā quod.§.non omnis.tetigi ad ſyll'.l.j.§.ſi pa
ter.probatur.ĵ.vt in poſ.lega.l.j.in fi.fallit fauore libertatis:vt.l.
cum quaſi.§.ſed & ſi quis.de fideicom.li.dixi plenè in.l.ſi filius
qui patri.de vulg.& pupilla.ſubſti.¶ Opp.ſecundū hoc actio-
nes quæ erant inutiles penes filium efficientur vtiles fideicom-
miſſario. contra.l.traditio.de acquirend.rerum do. Solu.illud
ideo eſt quia cauſa propter quam erat inutilis penes filium ceſ
ſat in perſona fideicommiſſarij.ſimile dicitur in.l.fi.in prin.C,
de iure do.&.l.cum lex.ĵ.de fideiuſſo.

A patre. Propter fideicommiſſum relictum in ſecun-
dis tab.cogitur quis adire ex primis demum
mortuo pupillo.Item confirmatis ſecundis tabu.omnes cogē-
tur adire & reſtituere.h.d.Et primum habes in.l.ij.§.interdum.
de vulga.& pupil.ſecundū.l.apud iul.§.idē iulianus.š.e. ¶ Op.
hîc dicitur ꝙ rogatus ſub conditione non pōt cogi adire. Cōtra
in.l.apud iul.§.antiſtia.š.eo.glo.dicit,fateor ꝙ hæc ratio non eſt
bona.tu dic ſi aliquis eſt inſtitutus purè, & rogatus ſub condi-
tione,poteſt interim cogi adire & reſtituere,vt in contrario ſed
hîc eſt inſtitutus ſub conditione:fuit enim rogatus in ſecundis
tab.hoc eſt in ſubſtitutione pupillari : & omnis ſubſtitutio eſt
conditionalis inſtitutio : meritò interim non poteſt cogi adire,
vt.l.ſed & ſi alio.š.e.ita dicit Iaco.de are.& bene. ¶ Quæro hîc
cogitur adire paternam,& pupillarem reſtituere : ſed an pater-
nam cogatur reſtituere de qua non fuit rogatus? Videtur quòd
ſic,vt.l.apud.iul.§.j.š.eo.intelligendo ꝙ ibi ſucceditur ex tacita
vulgari:& ſic ſuccediť patri,& tamen reſtituiť.ſed ibi loquiť in
pupillo inſtituto , cuius portio repudiata venit in reſtitutione:
quia etiā ſi adijſſet in reſtitutionē veniret:hîc autē loquiť in pu-
pillo exhęredato.puto ꝙ etiā illam cogať reſtituere:arg.š.e.l.§.
qui ſuſpectam. vbi pupillarem cogitur reſtituere de qua non
erat rogatus:ita hîc paternam de qua non eſt rogatus.

c ¶Fideicōmiſſum. Adde vt per Petr. de anch.cōſ.cxliiij. &.cciij.& Ang.cōſilio.clxxxiij.

SVMMARIVM.

1 *Tertius poteſt opponere exceptionem quam conuentus non poteſt.*
2 *Fideicommiſſarius ſi agit fideicommiſſaria hæreditatis petitione, & conuentus non poſſideat:tunc filius ſuperueniens impedit executionem.*
3 *Teſtamento irritato ex cauſa præteritionis,uel exhæredationis:ubi non irritatur niſi inſtitutio,an hæres cogatur adire?*
Teſtamento rupto fideicōmiſſum uniuerſale cōſeruatur per auth.ex cauſa.

Quoties. Si filius petit*bo.poſſ.*cōtratab.hęres inſti
tutus non poteſt compelli adire & reſtitue-
re.h.d.¶ Opp.ĵ.de leg.pręſtan.de.l.j.Sol.intellige hoc niſi eſſet
fideicōmiſſum relictum alteri de coniunctis perſonis. ¶ Opp.
ſi dubitatur de viribus teſtamenti, non impediť quin hęres co-
gatur,vt.š.ea.l.§.j.&.l.ille à quo.§.ſi de teſtamento.š.e.ſol.hęres
ipſe inſtitutus non poteſt opponere de viribus teſtamenti nul-
lo alio opponente:ſed hîc comparebat filius qui opponebat.ita
1 ſoluit glo.Ex quo not.†quòd tertius veniens opponit exceptio
nem quā conuentus non pōt opponere.facit.l.idemque.§.gene
raliter.ſuprâ man.& ſolu.mat.l.titia. & qđ ibi dixi.&.ĵ.rē ra.ha-
be.l.ꝓcurator.ad exhibendū.§.j.¶ Sed cōtra hoc op.cognitio
de coactiōe hęredis eſt ſummaria:vt.l.ille à quo.§.j.š.eo.ſed hęc
q.ꝙ filius eſt præteritus hanc cognitionem non impedit,vt.l.ij.
C.de edic.diui Adri.tol.Rñ.dicas ꝙ filius dicebat hodie cōſtat,
hodie agatur,vt no.in.l.contraria.facit.l.ſi is à quo.in princ.ĵ.vt
in poſ.leg.Vel dic ꝙ hic filius iam acceperat bonorum poſ.con
tratabu.& ſic erat notorium teſtamētum iam eſſe reſciſſum &
hoc innuit tex.hîc,dum dicit accepit in pręterito.licèt gloſ.vlti.
in fi.huius.§.hoc non patiatur,ſed dicit ꝙ adhuc pendebat lis ſu
per bonorum poſ.contra tabu.poſſumus ergo dicere ꝙ hîc non
intentabať officium iudicis quo hæres compellitur adire & re-
ſtituere;ſed agebať actione ex teſtamēto vt reſtituat.& hoc in-
nuit tex.ibi,ad reſtituendā hęreditatem &c.& in fi.ita nec ad re
ſti.quidē &c.de coactione verò vt adeat nullā facit mentionē.
Sed tunc opp.illud iudiciū quo petiť irritari teſtamentū per cō
tratab.non deberet impedire fideicōmiſſariū agentē,ſi eſſet pa
ratus pręſtare cautionē ſecundū formā.l.fi.C.de pet.hęre.quod
quidam fatentur,& ſic eſſet correctus iſte.§.per illam.l.fin.Vel
dic ꝙ ibi loquitur qñ agitur petitione hęreditatis.quod eſt iudi-
cium vniuerſale:hîc verò agebatur actione ex teſtamento.Pu
2 to etiam†quòd ſi ageret fideicommiſſaria hęreditatis petitiōe.
filius ſuperueniens impediret executionem,qñ bona non poſ-
ſidebantur per conuentū.& ita poſſet intelligi hîc.& de hoc no.
per Inno.de teſti.c.veniēs.& de re iudi.c.cū ſuper.in ſecūda glo.
dixi in.l.à diuo pio.§.ſi ſuper.š.de re iudi.& de peti.hęred.l.pe.
3 & de rei ven.l.is à quo.¶ Querit gl.†quid iuris hodie irritato te
ſtamento ex cauſa pręteritionis,vel exhęredationis, vbi nō irri
tatur niſi inſtitutio:an hęres poſsit cogi adire? Antequàm ad.q.
rñdeam no.glo.quæ innuit ꝙ rupto teſtamento conſeruatur fi-
c deicommiſſum[c] vniuerſale per auť.ex cā.C.de lib.pręt.dicit enī
ꝙ ſola inſtitutio vitiatur.hoc etiā videť tenere Dyn.Mar.ſil.te-
net contrariū per rationē ſatis debilē:nam fideicōmiſſarius vni
uerſalis & hęres ęquiparantur.š.quod cum eo.l.ſi filius.ſed inſti
tutio hæredis vitiatur:ergo &c.Iaco.de are.& Oldra.ſequendo
eum tenet contrariū & adducunt hunc tex.nā per auť.ex cau-
ſa.vitiata inſtitutione cętera firma permanent. Sed fideicom-
miſſum vniuerſale continetur appellatione cęterorum, vt hîc.
ergo &c.per hoc videtur text.in.l.ſi ſeruū.§.j.š. ſi quis omi.cau.
teſt.& ibi dixi.gl.hoc idē ſentit.C.de fideicō.l.eam quam.Nūc
redeo ad.q.an hæres cogatur adire? Mar.tenet ꝙ non:glo.quòd
ſic filio differente agere. declara ſi eſt pręteritus filius ſuus , vel
emancipatus,non inſerta cauſa:teſtamentum eſt ipſo iure nul-
lum,vt dixi in.l.filio præterito.de iniuſto teſta.ideo non poteſt
cogi adire.Idem eſt ſi eſſent exhęredati ex non legitima cauſa.
& licèt conſeruetur teſtamentum,ſeu fideicommiſſum per auť.
ex cauſa.non tamen petitur actione ex teſtamento,ſed condi-
ctione ex illa.l.ſecundū Dy.cuius contrarium tenui in.d.l.filio
pręterito.ſcilicet quòd petatur actione ex teſtamento:nō tamē
cogetur hęres adire:quia nō debetur ab eo ſed â venientibus ab
inteſtato. Si verò filius eſſet exhæredatus inſerta cauſa legiti-
ma:tunc procederet dictum glo.quòd interim donec filius fa-
ceret poſſet cogi adire:ſecus ſi ageretur.

Marcellus. Gloſſ.ponit hîc caſum : dic vt in ea.quā
vide.

Qui ex trebelliano. Remedia treb.habent
locum poſt reſtitutio-
nem,ſecus antequâm reſtituatur hæreditas.h.d. ¶ Quæro, an
hoc ſit verum ſiue conueniatur hæres pro legatis,ſiue pro debi-
tis? Dic vt nota.per gloſſ.in.l.j.§.fin.š.eo.&.l. marcellus.in prin
cipio,& ibi dixi.

Trebellianum. Qñ teſtator rogat de hęredita-
te ſua,vel eius parte, locū habet
trebellianū.ſecus ſi de hęreditate alterius:licet ſi ſponte nō adi-
ret cogereť adire & reſtituere.h.d.¶ Quæro an cogatur adire &
reſtituere hęreditatem titianā? Glo.dicit ꝙ ſi perceperit tot fru-
ctus ex hæreditate teſtatoris rogantis , ꝙ ęquiualeāt titianę, ꝙ
cogitur reſtituere:vt.š.de leg.ij.l.cum pater.§.titio. Dicit etiam
glo.quòd ſi teſtator voluit totā hæreditatem reſtitui, tota reſti-
tuetur nulla quarta retenta, per.l.ſi debitor.š.ad.l.falci.ſed certè
illud quod in.l.ſi debitor.diciť verum eſt,qñ teſtator tenebatur
hęredi:quia tunc debitū cōpenſatur cum falcidia.ſed iſte caſus
non eſt

non est hîc: quia nō erat debitum à defuncto: & sic hęc gl. videtur contra. l. pater filiam. in prin. ff. ad. l. fal. secundùm Iac. de are. ¶ Vltimò gl. assignat ar. contra. ff. ad. l. fal. l. quod de bonis. §. cū fideicommissum. Dic ꝙ concordat secundū secunda casus positionem. s. præsupposito quòd præcedens glo. sit vera.

Si ex trebelliano. Fideicommissario cōtra hæredem datur actio pro rebus indebitè retētis. h. d. ¶ Quæro quo iure retinebit hæres hęc prædia? dic vt in glos. ¶ Quæro an debitum naturale hæres teneat pro se exigere? dic vt in gl. ¶ Quæro id quod debetur defuncto ab hærede qua actione ab eo repetitur? Gloss. ponit plures opi. quælibet potest esse vera.

Marcellus. Inter hæredem, & fideicommissarium partis cōpetit fa. erc. iudiciū. h. d. Quæro quod iudicium erit istud? Rn̄. vtile, vt in glo.

SVMMARIVM.

1 Testamentum an hodie irritetur si fideicommissum uniuersale relinquatur filio præterito?

a Qui rogatus. a Hæres cogit adire: licèt fideicommissario possit alio remedio esse cōsultū. h. d. vide ꝙ filius dicit̄ preterit⁹, licèt relicta sit sibi hęreditas p fideicōmissum, & pōt petere* bo. pos. * cōtratabulas & sic videt̄ casus cōtra gl. quę est. C. de inoffic. testa. l. scim⁹. §. cū autē quę dicit ꝙ etiā hodie si filio prætorito relinquatur fideicōmis-
1 sum vniuersale, nō irritatur testa. † habet enim iure institutiōis, cum fideicommissarius vniuersalis habeatur vt hæres. quod dictum videtur cōtra hanc. l. vt dixi in. §. quoties. ff. eadem lege.

Si patronus. Patronus potest cogi adire & restituere ante pœnitentiam. h. d. ¶ Opp. hîc innuit quòd patronus institutus potest grauari in debita portione. contra. ff. de leg. ij. de. l. cum patronus. Solu. hîc erat fideicommissum relictum coniunctis personis quæ olim poterant grauari, vt. l. iiij. ff. de condi. & demon. licèt hodie corrigatur, vt ibi no. ¶ Oppo. quòd non possit pœnitere, vt. ff. eo. l. nam quod §. qui compulsus. sol. hîc loquitur ante coactionem: sed post nō pōt pœnitere, vt in contrario. ¶ Oppo. C. de repu. hære. de. l. sicut. Sol. hîc dicit suspectam: non tamen repudiauit.

Si præceptis. Per coactionem perdit quis prælegata: nisi essent sibi relicta sub conditione si hæres non erit. h. d. ¶ Oppo. ea quæ quis habiturus esset, si hęres non esset non perdit per coactionem: vt. ff. ea. l. §. qui suspectam. sed prælegata haberet etiam si repudiaret, vt. l. qui filiabus. in fi. ff. de leg. j. ergo &c. sol. intelligas hîc de prælegatis quæ perderet repudiando, vt hîc no. & in. d. l. qui filiab⁹. in fi. & l. filio pater. cum. l. seq. ff. de lega. j.

Hæres ex asse. Hæres grauatus vltra vires hæreditarias, illud quod deest supplet ex fructib⁹ iudicio testatoris perceptis, & ex eo quod vltra quartam est, & residuum sibi retinet. quòd si fructus non sufficiunt omnibus pro rata fit diminutio. h. d. Primò ponit thema. secundò. iiij. q. ex themate. tertiò responsiones. secunda ibi, quæro tertia ibi, rn̄di. & glo. hîc ponit casum optimè. & omnibus tribus quæstionibus perfectè respondet: sed illi inquàntum agat̄ contra legatarios non est responsum. ¶ Quæro ergo inquàntum agatur? Respondet secunda glo. magna in princ. & bene. dic vt in ea. ¶ Oppo, & videtur quod computatio glos. non sit bona. quia secundū hoc ea quę percipiūtur ex fructibus, nō prosunt legatarijs. qđ videtur contra. l. qui quadringenta. §. fi. ff. ad. l. fal. propter qđ Iac. de are. dicit ꝙ non est bona ista cōputatio. Tu dic ꝙ gl. optimè cōputat. nā debes scire ꝙ qn̄ legata relinquuntur vltra vires hæreditarias, fit duplex detractio: vna qn̄ minus est in patrimonio ꝙ̄ sit legatum: alia fit per. l. falc. vt. l. in quantitate. §. fi. & l. si post missionem. ff. ad. l. falc. nunc fructus percepti medio tempore faciunt videri minus relictum per fideicōmissum. & sic prodest legatario vt non fiat illa detractio, quasi fuerit relictum vltra vires patrimonij. ¶ Opp. & videtur quòd ista computatio non debet fieri hoc modo: sed illud videat̄ esse in fideicommisso quod supererat deductis legatis, vt. l. qui quadringenta. ff. eo. Sol. dic ꝙ hîc fuerunt legata nominatim ab hærede relicta: & ideo fit cōputatio secundū quod hîc dicit̄ & in. l. marcellus. in prin. ff. eo. ¶ Opp. hîc dicitur quòd petitur à legatarijs, vt detur fideicōmissario: cōtra fideicōmissarius à legatarijs non defalcat: vt. ff. e. l. j. §. deniꝗ. & l. lex fal. §. nunꝗ. ff. ad. l. falc. so. hîc legata non erant relicta à fideicōmissario, sed ab hærede. ¶ Oppo. dicit̄ hîc ꝙ fructus sibi computat in quartam, & restituit quod est vltra. Contra. ff. eo. de. l. in fideicommissariam. sol. dicit gl. istud ideo est quia minuit hæres fideicōmissum. Dices tu in quo diminuit? Respondeo soluendo relicta: & ideo supplet ex fructib⁹. ratio est: quia qn̄ testator grauat aliquē vltra vires hęreditarias: vult ꝙ suppleatur ex fructibus, vt. l. filiusfami. §. apud marcellum. ff. de leg. j. & ff. ea. l. §. trebellianum. ver. quod si mæuius. ¶ Oppo. extra glo. quæ dicit dic quòd quartam sibi retinet de rebus, & dimidiam supplet ex fructibus. Cōtra: quia quartam debet sibi ex fructibus retinere, & dimidiam in rebus restituere, vt. l. mulier. §. si hæres. & §. seq. & in. l. in fideicōmissariam. ff. e. Iaco. de aret. & Oldra. sequendo eum dicit qud est in potestate hæredis quòd suppleat dimidietatem de fructibus, vel retinet quartam de fructibus: & hoc probant per hanc. l. sed hoc videtur contra. l. quod de bonis. §. fructus. ff. ad. l. falc. & l. paulus ij. rn̄. eo. tit. & hoc innuit. d. l. in fideicommissariam. nec iste tex. facit in contrarium. nam in. q. bene ponebatur quòd hæres volebat sibi retinere quartam in rebus, & dimidiam supplere ex fructibus: sed hoc in responsione non ponitur. dicit enim totū restituendum: nec declarat an in fructibus, an in ipsis rebus. Sed putarem hoc dirimendum arbitrio iudicis, vt. ff. de lega. j. l. non amplius. §. fi. cum. l. seq. pro quo facit quòd inter fideicommissarium & hæredem competit iudicium fami. erc. vt. ff. eo. l. marcellus. vnde ex officio iudicis diuidētis, videbitur in quo debet dari dimidia, & in quo quarta retineri. ¶ Opp. hîc legata fuerunt relicta purè, fideicommissum sub conditione: tamen contribuuntur quo ad detractionē falc. contra: quia tota quarta debet detrahi ex fideicommisso. vt. l. pen̄. §. j. ff. ad. l. fal. so. quandoꝗ totum fideicommissum est conditionale, & legata sunt pura, & loquitur. l. contraria. Quandoꝗ fideicommissum est purum, & legata pura, vel vtrumque conditionale: & tunc fit contributio omnium: vt. l. qui quadringenta. & l. marcellus. ff. eo. Quandoꝗ fideicommissum est pro parte purum, pro parte conditionale, & legata pura: & tunc similiter fit contributio: vt hac. l. dixi in l. marcellus. in prin. ff. eo.

Qui seruos. Hîc est duplex litera, secūdū primam deficit suos in tex. secūdū istā gl. ponit casum. vide eam & breuiter. h. d. Si seruo relinquitur libertas & hæreditas, pretium seruorum detrahit̄. h. d. hęc lec. sed nō est bona. quia qn̄ seruo relinquitur libertas, & aliud pecuniarium relictum: tunc de relicto pecuniario detrahitur fal. etiam de pretio seruorū, vt. l. planè. ff. ad. l. falc. est ergo alia litera in qua est suos, & secundū istam ponitur casus in glo. secundo modo vide eam. hęc lec. reprobatur per Dy. quia quādo quis rogatur manumittere seruum, nō potest cogi adire per eum, vt. l. cogi. §. si seruo. ff. eo. & no. j. e. gloss. dic ergo retenta hac secunda positione ꝙ quis fuit rogatus manumittere seruos suos, & eis restituere hæreditatem deducto pretio seruorum: vnde hoc fuit expressum. & pone quòd hæres adiuit sponte, vel aliter propter pretium seruorum, si hæreditas non esset soluendo quis pateretur damnum: sed qn̄ hæreditas est soluendo, damnum pati non debet. vt hîc. Quærit glo. vtrùm hæres institutus rogatus de restituendo seruo possit cogi adire? Gloss. distinguit quod examinabo latius. j. eo. l. non est cogendus. & l. si res aliena. in fi.

POMATES.
a ¶ Qui rogatus. Et no. sing. istum tex. secūdū Ioā. nō sufficere de iure isto habere legitimam iure fideicommissi. imo expediebat habere iure institutiōis. ego do casum similem quę nota.

SVMMARIVM.

1 Fideicommissarius de legatis particularibus ab hærede relictis an detrahat falcidiam? remissiuè.
2 Actio de fideicommissario in fideicommissarium, an transeat ipso iure?
3 Fideicommissarius primus si restituit secundo fideicommissario, an ius fideicommissariæ hæreditatis remaneat apud primum? quòd non.
Primus cessionarius si cedit secundo, apud primum nil remanet.
Emphyteuta si facit alium emphyteutam, apud eum nil remanet.
4 Solui quòd possit illi qui cessit actionem, quando eum aliquid remanet, secus si nihil.
5 Bonorum possessor de iure prætorio si restituit hæreditatem ex trebelliano, an apud eum remaneat quid hæreditarium?
6 Iura utilia quando directa non sunt penes aliquem, efficiuntur directa.

LEX XXVIII.

Ex asse. Si vnus ex fideicommissarijs hæredē cogit adire, & restituere totum: fructus iudicio testatoris perceptos suo fideicōmissario non restituit. secus. in eo quod iure accrescendi lucratur. Item ab eo quartam non detrahit. hoc dicit. ¶ Quæro quæ est ratio diuersitatis inter primum casum & secundum? Respon. Primus loquitur in fructibus, qui iudicio testatoris percipiuntur, & iudicio testatoris eos lucratur hæres: & sic erit lucrū personę. Secundus casus loquit̄ in iure accrescendi: quia magis accrescit rei ꝙ̄ personę: vt de acqui. hæred. l. si totā. & de vsusfr. l. si titio. Tertius casus loquit̄ in falcidia, quæ contra voluntatem defuncti detrahitur: ideo fideicōmissarius à fideicōmisso nō deducit, cum voluntas testatoris non fuerit, & potestas iuris non habet locum nisi in hærede. ¶ Venio ad glo. oppo. ff. eo. de. l. j. §. inde neratius. solu. vt in glo. & bene. ¶ Quæro † vtrùm de legatis
1 particularibus relictis ab hærede fideicommissarius detrahat falcidiam. dic vt in gloss. & dixi in. d. §. inde Neratius. ¶ Quero
2 † vtrùm à fideicommissario in fideicōmissarium transeat actio

3 ipſo iure:dic vt in gl.¶ Quęro fideicōmiſſarius† primus fideicō
miſſario ſecūdo reſtituit:an apud fideicōmiſſariū primū rema-
neat ius fideicōmiſſariæ hęreditatis? Glo.dicit ꝙ nō.Hugo.cō-
trà.inter alia q̄ gl.dicit eſt ꝙ eū q hęres eſt de iure ciuili ſenatuſ
cōſultū nō pōt facere deſinere eſſe hęredē.qđ nō eſt verū:qa ſe
natuſcōſultū eſt de iure ciuili,ideo pōt facere eū deſinere eſſe
hęredē q eſt de iure ciuili:ſed in hoc tractatu ideo nō fecit:quia
noluit.voluit em̄ ꝙ ſolū vtiles trāſferrēt.opi.tn̄ gl.vera eſt:vt.l.j.
de illo.ſ.eo.&.C.eo.l.pe.ꝓ hoc facit illud qđ dicit̃ ꝙ ſi primus
ceſſionarius cedit ſecūdo,apud eū nil remanet,vt.l.emptor.C.
de hęre.vel ac.ven.& p Gul.in Spe.ti.de ceſ.ac.& in ſimili dicit
gl.ꝙ ſi primus emphyteuta facit aliū emphyteotā ꝙ apud eum
nil remanet.vt.l.fi.C.de iure emphy.facit quod no.in.l.j.in gl.fi.
4 C.vti poſſide.& hoc eſt vtile ſcire.† nā id qđ dicit̃ in.l.iij.C.de
noua.ſcilicet ꝙ illi cui ceſſet actionē pōt ſolui,eſt verū qn̄ apud
eū q ceſſit remanēt directę.ſed qn̄ apud eū q ceſſit nil remanet,
qđ eſt qn̄ ſolùm vtiles habebat:tūc ei nō poterit ſolui:qa nihil
5 apud eū remanet.¶ Quęro,bono.† poſſeſſor de iure p̄torio hæ-
reditatē reſtituit ex trebelliano:an apud eū remanet ius hęredi
tariū.Glo.ꝙ ſic.Pro huius declaratione debes ſcire ꝙ in hęredi
tate vt vnū ius vniuerſale hęreditariū:& hoc eſt apud bonorū
poſſeſſorē vtile.Sunt etiā iura particularia vt actiones hęredita
rię,quę cōpetūt aduerſus debitores hęreditarios:& iſta cōpe-
tūt bonorū poſſeſſori directo,vt no.in.l.ij.ſ.de bo.poſ.hęre.pe.
cū ergo directę ſint penes bonorū poſſeſſorē, reſtituēdo vtiles
trāſferret:& apud eum remanent directę:& in hoc bene diceret
gl.Sed gl.quærit de ipſo iure hæreditario vniuerſali.Quærit em̄
an remaneat hęres.tunc eſt dubiū:quia ſi hęres eſt,tūc eſt hęres
vtiliter:& fideicōmiſſarius eſt hæres vtiliter.ergo duo ſunt hæ-
redes inſolidū.Eodem modo poſſumus dicere quòd nō eodem
modo,ſed vnus eſt hæres vtiliter de iure p̄torio:alius vtiliter ex
ſenatuſconſulto.vel aliter dico ꝙ bonorū poſſeſſor qn̄qꝫ habet
ius hæreditariū directū:qn̄qꝫ vtile tantū. exēplum. quādo aliqs
eſt hæres de iure ciuili,vt filius,vel alius:& p̄tor illū iam exiſten
tem hæredē excludit:vt per cōtratab.vel per beneficiū reſtitu-
tionis in integrū,vel alio prętoris remedio : tūc quia primus re-
manet hæres,iſte bonorum poſſeſſor erit tantū vtiliter.Sed qn̄
prętor vocat aliquē ad ſucceſsionē:nec eſt aliquis hęres de iure
ciuili,vt quos vocat per vnde.cognati, vel vnde legitimi : vel p
bonorū poſ.ſecūdū tab.& ſimilia:puto ꝙ habet ius hęreditariū
directū.Probo.naturalis poſſeſsio qn̄ ciuilis nō eſt apud aliquē
ſtatim efficit̃ ciuilis,vt.l.clā poſsidere.§.fi.&.l.ſequē.de acquir.
6 poſ.ita iura† vtilia qn̄ directa nō ſunt penes aliquē, efficiunt̃ di
recta,vt.l.puberē.C.de iure delib.pro hoc facit.l.illud in princ.
cū ſua gl.de bo.poſ.cōtratab. Pręterea,iura dicūt ꝙ bo.poſ.ha-
bet iura ac ſi eſſet hr̄s.ſed hr̄s haberet illa directa:ergo &c.inſti.
de bo.poſ.§.quos aūt.&.ſ.de bo.poſ.hę.pe.l.ij.&.j.de bo.poſ.l.ij.

☞ SVMMARIVM.

1 *Confirmatū ſi non poteſt cōfirmari,agitur ex confirmante nō ex cōfirmato.*
2 *Sententia iudicis appellationum ſi confirmat primam ſentētiam, agitur ex ipſa ſententia confirmante.*
3 *Confirmatio generalis non trahitur ad illud quod eſt ſpecialiter caſſatum.*

LEX XXIX.

1 SI quis priore. Si† cōfirmatū nō pōt cō-
firmari,agit̃ ex cōfirman
te,nō ex cōfirmato.h.d. ¶ Oppo.C.de hęre.inſti.l.
quoties.Sol.ibi erāt alij vniuerſaliter īſtituti.Ad hoc
opp.in aut̃.vt cū de appel.cog.§.aliud.vbi etiā qn̄ eſt aliquis in
ſtitut⁹ vniuerſaliter,hæres inſtitutus ex re certa habet̃ loco hæ-
redis.Dicit gl.no.illud verū quantū ad excludendā querelā.dic
aliter intelligit̃ in.d.l.quoties.C.de hęr.inſti.¶ Quęro qua actio
ne petant̃ relicta in primo teſtamēto ? Glo.dicit ex teſtamento
ſecūdo nō ex primo:quia nemo pōt decedere duob⁹ cōditis te-
ſtamētis.vides ergo quia primū teſtamentū non pōt cōfirmari
2 vt teſtamentū:ideo nō agit̃ ex cōfirmato,ſed ex cōfirmāte.† Si
mile dicas in ſentētia cōfirmata p iudicē appellationū nō enim
ſuper eodē poſſunt eſſe duę ſentētię validę:vt.C.qn̄ prouo.non
eſt neceſ.l.j.iō agit̃ ex cōfirmante,nō ex cōfirmato.de hoc dixi
in.l.legitima.ſ.de pac.intellige prout no.in.l.fin.j.de re iudica.
¶ Quęrit gl.dicit̃ in fi.ſi nō aliqd ſpecialiter &c.quid vult dice
3 re?dic vt in gl.ex qua† no.ꝙ cōfirmatio generalis nō porrigitur
ad illud qđ eſt ſpecialiter caſſatum.poſſet etiā exponere hunc
tex.vt dicas ſi nō aliquid ſpecialiter &c.hoc eſt niſi teſtator di-
xerit ꝙ īſtituit eū ex re certa:ita ꝙ pl⁹ petere nō poſſet : tūc em̄
teſtm̄ nō valeret,vt dixi plenè ī.l.quoties.§.ſi duo.de hę.īſti.dic
vt ibi.

☞ SVMMARIVM.

1 *Adire & reſtituere quo iure quis cogatur?*

LEX XXX.

SI legatus. Etiā tpe legationis cogit̃ quis adire
hęreditatē,& reſtituere.h.d.¶ Quę-
1 ro† quo iure quis cogit̃ adire & reſtituere? Dicit gl.ꝙ officio iu-
dicis.vide eā & no.in eo quòd dicit cogitur adire officio iudicis
nō eſt dubiū Simile no.in.l.nō eſt cogēdus.in fi.j.eo.& in.l.ij.de
fideicō.hęr.pe.ſed illud qđ gl.ſubaudit ꝙ reſtituere cogat̃ offi-
cio iudicis habet dubiū.nā alibi dicit gl.ꝙ reſtitutio fit actione
ex teſtamēto,vt.l.reſtituta.§.j.j.e.&.l.& ſine ſcriptura. C.eo.&
p Dy.tangit̃ in.l.qa poterat.ſ.eo. Tu diſtingue, qn̄qꝫ quis adit
ſpōte:tunc actione ex teſtamento cogitur reſtituere directa vel
vtili.ita loquunt̃ dictę glo.Quādoqꝫ quis dicit hęreditatē ſuſpe
ctam:& tunc totū iudicis officio expedit̃.ſ.vt cogat̃ adire & re-
ſtituere,vt dicit tex.in.l.quia poterat.ſ.eo.expreſsius inſti.eo.§.
ſed quia.hoc etiam tenet Cy.in.d.l.& ſine ſcriptura.C.eo.

Si quis bona. Fideicōmiſſum vniuerſale eſt, ſi ali-
quis rogetur reſtituere bona vniuer-
ſaliter,vel indefinitè.h.d.¶ Op.quòd relictum bonorum nō ſit
vniuerſalę.ſ.de le.j.l.non amplius.§.fi.cum.l.ſeq.ſo.vt plenè di-
xi in.l.ſi quis ſeruū.§.fi.ſ.de leg.ij.¶ Opp.ꝙ meorū appellatio-
ne non cōtinentur,niſi ea quorū quis habet dominiū, vt.l.quin
tus.§.ij.de auro & arg.leg.So.vt ibi plenè dixi.

Si filio. Non valet reſtitutio facta,niſi conſentiente, vel
ratum habente eo in cuius poteſtate eſt fideicō-
miſſarius.h.d.

Multum. Hūc.§.& ſequētē proſequere vt habes ī gl.

LEX XXXI.

SI cui pure. Seruus qui per aditionem ha-
bilitatur ad recipiendam hęre
ditatem,poteſt cogere hæredem adire. ſecus ſi per
aditionem non habilitaretur.h.d.cum ſeq.§.ex prę·
dictis apparet ratio eorum quę hîc dicuntur.

Si ſub conditione. Hæres cogitur parere cō
ditioni poteſtatiuæ ſine
eius damno,& adire.ſecus ſi conditio eſſet caſualis.h.d.& diſtin
gue vt dixi in.l.recuſare.§.fi.cum.l.ſequenti.ſ.eodem.

☞ SVMMARIVM.

1 *Geminatio uerborum denotat mentem teſtatoris.*
2 *Rei appellatio eſt magis generalis quàm pecuniæ.*
3 *Patrimonium quando eſt diminutum:quando ſuppleatur ex fructibus?*

LEX XXXII.

BAliſta. Si fideicōmiſſum relinquitur ſub no-
mine geminato, & ſub nomine appel
latiuo pecuniæ,in reſtitutionem veniunt fructus iu
dicio teſtatoris percepti:ſecus ſi ſub nomine ſimpli
ci:debet tamen fideicommiſſum ex eis ſuppleri , ſi fuerit dimi-
nutū.h.d.cum.l.ſeq.& eſt ſolennis lex,nec alibi reperit̃.¶ Op-
po.ad.l.baliſta.de.l.ſeq.Vera ſol.eſt,quòd hîc teſtator grauauit
1 per nomina geminata quantacunque.in.l.ſeq.ſcribit† per ver-
bum quanta.vnde propter geminationem verborum præſumi
tur mens teſtatoris,quòd voluit omnia reſtitui.¶ Oppo.j.eod.
hæredes mei.&.ſ.de leg.iij.l.his verbis.Solu.hîc vſus eſt nomine
pecuniæ cum geminato nomine quantūcunqꝫ.ibi verò dixit ꝙ
quicquid ad te peruenerit.ſed dices tu nonne quicquid eſt di-
ctio geminata,ſicut dictio quantuncuqꝫ ? Rn̄.ibi quicquid, fuit
prolatum ſimpliciter,ideo reſoluitur quicquid id eſt illud quod:
ideo non eſt dictio geminata.hîc verò fuit dictio quantacunque
pecunia.ſi verò neutraliter dixiſſet quantuncunqꝫ ad te perue-
nerit,fructus non venirent : quia reſoluetur in illud quantū qđ
ad te peruenit.& hoc no.iuriſcōſultus hîc dum dicit, Rn̄. ex his
verbis quę proponis.ſ.pecuniam omnē &c.Non em̄ hoc faceret
dictio geminata ſine hac dictione pecunia , nec dictio pecunia
2 ſine dictione quantacunqꝫ.¶ Quæro† quid ſi dixit quantęcun
que res.reſpon.idē : nam rei appellatio magis generalis eſt quā
pecuniæ,vt.l.rei appellatio.de verbo.ſig.&.l.j.in fi.ſ.ſi cer.peta.
¶ Quærit gl.quid de vſuris? Et dicit idē ꝙ in fructibus.tu dic vt
dicam in.l. poſtulante.§.j.j.eo. ¶ Oppo.ad.l.ſcribit.ſ.l. proxi.
Sol.vt ibi.¶ Oppo.j.eo.de.l.deducta.§.qui poſt.vbi fructus per
cepti non ſupplent id qđ eſt diminutum.So.ibi loquit̃ in dimi-
nutione quæ contigit propter vſuras,ideo ſuppletur quòd fru-
ctus cum diſtinctione lucratur vt ibi, ſicut vſuras cum diſtin-
ctione lucrat̃,vt ibi patet.¶ Opp.ſ.eo.de.l.in fideicommiſſariā.
3 &.l.mulier.§.ſi hæres.vbi fruct⁹† vltra quartā lucrat̃.ſo.illud eſt
verum qn̄ patrimonium nō eſt diminutum:ſi verò eſt diminu-
tum,tunc ex fructibus ſuppletur,vt hîc.qđ tene menti:quia ſin
gulare eſt.facit.l.poſtulāte.in fi.j.eo.fallit in liberis primi grad⁹.
vt.l.iubemus.C.eo.Habes ergo quòd fructus perceptos iudicio
teſtatoris hæres lucrat̃.ſi tamen diminuit hæreditatē ex detra-
ctione quartę,illud ſuppletur ex fructibus, vt.l.in fideicōmiſſa-
riam.ſ.e.fallit in liberis primi gradus, vt.l.iubemus.C.eo.Item
ſi diminuit̃ fideicōmiſſum ꝓpter dotē,ſupplet̃ ex fructib⁹,etiā

libe-

in liberis primi gradus, vt.l.mulier.§.cũ pponeref.§.eo. Item si hæreditas minuitur propter legata, suppletur ex fructibus, vt.l. ita tamen.§.heres ex asse.§.eo.qđ dic vt ibi dixi.itẽ si hereditas minuitur ex casibus fortuitis, ex fructibus suppletur vt hic. fallit in liberis primi gradus, vt hic.quę omnia diligenter not.

SVMMARIVM.

1 *Actor si non probat id quod est causa suæ intentionis succumbit.*

LEX XXXIIII.

1 EVm qui. †Succũbit actor si nõ ,pbat id qđ est cã suę intẽtionis.h.d.¶ Opp.j. de bo.pos.secũdũ ta.de.l.q ex liberis.in pri.&.§.ad.l. fal.l.pr filiã.§.fi.&.l.q duos.in princ.de re.du.gl.dat plures.sol.dic φ ibi loquit̃ in substitutiõe directa:hic verò in fideicõmissaria.ratio est:qa in directa hr̃ditate vbi qs debet ĩueni re hr̃ditatẽ primi:ideo vr̃ vterq; substitut⁹.qđ nõ est in fideicõmissaria, vt p gl.declarat̃ in.d.l.q duos.Sol.gl.aliter φ hoc est fa uore matris q̃ est ĩ medio.& hãc tenet Dy.ĩ.d.l.q duos.& ex hoc sequeret̃ φ si mr̃ nõ esset ĩ medio, ambob⁹ videret̃ substitutus. qđ videt̃ colligi ex significatiõe ṽborũ:qa dixit ei q nouissim⁹ decesserit:sed qlibet decessit nouissim⁹, postq̃ ali⁹ post eũ non decedit:vt.l.ex duob⁹.§.de vulg.& pup.sed certè licèt qlibet decedat nouissim⁹:nõ tñ̃ videt̃ substitut⁹ vtriq;:qa ista dictio quilibet, qñ ponit̃ distributiuè, requirit vnũ tantũ: & si plures simul cõcurrunt, dispositio vitiat̃, vt.l.si fuerit.§. de re.dub. vnde præcedens sol.verior videtur:tamen semper in hoc dubitaui.

LEX XXXV.

a CVm hæres. ᵃCurator furiosi põt agnoscere bo.pos.secundũ tab.& hr̃ditatẽ restituere.h.d.¶ No.vnũ ex casib⁹ in quib⁹ necessaria est bonorũ possessio secũdũ tab.ita dicit Iac.de arei.hic.& Pe.& Cy.in.l.certũ.C.vñ legitimi. ¶ Quærit gl.an ista bonorũ possessio tribuat ius? Et ponit opi.de qua ĩ.l. j.de bo.pos.infan.& fur.dela.tñ quicqd sit, qñ furiosus institutus nõ est rogat⁹ de restituẽdo.& agnoscit bo.pos.siue dicam⁹ φ tribuat ius:siue nõ, decedẽs nõ trãsmittit ad heredẽ, vt.l.fi.§.tali.& §.seq.C.de cura.fu.& tamẽ trãsmittit in fideicõmissariũ, vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Instantia cepta per hæredem de nouo, quòd non transeat in cessionarium.*
2 *Compromittere non est lata culpa.*

LEX XXXVI.

CVm hæreditas. Per trebelliauũ nõ tenet̃ hr̃s in obligationib⁹ p eũ cõtractis: iõ debet ei p fideicõmissariũ
b de idẽnitate caueri.h.d. ¶ Oppo.ᵇφ instãtię iudicij trãseunt ĩ fideicõmissariũ, & hr̃s tut⁹ est per treb.vt.l.j.ĩ prin.§.e. Sol.ibi loquit̃ de instãtia cepta p defunctũ, q̃ est hr̃ditaria:ideo trãsit p trebellianũ:& hr̃s est tut⁹ ope exceptionis.hic est instãtia cepta per hæredẽ, q̃ nõ est hr̃ditaria:& sic nõ trãsit ad fideicõmissariũ.& sic est necesse heredi caueri de idẽnitate. Ex quo
1 †dixi semel in.q.de facto, cũ quidã cessisset oĩa iura, & actiões
c φ habebat vt hr̃s φ in cessionariũ nõ trãsibat ĩstãtia cepta de nouo per hr̃dẽ. ¶ Op.§.eo.de.l.j.§.j.sol.habet exceptionẽ cõtra creditores hr̃ditarios, nõ cõtra eos cũ quibus ipe cõtraxit:qa nõ dicunt̃ hereditarij:ideo est necesse φ ei caueat̃, vt hic.facit.l.si hæres pecuniã.j.e.&.j.de fideiusl.heres à debitore.in princ. ¶ Op. φ ad fideicõmissariũ nõ trãseat dãnũ ex cõpromisso, vt.l.si dictũ.§.si cõpromisero.§.de euic.Sol.aliud est ĩ emptore & vẽditore.rõ est:qa ibi venit leuis culpa.aliud in hr̃de & fideicõmissario, vbi nõ tenet̃ nisi de lata tñ, vt.l.mulier.§.sed enim.§.eo.ex
2 hoc† apparetᵈφ cõpromittere nõ est lata culpa:qa tũc ĩputaret̃
d hr̃di, nec ei caueret̃ de idẽnitate.sed cõtra hoc op.eo ipso φ quis cõpromittit decipit̃.vt.l.si minor.xxv.annis filiosa.§.j.de mino. ergo est lata culpa tamẽ sol.huius est, vt patet ex his q̃ ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Restitutione facta in una re, quando uideatur facta in omnibus?*
2 *Procuratori simplici quòd possit actio cedi, sicut & fideicõmissum restitui.*

LEX XXXVII.

REstituta. No.bñ istos casus φ restitutio fit re, vel verbis.Itẽ fit tradẽdo, vel pa tiẽdo. ¶ Querit gl.vtrũ possit peti restitutio vni⁹ rei:Dic
1 φ sic, & bñ. ¶ Secũdò quærit̃ vtrũ facta restitutiõe in vna re videat̃ facta in omnibus reb⁹? Et tenet φ sic, & bene. Cõtra hoc videt̃.l.iij.in prin.& qđ ibi no.de acquir.pos.sol.quę dã est trãslatio iuris, quæ fit per hæredẽ ĩ fideicõmissariũ:& tũc facta restõne in vna re, videt̃ in oĩbus esse facta, vt hic.quædã est trãslatio possessionis:tũc facta restitutiõe in vna re, nõ videt̃ facta ĩ alijs:nisi apprehẽdat̃, vt in cõtrariũ, vt.l.cũ heredes.de acquir.pos.ita dicit.Dy.in.c.j.in.iiij.q.de regu.iu.lib.vj. ¶ Quæro dicit̃ hic φ põt restitui alij:vtrũ hoc sit verũ simpliciter.respondeo intellige de procuratore simplici non in rem suã, vt.l.si mu-
2 lier.§.ex asse.ff.de iure do.dicã in.l.qui ita.§.j.j.eo. Et ex hoc† dicunt docto.nostri φ simplici procuratori põt cedi actio, sicut fideicõmissum restitui: vt hac.l.cum si. ¶ Quæro dicitur hic hac mente, an ista mens in dubio præsumatur? respondeo sic in eo qui sciebat se teneri:vt.C.de acqui.pos.l.ij.& quod ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non potest cedere actionem pupilli.*
2 *Verbum succedat, trahitur ad fideicommissum.*

Pupillus. Op.C.q admit.ad bo.pos.poss.de.l.bonorũ. Sol.dicas idẽ hic φ ibi:qa iudex põt supplere defectũ tutoris. ¶ Op.de.l.bonorũ.Gl.dicit tria sunt:hæreditas:&ista nõ põt q̃rere sol⁹ tutor.Itẽ est bonorũ possessio.& in ista quidã dicũt idẽ φ in hereditate:alij secus.dic vt dixi in.l.im puberi.de tut.& cur.da.ab his.& in.l.tutor.j.de bo.pos. Tertiũ
1 est trebellianica restitutio:de qua dic vt hac.l. ¶ Vltimò no.†φ tutor nõ põt cedere actionẽ pupilli:qđ dic vt.l.nouare.de noua.
2 ¶ †No.ex hac.l.nõ enim.φ verbũ succedat trahit̃ ad fideicommissum.nam restitutio successio est.facit tex.in.c.Raynutius.& c.Raynald⁹.extra de testa.dixi plenè in.l.cẽturio.de vul.& pup.

LEX XL.

QVamuis. Etiam actiones pretorię transferuntur per trebellianum per hæredes, & per eos qui in ius hæredum succedunt.h.d.

Nihil interest. Non curatur qualis sit persona procuratoris ad negotia.h.d.

LEX XLII.

QVia.

Restituta. Quero qđ in iure patronat⁹ ecclesiarũ? Rñ. idẽ.ar.j.de ope.li.l.si operarũ. qđ no.p doc. in.l.monumẽta.C.de lega. Vltimò vide glo.& signa:q̃ ponit casus in quib⁹ remanet aliquid penes heredẽ restitutione facta.

SVMMARIVM.

1 *Compulsio, & restitutio, fiunt iudicis officio, non iure actionis.*

LEX XLIII.

PApinianus tractat. Quod iure accrescẽdi acqritur, ad fideicõmissariũ pertinet.h.d.ad.q.quam facit tex.vtrũ sit op⁹ noua restitutiõe.Rñdet gl.φ non, & bñ. ¶ Op.§.de vsufru.accre.de.l.iterdũ.sol.aliud est ĩ vsufructu: d aliud ĩ ,pprietate:qa vsusfruct⁹ accrescit personę: ,pprietas reb⁹: & hoc φ illud qđ venit iure accrescẽdi restituat̃, dixi.ĩ.l.marcel-
1 lus.§.qdã.§.e. ¶ Vltimò iste tex.†facit φ cõpulsio & restitutio fiat iure actiõis:ibi, alia actio &c.& ita allegat gl.ĩ.l.nõ est cogẽdus.§.e.veritas est φ fit officio iudicis.vt dixi ĩ.l.si legat⁹.ĩ prin.§. eo.& hoc nomẽ actiõis, large ponit̃ vt.l.actiõis ṽbo.de verb.sig.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de debitore carcerando habet locum in eius hærede.*

LEX XLIIII.

POstulante. Ad id ad qđ poterat compelli defunct⁹ põt cõpelli heres defuncti, licèt verbis legis non exprimatur.h.d. ¶ Op. §.eo.de.l.apud.§.vtrũ.Solu.ibi decessit sine hærede: hic cum hærede.& sic concordat cũ vltimo responso huius prin. e ¶ Quærit gl.an in hæredem transeant actiones ipso iure. Dic
1 vt in ea. Vltimò† facit iste tex.dicit statutum quòd debitor de-
e bet carcerari pro debito.quid de hærede debitorisᵉ? Respon.vt hic φ idem sit licèt in statuto nulla fiat mentio hæredis.

SVMMARIVM.

1 *Actiones quesitæ ex prouisione defuncti, ueniunt in restitutionem etiam in liberis primi gradus.*
2 *Liberi primi gradus non tenentur supplere fideicõmissum ex fructibus.*
3 *Fructus qui percipiuntur mora non restituentis, ueniunt in fideicommissum etiam in liberis primi gradus.*
4 *Fideicommissarius habetur loco hæredis.*

Sed & in huiusmodi. Actiões q̃ q̃runt̃ ex ,puisiõe defuncti, veniũt ĩ restitutionẽ.h.d. Priò ponit duas.q.& opi.querẽtis. Secũdò ponit vnã rñsionẽ pro:aliã cõtra. Tertiò determinat.quartò rñdet vni rationi q̃ in cõtrariũ posset fieri.secũda ibi, rñdi.tertia
1 ibi, sed qa.quarta ibi, sed cũ hr̃ditarios. ¶ Not.†φ actiões q̃sitæ ex ,puisiõe defuncti veniũt ĩ restitutionẽ etiã ĩ liberis primi gra
2 d⁹.qđ nõ loqt̃ eñ hic de filia. ¶ Secũdò no.†φ liberi primi grad⁹ nõ tenent̃ supplere fideicõmissum ex fructib⁹, vt hic.ibi, sed
3 qa nõ vt heres &c.dixi ĩ.l.ita tñ.§.ex asse.§.e. ¶ Tertiò not.†φ fruct⁹ q percipiunt̃ mora nõ restituẽtis, veniũt ĩ fideicõmissum
4 etiã in liberis primi grad⁹, vt hic. ¶ Quartò no.†φ fideicõmissari⁹ loco heredis habet̃, vt.§.qđ cũ eo.l.si fili⁹.§.j.& inst.qđ cũ eo. §.j.& de fideicõ.hære.§.restituta. ¶ Vltimò not.differentiã quam facit iurisconsultus inter fruct⁹ qui percipiuntur ex ,puisione defuncti:& eos qui percipiunt̃ opera, & diligẽtia heredis.

---

a ¶ Cũ hæres.& no. sing.casum φ tabulæ extraneę cõfirmant̃, vt fideicommissum valeat.vide Bart.j.e.l.ex facto & ibi Ioã.de imol. §.de vulg.& pupil. Andr.Barba.

b POMATES. ¶ Opp. quod.Ita dicas in fiscũ.text. est sing.in.l.si cum dotem.§.fi.§.solu. ma.& qũo qs dicatur subire iudiciũ per aliũ, vide Bar. in.l.j.§.e.& ĩ.l. si eũ hominẽ.ff.de fideius.Et vide tex.val de not.in.l.titius.§. de procurato.

c ¶ Ex quo dixi.Et vide Bart.in.l.si eũ hominẽ.ff.de fideius.Bal.in.l. per diuersas.C.man. an aũt relegatus poterit cedere, vide tex. sing.φ sic, in.l.de pollicitationib⁹.ff. de polli.secundùm Bal.in.l.per diuersas.Andr.Barba.

d ¶ Ex hoc apparet. Et vide nouũ, qđ dicit Bald.in addi. spec.de arbi.& arg. φ licèt minor compromittat nõ videtur lęsus:quia compromissum æquiparat̃ cõtractui, nisi inceperit litigare corã arbitro.& an sit verũ cogita. Andrę.Barba.

e ¶ Debitoris. Adde quđ si sit statutũ φ debitor pro pecunia exacta possit capi, & eius hæres an si hæres sit minor capi possit, Ludo.ro.cõsi.cxx. inquãtũ aũt Alex. tangit, au stãte statuto quòd debitor possit capi ad requisitionẽ creditoris, an possit capi absq; citatione, & an ad instantiã cessionarij, vide Ro. consil.cxlij. Et adde hic quæ habes per eundẽ Alexã. in consil.xviij.col. fi.in.v.volu.

LEX XLV.

QVi totam. Qui quartã retinere nõ vult, conſulu⁹ facit ſi adit coactè q̃ ſi ſpõte
adiret. ¶ Op. etiã qñ adit ſpõte trãsferunt̃ actiones per
treb. vt. l. j. §. j. s. eod. Rñ. poſſet eſſe ꝙ poſt aditionẽ ante reſtitu-
tionẽ fideicõmiſſari⁹ decederet ſine herede, aliâs nollet ſibi reſti
tui, & ſic adiẽs remaneret ĩplicit⁹ onerib⁹ hr̃ditarĳs, qđ nõ eſt ſi
adit coactè: vt. s. l. ꝓxi. & l. apud iulianũ. §. vtrũ. & §. antiſtia. s. e.
quod no.

SVMMARIVM.

1 Charitas defuncti facit nõ conditionẽ, quod erat cõditio in perſona alterius.

LEX XLVI.

SEius. Tẽpus certę ętatis ex p̃ſumpta volũtate defuncti, ꝓpter charitatẽ pſonę facit diẽ nõ cõ
ditionẽ. Itẽ fideicõmiſſario añ reſtitutionẽ poſtq̃ dies
ceſsit mortuo fideicõmiſſum ad heredẽ trãſit. h. d. ¶ Op. s. de le.
j. de. l. ſi cui. §. j. in prin. Sol. dicũt quidã hîc reliquit purè. poſtea
diẽ p̃ſtatiõis ꝓtulit. hoc eſt cõtra hũc text. in vna em̃ & eadẽ
1 oratiõe rogauit de reſtituẽdo ĩ tp̃s certę ętatis. dic ergo† ꝙ iſtud
eſt ex p̃ſumpta volũtate defuncti, ꝓpter charitatẽ pſonę cui de
bebat fieri reſtitutio: qa filio ſuo. dixi plenè ĩ. d. l. ſi cui. Sed poſi-
to ꝙ prima ſol. eſſet vera ad ipſam op. de cõdi. & demõ. de. l. qui
b⁹ dieb⁹. §. ĳ. Sol. ibi fuit adiecta dies incerta. Querit gl. vtrũ hæres iſti⁹ fideicõmiſſarĳ petet ſtatim, an verò expectabit tp̃s quo
ille perueniſſet ad illã ętatẽ? Glo. tenet ꝙ expectabit. Petr. dicit
aliter vt refert Cy. in. l. ex his. C. qñ di. le. ce. ꝓ quo facit. ĩ. e. l. à filia. §. fi. & quod ibi dicam.

LEX XLVII.

SI hæredi. Solutũ occaſione debiti naturalis reſtituit̃ fideicommiſſario. hoc dicit.

LEX XLVIII.

PAulus. In reb⁹ ſubtractis per fideicõmiſſarium vniuerſalẽ perdit ius fideicõmiſsi niſi in
alĳs. h. d. cõcordat. C. de le. l. nõ dubiũ. & ſic ecõuerſo in
reb⁹ ſubtracttis heres perdit beneficiũ quartę: vt. s. ad. l. fal. l. beneficio. ¶ Opp. ĩ. quorum leg. de. l. j. §. redigunt̃. dic vt in gloſſ.

SVMMARIVM.

1 Hæres ante reſtitutionem quando poſsit conueniri?
2 Actio utilis aduerſus eum qui ea tenetur perpetuatur facta reſtitutione cõtra eum qui tenetur directa.
3 Remedia. l. ut perfectius. C. de anna. except. non habent locum in hærede nõ habente domicilium.
4 Hæres quando cogatur iudicium ſuſcipere uſque ad litis conteſtationem: quando uſque ad ſententiam: & quando uſque ad ſatisfactionem?

LEX XLIX.

CVm hæreditas. Qui aliâs nõ cogit̃ ſuſcipere iudiciũ, co-
1 git̃ tũc qñ actiões ſunt tpe periturę. h. d. ¶ Opp. † ꝙ
hr̃s ĩdiſtinctè añ reſtitutionẽ poſsit cõueniri: vt. l. ita
a tñ. §. q ex trebelliano. s. e. Sol. vna lec. eſt[a] ꝙ hîc intelligit̃ ante re
ſtõnẽ: & tũc debet intelligi altero de duob⁹ modis. ſ. ꝙ hæres co
act⁹ adiuit: tũc em̃ habet exceptionẽ añ reſtõnẽ: vt. l. poſtulãte.
in prin. s. eo. niſi actiões eſſent tpe periturę. vt hîc. Vel ĩtellige ĩ
hærede q adiuit ſpõte, & parat⁹ eſt incõtinẽti reſtituere: tũc em̃
habet exceptionẽ, niſi actiões eſſent tpe periturę, vt hîc. & ſecũ
dũ hoc tex. q dicit cũ hr̃ditas ex trebelliano ſenatuſconſulto reſtituit̃. i. eſt in actu reſtituẽdi de ꝓximo. Secũdo mõ põt intelli
gi poſt reſtõnẽ factã: & tũc ob. cõtrariũ: qa hr̃s nõ põt cõueniri,
ſed debet limitari, niſi actiões eſſent tpe periturę, vt hîc. Ex qui
bus tribus lec. collige diſtictionẽ breuẽ, & notabilẽ p tex. Et ex
2 iſta vltima no. † diligẽter ꝙ facta cõteſtatiõe cõtra eũ q tenet̃ di
recta, ꝑpetuat̃ actio cõtra eũ q tenet̃ vtili. nã hîc facta cõtra hæ
redẽ cõteſtatiõe p̃petuat̃ actio cõtra fideicõmiſſariũ. facit. C. de
duo. re. l. fi. & de ſolu. l. cũ qs. §. ſi qs ꝓ reo. & qđ ibi dixi. ¶ Op. ꝙ
nõ ſit neceſſariũ iſtud remediũ, cũ poſsit perpetuari actio p re-
media. l. vt pfecti⁹. C. de ann. except. Rñ. fateor: niſi ponas fidei-
3 cõmiſſariũ eſſe ſine domicilio. Dicit gl. no. † ꝙ remedia. l. vt pfecti⁹. nõ hñt locũ ĩ herede nõ hñte domiciliũ. ¶ Op. ĩ. de bo. poſ.
4 ſecũdũ tab. de. l. ęquiſsimũ. ſol. vt ĩ gl. Quero † an heres cogat̃ iu
diciũ ſuſcipere vſq; ad lit. cõte. tm̃: an vſq; ad ſñiam: an vſq; ad
ſatisfactionẽ. ĩ gl. ſunt opi. tu dic ꝙ hîc cõuenit̃ hr̃s ex neceſsitate, ne res pereat: aut ergo actori eſt cõſultũ p lit. cõte. & tũc ſuffi
cit cõteſtatio: aut nõ eſt cõſultũ: qa fortè eſt actio q̃ cõteſtatiõe
nõ p̃petuat̃: vt actio de dolo: & tũc oportet ꝙ ſuſcipiat vſq; ad
ſñiam: vt. l. ſed & ſi reſtituatur. §. ſed & ſi dies. & ibi no. s. de iud.
Si verò p ſñiam nõ conſulit̃ actori, vt qa res erat peritura: pone
em̃ ꝙ debebat mihi dare ſeruũ, cui erat relicta hr̃ditas: & eſt peri
culũ ne moriat̃ ante cõditionẽ, tũc coget̃, ſuſcipere vſq; ad ſatiſfactionẽ. ar. l. apud iulianũ. §. antiſtia. & l. ille à quo. §. j. s. e. & qđ
nota. ĩ. d. §. ſed & ſi dies. & ſecũdũ hoc nõ p̃t pati hr̃s dãnũ: quia
nõ cogit̃ ad ſatisfactionẽ, niſi rerũ q̃ ſunt ĩ hr̃ditate ĩ qb⁹ pericu-
lũ imminet ꝓ quib⁹ poſtea fideicõmiſſarius cõueniri poterit.

SVMMARIVM.

1 Pater rogatus reſtituere filio ſi diſsipat, quãdo cogatur reſtituere ipſi filio?
2 Hæc lex an hodie ſit correcta? quòd non.
3 Filiusfa. etiam in his in quibus patri non quæritur uſusfr. non teſtatur.
4 Alimenta debent moderari reſpectu ualoris patrimonĳ.

LEX L.

b IMperator. Pater[b] diſsipans fideicõmiſſum cogit̃ filio exiſtẽti in ptãte reſti-
1 tuere, etiã ante cõditiõis euentũ. h. d. ¶ Opp. † ꝙ etiã qñ
nõ diſsipat, cogat̃ pr̃ filio ĩ ptãte cõſtituto reſtituere, vt. s. e. l. co
gi. §. ſi pr̃. Sol. ibi etiã diſsipabat nolẽdo adire hr̃ditatẽ. vt ibi dixi. licèt gl. alr̃ ibi ſentiat. ¶ Op. ĩ aut̃. de nup. §. & hęc ſancita. &
C. de bo. q̃ li. l. fi. Sol. gl. ꝙ hîc loqt̃ qñ pr̃ eſt ĩ dolo: ibi qñ eſt ĩ cul
pa. Tu dic ꝙ ſiue pr̃ ſit in dolo: ſiue in culpa idẽ eſt. ꝓbat̃. C. de
ſen. paſ. l. fi. facit qđ no. p gl. s. ſol. mat. l. ĳ. ver. ꝙ ſi in patris. ĩ gl. q̃
ĩcipit, morte vel emãcipatiõe. vbi ęquiparat patrẽ effici paupe-
rẽ & mori. Nõ ob. cõtrariũ: qa ibi loquit̃ qñ pr̃ diſsipat tali mõ
ꝙ filio põt eſſe cõſultũ, vt vẽdẽdo ĩmobilia q̃ fili⁹ poterit vẽdi-
care, ſec⁹ ſi diſsipat taliter ꝙ filio nõ poſsit eſſe cõſultũ. qđ tene
mẽti: qa eſt quotidianũ. ¶ Op. s. eo. de. l. vbi purè. ſol. hîc pr̃ diſsi
2 pat: ibi nõ. ¶ Quero † an hęc. l. hodie ſit correcta? cũ ĩter patrẽ &
filiũ valeãt hodie cautiões ĩ aduẽtitĳs: vt. l. iubem⁹. C. e. dixi ple
nè ĩ. l. ſi qs ꝓ eo. §. j. ĩ. de fideiuſſo. Et videt̃ ꝙ ſic. nã ideo qa cau-
tiones non poterãt habere locũ, deuẽtũ eſt ad iſtud remediũ: vt
hîc dicit tex. Puto ꝙ nõ ſit correcta p. d. l. fi. C. de ſen. paſ. Nec
ob. ꝙ poſſunt ĩterponi cautiões: qa nõ debet filius ſe cõmittere
3 fragilitati cautionũ: vt. l. cogi. §. ſi pr̃. ver. idẽ q̃rit. s. e. facit iſta † l.
ad. q. an fili⁹ poſsit teſtari ĩ his ĩ quib⁹ patri nõ q̃rit̃ vſusfructus.
Et videt̃ ꝙ ſic: qa ĩ his ęqparat̃ filio militi. ſed hoc ĩtelligas q̃tũ
ad agẽdũ, & defendẽdũ nõ quo ad teſtãdũ, vt. C. q teſta. fa. poſ.
c l. fi. no. s. eo. l. j. §. in filĳ. & l. qui in ptãte. s. de teſta. Vltimò[c] † di-
4 cit Iac. de aret. ꝙ. ll. q̃ dicũt ꝙ alimẽta q̃ debẽt moderari ſecũdũ
facultatẽ p̃imonĳ, vt. s. vbi pu. edu. de. l. ius alimẽtorũ. debẽt in-
d telligi nõ reſpectu valoris[d], vt hac. l. ĩ fi. & d. l. fi, & d. l. ius alimẽtorum. in princ.

LEX LI.

CVm hæres. Deductio legatorũ nõ ĩtelligit̃ de legatis ĩualidis. Itẽ dos p̃legata deducit̃ vt debitũ, nec impedit̃ trebellianicę quartæ
deductio. h. d. ¶ Op. quòd debitũ cõpenſetur cum quarta, vt. s.
ad. l. fal. l. ſi debitor. Sol. ibi teſtator hoc expreſsè dixit: hîc non.

LEX LII.

SI res aliena. Hæres nõ cogit̃ reſtituere quod ad eũ peruenit, nõ vt ad heredẽ.
h. d. ¶ Op. ꝙ iſtud legatũ rei alienę valet: vt ſaltẽ poſsit
peti ęſtimatio, vt. l. cũ rẽ alienã. C. de lega. Sol. illud verũ eſt qñ
res aliena legat̃ nõ dño: ſed hîc licèt ab initio fuerit relicta non
dño: tamẽ qa dño ſucceſsit: legatario nõ debet̃: qa deuenit ad eũ
caſum à quo ĩcipere nõ põt, hoc eſt cõtra. l. planè. §. ſi duob⁹. vlt.
reſpõ. s. de le. j. vbi ſufficit ĩ pſona primi legatarĳ valuiſſe lega-
tũ. Ad iſtã. l. rñ. ꝙ nõ debet reſtitui res, ſed actio pſonalis q̃ cõpe
tebat ꝓ legato cõtra hr̃dẽ primi teſtõris, hñ trãſit: nec eſt qui repugnet.

SVMMARIVM.

1 Seruus an poſsit cogere ſeruum adire?

SEruus. Si ab vno debet̃ hereditas, ab alio libertas, non eſt locus coactioni. ſec⁹ ſi ab eodẽ vtrũq; debeat̃
ſiue ab initio, ſiue ex poſtfacto p accidẽs. h. d. ¶ Oppo. ꝙ nõ ſit
neceſſe ꝙ manumittat̃, cũ ſtatim cũ relinquit̃ hæreditas ſit liber. C. de neceſ. ſeruis here. inſti. l. quidã. §. j. Sol. ibi loquit̃ qñ hereditas relinquit̃ directò: hîc p fideicõmiſſum. ¶ Op. ꝙ etiã ſeruo remanẽte ĩ ſeruitute põt relinqui, vt. d. l. quidã. §. alio. Sol. põt
relinqui nõ vt heres cogat̃ ei dare ſed hortat̃. ¶ Op. ꝙ ſeru⁹ nul
lo caſu poſsit cogere heredẽ vt. s. eo. l. cogi. §. ſi ſeruo. Solu. ibi lo-
1 quit̃ in ſeruo heredis, hîc in ſeruo hereditario. ¶ Pro † hui⁹ decla
ratiõe doc. in. l. iĳ. C. de fideicõ. ponũt vnã diſtinctionẽ multum
ĩperfectã. Tu diſtingue ſic: vtrũ ſeru⁹ poſsit cogere heredẽ adire. Dic, aut relinquit̃ hr̃ditas & libertas ſeruo hr̃dis, aut ſeruo teſtatoris, aut ſeruo extranei. Prĩo caſu nõ põt cogi adire, vt. l. co
gi. §. ſi ſeruo. s. eo. Secũdo caſu, aut ab vno & eodẽ debet̃ hr̃ditas
& libertas: aut ab vno hr̃ditas, ab alio libertas. Primo caſu aut
vtrũq; debet̃ purè, & põt cogi adire vt hîc: ſiue ab initio debeat̃
ab vno. ſiue expoſtfacto p accidẽs, vt hîc patet. ſi verò vnũ pure aliud ſub cõditiõe: tũc aut libertas debet̃ purè, hr̃ditas ſub cõ
ditiõe: & põt cogi adire. vt. s. e. l. ſi cui. in prin. aut ecõuerſo hr̃ditas purè, libertas ſub cõditiõe: & nõ põt cogi, vt. d. l. ſi cui. s. e. §. j.
Si verò à diuerſis, vt ſi debet̃ ab vno libertas, ab alio hæreditas,
tunc aut debet̃ libertas ab vno herede, ab alio hæreditas, & non
eſt locus coactioni, vt hac. l. in prin. ſi verò libertas debetur ab
vno legatario: hæreditas ab hærede: tunc aut plures erant hæredes inſtituti: & nõ eſt locus coactiõi: vt. ĩ. e. l. nõ eſt cogend⁹. aut
erat inſtitut⁹ vn⁹ tm̃ & eſt loc⁹ coactiõi, vt. s. e. l. apud iulianũ. §.
antiſtia. &

POMATES.

a ¶ Sol. vna lec. eſt. Et ſic ſi heres adĳt, & incõtinenti vult reſtituere, nõ cogitur ſubire iudiciũ, niſi actio eſſet tpe peritura: nam tunc multa ſunt ſpecialia. & vide ſing. dictũ Bart. in. l. Seius & augerius. ff. ad. l. falc. & ĩ. l. more. ff. de ſer. & Ang. in. l. cũ hi. §. tranſactiones. ff. de trãſac. & in. l. j. ff. de pe. here. quę oĩa vide omnino.

b ¶ Pater diſsipans. Adde an patri diſsipanti auferat̃ adminiſtratio, Bald. conſi. lxxv. v. lib.

POMATES.

c ¶ Vltimò dicit. Et ita refert hîc Ang. vnâ cũ Bal. conſuluiſſe apud aretiũ. an autẽ cogat̃ vendere vt ex pretio alat̃ ſi fructus non ſufficiũt, dic ꝙ nõ, niſi eſſet futur⁹ domin⁹. tex. eſt valde no. ſecundũ Ang. in. l. j. §. mulier. ĩ. de vẽtre in poſ. mit. & vide eũ hîc, & in. l. j. ff. de peti. here. & ibi no. gl. mirabilẽ ſecundũ eũ quem ibi omnino videas.

d ¶ Valoris. adde qđ voluit Rom. cõſil. clxxxix. & conſil. ccccccx. in ſt.

antistia.& no.per gl.s.eo.l.cogi.§.si seruo.Si verò à pluribus debetur libertas,& ab vno ex his hæreditas:tūc est locus coactioni:quia illo vno adeunte libertas cōpetit:vt.l.testamēto.de manu.test.& hoc vult dicere tex.hic, ibi cū dicit ab omnibꝰ &c.nec est necessaria gl.quę exponit ab omnibꝰ id est ab aliquo oīm. Tertio casu,quādo relinquit̃ seruo alieno an quis cogat̃ restituere?Gl.in.l.ita tñ.§.fi.s.e.videt̃ tenere ꝙ sit locus coactioni.istę leges vident̃ innuere cōtrariū:& no.in hac.l.si res.in vltima gl.ibi dū dicit loquit̃ in seruo hæreditario nō hęredis,vel extranei.Dic ergo:aut dñs paratus est vendere,ita ꝙ per aditionē seruus habilitari pōt ab herede ad recipiendā restitutionē,& est locus coactioni,aut nō est paratus:& nō est locꝰ coactioni.arg.l.deberi.C.de fideicō.lib.&.l.si cui purè.in princ.&.§.j.s.eo. An aūt possit hęres cogi restituere.Dico ꝙ in oībus casibꝰ in quibꝰ pōt cogi adire, pōt cogi restituere.per easdē.ll.In casibꝰ verò in quibꝰ nō pōt cogi adire,si adeat spōte,& per aditionē seruꝰ cōsequit̃ libertatē,pōt cogi restituere:vt s.eo.l.cogi.§.si seruo.Idē si quoquo modo seruo libertas obuenerit,vt not. in.l.nō est cogēdus.in gl.super verbo,pēdeat.j.eo.¶ Oppo.ꝙ sit differētia quo iure quis sit debitor:vtrū ex persona sua,vel alterius,vt.j.e.l.si patroni. §.qui fideicommissariam:& de sol.l.& magis.& de inoffi.test.l.nihil.§.fin. Dic ꝙ ibi ex diuersitate personarum vel iurium inducitur diuersitas rationum:& per consequens diuersi effectus:hic secus.

SVMMARIVM.

1 *Adire & restituere officio iudicis quis cogitur.*

LEX LIII.

Non est cogendus. Hic innuit ꝙ si seruus ante restitutionē decederet, hæres remanet implicitus.Contra.s.eo.l.postulante.in princ. Sol.ibi loquit̃ in liberto:hic in seruo.sed hoc videt̃ cōtra.l. apud iul.§.vtrū.&.§.antistia.s.e.Sol.ibi in seruo qui cogebatur ex voluntate defuncti,hic nō.¶ Opp.hic dicit̃ ꝙ si legatarius decedit viuo testatore:legatū remanet apud hærede cum onere suo Cōtra . C.de cad.tol.*de.l.vnica* §.in primo.Sol.quidā ꝙ hoc est speciale fauore libertatis: & hic multum se inuoluit gl.pe.& vlti.huius.l.dic ꝙ in pro nō scripto est verū qđ est speciale in libertate:vt hic.sed in caduco,vel quasi, remanet cum onere suo, tā de iure antiquo ꝙ̄ de nouo:vt.s.de leg.ij.l.celsus.in fi.&.C.de ca.tol.*l.vnica* 1 §.in primo.&.§.pro secundo.¶ Quero†quo iure quis cogat̃ adire & restituere.Glo.dicit officio iudicis quod declaraui in.l.si legatus.in prin.s.e.Alij dicūt ꝙ iure actionis.per.l.papinianus.s.ec.sed ibi respondi.

SVMMARIVM.

1 *Rogatus restituere in casu huius.l.an fructus in restitutione ueniant?*

2 *Hæres si aliqua alienauit,& aliqua emit,an empta in casu huius.l.ueniant in restitutiōe.*

3 *Expensa attribuitur illi patrimonio cuius contemplatione apparere potest facta?*

4 *Trebellianum an habeat locum quando quis rogatus est restituere quicquid ex hæreditate superfuerit?*

LEX LIIII.

Titius. Rogatus restituere qđ ex hęreditate superfuerit, potest bona fide diminuere.Item in dubio expensa ab vtroq; patrimonio intelligit̃ esse facta pro rata.h.d. Primò ponit vnū dictū. Secūdò illud ꝓbat per authoritatē. Tertiò illud cōmendat,& aliā authoritatē adducit.Quartò dicit cautionē præstandam. secunda ibi,diuus autē.tertia ibi,quod mihi.quarta ibi,ꝓpter hmōi.Opp. C.e.auť.cōtra;cū rogatꝰ.Sol.fateor ꝙ hoc est hodie immutatū.nā fideicommisso sic relicto tenet̃ rogatꝰ reseruare fideicōmissario quartā. Et tres partes potest diminuere, vel alienare. Quæro vtrū hoc†casu veniant fructus 1 in restitutionē?Gl.distinguit,aut fuit rogatus restituere qđ superest ex hæreditate:& fructus non veniunt in restitutionē,vt.l.deducta.§.pe.j.eo.secus si,fuerit dictū quicquid superest ex bonis,vt.l.iij.§.nōnunꝗ.de vsuris est ratio:quia qñ dicit̃ quicquid superest ex hæreditate,fructus postea percepti non sunt hęreditatis:vt.l.in fideicōmissariam.ver.quoties.s.e.sed qñ dicit̃ ꝙ superest ex bonis:secus:quia fructus ex bonis sunt.non enim desinunt esse 2 bona per aditionē:sed desinūt esse hæreditas.¶ Quero quid†si aliqua alienauit,& aliqua emit?Rñdeo vt.l.Imperator.§.fin.cū seq.s.de le.ij.& ibi dixi.cōtra ꝑdictā tñ facit.l.hæredes mei.in prin.j.eo.sed dic vt ibi dixi. ¶ Venio ad ver.diuus.op.s.de nego.gef.de.l.nesennius.vbi prohibetur eligi hæc media via.so.hic ex vtraq; parte erat par ratio:ibi ex vna parte erat ratio 3 quæ ꝑponderabat:ideo illi patrimonio magis attribuitur. Et per hoc†dic ꝙ si hoc possit apparere ꝙ expensa esset facta magis contemplatione vniꝰ patrimonij ꝙ̄ alterius:illi attribuetur:ar.l.hinc quærit̃.§.peñ.de pecu.facit quod not.per doc.in.l.j.cira fi.C.de bo.mat.Venio ad ver.quod mihi. Oppo.ꝙ nō sit credendum exemplis:vt.C.de senten.l.nemo.sol.hic erat exēplum principis.quod licet,ibi alterius. ¶ Venio ad vltimam partem.opp. C.e.auť.contra cum rogatus.Sol.fateor quòd hodie aliter satisdatur quàm 4 olim.¶ Quæro†circa istam.l.vtrùm trebellianum senatusconsultum habeat locum in fideicommisso relicto per ista verba,quicquid ex hæreditate superfuerit &c? Tex.videtur quòd nō.s.e.l.cogi.§.& generaliter.cū seq. Hodie videtur quòd deberet habere locum trebel.per auť.contra cum rogatus.cum hodie de necessitate debet reseruari quare.vel.dic quòd etiā de iure antiquo habet locum treb.aliud enim est dicere,rogo restituas quicqd superfuerit tempore mortis.quod intelligitur si quid superfuerit nō deperditum vel alienatum.Aliud est dicere,quicquid superfuerit deductis oneribus hæreditarijs.tunc enim videtur rogatus de restituenda certa re: & trebellianicę locus nō,est vt.d.§.gñaliter.¶ Vltimò not. ꝙ per istas cautiones prætorias non debetur plus sed cautius.

SVMMARIVM.

1 *Quod non transit ad hæredem hæredis, non transfertur per trebellianum in fideicommissarium.*

2 *Operæ obsequiales, uel incertæ non transeunt in hæredem extraneum.*

Quæ non transeant in hæredem extraneum,non transeunt in fideicommissarium.

3 *Feuda non ueniunt in restitutione fideicommissi.*

4 *Posseßiones emphyteuticæ principis ecclesiæ, uel priuatorū nō trāseunt ad extraneos hæredes, & in fideicommissum non ueniunt.*

LEX LV.

1 **Si patroni.** Quod†ad hęredē hæredis nō trāsit nō trāsfert̃ in fideicōmissariū ꝑ treb.h.d.No.qđ dixi in summario.Secūdò no.ꝙ ī his quę nō trāsferunt̃ ꝑ restitutionē,hęres nō submouet̃ exceptiōe.¶ Op.ꝙ operę trāseāt ad extraneū heredē: 2 vt.l.a duobꝰ.j.de ope.li.Sol.†intelligas hic de operis obsequialibꝰ,vl' de incertis q̄ ad extraneū nō trāseūt secūdū distinctionē positā in.l.si nō sortē.§.libertus. ff.de cōdi.inde.& ex ista gl.iuncta cū tex.habes ꝙ ea a quęᵃ nō trāseūt ad hęredē extraneū,nec trāseūt in fideicōmissariū:pro hoc facit.s.de vul.& pup.l.q liberis.§.hęc verba.cōtra hāc gl.facit:qa fideicōmissariꝰ ponit̃ in locū primi heredis:vt.s.e.o.l.q quadringēta. &.l.postulāte.§.fi.sed rñde ꝙ ponit̃ in locū hæredis primi,secūdariò tñ nō principaliter,sicut hęres hęre- 3 dis testatoris est hęres.¶ Vltimò†Dy.inducit ad.q. b vtrū feuda & possessiōes emphyteuticęᵇ veniāt ī restitutionē fideicommissi.Et hoc tota die de facto occurrit:& in feudo dicit Dy.simplr̃ ꝙ nō venit ī restitutionē:qa nō habet̃ iure hrḋitario , sed magis bñficio domini,vt.x.collatiōe.an agna.vel fi.repu.he.c.j. ¶ Cōtra hoc videt̃ gl.in.l.itē videndū.§.fi.s.de pe.hę. ad quā nō rñdet Dyn.dic ꝙ debet intelligi qñ feuda petebant̃ ab eo possessore qui nō habebat ius detinēdi:meritò veniūt in petitiōe hrḋitatis,sicut alia in quibꝰ defunctꝰ ius nō habebat:vt.l.& nō tantū.de pe 4 ti.hære.secus si peteret̃ hęreditas à filio,vel ab alio q in feudum succederet, vt hic. In possessionibꝰ†verò emphyteuticarijs videt̃ ꝙ nō veniāt in restitutionē, vt.C.de fun.patri.l.ius emphyteutici.lib.xj.Contrariū credit Dy.in.l.heredes.C.de oī agro deser.Itē qa c pōt ᶜ legari particulariter, vt.l.apud iulianū.§.heres. &.l.si domꝰ.§.fi.s.de leg.j.&.j.de cē.l.cū possessor.in prin.& de ver:sig.ī.l.couētionibꝰ.istud dictū Dy.intelligo verū ī rebꝰ emphyteuticis reipublicę,vt ī possessionibus tributarijs q̄ transeunt ad oēs hæredes & pñt legari,vt dictis.ll.sed ī rebꝰ emphyteuticis ecclesię vel priuati,vel pricipis secꝰ est. Nō eñ transeunt d ad extraneos ᵈhæredes vt heredes.sed ex beneficio dñi cōcedētis trāsit ad liberos: meritò nō veniūt in restitutiōe,sicut nec opę libertorū,vt hic &c.j.de ope. lib.l.vt iurisiurādi.§.si liberi. & ibi dixi.ꝓbat̃ ī.l.ius emphyteutici.C.de fun.pa.li.xj. Tāgit Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.dixi plenè in.d.§.si liberi.

Imperator. Nō habet ius cogēdi hæredē qui habet libertatem in diē. h.d.dic plenè in.l.non est cogendus.s.eo.

SVMMARIVM.

1 *Fideicōmissarius primus non potest cogere hæredē adire sine secundo, si apud eum non sit remāsura quota hæreditatis.*

2 *Relictū libertatis & pecuniarū nō sufficit ad cogēdū hæredē.*

3 *Fideicommissarius secundus potest cogere hæredem primo repudiante.*

Qui fideicommissariam.

Fideicōmissariꝰ licet cogat hrḋē,à secūdò fideicommissario quartā nō detrahit.Item fideicōmissariꝰ primus nō pōt cogere sine secūdo, nisi apud eū quota sit remansura. Itē heres coactꝰ nullū cōmodū sentit quod habiturus nō esset,si nō adijsset.h.d.& est difficilis.§.quę diuide:qa tres qōnes prosequit̃ per ordinē.secūda ibi,secūdū q̄.tertia ibi, sed nec illud.itē prima subdiuidit̃:qa priò ponit dictū.secūdò rñdet vni obiectiōi ī cōtrariū.tertiò rñdet alij obiectiōi.secūda ibi, nec ad rē.tertia ibi : nec est cōtrariū.& dictū primū est tale, qñ fideicōmis.primꝰ restituit scđo habet locū treb.quo ad oīa ꝑter ꝙ̄ quo ad qrtę deductionē

a ¶ Habes ꝙ ea q̄. Et vide Bal.in.l.liberti.C.de oper.li. Andrę.barba.

b ¶ Emphyteuticę. Adde Bald.consil. ccxxvj.lib.ij.& an cōputetur filio in legitimam,per eūdem consi.ccccliij. e.lib.Paul.de ca.cōsil.cccl.

c ¶ Item quia pōt. & vide Bal.in.l.cū virū.C.de fideic.

POMATES.

d ¶ Ad extraneos hęredes. Vide Alex. cōs.xxiij.in.iij.col. in.j.vol.& consilio clxxxix.in antep. col.in.ij.vol. in quibus est sibi contrarius.& consi.xj.in ij.du.in.iij.volu. & consil.ciij.in.ij. dubio.in.vij.col.

d ¶ Ad extraneos. Adde quæ plenè posui in.l.etiā. sol. matri.

licèt heredem primũ adire coegerit. Prima obiectio est talis: videt̃ q̃ fideicõmissari⁹ secund⁹ habebat fideicõmissum beneficio primi, qui coegit herede adire. nã si nõ coegisset: fideicõmissum secũdũ nõ valeret. Ad qđ r̃ndet̃, q̃ hoc non habet locũ primi bñficio: nã posito q̃ prim⁹ desiderasset hæreditatẽ adire p se: tñ hereditatis aditio est tantę efficacię q̃ cõfirmat oĩa relicta in testõ: vt.l.nã qđ.§.qui cõpulsus.s.e. vñ fideicõmissari⁹ secũdus magis hoc cõsequit̃ ex virtute aditiõis, quæ cõfirmat oĩa, q̃ ex facto primi fideicõmissarij. Tertiũ dictũ hoc est secũda obiectio est talis: fideicõmissari⁹ qñ heres coact⁹ sibi restituit, detrahit quartã à legatarijs: vt,s.eo.l.j.§.inde nerati⁹. ergo & hic videt̃ posse detrahere. Ad qđ r̃ndet̃ q̃ illud loquit̃ in legatis & fideicommissis singularibus ab herede relictis. vñ ex psona hæredis detrahit. hic verò nõ detrahit à fideicõmissario secũdo: cui erat relictũ à fideicõmissario primo. ¶ Venio ad secũdam partẽ principalẽ: & hęc subdiuidit̃ in tres partes. Primò ponit vnũ dictũ. Secundò illud declarat. Tertiò circa illud ponit tres q̃ones per ordinẽ. secunda ibi, vtiq̃ si cõfesti. tertia ibi, nec ad r̃e. ¶ No.† q̃ fideicõmissari⁹ prim⁹ nõ põt cogere heredẽ adire sine secundo, si apud eũ nõ sit remãsura quota hr̃ditatis. ¶ Secũdò no.† q̃ relictũ libertatis & pecuniariũ nõ sufficit ad cogendũ heredẽ. ¶ Tertiò no.† q̃ fideicõmissari⁹ secũd⁹ põt cogere heredẽ primò repudiãtẽ: probat̃.s.e.l.cogi.§.si ego. ¶ Vltimò not. q̃ siue quota sit remãsura iudicio testatoris, siue preter iudiciũ testatoris. s. ex alio accidẽti: vt, pꝑter coactionẽ hæredis habet ius agendi, vt hic in ver. ergo sequitur.

SVMMARIVM.

1 *Casus in quo hæres pœnitendo potest recuperare beneficium quartæ pro limitatione.l.nam quod.§.qui compulsus.*

2 *Hæres coactus restituere conditione fideicõmissi pendente, potest pœnitere & recuperare beneficium quartæ.*

Institut⁹ purè, & rogatus purè an possit pœnitere: remißiuè,

Sed nec illud. Hic.§. subdiuiditur in quinq̃ partes. quia Primò ponit vnũ dictũ. Secũdò rationem dicti. Tertiò format vnã q̃onẽ circa pdicta. Quartò format aliã. Quintò ponit vnũ gñale. secũda ibi, cur enim. tertia ibi, qđ forti⁹. quarta ibi, nec ignoro, quinta ibi, adeo. ¶ Op. dicit̃ hic in ver. quod forti⁹. q̃ hæres fuit coactus pendẽte cõditiõe. cõtra.s.eo.de.l.sed & alio.ĩ fi. Sol. dicit gl. q̃ hic fuit turpis cõditio. qđ reprobat̃, vel dic q̃ fuit coact⁹ adire de facto. hęc vera est in se. tñ diuinare est. Dic ergo q̃ hic erat cõditio ptãtiua: & secũdũ hoc† habes vnũ casum in quo hæres pœnitẽdo põt recuperare bñficiũ quartę: & sic fallit regula.l.nã qđ.§.q cõpulsus.s.eo. & secundũ oẽs pdictas sol. loquit̃ in herede instituto sub cõditiõe, legit̃ alio mõ q̃ loquat̃ in herede instituto purè, & rogato sub cõditione: & in hoc videt̃ glo. resi dere. ex quo not.† aliud q̃ pendẽte cõditione fideicõmissi põt heres coact⁹ pœnitere, & recuperare bñficiũ quartę, & alia sibi debita ex testõ. In eo vero q̃ institut⁹ est purè, & rogat⁹ purè, an possit pœnitere, dic vt.s.e.l.nã qđ. §.q cõpulsus.&.l.ita tñ.§.si patron⁹. ¶ Ad fi. op. quia plegata capiunt̃ etiã hr̃ditate nõ adita, vt.s.de le.j.l. q filiab⁹.§.fi. Sol. intellige ĩ casib⁹ in quib⁹ nõ capere hr̃ditate nõ adita: vt ibi no. & in.l.filio.cũ.l.seq.eo.tit.

POMATES.
a ¶ Cum ita. Et vide Bar. in cõsil. incip. homo accurso li. & in cõsi.lj. inci. d. Nicolaus, vbi cõsului secundũ istũ §. & vide Lud. ro. in cõsi.cxxix. alle. Barto. hic, & vide Bar. in cõsil.clxxj. incip. pro inuestiganda & examinãda veritate.

Cum titiana. Fideicõmissarius potest restituere fideicommissum debitum à defuncto.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nullitatis testamẽti lata cõtra hæredẽ omnibus præiudicat, contra legatarium, uel fideicommissarium non.*

Actiones. Actiones quæ trãsferuntur ex treb. si fideicommissum declaret̃ indebitũ, cõpetere desinũt, nisi etiã euincẽs ad illud fideicõ. teneret̃. h.d. Legit̃ duobus modis principaliter. secundũ primã lec. loquit̃ de actionibus hæreditarijs q̃ trãsferunt̃ p trebel. & hæc variatur quatuor vel quinq̃ modis. Secũdo mõ principaliter legitur in actiõe q̃ cõpetit ad petẽdã restõnẽ: & hæc fuit lec.s. posita in fi. gl. pone ergo casum primò secundũ lec. antiquorũ positã in princ. Istã primã lec. reprehendit Dy. quia fideicõ. relictũ ab instituto repetitũ intelligit̃ à substituto, vt.l.licet ĩperator.s.de leg.j. & l.cũ pater.§.ab instituto.s.de le.ij. sed posset r̃nderi q̃ hic loquit̃ qñ certũ est testatorẽ nõ voluisse repetere. Itẽ reprehẽdit alia ratiõe: q̃a fideicõmissari⁹ pfert̃ substituto vulgari: vt.l.facta.§.iul.j.eo. vbi loquit̃ etiã qñ testator voluit repetere à substituto. vñ hęc lec. nõ est bona. Quare Gul. legit secundo modo qđ dic vt in gl. q̃ dãnat lec. Hug. tribus modis. ad primã r̃ndet̃, & bene. ad secundã nõ r̃ndet q̃ est q̃ à filio pterito nõ põt relinqui fideicommissum, vt.l.ij.s.de lega.ij. sed r̃ndeo q̃ nõ põt relinqui ab eo nominatim: sed põt relinqui gñaliter, etiã à veniẽtibus ab intestatõ: & tunc tenebit̃ etiã pteritus: vt dixi in.d.l.ij. Tertia ratio, quę fit cõtra Hug. est talis: q̃a sñia nõ facit ius, vt.l.ij. de excep. rei iudi. sed ad istã r̃ndet Hug. notabiliter si bñ in

1 telligat̃: aut† sñia nullitatis testamẽti fert̃ cõtra legatariũ, seu fideicõmissariũ agẽtẽ, & nõ pĩudicat alijs: vt in cõtrario: aut fert̃ cõtra heredẽ q̃ est principalis cõtradictor, & oib⁹ pĩudicat. Casus est hic. istã tenui in.d.l.ij. sed cõtra hanc lec. est: q̃a secũdũ hãc nunq̃ trãsiuerunt actiones in fideicõmissarium. R̃n. fateor, licèt vise sint transire prima facie. nam qõ de viribus testamẽti reseruat̃: vt.s.eo.l.ille à quo.§.j. Et hoc voluit hic dicere tex. q̃ videant̃ trãsire actiones ad tps.i. quoad doceat̃ de viribus testamenti. Tamen Ioã. huius timore legit tertio modo: vt in gl. quã lec. gl. reprehendit & bene. Vnde Dy. legit quarto mõ. s. in fratre pręterito turpi persona instituta: & illo casu reputo testõ per querelã quã habet frater: vt.l.fratres.C. de inoffic. testa. fideicõmissum erit nullũ: nisi sit repetitũ ab intestato. & sic secundùm eum.l.titia.s.de inoffic.test. nõ habet locũ in querela intentata per fratrem, quod tene menti. tu pone aliter casum q̃ fuit institutus minor, & non fuit grauatus fideicõmisso, & sibi datus fuit substitutus, & ab eo fideicommissum relictũ. minor repudiauit: substitutus adiuit: incepit minor agere, & petere restõnem in integrũ: pendente isto iudicio substitutus fideicõmissario suo restituit, & minor in restõne obtinuit. certè actiones desinunt cõpetere fideicõmissario, nisi minor euincẽs ad fideicõmissum teneret̃, & hęc est principalis lec. Secũdò principaliter legit̃ secũdũ Ro.ĩ actiõe quę cõpetit p repetẽda restitutiõe qđ gl. nõ placet. Tene ergo vel lec. Hug. vel vltimã.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius quando dicatur legitimus contradictor?*

LEX LVI.

Filiam. Hæres debet mitti in possessionẽ, licèt sit de restituẽdo grauat⁹: & alienationes factę per fideicõmissariũ cõfirmat̃ restitutiõe sequuta. h.d. Quero quo iure filia hæres instituta petebat se mitti in possessionẽ? Gl. dicit q̃ per interdictũ quorũ bonorũ, vel ex cõstitutio. Iustinia.C. de edic. di. adri. tol.l.fin.

1 Ex hoc videt̃† q̃ fideicõmissarius vniuersalis nõ sit legitim⁹ cõtradictor, vt hic patet: cõtrariũ hui⁹ no. in.l.fi.C. de edi. diui adri. tol. Dic ergo aut fideicõmissarius vniuersalis nõ possidet, & nõ est legitim⁹ cõtradictor, quominus hæres mittat̃ in possessionẽ, vt hic. Aut possidet: & tũc si quidẽ vitiosẽ, & dic idẽ. q̃a nõ est legitimus cõtradictor. ita etiã põt intelligi hic prout hæc filia agebat interdicto quorũ bono. cõtra ipsum fideicõmissariũ. Si verò possidebat sine vitio: tũc siquidẽ est parat⁹ q̃ dicit de fideicõmisso incõtinenti pbare, esset legitim⁹ cõtradictor, & ita debet intelligi qđ no. in.d.l. fi. & gl. hoc sentit. Si verò nõ esset paratus incõtinenti pbare: nõ esset legitim⁹ cõtradictor, vt hic in tex. ¶ Ad secundã partẽ gl. signat cõtrariũ hic.s. quorũ leg. de.l.j.§.qđ ait. & no. in rub. eo. ti. dic q̃ ibi voluntas fuit accõmodata in tpe cõpetenti, & nõ durauit. hic verò durauit. & de hoc qualiter ex ratihabitione superuenienti cõfirmet̃ vẽditio vel alienatio præcedẽs, dixi in.l.cum vir.j. de vsuca.

LEX LVII.

HAEredes mei. Grauatus restituere q̃cquid peruenerit, nõ videt̃ grauat⁹ de fructib⁹. h.d. Oppo.s. de vsuris. de.l.in fideicõmis.§.nõnunq̃. & q̃ no.s.e.l.titi⁹ rogat⁹. in prin. sol. aliud est quẽ grauari restituere: quicquid superfuerit ex bonis: & tunc veniũt fructus, vt in cõtrario. aliud est quẽ grauari restituere quicquid peruenerit ex hæreditate: quo casu fruct⁹ non veniunt: vt hic: ratio est: quia primo casu consumptio rerum permittitur bona fide, vt.d.l.titius. & bona fides exigit vt prius consumatur de fructibus q̃ de substantia rerum, vt.l. Imperator. in fi.s.eo. &.l. magis puto.§. non passim.s. de rebus. eo. Et ideo per illa verba videt̃ testator sensisse etiã de fructibus: quæ ratio hic cessat. Præterea, ibi minus grauatur à testatore: ideo oneratur à lege in fructibus: hic in plus grauatur, ideo in fructibus exoneratur. ¶ Oppo. de.l.balista.s.eo. sol. vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum relictum à duobus cum expreßione nominis collectiui, debetur etiã si in persona ultimi tantum conditio extiterit, si persona non superest quæ ex præsumpta uoluntate defuncti excludat.*

2 *Secundò moriens uidetur rogatus de restituendo id quod iure fideicõ. habuit à primo.*

3 *Pluralitas quando resoluatur in plures singularitates?*

4 *Stante statuto quòd extantibus masculis fœminæ non succedant, si extant neptis & nepos ex filio: quòd nepos excludit neptem.*

5 *Substitutio si est facta pluribus, an sit necesse quòd uerificetur cõditio in persona omnium?*

a 1 **Cum ita.** [a] Fideicõmissum† relictum à duobus cum expreßione nõis collectiui, debet̃ etiã si in persona vltimi tantũ cõditio extiterit. si psona nõ superest q̃ fideicõmissariũ ex psumpta volũtate defuncti excludat. h.d. ¶ No. qđ dixi in summario. Secũdò no.† q̃ se cun-

2 dò moriens videt̃ rogat⁹ de restituẽdo id qđ iure fideicõ. habuit à primo vt patet in fi.§. ibi quã totũ habere voluit &c. ¶ Ad hoc op.s. ad.l. fal. de.l. titia. Sol.

a ¶Nō transmittit. Consuluit Bal.cōs. ccxxiiij.iij.lib.

b ¶Dy.tenuisse. Ad de ꝙ idē tenet do. Car.cōs.lx.incip. quagliotus.vbi voluit ꝙ si testator in stituto filio pupil. & vētre vxoris filr̄ si mascul⁹ eēt:siverò fœmina ꝑ sua bn̄dictione hēat. c. subijciat.& si oēs filij mei decedāt an̄ legitimā ętatē, volo ꝙ oīa bona mea deueniāt ī Frācīscū de agnatiōe, & ei⁹ filios dūtaxat masculos, contingatq́ꝫ pupillū cū tutoris authoritate adire hr̄ditatē & posthumā nasci,moriq́ꝫ pupillū an̄ legitimam ętatē ꝙ substitutus admittet̄ nō filia testatoris:qa apparet de ei⁹ exp̄ssa volūtate masculos p̄ponēdo filię fœminæ solū illā instituendo ī partē,& sic nō sumus in casu dubij.vt in.d.l.pe.nec p̄sona q̄ supest pōt excludere substitutū ex p̄sumpta mēte testōris, & eādē sol.seqt̄ Ab.consil. lviij.i.ij.lib. Pau.de ca.cōsi.ccxxxvj.incip.dubitatio vertitur.vbi dicit ꝙ tutū nō ē recedere ab opinio.Bar.in iudicando,licet aliqn̄ timuerit.de qua timiditate vide consil. ccclv.vbi dicit bar. hic malè loquutū: qa vbi facta est substitutio sine exp̄ssione noīs collectiui,vult ipse ꝙ substitutus admittatur ad partē p̄cedētiū, licet sup sint filij testatoris.& ita cōsuluit.tn̄ alle.cōsi.ccxxxvj.seqt̄ Barto. hic & in.l.quidā testō.s̈.de vul.& pu. & vide Bal. consi. cccxc.&.cccxxiiij. lib.j.& xcvij.ij. lib. & consil.lxxxij.& cxiiij.lib.v.

tia.Sol.hîc primò reliquit fideicommissum . secundò grauauit:ibi ecōuerso.Itē hîc vsus est verbis generalibus.dicit enim oēm hr̄ditatē meā &c.facit qđ dixi in.l. marcellus.§.quidā.s̈.eo.& quod dicam.j.e. l.scęuola.¶ Op.& vr̄ ꝙ primus moriēs transmiserit ius fideicōmissi ad suos filios,vt.l.j.C.de his qui ante aper.tab.sol.dicit glos.ibi loquit̄ in instōne pura: hîc in substitutione cōditionali cuius ius ad hr̄des ēt
a suos nō trāsmittit.[a] casus est hîc.¶ Oppon. & intro materiam,& videtur ꝙ requiratur ꝙ cōditio existat in p̄sona vtriusq́ꝫ,vt.C.de impub.& ali.sub.l.penul. Solu.dicit gl.ibi loquit̄ in substitutiōe pupillari: hic in fideicommissaria.Hāc tenet Dy.hic & in.l.pr̄ filiā.§.fi.s̈.ad.l.fal.Gl.tāgit etiā eā in.l.cōtraria.rō hui⁹ sol.est:quia in fideicōmissaria videtur testator cuiuslibet fidē per se elegisse,quę rō cessat in directa.Ista
3 ratio non placet.Pro cuius† euidētia scias quòd vna pluralitas tūc resoluitur in plures singularitates, qn̄ respiciunt diuersos effectus,vt.l.falsa demonstratio. §.fi.s̈.de cōdi.& demō.& ibi dixi sed qn̄ est fideicōmissaria substitutio,nō resoluitur in plures singularitates,& verificat̄ in persona cuiuslibet:quia respicit diuersos effectus,quoniā cuiuslibet fidē videt̄ elegisse scđm Dy.vt dixi.sed ista eadē rōe st in substitutione pupillari facta pluribus pupillis.per eā enim cuilibet pupillariter succeditur in sua hæreditate.& sic respicit diuersos effectus,& diuersas hæreditates. & sic q̄tùm ad casum.l.pe.ista non est bona sol.sed quantū ad substitutionē vulgarē pōt esse bona sol. vt.j.dicā.vnde gl.in.l.cōtraria soluit aliter, videlicet qđ ibi loquat̄ in liberis:hîc nō.Qđ non placet.quia & hîc in liberis loquit̄.Vnde soluit gl. tertio modo hîc & bene.nā ibi cōditio extitit in p̄sona primi morientis,vnde remanebat alius filius testōris qui ex p̄sumpta voluntate defuncti excludit extraneū substitutū,vt.l.cū acutissimi.C.de fideicōmissis.&.l.cū auus.s̈.de cōdi.& demon.sed hic extitit conditio in persona vltimi morientis: vnde non superest alius qui ex præsumpta voluntate defuncti substitutum excludat.meritò substitutus admittitur. Ista solu. probatur ad literam in.l.si is qui ducenta.§. item si
b pater.s̈.de reb.dub.& reperio Dyn.[b] in consilijs sic tenuisse & in consilio qđ incipit,testator post multa legata & alia sic dixit.¶ Et aduerte ꝙ requiritur quòd non supersit persona quæ ex volūtate defuncti substitutum excludat.nam si esset eiusdem gradus cuius est substitutus tūc admitteretur substitutus,vt hic patet.supererat enim nepos ex primo filio defuncto , & neptis q̄ erat substituta,& sic erat
4 eiusdē gradus & tn̄ neptis admittit̄.& p † hoc dico in terminis huius.§.in locis vbi sunt statuta quòd filia & neptis fœminę non succedāt extantibus masculis,ꝙ talis neptis non admitteret̄:quia superest nepos ex filio masculo qui ex pręsumpta voluntate defuncti secūdū statuta ciuitatis neptem excludit, per ea quę dicta sunt.¶ Op.C.de īpu. & ali. substi. de.l.q̄uis.vbi requirit̄ quòd cōditio existat in persona vtriusq́ꝫ secundū ꝙ ibi gloss.intelligit.& ita sentit in.l.hoc articulo.s̈.de hęredi.insti.&.l.falsa.§.fin. de condi.& demonstra.Solu.ibi loquitur in substitione vulgari:hic in fideicommissaria,& potest esse ratio: quia vulgaris substitutio respicit vnum effectū scilicet voluntatem testatoris.ideo facta cōiter pluribus non resoluit̄ in plures singularitates. hic in fideicōmissaria quæ respicit diuersos effectus, vt ibi dixi, vel verius dic ꝙ ratio est: quia substitutio vulgaris locum habet ante aditam hęreditatem. & sic eo tēpore quo est locus iuri accrescendi inter hæredes:vnde nisi cōditio existat in persona vtriusq́ꝫ. scđm ꝙ verba sonant,non vocatur substitutus.videntur em̄ illi plures simul coniūcti vnū corpus,vt.C.de cadu. tol.l.vnica.§.hoc ita tā variè cū enim natura verborū.& p̄pria significatio reqrat ꝙ in p̄sona vtriusq́ꝫ existat cōditio substitutionis,ab hac non receditur. Est enim alius cui potest quęri per ius accrescendi ex pręsumpta voluntate defuncti. Sed substitutio pupillaris.& etiam fideicōmissaria habet locū post aditā hr̄ditatē:& post emolumentū q̄situ & sic cessat ius accrescēdi,vt.l.j.in fi.s̈.de vsufru. accrescen. & iō si in vnius persona existat cōditio,est locus fi-
c deicōmisso.[c] Non enim est alius cui possit accrescere ex pręsumpta voluntate defuncti.Itē est loc⁹ substitutioni pupillari.nisi sit p̄sona q̄ ex p̄sumpta volūtate defuncti substitutū excludat,vt dixi. Et hoc esse verū patebit ex solutione sequentis contrarij. ¶ Oppo.de vsufr.leg.de.l.codicillis.in prin.vbi etiā in fideicōmissaria requirit̄ ꝙ in p̄sona vtriusq́ꝫ existat conditio.Sol.ibi loquitur in vsufructu & habitatione in quibus etiam post emolumētum quæsitum est locus iuri accrescendi.l.j.in fin.de vsufru. accre. meritò donec aliquis superest,non extat conditio fideicommissi.est enim cui possit accrescere.Idem dicerē quocūq́ꝫ casu hoc contingeret,vt ius accrescendi remaneret fortè ex præsumpta volūtate defun-
5 cti.vel alio quouis modo.¶ † Vt magis liqueat materia ,cū quęritur an requiratur quòd conditio substitutionis existat in persona vtriusq́ꝫ,vel nō,distingue aut substitutio est facta pluribus separatim,aut simul.Primo casu in cuiuscunq́ꝫ p̄sona existat conditio,locus est substitutioni,vt de iniur.testa.l.pe.& ad.l.fal.l.pater filium.§.fi.secūdū bonā lec.secūdo casu qn̄ fit pluribus simul.aut fit simpliciter:vel p copulā:aut cū adiectione nominis collectiui primo casu,aut loquitur in substitutione vulgari,aut pupillari,aut fideicōmissaria,aut in compendiosa.si in vulgari requiritur ꝙ in vtriusq́ꝫ persona existat conditio,vt.C.de impu.& ali.substi.l.q̄uis.& ita intelligit ibi gloss.& not.in.l.hoc articulo.ff. de hęre. insti .& l.falsa.in fi.de condi.& demon.ratio.s̈.patet.Si verò loquitur in pupillari :tunc dico idē quòd in fideicōmissaria:quia respicit diuersos effectus:& quia confertur in tp̄s in quo nō est locus iuri accrescendi, vt dixi.s̈.si verò loquimur in fideicōmissaria:dico ꝙ regula est ꝙ in cuiuscūq́ꝫ persona extiterit conditio, locus est substitutioni.vt.l.lucius.§.caio.j.eo.&.s̈.de leg.ij.l.fin.§.filium.Fallit si præsumatur testatorem aliud voluisse.ex eo ꝙ natura relicti. vel voluntate defuncti inter eos quibus est facta substitutio est locus iuri accrescendi.vt in vsufructu,& habitatione vt suprâ de vsufru.le.l.codicillis.in prin. & ibi dixi.
d Item fallit si superest aliqua p̄sona,[d] q̄ ex pręsumpta voluntate defuncti excludat fideicommissariū vel substitutū.vt.l.si is qui.§.item si pater.de re . du. &.C.de fideic.l.cū acutissimi.& de insti. & substi.l. gn̄aliter.§.cum autē & hic est casus & in. d.l. pe. C. de impu.& ali.sub.& no.hic in fi.glo.quod intellige vt.s̈.dixi.Si verò loquimur in substitutione cōpēdiosa q̄ cōtinet vulgarē & fideicommissariam,& etiam pupillarē.qn̄q́ꝫ secūdū ea q̄ no.in.l.precibus p gl.& doc.& ego dixi in.l.cēturio.tūc si succedit̄ ex vulgari.dic vt ibi dictū est in vulgari.Et si succedit̄ ex pupillari & fideicommissaria.dic vt dictū est.s̈. in pupillari & fideicōmissaria.Si verò substitutio fuit facta cū adiectiōe noīs collectiui vt puta quia dixit testator si ambo vel oēs,vel si vterq́ꝫ vtriq́ꝫ &c.& tūc aut quęris secūdū propriā significationē vocabuli, & sic substitutus excluditur,nisi in persona oīm cōditio extiterit,vt hoc.§.in prin.aut secūdū interpretationē quę ex defuncti mente colligitur: & tūc aut superest aliquis de liberis qui substitutos ex præsumpta voluntate defuncti excludat,& tūc substitutus excluditur,vt.l.pe .in prin.C.de impu . & ali. sub.Si verò nullus superest qui eū excludat, sed illi qui supersunt sunt in eodē vel pari gradu cum eo: tunc substitutus admittit̄.casus est hîc in.§.isto.

c ¶Fideicō.hanc sequitur Ang.consi. cix.

POMATES.

d ¶Itē fallit si super est aliqua p̄sona. hoc limita vt per Alex.in.l.pe.C.de impub.in.ij.colum. vers.in materia huius fideicom .vide Alex.cōs.xxvj.in j.vol.& cōsi.xcij.in iij.vo.& Io.de ana. cōsi.xxij.

SVMMARIVM.

1 *Stante statuto quòd priores omnes poßint aliquid facere, nel.vij.ex eis. qualiter intelligatur?*

Peto. ¶Fideicommissum relictum pluribus vel vni ex eis,intelligitur primis deficiētibus.& inter personas inter quas est affectio ordinata ordo scripturę inspicit̄.h.d.primum probatur hic &.l.si fundum sub conditione.§.his verbis.s̈.de leg.
1 j.Et hoc facit ad.q.†.dicit statutū quòd priores possint aliquid facere oēs vel.vij.ex eis.Nā videt̄ quòd septem ex eis possunt demum alijs deficientibus vt hîc &.d.§.his verbis.In cōtrariū vr̄ facere casus ī.c. cū plures.de offici. dele.lib.vj.Dic ergo qn̄ aliquid cōmittitur pluribus,qn̄q́ꝫ apponitur clausula,quòd si aliqui noluerint:vel non potuerint,expediat̄ per

~POMATES.

a ¶ Qñq; apponitur Et vide Bart.in.l.j. §.de offi.pcõsul.& Bal.in.l.nõ ambigitur.ff.de legib⁹ vbi alle.istud dictum Bar.& vide Ioã.de imo.in.c.prudẽtiã.de offi.deleg.post alios vbi aliter loquitur quàm Bart.hic Abb.in consi.cxxviij.aliâs.ix.

b ¶ Debitor.Et vide Lud.ro.in cõsi.cclxxij.qũo allegat istũ tex.vt nõ pdatur actio hypothecę vel pignoris,per aditionẽ hæreditatis.And.Barba.

c ¶ Scriptum exẽplar habet:Alij dicunt ꝙ tũc tollatur accessoria sublata principali qñ &c.& hanc literam videtur tenere Alex.hic col.ij.in.iij.not.Sed idẽ Alex.colũ.iiij.versi.secundò prĩcipaliter quęro intelligit eo modo quo litera nostra iacet.Cogitatu de veritate aut cõcordia.Alex.Loseus Auilianus.

alios:tũc nõ põt p alios veniri ad actũ,nisi primò cõstet de aliorũ in potẽtia,vel voluntate,vt extrà de offi.deleg.c.prudentiam.¶ Qñq; apponitur[a] clausula ꝙ possit expediri per omnes vel p aliquẽ ex eis.nec adijcitur si noluerint vel non potuerint.tunc aut talis dispositio respicit cõmodũ eorum ad quos refertur,& subintelligitur si alij noluerint,vel si non potuerint,vt.d.§.his verbis.aut non respicit commodũ eorum,sed grauamen,vt in pluribus iudicibus delegatis:& pluribus arbitris:& tunc possunt alij etiam nõ requisitis primis pręoccupare,vt.c.cũ plures.de offic.deleg.lib.vj.Et per hoc in.q.proposita concludo.aut illud quod committitur prioribus,vel.vij.ex eis respicit eorum commodũ:& debet intelligi alijs nolentibus,vel non valentibus adesse.aut respicit eorum commodum:& tunc possunt etiam.vij.ex eis alijs irrequisitis.de secundo.s.de ordine scripturæ vidisti in.l.cũ pr.§.pe.s.de le.ij.

LEX LVIII.

DEducta. ¶ Debitum ab hæredæ p aditionẽ cõfusum in actionem ex testamento deuoluitur.h.d.

Cum hæreditas. ¶ Exigere â quibusdam nõ facit hęredem teneri de periculo aliorum.h.d.

Qui post. ¶ Obuẽtiones post mortem ex iudicio testatoris prouenientes si per hæredes exactæ non fuerint veniunt in fideicom.aliàs secus.h.d.& hic.§.est glo.l.postulante.s.e.vbi not.per glo.

Nummis. ¶ Glos.ponit casum. oppo.datum causa conditionis implendę nõ imputatur in quartã,vt in.l.id autẽ.&.l.qđ autem.s.ad.l.fal.sed hic dicitur nũmis cẽtum acceptis & sic cum sint ablatiui absoluti,resoluuntur in conditionem,vt.l.à testatore.de condi.& demon.solu.dico ꝙ imputatur in quartam treb.vt hic.non in falc.vt ibi rationem dixi in.l.in quartam.s.ad.l.fal.& hoc prout intelligitur acceptis nummis à fideicommissario,vt glo.ponit casum.Possumus etiam dicere ꝙ testator dixit simpliciter acceptis centum nummis & ꝙ intelligitur de hęreditate.& sic cõtrariũ nõ ob.vt.l.cũ pr.in prin.s.de le.ij.& scđm hoc qđ hic sequitur in litera tanq; si ex bonis &c.expositiuè ponitur nõ similitudinariè,& hoc innuit tex.in ver.quippe.¶ Secundò opp.ad tertiũ dictũ.dicit̃ hic ꝙ solũ pro parte hęreditatis computatur.in quartã.Contrà.s.ad.l.fal.de.l.nesennius.vbi quicquid à cohęrede pcipitur,cõputatur in fal.Sol.scđm Iac.de are.debet intelligi ꝙ hic erat rogatus de restituẽdo alteri quàm cohæredi suo à quo recipit,vel à quo deducit̃:aliàs cõputaret̃ in quartã,vt ĩ cõtrario.Licèt gl.ponẽdo casum innuat̃ hic ꝙ sit rogatus de restituendo cohęredi.¶ Opp.ad fi.ꝙ fit compensatio speciei ad quãtitatem,contra.l.si conuenerit.in princip.de pigno.act.glo.mag.in fin.dicit compensatur genus cum genere.vult dice hęres rogatus de restituendo hæreditatem,rogatur de restituẽdo partem suam,& sic quotam.hæres cui restituitur vult deducere falcidiam suam & sic quartam.Cum ergo vtrũq; debitũ cõsistat in quota,fit compensatio:vt.l.j.§.pẽn.s.si pars hære.pe.& hoc pcedit si pponis hæredẽ rogatũ de restituendo cohęredi.sed ponendo vt dicit Iaco.de are.ꝙ sit rogat⁹ de restituẽdo alteri:tunc illud nõ procederet,sed deberet in ver.cum autem casus poni aliter quàm ponat̃ per glo.sicut dictum est.s.qñ hæres retinet prędium,cõputat̃ sibi in quartam solũ id quod iure hęreditario capit,& prędicta sunt vera,qñ pdiũ est minoris valoris quã sit quarta q̃ retineri debet.Sed quęrit̃:quid si pdiũ qđ retinetur est maioris valoris quã portio hæreditatis quę retineri debet?Respõdet iurisconsult⁹ idẽ esse ꝙ in superfluo prędiorũ.hoc est in eo qđ non capit̃ iure hæreditario interuenit fal.hoc est detrahitur à fideicommissario quãtũ ad fal.deest concurrentem eñi pecuniã cõpensari placuit,hoc est qñ pecunia deducitur illa tota in fal.computatur,vt.s.dictum est.Ita intelligit Iac.de aret.Ex hoc ergo.§.no.primò quòd pecunia tota ex portione vnius potest intelligi esse deducta.Secundò quòd in corpore secus.Tertiò ꝙ licet illud quod iure hæreditario non habetur in trebellianicam computetur:tamen quando aliquid datur duplici iure,partim iure hæreditario,partim à cohærede nõ computatur in treb.nisi id qđ habetur iure hæreditario.ratio ponitur in.l.in quartam.s.ad.l.fal.

Hæreditatem. ¶ Partus ancillarũ,& fetus pecorum summissi loco capitum mortuorum,non sunt in fructu vel in reditu.h.d.

Ante diem. Fructus percepti iudicio testatoris imputantur in quartam.secus in his qui percipi potuissent à diligentissimo patrefa.h.d.

Quod ex hæreditate. Rogatus restituere qđ supere rit ex hæreditate,nõ tenet̃ ad fruct⁹,nec ad luẽdas res bona fide pignoratas.h.d.de materia ista plenè dic vt.l.titius rogatus.s.eo.tit.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio naturalis quando tollatur aditione.*

2 *Actio hypothecaria an extinguatur per successionem?*

Obligatio ciuilis & naturalis an sit in hypothecaria.

LEX LIX.

b DEbitor.[b] ¶ Aditio quæ fit coactè,naturalem obligationem non perimit.Item dominium rei pignoratæ quod peruenit ad creditorem irreuocabiliter,non perimit hypothecariã.h.d.¶ Opp.dicitur ꝙ sublata est principalis,& remanet hypothecaria.Cõtrà.j.de re.iur.de.l.cum principalis.Huius timore sunt hic tres sol.vna ꝙ non est sublata naturalis cui accedit hypothecaria alij dicunt ꝙ
c in totũ est sublata naturalis,& ciuilis.Ad cõtrariũ dicit̃[c] ꝙ non tollatur accessoria sublata principali,qñ principalis tollitur ex ęquitate:secus si per rigorem,sicut hic:qa tollit̃ p cõfusionẽ:vel fortè quia principalis debitor sine hærede decessit,vt.l.si fine.s.de admi.tut.&.l.stichum aut pãphilum.j.de solu.& hanc sol.ponunt doc.C.de luitio.pig.l.intelligere.alij dicũt ꝙ ciuilis & naturalis tollit̃,sed suscitatur ciuilis seu hypothecaria vtilis.hoc declarabo statim.¶ Op.C.de vsuris.de.l.eos.sol.ibi est eadem ęquitas in tol
1 lenda accessoria,quæ est in tollenda principali.¶ Quæro † an aditione tollatur naturalis obligatio?Et videtur ꝙ sic.vt hic ibi,sublata &c.& de lib.le.l.si id quod.In cõtrariũ videtur tex.hic remanet ibi ergo propter pignus naturalis obligatio.Rñ.qñq; quis adit sponte:& tũc,per aditionẽ tollit̃ omnis obligatio,vt.l.si id quod.de lib.le.&.l.in oĩbus.de so.Qñq; adit coactè:& tũc tollit̃ ciuilis,& naturalis remanet.casus est hic.Ratio est:qa talis aditio nõ habet cõsensum verũ,sed coactũ.facit.s.de cõdi.indebi.l.iulian⁹.in pri.Ad id qđ hic dicit̃ in prin.sublata naturali.&c.rñd eo arguẽdo dicit nõ de-
2 terminãdo ¶ Quæro † vtrũ per successionẽ extinguat̃ hypothecaria actio gl.hic videt̃ ꝙ tollat̃ ciuilis,& remaneat naturalis,vt hic ĩ gl.mag.circa mediũ scđm istã gl.in hypothecaria est obligatio ciuilis & naturalis.idẽ tenet in.l.si tibi.§.de pignore.s.de pac.Doc.dicũt cõtrariũ nã obligatio pig.est in rẽ,vt.C.de pig.l.pignoris.sed iura realia nõ distinguũt̃ in ciuilẽ & naturalẽ obligationẽ.imo nõ præsupponũt obligationẽ,vt insti.de act.§.j.& hoc tenet Iac.bu.Sustiuendo gl.possumus dicere ꝙ naturalis obligatio dicit̃,hoc est de iure gentiũ.vt.l.stichũ.§.naturalis.j.de sol.sicut ergo psona põt esse obligata de iure gẽtiũ,& sic naturaliter.itẽ de iure ciuili,& sic ciuiliter.ita pignus põt esse obligatũ de æquitate,de iure gentiũ:& dicit̃ naturalis obligatio de iure gẽtiũ.Itẽ de iure ciuili:& dicetur pignus ciuiliter obligatum.tamẽ qñtum est in proposito,puto ꝙ naturalis integra manet,& ciuilis quæ inducit actionẽ nedũ retentionẽ,vt dicit tex.& sic nõ remanet sola naturalis:qa illam actionẽ nõ produceret.¶ Opp.qñ dominium rei peruenit ad creditorẽ,obligatio extinguitur,vt.l.neq; pignus.de reg.iur.&.l.ex sextãte.§.latinus.de exceptio.rei iud.Sol.qñ dominiũ puenit ad creditorẽ irreuocabiliter:tunc hypothecaria perfectè & irreuocabiliter extinguitur,vt in cõtrario.sed qñ venit reuocabiliter dominium:tunc hypothecaria nõ extinguitur,vt probat̃ in tex.in.d.§.latinus.& doc.tangunt in.l.pe.C.de his qui in prio.credi.lo.suc.&.C.si antiqor credi.l.j.Predicta vera sunt in eo q adit coactè.ille verò qui adit spõte,debet sibi deducere qđ ei debebat̃ à defuncto anteq; restituat,vt.j.de so.l.stichũ aut pamphilũ.§.aditio cũ gl.in verbo,retinet.&.l.irritum.&.l.in imponenda.C.ad leg.fal.&.j.proxi.§.

SVMMARIVM.

1 *Actio non acquiritur ascendentibus ex linea materna per descendentes.*

2 *Quod habet quis ex sententia erronea,non uenit in restitutionem fideicommissi.*

3 *Quod peruenit ad hæredem ut ad hæredem non uenit in fideicommissum.*

1 Ea quæ. ¶ Ascendentibus † ex linea materna per descẽdẽtes actio
2 nõ queritur.Item † qđ quis habet ex erronea sentẽtia in restitutionẽ nõ venit.h.d.Op.s.so.ma.de.l.caius.so.speciale est ibi fauore matrimonij.de hoc no.p doc.in.l.ij.C.de cõtrahẽ.& cõmit.stipu.dixi plenè in
3 l.qđ dicit̃.j.de ver.ob.¶ Vltimò no † ꝙ illud qđ puenit ad hęredẽ.vt ad hęredẽ nõ venit in fideicommissum.facit qđ dixi in.l.si patroni.in prin.s.eo.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum relictum patrono,nullo iure est debitum ultra legitimam portionem.*

LEX LX.

PAtronus. ¶ Restitutione facta fideicommsi inualidi actiones non transeunt ex tre.h.d.¶ Opp.C.ad.l.fal.de.l.error.sol.glo.quòd hęc secundum illam debet intelligi
1 Pro cuius † declaratione q̃ro an fideicõmissum relictũ patrono sit naturaliter debitũ.Rñdeo nullo iure debitũ est vltra legitimã portionẽ:& iõ quocũq; errore solutũ repetit̃,vt.l.si patronus.j.de do.& sic nõ habet hic locũ distinctio.l.

POMATES.

a ¶ A filia. declara vt p Alex. cōsi. xxxviij. vol. iij. ver. vlt. facit vide Fel. in c. quo ad cōsultationē. in. lx. colū. de re iudicata.

b Filia. quero. q. Et vi de Bal. in. l. cū virū C. de fideicom. vbi alle. Bar. hic. Aud. Barba.

b Filia. quero. q. Vide Bal. cō. lxxij. ij. lib. & cōsi. cxiiij. e. lib. & cōs. cj. j. lib. & an filia possit grauari in dotē vide p eundē cōs. xxv. e. ij. lib.

c ¶ Alūno. op. C. Vi Bar. in. l. liberto. §. largius. de annnis le. & quod ibi dixi post Imol. in. l. Paulus. & in. l. publius. hic alle. aliqd p Ro. in. l. in illa. in. v. col. de ver. ob. Itē pōt ī duci ad. q. testōr in testamento dixit volo φ berta vxor mea habeat mille de bonis in gaudimentū toto tpe vitę suę: donec hone stè vixerit, & donec ad scda vota non trāsiuerit, & post eiº mortē dicta bōa trāseāt in titiū. berta trāsiuit ad scda vota, an incōtinēti titius debeat habere illa mille Bar. in aliqbus lec. in repe. auth. hoc locū. C. si secū. nup. mu. decidit φ sic post multa ar. alle. l. si ita. qñ di. leg. ced. & l. mulier. ī prin. s. e. adde φ sicā ,pter quā est data dilatio est nulla, sit dilatio. l. cū pr. §. curatoris. de leg. ij. & ibi not. p gl. & bar. quo verò ad. q. tactā vide Ioan. andr. in addi. ad Spe. in ti. de sec. nup. & Pau. de ca. s. e. l. mulier, vbi dicit de facto se p'ies habuisse. Bal. cons. ccccij. incip. pponitur φ manfradinus iiij. libr.

distinctio. l. error. C. ad. l. fal. Aliud enim est in falc. aliud in debita patrono, vt probat tex. in. l. si patronº j. de dona.

LEX LXI.

Paulus. ¶ Siue quota sit in fideicōmisso, siue in solutione locus est treb. h. d. Pro declaratione legis sciendū est φ rogatus de restituēdo tantam prcuniā quāta est ęstimatio talis r ei, pōt soluere pecuniā quæ est in obligatiōe vel ēt ipsam rē, vt. l. si verò. §. fi. s. sol. ma. & s. de leg. j. l. si fundū p fideicōmissum. in prin. Rectè ergo dicit iurisconsultus φ testator sensit non solū de quātitate sed etiā de vncia quia pōt hřs vnciā soluere, licet nō possit cogi. meritò est locus treb. hic est verº intellectº qcqd gl. dicat.

SVMMARIVM.

1 *Dos data siue promissa per patrem filiæ non cadit in fideicommissum.*

2 *Dos data uel ,pmissa per matrem uenit in fideicommissum.*

Dotandi officium non pertinet ad matrem.

Filius de bonis restitutioni subiectis dotat filiam si aliud non haberet.

3 *Filius grauatus de restituēdo si illā nō dotauit in uita, sed in testamēto ei dotē reliquit, an hoc relictū minuat fideicōmissum?*

4 *Mulier an possit p fideicōmissum grauari in dote? remisiuè.*

LEX LXII.

a A Filia. ªDos † data siue promissa per patrē filiæ, in fideicōmissum nō cadit. h. d. ¶ Quæro hic loquiē qñ př dotauit filiā, quid si ipsamet filia se dotauit? glo. dicit idē vt. s. eo. l. mulier. §. cum ,pponeref. ¶ Quęro quid si mater dotauit filiā suā? Rñ. gl. nō est idē: quia nō est officiū matris dotare filiā. qđ signa, & hāc opi. tenet Pet. in auth. res q. C. cōia de leg. Filius verò mascul° posset dotare filiā suā de rebº q subiacēt restitutioni si aliud nō haberet: qm officiū eius est dotare, vt. d. auth. res q. ¶ † Quæro de. q. ᵇemergēte de facto. po-
3 b ne filius grauatus de restituēdo nō dotauit filiā suā viuēs, sed in testō ei dotē reliquit: an hoc relictū minuat fideicōmissum? Rñ. si relictū est factū cōgruè. secūdū quod cōuenit qualitati psonæ minuit fideicōmissum. sicut si eā viuēs dotasset. probo p. l. mulier. §. pe. s. eo. vbi dicit tex. perinde ac si fuisset rogatus restituere quod supfuisset de hřditate: & sic nunquā vř fuisse in fideicōmisso illud qđ fuit necessariū pro dote filiæ. pro quo facit: quia pater ad hoc tenetur saltē officio iudicis: ergo habeř ęris alieni loco. creditor enim diciř etiā qui officio iudicis exigere pōt vt. l. creditores. de verb. sig. ergo fideicōmissum minuit vt hic ibi, ęris alieni &c. Præterea si res q subiacēt restitutioni possunt alienari in cām dotis intervi uos: multomagis in vltimis voluntatibus q est fauorabilior alienatio, vt no. in. l. quidā ita. §. si quis filiū.
4 s. e. Hæc † l. facit ad. q. an mulier possit grauari in dote per fideicōmissum: quā ponit Cy. C. de rei vxo. act. in. l. j. §. videamus. dixi. s. de leg. ij. l. fi. §. filię. dicā in. l. lucius. §. maritus. j. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 *Iudex qui statuit terminum ad comparendum intra tres dies si in primo die comparuit citatus: potest incontinēti pro cedere ad ulteriora.*

Alumno. Si dilatio apponiř gratia fideicōmissarij: cessante cā dilatiōis
c cessat dilatio. h. d. ¶ Op. ᶜ qñ di. l. e. ce. de. l. ex his. Solu. ibi nō cessabat cā dilatiōis: quia tēpus fuit apposi tū fauore grauati: hic fauore eius cui debebat fieri restō. ¶ Cōtra hoc op. de gl. q est ī. l. seius saturninº. s. eo. Sol. Pe. in. l. ex his verbis reprehendit illā glo. pro qua reprehensiōe vř casus hic. si velles sustinere, posses dicere φ hic erat nudus minister, sed ibi erat hæres qui sentiebat cōmodū. ar. l. publiº. de cōdi. & demon. ſ. tit. j. l. firmio. §. cū ab heredibus & quod ibi di
1 cā. ¶ Vltimò faciř hic. §. ad. q. iudex statuit terminū ad cōparendū hinc ad tres dies. cōparuisti incōtinēti, vtrū iudex intra illos tres dies possit ,pcedere ad vlteriora? Videř φ nō, quia durat dilatio prim a. vt. l. siue pars. C. de dila. in cōtrariū: quia finita est cā dilationis q dabař ad veniēdū: & iō statim cū venit finita est dilatio: vt hic, & s. de acqui. here. l. si quis hęres ita. & hoc est verū.

LEX LXIII.

Facta. ¶ Per restitutionē verbalē trāseunt omnia iura in fideicommissarium. h. d.

Si is qui. ¶ Si fideicōmissum deducař in stipulatione & restituař, transeunt actiōes p tre. secus si litis ęstimatio sit soluta. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, uel renunciatio post restitutionem procedens: fideicommissario non præiudicat.*

2 *Cessio quādo fit, an sufficiat sententia debitoris?*

3 *Cessione facta si cedens agit contra debitorem, an debitor possit opponere?*

4 *Pactū & trāsactio cedētis, an noceat cessionario?*

5 *Confessio cedentis quando noceat cessionario.*

6 *Cedēs qui solū habebat utilē, an præiudicet cessionario in illis casibus in quibus præiudicaret si haberet directam?*

7 *Solutio facta cedenti quando noceat cessionario?*

1 Si hæres. ¶ Sentētia † vel renūciatio post restitutionē ,pcedēs, fideicōmissa
d rio nō pręiudicat. h. d. ¶ Op. φ hæresᵈ post restitutionē nō potuit cōdēnari, vt. l. hęc aūt. §. fi. s. ti. j. so. vtī gl. ¶ Op. s. e. de. l. si patroni. §. fi. sol. ibi restitutio fuit facta post litē cōtesta. cū hærede. ¶ Op. C. de euic. de l. emptori. & de here. vē. l. emptor. sol. factū emptoris pōt ,pdesse ei q habet iura ab eo: vt. l. filiā fratribus s. e. nō nocere, vt hic sunt expeditæ gl. Extra gl. op. fortiter & vř φ hęc. l. sit cōtra casum. l. fi. s. de trāsa. to. ibi ille cū quo trāsegit ignorabat vēditionē factā. hic intelligi debet qñ sciebat litigator: & illud est not. ¶ Op. ad id qđ dixi tu dicis φ hic loquitur qñ sciebat, cōtra quia nō sufficit scientia, sed reqriř φ alte
e ro de tribº modis ᶜ sciař, qui ponunř in. l. iij. C. de noua. Posses dicere φ ibi loquiř in alia cessione seu delegatione. hic in restōne q fit p treb. ista nō est vera p. d. l. fi. s. de trāsac. vbi ęqparat hřditatē vēditā q est cessio restōni trebellianicæ. gl. vatiāt in. l. fi. s. de trāsact. & in. d. l. iij. vna dicit φ sufficit simplex scientia, alia dicit φ nō sufficit, vt. l. nomē. C. q res pig. ob. po. alia glo. variat in seipsa vt. l. si cū emptore. s. de pac.
2 Iac. de are. † dicit, & melius quā aliquis aliº in hoc φ
f qñq; fit cessio ad cōmodū cedētis, & eius piculoᶠ & qcqd exigiř, in eius vtilitatē vertiř. & isto casu non sufficit simplex scientia, sed requiriř φ sciat altero de tribus modis q ponūř. C. de noua. l. iij. ita pōt intelligi gl. in. l. nomē. C. q res pig. ob. pos. sed si fit ad cōmodū cessionarij, & eius piculo, sufficit simplex scīa, vt. s. de trāsac. l. fi. & casus est hic. Prędicta potes
g tibi ipsi p modum distinctionis sumere. ¶ Quęroᵍ
3 † post factā cessionēʰ cedēs agit cōtra debitorem: an
h debitor pōt opponere istā exceptionē non potes me cōuenire: qa alteri ius cessisti. & sic aliº habet vtilem q tuæ directę pferř. Iac. de are. dixit eo mō quo dixi s. aut cessio est facta ad cōmodū cessionarij, & eius piculo hoc casu pōt opponere exceptionē incōtinēti, φ alius q habet vtilē pōt pferri directę. ita intelligitur. l. in cāe. in fi. l. si ,pcurator meus. & l. ,pcuratore in rē suā dato. de ,pcu. Si verò piculo cedētis, tūc nō pōt opponere: nisi alterū de tribº interueniat positis C. de noua. l. iij. h. d. scdm Iaco. de are. in. l. j. §. j. circa prin. s. eo. vbi est casus. Sed Old. sibi hoc appropriauit. Et scdm prædicta debet intelligi. l. si conuenerit
4 in prin. de pi. act. & l. si pater. §. j. de iure do. ¶ † Quę
i ro vtrū ⁱpactum & transactio cedentis noceat cessionario? Glo. mouet hāc. q. in. l. si cū emptore. s. de pac. Tu solue distinguēdo circa hāc. q. prout colligitur
5 ex his quę dixi de scīa & cessiōe. ¶ † Quæro vtrùm confessio cedentis noceat cessionario? Hanc. q. tangit Dy. in. l. seruum. §. j. s. de leg. j. & ibi tetigi. & hic ēt Dy. format, & vř φ debeat nocere, vt. d. l. seruū. §. j. & l. si actor. s. de ,pcu. vbi pōt dicere φ veniat principalis: & sic si non noceret cōfessio principalis. illa l. si actor. nil releuaret. In cōtrariū vř facere. l. si partē §. j. s. queadmo. serui. amit. Ia. de are. vt refert Cyn. in l. fi. C. de ,pc. refert se ad distinctionem prędictam. aut enim cessio fit cedentis periculo, vt. l. si mandato titij in fi. s. mādā. & tunc confessio nocet vt. s. de procu. l. si actor. si verò fit ad commodum cessionarij, tunc non pręiudicat, vt. d. l. si partem. & hic. & hoc addita distinctione scientię, & ignorantiæ litigantis.

d ¶ Op. φ hřs. Adde qđ not. Bald. post Bar. ī. l. j. C. de inof. test. & Bar. no. ī. l. j. ī pe. col. in ver. qro qd si ,pcurator. C. qñ ,puo. nō est ne.

e ¶ Tribº modis. An sufficiat sola scīa. & no. ad. l. iij. C. de noua. & de his oībº. vide ī Spe. de ces. ac. §. j. ij. col. itē ad. d. l. iij. vide Bar. & doc. ī. l. ex asse. in prin. s. e. & istis adde Bal. plenē ī. l. j. in. viij. vl' ix. colū. versi. v. qro cū seq. de ac. & ob. & Bar. ī. d. l. nomē. & ibi Bal. sed quō debet fieri dicta denūciatio, vide Bar. no. in. l. j. in prin. in xj. q. de ope, no. nū.

f ¶ Et eiº piculo. Collige ex. l. vēditor. s. de here. vel ac. ven. adde φ opi. Iac. de are. seqř Ro. cōs. cij.

g ¶ Quęro. Vide qđ no. Bald. in. l. j. ī pe. col. ī versi. qro qd si ,pcurator. C. qñ ,puo. nō est ne. p bar. in. d. l. si cū ēptore. ff. de pac. & Bald. plenē de istis oībº in. l. j. in. ix. colū. in versi. v. cū se. de ac. & ob. & ī. d. l. iij. de noua. tenet contra Bar. & vide etiam Bar. ibi.

POMATES.

h ¶ Post factā cessionē. Vide Raph. cu. cōsi. xlj. Lu. ro. cōsi. cij. vbi dicit φ opi. Iac. de are. est communis.

i ¶ Quero vtrū. qđ si cedēs liberat debitorem, an noceat cessionario. vide bal. in rub. C. q in frau. cre. in prin. & de pacto & cessione, vide p Cy. in l. seruum filij. §. j. de le. j. q tenet φ sic. ,pterq; in casibº positis in. l. iij. C. de noua. adde latē Paul. de castr. hic q dicit Bar. cōfusē loq. & an debitor libereř omisso cessionario soluendo cedēti, vide Bal. consi. ccciij. j. li. Ang. consi. cclviij. Paul. de castr. consi. lxxxiij.

6 ¶ Quæro, pone† ꝙ ille q ceſſit habet ſolū vtilē.vn̄ apud eū nihil remanſit:an p̄iudicet ceſſionario in illis caſibus in qb⁹ p̄iudicaret ſi haberet directas? & vr̄ ꝙ in nullo p̄iudicet,vt.j.l.proxi.in prin.cōiuncto eo qđ dixi in.l.ex aſſe.s.eo.qd dicem⁹?dico ꝙ p̄iudicat ceſsionario ſicut factū ꝓcuratoris reuocati p̄iudicat dn̄o,ſi ad notitiā nō ꝑuenit,vt.s.de ꝓcu.l.ſi ꝓcurator.&.l.j.C.de ſatiſdādo.Prędicta vera ſunt p̄terꝗ̄ in illis caſib⁹ in qb⁹ dixi ꝙ ſimplex ſcīa nō ſufficiebat:ſed requirit̃ alterum de tribus modis poſitis. C. de noua.l.iij.quia quicquid faciebat dominus, faciebat virtute directæ quę erat apud eū ſed hic nullum ius habet:idcirco ſufficit ſimplex ſciētia. ¶ Quęro
7 †vtrū ſolutio facta cedēti noceat ceſſionario? Rn̄d. qn̄ apud cedentē remanet directa.idē dic qđ dixi.s. in trāſactione,iſn̄a,pacto,& ſimilib⁹,vt.l.fi.de tranſ. ſed qn̄ apud cedentē nullę remanent:tunc aut accepit bona fide animo gerendi negotium ceſſionarij: & liberaretur ſoluens ignorans: aliàs non,ſed haberet conditionem indebiti,quā cedendo liberaretur & ita debet intelligi.j.ꝓxi.&.l.qui hominē.§.ſi titiū. j.de ſol.&.l.cum qs.§.j.eo.ti.

Si quis. ¶ Pro eo quod indebitè reſtituitur reſpectu quotę,nō trāſeunt actiones ſecus ſi reſpectu rei certę.h.d.

Si hæres ante. ¶ Qđ pendēte dilatione p hæreditariū ſeruū acqrit̃ iu reſtitutione nō venit,ſicut nec alij fructus iudicio teſtatoris percepti.h.d.

Reſcripto. ¶ Licet fideicommiſſarius pecuniam quam debet dare tardius ſoluat,ad vſuras nō tenetur,quia nec fructus recuperat.h.d.

a ¶ Iulianus. Vide Bart.in.l.j.de vulg. & pup.ī.iiij. q.prī. in ver.item dubitatur quid ſi ille.

¶ Si quis.tp̄s reſtituetur.No.& facit in ſimili caſus cum ibi nō.in.l.fi.s.de rebus eo.iſtud tenet hic Ang.ſed Imol. iſtud multū reſtringit qn̄ fideicōmiſſarius fuiſſet impeditus inſinuare vel non.& ſequit̃ hoc Bal.ī.l.ij.circa prin. C.q res iud.nō no. licèt nō alle.Barto. hic nec iſtū tex.& vide pulchras.qō. Bal.in materia.in l.ij.C.de iure do.in pe.col.ſed an inſinuatio facta p vnū proſit alteri, vide Bar.p illū.tex.in ſimili ī.l.fi.§.ſimiliꝗ̄ modo.C.de iur.deliberā.& iſtis adde quæ not.idem Barto. in ſimili in.l. ſi res.in fin.s.quib. mo.pig. vel hypo. ſol.& Adde not. Bal.in.l.cōſulta.in vlti.q.C.de teſt.per Bart.in.l.is pōt.& ibi per Ro.s.de acqui.hære.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis quando de iure ciuili remittitur,tunc iure ciuili adiri poteſt hæreditas,ſi de iure prætorio:petitur bonorum poſ.ſecundum tab.*
Caſus in quo etiam hodie requiritur bo.poſ.ſecundum tab.
2 *Conditiones quæ,& quando hæredi.remittantur?*
3 *Proteſtatio quòd tantū operetur;quantū ſi actus ſuper quo interponitur uerè interceßiſſet.*
4 *Aditio hæreditatis quòd inducatur,quando aliquis dicit uolo eſſe hæres.ſecus ſi dicat uolo adire.*
5 *Accurſius eſt honeſtum nomen.*

Si ſub conditione. Conditiōi potestatiuæ honeſtæ facili & tranſitoriæ hæres cogitur parere,inhoneſta difficilis vel perpetua ei remittit̃.hoc dicit. Primò loquitur in inſtituto ſub conditione poteſtatiua,honeſta,& facili.ſcđò in inſtituto ſub conditione turpi,inhoneſta, & difficili.ſecūda ibi,ſi verò turpis.Itē ſcđa ſubdiuiditur:quia primò ponit quid iuris ſit de rigore.ſecundò ponit.quid iuris ſit de æquitate p̄toria ſcđò ibi,ſi in danda.¶ Itē ſecunda ſubdiuiditur.quia primò loquitur in conditione quæ habet difficultatē:quia patrimonium diminuitur in dandō.ſcđò in conditione turpi.tertiô in conditiōe quæ habet difficultatē:quia eſt perpetua nō trāſitoria.ſecūda ibi:ꝙ ſi conditio.tertia ibi,ſi verò noīs.ex qua diuiſiōe apparet clarius iſte.§.In tex.ibi,viſum eſt.dic.ſ.iniquum de rigore per rationem quæ ſequitur.¶ Op.& videt̃ ꝙ iſte.§.ſibi cōtradicat.nam primò dicit ꝙ conditio turpis ſibi non remittitur,in.§. q ſi conditio.dicit̃ cōtrariū.Solu.primò loquitur.de rigore:ſecundò de æquitate prætoria.Sed cōtra hoc op.quia etiā de rigore iuris ciuilis cōditio impoſſibilis remittitur,vt.s.de condi.inſti.l.j.ſol.quidam intelligunt omnes.ll.quæ dicunt conditionem impoſſibilem remitti.ſ.de iure prætorio:& ſic nunꝗ̄ ex tali teſtō poterit adiri hæreditas.ſed erit neceſſe deueniri
8 ri ad bonorū poſſeſſionem ſcđm tab.vt hîc.¶ †Ego aliter dico.nā q̄dam ſunt conditiones turpes que de iure ciuili remittunt̃.¶ Quædā reputātur turpes ſolū de iure prætorio,vt cōditio iuriſiurādi,vt probat̃ s.de condi.inſti.l.conditiones.in princi.in illis quæ à iure ciuili remittuntur poterit adiri hæreditas de iure ciuili in his quæ ſolùm à prætore: erit neceſſe peti poſſeſſionem bonorum ſecundū tab.hîc eſt caſus:& ſic eſt vnus de caſibus in quibus etiam hodie eſt neceſſaria bonorum poſſeſſio ſcđm tabu. vt ponunt doc.in.l.certū.C.vnde leg. ¶ Op.ꝙ cōditio difficilis non remittatur, vt.l.cū hæres.§.j.j.de ſtulib.difficultas em̄ nō excuſat,vt.l.cōtinuus.§.illud de ver.obl.Sol.cōditio difficilis nō remittit̃ ad cōmodū eius cui eſt impoſita,vt in cōtrario.ſed ad cōmodū fideicōmiſſarij ſic,vt hîc.quod eſt not. ¶ Opp.qa hîc remittitur cōditio etiā facilis,vt cōditio deferendo nomine honeſto,quod fieri nō debet.vt hoc.§.ī prin.Reſpōdeo cōditio nominis ferendi dicit̃ habere difficultatē pro eo ꝙ eſt perpetua,nō momentanea:vt aſcendere capitoliū.ideo remittitur non in fauorem eius cui eſt īmpoſita, ſed in fauorem tertij,vt poſsit peti bonorum poſ.ſcđm tabu.non adri hæreditas de iure ciuili,vt hîc.Ratio iſtarū ſol.eſt,qa in cōditionibus poteſtatiuis ſi aliquis impeditur per aliū:conditio habeturpro impleta,vt.l.iure ciuili.&.l.in teſtamento.s.de condi.& demon. ſed hîc ꝓpter factū hæredis cui cōditio erat impoſita,videbat̃ impediri implementū conditionis ad dānum fideicommiſſarij.vnde de ęquitate prætoris ꝗ̄tum ad fideicommiſſarium conditio habetur pro impleta:non quo ad ipſum hæredē.¶ Ex præ-
2 dictis † habes diſtinguere,aut conditio appoſita hęredi eſt caſualis:aut poteſtatiua.ſi caſualis,dic vt.l.ſed & ſi alio.s.eo.ſi poteſtatiua:tunc,aut turpis eſt aut honeſta.ſi turpis:remittitur:ſi honeſta,ant facilis,aut difficilis.ſi facilis:& tūc aut eſt momētanea,& cogit̃ eā implere:vt aſcendere capitoliū. vt hîc.in prin.ſi perpetua,vt ferre nomē honeſtum,& illa remittitur ſi eam implere non vult:vt hoc.§.in fi.ſi verò eſt difficilis.aut difficultas conſiſtit in dando:& tunc cōtra difficultatē ſuccurrit̃,qa fideicōmiſſarius cogit̃ dare.vt hoc.§.fi. dāda.ſi in faciendo.& illa remittit̃ ad cōmodū fideicōmiſſarij,vt hîc,non hæredis,vt dictū eſt.¶ Quæro quid vult dicere tex.in ver. ꝙ ſi cōditio.ibi,& hactenus iubendus eſt &c.Rn̄deo dicit gl ꝙ alterum de duobus cogit̃ hæres facere.vel proteſtari ꝙ ꝗ̄tū in ſe eſt vult eſſe hęres,vel
3 habet petere bonorū poſſeſſionē ſcđm tabu.Et ſic no.† ex primo ꝙ tātū valet ꝓteſtatio,ꝗ̄tū operaretur ſi verè intercesſiſſet ille actus ſuper quo interponitur,vt de his qui per me.iudi.non.ap.l.fi.& de oper.no nun.l.de pupillo.§.ſi qs ipſi prætori.ita dicit Old.& eſt ratio in.l.s.alle.qa cū p prote-
4 ſtationem non ſtet,lex ſupplet.Item no.†ex hac eadē glo.ꝙ ſi qs dicat,volo hęres eſſe,inducitur aditio.ſecus ſi dicat,volo adire.argu.eius quod not. in.l.ſerui electione.s.de leg.j.& de acqui.here.l.gerit.videtur ꝙ alius ſit intellectus huius tex.dicit ꝙ prętor conditionem remittit & alterum de duobus faciat p̄tor.vel ꝙ faciat edictū ſpeciale p qđ transferat actiones in fideicōmiſſariū, vel ꝙ iubeat hæredē petere bonorū poſſeſsionem ſcđm tab.ex edicto generali,& hęreditatē reſtituere ex trebel.ſimilis mod⁹ ꝙ lex pmittat iudici facere edictū ſpeciale habetur in.l.ſi finita.§.elegāter.de dā.infec.
5 ¶ Vltimò not.† ꝙ nomen accurſius,eſt honeſtum nomen,qa accurrit & ſuccurrit contra tenebras iuris:quia gentes conſueuerunt &c. vt in gl.

Si cum ſuſpecta. ¶ Si hæres adiuit coactus,fidecommiſſarius detrahit falcidiam de relictis ab hærede,non de relictis à te.h.d.dic plenè.s.eo.l.j.§.deniꝗ̄.

Si titius. ¶ Quatenus defalcat̃ à primò fideicōmmiſſario,eatenus defalcat ipſe à ſuo legatario.h.d.circa materiam gl.diſtinguit hic plenius in.l.plautius.de condi.& demonſt.vt ibi dixi.

a Iulianus.[a] ¶ Fideicommiſſarius pręfertur ſubſtituto vulgariter. h.d.ſecundum primā lec.quę eſt magis notabilis.alię lec. ſunt claræ.¶ Op.s.e.de.l.ſi patroni.§.fi.ſecundùm primam lec.dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ꝙ teſtamentum inſinuetur intra tres menſes,alias non ualeat,nō præiudicat fideicommiſſario.*

Si quis. ¶ Si inſtitutus paſſus eſt labi tempus agnoſcendæ bonorū poſſeſsiōis:fideicōiſſario ſuccurritur vt reſtituatur,& agno
1 ſcere cogatur.h.d.¶ No.†caſum quotidianum in hac ciuitate peruſij, vbi eſt ſtatutum quod ſi quis non inſinuauerit teſtamentum intra tres menſes non valet,quòd hoc fideicommiſſario non noceat,imo ad eius petitionem
b tempus reſtituetur[b] & cogetur adire & reſtituere.

Admonendi. ¶ Ad petitionem vnius ſerui fideicommiſſarij cogitur inſtitutus adire & reſtituere hæreditatem etiam quę ſoluendo non erat.h.d.

LEX LXIIII.

SI eius. ¶ Naturales obligationes totaliter tranſeunt in fideicōmiſſariū:ideo reſpectu hęredis totaliter dicit̃ īdebitū.h.d.¶ Op.& videt̃ ꝙ poſt reſtitutionē apud hęredē remaneāt directæ,vt.l.j.§.j.s.eo.Sol.gl.ꝙ illud verum eſt quando erat obligatio ciuilis & naturalis ſec⁹ ſi naturalis tm̄:tūc em̄ nihil remanet apud hæredē:qa naturalis non diuiditur in directā & vtilē.licèt cōtrarium no.in.l.ſi alienus.s.de leg.ij.ſed hæc verior eſt quod eſt no.¶ Opp.C.ſi aduer.ſo.de.l.ij.&.s.de condi.inde.l. in interdum.glo.intrat hic opi.quas plenè examina,vt dixi in.d.l.interdum.de condi.inde.

Si neceſſarii. ¶ Etiam neceſſarij hęredes coguntur parere cōditioni,& adire:& reſtituere.h.d.

Si quis. ¶ Hæredis hærs decedētis ante reſtitutionem cogit̃ reſtituere,& quatenus res extant,tranſibunt actiones.h.d.

Si patronus. Patronus poteſt grauare libertos liberti etiam in debita portione.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus in reſtitutione trebelliani quare non requiritur conſenſus ſerui,& in hæreditatis aditione & bonorum poſſeſ.ſic.*

Seruo.

LEX LXV.

Seruo. ¶ Hæreditatis restitutio fit seruo dño volēte: vel ratū habente, vel etiā ipsi dño: licet in hæreditate debeat ꝓcedere iussus. & seq aditio serui, & in bonorū possessiōe serui volūtas req raţ. h.d. ǭ est rō ꝙ in hæreditatis aditiōe reqriţ ꝙ pcedat iussus in bonorū possessiōe & trebel. restitutiōe secus. Rn̄deo qa aditio obligat quē sicut votū, q mod⁹ obligādi nō cadit in eū q est in alteri⁹ potestate, vt.l.si qs rē.§.voto.j.de polli. q rō cessat in treb. restitutiōe, & bonorū possessiōe, vt plenē dixi in.l.qui in aliena.in prin.de acqc.hære.
1 ¶ Quero† q est rō ꝙ in tre. restitutiōe nō reqriţ cōsensus serui: in hæreditatis aditione & bonorum possessione sic. Rn̄deo iura querendi nō queruntur nobis p eos q sunt in nostra ptāte, sed iura quęsita prosequēdi & actiones sic, vt.l. ꝑtia rerū.§.j.s.ad.l.falc. sed posse adire hæreditatem, vel posse petere bonorum possessionē, non est ius q̄situ sed est ius q̄rendi: & petere restitutionem est ius prosequēdi ius iam q̄situm: est em̄ nobis q̄sita actio ex testō: ad hoc vt plenē dixi in.l.is pōt.de acqui. hære.

Si testator. Hęres rogatus restituere sub conditione quę remittiţ: vel quæ per cautionem mutianā impletur, cogitur adire & restituere.h.d.

SVMMMRIVM.

1 *Sententia lata à iudice per gratiam quando retractetur per beneficium restitutionis in integrum?*

Cum prætor. Sentētiæ licet iniustæ parendū, est ꝓpter eius authoritatē.h.d. ¶ Oppo. s. de iurisdi.om.iu.de.l.si per errorē. Sol. ibi fuit error in iurisdictiōe: hic in iure, vel facto. Ad hoc opp. C.q̄n ꝓuoc.nō est ne.de.l.ij. &.l. qui testamēto.de excusa.tuto. Solu. ibi fuit expressus error ī sñia hic nō. ¶ Op. ꝙ tex. sibi cōtradicat: dicit enim causa cognita, & per errorē. So. vt ibi in gl. ¶ Op. C. q̄n prouo.nō est ne.l. venales. Sol. ibi sñia fuit data pretio, hic per errorē, vel precibus. ¶ Opp. s. de iud.l.si prætor.§.marcellus. Glo. dicit fateor ꝙ q̄n sententia gratiosē fertur, potest peti restitutio in
1 integrum. qd no. Sed aduerte †: quia tunc hoc est verum, q̄n falsę probationes fuerunt productę. quo casu distinguitur vtrū sñia fuerit lata in pręsentem, vel in absentem, [a] vt.d.§.marcellus. vt plenē dixi in.l.diuus.de re iu. &.l.si quis obrepserit.de falsis. sed si nullis falsis probationibus ꝓductis. vel si iudex per gratiam non pronunciauerit. vel si falsis probationib⁹ productis iudex daret sententiam iniquam gratiosē: tunc nō daretur restitutio. quia potuit [b] appellare: & iudicis errorem corrigere, vt.l.j.j. de ap. & si non potest ignorantiam prætendere: quia illa non est iusta causa dandi restitutionem. Est enim lata culpa, vt not.in.l. liberorum.§.notatur.de his qui no.infa. & restitutio non datur, nisi ex iusta causa, vt.s. ex quibus cau.maio.l.j.in prin.

Si pupillo. ¶ Pupillo cum authoritate tutoris, vel soli tutori, si est infans pōt restitui hr̄ditas: & mutus nihil intelligēs infanti ęquiparatur. hoc dicit. ¶ Not. quòd infanti quæritur hæreditas per tutorem. Not. etiam quòd mutus nihil intelligens ęquiparatur infanti. [c] de quo videbitis.j.de bono.pos.infan.de la.l.j. & .ij.

Si singulæ. Qui ad petitionem fideicommissarij alij res singulas restituit, hereditatem restituere videtur.h.d. ¶ Opponi. procuratori in rem suam non potest restitui hæreditas, vt suprà.de iure dot.l.si mulier.§.ex asse. Dyn̄. dicit solu. vt infrà.l.proxi.§.j. sed ibi nihil de hoc dicitur. Alij dicunt intellige hîc præcessisse restitutionem verbalem, quod licet sit verum in se: tamē nō est de mente literæ quæ dicit quòd per hanc traditionem intelligitur restituta hæreditas. Dic ergo quod hîc res istæ fuerunt traditæ me præsente, vnde mihi restitutæ videtur. de acquir. possess.l.quod meo.§. si venditorem, vel verius ex eo quòd iussu meo paruit hæres: videtur ipse hæres statim restituere mihi fideicommissario hereditatē tradendo illas res. nec videtur facta restitutio procuratori in rem suam, cui traditæ sunt res singulares, imo directò

a ¶ Vel ī absentē. Idē dixit Bart.in.l.j.C. de sen.aduer. si. la. lib.x.p Imo. plenē in.l.diuus.in. xiiij. col.de re.iu.qd aūt ī sñia lata metu, an sit nulla ipso iure: vide not.Bald.in.l. decernim⁹.C.de sacrosan.eccl. ad fin. l.j.in.ij.col. per illā gl.C.de senten. ex breui.reci.

b ¶ Quia potuit. Idē tenet Bar.in.d.l. diuus.in.j.colū.de re iu.sed Cy. & Bal.ī l.j.C.de cōdi. inde. tenet cōtrao pi.bar. ꝙ licet potuerit appellare: tn̄ deţ restitutio. & vide Bar.ī l.si is ad quē.de re iudi. & bal.in.l.j.i.j. colū. C. quomodo & q̄n iu.dicit ꝙ q̄n sñia fuit lata dolo. vel lata culpa q̄ pōt ꝑpēdi ex actione, ꝙ non solū pōt appellari sed etiā restitutio ī inte.pe. & de hoc dicit esse hic gl. q̄ nō est alibi quā vt dicit ipe seqţ Gul. & Cy.i.l. pe. de iureiu. vide q̄ no.bal.ad intellectū istorū in.l. sub spē.C.de re iud. & in.l.j.C.si ex. fal.in stru. & in.d.l.venales. & habes ibi ꝙ si est lata p latā culpā, vel per inimicitias capitales ꝙ datur restō. & licet Bar. hic velit ꝙ q̄n iudex p gratiam ꝓnūciauit non restituiţ lęsus, dic ꝙ fallit in fisco. gloss. est quam ita intelligit Bar.in.l.j.C.de sentē.aduer.fis.la.li. x.

c ¶ Si pupillo. equiparaţ infanti. Vide Bar.ī.l.j.in prin.ff. de verb.ob. & alle. Bal.in.l.j.in.ij.col. C.de sac.san.eccle. vbi aliter ītelligit. adde qđ Paul. de ca. hic intelligit de pupillo.vj.annorū & ꝙ in īfante duorum annorum non pōt procedere.

videţ facta restitutio in fideicōmissariū. facit.s.eo.l. restituta.

LEX LXVI.

Qui ita. Aditio coacta implet conditionem.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Procurator qui habet mandatum si non constat de mandato, cauet de rato.*
2 *Procuratori quòd possit fieri restitutio fideicommissi.*
3 *Vsusfructus quæritur mihi per procuratorem directò.*

Etiam. [d] ¶ Hæres nō cogiţ adire ad petitionē ꝓcuratoris, de cuius mādato dubitaţ, sed si spōte adiuit, cogiţ restituere.h.d. secūdū
1 scdā diuisionē gl. ¶ Op.† ꝙ habet mādatū, nō cauet de rato, vt.l.nō solū.§.q alieno.s.de ꝓcu. Sol. qdā ꝙ hic est casus spālis in quo cauet etiā si cōstet de mādato simile habeţ in.l.de pupillo.§.q ꝓcuratorio.de ope.no.nū. Alij ꝙ hic cauet de rato, si non cōstet de
e mādato. & hoc tenui[e] in.d.§.q ꝓcuratorio. ¶ Opp.
2 † ꝙ ꝓcuratori non possit restitui, vt.s.de iure do.l.si mulier.§.ex asse.sol.hic loqţ in ꝓcur.simplici. ibi in ꝓcuratore in rē suā simile glo.habes in.l.apud iul.§. vtrū.s. e. &.l.restituta.in gl. sup verbo tua volūtate. &.l.q̄uis.in fi.s.e.rō apparet in tex.in.d.§.ex asse.qa nō fit restitutio secūdū qđ testator disponit.vel secūdū verba senatuscōsulti q̄ loquūţ q̄n restō fit fideicōmissario. ¶ Op.s.de acq.hr̄.de.l.paulus.gl.sol. & bn̄. ¶ Op. p liberā psonā nō q̄riţ nobis actio, vt. C. p quas pso.nobis acq.l.j. &.l.possessio.§. & si possessio.de acq.pos.ergo ꝓcuratori restitui nō pōt: qa per eū dño nō q̄riţ. sol.hic est spāle, vt ipsi dño directō q̄raţ. hoc est nō pōt priō q̄ri ꝓcuratori, & de psona ꝓcuratoris acq̄ri dño, seu trāsire in dn̄m. vide glo. &
3 no. diligēter. ¶ No. ergo † ꝙ si ꝓcurator stipulaţ ꝓ me vsumfructū, nō q̄riţ sibi nec per eū ceditur mihi: quia ius vsusfructus cedi nō pōt, sed dño queritur
f directò. & idē dic in oībus[f] quę procuratori. acquiri non possunt, quod intellige secundū quod dixi.s.

g **Si damnum.** [g] Actiones quę nō fuerūt in bonis tpe mortis defuncti, per trebel.nō trāseūt.h.d. de hoc dicā in.l.si hęres pecuniā.j.eo.quod tene menti.

Si legatus. Exceptio coherens psonę hæredis non transit in fideicommissarium.

An vbi. Fideicommissarius conueniţ vbi habet domicilium: vl' vbi est maior pars hęreditatis.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Filio non licet se immiscere causa fraudandorum creditorū.*
Hæreditatem adire coactus cogitur pati actionem.
2 *Interdictum fraudatorium quid sit?*

LEX LXVII.

Si postulante. Qui cogit hęredem adire, cogitur actiones hereditatis pati. Item per aditionem factam à suo vl' extraneo quis incidit in interdictum fraudatoriū.h.d. In glos. super ver.vēditis.in fi.dic, & hoc est verū cū fili⁹ adiuit quo casu loqţ iste ver.qa &c.vsq ad fi. ¶ Not. ꝙ
1 † sicut extraneo ita filio suo nō licet se immiscere cā fraudādorū creditorū. ¶ No.ꝙ q cogiţ hr̄ditatē adire. cogiţ actionē pati. ¶ Op.s.eo.de.l. postulante.in prin.Sol. vtrūq remediū pōt habere locū, & istud,
2 & illud. ¶ Quero† qd sit istud īterdictū fraudatoriū? Gl. dicit ꝙ de hoc fit mētio hîc, & ī.l.pupilli debitor. in prin.j.de sol.de hoc etiā fit mētio p Ioannem in arbore. fecit enim huic interdicto cellulam per se. facit etiam mētionē gl.in.l.j.C.si ven.pi aga. dic quòd illud interdictū de quo hîc fit mētio, est idem quòd edictū de his q̄ in fraudē creditorū: loquiţ enim q̄n debitores fraudāt creditores circa res suas quæsitas, vel quęrendas, sed illud interdictū fraudatorium de quo fit mētio in.l.pupilli. est interdictū per se. loquitur enim q̄n debitores committūt fraudem circa res alienas, vt ibi dixi.

h **Si donationis.** [h] Nō potest per hæredem restitui fideicommissario plusquā possit à defuncto capere.h.d. Ratio dubitandi erat, quia fideicommissarius videtur habere ab herede, non à defuncto. & sic videbaţ to-

d ¶ Etiā. Ad intellectum huius.§.adde qđ no. dicit Barto. in.l. filiusfa. in .iij. col.j.de do. vbi voluit ꝙ in casu hui⁹. §. reqraţ spāle mandatū ꝓpter grauitatē p̄iudicij, qđ no. vide de tn̄ quod ibi dixi.

e ¶ Hoc tenui. Vide Bar.in.l.si stipulatus fuerim illud. in fi.de ver.obli.

f ¶ Idē in oīb⁹. Idem tenet Bar.in.l.q bona.§.si alieno.s. de dam.infect.

g ¶ Si dānū. Et adde ꝙ ī liberatorijs sem p trāsit in dn̄m, salte vtilis ēt sine cessione. licet in obligatione secus.text. est no.ī.l.rescriptū. §.fin. & ibi not. de pactis.

h ¶ Si donatiōis. fin. est iste tex. secūdū Bal.in.l.eā quā.C. de fideic.in.viij.co.

tum poſſe capere: quod remouet hæc.l.

SVMMARIVM.

1 *Fideicōmiſſarius habetur loco hæredis.* L. LXVIII.

SI hæres ab eo. Fideicommiſſum vniuerſale valet hęreditate exiſtēte nō ſoluēdo.ſecus ĩ fideicōmiſſo ſingulari. h.d. ¶ † No. tex. ibi hr̃dis vice fungi. ꝙ fideicōmiſſariꝰ habeť loco heredis.facit.ſ.e.l.poſtulāte.§.fi.&.l.ſi filiꝰ.ſ.qđ cũ eo. Scias tñ ꝙ etiā qñ bona nō ſunt ſoluēdo.heres hodie ſi nō faceret inuētariũ cogeť cōplere legata ꝑ auť. ſed cũ teſtator.C.ad.l.fal.qđ intellige vt dixi in.l.in rōne la prima.§.§.qđ vulgo.ſ.ad leg.falc.

Si totam. ¶ Qui ĩ reſtituēdo quartā nō detrahit,nō pſumiť erraſſe,niſi probeť.h.d. ¶ Opp.C.ad.l.fal.de.l.error.ſolu.hęc debet ĩtelligi ſcđm illā.ſ.ꝙ repiť ꝓbato errore facti. ¶ Op. ꝙ error pſumať,vt.ſ.de ꝓba.l.cũ de indebito.§.j. & ibi no.&.C.de iuris & facti igno.l.ſi poſt diuiſionē. Glo.hĩc nihil dicit.Dico ꝙ error facti q hĩc requiriť nō pōt cadere,niſi pſupponať aliqua ſcia,ſeu aliqua credulitas:vt qa credebat hr̃ditatē nō eſſe ſoluēdo: ideo nō putabat eſſe locum deductiōis quartę.& ſic cũ ad iſtā ignorātiā deductiōis quartę reqrať poſitio alicuis facti,illud nō pſumiť niſi ꝓbeť:ita loquiť hĩc ſed cōtrariũ loquiť qñ ex ſola ſimplici ignorātia inducebatur error quæ ignorantia præſumitur.

LEX LXIX.

DE euictione. ¶ Hæres inſtitutus nō cauet de euictiōe:ſed ſibi cauetur à fideicōmiſſario. h.d.dic vt dicam.j.eo.l.heres percepto.

SVMMARIVM.

1 *Vtilis & directa,an poſsit competere uni & eidem?*

LEX LXX.

SI hæres inſtitutus. ¶ In eũ q habet directas nō trāſeūť vtiles h.d.qđ ergo ĩportat reſtō fc̃tā hr̃di? Rñdeo ꝙ obſtaculũ exceptiōis cōpetētis cōtra hęredē ꝑ treb.tolliť.Itē vtilis q̃ erat apud fideicōmiſſariũ extīguiť.ita tenēt doc.C.ex qb.cau.ma.l.fi.facit qđ no. ꝑ Dy.ĩ ti.de act.§.rurſus.Ex pdictis habes † ꝙ vtilis actio & directa nō pōt cōpetere vni & eidē.[a] ſed contra.j.de ſol.l.ſi duo.& qđ no.ſ.de ꝓcu.l.nō ſolũ.ĩ prĩ. vbi diſtinguiť an ꝓcurator ĩ rē ſuā ĩtētet vtilē,vel directā Sol.vtilis & directa nō pñt cōpetere eidē ꝑ ſe & ſuo noīe,vt hĩc.& rō eſt:qa vtilis dať ex eqtate,vt l.j.de ac.& ob.& ibi no.ꝙ eqtas ceſſat in eo q habet directas,ſed bene poteſt quis habere vtiles ſuo nomine.directas nomine alieno,vt in contrario.

Si hæres. ¶ Pro dāno dato ab hærede ante reſtitutionē, tenetur actiōe legis aqlię.h.d.

Si temporalis. ¶ Negligētia hæredis nocet fideicōmiſſario h.d. ¶ Op.ſ.eo.de.l.facta.§.pe.ſol.ibi fuit hæres negligēs in acqrēdo hæreditatē.hĩc circa acqſitionē ſingularē.

SVMMARIVM.

1 *Puto mihi expedire uerba hæc, quando inducant aditionem*

LEX LXXI.

OMnes. ¶ Hęres nō obſtāte tpe ad deliberandũ cogiť ſtatim adire, ſed ex effectu deliberationis apparebit:an poſsit deducere quartā.h.d. ¶ † No.ꝙ poſt tps datũ ad deliberandũ,iſta verba puto mihi expedire,& ſimilia inducūt aditionem.ad idē facit.ſ.eo.l.ſed & ſi alio.in prin.ſecus ſi tēpus ad deliberandum nō præceſſiſſet,vt dixi plenē[b] in.l.gerit.ſ.de acquiren.here.

LEX LXXII.

HAEres præcepto ſundo. ¶ Si hr̃di reſtituēti fundꝰ retentꝰ euinceť actio ei de euictiōe dať.h.d. ¶ Op.ſ.de leg.ij.de.l.cũ pater.§.euic.Dicit gl.ꝙ hĩc hr̄ loco quartę,q̃ eſt onero ſa ſaltē ꝓ parte:ibi qñ ē ſimplex legatũ. ¶ No.hac ſol.ꝙ illud ꝙ dr̃ ĩ.§.euictis.nō habet locũ qñ pceptiones habeť onꝰ.qđ licēt fortē ſit verũ ĩ ſe:tñ qũtũ ad ꝓpoſitũ nō ꝓcedit.Sol.qa qñ hęres pcipit certā re, in nulla parte ſentit onus.vt.l.j.§.ſi hęres.& no.in.l.j.§. fi.ſ.e.vñ alij dicũt ꝙ hĩc loquiť ĩ fideicōmiſſario q ſentit cōmodũ ab hr̃de ibi ĩ hr̃de q cōmodũ nō habet à legatario.tu dic ꝙ hĩc loquiť ĩ hęrede cui quarta eſt delata ex diſpoſitiōe legis,nō defuncti.vñ euicto fundo q loco quartę dabať ſibi ſuccurriť.cōtrariũ loquiť ĩ eo q habet exceptionē tñ ex diſpoſitiōe defuncti. ¶ Op.de.l.cũ rem alienam.C.de leg.Sol.vt in gloſ.[c]

SVMMARIVM.

1 *Ceſsio facta contra principalem an uideatur facta contra fideiuſſorē:ibi quæro.*

LEX LXXIII.

SI hæres pecuniam. ¶ Actiōes q̃ cōpetūt hęredi ex ſua ꝓuiſiōe nō trāſferuntur facta reſtitutiōe ꝑ treb.ſed noua ceſſiōe opꝫ.h.d. ¶ Op. ſ.de peti.hære.de.l.itē veniūt ĩ pri.&.§.j.So.dicit gl.ĩtelligo hāc ſcđm illā vt diſtinguať an fenerauerit noīe ꝓprio,an hæreditario. Hoc nō placet.iſtæ eñ actiōes nō trāſeūt:qa nō fuerũt in hęreditate tpe mortis,etiā ſi noīe hæditario cōtraxiſſet,vt patet hĩc ĩ ſcđo reſpō.&.ſ.e.l.q ita.§.ſi dānũ.Nā ob.l.cōtraria qa aliter aſſumiť hęreditas qualis eſt hæreditas tpe quo reſtituiť:iō à fructibꝰ hæreditas augeť.ſed hĩc ĩſpiciť hr̃ditas qualis eſt tpe mortis, vt.d.§.ſi dānũ.iō à fructibꝰ hr̃ditas nō augeť[d],vt.ſ.e.l.ĩ fideicōmiſſariā,vel dic ꝙ verũ eſt idiſtinctē ꝙ actiōes nō trāſeūt ꝑ treb.ſed an ſint cedendæ fideicōmiſſario vel nō, debet adhiberi dicta diſtinctio an cōtraxerit noīe ꝓprio an hr̃ditario.& ſic loquiť iſta gl. ¶ Op.j.de fideiuſſo.de.l.hęres.Glo.dat multas ſolu.tene primā ꝙ actiōes trāſeūt ceſſiōe facta nō ipo iure:vt hĩc. ¶ Op.de cōſti.pec.de l.ſi poſt.Sol.gl.optimē.ſ.ꝙ ibi trāſeūt facta ceſſiōe.[e] ¶ Op.de pactis de.l.ſi tibi.§.cũ poſſeſſor.Glo.hĩc & ibi ponit multas ſo.illa vera ſunt ꝙ ibi loquitur ĩ poſſeſſore.q nullũ ius habet ĩ hæreditate:hic ĩ eo q verus erat hæres,& habet ius,licēt alteri reſtituere teneatur.vt ibi dixi. ¶ † Quæro vtrũ facta ceſſiōe cōtra pricipalē videať facta ceſſio cōtra fideiuſſorē & pignora ipſo iure.Tex.hic vr̃ dicere ꝙ nō ad idē facit.j.de fideiuſ.l.hæres à debitore. in prin.C.de hære.vel act.vē.l.emptor.ĩ cōtrariũ.C.de act.& obl.l.ſi ĩ ſolutũ & l.ſeq.& de here.vē.l.emptori.qđ tenet Azo ĩ ſumma.C.de hęre.vē.circa fi. Reſpō.regulariter facta ceſſiōe cōtra pricipalē trāſeūt actiōes cōtra fideiuſſores & pignora,vt dictis.ll.fallit hic,& ĩ.l.hęres.j.de fideiuſ.rō eſt:qa hic loquiť de trāſlatiōe actionũ q̃ fit ꝑ treb.ſed ꝑ treb.nō extēdiť ad actiōes,ēt acceſſorias poſt mortē defūcti q̃ſitas.ſilr̃ fallit ĩ.l.ēptori.de hęre.vē.qa ibi hr̃s vēdidit hr̃ditatē ĩ qua nō cōtinenť actiōes ꝓuiſiōe hęredis q̃ſitę. ¶ Quero an ceſſiōe facta cōtra vnũ ex duobus reis videať facta cōtra aliũ? Dic[f] vt.l. qui duos.ſ.de le.ij.

LEX LXXIIII.

QVi filium. [g] Qui iubet aliquē nō facere teſtamētũ,videtur rogare de hæreditate reſtituēda heredibꝰ venientibꝰ ab inteſtato.h.d.tene mēti iſtũ caſum:qa pulcher eſt.

SVMMARIVM.

1 *Annus ceptus fauore filij habetur pro completo:*

2 *Grauatus de reſtituendo cum filius deceſſerit,tenetur reſtituere,etiam ſi decedit cũ filijs.*

3 *Arguere de uerbis.l.ad uerba teſtatoris licet.*

1 **Sabinus.** ¶ † Fauore filij annꝰ ceptꝰ habeť ꝓ cōpleto.h.d. ¶ Op. de cōdi.& demō.de.l.nō putabā.Sol.fallit hic fauore filij qđ dic plenē vt dixi.ſ.de leg.j.l.ſi cui. ¶ Op.qñ filiꝰ grauať reſtituere poſt mortē:intelligiť ſi deceſſerit ſine liberis,vt.ſ.de condi.& demon.l cũ auus.&.l.cũ acutiſſimi.C.de fideicō.ſed hic iſte filiꝰ deceſſerat cũ liberis:ergo nō debet reſtitui fideicōmiſſum honoratæ.Reſpō.qñ filiꝰ grauať reſtituere

2 poſt mortē,intelligiť ſi deceſſerit ſine liberis,vt in cōtrario.ſecus † ſi aliqs grauatur de reſtituēdo cũ filiꝰ deceſſerit:tũc eñ nō ineſt illa cōditio, vt hic.qđ

3 tene mēti.dixi in.l.cũ auus. ¶ Vltimō † no.quō arguiť de verbis.l.ad verba teſtatoris.ſimile habetis ĩ.l.ſi fuerit ita.j.de ma.te.& de verbo.ſig.l.cũ qdā.

LEX LXXV.

EPiſtolam. Defectus cauſæ de futuro facit legatũ deficere.h.d.& gl.hic ponit caſum. ¶ Oppo. falſa cauſa nō vitiat legatũ,vt.ſ.de cōdi.& demō.l.cũ tale.§.falſam.ſol.hic fideicōmiſſum erat magnũ:ideo pſumiť ꝙ nō reliquiſſet ſi falſam cām ſciuiſſet ſcđm quoſdā.tu dic ꝙ ibi loquiť in cā de pręterito.hic in cauſa de futuro q̃ nō eſt ꝓpriē cā,ſed magis rō q adeo adhęret legato ꝙ ſi eſt falſa perimit legatũ.[h] vt.ſ.de lega.ij.l.cũ pater.§.dulciſſimis. poſſet etiā dici ꝙ cũ iſta ſit cā de futuro dicatur cōditio.facit.ſ.de leg.j.l.ſi chũ q meus erit.&.ſ.de le.ij.l.Imperator. ¶ Quæro inquantũ teneatur cornelius.gl.dicit ꝙ ad duas vncias,ſed Iac.de are.dicit ꝙ cum portio ſempronij reſtituti ad ipſum reſtitutũ pfectē ptineat,& etiā medietas portiōis matris:cornelius debet releuari in tribus vncijs,vt.l.cum pater.§.cum exiſtimaret.ſ.de leg.ij.hoc innuit iſte tex.dum dicit pro rata.

Mulier. In dubio qñ qs rogať reſtituere ei à quo accepit,eſt intelligendum poſt mortem ſuā.h.d. ¶ Op.ſ.eo.de.l.vbi.purē.ſol.ibi ille cui debebat fieri reſtitutio,erat ĩn poteſtate alterius.ideo ſubintelligitur tempus ſui iuris ſed hic erat ſui iuris. ¶ Opp.ſi dies non apponitur,fideicommiſſum eſt purum,vt.ſ.de condi.& demon.l.j.ſol.hic ſubintelligitur tps mortis:qa aliās oīno fideicommiſſum eſſet inutile.ſi illud quod à te recipio incontinenti tibi deberē reddere,vt.l.qui ſic.j.de.ſo.ſed ſi aliud tempus eſſet limitatum,illi ſtaretur,vt.ſ.eod.l.ſi hæres inſtitutus.& ad.l.

---

a ¶ Et eidē.quis nō pōt habere vtiles & directas ſuo noīe & iō facit qđ iuris ſit ſi ĩ cedēs ſucceſsit ceſsionario vel ecō tra, an extinguať vtilis vel directa de quo vide Bal.in.l.j C.de act. & obli.[l] pe.ĩ.viij.col.&.x.q.

b ¶ Vt dixi plenē. Bal.ĩ.l.fi.§.cũ igiť. de iure delibe.dicit quòd iſte tex. non probat hoc.

c ¶ Sol.vt in gl.quā etiam ſequitur hic Ludo.ro.

d ¶ Nō augeť.Adde tñ ꝙ ius excipiendi bñ trāſibit ſine ceſſione.tex.eſt no.in l.ſicut.§.j.ſ.qb.mo. pig.vel. hypo.ſolu. & no.hic Imo.in fi. poſt gl.licēt pdictũ tex.nō alleget.

e ¶ Facta ceſsione. vtrũ ceſsio facta cōtra prin.extēdatur ĩpſo iure cōtra fideiuſſores:& ,pignora, & ſic an ceſſa pricipali videatur ceſſa hypotheca, bene facit ad no.ꝑ Bart.in.l.fideiuſſor obligari.de fideiuſ. & no.in.l.hæres in princip.de fideiuſ. hic alle.& dixi ĩ.d. l.ſi fideiuſſor.ꝑ Bal. in.l.j,verſic.qro teſtator legauit mihi c.adde qđ no.ꝑ Ia. de are.Bal.& Imo. in.l.j dotalem. cum ſe.ſol.ma.

f ¶ Dic vt &c.& vide Bar.in.l.nō quocũq;.§.q Caium.de leg.j.

g ¶ Qui filiũ.& facit gl.no.& ibi Bar. in.l.luciꝰ.la.ij.ſ. de hære.inſtitu.

h ¶ Perimit legatũ. Barto.hic refert & ſequiť Ro.in ſcōſi. inci. omnipotentis dei &c.in pſenti cōſultatione eo qa mihi dubitatiſsimum eſt in ſcđo dubio.

a ¶Scęuola respondit. limita hanc legem vt per Ang.in.l.hęreditas.C.de his qui.vt indi.p Ang.in.l.illud.§.tractari.s.de iure codicil.& ad materiā huius l.adde ꝙ clausula codicillaris operabitur ꝙ si aliqua verba directo apposita in testamento aliquo tēpore non possunt valere vt directa, valebunt vt fideicōmissaria. vnde si testator instituerit filiū pupillum & dixerit si filius meus decesserit sine liberis talē instituo, vel talis hęres esto, & cōtingat filiū mori in pupillari ętate: substitutio illa si decesserit, erit fideicōmissaria ꝓpter dictā clausulā codicillarē. nā ex ponitur. si. i. quatenus, id est sup. vel pro ea re, vel ꝓ eo tpe quoties &c. ar. l. stichū qui meus erit de le.j.& vide qđ no. Bar.in.l.j.in ix.q.s.de iure codi. sic debebit limitari ꝗcquid no. Bart. in.l.cēturio.de vul. & pup.& ista publicè tenuit An. disputādo vt refert in c.raynuti⁹.de testa. vbi ita tenet.& pro hoc bene facit.l. si frater.C.de fideic. & gl.insti. de pup. substi.§.masculo. & est de mēte bar. in.l.j.in.xvj.q.s.de iure codicil.& etiā reperio idem velle Mat.mathe.ī sing. suis in.xlviij.quod tene mēti: & Imo. in.l. verbis ciuilib⁹ de vul.& pup. vbi ponit. Bal.& Ang. etiā in.l.ī pupillari e.ti.& Ange.in.l.j. de iure codi.& dixi aliquid ī.d.l. verbis ciuilibus sed Pau. de ca.in.l.precibus. C.de impu.& alijs substi. dicit ꝙ licet Ang.& Iul. idē ibi teneāt: tñ vnū facit dubiū secundū eū: qa ista.l.cū simi.loquitur qñ verba directè prolata in codicillis, si fuissent prolata in testō valuissent iure directò: al's sec⁹, ne maioris efficacię sint codicilli quā testamētum. sed in casu nostro substitutio ꝑ verba directa in testō nō extēditur vltra tēpora pupillaris ętatis: imo in totū expirat secundùm opi.gl. in. d.l. centurio. cū cōcor. ergo.&c. dicit tñ ꝙ in iudicando & cōsulendo nō recedere à cōi. tu rñde ꝙ dictū ar. nō ob. quia videmus ꝙ seruo alieno in testamento directa libertas dari nō pōt.nec trahit̄ ad fideicō. in.l. si seruus legatus.§.si seruus.& ibi no.de le.iij.& tñ si data fuerit in codicillis directa trahitur ad fideicōmissum.l.ij.§.j.in fi.& ibi ita sentit gl.fi.& ibi expressè Ia.de are.& Ang.s.de iur.codicil. Preterea clausula codicillaris facit ꝙ testōr vr̄ velle testm̄ valere iure fideicōmissi.l.fi.C.de codici. ideo nō sunt maioris efficacię codicilli quā testm̄: qa nō est dubiū ꝙ testator ēt in testō valido iure testi potuisset disponere ꝙ volebat institutionē factā ꝑ verba directa valere iure fideicōmissi: ac si eēnt facta ꝑ verba obliqua. adde Pau. de cast.cōs.cxxxiij.& ccclvj.

ad.l.fal.l.si à me.& sic intellexit.l.cū filio.§.de le.j.vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio directa facta in codicillis trahitur ad fideicommissum etiam si fratres sint in medio.*

2 *Verba directa quando trahātur ad fideicommissum?*

3 *Substitutio tacita quæ uenit ex interpretatione quando admittatur contra matrem uel fratrem defuncti?*

4 *Vulgaris tacita quæ continetur in expressa pupillari, non ualet ultra tempora pubertatis.*

5 *Grauatus & honoratus simul & eodē tēpore, an illud quod iure fideicommißi percepit ueniat in restitutionem?*

LEX LXXVI.

Scæuola respondi.[a] ¶1 †Substitutio directa facta in codicil. trahitur ad fideicōmissum, etiā si sunt fratres in medio. h.d. ¶ Op. verba directa non trahunt̄ ad fideicōmissum, vt.l.centurio.&.l.verbis.s.de vul. & pup. So. ibi loquit̄ 2 † qñ ab initio possunt iure directo valere: sed si nō possunt vel ratione volūtatis: qa in codicillis vel rōne psonę. cui nō pōt directò substitui: tūc trahūtur ad fideicōmissum[b], vt hic & not. in.d.l.verbis ciuilibus. Ia.de are.dicit ꝙ nunꝗ̄ directa trahuntur ad fideicōmissa, vt in cōtrarijs. Non obstat hęc lex: quia fuit hîc verbū substituo, quod est cōmune. ideo trahit̄ ad fideicōmissum, vt.l.cum quis.§.seiam.s.de le.iij. Puto gl. verū dicere.& hic est tex. expressus ꝓ ea. ponit enim ꝙ substitutio de rigore iuris non valeret: quia est directa, sed ex benignitate trahit̄ ad fideicōmissum, sed secundū eū esset de rigore. pro hoc facit.s.eo.l.ex facto. in prin.& l.filius.§.vt quis.s.de le.j.& ꝑ Cy.in.l. precibus. C. de impub.& alijs sub.& ibi tāgit hāc opi. Iac.de are. ¶ Opp. qñ mater 3 † est in medio, tacita substitutio ꝗ̄ venit ex interpretatione, non admittit̄ cōtra eā, vt.d. l.precibus.&.l.fi.C.de insti.& substi. eodē mō nō trahitur contra fratrē filij defuncti, vt tenet Gul.in.d.l. precibus.& ego dixi in.d.l.ij.s.de vulga.& pup. sed hîc frater erat in medio: ergo &c. Sol. qñ substitutio facta à testatore valet in vnū casum nō porrigit̄ ad aliū ex legis interpretatione fauore matris, vel fratris, vt ī cōtrarijs. Sed qñ substitutio esset aliàs oīno nulla: tunc admittit̄ interpretatio: & valet eo modo quo valere potest, etiam si mater vel frater fuerit in medio.& ex hoc lędunt̄, vt hîc. ¶ Quero quāto tpe valet illud fideicōmissum. Dy.no.[c] ꝙ vsꝗ̄ ad tēpora pubertatis durat: postea euanescit, vt.l.si fundū per fideicommissum.§.fi.cum.l.seq.s.de leg.j.& ibi dixi.& per hoc doc. 4 † dicūt ꝙ tacita vulgaris quę continetur in expressa pupillari non valet vltra tēpora pubertatis, vt.l.qui habebat.de vul.& pup.de hoc not. per doc.in.d.l.precibus. dixi in.l.j.s.de vul. & pup. dic vt ibi. Venio ad ver. ꝙ si inuicē. Quęro de eius intellectu. Glo. ponit ꝙ plures substituti pupillo fuerunt inuicē substituti, quę substitutio vr̄ facta in eo ꝙ substituti percipient iure fideicōmissi,& vno substitutorū mortuo alijs debet̄ totū. vel potes ponere ꝙ duo fratres de q̄bus dixerat fuerant inuicē substituti.& vltimò decedēs fuit rogatus restituere alteri. nā nō solū in eo quod habuit iure institutionis, sed etiā in eo quod habuit iure fideicōmissi à primo decedēte videt̄ grauatus de restituendo.& pro hoc vi 5 detur † casus illius.q. quā feci in.l. marcellus.§.quidā s.eo. qñ quis est simul eodē tempore honoratus & grauatus: an illud quod iure fideicommissi percipitur veniat in fideicōmissum? pro hoc facit suprà eo. l.hęredes mei.§.cū ita. licet ibi fuerint verba specialia. facit.l.lucius.§.tres heredes.j.eo. licet ibi fuerint verba generalia. pro hoc facit.l.si titius.s.de leg.iij. sumpto argumento à contrario sensu.[d] hoc probat̄ ratione, certum est ꝙ ordo intellectus attēditur magis quàm ordo scripturę, vt.l.cum pater.§.fidei tuæ. s.de lega.ij.&.l.non enim.de sol.& ibi per Dyn. vnde pone, instituit quis tres filios,& rogauit vt si quis eorū decesserit sine liberis deueniat de vno in alium certo ordine scripturę, attento simul & eisdē verbis quilibet est grauatus & honoratus. nam in eo ꝙ alij grauātur de restituendo sibi, est honoratus: in eo ꝙ ipse grauatur de restituendo alijs, est grauatus: tñ in ordine intellectus prius honoratur,& sibi relinq̄tur quā grauet̄. Nā testōr intellexit hoc ordine: vt priò moriēs restituat duobus superuiuentibus: secundò moriens restituat tertiò superuiuenti.& sic iste secūdus fuit primò honoratus: secūdò grauatus in ordine intellectus. meritò quod accepit iure fideicōmissi à primo venit in fideicōmissum quod ipse debet secundo. contra prędicta facit.l.pater.§.quindecim. s.de le.iij. sed ibi fuit noīatim grauatus de parte sua: ideo qđ habet ab alijs in fideicōmissum non venit.

b ¶Ad fideicōmissum. Et eodē mō intelligit Bal.in.l. nō codicillum. C. de test.

c ¶ Dy.no.dicit. Ad de Bar.in.l.si frater C.de fideic. ꝑ Ioā. and.in.c.si pater.de test.in.vj.in nouella ꝑ Cy.in.d.l.precibus.in fi. adde bal. cōsi.cc.xxiij.iiij.li.

d ¶A' cōtrario sensu. Parum facit vt ibi no.per Bar. licet gl. ibi hoc velit. adde ꝙ cū decis.Bar. hic in fi. trāsit Paul. de ca.hic ro.cōs.xviij. & Pau.de ca.j.eo.l. lucius.

SVMMARIVM.

1 *Conditio, si habuerit liberos, quomodo differat ab alia si decesserit sine liberis?*

LEX LXXVII.

Hæredibus. Cōditio de educādis liberis nō requirit liberos mortis tempore superfore. hoc dicit. ¶ Op. suprà eo. de.l. ex facto 1 §.si quis. Sol. conditio †, si decesserit sine liberis, intelligitur ꝙ requiritur ꝙ tēpore mortis liberi superuiuant, vt in contrario: quia illa verba sine liberis, determinant verbū decesserit. vnde tp̄s mortis inspicitur. sed qñ dico si liberos educauerit, vel si liberos habuerit, tūc sufficit ꝙ eos habuerit in vita. licet nō tēpore mortis: quia quocūꝗ̄ tēpore hęc conditio verificatur, vt hic &.l.fi.C.de indi.vidui.tol.&.l.cū vir. &.l.solemus de condi.& demon.

SVMMARIVM.

1 *Verba, si decesserit sine liberis, debent intelligi de his quos rogatus habere potest.*

2 *Naturales filios habere magis abhorretur in fœminis quam in masculis.*

3 *Filius naturalis facit deficere fideicommissum, quando extat statutum quòd succedat ab intestato.*

4 *Pater si instituto filio in sacris existenti & grauato si decesserit sine filijs, de quibus intelligatur. & quid si dixerit, si decesserit sine filijs ex suo corpore?*

e 1 Titius.[e] ¶ † Verba si decesserit sine liberis, debent intelligi de his quos rogatus habere potest. h.d. ¶ Oppo.s.eo.de.l. ex facto.§.si quis rogatus.&.C.de insti.& substi.l.generaliter.§. fin. Gloss. dat tres solu.& quālibet magis singularē. Primò contraria loquuntur in masculo, hic in fœmina cui naturalis soboles succedit, nisi mater sit illustris. Hoc videtur mihi quòd non sit congruum voluntati testatoris:[f] quę principalius inspicitur. vt 2 d.§.si quis. nam † in fœminis magis est horrendum habere filios naturales quàm in masculis secundùm 3 mores nostros. ¶ Tamen glos.† facit ad qō. statutū est quòd filij naturales succedant ab intesta. Certè tales naturales facient deficere conditionem fideicommissi: quia sunt tales quòd tanquàm legitimi succedunt, vt hic secundùm hanc gl. Secundò sol.gl. ꝙ hoc ideo est qa pater idē ꝗ̄ testator talē filiam tali coniunctione copulauit hæc satis est bona vel dic ꝙ hoc ideo est: qa hæc furiosa nō poterat habere maritum. vnde de necessitate illa verba intelliguntur si decesserit sine liberis naturalibus. hæc est bona & 4 no. ¶ Facit ad.q. † pater instituit filium in sacris ordinibus constitutū.& adiecit, si decesserit sine liberis bona deueniant in talē. quęritur de intellectu istorum verborū. Breuiter vr̄ ꝙ intelligant̄ si decesserit sine liberis, scilicet spurijs. cum legitimos habere nō possit, vt hic. Respondeo quòd debent intelligi de filijs legitimis tantùm quos habere potest scilicet

e ¶§.titius. An casus huius.§. verificet̄ ī filijs adoptiuis cogitabis ꝑ.l.fideicōmissum.s.de cond. & demon.& no.gl. & Bar.in. l. si quis posthumos. in pri. de lib.& posthu.

f ¶ Volūtati testōris. bñ facit text. in.l. hac parte.& in.l. si spurius.j. vnde cogna.& qđ no. Bal. in.l.gnaliter. C.de instit.& substit.& quod legit̄ & not.ī l si qua illustris. C. ad orfici. & vide Imo.in.d.§. si quis rogatus.in.v. colū.

a de ecclesia:[a] vt in auth.de san.epis.§.sed & hoc p̄sen-
ti.Sed qd si adiecerit.si decesserit sine liberis ex suo
corpore descendentibus? Respondeo quòd istud fi-
b deicommissum est nullū[b].sicut enī fidecommissum
relictū à muliere si nō nupserit est nullū:qa p hoc vr̄
ei indicere viduitatē ꝙ nō nubat:& si nubat, impo-
nit pœnā fideicōmissi:ideo nō valet,vt.l.quoties.ś.
de cōdi.& demō.ita hîc vr̄ filiū in sacris ordinib⁹ cō
stitutū inuitare vt fornicet̄,& si nō facit,grauat eum
fideicōmisso merito fideicōmissum est nullū. Non
ob.hęc.l.qa hîc loquitur in filia furiosa:in qua pecca
tum non cadebat,cum non haberet intellectum.

LEX LXXVIII.

LVcius. ¶Possunt aliqui grauari de bonis inuicem cōicādis.h.d.
c ¶Quero pro qua parte[c] erūt communia?
responde equaliter,vt.l.fi.§.lucius.ś.de le.ij.nec ob-
stat.j.ea.l.§.filiam.vt ibi videbitis.facit ad qō.testa-
tor rogauit filios suos vt diuiderent ęqualiter. quid
importent hæc verba,dixi in.l.cum pater.§.dulcissi
mis.ff.de leg.ij.

Mæuia. ¶Nudi executores testamentorum de his q̄ non sunt ad pias cau-
d sas cōtra hæredes actiones nō habēt.h.d. ¶Op.C.[d]
de epi.& cle.de.l.nulli.&.l.si qs.&.l.alio.ś.de ali.& ci.
leg.so.ibi speciale est in relictis ad pias causas,dixi
plenè in.l.si qs Titio.ś.de leg.ij. ¶Opp.de an.leg.de
l.quintus.in fi.Respondeo,licèt isti meri executores
non habeant actionem,vt hic:possunt tamē officiū
iudicis implorare,vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Controuersiam non moueri qualiter intelligatur?*
2 *Quæstionem non facere:& non facere controuersiam,an sit idem?*
3 *Legatū factū monacho cū hoc q si Abbas eū molestet deueniat in talem.an abbate molestante sit locus fideicōmisso?*

Tres hæredes. Portio in qua est institutus seruus per fi-
deicōmissum manumissus,ei debetur iure directo,
non per fideicōmissum.Item quod iure fideicomis-
si percipitur, venit in fideicommisso per generalia
verba relicto.h.d. ¶Oppo.ś.eo.de.l.cogi.§. si seruo.
Solu.hîc adit sponte, aliàs cogi non potuisset,vt in
1 contrario. ¶Quæro † dicitur hîc si mouerit contro-
uersiam,quomodo intelligatur cōtrouersia moueri?
e Gloss.dicit[e] de iure vel de facto,in iudicio vel ex-
tra .quod not.facit.ś.de pet.hæredi.l.diuus.in prin.
&.C.de transac.l.si quis maior.In contrarium.j.rem
ra.habe. l. amplius non petitum.& ibi dixi plenè.
¶Quæro quid si aliquis relinquit monacho vt ab-
bas ei non facit quęstionem.sed si faciat deueniat in
talem.Dicit glos.quod eo ipso quòd abbas mole-
2 stat,est locus fideicommisso.Innuit glos.† quòd idē
sit dicere non facere quæstionem,& non facere cō-
trouersiam:quod nota.facit quod no.in.l.qui fidem.
ś.de transac.In contrarium facit.C. finium regun.l.
ij.&.iiij.& quod ibi not.scilicet quòd verbum quę-
stio requirit lit.contest. Dic vt dixi in.d.l.amplius.
3 rem ra.hab.Item dicit gloss.† quòd abbate molestā
te locus est fideicommisso:licèt quidam contrà.cer-
tè qui dicunt contrarium videntur dicere melius.
nam illa conditio vt abbas non faciat quæstionem
f videtur turpis .est enim contra regulam[f] monacho-
rum,quæ vult quòd monachus nil habeat,vt extrà
de statu mona.c.cum ad monasterium.ideo non va
let tale grauamen appositum abbati.sed si esset tale
relictum quod valeret in monacho,vt si relinquere
tur pro alimentis quę possunt relinqui etiam seruo
vt.ś.de lega.j.l.seruo alieno.§.j.& de his quæ pro nō
scriptis ha.l.iij.&.l.legatū.de capi.di.tūc fortè p̄cede
ret dictum gloss.Contra prædicta videtur facere qđ
dixi in.l.si alienum.in princ.de heredi.insti.sed non
obst.si bene inspiciatur.

Pater. ¶Portio deficiens accrescit proportionibus hæreditarijs pro quibus est,
facta substitutio.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum relictum fratribus sub nomine appellatiuo, pro hæreditaria portione debetur.*
2 *Fratris appellatione soror continetur.*

1 Mæuia. ¶Fideicommissum† relictum fratribus sub nomine appellatiuo,pro
hæreditaria portione,debetur.h.d. ¶No. ꝙ dixi in
summario ex quo patet ꝙ siue relinquat̄ sub noīb⁹
appellatiuis significantibus hr̄ditatē,vt hr̄dibus suis
siue ab alijs significātibus fraternitatē, vel aliquid
aliud:semp debetur p portionib⁹ hr̄ditarijs. qđ est
singulare vt hic & dixi in.l.turpia.§.fin.ś. de lega.j.
2 ¶†Vltiō dicit gl.no appellatiōe fratris cōtineri so-
g rorē[g] quod facit ad.q.quā dicam in.l.fi.j.eo.

Titia. ¶Si fundus pignoratus dolo vel lata culpa hęredis alienatur:fideicommissa
rio heres tenetur.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Vnus ex duobus si qui se monasterio obtulerūt cū hoc q post eorū mortē bona in monasterium deueniant si moriatur: an monasterium habebit bona? remissiuè.*
2 *Vnus ex duobus emphyteutis si decessit:an bona ad dominū reuertantur? remissiuè.*

Caio. ¶Si duo post mortem eorū restituere rogant̄:vno mortuo, statim pro parte
hj cōpetit fideicommissi petitio.h.d.& est no. casus.[h]
Idem facit.ś.de leg.ij.l.fi.§.filiū. ¶Oppon.suprà de
vsufru.leg.de.l.codicillis.in prin.sol.vt ibi dixi in.l.
1 hęredes mei.§.j.suprà eo.Inducitur ad†.q.duo obtu
lerunt se monasterio,vt monasterium habeat bona
post mortē eorū.si vn⁹ decessit:an statim debet habe
re bona illius vel debeat expectari mors alterius? De
hoc not.per Dyn.& per Cyn.in.l.pe.C.de impu.&
2 ali.subst. ¶Quęro:duo sunt emphyteotæ:si vnus de
cessit:an bona reuertantur ad dominum an ad aliū?
Dyn.tangit hic,& in.l.codicillis.in prin.de vsufru.
le.Cy.ī l.vnica.C.qn̄ nō pe.par.pe.accre.& dixi ple
nè in.l.si mihi.& titio.de ver.obl.

SVMMARIVM.

1 *Verba enunciatiua commemoratiua alicuius modi præcedentis ad illum restringuntur.& quando disponant?*
2 *Dos mulieris licèt non ueniat in fideicommisso generali quando ipsa grauatur:tamen quando alium grauat,uenit.*

1 Filiam. Verba† enunciatiua commemoratiua alicuius modi pręcedentis re-
stringuntur ad illum.Item in fideicommisso vniuer
sali relicto per mulierem veniunt res dotales . hoc
dicit. ¶Op.quòd bona debeāt cōmunicari,vt. ś.ea.
l.in prin.glo.dicit non fuisse hoc expressum ꝙ cō-
municarentur,sed hoc videtur contra tex.ibi,vniuer
sam substantiam,eis cōicasse.Respond.hîc fuerunt
verba enunciatatiua,non dispositiua.sed facit cōtra
hoc:quia etiā verba enunciatiua inducūt dispositio
nem,vt.l.ex hac scriptura.j.de dona.solu.hîc fuerunt
vrba enunciatiua propter aliud emissa.i.in modum
causę.ibi dispositiua.Contra hoc op.quia verba enū
ciatiua in modum causæ prolata inducunt disposi
tionem,vt.l.penul.j.de col.bo.& in.l.si socer.§.lucius
soluto.matrimonio.Sol.hîc verba fuerunt prolata
ad certum modum,quasi dicat communicauit eis
bona.i.cōiter reliquit secūdū modū certū suprà scri-
ptum:ideo ad illū modū restriguuntur.ita dicebat
2 Oldr. ¶†Vltimò nota ꝙ licet dos non veniat in fi-
deicommisso,quando mulier ipsa grauatur:tamen
qn̄ ipsa grauat alium,dos ipsius mulieris venit,sicut
cętera bona. facit quoddicā.j.ea.l.§.maritus.

SVMMARIVM.

1 *Relinquere ab initio per partes uel relictum simpliciter p partes modificare,paria sunt.*
2 *Iudex quādo in sentētia cōdēnat in centū,uidelicet in.x.pro tali delicto.x.p tali &c.quòd dicātur plures sententiæ.*
3 *Aduersatiua aut,uerò,sed,& similes quòd inducant coniunctionem.*

i Quæ habebat. [i]Paria † sunt ab ini-
1 tio per partes relinquere,vel relictū simpl'r per partes modificare. hoc
dicit. ¶Nota quòd dixi in summario qa est quoti-
3 dianus casus.facit †ad id quod tota die faciunt asses
sores in sententijs suis condemnatorijs.dicunt enim
quando aliquē ex pluribus delictis condemnāt ta-
lem condemnamus in tantum:& primò ponunt to
tam quantitatem.deinde subiungunt pro tali deli-
k cto tantum & pro tali tantum.[k]nam perinde est ac
si ab initio

---

a ¶Scilicet de ecclesia. Ecclesia dr̄ fili⁹ legitim⁹. adde qđ not.in aut.nisi rogati.C.ad trebel.& qđ no.Bar.in aut.si qua mulier. C. de sac.sanc.ecc.& qualiter monasteriū habeat̄ loco filij licèt cōiter dicat̄ ꝙ sic limita vt p Bal.ī.c.j. de eo q ar.bel.deposuit.& cōtra Bart. hic tenet Ang.ī.l.si qs posthumos.ś.de lib.& posth.ī prin. vide ibi p Imo. & Bal.ī.l.gn̄aliter.§.j. C.de insti.& subst. & ī.c.j.§.naturale. in.iij.col.si de feud. fue.contro.

b ¶Est nullū. Adde no.p Bar.in.l. liberorū.de verb.sig.p Bal.ī.l. deo nobis.ī prin.de epis.& cle. & no.doc.ī.d. aut. nisi rogati.& hic ad de Abba.in.c.in p̄sentia,de pba.vbi transit cum Barto.

POMATFS.

c ¶Pro qua parte. Vide Bart.cōsi.clxiij.

d ¶Oppo.C.hic est tex.ꝙ in testō pōt dari curator hęreditati,& eū ad hoc alleg.Bal.in.l.j.in.iij. col.C.de sen.

e ¶Tres hæredes.gl. dicit.qn̄ dicat̄ controuersia mota,adde Bal.in.l.ij. C. de trāsac.& ī.l.cās.eo. ti.adde do.Car.cōsi.xxv.& de verbo reuerti posito ī tex. vide Pau.de castr. hic.Et vide tu Ale. in cōsi.clxxvij.col. j.in vol.v.& ibi ꝙ molestare, & controuersiam mouere equipollent.

f ¶Cōtra regulā.Ad de Barba.ī aut.excipit̄.C.de bonis q̄ lib.& Bal. in.l.j.C. de his q̄ pœ.no.scri. & re.ī.vj.col.& in xij.co.bn̄ faciūt no. ī aut.ingressi.C.de sac.san.ecc.& dicit Bal.in aut.licèt testator. de episc. & cle.ibi esse tex.cōtra hāc gl.vide ibi Et hāc gl.dicit esse no.in.l. fi. in versi. pe.quæro.de actio. empt.adde Abba. cōsi.xliiij.ij.lib.

g ¶Mæuia.cōtineri sororē.hîc dicit̄ ꝙ appellatiōe fr̄is venit soror.sed Pe.de anc.ī.c.canonū statuta.post medium in vers.dicto de filijs & nepotib⁹ &c. extrà de cōstit. dicit ꝙ istud nō p̄cedit vbi continet odium.

h ¶No.casus.A distū tex.vide Bal.in. l.j. in.ij.col.C.de condi.inser.

i ¶Qui habebat. Et de isto text. vide Bal.in.l.j. in. ix. q. C.quando non peten.par.

k ¶Et pro tali tantum.Not.ad statutū ꝙ banniti vsq ad certam summā &c.& vide Bart.in l. vbi fideiussor.de solu.& quæ habes post eum.

si ab initio essent plures snię:vt hîc,&.l.ędiles.§.fi.cũ glo.ibi posita de ędil.
3 edic.¶ Quęro† in.l.re cõiuncti de leg.iij.vtrũ per cõiunctionẽ aduersatiuã
vt,aut,verò,sed,inducat cõiunctio? Hîc videt tex.qđ nõ.cõtrariũ determi-
no:sufficit eñ qđ plures cõiungant in vna oratione:nec curo cum quali cõ-
iunctione,vel sine cõiunctione:vt ibi dixi.Ad hunc tex.rñdeo quòd fuerũt
positæ partes separatę:ideo non sunt cõiuncti re.Item fuerunt positę in di-
uersis orationibus:ideo non sunt coniuncti verbis.

Hæres. Fideicõmissarius detrahit quatenus sibi detractum est.h.d.
de quo dic plenè in.l.facta.§.si titius.s̈.eo.&.s̈.ad.l.fal.l.pœ-
nales.§.fi.& de cõdi.& demon.l.plautius.& ibi plenius.

a **Hæredum.** [a]Si dilatio adijciat in fauorẽ fideicõmissarij, fruct⁹
interim pcepti veniũt in restitutionẽ.h.d. ¶ No.il-
lum modũ loquendi ex reditu paupertatis &c.ex paupertate eñ cũ sit me-
ra priuatio nõ colligunt fructus:sed cõis intellectus est ex paupertate, hoc
est ex tali modico seu modicitate. ¶ Op. C.cõia de leg.de.l.fi.§.sed qa.Sol.
glo.qđ hîc non reliquit quo ad ꝓprietatẽ, sed quo ad vsum. hoc nõ est ve-
rum:qa si quis relinqueret seruos ad vsum,vr relinquere ꝓprietatẽ.vt.l.do-
natiões.§.species.j.de dona.&.l.species.s̈.de aur.& ar.leg.Dicendũ est ergo
quòd hîc alienatio nõ valuit. ¶ Op.qđ fruct⁹ non veniãt in restitutionẽ,vt
s̈.eo.l.in fideicõmissariã. quidã dicunt qđ testator hîc dixit quicqd &c.qđ
est cõtra.l.heredes mei.in prin.s̈.eo.dic ergo quod hoc ideo est: quia dilatio
fuit apposita fauore fideicõmissarij. facit.s̈.de vsu.l.in fideicõmissi.§. cum
pollidius. &.l.si ita relictũ. §.j.s̈.de leg.ij. ¶ Op.s̈.de ali.& ci.leg.de.l.lucius.
Sol eodẽ modo:qa hîc fuit dilatio apposita fauore fideicõmissarij.

SVMMARIVM.

1 *Alienari prohibita non ueniunt in fideicommisso uniuersali.*
2 *Exceptio licèt firmet regulam non tamen illam ampliat.*

1 **Pluribus.** Prohibita† alienari non veniũt [b] in fideicõmisso vniuer
b sali.h.d.¶ Op.qđ plegata veniãt in fideicõmisso relicto
per hęc verba vniuersalia,vt.l.cũ virũ.C. de fideicõmis.Sol.hîc fallit: qa te-
stator ꝓhibuit illas pręceptiones alienari fauore liberorũ:quod apparet ex
eo qđ dixi quòd q vita superasset,solidos fundos haberet.vñ illas præceptio
nes specialiter alij reliquisse vr:vñ in fideicõmisso vniuersali non veniunt,
¶ Op.exceptio cõfirmat regulam in casibus non exceptuatis.vt.s.de iure
iur.l.fi.in fi.licèt hîc testator exceperit ęs alienũ.scilicet. xx.legata.ergo to-
2 tum aliud vr velle restitui.Solu.dicebat Old.fateor quòd † exceptio cõfir-
mat regulã:non tñ eam ampliat vt porrigat ad casus ad quos primò nõ por
rigebat.facit.s̈.de vsufru.leg.l.generali.§.vxori.

SVMMARIVM.

1 *Dos plegata nõ cadit in fideicõmisso,nisi spãliter sit dictũ, & quarta ad dotẽ sufficiat.*
Clausula quòd legata restituantur non porrigitur ad debita prælegata,nisi probetur te
storem sic sensisse.
2 *Dos quando ueniat in substitutione ulgari,& quãdo in fideicõmissaria?*

1 **Maritus.** Dos† plegata non cadit in fideicõmisso,nisi specialiter
sit dictũ, & quarta ad dotẽ sufficiat.h.d. ¶ No. qđ hæc
verba,quòd legata restituant, nõ porrigunt ad debita plegata: nisi probet
testatorẽ sic sensisse.facit.s̈.e.l.deducta.qđ intellige verũ si apparet esse de-
bitum p alias ꝓbationes extra testm̃. aliâs esset idẽ qđ de alijs legatis, licèt
vt debitũ pręlegaret,vt.l.qui vxori.in prin.s̈.de aur.& ar.leg.¶ Opp.ad fi.
quia secũdùm hoc testator põt ꝓhibere fal.cõtra.l.qđ de bonis.§.j.s̈.ad.l.fal.
sol. hoc modo qđ quarta cõputet in debitũ, poterat olim ꝓhiberi: & erat
olim casus specialis.hodie est de iure cõmuni,vt aut.sed cũ testator.C.ad.l.
2 fal.¶ Quęro† pr substituit filię,si decesserit sine liberis: an in hoc fideicom
c misso veniat dos[c] Dy.tãgit in.l.à filia.in prin.s̈.eo. & ibi dixi me dicturũ hîc
Tetigi etiã in.l.fi.§.filię.s̈.de leg.ij.Cy.ponit in.l.j.§.videam⁹.C. de rei vxo.
act.& ibi recitat distinctionẽ Mart.sill.qui distinguit,aut quæris an dos ve
niat in substitutione vulgari:& dico qđ sic:qa est in potestate filię adire hę
reditatẽ vel nõ,vt.l.iam dubitari.de hęre.insti.sed hoc ꝓcederet qñ pater in
testõ filiam dotauit,sed si eã dotauit inter viuos:tunc capit dotem iure suo,
non hęreditario,vt.l.pater filiam.s̈.ad.l.fal.Si verò q̃ris an dos veniat in sub
stõne fideicõ.& tunc aut vniuersaliter substituit,& nõ vedit dos in fideicõ.
nisi appareat testatorẽ aliud sensisse,vt.l.à filia.s̈.eo.&. C.cõia de lega.aut.
res q̃.&.s̈.ad.l.falci.l.pater filiã in prin.Si verò pater eam expressè rogauit
de restituẽda dote: tunc aut filia habet aliâs tm̃ de bonis patris: qđ sufficit
ad legitimã,& põt grauari in dote,vt.l.fina.§.filiæ.s̈. de lega.ij.aut nõ habet
tantũm qđ sufficiat ad legitimã & grauari non põt,vt.l. qm̃ in prioribus.&
l.quoniã nouella. C. de inoffic. testa. ita dicunt ipsi : pro qua distinctione
habetis casum in p̃senti.§.& hoc qñ fideicõmissum relinquit per patrem à
filia.secus si relinquit per filiã ab alio sibi hęrede instituto:qa tunc dos ve-
nit in fideicõmissum:sicut cætera bona filię,vt.s̈.ea.l.§.filiam.

SVMMARIVM.

1 *Instãtia cepta cũ hærede restitutione facta cõtra ipsum & eius hæredẽ durat.*

1 **Rogatus.** Instantia† cepta cũ hęrede,facta restitutione durat cõ-
tra ipsum,& hęredẽ eius.h.d.¶ Opp.s̈.eo.de.l.j.§.j.Sdl.
instantia iudicij cepta cũ defuncto trãsit in fideicõ.vt.ibi, secus in ea q ce-
pta fuit cũ hęrede: & sic non fuit hęreditaria:vt hîc,&.s̈.eo.l.cum hęreditas
Ad hoc op.s̈.fami.erc. de.l.in iudicio.Gl.nõ sol.dic ibi loquit in iudicio rea
li qđ transit ad successorẽ singularẽ in quẽ facta est alienatio necessaria,hîc
verò in iudicio p̃sonali,& plenè dixi in.l.si eum hoĩem.de fideius.

SVMMARIVM.

1 *Res non restitutæ de nouo reperæ debent restitui:nisi prima resti*
tutio per modum transactionis fuerit celebrata.
2 *Remedium.l.ij.C.de rescin.uen. quòd non habet locum in con*
tractu transactionis.
3 *Deceptio ultra dimidiam qualiter probetur.*
Læsio quando petitur reductio ad arbitrium boni uiri, quali-
ter probetur?

1 **Hæres.** Res† de nouo repertę nõ restitutę de
bent restitui, nisi prima restitutio p
modum trãsactionis fuerit celebrata.h.d. ¶ Op. s̈.de
trãsac.de.l.qui cũ tutoribus.§.qui p fallaciã.Sol.intel
lige hîc qñ hęres nõ fuit in dolo.ibi sic. ¶ Op.de trãs
act. de.l.iij.§. j.vbi repertis codicillis vitiat trãsactio.
Sol dicit gl.& bñ:hîc fuerũt reperta alia instra:ibi co-
dicilli.Rõ patet in.l.de his.de transac.&.l.j.§.j.quẽad
2 mo.testa.aper.Sed contra hoc op.† quia hîc est dece-
ptus vltra dimidiã iusti pręcij: vt patet ex tex.ideo de
bet rescindi.p.l.ij. C.de rescindẽ.vend.&.l. si quis cũ
aliter.de verb.ob. Dy.in.l.si quis cum aliter.dicit qđ
d in cõtractu trãsactionis non habẽt locũ [d] dictę.ll.per
hunc.§.glo.hîc & Pet.qui sequit eam.C.de rescin.vẽ.
3 l.ij.dicit† quòd ad cognoscẽdum vtrùm in trãsactio-
ne quis sit deceptus vltra dimidiã iusti p̃tij nõ debet
ęstimari id qđ in veritate debet:sed id quod valebat
ille duob⁹ litis euẽtus.qđ placet & hoc no.practicã qñ
petitur arbitramentum reduci ad arbitriũ boni viri,
quòd arbitramentũ est trãsactio,vt in aut.vt dif.iud.
§.j.& ibi no. quòd tũc non sufficit ꝓbare qđ re vera
mihi multũ plus debebat quàm arbitrator condẽna-
uit:sed qđ dubius euẽtus illi⁹ litis multo plus valebat
e quàm arbitrator condẽnauerit,vt dixi in.l.[e] societatẽ
§.arbitrorũ.s.pro socio.

LEX LXXIX.

SI pupillus. Etiã post restitutio-
nẽ põt fideicõmissa
rius fideicõmissum dimittere,ꝓpter par
tẽ hęredis q̃ incipit de nouo vacare.h.d.
¶ In tex.ibi,à toto discedat.dic vt isto casu quo à to
to discedit,aut oĩno, & vt sequit in tex.ibi,non p̃nt.
dic qa nõ expedit secũdũ Iac.de are. ¶ In tex.ibi.su
scipere.dic & tũc nõ seruabit supfluũ pupillo,vt.l.
qđ si minor.§.scęuola.s̈.de minori.ibi,plus.dic q̃ de-
beat creditorib⁹ facta vẽditione p eos,qđ est qñ fi-
deicõmissarius nõ vult.quasi dicat ĩ his duob⁹ habet
electionẽ secũdũ Ia.de are.&c.¶ Opp.hîc dr ꝙ fuit
hęres.& postea abstinet.cõtrà.C.de repu.hęr.l.sicut
sol.hui⁹ cõtrarij timore Ro.posuit casum vno modo:
sed truffa est,sed dic ꝙ abstinet p restõnẽ.¶ Op.ꝙ
fideicõmissari⁹ nõ põt repudiare p restitutionẽ,vt.l.
postulãte. ĩ prin.s̈. e. Sol.hîc loqt sic ꝓpter partẽ de
nouo aduenietẽ.sile est ĩ.l.cũ hęreditas.s.de acq.hęre
Extra gl.op.qñ portio deficit p restitutionẽ,nõ de-
bet abstineri à toto rõne partis,vt.l.si minor.s̈.de ac
q.hęre. Sol.ibi loqt in cohęrede q habet iure suo:hîc
in fideicõmissario ad quẽ ptinet ex aditione filij hę-
reditas.¶ Op.si minor fuit abstẽtus,vlteri⁹ aliqd ha-
bere nõ debet de illa hæreditate, vt.l.j.C.si mi.se ab
hęre.absti.Sol.ĩtelligas hoc ꝙ superfluũ reseruat pu
pillo p restitutionẽ de nouo impetrãdã,vt.l.& si sine
§.restitutus.ff.de mino.¶ Sed op.quia postq̃ bona
sunt vẽdita,nõ põt restitui minor.vt.l.qđ si minor.
§.scęuola.de mino.Sol.illud est verũ qñ bona essent
vendita per substitutũ:sec⁹ qñ per creditores:vt hîc,
secũdũ Iac.de are.& ita apostillaui tex.q̃ opi.vr cõ-
tra quãdã gl.paruã sup ver.vẽdẽdã.q̃ dicit scilicet â
fideicõmissario.& ideo Guli.de cu.in.d.§.scęuola.di
stinguit qñ bona sunt vẽdita per substitutũ.aut hoc
fuit sine magna industria sui:quia quilibet hõ cõis
hoc fecisset:& restituet pupillus ad supfluũ,vt hîc.
Aut substitutus euasit à creditoribus cũ magna in-
dustria:quia nõ sic fecisset quilibet:tũc pupill⁹ non
restituetur:vt.d.§.scęuola. ¶ Et prædictis ergo colli-
ge quãdo pupillus se abstinet,& bona vabũt ad fidei
commissariũ,aut in totum agnoscit: aut in totum re
pudiat.Primo casu aut nihil superest venditis bonis,
aut aliquid superest,si nihil,non est dubiũ,si aliquid
tunc aut hoc processit ex magna industria fideicom
missarij:aut non. Secundo casu principali, quando
repudiauit in totum: tunc est similier distinguẽdum
aut nihil superest: aut superest aliquid,vt patet ex
prædictis.

a ¶ Heredum.Vide Bald.in rubr. C.de verbo.signi.

b ¶ Nõ veniũt. No. ad limi.l.cum virũ C.de fideicom.

c ¶ Veniat dos. An filia possit grauari ĩ dote p fideicõmissum. vide Bal. in.l. cũ virũ.in.ij. &.iij. colũ.C. de fideicõ. & ĩ aut.res quæ.in iiij.col.hic alleg.ad de an filia possit ĩ dote grauari, Ioã. an.in addi.ad spec. in titu. de instru. edi.§. vt aũt in addi.inci. sed incidit alia qõ Bal.i.l. qm̃ nouella.C.de inof. test.&.consi.lxiiij. iij. lib. &. cxxv. ij. libro.

d ¶ Hęres. nõ habet locũ.vtrùm..l.ij.C. de rescin.vendi.habeat locũ in transa ctione,adde Bal.in l.ordo.C.de execu. rei iudic.& p Imol. hîc.nec etiã habet locũ in pacto secũ dùm Bal.in.l.j. C. de pact.& istã glo. alleg. Bal. in.l.fi.§. j.in prin. C.eo. de quo habet p Imo. in. c. quintauallis. circa. xvj. char. de iureiur.

e ¶ Vt dixi in.l. Adde Bar.in.l. si.quis cũ aliter. de verb. obli.& in.l.ij. C.de rescin.vend.& tex. in.l.cum hrditate. de acqui. hære. & not. in.d.§. arbitrorum.x.col.

a ~POMA. ¶ Iuli⁹ phœb⁹. Et vide Bar. ī cōsi. ici. Ang. macie. ꝓ hac. l. fi.
* Pro cōcordia aduerte ꝙ Barto. allegatur velle in hac. l. fi. ꝙ pluralis locutio non possit de necessitate verificari in minori numero duorum. Contrarius allegat in. l. j. ff. de ꝑcu. Tu dic coadunatis verbis ipsius Bart. tam in. d. l. j. & in hac. l. fi. sic dic; pōt prima opi. vera, vt hac. l. fi. si rō recti sermonis hoc patit, & scđm subiectā materiā. nam in d. l. j. iō pluralis locutio verificat in singulari: quia illa pluralitas cōprehēderet etiam singularitates, vt in simili ī. l. ij. §. hoīes. ff. vi bo. rap. qa nō ꝓfert illa pluralitas in vniuerso vt oīa in vniuerso cōprehēdat, sed est apta comprehendere & oīa in vniuerso, & oēs particularitates in iudicio, cum illud indiuiduum non abneget. istā sol. probat tex. in. l. nō est sine liberis. ff. de ver. sig. ī. l. iij. §. hæc verba. ff. de libe. ho. exhi. scđm mentē legislatoris, ideo non dicitur cōtrarius.

b ¶ Alia coniectura. Adde text. in. l. qui quartam. §. fin. secūdū intellectū Bart. de leg. j.

c ¶ Aliud in duceret. Aliter soluit Dy. in regula generi ꝑ speciem. de reg. iur. in. vj.

d ¶ Eos vniuersaliter. Not. ꝙ sicut testator in institutione vr filios p̄dilexisse: ita & in fidei com. adde not. per Bart. in. l. lucius. in pe. col. ī iiij. sed q̄ro iuxta hoc de pulchra. q. & ibi per Imol. in pe. col. in iiij. itē adde in ꝗ̄tum tāgit &c. & ī ver. sequēt. s. de vul. & pu. & Bar. ī. cōs. ici. Auge. & vide qđ dixi post Imo. ī. l. cohæredi. §. q discretas. de vul. & pup. adde in terminis Pet. de anch. cōsi. lxvj. subtiliter. & Paul. de ca. cōsi. cclviij. viso testamento.

e ¶ Si pure. Et not. ex hac. l. ꝙ legatū habitationis non vendicat sibi locū, nisi adita hæreditate. & vide Bald. in §. libertatibus. in. l. j. C. de cad. tol. vbi no. loquitur. And. Barba.

LEX LXXX.

MAtrem. Vēditio facta cā interuertēdi fideicōmis. nō imputatur hæredi, in eo qđ sibi defunctus debebat h. d. ¶ Opp. tali hęredi rogato ꝑ hęc verba. licet consumere vt. s. eo. l. titius rogatus. Sol. gl. ꝙ hîc cōsumpsit vltra dodrātē qđ non licet, vt. C. eo. aut. contra rogatus. Hæc sol. vera est scđm iura noua: scđm hęc iura dic ꝙ hîc mala fide cōsumpsit cā interuertendi fideicommissum: meritò compensatur cum debito.

SVMMARIVM.

1 *Dilecti in substitutione uidentur, & dilecti in fideicommisso: nisi rō sermonis uel præsumpta uolūtas aliud induceret.*

2 *Testator si filijs masculis uniuersaliter institutis filiam in re certa instituit, & subiecit si quis eorum decesserit sine liberis, portio deueniat in superuiuentes: uno filio masculo decedente, quando filia cum alijs admittatur?*

3 *Participium hoc superuiuentes, si reperitur abbreuiatum qualiter intelligatur.*

LEX LXXXI.

a * **IVlius phoebus.** [a] Fideicōmissum limitatur scđm naturā p̄cedētis substitutiōis: nisi ex volūtate defuncti aliud p̄sumat ex natura sermonis vel alia cōiectura [b]. h. d.
b ¶ No. hūc finem ad id qđ sæpe occurrit ꝙ de noīe
1 vni⁹ nō dicit nisi pars. ¶ Opp. qa ꝓut dilexit eos in substitutiōe: ita vr dilexisse in fideicōmisso, vt. l. lucius. §. pr puerū. s. e. Itē istud fideicōmissum vniuersale nō vr cōferri ad Policratē, de quo spāliter ꝓuiderat, vt. l. cohęredi. §. q patrē. s. de vul. & pup. Sol. fateor cōtrariū, nisi rō sermonis: vel alia p̄sumpta volū-
c tas aliud induceret: [c] vt fuit hîc. nā verba pluralis numeri, scilicet ei, vel eis, de necessitatate cōprehēderūt
2 duos frēs supstites, vt tex. dicit. iuxta † hoc q̄ro de q̄stione q̄ mihi occurrit de facto: testator īstituit filios masculos hęredes vniuersales; & filiā ī certa quātitate: demū subiecit ꝙ si qs eorū decesserit sine liberis, portio eius deueniret ī supuiuētes, q̄rit an vno ex filijs masculis mortuo, filia admittat ad fideicō. Videtur ꝙ sic: hic & s. e. l. luci⁹. §. mæuia. & l. luci⁹. §. q̄situ. s. de leg. ij: & de pact. l. tres fratres. cōtinet em̄ appellatiōe filiorū, nisi aliud appareat. dixi ꝙ in themate ꝓposito aliud appet de mēte testōris. nā cū mascu-
d los p̄dilexisset ī īstitutiōe īstituēdo eos vniuersalr, [d] p̄sumēdū est qđ eos p̄dilexerit ī fideicōmisso, vt. l. lucius. §. pr. s. e. & C. de fideicōmis. aut. hoc ampli⁹. & de impu. & alijs subst. l. j. qđ verū si rō recti sermonis hoc patit: qa instituit tres vel quatuor filios: vel ventrē, ex quo pñt nasci plures. nā tunc vno decedente illud participiū supuiuētes pōt verificari in masculis vno decedēte. sed si instituisset tantū duos masculos: tunc qa vno moriēte istud participiū superuiuētes, nō verificat in filio remanēte: tūc de necessita te cōprehendet filia, licèt ex re certa fuerit instituta
3 per hāc. l. ¶ Sed quęro, † qđ si reperit scriptū abbreuiatè, vt deueniat in superuiuentes ita ꝙ potest dicere in superuiuētem & supuiuentes: qualiter intelligit? Rñ. primò debem⁹ aduertere an hoc posset ex p̄cedētibus vel sequētib⁹ colligi: vt sic sit pluralis, vel singularis numeri scđm ꝙ requirit vera grammatica, vt. l. plautius. s. de aur. & ar. leg. qđ si nō apparet p̄sumo testatorē sic loquutum, vt eos quos in institutiōe p̄dilexit, & inuicē vniuit, ꝓtulerit etiā in fideicōmisso. s. de vulg. & pu. l. cohæredi. §. qui discretas.

Quādo dies lega. cedat. Ru.

LEX I.

MOrtuo patre. Vide per teipsum.

f ~POMA. ¶ Vltimò glos. sed in contractu si est conditionalis obligatio trahitur retro. nō aūt in legatis. vide gl. fi. secūdū Bal. in. d. §. cum igitur.

g ¶ Sed si in habitatione. Vide apostil. s. tit. j. in. l. cum sine præfinitione.

LEX. II.

SI pure. [e] Legatū seruitutis ꝑsonalis cedit ab adita hæreditate. h. d. Hîc loquit in tribus seruitutibus &c. ¶ Quæro, quid in alijs seruitutib⁹? Glo. dicit idē. sed in. l. vnica. §. in nouissimo. C. de cadu. tol expressius dicit idem in alijs seruitutibus etiā realibus: & si sic intelligeres, nō esset verum: quia in realibus cessat ratio q̄ hîc ponit. debet ergo intelligi idem in alijs scilicet ꝑsonalibus, & h. d. Cy. in. d. §. in nouissimo. Alij volūt sustinere glo. dicentes quòd seruitutes reales nō transeunt ad hęredes; sed sequunt fundū, & sic habet locum ratio hîc posita. sed certè illa ꝑsona tunc nullo modo videt inspicienda. sufficit em̄ quòd res sit tēpore mortis; quia relinquit secūdùm rationē prędictā. sed verius est ꝑsonam inspici, vt. l. & si maximè. de ser. lega. & trāsit ad hęredes. sicut & res cui ac-
f cedit: ideo puto qđ cedat tēpore morris. Vltimò glo. [f] hîc dicit post multa verba, quòd dies legatorū dicit cedere quo ad transmisionē. de quo dicam j. e. l. v. Secūdò quo ad obligationē. Tertiò quo ad petitionem. Quartò quo ad dominij trāslationē. de quolibet istorū esset videndū, dic vt. C. de cadu. tollen. l. vnica. §. cum igit. per Cynum.

LEX IIII.

SI cum hæres. Si legatum confert in mortē hęredis est conditionale. secus si in mortem legatarij. h. d. ratio patet in glo.

LEX V.

SI post diem. Primò dicit legatū trāsmitti ad hæredem post cesionē diei. Secūdò dicit qñ dies cedat quo ad trāsmisionem. & circa hæc ex hac. l. & alijs distingue. Aut legatū est vnū: aut plura. Primo casu, aut est purū, aut in diem, aut sub conditione. Primo casu cedit à tēpore mortis. regulariter fallit in seruitutib⁹ personalibus, & in oībus q̄ ad hęredē non trāseunt eadem ratione, vt. j. eo. l. ij. & iij. Item fallit in legato relicto seruo cui est relicta libertas, vt. s. e. l. hęredis. §. fi. & l. seq. item etiā in legato facto seruo legato, vt. l. cum legato. j. eo. & tex. & glo. declarant. C. de cad. tol. in. l. j. §. in nouissimo. Si in diē: tunc aut incertū: aut certum. primo casum aut de necessitate eueniet in vita legatarij: vt dies mortis ipsius, & idem dic. quòd in die certa. aut legatarius pōt ante decedere: & idē est quòd in cōditionali, vt. s. l. ꝓxi. cum si. si dies certa: tūc si in his q̄ essent pura cederēt ab adita hæreditate: tunc cedit aduenięte die, vt hîc. ij. rñ. si verò est conditionale: tunc aut est cōditio imposibilis, vel turpis: & hr pro pura, vt hîc. ver. sed si ea. cū si. qđ plenè dixi de condi. insti. l. j. si honesta: tunc aut est casualis: & cedit à die existētis cōditionis: vt hîc. aut ptātiua, vel pura. & distingue per quē stat vt hic: in ver. itē si qua. & plenius dixi de cōdi. & de. l. in testō. & hoc si erat cōditio q̄ tacitè non inerat. aut nihilominus est expssa: & tunc aut venit ex ipso testō: aut extrinsecus. vt. j. e. l. quod purè. & plenè dixi in. l. cōditiones extrinsecus. de cōdi. & demon. Si verò sunt plura legata: tūc aut plura copulatiua: aut disiuncta. Primo casu, cum sint plura, vt. l. ij. & se. s. de lega. ij. cuiuslibet dies cedit secūdùm suā naturam: vt hîc. Secundò casu: cū sit vnū: semel dies cedit. qđ dic vt. j. eod. l. si vsufru. & l. cū ita. in prin. & l. cū illud. in prin. Secūdo casu distingue, aut sine præfinitione tēporis: aut cum præfinitione, vt dicam in. l. cum sine præfinitione. j. eo. cętera dic vt in glo.

LEX VI.

QVod pure. Conditio tacita ex testamēto procedēs impedit diem legatorū cedere. secus si extrinsecus veniat. h. d.

LEX VII.

Hæredis aditio. Hæreditatis aditio non differt diei cessionem, sed petitionem qualitercunq; differt. h. d. ¶ Opp. de. l. in conditionibus. s. de cōdi. & demon. Sol. non impedit trāsmisionē, nisi testator aliud velit. ¶ Secūdò opp. quòd cū illa cōditio insit de necessitate: testator non pōt eam remittere, vt. l. nemo pōt. s. de lega. j. Solu. aditio hęreditatis inest de necessitate: qa nisi hęreditas adeat ex testamēto: nil debet quātūcunq; testōr hoc vellet: sed diei cesio non inest de necessitate: ideo pōt testator facere quòd cedat, vel non.

LEX. IX.

SI habitatio. Ibi, si ante aditā, sed si postea: dic vt. l. fi. C. de vsufru.

LEX XII.

NEc semel Ver. sed & si quotannis. iste est bonus casus & not. Item not. idem esse dicere quotānis, quòd, singulis annis.

g **Si in habitationem.** [g] Relictū annuū respectu certę necessitatis, debet tēpore necessitatis. h. d. Dicam in. l. qui hoc anno. j. de verb. obli. vide glo. q̄ incipit, quia tūc egere incipit: & istā glo. examinaui in. l. vlti. s. de libe. agno.

Nouissime. Nota non esse differentiam inter istas exceptiones verborum, licèt quidam contra. C. eodem. l. j.

LEX XIII.

HViusmodi. Conditio oīno extitura si dubitatur an viuo vel, mortio legatario existat: impedit diē legati cedere. h. d. ¶ Opp. de. l. iulian⁹. s. de cōdi. inde. Sol. vt in gl. tu dic qđ ibi loquit in cōtractibus; hîc in vltimis volūtatib⁹. quicqd ibi, & hîc no. ratio est: qa si certū esset in vltimis volūtatibus cōditionē extiturā: sed incertū an in vita, vel non: impediret diem legati cedere, vt. l. si cū hrs. s. e. in cōtractib⁹ verò spes cōditionalis obligatiōis trāsit ad hęredē. vt insti. de verb. ob. §. ex cōditionali. & ita an in vita, vel post mortē existat nō curat: qa nō impedit diē stipulationis cedere. ¶ Opp. de peri. & cōmo. rei vēdi. de. l. necessario. §. si ita. Rñ. eodē mō. ibi. loquit ī cōtratib⁹: hîc

in vltimis

in vltimis volũtatibus.¶ Opp.de.l.si pupillus.§.qui sub cõditione.j. de noua.eodẽ modo rñdetur ibi in cõtractibus:hic in vltimis voluntatib⁹.An aũt statim debeaṫ, dic vt ibi. Ioan.tamen circa hoc dedit vnã sol.cuius materiã examinaui in.l.iulian⁹.s.de cõdi.inde.¶ Extra glo.opp.&vr̃ quòd tale legatum transeat ad hęredẽ si deficit:licèt hoc post mortẽ appareat in vita verum fuisse illud nõ debere fieri, vt.j.de.ma. testa.l.neratius. Sol.vt dicam.j.eo.l.cum sine præfinitione.in prin.

LEX. XIIII.

SI vsusfructus aut.x. Si legatũ cui⁹ dies cessit ab adita hæreditate: & aliud legatũ cuius dies cedit à tpe mortis, alternatiuè relinquiṫ: quàntũ ad electionẽ vtrũq; tps inspiciṫ.quàntũ ad trãsmissonẽ quodlibet p se naturã suã retinet.h.d.Ibi vtrũq;, spectandũ quo ad electionem legatario cõcedendã. Not.ex fi.quòd qñ relinquiṫ alternatiuè legatũ purè,& legatũ conditionale,nõ impediṫ ꝑpter vnũ quin cedat dies alteri⁹. ¶ Op.j.eo.de.l.cum illud.in prin.sol.vt ibi dicã quia est difficile cõtratriũ. ¶ Op.de.l.cũ sine pręfinitione.ij.rñ.j.e.sol.hìc sunt duo legata:vnum purè: & aliud cõditionale.sed in.l.cõtraria est tantũ vnũ legatũ cõditionale.

SVMMARIVM.

1 *Relinquere uel donare ut filio soluatur : tantum importat quãtum quòd patri non queratur usufructus.*

Si ita quis. Quęro isto casu quis petat? Et dicit glo.qđ filius. sed dicit Dy.qđ hoc procedit secũdũ iura hodierna,secũdùm quę põt habere propria excepto castrẽsi vel quasi.secũdùm iura ista nõ reperiṫ qđ põt habere ꝓpriũ extra castrensia,nisi in casu.l.cogi.§.si pater.&.l.imperator.s.ti.j.& in dotẽ. vnde oportet dicere qđ testator dicendo ista verba, vt ipsi filio soluat, videtur testator velle in tẽpus existentiæ sui iuris differre.arg l. vbi purè.s.tit.j.& ar.l.fideicõmissa. §.si filio.s.de leg. iij.
1 ¶ Item no.hìc † qđ si testaor vel aliquis relinquit, vel donat filio, vt ipsi filio soluaṫ: tantùm importat quàntũ dicere ne ad patrẽ perueniat vsusfructus,secundùm auṫ.excipitur.C.de bo.q̃libet & in auṫ.vt liceat ma.& auię in prin. & hoc vide in isto. §.cum glo.

LEX. XV.

SI ita. Nõ refert qđ ex equipollẽtib⁹ fiat.h.d. ¶ Op.de.l.fi.C.de his qui ve.eta.impe.Sol.vt plenè dixi in.l.gall⁹.§. & qd si tãtùm.s.de libe. & postu.

LEX. XVI.

CVm ita. Oppo.de.l.illud.s.de opt.lega. Rñde ibi in vtraq; parte alternatiuè erat legatũ purè:hic sec⁹. ¶ Op. vlterius.s.eo.de.l.si vsurfuctus. §.argumentũ. Respon.ibi erat talis conditio quę moriẽte legatario implebaṫ,vel deficiebat.& ideo concordat cum ista.Sed contra hoc facit in vtraq; parte alternatiuè,hoc est legatũ cuius dies cedit à tpe mortis.& istud qđ dicit quòd ex pãphila natũ erit,tacitè inest cõditio q̃ nõ impedit trãsmissionẽ legati,vt.l.j.in fi.s.de cõdi.& demon.&.j.eo.l.cum illud.§.fin.qd velit dicere iste tex.dicã in. l.cũ illud.j.eo.

Cum seruo legato. Dies vsusfructus legati seruo hæreditario : demum post aditã vtriusq; hæreditatem cedit.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Regula Catoniana est regula iuris.*

LEX. XVII.

CVm legato. Dies legati relicti seruo legato cedit ab adita hęreditate. Itẽ ad legata q̃ cedũt ab adita hęreditate regula catoniana nõ ptinet.h.d.¶ †Nota qđ regula catoniana est regula iuris,licèt Ioã.an.cõtrariũ teneat de reg.iur.sup rub. lib.vj.dixi de reg.iur.l.j.¶ Op.insti.de leg.§.an seruo.Rñ.ibi loquiṫ ecõuerso,qñ pater est institutus,& filio relinquiṫ,hìc qñ institutus est filius,& patri relinquiṫ.rõnem diuersitatis dixi in.l.à filio.&.l.q̃situ.s.de leg.j.¶ Quæro qũo potuit manumitti:& dic vt in gl.& no.qđ fictè dñs manumittit,qđ intellige verũ si postea sequiṫ aditio:aliâs secus.ar.j.de castrẽ.pecu.l.hęreditatẽ.§.filius.vel vt cesset oĩs dubitatio dic seruũ pro pretio accepisse libertatem,vt.s.ad syl'.l.si quis in graui.§.vtrùm.

LEX. XIX

CVm sine præfinitione. Cum legatũ incipit à p̃cedenti dispositione,sequens in qđ trãsfundiṫ statim mora cõmissa petetur.si incipit à precedẽti conditione,legatario interim moriente,nil ad hęredẽ trãsmittitur.h.d. ¶ Oppo.j.eo.l.si penũ.Sol.quòd hìc dicit statim,intellgas mora cõmissa. ¶ Op.hìc videṫ dici quòd penus est in obligatione.cõtra.j.de act.& obli.l.obligationũ ferè.§.fi.Sol.dic vt dixi in.l.j.§.item si ita.s.ad.l.fal.¶ Op.de.l.si vsusfru.in pri.s.e.Sol.dic vt ibi dixi.¶ Op. & videṫ quòd ad hęredẽ trãsmittit:quia hìc est relictũ sub conditione quadam negatiua.sed moriente legatario:tunc est certũ qđ retro ipse nõ dedit, vt.l.neratius. j.de manu.testa.ergo videṫ quòd ad legatariũ trãsmittat. Rñ. conditio negatiua si nõ dederis si potestatiua est,resoluitur, id est cum constabit te dare nõ posse,de iure vel de facto,vt.l.ita stipulatus.j.de verb obli. sed hìc non est certum,nisi post mortẽ legatarij non ante:& ideo ad hęredẽ non transmittiṫ.lex verò cõtraria loquiṫ in cõditionibus casualibus.vel dic etiam in casuali ꝓcedere ꝑpter generalitatẽ.l.hmõi.s.e.Ad cõtrariũ rñdeo, quãdoq; conditionẽ casualem nõ posse existere est certum in rerũ natura:
a puta si mulier est ªvacua ventre,qa certũ est in rerum natura nõ posse nasci posthumũ:& tunc ꝓcedit.l.neratius.quãdoq; in rerũ natura non est certũ: quia mulier est pręgnans:vnde põt partus nasci,& non nasci,& solus deus scit:& tunc si non nascitur nõ dicitur qđ retro fuit impleta conditio,vt probatur.s.de acqui.here.l.cum quidã.s.quòd dicit.versi.quid si vnũ,sed in hac l.cum sine.& in.l.hmõi.s.eo.non fuit certũ in rerum natura conditionẽ impleri non posse viuo legatario:ideo decedẽs non trãsmittit,secus si poneremus fuisse certum.

Cum ab eo mihi. Oppo.de.l.si penum. j. eodẽ . dic vt ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum an dicatur unum, uel plura?*
2 *Testator si lagat corbem frumenti annuatim usq; ad.x.annos, quòd hæres potest pro tempore soluere.*

LEX. XX.

SI cum præfinitione. Ista est notabilis lex & singularis, & determinatio quasi oĩm legum de hac materia loquẽtiũ: & ideo est tenenda mẽti.&. h.d. Legatũ annuũ cum pręfinitione tẽporis relictum in dubio si fit causa alimentorũ, dicunṫ plura legata:vel vnum cuius dies cedit à tẽpore mortis.h.d.¶ In tex.ibi,hæredum gratia quod fecisse videṫ in dubio cum certi temporis præfinitione extra causam a'imentorũ.Dy. ¶ Opp. de l.in singulos annos.&.l. um in annos. s. de an. lega.
1 Sol.Dy.& tene menti. aut certum est quòd testator voluit facere plura lega a,vel vnum. & tunc stamus certo,vt.l.nec semel.ver.sed& si quot annis.s.eo.Aut est dubium: & tunc aut testator relinquit legatũ annuum sine p̃finitiõe tẽporis,& sunt plura legata.pro primo anno purũ:pro sequẽtibus conditionale, vt.l. cum in annos.s.de an.le.Aut cũ pręfinitione tẽporis: & tunc aut in alimentis.& sunt plura legata, vt hìc. aut pro alio:& est vnũ vt hìc,&.l.filiũ.in fi.j.e.facit si
2 testator†vnam corbem grani reliquit annuatim vsq; ad.x.annos,an hęres potest pro toto tẽpore soluere?
c videtur quòd sic:ᶜ qa ista dilatio est hęredis,vt hìc.& ideo põt soluere qñ vult totum, vt.l.cum tẽpus.j.de regu. iur. &.l.stipulatio ista.§.inter certam.j. de ver. obli.&.l.si statuliberi.§.statuliber.j.de sta.libe.

a ¶ Cum sine p̃finitione. mulier est. Imo vr̃ dicere contrariũ in.l.si fili⁹ hęres. de lib. & posthu.

b ¶ Si cũ p̃finitione, Et istud facit an relictũ alimẽtorũ in cãm pauptatis debeaṫ solũ instante necessitate, an verò semper. de quo vide Bal.in auṫ.ingressi.in pe.col. de sac.san.eccle. facit quod habetur in.l. pe.§.j.de an.leg.& vide Imo. in vl.q.ĩ l. qui hoc anno. in j.col.de ver.obli.

LEX. XXII.

d SI titio cum. ᵈDictio si,facit principaliter cõditionẽ: secundariò tẽpus. dictio cũ,facit principaliter tẽpus:secũdariò cõditionẽ.h.d.& vide glo.q̃ incipit,cum dixit,ibi,annorũ.dicit annorum.xiiij.erit.de qua scriptura facit mentionẽ.s.incidenter.

c ¶ Videṫ quòd sic An in legato annuo possit fieri solutio pro pluribus annis Bal. cõtra in l.in annalibus.C.j. de legi. facit quod no.Bar. in.l.cũ qui de an.leg.

LEX. XXIIII.

SI penum hæres. Legatũ primum purũ in sequens legatũ transfundiṫ demum post morã hr̃dis ad hr̃dẽ legatarij transmittiṫ trãsfusione nõ facta.h.d.¶ Op.valde subtiliter de.l.cũ sine.ij.rñ. s.co.vbi diciṫ qđ legatũ nõ trãsmittiṫ. Sol.ibi incipit à p̃cedenti cõditione,& penus nõ fuit in legato:ideo non trãsmittiṫ.¶ Op.de.l.qđ purè.s.e.&.l.aliqñ.s.de cõdi.& demõ.&.l.si legatũ sub cõditione.s. de adi.le. vbi diciṫ qđ legatũ purũ ademptũ sub cõditione vr̃ sub cõtraria cõditione datũ,& decedens legatari⁹ nõ trãsmittit cũ ergo fuerit purũ & sub cõditiõe adẽptũ ergo videṫ sub cõtraria cõditiõe datũ:ergo nõ debet trãsmittere,dicit Dy. cõtraria loquunṫ qñ est ademptum sub quadã cõditione casuali:q̃ non impleṫ mo
d riẽte legatario.ista aũt de qua loquiṫ hìc non desinit moriente legatario posse impleri : ideo cedit dies,& trãsmittiṫ ad hæredẽ. Videamus ergo an istud sit aliquid dicere? Et istud vr̃ primò cõtra.l.cum sine præfinitione.s.vbi cõpleṫ conditio moriẽte legatario,& tamen nõ trãsmittiṫ,quod deberet.sicuti hìc volunt doc.dicere, ibi est conditio dandi q̃ põt impleri vlti
d mo vitæ spiritu,vñ cum illa cõditio tãtùm post mortem extitit, meritò ad hęredẽ non transmittiṫ. sed in l.ista non est conditio ista in dando, sed magis q̃ respicit factũ legatarij.s.si interpellauerit.vñ ante vltimũ vitę spm̃ desinit posse interpellari:ergo trãsmittit sed istud nõ videṫ bene dictũ: qa actus interpellationis potest fieri p alium:vt.l.si quis solutioni.in fi.s.de vsu.ergo vltimo vitæ spũ potest explcari, vt.l.vlti.s. de condi.insti.&.l.arethusa.s.de sta. ho.ergo videtur quòd hic tantùm post mortem extiterit conditio.solu .licèt extraneus possit interpellare,vt ibi:non tamen vt extraneo, sed vt ipsi legatario soluatur. sed ipsi in puncto mortis existenti non potest solui:& sic hæres non potest esse in mora:& sic in vita legatarij constat quòd centum deberi nõ possunt.Præ-

d ¶ Si titio cũ. Et vide.l. si.x.ff.de ver. ob.&.l. seius saturnin⁹.ad treb. And. Barba.

d ¶ Si titio cũ.habeṫ in.l. cẽtesimis. §. fi. de verb.ob.& facit quod no. Bal. in.l. qui promisit.decẽdi. inde.